Mag
07 Ny

S. A. E. Hagen.

EX LIBRIS

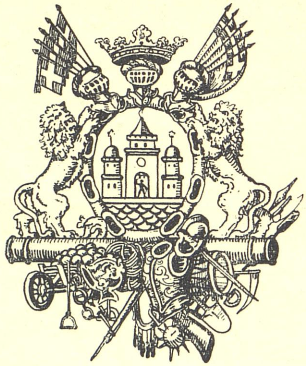

KØBENHAVNS
RAADHUS-
BIBLIOTEK

EH

Afbildninger om Kirkerne i Olden-tid, efter N. Jonges Beskrivelse (den udlagte 2' Tome,) findes i No. 10, 13. 15. 17, 18, 21. 34. 48. 51, 61, 64. 68, 70. —

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Enoghalvtredsindstyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1829.

Trykt paa S. Soldins Forlag, hos L. J. Jacobsen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 1.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 Januar 1829.

Morgenqvad, Nytaarsmorgen. *)

Naar i Trængsels Dieblik
Sjælen ængstes, Hjertet bløder,
Naar sin bittre Uheldsdrik
Skjæbnen os at tømme nøder,
O, da lær at bede ret,
Flye til Himlens Majestæt.

Hyklerskarens prude Ord
Ei besmitte dine Læber,
Hjertet, som slaaer indenfor,
Allerbedst mod Herren stræber
I den simple skjønne Bøn,
Som vi lærte af hans Søn.

Fader vor — saa Jesus bad —
Du, som høit i Himlen troner,
Skaber af det mindste Blad,
Som af Verdners Millioner,
For dit Bud vi knæle ned,
Fader! i al Evighed.

Naadigt, Herre! hjælpe du
Til dit Sandhedsriges Fremme!
Skee din Villie! styrk vor Hu,
Til at vi den aldrig glemme!
O, hvor sødt at lyde den
Her som hist i Himmelen.

Ak, med Blussel føle vi,
At vi Daarskab tidt begynder,
Luk ei Naadens Døre i
For den angergivne Synder?
Ogsaa vore Skyldnere
Skjænke vi Tilgivelse.

Naar det Onde nærmer sig,
For vor Troe og Dyd at røve,
Fader! da forbarm du dig,
Du kan Slangens Edder døve,
Naar den frister haardt vor Aand,
Skyt os med din Almagtshaand.

O, beskyt du os, vor Gud!
O, beskjerm du os, vor Fader!
Naar vi holde dine Bud
Ei du dine Børn forlader.
Amen! o, ja visselig,
Fader! du forbarmer dig!

Hvo med Haab og Troe paa Gud
Disse Jesu Christi Bønner

*) Af Hr. M. F. Hansen.

Taler dybt af Hjertet ud,
Og Guds Godhed ret paaskjønner,
Ham vil Jordens Sorger flye
Taager lig for Solens Gry.

En lærd ungarsk Særling i Paris.

(Meddeelt.)

Vi have en Englænders Rejseberetning at takke for følgende Skildring af en af de overordentligste Mænd, som Literaturens Historie omtaler. Hans Navn er italiensk, dog er han af Fødsel en Ungarer.

„Jeg lærte ganske tilfældig," fortæller den Rejsende, „at kjende denne Særling. Alt, hvad de Gamle have berettet os om flere af deres Filosofer, er intet i Sammenligning med hvad vi have at sige om Hr. Mentelli, som for adskillige Aar siden levede i Paris."

„En Ven af mig, som var Sø-Officier, havde benyttet Fredstilstanden mellem England og Frankrig, til i det sidste Lands Hovedstad at studere den højere Mathematik. Paris er Videnskabernes Middelpunct, dens kostbare Bibliotheker staae aabne saavel for Fremmede som for Indfødte; til Professorerne, som for det meste ere udmærkede, faaer man let Adgang, og de Kundskaber, som man paa mange Steder kuns kan tilkjøbe sig med største Bekostning, og meget Arbejde, tilbyde sig der, som af sig selv, for de Videbegjerlige. Min Ven havde allerede nogle Maaneder benyttet disse Fordele, da Omstændighederne og forskjellige Anliggender kaldte mig til denne Hovedstad. Næppe var jeg ankommen dertil, før jeg lod mig vise til hans Bopæl i Pigale-Gaden. En berømt Landmaaler havde lejet ham en Deel af sit Huus. Da jeg havde aflagt mit Besøg, og han ledsagede mig tilbage over Gaarden, sagde han til mig: „Seer De hin lille Pavillon i Midten af Haven? Den er Bolig for et af de besynderligste Mennesker i Verden; i to Aar har han beboet denne Krog; har De Lyst til at see ham?" Paa mit Ja gik han med mig igjennem Haven til en op til Muren af et Huus opført Pavillon af Træ af omtrent 7 Fod i Gjennemsnit. Havens Ejermand havde overladt Hr. Mentelli uden Betaling Benyttelsen af denne beskedne Plads. Min Ven bankede og vi traadte ind; den snævre Plads kunde næppe rumme os tre.

Til Højre, paa tværs i Kamret, stod en umalet Kiste af Træ, der næsten optog Kamrets hele Brede. Den Lærde sad paa et Bræt med Fødderne i Kisten, hvori var lagt et gammelt uldent Teppe; med Ryggen lænede han sig mod Husets Muur, ved hvilken Pavillonen var opført; et lille Bord stod foran ham paa Kisten, og paa samme laa en Skifertavle, paa hvilken han optegnede sine Læresætninger og Opløsninger. Tidens Tand havde sønderbrudt Tavlen, ogsaa beskadiget de 3 Træsider af Pavillonen. For at afhjælpe det havde den Lærde klæbet Papir paa de aabne Steder, hvis Gjennemsigtighed lod os skue græske og arabiske Skrifttegn af yderste Finhed og højst elegant skrevne. Ved den venstre Side af Kisten stod en Lænestol, der, som hele den øvrige Deel af Værelset, var opfyldt med Bøger af forskjellig Størrelse, fra kæmpemæssige Folianter af til de saare smaa Bind, der ere udgaaede og nedstamme fra Blaeu's Presser; Lænestolen havde Cardinal Fesch foræret ham. Et Stykke plumpt bøiet Tin, saaledes at det dannede en Art Nøgle, hang ved en Messingtraad ovenover Bordet og tjente til Lampe. I en mørk Krog af Værelset saae jeg endnu en Potte af hvidt Blik, en Krukke med Vand og et Stykke Grovbrød."

„Hr. Mentelli," sagde min Ven til mig, efterat han havde forestillet mig for ham, „taler ligesaa godt Engelsk som De, omendskjønt han aldrig har seet andre Englændere end os to." Og det forholdt sig virkelig saaledes. Han tiltalte mig i velvalgte Udtryk og uden nogen Indblandelse af franske Idiotismer, og hvad der mest forundrede mig, uden en fremmed Accent. Denne overordentlige Mand talte strax godt Latin, Tydsk, Gammel- og Nygræsk, Slavonisk, Arabisk, Sanskrit, Persisk, Italiensk, Ungarsk og Fransk; han forstod de fleste af de andre bekjendte Sprog, og af det chinesiske kunde han omtrent 3000 Ord. Meget tilbøjelig til de alvorlige Videnskaber og

Statistiken havde han opofret alle Livets Behageligheder for Tørsten efter Kundskaber. Han gav ugentlig en Lection i Mathematik, hvilket indbragte ham 3 Franker, og derfor indkjøbte han da Fødevarer for den hele Uge, der bestod i nogle Kartofler og et Par Grovbrød; havde han hver Dag kjøbt sit Brød, saa skulde hans Føde have kostet ham formeget; derimod havde han det Raad, at lade Brødet blive gammelt, for desto lettere at blive mæt deraf. En eller et Par Gange om Ugen kogte han i sin Blikpotte over sin Lampe 2 eller 3 Kartofler; det var det eneste Lækkerie, som han undte sig. En Kjole af grovt Flonell tjente ham til Klædning. Om Vinteren lagde han sig til at sove i sin Kiste; om Sommeren tjente hans Læsestol ham til Seng. Trods denne saa overordentlig frugale Levemaade og sin megen Nattevaagen befandt han sig ved god Sundhed. Han havde et smilende Aasyn, en frisk Farve, et aabent Fysiognomie, og var ogsaa temmelig korpulent. Hans lange Haar hang ham ned over Skuldrene, og hans skiønne brune Skjæg gav hans Figur, der var meget majestætisk, en antik Karakter: han havde allerede forskjellige Gange tjent som Model i Girodets Kunstværksted, og dette var endnu bestandig en lille Hjelp for ham. Jeg spurgte ham, om han ikke blev kjed af en saadan Levemaade, og fik til Svar, nej; han havde allerede levet saaledes i 20 Aar; Livets Behageligheder vare ham vist nok ønskværdige, men han havde, for at kunne nyde det, da maattet anvende den ham saa kostbare Tid paa den kjedsommelige Ting at give Undervisninger; men i dets Sted fortsatte han heller sine Studier; at Tiden dertil endnu bestandig var ham saa knap, endskjønt han brugte hele Dage og halve Nætter dertil; og endeligen at han ingenlunde følte sig ulykkelig."

„Desuden var det ikke Ønsket eller Maalet for ham at gjøre Opsigt ved sine Forunderligheder, som havde bestemt ham til Valget af en saa stræng Levemaade. Han sammendyngede sine Skatte af Kundskaber og tilbragte sin Tid med, at formere denne sin Rigdom, ligesom en Gjerrig, der opoffrer Rolighed og Livet for Guld, for hvilket allene han føler Sands og Tilbøielighed."

„Han fortalte mig, at han havde gjemnemreist alle europæiske Lande, England undtagen; at flere Medlemmer af Frankriges Institutet vare hans fortrolige Venner og ikke forsmaaede, uagtet hans slette Klæder, at spadsere Arm i Arm med ham, og at indbyde ham i deres Sammenkomster, noget der burde tjene til Exempel for Medlemmerne af vore aristokratiske Universiteter og de for saadant Forhold frygtsomme Professorer, hvorpaa i England er saa rigt! Hos os tør man ej lade være at see paa Kjolen, som om den hørte til at lære Videnskaberne. Et slet klædt Talent tør ikke lade sig see i England. Med Hensyn herpaa fortalte den gode Mentelli mig en lille Historie, som jeg til Opbyggelse for vore Lærde her igjen vil fortælle: „Nogle af mine Venner," fortalte Mentelli, „sendte mig engang en stor Mængde Klædningsstykker af alle Sorter. Jeg klædte mig i dem en eller to Gange; men snart vandt min Kjerlighed til Bøgerne Sejr over den Fornøjelse, som jeg følte ved at vise mig saa pyntet. Jeg kunde ikke modstaae det Forsøg at sælge hele min Garderobe, for derfor at forskaffe mig nogle Værker, som jeg ønskede at besidde. Jeg lagde endnu min gamle Frakke dertil, pakkede mine nye Klæder sammen, og bar alt dette til en Marschandiser; men denne, der ved mit ydre Udseende af slette Omstændigheder og ved Siden af den afstikkende Qvalitet og Værdien af de Stykker, som jeg falbød ham, holdt mig for en Tyv, og angav mig for Vedkommende. Jeg blev anholdt og sat i den Deel af Fængslet, der er bestemt for Løsgjengere, som af Politiet anholdes. Til mine Venner torde jeg i Begyndelsen ikke henvende mig, og fuld af Skam over mit uoverlagte Skridt, holdt jeg en heel Uge Stand i mit tvungne Qvarteer. Men da jeg endeligen indsaae, at jeg kun tabte min Tid, greb jeg til Pennen, og blev nu strax ved en af mine Venners Mellemkomst frigiven. Havde man givet mig et afsondret Fængsel og Frihed til, at fortsætte mine Studier, vilde jeg ikke saa snart have forladt dette Opholdssted: jeg fandt det ganske beqvemt; jeg levede der sorgfrit og kunde altsaa desbedre hengive mig til mine Studier."

„Min Ven, Sø-Officieren bad undertiden Mentelli hos sig til Bords; men disse usædvanlige Maaltider forstyrrede hans vante Levemaade paa en for hans Sundhed farlig Maade: et eneste Glas

Vin berusede ham. Han nærede hos sig en stor Attraa til ogsaa at see England, og meente, at han, for at bereise det overalt, og eftersom der var meget dyrt at leve, vel maatte behøve 150 Franker. Jeg kunde ikke tilbageholde et Smil og forsikkrede ham, at det var en reen Umulighed." „Jeg har dog," gav han til Gjensvar, „ikke brugt en tredie Deel til mine Rejser paa Continentet. I min Beregning har jeg allerede bragt Levnetsmidlernes Dyrhed i Deres Land med i Anslag. Som Spise behøver jeg ikke andet end Brød, som Drikke kun Vand, til Natteleje paa Landet Hvælvingen af Grenene af et Træ eller en Busk, og i Stæderne eller Landsbyerne Kirkens Portal." — „Ak, kjære Herre," gjensvarede jeg, „ikke at have Penge, er i England det største Onde. At være fattig, er det samme som at være i Gjeld, og vore Love til Borgernes Beskyttelse vide kun at værne for hans Eiendom, ikke mod hans Armod; lægger De Dem end under et Træ for at sove, saa vil man vække Dem, for at sætte Dem fast. Stedets Fredsdommer vil behandle Dem som Løsgjenger, maaskee som Vildttyv. Siger De ham, hvo De er, saa vil han pege paa Deres luslidte Kjole og saaledes bevise Dem, at De har sagt Usandhed. Hvo veed, om ikke endog en vanærende Straf bittert lader Dem fortryde Deres Uforsigtighed? Jeg kjender flere end een Øvrighedsperson i Provindserne, der vel var i Stand til, uden videre Omstændigheder og blot fordi De ikke har nogen Kjole af ti til tolv Guineers Værdi, at tilkjende dem Straffen at ligge krum. Vil De gaae til England, saa bring De en dygtig Garderobe med Dem, og belav Dem derpaa, at betale Alt, hvad De behøver paa Deres Rejse, fem eller sex Gange over dets Værdie."

(Sluttes i næste No.)

Advarsel om ikke uden indre Kald at opofre sig til Kunsterne.

(Af Berliner Kunstblatt for Juni.)

Den stedse liberalere Understøttelse, de skjønne Kunster ydes, især Udsigterne til Reise-Stipendier

for unge Kunstnere, vil udentvivl endnu forøge den allerede næsten utrolige Trængsel af evneløse unge Mennesker ud paa Kunstnerbanen. Ikke for at svække Modet hos Talentet, men for at advare dem, der ikke have Kald dertil, og for tillige at oplyse de Vedkommende, eller vildfarende Yndere af de skjønne Kunster, om det, en akademisk Kunstundervisning fordrer, blev følgende Opsat udkastet, for at blive meddeelt til alle dem der melde sig til Optagelse iblandt det kongelige (preussiske) Kunstakademies Elever. Den er forfattet af de to udmærkede Kunstnere Direktor Schadow og Professor Tieck. „Da Tidenderne aarligen meddele en Oversigt over de forskjellige Lærefag ved Kunstakademiet, og enhver allerede deraf maa kunne indsee, hvilket et Omfang af Kundskaber den Yngling maa erhverve sig, som vil danne sig til Kunstner, saa skulde saadant allene være tilstrækkeligt til at give Betænkeligheder ved Indtrædelsen paa denne Løbebane, saa meget mere da Enhver maa tilstaae, at til al den Flid og de mangehaande Studier, der fordres, endnu maa komme et medfødt Kunsttalent, for, i Forbindelse med hint, at danne en Kunstner. Dog lærer Erfaring, at Mange, uden at have Kald dertil, vælge denne Bane, og, al Fraraadelse uagtet, dog vedblive den, og endeligen, naar de Understøttelser, som de maatte vide at forskaffe sig, ophøre, geraade i Elendighed, og for sildigt fortryde, ikke at have fulgt de bedre Raad. Ønsket om et frit ubundent Liv, som øjensynligen finder Sted i Kunstnerens Læreaar, foranlediger mange Ynglinger til at opofre sig Kunsterne. Andre af en lad Natur, og utilbøjelige til baade Legems og Aands Beskjæftigelser, besidde dog Taalmodighed nok til at efterligne Fortegninger, og forlede derved Forældre og Formyndere til at tiltro dem Kunstsands. Ofte ogsaa troe desværre deres Slægt og Venner, at Ynglingens legemlige Svaghed eller Krøblings Forfatning just henviser ham til Kunstnerbanen. Uden nærmere Undersøgelse, bliver da det aldeles nødvendige Kunsttalent forudsat, og den anden Vildfarelse antagen, at Akademiets Undervisning er nok, for at danne Malere, Billedhuggere, Kobberstikkere, Arkitekter. Dog, som enhver Højskole, kan det kun give Undervisninger. Den praktiske Udøvelse, og Lærdommenes Anvendelse maa dog indø-

ves og læres i Kunstnernes Værksteder. Det er derfor ej allene nyttigt, men endog nødvendigt, at enhver Yngling, som vil uddanne sig til Kunstner, lader sig optage i en Mesters Værksted. Men *Tallet* af disse Værksteder kan kun være indskrænket, og som dygtige Mestere og Lærere kan man erkjende dem, som Akademiet har optaget til dets Medlemmer; men isærdeleshed er det at anbefale for dem, som for at danne sig komme fra Provindserne til Berlin, at de *forud* sikre sig en særdeles Mester. Dette er saa meget nødvendigere, da Undervisningen i den fri Haandtegning for de tre nederste Klasser, ikkun medtager faa Timer ugentligen, og den øvrige Tid da meget let kan unyttet gaae tabt. Thi disse tre nedre Klasser ere mere almindelige for Ynglinger af ethvert Fag og enhver Næringsvej; og høre derfor til den almindelige Uddannelse, som enhver god Opdragelse fordrer. Det er først i de højere Klasser Kunstnerens egentlige Dannelse begynder. Af disse Grunde har ogsaa det høje Ministerium tiltraadt Akademiets Mening, at de Ynglinger, som forlange Adgang i de højere Klasser, eller til den egentlige Kunstdannelse, kunne kun efter en omhyggelig Prøve erholde samme, om de nemlig ved de Fremskridt, de have gjort i de nederste, den frie Haandtegnings Klasser, have lagt sande Kunstanlæg for Dagen; og desuden maae de forestilles af et af Akademiets Medlemmer, som optagne i hans Værksted. Først ved Indtrædelsen i disse højere Klasser, bliver Matrikul som Eleve af Akademiet meddeelt. Hvo der vil vente sig tilladt, at maatte i de kongl. Gallerier, eller i Museet, kopiere efter gamle Mesteres Malerier, maa allerede forhen i en Mesters Værksted være underviist i Pallettens Behandling. Ligeledes maae de, som ville modellere efter Gibsafstøbninger, have i en Bildhuggers Værksted lært Lerets Behandling. Deslige praktiske Undervisninger ere uden for Akademiet. Ligeledes alt det Mekaniske, som Kobberstikkeren, Medailløren, Bronze-Arbejderen og andre Konstnere behøve. Læretimernes flittige Besøg er en ubrødelig Pligt, ligesom og et Forhold, der er passende efter Stedets Værdighed og som sømmer sig for et vel opdraget Menneske."

Den forbedrede Penge-Cours's Vedligeholdelse antaget som et National-Ønske.

Som et saadant er det at Forfatteren af dette Stykke frimodigen og Fædrelandet vel meent, har grebet Pennen for at fremsætte offentligen sin Mening om denne Gjenstand, for hvilken han desuden alle Tider har følt en særdeles Interesse.

Næst Guds Velsignelse og Landmandens bedre Behandling med Rensning af sin Sæd, har Danmark for dette sidste halve Aar sin virksomme Handelsstand og Skibsfart ene at takke for Indførselen af det betydelige Qvantum Sølv og Banco, som nu for Dieblikket skal findes i Landet; hvilket ogsaa den nuværende Cours-Notering fra Udlandet paa National-Bankens Repræsentativer udviser. En Forbedring, der ikke i den Grad er truffen de danske Repræsentiver i de sidste 20 Aar. Sikkerligen maae derfor, hos de fleste Fædrelands Venner opstaae det Ønske, at maatte see og beholde det Sølv her i Landet, som de ved deres Flid og Virksomhed have indbragt, for desto bedre i Fremtiden, at kunne efter en mere fast og sikker Maalestok drive deres Handel og borgerlige Pengeforretninger, saavel indenrigske som udenrigske, uden at være udsatte for den megen Cours-Fluctuation.

Mit Ønske, hvorefter den gode Cours skulde bevares, er derfor dette: „*At National-Banken i Kjøbenhavn vilde udvirke Kgl. Tilladelse til at maatte indkalde alle sine Kobbertegn samt 1 og 5 Rdl. Sedler, for at ombytte samme med 10, 50, 100 Rdl. Sedler.*" Jeg har følgende Grunde for mit Forslag til underdanigst Fremlæggelse for høje Vedkommendes Prøve.

1) Hvor der circulerer, som Betalings Middel i det daglige Liv, flere Nummerairer ved Siden af sparsom Sølvmynt, vil dette sidste snart blive fortrængt som Mynt og gaae over til Vare.

2) Det danske Folk skal tidlig eller sildig hjelpe sig selv til Sølvmynt; thi det har efter min individuelle Formening om National-Bankens Institutioner, ingen videre Fordring paa Sølv hos den end for de indfriede Bankhæftelser.

3) Regjeringen har anseet det retfærdigt og klogt, at bestemme Embedsmænds Lønninger, Pensionisters og Rentenisters Indtægter i rede Sølv; ligesaa billigt synes det mig at være, om den daglige Detailhandler, Haandværksmand, Landmand, og Dagarbeider fik sin Betaling i rede Sølv, som bedst maatte kunne opnaaes, naar de mindre Penge-Tegn og Repræsentativer vare ude af Circulation; hvilket da vilde tvinge den i Landet nu indkomne Sølv-Masse til Omløb.

4) Det antages, at det ligesaalidet er Regjeringens Ønske som Nationens, at Sølvet temporairt skal tilvejebringes, som Vare-Artikel; men at det maae dagligen blive brugt som et Betalings-Middel i Forening med det større Nummerair; hvilket sidste desforuden lider i Afgang ved at indbetale til Banken, Renter, gjorte Seddel-Laan, og dens egen aarlige Amortisering.

5) Det kunde være mueligt, at næste Aars Handelsconjuncturer ikke vilde være saa gunstige for vor Kornudførsel; vilde det da ikke skade vor Cours, om alt det gode Sølv, der nu er kommet ind, strax igjen skulde vandre ud? jeg tvivler at noget Forbud vilde virke saa godt, som Tingen i sin egen Natur: nemlig at tænke sig Sølvet sparsomt fordeelt i mange Hænder, vilde visseligen lære at gjøre bedre Anvendelse af samme, end den hidindtil havte Anskuelse af Kobbertegn og smaae Sedler har gjort.

6) Da det foreslaaede Ønske ikke gaaer ud paa at formindske den nuværende Seddelmasse, men kuns at ombytte det mindre Nummerair med et Større, mener Forfatteren, at derved vilde vindes en ny Drivts-Capital i rede Sølv, som naar den ikke skulde ligge ørkesløs i forsigtige og kloge Pengemænds Hænder, ei maatte træffe paa nogen Medbeiler af ringere Gehalt.

7) Vel kan det hænde, at det større Nummerair vil blive underkastet i den større Handel og Vandel Cours; men da formenes det bliver kun truffet af den Aand, hvorved Rigsbanken 1818 gik over til National-Bank; saa at der spørges ikke hvormange Rbd. Sedler gives for 100 Rbd. Sølv? men hvormeget Sølv gives der for 100 Rbd. Sedler.

— x —

Indenlandske Efterretninger.

Den paa St. Kitts udkommende *„Avertiser"* giver nu Oplysning om Retsforhandlingerne imod det dømte og henrettede Mandskab paa Sørøverskibet, *las Damas Argentinas,* der sejlede med falsk Buenos-Aires Kaperbrev, hvoraf her i Korthed det Væsentlige. Det kom oprindeligen fra Baltimore, med flere Deeltagere ombord, til St. Thomas, til det, som Følgen har viist, ligeledes interesserede Handelshuus Cabot & Comp. (hvoraf en Compagnon hedder Schaw), erholdt derpaa det førstnævnte Navn og Kaperbrev, og tog sine fleste Priser paa Spaniens og Portugals Kyster, ved Azorerne o. s. v. En spansk Feluke, som det skikkede hid fra Cap St. Vincent, blev addresseret til John Martins paa St. Eustach, eller Cabot og Comp. paa St. Thomas, men ankom ikke. For andre Priser betaltes der til John Martins paa St. Eustach og Statholderen Hr. v. Spengler 12 pCt. Commission for Tilladelse til at omlade Prisepengene til den nederlandske De Saba; ogsaa erholdt Røverskibet for en Betaling af 150 Pjastre et nederlandsk Register, hvori det kaldtes Elisabeth, og John Martins nævnedes som dets Fører. Statholderen paa Saba, Richardson, fik 500 Pjastre og noget Kaffe og Sukker. Efterat den brittiske Statholder paa St. Kitts havde bragt i Erfaring, at ogsaa en engelsk Brig var opbragt som Prise til St. Eustach, hensendte han sin Adjutant Oberstlieutenant Harper, der erfarede af Richardson, at Briggen (Caraboo) var som et af sit Mandskab forladt Skib lagt under Beslag paa Saba, og dernæst bragt til St. Eustach; men det viste sig snart, at dette var et aftalt Spil, og Caraboo blev endeligen tilbagegivet Hr. Harper, dog med Tilbageholdelsen af ½ Deel af Ladningen, efter Foregivende for at indhente en Afgjørelse fra den kongelige Overstatholder i Surinam angaaende Bjergningsomkostningerne. Hr. Harper vilde nedlægge en Notarialprotest; men Notarius paa St. Eustach (Groebe) nægtede sin Medvirkning, da det var foreskrevet ham, ingen saadan Protest at udstæde. Imidlertid maatte Richardson snart tilstaae, hvad han i Begyndelsen nægtede, at det havde været Kaperen, las Damas Argentinas, der havde opbragt

Carraboo, og Kaperen blev nu overgivet til det kgl. engelske Skib Victor, Capitain Lloyd, som bragte den til St. Kitts. Statholderen paa St. Eustach sagde til Capercapitainen Buysen, at det gjorde ham særdeles ondt, at han just i dette Dieblik var løben ind; han vilde gjerne have givet 1000 Pjastre til, at det ikke var skeet. Civil- og Criminalretten, som havde fældet Dommen over Carraboo, ifølge hvilken dette Skib var lagt under Beslag paa Saba, bestod af en W. Moore som Præsident, den benævnte John Martins og T. G. Groebe, desuden en W. P. Hodge og Generalcassereren, hos hvem Skibsclareringen udfærdigedes, ved Navn R. Mitchell.

De tre offentlige Bibliotheker paa Island og Færøerne, hvortil Professor, Dr. Phil.. Ridder Rafn samler Boggaver, har nu naaet følgende Tilvært, at Islands Stiftsbibliothek indeholder 4,300 Bind Bøger og 415 Nummere Korter, Tabeller og Kobbere, Færøe-Amtsbibliothek 1,278 Bind og 375 Nummere og Islands Nord- og Øst-Amtsbibliothek 764 Bind og 374 Nummere. Professor Rafn modtager fremdeles Bidrag til disse offentlige Stiftelser.

Blandede Efterretninger.

Den berømte bayerske Oberst von Heidegger giver følgende interessante Efterretninger om Grækenlands nærværende Tilstand: at den indvortes Tilstand i Landet bliver stedse mere tilfredsstillende, at man ikke har mærket det mindste Tegn til nogen Sammenrottelse eller Plan imod Præsidentens Liv og alt hvad der er fortalt derom i de udenlandske Blade er ikke andet end en reen Opdigtelse. Siden Greven af Capodistrias Ankomst og siden Grækerne bemærke, at de udenlandske Magter tage sig alvorligen af deres Sag, saa vender sig alting kjendeligen til det bedre. Man sporer ingen Tilbagegang, men meget anseelige Fremskridt. Ondskabsfuld Modsættelse imod det Gode opdager Grækerne for det meste selv og gjøre sig Umage

for at faae straffet. Siden Peloponnes er bleven befriet saa samle de ulykkelige Indvaanere sig igjen omkring deres gamle Boepæle, og oprette nye Boeliger paa de afbrændte Pladser og med bedre Forhaabninger. De komme ikke allene ned fra deres Bjerge med Resten af deres Eiendele, sædvanligen udtærede af Sult, Nøgenhed og Elendighed; men endog fra Naboøerne hvorhen de fleste formuende Folk havde taget deres Tilflugt og befolke Stæderne paa nye; fra Zante og de omliggende Øer ere 2000 Familier allene komne til Patras og Corinth; selv Udlændinge kunne ikke uden et rørt Sind betragte de følelsesfulde Scener, som forekomme og det Udbrud af Glæde, som giver sig tilkjende. Man seer hele Familier gaae i Land fra skrøbelige Baade, kaste sig ned paa Jorden for at kysse Fædrenelandets hellige Jord og at væde den med deres Taarer; og derpaa at løfte Hænderne til Himlen for at takke Hærskarernes Gud, fordi han har antaget sig dem i deres Nød og bøiet de Mægtiges Hjerter. Hele Stæder, som vare opfyldte med Gruus og Skarn, ere allerede for det meeste rensede, og det er en sand Glæde at see hvorledes Folkemængden, som dagligen tilvoxer, indretter sig i dem, understøtter hinanden, udbreder sig over Omegnen, og hvorledes enkelte Personer igjen opsøge deres gamle Besiddelser. Præsidentens Virksomhed, den Sindighed hvormed han gaaer tilværks, den Energie, som han veed i Nødsfald at forbinde med sin naturlige Menneskekjerlighed, blive i dette Land paaskjønnede og roste med den største Varme.

Negrenes og det indre Afrikas Kultur: Den franske Generalkonsul i Aegypten Drovetti har om denne Gjenstand forfattet en interessant Afhandling, som er forelæst i det geographiske Selskab i Paris. Drovetti har allerede i lang Tid levet ved Afrikas Porte og har der havt mangehaande Anledninger til at eftertænke de Aarsager, som have bevirket, at Mellemafrikas Beboere hidtil ere aldeles blevne udelukkede fra enhver selskabelig Forfatning; thi selskabelig Forfatning kan man vist ikke kalde det stagnerende Liv, som føres af de afrikanske Folkeslag, hvis Fornødenheder ere aldeles physiske, og som leve og døe omtrent som de Palmetræer, der udgjøre deres

fornemste Næring. Hos de unge Afrikanere, som aarligen komme, fra det Indre af Landet, til Nildalen, har Drovetti dog bemærket sjeldne Anlæg, Talenter og Lærvillighed, hvorpaa Paschaen af Egyptens Værksteder, som ere anlagte af Europæere, give de meest overtydende Beviser. Her synes Alting at staae i Modsigelse. Naar de enkelte Negere have saa mange Anlæg, hvorfor blive de, som Folk, stedse i dyb Uvidenhed? Og naar de vise Skarpsindighed hos os, hvorfor opfinde de da ikke noget hos sig selv? Naar have de bygget Skibe, anlagt Canaler og Havne? Hvorfor fandtes der, i saa mange Aarhundreder, ingen Lovgiver blandt dem, som kunde forene de forskjellige Horder til et Folk? Hvorfor har der hos dem aldrig viist sig en kraftfuld, krigersk Aand, for at danne en erobrende Nation af dette Slavefolk? Skulde Climatet alene være Aarsag til denne fornedrende Sløvhed? Vel har en stor Mand (Montesquieu) paastaaet dette, men allerede for længe siden har Historien beviist, at Nationernes Dyder og Genie ikke kunne beregnes efter Thermometret. Skal man maaskee endog antage en medfødt Uværdighed og Fordømthed? O nei, disse materialitiske Drømmerier ere allerede gjendrevne ved hundrede Kjendsgjerninger, og nu staaer det vel fast for bestandig, at Menneskeslægten er een og den samme. — Vi troe at finde Aarsagen til dette Phænomen i en anden Omstændighed: ikke i Climatets Indflydelse paa Menneskene, ikke i disses nedværdigende Classification, men i de beboede Steders Forhold til Indvaanerne. De Gamle forestillede Lybien ved en Tigerhud. Nutildags er det troligt, at denne strækker sig over hele Afrika. Her see vi et udstrakt Sandocean, af hvilke kun hist og her nogle Jordpletter fremrage. Derved maatte Communicationen altid blive meget vanskelig, og den indbyrdes Forbindelse imellem Indvaanerne næsten umulig. Desuden danner den uhyre Saharaørk en ny Adskillelseszone imellem disse, allerede ved sig selv adskilte Landstrøg og de afrikanske Kyster. Den frygtelig eensomme og øde Zone, som ligger imellem Midten af dette Fastland og den øvrige dannede Verden, udgjør en Skillevæg, som denne aldrig formaaede at overskride. For nu at undskylde vor Kraftløshed skylde vi paa Naturens Afvigelse og Uregelmæssighed med Hensyn til Afrikanerne. Vi behøve ikke at fordybe os i Historien, for at bekræfte det, vi her sige. Af alle de dannede Folkeslag, som i Oldtiden besadde Nordkysterne af Afrika, have intet trængt frem til de indre Provindser. Menneskeligheden krævede det, men deres Erobringer vare kun Ærgjerrighedens Følger. I den nyere Tid har en handlende Nation stræbt at undersøge det Indre af Afrika, eller, rettere, dets Bjergværker og øvrige Rigdomme. Man anvendte store Summer derpaa. En Mængde rigelig betalte Reisende, der sendtes derhen som Handelsagenter, døde som Martyrer for Videnskaben. Andre Nationer vare høimodigere i sine Anskuelser og Hensigter, men de havde ikke saa store og afgjørende Midler til deres Raadighed. Desuagtet have de vendt sig hen til disse fjerne Zoner, og ædle Missioner have ikke savnet heldbringende Indflydelse. Alle disse Forsøg og Anstrængelser, for at trænge ind i det Indre af Afrika, have dog havt gavnlige Følger.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 Januar 1828.

Hamburg 2 M. -- à vista —		à
Species —		
Specier solgtes til — Rbmk. — ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146½	147 Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	99½	100 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95	95½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 2.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 Januar 1829.

Hvorlunde Broder Bacon narrer Djævelen en Sjæl fra.

I Oxfordshire levede en Herremand, som i Suus og Duus havde tilsat hele sin Fædrenearv og tilsidst blev saa fattig, at han ikke vidste, hvormed han skulde opholde sit usle Liv. Pinet af bestandig Erindring om sin nærværende Elendighed, faldt han i Fortvivlelse, hvorved det blev Djævelen deslettere at komme i Lav med ham saaledes som følger.

En Dag, da Herremanden sad fuld af Anger og Ruelse, traadte Djævelen ind til ham og spurgte høfligt, hvorledes han befandt sig; dog kom han ikke med Horn og Kløer, men i Skikkelse og Udseende af en Aagerkarl. Den Kummerfulde forfærdedes ved Synet af ham, thi Djævelen kan ikke engang i de allerprægtigste Klæder ganske skjule sit Væsen; men da Herremanden hørte hans deeltagende Spørgsmaal, fattede han Mod og sagde: „Mig fattes Alt! Penge, til at skaffe mig Tag over Hovedet; Penge, til at kjøbe Levnetsmidler; Penge, til at betale min Gjeld; Penge til at indløse mine Godser. Kan eller vil du i denne Jammer yde mig Hjelp?" — „Jeg vil det!" svarede Djævelen; „men, det forstaaer sig, under visse Betingelser. Jeg vil hjelpe dig til Penge, for at tilfredsstille alle dine Fornødenheder, og det paa Stedet." — „Jeg indgaaer enhver Betingelse," sagde Herremanden rask; „hjelp mig, og jeg sværger at gjøre, hvad du forlanger!" — Djævelen gjenmælede: „Med Eder er Tingen ikke afgjort; jeg maa have et sikkert Pant. Vil du give mig det Forlangte, saa indfind dig i Morgen tidlig paa Korsveien i Skoven; der vil du finde mig beredt med Pengene." — „Dermed er jeg tilfreds, og møder til den bestemte Tid," svarede Herremanden, som ikke for nogensomhelst Priis vilde undvære Pengene.

Næste Morgen begav han sig til Skoven; han ventede ikke længe, førend han saae den Onde komme, og med ham tvende tjenende Aander, som bare Pengesække; et Syn, som høiligen glædede den Armes Hjerte, og lod lutter Paradiser pludselig opblomstre rundt omkring ham. Djævelen sagde: „Her er jeg, for at opfylde mit givne Ord, naar du vil underskrive og besegle mine Betingelser, som jeg her har bragt med paa Papiret." — „Meget gjerne," svarede Herremanden; „jeg beder blot høfligst om, at du vil oplæse dem for mig." — Djævelen forelæste ham nu Betingelserne, og de bestode i Følgende: „Hans sataniske Majestæt laaner den velbaarne Herremand N. N. saa mange Penge, som han behøver til efterskrevne Diemed: Først, til at indløse sine pantsatte Landeiendomme; dernæst, til at betale sin Gjeld, hvortil Udlaaneren overalt og allevegne vil være ham

behjelpelig; endelig, til at kjøbe og anskaffe samtlige Fornødenheder, som han ellers maatte have Behov; Alt under den Betingelse, at han, saasnart al hans Gjeld er betalt, skal staae og være til Udlaanerens Villie og Godtbefindende, uden Forhaling, og frivillig paa første Opfordring levere sig selv i hans Hænder." — Herremanden underskrev og forseglede, og Djævelens Tjenere slæbte Pengene til hans Bopæl; inden kort Tid havde han indløst sine Godser, kjøbt alle nødvendige Ting, og afbetalt al sin Gjæld, saa at intet Menneske kunde optræde imod ham og sige: du skylder mig en Hvid.

Saaledes levede han nu igjen lystig og i Glæde, havde Credit og Anseelse, og blev en saa velhavende Mand, som ingen af hans Fædre før ham havde været. Men Glæden varede ikke længe; thi en Dag, da han fordrev Tiden med at læse, traadte Djævelen hen for ham, og kundgjorde ham, hvorledes han havde bragt i Erfaring, at han, Herremanden, allerede havde indløst alle sine Eiendomme og betalt al sin Gjeld; nu var det altsaa paa Tiden, at han maatte overlevere sig til ham paa Naade og Unaade, efter Contractens Lydende. — Dette var Herremanden ingenlunde behageligt at høre, og endnu mindre glædedes han ved den Tanke, at han for Fremtiden skulde være Slave af en Person, som han ikke kjendte; thi han vidste endnu ikke, at det var Djævelen, med hvem han havde at gjøre. Men nødt til at give Svar, foregav han, at hans Gjeld endnu ikke var ganske betalt, og at han derfor endnu ikke var forpligtet til at opfylde det indgaaede Vilkaar. Derover viste Djævelen sig saare fortørnet, forvandlede sig med skrækkelig Larm i sin sande vederstyggelige Skikkelse, og sagde: „Usle Orm! det er elendige Udflugter, du kommer frem med, for at bedrage mig. Jeg veed, at de ere falske, og skal i Morgen bevise dig det; imidlertid overlader jeg dig til din Fortvivlelse!" — Saaledes talende forsvandt han med et stort Brag, og lod den stakkels Herremand halv død tilbage i Værelset, som pludselig opfyldtes af en hæslig Stank.

Efterat Djævelen paa saadan Viis havde anbefalet sig, begyndte Herremanden, som efterhaanden kom til sig selv igjen, at tænke efter over sin Tilstand; han ønskede nu at være forbleven

fattig indtil sin Død; han fordømte sine ærgjerrige Tanker, der først havde opvakt hos ham Ønsket om igjen at blive rig; endvidere bandede han sit forrige letsindige Levnet, den oprindelige Aarsag til hans Elendighed, og fattede tilsidst den Beslutning, at gjøre en voldsom Ende paa sit Liv. I denne Hensigt gik han ud, og skulde virkelig have dræbt sig selv, dersom Broder Roger Bacon ikke havde været; thi just som Herremanden vilde styrte sig i sit Sværd, kom Broder Bacon til og raabte, at han skulde holde inde, hvilket han ogsaa gjorde. Broder Bacon spurgte ham, hvorfor han vilde saa hovedkulds til Helvede? — „Ak, ærværdige Herre!" meente den Fortvivlende; „Aarsagen dertil er gyldig nok, og Fortællingen derom vilde angribe mig for stærkt; derfor beder jeg eder, at overlade mig i Ro til min Villie!" — dette Svar opfyldte Munken med Forbauselse og Medlidenhed paa eengang, og tilskyndede ham til at trænge videre ind paa den Ulykkelige. „Herre!" sagde Bacon, „naar jeg saaledes gav eder til Priis for Fordømmelsen, var jeg ikke værd til at bære den hellige Ordens Dragt, hvis Medlem jeg er. I veed vel, jeg tvivler ikke derpaa, at Kirken eier Magt til at løse angrende Syndere fra deres Skyld; unddrag eder ikke ved Egensind fra denne Velgjerning. Skrift for mig, jeg beder eder derom, aabent og frit, og tvivl ikke paa, at jeg jo skal skaffe eders pinte Samvittighed Lettelse!" — „Ærværdige Fader!" svarede Herremanden, „jeg har forhen ofte modtaget Trøst af den hellige Moder Kirken; men nu er jeg ikke værd, at vorde deelagtig i dens Velsignelse. Men da I saa alvorlig spørger om Aarsagen til min Fortvivlelse, saa vil jeg sige eder den; hør og gys! Viid, at jeg for daarligt timeligt Gods har forskrevet mig til Djævelen, og at han imorgen vil annamme mig i denne Skov. Nu veed I min Kummer, men jeg seer ikke, hvorledes I skulde kunne hjelpe mig!" — „Det er en saare slem Omstændighed," meente Broder Bacon, „men fortvivl derfor ikke; vær ved frit Mod, Angerstaarer formaae meget, og jeg seer, at I ikke lader det feile derpaa. Jeg vil snart besøge eder i eders Bolig, og skal, som jeg haaber, bringe eder saa megen Trøst, at I igjen kan betræde Dydens Vei." — Herremanden gik nogenlunde lettet hjem.

Silde om Aftenen kom Broder Bacon til ham, fandt ham henflydende i Taarer, og spurgte, paa hvilke Betingelser han havde forskrevet sig til Djævelen. Herremanden sagde: „Jeg har lovet, at overlevere mig til ham, saasnart jeg fik al min Gjeld betalt, hvortil han overalt og allevegne vilde være mig behjelpelig; dette er nu skeet: der lever intet Menneske, som har en Hvid at fordre hos mig!" — „Godt!" sagde Munken, „bliv nu ved med din Anger, og gaae imorgen Djævelen uden Frygt imøde; du behøver blot at tage den første Forbigaaende til Voldgiftsmand, og jeg staaer dig inde for, at hans Dom vil være dig til Gunst og befrie dig fra Djævelen." — Derpaa drog Munken hjem, og Herremanden tilbragte Natten med Bøn.

Næste Morgen gik Herremanden, efter at have holdt sin Andagt, til Skoven og fandt der Djævelen, som meget utaalmodig ventede paa ham, thi han raabte ham imøde: „Naa, Bedrager! er du endelig kommen? Nu skal jeg bevise dig, at al din Gjeld er betalt, og at derfor din Sjæl tilhører mig!" — „Du er selv en Bedrager," svarede Herremanden studs! „du giver mig Penge, for at tilsnige dig min Sjæl. Hvorledes kan du være Dommer i din egen Sag? En Anden skal dømme imellem os!" — „Godt!" sagde Djævelen, „antag hvem du vil til Dommer, mig er det ligemeget!" — „Nu," svarede Herremanden, „saa skal det være den første, der kommer ad denne Vei!" Dermed var Djævelen tilfreds, og næppe havde han tilkjendegivet det, før Broder Bacon kom gaaende. Til ham henvendte Herremanden sig, og bad ham om at være Voldgiftsmand i en vigtig Sag mellem begge. Munken beviste sig villig dertil, naar begge Parter vare enige desangaaende. Djævelen sagde, at han intet havde derimod, og berettede Munken, hvorledes Sagerne stode. „Viid, ærværdige Broder, at jeg har laant denne Ødeland, da han af Mangel var nær ved at døe af Sult, Penge, ikke blot til at kjøbe Levnetsmidler, men og til at indløse sine Godser og betale sin Gjeld, under den eneste Betingelse, at han frivilligen skulde overlevere sig til mig, naar al hans Gjeld var bleven betalt. Her er hans Underskrift og Segl; Tiden er der, hans Gjeld er afgjort, hans Taushed bevidner det; derfor afsig en retfærdig Dom!"

„Det vil jeg gjøre," sagde Broder Bacon, „men siig mig først" — han vendte sig til Herremanden — „har du aldrig tilbagebetalt Djævelen noget af hans Penge, eller paa anden Maade holdt ham skadesløs?" — „Han har hidtil ikke faaet det mindste af mig," sukkede Herremanden til Svar. — „Godt, saa lad ham heller ikke fremdeles faae det mindste af dig — saa er du fri for ham evindelig. Og du, Menneskeslægtens Forfører!" — saaledes tiltalede Broder Bacon den slemme Fjende — „det var dit Vilkaar, intet at have med ham at skaffe, saalænge han var nogen noget skyldig; hvor kan du nu forlange noget af ham, da han skylder dig Alt, hvad han har? Naar han har betalt dig dine Penge tilbage, saa kan du komme og annamme ham til Eiendom; men førend det er skeet, har du ingen Magt over ham, og jeg befaler dig, øiebliktigen at pakke dig herfra!"

Djævelen foer bort med en lang Næse, og forsvandt fuld af Forbauselse over sin egen Dumhed; men Broder Bacon trøstede den angrende Herremand, og sendte ham hjem med beroliget Samvittighed og med den Formaning, aldrig, saa kjær hans Salighed var ham, at betale Djævelen Pengene tilbage, hvilket Herremanden ikke blot lovede, men ogsaa med største Fornøielse holdt.

Wiihms Haandbog for Landmænd, og flere danske Skrifter for Jordbrugere.

Af Kammeraad Wiihms Skrift for Landmænd, under Titel, den praktiserende Landmands Haandbog, er i disse Dage et nyt Oplag udkommet, som deri er forskjelligt fra den første Udgave, at det er tættere trykt, koster mindre, og er forsynet med et Tillæg paa 3 Ark, som Forbedringer til den første Udgave. For Subscribentere er Prisen 4 Rbl. Sedler. Den Anbefaling, som den første Udgave erholdt i Bladet Dagen, som og i lærde Tidender, at Bogen røbede megen Erfarenhed, Læsning og Eftertanke, har viist sig at være sand, da allerede en nye fuldstændigere Udgave haves. Det kongl. Ren-

kammer har havt den Godhed at subscribere paa 15 Exemplarer. Meget fornøjer det at læse Fortegnelsen paa Subscribenternes Navne til den anden Udgave; man finder mange bekjendte Navne paa Listen. Iblandt disse 41 Godsejere, 37 Forvaltere, 21 Forpagtere, 30 Præster, 114 conditionerede Jordbrugere, 31 Sognefogder, og 33 Bønder. I Bondestanden findes at flere Bønder, og undertiden en heel Bondebye har subscriberet paa et Exemplar. Ligeledes er det mærkeligt, at paa Øerne Als, Ærø og Bornholm ere ikke faae Subscribentere. Tilforn vare Landmænd ikke villige til at kjøbe Bøger. Man seer altsaa, at Tidens Aand har virket til meer Oplysning, og den Fordom synes overvundet, at Landmænd intet kunde lære af Bøger. Ligeledes har man troet, at naar man ejede en god Bog om Landvæsenet kunde det være nok; men det er urigtigt, thi ingen Bog er lige gavnlig for alle Læsere, fordi de Læsende staae paa forskjelligt Trin af Cultur og Kundskaber. I Justitsraad Fielstrups velskrevne Veiledning til et godt Jordbrug, som udkom 1821, staaer en Fortegnelse paa gode danske Skrifter i Landbrug, Havedyrkning, Skovvæsen, og om Kreaturene. Siden den Fortegnelse udkom, ere flere gode Skrifter trykte, som fortjene at tilføjes. Disse ere: Dalgas Bog, et Priisskrift; Giersings praktiske Anviisning i Landoeconomien; Sinclairs Agerdyrkningslære; den practiserende Landmand af Wiimh; Lerche og Brun om Faaret; Giersings Jagttagelser om Smørproductionen, og Skrifter i Veterinairfaget af Viborg og Neergaard. Afgrøden af en Tønde Land med Hvede, eller to med Byg, er omtrent tilstrækkelig til at kjøbe de fornødne gode danske Skrifter for Landmanden. Ved at indrette Læeselskaber for Bøger i Landbruget, vilde den Udgivt, som er trykkende for Mange, meget lettes, thi ere 10 à 20 i Selskabet om at kjøbe en Bog, bliver det en Ubetydelighed for hvert enkelt Medlem, og Bogen bliver læst næsten for Intet; saadanne Foreninger har man paa flere Steder.

Et Skrift finder Behag og læses med Nytte, naar den Læsende staaer paa det Trin af Dannelse, Erfaring og locale Forhold, at han kan følge Forfatteren; han gaaer da med Lethed ind i Bogens Tankegang, han føler sig tilfredsstillet, fordi han forstaaer Bogen, og kan anvende det læste. Saaledes finder den samme Gjenstand, vel behandlet af forskjellige Forfattere, forskjellig Bedømmelse, i Overeenstemmelse med den Læsendes personlige Stilling og Kundskaber.

En saadan Overgang finder man i et passende Agerbrug for Bondestanden i de trende Skrifter: Zeuthens Anviisning til raae Jorders Dyrkning; Neergaards Forslag til et forbedret Agerbrug for Bondestanden; Pastor Cramers Anviisning til at inddele en udskiftet Bondegaards Jordlod.

En lignende naturlig Overgang fra Fjelstrups Veiledning til et godt Jordbrug til Dalgas og Lemvighs Skrift om samme Gjenstand.

En lignende i Høeghs Anviisning til et vel indrettet Jordbrug til Aagaards Veiledning ved en Gaards Drift, og Giersings practiske Anviisning i Landoeconomien, og derfra til Thaers Grundsætninger, og Olufsens Lærebog i Landoeconomien.

En lignende Overgang fra Troiels Anviisning til Drewsens Erfaringer angaaende Vexeldrift, forenet med Brakfrugtavl og Sommerstaldfodring og Collets Landbrug.

En lignende Familieforbindelse imellem Sinclairs Agerdyrkningslære, Schwerz om Landbruget i Belgien, Begtrups engelske Landbrug.

Saaledes og med Hensyn til Høravl, først at læse Lyders, derefter Stochholm og Rafn; ligeledes om Hamp, først Pastor Assens Anviisning til Hampens Dyrkning, derpaa Hampens Dyrkning af Dalgas og Olufsen.

For at kjende Provindsernes forskjellige Jordbrug efter Localet tjener Begtrups Beskrivelse over Agerdyrkningens Tilstand i Danmark, og Amtsbeskrivelserne over Veile, Randers m. fl. Amter ved Landhuusholdnings Selskabet.

Skrifter, som Vedels Samlinger, Kriegers nyttige Ting, Wiimhs practiserende Landmand, de binde sig ikke til noget vist Jordbrug, de kan passe til alle Forhold.

Ei heller bør forglemmes Provsten i Angeln P. E. Lüders Skrifter, formedelst det klare practiske Øje han har i Jordbruget, de ere alle udkomne paa Kortes Forlag i Flensburg, imellem 1760-70. At han var langt forud for sin Tids-

alder, sees deels af den vigtige Indflydelse hans Skrifter havde paa hans Omegn til det fuldkomnere Jordbrug, som Anglen har; paa den Kreds ved Flensburg virkede han især; som og af hans Planer til et Agerdyrknings Institut: Lüders Grundriß einer zu errichtenden Acker-Schule, Flensburg 1769, 5 Gr., og hans Nachricht von dem Bau und Einrichtung der Ackerbau-Akademien und oec. Lehrschulen. 2 Gr. bei Kortes in Flensburg.

Det er vigtigt at vide for Begyndere i Landvæsenet, at begynde med det Simplere, som lader sig udføre efter det Trin Landets Jordbrug staaer, førend han læser Skrifter, som forudsætte mere opdyrkede Jorder og en større Folkemængde.

Jacobs Beretning om Landhuusholdningen og Kornhandelen i forskjellige Europæiske Lande.

Englænderen Jacob reiste igjennem Rotterdam, Amsterdam, Provindserne Utrecht, Geldern, Friesland, Overyssel, Deventer og Groeningen. Derpaa reiste han igjennem Ost-Friesland til Hannover og derfra igjennem Hertugdømmet Oldenburg til Bremen og Hamburg. Herfra tog han igjennem Mecklenburg og Lübeck over Østersøen til Kjøbenhavn, og igjennem Sjælland, Fyen, Jylland, Schleswig og Holsteen tilbage til Hamburg. Fra Hamburg reiste han igjennem det Hannoverske over Celle, Eimbek, Göttingen og Minden til det Hessen-Casselske, igjennem de Darmstadtske og Nassauiske Lande til Rhinen og derfra til Brüssel. — Hans Beretning giver et vigtigt Bidrag til Kundskab om nogle af Fastlandets bedste Lande, med Hensyn til Landhuusholdningen. Af de mange Exempler, han anfører, er det noksom godtgjort, at Omkostningerne ved Jordens Dyrkning ere i de af ham gjennemreiste Lande betydeligere end i England. De Egne af Fastlandet, som, med Undtagelse af Nederlandene, ere bedst skikkede for Agerdyrkningen, ere Mecklenburg og Holsteen. De ere, siger Hr. Jacob, i Landhuusholdningen forud for mange andre Lande

i det østlige Europa, som han har besøgt. Alt er indhegnet og inddeelt i Marker, der staae i Forhold til den hele Eiendoms Størrelse, og ligner derfor meest den Engelske Dyrkningsmaade. Af hans Beretning sees, at den Mecklenburgske Hvede i England vilde komme paa 45 Sh. pr. Qvarter, uden at give Forpagteren eller Kjøberen noget Overskud eller Eieren nogen Indtægt. Den Holsteenske Hvede er sædvanligviis ikke af bedre Slags, og vilde ikke kunne sælges højere end 54 Sh. eller 55 Sh., naar den Engelske gjælder 60 Sh.; og, hvis endog Agerdyrkeren solgte den selv uden Fordeel, det vil sige til 30 Sh., saa vilde dog Biomkostningerne blive 10 Sh. mere. For det kolde Climats Skyld maae betydelige Bygninger opføres til at forvare Korn, Høe og Halm, til Huuslye for Qvæget o. s. v., saa at en Godseiers Bopæl der er fem Gange større, end der behøves paa et Gods i England af samme Størrelse. De fornødne Bygninger anslaaes derfor til en Trediedeel af Landets Værdie. Den Mængde af Hvede, som kunde tilvejebringes fra alle Europæiske Lande, undtagen til en særdeles høi Priis, vilde ikke være af stor Betydenhed i Englands Forbrug. Preussen udfører Meest. I de 9 Aar fra 1819 til 1827 beløb den hele Udførsel sig til 1,971,577 Qvarters, og denne Udførsel indeholder ogsaa alle de Ladninger, som ere nedførte paa Floderne fra Polen. Forf. giver følgende Oversigt af den aarlige Udførsel fra Landene ved Østersøen:

Preussen	219,064	Qvarters.
Danmark	104,768	—
Mecklenburg . . .	66,466	—
Hamburg	43,413	—
Bremen	11,850	—
	435,566	Qvarters aarlig.

Efter en i Beretningen optagen Beregning beløbe for Godseierne Underholdnings-Omkostningerne af en Daglønner-Familie i det Mecklenburgske sig aarlig til 17 Pd. Sterl. 9 Sh. 6 P. Heraf følger, at i det nordlige Europa koster Daglønneren Godseieren ligesaameget, som i det nordlige England eller i de sydlige Provindser af

Scotland. Forf. formener, at de Engelske Arbeidere ere langt fortrinligere, end alle andre Landes, som han har gjennemreist. Han siger: „Saavidt jeg har kunnet skjønne, maa jeg troe, at den Engelske Arbeider tilvejebringer mere og uendelig bedre Arbeide, end i alle de af mig gjennemrejste Egne. Herfra maa jeg dog undtage Nederlandene, thi der arbejdes fortræffelig, og vore dygtigste Oekonomer kunde der lære Meget." Det kan ikke drages i Tvivl, at den Engelske Daglønner lever bedre, end i ethvert andet Land; om Irlænderne kan man rigtignok ei sige dette. „Vore Daglønnere paa Landet, siger Forfatteren, er ikke nødsagede til at lade sig neie med de usleste Næringsmidler; selv de, der underholdes som Fattige, enten i deres Huse eller i offentlige Anstalter af Communerne, leve ikke af Kartofler alene, saaledes som Tilfældet er med Arbeiderne i fattigere Lande. En Deel af deres Næring bestaaer overalt af Korn, og i det sydlige England ere dette altid Hvede. De, som ikke ere aldeles fattige, eller hvis Følelse afholder dem fra at søge Understøttelse af Communen, mangle vel nu og da, men de udgjøre kun en ubetydelig Deel af Befolkningen, og iblandt dem har vel Brugen af Kartofler meest tiltaget."

En lærd ungarsk Særling i Paris.

(Sluttet.)

Denne pathetiske Erindring virkede paa den gode Mentelli ganske saaledes, som jeg havde ventet mig. Han opgav sit Forehavende at oille berejse hele England for 150 Franks. Jeg har ofte besøgt ham, medens jeg opholdt mig i Pars. Han bad mig at kjøbe ham et Værk i Sanskrit-Sproget, hvilket jeg dog ikke fik den Fornøjelse i London at faae fat paa. Som en dygtig Dialektiker, fandt han undertiden Fornøjelse i at forfægte ugrundede Meninger; saadant var en Spøg for hans virksomme Aand. Hans Træk vare blide og indtagende; hans lange Skjæg, og hans aandige og alvorlige Physiognomie erindrede om de skjønne Skildringer, i hvilke Titian har fremstillet nogle af sin Tidsalders Mennesker. Omendskjønt en Ven af Mennesker og Selskab, havde han dog opoffret sit Liv og sine Fornøjelser af Kjærlighed eller meget mere af Lidenskab til Studeringer, og sikkert har ingen helliget Videnskaberne en uegennyttigere Enthusiasme, eller en fuldkomnere for Egoisme og Forfængelighed fri Hengivelse, end han.

Omendskjønt den franske Administration erholder Anvisning paa betydelige Summer til Kunsternes og Videnskabernes Opmuntring, er Hr. Mentelli endnu aldrig bleven tildeelt nogen Understøttelse. Og dog er han en beundringsværdig Mand; hos ham er et Oplag af umaadelig Viden i alle Fag. Som Geometer, Naturforsker, Philolog har han læst og beholdt Alt. Man spørge ham, hvad de gamle og nyere Skribenter have tænkt over denne eller hiin Materie, og han vil efter et Diebliks Betænkning sige Alt, hvad Prosaikerne og Digterne af de forskjellige Nationer maatte have skrevet over denne Gjenstand, og det i deres eget Sprog, og i deres egne Udtryk. Også kan Mentelli med større Ret end Pico de la Mirandole sige, at han kan tale de omni re scibili. Hvad der endnu fordobler Beundringen af Omfanget og hans Videnskabers uhyre Mangfoldighed, er den Omstændighed, at han ikke har nydt nogen Undervisning, men lært Alt af sig selv. En Naadegave af 5 til 600 Franks blev beregnet at skulde være tilstrækkelig til hans Fornødenheder — og man har ikke givet ham disse.

(L. B. d. B. H.)

Jo vidtløftigere en Dom er, sagde salig Luxdorph, jo slettere har jeg næsten altid fundet den; thi det er Tegn til, at man har manglet tydelige Grunde og Beviser, og at Dommeren, som forud har bestemt sig for eller imod Sagen, har ledet efter Gnister i Asken. — Jeg frygter meget for, sagde han samme Tid, at vore Retsdomme blive slettere i samme Forhold som vore Dommere blive lærdere! I det mindste har jeg mærket, sagde han, at de ret høilærde Dommere har flere Midler i Hænde, end de andre, til at

gjøre Hvidt sort og Sort hvidt, naar de ere partiske, og at de ofiere end de andre vige fra Lovens bogstavelige tydelige Ord (dem Folket dog altid bør dømmes efter) for at underlægge Ordene en Aand, som Folket ikke kjender, og som ofte er, ligesom hine onde Aander, kun brugbar til at forvilde Folk fra Sandheden. — Vee det Land, sagde han, hvor Lovens Bogstav ikke mere gjelder i Retterne! og hvor den Mening af Loven, som først frembyder sig den sunde Menneskeforstand, ikke mere er den, som der dømmes efter.

α.

Indenlandske Efterretninger.

Efter den i disse Dage ved Politiekammeret forfattede Liste over Laugenes Personale i Kjøbenhavn ved 1828 Aars Udgang var Beløbet følgende:

	Mestere og Interessentere.	Svende.	Drenge.	Andre Arbejdere.
I alt:	3897.	4977.	2591.	1552.
Drager man fra dette Beløb samtlige Detailhandlere, Skippere, Vognmænd, Barberere, Parykmagere, Skorsteensfejere . . .	1295.	314.	406.	279.
saa bliver tilbage	2602.	4663.	2185.	1273.
Hertil maa lægges for 55 i Drift værende Ølbryggerier . . .	55.			272.
Fremdeles de mange Fabrik- og Industriehaandteringer, der ikke ere bundne ved Laug, og altsaa ikke under bemeldte Tal, saasom ved Edikebryggerierne, Sukkerraffinaderierne, Sæbesyderierne, Lysestøberierne, Farverierne, Mekanikere, Instrumentmagere, de ved Porcelainsfabriken Sysselsatte, og mange Flere, for hvilke vel med rundt Tal kan ansættes	200.		200.	1000.
saa bliver Beløbet for Kjøbenhavn . . .	2857.	4663.	2385.	2545.

Naar man for første Rubrik som Familiefædre regner overhovedet 5 paa hver Familie; altsaa . . . . 14,285 Personer,

samt dertil føjer de tre sidste Rubrikers Sum, uden at regne nogle af 2den eller 4de Rubrik for Familiefædre; altsaa . . . . . 9,593 —

saa udkommer 23,878 Personer,

som Summen af de Individer, der i Kjøbenhavn leve af Fabrik-Industrien, taget i videst Betydning; naar man nu dertil lægger de mange Frimestere i hver Haandtering, saa stiger vist nok Tallet i det Hele til en Fjerdedeel af Stadens Befolkning. At beregne Produktet i Tal, samt hvad af Produktet, naar den gjensidige og indre Forsyning, og Consumtion er fyldestgjort, kan blive tilovers for Handel og Udførsel, vilde være en høist vanskelig Opgave, og fordrer en Taalmodighed og Øvelse i slige Udregninger liig den, vor afdøde Statistiker, Christen Pram, af hæderligst Ihukommelse, besad. Under bemældte Tal er regnet de talrige Skomager- og Skræderlauge. I det første af disse ere 556 Mestere, 503 Svende og 369 Drenge; i det andet 380 Mestere, 426 Svende og 106 Drenge. Ogsaa disse give Hovedstaden Bidrag til Export. Hvor mangen fremmed Sømand eller Rejsende tager ikke et eller andet Klædningsstykke? og saaledes har baade Boutikerne for syede Klæder, og for allehaande Skomagerarbeide deraf en i det Hele ej ringe Indtægt.

I Aaret 1828 ere i Søe=Etatens Hospital indkomne . . . . 1501 Syge

Udgaaede som restituerede	1401	—
Døde	51	. 1452

Igjen tilbbage 49 Syge.

I denne Tid er en Hereproces i Drift ved Hornum og Fleskum Herreders Ret i Nibe. Et Barn i Søndertranders blev syg. Efter Skik og Brug hentedes en klog Mand i Nørresundbye, der erklærede, at Barnet var forgjort. Han lod sig bringe Jord fra Kirkegaarden, klippede Haar og Negle af det syge Barn, brændte disse og lavede deraf en Mixtur, som indgaves Barnet. Derefter underrettede han ei allene, om hvo der havde forgjort Barnet, nemlig en Mand i Byen, men gik endog dristig til denne Mand og sagde ham det lige i Dinene. Manden blev noget underlig eller overrasket og lod Doctoren gaae. Men da han fik Tid til at betænke sig, og havde raadspurgt Andre, begav han sig efter den kloge Mand, fik ham sat fast og bragt til Øvrigheden. Sin Recept angav han at have taget af en tydsk Bog, han førte med sig, men som dog ikke fandtes deri; han tilstod at Barnet var forgjort, og at hiin Mand var Forgjøreren; men da det kneb tilsidst, og han saae Cachottet oplukket, at Alt var gjort for at narre Vedkommende, som jo vilde narres, og for at fortjene Penge. Hvis Kjendsgjerningerne i det optagne Forhør ikke ere væsentlig anderledes end de her fortalte, vil denne kloge Mand vist ikke allene blive dømt for Qvaksalverie, men desuden med skjærpet Straf for sin Beskyldning mod en Uskyldig, thi vil man sige, graverende Beskyldning kan ei finde Sted ved et Noneus, som Forgjørelse, saa er det vitterligt, at den jydske Almue har endnu Troen paa Forgjørelse, og havde ikke den Beskyldte været en Mand, som har den Nøgle, der kan aabne alle Justitias Porte, og som en riig Mand ikke slet Ord paa sig i Publikum, kunde denne Beskyldning bevirket, at han af overtroisk Pøbel kunde efter Sædvane være forulempet paa Helbred, Eiendom eller Liv.

(A. Av.)

Blandede Efterretninger.

Efter den sidste, nyelig foretagne Folketælling i Rostok er Antallet af Indvaanerne der i alt 19024.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	146½	— Rbd. Sedl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87	87¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	99½	100 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	95½	96 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 3.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 Januar 1829.

Shawler paa sidste Leipziger Michaelis Messe.

I denne Vare-Artikel kom den asiatiske og den europæiske Luxus atter hinanden imøde ved de mangfoldigste Priser og Afverlinger. Handelen med Schawls hører til de interressanteste endog for den blotte Jagttager. Det manglede ikke paa ægte orientalske Varer i denne kostbare Luxus-Artikel; der var en Perser fra Erivan paa Messen, som forlangte for sine 13 Shawls 3000 Rigsdaler. Ogsaa nogle Tyrkiske Kjøbmænd, skulle have fundet hurtig Afsætning paa saadanne udsøgte Pragtstykker; der vare ogsaa nogle Russer paa Messen, som tilbøde Tyrkiske Shawls til Ombytning mod Klæde. Det er paafaldende, hvormeget der bringes hertil af denne ægte Vare, som dog finder temmelig Afsætning, endskjønt den naturligviis taber i Prisen ved Concourrensen; dog finder det Fortrinlige sin Kjøber. Valz i Katharinagaden forlangte for et Persisk Shawl, som dog allerede havde været baaret, 460 Ducater; men noget skjønnere Broderie har man vel næppe nogensinde seet; han havde ogsaa solgt et for 600 Dukater til en Prinsesse. Vienerne have bragt det til en høi Fuldkommenhed i at eftergjøre Shawls, hvilke ligne saa meget de Orientalske, at man først maa betragte dem paa Vrangen med Kjenderøine for at kunne skille de ægte fra de uægte. — Oehler fra Krimmetschau fremviste denne Gang paa Messen et Pragtstykke af et Shawl; det var blevet forarbeidet i en Brede af 10 Qvart. og i en Længde af 6 Alen i Reichenbach i Voigtlandet af Haarene paa et Faar, som isteden for Uld bærer overmaade fine Haar og som har viist sig som et Naturspil paa Godset Döhlen ved Dresden; dette Haar eller Duun kappes i Fiinhed med Gjedernes i Buchariet eller Persien, og var en Gjenstand for almindelig Beundring, paa det sidste Uldmarked i Dresden. Dette Shawl var saa fiint, at det veiede kun $\frac{3}{4}$ Pund og kunde trækkes igjennem en Fingerring. To andre Shawls af den fineste Elektoral-Uld, hvoraf der kan udbringes 80000 Al. Traad af Pundet, bleve ogsaa foreviste. — Ogsaa i Borzdorf ved Eylenburg, er et saadant Haarfaar blevet avlet; dersom denne Race vil lade sig formere, saa vilde man faae et ganske nyt Stof for Fabrikationen. Man har bragt det meest vidt i Paris med at efterligne denne Artikel. Man forarbeider der isteden for Longue Schawls, Schawls carrés hvorpaa det fineste Merinos Stof eller ægte Terneaux ere indsatte med megen Konst i Palmetter og Arabesker i Borderne, saa at det seer ud som et ægte Shawls Indfatning, og ere broderede med smaa Blomster, saa kunstigt, at det meest øvede Kunstner-Oie ikke kan opdage Efterligningen, og dog koster et saadant Shawl kun fra 60 til 80 Rigsdaler. Dette er ægte Terneaux. Den ringere Sort kalder man Tibeths, og de blive fabrikerede i Lyon; men de

egentlige Terneaux cachemeres, i hvilke den Tibetanske Gede-Duun bliver blandet med Elektoral, ere Frembringelser fra aatte til ti Fabriker i Paris. Ogsaa har man faaet fra Paris rosenrøde Fruentimmerkaaber forfærdigede af den fineste Tibetanske Gedeuld, som koste fra 80 til 150 Daler. Disse Kaaber gjøre alle Fruentimmerskræddere fortvivlede, da de ere vævede færdige endog med Kraverne og de nedhængende Ærmer, saa at de kunne bruges strax. — Isteden for det indvævede eller sædvanlige Broderie ere nu tre til firedobbelt over hinanden malede Rande af Blade og Dekorationer komne i Mode. Tredobbelt skatterede Blade blive skilte fra hinanden ved Linier, som gaae imellem dem; Tegningen bliver presset paa med Valser, og Farven indtrykket med Former. Saaledes blive ogsaa ligesaadanne Løv- og Linie-Zirater anbragte paa Linon, Orgendis og Krep-Rober med de fineste Farver; man har disse af alleslags Farver, dog ere de gule med alle deres Skatteringer de herskende, fra 20 til 60 Rbd.; og ved disse meget forførende, men høist forgængelige Fruentimmerdragter, som alene kunne bruges een Balaften, gjør Paris sig den rige Klasse fra Neapel til Petersborg skatskyldig. Derimod kunne Roberne og Slørene af Kniplinger i Petinet, Tull, Bobinets, Kniplingsgrund ikke kappes med dem, uagtet alle de Fabriker, som fabrikere dem, gjøre sig al mulig Umage for ved allehaande Opfindelser at give Kniplingerne et fornemt Udseende, og dertil at levere dem for saa godt Kjøb som muligt. Man knipler ikke alene i Nederlandene, men ogsaa i de Sachsiske Erzbjerge med Decorationer af Palmetter, Blomster og Broderie til en stor Fuldkommenhed, og anbringer dem med en saadan Fiinhed paa Kniplingsgrunden, at de faae Udseendet af den kostbareste Kniplingsrobe; men der gives nu saa mange Kniplingshandlere, og Kniplinger blive i vore Dage solgte for et saa godt Kjøb, at der udkræves den største Anstrængelse for at udholde Concurrensen.

(Allg. Zeit. Bil. til 347.)

Nogle Tvivl om at det skulde være Præsternes Flyttesyge, der forværrer Geistlighedens Kaar.

Saaledes har man paastaaet for nylig i Viborg Samler, hvilket er gjentaget i Kjøbenhavns Skilderie 1828 No. 105, og det fordi at Naadsensaar, Flytteomkostninger, Tab ved Salg af Besætning og Bohave, samt Kjøb af Nyt skulde foraarsage saa store Omkostninger, at Forværrelsen af sig selv og allene deraf skulde følge.

I den Henseende maa jeg først bemærke, at det ikke allene er de Præster, der have flyttet flere Gange, hvis Kaar ere ringe, men ogsaa deres ere det, som slet ikke have flyttet, endog deres, der strax som Kandidater kom i formeentlig gode Embeder, ja endog deres, der igjennem en lang Række af Aar lige til deres Død sadde i endog de største gejstlige Embeder, ja endog deres, der bragte Kapitaler derind, med et Ord: Alles, meget Faa undtagen, Kaar ere ringe, for ikke at sige noget haardere. Flytningen kan da ikke være den eneste, eller den meest virkende Aarsag.

Flytningsomkostninger synes heller ikke at være det; thi, hvad der paa den ene Side tabes i Naadsensaaret i det Kald man forlader, vindes jo igjen i den Deel af Naadsensaaret i det Kald man modtager, om de ikke ere lige gode, og almindelig naar man flytter fra det ringere Kald til det bedre, er den Deel af Naadsensaaret man modtager i det nye Kald større end den Deel man mister i det fratraadte. Altsaa kan Aarsagen heller ikke ligge deri.

Tab ved Salg og Kjøb af Besætning og Bohave bliver i Almindelighed anført som Aarsag til Forværrelsen, og jeg har hørt Flere, dog ikke Præster, sige: at to Flytninger vare ligesaa ødelæggende som en Ildebrand. Dette er nu meget ubestemt sagt, og man mangler ikke Exempler paa, dog ikke saavidt jeg veed i den gejstlige Stand, at en Ildebrand har været endog fordeelagtig. — Dog til det Egentlige; man sælger sjælden Besætning med Tab, thi dens Værdi paa Tid og Sted erholdes, og for den samme Sum man sælger Besætning, kan den i Almindelighed igjen kjøbes hvor man kommer. Men Grund til Tab

ligger i Bohave, thi har man kjøbt kostbare Meubler fra første Haand, sælger man samme altid med Tab, og skal man igjen kjøbe kostbare Meubler fra første Haand, saa bliver Tabet fordoblet. Men deels maa jeg bemærke, at det er en stor Sjældenhed hos Præster uden for Kjøbenhavn, at finde kostbart Bohave, og dernæst, at som man ved Auctioner sælger med Tab, saa kjøber man ved Auctioner igjen med Fordeel. — Tabes herved altfor meget, saa ligger det deri, at man har kjøbt ufornødent kostbart Bohave fra første Haand, solgt det med Tab og atter igjen, istæden for at kjøbe ved Auction og andre Lejligheder, der, naar man giver Tid, ikke mangle, har paa nye kjøbt fra første Haand og kostbart. Men dette kostbare Bohave have kun faa Præster, følgelig kan heller ikke det være en Aarsag til den almindelige Forværrelse af deres Forfatning, i den senere Tid især.

Heraf følger da, at de benævnte Ting, ikke kan være Aarsagen til Gejstlighedens ringe Forfatning, om de end kunne være det til enkelt Mands.

Der anføres endnu en anden Aarsag: „For at faae et andet (præsteligt Embede) giver man Slip paa det man haver, uden at betænke, om man vinder noget Synderligt derved eller ej." Dette maa dog vist være et meget sjældent Tilfælde, da man maa antage i Almindelighed, at Enhver, der søger et Embede, naar han ellers har sin fulde Forstand, maa have velbetænkt og beregnet, at det han søger er i det mindste i Beregningen, og saavidt han er istand til af de opgivne Data at regne, bedre end det han forlod, saafremt det er ham allene om at vinde i pecuniær Henseende. Men at disse Data til Beregninger undertiden og maaskee ofte forleder til alt for store Forhaabninger, kan være muligt og er sandsynligt. Præsteembederne have det forud for alle Embeder, at der vedføjes en Angivelse derom, deels ældre i Penge, deels yngre i Natural- og Penge-Præstationer, men der tilføjes aldrig, saavidt mig bekjendt, de paa Embedet hvilende Byrder, uden i meget generelle Udtrykke, saasom „paa Embedet hviler militært Hesteholđ," eller „paa Embedet hviler Enkepension;" men hvad Rigsbankrenter, hvad Skatter, hvad Naturalpræstationer, hvor stor Enkepensionen er, hvad der svares Expenser i Douceurer, i Kommune-Afgivter, i Huusleje, hvor ingen Bopæl er, og i Reparationer, hvor der er Bopæl, dette og mere har jeg ikke fundet nogensteds offentlig antegnet. Og da disse sikkre Udgivter altid ere der, saa kan man, om man end aldrig saa godt har regnet og aldrig saa godt betænkt sig, tabe ved Byttet. Altsaa kan heller ikke Mangel paa Betænksomhed eller Mangel paa ikke at kunne regne, være Aarsagen til Forværrelsen, men snarere urigtige Data og de derpaa grundede store Forhaabninger.

Efter saaledes at have seet, at Gejstlighedens forværrede Stilling ikke rimeligviis kan søges i de l. c. angivne Aarsager, nemlig i deres „Flyttesyge eller Flytteraserie," maa den, da samme er beviist og anerkjendt, søges i ganske andre Aarsager, nemlig naar man taler i Almindelighed, i „de paa deres Embeder hvilende og med Tiderne stedse stigende Byrder," hvilket ogsaa er baade beviist og erkjendt allevegne af dem, der have nogen rigtig Kundskab om Sagen, og aldeles ikke i Flytteraseriet.

At det derimod vist nok er rigtigt, at naar Præsten skal være Sjælesørger, i Ordets ædle Bemærkelse, da kan dette unegtelig bedst opnaaes, naar en Mand er længe paa et Sted, og efter vor nu bestaaende Indretning først da, naar han har døbt, konfirmeret og viet den største Deel af Menigheden, thi ikkun disse kan han med noget Held forvente ville modtage Advarsler, Formaninger, Raad og Vejledning. — Hos den øvrige Deel af Menigheden kan han neppe derved virke noget privatim og dette er jo den egentlige specielle Sjælesorg. — Men at lade en Mand med Familie lide Nød, saalænge indtil han kan opnaae denne Punct i sit Embede, vilde dog være meget ubarmhjertigt, og nøde ham til, for at faae Opholdet til sig og sine, at gribe til andre mere indbringende Sysler, eller og til en lav Nærighed, der paa den ene Side nedbrød, det han paa den anden mulig kunde virke. — Da Supplicanterne næsten aldrig, naar ikke særegne Omstændigheder føje dem ved deres Ansøgninger, kunne faae det Sted og den Stilling deres Familieforbindelser gjøre dem ønskelig, men ere nødsagede til at tage den første den bedste, de kunne erholde; vilde det ogsaa fra denne Side være ubarmhjertigt, at forlange, at Manden skulde hele sin Levetid forblive

paa et Sted, hvor han hverken kan leve overeensstemmende med sin Stand og Værdighed, ej heller i Forbindelse med de Steder, Egne og Mennesker, han attraaer. Man maa endelig bemærke, at i den protestantiske Kirke er som oftest Præsten Huusfader og Ægtemage; og følgelig afhængig for største Deel af sin Familie.

At Flytningsraseriet skulde bevirke, som l. c. anmærker, at mangen nyttig Indretning og Forbedring, saavel i Embedet, som i dets Oekonomie, hvortil der regnes nye Skole- og Fattighuse, nye Præstegaardslængders Opførelse og landoekonomiske Forbedringer i Marken — ikke iværksættes, kan jeg ikke indsee. Hvad Skole- og Fattighuses Opbyggelse og Forbedring angaaer, saa kan Præsten, siden Skole- og Fattigcommissioner bleve oprettede, kun ønske og foreslaae vedkommende Commissioner saadanne Ting, og i Protocollen nedskrive: de ville ikke. At strides med dem, der ere hans Ligemænd i Commissionen og der have, foruden 3 eller 4 Stemmer mod hans ene endnu i deres Magt, at lade ham betale hans Forslag, vil den Præst, der tænker paa egne og andres dyrt kjøbte Erfaringer vist vogte sig for, thi han veed, at hvert Forslag han gjør, der koster Penge er af flere end een Aarsag hans Medkolleger forhadt. At opbygge nye Præstegaardsbygninger og at gjøre nye Forbedringer i Marken, koster Penge; og naar nu Præsten ikke har det, han selv kan leve af med Familie, men hans Gjeld med hans Familie vorer aarlig, saa indsees det ikke, hvorfra han skulde faae noget til at anvende paa Præstegaardsbygning eller Forbedringer i Marken, der desuden under nærværende Omstændigheder ikke betale sig, men ikkun forøge Opofrelsen og hans Nød.

Endelig maa jeg bemærke, at der nødvendigen, om end aldrig de omhandlede Aarsager dertil vare tilstæde, maa findes en langt talrigere Supplicantliste om Præsteembeder, end om ethvert andet Embede i Staten, fordi Standens Medlemmer, der kunne søge et vacant gejstligt Embede, ere langt talrigere end de, som i den civile Stand qvalificere sig til et vacant civilt Embede, og at man følgelig deraf, at see meer end dobbelt saa mange Supplicanter om et Præsteembede, som om et civilt, ikke kan slutte sig til „Flytteraserie" hos Præsterne, ej heller have endog den mindste Aarsag til, at kalde det „horribelt;" men kun simpelt hen at sige det man siger om enhver anden Supplicant: Han kan enten ikke leve paa det Sted han er, og dette indtreffer almindeligst, eller og: Familie eller videnskabelige Forbindelser gjøre, at han attraaer et andet Levested. **dixi.**

Medbejlerne.

(Efter det Tydske. Meddeelt.)

I Engelland, hvor man saa ofte finder Særhed hos Mennesker, levede for en rum Tid siden en underlig Patron ved Navn Lucas, der havde ligesaa mange Griller som Penge. Han drev Handel og sammenskrabede en saa anseelig Formue, at han, som man pleier at sige paa hiin Øe, var i det mindste halvtredsindstyve Tusinde Pund Sterling værd. Man ansaae ham derfor for en meget vigtig Mand. Døden havde imidlertid ingen Respect for ham og hans Penge; men gjæstede ham endnu i hans bedste Aar, og leveerte ham derhen, hvor Betleren gjelder ligesaa meget som Ejeren af en Million.

Men ogsaa i dette Lighedens Land vilde Hr. Lucas have noget forud for andre Mennesker. Han indrettede sig nogle Aar før sin salige Hedenfart et prægtigt Kammer, hvori han adskilt fra andre, som vare mindre værd end han, kunde hvile til den yderste Dag. Dette var i en dyb Hvælving i Kirken, hvor han havde belagt Gulvet med Cedertræ og smykket Væggene med Silketapeter. Her skulde hans forgyldte Liigkiste staae, paa hvilken han lod rundt omkring ligesom paa en Stadskaret anbringe Vinduer af Krystalglas, skjøndt ingen kunde begribe, hvad denne sælsomme Mand endnu i Graven haabede at see, naar Døden havde tillukket hans Øie. Han vilde maaskee belure Klokkeren, hvem han i sit Testamente havde gjort det til Pligt, imod en vis aarlig Løn, dagligen at holde hans prægtige Gravværelse peent og pudset. Denne Anmodning var

i Grunden ikke at dadle; thi disse Slags Betjenter pleje i Engelland at være magelige Herrer; i det mindste maa den, som har Opsyn over Pladsen i Vestminster-Abbedie, hvor Shakspears, Miltons og andre udødelige Digteres Mindesmærker staae, være en doven Svend; thi disse skal efter troværdige Ojevidners Forsikkring, være bedækkede med Støv og Snavs.

At Hr. Lucas havde havt en lille Rift i Hjernen, beviste hans hele Testamente, men især følgende Klausul:

„Jeg anordner, at der aarligen paa min Dødsdag skal gjøres et stort Gjæstebud mig til Ære, hvorved min Skaal skal drikkes; dog skal, førend man gaaer til Bords, det hele indbudne Selskab begive sig i et høitideligt Tog til Kirken, og en af dem raabe med lydelig Stemme ned i min Begravelse: Hr. Lucas! hvorledes befinder I Jer?"

Man opfyldte punktligen Særlingens Villie. Formynderen for hans eneste Datter og Arving gav aarligen et prægtigt Gjæstebud, hvorved man drak saa dygtigt paa den salig Stifters Sundhed og Velgaaende, at mangen ærlig Gjæst tilsatte sin egen Sundhed derved. Processionen til Graven blev ogsaa rigtigen holdt. Samtlige Herrer og Damer droge parviis til Kirken og havde i det mindste den Fordeel af Spadseretouren, at deres Appetit blev forøget; men Hr. Lucas lod Spørgsmaalet om hans Befindende, skjønt den kraftigste Basstemme i Selskabet udførte det, — stedse ubesvaret. Da man fem eller sex Gange havde drevet dette anordnede Spøg, var Fanny, hans efterladte Datter, imidlertid bleven sexten Aar gammel. Naturen synes undertiden at ville ydmyge Lykkens Skjødebørn ved Hæslighed; men her var det ikke Tilfældet. Fanny havde tvertimod faaet det rigeligste Udstyr af Yndigheder, og trak med de to Magneter, Skjønhed og Rigdom, en Skare af Tilbedere til sig.

Blandt disse var hendes Faders forrige Bogholder, Hr. Box, som længe havde næret det fromme Ønske, at blive en Mand, der var lige saa meget værd, som hans salig Principal. Han troede at tage Tingen fra den letteste Side, naar han lod sig vie til Principalens Efterladenskab; men dette gik ikke saa let fra Haanden som

han havde indbildt sig. Fannys Utilbøjelighed til hans Person var saa stor, at hans ømme Suk og Bønner stedse bleve ubønhørte. Den lille kugelrunde Hr. Box havde heller ikke nogen Egenskab, der kunde gjøre ham til en behagelig Elsker. Livets Vinter havde allerede bedækket hans Hoved med sin Snee; hans flade, flaue Ansigt gjorde alt, hvad han frembragte, endnu mere utaaleligt; en Dag udbrød den ulykkelige Elsker, for at røre Fanny, i følgende Veeklage: „Ak hvor kan de, skjøn Jomfrue! være saa koldsindig, jeg kunde næsten sige saa utaknemmelig imod mig! hvor ofte har jeg dandset med dem som Barn paa mit Knæe og baaret dem paa mine Arme!" Fanny afbrød hans Bebreidelser med en høi Latter. „Jeg kan give dem denne Utaknemlighed tilbage, Hr. Box; thi af samme Grund, som de anfører mod mig, burde de for længe siden have ægtet deres gamle Barnepige."

Slige drøie Piller maatte den Stakkels Bogholder svælge i sig, saa ofte han aabnede Munden for at tale om sit Hjertes Anliggender. Saa god en Regnemester han iøvrigt var, havde han gandske forregnet sig med sin Ægteskabsplan. Kjerlighed, meente han, skulde aabne ham Lykkens Porte, men just den trak Skudden til for ham; da den derimod gav en ung rask Søgut Leilighed til at kaste Anker i Fannys Hjerte.

Sølieutenant Richard og Hr. Box lignede hinanden som en Apol og en gjedebukfodet Skovgud. Ingen Under altsaa, at Fanny, som havde et Par klare Øine, foretrak denne vakre blomstrende Yngling for den gamle graae Mandsling. Hendes Formynder, en speculerende Handelsherre, saae i Begyndelsen lidt skjævt til denne Kjerligheds-forstaaelse, da han holdt Officeren for en Lykkesridder, der blot gjorde Jagt paa hans Myndlings Formue; men da Richard klart beviste for ham, at han havde en anseelig Arv efter en firesindstyveaarig Onkel i Vente; saa var intet videre i Veien for de Elskendes Forening og Forlovelses-Høitideligheden blev fastsat.

Den oekonomiske Formynder bestemte Hr. Lucas's Dødsdag til denne Festlighed, fordi der desuden paa den Dag skulde holdes stort Middagstaffel. — Hr. Box havde i alle de foregaaende Aar stedse bivaanet dette Gjæstebud og blev ogsaa

denne Gang indbuden dertil; men han lod sig undskylde med Sygdom: „Den stakkels Mand," sagde Spotterne, Fannys Kurv har trykket og saaret ham."

Selskabet gjorde før Middagstaffelet den sædvanlige Valfart til Kirken. Richard, Dagens Konge, blev valgt til Taler og raabte ned i Graven: „Hr. Lucas! hvorledes befinder I Jer?"

„Slet!" gjenlød Svaret i en huul Tone.

Alle Ansigter blegnede. Herrerne stode som Støtter, og Hattene faldt dem af Hænderne; Damerne udstødte ængstelige Skrig og tumlede om paa de nærmeste Bænke. Blot Richard blev uforskrækket og raabte atter ned i Graven: „hvo taler dernede?"

„Den, som Du adspørger," svarede den forrige Stemme, som alle Nærværende, der havde havt Omgang med salig Lucas, erkjendte for hans.

„Tal videre! hvad vil Du!" raabte Richard med Tordenstemme til den stønnende Aand.

„Jeg har ingen Ro i Graven."

„Og hvad forstyrrer Dig der?"

„Min Datters forestaaende Giftermaal, som gandske er imod mit Ønske og min Villie."

Fanny sank i Afmagt, og da hun kom til sig selv igjen, erklærede hun sin Elsker, at hun aldrig kunde blive hans Kone.

Richard bad hende at fatte sig og søgte med flammende Øine Klokkeren, som stod langt borte derfra. „Kom nærmere min Ven? hvad troer han om denne forunderlige Sag?"

Klokkeren trak paa Skuldrene og forsikkrede, at han havde formodet et saadant Optrin.

„Saa; og paa hvad Grund?"

„Jeg har i nogen Tid hørt, saa ofte jeg har været allene i Kirken, en skrækfom Allarm i Graven og undertiden en jammerlig Sukken og Stønnen."

„Formodentlig en Katte- og Rottekrig; vi ville stige med med hinanden for at see efter."

„Ikke for et heelt Kongerige," raabte Klokkeren og sprang nogle Skridt tilbage.

„Nu saa gaaer jeg allene. Giv han mig Nøglerne."

Denne Begjering blev reent afslaaet. „Det er imod min Pligt, sagde han, at lade de mig anbetroede Nøgler komme mig af Hænde, og desuden har den salig Herre anordnet i sit Testamente, at man blot ovenfra maatte spørge til hans Befindende."

„Omstændighederne forandre her Tingene. Da Hr. Lucas, som han selv siger, befinder sig slet, saa er det stræng Pligt at besøge ham. Derfor hid med Nøglerne; jeg bliver desuden saalænge staaende her som Skildvagt, indtil nogen af Selskabet har meldt Præsten dette besynderlige Tilfælde."

Klokkeren blegnede, trippede ængstelig omkring, talte uforstaaelige Ord med sig selv, og overrakte endelig med skjælvende Haand Nøglen til Jerngitterdøren, som førte ned til Gravhvælvingen.

Officeren fløj ned ad Trappen. Hr. Lucas laae i sin Glaskiste saa rolig og kjønt, som da man havde bragt ham til Hvile der. Richard gjennemsøgte nu hele Værelset og slog tilsidst Omhænget for Stelladset tilside, hvorpaa Kisten hvilede. Her stak, sammenkrympet som et Pindsvin, den rette Mand, der ikke befandt sig synderlig vel.

„Hurra! raabte Sømanden, finde vi hinanden her? Kom kun frem, Hr. Box! og drik et Glas Viin med os ved min Forlovelse. Det vil bekomme dem meget bedre, end at sidde saa krumt her og indaande Gravluft."

Bogholderen var saa ganske bankerot paa Mod, Aandsnærværelse og Ord, at han ikke kunde med en Stavelse besvare Indbydelsen. Han lod sig af sin Medbeiler nøde frem under Kisten og føre i Triumf opad Trappen. Nu udbrød en Latter, som maaskee aldrig før har været hørt i en Kirke. Box søgte Døren saa hurtigt som muligt; men hans Medskyldige, Klokkeren, benyttede de Nærværendes glade Stemning til den ydmyge Bøn, at man ikke vilde bringe ham under Tiltale og Straf, fordi han havde været behjelpelig til Udførelsen af et lystigt Indfald. Det muntre Selskab lod sig bevæge til at tage Hr. Box's onde Anslag for et Spøg, ilede fornøjet til Bords, og Forlovelse og Bryllup fulgte kort Tid efter.

Blandede Efterretninger.

I det franske Tidsskrift Phare du Havre gives følgende Oversigt over Omsætningen og Gevinsterne i Tallotteriet i Frankrig.

Aar.	Indsætning.	Udbetalte Gevinster.	Lotteriets Fordele.
1816.	42,463,015.	29,411,207.	13,235,969.
1817.	47,987,875.	37,631,966.	10,533,279.
1818.	58,867,197.	43,636,384.	15,242,659.
1819.	53,609,933.	42,971,190.	10,642,983.
1820.	57,621,900.	35,476,692.	22,153,010.
1821.	51,401,276.	37,129,171.	14,277,298.
1822.	52,363,133.	34,837,508.	17,525,625.
1823.	49,403,722.	33,200,253.	16,203,470.
1824.	50,909,529.	38,161,907.	12,754,366.
1825.	57,256,801.	41,751,442.	15,507,448.
1826.	51,354,765.	39,452,959.	11,901,805.
1827	. . . . . .	. . . . . .	11,303,000.

(Vist nok er Myntsorten Franker, hvilket ej er bemærket.) Man maa, erindrer tillige det benævnte franske Tidsskrift, ej blot agte paa de betydelige Fordele, som indflyde i Lotteriets Kasse, som Tab for de Spillende, men ogsaa ansee Indsætningernes øvrige Summa som tabt, da de fleste Spillende pleje at forøde det, den blinde Gudindes Lune tildeler dem, paa en daarlig og skadelig Maade. Under Forhandlingerne om Forandring af Lotterivæsenet i Frankrig eller Modificationer derved, ere Forslagene, at den ringeste Indsats skal være 40 Sous, istedetfor hidtil 10; fremdeles i de Departementer, hvor Stædernes arbejdende Classe er stærkest, skulle Lotterie-Contoirerne indgaae. (L. B. d. Bh.)

For Rejsendes Herberge og Kost, og Mavens Fornødenheder sørges i London ved omtrent 200 Gjæstgivergaarde (Inns), 400 Kro- og Vertshuse (Taverns), og 500 Kaffe- og Thehuse. En Frokost af Kaffe eller Thee koster i Gjæstgiver- og Vertshuse af Mellemrang 1½ til 3 Schill., et Middagsmaaltid 3 til 14 Sch., en Seng 2½ til 5 Schl. En Flaske Port- eller Xeres Viin 6 til 7 Schl., Madera 8 til 10 Schl. Et Værelse daglig 2 til 3 Schl., Opvarterne faae 1 til 1½ Schl. og Stuepigen 1 Schl. I Hotellerne af første Rang koster et Værelse dagligen 10 til 21

Schl. og Alt er forholdsviis dyrere. — Af Vogne har man siden April 1823 havt et stort Antal Enspændere. Hvad Rejselejligheder angaaer, da gives i et Døgn eller 24 Timer 1500 saadanne; deriblandt ere 300 i Fjedre hængende beqvemme Postvogne, som have en piilsnar Fart; af disse gaae 84 til Birmingham, nemlig 40 dagligen til forskjellige Tider Dag eller Nat; de andre paa bestemte Dage om Ugen. Det første Dampskib, der havde ordentlig Fart fra London, blev bygget 1815 af en Hr. Dodd fra Glasgov. Det hed Themsen, kunde indtage 200 til 300 Personer, og gik fra London til Margate. Siden den Tid ere mange komne i Fart i Sommertiden, som Rejseskibe til Richmond, Sheernes, Southend, Gravesand, Ramsgate, ja ogsaa til Calais, Rotterdam og Edinburg. — Londons Gasbelysning maatte kæmpe mod mange Fordomme og Hindringer førend den blev bragt istand. For nærværende Tid har Staden 4 store Gas-Frembringelses Compagnier, som bruge 47 Gasometre; der frembringes en Gas-Masse af mere end 397 Millioner Kubikfod aarligen, hvorved 61,203 private, og 7,258 offentlige eller Gade-Lamper og Laterner faae Belysning. Desuden existere mange mindre Gas-Compagnier. (Preuss. St. Z. 252.)

Over den russiske Handel har i en Række af Aar statistiske Tabeller været udgivne. Ogsaa for Aar 1827 ere saadanne i det russiske Sprog trykte, og ledsagede med en interessant Indledning, undertegnet af Geheimeraad Demetrius v. Bibikov, Diriktør for Departementet for den udenlandske Handel.

Værdien af Udførslerne, efter Afdrag af Toldafgifterne, har efter Priskouranterne udgjort . . . . Rubler 234,770,423

Værdien af indførte Varer har, med Tillæg af Toldafgifterne, været . . . . Rubler 172,303,676

Balance: 62,466,747

Det engelske Parlament er nyligen bleven forelagt Tabeller over Antallet af samtlige Skibe, som i Tidsløbet fra 1814 til 1827, begge inclu-

ske, ere indkomne til eller udgaaede fra den brittiske Stats Havne, fra eller til alle Verdens Dele; hvoraf sees betydelig Tilvært.

Resultaterne vare	1814	1827
Indkomne brittiske Skibe	16,055	20,457
af Læstedrægtighed, Tons	1,846,670	277,388
og med Mandskab	114,000	165,548
Indkomne fremmede Skibe	5,109	5,820
af Læstedrægtighed, Tons	566,516	715,824
og med Mandskab	35,581	41,508

(Mere i pr. St. Z. 237 og 305.)

Den ægyptiske Undervisnings-Anstalt i Paris. I Juli 1826 sendte, som man erindrer sig, Vicekongen af Aegypten 40 unge Aegyptere til Frankrig, for der at studere de forskjellige Grene af Statsbestyrelsen, og af Kunster og Videnskaber. Nogle af dem ere vendte tilbage til deres Fædreneland, og andre ere komne i deres Sted. Nu er Tallet i alt 44, iberegnet to Ny-Ankomne; 5 fraværende, og 3 Forstandere. Disse 3 Forstandere, ere: Muhurdar Abdy-Effendi for Civilforvaltningen; han er fød i Constantinopel og var 49 Aar gammel, da han kom til Paris; Drvitdaar Mustapha-Effendi, for Militær-Bestyrelsen, fød i Rumelien; og Hussan-Effendi for Søfarten; af disse to var den førstnævnte 24 Aar, den sidste 37 Aar, da de kom til Frankrig. Af de 34 ældste Elever, (blandt hvilke den yngste var 17 Aar ved deres Ankomst til Frankrig) vare de 4 armeniske Christne; de andre Muhamedaner. I Febr. og Marts Maaned f. A. fandt offentlig højtidelig Examen Sted, hvorved Eleverne lagde for Dagen, at de havde gjort gode Fremskridt. (Mere i P. St. Z. 256.)

Følgende Liste indeholder Navnene paa de engelske Premier-Ministre under den forrige og nuværende Regjering; og Anførelse af deres Udnævnelsestid, hvoraf Tallet af de Aar i hvilke de vare i Posten kan sees.

	Udnævnte:
Hertugen af Newcastle	6 Apr. 1754
Greve Bute	29 Maj 1762
George Grenville	16 Apr. 1763
Marquis af Rockingham	12 Juli 1765
Hertug af Grafton	2 Aug. 1766
Lord North (siden Greve Guilford)	28 Jan. 1770
Marquis af Rockingham (paa ny udnævnt)	30 Marts 1782
Greve af Shelburn	13 Juli 1782
Hertug af Portland	5 Apr. 1783
William Pitt	27 Dec. 1783
Henry Addington (nu Vicomte Sidmouth)	17 Marts 1801
William Pitt, paa ny	12 Maj 1804
Lord Grenville	8 Jan. 1806
Hertugen af Portland, paa ny	30 Marts 1807
Spencer Perceval	23 Juni 1810
Greven af Liverpool	8 Juni 1812
George Canning	11 Apr. 1827
Vicomte Godrich	10 Aug. 1827
Hertugen af Wellington	25 Jan. 1828

Kjøbenhavns Børs, d. 0 Januar 1829.

		à
Hamburg 2 M. -- à vista 206		
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$87\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	107 i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	166	$106\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 4.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 Januar 1829.

Holmens Kirke og dens Omegn for henimod 200 Aar siden *).

„Den meget herlige Holmens Kirke og Kirkegaard er og at berømme, som den af Gud høioplyste og højlovlig Konning Christian den Fjerde, for alle dem som betjene Hans Majestæts Flode, Tøjhuus, Bryggers, Bagers, Bødkerhuus, Smedie og Staldene, stiftet haver, og var det tilforn, som nu Kirken er, udi højlovlig Konning Frederik den 2dens Tid (1563) den store Anker-Smedie bygget, og det som nu Choret er, der boede Mesteren for samme Smedie, og førend det endnu blev Kirken til et Chor forordnet, da var det udi nogle Aar Hans Majestæts Toldbod. Samme Kirke er af Doctor Hans Resen, Biskop over Sjællands Stift, 1619 indviet den 5 Sept., og siden er den tvende Kapeller, en ved hver Side, opmuret, at den er lige som en Korskirke. Denne Kirke er og med et Orgelværk, og med en kongelig Stol beprydet, og med Pulpituder formalet og stafferet, og inden udi statelig dynniket, og uden paa overalt med Skifersteen betækket, og med et Spir, og tre Klokker udi beprydet. Udi denne skjønne velstafferede Kirke og Chor begraves mange fornemme Liig, af hvilke den første, som der begraven er, var M. Njels Mikelsen Aalborg, som havde været samme Kirkes allerførste Sogneherre, hvilken Hs. Majst. højlovlig Hukommelse, vilde at han skulde være og den første der begraves skulde."

„Hos denne Holmens Kirke og Kirkegaard er ogsaa en Skole oprettet og stiftet, udi hvilken Ungdommen af Holmens Sogn undervises og tilholdes at læse og skrive, hvilke som og med Skolemesteren og en Hører varer paa Tjenesten med Sang udi Kirken, at gaae for Lig som er udi Holmens Sogn, de som udi Kirken eller Kirkegaarden begraves. Her hos denne Skole haver Hs. Majst. højlovlig Ihukommelse Konning Christian den Fjerde ladet en Navigations-Skole oprette, hvor Hs. Majestæts Pøcker og Koffardi-Skibsfolk, saavelsom andre unge Karle, som dertil Lyst haver, informeres kunne."

„Fra denne Navigations-Skole var en Vold, som strækkede sig langs hen til Størregaden, hvilken nu er ødelagt, og Huse der igjen paa samme Sted langs hen opbygges."

„Tvert over fra Navigations-Skolen haver Kongl. Majest. højlovlig Ihukommelse Kong Christian den Fjerde ladet af Grunden opmure skjønne Huse til Holmens Kirkes Præster, Skippere, Styremænd, Høibaadsmænd og andre Hs. Majestæts Skibs-Officierer, hvilke Huse er ved adskillige Ga-

*) Af Jens Lauritsøns Wolfs Encom. regni Daniæ. S. 158 o. f. dog uden den gamle Orthografie: "vor", "hafver" o. s. v.

der forordnet, og er det færske Vand dem udi Gaderne ved Render i Jorden lagt indledsaget, og Poster dertil udi Gaderne oprettet, udi hvilke Gader boer Hs. Majestæts Skibsfolk som tilforn sagt er. Og at den ene Gade fra den anden kjendes kan, da er antegnet og opslaget paa hvert Hjørnehuus hvad hver Gade nævnes og kaldes, som er Delfingaden der haver 24 Vaaninger, Laxestrædet haver 48 Vaaninger, Hummergaden haver 40 Vaaninger, og Størregaden haver 18. Paa denne Plads som bemeldte Vaaninger funderet og bygget er til fornævnte Hs. Majestæts Folk, var udi fordum Tid Hs. Majestæts skjønne Lyst- og Frugthave med en ring Rendebane udi mange Aar indtil den anden Have og Rosenborg blev stiftet."

Forslag angaaende adskillige Politie-Indretninger paa Landet.

Veiene til de afsides liggende Landsbyer ere paa mange Steder næsten ufremkommelige, og Gaderne i disse Byer ere ikke allene heel vanskelige, men ogsaa, formedelst Ureenlighed, i høieste Grad ækle, at passere. Ikke blot for Beboernes egen Beqvemmeligheds Skyld, men ogsaa med Hensyn til Andre, f. Ex. Præster og Læger, der ofte nødsages, at passere slige Veie og Gader, bør man ønske, at der ved hensigtsmæssige Politie-Anordninger raades Bod paa dette Onde. Saavel for Sundhedens, som for Menneskets æstetiske Følelses Skyld, bør Sands for Reenlighed vækkes og vedligeholdes. Gaderne i Landsbyerne bør derfor ikke blot være fremkommelige, men ogsaa reenlige. I sidste Henseende er det aldeles fornødent, at enhver Gaard og ethvert Huus i Landsbyerne forsynes med et Locum. Politie-Anordningen desangaaende maatte overlade det til hvert Steds Politiemester, for hver enkelt By i Districtet at bestemme en vis Tid, inden hvilken hver Gaard og hvert Huus dermed maatte være forsynet; og Sognefogderne maatte beordres til at paasee, at det indrettes ordentlig og paa et passende Sted.

En anden Gjenstand for Landpolitiets Opmærksomhed er Indsidderes Forsyning med Huuslye og Brændsel for billig Betaling. I vore nordlige og kolde Lande er Huuslye og Brændsel nødvendige Betingelser for Livets Ophold. Og naar man dernæst betænker, at der i de fleste Landsbyer findes flere Indsiddere end Gaardmænd eller Huusmænd, saa vil man let skjønne, at Huusleie og Prisen paa Brændsel for denne talrige og fattige Almueclasse bør være billig.

At Indsidderes Antal, ved Folkemængdens Formerelse, Aar efter Aar maa tiltage, er begribeligt; fordi det nemlig er aldeles umueligt, at alle Familier af den fattigste Almueclasse kunne forskaffe sig Huse med Jordlodder, og langt mindre kunne kjøbe, fæste eller forpagte Gaarde. Vist nok er Husenes Antal i de sidste 40 Aar betydelig forøget ved mange Jordlodders Udparcellering, deels ved Salg og deels ved Bortfæstning eller Udleie; men desuagtet er Indsiddernes Antal stærkt formeret; hvorfor ogsaa Huusleien paa mange Steder er ubillig høi, efterdi den ene Indsidder maa overbyde den anden, naar han ikke vil vorde huusvild. Men naar saa ingen Grændse sættes for Huusleiens stigende Priis, og Indsiddernes Erhvervs Kilder derimod efterhaanden tilstoppes, saa maa derved tilsidst fremkomme en Armod, som det vil vorde heel vanskeligt at afhjelpe. Taxt paa Huusleie er derfor aldeles nødvendig; og Godseiere, saavelsom Selveiere og Andre, der hidindtil have havt Indsiddere tilhuse, burde forpligtes til, ogsaa for Fremtiden at forskaffe Indsidderne Huuslye for den ved Taxten bestemte Leie.

Gaardmænd, saavelsom Huusmænd med Jordlodder, have Rettighed til fornøden Tørv, paa de Steder, hvor Tørvemaal findes paa Landsbyens Grund. — Disse Almuesmænd have desuden andre Udveie til at forskaffe sig noget Brændsel, saasom ved dertil at benytte gamle Gjerder, gamle Piletræer og anden saadan Plantning. Indsidderen derimod har ingen anden Udvei, end enten at kjøbe, tigge eller stjæle Brændsel. Men naar saa Prisen paa Brændsel er ubillig høi, og Ingen bekymrer sig om, at Indsidderen forskaffer sig Brændsel paa lovlig Maade, saa er det jo let begribeligt, at Naboers Brænde-Forraad, deres Tørvehuse, eller de nærmeste Gjerder og Skove maa

lide derunder. Paa saadan Maade vænnes en stor Mængde af den talrigste Almueclasse til Tyverie. Sligt kunde derimod forebygges, naar det blev paalagt ethvert Steds Politiemester, at sætte Taxt paa Brændsel for Indsidderne; og naar det blev paalagt Godseiere og Skoveiere, at sælge Indsidderne fornødent Brændsel til den ved Taxten bestemte Priis; samt naar Indsidderne forpligtedes til, inden hvert Aars 1ste November at anskaffe sig den for et Aar fornødne Qvantitet Brændsel.

Som Midler til Besparelse af Brændsel vilde det være særdeles gavnligt og hensigtsmæssigt, om der ved Politiets Foranstaltning blev, for hver Bye og dens tilliggende Udflytter-Steder, indrettet et Bagerie og et Ølbryggerie, hvor Indsiddere og andre fattige Beboere kunne faae deres Brød baget, og kjøbe det fornødne Øl, for billig Betaling. Paa saadan Maade kunde Indsiddere spare det Brændsel, der ellers udfordres til Brødbagning og Ølbrygning.

Slige Indretningers Iværksættelse er slet ikke vanskelig; men det gaaer her i Riget, som i alle andre Monarchier, hvor hverken Embedsmænd eller Folket tager umiddelbar Deel i offentlige Indretningers Organisation, at Ingen i saadant Henseyn rører sig ud af Stedet, forinden han dertil vorder forpligtet ved en kongelig Befaling.

Omsorg for, at Indsidderne kunne erholde Leilighed til, ved Arbeide at erhverve det Fornødne til Livets Ophold, bør ogsaa være en vigtig Gjenstand for Politiets Opmærksomhed. Paa den Tid da Fælledsskabets Ophævelse blev iværksat, kunde Indsidderne erholde Arbeide nok, og fortjene god Løn. Mange Bønders Bygninger bleve nedbrudte og udflyttede; nye Grøfter og Gjerder bleve satte; nye Hauger, samt nye Veie anlagte; Steen opbrudte, Træestubbe opryddede; Vandsteder gravede og steensatte; levende Hegn plantede, o. s. v.

Paa nærværende Tid derimod, da Agerdyrkningen allerede har gjort saa betydelige Fremskridt, udfordrer Markarbeidet ikke saa mange Hænder. Bonden holder faste ugivte Tjeneste-Folk; de bedste Oeconomer iblandt Forpagterne ligesaa. Men naar Tilstanden er saaledes, hvem skal da bære

Omsorg for, at de mange fattige Indsiddere blive satte i Virksomhed?

Maaskee vilde det under nærværende Omstændigheder, i alle Henseender være hensigtsmæssigt, at sætte alle Indsiddere paa Landet under Politiets strænge Tilsyn. En nøiagtig Fortegnelse over Indsidderne i ethvert Sogn maatte af Sognefogderne forfattes; og Gjenpart af dette Mandtal leveres til Politiemesteren. Ligeledes maatte Sognefogderne til hvert Aars 1ste Maj og 1ste November forfatte didhenhørende Af- og Tilgangs Lister, paa det Politiemesteren altid kan være underrettet om, hvilke, og hvormange Indsiddere, der opholde sig i ethvert Sogn.

Politiemesteren maatte, hvert Aars 1ste Maj og 1ste November, gjøre Indberetning til Amtmanden, om Antallet af Indsidderne i ethvert Sogn i Districtet; ledsaget med Forslag angaaende den Maade, hvorpaa de Indsiddere, der mangle Arbeide, kunne sættes i Virksomhed. Amtmanden maatte dernæst i sin Indberetning til Cancelliet om Antallet af Indsidderne i hele Amtet, afgive Forklaring om de af ham føiede Foranstaltninger, for at forskaffe de arbeidsledige Indsiddere Leilighed til ved Arbeide at erhverve det Fornødne. —

Mandtallet over Indsidderne maatte, til Politiemesterens fornødne Underretning, indeholde en fuldstændig Forklaring om Indsidderens Navn og Alder, om han er gift eller ugift? hvor mange Børn han har at forsørge? hvormeget han betaler i aarlig Huusleie? hvormeget han betaler for Brændsel? paa hvilken Maade, eller ved hvilke Slags Arbeider han hidindtil har ernæret sig? til hvilken Sum hans og Familiеs ugentlige Fortjeneste kan anslaaes? o. s. v.

Iblandt de flere Maader, hvorpaa Indsiddere kunne sættes i Virksomhed, bør de Slags Arbeider, der kunne sysselsætte Mange, og vedvare længe, gives Fortrin for det Slags Arbeide, der ikkun for en kort Tid kan anvises en enkelt Egns Indsiddere.

Til det første Slags Arbeider kan, f. Ex. Hampens Dyrkning og Tilberedelse, samt dens Anvendelse til Lærred og Dynevaar, henregnes. Naar Hampen saaes i god Jord, der ligger Østen for Bygninger, Banker eller høie Gjerder, saaledes at Hampen kan beskyttes for Vesten Vinden,

da lykkes dens Dyrkning paa mange Steder bedre end Hørrens Dyrkning. Hampen giver ogsaa stærkere Lærred og Dynevaar end Hørren. Ved dens almindelige Dyrkning vilde Trangen til flere Væverstole snart føles, og mangen Indsidder og hans Kone vilde ved Linnedvæver=Haandværket, det kan læres i en Tid af 4 Uger, finde en god Næringsvei. —

Ved Jordblanding og i Særdeleshed ved Mergelens Anvendelse, vilde ogsaa mange Indsiddere og Huusmænd, om den blev almindelig indført, kunne sættes i Virksomhed, for en lang Tid. Naar først enkelte Bønder i hvert Sogn lærte, at kjende den rette Fremgangsmaade, og høstede Fordeel deraf, saa vilde der nok Tid efter anden blive flere, som indsaae Nytten deraf.

Anlæg af smaae Planteskoler, deels af Frugttræer, deels af Hvidtorn, Hessel, Navr, Skovavl og andre slige Verter, tjenlige til levende Hegn og Gjerder, fortjene ogsaa at anbefales.

Iblandt de Arbeider, der ikkun for en kort Tid kunde anvises en enkelt Egns Indsiddere, nævnes her alene Inddæmninger af Stranden. Sognepræsten i Humble paa Langeland, Hr. Pastor Plesner, har i forrige Aar skrevet en Afhandling om den paa Langeland herskende ondartede Feber, indrykket i Dr. Ottos Maanedsskrift for Læger, og i den Anledning omtalt adskillige smaae Fjorde paa Landets Vestside, hvilke Fjordes Uddunstning formenes at være en Medaarsag til Sygdommen, og hvis Inddæmning kunde skee uden stor Bekostning. Maaskee gives der flere saadanne Steder i Riget, hvor et betydeligt Areal kunde med liden Bekostning vindes til Fordeel for Agerbruget.

f.

Skrivelse fra Nordlandet i Island, den 29de September 1828 fra en Embedsmand der paa Stedet til en gammel Bekjendt i Norge.

Til Gjengjeld for, hvad De i Deres gode Skrivelse af 5te Mai f. A. har fortalt mig angaaende Dem og det af Dem saa høit elskte Norge, vil jeg nu fortælle Dem noget om mit, for mig ligesaa kjære Island, og, da det er saa sjeldent i denne Verden at have lutter Godt at fortælle, saa er det med desto større Glæde, at jeg denne Gang kan bringe Dem Efterretninger fra og om vor Øe, da de ere gode, og som jeg derfor holder mig overtydet om, at De med desto større Fornøielse modtager.

De veed, hvor vigtigt det er for os her i Island at have milde Vintre, hvor Heste og Faar maae nære sig ude, og hvor ødelæggende for vort Huusvæsen, og jeg kan sige for vor hele Existence, de ere, som ere kolde og strænge, og ingen Næring tilstede for vore Huusdyr paa fri Mark; thi neppe strækker nogensinde den rigeste Høe=Avling til at erstatte en haard Vinters altfor store Forbrug af Høe, naar Alt uafladeligen skulde æde af Hæk og Krybbe. Der er altsaa Grund nok, hvorfor vi her i Island lægge saa megen Vægt paa, hvorledes Vintrene ere, at vi endog i Skrift og Tale som oftest tælle disse istedetfor Aar. Er Foraar og Sommer saaledes, at Høe=Avlingen bliver overflødig, saa har man rigtignok en større og glædeligere Udsigt for den kommende Vinter, da man har flere, om end ikke fuldkommen tilstrækkelige, Midler til at staae dens Strænghed imod. Det er derfor, at jeg med gladeste Hjerte kan fortælle Dem, at vi her i Aar have havt en saa fortræffelig Sommer, Foraar og foregaaende Vinter, at de ældste Folk mindes ikke Mage. Fiskerie har været i Overflødighed, saaledes som det var før den overordentlige ulykkessvangre Jordbrand i Aaret 1783, og Fiskens Tilvirkning, formedelst det fordeelagtige Veirlig, været herlig. Havkalvs=Fangsten har ogsaa været god. Græsværten har været skjøn, og, som en Følge deraf, Høe=Avlingen overflødig. For dem, der lægge sig efter Haugedyrkning, og jeg kan fornøie Dem med at sige Dem, at der nu ikke længere ere saa Faa, som lægge sig efter denne ogsaa for Iisland gavnlige Dyrkning, har Høsten været usædvanlig god. Jeg har Grønkaal, der naaer mig til Hofterne, og jeg er dog, som De veed, ingen Dværg, da jeg har et Par Tommer over 11 Qvarteer i Høiden. Jeg satte i Vaar 6 Skjepper Kartofler og avlede 170 Skjepper

eller 21 Tønder og 2 Skjepper, der udgjør noget over 28 Fold. Disse 6 Skjepper Kartofler ere udsatte paa et Areal af 2700 □ Alen eller henved 52 Alen i Ovadrat. I Danmark regner man Avlingen af Kartofler paa 1 Tønde Land eller 14,000 □ Alen imellem 80 og 120 Tønder efter Aarets Frugtbarhed. Min ovenanførte Avling svarer til 107 Tønder paa een Tøndeland.

O Gud! fik Island mange saadanne Aar, da vilde den gamle Velstand, som vi nu blot kjende af vore Sagaer, vende tilbage igjen; hvilken Lykke maatte vi ikke kunne vente fremfor vore gjæve og for sin Tid oplyste Forfædre, naar denne Velstand kom tilbage i vor Tid, ledsaget af den nærværende større Oplysning og Humanitet, modsat det Had og den Tvedragt, som da sønderfled mit Fædreneland, og hvorved dets Frihed og Uafhængighed tabtes. Men Lykken har aldrig havt Varighedens Præg; det er ikke sjeldent, at den største Lykke meget hastigen afløses af den høieste Grad af Ulykke. Saaledes kan jeg nu ikke uden Engstelighed fortælle Dem, at nu udbreder sig her just det Rygte, at der er Ild oppe i Jøklerne (Iisfjeldene) i Skoftefjelds Syssel. De kjender, hvilke Ulykker Vulcaner have bragt over Island igjennem alle de Secler, det har været beboet, og om altsaa et Udbrud af Vulcan er en Ulykke, vi maa bede Gud at fri os fra, eller, naar det endeligen saa maatte behage den Alvise, at det maatte skee paa den lempeligste Maade. (N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

Dr. C. H. Pfaff, Professor i Chemien ved det kielske Universitet, og Medlem af Slesvigholstenske Sundheds Kollegium, har udstædt en Bekjendtgjørelse for Apothekerne i Hertugdømmerne, hvorved de underrettes om et sikkert Sted, hvorfra de kunne med fuldkommen Tillid erholde hvad de behøve af Chininum sulphurucum og Cinchoninum sulphuricum, som ægte uforfalskede Vare i den fuldkomneste Renhed. Hr. Apotheker H. Zeise i Altona bereder begge disse Artikler i det Store, og efter en nøjagtig Undersøgelse af de indsendte Prøver, havde de i enhver Henseende Karakteren af den fuldkomneste Renhed og Godhed. Da der i Handelen forekommer mange middelmaadige, ogsaa under ydre Skin af fuldkommen Renhed mange forfalskede Varer, (hvorpaa nylig en Forfalskning med Borarsyre har givet et nyt Bevis), maa det være enhver Pharmaceut behageligt at erfare, hvor han kan gjøre Regning paa en fuldkommen Vare, som han her i Hr. Apotheker Zeises retskafne Karakter har Borgen for. A. M. 197.

Blandede Efterretninger.

De for Rusland fordeelagtigste Handelspunkter ere Riga, Odessa, og Archangel; de mindst fordeelagtige St. Petersburg, Polangen og Reval; men man maae ved saadanne Sammenligninger agte paa de lokale Omstændigheder. At i St. Petersburg Indførselen stedse er betydeligen større end Udførselen, kan ingenlunde være anderledes. Foruden Consumtionen i en folkerig Residentsstad skeer ogsaa igjennem denne Stads Handel de store Indførsler af Varer, der udspredes over den hele Stat. (Forskjellige Resultater af Tabellerne ere givne i Preuss. Statszeit. 234.)

Lutheri summum, unicum & fere divinum meritum.

L ux
U bi
T enebræ
H ominibus
E vangelium
R estituit
U t
S aperent

(Hesper. 275.)

Dette Blad har forhen, ligesom andre Blade omtalt Pigebarnet med „Napoleon Empereur", i Ojnene. I Amsterdam saae man i Marts 1699 et lige Under. En Dreng paa 5 Aar i Leuwar-

:en havde i højre Øje Ordene „Deus meus", og i venstre "אלהים„ (Elohim), i en Cirkel omkring Øjestenen; hans Moder skal ved hans Fødsel under Smerterne ofte have udraabt bemeldte Ord. Mange tusinde Mennesker overbevste sig om, at herunder ikke var noget Bedragerie. Det fortælles i Relationes curiosæ eller Denkwürdigkeiten der Welt 1708 S. 204. Hesp. 283.

Urettelig erhvervet Gods er der ingen Lykke ved. Den hellige Catharina, Stifterinden af Klosteret paa Bjerget Sinai og sammes Skytshelgen lige indtil vore Dage, døde, og hendes Gravminde af hvidt Marmor er at see i dette Kloster; men, ak! hendes Lig er borte; thi, fortalte de græske Munke den Rejsende J. Carne, Catholikerne misundte Grækerne Besiddelsen af en saadan Skat, og stjal Liget om Nattetider faa Dage efter den helliges Død. De bare det paa deres Skuldre igjennem høje, skarpe Klint-Egne, over Bjerg og Dal; men da de havde naaet Cathrinebjergspidsen lode pludseligen Engle sig tilsyne, og bare den Hellige til største Ærgrelse og Sorg for Catholikerne, op til Himlen.

Det Petrarkske Bibliothek. Den under dette Navn eneste literaire Skat har Kongen af Frankrig for kort Tid siden beriget Frankrig med. Hs. Majestæt har nemlig kjøbt det, efter Forestilling af Baron de la Bouillerin, Statsminister og Intendent for det kongel. Huus. Hr. Marvand, Professf. ved Universitetet i Padua, en Mand, som man har at takke for den bedste Udgave af Petrarks Digterværker, havde samlet denne kostelige Samling, hvorover et beskrivende Katalog er udkommet i et Qvartbind i Mailand hos Giusti, under Titel: Bibliotheca Petrachescha. Samlingen bestaaer af omtrent 900 Bind i tre Afdelinger. Den første indeholder en fuldstændig Samling af de forskjellige Udgaver af Petrarks Digte, som fra Aaret 1470 indtil vore Tider ere udkomne. Den anden alle de i Trykken udkomne latinske, franske, spanske, tydske, og engelske Oversættelser af disse Digte, fremdeles alle Commentairer, hvormed samme er ledsaget, og alle trykte Biographier af Digteren. Den tredie Afdeling bestaaer endeligen af en Samling af gamle kostbare Manuscripter paa Velin-, og andet Papir, med Kobbere til Petrarks Digte. Samlingen skal opstilles i Louvre i Værelserne for det kongelige Privatbibliothek og Statsraadets. (Pr. St. Z. 302.)

Om Karpers Forplantelse til Norge læses i N. M. 366 følgende Forslag: Skulde ikke Tidspunktet nu — da Dampfarten ogsaa hos os er kommet i Gang — være forhaanden, i hvilket det kunde blive muligt, at overføre til os fra Kjøbenhavn eller andre nærmere Steder, som Dampfartøiet anløber, den hos os endnu savnede Fiskeart „Karpen"?!

Saavidt vides, er der forhen gjort Forsøg paa at hidføre til Forplantelse hos os levende Karper; hvilket dog ikke har villet lykkes, fordi, som man troer, de under Overfarten fra Danmark, ikke har kunnet behørigen forsynes med friskt Ferskvand til de Tider, da Vand-Omskiftningen behøvedes. Denne Omstændighed synes nu ikke længere at være i Veien for denne i sig selv vigtige Sag, naar man lod, til Forsøg adskillige Gange, komme endeel levende Karper til os med Dampfartøier, hvor nogen af Skibs-Mandskabet eller Passagererne, efter Overeenskomst med dem, kunde beobagte og besørge det fornødne Vandskifte daglig een eller flere Gange.

Hvorvidt derimod den Susen og Brusen, som Dampfartøier siges at medføre, og Kanoners Løsen, kunde være en anden Hindring for Øiemedets Opnaaelse? derom tør Indsenderen ikke yttre nogen bestemt Mening, kun den: at nogle Forsøg dermed bør prøves af Mænd, der have Lyst, Evne og Villie til at gavne sig selv, og at bibringe Norge en hidtil ukjendt Industriegreen.

Fra Regjeringens Side turde man vel vente et saa almeennyttigt, og for vort Land saa vigtige, Foretagende understøttet med Tilladelsen af en vis Qvantitet Karpers fragt- og toldfrie Indførsel.

Den brave Proprietair Hans Omsted paa Modum, skal, paa en lignende Maade, for nogle Aar siden, have havt til Hensigt at forplante Læxinger (Fiske af Laxe- eller Ørret-Slægten) i

stillestaaende Vande, og flere Gange ladet hente, et Par Miles Vei fra, endeel Saadanne levende, for at sætte dem i adskillige Vande i Nærheden ved ham; samt ligeledes foræret bort endeel deraf til Andre, der have yttret Lyst til at sætte dem i saadanne Vande paa deres Eiendomme. Hr. Omsted vilde vistnok møde manges Ønsker, om han selv, i et eller andet offentlig Blad, gav Underretning om Sammenhængen dermed, og hvilke Følger han deraf fra den Tid maatte have erfaret.

Tillige anprises Gudmes Vejledning til Damfiskeriers Anlæg.

Om Fornavne. Et Bidrag til menneskelige Daarligheders Historie. Af Lichtenberg. Allerede længe førend Sterne gjorde den Opdagelse, at Johan og Peter vare ubetydelige, og Judas og Herostrat fæle Navne, pønsede europæiske Nationer paa at give deres Børn bedre Navne, eller meget mere, paa i heroiske eller bibelske Navne at vedligeholde deres Tids Tænkemaade. Saaledes var det i 16de Aarhundrede en herskende Smag i Italien at vælge Fornavne af den berømte Roman om det runde Bord; og der fandtes næppe nogen stor Familie, der ikke, blandt Forfædre eller Afkom, kunde nævne en Lancelot, Percival, Meliander, eller Galeoto. Hvo der med disse Tanker igjennemseer Stamtavlerne for Husene Este, Doria, eller Visconti, vil uden Møje endnu finde flere Navne af bemeldte Ridderroman. Denne Syge havde endog saaledes grebet om sig i de lavere Stænder, at Geistligheden havde al Møje med at bringe kristelige Navne i Gang. De skreve lange Navnelister over mandlige og qvindelige Helgener, til Bedste for deres Sognebørn, og man har forskjellige Bøger fra saadanne Tider, hvori handles om de Navne, man med Rette kunde give Børn i Daaben. Ved slige Bøger kunde vel de fordum saa talrige akademiske Disputatser om lærde Hanser og berømte Henrikker være foranledigede; og maaskee have Nogle af hine Forfattere den uerkjendte Bifortjeneste, ved indlysende Exempler at gjøre et med Uret mistænkeligt Navn tækkeligt for deres Landsmænd. I det 17de Aarhundrede faldt Independenterne, Millenærierne og andre i England paa den Tid herskende Sekter, paa et andet

Bizarreri med Fornavnene. De forkastede nemlig saadanne Benævnelser som Henrik, Wilhelm, Edward, som hedenske; endog mange af det Ny Testaments Navne, hvilke dog selv Apostle havde ført, vare dem endnu stedse for verdslige. Deres kjereste Navne vare Serubabel, Habakuk, Haggai. I en Rejsebeskrivelse igjennem England af Brome fra denne Tidsalder fortælles, at Cromvel havde ved sin Armee udtømt det gamle Testament for alle dets Navne, og at hans Officierer brugte de genealogiske Kapitler i Bibler til deres Mønstringsroller. Nogle af disse Mennesker drev det end videre, og gave deres Børn, istedetfor Navne, nogle andægtige Sententser og Sprog, saasom: „Hold fast ved Troen,“ „frygt Gud,“ „vær standhaftig,“ „græd ikke.“ Blandt andre var en vis Barebone formedelst sit lange Navn med Rette berømt. Han hed: „Var Christus ikke død for mig, saa var jeg fordømt Barebone.“ Saadant Navn var dog allerede den Gang en Smule for langt; og man benævnte ham sædvanligen i Korthed: „Fordømte Barebone.“ Mange af disse Sværmere vare de første Kolonister i det nordamerikanske Ny-England. Disse dreve Sygen med Navne af det gamle Testament end videre. Det blev nemlig en særegen Andagt, at boe ved Kedrons Bæk, i Landet Gosen, i Salem og Ephrata. Derfor bære heel mange Steder i dette Land jødiske Navne, og der ere saa mange saadanne Steder, at man undertiden skulde troe at være forsat hen i Palæstina, dersom man ikke midt iblandt slige Navne, tillige fandt andre, saasom: Fairfield, (Markedsplads), Maidenhead (Jomfrudom), og Floderne Brandywine (Brændevin), Sassafras (et Træ i Florida).

I Aaret 1825 bifaldt Kejser Alexander paa Greve Woronzows Forestilling, at der i Staden Cherson maatte oprettes et Minde for Potemkin. Planen dertil er bifaldet af Kejser Nikolaus, og strax blev en frivillig Subskription aabnet i Ny-Rusland, som har havt forønsket Udfald. Saaledes vil et Mesterværk af Billedhuggeren Hr. Marto her fremstaae, og zire Staden Cherson. Mindet vil blive en Bronze-Statue paa en Piedestal af hvidt Marmor, og i Højde blive lig den berømte Statue af den farnesiske Herkules.

Da en fransk Stormand modtog den Helligaands Orden af Ludvig den Trettende, sagde han efter Skik og Brug: "Domine non sum dignus!" (Herre, jeg fortjener den ikke!) „Jeg veed det nok," svarede Kongen, „men min Fætter, Cardinal . . ., har bedet mig om at give Jer den."

Fragment

efter at have læst Jfr. Sophie Voigts Digt over Selsøe.

O! kjendte jeg Pigen saa huldrig og from,
Som skriver de deilige Sange;
Af inderste Hjerte de elskelig kom;
Og Alle til Hjerte de gange:
Jeg lytted og svulmed, i Vemod hensflød
Da søsterlig Streng om min Herlige lød.

Den Borg jeg og kjender, hvor aldrende Muur
Krocks Skabninger hulde beskjærmer,
Hvor Eensomhed midt i den rige Natur
Henriver Enhver der sig nærmer:
Der vaager saa kjærlig en Himmelens Aand,
At løsne og blidne paa Kummerens Baand.

Og Borgens Frue, hvis evige Krands
Om blegnede Lokker er vundet,
Hvis Minde omstraalet af yndefuld Glands
I Hal som i Hytte er fundet,
Hvis Aftensoel stille begeistrende huld
Hiin ligner paa Domkirkespirenes Guld.

Den Frue med højeste Adel i Aand
Og Hjerte saa blødt til at give,
Der moderlig rakte saa Mange sin Haand
At trøstede maatte de blive;

Den meget Velsignede kjender og jeg,
Hun blidnede ogsaa min tornede Vei.

Thi skal og hver Streng i mit takfulde Bryst
Høit prise den herlige Frue
Med hjertelig Ærefrygt, inderlig Lyst
Og Kjærligheds hellige Lue.
Gud give jeg torde, saa ofte jeg bad,
I Krandsen og vove at flette et Blad.

Da vovede jeg at besynge den Egn,
Der saae Dine gladeste Dage,
Hvor Fousingøe tryller bag Lundenes Hegn,
Og Voverne trille saa fage.
Hvor Bonden paa arvede Agere glad
Arbeided for sig, og for Herskabet bad.

B.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$87\frac{1}{2}$	88 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$84\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	107 i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 5.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 Januar 1829.

Noget om Archipelagus og Øerne i det af Tyrkerne kaldte hvide Hav.

Til Europa regnede Tyrkerne, som vi vide af Hr. v. Hammers Staatsverfassung des Osmannischen Reichs, alle de imellem Europa og Asien liggende Øer, og derfor lode de i Rigets Inddeling Statholderskabet over Archipelagus følge umiddelbar ovenpaa de europæiske Landskaber Rumili og Bosna; Kandien regne de under Afrika, Cypern under Asien.

Ifølge denne Inddeling danne Øerne i Archipelagus det tredie, Cypern det fjerde, Kandien det sidste af de 25 Statholderskaber, eller Provindser (Ejalet), hvori det tyrkiske Rige bestaaer. Besiddelsen af Statholderskabet over Øerne, eller ogsaa benævnt Provindsen over Havet, var sidst forbunden med Stor-Admirals, eller Kapudan-Paschas Værdighed. Dette Statholderskab var inddeelt i ti Kredse, nemlig: 1. Egripos, Negropont, Euböa. 2. Ainabachti, Lepanto, det gamle Naupaktos. 3. Middili, Mytilene, Lesbos. 4. Scadhadschik. 5. Rhodos, Rhodus. 6. Kodscha Ili. 7. Bigha. 8. Sakys, Chios. 9. Nakscha, Naros. 10. Andra, Andros. Gallipoli blev anseet som Provindsens Hovedstad.

Benævnelsen: det hvide Hav tillægge Tyrkerne ikke blot Archipelagus, men ogsaa den hele Deel af Middelhavet, som Sydost for Cerigo strækker sig til den syriske Kyst, og langs den sydlige Kyst af Lille-Asien.

Iblandt Øerne i Archipelagus høre til de mærkeligste:

Eghiné, Aegina, Aina, i Bugten af samme Navn; den har en rummelig Havn. Den ikke frugtbareste Jordbund er flittigt dyrket, og dens Produkter ere Silke og herlige Frugter. Den græske Regjering har foreløbigen sit Sæde her, siden Præsidenten Grev Capodistrias overtog sig Bestyrelsen af de offentlige Anliggender.

Poros, Sphoria, Kalauria paa den østlige Kyst af Argos, ikke langt fra Cap Skyllo, er Nøglen til en af de skjønneste Rheder i Grækenland, hvor Skibe igjennem to Veie under alle Vinde kunne ind- og udløbe. Den, uagtet kun bestaaende af stejle og nøgne Klipper, har skjønne Frugter. Beboerne have rige Viinbjerge paa Fastlandet af Argos. De drive en betydelig Kyst-Sejlads, og ere allerede fra de ældste Tider berygtede som frygtelige Pirater. Her døde Demosthenes.

Tschamlidija, Aristera, Hydra, paa Sydspidsen af Argos, ved en smal Tunge adskilt fra Fastlandet. Den er saa nøgen, at man ofte, især i Nærheden af Staden, mangler Jord til de Dødes Begravelse. Ved Cisterner maae man bøde paa Mangel af Kildevand. Nogle Haver undtagne, som man med stor Bekostning har ved tilført Jord anlagt, er Øen gandske ufrugtbar for Kultur. Brændsel maa tilføres. Dens Befolk-

ning er af albanesisk Herkomst. Søfarts og Handels Sysler har bragt Rigdomme herind, og den engang høistubetydelige Flække Hydra er bleven nu for Tiden den betydeligste, mægtigste og rigeste af Stæderne i Archipelagus, og tæller allerede en Mængde store, smagfulde, i deres indre endog prægtige Bygninger, der prange med de skjønneste Marmor-Arbeider fra Italien. Mange af dem have kostet uhyre Summer, da Klipper har maattet sprænges, for at jevne Grunden til Bygningers Opførelse, og de derved værende Haver maatte anlægges paa kunstigen dannede Terrasser. Gaderne ere dog trange, steile, og saa krumme og bakkede, at de ligne Vindeltrapper. Man finder her flere Kirker, en Biskop, et Munkekloster, flere almeennyttige Anstalter, nogle Skoler, og to Trykkerier. Dens Folketal er voxet til 30000 Mennesker. De ere de meest erfarne og dueligste Søfolk i Archipelagus, og deres Krigs- og Handelsskibe kunne i Henseende til Størrelse, hensigtsmæssig Bygningsmaade og ypperligt Mandskab regnes af første Rang. Under den franske Revolution forsynede Hydrioterne Frankrig i Hungerstider med Kornvarer, hvorved de modige og dygtige Søfolk vandt overordentlige Fordele; derved og ved flere kjekke og heldige Handelsspeculationer er Grund lagt til de store Rigdomme, Hydrioterne samlede. Familien Condurioti regnedes ved den græske Opstands Udbrud paa 14 Millioner spanske Dalere. Denne eneste Families Handelsspeculationer beskjæftigede 16 store Handelsskibe, som den havde bygget og udrustet. Familien Tombazi er ligeledes i Besiddelse af mange Skibe og flere Millioner. Hydras steile, lodrette, afskaarne og til Landing høist vanskelige Kyster give den en ypperlig naturlig Fasthed mod Angreb.

Sulidija, Spezzia, Tipparenus ved Indgangen til Napoli di Romania's Bugt, er den fladeste af alle græske Øer. Ogsaa her har Befolkningen i de sidste 30 Aar, ligesom paa Hydra, og som en Følge af lige Omstændigheder, havt betydelig Tilvæxt, ogsaa her ere Handel og Søfart de væsentligste og bedste Erhvervskilder, endskjønt Grunden er mindre ufrugtbar, og sammes Cultur ikke gandske forsømt. Spezzia var, iblandt alle Øerne, den første der hævede Oprørs-Fanen, og de Offere, som Spezzioterne, i Forening med Hydrioterne have ydet til Udrustning og Underholdning af Krigsskibe, have været særdeles vigtige for Grækenlands Sag. Begge Øers Indvaanere have under Opstands-Krigens Løb, øvet mangen kjek Daad, men ogsaa skrækkelig Grusomhed, mindre mod Tyrkerne end mod de meest værgeløse Handelsskibe under neutrale Flag. — Navarchen Miauli er en Spezziot. Meget bekjendt er ogsaa den tapre Bobelina, som, skjønt ikke en Johanna af Orleans liig i Jomfruelighed, eller Clorinde i Skjønhed, hvorfor man i Begyndelsen syntes at holde hende, dog bestod mangen ærefuld Tvekamp med Tyrker. Den Ros, hendes Behjertighed fortjener, vilde have straalet skjønnere, naar mange Prøver paa grusom Vindesyge ikke fordunklede den.

Muted Adassy, Zea eller Zia, Ceos, norden for Thermia, Fædreneland for den som Digter, og som Opfinder af Mnemonik berømte Simonides.

Thermia, Cythnus, med 3000 Indvaanere; dens varme Bade vare fordum meget berømte.

Milo, Melos, af Plinius betegnet insularum omnium rotundissima, ligger lige ved Indløbet til Archipelagus, de Gamles ægeiske Hav, har omtrent 7000 Mennesker, og en rummelig Rhed. En vulkanisk Ø, hvor en evigbrændende Ild flammer; Dens Lodser ere vigtige for Søfarten i disse Farvande.

Santorin, Sant-Erini, Thera, norden for Kandien; berømt ved de vulkanske Revolutioner, den har lidt.

Bara, Paros, vesten for Naxos; berømt for det ypperlige Marmor, som de Gamle priste som det ypperligste for Billedhuggerie, 7000 Indvaanere. — Ved en smal Kanal adskilt ligger Antiparos, en liden Ø med 300 Mennesker. Den har en høist mærkværdig 150 Favne dybt under Jorden liggende Hule, beskreven af Tournefort og Sonnini. Den er 80 Fod høi, 300 Fod lang, 100 Fod bred.

Nakscha, Naxi, Naxos, i de ældste Tider snart kaldet Dia, snart Strongyle. Formedelst sin Størrelse og overordentlige Frugtbarhed blev den af de Gamle kaldet Cycladernes Dron-

ning, ogsaa Lille-Sicilien. 13,000 Indvaanere. (Uddraget af Preussische Staatsz. 328 o. f.)

Nogle Betragtninger, anstillede i Anledning af Stykket i Viborg Samler: „Præstestandens Flyttesyge."

Det af Viborg Samler i Skilderiet No. 105 f. A. anførte Stykke om „Præstestandens Flyttesyge," indeholder, efter Anm. Formening, endeel Sandt og Træffende; men betragter man Sagen fra flere Sider, saa lader der sig vel, især i nærværende Tidspunkt, sige Adskilligt til Undskyldning for Geistligheden, i det Hele taget, i den anførte Henseende. Det er sikkert ikke ønskeligt, hverken for en Menighed eller et Embede, at de, der successive beklæde dette, altid ligge reisefærdige, og, — i det de neppe engang faae Tid til, at betragte deres Kald fra en høiere Standpunkt, — deres Tilstand tildeels ligner dens, der i et slet Vertshuus venter paa Posthestene. Men spørges nu: hvad er i Almindelighed det, som man i vore Tider kalder — geistlig Befordring? Dette Ord betegner dog vel nærmest en forandret Stilling, der fører til noget Bedre; alligevel er, i Virkeligheden, ofte hverken den 1ste eller 2den Ansættelse, som en geistlig Mand opnaaer, — en Befordring; de ere kun at ansee som Indledningen til en — fjern Befordring, som Candidaten aldrig opnaaer, eller maaskee først da, naar hans Energie er sløvet, den hos ham vaagnende Cultur dræbt, og, kortsagt, hans Interesse for et videnskabeligt Liv, der dog er at ansee som Hovedkilden til den geistlige Mands Duelighed og Gavnlighed, tilintetgjort. Kan det vel være Lyst og Tilbøielighed, der bringe de Fleste til, at drage op til Jyllands usle Præstekald, stundom i Hedeegne*), udelukkede fra dannede Menneskers Selskab;

*) Undertiden paa Steder, hvor næsten hele Menigheden er befængt med — sit venia verbo! — Fnat, og dertil anseer det for et Gode, at være det.

efterat en duelig Candidat har som Student kunnet skaffe sig anstændigt Udkomme og en behagelig Omgang? Er det ikke allerede en haard Condition, at den, der engang har været bedre vant, skal af en Slags frivillig Tvang i 8 til 10 Aar lide aandelig Hunger og Tørst, og vilde det ikke være for meget forlangt, om en Saadan ikke torde attraae, at lade sin Røst høre uden for Ørken? Vel er det sandt, at et saa langt Ophold under trange Kaar og i øde Egn absolut maa blive en videnskabelig Tilbagegang, og mere eller mindre føre til Rusticisme; — men hvad er herved at giøre? De smaae Præstekald maae jo ogsaa besættes, vil man svare. At imidlertid Antallet paa de geistlige Embeder, som ikke give tarveligt Udkomme for en Familie, ei er lidet, kan man tildeels regne sig til efter Angivelserne i Collegialtidenden, og Præsterne ere som en Følge heraf nødte til, jevnlig at søge Forflyttelser; om de end herved ofte giøre falske Beregninger til oeconomisk Tab for sig, det maa vel være deres egen Sag; men ønskeligt vilde det være, om den første Ansættelse for de Fleste havde noget mere Tiltrækkende; de vilde vel da længere finde sig tilfreds paa samme Sted, og virke der til mere Gavnlighed*). Kunde Enhver, endogsaa under ikke aldeles blide Kaar, erholde en Plads i den Provinds, som hans Hierte drog ham hen til, var sikkert allerede herved meget vundet, — saa meget mere som Insulanerne sædvanlig betragte deres Øe som et non plus ultra i enhver Henseende; — det Modsatte heraf vil neppe bringe Held i Fremtiden. Om man med Grund kan antage, at den geistlige Stand fra Culturens Side har hævet sig i de sidste Decennier, tør Anm. ikke afgiøre; men han mener, at

*) Kindervater siger, i sit bekiendte Skrift: "Præsten, som Taler, Lærer og Fader for sin Menighed," i 9de Brev 2den D.: "Hengivenhed for den første Menighed, til hvilken man kaldes, ligner et ædelt Venskab i Ungdommen, som ikke let opløses og ofte aldrig glemmes," og tilføier: "Man kan aldrig bestemme, om man har stiftet Nytte hos sin Menighed, naar man ikke i det mindste i 10 Aar har været dens Lærer."

det er at befrygte, at de kommende ikke ville frembyde Mere, men snarere Mindre end de foregaaende; enkelte udmærkede geistlige Mænd kunne ligesaalidet siges, at udgiøre Præstestanden, som Undtagelser kunne ansees som nogen Regel; det synes at ligge i Tingens Natur, at selv fortrinlige Candidater maae synke ned til et lavt videnskabeligt Standpunkt, naar de have maattet tilbringe endeel af deres bedste Aar i en øde og isoleret Egn paa Landet, under trange Kaar; de Ringere ville efterhaanden i alt Væsenligt, ligne Bønder, og, — især naar de besidde en vis Godmodighed, — forsaavidt tilfredsstille disse, som Lige gierne søge Lige. Af oplyste og cultiverede Mænd, der holde Skridt med Tiderne, ogsaa i dannede Kredse kunne virke til Held for Christendommen, og være skikkede til, — som Paulus siger, — „at overbevise dem, der sige imod,“ kan der ikke ventes Mange blandt Geistligheden under saa ugunstige Omstændigheder, som de nærværende. Anm. ønsker, at tage feil i den Mening, at Døren langt lettere aabnes for alskens Papisterie, end Mængden troer; Uvidenhed føder Fordomme og religiøse Fordomme Pavedom, især i en Tidsalder, der hælder til religiøst Sværmerie. Vel veed Anm., at Mange forstaae at trøste sig, hvad Præsternes videnskabelige Dannelse angaaer; thi den Mening er ikke sielden, at En gjerne kan være en udmærket god Landsbypræst, om end hans Indsigter, Foredrag og Duelighed ere meget ringe; naar han kun forstaaer, meest at smaasysle i en Menighed, og henbringe en god Deel af sin Tid med unyttig Snak, — eller hvad der paa sine Steder i Bondens Sprog hedder: „at bramme;“ — vist er det, at han paa denne Maade allerlettest opnaaer, hvad Mængden kalder: „at være elsket af sin Menighed;“ hvorom Anm. aabenhjertig maa tilstaae, at han ofte har fundet, at det kan være en høist tvetydig Roes; hvilken, efter hans Erfaring især paa Landet kan opnaaes ved den utidigste og skadeligste Eftergivenhed, ved Ligegyldighed og Lunkenhed i Embedsforhold, og ved Mangel paa Kraft til at standse Misbrug. Den dueligste, nidkjæreste og fortjenstfuldeste Præst kan, ved sin Omhu og Aarvaagenhed, paadrage sig en Menigheds Uvillie, og Almuens Lovtaler betyde i mange Tilfælde meget lidet. At en Præst er agtet af sin Menighed paa Grund af hans Læregaver, hans almeennyttige og nidkjære Embedsførelse, hans humane Omgang, og exemplariske Vandel, er Hovedsagen; ligesom det er vigtigere, om han kan vække Kjærlighed til det, som han indbyder til, end til sin Person. At være almindelig agtet, betyder som oftest meget mere, end at være almindelig elsket; da det er let at indsee, at der udfordres langt mere til, at erholde Agtelse, end til at vække en Velvillie, der ofte hidrører fra Svaghed paa begge Sider. Den der viser, at han hylder den her angivne Hovedsag, maatte man uden Hensyn til Anciennetet, ønske Befordring i Ordets egentlige Betydning; altsaa Ansættelse i et Embede, hvori han kunde virke med Tilfredshed, og til Held for en Menighed og for Staten; den mindre Duelige og mindre Nidkjære, — men i sin Menighed maaskee meget Afholdte, — burde helst blive, hvor han eengang er, for at ikke Baand skulde løses, som ikke muligen paa ethvert Sted lod sig knytte. For øvrigt vilde det vist have meget skadelige Følger, om det ikke var enhver geistlig Mand, — uden Undtagelse, — uformeent, at søge Forflyttelse, naar han vilde, og vel er det, at Regjeringen er baade for retfærdig og for human til, at ville lægge de $\frac{3}{4}$ Dele af Ansøgningerne om geistlig Forflyttelse tilside, — et Forslag, som Anm. ingenlunde kan billige; — thi hvo kan altid sætte sig ind i en Andens private Forhold? — de fleste Ansøgninger om Forflyttelse indeholde sikkert kun beskedne Ønsker; at forbyde Geistligheden disse, vilde være, at indføre — et geistligt Stavnsbaand; selv den behageligste Stilling kunde gjøres modbydelig ved slig en Indskrænkning af den borgerlige Frihed. —

Næsehorn-Jagten.

En engelsk Officier i det ostindiske Compagnies Tjeneste, skriver i et Brev til en af sine Venner i Europa, følgende: Saavidt mig er bekjendt har man endnu kun faa Beskrivelser over Næsehorn-Jagten, uagtet mange Jagtelskere i Ostindien sætte stor Priis derpaa; dette opfordrer mig til

at meddele Dem en kort Skildring af et Jagt-Eventyr, vi nyligen have bestaaet. Den 25 Maj bragte vore Schekarries (eller Drivere), som vi havde sendt ud paa Speidning, os den Efterretning: at en Flok af syv til otte Næsehorn havde lejret sig i en Mose nær ved en Landsbye ved Barapur i Landet Nepaul.

Vi satte strax vore Elefanter i Gang og naaede med syv Elefanter og hele vort Jagt-Apparat henimod Morgenstunden det os betegnede Sted; vi fandt Mosen paa begge Sider tæt bevoxet med Kratskov, alle vilde Dyrs kjæreste Opholdssted; Buskværket var over fem Alen højt og saa sammenvoxet, at vore Folk neppe kunde arbejde sig derigjennem; vi havde syv dobbeltløbede Flinter og nogle Bøsser, der skøde Kugler til 4 paa Pundet. Førend vi endnu vare trængte langt ind i Tykningen, forraadte vore Elefanters Urolighed og Sporet af Næsehornets Fødder, at vi vare i Nærheden af vore Fjender, og i mindre end fem Minutter opjagede vi to unge Næsehorn af Størrelse som fuldvorne Hjorte og mørkegraae af Farve. Den ene faldt strax ved de første Skud og den anden blev haardt saaret, dog løb den afsted i et temmeligt stærkt Trav og skreg paa en hæslig gjennemtrængende Maade. Ved dette Skrig bleve de gamle kaldte hen til os, og tre Han-Næsehorn af overordentlig Størrelse og et frygteligt Udseende angreb vores Linie med rasende Vildhed; to af vore Elefanter vege, modtoge Angrebet med Bagdelen vendt imod Fjenden og bleve i et Dieblik kastede overende; de øvrige, der holdt Stand, bleve vel ikke nedkastede, men tumlede nogle Skridt tilbage ved Styrken af Stødene; min Elefant var een af dem, der veg, og jeg befandt mig desaarsag i en meget ubehagelig Stilling. Elefanten forsøgte flere Gange igjen at reise sig, men blev stedse kastet overende af sin Modstander og det endeligen med saadan Kraft, at jeg blev slynget flere Alen fra den midt ud i Mosen; lykkeligviis faldt jeg paa nogle Piil, ved hvilke jeg holdt mig fast og saaledes undgik at drukne. Da jeg igjen havde fattet mig noget, bemærkede jeg med megen Tilfredshed, at jeg var langt borte fra min Fjendes frygtelige Horn, og i Sikkerhed for mine Venners Kugler, som, da de troede mig uden Redning forloren uden videre Betænkning fyrede derhen, hvor jeg var falden. Deres Kugler traf Næsehornet paa flere Steder, men uden at tilføje Dyret det mindste Saar, uagtet vore Bøssekugler, som foran bemærket, vare af en særdeles svær Kaliber; endeligt knusede et heldigt Skud Spidsen af Hornet og strax derpaa flyede Uhyret med en utrolig Snarhed ind i de utilgjængelige Dele af Tykningen; desuagtet forfulgte vi det i rum Tid uden imidlertid at være istand til at kunne naae det; vi vendte derpaa igjen tilbage og fandt det andet unge Dyr, som vi om Morgenen havde saaret, liggende dødt i en Tykning; begge maae have været meget unge, thi deres Horn var neppe synlige. Det var nu alt Eftermiddag og vi opgave Haabet om igjen at see de øvrige Dyr, da vi paa eengang, ganske imod Formodning atter stødte paa Flokken og paa nye maatte udholde en haard Kamp med dem; denne Gang vare vi imidlertid heldigere, og efter en Jagt af mere end tre Timer havde vi fældet tvende fuldvorne Næsehorn, en Han og en Hun. Det forekom mig, som de ved det andet Angreb havde tabt endeel af det Mod, de viste ved første Sammenstød, da de vare skilte fra deres frygtelige Anfører, der var meget større og stærkere end de andre; dog faldt vi i ingen ringe Forundring over de dræbte Dyrs Størrelse; det største var over tre Alen højt og forholdsmæssigen stærkere bygt end nogen af de Elefanter jeg har seet. Da Natten allerede faldt paa, saa var det os ikke muligt at aftegne det, hvilket gjorde mig saameget mere ondt, som jeg ved nøje at betragte disse Dyr fandt, at man tildeels endnu har meget ufuldkomne og feilfulde Afbildninger af dette mærkværdige Dyr.

Ikkun Han-Elefanter og blandt dem igjen de meest modige kunne bruges til denne farlige Jagt. I denne Egn findes endnu et vildt Dyr, om hvilket man endnu har mindre Kundskab end om Næsehornet; de Indfødte regne det til Bøffelarten, men det har kun liden Lighed med denne eller nogen anden, mig bekjendt Dyreart. Hannens Horn ere korte og tykke, og i øvrigt ligner Dyret noget de engelske Oxer, de ere meget frygtsomme og leve eensomt, man seer dem sjeldent uden paa nøgne utilgjængelige Klipper.

Ønske om Forening imellem Homøopathien og den animalske Magnetisme.

Af Nyeste Morgenpost Nr. 66 sees, at den dyriske Magnetisme vil, fra April Maaned af, gaae igjen i et Arkiv i den Wahlske Boglade paa Ulfelds Plads. Død og begravet har den længe været. For nogle Aar siden gjorde den vel en hel Del Blæst baade her og i andre Lande; men i senere Tid hentvinede den, og, moxen forladt af Alle, maatte den omsider opgive Aanden.

Nu bebuder hin Bekjendtgjørelse, at en dansk (unavngiven) Læge vil igjen opvække den fra de Døde. Af lang Varighed vil dog dette Spøgerie neppe blive, da den forventede ny kritiske Journal kan formodes at ville mane det bort, saa fage det lader sig tilsyne.

En af de haardeste Yttringer i dette Æmne ere nogle Udladelser af den franske Doctor Med. Hr. Demerson. De staae indførte i Revue Encyclop. for November 1828 S. 454, og lyde saaledes: „Paa Grund af mine Jagttagelser erklærer jeg højt og bestemt, at animalsk Magnetisme ikke er andet end ren skjær Charlatanisme, som ikke kan have andre Udbasunere, end enten Mænd, der vil sætte Folk Blaar i Øjnene, eller indskrænkede Hoveder, som, befangne i grov Uvidenhed og den mest slaviske Lettroenhed, let lade sig bedrage."

Da Redacteuren agter, som det heder l. cit., i sit Arkiv at meddele „Dagbøger over Behandlingen af Magnetiserte i Danmark, Norge, og Sverrig," vil Publicum vistnok blive rigelig forsynet med Underretninger om en Del Mirakelkurer. Man kunde i den Anledning raade ham til, ved sit Arkivs Udgivende at forene sig med den homøopathiske Lægemethodes saa umaadelig travle Talsmand Hr. H. C. Lund. Det vilde i saa Fald blive interessant at anstille Sammenligning og see, om Magnetiseuren ved at beføle, befamle, berøre, og bestryge Patientinderne, gjør ligesaa store Mirakler, som Hr. Lund ved at anvende en Septilliondel af et hahnemansk Lægemiddel. (jævnf. Doct. Otto's Nye Hygæa. 2 B. S. 97, hvor man faaer flere Efterretninger om „Der Wunderdoctor Hahneman" og hans System.)

Indenlandske Efterretninger.

Fra Sønderborg skrives: Ogsaa vor De har Gudinde Pomona i den forløbne Sommer forsaget sine ellers rige Gaver, og Guden Pluvius har derimod utilbørligen udgydet sin Overflødighed, dog ere vi derved ikke blevne forsagte, eller mindre fro, flittige og taknemlige. Vor Sparekasse har den bedste Fremgang, og dens Værd bliver stedse mere og mere erkjendt. Og naar Bygningsmaaden og Husenes udvortes moderne Skikkelse er et Tegn paa Velstand, saa er den voxen hos os. Endnu før Vilhelminefesten erholdt vi et kongeligt stadfæstet Gadereglement, hvorefter Brolægningen og sammes Vedligeholdelse for Fremtiden skal besørges af Politiet imod en aarlig Afgift af Ejendommene, beregnet efter Roder for hvert Huus.

J Randers Avis fortælles fra tilforladelige Kilder, at det allernaadigst har behaget Hans Majestæt Kongen, efter Ansøgning, i Naade at entledige Land- og Søe-Krigskommissair i 2det sjællandske District, Oberst og Kammerherre C. v. Holten, som Generalmajor; samt igjen at udnævne Ritmester, Ridder v. Rosenørn, af jydske Regiment lette Dragoner, til Land- og Søe-Krigscommissair i 2det sjællandske District. — Generalmajor v. Holten har i over 25 Aar tjent i Colonierne; senest, efter at have været ansat herhjemme under Krigen, som Gouverneur paa St Thomas og St. Jean, indtil det 1822, da han ei længere der kunde udholde Climatet, allernaadigst behagede Hs. Majest. Kongen at ansætte ham som Land- og Søe-Krigscommissair i 2det jydske District, hvorfra han ultimo 1825 blev forflyttet til Sjælland.

Blandede Efterretninger.

Intet af Europas Lande er mere at beklage end Portugal. Engellænderen Young, der som bekjendt vansmægtede flere Maaneder i Lissabons Fængsler, har udgivet en Beskrivelse under Titel

af: „Portugal i Aaret 1828," hvorefter, hvis blot den tiende Deel er sand, Portugals Tilstand er som Frankerigs under Robespierre, kun med den Forskjel, at hist gjorde Guillotinen paa engang Ende paa Slagtoffernes Qvaler, medens de her seipines inden Fængslets skumle Mure. Enhver Skurk har Ret til at gribe hvem han lyster paa Gaden eller i Husene og kaste ham i Fængsel. En Jægerkadet, som saaledes blev opsnappet paa en Spadseretour og overgivet Fangevogteren i Kongens Navn, som en Frimurer, fik vel ved Venners Indflydelse Generalkapitainen overbeviist om sin Uskyldighed, hvorpaa hans Frigivelse efter 14 Dages Forløb blev udvirket; men da han var sat „i Kongens] Navn," kunde heller ingen Andre end Kongen frigive ham, hvoraf da fulgte, at endnu 5 Uger forløb til de fornødne Undersøgelser. —

Den 3die Dec. løb i Stettin et Skib af Stabelen, bygget for det preussiske Generalpostamts Regning til Dampskib, bestemt at være Reserveskib for Farten mellem Greifswald og Ystad, og indrettet saaledes, at det ved Maskineriet og fuld Eqvipage desuden kan føre omtrent 20 Passagerer, med sammes Rejse-Eqvipage. To forbundne Dampmaskiner af i alt 30 Hestes Kraft skal drive det. Det har Navnet Frederik Wilhelm. Pr. St. 329.

En aandrig fransk Skribent, Charles Nodier, har i sit Skrift: Questions de literature legale gjort Tydskerne i Paris en stor Tjeneste. Stedse maatte man høre, at de tydske Skribentere hyppigen vare Plagiarier, som af ti Bøger gjorde den ellevte, en Hovedaarsag til at leipziger Messer vare saa frugtbare paa Bøger. Nodier viser sine Landsmænd, at deres fortrinligste Skribenter plagiere ligesaa meget; den aandrige Minister Maurepas sagde: ces Messieurs prennent dans les livres des autres tont ce qui leur passe par la tête. Det er interessant at forfølge Plagiats Historien hos de Franske, og hvorledes deres Tænkemaade derved var. De gamle og fremmede Nationers Skrifter kunde uden Omstændigheder tages, kun ikke de nyeste, eller Landsmænds. Den strænge Philosoph Lamothe le Vayer siger: Prendre ches les anciens c'est pirater au delà la ligne, (et Sørøveri som dengang var tilladt), mais voler ceux de son siecle, c'est ôter les manteaux sur le Pont-neuf. Dog man fulgte ei hans Regel, og de største franske Skribenter gjorde sig skyldige i at tage, hos hvem og hvor de kunde komme til. Den aandrige Montaigne er en af de Skribenter, de især have brugt. Han var næppe død, førend hans Ven Charron plyndrede ham, ved i sin Bog „de la sagesse„ at tage hele Sider af hans „essais." Siden borgede hin Lamothe le Vayer, la Bruyere, Saint-Evremont, Bayle, Fontenelle, Voltaire, J. B. og J. J. Rousseau en Mængde Ideer fra Montaigne, ud.n at sige et Ord derom; men meest uforskammet var Pascal, som derhos meget forhaaner Montagne, sandsynligen for at dølge sit Rov. Florentineren Peter Ascyonci fandt et Manuscript af Ciceros Afhandling de gloria, tog de ypperste Tanker deraf, til at udstyre en Afhandling de exilio, og derpaa tilintetgjorde det ciceronske Manuscript; men Pascal kunde ikke tilintetgjøre de talrige Exemplarer af Montaignes essais, og derfor søgte han med Dadel og Haan over dem, at vinde sine Landsmænd fra at læse dem.

Mange have stjaalet fra Voltaire, men det er vist nok, at han ikke handlede bedre mod Montaigne, Ferrand, den gamle Marot; mere uforskammet tog han fra Englænderne, thi hans nydelige Fortælling: „Zadig" tilhører i et og alt Parnels Eremit. Et Capitel i Zadig, Gederne og den liden Hund, er fra det Persiske; den nydelige Fabel: „le lion & le Marseillais" tilhører Mandevilles Fabler over Bierne; den gode Mand fortier aldeles saadant.

Ogsaa i den nyere Tid har en udmærket fransk Digter ej gjort det bedre. Delille oplæste i et Selskab nogle af sine skjønne Vers. Han modtog det lydigste Bifald; ikkun en af Tilhørerne yttrede gandske tørt: Tankerne ere skjønne; kun ikke nye. Bernardin de Saint-Pierre har før havt dem. I Førstningen studsede Delille lidt ved denne Compliment, men han fik snart et Svar færdigt til den strænge Dommer: „Hvad der siges i Prosa er som om det ikke var sagt." I Frankrig gaae saadanne Svar ofte for gode, hvor skjæve de end ere.

Dog man maa ikke gaae for vidt heri. At et og andet Godt i maadelige og snart glemte Skrifter optages, er nyttigt. Virgil roste sig af at have fundet gode Perler i Ennius's Skarndynge. Moliere tog uden Betænkning gode Scener fra andre, f. Ex. af Cyrano de Bergerac: jeg tager, sagde han, det Gode jeg kan faae.

Londons Bryggerier. Blandt de kæmpemæssige Londonske Bryggerier er det, der tilhører DHrr. Barclay, Perkin & Comp., for Øieblikket det bedste. Denne uhyre Anstalts Bygninger indeslutte et Rum af 10 Acres, og 150 Heste ere i Brug allene for at ombringe det bryggede Øl i Staden. Her ere 3 Kjedler for Humlen af 14,400 Galloners Indhold i Brug, og ligesaamange Kogepander til 45,000 Gall., — 103 Bryggerkar ere i Brug, hvoraf det mindste indeholder 28,800 Gall., og af de andre ere mange af 80 til 90,000 Galls. Indhold. Det største Bryggerkar af en 30 Fods Gjennemsnit, kan indeslutte 3,600 Fade, henimod 120,000 Gall. Omtrent 200 Arbejdere ere daglig beskjæftigede med Øllets Tilberedning; ved enhver af de 3 Bryggerpander forbruges ved hver Brygning 144 Qvarter Byg, som daglig leverer 1,300 Fade eller 40,000 Gall. Øl. Afsætningen udgjør aarl. 330,000 Fade, ell. henimod 10 Mill. Gall. Øl, af en Værdi af 3 Lst. 2 Shill. Fadet, som udgjør en Summa af 1,130,250 Lst. eller 27,126,000 Franks. Det ene Aar med det andet, afsætte Londons 11 store Bryggerier 1,200,000 Tønder Øl til 3 Lst. 8 Shill. 8 Penc., altsaa i alt en Capital af 4,120,000 Lst. eller 113 Mill. Franks.

(B. f. l. U. No. 271. 1828.)

Man har giort den Beregning, at Værdien af de Aar for Aar indtil vore Tider fra Steenkulsgruberne for Dagen opbragte Stenkul i England udgjør en større Sum, end samtlige amerikanske

Bergværkers Guld og Sølv hidtil har beløbet sig til. (P. St. 352.)

Da Algier engang bombarderedes af de Franske, fik en ung Officier, Choiseul, Ordre at stikke et fjendtligt Skib i Brand, men blev deri hindret ved den tapre Modstand han fandt, og blev tagen til Fange. Sin Ungdom, Stand og kjekke Forhold uagtet blev han dog dømt til at skydes bort for Mundingen af en Kanon. En gammel Korsar, som Choiseul engang havde forhen taget til Fange og behandlet menneskekjerligt, anraabte forgjeves om Skaansel og Naade for ham. Endeligen flyver han til Retterstedet og omslynger i det Øjeblik Kanonen skal affyres den ulykkelige Choiseul med sine Arme. „Skyder, raabte han; kan jeg ikke redde min Velgjører, saa betag mig ikke den Trøst at dø med ham." Dejen, gjennemtrængt af Beundring, benaadede Choiseul.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Species=Sedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$87\frac{1}{2}$	88 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$84\frac{3}{4}$	85 i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	107 i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 6.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 Januar 1829.

Kong Frederik den 6te.

I.

I Literärische Blätter der Börsen = Halle findes en frimodig Fremstilling af Europas politiske Stilling ved Slutningen af sidstforløbne Aar, hvoraf vi her meddele Læseren den Deel, som angaaer Danmark.

Efterat Forfatteren har skildret Portugals nuværende ulykkelige Stilling, udlader han sig saaledes: Hensætte vi os ved et Trylleslag fra Syden til Norden, til et europæisk Monarkie, hvis Throne uafbrudt har været indtaget af et af de ældste Dynastier, vi mene, til Danmark, saa støde vi her paa en Contrast til Portugal, der i aandelig og moralsk Henseende er ulige større, end i geographisk og physisk. Naar i hiin, Naturens Have, paa enhver Aarstid, Blomster og Frugter gjensides indbyde, og Himmel og Jord, hvorfra Diet vendes, fortryller, kan Vandreren dog der ei fryde sig over Menneskene, ei med Tryghed følge Veiviseren eller træde ind i det slette Skjul, som tvetydig Gjæstfrihed tilbyder ham. Derimod storme vel Havets Bølger Maaneder tilende mod den danske Kyst, men Agerdyrkerens flittige Haand dækker Jorden med grønnende Afgrøder. Ingen Constitution, hverken nye eller gammel, sætter Herskeren Skranker, og dog dømmer her kun Loven, der tilkjender den Høie og Lave, den Rige og den Fattige, lige Ret; her blomstre Kunster og Videnskaber; og med en Frihed, der maaskee ingensteds overgaaes, yttrer der enhver sin Mening og nedskriver den; fuldkommen Trykkefrihed sikkrer hver Undersaat sin Stemme, og den høihjertede Monark ei blot benytter, men endog belønner og ærer ædel Frimodighed og alvorlig Sandhed, selv naar denne udtales ved Thronens Fod; et Exempel herpaa fandt nylig Sted ved Prindsens Formæling og erindres med levende Taknemmelighed.

Høimodige Fyrste, Du er en lykkelig Folkefamilies ærværdige Fader, hvor blid maae ei Din Opvaagnen være! Du behøver ingen lurende Satelliter eller Drabanter, thi Din Livvagt er hele Dit Folk, som hver Enkelts Bryst Dit Skjold. Velsignet være Du, og gid Din ligesindede fyrstelige Stamme vare og blomstre evig! Naar mange blodige Laurbær alt længe ere visne, skal Dine sjeldne Borgerdyders Egekrands, Dit skjønneste kongelige Smykke, endnu være grøn. Kun til Dines Forsvar, aldrig for at erobre, drog Du Sværdet; at opretholde og fremme det Gode, var Dit Maal, ei Ødelæggelse; Retten var Dig altid hellig, og hverken Politik eller det beleilige Dieblik kunde bringe Dig til at udstrække Din Haand efter fremmed Gods. Hvad Fremtiden end monne gjemme i sit Skjød, tryg kan Du træde den imøde; thi Dine Undersaatters Velsignelser og Bønner stige for Dig til Himmelen; i Guds Haand ligger alt det Jordiske, og Thronerne ere

og Forgjængeligheb underkaftede, men deres sikreste Grundvold er Retfærdighed, og Historien vil paa sin uforgjængelige Tavle kundgjøre Efterslægten: At den meest egenmægtige Fyrste var ogsaa den retfærdigste, og at den mod hans Villie, selv hvad Liv og Eiendom angaaer, ubeskyttede Borger, var den frieste i Verden!!

Oversætteren tilføier blot: Gud bevare vor gode Konge!!

II.

I de forenede nordamerikanske Staters Præsidents Tale ved Congressens Aabning omtales Danmark og dette Lands Regent paa følgende Maade:

Iblandt de Nationer, ved hvis Regjeringer mange af vore Medborgere have længe udestaaende Fordringer paa Skadesløsholdelse for Tab af Ejendomme, i den Tid den neutrale Handels Rettigheder vare miskjendte, er Danmark. Disse Fordringer bleve, strar efter Tildragelserne, en Gjenstand for en særdeles Sendelse fra de forenede Stater, ved hvis Slutning Hs. kongl. danske Majestæt gav den Forsikring, at ville, til en Tid, naar mere Rolighed og mindre Trang var indtraadt, tage Sagen under Overvejelse og Undersøgelse, og til Afgjørelse i den Aand og med det bestemte Forsæt at handle retmæssigt. Med stor Fornøjelse kan jeg nu melde Congressen, at Opfyldelse af dette hædrende Løvte er i Fremgang, at en liden Deel af Fordringerne allerede til Reclamanternes Tilfredshed er afgjort, og at vi have Grund til at haabe, at det øvrige snart skal bringes i Gang til billig Slutning. At dette vil skee blev stedse med Tiltro ventet, efter den Charakter af persönlig Retskaffenhed og Velvillie, som den danske Stats Souverain under alle Lykkens Afverlinger har viist.

III.

I den i Tydskland udkomne Regent-Almanak for 1828 læses ogsaa vor Konges Biographie, dog mere en historisk, ej ganske nøjagtig, Fremsættelse af de politiske Begivenheder end en egentlig Biographie. En kundskabsrig Diplomatiker,

der i et Par Aar havde opholdt sig i Kjøbenhavn skrev, ved at sende en Ven bemeldte Regent-Almanak nogle Bemærkninger i den Anledning, hvilke bleve trykte i Zeitung für die elegante Welt, Febr. 1828 Nr. 25 og 28; og derfra paa dansk i Kjøbenhavns-Posten s. A. Nr. 23. 25. 28. Forfatteren slutter saaledes: „Det ligger udenfor denne Skizzes Grændser at optælle det Meget, som Kong Frederik i sin lange Regjeringstid har udført for Lovgivningen i Almindelighed, for en bedre Indretning af offentlige Stiftelser, for Organisation af almennyttige Instituter og overhovedet til Bedste for den offentlige Velfærd. Dette være forbeholdet den tilkommende Forfatter af hans Regjeringshistorie; men det være forundt Forfatteren af denne lille Opsats, den engang i Danmark gjæstvenligt optagne, og til Gjengjeld Danmark inderligt hengivne Fremmede — at fremføre det Ønske, at det gode danske Folk endnu i en lang Række af Aar maa beholde, ære, og elske sin gode Konge."

Fyens Stifts Befolkning.

Ligesom Mangel af et godt Tabelvæsen hører til det danske Collegialvæsens flere ufuldkomne Sider, saa har man ikke, saavidt vides, slige Beregninger og Uddrag af Resultater af Folketællingen i Danmark 1801, som over de foregaaende i Aarene 1769 og 1787, ej heller fortsatte Beregninger, ligesom og Mortalitets-Listerne have havt Ufuldstændigheder, indtil for samme ved det kongl. danske Cancellies Foranstaltning nyere bestemte Regler bleve foreskrevne. Over Hertugdømmenes Befolkning har man Landindspektør Gudmes særskilt udgivne Skrift 1819; med de i Staatsbürgerl. Magaz. 1823 meddeelte Tillæg. Om Befolkningen i Fyen har man, fremfor over de andre danske Stifter, nogle Optegnelser og Beregninger i de statistiske Efterretninger over Fyen, samlede i Aaret 1827, som læses i Dr. Nathan-Davids statsøkonom. Archiv 2 Bds. 3 H.

Folketallet i Fyens Stift var Aar 1801 121378. (Cf. Thaarups Statist. S. 63).

I Slutningen af Aar 1826 152000.

Stiftets 9 Kjøbstæder havde Aar 1801 i alt 16059 Mennesker; ved Slutningen af Aar 1826 23681 Mennesker, nemlig:

Bogense . . .	1078	—
Kjerteminde . .	1606	—
Nyborg	2545	—
Odense	8343	—
Middelfart	1580	—
Assens	2273	—
Faaborg	1906	—
Svendborg . . .	2950	—
Rudkjøbing . . .	1400	—

Om Fængsler i Danmark.

Lovgivningen om dens Indretning har ypperlige Bestemmelser; men i sig selv staaer vist meget tilbage at ønske. Om de fyenske har en Rejsende i Aaret 1827 meddeelt nogle Efterretninger, de udførligste man har trykte om denne Slags Anstalter i Fædrenelandet. Forf. begynder saaledes:

„Forordningen af 5te April 1793 om Fængslernes bedre Indretning siger §. 2 „alle Fangehuse saavel i Kjøbstæderne som paa Landet bør være saaledes indrettede, at de, som der bevogtes, ikke udsættes for at tabe deres Helbred; fornemmeligen bør det paasees, at Arrestkamrene ere tørre og luftige.“ Det Kongelige Lovbud befaler endvidere de Forbedringer og Indretninger uopholdeligen indførte, hvorved Lovens menneskekjærlige Hensigt kan opnaaes. Det torde derfor vel formodes 24 Aar efter denne Forordnings Kundgjørelse overalt, men især i Kjøbstæderne, at finde Fængslerne i en saadan Tilstand, som Sikkerhed forenet med Menneskekjærlighed fordrer; men Menneskekjærlighed indskrænker sig ikke blot til Omsorg for vore Medmenneskers physiske Velbefindende, den bør ogsaa udstrække sig til vore Medmenneskers psychiske Tilstand. Det er ikke blot de Fængsledes Sundhedspleie, men ogsaa for deres moralske Følelse, hvorfor Fængslernes forbedrede Indretning skal sørge. Dersom det er umenneskeligt at paaføre et Individ, om hvis Skyldighed der

endnu kun haves en høi Grad af Præsumtion, større Lidelser end dem, der ere nødvendige Følger af Frihedens Indskrænkelse, da synes os det aabenbart, at de mentale Lidelser i høiere Grad maae søges at undgaaes end de blot physiske Lidelser, deels fordi hine ere større, og deels fordi de have en varigere Indflydelse paa Individet. Om derfor ogsaa kun Forordningens Ord udtrykkeligen nævner de Fængsledes Sundhed som Gjenstand for Øvrighedernes særdeles Opmærksomhed, saa er det uden for al Tvivl, at selv denne Forordnings Aand har gjort Fangernes hensigtsvarende Behandling, for at deres moralske Følelse ikke skal saares mere end nødvendigt, og for at deres Moralitet ikke skal gaae reent til Grunde i Fængslerne, til Øvrighedernes Pligt.

Ved at besøge Fangehusene i de fyenske Kjøbstæder have vi derfor ikke blot taget Hensyn paa, hvorvidt der ved den Fængsledes Bevogtning tillige er sørget for hans Helbred, men ogsaa hvorvidt der er sørget for hans moralske Tilstand. Vi troe, at Fængslerne vel kunne garantere den offentlige Sikkerhed, uden at den Uskyldige eller den for en let Forseelse Detenerede under Bevogtningen bliver udsat for moralske Lidelser ved Sammenblanding med høist fordærvede Væsener; thi skeer dette, saa udarte derved Fængslerne snart til Forbrydelsernes Planteskole, hvorfra de enten uskyldige eller for en let Forseelse Fængslede udgaae langt mere fordærvede end de indkom der, og baade selv bære Spiren til en større moralsk Sygdom i sig, og udbrede Smitten i videre Kredse om sig.“

Nu viser Forfatteren, hvorledes de fyenske Fængsler ere, deres Mangler, og hvilke Forbedringer de altsaa behøve. Vi henvise til den, (i Dr. David's statsoecon. Archiv 2det Binds 3die Hefte). Af de mange Ideer til Forbedringer indskrænke vi os til at optage følgende: At Fangerne aldrig arbejde ved Lys, men indelukkes saasnart Mørket falder paa, i deres Sovestuer, kan ikke andet end nære Dovenskab og Ledriggang, og give Anledning til ubevogtet Samliv, der er lige farligt for Sædeligheden og det Offentliges Sikkerhed. Betænker man tillige, til hvor faa Timer Arbeidstiden om Vinteren derved indskrænkes, saa vil man indsee, at intet er mindre hensigtsva=

rende, selv fra den oeconomiske Side, end denne Indretning, der ene og allene er til Fordeel for det inspicerende Personale, hvis Arbeide derved betydelig bliver lettet. Vi ville vove at foreslaae den i de hamborgske Straffeanstalter indførte Sikkerhedslampe, der yder en tilstrækkelig Belysning og Sikkerhed imod Ildens skadelige Anvendelse.

En Tildragelse fra Krigen i 1806.

Natten, som fulgte paa den henrundne blodige 14de October (Slagets Dag ved Jena og Auerstædt) var forbi; Morgenrøden kastede sit svage Skjær ned paa de ulykkelige Egne, som Dagen før rystede af Kanonernes Torden.

Forladt af alle, uden Hjelp og Trøst gjennemvaagede en preussisk Soldat navnlig Eckart, den lange Nat; en fjendtlig Kugle havde knust hans højre Been og den pinligste Smerte kastede ham ned i en eensom Egn ved Foden af en Høj. Næppe formaaede han at stille Blodet, der fløð af hans Saar, dog bød Tanken om hans Hustru og Haabet om mulig Redning ham at anvende alle sine Kræfter; Dagen brød frem og længselfuld ventede han paa Hjelp, dog længe forgjæves. Alt vare flere Timer henrundne uden at den Lidende havde faaet Øje paa noget levende Væsen; og næsten var den sidste Gnist af Haab og Kjerlighed til Livet slukket, da han pludseligen i det Fjerne blev en fransk Soldat vaer, som ilede hen imod ham; og som han ventede vilde gjøre Ende paa hans Lidelser.

Soldaten kom til ham, saae den ynkværdige Tilstand, i hvilken hans døende Fjende befandt sig og dømte: at Redning var mulig. Gjennemtrængt af Medlidenhed kastede han sig ved Siden af Eckart, tog en Flaske med Brændeviin og forbandt med sit eget Tørklæde Saaret saagodt det var ham muligt. Frankeren forstod kun lidet Tydsk, men dog fandt han trøstende Ord at tale til den Saarede og hos denne opvaagnede igjen i hans bedre Tilstand Haabet og Lysten til Livet. Efterat have qvæget og styrket den Saarede forlod Soldaten ham med den Forsikkring: at ville i næste

Landsbye reqvirere en Vogn for at befordre ham til Lazarethet. Preusseren fældede Glædestaarer; denne mere end højmodige og ædle Behandling af et Menneske af en ham fremmed og fjendtlig Nation, virkede overraskende og velgjørende paa ham.

Medens han under Tanken om hans ubekjendte Frelsers Ædelmod og med trøstende Haab om Redning, ventede paa Frankerens Tilbagekomst, hørte han Trin bag ved sig; han troede igjen at see sin Velgjører og vendte sig smilende imod den Kommende. Det var ej den velgjørende Franker, men en bayersk Soldat (man erindre sig at de bayerske Tropper dengang strede for Frankerig). „Har Du Penge?" skreeg den raae Soldat, og drog sin Sabel; „Intet uden mit Liv," svarede Preusseren. Med truende Mine begyndte Umennesket at gjennemsøge hans Lommer og da han intet fandt, der kunde tilfredsstille hans Rovbegjerlighed, saa stødte han ubarmhjertigen til ham med Foden og forlod bandende den Ulykkelige, hvis Smerter han ved sin skjendige Behandling havde forøget.

Da den franske Soldat kom tilbage, saae han allerede af Preusserens af Smerte fortrukne Ansigt, at der noget maatte være hændet ham; han spurgte om Aarsagen til at han nu syntes slettere, og sørgmodig pegede Preusseren paa den i det Fjerne neppe mere synlige Soldat; „han har plyndret mig, traadt mig under Fødder," sagde han med Taarer i Øjet. Gjennemtrængt af den ædleste Harme drog Frankeren sin Sabel for at hævne denne Skjændselsdaad, allerede ilede han efter Bayreren, da denne forsvandt bag ved et Bjerg og hans lidende Vens Bønner formaaede ham til at blive. Efterat have paa nye skaffet ham Lindring, betydede han ham saagodt han kunde, at det havde været ham umuligt i den næste, ganske udplyndrede Landsbye at erholde en Vogn. Den utrættelige Soldat tilbød nu at ile til et andet Sted; hvorfra han lovede saasnart muligt at vende tilbage med Heste og Vogn.

Veemodig saae Preusseren efter ham; Tanken om at muligen i hans Fraværelse endnu en saadan Ulykke som Bayrerens Overfald kunde hændes ham, opfyldte ham med Skræk; han ahnede ikke: at han havde seet den Ædle, der reddede hans

Liv, for sidste Gang og at han aldrig mere vilde komme tilbage.

Længselsfuld ventede Preusseren Resten af Dagen; alt mørknedes det mere og mere og Aftentaagen hvilede over den næste eensomme Landsbye; Soldaten kom ikke!

Pinet af Hunger reiste den Ulykkelige sig og forsøgte at slæbe sig hen til Landsbyen, hvilket ogsaa med Anstrængelse af hans sidste Kræfter lykkedes ham efter nogle Timers Forløb.

Her deelte Beboerne det lidet, som Plyndring havde sparet, broderligen med ham, og bragte ham nogle Dage efter til det næste Krigshospital; hvilket han vel efter et pinligt Sygeleie af 2 Maaneder forlod, men som Krøbling. Al anvendt Umage uagtet har det aldrig siden lykkedes ham at opspørge sin ædelmodige Frelser eller opdage hans senere Skjæbne; men stedse lever hans ædle Daad i Eckarts taknemmelige Erindring.

Indenlandske Efterretninger.

I Kjøbenhavns almindelige Hospital, har de Syges Antal i Aaret 1828, været:

ved Aarets Begyndelse	261 Pers.	
nye indkomne i Aarets Løb . . .	2346 —	
Tilsammen	2607 Pers.	
Deraf udgaaede	2128 Pers.	
Indbragte døende og døde	11 —	
Døde	189 —	
		2328 —
Tilbage ved Aarets Udgang	279 Pers.	

De Dødes Antal forholder sig til det hele Antal Syge omtrent som 1 til 12.

Fra Rendsborg skrives, at de Forventninger, som Hr. Hollers Fabrikanlæg for et Aar siden opvakte, mere og mere gaae i Opfyldelse. Vel har man endnu kun den lille fra England forskrevne Smelte-Ovn, som smelter kun omtrent 60 Pund Jern ad Gangen; men just ved

samme blive de andre fornødne Maskinerier og Instrumenter forberedede, endog en Dampmaskine til at drive Blæseindretningen i den store Smelte-Ovn, som skal bygges. Vel er der hidtil kun smeltet gammelt Jern, hvortil Fabriken har erhvervet sig udelukkende Kjøberet, og som den betaler med 24 ß. pr. 100 Pund; men en stor Deel Mosejern ligger beredt til at komme i Anvendelse, saasnart som den store Ovn bliver færdig. De senere Forsøg ville afgjøre, om isteden for Steenkul ogsaa Trækul kunne være tilstrækkelige til Værkets Drift, hvilket er højligen at ønske, da vi i Nærheden af Kanalen have store Tørvegrave, men ingen Steenkulsgruber. Hele Anlægget gaaer med raske Skridt fremad, og allerede indeholde Magazinerne en Mængde glædelige Apparater; Fabriken danner et meget interessant Punkt norden for Rendsborg, ved en skraa Bred nær ved Eideren, hvor en stor Bygning reiser sig efter den anden, nærmest bestemte til at optage en Koloni (ikke Fattigkoloni) af 200 nyttige Arbejdere. Gud bevare den fortjente Ejer for Misundelsens og den menneskelige Foranderligheds Farer. (Schlesw. Holst. Lauenb. Provinzialb. 4tes Heft. 1828).

Blandede Efterretninger.

I Nordamerika opstaaer en ny Stad efter en anden, og vinder Aar for Aar i Vigtighed. Saaledes er i Staten Illinois Staden Gallena (nærved er et betydeligt Blyværk), anlagt siden Aar 1826. Her udkommer allerede et Tidsskrift for Bergværksvæsen, (Miners Journal). Staden har 700 Indvaanere, 42 Handelsbutikker og Vare-Oplag (Stores), 27 Porterkjeldere og Urteboder, 5 Læger, 6 Advokater, og der boe allerede Haandværkere for alle Nødvendigheder. Fra 1 Marts til Sept. ankom der 75 Dampbaade og 33 Kjølbaade. I Nærheden er imellem talrige indianske Gravhøje, der strække sig hen til St. Peters Floden, meget rige Blygruber. Hin Bergværks Journal har følgende Artikel, der viser den der værende Levemaade og den Omgang, man der har

med Indianerne. Den 4de Juli Klokken 9 om Morgenen gik et Selskab af 100 Damer og Herrer ombord paa Dampskibet Indiana ned af Farve-Floden, (som er en Arm af Missisippi), indtil dens Munding; og derefter op af Missisippi indtil Fox-Indianernes Bye ved Dubugne Blygruber. Da Dampbaaden var kommen bemeldte Bye paa en engelsk Miil nær, bleve nogle Geværer affyrede, og Flodens Kyster vare ganske besatte med Indianerne, for at være Vidner til det nye Skuespil, en Dampbaads Ankomst. Det hele Selskab gik i Land. Indianernes Overhoved var ikke at see; men vi hørte, han var endnu i sin Vaaning bag ved Byen, og pudsede sig, for med Anstand at modtage Besøg. Endeligen kom han, og hilsede de Hrr. og Damer med et „How-te too? eller Bon jour!" krystede hjerteligen vore Hænder, højtglædet over vort Besøg. Han vidste, at det var den amerikanske Uafhængigheds Aarsdag, eller som han ret passende udtrykte sig: at det var den amerikanske Takkefest mod den store Aand. Iblandt Indianerne bleve Gaver uddeelte af Meel, Tobak og Piber. Overhovedet tog med Anstand Deel i en Frokost i et Telt, hvorved ogsaa Damerne istemmede de patriotiske Sange. Efter Taffelet dandsedes. Derpaa besøgte Selskabet Indianer-Hytterne, gik derefter igjen ombord, og vare Kl. 8 om Aftenen tilbage i Gallena.

Bergværksdistriktet Gallena, der har over 10000 Indbyggere, havde i Aaret 1827 et Udbytte af over 8 Millioner Pund Bly. I de 4 Maaneder, Juni-Sept. 1828 var Udbyttet 6 Mill. 50000 Pd. Bly. Gallena ligger i den yderste Nordveststrækning af Staten Illinois, 35 tydske Mile vesten for Dearborn ved Michigan-Søen, 55 Mile fra Statens Hovedstad Wandalia, 180 tydske Mile norden for Ny-Orleans, i hvilken Stad det udvundne Bly finder Afsætning, og med hvilken de paa Missisippi staae i en levende Samfærsel; 185 Mile vesten for Ny-York. Hin Flod, hvorved Staden ligger, er, som ovenfor sagt, en Arm af Missisippi og heder Reviere au Feve, (Bønnefloden) ikke Fever (Feberfloden).

I Salem er en gammel skotsk Soldat, Donald M'Donald indespærret i Tugthuusfængslet, som en uforbedrelig Drukkenbolt, der stedse fandtes svinsk drukken og omdrivende paa Gaderne. Da han allerede 1755 med Braddocks Armee afgik, 39 Aar gammel, til Nordamerika, saa er han nu 107 til 112 Aar gammel.

Von Akens Ildslukningsstof blev en Tid meget omtalt. Det bestaaer af fint stødt Allun, fint stødt Vitriol, fintsigtet Rødfarve og godt slemmet Leer. Den største Vanskelighed ved Tilberedningen er Lerets Slemming, saaledes at det kan blive aldeles frit for Sand, hvorved Sprøjterne beskadiges. Dertil har Assessor v. Aken en egen Indretning. Dette Ildslukningsmiddel har siden Aaret 1790, altsaa nu næsten i 40 Aar, været kjendt, og har frelset Ørebro Stad under mange i det henrundne Tidsrum udbredte Ildebrande, fra Ødelæggelse. Saaledes fortælles i St. P. o. I. T. 9., hvor meget om sammes Tilberedning læses. Udførligere og ældre Underretninger om Ildslukningsmidler haves i Fr. Thaarups Arkiv 1 B. 6 H. S. 437-446. Er Midlet ikke af Kjøbenhavns Brandvæsen fundet Opmærksomhed værd?

Det nye Londonske Universitet: Mangel paa videnskabelige Dannelses-Anstalter for Ungdommen af de højere og velhavende Stænder i England var længe erkjendt, og Trangen til et Universitet længe følt. Selv det største Tal af de unge Mennesker, der vilde gaae den lærde Bane, udgik som oftest fra de ringeste Borgerskoler, ofte uden at have nydt Elementar-Undervisning, og uden at besidde de mindste Forkundskaber af de ældre Sprog, over til et eller andet Brødstudium. De to Universiteter i Oxford og Cambrigde tilhørte blot den herskende Kirke og udelukkede saaledes en stor Deel af Englands Befolkning fra Fordelene af en Universitets Dannelse. Ogsaa vare Studie-Omkostningerne paa samme saa betydelige, at ikkun formuende Forældres Børn kunde søge samme. Om nu saaledes kun Guld og Tro hidtil gjorde beqvem til Studium i England, saa vare derhos begge Universiteter saa overfyldte, at ofte Candidater til et eller andet Collegium maatte, for at sikre sig en Plads, melde sig et Par Aar førend Optagelse kunde skee. Endeligen bleve paa

begge Universiteter Jurisprudents og Medicin kun betragtede som Biting, og derimod udgjorde Theologiens Studium og de gamle Sprog Hovedbestanddelene ved Underviisningen der. Det londonske Chirurg-Collegium tæller over 6000 Medlemmer, af hvilke ikke 6 have studeret paa et engelsk Universitet, og af samtlige i hele England praktiserende Læger have i det højeste 100 studeret i Oxford og Cambrigde. Ligesaa er Forholdet med Juristerne. Af 8000 Advokater i England have næppe 8 nydt nogen Universitets Dannelse; ja selv det ringeste Tal af de højeste Stats-Embedsmænd har studeret paa noget af Universiteterne. — Saadanne Omstændigheder gjorde det nye Universitets Stiftelse højst ønskelig. Det bringes istand ved en Kapital af 300,000 Pd. St., som samledes ved Actier paa 100 Pd. Det er saaledes et Privat-Institut. Dets Ejere vælge en Commission af 24 Personer af Interessenternes Antal, og disse ere Universitetets Direktører.

1827 d. 30 Apr. lagde Hertugen af Sussex Grundstenen til Universitets-Bygningen. Architekten er William Wilkins, og naar Bygningen bliver færdig, vil den blive den største og fuldkomneste i Europa i sit Slags. Et stort Stykke Land af 7 Morgens Størrelse, i den vestlige Deel af Staden, er kjøbt dertil for 30000 Pd. Sterling. En Deel af Bygningen er færdig, og allerede i Brug. Den 1ste Oct. 1828 aabnedes Universitetet ved en Forelæsning af Charles Bell, Prof. i Physiologi og Chirurgi. Tallet af indskrevne Studenter er 150, af hvilke to tredie Deel hører til det medicinske Facultet. Mere i Dr. Fr. W. Oppenheims Afhandling om denne vigtige Stiftelse i Dr. Gerson's og Dr. Julius's Magaz. Nov. Dec. 1828.

Det uhyre store Dampskib Benjamin Franklin gjorde d. 12 Sept. en Lystfart i Bostons Havn, og havde ombord 1400 Herrer og Damer.

Dr. Lyons i Edinburg foreslaaer en sindrig og praktisk Prøve, for at undersøge Lungernes Karskhed. Man lader Patienten indtrække et fuldt Aandedræt, og derpaa begynde at tælle, saalangt han kan, langsomt og tydeligt, uden at trække Aanden igjen. Antallet af de Secunder han kan vedblive at tælle optegnes omhyggeligen. I afgjort Svindsot overskrider Tiden ikke 8te, og er ofte mindre end 6 Secunder. I Pløritis og Lungesot, svæver det imellem 9 til 14 Sec. Men ere Lungerne karske, vil Tiden løbe op fra 20 til 35 Secunder. N. R. 4.

En Afrikansk Prinds Abdul Rahaman, udløst af et 40 aarigt Slaverie i Natchez, Staten Mississippi, er kommen i sidste Sept. til Boston. Han vil der samle Subskription, for ogsaa at løskjøbe sin Familie, 5 Sønner, og 8 Børnebørn, fra Slaveriet. Statssecretair Hr. Clay har givet ham følgende Vidnesbyrd fra Washington d. 3 Juni 1828: Ihændehaveren af dette, en Prinds, er en Maurer, og for mere end 50 Aar siden kommen i Slaverie. De forenede Staters fuldbyrdende Magt har af hans Herre erholdt ham, for at gjengive ham til sine Venner og sit Fædreneland. Han og hans Hustru Isabella agte at besøge de forenede Staters nordlige Hovedstæder. Jeg har derfor herved den Fornøjelse at anbefale ham til alle deres Velvillie og Venskab, med hvem han maatte komme i Berørelse.

Efter det nordamerikanske Blad: Telescop, skulle nogle Malkepiger i Staten Connecticut være blevne meget haardt angrebne af Kokopper, og døde.

Efter samme Blad har d. 21 Aug. Michael Griffin i Ny-York, 107 Aar gammel, giftet sig med Miß Polly Martin 17 Aar gammel.

Ny-York har et Missions Selskab, hvis Vigtighed kan vides deraf, at der i det korte Tidsrum fra 16 May til 20 Juni indkom i milde Bidrag en Sum af 16842 Dollars 70 Cent., den største Sum, som nogensinde i denne Stad i saa kort Tid er bleven samlet for dette Formaal.

I Canton Anson i Staten Nord-Carolina blev d. 16 Aug. f. A. fundet i Dismuke-Guldvaskerie et Stykke gedigent Guld af Vægt 13 Pd. 7 Unzer. Den lykkelige Finder var et ungt Menneske, som arbejdede for Dagløn i Bergværket, og som erholder den halve Værdie. Det er den

største Guldpepite, som hidtil er opdaget i Nord-Carolina, næst efter et Stykke paa 25 Pd. til en Værdie af 3000 Dollars, som for nogle Aar siden fandtes i Canton Cabarrus. Dismuk-Grube ligger i et Skiferbjerg. Ogsaa i Syd-Carolina's Guldvaskerier har man havt lige gode Opdagelser.

I Ny-York var der en Gade, kaldet Fornuftgaden (Reason Street). Ved en Stads og Magistrats Beslutning af 8 Sept., er Navnet forandret til Barrow-Gaden; (vel næppe fordi ingen havde Lyst til at færdes i en Fornuft-Gade?)

Man har havt Indigo- (Anil)-Plantager i 20 Aar i Staten Lovisiana. Nu dyrkes og udføres Anil ogsaa fra Staten Missouri. En Borger Isak Dunbar i Canton Jefferson, (Hovedstad Grenville) paa Østsiden af Missisippi 30 Mile norden for Orleans, og $4\frac{1}{2}$ Mile N. O. for Natches, har begyndt denne Dyrkning, og har en Afsætning af 1000 til 1500 Pd. til Ny-Orleans. Produktet ligner Bengal-Indigo, og dets Værdi er $1\frac{1}{2}$ Dollars for Pundet.

I Boston udkomme dagligen ni Aviser; der udkomme 8 ugentlige og halvugentlige Blade. Et Blad udkommer 3 Gange ugentligen, fire to Gange, 20 en Gang. Tre Magaziner udkomme hver 14de Dag, 6 maanedligen, et hver anden Maaned. Der gives 6 Qvartalsskrifter, indbegrebne Eftertrykkene (Republications) af Quaterly og Edinburgh Review. Et Skrift udkommer hvert Halvaar, og tre som Aarbøger. Ialt 53 periodiske Skrifter.

Den gamle Arouet, Fader til den udødelige Voltaire, paastod ofte, „at der i Tiden sikkert vilde blive en Parlamentsraad af hans Søn."

Den gode Racine havde bestemt sin Søn til Domherre.

Boileau, Faderen, naar han talte om den unge Despreaux, pleiede at sige: „den gode Dreng vil i sin Livstid aldrig kunne sige et ondt Ord om noget Menneske." Man seer heraf, hvor falskt Fædrene for det meste bedømme deres Børns Talenter og Tilbøjeligheder.

Catharina af Medicis lod i Aaret 1557 sætte Arthur de Cosse, Greve af Secondini i Bastillen. Hun beskyldte ham for, at have indladt sig i en Sammensværgelse imod Hertugen af Alençon. Henrich den tredie skjenkede ham igjen sin Frihed, og tilbød ham et Patent, hvori han skulde erklæres for gandske uskyldig i den ham paabyrdede Forbrydelse. „Tillad, Sire!" svarede han, „at jeg frabeder mig denne Naade. En Cosse maa forudsætte, at ingen kan have ham mistænkt for en Forbrydelse."

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	—	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	$107\frac{3}{4}$ i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96	$96\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 7.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 Januar 1829

Den portugisiske Marquis af Tavora og hans Familie.

(Af Zeit. für die elegante Welt. Oct. 1820.)

Om de af Jesuiter frembragte Uroligheder, udøvede Misgjerninger, begaaet Skjændselsdaad har Historien optegnet mange ligesaa sandfærdige som interessante Oplysninger. Ved udbredte Kundskaber, som de ikke kunne frakjendes jo at besidde, og ved deres fine Levemaade, men end mere ved Intriger og Kabaler, vidste de ej blot at indsnige sig i Familiekredse, hvor de forstyrrede mangen brav Families Fred og Held, men ogsaa at sætte sig i Regenters Gunst, bemægtige sig deres Samvittighed og derved deres Landes Bestyrelse. Pater Neidhard og flere ere i deres Historie bekjendte Navne.

Da Jesuiterordenen havde i Spanien faaet Rodfæstelse, fandt den og snart Indpas og Beskyttelse i Naboriget Portugal, og næppe have de noget andetsteds drevet deres Uforskammethed videre end her ved at indblande sig i politiske Anliggender. Ved de af dem ideligen fornyede Anledninger til Utilfredshed fik Oeyras, (bekjendt og berømt under Navnet Marquien af Pombal, som siden blev tillagt ham) sin Konge, hvis Yndling han var, bevæget til Forestillinger til Paven Benedictus d. 12te, med Grunde for de førte Klager. Paven sendte efter Kongens Anmodning en Visitator og Reformator til Portugal, og gav ham al den Fuldmagt, han i saa vigtigt Ærinde behøvede. Efter hans Befaling maatte nu Jesuiterne, under Bansættelses-Straf, overgive ham inden tre Dage en nøjagtig Efterretning om alle deres Lande og Godser, om deres udestaaende Penge og Verler o. s. v., samt afgive Nøglerne til deres Magaziner og Pakhuse, med Fortegnelser over de oplagte Varer, alt uden at tilbageholde eller fortie det ringeste. Befalingen gjaldt ogsaa for de portugisiske Besiddelser i andre Verdensdele, kun at Indgivelsen af deres Beretninger og Fortegnelser skulde skee til de af Kongen udnævnte Ministre. Paa samme Tid lod Patriarken i Lissabon udgaae et Edict, som efter katholsk Skik blev opslaaet paa alle Kirkedøre og offentlige Pladser, hvorved Jesuiterne bleve aldeles forbudne at skrifte, prædike og udøve hvilkesomhelst geistlige Forretninger, ligesom dem allerede tilforn var betaget den Ære at beklæde en Skriftefaders Post hos nogen Person af den kongelige Familie.

Dybt krænkede, og ydmygede maatte Jesuiterne give efter for Magten; men inderligen forbittrede over saaledes at see sig deres Anseelse, deres Rigdomme, deres Hædersposter berøvede, pønsede de paa, under udvortes Ydmyghed, at tage Hævn. De opspandt derfor en Sammenrottelse imellem deres Tilhængere imod Kongens Liv. De vidste ved den dem egne Snuhed at indlede Complottet saaledes, at naar det skulde opdages, maatte

deres Ordens Medvirkning blive skjult i et evigt Mørke, og de selv blive fri for al Beskyldning og Straf.

Hertugen af Aveiro, som nedstammede fra en uægte Prinds af det kongl. Huus, og nærede alle de Fordringer, han ikkun burde søge i en lovmæssig Fødsel, var Formand for Sammensværgelsen. Under den forrige Regjering havde de højeste Embeder været betroede ham. Men Kong Joseph Emanuel, som med Grund holdt ham for et stolt, uretfærdigt Menneske, der opofrede alt for sin Ærgjerrighed, betog ham hine høje Poster. Had imod Kongen, der ikke forstod at skatte hans indbildte store Fortjenester, og Misundelse imod Ministeren Oeyras, efter hvis Post han tragtede, lod ham let bevæge til at laane Jesuiternes Indbydelser sit Ore, og at indgaae i en Revolutions Planer, hvilke, ved Monarkens Død, skulde bringe hans Huus Morgenrøden af lykkelig Fremtid nærmere.

Marquien af **Tavora** blev ogsaa bevæget til Deeltagelse, mindre af egen Tilbøjelighed, end som et Værk af hans stolte, dobbelt fornærmede Gemalinde. Han havde i mange Aar bestyret Statholderskabet i Ostindien, og som Vicekonge i Goa ført et Liv, og været viist en Ære, som nu hans Privatliv i Lissabon ei kunde give ham. Ved stræng Retfærdighed i Forbindelse med Mildhed og blid Omgang, samt Nidkjerhed for de hans Bestyrelse betroede Landes Vel, havde han erhvervet sig uindskrænket Agtelse; men dette var næsten det eneste Gode, han bragte tilbage fra det rige Indien, hvor Andre forstode i faa Aar at vorde Millionærer. Saa lidet havde han søgt egen Fordeel. For Kongen var alt dette ei ubekjendt. Han havde ogsaa det Held i lang Tid at staae hos ham i fortrinlig Agtelse. Endog som Kriger havde Marquien tilligemed sin Gemalinde udmærket sig, ved i et Feldttog imod Hinduerne at fratage deres Regent Fæstningen Pirrie, og at underkaste dem Portugals Herredømme. Det var vist nok denne Agtelse, som enhver af hans Undergivne yttrede ham, og i Særdeleshed Kongens yttrede Høiagtelse for en mangeaarig tro Embedsmand, hvorved Minister Pombals Misundelse blev opvakt. Denne kloge Statsmand skildrede Marquien for Kongen som en meget farlig Mand,

der paa tilsyneladende Fortjenester af Kronen ikkun byggede Planer til at tilfredsstille sin egen umættelige Ærgjerrighed. Længe stod Kongen fast i sin Overbevisning; men den snilde Minister vidste dog at faae ham til at vakle. Ministeren havde bestemt en af sin egne Paarørende til den ligesaa hæderfulde, som vigtige og indbringende Post, en Vicekonge af Goa beklæder. Marquien blev saaledes pludseligen kaldet fra Posten, og ved sin Tilbagekomst til Lissabon modtagen med megen Kulde. Ingen kunde udfinde Grunden til denne ligesaa uventede som ufortjente Modtagelse. I Bevidsthed om sin Uskyldighed, om ufortrøden Opfyldelse af sine Pligter, og sit Embedes samvittighedsfuldeste Forvaltning, havde han Mod til med største Rolighed at taale Tilsidesættelse. Bevarer ikke Historien Minder om end større Uret, der var vederfaret en Colombo, en Magellan, og andre store Mænd?

Hans Gemalinde kunde ej med lige Mod finde sig i sin Mands Skjæbne; men da hun var ham med en næsten sværmerisk Kjerlighed hengiven, følede hun dobbelt den Fornærmelse, der vistes ham. Istedetfor altsaa at sætte sig ved Aandsstyrke, som hans, ud over Hoffets Vejrgunst, tænkte hun ikkun paa Had og Hævn imod dem, som havde været Aarsag til denne Krænkelse, og tillige imod Kongen, som lydeligen havde beskyldt Marquien af Tavora for Utaknemmelighed. Jesuiterne kom nu i Virksomhed. Det var dem vel forbudt, at udøve enhver geistlig Forretning, hvortil de ellers fortrinligen valgtes; men dog havde Nogle af Samfundet, som stode i et udmærket Rygte af Hellighed, hverken tabt deres Adgang til eller Indflydelse i de Stores Huse. Saaledes var Pater **Malagrida**, der bekjendte sig til Ordenen, bleven Tavoras Gemalindes Skriftefader. Hun havde længe spildt sine Bønner og Kjertegn paa at opirre hendes Gemal til Hævn. Først hendes benævnte Skriftefader, Jesuiten, lykkedes det at opflamme hans indre Harme til en brændende Flamme, og da at faae vakt hos ham det Forsæt morderisk at hævne sig. Ved religiøse Midler søgte Malagrida end mere at bestyrke ham deri, i det han foregav Syner og Aabenbaringer fra Himlen selv, hvorved han opfordredes til det fortjenstfulde Værk at befrie Fædrenelandet fra en Regent, der

blot var en Bold i en herskesyg og tyrannisk Ministers Haand.

Ved Malagridas Mægling kom Hertugen af Aveiro i Forbindelse med Familien Tavora; de bleve nu snart enige om fælles Udførelse af deres grusomme Forehavende, og da Aftalen var gjort, hvorledes Planen skulde udføres, indviede man i Hemmeligheden Tavoras to Sønner, fyrige Ynglinger, som højligen følede Krænkelsen af deres Forældres Tilsidesættelse, samt tre Tjenere, hvis Hjelp de ikke kunde undvære.

Baade for at det tilsigtede Mord paa Kongen ej skulde være for paafaldende for Folket, og tillige for større Sikkerheds Skyld, kjøbte man nogle Personer til at faae udspredt det Rygte, at det var spaaet, at Kongen ej vilde leve længere end til September Maaned, ja man gjorde sig endog Umage for at udbrede denne selv opspundne Spaadom i fremmede Lande. Efter saaledes at have forberedt Publicum til i Mordet at skue en højere Beslutning, skulde man endeligen skride til dets Udførelse, og bestemte den tredie September til Kongens Dødsdag. Sildig om Aftenen samledes de Sammensvorne, som havde erfaret at Kongen var incognito kommen fra Lystslottet Belem til Lissabon, for der at tilbringe et Par Timer hos en Familie, som stod i stor Gunst hos ham. Dette gjorde han ofte, og derefter plejede han ved Midnatstider, ledsaget af en eneste Tjener, at kjøre tilbage til Belem. Man udstillede derfor adskillige Poster paa den Vej, han skulde kjøre, hvilke, med Geværer ladte med hakket Bly, skulde skyde paa ham i det han kjørte dem forbi. De bleve fordeelte, saaledes, at dersom Kongen undgik den første Trop, skulde han dog falde som Offer for den anden, saa at han ikkun syntes at maatte undgaae Faren ved et Underværk.

Kudskens Aandsnærværelse bevirkede dette Underværk, og derved reddedes Kongens Liv. I det Vognen kjørte omkring Hjørnet af Slottet Mejo, kom Hertugen af Aveiro, som i en forfalden Buegang havde med to Tjenere ventet Kongens Ankomst, frem. Han vilde først skyde paa Kudsken; men Geværet klikkede, blot Fængkrudtet tændtes. Kudsken, som saae Glimtet, sluttede deraf at der maatte være et farligt Anslag mod Kongen; og istedetfor at kjøre desto raskere til, hvilket

vel tusinde andre vilde have gjort i hans Sted, vendte han hurtigt om, og kjørte i største Hast tilbage til Lissabon, for at undgaae videre Efterstræbelser, og bringe sin Herre, til hvem han ikke talede et Ord derom, i Sikkerhed. Havde han, som man troede, kjørt ligefrem til Belem, skulde Kongens Undergang have været uundgaaelig, thi han maatte da have faldet i Hænderne paa den anden Trop af de Sammensvorne, uden at kunne undflye enten fremad eller imellem dem. Dog, uagtet Kongens Liv reddedes ved denne raske Beslutning af Kudsken, var dog ej Faren forbi; thi saasnart begge Tjenerne, forklædte og med Masker paa ligesom deres Anfører, Hertugen af Aveiro, bleve vaer at Kudsken vendte, sprængte de i fuld Gallop efter samme. Imidlertid stræbte de forgjeves at komme Vognen forbi; de maatte nøjes med at affyre deres Geværer bagfra eller fra Siden ind i Kareten, paa Tref. Kongen blev ogsaa ved et af disse morderiske Skud saaret i den højre Skulder; et andet Skud, som traf ham i Siden, gik vel ikke saa dybt, men forvoldte dog Kongen et stærkt Tab af Blod.

(Sluttes i næste No.)

Bidrag til Hirschholms Byes Historie.

I.

Vi Sophie Magdalena, af Guds Naade Dronning til Danmark, Norge, de Venders og Gothers; fød Margrevinde til Brandenburg, i Preutzen til Magdeburg, Stettin, Pommern, Cassuben og Wenden, til Mechlenburg, saa og til Schlesien, til Crossen, Hertuginde, Burggrevinde til Nyrnberg, Førstinde til Halberstadt, Minden, Camin, Wenden, Schwerin og Ratzeburg, Hertuginde til Schleswig, Holsteen, Stormarn og Ditmarschen, Grevinde til Oldenburg, Delmenhorst, Hohenzollern og Schwerin, Frue til de Lande Rosstock og Stargardt p. p. Gjøre hermed vitterlig, at som Vi gjerne saae en Kjøbsted ved vores Slott Hirschholm blev opbygt, og derfor til den Ende have først kjerligst formaaet Hans Kongelige Majestæt, Vores høistelskelige kjære Gemahl, at udstæde sit

allernaadigste Diploma under Dato 27de November 1739, lydende saaledes:

Vi Christian den Sjette, af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Venders og Gothers, Hertug i Slesvig, Holsteen, Stormarn og Ditmarschen, Greve udi Oldenburg og Delmenhorst: Gjøre alle vitterligt: At eftersom Hendes Majestæt, Vores høistelskelige, kjære Gemahl Dronningen, haver allernaadigst fundet for godt, at tillade alle og enhver, baade af Haandværksfolk og andre, som kunne have Lyst til ved Hendes Majestæts Slot Hirschholm at ville boe og sig nedsætte, at det skal være dem tilladt, der at maae bygge og sig opholde: Saa have Vi til den Ende, og hermed at encouragere dem allernaadigst bevilget og tilladt, saa og hermed bevilger og tillader, at alle de, som af ovenbemeldte hendes Majestæts allernaadigst gjorte Tilbud søger at profitere, og der ved Slottet Hirschholm ville bygge og boe, skal nyde og have alle de Privilegier, som andre vore Kjøbstæder er tillagt; saasom vi og samme Stæd hermed til en Kjøbstæd, allernaadigst ville have udnævnt, og dets Indbyggere at skal nyde alle de Friheder og Privilegier, som andre vore Kjøbstæder, som forhen meldt, nyder og haver; ligesom Vi og derforuden allernaadigst bevilger, at dette Stæds Indbyggere paa 20 Aar maae nyde Frihed for Consumtion, Accise, Folke- og Familie-Skat, Indqvartering af Militaire og flere saadanne Onera. Hvorefter de vedkommende sig allerunderdanigst kan vide at rette. Givet paa Vort Slot Frederiksberg den 27de November Ao. 1739.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.
Christian R.
(L. S.)
J. E. Holstein.

Hvornæst Vi for det andet til dette Værk og vores allernaadigste Intention desmere at facilitere, saavel som ogsaa til at animere dennem, som kunde have Lyst og Attraae til at bygge og boe ved bemeldte vores Slot Hirschholm, foruden forestaaende allernaadigste Privilegium, have for godt befunden, efterfølgende Poster allernaadigst at accordere og bevilge, nemlig: 1) Ville Vi allernaadigst, at enhver efter eget Behag maae bygge en-

ten med Grundmuur eller Bindingsværk, dog skal derhos agtes, at hvis som af Stok- eller Bindingsværk opbygges, med Tagstene maae belægges, samt murede Tavl, saasom Vi ikke ville at Bygningerne med Halm eller Straaetage, heller ei med klinede Leervægge skal forsees, hvorfore enhver som bygge vil, først til Vores Ober-Hofmester haver at indlevere den Tegning, hvorefter han tænker sin Gaard eller Huus at lade opbygge, som derpaa udviser Pladsen, hvor Gaarden eller Huset sættes skal, med fornøden Haugerum og hvad dertil i saa Maade behøves. Samme Grunde og Byggepladser med tilhørende Haugerum vil Vi dennem allernaadigst have givet og skjenket til evindelig Arv og Eiendom, for dennem og Arvinger, saa at de samme maae pantsætte, afhænde, eller bortsælge efter eget Behag, til hvem dennem lyster, uden nogen Vores Paaanke eller Tiltale i nogen Maade, udi hvilken Henseende enhver denne Kjøbsteds Indbyggere ogsaa for ald Grundskat aldeles skal være befriet. 2) Naar saadanne Gaarde eller Huse efter forommeldte Tegning, og saaledes som udi foregaaende 1 Post allernaadigst er forklaret, ere opbygte og istandsatte, maae Eierne derefter til Vores Ober-Hofmester indlevere sin derover formerede Bygningsregning, den han Os allerunderdanigst haver at forestille, hvilken Vi, tilligemed Bygningen i sig selv vil lade besigtige og revidere ved en, som Vi dertil allernaadigst beskikker, og naar alting dermed rigtig befindes, samt Regningerne med behørige Attester belagde, skal enhver udi Bygningsomkostninger af Vores Cassa vorde gotgjort, og betalt, saasom for de Bygninger, som efter rigtige attesterede Regninger bevises at have kostet til 1000 Rdl. Tyve pro Cento, men de Bygninger, som overgaae 1000 Rdl., derfor vil Vi lade gotgjøre først for de 1000 Rdl. 20 pro Cento, og hvad som derover er 25 pro Cento. — 3) Denne Kjøbsteds Indbyggere bliver, som forhen i hans Kongelige Maiestets allernaadigste Diploma er meldet, allernaadigst bevilget ald borgerlig Handel og Næring, saavidt Loven og Forordningerne tillader, undtagen at ingen maae sælge nogen Slags drikkende Vahre enten i smaat eller stort Partie uden Huset, være sig Øll, Brændeviin eller Miød, efterdi saadanne Privilegier endnu til Roested og Holtug

Gaarder allernaadigst ere forundte. — 4) Saalænge ingen Kirke sammesteds er anlagt og opbygt, ville Vi, Indbyggerne imidlertid skal holde sig til Birkerød Sogns Kirke, indtil Vi anden Anstalt allernaadigst forføier. — 5) Hvad Privilegier som enten forhen, eller af Os allernaadigst kan være forundt eller meddeelt nogen af Hirschholms Amts Indbyggere, i Henseende ingen Kjøbstæd den Tid har været saa nær, som nu bliver, der kunde hindre Lovens og Forordningernes Bydende om Kjøbstædernes Rettigheder, dermed skal det have sit Forblivende, ligesom samme allernaadigste Privilegier eller Resolutionen formælder. — Hvilke forbemeldte Poster Vores Ober-Hofmester von Plessen hermed allernaadigst befales saaledes efter Vores allernaadigste Intention i alle Maader at observere. Saa og dette til alles Efteretning betimeligen at lade bekjendtgjøre. —

Givet paa Frederichsberg Slot den 8de Februarii 1740.

Sophia Magdalena.

(Fortsættes.)

Hvorledes en stor Mand lever.

(Af Berl. E. Bl. Nr. 171. f. A.)

Der har for nogen Tid siden i en Avis staaet en med uklog og latterlig Pietet affattet Beskrivelse over Hertugen af Wellingtons Levemaade. Saadant bliver ikke i England upaatalt. Det hele Resultat af hiin Beskrivelse var, at den store Feltherre ikke spiste, ikke drak, ikke sov anderledes, end ethvert andet Menneske. Herpaa læste man i et andet Blad en noget parodieret Beskrivelse, som dog ikke er mindre authentisk end hiin første. Wellington skal, som en ægte Englænder, en Ven af Humor, selv have læst den med stor Fornøjelse, og forsikkret sine Venner, at hans ubekjendte Biograf har taget den af de bedste Kilder.

Hertugen af Wellington staaer sædvanlig op Klokken henimod otte om Morgenen. Førend han forlader Sengen, aftager han sin Nathue. Under

Paaklædningen fløjter han sin Yndlingsmelodie, eller lader sine Læber vel ogsaa til rette Tid udtale et God dam imod Kammertjeneren. Hertugen af Wellington tager Vand til Barbering; han lader sig mere indsæbe end andre Folk. Under Barberingen drager han Vejret gjennem Næsen, formodentlig for at intet af Sæbeskummet skal komme ham i Munden. Dertil opblæser han snart den højre, snart den venstre Kind, for at tilbyde Ragekniven en glattere Flade. Naar hans Toilette er forbi, saa gaaer Hertugen ned til Frokostbordet; paa Trappen undlader han ikke at rense Næsen, hvorved han tre Gange efter hinanden farer med Lommetørklædet over Næse og Mund, og nu putter det i den høire Kjolelomme. Hertugens Lomme er i hans Kjoleskjød og vistnok lodret; den Omstændighed at Lommernes Klapper ere horizontale, har givet Verden en urigtig Mening om deres egentlige Retning. Ved Frokosten drikker Hertugen The, der er sødet med hvidt Sukker, og formildet ved Fløde. Førend han bringer Drikken til Munden, pleier han først to til tre Gange at røre om i den med en Theskee. Stundum smager han den først med samme Redskab, førend han bringer Overkoppen til Munden. Hertil spiser Hertugen ristede Brødskivet med Smør, kold Skinke, eller ogsaa Æg, undertiden baade Kjød og Æg; det er sædvanligen Hønseæg. Under Frokosten læser Hertugen Aviserne. Han holder dem stundum i Haanden, ofte lægger han dem paa Bordet, ogsaa læser han dem hvilende paa Knæet, ligesom det falder sig. Efter Frokosten bliver han siddende en Stund paa Stolen. Han gaber en, to, til tre Gange. Derpaa springer han op, og rager i Ilden, men kun naar der gives nogen, thi ellers seer han ud af Vinduet og fordriver Tiden med at fløjte. Henimod Klokken ti komme Brevene fra Hovedpostkontoiret. Sjælden seer Hertugen af Wellington efter Udskriften, han bekymrer sig kun om deres Indhold. Undertiden giver Hertugen Utilfredsheden over sine Correspondenter tilkjende ved et højt og tydeligt Psah! — Naar det er smukt Vejr, saa bliver Hertugens Ridehest, der stedse er opsadlet, fremført Klokken henimod elleve. Det skulde endnu stedse have været den samme hvide Hest, som Hertugen red paa ved Waterlov, dersom den ikke allerede for længe siden

var død. Dens Haar ere kastaniebrune. Førend Hertugen gaaer ud, bringer Tjeneren ham alletider Hat og Handsker. Hatten sætter Hertugen af Wellington paa Hovedet, og Handskerne trækker han derefter paa. Heri verler han aldrig. Sin Hest bestiger Hertugen akkurat ligesom paa den ved Slaget ved Waterloo prisværdige Dag. Først griber Hans Herlighed Tømmen med den venstre Haand, lægger samme paa Sadelknappen, derpaa sætter han den venstre Fod i Stigbøilen, svinger med et Spring sit høire Been over Dyrets Hale og sætter sig i Sadlen. Derpaa stikker han sin højre Fod i den anden Stigbøjle og nu rider han bort. Hertugen falder aldrig af Hesten, thi han er en fortreffelig Rytter. Naar hans Venner og Bekjendte hilse ham paa Gaden, saa er Hertugen stedse saa nedladende, at han enten hilser igjen, eller tager til Hatten, eller ogsaa paa en anden Maade viser sin Høflighed. Ofte er Hans Herlighed endog saa naadig at han taler nogle Ord, som: „Hvorledes lever De?“ — „det er i Dag smukt Vejr!“ — „Hvorledes gaaer det?“ — eller „Hvorledes staaer det sig?“ beklager sig vel ogsaa over Støv, over Hede eller Kulde, ligesom det kan træffe sig. I Overhuset tager Hertugen i Almindelighed sin Plads ved Kaminen. Først vender han den Ryggen, deler da sine Kjoleskjød, kaster dem over den venstre og højre Arm, og stikker Hænderne i Lommerne af sine Beenklæder. Saaledes staaer Hertugen af Wellington ved Kaminen, og befinder sig, idet mindste fra den ene Side, meget vel. I sin Tale elsker han Korthed, og da Korthed er Vittighedens Salt, saa er Hertugen ikke allene en stor Helt, men ogsaa en meget vittig Mand. —

Regnskab for Bombebøssens 4de Quartal 1828.

(Oprettet 1819 den 11te August.) — (See Skilderiet Nr. 83 for f. A.)

Ved Bombebøssens 35te Aabning, den 7de Januar 1829, fandtes i samme: rede Sølv 94 Rbd. 24 ß. og S. o. T. 72 Rbd. 72 ß.

Fremdeles blev taget til Indtægt.		
For solgte Contrabøger i forrige Quartal		100 — =
I en Bombebøsse opsat paa Skibet Norden, ført af Capitain Burd 74 Stkr. forskjellige Sølvmynter, der ere omsatte til		80 — 64
Renter af Bombebøssens Obligationer til 11te December sidstleden	199 — 35	
Huusleie til sidstleden Michaelis Flyttetid af Stiftelsens Eiendom	217 — =	
I Bombebøssen paa Dampskibet Wilhelmine er forefundet	24 — 40	= — 73
samt en Piaster solgt for		1 — 84
Af de 24 Rbd. 40 ß. r. S. ere de 20 Rbd. r. S. nedlagte af Capitain Lov og underhavende Mandskab.		
Renter af Stiftelsens Obligationer til 6te Januar 1829, 176 Rbd. S. med		181 — 48

Ialt rede Sølv 535 Rbd. 3 ß. og S. o. T. 437 Rbd. 53 ß.

Bombebøssen eier nu:

1.	Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie	rede Sølv	14,000	Rbd.	
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . .	——	2900	—	
3.	Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . .	Sølv	2500	—	
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . .	—	1000	—	
5.	Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.	—	500	—	
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293	—	39½ ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. . . . . hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225	—	=
8.	Capital i Nationalbankobligationer	—	3500	—	=
9.	En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor .	—	100	—	=
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts	—	100	—	=
11.	I Sparekassen	—	2314	—	68 ß.
12.	Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . .	—	100	—	=
13.	Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten	—	200	—	=

Bombebøssens Eiendom d. 31 Decbr. 1828 i alt r. S. og Sølv 33,733 Rbd. 11½ ß.
Bombebøssens Eiendom d. 31 Decbr. 1827 var i alt r. S. og Sølv 31,518 Rbd. 39½ ß.

I Friboligen nyde 31 gl. Søemænd Understøttelse.

* * *

I det Directionen takker de Mange, der paa forskjellige Maader have bidraget til et særdeles godt Aar for denne Stiftelse, tillader den sig at nævne Hr. Procurator Porth fra St. Thomas, som ved sin Ankomst hertil overleverede Directionen, deels fra sig selv, deels fra Embedsmænd og Borgere paa denne Oe, 90 Piastre. Directionen for Bombebøssen haver saaledes til forskjellige Tider ved Hr. Porths godhedsfulde Virksomhed modtaget fra ham circa 900 Rbd. r. S.

Med Undtagelse af den betydelige Gave af 1000 Rbd., som Hs. Majestæt allernaadigst haver givet til Bombebøssen, er denne Stiftelse allene fremstaaet ved vore Medborgeres Godgjørenhed. Denne Godhed mod Stiftelsen, der aarlig sætter Directionen i Stand til at udvide dens Virksomhed paa samme Tid som den forøger sin Capital, forpligter Directionen til at fremlægge for Enhver sine Regnskaber for Indtægter og Udgivter, med Bilag for enhver af disse. Regnskabet for Aaret 1828 vil forefindes i Directions-Stuen i Friboligen d. 26, 27 og 28 Jan. fra Kl. 9 til 12.

Kjøbh. d. 21 Jan. 1829.

M. Lütken. Langberg. Schack. L. Larsen. T. Duntzfeldt. J. Arboe.
J. Møller. Wilse. Thrane.

Livrente-Societetet af 1792.

Da det under 10 Aug. 1792 med Kongel. forudgaaet Approbation af 28 Juli s. A. oprettede Livrente-Societetet var sluttet, var Antallet af Policerne, Portionerne og Indskuddene følgende:

Alder.	Klasse og Afdeling.	Policers Antal.	Portioners Antal.	Rente.	Rentens Beløb. Rdl.	Kapital. Rdl.
Under 12 Aar	1 Kl. 1 Afd.	74.	100.	$3\frac{1}{2}$ pC.	350.	10000.
	2 Afd.	207.	1500.	=	5250.	150000.
Fra 12 t. 24 Aar	2 Kl. 1 Afd.	55.	82.	=	287.	8200.
	2 Afd.	84.	600.	=	2100.	60000.
Fra 24 t. 36 Aar	3 Kl. 1 Afd.	39.	44.	=	154.	4400.
	2 Afd.	14.	50.	=	175.	5000.
Fra 36 t. 48 Aar	4 Kl. 1 Afd.	37.	65.	5 pC.	325.	6500.
	2 Afd.	20.	100.	=	500.	10000.
Fra 48 t. 60 Aar	5 Kl. 1 Afd.	34.	74.	$5\frac{1}{2}$ pC.	407.	7400.
	2 Afd.	27.	65.	=	$357\frac{1}{2}$.	6500.
Fra 60 Aar og derover	6 Kl. 1 Afd.	16.	20.	6 pC.	120.	2000.
					$10025\frac{1}{2}$.	270000.

For Kapitalen blev udstædet tre Kongl. Obligationer af 2 Oct. 1799, svarende fire pCt. altsaa i alt: 10800 Rdl. I de siden Tontinens Stiftelse forløbne 36 Aar til 11 Decbr. 1828 ere de ved Dødsfald vundne Portioner og de ifølge deraf beholdne følgende:

		Vundne.	Beholdne.
1 Klasses	1 Afdeling Port.	21.	79.
	2 Afd.	25.	1475.
2 Klasses	1 Afd.	28.	54.
	2 Afd.	71.	529.
3 Klasses	1 Afd.	13.	31.
	2 Afd.	8.	42.
4 Klasses	1 Afd.	51.	14.
	2 Afd.	43.	57.
5 Klasses	1 Afd.	67.	7.
	2 Afd.	57.	8.
6 Klasse		20.	=

Blandede Efterretninger.

Fra Jønkøping skrives under 10 Jan. at en mærkværdig Naturbegivenhed der i Egnen nyelig er indtruffen. Den 19 Decbr. sidst ved Solens Opgang opvældede nemlig af en haard Gruusbakke ved Higels Soldatertorp i Jagestorps Sogn, et Vandflod, som opkastede og bortskyllede med største Hæftighed Jord og Smaastene i hundredelæsviis. Den paa en halv Alens Dybde tilfrosne Jord opsprængedes stykkeviis i Stykker paa 4 til 5 Alens Længde. Paa Fladen, hvor Explosionen skeete, var et næsten nyt Gjerdselhegn, (Gårdesgård) hvoraf 20 Favne oprykkedes, og bortførtes af Strømmen, saavelsom de paa Stedet værende Træer, og Enebusker. Under Explosionen lydede det i Luften som Tordendrøn. Gamle Mænd paa Stedet have fra Forfædrene en Spaadom, at Bondegaarden Higøl skal undergaae ved Udbrud af en underjordisk Elv, liggende ovenfor Gaarden. (St. P. o. J. T. 11.)

Kjøbenhavns Børs, d. 23 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208		à
Species 210		
Specier solgtes til 13 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$148\frac{1}{2}$	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$96\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, Østergade Nr. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 8.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 27 Januar 1829.

Den 28de Januar 1829.

Mel. Duftende Enge og kornrige Vange.

Dagen saa herlig fra Himlen oprinder,
Faderens Festdag til Dannemarks Held;
Kjærlig Ham Dannemarks Sønner de minder,
Frembærer Ønsker for Danrigets Vel:
Ordet det vandre saa vide om Lande,
Det som gav Fædrene Kjækhed og Tro,
Tordenskjold vidned' det høit trindt om Strande,
Rantzau, ved femdobbelt Fjende at slaae.

Fædres den herlige, hellige Flamme,
Lue end troefast i Dannemænds Bryst!
Troskab mod Skjoldungens ældgamle Stamme
Være de Dannemænds Glæde og Lyst.
Himlens Velsignelse huldrig neddale
Over vort elskede Fædreneland!
Kjærlighed bygge i Hytter og Sale,
Stedse besjæle hver Qvinde og Mand.

Landsfader glædes i Børnenes Klynge:
Jubel ham hilse fra Strand og til Strand;
Dannemænds Kjærlighed Hannem forynge:
Længe Han leve for Folk og for Land!! —

E. Mülertz.

Carl von Mander.

I Weinwich's Konst-Historie læses S. 51 følgende: Carl v. Mander junior, Maler fra Delft, fød 1580, har efter al Formodning først lært af sin Fader; hans Stil røber, at han ogsaa maae have seet Italien. Han opholdt sig i en lang Tid i Danmark, og arbeidede der for det kongelige Hof. Han var en ypperlig Portraitmaler, førte en kjæk og kraftig Pensel, havde en skjøn Colorit. Han har desuden givet Desseins og gjort Cartons til Tapeter, som formodentlig ere vævede af Johan Thomas Kingo, en Skotlænder, og Farfader til den berømte Biskop og Poet Thomas Kingo, da han anføres som Kong Christian den fjerdes Tapetmager; af disse haves endnu 22 Stykker paa Fredriksborg Slot, paa tvende af dem staaer: Karl van der Mander fecit. Anno 1620 *). Han var Kongens Hofmaler, og har mangfoldige Gange malet denne sin høie Velgjører, saavel til Hest, som Fods, som findes overalt paa de kongelige Slotte. Hans Stykker holde sig godt til denne Dag, og der er usædvanlig Kraft og Liv i dem. Han malede ogsaa mange adelige og andre Standspersoner, samt historiske Stykker, og levede endnu 1665. Iblandt hans Arbeider fortjener at anføres: Icones ple-

*) Danske Virtuvius Tom. II. p. 41 og 42.

rarumque partium tam internorum, quam externorum humani corporis, naturali magnitudine et forma, secundum ductum sectionum Thomæ Bartholini a Carolo von Mander, Apelle regio, vivis primum coloribus, deinde ab Alb. Haelwegh, Regio glypte æri incisæ, pro Anatome Augusta, needum ultimam manum adepta. Th. Bartho. Dom. Anatom. Hafn. 1662. p. 62. Han gjorde med kongelig Tilladelse en Reise til Holland 1635, og maatte udstæde sin Revers til Kongen af 5te Octbr. samme Aar, at komme hid tilbage, samme findes endnu i det kongelige Geheime-Arkiv. Formodentlig er han død her i Landet, men hvor, og naar han er begravet, veed man intet om. Han skal have havt en Broder, der var en stor Kunstner i at forfærdige mathematiske Instrumenter, hvoraf man endnu kan faae Bestikker og Kompasser at see, og har han havt sit Verksted i Læderstræde i Kjøbenhavn.

I Jens Lauritson Wolfs Encom. regni Daniæ, udkommen, 1654, læses S. 440 følgende: „Jeg kan ikke forbigaa, at jeg jo og formelder noget om den konstrige og velbekjendte Kongl. Majestæts Picter & Sculpter, Carl von Mander, som residerer udi Kjøbenhavn, hos hvilken er med megen Lyst og Forundring ikke alleneste mange livagtig adskillige højlovlige Konger og Potentater, saavelsom og andre høiædle og velbaarne berømmelige Mænds Contrafeyer, og andet, som efter Anatomicæ Konsten brugeligt er, men endog andre mere af Rariteter og Antiquiteter, som af hans høje Konsts udspeculerede Skarpsindighed gjort er, dets adskillig mange Slags ikke jeg her beskrive kan, hvilket han frivilligen lader tilsyne for hver Libhaver som det begjer, og er det værd at see, hvilket fremmede Folk, som meget underligt paa andre Steder seet haver, dette og ikke noksom love og berømme kan."

Den portugisiske Marquis af Tavora og hans Familie.

(Sluttet, see forr. No.)

Nu holdt Morderne inde med at forfølge Kongen; og denne gav Kudsken Ordre at kjøre ham

til hans første Saarlæge. Denne faldt i største Forfærdelse, ved at see om Midnatstider sin Monark saaledes komme, svømmende i Blod, og ude af sig selv af den Skræk Scenen naturligvis havde sat ham i. Læen fandt, at Saarene ikke vare dødelige. Endnu førend Kongen lod sig forbinde, takkede han Gud for sin besynderlige Frelse ud af Livsfare. Da han var forbunden, lod han sig kjøre til Slottet, og Greve Oeyras kalde, som nu af Kongen selv fik Forklaring om Mordangrebet. Grevens Klogskab, og Forretningsduelighed indgav ham, hvilke Forholdsregler der bedst maatte følges for at komme paa Spor efter Gjerningsmændene. Han lod derfor den følgende Dag det Rygte udsprede: at Kongen havde havt det Uhæld, at falde flere Trin ned paa Trappen, og derved havde saaret sig saa meget, at han i nogen Tid maatte holde sig inde. Det blev alvorligen forbudt saavel Læerne, som Andre, der kjendte Aarsagen til hans Sygdom, at aabenbare det Ringeste om Sagens Sammenhæng. Imidlertid forlod Kongen ikke sit Værelse, og underhaanden blev sagt: at Kongens Tilstand forværrede sig, og at man havde Grund til at ængste sig for hans Opkomst. Hvilken Sejer! hvilken Triumf for de Sammensvorne, som nu torde tro, at have opnaaet deres Hensigt. Allerede beskæftigede de sig med Planer til paa nye at komme til at herske, og i smigrende Drømme saae de nu trygt deres dristigste Forhaabningers Opfyldelse imøde. Denne Tryghed var det man vilde befordre, som Middel til at faae dem opdagede, og derfor vedblev man, fra Hoffets Side, at udbrede de mest foruroligende Rygter om Kongens Befindende, og lod sig ikke i mindste Maade forlyde med, at man vidste eller formodede Noget om et forsøgt Angreb paa Kongens Liv. Greve Oeyras kunde med Grund slutte, at der maatte være flere Sammensvorne, og af de lydelige og bittre Klager, som han vidste at Marquisinden af Tavora ofte havde yttret, fandt han sig beføjet til at have Familien Tavora mistænkt.

Ved denne Tid laae et Skib i Havnen, som snart skulde afsejle til Brasilien. Kort førend dets Klarering fik Capitainen en forseglet kongelig Befaling, som han ikke maatte aabne førend den tredie Dag, naar han var kommen under Sejl. Dette

skete. Den kongelige Ordre paalagde ham, at gjøre Undersøgelse hos alle Passagererne, fratage dem alle de Brevskaber, der maatte findes, og da ufortøvet vende tilbage til Lissabon. Ved hans Tilbagekomst fik Ministeren tilstrækkelig Oplysning, til derpaa at grunde nærmere Undersøgelser.

Imidlertid havde man, under Paaskud af Vaaben=Øvelser, sammentrukket endeel Tropper i Lissabon. Den 13 Dec. tidlig om Morgenen blev pludseligen, til almindelig Forbauselse, enhver som hørte til Familierne Tavora og Aveiro hæftet, tilligemed Pater Malagrida, og flere andre, som først efter udført Gjerning vare indviede i Sammensværgelsen. Nu udgik tillige en offentlig Bekjendtgjørelse om det mislykkede Snigmord paa Kongen, og man besatte alle Klostere, Collegier, og Huse, som Jesuiterne ejede i Staden, samt forseglede alle deres Papirer og Bøger.

Kongen havde imidlertid overstaaet en vel smertelig, men dog ikke saa farlig Kur, som den var af Hoffet udgivet for. Det var lykkedes Saarlægerne at helbrede hans Arm saa fuldkommen, at der, hvad de næppe havde tordet haabe, ikke engang blev en Lamhed tilbage.

Efterat Forbryderne vare fængslede, og de anførte Foranstaltninger udførte, begav Kongen sig, ledsaget af det hele kongelige Huus og Hoffet under stor Højtidelighed og Folkets Jubel til Hovedkirken, hvor der for hans Frelse blev holdt en Taksigelsesfest, og et Te Deum opført.

De Fangne vare imidlertid kastede i rædsomme underjordiske Fængsler under Slottet Belem. Haardest bleve Hertugen af Aveiro og Marquien af Tavora behandlede, hvis Lænkning var saa fast, at de næppe kunde røre et Lem, og et usselt Tæppe var Alt hvad man gav dem at ligge paa. Endnu under Inqvisitionen bleve de Fangne fradømte alle borgerlige og portugisiske Rettigheder. Uagtet de skriftlige Beviser, man havde i Hænderne, vilde de ikke tilstaae Forbrydelsen. Den 20 Decbr. lagde man dem paa Pinebænken; Hertugen af Aveiros Tilstaaelse blev snart ved Torturens Pinsler aftvungen ham. Men da Marquien af Tavora skulde lægges paa Pinebænken, tiltalede han sine Dommere: Mine Herrer! jeg er en Olding, og har desuden allerede i mange Aar lidt meget af Sygdomme, især af Brystsvaghed. Den

første Grad af Torturen vilde koste mig Livet, og hvortil slige ufornødne Qvaler. Naar en Mand af min Rang kastes i Lænker, og behandles paa saa grusom Maade, saa er hans Dom allerede uigjenkaldeligen afgjort. Han maae blive fordømt, naar de, som sætte ham i saadan Stilling, ville være sikre paa deres Liv. Skriv De derfor kun alt hvad De vil have, jeg skal bekjende, og hvad Beskyldning De end vil gjøre mig, vil jeg ikke vægre at underskrive.

Hans Søn, Greve Joseph af Tavora, kunde derimod ikke, ved alle de Pinsler man prøvede, bringes til at tilstaae Brøden. Man fornyede endog paa ham en skrækkelig Opfindelse fra Oldtiden, i det man bandt ham Ansigt mod Ansigt, Legeme mod Legeme, til et Lig, som allerede begyndte at gaae over i Forraadnelse, og lod ham saaledes ligge i nogle Dage. Man bragte Faderen ind til ham, og haabede, at hans Exempel skulde virke. Faderen gjentog for Sønnen, hvad han havde sagt sine Dommere, og paa det ømmeste bad han ham, ikke at overvælde sig med ufornødne Pinsler. Familiens Skjæbne lod sig ikke forandre ved hans Benægtelser, og derfor kunde han jo ligesaa gjerne gjøre den Bekjendelse, man vilde have af ham. Joseph af Tavora havde just rejst sig op fra Pinebænken, hvorpaa han laae, i det Faderen bragtes ind til ham. Da denne havde endt sin Tale til Sønnen, vendte Sønnen sig til til Dommerne, og sagde: „De vide, at jeg har lidt meget, og disse forstrakte, stedse til Brug udueliggjorte Lemmer kunne bedst bevise det; men hvad jeg føler i dette Øjeblik overtræffer alle forud havte Qvaler, i det jeg seer, at min stakkels gamle kjere Fader har tabt Forstanden.“ Han kastede sig tilbage paa Pinebænken. „Begynd kun, vedblev han, eders Pinsler paa ny; det haardeste min Skjæbne har paalagt mig, har jeg følt.“

Den 12te Jan. blev den rædsomme Dødsdom afsagt, og den blev bekjendtgjort dem, Dagen førend deres Henrettelse skulde foregaae.

Da Dommen blev forkyndt Marquisinden af Tavora, tilføjede Rettens Betjent, efter Ordre, at Kongen tillod hende, at henvende sig til hans Naade, om hun endnu havde noget at sige, eller bede om. „Jeg har,“ svarede hun i stolt Tone, „hverken noget at sige eller at bede ham om. I

den lange Tid jeg har været gift, har jeg aldrig forladt min Gemal, fulgt ham villigen over Havet, da han gik til Indien, unddraget mig frivilligen alle Ungdommens Glæder, som i Moderhjemmets og Familiens Kreds vinkede ad mig. Kongen veed, med hvilken Beredvillighed jeg skilte mig ved Alt hvad der var mig dyrebart, for at opfylde min Pligt, da det behagede ham at ledsage os paa det Skib, der skulde bringe os efter hans Ordre til vor Bestemmelse. Skulde jeg nu lade den Mand, fra hvem jeg var uadskillelig i Livet, gjøre Rejsen til hin anden Verden allene? Nej, at leve med ham var min Lykke, og det vorder min sidste Glæde at døe med ham!"

Hun blev derpaa noget allene med sin Kammerfrue, den eneste fortrolige Person man havde tilladt at komme til hende; og da hun havde bedet hende overbringe Slægtninger og Venner Hilsener, forærede hun hende sine Armbaand, den eneste Kostbarhed man havde ladet hende beholde. Derpaa lod hun Munkene komme ind, og hørte med uhyklet Fromhed og Hengivenhed hvad de havde at sige hende, som højtidelig Forberedelse paa Overgang til det andet Liv.

Den 19 Jan. om Morgenen lod hun, førend Henrettelsen, sit Haar ordne som sædvanligt, og da en af Munkene yttrede, at det var paa denne Dag en upassende Forfængelighed, svarede hun smilende: „Vil da Religionen, at vi skulle tilsidesætte udvortes Anstændighed? Vilde min Opbyggelse vinde derved, at jeg offentlig kom frem i skjødesløs Stilling. Nej, ærværdige Fader, jeg troer at Fromhed og Sømmelighed lade sig forene, og at saa ligegyldige Handlinger ikke skulle have den ringeste Indflydelse paa min Lod i Evigheden."

Klokken $7\frac{1}{2}$ begyndte Henrettelsen. De Dømte bleve baarne i Bærebører, igjennem to Rader Infanterie, til Retterstedet. Dette var ogsaa omgivet af Infanterie, og i en fjernere Afstand fra Skafottet var en Kreds dannet af to Regimenter Kavallerie.

Executionen begyndte med Marquisinden af Tavora. Hun traadte med Fatning, og Værdighed i sit hele Væsen, frem paa Skafottet, og rækkede selv Skarpretteren Tørklædet at binde for hendes Øjne. Derefter satte hun sig rolig ned, og snart faldt hendes Hoved. Man bragte Kroppen og Hovedet til Side og bedækkede dem med et Stykke Linned.

Hendes yngste Søn Joseph af Tavora var den næste, der fremførtes. Han var, den Forbrydelse hvorfor han leed fraregnet, en af alle agtet elskværdig Yngling af 21 Aars Alder. Næppe var han paa Skafottet førend han tog Klædet fra sin Moders Lig, tog det blodige Hoved mellem begge sine Hænder, og kyssede det med den inderligste Ømhed. Han blev bunden til en Maskine, der havde Skikkelse af et Andreaskors, og en Strikke lagt ham om Halsen for at qvæle ham; men da Maskinen ved det første Forsøg gik i Stykker, forlængedes hans Pinsler. I det, ved det andet Forsøg, to Bødler trak Strikken til om Halsen, sønderknuste andre hans Lemmer med 18 Slag af en Jernkølle.

Paa samme Maade endte hans Broder og en Kammertjener deres Liv. Nu førte man den gamle Marquis Tavora frem. Han havde været Kavallerie=General, og da han traadte op paa Skafottet, vendte Kavalleriregimenterne ham Ryggen, som om de ikke kunde taale den i deres Generals Person oplevede Skjændsel. Han blev levende radbrækket, uden i Forveien at qvæles, og udholdt Pinen, uden at give en Lyd fra sig.

Mindre standhaftigen leed Hertugen af Aveiro samme Straf. Tilsidst blev den ene Tjener, som havde skudt paa Kongen, og som var dømt til levende at brændes, bragt frem, og bunden til en Pæl paa den ene Side af Skafottet. Ligeover for ham var Billedet af den anden Tjener, som ligeledes havde skudt efter Kongen, men reddet sig ved Flugten. Derpaa tog man de Klæder fra Ligene, som man havde lagt over dem, for at lade ham see paa dette græsselige Syn, og nu tændtes det Baal, som var anbragt under Skafottet. Saa stærkt Ilden end brændte, varede det dog et heelt Qvarteer førend Døden medlidende tog Forbryderen i sin Favn. Ogsaa Hertugen og Marquien skulle, da Baalet begyndte at brænde, endnu have aandet og sukket. Da det Hele var forvandlet til Aske, lod man Boddelens Folk opsamle denne, og kaste den i Havet. De Henrettedes Godser bleve confiskerede, deres Bopæle nedrevne og sløifede, Tomterne bestrøede med Salt, og man oprettede Skamstøtter paa samme. Af alle Forbryderne

fandt Hertugen af Aveiro mindst Medlidenhed, saasom han i Medgangs Dagene havde teet sig hovmodig, raae, pralende, men under Modgang modløs, krybende og lav. Derimod fandt Familien Tavora almindelig og inderlig Medynk, fordi der aldrig havde hvilet mindste Plet paa samme, uden den, hvorved tilsidst Familiens mange Fortjenester fordunkledes. Deres Forhold under Fængselsperioden og i Dødstimen nærede ogsaa Medlidenheden.

Pater Malagrida, tilligemed flere Jesuiter, som ved ham vare blevne Medvidende i Sammensværgelsen, bleve overgivne Inqvisitionen til Afstraffelse. Dommen lignede den forrige. De dømtes fra deres geistlige Værdigheder, bandtes til Pæle, og qvaltes, og for at hvert Spor af dem skulde forsvinde, brændtes Ligene til Aske, som udstrøedes i Havet. Alle Brødre af deres Orden bleve ved et kongeligt Edikt under Dødsstraf forviste for bestandigt af alle portugisiske Lande. —

En Scene fra den franske Revolutions Rædselstider.

Paa den Dag, da Carmeliter Munkene bleve henrettede, fattede en Dame den Beslutning, at forskaffe sig Liget af hendes Skriftefader, der ogsaa var blandt disse Offere, for om muligt at kunne faae ham begraven i indviet Jord. Medens hun endnu overlagde, hvorledes hun skulde opnaae sit Ønske, kom just en Karre med Lig forbi hendes Vinduer, iblandt hvilke hun gjenkjendte den hende i Tankerne værende Skriftefaders. Tilfældigviis befandt en Chirurg sig just hos hende; denne bad hun paa det indstændigste, dog at gaae efter Karren, og søge at formaae dens Fører ved Bestikkelse til at overlade ham det ønskede Lig. Chirurgen lovede at opfylde hendes Bøn, og fulgte derfor Karren. Han gjorde nu Føreren bekjendt med sin Stand og bad ham, at overlade sig et Lig til Obduction. Handelen sluttedes snart, og det ønskede Legeme blev overladt ham for 20 Kroner. Han bragte det nu til Damens Bopæl, i hvis Kjelder det midlertidigen skulde begraves,

indtil man sildigere, paa mere belejlig Tid, kunde finde et Hvilested for det i indviet Jord. Dog denne Omsorg blev overflødig for den gode Dame, thi det befandtes, at den ærværdige Fader ikke var død. Under sine ulykkelige Medfangnes Henrettelse havde han søgt at redde sig, ved at besmøre sig med Blod, og saaledes at kaste sig blandt Ligene. Hans List lykkedes; man holdt ham fordød, afklædte ham, og kastede ham paa Karren, for at begrave ham. „Man havde sikkert ogsaa levende begravet mig, tilføjede Munken, dersom ikke De, ædelmodige Kone! havde reddet mig, jeg har ikke det mindste Saar, ikke engang erholdt en Skramme.“ — Alle tre takkede Gud paa deres Knæ, for denne gode Faders forunderlige Redning.

(Berl. C. Bl. 177. f. A.)

Mammuthhulen i Kentucky.

En af Kentucky's største Mærkværdigheder er denne Hule, som har faaet Navnet Mammuthhulen af dens overordentlige, hidtil endnu ikke udgranskede Størrelse. Det Bjerg, i hvilket den og alle øvrige Huler i denne Stat og i Tennesee forekomme, er Kalksten. Til dens Munding stiger man ned igjennem en dyb Afgrund. Efter en Strækning af omtrent 1000 Fod sammentrække Klipperne sig, hvilke hidtil havde dannet en høi Hvælving, men nu nærme sig saa tæt at de danne et lavt smalt Pas, som dog endnu er høit og bredt nok til Gjennemgang for de Oxer, som arbeide deri. En Fjerdingvei længere borte kommer man endnu igjennem en ensformig Gang, som udvider og forhøier sig mere og mere. Ved Enden af samme seer man 20 til 30 Sorte, beskjæftigede ved svagt Fakkelskin med Udgravning af salpeterholdig Jord. Her er et koldt og skarpt Lufttræk. Nu kommer man igjennem en Gang, som er henimod 4re Fod bred, og hvis Vægge ere imellem 60 til 70 Fod høie. Den er omtrent $\frac{3}{4}$ Miil lang, og meget jevn, fordi Oxerne her trække Salpeterjorden paa Karrer til passende Oplagssteder. Maaden hvorpaa Salpeter tilberedes er meget simpel. Den salpeterholdige Jord

bliver styrtet i Grave, hvor den udludes med Vand, dette Vand bliver ledet ved Render saa nær som muligt til Udgangen af Hulen, bragt til Dagen i Spande, hældet i Kjedler, forsat med Potaske og afdampet. Der bliver hver Dag produceret fra 3-500 Pund Salpeter af denne Hule. Man har trængt 9 til 10 Mile frem i denne Hule, uden at naae dens Ende, ofte ere Passagerne meget besværlige og farlige. Hulen er mærkværdigere for dens Størrelse, end for Skjønheden og Mangfoldigheden af dens Gjenstande og Drypstensdannelser. Den er deelt i forskjellige mindre Huler af 3-4 Miles Længde. Efter en Miils Vei, fra de sorte Slavers Standqvarter kommer man til en Træbro, som fører til Høire i en Green af Hulen paa en Mils Længde; Veien er ujævn og stenig, Væggene og Taget i Hulen ere overdragne med Drypsteen, Vandet høres i nogen Frastand brusende med stor Allarm, og man kommer til et betydeligt Vandfald, som tilsyneladende udgyder sig under Fødderne. Der er i denne Hule opgravet Liig af Mennesker.

I Ligbone-Liking-Floden i Nærheden af Ohio, i Kentucky, finder man Been af Kæmpeeller Mammuthdyr i meget stort Antal, vel vedligeholdte og i fuldstændige Exemplarer, omtrent 11-12 Fod under Jordens Overflade, i en seig blaa Leer. Museerne i Ny-York, Philadelphia og Baltimore ere forsynede med hele og enkelte Dele af samme, fra denne Egn. Iblandt disse findes 2 Horn af 150 Punds Vægt, 16 Fods Længde og 18 Tommer i Omkreds paa den tykke Ende, samt Tænder af græs- og kjødædende Dyr, hver imellem 3 til 10 Pund tunge. Ribbeen, Rygled, Fodknokler, Hofter, Kjævebeen o. s. v. bleve meget hyppigt opgravne. En af Høvdingerne for Delaware-Indianer-Stammen fortalte engang i den amerikanske Revolutionskrig Gouverneuren af Virginien følgende Sagn over denne Gjenstand. I gamle Tider kom engang en Hjord af disse Kæmpedyr til Ligbone-Lick-Floden, og anrettede et almindeligt Nederlag iblandt Bjørne, Hjorte, Bøfler og andre Dyr, som vare skabte til Nytte og Fordel for Indianeren. Dette bemærkede den store Mand ovenfra, da han saae ned, og blev saa forbitteret derover, at han greb sin Lynild, steg ned paa Jorden, og satte

sig paa et nærliggende Bjerg paa en Klippe, hvor hans Sæde og Sporene af hans Fødder endnu ere at see. Herfra slyngede han sin Lynild iblandt Skarerne af disse Kæmpedyr, til de alle vare slagne, den store Bull undtagen, som vendte sin Pande imod Tordenslagene, og afrystede dem saa ofte den kom; men tilsidst forfeilede den et, som saarede den i Siden, derpaa løb den rasende omkring, satte over Ohio, Vabasch og Illinois, og endeligen over den store Søe, hvor den endnu skal leve.

Indenlandske Efterretninger.

Vor berømte Landsmand, Botanikeren Dct. N. Wallich, Ridd. af Dbr., Superintendent for den botaniske Have i Calcutta, opholder sig for nærværende Tid i London, og har dertil medbragt en overordentlig rig Samling af hidtil ukjendte asiatiske Planter. Han er nu beskjæftiget med at udgive sin **Flora Birmanniensis.** Dette Pragtværk skal indeholde Beskrivelser og Aftegninger af de meest mærkelige af bemeldte store Samling af Planter. En Forlægger, som paatager sig Besørgelsen af Udgaven, vil see sig betrygget med en Subskription af 100 Exemplarer, forinden Trykningen, da der vil medgaae en Bekostning af 3000 Lstl., af hvilket Subskribenttal allerede haves imellem 70 til 80, og de øvrige ville uden Vanskelighed i det rige Engelland erholdes. Det vil udkomme i 3 vol. i Folio, enhver paa 100 Plader, stukne og illuminerede i den bedste Stil af de meest udmærkede af det engelske asiatiske Compagnies Tegnere. Det udgives i 12 Fascikler hvert paa 25 Graveringer, og til 2½ Lstl. hvert. Man veed, at her i Byen er tegnet for 3 Exemplarer af bemeldte Pragtværk.

Blandede Efterretninger.

Det sextenaarige Hittebarn Caspar Haußer. Endnu er det Slør, som bedækker Caspar Haußers Herkomst, kun lidet eller aldeles ikke trukket tilside, endskjøndt et anonymt Brev og en Person, der tidligere paastaaer at have havt Barnet i Kost, og personligen fremstillede sig, i Begyndelsen vakte store Forhaabninger om Hemmelighedens Opdagelse. — Imidlertid befinder den interessante Hjemløse (der efter Udseende lader til at være imellem 18 og 19 Aar) sig siden en rum Tid hos en meget agtet Lærd, Hr. Prof. Dumer, hvor han nyder legemlig Pleje og Opdragelse, og hvor han synligen tiltager baade i legemlig Styrke og Veverhed, og gaaer i Forstandsudvikling frem med stærke Skridt. Denne Fremskriden blev vel i nogle Uger afbrudt, i det hans Høre- og Seeorganers Ømfindtlighed tiltog saa meget, at hver haard Tone foraarsagede ham Smerte, og hans Øjne bleve betændte. Dette Onde, som man ved; al mulig Skaansel arbeidede imod, formindskede sig snart, til den Lidendes største Glæde, thi, det Smerteligste var, som han selv sagde, „i nogle Uger intet at kunne lære.“ — Endnu er Vand og Brød hans kjereste Føde. Kun sjeldent, og naar han selv ønsker det, faaer han noget Andet, f. Ex. Suppe; Kjød er ham aldeles modbydeligt. Et Forsøg at nyde nogen Frugt, voldte ham Ildebefindende. Man erfarer nu, at han ikke er bleven fødet med Rugbrød, men med et Slags Hvedebrød. Viin, Øl og deslige vil han aldeles ikke drikke; han siger: „ved Vand bliver man altid sund.“ Saaledes siger han ogsaa: „ja naar al Læren faldt saa tung som Spiselæren, saa vilde det være slemt.“ — Hans Sprog ligner endnu en Udlændings; han taler ligesom i eneſtaaende Ord, men dog allerede i gode Udtryk, og hans Domme ere sunde og rigtige. — Mærkeligt er det, at han i den første Tid af hans Ophold hos hans nuværende Opdrager, da denne i Haugen ved Gaarden førte ham til et lidet Bie-Huus, der jevnsides Jorden havde et Rum med to smaa firkantede Vinduesaabninger, ansaae dette for sit fordums Fængsel, og bad, at man dog for Alting ikke skulde indspærre ham der. — Af hans Udsagn erfares, at

han kun i den sidste Tid blev den, der forsynede ham i hans Fangenskab vaer, og at, paa Grnnd heraf, hans Forsynelse med Brød og Vand, Opholdstedets Reengjørelse o. s. v. stedse maa være skeet medens han sov. Overalt mener han, at han i sit Fængsels Mørke maa have sovet usædvanlig meget. Hvilken Søvn og hvilken Vaagen! — Søvnen uden Drøm, thi hvor skulde Phantasien tage sine Billeder fra? og den vaagende Tilstand uden Tanker, fordi den, der skulde tænke dem, manglede Sproget. — Han kjendte i sin lange Ensomhed intet til en levende Skabning; han vidste, for at bruge hans egne Ord ei, „at der gaves saa stor en Verden, og at det udenfor var saa smukt og lyst.“ Dog siger han, at denne Lysning smertede ham, da han kom i det Frie. I Vinduet af det Kammer, han nu beboer, seer man i en Blomsterkrukke en spiret Bønne, et Ertehalm, og en Erteranke, hvilke maa tjene ham til et overtydende Bevis paa, at Menneskene ikke, som han i Begyndelsen troede, forfærdigede Træer og Urter. Han lagde med egen Haand Frøkornene i Jorden, og forundrede sig ikke lidt over deres Trivelse. — Efter højere Anmodning blev Caspar Haußers Billede, saaledes som han var klædt paa Veien til Nürnberg, tegnet og stukket i Kobber af den berømte Kobberstikker Hr. Fleischmann, og denne Afbildning vedlagt de Opfordringer til Øvrighederne i hin Egn, hvorfra han sandsynligviis er kommen. — Tegnen, hvortil han synes at besidde udmærkede Anlæg, Paparbeider, som han meget nøjagtigen og peent forfærdiger, ja endog Snedkerarbeid udfylde en Deel af hans Tid, for at gjøre dem, der have bevist ham noget Godt, en Fornøjelse. — Denne Yngling (ham, som man endnu for faa Uger siden kunde kalde Barn, og man nu ret vel kan kalde Dreng), der i kort Tid vil have indhentet alt det Forsømte, bestyrker os i den Tro, at det kun er syndigt at plage Børn i den spæde Alder af fem til sex Aar paa den physiske Styrknings Bekostning, med aandige, for det meste for Barnets Fatteævne upassende aandige Forretninger.

Nürnberg i Sept. 1828.

J. Schneer.

Anmærk. Den ærede Indsender, siger Müllner i en Anmærkning, har tilligemed Ynglingens Billede, i

hans Hittebarn-Costume stukket af Fleischmann, sendt mig et skrevet lille Blad, med min Adresse paa, og derunder Kaspar Haußer i Nürnberg. Har Haußer selv skrevet, eller ogsaa blot afskrevet dette, saa vækker hans Lærenemhed Forundring, og han synes at være en født Skjønskriver. Billedets Ansigt har et Udtryk af moden Barnlighed, som Malerkansten i Opfindelse vilde have Møje ved at efterligne.

Labyrinthen paa Creta. Af de Gamles Skribenter, som have yttret noget om Labyrinthen paa Creta, taler ingen som Dienvidne, og af alle nyere Reisendeer Tournefort den eneste, som har givet en Beskrivelse af de mærkværdige, ved Foden af Bjerget Ida, i Nærheden af Gortyne, værende Huler, om hvilke nyere Cretenser paastaae, at de ere Levninger af den gamle Labyrinth. Hvilken Tvivl Indvaanernes Mening end maa ligge under for, saa lader det sig dog neppe begribe, at de Reisende aldrig have forsøgt paa, omhyggeligen at undersøge disse besynderlige Huler, fordi det tilsidst dog kunde være muligt, at Cretensernes Mening støttede sig paa nogen Grund. Denne Betragtning har bevæget den lærde engelske Architekt Cockerell til at besøge Labyrinthen. Paa Veien derhen blev han allerede vaer nogle Levninger fra Alderdommen, som imidlertid ikke vare vigtige nok til at opholde ham. Endelig kom han til den foregivne Labyrinth. Han kunde ikke finde det mindste Spor af nogen ydre Bygning, der havde staaet i Forbindelse med Hulerne. Han begav sig nu med sine Reisekammerater, efterat de havde stillet en sikker Bevogter ved Indgangen, ledsagede af Folk fra Egnen, der vare forsynede med Fakler, stedse dybere ind i de underjordiske Gange. De gjennemvandrede dem i alle Retninger, ikke sjelden nødte til, formedelst Indstyrtninger, som næsten udfyldte Gangenes hele Rum, at hjælpe sig frem paa Knæerne. Hulen selv bestaaer af en, vel 1600 Skridt lang Gang, der overskjæres af flere Sidegange, som fra Tid til Tid blive afbrudte ved Kammere, og omsider løbe sammen i sig selv. Det Hele danner en uregelmæssig Figur, som strækker sig over 300 Skridt til den ene, og 200 til den anden Side. Irgangene i denne Hule ere virkeligen af en saadan Beskaffenhed, at en Reisende uden Fører ufeilbarligen maatte omkomme deri. Cockerell holder denne Hule for den gamle cretensiske Labyrinth; kun staae Strabo's og Pausanias's Autoriteter i Strid med denne Mening, hvilke paastaae, at den gamle Labyrinth ikke har ligget ved Gortyne, men ved Gnossus, hvilket ogsaa bliver stadfæstet ved de gnossiske Mynter, paa hvis Bagside Labyrinthens Figur er præget. Paa Diodor af Siciliens Tider (omtrent 50 Aar før Christus) fandtes allerede intet Spor mere af denne gamle Labyrinth.

Anekdote.

En vis Professor var en lidenskabelig Tobaksrøger. Da Een engang rakte ham en Pibe med Undskyldning for at Hovedet var saa lille, svarede han: „Det skader intet; hvad der fattes i Genie, kan oprettes ved Flid."

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista —	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	52¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96½	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 9.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 31 Januar 1829.

Fortegnelse over, og korte Efterretninger om de Mænd, som have været Præster ved Holmens Kirke i Kjøbenhavn, fra dens Stiftelse 1617 indtil vore Tider.

a) Sognepræster.

De fleste have i Literaturen og som Skribenter viist sig. Af den hele Række af 22 Mænd ere 8 overgaaede til Bispestole. Efterretningerne antages at have Interesse for Mange.

1) Magister Niels Michelsen Aalborg, fød 1562, studerede Medicinen ved Kjøbenhavns Universitet, siden i Rostok. Blev 1586 Præst i Helsingborg, hvilket sees af hans udgivne Ligprædiken over Sten-Bilde. 1589 Præst til Hammer i Skaane. 1600 blev han Præst til Nesseby og Provst i Sønder-Aasbo Herred i Skaane, hvor han udgav sin Forklaring over Johannes Aabenbaring, der paadrog ham Tiltale og Afsættelse, fordi han havde lært at Hedninger muligen kunde blive salige; dog blev han efter 3 Aars Forløb kaldet af Christian den 4de til at være Præst ved den nye indrettede Kirke paa Holmen, som den 16 November 1617 blev indviet af Biskop Resen; men, da denne Kirke var for liden til at rumme Tilhørernes tilvoxende Antal, lod Christian den 4de den nye Kirke bygge og indrette paa det Sted, hvor den nu staaer. Efterat den ogsaa af Resen d. 5 September 1619 var indviet, forblev Niels Michelsen Aalborg at være Sognepræst ved samme indtil 1639, da han formedelst Alderdom og Svaghed resignerede, og fra den Tid levede som Emeritus indtil 1645, da han døde i sin Alders 83 Aar. Efter kongl. Ordre blev han begraven i Holmens Kirke, og var dette det første Lig, som her blev nedsat. Han blev denne Kirkes første Sognepræst, just paa den Tid, da den første Jubelhøitid blev holden her i Rigerne for Reformationen. (See Lit. Lexic.)

2) Magister Andreas Andersen Ringkjøbing, fød 1597. Efterat have været i andre Kald, blev han 1639 Præst til Holmens Kirke, og første Provst. 1642 blev han kaldet til Biskop over Aalborg Stift, døde 1668. (Lit. Lex.)

3) Magister Niels Christensen Spend, var først Sognepræst i Sæby i Jylland. Den 26 May 1642 kaldet til Sognepræst ved Holmens Kirke og Provst. Døde i dette Embede d. 1 Januar 1664 i sin Alders 60 Aar, og ligger begraven i Kirkens Chor under en Ligsten, og oven over blev sat et Epitaphium med Billedhugger-Arbejde.

4) Magister Torkild Thueseng. I hans Magister-Program 1651 kaldes han Thorchillus Tychouis, og af Bartholin de script Dan. p. 145 Thorch. Tullius. Han var først Sognepræst til vor Frue Kirke i Helsingborg. 1664 kaldtes han til at være Sognepræst ved Holmens Kirke

og Provst ved Garnisonens Menighed, hvorom Kong Frederik d. 3dies Brev af 22 December 1664. Siden den Tid har bestandigen Sognepræsten ved Holmens Kirke været Provst baade for Sø-Etatens og Land-Etatens Præster, eftersom Garnisonen den Tid søgte Holmens Kirke indtil 1682, da Garnisonen fik sine egne Præster, hvilke forrettede Gudstjenesten, som da blev holden paa Gjethuset, indtil Garnisons Kirken blev opbygget. Dog vedbleve de Soldater, som hørte til Marinen, eller brugtes paa Kongens Flaade, at søge Holmens Kirke. Magister Thueseng holdt sin Indtrædelsesprædiken Fastelavns Søndag d. 5 Februari 1665. I Aaret 1666 kaldtes han til at være dansk Hofprædikant, kongelig Konfessionarius, og Skolark for Frederiksborgs Latinskole, og i det følgende Aar d. 24 December 1667 døde han i Frederiksborg. Han var udvalgt til at være succederende Biskop i Aalborg Stift efter Dct. Anders Ringkjøbing, men oplevede ej den Tid. Naar Zwerg i sin sjællandske Klerefi S. 658 siger, at han døde 1668 (saaledes og i Lit. Lexic.), maa dette ansees fejlagtigt, saasom P. Resen i et Skrift, der er trykt 1668, nemlig i sin inscript. Havniens. p. 148 anfører, at han er død d. 24 December 1667. I Bartholins script. D. anføres ogsaa Aar 1667 som hans Dødsaar. Kongen bekostede hans Begravelse paa Hillerøds Kirkegaard. (Lit. Lex.)

5) Magister Hans Hansen Seidelin, født i Helsingør 14 Marts 1632. Var først Kapellan ved den danske Kirke i Helsingør. I December 1665 blev han Sognepræst ved Holmens Kirke, og Garnisonsprovst. Holdt sin Indtrædelsesprædiken Nytaarsdag 1666, og døde d. 20 Juni 1668 i sit 36te Aar. Hans Descendentere bleve 1731 nobiliterede.

6) Magist. Nic. Lund, fød i Kjøbenhavn. Var først Sognepræst ved St. Peders Kirke i Nestved. 1669 d. 20 August holdt han sin Indtrædelsesprædiken i Holmens Kirke. Døde i Embedet 15 August 1676, og blev begraven i St. Nicolai Kirkes Chor hos sine Fædre.

7) Magist. Hans Hansen Winther blev fra Kapellan ved denne Kirke Sognepræst 1676, og døde 1686. (See herefter).

8) Magist. Geert Winecke, fød 2 Juli 1649. Hans Fader Mathias Winecke var den første tyske Præst til den ny opbygte Kirke paa Christianshavn. Sønnen blev 1672 personel Kapellan til Taarnby paa Amager, 1673 Sognepræst for Ørslev Menighed i Vesterhanherred i Aalborgs Stift, 1674 Sognepræst i Grenaae. Siden blev han Sognepræst til vor Frelsers Kirke paa Christianshavn. 1686 Sognepræst ved Holmens Kirke, i hvilket Kald han døde 3 Februar 1702.

9) Magist. Iver Brink 1702 Sognepræst her. 1711 forflyttet til St. Nicolaj Kirke. Han fulgte Kong Frederik den 4de paa hans Reise 1708 o. f. som Rejsepræst og Confessionarius. (See Lit. Lex. og Ernst Wolfs Skrift om den dansk-norske Kirke i London.

10) Magist. Søren Sevel. Blev Sognepræst ved denne Kirke og Provst 23 Marts 1711. Forflyttet 1718 til Frue Kirke, (see Jonges Kjøbenhavns Beskr. 1 D. 243.)

11) Magist. Corfitz Schuurmann, fød 1678. Blev 1707 Rector ved Latinskolen i Faaborg. 1715 prædikede han paa St. Nicolai Kirkes Kapellani og ved Lodkastning af Magistraten d. 13 Februar valgt og kaldet til 2den Kapellan ved St. Nicolai Menighed. 1718 til Sognepræst ved Holmens Kirke og Provst. I dette Kald døde han 26 Apr. 1728.

12) Magist. Jac. Kiærup; fra Kapellan ved denne Kirke blev han 1728 Sognepræst. 1733 Biskop i Christiansands Stift.

13) Magist. Andreas Wøldike. 1733 Sognepræst ved denne Kirke. 1735 Biskop i Viborg. (See Lit. Lex.)

14) Mag. Math. Hvid var fød 3 Ap. 1703 i Baarse Kirkeby i Sjælland, hvor hans Fader var Birkedommer; blev Student 1723, rejste 1725 til Utrechts Universitet, hvor han lærte det hollandske Sprog. Efter sin Hjemkomst 1727 blev han adjungeret Præst hos Magister Jacob Hammer ved den hollandske Menighed i Magleby paa Amager. Derfra 1735, 15 Juli Sognepræst ved Holmens Kirke og Provst. 1736, 29 October Consistorialraad. 1737 Generalkirke-Inspector. 1756, 3 Februar Rang med Biskopper i de andre Stifter. Han døde den 11 Marts 1759.

15) Doct. Poul Mathias Bildsøe, var fra 23 April 1759 Sognepræst her, og Provst, indtil sin Udnævnelse til Biskop over Aarhuus Stift 10 August 1764. (See Lit. Lexic.)

16) Hr. Jørgen Hee. 9 November 1764 beskikket til Sognepræst her og Provst; 1777, 3 September kaldet til Biskop i Aarhuus Stift; men vedblev dog her til Fastelavns Søndag 1778, da han holdt sin Affskedsprædiken. (See Liter. Lexic.)

17) Hr. Hans Henrich Tybring blev 1777 fra Capellan ved Kirken (see herefter) kaldet til Sognepræst og Provst. 1789 Biskop over Christiansands Stift. (See Lit. Lex.)

18) Hr. Christian Frederik Høyer blev 1789 fra Capellan ved denne Kirke (see herefter) kaldet til Sognepræst og Provst og døde 1797.

19) Hr. Jens Bloch blev 1797 fra Capellan ved denne Kirke (see herefter) kaldet til Sognepræst og Provst. 1804 Biskop i Christiansand, 1805 i Viborg. (See Lit. Lex.)

20) Hr. Victor Christian Hjorth blev 1804 fra Capellan ved Kirken (see herefter) kaldet til Sognepræst og Provst, 1811 Biskop i Ribe.

21) Hr. Fred. Carl Gutfeld, fød 1761. Efterat have været i forskjellige andre Kald blev han 1811 Sognepræst her ved denne Kirke og Provst. Døde 9 Januar 1823. (See Lit. Lex. og Dagen 1823 No. 9).

22) Hr. Andr. Krag Holm blev 1823 fra Capellan ved Kirken (see herefter) udnævnt til Sognepræst og Provst. (See Lit. Lex.)

b) Kapellanerne.

I Begyndelsen var ved Kirken kun een Præst, Sognepræsten, ansat, og den allerførste Kapellan blev 1621 beskikket; i 20 Aar var kun een Kapellan, men 1641 anordnedes, at der skulde være tvende Kapellaner, og under 9 April 1643 blev imellem dem indbyrdes afgjort, hvad enhvers Forretning skulde være.

1) Hr. Jens Andersen var den første Kapellan, som 1621 hertil forflyttedes fra Vartou Hospital, hvor han hidtil havde været. Han var ved Kirken i 9 Aar, men enten han blev forflyttet derfra, eller han døde i Embedet Aar 1630; vides ikke.

2) Hr. Søren Sørensen fra 1630-37; om hans Afgang var formedelst Forflyttelse, eller ved Dødsfald, vides ej heller.

3) Hr. Mads Hansen Mariager.

4) Hr. Axel (Ansgarius) Jensen Bjørn.

5) Hr. Haagen Bendsen.

6) Hr. Christen Nielsen.

7) Hr. Christen Andersen Taarnebye; døde i Embedet Aar 1663 i sit 54 Aar, og blev 11 Octbr. begraven i Holmens Kirke.

8) Hr. Christen Nielsen Spend blev 1663, medens Faderen, den blandt Sognepræsterne nævnte Provst Niels Spend levede, Kapellan her; men siden Sognepræst i Vordingborg, hvor han 1679 døde. Han var en duelig Chemist.

9) Hr. Henrich Madsen Wallensbeck blev 1659 Kapellan til Holmens Kirke og tillige Præst ved Qvæsthuset, som da var bleven bygt inde paa Bremerholm, og blev af ham indviet ved en Tale, trykt 1660. Siden blev han Legationspræst i Paris hos den danske Ambassadeur Hannibal Sehested, og i denne Post døde han 19 Dec. 1662. (See Lit. Lex.)

10) Hr. Hans Hansen Winther var først dansk Kapellan ved Frelserens Kirke paa Christianshavn. 1662 Kapellan ved Holmens Kirke. 1676 Sognepræst og Provst (see ovenfor). Døde 1686.

11) Hr. Laurits Hansen Grønbeck blev 1663 Kapellan her.

12) Hr. Jens Richardsen Stoud blev 1676 Kapellan, og døde 6 Juli 1693 i Embedet; begraven i Kirkens Chor.

13) Hr. Peder Clausen Ramløse, anden Capellan 1676, og døde Maj 1697.

I disse sidstnævnte Kapellaners Tid blev imellem Provst G. Winecke og dem gjort et nyt Reglement om Embedets og Indkomsternes Deling.

14) Mag. Mogens Leegaard blev Capellan 1697, og døde i Pesten 1711.

(Fortsættes.)

Den haarde Vinter 1740.

(Af Götzes nützliches Allerlei.)

Den var i mange Maader mærkelig, maaskee den mærkeligste i flere Aarhundreder. Den begyndte tidligt, vedvarede længe, havde en forfærdelig stræng Kulde og udstrakte sit Herredømme vidt over Kloden.

Allerede ved Slutningen af September, ved Mikkelsdagstide i Aaret 1739 begyndte den, og, paa faa og ubetydelige Afverlinger nær, vedblev den uafbrudt indtil hen i Maj 1740. Som Vinteren var usædvanlig, saa havde ogsaa Sommeren og Efteraaret, der forudgik, været mærkelige. Foraaret 1739 var koldt og ubehageligt, og Kulden varede næsten til hen i Juni Maaned; man maatte endog paa sine Steder lægge i Kakkelovnen ved St. Hansdagstider; men efter den Tid blev det stedse varmere og fra 23 til 25 Juli var Heden ved S. V. Vind voxen til at være næsten utaalelig. Tordenvejr havde man ikke hele Sommeren igjennem. Ogsaa August havde nogle skjønne Sommerdage, men siden blev Vejret vandkoldt og fugtigt. Høstens Udfald var i det Hele godt; dog paa enkelte Steder fordærvedes noget af den sildigere Sæd af Væden. September var vaad og overordentlig kjølig; men ved Mikkelsdagstide begyndte som sagt den egentlige Kulde at indfinde sig. Alle Slags Frugter, især Blommerne, hvoraf der var stor Overflødighed, frøs paa Træerne, og det var tungt at see, hvorledes disse Træer, hvis Blade vare borte, nu paa tørre nøgne Grene, bare halvgrønne frosne Blommer. Med October tog Vinteren for Alvor sin Begyndelse. Allerede i de to første Dage fulgte Snee og Hagel; til den 16de taaget Luft og heftige Storme. Fra 24de til 27de ved stærk Nordenvind vare alle Floder tilfrosne, den 5 Nov. intet Vand mere ved Møllerne; den 19de faldt megen Snee. I December steg Kulden. Kort før Juul indfandt sig vel en Slags Mildhed; men med Januar begyndte ogsaa den skrækkelige Kulde paa ny, og det med vedholdende Strænghed. Fra den 6te til 8de var den næppe udholdelig. Nord- og Nordostvind satte sig fast, og den 8de Jan. var den koldeste blandt alle de grusomt kolde Dage. Fuglene faldt ned af Luften; Hoved og Kam frøs paa Hønsene; Næse og Øren paa Menneskene; Rejsende satte Livet til; Vildt som Hjorte, Daadyr, Harer, og Agerhøns med andre Fugle tyede til Stæder og Byer. En den 13de Jan. indtruffen Maaneformørkelse havde ingen Virkning, saa at Vejrliget ikke paa nogen Maade forandredes; Kulden vedblev. (Skulde dette ikke være en vigtig Bemærkning for dem der tilskrive Maanen en alt for stor Indflydelse paa vor Klode.) Den 14de og 15de faldt en uhyre Mængde Snee, som i adskillige Lande laae til en Højde af 14 til 16 Fod. Nu blev det noget mildere i Luften, dog uden Tøe. Februar kom, og gav sin Forløber lidet eller intet efter i skjærende Kulde; thi endog i denne Maaned kunde Ingen taale at gaae paa Gaderne, naar Stedet, han skulde til, ikke var ganske nærliggende. Vildtet tyede atter hobeviis til Stæder og Landsbyer. Saaledes gik det med forskjellige Afverlinger i de øvrige Maaneder indtil Slutningen af Maj, da Vinterens Ophør først skete. Den strænge Vinter 1709 var bekjendt i Aarbøgerne; men hvor langt stærkere, mere vedholdende, videre udbredt var ikke denne, 1740? Alle Europas Lande følte dens Vælde, ja selv til Asien trængte den sig, og man beretter at endog i Persien fandtes Folk, som vare frosne ihjel. De vilde Dyr syntes aldeles at glemme deres naturlige Frygt for Mennesket. Hunger og Kulde gjorde dem rasende. Ej ændsende nogen Hindring, trængte de saavel Dag som Nat ind i Byer og Huse, og ranede hvad de kunde overkomme. I Königsberg kom Ulvene lige til Palisaderne. I Januar blev en Pige paa 14 Aar to Gange overfaldet og bortslæbt af en Ulv, dog begge Gange heldigen reddet med Livet af en Mand, der omsider forjog Ulven. Ved Lisse havde en Ulv bortslæbt en sexaarig Dreng af Byen ud i en nærliggende Skov. Uventet kommer en Bjørn den imøde, og vil aftvinge den Byttet. Ulven maa altsaa slippe det saalænge, for at kæmpe mod Bjørnen; men Kampen er kort og Bjørnen staaer som Seierherre. Medens begge kæmpe, og den sejrende Bjørn siden er ifærd med at opæde sin Fjende, har Drengen havt Lejlighed at krybe op i et Træ, og just som Bjørnen staaer i Begreb med at forsøge paa at klavre op efter ham, kommer hans Fader til, der

med nogle Naboer var gaaet ud at søge om den Forsvundne, seer Bjørnen, strækker den ved et Skud til Jorden og faaer saaledes den Glæde at at redde sin Søn, som var ubeskadiget.

Iblandt de forskjellige, der af gamle skrevne og trykte Krøniker have uddraget og sammenholdt de haardeste og koldeste Vintere, saavidt man har kunnet hente Efterretninger om dem, er Calvisius, en Cantor i Leipzig, en af sin Tids største Chronologer. Aar 443 efter Christi Fødsel har en uhyre Mængde Snee ligget et halvt Aar inden den borttøede. — 605 alle Træer frøs fordærvet. — 717 Jorden var i Asien skjult med Snee i 100 Dage. — 764 i Februar dreve store Isstykker fra det sorte Hav ind mod Konstantinopels Mure. Allerede ved Nytaarstider var det sorte Hav tilfrosset, og Isen berettes at have været 30 Fod tyk. — 821 alle Floder i Europa tilfrosne i 40 Dage. — 859 det adriatiske Hav saaledes tilfrosset, at man gik over samme til Venedig. — 992 en meget lang og haard Vinter; stærkt Nordlys første Juledag — 1400 en forfærdelig Kulde; alle Floder og Vande vare rent tilfrosne. — 1608 en stræng og vedholdende Vinter. — 1709 og 1740, to udmærket kolde Vintre, især den sidste, som ovenfor tildeels er beskreven. —

Diamanten.

En Juveleer fik Bestilling paa en kostbar Ring. Dertil skulde han have en ret udsøgt Brillant. Efterat have forhørt sig paa mange Steder fik han endeligen en opspurgt, som han vilde have den. Han kjøbte den altsaa, men maatte betale den stærkt. Paa Hjemvejen med dette Klenodie mødte han en Ven. „Seer de her, sagde han, en ypperlig Steen, som jeg, efterat have løbet i fire Uger, har faaet.“ Det var Vintertid, og der laae 6 Tommer høj Snee, som var falden Dagen forud. Uheldigvis glider Diamanten ud imellem Fingrene paa Juveleren, i det han

vilde vikle den ind igjen. Man ledte efter den, men forgjeves; man hentede Vand fra det nærmeste Huus, hældte det paa Sneen, alt forgjeves; man ledte og ledte en hel Time igjennem; fandt intet. Man tænke sig let, at saadant Tab maatte ej blot smerte Juveleren, men sætte ham meget tilbage. Fra mange Kanter fik han vel smaa Understyttelser; men de forsloge intet imod et Tab, der gik til flere tusinde Dalers Værd. Den ulykkelige Mand græmmede sig, og en Familie, som ellers havde levet i en Slags Velstand maatte begynde at lære, hvad Nød er. — En god Tid forløb, da hans Vej faldt igjennem samme Gade, og han stødte paa en Ven, han i lang Tid ikke havde seet. „Her paa denne Plet, sagde han, stod jeg den Gang,“ og just som han talede, funklede paa engang hans tabte Diamant ham i Øjnene fra en Vinkel imellem to Brostene. Aldrig havde nogen Straale vel trængt ham dybere og frydeligere i Sjælen end denne. Bedste Ven! udraabte han henrykt, i det han tog den frem, hvilken velgjørende Skytsaand har bragt dem herhen? Himlen være lovet for vort Møde, og at jeg talede med dem, og at mine Øjne skulde falde paa den. Han ilede strax Hjem, og underrettede sin bekymrede Familie om det Held, der var mødt ham og dem.

Indenlandske Efterretninger.

Veiviser eller Anvisning til Kjøbenhavns, Christianshavns og Forstædernes Beboere for 1829, redigeret, forlagt og udgivet af Boghandler L. Thiesen, er i disse Dage udkommen og faaes i hans Boglade paa Børsen No. 12, saavelsom i hans Bopæl ved Nybørs No. 65, 1ste Sal, indb. paa Trykpap. for 2 Rbdlr. Udgiveren vedbliver med hvert Aar at give denne nyttige Haandbog forøget Fuldstændighed. Denne Gang er den atter 41 Sider større end i Fjor, uagtet Prisen er den samme. For destolettere, i paakommende Tilfælde, at kunne finde Lægerne og Jordemødrene, ere deres Navne betegnede med †. En ikke uvig-

tig Artikel, hvormed denne Aargang er forøget, er Tiden og Stedet, paa hvilke nogle offentlige Samlinger og Mærkværdigheder forevises.

Allernaadigst behagede det Hans Majestæt Kongen at befale, at et godt Middagsmaaltid skulde gives paa Allerhøistsammes høie Fødselsdag, til Eleverne i samtlige Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler, under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet.

441 Personer deeltoge i denne Fest, der endtes med den inderligste Bøn om Velsignelse over den bedste Konge, og med den taknemligste Erkjendelse af Allerhøistsammes store Naade.

Blandede Efterretninger.

Ved Udgravningerne i Pompeji 1826 fandt man adskillige Beenrade, der tjente til et nyt Bevis paa, hvor overraskende og fordærveligt den ødelæggende Aske fra Vesuv udbredte sig over den ulykkelige Stad. I en Bod fandt man to Beenrade, der omfavnede hinanden, og af hvis Beenbygning man kunde see, at de vare af forskjelligt Kjøn, ligesom af deres velbevarede Tænder, at de vare begge unge. Sandsynligviis stode de i Begreb med, at flye til Boddøren, da de enten qvaltes af Asken, eller bleve begravede under de sammenstyrtende Ruiner. Ogsaa har man samme Aar opdaget Beenradene af fer Mennesker, der vare flygtede ned i en Hvælving, for at redde deres Skatte. Man har fundet der 68 Guldmynter, for det meste af vespasiansk Præg, 1065 Sølvmynter, 7 Guldringe, 5 Skeer, et lidet Fad, et hankeløst Kar og andre Brudstykker af Sølvredskaber, hvilke vidne om de Ulykkeliges Hensigt, at bringe deres Eiendom i Sikkerhed og oppebie her Enden paa Stormen. Over sytten Hundrede Aar have de saaledes hvilet her ved deres Skatte, og først nu, efterat hele Riger og Stater ere gaaede under i Tidens Løb, komme de frem, i samme Tilstand, hvori de nedlagdes.

Fra Leonhard Gallois, Llorente's „Inquisitions-Histories" meget berømte Bearbejder, er i Paris udkommet en „Histoire de Joachim Murat" (et Bind paa 416 Sider), der i enhver Hensigt fortjener Opmærksomhed, og som lader den ulykkelig Faldne vederfares al Retfærdighed. „Hans Regjering," siger Forfatteren, „omendskjøndt den kun vedvarede i faa Aar, har i Neapel efterladt gode Følger, som alle de efterfølgende sørgelige Reactioner ikke formaae ganske at udslette. Han indførte ikke alene Love, men vidste ogsaa at sikkre deres Udførelse; under ham ophørte Dolkens Herredømme; han bragte Orden i Finantserne og i Statsbestyrelsen; han opmuntrede Agerdyrkningen og Industrien; han stiftede en stor Mængde offentlige Anstalter, og han var endelig den Første, som viste Europa, at der ogsaa kan gives en Neapolitansk Armee, der foran Fjenden forstaaer Andet end at løbe sin Vej; kort, naar man gjennemseer dette Lands lange Række af Regenter, fra Grev Roger indtil den nyeste Tid, saa finder man Ingen, der mere hædrede begge Siciliernes Krone end denne Franskmand, der ved Skjæbnens sælsomme Spil var en Søn af en Gjestgiver i Cahors, og som man i Toulon saae omvandre i kort Trøje. — Desuagtet kan man dog ikke andet end tilstaae, at Murat, trods mange store Egenskaber, ikke besad hiint Genie, som veed lykkeligt at benytte store Begivenheders Sammentræffen. En Helt paa Valpladsen, stod han dog raadvild i Cabinettet, og den hurtige Beslutning, som, ligeover for de fjendtlige Batterier, erhvervede ham en uvisnelig Laurbærkrands, manglede ham næsten overalt i politiske Forhandlinger, hvilket man har havt tilstrækkelige Prøver paa i de forskjellige Stillinger, i hvilke hans Skjæbne indblandede ham, og hvor han ved sine Fejl fra Tid til Tid tabte Krone og Liv. Meget rigtigt. I Momentet af hans Død viste denne Mangel sig mindre; man kan sige: Joachim Murat var aldrig mere Konge end i det Øjeblik, da han sank i Graven. (B. für l. U. No. 277 f. A.)

Under Titel af Biographie des merkwürdigen Soldatenpferdes genannt Adam, 1828, mit einer Abbildung des Pferdes und Reiters, von dem Professor Krüger, er ud-

kommen en mærkelig Hestebiographie. Adam nedstammer fra Galizien, men daterer, ligesom hans Navner, sin Adel fra sig selv. Han tog i sit femte Aar 1804 Tjeneste og er nu, i sit 26de Aar, ganske feilfri og tjenestedygtig. I sin lange Tjeneste har han egentlig kun havt to Ryttere, og ingen uden hans Herre turde og tør endnu berøre ham. Hans Tilridning var forbunden med de største Vanskeligheder, og efter lange og meget farefulde Bestræbelser lykkedes det omsider Dragon Brüschke at vinde i den Grad hans Hengivenhed, at han lod sig strigle og sadle af ham. Men ved Tilridningen blev Brüschke utallige Gange kastet af, og overalt var denne Periode en Række af halsbrækkende Farligheder, indtil endelig Rytterens Haardnakkenhed overvandt Dyrets medfødte Trodsighed og Vildhed. Men det gik her, som saa ofte, at den, som skal betvinge Andre ikke kan betvinge sig selv. Brüschke, der var af en ond og halsstarrig Characteer, vilde engang kjøle sin Harme paa sin Hest, i Anledning af en Irettesættelse, han havde faaet i Tjenesten. Fnysende af Vrede gav han sin Hest af Sporerne, og red ned i Regafloden, hvorved man just befandt sig, for at drukne sig selv tilligemed Dyret. Men da han med Magt vilde trykke det ned i Vandet, kastede den opbragte Adam Rytteren af, og svømmede til Strandbredden, medens Dragonen kun med Møje kunde reddes af sine Kammerater. Efter syv Aars Tjeneste fik nu Adam en anden Herre, men som aldeles ikke kunde komme nogen Vei med ham. Men da han derpaa blev overgiven til sin nuværende Rytter August Zoch, vidste denne fuldkomment at forskaffe sig Dyrets Yndest. Zoch fik Adam saa tam, at denne fulgte sin Rytter, som en Hund, og kom, naar Rytteren kaldte, endog i en lang Frastand. Men iøvrigt beholdt han sin tidligere Vildhed mod enhver Fremmed, og hadede Enhver, der lignede en Smed, fordi man engang paa en Ilmarsch, hvor han havde beskadiget sig Hoven, vilde tvinge ham til at lade sig beslaae. Siden den Tid turde ingen Smed komme ham nær, og er han heller ikke bleven skoet. I Feldttoget 1812–15 ydede han ved sin næsten til det Utrolige grændsende Hurtighed, Styrighed og Mod de væsentligste Tjenester, i det han engang ved et Overfald i Meaux (1815) kæmpende

med For- og Bagbenene, befriede sin allerede omringede Rytter og hans Kammerat.

Ideer af G. C. Lichtenberg.

1. Det er ikke at undre over, at Petitmaitrene see sig saa gjerne i Speilet, thi da see de deres hele Jeg. Kunde Philosopherne faae et Speil, hvori de saae sig ligesaa heelt, kom de sikkert aldrig derfra.

2. Man kjender den horatziske Regel: **nonum prematur in annum**, men da Forfatteren har selv kun havt 9 Maaneders Leie i sin kjere Moders Liv, indseer han ikke, hvorfor dennes Foster skal ligge 9 Aar i Pulten.

3. At ville lede i Bøger om Mennesker, bør af den Grund ansees for et unyttigt Foretagende, fordi saa saare faa ere istand til at bringe Menneskene tilbogs just saaledes som de ere.

4. En menneskelig Slægt af lutter Vise vilde ligesaa lidet være den lykkeligste, som en af lutter Narre.

5. Hvis Himmelen skulde finde det nødvendigt og nyttigt, at gjøre et nyt Oplag af mig og af mit Liv, saa vilde jeg meddele den nogle ikke unyttige Bemærkninger til det nye Oplag, hvilke især skulde angaae Portraitets bedre Tegning og det Heles klogere Plan.

Anekdote.

For nogle Aar siden opførtes paa det franske Theater (**théatre françois**) i Paris et Drama under Titel: De tre Sønner. Det mishagede, og blev ej siden givet. Forfatteren, Desmoutiers opholdt sig under Forestillingen, i en Loge, for at være Vidne til sit Stykkes Held eller Vanheld. „O! hvor det er afskyeligt, raabte hvert Dieblik

en ung Mand, der stod ved Siden af ham. Havde jeg dog en huul Nøgle, hvor jeg skulde pibe. — Min Herre, svarede ham Desmoutiers; det er mig kjert at kunne opfylde deres Ønske; her er en huul Nøgle. — Den unge Mand tog den og peb af alle Kræfter til sin Naboes store Ærgrelse. Da Stykket var endt, kom en af Forfatterens Venner op i Logen, og hans første Ord vare: hvor det gjør mig ondt, kjere Desmoutiers, at see dit Arbeide saaledes mishandlet.

Hvad min Herre! sagde den unge Nøglemand, De er Hr. Desmoutiers? tilgiv min Grovhed.

Det har intet at betyde, fik han til Svar. Viis mig den Artighed at spise Frokost med mig i Morgen.

Den unge Mand kom og blev venligen modtagen; han fik Mod til at komme igjen, og fik saa megen Agtelse for og Tillid til Hr. Desmoutiers, at han tilstod Desmoutiers, at ogsaa han var Skuespildigter, og ønskede hans Bedømmelse over et Lystspil, som han just havde medbragt. Desmoutiers bad ham forelæse det, den unge Mand læste, og spurgte sin Tilhører, da Oplæsningen var endt: Nu min Herre, hvad siger de derom?

Min kjære Ven, svarede Desmoutiers ham smilende: kan De ikke og laane mig en huul Nøgle? —

Ew
d. 28ste Jan. 1829.

Dæiling æst jæ de Fæselsdæi
Oesen gauen Kjönnings, oesen Frederiks;
Dærfor læidt ös nü dæn altomal
Sin aien jör Vjæl, en fin trau leit Rik's,
Roch fon Herten vænske manig Mal;
Læids ös ihre dæn' grotte Dæi! —

Fon boven mæi hæm tokœme
Gau Sünhæid, sa long æs hi man læwet
Ew sin ül, ün Ihr tobrogte Dæg;
Gau Ljük ün al, vat hi hæm forenæmt
Ew sin Læwens betoochlege Væg';
Derün wan wi al ünstæme! —

Roch oft' mæi dat hæm nog væse
Dat hi sælf og med't hile Kjönnnings Hös,
(Aalne to fau'n en üneste Stöün
Dær hæm bedröwe vordt, — en mör nog ös.)
Fire kon med sin gau Hertens Loün
Dænne Dæi; en long læwe! —

Eb nü, Fræske! dæiling wan wi,
Vat ahl oes' Tætes-Tæte hæwe dæjn,
Oesen Kjönning, Frederik, schære
Trau to væsen; jæ for hæm skel ræjn
Oes Bljod's leste Drow' aane Være
Jæ, ihres self eeftr Düs skel hi!

J. Hansen.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 Januar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208		à
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	85¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96½	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 10.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 Februar 1829.

Nogle Kjøbenhavnske Gaders Navne. *)

Pilestræde er for 400 Aar siden kaldet Pilegaard i Documenter af Aar 1419 og 1432; derefter finder man, at det i nogle Documenter af Aar 1446 er kaldet Pilestræde, og Aar 1490 er det kaldet Pilegaardstræde. Gaden har fra fordum Tid faaet dette Navn af den store Mængde af Pile-Træer, som da har staaet paa et Sted ved Enden af den gamle St. Nicolai Kirkegaard saa nær ved Søkanten; af hvilke Pile-Træer de Tiders Indvaanere i Staden betjente sig paa landsbyviis til Stavre og Gjærdsel at indelukke deres Kaalgaarde med, hvorom de ældgamle Huusskjøder og Jordskylds Breve tydeligen vidne; da endog til Kong Hans's Regierings Tid Kjøbenhavn ej overalt endnu havde Kjøbstæd-Bygning, men kun leerklinede Vægge og Straatag. (See E. Pontoppidans Orig. Hafn. S. 42.)

Silkegaden fra Pilestræde til store Kjøbmagergade har sit Navn af en Silke-Fabrik, som Kong Christian den Fjerde med stor Bekostning lod bygge paa Hjørnet af denne Gade og Pilestræde, bestaaende af to grundmurede Huse, hvori Kongen søgte at etablere Silkevævere; men da samme Anlæg ikke fik den af Kongen forønskede Fremgang, skjænkede Kongen disse Huse til Stadens Fattige og gav sit Skjøde af 29 Marts Aar 1630, at disse to Huse skulde være et Domus Misericordiæ, (Barmhjertighedshuus), hvilket sees af den Inskription, som indtil for faa Aar siden har staaet med forgyldte Bogstaver indhugne i Steen over Døren paa Hjørnehuset med disse Ord: D. O. M. P. Sacra Domus, quam Sereniss. Christianus IV Rex Daniæ consecravit pro recta Curatione Pauperum Hafniensium, inchoata a Calendis Maji Anno J. Christi MDCXXX. Regna Firmat Pietas. Samme Aar bleve disse Huse indrettede de Fattige til Bedste der at nyde Ophold, og blev kaldet som sagt Domus Misericordiæ. De Almisser, som i Stadens Kirker bleve indsamlede i bemældte Aar 1630 udi Tavler, eller saakaldte Klingbeuteler (hvilke vare en lang Pung med en liden Klokke eller Bjelde i Enden), og bleve uddeelte første Gang i dette Barmhjertigheds Huus, udgjorde den Summa 9758 Rdlr; desuden gav Biskop Dr. Hans Poulsen Resen et hundrede Rigsdaler til samme Huus. (See E. Pontoppidans Annales Eccles. Dan. Tom. III. S. 797.) Man finder ogsaa i gamle Optegnelser, at de Fattige deri have i Førstningen spundet Silke. I daglig Tale beholdt Stiftelsen Navn af Silkehuset. Men da de Fattige bleve forflyttede herfra andet-

*) Fortsættelse af Listen over Holmens Kirkes Præster kan ej gives førend i næste No., da enkelte Oplysninger endnu mangle.

steds hen, bleve nogle Bygninger deraf paa hver Side bortsolgte, og Hjørnehuset alene blev beholdt tilbage, hvilket da fik det Navn Convent-Huset for Stadens Fattiges Væsen, hvor de Committerede for samme forsamledes, for at indsende deres Deliberationer til Directeurerne over de Fattiges Væsen, hvilke igjen gjorde allerunderdanigst Forestilling derom til Kongen. I dette Convent-Huus boede en Inspecteur og en Revisor ved Fattigvæsenet, da Stadens Fattige mødte her ugentligen paa en vis Dag, og nød den dem efter Omstændighederne tillagte Almisse. Under Convent-Huset henhørte da Brøndstrædets Hospital eller Sjæleboderne; saa og Børne- og Tugthuset paa Christianshavn, samt Pesthuset udenfor Vesterport. Præsterne ved disse Stiftelser bleve kaldte af forommeldte Directeurer. Men da det almindelige Hospital i Frederiksstad var opbygt Aar 1769, saa blev dette Convent-Huus ved offentlig Auction samme Aar bortsolgt; Pleje-Anstalten blev siden ved en kongelig Forordning indrettet i December Aar 1771. Men Aar 1781 blev Fattigvæsenet i Staden (saavidt som Borgerstanden angaaer) efter en kongelig Befaling af 4de April 1781 overdraget til Stadens Magistrat, under hvis Opsigt og Bestyrelse det stod indtil en Hovedforandring der 1781 anordnedes. Saalænge var et Fattigvæsens Contoir paa Raadstuen. (See Jonge 1 D. S. 109.)

Kristenbernikovstræde, den meget smalle Gade, mellem Østergade og gammel Mynt, har faaet sit Navn af den her i Danmark i Kong Frederik den Andens og Kong Christian den Fjerdes Tider blomstrende adelige Bernikovske Familie, som havde efter Reformationens Indførsel tilkjøbt sig det seculariserede St. Antonii Kloster med tilhørende Grunde og opbygt her deres adelige Gaard og Ejendom. Iblandt samme Families Descendenter er især Christian Bernichov eller Barnikow, Rigets Raad, berømt for sine vidtløftige udenlandske Rejser, endog uden for Europa i Abyssinien, Arabien etc. og døde Aar 1612 (See Hans Resens Liigprædiken over ham in 8. og L. Holbergs Danmark Riges Historie Tom. II S. 643). Det er rimeligt, at Gaden har Navn efter ham, fordi han har opbygt og ejet de fleste Huse paa Klostergrunden ud til dette Stræde. Hjørnegaarden af Kristenbernikovstræde og Østergade viser tydeligen, at dens Mure ere endnu Levninger af St. Antonii Kloster, som her har staaet i fordum Tid. Da denne store Gaard var Aar 1760 ejet og beboet af Amtsforvalteren over Kjøbenhavns Amt, Malthe Bruun, var endnu at see det Bernikovske adelige Vaaben indsat i Muren inde i Gaarden paa to Steder.

Antoniistræde, der fra Kristenbernikovstræde løber til Pilestræde, har sit Navn af nysnævnte St. Antonii Munke-Kloster med sine tilhørende Bygninger og Kirke; Indgangen til dette Kloster var fra denne Gade. Da Munkene ved Luthers Reformation forlode Klosterne, bleve de bortsolgte til private Eiendomme. Dette lille St. Antonii Kloster har været et Filial af det store St. Antons Kloster i Præstø. I de allerældste Tider er Antonistræde bleven kaldet lille Pilestræde. I et Skjøde dateret St. Hansdag Aar 1531 tilstaaer Erasmus, Prioren i St. Antonii Kloster i Præstø: „at Henrik Goye, Lehns-Herre over Vordingborg, havde betalt ham og hans Kloster-Brødre det dem tilhørende Huus i lille Pilestræde i Kjøbenhavn, hvilket man af Nød maatte lade fare, fordi de Lutherskes Antal var nu langt større end de Katholskes, og Munkene indsaae og fornam at deres Afskeds Tid var nær for Haanden." (Pontoppidans Annales Eccles. Daniæ. Tom II. S. 863.)

Grønnegade ere to, nemlig:

a) Store Grønnegade, som gaaer fra Kristenbernikovstræde ud til Gothersgade; disse tvende Gader, (nemlig store og lille Grønnegade) skal i Stadens allerældste Tider have været beboede af Nederlændere fra den Provinds Grønningen, hvilke have boet her mod Byens østre Ende og havde deres Handel, hvorfor Gaden har faaet dette Navn efter dem, og er kaldet Grønningens Gade, hvilket Navn er ved daglig Udtale i Tidens Længde forkortet til Grønnegade. At Nederlændere eller hollandske Kjøbmænd, ligesaavel som de Hanseatiske, have i gamle Dage havt stor Handel i Kjøbenhavn og boet der, kan tydelig sees af Kong Frederik den Andens Brev til Ma-

gistraten af Aar 1572 med disse Ord: At, da en Deel Nederlændere og Andre Fremmede, som boede i Kjøbenhavn, ikke have aflagt deres Eed for Øvrigheden, ikke heller vilde rette sig efter Stadens Skik og Politie, saa skulde Magistraten befale Dem nu begge Dele strax at efterkomme. (Pontoppidans Orig. Havn. S. 372). Disse hollandske Kjøbmænd skal have under Amager Land ved Christianhavns Side havt en Havn for deres egne Skibe til Vinterleje, kaldet Grønnegaards Havn eller rettere Grønningers Havn, der af Kong Christian den Tredie ved Forordning af Aar 1556 skjænkedes Kjøbenhavns Borgere til et sikket Vinter-Leje for deres Skibe. Men samme Havn er siden bleven opfyldt, da Christianshavns Stad, som af Kong Christian den Fjerde var anlagt paa Amager-Land blev gjort efterhaanden større ved Strandgrundens Opfyldelse og Huses Opbyggelse, saa at man nu ej med nogen Vished kan vide, paa hvad Sted samme Havn egentlig har lagt. Stadens gamle Fæstnings-Volde, førend dens Udvidelse paa denne Kant skeete, gik da fra øverst i Gaden Aabenraa imellem Vognmandsgaden og Pilestræde forbi gammel Mynt ned til store Grønnegade. I denne Gade var i nogle Aar det norske agende Post-Expeditions-Contoir, anlagt af det kongelige privilegerede Adresse-Contoirs Monopolister Andersen og Holck i Huset (da No. 222), hvis Beboer Kjøbmand Knutzen var da Post-Expediteur. Denne norske agende Post afgik paa Adresse-Contoirets Regning en Gang hver Maaned, saalænge DHrr Andersen og Holck vare Ejere af Adresse-Contoiret. Men da den Forandring skeete med Adresse-Contoiret, at det blev inddelt i Actier, ophørte samme norske agende Post, derimod rejste Cancellieraad Mads Tybring, Post-Commissair, paa det kongelige Finants-Collegii Bekostning hvert Fjerdingaar til Kongsberg i Norge, for at besørge sammes Commissioner ved Kongsbergs Sølvværk, da han tillige førte de kongelige Betjenteres Regnskaber ned fra Norge; ligesom han og tog Pakker med sig fra Enhver, som vilde sende samme fra og til Norge. Istedet for denne 4 Gange om Aaret afgaaende Expresse imellem Kjøbenhavn og Kongsberg, blev af Kongen under 30 November 1787 tilladt, at en saadan Expresse oftere maatte paa ubestemte Tider, som forud i Aviserne skulde bekjendtgjøres, afgaae fra Kjøbenhavns norske Post-Contoir, for dermed at kunne forsendes Banco-Sedler, Pakker og saadanne Sager, som ikke til ridende norske Post er henhørende, og denne kongelige Expresse til Norge afgik første Gang Løverdagen den 1 Marts 1788. Den befordrede Passagerer og ellers Banco, Pretiosa, Pakker med videre (som siden ej længere med den ridende norske Post befordredes). Udi samme Gade var i lang Tid Mester-Snedkernes Laugs-Huus, hvor de havde et af samtlige Mestere i Aar 1786 anlagt Meubel-Magazin af alle Sorter nye og moderne Meubler.

b) Lille Grønnegade, som ellers ogsaa kaldes Nye Adelgade, gaaer ud til Kongens Nytorv eller Hallands Aas ved Siden af Hovedvagten. I denne Gade begyndte den store Pest at yttre sig, som grasserede her i Staden Aar 1711, da en Trompeter-Kone, boende i lille Grønnegade, var den første, som døde af Pestbylder; hvorpaa Pesten udbredte sig i en Hast overmaade stærkt over hele Staden, men var hæftigst i Augusti Maaned, da i en Uge døde af Pesten 3000 Mennesker; hver Søndag blev af Prædikestolen oplæst de Dødes Antal i Ugens Løb. I de ti Maaneder, som samme Pest vedvarede, døde 22,535 Mennesker. (See E. Ewalds Tids Register S. 846.)

Oversigt over Antallet af Fangerne i Kjøbenhavns Fæstnings Slaverie i Aaret 1828, hvilke Forbrydelser de vare inddømte for, m. m.

Den 31te December 1827 var Slavernes Antal . . . . 383.
hvoraf 23 af de værste Forbrydere vare hensatte i Citadellet Frederikshavns Arrester.

Tilgang.

Fra 1ste Januar til 31te December 1828 ere indkomne . . . . 49.

Tilsammen 432.

Afgang.

I samme Tid ere:

Løsladte formedelst Straffetidens Forløb . . . . 7.

Løsladte efter allerhøjeste Resolutioner . . . . 14.

Afgivne til Rasphuset . . . . 4.

Døde . . . . 10.

35.

Tilbage den 31 December 1828 397.

hvoraf 23 vare hensatte i Citadellet Frederikshavns Arrester.

De ved Aarets Udgang i Slaveriet værende 397 Fanger vare inddømte for følgende Forbrydelser, nemlig:

5 for Drab.

1 for attenteret Drab.

1 for Angreb paa Legem.

2 for Voldtægt.

1 for falskt Vidnesbyrd.

4 for Bedragerie.

215 for simpelt Tyverie, Tyvsmedviderie eller Hælerie.

106 for Tyverie forbundet med Indbrud.

30 for Tyverier af Heste eller stort Qvæg paa Marken.

3 for andre qvalificerede Tyverier.

10 for Røverie.

2 for Kirkeran.

9 for Brandstiftelse.

1 for Subordinationsforbrydelse.

1 for Selvlemlæstelse for at unddrage sig Militairtjeneste.

4 for at have vendt tilbage til Landet efter at være forviist samme.

2 for Cassemangel som Regnskabsbetjente.

---

110 vare uærlige Livsfanger.

264 vare ærlige Livsfanger (hvoraf 2 ifølge Kongelig Resolution maae løslades, saasnart der

haves Vished om at de kunne finde lovligt Erhverv).

17 vare Aarfanger.

3 vare inddømte paa Kongens Naade;

og 3 paa ubestemt Tid.

---

369 vare dømte ved civile Jurisdictioner i Danmark.

3 ved civile Jurisdictioner i Hertugdømmerne;

og 25 ved Landmilitair-Etatens Jurisdiction.

---

337 vare fødte i Danmark.

21 i Hertugdømmerne;

og 39 i Udlandet.

Paa Stokhusets Sygestue befandtes den 31 December 1827: syge Slaver . . . . . 27.

I Løbet af Aaret 1828 bleve indlagte . 359.

Tilsammen 386.

Heraf ere udgaaede som helbredede 350.

Døde . . . . 10.

360.

Tilbage paa Sygestuen d. 31 Decmbr. 1828 26.

Om de græske Finantser.

Courrier de Smyrne af 22de Novbr. indeholder følgende Skrivelse fra Zea af 12te Novbr.: „Der gives næppe nogen Publicist eller Taler, som jo, naar han vil skrive eller tale om Grækenland, begynder med at fremstille dette Land som fattigt og bukkende under for Byrden af de Penge-Offere, som det deels allerede har gjort, deels i Fremtiden maa gjøre, for at vedligeholde og tilendebringe sin Kamp. Men begge disse Punkter ere lige falske. Før Revolutionen af

1821 nød Grækenland i en lang Række af Aar en Handelsvelstand, som stod i Forhold til dets Indvaaneres Handelsaand og Landets geografiske Beliggenhed. Senere have mangfoldige Hjælpekilder formeret, om ikke just dets Velstand, saa dog dets Kapitaler. Jeg deler disse Hjælpekilder i fem Hovedgrene: 1. Laanene. 2. De frivillige Bidrag eller politiske Almisser. 3. De tvungne Laan eller Indtægten af Sørøveriet. 4. Den aarlige og sikre Indtægt af de Fabriker for falsk Mynt, som befandt sig paa Syra, og maaskee endnu ere der. 5. Plyndringen af de tyrkiske Ejendomme paa Morea, hvilken var for Pøbelen den oprindelige Aarsag til og det vigtigste Øjemed af Krigen. Laanene beløbe sig til henved 4 Millioner spanske Pjastere; Kommitteernes Gaver til 1 Million; Rovet af 500 Koffardiskibes Ladninger, hver anslaaet til 10,000 Pjastere, udgjør 5 Millioner; Fabrikationen af de falske Penge, hvorover man ikke kan bestemme noget vist, beløber sig efter en rimelig Vurdering til 10,000 Pjastere maanedlig i de fem Aar, da denne Mynt blev en Gift for Handelspladsene Konstantinopel, Smyrna, Alexandria, alle Markeder paa den syriske Kyst og i Indlandet af det europæiske og asiatiske Tyrkie; denne Fabrikation har i denne Periode indbragt en Netto-Gevinst af mere end 500,000 svære Pjastere; endelig maatte Plyndringen af de tyrkiske Ejendomme paa Morea, hvor den tyrkiske Stats rigeste Godsejere befandt sig, tilligemed Plyndringen af Tripoliza i October 1821 og det umaadelige Bytte, som blev gjort ved Dramali i August 1822, beløbe sig i det mindste til 2 Millioner svære Pjastere. Sammenlægger man alle disse Summer, af hvilke den største Deel endnu befinder sig i Grækenland, saa udkommer en Kapital af 12,500,000 spanske Pjastere, eller 187 Millioner tyrkiske Pjastere. Sæt, at en Trediedeel er medgaaet til Krigen, saa er det dog ikke mindre sandt, at der endnu bliver en uhyre Sum tilbage i Landet, i Forhold til dets Befolkning. Jeg vil ikke bestride, at jo disse Rigdomme kunne være slet fordeelte, og sammendyngede i et ringe Antal Individers Kufferter, over hvilke Personer det ikke vilde være vanskeligt at levere en Navnefortegnelse; men de ere dog nu eengang tilstede og vise, hvor falsk den Anskuelse er, at Grækenland er fattigt

paa rede Penge. Prøver man nu det nærværende Regjeringsbudget, saa finder man, at den græske Regjering i Forhold til dens Udgifter er rigere end hvilkensomhelst europæisk Regjering af anden eller tredie Rang. Militæretaten, som udgjør Præsidentens betydeligste Udgift, er følgende: Regulære Tropper eller Taktikernes Korps: 6 Bataillоner, hver paa 500 Mand; 6 Eskadroner paa 100 Mand; 6 Kompagnier Artillerie paa 80 Mand. Men de, som virkeligen ere under Vaaben, indskrænke sig til 3 Batailloner af 18 Kompagnier, hvert paa 80 Mand; i det hele 540 Infanterister foruden Officererne; 100 Landsenerere; 2 Kompagnier Artilleri, hvert paa 40 Mand og 7 Feltkanoner. Hver Infanterist faaer daglig for Brød og Sold 40 Paras, og 20 Pjast. om Maaneden i extraordinær Sold; dette udgjør aarlig for 540 Infanterister 324,000 tyrkiske Pjastere eller 21,600 svære Pjastere. Officeercorpset bestaaer af tre Bataillonschefer med 25 svære Pjastere om Maaneden, hvilket udgjør 75; 18 Kapitainer med $17\frac{1}{2}$ sv. P. maanedlig, d. e. 315 sv. P.; 18 Lieutenanter med 10 sv. P. maanedlig, d. e. 180; 18 Underlieutenanter med 8 sv. P. maanedlig, d. e. 144; een Adjutantmajor med 20 sv. P. om Maaneden; i Alt 734 sv. P. maanedlig og aarlig 8,808; 100 Landsenerere og deres Officerer 5000; Artilleriet ligeledes 5000; altsaa hele Beløbet af det regulære Korpses aarlige Sold 30,408 sv. P. De Irregulære erholde kun sparsomme Uddelinger, og hvo som kjender Tingenes Gang i Grækenland, vil være enig med mig i, at det højeste, hvortil man kan anslaae Udgifterne til disse Bander, er 50,000 sv. P. Hele Præsidentens Militæretat eller Grækenlands hele militære Magt koster altsaa 90,408 sv. P. om Aaret. Antallet af de lønnede Civilbetjente, med Undtagelse af dem, der ere ansatte ved Douanen, udgjør næppe 100 Individer, hvis Gagering er mere end dækket ved Toldintraderne, da i Gjennemsnit den uhyre Told af 12 Procent hviler paa alt hvad der indføres. Da der i Grækenland ikke gives nogen af de kostbare Anstalter, hvilke vi ere vante til at betragte som Tilgifter til Civilisationen, og de faa Skoler, som findes i Landet, skylde Fremmedes Velgjørenhed deres Tilværelse, saa frembyder Præsidentens Budget i philanthropisk Henseende en

meget beklagelg, men for Regjerengens smaa financielle Tilbageblik meget trøstelig Mangel. Mine Beregninger gjøre i øvrigt kun Fordring paa en almindelig Oversigts Nøiagtighed, og jeg kan forsikre at have øst dem af gode Kilder. Men mine Bemærkninger gjælde kun for Tidsrummet fra Præsidentens Ankomst til afvigte September, og da jeg kun vilde levere omtrentlige Bestemmelser, saa har jeg anslaaet Udgifterne større, end de virkelig ere. Efter at have beviist, at der er store Kapitaler forhaanden i Grækenland, og at Udgifterne for Friheden hverken have udtømt det græske Folk eller dets Regjering, vil jeg ikke indlade mig i nærmere Undersøgelse, om hvorvidt de 6 Millioner Franker, som Frankrig giver Præsidenten, og den lignende Summa, som han hæver fra Rusland, samt de private Gaver, hvis Kilder endnu ikke ere udtørrede, ere tilstrækkelige til at dække hans Regjerings Udgifter, hvoriblandt man kan regne 100,000 sv. P. aarlig for Søvæsenet. Skulde man herved gjøre mig den Bemærkning, at Præsidenten saaledes maatte have et uhyre Overskud i Indtægterne, saa vilde jeg svare, at naar jeg talte om 100 Civilbetjente, forstod jeg derunder kun de nyttige Embedsmænd. Men da der gives et stort Antal rigeligt lønnede unyttige Embedsmænd i Grækenland, saa er Budgettet for Sinekurerne i dette Land allerede forholdsviis større, end i nogetsomhelst andet Land.

(B. z. A. Z. 12.)

Indenlandske Efterretninger.

Samtlige 45 Elever i Artillerie-Corpsets Underofficiersskole, og 103 Børn i den Classenske Artillerieskole, blandt hvilke sidste 13 Pigebørn af det 2det jyske Infanterie Regiment ere d. 28 Jan. paa Hs. Majestæts Kongens høie Fødselsdag givne et godt Middagsmaaltid i hver af Skolernes Lokaler i Artilleriets Laboratorie-Kaserner og Artilleri-Kasernen paa Christianshavn.

Blandede Efterretninger.

Et nyligt udkommet svensk Skrift er: „Allmänn Uppfostran, Styrelse och Undervisning vid Goss-Scholan i Hazelwood, Öfversättning från andra Engelska Upplagen."

Dette Skrift er forfattet af DHrr. Hill, af hvem Skolen er anlagt i Hazelwood i Nærheden af Birmingham, og oversat paa Svensk af Grev David Frölich. Oversætteren beretter i sin Fortale, at en lignende Skole, i endnu større Scala, er oprettet i Nærheden af London. Han haaber med det Første, i Form af Appendix, at kunne meddele Publicum saavel alle Planer, Tabeller og Schemata, der bruges ved Hazelwood-Skolen, som de Forandringer, der muligen i en eller anden Henseende kunne være gjorte ved den nye Skole. Man optager her den største Deel af Oversætterens Fortale for at bidrage til, at forskaffe Værket den Opmærksomhed, man troer det fortjener:

carpent tua poma nepotes.
Joh. Ihres Skuepenge.

Intet tænkende Menneske, som har gjort sig Rede for Statssamfundets Diemed, de Hindringer, som modsætte sig dets Forbedring, og de Midler, der befordre dets Stigen til Fuldkommenhed, kan have ladet Ungdommens Opdragelse af Sigte. Dette Middel er af saa stor Vægt, og virker saa sikkert, omendskjøndt i Stilhed, at det næsten er det eneste, som en sand Patriot kan vove naarsomhelst at foreslaae, og som en velvillig Regjering bør antage, for hos Nationen at bevirke en moralsk og politisk Regeneration — for at grundlægge og befæste dens sande Lykke. At give det unge Gemyt en bedre Retning, i Overeensstemmelse med Tidsalderens Oplysning, og at bibringe Ungdommen en Vane, til først selvstændigen og fordomsfrit at overveie, og dernæst med Vedholdenhed og Nøiagtighed at handle, er et Foretagende, som sandsynligere vil lykkes, end om man søger at omskabe den ældre Generations Grundsætninger og Vaner. Historien fremviser heller ikke noget Exempel paa en heel Nation, som inden kortere Tid end en Menneskealder har formaaet at afkaste Aaget af gamle, indgroede Fordomme. Endog hvor en lykkelig Tilfældighed

har indført en bedre Statsforfatning og forbedrede Institutioner, ja hvor endog en saadan Omvæltning har været en Følge, ikke blot af Tilfældet, men tillige af de Styrendes større Oplysning, bliver den bedre Tendents dog uophørligen, stundom umærkeligen, men oftest altfor virksomt, modarbeidet af det gamle, forkastede, Systems endnu ei udryddede Elementer. De Statsmænd derfor, som forskaffe sin Nation en friere, og for Misbrug mere renset, Statsforfatning, og som ved dette Skridt alene, og uden at vise tilbørlig Opmærksomhed for Ungdommens Opdragelse efter rigtige Principer, troe at have gjort nok for deres Samtidige og for Efterslægten, skulle snart erfare, at medens de første uafvidende og ofte inden kort Tid synke tilbage til den forrige Standpunkt, uden at have noget Andet tilbage af Friheden end det blotte Navn, — er Intet blevet udrettet for den Sidste, eller for den opvoxende Generation, hvilken, under Savnet af en hensigtsmæssigere Opdragelse, efterhaanden og ligesom mechanisk træder i den bortgaaendes Fodspor og Forvildelser. Den, som ikke nøiagtigen har gjort sig Rede for den Vælde, som Vaner og Fordomme fra de yngre Aar udøve over Menneskene, endog efterat de i modnere Aar have lært at indsee sine Feilgreb, — den, som ikke har bemærket den efter andre Ideer og Tilbøieligheder allerede længe active Generations saa godt som absolute Udygtighed til at realisere en ny Constitution eller til deraf at drage væsentlig Nytte — den maae enten geraade i Tvivl om Constitutionens Godhed, ja maaskee endog om dens Nødvendighed, eller og standse ved de ubestemte og tildeels falske Sætninger: at Nationen endnu ikke har været moden for en friere Statsforfatning, at man burde have oppebiet en beleiligere Tid, og deslige.

En saadan Vaklen i Overbeviisningen om det Nyttige og Tjenlige, hvilken i Secler har forvoldt Misregninger, skulde endnu i Secler have kunnet forsinke, eller aldeles forhindre, Menneskeslægtens Fremskridt til politisk Udvikling, hvis man ikke i vor Tid omsider almindeligen havde erkjendt den Sandhed, at den egentlige Overgang fra et forældet System til et nyere og bedre ikke skeer førend med en yngre Generations Indtrædelse i den ældres Sted, — thi først denne yngre

har kunnet faae en Dannelse, skikket til at sætte den i en inderlig og levende Forening og Overeensstemmelse med de nye Former for Statsforfatningen, og at Reformationsværket ikke er fuldstændigt, naar der ikke itide er sørget for Ungdommens Opdragelse, ligesom ei heller den nye Statsforfatning tilfulde er indført, førend den er prøvet af de med samme samtidigen opvoxede nye Medborgere. Det nægtes vist ikke, at Mænd af sjeldne Egenskaber stundom, under særdeles gunstige Omstændigheder, fremstaae, hvilke ligesom electrisere sine Samtidige og med hurtige Skridt føre dem frem langt over den Dannelse, som de have modtaget af den forældede Tidsalder; en forbedret Statsforfatnining bliver da muligen et af Resultaterne, og unægteligen blandt de lykkeligste og meest indflydelsesrige for Fremtiden; men Rystelsen har kanskee været voldsom, og sjeldent kunne da Fordelene, i Henseende til den vundne sildigere Periode, opveie de Ulykker, som Revolutionen har ført med sig; dens Saar fordrer lang Tid til at læges, og, om ei udenlandsk Indblanding og Intrige kan undgaaes, staaer Reactionen inden den Tid strax færdig at oprykke og tilintetgjøre den for hastigt fremdrevne Plante, for hvilken der ei er bleven beredt en noksom solid Grund, og som ikke har havt Tid til, deri ved en Mængde af friske Skud at rodfæste sin Tilværelse.

Er det saaledes beviist, ikke alene at Reformation i Sæder og Tænkemaade, saavelsom i Statsforfatning, med mindst Rystelse, sikrest og varigst bevirkes ved Ungdommens hensigtsmæsige Dannelse, men at ogsaa en nye Constitution, uden Bistand af tilbørlig Opdragelse, som Vehikel og Støtte, er et ufuldkomment Værk, hvoraf faa Fordele for Fremtiden ere at høste; saa torde det være paa høi Tid for os svenske, som allerede 1809 undslap Enevoldsmagten, men ligesiden den Tid ikke have faaet væsentlig Forbedring i Opdragelsesvæsenet, herpaa at henvende al mulig Opmærksomhed. Lykkeligere, end andre europæiske Nationer, at vi endnu er in statu quo, saa at Reactionen, om vi end ikke særdeles ere gaaede fremad, ei heller har gjort betydelige Gjenerobringer, bør vi ikke troe det endnu for seent for veltænkende Medborgeres forenede Kræfter at tilveiebringe, hvad der allerede fra 1809 savnes, i Særdeleshed da vi have al Grund til at for-

mode, at Regjeringen, langtfra at modarbeide, snarere vil være tilbøielig til at befordre den fuldstændige Plan, hvormed Nationen erklærede sig tilfreds, og for hvis Udvikling det ligesaameget torde paaligge Nationen selv som Regjeringen at bestræbe sig, da Spørgsmaalet vedkommer Nationens dyrebareste Rettigheder, med Hensyn til hvis Udøvelse ingen bedre end den selv kan kjende dens Behov og dens Villie. Istedetfor at beklage sig og det Offentlige over, hvad i denne Henseende fattes, og istedetfor passivt at vente paa de Foranstaltninger, som Regjeringen i dette Anliggende føier, antager jeg, at det paaligger Enhver hertil, efter Evne, at give sit Bidrag. Paa Grund heraf har jeg foretaget mig at oversætte nærværende Arbeide, som mere end noget andet, jeg i dette Æmne har havt Anledning til at læse, forekommer mig interessant, for dets dybe theoretiske Anskuelser, og dets nye, sindrige, skjøndt simple og naturlige Methoder, og som desforuden besidder den Fordeel, at have udholdt en flereaarig og mangfoldig Granskning, saa at det bærer Præget af baade Theoriens og Erfaringens Sanction.

Hvad som i dette Arbeide fornemmeligst har fæstet min Opmærksomhed, er Fremstillingen af Skolens Bestyrelse. Her er det, at jeg har troet at finde den rette Grundvold lagt for en virkelig Dannelse til Medborgerlighed. Til Lærd kan man dannes paa flere ulige Maader, den Ene bedre, den Anden slettere; men der gives ikke meer end een Opdragelse til Medborgere; den nemlig, som lærer den opvoxende Slægt at lade Begrebene om Lov, Retfærdighed og Menneskeværd — ei blot opbevares i Erindringen og lyde i Ord, men virke i Villien og leve i Handling. Paa dette Æmne, fremfor Alt, har jeg villet fæste tænkende Læseres Opmærksomhed.

Den bekjendte Digter og Konstdommer Prof. Friedrich Schlegel er d. 9de d. M. ved Døden afgaaen. Han var født i Hannover 1772, hvor ogsaa hans endnu levende ældre Broder August Wilhelm Schlegel kom til Verden 1767. Friedrich var af sin Fader oprindeligen bestemt til Kjøbsmandsstanden, men denne lod ham dog nyde

en mangesidig Undervisning. Ikke førend sit sextende Aar begyndte han at studere, men med en saadan Iver, at han i Philologien snart bragte det temmelig vidt. Allerede i sit 21de Aar (1793) betraadte han Forfatterbanen, og valgte især Oppositionsveien. I Forening med sin Broder frembragte han et Slags literair Revolution i Poesiens og Critikens Rige i Tydskland. Skjøndt begge Brødres Anskuelser ikke kunne frikjendes for Ensidighed, saa er det dog vist, at de gave Leilighed til Eftertanke og vakte Tvivl om Autoriteter, der didtil nøde en blind og ubetinget Forgudelse. Han giftede sig med en Datter af Philosophen Mendelsohn, og gik med hende over til den romersk-catholske Kirke.

Delalandes Tables de logarithmes trykte med Stereotyper, som det hamborgske mathematiske Selskab har udgivet 1824, med tydsk Forklaring og tydske Anmærkninger, ere saa feilfrie, at Udgiveren har udlovet en Priis af hundrede Franker for hver bevislig Feil, uden at blive opfordret til at udbetale dem. Hvor mange af vore Udgivere turde vove at udlove blot en Mark for hver Trykfeils Paavisning uden at blive i Bund og Grund ruinerede?

Kjøbenhavns Børs, d. 3 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	$149\frac{1}{2}$	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$52\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	—	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	$107\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	$96\frac{1}{2}$	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{1}{4}$	$61\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 11.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 Februar 1829.

Fortegnelse over, og korte Efterretninger over de Mænd, som have været Præster ved Holmens Menighed.

(Fortsat fra Nr. 9.)

Kapellanerne.

15) Magist. Jens Lund blev Kapellan 1697. Døde 1 Juli 1710.

Efter kongl. Anordning af 4 Marts 1706 blev forfattet et Reglement mellem Provstens og Kapellanernes Forretninger etc. ved Kirkens Patron General-Admiral-Lieutenant Ulrik Christian Gyldenløve, og Biskop Dct. Henrik Borneman d. 31 Aug. 1706, og den gjorte Ligning fik Frederik 4des Confirmation af 25 Sept. 1706.

16) Hr. Johannes Hagerup blev 2den Kapellan den 2 Aug. 1710, 1ste Kapellan 10 October 1711, og døde faa Uger herefter i Pestens Tid.

17) Hr. Christopher Stabefeldt blev 2den Kapellan i den heftigste Pestens Tid i August 1711, men efter 8 Ugers Forløb døde han af Pesten 7 Octb., og blev begraven den 8 s. M.

18) Hr. Jac. Kiærup, var Amanuensis hos Biskop Worm, blev i Pestens Tid den 10 Octb. 1711 2den Kapellan, efter faa Uger, nemlig den 14 Novbr. første Kapellan. 1728, 3 Maj Provst og Sognepræst. (See foran S. 132.)

19) Magist. Christian Ramus, blev 2den Kapellan ved denne Kirke den 14 Novbr. 1711 i Pestens Tid. 22 Nov. 1727 Sognepræst i Vordingborg. Kom 1730, den 7 Septbr. atter til Kjøbenhavn som Sognepræst ved Helliggeistes Kirke. 1732 Biskop i Fyen. (Lit. Lex.)

20) Hr. Peder Orslef, fød 1698 den 4 Jan., blev 1726 Kapellan i Korsøer, 2 Nov. 1727 anden Kapellan ved Holmens Kirke, 2 Apr. 1729 første Kapellan; 1733 kaldet til Sognepræst ved St. Olai Kirke i Helsingøer, hvor han døde 10 Juni 1748.

21) Hr. Andreas Kølmer, var først personel Kapellan til Sparboens Præstegjeld i Tronhjems Stift. 1728 var han Skibspræst i den kongl. Søtjeneste. 1729, 2 Apr. 2den Kapellan ved Holmens Kirke, 1733 første Kapellan. Døde 2 Juni 1747. Kaldet stod da ledigt i 7 Maaneder.

22) Hr. Jens Nimb blev 1726 personel Kapellan ved Frue Kirke i Tronhjem, var 1733 Skibspræst paa det Orlogsskib, som førte Kong Christian den 6te til Norge; blev den 6 Apr. s. A. anden Kapellan ved Holmens Kirke, og den 4 Aug. 1747 første Kapellan. Han døde 4 Jan. 1754, om Aftenen ude i Staden, i en paakommende Besvimelse. Han havde samme Dag holdt Fredags-Prædiken.

23) Hr. Peder Volquarts, fød 1717 i Tronhjem, 1742, 10 Maj Præst ved Børnehuset

paa Christianshavn, 1744, 1 Juni Præst ved Brøndstrædets og Abel-Cathrines Hospital. 1747, 4 Aug. anden, og 1754, 25 Jan. første Kapellan ved Holmens Kirke; døde 4 Nov. 1766. (Lit. Lex.)

24) Hr. Mourits Hansen, fød i Kjøbenhavn, var først Skoleholder ved Holmens Kirkes Fattigskole, blev 1752, 27 Octbr. Qvæsthuuspræst, 1754, 25 Jan. anden Kapellan ved denne Kirke; 1763, 26 Aug. Sognepræst ved Helliggeistes Kirke i Kjøbenhavn, hvor han 1777 døde.

25) Hr. Hans Henrik Tybring, fød 1732, den 13 Febr. paa Djestad Præstegaard, hvor hans Fader var Sognepræst til Djestad Præstegjeld i Christiansands Stift i Nærheden af Arendal. Han blev demitteret til Universitetet 1749, blev kaldet til Skibspræst 1759 den 16 Maj, og var samme Aar med Orlogsskibet Grønland i den franske Bugt, 1760 med Orlogsskibet Fyen i Marseille, og 1761 atter med Orlogsskibet Grønland i Middelhavet og Levanten. Aar 1763 den 11 Februar blev han kaldet til Sognepræst til Ourdahls Præstegjæld i Aggershuus Stift, men nogle Maaneder derefter nemlig den 6 Nov. samme Aar kaldet til nederste Kapellan ved Holmens Kirke. 1766 den 26 December blev han øverste Kapellan, og 1777 den 4 September fik han Sognekaldet ved Kirken; dog vedblev han at forrette Kapellans-Embedet hele Vinteren, og først i det paafølgende Aar 1778, den første Søndag i Fasten, holdt han sin Indtrædelses-Præken som Sognepræst ved Holmens Kirke og Provst ved Sø-Etaten og Garnisonen. (See foran S. 133.)

26) Hr. Peder Hersleb Abildgaard, fød 12 Decbr. 1727 paa Røraas. 1752 Sognepræst ved Frue Kirke i Roeskilde, 1766, 26 Dec. anden Kapellan ved Holmens Kirke, derfra 1773 i Dec. Sognepræst ved Frelserens Kirke paa Christianshavn. 1788 5 Sept. Sognepræst ved Nicolai Kirke.

27) Hr. Henrik Christ. Borchgrevink er fød ved Røraas Kobberværk den 9 Oct. 1733, dimitteret 1751 til Academiet; kaldet til Sognepræst for Roholte Menighed i Sjælland paa Greve og Statsminister Otto Thotts Gods den 14 Aug. 1770. Derfra 22 Septbr. 1773 kaldet til anden, og 4 Februar 1778 befordret til første

Kapellan ved Holmens Kirke. 1782, 6 Nov. kaldet til Sognepræst for Totens Præstegjeld i Aggershuus Stift; hvor han døde.

28) Hr. Christ. Fred. Høyer fød 1739. Blev 1778 anden Kapellan, 1783 første Kapellan ved denne Kirke; 1788 forflyttet til Sognepræst ved Frelserens Kirke, og 1789 til Sognepræst ved Holmens Kirke og Provst, døde 1797. Hans Biographie i Fallesens Magazin IV. 621-623.

29) Hr. Jacob Lund Munthe fød 1749. Han blev 1779 Præst ved det almindelige Hospital og Abel-Cathrines Hospital; Aar 1783 anden Kapellan ved Holmens Kirke, 1788 første Kapellan; 1796 forflyttet til Ullensager Sognekald i Norge. (See Liter. Lexic.)

30) Hr. Lars Smith; fød 1754. Efterat have været i andre Kald blev han 1789 anden Kapellan ved Holmens Kirke, 1792 Slotspræst til Fredensborg og Sognepræst til Asminderød, døde der 1794. Hans Biographie i Fallesens Magazin IV. 623-636. (Cfr. Lit. Lex.)

Om den for denne, især som geistlig Taler, saa yndede Mand opreiste Mindestøtte see Lærd. Efterr. 1795 S. 704, hvor de paa samme anbragte Inscriptioner læses.

31) Hr. — Stockfleth fra 1792-94.

32) Hr. Jens Bloch fød 27 Juni 1763. Blev 1795, 2den, 1796 første Kapellan, og 1797 Sognepræst og Provst. See foran S. 133.

33) Hr. Victor Kristian Hjort fød 1765, blev 1796 anden Kapellan, 1797 første 1804 Sognepræst og Provst. 1811 Biskop over Ribe Stift. (See Liter. Lexic.)

34) Hr. Andr. Krag Holm fød 1767. Blev efterat have været i andre Kald, anden Kapellan 1797. 1801 tillige Præst ved Søqvæsthuset; 1804, 1ste Kapellan, 1823 Sognepræst og Provst. (See Lit. Lex.)

35) Hr. H. Chr. Michelsen fød 1769, blev 1800 Præst ved det civile Arresthuus, 1804 2den Capellan, 1823 første Capellan ved Holmens Kirke. (See Liter. Lex.)

36) Hr. B. Münter; Blev 2 Apr. 1823 anden Capellan; 1828 9 May, Hofprædikant.

Om Nødvendigheden af en videnskabelig Dannelse for de højere og mellemste Klasser. Især skrevet med Hensyn paa England.

Vi ville begynde med at undersøge den Art af Dannelse, som i vor Tid gives Samfundets høiere og mellemste Klasser, og om denne Dannelse opnaaer det tilsigtede Diemed, om den er til Gavn for Gouvernementet, Administrationen og Individerne; og endelig, om den ikke i alle sine Grene, i sit største Omfang, saavelsom i sine mindste Dele, kræver en nødvendig, hurtig og fuldstændig Reform. Den ligefremme Maade, hvorpaa jeg fremsætter Spørgsmaalet, vil, det indseer jeg, foraarsage et almindeligt Oprør; der vil opstaae et almindeligt Skrig, og de fleste af mine Læsere ville ansee Opløsningen af et saadant Problem for unyttig. „Hvorledes?" vil det hedde, „har den nuværende Opdragelse ikke frembragt udmærkede Mennesker? Gaaer Samfundet ikke sin Gang under dette Systems Herredømme? Hvorfor tvivle om en Sag, som øiensynlig er beviisliggjort for alle?" — De, som gjøre mig saadanne Indvendinger, have tilbragt syv Aar af deres Ungdom i et Collegium med at declinere Græsk, conjugere Latin, scandere Dactyler o. s. o. Deres Fordomme og Sædvaner staae i Strid med mig, og jeg forkaster dem ogsaa. Netop deres Fordomme er det, som jeg bekæmper, nemlig den falske Mening, hvorefter Oldtidslærdom bemægtiger sig al den Ære, som er bleven Videnskaberne nægtet; en Mening, som næsten sætter Chemikeren i Classe med Haandværkeren, imedens Den, som skriver Noter til Euripides, eller et Qvartbind om den bløde eller haarde Betoning, gaaer med raske Skridt til Anseelse, Berømmelse og Formue. For at Opdragelsen kunde blive fornuftig og gavnlig for Selskabets Vel, maatte en Total-Revolution afsætte Lærdommen, og sætte Videnskaberne i dens Sted; Ynglingen skulde ikke, saaledes som før, lære nogle Ord af et dødt Sprog, men de Videnskaber, som kunde komme ham til Nytte i hele hans Levetid. Det er dette System, som vi forfægte, men som, vi bekjende det til vor Skam, strider imod alle Sædvaner,

alle Erindringer, en uhyre Masse af Interesser og en ikke mindre frygtelig Masse af Fordomme. Især i England støder Den, som opoffrer sig til de positive Videnskabers Studium, paa uoverstigelige Hindringer og finder sig ganske isoleret. Anvender han sine erhvervede Kundskaber til sin egen Interesse, saa regnes han til Kjøbmændene og Entrepreneurerne; bliver han Lærer, saa gjælder ogsaa det for en Art Næringsvei eller Handelsgreen; og lader han sig endelig nøie med, at bekjendtgjøre sine theoretiske Anskuelser ved Trykken, saa ansees han heller ikke nu for en Mand med høiere Kundskaber, men blot for en Lærd, som ikke kan bruges til meget. Den derimod, som kan forklare Virgil, oversætte Sophokles, hans Aandsevner ere beviste, til ham smile Verdensmændene, til ham lytte de Lærde, endog Damerne agte ham høit; men er man Geometer, Chemiker eller Mekaniker, saa falder man i Klasse med de heterogene Væsener, der udelukkes af Selskabet, som ikke forstaaer dem, eller kun taales med en ydmygende Nedladenhed. Denne Ringeagt, som vises de ægte Kundskaber, og den Æresbeviisning, som ydes den ægte eller falske Lærdom, have til Følge, at de videnskabelige Studier daglig blive ufuldstændigere og sjeldnere. Utilstrækkeligheden af den videnskabelige Opdragelse i sig selv er altsaa fuldkommen beviist, og Aarsagerne dertil har jeg angivet. For at vinde Bifald og optages med Ære og Venlighed, for at blive Biskop, Erkebiskop, Prindse-Lærer, maa man være et saakaldet studeret Menneske, kunne læse Græsk og citere Horats. Hvad Videnskaben angaaer, saa gjøres kun lidet af den. Skulde man maaskee ansee den for nødvendig? Vi ville forsøge at bevise det Modsatte. Vi ville engang see, om Videnskaben saavel i den strengeste, som i den meest omfattende Betydning, er nyttig og nødvendig for de Mennesker, som regjere; hvilken Art Videnskab de behøve, og i hvilket Tilfælde den er dem uundværlig.

(Fortsættes.)

Den danske Nationalbank.

„Regnskab over Nationalbankens Indtægter og Udgifter for Bankaaret fra 1 Aug. 1827 til 31 Juli 1828 tilligemed en vedføjet Forklaring, som viser Bankens Status til bemeldte 31 Juli" er udkommet og faaes hos Hr. Popp Østergade Nr. 72 for 40 Skill. Tegn. Nogle af Resultaterne meddele vi dette Blads Læsere i Forbindelse med hvad i forrige Aargang Nr. 6 blev anført.

I. Bankhæftelsernes Beløb.

Beløbet efter Registrene 1813 var Rbdl. 33,018,325 21 ß.
og efter det d. 31 Juli 1828 afsluttede Regnskab . . . 27,908,928 45 ß.

Altsaa Formindskelse 5,109,396 72 ß.

af Beløbet d. 31 Juli 1828 var:

1. Danmark . . .	Rbdl.	15,880,576	27 ß.
2. Hertugdømmerne . . .		12,028,352	18 ß.
er som ovenanført . . .		27,908,928	45 ß.

I Hovedsummen af de specielle Registres Beløb ere nogle Forandringer foregaaede ved Rettelser, samt Af- og Tilgange, grundede paa Revision og Undersøgelser, men alle disse ere i det Hele ej betydelige imod den Forandring, der er fremstaaet ved de Afdrag, som paa Hæftelserne ere indbetalte, tildeels med Rettighed til at blive Aktionair, tildeels og for en stor Deel i Henseende til Hertugdømmerne, efter Patentet af 4 Juli 1818 ved Obligationer til forskjellig Rentefod. Beløbet af disse Afdrag, Afbetalinger og Afgang have udgjort i de tre sidste Bankaar.

	Danmark.		Hertugdømmerne.	
	Rbdl.	ß.	Rbdl.	ß.
fra 1 Aug. 1825-26 .	319,372	73	34,066	52
— — 1826-27 .	126,623	26	18,077	8
— — 1827-28 .	155,776	20	7,128	43

II. Seddelmassen.

Den cirkulerende Seddelgjæld har siden 1813 til forskjellige Perioder været følgende:

	Rbdl.	ß.
Af Rigsbanken Tid efter anden udgivet for	38,834,356	87
1818, 31 Juli, ved Overgang fra Rigsbanken til Nationalbanken, var Summen formindsket	31,106,181	9
1820, 1 Aug. kun	23,895,236	33
1827, 1 Aug.	20,290,805	36
1828, 1 Aug. beregnet at blive, efterat en Seddel-Inddragelse er effectueret	19,692,702	90

III. Den Nationalbanken ved Octrojen paalagte Obligationsgjæld.

1. Paa Beløbet af de for indløste slesvig-holstenske Skatkammerbeviser paa 20 Rdl. slesvig-holst. Cour. udstædte Obligationer er i sidste Bankaar afdraget 100,000 Rdl., for Regning af Bankinstitutet i Altona, og denne Classe af Obligationsgjælden, som oprindeligen var 5,000,000 Rbdl. er nu kun 2,849,120 Rbdl. Sølv.

2. Finantsernes Reservefond i uopsigelige Obligationer var oprindeligen da Rigsbanken begyndte 7 Mill. Rbdl., hvoraf aarligen erlægges 6 pr. Cent, eller 420,000 Rbdl.; de 5 pr. C. som Rente, og 1 pr. C. som Afdrag; i Bankaaret fra 1 Aug. 1825 til 31 Juli 1826 blev, efter Opsigelse fra Bankens Side, gjort et extraordinairt Afdrag af ½ Mill.; og i det sidste Bankaar ligeledes ½ Mill., nemlig for Bankens Regning 200,000 og for Bank-Institutets 300,000 Rbdl., foruden det fundationsmæssige, som var 177,29[illegible] Rbdl. 88 ß. Efter samtlige Afdrag rester nu kun 4,319,286 Rbdl. 44 ß. S.

IV. Anden paadragen Obligationsgjælds Beløb d. 31 Juli 1828.

	Rbdl. Sølv
1. For et af Hs. M. Kongen til Banken overdraget Guldtaffel .	150,500
2. For de efter Bekjendtgjørelse af 21 Juni 1818 udstædte uopsigelige Bankobligationer	130,600
3. For Obligat., udstædte for det efter Indbydelse af 4 Febr. 1820 stiftede Laan, og hvorpaa i dette Bankaar 100,000 Rbdl. ere afbe-	

talte, foruden forhen gjorte Afdrag 4,294,500

I alt 4,575,600

V. Bankens Virksomhed ved Udlaan og Vexeldisconteringer:

Af det Banken ejede d. 31 Juli 1828, foruden Kasse-Beholdning etc., optage vi følgende Summer:

	Sølv. Rbdl.	ß.	Sedl. og T. Rbdl.	ß.
Udestaaende almindelige Laan, samt i Bco. og Vexler	3,023,434	12	3,099,206	54
De af Banken disconterede Vexler . .	162,273	73		
Imod Vexelobligationer udestaaende			132,063	78
Aktiva, som Banken i Anledning af dens Udlaan er kommen i Besiddelse af			24,701	69

	Sølv.		S. og T.	
For Indlaan var Banken skyldig . .	1,216,580	54	1,523,728	24

Indskud til Aktier udgjorde d. 31 Juli 1828 den Summa 37,400 Rbdl. Sølv.

VI. Sammenligning imellem Bankens Kapital Konto d. 31 Juli 1818 ved Overgangen fra Rigsbanken til Nationalbanken, og 31 Juli 1828.

	Sølv. Rbdl.	ß.	Sedler. Rbdl.	ß.
1818 ejede Banken	1,831,103	44	3,859,756	40
1828	3,054,361	92	1,596,324	14
Altsaa +	1,223,258	51	÷ 2,263,432	26

I Henseende til Formindskelsen maae man bemærke de store Afdrag, der paa Obligationsgjælden have i Mellemaarene fundet Sted.

Indenlandske Efterretninger.

Sidste Torsdag høitideligholdt det kjøbenhavnske Skydeselskab og danske Broderskab Hs. Majsts. Kongens Fødselsdag ved et Diner af omtrent 100 Deltagende, hvorved Selskabet beæredes med deres kongl. Højheder Prindserne Christian Frederiks, Frederik Carl Christians og Frederik Ferdinands høje Nærværelse. Ved denne Lejlighed gjordes et, som det synes, meget heldigt Forsøg paa at forskaffe os en Kongesang, lig den med hvilken Englændere, Østerrigere og flere Nationer hilse deres elskede Fyrster. De Fordringer, man kan gjøre ved saadan Sang ere, at den maa være almeenfattelig og kort, og til en yndet Melodie, og disse Fordringer synes fyldestgjorte, ved følgende: „Dannerfolkets Kongesang. Til Nationalmelodien: Kong Christian stod etc."

Kong Frederik velsigne Gud,
Det er vor Bøn!
Beskjærm hans Dage, milde Gud!
Gjør Du Ham hædret, stor og prud,
Fra Ham gaae Held og Retfærd ud
For Danmarks Søn!
Hans Daad gjenstraale fjern og nær,
Sit Folk han evig blive kjær,
Og Danmarks Held for stedse vær'
Hans bedste Løn!

Kong Frederik velsigne Gud
Og al Hans Slægt!
Din Fred omgjerde, store Gud!
Hver Green, som gaaer fra Stammen ud,
Forund Du dem, til sildigst Skud,
Din Varetægt.
Da vidne stolt, fra Nord til Syd,
Til troe hengivne Danskes Fryd,
Om Fredriks Værd og Kongedyd
Hans bolde Slægt!

Den 3 Jan. døde i Kjøbenhavn Frederik Ludvig Holbøll, Dannebrogsmand og Ridder af Dannebrogen, een i sit Fag sjelden Mand.

Han er født den 14 Octbr. 1765 paa Frydenlund i Sjælland, hvor hans Fader var kongl. Gartner og Slotsforvalter. Han fulgte sin Fader i Embedet 1788, blev ansat ved Universitetets botaniske Have som Gartner 1793 og gjorde samme Aar en Reise til Holland og England, 1809 blev han Dannebrogsmand og siden Ridder af Dannebrogen. Hans Fortjenester af den kongl. botaniske Have ere særdeles store. Under hans Pleje kom den til en saadan Fuldkommenhed, at den allerede i Aaret 1811 indeholdt flere phanerogame Planter end der findes vildtvoxende i hele Europa. Man kan ikke gjøre sig en bedre Forestilling om den store Aarvaagenhed og Flid, der paa hans Side maatte anvendes, naar Alting skulde holdes i tilbørlig Orden, at allerede i det anførte Aar, altsaa for atten Aar siden, Haven var i Besiddelse af en saa betydelig Samling af Alpeplanter, at næsten ingen anden botanisk Have i den Henseende kan maale sig med den, og at dens Tilstand i det Hele var saaledes: omtrent 3000 Planter stode i fri Luft; omtrent 100 stode ude fra den Tid Frosten ophører til den igjen indfinder sig, 1500, som taale fri Luft saalænge Temperaturen ikke er under 3 Grader, stode den øvrige Tid i det saakaldte capske Huus; 200 der fordre samme Temperatur som Alpeslægten, havde Plads i Alpehuset, og udførtes ikke førend Temperaturen var 3 Grader, og 1000 der hørte til de saakaldte Varmehuse, det vil sige, som kræve i det mindste 8 Graders Varme. Alle hine Værter ere saa fortræffeligt ordnede, at det ved hver Vært anbragte Nummer henviser til den Reichardske Udgave af det Linneeiske System med Tilføjning af de siden 1779 bekjendt blevne Planter. Prof. og Ridder J. W. Hornemann har sat den Afdøde følgende Minde: „hvad han var for sin Kunst og sin Videnskab, erindre med Savn hans Kunstbrødre og Botanikens Dyrkere, hvad han var som Fader og Broder føle dybt hans efterladte Børn og Søster; hvad han var for mig og for den Have, vi i 28 Aar enigen bestyrede, venter jeg aldrig erstattet."

Blandede Efterretninger.

De franske Omnibus. Bestyrelsen af de Kjøretøjer, som kaldes Omnibus, har den 15de December forrige Aar aflagt sit offentlige Regnskab. Deraf udfaaes for det halve Aar (eller egentlig 6 Maaneder og 4 Dage, nemlig fra 11te April til 15de October) en Dividende af 9 pCt. Dette Udfald er et Beviis paa, at ethvert Foretagende, som svarer til den store Folkemasses Fornødenheder, stedse kan gjøre Regning paa lykkelige Resultater. Der gaves Omnibus i Nantes siden 1826, uden at tale om de Karosser til 5 Sous, som allerede vare i Brug i det syttende Aarhundrede, og igjen bleve bragte i Gang af Hr. de Montmerqué. I November 1826 henvendte Stifterne af dette Foretagende sig fra Nantes til Hr. Delavau, angaaende Autorisering til at oprette lignende Transportmidler i Hovedstaden, men uden Virkning. En Societets=Contract med en Kapital af 500,000 til 2,000,000 Franker, alt efter Operationens Fornødenheder, blev underteanet i Nantes i Juni og i Paris i August 1827. Dette Societets Virksomhed skulde, naar det kom i Stand, udstrække sig nærmest til Paris, dernæst ogsaa til Bordeaux, Lyon, Marseille, Rouen etc. Efter nærmere Prøvelse opgav man dog Sagen med Hensyn til de tvende sidstnævnte Steder. Brugen af disse Vogne begyndte i Bordeaux i samme Aars October Maaned; men i Paris blev den ikke autoriseret førend Hr. de Beleyme kom til Politipræfecturen. En Ordonnants af 30te Januar 1828 tillod at sætte hundrede Vogne i Omløb. Dette Antal er ikke blevet naaet, og endog nu existere i Activitet kun 89 saadanne Kjøretøjer med 821 Heste. Antallet af de udstædte Actier, hver paa 1000 Franker er 1232 og desuden endnu 120 ubetalte for dem, der føre Forretningerne, altsaa idethele 1352. Denne først i Nantes opkomne Brug vedbliver at existere, men derved har et Tab fundet Sted af 7431 Franker 39 Centimer; i Bordeaux har den Nødvendighed at dirigere de Vogne, som betjente denne Stad, til Hovedstaden, tilligemed Omkostningerne ved deres Indretning, foranlediget et Deficit af 20,666 Franker 81 Centimer; i Lyon, hvor man først nylig har gjort Begyndelsen, er medgaaet 4063

Franker 20 Centimer. Altsaa udgjør den hele Summa af Tabet 32,255 Franker 40 Centimer. Derimod er den rene Indtægt af Anstalten i Paris 152,448 Franker 20 Centimer; der har altsaa været 120,192 Franker 80 Centimer at fordele iblandt Actiehaverne. Middeltallet af de Vogne, som have været i Virksomhed, udgjør 40 daglig, af hvilke enhver har transporteret 310 eller idethele 12,400 Personer, saa at alle tilsammen fra 11te April til 15de October have befordret 2,530,624 Personer. De rigeste Indtægter gave Søndagene og Torsdagene. I det anførte Tidsrum ere kun 28 Heste døde af Sygdomme. Paa Indkjøbet af Heste ere anvendte 466,000 Franker, altsaa noget under 600 Franker pr. Hest; Fouragen for hver Hest (i 204 Dage) har kostet 275 Franker, Beslag og anden Udgift 24 Franker, og hver Vogns Vedligeholdelse 730 Franker.

(Lit. Bl. d. B. H. 362.)

Fra Spanien er den agtede Naturforsker og Botaniker Johan Pavon tilkjendegivet, at han maa søge sin Purification. 7 Aar har han opholdt sig i Perus Skove, Bjerge, Ørken-Egne, og derfra under Carl 4des Regjering bragt til Spanien uvurdeerlige Samlinger af Planter, Træer, Barksorter etc. og en Mængde paa Stederne gjorte Aftegninger. Da han med utrættelig Flid har i 20 Aar arbejdet paa sit pragtfulde Værk: **Flora Peruviana,** og skyer Omgang med sin Videnskab, for ene at beskæftige sig med Mennesker, saa er det ubegribeligt, hvad der har kunnet gjøre ham mistænkt i Regjeringens Øine.

Den i Madrid levende Hertuginde af Alagon, Enke efter den berømte Greve af Aranda, der under Carl 3die var Statsminister, en Dame af 66 Aars Alder, er behæftet med en mærkværdig Idiosyncrasi. Saasnart et Uveir nærmer sig, mister hun Tale-Evnen, og faaer den ikke igjen, førend efter en aatte Dags Tid; imidlertid holder hun Sengen. Personer der ofte komme til hende ere vante til at see hende, naar et Uvejr trækker op pludseligen at standse i Talen, og ved Tegnsprog, saa snart som det organiske Sprog ophører, fortsætte hvad der tales om.

Ifølge en Skrivelse fra Madrid af 18 Dec. sætter det kongelige Museums Pragt og Skjønhed enhver Fremmed, som besøger denne Stad, i den største Forundring, og gjør, at han maa beklage, at Udlandet, ja hvad der endnu er mere saa mange Spaniere selv, kun vide lidet eller intet af at det existerer. Det var efter Carl den 4des Befaling det skulde bygges, med Bestemmelse for de skjønne Konsters Studium. Bygmester Don Juan af Villanueva, som overdroges at bygge det, fuldbragte det, begejstret af Hengivenhed for sin Konst, og af Nationalstolthed, og det er et Værk der forener Pragt med Hensigtsmæssighed og Smag. Det Hele danner en retvinklet Figur, hvis forreste Façade holder 378, og med Sidefløjene 680 Fod i Længden. Det gjør strax et behageligt og majestætisk Indtryk paa Tilskuerne. I det Indre er der strax bag ved Hovedindgangen en Rotunde, hvis hvælvede Loft ender sig i en Ring af 10 Fods Gjennemsnit, og tjener til Forværelse for to paa Siden liggende Sale, enhver af 141 Fods Længde, 36 Fods Brede. Denne prægtige Bygning leed desværre betydeligt under den franske Invasion, ved at bruges til Andet end efter dens Bestemmelse, og Tagets slette Tilstand lod Regnen frit Spillerum. Ferdinand 7de gav, ved sin Regjerings Tiltrædelse, strax 24,000 Realer til fornøden Instandsættelse, og befalede derhos, at alle Malerier af Betydenhed paa de kongl. Slotte skulde samles, og i dette Museum opstilles. Det kan endnu ikke vides, hvor stort Antallet bliver paa de Konstværker, som det vil komme til at indeholde, naar først alle Sale ere blevne satte istand til at optage dem, men det vil sikkert ikke blive under 2,000, blandt hvilke Mesterstykker af alle Skoler.

I Natten mellem den 11te og 12te Jan. d. A. befandt fire Studenter fra Tübingen sig i en Gjæstgivergaard i Urach. Efterat de højst sandsynligen havde nydt lidt vel meget af det Gode, fik de Lyst til endnu ogsaa at besøge et andet Værtshuus, omtrent en Fjerdingvej derfra. Da de ankom dertil, fandt de Huusdøren lukket og Ejeren ikke tilbøjelig til, strax paa deres larmende Banken at lukke op. Uden videre sprængte de ikke blot denne Dør, men ogsaa en anden ind til

det Værelse, hvori Værtinden sov. Enten nu Døren, som man vil vide, faldt denne Kone paa Hovedet, eller en grændseløs Alteration var Skyld deri; kort — saa meget er vist, at hun i samme Øjeblik opgav Aanden. Der opstod Allarm, de kaade Ynglinge bleve grebne, og befinde sig nu i Rettens Hænder i Urach.

Med Understøttelse af Kongen af Sachsen foretog Professor Gustav Seyffert sig en videnskabelig Reise igjennem Tydskland, Italien, Frankrig, England og Holland, hvorfra han for nyelig er tilbagekommen. Han har anmeldt at begynde igjen sine Forelæsninger ved en Cursus over den ægyptiske Archæologi og den ægyptiske Litteraturs nærværende Standpunkt i Europa. Under hans næsten treaarige Ophold i Udlandet har han undersøgt næsten alle i Europa værende offentlige ægyptiske Museer og Bibliotheker med Privatsamlinger, og bragt for Lyset en stor Mængde mærkværdige ægyptiske Skrifter, og hidtil ubekjendte koptiske Manuskripter, af hvilke mange have en Alder af 2200, 2400, 2600, 2800, ja endog 3300 Aar. Den af ham medbragte Samling, som tæller mere end 10000 Nr. i 21 Foliobind, er saa meget mærkværdigere, da den for største Delen bestaaer af Gjennemtegninger og Aftryk, hvorved særdeles Masser og Substantser ere anvendte, og Afstøbninger i Gibs, som have Originalernes Værd. Iblandt de sidste er ogsaa en Afstøbning af den berømte Indskrift af Rosette. Da disse Olddokumenter, hvis Afziffring er at ansee som en af de vigtigste Opdagelser af det nittende Aarhundrede, ere for største Delen af historisk Indhold, saa vil deres Tid efter Tid tilvejebringende Bekjendtgjørelse til Udvidelse af den ægyptiske Litteratur, i hvis Gjenoplivelse en stor Deel af det dannede Europa tager Deel, ikke bidrage lidet til Historiens og andre Videnskabers Opklarelse.

Professor Dct. Haenel, som fra Aaret 1821 har været paa videnskabelige Rejser igjennem Sveits, Frankrig, Spanien, Portugal, Italien, Sicilien, Holland, England, og Skotland, til Undersøgelser i disse Landes Bibliotheker, saavidt de gamle Love angaaer, er kommen tilbage i Midten af forrige Aar. Resultatet af hans Reise bestaaer i: en kritisk Benyttelse af alle de Haandskrifter, der kunde være at faae, hvorved flere Inedita ere bragte for Dagen, og en nye kritisk Udgave af denne Ret er gjort muelig; fremdeles i en fuldstændig Benyttelse af Haandskrifter i den vestgothisk-romerske Ret, hvorved og mange hidtil ubekjendte Bearbejdelser af denne Ret i Middelalderen ere bragte for Dagen, paa hvis Udgave han allerede arbejder; i Afskrifter af flere ej hidtil udgivne Skrifter af den græske Ret, i Samlingen af mere end 100 Kataloger over Haandskrifterne i de af Hr. Prof. Haenel undersøgte Bibliotheker, hvis Afskrifters Trykning er begyndt, da de for største Delen ere utrykte, eller omtrykte og sjeldne.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208		à
Species 2 0		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52¼	52½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	85¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96½	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¼	61½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 12.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 Februar 1829.

Samfundet til den danske Litteraturs Fremme.

Tirsdagen den 3die Februar sidstleden blev en Generalforsamling holdt. Samfundets Formand Hr. Excellence Hr. Overkammerherre, Overhofmarschal v. Hauch, Ridder af Elefanten, Storkors af Dbr. Dbm. etc. etc. aabnede Mødet og indledede Forhandlingen ved nogle Ord af Indhold: at Nationens almindelige Festdag, dens elskede Regents vor allernaadigste Konges Fødselsdag som den Dag, paa hvilken Samfundet blev grundlagt, var bestemt som Tidspunktet for Beretningers Aflæggelse om Samfundets Virksomhed og Fremskridt, hvorfor dets Love anordnede at samme Dag eller den efter Omstændighederne nærmest belejlige Dag skulde en Generalforsamling holdes, og Opfyldelsen heraf var Øjemedet for Mødet; hvorefter Hs. Exc. overdrog Samfundets Secretair Etatsraad Thaarup at oplæse den Udsigt over Samfundets Virksomhed og Fremskridt, som saaledes var at forelægge, tilligemed Resultatet af Regnskabet. Denne Udsigt bringes til offentlig Kundskab.

„Samfundets første Aar hengik deels med at voxe i Styrke eller i Medlemmers Antal, da det uden Midler, pecuniaire og intellectuelle, ej kan virke, deels med at faae Love og Regulativer forfattede og dets Organisation fuldført. Ved Aarets Udgang, nemlig under 21 December 1827 erholdtes allernaadigst Confirmation paa de §§ af Lovene, som angaae Sikkerhed for Lovenes Overholdelse og for Samfundets Formues Anvendelse efter dets Formaal, og dens Overgivelse til stedsevarende offentligt Brug i det mulige Tilfælde af Samfundets Ophævelse.

I det andet Aar, hvorom Beretning nu gives, havde det Anledning til at virke noget til dets Øjemed, og dette bestaaer i:

1. Det modtog en Forestilling om Bidrag til Professor Nyerups Udgave af Peder Lolles Ordsprog, da Subskriptionen paa samme ej havde havt det Udfald, at Forlæggeren kunde blive skadesløs, uagtet Hr. Professor Nyerup havde aldeles renonceret paa Honorar for sit Arbejde ved dette vigtige danske Sprogværks Udgave. Samfundet tegnede sig for et Bidrag af 100 Rbdl. Sedler. Det betingede sig dog for Bidraget 20 Exemplarer, for derved at befordre et andet Øjemed, nemlig, ved at afgive et frit Exemplar til de bestaaende offentlige Stifts- og Amtsbibliotheker at vise, hvorledes Samfundet ønsker at benytte de Lejligheder, der kunne forekomme til at tjene dem. Saaledes bevirkedes Udgaven, og til saadanne Bibliotheker ere Exemplarer affendte; dog har Selskabet 5 Exemplarer liggende, det ene for at forblive ved Selskabet, og de 4 for mueligen opstaaende nye Provincialbibliotheker, eller anden Disposition efter Omstændigheoerne. (Repr. Møde 2 Sept. 1828.)

2. Under 20 Nov. 1827 udsatte Samfundet for den bedste Besvarelse af det Prisspørgsmaal:

„Hvorledes har af det fælles Modersprog, det Islandske, Skriftsproget uddannet sig i de nordiske Riger, og i Særdeleshed i Danmark?" en Præmie af 100 Rbdl. Sølv, og for den Afhandling, som tilkjendtes Accessit, en Præmie af 50 Rbdl. Sølv. Repræsentanterne fandt siden rigtigt, i Hensyn paa Vigtigheden af bemeldte udsatte Prisspørgsmaal, at forlænge Tiden, inden hvilken Afhandlingerne skulde være indkomne, til 1828 Aars Udgang, hvorom Bekjendtgjørelse af 2 Juli 1828 udgik. En Afhandling er indkommen med Motto: „Flest frumsmíd stendr til umbótar". Skriftkommissionens *) Betænkning indeholder foruden nogle Bemærkninger den Bedømmelse: „at dette Skrift, der er udarbejdet med umiskjendelig Flid og Nøjagtighed, vidner om Forfatterens Lærdom og Grundighed, og indeholder en tilfredsstillende Besvarelse af det udsatte Prisspørgsmaal." — — „Det maae i enhver Henseende ansees for fuldkommen værdigt til at tilkjendes den af Samfundet udsatte Priis."

*) Skriftkommissionens Medlemmer vare Dhrr. Etatsraad og Prof. K. L. Rahbek, R. af Dbr., Professor Rask, Professor, R. af Dbr. Rafn, Professor R. af Dbr. Nissen, Dct. N. David. Samfundets Love §§ 7. 12. 13. 14. 15. oplyser hvad der gjelder denne Kommission. Ved Prisopgaver kan man ikke bekjendtgjøre, hvilke Mænd der maatte være Medlemmer af Kommissionen, ligesaa lidt som hvo der maatte være Samfundets Secretair til den Tid, der bestemmes for Afhandlingernes Indsendelse. Det er en saare let Sag at faae det at vide naar Tid er; og det maa vel ansees at røbe fjendtligt Sindelag, eller være Fornærmelse, naar man yttrer Tanke om, at et hæderligt Samfunds Organisation skulde være saa slet, eller dets Bestyrelses Medlemmers Forretningsduelighed skulde være saa aldeles ingen, at der ej var eller blev sørget for fremkaldte Afhandlingers Overgivelse til Mænd, i eller udenfor Selskabet, af de erkjendte Egenskaber (Upartiskhed og Sagkyndighed m. m.), der fordres til Bedømmelsen. Man har seet trykt en fjendtlig, og en fornærmende Yttring (den sidste fra en agtværdig Lærd, der vist næppe vilde have hensat den, naar det havde behaget ham først at gjøre sig bekjendt med Samfundet); derfor denne min Bemærkning.

(Dette Blads Redactør.)

3. Ved den højtidelige Anledning, som Formælingen imellem deres kongl. Højheder Prinds Frederik Carl Christian og Prindsesse Wilhelmine Marie frembød, kom under Overvejelse: hvorledes Samfundet paa den meest passende Maade, dets Virkekreds tilstedede, kunde vise sin Deltagelse i de Glæder og den almindelige Jubel, som den høje Fest fremkaldte. Det blev besluttet, at udsætte en med dets Øjemed overeensstemmende Prisopgave, og at gjøre Dagen den 1 November til Tidspunktet for Indsendelsen af de Afhandlinger, som derved maatte fremkaldes til Literaturens Berigelse. Skriftkommissionen afgav sin Betænkning, Professor Nyerup paatog sig efter Anmodning Udarbejdelsen af det Program, hvormed man vilde ledsage Opgaven, og til Programmet føjede Bestyrelsen det Fornødne om Momenterne for Prisopgaven m. M. Af dette lidet Skrift bleve 1000 Exemplarer trykte til 1 November og tildeels uddeelte; ligesom Prisopgaven blev bekjendtgjort i Aviserne, og i Literaturtidenden. Nogle Exemplarer ere endnu tilovers ved Samfundets Secretairiat, hvor de kunne faaes.

Præmien blev bestemt til 200 Rbdl. r. Sølv for Prisopgavens bedste Besvarelse og for den Afhandling, som tilkjendes Accessit 100 Rbdl. r. Sølv, foruden at Samfundet i fornødent Tilfælde vil understøtte Afhandlingernes Trykning. Uagtet Prisopgavens Besvarelse maa antages at kunne fremkalde flere Bearbejdere, end den af Samfundet først udsatte vigtige, men Færres Fag vedkommende Prisopgave, som det dog havde det Held at see fyldestgjørende bearbejdet, blev Præmiens Bestemmelse dog større; tildeels af den Grund, at Samfundets Resourcer vare tiltagne.

Antallet af Selskabets contribuerende ordentlige Medlemmer i Aarets første Qvartal, efter den trykte alphabetiske Fortegnelse af 5 Marts 1828, var 134. I Aarets Løb til nærværende Dag har Samfundet faaet i alt 11 nye Medlemmer (to idag Indgaaede medregnede), derimod mistet ved Dødsfald 5, nemlig den bekjendte Zoolog Regi-

mentsqvarteermester Faber (9 Marts), Hs. Exc. Greve v. d. Schulenburg (d. 29 Marts), Boghandler Schubothe (d. 4 August), Justitsraad og R. af Dbr. Fischer (11 December), og Justitsraad Th. Eich. Bartholin (d. 12 Januar dette Aar). Ved Udmeldelse ere fire udgaaede, og saaledes er Tallet for Øieblikket 136. Af disse havde Hr. Conferentsraad Pedersen, dansk Minister-Resident ved de nordamerikanske forenede Stater, Command. af Dbr., betalt for 5 Aar forud paa engang. Paa den trykte Medlemsliste har man ogsaa anført en Mand, der nu paa tre Aar har givet et Contingents Bidrag under Mærket F. Han har indfundet sig aarligen hos Samfundets Secretair med sit Bidrag, og lovet at vedblive, og paa Spørgsmaalet, om han ikke vilde samtykke i at nævnes, svarer han: „Han glæder sig ved Samfundets Tilværelse, dets skjønne Formaal, dets Udsigter, og det er fordi han er en simpel og læg Mand han ikke vil have sit Navn nævnet, for et ringe Bidrag, der kun i Forbindelse med mange flere lige, kan befordre Samfundets Øjemed."

Efter det aflagte Regnskab for Aaret 1828 har Samfundets Indtægter og Udgivter været følgende:

	r. Sølv. Rbd.	ß.	S. og T. Rbd.	ß.
1. Fra det Classenske Fideikommis	100.	=		
2. Af Hr. Greve A. W. Moltke til Bregentved, Deputeret i det kongl. Rentekammer, og for Finantserne, St. af Dbr. og Dbm. etc. som overordentligt Medlem	50.	=		
3. Af Selskabets ordentlige Medlemmer det bestemte Contingent			531.	=
4. Kjøbt kongl. Obligationer, hvis Beløb beregnes her i Sølv imod Udgivt i Sedler og Tegn	400.	=		
5. 1 Aars Renter af samme 16 Rbd., samt Renter fra Sparekassen	19.	80.	5.	90.
Er	569.	80.	536.	90.

	r. Sølv. Rbd.	ß.	S. og T. Rbd.	ß.
Dertil til Beholdning og Restancer fra 1827	150.	=	359.	88.
Er	719.	80.	896.	82.
Lignet mod Udgivten har Regnskabsføreren tilgode . .	4.	24.		
Balance	724.	8.	896.	82.

Udgivten har været:

	r. Sølv. Rbd.	ß.	S. og T. Rbd.	ß.
1. For Protokoller, Papir og slige Contoir-Nødvendigheder . . .			10.	20.
2. Porto			1.	87.
3. Bekjendtgjørelser i Statstidenden og Adresseavisen			5.	93.
4. Budet for Opvartning og Inkassation . . . . Ham udbetales 30 Rbd. Sedler aarligt i Løn, og 4 ß. af hver Rbd. som indkasseres.			51.	36.
5. Inventarium, Signetets Forandring			4.	32.
6. For Trykning af Medlemslister, og Aarsberetningen om Samfundet for 1827 . . .	4.	=	33.	90.
7. For Trykning af det af Professor Nyerup forfattede Program til Prisopgaven i Anledning af den høje Formæling 1ste Novbr. 1828	44.	24.		
8. Sammes Indbinding og Hæftning			31.	32.
9. Understøttelse til Udgaven af Peder Lolles Ordsprog			100.	=
10. Smaae Udgivter til Lys ved Repræsentantmøder, til Værelsers Opvarmelse etc.			17.	30.
11. For de to kongl. Obligationer, hvis Beløb i Sølv under Indtægten er anført, betalt . .			342.	=
Er	48.	24.	598.	36.
Beholdning	675.	80.	298.	46.
Balance	724.	8.	896.	82.

Af Beholdningen er contant i Cassen 39 Rbd. 46 S. og T. I Sparecassen staaer, som indsat efterhaanden ligesom Indtægten er falden, 275 Rbd. 80 ß. Sølv og 130 Rbd. S. og T.

Selskabet ejer kongl. Obligationer af Beløb 400 Rbd. Sølv.

Efter Samfundets Love §. 21 skal en Fjerdedeel af Samfundets fulde aarlige Indtægter være bestemt til at oplægges til et fast Fond.

Beløbet var:

	r.	S.	Sedler.	
For 1827	38.	48.	140.	=
For 1828	42.	44.	134.	22.
I alt	80.	92.	274.	22.

som ere indbegrebne i den fornævnte Beholdning.

Efterat denne Udsigt var given, aabnedes den med hin Devise betegnede Seddel, hvorved befandtes, at Hr. Seminarielærer Niels Matthias Petersen var Forfatter af den indkomne Afhandling, der blev tilkjendt den udsatte Præmie.

Endeligen skred man til Forhandlinger, Samfundets indre Anliggender vedkommende, saasom Valg af sex nye Repræsentanter istedetfor de sex, som ifølge Lovenes 12 §. udgaae efter den foretagne Lodkastning m. m.

Dette Blads Redacteur tillader sig at gientage nogle Bemærkninger, som han har for et Aar siden fremsat dette Samfund vedkommende.

„Fædrenelandet har mange videnskabelige Samfund, der fremme den danske Litteratur paa forskjellige Maader, meest for enkelte Videnskabsfag, og næsten alle bestaaende af Lærde, der ved videnskabelige Arbeider ville virke med hinanden til de vedtagne Diemed. Af disse forskjellige Samfund have det kongelige Landhusholdnings-Selskab, Selskabet for Naturlærens Udbredelse, og det nordiske Oldskriftselskab en saadan Organisation, at det gjelder om en Forening af Lærde og Veldædige, de Førstnævnte, færrest i Antal, for med Raad og Daad videnskabeligen at virke; de Sidstnævnte, i Antal de Fleste, for især med Pengebidrag og praktisk Virksomhed veldædigen og patriotisk, som Videnskabernes Venner, at

virke, samtlige til et stort Maal: Videnskabernes Fremme. Hvad der saaledes gjelder om Arbejder til de Videnskabers Tarv, der ligge inden for de nævnte tre Selskabers Virkekredse, gjelder om Arbejder for Videnskabernes Fremme i Almindelighed, forsaavidt det nye Samfund angaaer, om hvilke Beretningen ovenfor er optaget. Paa hvilke hensigtssvarende Maader Samfundet vil virke, er i dets Loves 1ste §. opgivet, saasom: a) ved at bidrage til Afhandlingers Trykning, som en eller anden Forfatter kan have liggende færdige, men ved Omstændigheder er hindret fra at faae udgivet; b) ved at fremme Værkers Fortsættelse, som hidtil ved Omstændigheder har været standset; c) ved at besørge smukke Udgaver af nogle af vor Nationalliteraturs ældre Frembringelser — eller d) ved at udsætte Præmier for nye danske Skrifters Udarbejdelse — o. s. v. Der skal store Midler til at opnaae noget Stort, eller Meget af det Tilsigtede; eller, ere Midlerne smaae, medgaae desto længere Tid, eller det der udrettes kan kun blive lidet; men den Tanke var den herskende, ved dette Samfunds Grundlægning: ogsaa det Lidet kan gavne, og under gunstige Omstændigheder fremvoxe."

De to Beretninger, som nu for 1827 og 1828, de to første Aar af Samfundets Tilværelse ere fremlagte for Publicum, vise hvorledes det har søgt at virke til dets Formaal i Forhold til dets Evner. Det har vundet mange Medborgeres Bifald og Tiltrædelse, og Udsigterne for Fremtiden ere gode. Det aarlige Bidrag er kun ringe. Ved denne Lejlighed tilføjes, at Samfundets Love og Liste over dets Medlemmer kan erholdes hos det Secretair Etatsraad Thaarup, i hans Bopæl Klædeboderne 102, eller paa Dagens Contoir, Stormgaden 204; paa sidstnævnte Sted, imellem Kl. 12 og

---

Et nyt Udtryk.

I en Anmeldelse af Statsraad Krogs Jordefærd, indført i den norske Rigstidende No. og derefter i Dagen No. 284 f. A. hedder det „I Kirken holdtes inden Jordfæstelsen, Ligtale etc." Indsenderen heraf har efterslaaet i

Kongl. Danske Videnskabers Selskabs Ordbog og fundet der Jordfæster og jordfæstet, men ikke Jordfæstelse. Betyder dette Udtryk det samme som Fæstelse til Jorden, i Analogie med jordfast (f. Ex. jordfaste Pæle) saa forekommer det ham temmelig upassende; thi et Lig fæstes jo ikke til Jorden, og Meningen kan dog vel neppe være andet, end efterat Liget var nedsænket i Graven.

Meel paa brændt Saar.

Dr. Michael Ward i Manchester fraraader alvorligen, paa brændte Saar, frembragte af hvilkesomhelst brændende eller hede, faste eller flydende Legemer, at anvende Linimenter, Salver eller andre Smørelser, der indeholde Olie, da han anseer dem i deslige Tilfælde særdeles skadelige og forligesom at give Ilden Næring. Derimod anpriser han høiligen Anvendelsen af Meel, paa følgende Maade: Den Syge bringes, saa hastigt muligt, i en Seng eller paa en Sopha, Klæderne aftages ham, og ved Hjælp af et sædvanligt, med temmelig store og mange Huller forsynet, Kjøkkendørslag anbringes paa de brændte Steder, i Mængde og med Hurtighed, Meel, ovenpaa hvilket lægges tørt reent Linned og Sengeklæder eller anden Beklædning, der formaaer at holde den Syge passende varm, men ei hed. Den første Virkning er sædvanlig en pludselig Ophør af Smerte. Saasnart denne paany indfinder sig, løsnes lemfældigen og aftages Bandagen fra de smertende Steder, hvorved man dog maa undgaae at borttage andet Meel, end det, der ligger løst. Ved Dørslaget strøes derpaa lige og rigeligen Meel paa de smertende Steder, som forhen. Strøningens Varighed bør rette sig efter Heftigheden og Graden af Smerten, og Dr. Ward erklærer, at man baade ved den første og flere af de følgende Strøninger bør stadigen holde ved, indtil de angrebne Dele blive noget rolige, eller ere blevne belagte med $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ Tomme (?) tykt Meel. Derpaa anlægges Bandagen, som forhen. Saasnart Smerte eller Uroe begynder at indfinde sig, gjentages sam-

me Fremgangsmaade een, to, tre Gange daglig eller saa ofte det behøves, og saaledes vedbliver man, om behøves, i de første 2 — 3 Uger, eller indtil den Periode i Sygdommen indtræder, da det vil være nødvendigt at føie noget til Melet. Ward har da fundet en Blanding af Calamina praeparata og Meel fuldkomment at svare til Hensigten, i det han først sætter 1 Deel Calamina til 3 Dele Meel og, efter Virkningen, efterhaanden forøger Forholdet af Calamina til lige Dele, og tilsidst, naar Saarene ere nær ved at tilheles, bruger Calamina alene, ovenpaa hvilken dog lægges et med Ceratum calaminæ meget tyndt strøget Stykke Lærred.

(Eyr.)

Indenlandske Efterretninger.

Østersfiskeriet mellem Frederikshavn og Skagen er meget bekjendt. „Vore Østers herfra ere meget større end de norske, men have, efter Nogles Mening, ej saa behagelig Smag. Fiskeriet er et Regale, og bortforpagtes til Fordeel for den kongl. Kasse; den aarlige Afgivt er for nærværende Tid 195 Rbd. Sølv; og til det kongelige Kjøkken 30 Tdr. Østers, hvoraf hver indeholder 600 Stykker. Østersbankerne ligge mellem den uden for Frederikshavn liggende De Hirtsholmen, og Skagen, som og nogle Banker ere tæt sønden Hirtsholmen, dog de rigeste ligge $\frac{3}{4}$ Mile sydost for Skagen, paa nogle ere 9 til 10 Favne dybt Vand, paa andre 5 til 6. Fra 1 Maj til 1 Sept. maa der ej skrabes. Bemeldte Fiskeri drives med 19 store Baade fra Aalbek, og 4 fra Skagen, hver besat med 3 Mand. Forpagteren betaler for Tiden 1 Rbd. à 1 Rbd. 32 ß. pr. 100 Stkr. at skrabe, hvilken Betaling deles saaledes, at Ejeren af Baaden, Ejeren af Skraberne, og Fiskerne faae hver en lige Lod. Hver Baad bruger 6 Skrabere, af hvilke de 3 gaae med 30, og de 3 med 26 Favne Toug efter Baaden. Den Skraber, jeg besaae, bestaaer af en to Alen lang Jernramme, hvortil var hæftet et Næt, over Ringen var en Jernbøjle med et Øje, i hvilket Tou-

get fæstedes, der fiskes allene med Nordvest- og Sydvestvind Bramsejlskuling. Strøm fra Sydvest giver de fleste Østers. Den sædvanlige Fangst med en Baad er 300 Stkr. om Dagen; hver af de 19 Baade fra Aalbek har i Foraaret 1827 engang, da de bleve paa Bankerne Natten over, fisket omtrent 2000 Østers i to Dage, men denne var en usædvanlig riig Fangst. I Aaret 1826 udførtes 314 Tdr. Østers, hvorved dog maa komme i Betragtning, at der 1825 ej blev skrabet. Et Interessentskab afsendte 1820 en Ladning Østers til Libau, men Expeditionen svarede ej Regning; senere ere flere Ladninger sendte til Reval, men ofte med Tab, da der maa svares 35 Rubler i Told." (Af den interessante og indholdsrige Beskrivelse over Hjørring Amt, af Kammerjunker og Amtsforvalter A. C. Brinck Seidelin, som nyelig er ukommen.)

Blandede Efterretninger.

Digterlidelser. En Digter af den ældre Skole, som endnu læses med Behag, er den for kort Tid siden afdøde L. F. G. v. Goecking. Mærkelige ere hans Lidelser, som Olding, hvilke han beskriver i et Brev til sin Ven, Hofraad Schultz af 11 April 1816, der tillige viser os, hvormeget Tydsklands Indbyggere have maattet døje under den franske Krig. „Ved Krigens Udbrud 1806 skriver G., havde jeg intet Haab om et godt Udfald, og kunde, ved min temmelig nøje Kundskab om Menneskene og Tingene, som det kom an paa, umueligen have det. Dette ydede mig den Fordeel, i det mindste at føje nogle Anstalter mod den befrygtede Ulykke, men vist nok havde jeg ikke tænkt mig den saa pludseligen og saa stor. Min Kone og en Søsterdatter paa 18 Aar, som jeg opdrog, sendte jeg ud af Landet, og de kom først efter Tilsiterfreden tilbage. Jeg blev ganske allene i Berlin; thi min Datter var allerede udenlands gift. Som Formynder for den yngste Prindsesse af Curland maatte jeg besørge Indqvarteringen i Prindsessens Gaard, som Commandanten, General Hulin, under sit hele Ophold der beboede. Jeg opholdt mig Dag og Nat i denne Gaard, og gav min egen Bolig til Priis. Lykkeligviis havde jeg ikke fornyet Leiecontracten; denne var udløben med Juni 1807. Men indtil den Tid maatte jeg, i Følge en Anordning fra Gouvernementets Side, besørge foruden min egen, den fraværende Eiers Indqvartering. Jeg vilde blevet til en Betler, dersom jeg endnu skulde have baaret denne Indqvartering kun et Aar; thi fra den Dag af, de Franske bleve indqvarterede, fik jeg i to Aar ikke en Daler i Løn eller nød en Skillings Indtægt af mit Gods Gruningen ved Halberstadt. Hertil kom endnu, at min Søn, der tjente som virkelig Capitain i Dragonregimentet v. Wolefer, ved Lübeck, blev tagen til Fange, og, indtil sin Ansættelse i Vestphalsk Tjeneste maatte underholdes af mig. I Begyndelsen af Juli 1807 kunde jeg lykkeligviis forlade Berlin. Jeg gik til Schlesien paa den yngste Prindsesse af Curlands Godser, der vare anbetroede til min Administration. Ogsaa her maatte jeg døje stor Uro og uendelige Fortrædeligheder. Da jeg ikke kunde tilveiebringe den hele i Aaret 1813 fordrede Contribution, blev jeg arresteret af en Commando Chasseurs, slæbt til Grunberg og skulde blive der saalænge i Stokhuset, indtil jeg havde betalt Resten. Men en rig Kjøbmand, som kjendte mig, gik i Borgen for mig, og forstrakte mig siden med den hele Sum, saa jeg kom paa fri Fod igjen. Saasnart de Franske havde forladt Landet, nedlagde jeg den i 14 Aar førte Administration af Prindsessens Godser, og anholdt tillige tre Gange om min Afsked, som Kongen forundte mig paa en høist naadig Maade med en Pension af 1200 Th. Mit Gods i Gruningen havde jeg af Nød tidligere solgt med stort Tab for 5900 Th., som jeg efterhaanden betalte Banquiererne, Brødrene Schickler i Berlin, endskjønt disse vare ædelmodige nok til ikke i ringeste Henseende at presse mig. Men jeg har oplevet endnu to ulykkelige Tilfælde, som vare mig tungere end Forliset af min Formue. Min yngste Søn, der som vestphalsk Vasal, maatte gaae med den franske Armee til Rusland, omkom paa det rædsomme Tilbagetog, og i Dec. 1814 berøvede Døden mig min fortræffelige Kone." — I een af hans i sildigere Aar digtet Elegie fortæller G., hvorledes Kjerli

heden til Digtekonsten avlede hos ham Kjerlighed til Viisdom, hvorledes den bestrøede ham den tornefulde Bane med Roser, og hvorledes han kun derved blev reddet ud af den sørgeligste Virkelighed, at den forslyttede ham til Idealernes Verden.

Den Format, det engelske Blad „Times" sædvanligen har, er et stort Ark, der paa fire Sider har 1 Fod 11½ Tommes Længde, 1 Fod 5½ Ts. Brede, og hver Side deelt i 6 Spalter; altsaa Arket i 24 tættrykte Spalter. Mandagen d. 19 Jan. udgik et Ark, der var engang saa stort, og det Tillægsblad, som ellers undertiden særskilt medfølger, var denne Gang trykt paa Hovedbladet. Dette usædvanlige Blad var istand til at beklæde et Bord, ved hvilket 8 Personer kunne spise deres Middagsmaaltid. Sammes Længde var 3 Fod 10½ Tom., Breden 2 Fod 11 Tom. rhinsk Maal. Denne store Papirflade, der næppe lod sig oversee, bestaaer af 8 Sider med 48 Spalter, trykt deels i Nonpareil, deels i Perleskrift. Man kan regne, at et saadant „Uhyre" af den nyere Trykkekonst kan rumme Indholdet af 50 sædvanlige trykte Octavark. — Det er Stempel-Afgivten, som betales af hvert Nr. af Dagbladene, der foranlediger denne overraskende Storhed af Nummerne.

Miscelle.

Den unge Archæolog Lenormand, der ledsagede den fra Frankrig og Toskana afsendte Kommission af Lærde, skriver blandt andet under 29 August f. A. fra Alexandrien: „At ville beskrive denne Stads Hurlumhej, forunderlige Skuespil, og særegne Sysler, vilde være en reen Umulighed. For en Stad, som Alexandrien, maatte først ganske ny Udtryk skabes, thi de, som vi sædvanlig betjene os af, vilde kun give et falskt, med Virkeligheden i intet Forhold staaende Begreb. Benævnelsen Stad, saaledes som vi forstaaer det, forudsætter Gader, Brolægning, Huse, ja vel endog en Maire og Gensd'armer; men heraf gives der slet intet: det synes som om Menneskene havde sammenhobet sig her paa denne Sandtunge ganske saaledes, som den rene Natur vilde det, og medførte det. Og hvilke Mennesker! hvilken Blanding af de meest ulige, for en Europæers Øine saa fremmede Folkeslag! Her en Tyrk i sin vide Klædning og med sin gravitætiske Holdning; der en Jøde, skjøn som Joseph eller hyklerisk som Caiphas: paa den ene Side den blødagtige Armenier, paa den anden Beduineren med sit vilde Blik, malerisk indhyllet i sit lange hvide Gevandt og ridende paa en Dromedar; Araberens vide Kittel i Contrast med Europæerens Frakke: Ibrahims Soldaters røde Uniform ved Siden af vore Matrosers blaae Trøjer; her en af Guld stivnet høi Officier, som har Slaver med Fakler foran sig, der en Gruppe af beslørede Qvinder og nøgne Børn, der fremvise Billedet paa den højeste Grad af Elendighed. Og denne Blanding vandrende paa ujevne Gader, næppe omgivet af fuldførte Huse, med en Travlhed, en Virvar og forskjellige Sprogs Surren. At finde Lighed mellem en saadan Stad og vore Stæder, var som at søge den mellem Neapel og den thebaiske Ørk. Saadan er Alexandrien i sin Hurlumhejs fulde Virkelighed, og i det ophøjede og burleske Fremmede ved Anskuelsen. Dertil maa man endnu tænke sig, at vi saae Alt dette ved Nattens Frembrud, ligesom gjennem et phantasmagorisk Prisma!

— md —.

Vintersang.

Efter det Tydske.

Og for Din Vinter takke vi
Du, vores Gud og Fader, Dig —
Ei blot for Livets Blomstertid,
Og for Naturens Hvile blid.

I Sølverfarvet, hvid Gevand,
Er Bjerge, Høie, Dal og Land
Bedækked nu af Iis og Snee,
Og Solens Straaler mildere.

Nu Jorden pleier moderlig
Nedlagde Sæd, som blidelig,
I Høsten paa Dit Skaberbud
Skal folde Dine Gaver ud.

Dog stille, hemmelighedsfuld
Du virker i Naturen huld,
Saa planter i det spæde Bryst
En Moder Dydens Haab og Lyst.

— Saa gjør — hvad Andre glæde kan —
En god, beskeden Dannemand;
Gud Herren naadig til ham seer,
Ad Verdens tomme Roes han leer.

Thi vel han veed: ei Verdens Roes
Vi som vor Løn opsøge os;
Og ikkun Herrens Velbehag,
Han agter for den bedste Sag. —

Dog voxe skal vel Dydens Sæd,
Omhegnt af Herrens stille Fred;
Til rige Høst i Livets Tid,
Men rigere i Evighed.

See, Himmelkloders Guddomspragt
Forkynde klart Din store Magt;
Og Olding under Vintersnee
Dit Aasyn haaber snart at see.

Hør: Vinterstormen lyder her,
Saa frygtelig — Du er os nær;
Thi Han Din Tjener er, o Gud!
Udfarer paa Dit Almagtsbud.

Dog glæder Du os, Fader mild!
I Vinterkuld ved Arnens Ild —
Gid at vi da ei glemme maae
De Arme, som i Kulde gaae.

Som haardt maae lide Kulde, Nød,
Og savne maae nødtørftigt Brød —

Som Sygdom bandt til usle Hjem,
Oplad Du Hjerterne for dem!

De ogsaa Dine Børn jo er,
Og Du som Fader har dem kjær;
Hvor Mangen af Din Godhed nød,
Og dog, o Gud! Dit Bud ei lød?

Som Din Natur: snart stræng, snart blid,
Vi ogsaa har vor Hviletid:
Og efter føie Dages Tal,
Vi for Dit Aasyn stædes skal.

Og vækked op af Dødens Baand
I Herlighedens Klædebon,
Vi prise skal Dig Fader! hist,
Og vor Forløser Jesu Christ!

Der verler Vinter ei med Vaar,
Som een Dag svinder tusind Aar —
Du der os giver Fryd og Fred
Unævnelig i Evighed!

E. Mülertz.

Kjøbenhavns Børs, d. 10 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208 à
Species 210
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96½	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¼	61½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 13.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 Februar 1829.

Nikolai Kirke, dens Ælde og Historie, beskreven nogle faa Aar førend dens Ødelæggelse. *)

Da Kirken ligger i den Deel af Staden, som ej i den store Ildebrand i October 1728 blev beskadiget, saa kan den **) fremvise en udvortes og indvortes Pragt fra gammel Tid af, som de tre ved bemeldte ulykkelige Ildebrand afbrændte Kirker bleve berøvede.

Skjønt i sin Orden den tredie Sognekirke i Staden, kan den i Henseende til sine Sirater med Billighed kaldes den fornemste, thi Kirkens konstige og prægtige Taarn tilvejebringer største Anseelse, da det næst Frue Kirketaarn er det højeste og sirligste Taarn i Staden. Kirken er 112 Alen lang udvendig; Bygningen er fra Kirkegaardens Overflade til Taget 25 Alen høj, men til Tagryggen 41 Alen høj; tækket over det Hele med Kobber. Kirketaarnet er til den yderste Ende af Knappen paa Fløjstangen 152 Alen højt, nemlig til Vægtergangen 43 Alen, derfra til Spirets Begyndelse 30 Alen, saa at hele Taarnmuren som bærer Spiret er 73 Alen høj. Det store Spir er i alt 66 Alen højt til den runde Kugle, som hviler paa Spiret, og Fløjstangen med sine Sirater er 13 Alen lang, Fløjet 5½ Alen langt.

I Henseende til Kirkens første Anlæg, Ælde og Skjæbne maa man allerførst vide: at Havnens Vand, eller (om man saa vilde kalde det, Vandet af Gammelstrands overmaade brede Revier) i de ældste Tider gik op paa Stadens side og nedrige Engbund, saa at adskillige smaa Gader og Stræder, som ligge sønden og vesten for Nikolai Kirke ere anlagte paa en opfyldt Strandgrund. Bemeldte Strand gik da lige op til den første St. Nikolai Kirke, som blev bygget paa et Bolværk, eller Pæle nedslagne i Havbredden. St. Nikolai Kirkes Alder og allerførste Bygning er fra først i det 13de Aarhundrede, eller omtrent 1216, og saaledes kan denne Kirke ansees for den allerførste, som er anlagt i Staden ved Søkanten, eftersom Byen har faaet sin Næring af Søfarende, hvilke have helliget Kirken til den katolske Helgen St. Nicolaus, som var alle Søfarendes Patron og Beskjermer paa deres Sejlads og Søreiser; dog var St. Nikolai Kirke paa de Tider ikke bygget paa det Sted, hvor den nu staaer, men noget længere borte paa et andet, nemlig paa Østergade, paa den Gaards Grund Nr. 42 (gl. Matr.), eftersom Vandet af Stranden gik saa høit op paa de Tider.

*) Af N. Jonge i hans Kjøbenhavns Beskrivelse, den utrykte 2den Deel.

**) Nemlig da dette blev skrevet; hvilket naturligviis ved hele Beskrivelsen vil være at erindre.

Om denne første og ældste St. Nikolai Kirkes Bygning bemærke vi følgende: Paa Universitetets Bibliothek, i den Rostgaardske legerede Samling, er et Manuskript, (Nr. 74), hvori siges: at der var et Kapel med St. Nikolai Altere, bygget paa Pæle slagne i Havbredden. Det var Borgernes Sognekirke, indtil den østre Plads af den flade Pustervigs Strand var med stor Bekostning indpælet og Aar 1447 opfyldt, hvorpaa Kong Christopher den 3die, eller af Bayern, fra Grunden oprettede den store Kirke med et højt Taarn. I dette St. Nikolai Kapel og første Kirke vare adskillige Altere, nemlig St. Annæ Alter, St. Antonii Alter, St. Brandani Alter, vor Herre Jesu Christi, og Helligkorses Alter, støttet ved den nørre Kirkedør Aar 1499, 1501. I det danske Magazin, 3 D. S. 206 og 209 anføres et Gavebrev og et Skjøde paa en Gaard og Grund i Kjøbenhavn, samt paa nogle Boder i Dragøe, hvilke Peter Unger, Notarius og Raadmand i Kjøbenhavn, gav Aar 1463 tilligemed sin Hustru Ellen Andersdotter til at stifte et Alter, og en Gudstjeneste ved **Salvatoris**, som og kaldes St. **Brandani** Alter paa Nikolai Kirkes nordre Side. Til denne St. Nikolai Kirke have mangfoldige testamenteret deres Skibe, ligesom andet Arvegods; thi Aar 1261 har en Herremand **Petrus Olai**, eller Peder Olsen, i sit Testament givet alle sine Skibe til denne Kirke med disse Ord: **Ecclesiæ beati Nicolai Hafnis omnes naves meas, quas habeo ibidem**, det er: Til St. Nikolai Kirke i Kjøbenhavn giver jeg alle mine Skibe, som jeg haver sammesteds. Kirken havde da og sit Sogn, og sin Kirkegaard; thi i Dokumenter af Aar 1296 nævnes **Parochia St. Nicolai og Cimeterium St. Nicolai.** (See **Pontoppid. Orig. Havn. p.** 36). Ligeledes havde St. Nikolai Kirke ogsaa sin Deel i den aarlige Fisketiende, hvilken Tiende-Kapitelet ved Frue Kirke tilegnede sig, og derfor førte St. Nikolai Kirkes borgerlige Forstandere Gerlach Floor og Danckert Lange paa Kirkens Vegne Aar 1487 Trætte og Proces derom med Kapitelet, men de udrettede intet, som sees af Pavens Brev, og den derpaa grundede Kommissions Dom, hvorom i **E. Pontoppidani Annales Ecclesiæ Dan. Tom II p.** 685 **squ.**

Da denne ældgamle St. Nikolai Kirke, eller Kapel, efterat have staaet paa ovenmeldte Sted omtrent 231 Aar, var deels af Elde ved Tidens Længde forfalden, deels ogsaa alt for liden til at kunne rumme alle Sognefolkene, hvilke i Antallet vare formerede, da baade flere Gader ved Strandgrundens Opfyldelse og Huses Anlæggelse bleve hvert Aar opbyggede i denne Egn, begyndte man Aar 1447, da Kong Christopher af Bayern regjerede, at bygge en ny St. Nikolai Kirke lidt længere ud fra Østergade. (See **Orig. Hav. p.** 157). I fornævnte Manuskript i den Rostgaardske Donation siges: at Kong Christopher 3die oprettede fra Grunden den store Kirke med et højt Taarn. Denne ny St. Nikolai Kirkes Bygning paa det Sted, hvor den nu staaer, stod meget længe i Byen, inden den blev færdig, saa at Gudstjeneste kunde holdes deri; thi Aar 1509 Torsdagen efter den Søndag **invocavit**, eller første Søndag i Faste blev St. Nikolai Kirke indviet af den norske Biskop Anders Muus af Opslo paa den Roeskildske Biskops Johan Jepsons Vegne, tilligemed høje Alteret **in honorem B. Nicolai Confessoris Sanctæ Crucis & beati Olavi Regis.** Man ansatte da ogsaa tillige **festum dedicationis ecclesiæ & summi altaris** at højtideligholdes aarligen næste Søndag efter St. Mortens Dag. Aar 1517 blev Kirkens Bygning gandske fuldbragt, hvilket Aarstal staaer med forgyldte Bogstaver paa Taarnmuren. *) I adskillige Dokumenter finder man nævnte følgende Helgenes Altere, som have i de katolske Tider staaet i denne ny opbygte St. Nikolai Kirke indtil den lutherske Reformations Indførelse i Danmark, nemlig: 1. Højalteret, (**summum altare**). 2. St. Annæ Alter. 3. **St. Antonii** Alter. 4. **St. Salvatoris** og **St. Brandani** Alter. 5. Helligkorses Alter ved den nordre Kirkedør. 6. **St. Mauritii** Alter, stiftet Aar 1499 af en Borger i Kjøbenhavn, ved Navn Peter Bødicher, paa den nordre Side ved Høichoret, som Jomfrue Mariæ Billede udi Sol Gidslen midt paa samme Altere standendes er til dette **St. Mauritii** Alter i St. Nikolai Kirke

*) Og endnu **1829** staaer der, imod lille Kirkestræde.

er Aar 1511 given en fri Residents, som Præsten skal ibo, liggende vesten næst op til Erkebispens Gaard paa St. Nikolai Kirkegaard. 7. Hellig Trefoldigheds Alter paa den søndre Side øster op til Kirkedøren, stiftet af Borgemester Hans Bogbinders Svigerforældre. 8. Jomfru Mariæ Billede. 9. St. Michels Alter, som stiftet er ved den søndre Kirkedør. 10. St. Joostes Alter. 11. St. Severini Alter. Sognekaldet til St. Nikolai Kirke laae under det Præbende, som tilhørte Kantor i vor Frue Domkapitel, og derfor kaldtes **Præbenda Sancti Nicolai.** Aar 1452 nævnes Oluf Jensen, Kantor i vor Frue Kirke i Köpenhafn, tillige Forstander til St. Nikolai Kirke. Ligeledes Aar 1520 nævnes Andreas Friis, Kantor sammesteds, tillige Sognepræst paa Kapitlets Vegne til St. Nikolai Kirke. Samme Andreas Friis var den sidste katholske Sognepræst ved St. Nikolai Kirke. Thi da Doctor Morten Luther havde begyndt at reformere Religionen i Tydskland, og Kong Christian den Anden i Danmark havde fornummet hvad Forandring hans Morbroder Churfyrsten af Sachsen havde gjort i sine Lande, i det han havde forladt Pavedømmet og reduceret det gejstlige Gods; og adskillige af de danske Undersaatter havde allerede faaet Smag paa Luthers Lærdom, saa begjærede Kong Christian II. af forbemældte sin Morbroder Churfyrste Friderich i Sachsen, at han vilde sende ham en lærd Mand, der kunde forklare samme Lærdom her i Riget, paa det at de nordiske Folk ogsaa kunde faae nogen sand Oplysning om Guds Ord. Derpaa blev Magister Martinus, en efter Resenii Vidnesbyrd lærd og oprigtig evangelisk Prædikant fra Wittenberg sendt til Danmark. Denne Magister Martinus, eller Mester Morten, fik af Kongen strax efter sin Ankomst til Kjøbenhavn Tilladelse til at prædike i den nylig opbygte St. Nikolai Kirke alle Søn- og Helligdage om Eftermiddagen. (See L. Holbergs Danmarks Riges Hist. Tom. II. S. 64.) Eftersom Almuen ikke forstod det fremmede Sprog, hvori Mester Morten prædikede, saa paatog Broder Paulus Eliæsøn Carmalita (som i Begyndelsen antog den evangeliske Lærdom, men siden faldt tilbage til den katholske, og af den Aarsag blev kaldet Poul Vendekaabe), sig den Umage at igjentage Mester Mortens Prædiken paa

dansk. Men fordi Mester Morten havde ingen Gaver til Prædikestolen og desuden havde nogle underlige Gebærder og Lader paa sig, saa fik hans Lærdom ingen synderlig Fremgang. Den katholske Gejstlighed, som ikke fandt sin Regning ved Reformationen, tog deraf Anledning til at gjøre Mester Mortens Prædikener latterlige for Almuen, thi Kannikerne og Vicarierne ved Vor Frue Kirke lejede en fattig Dreng til at løbe omkring i Byen, for at divertere Folk i Selskaber med at prædike efter Mester Morten, hvorved Drengen fortjente sig Penge og blev derfor kaldet Mester Mortens Abe (Pontoppidans Annales Tom. II. S. 768.) De katholske Lærere fik dog ved denne Drengs Abespil udvirket saa meget, at Mester Mortens Prædikener bleve gjorte latterlige for Almuen, paa det at de ikke skulde tabe i deres fede Indkomster ved Luthers Lærdom og Reformation; Mester Morten rejste derfor hjem igjen til sit Fædreland. Men omsider kom det videre, da Mag. Hans Thausøn (forhen en Munk i Antvorskov Kloster) kom hjem fra Wittenberg, hvor han af Dctr. Luthers og Melanchtons Undervisning havde fattet den evangeliske Troes Principer, og blev den første Reformator i Danmark; thi Aar 1526 blev han af Kong Frederik den Første antagen som Hof-Capellan, og overlod Kongen ham til Indbyggerne i Viborg i Jylland at prædike for dem. Derefter blev Mag. Hans Thausøn Aar 1529 kaldet til at være Sognepræst til St. Nikolai Menighed i Kjøbenhavn, hvor han havde bedre Lykke end Mester Morten havde havt. Thi Mag. Thausøns fortræffelige Gaver til at undervise og overbevise sine Tilhørere vare tillige ledsagede med Guds Aands gjennemtrængende Kraft, saa at hans Fjender maatte give Sandheden Rum i Hjertet, og tilsidst bleve hans Venner. Især fik St. Nikolai Kirke stort Tilløb af Tilhørere, da Mag. Thausøn begyndte i August Maaned Aar 1529 at lade synge danske Psalmer i Kirken, og derfor til offentlig Brug indførte Claus Mortensens danske Oversættelse af Davids Psalmer, nyligen forhen trykt i Rostok. Til en bestandig Erindring derom synger man her i St. Nikolai Kirke altid den Psalme: Vi troe allesammen paa o. s. v. som staaer bag i Dr. Kingos Psalmebog blandt Lig-Psalmer; da deri-

mod i alle de andre af Stadens Kirker synges den Psalme: Vi troe allesammen o. s. v. som staaer foran i Psalmebogen.

I Begyndelsen havde St. Nikolai Kirke ikke saadan Bygnings Pragt, eller de Sirater, som den nu har at fremvise; thi baade var Kirken indvendig meget mørk, saaog havde den intet Taarn i mange Aar, fordi Taarnet, tilligemed Kirken, var bleven af Torden Aar 1566 beskadiget. Men Rigets Hofmester Christopher Walkendorph lod her ved Nikolai Kirke (ligesom han gjorde ved Helliggeistes Kirke) opføre et anseligt Taarn Aar 1582, og anvendte sine Midler paa at kjøbe Kalk og Stene dertil. Ja denne Herre umagede sig selv ofte med at stige op paa Stelladsen for at see til med Arbeidsfolkene. Samme Taarn kostede 19000 Rdlr. Over Taarnporten i Hvælvingen øverst staaer denne Inscription: I H S. I Herrens Navn hafver Jørgen Bůbert og Knud Hansen fuldkommet dette Muurværk paa Kirkens Bekostning. Paa Buen over Taarnportens Portal staaer dette bibelske Sprog paa Latin: **Custodi pedem tuum, ingrediens domum Dei & appropinqva, ut audias. Ecclesiast. IV. Anno** 1593. Spiret, som var opsat paa samme Kirketaarn, var vel baade høit og stort, men dog ej forsvarligen bygt; thi Aar 1627, Natten imellem 28 og 29 Januari, blev det af en uhørlig haard Vestenvind nedkastet langs paa Kirken, og ved sit Fald knusede den hele Kirke-Hvælving, hvorudover Kirken blev saa uryddelig, at den i Aar og Dag ikke kunde bruges, men Menigheden maatte et heelt Aar holde Gudstjeneste under aaben Himmel, paa Kirkegaarden. (S. Thomæ Vellingii Calendar. Manusc. Resenii Excerpt. Manusc. L. Holbergs Dan. Rig. Hist. Tom II S. 729.) Da Hvælvingen paa Kirken blev muret op igjen, og Kirken repareret, lod Kong Christian den Fjerde gjøre Kirken langt lysere end tilforn; thi han lod den forsyne med store Vinduer, saa og lod han opbygge det nye Chor med lange og høje Vinduer, hvilke gave Kirken en anselig Lysning. Ligeledes lod Kong Christian den Fierde Kirken udvortes pryde med tre smaae, dog meget siirlige Spire, staaende over Choret, nemlig: et Spir med to Klokker i, 42 Alen højt over Taget, med en Hane

til Fløj, og to mindre Spire, hvert 37 Alen højt, staaende hvert ved sin Ende af den østlige Kirkegavl. Kongen lod ogsaa Kirken tække overalt med Kobber. Hoved-Spiret paa Kirketaarnet selv forblev i mange Aar ikkuns en plat og nedrig Spidse, fordi man imidlertid sankede paa de 30,000 Rdl., som bleve anvendte paa det med tre Afdelinger siirlige og anseelige Spir, som nu sees at pryde Kirken. Paa dette overmaade smukke Spir begyndte man at bygge Aar 1666 og Aar 1668 blev det hele Taarn færdigt; dog blev Fløjstangen ikke opsat førend i Aaret 1669, da en Trompeter, som sad paa Livet, frelste sig ved at han efter sit frivillige Tilbud gik op og stod paa Fløjet uden mindste Rygstøtte, blæste et Stykke i sin Trompet og udtømmede paa Kongens Sundhed nogle Vinglas, hvilke, da de bleve nedkastede af ham, fandtes liggende i Græsset paa Kirkegaarden. Dette store og meget sirlige Spir paa Taarnet er af gjennembrudt Arbejde, hvilende i Midten paa otte store forgyldte Kugler. Proportionen i dette Arbejde er saa accurat, og Arbejdet er saa næt, at alle fremmede Kjendere af god Architectur beundre det højligen, som et rart Mesterstykke i sin Art. Man fortæller, at en Franskmand, som var af de Tanker, at i Danmark Intet kunde ret konstigt gjøres, da han med en patriotisksindet dansk Mand gik forbi St. Nikolai Kirke, og med en henrykkende Forundring stod stille og ret betragtede dette sirlige Taarn, og derfor spurgte sin Medfølger: Cela est il fait ici? (Er det Taarn gjort hertil Lands?); fik disse Ord til Gjensvar: Non, on l'a fait venir de Paris, bien emballé. (d. e. Nej, man har ladet det komme fra Paris, vel indpakket.

Tæt op til Taarnets nordre Side blev 1629 opbygt et smukt grundmuret Benhuus, siret med hugne Steen og to Døre, prydede med et Jern-Gitterværk. I dette Benhuus (med Inscriptioner, som læses i **Resenii inscr. Havn.** 182) samles de Dødes Bene, som opkastes ved at grave til Ligs Nedsættelse paa Kirkegaarden, da man siden nedgraver paa eet Sted den Samling af de Afdødes opkastede Hovedpander og Been. —

At Kirkegaarden paa den nordre Side ligger noget højere end Kirkens horizontale Plan, hidrører fra Pestens Tid 1711, thi saalænge Smit-

ten vedvarede, vare store og dybe Kuler paa denne Kirkegaard gravede over hvilke laae Bjelker og Brædder for Folk at gaae over paa ind i Kirken. I disse Kuler nedkastede Pestdragerne den Mængde af Lig, som de havde samlet og udbaaret af Husene, og lagt uden Forskjel af Stand, Alder og Kjøn paa deres Pestvogne; hvilket var et særdeles skrækkeligt og rørende Syn at see, hvorledes snart en Arm, snart et Been, snart et Hoved hængte ned paa Siden af disse Pestvogne, som kjørte dagligen med Ligene gjennem Gaderne til Kirkegaarden. Ovenpaa de i disse Kuler nedkastede Lig blev styrtet nogle Tønder ulæsket Kalk førend Kulerne bleve tildækkede med Jord igjen. Ved denne Mængde af Jords Opkastelse blev Kirkegaarden højere og højere. Hvor disse Pestdragere forefandt et Huus, hvori alle Folk vare uddøde af Pest, blev samme Huus strax tillukket, og et Kors skrevet paa Døren. Paa den nordre Side af Kirkegaarden ligger under en slet sædvanlig Ligsten begravet den i Historien bekjendte svenske Gouverneur Steen Stures Moder og Søster, hvilke begge vare døde i Kjøbenhavn i en foregaaende Pest, Aar 1524.

Den Skuffe, som bruges af Præsterne til Jords Paakastelse, er siret med en Sølvplade, paa hvilken staaer: Rom. VI. 23: thi Døden er Syndens Sold. Foræret til St. Nikolai Kirke, af Anders Holgersen Aar 1728. Paa Ringen som gaaer ned paa Skaftet staaer: Sanctus Nicolaus.

I ældre Tider laae Kirkegaarden aaben paa alle Sider og gik lige til Husene, men strax efter Pestens Tid blev Kirkegaarden med Stakitværk indhegnet og afdeelt i Kirkegaard og Urtegaard, samt siret med Kirkegaardsporte for Ligs Indbærelse. Dersom denne Kirke var siret med en Brandmuur omkring Kirkegaarden, da vilde det give Kirkens Omgivelse en bedre Anseelse.

I Kirken og i Choret under Gulvet have adskillige af de anseeligste adelige Familier havt deres Begravelse; saasom de af Gersdorff, Basse, Lercke, Højer, Schack, Lindenow, Parsberg, Rantzow, Rosenkrands, Ulfeld, Wib, Fiuren og flere, hvorved ere Monumenter, Portraiter, Ligstene og Inscriptioner, som man for det meste har optegnede, og som tjene til Oplysning i Historien.

Da efter Stadens store Ildebrand, i Aaret 1728, Frue Kirke stod under ny Opbyggelse, holdt samme Kirkes Menighed sin Gudstjeneste alternativement her i Nikolai Kirke i $9\frac{1}{2}$ Aar fra den 14 Novb. 1728 til 23 April 1738, i hvilken Periode alle forefaldne Bispe- og Præste-Vielser bleve af Biskoppen forrettede her i Kirken. Om Søndagen blev af hver af disse to Menigheder holdt Højmesse-Prædiken alternatim, den ene Kirkes Sognepræst om Formiddagen og den anden Menigheds Sognepræst om Eftermiddagen; om Tirsdagen holdt Kapellanerne Aftensangs-Prædiken.

St. Nikolai Kirke har tre Præster, nemlig en Sognepræst og tvende Kapellaner. Kongen kalder altid Sognepræsten; men Stadens Magistrat, som Kirkens Patroner, vocerer de tvende Kapellaner efter det dem af Kongen givne Ius Patronatus. Ved existerende Vacance af Kapellaniet udvælger Magistraten 6 a 7 Candidater at prædike paa Valg for dem i Kirken; hvorefter ved Stemmeflerhed i Raadstuen vælges og kaldes en af disse Valg-Prædikantere, hvis Vocation da underskrives af samtlige Magistrats Personer, og derefter af Kongen confirmeres. Den nederste Kapellan ascenderer altid at blive øverste Kapellan, naar Vacance forefalder. Ligeledes beskikker Magistraten ogsaa alle Kirkens Betjenter, som ere: Organisten, en Klokker, en Over-Graver og en Under-Graver, som i forrige Tider blev kaldet Pikkeren, fordi han ved at pikke med en Nøgel eller med Fingeren paa Kirkestolene gav Tegn for Chorets Disciple, saasnart Brudefolk vare komne i Kirkedøren, at Sangen for dem skulle istemmes og begyndes. Alle Præsterne, saa ogsaa alle Kirke-Betjenterne have hver for sig fri Residentz og Huse, hvilke vedligeholdes paa Kirkens Bekostning. Sogne-Præstens Residentz (No. 182) er af Grundmuur opbygt Aar 1706 i da værende Sogne-Præstes Prof. Christen Worms Tid, og kostede Kirken 18,000 Rd., og har Udkjørsel til Dybensgade. Klokkerens Bolig (No. 183), Organistens Huus (No. 184), den nederste Kapellans Huus (No. 185), alle disse 4 ligge jevnsides ved hinanden i Viingaardstræde lige over for Kirken, eller ved den søndre Side af Kirken. Men den øverste Kapellans Huus (No. 30) ligger ved Kirkens

nordre Side i store Kirkestræde og har Værelser ud til Østergade. Denne Præstebolig er i de katholske Tider Aar 1511 given til St. Mauritii Alter i St. Nikolai Kirke, at være en fri Residentz som Præsten skal iboe, paa St. Nikolai Kirkegaard.

Bidrag til den spanske Exinquisitions Historie.

Da General Lasalle drog ind i Toledo, besøgte han strax Inquisitions-Bygningen. Mængden af Pine-Apparaterne, især den Torturmaskine, som var destemt til at udstrække Lemmerne, Dryppebadene, som medføre en langsom Død, bragte endog de Krigere, som vare hærdede paa Kamppladsene, til at gyse. Kun et eneste af disse Marterredskaber, uefterligneligt i sit Slags til en fiintstuderet Qval, vanærende for Fornuft og Religion, i Valget af sin Gjenstand, synes en nøiere Beskrivelse værd. I en underjordisk Hvælving, som grændsede til en af de hemmelige Forhørsale, stod i en Muurfordybning et Træbillede, forfærdiget af Munkehænder — Hvo skulde troe det? — Christi Moder — Et forgyldt Helgenskin omstraalede hendes Hoved, en Oriflamme holdt hun i sin Høire. Paafaldende var det ved første Diekast, at man, trods det folderige, paa begge Sider af Skuldrene nedhængende Silkeklæde, bemærkede, at hun, ganske afvigende fra den sædvanlige Skildring, bar et Slags Brystharnisk. Allerede tillod en snaksalig Adjutant sig en Sammenligning med den paa Matrois-Pladsen i Orleans staaende Billedstøtte af Jomfruen med samme Navn. Ved nøiere Undersøgelse viste det sig dog, at den forreste Deel af hendes Legeme var besat med en Mængde særdeles spidse, udadvendte Søm, og med smaa, smalle, ligesom skarpe Knivsblade. Arme og Hænder havde Lede; et Maskinerie, som var anbragt bag et Tapet, styrede Drivefjedrene til hendes Bevægelser. Paa Generalens alvorlige Befaling maatte en af de nærværende Inquisitionstjenere lade Maskinen manøvrere, som han kaldte det. Da Statuen udbredte sine Arme, ligesom for at trykke Nogen til sit Hjerte i kjærlig

Omfavnelse, maatte en polsk Grenadeers velpakkede Tornister for denne Gang træde i den piinte Ulykkeliges Sted. Stedse tættere og tættere trykkede Statuen den til sig, og da Maskinmesteren, efter Befaling, igjen maatte aabne dens Arme og bringe den i dens forrige Stilling, var Tornisteren gjennemstukken to til tre Tommer dybt, og blev hængende paa Spidserne af Sømmene og Knivsbladene. Mærkværdigt er det, at Barbarerne vare frække nok til at kalde denne Martermaskine madre dolorosa, ikke den dybtbedrøvede, smertefyldte, men efter Ordspillet, smertegivende Gudsmoder. (N. M.)

Bemærkninger.

Politiken undersøger og iagttager det Timelige; Moralen det Evige. Politikeren stræber at befæste sin Magt paa Jorden; den Moralske søger at befæste sin Anseelse i Himmelen. Den Ene stræber efter den Ære, som gjelder for Verden, den Anden efter den, der gjelder for Gud.

Hvorfor spørger du om et Menneskes Moralitet? Hvorfor lader du dig saa ofte skuffe af overilede Domme om hans Karakter? Hør en Maade at prøve ham. Før ham til en Faders, Moders, Broders eller Søsters, ja hvilkensomhelst Bekjendts Dødsseng eller Ligkiste. Drager Værelsets, Ligkistens, Ligklædernes Pragt eller Beskaffenhed hans Opmærksomhed til sig, da sky ham. Han er et koldt Menneske, med Moskushjerte, uden Følelse, og ej andet end et dyrisk Uhrværk; han er paa Vejen til at kunne blive Skurk. Mærker du derimod at han philosopherer derover, maaskee tørrer sine Øjne, fordi det er Mode, fremstammer religiøse Grunde, og smager i det samme paa et Glas Viin, som var han Viinkyper, saa flye ham; han er da en fuldendt Skurk. — Finder du derimod den Prøvede ordknap, med skjelvende Stemme, ustadige Blik, kæmpende imellem Philosophien og Følelsen, men overvunden af den Sidste, da fat Tillid til ham, ræk ham broderligen din Haand, han vil forsone dig med Livet. (N. M.)

Blandede Efterretninger.

I Ergänzungs Bl. z. Hall. A. L. Z. læses en fordeelagtig Bedømmelse over Dctr. og Prof. J. F. Schouws Beyträge zur vergleichenden Klimatologie 1stes H. 1827. Indledningen til samme indeholder følgende Bemærkninger, der fortjene megen Opmærksomhed: „To Ting synes det fortrinligen at være, som længe have forhindret Meteorologiens Fremskridt i Sammenligning med de øvrige Dele af Physiken; først ere vi ikke istand til, at anstille Forsøg med Atmosphæren i det Hele; vi maa indskrænke os til Sammenstillingen af Jagttagelser; men tillige synes Maaden, hvorpaa man benyttede disse Jagttagelser, at have været mindre fuldkommen. Enkelte Phænomener bleve undersøgte, Instrumenternes Stand paa fjerne Steder bleve sammenlignede med hinanden og deraf bleve almindelige Love uddedte. Men man behøver kun, at studere de ældre Meteorologer med Opmærksomhed, saa vil man let kunne overtyde sig om, at denne Methode leder hyppigen til usikkre Resultater. Skal enkelte Phænomeners Studium føre til gyldige Love, saa udkræves Jagttagelser, der i det mindste strække sig over hele Europa. Vi behøve ret kun at nævne Brandens fortræffelige Arbeider, for at minde om, hvilke fortræffelige Resultater tildeels ved Sammenligning af dette Slags, kunne faaes. Men hvor sjeldent er Meteorologen selv, ved den største Iver, istand til, at gjøre Sammenstillinger af dette Slags? Aaret 1814 er maaskee det eneste, som kan bearbeides paa samme Maade, som Branden har gjort det ved Aaret 1783; i alle de øvrige er Mangelen paa offentligen meddeelte Jagttagelser for stor, til at man kan lægge nogen tilstrækkelig Vægt paa Resultaterne af samme. Af denne Grund har Rec. fundet det ved sine Undersøgelser for sikkrest, at iagttage Veirligets Gang paa eet Sted i Almindelighed, og tage Middeltallet af de anstillede Undersøgelsers Sum. Naturlovene maa fremtræde her ganske bestemte, i det Afbrydelserne i Normaltilfældene forsvinde. Vi behøve vel her kun at paaberaabe os de Herrer v. Humboldts og v. Buchs Arbeider, og gjøre opmærksom paa, til hvilke Resultater Undersøgelser af dette Slags lede. Et lignende Arbeide ligger her for os. I Aaret 1826 udgav Forf. sin Skildring om Veirligets Tilstand i Danmark, hvori han sammenligner sit Fædrenelands klimatiske Forhold med de i det øvrige Europa; adskillige Afdelinger af dette Værk, som, efter hans Mening ogsaa kunne have Interesse udenfor Danmark meddeler han i hine Bidrage. — Kjøbenhavns Indbyggere maa det interessere at erfare, at 56050 i 50 Aar anstillede Jagttagelser ligge til Grund for Forfatterens Undersøgelser af Vindforholdene i Kjøbenhavn. Den hyppigste Vind er V. dernæst S. V., den sjeldneste N. og N. O. Forholdet af østlige Vinde mod vestlige er 1 : 1,54. Dette Forhold retter sig efter Aarstiderne; de vestlige Vindes Overvægt over de østlige er om Sommeren meget større end i de øvrige Aarstider, især Foraaret, derimod blive de vestlige Vinde sydligere, om Sommeren nordligere, et Resultat, til hvilket Rec. ogsaa er kommet paa adskillige Steder i Danmark. Blive vi her staaende ved Jagttagelserne i Kjøbenhavn, saa er Middelretningen af Vinden efter de af Forfatteren meddeelte og af Lambert beregnede Størrelser om Vinteren S. 26° 18′ V. i Foraaret S. 47° 44′ V. om Sommeren S. 79° 19′ V. i Efteraaret S. 51° 27′ V. Ligesaa viser der sig en betydelig Forskjel mellem den Styrke, med hvilken Luften bevæges fra denne Middelretning. Betegne vi nemlig Summen af alle Vinde med No. 1, saa blæse fra Middelvindstrøgene om Vinteren 0,12, i Foraaret 0,06, om Sommeren 0,30, og i Efteraaret 0,10 Vinde, hvoraf meget paafaldende følger, at de østlige Vinde herske i højere Grad om Foraaret. Havde Forf., siger Rec., opholdt sig længer ved de enkelte Maaneder, og havde han, som han siden gjorde det for Aarstiderne, sammenlignet paa denne Maade adskillige Steder, saa vilde han endnu være kommen til mange andre interessante Resultater. Han vilde da mulig overbevist sig om, at i April og endnu mere i Maj næsten fuldkommen N. og N. O., i October S. V. paa de fleste Steder er den herskende Vind, og hvorledes af disse Vindretninger samt den efter Regelen dermed forbundne klare Tilstand af Himmelen, følger den gjentagne Synken af Temperaturen om Foraaret, saavelsom om Eftersommeren. De fundne Resultater gjelde for alle Punkter i

Danmark, som sees af en Sammenligning af Jagttagelser i Skagen, Christiania, Apenrade, Viborg, Hofmansgave og paa Stevns Fyrtaarn. Vindens aarlige Middelretning i Danmark er S. 67° 46′ V., dens Styrke 0,18.

Carnot, en elskværdig, jevn, retskaffen Mand, yttrede endnu faa Timer før sin Død i Magdeburg, at han, om han endnu, efter alt hvad der var indtruffet, sad i Conventet, vilde atter stemme for Ludvig den Sextendes Død. (Berl. Conv. B.)

Den af sin Ædelmodighed bekjendte Barthelemi Las Casas skrev et Værk om Americas almindelige Historie, der gaaer indtil Aaret 1520. Da han yttrede deri sin Harme over den Umenneskelighed, hvormed Spanierne behandlede de Indfødte, temmelig frit, saa vilde han, at hans Arbeide ikke skulde trykkes førend fyrgetyve Aar efter hans Død. Men dets Trykning blev aldrig tilladt. De spanske Historieskrivere benyttede sig vel deraf, men med klog Forsigtighed.

Alexander sendte Phocion en Foræring af hundrede Talenter. Feldtherren spurgte de Afsendte, hvad der havde bevæget Kongen til at sende ham Gaver, fremfor alle andre Athenienserе. De svarede: „Fordi han anseer Dig for den eneste Dydige." — Nu vel, svarede Phocion, saa tillade Kongen mig, ogsaa at vedblive at være dydig. Med disse Ord gav han Foræringerne tilbage.

Ei blot paa det, som En veed, kommer det an, men ogsaa paa den Brug, han gjør af sin Viden. Man kan vide uendelig meget, uden at det nytter, dersom man ikke besidder Evne til at drage Fordeel af det, som man veed.

Napoleon Cæsar Zanetti, en Italiener skal have udfundet en Maskine, hvorved Skibe kunne fremdrives uden Damp, Seil eller Røer, ligesaa hurtigen som et hurtigt Dampskib, og tillige til en ualmindelig ringe Priis.

Tilfældet spiller saa stor en Rolle i alle denne Verdens Anliggender, at Den, som kan finde sig i det, og forstaaer at benytte det, som oftest kommer videre end den, der grunder sine Beregninger paa Begivenhedernes logiske Gang og methodiske Udvikling. Efter Menneskets og Tingenes Natur har den, som gjør fælleds Sag med Ubestandigheden, en mere trofast Allieret end Den, som bygger paa Varighed.

Anekdote.

Ved et af den græske Præsident i Maj 1828 udstædt Decret, bleve for Moreas syv Departementer udnævnte syv overordentlige Kommissarier. „Hvad nytter det til," sagde en Spøgefugl, „saa længe Ibrahim Pascha endnu er General-Kommissair paa Morea?" M. N. Bl. 149.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista —		à
Species —		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96½	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¼	61½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 14.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 17 Februar 1829.

Om Nødvendigheden af en videnskabelig Dannelse for de højere og mellemste Klasser. Især skrevet med Hensyn paa England.

(Fortsat fra Nr. 11.)

For at stille Spørgsmaalet i et klarere Lys, ville vi engang sætte os midt i et Statsraad, undersøge dets Attributer og Pligter. Vi nære ingenlunde fjendtlige Hensigter: for den executive, den dømmende, og den administrative og den lovgivende Magt, for Stats-Corpset og de offentlige Embedsmænd, for Alt, hvad Autoriteternes lange Hierarchie indbefatter, nære vi samme Agtelse. Det falder os ikke ind, at bebreide dem et Opdragelsessystem, som er nedarvet fra Aarhundreder, udsprunget af Klostere, og endnu vedbliver at beherske os; vi erkjende det selv, at der i den senere Tid er gjort nogle Skridt til at forbedre de Feil, som dette Oldtidens latterlige System har været underkastet. Vi stræbe kun til et eneste Maal, vi ville kun bevise en eneste Kjendsgjerning, nemlig: at Antagelsen af et andet Opdragelsesvæsen er uundgaaelig nødvendig; og det er snarere Medynk end Vrede, vi føle for dem, som, endnu underkastede Routinen, forkaste eller ringeagte den simple Sandhed i vor Paastand. Her kunne vi ikke undgaae at indlade os paa det Enkelte, fordi det ellers er umuligt at bevise, at Oeconomie, god Orden, god Udførelse, kort, en god Bestyrelse er afhængig af de meer eller mindre grundige Kundskaber, som findes hos Medlemmerne af det lille Senat, hvorom vi tale. Ere ikke Skatkammeret, Armeen, Marinen, Colonierne, ja selv Kirkens Interesse forenede og sammensmeltede deri? Hvorledes kunde vel Artilleritjenesten og Skibsbyggeriet ledes, drives, eftersees og omdannes uden reelle Kundskaber? Hvorledes kan man, uden dem, bygge Fæstninger, lade Skibe løbe af Stabelen, grave Havne, sætte Mindesmærker, forbedre Domainer, ophjælpe Landvæsenet, anlægge Manufacturer, lede Fabriker, Støberier o. s. v.? Hvilken uhyre Ansvarlighed for et saa lidet Antal Hoveder, og hvilken Encyclopædie af positive Kundskaber kræver ei en saadan Administration! Der tales ikke blot om, at lade forfærdige de Ting, som behøves, men ogsaa om at kjøbe og sælge, at drive en kæmpestor Handel; at bytte med de Lande, som ikke betale in natura, at gjøre Courtage, at agere med fremmede Statspapirer, og, dersom man ikke vil skade Statens Interesse, paa engang at være Manufacturist, Kjøbmand, Fabrikant, Ingenieur, Artillerist, Støber, Architect, hydraulisk Ingenieur, Mekanikus, Søemand, Soldat, Banquier, Børsmægler og Bogholder. Det er endnu ikke Alt: Regjeringen lader ogsaa, paa sin Bekostning og til sin Nytte, stikke, trykke og udgive Universalkaart over de tre Kongeriger.

Den er altsaa Kobberstikker og Trykker, Bogforlægger og Kobberhandler. Den er Eier af adskillige Smaabyer, følgelig Vægter; den er ogsaa — man forbauses ikke over, her at see de meest heterogene Egenskaber forenede med hverandre — Skibspatron, Berider, Hospitals-Chef, Dyrlæge, Skuespil-Directeur, Antiquarius, Bedømmer af de skjønne Kunster, Jurist, Musikhandler, ja, med Hensyn til offentlige Natfester, endog en Adept i Fyrværkerkunsten. Alt dette er dens Attributer, og den udøver dem i videste Omfang. Den udsender Doctor Meyrick, for at opsøge gamle Medailler, den fælder Dom over Dandsere og Dandserinder, den afgjør Kjøbet eller Ikkekjøbet af Trommer og Trompeter, den beordrer uhyre Heste-Remonter, og hvad er det, som den ikke tager sig fore? Og hvilken Dag, hvilken Time gives der vel, da den ikke er tvungen til at anvende de techniske og mangehaande Kundskaber, som vi ikke frakjende den, men hvis Nødvendighed for den vi kun ville bevise. I enhver af de enkelte Ting, hvoraf dette colossalske Hele er sammensat, have Ministrene og Præsidenten i Geheimeraadet ingen anden Lov, end deres egen Villie. De fem Medlemmer, eller den Chef, som leder dem, kunne ligesaa let fastsætte Prisen og Beskaffenheden af et Pund Lys, som Opførelsen af et Citadel. Uden Tvivl ere de fleste underordnede Embeder besatte med Folk, som vide hvad de have at gjøre, men forstaae de Foresatte ikke, at see sine Undergivne paa Fingrene, saa maa Statens Vel blive givet til Priis for mangfoldige Vildfarelser. Jeg slutter af disse Præmisser, at Medlemmerne, hvoraf Geheimeraadet bestaaer, ikke ere skikkede, uden en særdeles videnskabelig Dannelse, og at især den Første af dette Raad er uduelig til at holde saa sammensatte Fjedre og saa mange Hjul, hvoraf det mindste er vigtigt for Staten, i den tilbørlige Orden, dersom han ikke beflitter sig paa at studere de høie Videnskaber og de industrielle Kunster; men da det nu er unægteligt, at den hele Regjeringsmaskine gaaer og udvikler sig med en beundringsværdig og fuldkommen Regelmæssighed, saa maa man ligeledes slutte, at De, som holde et saa stort Heelt i Gang, fra deres Ungdom af have nydt den videnskabelige Opdragelse, som vi forlange af Bestyrelsens Øverste og Samfundets

betydeligere Hoveder. At bestride dette, vilde være det Samme, som at sætte den Maade, hvorpaa de offentlige Anliggender besørges, i et tvetydigt Lys, og det være langt fra os.

Vi ansee den nuværende Regjering for at være udmærket god; vi lade de Mænd, som ere Magthavere og bestyre Statens Midler vederfares fuldkommen Retfærdighed. Uden at granske efter Forsynets mysterieuse Midler og hemmelige Veie, som have sat det i Stand til at opdynge al Slags Viisdom paa den første Ministers Hoved, tilstaae vi trohjertig, at han besidder alle de dyrebare Egenskaber, alle de mangfoldige Kundskaber, uden hvilke den Post, hvorpaa han staaer, vilde vorde usurperet, men ikke udfyldt. Villigen erkjender jeg i ham Armeens General, det Materielles Chef, den militaire Ingenieur, den dybe Diplomat, den Mand, som er indviet i den subtile Fortolkning af gamle og nye Tractater, alle Universiteters Cantsler, Hovedet for Militair- og Bygningsskoler, den fuldendte Kjøbmand, den bedste og meest upartiske Bedømmer af det, som hører til Fabrikvæsenets Fremme og som udfordres til Manufacturernes Afsætning; Banquieren og Financieren, den Lærde og Kunstneren, den Mand, som i sin Aand kan omfatte Gjenstandene i det Store, saavelsom have Nationalmagtens og Nationalrigdommens mindste Bestanddele for Øine. Man indvende ikke, at saadanne Enkeltheder kunne udrettes ved underordnede Folk, dem interesserer det altfor lidet, paa bedste Maade at skille sig ved deres Hværv, og hos dem vilde Statens Anliggender altid svæve i Fare. Hvilke Kneb, hvilke Vildfarelser og Ufuldkommenheder kunde vi ikke anføre uden Møie, som et Resultat af dette System, dersom vi ikke havde gjort os til Regel, at bortfjerne fra vor Thesis alt det, som kunde vække Bitterhed eller ligne en Satire. Ja, vore Ministre opfylde sine Pligter i videste Omfang, det have vi allerede flere Gange sagt, men just derfor frygte vi saa meget mere, at mindre heldige eller mindre duelige Efterfølgere engang kunne indtage deres Plads, og at disse da, formedelst Mangel paa de Kundskaber, som vi finde hos de nuværende Ministre, kunde lade Statsskibet strande paa ubemærkede og farlige Klipper. Er Administrationen ikke afvexlende? Ere Ministrene ikke dødelige? Andre

Administratorer ville komme istedet for dem, som regjere os nu, og blive valgte af den Klasse, som vel forstaaer Latin, Græsk og Arithmetik, men ikke kjende til de praktiske Kundskaber, hvis Nødvendighed er saa indlysende for mig og, som jeg haaber, ogsaa for mine Læsere. Skulle Anliggenderne da gaae i Staae, eller besørges paa Lykke og Fromme, godt eller slet? Naar de Riges Opdragelse, istedetfor at indskrænkes til døde Sprogs Studium, udstrakte sig til de Gjenstande, som jeg enkelt har opregnet ovenfor; naar Videnskaberne, de nyttige og praktiske Kunster, Næringsfliden i alle sine Grene traadte istedetfor Cicero og Demosthenes: da kunde de høiere Stænder frembyde en betydelig Masse, for hvem ingen positiv Kundskab var fremmed, og af hvis Midte der da let kunde vælges duelige Administratorer, allerede bekjendte med Alt, hvad der maa tiltrække sig de Regjerendes Opmærksomhed. Videnskaben, som saaledes ikke længer blev foragtet, vilde da have en velgjørende Indflydelse paa det politiske Corps; Oeconomien vilde da komme til at staae under streng Opsigt, og ved Midlernes velberegnede Anvendelse vilde man udfinde dem, som hurtigst kunde frembringe de største Virkninger. Istedetfor at famle i Mørke og paa Maae og Faae at anordne Reformer og Arbeider, som de selv ikke ere i Stand til at bedømme, vilde de Regjerende idetmindste have den Fornøielse, at være paa det Rene med sig selv om det, som de foretage sig. Alle deres Foretagender, alle deres Beslutninger vilde have et Maal, for hvilket de selv kunde gjøre sig Regnskab. Det vilde smigre deres Stolthed, ja selv deres Ære vilde fyldestgjøres derved; Følelsen af opfyldt Pligt vilde holde dem skadesløs for deres Embedes Keedsomhed og Møisommeligheder, og i Anseelse og Agtelse vilde de vinde ved dette Bytte. Endelig vilde denne, nu saa vanskelige Bestyrelse af Forretningerne da blive dem en saare let Sag; sikkre paa at undgaae det Bedrag, de Blendelser og Vildfarelser af alle Slags, som omgive Uvidenheden, vilde de velsigne den nye Opdragelses Øiemed. Disse ere de umaadelige Fordele, som de høiere Classers videnskabelige Dannelse vilde forskaffe Regjeringen. Om den Udvidelse, som dette nye System kunde forskaffe Videnskaben selv, og den derved bevirkede Forbedring i de Lærdes

Kaar, vil jeg kun fatte mig kort: om en fortjent Mand døer af Sult, eller om han lever i Velstand, derpaa ligger ikke synderlig Magt, det veed jeg nok, men Staten er det magtpaaliggende, at dens Manufacturer drives med Indsigt, dens Arsenaler holdes i Orden, dens Anordninger og Kjøb udføres godt og fordeelagtigt. Bestyres alle Regjeringsgrenene af Mænd, som ere deres Fag voxne, saa kan Staten gjøre Regning paa, at dens Anliggender blive bestyrede vel; og jo mere de positive Videnskaber tiltage i Agtelse, desto større vil Antallet blive af de udmærkede Mennesker, som opoffre sig til dem. Regjeringen er ufeilbar og dadelfri, det er en Grundsætning, jeg allerede har bekjendt mig til, og ikke vil afvige fra. Vilde man imidlertid laane visse Folk Øre, kunde man let blive fristet til at troe, at, dersom Regjeringen havde taget Videnskabernes Fremskridt mere paa Raad, skulde den have kunnet udrette Mere med mindre Bekostning og forrettet Tjenesten med større Fordeel. At dette er sandt, kunde lettelig bevises af Dokkerne eller de indvendige Havne. De nyere Forbedringer, som lette Arbeidet og formindske Bekostningen, findes ikke ved dem; man kjender jo Statsmændenes Modbydelighed for Alt, som bærer Præg af noget Nyt. Enhver Privat-Speculant søger at tilegne sig de nyttigste Opfindelser, men den offentlige Bestyrelse kan, dersom den savner de Indsigter, som kun en videnskabelig og industriel Uddannelse er i Stand til at give, kun med langsomme Skridt følge de tiltagende Forbedringer, som indføres i Kunsternes Rige. Hvorledes kan den dømme om Noget, som den ikke kjender? Kun engang har den, imod Sædvane, prøvet noget Nyt og benyttet Hr. Brunels Talenter ved Arbeiderne i Portsmouths Havn. Man veed, hvilken umaadelig Fordeel den har havt af denne Undtagelse fra den sædvanlige Regel, men man veed ogsaa, at i hele den lange Krig, som England førte i den senere Tid, gaves der ikke en eneste Dampmaskine paa Statens Værfter, og at Regjeringen følgelig stod langt tilbage for den private Industrie. Desuagtet vilde det være uretfærdigt, at dadle Regjeringen. Opdragne til Forretninger, og vante til at betragte Virksomhed, Punktlighed og et talentfuldt Foredrag som de eneste Egenskaber, der ere dem nødvendige, skjønne Stats-

mændene ikke engang, at Videnskaben behersker Alt, hvad de have at udrette, at deres Fortjeneste, deres Gavnlighed, Virksomhed og Oeconomie er afhængig af deres egne Kundskaber i de af os anførte Fag. De tidligere Exempler give dem ikke andet end Routine, og til denne holde de sig alene; projecterende og speculerende Mennesker trænge sig til dem, men vises tilbage. De følge den betraadte Bane, tage kun det Forbigangne til Regel for deres Handlemaade, ville ikke vide af nogen Forbedring, af Frygt for at faae at bestille med Skjelmer eller Narre, og nøies med at gaae redelig tilværks og efter bedste Overbeviisning at styre den gamle gothiske Maskine, som holder deres egen Kraft tilbage, og som, under det Hjul, hvorved den drives frem, udhuler et Spor, der daglig bliver dybere og dybere.

(Fortsættes.)

Dannerfolkets Kongesang.

Til Nationalmelodien: „Kong Christian stod etc."

Under saadan Titel har en Sang bestaaende af tvende Stropher i disse Dage gratis været at faae hos Hr. Major Seidelin. Den staaer baade i Skilderiet No. 11 og i den Liungeske Kjøbenhavnspost No. 21, og er i Anledning af Kongens høje Fødselsdag bleven afsjungen paa d. 5 Febr. i det kongl. Kjøbenhavnske Skydeselskab og danske Broderskab.

Man har i Skilderiet l. c. og i Dagen No. 33 umaget sig med at fremdrage dens gode Egenskaber f. Ex. at den er kort, let fattelig og nøje afpasset til den danske Nationalmelodie: Kong Christian stod ved høien Mast; men disse Egenskaber hævde den ikke høj Rang blandt vore lyriske Poesier, allermindst da den i Grunden ikke er andet end fra først til sidst et Echo af Choret i Heibergs „Elverhøj," hvis enkelte særdeles smukke Strophe er af den ubekjendte Forfatter til den saa kaldte Kongesang, bleven udspundet til to.

Sangen kan paa Stedet baade ved sin Nyhed, og sin Korthed, og under den glade Højtids Stemning, da den blev istemmet, have erholdt

Selskabskredsens almindelige Bifald; men lad os her i koldere Stemning anstille den nøjere Prøve, som hine Anbefalinger fremkalde.

Hvad selve Rubrum angaaer, har Forfatteren vel ikke betænkt, at Udtrykket: „Konge" i Sammensætning betegner det Fornemste eller Fortrinligste i sin Art, saasom: Kongegrib, Kongeørn, Kongegevinst, Kongekartøffel, Kongevej o. a. fl., og at han altsaa ved sin Titel antyder, at hans Sang er ypperligere end mange andre Sange til, om, og for Kongen.

Vi overgaae til Enkeltheder i Sangen. I første Linie i første Strophe udraaber Sangeren: „Kong Frederik velsigne Gud!", men daler derpaa i næste Strophe ned til plat Prosa, i det han fortæller — Gud maa vide, til hvem — „Det er vor Bøn."

Naar Heiberg beder, at Gud vil beskjerme Kongen og hans Slægt, beder Anonymen, at Gud vil beskjerme Kongens Dage."

At der i næstsidste Linie i 1ste Strophe staaer „vær'" istedetfor „være," er en licentia poetica, som ikke godt kan undskyldes i saa kort et carmen.

I den anden Strophe synes Meningen at kunne vinde i Klarhed og Forstaaelighed, naar man antager, at Distinctionstegnene ere satte paa urigtige Steder. Istedetfor at det heder:

„Kong Frederik velsigne Gud
og al Hans Slægt!
Din Fred omgjerde, store Gud!"

skal der udentvivl læses:

„Kong Frederik velsigne Gud!
Og al hans Slægt
Din Fred omgjerde, store Gud!"

Indsenderens Hensigt haaber han er aabenbar, nemlig blot den: at vise, at Sangens ubekjendte Forfatters patriotiske Idee ikke fyldestgjøres ved den, men dersom den skulde ved sin Korthed, Simpelhed og Sangbarhed, og den Yndest den synes at have faaet i den Cirkel hvor den fremkom, blive potentseret til at vorde en dansk „God-save-the-King," der kan lyde ved Festers Begyndelse, i det Kongen eller høje Personer af Kon

gehuset indtræde, kunde det være en passende Titel at kalde den „Sangen for Kongen" med den bestemte Artikel, eller maaskee: Sangen for Kongen og Kongehuset. I øvrigt benytter Indsenderen Lejligheden til at minde om Hr. Dct. Theol. Fogtmanns hosfølgende smukke Sang:

Gud sign vor Konge god,
Giv ham i Farer Mod,
Giv ham din Fred! —
:,: Giv du ham vise Raad,
Styrk ham i al hans Daad!
Styrt Svig og Ondskab kaad
I Støvet ned! :,:

Stammen af gamle Skjold
Er Danmarks Værn og Vold,
Dets Lyst og Ziir. —
:,: Den mange Grene bar
Som Knud og Valdemar,
Herligt den baaret har
Sit Kongespir. :,:

Højt priser danske Mand
Fredrik, som for sit Land
En Fader er. —
:,: Sikkert hans Mildhed huld
Prøvet i Ild som Guld,
Lindre vil glædefuld
Nød og Besvær. :,:

Højt sværger danske Mand,
Hver i sit Kald, sin Stand,
Troskab sin Drot. —
:,: Trofast i Liv og Død,
Tappert i Krig og Nød,
Vort gamle Danmark lød
Gud og sin Drot. :,:

Gud sign vor Konge god,
Giv ham i Farer Mod,
Giv ham din Fred! —
:,: Giv hver en Dannismand
Lykke paa Land og Vand,
Styrk Danmarks Folk og Land
Ved Enighed! :,:

Antallet af Kirkerne i Hertugdømmet Slesvig.

a. Underordnede General-Superintendenturen.

	Kirker.	Præster og Diaconer.
Provstiet Hadersleben	34	26
— Apenrade	13	14
— Sønderburg	6	9
— Flensburg	29	32
— Tøndern	44	49
— Husum	25	31
— Gottorf	26	23
— Hütten	10	11
— Eiderstedt	18	23
— Femern	4	7
Umiddelbart under Superindenten.		
Frederiksstad	1	1
Frederiksort	1	1
De adelige Kirker	17	17
Nordstrand	1	1
	229	245

b. Under Biskoppen over Ribe Stift.

	Kirker.	Præster.
Frøs og Kalslunds Herredsprovstie	9	7
Hvidding Herredsprovstie	11	10
Gram H. Pr.	5	3
Nordre-Rangstrups H. Pr.	5	4
	30	24

c. Under det 1819 stiftede Bispedømme for Als og Ærø.

Søndre Herredsprovstie paa Als	7	7
Nordre H. Pr. paa Als	5	5
Ærø	6	6
	18	18

Af det anførte Tal af Geistlige ere 12 tillige Provster. Man har en historisk Fremstilling over Kirkeforfatningen i Hertugdømmet Slesvig, forfattet af Hr. Candid. Theol. Jensen i Flens-

burg, indført i Staatsbürgerl. Magazin 7 B. 1 H. S. 1=53. 2 H. S. 369=410. Den er deelt i to Afdelinger, den første for Tidsrummet fra Aar 826=1526; den anden fra 1526 til vore Tider; og udført med megen Flid. En saadan for den øvrige Deel af Staten vilde og være ønskelig.

Walter Scott's Bibliothek.

Man kan i Sandhed kalde dette Bibliothek en Mærkværdighed. Salen, et Oblongum af 50 Fods Længde og 30 Fods Brede, er højst behagelig og for saavidt usædvanlig, i det den taber sig i den ene Ende, ligeoverfor en Kamin, i en Art af gothisk Kapelle, hvis hele Bag=Væg optager et stort Bue=Vindue. Loftet saavelsom Repositorierne og Vinduerne ere af mørkebrunt Egetræ, lig Kapellet i Roslin, og giver ved Synet af det Hele et ejendommeligt, noget fremmed Syn. 15 til 20,000 Bøger have Plads i denne Sal, og ere nøje og hensigtsmæssigen ordnede efter deres forskjellige Indhold, idet Englands Historie og Antiqviteter optager hele den ene Side, engelske Digte og Skuespil, Classikere og Miscellaneer den anden, og fremmed især Tydsk og Fransk Litteratur den tredie. Reolskabene ved Kaminen ere tillukkede, og indeslutte højst sjældne Værker, saasom den rige Samling af Manuscripter, som fortrinligen med Hensyn paa de Skotske Opstande i Aarene 1715 og 1745 ere af højeste Interesse. Andre over Kaminen: Incunables og gamle Værker over den sorte og hvide Magie, Chiromantie, Geomantie og Djævels=Besværgelser, der er anerkjendt for at være den fuldstændigste Samling i sit Slags. Iblandt andre bemærkes fortrinligen en meget pragtfuld Udgave af Montfaucon i 10 Foliobind. Værket er yderst kostbart indbundet i Skarlagen=Fløjl, og prydet med de rigeste Forgyldninger af det engelske Vaaben, en Gave af hans Majestæt den nu regjerende Konge. Alle herværende Værker ere i den fortrinligste Tilstand, og saaledes indbundne, at de selv vilde tilfredsstille den scrupuløse Dibdin (den bekjendte Bibliomaan). Det eneste Malerie i hele Bibliotheket, er Portraitet af Ejermandens ældste Søn i en rig Husar=Uniform, holdende sin Hest, malet af den bekjendte Allan i Edinburg; den eneste Byste er Shakespeare's, som staaer i en lille Nische over Kaminen, og gandske er bleven afbildet efter Monumentet i Stratford on Stoon. I det ene Hjørne seer man en lille Sølv Urne fyldt med Knokler; den er af Lord Byron sendt hertil fra Grækenland; Paaskriften er: Gave fra George Gordon Lord Byron til Sir Walter Scott, Baronet. Den har engang indeholdt denne berømte Digters egenhændige Breve, men disse ere paa ubegribelig Maade for nogen Tid siden forsvundne, sandsynlig borttagne af en af de mange Besøgere. Omendskjønt der er Overflødighed af skjønne og beqvemme Læsepulte og Lænestole, saa overbeviser man sig dog snart om, at W. Scott ikke arbeider her, men i et med dobbelte Døre aflukket ensomt Kabinet, det Allerhelligste af dette Videnskaberne helligede Tempel. Her i „Løvens inderste Hule" finder man slet ingen Overflod af Møbler, thi foruden et simpelt Skrivebord, og en meget magelig Lænestol sees her Intet andet. Den ene Stol beviser, at Scott ikke modtager noget Besøg her; Kabinettet har paa nogle Andagts=Bøger i Folio nær, ingen Bøger, men kun to Malerier, det ene et Portrait af den ulykkelige Claverhouse, et tungsindigt men interessant Hoved, og det lille Billede af Rob Roy i heel Figur. Nogle Vaaben, Geværer og skotske Claymores (korte brede Sværd med flettede Kurve) hænge over Kaminen. Uden at begynde paa en nærmere Beskrivelse over denne interessante Bygnings øvrige Værelser, maa endnu kun den Bemærkning finde Plads her, at engang en aandrig Besøger, henrykt heraf, udraabte: o Himmel! det er en Roman af Træ og Steen. (Efter Anniversary, i Preuss. Staatszeit. 10.)

Blandede Efterretninger.

Mærkeligt Dødsfald. Den 26 Oct. f. A. døde paa sit Landgods Mögelin i Mittelmark den berømte Landoeconom Albrecht Thaer,

Kongl. Geheime-Over-Regjeringsraad, født den 11 Mai 1752. Allerede tidligen lagde han sig efter Agerdyrkningsvidenskaben. Efterat han i Göttingen havde faaet den medicinske Doctorgrad, drog han til sin Fødeby Celle, hvor han, ved Siden af sin Praxis som Læge, drev paa egen Bekostning Havedyrkning, Frugtavl og Landhusholdning. 1794 udgav han sin Anvisning til den engelske Landhusholdning og 1799 begyndte han sine „Annalen der Niedersächsischen Landwirthschaft." Allerede den Gang samlede en Kreds Landoeconomer sig omkring ham, for hvilken han holdt Forelæsninger over Agerdyrkningsgjenstande. I Aaret 1805 blev han kaldet til Berlin, hvor han fik Titel af Geheimekrigsraad, 1807 udnævntes han til Statsraad, blev 1810 Professor i Agerdyrkningsvidenskaben ved det derværende Universitet og refererende Raad i Ministeriet for det Indre. En stor Virkekreds var der bleven ham til Deel i hans ny Fædreneland, hvor Kongen forærede ham 400 Morgen Land i den frugtbareste Egn af Oderbruch, men hvilken Eiendom han ombyttede med Landgodset Mögelin, der er af større Omfang, men af mindre frugtbar Bund. Her stiftede han, 1806, understøttet af et Actieselskab, en landoeconomisk Læreanstalt. Den ulykkelige Krig, der den Gang udbrød, gjorde det umueligt for Regjeringen at yde denne Anstalt sin Bistand, men Thaer havde ved sit Skrift: „Grundsätze der rationellen Landwirthschaft," forskaffet sig et saadant Navn, at ikke allene fra hele Tydskland, men ogsaa fra Schweitz, Frankrig og England unge Landoeconomer studerede hos ham. Hun var een af de første, der indførte en forædlet Faareavl i Preussen, og hans Skæferier kom i saa stort Ry, at enkelte Faar solgtes af ham for 6 til 800 pr. Th. Til Belønning for hans Fortjeneste i den Green af Landhusholdningen blev han 1815 udnævnt til General-Intendant over alle Kongl. Skæferier. Hans Plads ved Universitetet nedlagde han 1817, men derimod blev hans Anstalt i Mögelin af Kongen ophøjet til et Academie for Agerdyrkningen, hvis Bestyrelse, siden Thaers Død, er overdragen til Prof. Korte og den Afdødes Søn. — Da 1824 hans 50 aarige Doctorjubilæum feiredes, havde adskillige Hundrede af hans Disciple foranstaltet for ham i Badet Freienvalde en Fest, der varede otte

Dage; Kongerne af Engelland, Bajern, Würtemberg og Sachsen sendte Ordensdecorationer, mange lærde Selskaber Lykønskningsskrivelser og den preussiske Bondestand en Deputation. Göthe havde forfattet et Digt til hans Hæder. Endeel af hans Venner vil nu oprette ham et Mindesmærke. Sjelden var Thaers Fortjeneste af Menneskeheden, men endnu sjeldnere dens Paaskjønnelse af hans Samtidige.

Leipziger Eremit indeholdt for ikke længe siden den af et engelsk Blad tagne Notice, at Napoleons Lig gjemmes i fire i hinanden staaende Kister. En Læser skrev derunder:

O, England, nimm heraus das modernde Gebein
Und sarge deine Schmach darinnen ein.
(Mitt. Blatt.)

Det berettes i Tidenderne fra London af 3 Februar, at det botaniske Selskab har valgt Deres Majestæter Kongen af Nederlandene og Kongen af Danmark til dets Medlemmer, ligesom og den kongelige spanske Gesandt Ridder Zea-Bermudes, Visc. Mahon, og Greve Powis.

I Børsenhalle berettes fra Paris under 27 Januar d. A. som en Nyhed, at Chappe, den berømte Opfinder af de franske Telegrapher, er død. Men i Conversationslexicon (4de Oplag, 1817) hedder det derimod, under Artiklen Claude Chappe, at denne berømte Mand, da Æren for hiin Opfindelse gjordes ham stridig, henfaldt af Kummer derover i en saa dyb Melancholie, at han i Aaret 1805 styrtede sig i en Brønd og omkom. I Bauers historisches Handlexicon anføres ligeledes under Artiklen C. Chappe: at man den 23 Juli 1805 fandt ham død i en Brønd i Paris, og paaberaabes sammesteds som Hjemmel Allg. Lit. Zeit. Intellig. Bl. 1805. No. 62, S. 497. Det maa altsaa være en anden Chappe, der nyligen er død, muligen hans Søn. Dette kan tjene til Bevis paa, med hvilken Skjødesløshed Efterretninger i udenlandske Tidender stundom forfattes; thi kan man fortælle, at en allerede 1805 hedengangen Mand i Frankrig er død 1829, hvor

mange Münchhausenske Historier maa man da ikke kunne berette fra Grækenland og Tyrkiet?

Kongen af Engelland lader oprette sin Fader Georg III. i Windsor en Statue til Hest af saa overnaturlig Størrelse, at tolv Arbeidere kunne spise Frokost i Hestens Bug. Den kommer til at staae ved Enden af en stor Allee, hvor den danner Udsigtspunktet.

Den af Forlæggeren af Holtes Jahrbuch deutscher Bühuenspiele i afvigte Aar udsatte Prisbelønning har foranlediget, at i Slutningen af October ikke færre end 40 Haandskrifter vare indkomne, men alligevel har man, efter Manges Ønske, seet sig nødsaget til at udsætte Terminen indtil den 1 Marts 1829. Ved Indsendelsen ere adskillige Curiosa indtrufne. Een af Forfatterne har indsendt t o l v Titler og f i r e Stykker.

Ved Cassis, ikke langt fra Marseille, findes en Bjergkjæde, hvis Ryg danner, under Navn af **Tete de Pujet**, det største Silhouet i Verden, eller Profilen af den berømte Billedhugger Pujet, der blomstrede under Ludvig XIV. Panden, Øjnene, endog Øjenbrynene, Munden og Hagen ere ganske tydeligen udtrykte, og enstemmigen saae hans Landsmænd og Samtidige hans veltrufne Billede i dette Naturspil.

I Leipzig betjener man sig ikke mere af Gigttaft, men af et Slags Begpapir, som en fransk Læge har opfundet og som sælges for 1½ Grosch. Arket.

Et engelsk Blad fortæller, at den saa befrygtede Comet af 1832 vil, naar den er Jorden nærmest, være 16 Millioner Mile borte fra Jorden, og at den uden Fare kunde komme samme 1000 Mile nærmere. I Aaret 1770 kom en Comet den nær indtil 750,000 Mile, altsaa 9 Gange nærmere end Maanen. Astronomerne have beregnet, at en i Frastand 13,000 Mile en Comet kan foraarsage mærkelige Uordener paa Jorden.

Læsespaaner.

(Af forskjellige Forfattere, meddeelte af —p.)

Hvad er Mandens Værd, naar han ikke har Duelighed til det meest Mulige, Nøjsomhed med det mindst Mulige, og Bestemthed til Alt.

Mennesket kan gjøre, hvad det skal, og naar det siger, jeg kan ikke, saa vil det ikke.

Menneskets Characteer ligger ikke i Forstanden, men i Hjertet.

Qvinderne elske Styrke, uden at efterabe den; Mændene Ømhed, uden at gjengive den.

Der gives Folk af egensindig og forunderlig Individualitet, som ikke ere skikkede til Ægtestanden. Ægtefolk maae have en Slags Selv- og Uselvstændighed. De maae have fast Characteer — som Ting — for at kunne være en Ejendom, og dog smidige, elastiske, og dertil bestemte, uden at være egensindige og ængstlige.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- á vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¾	52 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	96½	97 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61½	62 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 15.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 Februar 1829.

Noget til Østergades Historie.

(Af Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse; den utrykte anden Deel.)

Gaden har sit Navn af Østerport, som i ældre Tider, førend Stadens Udvidelse, har staaet for Enden af Gaden mod Hallandsaas (nu Kongens Nytorv); men Aar 1608 lod Kong Christian den Fjerde Staden paa denne Kant udvide; Byens gamle Voldgrave, — hvoraf nu værende Holmens Kanal paa den Tid var et Stykke, — gik da tvers over Grunden af Kongens Nytorv; de bleve nu opfyldte med de sløjfede Volde. En nye Østerport blev anlagt paa det Sted, hvor samme nu staaer, dog forblev den gamle Østerport staaende indtil Aar 1618, da den blev ganske nedbrudt. Vel tales om Østergade i nogle gamle Dokumenter af Aar 1452, men Østergade var i de ældre Tider ikke halv saa lang som nu omstunder, og strakte sig fra benævnte Østerport ikkun omtrent til Christenbernikovstrædet, thi Havnen selv, eller rettere sagt Havet løb ind imellem Slotsholm, Bremerholm og Byen, og trængde sig ind i denne lavtliggende Egn af Byen, hvor Havet kun gjorde nogle smaa Holme, alle adskilte fra hinanden ved smalle Vande eller Sunde, hvor man kunde roe med Baade, indtil det femtende Aarhundredes Udgang, da man Aar efter Aar opfyldte denne side og lavtliggende Strandgrund, og bebyggede den. Aar 1714 har man under Huset paa Hjørnet af Østergade og Halmstræde No. 24 (nu No. 25) hvor en Bundtmager Hans Corne da boede, fundet i Jorden ved at grave til en Kjelder en Deel gamle Pæle; ligeledes et lidet Skibsanker og Stumper af to gamle Baade med Jernlænker hæftede til Pæle af en Skibsbro. Blandt Østergades mærkværdige Gaarde er No. 34 (nu 52) tilhørende Efterslægts-Selskabet, No. 35, (nu 53) hvor Hof- og Statsretten i mange Aar var, Kong Salomons Apothek No. 32 (nu 50), og Svane-Apotheket, som blev anlagt i denne Gade 1782, efterat have været forhen i Højbrostræde. (See Jonges Kjøbenhavns Beskriv. 1 D. S. 406); samt den Pullichiske Fabrikgaard.

Denne Pullichiske Baandfabrik-Gaard No. 42 (gl. Matricul, nu No. 60, ligefor Halmstræde) paa Østergades nordre*) Side er for den historiske Antiqvitets Skyld at erindre; thi paa den Grund og paa det Sted, hvor denne Gaard nu staaer, har den første St. Nikolai Kirke og Kapel været bygt, i Begyndelsen af det trettende Aarhundrede, og har staaet paa dette Sted i 231 Aar, indtil den omsider af Ælde var forfalden, og den nye St. Nikolai Kirke i nogen Fraſtand blev

*) I Manuskriptet staaer: søndre, som maa være Skrivfeil istedetfor nordre. Th.

Aar 1447 anlagt (See foran S. 196.). At denne Pullichiske Fabrikgaards Grund har været det Sted, hvor det ældgamle eller første St. Nikolai Kapel med St. Nikolai Altere omtrent 1216 er bleven bygt, og det paa Pæle, nedslagne i Havbredden, derom taler ikke allene et Manuskript (No. 74) i den Rostgaardske Donation til Universitets-Bibliotheket (nævnt foran S. 195), men det bliver end mere sikkert ved følgende Omstændigheder: Havnens aabne Sø eller Strand gik paa de Tider, som ovenfor bemærket, imellem Bremerholm, Slotsholm og den gamle By, og skar sig ind her ved Byens lave Strandbredder imellem nogle smaa Holme, saa at Vandet gik lige hen op til midt paa Østergade, hvor der var en Skibsbro af Pæle ud i Vandet, til hvilken Skibsbro man med Baade lagde an. Her ved Søkanten var det, hvor hint lidet Kapel byggedes, og efterhaanden berigedes, fik Tilbygninger og adskillige Helgen-Altere; Kirken havde Andeel i den aarlige Fisketiende af Staden (cfr. E. Pontoppidani Annal. Tom. 2. p. 685.) Den havde ogsaa en stor Kirkegaard til sit Sogn, thi et Dokument af 1291 melder om parochia & cimeterium Sancti Nicolai. Denne Kirkegaard var ved Søsiden beplantet med en Mængde Piletræer, af hvilke siden, da Pladserne heromkring bebyggedes, Pilestrædet fik Navn. Strax ved denne St. Nikolai Kirke har Erkebispen af Lund i Skaane, Peder V. Lycke, havt sin egen Gaard kaldet Erkebispegaarden, curiæ Archiepiscopi Lundensis, i Aaret 1436, paa hvilken Gaard Erkebiskoppen har opholdt sig, naar han enten bivaanede Herredagene i Kjøbenhavn, eller i andet Ærinde var kommen til Staden. I denne Erkebispens Gaard holdt Erkebiskop Thue Nielsen Retterting. I et Dokument heder det: fuerunt hæc Hafnis in Camera Reverendissimi in Christo Patris, Thuonis Archiepiscopi Lundensis 1469. Et andet Dokument udstædt 1482 begynder saaledes: Vi Jens Brodstrorp, Erkebiskop i Lund, i vor Gaard i Kjøbenhavn i vor eget Magh, for os paa Retterthing etc. (Pontoppidani orig. Havn. p. 169. Hvitfeld kalder ham Brostorp, andre Brochstorp.)

Dernæst, da bemeldte Pullichiske Gaard har været ejet af mine Forfædre, og beboet af min Morbroder, Sal. Renteskriver Christen Ruus, som

boede der, og døde d. 6 Febr. 1716, en Mand som i sin Livstid var Archivarius, og selv har noje optegnet mange Mærkværdigheder, saa har jeg blandt hans efterladte skrevne Optegnelser fundet denne Efterretning, at den 19 May 1709 ved Middagstider skeete, til alles store Forskrækkelse her i Gaarden, et uformodentligt Jordskred, i det at tvende skjulte Brønde her i Gaarden, hvilke Ingen vidste noget af at sige forhen, eftersom der var næsten en Alen Jord brolagt oven over dem, faldt sammen under Jorden, og ved dens Indstyrtning gled Gaardens Stentrappe ogsaa ud fra Huusbygningen, og sank, tilligemed et stort Omfang af Gaardens Brolægning, næsten to Alen dybt ned i Jorden; ved at grave, for at eftersøge Aarsagen til dette uformodentlige Jordskred, fandt man da, foruden de indstyrtede og sammenfaldne Brønde, mange raadne tykke Pæle af en Skibsbro, samt ved dem staaende nogle gamle nedsjunkne Baade og Joller, hvilke af Ælde vare henraadnede; de to Baade befandtes i Jorden staaende fastbundne med Jernlænker til Pælene. Det er troligt, at disse Pæle have været Levninger enten af det Bolværk, som det gamle St. Nikolai Kapel eller Kirke har været bygget ved, eller og Levninger af den Skibsbro, som fra Stranden af har været anlagt ind til Bolværket, hvor de Søfarende landede, naar de ofrede deres Gaver til St. Nikolaus og Kirke. Thi at denne Skibsbro har været lang, erfarede man saa Aar derefter, nemlig 1714, da Hans Corne, boende paa Hjørnet af Østergade og Halmstræde, fandt, som ovenfor sagt under sit Huus, en Deel gamle Pæle, der efter al Rimelighed har været den øvrige Deel af ommeldte Skibsbro; ligesom han og fandt sammesteds et lidet Skibsanker, og Stumper af to gamle Baade med Jernlænker, hæftede til Pæle, hvilket Alt viser, at forhen ommeldte Indløb fra Havet er Tid efter anden tilstoppet af Mudder og Strandsand, og at man da end videre har opfyldt Strangrunden til Gadens Anlæg og Huses Opbyggelse.

Til denne Pullichiske Fabrikgaard har i forrige Tider, og i Begyndelsen af det attende Aarhundrede hørt en anselig stor Haveplads, hvorfra var Udgang til Pilestræde; og at samme vidtløftige Plads har i ældgamle Tider været den

gamle St. Nikolai Kirke tilhørende Kirkegaard, som mod Pilestræde har været beplantet med mange Piletræer, erfarede man ligeledes i ommeldte Renteskriver Christen Ruuses Beboelsestid, thi da han forlængede denne sin iboende Gaards Sidebygning med nogle Fags ny Tilbygning i Længden, fandt man ved at grave, til at lægge Fundamentet, saa og ved at grave Kalkkuler i Haven, mangfoldige Dødningebeen af Mennesker overalt. Af samme vidtløftige Haveplads blev i den følgende Ejermands (Hr. Hans Jørgen Kirckesteen, Hovedbogholder ved det kongelige Rentekammer) Beboelsestid bortsolgt en stor Deel til Byggegrunde ud til Pilestræde.

Om Nødvendigheden af en videnskabelig Dannelse for de højere og mellemste Klasser. Især skrevet med Hensyn paa England.

(Fortsat fra Nr. 14.)

Det vilde ikke falde os vanskeligt, at fylde et heelt Bind med de Inconvenientser, som Administrationen er underkastet formedelst den systematiske Uvidenhed og det udelukkende Fortrin, som barnagtig Forfængelighed giver den classiske Opdragelse. Var denne ikke til, kunde Statscassen spare Millioner; Alt vilde gaae lettere, raskere, kraftigere og sparsommeligere fra Haanden. Kunde Hensigten opnaaes, og kunde det være muligt, at man strax satte saa kundskabsrige Mænd, som jeg har ønsket, i Spidsen for Regjeringen? Nei! Vort Lands saavelsom Nabolandenes Forfatning vil, at de høie Embeder besættes af en vis Classe af Samfundet, ja selv af visse privilegerede Familier. Paa en saa fuldstændig Reform kan man altsaa ikke gjøre Regning, og man kan heller ikke forlange den. Hvad er altsaa at gjøre? Man maa adle Videnskabens Standpunkt, omgive den med Æresbeviisninger, forbinde den med Rigdom og Hæder, gjøre den til Stats-Opdragelsens Prøvesteen, og saaledes berede den næste Generation en

Masse af positive, rigtige og gavnlige Begreber, som kunne bære Frugter i Fremtiden. Efterhaanden vil man da møde Uddannelsen af de Egenskaber, som fordres saavel til at have Opsigt med Udførelsen i Almindelighed, som til at overtage de mindste af denne store Maskines Forretninger. Alt vil danne sig efter det af mig foreslaaede og udviklede System, og uberegnelige Fordele ville opveie den mindre og ikke saa almindelige Opmærksomhed for Latin og Græsk. — Saaledes som Sagerne nu staae, findes den af mig paapegede Uvidenhed ikke blot hos Statens Overhoveder — en Uvidenhed, som strækker sig til alle Grene af den videnskabelige Opdragelse, og som jeg paa ingen Maade vil gjøre dem til personlig Bebreidelse — alle Redskaberne og Alle, som skulle holde Administrations-Værket i Gang, dele den, og saaledes er det allerede ofte hændet, at Den, til hvem den reent mekaniske og materielle Udførelse af en Sag tilsidst blev overdragen, ikke forstod mere deraf end De, som paalagde ham den, og at altsaa Arbeidet, endskjøndt af Vigtighed, ikke kunde fremmes paa behørig Maade. Kundskaber mangler altsaa Hierachiet i alle Grader: lige fra den første Minister indtil Overopsynsmanden over Regjeringens Arbeidere, gaaer der en stor electrisk Kjæde af Uvidenheder, der i samme Grad omfatter Fyrstens Cabinet, som Magthaveriets yderste Grene. Hvorledes kunde det ogsaa være anderledes? For de industrielle Videnskaber gives der jo ingen anden Uddannelse end Sædvanens og Routinens. Samfundets lavere Classer have kun erhvervet sine Indsigter ved en maskinmæssig Praxis, som aldrig er bleven oplyst af Videnskaben. Manufacturerne og Handelen befinde sig kun i velhavende, af routinerede Arbeidere understøttede Mænds Hænder; Nogle kjende kun til det, som angaaer Contoiret; Andre have ikkun saadanne Principer, som ere frembragte ved deres slaviske Tilbøielighed for de Begreber eller, rettere sagt, Vaner, de have erhvervet sig i deres Læretid. Saaledes kan der ikke dannes nogen indsigtsfuld, arbeidsom Befolkning, som er ligesaa skikket til at opfatte som til at anvende Videnskaben. I alle Regjeringens Embeder seer man kun Forretnings- og Administrationsmænd, virksomme og agtpaagivende Fuldmægtiger, et Slags Maskine-Mennesker, som regelmæs-

sig fremsige deres Lection og samvittighedsfuldt forrette, hvad der er blevet dem paalagt. At forfærdige Tabeller, bestyre en Correspondence, føre Bøger, skrive hurtigt, opsætte et middelmaadigt Udkast, deri bestaaer deres hele Talent: alt det Øvrige kan gaae, som det vil. Det Opdragelses-System, som vi ønske indført, kan heller ikke erstattes af noget andet. Vilde Autoriteterne endog vælge Folk af de lavere Classer, der skulde have Opsigt med de af dem befalede Arbeider, saa vilde de ikke kunne finde dem. Ikke andet end Arbeidere uden speciel Dannelse, kun ledede af blind Routine og uden overskuende Blik og omfattende Aand, vilde melde sig hos dem. Opmuntrede af deres egen Interesse, rette Fabrikanterne denne Hovedfeil, saavidt det staaer til dem, ved Sparsomhed, Opmærksomhed og Aarvaagenhed: det angaaer jo deres Velstand. Derimod kan Regjeringen, under sin Bestyrelse, ikke anvende et saadant Overopsyn; den maa vige for alle Feilene ved sin Stilling, for alle de Misligheder, som ere Følge af dens skrøbelige Midler. Bestyrede som Privatindretninger, koste dens Indretninger den nødvendigviis langt mere, og indbringe den langt mindre. Alt dette veed Regjeringen ikke, en Uvidenhed, som baade er dens Undskyldning og dens Klippe. Hvorledes kan den forandre det, som den ikke kjender? Dersom De, som staae i Spidsen for den, indsaae den Skade, som det nuværende System tilføier Staten, vilde de skynde sig med at forandre det, eller bortfjerne det Fordærvelige derfra. Istedetfor at give de vigtigste Dele af den offentlige Industrie til Priis for uduelige Hænder, vilde de søge Folk med Talenter og Kundskaber iblandt de videnskabelig Dannede, for at ordne, lede, simplificere og forbedre Arbeiderne efter en mere omfattende og mere regelret Plan. Kun en eneste Indretning af dette Slags er kommen i Gang, nemlig Længde-Bureauet. Det har allerede frembragt store Resultater, som understøtte vor Mening og pege endnu tydeligere paa de uhre Aabninger, som i andre Henseender ligge imellem Videnskaben og Regjeringen. Den Tanke, at de industrielle Arbeider, som Staten opgiver, kunde udføres og bedømmes af Andre, end et videnskabeligt Corps, vilde være det Samme, som at betroe Udfærdigelsen af diplomatiske Depescher til

et Bureau, hvis Medlemmer endnu ikke have lært ABC. Saaledes bringer os da Alting til vor første Grundsætning. Nødvendigheden af en videnskabelig Uddannelse for de høiere Classer af det selskabelige Legeme; dette er det eneste Middel imod et indgroet Onde; derved kan den nødvendige Reform iværksættes uden Forvirring, uden Anstrengelse og ligesom af sig selv. De høiere Embedsmænd og Administratorerne af anden Rang ville da i Forveien besidde, om end ikke alle de Kundskaber, de behøve, saa dog idetmindste Overbeviisningen om disse Kundskabers Nødvendighed. Vi ville ikke forvise Donat og Syntax; men at smedde Jamber og Herametrer bør ikke længer være Grundvolden for en liberal Opdragelse. Underviisningen maa hvile paa en mere omfattende og fastere Grund; Kundskaben maa finde sine Beskyttere, ligesaa godt som Græsk og Latin. Man vil ikke længer see den latterlige Grændselinie, som adskiller Forretningsmanden fra Videnskabernes Genius, og den gjensidige Misundelse og Ringeagt, som hersker imellem Statsmændene og de Videnskabelige, skal forsvinde. Vilde vi bevise Videnskabens Nødvendighed for Lovgiverne, saa kunde dette nye Argument let bringes frem, dersom det ikke indviklede os i uendelige Details. Den, som blot har den ringeste Kundskab om de Materier, hvormed Underhuset sysselsætter sig, veed, at dets fleste Beslutninger angaae Sager, som ere nøie forbundne med de speculative, practiske og industrielle Videnskaber. Der forekommer Love, angaaende de fleste af disse Materier: de interessere Massen af Nationen, afgjøre saavel offentlige som private Debatter, og løse de vigtigste Spørgsmaal. Hvorledes kan man nu, blottet for videnskabelige Studier iforveien, skride til Bestemmelsen af saadanne Love, underkaste dem en samvittighedsfuld Billighed og en skarp beregnet Gavnlighed? Imidlertid finder det frivole Publicum, at Videnskaben ikke er nødvendig, ja neppe engang nyttig for dem, som gjøre Udkast til Love. Lovgiverne selv gjøre ingen Fordring paa et Fortrin, som de troe at kunne undvære. Der udfærdiges en Lov, som byder, at et Morads skal udtørres, et Bjergværk aabnes, en Dæmning anlægges, en Havn forbedres; kun Ingenieurer begribe Meningen deraf og Nytten, som

skal erhverves; men Committeen, som har forberedet Loven, Huset, som har stemmet for den, forstaaer Intet deraf! Ja, endnu mere, selv Proponenten er kun Ekkoet af Meninger udenfra, Meninger, som grunde sig paa Interesse og ofte ere kunstlede. Dog maa Sagen gaae sin Gang, og Folk af Faget blive tilkaldte. For Dieblikket underrettede, stundom vundne, og ofte, paa Grund af deres personlige Interesse, hældende sig til det ene eller andet Parties Interesse, svare de snart efter Fordomme, snart efter Indskydelser fra Dem, som have bestukket dem. Committeens Medlemmer høre dem, uden at forstaae dem; hverken Beviser eller Vidne-Confrontation finder Sted. Hele Verden famler i Mørke; forgjæves søger man, at skaffe sig Lys over de Spørgsmaal, som efter deres Natur ligge langt udenfor det almindelige Begreb, og jo videre man kommer, desto mere Tid taber man, desto mere indviklet bliver Sagen, desto tykkere Mørket.

Uskyldige i det Onde, som skeer, uduelige til at afhjælpe, standse eller forudsee det, give Lovgiverne sine Stemmer paa Lykke og Fromme; det Lys, som leder dem, er næsten altid skuffende, og tilsidst maa Landet bøde, uden at man kan anklage dem for Glemsomhed, Skjødesløshed eller ond Villie. Skal jeg tale om Straffe- og Municipal-Lovene? Hvor ofte have de ikke, formedelst Mangel paa de af mig forlangte practiske Kundskaber, foraarsaget langvarige Ophold, uhyre Bekostninger! Hvilke Forseelser, hvilke Feil, hvilke Misgreb, hvilke uudførlige eller modsigende Anordninger! Snart blive de af Lovgivningen sanctionerede Foranstaltninger hindrede ved sine egne Artikler i deres ordentlige Udøvelse, snart slaae de ned som et Lyn for at ødelægge enkelte Individer, som derpaa illudere Loven, for at undvige deres Undergang; snart befale de, hvad der allerede er skeet, forbyde, hvad de ikke kunne hindre, anordne, hvad der ikke kan udføres. Det skulde være mig en let Sag, at fylde hele Bind med Exempler paa disse forskjellige Lovarter, dersom jeg vilde vise mig fjendtlig eller endog kun satirisk imod Lovgivningen. Vilde man med en videnskabelig Dannelse, hvis Grundsætninger jeg har udviklet, vel taale, at selv Lovenes Dannelse blev saa ufuldstændig, saa usammenhængende, og at saamange Irregula-

riteter strax i Begyndelsen vise sig hos Det, hvorpaa et Folks Lykke beroer? Lovens Forfattere, Ordnere, Forbedrere, de til dens Forsvar eller Angreb tilkaldte Vidner, Talere for og imod, Ophavsmænd til Forandringer i Over- og i Underhuset — Alle ere de i lige Grad uvidende, om det er sandt, at Bygningen af denne eller hiin Maskine er gavnlig, at Antagelsen af dette eller hiint commercielle System er nødvendig. Man raisonnerer og deraisonnerer, man pukker, man bliver varm, man debatterer: Slagene gaae i Blinde; det er Veltalenhedens og Dialectikens Løbeild. Enhver har formet Loven, om hvis Gjenstand, han neppe har et Begreb, paa sin Maade. Lemlæstet og forskruet, omsmeltet og metamorphoseret, først af Committeer, siden af politiske Partier — i hvilken Tilstand kommer da Loven omsider frem af den Smelteovn, hvori vi have seet den at skydes ind? Er den endnu den samme? Kan dens Forfatter vel kjende den igjen? Beholder den vel endnu den Kraft, den Virkning, man havde tænkt, at den skulde have? Dersom denne Maade, at smedde Love paa, blev forelagt en endnu vild, kun med sin naturlige Forstand begavet Nation til Bedømmelse, maatte den uden Tvivl ansee dem for Afsindige, som fælde Dom over Ting, af hvilke de, efter egen Tilstaaelse, Intet forstaae. Vore Forfædre kaldte de Forsamlinger, som skulde raade over Folkets Skjæbne, ved at udfærdige eller modificere dets Love, de Vises Forsamling; og det har stedse været den Mening, man har forbundet med Ordet: repræsentativ Forsamling, Underhuus, Parlament. For at faae Sæde der, maa man være en viis Mand, som er velbekjendt med Sager og Kjendsgjerninger. Den lovgivende Videnskab bestaaer af to Elementer: det videnskabelige og positive Studium, uundværligt til at lede Bevægelsen og til at regulere en Nations Interesse, samt af den prophetiske Gave, den Kunst, som læser det Tilkommende i det Forbigangne, det sjeldne Talent, at combinere Mulighederne, at bedømme Begivenhederne iforveien, at virke fra Nutiden paa Fremtiden; men disse Egenskaber kan man ikke besidde, ikke være nogen ægte Lovgiver, dersom man ikke inderlig og omfattende er bleven fortrolig med Videnskabens dybeste Resultater. Der engelske Parlament har Medlemmer, der be-

sidde ligesaa omfattende som positive Kundskaber med Hensyn til Lovene om Eiendom, Arv, Strafseloven og den civile Codex, men der opstaaer ofte Spørgsmaal af andre Slags, og de Love, som angaae reent videnskabelige Materier, ere ligesaa talrige som vigtige. Skulde vi vel træde Englands Deputerede, ja alle Europas Lovproponenter for nær ved den Paastand, at de næsten stedse fælde en Herredom over Ting, om hvilke de kun have et meget ufuldkomment Begreb? Alligevel er dette en soleklar Sag, paa hvilken de selv afgive et Beviis, idet de tage andre paa Raad med sig, af Frygt for at blive førte bag Lyset. I Overhuset gaves der kun een Mand, hvis Kundskab holdt Skridt med hans Lærdom, og det var Lord Stanhope. Ofte har jeg hørt Mange af hans Collegaer beklage sig over Tabet af en Mand, som ene kunde udbrede Lys over de vanskeligste Spørgsmaal. I Underhuset mærker man den samme Mangel, og vil man end tilstaae, at fem eller sex Medlemmer besidde de nødvendige Kundskaber, kunne da disse være tilstrækkelige til at overbevise en uhyre Majoritet, vinde den for deres Mening, lede og bestemme Lovenes Affattelse? Publikum og Tiden, to alvorlige Dommere, bestemme disse ufuldstændige eller farlige Loves sande Værd. Factiske Vildfarelser indsees snart; ofte seer Lovgivningen sig tvungen til at gaae tilbage igjen, maa forbedre sine egne Feil, udfylde sine Aabninger og kundgjøre sin egen Utilstrækkelighed i disse Sager.

Vi kunne lettelig bevise dette af de forskjellige Bills om Landeveienes Vedligeholdelse, om Gasbelysningen o. s. v., altsammen Spørgsmaal, som ere blevne løste paa den ufuldstændigste og ofte paa en afvigende Maade. Hvorfor have Valgmændene, gjorte kloge ved saadanne Resultater, ikke fattet den Beslutning, at sende et vist Antal videnskabelige Mænd til Parlamentet, for at de der kunde forfægte Agerdyrkningens, Næringsflidens og Handelens sande Interesse? Dette havde idetmindste været en temporair Hjælp. Men her fremkommer atter Hovedfeilen, Kilden og Oprindelsen til alt det Onde, vi have paapeget: Den classiske Opdragelse behersker endog dem, imod hvis Interesse den strider. Kjøbmanden har en stille Agtelse, en tilvant Ærefrygt for den collegialske Lærdom. Han giver den unge Adelige, som

har vundet et Par Priser i Oxford eller Cambridge, Fortrinet for den nyttige Mand, som forstaaer Mekanik, Dynamik, Broe- og Chausseevæsen. Hvorledes nu saadan en Taler, som endnu lever i Erindringen om Aeschines, bærer sig ad, naar han skal tale om Dampmaskiner, om Gassets Nytte eller Fare, om Broelægning, Salpetersyre, Maal og Vægt, kan Enhver lettelig tænke sig. Intet beviser bedre den Tilsidesættelse og Ringeagt, hvis Offer Videnskaben er, end Sjeldenheden af saadanne Parlamentslemmer, som ere i Stand til at forfægte dens Interesse. Vore Valg ere et Slags Lotterie, og naar der iblandt de mange udvalgte Medlemmer neppe findes to eller tre, som besidde de omtalte Kundskaber, saa kommer dette deraf, at disse ere lidet udbredte og staae i ringe Agtelse. Jeg har sagt, at Regjeringsmændene, Landets Udvalgte, Lovenes Vogtere eller Forfattere, Administratorer af alle Slags maae have en videnskabelig Dannelse; jeg har viist, at den er uundværlig for Ministrene, at den er alle Forbedringers, alle Besparelsers Ledsagerinde eller Befordrerinde; jeg har godtgjort, at, uden dens Bistand, er Statens Vel i Fare, saavel i Geheimeraadet som i de politiske Forsamlinger. Jeg har beviist, at de, som ville paatage sig at lede vor Handel, at sikkre vor Rolighed, at befale vore Tropper, at virke Fordeel af vore Producter, uden at besidde de mangfoldige og grundige Kundskaber, som ere nødvendige for disse forskjellige Fag, underkaste sig et frygteligt, umaadeligt Ansvar og uudebliveligt Samvittighedsnag, fordi de ved deres Uvidenhed have skadet det hele Lands Vel. Endelig troer jeg, at jeg omstændelig og nøiagtig har fremstillet og opregnet alle de Fordele, som en saadan Dannelse maa forskaffe Statens øverste Embedsmænd og fornemste Medlemmer. Nu skulle vi see, at de fleste liberale Fag kræve et lignende Studium; at intet Fuldstændigt kan frembringes uden saadan Hjælp; at uden den kan ingen af det selskabelige Legemes Handlinger gaae for sig med Lethed, og at ingen af dets Springfiedre med Nøiagtighed følger den Bevægelse, som man venter sig af den. Nøiedes man med at fremsætte det Princip, hvorpaa det hele Argument beroer, uden Anvendelse og uden Beviis, saa vilde dets altfor naive Sandhed, dets altfor simple Evidents

opvække Latter. At man, for at opfylde en Pligt eller modtage et Embede, maa have den dertil nødvendige Duelighed, det er en saa uimodsigelig Grundsætning, at den neppe behøver at anføres. Alligevel er det netop de naturlige og uundgaaelige Følger af dette Axiom, som jeg vil udvikle, fordi de næsten ere blevne almindelig miskjendte. Kun faa Mennesker vide, hvad ethvert Fag bringer med sig, og under hvor mange Skikkelser den altid uundgaaelige og altid forsømte Videnskabs bydende Nødvendighed viser sig. Man overseer, at det er alene paa den, at Samfundets Sundhed, Opkomst, Velstand, Velgaaende og Rolighed beroer. Fordi man ikke sysselsætter sig med de enkelte Pligter, som ere forbundne med ethvert af de liberale Fag, og ikke iagttager disse Pligter i deres Sammenhæng, bliver ethvert Fag omsider anseet for Resultatet af en routineret Vane og for den sidste Anvendelse af en vis Mængde af Erfaringer. Vi ville engang forsøge, at lade denne lange Kjæde af Vildfarelser, som have faaet Lovskraft, passere Mønstring. — At vore Søe-Officierer maae have den meest omfattende videnskabelige Dannelse, vil man sikkerlig indrømme; men jeg paastaaer, at den ikke er mindre nødvendig for vore simpleste Matroser. Hvor mange Mennesker kunne ikke været undgaaede Døden, dersom Uvidenheden, tilligemed Routinen, var bleven forviist fra Søetjenesten! Hvor mange Tog og Reiser skulde da ikke have været nyttigere og medført færre Tab! Hvad Armeen angaaer, hvis raae og udannede Sæder vare blevne til et Ordsprog, saa begynder Regjeringen allerede selv at indsee Nytten af en Underviisningsmaade, som næsten svarer til vore Principer. Disse Fremskridt til en bedre Opdragelse ere uden Tvivl meget langsomme, og disse Forbedringer høist ufuldkomne, men man indseer dog omsider, at Videnskaben kan paa tusinde Maader anvendes paa Armeernes Opførsel og Troppernes Holding. At bemærke, at ved Artilleriet og Ingenieur-Corpset udstrækker denne Nødvendighed sig endog til de simple Soldater, vilde være en Attraae efter at bevise Noget, som allerede er klart. — En anden Sag er det med Advocatstanden. Indkneben i Formaliteternes Studium, i Betragtninger over det, som tilforn er indtruffet, og i Forordningernes Mængde, bliver Advocaten fremmed for enhver anden videnskabelig Undersøgelse, og for denne udelukkende Vedhængen ved den nøieste Specialitet bliver han ei alene ikke dadlet, men endog roest. En Advocat har nok at bestille med at studere Lovene; neppe, siger man, er hans Liv tilstrækkeligt for hans Arbeider. Uden at anføre en glimrende Undtagelse fra denne foregivne Regel, og uden, ved dette store Exempel at bevise Muligheden af en Forening imellem den meest omfattende Kundskab og den specielleste Lærdom, bemærke vi blot, at en Advocat kan komme til at føre mange Sager, hvor Talen er om positive Interesser, som staae i Forbindelse med Videnskaber og Industrie. Handles der om en Broebygning, om en Strid i financielle Sager, om en Proces, angaaende Udbyttet eller Bearbeidningen af et Bjergværk, hvorledes drage vore Advokater sig da ud af Sagen. Naar Bekjendtskab med Chemie og Lægekunst er nødvendig i en Criminelsag, hvad kan man da vente af en Mand, som er indesluttet i sine juridiske Studiers Sphære? Derpaa kan man faae Svar af de Læger, som under saadanne Omstændigheder blive tilkaldte. End Dommeren, og Juryen da? Skal jeg anføre Autoriteter til Grund for mine Klager, skal jeg oprippe Domme, som have sat mig i Forbauselse? Det vilde være en farlig Sag; jeg vil ikke befatte mig dermed, for ei at stille Videnskabens Forfægter blot for Puf af en opirret Themis. Det er meget begribeligt, at dersom Dommeren og Juryen savne en reel og positiv Kundskab om de industrielle og videnskabelige Materier, hvorover de skulle fælde Dom, kunne de tage feil med den bedste Villie af Verden. Hvilken Sikkerhed kan Justitien stille, hvilken Nøiagtighed og hvilken Upartiskhed kan man vente sig af Criminal- og Civil-Proceduren? Hvor ofte ville ikke de Herrer lade sig vildlede af et falsk Skin, endskjøndt det angaaer vort Gods og vort Blod! Hvorledes kan man uden Forskrækkelse tænke paa den Uvished, som er knyttet til den høieste, den vigtigste og i sine Vildfarelser frygteligste Indretning! Naar der da tilfældigviis gives en videnskabelig Advocat, hvormeget maa da ikke denne tilfældige Overlegenhed endog komme den slette Sag tilgode? Lykkeligviis have Advokaterne og Dommerne Intet forud for hverandre:

Hine tale om Ting, som de ikke forstaae, og Disse dømme dem, uden at vide, hvorledes de ere.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Det i Aarene 1826 og 1827 ved Ebeltoft udførte Havnearbeide, for hvis Forbedring der ogsaa blev sørget i forrige Aar, er hidtil kun blevet løseligen berørt i offentlige Blade, men fortjener vistnok med Hensyn saavel til den Hurtighed, hvormed dette betydelige og solide Værk er udført, som til den Nytte det allerede afgiver, og fremdeles maa stifte, videre Omtale. Allerede i Aarene 1815 og 1816 blev dette Værk begyndt, men efterat mange Omkostninger derpaa vare medgaaede, maatte man ophøre uden at have bragt det videre dermed, end til en 450 Alen lang Grundvold til en Broe, der ikkun opnaaede et Par Fods Høide og neppe var tilstrækkelig bred for en Vogn, ja endogsaa ganske upassabel for ethvertsomhelst Kjøretøi. Men ved igjen at paabegynde dette Arbeide i Aaret 1826 har Broen derimod nu erholdt en Høide af 4 Fod over daglige Vande, den er blevet forlænget indtil 500 Alen, og da den allevegne er 9 til 10 Alen bred, kunne tvende Vogne mageligen passere hinanden forbi paa den. Den er blevet forsynet med et Broehoved, som er anlagt paa 6 Fods dybt Vand, og fuldkommen rummeligt til Vendeplads for Vogne. Fra denne, fra Landet af mod Vesten udløbende Broe er igjen udbygget en ved Steensylding understøttet Træebroe mod Sønden, 100 Alen lang, indenfor hvilken Havnen nu afgiver Sikkerhed for de der beliggende Fartøier. Rummet kan derfor, naar Havnen dertil faaer Evne eller Understøttelse, fremdeles udvides saavel i Længde, som i Brede, og det kan uden Overdrivelse siges, at det hidtil udførte Værk, forholdsviis med Hensyn til Tiden hvori det er fuldbragt, den Bekostning det har foraarsaget og dets Almeennyttighed kan taale Sammenligning med hvilketsomhelst offentligt Arbeide, der

hertillands er udført i vor Tidsalder. Ved Ebeltoft, hvor tilforn ikke engang en Fiskerbaad kunde ligge sikker om Vinteren uden at drages paa Land, overvintre nu Fartøier paa 24 Læster og derover, og mange af disse kunne vel allerede takke denne Havn for deres Frelse. Tilendebringelsen af denne forlængst ønskede Indretning, har saaledes giort en glædelig Ende paa den Bekymring, som man tilforn, enten under heftig Storm, eller naar Søen tilfrøs, næsten hver Vinter følte der paa Stedet for de Skibe og Søefarende, som havde søgt Tilflugt i Vigen, og hvor ofte maa man ikke beklage saadanne Seilere, som, naar Isen først er lagt, forgjæves søge Mulighed i at naae een eller anden Havn til at indløbe. Sikkerligen vil derfor enhver Kyndig, som har havt Leilighed til at gjøre sig bekjendt med dette Havneanlæg, erkjende det Fortrinlige og Nyttige deri, og de Mænds Fortjeneste, som, ved at udføre det, ikke allene have virket til at frelse Menneskers Liv og Gods, men ogsaa bidraget til at forøge Antallet af Fædrenelandets nyttige og gavnlige Indretninger.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$149\frac{1}{2}$	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{1}{2}$	$85\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{3}{4}$	62 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 16.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 Februar 1829.

Hvad jeg vil gjøre, naar jeg bliver Politiemester.

(Da dette Stykke for 30 Aar siden blev trykt, var det ledsaget med den Anmærkning: „Disse Forsætter ere fundne imellem en afdød Fætters efterladte Papirer. Mennesket var kun dansk Jurist, men troede derfor gjerne at kunne blive Politiemester, om Lykken og Cancelliet føjede. Midlertid blev han kun Herredsfoged, og døde af nogle Contusioner, som han fik en Aften paa en Hovmark, hvor ingen var tilstede uden han og en Herremand, hvis Bønder min Fætter havde foresat sig at beskjerme mod al Slags Tyranni. Jeg tænker oftere at meddele af denne Martyrs Forsætter, der maaskee ikke støde mine Læseres Smag." Efter tre Aartienders Forløb, siden Stykket blev trykt, er det nu vel at betragte som Nyt. Mange af de gode Forsætter den salig Fætter har havt, ere og anvendelige for andre Embedsmænd).

1. Det er min Pligt at straffe og forekomme al Uorden i min Embedskreds, og heri at følge Lovgiverens Villie, saavidt den er udtrykt og tilrækker, og hvor den slipper, min Overbevisning.

2. Heri bør jeg aldrig gjøre Undtagelser enten af Frygt for at tabe Mægtiges Venskab, eller for Opløb af misfornøjede Haandværkere, eller Gadedrenge.

3. Der er vist nok intet skadeligere end om Nogen faaer den Tro, at jeg ikke vil skaffe ham Ret.

4. I Stridigheder mellem Mestere og Svende, der gaaer fra dem, endskjøndt de skylde dem mange Penge, vil jeg ikke lade det bero ved at bede og formane Svenden til at betale efterhaanden denne Gjeld, men kjende ham til at blive i Mesterens Tjeneste indtil den er afdragen, thi dette troer jeg er baade ret, da Gjelden er gjort blot paa det stiltiende Vilkaar, og tillige det kraftigste Middel til at afskrække Svende fra den Oddselhed eller Liderlighed, som nøder dem til at optage hos Mesteren.

5. Af Lære løbne Drenge vil jeg strax irettesætte, men under fire Øjne kraftig formane Mesteren til en fornuftig Omgang imod dem.

6. Jeg vil ved nogle passende Revselser see, om det ikke skulde være muligt at forekomme Drengetyranniet paa vore Gader. NB. Den straffede Drengs Mester eller Forældre vil jeg tillige belægge med en forholdslig Pengebod.

7. Jeg vil paa det skarpeste vaage over at Slagtere, Bryggere og Bagere efterleve deres Taxter, og ikke afvise nogen som kommer med Klage over dem, uden Undersøgelse.

8. Ligeledes vil jeg holde et vaaget Øje med Hyrekudske, Vognmænd, Dragere, Saugskjærere, Brændesættere, at de ikke vove at begjere det ringeste over Taxten.

9. Dem, som indspærre Hunde i Gaarde eller paa Tomter, hvor de ved evigt Hyl og Tuden Natten gjennem plage alle Nærboende, vil jeg betænke med en Mulkt.

10. Dersom Nogen vover at gjøre Fortoget, eller saa gar Gaderne selv til sin Stald, Vognremise, Materialhuus, Pakhuus, Værksted, saa vil jeg hedde Mads, om jeg ikke snart skal vise dem Vintervejen.

11. Jeg vil ikke fæste nogen blind Tillid til nogen af mine Betjente eller Adjutanter, thi det vil kun fordærve dem, og gjøre mig uretfærdig og med Rette forhadt.

12. Jeg vil aldrig vrisse om Nogen kommer med Klager, men altid med Deltagelse anhøre dem, og strax gjøre Anstalt til Sagens Undersøgelse.

13. Den Lethed, jeg har bemærket hos mig selv til at finde Velbehag i smukke Piger, og til at tro, at de har Ret, vil jeg af alle Kræfter bekrige, thi Fordærvelsen hos Tjenestepiger er saa stor, at de paa ingen Maade bør gives Medhold imod deres Husbonder og Madmødre.

14. Min Middagssøvn vil jeg reent afskaffe. Den Selvfornægtelse er vel betalt, om derved blot een Uorden mere forebygges.

15. Ligeledes vil jeg afkorte noget af min Søvn om Natten, og aldrig skal Nogen, som forlanger at tale med mig, afvises med de Ord: „Politiemesteren sover."

16. Gjestebuder og Venneselskaber, Studeringer og Klubbesøg indseer jeg meget vel at jeg ingen Tid faaer til, hvis jeg vil undgaae at ansees for en Nathue.

17. Jeg vil ogsaa frabede mig alt Slags Extra-Arbejde, om Kongen i Naade skulde ville lægge mig saadant paa. Jeg vilde sige til ham som saa: Deres Majestæt betænke det gamle Ordsprog: Man kan ikke paa engang stange Aal og gaae paa Harejagt.

18. Desmere Tid vil jeg da faae til at betænke indkomne Klager, holde Øje med mine Underbetjente, og til selv at trippe om i Byen, for see saa meget som muligt med egne Øjne. (Derved faaer jeg større Forraad af de for en Politiemester saa nødvendige lokale Kundskaber; og befordrer tillige min Sundhed).

19. Imellemstunder vil jeg gaae ind paa Billardhuse og andre Vertshuse, og hvis jeg der forefinder Skolediscipler, eller andre Drenge, hvis Foresatte ikke ere tilstede, vil jeg alvorligen mulktere saavel deres Forældre eller Foresatte, som især Verterne; thi næst Rufferi er Vertshuusshold for Drenge en af de afskyeligste Handlinger.

20. Jeg vil ansee det for min Pligt at agte paa enhver i Aviserne nok saa løselig eller taabelig ommeldt Uorden.

21. Galopperende eller stærktravende Heste paa en folkerig Byes Gader er jeg af Naturen en Hader af. Jeg skal nok lære dem at gaae sagte.

22. Jeg vil især gjøre mig Umage for at komme paa Spor efter de paa egen Haand residerende Smekfillikker, og straffe baade dem og deres Verter.

23. NB. NB. Ogsaa vil jeg saavidt mueligt holde mine Betjente fra at tage Stikpenge af løse Qvinder.

Til min Fætter, da han meddeelte mig hvad han vilde gjøre, om han blev Politiemester.

Mange af dine Forsætter, kjere Fætter! priser jeg, og i dem alle erkjender jeg den brave og retskafne unge Mand, jeg altid ærede i dig; men jeg troer, at der kunde gjøres grundede Indsigelser imod adskillige af dem, og at et Par Hovedgrundsætninger deels savnes, deels vel endog krænkes.

1. Den borgerlige Frihed maa ikke for meget indskrænkes; der maae ikke for meget regjeres, hovmestereres, inspiceres, inqvireres, mulkteres. Der maa advares, erindres, undervises. Gaaer en Slagterdreng med Kjød, eller en Sælgekone med Aag og Kurve paa Fortoget, da maa ikke strax en Politiebetjentstok tyrannisere. De vide vel ikke eller tænke ikke over at de ej maa gaae der; Plakater skulle underrette dem derom; og saaledes i meget Mere. En Gadepolitieplakats Udarbejdelse var et af de første Arbejder jeg vilde see udført, naar jeg blev Politiemester.

2. Grundsætningerne i Henseende til løse Qvinder og mere kunne ikke være aldeles de samme i en stor folkerig Handelsstad og Søstad, og i en mellemstor eller liden Kjøbstad.

3. De Egenskaber, jeg vilde især see paa, naar jeg skulde vælge en Politiemester, ere: Retskaffenhed, Driftighed, Aarvaagenhed, Erfaringer og Kundskaber; men derhos Blidhed. Derved udrettes meget. — Naturligviis ikke Svaghed. Jeg vilde have mit Begrebs Politiemester agtet og elsket, ikke frygtet — Kjerlighed og almindelig Yndest giver ham mange vigtige Hjelpere overalt, og til alle Tider. God Almeenaand er den bedste Politieadjutant. — Cetera desunt.

Om Nødvendigheden af en videnskabelig Dannelse for de højere og mellemste Klasser. Især skrevet med Hensyn paa England.

(Fortsat fra Nr. 15.)

Medicinen har opsvunget sig til Videnskabens Rang; dog er den, saaledes som den kun altfor ofte drives, blot et Qvaksalverie. Et vist Antal Recepter og før seete Tilfælde; enkelte Jagttagelser og fra det Hele løsrevne Kjendsgjerninger; faa Analogier, faa almindelige Slutninger, en besynderlig Ringeagt for Raisonnements, det er Characteertrækkene af den medicinske Kunst, som udøves i England. Bacons Philosophie synes endnu ikke at have naaet til vore Læger. Istedetfor at befatte sig med det dybeste og for dem uundværlige Studium af Chemie og Physik, lade de sig nøie med, saa løselig at bestryge Overfladen af disse. Hvor mange medicinske Værker gives der ei, hvori Hippocrates's og Aristoteles's Forestillinger gjentages i deres oprindelige Tilstand, hvori Intet er blevet iagttaget i sine Aarsager og sin Form, hvori de vilkaarligste Classificationer synes at ville indføre i Sygdomslæren den symmetriske og falske Orden, hvori Insect-Samlinger sædvanligen sættes. Lægerne ere endnu ikke, som i Paracelsi Tider, det menneskelige Legemes Astrologer. — Vi komme nu til Geistligheden. Behøver den en videnskabelig Dannelse? Hos Publikum har en modsat Mening fæstet Rødder; vi skulde frygte for at meddele vore Læsere vor egen Mening i dette Anliggende, dersom vi, efterat have grebet Pennen til at forfægte Videnskabens miskjendte Rettigheder, vilde have ladet os standse i Opfyldelsen af en Pligt, ved den Følelse, at Intet alligevel kan udrettes. Altsaa frisk til Værket! For engang at vorde til Nytte, maa man finde sig i, at man ikke bliver forstaaet af sine Tilhørere. I den classiske Dannelses indskrænkede Betydning er Geistligheden i Almindelighed velopdragen. Den giver os vore Commentatorer, Skriftfortolkere og Oversættere, en talrig og glimrende Hær, hvis Fortjeneste jeg ikke vil nedsætte; men hvad de physiske og moralske Videnskaber angaaer, saa ere disse dem fuldkommen fremmede, de sysselsætte sig ikke med dem, ja de ringeagte dem endogsaa. Theologien grunder deres Metaphysik; den gamle, nu saa berygtede Skolelogiks Formularer ere endnu stedse Ledetraadene for deres Intelligents. Denne saa indskrænkede Dannelse avler kun snæverthjertede Anskuelser, en ringe Udvikling af Tanker, mange falske, ufuldstændige og skjæve Begreber, som, i Forening med klosteragtige Sædvaner, med en ikke synderlig ædelmodig Tænkemaade, med Caste-Fordommene og Esprit de corps, skade den Lykke, den Magt og den Agtelse, hvori dette helligede Ministerium skulde være deelagtigt. Den, som nu vil give disse Intelligentser Kraft og Tiltagende, og vil udvide deres Virkeevne, han forene de sædvanlige Videnskabers Studium med Sprogenes, da skulle de af os paaankede Feil umærkelig forbedres ved den Praxis, som vil blive en Følge af dette Studium. Tanke-Horizonten vil udvide sig for disse saa indflydelsesrige Mennesker, der staae som Mæglere imellem Gud og Menneskeheden; enhver Lysstraale vil udslette en af deres Fordomme, gjøre dem mere overbærende og mere værdige til deres ædle Forretninger. For tydeligen at bevise vore Bemærkninger, ville vi tage en Landsbyepræst til Exempel. Ofte er han den eneste Videnskabsmand i den hele Canton. Sine Skriftebørns Ven, Raadgiver og Beskytter, sin Hjords Konge, er det til ham, at man henvender sig først, hos ham søger

man Raad i ethvert vigtigt Anliggende. Er Nogen syg, saa gaaer man til Præsten, thi Lægen er for langt borte. Har der reist sig en Trætte, saa kan Præsten bilægge den uden Bekostning, og saaledes redde Parterne fra Chicane-Harpagonernes røvgjerrige Kløer. Skal et Testament oprettes, en Arvesag afgjøres, en Deling iværksættes, Ting, som hvert Dieblik forekomme, saa maa den gode Præst, som vil spare sin Almues Penge, have nogen Kundskab om Love og Anordninger. Er han ikke fremmed for Grundreglerne i den practiske Landhuusholdning, og er han bevandret i de mekaniske Kunster, vil han da ikke vorde et velgjørende Væsen, en Gjenstand for Ærbødighed og Kjærlighed hos sine Sognefolk, hvis Velstand han forøger ved sine Raad uden Betaling? Da vil han alene have tilstrækkelig Indflydelse paa dem, for at bevæge dem til at antage gavnlige Forandringer, som ellers ikke skulde finde Indgang hos dem. Hvilken beundringsværdig Sammenhæng imellem opfyldte Pligter og udbredte Velgjerninger! Hvor mange Leiligheder til at fremme Menneskers Lykke uden Møie! Befaler ikke Barmhjertigheden, den christelige Læres udmærkende Characteer, de christelige Præster at opbyde Alt, for at udøve dette ophøiede og milde Embede, saa frugtbart paa lette Dyder, i dets hele Omfang? Jeg tvivler paa, at Digtekunsten og Romanen i sine ideale Digtninger nogensinde har fremstillet en skjønnere, simplere og ædlere Characteer end den, jeg ovenfor har antydet. Jeg beraaber mig her paa alle de barmhjertige Mennesker, som, beklædte med en helliget Characteer, opfyldte de religieuse og menneskelige Pligter, over hvilke jeg her kun har givet en ufuldstændig Fortegnelse. Have de ikke ofte seet sig standsede ved Følelsen af deres Afmagt eller Uvidenhed? Have de ikke mere end engang mistet en kostelig Leilighed til at gjøre Godt? Har det ikke tusinde Gange angret dem, at de vare ubekjendte med Lægekunstens, Chemiens, Agerdyrkningens og Bygningsvæsenets Principer? Og hvorledes kan man, uden videnskabelig Dannelse, være denne Characteer troe, opfylde disse Pligter? Den gode Villie allene er ikke tilstrækkelig; falske Religionsbegreber og en ikke rigtig oplyst Følsomhed skade ofte Landmandens Interesse, istedetfor at gavne den.

Hvor ofte have ikke feilagtige Forestillinger i Sager, som angaae den politiske Oeconomie, frembragt de skadeligste Resultater! Oplyste Præster vilde hindre deres ulykkelige Indflydelse. Deres Stilling bringer dem i Berørelse med Haandværkeren, Landmanden, Daglønneren, den Fattige. Ved dem, og kun alene ved dem, kan man faae en paalidelig og gavnlig Oplysning om Prisen paa Arbeide, om milde Gavers Uddeling, om Paalægenes Fordeling, om Befolkningens Tilvært. De Misbrug, som indsnige sig hos Folket, de Laster, Fordomme og Vildfarelser, som opspire iblandt det, kunne ikke rettes uden ved den Geistliges heldbringende Raad, dersom han er en oplyst Mand. Hans Samtaler med de lavere Klasser, hans Taler fra hans hellige Plads maae være et Middel imod en Mængde Onder, som ere desto farligere, fordi de blive ubemærkede. En oplyst Præst i enhver Menighed vilde være nyttigere for Sædernes Reform og for de af Regjeringen tilsigtede Forbedringer, vilde være mere velgjørende i sin Indflydelse, end alle de milde Gaver, som tilflyde de lavere Klasser fra Committeerne og de til den Ende oprettede Foreninger. Han vilde gjøre en Ende paa F a t t i g v æ s e n e t, det civiliserede Samfunds altid aabne Saar; han vilde skaffe den Uformuende Midler til at slaae sig igjennem, den Flittige vilde han anvise oeconomiske Hjælpekilder, og den velgjørende Rige vilde han give den nødvendige Anviisning, hvorledes han med Nytte kunde bringe sine Gaver til det rette Sted. Bliver Geistligheden derimod ikke videnskabelig dannet, saa kan man ikke øine det Tidspunkt, da den øvrige Deel af Samfundet vil forlade den classiske Underviisnings betraadte Bane, for at vælge de nyttige Videnskabers Vei. Geistligheden tilkommer en Universaldannelses Forret. Begynder Reformen ikke hos den, saa er der kun lidet Haab tilbage. Som Besidder af Underviisnings-Monopolet, kan den kun lære Andre det, som den selv forstaaer, Græsk og Latin. En Lærer eller Professor, som altid vælges af Geistligheden, opdrager Ungdommen saaledes, som han selv er bleven opdragen. De give en saakaldet liberal Opdragelse, og Fordommen forplanter sig fra Slægt til Slægt. Det klosterlige System, Ærbødigheden for de græske Rødder blive herskende; kun Latter-

lighed, Foragt eller idetmindste Forglemmelse ere de nyttige Videnskabers Lod, men Ære, Berømmelse og Rigdomme vente de Lærde og de Skjønaander, som have næret sig ved en Isokrates's, Longins og Quintilians Lærdomme, ligesaa trykkende, som frivole Byrder for det Samfund, hvis Prydelser de sige sig at være. Dersom Moden tilfældigviis forandrede sig, dersom Publicums Lune pludselig hyldede Videnskabens Altere, vilde Geistligheden befinde sig i en underlig Forlegenhed. Udygtige til at meddele sine Elever de nye Kundskaber, som de selv mangle, vilde de see deres Skoler øde, deres moralske Magt tilintetgjort. Derfor maa Geistligheden, agtværdig for sine Sæder, og den offentlige Underviisnings Styrere, ei blot studere de døde Sprog, men ogsaa Videnskaberne. Den bør ikke frygte for, at Underviisnings-Monopolet nogensinde skal vorde den berøvet. Den vil komme til at beherske det hele Samfund ved en velgjørende Indflydelse; dens Magt vil fordoble sig, thi Videnskab er Magt; og i Rigdom vil den vinde. Dette sidste Argument bør vel ikke blive uberørt i et Aarhundrede, hvor Penge ere Indbegrebet af alle selskabelige Dyder og Maalet for alle Ønsker. De af mig fremsatte Sandheder ere saa nye, og ligge mig dog saa klart for Øine, at jeg uden Møie kunde opspore et heelt Bind for at bevise dem, dersom jeg ikke indsaae Nødvendigheden af at reve Seil og at styre til Havn. (Fortsættes.)

Tre Venner.

Tro ingen som Ven, førend du tilfulde har prøvet ham. Der findes langt flere af saadanne ved det glimrende Spisebord end ved Fængslets Døre. En Mand havde tre Venner. De to vare ham især kjere; den tredie derimod, skjøndt redeligst sindet mod ham, var ham temmelig ligegyldig. Uventet blev han indstevnet for Retten, hvor han ligesaa strængt som uforskyldt var bleven anklaget. Hvo af Eder, henvendte han sig til de tre Venner, vil gaae med mig, og bevidne min Uskyldighed; thi Klagen mod mig er tung,

og Kongen høilig fortørnet. Den første undskyldte sig strax, at han ikke kunde følge med formedelst andre Forretninger; den anden ledsagede ham vel til Domhuset, men vendte derpaa tilbage af Frygt for den forekommende Dommer; den tredie derimod, til hvem han mindst havde sat sin Lid, gik ind for Retten, talede den Anklagedes Sag, og vidnede saa kraftigt om hans Uskyldighed, at Dommeren strax frikjendte ham. — Tre Venner har Mennesket her i Verden. Hvorledes blive de ham troe i Dødstimen, naar Gud kræver ham for sin Dom? Guldet, hans kjereste Ven, forlader ham først og gaaer ikke med ham. Hans Paarørende og Elskte ledsage ham til Gravens Dør, og vende derpaa tilbage til deres vante Sysler; men hans tredie Ven, som han saa ofte agtede ringest i Livet, hans gode Gjerninger, er ene den, som følger med ham for Dommeren, ja som endog gaaer foran ham, og taler hans Sag, og erhverver ham Forbarmelse og Naade.

G.

Indenlandske Efterretninger.

I forrige Aars Nov. Maaned blev bragt til offentlig Kundskab en Indbydelse, som H. Ex. Hr. Geheime-Stats- og Finance-Minister Møsting, Ridd. af Elefanten, Storkors af Dbr. Dbm. etc. etc. og Hr. Biskop Dr. Münter, Storkors af Dbr. etc. etc. ifølge Opfordring af nogle Medborgere havde foranlediget, i den Hensigt at see stiftet et Veldædigheden helliget Minde om den høie Formælingsfest. De have under 28 Jan. sidst indgivet til Hs. M. Kongen allerunderd. Beretning om den indkomne Sum, ledsaget med en speciel Liste over de tegnede Bidrag; og derhos henstillet til Hs. M. allerhøieste Bestemmelse, hvorledes Summen kunde for det tilsigtede Øiemed være at anvende m. m.

Efter det derpaa fulgte allernaadigste Rescript af 7 Febr. har Hs. Majestæt Kongen med særdeles allernaadigst Velbehag og Tilfredshed erfaret, at der ved velvillige betydelige Bidrag er til det angivne veldædige Øiemed indsamlet et Capitalbeløb af 44,174 Rbd. Sølv, der vil afgive et

Rentebeløb af 1,766 Rbd. Sølv, hvis Anvendelse overeensstemmende med de Bidragendes Ønske er overladt til Hs. M. allerhøieste Bestemmelse.

„Efter at have (lyde Rescriptets Ord) taget under allernaadigst Overveielse dette Andragende, som fra flere Sider betragtet vækker Os behagelige Følelser, troe Vi, at det vil være bedst svarende til Subscriptionens Anledning og til de Bidragydendes velgjørende Hensigt, at den aarlige Indtægt anvendes deels som Udstyr for mindre formuende Kongelige Embedsmænds Døttre, deels som Hjelp for duelige Haandværkere ved deres Nedsættelse som Mestere, deels til at udvide Capitalbeløbet og dets velgjørende Virksomhed. Thi have Vi allernaadigst besluttet, at en velgjørende Stiftelse under det af Eder allerunderdanigst foreslaaede Navn: Vilhelmine-Stiftelsen, skal oprettes og med Fundation, dateret fra 1ste Novbr. 1828, af Os forsynes, hvorved skal bestemmes: 1) at det ovenanførte Beløb af 44,174 Rbd. Sølv i Obligationer tillægges Stiftelsen som oprindelig Grundcapital. 2) at der af det aarlige Rentebeløb skal til hvert Aars 1ste Novbr. skee velgjørende Uddelinger, saaledes, at der til 1ste Novbr. indeværende Aar tildeles en Datter af en mindre formuende Kongelig Embedsmand en Udstyrsportion af 500 Rbd. Sølv ved hendes Giftermaal, og at 2de Haandværkssvende, som have de i det Følgende bestemte Qvalificationer, erholde hver en Hjelp af 200 Rbd. Sølv til deres Nedsættelse som Mestere, hvorimod det Overskydende af Rentebeløbet og andre tilfældige Indtægter anvendes til Indkjøb af Kongelige 4procentige Obligationer, og at der paa samme Maade forholdes for Aaret 1830 og paafølgende Aar, indtil Stiftelsens Capital har opnaaet et Beløb af 60,000 Rbd. Sølv i Obligationer. 3) Naar Stiftelsens Capital har erholdt saadan Tilvert, at dens aarlige Indtægt udgjør 2,400 Rbd., skal fra den Tid af uddeles hvert Aars 1ste Novbr. 2 Udstyrs-Portioner hver paa 500 Rbd. Sølv, samt til 3 Haandværkeres Nedsættelse, hver 200 Rbd. Sølv, hvorimod det Overskydende oplægges paa samme Maade som foran bestemt, indtil Stiftelsens Capitalformue er 72,500 Rbd. Sølv. 4) Naar Stiftelsens Capital-Tilvert er saa stor, at den afgiver en aarlig Indtægt af 2,900 Rbd., saa uddeles derefter hvert Aars 1ste Novbr. 3 Udstyrs-Portioner, hver paa 500 Rbd. Sølv, samt til 4 Haandværkere, hver 200 Rbd.; men det Overskydende oplægges indtil Stiftelsens Capital udgjør 80,000 Rbd. 5) Efter at Stiftelsen har opnaaet en aarlig Indtægt af 3,200 Rbd. Sølv, anvendes samme til hvert Aars 1ste Novbr. at uddele 4 Udstyrs-Portioner, hver paa 500 Rbd. Sølv, samt til 6 Haandværkere, hver 200 Rbd., hvis Stiftelsen derefter ved velgjørende Bidrag eller andet Tilfælde skulde erholde yderligere Tilvert, vil det ved kongelig allernaadigst Beslutning blive nærmere at bestemme, hvorledes den Deel af den aarlige Indtægt, som maatte overstige 3,200 Rbd., til passende velgjørende Diemed kan anvendes. 6) De om Udstyrs-Hjelp indkommende Ansøgninger blive aarligen med allerunderdanigst Forestilling at forelægge af Stiftelsens Direction i Begyndelsen af hvert Aars Octbr. Maaned. 7) I Henseende til de Haandværkssvende, der kunne have Adgang til den uddelende Hjelp af 200 Rbd. for hver, til at nedsætte sig som Mester, bliver at iagttage, at de, foruden Duelighed og skikkelig Opførsel, skulle godtgjøre, forsaavidt de ere Indfødte, at de i fulde 7 Aar have arbeidet som Svende og deraf i det mindste 3 Aar her i Landet; forsaavidt de maatte være Fremmede, at de i fulde 7 Aar have arbeidet som Svende her i Landet, hvorhos enhver især for sig skal godtgjøre, at han, ved successive at oplægge af sin Svendefortjeneste, har i en Sparekasse indestaaende i det mindste 80 Rbd., for at kunne supplere til 280 Rbd. den Hjelp, der ydes ham af Stiftelsen. Directionen for Stiftelsen har paa det nøieste at indhente de herhenhørende Oplysninger og Beviser, samt derefter til Erholdelsen af hver Hjelpeportion af 200 Rbd., som for det paagjeldende Aar kan uddeles, at bringe 3 Haandværkere i allerunderdanigst Forslag, af hvilke vi allernaadigst udnævne den, Hjelpen skal tilflyde. 8) Til Directeurer for Stiftelsen ville Vi allernaadigst have Eder udnævnt, og derhos have Eder allernaadigst overdraget og bemyndiget til, igjennem Vort Danske Cancellie at foranledige det videre Fornødne i Henseende til Udfærdigelsen af Stiftelsens Fundation og Befalinger for Eder, at bestyre Stiftelsen som Directeurer."

„Endeligen overdrage Vi Eder allernaadigst at see de vedkommende Bidragydende underrettede om, hvormeget Vi paaskjønne deres retsindede Tænkemaade og den Opofrelse, hvorved de have sat Os istand til at fundere en saadan velgjørende Stiftelse til Minde for den for Os og Vort Kongehuus saa glædelige og for Vore elskede kjære Undersaatter saa Heldlovende Formæling; ligesom Vi herved tilkjendegive Eder Selv den Kongelige Hyldest og Naade, hvormed Vi ansee Eders virksomme Deeltagelse i dette Anliggende."

Profess. Dr. Wedel-Simonsen, Ridd. af Dbr., som alt i flere Aar har samlet Bidrag til Krigens Historie imellem Danmark og Sverrig fra 1657 til 1660, eller den saa kaldte Carl Gustavs Fejde paa Danmark, og som nu paa ny er bleven opfordret til at udarbejde disse Samlinger, for saavidt de Svenskes Ophold paa Fyen er vedkommende, har opfordret sine Landsmænd, især Landets Embedsmænd, til at meddele ham de Oplysninger, som enten Ministerialbøger, Dokumenter eller Folkesagn i deres Embeds eller Omgangs Kreds kunne afgive. Skriftet selv er færdigt til Pressen, og Forfatteren vil nu kun oppebie de Bidrag han udbeder sig.

Hr. Major og Divisions Adjutant J. N. B. v. Abrahamson, Kommandør og Ridder af flere Ordener er bleven udnævnt til Medlem af det kongel. Svenske Krigsvidenskabers Academie i Stokholm.

Blandede Efterretninger.

England er et ulykkeligt Land. For nogle Aar siden tog en Englænder paa sin Tilbagereise fra Persien et arabisk Fruentimmer med sig, som Amme. Hun blev vel fire Aar i England, indtil hun igjen fandt Leilighed til, at vende tilbage til sin Ørken, hvor hendes Stamme halv nøgen under Solens brændende Hede levede næsten kun af Dadler. Hvor blev hun omringet af alle hendes Venner og Landsmænd! „Hvad har Du seet i England? — Er det et smukt Land? — Ere Folkene der rige? — Ere de lykkelige?" — saadanne Spørgsmaale hørtes fra alle

Sider. „Landet er som en Have," svarede hun. „Folkene vare rige, havde skjønne Klæder, smukke Huse, Heste, Vogne, og man sagde mig overalt, at de vare meget vise og lykkelige." Da viste Misundelsen sig paa alles Ansigter. Men Fortællerinden vedblev: „En Ting fattes dog England: jeg har der ikke seet et eneste Daddeltræ!" — „Hvad? Intet Daddeltræ? Veed Du det med Vished?" — „Ganske vist? Jeg har under mit hele Ophold der ikke seet efter andet, men stedse forgjæves!" — „O, det er dog et ulykkeligt Land?" hørtes fra alle Munde. Misundelsen gik over til Medlidenhed og Forundring. „Allah! Allah! Hvor kan et Menneske leve i et Land, hvor der intet Daddeltræ gives! Ak, dette England er dog et ulykkeligt Land!" — **Mutato nomine de te narratur fabula!** Z. f. d. e. W. 124.

Den som geografisk Skribent og Statistiker bekjendte **Dr.** G. Hassel er død i Weimar af Slagflod. Han har forhen været Professor i Helmstedt og i Gøttingen. Den Westphalske Regjering kaldte ham fra Katheder-Livet ind paa den praktiske Bane, ved at ansætte ham som Ministerialraad i Kassel. I denne Virkekreds stræbte han med Johan Müller og andre tyske Hædersmænd at arbejde kraftigt imod den Galliske Vandalisme og den Napoleonske Forandringssyge i Halle, Marburg, Ilefeld og flere Steder. Siden blev han en af de Regieringskommissairer, blandt hvilke Westphalen blev deelt, men blev siden uden Ansættelse eller Pension, og levede i Weimar og var fra den Tid især i Virksomhed for det Bertuch-ske (nu Froriepske) geographiske Industrikontoir. Med Bistand af nogle andre Lærde fuldendte han Værket: Länder- und Völkerkunde, og fortsatte efter Bertuchs Død de geographiske Ephemerider. Han efterlod en Enke og 5 Børn.

Fra Genf skrives, at Dampskibsfarten har i Aaret 1828 været fordeelagtigere end i det foregaaende Aar, som har sin Grund i Forbindelsen mellem de to Genfer-Dampskibe: „Winkelried" og „Wilhelm Tell" med det Waadtlandske: „Leman," til nyt Bevis paa Rigtigheden af den Sætning: **Concordia res parvæ crescunt.** De to Genfer Skibes Kapital er 268000 Franker. Indtægten

1828 var 70906 Fr., Udgivten 46866 Fr. Overskud altsaa 24100 Fr. A. Z. 40.

Læsespaaner.

(Af forskjellige Forfattere, meddeelte af — p.)

„Hvad der behager Folket" — siger Copernicus — „begriber jeg ikke; hvad jeg forstaaer, behager dem ikke — vi ere forskjellige."

Saa ofte Sandselighed er Moder til Kjærlighed, bliver den ogsaa dens Grav.

Den som besidder den mindste Dyd, ønsker for det meste Rigdom; den som har mindst Genie, søger meest Lærdom.

Taushed paa rette Sted er et Tegn paa god Opdragelse; Beskedenhed paa Forstand; Sandhedskjærlighed paa et fromt Gemyt.

Dyder og Forbrydelser skye Dagslyset; disse af Frygt, hine af Beskedenhed.

Ordet Ærefrygt har en dobbelt Betydning: jeg frygter dig, fordi jeg ærer dig, og jeg ærer dig, fordi jeg frygter dig.

Den som ikke straffer Lasten, forsynder sig imod Dyden.

Stræben efter Ros betegner den store Helt; forsmaaet Ros den store Mand.

Erfarenhed er Culturens Datter, Vildfarelse Overilelsens Søn. Inconseqvenz er en Datter af Svaghed og Egennytte en Søn af Selvros.

Den som ingen Characteer har, er intet Menneske, kun en Ting; men Characteer er en fuldkommen Villie.

Den som taler til rette Tid, behøver kun eengang at tale; men den som taler til urette Tid, maa tale saa længe, indtil den rette Tid kommer, — og da har hans Tale tabt sin Virkning.

Naar man forud, inden man steg ud af Sengen, maatte beregne alle de mulige Ulykker, som hele Dagen igiennem kunde tilstøde, vilde Sengen aldrig blive tom. —

Naar Spidsbuberne havde den Forstand, at være enige og ikke igjen at ville stjæle indbyrdes fra hinanden, saa vilde Verden være ilde faren.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 Februar 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	52	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	89 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106¼	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¾	62 L. Sterl.

Ligesom jeg for 1827 forfattede et Register til Skilderiet, hvis Trykning Forlæggeren bekostede, saaledes var jeg næsten færdig med et for 1828, da andre Forretninger forvoldte Standsning i Arbejdet. Det vil inden kort Tid blive færdigt for de ærede Abonnenter; hvilket foreløbigen anmeldes.

F. Thaarup.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 17.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 Februar 1829.

Udtog af et Brev fra Riga betræffende Udgravningen af et parsisk Tempel i Baku ved det kaspiske Hav.

(Den tydske Original meddeelt af Høiærv. Hr. Biskop Dr. Münter, Storkors af Dannebrog etc.)

I Løbet af forrige Aar har man i Fæstningen Baku ved det kaspiske Hav paa den bekjendte naphtarige Jordtunge opdaget under Jordens Overflade Levningerne af et prægtigt Tempel, sandsynligviis henhørende til Parsernes eller Ildtilbedernes Cultus. Commandanten i bemeldte Fæstning, Oberst Baron von Rosen, en Mand, som besjæles af Agtelse for Kunst og Oldtidsminder, har, uden at sætte Regjeringen eller det Offentlige i Bekostning, foranstaltet Udgravningen af dette Mindesmærke. Følgende er hans egen Beskrivelse deraf, som en af hans Venner har overladt mig, og som jeg iler at meddele Dem.

„Den indre Communication i Fæstningen var og er for største Delen endnu efter asiatisk Maade særdeles vanskelig formedelst yderst smalle og krumme Gader eller rettere Fodstier. Husene vare byggede saa nær op til Voldgangen, at ikke mere end een Mand ad Gangen kunde gaae der. Paa Hovedfacen har jeg udvidet samme til tre Favnes Brede, planeret en fuldkommen passabel Vej, og desuden udvidet flere Gader, saa at der nu nogenlunde er tilvejebragt Forbindelse mellem begge Fæstningens Porte. Fæstningens Beliggenhed er meget skraa ned ad imod Havet, hvilket gjør, at Gaderne, som jeg for største Delen har ladet brolægge, holde sig tørre. Baku har sin Mærkværdighed i en af de fortrinligste antike Ruiner, bestaaende i en viid Omgivelse af høje Mure af hugne Stene, som ere saa regelmæssigt føjede i hverandre, at de synes at udgjøre een Masse. I det Indre befinde sig adskillige vidtløftige Rum; under samme hvælvede Katakomber, som udbrede sig næsten under hele Staden, men for det meste ere sammenstyrtede og fulde af Gruus. I disse indre Rum havde allehaande Lazaroner bosat sig i smaa usle Hytter og Reder, hvori et sandt Sodoma og Gomorrha existerede. Det er utilgiveligt, at dette er blevet taalt saa længe. Jeg drev disse Folk ud af Fæstningen til adskillige Landsbyer, for der at vænne dem til Agerdyrkning og skikkeligt Levnet, og min Hensigt er saa temmelig bleven opnaaet. De nedbrudte Hytter gave Materialier til Opfyldning i Voldgaden, allevegne hvor det behøvedes, og saaledes bleve da ogsaa ovenmeldte Ruiners indre Gaarde ryddede. Da man dog i Almindelighed begynder forfra, saa gjorde jeg ligesaa ved det første Gaardsrum, hvori en Kuppel af betydeligt Omfang og regelmæssig Architectur, bestaaende af skjønt hugne Qvaderstene, ragede mig imøde. Ikke langt derfra viste sig den øverste Deel af en udmærket Portal, i en Art af en gothisk Steenskærerverk, men

Alt saa tildækket af Gruus og hine Hytter, at jeg uden alle Ressourcer og personlige Hjælpere næsten opgav Haabet om her at udrette noget. Dog ved behørig Eftertanke udfandt jeg Midler, som tilstedede mig at fremdrage dette i vor Tid og for Kunstens Venner mærkværdige Monument. Udfaldet lønnede sig, thi foruden at jeg erholdt Midler til at jevne, planere og udfylde den favnedybe Hulning paa en Distance af den henved 300 Favne lange Voldgade, som næsten er ganske færdig, saa har jeg derved tillige bragt et skjønt Kunstverk fra Oldtiden for Dagens Lys og til Beskuelse og Vurdering. Da jeg begyndte dette Arbejde, viste der sig allerede efter nogle Dages Forløb al Opfordring til kraftigt at fortsætte samme, og det syntes mig at love et Udbytte, ligt det i Herculanum, hvilket ogsaa bekræftede sig med Undtagelse af at ingen Redskaber, Kar o. s. v. bleve fundne. Hvor vidt jeg hidtil er kommen, vil jeg meddele Dem. Dette udgravede cirkelrunde Gaardsrum indeholder i Omkreds nogle og fyrgetyve Favne. I sammes indre Vægge ere hvælvede Celler af de omtalte Qvaderstene. Disse Celler staae i indbyrdes Forbindelse og ere aabne ind ad Gaarden til. Ved enhver Celleafdeling bliver den forreste Deel af Loftet understøttet af en, af et eneste Stykke udhuggen, skjøn og kunstig udarbejdet graa Pille, hvilke tilsammen udgjøre i hele Omkredsen en regelmæssig proportioneret Buegang. Hver Celles Dybde er syv Fod, Breden fem. I Midten af denne Cirkel staaer et rundt Tempel, indeholdende i Gjennemsnit 12 til 15 Fod, af samme Steen, beundringsværdigt ind- og sammenføjet. Over det Hele hviler den før omtalte Kuppel paa 12 Søjler, af eet Stykke, aattekantet, af samme Steen, 7½ Fod i Højden, udhuggen i skjøn Proportion. Paa Sydsiden er en Udbygning af 8 Fods Brede og 16 Fods Længde. I denne staaer mod Vestsiden den skjønne Portal af 24 Fods Højde, med sine noget fremstaaende 8 Fod brede Pilastre. Dette Mesterverk af Fortidens Architectur bestaaer i det Hele efter de ædleste Proportioner af tre Afdelinger. Portalens Dybde forestiller Figuren af en halv, lige opret staaende Muslingskal; den nederste Afdeling indeholder Indgangen af 9½ Fods Højde. Begge de følgende ere i deres Dybde deels af gothisk Art,

deels græske Sculpturprydelser i samme Steenart, ordnede med den kunstmæssigste og skjønneste Proportion. Paa begge Pilastrene befinde sig blandt andre Prydelser ogsaa tvende i skjæv Qvadrat noget fremstaaende Tavler, som indeholde sanskritiske Indskrifter, men som desværre ingen her paa Stedet kan forstaae; dog lader Alt formode, at dette Tempel med sin celleagtige Omgivelse har erholdt sin Oprindelse i de gamle Hinduers Tid og været et Afgudstempel for Fetish- eller Ildtilbederne, da ogsaa nu nogle af denne Sect paa det Sted, hvor denne evige Ild existerer (14 Werster herfra), igjen have opbygget sig en Klosterbygning med Celler, og i Gaardsrummet en Art af Tempelbygning, hvilende paa 4 Søjler, men i ganske simpel Architectur. Til hvilket Brug end det af mig her beskrevne har været bestemt, saa er det et af de skjønneste Kunstverker fra Fortiden. Uagtet de øverste Dele af denne skjønne Bygning have lidt meget af de før omtalte Vandaler og deres Hytters Opførelse ovenover samme, saa har dog det Hele derved maaskee vedligeholdt sig saa vel. Rensningen og Udgravningen af denne Deel har alene varet over 8 Maaneder, og naar blot mine øvrige Forretninger tillode det, har jeg uafladeligen været nærværende ved Arbejdet, for at disse Reliquier, efterhaanden som de viste sig, med al mulig Forsigtighed igjen kunde indsættes i deres gamle Ret til Kunstkjenderes Beundring, og det er, Gud skee Lov! saa temmelig lykkedes for mig."

Der behøves vel ingen Bøn om Overbærelse med en Fremstilling af en Mand, der kun finder sin Stolthed i tro Opfyldelse af sine Pligter som Soldat, og desuden skriver i et Sprog, som siden hans Barndom er blevet fremmed for ham. Jeg afholder mig fra enhver Ytring om den fortalte Gjenstand, endog om hiin Form af en Muslingskal, som dette hellige Sted skal have. Jeg har anmodet Baron Rosen om at sende mig Tegninger over samme, tage Maal af alle Dele og lade de omtalte Indskrifter aftegne, hvorimod jeg har lovet ham Oversættelse af de uforklarlige Indskrifter, stolende derved paa Deres Godhed. Naar jeg erholder disse Efterretninger, skal jeg meddele Dem samme. Vor Armees Hjemkomst fra hine

ubekjendte Egne vil maaskee drage mangen herlig Skat for Lyset. — —

Om Nødvendigheden af en videnskabelig Dannelse for de højere og mellemste Klasser. Især skrevet med Hensyn paa England.

(Sluttet fra Nr. 16.)

Over Kjøbmandens og Manufacturistens ligesaa talrige som miskjendte Forhold til Videnskaben kan jeg ikke forklare mig saa omhyggelig og vidtløftig, som jeg ønskede. Hvilken Substants gives der vel, som Næringsflid og Handel ikke har bemægtiget sig? Altsaa hører den hele Naturhistorie til Kjøbmandens Fag. De fleste Procedurer, Speculationer og Operationer, som drives af Fabrikanter og Kjøbmænd, berøre Physiken, Mekaniken og Chemien. Ofte seer man dem tage deres Tilflugt til Chemikere af Profession, og da maae de betale deres Uvidenhed dyrt; en anden Gang tage de Ingen paa Raad, og denne Forsømmelse koster dem tusindfold mere. Naar de ville oprette Fabrikker og bygge Skibe, anlægge Værksteder, grave Canaler, simplificere sine Maskiner, til hvem skulle de henvende og betroe sig? Ofte blive de da et Offer for Uforsigtighed, Bedragerie eller Udueligheb. Adspørge de kun deres egen Uvidenhed, saa straffes den latterlige Forfængelighed ved endnu haardere Tab. Have de studeret Latin paa Universitetet, saa faae de nu ingen Nytte deraf: en Smule Geometrie og Geographiens første Grunde vilde have været dem langt gavnligere. En Kjøbmand i det Store kan ikke undvære Geographiens Studium, og han maa være vel bekjendt med de forskjellige Landes naturhistoriske, physiske og politiske Historie. De samme Argumenter gjelde med dobbelt Kraft for Fabrikseiere; deres Rigdom, deres Fremskridt, deres Velstand eller Undergang beroe paa den Maade, hvorpaa de fatte og udføre de af dem ledede, reentvidenskabelige Foretagender. At kjende eller ikke kjende, er hos dem at stige eller synke, at gaae

fremad eller tilgrunde, og alligevel ringeagte de dette Kjendskab og kalde det Theorie; ligesom om man var i Stand til, practisk at udføre Noget, hvis Grundvæsen man ikke kjender, eller at gaae ligefrem, naar man er blind; men hvo kan ogsaa tælle den Række af Dumheder, Misgreb, Ulykkestilfælde, Bankerotter og mislykkede Speculationer, som ere Følger af en saadan Tænkemaade? Itide skulde man dog bringe de unge Mennesker, som bestemme sig til Handelen, Smag for Videnskaberne, og ikke nøies med at lade dem underviises i Læsning, Skrivning, Latin og de fire Species, da vil man faae at see, hvorledes Maskinerne simplificeres, hvorledes man i Handelsforhold vinder Rangen fra alle andre Nationer, hvorledes Producterne forøges tilligemed deres Forbedring, og Rigdommen erholder en fastere Grundvold. Da gives der ikke længer falske Operationer, som, grundede paa factiske Vildfarelser, medtage uhyre Omkostninger og styrte hele Foreninger af Kjøbmænd i bundløs Elendighed. Saasnart Kundskaben om de positive Videnskaber, og Kjærligheden til dem, har fortrængt den dybe Uvidenhed og barbariske Ringeagt, vil man see den selskabelige Virksomhed at fordoble sin Frugtbarhed, Drivtighed og Energie. — Skulde vel en eneste Classe af Samfundet undgaae vore Bemærkninger, dersom vi vilde udføre dem videre? Jeg troer det ikke. Agerdyrkningen, som indtil dette Dieblik kun har havt en blind Praxis til Veiledning og Rettesnor, er aldeles afhængig af Chemien, Mekaniken, Architecturen og Botaniken; Jordbrugerne maa fælde Ved, udmaale Agerstykker, optage Planer, grave Vandledninger: til alt dette maa han lønne særskilte Folk, som desuden ofte føre ham bag Lyset. Saa komme Retsbetjentene, Regnings-Revisorerne, Advocaterne, og gaae af med Eiendommens Profit. Havde Eieren selv besiddet nogle Kundskaber, kunde alt dette ikke have skeet, thi han vilde selv have ledet sine Forretninger; seet sine Arbeidere paa Fingrene, holdt sparsomt Huus med Tiden, sparet sine Penge og levet i Fred. Den talrige Classe af Godseiere, som boe midt i sine Besiddelser paa smaa Herregaarde, blive uophørlig bedragne af sine Forpagtere, Arbeidsfolk, Inspecteurer, kort sagt, af Enhver, med hvem de have at bestille. Det Bedra-

gerie, hvis Offer Grundeieren er, bliver tilsidst saa regelmæssigt og systematisk, at man kunde ansee det for en lovlig Ret. Vil han aabne en Grube, bearbeide et Steenbrud, saa beriger Bjergmanden sig, saa bestjæles han af Steenbryderen, og de Penge, han har anvendt paa disse Foretagender, indbringe ham neppe Renterne. Ikke bedre gaaer det ham, dersom han vil befatte sig med Brolægning, physisk Oplysning, Tugt- og Fattighuses Tilbehør og Interesse, anlægge en Havn, grave en Canal, bygge en Kirke o. s. v. Faaer han et Magistratur, eller bliver han Medlem af Magistraten, saa staae alle de Pligter, han skal opfylde, saaledes i Modsigelse med den Dannelse, han har faaet, at han kun dynger Feiltrin paa Feiltrin. Hvorfor blive vore skjønne gothiske Kirker til Ruiner? Det kommer deraf, at hverken Municipaliteterne eller Capitelet forstaae noget af Bygningskunsten, og derfor lade de vigtigste Reparationer besørges af den første den bedste Muurmester. Fordum udgjorde Geistligheden den meest oplyste Deel af Samfundet, og i Capitelerne sadde Architecter, Lærde og Kunstnere. De have ladet opføre herlige Mindesmærker, hvis Ruiner vi endnu kunne see, men de have nok aldrig næret den Tanke, at Ødelæggelsen af disse Bygninger, der vare saa talende Beviser paa Geistlighedens Glands, Kunstkjærlighed og dybe Kjendskab til de nyttige Videnskaber, skulde tillades af deres Efterkommere, eller endog paaskyndes ved disses Uvidenhed. Hvorhen vi vende vore Øine, see vi den samme Vildfarelse, ledsaget af de samme Resultater. Maaskee (og hertil sætte vi det største Haab) ville Samfundets lavere Classer først lære at indsee Videnskabens uundgaaelige Nødvendighed, og, begunstigede i deres Stræben ved Alt, hvad vi besidde af høiere Kundskaber, meget snart opnaae det af os udstukne Maal. De høiere Classer, som da vilde finde sig tilsidesatte, skulde maaskee rødme over, at de saalænge have forsømt denne r e e l l e K u n d s k a b, som hæver Mennesket, mangfoldiggjør dets Magt og dets Hjælpekilder, og omsider vende sig til den sande Videnskab, Industrie, de positive og nyttige Kunster. Da vil den latinske og græske Opdragelses gamle Usurpation blive relegeret tilligemed de fra Klostrene udgangne Daarskaber, det almindelige Bedste

vil erholde Forrangen ved den offentlige Underviisning, og vi skulle ikke have skrevet forgjæves.

(N. M.)

Nogle Kjøbenhavnske Gaders Navne og Historie.

(Fortsat fra Nr. 10 og 15.)

K l a r e b o d e r n e (Claræ Boder), har sit Navn af St. Claræ Kloster, et katolsk Nonnekloster, som af Kong Hans's Dronning Christina stiftedes Aar 1505, da hun frisk og sund var kommen tilbage til Kjøbenhavn fra Stokholm, hvor hun i tre Aar havde været. See Holbergs Danmarks Historie 1 D. S. 830. Til dette St. Claræ Klosters Bygning med Kirke og Kirkegaard og med Have hørte al den Grund, som ligger imellem Klareboderne og Silkegaden, saa og gammel og ny Mynt lige til Brøndstræde. St. Claræ Kloster stod kun faa Aar ved Magt, thi i Reformationstiden gik det, med alle øvrige katolske Kirker, overstyr; den halve Deel af St. Claræ Kloster blev anvendt til et Gjethuus eller et Kanon- og Klokkestøberies Anlæg, (hvilket siden kom hen i St. Petri Kirke), men den anden halve Deel af Klosterbygningen blev indrettet til en kongelig Mynt, hvoraf Myntergaden og gammel Mynt har faaet deres Navne. (Cf. Pontoppidans Orig. Havn. p. 163. 190. og 289. samt Wolfs Encom. regni Dan. 1654 p. 374.) Baade hos Wolf (l. c.) og i Joach. Wielands chronologiske Beskrivelse berettes, at paa den Plads hvor St. Claræ Kloster havde staaet begyndte Christian den 4de at lade lægge Fundament til en ny Kirke, som skulde benævnes efter hans Dronning Anna Cathrina; men formedelst den strax efter indfaldende Krig mellem Danmark og Sverrig fik denne ny Kirkebygning ingen Fremgang, og da Dronningen 1612 døde, ophørte man gandske dermed, hvorefter Pladsen til kongelig Tolder i Kjøbenhavn Henrik Møller blev overdraget og af ham bebygget. Klarebodernes nordlige Deel hører til Rosenborg Qvarteer; den sydlige til Kjøbmager Qvarteer.

Gammelmynt. Her har i forrige Tider været en Assistents Kirkegaard, beliggende bag ved Huse af Gadens nordre Side, og længere tilbage i Tiden en Deel af St. Claræ Klosters Kirkegaard; Kjøbenhavn havde indtil 1760 tre saadanne Assistents-Kirkegaarde, nemlig denne nysnævnte, kaldet Wismar; en anden kaldet Linden, i Fiolstræde, en tredie: Landgreven, i Adelgaden; men da bemeldte Aar 1760 nye Assistentskirkegaarde uden for Nørreport bleve indrettede, (Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse 1 D. S. 67 og 331) bleve bemeldte i Staden liggende Kirkegaarde udskiftede til de paagrændsende Huusejere, hvorved de fik Leilighed til deres Gaardspladsers og Grundes Udvidelse.

Ny-Mynt, almindeligen kaldet Myntergaden. I samme ligge de saakaldte Hamburgske Sjeleboder, eller Poul Fechtels Hospital. Men paa den nordre Side laae i ældre Tider Brøndstrædets Sjeleboder eller Hospital, som tilhørte Fattigvæsenet eller Conventhuset i Kjøbenhavn. Efterat to andre smaa Hospitaler, lille Vartou, og Vester-Hospital vare Aar 1747 forenede med Brøndstrædets Hospital, fik nu omtrent 180 fattige og svage Personer (omtrent 130 Fruentimre og 50 Mandfolk,) Plads i samme. Disse fik, foruden fri Huus, ogsaa en ugentlig Almisse (fra 16 til 28 ß.) af Conventhuset. Hospitalets Hovedbygning og Indgangsporten var i Myntergaden. Det var en grundmuret Bygning 9 Fag bred, af to Etagers Højde foruden Kjelder-Etage; men Grunden gik gjennem Brøndstræde, og af samme havde Hospitalet Navn. Ved Siden af Hovedbygningens Indgangsport var en særskilt Vaaning for Hospitalspræsten, der stedse var tillige Præst ved Abel-Cathrines Hospital i Tvergaden. For Lemmerne var en liden Kirkesal indrettet til Gudstjenestes Holdelse. Da det store almindelige Hospital 1768 var blevet opbygget og færdigt, bleve alle Lemmerne i Brøndstrædets Hospital forflyttede dertil, og Brøndstræde-Hospitalets Bygninger med Præstegaard bleve ved offentlig Auction bortsolgte.

Brøndstræde, store og lille, antager man har Navn af nogle Vandbrønde, som i ældre Tider har været her, gravede i den lave Grund af Staden. De havde deres Vande fra Pustervigsstrand eller færske Sø, førend samme blev opfyldt.

Slippen har sit Navn af at Stadens gamle Befæstning slap her, og havde Ende i denne Egn, førend Fæstningsvoldene bleve udvidede paa denne Kant af Staden.

Landemærket. Her var, som har foranlediget Gadens Navn, Stadens gamle Grændseskjel, og et Landemærke imellem Landsbyen Serritslev, (som ved Stadens Grunds Udvidelse blev 1526 nedbrudt, hvorom i Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse 1 D. S. 10) og Staden Kjøbenhavn, førend den fik Volde og Grave.

Aabenraa, eller som Andre skrive Aabenvraa. Navnet viser tydeligen, at denne Egn eller Kant af Stadens Grund har i de alderældste Tider været en aaben Vraa eller Udkant af Staden, som er allersidst befæstet med Muur og Volde, men havde kun et langt Plankeværk til Indhegning, fordi Pustervigs brede Vand og Strand gav Sikkerhed og Lukkelse nok for Staden i de alderældste Tider. Dette kan sees af fornævnte Tegning eller Prospekt af Staden (Pontoppidans Orig. Havn. S. 20.) Ellers er at mærke i Henseende til Stadens forrige Fæstningsværkers Situation, at fra øverst i Gaden Aabenraa, hvor nu reformeert Kirke staaer, og lige ned til Grønnegade gik Stadens gamle Østervold, og Voldgravene vare paa det Sted, hvor nu Gothersgaden er, hvilke dybe Grave bleve alle opfyldte, da de gamle Volde bleve sløjfede ved Stadens og Fæstningsværkernes Udvidelse, hvorpaa al den indtagne ny Grund blev afstukken i Gader og Byggepladser, og derefter anviist alle dem som der vilde bygge Gaarde og Huse.

Pustervig. En Søe af dette Navn laae i de ældre Tider uden for Byen, og med sit Vand af dens brede flade Strand oversvømmede den omliggende Egn, som da var gandske ubeboet paa denne Kant. Denne Pustervigs Sø har i fordum Tid været Stadens yderste Ende mod Østen. Baade den forhen nævnte Prospekt af Stadens Situation viser det, og et Manuskript af den Rostgaardske Donation, No. 74, som gjemmes paa Universitets Bibliotheket bevidner det samme. At den østre Deel af den flade Pustervigs Strand blev med stor Bekostning indpælet og opfyldt i Aaret 1447 ommeldes i samme Manuskript. Den sidste Stavelse af denne Søes Navn viser udtrykkelig,

at den har skaaret sig ind i en Vig eller Bugt, efter E. Pontoppidans Mening i Orig. Havn. S. 23, men ved Stadens Befæstelse og Stadens Grunds Udvidelse paa den Kant, blev denne Sø Tid efter anden ganske opfyldt, ligesom det skeete med Kattesund, hvorom i Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse 1 D. S. 64.

Vognmager-Gaden saa kaldet i daglig Tale, men rettere Vognmandsgaden, af at her boede i ældre Tider en Deel Vognmænd jevnsides ved hinanden, ved den da ubebyggede Plads nær ved Stadens Volde, førend disse ved Fæstningens Udvidelse bleve nedrevne og sløifede; thi det gamle Kjøbenhavns Grændse paa den østre Side ned mod Syd gik imellem Vognmagergaden og Pilestræde, forbi Gammelmynt, og de her inden for liggende Qvarterer vare paa den Tid ikkun meget slet bebyggede paa Landsbymaade med klinede Vægge og Straatag.

Springgadens Navns Oprindelse kjendes ikke.

Rosenborggaden, antages at have sit Navn af Rosenborg-Slot og Have, som ligger lige ud for Gaden. Skulde det være denne Gade, som nævnes i et Skjøde dat. 15 Aug. 1572 fra Anne Holl, sal. Werner Parsbergs Efterleverske til Harrested, til Hans Nielsen, Borger i Kjøbenhavn paa en Jord og Grund liggende ud mod Volden paa Rosengaden i Kjøbenhavn.

Kronprindsensgade blev anlagt 1785 paa en Grund, hvor forhen stod et greveligt Reventlausk Hotel, med tilliggende Have. Bygningen bestod kun af een Etage, havde foran en stor Gaardsplads, indhegnet med en Muur ud til Kjøbmagergade, bag til en Have, ogsaa ved en Muur indhegnet mod Pilestræde. Ejendommen blev solgt ved Auction 1782; Bygningen nedbrudt, og denne Gade med smukke Bygninger anlagt.

Regnegaden, store og lille. Lille Regnegade er lukket i den nordre Ende; i samme Gade skal Pesten 1711 først være sporet.

Didrik Badskjers Gang skal have sit Navn af en Didrik Johansen Badsker, der døde her 1642, som Raadmand i Kjøbenhavn.

Sværtegaden løber i lige Linie med store Regnegaden, ud i Pilestræde.

Om Pryglesystemet i Latinskoler i gamle Dage.

I Christen Pedersens 1531 i Antverpen trykte høist sjeldne Bog: Om Børn at holde i Skole, gives følgende Skildring: „Gud haver nu givet sin store Naade dertil, at Børn og unge Mennesker kunne nu lære med Leg, Lyst og Glæde allehaande Visdom og Konst og adskillige Tungemaal, foruden saadan ubarmhjertelig Hudstrygelse Slag og Plager af Ferler og af store Bøddelsris, som man plejede før at bruge i vore danske, svenske og norske Skoler, med hvilke skammelige og umiskundelige Hudstrygelser, Slag og Hug de umilde Skolemestere fordreve mange gode unge Peblinger fra Skolen og god Lærdom. De forkuede og Mange med store Slag og Hug, at de sad saa rædde som en Hare for Hunde; og de vare saa forfærdede for Hug, at de kunde ikke mærke eller komme ihu, hvad der læstes og sagdes for dem. De tænkde altid mere paa de Hug, de skulde faae, og saae mere til Ferlen og Risene, som altid hang over deres Hoved, end de gjorde paa deres Bøger og Lectie. Hvordan forbandet Helvedes- og Skjærs-Ilds Pine de unge Folk, Peblinge og Degne, lede i min og andre Fleres Ungdom, og før i mange Aar og siden desligeste, i Danmark, Sverige og Norge, af deres vanvittige og umilde Skolemestere og Hørere, med de slemme uchristelige Hudstrygelser, Slag, Hug og Plager, som de gave dem for en føje Brøde, og saagodt som for ingen, det vide baade Præster og Munke, Kanniker og Skrivere, som vare deres Disciple," o. s. v. o. s. v. — thi, sin billige Ivrighed bliver den gode Dannemand længe endnu ved i denne Tone.

Indenlandske Efterretninger.

En polytechnisk Læreanstalt bliver, ifølge kongl. Resolution af 27 Januar d. A., oprettet i Kjøbenhavn i Forbindelse med Kjøbenhavns Universitet. Det meest Væsentlige af Pla-

nen er: „Til Læreanstaltens Formaal arbejdes deels ved videnskabelige Foredrag, deels ved practiske Øvelser i de dertil indrettede Laboratorier og Værksteder. Læregjenstandene ere Mathematik, Chemie og Physik i forskjellige Grene, Maskinlære i Forbindelse med mechanisk Technologie, Naturhistorie, geometrisk Tegnelære og Maskintegning. Alle Forelæsninger holdes efter trykte Lærebøger. Til Underviisningen have ikke allene de Adgang, der ville underkaste sig offentlig Examen ved Institutet, men ogsaa andre, der blot ville benytte den til egen Belæring og privat Anvendelse, naar de kun have den Forberedelse, som behøves for at drage Nytte deraf. De Forkundskaber, som kræves af dem, der ville benytte Underviisningen, for ved Institutet at tage Examen, ere Begyndelsesgrundene af Arithmetik og Algebra, Geometrie, Stereometrie, Plantrigonometrie, Historie og Geographie og saa megen Kundskab i Fransk og Tydsk, som udfordres til at forstaae videnskabelige Skrifter i disse Sprog. Det forudsættes, at de, som optages i Institutet, have opnaaet en Alder af 18 Aar. De, som ved Kjøbenhavns Universitet have taget den philosophiske Examen, og de, som ved noget af de kongelige danske militaire Academier have taget Officeers-Examen, admitteres uden videre Prøve; andre maae underkaste sig en offentlig Prøve for at bevise, at de have de fornødne Forkundskaber. De, som ville underkaste sig Examen ved Institutet, henføres til tvende Classer, eftersom de enten især beflitte sig paa de mathematiske Videnskaber, eller især lægge sig efter den anvendte Naturvidenskab. Begge have at bestaae Prøve i visse fælles Læregjenstande; men af dem, som høre til den første Classe, kræves ved Examen et større Omfang af mathematiske Kundskaber, og de, som høre til den sidste Classe, skulle være mere bekjendte med og mere øvede i den techniske Chemie. De, som ved Institutet bestaae Examen i de mathematiske Videnskaber kaldes „Candidater i Mechaniken;“ de, som bestaae Examen i Naturlæren, „Candidater i den anvendte Naturvidenskab.“ Ved disse Examina gives Characterer. Et offentligt Vidnesbyrd om Examens Udfald meddeles Candidaten af Læreanstaltens Bestyrelse. De, som i den polytechniske Anstalt ønske kun at bivaane enkelte Forelæsninger eller deeltage i visse Øvelser, kunne ikke stædes til offentlig Prøve eller erholde offentligt Vidnesbyrd. En fuldstændig Lærecursus tilendebringes i to Aar, fordeelt i en vis Orden paa fire Semestre. Læreanstalten har de samme Ferier som Universitetet. Den offentlige Examen holdes i October Maaned. Foruden i Laboratorierne og Værkstederne at deeltage i mechaniske og chemiske Øvelser, skulle de Studerende tillige øve sig ved practiske Opgaver. Institutet har 7 faste Lærere; nemlig fem i vedkommende Videnskaber, een Tegnelærer og een Forstander for Værkstederne. De Studerende have intet Honorar at erlægge. Til den første Indretning og Bestridelsen af de Omkostninger, som derved strax foranlediges, har Hs. Majestæt allernaadigst skjænket 17000 Rbd. Den aarlige Udgift er anslaaet til circa 10000 Rbd., hvilken Sum vil kunne udredes deels af visse staaende Indtægter fra forskjellige Kilder, deels af Renterne af den Capitalfond, hvormed Institutet grundlægges. Til denne Fond, hvortil ogsaa nogle private patriotiske Bidrag ere indkomne, har Hs. Majestæt deels behaget at skjænke en Capital af 42000 Rbd., deels allernaadigst anviist en endnu betydeligere Sum som Forskud, til hvis Afbetaling Institutet ved midlertidige Ressourcer sættes i Stand. Dets Capitaler bestyres under, og dets Indtægter og Udgifter gaae igjennem Universitetets Qvæstur.“

Mere herom findes i det i disse Dage udkomne andet Hæfte af Maanedsskrift for Literatur, udgivet af et Selskab, forlagt af Reitzel.

Af Hr. J. Gylling, Copist ved det kongl. Frederiks Hospitals Inspectionscontoir, er udstædt en Indbydelse til Oprettelse af en Sygekasse for Tjenestefolk. Beregningen er: at saadan Sygekasse skal kunne bestaae ved et tilstrækkelig Antal af Bidragere, som hver erlægge 1½ Rbd. Sedl. og Tegn halvaarligen, der næppe udgjør 6 Skill. ugentlig for hvert Tjenestetyende; og hvoraf de 16 Skill. ville være at fraregne for Bidragenes Indkassering, Bogføring, Skrivematerialier m. v. Tegne sig i det mindste 300 Familier dertil, vil det aarlige netto Bidrag i alt udgjøre 800 Rbd. Sedler. Antaget nu, at Syge-Antallet vil, som blandt Laugene, overhovedet ud-

gjøre $\frac{1}{11}$, og Sygdommens Vedvarenhed eller Bekostning for Husbonden ansættes til to Maaneder, saa udkommer et aarligt Syge-Antal af 23. Paa Frederiks Hospital er Betalingen for en Patient $45\frac{5}{7}$ Skl. Sølv daglig, altsaa for to Maaneder 29 Rbd. $4\frac{4}{7}$ Skl. Sølv, efter den nu værende Cours henimod 30 Rbd. Sedl. (eller efter Middelstørrelse $1\frac{1}{2}$ Aars Løn, hvortil kommer Løn til et andet Tyende). For 23 Patienter udgjør Curen altsaa. . . . . 690 Rbd.

Regnes nu dertil, at der af dette Antal Syge kunne antages at døe paa Hospitalet 4, hvis Begravelse af Sygekassen skulde udredes, bliver endnu at tilføie, for 4 Begravelser, som med Linned, Kiste og særskilt Grav, kan haves for omtrent 20 Rbd. Sedler hver, altsaa . . 80 —

saa bliver det i alt — 770. —

Blandede Efterretninger.

Staden Aachen havde ved 1828 Aars Slutning en Befolkning af 36730 Mennesker; deraf 35492 katholske, 1055 evangeliske, 182 israelitiske.

Staden Køln havde samme Tid 57297, og Deutz 2524 Mennesker.

Dampskibsfarten paa nedre Rhinen imellem Rotterdam og Køln var i Aaret 1828 i bestandig fordeelagtig Bevægelse. Antallet af de fra Køln afgaaede Reisende var 4849 Personer, og de paa Strækningen imellem bemeldte to Stæder indkomne Indtægter udgjorde 104122 Rthl.

Dampskibet paa Mellemrhinen fra Køln til Mainz, og tilbage, blev benyttet af 33352 Personer. Fra 1 Apr. dette Aar skal dagligen et Dampskib afgaae fra Køln til Koblenz og fra Koblenz til Mainz, og et fra Køln til Mainz.

Den som Physiker, især som Optiker bekjendte Dr. Wollaston er død i London 22 Dc. 63 Aar gammel.

Det Londonske Zoologiske Selskabs Museum fremskrider hurtigen i Rigdom. Det indeholder nu 600 Pattedyrarter, 4000 Fugle, 1000 Reptilier og Fiske, 1000 Testaceer og Crustaceer, 30000 Insekter. Vivarium eller Menageriet besidder allerede 430 Pattedyr og Fugle. Selskabets Udgifter 1828 beløb sig til den betydelige Sum 10000 Pd. Sterl. indkomne ved Bidrag fra Medlemmerne og Indgangspenge af besøgende Fremmede.

(Froriep 495.)

Sammenhængen med Caspar Hauser haaber man snart at faae bragt i det Rene, da en anselig Familie i Nürnberg strax har forladt Staden, og en Person fremstillet sig som benævnte mærkelige Persons Amme.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Februar 1829.

		à
Hamburg 2 M. -- à vista 207		
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$149\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{1}{2}$	$61\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 18.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 Marts 1829.

Nikolai Kirke og dens Historie.

(Fortsat fra No. 13.)

Aar 1741 fik St. Nikolai Kirke, som da var brøstfældig en stor Hoved-Reparation ind- og udvendig, som kostede 20,000 Rd., ved hvilken Leilighed Alteret, Prædikestolen, Orgelværket og Chorets høje Tralværk paa Billedhuggerværket blev med rig Forgyldning og smuk Maling ziret og udstafferet. Til Kirken hører Jordskyld af 64 Huusgrunde, hvilke Penge betales af Huusejerne i to Terminer, nemlig Halvdelen deraf hver Paaske og hver Mikkelsdag til Kirkeværgerne. Oprindelsen til saadan Jordskyld, som stedse hæfter paa visse Huusgrunde i Kjøbenhavn, og ikke kan tabes, hidrøver fra ældgamle Tider, nemlig fra Kong Frederik den Førstes Regjerings-Tid i Aaret 1524, da højbemeldte Konge tilligemed Raadet, efter den katholske Biskop Lage Urnes Begjæring, confirmerede en Forhandling imellem Capitulet i Kjøbenhavn og samme Stads Magistrat, som bestod deri, at Mag. Knud Walchendorp, Diaconus i Kjøbenhavn og Vor Frue Kirkes Værger havde tilforn handlet med Kjøbenhavns Borgere, at alle de, som havde nogle Capitals Grunde, skulle dem herefter beholde, Arving efter Arving, paa det at de skulle være Kirken og de Gejstlige desto villigere i at hjelpe dem at imodstaae Luthers Lærdom. Disse Capitulets Jorders Overdragelse skeete med de Vilkaar, at Borgerne skulde derpaa til Stadens Opkomst bygge et Steenhuus ud til Gaden, eller et Huus af Bindingsværk, om deres Vilkaar var ikke at bygge af Steen, og at de af disse Grunde skulle aarlig give saadan Jordskyld, som 4 Mænd af Capitulet, 4 af Vicarier, 4 Raadmænd og 4 fornemme Borgere satte samme Grunde for i rede danske Penge at betale, Halvdelen til Paaske og Halvdelen til Michaelis. Denne Oplysning om Jordskyld, som mange Huusejere i Kjøbenhavn aarlig betale endnu, men vide ikke af hvad Aarsag, er her anført til deres Efterretning. (L. Holbergs Danmarks Hist. 2 D. S. 200.)

St. Nicolai Kirke staaer under Magistratens Forsvar og har sine beskikkede to Kirkeværger, hvis Regnskaber for Kirkens aarlige Indkomster og Udgifter revideres af Stadens 32 Mænd og qvitteres af Magistraten. Fundatser af adskillige Legater, skjænkede til Kirken og Kirkens Kapellaner findes anførte i H. Hoffmanns Samling af offentlige Stiftelser. Tom. IX. fra S. 253 til 299.

Følgende have været Sognepræster ved denne Kirke siden Reformationen.

1) Magist. Hans Tausen. Fra 1529 til 1537, i hvilket sidste Aar han blev Præst i Roeskilde; siden Biskop i Ribe. (See Lit. Lexik.)

2) Mag. Christianus Morsianus, fød paa Morsø i Jylland. Blev 1537 Sognepræst ved denne Kirke; man maa ikke forvexle ham med Magist. Christian Torkild Morsianus, som

var Profess. Medic. ved Universitetet, og dets Vicekantsler; ej heller med Magist. Christen Mortensen Morsianus (begge anførte i Lit. Lex.).

3) Magist. Lars Nielsen (Laurentius Nicolai) fød i Ribe, var Baccalaureus Theol. døde 1546.

4) Magist. Frantz Berg eller Bjerrig, fød 1500 i Odense; var 1533 Rektor i Odense; derefter Rektor i Viborg. Siden Præst i Ribe. 1546 Sognepræst til St. Nikolai Kirke. 1548 Biskop i Opslo, hvilken Post han beklædte i 43 Aar til sin Død 2 Nov. 1591.

5) Magist. Johan Pedersen Winstrup. Sognepræst ved denne Kirke 1548, døde i Embedet 1558.

6) Magist. Jacob Nielsen. Sognepræst her 1558; døde 1571, 47 Aar gl.

7) Magist. Andreas Jensen Mariager (ogsaa kaldet Andreas Iani Marupius, Sognepræst her 1571; døde 1582.

8) Magist. Albert Hansen (Albertsen), Søn af Dr. og Biskop i Sjælland Hans Albertsen, var først Rector i Helsingøers Latinskole, 1582 Sognepræst ved denne Kirke; derefter Hofprædikant hos Kong Frederik d. 2den og siden hos Kong Christian d. 4de. 1591 Biskop i Aarhuus, hvor han døde 1594. (Om ham i Zwergs Sjællandske Kler.)

9) Magist. Jens Gjødesen (Ianus Ægidii) Sognepræst her 1591; Biskop i Aarhuus 1593. (See Lit. Lex.)

10) Magist. Isak Grønbeck 1593 Sognepræst her; 1596 Biskop i Tronhjem. (Om ham i Pontoppidans annal. eccl. D. Tom. 3 p. 524. 525 og Liter. Lex.)

11) Magist. Hans Knudsen Weile, eller Wellejus blev 1596 Sognepræst her, 1606 kaldet til Biskop i Fyen, hvortil han 1607 blev ordineret. Han blev 1616 dømt paa Kjøbenhavns Slot fra sit bispelige Embede formedelst calvinsk Lærdom, begav sig derefter til calvinske Menigheder i Frankrig, døde 1629 i Franeker; cf. Holbergs Danmarks Historie. 2 D.

12) Mag. Ole Kock (Olaus Coccius) blev 1606 Sognepræst ved denne Kirke. 1613 suspenderet, og 1614 dømt fra sit Kald. See Litr. Lex.

13) Mag. Mads Jensen Middelfart. 1614 Præst ved denne Kirke. 1616 Hofprædikant. 1620 Biskop i Skaane. (Lit. Lex.)

14) Mag. And. Chr. Arrebo; 1616 Sognepræst her. 1617 Biskop i Tronhjem. (Om denne i Digtekunstens Historie mærkelige Mand, see Lit. Lex.)

15) Mag. Thomas Coortsøn Wegner, Sognepræst her 1618. Biskop i Stavanger 1627. (Lit. Lex.)

16) Mag. Lauritz Mortensen Scavenius, 1627 Sognepræst ved denne Kirke. 1639 Professor Theol. ved Universitetet. 1653 Biskop i Sjælland. (Lit. Lex.)

17) Mag. Jens Pedersen Schielderup, 1639 Sognepræst her. 1649 Biskop i Bergen. (Lit. Lex.)

18) Mag. Hans Envoldsen Brochmann; 1649 Sognepræst her. 1660 resignerede han; blev samme Aar Biskop i Aarhuus. (Lit. Lex.)

19) Mag. Michael Henriksen Tistorph, 1660 Sognepræst her; i hvilket Kald han døde 1701, 17 Febr. (Lit. Lex.)

20) Profess. Christen Worm; Blev 1699 d. 31 Jan. adjungeret Tistorph, og 1701 succederede som virkelig Sognepræst. 1707 forflyttet til Frue Kirke; siden Biskop i Siælland. (Lit. Lex.)

21) Profess. Jacob Christensen Lodberg, 1707 Sognepræst her; 1711 ved Frue Kirke, 1717 Biskop i Fyen. (Lit. Lex.)

22) Mag. Iver Brinck; 1711 Sognepræst her; og døde i dette Kald 1728. (See foran S. 132.)

23) Mag. Peder Hunderup. 1728 Sognepræst her; og døde 1733. (Lit. Lex.)

24) Mag. Niels Dorph. 1733; 28 Aug. kaldet til Sognepræst her; 1736 til Frue Kirke; 1738 Biskop i Christiania, hvor han døde 1758. (Giessing 1 D. 501-513.)

25) Mag. Hans Mossin. 1736 Sognepræst her; men efter to Aars Forløb suspenderet og derefter ved Dom affat formedelst en Prædiken han holdt paa Dom. VIII p. Trin. imod samme Kirkes to Katecheters Forhold, hvilke han

nævnte. Efter to Aars Forløb kaldet til Sognepræst i Kjøge, hvor han døde 1755.

26) Nicolai Brorson. 5 Apr. 1738 Sognepræst her. Døde 30 Marts 1757. (See Lit. Lex.)

27) Dct. Poul Math. Bildsø. 1757 d. 9 Apr. Sognepræst her. — 1759 til Holmens Kirke. Siden Biskop i Aarhuus. (Lit. Lex.)

28) Hr. Hans Lemming, fød Jan. 1707. Var først residerende Kapellan i Nyborg, derefter Sognepræst for Ude- og Oppesundby Menigheder i Horns Herred. 1752 Sognepræst til Frelserens Kirke paa Christianshavn. 1759 Sognepræst til St. Nicolai Kirke, i hvilket Embede han døde 1788 i den høje Alder af 81 Aar og 5 Maaneder.

29) Hr. Peder Hersleb Abildgaard. 1788 Sognepræst her. (See foran S. 163.)

30) Hr. Peder Sartorf. Fra 1774 Kapellan ved denne Kirke; fra 1798 Sognepræst; døde 1803. (Lit. Lex.)

Hvorfra hidrøre Klagerne i Jylland over at det unge Qvæg er for dyrt, og det voxne ved Salget for ringe i Prisen?

Det er paafaldende, at 2 til 3 aarige Stude i Jylland blive i Forhold betalte dyrere, end de samme, 2 til 3 Aar ældre, sælges som Kjøbmandsvare i Udlandet.

For nogle Aar siden var Prisen paa jydske Stude falden saameget, at 5 til 6 aarige Staldstude solgtes Parret for 70-72 Rbd. N. V. ved gunstig Cours; den naturlige Følge var, at de yngre Stude ogsaa sank i Prisen, og deraf igjen, at man var mindre tilbøielig til at tillægge. Dertil kom Fodermangelen i Vinteren 1826-1827, hvorved man i Jylland blev nødt til at formindske Qvægets Antal. Disse Omstændigheder foranledigede en stærkere Efterspørgsel til de større Gaardes Besætning og høiere Priser; desuden blev Tolden til Hertugdømmene ophævet, og yngre Qvægshøveder bleve tildeels af deres egne Eiere

selv, store Bønder, bragte til Hertugdømmene for at sælges.

Dette Misforhold vil efter nogle Aar hæves, men derved ikke Hovedulykken, lave Priser i Udlandet, forandres.

Jylland har kun 2 Afsætningssteder: i Østen til Kjøbenhavn, i Syden gjennem Beboerne af den vestlige Deel af Hertugdømmene til disse selv, Lybek og især Hamborg med Altona. Til Kjøbenhavn kan Afsætningen ikke blive fordeelagtig, fordi Omkostningerne ere for høie, Qvægets Tab paa Reisen stor, og Prisen formedelst Overfyldning lav. Landmændene paa de danske Øer, som i Sielland, tillægge meget Ungqvæg, dyrke Kartofler o. s. v. til dets Fedning, og bringe dette Qvæg, vel lidet og i maadelig Tilstand, til Kjøbenhavn, faae ikke meget derfor, men hjælpe dog meget til at trykke Prisen. Er deres Afsætning end ikke forbunden med Fordeel, saa er deres Tab dog langtfra ikke at ligne med deres, der hidsende fra Jylland.

I Gjennemsnit vil fra Jylland til Kjøbenhavn enhver Stud medføre en Omkostning af 6 Rbd.

Qvægets Tab af Kjød og Talg kan regnes til 10 Rbd., idetmindste 6 Rbd. pr. Stk., og desuden taber det ved Transporten i Godhed.

Skulde, som det lader til, den Sjellandske Landmand tænke mere paa større Race, bedre Pleie og Fedning af Hornqvæg, saa vilde Kjøbenhavn stedse mindre og mindre blive et Afsætningssted for Jylland.

Hertugdømmene have efterhaanden brugt færre Stude, fordi nogle Marskbeboere igjen tage deres Græsmarker under Plougen, og andre ikke have Formue til at kjøbe jydske Stude til deres Græsganges Besætning, derfor selv tillægge Ungqvæg, eller udleie Græsningen til Andre. Begge Dele virke skadeligt paa Jylland, mere Slagteqvæg kommer til Hovedafsætningsstedet Hamborg, Faa kjøbe i Jylland selv og paa Markederne, og det bliver disse Faa lettere at trykke Prisen.

Omkostningerne og Tabet, som Studene foraarsage fra Jylland til Hertugdømmene og derfra til Hamborg, komme vel overeens med dem til Kjøbenhavn, og saaledes bliver der kun lidet tilovers for den jydske Landmand. Hvo haaber ikke

gjerne paa bedre Tider? Men her kunne de kun ved overordentlige politiske Tildragelser finde Sted, som ikke ere vedvarende, og hvorefter Landmanden ikke tør lægge sin Plan.

Hvad kunde og maatte altsaa skee, forat denne Hovedindtægt for Jylland blev mere indbringende?

Indenlandske Efterretninger.

Antallet af Heste og Køer i Kjøbenhavn i de to sidste Aar har været følgende:

	Den 1 Nov. 1827. Heste.	Køer.	1828. Heste.	Køer.
Ved Christiansborgs og Rosenborgs Slotte, samt Palaierne, Citadellet Frederikshavn, og samtlige Caserner	494.	12.	529.	12.
Stadens Qvarterer.				
Øster	113.	75.	123.	76.
Strand	49.	36.	49.	38.
Snarens	99.	53.	107.	48.
Vester	199.	174.	184.	169.
Udenbyes	127.	62.	121.	61.
Nørre	145.	211.	151.	209.
Klædebo	82.	106.	87.	99.
Udenbyes	285.	142.	283.	150.
Friemands	86.	34.	80.	35.
Kjøbmager	144.	119.	143.	90.
Rosenborg	50.	111.	64.	109.
St. Annæ Øster	487.	165.	384.	164.
St. Annæ Vester	241.	301.	240.	296.
Christianshavns	193.	145.	187.	156.
	2794.	1746.	2732.	1712.

Fra Middelfart skrives d. 19 Febr. følgende: I Løverdags d. 14de vilde en Dreng, 9½ Aar gammel, fra Skrilling Strand gaae over Isen til Fænø, for at besøge en der tjenende Moster. To Gange forhen havde han gjort samme Tour, men da han omtrent var kommen midt imellem Landkysterne, brast Isen, og han nedsank. To Fiskere her fra Byen, som stangede Aal under Landet, ilede vel til for at redde; men næsten selv i Livsfare, da Isen ikke kunde bære, eftersom det allerede havde tøet i to Dage i Forvejen, maatte de opgive Forsøget. Den stakkels Dreng var fra Landsbyen Svendstrup, og blev saaledes det første, Gud give ogsaa det sidste! Offer til Neptun i denne Akt af Vinteren; thi det er næsten ubegribeligt, med hvilken Forvovenhed man har trukket bepakkede Vogne og Heste, af hvilke dog et Par Stykker ere slupne i, men igjen lykkeligen optrukne, over fra Middelfart til Snoghøj og omvendt. Endnu mærkeligere var det, at 4 Haandværkssvende, i temmeligen beruset Tilstand, Søndag Aften d. 8 Febr. i taaget Vejr og Snefog vovede at gaae over, uden Vejviser, da dog Søfolk, som nyelig havde passeret samme, forsikrede, at Isen ved Land var saa svag, at man kunde stikke igjennem den med en Baadshage. De gik imidlertid og slap heldigen over. (H. A. 28.)

Om det Klassenske Fideikommisses Godser og hvad til deres Bedste i Aaret 1827 er udrettet gives i den af Direktionen til Hs. Majestæt Kongen afgivne Beretning af 28 Jan. d. A. følgende Forklaring: „Den til Nesgaard i 1826 anskaffede Besætning af engelske Faar vedbliver at trives særdeles vel, og maae vi som et udmærket Held og til Beviis paa, hvor godt de engelske Faar taale Climatet, anføre, at af begge Flokkene ere kun 3 Stkr. af Dishley Racen døde i Foraaret 1827 af forskjellige Sygdomme. Schæferiet er i 1827 forøget med 32 Stkr. Lam, foruden 18 Væderlam som i en Alder af 6 a 7 Maaneder ere solgte ved offentlig Auction for den her i Landet overordentlig høie Priis 8 a 11 Rbdlr. Sedler pr. Stk. Af Ulden var ved Udgang 1827 kun solgt enkelte Prøver, hvorfor vi forbeholder os til næste Aar, desangaaende at gjøre nærmere allerunderdanigst Indberetning. En Deel Gimmere af Falsters Race ere indkjøbte, for dermed at gjøre Forsøg, hvorvidt Racen ved Blanding kan forbedres. Denne Forbedring er allerede sporet ved Udlaan af Vædere til Hovedgaardenes Forpagtere, ligesom ogsaa flere Bønder have benyttet Leiligheden til at forbedre deres Faareflokke. Og ere

Blandings Lammene allerede kjendelige, ei alene ved bedre Uld, men ogsaa ved større Kroppe, saa at de fortrinligen søges og betales af Slagterne. Det er endvidere bemærket, at paa samme Græsning have de engelske Faar holdt sig i ulige bedre Stand, end de falsterske. Det engelske Qvæg vedbliver ligeledes at trives særdeles vel. Paa Auctionen ved Frederiksborg er i 1827 kjøbt 3 Tyre til Brug ved Hovedgaardenes Hollænderier. Gaardmændene og Huusmændene paa Godserne have atter betydeligt forbedret deres Bygninger, og er dertil af Fidei-Commisset udleveret 45,000 Stkr. brændte Muursteen og 2,687 Alen Egetømmer, en Deel gratis, en Deel til meget modererede Priser. For at opmuntre til Kartoffelavl i det Store, har Directionen skjænket 3 Sølvbægere til 3 Gaardmænd paa Godserne, som deri have udmærket sig. Trende nye Bønderhauger ere anlagte paa Fidei-Commissets Bekostning, og i Alt af Fidei-Commissets Gartner udplantet hos Bønderne af Frugttræer circa 500 Stkr., og af vilde Træer og nyttige Værter 5700 Stkr. Plantningen paa Skovene er fortsat og i Alt 26000 Træer udplantede. Paa et passende Sted i Skoven er opført en nye Bolig til en Forstcandidat, der i 1827 er antaget i Fidei-Commissets Tjeneste, og især skal have Opsyn med Plantningen og Saaeningen paa Skovene, istædetfor den forrige Holzførster, der ved Døden er afgaaet, og hvis Bolig laae ubeqvemt udenfor Skovene. Den Dreielsvæver og Spinderske, som paa Fidei-Commissets Bekostning have været oplærte paa Kjøngs Fabrik, ere nu hjemkomne og etablerede paa Godserne, og har Væveren perfectioneret sig saaledes, at han ved Kjøngs Fabrik har været brugt ved Forfærdigelsen af de meest udmærkede Arbeider. Den indbyrdes Underviisning, som er i god Gang i Fidei-Commissets 7 Skoler, vedbliver stedse at vise de heldigste Frugter. Bogsamlingen paa Corselitze, som aarligt continueres og fornyes, bruges flittig, og forskaffer mange Læselystne baade sand Nytte og Fornøielse. Efter saaledes at have anført, hvad der i 1827 er udrettet til Godsernes Bedste, maae vi allerunderdanigst tilføie, at foruden det aarligt befalede Veiarbeide, ere betydelige Veistrækninger, nemlig 38,924 Alen i Aarene fra 1822 til 1828 anlagte og chausserede, med største Villighed og paa lempeligste Maade, af Fidei-Commissets Bønder under Inspecteurens, Kammerraad Smidths Opsyn, hvortil Fidei-Commisset til Slusers Lægning, Godtgjørelser for Gruusgravning samt specielt Opsyn har skjænket circa 300 Rbd."

Blandede Efterretninger.

I et Par Decennier har Staden Hannover mere end vel nogen anden Stad i Nordtyskland modtaget betydelige Forskjønnelser, og dagligen udvides dens Forstæder mere og mere. Et gigantisk Arbejde er Waterlo-Monumentet, hvormed man er beskæftiget. Stadens store Paradeplads, hvor samme opføres, har allerede iforvejen et skjønt Monument, nemlig for Leibnitz. Den ny opførte Garnisonsskole er en Ziir for Staden. En pragtfuld Krigs-Cancellie-Bygning vil snart opstaae i sin fulde Glands. Mange andre offentlige Bygninger lægges Grund til. A. M. 6.

Om en i Asien reisende tysk Lærd Dr. Heinrich Macklot, fra hvis Haand interessante Undersøgelser ventes, skrives fra Frankfurt under 31 Jan., at han i forrige Vinter er gaaet fra Batavia til Surabaja, derfra sidste Foraar til Den Celebes eller Makassar, hvor han kun kort har opholdt sig, hvorfra han gik til Amboina, en af Molukkerne. A. M. 22.

I München blive de bedækkede Gange, eller Bue-Arkaderne paa Slotspladsen prydede med Fresko-Malerier forestillende Scener af den bajerske Historie. Unge Kunstnere af Corneliusskolen male dem. Flere ere allerede færdige, saasom Stamfaderen for det bajerske Dynasti, Otto v. Wittelsbach, i hans blodige Kamp med italienske Oprørere, Otto den Førstes Forlehning, o. a., andre snart fuldendte.

Den 31 Jan. sidst var i München i Odeon et Kunstnerbal, anordnet med megen Smag. Henimod 2000 Personer vare indbudne dertil. Kongen aabnede Ballet med Geheime-Over-Bygnings-

raad v. Klenzes Frue, Kronprindsen med Frøken v. Woltanger, Prinds Carl med den berømte Maler Ridder Cornelius's Frue.

Samfundet i Berlin til Havedyrkningens Fremme har den 8 Febr. holdt sin 73de Forsamling, i hvilken forskjellige Foredrag holdtes, saasom om Kulturen af Orchis Arter til Production af Salep; om Kulturen af Camellier, Hyacinther og Amaryllis; Resultaterne af anstillede Dyrkningsforsøg med forskjellige fra Italien komne Hvede-Arter, i Hensyn paa Straafletning, af hvilke lader sig slutte, at det er ikke saa meget Hvedearten, som Kulturen og Behandlingsmaaden, hvorpaa det især kommer an; og saaledes mere.

I Stettin var Folketallet ved 1828 Aars Udgang 27748 Mennesker.

Warschau med Forstaden Praga har efter sidst foretagne Folketælling 135724 Indbyggere.

Antallet af de Studerende ved Bonns Universitet i dette Semester er 925. Deraf 76 evangeliske, 321 katolske Theol., 215 Jurister, 158 Medicinere, 139 i det philosophiske Fag, og 16 ikke immatriculerede Studerende; af Antallet vare 796 Indenlandske, 129 Udlændinge. Antallet af de Studerende ved Heidelbergs Universitet er 566, af hvilke 265 Indenlandske og 301 Udlændinger; i Freiburg 667, af hvilke 541 Indenlandske og 126 Fremmede.

De Petersborgske Blade indeholde en sammenlignende Overskuelse over de Ulykkestilfælde, der have fundet Sted i det russiske Rige i Løbet af 6 Aar, fra 1823 indtil 1828. Efter sammes Indhold ere i Aaret 1823 af pludselige Dødstilfælde døde: 12,146, Myrdede: 1,099, ved Selvmord: 986, altsaa i det hele 14,231 Individuer. I Aaret 1828 beløb Antallet af pludselige Dødsfald sig til 16,700, af Myrdede til 1,230, og af Selvmordere vare 1,245, i alt 19,175 Individuer. I førstnævnte Aar fandt 210 Røverier og Indbrud Sted, i det sidste kun 124. Ved Ild bleve i Aaret 1823: 52 Kirker og Klostre, 1,324 Huse i Byer og 23,681 Gaarde i Landsbyer ødelagte;

1828 derimod kun 32 Kirker og Klostre, 1,169 Huse i Byer, og 13,012 Gaarde i Landsbyer. I det første Aar opkom 2,741 Ildebrande ved Uforsigtighed, 96 ved Paasættelser og 220 ved Lynild; i det sidste Aar kun 2,385 ved Uforsigtighed, 75 ved Paasættelse og 197 ved Lynild. — Det Tab, der ved Hagelvejr er skeet, udgjorde i Aaret 1823 paa Korn 58,399 Tschetwarts paa 127,076 Dessaitiner Land. I Aaret 1828 82,169 Tschetwarts paa 133,337 Dessaitiner Land. Ved Høskrækker og Insekter blev 1823 kun tre Dessaitiner, men 1828 i alt 4,234 Dess. Land ødelagte. Ved Storme og Oversvømmelse ødelagdes i Aaret 1823: 28 Gaarde og 69 forskjellige Fartøjer; men i Aaret 1828, 952 Gaarde og 72 Fartøjer. Ved Qvægsyge 1828: 19,262 Heste, 22,387 Hornqvæg og 2,184 Faar; men 1828: 1,444 Heste, 28,165 Hornqvæg og 6,209 Faar. Preuss. St. Z. 33,

Den 30 December døde i Koblenz i sit 78de Aar den saa yndede Digterinde Susanne v. Bandemer, født v. Franklin, beslægtet med den berømte Amerikaner. I hendes Ungdom levede hun allerede nogen Tid her hos hendes Hjertes-Veninde, den berømte Skribentinde Sophie v. Laroche, og i hendes Livs sildige Aften vendte hun igjen tilbage til denne Stad for at tilbringe sine sidste Dage her. Hun stod i venskabelig Forbindelse med Wieland, Herder og Ramler. Hendes sjeldne Lidelser og Skjæbne indeholdes i Klara v. Burgs Historie, et af hendes tidlige Skrifter.

I Prag vil i tilkommende May et hundrede Aars Jubilæum indtræffe for den hellige Johannes af Nepomuk. Man har utallige Skrifter om denne Helgen, og de Messer der for ham ere læste stige til et højt Tal. Han gjaldt for et Mynster paa Standhaftighed og Taushed, for Beskytter af et godt Navn og Rygte, og for Ærens Forsvarer mod Bagtalelse. Man kan gjøre sig et Begreb om den almindeligen udbredte Ære ham viistes ved Tallet af Messerne, der baade før og efter at han optoges i Helgeners Tal (1729) bleve læste i Prags Domkirke, nemlig i Aaret 1716, 7034 Messer, Aar 1718, 7192 Messer. 1721 steg Tallet til 50672; i Løbet af 5 Aar 1723-

1727 til 327,000 Messer, og i disse samme fem Aar var Tallet af Kommunikantere ved hans Grav 7 Mill. 286477; nogle Notizer om ham har Profess. Schottky givet i „Monathschrift der Gesellschaft des Böhmischen Museums", et Tidsskrift af Vigtighed. Den benævnte Lærde, bekjendt af sin Samling af østerrigske Folkesange, som han og Zizka have udgivet, og som hører til de ypperligste Samlinger af sit Slags, arbejder paa et stort Værk over Bøhmen.

En interessant Værk over China er i Paris begyndt at udkomme hæfteviis, nemlig lithographerede Afbildninger, ledsagede med en forklarende Text. Titelen er: La Chine; moeurs, usages, costumes, arts & metiers, peines civiles & militaires, ceremonies religieuses, monumens, paysages; par M. M. Deveria, Regner, Schaal, Schmit, Vidal & autres artistes connus; avec des notices explicatives & une introduction, presentant l'état actuel de l'empire chinois, sa statistique, son gouvernement ses institutions etc., par M. D. B. de Malpiére. Paris 1826. 1827. Firmin Didot. 4.

Dagen efter det store Slag ved Wien, den 13de Septbr. 1683, paa hvilken Johan Sobiesky slog Tyrkerne og erobrede deres Lejr, faldt ogsaa Mohameds hellige Fane i Sejerherrens Hænder. — Han sendte den til Paven, tillige med et Brev, hvori forekom de Ord „veni, vidi, vici." — Om der nu gives flere af den store Profets Faner, eller — om Originalen igjen er blevet afleveret Tyrkerne til deres nuværende Krig mod Russerne — det er Spørgsmaalet. (Abendz.)

Læsespaaner.

(Af forskjellige Forfattere, meddeelte af — p.)

Intet er ufornuftigere, end naar man troer, at i den politiske Verden maae enhver Handling have en fornuftig Grund! —

I Dumheds og Ondskabs Ojne ere Borgerdyd, Frimodighed og Forstand de farligste Sammensværgere.

Naar mange Landes Papirpenge, som forhen Mynttegn i Carthago, vare af Læder, saa kunde man dog i det mindste flikke Sko dermed.

Mennesket i Ensomhed ligner Planten paa de høje Alper; de ere simple, smagløse, men nærende, stadige og varige.

Hvorfor er Brudgommen den glade og Bruden den grædende ved Brudeskamlen? — Fordi under Ægteskabet Brudgommen endnu har Tid og Leilighed nok til — at græde, og Bruden til — at lee.

Anekdoter.

En Dame, der vel ikke mere kunde gjøre Fordring paa Ungdom og Skjønhed, men hvis Hjerte og Forstand rigeligen erstattede begge Dele, havde engang i Selskab den Fatalitet at miste en kunstig indsat Tand. Hun gjorde slet ingen Hemmelighed deraf, og hele Stuen blev igjennemsøgt for at finde det tabte Klenodie; men forgjæves. Næste Morgen modtog hun fra Gaardsdagens Vert, der var bekjendt som en Spøgefugl, en lille Pakke med en Billet, hvori han priste sig meget lykkelig over at have fundet den tabte Tand, som han herved havde den Ære at sende hende. Pakken blev nu aabnet, og — den indeholdt en gevaltig stor Tand af et af hine Dyr, ved hvilke Forløseren fordum fordrev Djævelen. Uden at føle sig fornærmet, eller i mindste Maade at tabe Fatningen, satte Damen sig strax ned og skrev følgende Svar til den galante Herre: „Jeg har allerede modtaget mange og store Beviser paa deres udmærkede Venskab for mig, men at De vilde drive det saa vidt, endogsaa at lade Tænder trække ud af deres egen Mund for at bøde paa min Mangel, har jeg dog aldrig kunnet formode. Modtag derfor min varmeste Tak."

Da den naadige Fru Landmarschalinde ***'s Forpagter, en jevn men snu Landmand, vilde aflevere sin Beherskerinde Forpagterpengene, studsede han ikke lidet over, at see den højtaldrende Dame med højrøde, af Sminke farvede Kinder. Denne Farve havde han tidligere, da han sædvanlig saae hende før Toilette-Tiden, ikke opdaget hos hende.

„Naa! hvorfor gaber han da saaledes paa mig? — knurrede Fruen ham imøde. — Er jeg ham da saa ny?" —

„Ny ikke, Deres Naade! men godt repareret!" gjensvarede Forpagteren.

(Indsendt.)

Den største Feil.

(Tilegnet min K...)

O du, der med dig selv saa velfornøiet,
som hidtil ellers ingen var,
du, der ei Bjælken seer, du har i Øiet,
men vel at alle andre Skjæven har,
Fuldkomne, siden alle du fordømmer,
og ene selv er alle Dyders Speil,
saa, hvis jeg ikke raser eller drømmer,
har du endnu den største Feil!

---

† † †

F. L. Holbøll.

Flora sørger med sit hele Rige,
Hun har tabt sin ømme hulde Ven! —

Vinterblomsters Duft vemodigt stige
Løst i Ætherşky, mod Himmelen.

Under Vint'rens hvide Lin de sørge,
Og har Vaaren løst det kolde Baand —
Sukkende vil tusind' Blomster spørge:
Hvor er nu den ømme Faderhaand?

Krandser Spæde! da hans stille Vugge:
Se! han slumrer — salig er hans Ro.
Venskabs Taarer eder mildt bedugge —
Han var Konge, Ven og Flora tro!

Fredericia, i Februar 1829.

Pierre Honoré.

Kjøbenhavns Børs, d. 3 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista —		à
Species —		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,

Østergade No. 60.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 19.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 Marts 1829.

Den franske Konstner Attiret f. 1702 † 1768.

(Meddeelt af Hr. Overkrigskommissair og Auctionsdirektør Fick, som i Konstforeningen d. 26 Febr. sidstl. oplæste samme, og tillige havde fremlagt de omtalte saa overordentligen sjeldne Kobbere, som Hr. Overkrigskommissairen ejer i sin Kobberstiksamling, da han har paa sine Rejser været saa heldig at overkomme den i Paris.

Paa den Tid François Boucher florerede i Frankrig ved Smaalighed og extravagant Manieristeri i Maleriet, levede en anden berømt Konstner ved Navn Attiret, født i Dole 1702. Han havde lært hos sin Fader, og gik ved Understyttelse af Marquis de Broissia til Rom, hvor han videre uddannede sig. Efter hans Tilbagekomst begyndte hans Berømmelse ved nogle Malerier for Lyon, og ved denne Tid gik han tillige over til Jesuiterne. I Novize-Aarene malede han blandt andet fire Malerier i Domkirken i Avignon.

Missionairerne i Peking behøvede paa samme Tid en duelig Maler, og efter deres Opfordring reiste da Attiret til China Aar 1737.

Hans første Malerie i China forestillede Kongernes Tilbedelse, og vandt den da regjerende Keiser Kien-Longs Bifald i den Grad, at han lod det ophænge i det Indre af sit Pallads. Attirets Lykke i China var nu vel gjort, men han maatte rette sig efter Keiserens Luner og male med Vandfarve, eftersom Oliemalerier forekom Keiseren for glindsende.

Som enhver Konstner, der hæver sig over sine Samtidige, allevegne finder at Misundelsen lægger ham mange Vanskeligheder ivejen, saaledes ogsaa i China. Da de kejserlige Hofmalere kjendte Attirets Modbydelighed for Vandfarver, saa vidste de tusinde Maader at qvæle ham hermed. Naar han saaledes var beskjæftiget med et stort Maleri, bragte en Gilding ham ofte Befaling fra Kejseren at male Blomster paa en Vifte, og andre lignende Smaating.

As. Arbejder ej blot for Keiseren men og for Rigets Fornemme vare saa mange, at han ikke kunde overkomme disse allene, men malede kun det Nøgne, og lod derimod under sit Opsyn, Klæder, Landskaber, Dyr o. s. v. male af chinesiske Malere, og tilstod at disse udførte sligt hurtigere og bedre end han selv kunde.

Da A. malede et Landskab med nogle chinesiske Fruentimre, fandt Kejseren, at Figurerne havde formeget Liv, og savnede den nationale sjæleløse Rolighed. Tillige fattedes de røde Fingre og lange Negle. Efter allerhøjeste Befaling maatte han overmale det, og ved en chinesisk Malers paatvungne Underviisning skaffede han sig Hoffets

Gunst. Han udsonede sig ogsaa med de chinesiske Malere og anlagde en Tegneskole.

I Aarene 1753-1760 havde Kejseren sejret over mange vilde Folkestammer og udvidet det chinesiske Tartaries Grændser til ud over Badakschan-Bjergene. De ved denne Leilighed forefaldne mærkeligste Batailler, festlige Optog o. s. v. bleve malede af Attiret og andre chinesiske Malere med største Nøjagtighed. Man lod endog udmærkede Officerer reise 800 Mile til Hovedstaden, for at deres Portraiter kunde anbringes i disse Malerier.

1754 maatte A. gaae til Tartariet og male der for Kejseren, ogsaa maatte han male nogle prægtige Malerier i Kejserens Palads, som ikke vises Nogen uden speciel Tilladelse. Herved erhvervede han sig Keiserens Gunst i den Grad, at denne vilde udnævne ham til Mandarin, hvilket han dog frabad sig.

A. døde 1768, og Kejseren lod give 500 Daler til hans Begravelse og sendte en af sine fornemste Gildinger at græde over hans Grav, hvilket Jesuiterne dog frabade sig.

Af ovennæv te Tegninger af Bataillerne i Tartariet bleve Aar 1770, 16 sendte til Paris for at stikkes i Kobber paa Kejserens Bekostning. Bestyrelsen heraf var overdraget til C. N. Cochin, og under ham arbeidede le Bas, J. P. Chofard, Aveline, N. de Launy, Augustin de St. Aubin, Prevost, Aliamet, F. de Nee og Masquellier. Nogle af Tegningerne ere af Castiglione og Jesuiten Damaseenus Sikelbar.

Disse Kobbere høre til de største Sjeldenheder; thi saasnart Pladerne vare aftrykte, bleve disse tilligemed Aftrykkene strax sendte til China, og kun yderst faa Exemplarer bleve skjænkede Bibliotheket og den Kgl. Familie.

Man see Journal des Sçavans par Deguignes, 1771, Juni Heftet, hvori findes P. Amiots Skrivelse, dateret Peking 1 Marts 1769 om denne Gienstand. Saa og Fiorillos Geschichte der zeichnenden Künste.

De ommeldte Kobbere, som ere 34 Tommer brede og 20 Tommer høje, ere for det allermeeste raderede, tildeels med den saakaldte kolde Naal, og ere nogle af de største raderede Blade, man har fra den Tid. De ere af største Sjeldenhed, og

savnes i de fleste, endog med sjeldne Blade forsynede, store offentlige og private Kobberstiksamlinger. Da mit Exemplar synes engang at have været under Glas og i Ramme, saa er det ikke usandsynligt at det kan have tilhørt Ludvig den 15 eller 16de og i Revolutionstiden være kommet i Privates Hænder.

Kobberstikker Helman har stukket, eller rettere raderet en formindsket Copie af disse Blade, omtrent i en fjerdedeel Størrelse. Et Exemplar af disse af Helmann leverede Efterstik findes her i Staden i Hs. Majestæts Kongens Haandbibliothek.

Bør det mere være en Præsts Formaal at blive agtet, end at blive elsket af sin Menighed?

I Kjøbenhavns Skilderie læste jeg for nogen Tid siden (No. 5 S. 72), at man ikke maatte regne en Præst det til Fortjeneste, om han af sin Menighed blev kaldt en god Mand, da det oftest var Beviis paa, at han var en svag Mand, og, at det mere maatte være Præstens Formaal, at blive agtet, end at blive elsket af sin Menighed.

Det er en Yttring, som let bifaldes, fordi det er lettere at vinde Agtelse end Kjærlighed, lettere for en Præst, som for enhver anden, at følge de givne Forskrifter til Punkt og Tøddel uden Hensyn til Tid og Sted eller til dem som det gaaer ud over, end det er at lempe sig efter de forskjællige Forhold og vise Eftergivenhed, hvor det behøves; — fordi det er mere fristende at betjene sig af sin Embeds-Myndighed, hvorved man opnaaer Agtelse, end det er at arbejde med de mildere Midler, hvorved Kjærlighed vindes. — Det er især nu, da der er befalende Bestemmelser næsten for hvert Skridt, Præsten skal gjøre, og hvert Ord, han skal bruge; da der med Strenghed fordres en ufravigelig Punktlighed i Opfyldelsen af alt, hvad der er forordnet og reskriberet; nu, da han skal opskrive og indberette det meste

af det, han skal foretage sig, ja næsten mere end det stundom har været ham muligt at udføre; nu, da han til Svar paa en ærbødigst Begjæring, om han maatte eftergive eller moderere noget med Hensyn til de Paagjældendes Tarv, kun kan vente den alvorligste Paamindelse at holde sig den § i Forordn. af den Dato, indskjærpet ved Cancellie Skrivelse af den Dato, efterrettelig; (Fordum lød dog et Afslag med formildende Udtryk, f. Ex. man seer sig ikke istand til at tillade nogen Eftergivelse, da ellers den gode Hensigt af Forordningen ikke kan opfyldes;) nu, da han for at faae nogen Befordring alene maa skaffe Vidnesbyrd fra Øvrigheden især om, hvorledes han har holdt sin Menighed i Ave ved at iværksætte dens Opdragelse efter den nyeste Norm, men aldrig Vidnesbyrd fra Menigheden om, hvorledes han har været den til Gavn; — det er nu saa langt fra, at Præsten opmuntres til at gjøre sig elsket af sin Menighed, at han derimod næsten paa alle Maader indskrænkes til at være fornøjet, hvis han kan blive agtet som en akurat Embedsmand. Dog Skrankerne kunne aldrig være ganske udelukkende og der gives dog endnu mangen Leilighed, hvor Præsten, uden at være svag, kan vise sig god, kan vinde Yndest og Kjærlighed blandt sin Menighed; og saalænge det er muligt, (men det er det altid, naar han har Mod til at adlyde Gud meer end Mennesker og naar han har Snildhed, som Jesus udviste og anbefalede den,) saa bør det dog være Præstens Formaal mere at blive elsket, end at blive agtet. — Jeg vil ikke bevise min Paastand ved at udvikle paa filosofisk Maade, at Kjærlighed omfatter langt mere end det man kalder Agtelse, naar de, som her er gjort, sættes i Modsætning til hverandre, men jeg vil fremstille det i Exempler, hvorefter man selv kan dømme.

Naar Præsten, som Skolekommissionens Formand, efter Forordningens Bogstav hver Maanedsdag idømmer Straffe efter Forsømmelses Listen uden Forskjæl, uden at ynkes over eller frygte for nogen, men lader den Velhavende lee ad den ubetydelige Bøde og den Fattige fortæres paa Vand og Brød for den samme Forseelse; — da maa man agte ham, ligesom han selv maa agte med dyb Ærbødighed og Underdanighed de Lovens Tjenere, Indskjærpere og Opfindere, som ere over ham. — Men naar han istedet derfor ved hver Lejlighed opmuntrer og advarer til at undgaae Forsømmelser; naar han, overbevist om, at det oftest mangler paa Anmeldelse af Aarsagen, selv erkyndiger sig om den gyldige Grund, hvorfor Forsømmelsen skede, og dermed undskylder den; naar han hjælper den Fattige med at faae Bøden betalt; naar han saaledes paa alle Maader viser, at han ikke vil være den Nælde, hvormed der pidskes, men hellere det Balsom, hvormed der lindres og læges, da vil man elske ham.

Naar Præsten i Omgang med sin Menighed kun viser sig i gejstlig Ornat, med Embedsmine og ophøjet Tilbageholdenhed; da vil man aldrig glemme den Myndighed han har til at tiltale og angive, til at udstede Skudsmaal over Levende og Døde, og man vil give ham den Agtelse, han fordrer. — Men blander han sig mere som Menneske med dem, han skal være iblandt; er han ligefrem mod alle, om han end derved udsætter sig for at blive gaaet nær af dem, som ikke kjende Høflighed; viser han Deeltagelse ikke som Sogneherre, men som Sjælesørger, saa at han glæder sig med de Glade og sørger med de Sørgende; da vil han blive kaldt en god Mand og blive elsket af sin Menighed.

Naar han er ivrig i at forfølge dem, som have forseet sig, og stiller dem frem i den værste Skikkelse; naar han andrager paa, at den haardeste Dom skal fuldbyrdes, om end ædlere Mennesker afsige en mildere Kjendelse; naar det altid er hans Ord: Straffen er tilbørlig, naar Loven endogsaa siger, at en Saadan bør stenes; da vil man sige, at han er en streng retfærdig Mand, og derfor agte ham. — Men søger han med Kjærlighed at skjule Syndernes Mangfoldighed; gaaer han i Forbøn for den Skyldige, og paaminder dem, som fælde de strenge Domme, om at ingen af os er reen nok til at løfte Stenen mod sin Broder; fordømmer han selv ingen, men er mild til at forlade, skjønt han er nidkjær for det Gode, da vil Yndest, Hengivenhed og Kjærlighed blive hans Løn! —

Jeg troer, man vil sande, at disse Billeder, hvorefter den forskjællige Adfærd er skildret, ikke ere grebne af Luften, men jeg troer ogsaa, at man

derefter vil erkjende, at det er dog det hæderligste Navn for en Præst, som for enhver anden, at være en god Mand, og at det er noget Mindre, det, at være agtet, end det, at være elsket.

Af en Sandhedsven.

Tombuctu.

Maalet for Hr. August Caillés Rejse.

Denne Hovedstad i Middel- eller Central-Afrika, dette hemmelighedsfulde Tombuctu eller Timbuctu, paa hvis Opsøgelse Mungo-Park, Laing og andre Rejsende have tilsat Livet, synes for vort Aarhundrede ikke at være mindre end en Fødsel af Indbildningen, ligesom Præst Johans Rige, hvilket Portugiserne længe forgjæves søgte i Asien og Afrika, og selv Christopher Columbus i Amerika, da han, sejlende langs med Kysten af Cuba, meente at opdage og randsage Littoralet af Kathay. Man kunde ikke let forudsætte, at i Middelpunktet af Afrika, paa hiin Side Sandørkenen Sahara, skulde existere et Rige, der havde naaet et Skin af Civilisation. Karavanerne fra Tripolis takke vi for de ufuldkomne Notitser over denne indre Hovedstad; men hvad Grund kunde man vel have til at fæste Tro, til hvad Kameldrivere fortælle, disse Mennesker, der ere saa hengivne til Opdigtelse og Overdrivelse og for hvem just Usandsynligheder synes behagelige, naar de kun fængsle Indbildningskraften ved det Vidunderliges Tillokkelse? Har man ikke seet disse Mohamedanere Aarhundreder igjennem fryde sig ved den indbildte Stad **Irem zat il emad** eller Staden af Tusinde gyldne Søjler, der skulde existere i Hadramaut-Ørkenen og paa hvilken deres digteriske Opfindelsesevner sammendyngede alle Underne i Tusind og een Nat?

Desuagtet er Tombuctu nu virkelig blevet opdaget ved en Franskmand *). Hr. Caillé er, efter udsigelige Anstrængelser og gjennem tusinde Farer, endelig ankommen dertil. Hans Beretning, der heelt igjennem bærer Præg af Sandhed, har draget den til Bedømmelsen heraf ved det geographiske Selskab udnævnte Commissions Opmærksomhed til sig. Det geographiske Selskab, og Marine-Ministeren have allerede rundeligen belønnet den Rejsende.

Naar vi tør tro en arabisk Historieskriver, Sidi Ahmet Beba, født i Arawan, saa har Tombuctu ikke havt en glimrende en Oprindelse, som Rom. Men langt fra at være, som Romulus's Stad, voxet frem ved Tyverie og Rov, naaede derimod Tombuctu sin Udvikling ved Gjæstevenskabets mildeste Dyder.

Dens Opkomst stiger op til Aaret 1116 efter christelig Tidsregning (eller Aar 510 af Hegira efter Sidi-Ahmet). En Frue af Tuariks Stamme ved Navn Buktu, nedsatte sig ved Negernes Nils Bredder, og byggede der en Hytte, hvor hun levede med nogle Hyrder, og helligede sin Virksomhed ligesom sine smaae Indkomster til Udøvelsen af Gjæstevenskab. De Rejsende gjorde hendes Navn bekjendt i det hele Naboskab, idet de velsignede hende; snart blev hendes Bolig æret som et helligt Tilflugtssted for Forfølgelse og selv for Hævn. Egnens Skjønhed droge Naboegnenes Folkestammer derhen; deres Vaaninger bleve kaldte Tin-Buktu eller Buktus Eiendom. Lidt efter lidt omgav dette forskandsede Sted sig med Volde, og Teltene forandredes til Huse. Vor Baucis's Hytte blev stedse betragtet som Retfærdighedens Tempel og Buctu, som har givet denne Stad Navn, er, efter Historieskriveren, vedblevet at være dens Skytsgudinde. Det første Folkeslag, som nedsatte sig paa dette Sted, Kolhua'erne kjendte ikke Mohameds Religion;

---

*) Det kan man ikke udelukkende paastaae. Ogsaa Major Laing kom næsten paa samme Tid som han, og vel endogsaa før ham, dertil og opholdt sig der flere Uger; hans snart derpaa fulgte beklagelsesværdige Død har unddraget os udførlige Beretninger fra ham, men dog haves Brudstykker af Breve fra ham og officielle Vidnesbyrd, der upaatvivlelig bevise, at han har været der.

Ludwig.

derefter kom Fellatah'erne dertil, og tilegnede sig Overherredømmet; deres Superioritæt har de vedligeholdt; næsten hele Befolkningen er mohamedansk. Tuarik'erne have sildigere sluttet sig til deres Religionsforvandte; deres Stamme er den anden af Betydenhed og Rang; og Keute'erne, der blive betragtede som Fremmede, endskjønt de nedstamme fra Bambara, ere omtrent denne Hovedstads Parias, d. e. deres Bestemmelse er, at besørge de ringeste Forretninger og Betjeninger.

Hr. August Caillé har kun opholdt sig 14 Dage i Tombuctu; det var meget kort, for at lære at kjende i det Enkelte, denne Stad, der saalænge har skuffet Geographernes Nysgjerrighed; men han har besluttet sig til, at ville, saasnart hans Sundhed vil tillade ham, atter at gaae paa Rejser, besøge Staden paa ny. Hans Beretning er yderst omstændelig fra geologiske og geographiske Synspunkter, idet mindste efter den om Sagen nedsatte Commissions Medlemmers Vidnesbyrd.

Efter denne Beretning synes det, at Niger ikke ved den hvide Flod staaer i Forbindelse med Nilen, som de engelske Geographer tidligere have formodet. Det Periodiske i dens Oversvømmelser maa imidlertid være foraarsaget ved det selv samme atmosphæriske Phænomen, d. e. ved Middelhavets Dunsters Opsamling paa de høje Bjerge paa Jorden under Æqvator. Ved de nordlige Storme, som til bestemte Tider blæse paa den afrikanske Halvø, under Sommerens Passatvinde, bortdrages eller bortføres disse Søens Uddunstninger hen under Æqvator hvor de opløse sig til Regn; Nilen og Niger, som have deres Kilder paa Bjergene, træde over deres Bredder, formedelst Skylregnen. Hr. Caillé er ved Sihr gaaet over denne sidste Flod. Ankommen til Kankan, en stor Stad, i hvis Naboskab findes store Guldbjergværker, men som af Indvaanerne blive slet bearbeidede og hvor sandsynlig vore industriøse Europæere vil søge og finde Lejlighed til at anvende deres Fremskridt i Metallurgien, fortsatte han sin Rejse til Sulimana. Efter en Rejse af 200 Miil ankom han til Time,

hvor han maatte opholde sig i fem Maaneder, fordi han faldt i en farlig Sygdom.

Fra Time foretog vor Rejsende en anden Excursion i nordlig Retning. Han havde passeret Whioliba, som han lod ligge nordlig; Grunde, som først i Værket selv, naar det udkommer, ville blive tydeligen forklarede, førte Hr. Caillé igjen til Norden for nærmere at undersøge denne Flod. Tidsrummet fra 9 Jan. 1827 og til 10 Marts benyttede han til at undersøge Sego-Floden. Ved Gallia saae han Floden igjen kommende fra Vesten, og gik over den, for i Jenne at udhvile sig i tretten Dage. Han fulgte nu denne Flods Løb, hvis Bredder han beskriver, saavelsom de i samme løbende Bække og Strømme, og kom endelig til Kabra, Havnen ved Tombuctu.

Det meget ufuldstændige Topographiske man har om disse Egne gjør det meget svært for os, at følge Hr. Caillé paa hans Tilbagetog gjennem Aravan, El-Arid og Fez til Tanger.

Med Karavanerne gjennemvandrede han lykkeligen Lande, som ved Indvirkningen af de brændende Vinde, der ere saa hyppige under Æqvator, pleje at være meget dræbende; men Indvaanernes Forræderie og Grusomhed er det Farligste ved disse Expeditioner. Paa flere Steder havde vor Rejsende den lykkelige Tanke, at udgive sig for en af Europæerne Landsforviist; saaledes fandt han Beskyttelse og Sikkerhed i disse Folks Had mod vore Landsmænd.

Naar Tombuctu retfærdiggjør de Rygter, som til dens Gunst ere i Omløb, saa er der ingen Tvivl om, at der vil opstaae talrige Forbindelser imellem denne Stad og Nordens handlende Nationer. Man kan af disse Forhold og Forbindelser antage og bestemme Meget forud; og maaskee er Afrika, takket være denne Rejsendes Held, nu paa det Punkt at indtræde igjen lig Amerika i Civilisationens store Familie.

(L. B. d. B-H. 370.)

Kjøbenhavns Folketal, de Militære af Sø- og Land-Etaten indberegnede.

1828. 1 Novbr.

	Mandkjøn.	Qvindekjøn.	Ialt.	I Henseende til Alderen.		Jøder.		
				Under 15 Aar.	15 Aar og derover.	M.	Fr.	I alt.
Kristiansborgs og Rosenborgs Slotte, samt Palaierne	230	270	500	61	439			
Citadellet Frederikshavn . . .	579	184	763	115	64			
Dokken, Holmen og Nyboder .	4425	4825	9250	3741	5509			
Samtlige Kaserner	4043	584	4627	523	4104			
Stokhuset	405	16	421	9	412	3		3
Stadens Qvarterer:								
Øster	3303	4049	7352	1964	5388	101	142	243
Strand	770	1097	1867	495	1372	91	118	209
Snarens	1889	2258	4147	1028	3119	134	177	311
Vester	3306	4155	7461	1811	5650	73	93	166
Dito udenbyes	766	740	1506	412	1094	2	=	2
Nørre	3358	3842	7200	3071	4129	22	26	48
Klædebo	2357	2494	4851	1245	3606	80	119	199
Dito udenbyes	1404	1374	2778	865	1913	3	6	9
Frimands	1943	2112	4055	963	3092	106	113	219
Kjøbmager	4871	4998	9869	2731	7138	312	304	616
Rosenborg	3832	4000	7832	2289	5543	69	73	142
St. Annæ Øster	4515	5154	9669	2450	7219	21	13	34
St. Annæ Vester	8146	9271	17417	5628	11789	112	148	260
Kristianshavns	3624	5305	8929	3437	5492	10	18	28
	53766	56728	110494	32838	77656	1139	1350	2489

Om Kjøbenhavns Folketal blev i dette Tidsskrift for 1826 Nr. 14 meddeelt nogle Oplysninger, som derfra bleve oversatte paa tysk i polit. Journ. April 1826 S. 325-330.

Der læses hvorledes Folketallet befandtes
d. 1 Nov. 1824, nemlig 106,806 Mennesker.
og. d. 1 Nov. 1825 108,627 —

Ved siden foretagne Optællinger er Summen voxet; saaledes var Folketallet
1 Nov. 1826 . . . 110,054 Mennesker.
1 Nov. 1827 . . . 110,044 —
1 Nov. 1828 . . . 110,494 —

Blandede Efterretninger.

Naar man om Morgenen kommer til Madrid, og vandrer igjennem Toledo-Porten, eller over de la Crenade-Pladsen, hvor der bliver holdt Torv, ind i Staden, bliver man ved Intet saaledes overrasket, som ved den fra forskjellige Lande og Provindser sammenblandede Folkemasse, der i de mest forskjellige Dragter strømmer til og fra. Her indvikler en Castilianer sig med ikke ringe Værdighed i sin vide Kappes Folder, lig en romersk Senator i sin Toga; der erindrer en Qvæghyrde fra Mancha, med sin lange Hyrdestav i Haanden, og i Skindtrøje om den gothiske Krigers Tunica. Længere borte seer man Catalonieren, med sit ved lange Silkebaand sammenbundne Haar. Andre bære et kort, brunt, blaat og rødt stribet Gevandt, som tilbagekalder os Maurernes Dragt: de ere Andalusier og udmærke sig ved deres livfulde sorte Øjne, deres hurtige Tale og deres udtryksfulde livfulde Træk. Paa alle Hjørner seer man Qvinder, der falbyde Forfriskninger for Fremmede og Indenbyes. Lange Rækker af Muldyr, belæssede med Viin- og Olie-Byrder og hele Skarer af Esler, under Varetægt af en eneste Driver, der uophørlig tilraaber dem, dragende gjennem alle Hovedstadens Gader. Deriblandt møder man Vogne, trukne af otte til ti Muldyr, der ere smykkede med Bjælder og blive ledsagede af en eneste Tjener. Alle disse Dyr ere vante til, uden Tøjle, at adlyde deres Førers Stemme; paa en lang, gjennemtrængende Piben af ham staae de øjeblikkeligen stille. Kudskenes og Muldyrdrivernes Skrig, Kirkeklokkernes bestandige Kimen, Mændenes mangfoldige Dragt, den sydlige Livlighed i deres Bevægelser, deres ejendommelige Sæder — Alt bidrager til at gjøre et selsomt Indtryk paa den Fremmede, der er vant til de nordlige Hovedstæders Stilhed. **(Constable's Miscellany.)**

Hamburg indtager øjensynlig med Hensyn paa Folkemængden den fjerde Plads blandt Tydsklands Stæder. Den første har Wien, med 280,000 Indvaanere, den anden Berlin med 220,000 og den tredie Prag med 117,000; i Europa staaer Hamburg, disse tre Stæder undtagen, endnu tilbage for følgende: London, den

folkerigste, med 1,200,000 Indvaanere, Paris med 800,000, Konstantinopel med 600,000, Neapel med 360,000, Petersburg med 310,000, Moskau med 280,000, Lissabon med 240,000, Dublin 230,000, Amsterdam med 200,000, Palermo med 160,000, Rom Lyon og Glasgow med 150,000, *) Liverpool, Barcelona og Manchester med 140,000, Mailand og Warschau med 130,000. Med Hamburg, der har 110 til 120,000 Indvaanere ere: Turin, Birmingham, Edinburg, Marseille, Kjøbenhavn, York og Madrid, af lige Befolkning. (Dr. W. F. Folgers Lehrbuch der Geographie.)

Efter en d. 1 Juni 1818 udstædt Anordning ved Præfekten over Departementet Mosel ere, fra 1 Maj 1827 til samme Tid i Aaret 1828, 58,277 Hunde af de franske Smuglere blevne brugte til at indsmugle. Af disse Hunde ere kun blevne fangne 2,477, hvilke have baaret 6,056 Kilogramer (en Kilogram er lidt mere end 2 Pund) af forskjellige Varer, altsaa er der endnu 55,800 af disse Smuglerhunde tilbage, ved hvilke 140,000 Kilogramer Varer ere blevne indsmuglede. Kan noget klarere Beviis gives for at de franske Toldafgifter ere for høje?

(Lesefrüchte.)

De portugisiske Bønder ere ualmindelig høflige imod Fremmede, naar disse møde dem paa deres Vej; selv naar de sidde eller ligge, staae de strax op, saasnart en Rejsende kommer forbi, og gjør ham efter Landes Skik en Compliment. Ikke sjelden seer man i de nordlige Provindser paa de smaae Bøndervogne Qvinder, der ere smykkede med Guld-Halskjeder og kostbare Ørenringe; sandsynlig Familiestykker, der, som i Schweitz, blive fra en Generation overlererede den anden.

---

*) Ogsaa Bryssel skal ifølge: der Haude- und Spenerschen Berliner Zeitung (No. 7) for dette Aar nu tælle **150,923** Indvaanere; Folger giver den kun **85,000** og Stein vil endog kun give den **75,000**; — en mærkelig Forskiel.

Ogsaa seer man hyppigt Børn, som drive Svin eller vogte Qvæg, havende Fingrene fuld af Guld og Sølv Ringe, medens deres Klædning i enhver anden Henseende erindrer om Mennesket fra de allerførste Tider. (Kinsey's Portugal illustrated.)

Hr. Cordier har i det parisiske Videnskabers Academi i dets Møde af 9 Febr. meddeelt Resultaterne af Eftergravningerne i en ved den liden Stad Bire nylig opdaget Hule, hvori en Mængde Been ere fundne. Han har modtaget derom følgende Detail fra Hr. Tournal, Sønnen, fra Narbonne, som med Vedholdenhed har fortsat de af ham anstillede Undersøgelser. Bjerget er kalkartigt, og synes at høre til den gamle Slags Jord eller Grund, der er bekjendt under Navn af oolitisk Grund (terrain oolitique), Jurabjergs Jord. De fossiliske Been ere deels tagne i en stenig Concretion, deels i en sort Slam. Den sidste Slags afviger gandske fra de Fossilier, som man har fundet og iagttaget i Hulerne i Tydskland, England, Lunel-Viel, og i den ved Alluvion fremkomne Grund i Arno-Dalen, Bjerget Parrier, Pezenas og andre af samme Slags. Hvad derved er højst mærkeligt er, at man har i Dybet fundet menneskelige Been, saavel iblandt de adspredte Dyrebeen, der existere i den sorte Slam, som ogsaa iblandt dem, der ved deres Blanding med Kalklag, danne en sand Been-Bresche. Man har der ogsaa iagttaget Levninger af Skaller, som ikke mere leve i Landet, og nogle fremmede Sømuslinger. Naar disse Kjendsgjerninger ere rigtige, som man kan vente af Hr. Tournals geologiske Kundskaber, og af den ham givne Understøttelse af duelige Professorer fra Montpellier til Bestemmelse af Slægterne, saa vil man endeligen have tydelige Beviser paa, at Menneskeslægten, under den nærmest forudgaaende geologiske Periode, har existeret ligetidig med de Dyr, der nu ej gives, eller med andre Ord, og for at udtrykke os i Overeensstemmelse med de sædvanlige Begreber, man vilde endeligen have fundet sande antediluvianske Levninger eller Been af Mennesker. For i øvrigt behørigen at vurdere en saa vigtig Op-

dagelse maa man oppebie Tiden, naar den Beskrivelse udkommer, som Hr. Tournal, i Samfund med Hr. Marcul de Serres er i Begreb med at udgive om den omskrevne Hule. (L. B. d. Bh. 371.)

Hertugen af Northumberland, den ny Vicekonge af Irland, er fød 20 April 1785, og saaledes nu næsten 44 Aar. I Overhuset tog han Sæde i Aaret 1812, allerede i den afdøde Hertugs Tid, som Baron af Percy. Han fulgte sin Fader i Hertugværdigheden i Aaret 1817, og ægtede d. 29 April 1817 en Datter af Greven af Pervis; men har ingen Arving til sin Titel. Hans eneste Broder, Lord Prudhoe, bliver sandsynligen engang Hertug af Northumberland. Under den afdøde Konges Regjering bleve kun to Hertuger udnævnte, nemlig 1766 Hertugen af Northumberlands Farfader, og 1814 Hertugen af Wellington.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Banco.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	63 Rbd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61½	61¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.
Østergade No. 60.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 20.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 Marts 1829.

Mere om Archipelagus og Øerne i det af Tyrkerne kaldte hvide Hav.

(Fortsat fra Nr. 5.)

De Gamle kaldte nogle af Øerne, saasom Zea, Andro, Tino, Milo, Santorin, Paros, Antiparos, Naxos, Mikoni med flere Cycladerne, fordi de ligesom dannede en Kreds, i hvilken Delos blev anseet som Middelpunktet, derimod bleve andre vestligere og nordligere liggende Øer: Nikaria, Pathmos, Lero, Kolimno, Piskopi, Nikaro, Stampalia, Stancho, Skarpentho og Kassos, kaldte Sporaderne eller de Adspredte.

Miknos, Mikoni eller Mikouli imellem Naxos og Tina. Mikonierne ere fortreffelige Søfolk. Hos de gamle Grækere stode de, formedelst den Egenskab, at de forstode at indsnige sig ved Gjæstebuder, ikke i godt Rygte, saa at, især i Athenen, alle Snyltegjæster bleve kaldte Mikonier. I nyere Tider ere de i et end slettere Rygte, da de skildres af Rejsende som ugjestfrie, lunefulde, ildesindede. I Opstanden have de taget meget virksom Andeel. Ærefuld var ogsaa deres tapre Modstand i Aaret 1822 imod en algiersk Fregat, der, paa et Forsøg at sætte 200 Mand i Land, blev med stort Forliis tilbageslaaet, og hvorved en ung Pige grundede sin Roes, som de franske Skribenter om græsk Heltedaad, der vist nok hyppigen lade deres Indbildningskraft alt for frit Spillerum, skildre med henrivende Farver. Da Algierne kom, gik hun vel ikke, som den spezziotiske bekjendte Amazone Bobelina, Muselmændene med Sværdet i Haanden imøde, og havde ikke, som hin, havt sine Hænder i Fjendens Blod; men overalt nærværende, hvor Farer truede, gjennemgik hun de Kæmpendes Rækker, og ved begejstrende Veltalenhed opflammede sine Medborgeres vaklende Mod, til Forsvar for den græske Sag. Denne heltemodige unge Pige, Mada (Magdalene) Maurogeny, nedstammer fra en bekjendt Slægt af Hospodarer af samme Navn. Hun havde nydt den i Orienten sjeldne Lykke at have faaet en omhyggelig Opdragelse; hun talede, foruden gammelt og nyt græsk, baade fransk og italiensk med lige Øvelse. Denne Lykke skyldtes en ulykkelig Omstændighed. Hendes Fader, der var ansat som Spathar hos sin Onkel, Hospodaren af Wallachiet Nicolas Maurogeny, der 1790 blev henrettet, maatte, for at undgaae den Forfølgelse, der efter tyrkiske Skikke gaaer over alle Familier, Medlemmer og Tilhængere af den skyldigbefundne, flygte fra Tyrkiet til Triest; der levede hun sine tidligste Ungdomsaar, og nød den fuldendte Dannelse, som giver hende den hædrende Plads blandt Archipelets Qvinder, at være et Væsen af højere Art. Fast bestemt til ej at give sin Haand uden til en fri Mand har den skjønne Mado afviist alle de talrige Tilbedere, der have søgt den.

Diles, Dili, Delos; to ubeboede vesten for Mikoni liggende smaa Øer, der ved et en halv Sømiil bredt Sund ere adskilte fra hinanden. Delos var i ældre Tider allerede berømt, som Fødeland for Apollo og Diana. Paa den største af Øerne stod det prægtige af parisk Marmor opførte Tempel for Apollo, og hvorfra det berømte Orakel blev givet. Her vare ogsaa andre skjønne Templer og Konstværker.

Ipsara, Psyra, Psara, nordvest for Scio, en klippefuld Øe, som ved den græske Opstands Udbrud talte omtrent 12,000 Indbyggere, blandt hvilke mange havde erhvervet sig betydelige Rigdomme. Siden steg Folketallet ved Indvandringer fra andre Øer til 20,000. Ipsarioterne vare bekjendte som kjekke og duelige Søefolk, deres Foretagelses Aand beseirede alle Hindringer, men derimod stode de ikke hvad Retskaffenhed angaaer i det bedste Rygte. — Ipsara blev en blomstrende, rig, med skjønne Stenbygninger prydet, folkerig Stad, omgiven af skjønne konstigen anlagte Haver. — Ipsarioterne vare i Forbindelse med Spezzioterne de første Insulanere, der i Slutningen af Marts Maaned 1821 plantede Oprørs Fanen, forvandlede Handelsskibe til Krigsskibe, og villigen bragte de kostbareste Offere for at udruste og bemande hin Eskadre, der har gjort saa meget for den græske Sag. De have under Krigens Løb aflagt glimrende Beviser paa Kjekhed og Uforfærdethed; det var dem, der først bragte hine Brandere i Brug, hvorved den tyrkiske Flode har lidt saa meget, og Heltegjerningerne af Capitainerne Georg Schaiai, Konstantin og Georg Kanaris fortjene Udmærkelse i den græske Historie, men destoværre kunne de skrækkelige Grusomheder ikke derved glemmes, som Ipsarioter have udøvet mod Fjender, fornemmelig mod uskyldige jødiske og armeniske Undersaatter af Porten, hvor de kunde faae dem fat. De foretoge forvovne Streiftog paa de asiatiske Kyster, og blodige Røverier i Archipelagus. — Medens Anførere af Ipsariotiske Skibe stedse hjemkom fra de farligste Foretagender som Seirvindere, havde Øens Primater og Ephorer med største Omhyggelighed befæstet Øen, endog til desto bedre Forsvar af de rundt omkring Øen opkastede Batterier og Forskandsninger taget et Corps albanesiske Tropper i Sold, og de syntes fast besluttede til at byde den tyrkiske Flode Trods, om den skulde forsøge Landgang; deres Overmod gik mere end engang saa vidt, at de spotviis indbøde tyrkiske Overbefalingsmænd, at de dog snart maatte besøge dem. Efterat Porten i hele tre Aar var tirret, besluttede den at bemægtige sig Øen, det maatte koste hvad det vilde. Storadmiral Chosrew Mehmed Pascha erholdt Befaling at sætte sig i Besiddelse af samme, og fuldbyrdede dette den 3 Juli 1824. Kampen varede kun kort; 19 ipsariotiske Brigger, paa hvilke Ephorerne og Primaterne vare med deres Familier, og Stadens rigeste Borgere, grebe først Flugten, og Folket søgte paa Baade, Pramme og Fiskerbarker at redde sig; mange druknede, mange indhentedes af de eftersættende Tyrker og uden Skaansel myrdedes, Skræk og Uorden banede Seirvinderne Veien, og i faa Timer vare de midt paa Øen værende Høider, og nogle befæstede Klostere tagne. — Slutningen blev Stadens Forvandling for største Deel til Stenhobe; Tyrkerne erobrede 200 Stkr. Skyts, og 140 Fartøier af forskjellig Størrelse. Faa Dage derefter, d. 14 Juli, forsøgte nogle og tredive græske Skibe, hvoriblandt ti ipsariotiske, at ville gjenerobre Øen. Det lykkedes dem at dræbe den største Deel af de der tilbageblevne Tyrker, og at opbrænde 20 Transpottskibe, men den 19de bleve de af Kapudan-Pascha atter tvungne til Flugt, og hvad der af Bygninger var blevet levnet, blev nu ødelagt; Havnen blev med Ruiner forstoppet. Fra den Tid har Ipsara ei været andet end Smuthulssted for Sørøvere.

Pathnos, Pathmos, Patino, en liden ufrugtbar, kun lidet beboet Øe; omtrent 500 Mennesker.

(Preuss. St. Z.)

Indenlandske Efterretninger.

Blandt mærkelige danske Mænd, som nyelig ere døde, og hvis Minde Historien vil bevare ere: 1) Vice-Admiral Johan Olfert Fischer. Han var fød 1747. Det var, som bekjendt, ham, der paa Danmarks minderige Dag d. 2 Apr.

1801 førte Overkommandoen over den danske Defensionslinie og paa Orlogsskibet Dannebrog havde han først hejset sin Stander. Hans officielle Beretning om Slaget læses i Collegialtid. 1801 Nr. 15, (og derfra paa flere Steder): „Fienden havde, sagde han blandt mere, alle Steder 2, hvor vi havde 1, og Blokskibet Prøvestenen havde, foruden Kontre-Admiralen og 1 Linie-Skib, 2 Fregatter som skjød ham hele Tiden ret for ind, uden at han kunde besvare disse et Skud. Naar jeg altsaa blot historisk melder, hvad Deres K. H. Kronprindsen selv har seet, og med Dem saa stor en Deel af Danmarks og Europas Borgere: at denne (jeg tør vel kalde den saa) højst uige Kamp varede og vedligeholdtes med en uforlignelig Tapperhed i 4½ Time: at den superiøre Magts Ild 1 Time før Slagets Ende allerede var saaledes svækket, at adskillige af de engelske Skibe, hvoriblandt Vice-Admiral Nelsons, kun skjød med enkelte Kanoner: at denne Helt, i dette Dieblik, midt i Slagets Hede, sendte en Parlementær i Land for at foreslaae Vaabenstilstand: naar jeg tillægger: at det er mældt mig, at 2 engelske Linieskibe allerede havde strøget, men ved Opseiling af friskere Skibe bleve soutinerede og heiste igjen, saa er det mig vel tilladt at sige, tilladt at troe, at Fienderne selv ville tilstaae: at Danmarks gamle Søkriger-Ære den Dag lyste i saa utrolig Glands, at jeg takker Himlen for at have haft Europa til Vidne derpaa.

Endnu hang Seierens Vægtskaal om ikke lige, dog var den langt fra ikke sjunken til Skade for Danmark. Selv de første og haardest attakerede sydligste Skibe; selv den omringede, med al min høie Idee om dansk Tapperhed, ubegribelige Prøvesteen, slog endnu en Stund, til næsten alle Kanoner vare demonterede. Omsider maatte disse vige Overmagten, og den danske Ild ophørte derpaa efterhaanden sønder fra og nord efter.

Allerede Kl. 11½ blev Orlogsskibet Dannebroge, paa Siden af hvilket Vice-Admiral Nelson laae, skudt i Brand. Jeg begav mig med min Stander paa Orlogsskibet Holsteen af nordre Fløi, men Dannebroge stred længe under den strax isteden for heiste Vimpel. Den havde ved Enden af Affairen 270 Mand døde og blesserede."

Han var decoreret med 2den Aprils Medaille i Guld, besat med Diamanter; var fra 25 May 1826 Storkors af Dbrog. og forud Dbm. Han var ugift, og bestemte ved Testamente af 19 Dec. 1826 (med kongl. allernaad. Confirmation af 24 Febr. 1829), at Revenuerne af alle hans Midler skulle udbetales til hans Syster Frøken Antonette Fischer, saalænge hun er i ugift Stand; men efter hendes Død skulle de, Actier, Obligationer etc. etc. i et og alt efter Udredelsen af Boets Udgifter, og visse i Testamentet bestemte Summer, tilfalde „den tyske Reformerte Kirke i Kjøbenhavn, som denne Kirkes Ejendom, til denne Kirkes og den tysk reformerede Gudstjenestes Vedligeholdelse i Fremtiden." Dette Legat beregnes til at blive i sin Tid omtrent 7 til 8000 Rbdl.

2) Konferentsraad og Geheime-Archivar Grim Johnsen Thorkelin er død den 4de denne Maaned. Han var føb 6 Oct. 1752 i Island. Blev 1773 Student fra Kjøbenhavns Metropolitanskole, 1777 Secretair ved den Magnæanske Kommission; 1780 blev ansat i Geheime-Archivet, 1783 fik Prædikat af Professor, rejste 1786 paa det antiqvariske Studium til England, Irland, og Skotland; blev 1788 Dct. Juris ved Universitetet i St. Andrews. Han kom 1791 tilbage, og blev Archivarius ved Geheime-Archivet. Ridder af Dannebrog den 28 Januar 1811, Konferentsraad den 1 November 1828. Blandt hans forskjellige Skrifter er Diplomatarium Arnæmagnæanum, 2 Dele 4. 1786, og Udgaven af Magnus Lagabæters Gulathings Lov, de vigtigste; og hans 1791 paa engelsk udgivne, siden paa tysk og dansk oversatte, Skrift om Danmark det meest læste.

—

Afdøde Justitsraad og Lotto Administrator Ole Hougaards Enke, siden afdøde Frue Ane Hougaard, født Wind, har, ved Testament af 20 Juli 1825 og senere Codicil af 20 Jan. 1826 med kongl. Confirmation af 1 Dec. 1827, givet til det Offentlige 15,000 Rbdl. i Repræsentativer; nemlig a) ved Testamentet. 1) Til Kjøbstaden Holbeks Byes Fattige, en Kapital af 5000 Rbdl., hvis Renter uddeles til de meest Trængende. 2) Til Kirkens Vedligeholdelse i Holbek 1000

Rbdl. b) ved Codicillet. 3) Til Døvstumme Institutet 4000 Rbdl. 4) Til de Blindes Institut 4000. 5) Til Helliggeistes Sogns Fattigskole 1000 Rbd. imod at denne vedligeholder det over Testatricis afdøde Mand opsatte Monument, og tillige holder Graven reen og net, indtil det paa Gravstedet meddeelte Skjøde er forfaldet.

I den almindelig bekjendte Sag, anlagt mod Lieutenant og Lithograph i Generalqvarteermesterstaben Carl v. Henckel, Eier af den lithographiske Kunstanstalt, i Anledning af at han for flere Aar siden ved Indkjøb af lithographiske Stene ogsaa har kjøbt nogle enkelte saadanne Stene af en forhenværende Steensliber, om hvem det senere oplyste sig, at denne ikke var i retmæssig Besiddelse af dem — er Lieutenant v. Henckel som man kunde vente ved Krigsrets Dom af 18 Febr. frifundet aldeles, og denne Dom ved kongl. Resolution af 6 d. stadfæstet.

Fra Institutet for Metal-Arbejdere er udkommet den Beretning, som almindeligvis hvert andet Aar udgives om dets Fremskridt. „Den Velvillighed, som Institutet bestandigen er saa heldigt at nyde, har, siden den sidste Beretning blev udgivet for 1826, i Særdeleshed havt velgjørende Følger for Indretningen, da flere Velyndere have tegnet sig for aarlige Bidrag, hvorved den har seet sig istand til at kunne foretage en Forandring ved Institutets Lokale, saa at istedet for 16 Elever nøde Undervisning hver Aften, kan nu 20 profitere deraf, altsaa 120 nyde ugentlig to Timers Undervisning, foruden de som om Søndagen nyde 3 Timers Undervisning i Tegning og Tegneskolen, der har været tilladt Afbenyttelse af Cancelieraad v. Westens Lokale, men kan nu afbenytte Lokalets egne Lejligheder dertil. Siden Institutets Stiftelse d. 11 Marts 1807 have 763 Personer nydt Undervisning i samme, nemlig: 617 Metalarbejdere, 64 andre Professionister og 82 Liebhavere. Institutets Indtægt for 1828 har været: 1) i aarlige Bidrag: fra det Rejersenske Fond 300 Rbd.; fra det Klassenske Fideikommis 50 Rbd.; fra forskjellige Bidragere 165, i alt 515 Rbd. 2) Udgift: Lærernes Lønning, Husleje og andre Udgivter i alt 417 Rbd. 68 ß., til Institutets Præmiefond henlagt 10 Rbd.; de øvrige 47 Rbd. 28 ß. afgivne til Institutets Fond. Institutets Fond er 11700 Rbd. i kongl. Obligationer, og 46 Rbd. 23 ß. i Repræsentativer. Rejse-Understøttelsesfondet er 700 Rbd. i kongl. Obligationer og 13 Rbd. 94 ß. contant. Præmiefondet 25 Rbd.

En jydsk Præst Thomas Blichfeld, der døde i Ranum 1747, 61 Aar gammel, efterlod sig det bedste Eftermæle, som en exemplarisk, sædelig, sparsommelig og nøjsom Mand, hvortil hans lidet Levebrød desuden opfordrede, dog uden at være gnidsk eller gjerrig. Han efterlod sig endog derved Penge. I Embedet var han vel oplyst, flittig og nidkjer, tillige munter og ej uvittig, skjønt han ej altid anvendte sit Pund til rette Tid og Sted. Saaledes vare ofte hans Indgange i hans Prædikener disse: „En god Vise kan ikke synges for tidt," eller „Frende er Frende værst, sagde Ræven til de røde Hunde." Mere passende er følgende: I hans Dagligstue, hvor Tjenestefolkene holdt deres Maaltider, var et bruntmalet Spisebord med Bænke at hæfte op paa Væggen. Paa Foden af samme stod med store hvide Bogstaver malet følgende Vers:

Vil du æde maa du svede,
Haanden Munden nære bør.
Bed oprigtig, arbejd flittig,
Da for Brød du ikke tør
Ængste dig unyttelig
Gud det giver visselig.

Da Hr. Pastor Becher 1799 kom til Ranum, fandtes endnu paa en meget lav Gjæstkammerdør følgende paamalede Ønsker, udvendig: **Pax intranti!** (Fred med din Indgang); indvendig: **Salus abeunti** (Held med din Bortgang!) Som Beviis paa den uafbrudte Sundhed, som denne brave Mand nød, anføres den Synderlighed, at han lige til sin Dødsdag havde saa stærke Tænder, at han kunde tage en Haandfuld Nødder i Munden og knuse dem saa ganske smaa med Skal og Kjerne, som om de vare stødte i en Morter.

Blandede Efterretninger.

Courier Français har efter Længde-Bureauets Aarbog for 1829 givet adskillige statistiske Notitser over Frankrig og sammes Befolkning. I et Tidsrum af ti Aar fra 1817 til 1826, begge iberegnede, har Folkemængden havt en Tilvært af 1,932,057 Mennesker. Antallet af Fødte var nemlig 9,636,335 Børn, og af Døde 7,724,278 Mennesker. Antallet af fødte Drenge overstiger det af fødte Piger med $\frac{1}{15}$. Af de fødte Børn vare 673,047 uden for Ægteskab: altsaa af 13 Fødte en uægte. Frankrigs Folketal ansættes til 31,851,545 Mennesker.

Det Asiatiske Tyrkie bestaaer i sin politiske Inddeling af forskjellige, større og mindre Gebeter eller Provindser, som forvaltes af egne af Sultanen udnævnte Overbefalingsmænd, kaldte Paschaer og som deraf have Navnet Paschalik. Paschaliket Achalzich, som i Løbet af det forrige Aar blev erobret af de russiske Vaaben, er en Deel af Natolien, nærmer sig, i omtrent 20 Wersters Afstand fra det sorte Havs Kyster, det Transkaukasiske Gebet af Rusland, ligger norden for Paschalikerne Kars og Erzerum, østen for deels Paschaliket Kars, deels Trapezunt, er deelt i 24 Sandshaks eller Distrikter, hvis Bestyrere eller Begs afhænge af Paschaen. Paschaliket udgjør et Omfang af 21,950 Qvadr. Werster, eller omtrent 489 tyske Qv. Mile. Provindsen er meget bjerget, ved Grene fra Kaukasus og Ararat; har to Hovedfloder Kur (hvilket Navn betyder den mægtige), og Tschoroch, er skovrig og hører til de frugtbareste i lille Asien. Der avles Korn, Riis, Viin, Kastanier, Bomuld etc. og Qvægavlen er ej ubetydelig. Folkemængden antages at være 34,283 Familier, og, 8 Personer regnet paa hver Familie, omtrent 274,000 Mennesker. Egentlige Stæder, efter det europæiske med Ordet forbundne Begreb ere her ikke; i dets Sted store Forstæder for Fæstningerne. Især bemærker Achalzich og Ardaghan, i Hensyn paa deres Omfang, Bygningernes Beqvemmelighed, og Indvaanernes Tal. Achalzich har 4500 Huse. I Sammenligning med lille-Asiens sædvanlige Bygninger høre de i Achalzich til de bedste i Landet; horizontale terrasmæssige Tage ere, som i hele Asien, almindelige, men Achalzichs Indvaanere skjule ikke, som Perserne, deres Huse bag høje Mure; mange Huse have endog aabne Gallerier mod Gaden. Provindsen har 5 Fæstninger: Achalzich, Ardaghan, Achalkalaki, Thertys og Atzchweri. Paschalikets Beboere ere af forskjellige Stammer, Tyrker, Læsier (nedstammende fra de gamle Lesgier), Adscharer, Grusinier, Armenier, Jøder, nomadiserende Kurder, o. s. v., lutter krigerske Nationer, paa Armenier og Jøder nær. (Af Preuss. St. Z. 33, 34 og 38 efter den St. Petersburgske Tidende, hvorved en fransk Journals Beretning om Provindsen berigtiges.)

Om de i de sidste Aar skete Forbedringer paa Krims sydlige Kyster skriver en Reisende følgende: Hvo som for to Aar siden reiste igjennem Krim, vil nu neppe kunne gjenkjende mange Steder paa den sydlige Kyst af denne Halvøe; med saa hurtige Skridt iler dette skjønne Land Fuldkommenheden i sit Indre imøde. De nuværende Ejendoms-Besidderes uafladelige Bestræbelser, have i kort Tid givet det et gandske andet Udseende, og hvad der er endnu vigtigere, de have derved vækket andres Kappelyst. I den senere Tid have mange nye Colonister nedsat sig paa de sydlige Kysters frugtbare Marker. Øjensynligen steg de derværende Ejendommes Værdi. Flade Strækninger, som man for 2 Aar siden kunde kjøbe for 1200 Rubler, ere nu ikke at faae for 10,000 Rubler, hvoraf det er en aabenbar Følge, at Indtægterne af Grund-Eiendommene i samme Forhold har formeret sig. Næppe noget Sted maaskee er Fliden saa hurtig og saa rigelig bleven belønnet som her. Viinavlen og Oliven-Træernes Dyrkning, ikke at tale om andre Handels Artikler, som ogsaa her blive dyrkede med saameget Held, beviser det især. Den beskjærmende Bestyrelse forsømmer ikke, for at lette den indre Handel, at anlægge Landeveje, Indførelse af Poster o. s. v. og hvilken rig Høst tilbyder dette skjønne Land ikke endnu den Driftige og Arbejdsomme! Vejen fra Landsbyen Tschekoff (den første Station fra Simferopol) til Aluschta, en Strækning af 25 Werster, er for længe siden færdig, og bemeldte Stad har den at takke for at have havt nu i 2 Aar en

uhindret Forbindelse med Havet. Ved Oberst-Lieutenant Schipiloffs utrættelige Omsorg er denne Vej bleven endnu meget forbedret i den sidste Tid. Forhen naar smaa Regnskyl indtraf, hvilke her formedelst den stærke Bjergtaage ere meget hyppige, blev den formedelst den leerede Jordbund meget snart ufremkommelig paa de farligste Steder, ved Overfarten over Bjerget Tschatur-Dag. Nu er paa disse Steder i 3 Wersters Længde anlagt en smuk Chaussée. I Aluschta finde Rejsende et godt og beqvemt Herberge. Brede Gallerier paa alle Sider af Huset give det et smukt Udseende og tillige Beskyttelse mod Heden. Fra Aluschta til Jursuff og videre frem til Jalta, har man endnu ikke begyndt paa Vejene. Arbeidet er overordentligt besværligt i Egne, hvor Afgrunde og Klippemasser ere hyppige. I Aluschta er allerede en Posterpedition i fuld Virksomhed. Stationerne paa Vejen over de herværende Bjerge blive kun paa 12 til 15 Wersters Frastand fra hinanden. Den hyppigere Skiften af Heste, som derved foranlediges, giver den Rejsende Lejlighed, til at udhvile sig og tillige at kunne med større Beqvemmelighed beundre den skiønne Omgivning. Krigen har for Øjeblikket gjort Standsning i Anlægget af nye Veje, men man vil dog strax efter dens Ophør begynde paa dem ved Hjelp af Krigs-Arbeids-Bataillonerne. Man indskrænker sig for nærværende Tid kun til Vedligeholdelsen. Krims sydlige Kyster ere i kort Tid ved mange nye Bygninger blevne meget forskjønnede. Alle udmærke sig ved en, til den maleriske Omgivelse svarende Architectur. Gothiske Vinduer, med malede Ruder, og med brogede udskaarne Døre, give det hele noget Originalt, alt er nyt og skjønt. (Preuss. St. Z. 350.)

Niels Klim den anden, eller Opdagelsen af en Verden i den hule Jord. Hidtil har man troet, at Niels Klims underjordiske Reise hverken var mere eller mindre end en lystig Opdigtelse af Holberg; men at ogsaa i Videnskabernes Rige ofte af Spøg kan blive Alvor, det seer man nu af et i Tydskland i forrige Aar udkommet Skrift: Die Unterwelt, oder Gründe für ein bewohntes Inneres unserer Erde, 144 S. gr. 8. Forf. søger deri

at bevise, hvad Steinhäuser har paastaaet, og Americaneren Ino Clevers Symnes fra Ohio i Louisville-Tidenden atter bragt paa Bane, at Jorden er en Halvkugle, huul ved Polerne og indvendig beboet. Han søger at godtgjøre det med Grunde, der skjøndt naturvidenskabelige, dog ikke ere ulige dem, hvormed Erasmus Montanus beviser, at Peer Degn er en Hane og Nille en Steen. Hans Phantasie har forsynet hans Halvkugle med Ild og Vand, Luft og Lys, Planter, Dyr og Mennesker. Den Mening, at de dermed forbundne Huller paa Jorden lede til Hovedhulingen i den Klimske Jord, understøtter han med den Formodning, at Zigeunerne nedstamme fra hine Hulebeboere, uagtet det dog nu er temmelig afgjort, og ved Sprogligheden bevist, at Zigeunerne ere en fordreven indisk Caste. Forf. forvilder sig fremdeles i de meest phantastiske Ideer. De saakaldte præadamitiske Dyr, hvis Levninger man finder paa Jordens Overflade d. e. paa Skallen af Jordnødden, mener han at være af samme Oprindelse, ligesom og Mythologiens fabelagtige Dyr. Mærkeligt er det, at hverken denne Forfatter eller Jean Paul, der engang i Morgenblatt har skrevet temmelig vidtløftigt om den Steinhäuserske Hypothese angaaende Huljorden, kjendte Holbergs Niels Klim, da de ikke paa et eneste Sted nævne ham, hvoraf sees, at end ikke et heelt Aarhundrede, end ikke det Held at være oversat i de fleste europæiske Tungemaal, er tilstrækkeligt til at blive bekjendt blandt de tydske Forfattere. Men det er jo heller ikke muligt i et Laud, hvor hvert Aars tvende Messer levere 4 til 5000 nye Bøger:

Der finder tidt det største Ny sin Grav
I alt det Splinternyes sorte Hav.

I Berggrens Reise i Europa og Østerland findes følgende smukke Parallel angaaende Constantinopel, som det var og som det er: det har nu en Kilde af himmelsk Vand, der farves med Blod; Rosenhaver, hvori Circassins Jomfruer græde; et Sikkerhedspallats, hvori en Tyran, Souverainen, skjelver; en gylden Seraileborg, hvori Bøddel-Sablers Gny og Hovedernes Fastnaglen høres; i Forgaarstelte blæser Pestvind og en Lyksalighedsport fører Skjønheden til Jammer.

En sand Ophelia. Gay skrev en hæderlig bekjendt Ballade: „Den sortøjede Susanna" i Anning af Ms. Montford, en udmærket Skuespillerinde og Libbers Samtidige. Efterat hun havde trukket sig tilbage fra Skuepladsen mistede hun, ved en ulykkelig Kjerlighed og en Vens Utaknemmelighed Forstanden, og blev sat i et Daarehuus. I et lyst Mellemrum spurgte hun sin Vogter, hvilket Stykke der samme Aften blev givet i Skuespilhuset? „Hamlet" var Svaret. Da hun endnu var ved Theatret, havde hun altid spillet heri Ophelia. Hun blev med uimodstaaelig Magt betagen af denne Gjenerindring, og med den List, der saa ofte er forbunden med Afsindigheden, undviger hun fra sit Bevaringssted og iler til Skuespilhuset, hvor hun skjuler sig, indtil den Scene kommer, hvori Ophelia fremtræder i sin afsindige Tilstand. Hun træder nu rask frem paa Skuepladsen førend endnu den Skuespillerinde, som samme Aften har Rollen, kan faae Tid dertil. Her fremstiller hun Afsindigheden ganske overensstemmende med Characteren, men med en Sandhed, som det neppe vilde lykkes de meest udmærkede Mimers Konst. Hun var i Gjerningen Ophelia selv, til Skuespillernes Forbauselse og Tilskuernes højeste Overraskelse. Naturen havde fuldbragt sin sidste Anstrængelse, og hendes Livskræfter forsvandt. Da hun forlod Scenen, sagde hun ganske mat: „Alting er forbi" — Hun blev ufortøvet bragt tilbage til Daarehuset, hvor hun faa Dage derefter opgav Aanden.

Den mærkværdige Krigsstorm i Aaret 1659, af hvilken Stormgaden har sit Navn, og paa hvis Udfald Danmarks Skjebne da beroede, gik for sig Natten imellem den 10 og 11 Febr. Natten var mørk og kold, og Sneen dækkede Jorden allevegne. De Svenske havde, for at skuffe ved Sneens Hvidhed, iført sig hvide Skjorter, og signaliseret sig med Enebærqviste og med Grønt i deres Hatte; desuden var meget Brændevin og andre stærke Drikke uddeelt blandt dem, hvorved de for største Delen vare beskjænkede, og den svenske Konge havde lovet sine Soldater, naar Staden var bleven indtagen, Nydelser, som Undseelsen undgaaer at nævne. Hovedangrebet skulde gaae for sig mellem Vesterbro og Langebro, og mellem Østerport og Kastellet. Den danske Konge reed selv allevegne omkring, baade for at besørge det nødvendige, og opmuntre Borgerne og de Studerende, som med Kraft og Hæder toge Deel i Striden. Enhver var aarvaagen og beredt paa Fjendens Komme. Af Mangel paa Vaaben forsynede man sig med Stene, Træstumper, og sydende Beeg og Tjere, hvormed man overslog Fjenden. Stormen begyndtes nu ved Midnat. Ingensinde, siger Vitus Bering, har Danmark seet en skjønnere Nat, hvis Anvendelse har havt saa heldige Følge for dette Rige." Man kæmpede med Heltemod paa begge Sider. Den sviende Kulde synes selv at opfordre Kræfterne. Vel lykkedes det en og anden Svensk at komme op paa Volden, men blev strax kastet død tilbage. Efter yderste Anstrængelse maatte Kong Carl lade Stormen ophøre. Ved Østerport begyndte man først Kl. 4 om Morgenen, men ogsaa her vandt de Danske Sejer. Denne Storm skal have kostet Kong Carl 3000 Mand, hvorved hans Haab om at faae Kjøbenhavn erobret, blev gandske tilintetgjort, og hans øvrige store Planer bleve aldeles kuldkastede. Han døde det følgende Aar den 12 Februar i Gothenborg af en ondartet Galdefeber.

Lighed imellem Alexandrien og Pompeji. Gaderne og Husene i Alexandrien minde ved første Øjekast levende om Pompeji. Hvor forskjellig end Muselmændenes og de Gamles Levemaade er, tilbyder deres huslige Liv dog mange Sammenligningspunkter, i Modsætning af Nordboernes Sæder og Liv i nyere Tider i Europa. Disse Sammenligningspunkter vise sig især for Konstneren i Privatbygningernes Indretning og Udvortes. Saaledes seer man her, som i Pompeji uregelmæssige, snevre Gader med Trottoirer, smaa, lave Huse med flade Tage, store, tomme Vægge, lidet gjennembrukne, smaa Vinduer, lukkede med konstige Gitterværker. Gjennem lave Døraabninger kan man ved Vaaningshusene i Alexandrien see Gaardspladsen, Vaaningens Forhalle. Kun den renlige Brolægning mangler, Væggene ere kalkede og af Malerie er intet Spor. Derimod seer man de skjønneste Costumer, i prægtigste Farveglands, sande levende Malerier. Ogsaa i andre Egne af Ægypten, har Gau, som har meddeelt disse Bemærkninger, fundet denne Overeens-

stemmelse mellem det Nye og det Gamle. I Bygningernes Indretning og Indbyggernes Skikke i Cairo findes meget, der minder om de gamle Romeres Privatliv og som kunde opklare mangen Dunkelhed for den lærde Grandsker.

Beskrevne Potteskaar. Gau har i Ruinerne i Delkeh (i Nubien) fundet Skaar af Leerkar, der vidne om at man i det daglige Liv betjente sig af samme som Skrivematerial; og de give os et Billede paa Ostracismens Anvendelse hos de gamle Grækere. Mange af disse Potteskaars Indskrifter ere i det græske, andre i det gammelægyptiske Sprog. Da de høre til Begyndelsen af det tredie Aarhundrede af vor Tidsregning, saa ere de mærkværdige derved, at de gjøre det sandsynligt, at ved Siden af det Koptiske det Gammelægyptiske endnu var i Brug. Den største Deel af de med Græsk beskrevne Skaar, som kunde dechiffreres, ere romerske Soldaters Qvitteringer for modtagne cibaria, Lønning og Rationer, andre ere Regninger og Qvitteringer for Betalinger. Ogsaa Brudstykker af Anvisninger og Breve opdagedes her. Sandsynligviis havde en Colonie romerske Soldater her sit Standqvarteer og ere disse Skaar Resten af en Militairforvaltnings Archiv. Denne Bygning saavelsom Soldaternes Vaaninger laae formodentligen omkring det derværende Tempel.

I Frankrige have to berømte Chemikere opfundet den Konst at gjøre Diamanter. De skulle have alle Egenskaber af de naturlige, dog kunne de endnu ikke leveres i store Stykker, men man maa lade sig nøje med ganske smaa, som derfor kaldes Diamantfrø. Men det Besynderligste ved denne Opfindelse er, at begge Chemikerne aldeles ikke stode i nogen Forbindelse med hinanden og paa forskjellige Veje ere komne til Kundskab derom.

Galleriet i München har tilkjøbt sig et stort Malerie af Raphael, nemlig en Madonna fra Palladset Tempi i Florenz. Det er malet paa Træ; Figurerne ere af halv Legemsstørrelse. Det skal være fra Konstnerens fyrigste Ungdomstid og menes at være forfærdiget 1507.

Karlsruhe's Folkemængde ved 1828 Aars Udgang beregnes til 19718 Mennesker, de Militaire indberegnede. (P. St. 34.)

De Grændser, man antager det nye Grækenland vil faae, ville indslutte Attica, Livadien, Euböa, og strække sig til Linien fra Arta til Havbugten ved Volo, hvor paa Landkaarterne omtrent den 39de Bredegrad begynder; dertil hører 27 beboede Øer, foruden den ubeboede Øe Delos, hvor man haaber ved Eftergravninger at finde kostbare Kunstgjenstande fra det gamle Grækenland.

Paa Königsstädter Theatret i Berlin ere i forrige Aar ikke mindre end 84 nye Stykker blevne givne. Dette Theaters Personale bestaaer foruden Aktie-Foreningens 6 Direktører og 2 Læger af 230 Personer, af hvilke 42 henhøre til Orchesteret; 26 ere Skuespillere, 17 Skuespillerinder og 3 Børn. (Lesefrüchte.)

Kjøbenhavns Børs, d. 10 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 208	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	84¾	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62½	63 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¾	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 21.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 14 Marts 1829.

Nikolai Kirke og dens Historie.

(Suttet. See No. 13 og 18.) *)

I Henseende til St. Nikolai Kirkes udvortes Pragt seer man Chorets udvortes Mure, hvilke Kong Christian 5te lod bygge, prydede paa Tagkanten med mange Billeder af Steen i naturlig Storhed, saa og med Malerier paa tykke Kobberplader, hvilke af Kjendere agtes højt. Paa østre Ende af Kirken seer man øverst paa Gavlen St. Nikolais Billede af Steen, udhugget i overnaturlig Størrelse, og ganske forgyldt. Denne Helgen har ved Kirkens Bygning nydt dette høje Sted at staae paa, og Forgyldningen, fordi han var Kirkens Patron og de Søfarendes Beskjermer, af hvem Kirken bar sit Navn. Paa Pillerne uden omkring Choret, som ere for at styrke Bygningen, staae ti Steenbilleder af forskjellig Betydning, alle i fuld Legems Størrelse, og af yperlige Mestere forfærdigede. Paa Gavlen omkring Choret staae i Fordybninger imellem Pillerne det gamle Testamentes Fædre og Propheter, saa og Christus med Apostlerne og Evangelisterne, malede hver paa en tyk Kobberplade, af de berømmeligste Mestere, som have levet i ældre Tider. Imellem disse Skilderier seer man paa to Steder Christian den 4des Navn i Chiffer, med kongl. Krone over, ligeledes paa Kobberplader malet og forgyldt. Paa Kirkens søndre Side ud mod Vingaardstræde er, lige over Kirkedørens Portal, en nøjagtig prægtig Solskive, indrettet af Astronomen Christian Longomontan; den er udstukken paa en meget stor tyk Kobberplade, og malet med meget store forgyldte romerske Tal, siddende fast paa Muren. Begge Kirkens Portaler, baade søndre og nordre, ere af gothisk Architektur, og udstafferede med mange Steenbilleder, konstige Sirater, og megen Forgyldning.

*) Det er i No. 13 bemærket, at Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse, den utrykte anden Deel, er brugt. Meget er dog udeladt, saasom Indskrifter, Gravskrifter etc.; og Beskrivelsen af det Indre af Kirken etc. vilde være for vidtløftig aldeles at optage. Nogle Tillæg ere her tilføjede, saasom ved Præstelisten i No. 18. Pontoppidans danske Atlas har Redacteuren, ved disse Meddelelser om Kirken, denne Gang slet ikke havt ved Haanden, da Hensigten fornemligen var at bevare Jonges Optegnelser, der ikke alle vare udskrevne af trykte Kilder. For dem, det maatte interessere, at søge flere Efterretninger, henvise vi til følgende Steder, hvor noget om Kirken findes: Resenii Inscript. Havn. pag. 142-183, Pontoppidans marmora Dan. pag. 92-8. Thurahs Havn. hod. p. 257 o. f., danske Atlas II., Hoffmans Fundatssamling, — Holk S. 35-41 og Nyerup S. 554-557.

Hvad Kirkens Indre angaaer, da er den gammeldags med tykke Pillarer, og derfor ikke lys; derimod, efter den gamle gothiske Tids Smag og Architektur, forsynet med mange Prydelser, af Billedhugger-Arbejde, rige Forgyldninger paa Prædikestolen, Orgelværket, Altaret og det høje Tralværk, som adskiller Choret fra Kirken. Iblandt Malerierne er et mærkeligt af Carl v. Mandern, staaende under Orgelværket lige over Indgangen under Taarnet, for hvilket den russiske Czar Peter den første fortælles at have, under sin Nærværelse i Kjøbenhavn, budet 1,500 Rubler. Under Taarnet paa den søndre Side sees op til Taarnmuren fæstet et meget stort Crucifix af Træ, naaende næsten til Jorden, med en hosstaaende Skammel. Dette Crucifix, Levning fra de katolske Tider, besøges flittigt og andægtigt, naar Kirken er aaben, af Katoliker. Man seer prægtige Skilderier, malede paa Kobbere af de største Mestere, og indfattede i Rammer, paa nogle Epitaphier, med sirligt Billedhugger-Arbejde, i Choret og dets Omgang. Paa Muren imellem Pillerne under Vinduerne seer man adskillige af de ældgamle danske Adeliges Vaabner malede, men et langt større Antal af saadanne bleve, ved Kirkens indvendige Hovedreparation i Aaret 1741, ved Mursvendenes Skjødesløshed fordærvede og tildækkede ved Kirkens nye Overhvidtning; den gamle danske Adel, som efter brugelig Skik i fordums Tid lod sig ægtevie her i Kirken strax efter Froprædiken, lode altid deres Familievaaben fra begge Sider male paa Kirkevæggen. Langs under Vinduerne paa den saa kaldte kongelige Stol vare de danske Konger af den oldenborgske Stamme malede af de bedste Mestere i Brystykker, og indfattede i Panelet. Kong Christian 6 og Dronning Sofie Magdalene med de øvrige højkongelige Personer hørte den 30te October 1736, da Jubelfesten i Anledning af Reformationen blev holdt, en Jubelprædiken, som Biskop Dr. Christen Worm holdt i denne Kirke, saasom Frue-Kirke den Gang endnu ikke var bleven gjenopbygt efter Ildebranden, men sammes Menighed havde sin Gudstjeneste i denne St. Nikolai Kirke. Under Vinduerne af andre Pulpitur-Kirkestole ere Portraiter af Luther, Melanchton, Hans Tausen, Peter Palladius og flere, malede af de fortreffeligste Mestere. Altertavlen malet af Carl v. Mandern — o. s. v.

Af Conferentsraad og Generalpostdirektør Hans Seidelin blev 1718 stiftet, med kongl. Confirmation, en Onsdagsprædiken, ugentligen at holdes af Kirkens to Kapellaner skifteviis, hvorfor de skulle nyde hver 50 Slettedaler af den Kapital 4000 Slettedaler, som ved Fundats af 17 Januar 1718 af Stifteren blev hertil henlagt. Skoleholderen ved Kirkens fattige Skole skulde have 15 Slettedaler aarlig, og ti af Disciplene 5 Slettedaler, for at synge paa den Dag. Denne Onsdagsprædiken begyndte den første Onsdag i Faste 1718.

Efterat St. Nikolai Kirke var i den store Ildebrand 1795 bleven et Offer for Luerne, opstod det Spørgsmaal, om den burde igjen opbygges? Under 7 Jan. 1800 blev en Kommission derom nedsat (Coll. Tid. 1800 S. 70.) Ved kongl. Resol. 27 Juni 1800 (Rescr. 4 Juli s. A.) blev befalet, at den aldeles skulde nedlægges. (Coll. T. 1800 S. 424.) Endeel Medlemmer af Menigheden androge deres Ønske om, at Kirken igjen maatte blive opbygget; I Maj 1804 omgik en Kollektbog blandt Menighedens Medlemmer, til at indtegne hvad enhver, i Tilfælde at den afbrændte Kirke atter skulde opbygges, vilde give til denne Hensigts Fremme. Da værende residerende Kapellan Pawels holdt i den Anledning en Tale d. 13 Maj s. A. Mange tegnede sig for Bidrag dertil; og den tegnede Sum udgjorde 16,338 Rbd. Der var skrevet for og imod Sagen. (See Thaarups Jour. 3 H. S. 483 o f. — Nyrup S. 555-7. — Om Nikolai Kirkes Opbyggelse. Til Menighedens Lemmer, og dem der interessere sig for dens Tarv. Kbhavn. 1804. 16 S. 8. Dette lidet Skrift er af Kirkeværgerne; og indeholder den indgivne Ansøgning.)

Ved kongl. Reskr. 21 Dec. 1804 til Magistraten blev fastsat: 1) at det skulde have sit Forblivende ved den kongl. Resol. af 27 Juni 1800, at Kirken skulde nedlægges. 2) at den til Kirken forhen henhørende Menighed skulde henlægges til Frue, Helliggeistes, Trinitatis, Garnisons og Holmens Kirker, efter en approberet For-

deling; tillige blev bestemt, hvilke Pensioner skulde betales for Kirkebetjenterne, samt Afgivt indtil videre paa de Kirkebetjente som ved Nikolai Menigheds Fordeling faae Tillæg. (Læses i Coll. Tid. 1804. Nr. 52 S. 817 = 823). Den sidste offentlige Gudstjeneste for Menigheden holdtes d. 30 Juni 1805 ved en Tale af Pawels.

Ved Rescr. 31 Jan. 1806 blev bestemt, at Kirkens vasa sacra maatte overlades Helliggeists Menighed.

Ved kongl. Rescr. 14 Marts 1806 bleve Bestemmelser fastsatte om Fordeling af kirkelige Forretninger blandt de Præster, hvis Sogne have erholdt en Deel af den nedlagte Nikolai Kirkes Menighed.

Pavens Død.

At Leo den 12te er død den 10 Februar, har Bladet allerede (i Nr. 19) berettet. Den lærde Bibliothekar Angelo Mai er overdraget at holde Ligtalen over den Afdøde, og Monsignor Testa at være beredt paa Velkomstстalen til den nye Pave. Tidsskriftet Diario di Roma har om den afdøde Pave følgende Beretning:

„Pave Leo den 12te, forhen Annibale della Genga, nedstammede fra en høj = adelig spoletanisk Familie, og blev født den 2den August 1760 i Genga, et af Familiens Lehns = Godser. Efterat han havde bestyret de vigtigste Embeder og allerede var bleven udnævnt til Erke = Biskop af Tyrus in partibus, gjorde Hs. Hellighed Pius d. 7 ham i Konsistoriet af 8 Marts 1815 til Kardinal-Præst, og senere til Biskop af Sinigaglia, til Erke = Præst i den lateraniske Sognekirke Liberiana og til Generalvikar. Den 28 September 1823 blev Leo den 12te ophøjet til den pavelige Stol, den 5 October derpaa blev han kronet og tog samme den 13 Juni 1824 i Besiddelse. Han forestod Kirken i 5 Aar 4 Maaneder og 13 Dage. Hans store Handlinger, ikke allene som Overhoved for Christenheden, men ogsaa som den pavelige Stats Souverrain, ere Italien, Europa og den hele katolske Verden bekjendte nok, og ville endnu

i mange Aarhundreder glimre hæderligen saavel i de geistlige som i de Verdens = Historiske Aarbøger. Han højtideligholdt det hellige Jubilæum, opfordrede ved syrige Cirkulations = Breve de Troende til Bidrag til St. Pauls Kirkens Gjenopbyggelse, udryddede af Provinserne Maritima og Campagna Forbrydere, som i saa lang Tid havde havt deres Tilflugt der, og var elsket og højagtet af alle Europas Monarker, hvoraf nogle selv besøgte ham i hans Hovedstad. Han forskjønnede Rom, hævede Videnskaberne og Kunsterne, i det han forhøjede Professorernes Lønninger, formerede det vatikanske Bibliothek med rige og kostbare Bøger og det pavelige Museum med udmærkede Monumenter, indsatte de philosophiske og philologiske Kollegier, men fornemmelig en hellig Kongregation til særdeles Opsigt over Studierne. Han forordnede store Forbedringer ved Floden Aniene, hvorved han ligesom tilbagegav Staden Tivoli nyt Liv, udgav meget vise Love for Statsbestyrelsen, Justitsen og Handelen, tog det fromme Institut di Carita under sin særdeles Varetægt, bar omhyggelig Omsorg for Hospitalerne, og var i alle Henseender et Mønster som Overhyrde, Fyrste og Fader."

Phansygarerne, en frygtelig ostindisk Røverslægt.

De skrækkelige Mennesker, som med ovenstaaende Navn leve i Ostindien, blive næsten fra den spædeste Barndom opdragne til deres afskyelige Haandtering og aflægge allerede tidligen det Løvte, aldrig at skaane en Ulykkelig, som falde i deres Hænder. I hele Uger efterspore de Rejsende, og naar de selv finde sig, for svage, saa give de deres Kammerater et Tegn, som kun er forstaaeligt for dem imellem sig, og vente roligen deres Ankomst. Ifølge denne Forbindelses Grundregler maa intet Mord udøves i en Omkreds af to Hundrede engelske Mile fra Phansygar = Byerne, hvor de leve som Landmænd, heller ikke maae de, paa flere hundrede Mile indenfor den Egn, hvor Byttet er gjort, bringe det til Salg.

Ved intet i Verden, end ikke ved de mest lokkende Løvter, maae de lade sig bevæge til at skaane dens Liv, som de engang have angrebet; ved Angrebet maae de ogsaa betjene sig af deres Lands Vaaben, thi Brugen af Skydegevær er dem ikke tilladt. Alle Hobe af dette frygtelige Selskab, der udsendes i forskjellige Retninger, støde, naar de have draget igjennem en stor Deel af Asiens Provindser, sammen i et Smuthul ved Jungl, ikke langt fra Dehli, hvor det hele Bytte undersøges, classificeres, pakkes i Baller, ligesom det var ordentligt Kjøbmandsgods, og bliver derpaa uddelt iblandt samtlige Røvere, der, forklædte som Kjøbmænd, bringe det til den store Messe i Hurdwar, alle indianske Nationers Samlingsplads. Med Hornqvæget foretages først en almindelig Forandring: Hornene sauges af Ørerne, de hvide Køer farves sorte o. s. v., saa det endog for den virkelige Ejer bliver umuligt, at gjenkjende sine. De livløse Gjenstande undersøges nøjagtigt, for at udslette ethvert Kjendetegn. De Dræbtes Klædningsstykker modtages af dem, der paa Torvene handle med gamle Klæder; Kostbarhederne af dem, der give sig ud for Juvelerere, og Vaabnene af dem, som paa disse Steder forestille Vaabensmede. Saasnart alle Foranstaltninger ere trufne, og Fordelingen er gjort, forbliver Enhver i sin Rolle, saa at de, endskjøndt de mødes paa et og samme Sted, hverken offentligen eller hemmeligen omgaaes hverandre. Naar alle Varer ere solgte, vender Enhver tilbage til sin Bye, hvor Beløbet da deles i lige Dele og Offringer anstilles til Tak for Expeditionernes Held. (L. B. d. B. H.)

Lovbud for den selskabelige Underholdning (code de conversation.)

Et i Paris nylig udkommet lidet Skrift med denne Titel er i Mercure de France anmeldt paa følgende Maade: Abbed Delille har gjort et Digt over Conversationen, ligesom han engang har skrevet om de tre Riger, om Indbildningskraften etc., lutter Digte, som man næsten ikke mere læser, og Gud veed, om vor Abbed, som vor Tidsalders Godmodighed beskedent kalder den franske Milton, havde levet nogle halvhundrede Aar længer, hvor mange didaktiske og beskrivende Digte der da vilde have udkommet fra denne Fabrik. Saaledes har Delille ogsaa versificeret den selskabelige Underholdning, det vil sige han har indklædet den Prosa, som Duclos, la Bruyère, Theophrast og andre Moralister have skrevet, i temmeligen velklingende Vers; men alle disse ere didactiske og beskrivende — kjedsommelige, og bevise intet.

Dog var der noget i den valgte Gjenstand, noget mere end Billeder og Madrigaler, blandede med Epigrammer, noget, som uagtet en mileviid Frastand forraadede den søde, den pompadouriske Abbed. Da Delille absolut skulde gjøre et Digt, fordi, som man sagde, Madam Delille forlangte halvtredsindstyve Vers af den ægteskabelige Muse, førend hun tillod ham — at spise Frokost, saa burde han istedet for denne enstonende og sørgmodige Nomenclatur, istedetfor dette brammende Gallerie af Originaler have fastsat Regler og Grundsætninger, kort have givet sin Gjenstand et Motiv eller et Paaskud fra Almeengavnligheds Synspunkter; han havde derfor ikke desto mindre faaet sin Frokost.

Det, som den franske Milton i Naadens Aar 1806 enten ikke har forstaaet eller villet bringe i Vers, har en Skribent søgt at give i simpel og lav Prosa, som man engang kaldte det. Det af hans Forgjænger behandlede Thema er endnu nyt, uagtet hans tre tusinde Riim, og Conversationen spiller, ikke mindre end i den kejserlige Epoches Tid, en meget activ, meget vigtig Rolle i det selskabelige Liv.

Spørger man Ærgjerrighedens Annaler, eller Historien, om de besynderlige Lykketræf, som sætte Hverdags = Menneskene i Forundring, vil man see, hvortil man har at holde sig i Henseende til pludselige Fremskridt. De fleste Mænd, som i vore Dage beklæde de bedste Pladser i Statsbestyrelsen have ikkun deres Held, de Kredse, hvori de have vidst at gjøre sig bemærkede, at takke for deres pludselige Stigen. Imod een Embedsmand, hvis Kraft og Talenters Overvægt har ladet ham stige op over den store Hob, finder

man halvhundrede, hvis hele Fortjeneste bestaaer i at være hvad man kalder en elskværdig Mand. En elskværdig Mand veed stedse nok, for at kunne være Præfect eller General-Casserer, Divisions-Chef i Ministerium for det Indre eller Statsraad. Hvor mange Embedsmænd af første og anden Rang have ikke fuldendt deres Læreaar i Bestyrelsen af en Phrynes Boudoir, naar hun var en General-Directørs eller Portefeuille Ministers Tilbedede. Hvor mange Excellencer, der bære deres vigtige Person i prægtige Equipager til Skue, have ikke selv begyndt med at være elskværdige Mænd, og aldeles ikke mere end det! Allevegne antagne formedelst deres Aands Behagelighed, det henrykkende ved deres Underholdning, maae disse Lykkens Yndlinge gjennemvandre Hovedstadens Salons, sidde ved Rigmændenes Borde, betale deres Couverts med Bonmots, med opfinderiske og vittige Fortællinger om Dagsnyhederne. De begynde med at prise sig heel lykkelige ved at høres med Velvillie, og de ende med at gjøre sig uundværlige. Husets Dame roser disse underholdende Gjæsters gode Egenskaber og Fortrin. Umærkeligt udbreder Rygtet sig herom, og skulde man ikke troe en Dame paa hendes Ord, naar hun er af høj Rang, fin Dannelse, giver fortreffelige Dineer, og forbinder i glimrende Soireer et Udvalg af Hovedstadens Selskabspersoner. Der maa endeligen frembyde sig en Lejlighed til at gjøre saadan Ros indlysende. Med en lille Post som Privat-Secretair begynder man en Fremtid fuld af Glands og Magt, thi saaledes debutere stedse de, som speculere paa Portefeuiller; de stille dem tætved Siden eller bagved den Minister, som de engang skal følge efter, ligesom for lettere at gribe det rette Djeblik, eller at have en kortere Vej for sig. — Conversationens Lovgiver har en vanskelig Opgave at løse; de fleste Grundsætninger, som blive udviklede i de sindrigt inddeelte Titler og Capitler, ere meget gode, men Anvendelsen! Anvendelsen! Formaaer Skriftet at indgyde en enfoldig Dumrian Aand, at forbedre en slet Opdragelses Feil? og vil den Mand der ikke har studeret Hr. Homon i Conversationens Codex, finde noget hvormed han kan raade Bod paa de uundværlige Ting. Vi tvivle derpaa, og Forfatteren har sandsynligviis selv forudseet disse

Indvendinger. Imidlertid gives der vel en fuldkomnere Lovbog paa denne Jord? og mon der vel iblandt de 6 Codexer, som den bindrige Samling af franske Love danner, gives en eneste, som ikke frembyder Anledning til uendeligen mange Controverser og til modsigende Udtydninger? Spørg de Plaiderende, som i dette Djeblik fryse i de store Sale i Justits-Palladset, spørg alle Advocater, Procuratorer og tutti quanti, som leve af den lovlige Tvetydighed og de retlige Gaader, hvad de tænke om Lovbøgernes positive Mening, og om paalidelig Anvendelse af Artiklerne? Visseligen er det en god Trøst for Pludrernes Mentor. Conversationens Codex er inddeelt i Titler, Capitler, Anvendelser og Maximer. Der er Aand og Jagttagelser i dette lille Værk, en Forklaring over Motiverne, der udvikle Conversationens Indflydelse; det er et Arbeide, der vidner om den meest øvede Skribent. I det hele er denne lille Bog en behagelig Lecture og indeholder mange nyttige Grundsætninger, som Læseren kan lægge sig paa Hjertet og benytte. (L. B. v. B. H. 372.)

Indenlandske Efterretninger.

Den 12te Marts festligholdt Regentsianerne deres elskede Provst, Professor Ridd. af Dbr. R. Nyerups 70aarige Fødselsdag. En Sang, forfattet af Studiosus Theol. Fr. Schiøtt, og Melodien componeret af Hr. Professor Weyse blev paa Gaarden uden for Professor Nyerups Vinduer afsungen under Fakkelskin, og accompagneret af blæsende Instrumenter. Regentsen var imod Gaarden illumineret, og i et af Vinduerne lige over for Professor Nyerups Værelser var anbragt et skjønt, af Hr. Stud. Theol. Meyer besørget brillant Transparent, der forestillede en Stjerne, og i hvis Midte saaes et bekrandset N. Om Formiddagen var ved en Deputation af Regentsianere blevet bragt Professoren hans Portrait i Glas og Ramme, med Anmodning at det maatte bevares i Provsteboligen, som et Minde om deres Kjerlighed til deres Foresatte. Den afsungne Sang var følgende:

Gjennem Ruden Lyset blinker
I den gamle, kjære Gaard —
Festlig Glæde atter vinker
Skaren, som herude staaer.
Stjernens Straaler hisset tindre
Funklende i natlig Glands,
Og i Ynglingbrystets Indre
Gløder Hjertets vakte Sands.

Nyerup! — Musas unge Sønner
Jublende forsamles her;
Vor Taknemlighed paaskjønner
Rørt din Virken og dit Værd.
Hvad vi føle, maa vi sjunge
Uden Skrømt fra Sjælens Grund,
Dybt skal gamle Muur gjenrunge:
Det er Nyerups Fødselsstund.

Sandheds klare Sølv forruster,
Tiden bleger Skriftets Blæk;
Men en mægtig Aand bortpuster
Støvet af de vise Træk;
Oldtids stærke Tone knytter
Atter sig til Nutids Favn;
Hver, som ret til Saga lytter,
Han skal nævne Nyerups Navn.

Kløgt og Kraft maa hærde Staalet,
Skjaldens Vaar er længe grøn;
Syvti Aar er ikke Maalet
For Minervas bedste Søn.
Derfor er der lyst hernede,
Stjernen vel vort Qvad forstaaer;
Danmarks Musasønner bede:
Nyerup leve mange Aar!

Blandede Efterretninger.

De fleste Læsere vide nok ikke, hvad Fagging er, noget som bruges paa de engelske Gymnasier. Alle Drenge i de højere Klasser indtil den femte nedad, og ofte indtil den fjerde, have fra umindelige Tider tilegnet sig en Ret, som deres Foresatte ikke misbillige, nemlig at alle de lavere Klassers Drenge maae være deres Tjenere, saaledes at de maae skrive for dem, løbe Ærinder, pudse deres Støvler og Klæder, opvarte dem ved Bordet osfr. Dette System, som fuldkommen svarer til de gamle tyske Skolers Penalismus (og de gamle danske Skolers Brug) kalder man Fagging, og den til Skopudser nedværdigede Skolediscipel er en Fag. Almindeligvis bære Drengene taalmodigen deres tunge Skjæbne, thi tung kan den kaldes, fordi den er blandet med en temmelig Portion Tyrannie; den offentlige Mening forbinder ikke noget vanærende dermed, og deres Fædre sige dem, hvorledes de ogsaa maatte i deres Ungdom være Fags, men det som især trøster dem, er den Udsigt, at om et Par Aar forvandles de selv fra Slaver til Tyranner. Det kan ikke være Tvivl underkastet, at jo et saadant System maa virke fordærveligt paa Ungdommens Tænkemaade; men Skikken er gammel. For kort siden har denne slemme Sædvane frembragt en Begivenhed, som gjorde Opsigt. Paa Gymnasiet i Winchester kaldes de ældste Elever, Ynglinger paa 17 til 18 Aar, Præfekter, og disse udøve en stor Magt over de andre Elever. Iblandt Andet have de tiltaget sig den Ret, imedens de spise Frokost, at beordre et Antal Fags, som fra en Skambænk maae see paa deres Maaltid, at de maa lystre ethvert af deres Vink. Om Sommeren har enhver Præfekt kun en Fag, og blot af de fire nederste Klasser, men om Vinteren, naar der skal gjøres Ild paa, ristes Brød, og megen anden Tjeneste forefalder, har enhver af disse Despoter to Fags; og da maa femte Klasse, som staaer imellem Herre- og Tjener-Klassen, ogsaa gjøre Tjeneste; men for nogen Tid siden toge Kommandørerne af femte Klasse ogsaa Sommeren i Beslag, og fandt en temmelig nøjagtig Lydighed. Kun en sextenaarig Yngling, en Broder til Sir Alexander Malet, beraabte sig paa Skolens gamle Skikke, og vægrede sig ved at adlyde en Præfekt, som befalede ham, at begive sig til Spisesalen, for at varte op. Præfekten vilde med en af sine Medpræfekter prygle ham, men adskillige af hans Kammerater hindrede det, og bandt begge Tyrannerne med Strikker. Saavidt var det Drengestreger; men Sagen tog alvorligere Vending, thi Gymnasiets Forstander relegerede den unge Malet med fem af hans Kam-

merater af Skolen, og vil paa ingen Maade optage ham igjen, trods Broderens Bønner, fordi han, som han siger, derved vilde gjøre Skoletugten Skade. Nu maa man vide, at Relegationen har her meget vigtige Følger, thi en Relegeret kan, af hvilkensomhelst Aarsag han end maatte være bortviist, ikke antages ved noget andet Gymnasium eller Universitet; han kan altsaa aldrig blive Præst ved den herskende Kirke; ligesom der ved flere Leiligheder nægtes saadanne unge Mennesker Adgang, saasom til Advokatstanden, Militairet og Marinen; en skrækkelig Straf, som neppe den største Ungdomsfeil kan retfærdiggjøre. Sir Alexander Malet har bekjendtgjort ved Trykken den hele Begivenhed, som kan have den Følge, i det mindste hvad Winchester angaaer, at mange Forældre tage deres Sønner ud af Gymnasiet. Klart er det, at Tyranniets Tid nærmer sig sin Ende; og hvad enten det viser sig paa Troner og i høiere Kredse, eller i Skole-Staterne (desto værre allerede altforlænge Slavesinds og Despotismes Mistbænk), maa det svinde for Sandhedens mægtige Lys. (Morgenbl. f. geb. St.

Constantinopels Erobring 1453. Under frygteligt Brøl og tørstende efter Blod trængte Tyrkerne d. 29 Mai s. A. ind i Staden. De myrdede værgeløse Mænd, Qvinder og Børn i Tusindtal. Alt, hvad som blot kunde, flygtede ind i Sophiekirken, fordi man troede, at Barbarerne vilde have Agtelse for Stedets Hellighed, men Alle bleve myrdede paa nogle faa nær, der sparedes i endnu skrækkeligere Hensigter end Døden. Hundrede Tusind Tyrker tilfredsstillede deres Rovgjerrighed, deres vilde Grusomhed og dyriske Lyst. Indbyggernes Elendighed oversteg al Forestilling. Tre Dage og Nætter gjenlød Luften af deres Skrig. Hylende løb Hundene ud paa Marken eller sprang i Havet. Efter tre Dages Forløb bleve de faa Christne, man havde sparet til Seierherrens grusomme Hensigter, drevne som Qvæg ud i Marken. Nu holdt Sultanen sit Indtog; snart standsedes hans Hest af Ligdynger og snart maatte den vade gjennem Damme af Blod. I Sophiekirken gav han sin Pascha og Officierer et Gjæstebud og imidlertid gav han Befaling, at dræbe en stor Mængde af hans Fanger. Paa denne Maade blev Constantinopel ophøiet til det tyrkiske Riges Hovedsæde.

Under den simple, men noget gaadefulde Titel: **The Gold-headed Cane, London 1828** (Stokken med Guldknap) er udkommet et for Medicinen og det forløbne Aarhundrede meget interessant Skrift. Det er Memoirer, som fortælles paa en ret behagelig og aandrig Maade af en Stok, som har havt den sjeldne Lykke at være i fem berømte engelske Lægers Haand i næsten 140 Aar. Først bar Radcliffe den, siden den berømte Mead, saa Askew, Pitcairn og tilsidst Baillie, hvilke, den ene efter den Anden arvede samme, indtil, efter Baillies Død i A. 1823, dennes Enke forærede **College of Physicians** i London den, hvor den nu opbevares i et Skab. Disse Memoirer begynde med Radcliffs Levnet. Han var vist een af de rigeste Læger, der nogensinde have været til, thi han efterlod 80,000 Pd. St., hvilke, efter hans Død, for størstedelen tilfaldt Universitetet i Oxford. Allene til at bygge det berømte Bibliothek, der bærer hans Navn bestemte 40,000 Pd. St. Desforuden har Oxford ham at takke for sit smukke Observatorium, et Sygehuus for 100 Personer og Stipendier for to unge Medicinere til at gjøre paa tre til fem Aar en videnskabelig Reise. Efter Radcliffes Død arvedes Stokken af den berømte Mead, der, allerede som ung Læge, havde vidst at vinde den Afdødes Opmærksomhed og Yndest; thi da denne engang spaaede ham, at han, efter hans Død, vilde komme paa Medicinens Trone i London, saa nægtede Mead det med den artige Bemærkning: at da, ligesom efter Alexanders Død, Radcliffs Trone vil vorde deelt blandt hans Efterfølgere.

Man vil sige, at der gives i London ikke mindre end 7000 Tiggere, og at enhver af disse overhovedet regnet, dagligen fortjener 2 Sh., saa at deres hele Fortjenestes Beløb for en Dag udgjør 700 Pund St. Enhver af dem har sit Yndlings-Tilflugtsted, hvor han tilbringer Natten. I nogle af disse Huse staaer et Menneske i Døren, for at indkassere Pengene; for 3 Pence faaer Tiggeren Halm, for 4 Pence reent Halm, og for 6 Pence en Madras, til at sove paa. Førend Tig-

gerne gaae bort om Morgenen, undersøge Husets Tjenere, om ogsaa intet er blevet stjaalet og derpaa bliver dem tilstedt at gaae ud paa Gaden, som man løslader Fanger af Fængsler, og komme igjen om Aftenen. Hvert Aar have de en stor Sammenkomst, og hver Dag dele de dem i bestemte Selskaber, af hvilke ethvert har sin særdeles Plads, saaledes at det hele Selskab efter en vis Orden erholder det meest indbringende Sted, og opholder sig der en halv Time eller længere, ligesom de ere komne overeens om. Man antager, at enhver Tigger daglig udgiver 2 Sh. Deres Indkomster ere meget forskjellige; nogle fortjene henved 5 Sh. Culturen er stegen meget blandt Tiggerne, ligesom og deres Agtelse for andres Ejendom. Man seer ikke mere, som tilforn, i Sovehusene at Lagnerne (til at sikre dem for at de ikke skulle blive stjaalne) ere mærkede med store røde Bogstaver, som f. Ex. „M., Jordan, Divt-Gaden, hold paa Tyven," og det sidste Spiseqvarteer, hvor Kniv og Gaffel var lænket til Bordet, var et paa den sydlige Side af Highstreet (St. Giles), som blev holdt af en Mand ved Navn Folsell. Den største Deel Tiggere bestaaer af Bedragere, og især ere meget faa af dem, der forestille sig at være lamme, det virkeligen. Turner, en velhavende Betler, giver undertiden 50 Sh. ugentlig for sin Kost, og anslaaer sin Tid til 1 Sh. for Timen. Hans Kone holder et „Akademie for unge Fruentimmer," hvori Børnene blive underrettede om Betleriets Kunster og Hemmeligheder. (Lf. 6.)

Anekdote.

Baron Holbach, der vilde gjelde for en Mand, der kjendte til alle Videnskaber, modtog engang fra en amerikansk Havn et Brev fra en af sine Venner af følgende Indhold: Jeg har gjort en meget heldig Søreise, men uden at møde andet end følgende Begivenhed, der synes mig Deres Opmærksomhed værdig. En Skibsdreng faldt ned af Masten og brak et Been. Man bandt ham det meget stærkt med et Seglgarn, oversmurt med Harpix og Brændeviin, og et Øjeblik derefter kunde han bruge Benet ligesaa godt som førend hiint Tilfælde. Hele Besætningen har været Vidne til denne Operation. — Man veed ikke, hvad man skal beundre meest: enten Dueligheden af den, der gjorde den, eller det overordentlige Held, han havde. — Baronen undlod ikke at at meddele det chirurgiske Academie denne Nyhed og Æsculaps Disciple kappedes om at udfinde Aarsagerne og Midlerne til en saa vidunderlig Cur; man forsikkrer endog, at een af dem lod trykke en lærd Afhandling, for at bevise med physiske Grunde Fremgangsmaaden, man maa have brugt, da Baronen atter modtog fra sin Ven et Brev, hvori det hedte: „jeg har glemt en liden Omstændighed i Fortællingen om den Begivenhed, jeg sidst berettede Dem: det Been, som den omtalte Skibsdreng brak, var af Træ."

Kjøbenhavns Børs, d. 13 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	$97\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$62\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$61\frac{1}{2}$	$61\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 22.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 17 Marts 1829.

Vor højst udmærkede Landsmand Ole Rømer.

En af vort Danmarks højst udmærkede Mænd var Ole Rømer, navnkundig som en af sin Tidsalders meest hædrede Stjernekyndige, og en af sin Stats driftigste Embedsmænd, som Politimester i Kjøbenhavn, og som overordentligen meget brugt, som Raadgiver i Borgersamfundets vigtigste Anliggender. Hr. Professor Ursin har skildret hans Liv og Virksomhed for Astronomien i J. C. Riises Archiv, Jan. 1826, og hvad han virkede uden for denne Videnskab, i sit Magazin for Kunstnere og Haandværkere, 3die Bind, hvormed ogsaa Rømers Portrait i Kobber følger. — „Rømer var født i Aarhuus den 25 September 1644. Hans Fader var Christen Ole Rømer, Moderen Anna Storm. Hin, en driftig Handelsmand, holdt tidligen Sønnen til Studeringer, og underviiste ham tillige selv i Sømandsvidenskaben. Frugterne af hans Genie og Studium aabenbarede sig snart, deels ved den Anseelse, han vandt ved Universitetet, deels ved den Agtelse, han nød i Frankrig, hvorhen han gik med Picard, og hvor han ansattes som den franske Kronprindses Lærer, og som Medhjelper hos Picard og Cassini. Fra 1676 udnævnt, og fra 1681 virkeligen ansat, som Professor ved Universitetet, arbejdede han til dets Hæder, og for dets Studerende; allerede i dette Embede viiste han sin Forretnings Duelighed; to Gange styrede han, som Rector, Universitetet, med Ros for hvad han virkede til dets Tarv; i 17 Aar var han Patron for Trinitatis Kirke, og Regentsen skylder Rømers utrættelige Omhue, at en stor Deel af den blev bygget, det Øvrige forbedret og vel indrettet, og at flere Stipendier tillagdes samme."

„Men Rømer kaldtes snart uden for Universitetet til Statens Tjeneste; strax efter sin akademiske Ansættelse arbejdede han i Myntvæsenet, i Krigskunsten o. s. v.; og Aar 1683 indrettede han for Danmark og Norge et nyt Maal- og Vægtsystem, der er, trods alle Forandringer, man i andre Lande har fundet fornødent at indføre ved de forskjellige Maal og Vægtbestemmelser, med Rette bevaret uforandret lige indtil nærværende Tider, og ikkun nu har faaet et videnskabeligt Grundlag derved, at det er sat i Forbindelse med et fra Naturen hentet Maal, Secund-Pendulet. I Aaret 1687 sendtes han til Frankrig, England og Holland, for at indhente Oplysninger, vigtige for Fædrenelandets Sø-, Krigs-, og Handelsvæsen. Ved sin Hjemkomst 1688 ansattes han som Assessor i Cancelliet, og fik Prædikat af Cancellieraad; 1693 blev han Justitsraad og Assessor i Højesteret. Enhver af de vigtige borgerlige Indretninger, som udførtes under Christian d. 5te, skyldes for en stor Deel Rømer; saaledes bestyrede han Vejenes Opmaaling, Hartkornets Bestemmelse o. s. v. Ligesom Christian d. 5te havde

sat Lid til Rømer, og brugt hans sjeldne Kundskaber og hans Klogskab og Duelighed i Forretninger, saaledes tjente han ogsaa Sønnen Frederik den 4de. I Aaret 1705 ansattes han den 24de Januar som første Borgemester og Politimester her i Staden, sandsynligvis for at give det nyligen organiserede Politi den fornødne Fasthed. Videnskabsmændene have klaget over, at denne Mand unddroges dem, og brugtes til verdslige Forretninger, og en Historieskriver N. D. Riegels, bekjendt for sin hvasse Pen, har yttret, „at da man gjorde Rømer til Politimester, glemte man, at det at opdrage 30 gode Matematiker og Mekanikere aarligen var langt vigtigere for Riget end at afsige 3000 Domme om Fejeskarn og Skjeldsord;“ men man erindrede dog stedse, at Rømer havde stiftet flere vigtige Municipalindretninger, og at deres Vedligeholdelse, hvorfor alle Borgere i Residentsen, ligefra hans Tider til nu og i Fremtiden, ere og maa være ham Tak skyldige, maatte være ham vigtig og magtpaaliggende, og var mere end maaske alle hine Mechanikere og Mathematikere nogensinde havde udrettet; thi antaget endog, at man havde fundet saa mange, og at de havde modtaget Dannelse af Rømer, vilde de næppe have havt hans i sit Slags eneste Genie.“

„Lader os altsaa roligen see, at Rømer har draget sin Videnskab fra Himlen til Jorden, lader os glæde os over, at Rømer mindedes, at han, som hver Dansk, ejer et Fædreneland, ej indskrænket til vore enkelte Øer og Lande, men sammenbundet ved og bestaaende af Sunde og Have, og at den Danske fra Arildstid, i Fred og i Krig tumlede sig paa Søen, thi det Skib, som skulde bære Medborgerne, dannedes ved hans Raad, og ved hans Klogskab, det indrettedes af ham til at trodse Havets og Stormens Vælde, det styredes af Mænd, oplærte af ham selv, eller af Lærere, dannede ved hans Vejledning.“

„Efter Christian den 4de havde man i Danmark tildeels glemt Sømagten; thi næppe kunde det kaldes en Sømagt, at man i Trængslens Tid tog alle Coffardifarere, større end 60 Læster, og bemandede dem med Soldater og Matroser, satte Kanoner af allehaande Kaliber i nogle Lag paa dem, og et Orlogsflag, eller ogsaa at man stundom kjøbte en hollandsk Lastdrager til Orlogsbrug. Orlogsværft eller Orlogsskibsbyggere fandtes, strængt taget, ikke, og saa ilde var det Hele indrettet, at naar mindste udsædvanligt Arbejde indtraf ved Holmen, maatte Stadens Tømmermestere dertil afgive Svende. Ihvorvel Flaaden havde i Slutningen af Frederik d. 3dies og Begyndelsen af Christian d. 5tes Regjering Mænd, der virkede for samme, som Cort Adeler og Niels Juul, saa var maaskee hin, skjønt en Nordmand fra Brevig, noget smittet af den fremmede Tjeneste paa den venetianske og hollandske Flaade, og laae desuden i Strid med Juul, der selv skinnede meest i Slagets Hede. Admiral Span var den, som Christian d. 5te satte til at være Holmens Chef og til at indrette Flaaden, og ved Spans Side stod Ole Rømer. Ifølge fælles Overlæg oprettede de 1686 en Navigationsskole paa Holmen; Rømer examinerede dem, som det tillodes at gjøre Compasser, og han dannede flere til Søvæsenet, blandt hvilke Studenten Judicher, som Danmarks Flaade i en følgende Periode skylder saa meget; Judicher ansattes nemlig, efter Spans og Rømers Forslag, i Aaret 1692 som Fabrikmester med Capitains Charakter, steg siden til Admiral, og vandt, hvad der er saa sjeldent i denne Stilling, Alles Agtelse og Tillid; thi hans Handlinger og Indretninger vidnede for ham. Med denne Rømers Discipel følger egentligen først her i Danmark Anvendelsen af Mathematik og Mekanik i Søvæsenet, og den bestemte Mening, at det er nødvendigt for Etaten imellem sine Officierer at tælle duelige Mathematikere. Med Judicher arbeidede ogsaa Rømer nu, deels ved at bringe Navigationsskolen paa Holmen i Gang, deels ved at indrette i Aaret 1697 en Navigationsskole i Stege paa Møen. Rasch, der blev den første Navigations Directør paa Møen, og siden Professor ved Universitetet, var ligesom de øvrige Lærere, der ansattes i Navigationsskolerne, dannet af Rømer.“

„Saa meget udrettede Rømer for Fædrenelandet; ja vi kunne vel antage langt mere; thi det er vanskeligt at forfølge nøje Historien af alle de Indretninger, hvorved vi vide eller maa formode, at han har raadet og virket. Det er til Hæder for vor Landsmand, at man udenlands ofte har bebreidet os, at Rømer afholdtes ved sine mangfoldige Forretninger fra Astronomien. Hel-

lere end at istemme eller bekæmpe disse Bebrejdelser ville vi taknemligen erindre, hvad hans flersidige Aand udrettede baade for Videnskaberne og for Fædrenelandet, og kun beklage hans Tab, i en endnu kraftig Alder, den 24 August 1710." Noget om Rømer og hans Skrifter læses i Literaturlexiconnet. Man har hans Portrait malet i Samlingen af de kjøbenhavnske Politimestere, og i Kobber, to Gange; det ældste af J. G. Wolffgang; og det ny i Octav af E. C. W. Eckersberg, 1828, som følger Hr. Prof. Doctr. Ursins Magasins 3die Deel.

Prøver paa topographisk-statistiske Beskrivelser over to Amter i Danmark, Maribo og Holbeks Amter.

I. Lolland. Fugelse Herred. Østofte Pastorat. Dertil hører allene Østofte Sogn.

I gamle Dokum. Østofte eller Østofftæ; saaledes i W. Jordebog i S. R. D. VII. Navne af samme Lyd, og samme Afstammelse ere: Øsstrup, Ørslev, Ørssted, Ørsholt, Ørsø (Mølle), og Ørtofft i Haragers H. i Skaane; altsaa den østre Tofte. Navnet har Stedet altsaa erholdt fra et andet Sted vester for; var i Begyndelsen en ryddet Tofte eller Plads i Skoven, som beholdt sit Navn af østre Tofte efterat den alt var bebygget; cfr. D. Atl. IV. 685 ved Ørslev.

Sognet — Distancerne ere stedse tagne fra Kirken, som den vigtigste eneste faste Plads i Sognet — ligger $\frac{3}{4}$ M. N. V. for nærmeste Kjøbstad Maribo, $\frac{3}{4}$ M. S. S. V. for Bandholms Toldsted, $2\frac{3}{4}$ M. Ø. for Nakskov, det nordligste Sogn i Herredet, begrændses i Øst af Maribo og Hunseby Sogne, i N. af Bandholms Bugten, i W. af Stokkemark S., i S. af Skjørringe og Hillestæd S. S. Middagsforskjel fra Kjøbenhavn over Kirken = 4'16" sildigere.

Overfladen jevn, lav, adskillige Steder siid og sumpet, leret, mergelblandet, skov-, vand- og tørvrig, ved Strandkanten, bakket, sandet, gruset,

stenet, indskaaren. Svag Afdaling mod N. O. To ubetydelige Bække, eller om man vil, Aaer komme deels S., deels V. fra, samle sig ved Worskovgaard, gaae videre østlig, forene sig i Herredsskjellet med den fra Maribo Nørresø kommende Hunsaa, og falde derefter ud i Bandholmsbugt. Sørup Sø, der for omtrent 50 Aar siden var = 25 Td. Land, og desuden stod i Forbindelse med et temmeligen betydeligt Kjær, er nu næsten tilgroet, og har neppe sit halve Areal tilbage.

Den højeste Punkt i Sognet, Kirketaarnet fraregnet, ansees at være Bandholmsgaards Have, hvorfra en viid og behagelig Udsigt til Bandholms Toldsted, Rheden, Bandholms Bugten, til Ydre Askø, Fejø og Fæmø, samt derudover henimod de fire Mile derfra i N. O. fjernede Sjellandske Kyster.

Hovedlandevejen (Chausseen), der gjennemskjærer Lolland i østlig og vestlig Retning, og dermed Postgangen, passerer igjennem Sognet, og Kirkebyens nordlige Deel (Nørreballe.)

Total-Areal = 0,7405 □ M. = 7428 Td. Ld. g. M. Jordskyld eller Hartkornet angives forskjelligt af de forskjellige Forfattere. Hofman og Rhode: 759 Tdr., hvorunder nok det privilegerede Hartkorn tillige er indbegreben. Prof. Begtrup i Besk. over Lollands og Falsters Jordbrug S. 710 til 664, og S. 749 til tiendeydende Hrtk. 685-6-2-$1\frac{3}{4}$. Pr. Hrtk. 40-2-3-1. Skovsk. 8 Td., med et Folketal (1827) 1850 Msk. — 1801 kun 1492, fordeelte paa omtr. 230 Fam., med 1 Sognekirke, 1 Præstegaard, 4 Skoler, 1 Hospital, 3 Hoved- (Hov-) Gaarde, 9 Byer, 102 Bøndergaarde — (før Udskiftningen 86 Gd.), 120 Huse, deels med, deels uden Jord, 1 Ladeplads, der tillige er kongel. Toldsted, 4 Vejrmøller, hvoraf 3 Stubmøller, og 1 i hollandsk Form.

I Aaret 1827 fødtes 52, deraf 1 udenfor Ægteskab, og 3 Dødfødte. Ægteviede 18 Pr.

Samtlige Byer og deres Beboere, Gaarde og Huse ere alle Fæstere under Grevskabet Knuthenborg, undtaget Langet Bye, der hører under Grevskabet Christianssæde. Gaardene staae fra 5 til 8 Tdr. Hrtk. med et Areal af 40 til 80 Td. Land. Husene, som have Jord, for 2 til 3 Tdr. Ld. Udskiftningen fuldbragt 1810.

Dertil høre følgende Byer og Steder:

a) Østofte By, i den sydlige Deel af Sognet, med Sognekirken, stor og rummelig med Taarn, det sædvanlige Lollandske Spidstag med Fløi og Knap, 2 Klokker, den ene fra 1596, given af Abbedissen i Maribo Kloster, Sophia Gyldenstjerne, sædvanlige og simple Ornamenter, sølvforgyldt Kalk og Disk, giv. af Fr. S. Lerche, Lysekrone, Altertavle, og Prædikestol af sædvanlig Billedhuggerarbeide, malet og forgyldt. Kirken og Choret hvælvede, men det tilbygte halve Kors, den ny Kirke kaldet, med Fjelleloft. Kirkegaarden med Ringemur, Gravstederne familieviis inddeelte, fredede og pyntede. Ingen Levninger fra Katholicismen, ej heller fra Hedenold ere anmeldte. Ældste Kirkebog fra 1730. Kirken tilhører Grevskabet Knutthenborg, og er vel vedligeholdt.

Præstegaard med gode og beqvemme Bygninger og Indretninger, som sædv. 4 Længder, Egebindingsværk, murede Tavl- 88 Fag; deraf Stuelængde 28 Fag med gode og smukke Værelser; stor og smuk Have med tilgrændsende Lund og Skov. Jordtillæg priv. Hartkorn 7—6—-—- Areal 36 Tdr. L. med Annergaarden, der drives under samme, i Alt priv. Hartkorn 14-6-2-1=82 Tdr. Agerland + 22 Tdr. Eng. + 34 Tdr. Skov. = 138 Tdr. L. Syvvangsskiftet med Klever. See og Wedels ind. Reise p. 240.

Skole med god Bygning og de befalede Indretninger. Jord = 6 Tdr. Ld., Skolebørn = 130.

Desforuden — Bøndergaarde, — Huse med Jord, — Huse uden Jord. (Saaledes ville Bøndergaarde og Huse i hver Bye blive angivne, saafremt jeg derom kan erholde den fornødne Kundskab.)

b) Nørreballe Bye eller den nordre Bye, forudsætter, at da den blev bygt var der allerede en sydligere, hvor Kirkebyen selv, hvormed Nørreballe nu ikkun udgjør et Strøg, med — Bøndergaarde, — Huse med Jord, — Huse uden Jord.

Nørreballe Hospital for 6, efter andre for 12 Lemmer, med en Kapital = 1240 Rbd. Sølv.

c) Søerup, eller Søetorp, i V. J. p. 540 Syothorp, øst for Søerup Søe, $\frac{1}{8}$ M. N. V. for Kirken med — Bøndergaarde, Huse med Jord, jordløse Huse.

Skole med god Bygning og Indretning, med Have. Jordlod = 5 Tdr. L. Skolebørn = 60.

d) Haulykke By eller Hovløkke. Stedet fra første Færd udentvivl anlagt paa Hovgaardens Løkke eller Indhegning, Fang, Ornum, Grund, og derfor erholdt samme Navn som Hovgaarden selv. $\frac{1}{3}$ M. N. f. K. med — Bøndergaarde, — Huse med Jord, og — Huse uden Jord.

Skole med god Bygning og de befalede Indretninger, har Have, Jord 6 Tdr. L. 60 Skolebørn.

e) Reersnæs. $\frac{3}{4}$ M. N. f. K. ud imod Stranden ved Svaneviig med Bønderg., Huse m. Jord, Huse uden Jord. Forvandte Stedsnavne: Reersøe, Reerslev, Restrup og Rested, sandf. af Navnet Rether, Ræther, Reidor, thi Reerslev og Reersøe skrives i gl. Doc. Ræthærsøe og Ræthærslef. f. Bispecatastret og W. J. i S. R. D. VII. under Løve Herred.

f) Bandholm, egentlig Landsby, men tillige Toldsted samt Losse- og Ladeplads for Maribo og Omegn, $\frac{2}{3}$ M. N. N. O. f. K., hvor Toldofficianterne boe, og de Handlende have deres Boutikker, Pakhuse og Kornmagaziner, ligner derfor en lille Kjøbstæd. Ingen Havn, men man har længe været betænkt paa at forskaffe den en saadan. Aaben Rhed med en Dybde af 2-4 Favne Vand, med god Ankergrund, noget vanskelig Anduvning formedelst en i Farvandet liggende Grund, og flere fra Landet udskydende Ref; dog dækkes den noget for N. V. Storme ved de Øer, der i V. og Nord begrændse Bugten. Stedet som Losse- og Ladeplads skylder Maribo Kloster sin Oprindelse, thi herfra var det Klostret 1469 fik Tilladelse af h. Ih. Christian 1ste at udskibe sine Kornvare. Se Ann. Eccl. 11, 652. For Tiden udpasserer aarlig c. 60,000 Tdr. Kornvare af alle Slags. See mere om Bandholm ved Maribo.

g) Hovedgaarden (Hof- Hov-Gaarden) Bandholm, eller som den alm. kaldes Bandholmsgaard, oprettet af nogle nedlagte Bøndergaarde af Bandholms By, fik Hovedgaardsfrihed 1685; simpel Forpagterbygning, pr. Hrtk. 11 - - 1. Skovsk. 1 2 - - Bøndergods 122. 3. 2 $\frac{1}{2}$, Skovsk. 1. 7 - 2$\frac{1}{2}$. 10 Tdr. Ld. Fredskov: 90 Tdr. dito der vil blive fredet, og 8 Tdr. til Skovhavn. Noget Hoveri og Vederlæg for Noget deraf.

h) Paarup eller Pors-thorp By, — M. N. O. f. K., paa begge Sider af Hovedlandevejen

med — Bøndergaarde — Huse med J. og — H. u. J. Paarup Vejrmølle. Om det nedstammer fra den nu uddøde Familie Pors, eller det har Navnet af en særegen Ting ved Stedet f. E. Pors (Myrica Gale Linn.) skal jeg ikke afgjøre. Paarup ved Odense skrives i gl. Doc. Pathorp. Maaskee og af Pāgh.

i) Erikstrup B. ¼ M. S. S. O. f. K. med — Bønderg. — H. m. J., — Huse uden Jord. Eriks-Volde. Levning fra Lehnstiden, hvorom neden.

k) Langet B. ¼ M. S. V. f. K. med — Bønderg., H. m. J. og — H. uden Jord.

Skole med sædvanlig Bygning og de befalede Indretninger, god Have. Jord = 6 Td. L. Skolebørn = 45.

l) Haverlykke Hovedgaard. 1633 skrev en Lawe Bilde sig til Hafuelykke. Oprindelsen altsaa enten af Have, Hav eller Hof, sandsynligt det Sidste. Stedet skal ved s. T. — see Rhode 1, 659 o. f. have havt anselige Bygninger, med et 5 Etage Taarn, Volde og Grave, hvoraf nu kun Voldstedet er tilbage og Stalden samt Kornladerne. — Om en ubenævnet Herre paa Gaarden da, omtrent midt i det 16 Sec., den samme Dag han gik til Alters, skjød sin Kone ihjel, vidner kun om de saa ofte beklagede „kraftfulde Tiders" Raaehed og Retfærdighedens Afmagt. Saadanne Ting vare paa de Tider ikke usædvanlige. Priv. Hrtk. 34 = 2 1 = 2. Skovsk. 2 = 4 = = Bøndergods 236 = 2 = 2. Skovsk. 5 = 1 = 1 = 1⅓. Møllsk. 6 Tdr., 490 Td. Ld. Fredskov og 100 Tdr. udlagt til Skovhavn. Hoverie som ved Bandholmsgaard.

m) Worskov, Waarskov Hovedgaard, ligesom forrige, simpel Forpagterbygning; priv. Hrtkrn. 10. 5. 1 = Skvsk. 1. 2. 2. 2. Bondegods 127. 5. 1 = Skovsk. 1. 5. 2. 2. Mølleskyld 1. 2 = = 480 Tdr. Ld. Fredskov paa Bøndergodset, 86 til Skovhavn.

n) Svanevigs Mølle, hollandsk Mølle ved Svanevig med Vaaningshuus for en borgerlig Familie. Behagelig Beliggenhed og skjøn Udsigt over Fjorden og de deri liggende Øer. Pr. H. 1. 2. 1 =.

(Fortsættes.)

Advarsel til Publicum om at tage sig vare for et falskt Skilt.

Dette falske Skilt er en Bogtitel, som let kan lokke en Kjøber til at anskaffe sig et Verk, der aldeles ikke handler om det Emne, man af Titelen skulde formode. En saadan skuffende Titel, der er skabt til at føre Folk bag Lyset, er den, hvorunder Hr. Boghandler Bonnier sælger en Oversættelse eller Bearbejdelse af et engelsk oeconomisk Verk, hvis Titel i Originalen lyder saaledes:

The new family-receipt-book, containing eight hundred truly valuable receipts in various branches of domestic oeconomy.

Denne Titel har Hr. Bonnier ikke taget i Betænkning, i Dansken saaledes at fordreje og forvanske:

Nyeste Huus- og Land-Apothek eller den Londonske Familie-Receptbog.

Ved at see en Bog anmeldt under denne Titel, er det ikke muligt, at nogen Dødelig, der ikke kjender Originalen, kan andet end antage, at Talen er om et medicinskt pharmacologiskt Verk, da dog Sagen forholder sig ganske anderledes, og saadant Forhold bør ikke forblive upaatalt. Ifølge Indholdslisten i den danske Bearbejdelse handles i 1ste Del S. 1-37 om Agerdyrkning; S. 38-69 om Haugevæsen; S. 70-92 om Qvægavl; S. 93-172 om Huusholdning; S. 173-189 om Fiske- og Fuglefangst, samt Biavl; o. s. v. o. s. v. saa det er en Samling af Forskrifter, Raad og Midler til Afbenyttelse i Mark og i Skov, i Have og Kjøkken, i Kjelders og Bryggers. End videre finder man ogsaa her en Farvebog, og Lakerebog, m. m. saa det kan paa en Maade ansees som Pendant til Hochheimers af Bergsøe 1804, fordanskede „Kunst- und Hausbuch." Hvorledes kan da en Bog af saa bestemt oeconomisk Indhold gives et paahængt medicinsk Skilt?

C. C.

Spørgsmaal.

Stedse tales her i Byen, med Interesse, om den i russisk Tjeneste værende Grev von Pahlen; men ligesaa ofte beklages det: at der ej haves udførligere Efterretninger om denne berømte Mand; thi de, som mundtlig meddeles her paa Stedet, have Alle ikke saa gandske villet fæste Liid, — fordi de meest grunde sig paa Traditioner; og dette har bevæget Indsenderen til, baade for sin egen og Andres Skyld, ad denne Vej at anmode DHrr. Genealogister om, velvilligen at afgjøre et Par af de vigtigste Stridspuncter, som her finde Sted, Greven betræffende, nemlig: 1) Nedstammer Grevens Fædre fra Holland eller Rusland? (derved besvares tillige Spørgsmaalet: om Familien oprindelig hedder van der eller von Pahlen?) og 2) Har Greven nogen bekjendt Slægtning her i Dannmark, saasom Onkel, Fætter, eller deslige?

...kjøbing d. 13 Marts 1829.

v. d. ....?

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Brygger og Brændevinsbrænder Lars Christophersen Møller i Helsingøer gav for nogle faa Maaneder siden i Hr. Profess. Dr. Ursins Magazin 4 B. No. 134 en Beskrivelse over et Apparat, til Damps Udledning af Bryggerier etc., ledsaget af en stannographeret Tegning. Denne virksomme Mand bekjendtgjør nu, at have formedelst den strænge Vinters Vedholdenhed tænkt over, hvorledes man, ved at afbenytte Svalevandet fra Brænderierne kunde spare den Ildebrændsel, der ellers er fornøden til at varme Vand til Opvaskning og Rengjøring, som forefalder i enhver Husholdning, ligesom og i ulykkelige Tilfælde af Ildløs i stærk Frost Svalevandet kunde gjøre stor Tjeneste. Han har derfor anbragt en Indretning til Svalevandets Afbenyttelse, og tilbyder enhver frit at afhente saameget varmt Vand, som Værket og denne Indretning kan afgive, i Tønder og Spander, efter Behag; dette varme Vand udtappes af en Kran, som stikker udigjennem Porten til hans Gaard; og da denne Indretning er anbragt til enhvers fri Afbenyttelse, saa bekjendtgjør han tillige, at han er beredvillig til at forevise den til enhver, som det maatte interessere, at tage Indretningen i Diesyn i hans Gaard No. 300 paa Hjørnet af Sudergaden og Bjergegaden ved Torvet.

Her er nyelig udkommet: Krønike-Riim til Børne-Lærdom med Indledning og Anmærkninger af Nik. Fr. Sev. Grundtvig. Khavn 1829 xx og 107 S. 8. I en Fortale og Indledning udvikler Hr. Forfatteren sine Anskuelser om Øjemedet med Bogen. „Historien giver den sande Menneskekundskab, og desaarsag bør man gjøre Alt hvad man kan, for at lokke de Smaa til dens saa kaldte Labyrinth, lette dem Veien, og hindre Forvirringen." — „Jeg maatte tage meget Feil, om Bogen ikke i en betænksom Lærers Haand, skulde yde Bekvemmeligheder, han i andre Bøger forgjeves vilde søge." — „Det er min Maneer, uden alle Bøger, at begynde med Landkortet, og det historiske Kort (Tidens Strøm), og mundtlig, paa det korteste og Enfoldigste, at sige Lærlingen, hvilke store Omskiftninger Verden har lidt i de Dage og Dele, vi have fortløbende Kundskab om; thi dette er den historiske Grund-Kundskab, som Ingen, der skal gjøre ordentlige Fremskridt, eller ogsaa kun forstaae en Historie-Bog, kan undvære, og som dog i vore Dage er hos de Fleste meget dunkel og forvirret. Før man kan indføre Nogen i den historiske Verden, maa man vide, hvor den er, og skjøndt den er nem at finde, har jeg dog bemærket, at de Fleste kun have en meget taaget Forestilling derom, og vil derfor anmærke, at den best overskues fra to kjendelige Middelpunkter, som er Middelhavet og Østersøen, og hint, hvis Kyster udgjøre den gamle Verdens historiske Skueplads, er derfor det Første man skal lære at kjende. Veed man nemlig blot, hvorledes Middelhavet ligger for de tre gamle Verdensdele, og hvad man kalder saavel de største Øer deri, som Landene deromkring, da veed man ogsaa hvad det var, de gamle Storfolk: Perser, Græker og Romere, bejlede til, og naar man derfor lægger Mærke til de asiatiske Lande fra Middelhavet til Indus, da har man den geografiske Forkundskab, som nød-

vendig behøves, for at følge Begivenhederne, til det vestlige Riges Undergang. Man bør imidlertid, da det ingen Sag er, strax gjøres bekjendt med Landene omkring Østersøen og Kattegat, samt den store Ø i Vesterhavet, for at man kan faae det Hele i Sigte, og undgaae Afbrydelse. Da man kan lære Børn dette omtrent saa tidlig som man vil, fristes man ikke til at gaae videre, før de ere sadelfaste, men længere bør man heller ingenlunde bie, thi Geographi uden Historie er, historisk og menneskelig talt, en Ørk, hvori man ikke maa lade de Smaa omvanke længer end nødvendig, og det er derfor en dobbelt Synd, man sædvanlig begaaer, ved at trække om med dem i alle fire eller fem Verdensdele fra By til By, at læse Toldruller over ind- og udgaaende Vare, og Mandtal over alle anonyme Ædere i hele Verden! Det er dobbelt Synd, thi man trætter Børnene ved at lade dem løbe efter Næsen, og bære hundrede Dele hvoraf de 99 nødvendig glemmes, og man gjør dem historisk talt folkeskye, eller indprenter dem dog den umenneskelige Fordom, at Hovedsagen ved et Land er ikke, hvad Folk det føder, og for hvilket Menneskeliv det har været Skuepladsen, men kun hvad Byerne hedder, hvordan Jordsmonnet falder og stiger, hvilke ædendes Varer man finder, hvad man tjener Føden med, og hvormeget vel omtrent Mandskabet og Skatterne kan beløbe sig til." — Forfatteren giver nu paa 6½ Blade en kort Verdenskrønike fra de ældste Tider til vore, som et Exempel, der viser ikke blot Muligheden men Letheden af det Forlangte. Naar Historien da, omtrent i saadant Omfang er meddeelt mundtlig, mener han „disse Krønikeriim, der levere Omridset til en Universal-Rimkrønike, kan være til Nytte, deels for deri at gjemme, hvad man har lært, og deels for derved at føres til nærmere Bekjendtskab med de mærkværdigste Mænd og Folkefærd! Man vil nemlig finde, at Endeel af Rimene ere aldeles som Fod i Hose, medens der i Andre med Flid nævnes Endeel, der ej kan forudsættes bekjendt, men skal oplyses ved en Anmærkning, der i Hukommelsen vil følge med det Ord i Rimet, den er bundet til." — Derefter følge Krønikerimene, i 52 smaa Stykker, der gjennemgaae Verdenshistorien og de Skuepladse, hvor den tildrog sig. At Middelhavet, Nilen,

Jerusalem, Troja, Grækenland, Rom, Constantinopel, Tyskland, Alperne, Italien, Spanien, Østersøen, Danmark etc. etc. — saavelsom af Personer: Kong Crøsus, Kejser August, Nero, Constantin den Store, Carl den store, Knud den Store, Frederik den Eneste, Napoleon etc. etc., har hver sit Krønikeriim, kan man let forestille sig. Gustav Adolph har ogsaa sit Afsnit baade i Rimene og i Anmærkningerne, men ikke Christian d. Fjerde; Racine, Shakspear og Voltaire, Ariost, Petrarch og Tasso ligeledes, men ikke Tycho-Brahe, Holberg og Ewald; dog vi ville ikke gjøre Bemærkninger ved denne lille interessante Bog af en genialsk Forfatter, men blot bidrage hvad vi kunne til at drage den Opmærksomhed paa den, som den fortjener. Den er forlagt af den Wahlske Boghandel, og faaes for 1 Rbdlr. Sedler heftet.

Et nyt Maanedsskrift er begyndt af vor flittige og kundskabsrige Hr. Dct. Juris J. Kr. Høst, nemlig Nordisches Museum. I første Hefte gives i en Indledning en Underretning om dets Tendenz. Allerede for endeel Aar siden havde Udgiveren, i Forbindelse med Heinrich Steffens forkyndt et Tidsskrift, der under Titel Schweden und Dänemark skulde udbrede paalidelige Efterretninger om de nordiske Stater. Hammerich i Altona havde paataget sig Forlaget, Manuskript var samlet, August Hennings omtalte det i sin Musaget; Omstændigheder indtraf som først forsinkede, siden standsede Udgivelsen. Steffens reiste til Halle, Høst til Stokholm og Forbindelsen imellem dem ophørte. Sidstnævnte opgav imidlertid ikke Ideen, og det er den, hvis Udførelse man nu seer Begyndelsen til, og som man ønsker det beste Held, og Vedvarenhed. Vi ville af første Heftes Indhold blot nævne: Leonore Christ. Ulfeld, Christian 4des berømte Datter. Da Hr. v. Houwald, i „Gesellschafter" 1821 har givet en Fortælling, hvori Corfitz Ulfeld paadigtes Forbrydelser, han ikke var skyldig i, og den dydige og hæderfulde Leonore Christine ogsaa højst uværdigt behandles, saa er hendes Mindes Forsvar en velvalgt Gjenstand for et Tidsskrift af denne Natur. Dernæst bemærke vi: Sanderumsgaards forrige Ejers, den ædle Joh. v. Bülows Biografie, nogle før

utrykte Breve fra Christian 7de, noget om Carl den 12te, literairiske Notitser fra Danmark og Sverrig etc.

Blandede Efterretninger.

Chefen for det kongelige preussiske Sø-Departement, Hr. Præsident Rother, har i flere Aar ved store Handelsforetagender erhvervet sig en væsentlig Fortjeneste i Henseende til Afsætning af indenlandske Producter og Fabrikvarer. Den vigtigste af hans Spekulationer turde dog være den Forbindelse, som han har knyttet med de nye sydamerikanske Stater, allerede længe før deres Anerkjendelse fra engelsk Side, og med China. Allerede for sex Aar siden blev et bremisk Skib, Mentor, fragtet med indenlandske Fabrikater, sendt til Canton i China, og bragte derfra en stor Ladning af Thee og indiske Tøjer. Da Fragten af Skibet, der tilbragte over tre Aar paa Rejsen, optog en stor Deel af Gevinsten, lod Præsident Rother paa Værftet i Swinemünde bygge en preussisk Ostindiefarer, Prindsesse Louise, og samme gik fragtet med schlesiske Linnedvarer, med Klæde og andre preussiske Fabrikata, for to Aar siden under Sejl. Dette Skibs nærmeste Bestemmelse var til Mexico, Valparaiso og andre sydamerikanske Havne, hvor det ogsaa gjorde betydelige Affairer, og derpaa tog sin Fart til China deels med Penge (Pjastre), deels med Varer. Dette Skibs, Prindsesse Louises meget erfarne Super-Cargo, Hr. Oswald, har allerede givet Departementet Efterretning om sin Ankomst til Canton og sine Foretagenders lykkelige Fremgang. Meget interessante ere de Efterretninger, som Hr. Oswald meddeler om sine Besøg hos Kongen over Sandwichs-Derne, paa Owaihi. Denne Konge, hvis Fader for faa Aar siden døde i London, glædede sig over i Hr. Oswald at lære at kjende en Landsmand af Preussens store Erik. Da Hr. Oswald nærmere erkyndigede sig om denne ham ubekjendte store Helt, fremtog Kongen et Billede af Feldtmarschal Blücher, og spurgte nøje om, hvorledes den store Erik befandt sig. Da han hørte, at Blücher var død, blev han meget bedrøvet, yttrede dog herpaa, at den store Erik vist vilde med hans Fader, Tamaama, i Himlen ryge mange Piber Tobak. Kongen forærede Hr. Oswald flere Ting af Dens Frembringelser og erholdt igjen Gaver af Porcelain og Isenkramvarer; for Hans Majestæt Kongen af Preussen erholdt Hr. Oswald en kongelig Fjer-Kappe, og Kongen af Sandwichs-Derne lod tillige udfærdige et Patent, hvori han tillod sin kjære Broder i Preussen, at bære denne Konge-Kappe ved højtidelige Lejligheder, hvilket gjelder for en stor Gunstbevilling. (Allg. Zeit. 61.)

I Ardennerne har man nyligen skudt en Papegøie af den skjønneste Art, som man i Begyndelsen antog for en Falk. Nogle Bønder søgte derpaa efter Papegøier i Træerne der i Nærheden og fandt en heel Rede fuld.

Kjøbenhavns Børs, d. 17 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61¾	62 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 23.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 Marts 1829.

Skal man stræbe at vorde elsket uden at være agtet, eller omvendt?

I Skilderiet have tvende modsatte Stemmer nylig ladet sig høre, af hvilke den ene paastaaer, at man skal stræbe at vorde agtet, og ikke at vorde elsket; men den anden paastaaer, at man skal stræbe at vorde elsket, og ikke at vorde agtet. — Jeg tager nemlig her Stridsspørgsmaalet ganske i Almindelighed, og vil ikke nærmere indlade mig i Striden selv eller berøre den egentlige Stridsgjenstand, som dog vil være let at afgjøre, naar først Spørgsmaalet i Almindelighed er afgjort. — Hvo af disse Stemmer har Ret? De have vistnok begge Uret, i det de tage Tingen blot fra den ene Side og adskille det, som ikke kan adskilles. Dette skal følgende Betragtning i al Korthed vise. Jeg haaber, at Sagens Vigtighed vil give samme saamegen Interesse, at selv korte og tørre Bemærkninger ville læses med Opmærksomhed.

Kjærlighed og Agtelse ere i deres inderste Væsen uadskillelige; thi al sand Kjærlighed er grundet i Agtelse, og al sand Agtelse frembringer Kjærlighed. (Vi tage her Tingen, som den bør være, som den er grundet i Menneskets Natur; og vi tale ikke om det Utilbørlige og Ufornuftige og Unaturlige). Den Kjærlighed, som ikke er grundet i Agtelse, har ingen fast Grund, ingen sund Rod. Hvorfor den ogsaa falder af og visner. Eller den flagrer om som et Duun, der let bliver hængende i Smuds. Men den Agtelse, som ikke bliver til Kjærlighed, er ikke egentlig Agtelse, men snarere en Slags Forundring eller Frygt, som gaaer over til Misundelse og Had. Agtelse uden Kjærlighed er en Tjørn uden Rose. Men Agtelsen skal bære Kjærligheden, som Tjørnen bærer Rosen.

Hvorfor forholder nu dette sig saaledes? Det ville vi nu noget nøiere betragte.

Agtelse er Følelse for en Persons moralske Værd, eller med andre Ord: den er en Følelse, som opstaaer ved Erkjendelsen af et Menneskes sædelige Værd. Eller endnu med andre Ord: Agtelse er Erkjendelse, en levende Erkjendelse af en Persons Retsindighed og Redelighed. — Man tilgive mig disse Gjentagelser. Det er mig magtpaaliggende, her at tale tydeligt og at forstaaes af alle; men det ene Udtryk forstaaes bedre af den ene, det andet af en anden. — Vi agte kun den, som har moralsk Værd, som besidder en vis Grad af sædelig Godhed eller Sædelighed, det er: vi agte kun den, hvis Villie og Tænkemaade er overeensstemmende med Fornuftens Lov eller med Guds Bud. Med andre Ord: vi agte kun den, som vil det Rette og Gode, og som viser denne Villie i Ord og i Gjerning. Det er: vi agte kun den Retsindige og Redelige.

Hvor denne Agtelse er tilstede, der vil Kjærlighed ogsaa komme tilsyne. Thi hvad

er Kjærlighed? Vi tale om Kjærlighed i Almindelighed, om den Kjærlighed, som kan og bør finde Sted imellem alle fornuftige Væsener, altsaa mellem alle Mennesker, indbyrdes. Vi kunne da sige: den sande Kjærlighed er den Glæde og Lyst, som følger med Agtelse, og som opstaaer deraf. Agtelsen er nemlig en Erkjendelse af det Gode hos en Person, og Kjærligheden er Glæden derover og Lysten dertil eller Attraaen efter Deeltagelse deri. Derfor kan Kjærlighed ikke være uden Agtelse, og Agtelse maa lede til Kjærlighed. Naar vi nemlig erkjende en Persons sædelige Værd, naar vi levende ere overbeviste om, at han er retsindig og redelig, altsaa naar vi agte ham: da ville vi ogsaa glæde os over hans Værd eller over det Gode, som er hos ham; da ville vi ogsaa føle Lyst til at virke for denne Person og at virke med ham til det Godes Fremme, det er: da ville vi ogsaa e l s k e ham.

Naar man altsaa spørger i Almindelighed: skal jeg stræbe at vinde Agtelse, eller skal jeg stræbe at vinde Kjærlighed? — da maa Svaret blive: Du skal stræbe at vinde Agtelse; thi derved vil Du ogsaa vinde Kjærlighed. Men vil Du vinde Kjærlighed uden at fortjene Agtelse, da vil Du gaae glip af begge Dele. Thi da vil Du s y n e s at være god og elskværdig uden at være det. Og da vil det gaae Dig som Hunden hos Æsopus, der slap et Stykke Mad for at gribe efter dets Skygge. Eller Du vil i alt Fald vinde en Kjærlighed, der er saa løs og tom som en Skygge, en Kjærlighed, som let kan omskiftes til Foragt eller Had.

Hvad vil det egentlig sige, at blive elsket uden at være agtet? Det kan ikke sige andet, end at man indsmigrer sig eller indynder sig ved noget, som ikke er det Rette og det Gode, men som er i en eller anden ikke god Henseende behageligt. Men dette er ufornuftigt og foragteligt. En saadan Fremgangsmaade nedbryder altsaa al Agtelse, og dermed undergraver den Kjærligheden. Dette maa man vel bemærke; thi mange fare vild og feile storligen i den Henseende. Plato har allerede bemærket, i Dialogen Gorgias, at Bestræbelse for at bevirke det Behagelige istedetfor det Gode er ikke Dyd, men nedrigt Smigerie og en fordærvelig Handlemaade, som dog er saare almindelig, og derfor desto mere farlig og fordærvelig. Derfor skal man ordentlig vogte sig for at blive elsket uden at blive agtet. Det kan ellers let hænde sig, at man kan blive elsket, som en gammel Ost elskes af Muus, eller, for at bruge Platos Lignelse, som et Lam elskes af en Ulv.

Men hvad vil det sige, at være agtet, uden at være elsket? Det vil egentlig sige noget andet, end hvad Ordene sige. Thi den, som er agtet, virkelig agtet, maa ogsaa være eller blive elsket af de Retsindige og Agtværdige. (Og om Retsindige og Agtværdige alene tale vi her; thi de andres Agtelse og Kjærlighed har aldeles ingen Betydning og kommer derfor ikke i Betragtning). Men man kan være f r y g t e t uden at være elsket. Og da nogle forverle Frygt og Agtelse, saa falde de ogsaa i den Vildfarelse, at Agtelse kan findes uden Kjærlighed. Man kan fremdeles være r e s p e k t e r e t uden at være elsket; thi Erkjendelse af eet eller andet Fortrin, eet eller andet fortrinligt Talent, een eller anden udvortes eller personlig Myndighed, opvækker R e s p e k t eller en vis fortrinlig Opmærksomhed og Agtsomhed for eens Person. Men denne Respekt, som staaer paa en vis Maade midt imellem Frygt og Agtelse, maa ingenlunde forverles med Agtelse. Thi den er aldeles ikke nødvendig forbunden med Agtelse. Den kan endogsaa findes forenet med Foragt. Man kan nemlig være respekteret som en talentfuld Person, som en kundskabsriig Mand, eller som en driftig og myndig Embedsmand, og man kan dog tillige være foragtet og forhadt som et slet Menneske, som en kold Egoist, som en lav Vellystling, som en haard Tyran, som en grov Tølper o. s. v. Altsaa maa Respekt ikke heller forverles med Agtelse. Og det er vel aldeles r i g t i g t at sige: Du skal ikke stræbe at blive respekteret, uden at blive elsket. Men det er aldeles u r i g t i g t at sige: Du skal ikke stræbe at vorde agtet; thi det er det samme som at sige: Du skal ikke stræbe at være agtværdig! Det er at forbyde den bedste Bestræbelse, som indbefatter alle gode Bestræbelser.

Vel gives der Tilfælde, hvori Nødvendigheden byder os at nøies med Respekt uden Hensyn til Kjærlighed; ja undertiden maa man lade sig nøie med at være frygtet. Men der er stor For-

skjel mellem, hvad man maa lade sig nøie med, og hvad man bør stræbe efter. Naar vi nemlig have med onde eller slettænkende eller sløve Mennesker at bestille, som ingen Følelse have for Dyd eller Sædelighed, og som derfor ikke kunne føle Agtelse og Kjærlighed: da nødes man til at sige med hiin gamle Tyran: oderint, dum metuant!*). Men saadanne Tilfælde ere sjeldne; thi saadanne Mennesker ere dog Undtagelser. I Almindelighed vil denne Regel gjælde: naar man beflitter sig paa Retsindighed og Redelighed i sin hele Vandel; naar man gjør, hvad der er Ret og Godt, og gjør det af Kjærlighed til Gud og Mennesker, altsaa med Agtelse for Mennesker og af Velvillie mod dem: da vil det vorde erkjendt og paaskjønnet; da vil man vorde baade agtet og elsket. Altsaa vil man blive agtet og elsket, naar man gjør, hvad man bør gjøre, det er: naar man gjør det, som er det Rette og Gode, eller naar man opfylder sine Pligter af Kjærlighed til Gud og Mennesker. Andre Veie føre til Agtelse og ikke til Kjærlighed; men de føre bort fra begge, og ere derfor farlige og fordærvelige Afveie, mod hvilke man ikke for alvorligt kan advare.

N. Fogtmann.

Prøver paa topographisk statistiske Beskrivelser over to Amter i Danmark, Maribo og Holbeks Amter.

(Fortsat, see forr. Nr.)

I. Lolland. Fugelse Herred. Østofte Pastorat. Dertil hører allene Østofte Sogn.

Foruden de anførte Byer og Steder, nævnes i Beskrivelserne og paa Korterne følgende eenlige Gaarde:

*) Lad dem hade, naar de frygte!

a) Taagerudsgaards eller Tokkerødsgaard — Pladsen i Oldtiden først ryddet og eiet af en Toke. Mange ere Stederne af dette Navn overalt; ½ M. N. V. f. K. har pr. Hrtk. 8 Tdr. Herom melder Rhode l. c. 1, 275, at den tilhører Præstekaldet i Stokkemarke, at den egentlig bestaaer af 2 Gaarde, der 1461 bleve Præsten tilskjødede af en Ivan (Ivar) Ipsøn og Donationen blev confirm. 1462, 1486 og 1498. Om den endnu skulle tilhøre Sognepræsten i Stokkemarke, har jeg ingen Efterretning om.

b) Fuglebæksgaard, ¼ M. N. V. f. Kirken, ved en ubetydelig Bæk, Fuglebækken, der har Udløb i Søerup Søe. Hrtk. 4 Tdr.

c) Coldinggaard ⅓ M. V. f. K. med 6 Tdr. Hrtk. kaldes hos Prof. Begtrup, l. c. Laalinggegaard.

1805 havde Sognets samtlige Byer, hvorunder Hovedgaardene ikke vare indbegrebne, 981 Heste og 414 Køer. Denne ufordeelagtige Besætning har siden Udskiftningen meget forandret og forbedret sig, derved at Hestenes Antal er blevet indskrænket, og Køernes udvidet, saa at begge Dele omtrent ere lige. Indhegning, Fredning og Pileplantning ved Digerne er der, som næsten allevegne i Lolland, nu almindelig.

Legater. Nørreballe Hospitals Kapital 1240 Rbd. Sølv. Lemmernes Antal 6 (efter Andre 12). Efter Hofm. 6, 2, 26 havde Hospitalet, da han skrev, kun 153 Rd. 2 Mk., samt et Huus i Nørreballe, som den Tid ikke kunde findes. Af ovennævnte Kapital er 500 Rbd. perpet. i Østofte Præstegaard.

Fattigvæsen. 1825 var 30 a 40 Fattige — 1827: 38 — som kostede aarlig 20 Tdr. Rug, 40 Tdr. Byg, 10 Tdr. Malt og 300-350 Rbd. i Penge.

Mærkeligheder fra Oldtiden: ved Svanevig et Thingsted, med store Stene, inden for Indfatningen en meget stor Steen, foran hvilken ligge 2 flade Stene omsatte paa de 3 Sider med tynde kløvede Stene, der staae med Kanten et Par Tommer højere end de flade. Antiqv. Ann. 1, 2, 364.

Ved Byen Erikstrup, de saakaldte Eriks Volde, 3 til 4 Høje, nu skovbegroede, enhver omgivet med dybe Grave, og igjen uden om dem alle en Grav. Voldene synes opkastede med Menneskehæn-

der, og formenes at skrive sig fra Grevens Fejde; men de ere sandsynlig langt ældre, og uden al Tvivl Voldstedet til en Borg i den ældre Lehnsperiode, da al Sikkerhed uden Befæstning var aldeles forsvunden.

Tillæg: Efter det første Stykke i No. 22 S. 341 om Østoftes Navn læses: cf. Pontoppidans D. Atl. IV. 685 ved Ørslev-Kloster, dog maa jeg bemærke at Ørslev i Ringsted H. i Bispecat. S. R. D. VII. 53 skrives Øthersleff og følgelig, at Oprindelsen af nogle af disse Stedsnavne ville være at søge i Navnet Ottar, Ottis og følgelig for en Deel have samme Oprindelse som de mange Utterslever, der findes især i de østlige danske Provindser.

Sjællands Stift. Holbeks Amt Mjærløse Herred. Ondløse Pastorat indbefatter Ondløse og Søndersted Kirkesogne.

I. Ondløse Sogn.

Om Oprindelsen til Navnet, megen Uvished. For at komme til nogen rimelig Slutning, maa man her, som overalt, hvor man er uvis, see hvorledes det i de ældste og ældre Dokum. er skrevet, og dernæst sammenligne det med andre ligelydende Stedsnavne. I samtlige Afladsbreve, som findes i Ann. Eccl. II. fra 1357, 1386, 1421, P. 204-226, 530, saavelsom i et andet Diplom af 1364 S. 211 l. c. skrives det stedse Unløse. I Bispecatastret S. R. D. VII. p. 24 og 119, Wndløse og Vndløsa. Efter denne Skrivningsmaade skulde det vel nærmest sammenlignes med Stedsnavnene: Understed, Underup, Underød, men deels maa jeg tilstaae, at jeg ikke veed noget Navn fra Oldtiden, ej heller fra Middelalderen, hvormed disse nøjere kunde sammenlignes, og da det desuden hedder Undløse og ikke Underløse, har jeg troet, at det havde et nærmere Forvandtskab til Stedsnavnene Onsager (Ousted S.) Onsevig (i Lolland), Onsved (Skullelev S.), Onsbjerg (paa Samsø og Bornholm), Onsild, Ønslev, i Falster og Ønslund i Skaane, der aabenbar alle have een Oprindelse, nemlig af Odin. Jeg føler vel, at s

mangler og at det burde hede Onsløse, men jeg anseer dog denne Afstammelse for rimeligere end de øvrige, som derom ere fremførte f. Ex. i Dan. Bibl. 2, 100, der deels ere saa haartrukne, deels saa aldeles urigtige, at man kun behøver at læse dem, for strax at forkaste dem. Muligt at de, der kunne faae ældre Dokum. i Hænde end de anførte, kunne gjøre bedre Opdagelser; thi jeg maa tilstaae, at Pontoppidans Skrivemaade „Unløse" i fornævnte Dokum., seer mig noget mistænkelig ud. Sagen anbefales altsaa Andre med bedre Hjelpemidler. Hvad „Løse" er veed jeg ikke, har heller aldrig kunnet udfinde dette; thi hverken i Begrebet af Befrielse, eller af Savn, eller af at samle, sanke, gjenvinde (legere, redimere, hvori Langebek tager det), vil det passe sig alle Steder, og det maatte være Tilfældet, hvis det var det rette. Det er imidlertid ikke umuligt, at det kan være opkommet af Lefs, Løws, der senere kan være blevet til Løs og Løsse, thi saaledes forekommer det ofte, og der skrives og siges Tersløs og Tersløsse f. Ex. hos Ar. Berntsen, hvilket igjen, i det Tydskland nære Lolland og Falster, har forvandlet sig til Lisse og Litze, saasom Kortzelisse, Tøllitze, Binnitze istedet for Korseløse, Tålløse, Benneløse. Mærkelig er det dog i denne Henseende, at Weggerløse i Falster kaldes i W. J. S. R. D. p. 539 Wygerlef, saa at man let kan falde paa de Tanker, at der er noget Forvandtskab mellem Lef, Løv og Løse. Det gjelder kun om tydelig at kunne opklare det.

Stedet — Distancen har man som overalt taget fra Kirken — 2 M. S. f. nærmeste Kjøbstæd Holbek, 3 M. N. V. for Egnens sædvanlige Poststation Ringsted, begrændses i Ø. af Uggerløse, i N. af Søndersted, i V. af Frydendals og Skamstrup Sogne, i S. støder det til Aamosen Aaen, der flyder mit igjennem Aamosen (i Middelald. Latin Amose), hvilken her har sin største Bredde ½ M. — Overfladen i den nordlige og østlige Deel høj, meget banket og stenet, hist og her krattet, leersandet, ved Ulvig i det N. V. Hjørne stærkt leret, ellers sandet og stenet, langtsomt afdalende mod S. over Ondløse By, henimod Aamosen, hvor den taber sig i dens vidtudstrakte sumpede og tørvede Bredder, der indeholde en overordentlig Mængde af for det meste god

Tørv. En ubetydelig Bæk fra en ved Byen liggende temmelig stor Tørvemose gaaer nær forbi Kirkebyen, driver der en Vandmølle, hvorefter den falder ud i Aamosen. Endnu en Deel Skov, saavel ved Østrupby som ved Kongsdal. Omegnen behagelig og smuk, skjøndt endnu ikke ret vundet fra Naturens Haand og Aamosens grønne Toppe i det tidlige Foraar giver et yndigt og behageligt Skue. — Vandskjellet drager sig S. V. ud fra Højegnen ved Mosemarkebjerg, gaaer over Ondløse Møllebakke og videre Vester i over Kongsdal. Nykjøbings Landevej til Ringsted gaaer i S. S. O. Retning igjennem Sognet og Kirkebyen.

Bøndergaardene staae fra 4—8 Tdr. Hrtkrn., med et Antal af 40—80 Tdr. L. Husene have fra 2—8 Tdr. Ld. Godsejerne ere Løvenborg, Kongsdal, Frydendal, Knapstrup. Ikke Kornavl men Qvægopdræt og Tørvesalg ere Hovednæringsvejene.

Total Areal c. 0,7183 □ M. 7206 Tdr. L., med et Folketal (1826) 936, fordeelte paa c. 190 Familier, med 1 mærkelig Sognekirke, 1 Præstegaard, 2 Skoler, 1 Hovedgaard, 46 Bøndergaarde, 90 Huse med Jord, 19 Huse uden Jord, 1 Vejr- og 1 Vandmølle, 28 Indsiddere, upriv. Hrtkn. c. 321 Tdr., priv. Hrtkn. 47—2—2—:— foruden Skov og Mølleskyld. Bonitering, Taxering og nøjagtig Opgivende af Sognets Hrtkorn har jeg ikke kunnet erholde. 1826 fødtes 42, hvoraf 5 uden f. Ægt. døde 18. Ægteviede 10 Par. De Fødte til de Levende som 1 : 22 og til de Døde som 1 : 52. Fordeelagtigt Forhold til Populationen. Middagsforskjæl fra Kbhvn. over Kirken 3′56″ sildigere.

Til Sognet — følgende Byer og Steder:

a) Ondløse Bye, saa skrives nu Navnet og jeg troer rigtigst f. Ar. Berntf. Vndløsse i det N. O. Hjørne af Sognet beliggende og temmelig langt fra sine vestlige Byer mod den for sine Afladsbreve (10) berømte Sct. Laurentii Kirke, med kamsløjfet Taarn, 2 store og fortrinlige Klokker, den største fra 1616. Altertavle, Prædikestol af sædvanligt, dog pynteligt malet og forgyldt, Billedhuggerarbejde, Lysekrone, Herskabsstol, malede Kirkestole, anseligt Pulpitur med Udbygning, hvorpaa denne mærkelige Indskrivt: ex tribus sacellis sc. D. Laurentii, Olai et Annæ sacris templum hoc sub papatu est constructum et — refectum 1686, derpaa ogsaa Series Pastorum for 1494—1703; et Madonnabillede nedsat i Taarnet, afskrabet og m. beskadiget, et Krusifix fra 1680. Sacrastiet blev i afv. Aarhundrede indrettet til en aaben Begravelse, hvori en Oberst Schak † 1748 med begge sine Qvinder S. Hed. v. Bylov † 1724 og Hypolita M. Cat. v. Byløv, Khrre v. Staffelt til Kongsdal † 1759. Hans Billede til Hest hænger paa Væggen, og selv ligger han i en stor Marmorkiste. For Begravelsen Jerngitterværk. Nu tilhører Begravelsen Nogle af Familien v. Hauch, er et ret zirligt Begravelsessted. I Kirken under Katholicismen, 4 Altre, Sct. Laurenti, Catharinæ, Annæ og Olavi. Af Afladsbrevene findes 3. An. Eccl. 11, 204, 226 og 530; p. 664 nævnes et fjerde for 1474. Deri findes desuden et Gavebrev for 1364, hvori en Joh. Pædærson de Swetninge (Svinninge) Armiger c. ux. s. perditecta giver til Unlose Kirke nogle Jorder i Østorp ɔ: Østrup pro salute animarum suar. med saa Skjæl, at derfor skulle aarlig anskaffes og antændes una candela ad hon. Corp. Xshi, men kun una candela ad hon. b Mariæ Virg. et una candela ad hou. b. Laurentî. Disse Afladsbreve indeholde intet usædvanligt og synes ikke at vise nogen særlig Trang for Kirken, som f. Ex. Afladsbrevene, der ere givne Vindeby Kirke i Lolland. Ringmuur om Kirkegaarden. Kirken selv er usædvanlig lys, og er iblandt Landsbykirker en ret anselig og smuk Kirke, men beklage maa man, at da man i de senere Tider reparerede Kirkerne bleve mange Steder de høje og anseelige spidsbuede Vinduer ombyttede med de sædvanlige fiirkantede Trærammer og de høje imponerende Kampgavle paa Taarne og Kirker sløjfede. Muligt er Kirken et Minde om, at den har succederet et mærkeligt Oltidsminde, og at man for saa meget muligt at udslette dette, har begavet Kirken med saa mange Afladsbreve.

God og stor Præstegaard med temmelig vidtløftige Bygninger, temmel. gode Værelser, anseelig og stor Have. Embedsjord med pr. Hrtk. 7—7—3—: Areal 33, efter Andre 50 Tdr. Ld., taxeret p. Tdr. Ld. til 75 Rbd. S. Skovsk. 4 Skpp. 8 Tdr. Ld. Præstegaarden strax ved Kirken.

Ny og god Skole med de befalede Indretninger, Have; Jord 6 Tdr. Ld. Skolebørn 100.

Desforuden 12 Bøndergaarde, 52 Huse med Jord, 8 uden Jord og 12 Indsiddere.

b) Østrup B. i ov. Doc. for 1364 Østorp, $\frac{1}{4}$ M. S. O. f. K., hvorigjennem Landevejen fra Nyekjøbing til Ringsted passere i S. S. O. Retning, med 12 Bøndergaarde, 14 Huse med Jord, 2 Do. uden Jord, 3 Indsiddere. Forhen en Skole men nu nedlagt.

c) Ulkestrup B. eller Ulfstorp $\frac{1}{2}$ M. V. f. K. med 7 Bøndergaarde, 6 Huse med Jord, 4 Do. uden Jord og 5 Indsiddere.

d) Ulvig eller Ulfsviig strax N. f. foregaaende med 2 Bøndergaarde, 4 Huse med Jord og 2 Indsiddere. Til Byen hører desforuden 2 andre Gaarde, nemlig Wilhelmshaab og Lisesdal, begge med Værelser og Indretninger for Familier uden for Bondestanden. Tillægs-Navnet „viig" siger os, at Aamosen maa i hine Dage have staaet langt højere end den gjorde før 1773, da Bromølle blev nedlagt, og Flodemaalet derved, og ved Gjennemgravning blev sænket 5 Alen. Nu ligger Stedet vel $\frac{1}{4}$ M. for Aamosens gamle Bredde, og atter $\frac{1}{4}$ M. næsten fra Aamoseaaens nuværende indskrænkede Leje.

e) Tømmerup $\frac{3}{4}$ M. V. S. V. f. K. med 11 Bøndergaarde, 14 Huse med Jord, 3 Huse uden Jord, og 6 Indsiddere.

Skole ny opbygt med god Bygning, de befalede Indretninger, temmelig Haveplads, Jord 6 Tdr. Land, Skolebørn 55. Dette er et af de Stedsnavne der meget ofte forekomme i alle Provindser og nævnes snart Tommerup, snart Tymmerup, Temmerup sjældnest Tommerup; i Jylland almindeligst Tammerup. Navnefædrene synes at maatte søges i det ældgamle Tymme eller Thymmo og Stederne med dette Navn altsaa ældre end Christendommen. Derimod nedstamme Tammesstrup og Thommestrup sandsynlig af Thomas, altsaa yngre end Christendommen. Men af disse Stedsnavne ere der ikke mange.

f) Kongsdal Hovedgaard $\frac{1}{4}$ M. N. V. f. N; 2 M. S. S. V. for nærmeste Kjøbsted Holbek. Gaardens første Navn Tygestrup af en nedbrudt Bondeby, der hed saaledes; ejedes i de ældre Tider af den bekjendte Marsk Stig, og efter ham af hans Søn Anders Stigsøn. Hovedbygningen Grundmuur 2 Etager med 2 Fløje og Taarn. Ladegaarden deels Grundmur deels Bindingsværk, opbygt 1594. Siden har den havt mange Ejere, hvoriblandt H. T. Kong Fr. 3die, der gav den sit nuværende Navn. Den har en meget smuk Beliggenhed, omringet af Skove, høje Banker og dybe og snevre Dale. Pr. Hrt. 39—2—3—. Skovsk. 5 Tdr. Mølleskyld 5 Tdr. Ondløse Kirketiende og Kirkejorder, Søndersted Do. begge med tiendeydende Hrtkn. 487—4—1—2. 1773 kostede det Hele 40,000 Rbd. 1801 56,000 Rbd. og Sønderfled Kirke desuden 3,200 Rbd. I Hovedgaardens Marker den ved sine Underkurer bekjendte Kilde, see Dån. Bibl.

Legater: ingen.

Fattigvæsen. 1826 vare i begge Sogne 38 Fattige, som nøde Understøttelse paa Kommunens Bekostning. Hvad og hvormeget er mig ikke meddeelt.

Mærkeligheder: en Deel Gravhøje og Offersteders Levninger seer man endnu hist og her paa Markerne. Ingen er mig specielt opgivet. En mærkelig Kalk hører til Kirken, hvorom et Sagn ligesom og om de ved ovennævnte Kilde skeete Mirakler og øvrige Fortællinger, hvorom Dån. Bibl. l. c. men da det giver kun Materier til det aandelige Mørke efter Reformationen, tillader jeg mig at forbigaae det her. Om et 2 Fod langt og $1\frac{1}{2}$ Fod bredt klart og gjennemsigtigt Stykke Rav, der skal være fundet paa Ondløse Mark 1656, 21 May, siger D. Atl. 11, 380 **si verum, rarum,** hvilket nok Enhver vil tilstaae.

(Sluttes i næste Nr.)

Tillæg til Mathematikeren Ole Rømers Biographie.

Etiam inter sidera lucet.

Det maae ej forglemmes, at han var med, og ved hans mathematiske og mekaniske Indsigter hjalp til, at indrette de kunstige og kostbare Vand-

spring i Marly; og ligesom vore Forfædre hædrede overordentlige Personers Minde, hvis Hæder man troede ophøjet over Jorden, og satte, til evig Erindring deres Navne paa Himmel-Globusen, f. Ex. Coma Berenices, og Scutum Sobiesky, o. s. v. saaledes er til Amindelse af Rømer et Krater i Maanen 6 Miil i Gjennemsnit, som hver fjerde Uge belyser Jorden; benævnt paa Maane-Kortet efter ham. Han har ogsaa stor Fortjeneste af Opdagelser for Lysets successive Forplantelse, og for en nærmere Maade at iagttage samme, med hensigtsmæssige Instrumenter.

Weinwich.

Indenlandske Efterretninger.

To af Fyens højthædrede Indvaanere, hver i sit Fag udmærkede Embedsmænd, ere nyelig ved Døden bortrevne nemlig: 1) Amtsprovst Niels Holm, Sognepræst til Sandager. Han var fød i Viborg 4 Nov. 1758, deponerede fra Viborg Skole 1778; blev 1793 residerende Kapellan til Brænderup, og samme Aar Sognepræst til Sandager. 1807 Amtsprovst i Assens og Hindsgavls Amter, 1815 Ridder af Dbr. siden Dannebrogsmand; om ham i Lit. Lexic. — 2) Generalmajor Andreas Gram v. Heide, Chef for Vejkorpset i Danmark, Ridder af Dbr. Han var fød 20 April i Tronhjems Stift. Han var Ejer af Lavindsgaard i Fyen. (Af Bendzs Efterretninger om Rønninge og Rolfsted Sogne.)

En af vore fortjente Landsmænd, der i en fremmed Stat virker med Nidkjerhed i Udlandet til sit Lands Hæder, er Hr. Commandeur M. Bille, Navigationsdirecteur i Danzig. Fra hans Haand har man: Nautische Blätter, hvoraf første Nummer er hidkommet. Det indeholder: en Instruction for begyndende Navigateurer, hvilke paa deres Rejser ville danne sig, og medvirke til Søfartens Vel. Det har mange Bemærkninger og nyttige Regler i denne Henseende, især med Hensyn til Observeringen, og viser klart den fortjenstfulde Forfatters velbekjendte Sagkyndighed og Iver for at give Navigationen, denne nyttige og herlige Videnskab, større Anseelse og Vigtighed end den i Almindelighed hos Coffardimændene hidtil har havt. Det anmeldes i det nys udkomme ny Hæfte af DHrr. P. C. Bruuns og de Conincks Archiv for Søvæsenet.

Blandede Efterretninger.

En i Paris udkommen Prospectus til et Værk over de ægyptiske Oldsager, som de Hrr. Dorow og Klaproth agte at udgive, opvækker stor almindelig Opmærksomhed, i det alle Partier, alle Ægyptologer i vor Tid derved interesseres. Under Titel Collection d'antiquités egyptiennes, recueillies par M. le Baron de Palin, publiée par M. M. Dorow & Klaproth bliver den Samling, af omtrent 2000 Stk., som den lærde Diplomat under sit lange Ophold i Levanten har erhvervet af Skarabæer, Gemmer og Paster udgivet i Tegninger og Aftryk. Det vil udkomme i Folio i 36 Steentrykblade, og omtrent 6 Ark Tryk. (A. M. 36.)

Amtsprovst, Ridder, Dannebrogsmand, Sognepræst for Landager og Holevad Menigheder i Fyen, Niels Holms Minde.

Skulle Vi, naar Sorger kuge
Hjertets ædle, nydte, Lyst,
Ønske Glemsels Nat at ruge
Over Minder i vort Bryst?
Skal de søde Phantasier
Døe med Længsels Drømmerier?

Var det godt, om Død og Grave,
Rørte saa vor indre Sands,

Som en Blomst, ei værd at have
Flettet i en Høitidskrands?
Og at søge nye Kjærminder,
Hvormed Tanken sig forbinder?

Nei, lad kun de Vemodsstrænge
Røres ved det Godes Savn!
Hjertet dvæler ei for længe
Ved et stort, et elsket Navn.
Thi dets Glands kan Taager sprede,
Og dets Kraft om Lyset frede.

Lad kun Sjælen, ængstet, zittre
Ved det sidste Aandedrag
Lad kun Smertens Lynglimt knittre
Brat med hule Tordenbrag!
Kun de spændte Kræfter byde
Skyen, Frugtbarhed at yde.

Savnet vil Jeg aldrig glemme,
Mens Jeg aander Kjærlighed;
Ofte skal min Længselsstemme
Lyde om den tabte Fred;
Thi, vel neppe nogensinde,
Vil Jeg meer Hans Lige finde.

Hvad, mit Hjerte dybt bevæged',
Da jeg ahned' Døden nær,
Gid! som da, ved Taaren qvæget
Mig omsvæve, hvor Jeg er!
Gid! min Aand, maa ofte dvæle
Rørt ved Gravens Høitidsmæle!

Jeg vil da, naar Livets Møie,
Lettet tit ved kjærlig Haand,
Ikke mørkner meer mit Öie,
Ikke fængsler meer min Aand,
Juble sødt om Saligheder,
Som den Frommes Id bereder.

Jeg har seet, at Fred i Døden
Blev det ædle Hjertes Løn;

Og en Glands fra Aftenrøden
Varsle næste Morgen skjøn.
Alle, som Hans Daad velsigne,
Gid i Kjærlighed ham ligne!

J. Brandt,
Præst i Gamtofte.

Anekdote.

Under sit sidste Ophold i Paris traf Glück i et Selskab Piccini, der ligesom han var omtrent tredsindstyve Aar gammel. Talen kom paa Operacomposition, og da een af de Tilstedeværende spurgte Glück: „hvor mange Operaer han havde componeret, svarede denne: ikke mange; jeg troer omtrent tyve, og selv disse med meget Studium og stor Anstrængelse." „Og jeg, bemærkede Piccini uden at spørges, over hundrede og det med ringe Umage." „Det burde de ikke have sagt," hviskede Glück ham i Øret.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$149\frac{1}{2}$	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	$51\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	$97\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$62\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	62	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 24.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 Marts 1829.

Vor Tids Howard, Appert, i Toulons Bagno (Galejfængsler).

England havde Aarsag til, for et hälvt Aarhundrede siden, at være stolt af sin Howard. Ligesaa ædel og menneskekjærlig see vi i vore Dage B. Appert i Frankrig gaae fra Fængsel til Fængsel, fra et Bagno til et andet sætte sig paa Tugthuuslemmernes taarevædede Lejer og lade sig selv sammensmede med en Forbryder for at lære at kjende hans Lænkers Vægt. Lader os høre ham selv fortælle om sit Besøg i Toulons Bagno.

„Da jeg traadte ind i Arsenalet, gjennemtrængtes jeg af en Følelse, som jeg aldrig før havde havt ved at besøge Slutterier og Fængsler, og jeg havde Møje med at nedkæmpe den. Aarsagen dertil var vel alt det skrækkelige, som jeg forud havde hørt om Toulons Bagno. Min Ledsager, en gammel Søesoldat, tænkte ikke som jeg. I et Tidsrum af en halv Levealder havde han intet seet uden Galejer og Galejforbrydere; derfor viste han ogsaa med en frygtelig Kulde hen paa de Ulykkelige, der vare inddømte for Livstid. Betynget med tunge Kjæder og spændte 6 eller 8 for svært læssede Vogne droge de hundredeviis forbi mig til Havnen. Rammelen af det betyngende Jern og af Kjæderne, hvormed stedse to ere smedede sammen, Blandingen af unge og gamle Forbrydere, Udtrykket af den dybeste Smerte ved Siden af ubændig Ugudelighed, rædsom Frækhed og djævelsk Smil ved Siden af stille Fortvivlelse, alt dette sammenpressede mit Hjerte saaledes, at jeg neppe kunde tale. Næsten tvivlede jeg paa Muligheden af at kunne virke velgjørende og forbedrende paa disse Mennesker."

Nu gaaer Appert i det Enkelte over til Bagnoets indre Indretning, om Arbejderne, om de 4300 Forbryderes Classificering, deres Erhvervgrene, Anstalternes indre Politie o. s. v. Vi beklage, at disse Blades Plads ikke tillader os at følge denne Fremstilling, og vi indskrænke os her kun til at vise vore Læsere Appert midt imellem Bagnoets Beboere. Den rigtige Idee om Indretningen fremstiller sig da af sig selv.

„Da jeg ved mit første Besøg med Commissairen havde gaaet igjennem Værkstæderne, Salene, Hospitalet, kort det hele Indre af Bagnoet, indsaae jeg vel, at jeg saaledes ikke kunde iagttage og rigtigen lære at kjende mine stakkels Galejslaver. Dertil maatte jeg være allene. Den samme Bemærkning var ikke undgaaet den vakkre Commissair, og, førend jeg endnu udtalte min Tanke, tillod han mig at maatte allene gjennemvandre det hele Bagno og ikke at blive forstyrret deri af nogen Embedsmand eller Vagt: vistnok en stor Begunstigelse, som jeg maae anslaae højt, da det vilde være farligt at give Enhver den. Nu var mit Ønske opfyldt. Thi for at kjende og forstaae Galejslavernes moralske og physiske Stilling, maae

man gandske nedstige til dem og saa at sige blive deres Ulykkes=Broder."

„Strax ved mit første Besøg viste de arme Mennesker mig al muelig Agtelse og Opmærksomhed. Flere kjendte mig allerede; thi de havde været i de Fængsler, som jeg besøgte. Som jeg nærmede mig dem, toge de deres Huer af og bade om Tilladelse, at tale med mig. Det ønskede jeg netop ogsaa, og derved kom jeg snart paa en god Fod med dem, hvad der er aldeles nødvendigt med saadanne Folk. Mit Navn kjendte de, og uagtet de ingen Tidsskrifter maatte læse, vidste de dog ret godt, at jeg beskjæftiger mig med at forbedre deres Skjæbne. Det allene skylder jeg vel den grændseløse Tillid, som de saa ofte har vist mig. Jeg vil ikke dølge, at jeg midt imellem disse Forbrydere var uendelig lykkelig, maaskee lykkeligere end nogensinde i mit Liv; thi jeg saae deres angerfulde Gemytter aabne sig og modtog saa utvetydige Beviser paa dybtfølende Tak, at jeg snart overbeviste mig om, at der hos dem fandtes noget Ædelt og Godt, hvad der sjelden findes hos de saakaldte ærlige Folk, men endnu sjeldnere i de saakaldte gode Selskaber. Mit Mod tiltog igjen, og jeg indsaae min Vildfarelse, da jeg før havde holdt disse Folk for uforbedrelige."

„Nu gik jeg fra den ene Deel af Arsenalet til den anden, og ved ethvert Skridt stødte jeg paa et Tugthuuslem, der vilde fortælle mig sin Historie. Af de 4300 Galejslaver i Bagnoet har sikkert flere end 4000 talt med mig. Meget over den halve Deel tilstod mig aabent deres Brøde. Nogle vilde dog føre mig bag Lyset; men det lykkedes dem ikke, thi jeg kom snart efter Sammenhængen, formedelst min Øvelse i at tale med Forbrydere. Denne Øvelse er overhovedet meget nyttig hos de Misdædere, hvis eneste Fornøjelse, hvis eneste Haab bestaaer i at skuffe Andre, og at anstille sig uskyldige. Dette kan iøvrigt bevise, at ogsaa hos den største Forbryder det Gode fremskinner højere end det Slette. Thi han bestræber sig for, ikke at have nogen Skyld, og at benægte sin Forbrydelse."

„Naar man vil lære at kjende Forbrydernes moralske Liv og føre dem til det Bedre, maae man vogte sig vel for at vise Afskye for deres Forbrydelse. Rolig høre paa deres Bekjendelse;

koldt Blod og Betænksomhed er aldeles nødvendigt dertil, intet er skadeligere end uoverlagte Ytringer, som kunne lade dem troe, at for dem var der ingen Hjelp mere i det borgerlige Selskab, og at de, efter deres Udladelse af Straffeanstalten, dog aldrig mere ville blive optagne blandt ærlige Borgere. Man maae snarere henvise dem til dette nye Liv og give dem Haab om, at de engang efter Straffetidens Udløb igjen kunne indtræde i det borgerlige Liv og blive agtede Haandværkere. Visselig svare de herpaa meget rigtigen: „Ja var jeg ikke brændemærket; men saaledes kan ingen lide mig; for os ere alle Manufacturer, Fabriker og Værksteder lukkede; hele Verden, selv ofte vore Paarørende forstøde os; vi vide ikke, hvad vi skal begynde paa, og til Slutningen tvinger Hungeren os til nye Forbrydelser."

Hospitalet er i en fortræffelig Tilstand; Jernsengene, Reenligheden, den friske Luft og den hele indvendige Indretning og Bestyrelse lader intet Ønske tilovers. Men det er frygteligt at see de Døende lænkede med Kjæder til Sengene!

Smedeværkstædet var det mig ogsaa meget overraskende at see; thi her arbejde over 100 Forbrydere under en eneste Paapassers Opsyn. Og hvad smede de? Deres egne Lænker. Alle Kjæderne i Bagnoet blive forfærdigede her. See vi ikke med nogen Forandring i højere Selskaber det samme Syn?

Appert forlangte af en af de mærkeligste Forbrydere en Fremstilling af hans Liv. Intet er interessantere og tillige sørgeligere end denne Række af Beviser om sjelden Skarpsindighed, stor Aandsnærværelse og Overlegenhed! 40ve Gange indespærret og stedse dømt til skærpet haardere Fængselsstraf, ere ingen Lænker for stærke for Petit, intet Gitter, ingen Muur, ingen Dør, ingen Laas o. s. v. ham uimodstaaelig, indtil han endeligen nu udhviler i Toulons Bagno.

Appert siger: „Allerede i mine tidligere Skrifter havde jeg talt om ham; dette vidste Petit og sagde derfor til mig: "De er meget god saaledes at have udbredet mit Rygte, naar jeg derfor kan tjene dem paa nogen Maade, saa siig De mig det kun; vi kjende og elske Dem saa meget, at vi

ville vogte Dem, som vores College Brion *) allerede engang har gjort, vær De rolig; aldrig skal det ringeste blive stjaalet fra Dem. Men skulde De engang være i en Diligence, der blev angreben af Røvere, saa behøver De kun at nævne Deres Navn, og intet videre. Bekymre Dem heller ikke om, hvad Vennerne gjøre med de andre Rejsende; thi paa Landevejen har man ingen Tid til Moralprækener; i det hele vilde det ogsaa kun føre til Jalousie." — Derpaa opstod følgende Samtale imellem os.

A. „Vilde De ogsaa nu stjæle, dersom De var frie?" P. „Nu, det kan jeg egentligen ikke svare Dem paa. Thi seer De, hvorledes kan man i det 40vende Aar lære et nyt Haandværk? og endnu en anden Omstændighed; hvem gad have med mig at bestille? En gammel Soldat har et Invalid-Huus at søge, men os venter kun en Strikke." A. „Men naar jeg kunde skaffe dem Underhold i et Værksted, hvor ingen vilde bebreide Dem deres Forbrydelser, og hvor De kunde leve anstændigen paa en ærlig Maade, mener De, at De da kunde blive ordentlig?" P. „Ja, det er noget Andet. Saa vilde jeg dog overlægge to Gange, førend jeg udførte en Gavtyvstreg." A. „Siig De mig aabenhjertig; troer De, at Deres fleste Staldbrødre vilde opføre sig redelig, naar de kom i saadanne Stillinger?" P. „Sikkerligen, Hr. Appert, naar de kun ikke ere brændemærkede; thi, seer De, Brændemærket, det er Djævelen, som stedse erindrer en om, at man ikke er som de andre; thi seer De, hvem Skarpretteren engang har mærket, med ham er det forbi, han rejser sig ikke saa let igjen." A. „Er det aldrig faldet Dem ind, at ombringe nogen, for ikke at blive greben efter et Tyverie? P. „Nei, det vilde have gjort mig meget ondt. Jeg er ikke ond af Naturen; det kan De med Vished troe. Spørg De mine Kamerater der. Mere end en Gang har jeg hjulpet fattige Folk paa mine Tyvetoure."

„De andre Galejslaver hørte opmærksomt paa os, og nikkede bekræftende til det som Petit sagde. Han har stor Indflydelse paa sine Kamerater.

*) Appert havde allerede i Aaret 1826 i Dijon lært at kjende Brion og blev af ham beskyttet mod Røvere.

Han benytter dog ikke denne Indflydelse, til at give dem slette Raad. Men saaledes er det desværre ikke med andre til Galejerne for Livstid dømte. Det er rædselfuldt og oprørende hvad de fortælle hinanden om Natten."

Den følgende Dag var det Søndag. Appert kom betids for nøie at iagttage Alt ved Fangernes Paaklædning, Hvile, Underholdninger etc. De store Sale rumme i Gjennemsnit hver 300 Fanger. Den Blanding af forskjellige Mennesker gav Anledning til sørgelige Betragtninger. Skjændige Forbryderes lystige Latter, andre nykomne Menneskers Kummer og Nedslagenhed, der under Elendighedens Byrder og Fortvivlelsens Stilling kunne have begaaet et ringe Tyverie af 3 Franks Værdie, og saaledes flere af mangeyaande Klasser alle blandede imellem hinanden, maatte vække uendeligen sørgelige og angribende Følelser hos Enhver, for hvem Medmenneskers Skjæbne ej er ligegyldig; og Appert viser i den Anledning, hvor yderst nødvendig Adskillelse er.

"Jeg yttrede, siger Appert, for en af Fangerne Lyst til at smage hans Suppe, og Kjødportion. Strax tilbød det stakkels Menneske mig sin hele Portion. Jeg smagte derpaa og fandt Spisen temmelig god. Denne Opmærksomhed paa deres hele Stilling virkede paafaldende paa disse Mennesker. Alle Ansigter udviste Glæde, og Haab opfyldte alle Gemytter. Derved tiltog deres Tillid til mig endmere, og de undertrykkede med Møje deres raae Glædes-Yttringer over min Deltagelse. Jeg opholdt mig hos enhver og uden at vente mine Spørgsmaale, tiltalede de mig Alle. Jeg nægter ikke, at det gjorde mig meget lykkelig, da jeg saae denne frimodige Glæde hos Dem, i hvilken de gandske syntes at forglemme deres Stilling og dens Aarsag. En, der i næstfølgende Maaned skulde løslades, talede saalænge med mig, at jeg satte mig paa hans usle Madras. Endeligen forlod jeg ham, efter mange gode Formaninger for hans tilkommende Liv, for at henvende mig til hans Naboe. Snart derpaa hørte jeg den nysforladte Fange sige bagved mig til hans Kamerat:" Du alene taber i Dag ved Hr. Appert's Besøg, thi Du vil i Fremtiden ikke mere have min Madras; jeg tager den med, naar jeg gaaer bort, thi han har siddet derpaa."

„En Anden svarede mig, paa mit Spørgsmaal om hans Forbrydelse, ikke uden Stolthed: „Herre, jeg er en Røver, men ingen Spion." Han satte altsaa en Politiespion langt under en Røver, og maaskee har han ikke Uret."

„Længere hen stødte jeg paa franske Desserteurer, som bleve grebne i Spanien. De vare meget nedslaaede og følte smerteligen, at de stedse skulde være sammen med de elendigste Forbrydere, hvis Opførsel isærdeleshed om Natten er oprørende."

„Den følgende Dag gik jeg Klokken 8 til Arsenalet, og gik alene fra et Værksted og et Værft til det andet. Ved enhver Arbejds-Hob blev jeg staaende og har bemærket, at der her i det Hele hersker den samme Virksomhed som hos frie Arbejdere. Folkene vare om mueligt endnu aabnere imod mig end igaar. Mange havde skrevet mig til; thi de troede, jeg havde Magt til, at kunne formindske deres Straf eller skaffe dem nogen Lettelse. Herved maae jeg gjøre en Bemærkning. I alle disse Breve fremskinner Forældre- og Børnekjærligheden over alle andre Følelser, endogsaa Kjærligheden til Friheden. Altsaa tænke kun faa paa sig selv, men vel paa deres Koner, Børn, Forældre og Slægtninger. Om disses Vel handle deres ivrigste Bønner. Heraf lader sig vel drage den Slutning, at disse Mennesker ikke vare ganske og for evig fortabte, naar Bagnoets Indretning ikke i saa mange Henseender var skadelig og forkastelig, og naar der blev taget Hensyn paa deres moralske Forbedring og Helbredelse. Kan og tør man udgive Syge for uhelbredelige, førend man har forsøgt at helbrede dem?"

(Sluttes næste Gang.)

Prøver paa topographisk-statistiske Beskrivelser over to Amter i Danmark, Maribo og Holbeks Amter.

(Sluttet, see forr. Nr.)

Sjællands Stift. Holbeks Amt. Mjærløse Herred. Ondløse Pastorat; indbefatter Ondløse og Søndersted Kirkesogne.

I. Ondløse Sogn.

Af Series Pastorum, der deels findes optegnet paa Pulpituret i Kirken, deels er uddraget af en gammel Kirkebog, vil jeg, for at rædde samme fra Undergang, vedsætte Følgende. Den 1) Første, som nævnes var Frater Japetin 1537, forhen Munk i Antvorskov Kloster. 2) Oluf Ipsøn; som skal efter gamle nu forkomne Breve have tilvundet Sognekaldet Præsteskoven; han ansattes som Præst 1554, man efter fornævnte gamle Dokum. skal han have været her fra 1494-1500. Efter ham er 3) Knud Boesen 1519, om hvem vides intet. 4) En Rasm. Olsen 1575-1608. Han byggede det meste af Præstegaarden. 5) M. Fr. Jørgensen; han var her kun kort, blev 1610 Rector Schol. metrop. og senere Lector Theol. i Roeskilde. 6) Christ. Hansen Wium, kom fra Rønneby i Blegind, fra 1611-1650, da han døde og efterlod 18 Børn, var Provst i Herredet, en anseelig rig og myndig Mand etc. — saa staaer der i Kirkebogen — ad rem suam attentus. 7) M. Fred. Drejer Carstenson 1650-1703, havde 11 Børn; om ham siger den gamle Kirkebog: Vir eximie doctus, sed parum in privatis rebus profuit successoribus, ut. aula ipsius negligentia fere collapsa est, Arca Annexæ seducta est ab hoc, cui antea erat subjecta, et redacta in censum, a qvo prius libera fuit, item Arca mensæ, qvantum privilegia attinet, sub potestate venit aulicorum. Af ham er det Manuskript om Ondløse, hvorom tales i Dän. Bibl. l. c. og i D. Magaz. 1, 261. 8) Ole Georg Bagge 1703. Han var den sidste i Rækken af de optegnede, var 18 Aar Vicepastor paa Stedet. Han har tilføjet i Kirkebogen: Tandem ego post 18 annorum

ærumnosos labores hoc in ministerio, ut adjunctus Parenti p. m. (Han var dennes Svigersøn) et varias calamitates præcipui incendii, qvod oia vel ad ictum oculi, dum apud Altare sacratissimæ ευχαριςιας epulum devotissimis convivis devote porrigerem qvam lætissime 1696 Dnica Oculi consumeret, ad spartam N. Ecclesiæ ut eorundem Præses et Pastor accessi. — Mærkelig er den højtidelige og devote Tone, hvori han og den Tids Præster i Almindelighed skrev, naar de berørte deres kirkelige Forretninger.

II. Sondersted Sogn.

Annex til Foregaaende.

I gamle Dokum. Swndersthweth og Sennesthweth see S. R. D. VII. Begge lade sig vel forene. Almuen siger endnu stedse ikke Søndersted men Sønnersted. Kun seer man af hweth eller Ved, Skov er bleven forvandlet til Sted. Skoven er nu aldeles borte; hist og her endnu noget Krat, som Levning deraf, ligesom og mægtige Egebuller findes i Tørvemoserne.

Stedet 1⅓ M. S. S. V. for nærmeste Kjøbstad Holbek, begrændses i O. af Qvandløse, i N. af Nørre Jernløse, i V. og S. af Herredsgrændsen og Ondløse S. Overfladen i O. og V. høj, banket, leersandig og stenet, i Midten lavere, sandet, stenet, enkelte Steder stiv, sumpet, og tørvet. De høje Banker i O. og V. ere deels Grændser af Højegnen ved Mosemarkebjerg, deels den Arm deraf, der vel sænker sig ved Kirkebyen og danner der næsten en Flade, men som strax derefter rejser sig og fortsætter sit Løb videre Vester i, indtil den efter flere Miles Strækning sænker sig hastig under Beltets Vande.

Total Areal c. 0,2277 □ M. 2284 Td. L. med upr. Hrtk. 172 Td., med et Folketal 1826: 498 Mennesker, fordeelte paa c. 100 Familier, 1 Sognekirke, 1 Skole, 18 Bøndergaarde, 28 Boelsteder, 34 Huse med Jord, 18 Huse uden Jord. S. A. fødtes 25, døde 12, ægteviede 6 Par, iblandt de Fødte 2 Par Tvillinger og 2 Uægte.

Til Sognet — følgende Byer og Steder:

a) Søndersted Bye med Sognekirken, lille og simpel i høj Grad, med kamsløjfet Taarn, 2 Klokker, yderst simple Ornamenter, Kirkestolen i den Maling, med Dørene og Ryg, som flere Steder. Ringmuur omkring Kirkegaarden. Kirken tilhører Kongsdal og er vel vedligeholdt.

Skole med fornøden Bygning og de befalede Indretninger, med Have, Jordlod 6 Tdr. L. og c. 50 Skolebørn.

Desuden 5 Bøndergaarde, 4 Parcelgaarde, 16 Boelsteder, 3 Huse med Jord, 12 uden Jord.

b) Jukkerup eller Junkerup, Junkerens-torp villa domicelli; med dette Navn blev i ældre Tider og endnu adskillige Steder især i Jylland, Herremændenes Sønner titulerede. Har tilforn været en Deel af Junkerup Ladegaard under forrige Birkholm, nu Løvenborg. Nu er der 7 Huse med Jord paa Stedet.

c) Galløe — Navnet synes at have noget mærkeligt hos sig — er nu 3 Huse med Jord.

Begge disse sidste Steder høre under Søndersted Bye, men have dog disse særegne Navne.

d) Borup eller Boes-torp, ⅛ M. N. O. for Kirken, med 1 Bondegaard og 5 Boelssteder paa en nedlagt Gaards Jord.

e) Sipperup, samme Navn adskillige Steder i Sjælland s. f. Sipperup i Esbønderup S., Dito i Orslev S., Dito i Rønnebek S. af det gamle nu uddøde Navn Sibbe, Sybbo, der adskillige Gange forekomme i Hedenolds, som og i den ældre Christentids Historie; med 7 Bøndergaarde, 10 Huse med Jord, 5 Dito uden Jord. Stedet ⅛ M. N. f. Kirken.

f) Kagerup eller Kagges, Gagges, Kakkes, et gammelt adeligt Familienavn, see Adelsler. 1, 274. S. Navn i Kagerups Huse i Alsynderups S., Kagstrup i Orslev S. o. f. St. med 1 Bondegaard, 7 Boelssteder paa en nedlagt Gaards Jord, 6 Huse med Jord og 1 uden Jord. Stedet ⅓ M. V. N. V. f. Kirken.

g) Lærkehusene, 5 Huse med Jord, hvoriblandt et Skovfogedhuus, hører egentlig til Kagerup Bye.

h) Bregnebjerg, forhen 3 Bøndergaarde, som nu ere nedlagte. Sporene af Skoven seer man ikke allene paa Jorden, men ogsaa i Navnet.

Af sammenlagte Gaarde ere der i Sognet 2, Lynggaarden i Søndersted Bye, der har 2 Gaarders Jord, og Frederikshøj i Sipperup Bye har 3 Gaarders Jord.

Legater: ingen.

Fattigvæsenet er indbegrebet under Hovedsognets 34 Lemmer, hvoraf 10 s. A. kom paa Søndersted Sogn. Om Underholdnings-Beløbet har jeg ingen Underretning.

Mærkeligheder: ingen mig bekjendt, uagtet der vist her som paa ethvert Sted findes noget, naar man kun havde Tid og Leilighed til at efter see alt selv.

Ved at fremlægge denne Prøve for Publicum er det min Bøn til samtlige høje og ærede Herrer, der enten besidde Ejendomme i disse Amter, eller ere i Besiddelse af saadanne Kundskaber om samme, der kunne ansees ikke at være almindelig bekjendt, saavelsom og Dem, der paa nogen anden Maade kunne virke til dette Værks Fremme, at De ville meddele mig snarest muligt og portofri, de Underretninger, der kunne være passelige for Værket og tjenlige til at befordre dets større Fuldkommenhed. De ville blive modtagne og afbenyttede med den erkjendtligste Taknemlighed af Dr. J. H. Larsen.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. C. H. Visby, Præst ved det civile Arresthuus samt Tugt- Rasp- og Forbedringshuset, har udgivet to Prædikener, som baade fra deres Indholds Side, og ved den Efterskrivt, der ledsager Udgivelsen, fortjene Opmærksomhed. Vist nok er ingen Geistligs Kald vanskeligere, vigtigere, og derhos for en Mand, der med Nidkjerhed og Opofrelse lader Pligtens strængeste Opfyldelse være sig magtpaaliggende, interessantere end Præstens ved en Straffe-Anstalt; destoværre ere Kaldene til saadanne Menigheder i Almindelighed ikke saavel aflagte, at udmærkede Mænd, der kunne ansees at være Posten voxne, attraae dem, dog ogsaa

unge Mænd kunne der begynde en Virksomhedsbane med en Nidkjerhed og Hengivenhed, der svarer til Ønskerne, og det Kjøbenhavnske Tugt-Rasp- og Forbedringshuus har havt, i Ohrr. Krogh og Liebenberg og flere, Mænd der virkede med Indsigt, Sindighed og Held. Medborgere erkjende ogsaa i Hr. Udgiveren af disse to Prædikener en saadan Mand. Den første Prædiken var den, hvormed han tiltraadte sit Kald i benævnte Straffe-Anstalt; den anden behandler, efter Texten Math. 13 Kap. v. 24-30: „Vort Forhold i Omgang med Syndere." I Efterskriften vises Anledningen til disse to Prædikeners Udgivelse; og denne tillader man sig for det meste med Forfatterens egne Ord at berette, med de bedste Ønsker for den gode Hensigts Opnaaelse.

„Naar en Livsfange bliver benaadet, tilføjes sædvanlig den Betingelse at han, forinden han sættes i Besiddelse af sin Frihed skal opgive lovligt Erhverv. Directionen for Straffeanstalten lader ham da kalde og adspørge om han har Venner eller Frender, som han tør haabe at ville tage imod ham, og opfylde det i hans Benaadelse indeholdte Vilkaar. I saa Fald blive disse strax adspurgte, og naar deres Svar falder bekræftende ud, løslades Fangen og modtages af dem. Veed han derimod Ingen at opgive, eller ere de som han opgiver allerede forlængst bortdøde. — hvilket ikke sjelden kan hændes den, der i en Række af Aar har været ude af al Forbindelse med den ydre Verden — saa kan han ikke løslades. Hver Maaned, eller saa ofte han selv forlanger det, stædes han for den kongl. Direction, for at opgive, om han ikke imidlertid har fundet ny Udvej, men som man let kan begribe, sædvanligviis uden Frugt. Hermed ere vist nok Lovens Bud fyldestgjorte, og det bør derfor regnes den til Ære i Christi Menighed, at Directionen gjør mere endnu, idet dens Medlemmer personligen bestræbe sig for at anskaffe hine halv løsladte Fanger Arbeide hos christeligsindede Borgere." — Deres nærmeste verdslige Foresatte, Inspecteuren ved Straffe-Anstalten Hr. Cancellieraad Lund stræber og med utrættelig Iver bestandigt at virke for dem i denne Henseende; — ikke altid uden Frugt; thi Flere ere ved hans Medvirkning bragte i Arbeide i Særde-

lesheð hos Stadens største Fabrikejere." — Imidlertid kan det ikke altid lykkes. Der er saaledes for Øieblikket 4 Fanger, to Fruentimre, som fra Juli 1827, og to Mandfolk, som fra 1 Nov. 1828 ere benaadede paa ovennævnte Betingelser, men som ikke har hidtil kunnet opfylde dem. Efterat Hr. Pastor Visby har anført, hvad der bringer ham til at tale for bemeldte 4 Personer, slutter han saaledes: „Den som ikke røres ved Næstens Nød og Jammer er et Uhyre i Brødres Samfund. Dette er mit Forsvar; men det er og en Opfordring til Enhver, der vil kaldes Broder i det store Samfund, at komme dem til Hjelp, i hvilke Skaberens Billede vist nok er blevet ukjendeligt, men dog ikke anderledes end at det kan vindes tilbage. — I det jeg frembærer hine Ulykkeliges Bønner for dem, forener jeg dermed mit eget inderlige Ønske, at den Almenhed, hvis Mildhed og Barmhjertighed stedse har viist sig stor mod alle Klasser af Ulykkelige, ikke maatte trække sig tilbage fra dem, der netop meest af Alle trænge til Barmhjertighed."

At Brandenborgerne have i Krigen under Frederik den 3die gjestet Jylland, og samme endnu mindes, derpaa fortælles efter almindeligt Sagn det Vidnesbyrd, at den skadelige og paa mange Steder Vaarsæden qvælende eller overhaandtagende Blomst, Brandenborger, eller Morgenfru (Chrysanthemum segetum, Kornaxeøje) af dem skulde være medbragt i deres Korn; hvorvidt dette er sandt veed man vel ej, men at den allerede nogle Aar tilforn groede paa Svendborg Byes Marker i Overflødighed til Sædens store Ødelæggelse, og udmærkede sig der under Navn af Svendborg Urt, eller den onde Urt, kan sees af Arnt Berntsens Danmarks og Norges frugtb. Herlighed; S. 96. Maaskee den og kan være indført i østersøisk Korn, som den dyre Tid foran 1653 har nødsaget Svendborgerne at hente. (B.)

Hvorfra har Hirschholm sit Navn. I afdøde Professor Oluffsens Collectanea til et antiquarisk-topogr. Lexicon over Danmark gives følgende Oplysninger. „Hørsholm, Horsholm, Hjortholm, forhen et Munkekloster. De to første af disse Navne kunde Sophie Magdalenes og Christian den 6tes Tydskere ikke ret udtale. De lode dem derfor nøje med at oversætte det tredie. Det nærværende Navn har altsaa ikke sin Oprindelse, som man ellers fortæller, af den Omstændighed, at Christian den sjette der paa Stedet skulde have skudt en Hjort. Men dette Sagn er urigtigt. Christian den 6 tog kun liden eller ingen Deel i Jagtpartier, og en gammel Jagtbetjent paa Jægersborg forsikkrede mig for mange Aar siden, at denne Fortælling kunde saa meget mindre være sand, som denne Konge aldrig havde skudt en Bøsse af. Men derimod fortalte bemeldte Jagtbetjent, at Sophia Magdalena virkelig havde skudt efter en Hjort, som faldt i det Morads, hvori Hirschholm blev bygget; dog blev efter hans Beretning ikke Pladsen til Slottet valgt for at forevige denne Begivenhed; men fordi Slottet skulde have Grave, og disse kunde let faaes i Mosen. Hjortholm tilhørte en Tid den Ulfeldske Familie. Efter Corfitz Ulfeld kom det til Frederik den tredie, som i Førstningen bortforlehnede det.

Blandede Efterretninger.

Det hellige Collegium i Rom bestaaer af 58 Kardinaler, af hvilke den yngste, Erkehertug Rudolph af Østerrig er 41 Aar og den ældste, Kardinal Ferrao, fød 20 Juli 1736, 93 Aar gammel. Af dem er 6 Kardinalbiskopper, 42 Kardinalpræster, og 10 Kardinaldiaconer. Man finder deres samlede Alder saaledes opgivet

for de Første	—	443	Aar
— dem af 2 Classe		2777	
— — 3	—	674	
Det hele		3894	—

Den største af nyere Medailler er en Guldmedaillon (men støbt) af næsten en Fods Gjennemsnit, og af Vægt over 16 Mark fint Guld eller 2048 Ducater. Den blev 1746 ved den østerrigske Erkehertug Leopolds Fødsel overrakt Keiserinde Elisabeth Christina af de for-østerrigske

Stænder i Breisgau, Arleberg og Svaben. Saavidt bekjendt haves kun et eneste Exemplar af denne Medaillon, der udgjør en af den wienske Samlings udmærkede Prydelser. Den var stukken i Kobber til det af Karl Gust. Heräus samlede Myntværk, hvis Udgave blev standset, og hvoraf kun Exemplarer af Prøve-Aftryk findes i 2 til 3 Bibliotheker, hvoriblandt det dresdenske. (Om Heräus og bemeldte hans Myntværk haves Oplysning i Blätt. f. L. Unterh. 1829 No. 20. Paa det Heübnerske Forlag i Wien er bemeldte Myntværk 1827 udkommet til Myntelskeres Glæde, dog mangler deri en Plade, nemlig hin Medaillon.)

Anekdoter.

En Jøde faldbød Briller paa et Caffehuus. En af de Tilstedeværende indlod sig med ham, forsøgte flere, som alle ikke passede, og saae endelig med det sidste Par Israeliten stivt op i Ansigtet. „Disse ere gode!" sagde han: „Igjennem dem seer jeg ganske tydeligt, at Du er en Skjelm." Jøden, langt fra at vredes, svarede meget koldt: „Lad dog see!" og efterat han havde sat Brillerne paa og dermed gloet den utidige Spottefugl i Ansigtet, udbrød han: „Gott's Wunder! Herren har Ret; Voreses Ojne maa sku have eens Bygning."

At Toldbetjenter, ved at drilles og narres paa mange Maader, undertiden blive utaalmodige, er meget naturligt. En velbekjendt Galning, som for en Snees Aar eller mere siden havde mange pudsige Historier i Kjøbenhavn, var en Sommeraften ude at kjøre med 3 af sine Venner. Paa Tilbagetouren saae han i den Port, de kom ind ad, en Betjent, som var bekjendt for ikke at være af de artigste; „gjør nu som jeg," sagde Galningen til sine Kammerater, „saa skal vi have Løjer." Visiteuren kom til Vognen og spurgte, om de ingen Sisevare havde? „Nej, gav Galningen noget langttrukken til Svar, „intet uden fire Tunger. Skal de have Sise af dem?" „Det forstaaer sig! Lad mig see dem! Hvor ere de?" sagde Betjenten. „Vil han see dem?" sagde den Anden. „Ja Gud min Salighed vil jeg see dem!" gav Betjenten bister til Svar. Men hvad han ikke var arrig før, blev han det nu, da de fire Skalke rækkede Tungerne ud ad ham paa engang.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jannar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	62	— L. Sterl.

Rettelser.

I det i forrige Nr. 23 meddeelte Stykke fra Hr. Dct. Theol. N. Fogtmann staaer S. 357 i 4 Lin. fra Enden: „Andre Veje føre til Agtelse og ikke til Kjerlighed" — istedetfor at der skulde staae: „føre ikke til Agtelse, og ikke til Kjerlighed." At bemeldte Ord „ikke" saaledes er udeladt, bemærkes til Rettelse. Ved samme Lejlighed bemærkes den mindre vigtige Trykfejl S. 355 2den Lin. fra neden: „Smigerie" istedetfor: „Smigrerie."

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 25.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 Marts 1829.

Vor Tids Howard, Appert, i Toulons Bagno (Galejfængsler).

(Sluttet.)

I Spindeværkstedet fandt jeg Cognard, den saakaldte Greve af St. Helena, og jeg havde følgende Samtale med ham: „Jeg kjender Dem, Cognard, og jeg tager Deel i Deres Skjæbne." „Jeg kjender Dem ogsaa, Herre, omendskjønt jeg aldrig har seet Dem; kun at jeg har anseet Dem for ældre. Er De ogsaa virkelig Hr. Appert?" „Vær De rolig; jeg vil ikke føre Dem bag Lyset; spørg De M..; han har seet mig, da jeg var i Fængslet hos ham" (Cognard frygtede for Bedragerie, og ved en eller anden Spion at blive lokket til at tale frit). Saa; det er en anden Sag. Nu kan jeg tale frit med Dem. Vi have allerede i lang Tid ventet Dem; De har ladet os vente længe. Siig De mig engang, hvilken Modtagelse vilde være Dem behagelig? Glæden vil at vi complimentere Dem og overrække Dem noget af vores Arbejde; hvad mener De?" — „Jeg har ingen Slags offentlig Sendelse til Grund for mine Grandskninger i Bagnoet. Siig derfor til Deres Kammerater, at den bedste Maade at modtage mig paa bestaaer i Rolighed og Orden; thi ved den mindste Støi var jeg nødsaget til, strax at forlade Toulon." „Det er godt. Jeg forstaaer Deres Grund. Vær De rolig. Vi give hellere slip paa den Fornøjelse, at give Dem en lille Fest-Højtid paa vores Maneer, naar De blot ikke gaaer herfra. Endnu i Aften skal mine Venner blive underrettede derom, og i Morgen kan De uden Bekymring komme..." Nu talte Cognard meget med mig om Bagnoet i det enkelte og dets Bestyrelse. Men jeg kan ikke misbruge hans Tillid, da han bad mig om Taushed, især deleshed da han er dømt til evig at være lænket. Af hans lange Underholdning lærte jeg kun saa meget, at de slemmeste Slaver ogsaa have den største Indflydelse paa de andre."

„Den følgende Dag vilde jeg med Commissairen i Bagnoet og med den Gejstlige Bernard ud til St. Mendrier, som ligger paa en lille Øe 1 Miil ude i Havet. 2 Baade vare indrettede til os. Jeg havde endnu aldrig forsøgt nogen Tour paa Havet. For at give Forbryderne et Beviis paa min Tillid til dem, besteg jeg en af Baadene alene, og sagde dem, at jeg intet frygtede og at alene min Hengivenhed for dem kunde have indgydt mig det Ønske, at see St. Mendrier. Denne Tiltroe gjorde dem stor Fornøjelse, Glæden spillede i deres Ansigter, og de gjorde dem al Umage for, at undgaae enhver stærk Bevægelse og enhver høj Bølge. De vare saa glade, som om jeg kunde have givet dem Friheden paa den anden Kyst. Da vi havde Havnen bag os, blev Samtalen almindelig. Een talte til mig om sin Moder, en Anden om sin Fader eller om sine Sø-

stre; Alle hang med Kjærlighed ved deres Paarørende. Disse 12 Fanger udmærkede sig alle ved deres gode Opførsel. Ingen af dem var ældre end 28 Aar."

„Kort derefter gik jeg gjennem en Hob Forbrydere, hvoraf een rask tiltalede mig og sagde: „Hr. Appert, veed De Forskjellen imellem Dem og Cartouche?" Jeg kom i en liden Forlegenhed. Da tilføjede han hurtig: „Cartouche gjorde Alt, for at bringe os i Ulykke, men De gjør Alt, for at redde os." Denne Tale behagede hans Kammerater, og de bevidnede ham deres Bifald."

„En anden ung Røver havde man vist mig som uforbedrelig, og jeg førte følgende Samtale med ham: „De har altsaa stor Tilbøjelighed til Tyverie?" „Ja, Herre." „Dersom De nu var frie, vilde De da igjen stjæle?" „Ja, jeg troer det, Tilbøjeligheden er stærkere end jeg. Om jeg end ogsaa ikke stjal, vilde dog ingen troe det, og intet Menneske gad have med mig at bestille, fordi jeg kom fra Bagnoet; og desforuden — jeg vil rent ud sige det — holder jeg saameget af at stjæle." „Naar De lovede mig noget, vilde De da holde det?" „Det var en anden Sag, visseligen! thi De er ikke som de andre. De behandler os saa godt, at man intet kan afslaae Dem." „Altsaa! Da De kommer til Paris strax efter Deres Strafetids Udløb, saa maae De love mig, ikke at stjæle nogetsteds, førend De har bestjaalet mig. Vil De det?" „Nei, saaledes er det ikke meent; jeg vil ikke stjæle fra Dem, ikke for alt i Verden. Men skal jeg ikke lade noget Stykke borttage, førend jeg har bestjaalet Dem, saa vil jeg hellere slet ikke stjæle mere. Men, Hr. Appert, naar jeg gjør Afkald paa min Haandtering, saa haaber jeg, De ogsaa vil bringe mig i et Huus, hvor jeg kan fortjene mig et ærligt Stykke Brød..." Efter denne Samtale straalede den stakkels Ynglings Ansigt af Glæde og Haab."

„Hvor ganske anderledes var min Samtale med en ung Forbryder, som man havde gjort mig opmærksom paa, fordi han var meget interessant. „Man har fortalt mig meget om Deres Anger, og jeg interesserer mig meget for Dem. Giv De mig selv nøjere Underretning om Deres Vandel; jeg vil i Fremtiden bestræbe mig for, at være Dem nyttig." „Jeg takker Dem for Deres Godhed; men kjære Herre, den første den bedste fortjener mere Deres Velvillie end jeg." „Det skulde undre mig. De er dømt hertil for Tyverie, og da De viser Dem saa godmodig og angerfuld, saa kan Deres Straf vel blive forandret..." Da det arme Menneske saae, at jeg absolut vilde underholde mig mere med ham, syntes han at ville tale med mig bortfjernet fra sine Kammerater; jeg gik altsaa ud med ham, og vi sadde os paa en Sten ved Havnen. Her sagde han mig følgende: Jeg var en Usling, dersom jeg kunde bedrage Dem, da De giver os saa mange Beviser paa Velvillie. Saa viid da, jeg har ikke alene stjaalet, men ogsaa engang af Nød myrdet. Den Dræbtes Syn staaer stedse for mig, det følger mig overalt, og lader mig aldrig have Roe. Den skrækkeligste Qval opfylder min Sjæl, og kun Døden viser mig Fred. Henvend De derfor Deres Velvillie til en anden, der er den værdigere, saa har jeg dog idetmindste ingen Bebrejdelse at gjøre mig for en Handling i mit Liv..." Jeg gyste ved denne Tilstaaelse, og vidste intet at svare ham. Han bemærkede min Bevægelse og vedblev roligere: „Jeg begriber, hvormeget min Tilstaaelse maae have virket paa Deres Gemyt, og at De nu maaskee gyser tilbage for mig. Paa den anden Side burde min grændseløse Tillid røre Dem. De er den eneste dødelige, som veed min Hemmelighed; men De alene var ogsaa kun værd, at høre den. Nu er det lettere for mig, og en stor Byrde er tagen fra mit Hjerte. Jeg vil stedse tænke paa Dem. De veed min Forbrydelse; den Tanke alene gjør mig dens Tyngde lettere; o! tilgiv De mig, men tænk undertiden paa den ulykkelige kun altfor skyldige Forbryder." Ved disse Ord stod han rask op og forsvandt blandt de andre, saa at jeg ikke kunde finde ham igjen, hvor gjerne jeg end havde talt med ham endnu en Gang. Denne Ulykkeliges Aabenhjertighed kom maaske af en exempelløs dyb Anger; han tilstaaer mig en Forbrydelse, som ingen kjender; hellere vil han miste min Velvillie, end skuffe mig og skade en af sine Kammerater. Findes her ikke Dyd?"

„Jeg tænkte nu paa min Afreise. Dog bad jeg Commissairen i Bagnoet, først at lade mig sammensmede med en af Tugthuuslemmerne, for at lære kjende Kjædernes Tyngde og i hvor høj

en Grad de hindrede under Arbejdet. Man lod derfor de tungeste hente fra Skriverstuen. Forbryderen, som havde den Bestilling at lægge Jernet om Galejslaverne, kom ogsaa. Han fik den Befaling at fængsle mig. Dette satte ham i ikke ringe Forlegenhed, han vidste ikke, hvad han skulde gjøre; snart saae han paa mig, snart paa Commissairen, snart paa de andre tilstedeværende Personer; dersom jeg ikke havde staaet alvorligt derpaa, troer jeg han aldrig havde smedet Lænkerne paa mig. Da dette var skeet, lod jeg mig sammensmede med ham, for at kunne bedømme, hvormeget 22 Pund tunge Kjæder hindre i Gangen og ved Arbejdet. Jeg har nu nøje overbeviist mig derom. — Saaledes var mit Ophold i Toulons Bagno."

Efterat Appert har sagt endnu meget om den nødvendige Forandring og Forbedring ihenseende til den moralske Deel af Anstalten, tilføjer han: „I Henseende til Bagnoets materielle Deel, maae man yde Administrationen al muelig Berømmelse. Derimod burde i moralsk Henseende alt være omdannet. Men det burde ikke skee paa Lykke og Fromme, men først efter modent Overlæg. Jeg troer, Regjeringen burde begynde med Forsøg. Jeg tilbyder mig med Glæde og uden nogetslags Godtgjørelse at leve 3 Maaneder med og iblandt Galejforbryderne, for grundigen at studere disse Folks Aand, og da efter Overbevisning at kunne gjøre Forslag til Forbedringer."

—Gz—

Frederikshavn.

Naar den Reisende, fra Sydsiden nærmer sig til Frederikshavn, Vensyssels venligste lille Bye, hviler Diet med Velbehag paa den smukke Kyst med sine mangfoldige Seilere; han overraskes ved Synet af den lille Masteskov, der trives saa vel i det vestlige Læe af gamle Fladstrands Taarn, dets beskyttende Volde og Kanoner — og Patrioten dvæler gjerne et Par Dieblikke med Tanken ved dette vigtige Punct, som han, siden han betraadte Limfjordens nordre Bred, oftere vil have hørt den flittige Handlende, og Agerdyrkeren at nævne med Haab og Forventning, idet de betragte dette Havneanlægs Udvidelse som et behageligt Hvilepunct for deres beskedne Ønsker — hvisaarsag nogle forklarende Ord om denne Gjenstand maaske kunne egne sig til offentlig Meddelelse.

Denne saakaldte Baade- eller Pramme-Havn er et, efter sin Størrelse, med Flid og Indsigt udført Arbeide, oplagt med en stærk Forsætning af store Bøgepæle og 5 Fod høie vel doserede Steenmoler. Dens Indløb aabner sig imod Østen, i vestlig Nærhed af Fæstningen; dens Basin indeholder omtrent 61000 □ Fod, og med dagligt Vand er den 6 Fod dyb.

Anlægget er, i Krigens Tid, oprindeligen bekostet med en Sum af 50000 Rdl., som senere bleve omskrevne til noget over 25000 Rbdl. Sølv, og ihvorvel at de ordentlige Indtægter, indtil Aaret 1821, ikke have dækket Vedligeholdelsesomkostningerne, saa tør man dog betragte det som afgjort, at det paa en indirecte Maade har betalt sig, og været Staten særdeles nyttigt; thi efterat den søndre Molearm var bleven anlagt, optog Havnen strax i Aaret 1809 de her stationerede Kanonbaade, som fra dette sikre Tilflugtssted ikke alene vidste at beskytte Kystens Fiskere i deres Næringsvei, og at forjage Fjenden fra den sædvanligen trygge Ankerplads, hvorfra han bestandig kunde forurolige de smaa forbiseilende danske Fartøier, og under Nattens Skjul, ved udsatte Barkasser, borttage dem fra deres Ankerpladse, men ogsaa at optage endeel gode Priser, som vel ellers ikke vilde blevet tagne; ligesom Vigtigheden af de mange Skibes og Søefolks Redning, der, ængstede af Storm og Driviis, her søgte og fandt deres Frelse, maa ansees for umiskjendelig.

Ikke engang den Omstændighed, at kuns mindre Skibe kunne modtages i Havnen, kan tilskrives Aarsagen til dens datidige utilstrækkelige Indtægter, men meget mere den forringede Skibsfart i Handlens flaue Periode, og den locale Beskaffenhed, at der gjennem den altfor store Munding indskylledes en saadan Mængde, Sand og Tang, at der behøvedes 2 a 3 Mudderspil til dets Optagelse eller Rensning, hvilket allene aarligen ko-

stede Havnekassen 12 a 1400 Rbdl.; men efterat Indløbet — for en Sum, som blev udredet af den Kongelige Kasse — med tvende, paa søndre og nordre Side anlagte Arme, var blevet indskrænket til den halve Vidde, 24 Alen, viste det sig, at den fornødne Muddring, efter denne kloge Forholdsregel, i Aarene 1824 og 25, kunde udføres med et eneste Spil, som fremdeles ansees tilstrækkeligt, og hvilken Forbedring medfører en aarlig Besparelse af 7 a 800 Rbdl. —

Allerede i Aaret 1810 havde man, i Betragtning af de store Fordele, denne lille Havn ydede Staten, projecteret en større, som skulde anlægges saaledes paa søndre Side af den gamle, at den blev aldeles indesluttet af samme, og da den Tange, hvorpaa Castellet er opbygt, herved kom tilhjelp, saa blev der 1812, fra den udlagt et betydeligt Stykke af den Steenmole, der fra Nordsiden af skulde bidrage til Dannelsen af Indløbet, som anlægges i Nordost, hvor der er 14 a 15 Fods dagligt Vand; dens Basin vilde omtrentlig indeholde 310000 □ Fod, og dens mindste, fra Indløbet jevn aftagende Dybde, 5 a 7 Fod, paa god Sandbund; men af Mangel paa den nødvendige Forskudscapital, har det maattet henstaae in statu qvo. Imidlertid har dog Havnecommissionen seet sig istand til, ved den forhen nævnte Besparelse, og paa anden Maade, ved de af større Fart og betydeligt Transitgods i senere Tider forøgede Indtægter, i Aarene 1825 og 27 at kunne udbygge et godt Stykke, som i Længden danner Halvparten af den projecterede søndre Molearm, med dens halve bestemte Brede, og med en Høide, som berører Vandspeilet, der, hvor Arbeidet slipper, staaer 12 Fod over Grunden. Kuns maa man beklage, at Indtægterne allene ville tilstede Arbeidets Fortsættelse hvert andet eller tredie Aar, og at det paa den Maade, da Dybden tiltager, ikke allene vilde blive overordentlig langvarigt, men ogsaa meget kostbarere end ellers, eftersom Anskaffelsen af de Materialier, der udkræves til saa lidet et Arbeide, næsten medtager Totrediedele af hvad der ellers i et Aar vilde medgaae til det dobbelte Arbeide. —

Da der, langs Kysten og den nærmeste Omegn af Byen, findes en overflødig Mængde af Steen, og ved Bangsboe, Leerbæk, Knivholt og

Sæbyegaard, nære Skove, saa er det klart, at det nye Havneanlæg her vil kunne udføres paa en mindre bekostelig Maade end det paa ethvert andet Sted var muligt, og man har derfor troet, at en Capital af henimod 40000 Rbdl., rentefrie disponerede i 4 a 5 Aar, dertil vilde være tilstrækkelig, og at det i et Tidsløb af 50 Aar vilde kunne erstattes med behørige Renter; men da en slig Sum ikke uden Kongelig Understøttelse kan tilveiebringes, saa er det Fornødne desangaaende allerede andraget, og man imødeseer med glad og tillidsfuld Forventning et lykkeligt Resultat.

Nogle have befrygtet, at der i Indløbet vilde ansætte en Sandbanke, og at Yderværkerne ikke kunde staae for Isen; men denne Frygt er ugrundet; thi eftersom at Strømmen, eller det saakaldte Ivande, som løber langs med Landgrunden, fordetmeste løber i Nordost, i hvilken Retning Indløbet anlægges, saa ikke allene sikres det for Indskylling, men skjæres endog dybere, medens Revene frie det for Tilsætning og svær Søegang med nordost Vind, — og da Isen med vesten, vestnordvest og sydvest Vind, brækker langt uden for Havnebygningen, saa gaaer den indre Iis bort i smaa uskadelige Stykker. —

Hvad angaaer Udsigten til saadanne Indtægter, at Anlægget fremtidigen vilde kunde vedligeholdes og forrentes, da er der ingen Tvivl om, at en Havn af saa fordeelagtig Beliggenhed, som næsten med alle Vinde kunde anlægges, og som blandt Kattegattets samtlige Havne er den, der længst er aaben, eller senest tilfryser, og først befries fra Isen, idetmindste i de farefulde Aarstider, vilde blive besøgt af alle de Skibe, som kommende Syd fra afvente gunstig Vind for at kunne klare Skagens Rif, Qvaser, Havarister fra Nordsøen, m. f., og det er et Resultat, som er grundet paa Erfaringer om Antallet af de Skibe og Fartøier, der Aaret igjennem opholde sig paa Kysten, og som i Fare for Storm og Iis søge Tilflugt ved Nyebroe, men naar Havneanlægget var udført, efter almindelige Klogskabsregler, vilde benytte det, at deres Ophold allene omtrentlig vilde indbringe den tilstrækkelige Capital af 3000 Rbd., foruden Indtægterne af Kjølhalere, Lossen og Laden; hvorhos endnu bør bemærkes, og som en Nationalgevinst betragtes, at de indenlandske Skibe,

som komme paa Grund paa denne Kyst, og ellers vilde blive Vrag, her kunne bjerges med deres Mandskab, tilligemed den som i Storm og Islæg ellers tvinges til at søge norske eller svenske Havne, hvorved betydelige Summer, for Reparationer, Provisioner, Lodspenge og Havnepenge, gaae tabte for Fædrelandet.

Med Hensyn til Havneanlæggets Indflydelse paa Byen og Oplandet, da kan man ufeilbarligen antage, at den maatte være meget fordeelagtig. Et saadant Anlæg ikke allene udvidede Byens flittige Skibseieres og Handlendes Virkekreds, men det vilde ogsaa rimeligviis foranledige, at flere formuende Kjøbmænd, som bosatte, her vilde prøve deres Lykke, og ved at befordre Udførselen, fra det fjernere og bedre Opland nedlede en større Mængde af de vigtigste Handelsartikler: Rug, som er Vensyssels bedste Product, Fedevare, Uld, Huder og Skind, Gryn, noget Byg, samt Vox, Honning og Mjød — og man tør haabe, at denne velgjørende Virkning — ved Amtmand Graah's patriotiske Bestræbelser for Veienes Retning og Forbedring, der med Tiden ogsaa ville sætte Frederikshavn i lettere Communication med Landets bedre Dele — vilde kunne udstrække sig til den østlige Halvpart af Vensyssel. Den vestre og sydlige Deel derimod, vil stedse finde bedre Regning ved at bringe sine Producter til Vestkysten, Hjørring og Sundbye eller Aalborg, da Transportomkostningerne, selv paa nye Veie, altformeget vilde fordyre Priserne for Kjøbmanden, til at han dermed kunde finde sig tjent.

Slutteligen vil jeg endnu tilføie: at den Indvending, Nogle have anført mod denne, ellers som almeennyttig erkjendte, Udvidelse af Havnen, at den i fjendtlige Tider skulde kunde blive farlig for Provindsen, idet man da vilde søge at bemægtige sig denne faste Plads, for derfra at kunne forurolige de øvrige Kyster, og have et sikkert Tilflugtssted under Fæstningens Kanoner, ikke forekommer mig at være af militair Betydenhed. Danmarks Provindser have ingensinde været lette at tage; med lige Styrke vil det ærligviis aldrig skee — og der er intet uhæderligt i at maatte vige for Vold og Overmagt; thi Den er mere agtværdig og lykkelig, hvis Tinding bløder under en paatvungen Tornekrands, ved Den som selv smykker sin frække Pande med tilranede Laurbær.

N. Juel.

Døvstumme-Institutet i Kjøbenhavn.

Det tog sin Begyndelse efter at dets Opretter, afdøde Professor, R. af Dbr. P. A. Castberg i Aaret 1805 var hjemkommen fra en udenlandsk Reise, som af ham med Regjeringens Understøttelse var foretaget, for at besee Udlandets vigtigste Stiftelser af denne Slags; og det fik en Fundats af 17 Apr. 1807. Det er i Gaarden No. 210 i Stormgaden, som af H. M. Kongen er dertil skjenket; og fra den Tid ere Udvidelser, især i Aarene 1825, 1827 og 1828 foregaaede til flere Elevers Optagelse i Institutet end det forhen havde.

De faste Elevers Antal d. 31 Dec. 1828 var 65 Drenge og 42 Piger, og derhos deeltoge 2 Drenge og 3 Piger uden for Institutet i Undervisningen, i alt altsaa 112, fordeelte i tre Klasser. Der ere Pladser for 120. Antallet af samtlige Døvstumme i hele Riget, Island indbefattet, var i Aaret 1827, 325 af Mandkjønnet og 282 af Qvindekjønnet, i alt 607, hvilke 43 af hine og 28 af disse ere anmeldte som vanvittige, og respective 11 og 15 som vanføre, svage og epileptiske. Deraf, som anført, 112 i Institutet, og dets 120 Pladser for Børn fra 7 à 8 til 14 à 15 Aar kunne saaledes antages at være tilstrækkelige. Elevernes Kost, Klæder, Pleje og Reenlighed skal dækkes af Communerne, eller af den Døvstummes Forældre og Foresatte, og den Betaling, som derfor er bestemt for hver Elev, er nu 96 Rbd. Sølv aarligt.

Foruden den intellektuelle Undervisning og gymnastiske Øvelser (hvilke have øjensynlig Virkning paa Elevernes gode Sundhedstilstand) gives Pigebørnene Underviisning i en Haandarbejdsskole, hvor det der hører til Børnenes Beklædning syes og strikkes, og Uld- og Hør-Garn spindes, hvilket kommer til Anvendelse i Institutet selv, til deels at blive strikket med, deels at bruges i Institutets

Væverværksted. Drengene søger man at oplære i et Haandværk, men førend Drengene komme i Værkstederne, blive de under Lærerindens Vejledning øvede, de ældre i Karden og Uldspind paa Skotrok, de yngre i Strikning og Straafletning. Der ere et Skomagerværksted, et Skræderværksted og et Væverværksted indrettede.

Paa disse Værksteder, med hvilke Hovedhensigten er, at Drengen tilgavns skal lære et af bemeldte Haandværker, bliver arbejdet til Elevernes Beklædning; der forfærdiges ogsaa Kasketter til Drengene; der udbedres det Brugte. Paparbejde drives og, meest som Fornøjelse. Endeel Perspectivkasser ere forfærdigede. Nogle af Drengene faae ogsaa i Fritimer Underviisning i Drejning; andre i Straafletning. —

Foruden de kongl. Understøttelser er Stiftelsen betænkt ved Gaver og Legater af private Velgjørere. Saaledes har den faaet:

1. Af Hofraad Amsel Meyers rige Legater blev den tillagt 7500 Rbd. Sølv i kongelige Obligationer.

2. Af afdøde Vejermester Thomsen er skjenket 10000 Rbd.

3. Af afdøde Vinhandler Eller 50 Rbd.

4. En i Kjøbenhavn født, men siden i England boesat og der død Dr. Med. William de Brodum, i Great Coram Street, Grevskabet Middlesex, bestemte ved sit Testament af 18 Februar 1822, 100 Pd. Sterl. til 4 offentlige Stiftelser i Kjøbenhavn. Deraf har Døvstumme-Institutet faaet 30 Lstl.

5. Afdøde Justitsraad og Lotto-Administrator Ole Hougaards Enke, siden afdøde Frue Ane Hougaard, fød Wind, har ved Codicil af 20 Jan. 1826, til et forhen udstedt Testament (med kongel. Confirmation af 1 Dec. 1827), givet 4000 Rbd. Repræsentativer til denne Stiftelse.

Stiftelsen har i Vente 6 Stkr. kongl. Obligationer lydende paa i alt 3500 Rbd., skjenkede ved Testament af 24 August 1822 af afdøde Eqvipagemester ved Søe-Etaten Halfdan Lasson, hvoraf Renterne dog skulle tilflyde en Legators Søsterdatter, saalænge hun lever.

Stiftelsen har et Fond, som især fra Legaterne har sin Grund, og udgjør over 20000 Rbd.

Sølv i kongelige Obligationer, under Cancelliets Bestyrelse.

Dens Indtægter bestaaer i: 1. Renter af Fondet. 2. Hin Betaling for hvert døvstumt Barn. 3. Et Bidrag af Finantserne, aarligen 2600 Rbdl. Sølv. 4. Indtægten af en Tavle, som ifølge Institutets Fundats § 13 bliver paa Confirmationsdagene ombaaret til Fordeel for Institutet. Det har og havt Indtægt af Skuespils Opførelse paa det kongel. Theater; og engang af Paalæg paa Hartkorn (Pl. 20 Juli 1816.).

Vigtig for Stiftelsen er Plac. af 10 Maj 1827, hvorved det, for at sætte de i dette Institut oplærte Døvstumme istand til, ved deres Udgang af samme, at erhverve det fornødne til deres Underholdning, blev i Lighed med hvad forhen var anordnet i Henseende til Døvstumme i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen, bestemt: 1. De Døvstumme, som ved dette Institut have lært et Haandværk, og med Beviis fra Direktionen for Institutet godtgjøre, at de tilbørligen forstaae samme, skulle være berettigede til, saavel paa Landet som i Kjøbstæderne, uden at erhverve særdeles Tilladelse eller Borgerskab, at udøve deres saaledes lærte Haandværk, og dertil betjene sig af en Svend eller en Dreng. 2. Frimestere og Landhaandværkere, der ellers ikke ere berettigede til at holde Svende, skal det dog staae frit for at antage Døvstumme, der ere oplærte ved dette Institut, som Medhjelpere.

Det er ved kongl. Resol. af 2 Maj 1827 efter Cancelliets Indstilling bifaldt, at de Døvstumme, naar de udgaae af Institutet, og vende tilbage til deres Hjemstavne, skulle være under Tilsyn til deres 25 Aar; og at saadant skulde være overdraget Fattigkommissionerne, der aarligen indgive Beretninger om saadanne Døvstummes Ophold, Næringsvej, Opførsel m. m., hvilke Indberetninger skulle afgives til Directionen for Institutet, for at samme kunde holde Control, og beholde Kundskab om Elevernes Skjæbne.

Den Orden, der hersker i Stiftelsen, og den Renlighed, som allevegne sees, i Undervisningsværelserne, Værkstederne, Soveværelserne, Spisestuerne, Sygestuen o. s. v., indtager. Ved Stiftelsen er en liden Bogsamling, som indeholder især hvad der vedkommer Døvstumme-Undervisning.

Om Institutets Fremgang læser man aarlige Beretninger i Collegial-Tidenden: saasom for de sidste Aar 1825 No. 9, 105-109. 1826 No. 21, 299-307. 1827 No. 28, 385-401. 1828 No. 19 og 20, 263-274. 1829 No. 11, 265-272. See og, i Henseende til Institutets første Aars Historie, Penia 1814, 1-34.

Literatur.

Walter Scotts sidste Roman, St. Valentines Dag eller den smukke Pige i Perth, er bleven modtagen med meget Bifald i England og Frankerig, og særdeles fordeelagtigen bedømt. Originalen maatte allerede, et Par Maaneder efter at være udkommen, paa ny oplægges, og af den franske Oversættelse bleve 3000 Expl. i yderst kort Tid afsatte. Da Værket nu ogsaa er udkommet paa Dansk (oversat af Prof. Dr. Meisling, 3 Dele, 1829, 3 Rbd. 4 Mk. heftet, hos A. Soldin), vil en Bedømmelse derover, indført i Révue encyclopedique, vist ikke læses uden Interesse. Vi meddele den derfor her. „Man troede," siger Révue, „at Walter Scotts Indbildningskraft var udtømt, ligesom og Skotlands Historie selv formedelst de mange forskjellige Digtninge, til hvilke den har ydet ham Stof. Den berømte Romanforfatter har ved nærværende Værk paa en glimrende Maade gjendrevet denne Mening, som nogle af hans senere Arbeider synes at retfærdiggjøre. Han har ikke forladt Skotland, det Land, hans Talent har valgt til Spillerum og som har seet ham fødes, men, fordybende sig i fjernere Aarhundreder, har han seet det fremstaae med aldeles nye Træk. Det bærer vel endnu det samme Physiognomie, men med saadanne Afvexlinger, som grunde sig paa den forskjellige Alder. Det gamle Skotlands krigerske og urolige Sæder have en endnu mere skarp og vild Characteer. Selv de fredelige Classer i Stæderne deeltage i denne Raahed, og Ridderskabets Aand besjeler endog den simple Borger. Skildringen af den stridvante Vaabensmed i Perth, den skjønne Catharinas Elsker, som haandterer

Sværdet ligesaa godt som han smedder det, er maaskee noget af det meest Originale i Romanen. Omkring ham danne den pralende Hattemager, den alvorlige, strenge Handskemager, Fader til den smukke Pige i Perth, og hele denne Folkemængde, saa begeistret i Forsvar for deres Rettigheder og Friheder, saa redebon til Oprør og Kamp, tiltrækkende Grupper. Ei langt herfra gjenfinder man Høilænderne med deres Stolthed, deres Troskab, deres Clanstvistigheder og en Vildhed, som Omgangen med Lavlandene endnu ei har formaaet at forandre. Over disse tvende Klasser hæver sig Kirken, riig, mægtig og ærgjerrig, men alerede ængstet ved en begyndende Reform og antydende sin Forfølgelsesaand; dernæst de store Vasaller, et Slags Konger i Adfærd, hvis modstræbende Fordringer uophørligen støde an mod Staten og Kongemagten. Midt iblandt saamange fjendtlige Interesser, viser Forfatteren os den gode gamle Kong Robert den Tredie, altfor menneskeligsindet for saa grusom en Tidsalder, ømt begrædende sit Folks Ulykker og Yderligheder, hvilke hans Svaghed ei formaaer at lindre eller styre; ved hans Side hans Søn, Hertugen af Rothsay, en besynderlig Blanding af Laster og Ynde. Disse tvende Characterer, beundringsværdigen udførte, fortjene første Rang blandt de talrige Personer, Walter Scotts Kunst har skjenket Livet. Værket er iøvrigt riigt paa de meest afvexlende og levende Scener. Man iler fra Lavlandets Sletter til Høilandenes Bjerge, fra Byen til Hoffet, fra en natlig Sviir til Kongens Statsraad, fra et Folkeoprør til Byøvrighedens Forsamling. En Tourneerkamp paa Liv og Død mellem tredsinstyve Høilændere, skildret med beundringsværdig Kraft og spændende Interesse, ender Romanen paa en værdig Maade. Saadanne Skjønheder kunne vel undskylde enkelte noget langtrukne Steder og melodramatiske Effecter, samt lidt Skjødesløshed i Ordenen." En ikke mindre anbefalende Bedømmelse læses i det engelske Blad the Atlas. Emnet, hedder det her, er eet af dem, Walter Scott altid behandler med Genie, og de forskjellige Characterer roses meget for deres beundringsværdige Originalitet, Livlighed og fortræffelige Tegning. „Den blodige urolige Tidsalder, Forfatteren har valgt," siger Atlas fremdeles, „frembyder ikke blot mærkelige Charac-

terer og forbausende Begivenheder, men ogsaa en besynderlig Sædernes Tilstand. Lovene bleve saa svagt overholdte og deres Beskyttelse saa lidet agtet under den godmodige, men svage Konge Robert den Tredie, at Enhver var beredt til selv at forsvare sine Rettigheder. Sværdet og det fredelige Værktøi bleve vexelviis førte; Pantseret, som Borgeren drog over sin Klædning, og en god Rustning ansaaes for de bedste Beskyttere af Liv og Eiendom. Saadanne voldsomme Tider have naturligviis forskaffet Forfatteren talrige Leiligheder til at fremstille den Classe af Scener, i hvis Skildring han allermeest udmærker sig, nemlig Stridsscener, de physiske Anstrængelser af Mænd, som kjæmpe med al deres Kraft for Bytte eller Magt."

Anekdoter.

I et Selskab, hvor Bonaparte som General første Gang saae Mad. Stael, fik Samtalen et Udfald, som hun ikke kunde være tilfreds med. Denne berømte Kone havde meget levende interesseret sig for Generalen. Hun søgte at nærme sig ham, knyttede en Underholdning med ham, og i Løbet af Samtalen, hvori hun vilde hæve sig over sin Sphære, undslap hende et Spørgsmaal, der tilfulde viser hendes Ærgjerrighed. Hun spurgte ham nemlig om: hvilken Qvinde der i hans Øine var den største? Madame, svarede han, den, som føder de fleste Børn. Madame Stael stod der forbauset, thi hun havde ventet sig et ganske andet Svar. (Hert. af Rovigos Memoirer.)

En Landsbygeistlig vilde gjøre Skolebørnene Jordklodens Skikkelse ret begribelig, og viste dem derfor ofte den flade Side af sin runde Tobaksdaase, med de Ord: „See her Børn! saaledes seer omtrent Jorden ud." Men Præsten betjente sig paa Søn- og Festdagene af en anden Daase, som var fiirkantet, og da Superintendenten ved næste Skoleexamen uheldigviis spurgte om Jordens Form, tog en Dreng, der troede sig klogere end de andre, strax Ordet og svarede: „Til daglig Brug er den rund; men om Søndagen fiirkantet."

Butler, den berømte Forfatter af Hudibras kom i Bekjendtskab med Lord Buckhorst, Greve af Dorset, en af sine bedste Venner, paa følgende Maade: Lorden, som ønskede at kjende Digteren, bad Flenword Shepherd om at bringe Butler engang med sig i en Sammenkomst, de en vis Dag ugentlig havde i et Vinhuus. Det skete. Ved første Flaske syntes Butler yderst mørk og tungsindig; ved den anden var han overmaade glad og munter, men ved den tredie sank han tilbage i en saadan Aands Sløvhed, at man umuligt kunde tro i ham at finde en lærd Mand, endsige Forfatter til et Digt af saa megen Lune og Kundskab. Den næste Dag spurgte Shepherd Lorden, hvad ham tykkedes om Butler, og fik til Svar: han ligner et Spil Kegler, lille i Hjørnerne, stor i Midten.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	62	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 26.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 31 Marts 1829.

Forrige Tiders Prædike-Smag.

a. For omtrent 100 Aar siden.

Morten Reenberg, der i sine yngre Aar reiste udenlands, 1693 blev Præst i Stege, 1709 Præst ved Helligeists Kirke i Kjøbenhavn, 1710 Sognepræst ved Frue Kirke og Stiftsprovst, og altsaa var en af Hovedstadens vigtigste Geistlige, holdt 12 Dec. 1730 følgende Ligtale over Kong Frederik d. 4de, over Texten Psalm. 84 v. 11.

„Ligesom alle vist maa dø, saa maa og Konger og Fyrster gaa den samme Vej. Af Israels Konger kan der tælles 14 i Tallet, og af den Oldenborgske Stamme 10 i Tallet: 1. Kong Christian d. 1ste, den ypperligste og herligste Konge. 2. Efter ham hans Søn Kong Hans, en meget mild og naadig Konge. 3. Efter ham hans Søn Christian den anden, som var at regne som Manasses iblandt Israels Konger, og som den bodfærdige Manasses levede længe iblandt Israels Konger, saa gjorde og Christian d. anden, thi han var 78 Aar, da han døde. 4. Efter ham Frederik d. 1ste, Kong Christian d. førstes Søn, en berømmelig naadig Konge. 5. Christian d. 3die, en Herre som gjorde saa store og berømmelige Ting i sin Tid. 6. Frederik d. anden, en gudfrygtig og sejerrig Herre. 7. Christian d. 4de, som var en Løve mod sine Fjender, og en Fader mod sine Undersaatter. 8. Frederik d. 3die, som kaldtes Frederik d. Lærde, maa vi ikke glemme, thi han stadfæstede og satte den Oldenborgske Stammes Arverettighed fast til den kongelige Krone, og byggede den et bestandigt Huus til en evig Hukommelse. 9. Kong Christian d. 5te, som ellers kaldtes den fromme, var jo saa naadig en Herre, som ingen Undersaatter kan ønske sig bedre. Den 10de var vor nu sal. og døde højlovl. Ihukommelse Kong Frederik d. 4de, som vi i Dag have at tale om. Disse kongl. Dyder som saaledes har fulgt den ene Konge efter den anden, er idel Olie og Salve for den højkongelige Stamme."

„Der har vel en sagt engang, at udi en Ring, som han kunde sætte paa sin Finger, kunde skrives alle gode Regenters Navne, men det maa have været en Papist, en Katholik, thi de hade alle Regenter, thi skulde der findes 10 onde, saa findes derimod 100 gode. Alle Konger, som udvælges ere ej heller gode, det finde vi udi Saul, som Herren selv udvalgte, saa og i Jeroboam, mens David derimod, som Herren og udvalgte, var en Fader for alle Konger, og den ypperligste blandt alle, thi Gud og han havde en Søn, sammen, som vi kan læse, at Guds Søn kaldes og Davids Søn. Vor Textes Ord ere derfor og Kong Davids Ord, hvilke Ord den sal. Herre selv har udvalgt, hvorefter vi i Dag kan ansee vores Sal. Konge med 3 Kroner, 1. hans Korses, 2. hans Regjerings, 3. hans himmelske Krone.

David melder, at een Dag er bedre i Herrens Forgaard end tusinde i de Ugudeliges Bolig. — — (Vi overspringe her og flere Steder Noget.) — David vilde heller være en Dørvogter i Guds Huus end bo hos de Ugudelige. David var som en Fader for alle Konger, og en Konge blandt Propheterne, ja den største iblandt Kongerne, og dog vilde han være Dørvogter, skulde han da vel ej være Konge og havt hans kongelige Embede? jo visselig, thi ellers var det, ligesom en der forstod at være Commandant her i Staden, og ikkun skulde være en Vægter paa Gaden; det var godt nok at være til Hove, var ej de Ugudelige der, som raade for Regenters Øren; der ere de til Hove, som ikkun søge at faae sin Familie ophøjet, og skjøtte intet om at andre undertrykkes. Havde David ej saadan en ved sit Hof? jeg mener den Skjelm over alle andre, Achitophel, han havde og den blodtørstige og ugudelige Joab, ja der finde sig og til Hove Projectmagere, som Abjathar, Præsten ved Davids Hof. — — Vores salig Konge lod bygge Fredensborg, for at have der sin Rolighed; og imidlertid skulde de som skinnede i Kongens Øjne regjere, men de bekymrede sig lidet om Borgerne eller Undersaatterne. — Er det dog ej skeet, at en Ulv er indkommen i Guds Huus istedetfor et Lam, en Lejesvend istedetfor en Hyrde, en Hare kommen i Bjørnens Leje, men i alt dette er den sal. Herre at undskylde. David taler om en Dag i Herrens Huus som ikkun en Glædesdag. Vores sal. Konge har ej havt mere end tre glædelige Dage i sin Tid. — (Den Dag, da han blev salvet til Konge, Reformations Jubelfesten, og Christi Himmelfartsdag, da han „nedlagde ved Graven sin Regjerings Krone og annammede den evige og uvisnelige Ærens Krone i Himlen hos de Udvalgte.“ Nu fortælles, hvorledes den salig Herrre levede 1. for sig selv, 2. blandt fremmede, 3. blandt sine egne Undersaatter). „Han har baade Nat og Dag været i mange 100 Ulykker, og Farer, saa er det gaaet ham som der staaer i Psalmen: hos hans venstre er falden 1000, og hos hans højre 10000, og dog har den Høieste beskærmet ham i alt dette. Hvad mon have været Aarsagen?“ — Det var Dronning Lovises „Suk og Taarer Nat og Dag for den Sal. Herre, tillige med Undersaatternes Bønner, som har forskaffet de Guds Engle tilveje, som have bevaret den salig Herre paa saa mange farlige Steder og Veje, saa at vor sal. Konges Symbolum er opfyldt som lyder saaledes: Dominus mihi adjutor, Herren er min Hjelper.“ — — „Vi kan og berømme vores sal. Konge af tre Ting, han i sin Tid haver gjort: 1. At han udgav den christelige Forordning om Vokation til Præstekald. Gud give, den var bleven holdet, dog det var ej den sal. Herres Skyld. 2. Angaaende de Fattiges Væsen, at skikkelige Folk, som komme i Fattigdom, ej skulde plages med en forsmædelig Armod. 3. At han blandt Hedningerne i Finmarken har ladet bygge Kirker og Guds Huse, saa og sendt Lærere til Hedningerne andre Steder, ja og her i Riget ladet hans Fodspor mærke, ved det at han og her har ladet bygge saa mange smaa Synagoger paa Landet til at oplære Bøndernes Børn udi; saa at den sal. Herres Ihukommelse bliver altid højlovlig efter ham; dog har der ingen Konge, ja ej nogen Helgen levet saa gudfrygtig, at der jo har været nogen Forseelse at tegne efter dem, som der staaer i anden Samuels 15 om David, at han vandrede i Herrens Veje, undtagen i den Handel med Uria, den Hethiter; videre taler Texten intet derom. Tre Ting kan vi berømme Kongerne for af den Oldenborgske Stamme frem for andre Konger. 1. At de aldrig have forfulgt Guds Ord eller Menighed. 2. At det aldrig skal bevises, at nogen af dem har været Præstehader. 3. At de alle ere døde salige og sagte hen paa deres Leje, og ej lagt i deres eget Blod, hvilket den mægtige Kejser Augustus altid har ønsket sig, at han maatte dø en stille, sagte og fornøjelig Død, saa at vi kan samle alle de Velsignelser fra de sal. afdøde Konger, og lægge dem sammen, som en Olie, hvormed vi ville salve vores allernaadigste Konge og Herre, med Ønske, at det maa flyde fra hans Hoved-Isse til hans Fodsaale, og over alle Sømmene paa hans Purpur, saa og at han maa staae i Herrens Vingaard som en Vinstok, der ingen Ræve kan komme til at gjøre Skade.“

b. Festprædikener i Aaret 1749.

En Deel Præster i Aggershuus Stift udgave deres Jubeltaler i Octbr. 1749, trykte i Christiania i Qv. Præsten Gerh. Winge gav en kort

historisk Efterretning om enhver især af de Oldenborgske Konger. Det samme gjorde Præsten Ole Hannibal Hof — (en Mand der som Skribent i det økonomiske Fag gavnede). — Han begyndte sin Historie fra Wittekind af, og gjorde sine gudelige og andægtige Tilhørere bekjendte med Huusguden Irmenseul, han gav dem ogsaa en heel Deel Latin, især om Kong Christian 3dies Regjering. Præsten Leganger har ikke allene sin Tale fuld af Ord som Posteritet, Seculum, Prærogativer, Versikler, inficere, men talede end videre om romerske Herolders Udraab: venite spectatum ludos quos nec spectavit quisquam, nec spectabit in posterum. Præsten Pet. J. Nyrup viser i sin Indledning, at Mennesket er et animal sociabile, at Menneskene vel alle ere lige ratione naturæ, men ikke saa ratione status & ordinis. Arbor honoretur, cujus nos umbra tuetur; at Ærbødigheds Pligten bør være ej blot corde, men og opere; denne Mand havde endog græsk i sin Prædiken. — Men hvorledes foregik ikke Biskoppen N. Dorph de andre? Hans Prædiken er et Mosaik af Bibelstykker. Han fortæller om Benaja, en Overste for Krigshæren, Asaria, Overste for Befalingsmænd, Hofmesteren Ahisar, Rentemesteren Adoniram, Secretairen Josaphat; fremdeles om Tertullus, Felix, Benhadad v. fl. Samtlige disse Præster høre til Kong Christian den 6tes Tidsalder; hvilket bemærkes i Anledning af de rosende Yttringer, Nogle have gjort om Videnskabernes Tilstand hos os paa den Tid.

Bedste Grundsætning.

Ligesom Iglen i Fablen sagde til Næven: Jeg har kun een Methode for at komme til mit Maal, men den lader mig aldrig i Stikken, saaledes kan og den retskafne Mand sige: Jeg har kun eet Middel for at erholde et godt Rygte, men dette Middel slaaer aldrig fejl: „Vær hvad du vil ansees for,“ det er den hele Hemmelighed. Hvor mangen qvæler sig derimod og spiller Intriguer, og lyver med Miner og Ord, og kommer aldrig til Maalet. Den snedige forslagne Næv

kjender alle Veje, kun ikke den ene, der aldrig slaaer den ubehjelpelige Igle fejl.

Bv.

Indenlandske Efterretninger.

Fattigkolonien „Frederiksgave“ har meget god Fremgang. Den administrende Direktion har i Februar dette Aar udgivet den 8de Beretning over samme (i Alt. M. 46 og 48). I det forløbne Aar ere omtrent 10 Tdr. Land à 240 Qvadratroder optagne under Dyrkning til Ager og Eng. Paa Kolonisternes Marker har Rugen givet fire Fold, Boghveden 5, Havren 3, Kartofler 8, Erter 4. Endnu 6 Familier, bestaaende af 34 Personer, ere optagne i Kolonien, ved hvilken Forøgelse Indvaanernes Antal er steget til i alt 106 Personer. Qvægstanden er 25 Køer, 9 Oxer, 1 Tyr, 4 Heste, 8 Svin, 6 Geder, 111 Faar. De forskjellige Plantninger, bestaaende saavel i Alleer, som i andre Slags Anlæg, have, tilligemed Kolonisternes Haver, den bedste Fremgang, og Kolonien faaer hvert Aar et trærigere, og venligere Udseende. Formælingsfesten den 1ste November blev højtideligholdt ikke allene ved Uddeling af Levnetsmidler og Vinterklædning etc.; men et varigere Minde om Dagen blev Oprettelsen af en Forsørgelses Anstalt for Koloniens Enker og forældreløse Børn. Enkerne skulle derved erholde fri Vaaning med Have, og et Stykke Jord til Kartoffeldyrkning, Brændsel, fri Skole-Undervisning for Børnene, en Qvantitet Brødkorn, og Boghvede og nogle rede Penge; alt efter Omstændighederne, og Kassens Kræfter. Kolonisterne vælge af deres Midte to Forstandere for Forsørgelses Anstalten, hvilke under et af Direktionens Medlemmers Overtilsyn forvalte samme. Anstaltens oprindelige Fond bestod af 200 Rbdl. Sølv, i en kongl. Obligation paa 160 Rbdl. S., der, som Beløbet af en Aktie i Kolonien var af en af Anlæggets Velyndere skjenket samme, og nu blev anvist Enkekassen; i aarlige Bidrag af 22 Rbdl. 38⅔ ß., som ligeledes af nogle Velyndere vare forsikkrede det for 5 Aar, og i 24 Rbdl. fra nogle tildeels ube-

kjendte Velgjørere; men strax efter Enkekassens Stiftelse modtog den fra den ædle Fyrste, hvis Forsorg og vise Raad Kolonien, lige fra dens Anlæg, skylder saameget, nemlig H. Durchl. Landgreve Carl af Hessen-Cassel, en fyrstelig Gave af 1600 Rbdl. Sølv i ti Kolonie-Aktier. Derfor bliver et Enkehuus opført med den Indskrift, som det er tilladt at give samme: Wilhelminen-Hof. Territoriet til Enkehuset, Haven, og den for Enkerne bestemte Jord er allerede opdyrket og indhegnet. Den staaer i Forbindelse med en større ny anlagt Plantage, som, naar den efter Forhaabning fremvoxer, vil forskjønne Husets Omgivelse, og blive baade til Ziir og Nytte for Kolonien. Fremdeles nævner Direktionen som veldædige Gaver for Kolonien: 2 Kolonie-Aktier, hver paa 160 Rbdl. S., et Forraad af forskjellige Vinterklæder, nogle Uldstrømper og Handsker, 300 Skovtræer, endeel Frugttræer og Buske, forskjellige Læs Gødsel, 100 Pd. Hvedemeel, nogle Medikamenter, Rokke, Bibler etc.

Om en mærkværdig Bygning i Aalborg har Hr. Professor Molbech, i sine Optegnelser paa en Udflugt til Jylland i Sommeren 1828, følgende: „Det nu saa kaldte gamle Apothek (eller Svane-Apotheket) er bygget 1623 af en Kjøbmand, efter hvem det længe havde Navn af „Jens Bangs Steenhuus.“ Det er ganske et Mønster paa en borgerlig Pragtbygning fra Christian den 4des Tidsalder, og fortjente, medens det endnu næsten heel uforandret er til i sin oprindelige Skikkelse, at bevares for fildigere Tidsaldere i en nøjagtig Aftegning. Det har ikke mindre end 4 Stokværk, foruden Kjeldere, og desuden endnu oven over disse og jevnsides, to meget høje, murede og med udhugne Prydelser i Sandsteen forsynede Gavle paa den længste Side af Huset, som er en Hjørnegaard 37 Alen lang, og 18 Alen bred. En tredie lignende Gavl har været paa den smalle Side af Huset, men er for ikke mange Aar siden nedtagen. De to overblevne gaae formodentlig samme Vej, og da er „Jens Bangs Steenhuus“ ikke mere en af de mærkværdigste gamle Privatbygninger i Danmark.“ — „I øvrigt er i Aalborg en Mængde andre endnu ældre langt større og vidtløftigere Borgerhuse, der baade inden og uden

udmærke sig ved en usædvanlig og forældet Bygningsmaade, men intet saa anseligt, og i sin Art saa prægtigt, grundmuret Huus som dette Apothek. — Jeg har især lagt Mærke til endeel store Gaarde af Bindingsværk med saakaldte Svaler, eller bedækkede Gallerier af Træ, der løbe langs med Huset for Vinduerne, saaledes at man kan gaae uden for disse under Svalens Tag; ja et Par af disse Bygninger have endog to Corridorer af denne Art, een over den anden, og hver uden for sin Etage. Denne og flere Egenheder ved Aalborgs gamle Huse, (hvortil ogsaa hører, at i endeel Kjøbmandshuse er Kramboden i en Kjelder, eller meget lav Stue, lige med Gaden, og, ved Siden af denne, Opgang ved en høj Steentrappe til de beboede Værelser), angiver man for at være en Efterligning af Bygningsmaaden i Lybek, og de ældste Huse af denne Art holder man for at være dem, der ligge i Nærheden af Havnen og Toldboden, hvoriblandt ogsaa er det ældgamle, historisk bekjendte Gildehuus, eller saa kaldte Compagniehuus, hvor Kjøbmændene nu have deres Børs og Byen sin Klub, der tæller omtrent 150 Medlemmer.“

Blandede Efterretninger.

I et i Nordamerika udkommende tysk Blad: „der amerikanische Weltbote“ læses to Breve fra Nordamerikas to berømte Præsidenter, Jefferson og Adams, som begge dengang (1792) vare Oldinger. Jefferson klager over Alderdommens Tryk; dog kan han ikke løsrive sig fra Deltagelse i Verdensbegivenhederne. Hvorledes han, som hørte til Qvækerne, betragtede Krig er værdt at høre, om man end ej vil bifalde hans haarde Udtryk om krigførende Magter. „For, siger han, at tale om Dages Nyheder, synes det, at Europas Kannibaler igjen ville opæde hinanden. En Krig mellem Rusland og Tyrkiet vil sandsynligviis bringe Dragen og Slangen til Kamp; hvo af dem der ødelægger den Anden, vil efterlade en Ødelægger mindre i Verden. Dette Hang til Krig hos Men-

neskene synes at være deres Naturlov, en af de Hindringer for en alt for stor Udbredelse, som hører til Verdens-Mekanismen. Haner dræbe hinanden, Bjørne, Bulbidere, Vædere gjøre ligesaa, og Hestene i den vilde Tilstand krige imod de unge Hingster. — Jeg haaber, at vi ville bevise, hvor langt mere heldbringende for Mennesket Qvækernes Indretning er, og at Ernærerens Liv er nyttigere end Fægterens; i øvrigt yder det nogen Trøst, at disse Daarers Ødelæggelse paa en Deel af Jordkloden er Midlet til at faae opdyrket andre Dele af samme. Lad dette sidste være vor Dont, og lader os malke Koen, medens Russerne holde den ved Hornene og Tyrkerne ved Halen." — Adams svarede paa dette Punkt: „Denne Jord er en Skueplads for Krig, dens Beboere ere alle Helte. De smaa Aal, der avles i Eddike og de bittesmaa Kryb i Pebervandet opæde hverandre, der er Romere, Russer, Britter, Franske. Myrer og Silkeorme ere de eneste Slægter, blandt hvilke jeg endnu ikke har seet Krig, og Himlen selv har, om vi skulle tro Hinduer, Grækér, Jøder og Mohamedaner, ikke altid været i Fredstilstand. Vi behøve ikke at bekymre os om Sligt, eller at græmme os over Ophavsmændene til det Onde, men ville roligen lade det være Alstyrerens Sag."

Indgangen til Pekin er slet ikke imposant. Staden danner en langagtig Firkant, er omgivet med Volde, og har 9 Porte. Størstedelen af Gaderne ere lange, men man kan ikke sige brede, omendskjønt de have 30 til 40 Fods Brede; thi alle Kjøbmandsfolk have Tilladelse til, at udstille deres Varer langt udenfor deres Fortouge, lige til en lille Stang, som er behængt med Baand og har en liden Indskrift, som indeholder Kjøbmandens Ros. Det Kejserlige Palads har et meget stort Omfang, og her vegeterer nu den vellystige Taou-Huang blandt sine Friller og en Hær af Gildinger. Stor-Embedsmændene, som samtlige ere Mantschu's, have ogsaa inden for Palladset Værelser. Disse Erobreres Sprog fortjene ikke mindre Opmærksomhed, end Schinesernes. Der gives intet i Verden, der er det ligt. I Mantschu'ernes Fødeland, eller i de vidtudstrakte Lande imod Norden fra den store Mur, finder man Spor af en gammel Civilisation. Mantschusproget maa give Sprog- og Oldgrandskeren i Almindelighed meget at betænke. Det er yderst rigt. Et eneste Ord er tilstrækkeligt til, at udtrykke en heel Sætning. De have forskjellige Ord, for at betegne en og samme Gjenstands forskjellige Qvalitet. Omendskjønt blandt alle Husdyr Hunden er det, for hvilket Mantschusproget har de færreste Benævnelser, naar man nemlig ej medregner saadanne Navne, hvorved Hundearterne og Racerne blive betegnde, saa har de dog endnu andre, for at tilkjendegive Hundens Alder, Haar og gode Egenskaber. Vil man betegne en Hund, hvis Haar ved Ørerne og Halen er meget svært, saa kan man udtrykke dette med et eneste Ord: tayha. Har Hunden en lang Snude, en lang Hale, store Øren og nedhængende Læber, saa kan man med et Ord: Yoto udtrykke alle disse Ting tillige med selve Hunden. Bedækker Hunden en sædvanlig Tævehund, saa hede Ungerne, som derved fremkomme: pesaris. En Hund eller en Tævehund med to gule Ringe over Øjelaagene heder turbe, men derimod: kuri, naar den er spættet som en Leopard. Er Snuden flækket og den øvrige Deel af Hovedet ligefarvet, saa kaldes en saadan Hund: patto. Er den hele Hals hvid, saa heder Hunden: chaku. Har den paa Hovedet noget langt Haar, som falder nedad, saa kaldes den: kalia. Ere Øjnene halv hvide, halv blaa, saa kaldes et saa sjeldent Dyr: ihizeri; er den lav og har den korte Been, saa kaldes den: kapari. Det almindelige og generiske Navn er for en Hanhund: indagou og for en Tævehund: nieghen. Indtil den syvende Maaned hede de unge Hunde: niacha, fra syvende og til ellevte: nuzere, og fra den sextende føre de det almindelige Navn: indagou. Deres gode og slette Egenskaber blive ogsaa betegnede paa denne Maade. Et eneste Ord udtrykker deraf to eller tre paa en Gang. — Pekin er det samme som: det nordlige Hof. Denne Stad erholdt dette Navn, da den mongolske Kejser forflyttede Residentsen hertil. Forhen var Nankin Hovedstaden.

Forrige britanniske Viceconsul i Christiansund Knudtzon jun. har bekjendtgjort en Skrivelse, hvor han oplyser sine Venner om Omstændighederne, der have for-

anlediget hans Fratrædelse. Ogsaa dette Blads Læsere modtage sikkert med Interesse denne overalt baade i fremmede Blade udbredte, og i vore Blade omtalte Skrivelse, der giver et Bidrag til Tidshistorien.

Christiansund den 23 December 1828.

Ministeren for de udenlandske Anliggender i London, Hs. Excellence Earlen af Aberdeen, har behaget at foranstalte mig entlediget fra mit Embede som Kongl. Brittannisk Vice-Consul herstæds. Enhver, som erfarer denne min Entledigelse, uden at kjende Aarsagen dertil, maa eller kan troe, at jeg ved begaaede Forseelser eller udviist Forsømmelse har opvakt min Foresattes Misnøie, og at ene Hr. Consul Durie's eller andre Britters Klage over mit Forhold kunde have givet Lord Aberdeen Anledning og Føie til at bevirke den. Saadan Mening vilde være feilagtig. Ikke Tilsidesættelse af mine Pligter, ikke Forseelse eller Forsømmelse af nogen Art i min Embedsførelse er paaklaget, hvilket det hæderlige Vidnesbyrd fra min Foresatte noksom beviser. Saaledes retfærdiggjort, anseer jeg det for Pligt, at underrette mine Landsmænd og det Brittiske Folk om Sagens Sammenhæng, hvorved et nyt Beviis erholdes paa, hvorledes under en constitutionel Forfatning den borgerlige Frihed kan betragtes og behandles. Til den Hensigt er jeg nødsaget at offentliggjøre en Deel af min Brevverling med Hr. Consul Durie i Christiania, hvorved tilstrækkelig Oplysning vil erholdes.

Af Hr. Consul Durie's Skrivelse til mig, d. d. 13de Juni d. A., vil bemærkes: at Hs. Excellence Hr. Grev Wetterstedt allerede den Tid havde anholdt om min Suspension, og at den eneste Grund derfor synes at være den: at jeg, som der yttres, i Egenskab af hans Brittiske Majestæts Vice-Consul ikke nøiagtigen havde efterlevet Hans Majestæts Kongelige Kundgjørelse af 7de Mai, men tvertimod taget en meget virksom Andeel i Høitideligholdelsen af 17de Mai d. A.

I mit Svar af 1ste Juli giver jeg den mig affordrede Erklæring, hvoraf sees: at jeg ikke i Egenskab af Brittisk Vice-Consul, men som Norsk Borger med sand Glæde deeltog i Høitideligheden den 17 Mai. Da denne min Beretning meget afviger fra den officielle Anmeldelse i Rigstidenden Nr. 43 d. A., benytter jeg denne Leilighed, for at berigtige bemeldte officielle Artikel. Her blev den 17de Mai høitideligholdt med den Enthousiasme, enhver sand Nordmand skylder Erindringen om Forjættelserne fra Eidsvold. Ingensomhelst Uorden fandt Sted, thi ellers vilde vist Politiemesteren, som den Dag var særdeles aarvaagen, have draget al Omsorg for at faae den eller de Skyldige afstraffet. Aldeles ikke af Letsindighed eller Ubetænksomhed blev Dagen her feiret, men efter modent Overlæg og med en saa hjertelig Glæde, som om Alle erkjendte denne Dags Værd fremfor enhver anden i Norges nyere Historie.

Af den i Hr. Consul Durie's Skrivelse af 6te Dennes indsluttede Gjenpart af en Depesche fra det udenlandske Departement i London vil erfares: at den Svenske Regjering har anholdt om min Entledigelse, at Lord Aberdeen har troet, ikke at kunne fritage sig for at efterkomme denne den Svenske Regjerings Anmodning, og at han i Følge deraf paalægger Hr. Consul Durie, ikke længere at benytte min Tjeneste som Brittisk Vice-Consul.

Hr. Consul Durie finder, det ikke anstaaer ham, at yttre sin Mening om det Passende eller Upassende af min Entledigelse. Hvad mig angaaer, da overlader jeg til Enhvers Bedømmelse, hvorvidt den Svenske Regjering og Lord Aberdeen ved denne Fremgangsmaade have forøget deres Hæder og vundet i almindelig Agtelse. At jeg intet derved kan tabe i enhver Rettænkendes Omdømme, føler jeg og har allerede derom modtaget meget kjære Beviser af mine Medborgere. Daarens Dom har jeg længe vidst at foragte. Skulde ogsaa Vedkommendes Hensigt ved denne deres Foranstaltning have været, at volde mig Skade eller Krænkelse, da kan jeg herved forsikre, at Diemedet i ingen Henseende er opnaaet.

N. H. Knudtzon. jun.

* * *

Christiania 13 June 1828.

Sir,

I am extremely sorry to hear by report as well as from other sources of information,

that you in your capacity of His B. M. Vice-Consul, had not strictly complied with His Majesty's Royal Proclamation of the 7 May last, but on the contrary, had taken a very active part in celebrating the 17 May in direct opposition to His Majesty's wishes.

I have had a conversation with his Excellency Count Wetterstedt on the subject of your suspension from your official Office, which I could not assent to, untill I had Instructions from my Government tho that purpose. As I understand, the whole business connected whit those proceedings are reported to the Secretary of State for Foreign Affairs, who will no doubt cause some enquiry to be made, so as to ascertain how far you are to blame or not, therefore I will thank you to give me some explanation, so as I may know, whether the reports that I have heard are ill or well grounded, as I should be very sorry that any thing arising from this transaction, should be the means of depriving me of your faithful service, of which I have upon all Occasions taken particular Notice.

I remain &c. &c.

(signed:) Charles Durie.

N. H. Knudtzon Esqre.
&c. &c.
Christiansund.

* * *

Christiansund 1 July 1828.

Sir,

I had the honour last Post to receive your much esteemed letter of the 13th Ulto and feel myself as highly obliged for your kind Communication as I was surprized at the Contents thereof. Allow me to give you a candid explanation of this Affair, and you will be convinced, reports to my prejudice have been ungrounded, not to use the term false. It is not in my Capacity of His Britannic Majesty's Vice-Consul, that I took part in celebrating the 17 May, this year like the preceeding ones, but I did so as Norwegian, feeling warm for the prosperity of my Country, its liberty

and natural rights, restored the 17 May 1814, when our present Constitution was founded & with some trifling Modifications ratified the 4 Novb. 1814.

In Remembrance thereof the 17 May was celebrated here also this year, but no disorder took place, no offence was committed, on the contrary, joy for the hope of our present Constitution, due regard for His Majesty our King and the Union with Sweden, were the feelings generally prevailing; and not a Word heard, not a Toast given in Opposition thereto. To convince you thereof, I beg leave to inclose a Copy of the toasts and the song.

The Royal Proclamation of the 7 May contained an Order to the Authorities of Norway, severely to punish every Action which might be committed the 17 May contrary to the Law & to good Order, but they had no occassion to do so here, the general Conduct being highly commendable; and every report representing the same otherwise, is inconsistent with truth. In Consequence thereof I am at a loss to conceive the motives of His Excellency Count Wetterstedts wishes for my Suspension from my Consular Office! Having the gratification to see, that my services bave merited your approbation, as testified in your respacted letter, & having employed my most zealous endeavours to fulfil my functions faithfully, I rest assured, that your Government, whose Principles & Actions are guided by Justice, will not consent to my Suspension. Should such an event notwithstanding take place to accommodate Count Wetterstedt or some body else, I shall be under the necessity of justifying my Character, to suspend any doubt that may arise regarding my Conduct.

I remain &c. &c.

(signed:) N. H. Knudtzon jun.

To

Charles Durie Esqr.
His Britannic Majesty's Consul in Norway,
&c. &c. &c.
Christiania.

Frankrig har 660 Bogtrykkerier, af hvilke 81 i Paris. De herved sysselsatte Presser regner man til noget over 1500. Af disse kom paa Hovedstaden 850 (indbegrebne 80 i det kongl. Bogtrykkerie), altsaa for de 85 Departementer 650 Presser. De periodiske Skrifters Antal 176 for Paris allene. (Af en statistisk Oversigt over den periodiske Presse, af Isidore Lebrun i Journ. d. voyages, og derfra i n. geogr. Ephem. 1828, XXVI. 314 o. f.) I Danmark, siges sammesteds, udkommer 80 Tidsskrifter, af hvilke 71 i det danske Sprog; 25 af dem ere for Videnskaberne, 22 for de skjønne Videnskaber, 23 politiske. Balbis Beregning, som Anmelderen ikke har ved Haanden, er vist nok lagt til Grund for denne Anførsel, ved hvilken noget er at bemærke; hvorom en anden Gang.

Kongeriget Würtemberg havde i Aaret 1827 et Areal af 361, 80 Qv. Mile og en Folkemængde af 1,535,403 Mennesker, 132 Stæder, 1201 Sognebyer, 6834 andre Byer og Samlinger af Huse. Lutheranernes Antal var 1,042,016, Katholikernes 465,841, Mennoniter etc. 307; Jøder 9,721. I Stutgart var Folketallet 24,661, i Ulm 11,888, i Tübingen 7,107, i Hall 6,519, i Ludvigsburg 6,004 Mennesker, i Canstatt 3,852 Mennesker. (Efter N. g. Eph. 1828. XXVI. 289. grundet meest paa den Würtembergske Hof- og Statshaandbog 1828.)

Over Berlin og sammes Mærkværdigheder har man en god Haandbog (Die Berliner Nachweiser 1828) af J. Chr. Gödike. Antallet af Huse er 7,330, og af Indbyggere, de Militære medregnede 220,277 Mennesker. (N. g. Eph. 1826. 399 o. f.) Man har en Mængde Grundtegninger over Berlin, blandt hvilke den som 1827 er udgiven af det kongl. preussiske lithographiske Institut er fortrinlig (ibid. 345.).

Paa Fernando-Po have Britterne nu en ny Koloni, Clarence, som skrider raskt frem. Clarencebugten er ved en Barre sikret mod alle Storme. Den Plads hvor Kolonien er anlagt var i Nov. 1827 tæt besat med Skov og Buske, men allerede i Marts 1828 for største Deel ryddet og besat med nogle Huse. (ibid. 350.)

Det er en uhyre Tilvært, Blodigelforbruget i Frankrig har faaet. 1820 udførte Frankrig 1,157,900 Blodigler; 1827 derimod blev indført 33,624,494 Stykker, og det hele Forbrug var 52,624,494 Stykker. Den største Deel af de Igler, som i de franske Officiner bruges, kommer fra Ungarn; men en stor Mængde leveres ogsaa fra Westphalen og Rhinprovindserne; man har ogsaa nu i andre af Tydsklands Lande saasom i Würtemberg lagt sig efter Blodigel-Avl. (ibid. 415.)

Kjøbenhavns Børs, d. 31 Marts 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87¾	88 Rbd. Sedl.
Dito Dito	84¾	85 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	62	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 27.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 4 April 1829.

Valerie.

En italiensk Novelle af det Franske.

(Meddeelt af Dm.)

Man giver sig i Verden Mine af ikke at troe paa Spøgelser eller Gjenfærd, uden at agte paa, at Grækenlands og Roms bedste Skribenter, at Historieskrivere, som netop formedelst deres philosophiske Aand ere meest berømte, bevidne sammes Tilværelse. Plutarch fortæller: at Brutus, kort før Slaget ved Philippi, har en Nat i sit Telt seet et rædsomt Syn, en Menneskeskikkelse i Kæmpestørrelse med skrækkeligt Ansigt. I Førstningen blev han bestyrtet derover, men da Skikkelsen, uden at mindste Lyd hørtes, og uden ringeste Bevægelse, blev staaende for hans Seng, spurgte han tilsidst: hvo er du? — Det svarede: din onde Genius; ved Philippi vil du see mig. — Nu vel, svarede Brutus, saa seer jeg dig, — og Skikkelsen forsvandt. Natten førend Slaget gik for sig ved Philippi, havde ogsaa virkeligen denne samme Skikkelse igjen ladet sig see for ham; og Brutus var nu fast af den Mening, at det var forbi med ham. — I et af sine Breve fortæller den yngre Plinius, hvad der er hændet Philosophen Athenodorus. Han havde i Athen kjøbt et ledigt Huus, som ingen skjøttede om at have, fordi hele Byen vilde vide, at det spøgede hver Nat. Han havde Mod nok til at oppebie Spøgelset; det kom virkeligen, slæbte en lang Lænke efter sig, og vinkede Philosophen at følge sig. Athenodorus, der just var ifærd med noget, gjorde et Tegn med Haanden, at det skulde tøve lidt. Spøgelse begyndte paa nye at rasle med Lænken; Philosophen tog Lampen, stod op, og fulgte. Aanden førte ham ud i Gaarden og forsvandt. Athenodorus lagde nøje Mærke til Stedet; og viiste det næste Dag for Øvrigheden, som her lod grave, og man fandt et Benrad af et Menneske, ombunden med Lænker. Benene bleve optagne, og højtideligen begravede, og fra nu af var alting roligt i Huset.

Vil man have nyere Exempler, saa læse man Memoirerne fra den berømte Agrippa d'Aubigne, Madame Maintenons Bestefader, bekjendt ved sin Iver for den calvinske Lære, sin raa Frimodighed og ubøjelige Retskaffenhed. Hans Moder var nyelig død. Jeg laae, fortæller han, vaagen i min Seng, hørte nogen komme ind i Værelset, og saae en klar hvid Kone for mig; hun trak Gardinerne tilside, bukkede sig, gav mig et iskoldt Kys, og forsvandt i Dieblikket.

Tvivler man paa hvad Plutarch, Plin, d'Aubigne saaledes udgive for sandt? eller tør man indvende, at disse Mænd have havt svagere Hoveder end vi? Dog uden at indlade os nærmere i Sagen, høre man en Historie, som er mig meddeelt af et Ojevidne. Hele Florents veed Begivenheden. Maaden, hvorpaa jeg fik den at vide, var følgende:

Da jeg efter Tilladelse opholdt mig i en liden By i Languedoc, mit Fødested, blev jeg indbuden af nogle Venner, at reise med dem til et gammelt Bjergslot, midt i Sevenner-Bjergene, for der at tilbringe Julen. Huusfruen havde forsamlet de behageligste Personer af Nabolavet, unge Fruentimre, Officierer o. s. v. Godlidenhed og Fortrolighed herskede i vor Kreds. Man var med Fornøielse hos hinanden, den ene søgte ikke at hæve sig over den anden, eller at ville stedse spille den første Rolle; enhver Enkelt var tilfreds med det hele Selskab, og det hele Selskab tilfreds med hver Enkelt. Under Spøg og Latter svandt Dagene. Naar det mørknedes satte man sig i en Kreds om Ovnen; der blev fortalt Eventyr, sungne Viser og Romancer, og den lange Aften gik meget moersomt. Mine unge Landsmandinder, som ikke manglede Indbildningskraft, en Gave som er temmelig almindelig der i Landet, underholdt sig især med Spøgelsehistorier. Enhver fortalte sin; Tid og Sted forøgede meget Virkningen af det Gyselige i Fortællingerne. Nætterne vare lange og mørke, hele Egnen skjult med Snee; og Uglerne, de ældgamle Beboere i Taarnet, under hvilket Salen var anbragt, svarede hinanden ved et langt enstonet Skrig fra de tilgrændsende Skydehuller. Desuden var det ved Adventstid, da, som enhver veed, Spøgelserne lade sig oftest see. Intet Under altsaa, at, saasnart vi begyndte at fortælle, Kredsen rykkede alt nærmere og nærmere sammen. Nu og da gjorde vel een en smilende Mine; men i Grunden bankede dog enhvers Hjerte af Frygt, og undertiden blev Fortælleren selv overfalden af en pludselig Gysen; forandrede sin Stemme, taug efterhaanden reent stille, blev siddende uden at røre sig, og vovede ikke at kaste et Blik til Baggrunden af Salen, hvor man troede at høre en Raslen, eller til Kaminen, hvor noget syntes at komme ned ad Skorstenen.

I Selskabet var en ung Italiensk Dame, ved Navn Valeria Orsini. Da hun en lang Tid havde været sygelig, var hun kommen til Montpellier, for at søge Raad hos de der værende Læger. Her blev hun bekjendt med vor Værtinde. Da hendes Mand Grev Orsini formedelst et uventet Tilfælde maatte til Florenz, indbød Værtinden hende, at tilbringe Tiden i hans Fraværelse hos sig paa Landet. Denne unge udenlandske Dame var overmaade elskværdig. Med ualmindelig megen Forstand forenede hun en mild Opførsel, der altid var sig liig. I Omgang var hun munter og oprømt, og hendes Udvortes saavelsom hendes Karacteer viisde intet uden Godhed. Smægtende vare hendes Blikke og hendes store sorte Øine indgøde kun Ømhed; hendes Skjønhed, hendes rørende Ynde syntes at forhøjes ved hendes bestandig blege Ansigt. Selv hendes Læber vare blege, og naar hun talede, troede man at see en levende Alabasterstøtte; men endogsaa taus drog hun alles Øine til sig, og gjorde, at man fandt Pygmalions Historie sandsynlig. Blandt alle vore Damer viisde Valeria mest Kjækhed ved de frygteligste Fortællinger. Intet syntes at røre hende, hun hørte til med en Smilen; og uden i mindste Maade at tvivle om de fortalte Historier, saae man blot paa hendes Ansigtstræk, at endog de mest frappante forekom hende ganske ubetydelige. Historien om Raadsherren i Toulouse, for hvem en dræbt Mand, der allerede i et halvt Aar havde været begravet, lod sig see, og aabenbarede ham sin Morder; ligesom ogsaa Historien om den ulykkelige Ægtemand i Lyon, som af Jalousie havde ombragt sin Kone, der nu hver Aften Klokken elleve besøgde ham, og lagde sig i Sengen hos ham med sine grønne Pampusser paa, med en Mængde flere Fortællinger af dette Slags, som, hvor sandfærdige de end i sig selv ere, dog falde noget i det Overordentlige, de forekom Valerie at være Hverdags Syner. Næsten vare vi blevne ømfindtlige over hendes Ligegyldighed, vi fortalte hende en Dag vor Forundring over at see, at hun ikke undredes over noget.

Jeg finder det meget naturligt, mine Venner, svarede hun, at den ubetydeligste Historie om at see Aander sætter dem i Forundring; thi maaskee næppe Halvdelen af dem har nogentid seet saadant noget? Og De, Madame, faldt jeg hastig ind, De har altsaa seet Aander? — — Hun smilede til mit Spørgsmaal: Ikke alene seet, blev hun ved: jeg har selv været en Aand, er det endnu — kort, saaledes som de her seer og hører mig er jeg — en henfaren Sjel!

Ved disse Ord gav enhver et højt Skrig; hele Selskabet foer tilbage; alle tyede til Døren.

Valeries blide Stemme bragde os endelig ved sin uimodstaaelige Ynde til at sidde igjen; og imedens vi indbyrdes holdt hinanden i Hænderne, betragtede hende med Forundring, og hvert Øjeblik troede at opdage et nyt Tegn, et forhen ubemærket Træk i hendes Ansigt, som røbede et Væsen fra den anden Verden, begyndte **Valerie** Samtalen igjen, og blev saaledes ved:

Det er ikke min Skyld, mine Venner, at jeg er død for ti Aar siden. Intet Menneske er sikker for, at dette jo kan møde ham; men det, som ikke saa hyppigt plejer at skee, er, at jeg siden den Tid har befundet mig uudsigelig vel, og har nydt en Lyksalighed, som jeg forhen aldrig kjendte, og som jeg, Himlen skee Tak! endnu nyder. Rigtig nok har jeg ved Lidelserne i mit Liv temmeligt dyrt maattet kjøbe den Lykke efter min Død. Dog jeg maa omstændelig fortælle dem alt, hvad der er mødt mig indtil dette lykkelige Øjeblik. De vil see, at min Død alene kunde betrygge mig en rolig Skjebne i denne Verden.

Jeg er fød i Florentz, eneste Barn af adelige og meget rige Forældre. Jeg blev opdragen i deres Huus, hvor en god og blid Moders Omhue, Kjerlighed og Ømhed holdt mig skadesløs for den idelige Kummer, min Faders Strænghed foraarsagede mig. Denne i mange Henseender agtværdige Mand, var saa stolt af sin høje Stand og de Æresposter, han havde beklædt i Kejserens Tjeneste, at han uophørligen græmmede sig over, ikke at have en Søn, der kunde arve hans Navns Glands. Dette gav hans Karakter Bitterhed. Min stakkels Moder bar hans Lune med en Taalmodighed og Dyd, hvorved min Fader undertiden blev rørt; men Forfængeligheden traadte snart igjen i Følelsens Sted; min Fader troede at være barnløs, fordi han ingen Søn havde.

Tæt ved vort Pallads boede Marquis **Orsini**, en Adelsmand, der ikke var rig, men almindeligen agtet. I mange Aar havde han været Enkemand, og opofret sig aldeles til sin eneste Søns Octavios Opdragelse, som omtrent var paa min Alder. Min Fader og den gamle Orsini havde fordum tjent sammen. De agtede hinanden, besøgte hinanden ofte, og den unge Octavio var fra sin Barndom af daglig hos os, og blev, især af min Moder, overvældet med Kjærtegn.

Jeg var endnu ikke ti Aar, da Octavio allerede var min kjæreste Ven, han var saa from, saa smuk, saa elskværdig, at jeg elskede ham langt mere end en Søster sin Broder. Jeg klagede for ham over mine Lidelser, og han gjorde mig til alle sine Hemmeligheders Fortrolige; men vi dulgte vor gjensidige Tilbøjelighed for hinanden, som om vi havde ahnet de Qvaler, den om kort Tid vilde foraarsage os. For mine Forældres Øjne syntes vi ligegyldige mod hinanden, og alene sysselsatte med vore Lege; mangengang trættedes vi endog. Men neppe vare vi i Haven, eller den tilgrændsende Lund, saa ophørte al Trætte, al Leeg. Octavio talede da kun til mig om sin Ømhed, trykkede og kyssede min Hænder; ofte vovede han endog at omfavne mig, og svor mig til ikke at vælge nogen anden til Mage end sin Valerie, jeg forsikkrede ham det samme ligeledes ved en Eed, og overlod mig uden Rødmen til hans uskyldige Kjertegn.

Indtil mit fjortende Aar blev vor Kjerlighed hverken foruroliget ved Bebrejdelser eller ved Frygt. Octavio var nu i sit sextende. Jeg følede, at jeg nu elskede ham langt fyrigere end nogentid; men en hemmelig Stemme advarede mig om, ikke mere at gaae alene med Octavio i Lunden; af vore Lege forjog jeg den blide Frihed, som udgjorde deres skjønneste Ynde. Kort efter beklagede Octavio sig over min Tilbageholdenhed; jeg vilde meddele ham mine Grunde, og i den Hensigt besluttede jeg, for sidste Gang at følge med ham i Lunden. Var det nu, at min Fader allerede havde fattet Mistanke, eller var det blot Tilfældet; nok, det varede ikke længe, saa traadte min Fader ind i det mørke eensomme Lysthuus, hvor jeg sad paa en lille Græsbænk. Der var blot Plads for een Person at sidde; Octavio laae paa Knæ for mig, og holdt begge mine Hænder. Han talede fyrigt, dog ganske sagte med mig, af Frygt for at blive beluret; og vi berørte næsten hinanden med Ansigtet. I denne Stilling overraskede min Fader os. Hans Vrede lignede vor Skræk. Med frygtelig Stemme bød han mig, at gaae til min Moder. Jeg adlød strax. Langt borte hørte jeg endnu, hvor heftigt han skjendte paa den stak=

kels Octavio, forbød ham for stedse vort Huus, og jeg saae den Ulykkelige gaae grædende bort.

Jeg leed ikke mindre end han. Jeg elskede ham ligesaa ømt, som han mig. Denne Kjerlighed, begyndt i min Barndom, kunde nu først endes med mit Liv. De smerteligste Bebrejdelser, hvormed min Fader overvældede mig, hans Trusler, hans heftige Vrede, forstærkede kun min Lidenskab. Den grusomme Maade at behandle mig paa, bragde mig i Oprør. Hindringerne vækkede mit Mod; og imedens jeg, med nedslagne Øjne og bedrøvet Tavshed, hørte min Fader rasende at sværge mig Døden, om jeg saae Octavio igjen, svor jeg i mit Hjerte, aldrig at elske nogen anden end ham. Dagen efter denne bedrøvelige Hændelse var jeg hos min Moder, der, uden at ville undskylde mig, søgte at formilde min Faders Vrede, da traadte Octavios Fader, den gamle Marquis Orsini ind i Værelset. Hans ædle alvorlige Væsen, hans hvide Haar og den stille Værdighed i hans Ansigtstræk, indgød Fortrolighed og Ærefrygt. Min Fader befalede mig at gaae ud. Jeg gik; imidlertid tog mit Hjerte alt for vigtig Deel i deres Samtale, hvoraf jeg ikke har glemt et Ord.

Signor! begyndte Octavios Fader, jeg kommer at bede Dem om Forladelse, og om en Bevaagenhed. Min Søn har tilstaaet mig Alt. Jeg har dadlet hans Dristighed; men undskyld Faderens Hjerte, om det har Medlidenhed med Sønnens Lidenskab. Han tilbeder Deres Datter; han troer at turde haabe, at blive elsket af hende. De gjør dem begge ulykkelige, naar De sætter sig imod deres Ønsker. De selv vil ogsaa blive ulykkelig; thi paa vores Alder, min bedste Ven, holder Naturen os alene skadesløs for det, vi have mistet, ved Glæden over vore Børns Lykke. De kjender Octavios Slægt, der hæfter ikke en Plet paa den; og Deres Familie kan uden Fornedrelse forbinde sig med den. Jeg borger for min Søns Dyd. Blot Deres Formue gjør Giftermaalet ulige; men behold Deres Formue. De kan endnu haabe at faae en Arving. Jeg beder Himlen skjenke Dem den? min Glæde vilde være ligesaa stor som Deres. Giv kun Valerie saa meget i Medgift, som jeg giver min Søn. De vil have nok, for at være lykkelige. Behold det øvrige for

den Søn, som endnu kunde fødes Dem, eller giv min Søn det først da, naar han gjort sig værdig Deres Agtelse og Kjærlighed.

Jeg falder i Forundring, svarede min Fader med en kold skjødesløs Tone, hvorledes en saa fornuftig Mand, som De, har kunnet fattet saadanne Tanker. Selv da, naar Deres Søn allerede, ved sine foregivne Dyder, havde svinget sig op til de højeste Værdigheder, maatte De dog altid ansee det som en overordentlig Gunst, om jeg tilstod ham min Datters Haand; og nu, da det ørkesløse unge Menneske intet har for sig, uden en tvetydig Formodning og den Fordeel at have fornærmet mig, nu troer De, at jeg vil finde mig i saadan Forbindelse!

(Sluttes i næste Nr.)

Indenlandske Efterretninger.

Den aarlige højtidelige Forsamling, som det kongl. Konstacademie paa dets Stiftelsesdag den 31te Marts efter dets Fundats skal have, blev i Tirsdags holdt under Forsæde af dets høje Præses Hs. kongl. Højhed Prinds Christian Frederik, og blev bivaanet af Deres kongl. Højheder Prinds Frederik Carl Christian, og Prinds Frederik Ferdinand; en Beretning om hvad ved Academiet i det forløbne Aar er virket blev oplæst og Sølvmedailler uddeelte til de Elever, hvis Arbejder ere af Academiet erkiendte værdige dertil.

Udstillingen tog sin Begyndelse igaar den 3 April og vedvarer til 6 Maj. Adgangen fra 9-12 og 3-6 koster 24 ß. for hver. Fra 12½-3 3 Mk. Fortegnelsen, som faaes ved Indgangen betales med 12 ß.

Fortegnelsen har i alt 191 Nr., af hvilke 108 Stykker i Malerkunsten, 26 Tegninger, 2 Kobbere, 11 i Bygningskonsten, 6 i Billedhuggerkunsten, 1 i Stempelskjærerkunsten, 3 i Ornamentfaget. Fremdeles 8 Malerier, og 9 Kobbere af fremmede Kunstnere; tre Mosaikstykker, og 14 nye Gibsafstøbninger i Figursalen og de dertil hørende Gallerier.

Ved forskjellige af Danmarks lærde Skoler ere de Indbydelser, som til offentlige Skole-Examiner eller ved flere Lejligheder udgives, anvendte til Efterretninger om Skolerne. Saaledes er udkommet en Række af Indbydelsesskrifter under Titel: „Blandede Efterretninger angaaende Ribe Cathedralskole. Den første udkom i September 1823, af P. T. Hansen, Adjunkt. Fem Fortsættelser ere siden udkomne, den anden af Hr. Hansen, de øvrige af Rectoren, Hr. Prof. Thorup; alle trykte i Ribe i 8. Her gives Efterretninger om Legaterne til Skolen, om Skolens Indtægter og Udgifter, om de Mænd, som fra Skolen ere udgaaede (hvori Bidrag til Litteratur-Lexikonnets Forøgelse) etc. Da Kong Christian 5te ved sin Nærværelse i Ribe Skole spurgte daværende Rector Fog, hvorledes det gik til, at der kom saa mange lærde Mænd fra Ribe Skole, svarede Fog: Det skal jeg sige Deres Majestæt. Her er en skjøn Birkeskov ikke langt fra Ribe; den gjør gode Disciple.

I Viborgs Avis Nr. 38 læses følgende: Hverken St. Peder eller St. Povel, hverken de 40 Ridderes Nat med Tø (9 Marts) heller ikke Gertruds og Benedicts Slagsmaal om Vejret (17de og 21 Marts) har mildnet den langvarige Frost. Vor Fruedag (25 Marts) heller ikke. Vindene holde sig i Nord, Nordvest og Nordost med bidende Kulde. Det er utroligt, hvormegen Brændsel der i denne Vinter bruges. Hvor der ere store Lyngheder, kunne de Fattige dog ruske Lyng, og bære et Bundt hjem, hvorved de kunne opvarme sig og Børn paa 1 til 2 Dage. Da intet Markarbejde kan begynde uden Gjødskens Udkjørsel, kan muerligt Fodertrangen endnu vise sig under Havre- og Bygsæden, uagtet den usædvanlige gode Høst ifjor af Hø- og Straafoder. Den temmeligen dyre Tid paa Kjød, Flesk, Smør o. s. v. føler den Fattige dobbelt, da Fiskeriet først ved Vandenes Aabning kan ventes. Af Sild fra Salingsund kommer ikke noget i de sidste 10 à 12 Dage.

Man læser i Preuss. Staatszeit. Nr. 62 følgende Beretning om Dampskibsforbindelsen imellem Kjøbenhavn og Tydskland, samt Sverrig,

Norge, og den nordlige Deel af Jylland: Antallet af de i de 6 Sommermaaneder 1828 fra og til Kjøbenhavn befordrede Personer har været:

1) Med Caledonia fra Kjøbenhavn til Kiel eller omvendt	2140
2) Med Princesse Wilhelmine fra Kjøbenhavn til Lübek eller tilbage . .	1985
3) Med det norske Dampskib Prinds Carl fra Gottenborg til Kjøbenhavn og tilbage	1258
4) Med Dania, farende ugentlig fra Kjøbenhavn afvexlende til Aarhuus og Fredericia	1797
i alt	7180

Hr. Joh. Arn. Lytz har faaet Tilladelse til at forevise et af ham selv forfærdiget saakaldet „naturligt Mineralprospect," der er givet det Navn: Perspectiv-Bjerget eller det glimrende Slot. Konstværket, som er eget i sit Slags, og af en Landsmand, der aabenbart herved har lagt megen Flid for Dagen, og skal have brugt et Par Aar dertil, har været de højkongelige Herskaber forevist. Det er egentligen en Forestilling af et Bjerg, hvori er anbragt en Mængde Grotter, underjordiske Gange, Templer, Pragtsale, et glimrende Slot etc., i forskjellige, omtrent 30, fordeelte smaae Grupper, saasom efter Plakaten: 1) En Engel paa et Altar, lykønskende Hs. M. Kongen paa Hans Fødselsdag. 2) Et Ære-Tempel imellem Klippestykker, oprejst i Anledning af D. K. Højheder Prinds Frederik Carl Christians, og Prindsesse Wilhelmines Formæling. 3) En pragtfuld Kirke. 4) En underjordisk Gang med et Offeraltar. 5) Et Helgenbillede paa et Marmorstykke, „antik Figur fra det 16de Aarhundrede." 6) En Grotte med nogle andægtige Christne. 7 og 8) Andre Grotter; 9) Et Gravsted. 10) En stor Sal med „22 antike Malerier fra 1508 henhørende til Christi Historie." 11) Til venstre i den forrige Gruppe en Hvælving „med antike Sager." 12) Et landligt Prospect. 13) En Ridder, som tager Afsked med sin Trolovede for et brændende Altar. 14) Døden, der i en blid Engels Skikkelse nærmer sig en Eneboer. 15) Et Tempel, hvor 3 gyldne Slanger bevæge sig om

deres Stave. 16) en lignende Gruppe. 17) Et Gravmonument. 18) En Steengrotte. 19) Det glimrende Slot; 20) En Pragtsal i Slottet med flere forskjellige Grupper. Kunstneren havde haabet at have sine Grupper færdige til den høje Formælingsfest, i hvilken Anledning nogen Decoration er skeet, men væsentlige og uventede Hindringer forbøde det. Det forevises i Vingaardsstrædet Nr. 1 første Sal, hver Søgnedag fra Kl. 10-1, 3-5 ubelyst à 2 Mk. — og om Aftenerne fra 7-9, Søndagen ogsaa, à 3 Mk. Billetten.

Blandede Efterretninger.

Den berømte Luftsejlerske Mademoiselle Elise Garnerin er i Hamborg, og vil yde denne Stad og Nabostaden Altona det Skue at see hende opstige i en Ballon. Hun har derom tilskrevet Redactionen for Liter. Blätt. der Börsenhalle et Brev af 25 f. M. Det, hvorved hendes Luftfart udmærker sig frem for alle Andres, og som ej forhen der er seet, er hendes Nedstigen. Efterat hun majestætisk har hævet sig i de høje Skyer, skiller hun sig fra Ballonen, som førte hende did, og betroer sig til den saakaldte Faldskjerm (Parachute), som man seer at udvikle sig ved den blotte Modstand af Luften over hendes Hoved, og som da, bærende hende, langsomt synker og sætter hende sagte ligesom en Fugl, der vil udhvile sig, ned paa Jorden. Hendes Farbroder André Jacques Garnerin viste førstegang dette beundringsværdige Forsøg den 28 October 1797 i Paris, og Astronomen Lalande gav Videnskabernes Akademie en Beretning derom. Hun har, skriver hun, stedse havt saa stor Tillid til denne hendes Onkels, af hendes Fader (Professor i Physiken, Jean Baptiste Olivier Garnerin) forfuldkommede Maskine, at hun allerede meget ung begyndte Forsøg med den, har allerede 34 Gange med lige Held igjentaget den, og stedse givet den Fortrin for den ellers sædvanlige Maade at ende en Luftskibsfart, og hun er hidtil den eneste Aeroporist, hvilket vidner om Mod og Uforfærdethed. I Aaret 1826 iværksatte hun i Venedig sin 28 Luftfart, og Nedgang i Faldskjermen, uden at lade sig afskrække ved den uundgaalige Nødvendighed at maatte gjøre det midt imellem Vande. Dette vil ligeledes blive Tilfældet i Hamburg, og det vil blive den fjerde Gang hun, ved det af hendes Fader udfundne, efter Anseelse simple Middel, Svømmeren (flotteur), vil kunne uden Fare gjøre det, om det end bliver paa Havet at Nedstigelsen skeer. Hendes skjønne og rummelige Maskine har dagligen, fra 26 Marts, fra Kl. 11 Formiddag til Aftenen, været udstillet i Apollo-Theatret. Hun agter at foretage sin 35 Luftfart i en af de første skjønne Dage, og dersom hun kan bekomme et tilstrækkeligen rummeligt Lokale, vil hun dermed forbinde en Hesterenden „de Barberi," som hun med meget Bifald har indført fra Italien til Frankrig.

Til den af Hr. Knudtzon jun. i Christiansund bekjendtgjorte Brevvexling hører end videre følgende:

Christiania 6 Decbr. 1828.

Dear Sir,

By the last Mail I received a dispatch from the Foreign Office of which the enclosed is a Copy, which I send for your information. In making this communication I do so with much regret and take this Opportunity to express how much I feel upon the Occasion, as it deprives me of a very active zealous and faithful Agent, where the British Interest is concerned, of which I have experiensed many proofs. It does not however become me to give any opinion upon the propriety or impropriety of your removal from the situation of His B. M. Vice-Consul at the port where you reside (a situation you have filled for these twelve years past to my Satisfaction). My Government having been furnished with all the information in my power to give, as well as a remonstrance from the Swedish Government, Lord Aberdeen has decided as you will observe, that you are no longer to consider yourself as the Agent of the British Government at the port of Christiansund.

I remain &c. &c.
(signed:) Charles Durie.
N. H. Knudtzon Esqr.
&c. &c. &c.
Christiansund.

* * *

Copy.

Foreign Office 21 Novbr. 1828.

Sir,

I am directed by the Earl of Aberdeen to acknowledge the receipt of your letter of the 23 Ulto in Answer to Mr. Bidwills letter of the 29 Septbr. in which you were called upon to explain to his Majesty's Government the cause of a request, which had been made by the Swedish Government for the dismisal of the British Vice-Consul at Christiansund from his Situation.

It appears to Lord Aberdeen, that there is nothing in the statement contained in your letters on this subject, which would warrant him in declining to accede to the abovementioned request of the Swedish Government, I am therefore to direct, that you will cease to employ Mr. Knudtzon as British Vice-Consul at Christiansund.

I am Sir &c. &c.
(signed:) Dungless.
To
Charles Durie Esqre.
His Majesty's Consul.
Christiania.

De ommeldte den 17 Maj 1828 i Christiansund udbragte Skaaler vare: 1) Held for Norge! Gid alle Normænds Bestræbelser lede til Beskyttelse og Overholdelse af Norges Grundlov! Da vil dens Bestemmelse vorde opfyldt, Lykke og Velsignelse udbredes over Norges Land. 2) Hans Majestæt Kongen! Gid han aldrig glemme, at Normændenes Frihedskjærlighed, deres Hengivenhed og Agtelse for Constitutionen ere det tryggeste Værn om hans Dynastie! 3) Hendes Majestæt Dronningen! Gid hun aldrig i Sverrig maa

savne Frankrig! 4) Den Kongelige Familie! Gid den stedse maa være Talsmand for og Forsvarer af Folkets Rettigheder! 5) Det nu forsamlede overordentlige Storthing! Gid det fremdeles maa erhverve sig Folkets Agtelse og Taknemmelighed! 6) Den Kongelige Norske Regjering! Gid Kongens Raad altid bestaae af Mænd, der besidde Kraft, Indsigt og Følelse til at værne om Folkets som om Thronens Rettigheder! 7) Norges Højesteret! Loven beskytte Friheden, og Friheden forsvare Loven! 8) Constituenterne paa Eidsvold! Med Taknemmelighed erindres de paa denne, den skjønneste, nyttigste og lykkeligste Dag i Norges Historie. 9) Gamle Norge! Stedse tiltage det i Hæder og Held! 10) De forenede Riger! Gid Foreningsacten stedse ubrødelig maa vorde holdt, til Lykke for Normænd og Svenske!

Andesbjergenes højeste Top. Den engelske Rejsende Pentland har paa sin Reise gjennem Peru flygtigen maalt forskjellige høje Bjerge mellem 14 og 17° sydlig Brede, og gav sine Resultater, som ganske modsige hvad man hidtil har antaget om Amerikas højeste Punkter, dog blot som nærmende sig. Franske Lærde modsige denne hans Angivelse, isærdeleshed paa Grund af, at, naar der paa hiin Brede gaves saa høje Bjerge, som Engelænderen paastaaer, man da maatte see dem fra Kysten af Peru, og ingen Søfarende vil vide noget deraf. Derpaa svarer nu Pentland: „Kjeden af Andesbjergene er, som for længe siden bekjendt, dobbelt; mellem begge løber efter Længden en stor Dal, hvis Grund i Midten er 12,000 Fod over Havet; i Norden af denne Dal ligger den berømte Sø Titicaca, hvis Bredder vare Incas-Rigets og den peruanske Kulturs Vugge. Over de vestlige Cordillere stige Berg-Kegler, der næsten alle ere vulkaniske, og af hvilke flere ere over 20,000 Fod høje, medens den østlige Kjede næsten ganske bestaaer af Fløtsbjerge, og imod Vesten begrændser Chiquitos og Moros Sletterne. Denne Kjede, der ligger paa Grændsen af Over-Peru, er, mellem 14 og 17°S., bedækket med evigvarende Snee og hæver sig ikke mindre end 19,000 Fod over Havets Flade. Her ere de høieste Spidser af Andes Bjergene og den nye Verden, Bjerge, der i Højde overgaae det

berømte Chimborasso, Andesbjergenes Kæmpe, under Aequator, og maaskee ikke eftergiver Himalaya noget. Illimani ligger mellem 16°35′ og 16°4′ sydlig Brede og 67-68° vestligt fra Greenwich, tyve Mile fra Staden Lapaz i Over-Peru. Fire Horn af samme rage i Vejret, i Dalens Retning, nemlig fra Syd til Nord; han maalte det nordligste Horn, og fandt det 24,000 Fod højt. Her dreve de gamle Peruanere i en Højde af mere end 16,000 Fod over Havet Guldbergværker i Qvarts, hvilke dog vare, endnu før Spaniernes Indfald blevne opgivne. Efter de nyeste og nøjagtigste Angivelser er Illimani fjernet 310 engelske Mile fra det nærmeste Punkt af den peruanske Kyst. Hvorledes skulde altsaa fra Havet af Spidsen af dette Bjerg kunne sees over den vestlige, langs Kysten strygende Kjede? Sorata i samme Egn er ikke saa højt, dog naaer det 23,000 Fod, og hæver sig efter Pentlands Maal 12,400 Fod over Søen Titicaca."

(M. f. g. S. 228.)

Maaden, paa hvilken Schineserne male, er ganske ejendommelig. De forstaae ikke Nuancer i Farverne og ej heller at forestille Gjenstandenes Afstande. I deres Malerier er særdeles liden Skygge, og hvorledes end den Flade er, paa hvilken de anbringe deres Figurer, saa forglemme de dog aldrig de mindste Enkeltheder. Man indseer, at under saadanne Omstændigheder og ved saadanne Grundsætninger, Maleriet ikke kan gjøre store Fremskridt hos Schineserne. Hvad de endnu male bedst, er enkelte Gjenstande, hvor det Klardunkle ej kommer i Betragtning, som f. Ex. Sommerfugle, Blomster, Fugle o. s. v. Deres rige Farver, deres Talent til at anvende dem, deres omhyggelige Studium af Enkelthederne, Alt dette forener sig her, for at hæve denne Art af Malerier til smaa Mesterstykker. Derimod Slag, Landskaber og Folkescener fremstille de uden Kunst, og der er ikke engang Udsigt til, at bevæge dem til at forlade deres Maneer, thi de hænge ved samme og anføre Grunde derfør, som kun ere dem ejendommelige. Kejser Khang-hi skal have overdraget Missionær Castiglione Udførelsen af Malerier, men med den Tilsætning, at de skulde være malede i Schinesisk Smag, og ikke efter den Europæiske med store Skyggemasser og med bortfjernede, næppe synlige Gjenstande. Han skal have tilføiet, at Manglen hos det menneskelige Øje, der seer Gjenstandene anderledes, end de virkeligen ere forhaanden, ikke giver nogen Grund for, at fremstille Naturens Gjenstande paa en ufuldstændig Maade. Denne Bemærkning har sandsynlig en Mandarin foranlediget, der har seet Kejserens Portrait, malet af Missionæren og ved denne Leilighed har yttret: det var i Sandhed at beklage, at man havde fordærvet et saa skjønt Billede ved en Plet. Derved forstod han nemlig Skyggen ved den Kejserlige Næse. (N. geogr. Eph. XXVI. 330.)

Staden Sincapore har havt en overordentlig stor Fremgang. 1815 talte den kun 150 Beboere men 1827 derimod over 20,000 af alle Nationer. Værdien af Ind- og Udførslen beløber sig til over 30 Millioner Piastre, en Følge af den Handelsfrihed, som den brittiske Regjering har tilstaaet denne velanlagte ostindiske Havn. (ibid. 384.)

Kjøbenhavns Børs, d. 3 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	106¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106¼ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	62¼	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 28.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 7 April 1829.

Valerie.

En italiensk Novelle af det Franske.

(Meddeelt af Dm.)

(Fortsat.)

Jeg troer, svarede den gamle Orsini, at De er en Mand af Følelse og Retskaffenhed, at De elsker Deres Datter, og at de helligste og sødeste Pligter maae være dyrebarere for en Faders Hjerte, end at tilfredsstille sin Stolthed. Jeg troer fremdeles, at Deres Vens Søn ikke fornærmer Dem ved sin Kjærlighed til Deres Valerie; og om De endelig, for at gjøre det til en Fornærmelse, vil glemme, at han er Deres Vens Søn, saa er det min Pligt at erindre Dem, at i det mindste hans Fader er Deres Lige.

Her afbrød min forskrækkede Moder Samtalen. Hun talede saa højt, at den gamle Orsini ikke kunde høre min Faders Svar. Strax efter gik han bort, og fra den Tid af kom det bittreste Had, istedetfor et trediveaars Venskab.

Forestil Dem min Smerte! Uden Haab at see min Octavio igjen, uden Middel at give ham Efterretning om mig, eller at erfare, hvordan hans Skjæbne var! Min Fader omringede mig med Opsynsmænd; jeg torde ikke gaae ud af Huset, ikke engang i Messen.

Selv talede han ikke et Ord mere med mig; jeg saae ham kun ved Bordet, og da værdigede han mig aldrig et Øjekast. Jeg saae mig i mine Forældres Huus behandlet som en Fremmed, hvem man vil lade føle, at han er, om intet værre, dog en ganske ligegyldig Skabning.

Min Sundhed begyndte om kort Tid at tage af; og uden den ømme Omhu og medlidende Deltagelse, som min Moder viisde mig, havde jeg sikkert bukket under for min Kummer. Kun hun støttede mit synkende Mod, og lod mig haabe den Mulighed, endelig at formilde min Fader. Hun vovede vel ikke at tale med mig om Octavio. Men alt hvad hun sagde havde Hensyn paa ham, al den Trøst, hun gav mig, gjenkaldte mig min Elsktes Billede; og uden en eneste Gang at nævne mig hans Navn, underholdt hun mig uophørlig om ham. Tiden forløb, uden at mine Lidelser formindskedes. En Aften efter Bordet benyttede jeg mig af min Faders Fraværelse, for at besøge det Sted, hvor mine Lidelser havde begyndt, og i hiint Lysthuus uforstyrret at overlade mig til min Smerte. Jeg satte mig paa den samme Græsbænk, paa hvilken jeg havde siddet lige over for Octavio; jeg vædede den med mine Taarer; jeg gjentog mig Alt, hvad han havde talt, fornyede vort fordums Løvte. Pludseligen træder en Mandsperson ind, og ligger for mine Fødder. Jeg vil gaae; Octavios Stemme holder mig tilbage

Hør mig, raabte han, jeg har kun endnu eet Øjeblik tilbage; det er det sidste. Jeg forlader i

Nat Florentz. Min Fader har erholdt et Compagnie ved de kejserlige Tropper for mig. Krigen mod Preussen er erklæret. Jeg gaaer, enten at døe eller at gjøre mig Dem værdig. Jeg haaber, jeg er vis paa, i det første Feldttog at udmærke mig saaledes, at jeg personlig skal blive Kejseren bekjendt. Da vil jeg ved hans Fødder aabenbare ham vor Forbindelse. Joseph er ung og visselig ikke følesløs. Min Ulykke vil røre ham, han vil tage sig af mig hos Storhertugen sin Broder. Deres Fader vil ikke sætte sig imod Storhertugens Forbøn, og Deres Haand bliver Lønnen for min Bestandighed og Tapperhed. Valerie! lov mig kun endnu eet Aar at modstaae Deres Faders Villie; da er jeg enten død, eller værd at blive Deres Mand!

Jeg kunde næppe drage min Aande; Kjærlighed, Haab og Frygt bankede i mit Hjerte. Jeg svor ham Troskab min hele Livstid, og at jeg tusindgange heller vilde dø, end blive en andens Ægtefælle. Vi gjorde Aftale at skrive hinanden til ved en af mine Folk, som Octavio allerede havde faaet paa sin Side, og som var den, der nu havde lukket ham ind i Haven. En lille Støj, vi nu hørte, paaskyndede vor Skilsmisse. Jeg tog min Haand af hans, og skyndede mig til mit Kammer, hvor jeg tilbragde Natten med Graad.

De første ti Maaneder efter Octavios Afreise blev, i Henseende til mig, alting i Huset som det var. Min Fader behandlede mig endnu stedse med samme Haardhed, min Moder med samme Ømhed. Den Domestik, min Elsker havde vundet, tilstillede mig trolig hans Breve. Hver Postdag erfarede jeg ny Fremskridt, som Octavio gjorde. General Laudon havde fattet stor Tilbøielighed for ham; gjort ham til sin Adjutant med Forsikkring om hastig videre Forfremmelse. Men Krigen gik i Langdrag, og tilbød liden Leilighed til at udmærke sig ved personlig Tapperhed. Den gamle Kong Frederiks og hans Broder Henriks store Talenter tilintetgjorde alle Laudons duelige Planer. Det kom hverken til Slag eller til Overfald. De to Preussiske Helte forudsaae stedse alting; deres Genie styrede Skjæbnen og Begivenhedernes Gang; og dette var maaskee den første Krig, i hvilken personligt Mod og Lykke aldeles ikke kom i Betragtning.

Efter disse ti Maaneders Forløb udeblev paa en Gang Octavios Breve. Ubekymret i Henseende til hans Troskab, men skjælvende for hans Liv, skrev jeg det ene Brev efter det andet til ham, og tællede Timerne fra den ene Postdag til den anden. Min Fortrolige blev hvergang sendt paa Posthuset, og bragde mig hvergang den Efterretning, at der var intet Brev kommet. Ganske trøstesløs over saa lang Taushed, sendte jeg ham hjem til den gamle Orsini, for paa en god Maade at erkyndige sig, om man ingen Efterretninger havde fra Octavio. Det Svar, jeg fik, stillede vel min Ængstelighed, uden dog at formindske min Kummer. Octavio, hed det, havde nyligt meldt, at han var bleven Oberst, og vilde tilbringe Vinteren i Wien hos General Laudon.

Jeg begik den Uretfærdighed, at troe min Elskte skyldig i Utroskab; jeg skrev ham ikke mere til, og gjorde mig forgjeves Umage, at udslette hans Minde af mit Hjerte. Men ak! min Forfatning blev derved endnu mere beklagelsesværdig. Hans Billede forfulgte mig overalt. Forgjeves gjorde jeg mig det til Pligt at forjage disse søde Erindringer af min Hukommelse, og jeg var ikke sysselsat med andet end den Tanke, — ikke mere at tænke paa Octavio.

Ved denne Tid kom en af min Faders Fættere fra Tydskland til Florentz, og tog sin Bolig i vort Huus. Det var en lang, mager sortebrunn Mand, imellem fem og fyrgetyve og halvtredssindstyve; hans Udvortes var ubehageligt og opvækkede kun liden Tillid. Hans Karakteer var kold og mørk. Han talede ikke om andet end sin Adel, og havde sin hele Livstid anvendt den Smule Forstand, Himlen havde tildeelt ham, alene til at studere og lære uden ad Stamtavlerne af hele Europa.

Han vidste paa det nøjeste Aar, Maaned og Dag af alle de Ægteskabs Forbindelser, som vare forefaldne i Tydskland siden det Romerske Riges Undergang. Han kjendte Kurfyrsternes og de Polske og Ungerske Magnaters hele Slægtregister; og for at udfylde sin ørkesløse Tid, havde han i nogle Aar været sysselsat med, at bringe den ottomaniske Ports Titulatur i Rigtighed; til den Ende havde han eftersporet alle Descendentere indtil den fire og tresindstyvende Generation, en For-

retning, der efter hans egen Forsikkring havde været ham overordentlig besværlig, fordi Tyrkerne ihenseende til Misallianser besad megen liden Delicatesse, og havde optaget en uhyre Mængde Sultaninder i den regjerende Familie. Denne Fætter kaldte sig Grev Heraldi. Strax den første Aften efter hans Ankomst erkyndigede han sig over Bordet hos min Fader om alle gode Huse i Toscana, endelig spurgde han temmelig ligegyldig, hvor en vis Marquis Orsini boede. Min Fader svarede fortrædeligt: han vidste det ikke. Jeg maa endeligen have det at vide, sagde Heraldi, thi da jeg for tre Uger siden reiste igjennem Wien, spiste jeg hos General Laudon paa samme Dag som hans Niece blev formælet med en Søn af denne Marquis Orsini. Jeg maatte love Brudgommen, som jeg fandt meget elskværdig, at overgive hans Fader et Brev fra ham, og at give ham omstændelig Beretning om denne Formælings Høitidelighed, og de Nygivtes Lykke.

Ved at høre dette blev jeg mere død end levende. Min Fader rynkede Panden uden at svare derpaa; min skjælvende Moder saae paa mig; og den grusomme Heraldi fortalte fremdeles, at den unge Dame havde med den heftigste Lidenskab forelsket sig i Orsini, Kejseren selv havde interesseret sig for dette Givtermaal, og Laudons Niece havde faaet et Regiment til Medgift.

Hvorledes kunde jeg nu mere tvivle om Octavios Utroskab? Hvor meget jeg end søgte at skjule min Uro, saa betog dog Visheden om min Ulykke mig al Kraft, og jeg besvimede i min Moders Arme. Da jeg kom til mig selv, befandt jeg mig i min Seng, og min Moder grædende hos mig. Jeg faldt i en hidsig Feber, der forandredes til en langvarig og smertefuld Sygdom. Mit Liv var i Fare. Min Moder forlod mig intet Øjeblik. Selv min Fader viisde den ømmeste Omhue for mig i min Sygdom. Al hans Strenghed havde ikke formaaet, at rive mig løs fra ham. Jeg var saa rørt over igjen at have vundet hans faderlige Kjærlighed, at jeg i det Øjeblik han tog mig ved Haanden, og med Taarer i Øjnene spurgte mig, hvorledes hans gode Valerie befandt sig, ikke var min Glæde mægtig. Mine Arme slyngede sig om hans Hals, mit Ansigt bøjede sig til hans, mine Taarer vædede hans Kinder. Ja min Fader, raabte jeg, ja, jeg er Deres Valerie! og lydigste Datter. Mit Hjerte skal fra nu af ikke kjende anden Følelse, andet Ønske end at lyde Dem. — Denne Scene gav mig Livet igjen.

Efter nogen Tids Forløb kom jeg efter, at det var min Faders Hensigt at givte mig med min Fætter Heraldi. Den Omstændighed, at han førte vort Familienavn, var en afgjørende Grund hos min Fader, der fandt sig høist lykkelig ved at see sit Huus leve op igjen, og at kunne efterlade sin hele Formue til en Descendent af hans Ahner. Han talede med mig derom uden at foreskrive mig det ringeste, uden i mindste Maade at nøde mig; men han sagde mig, at han vilde græmme sig til Døden, om jeg ikke havde Medlidenhed med hans Svaghed.

Octavio var givt, var troløs mod mig, og jeg var opbragt mod ham. Jeg troede, det maatte være mig en sød Følelse at kunne elske en Anden; hvorledes skulde jeg kunne efter Omstændighederne modstaae min Fader? han befalede jo ikke; han bad.

Bryllups-Anstalter bleve nu gjorte, med en Skynding, som jeg vel ikke vovede at klage over, men som forskrækkede mig. Min Moder sagde intet, sukkede, skjulte sine Taarer. Min Faders Ømhed fordobledes. Heraldi overvældede mig med Foræringer, og skaanede mig for de bedrøvelige Forsikringer om en Kjærlighed, som mit Hjerte endnu stedse var døv imod. Dispensationen kom fra Rom, og Ægteskabs-Kontrakten blev underskreven. Man pyntede mig, og førte mig ganske skjult med Diamanter for Alteret. Jeg aflagde den frygtelige Ed, uden at føle nogen særdeles levende Bevægelse.

— Efter Messen gik jeg ud af Choret ved Heraldis Haand, og han syntes gandske ude af sig selv af Glæde. Min Familie fulgte. I det jeg kommer til Kirkedøren, og er i Begreb med at bestænke mig, faaer jeg Øjne paa et ungt Menneske med et blegt, indfaldet Ansigt og med en forstyrret Dragt og Haar, han lænede sig til Vievandsbækkenet; med mat Øje saae han stivt paa mig, og med sagte skjælvende Stemme talede han disse Ord: Valerie! jeg vilde see dem fuldføre deres afskyelige Forbrydelse. Jeg har seet dette og er tilfreds, jeg veed at jeg døer.

Da han havde sagt dette, gik han hastig bort. Jeg sank sandsesløs til Jorden. Hvad videre der foregik med mig, om min Fader kjendte Octavio, alt det veed jeg intet af. Fra det Øjeblik var min Bevidsthed borte. Næppe kom jeg mig lidet af en langvarig Sygdom, førend Anfaldene kom igjen langt heftigere og farligere. Jeg laae i en uafbrudt Døsighed. Det Onde tog stærkt overhaand, og, som min Moder siden har fortalt mig, blev jeg paa engang overmaade mat, efterat jeg havde tilbragt to Nætter og Dage i bestandig Phantaseren, og havt nogle voldsomme Anfald; endelig døde jeg i hendes Arme.

Min Moder troede ikke at overleve mig; min Fader var fortvivlet; Heraldi begræd mit Vanheld; men det var nu engang skeet. Mit Liig blev med megen Pragt bisat i min Families Begravelse i et af Hovedkirkens Kapeller. Man satte Kisten paa en Rist af lange Jernstænger; Stenen blev lagt paa Graven, og man efterlod mig i de Dødes Boliger.

Hvad der imidlertid er foregaaet, vilde Octavio meget bedre kunne fortælle end jeg. Jeg har ofte hørt det af hans Mund; han har tit fortalt mig, at efter det Optrin ved Kirkedøren havde han havt i Sinde at skjule sig i en øde Egn paa de Apenninske Bjerge, og der at ende sit usle Liv. Men den Tilstand, i hvilken han forlod mig, Rygtet om min Sygdom, som snart havde udbredt sig, holdt ham tilbage i Florentz. De kunne forestille sig hans Smerte, da han fik Efterretning om min Død. Henreven af sin Fortvivlelse, forfulgt af de Bebrejdelser at have været min Morder, fattede han den Beslutning at stige ned i min Grav, og myrde sig paa min Kiste. Endnu samme Aften jeg var bleven begraven, opsøger han Sacristanen til Hovedkirken, vinder ham ved en Sum Penge, og begge forføje sig ved Midnatstid med en Blændlygte i Kirken, løfte Gravstenen af og stige ned. Saasnart Octavio seer min Kiste kaster han sig over den, river Laaget af, løfter mit Slør op, trykker sin Mund paa mine blege Læber, og haaber saaledes af Smerte at ende sit Liv, uden først at behøve at lægge voldsom Haand paa sig.

Men, o, Kjærligheds Under! utroligt for alle de Ulykkelige, som aldrig have elsket! Min

Elsktes Sjel bragte min tilbage; et Suk steg af mit Bryst, imedens han med den heftigste Fyrighed trykkede sine Læber til min Mund. Octavio, ude af sig selv ved denne Opdagelse, giver et Skrig, tager mig i sine Arme, løfter mig af Kisten, trykker mig til sit Bryst, opvarmer mig ved sit Hjerte; jeg lever op igjen. En lille Bevægelse, jeg gjorde, giver den glædedrukne Octavio fuld Vished, han bærer mig op, kommer til Kirkedøren; hans Ledsager maa aabne den for ham; og nu flyver han med sit Bytte hjem til sin Fader. Jeg bliver bragt til Sengs og plejet med al mulig Omhue.

Endelig slaaer jeg Øinene op; mit første Blik viser mig Octavio og hans Fader i Selskab med en Læge. Denne borger for mit Liv. Hvad jeg følede er over al Beskrivelse. Det forekom mig, som jeg vaagnede af en lang Drøm. Jeg følede mig oplivet igjen, jeg kjendte min Octavio; tale kunde jeg ikke med ham, men jeg nød den Henrykkelse at see ham; jeg tænkte intet; jeg var vel, og dog vidste jeg ikke engang med Vished, om jeg virkelig levede igjen. Tre Nætter og Dage forløb, førend jeg kom til mig selv. Den Slummer, som jeg imidlertid, uden at mærke det, faldt i, den Næring, som uden mit Vidende blev givet mig, bragte mig efterhaanden til mine Sandser. Min Hukommelse kom igjen; jeg erindrede mig min Moder og det Sted, hvor jeg havde seet min Elskte. Her standsede mine Tankers Løb; men jeg fornam hvad man fortalte mig, og vidste, at jeg nu befandt mig hos Octavio, saae, at det var ham, som trykkede min Haand, og min Kjærlighed, der havde fulgt mig i Graven, fornyede med hvert Øjeblik den udslettede forgangne Tid.

Efter kort Tid var jeg i Stand til at høre og forstaae, hvad Octavio sagde mig. Af hans Mund erfarede jeg alt hvad der var foregaaet med mig. Nu fremstillede sig for min Sjæl Tanken om hans Ubestandighed, hans Formæling i Wien. Saasnart jeg kun formaaede at frembringe nogle sammenhængende Ord, talede jeg med ham om hans Giftermaal med General Laudons Niece. Octavio troede jeg fantaserede, Laudon havde ingen Niece. Octavio var kommen lige fra Armeen, uden at have været i Wien. Han var ikke Oberst. Urolig over at mine Breve

paa to Maaneder vare udeblevne, havde han paa sin instændigste Begjæring erholdt Tilladelse, havde Dag og Nat redet som Koureer, og havde en Recommendationsskrivelse fra Laudon til Storhertugen hos sig. Han steg just af Hesten, da jeg blev ført til Vielsen, og fulgte mig til Alteret. Henreven af Smerte og Fortvivlelse, besluttede han, i det mindste at foreholde mig min Meeneed.

(Sluttes i næste Nr.)

Svar fra Forfatteren af det Stykke, at det bør være Præstens Formaal etc. i Anledn. af Hr. N. Fogtmanns Yttringer i Skilderiet Nr. 23.

Det synes, som om Hr. N. Fogtmann ikke gjør sig nogen Samvittighed af at fordreje andres Ord, for desto lettere at kunne fælde dem med sin filosofiske Kløgt. I det Stykke af de to tilsigtede, hvorimod han især yttrer sig, har jeg fremstillet, at det bør være Præstens Formaal mere at blive elsket end at blive agtet, men aldrig har jeg paastaaet, at man skal stræbe at vorde elsket og ikke at vorde agtet, hvilket Hr. F. anfører, og i de Exempler, hvori jeg har villet vise, hvorledes man opnaaer at blive elsket fremfor at blive agtet, vil vist ingen Retsindig eller Redelig beskylde mig for, at jeg har anbefalet nogen Stræben efter Yndest paa den sande Agtelses Bekostning. —

Det synes fremdeles, som om Hr. F. ikke har lagt Mærke til eller ikke brudt sig om, at jeg ligefrem har antydet, at jeg ikke brugte Ordene i nogen højere filosofisk Betydning, men i den Mening, som de tages i almindelig Sprogbrug, naar man taler om Agtelse og Kjærlighed i Modsætning til hverandre; men naar Hr. F. ikke vilde bryde sig om denne bestemte Erklæring, hvorved jeg paa lovlig Maade har sikkret mig for anden Fortolkning af mine Ord, da var det vel billigere handlet, om han slet ikke havde brudt sig om det hele Stykke. Det forstaaer dog hver Mand, hvad man mener, naar der siges: jeg foretrækker Kjærlighed for Agtelse, og om Hr. F. ogsaa giver en tredobbelt filosofisk Forklaring om hvad Agtelse er, saa omskaber han dog derved ikke en saa gængse Talemaades Betydning.

Det forekommer mig endelig, at efter Hr. F's. egen Forklaring af Ordene i abstrakt Begreb, maa der komme det samme Resultat, at det er noget mindre at være agtet, end det at være elsket. Han siger: al sand Kjærlighed er grundet i Agtelse, og al sand Agtelse frembringer Kjærlighed, saa er jo da Kjærlighed det Ypperligere, som Agtelsen skal frembringe; han siger: Agtelsen skal bære Kjærligheden, som Tjørnen bærer Rosen, men er nu ikke Rosen bedre end Tjørnen? Ja han kommer endnu nærmere til at ytire den samme Mening som han i Begyndelsen erklærer at jeg har Uret i at fremsætte; han siger nemlig: man kan være respekteret uden at være elsket, og forklarer derefter Respekt som en vis fortrinlig Opmærksomhed og Agtsomhed for eens Person, det er altsaa, naar vi tale Dansk: man kan være agtet uden at være elsket; — thi det vil Hr. F. ikke kunne nægte, at man siger paa Dansk: jeg agter en Mand for hans Talenter, Kundskaber, Driftighed og Myndighed, uagtet jeg hader ham for hans Haardhed, Grovhed o. s. v.; men forstaaes Ordet i den Betydning, saa har jeg vel Ret i at raade til at tragte mere efter den Kjærlighed, som Mildhed, Sagtmodighed og al Omhyggelighed forhværver, end efter den Agtelse, som Myndighed og Strænghed forskaffer. Det var Indholdet af det Stykke, som jeg har skrevet, forstaaeligt for Enhver, som vil forstaae det, og jeg anseer det som uretfærdigt af Hr. F., naar han derefter sigter mig som den, der vilde lede paa farlige fordærvelige Afveje, som om jeg havde anprist en Kjærlighed, „som man ordentlig skulde vogte sig for.“

Smuglerløn.

(Af K. Müchler.)

Venner! — sagde en fransk Kjøbmand til en Afdeling Husarer af det fjerde Regiment, som, kommende fra Spanien, vare i Begreb med, at gaae over Broen ved Yrun til Frankrig — I kunde gjøre mig en stor Tjeneste!

Hvorledes det? spurgte nogle Underofficierer. Ganske vist, og Intet er lettere. Eder visiterer man ikke. Jeg har tre Hundrede Flasker forbudt Jamaica-Rom. Disse fordeler jeg blandt Eder, I skjuler dem i Eders Mantelsække, og naar I komme til St. Jean de Luz, giver I mig dem igjen tilbage, efter et Afdrag af tyve Flasker, som jeg hjertelig gjerne af Erkjendtlighed vil overlade Eder.

Forslaget var ikke at forkaste. Det blev antaget, mod den Forsikkring, at den commanderende Officier Intet skulde erfare derom.

Flaskerne bleve fordelte; lykkelig kom Afdelingen dermed over Broen, tilmed da Anføreren forsikkrede, at hans Folk om Morgenen vare paa det strengeste undersøgte, og at de intet Forbudt førte hos sig.

Saaledes ankomme Husarerne til St. Jean de Luz. Kjøbmanden ankom der næsten paa samme Tid som de, og gjorde dem sin Bopæl bekjendt, paa det at Enhver der kunde aflevere sin Flaske med Rom. Men paa Marschen havde Husarerne gjort den Regning, at en Flaske Rom vilde være dem nyttigere, end Kjøbmanden, og det kom kun an paa, hvorledes de paa en god Maade kunde tilegne sig den. Ogsaa dertil fandtes Raad. Der blev tilsendt Stadens Commandant et Brev uden Underskrift, i hvilket man berettede følgende: der vandrede en Bande Empesinado omkring paa den venstre Bred af Bidossoa, og havde gjort den Plan, at overfalde denne Afdeling.

Næppe erholdt den commanderende Officier dette Brev, saa lod han, af Forsigtighed, strax blæse til Opmarsch; enhver Husar løb til sine Vaaben og til sin Hest, enhver spillede den Forskrækkede, vendte Kjøbmanden, der løb fra den ene Stald til den anden, Ryggen, og gav sig ikke Tid at svare ham. Efter et Qvarteer forlod Afdelingen Stedet i fuldt Trav til stor Bestyrtelse for Smugleren.

Han havde af tre Hundrede Flasker Rom ikke seet een Draabe, selv ikke een tom Flaske.

(A. Z. 260.)

Indenlandske Efterretninger.

Man havde længe i England arbejdet paa at opfinde en Stol, hvorpaa Kniplinger kunde væves, og endeligen lykkedes det James Heathcoat i Grevskabet Devon, som 1808 fik det første Patent derpaa, og siden har faaet 3 andre Patenter paa forbedrede Maskiner; han er nu den største Kniplingsmanufacturist i England, og underholder flere hundrede Arbejdere. De af ham paa hans Maskiner forfærdigede Kniplinger kaldes bobbinnet, noget enhver Dame kjender. Det er nemlig den rene Grund; og ikkun denne har man hidtil kunnet forfærdige paa Maskiner. Forsiringerne indvirkes med Naalen, man anbringer ogsaa deri Blomster og smaa Bordyrer, som særskilt kniples paa den gamle Maade. Denne Opfindelse har bevirket den største Aftagelse i Haandknipling, der hos os i Tønderns Egn, og i Sachsen og flere Steder har været en vigtig Næringsgren. I Frankrig, hvor Haandknipleriet har været meget udbredt i nogle af de nordlige Departementer, er Maskinknipleriet allerede indført siden 1814. Hin Englænder, Heathcoat, tog i Aaret 1820 i Frankrig Patent paa sin Opfindelse, og anlagde i Paris en Fabrik, som er siden forflyttet til St. Qvintin, hvor Maskinerne drives ved to Dampmaskiner, hver til 24 Hestes Kraft.

„Danmark bør, siger en af vore kyndigste Mænd i Fabrikfaget, følge Frankrigs Exempel, og Egnen omkring Tøndern og Lygumkloster, engang velhavende ved Haandknipleriet, bør søge igjen at blive det ved Maskinknipleriet. Indtil dette kan skee," — det skee snart! — „er det behageligt at vide, at en Fabrikant i Møgeltønder, Hr. D. Hansen, allerede har begyndt at oplive den dybtsunkne Næringsvej. For et Aar siden begyndte han at lade kniple de nu saa brugelige

Blondekniplinger, som ellers kom fra Sachsen, og siden October forrige Aar har han begyndt at lade kniple de saa kaldte ægte Blonder af Silke, saavel sorte som hvide lig de franske." Man har efter den nøjagtigste Undersøgelse fundet, at disse indenlandske Blonder ej staae tilbage med Hensyn til det Skjønne imod de franske, og hvad Boniteten angaaer endogsaa have noget Fortrin for hine; dertil kommer endnu, at de sælges ej ubetydeligt billigere end de fremmede. Disse Blonders Udsalg er i Jomfrue Sara Davidsons Kniplingshandel, Silkegaden Nr. 41, og det er denne Kniplingshandlerskes Bestræbelser, som denne ny Industrie for en stor Deel skyldes, ligesom og ovennævnte Hr. Hansens Virksomhed. Den er i bedste Fremgang til Glæde for Patrioten. (Handelstidenden har nyelig i Nr. 26 givet mere Underretning om Kniplingsfabrikationen, hvorom ogsaa i 3die Hæfte af Thaarups Vejledning om Fabriker etc. 1825.)

Hr. Etatsraad og Generaltoldkammer- og Commerce-Collegii Committeret Lehmann har skrevet en Undersøgelse om det tønderske Kniplingsmanufacturs Alder og Oprindelse, som læses i Eggers's Schl. holst. Landeszeitung 1807 No. 11. Denne liden Afhandling er ikke bekjendt nok, og man vedbliver mange Steder at tale om en Kjøbmand Stenbeck, og nogle af ham indforskrevne gamle Mænd, ved hvem Kniplings-Næringen blev indført fra omtrent Aaret 1646; da den dog er ældre. Man læser og i Schlesw. holst. Prov. Ber. 1812 5 H. 549-562 en Afhandling om den tønderske Kniplingsfabrikation, af C. F. Meyer, hvilken man maatte ønske fortsat.

Det islandske Postskib ankrede d. 2 d. M. i Nærheden af Helsingborg, hvortil det maatte tye fordi Helsingøers Havn, hvor 84 Skibe ligge tæt paa hinanden, ikke kunde rumme flere. Efterretningerne fra Reikevig gaae til den 5te Marts. Vinteren har været meget mild. Iis og Snee har man næppe seet hele Vinteren igjennem. Natten imellem 21 og 22 Febr. sporede man Jordskjelv over hele Sønderlandet, og mindre Stød gjentoges de følgende Dage. I de beboede til Hekla nærmest grændsende Egne gjorde Jordskjelvet betydelig Skade. 6 eller 7 Bøndergaarde skal enten være ganske nedstyrtede eller meget beskadigede, dog siges ikkun et syv Aars gammelt Barn at være derved omkommet. Fiskeriet har især for Sønderlandet været ypperligt.

Skrivelse fra Kiel den 27de Marts. Vort Universitet, som i en ikke lang Række af Aar har tabt ved Dødsfald og ved Forflyttelse til andre Virkekredse et forholdsmæssigt stort Antal af sine fortræffeligste Lærere, af hvilke flere nu glimre som andre Højskolers Prydelser, trues paa ny med et meget føleligt Tab, idet Professor Dahlmann, som siden den berømte Hegewischs Død har erstattet os dennes Tab, er under de fordeelagtigste Betingelser kaldet som Lærer i Historien, istedet for den afdøde Sartorius, til Göttingen. Ved denne som Lærer og som Menneske lige udmærkede Mands ærefulde Kaldelse er hans Værd noksom lagt for Dagen, ligesom ogsaa ved den almindelige Deeltagelse, som ved Bekymringen for at miste ham paa det utvetydigste har viist sig ikke alene blandt hans Colleger og de herværende Studerende, men ogsaa blandt Alle, hvem vort Fædrenelands vigtigste Instituts Vel og Hæder ligger paa Hjertet. Endnu nære vi dog Haabet om, at vor højtelskede Landsfader, som med saa megen Ret tilkommer Hædersnavnet af Videnskabernes Beskytter og Plejer, vil ikke lade vort Universitet miste en Mand, hvis Bortgang høist vanskeligt lader sig erstatte, og hvis Bibeholdelse i sin meget udmærkede Virkekreds for nærværende Tid, da Tallet af Studerende har paa faa Aar fordoblet sig, torde ansees som en trængende Nødvendighed.

I disse Dage er her i Staden udstillet til Eftersyn en meget interessant Samling af Originalmalerier af afdøde Professor ved Konstacademiet C. A. Lorentzen. Den bestaaer af 36 Nr. og indeholder fortrinlige Arbejder fra forskjellige Perioder af den afdøde Konstners Liv; alle Originalmalerier og efterladte af Maleren selv. De fleste af dem behandle ret nationale Emner, og de bære Præg af den Rigdom i Compositionen

og den kraftige og raske Pensel, der udmærkede den elskede Afdøde. Man finder saaledes her: Hs. M. Kongens Riddertog til Rosenborg; Hds. M. Dronningens Indtog; Deres Majestæters Tog til Comoedien d. 29 Jan. 1820. Fremdeles de danske Kanonbaades Angreb paa den engelske Flaade 1807, Tømmerpladsens Brand 1807 seet fra Amager; den 84 aarige Bonde Lars Dyrskjot imod Torstensons Dragoner i Jylland; to Scener fra Dyrehaven, et interessant Portrait af en gammel Husar, et andet af en gammel Valdbyekone, et pragtfuldt Portrait i heel Figur af en forhenværende polsk Minister i Kjøbenhavn, Greve Recivuscky, malet efter Naturen i polsk Costume, hvilket Stykke vel torde ansees at være et af de ypperligste af Konstnerens Værker o. s. fr. Disse Malerier tilligemed 28 andre, hvoriblandt nogle gode og sjeldne af ældre og berømte Mestere, ere bestemte til stykkeviis at bortsælges ved Auction i Forværelset til det Moltkeske Billedgalleri, saasnart Auctionen, der begynder d. 13 April over den af Geheimeconferentsraad v. Bülow til Sanderumgaard efterladte Samling af Oliemalerier, er endt. De ere opstillede i Stue-Etagen af den Bygning hvori det Moltkeske Billedgalleri findes og kunne hver Dag fra Kl. 10 til 1 tages i Øjesyn. Fortegnelsen faaes hos Portneren ved det Thottske Palais for 8 Skill.

Følgende Stykke vil vist interessere adskillige. „For at enhver Brandtsk Familie, af hvilke der gives saa mange her i Danmark, kan vide, hvorvidt de ere i Slægtskab med den J. C. Brandt i Holland, som har efterladt sig 400,000 Gylden, kan der nu faaes Afskrift af hans Testament, som er 8 Ark stort, naar man sender 50 Fr. til Amsterdam for Oversættelses- og Skrivegebyr. Man finder dette bekjendtgjort af en Hr. van Grenen i Paris." (Aarh. A. 53.)

Blandede Efterretninger.

Man har antaget Sicilien at være den størst af de italienske Øer; det er urigtigt. Sardinien er noget større. Denne Øe har været indtil d seneste Tider et sandt terra incognita i vore geo graphiske Haandbøger; men har i Azuni, Mimau (Histoire de Sardaigne 1825), Ridder Alb. d la Marmora (Vojage de Sardaigne 1826) o Smyth (Sketch of the present state of the is land Sardinia, by Capt. Will. H. Smyth. Lon don 1827. 8.) fundet ypperlige Bearbejdere.

I Amerika finder man 11,647,000 Persone som taler engelsk; 10,584,000 P., spansk; 7,593,00 P., indisk; 3,740,000 P., portugisisk; 1,242,00 P., fransk, og 216,000 Personer, som taler tyds

(A. Z. 248.)

Kjøbenhavns Børs, d. 7 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Se
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102¼	102½ Rbd. r.
Dito Dito	106¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Ban
3 pCt. nye danske Obligationer	63	— L. Ster

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 29.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 April 1829.

Om en foreslaaet Prisopgave til at fremkalde det bedste Forslag til at vække og vedligeholde Nationalfølelsen hos den danske Ungdom.

Til Læserne af Maanedsskrift for Literatur.

I den danske Literaturtidende for 1829 Nr. 6, ligesom i Maanedsskrift for Literatur, 2det Hæfte Pag. 196 har Undertegnede havt den Fornøjelse at see den Tale anmeldt, som i Anledning af Formælingen den 1ste November blev holdt i Fredericia lærte Institut ved sammes øverste Lærer Herr E. P. Rosendahl; og af mig senere udgivet i et fædrenelandsk Ojemed.

De mig ubekjendte Anmeldere i begge disse Blade modtoge herved min bedste Tak for denne tidlige Anmeldelse, der, om ellers noget, særdeles vil bidrage til mit Ojemeds muelige Opnaaelse. — Jeg takker dem endvidere for det Bifald, de have skjænket min gode Hensigt; men da Almelderen i sidste Blad tillige yttrer en afgjørende Tvivl om det Rigtige og Hensigtssvarende i det af mig tilsigtede Ojemed, saa tillade han mig her nærmere at forklare mig over min Synsmaade af denne Sag; — ej for at indlade mig i en literair Feide, hvortil vist ingen Sag mindre egner sig; — men kun for saa vidt som jeg troer at skylde mit Ojemeds Fremme det; antagende at en saa afgjørende og modsat Mening, fremstillet af en Forsamling af Lærde, hvis Navne maae indgyde Agtelse, endog for Ikkeliteraire, som jeg, let kunde skade den Interesse for Sagen, jeg ønskede at befordre ved at henstille den til Landets værdige Geistligheds og Skolemænds Dom. — Jeg er af den Mening: at for at give Sagen den hellige Betydning i Almuens Ojne, den udkræver, og for ikke at udsætte den, som saa meget andet Godt, for Lykketræf og Forglemmelse, troer jeg der med Religionsforedraget maae forenes de Grundprinciper, hvorpaa Nationalitet skal være bygget, i det Barnet i faa og tydelige Sætninger lærer de Hovedpligter enhver Undersaat har mod Konge og Fædreland; — disse maae altsaa henhøre til Religionsforedraget, — dem maae Barnet lære udenad, — i dem maae det examineres, og deres Gjentagelse maae ikke forsømmes ved Confirmationen, deels for at gjøre dem hellige og betydningsfulde, deels for ved Gjentagelsen at virke paa den tilstædeværende Forsamling.

Af Skolelærerens Evne og Følelse for Vigtigheden vil det blive afhængigt hvorledes disse ved Foredraget meer eller mindre kunne detailleres og udvikles; — saaledes bliver da Grunden meer eller mindre godt lagt; men den lægges dog overalt. — Dertil en Læsebog, indeholdende Exempler af Fædrenelandets Historie, varmt og behageligt fremstillede, og affattede efter ovenanførte Foredrag; saaledes at Læsningen deraf giver Barnet

og Manden en ligesaa underholdende som begeistrende Idee om Fædrenes og Nationens Handlinger og Bedrifter. — Med denne Bog maatte være forenet nogle fædrenelandske Poesier, helst affattede efter simple, kraftige og velklingende Melodier, og ligeledes handlende om Fædrenelandets, ved dets dydige og kraftige Sønner, ved Enighed og Fædrenelandskjerlighed vel overstandne Trængsler. — Disse Poesier skulde, saa vidt mueligt, læres udenad, for at kunne synges, og stedse fremvirke de Følelser og Erindringer hvorfor de ere skrevne, og, som lærte i Barndommen, altid beholde et særegent uudslukkeligt Indtryk. — Saaledes virkende paa Nationens Aandelige, vil Gymnastikken, hensigtsvarende drevet, virke paa dens Physiske, — den vil gjøre smidig og modig. —

Ved Armeen vil da en indgribende og passende Fortsættelse heraf kunne lede til Fuldendelsen af det begyndte, og denne saaledes sættes i en ligesaa nyttig som virkende Forbindelse med det tilsigtede Maal. — Her vil da kunne gjøres meget meer endnu; fordi den unge Bonde ikke meer vil være indtaget af den Fordom, at hvad han lærer ved Regimentet allene er gjeldende for hans militaire Tjenestetid. — Den unge Mand er nu bedre istand til at fatte og i et tydeligt Lys indsee og erkjende, hvad der for en Deel endnu var Barnet dunkelt; — han vil med Glæde gjenkalde i sin Erindring, hvad han som Barn har lært og hørt; og dette vil nu blive ham ligesaa uforglemmeligt som vigtigt og helligt. — Bedre dannet og udviklet som Mand; mere oplyst og eftertænksom som Menneske; forædlet i Tænkemaade mod Fædrenelandet og Medborgere vil da den unge Kriger vende tilbage til sin Hjemstavn, og være et ligesaa glædeligt Syn for Forældre og Slægtninger, som han med sine Fortællinger vil virke gavnlig paa Unge og Gamle. — Jeg har dog selv i min Fødeegn havt den Glæde at høre, hvorledes Regimentets hjempermitterede Soldater have fortalt hvilke gode Ting de have lært ved samme, og hvorledes de have følt sig ved at fremvise smaae Udmærkelser, de have fortjent ved Skiveskydningen.

Hvad har den ædleste Konge ikke allerede gjort, og hvad gjøres der ikke for Almuens Oplysning og Lykke! — Dette er ligesaa stort som

uberegneligt; — og kan denne Lykke, denne Oplysning vel henledes til noget Ædlere, og concentrere sig i noget Vigtigere og Skjønnere end Nationalitet og Fædrenelandskjærlighed? — Men kan der vel tænkes nogen virkelig og saa meget mueligt eensformig Tragten og Virken derfor, uden ved en Ledetraad, der anerkjendes og authoriseres, indføres og overholdes af vedkommende Autoriteter? Jeg troer dette ligesaa umueligt, som overflødigt at bevise ved Exempler. — Det er vel saa, at Underviisningen her, som ved ethvert andet Foredrag, kan forfeile sit Maal; men dette skeer jo ogsaa undertiden med den religiøse og moralske Underviisning, som dog derfor ikke bør forsømmes. — At den mindre hensigtssvarende Underviisning her skulde skade meer end i andre Tilfælde, kan jeg ikke fatte, al den Stund den kun har til Formaal at vække Eftertanken og bibringe rigtige Begreber om hvad Borgersamfund og Fædreland er, og hvilke Pligter der skyldes samme. — Med Anmelderen istemmer jeg af taknemligt Hjerte Erkjendelsen af den ædleste og bedste Konges ophøiede Egenskaber; men at denne Følelse og Erkiendelse hos hver Dansk skulde gjøre mit Forslag unyttigt, ja at dettes Iværksættelse endog skulde kunne skade, og „udsætte Nationalfølelsen for at blive til et dødt abstract Begreb, der som saa mangen anden Børnelærdom let i den modnere Alder kan glemmes," er en Yttring, der har overrasket mig; thi i saa Fald mener jeg at Religionsforedraget for Almuen, der daglig har saa megen og skjøn Leilighed til at erkjende og beundre det høieste Væsen i dets Værker, — let kunde blive ligesaa skadelig for Tilbedelsen og Beundringen.

Med jo større Klarhed dette, som alt Stort og Godt, kan vises; — med jo inderligere Varme det kan lægges paa Hjerte: — desto bedre! — bør en Sag saa vigtig, som den af mig fremstillede, overlades til enhver Lærers Godtbefindende; og om han vil omtale og afhandle den, eller ikke? — At det skeer paa mange Steder, derom tvivler jeg ikke; — men jeg er ogsaa overbeviist om, at det paa mange Steder ikke skeer; derpaa har jeg i mange Aar havt talende Beviser, ja endog saadanne Beviser, som jeg undseer mig ved at fremføre. — Havde den ærede Anmelder bemærket, at

det er Bondealmuen, jeg har ønsket der i denne Henseende kunne gjøres noget for, da havde dette sikkert modificeret hans Yttringer, eller maaskee aldeles hævet hans Tvivl; — thi jeg har nu i over 20 Aar havt med Almuesmanden at bestille; jeg har gjort den Erfaring, at han maae veiledes, og at han da er meget modtagelig for alle gode Indtryk. — Men saasnart den omhandlede Sag angaaer hele Nationen, da er min Stilling for fjern fra enhver Indflydelse paa Sagens Fremme; — jeg kan da kun som Medlem af Samfundet ønske; — og fremstille Sagen til Landets værdige Geistlighed, og med Landalmuen kyndige Skolemænd; opfordrende dem til at tænke og skrive over den meest hensigtssvarende Maade, hvorpaa det tilsigtede Øiemed til hele Samfundets Bedste kan sættes i en virkende og indgribende Gang. — Dette er det da ogsaa, jeg har vovet; og at Sagen ikke kan skades men kun gavnes ved denne Offentlighed i Behandlingen, er min Mening; thi den er af den Beskaffenhed, at den taber i Kraft, jo mindre den omhandles. — At jeg især fra min Standpunct, og altsaa maaskee noget eensidigen seer Sagen, er ligesaa naturligt, som jeg ogsaa allerede selv har tilstaaet det; men at den, ved at iværksættes, skulde kunne skade og ikke gavne, kan jeg aldrig billige.— Den Characteer, Mennesket skal have, er afhængig af de Indtryk, det modtager i Barndommen; og med Sandhed kan man vel gjentage, at faa eller ingen Mennesker ganske ere afvegne fra deres Barndoms Eiendommeligheder, thi disse vaagne tidlig eller sildig; — hvor bør det sig vel altsaa nærmere at lægge Grunden til alt det Gode, der characteriserer Undersaatter og Borgere, end i Skolen hos Barnet, for siden at vise sig i Handlinger hos Manden? — Hvorfor skulde da juſt en saadan Lære blive til et koldt Bogstav? — og sæt den blev det, var Skaden da større, end om den aldrig havde været bibragt? — At Forældrenes Exempel virker ligesaa meget paa Børnene som Skoleopdragelsen, indrømmer jeg; men i hvilken heldigere Periode kan man vel ogsaa vente denne Medvirkning til mit Forslags Fremme end netop nu? Ideen er ikke nye; dette har jeg senere erfaret og erfarer det meer og meer, i det jeg er bleven gjort opmærksom paa hvad herom før er skrevet, og hvoraf jeg netop nu, med megen Interresse og endnu meer bestyrket i min Troe og mit Haab, har læst Herr Etatsraad Ridder Engelstofts, for over 20 Aar siden udkomne fortræffelige Bog om Nationalopdragelsen, der er skrevet med Varme, og frembyder saare meget følgeværdigt. — Det øvrige er mig endnu ubekjendt. — Og ligesom jeg herved bevidner de mange høie og hæderlige Dannemænd, som skriftligen og mundtligen have bevidnet mig deres Deltagelse i Sagen, min hjerteligste Tak, saavel derfor, som for de Bidrag, flere af dem alt velvilligen have givet og lovet, til at den foreslagne Opgave kan vorde udsat; saaledes nærer jeg endnu det Haab, at kyndigere og indsigtsfuldere Mænd ville værdige den fortjent Begrundelse. — Selv har jeg intet uden den bedste Villie og det inderligste Ønske for det bedste Udfald.

Den ubekjendte Anmelder beder jeg til Slutning at være overbeviist om, at jeg ligesaalidet som jeg i hans Anmeldelse seer andet end en modsat Mening af min, ligesaalidet maae han ansee dette for en Opfordring til et fortsætte Forskjelligheden af Mening, da jeg hverken kan eller vil indlade mig paa meer, end forsikre ham, at jeg endog vil være ham forbunden, hvis jeg herved maatte have faaet Leilighed til at tydeliggjøre Adskilligt, som i min første Fremstillelse ikke maatte have været det.

H. C. v. Riegels,
Capitain i det fyenske Infanteri-Regiment,
Ridder af Danebroge.

Valerie.

En italiensk Novelle af det Franske.

(Meddeelt af Dm.)

(Sluttet.)

Nu indsaae jeg, at Heraldi, maaskee i Forstaaelse med min Fader, havde opspundet dette afskyelige Forræderie, og at man ved den troløse Tjener, som vidste vor Hemmelighed, havde opsnappet Octavios Breve. Denne Opdagelse fyldte min hele Sjæl med den dybeste Foragt og en

grændseløs Afskye mod den nederdrægtige Heraldi. Og jeg var dette Uhyres Kone! fordømt, at tilbringe mit Liv ved Siden af saadan en Ægtefælle! denne trøsteløse Tanke styrtede mig i Fortvivlelse; Livet var mig forhadt, jeg længtes efter igjen at være i min Grav.

Fat Mod, min Datter! sagde den gamle Orsini til mig. Jeg kommer fra Storhertugen, til hvem jeg selv har leveret den ædle Laudons Brev, for tillige at give ham Efterretning om Sagens hele Sammenhæng. Denne ædelmodige Fyrste har hørt mig med megen Mildhed; han tager Dem under sin Beskyttelse, og har allerede skrevet til den hellige Fader om at tilintetgjøre Deres Dem uværdige Giftermaal. Jeg tvivler ikke, at dette jo vil skee. For Heraldi er De alt død; nu lever De kun for Octavio. Retfærdighed og Religion vil tage Dem i Beskyttelse mod deres Tyranner, kun een Bøn har jeg til Dem. Lad Dem ikke see af nogen, at vor Hemmelighed ikke vorder røbet, førend Svaret kommer fra Rom. Deres Rolighed, Deres Lykke kommer an paa denne Forsigtighed.

Dette gav mig nyt Haab. Jeg lovede den gode Gamle, som jeg fra nu af kaldte min Fader, at følge hans Raad, og ikke gjøre et Skridt ud af Huset. Og hvilket lykkeligere Opholdssted havde jeg kunnet ønske mig. Jeg var hos min Octavio, der alene talede til mig om sin Kjerlighed og vor Forbindelse. Jeg fik min Helbred igjen; jeg var lykkelig og skulde endnu blive lykkeligere. Behøvedes der anden Lægedom for fuldkommen at helbrede mig? Jeg følte mig igjen saa glad og lykkelig, som i min Ungdoms skjønneste Dage, og mine udstandne Lidelser efterlod intet Spor, uden den Blegheď, de endnu seer paa mit Ansigt. Den bragde jeg med af Graven, og intet Middel har kunnet fordrive den.

Alt ventede vi hvert Øjeblik Coureren fra Rom, da en overordentlig Hændelse nær havde tilintetgjort vor hele Plan. Det var i den stille Uge. Min fromme Moder havde indpræntet mig fra Barndommen af Gudfrygtigheds Grundsætninger, hvilke jeg, Himlen være lovet! heller aldrig har forladt. Jeg sukkede ofte i Stilhed over at see mig udelukt fra at besøge Gudstjenesten i disse hellige Bods=Dage. Dog havde jeg ikke

det Mod at yttre for Octavio mit Hjertes Trang til at takke Gud i det hellige Tempel for min Frelse; jeg besluttede dog, trods alle Farer ikke at forsømme saa hellig en Pligt. Tilfældigvis havde man ladet mig være et Øjeblik allene. Jeg benyttede Lejligheden, indhyllede mig i et sort Slør, der gjorde det umueligt at kjende mit Ansigt, og saaledes forlod jeg Huset Skjærtorsdagaften Klokken ni, og gik til Hovedkirken, at forrette min Andagt ved Christi Grav. Kirken var fuld af Mennesker, som i dyb Stilhed med foldede Hænder og nedslagne Øjne knælede for Alteret, hvor Hostien var bevaret. Kun dette Altar var oplyst af en Mængde Voxlys; i øvrigt var der mørkt i Kirken. Jeg knælede bag en Pille, og henvendte min Bøn til Verdens Frelser. Jeg anraabte ham om at beskytte mig, en svag Skabning, hvis eneste Haab grundede sig paa hans Magt og Forbarmelse.

Da jeg reiste mig og vilde gaae bort, følede jeg en heftig Attraa efter at see det Kapel, i hvilket man havde begravet mig. Det var i Nærheden, jeg gik derhen; men hvilket Syn skuede jeg ikke? Ved det svage Skin, som fra Alteret af udbredte sig herhid, kjendte jeg min Fader og min Moder, som knælede paa min Gravsteen, og Heraldi, som i Sørgedragt stod ved Siden af min Fader, og syntes hensunken i dybe Tanker. Min Moder havde sin Plads nærmest ved Gitteret, som aflukkede Kapellet fra Sidegangen, og hun bad under en Strøm af Taarer. Næppe havde jeg saa megen Magt over mig selv at kunne tilbageholde et højt Skrig; uvilkaarligen fløj jeg hen til hende, og blot Gitteret holdt mig tilbage; jeg betragtede hende længe og græd. Paa engang bøjede hun sig, holdt sig med den ene Haand ved Gitteret, og i det hun nævnede mit Navn, trykkede ømt sine Læber paa min Gravs Marmor. Nu tog mine Følelser overhaand, jeg bøjede min Mund ned paa hendes Haand og lod mine Sukke frit Løb. Ved min Bevægelse var Sløret kommet fra mit Ansigt, uden at jeg mærkede det. Min forskrækkede Moder rejste sig, saae sig om, kjendte sin Datter, kaldte mig med et højt Skrig, og rakte sine Arme ud efter mig gjennem Gitterstængerne. Min Fader og hans Svigersøn kjendte mig nu ogsaa. Af Skræk blev min Fader ubevæ=

gelig. Heraldi aabner Gitteret, og nærmer sig til mig. Jeg vil fly; Trængselen gjør det umuligt for mig. Allerede rækker Heraldi Haanden ud, for at tage fat i mine Klæder. Jeg var forloren, indgav Kjærlighed mig ikke i dette Djeblik et Redningsmiddel: Tilbage! raabte jeg med en Stemme, jeg gjorde mig Umage for at gjøre gyselig; ær, i det mindste i Døden den, som Du bedrog i Livet. Du alene har bragt mig i Graven. Bort fra mig! begræd din Forbrydelse, og formild Himlens Vrede.

Ved disse Ord blev Heraldi staaende ubevægelig som en Støtte; jeg indsvøbte mig i mit Slør, og gik med langsomme Skridt til Kirkedøren; Folket gjorde overalt Plads for mig. Da jeg var kommen ud, skyndte jeg mig til Octavios Huus, som jeg og lykkelig naaede, uden at Nogen havde vovet at følge efter mig.

Den anden Dag talede hele Florents om det Syn, man havde seet i Kirken. Sagen var uden for al Tvivl, og bekræftet ved tusind Dienvidner. Man lagde endnu til: at jeg havde stødt min Mand tilbage, da han vilde gribe mig, og der var endnu fem lysende Striber af mine Fingre at see paa hans Klæder. Andre vilde have hørt, at Heraldi havde myrdet mig, og jeg var kommen at fordre Retfærdighed imod ham. Enhver beskyldte ham ganske højt for at have dræbt sin Hustrue. Pøbelen knurrede imod ham, man forfulgte ham med Forhaanelser, kastede endog Stene efter ham; han var ikke mere sikker paa sit Liv.

Til Lykke kom Coureren med den pavelige Bevilling, hvorved mit ved Bedragerie tvungne Giftermaal blev ophævet og tilintetgjort. Saasnart Storhertugen havde den i Hænde, lod han kalde den gamle Orsini, og aftalte med ham de fornødne Forholdsregler; og Morgenen derpaa begav jeg mig med Octavio og hans Fader til Palladset. Fyrsten overvældede os med Naadesbeviisninger, og var saa nedladende at tale med os om vor Kjærlighed. Strax efter meldte man mine Forældre og Heraldi. Vi maatte træde tilside i et Kabinet, og hørte Storhertugen tale til min Fader med disse Ord:

Man har betjent sig af meget usædvanlige Midler, for at gifte Deres Datter med en Mand, som hun ikke elskede. Datterens Ulykke er hævnet ved Forældrenes Kummer. De Taarer, jeg seer i Deres Dine, betage mig alt Mod til at gjøre Dem Bebreidelser. Døden har sønderrevet dette ulykkelige Baand, og, om ogsaa, som Rygtet gaaer, Deres Datter ved et Under skulde blive levende igjen, saa vilde dog hendes Ægteskab ikke destomindre være ugyldigt. Dette Hans pavelige Helligheds Breve erklærer det derfor, og jeg vil strax lade det offentlig bekjendtgjøre. Det staaer til Dem, Grev Heraldi, om De vil indlade dem med mig i en Proces, der gjør dem saa liden Ære, eller De her for mine Dine vil underskrive, at De frasiger Dem Deres formeente Fordringer, og strax reiser til Wien? Beviser paa min Erkjendtlighed skal følge Dem. Deres hastige Afreise fra min Residens er nødvendig for at stille den Gjæring, som Deres Nærværelse under disse Omstændigheder foranlediger.

Heraldi tøvede ikke med Svaret. Han gav formelig Afstaaelse paa min Person, tog Afsked med Storhertugen, og reiste bort umiddelbar derpaa, med det Løvte, aldrig mere at komme til Florents.

Det er endnu ikke Alt, sagde Storhertugen nu til min Fader, Deres Datter lever endnu. — Min Moder gav et høit Skrig. — De skal see hende igjen, blev han ved; men Deres Datter kan kun være lykkelig som den unge Orsinis Gemalinde; han har frelst hende fra Graven; hun boer i hans Huus; Taknemmelighed, naturlig Kjærlighed, Valerias Ære, alting gjør det til Deres Pligt at samtykke i denne Forbindelse. Behøves endnu foruden saa mægtige Opfordringer min Bøn, saa anholder jeg hos Dem om Deres Datter for Octavio. Han fortjener hende, han har vidst at gjøre sig værdig til Laudons Agtelse og Venskab. Giv Deres Samtykke til denne lykkelige Formæling! jeg forbinder mig til at skaffe Deres Svigersøn et Regiment, og desuden for Dem selv Maria-Theresia-Ordenen.

Min Fader svarede blot ved et Buk. Han føiede ufortøvet Fyrstens Ønske; min Moder, svømmende i Taarer, forlangte at see sin Datter. Jeg formaaede ikke at bie længer; jeg rev Døren op og fløi i hendes Arme. Hun troede ikke at kunne bære den overvættes Glæde. Ogsaa min Fader var rørt; han trykkede mig til sit Bryst, bad mig

at tilgive sig, og overvældede den unge Octavio, saavelsom den gamle Orsini, mod Venskabsforsikringer.

Ikke istand til med Ord at udtrykke vor Tak, kastede vi os for Storhertugens Fødder. Ikke længe efter blev min Formæling fuldbyrdet, og Bryllupet holdt i det hertugelige Palads. Siden den Tid er det min eneste Bestræbelse, at gjøre mig stedse værdigere til at bifaldes af min Mand, som jeg tilbeder, af den værdige Orsini, der elsker mig som sin Datter, af min Fader, der igjen har skjenket mig sin Omhed, og af min Moder, der aldrig unddrog mig sin. Og saaledes, forskjønnede ved Venskab, Taknemlighed og Kjærlighed, henglide mine Dage i stille Ro. Jeg takker Himlen, som ved en kort Død lod mig finde et uafbrudt fornøiet Liv.

Indenlandske Efterretninger.

Nogle danske Lærdes Skrifter ere anmeldte i det nys hertil ankomne Januarhæfte eller Nr. 5 af the foreign Review and Continental Miscellany, nemlig: 1. Det af Etatsraad og Professor B. Thorlacius 1818 udgivne Program de homoeoteleutis Graecorum & Latinorum Versibus; p. 57-73. 2. Prof. Rask's angelsaxiske Sproglære. 3. Prof. Molbechs Udgave af Henrik Harpestrængs Lægebog.

Blandede Efterretninger.

Om Hollændernes og Engellændernes Sildefangst. De hollandske Sildefangere pleje at gaae henimod Juli under Sejl fra Holland til Shetland, og et bevæbnet Skib medfølger, der tjener til Hospital for de Fiskere, som blive syge. Denne Art af Flaade har ti til tolv Hurtigsejlere hos sig, hvilke imellem d. 24 Juni og 15 Juli gaae fra Holland til Hamburg. Efter bemeldte Periode maa de Skibe, som ere ladede med Sild, bringe deres Fangst til Holland, og der maa de under Straf af 6000 Gylden ikke indtræffe førend den 19de Juli, dersom de ikke have fortæret deres Proviant og fyldt deres Fade. Under en Pengemulkt af et lige Beløb er det forbudt Flaaden at udkaste Garn, førend den 24 Juni, eller efter den 31 December. De fiskede Sild maa have ligget ti Dage i Lage, førend det er tilladt at sælge dem i Holland. Alle de Sild, som fiskes efter Solens Opgang maa inden dens Nedgang være udtagne, sorterede og pakkede i Fade. Desuden gives en Mængde andre Forskrifter til at hindre Qvaliteternes Blanding, eller falske Mærker paa Fadene. De Skibsførere, som handle herimod, blive afsatte, og de have endnu en Mængde andre Forsigtighedsregler at iagttage, saasom at smage paa Silden, at holde en Dagbog over alt hvad der tildrager sig ombord paa Skibet fra Afrejsen til Hjemkomsten, at lade de slette eller fordærvede Sild igjen kaste i Havet, og i saa Fald at hæve en Pengebod af 6 Gylden pr. Fad, at undersøge Qvaliteten af det brugte Salt, som maa være spansk eller portugisisk, samt af Fadene, der maa være af Egetræ, fældet i bestemt Aarstid, osv. — De engelske Love for Sildefangsten bestemme en aarlig Afgift af 3 Pd. Sterl. for Tønden. En Embedsmand, som udnævnes af den kongelige Marine, maa den 15 Juni begive sig til Shetland, opholde sig der ved de Skibe, som bruges i Fiskeriet, og sende Admiralitets-Agenterne i Edinburg en Fortegnelse over de Skibe, der ere i Søen, Antallet af Sømandskabet, og disses Alder. Egne dertil ansatte Inspecteurer modtage Sildene, og ved deres Ankomst til England attestere, om de tilbørligen ere saltede og pakkede. Skibene, saavelsom Garnene og Provianten blive undersøgte i Shetland. Naar man udtager Sildene for at komme dem i Fadene, blive de optegnede og Skibspatronen fører en Dagbog, hvorefter Tønde-Afgivten beregnes. Kun med Undtagelse af to Tilfælde maa intet Skib forlade Fiskepladsen imellem den 24 Juni og 15 Sept. Den Deel af Havet, hvor Sildene ere tilberedte, maa ved Mærker paa Fadene betegnes. Inden Skibspatronerne tør lande, affordres dem en Declaration desangaaende. Fremdeles er Opsyn med Anvendelsen af godt Salt. Sildene kunne ogsaa til-

beredes masseviis, men dette maa anmeldes. Til Fadene er det tilladt at bruge alleslags Træ, kun ikke Fyrretræ. De numereres og mærkes med Bødkerens Navn. — Sildefangsten i det Store begyndte i Førstningen af det fjortende Aarhundrede, og Hollænderne vare Ophavsmændene dertil, hvorimod man i England ikke drev den førend i den anden Halvdeel af det femtende Aarhundrede. Hos begge Nationer blev den efterhaanden sat under bestemte Regler, dog var det først i Aaret 1750 at Parlamentet stiftede det frie Sildefiskerie-Selskab med en Kapital af 500,000 Pd. Sterl., og udsatte end videre en Godtgjørelse af 30 engelske Schill. paa Afgivten af Tønden. En anden Act af samme Pariament Aar 1757 forhøjede Godtgjørelsen fra 30 til 40 Shill. pr. Td. I Aaret 1808 reguleredes Sildefangsten ved en ny Lov; men trods alle Love og mangfoldige Forsøg er denne Industri- og Handelskilde til Rigdom dog falden i Hollændernes Lod. Fra Aar 1614 udførte de 74,000 Læster, som taxeres til 1,517,000 Pd. St., og fra Aar 1667 have ikke mindre end 800,000 Individer været sysselsatte ved Sildefangsten eller levet af den i de nederlandske Provindser.

(L. B. d. B. H.)

Den største Kirkegaard i Verden er den tyrkiske i Scutari, der har en Længde af tre Mile. Aarsagen til dens saa overordentlige Udstrækning er Tyrkernes Forkjerlighed for den. De føle sig overbeviste om, at de paa ny ville blive nødsagede til at vende tilbage til Asien, hvor de ere komne fra, og ønske at jordes paa et Sted, hvor deres Levninger ikke kunne foruroliges af de Vantroende. Derfor bringes de fleste af dem, der døe i Constantinopel, af deres Venner hiinsides Bosphorus. Det Skib, hvori de overføres, kaldes derfor Meiliskelli (Dødsstigen).

I the foreign **Review, Septb.** 1828 læses om Brøndsteds **Voyages dans la Grèce etc. Prem. Livraison.** „Ridder Brøndsted fremkommer her med et Værk under mindre fordringsfuld Titel (end Gouffiers **Voyage pittoresque de la Grèce**) og leverer os den første af otte Leveringer, hvis syv andre vi befrygte meget længe ville blive i Haandskrift. Imidlertid beklage vi oprigtigen denne Mangel paa Lykke. Ridderen, som er en Dansk (men en Dansk, der følger Niebuhr efter et saare langt Mellemrum), er især en behagelig Ledsager, som, endskjøndt lidt selvtilfreds, dog synes at arbeide med Redelighed og i en god Hensigt. Hans Hovedfeil er at dvæle for længe paa een Plet og sine egne Undersøgelser. Han besøgte Grækenland med en lærd Ven 1810-11-12; dette Held, — thi det var det for hver Reisende i de Dage — bragte ham i Berørelse med de Herrer Cockerell og Foster, og han synes ikke at miskjende dette Held. Frugten af hans Reiser, saavidt de ere hidtil trykte, er et Tog til Den Ceos (nu Zea) paa Kysten af Attica, om hvilken vi hidtil have havt meget magre Beretninger. De Opdagelser, han har gjort, bestaae i Særdeleshed af Marmorbrudstykker og Mynter; han var ikke saa heldig i Opgravningen af værdifuldere og forgængeligere Konstværker. Carthæa er endnu ikke bleven tilstrækkeligen undersøgt; og da Ceos, uagtet den til Ordsprog blevne Sundhed af dens Luft og Nærheden af Attica, er ligeledes bleven uudgrandsket, saa kunne Oldforskere vente en rig Høst endog fra de Ruiner, som den er overvældet med. Hverken Dodwell, Hughes eller Hobhouse besøgte denne De; heller ikke kunne vi finde Henvisninger dertil i Walpoles bindstærke Samling. Vi ere derfor tilbøjelige til at troe, at Hr. Brøndsted er den første Reisende, der har seet et Oldtidsminde en Fjerdingvei Norden for Staden Zea."

Goethes Hermann und Dorothea skal grunde sig paa følgende Anecdote: I Aaret 1732 blev et betydeligt Antal Protestanter, som en Følge af den store imod dem udbrudte Forfølgelse i Fyrstedømmet Salzburg, tvunget til at udvandre, og over 20,000 af dem kom til Preussen. En rig Forpagtersøn mødte hændelsesviis eet af disse Udvandringspartier, og indladende sig i Samtale med et ungt Fruentimmer, der hørte til samme, blev han meget forelsket i hende; men da han ikke skjøttede om at gjøre hende alvorligere Tilbud, førend hans Forældre havde seet hende, spurgte han hende, om hun gad tage Tjeneste hos dem. Hun

svarede ja, og fulgte med ham til hans Faders Bolig. Efter nogen Tid tilbød det unge Menneske, som havde faaet sin Faders Samtykke, hende sin Haand, hvilket hun i Førstningen, da hun troede det var Skrømt, blev noget stødt over; men da hun snart underrettedes af Faderen om, at Tilbudet var alvorligt meent, samtykkede hun med Glæde og tog 130 Guldstykker frem af Barmen, hvilke hun tilbød som Morgengave. Begivenheden fortælles i et Berliner Tidsskrift fra samme Aar da den tildrog sig.

I Genf gjør i denne Tid en Uhrmager Lykke med smaa Uhre i Brystnaale; de ere ikke større end en Haselnød og besatte med Brillanter. De vise Timer, Minuter og endog Secunder. Prier 400 Rbd. Allene til Paris skal han have afsat 2000.

Arbeiderne ved Gangen under Themsen (Tunnel) i London, ere indtil videre blevne udsatte, og det, som er mærkeligt nok i Engelland, af Mangel paa — Penge.

Den berømte franske Reisende Caillé har erholdt den af det geographiske Selskab i Paris udsatte Belønning af 10,000 Fr., fordi han var den første der saae Tombuctu, endskjøndt man antager for sandsynligt, at den ulykkelige Major Laing, der ved sin Afreise derfra snigmordisk blev dræbt, havde seet den førend han. Noget Lignende mødte Columbos, hvis Opdagelse blev opkaldt efter Amerigo.

Følgende Sammenligning viser, hvor meget Qvægavlen er stegen siden 1700. I Aaret 1700 veiede i Gjennemsnit en Stud (paa Torvet i London) 370 Pd., en Kalv 50, et Faar 23, et Lam 18 Pd. I Aaret 1828 en Stud (i Gjennemsnit) 800 Pd., en Kalv 140, et Faar 80, et Lam 80 Pund.

I Nantes gjør et Fruentimmer i denne Tid Opsigt ved sine Undergjerninger. Hun hedder

Amour. Hendes Ry har udbredt sig saa vidt at Syge i Tusindtal indfinde sig for hendes Dør. Hun udøver sine vidunderlige Helbredelser ved at berøre de Syge med Haanden; men modtager derfor ikke den ringeste Betaling.

I Paris har man aabnet Subskription til et Mindesmærke paa Dctr. Galls Grav.

Anekdote.

En irlandsk Profos skulde give en Soldat et Antal Stokkeprygl. Karlen raabte bønfaldende: „Lidt højere oppe, gode Ven!" Profossen føjede ham i dette Ønske. „For Guds Skyld!" raabte Soldaten nu: „slaa dog længere nede!" — „Ej!" svarede hiin, „Fanden maa vide at træffe det Sted, hvor du gjerne la'er dig slaae!"

Kjøbenhavns Børs, d. 10 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	$51\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	86	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{4}$	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	$106\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	$97\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	$98\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$63\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 30.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 April 1829.

Erklæring og nærmere Forklaring i Anledning af et Stykke i Skilderiet Nr. 28.

Suspicione si quis errabit sua,
Et rapiet ad se, quod erit commune omnium,
Stulte nudabit animi conscientiam:
Huic excusatum me velim nihilominus.
Phædrus.

Det er ikke fornødent, og det er heller ikke min Hensigt at svare paa en Anonyms Yttringer mig angaaende, som læses i ovennævnte Nr. af Skilderiet. Saadanne Yttringer ere ligesaa magtesløse, som de ere grundløse, og de kunne kun være mig magtpaaliggende, forsaavidt de tjene til at bestyrke min Ringeagt for saadanne grove og heftige Yttringer, der udspringe af partiisk Fordom og ubillig Vrede. Thi fra saadanne Kilder kan man ikke vente noget sandt eller godt.

Men jeg vil med Hensyn til hine Yttringer blot erklære, at jeg ved mine almindelige Bemærkninger om Agtelse og Kjærlighed ikke har villet paa nogen Maade fornærme nogen af de anonyme og ubekjendte Indsendere, hvis Yttringer jeg har modsagt og dadlet alene for Sagens egen Skyld og uden al Persons Anseelse, hvilken neppe kan finde Sted, naar Personen er anonym og ubekjendt. Endnu mindre har jeg beskyldt eller sigtet *) nogen for slette Hensigter og farlige Bestræbelser. Jeg troer tvertimod meget gjerne, at begge hine Indsendere have skrevet med den bedste Villie og i den bedste Mening. Det er ikke min Maade at gjøre en videnskabelig Strid til en personlig; og det er, som jeg tilforn har sagt, det er en slem Ting og et slet Tegn, at mange Mennesker troe, at deres personlige Characteer bliver angreben, naar kun deres Meninger og Yttringer eller Udtryk modsiges og dadles. Derved paadrage de sig vistnok en slem Mistanke; thi man maa tænke, at de selv ikke kunne skjelne mellem Person og Ting, mellem deres Mening og Sandhed.

Hvad jeg har sagt om Agtelse og Kjærlighed, er sagt ganske i Almindelighed, som jeg strax i Begyndelsen af hiint Stykke (see Skilderiet Nr. 23) udtrykkelig erklærede. Jeg vilde ikke indlade

*) Den Ubekjendte har brugt disse Udtryk om mig. Men det er mig især uforstaaeligt, hvorledes han kan sige, at jeg har sigtet ham for noget. Thi det synes mig, at man ligesaa lidet kan sigte en Anonym og Ubekjendt for noget, som man kan sigte efter noget, der ikke kan sees, og som ingen kjender noget til. Derimod kan man nok sigte i Baghold paa den, som træder aabenlyst frem og ikke søger at skjule sig.

mig i en Strid, som syntes mig i flere Henseender upassende og stødende. Derimod anseer jeg hiint Spørgsmaals Afgjørelse i Almindelighed for særdeles vigtig; thi saare mange Mennesker feile og fare vild i den Henseende, i det de nemlig troe, at de kunne vinde sand og varig Kjærlighed uden Agtelse, eller uden at være agtværdige, hvilket dog er umueligt. Men af denne Vildfarelse komme mange Ulykker. Hvo har levet iblandt Mennesker og betragtet deres Handlemaade og Adfærd, uden at skulle have mærket denne Vildfarelse og dens sørgelige Følger? Deraf kommer Letsindighed, Slaphed, Forfængelighed og ufornuftig Behagelyst, disse vor Tidsalders Skjødesynder og Plageaander; eller hvis de ikke komme deraf alene, saa staae de dog i den nøieste Forbindelse dermed. Derfor bør man bekæmpe saadanne Vildfarelser uden Persons Anseelse, hvor og naar de vise sig; men de vildfarende Personer skal man skaane; thi de kunne feile uden deres Vidende, og man skal „hade Feil, men ei Personer," som den godmodige Wessel har sagt.

Al sand Kjærlighed hviler paa Agtelse, forsaavidt som Kjærligheden ikke er grundet i en Naturdrift. Om denne Kjærlighed kan Talen ikke være her, endskjøndt selv denne Kjærlighed maa hvile paa Agtelse eller forbinde sig med Agtelse, dersom den skal blive til sand og varig Kjærlighed. Men al Kjærlighed, som kan erhverves ved fornuftig Stræben, og som altsaa kan være Gjenstand for Pligt og Bestræbelse, maa være grundet i Agtelse og maa vedligeholdes ved Agtelse, det er: ved en levende Erkjendelse af en god og redelig Villie hos den Person, som man elsker. Thi der er intet absolut godt uden en god og retfærdig Villie. Derfor er der heller ikke andet, som i sig selv eller for sin egen Skyld agtes og elskes. Thi man agter og elsker kun det Gode. Dette kan ikke siges for ofte; thi Erkjendelsen heraf er, ligesom Herrens Frygt, Viisdoms Begyndelse.

At Kjærlighed er noget høiere end Agtelse, det er vist nok; men det er en anden Sag, og det beviser intet imod min Paastand, som da ikke egentlig er min, men alle sunde og ægte Moralisters Paastand, ligefra Sokrates til Kant. Det Høiere hviler altid paa noget Lavere, hvormed man maa begynde, dersom man ikke vil bygge Kasteller i Luften. Træets Krone er ogsaa høiere end dets Rod; men hugger du Roden af, saa falder Kronen og visner. Bygningen er ogsaa høiere end Grundvolden; men udhuler du Grundvolden, da synker Bygningen sammen. Saaledes gaaer det ogsaa med den Kjærlighed, der ikke hviler paa Agtelse som sin Rod og sin Grundvold.

Den christelige Kjærlighed er en Kjærlighed, som hviler paa Agtelse; thi den er grundet i Kjærlighed til Gud, den evige Skaber og himmelske Fader, og i Agtelse for de Væsener, som ere skabte i hans Billede og kaldte til hans Rige. Derfor siger Apostelen ogsaa om denne Kjærlighed: den falder ikke af. Thi den hviler paa en evig Grund, og oplives og forfriskes af en evig Kilde. Den vil det Gode, og virker det Gode, just fordi det er godt og velgjørende, eller fordi det er Guds gode Villie. Derfor er denne Kjærlighed ogsaa, som Apostelen atter siger, Lovens Fylde og Fuldkommenhedens Baand, det er: ved den opfylder Mennesket sin Pligt og opnaaer sit Maal.

Dette vilde jeg blot leilighedsviis bemærke. Men een Ting tillader jeg mig endnu at omtale. Kan man være agtet, uden at være elsket? Mange troe det, og man hører det ofte sige. Men det er urigtigt. Denne Vildfarelse kommer deraf, at mange ikke kunne forstaae den store Forskjel, som er imellem at agte en Egenskab hos en Person og at agte en Person selv. Dette er noget ganske forskjelligt, og Sprogbrugen skjelner bestemt derimellem. Thi man siger vel, at man agter nogens Lærdom, Talent, Duelighed o. s. v., man siger ogsaa undertiden, at man agter ham for hans Lærdom, Talent, Duelighed o. s. v. Men dermed siger man ikke, at man agter ham selv eller hans Person. Og fordi een er agtet for Lærdom, Talent, Duelighed o. s. v., derfor er han endnu ikke en agtet Mand. Tvertimod kan han være foragtet, naar han nemlig er et Menneske, som misbruger sine Kundskaber, Talenter og Dygtighed, i det han er egennyttig eller vellystig eller uretfærdig. Men altsaa er han ikke agtet, skjøndt hans Kundskaber og Talenter ere agtede, d. e. respekterede. Endogsaa Almuen kjender meget godt denne Forskjel. Alligevel er

det ofte Tilfældet, at Mængden ikke agter paa samme, og deraf kommer saa den falske Mening, at en Mand kan være agtet, og ikke elsket.

Men hvis en Mand er virkelig agtet, det vil sige, hvis han er erkjendt for at være en retsindig og redelig Mand: da vil han ogsaa vorde elsket af alle Retsindige og Redelige. Og dette er, næst Visheden om den Alvidendes Velbehag og Tilliden til den Almægtiges Naade og Bistand, den redelige Mands høieste Trøst og Glæde. Denne Løn vil ingen retsindig og redelig Mand eller Qvinde savne. Thi, siger Cicero meget rigtigt, vi nødes af Naturen selv til at elske dem, hos hvilke vi mene at finde den sande Dyd. Det er: det ligger i Menneskets Væsen, at han maa elske den, som han agter.

Vil du derfor vise nogen Veien til Kjærlighed, saa siig ham for Alting, at den gaaer igjennem Agtelse, og at alle andre Veie ere Afveie. Men Agtelse vindes ved en god og retfærdig Villie, ved Redelighed og Troskab i Pligternes Opfyldelse. Men saadan er din Villie og Vandel, naar du elsker Gud over alle Ting og din Næste som dig selv. Thi dette bliver Summen af det Hele, naar man har undersøgt og sammenregnet alt.

Maaskee vil nogen mene, at disse Ord ikke passe sig her; men jeg mener, at de passe sig allevegne, naar de siges med Alvor, og høres med Eftertanke. Og jeg mener fremdeles, at det er stor Skade, at mangen Mand undseer sig ved at sige, hvad han dog mener i sit Hjerte, og hvad han erkjender for det Sande og Rette. Dette skulde man ikke undsee sig ved at sige eller høre, ved at skrive eller læse. Den velvillige Opmærksomhed, som adskillige af Skilderiets ærede Læsere have skjenket det forrige Stykke, jeg skrev om Agtelse og Kjærlighed, har fornemmelig fremkaldt dette Tillæg og denne nærmere Forklaring, som bedes modtaget med samme Velvillie og optaget i den bedste Mening. Skulde nogen optage det anderledes, da være det hans egen Sag. Thi jeg vil her som ellers følge Matthias Claudius's Raad: Siig du Sandheden, og tag saa, hvad der følger paa! Jeg har en Slags Øvelse i at følge dette Raad, og jeg befinder mig vel derved.

N. Fogtmann.

Fra Forfatteren af Stykket i Skilderiet No. 5 d. A. med Overskrift: „Nogle Betragtninger, anstillede i Anledning af Stykket i Viborg Samler: „Præstestandens Flyttesyge.“

Enkelte Yttringer i dette Stykke have givet Anledning til en Udvikling i et sildigere No. af Skilderiet, hvis Forfatter synes at have til Hensigt, at ville bevise, at man skal hellere stræbe, at vorde elsket end agtet, som en Gjendrivelse af hvad i No. 5 var fremsat; ligeledes har i Skilderiet No. 23 d. A. Hr. Doctor Fogtmann i et Stykke med Overskrift: „Skal man stræbe, at vorde elsket uden at være agtet, eller omvendt?“ — et Spørgsmaal, som Anm. ingenlunde vil vedkjende sig, eller have nogen Deel i — behaget at erklære, at baade Anm. og hans formeentlige Gjendriver „vist nok begge have Uret;“ hvorpaa Hr. Doctoren har udviklet, hvad Agtelse og Kjærlighed ere og hvad de ikke ere, og Resultatet heraf synes at føre til, hvad Hr. Doctoren og Anm. vel let kunne enes om; nemlig, at den moralske Regel for Menneskets Forhold bør hverken være: „stræb, at vorde agtet,“ eller endnu mindre: „stræb, at vorde elsket;“ men — „stræb efter, hvad der i ethvert Tilfælde og i alle menneskelige Forhold er Agtværdigt!“ — Denne Regel stemmer aldeles overeens med Pauli herlige Formaning, Philip. 4, 8, „Brødre, hvadsomhelst der er sandt, hvad der er ærbart, hvad der er retfærdigt, hvad der er reent, hvad der er elskeligt, hvad der har godt Lov, enhver Dyd og enhver Hæder; derpaa giver Agt.“

For øvrigt beklager Anm. ved denne Lejlighed at være bleven misforstaaet af en saa agtværdig Mand som Dr. F., og det har derfor forundret ham, at Hr. Doctoren paa en saa afgjørende Maade paastaaer, at han har Uret, uden at have citeret et eneste Ord af ham, eller henviist Bladets Læsere til No. 5, hvor hans Ord kunne findes; Anm. tillader sig derfor herved, at bede Skilderiets Læsere eftersee, hvad han har sagt i det anførte No.; da den indsigtsfulde og upartiske Læser bedst selv vil kunne bedømme, enten Anm. virkelig har Uret i det af ham Fremsatte, eller ikke; en Sag, hvorom han imidlertid hverken har stridt

eller agter at stride; især da man formodentlig nu ikke længer kan være tvivlsom om, hvad der er hans Mening.

* * *

(At den ubenævnte Meddeler af foreſtaaende Stykke ikke er Forfatter af de Stykker i No. 19 og 28, imod hvilke Hr. Doct. Fogtmann ytrer sig, sees strax af en opmærksom Læser; dog formener Redacteuren, med Agt paa suum cuique, at det er ikke overflødigt at bede det behageligen erindret.)

Indenlandske Efterretninger.

Nye Landoeconomiske Tidender. I det 7de Binds første Hefte af nye Landoeconomiske Tidender, som i denne Tid er udkommet, og koster 4 Mk. 2 ß. i Schultzes Boglade, meddeles en historisk Efterretning om fortjente Landmænd i Sjælland, som et Bidrag til Historien om det danske Agerbrug, hvorledes det har udviklet sig, hvo der har virket dertil, og ligesom givet det første Stød. En Holstener, ved Navn Völkersen, Forpagter paa Sophiendal under Grevskabet Bregentved, var den første, der indførte i Sjælland den i Holsteen brugelige Inddeling af Agerjorden i visse Marker; af disse ligger aarlig een i Brak og gjødes, af de øvrige Marker drives de halve med Sæd, og de halve ligge til Græs, sædvanligen udlagte med Klever. Da man erfarede, at Sædefølgen var for trættende, at tage 4, 5, undertiden 6 Halme af Jorden af langstraaet Sæd, indførte Etatsraaderne Zeuthen og Neergaard at overskjære Sædefølgen, saa at Kleveren anbringes baade i Midten og i Enden af Sædefølgen. Den dobbelte Drivt forlanger, at man bør kunne gjøde to Marker aarlig, eller mergle den ene og gjøde den anden, tillige, naar i den ene Afverling Marken udlægges med Klever, bør i den anden Afverling Marken udlægges med en anden Græsart, saasom Raigræs, Eng Rottehale, blød Heire; thi den røde Klever bør ei komme to Gange

i en Drivt, da Jorden bliver kjed af den for ofte gjentagne Sæd.

At afskaffe død Brak paa store Gaarde ved i dets Sted at dyrke Brakfrugter: Kartofler, Roer, Vikker, m. v. indførte Baron Selby paa Bekkeskov. Til Brakfrugters Dyrkning, og til Sommerstaldfodring har Kammeraad Drewsen meget virket ved sin Landoeconomiske Tidende, og ved sit Exempel, hvorfor det Offentlige bør være ham meget takskyldig, som og for hans Oversættelse af Thaers Grundsætninger, som uden hans Varme for Sagen ei var bleven oversat. Ligeledes har han og Mekanikus Winstrup virket til Kundskab om bedre Agerdyrkningsredskaber, den Sidste ved sine Afbildninger af de bedste og nyeste.

Rapsavl i det Store er først indført paa Lerchenborg. Til at udpresse Olien af Frøet bruges nu den hydranliske Presse; den virker med mere Kraft end Stamperne, og tager kun lidet Rum ind. De bruges paa de to Oliemøller i Nærheden af Dyrehaugen, ¾ fra Kjøbenhavn, den ene ved Strandmøllen, den anden tæt derved, paa Springforbi. Kammeraad Drewsen har forskrevet dem fra England.

Den søde Melks Anvendelse til Ost paa Schweitsernes Maade indførtes først paa Antvorskov, da Conferentsraad Brun indkaldte Folk fra Canton Freiburg i Schweitz, for af nymalket Melk at gjøre Ost. Det har siden meget udbredt sig, fornemmelig paa Sorø Amt. Den holsteenske Maade med Smørrets Behandling og Nedlægning var først indført paa Bregentved, og har derfra udbredt sig. Kun faa Gaarde have afgivet sig med at græsse og stalde Stude; disse brugte den jydske Maade at give Sæden utorsken, men det er udrøit; paa mindre Gaarde gives Kartofler.

At græsse og fede Stude til den Fedme, som i Marsken, har Proprietair Valentiner paa Gieddesdahl, 1½ Miil fra Roeskilde, først lært. Hos ham udlægges Marken til Græs med rød og hvid Klever, samt Thimothei Græs (Eng-Rottehale) saaet i Rugen, i første Halm efter Gjødningen, og i Jord, som er merglet med 240 til 300 Læs Mergel paa Tønde Land. Den stærke Afgrøde af Foderurter i slig velgjødet Jord gjøres ikke til Høe, men græsses af, og i en ikke tør Sommer kan 2 jydske Stude, 5 Aar gamle, som ere vel

staldede, græsses fede paa en Tønde Land, og hver vinder i Vægt omtrent 6 Lpd. Kjød og 4 Lpd. Talg. Naar Jorden er udlagt til Græs i slig Gjødningsstand, forbliver Græsset mørkegrønt den hele Sommer, og ligesom Klevren gaaer bort, komme de ædle naturlige Græsarter. Thimotheigræsset busker sig stærkt, og har det Fortrin for Raigræsset, at det breder sig meer, og er om Efteraaret et finere og blødere Græs. De Stude, som sættes paa Stald om Vinteren, erholde Vikkehavre gjort til Høe, samt Korn skraaet, og mæsket i en Kumme. Af Korn foretrækkes gule Ærter, som feder stærkest, derefter graa Ærter eller Bønner. I Mangel paa det Foder gives Hvede, Rug, Byg. En halv Skjeppe skraaet Byg regnes daglig paa Studen, og i Forhold derefter de øvrige Sædearter. Det gives i tre Givter, Morgen, Middag, Aften, med Vikkehavre til Nattefoder. Kjød af slige Stude kan ei overlades til Kjøberen for den sædvanlige Kjødpriis, men maa betales med 2 ß. meer paa Pundet, men Kjøberen vinder ved det bedre Kjød, alligevel det er dyrere. Forholdet af Kjød til Been er paa den fede Stud en tredie Deel større, 6 til 10 Lpd. skjært Kjød mere paa Kroppen. Det federe Kjød er drøjere, mere velsmagende, og efterlader meget Fidt til Madbrug. Til en Tønde Land regnes 4 Pd. Frø af Thimotheigræs til 6 Pd. rødt og 6 Pd. hvidt Kleverfrø.

Af fremmed Qvæg roses den Tyroler Race fra Frederiksborg, fordi den er særdeles trivelig; endog paa maadeligt Græs holder den sig feed, bliver tidligere udvoxen, end den jydske Art, som ei erholder sin fulde Størrelse, førend den er 5 eller 6 Aar gammel. Arten ansees god for Fedekalve, og hvor man tillægger Studekalve. Den Race, som og den Faureholmer, tilligemed Schweizerarten udbreder sig meget i Sjelland, de ere Alle fra Frederiksborg, især udmærker sig Lerchenborg og Gyldenholm for sligt Tillæg.

Det spanske Faar har forædlet sig hos os, baade i Uldens Godhed og Mængde, men det har ikke forædlet sig i den Grad, som i Sachsen, hvor man tidligere har begyndt, og hvor Private have med stor Flid lagt sig efter fiinuldede Faar. Den Fineste, kaldet Electoral, haves hos Hofjægermester Brun paa Kraagerup ved Helsingøer.

Hos ham kan erholdes Vædere af den Art for 25 Rbdl. Stykket, dens Uld betales af Fabrikeurer med 7 Mk. Sølv pr. Pund. Den Southdowner Race, med stor Krop og temmelig fiin Uld, meget yndet i England, haves hos Kammeraad Drewsen; den Leicester Race, større Krop og Fedme samt lang Uld, haves hos Tutein paa Marienborg paa Møen. Med Hensyn til Lam udmærker sig en egen Art, som ejes af Professor Viborg paa Veterinairskolen i Kjøbenhavn, den læmmer to Gange om Aaret, i Februar og August, af den kan haves 4 Lam om Aaret.

Paa Bernstorf i Gjentofte Sogn haves Stutteri af Muulesler. Tillægget afsættes til Vestindien. Muulesler have det Fortrin for Heste, at de ere stærkere, mere nøjsomme, ligesaa smukke, hurtige og udholdende, have et sikkrere Fodskifte, og derfor benyttes i bjergige Egne, især til Byrder at bære. Skjønheden og Raskheden beroer paa Eslet, som vælges til Bedækning, Hoppen er af mindre Vigtighed; derfor bør de mindre gode Hopper bedækkes af Esler, og ei af Hingster, thi de ville give et maadeligt Afkom. Muulesler passe sig for smaae Jordbrugere, som og i Heder, der ei kan forunde Hesten saa god Føde, som den forlanger. Muuleslet vænner sig til at æde de Græsarter, Hesten forsmaaer. Det er underkastet færre Sygdomme, er mere taalmodigt, bliver ei egensindigt, uden ved Styrerens Feil; optrukket med Mildhed, viger det ikke Hesten i Lærvillighed og Forstand. Anførte Vidnesbyrd om Muuleslet giver Dutout, Directeur ved Stutteriet i Storhertugdømmet Luxemburg, i Bulletin de Ferousson, for Aaret 1825, Side 295, et særdeles godt Tidsskrift, som indeholder det Videværdigste i Oeconomie, Forst- og Havevæsen, uddraget af fremmede Blade; det haves i Læseselskabet Athenæum paa Østergade. I anførte franske Tidsskrift, som udkommer i Paris og skrives af et Selskab bekjendte Mænd, findes flere nyere danske oeconomiske Skrifter omtalte.

Det næste Stykke i Tidsskriftet er om den bedste Maade at behandle Smør paa ved Proprietair Hirschfeld, oversat af neue Landwirtsch. Hefte von der patriotischen Gesellschaft in Altona. Deri bemærkes, at Smørrets gode Behandling kun kan læres ved Øvelse; bearbeides

det ikke tilstrækkeligen, bliver noget af Vallen deri, og det bliver med Tiden bittert. Til Smørrets Udvaskning tages Vand af en jernholdig Kilde, derved faaer Smørret en smukkere Farve; eiheller maa man bearbeide Smørret for meget, saa bliver det sidtet. Tillige bør man anskaffe sig et Brændejern med sit Navnetræk, brænde dermed Smørtræet paa Bundene og paa Siderne, og ved Stemplet brænde Træets virkelige Vægt. Smør conserveres bedst i store Krukker satte i Trækar; at Krukken er ganske omgivet af Salt, derved holdes Smørret stedse kjøligt.

Kjøbmand Rømer i Hamburg har tilføjet et læseværdigt Stykke om Smørhandelen paa England, hvorhen meget Smør føres fra Holland, Zeeland, Holsteen, Meklenburg og Danmark. Fra Holland om Sommeren ugentlig 4000 Foustager Smør af 80 Pd. Netto Vægt. Nu gjøres ogsaa i Hertugdømmet Foustagerne mindre, hvis Form bestandig bliver bedre. Det har gjort, at i 1824 har bemeldte Kjøbmand Rømer forsendt til England 1,900,000 Pd. holsteensk, slesvigsk og jydsk Smør, foruden det som af Andre er udskibet. Til Spanien udskibes af holsteensk Smør aarlig 800 til 2,500 Halvtønder Smør. Derhen er det fordeelagtigere at sende Smørret i Trediedeel Tønder, og end i Halvtønder. Thara af Smørfoustagerne bliver i Spanien beregnet procentviis, nemlig 20 pCt. af Foustagernes Bruttovægt. Vintersmørret bør farves med sundt, frisk og vel conditioneret Orlean, thi da betales det i London næsten lige med Græssmørret, det bør forsendes i Smaafoustager; sendes det i halve Tønder, tabes derved i Prisen 2 til 3 Rbdl. Til Salt bør tages alene det Lyneborger. Bruges det Oldesloher Salt eller grovt Salt, taber Smørret af sin fine Qvalitet, medens det Lyneborger Salt forædler det. Jeg maa vogte mig for, siger Rømer, at sende Smør til Engeland, som er saltet med Oldesloer Salt. Lyneborger Salt er det eneste, som kan anbefales. Andre Sorter Salt giver Smørret, som Engellænderne sige, en fisket Smag. Foustagernes Thara bør være 19 Pd. pr. Foustage af de smaa, thi den engelske Smørhandler vil ikke vide af den specificerede Vægt paa hver Foustages Thara. Den fordeelagtigste Smørhandel paa England er, at henslaae Smørret i

smaa Foustager, som holde 60 holsteenske eller lybske Pund Netto (58 Pd. dansk; forstaaes 60 Pd. engelsk, er det 54 Pd. 12 Lod dansk), og at Foustagerne ere net gjorte af Bødkeren. Aarsagen hvorfor Engelænderne ikke ynder Smør i Halvtønder er denne. Detailhandlerne i London udtage Smørret af Foustagerne i et heelt Stykke, som sættes til Skue i Vinduerne til Gaden, og deraf stikkes det, der sælges i Smaapartier. En Klump Smør paa en halv Tønde er dertil for stor, og hvad værre er, at de Træpinde, som drives igjennem Foustagen, for at befæste Baandene, og som trænge ind i Smørrets Masse, danne, naar Smørret udtages, dybe Huller og Furer paa dets Overflade, som betager Smørret et ziirligt Udvortes; ved de smaa Foustager, hvori man bruger Søm, kan saadant forebygges. Anførte Afhandling er særdeles vigtig for dem, som handle med Smør til England, at de formane Producenterne til at rette sig med deres Varers Behandling, som og med Smørtræernes Størrelse og Vægt efter det Lands Villie, thi ellers tabes for meget, da nu denne Handel er i god Gang, og har tiltaget siden 1821. I Begyndelsen var Forskjellen paa Prisen imellem det hollandske og holsteenske Smør 4 Specier pr. Tønde, som nu har forandret sig til det bedre, ved at rette sig efter de londonske Smørhandlere, med Hensyn til Behandling, Salt, Foustagernes Størrelse, og Thara paa Træet.

—t—.

(Fortsættes.)

Det er en for de fleste Danske bekjendt Sag, at det asiatiske Kompagnie ved den franske Kunstner Sally lod opreise en Statue paa Amalienborg Plads til Erindring om den almeenelskede Frederik den femte, forestillende denne Konge til Hest; men Faa ere maaskee bekjendte med de Vanskeligheder, der med Hensyn til Hestens Form ikkun overvandtes af Sallys Flid og Studium. Kunstneren begyndte sit Arbeide 1756, og tilendebragte det først 1768. Han erfarede strax, at man maatte see meget for at adskille Hestens Skjønheder fra dens Feil. Han tilstaaer selv i et lille Skrift, som nu ikkun eies af Faa, at han i Begyndelsen antog enkelte Feil for Skjønheder. Det

første Aar tilbragte han med, ved Hjelp af en Staldmester, at udmaale Hestens forskjellige Yderdele, for at danne sig faste Begreber om det Forhold, der imellem disse bør finde Sted, naar det Hele skal udgjøre et symmetrisk Heelt. Efter dette kjedsommelige Studium beskæftigede han sig med Osteologie og Myologie, hvorved han benyttede en gammel mager Beskeler, der havde været meget smuk. Paa denne saae han langt tydeligere end paa et Kadaver, Musklernes Retning, Spil osv., hvorhos han tillige gjorde mange Tegninger. Da han endeligen troede sig sikker, forsamlede han de største Hestekjendere, og undersøgte i Forening med dem Skjønhederne og Fejlene ved de 12 udmærkede kongelige Heste, som vare bestemte til Model; og da disse Undersøgelser vare endte, begyndte han sit Arbejde først i det Smaa, indtil han var aldeles tilfreds med sit Værk, hvorpaa han tilendebragte Formen i det Store. Saaledes fremstod en Statue til Hest, som endnu vil opvække Efterverdenens Beundring. (Af Zeit. für d. Pferdeliebhaber. A. A. 54.)

Regnskab for Bombebøssens 1ste Quartal 1829.

(Oprettet 1819 den 11te August.) — (See Skilderiet Nr. 7 for d. A.)

Ved Directionssamlingen den 8de denne Maaned blev Bombebøssen ikke aabnet, fordi det ikke kan antages, at noget betydeligt er indkommet, siden al Søefart, formedelst den strænge Vinter, har været standset. —

Af den til Fordeel for Stiftelsen den 1ste denne Maaned paa det Kongelige Hoftheater opførte Concert var indkommet . . . . rede Sølv 6 Rbd. = ß. S. o. T. 258 Rbd. 13 ß.
hvilke Summer bleve tagne til Indtægt.

Bombebøssen eier nu:

1.	Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie	rede Sølv	14,000	Rbd.	
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . .	—	2900	—	
3.	Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . .	Sølv	2500	—	
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . .	—	1000	—	
5.	Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.	—	500	—	
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC.	—	293	—	39½ ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. . . . . hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.	—	6225	—	=
8.	Capital i Nationalbankobligationer	—	3500	—	=
9.	En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor .	—	100	—	=
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts	—	100	—	=
11.	I Sparekassen	—	2314	—	68 ß.
12.	Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . .	—	100	—	=
13.	Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten	—	200	—	=

* * *

Foruden den Understøttelse, som de meest svage af de i Stiftelsen værende 32 Stykker Søemænd have erholdt, haver Directionen fundet det nødvendigt, fra 12de Februari, at give dem alle Middagsmad; hvilken Hjelp de endnu nyde.

Fra Brygger og Dannebrogsmand Jensen haver Stiftelsen i det forløbne Qvartal erholdt 5 Td. Ol.

Kjøb. d. 11 April 1829.

M. Lütken. Langberg. Schack. L. Larsen. T. Duntzfeldt. J. Arboe. J. Møller. A. Rauberg. Wilse. Thrane.

Blandede Efterretninger.

Den franske Militair-Etat. Hs. Kongl. Høihed Dauphin er Storadmiral af Frankrig, og Generaloberst for Karabinerne, Kyrasserne og Dragonerne. Hertugen af Bordeaux er Generaloberst for Sveitserne, og Hertugen af Orleans Generaloberst for Husarerne. Følgende ere de nu levende franske Generalmarschaller efter dens Tjenestealder: Hertugen af Conegliano (Moncey) siden 19 May 1804. Greve Jourdan fra samme Epoke, Hertugen af Dalmatien (Soult) ligesaa; Hertugen af Treviso (Mortier) ligesaa, Hertugen af Belluno (Victor) siden 11 Juli 1807; Hertugen af Tarent (Macdonald) siden 12 Juli 1809; Hertugen af Reggio (Oudinot) fra samme Epoke, Hertugen af Ragusa (Marmont) ligesaa; Marquis Gouvion St. Cyr siden 27 August 1812; Greve Molitor siden 9 Oct. 1823, Fyrsten af Hohenlohe Bartenstein siden 8 Marts 1827; Marquis Maison fra 22 Febr. 1829. Frankrig har dernæst 144 Generallieutenanter, af hvilke 76 paa halv Sold; og 293 Marechaux de camp (Generalmajorer), af hvilke næsten ⅔ ere ligeledes satte paa halv Sold. Landarmeen bestaaer, foruden den kongel. Garde, af 64 Linie-Infanterie-Regimenter til 3 Batailloner, 20 Regimenter let Infanterie til 2 Batailloner, de 4 Sveitser-Regimenter Bleuter, de Bontems, de Rüttiman og Riatz, og af Regimentet Hohenlohe. Kavalleriet indeholder to Regimenter Karabinierer til 6 Eskadroner, 10 Regimenter Kyrasserer til 4 og 6 Eskadroner, 12 Dragonregimenter til 6 Eskadroner, 18 Regimenter Jægere til Hest til 6 Eskadroner, og 6 Husarregimenter til 4 Eskadroner. Artilleriet har 8 Regimenter til Fods og 4 til Hest. Hertil kommer endnu 1 Bataillon Pontonniers, 12 Kompagnier Artilleri-Haandlangere, et Kompagnie Vaabensmede, 8 Eskadroner Artilleri-Train. Ingeniør-Corpset bestaaer af 3 Regimenter, desuden gives endnu et eget Corps Ingeniør-Geographer, hvilket har en Generallieutenant, 3 Oberster, og 9 Eskadronschefer. (Af Annuaire militaire pour 1829.)

Kjøbenhavns Børs, d. 14 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	89½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	87	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102¼	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	106¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106¼	106½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64	64¼ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 31.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 April 1829.

Om Brændselmangelen, store Stæders Forsyning med Brændselforraader, strænge Vintere, m. M.

(Af et Brev.)

— Du ønsker mig til Lykke, kjære Ven! i din sidste Skrivelse, fordi jeg er flyttet ud fra Kjøbenhavn forinden Mangel paa Brændsel indtraf i denne langvarige Vinter; men min Ven, hin Vises Ord: at den sande Lykke ikke er at vente før man er i sin Grav, har jeg, i Henseende til Brændsel, maattet vedtage. I det afvigte Aar maatte jeg ombygge mine Udhuse og fik derfor ikke forskaffet mig tilstrækkelig Vinterbrændsel. Jeg kom da ogsaa i Mangel derpaa, da vi paa Landet ikke som i Kjøbenhavn have Forraadsmagaziner at søge til, uden langt borte. Ved Skovauctioner og nogle Miles Kjørsel fik jeg noget vaadt Brænde, men maatte omsider tye til Steenkulsbunkerne i Kjøbenhavn, men for sildig; thi de gode Kul vare blevne opkjøbte, og de 3 Td. jeg fik vare af de underste Lag og beskadigede ved lang Henliggen. Endeligen søgde jeg til Tørveegnen, og kjøbde 2 Læs Tørv, af en liden Størrelse, saa at 12,000 omtrent veje op imod een Favn Brænde. Formedelst en svampig Beskaffenhed giver den Art Tørv kun liden Varme. Et Læs kostede 5 Rbdl. og indeholdt omtrent 4000, men nogle Dage derefter endnu eet Læs paa Kulvtorvet for 6 Rbdl. 3 Mk. I min Nød var jeg imidlertid tjent dermed. Det er altid et Gode, at nogle af Landboen betimeligen tænke paa at opbevare Tørv for den der enten ikke kunde, eller haver forsømt at forsyne sig dermed itide. Forrige Aars ustadige Sommer gjorde det meget vanskeligt at faae Tørven indbjerget. Tilberedningen og Kjørselen, ofte 3 a 5 Mile, kræver et meget tungt Arbeide baade for Heste og Mennesker, og Fortjenesten er ringe, om der er nogen, i Forhold til Arbeidet. For 2 a 3 ß. Snesen er Tørven solgt hele Vinteren indtil April, vist nok ikke altid ganske tør; men dette er Aarets Skyld.

Disse Bemærkninger meddeles Dig i Anledning af Kjøbenhavnernes Beklagelser over Landboens høje Brændselpriser. At eders Forraader derinde slippe er dog for en Deel eders egen Skyld. Det er vist nok i et godt og roesværdigt Øjemed, at et Magasin for det Offentliges Regning har Brænde til Salg for Byens og Forstædernes Indvaanere, og, efter hvad Du rigtig bemærker, et uberegneligt Gode i Aar, da de private Forraader til Salg ikkun ere faae, og, som høist ubetydelige, allerede udtømte. Men Magasinets Beholdning udtømtes allerede i Februar.

Denne Magasinets store Nytte for i Aar hindrer dog ikke, at den Sag med Hensyn til Fremtiden lader sig betragte fra en anden Synspunkt.

Store Stæders Forsyning plejes, i det Hele taget, sjelden godt fra Principet om Formynderskab. Ikke fordi store Stæder mangle Indvaanere, ubetænksomme nok til ikke betimeligen at forsyne deres Huusholdninger; eller for uformuende til at afsee paa eengang, hvad Forraads Anskaffelse fordrer, istedetfor det i sig selv kostbarere Kjøb i det Smaa; ikke heller fordi der jo møde Omstændigheder f. Ex. Mangel paa Rum, der gjør det enten vanskeligt eller umuligt at forsyne sig tilstrækkelig med Brændsel for Vinteren. Men er det hensigtmæssigt, at det Offentlige paatager sig Stadens og Omegnens Forsyning med Brænde, og kan det i en Række af Aar opfylde denne Forpligtelse? Man kan kalde Paatagelsen Pligt, efterdi Indvaanerne vænnes til at antage den derfor, og at stole derpaa.

Vi ville nu undersøge den Punkt nøjere, for at samle Bemærkninger til Spørgsmaalets Besvarelse.

1) Der gives Aaringer, i hvilke Magasinet, for at kunne skille sig fra overliggende Beholdninger, der med hvert Aar de henligge udsatte for Luft og Regn, tabe i Værd, saa og for at dække Indkjøb og Omkostninger, nødsages til at sælge paa Tider, da Havnene ere aabne og ikke mangle paa Skibe med Brænde, som altsaa maa sælge med Tab. Al Brændetransport er besværlig og bekostelig, saa at den private Oplæggelse under saadan Fremgangsmaade naturligviis maa høre op.

2) For at vedligeholde Magasinet maa alt Brænde, som søe- og landværts indføres, til Kjøbenhavn, betale 32 ß. Sølv pr. Favn til Stadens Kasse. Der feiles vel ikke meget udi at antage Indførselen af Brænde aarlig til omtrent 50,000 Favne, som medtager aarlig 16,666 Sølv, og udgjør i de 10 Aar, Afgiften har vedvaret, den Sum 166,660 Rbdl. Sølv, som Stadens Indvaanere have bidraget til en Indretning, der, uagtet dens umiskjendelige gode Tendents, dog ikke svarer til Øjemedet.

3) Hvorledes gik det til i de ældre Tider før Magasinets Indretning? Paa Skibsverfterne og i Nyhavn vare større og mindre Oplage af Brænde; Bodenhoffs Plads havde undertiden nogle tusinde Favne; men rimeligt er det, at en

haard Vinter i den blomstrende Handelsperiode, da Søefarten ikke fik Tid til at tænke paa Brændeoplæggelse, har for den Tid givet grundet Anledning til Brændemagasinets Oprettelse. Men den Periode kan neppe nogensinde mere indtræffe for Kjøbenhavn.

Men nu skulde sandsynligen ved Ophævelsen af det ene Brændemagasin, som nu haves i Kjøbenhavn paa Stadens Regning, fremkomme over 50, adspredte omkring i Staden, og nogle nær ved Havnene.

4) Kunne saadanne private Brændeoplage ikke igjen ventes at fremstaae? Derpaa kan neppe tvivles, naar Magasinet paa en beleilig Tid, og efter et Aars foregaaende Bekjendtgjørelse, ophører.

I Nyhavn og andre Steder paa begge Sider af Kanalerne findes mange Pladser tjenlige til Oplage af Brænde. Den nyttige Speculations Aand, der efter Tingenes Natur aldrig ophører, naar kun det Offentlige ikke blander sig deri, vil til alle Tider forsyne Kjøbenhavn med Ildebrændsel. Skipperne, der føre Brænde til Kjøbenhavn, skye alt Ophold. Kunne de endog kun med ringe Fordeel strax sælge deres Brænde til de private Oplage, vilde de ikke i Havnene ligge i 2 a 4 Uger for at udhøkre det, ofte i forlegent Marked. Oplagene, ofte selv Ejere af Brændeslæberne, vilde vide i Aarets Løb betimeligen at forskaffe sig Forraad paa Speculation; og lærer Erfaring ikke i flere Dele af den private Husholdning, at Speculation og Concurrents ene formaae at give de for en stor Stad bedst mulige Priser? Mangel paa Nødvendigheds Varer finder ikke Sted der hvor uindskrænket Handels-Frihed hersker. Kjøbmanden seer Mangelen længe forud, og førend Forbrugeren øjner den; ofte med større eller mindre Tab, undertiden med Fordeel: altid dog velgjørende for sine Medborgere, som uden hans Aarvaagenhed og Risico vilde være stædte i Nød.

Saaledes er min uforgribelige Mening, at Brændemagasinet i vore Dage ikke svarer eller letteligen kan svare til Øjemedet, i hvilket det er blevet indrettet.

Lader os nu optage nogle Erfaringer, som mulig kunne tjene til nærmere Oplysning om den omhandlede Materie.

Du, min Ven, er en Bryggers Søn og erindrer dig den Bevægelse, som i Bryggerlauget fandt Sted for omtrent 30 Aar siden, da Lauget og dets Monopol efter en mangeaarig Besværing og grundig Undersøgelse blev, tilligemed Øltaxten, ophævet; og dog maatte din Fader, som tilligemed sine Laugsbrødre i Henseende til en for Regjeringen byrdefuld Contract holdtes skadeløs, efter faae Aars Forløb tilstaae, at ingen Foranstaltning kunde være mere velgjørende for Almeenheden, eller mere hensigtmæssig for det Offentlige.

Siden 1805, da den hele kunstige og indviklede Bryggerforfatning ganske ophævedes, har Kjøbenhavn og Omegn ei alene gode Ølsorter, og i Mængde, til upaaklagelige Priser uden Taxt, men Foranstaltningen har bragt mangfoldige Udsalgssteder tilveie, hvor aftappet Øl for Familier, der ei selv have Leilighed dertil, kan faaes. Har derfra i Provindserne udbredt Sands, og rigtig Omgangsmaade, for en god Drik Øl, der i de nordiske Lande er en sand Nødvendighedsvare, og tillige forædler Landets Kornvarer.

Saaledes har Udfaldet ogsaa været gavnligt ved Slagtertaxtens og flere Taxters Ophævelse. I de Lande, hvor Næringsvejene have det bedst mulige Spillerum, der spores heller ikke til Mangel paa Brød, Kjød, Brændeviin, Brændsel, Korn eller Fedevarer. Aldrig bør vi forglemme den uendelige Nytte, Kornhandels-Forordningen af 8 Juni 1788, i Forbindelse med flere velgjørende Landvæsens-Anordninger, har tilveiebragt Danmark. De derved ophævede Tvangsanordninger gjelde for en Deel endnu i Engelland. Dets Parlament har i mange Aar forgjeves attraaet et lige Gode.

Fremdeles, yttrer du, min Ven! at Ingen kunde forudsee en saa langvarig Vinter, hvis Lige man ikke veed at erindre sig. I dette Sidste kan jeg dog ikke ganske være enig med dig. Vi Ældre kunne meget vel erindre os meget haarde og langvarige Vintre i Aarene 1770, 1784, 1787, 1798, 1799. For omtrent 30 Aar siden uddrog jeg til eget Brug af fremmede oecon. Skrifter adskillige nyttige Erfaringer.

Ved min Flytning ere disse Uddrage komne bort for mig; men jeg mindes i det bekjendte Leipziger Selskabs oecon. Skrifter, der udkom for omtrent 50 Aar siden, og findes paa det Classenske

Bibliothek at have seet en med tysk Jernflid affattet Underretning i Tabeller om Veirliget i en Række af omtrent 1000 Aar indtil 1771. Efter disse Tabeller har der indtruffet i et Tidsrum af omtrent 30 Aar nogle haarde Vintre, men derimellem een eller to særdeles langvarige. Dette synes ogsaa nogenledes at stemme med vore historiske Optegnelser, efter hvilke, siden 1658-1659, det Tidsrum af 30 Aar har havt een til to ej alene haarde, men meget langvarige Vintre. I det Decennium fra 1680 til 1690 vare Ulve indkomne i Jylland, og da Jagtvæsenet i Sjælland fik Ordre til at tage over for at skyde dem, kom Jagt-Personalet ved en 3 Dages Fart paa Drivisen i store Belt i megen Nød, hvorom Geheimeraad Gram, der som Jagtjunker var med, i bemeldte leipziger Skrifter har meddeelt en interessant Optegnelse. I Aaret 1740 faldt tillige en saadan Mængde Snee, at hele Bønderbyer vare indsneede og Beboerne, med Sneen som en Hvælving over sig, maatte bane sig og sine Creature Vej under Sneen. 1770-1771, den bekjendte haarde langvarige Vinter, og en ligesaadan 1798 efter et meget tørt Aar. Isen laae i 1799 omkring Kysterne indtil medium Mai. Den 18 Mai gik den først fra Kjøbenhavns Red.

Mage til den synes den for i Aar at være.

Det er Strøget af visse Vinde, som blive i lang Tid herskende, lig den tropiske Passat, der giver os de haarde Vintre. I nogle Aar have de sydvestlige og vestlige Vinde været de herskende det meste af Aaret, og derved milde Vintre. De østlige og nordlige have sjelden været vedvarende i Vintertiden.

I sidstafvigte Vinter og i dette Foraar have de østlige Vinde faaet Overmagten, og de lade til at ville holde de vestlige Stangen endnu i nogen Tid. Den strænge Kulde, som i dette Foraar finder Sted i Europas nordostlige kolde Jordstrøg, synes at gjøre Bemærkningen rimelig. Muligt at de østlige Vinde i nogle Aar kunne vorde de herskende i Vintertiden, og da ville vi ogsaa faae flere haarde Vintre. Men den vi nu har vil gjøre, at vi betimeligen forberede os til at modtage dem. Bønderne heri Egnen spaae os flere frugtbare Aar efter denne Vinter. Med denne For-

trøstningslutter jeg mit lange Brev. Hilsen og Agtelse.
Utterslev den 10 April 1829.

En Landboe.

Kunstforeninger.

Kunstforeningen her i Staden, som i Begyndelsen af Aaret 1826 blev stiftet, med det Formaal at virke til de dannende Kunsters Tarv, samt vække og bevare Interessen for samme, har sine ugentlige Sammenkomster hver Torsdag Aften, og er til samme overladt Brugen af Efterslægts Selskabets Forsamlings Sal. Foreningen har skjøn Fremgang, og har i denne Tid faaet mange nye Medlemmer. Saadanne Foreninger har Berlin, München, Dresden, Hamburg, Stuttgart, Nürnberg og flere Stæder. Det er et af disse Kunstforeningers Hovedmidler til deres Formaals Opnaaelse; at kjøbe aarligen, saavidt deres Kasser tilstede det, et vist Antal gode Arbejder af levende Kunstnere, eller at lade saadanne efter Bestilling udføre, og lade dem fordele til Foreningens Medlemmer efter Lodkastning; hvorved det dobbelte Formaal bevirkes, at holde duelige Kunstnere sysselsatte, og at give Private Lejlighed til, formedelst et taaleligt Bidrag, at komme i Besiddelse af fortrinlige Kunstværker, ved hvis tilfældige Fordeling Sands og Kjærlighed for Kunsten kan udbredes i udstrakte Kredse. I Berlin er det aarlige Bidrag af Medlemmerne 5 Rthl. Preussisk; i München 12 Fl. Rhinlandsk; i Hamburg 5 Rthl. Cour. Anmelderen har for sig den fra den Hamburgske Kunstforening udgivne Aarsberetning for Aaret 1827, som viser, at i bemeldte Aar vare de kjøbte Kunstgjenstande 15 Stykker; de 14 Malerier, det femtende en Genius, Basrelief i Gibs; Betalingen for samme havde været 2388 Cour. Mark. De tagne Lodder 170 à 15 Mark Courant.

Den dresdenske, eller som den kaldes „den sachsiske" Kunstforening blev stiftet ved sidstholdte Albrecht-Dürers Fest, som et levende varigt Minde for ham. Statuterne ere udstædte d. 14 Maj 1828. Forstanderen er den hæderligst bekjendte Kunstkjender Hr. Joh. Gottl. v. Quandt. Medlemmerne betale aarligen 5 Thl. for et Lod, og kunne tage flere, efter Behag. Efter Regelen skulle kun saadanne Kunstværker komme i Betragtning til Anskaffelse, som have været offentligen udstillede. De kjøbte og til Lodtrækning stillede Kunstværker skulle i en let Maneer stikkes i Kobber, og hvert Medlem af Samfundet erholder et Exemplar.

Den Hamburgske Kunstforening har nu, (hedder det i en Skrivelse fra Hamburg af 13 April dette Aar i B. H. 5202), aabnet sin anden Udstilling i det nye Skuespilhuses Concertsal. Den overgaaer i Seeværdigheder langt den første Udstilling, og finder Publicums varmeste Deltagelse. Efter Kataloget indeholder den 3 Nr. Architecturtegninger, 10 Sculptur-Arbejder, 155 originale Oliemalerier, 23 Olie-Copier, 25 Miniatur- Guache- og Pastelmalerier, 32 Tusk-, Kridt-, og Stentegninger. Af Kunstnerne nævne vi: Copman fra Danmark, Morgenstern i Kjøbenhavn (fra hvem den nu aabne Udstilling ved Kunstakademiet har 8 Studier efter Naturen Nr. 71-78) og Frøken Stub.

Indenlandske Efterretninger.

Kasernerne i Kjøbenhavn ere følgende: 1. En i Sølvgaden paa Hjørnet af Østervold, opbygget ifølge kongel. Resol. af 30 Nov. 1764, og efter Planen bestemt for 4 Infanteri-Regimenter. Den har i Aarene 1822 til 1824 været belagt med omtrent 1850 Militaire foruden Koner og Børn. Det blev ved den anførte kongel. Resol. befalet, at Kaserner skulde opbygges for Kjøbenhavns Garnison, og Stadens Indvaanere befries for den havte Indqvartering, imod at give en aarlig Godtgjørelse derfor, hvilken Godtgjørelse blev bestemt at være 45000 Rdl. d. Cour. aarlig i de 10 første Aar, men fra 1 Jan. 1775, 35000 Rdl. aarlig. Fra 1 Juli 1818 er Betalingen skeet med 35000 Rbd. Sølv aarligt. For denne Godtgjørelse skulde Staden fritages for alle Indqvarteringsbyrder og Afgivter, saalænge Garnisonen ikke oversteg 16000 Mand Infanteri og 160

Mand Kavalleri. Efter kongl. Resol. af 27 Juni 1771 skulle begge Liv-Regimenterne bestandigt ligge i denne Kaserne. Cfr. Plac. 25 Februar 1766, Rescr. 16 Juli og 24 Sept. 1784, samt Kabinetsordre 9 Marts 1775. 2. Infanteri-Kasernen paa Christianshavn, opført af de afdøde Architecter daværende Professor Rawert, og Tømmermester, siden Oberst og Stadshaupmand Hallander, ifølge kongl. Resol. af 24 Sept. 1802, som bestemte samme for omtrent 600 Mand. Det andet jydske Infanteri-Regiment er her kaserneret. 3. I Kronprindsessegaden en Kaserne opført ifølge kongl. Resol. af 11 Juni 1802 af — Lange, bestemt for omtrent 500 Mand; her ligger det første jydske Infanteri-Regiment. 4. Af det forhenværende Orangerie-huus ved Rosenborg Have blev i Aarene 1785 og 1786 en Kaserne for den kongl. Livgarde til Fods indrettet. Den har i Aaret 1824 været belagt med 367 Mand, foruden Koner og Børn. 5. Kasernen for den kongl. Livgarde til Hest, imellem Frederiksholms Kanal og Philosophgangen, blev paa ny opført ifølge kongl. Resol. af 11 Maj 1798 og bestemt for omtrent 150 Mand, samt med Stalde for 170 Heste, og Fourage-Rum for 2½ Maaned. See kongl. Resol. 13 Jan. 1792 og Coll. Skriv. 24 Nov. 1804. 6. Kasernen ved Østerport har fra 1796 været afbenyttet af Husarerne. Her er Rum til 125 Mand og 170 Heste. Kasernen har tidligere været afbenyttet af ridende Artillerie. 7. Til Kasernen i Strandgaden paa Christianshavn for Artilleriecorpset blev Plads og Bygning kjøbt af den grønlandske Handelsdirection, ifølge kongl. Resolution af 8 December 1790; bestemt for Premier-Majoren, 9 Officierer, 2 Fyrværkere, 1 Chirurg og 367 Underofficierer og Gemene. See kongl. Resol. 6 Jan. og 8 Juni 1804. 8. I Remisse-Bygningen ved Christiansborg Slot er, ifølge kongl. Resol. af 24 Apr. 1795, Indretning skeet for Artillerie-Corpsets Stald-Etat. 9. I Blankogaden blev 1809 en Bygning kjøbt for Guide-Korpset. 10. Laboratorie-Bygningen paa Christianshavn er for Artillerie-Corpset. 11. I Qvæsthuusgaden blev en stor Bygning i Aaret 1828, som forhen var Handels-Pakhuus, indrettet til Kasernering af Rekruter. Endeligen bemærkes, 12. at i Citadellet Frederikshavn er sjellandske og jydske Jægerkorps, samt Artilleriekorpsets 12te Compagni indqvarteret. Her ligge omtrent 250 Mennesker af hvert af bemeldte Korpser, iberegnet Koner og Børn.

Følgende „nye, ubekostelige og hurtigvirkende Midler imod Frost, Edder, og Bollenskab, meddeelt efter Fleres Anmodning" læses i Vestsjællandske Avis: Ved mine mekaniske Arbejder skeer det ofte, at jeg faaer bolne Fingre, stikker eller skjærer mig; men de Midler, hvorved jeg helbreder mig, virke saa hurtigen, at jeg haaber at gavne Mange ved at bekjendtgjøre dem. Naar jeg stikker eller skjærer mig hvor dybt det end er, dypper jeg saa hurtigen som muligt Eggen af Instrumentet, der saarede mig, i reen Bomolie, og henlægger det paa et Sted, hvor Olien ikke afviskes, indtil Saaret er lægt, hvilket hos mig altid skeer inden faa Dage, uden at jeg bruger noget andet Middel, men blot binder en liden Klud om det saarede Sted, ifald det er Frostvejr, for at afværge skadelige Virkninger af Kulden paa det aabne Saar. Men dersom Saaret bløder stærkt, lægger jeg reent Spindelvæv derpaa, saa tykt at Blodet standser, hvorpaa en Klud ombindes og bliver urørt liggende, indtil Saaret er lægt, hvilket skeer i faa Dage. Eller og bestryger jeg Saaret med reen Bomolie, og binder en Klud derom, hvilket gjentages to Gange dagligen. Paa denne Maade behandlede jeg en Dreng, som paa en Lee havde faaet 4 Fingre indvendigen overskaarne indtil Benet. Leen blev, saasnart jeg erfarede det, indsmurt med Olie, og Saaret forbundet to Gange dagligen blot med Olie. I 8 eller 9 Dage blev Saaret fuldkommen lægt. Stikker man sig paa en Synaal, dyppes Spidsen i reen Bomolie, og Stedet læges ubemærket uden at bolne. — Faaer jeg en bollen Finger eller Edder deri, tager jeg en Theekop med kogende Vand, og stikker den bolne Finger deri, men tager den hurtigen ud igjen, da det foraarsager Smerte, der dog kun mærkes paa det bolne Sted. Denne Smerte ophører strax, og Fingeren stikkes igjen i det kogende Vand, saalænge det kan taales. Saaledes vedblives med at nedstikke og udtage den bolne Finger, indtil Vandet taber Heden. Hver Dag gjentages det to eller tre Gange, og i kort Tid er det Bolne

eller Edderen gandske borte. I stærk Kulde bør dette gjøres i et varmt Værelse, og da aftørres Fingeren, og en Vante trækkes paa Haanden en kort Tid; men senere har jeg opdaget et endnu virksommere og læmfældigere Middel, og jeg har Grund til at formode, at dette Middel med Nytte kan anvendes i flere Tilfælde, end de, hvori jeg hidtil har prøvet det paa mig selv. Ved mekaniske Forsøg med Dampe af kogende Vand opdagede jeg Dampes store Virkninger paa det menneskelige Legeme. Jeg anstillede efterhaanden flere Forsøg paa mig selv med bolne Fingre, Edder og Frost, men altid førend der gik Hul. I alle disse Tilfælde helbrede Dampe overmaade hurtigen, og jeg bekjendtgjør dette Middel især for de Manges Skyld, som i denne lange Vinter lide af Frost. Det bruges saaledes: Man fylder en Potte, Skaal, eller et Kar halv med kogende Vand, og tildækker det med et tre- eller firedobbelt lagt Haandklæde, saaledes at Dampen ikke alt for hurtigen bortfarer. Man holder det af Frost, Edder, eller Bollenskab syge Lem under Klædet, saaledes at Lemmet ikke berøres af Vandet, men kun af dets Damp. Lemmet holdes i Dampen saalænge man kan taale det, hvorpaa det udtages indtil Smerten, som Dampen foraarsager, er forbi. Imedens Lemmet udtages af Dampen, lægges Klædet over Vandet, at det ej for hurtigen afkjøles. Naar Smerten er forbi, holdes Lemmet igjen under Klædet i Dampen, saalænge man kan taale det. Saaledes vedbliver man at indstikke og udtage det syge Lem indtil Dampen taber Heden. Nu tørres det syge Lem, og en reen ulden Vante eller Strømpe trækkes paa en Times Tid. Om muligt gjentages dette to eller tre Gange hver Dag indtil Helbredelsen, hvilken opnaaes i faa Dage. Jo ældre Skaden er, desto længere bør Midlet bruges, desto hurtigere virker det. Midlet bør bruges i en varm Stue, og naar Patienten om Dagen længe maa være i Kulden, er det bedst kun at bruge Midlet om Aftenen, i det man gaaer til Sengs, og da beholder man Vanten eller Strømpen paa det syge Lem hele Natten. Om kun en Finger, eller Taa er syg, behøver man ikke at frygte for skadelige Virkninger af Dampen, om man end nødes til at holde hele Haanden eller Foden i Dampen; thi Virkningen deraf føles kun paa det syge Sted. Skjelby ved Ringsted d. 11 April 1829. G. F. Weinschenck, Sognepræst i Skjelby og Gundersløv."

I det nys udkomne 7de Binds 1 Hæfte af „Nye landoeconomiske Tidender," som i forrige Nr. omhandledes, læses fremdeles: en Anvisning for Landmanden i skovløse Egne til vilde Træers Opelskning samt om Plantning paa Grøvtevolde, i Særdeleshed om levende Hegn af Eeg. Endeligen sluttes Hæftet med en Oplysning om Thaers Fortjenester til Agerbrugets Bedste, af Kammerraad Drewsen. Meget behageligt er det at læse den meddeelte Udsigt over Landhuusholdnings Selskabets Forhandlinger. Deraf erfares, at Selskabet har siden 1820 udvalgt 46 Bondekarle til Oplærelse, for at dannes til dygtige Avlskarle og Agerdyrkere. Det er overdraget Selskabet at udvælge hvert tredie Aar 12 Reserver, som skulle fritages for Udskrivning til den staaende Hær, for ved Selskabets Omsorg at dannes; fremdeles er forundt Tilladelse til, foruden hine 12 Reserver, endvidere at udtage 6 Reserver hvert tredie Aar i bemeldte Diemeed, og tillige for at lade dem oplære i at forfærdige gode Agerdyrknings-Redskaber. Deres Læretid er 3 Aar, de blive anviiste Tjeneste hos duelige Jordbrugere. Over Antallet af de Agerdyrknings-Redskaber og Rensemaskiner, der ved Selskabet er uddeelte i Aarene 1820-1828, gives en Efterretning amtsviis; af den erfares, at Tallet af Baileiske Plove har været 118, af Nordamerikanske 84, af Hyppeplove 16, af Exstirpatorer 23, af Rensemaskiner 66. Til disse Redskabers Anskaffelse er anvendt omtrent 10,000 Rbd., dertil er allernaadigst bevilget fra Fondet ad usus publicos 600 Rbd. aarlig i 6 Aar, det øvrige er udredt af Selskabet. Endvidere gives en Forklaring over Selskabets 10 Præmiepløjninger, den næste Præmiepløjning er paatænkt at foretages paa Lolland. For at fremme planmæssig Drifts Indførelse paa Bønderjorder ved Pengehjelp til de Bønder, som ville indføre en af dem selv foreslaaet, og af Selskabet bifaldet Dyrkningsmaade, har Selskabet efterhaanden udvalgt ialt 108 Gaardmænd, Skolelærere og Huusmænd, til at nyde Deel i Understøttelsen til planmæssig

Drift. Dertil har Selskabet i de 11 Aar fra 1818 til 1828 inclus. forundt 27,500 Rbd., hvoraf hidtil er udbetalt 22,000 Rbd. Den almindelige Understøttelse for Brugeren af en heel Bondegaard er 300 Rbd., og for de mindre Jordlodders Dyrkere 100 til 150 Rbd. Pengene udbetales ikke paa engang, men i Løbet af 5 Aar, og ved en paalidelig Mand i Nærheden vaages over, at Vilkaarene for Hjelpen nøjagtigen efterkommes, da den i andet Fald inddrages. Ved kongl. Resolution af 28 Juli 1821 er Selskabets Forslag om at tilvejebringe en fuldkommen Oversigt over Landvæsenets og Agerdyrkningens Tilstand i de danske Provindser antaget. De fleste jydske Amter, saavelsom et Amt i Sjælland, ere allerede bereiste, og Beskrivelserne derover under Arbeide. 4 Beskrivelser ere trykte.

—t—.

Blandede Efterretninger.

Noget fra China, eller Udtog af en Beretning fra Missionairerne Tvermann og Bennett, som fra Missions-Selskabet i London ere udsendte. Omfanget af Øen eller Halvøen Macao bliver anslaaet til 6 (engelske) Mile. Udseendet af samme er nøgent og ufrugtbart. Dens Befolkning regnes til 45,000 Mennesker, af hvilke 40,000 ere Chinesere (som især deleshed beboe Staden Macao), 5000 Portugisere og Englændere. Klimatet er meget sundt og Luftens Temperatur behagelig. Paa Øen er en stor Mængde chinesiske Templer, 14 katholske Kirker med omtrent 100 Præster, og et anglikansk Kapell, som tilhører det ostindiske Kompagnie. Canton tæller omtrent 800,000 Indvaanere, dem iberegnede, som boe paa Skibene. Denne Stad har langs med Flodens Bred en Strækning af omtrent fem Mile, med en Brede af tre Mile. Denne store Stads Bevægelse er forbausende. Alt er i en uafbrudt Ilsomhed, men desuagtet hersker det største Orden. Det engelsk-ostindiske Kompagnies Contoir har en stor Udstrækning, omendskjøndt det er indskrænket paa det lille Rum af een Qvadratmiil langs Floden. — Paa Øen Hainan staaer et af Chinas ældste Templer, der optager et meget stort Fladerum, og tæller 100 tjenende Præster. Vore Missionærer saae i en Deel af den vidtløftige Bygning 12 Sviin af ualmindelig Størrelse, hvilke blive behandlede og føde med den største Omhyggelighed, og som havde opnaaet en høj Alder, nogle indtil over 80 Aar. En Udlændings Tilstand i China er saa besværlig, at Missionærerne kun kunde være paa de Steder, hvor det ostindiske Kompagnie har sine Kontoirer, o: i Canton og Macao. Denne Tingenes Tilstand formaaer kun en Revolution at forandre. Efter Missionærernes Angivelse er det især i Java, Malacca, Sincapore og nogle tilgrændsende Lande, hvor Chineserne temmelig regelmæssigen bivaane Prækenerne. Missionærernes Beretning var ledsaget af en chinesisk Oversigt til Oplysning om Krigen i det vestlige Tartari, med en engelsk Oversættelse af samme, og tillige fulgte et engelsk Udtog af den Pekinske Avis om den chinesiske Armees Nederlag paa den tartariske Grændse i Nærheden af Cashgar.

De betydelige Arbejder, der have været under Udførelse ved Sheerness (hvorom forhen er talt i dette Blad), ere nu fuldendte. Der ere tre nye Dokker indrettede efter de bedste Regler, og bestemte for Skibe af første Rang. I en af disse var nyelig indsat: Prince-Regent for at eftersees. Denne Tredækker er udentvivl det største Skib i Verden, og endskjøndt det havde baade Master, Rundholdter, Kanoner, og alt sit Gods inde, blev Eftersynet dog foretaget, uden mindste Beskadigelse for Dokken. Beddingen er efter en stor Maalestok, og efter de competenteste Dommeres Overbevisning særdeles hensigtsmæssig anlagt. I Combination med denne er der tre Bassiner, der beqvemt kunne rumme 24 af de største Skibe og desforuden to andre Bassiner for mindre Orlogsmænd. Et af de større Bassiner er indrettet med en Stopsluse for at forhindre Vandets Udløb, naar Ebbe begynder, saa at Skibene blive altid flot; men i de andre har Vandet frit Ind- og Udløb, hvilket dog ej kan foraarsage Skibene nogen Skade, da Grunden er meget blød. Ved Bygningerne ere ogsaa foretagne store Forandringer; største Delen af de gamle brøstfældige Huse, som

stode ved den østlige Ende af Byen, er bleven nedreven, foruden endeel flere paa andre Kanter af Byen. Den Plads, som disse indtoge, er bleven anvendt til Befæstningsværker af saadan Styrke, at Sheerness vil nu kunne ansees for en uindtagelig Fæstning. Der ligge i Midnay, mellem Chatam og Sheerness, 35 Linieskibe, 25 Fregatter og 15 Sloops of war, til hvilke nu ogsaa er kommet det nylig af Stabel løbne 120 Kanonskib, Georg den 4de, der uimodsigeligt er det smukkeste Skib i den engelske Marine. (Aalb. Av. 59. Indsendt.)

Pavevalget er skeet den 31 Marts; Cardinal Castiglioni er den Valgte. Han er fød den 20 Nov. 1761 i Kirkestaten; altsaa omtrent 67½ Aar gammel. Han har været Biskop i Cesena, men siden blev han Cardinal og Biskop i Frascati, og har nu antaget Navnet Pius den 8de.

Manibus
Viri lectissimi, desideratissimi
Er. Georg. Fogh Thune
in Universit. Haun. Profess. Math. & Astron. Doc.
nat. d. 7 Jun. 1785, denat. d. 10 Apr. 1829.

Immensos coeli tractus plagasque patentes,
Sydereas sedes atque profunda poli,
Astrorum cursus longos certosque meatus,
Convexus mundi quicquid et orbis habet:
Ille exploravit, solerti indagine novit,
Scilicet amplexus maxima mente pari.
Et qualis coeli lux est tranquilla sereni,
Talis ei puro pectore candor erat.
Coelis affinem properarunt poscere coeli,
Templa sacerdoti pandere magna suó;
At caput egregium patriæ lugemus ademtum
Cum lacrymis cives. Molliter ossa cubent!

L. E.

Anekdote.

Den afdøde Professor Engel førte engang nogle meklenborgske Landsbyfolk ind i det kongelige Bibliothek. Synet af den uhyre Mængde Bøger gjorde disse Godtfolk ganske stumme; de gabede ret egentligen trindt om i den høje Sal. Endeligen udbrød En i det Ønske: „Ak! Hvo der bare vidste Alt hvad der staaer i disse Bøger! saa maatte Man dog være ret lærd!"

„Gud bevare mig derfra," — svarede Engel smilende — „af at vide alt Det, maatte Man jo vorde forrykt!"

Rettelser.

I Nr. 22, Sp. 341. 4 L. fra neden istedetfor 4'16 læs 4'36. Sp. 342. 9 L. fra neden er udeladt: døde 50. Sp. 342. 4 L. fra neden istedetfor 80 læs 70.

I Nr. 23, Sp. 363. L. 24 istedetf. candela læs facula.

I Nr. 24, S. 376, L. 14 istedetfor Japetin læs Japetus. Sp. 376, L. 8 fra neden istedetfor arca læs area. S. 378, L. 3 og 4. staaer i den Maling med Dørene, istedetfor uden Maling, uden Døre. S. 378, L. 33 efter Kakkes er udeladt Ordet torp.

I Nr. 25, S. 4. L. 1 istedetfor ved læs end S. 400 L. 7 istedetfor side læs sine.

I Nr. 26, S. 415. L. 9 istedetfor Gödike læs Gädike.

I Nr. 29, S. 449. L. 15 istedetfor modtoge læs modtage. — L. 19 læs Anmelderen. S. 459. 2 L. istedetfor mod læs med.

I Nr. 30, S. 474. L. 34 læs Ferrousac. — S. 480. 1 Lin. istedetfor Stykker læs gamle. S. 479. 17 L. istedetfor dens læs deres.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 32.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 April 1829.

Den ulykkelige hemmelige Sammenkomst, en italiensk Novelle af Ant. Niemeyer.

(Af det Tydske.)

To venetianske Ynglinge, Geronimo Bembo og Anselmo Barbariguo vendte, efterat have viist deres Fædrenestat udmærkede Tjenester imod Hertugen af Majland, tilbage til Venedig, paa den Tid da Francesco=Foscari nyelig var bleven udnævnt til Doge. De vilde nu i roligt Liv nyde en anselig Formue, som deres Forældre havde efterladt dem. Endskjønt de begge havde tjent i samme Hær, og vare næsten af lige Alder, havde de dog aldeles ingen Omgang havt med hinanden; hvortil Aarsagen laae i deres Familiers uforsonlige Had. Anselmos Bestefader var, just paa den Tid han søgte en høj Øvrighedspost, hvilken Geronimos Bestefader gjorde ham stridig, bleven myrdet; og, skjøndt Gjerningsmændene ej kunde opdages, var der dog saa mange Formodninger forhaanden, der gjorde det sandsynligt, at Bembo var Ophavsmanden.

Saaledes var imellem begge Familierne oprundet og forplantet et uforsonligt Had, og Geronimo og Anselmo vare opdragne i dette fjendtlige Sindelag imod hinanden, skjønt den ene ikke fortjente den Andens Had. Begge havde udmærket sig ved glimrende Krigsbedrifter, og ofte var det i det blodige Slag, som om en gjensidig Kappelyst forhøjede deres medfødte Tapperhed. De vare nu som sagt vendte tilbage til Venedig, agtede og elskede af enhver. Herkomst og Aandsgaver, Rigdom og Skjønhed udmærkede dem begge.

Deres Huse, som de havde arvet fra Forfædre, grændsede sammen, og de vilde fremdeles bebo dem. Den havde holdt det for en Skjændsel som først havde fjernet sig fra sin Fjende.

Efter deres Tilbagekomst tænkte deres Familier strax paa at de maatte gifte dem. De kunde vælge, og det faldt ikke vanskeligt at finde de beste Partier for dem i hele Venedig. Isaura, af Grandeniguos ældgamle Slægt blev forlovet med Anselmo, og Lucie Valtieri, hvis Fader ligeledes var af fornem Herkomst, og som i flere Gesandtskaber ved de første europæiske Hoffer havde indlagt sig Navn af en udmærket Statsmand, med Geronimo. Begges Ægteskab blev fuldbyrdet med al optænkelig Pragt.

Isaura og Lucie, Italiens skjønneste Piger, vare opvoxede med hinanden. Lucie havde allerede i sin spæde Barndom mistet sin Moder, og hendes Fader holdt det for en stor Lykke, at Isauras Moder, den fortræffeligste Hustrue, vilde paatage sig hans Datters Opdragelse, og danne hende tilligemed sin egen. Pigerne opvoxede saaledes med hinanden, og vare frie for en, deres Kjøn ofte egen, Fejl; deres Skjønhed og Aand havde aldrig

vakt Misundelse hos dem. De elskede hinanden lidenskabeligen, og de vare næsten i Fortvivlelse over, at Skjebnen bandt dem paa hvers Side især til Familier, der saa uforsonligen hadede hinanden; dog smigrede de sig med Haabet, at det maatte, naar de formaaede noget over deres Mænd, lykkes dem at forsone Mændene. I Begyndelsen adløde de, og søgte at finde Erstatningen i Omgangen med deres Mænd, der dagligen gave dem ny Beviser paa den ømmeste Kjerlighed, og til hvem deres Kjerlighed ogsaa Dag for Dag voxede; men Venskabet krævede dog snart sin gamle Ret, og Skilsmissen blev dem omsider saa ufordragelig, at de, trods deres Mænds Forbud, begyndte at opsøge hinanden og tale sammen i de Kirker hvilke de besøgte. Snart tilfredsstillede saadanne korte Underholdninger dem ikke, og de ønskede inderligt end længere, og i deres egne Huse at kunne være sammen. Nu havde hver Gaard sin Have, fra hvilken en Bag-Laage førte ud til en afsides Gade, og dette gav dem Lejlighed til at tilfredsstille deres Ønske. Ofte, naar deres Mænd vare fraværende fra Venedig eller ved Forretninger paa længere Tid borte fra deres Hjem, snege Hustruerne sig hemmeligen til hinanden, underholdt sig om deres Venskab, talede om deres Kjerlighed til deres Mænd, tilstode hinanden, at den mindste Utroskab af disse vilde gjøre dem højst ulykkelige, og ahnede ikke, at de snart skulde lære at kjende Iversygen.

Det var Karnevalstid, der i Venedig fejres med mere Pragt end i alle Italiens øvrige Stæder, og begge Veninderne nøde ogsaa med deres Mænd Festens Glæder. Ved Enden af samme bleve Venedigs første Familier indbudne af Dogen til et Maskebal. Vore Veninder forfejlede ikke at gjøre Aftale med hinanden om deres Dragter, paa det de iblandt Maskerne kunde kjende hinanden, og om muligt vexle fortrolige Ord. Deres Mænd fulgte dem naturligviis paa Ballet, men strax derpaa begave de sig atter bort, forandrede deres Masker og kom saa tilbage. De havde vel begge de beste Tanker om deres Hustruer; men begge vare Italienere; og altsaa kom de let paa et og samme Indfald. Hvad de ønskede skeete; de bleve nemlig slet ikke kjendte af dem, hvis Opførsel de paa et Sted, der ofte er saa farligt for Mænd, vilde ubemærkede iagttage. Veninderne beskjæftigede sig i Trængselen først og fremmest med at faae hinanden opsøgte, og fandt hinanden. De havde i nogle Dage ikke havt Lejlighed til at see hinanden. Hvor meget maatte de da ikke nu have at sige hinanden, og her, hvor ingen Hemmelighed behøvedes. Musikens Larm og Mængdens Surren blev dem snart trættende, de søgte et Sideværelse, og stedse forfulgtes de af deres Mænd, hvem de troede beskjæftigede ved Spilleborde, og langt fra ikke tænkte sig under forandrede Masker. Anselmo og Geronimo fulgte ufravigeligen hver sin Hustrue, og kom derfor saaledes ogsaa ind i det Værelse hvor de gik ind, enhver især nysgjerrig efter at vide, hvo den Maske var, der holdt sig saa fortroligen til hans Kone. Man bød Iis. Veninderne toge Maskerne af, og enhver af Mændene henrykkedes af den Skjønhed der aabenbarede sig. Anselmo troede, at Intet i Verden kunde lignes med Lucie, og Geronimo fandt Isaura saa skjøn, at ingen Qvinde var at ligne med hende. Iøvrigt var enhver af dem forundret over at han ikke vidste, nogensinde at have seet den Person, der saaledes var hans Hustrues Fortrolige, dog lod endeligen det Hjertelige i Veninderne Omgang dem ahne Sandheden. Geronimo og Anselmo havde, som allerede sagt, giftet sig saa kort Tid efter deres Hjemkomst, og de fornemme Fruer føre i Venedig et saa indskrænket Liv, at man ej maae undres over at hine ej havde seet den ene den andens Hustrue. Deres Giftermaal havde ogsaa lagt en saa stor Hindring i at see dem i Vejen, at der skulde saadant et Lykketræf til. Veninderne mærkede omsider at de bleve iagttagne, rødmede, toge atter deres Masker paa, og begave sig strax ind i Dansesalen, hvoraf Mændene, som hørte Navnene Isaura og Lucie fik ingen Tvivl tilbage om, at jo den Skjønne som havde saaledes fortryllet ham, var hans dødelige Fjendes Hustrue. Dog denne Vished skadede ikke det Indtryk Fruerne havde gjort; tvertimod var det naturligt, at enhver af Mændene kom paa den Tanke, at den sødeste Hevn han maatte kunne faa over sin Fjende var at vinde hans Hustrue fra ham; og enhver af dem fattede da en lige Beslutning. Nu skyndte de sig hjem, anlagte atter deres første Dragt, kom tilbage for

at hente hver sin Hustrue, med hvem de ilede nu hjem, men med Hjertet fængslet til sin Fortryllerinde. Under Planer og Udkast forløb Resten af Natten; men det var dem ikke mindre end let at faae deres Forehavende iværksat. Deres Hustruer undgik ikke Mændenes Forstemning; de søgte at opmuntre dem, og erfare Aarsagen til samme; men naturligvis vogtede Mændene sig vel for at aabenbare dem noget, og vare kun betænkte paa hvorledes de skulde finde Lejlighed til at see Gjenstandene for deres Lidenskab.

Da Isaura og Lucie ikke gik meget ud, saa bleve Kirkerne næsten deres eneste Steder hvor man kunde finde dem. Fra den Tid af de kunde besøge hinanden, gik de, for desto bedre at fierne alt Skin af forbuden Omgang, ikke længere i samme Kirke, og dette kom Mændene saare vel tilpas. Disse vare da og snart saa lykkelige at finde de Steder, hvor deres Elskte forrettede deres Andagt og undlode ikke hvergang at indfinde sig selv der. En Tidlang bemærkede Damen ikke Tilbederen, men endeligen blev det dennes Bestræbelse at stille sig ligeover for Damen, have Øinene fæstede paa hende, forlade Kirken paa lige Tid. Det maatte blive hende paafaldende; og hvad maatte ikke foregaae i hendes Hjerte ved at bemærke sig elsket af sin Mands dødelige Fjende.

Vi forbigaae, at fortælle Alt hvad vore Forelskede foretoge sig, for at yttre sine Elskede deres Lidenskab, og anmærke ikkun, at Begge omsider fandt et Par tjenstvillige Qvinder, der paatoge sig at spille dem Breve i Hænderne. Isaura og Lucie vare meget fortrædelige over slige Sendebud, og vægrede sig aldeles ved at modtage en eneste Linie, dog lykkedes det endeligen hine Qvinders Snildhed at stikke Lucie et Brev i Lommen, og lægge Isaura et paa Toilettet; og nu kunde den qvindelige Nysgjerrighed, useet og i Stilhed, aabne, hvad Tugt og Sædelighed forhen saa strængt havde tilbageviist.

Veninderne havde paa nogen Tid sjeldnere end sædvanligt seet hinanden. Deres Mænd vare gandske beskjæftigede med deres Lidenskab, og da de ikke kunde haabe at finde Gjenstanden for samme i Selskaberne, saa bleve de, de nødvendige Embedsgange og Kirkebesøg fraregnede, næsten bestandigen hjemme, og forsikrede deres Hustruer om

en Troskab, hvilken de mere vilde indgyde dem end selv holde.

Veninderne elskede hver især sin Mand for meget til ikke at skulle have bemærket den Forandring der var foregaaet i hans Hjerte, var bekymret derover, og ønskede med Længsel at kunde underholde sig med hinanden derom; Men hver især vilde dog holde sin gjorte Erobring hemmeligen for den anden; — og troede, at saadan Mangel af Fortrolighed vilde ikke være vanskelig. Hver overlod sig imidlertid til en vakt Iversyges Qvaler, ikke tvivlende om at den Forandring hun bemærkede hos sin Mand var Virkningen af en nye Lidenskab, der havde bemægtiget sig ham; men den ene af Veninderne vidste endnu ikke, at den Andens Mand var i lige Tilfælde.

En Dag da et vigtigt Statsanliggende skulde beskæftige Geronimo og Anselmo i Senatet, skrev Isaura til Lucie, og bad hende komme til sig, da hun ikke var vel. Lucie ilede til Veninden. Da hun gik igiennem Anselmos Have, kunde hun ikke undertrykke en liden Uvillie over at betræde en Mands Huus, der var forelsket i hende; hendes Omfølenhed var pirret og hendes Dyd stræng; men Ønsket, at see Isaura overvandt enhver Betænkelighed.

Efter de første Venskabsforsikringer og Klagerne over den sjeldne Leilighed, til at see hinanden, sagde Isaura til hendes dyrebare Lucie: Skiebnen har vist saa længe nægtet mig denne Lykke, fordi jeg mere end nogensinde ønskede at aabne Dig mit Hjerte. Vore sidste Besøg vare saa korte, og jeg ønskede alt for meget at maatte tage Feil, til at jeg skulde have tilstaaet dig, at jeg i min Anselmos Hjerte bemærker en Forandring, der for mig er saare smertelig. Du veed, at da jeg elsker ham allene, udgjør det og min hele Lykke, at være ene elsket af ham. Jeg har ikke at beklage mig over hans Adfærd imod mig; jeg troer ogsaa, at han elsker mig endnu; men med hvilken Forskjel! Fordum var jeg ham alt, nu er han paa nogen Tid sørgmodig, urolig, indsluttet i sig selv: og han fortier mig ganske Grunden dertil. Det kan kun være Følgerne af en Kjerlighed til en anden. Var Aarsagen til hans Bekymring ikke en Krænkelse for mig, han vilde da vist have opdaget mig den!"

Lucie vidste kun alt for vel, at hun selv var den uskyldige Aarsag til hendes Venindes Kummer, og havde Forsættet at fortie hende det, men derhos betænkte hun, at være hende for hendes Fortrolighed skyldig, at vise en lige Fortrolighed." "Skulde du vel tro, sagde hun, kjere Isaura, at ogsaa jeg føler Alt hvad du har skildret mig? hvad? begge paa engang giftede, begge saa høit elskede af vore Mænd, see vi dem begge paa engang til lige Tid saa forandrede? saa maa det dog være sandt, at medens vor Kjerlighed er evig, har Mændenes Kjerlighed et Maal.

Isaura afbrød nu sin Veninde med det Udraab: Hvor frygter jeg at see Anselmo gjenelsket! Du kan være forsikret om, at Geronimo ei skal vorde hørt!

Hvo kan borge mig derfor? — svarede Lucie.

Jeg, svarede Isaura, og rødmede.

Disse Ord, der undslap Isaura mod hendes Villie, aabnede Lucie Dinene, og nu var det Veninderne ei længere mueligt at skjule for sig selv, at ingen Anden, end de selv, var Aarsag i deres gjensidige Kummer. Gjensidigen tilstode de hinanden Alt aabenhjertigen, meddelende hinanden Indholden af de modtagne Breve, og fandt en Slags Trøst i at deres Mænds Lidenskab var falden paa en Gjenstand, hvis Venskab betog dem enhver ængstlig Bekymring.

Efterat de havde meddeelt hinanden alt hvad de havde paa Hjertet, begyndte de at overlægge hvad der nu var at gjøre. Isaura, der var mindre ængstlig end Lucie, meente, at denne Utroskab ej saa gandske ustraffet burde gaae over deres Mænd, og foreslog, at de begge vilde lade som om de gjengjeldede deres Kjerlighed, ja at de endog, efter nogen Vægring, vilde paa een og samme Dag forunde hver sin Elsker en hemmelig Sammenkomst hos hinanden. De behøvede jo kun, meente de, nogle Timer i Forvejen at bytte Bopæle. Jeg vil, vedblev hun, bede Geronimo, at foregive for dig en Rejse paa Landet. Du maa, i Henseende til Anselmo, gjøre det samme, og de ville da lade os efter Behag raade over deres Huse. Vi lade Havedøren staae aaben, og da er ingen videre Foranstaltninger fornødne, end at lade vore Mænd komme til forskjellige Tider, paa det de ikke maaskee maatte møde hinanden. Vi ville

have den Glæde at overtyde dem, der dagligen svore os ubrødelig Troskab, om deres Utroskab. Forresten maa de aldrig erfare, at de begge gaae paa lige forbudne Veje. Min Anselmo maa ikke vide, at din Geronimo er forelsket i mig, Geronimo ikke at du er Anselmo's Hjertes Dame. Lader os ikke gjøre deres Familiehad til et personligt Had.

Lucie havde i Førstningen mange Betænkeligheder, og kun med Møje lod hun sig overtale til at bifalde sin Venindes Forslag; men omsider lovede hun at gjøre hvad Isaura ønskede. Hun indsaae nemlig, at dette Skridt vilde være et Middel til, for stedse at gjøre Ende paa Kjerligheds Yttringer, hvilke de begge ej vilde bønhøre.

Om dette vore Fruers Foretagende var klogt, eller uoverlagt, overlade vi den billige Læsers Dom. Saa meget er vist, det blev af dem udført; thi efterat de, for et Syns Skyld, havde en Tid lang gunstigere optaget deres Elskeres Sendebud og Breve, men dog aldrig skriftligen svaret dem, lode de dem ved de fortrolige Qvinder tilsige en Rendezvous.

Hvor lykkelige vare Geronimo og Anselmo! begge foregave strax for deres Hustruer en liden Rejse paa Landet, fra hvilken de først sildigt ud paa Natten vilde komme tilbage, og Isaura og Lucie undlode ikke, nogle Timer før den aftalte Tid, at begive sig i hinandens Boliger. De Fortrolige udførte saare behændigen deres Forehavende, aabnede Havedørene, og førte Elskerne til deres formeente Elskte. Disse troede sig paa Lykkens Spidse, og Amor lod dem finde Yndigheder, hvilke Hymen havde skjult for dem. En Omstændighed fejlede kun, for at gjøre deres Lykke fuldkommen, nemlig den Fryd, at kunne see dem, hvis Kjerlighed havde forundt dem denne hemmelige Sammenkomst. Begge beklagede sig over den ængstelige Forsigtighed hos de tilbedede Skjønne, at de ej maatte have Lys, langt lettere tilgave de dem, at de kun maatte tale gandske sagte med dem. Endeligen lod Isaura sig overtale til at lade tænde Lys, hvilke dog, som hun sagde, vilde maaskee lade ham ønske Mørket tilbage. Lucie lovede og Geronimo, at han, næste Gang, han besøgte hende, skulde finde hendes Værelse lyst, men hvor han maaskee vilde faae at see mere end der var ham

kjert. De Elskende holdt disse Bemærkninger for blotte Yttringer af en alt for stor Beskedenhed, som om deres Elskede ikke troede sig skjønne nok. I øvrigt havde begge Fruerne intet mere magtpaaliggende at gjøre, end at tale med deres Mænd om dem selv, i det de lode som om de vare iversyge paa deres Hustruer. Til Lykke for alle Fire yttrede Mændene sig om dem paa en Maade at Isaura og Lucie havde ingen Bebrejdelser at gjøre dem; og Hustruerne talede om Mændene med meget Venskab og med Agtelse; de vare — den nye Kjerlighedshandel fraregnet, de braveste Mænd af Verden.

(Fortsættes.)

Tillæg og Afsætning paa Stude.

Nogle Bemærkninger, foranledigede ved det i Skilderiet nylig opkastede Spørgsmaal:

"Hvad kunde og maatte skee, forat denne "Hovedindtægt for Jylland blev mere indbringende?"

(Talen er nemlig om Stude-Tillæg og Handel.)

Dette Spørgsmaal er, som sædvanligt, lettere gjort, end besvaret; her voves blot en Berøring af denne Sag, Besvarelse kan den derfor ikke kaldes.

At Salget af de jydske Stude ikke er forbundet med Gevinst, kan vel ikke omtvivles. I hiin Opsats er noget anført herover, men der kunde vist endnu siges meget mere.

Aarlig blive vel idetmindste 20 til 25000 Stude udførte fra Jylland. Hvis omtrent 20 Rbd. Sølv tabtes paa Stk., eller indtoges mindre, end Studene virkelig koste Landmændene, saa var dette Tab aarlig stort nok til at blive fordærveligt; og dog er denne Antagelse vistnok for ringe. Men naar Kjøbenhavn og Hamborg, de 2 vigtigste Afsætningssteder, bestandig ere overfyldte, saa er det ikke at tænke paa en Stigen i Priserne, og kun en Formindskelse i Studetilførselen kunde bevirke denne.

Men hvorhen skikke Overfloden?

Til egen Consumtion bliver i Jylland lidet anvendt; Befolkningen er ikke stor, og man betjener sig meget sjelden af Studekjød som Næringsmiddel. Til Udførsel i Tønder er der kun ringe Haab; Hovedhindringerne herfor vare vel:

1) Man er ikke vant til, og finder det vel heller ikke fordeelagtigt, at levere fuldkomment fede Stude; Kjødet er desaarsag ikke tykt og fedt nok.
2) Kjøbmænd, Slagtere og Bødkere have i Henseende til Kjødets og Foustagernes Tilberedelse ikke holdt Skridt med Udlandet.
3) Handelsforbindelserne med saadanne Lande, som begjere denne Vareartikel, ere for meget indskrænkede, og kun ved Erfaring kunde denne komme i godt Rygte.
4) Byrderne paa Skib og Ladning ere her for store, og
5) Indførselsafgivterne i andre Lande, samt Forbudene sammesteds saa mange, at ingen vedholdende Afsætning uden Tab var mulig.

Jylland har vel altsaa ikke meget Haab om, at Afsætningen og Priserne paa Stude i Fremtiden skal forbedre sig, naar ikke særdeles Omstændigheder indtræffe, der, om endog kun forbigaaende, dog vare meget ønskværdige.

Blev Kjøbenhavn en Stapelplads, hvortil dens Beliggenhed synes at indbyde, og hvorpaa det Østersøiske Compagnie maaskee satte sit Haab, saa vilde ogsaa Jyllands Afsætning af Slagtequæg formere sig, og man vilde bestræbe sig for at levere passende Varer til Skibsprovision.

Ogsaa Helsingør kunde have betydelig Afsætning af Kjød som Skibsprovision, hvis denne By stod i det Rygte, stedse at have gode Vahrer til billig Betaling beredte. Den nye her anlagte Havn, der er bestemt til fremdeles Udvidelse, vilde sandsynligviis foranledige større Efterspørgsel, og, finder denne først Sted, vil der ikke fattes Speculanter, som ville sørge for at tilfredsstille samme.

Dog vilde Sielland isærdeleshed drage Fordeel selv af disse Omstændigheder, og kun en ringe naae til Jylland.

Foreståaende er en Mands Anskuelse, der gjerne havde leveret noget mere og bedre, men hvis Ønske ganske vilde opfyldes, dersom Andre

fandt sig bevægede til at tage Sagen i nærmere Overveielse, og at udfinde Midler, hvorved disse Hindringer kunde overvindes.

Indenlandske Efterretninger.

De af afdøde Professor ved Kunstakademiet her i Kjøbenhavn Christian Aug. Lorentzen efterladte originale Malerier i Oliefarve bleve i Løverdags ved offentlig Auction bortsolgte. Antallet var 36 Stkr. fra forskjellige Perioder af Kunstnerens Liv. Det Stykke, der blev bedst betalt, og kom til Hs. M. Kongens Samlinger, var Nr. 16, et herligt Portrait i fuld Figur af en forhenværende polsk Minister i Kjøbenhavn, Greve Recivuscky, malet i fuld Costume, maaskee et af de fortrinligste af den afdøde Mesters Arbejder. Det blev tilslaaet for 201 Rbdl. Nr. 2. Hs. M. Kongens Riddertog til Rosenborg blev betalt med 60 Rbdl. Nr. 3. Hds. M. Dronningens Indtog med 70 Rbdl. Nr. 4. Deres Majestæters Kongens og Dronningens Tog til Komedien, den 29 Januar 1820, med 61½ Rbdl. Nr. 5. En Landsby-Smedie med 50 Rbdl. Nr. 7. Tømmerpladsens Brand i September 1807 med 60 Rbdl. Nr. 8. de danske Kanonbaades Angreb paa den engelske Flaade 1807, 40 Rbdl. Nr. 21. Sandkisten ved Nyhavn 43 Rbdl. tilslaaet Hr. Profess. Ursin; Nr. 23. en Dyrehavs Scene 51 Rbdl. Nr. 24. Dyrehaven, hvor Alt sees i fuldt Liv, 57 Rbdl., tilslaaet Hs. Ex. Geheime-Stats- og Finantsminister Møsting, som ogsaa fik flere Stykker. Nr. 31. Portrait af en gammel Husar 30 Rbdl., og Nr. 32. et Sidestykke dertil, en gammel Valdbykone, for 22 Rbdl.; disse to Stykker bleve tilslaaede Hr. Cancellieraad Thomsen, som og fik flere. Efter disse Originalmalerier, af Kunstneren selv, solgtes 28 Stkr. andre Malerier af forskjellige nyere og ældre Mestere. Af disse blev Nr. 47, en Bjergegn af Hans Harder, bedst betalt med 40 Rbdl. 4 Mk.

Sparekassen i Nykjøbing paa Falster, som blev aabnet d. 1 Dec. 1828 har nu d. 14 Apr. 274 Interessenter; af hvilke 116 i Falsters Landdistrikt, 99 i Lollands, 5 i Nakskov, 3 i Maribo, 3 i Rødby, 1 i Sarkjøbing og 47 i Nykjøbing. 337 forskjellige Indskudde ere modtagne, og Beholdningen var d. 11 Apr. 10248 Rbd. r. S. og 13178 Rbd. Sedler.

Blandede Efterretninger.

Den nuregjerende Storsultan Mahmud II, hedder det i Edinburgh Review, er uimodsigeligen een af de overordentligste Mænd, der nogensinde have ført det tyrkiske Scepter. Vi ere fuldkomment af samme Mening som den forhenværende Gesandt ved Porten, Grev Andreossy, i hans Værk om Constantinopel. Efterat have omtalt Rigets urolige Tilstand under Selim III, siger han: Men fast besluttet at gjenvinde sine Rettigheder, har den nuværende Storherre, Mahmud II (født 1785, valgt 1808), en Fyrste af den største Characteer, i en Tid af to Aar, og ved kraftfulde Handlinger, fuldkomment undertrykt Janitscharerne, og adskildt fra dem det hele Corps Ulemas, som i Revolutioner i Seragliet altid virkede i Forening med dem. Ved at udrydde Wehabiterne har han gjenoprettet Valfarten til Mecca, og gjenindsat sig selv i Caliphatet. Han har gjenerobret Widdin, som den bekjendte Caputan Pascha, Hussein, gik Glip af. Han har gjenindtaget Servien, som fem Aars Opstand havde gjort uafhængigt af hans Scepter; han har undertrykt, eller ladet dræbe alle oprørske Paschaer, Agas og Ayans, som dristede sig til at gjøre ham hans Myndighed stridig. Han har afskaffet de arvelige Paschaliker; baade Paschaer og Agaer kunne nu afsættes; mange af dem ere blevne afsatte og deres Pladser besatte med hans egne Skabninger i Seragliet. Da Bestikkeligheden af Selim IIIs. Ministere havde foranlediget hans Afsættelse, og siden denne Fyrstes Undergang, saa valgte Mahmud sig en Vezier uden Naturgaver og af en meget svag Forstand. Han vaager over sit Divan med største Aarvaagenhed og levner det blot en Skygge af Magt; han styrer og ordner Alting selv; kort, han allene udgjør Regjeringen. Bedre og hurti-

gere underrettet, end hans Ministere, om Alt hvad der indtræffer, ved Hjelp af hans hemmelige Speidere, ere hans Forholdsregler allerede tagne, førend hans Veziers Indberetninger faae Tid til at naae ham. Virksom, arbeidsom, uigjennemtrængelig i sine Djemeed, en ivrig Jagttager af sin Religion, tro i Opfyldelsen af sine Løfter, ædruelig, og en Opmuntrer af Sædelighed, bør Sultan Mahmud med Føje betragtes som et Særsyn for Tyrkiet. Denne Mening, vedbliver Adreossy, yttrede vi 1818, angaaende denne Souverain. Men siden den Tid har Sultan Mahmud ved at undertrykke Janitscharerne, ikke allene tilintetgjort denne uendelige Kilde til Uroligheder og Uordener, bortryddet en Hindring for Forbedringer, og knust et Redskab, der ofte kun var nyttigt for fremmede Fjender allene; han har endog forandret een af Grundlovene for det ottomanniske Rige — en Ting, som ikke tilbørligen forstaaes af Europæerne.

En tydsk Digter, Friedrich Furchau, har udgivet et episk Digt, som maa interessere alle Danske saa meget mere, som Æmnet er taget af vort Fædrelands Historie. Det fører Titel af: Arkona, ein Heldengedicht in 20 Gesängen, mit einer Ansicht Arkonas und einer Karte der Insel Rügen, Berlin 1828. Digteren besynger det vendiske Rügens Omvendelse ved Valdemar den Store i Aaret 1168; forbunden med Hertug Henrik Løve af Sachsen, nærmede han sig, efter den rügiske Vendefyrste Razes Død, hvis tre Sønners ulige Characteer og Tænkemaade havde gjort dem uenige, med en mægtig Hær, Havborgen Arcona, beleirede den, understøttet af Biskop Absalon, til Lands og til Vands, og Kampen endte, under overraskende Omstændigheder med det vendiske Hedendoms fuldkomne Undergang og Korsets fuldstændige Seir. Denne Seir har Digteren skildret, og dette er den Idee, der ved Fabelens og Charactererernes Behandling har ledet ham. Imidlertid er den, som en tydsk Recensent forsikkrer, under hans Pen bleven sand og naturlig, og udarter ikke til en Carricatur af Partiskhed og Fanatismus. Paa den christelige Side fremtræder hos ham den oplyste Fornuft, den rensede Villie, den med Mildhed og Retfærdighed parrede Heltekraft, den ved Fromhed forklarede Reenhed og Skjønheden af den qvindelige Natur; hine Egenskaber ere fordeelte blandt den ædle Valdemar, den krigerske, kloge og dog gudfrygtige Absalon, Raze's omvendte Søn, Jaromar, den længe af ham hemmeligen elskede Hildegard, Dannerkongen Knuds Datter, hendes Veninde Hedvig o. A. Paa Hedendommets Side er det utæmmede Naturels Kraft, ædelst i Helten Raze, ved mørk Lidenskab og Trods forvandsket i hans Søn Tezlaf, forberedet til og modtagelig for det Gode i hans anden Søn Stoislaf, ved vild Drift forvendt i Apostaten Udo og den skjønne Heltinde Isulca, ved Ærgjerrighed og Overtro frygteligen forhøjet og vanskabt i Gränza og Præsten Suento, nedsjunken til gemeen Ondskab i Troldmanden Rugebold. I det Hele er Sandheden paa den christelige og Løgnen paa den hedenske Side. Men heller ikke det christelige Partie mangler Skyggesiden; Hertug Christoph, den uelskede Tilbeder af Hildgard, i hans uædle Flamme, og den ærgjerrige Henrik vise hvad Naturer, der kun overfladisk have optaget den ny Religions Dannelse, egentligen ere. Versene ere i et af Digteren opfundet Metrum, meget velklingende. (Jvf. Blätter f. literarische Unterh. No. 23 f. d. A.)

Den yndede franske Skuespillerinde Demoiselle Mars bliver nu 56 Aar gammel. Hun har i lang Tid gjort Hemmelighed af sin Alder, og hvo kan tage det ilde op? men da hun for nogen Tid siden blev, som man erindrer, frastjaalen en Mængde Ædelstene, og for Retten maatte afgive Beretning om sin Alder, sit Fødested o. s. v., erfarede de videlystne og skadefroe Kritikere over Kunstnerindens Elskværdighed og de misundelige Pariserinder det Sande i Sagen. Uagtet dette spillede Demoiselle Mars ungdommelige Roller saavel i det comiske som alvorlige Fag, med lige megen Sandhed, og Folk af Smag og Dømmekraft foretrække hende paa Scenen for mangen ung Skuespillerinde.

Til Götha-Kanalens Fuldendelse i Sverrig vil endnu, beregner man, medgaae 100,000 Rdl. Bco., og en Proposition af Kongen har derom været afgivet til Rigsstænderne, hvorover de sammentraadte Finants- og Banco-Committeer have indgivet deres Betænkning. Den gik ud fra den

Grundsætning", at Statens Penge-Ressourcer burde uden Undtagelse fornemmeligen (i första Rummet) holdes over, ikke allene for de aarlige, nu paa Rigsstaten ansatte Udgivter, men endog for de overordentlige Overslag, som Rigets Stænder maatte finde uundgaaeligen nødvendige til Forsvarsværkets Tarv. Som Følge deraf formeente den, at større eller mindre Overslag til Götha-Kanalen, samt andre saadanne, Statsbehovet underordnede Udgifter, ikke kunde komme under Ventilation, forinden Midlerne vare fundne til at dække de virkelige Statsbehov. Committeerne tilraadede derfor, at alle Spørgsmaale om Understøttelse for Gotha-Kanalen maatte udsættes, indtil Stats- eller Budgets-Reguleringen var bleven opgiort, og denne Sag i sin Helhed kunde komme under Forhandling. I Ridderskabets og Adelens Plenum forhandledes Sagen d. 26 Marts. Grev Platen holdt en Tale, som varede i to Timer, i hvilken han yttrede sin Misfornøielse med Committeens Betænkning og begjerte, at den til samme skulde tilbagesendes. Man borde ikke tilintetgjøre hundredaarige Ønsker og tyveaárige Anstrængelser. Hr. Rosenqvist lignede Kanalen med et Vidunder, som, hvor meget det end slugede, dog altid gabede efter Mere. — Kammerherre Rosenblad gjennemgik alle Kanalers Historie, og Debatterne herom vare i det hele meget levende. Ved Votering besluttedes omsider med 206 Stemmer imod 146, at Betænkningen skulde tilbagesendes Committeen.

I Paris og London er Brødforfalskning nu gængse. I den første Stad blande Bagerne pulveriseret Granit, og i den sidste Gyps i Melet.

Mage til det Barn, som har Navnet Napoleon i Øjnene, havdes allerede for 180 Aar siden i Amsterdam, hvor den Gang levede et Drengebarn, i hvis højre Øje læstes **Deus meus** (min Gud), og i det venstre **Elohim** med hebraiske Bogstaver.

Det russiske Rige og Maanen. Rusland i sit hele Omfang overgaaer Maanens Overflade med 123885 engelske Qvadratmile, naar man antager, at Maanen har, som Jorden, $\frac{2}{3}$ Hav. Maanens Overflade er nemlig 2,505,261 engelske Qvadratmile, en tredie Deel deraf som Fastland er 835087 Qv. Mile. Det russiske Rige derimod havde, uberegnet dets amerikanske Lande, 958972 engl. Qv. M. Rusland omfatter 174 Længdegrader, $36\frac{1}{3}$ Bredegrader, det er den 19de Deel af Jordens Overflade, Havene fraregnede, den 14de Deel af vor Halvkugle, og den 28de Deel af hele Kloden.

Anekdote.

Mozarts herlige Opera, Don Juan, gjorde i sin Nyhed mindre Lykke i Wien, end ved dens Opførelse i Prag. Men dette afholdt ikke Keiser Joseph II fra at belønne Componisten paa en udmærket Maade, i det han tilføjede: „Denne Opera er fortræffelig, og maaskee endnu skjønnere end Figaro, men den duer ikke for mine Wieneres Gane." Da Mozart erfarede denne Dom igjennem Digteren Lorenzo da Ponto, svarede han denne: „Man lade dem kun Tid til at gjennemtygge den."

Kjøbenhavns Børs, d. 21 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	151	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$86\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{4}$	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$106\frac{3}{4}$	$106\frac{1}{4}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	97	$97\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 33.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 25 April 1829.

Den ulykkelige hemmelige Sammenkomst, en italiensk Novelle af Ant. Niemeyer.

(Af det Tydske.)

(Sluttet.)

Anselmo bar paa sin Finger en Ring med en skjøn Camee; den var ham givet af Isaura. Denne lod, som om hun befølede den, og bad derpaa, at han vilde overlade hende den til næste Dag, at hun ret kunde besee den. Anselmo tilbød hende den strax til Forœring, og Isaura modtog den efter nogen Vægring, og forsikrede ham derhos, at hun kun vilde betjene sig af den, for dermed at forsegle sine Billetter til ham. — Lucie havde for nogen Tid siden bedet Geronimo om hans Portrait; hun vidste, at han samme Dag havde faaet det fra Maleren, og vilde see, om han var istand til at skille sin Hustrue ved det, for at skjenke det til sin Elskede. Det var indrettet til at indfattes i et Armbaand. Han kunde, sagde han nu i denne hemmelige Sammenkomst, lade gjøre et andet, og han vilde være lykkelig ved at hans Tilbedede vilde modtage det første. Hun modtog det, syntes glad derved, men var i sig selv saa utilfreds med denne Gave, at hun sagde til Geronimo, at det nu var Tid han gik. Han adlød, men med Smerte. Isaura, der ligeledes slet ikke var fornøjet med den Lethed, hvormed hendes Mand havde skilt sig ved en Gave fra hende, for at give den til en formodet Fremmed, tillod ham ikke heller at blive hos sig saalænge som han havde ønsket. Begge Hustruerne havde i øvrigt aftalt et Tegn med Hensyn til deres Mænds Bortgang, for at de ikke skulde støde paa hinanden, og Alt løb lykkeligen af.

Geronimo og Anselmo vendte lykkeligen tilbage til deres Hjem, og tilbragte Natten i sød Urolighed. Deres Hustruer kunde næppe oppebie Dagen, for at meddele hinanden det Nærmere om det overstandne Eventyr, enhver af dem havde havt. I Førstningen rødmede de, og berørte kun løseligen de hørte Kjerligheds Erklæringer; de gik over til at beklage sig, den ene over, at have faaet en Ring, som kom fra hende selv, den anden over at have faaet paa saadan Maade et Portrait, der var bestemt for hende selv, og de bleve omsider enige om, at de hver især ved næste Sammenkomst med Elskerne vilde tilkjendegive sig, da det var dem uværdigt at fortsætte et Bedrag, hvis Udfald de desuden næppe havde Taalmodighed til at oppebie. Tillige gjorde Lucie sin Veninde Bebreidelser over, at hun havde forledet hende til den begaaede Uforsigtighed; dog trøstede de sig begge ved de kjerlige Yttringer, deres Mænd havde gjort om dem.

Mændene fra deres Side vare imidlertid ganske sysselsatte med deres Kjerlighed og deres

Lykke. De skreve i de varmeste Udtryk til deres Elskede, beklagede sig over den korte Varighed i den Sammenkomst, og bade saa inderligen om en anden, som ogsaa virkeligen efter fire Dage blev dem tilstaaet.

Samme Foranstaltninger bleve føjede, og begge Elskerne bleve bragte til de Tilbededes Værelser, der nu vare klart oplyste. Hustruerne befandt sig endnu i et Sideværelse, fordi de begge vare temmeligen forlegne over den Samtale, der forestod dem at gjenknytte med deres Mænd, der elskede dem saa ømt, og hvem de ved den forestaaende Opdagelse ikke alt for meget vilde beskæmme eller opbringe. Skjøndt de havde gyldige Aarsager til at beklage sig over dem, saa holdt de dog for, at det ofte kunde være farligt at overtyde Mændene om deres Uret. En uforudseet Begivenhed drog dem ud af Forlegenheden, for at styrte dem i en end større.

Dogen havde en Brodersøn, Ludovico Foscari, hvem han elskede meget ømt, hvilket og det unge Menneske i enhver Henseende fortjente. Denne havde lidenskabeligen forelsket sig i en ung Enke, navnlig Gismonde. Hendes Stand og Rigdomme havde letteligen hos dem, der bejlede til hendes Yndest, ladet forudsætte Egennytte, hvis ikke hendes personlige Ynde havde langt overstraalet hendes andre Fortrin. Sin afdøde Mand havde hun allerede i Ægteskabets sjette Maaned mistet, og for at vorde en Skare af Friere qvit, der besværede hende, havde hun erklæret, at hun aldrig mere vilde gifte sig, hvorfor de fleste af dem lidt efter lidt havde trukket sig tilbage; men Foscari, der elskede med den ungdommelige Kjerligheds hele Ild, havde ej ladet sig afskrække, og undlod ikke Alt hvad der var istand til at bevise den unge Enke hans Kjerlighed, uden dog at træde hendes strænge Dyd, og hendes Omfølenhed for nær. Var han saa lykkelig at drage et Blik fra hende paa sig, læste han vel tugtig Beskedenhed, men ingen Uvillie imod sig, og dette forhøjede hans Kjerlighed, uden dog at give ham meget Haab. Imidlertid begyndte han dog lidt efter lidt at tildrage sig hendes Opmærksomhed. Hun følede, at Ludovico var den Eneste, der kunde gjøre hende vaklende i sin Beslutning, og troede at kunne ikke

hurtigen nok undertrykke den fremspirende Tilbøjelighed.

Allerede længe havde Foscari vidst at vinde for sig det Eneste af hendes Fruentimmere, der besad hendes Fortrolighed, og denne overtalede endeligen, efter mange forgjeves Forsøg, den skjønne Enke til at forunde Ludovico et Qvarteers Samtale, hvilket hun dog kun gjorde for at bede Ynglingen om at opgive alt Haab om at besidde hende. Sandsynligen skulde hun kun med Møje have kunnet udført dette Forsæt, og Kjerligheden, der allerede havde indsneget sig i hendes Hjerte, skulde sikkert have indgivet hende et andet. Hun lod altsaa Foscari sige, at hun engang i hendes Liv vilde tale med ham; han maatte derfor om Natten indfinde sig under Gittervinduerne for et Gallerie, hvor hun plejede at drage frisk Luft. Disse Vinduer stødte til den samme Gade, ud til hvilken Geronimos og Anselmos Haver stødte, og Tilfældet vilde, at Foscaris Sammenkomst med Gismonde skulde finde Sted just i den samme Nat og samme Time som hine Hustruers med deres Mænd. Foscari indfandt sig til bestemt Tid, men næppe havde han begyndt at tale med den skjønne Enke om sin Kjerlighed, førend han blev anfalden af 3 Mænd. Han forsvarede sig tappert, men fik et Stik af en Dolk, som en af dem førte bagfra, i Brystet, og styrtede til Jorden. Snigmorderne holdt ham for død og løbe deres Vej.

Gismonde havde seet ham falde, og hendes Smerte forraadede kun alt for tydeligen hendes Kjerlighed. Hun sank afmægtig ned; men næppe var hun kommen til sig selv igjen, førend hun strax sendte sin Fortrolige bort, for at see hvad der var blevet af hendes Elsker. Denne kom tilbage, og berettede, at hun ikke mere havde fundet ham, hvorfor det var at formode, at han var mindre farligen saaret, end hiin i Førstningen havde troet, en Efterretning, der igjen beroligede den forskrækkede beængstede Enke.

Foscari havde imidlertid virkeligen forsøgt at rejse sig igjen, og endskjøndt han følede at hans Saar var farligt, vilde han dog bære Omsorg for, at man ikke skulde finde ham døende eller allerede død neden under et Fruentimmers Vinduer, hvis gode Rygte han gjerne, endog med sit Livs Fare, vilde bevare. Med megen An-

strængelse slæbte han sig nogle Skridt længere hen; men snart forlode hans Kræfter ham og han sank, uden Bevidsthed, og dryppende af Blod, imellem Anselmo's og Geronimo's Haver.

Nogle Dieblikke senere kom Bargelloen (en Art Politimester i Venedig), forbi Stedet. Han gik just Rund med sine Sbirrer (Betjente). I Maaneskinnet fik han Dje paa den Ulykkelige, kjendte ham, holdt ham for død, og sluttede fra Maaden, hvorpaa han saaret, til et Mord. Hensyn paa at han var Dogens Brodersøn opfordrede ham dobbelt til ej at forsømme det ringeste som kunde lede til Opdagelse af Morderen. Medens han nu nøie undersøgte Stedet, hvor Mordet kunde været forøvet, bemærkede han, at Anselmos og Geronimos Havedøre, hvis Huse han kjendte, stode paa Klem. Han gik ind, og da Fodspor i Haverne syntes at være ganske friske, tvivlede han ikke paa at Mordet maatte være fuldbragt af Nogen i et af hine Huse. Han lod Liget bære hjem og delede sine Folk i to Hobe. Hans Lieutenant gik med den ene ind i Anselmos og han selv med den anden paa samme Tid ind i Geronimos Huus.

Den Forsigtighed, at lade alle Folkene gaae til Sengs, hvilken disses Hustruer havde truffet, gjorde at de Ubekjendte naaede deres Værelser, hvori de saae Lys. Bargelloen blev saare forundret over at finde Anselmo i Geronimos Huus. Enhver kjendte disse Tvendes Fjendskab, og dette forøgede Mistanken. Isaura var i Begreb med at træde ud af Kabinettet, for at tilkjendegive sig for sin Mand, men saasnart hun hørte Tummel gik hun naturligviis tilbage. Hvor blev ikke Anselmo overrasket, da han fik Dje paa Bargelloen, saae sig omringet af Sbirrer, og man affordrede ham hans Kaarde, medens man talede om et Mord. Han vilde i Førstningen sætte sig til Modværge, men ved nøiere Eftertanke gav han efter for den Undskyldning, Bargelloen gjorde, i det han beraabte sig paa sin Embedspligt. Denne sagde derpaa, at han, da havde fundet hans Huus aabent, og ham i Geronimo's Huus, ej kunde undlade at føre ham i Fængsel; han tilføiede, at han allerede havde sendt sin Lieutenant hen i hans Bolig, for ligeledes at fængsle dem, som deri maatte befinde sig.

Anselmo undrede sig saare, da han mærkede at hans Have, midt om Natten, stod aaben, og kom derved paa meget selsomme Formodninger, hvilke han, nogle Minuter derefter, fandt kun alt for meget bestyrkede; men uagtet al sin Urolighed tænkte han saare ængstligen paa Lucie. Han vilde ind i hendes Kabinet, men man tillod ham det ikke; og saaledes blev han stedse mere bekymret for Følgerne, dette Tilfælde kunde have for hende. Skjøndt han fandt en hemmelig Fornøjelse i den Hevn, han agtede at tage over sit Huses Fjende, var han dog for retsindig, og elskede Lucie for ømt til at han ønskede den offentligen bekjendt.

Geronimo var imidlertid i Anselmos Huus, næsten paa samme Maade som han, tagen til Fange. Lucie havde endnu ikke viist sig, fordi hun, endnu mere end Isaura, frygtede for Sammenkomsten med sin Mand.

Da Bargelloen var bleven underrettet om det som var foregaaet i Anselmo's Huus, troede han ej hastigen nok at kunne bringe saa betydelige Skyldige i Fængsel. Han lod dem derfor føre gjennem Haverne til Fængslet, hvorved det skeete, ved Skinnet af Faklerne, at den Ene fik at see den Anden komme ud af hinandens Huse. Deres Følelser lade sig tænke, ikke beskrive. Rasende saae de paa hinanden, og grebe efter deres Vaaben; deres Raserie havde ladet dem glemme, at man allerede havde frataget dem disse, og saaledes saae de sig med inderlig Harme tvungne til at opsætte deres Hævn til en kommende Tid. I Fængslet var netop kun et Værelse ledigt, for strax at gjøre deres Ulykke større, saa at de begge her maatte samles. Efter længe tavse at have betragtet hinanden, brød Anselmo endeligen Tavsheden. „Det synes vel, sagde han, at være vor Bestemmelse at hade hinanden; Skjæbnen nøjes ikke med at have ægget Tvist imellem vore Familier; vi maa endog gjøre hinanden den største Skam. Jeg spørger Eder ikke om hvad I midt om Natten har gjort i mit Huus; hvad der førte mig i Eders siger mig, hvad det var der drog Eder til mit; men lader os paa nogen Tid glemme vort Had, og lad den dybe Foragt, vi maa føle for vore Hustruer, ikke hindre os fra at skjule deres og vor Skjændsel, endog med vort Liv, hvis saa skulde være. Man mistænker os for en Forbrydelse, som vi ikke

have udøvet. Lader os overlade til Tiden, som bringer Alt for Dagen, at retfærdiggjøre os, og lader os tilsværge hinanden aldrig at opdage Noget om Begivenheden. Det er kun alt for meget at befrygte, at den alligevel vorder bekjendt. Geronimo svarede længe intet; men endeligen billigede han Anselmo's Forslag, og et Øjeblik derefter begyndte endog begge, trods deres Fjendskab, at tale om Kjerligheden til deres Hustruer. De søgte ikke at holde noget hemmeligt for hinanden, og fandt en Slags Trøst i, begge af lige Grunde, at maatte beklage sig over dem; dog fandt de det selsomt, at de, efterat de saalænge havde modstaaet dem, uden at give dem det mindste Haab, endeligen begge til samme Tid havde villet gjengjelde deres Lidenskab. Dog lod denne Bemærkning dem ikke engang fjernt ahne den rette Sammenhæng. I øvrigt talede de intet om den Hævn, de tænkte at tage over deres Hustruer; den skulde vist, om de ikke vare blevne fundne uskyldige, have været skrækkelig.

Den følgende Morgen havde man gjort Anstalt til at skille Fangerne ad. I det de forlode hinanden, tilsvore de hinanden at holde helligen det aftalte Løfte. Deres Hustruer vare imidlertid i ubeskrivelig Angst; Aarsagen til den Larm, som havde været, erfarede de først, da man fængslede dem; thi Bargelloen havde efterladt to Sbirrer i hvert af Husene, for, som vi allerede have bemærket, at forkynde alle dem, som deri maatte være, Arrest; og saaledes bleve Isaura og Lucie Fanger i de Værelser, i hvilke man fandt dem.

Dogen havde næppe erfaret det Uheld, der havde rammet hans Brodersøn, førend han strax ilede til ham; han fandt ham bevidstløs, og Lægerne sagde, at om det end maatte lykkes dem at redde ham, hvilket endnu var usikkert, vilde han endnu længe, formedelst det meget tabte Blod, befinde sig i denne Tilstand.

Den følgende Morgen forsamledes de Ti's Raad, der har at dømme over de vigtigste Anliggender. Anselmo og Geronimo bleve fremførte. De vare meget rolige, og udsagde, at de havde ingen Deel i Mordet; deres Krigsbedrifter og deres hele Vandel maatte tilstrækkeligen tjene til Vidne om, at de ikke kunde være istand til saadan skjændig Handling. Hvad de om Natten aabentstaaende Havedøre angik, da var dette en Sag, som blot kunde angaae dem, og for hvilken de ikke vilde gjøre noget Menneske Regnskab.

Dommerne vare i en ikke ringe Forlegenhed. De bare Højagtelse for og vare Venner af de Anklagede, og vare tillige alle i Slægtskabs Forhold med dem. De fattede den Beslutning at overlade Dogen allene at afgjøre dette Anliggende, da hans Retfærdighed og Visdom vare almindeligen erkjendte. Han gjorde i Førstningen Indsigelser imod at paatage sig at kjende i en Sag, der næsten var hans egen; dog gav han endeligen efter for de forenede Bønner, og lod tillige anstille alle muelige Undersøgelser; men der lod sig intet udfinde. Han havde saa god en Mening om Geronimo og Anselmo, at han ikke kunde holde dem for skyldige, men han begreb derfor ikke, hvi de saa haardnakkede vægrede sig ved at gjøre Rede for deres Adfærd i den Nat da det morderiske Anfald havde fundet Sted, og begyndte derfor at frygte for, at det her gjaldt om noget endnu vigtigere end Foscaris Liv. Tillige kjendte han sin Brodersøns Lidenskab for Gismonde, og kom undertiden paa den Tanke, at hun kunde være Aarsagen til den Ulykke, der var tilstødt ham. Da hans Undersøgelser ingen Oplysning kunde tilvejebringe, kom han paa det Indfald ved List at ville faae Sagen opdaget, og lod strax offentligen bekjendtgjøre, at Sagen var bragt saavidt til Doms Afsigelse, som mueligt, og at han nu gav Fangerne to Dage til deres Retfærdiggjørelse, men efter den Tids Forløb vilde en stræng Dom kunne ventes. Det maatte derfor være Alle og Enhver, der havde Noget at fremføre til deres Forsvar, tilladt at forebringe det for ham, han vilde da høre dem offentligen, og derefter fælde Dom i denne Sag, der saa meget interesserede saa mange anselige Personer. Tillige lod han Isaura og Lucie sige, at hvis de havde noget at opdage ham, maatte de indfinde sig til den bestemte Tid. Forinden maatte det fremdeles, som det hidtil under Sagen havde været, forblive dem formeent, at have noget Samqvem med deres Mænd. De havde indstændigen bedet om, at bringes til disse, og vare utrøstelige over, at de ved deres Ubesindighed havde bragt dem i den Fare, hvori de svævede. De vare tillige bange for deres Vrede, og oppebiede med den

smerteligste Utaalmodighed det Øjeblik, da de kunde retfærdiggjøre sig.

Foscari laae endnu stedse hen med den stille højst svage Livsgnist, og Tvivlen om hans Helbredelse var almindelig. Gismonde var utrøstelig over hans Tilstand. Hun vidste kun alt for vel, at hun var Aarsagen dertil, og følede den hele Styrke af den Lidenskab, hvilken hun saalænge ej havde villet tilstaae for sig selv. Det foruroligede hende smerteligen, at Geronimo og Anselmo vare anklagede som hendes Elskers Mordere, at de kun svagt kunde forsvare sig, og at det Værste var for dem at befrygte.

Da den af Dogen bestemte Dag frembrød havde Gismonde besluttet, ikke længere at ville fortie sin Hemmelighed, men tilstaae alt hvad der var forefaldet imellem hende og Foscari, for derved at opklare de to Anklagedes Uskyldighed. Hun ilede til Dogens Pallads.

Imidlertid vare Lucie og Isaura der fremførte. De fremstode med forlegen og undselig Mine, hvilken end mere forøgede deres Skjønhed; og de droge alle Tilstedeværendes Beundring til sig, og kastede bange og ømme Blik paa deres Mænd, der dog vendte deres Øjne fra dem, for at blive Herrer over deres Følelser. Isaura skulde just begynde at tale, da det blev meldt Dogen, at Gismonde forlangte at høres i den Sag, i hvilken der skulde dømmes. Hun indtraadte; Smerte og Kummer hvilede paa hendes Ansigt, men hendes Skjønhed og Anstand satte den hele Forsamling i Beundring. Hun vendte sig til Dogen. „Det Skridt, sagde hun, som hun fandt sig pligtig til, nemlig at angive sig selv, som Aarsag til hans Brodersøns Ulykke, kostede hende meget, men hos en ædel Sjæl maatte Alt vige for den Tanke at see Uskyldige dømte. Hun fortalte nu sit Forhold til Ludovico Foscari, og tilføjede, at hun strax havde fattet Mistanke til en Slægtning af sig, nemlig Leonati, at han maatte være Ophavsmanden til hin Udaad, saasom hun vidste, at han elskede hende rasende, men at hun, nogle Dage førend hint morderiske Anfald, havde for stedse forbudet ham sit Huus. Da hun nu havde erfaret, at Leonati i den Nat, da hin Udaad foregik, var bortrejst, saa havde dette aldeles bestyrket hende i hendes Mistanke, og hun havde strax sendt en fortrolig Kammertjener, der nøje kjendte flere af Leonatis Folk, hen til dennes Huus. Han havde og virkeligen fundet en af disse Folk døende; og da denne havde intet mere at frygte, havde han tilstaaet, at han døde af et Saar, der var bibragt ham af Foscaris Haand, hvem han tillige med to Andre havde paa sin Herres Befaling maattet anfalde, og at han nu maatte bøde for sin Forbrydelse. Nogle Øjeblikke derpaa var han død.

Da Gismonde havde udsagt dette, begav hun sig med Dogens Tilladelse strax bort igjen.

Stor, kan man tænke sig, var de Anklagedes Glæde over at høre sig saaledes retfærdiggjorte, og de troede at det, de havde lovet hinanden under alle Omstændigheder at fortie, vilde nu ej længere blive Spørgsmaal om; men hvor forbausedes de ikke, da Dogen lod alle Tilstedeværende, paa Isaura og Lucie nær, gaae bort, og nu sagde til dem: „Jeg havde altid troet, at Mænd af Eders Stand og Karakteer ej kunde være Ophavsmænd til en saadan Skændselsdaad; men jo tydeligere Eders Uskyldighed er godtgjort i Henseende til Snigmordet, desto mistænkeligere er den Haardnakkethed, hvormed I vægre Eder ved at opdage Aarsagen til Eders natlige Nærværelse i hinandens Huse. Republiken er betroet til min Omsorg, og kun ved den punktligste Samvittighedsfuldhed kan jeg retfærdiggjøre det Valg, den lod falde paa mig. I vide, at Vaabenstilstanden imellem os og Hertug Filippo Visconti af Majland om otte Dage er udløben. Republiken havde ingensinde en farligere Fjende, end han er. Jeg har sikre Efterretninger om, at han har et Parti i Staden at man vil overgive ham en af vore Havne, og at flere af de vigtigste og meest anseete Indvaanere ere indviklede i denne Sammensværgelse. Kunde jeg troe, at det, I saa omhyggeligen holde hemmeligt, var en Kjerlighedshistorie, saa vilde jeg ikke søge at udforske den; men det er kun alt for vist, at her ingen Kjerlighed er med i Spillet: Eders Hustruer vare jo ogsaa med i de fremmede Huse. Siig mig altsaa, Signor Anselmo Barbariguo, hvi fandt man Eder midt om Natten med Eders Hustrue Isaura i Eders Fjendes Huus? og I Signor Geronimo Bembo, hvi fandt man Eder med Signore Lucie i Signor Barbariguos Huus? Denne synderlige Bytning af Huse, de aabne Ha-

vedøre, og Eders haardnakkede Vægring for at give Oplysning derom, fordre nødvendigen en Forklaring."

Hvor studsede de begge ved at høre denne Dogens Tale. Endnu vovede de ikke at haabe den fulde Opdagelse af en Sandhed, hvilken de begyndte at ahne, da Isaura vendte sig til Dogen med følgende Ord: „Endeligen, min Herre, skal De erfare, hvad kun jeg og Lucie kunne vide; forgjæves vil De spørge vore Mænd om Sagens Sammenhæng." Hun vendte sig nu til Anselmo, og spurgte ham, hvorfra den Forundring rejste sig, som hun læste i hans Ansigt: „Troede du da, vedblev hun, at jeg nogensinde havde kunnet forsee mig imod dig og min Pligt? det tilgiver jeg dig vanskeligere, end at du har unddraget mig dit Hjerte, for at skjenke det til en mig dyrebar Veninde, der ligesaalidt ønskede det, som jeg Geronimo's. Kun en Bebrejdelse vide vi at kunne gjøre os, nemlig: at vi, trods Eders Forbud, have besøgt hinanden fra Tid til Tid; men al den Hengivenhed, vi have for Eder, var ikke istand til at formindske det Venskab, vi fra Barndommen af havde følt for hinanden, og saaledes har det ført os jevnligen sammen igjennem de Havedøre, der have givet Anledning til den hele Sag imod os alle. Efter den gjensidige Tilstaaelse af Eders Kjerlighed til os, kom jeg paa det Indfald, at forunde Eder en Sammenkomst, og i Forvejen at bytte Huse; vi vare beredte paa at tilkjendegive os, just i det Øjeblik, da Tummelen blev i Huset. Den Maade, paa hvilken Værelserne vare oplyste, maa lade Eder formode dette, og de Huse, hvori vi ere blevne fundne, og i hvilke os forkyndtes Arrest, ere uomstødelige Beviser for Sandheden af mit Udsagn." Isaura tog derpaa af Fingeren Ringen, som hendes Mand havde givet hende, i det han troede at forære Lucie den, rakte ham den hen, og spurgte: Vil du anden Gang tage denne Gave af min Haand, og bevare den bedre end første Gang? Lucie viste derefter Geronimo sit Armbaand, og hans Billede, og sagde, hun havde for gyldigt Krav paa denne Gave, til at hun ikke sin Livstid skulde beholde den, skjønt hun egentligen maatte føle sig fornærmet ved, at det var under Navnet Isaura hun havde modtaget den.

Anselmo og Geronimo vare saa overraskede, og tillige saa henrykkede over Alt hvad de hørte, at de intet kunde svare derpaa, og langt fra at vredes paa deres Hustruer over det dem spillede Puds, glædede de sig meget over deres Aand og Finhed. Ogsaa Dogen var, ved den selsomme Knudes Løsning, meget behageligen overrasket, og lod begge de Anklagede ikke forlade Palladset, forend de havde givet hinanden Haand og Løfte paa, for Fremtiden at leve med hinanden i Fred og Venskab.

I det de gik bort, lovede de vel hinanden, at hemmeligholde en Begivenhed, der for dem havde taget saa heldig en Ende, men der dog kunde give Anledning til allehaande Omtale; dog den kunde ikke blive skjult, saaledes som Omstændighederne vare; saaledes bleve vi ogsaa istand til at fortælle den gunstige Læser samme, hvortil vi til Slutning maa føje, at de dueligste Lægers Omsorg reddede Ludovico Foscaris Liv; han blev helbredet, og ved Gismondes Kjerlighed den lykkeligste Mand i Verden.

Indenlandske Efterretninger.

Om de Højtideligheder, som i Anledning af den høje Formæling d. 1 Nov. f. A. have fundet Sted paa de danske vestindiske Øer, har man nu, for saavidt St. Thomas angaaer, faaet Efterretninger i Dens Avis af 4 Marts d. A. Højtidelighederne begyndte der den 28 Jan. og fortsattes i de følgende Dage, ved Gudstjeneste, Gratulationscour i Gouvernementshuset, Parader, Kanonering, Decorationer, Illuminationer, Baller, Fyrværkerie, etc. etc., som omstændeligen læses i Dagen (No. 96, 7, 8.)

Paa St. Croix vare Festlighederne tidligere, da de nemlig bengyndte d. 4 Jan., og i flere Dage fortsattes; men St. Croix's Avis herom haves endnu ikke her, saavidt vides. Vi meddele en i Christiansted paa St. Croix den 19 Jan. afsungen Sang:

Mel. Hvor Fader Evan throner, Glæden smiler.

I festlig Kreds vor glade Sang skal stige
Og prise Danmarks Held og Fred;
Thi Gud han gav, til Konge, Folk og Rige
Et Pant paa dets Lyksalighed.
:,: I elskede Fyrstepars skjønneste Pagt
Vor Fremtids Velsignelse varig er lagt. :,:

Fra Danmarks Kyst de høje Jubeltoner,
Sig svinge over Hav og Sø,
Og ile lynsnar gjennem Klodens Zoner,
Med Danmarks Glæde til vor Ø.
:,: O! Held os, vi dele med trofast Bryst
Vort elskede Fædrenelands Glæde og Lyst. :,:

Til Himlens store Gud vi barnlig bringe
Vor Bøn for elskte Fyrstepar.
Til ham vor fromme Tak sig freidig svinge;
Han Danmarks Held grundfæstet har.
:,: O! Almagtens Herre! beskyt ved din Haand,
Vort Fyrstepars ømmeste Kjerligheds Baand. :,:

Spiir frodig du! vor ædle Konge Stamme!
Vær stedse Danmarks Haab og Fryd.
En sildig Æt see dine Navne bramme,
Og hilse dig med Jubellyd.
:,: Om Tider end svinde, og Slægter forgaae,
Vort Fødelands Hæder og Held skal bestaae. :,:

Hvor danske Hjerter slaae, skal Dagens Minde
Om Danmarks Lykke evig staae,
Og glade vi Erindrings-Krandsen binde,
Fra Slægt til Slægt i Arv den gaae.
:,: Thi „Tro mod vor Gud og vor Konge saa bold"
Var Danmarks Valgsprog, fra fierneste Old. :,:

Den afdøde Hamborgske Lærde, Gurlitt, havde den Plan at skrive den i den pædagogiske Verden hæderligst bekjendte Frederik Gabriel Resewitz's Biographie. Gurlitt havde levet med ham i omtrent 25 Aar i nøje Forhold, og var vel fremfor Nogen istand til at skrive hans Levnet; imidlertid hindrede andre Arbejder ham fra at udføre sin Plan. Iblandt Gurlitts Papirer fandtes kun en kort Optegnelse, fra Resewitz's egen Haand, og et

Par Breve fra Fr. Nicolai, som gav Oplysning om enkelte Punkter. Denne Resewitzske korte Autobiographie, skrevet 1802, er af Hr. Professor Cornelius Müller med nogle Anmærkninger og Nicolai's Oplysninger meddeelt i N. Archiv für Phil. u. Pädagogik. April d. A. Nr. 18. Resewitz var Præst ved St. Petri Kirke i Kjøbenhavn; forlod Danmark 1774; døde i Magdeborg 1806. Han var født efter sin Autobiographie d. 9 Marts 1729. (Ikke 1725, som almindeligen, ogsaa i Literatur-Lexiconet anføres.) I Sanders Bidrag til Pædagogiken og dens Historie er og Resewitz skildret.

For næsten tre Aartiender siden, nemlig allerede i Aaret 1800 blev paa Frederiksværk anlagt en Fabrik af Maskiner og Redskaber for Landvæsenet, som bestyredes af en Skotlænder Wilson, der blev anbefalet fra det Frederiksborgske Stutteri, for hvilket han havde forfærdiget en Tærskemaskine. — Hans fra sit Fædreneland medbragte Kundskaber bleve understøttede ved Læsning af engelske Værker og af Thaers Skrifter, samt af Hr. Stutmester Nielsens Bestræbelser for at skaffe gode Modeller fra England, og de Kundskaber, Hr. Oberst v. Tscherning havde erhvervet ved et Ophold hos Overkommissair Westfeldt, der drev en Prøvegaard paa engelsk Maade i Nærheden af Göttingen. Fra denne Fabrik ere mange Maskiner og Redskaber udspredte til alle Danmarks Provindser, endog adskillige til Norge, Skaane og Tydskland. I denne Fabrik ere oplærte mangfoldige Arbeidere, hvoraf adskillige have nedsat sig i Sjælland og et Par i Norge. Paa Kronborg Distrikt findes nogle, og næppe vil man i nogen Egn af Landet, den om Kjøbenhavn undtagen, finde et større Antal forbedrede Plove og andre Redskaber hos Landmanden. Godseiere, iblandt andre den høist hæderlige Hr. Greve Holstein paa Holsteinborg, have sendt Lærlinge hertil. — Paa Frederiksborg Stutteri haves nu den anden Hjulmand fra Frederiksværk, som, endskjøndt han ei har lært her, dog neppe vil nægte, at Opholdet har meget forøget hans Kundskaber. Selv hos Hr. Mekanikus Winstrup har en paa Frederiksværk oplært Person, Hr. Jørgensen, længe været, og er maaskee endnu, Forstander for hans Smed-

deværksted. Endnu bestaaer Fabriken og har endeel Arbeide, skjønt Omstændigheder have gjort Tiden mindre gunstig for samme.

Blandede Efterretninger.

En Kolos af Tromme. Man har i Frankrig faaet en Tromme, som ved musikalske Optoge trækkes af to Heste bag efter Musikkorpset. Tonen ligner en Kanontorden. Fire og tyve Tambourer hvirvle paa den, naar under Marschen Slaget selv skal forestilles; og naar man med hule Trommestikker slaaer paa dette Kæmpeværk, ligner det en liden Gevær-Ild. Opfinderen sælger et Exemplar af sit Instrument for 10000 Franker, og to Stykker af samme ere allerede gaaede til England. Allg. Mil. Zeit. 24.

Mærkværdig Opdagelse af menneskelige Been i en Knokkelhule: Hidtil have Naturforskere forgjeves i Jordens Indre søgt menneskelige Levninger, som tilhørte en Periode af Jordens Historie, der øiensynligen har existeret førend den nærværende Skabelse. Saa ofte man blandt de paa den hele Jord adspredte Masser af Fossilier troede at opdage menneskelige Been blandt undergaaede Dyreslægters Knokler, viste det sig ved nærmere Undersøgelse at være Vildfarelse, og navnligen kunde man i de saa righoldige Knokkelhuler lige til nu ikke opdage en eneste menneskelig Levning. Derfor blev den Sætning almindelig antagen som rigtig, at den Periode, i hvilken de yngste Dyr levede, hvis Levninger vi finde i Jordlagene og som nu ikke længere existere, er adskilt ved en stor Vandflod fra Mennesketś og de nuværende Dyreslægters Skabelse; men en høist mærkværdig Meddelelse, som er given i det parisiske Videnskabernes Akademie, i dets Møde den 9 Februar d. A., omstøder fuldkomment denne Sætning. En Lærd ved Navn Tournal har i et Kalkbjerg ved den liden Stad Bire i Departementet Landes opdaget en Beenhule, og i samme fundet midt iblandt en Mængde Dyrebeen, som meget afvige fra dem, man sædvanligen finder i slige Beenhuler, virkelige Menneskebeen, og det ikke blot i den sorte Jordart, der sædvanligen udgjør Bunden af Hulerne, men ogsaa i den egentlige Kalkart, Beenbreccien selv. Man finder ogsaa deri Skaar af Leerarbejder, Landmuslinger, som nu ej mere leve i denne Egn, og forskjellige Slags Sømuslinger. Bekræftes disse Opgivelser, hvorom man efter Opdagerens Kundskaber ikke kan tvivle, saa havde vi endeligen et physisk Beviis paa, at i den Periode, der har gaaet forud for den nærværende, har Menneslægten levet tilligemed nu undergaaede Dyrearter, eller med andre klarere Ord, man har endeligen opdaget en virkelig antediluviansk Levning af Mennesker; men førend denne mærkværdige Opdagelse er sat uden for al Tvivl, er det ikke raadeligt at give sin Phantasie frit Raaderum, eller at drømme om et antediluviansk Pompeji. Mbl. 49.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	152	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$86\frac{1}{2}$	$86\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$64\frac{1}{4}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 34.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 28 April 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Under denne Rubrik vil man efterhaanden meddele slige Bidrag; Meddelelser som den, der her begynder, ville modtages med Erkjendtlighed.)

I.

I Kunstforeningens Samling den 23 April vare fire, Hr. Kammerjunker H. Reedtz tilhørende, Familieportraiter, i fuld Legemsstørrelse, udstillede. Om disse, i flere Henseender mærkelige Stykker meddeles følgende Noticer.

No. 1, forestiller Peder Reedtz til Tygestrup, Saltø o. s. v., fød 1531, død 1607. Han ledsagede Prindsesse Sophie af Mecklenborg i 1572, da hun kom herind i Landet for at formæles med Kong Frederik II. Peder R. udnævnies siden til Ridder, Lehnsmand paa Antvorskov og Sorø, til Rigets Hovmester, Overstaldmester og endelig til Rigets Admiral. Han er malet i en sort, spansk Dragt, med Kaarde og Ordenskjede.

No. 2. Hans Hustru, Karen Rostrup, død 1609, klædt som Enke i Sort, med hvidt Slør og Pleureuser, samt en Bønnebog i Haanden.

No. 3. Deres Søn, Frederik Reedtz, til Palsgaard, Hørbygaard, m. m., Ridder, Danmarks Riges Raad, o. s. v., fød 1587, død 1659; blev holdt over Daaben af Kong Frederik II, og fik af ham Hørbygaard i Faddergave. Forestillet i sort, ridderlig Dragt, med en stor, hvid Krave, Ordenskjede, og rige Guld- og Ædelsteenszirater paa Kaarden og Hatten. Blev med sin første Kone (see No. 4) Fader til Kantsler Peder Reedtz.

No. 4. Birgitte Brahe, den forriges Hustru, en Datter af Steen, og en Broderdatter af den berømte Tyge Brahe. Hun døde 1627, og er malet i en rig Hofdragt af sort og hvidt figureret Silketøi, foret med rødt Fløjl, med en Mængde rige Smykker, og med Dronning Sophias Dameorden paa Brystet.

Disse fire Malerier hang før i Familiebegravelsen i Hørby Kirke, men skulle nu bringes til Palsgaard i Jylland. De høre til de bedst udførte danske Portraiter fra den Tid, og udmærke sig ved en særdeles heldig og omhyggelig Udførelse af Costumerne og Smykkerne. De havde før lidt betydeligt af Ælde, men ere af Hr. Professor og Landskabsmaler J. P. Møller paa det fuldstændigste og heldigste restaurerede.

Det er rimeligt at de ere malede imellem 1607 og 1609, da No. 2 forestilles som Enke, og dette Stykke saavel som No. 3 og 4 upaatvivleligen ere malede efter Naturen, om end No. 1 maaskee turde være en Copie af et ældre Portrait. Den duelige Malers Navn er ubekjendt; nogle Kunstkjendere have gjættet paa Remigius van Ye, Christian IVs. Contrafeyer, da han, saavidt vides, var den eneste Kunstner af noget

Navn i Danmark, paa den Tid disse Stykker maa antages at være malede.

II.

Iblandt Kjøbenhavns Kobberstik-Samlinger mærkes Hr. Forstander Borch's Samling af Portraiter af Danske, Norske og Holstenere. Den er ordnet paa samme Maade som den Müllerske, og kan, naar den Müllerske engang skal fortsættes, tjene til Vejledning, ligesom den og indeholder nogle Stykker, som den Müllerske ikke har, for den Tid samme angaaer. Den Borchske Samling indeholder nu 2200 Portraiter; deraf 1021 kongelige, 549 Adelige, 200 Gejstlige, og 430 verdslige Personer. Anmelderen haaber at blive istand til at give nærmere Efterretning om Samlingen.

Gammelholm, beskreven førend Ildebranden 1795 af Jonge.

(Efter hans Haandskrift, men noget forkortet. Hans Stiil var temmelig vidtløftig; derfor har man afskaaret Noget.)

Bremerholm eller Gammelholm, i daglig Tale Holmen kaldet, er en af Naturen selv dannet Ø, som fra Stadens øvrige Grund er deels adskilt ved Kanaler, hvorover er Bro, deels indhegnet ved Muur og Bygninger. Gammelholm er baade af en lang Strækning og et stort Omfang, og dens adskillige store Pladser ere indrettede til alle de forskjellige Ting, som udfordres til de kongelige Orlogsskibes Tiltakning og Udrustning, samt for Skibsbyggeriet. Derfor henhører Alt hvad som angaaer Holmen under Sø-Etatens Departement allene. — Hvad angaaer Spørgsmaalet: hvorledes det har været beskaffen med Bremerholm i de alderældste Tider? da giver den sidste Stavelse af Navnet nogen Oplysning derom. Her laae i den brede Havn nogle Holme, af hvilke den største fik Navnet Bremerholm, fordi Kjøbmænd fra Bremen havde deres Skibe og Fartøjer liggende fortøjede ved samme, havde paa den opbygget deres Boder og Pakhuse, og for det meste opholdt sig der med deres Kramvare, Spe-

cerier, tysk Øl o. s. v. En meget ældgammel Bygning, i hvis Muur sad en Steen, hvori var indhugget det bremiske Vaaben, nemlig tre Tønder og to Nøgler over Kors, blev Aar 1735 her nedbrudt, og var den sidste overblevne Levning af de bremiske Kjøbmænds Bygninger paa denne Holm. Nogle antage, at de have havt en Kirke i den gamle grundmurede Bygning, hvori nu omstunder Vejerhuset er, her inde paa Holmen. *) At Bremerne ogsaa sammesteds have havt en Kirkegaard, kan man vide deraf, at da man i Kong Christian den 6tes Tid Aar 1734 begyndte at grave en ny Kanal, fandt man i Jorden en Mængde Lig fra de ældre Tider. **) Da de hanseatiske Kjøbmænds Handel begyndte at svækkes og aftage, fordi de Danske lærte selv at hente deres fornødne Varer fra første Haand med egne Skibe, forlode Bremerne efterhaanden dette deres Opholds- og Liggested, hvorefter Bremerholm, som meget fordelagtigen beliggende dertil, blev først i Kong Frederik den andens Tid 1563 anvendt til den kongelige Orlogsflaades Bygning, Udrustning og Reparation; man begyndte da ogsaa her at anlægge Værksteder, en Reberbane, en Smedie, en Navigationsskole etc. (See Wolfs Encom. R. Dan. p. 160); man finder en Ordre af Aar 1589 underskreven af Jørgen Rosenkrantz og Christopher Walchendorf, hvori tales om Holmens Skibsbyggerie (see Holbergs Danmarks Hist. 2 D.); men den rette Periode for Holmens Udvidelse, og Anlæg her, er fra Christian den 4des Tid. Det er ved Opfyldning og Indtagelse fra det brede og dybe Vand, som fordum gik imellem Bremerholm og det Sted, hvor St. Nicolai Kirke først stod, at Bremerholm fik den Størrelse, den har nu

*) I Thurahs Havn. hod. p. 207 siges: at den store grundmurede Bygning paa højre Haand, strax man kommer ind paa Holmen, har tjent Bremerne "deels til Pakhuus og deels til Kirke, og hvorudi endogsaa nogle vil sige skal have været et Kloster." — Thurah nævner S. 214 et andet Sted længere inde, hvor Klosteret skal have staaet.

**) Har Kirkegaarden og Kirken været ved hinanden?

fremfor i hine Tider. Da laae den ogsaa uden for Staden og dens Fæstningsvolde og Grave; men da Kong Christian 4de forordnede Fæstningsværkernes Udvidelse paa denne Kant, de gamle Voldes Nedrivning og Sløjfning, saa blev nu Bremerholm sat i Forbindelse med Staden ved Gammelholms Bro over Kanalen; men i øvrigt har ingen Forbindelse Sted. Navnet af Bremerholm blev derefter i lang Tid en Skræk i Manges Øren, fordi Misdæderne bleve dømte til paa Livstid, eller i visse Aar, her at udstaae Straf-Arbejde. Disse Bremerholms Fanger gik med Lænker og Jern om Benene, Livet og Halsen indslagne; men under Christian den 6te blev, især med Hensyn til at det kunde være farligt for Magazinerne etc., at saa mange Misdædere her samledes, den Forandring gjort, at ingen længere skulde dømmes til Bremerholms Jern, men til en eller anden Fæstning, og fra den Tid er Holmens Arbejde forrettet allene ved Friefolk. Aar 1783 er af Sø-Etatens Collegio bleven opført en Slavebygning ved Stokhuset.

Det gamle Navn Bremerholm fik i nyere Tider Benævnelsen Gammelholm, til Forskjel paa Nyholm, som af Kong Christian 5te blev anlagt lige over for Stadens Toldbod, ligeledes til den kongelige Orlogsflaades Nytte og til Skibsbyggerie, og indslutter den store Skibshavn.

I Christian den 6tes Tid blev Gammelholm forsynet med nye grundmurede forskjellige Hovedmagaziner og andre Bygninger til Contoirer etc.

Naar man gaaer ind igjennem Holmens Port, kommer man paa højre Haand først forbi nogle Værelser, som ere den nye Vagt tilhørende og bruges til den combinerede Ret ovenpaa, og Arrestkamre for Officierer neden under. Dernæst kommer man til Gammelholms Hovedvagt, som er en i Aaret 1775 ganske ny opført grundmuret Bygning beliggende tæt ved den Bro, som over en Kanal forbinder Gammelholm med Staden. Denne Hovedvagt er indrettet til Officiervagt med Vagtstue for de vagthavende Matroser. En ny Tilbygning til Arrestanter blev 1785 opført. Saasnart man i Hovedvagten faaer Tilladelse at gaae videre frem, over Broen, da falder strax i Øjnene skraas for paa den venstre Side, liggende lige for Smedien, en zirlig grundmuret Bygning, 67 Alen lang, 13 Fag bred, to Etager høj, med Kjelder under, ziret i Frontispicen ved hver Ende med Kong Christian den 6tes kronede Navn i dobbelt Chiffer. I den ene Ende af denne Hovedbygning boer den ældste Eqvipagemester, som har en Deel smukke Værelser i begge Etager til frie Beboelse. I Midten neden under i første Etage er en Betalingsstue, hvor Admiralitetet udbetaler til Søfolkene deres Løn, ligesom den og bruges i anden Fald til andre Ting. I Midten ovenpaa i den anden Etage holdes Constructions Kommission i en Sal. Her ere ogsaa Værelser til **Collegium mathematicum mechanicum**, og andre til Skibsbyggeriet henhørende Videnskaber, over hvilke holdes for Dhr. Sø-Officierer Forelæsninger af en Lector **Matheseos**, som er Professor ved Universitetet. Her gjemmes en anselig Deel mathematiske Instrumenter. Oven- og nedentil i den anden Ende af denne Bygning, eller i første og anden Etage, have nogle kongelige civile Betjente ved Holmen, nemlig Eqvipage- og Fabrik-Skriver, Takkelloftsskriver og Materialforvalter ved Egetømret sine Contoirer. Aftegning af denne Bygning sees i Thurahs **Havn. hod. T.** 76. (Dens Brug blev efter Branden 1795 forandret. Fra den Tid er her Admiralitets- og Commissariats-Collegiets Forsamlings-Værelse og Collegial-Contoirer.)

Paa den venstre Side af bemeldte Kanal-Bro sees inde paa Gammelholm et langt og stort grundmuret Hovedmagazin, beliggende langs med Bolværket af Holmens krumme Kanal, og strækkende sig ligehen til Gjethusets Kanal. I dette store Hovedmagazin, som er 24 Alen højt, og bestaaer af 2 lange Fløje, der ved en i Midten opført Pavillon ere forbundne, forvares alle Ankertouge, alle Slags Toug-, Blok- og Jern-Værk, samt alle andre adskillige Ting, som til den kongl. Orlogsflaades og Holmens Vedligeholdelse haves liggende i allerstørste Forraad. Man seer her ethvert Orlogsskibs fulde Takkellage, i sine visse Værelser henlagt, sorteret og numereret, saa og hvert Slags for sig selv fra andre adskilt, alt saa ordentlig forvaret, at ved en hastig Udrustning hvert Stykke strax fra sit behørige Sted kan udtages, og findes i sin behørige Orden, ligesom og uden for hver Magazindør nedlægges i Pramme,

for at henføres til de Steder, hvor det skal bruges. Hin i Midten opførte Pavillon, som i Thurahs Havn. Hod. Tabel 75 er afbildet, er 29 Alen høj, 24 Alen bred, inddeelt i tre Etasier, og ziret med et Steenportal og Kong Christian 6tes Navn med Krone over, paa den mod Kanalen eller Byen vendende Side. I Frontispicen ere Neptunus og Minerva i Steen udhugne; og paa Taget er et lidet igjennembrudt Spir 16 Alen højt, i hvis Spidse er Neptuns Billede med Treforken; det er 4 Alen højt. I Taarnet er en Klokke, hvormed dagligen ringes for Holmens Mandskab til og fra Arbeide. I Pavillonens første eller nederste Etage, som er hvælvet heelt igjennem, er Sø-Etatens Hoved-Archiv; i anden eller mellemste Etage forvares alle Slags kuriøse mekaniske og mathematiske Instrumenter og Maskiner, og i den tredie eller øverste allehaande kostbare, rare og mærkværdige Modeller af Skibe, Kraner, Møller, m. m. især vedkommende Skibsbyggeriet selv, eller andre ved Holmen værende Indretninger. Thi samtlige Modeller, som ved Gammelholms Modelkammer forfærdiges, naar enten nye Skibe skal bygges eller andre mekaniske Værker indrettes, blive derefter i denne Pavillon bevarede.

Inde paa Gammelholm har Holmens Chef frie Bolig i en smuk Residents med tilhørende store Haver. Bygningen ligger ud paa den Side, som vender mod Havnens Bassin og Christianshavn, og ud for samme er Bankestok til Skibsbygning.

Paa Gammelholm ere følgende Hoved-Indretninger: Modelkammer, Ankersmedie, Grov- og Kleinsmedie, Vejerbod, Dehlehave, Bødker-, Snedker-, og Drejer-Værksteder, Rebslagerbane med tilhørende Hampmagazin og Drøgden, Chalupskure, Mastemagerværfet, Baadebyggerpladsen, Spaanehaugen, en Brodbænk at kjølhale Skibe ved. Tilforn, førend den nuværende Docque blev fuldført, var paa Gammelholm en Docque, anlagt 1691 af Admiral Henrik Span (hvorover en meget stor Medaille med dens Afbildning etc. blev præget). „Den kom næsten til Fuldkommenhed, men aldrig til den intenderede Brug; thi saasnart den var næsten færdig, blev den af Søen, som havde trængt sig ind under Bunden, paa engang opslagen og ødelagt." Thurahs Hav. hod. S. 219. Not.)

Man seer paa Holmen en stor grundmuret Bygning, reent igjennem hvælvet, hvilken i forrige Tider tjente til Arresthuus for de til Bremerholms Arbejde inddømte Misdædere; men siden blev indrettet til et Tjæremagazin.

Næst ved samme er en grundmuret Skolebygning, opført ifølge kongl. Resol. af 15 Marts 1743, hvor 180 Drenge af Tømmermænds og Matros Sønner gives Undervisning.

End videre sees to store grundmurede Bygninger, opførte i Christian d. 6tes Tid. I den største forvares et Magazin af Skibspomper, Knager, Giger og Touge, Tallier etc.; ligesom her og ere Værksteder for Blokkedrejere, Snedkere, Rapertmagere, Stolemagere etc. I den mindre er nederst Værksteder for Bødkere og Billedhuggere, og ovenpaa for Sejllæggerne og Compasmagerne.

Reberbanen, en grundmuret Bygning, holder 1100 Fod i Længden; oven over er Takkelloftet, hvor Takkellagen for Orlogsflaaden forfærdiges. Ved den ene Ende af Reberbanen sees en gammel Bygning, hvor Bremerne havde deres Kirke, og derved den før omtalte Kirkegaard. Bygningen bruges nu til et Magazin af spundet Hamp og tjeret Garn *), og ved den anden Ende af Reberbanen er Magazinhuus for nogle tusinde Skippund raa Hamp.

Paa Baadebyggerpladsen sees store indelukkede Pladser, hvor alle Slags Tømmer og Skibs-Materialier forvares, og Skure hvor Pokkenholt og slige Materialier, som bør være under Tag, findes. Fremdeles to store Bygninger, hvilke begge for neden ere aabne. I den ene bygges Chalouper, Barkasser og store Skibsbaade, og et stort rummeligt Loft derover kaldes Spantloftet, fordi Spanter der afslaaes, hvorefter Tømret tilhugges ved Skibsbygningen. I den anden hensættes nederst de færdigblevne Chalouper, og ovenover er et Sejlloft for Bevaring af smaa Sejl til Barkasser og Chalouper.

I en anden liden grundmuret Bygning koges Beeg og Sværte til at lapsalve Skibene med.

---

*) Saaledes siges ogsaa i Thurahs Hav. hod. S. 214; see Noten ovenfor.

Ved Baadebygger-Pladsen er en stor Mastegrav, og paa hver Side af samme en rummelig Plads, hvor Master og Rundholter kan tilhugges.

Indenlandske Efterretninger.

Det er bekjendt, at der d. 27 Jan. 1827, paa hvilken Dag 50 Aar vare forløbne siden H. Ex. Geheime-Statsminister Ove Malling, Ridd. af Elephanten, St. af Dbr. og Dbm. etc. først kaldtes til Embede i Statens Tjeneste, blev overgivet Jubeloldingen en Medaille i Guld, og enhver af hans Familie et Exemplar i Sølv, som mange Medborgere havde bidraget til at lade præge, paa hvilken Medailles Avers sees Statsministerens meget lignende Brystbillede, og paa Reversen adskillige Emblemer efter en af Professor Hetsch meddeelt Tegning. Efterat Regnskabet er blevet opgjort, blev et Overskud af 1800 Rbd. Sølv i kongl. Obligationer, og deraf er stiftet et Legat, kaldet **Legatum Mallingianum**, hvorom en Fundats er oprettet d. 27 Jan. d. A. Renten tildeles hvert Aar den meest trængende og værdige, som i Aaret er dimitteret fra Viborg Cathedralskole, har der været Stipendiat eller Gratist og erholdt ved Examen **artium** i det mindste Characteren **Haud ill.** Den Udnævnte erholder strax Halvdelen, og den anden Halvdeel naar han det følgende Foraar ved Examen Philosoph. har erholdt Characteren **Laudabilis.**

De to første Hovedrapporter om den indbyrdes Underviisnings Fremgang i Danmark, som af Hr. Kammerjunker Major og Divisions-Adjutant v. Abrahamson, Commandør af Dannebrog, Dbm. og Ridd. af flere Ordener ere udgivne, ere anmeldte i Ergänz. Bl. zur Hall. allg. Lit. Zeit. 1829 No. 34 og 35; og derved tillige givet Underretning om de to første Bind af det af Hr. Kammerjunkeren i Forbindelse med Hr. Amtsprovst Mønster udgivne Værk om den indbyrdes Underviisning.

Blandede Efterretninger.

Paa Lillehammer ved Mjøsen i Norge bliver en ny Kjøbstad anlagt. Derom læser man i „Nyeste Skilderie af Christiania og Stokholm" Nr. 24 f. A. følgende: Mere end $1\frac{1}{4}$ Aar er nu henrundet, siden Hs. Majestæt naadigst sanctionerede det norske Storthings Beslutning, om en Kjøbstads Anlæg paa Lille-Hammer ved Mjøsens nordre Ende, og vi have endnu ikke i denne Anledning seet offentliggjort nogen Kundgjørelse, som, i det den gav en passende Oversigt over de Gjenstanden nærmest vedkommende Forhold og Omstændigheder, kunde tjene som en ikke overflødig Opmuntring for Almeenheden til at virke for, eller deeltage i dette vigtige nationale Anliggende. Vi have derfor nu vovet selv at forfatte nedenstaaende Udkast, hvilket, i Fald, (som vi gjerne indrømme), et muligt bedre ei skulde for Tiden kunne af Andre bydes, anbefales til den største Publicitet, i det vi anholde om, at samtlige indenlandske Dagblade, saavidt Rummet skulde tillade saadant, ville optage dette Udkast til en Kundgjørelse, og i det vi derhos yttre det Ønske, at enhver for Sagen gunstig stemt Mand, han være blot i privat eller offentlig Stilling, Indlænding eller Udlænding, velvillig vil bidrage, hvad han formaaer, til at Udkastet maatte vorde bekjendtgjort i saa mange udenlandske Blade, som muligt. Kundgjørelse om Anlæg af en ny Kjøbstad paa Lille-Hammer i Gulbrandsdalen i Norge. Det er almindelig bekjendt, at Kongeriget Norge siden 1814 besidder en Grundlovsforfatning, der er udmærket ved Statsmagtens vise Fordeling, som i det Hele ved dens Liberalitet, og ved de urokkelige Guarantier, som den tilbyder den personlige og Religions Friheden, Eiendomsretten, Trykke- og Skrive-Friheden, samt Embedsklassernes, som især Domstolenes Selvstændighed og Uafhængighed. Men neppe er det almindelig kundbart, at dette skjønne Værk hidtil har vedligeholdt sig i sin Reenhed og Fuldkommenhed, at de øvrige Statsforholde i jevnt og sikkert Stridt lykkelig have uddannet dem i Harmonie med den fri Forfatning, samt at Corruption i Repræsentationssystemet, det være sig nu enten i Repræsentant-Valget, eller under Repræsentationens For-

handlinger, er i Norge ligesaa ukjendt, som udførlig, og især at Tolerance-Systemet, som Grundloven har etableret, er saa rodfæstet i Nordmandens Retsind, at der, naar Embedsbesættelse undtages, ei gjøres, enten med Hensyn til den active eller passive Borger, mindste Forskjel mellem Lutheraner, Reformeret og Catholik. Naar nu hertil kommer, at Norge er langt fjernet fra alle ydre og indre politiske Uroligheder, at det er et billigt, for al Voldsomhed og Røverie samt desuden for snart alle Naturrevolutioner aldeles sikkert Levested, at dets Landskaber gjerne have, under et tempereret nordligt Clima, som ei udelukker Sydens ædleste Frembringelser, en høi romantisk Characteer, og at Nordboens Hovedtræk er venligt Alvor, aabenhjertig Redelighed samt uegennyttig Gjæstfrihed, kan man ikke noksom undres over, at det under de politiske Storme, som afverlende forstyrre de fleste europæiske Landes Rolighed, kun er faldet faa ind, at søge Roe og Frihed under Beskyttelse af Norges Constitution og Gjæstevenskab, og dobbelt maa det vække Forundring, at Jorddyrkeren, Haandværkeren, Fabricanten og Manufacturisten foretrækker, i et mere end halv barbarisk Menneskesamfund, i fjerne glødende hede Zoner, at prøve Lykkens Foranderlighed, fremfor at tage fast Ophold i et Land, der hidindtil, formedelst Rigdommen og Mængden af dets raae Naturproducter, har den ypperligste Anledning til enhver borgerlig Virksomhed, den samme nu endelig, i en sørgelig Erfarings-Skole, har lært at beskytte ved Frigjørelse af Virksomhedens store Baand, samt ved et passende opmuntrende Toldsystem. Men det er ei at tvivle paa, at Speculanternes Anskuelser i denne Henseende ville vorde berigtigede, og det vil da komme an paa, hvo der veed betimelig og klogelig at erhverve sig de fordeelagtigste Lodder i den nye Samfunds-Virksomhed. Imidlertid ville vi her meddele følgende Afskrift af den af Norges og Sverigs Konge den 7 August 1827 sanctionerede Storthings-Lov, om Anlæg af en Kjøbstad, midt i den frugtbareste, ved rige Skove, Vandfald og Floder, og den store Indsøe Mjøsen, samt ved gode Vei-Communicationer, og det stadigste og sundeste Clima begunstigede Egn af Norge.

§. 1.

Enhver, der er bosat eller herefter bosætter sig paa de Dele af Lille-Hammers, Vingnæs's og flere Gaardes Grund i Faabergs Præstegjæld i Guldbrandsdalen, hvilke af Øvrigheden nærmere skulle udvises, skal være berettiget til der at drive al Slags Handel og borgerlig Næring, som det i Almindelighed er tilladt og herefter vorder tilladt Kjøbstædsborgere at drive, dog med Undtagelse af Værtshuushold og Marketenterie, hvormed ingen maa befatte sig, uden dertil at have erhvervet særskilt Kongelig Bevilling.

§. 2.

Bestemmelserne i Loven af 8de Juni 1818 om Borgerskabs Meddelelse til Handlende, skulle ikke være anvendelige paa dem, der agte at drive Handel paa ovennævnte Sted.

§. 3.

Haandværkere maa ei der oprette noget Laug.

§. 4.

I Henseende til Valgret, Værnepligt, Beskatning, geistlige Anliggender og Jurisdiction, skulle ovennævnte Steds Indvaanere indtil videre betragtes som Indvaanere af Landdistricterne.

§. 5.

Enhver, som vil bosætte sig paa ovennævnte Sted, er, forsaavidt han ei med Grundeieren er bleven forligt angaaende Overladelse af fornødne Byggetomter, berettiget til at faae disse udviste af Øvrigheden, mod for samme, efter Grundens Størrelse, at erlægge saadan Betaling, enten een Gang for Alle eller aarlig, som ifølge de med Grundeierne afsluttede Overeenskomster skal erlægges for de Grunde, som Regjeringen lader udvise.

§. 6.

Enhver, som agter at opføre Bygninger paa det ovennævnte Sted, er forpligtet til at rette sig efter de Regler, som Regjeringen foreskriver med Hensyn til den offentlige Sikkerhed, samt til Orden og Regelmæssighed ved Anlægget.

Et saa vel valgt nyt Kjøbstæds-Anlæg, der er saa begunstiget af Naturen som af politiske Forhold, ved en næsten uindskrænket borgerlig Næringsfrihed og ved Fritagelse for enhver Skatte-Udgift, naar undtages den ubetydelige Afgift for Byggetomten, samt Commune-Byrderne, kan ikke andet end blive Gjenstand for en udstrakt og indbringende borgerlig Virksomhed. Og naar sees hen til, at Norge, der hidindtil alene har sysselsat sig med Frembringelser af dets talrige raae Producter, og med disses Afsætning, ganske savner Manufacturer og Fabrikker, saa at der ei er i Gang et eneste Uldmanufactur, uagtet at en Mængde Uld produceres, at der, en Vaabenfabrik undtagen, ikke existerer nogen ordentlig Fabrik til Bearbeidelsen af den Mængde Metaller, som Rigets betydelige Bjergværker levere, at der ei haves noget Bomulds-Manufactur, samt at overalt Anvendelsen af alle Slags nyere Kunst-Machinerier, og især af Dampkraften, med Undtagelse af Dampskibe, er ganske uforsøgt i Norge, hvis Indbyggere dog hverken mangle Industrie eller Talent for Kunsten, saa vil man let begribe, hvilken fordeelagtig Mark for Kunst og Vindskibelighed Norge i det Hele, som især Lille-Hammers Bye frembyder, og ei betvivles, at store Ting der vil kunne udrettes med fornøden Capital, samt Flid og Indsigt. Imidlertid er det derhos ei mindre vist, at det vil være ganske unyttigt uden tilstrækkelig Fond, at begynde noget omfattende Foretagende i et Land, hvor Credit og Pengelaan yderst vanskelig erholdes, og hvor derfor faste Eiendomme og disses raae Producter alt længe ere i en meget lav Priis.

Det norske Universitet har tabt en af sine udmærket lærde unge Lærere: den for sine mange mathematiske Kundskaber højagtede Niels Henrik Abel, Docent ved Universitetet, som efter 12 Ugers Sygeleje er død d. 6te April i sin Alders 27. Aar. Den norske Digter, Hr. C. N. Schwach, har sat ham følgende Minde:

Nys i Sundheds Kraft en Yngling gik
Frem paa banet Vei til Held og Hæder:
Fremtidshaabet stilled for hans Blik
Sandheds, Agts og Kjærlighedens Glæder.

Sandheds Vei igjennem Maal og Tal
Laae fra Livets Vaar klart for hans Öie;
Der at finde den, det var hans Kald,
Givet af Urania, den høie.

Der han skulde fundet den. Dens Glands
Skulde straalet fra den skjønne Tinding,
Og med stolt Udødeligheds-Krands
Smykt den skjæbnekaarne Granskers Tinding.

Ved hans Side gik en ædel Møe,
Knyttet til hans Sjel ved Elskovskjæder,
Froe beredt med trofast Haand at strøe,
Paa hans Vandring Kjærlighedens Glæder.

Men, det er forbi. Det klare Blik
Og det varme Hjerte brast i Døden.
Lukket er den Vei, hvorpaa han gik
Frem imod sit Formaal ufortrøden.

Frederiks Musatempel i mit Nord!
Hæng hans Navn blandt dine Hædersminder!
Dit han skulde bredet ud paa Jord —
Slig en Søn ei snart igjen Du finder.

Pige! Gjem hans Minde i dit Bryst
End, naar Savnets Vunder meer ei bløde!
Og paa Evighedens stille Kyst
Moderlig, Urania, Du ham møde!

Det kongl. Bibliothek i Berlin har i Aarene 1827 og 1828 faaet betydelig Tilvært, nemlig

	1827.	1828.
I alt Værker	2988.	4710.
I Bind	4275.	7264.
Haandskrifter	93.	
deraf Pligtexemplarer fra indenlandske Boghandlere og Bogtrykkere Bind	1116.	991.

Den 11 Marts bevaredes 2728 Stkr. Beviser fra 667 Laanere. Iblandt Laanerne vare 21 indenlandske Lærde uden for Berlin, og 5 Lærde i Udlandet. De offentlige Læsetimer, som i Vinter-Halvaaret ere fra 2 til 4, og i Sommer-Halvaaret fra 2 til 5, blive talrigt besøgte. Tallet af dem, som paa en og samme Tid i disse Timer ere

tilstede, synker sjelden under 10, stiger ofte over 50. Tallet af de paa en Eftermiddag begjerte Bøger er sædvanligen 250 til 300. Berl. C. Bl. 59.

Over det kongl. Bibliothek i Berlin er udkommet et interessant Skrift af dets fortjente Overbibliothekar Professor Wilken (Berlin 1828. Berl. C. Bl. 53-55), hvori meddeles ej allene dette vigtige Bibliotheks Historie, men og adskillige Efterretninger om dets nærværende Tilstand m. M. Det har omtrent 250000 trykte Bind og 1611 Haandskrifter.

Franklins Troesbekjendelse: Den udødelige Franklin skrev sin Troesbekjendelse saaledes: „Der er en eneste Gud, som har skabt alle Ting. Han regjerer Verden ved sit Forsyn. Man skal ære ham ved Bønnen (Hjertets Ophævelse til ham) og ved gode Handlinger. Den ham behagelige Tjeneste er at gjøre Andre godt. Sjelen er udødelig. Gud belønner Dyden og straffer Lasten i denne og hin anden Verden." Man læser dette i et hos Renouard i Paris udkommet Værk: Memoires sur la vie de Benjamin Franklin, écrits par lui-meme. 2 Bind. Der har været Mennesker, som have villet nedsætte den ædle Franklins Værd, og villet beskylde ham for Atheisme og Vantro. Simplere Beviis mod saadan Beskyldning kan vel ei gives end bemeldte sande og rigtige Troesbekjendelse af en Mand, der har større sandt Værd, og virkelig Fortjeneste af Verden end hele Cohorter (Hærskarer) af mystiske Svadsere. Bl. f. l. U. 28 Febr.

Fra Frankfurt skrives, at det Städelske Kunstmuseum har faaet to nye vigtige Stykker; det ene Rubens's Søn malet, som Barn, af denne berømte Kunstner; det andet et nederlandsk Landskab af Wynants. Det første skal være betalt med 8000 Fl.; det andet med 3000 Fl. — En Kunstforening er isærd med at danne sig i Frankfurt. Mbl. 72.

Den Terceira. Denne af Romerne under Navnet Tertiaria kjendte Ø, er den betydeligste af Azorerne, og ligger 15 Grader vestlig i det Atlantiske Hav. Den er næsten omgivet af steile Klipper, som gjør den næsten utilgjengelig; paa de flade Steder af Kysten ere Fæstningsværker anlagte; den er 15 Mile lang, 6 Mile bred. Det Indre er højst behageligt, og paa Bjergene ere Høj-Sletter. Landet er godt bevandet, og Grunden meget frugtbar. Den er underkastet Jordskjelv, ja endog en Vulkan dannede sig Aar 1761. Vinen er maadelig, men desto mere udføres af Mais, Hvede, Bønner og Hirse, især til Lissabon. Kastanie-, Morbær-, Citron-, Orange- og Eble-Træer voxe i Mængde. Hornqvæget er fortrinlig godt. Dens Hovedhandel bestaaer i Waid, Bygningstømmer og Cider. Terceira har 60,000 Indvaanere, som ere veldannede, livlige, maadeholdne og arbejdsomme; den har to Stæder: Angra og Praya; den førstnævnte, Dens og overhovedet Azorernes Hovedstad, har 6000 Indvaanere, og en god Havn, som forsvares af to Slotte; der er Sædet for en Erkebiskop og for Azorernes Statholder. — Almindeligvis anløbe de portugisiske Skibe denne Havn paa deres Sejlads til Brasilien. Praya har 4000 Indvaanere og en levende Havn. (P. St. 104)

Kjøbenhavns Børs, d. 28 April 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	151½	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	89½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	86¾	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64¼	64½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 35.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 2 Maj 1829.

Bemærkninger i Anledning af Hr. Capitain og Ridder H. C. von Riegels's Tiltale „Til Læserne af Maanedsskrift for Literatur." —

I Skilderiet Nr. 29 d. A. har Hr. Capt. og Ridder v. Riegels udviklet sine Ideer om Maaden paa hvilken han antager, at Nationalfølelsen sikrest kan vækkes hos den danske Almues Ungdom, som en formeentlig Gjendrivelse af hvad et lærd Selskab i denne Anledning skal have yttret. At Hr. Capt. har en patriotisk Hensigt ved sine Bestræbelser for denne Sag, bør Ingen tvivle paa, og mindst den der ikke har den Ære at kjende ham, hvilket just er Tilfældet med Anm.; men Eet er at ære Hensigten, et Andet at billige de Midler, som bringes i Forslag til dens Opnaaelse; disse kunne være af den Beskaffenhed, at Enhver der føler Kald til at tale, ikke bør tie; ingenlunde for at sige imod, men af Agtelse for Sandheden, der altid bør være os hellig, og altsaa ogsaa naar Opmærksomheden henvendes til en saa ærværdig Gjenstand som Nationalfølelsen, eller, hvad der vel omtrent er det samme, Fædrelandskjærligheden.

Vel synes det, at de faa Ord af det lærde Selskab, hvorved det advarer imod, at „udsætte Nationalfølelsen for at blive til et dødt abstract Begreb, der som saa mangen Børnelærdom let i den modnere Alder kan glemmes," — hvilke Hr. Capt. har anført, og som ere af den Beskaffenhed, at sikkert enhver indsigtsfuld og erfaren geistlig Mand og Skolemand villig underskriver dem, maatte kunne gjelde for et saa tydeligt Vink, at alle videre Bemærkninger kunde ansees som overflødige; men det viser sig alligevel, at Hr. Capt. ikke vil erkjende det Rigtige og Træffende i samme; herom vidne hans Yttringer og Forslag; i det han mener, at Fædrelandskjærlighed lader sig især vække og oplive ved Underviisning og Udenadslæren; hvorfor han antager, at Præster og Skolelærere fortrinlig bør antage sig denne Sag, og ønsker en særskilt Læsebog over denne Gjenstand. Det forekommer imidlertid Anm., at hvad der i denne Henseende bør anordnes, finder allerede Sted; thi i den befalede Religionslærebog er i det 6 Kap. 4 Afd. „om Pligterne i de enkelte Stænder," ogsaa, efter hvad der er tilbørligt, anført Pligterne imod „Øvrighedsstanden," og det bør ikke paatvivles, at alle Præster og Skolelærere, efter deres forskjellige Evner og Gaver, naar de afhandle denne Deel af den christelige Moral, vist lægge Ungdommen paa Hjerte, hvad de skylde Konge og Fædreland; to Begreber, som staae i umiddelbar Forbindelse, og, i vort lykkelige Danmark, — der kan fremstille en Række af Konger, hvilke have været Folkets Fædre, — kan give Stof til lærerige og opbyggelige Samtaler.

Naar Hr. Capt. tillader sig at bemærke, at han er overbeviist om, at den tilbørlige Omsorg for

at vække Nationalfølelsen paa mange Steder ikke iagttages, og yttrer: „derpaa har jeg i mange Aar havt talende Beviser, ja endog saadanne Beviser, som jeg undseer mig ved at fremføre." — saa vilde Anm. for Hr. Capitainens egen Skyld ønske, at han havde sparet sig denne Udladelse; thi slige Sidehug ere altid odiøse, bevise Intet, og kunne let sætte den der vover dem i megen Forlegenhed; Hr. Capt. vil vist ogsaa ved nærmere Overveielse tilstaae, at det havde været baade forsigtigere og ædlere, at forbigaae sligt med Taushed.

Nu spørges: Hvad er Nationalfølelse eller Fædrelandskjærlighed? Den er, efter Anm. Formening, en vis Begeistring for det Land vi ere fødte i, det Folk vi høre til, den Fyrste der fremmer vort Borgerheld; hvorved vi inderlig deeltage i dette Lands, dette Folks, denne Fyrstes Vel og Vee, og derved finde en hellig Pligt som en ædel Glæde i patriotiske Idrætter. Men Erfaringen har lært og vil til alle Tider lære, at denne Følelse ligesaalidet lader sig fremtvinge som nogen anden menneskelig Følelse; udvortes Omstændigheder og borgerlige Forhold, muligen endogsaa Luft og Clima, begunstige den. Den kan findes i høi Grad uden nogen Doceren, og al Verdens Doceren er hos Pluraliteten, især af Almuen, ikke istand til i en vis Grad at vække den; — ved den tørre Udenadslæren vilde man let ganske udslette den. Hvo der overhovedet troer, at Bogstavtjeneste kan fremkalde Patriotisme, den kjender ikke Mennesket eller dets Tarv og Trang, og den maa ansee Menneskeopdragelsen for en let Sag, uagtet det vel hører til de vanskeligste Problemer at løse, at udfinde, hvad der sikrest og bedst bidrager til den.

For imidlertid at oplyse med Exempler og ved enkelte Vink, hvad Anm. her har hentydet til, saa vover han fremdeles at spørge: hvoraf det vel kan komme, at den danske Landsoldat ikke som Schweitseren i fremmed Land stundom bliver syg af Hjemvee, naar han hører en fædrelandsk Sang; og hvorfor Enhver som har reist i Norge, maa tilstaae, at han overalt hos den norske Bonde har fundet langt mere Begeistring for det gamle Norge og de ofte nøgne Fielde, end Bonden paa Danmarks Sletter har for sit kornrige Land? — Tager

Anm. ikke feil, saa maa den almindelige Aarsag hertil søges i en fra Forfædrene gjennem flere Generationer nedarvet borgerlig Frihed, og det ved den fremkaldte friere Blik til Samfundet, og en livligere og froere Følelse for det. Naar den norske Bonde synger sin Vise: „Jeg er saa fro, jeg er saa glad, jeg er min egen Herre; jeg Fogden ei maa spørge ad, om jeg tilfreds maa være;" — saa ere de Følelser, som han her udtrykker, ikke alene en Gjenlyd af hvad der boer i hans Hjerte, men det er de samme Følelser, som hans Forfædre til alle Tider nærede, og som derved have fæstet dybe og udbredte Rødder hos ham og alle hans Landsmænd. Med den danske Bonde er det ganske anderledes, hans Forfædre sukkede iblandt andet under Stavnsbaandets Byrder, og det er for en stor Deel ikke lystige Fortællinger der kunne meddeles ham fra forgangne Tider; dertil kommer, at i det han med levende Taknemmelighed maa prise den kongelige Ædelmodighed, der skaffede ham den Grad af borgerlig Frihed, som han nu besidder, saa forbyde dog Omstændighederne, at han i det Hele taget kan nyde den Borgerfrihed eller den Eiendomsret som f. Ex. den norske ædelbaarne Bonde. Som Fæstebonde især lever han jo i en bestandig Afhængighed, og har i vore Tider paa mangt et Sted jevnlig maattet skifte baade Herre og Forvalter; hans Stilling indbyder vist ogsaa ofte til, at tænke med Eselet i Fabelen: **qvid refert meâ cui serviam, clitellas dum portem meas.**

Hvor indskrænkede den danske Landalmues Nationalanskuelser kunne være, erindrer Anm. som i en lang Række af Aar har levet paa Landet, og derhos opholdt sig hos nogle af Danmarks meest dannede og civiliserede Bønder, et besynderligt Exempel paa: En aldrende Bonde i den By, hvori Anm. boer, blev Enkemand, og giftede sig derpaa med en Pige fra en Øe, som ligger 2 Mile borte fra hans Opholdssted, og hører til et Sogn i Nærheden; dette gav Anledning til megen Forundring i hans Landsbye, og den ganske almindelige Yttring: „det var dog besynderligt, at den gamle Mand vilde gifte sig med en Pige fra et f r e m m e d L a n d!" — Men alligevel findes ogsaa hos den danske Bonde Spiren til Fædrelandskjærlighed, i det han elsker sit Hjem og sin

Landsbye; ved mødende Tilfælde udvider denne Kjærlighed sig, f. Ex. ved Fædrelandets Farer; naar Almuen seer for Øinene, hvad Tapperhed og Bravoure er, og tydelig mærker Følgerne af en god Anførsel, naar det gjelder om at kjæmpe for Konge og Arne. At ville vente, at Bonden derved at hans Borgerpligter med en vis Vidtløftighed forestaves ham, eller han lærer at plappre nogtt udenad, skulde henvende Blik og Følelser til videre Kredse og omfatte med Inderlighed det hele store Borgersamfund, det strider ligesaameget mod sund Logik, som det er en aldeles upædagogisk Paastand. Desuden har Alt i Verden sin Skygge; en Bog, hvori kun fremsættes store og herlige Bedrifter af Forfædrene, er en historisk Uting; Lys og Skygge maa følges ad; det lærer Naturen os.

Anm. bør ikke undlade, at gjøre Hr. Capt. opmærksom paa et Skrift, som fortjener at nævnes i denne Forbindelse, nemlig: „Catechisme à l'usage de toutes les eglises de l'empire Francais. Paris, 1806." Napoleon, den i andre Henseender saa overordentlig store Mand, havde den Svaghed, at han autoriserede en Lærebog for Skolerne i Frankrig, i hvilken Politikken paa en Maade blev blandet med Religionsforedraget, og han selv blev nævnet næsten som en Halvgud. Saaledes forekomme i denne mærkelige Bog Spørgsmaal og Svar som disse: „D. Quels sont les devoirs des chrêtiens à l'égard des princes qui les gouvernent, et quels sont en particulier nos devoirs envers Napoleon prémièr, notre empereur? R. Les chrêtiens doivent aux princes qui les gouvernent, et nous devons en particulier à Napoléon 1er, notre empereur, l'amour, le respect, l'obéissance, la fidèlité, le service militaire, les tributs ordonnés pour la conservation et la défence de l'empire et de son trône; nous lui devons encore des prières ferventes pour son salut et pour la prospérité spirituelle et temporelle de l'Etat. D. Pourquoi sommes-nous tenus de tous ces devoirs envers notre empereur? R. C'est, prémièrement parceque Dieu, qui crée les empires et les distribue selon sa volonté, en comblant notre empereur de dons, soit dans la paix, soit dans la guerre, l'a établi notre souverain, l'a rendu le ministre de sa puissance et son image sur la terre. Honorer et servir notre empereur est donc honorer et servir Dieu même. Secondement, parceque notre Seigneur Jésus Christ etc. I Frankrig bleve altsaa i hiin Tid de borgerlige Pligter i det ringeste memorerede i Skolerne; men mon vel Hr. Capt. eller Nogen herfra vil udlede den franske Patriotisme eller Franskmændenes enthusiastiske Hengivenhed for Napoleons Person? Det tvivler Anm. meget paa; og nu — fiat applicatio! —

Til Slutning maa bemærkes, at naar Hr. Capt. foreslaaer en speciel Examination ved Confirmationen, der skulde have en politisk Tendents, saa kan dette Forslag ikke udholde en nærmere Prøvelse; thi det vilde let føre til, at det Politiske blev blandet med det Religiøse til Tab for sand Christendom. Hvad Protestantismen byder os altid at have for Øine, nemlig, at Guds Rige ikke er af denne Verden, vilde da enkelte Lærere let fristes til at oversee; saa meget mere som det ikke er Enhver givet, at træffe den rigtige Takt! —

Af en geistlig Mand, som i mere end 30 Aar har havt Opsyn med Almueskolevæsen.

Den afrikanske Løve.

(Efterfølgende Anekdoter og Charakteertræk om Dyrenes Konge ere uddragne af en nyere engelsk Rejsebeskrivelse; nemlig G. Thomson's travels in southern Africa. London 1827, og man vil finde adskilligt Nyt deri, vigtigt i Henseende til Dyrets Psychologi.)

De hollandske Planteurer paa Capcolonien adskille Løverne i to Arter, de gule, og brune eller sorte. Nogle Løvejægere antage endogsaa 4 Afarter, dog synes det, som om denne Forskjel mere ligger i Alderen, eller blot er tilfældig. De dunkelfarvede blive anseete for de farligste. Ogsaa blive Løverne paa hiin Side af Coloniens Grændse holdte for dristigere og mere blodtørstige end de indenfor Colonien. Dette lader sig maaskee forklare, deraf at hine endnu ikke have lært at frygte Skud, saa at de nøgne Buskmænd blive deres nemme Bytte. Disse Dyrs overordentlige

Styrke synes paa ingen Maade at være overdrevent beskreven af tidligere Rejsende. Det er ved hyppige Erfaringer beviist, at Løven med den største Lethed kan kaste den tungeste Oxe en lang Strækning fra sig; og den kaster uden Møje en Hest, en Ko, en Hartebeest (en stor Gazelart) paa sine Skuldre og bærer dem saa langt som den finder for godt. Jeg har selv oplevet et Tilfælde, hvor en meget ung Løve bar en Hest over en Miil bort. En endnu mærkværdigere Ting, der tildrog sig i Districtet Sneeuwbery, er bleven mig fortalt af fuldkommen troværdige Ojenvidner. En Løve, der havde røvet en toaarig Ovie, blev strax forfulgt over fem (engelske) Miil af flere Bønder til Hest og paa hele den Strækning havde den kun ladet sit Bytte 2 eller 3 Gange berøre Jorden. Allerede Sparrman fortæller om en Løve, der bortførte en Ko med samme Lethed som Katten en Muus, omendskjønt dens Fødder slæbede paa Jorden og da den saae sig forfulgt, sprang den med sit Bytte over en bred Grav. Naar man betænker, hvor lille den største Løve er imod en Hest, en Ko, saa synes en saadan Styrke næsten ubegribelig. I Maaden og Maneren, hvorpaa den tager sit Rov og angriber sin Fjende, viser Løven sig fuldkommen som en stor Kat. Aldrig opsøger den sit Bytte eller forsølger det hele Strækninger, den jager ikke som Ulven eller Hunden; den mangler dertil den fine Lugtsands og et vedvarende og hurtigt Løb. Løven og Tigeren kan vel tilbagelægge i et Par Spring med frygtelig Hurtighed en lille Strækning; men, naar den ikke naaer sit Bytte ved det første Spring, opgiver den for det meste alle videre Forfølgelser, og sleutrer igjen hen i sit Smuthul, hvor den lurer, indtil noget nyt Vildt kan træffes paa et Spring. Løven springer 10 a 12 Alen langt og kan paa denne Maade i et Par Spring indhente den hurtigste Hest; men den forsøger det kun, naar den er meget hungrig eller opirret, og udholder det kun i en meget kort Strækning. Nogle Rejsende, især deleshed den pedantiske Barrow, have meget lastet Løven for denne Maade og Maneer, og fremstillet den som et fejgt, forræderiskt Dyr, som kun Colonisternes større Fejghed kan fremstille saa farligt; dog, saameget er vist, at Løven vilde have liden Lykke hos Antilopen og andre hurtigløbende Dyr, naar den stedse vilde kundgjøre sin Nærhed og Hensigt ved en ædelmodig Brølen. Den kjender sin Fordeel bedre, og venter den i det høje Græs, der sædvanligen omgiver Kilderne, hvorhen Vildtet søger. Paa saadanne Steder finder man ogsaa stedse Beenrade af Dyr. Men ogsaa her skal den for det meste vige tilbage for Menneskene, dog ikke bestyrtet, men efterat den først roligen og man kan næsten sige med Velvillie har betragtet og maalt sin frygteligste Fjende. Den synes at have Følelse om at Mennesket ikke er bestemt til dens naturlige Bytte; og omendskjønt den ikke stedse viger for Mennesket, angriber den det dog sjeldent først, naar den ikke bemærker noget fjendtligt eller frygtsomt ved det. Dette gjelder rigtignok ikke i alle Tilfælde. Naar den er sulten eller vred, naar den bliver forstyrret i sin Spise eller i Brunsttiden, da er det visseligen farligt at møde den. Da kommer det især deleshed an paa, at lægge an paa den med Rolighed og Fatning, førend den er færdig og nær nok til at springe; thi naar den engang laver sig til at springe, saa kan den vel endnu blive holdt tilbage ved fuldkommen Ubevægelighed, hvorimod den mindste fjendtlige eller frygtsomme Bevægelse tilskynder dens Angreb, der da skeer med saa frygtelig en Magt og Hurtighed, at ethvert Forsøg paa at træffe den vilde være forgjæves. Disse Bemærkninger ere Resultatet af Coloniens ældste Bønders og Jægeres mangeaarige Erfaringer.

Min Ven, Didrik Müller, en af de dristigste og heldigste Løvejægere i det sydlige Afrika, fortalte mig iblandt andet følgende Hændelse, der her anføres som Bidrag til det Foregaaende. Han stødte engang paa Jagten uformodentlig paa en Løve, hvis vrede Miner og Stilling viste, at den var tilsinds at gjøre Menneskene Herredømmet over Ørkenen stridig. Didrik sprang strax af Hesten og lagde sit Gevær, en Art stor Kuglebøsse, an paa Løven, men i det Øjeblik han trykkede løs blev Hesten sky, hvis Tømme var slynget om hans Arm, saa han forfejlede sin grumme Fjende, der strax ved et Par store Spring nærmede sig ham paa nogle faa Skridt nær. Her standsede den pludselig, og saae med funklende Øjne paa Jægeren, der stod ubevæbnet for ham. Saaledes stode begge nogle Minuter ligeover for hinanden. En-

delig rejste Løven sig, og trak sig nogle Skridt tilbage. Didrik begyndte at lade sin Bøsse, men Løven saae sig strax om, med en huul Brølen, og syntes at ville vende om. Didrik stod ubevægelig. Løven bortfjernede sig igjen langsomt; Jægeren lod Kuglen falde i Løbet og trak Ladestokken ud; strax vendte Løven sig atter vred, brølende om til ham. Dette gjentog den endnu nogle Gange ved enhver af Jægerens Bevægelser, indtil den havde bortfjernet sig en vis Strækning fra ham; da satte den sig i Trav, rendte til Slutningen bort i stor Hurtighed og overlod Mennesket Kamppladsen.

Didrik og hans Broder Christian have tilsammen fældet over 30 Løver, og have derved, som man kan tænke sig, bestaaet mangt et farligt Eventyr med Ørkenens Konge. Engang stødte Didrik saa uventet paa en Løve, at Dyret gjorde sit Spring, førend han kunde give Ild. Dog, Løven havde forregnet sig paa Afstanden, og faldt til Jorden tæt ved Jægeren, saa at denne stak Løbet af sit Gevær i Dyrets Gab, og saaledes skjød den igjennem Hovedet. En anden Gang overfaldt en Løve, som lurede bag et Fjeldstykke, Didrik Müller bag fra, rev Hest og Mand til Jorden, og begyndte alt at bearbejde dem med sine Kløer, da Christian Müller sprængte frem og skjød Uhyret igjennem Hjertet. Dog fik Didrik nogle farlige Saar deraf.

Hottentotternes og Kaffernes Udsagn stemme i denne Gjenstand overeens med Planteurernes. Teysho, den gamle Bechuaner-Høvding, forsikkrede mig gjentagne Gange, at Løven sjeldent uopirret angriber Menneskene; dog nærmer den sig dem ofte paa nogle faa Skridt nær og betragter dem opmærksomt. Undertiden søger den at komme dem i Ryggen, som om den vilde undvige deres Blik og overfalde dem bagfra. Vilde nogen under saadanne Omstændigheder forsøge paa Flugt eller Angreb, saa var det forbi med ham; men har han Aandsnærværelse nok, til rolig at betragte den, saa vil Dyret for det meste snige sig bort efter nogle Minuter. Dog, tilføiede den gamle Kaffer, naar Løven engang har nydt Menneskekjød, saa bliver den 10 gange grummere, og henter sit Bytte ofte midt ud af dets Hytte. Den skal da undertiden være saa forpikket paa Menneskene, at den hver Nat kommer tilbage, og da nødes Buskmændende ofte til at flytte deres svage Kraals (Hytter), og forlade den hele Egn, hvor den raser, for ganske at unddrage sig den. Buskmændene skulle ofte lægge deres Gamle og Syge uden for deres Kraaler, for ligesom at affinde sig med Løverne. Den gamle Teysho fortalte, at denne Epikuræisme hos Løven ingenlunde opstaaer af Nød, men af deres Hjertes medfødte Ondskab.

Det menneskelige Bliks overordentlige Virkning paa Løven er ofte af Rejsende bleven omtalt og betvivlet; dog have mine Efterforskninger blandt det sydlige Afrikas Beboere betaget mig enhver Tvivl i den Henseende, og en Hændelse, som fuldkommen troværdige Øjenvidner fortalte mig, beviser, at ogsaa andre glubende Dyr af Katteslægten ere underkastede denne Indflydelse. En brittisk Officeer i Ostindien mødte pludseligen paa en Spadseregang i en lille Skov, ikke langt fra den brittiske Lejr, en Kongetiger. Dette Møde syntes paa begge Sider at være lige uventet, og begge stirrede paa hinanden. Gentlemanden havde intet andet Vaaben end en meget for kort Paradekaarde; dog erindrede han sig at have hørt, at den bengalske Tiger undertiden viger tilbage for Menneskenes Blik, han holdt derfor rolig og ufravendt Øie med sin Modstander. Efter nogle Minuter syntes Tigeren, der allerede havde belavet sig paa at springe, at blive urolig og forlegen, sneg sig til Side, og søgte i Krattet at komme Officeren i Ryggen. Men denne tabte den ikke af Syne; og efterat Tigeren fleregange forgjæves havde forsøgt paa at undvige hans Blik og at overfalde ham, opgav den endelig den forunderlige Kamp, bortfjernede sig og lod Gentlemanden uforstyrret fortsætte sin Spadseretour, dog skyndte han sig at naae Lejren.

Gert Schezers, en Qvægbonde fra Credockdistrictet, var mindre lykkelig i et lignende uformodentligt Møde med en Løve. Gert befandt sig med en Nabo paa Jagt i Nærheden af en med høje Rør og Buske omgiven Kilde. Han havde givet sin Ledsager sit Gevær at holde, for at kunne trænge lettere igjennem Krattet til Kilden. Pludselig sprang en uhyre Løve lige op paa ham og greb ham med Tænderne i den venstre Arm. Jæ-

geren stod ubevægelig, idet han betænkte, at den mindste Bevægelse for at løsrive sig vilde blive hans Død. Løven forblev ligeledes rolig i samme Stilling at holde paa Jægerens Arm, dog uden at saare den meget stærkt og med lukkede Øjne, som om den vilde undgaae sit Byttes Blik. I denne frygtelige Stilling vinkede Gert ad sin Ledsager, at han skulde snige sig frem og skyde Løven igjennem Hovedet. Det havde let kunnet skee, da Dyret holdt Øjnene lukkede og Gert selv stod imellem det og sin Kamerat. Men denne viste sig som en ussel Feig, uden al Fatning, og flygtede til en nærliggende Klippe. Gert vedblev med Tegn alvorligen at anmode ham om Hjelp, medens Løven endnu stedse forblev ganske rolig; og erfarne Jægere paastaae, at, dersom Gert endnu kun et Øjeblik havde staaet stille, Dyret endeligen vilde have sluppet ham ubeskadiget. Men Gert, ærgerlig over sin Kamerats Fejghed og tabende Taalmodigheden over sin besynderlige Stilling, trak sagte sin store Kniv (som enhver Bonde bærer paa Siden) og stødte den pludselig med sin højre Arms hele Kraft i Løvens Bryst. Stødet var dødeligt, men ikke tilstrækkeligt, for at redde denne kjekke Mands Liv, thi endnu i Dødskampen sønderrev Løven ham saa frygteligt, at han sank til Jorden under den, og døde efter 3 Dages Forløb i det nærmeste Bondehuus, hvorhen han bragtes af sin fejge Kamerat ved Hjelp af nogle hidkaldte Bønder.

Et lignende Tilfæide, dog med mindre tragisk Udfald, blev fortalt mig i Landdrosten af Beauforts Huus i Nieuwefeldt. En Bonde i hiin Egn, ved Navn de Clercq, førte engang paa sin Vej fra en af sine Forpagtergaarde til en anden, sin Hest ved Tømmen henad Vejen, der snoede sig gjennem tykt Krat og højt Græs, da en Løve pludselig sprang frem faa Skridt fra ham. Bonden havde kun et let ladet Jagt-Gevær hos sig; for at skræmme Løven lagde han an paa ham; men, da hiin desuagtet belavede sig paa at springe løs paa ham, saa gav han Ild, men traf den paa Brystet, istedetfor paa Hovedet. Løven sprang nu frem, og slog sine Kløer i Skyttens Side, medens den imellem Tænderne brak den afværgende Arm; men Blodtabet af det dødelige Saar havde allerede svækket den formeget, til at den kunde anvende sin hele Styrke, og efter faa Secunder styrtede den død til Jorden og de Clercq under den. Denne kom dog derfra med Tabet af Armen, og jeg har selv seet ham i Beaufort.

En Hottentot fra Sneeuwbery søgte en Dag at besnære en Antilop, der græssede i Skoven; han var med Møje kommen den nær paa Skudvidde, og havde netop lagt an paa den, da han bemærkede, at en Gjenstand i dens Nærhed pludselig opvakte dens Opmærksomhed. Da han saae sig om, bemærkede han en Løve, der sagte nærmede sig ham, og netop var i Begreb med at gjøre det afgjørende Spring, og førend han fik Tid til at sigte paa sin uventede Fjende, havde allerede denne med Tænderne grebet hans fremstrakte venstre Haand. I denne Nød havde Hottentotten dog Aandsnærværelse nok til med højre Haand at stikke Geværløbet i Dyrets Gab og trykke løs, og saaledes knuse Hjerneskallen, saa at han kom fra Kampen med Tabet af sin Arm.

Iblandt andre Egenskaber, der blive tilskrevne Løven, er ogsaa den, stedse, hvor den har Valget, at foretrække Hottentotterne og Kafferne for de Hvide. Dette lader sig sandsynligviis forklare derved, at Afrikanernes meget stærkere Uddunstning har noget mere tiltrækkende for Løven, saa at den, hvor Afrikanere og Europæere ere lejrede sammen, angriber de første. Følgende Hændelse fortaltes mig af Jacob Waré (min Rejsekamerat gjennem det store „Karro" i Aaret 1822), som selv havde kjendt Personerne. En Forpagter, ved Navn van der Werwe, havde paa sin Rejse spændt Hestene fra sin Vogn i Ørkenen og leiret sig ved Siden af samme; paa den anden Side opsøgte hans Hottentot og Kone sig et Hvilested. Ved Midnat, da alle sov, sneg en Løve sig hen og slæbte Hottentotinden bort, og omendskjønt hendes Mand og Forpagteren, der blev vaagnet af den Ulykkeliges Skrig, strax forfulgte den, saa kunde de dog ikke indhente den, eller berøve den sit Bytte. — Det Eventyr, som en Hottentot oplevede ved Jackel's-Fountain, havde et bedre Udfald for ham. Han sov faa Skridt fra sin Herre, efter hans Folks Maade i sin „Kross" eller Faareskindstrøje, da en Løve sneg sig frem og bar ham bort, i det den tog ham i Trøjens Folder. Da Hottentotten vaagnede op under denne besynderlige Transport,

havde han den Aandsnærværelse, sagte at vikle sig ud af Trøjen og krybe ind i Krattet, medens den bedragne Løve drog videre med det tomme Klædningsstykke.

Paa Coloniens Grændser ere der talrige lignende Fortællinger til Beviis for Løvens Forkjærlighed for Afrikanernes Kjød; dog maatte der vel vise sig nogen Overdrivelse deri, naar man var istand til at gjøre en Sammenligning dermed og med hvad Løven selv eller de stakkels Hottentotter kunde have at fortælle. For følgende Hændelse har man god Borgen, den er bekjendt og beleet i hele Districtet Tarka, og vilde give Stof til en god Episode, dersom Løven engang skulde skrive Menneskenes Naturhistorie. Nogle Bønder, som i deres Hjorde havde lidt gjentagne Tab ved en Løve, droge ud for at straffe Røveren. De fandt hans Leje og sendte Hundene ind for at jage ham op. I Begyndelsen nøjedes Løven med af og til at slaae en Hund, der kom den noget for nær, med sin store Pote; men endelig brød den, truffen af flere Kugler, rasende frem af Krattet og nødte Angriberne, trods en Kugleregn, til en ilsom Flugt. En Bonde af kæmpemæssig Størrelse og Styrke, der havde faaet Tilnavnet Hugo Zwaar-van-Heupen, fik ingen Tid til at bestige sin Hest og blev snart indhentet af Løven. Heltemodig lagde han sig strax paa Marken med Ansigtet mod Jorden og ubevægelig som en Klods. Den sejerrige Løve besnusede og slikkede ham, og satte sig derefter ganske rolig ned paa ham. Hans flygtede Kamerater havde imidlertid igjen samlet sig, og formodende at deres Kamerat var død, belavede de dem paa at hævne ham. Men Løven havde imidlertid dog frivillig efter nogen Tid forladt sit levende Sæde, og vendte langsomt tilbage til de nærmeste Bjerge. Da Jægerne ankom, fandt de den tappre Hugo rystende sig og velbeholden med Undtagelse af Sporene af en grov Uforskammethed, som Løven havde tilladt sig paa ham, lig den, med hvilken Gulliver slukkede Branden i det kongelige Pallads i Lilleput, hvorfor han siden efter Fortjeneste blev indstævnet for Majestætsforbrydelse. Denne Historie er en af de bedste almindelige Spøg i Tarka. Det synes dog som om Løven undertiden slipper sin saarede Modstander, naar den ikke netop er sulten. En Bonde,

som jeg omgikkes meget med, fortalte mig, at han i en Løvejagt var bleven forladt af sine Kamerater, og bleven indhentet af Løven, der saarede ham haardt i Armen og Siden, og let kunde have dræbt ham, men efter nogle Minuter frivillig lod ham ligge og bortfjernede sig.

Den følgende Hændelse beviser ligeledes, at Løven i Reglen ikke angriber Menneskene, saalænge den kan finde andet Rov. Tre Slagterkarle droge igjennem den „store Katro" og lejrede sig en Aften ved en Kilde; to af dem bortfjernede sig for at hente Brænde til Ild; den tredie blev hos Hestene, for at passe dem; medens han var beskjæftiget dermed, viste 3 Løver sig, og to af dem greb hver strax sin Hest; den tredie Hest rev sig løs og galoperede derfra, forfulgt af den tredie Løve. Den ene Løve bar sit Bytte strax bort, medens den anden lejrede sig ved sit og betragtede Manden, som efterat han nogenledes var kommen sig af sin Skræk tænkte paa sin egen Redning; men ved den mindste Bevægelse, som han gjorde, begyndte Løven at knurre og at ryste sin Manke, men lagde sig dog igjen rolig ned, saasnart hiin stod stille. Saaledes maatte den angstfulde vente paa sine Kameraters Tilbagekomst, ved hvis Ankomst Løven forlod sit Rov og flygtede.

(Sluttes i næste No.)

Indenlandske Efterretninger.

Festligheden paa St. Croix i Anledning af den høje Formæling d. 1 Nov. f. A., havde, efter General-Gouverneurens Foranstaltning og efter Bekjendtgjørelse af 24 Dec. f. A., der i Aviserne var udstædt i det danske, engelske, franske og spanske Sprog fundet Sted d. 4. 5 og 6 Jan. d. A. Den første af benævnte Dage blev en Plan overgiven General-Gouverneuren om Stiftelsen af et varigt Minde om Formælings-Dagen; hvorom herefter. Vi forbigaae her Beskrivelsen af Festlighederne, da samme i Bladet Dagen meddeles.

Hs. M. Kongens Fødselsdag d. 28de Jan. høitideligholdtes i Christiansted saaledes: Om

Morgenen ved Solens Opgang, den 28de Januar, saluterede Fortet; Skibene i Havnen vare prydede med Flag, og Garnisonens Musik-Corps, marscherede under Musik igjennem Byens Gader.

Kl. 10 var det regulaire og borgerlige Militair opstillet paa Parade-Pladsen, under Stadshauptmand de Nully's Commando. General-Gouverneuren til Hest begav sig derhen, ledsaget af Admiral Dupotet, — som commanderer den Kongelige franske Station i de vestindiske Farvande — samt af Suiten. General-Gouverneuren overtog Commandoen, udbragte de troeste Ønsker for vor elskede Konges Held og Lykke, et tre Gange gjentaget Hurra! lød fra Tropperne, Artilleriet saluterede, og Infanteriet gav Feu de Joie.

Kl. 12 modtog General-Gouverneuren Gratulationer for vor dyrebare Monark, hvortil en talrig Mængde af Embedsmænd, og anseeteste Indvaanere, havde indfundet sig. En Æresvagt af 2 Officerer og 100 Mand, med Musik-Corpset, stod uden for General-Gouvernements-Huset. Da Hans Majestæts Skaal ved General-Gouverneuren blev udbragt, saluterede Fortet, og paa samme Tid ogsaa de danske Orlogsbrigger, St. Thomas og St. Croix, samt de kongelig franske Krigs-Skibe, Fregatten Jeanne d'Arc og Briggen L'Abeille, som laae paa Frederiksted's Rhed.

Ved Gratulations-Couren overgav General-Gouverneuren til Regjerings-Raaderne og Regjerings-Secretairen en Skrivelse, som Svar paa deres Ham tilstillede Underretning om, at de agtede paa denne for os Alle saa dyrebare Dag at omsende Indbydelser for den Plan, som de Aftenen den 4de Januar havde overleveret, betræffende Seminaristers Dannelse i Danmark til Skole-Lærere for vore Colonier her; den omtalte Skrivelse var ledsaget med et Bidrag af 500 Rbd. V. C.; og umiddelbar derefter udgik Indbydelserne til almindelig Subscription.

Kl. 5 om Eftermiddagen gav General-Gouverneuren et Diné paa 80 Couverts paa Castle. Da Han udbragte Skaalen for vor elskede Konge, saluterede Christiansteds Artillerie, som var beordret derhen.

Dinéen, som var særdeles elegant, endtes først sildig, og hele Selskabet var besjelet af den hjerteligste Munterhed og Glæde, hvortil denne Fest-Dag giver saa riig Anledning.

Vore velkomne Gjester, Admiral Dupotet med Officerer, som vare tilstede ved alle Dagens Festligheder, saae med oprigtig Deeltagelse vor lykkelige og glade Stemming, og vare Vidner til de hjertelige og sande Følelser af tro Hengivenhed og Taknemmelighed, som vi ere gjennentrængte af for vor gode, elskede, og dyrebare Konge.

Udstillingen ved det Kongelige Academie for de skjønne Kunster, som efter den først udkomne Fortegnelse havde 191 Nr., er forøget med 50 nye Nr. efter det Tillæg, der siden er trykt. Udstillingen er endnu aaben til 6 May inclusive.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150½	151 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	51 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	89¼ Rbd. Sedl.
Dito Dito	86¾	87 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	98½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 36.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 5 Maj 1829.

Frederik Christian Schouboe.

Dersom ikke blot de fortiene at erindres med Ære af Efterslægten, som ved overordentlige Talenter, glimrende Daad og udmærkede Aandsproducter have tildraget sig en større Opmærksomhed, men ogsaa de, der i stille Virksomhed, med redelig Gavnelyst, anstrængt og vedvarende Flid og heldige Frugter have indviet deres Liv og anvendt deres Kræfter til Medborgeres Nytte, da har nu afg. Cancellieraad F. C. Schouboe, R. a. D., en velgrundet Adkomst til et saadant Minde, og det er vist, at, ligesom hans Navn fra en ikke umærkelig Side, og i en ikke umærkelig Tid, knytter sig til Hovedstadens Historie, saa vil det ogsaa for bestandigt deri beholde en ikke umærkelig Plads. Hvo har ikke hørt tale om det Schouboeske Institut, dets Flor, dets Anseelse, Mængden af de Ynglinge, som det har dannet? hvo veed ikke, at i denne Stund alle det borgerlige Livs Stillinger og de høiere Embedsklasser selv besidde dygtige Mænd, som have dette Schouboeske Institut at takke for deres tidligere Dannelse, Grunden til hvad de senere bleve? og hvo er iblandt disse, som ikke endnu erkiender dette med Taknemmelighed? Men dette Institut, denne Underviisnings- og Opdragelsesanstalt, der var blandt de første, som tilegnede sig en mere oplyst Tidsalders Anskuelser i Pædagogiken og virkelig opfyldte Tidens Fordringer, inden endnu det offentlige Skolevæsen havde begyndt at afkaste sine forældede Former, deete Institut var det, som nu afg. Cancellieraad Schouboe for 35 Aar siden (1794) stiftede, ikke understøttet uden ved sin egen Virkelyst og Medborgeres Tillid, og som han ved forstandig Anordning, opmærksomt Valg af Medhielpere og egen Arbeidsomhed inden kort Tid bragte til saadan Anseelse, at det i den offentlige Mening, ligesom i Freqvenz og Flor, tog Rangen fra næsten alle private, tildeels ogsaa offentlige, Læreanstalter i Byen. Faa Aar efter dets Oprettelse talte det, foruden fire Gange saa mange andre Lærlinge, 50 Pensionærer, hvoriblandt unge Mennesker fra Ost- og Vestindien, Frankrig og Tydskland. Indtil 1809, da Institutets Forstander ikke længere formaaede at bekiæmpe Følgerne af det ulykkelige Aar 1807, havde det til Universitetet dimitteret 71 Candidater, blandt hvilke 30 vare blevne udmærkede og ingen havde erholdt ringere Hovedcharacter end den bedste. Imidlertid havde det ikke med mindre Held dannet en Mængde Ynglinge for Handelsveien og andre practiske Sysler. Danske Forældre ophørte at sende deres Sønner til Schnepfenthal, Hamborg eller England. Disse vare Fordelene for det Offentlige af det Schouboeske Institut. De kiendes og erkiendes endnu i en Slægt, som høster Frugterne deraf, ligesom det er ikke at tvivle paa, at jo hos mangen nu levende Hædersmand den private Taknemmeligheds Følelse blander sig med den agtelsesfulde Erin-

dring om denne Dannelsesanstalt og om dens Bestyrer, paa hvem mere end een vel kunde med Føie anvende, hvad Cicero saa smukt siger om sin Ungdoms Mentor (Archias) "Hunc video mihi principem et ad suscipiendam et ad ingrediendam rationem horum studiorum exstitisse." De erkjendtes og paaskiønnedes ogsaa offentligen paa Maader, som for Bestyreren maatte være allermeest opmuntrende og belønnende. I Aaret 1809 benaadedes han med Dannebrogsordenen. Saavel fra det kongelige danske Cancellie som fra Directionen for Universitetet og de lærde Skoler modtog han efterhaanden hædrende Skrivelser. Fremmede, som besøgte hans Institut, udbredte dets Roes paa andre Steder. Da Tidsbegivenheder og Forholde, under hvilke endog det Stærkeste truedes med Fald, havde tvunget ham til at opgive en Anstalt, der havde været hans Glæde og Stolthed, som den var hans Skabning, befordredes han, der i Aaret 1796 var bleven udnævnt til Cancellie-Secretær, til at være Raadmand, Bye- og Herredsskriver i Colding med Titel af Cancellieraad.

Det Pædagogiske var Schouboes Element, og Lysten dertil forlod ham ingensinde. Den var ham en Trang. Da det derfor i Aaret 1824 havde behaget Hs. Majestæt Kongen efter Ansøgning at entledige ham i Naade med Pension fra en Stilling, hvori han, uvant til de ved Tidsomstændighederne end mere forviklede Retssager, ikke havde havt Anledning til at føle sig lykkelig, vendte Kiærligheden til Underviisningsfaget strax tilbage i hans Siel med saadan Styrke, at hans hele Hu stod til at fornye sin pædagogiske Virksomhed, ihvor Meget der end nu syntes derfra at kunne og maatte afskrække ham. Thi ikke allene vare nu de gamle Forbindelser, hvori han havde staaet, for største Delen opløste; ikke blot vare Tidsforholdene nu ganske forandrede, og alle de Hielpekilder, som det i lykkeligere Tider ikke var vanskeligt at finde eller faae Adgang til, nu enten udtørrede eller saa godt som lukkede; men ogsaa havde imidlertid, under Hovedstadens Trang til flere Underviisningsanstalter end fra Statens Side vedligeholdtes, andre Private oprettet Instituter, blandt hvilke nogle befandt sig i en blomstrende Tilstand og ved Siden af hvilke det maatte synes

heel vanskeligt at oparbeide et nyt, især hvor Evnen til at giøre Forskud og bære muligt Tab i Begyndelsen manglede. Men det viste sig her, hvad det indvortes Kald i Forening med en fast Villie og udholdende Stræben formaaer at udrette. Ledet ved Erfaring og Eftertanke, lagde han en Plan, som, langsom i Udførelse og derfor, som det kunde synes, ikke meget indbydende for en Mand i hans Alder, maatte, naar den troligen forfulgtes og naar ivrige Bestræbelser ikke skulde savne alt Held, kunne bringe et nyt Schouboesk Institut i Opkomst og Flor. Denne bestod deri, at begynde med et Sæt af ganske unge Drenge, som, hos ham fra først af planmæssigen underviste og dannede, skulde blive en Grundstamme for det hele Institut, og nu dette i sin Organisme, Methode og Aand deraf udvikle sig, hvorved altsaa strax udelukkedes Optagelse af forhen slet underviste, forsømte eller andre Instituter forladende Ynglinge. Saaledes aabnede han endnu i samme Aar 1824 paa ny en Underviisningsanstalt for Begyndere i den samme Stad, hvor han allerede for 40 Aar siden havde begyndt at virke som Ungdomslærer. Opmærksom paa alle Forbedringer i Methode m. v., som Tiden kunde have medført, ikke allene benyttede han strax og siden for de elementære Classer, den giensidige Underviisnings Fordele, men udøvede selv med utrættelig Flid ogsaa denne Green af Underviisningen, endskiønt det Elementære og Mechaniske deri efter Sagens Natur ikke kunde yde han samme Interesse som de Lærerforretninger af høiere Art, han var vant til og endnu stedse fortsatte. Den Plan, han havde lagt og fulgte, lykkedes under hans ufortrødne Bestræbelser og Publicums stigende Tillid saaledes, at hans Institut, der nu havde udviklet sig til flere Classer, i dette Foraar talte over 60 Elever, og efter al Sandsynlighed vilde efterhaanden have opnaaet en betydelig Flor, dersom Forsynet havde tilladt Stifteren at virke længere for det. Men hans Anstrængelser overgik de Kræfter, som, skiønt endnu usvækkede, dog i en modnere Alder, og efter at have udholdt saa mange Livets Sorger, kunde behøve Skaansel. Det var Træet, hvis friske Blade endnu mod Sommerens Ende grønnes om den Frugt, det vedbliver at bære, men hvis Liv og Kraft faa kolde Efteraars-Nætter lade forsvinde. Næst en

elsket Hustrue, hvis Omhed blidnede hans senere Dage, og de Børn, som nu beklage Tabet af en kiærlig Fader, laae Intet ham i hans sidste Timer mere paa Hierte end hans Institut. I dette og for dette havde han med største Glæde og Held virket, medens han levede; i dette ønskede han at virke og leve ogsaa efter sin Død. Dette vil ogsaa blive Tilfældet, saafremt og saalænge denne, fremdeles under Navn af det Schouboeske Institut vedblivende, Underviisningsanstalt bestyres med den Iver og varme Interesse for dens pædagogiske Diemed, med den Opmærksomhed paa Alt, hvad der kan befæste og forøge den offentlige Tillid, og med den ufortrødne Flid og Selvopofrelse, hvormed den af Stifteren selv blev ledet og styret.

Cancellieraad Schouboe var født d. 2 April 1766 i Vildberg Præstegaard i Ribe Stift, hvor hans Fader dengang var Sognepræst. Han døde i Kiøbenhavn d. 19 April 1829, altsaa i en Alder af 63 Aar. Af sine tvende første Ægteskaber efterlader han 3 Sønner. Han besad som Borger og Menneske de Egenskaber, der meest giøre begge agtværdige. Han elskede oprigtig sin Konge og sit Fædreneland; han var driftig, arbeidsom, utrættelig; han var velvillig og tienestagtig mod alle, human i Omgang, taknemmelig mod Velyndere, sine Venner oprigtigen hengiven, i det Hele redelig, ærlig og velmenende. Af Naturen begavet med en lys Forstand, besad han derhos en ualmindelig Menneskekundskab, som han benyttede med Klogskab. I hans stille Siel boede megen Tænksomhed, og en høi Grad af Aandsdannelse var hos ham en moden Frugt af Omgang, Læsning, Studier, Erfaring og Eftertanke. Ved det, F. C. Schouboe var, ved det, han i Livet udrettede, og ved det, han stræbte at udrette, har han erhvervet sig en velgrundet Adkomst til at erindres med Agtelse og Erkiendtlighed af Venner, Disciple og Medborgere. Og i disses Navn være ogsaa dette sanddrue Minde ham sat af en Medborger, der længe og nøie har kiendt den Afdøde og i flere Aar været hans Medarbeider.

(Engelstoft) f.

Frankrigs Ministerier fra Restaurationen indtil Aar 1828.

Indtil Villeles Fald have 8 Ministerier hersket i Frankrig, over hvis Sammensætning og Virken følgende Oversigt gives, som tillige indeholder en kort Angivelse af den franske Stats Historie i de sidste 15 Aar.

1. Restaurationens Ministerium, fra 13 Mai 1814. Varighed: 10 Maaneder. Gang og Tendents: Retrograd. Sø-Etaten: Jaucourt. Justitien: Cambray, Kantsler. Udenrigske Anliggender: Talleyrand. Det Indre: Abbé Montesquiou; Krigs-Anliggenderne: Dupont, Soult, Clarke. Finantserne: Abbé Louis. Handlinger: Freden til Paris; Chartet; Emigranternes Skadesløsholdelse; Censur; Æreslegionens Undertrykkelse; Pichegrus Æresredning; Georges Forherligelse; Quiberons Monumentet; 20 Marts 1815.

2. Tilbagevendelsens Ministerium, af 9 Juli 1815. Varighed: $2\frac{1}{2}$ Maaned; falder for Reactionen. Justitien: Pasquier, Storseglbevarer. Udenrigske Anliggender: Talleyrand, Præsident. Det Indre: Vacat. Krigsanliggender: Gouvion St. Cyr. Finantserne: Abbé Louis. Politiet: Fouché. Handlinger: Beretning fra Fouché til Kongen om Naade, Maadehold, og Garantier; Armeens Afsked; Dom over 18 Personer; 38 Landsforviste; Mordhandlinger i det Sydlige ustraffede; almindelig Bevægelse og Reaction; Ministeriet falder.

3. Occupations og Rømnings Ministeriet, 26 Sept. 1815. Varighed: 3 Aar. Det omkaster Reactionen, og bliver igjen omkastet. Justitien: Barbe-Marbois, Pasquier. Udenrigske Anliggender: Richelieu, Præsident. Det Indre: Vaublanc, Lainé. Krigsanliggender: Clarke, Gouvion St. Cyr. Sø-Etaten: du Bouchage, Molé. Finantserne: Corvetto, Roy. Politiet: Decazes. Handlinger: Fred med de Allierede, Ney's Henrettelse, de 38 og Kongemorderne landsforviste, Prevotalretterne, l'introuvable; Enhed og Forglemmelse søges. Valgloven, Recruteringsloven, Geheim-Note; Congres i Aachen, høire Side stiger, Ministeriet falder.

4. Ministeriet af det liberale Anstrøg, 29 Dec. 1818. Varighed: 11 Maaneder; Hengiven-

hed til venstre Side hemmet. Justitien: Deserre. Udenrigske Anliggender: Desolles, Præsident. Det Indre: Decazes. Krigsanliggender: Gouvion St. Cyr. Marinen: Portal. Finantserne: Louis. Handlinger: 60 ny Pairs; Censuren afskaffet, Presseforseelser henviste til Jury, Forfølgelse af Reactionen, Minerva, Conservateur, liberale Valg, Barthelemys Project, Ministeriet deler sig og falder.

5. Det vaklende Ministerium, 19 Nov. 1819. Varighed: 15 Maaneder; det laverer med Centrum. Justitien: Deserres. Udenrigske Anliggender: Pasquier. Det Indre: Decazes, Præsident. Krigsanliggender: Latour-Maubourg. Marinen: Portal. Finantserne: Roy. Handlinger: Tilbagekaldelse af 8 Pairs fra 1815; ligeledes af 38 Landsforviste; Gregoires Udelukkelse; Planen for den femaarige Valglov; Angreb fra Højre og Venstre mod Centralministeriet; Katastrophe, der ender sig med Hertugen af Berrys Mord.

6. Den nye Valglovs Ministerium, 20 Febr. 1820. Varighed: 22 Maaneder. Tilbagevenden til højre Side, af hvilken det blev styrtet. Justitien: Deserres. Udenrigske Anliggender: Pasquier. Det Indre: Simeon. Krigsanliggender: Latour-Maubourg. Marinen: Portal. Finantserne: Roy. Det kongl. Huus: Lauriston, Præsident. Richelieu uden Departement; Lainé, Villele, Corbiere, Ministre uden Portefeuiller. Handlinger: Undtagelsesloven; Censuren; nye Valglov, Uroligheder desangaaende; Forjagelse af Doctrinairerne; Forbindelse med den højre Side; Militaircomplot; Petarder, Patrioter, Sundhedscordon imod Spanien; begge Oppositioner styrte i Forening Ministeriet.

7. Den højre Sides Ministerium, 14 Dec. 1821. Varighed: to Aar. Højre Side griber om sig. Justitien: Peyronnet. Udenrigske Anliggender: Montmorency, Chateaubriand. Det Indre: Corbiere. Krigsanliggender: Victor, Damas. Marinen: Clermont-Tonnere. Finantserne: Villele, Præsident. Det kongl. Huus: Lauriston. Handlinger: de Misfornøjede straffede og tilintetgjorte. General Berton; Armeen i Anmarsch mod Spanien; gradvise Reformer og Afsættelser; System om Kjøbelighed, især af Journalerne; Valg-Anordning, Syvaarighed; venstre Side forsvinder.

8. Ministerium for Gjenoplivelsen, August 1824. Varighed: 3½ Aar. Højre Sides seierrige Fremskridt. Justitien: Peyronnet. Udenrigske Anliggender: Damas. Det Indre: Corbiere. Krigen: Corbiere. Marinen: Chabrol. Finantserne: Villele, Præsident. Det kongl. Huus: Dodeauville. Cultus og Undervisningsfaget: Biskoppen af Hermopolis. Handlinger og Begivenheder: Ludvig d. 18des Død, nye Regjering, højtidelig Tilsigelse af en constitutionel Regjering, Kroning, Censurens Ophævelse, Tilfredshed, Reform af Generaler, Sacrilegie-Loven, Indemniteter, Renteloven, Krig i Spanien, begyndende Utilfredshed, Kjøbelighedssystemet gaaer frem. Jesuiterne beskyttes, Ouvrard forfølges, almindelig Utilfredshed, der bevirker Ministeriets Styrtning i Februar 1828.

Sammensættelsen af det niende Ministerium, hvis forandrede Gang med de hidtilværende Venstre og derfra udspringende liberalere indre og ydre Politik Avislæsere kjende. Ingensinde har et Ministeriums Styrtning opvakt større Triumph i et Land end det Villeleske. (Bl. f. l. U. 71.)

Den afrikanske Løve.

(Sluttet.)

Følgende ere de nærmere Omstændigheder ved en Løvejagt, som jeg selv bivaanede i April 1822. Jeg opholdt mig dengang paa min Forpagtergaard ved Paviansfloden. Engang sønderrev en Løve, der allerede havde gjort nogen Skade blandt vore Faarehjorde, min bedste Hest omtrent 100 Skridt fra min Huusdør. Jeg indbød nu, for at blive fri for saa besværlig en Besøger, mine Naboer til et fælleds Tog imod Røveren. Efter nogle Timer kom de ogsaa velberedne, velbevæbnede og med en Forstærkning af et Dusin Bastardhottentotter, en driftig og kjek, men utro Menneskeklasse. Vi begyndte Felttoget. Ved Hottentotternes Hjelp fandt vi snart Løvens Spor lige til

dens Leje, i et Krat, omtrent en Miil fra min Bolig. Det kom nu kun an paa at drive den ud i det Frie, da det var vanskeligt at faae fat paa den i de tykke Buske og det høje Græs. I et saadant Tilfælde er det den sædvanlige Methode, at forurolige Løven saalænge med Hundene, indtil den bryder ud i det Frie; da nærme Jægerne sig i en Hob, og fyre den ene efter den anden paa den, indtil Dyret falder. Men skulde den kun let saaret bryde ind paa dem, saa maae de slaae en Kreds, hvori Hestene med Hovedet til Kredsens Midte blive holdte af nogle af Selskabet, medens de øvrige knæle, for at kunne sigte desto sikkrere, idet Løven nærmer sig sine Fjender og maaler den rette Afstand til Springet. Naar de ej heller da træffe den tilbørligt, saa bliver deres Stilling farlig; Løven bryder da ind i Kredsen, Hestene rive sig løs, og naar alle Jægerne ikke ere Mænd af Mod og Koldblodighed, saa kan det let koste en eller flere Livet. Dog ere Grændsebønderne i det hele saa gode Skytter, og et saa koldblodigt Menneskeslags, at det sjelden gaaer saa vidt. Ved denne Lejlighed gik det dog mindre regelret til, da vi alle kun vare Lærlinge, skotske Colonister, og Hottentotterne selv i Førstningen glemte de gode Lærdomme, som de havde givet os. Da vore Hunde ikke duede, og Løven ikke lod sig bringe ud af Fatning hverken ved dem, eller ved de Skud, som vi paa Lykketræf fyrede ind i Buskene, saa bleve vi, efterat nogle Timer saaledes vare forløbne, utaalmodige, og tre af os erklærede sig bestemte til at trænge ind i Buskene, og at angribe Løven i Lejet, dersom tre Hottentotter, der vare bedre Skytter, vilde ledsage dem. Virkelig trængte de frem indtil omtrent 30 Skridt fra Stedet, hvor Løven laae, og troede tydeligen at kjende den paa dens rødlig-gule Farve imellem Buskenes dunkle grønne. Man formanede Hottentotterne til, ifald vore Folk selv skulde fejle, at holde Stand og drive Løven tilbage med deres Kugler, nu fyrede de alle tre paa engang og traf ikke Løven, men en stor Blok af rød Sandsteen, som de havde antaget for at være den, og bag hvilken den laa skjult. Nu brød den med Lynets Fart og rasende Brøl ud af sit Baghold. De skurkagtige Hottentotter søgte Frelse i Flugten, og overlode de værgeløse Skotter til deres

Skjebne. Efter et Øjebliks Forløb naaede Løven dem, hvormeget de end ilede med deres uordentlige Tilbagetog, og slog den nærmeste til Jorden med sin Pote, og, idet den holdt ham fast med sine Kløer, saae den sig stolt om til sine talrige Fjender. Et majestætisk Syn! omendskjønt Bekymringen for vore Kammerater lod os liden Tid og Lyst til at nyde det. En af dem laa under Uhyrets Pote, de andre søgte, saa godt de kunde, at krybe derfra hen under Krattet, men forhindrede os tillige derved i at fyre, da vi havde kunnet træffe dem isteden for Løven. Alt dette var et Øjebliks Sag, og lykkeligviis forlod Løven, efterat den havde betragtet os en Tidlang, sit Bytte, uden at skade ham videre, og jagende de støjende Hunde bort som Muus, satte den med nogle uhyre Spring over de nærmeste Buske af 12 til 15 Fods Højde og vendte sig til Bjergene. Efterat vi havde overbeviist os om, at vore Kamerater kun vare let saarede, bestege vi vore Heste og forfulgte med stor Støjen den flygtende Fjende, som vi ogsaa snart bragte til at standse under et gammelt Mimosetræ, der stod paa Bredden af et Bjergvand. Gjøende omringede Hundene den, dog uden at vove at nærme sig, thi den begyndte at vise sig meget gram og under hule Brøl at slaae med Halen. Hottentotterne satte nu over Vandet og bestege en klippefuld Højde paa den anden Side af Bredden, medens vi ligeledes toge vor Stilling, saa at Fjenden kom imellem to Rader Skytter, og styrtede snart til Jorden truffen af mange Kugler, uden igjen at kunne bringe det til Haandgemæng. Det var en fuldvoxen Løve af den gule Art; den havde 12 Fods Længde fra Snuden til Halens Ende. Vore Naboer, Nimroderne af Tarka, havde os siden efter ofte til Bedste formedelst dette Eventyr, og Historien om denne Jagt giver ofte Stof til Latter over Skotterne som en billig Gjengjeld for den Spot, som vi ofte tillade os over de ærlige Hollænderes daarlige Agerdyrkning og antediluvianske Plove.

Følgende er Maaden hvorpaa Kafferne jage efter Løven. En stor Skare, bevæbnet med Skjolde og „Assagaier", omringer Løvens Leje; derefter blive Hundene jagede ind paa den, for at opirre den, indtil den bryder frem. Nu lægge Jægerne sig

ned bag deres Skjolde og kaste deres Spyd fra alle Sider ind paa Løven. Springer denne løs paa en af Jægerne, saa lægger han sig paa Jorden bedækket af sit Skjold, og medens Løven bestræber sig for at faae fat paa ham, bliver den gjennemboret af de øvriges Spyd. Dog giver Skjoldet hyppig ingen tilstrækkelig Beskyttelse mod Dyrets grumme Kløer. Anførerne for Bechuanerne forsikkrede mig, at Løven undertiden overfalder Girafferne ved Kilderne og springer paa Ryggen af dem, og at det skrækkeligen ængstede Dyr da undertiden bærer den hele Mile igjennem Ørkenen, førend det synker til Jorden, udmattet af Blodtab. Paa den nordlige Grændse af Colonien gives der en Art Gazeller med meget lange, lige og spidse Horn, der ofte blive Løven farlige, idet de, naar den springer paa dem, spidde den paa deres Horn og saaledes idetmindste ikke uhævnet omsider miste Livet. (Forkortet fra Bl. f. l. U. 9 & 10.)

Blandede Efterretninger.

Nogle af de vigtigste befæstede Stæder paa det russiske Krigstheater ved Donau, fra Vest til Øst: Nikopolis, en stor Stad med 40000 Indvaanere, paa højre Bredde af den her i Donau faldende Flod Osma, og ligeoverfor den Wallachiske Flod Aluta. Den er omtrent i 104 Miles Afstand fra Constantinopel, er en aaben Stad, og kan ikke holde sig længe. Nogle paa en Højde byggede Skandser, ved hvis Fod Staden ligger, er dens hele Forsvar. Desuden er her endnu paa en Højde et befæstet gammelt Slot med to Porte, fra hvilke en Muur løber ned til Donau. Dette Slot forsvarer Overgangen over Donau. I Aaret 1810 overgav den sig til Russerne paa Capitulation. — Turno, en Fæstning, ligeover for Nikopolis, paa venstre Donaubredde ved Mundingen af Aluta. (Af Russerne indtagen ved Begyndelsen af nærværende Felttog). — Sistow, en anselig og befæstet Stad paa højre Donaubred, med 4000 Huse, 20000 Indvaanere, og et befæstet Slot.

I Aaret 1810 overgav den sig paa Kapitulation, uden noget Modværge. — Ruschtschuck, den vigtigste tyrkiske Fæstning ved Nedre-Donau, beliggende der hvor Floden Lom udgyder sig i samme. Staden har en Miil i Omfang, 6000 Huse, og 30000 Indvaanere, for største Deel bulgariske Christne. Den er befæstet efter alle tyrkiske Fæstningers Maade. Husene staae enkelte i Midten af Gaardene, der ere indsluttede enten af en høj stærk Muur, eller af en Jordvold, saa at man kan betragte hvert Huus især som en særskilt Fæstning. Ruschtschuck blev i Aaret 1810 besejret af de russiske Tropper, efter en meget levende Modstand. — Gjurgewo eller Schurdscha, ligeover for Ruschtschuk, ved Donau, er mindre betydelig, men dog af anseligt Omfang med 18000 Indvaanere, og et Citadel paa Øen Slobosi, som ved en Bro er forbunden med Giurgewo. Denne Plads faldt tilligemed Ruschtschuck i russiske Hænder. — Turtukai, ved højre Donaubredde, blev 1809 efter en kort Beleiring taget af russiske Tropper. — Silistria, 22 Mile fra Ruschtschuk, og 102 Mile fra Constantinopel, er en fast og i Styrke Ruschtschuck lidet vigende Stad, med 4000 Huse og 22000 Indvaanere. 1810 overgav den sig til Russerne efter en 5 Dages Beleiring. I nyere Tider skal den af Tyrkerne være ganske overordentlig befæstet. — Hirsowa med 4000 Indvaanere, en ubetydelig Plads ved højre Donaubred. 1809 overgav den sig næsten uden al Modstand til russiske Tropper. — Brailow, en meget befæstet Stad ligeover for Matschin, ved Donaus venstre Bredde, hvor Floden Seret optages, har 28000 Indvaanere; et Anløbssted for Søskibe, og et stærkt befæstet Slot. Brailow er to Gange tagen af Russerne, nemlig i Aaret 1809 og i forrige Aars Felttog, begge Gange efter en meget levende Modstand. — Galatz ved venstre Donaubred, imellem Floderne Serets og Pruths Mundinger, er vel en aaben Stad, men dog mærkværdig formedelst dens gode Lejligheder til Skibes Anlæg, som ogsaa derved, at paa det Sted finder den sædvanlige Overgang over Donau Sted i de russisk-tyrkiske Krige. — Matschin, en ikke stor befæstet Stad med to faste Slotte, paa højre Donaubredde, ligeover for Galatz, og derfor, ved Overgangen over Donau fra sidstnævnte Stad, af stor

Vigtighed. — Isaktschi, østen for Matschin, en ikke stor Fæstning med et Slot; paa højre Donaubred. — Tultscha, et lidet endnu østligere liggende befæstet Sted paa venstre Bredde af den med Navnet Sulina benævnte Arm af Donau. Det er den første tyrkiske Station, 4 Mile fra Ismail, som ligger paa venstre Bredde af den nordlige Donau-Arm. De fire sidstnævnte Pladser bleve strax i Begyndelsen af Russernes Felttog i forrige Aar tagne. (Af et russisk Blad i pr. St. Z. 109.)

Da Schweitz efter Tildragelserne i 1815 saae sig gjenoprettet, følte man især Nødvendigheden af at sætte Krigsvæsenet paa en bedre Fod. Man havde havt en sørgelig Erfaring over de Farer, for hvilke en Nation udsætter sig, naar den taber Øvelse i Vaabenfærd, og dysses i Søvn ved en langvarig Fred. — Forbundsforsamlingens Medlemmer indsaae dette, og Schweitserhæren erholdt saaledes en ny Organisation, som dannede et ensformigt Heelt af de forskjellige Cantoners Bataillonner, der hidindtil viiste sig med lige saamange Uniformer, og indvortes Constitutioner, som der vare Chefer. Men det var ikke nok at ordne Armeen, og give den mere Fasthed, der maatte desuden tænkes paa Officiernes Undervisning. I denne Hensigt oprettedes den militaire Skole i Thun, og siden 1819 forsamledes her et Antal Officierer af Ingenieurcorpset, Artillericorpset, Pontonnererne og Trainvæsenet. Beliggenheden er central: en stor Slette ved Foden af Alperne, omgiven af Skov og Bakker, og begrændset af en Flod, frembyder alle de forskjellige Terrainskikkelser, man kan ønske sig, for tilfulde at gjøre Undervisningen lærerig. Undervisningen i denne Skole har mindre det Theoretiske end det Practiske til Formaal. Den unge Schweitser lærer her alle de Fordele, som med Hensyn til Forsvaret kan ydes af et Land, der ved hvert Skridt frembyder Midler til med faa Folk at modstaae meget overlegne Kræfter. Han seer, at han ikke behøver noget dybt taktisk Studium, for at turde haabe et godt Udfald. At tage en god Stilling, og holde Stand, at spare Angriberen en Deel af Vejen, at drage Fordeel af sin legemlige Styrke, for at anvende blanke Vaaben, dette er nu som fordum hans militaire Catechismus. — En dannet og erfaren Officier er sat i Spidsen for denne Læreanstalt; han er dens Directeur. Under ham staae tvende Overinstructeurer, der ligesom han ere udvalgte blandt Officierer, som have været med i Krigen. Den ene leder Arbejderne med Hensyn til Artilleriet, og Trainvæsenet, den anden Ingenieur- og Pontonneer-Arbejderne. Et tilstrækkeligt Antal Underinstructeurer staae dem bi ved deres Forretninger. Hr. Major og Divisionsadjutant v. Ewald, som under sit Ophold i Genf har erholdt en Underretning om denne Stiftelse af Hr. Oberst Dufour, en af Overinstructeurerne ved samme, har meddeelt den i Magazin for militair Videnskabelighed, Aargangen 1828, 4de Hefte, hvorfra ovenstaaende er taget.

Den 6 April døde i Petersborg den virkelige Statsraad og Ridder af flere russiske og fremmede Ordener Fuchs. Han begyndte sin Løbebane i russisk Tjeneste under Fyrst Besboredko, hos hvem han arbejdede i det diplomatiske Fag; han blev ogsaa brugt ved Kejserinde Cathrine d. 2dens Privatcorrespondents. Under det hele russisk-østerrigske Felttog havde han Ledningen af de dristigste Anliggender, og var Fyrst Suwaroffs bestandige Ledsager. 1812 blev han Direktør for Krigskancelliet under Fyrst Kutusow. Man har fra hans Haand en Historie om Felttoget 1799 og en Samling af Anekdoter om Fyrst Suwaroff.

Fausts Levnet og Vandel har været en rig Kilde for tydske Digtere, og tjent til Gjenstand for mangfoldig Behandling. Efter Göthes Faust staaer upaatvivlelig Maler Müller's øverst; men ingen af disse skreve for Theatret, og egentligen kun Fragmenter. Klingemann derimod behandlede Fausts Levnet som Sørgespil for Skuepladsen, og hans Bebarbejdelse gives ogsaa næsten paa alle tydske Skuepladse. I alle disse Bearbejdelser fremtræder Faust som en kraftig Mand med en urokkelig Villie, og Margrethe som en dydig af inderlig Kjerlighed til Faust besjelet Pige. Nylig er Faust igjen bearbejdet af K. v. Holtey som Melodrama og givet paa Königstädter Theater i

Berlin. Denne Digter har ikke skildret Faust aldeles som den kraftfulde Mand, tvertimod mere som en Tjener af Mephistopheles; Margrethe er givet en ædlere Charakteer. Musiken er af Karl Blum.

(Berl. allg. mus. Zeit. 35.)

Det nye Pavevalg fandt Sted den 49de Dag efter at St. Peders Stol var bleven ledig, og den 36te efter Conclavets Begyndelse. Den 1ste April viste Hs. Hellighed sig førstegang for Folket, idet han fra St. Pederskirkens Hoveddør, opløftet i en Lænestol, gav det sin Velsignelse. Derfra begav han sig til Hovedaltret, hvor Kardinalerne stødtes til Fodkys, Haandkys og Omfavnelse. Han er en svagelig gammel Mand, med bøiet Hoved og daarlige Fødder. At han maa være almindelig yndet, kan sluttes deraf, at han af 50 Stemmer havde de 47 for sig. Han var en særdeles Ven af Pave Pius VII, og fulgte ham i hans Landflygtighed. Det første kronede Hoved, som gjorde den nye Pave sin Opvartning, var Kongen af Bayern. Blandt de mange snurrige Ting, som, ifølge gammel Skik, endnu finde Sted naar der faaes en ny Pave, er ogsaa den, at hans hidtilværende Kudsk, der høitidelig sønderbryder sin Pidsk, bliver Staldmester, hvorimod den hidtilværende Staldmester (forhen ligeledes Kudsk hos den afdøde Pave) bliver den Andens Understaldmester. Hans Kammertjener kommer i Spidsen for hele det pavelige Tjenerskab. Kardinal Albani er bleven den nye Paves Statssecretair.

Det musikalske Samfund i Paris for klassisk Composition udgiver for Aaret 1830 et musikalsk Lexikon. Det vil indeholde alle Virtuosers (fornemlig de i Orchestret) Navne, Fødselssted og Levnets-Omstændigheder, fra Händels Tider indtil Rossini. Deriblandt er, efter den givne Udsigt, summarisk nævnte 134 Franske, 128 Engellændere, 517 Tydskere, 709 Bøhmere, 134 Ungarer, 701 Italienere, 18 Spaniere, 9 Portugisere, 308 Russer, 16 Svenske, 18 Danske, 78 Grækere, 5 Tyrker. Værket skal bestaae af 12 Bind, og hvert af dem vorde tilegnet en eller anden stor Musiker. 1ste Binds Dedikation har Bojeldieu antaget, og hans Portrait pryder Bindet. Det andet Bind er tilegnet Spontini. Rossini har bedet sig bibeholdt det sidste Bind. Forfatterne ere i det musikalske Fag bekjendte som udmærkede Skribenter i Paris. Ogsaa ville de have i enhver af Europas Stæder en sagkyndig Medarbejder.

I München er en Pensions-Anstalt for det samtlige Personale ved det Kongl. Hof-Theater. Denne Anstalts Fonds dannes af de Bidrag, som hvert Medlem giver, nemlig 6 Procent af sin Indkomst; men for at give Indretningen en desto hurtigere Fremgang gav Kongen 50000 Fl. af sin Kasse, og Bevilling paa to aarlige Forestillinger til Kassens Bedste.

(P. St. 103.)

Kjøbenhavns Børs, d. 5 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$150\frac{1}{2}$	151 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	51 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	$89\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$86\frac{3}{4}$	87 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	106	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 37.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 9 Maj 1829.

Carl den 12te, Konge af Sverrig.

Det er virkelig Sandhed, hvad en Historieskriver har bemærket, at der ved det 18de Aarhundredes Begyndelse sad flere mærkværdige Characterer paa Europas Throner, end i et ellers givet Tidspunkt almindelig er Tilfældet. Iblandt disse henhører Carl 12, som ved en Magtstreg, ledet af den kloge Piper, havde noget for tidlig tiltraadt Regjeringen 1697, da han var født 1682. — Voltaire kalder ham **L'homme plus extraordinaire**, og det er sandt, Magen til ham, blot noget saa nær lignende, findes ikke i Verdenshistorien.

Det er gaaet ham som vor Christian 2den. Samtid og den nærmeste Eftertid har betragtet dem med Afskye; men de have begge længe efter deres Død fundet lærde og veltalende Forsvarere. Aarsagen hertil er let at forklare. Det var en Særegenhed ved de sidste Decennier af det 18de Aarhundrede, at naar en Skribent blot opstilte en fra de gjængse og hidtil vedtagne Meninger afvigende Paastand, blev han strax hædret med Navnet Philosoph. Et Prædicat, som var udgaaet fra den franske encyclopædiske Skole. — Det var vist en lignende Forfængelighed, maaskee og Attraae efter at sige visse ikke liberale Stormænd ubehagelige Sandheder, som forledte Riegels, der vist nok i øvrigt vilde Menneskeheld, til at fremstille Christian 2 i et fordeelagtigt Lys, ja som et Mønster for Fyrster. Men i hvor megen Konst, Lærdom, Skarpsindighed, ja endog Myndighed Riegels har udsmykket sit Malerie af denne Konge med, maae dog den, som hylder Retfærdighedens evige uforanderlige Love, og den Sætning af den evig gjeldende Philosophie, at Fyrsten er for Folkets, og ikke Folket for Fyrstens Skyld, ansee Sneedorffs Dom over Christian 2 for bedre grundet end Riegels's.

Sneedorff med ædel Varme dømmer saaledes: „Hvo der undskylder denne Tyran, forgifter Fyrsterne. De smigres nok imedens de leve, til at man ikke skulde sige Sandheden om dem, naar de ere døde. Det Stokholmske Blodbad har besmittet Nordens Annaler, og sønderrevet Calmarunionen." — I disse faa fyndige Ord indeholdes mere Sandhed end i hele Riegels's ordrige Raisonnement. — En Fyrste, som saaledes misbruger Magten, og saa ganske gaaer uden for alle Rets og Billigheds Regler som Christian 2 ved det Stokholmske Blodbad, godtgjør ikke det Onde ved at han giver nogle gode Love, eller paa andre Maader viser Regenttalenter. Hensigten med hans bedste Gjerninger blive altid mistænkelige; han er, og bliver en Tyran.

Med Carl 12 er noget lignende Tilfældet. Historien har altid ladet hans Maadehold i Mad og Drikke, hans Tarvelighed i Klæder, hans strenge og haardføre Levemaade, hans ubesmittede Kydskhed og udvortes Religiøsitet vederfares fortjent

Berømmelse; men med den Upartiskhed, som sømmer den retfærdige Clio, har den tillige ikke undladt, til fornøden og gavnlig Advarsel for Magthavere, at bemærke hans Haardhed og Hevngjerrighed, hans næsten overmenneskelige rasende Lyst til Krig, som var en Følge af hine fordærvelige Egenskaber, den Haardhed, hvormed han trykkede de overvundne Lande, og som han i Slutningen af sin Regjering viste mod sit eget ved ham allene ulykkelige Rige, den List og Svig, med hvilken han i sine sidste Aar, da Vaabenmagt ikke længere altid kunde gjøre Udslaget, søgte at bibringe de i Krig mod ham værende Magter Ulivssaar, den fuldkommen uconstitutionsmæssige Maade, paa hvilken han regjerede Sverrig, og som en Følge af alt dette hans fuldkomne Ensidighed, har Historien i alle Lande, hvor hans Liv og Skjebner ere behandlede, ikke undladt at forekaste ham. — At Almuen i Sverrig endnu omtaler ham med Deltagelse og Hengivenhed, kan imod saa mange vejede og prøvede Vidnesbyrd ikke være nogen Modvægt; thi ingen Skribent kunde vel med Føje vurdere en i Historien optrædende Person blot efter Almuens Dom. Denne er naturligviis ensidig, og Carl 12.s Egenskaber ere just af det Slags, som overalt behage det udannede og kortskuende Menneske. Tapperhed, Haardførhed, Dristighed, ja næsten Dumdristighed, og fremfor alt at han bestandig trykkede de Store og mere Formuende, ere jo Egenskaber som til alle Tider og i alle Lande vinde de lavere Stænders Bifald! I øvrigt er denne populaire Mening om Carl 12, hvorpaa hans nyeste Forsvarer har villet bygge noget, slet ikke den eneste iblandt den svenske Almue. — Forfatteren heraf har engang for mange Aar siden været i en talrig Forsamling af svenske Bønder. Da den svenske Bonde paa Rigsdagen repræsenteres af sin egen Stand, besidder han i Politiken ulige mere Kløgt og Skarpsindighed, end i Lande, hvor dette ikke er Tilfældet. Iblandt flere andre interessante Samtaler, kom Talen paa Carl 12 og hans Felttoge, som en Bonde erklærede for højst skadelige. Denne Bonde fortalte da, at hans Oldefader havde 7 Sønner, hvoraf de to i Følge den gjeldende Lovgivning i Aarene 1701 og 1702 af Lægdet bleve stillede til Soldater ved Regimentet Vestmanland. I det følgende Aar

maatte de to yngre i Følge et Paabud, at Lægderne skulde stille dobbelt Mandskab, afsted. — Forfatteren svarede: Ja saa vare I jo dog tre tilbage. Ja, svarede Bonden: da der nu af min Oldefaders Gaard var stillet ordentligt og overordentligt af Lægdet, og saaledes gik det over hele Sverrig, vilde man ikke derom udstæde flere Forordninger, men Landshøvdingen fik fra Stokholm Befaling, at holde alt Mandkjøn fra 12 til højeste Alder i Lehnet, og ikke tillade nogen uden Caution at flytte dersra. Han fik derpaa 3-4 a 5 Gange om Aaret, ligesom Regimenterne behøvede Rekruter, Befaling at samle alt vaabendygtigt Mandskab og deraf uden Hensyn paa borgerlig Stilling at udtage saa mange Rekruter, som Ordren lød paa. 1708, vedblev Bonden, maatte min Oldefaders 5te Søn til Axel Brahes *) Dragoner i Lifland, og 1715, da Kongen var kommen tilbage fra Tyrkiet, maatte den 6te Søn, som hidtil havde forestaaet Gaarden, til Norge, og af dem alle 6 kom Ingen tilbage. Paa Forfatterens Spørgsmaal, hvorledes da den 7de blev frelst, svarede Bonden: 1718 var han tilsagt at møde ved Landshøvdingen, men laae syg af Kopper, mistede i dem et Øje og undgik saaledes.

Paa Forfatterens Spørgsmaal, hvorledes man forebyggede Mandskabets Undvigelse fra Lehnene, svarede en anden Bonde: Galgen er god for Tyve og Røvere, man fandt den og god for dem, der ikke vilde være Soldater. I Østregynge Herred bleve 5, som havde skjult sig, hængte. Ja, tilføjede den første Bonde, havde vi faaet flere saa-

*) Den svenske Bonde benævner aldrig en Mand uden for Bondestanden efter hans borgerlige Forhold, eller Embedskald, men altid efter hans Døbe- og Familienavn. En Undtagelse gjøre de kuns med deres Præster, hvis Familienavn de aldrig nævne, men altid deres Døbenavne med Tillæg af Prædicatet Hr. Saaledes som vor Almue fordum Hr. Jens, Hr. Anders etc. Ere de derimod graduerte, hvilket iblandt de svenske Præster er meget almindeligt, udelades Prædicatet Hr., og det hedder; Magister Niels, Peder etc.

vanne Konger som Carl 12, havde der intet Sverrig været nu.

Denne saaledes foreløbig skildrede Fyrste har i vor Tid fundet en ligesaa snild Sagfører*) som Riegels var for Christian 2. Han har udgivet hidtil utrykte Efterretninger om Carl 12, hentede fra en Mand, som fra 1707 tjente i hans Kjøkken. I sig selv er dette et nyttigt Arbejde; thi da Carl tilbragte den allerstørste Deel af sin Regjering uden for Riget, er der mere end een mørk Punct i hans Historie, til hvis Oplysning saadanne Bidrag ere tjenlige. — Den lærde Forfatter vilde endnu have indlagt sig større Fortjenester, om han ved dette sit Arbejde var gaaet tilværks med mindre Partiskhed for Carl 12. Han taler og skriver overalt i Gunst af ham; men hvad der især behøver Rettelse, er, at han tillægger ham Godmodighed, og hvad man maae tilskrive Forfatterens Enthusiasme og maaskee for vidt drevne Patriotisme, fuldkommen mandlig Dyd. At Forfatteren veed hvad Dyd er, er klart af hans Skrift: — men denne Paastand maae underkastes Historiens, Philosophiens og Moralens nærmere Prøvelse; thi saadanne Paastande ere af mere Betydenhed, end de ved første Øjekast synes; — thi Historien er jo et Fyrste-Spejl; Attraae og Hu til Vaaben og Vaabenfærd har jo en Philosoph gjort til et Særkjende ved den menneskelige Natur**). Man sætte nu det Tilfælde, at en ung fyrig Mand, rustet med Mod og Tapperhed, og dertil bestemt til Konge eller Fyrste, og som maaskee allerede er det, læser en saa fordeelagtig Skildring af Carl 12, kan hans naturlige Egenskaber i Forening med saadan Læsning ikke let overtale ham til at troe, at han betræder en sikker Vej til Fortjeneste, Ære, og Berømmelse, naar han efterligner Carl 12? — Historien undlader jo ikke at bemærke, at saadan Læsning har indvirket ufordeelagtigt paa den her omhandlede Fyrste; thi han blev jo ung exalteret, ved at læse Curtius's Skildring af Alexander den Store, — og Fortællingerne om de svenske Generalers Bedrifter i Trediveaarskrigen!! — Altsaa der synes at være beføjet Grund til at indlægge Indsigelse imod Carl 12 fuldkomne Mandsdyd. Nærmere Prøvelse af denne Fyrstes private og offentlige Færd vil maaskee tjene til at fælde en mindre partisk Dom over ham.

Har noget Menneske været conseqvent, var det Carl 12. Han viste fra hans første Fremtræden paa Verdens og Historiens Skueplads 1697, indtil han døde for Frederikshald 1718, et og samme Sindelag. Han blev vist nok uden selv at vide det, — en Følge af Mangel paa Agtpaagivenhed paa sig selv, — Tid efter anden værre. Hans medfødte, ved en uhensigtsmæssig Opdragelse, — atter en Følge af hans Faders, den kloge Carl den 11tes tidlige Død, forstærkede Haardhed, Ubøjelighed, Stivsind, Hevngjerrighed og Ringeagt for Menneskeheld tiltoge med Aarene, — en Omstændighed, som den uphilosophiske Historieskriver Voltaire allerede har bemærket. Disse uheldige Egenskaber vandt i Extensitet men ikke i Intensitet, som den skrækkeligste Tildragelse i Carls Liv 1707, hvilken vi herefter skulle omtale, beviser. — De vare ham medfødte, og hverken ved udvortes eller indvortes Konst eller Flid bekjæmpede.

De 2 første Aar af sin Regjering tilbragte Carl i Fred. Hans Regjering kan altsaa inddeles i 2 Fredsaar, 18 Krigsaar. — Krigene, den Ret maa man lade ham vederfares, begyndte han ikke selv. Men da de engang vare begyndte, vidste han ikke Maal eller Grændse. En Undtagelse fra denne Dom er hans første Krig med Naboriget og paa Kongehusets Side nærbeslægtede Danmark. Carl 12 og Frederik 4 synes fra Begyndelsen ikke at have næret nogen personlig Uvillie mod hinan-

*) I Hr. Prof. Christ. Molbech's interessante "nordiske Tidsskrift" 2 B. 4 H. 1828 620-8, læses en Anmeldelse om 2de svenske Skrifter denne Konge vedkommende, nemlig: "Handlingar hörande til Konning Carl d. XII Historia;" utg. af Gust. Floderus, 1-4 D. Stockh. 1819-1826. 8. — og: "Rigsdagen i Stockholm år 1719; med et Bihang innehållende Protocoller och Handlingar, hörande till Actionen emot Baron v. Görtz, utg. af P. G. Cederschöld." Stockh. 1825. 1826. 2 B. 8.

**) Man læse vor lærde Professor Dr. Odin Wolffs Indledning til Xenophons Cyri Ledingsfærd. Pag. 10-11. Kbhvn. 1800.

den; men Christian 5 og Hertug Christian Albert af Holsteen havde havt destomere udestaaende med hverandre, og deres Fjendskab var nedarvet paa Børnene. Den unge Hertug af Holsteen var Carl 12 Svoger, og personlig nærværende i Stokholm vidste han at forestille sin Sag fra en antagelig Side, den danske Gesandt i Stokholm skal ikke have forstaaet at svække Hertugens Insinuationer, og Carl resolverede sig til at tage sin Svogers Partie. Han understøttede ham med Hjelpetropper i Holsteen, og ved i Person med en liden Armee at gjøre Landgang paa Sjelland. — Dette var den eneste Krig, Carl førte uden Hevn og Lidenskab. Han erklærede, at han ikke nedlagde Vaabnene, uden naar Hertugen blev restitueret i de Rettigheder, han besad i Følge de ældre imellem Kongerne af Danmark og Hertugerne af Holsteen bestaaende Tractater. Udfaldet af de i den Anledning i Travendal anstillede Underhandlinger afventede han med Taalmod, tillod sig ikke noget Foretagende imod Kjøbenhavn, hvortil Omstændighederne syntes gunstige, heller ikke sine Tropper nogle Excesser, betalte sin Armees Fornødenhed, og forlod Sjelland efter oprettet Forlig paa den af ham bestemte Basis, med Berømmelse af en maadeholdende og højmodig Kriger.

Hvor vel for Carls Rygte, Sverrigs, Europas og hans egen Lykke, om han altid havde vedligeholdt denne Character!

En Bemærkning synes her ikke overflødig, saavel for at lade Carl vederfares den Ret, ham tilkommer, som for at forklare noget i hans følgende Adfærd, til hvis Oplysning et Glimt i Carls skjulte Character synes at være det eneste Middel. — Ved den ovenfor berørte kuns 6 Uger varende Krig imod Danmark viste Carl ingen personlig Vrede eller Hevngjerrighed, heller ikke vare hans Underhandlinger stemplede med det Præg af Haardhed, som senere gjorde han saa f o r s k r e k k e l i g, som hans Tid med Føje kaldte ham. — Dette synes, ved nøjere at studere hans Historie og Sindelag, at have havt en dobbelt Grund. Først har Carl formodentlig troet, hvad og var Tilfældet, at Danmark i sine Tvistigheder med Holsteen havde nogen Ret, han har formodentlig betragtet dem fra den retlige Side, som gamle, slet bilagte og ofte oprippede Stridigheder. Dernæst var hans

Personlighed paa ingen Maade ved disse færdet. Som Menneske var han ganske uden for Tvistighederne. Nær Paarørende af begge Parter handlede han som mangen fredelskende Mand handler, han vilde oprette Freden, han vilde ingen af de stridende Magters Fordærvelse, han vilde, de gjensidige Forhold skulde blive, hvad de forhen havde været, og han lagde kuns for saavidt nogen Vægt til det svagere Partie, som han saae, at samme uden ham vilde blive for let. Han forholdt sig som en Husfader, der vil vedligeholde Fred i sin Familie. — Dette maae tjene til at forklare det humane i Carls Adfærd mod Danmark 1700; thi det er desværre den eneste Gang, han viiste Humanitet imod en Fiende, og han døde 1718 med ganske andet Sindelag imod vort Fædreneland, end det han underholdt 1700. Maaskee hiint er det eneste Træk i Carls offentlige Liv, som kan kaldes g o d m o d i g t.

Ulykkeligviis for Carl og Europa fik han efter Freden med Danmark med Fiender at bestille, mod hvilke han havde mere grundede Aarsager til Uvillie end imod Danmark. Det var hans Riges tvende Naboer paa den østlige Side, Peter i Rusland og August i Polen. Begge forledede af den lede Erobrings- og Forstørrelsessyge, som har kostet Verden saa meget Blod og Jammer, troede, at kunde benytte Carls Ungdom, til at frarive Sverrig Provindser, paa hvis Besiddelse de havde ingen grundet Fordring.

Begge anførte for deres Foretagender Grunde, som de havde gjort bedre i at tie stille med. — Altsaa de veltede sig ind paa Carl. — Man antager almindelig, og det er den sandsynligste Forklaring, — thi aldrig har Carl selv, i Følge sin Taushed, udladt sig derom, at dette fra hans Side aldeles uforskyldte Angreb, som desuden røbede Ringeagt for hans Ungdom og Forstand, et Omdømme, som er højst irritabelt for den kjække Mand, som i Følge sit høje Sind nødig vil nedlade sig til Klager, for at vække andres Trøst, hvilket dog altid letter Kummeren og mildner Saaret, — en Tilflugt Carl til Ulykke for sig selv aldrig brugte, — har indplantet ham den uforsonlige Vrede, Haardhed, og Hevngjerrighed, som fra den Tid vare hans Characters unægtelige Særkjender. — Man troer fremdeles, at det har kagt

Tønder til den i Carls Indre ulmende Ild, at han havde den allerede fra hans Faders Tid med det Svenske Hof broullierte Patkul mistænkt for at være Augusts Raadgiver i Henseende til dennes imod Carl gjorte Skridt. *) Hertil kom den udmærkede Lykke, med hvilken han fra Begyndelsen gik tilværks imod disse Fiender, som han, som ensidig Christen, vist nok ansaae for Himlens Behag i sine Foretagender, og derfor aldeles ikke tænkte paa noget Maadehold; thi det var et Træk i hans Character, at Lykke og Ulykke begge lige meget bidrog til at nære og forstærke hans Stivsind.

Ved Krigenes Begyndelse med Peter og August forekommer atter noget uforklarligt i Carls Handlemaade. Af de 2de Fiender var Peter den mægtigste, og vist nok og fra Hensigternes Side den farligste. Hans Aarsager til Krig vare endnu mere ugrundede end Augusts, som i det ringeste havde noget Skin for sig. Dog indskrænkede Carl sig fra Begyndelsen af til ligesom i Forbigaaende at affærdige Peter ved Narva, lod denne farlige Fiende siden skytte sig selv, og vendte sig i Person med sin Hovedstyrke mod August.— Carls Historieskrivere have ikke undladt at bebrejde ham dette som et politisk Misgreb og Mangel paa Klogskab; men at høre Klogskabs Raad, laae nu slet ikke i Carls Tænkemaade. Hidtil har man ikke angivet anden Grund til denne Carls ukloge Fremgangsmaade, end hans overvejende Had til August. Men dermed er Knuden ikke løst; thi hvorfor hadede han ham meer end Peter? Hvor Historien tier, og hvor man har med en saa hemmelighedsfuld Mand som Carl den 12 at gjøre, maae man betjene sig af mere eller mindre lykkelige Gisninger. August var Carls Beslægtede, at denne uden Føje traadde op som hans Fiende, har vist nok forbittret Carl, som overhovedet synes at

*) Patkuls Forhold til det Sachsiske Hof vil altid blive en af de mørke Puncter i Historien; thi August lod kort før sin Død af det Dresdenske Geheimearkiv udtage og opbrænde alle Patkul og hans Skjebne vedkommende Documenter!! Han havde vist nok dertil tilstrækkelig Aarsag! Hvad Carl vidste, taug han nok med.

have elsket sin Familie. August attraaede Erobringen af Lifland, som ikke alleneste var en af Sverrigs smukkeste Provindser, men endog erhvervet ved Carls Farfaders, den stridbare Carl Gustavs Vaaben. Vist nok en Grund mere til at sætte Priis paa dette Land. — Dertil kom, Carl troede, at Patkuls — mod hvem han underholdt en rasende men skjult Vrede — Machinationer og Underhandlinger ledede og understøttede Augusts Foretagender. Alt dette tilsammentaget synes fra Begyndelsen af, at have væbnet ham mere mod August end mod Peter.

Det er en besynderlig Roes, som flere Historieskrivere have ydet denne Fyrste, at han imod sine Fiender ikke betjente sig af Rænker! Hvad skal man da kalde de Underhandlinger, han strax fra sin Ankomst til Polen indlod sig i med nogle misfornøjede Polske Store og Cardinal Radsijovsky imod August? Hvad skal man kalde de Erklæringer, han flere Gange udstædte, at han ikke førte Krig med Polen men med Kurfyrsten af Sachsen, da dog Polen, var Skuepladsen for den Krig, han førte? Var det ikke at adskille Kongens Sag fra Folkets? Var dette ædelt, ligefremt og ærligt handlet. Vi ville senere i Skildringen af Carls Character træffe paa flere saadanne Scener, skjøndt han vist nok fra Begyndelsen af ikke var den dybe Politikus, som han senere blev i Gørtzs Skole.

En Virkning af Carls Underhandlinger og Vaaben var Rigsdagen i Sommeren 1704, og den paa samme bevirkede Augusts Afsættelse fra Kongeværdigheden. Hvorvidt denne Følge af Carls Uforsonlighed og Vrede kan forenes med Stats- og Folkeret, er et Spørgsmaal, som ligger uden for Grændserne af dette, hvor vi allene har med Carls Character at gjøre, men vist er det, at dette Carls Skridt ikke kan forenes med de Ærens og Humanitetens Regler, efter hvilke ethvert Menneske, end sige en christelig Konge bør handle; men Carl synes bestandig at have havt for høje Tanker om sig selv, og derfor at have troet, at enhver Voldsomhed, endog den alleryderste var tilladt imod en Fiende. Desto vissere er det, at Carl ved det paafølgende Kongevalg fuldkommen tilsidesatte Folkeretten, som aldeles forbyder under noget Paaskud at blande sig i et andet Folks ind-

vortes Anliggender; thi da hans Rænker ikke kunde lede til det af ham projecterede Valg af hans Yndling Stanislaus Lescinsky *), lod han Varschau og Vala besætte med sine forskrækkelige Tropper, og uagtet alle Patrioters Protestationer med Vaabenmagt gjennemtvang Stanislaus's Valg!! Ligesaa stridende mod Ret, som denne Carls Magtstreg var, ligesaa uconseqvent var den, da han ikke engang kunde beraabe sig paa Vaabnenes Magt, eftersom han flere Gange havde erklæret, at han ikke førte Krig imod Polakkerne, og ingen Anke havde imod dem!!

Carls skrækkelige Vrede og Hevngjerrighed havde dethroniseret August, men endnu ikke berøvet ham al Indflydelse og Anseelse i Polen. Hans Sachsiske Arvelande forskaffede ham endnu Hjelpemidler. Han fortsatte altsaa Krigen endnu nogle Aar mod Carl, som førte den med en Soldats Mod og Anstrængelse, men som en maadelig General, som viste sig den første Gang han traad op mod en duelig og øvet Hærfører Schulenburg. — Dog idelige Vanheld, Mismod, og Troløshed fulgte August, tilintetgjorde alle hans Anstrængelser, og ledte endelig Carl til det bekjendte for Sachsen saa ulykkelige Svenske Indbrud i Septb. 1706.

*) Denne Stanislaus, som og har spillet en betydelig Rulle i det 18de Aarhundrede, var i øvrigt en Mand af ypperlige Egenskaber, ja endog, hvad der var besynderligt hos en Yndling af Carl den 12, af megen Humanitet. — Han havde kuns den rigtig nok store Feil, at han vilde være Konge, ligegyldig for Midlerne, hvorved denne Hensigt opnaaedes. Selv megen Modgang kunde i denne Henseende ikke gjøre ham klogere; thi 29 Aar senere, da han førte et sorgfrit og lykkeligt Liv, 1733 snappede han atter efter den Polske Kongeværdighed, men med ligesaa slet Held som 1704, og styrtede derved baade sig selv og sit Fædreneland Polen i en nye Labyrinth af Fortredeligheder, Krige og Voldsomheder. Patriot var han altsaa ikke.

I sin Alderdom skrev han i Lothringen sit med Føie fra Stilens og Indholdets Side berømte Verk **Philosophe bienfaisant.** Han synes at have været en mere theoretisk end practisk Philosoph.

Nu var Lodden kastet, August den erklæret overvundne, og en viid Mark aabnet for Carls Hevngjærrighed. — Fred maatte nu søges, og denne erholdtes i Altranstadt ved Leipzig, hvor Carl havde opslaget sit Hovedqvarteer, paa de meest ydmygende Vilkaar. Den ene af de Sachsiske Gesandter, som underhandlede Freden, forestillede August, da han fandt Vilkaarene for haarde, at han kunde haabe nogen Lindring, og forledte derved August til at ratificere den haarde Tractat. Denne Gesandt Pfingsten, som virkelig synes af det Svenske Ministerium at være indbildt noget saadant, fandt August sig senere beføiet til at straffe for hans urigtige Foregivende, i Følge det bekjendte: **Delirant reges, plectuntur Achivi.** Carl stod endnu i Sachsen, da Pfingsten og hans Collega Imhoff bleve fængslig anholdte, uden at han lod et O.d enten skriftlig eller mundtlig udgaae til disse Ulykkeliges Bedste!! Hvor er nu hans priste Højmodighed?

I Fredstractaten var de Svenske tilstaaet Vinterqvarteer i Sachsen; men det blev til Sommerqvarteer med, og dette Ophold kostede Sachsen foruden Proviant og Fourage 23 Millioner Daler!! Bedre Krigstugt holdt dog Carl der end i Polen og Rusland; men man maae og tilstaae, det var en kostbar Krigstugt.

Hvad der har opholdt Carl, som altid færdedes i Vaaben, Sommeren 1707 i Sachsen, er ikke tilfulde bekjendt. Den Conjectur er den rimeligste, at han var tvivlraadig, om han skulde tiltræde Felttoget mod Rusland, eller drage til Rhinen mod de Allierede, som da haardt trængte Ludvig 14. Det noget ridderlige, som laae i Carls Character, gjorde, at han ansaae det for ærefuldt, at understøtte en gammel Allieret af Sverrig. En Anecdote, som vi nedenfor ville fortælle, synes at give denne Mening Vægt.

To haarde Ydmygelser tillod Carl sig mod August. — Denne, fortvivlet over de haarde Fredsvilkaar, troede, at en personlig Sammenkomst med hans opbragte Blodsforvandte skulde formilde dennes Barskhed. August var en smuk Mand, og talte godt for sig; men det Ridderlige i Carls Character gik ikke saavidt, at han gav efter for

Overtalelser og Forestillinger. — Han derimod gjorde August en Anmodning, som denne maaskee havde undgaaet, naar han havde undladt det frugtesløse Besøg. — Carl anmodede ham nemlig om, og en Anmodning var i begge Kongers gjensidige Stilling en Befaling, at gratulere Stanislaus Lescinsky til hans Thronbestigelse. — Man har endnu det Brev, August i den Anledning tilskrev sin lykkelige Rebel. Det gjør Carl Skam, uden at gjøre August nogen Vanære. Det er saa velskrevet, som det i de Omstændigheder kan være. August yttrer ingen Mismod, nedlader sig ikke til Klager eller Bebreidelser, skiller sig blot med Jevnmod ved det ham givne Ærende. Man troer at læse her en med et Par Rigsdaler betalt Rabulists lave Fremgangsmaade mod en Stakkel, der har tabt en Injurieproces, som nu foruden Skaden tillige skal have Skammen, og ikke en mægtig højmodig Konges Adfærd mod en ulykkelig Collega.

(Fortsættes.)

Panoramer og Dioramer.

Hr. J. G. Schneggenburger fra Schweiz forevisser i denne Tid i Kjøbenhavn Panoramer og Dioramer, der fortjene Almeenhedens Opmærksomhed. Hvad de første angaaer, da har Anmelderen fundet, at de i det Hele tagne, fuldkomment kunne sættes ved Siden af dem, man hidtil har seet her i Kjøbenhavn. Prospecterne af London, Gensd'armepladsen i Berlin, Fæstningen Magdeburg (den største af alle) ere især fortrinlige. Men hvad der er endnu mærkeligere end Panoramerne selv ere Dioramerne, som, de første i deres Slags, der hidtil forevistes i Kjøbenhavn, maae interessere enhver Konstynder. Da de Fleste ikke have noget tydeligt Begreb om samme, saa fortjener det at bemærkes, at deres Indretning er et Slags Theater med Coulisser, seet fra en formørket Forgrund. De bestaae af 8 Forestillinger, nemlig 1) Solens Nedgang i en fri Egn ved Rom, hvor man seer Tiberfloden og Tiberbroen; 2) Det store Vandfald ved Tivoli i Italien; 3) Neapel, hvor Middelhavet viser sig med Fyrtaarnet i Forgrunden og Vesuv i Baggrunden; 4) Arnodalen i Italien med Floden Arno og Appenninerne; 5) Neros Havepallads i Rom; 6) Bjergpasset i Schweiz med Floden Reuß. 7) Et Natstykke, forestillende et Fiskerleie, oplyst af Maanen. 8) Den gamle Stad Assissi i Italien. Prisen, 2 Mk. for Voxne og det Halve for Børn, er saa billig, at selv den, som blot vil see Dioramerne, uden Hensyn til de virkelig seeværdige Panoramer, ikke vil fortryde Anvendelsen af disse faa Mark. Cabinettet staaer aabent fra Kl. 11 Formiddag til Kl. 3 om Eftermiddagen og fra Kl. 6 til 9 om Aftenen i Vingaardstræde No. 1 i Stuen.

Indenlandske Efterretninger.

Ifølge Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling gaves Eleverne i de under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet værende Underviisningsanstalter for Underofficerer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler, et godt Middagsmaaltid, i Anledning af den høie Forlovelse mellem D. D. K. K. H. H. Kronprindsesse Caroline og Prinds Frederik Ferdinand. 433 Personer deeltoge i denne Høitid, som endtes med Bevidnelsen af den dybeste Taknemmelighed mod Hans Majestæts bestandige Naade og af den meest levende Glæde over Anledningen.

Samtlige Elever i Artilleriecorpsets Underofficierskole og Børnene i den Classenske Artillerie-Legatskole var ogsaa skjenket et rigeligt Middagsmaaltid. Underofficierskolens Elever helligholdte denne Glædesfest i Skolens Lokale i Artilleriets Laboratorie-Caserner, og den Classenske Legatskoles Børn i denne Skoles Lokale i Artillerie-Casernen i Overværelse af de paa hvert Sted ansatte Officierer og Lærere. — Eleverne og Børnene paa begge Steder glædedes fremdeles indtil langt ud paa Aftenen ved Musik, Dands og anden Leg.

En lige kongelig Naadesbeviisning modtoge samtlige Børn, i alt 1033, som undervises i Søe-

Etatens Skoler i Nyboder. Paa Søqvæsthuset spiiste 323 af de større Drenge, og i Pigeskolen i Klerkegaden 230 af de mindre. I samme Skole var og anrettet for 480 Piger.

Da Hovedstaden ved disse Dages Festligheder er besøgt af endeel tilreisende Familier, har det kongl. Academi for de skjønne Kunster fundet sig foranlediget til at forlænge dets Udstilling indtil den 13de Mai inclusive.

De Maßmannske Søndagsskoler have sædvanligen hvert Aar i Mai en høitidelig Forsamling deres Stiftelsesdag. En saadan holdes den 10de d. M. i Frederiks tydske Kirke, ved en Concert, Tale, Præmie-Uddeling, ved Hs. Majestæt Kongens og øvrige kongelige Herskabers allerhøjeste og høje Ankomst.

Hr. Kessels, Ridd. af Dannebrog, der er etableret i Altona, og oftere omtalt i dette Tidsskrift, har bestemt sig til at antage Elever, som han vil undervise i Forfærdigelse af Sø-Uhre og astronomiske Uhre. De nærmere Betingelser kan man erfare hos Hr. Professor Ursin i Kjøbenhavn eller hos ham selv i Altona. For Indenrigske har han bestemt fordelagtigere Betingelser end for Udenrigske.

Blandede Efterretninger.

Paa Hoftheatret i Wien feiredes d. 14 Juli f. A. Skuespiller Ekhards 50 aarige Jubilæum. Jubeloldingen, som er 75 Aar gammel blev modtagen med stormende Bifald, og fremkaldt.

En vis Caviglia har for en rum Tid siden ladet grave omkring den berømte Sphinx, hvis Hoved forestiller Kong Thoutmosis XVIII., en Regent der levede 1700 før Christus, i Ægypten. Mellem og omkring Fødderne opdagede han en

stor Monolith med fire Løver og en Indskrift med foranførte Datum. En af Løverne solgte Caviglia til en Engellænder, og det Øvrige kastede han til igjen.

I en Bedømmelse over **Précis de la Geographie univ. par Malte-Brun, T. VII, Paris,** 1828, hvilket Bind paa de første Ark nær, ikke er af Brun, hedder det: med Talma døde i Frankrig det tragiske Spil, med Malte-Brun Jordbeskrivelsen. I det sjette Bind beundrer man endnu den aandrige Behandling, som Malte-Brun, ved Privatforhold alt for meget afholdt fra dybt Studium, bragte i sin Videnskab, og om end de eventyrlige Zoner, hvori han deelte Europa og adskilligt andet var de Lærde paafaldende, om han end affkrev tydske Lærebøger, saa valgte han dog med Tact, og meddeelte originelle Anskuelser. Malte-Bruns Familie lever iøvrigt i temmelig Trang og med en Fortsættelse som denne syvende Deel kan den ikke være synderlig tjent, men især lider den Afdødes Navn derved.

Kjøbenhavns Børs, d. 8 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$150\frac{1}{2}$	151 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	$51\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{1}{2}$	$85\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 38.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 12 Maj 1829.

Carl den 12te, Konge af Sverrig.

(Fortsat.)

Man skulde nu troe, at Carls Privathævn i Henseende til August maatte være tilfredsstillet; men endnu skulde han, som Ordsproget siger, have en Rem af Huden. — Ved Udmarschen af Sachsen aflagde han nemlig August uformodet et Besøg paa Slottet i Dresden. August med alle sine store Fejl, altid en Mand af Levemaade, modtog sin uventede og skrækkelige Gjæst med muligste Høflighed, og, da det just var om Formiddagen, bød ham Frokost, som Carl modtog, men afslog at nyde en eneste Draabe Viin, men forlangte derimod en heel Pokal fuld af Vand fra Fontainen paa Slottet, som, føjede han til med et i Carls Mund usædvanligt Galanterie, han havde hørt rose. Om denne Carls Visit har Forfatteren nogle hidtil utrykte Anecdoter, hvis Hjemmel det vil være passende først at meddele Læseren. — Da Carl 12 var i Dresden, boede sammesteds en Bøhmisk Adelsmand Hr. v. Diedenhoff, som formedelst nogle mod sine Naboer tabte Processer havde forladt Bøhmen og levede som Privatmand i Dresden af sine Midler. I denne Diedenhoffs Huus var en ung tysk Lærd Hammerstein fra Hannower, som senere har skrevet et nyttigt Værk om Bjergværkerne paa Hartzen, Hovmester. Fra denne Hammerstein have følgende Anecdoter bevaret sig i Familien, som Forfatteren har hørt af en Sønneson af Hammerstein. — Diedenhoff gav den Aften, da Carl 12 havde været i Dresden, et Gjæstebud. Iblandt flere Store var og Augusts bekjendte Minister Flemming indbudet. Naturligviis var det første Spørgsmaal til ham af alle Munde, hvad Kongen af Sverrig havde talt om i Dag. Flemming svarede munter: Jeg forsynder mig ikke mod en Statsmands Forsigtighed, naar jeg meddeler Selskabet hele Kongen af Sverrigs Tale; thi han talte om slet intet. Vores Konge fortalte ham de Allieredes Fremgang ved Rhinen og i Nederlandene, samt det Franske Ministeriums Finantsforlegenhed, og Carls hele Svar var gjentaget: Kongen af Frankrig er gammel. — Ved Frokosten var alt taust, indtil vores Konge udbragte Kongens af Sverrigs og det Svenske Kongehuses Velgaaende, hvorfor han takkede, men ikke gjengjeldte. Ved Afskeden indlagde vores Konge en Forbøn for Patkul. Kongen af Sverrigs Svar var blot: Hm. Vores Konge tilføjede, at han haabede, at Patkuls Stilling som Gesandt vilde formilde hans Skjæbne. Ved disse Ord bemærkede vi, at Kongen af Sverrigs Ansigt gik over fra Alvor til Vrede, og da vor Konge tilføiede: Jeg underholder det Haab, at, siden jeg i Følge Deres Majestæts Villie har aldeles pardonneret Oberst Gørtz, min Forbøn for Patkul vil formilde Deres Majestæt; bemærkede vi, at Kongen af Sverrigs Øine funklede; men han taug. Vores Konge

tiltalte altid Kongen af Sverrig med Deres Majestæt, og de faa Gange han tiltalte vores Konge var det Hr. Broder. Majestæt undslap ikke hans Mund. — See, sagde Flemming, her er hele Samtalen, og ved at meddele Selskabet den, har jeg ikke forraadt Fædrenelandet.

At Carl, naar Egennytte eller Privathevn fordrede det, hverken ændsede Natur- eller Folkeret, indeholder hans Historie flere sørgelige Beviser paa. Det allersørgeligste af dem alle er hans Forhold imod den mere end ulykkelige Patkul. Ved denne lod han sine Lidenskaber saa aldeles Tøjlen, tilsidesatte saa ganske ethvert Hensyn, som ellers bestemmer det civiliserte Menneske, at Historien fra den Tid af har stemplet ham som Barbar. Hvad der af Patkuls Historie og Forhold til det svenske Hof er bekjendt, behøver ikke her at anføres, hvor det blot gjelder om Carls Characteer som Menneske og Fyrste, og findes desuden hos mange Skribenter. Her ville vi blot bemærke, at Patkul ikke var noget Mønster paa Dyd, at han fra Begyndelsen var forurettet af det svenske Hof, at han ligesom Carl ikke godt kunde glemme Fornærmelser, men elskede Privathævn, og derfor ved Skrifter og Insinuationer hos det russiske og sachsiske Hof fortrædigede Hoffet i Stokholm; men glemte: Reges habent longas manus. Dog alt dette kan ikke fuldkommen forklare Carls Færd mod ham. Der synes at have været noget Verden ubekjendt, som i en højere Grad har vakt Carls Tørst efter Hævn imod ham end imod noget andet Menneske. Disse Oplysninger, man kunde ønske og som maaskee endog kunde være velkomne for dem, som tage Carls Partie, ville nok for evig savnes; thi de skulle være gaaede til Grunde i Pipers russiske Fangenskab, hvor han som bekjendt selv døde, og hans Dagbøger og Optegnelser forkom*).

Da Carl sluttede Freden til Altranstadt, var Patkul russisk Generallieutenant og stod som Peters Gesandt ved det sachsiske Hof. Carl gjorde hans Udlevering til en af Hovedbetingelserne ved Freden. Da han var vis paa Patkuls Person, lod han i Sommeren 1707 hans Proces indlede ved Overhofretten i Stokholm. Denne dømte Patkul til Landsforvisning. Carl, hermed ikke tilfreds, lod ham efter Udmarschen af Sachsen dømme ved en Krigsret, hvis Kjendelse faldt ud til Fæstningsarrest paa Livstid. Uagtet disse 2de Domme lod Carl ham henrette den 10de October 1707 i Casimir i Polen. Patkul vidste end ikke af, hvilken Straf han skulde lide, før han kom paa Executionspladsen!

Omstændighederne ved denne Henrettelse ere af Historieskriverne bekjendte nok, de ere desuden af den Beskaffenhed, at man vilde fornærme dannede Læseres Følelser ved at detaillere dem. — Nok være det at bemærke, at siden Europa blev christnet har man kuns eet lignende Exempel paa Privathævn, men dog ikke af nogen Konge: nemlig da Pombal i Aaret 1759 udryddede de ham forhadte Familier Aveiro og Tavora*).

I Carls Armee, hvor der endog tjente nogle af Patkuls Paarørende, opvakte denne Execution baade Frygt og Had. Alle svenske Officierer, den ene Rhenschiöld undtagen, omtalte den med fortjent Afskye. Cronenberg troer, at Piper fraraadte Carl denne Ugjerning, men tilstaaer dog, at han derfor ikke har fuldkommen Vished, men udgiver derimod, i Følge Beretninger fra Personer, som have kjendt baade Carl og Piper, som vist, at der imellem disse aldrig siden Patkuls Død var den Fortrolighed som før. Europas da levende Fyrster betragtede Carl efter denne Udaad, omtrent som vor Tids Souverainer Bonaparte efter Mordet paa Hertugen af Enghien. Selv den da aldrende og uheldige Ludvig 14, som og brugte Enevælden i en vel viid Udstrækning, skal om denne Begivenhed have udladt sig saaledes: Sidste Foraar tilbød Kongen af Sverrig mig sin Alliance. Hans Tilbud kunde jeg ikke modtage, da det var umuligt, at skaffe Proviant og Fourage til hans Armee; men nu er jeg glad ved, at Tractaten ikke kom til Opfyldelse; thi efterat han har henrettet

*) Denne og nogle andre Efterretninger Carl 12te betræffende ere tagne af et læseværdigt Skrift: Cronenbergs Geschichte Liflands. Riga, 1802.

*) Hvorom for kort Tid siden i dette Blad.

den russiske Ambassadeur, vilde et Forbund imellem ham og mig være ligesaa uanstændigt, som Frantz 1 Forbund med Soliman*).

Carl skal heller aldrig senere have meddeelt sig til noget Menneske om Patkul, ligesom det heller ikke synes, som om Samvittigheden nogensinde har erindret ham. Han blev staaende ved den subjective Retfærdighed, efter hvilken han altid handlede; men brød sig aldrig om, at bringe den i Harmonie med den objective. — Nogle i samme Anledning endnu i Lifland og i den Patkulske Familie gjængse for Carls Eftermæle ufordeelagtige Sagn forbigaaes, som vel ikke ganske mangle Sandsynlighed, men dog historisk Hjemmel.

Ingen Historieskriver, Nordberg undtagen, har vovet at undskylde, mindre at retfærdiggjøre denne Carls sidst berørte Gjerning. Den har besmittet Sverrigs Historie, og er et evigt gyseligt Exempel paa misbrugt Magt. Den Evige bevare Jorden for Konger som Carl 12!

Efter at have bragt sine Privatanliggender til Ende i Vesten, brød den svenske Barbar op imod en anden Barbar, men af et ulige gavnligere Slags, Peter i Rusland. Europa, som hidtil var uvis om, hvor Carl vilde vende sig hen, saae ham med Fornøjelse drage imod Østen, og saaledes Uvejret at forlade den mere civiliserede Deel af Europa. Man troer, at Marlboroughs Indvirkning paa Piper har bidraget noget til at stemme Carl til Toget mod Rusland. Det være nu som det vil; aldeles stridende mod Klogskab var det, at anvende 7 Aar paa at ydmyge og straffe August, imedens den ulige farligere Peter, som var klog, naar Carl med Føje kan kaldes enfoldig, bestandig tiltog i Kræfter i samme Grad, som Carl svækkedes. — Det synes virkelig som Patkuls Henrettelse og det dermed forbundne har opholdt den

*) Denne Anecdote, som nogenledes forklarer Carls Ophold i Sachsen i Sommeren 1707, er tagen af et nu sjeldent Skrift: **Reflexions sur la vie privée du Roi Louis 14.** Wien 1726.

Forfatteren, som ikke har nævnet sig, synes mere at have været Philosoph og Psycholog, end Historiker.

svenske Armee nogle Uger i Vojvodskabet Posen. Endelig i Midten af Octbr. 1707 drog Svenskerne i nordøstlig Retning. Polakkerne og Lithauerne, Peters og Carls Udestaaende aldeles uvedkommende, maatte nu atter bøde for begges Trætte. — Det besynderlige og hemmelighedsfulde hos Carl havde valgt Vinteren i Stedet for Sommeren til Marschen i hine Lande, hvor Livets Beqvemmeligheder kuns findes sparsomt. Saa tapper en Soldat Carl var, saa aldeles ubekymret, og ubekjendt var han med en Armees Forplejning som maae gjøre strenge Marscher i uvejsomme Lande paa en haard Aarstid. Dertil kom, at den svenske Armee var bleven vant til Vellevnet og Magelighed i det med Livets Behageligheder rigelig forsynede Sachsen. Alt dette gjorde, at i Besynderlighed Lithauen blev en Skueplads for en Jammer og Elendighed, som man siden Hunnernes og Mongolernes Indbrud ikke har kjendt Magen til. De indfødte Svenske i Carls Armee, dette nøjsomme og religieuse Folk, holdt nogenledes Disciplin; men for sachsiske Penge havde Carl hvervet mange tusinde Vagabonder, Deserteurer, undløbne Misdædere, og andet Pak, hvoraf der i hine Tider, da hele Europa var indviklet i blodige Krige, fandtes en utrolig Mængde*). Disse i Krigen slette, i Freden farlige Soldater øvede de afskyeligste Excesser; lige indtil at naar de havde udplyndret Bønderne indtil den nøgne Krop, nødte de for Tidsfordriv disse Ulykkelige til at hænge hinanden indbyrdes.

Man har søgt at undskylde disse og andre Voldsomheder, som den Svenske Armee øvede i Polen og andetsteds, med Carls Uvidenhed om disse Excesser. Men nøjere overvejet er Carls Rygte kuns maadelig tjent med denne Undskyldning. Det bliver altid en daarlig Husbonde, der ikke veed, hvorledes det staaer sig i hans Huus; en daarlig

*) Det noget bedre Politie-, Fattig- og Skolevæsen, og at Armeerne recruteres af Indfødte, har meget indskrænket Antallet af Dagdrivere og Landstrygere, for hvem forhen Krigstjeneste var den eneste lovlige Næringsvei. Skjøndt der endnu ere mange **pia desideria!**

Konge, der ikke veed, hvorledes det gaaer til i hans Rige, og en cassabel General, der ikke kjender sine Troppers Indisciplin. Desuden vare Excesserne saa mangfoldige og aabenbare, at det var umuligt at være ved Armeen, uden at faae Kundskab om dem. Han fik nok at vide, hvad han vilde vide *). Men Sagen er: den ægte Religieusitet, den Menneskekjerlighed, og det høje Riddersind, som fandtes hos Gustav Adolph, var ikke Carl 12 Særkjende. At holde Bøn Morgen og Aften i Lejrene og paa Vagterne, at holde Gudstjeneste Søn- og andre hellige Dage, selv at læse, og lade sig forelæse af Bibelen daglig, dermed affærdigede Carl alt, hvad han troede at skylde Gud og Næsten; at anvende den udvortes paa den indvortes Gudsdyrkelse, synes ikke at have været hans Sag.

I Følge Carls besynderlige Egensindighed havde han valgt Vinteren i Stedet for Sommeren til Marschen igjennem Polen og Felttoget mod Rusland. At hans Armee paa denne Marsch af de ovenfor berørte Aarsager leed betydeligt, og svækket ankom til Ruslands Grændser, er noksom bekjendt. — Hele Vinteren maatte Carl tilbringe paa denne Marsch, og ankom først henpaa Sommeren ved den Russiske Grændse, hvor han strax af sit første Møde med Russerne ved Dnieper maatte have mærket, at han nu havde med en ganske anden Fiende at giøre, end den ulykkelige, forraadte og slet betjente August.

Havde Carl været af en mere bøjelig og paa Omstændighederne agtpaagivende Character, maatte han ved at sammenligne sine Kræfter i Foraaret 1708 med dem, med hvilke han forlod Sachsen i Efteraaret 1707, have viist de Fredstilbud, Peter gjorde ham i August 1708, i det ringeste nogen Opmærksomhed; men at abstrahere af Erfaringen, var ikke Carls Sag. Hans Svar paa Peters Tilbud: Jeg vil underhandle med Czaren i Moskov, kunde kuns opbringe, og gjøre ondt værre. — Dog en Underhandling, paa den Fod, som Carl sædvanligen underhandlede, blev der til Verdens Lykke Intet af. — Kongernes Konge havde besluttet, at der med Carls Underhandlinger i Altronstadt skulde være en Ende paa alle Underhandlinger for Carl paa lignende Fod. Udmærket Gunst i sine Foretagender havde Carl hidtil nydt; denne Gunst var misbrugt, og nu skulde den have Ende *).

Carl, som indtil Forfærdelse straffede Forseelser imod det, som han kaldte Patriotisme, var ingenlunde den Fyrste, som forsmaaede Forræderie, hvor det kunde skade hans Fiende.

Det er hidtil uoplyst, hvad der foranledigede Carl, som havde foresat sig, at gaae løs paa Moskov, hvorved han ulige mere havde skadet Peter end ved hans forandrede Planer, til i dets Sted at indlade sig med Mazeppa. Ligesaa uvist er det, om Ideen til denne Forbindelse udgik fra Mazeppa eller Carl. — Nok er det, at Carl ikke opnaaede de derved tilsigtede Fordele; thi ved at marschere til Ukraine i Stedet for til Moskov gjorde han sin Communicationslinie usikker, og

*) Et frappant Beviis herpaa ere de mange tildeels haarde Straffe, han lod dem iblandt Tropperne tildele, som bandte. — Som bekjendt brugte Carl 12 aldrig nogen Ed, som han kaldte Gudsbespottelse, og bestandig paastod, fortjente Dødsstraf. Han havde derfor haardelig forbudt at bande i sin Armee. — En drukken Rytter af Erik Steenbuks Regiment forsaae sig imod dette Forbud. Carl paastod, at han havde fortjent Døden. Steenbuk, en tapper og af Kongen yndet Officeer, fik med Nød og Neppe dette afværget, men kunde ikke forhindre, at Carl jo lod Rytteren 9 Gange føre igjennem Stigremmene af 300 Mand, og var selv, som sædvanlig gandske taus, tilstede ved Executionen, da han vidste, at Officererne vilde see igjennem Fingre.

En ung Officeer tillod sig den Vittighed, at Kongen skulde rekrutere sin Armee af Trappisterne. Som bekjendt henhører det blandt denne Ordens Løfter, at være tause. — Carl fik og dette at vide, og Officeren blev casseret.

*) Historien har lagt Mærke til, at efter Carls Færd mod Patkul mislykkedes alle hans Foretagender, saavel i Marken, som i Cabinettet. En Bemærkning, som er fuldkommen adæqvat med Troen paa en moralsk Verdensregjering.

fjernede sig fra sine Tilførseler, som derfor for det meste tabtes. Ligesom Alliancen med Mazeppa slet ingen Fordele bragte med sig, og havde blot til Følge, at Peter gjorde nogle ulykkelige Store i Ukraine til Offere for hans Gesandts Mishandlinger. — Vinteren 1709, som saa haardelig føltes i hele Europa, virkede sørgeligst paa den Svenske Armee, og bøjede selv de af Legem og Sjel haardeste Krigere, kuns paa Carls Jernsind kunde den lige saa lidet som anden Ulykke virke. Det skal endnu have været muligt for den Svenske Armee i Begyndelsen af Novb. 1709, at have retireret til Polen. Forslaget blev og gjort Carl af flere Generaler; men i Følge sin Urokkelighed i Beslutninger indlod han sig ikke derpaa. Han kunde udholde Haardheden, og overlod det til sine Soldater ligeledes at holde ud, eller crepere; thi menneskelig Elendighed tog han ingen Hensyn paa. Kulde, Strabadser, Hunger rømmede frygtelig op i den Svenske Armee, og enhver anden Hærfører vilde have betænkt sig med en saadan Armee at aabne et nyt Felttog. Som bekjendt kom Carl heller aldrig paa nogen grøn Qvist mere, og fandt Maalet for sine vidt udseende Planer ved Pultava. Der blev ikke af nogen Underhandling i Moskov; men havde Klogskab mere ledet Carls Foretagender, havde han i Tide indladt sig i Underhandlinger, medens disse endnu vare mulige paa billig Fod.

Efter det ulykkelige Nederlag ved Pultava vare gode Raad højst dyre for Carl. Slagen var han, Armeen uoprettelig ødelagt, selv var han haardt saaret. — Den første Udvej, som tilbød sig, var den, at vende tilbage til Sverrig igjennem Polen; men denne Plan maatte opgives, da der i Polen stode Sachsiske og Russiske Tropper, og selv Polakkernes Sindelag imod Carl kunde være tvetydigt. Carl fattede nu en Resolution, som, om den ikke var den klogeste, dog, som hans hele Liv, var stemplet med Originalitet. Han besluttede at betroe sig til Tyrkerne. Dette fremmede halv barbariske Folk modtog den flygtende Konge med en Godhed og et Gjæstevenskab, han vanskelig vilde have fundet noget andet Sted i Europa. I det ringeste havde vist ingen anden Magt brugt den Taalmodighed og Overbærenhed, som Tyrkerne senere viste mod Carl, da han gjengjeldte Gjæstevenskabet med en næsten mageløs Overmod og Trods.

Alle Fornødenheder for hans Person og Følge bleve ham leverede for Portens Regning med den største Rundhed, og desuden store Pengesummer til Foræring; men af disse gjorde han en Brug, som ikke kan forenes med Ærens Love. Han anvendte dem nemlig til at bestikke den Stats Embedsmænd, som saa højmodig modtog og behandlede ham; og da disse Summer ikke vilde forslaae, satte han sit allerede betydelig svækkede Rige i megen Gjeld i Constantinopel. Carl var nu ikke i de Omstændigheder, som fordum i Sachsen og Polen, hvor en blot Befaling var nok til at tilfredsstille endog den meest udsvævende Privathævn. Af Skade var han ikke bleven klogere, af Modgang ikke bedre. — Da han nu selv ingen Kræfter havde, skulde det Tyrkiske Riges Magt udføre hans hævngjerrige Anslag mod Peter. Poniatovsky, en Mand af megen Snildhed, som stundom grændsede til Træskhed, som hos Carl havde indtaget Pipers Plads, anvendte de svenske Penge og sine Intriguer til at styrte to fortjente Tyrkiske Ministre, som erklærede sig imod en uretfærdig og følgelig unyttig Krig mod Rusland. Den tredie, en ærlig Mand, men uden den Standhaftighed og Energie, som hans Formænd, kunde ikke længere modstaae det ved Machinationer mod Rusland stemte Hof. Nødtvungen førte han altsaa Krigen mod Rusland, og her var det, at Peter kom i den bekjendte farlige Stilling ved Pruth, hvor kuns et af to Onder var at vælge, enten Armeens Ødelæggelse, eller Fangenskab. — Som Patriot benyttede Storveziren disse for hans Fædreneland gunstige Omstændigheder, og sluttede en gavnlig og ærefuld Fred. Carl, efter hvis Hoved denne ikke var, nedlod sig til at overøse en fremmed Magts General, hos hvem han nød Gjæstevenskab, med Bebrejdelser. Aldrig er der sagt Carl paa hans Færd mere passende Sandheder, end, da han forekastede Storveziren, at han ikke havde taget Peter til Fange, dennes Svar: **Men naar Czaren var fanget, hvo skulde da have regjert hans Rige? Det var heller ikke godt, om alle Fyrster laae borte fra deres Stater.**

Historien fortæller ikke, at Carl havde nogen Repliqve til denne kjernefulde Erindring; kuns at Carl efter nogle personlige Insulter imod Storveziren, hvorved han kuns yderligen vanærede sig selv, forlod denne, som han og senere fik afsat.

Carl forlængede sit Ophold i Tyrkiet over alle Billigheds og Sømmeligheds Grændser, allene i den Tanke, at faae Tyrkiet for Alvor indviklet i Krig med Rusland. Tre Gange lykkedes det virkeligt hans Penge og Poniatovskys Intriguer at stemme Porten fiendtligen mod Rusland, men altid uden de Følger, som Carl ønskede. Imidlertid kostede disse Cabaler flere Tyrkiske Store deres Embede, nogle Friheden, ja endog Storvezıren Ibrahim Molla Livet.

I sine Underhandlinger med Rusland gjorde Porten det altid til en Betingelse, at Carl skulde nyde en frie, ubehindret, og æreful Retirade til Sverrig. — Da nu hans forlængede Ophold i Tyrkiet ikke allene blev vel kostbart, men og havde flere politisk onde Følger, lod det Tyrkiske Hof ham flere Gange underrette om denne Artikel i Tractaterne; men Carl afviiste disse høflige Forestillinger med en Trods og Haardhed, som selv i Stokholm vilde have været meget upassende. — Endelig erklærede han, at han vilde føje sig i Achmed 3 Forlangende, naar denne først forsynede ham med de fornødne Penge til Afrejsen, og hans private Gjelds Afbetaling, som han med et rundt Tal anslog til ½ Million hollandske Gylden. Hans raisonnable Vert ikke alleneste opfyldte dette Forlangende, men lagde højmodig 100,000 Gylden til. Men i denne Anledning tillod Carl sig en Gjerning, som i alle borgerlige Lovgivninger stemples med Navn af Falsum. Af Forsigtighed, da man af mangen Erfaring i Constantinopel havde lært at kjende Carls egentlige Character, havde det Tyrkiske Hof forbudt Gouverneuren i Bender at udbetale Carl Pengene, før han virkeligen tiltraadte sin Afrejse. Carl lod imidlertid ved en Emissair Gouverneuren forlede til at udbetale sig disse Penge, før han havde gjort mindste Anstalt til Opbrud. Og i det Øjeblik, han havde faaet Pengene i sit Værge, erklærede han, at han ikke veeg af Stedet, før han atter fik ligesaa mange. —

Her prøvede en christelig Konge en muhamedansk Fyrstes Taalmod og Overbærenhed paa en fristende Maade. Dog det tyrkiske Hofs practiske Philosophie lod sig ikke vildlede; men handlede med den Værdighed, Forsigtighed og Koldblodighed, som den fineste Statskunst, den reneste Moral, og det meest ægte Borgersind i det 19de Aarhundrede vilde anbefale, og vedkjende sig. Gouverneuren i Bender maatte til Constantinopel nedberette, hvor aldeles hans Mission til Carl var mislykket, og han kunde ikke undlade, at bemærke, hvorfor den var mislykket. Det tyrkiske Hof nedlod sig hverken til Klager eller Bebrejdelser; men handlede, som enhver Regjering, der seer paa Borgervel, maae handle; det afsatte den uefterrettelige Embedsmand, og lod Carl atter høflig betyde, at hans forlængede Ophold i Portens Stater vilde være uforeneligt med sammes Velfærd, og tilbød ham atter sikkert Lejde og de fornødne Rejsepenge, dog efter formindsket Maalestok. Carl troede ikke at kunne indlade sig paa disse Vilkaar, afslog alt, og gjorde sig færdig til Modstand, om man vilde forsøge Magten. Achmed udstædte nu endelig, efter først at have taget et Divan paa Raad, de fornødne Befalinger til at nøde Carl til at bryde op, dog med den Clausul, at i ethvert Tilfælde skulde Carls Person vogtes for al Fornærmelse i Ord og Gjerning. En vanskelig Commission! Portens saaledes besluttede Villie kunde dog ved hans til det allerycerste fortsatte Gjenstridighed let have kostet ham Livet, naar han i den af ham selv foranledigede Fægtning ikke var falden og saaledes uden Skade overmandet. Han blev ført til i Nærheden af Adrianopel, hvorfra han endnu et heelt Aar intriguerte i Constantinopel, og endelig i October 1714 besluttede sig til Hjemrejsen. Portens Højmodighed var endnu ikke udtømt. Carl blev givet en anseelig militair Escorte med, Proviant og 150,000 Gylden*).

(Fortsættes.)

---

*) Havde Achmed 3 regjeret i det protestantiske Europa, var han vist bleven regnet blandt de humaneste og højmodigste Fyrster, som nogensinde have regjeret. — Blandt Catholikerne var han maaskee bleven canoniseret. Carl 12 Ophold kostede Tyrkerne uhyre Summer, og endnu efter hans Afreise maatte det tyrkiske

Til den geistlige Mand, som i mere end 30 Aar har havt Opsyn med Almueskolevæsen!

Deres i Skilderiet No. 35 d. A. indrykkede Bemærkninger ere affattede i en saa ikke geistlig Tone, at jeg maae fristes til at troe De ikke er nogen geistlig Mand. Er De det virkelig, saa er Anonymitet ligesaa uværdig for Dem og Deres Stand, som den vilde være det for mig og min Stand; og det især naar det gjelder Behandlingen af en Sag som den af mig i Forslag bragte. Jeg opfordrer Dem derfor til at navngive Dem, for at jeg kan vide, med hvem jeg har at gjøre; og jeg skal da paa behørig Maade, Punct for Punct besvare Dem Deres skarpsindige Bemærkninger, uden at tilsidesætte den Agtelse, jeg skylder Dem som Lærd, og som Medlem af en saa hæderlig Stand. — Men skulde De virkelig ikke være den geistlige Mand, eller ikke ville ud af Deres Baghold, hvorfra De har angrebet mig; — da maae De undskylde, om jeg nødsages til at antage Dem for et Sidestykke til hiin maskerede Person, der paa Pladsen St. Germain i Paris morede sit Publikum saalænge han havde Masken paa; — og i saa Fald vilde jeg hverken finde Dem eller Deres Bemærkninger noget Svar værd. For Resten er jeg ingen Ven af Avisfeider; —

Skatkammer betale hans private Gjeld, som han under Portens Guarantie havde contraheret hos græske og franske Handelshuse i Constantinopel. Da efter hans Død Pengemangelen i Sverrig var overmaade stor, saae den følgende Regjering sig nødt til at indlade sig i Underhandling med Porten om at betale Carls Gjeld med Vare. Porten indlod sig paa at at modtage et fuldrustet nybygt Linieskib paa 74 Canoner, som fuld Betaling; men ligesom det var en Bestemmelse, at Carl baade levende og død kuns skulde foraarsage Tyrkerne Ærgrelse og Bekostning, strandede Linieskibet paa Reisen til Constantinopel i Strædet ved Cadix. Og nu lagde Achmed 3 den Velgjerning til alle de øvrige, at han eftergav det ved Carl forarmede Sverrig Gjelden.

er De virkelig en geistlig Mand, ere de desuden ligesaa upassende for Dem som for mig; jeg foreslaaer Dem derfor enten en Brevverling eller et Møde, hvor jeg da skal overbevise Dem om, at det nok, — fordi jeg bærer en rød Kjole, kan være mig tilladt at føle og ønske for en Sag, som De med saa odiøse Kraftgrunde vil tilintetgjøre. — Navngiven, kunde denne Behandling af Sagen maaskee blive Dem behageligere end den offentlige! Catechisme à l'usage de toutes — etc. etc. er mig aldeles ikke ubekjendt; men den indeholder ogsaa andre Spørgsmaal og Svar end det anførte; hvad synes Dem f. Ex. om Pligterne mod Geistligheden og dens besoins? — Den er da ogsaa skrevet for unge Catholiker; og Gud bevare mig fra at ville ønske for det lykkelige protestantiske Danmark, hvad Catholicismen kan finde anvendeligt for dens Tilhængere. —

Har De iøvrigt havt isinde at belære mig, saa burde De have talt i en artigere Tone: — Deres Bemærkninger vilde derved Intet have tabt i Vægt, — og jeg vilde derfor have takket Dem; det klæder altid godt at tale i en artig Tone, især for en sig undertegnende geistlig Mand; men under alle Omstændigheder burde De ikke have overseet, at der til at belære hører Mere end en Mængde Ord, krydrede med latinske Phraser. — Har De villet sætte mig i Forlegenhed, da burde De have givet mig haardere Nødder at knække end dem, De har præsenteret mig; thi de ville ikke skade mit Foretagendes Fremme, — i hvor lidet det end synes at interessere Dem; og i hvor uimodtagelig De end fremstiller den danske Nation derfor. — Og nu min Herr N. N. vil jeg til Slutning ønske, at vi virkelig maae være hinanden saa ubekjendte, som De i den ømme Indledning til Deres Bemærkninger med saa megen Bestemthed erklærer. —

H. C. v. Riegels,
Capitain i det fynske Infanteri-Regiment, Ridder af Dbr.

Indenlandske Efterretninger.

Det pædagogiske Selskab i Kjøbenhavn. Dette Selskab, som blev stiftet i Aaret 1820, har faaet en ny Organisation ved nye Love, som i Generalforsamling d. 11 April sidstl. bleve

antagne. Det væsentligste af disse Love er følgende: „Selskabets Øjemed skal ornemmeligen gaae ud paa at danne i Hovedstaden et Foreningspunkt for Lærere, hvor de kunne gjensidigen meddele Erfaringer og Tvivl, have Adgang til Læsning i Faget, og til at blive bekjendt med den nyeste Literaturs Frembringelser, og i det Hele bistaae hinanden med Raad og Daad og venskabeligst Velvillie, ligesom og efter Evne, baade ved Skrifter og Afhandlinger, enten af dets egne Medlemmer, eller fremkaldte og meddeelte af Andre, og paa flere hensigtssvarende Maader, at virke til Opdragelsens og Undervisningens Fremme. Alt hvad der angaaer Opdragelses- og Lærerfaget i Almindelighed ligger inden for Kredsen af Selskabets Opmærksomhed og Medvirkning til dets Fremme. Dette store Maal foresætter det sig. Dets Virksomhed maa naturligvis beroe paa de Evner, det erhverver ved Medborgeres Deltagelse og ved den Tilvæxt, fremgaaende Samfund efterhaanden erholde." Selskabets Medlemmer bestaae af tre Klasser: a. ordentlige, som ere saavel indenbyes som udenbyes. De betale 1 Rbd. Seddel qvartaliter. b. overordentlige, de som enten engang for alle erlægge i det mindste 50 Rbd. rede Sølv, eller som af Selskabet, fordi de have fortrinligen gavnet det, ere dertil optagne uden Erlæggelse af Contingent. c. Æresmedlemmer; dertil optages udmærkede Videnskabs-, eller Skolemænd, eller saadanne, af hvis Yndest og muelige Virksomhed for Selskabet dette maatte ønske sig Opmuntring og Bistand formedelst den Stilling, de have. Nye ordentlige og overordentlige Medlemmer optages ved Votering efter $\frac{2}{3}$ Stemmer. Æresmedlemmers Optagelse skeer i en Generalforsamling, ligeledes efter $\frac{2}{3}$ Stemmer. Naar nogen af Selskabets Medlemmer døer, antegnes Dødsdagen og andre biografiske Notitser ved Navnet i et Stamregister, som skal holdes over alle Medlemmerne. Har den Afdøde udmærket sig ved almeen erkjendt Virksomhed i sit Kald, eller ved fortrinligt Arbeide for Selskabet, bør hans Minde hædres i en Forsamling paa en eller anden Maade, som Bestyrelsen anordner. Selskabets Anliggender besørges af dets Repræsentanter, som holde et maanedligt Repræsentantmøde, hvortil en af Dagene i Maanedens første Uge vælges. Bestyrelsen skeer ved en Direction, der bestaaer af tre Medlemmer, en Formand og to andre. Hvert Aars 17de Juni, som Selskabets Stiftelsesdag, holdes en Generalforsamling, hvori gives Underretning om hvad Selskabet i det forløbne Aar har havt Held til at virke. „Directionen maae have Omsorg for, at der i Vintermaanederne holdes i det mindste 8 Foredrag over Gjenstande vedkommende Skolefaget. Directionen ordner det Fornødne, og har derved Hensyn paa, at disse Foredrags Værd kan have den Virkning at holde Interessen varm for Selskabet. Hvad Udgift Directionen finder fornøden til denne Bestemmelses Udførelse, saasom til Oversættelser, Uddrag eller i andre Maader, passerer i Regnskabet. Selskabets Medlemmer underrettes igjennem Aviserne om saadanne Foredrags Forsamlinger." Tidsskrifter, især i det danske og tydske Sprog, og som angaae Selskabets Videnskabsfag skulle holdes efter den for Bogsamlingen bestemte Indtægts Tilstrækkelighed. I øvrigt indeholde Lovene Bestemmelser om Sikkerheden for deres Overholdelse, deriblandt nogle, hvorpaa under 27 Marts 1822 er givet kongl. allernaadigst Confirmation, Grundbestemmelser om Kassevæsenet etc.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$150\frac{1}{2}$	151 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	$51\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{1}{2}$	$85\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	$62\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63	$63\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 39.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 16 Maj 1829.

Carl den 12te, Konge af Sverrig.

(Fortsat.)

Under Carls frugtesløse og femaarige Ophold i Tyrkiet vare Sverrigs baade inden- og udenlandske Anliggender i meget gaaede tilbage. Med Rusland var han bestandig i Krig; den haarde Fred, hvortil han havde nødt August, kunde ikke bestaae længere, end hans Vaabenheld varede. Til Tallet af hans Fiender havde Danmark slaaet sig, og den ham egne Haardnakkethed havde bragt ham i blodig Tvist med Brandenborg og Hannover. Under Carls Ophold i Tyrkiet havde Fyrsterne i det nordlige Tyskland søgt at gjøre de svensk-tyske Besiddelser neutrale, i den patriotiske Hensigt derved at forhindre den nordiske Krigs Udbrud paa tysk Bund. Frederik Wilhelm 1 havde endog gjort et betydeligt Pengeudlæg, for at formaae Peter og August til at trække deres Tropper ud af Pommern, som han nu besatte med den højtidelige Erklæring, at levere Sverrig disse Provindser tilbage, naar han fik sine Penge erstattede. Paa en lettere Maade kunde det den Gang allerede afmægtige Sverrig ikke redde sine tyske Lande; men Mildheds og Forligeligheds Vej var ikke Carls Sag; han greb uden Omstændigheder til Vaaben, og kom saaledes i Krig med Brandenborg og Hannover, hvis Fyrster, som Konger af Preussen og Engelland ikke vare at foragte.

At han efter sin Hjemkomst fortsatte Krigen paa sin sædvanlige Maade, som en tapper og haardfør Soldat, men som en aldeles ukyndig Statsmand og uduelig General, er lige saa bekjendt, som det aldeles var en Følge af hans medfødte Stivsind, og ved Opdragelsen urigtigen ledede Aandsretning.

Imidlertid gjorde Carl efter sin Hjemkomst fra Tyrkiet et Bekjendtskab, som, uden at han selv bemærkede det, bidrog til at bøje ham og lede ham derhen, hvor han selv mindst troede at komme.

Den Mand, som ved sit Bekjendtskab med Carl blev saa vigtig for denne, og saa ulykkelig for sig selv, var den holsteen-gottorpske Minister Gørtz. Han havde for den unge Hertug, Carls Neveu, nogle Anliggender at afgjøre med denne, og gjorde saaledes Carls Bekjendtskab.

Det er gaaet Gørtz som andre berømte Statsmænd. Man kjender kun hans Historie af hans Fienders Beretninger. Han virkede og levede desuden for kort, til at man ganske kan bedømme, om hans vidtløftige Planer vilde have svaret Regning, eller ikke. Fra ham selv har man Intet, ikke engang hans Forsvar, da hans Fiender ikke tillod ham dette. Hans Historie maae derfor foredrages med behørig Critik, baade for ikke at gjøre ham Uret, som unægtelig skeete ham efter Carls Død, og for ikke at fælde en fordeelagtigere Dom over ham, end ham tilkommer. Hvad der er vist er, at han var en Mand af et ypperligt Hoved

en omfattende paa Hjelpemidler rig Aand, et universalt omskuende Blik, forstod lykkelig at nytte Omstændighederne, var indsmigrende, venlig, veltalende og lærd, og hængte med lidenskabelig Troskab ved Carl 12, og den unge Hertug af Holsteen.

Da Gørtz blev bekjendt med Carl, vare dennes Anliggender i den meest fortvivlede Forfatning. Armeen og Flaaden aldeles ødelagte, alle Kasser tomme, Riget forarmet, ja endog Crediten til Grunde. Hvad der passede daarligt til disse Omstændigheder, var en Konge fuld af Krigs- og Erobringsplaner. Krigen med Rusland, Stanislaus's Igjenindsættelse, Augusts yderligere Afstraffelse vare endnu bestandig Planer, som Carl forfulgte med samme Lidenskabelighed som forhen; Planer, som han endog lod gaae foran sit Had til Kongerne af Danmark og Engelland, som han senere efter Gørtz's Raad valgte til at erstatte sit Tab, og indlede Freden med de øvrige.

Her er det den første Gang, at Historien giver os at forstaae, at Carl i Henseende til sine hævngjerrige Planer laante Øret til Klogskabs Raad, og tillod, at man uden Vaaben nedlod sig til at afvæbne en Fiende ved Underhandlinger, som man ikke længere kunde naae med Kaarden. Det er allene efter historiske Kjendsgjerninger man maae dømme, da, som ovenfor anført, historiske Vidnesbyrd tie. Altsaa Gørtz forestillede Carl, at man undertiden handlede overeensstemmende med sin egen Interesse, naar man gav efter for Nødvendigheden, og af flere Veje til at opnaae sit Maal, valgte den mindst besværlige: at en Krig ført med Eftertryk mod Rusland oversteg Sverrigs Kræfter, og at Peters i mange Aar erhvervede Fordele vilde kunne fratages ham, uden den haardeste Kamp, hvis lykkelige Udfald dog vilde være imod al Sandsynlighed: at Sverrigs øvrige Fiender under Felttoget mod Rusland vilde benytte Lejligheden, og tilføje samme megen Skade, lette Preussen og Sachsen Erobringen af Sverrigs tyske Besiddelser, og Danmark Erobringen af de dette Rige forhen fratagne Provindser: at naar man blev Peter qvit imod nogle nødvendige Afstaaelser ved Østersøen, et Project, Peter ikke vilde lade fare, da Forbindelse med Østersøen var hans Culturplaner uomgjængelig fornøden, kunde

Sverrigs Magt vendt mod Danmark og Hannover let paa disses Bekostning oprette, hvad man var nødt til at indrømme Peter. Det synes, som Gørtz enten allerede den Gang maae personlig have kjendt noget til Peters Characteer, som ingenlunde var Ærlighed imod hans Allierede, eller havt Forbindelse med russiske Stormænd. Desto vissere er det, at Gørtz senere havde flere personlige Sammenkomster med Peter, og ved sit Genie og sine Overtalelsesgaver stemte denne gunstigt mod Sverrig. Disse Sammenkomster bleve holdte højst hemmelige, og bidroge til, at Peter i Aaret 1715 var næsten ganske uvirksom, at den imellem ham og Danmarks Frederik 4 aftalte Landgang paa Skaane blev opsat, og endelig reent gik overstyr, og omsider til Peters højst betænkelige, og tilsidst farlige Forehavende imod det danske Kongehuus i Sommeren 1716.

I det sydlige Europa i Spanien stod den Gang en Mand ved Statsroret af ligesaa omfattende Genie som Gørtz, Cardinal Alberoni. Ogsaa med denne indlod Gørtz sig. De havde Fjenden tilfælles i Kongen af Engelland, Georg 1. Deres combinerede Planer vare vidtløftige. Det hannoverske Huus skulde miste Engellands Throne, og Huset Stuart retableres, Prindsregenten af Frankrig og Kongen af Danmark bortføres, og der var næsten ingen Stat i Europa, hvortil disse rænkefulde Ministres Cabaler jo strakte sig. Man kan umulig vide, hvor vidt de kunde have drevet det, naar Georg 1 ikke havde været ligesaa klog og aarvaagen Konge, som de vare snedige, og fulde af Planer. Han vidste godt, hvad der foregik i hans eget Rige, tog de fornødne Forholdsregler, og underrettede Regenten i Frankrig og Kongen af Danmark om de Planer, som vare i Værk imod dem, og saaledes bleve de tilintetgjorte.

Ved disse Foretagender spildte Gørtz den gode Mening, som han havde erhvervet sig hos Philip af Orleans, og det Laan i rede Penge, hvorom han havde underhandlet med Regenten, gik overstyr. Imidlertid et godt Hoved veed altid at hjelpe sig. Gørtz underhandlede nu med flere Banqviers, i Besynderlighed i Paris og Nantes. Regenten, som ingen Tyran var, lod dette passere, da han ikke vilde udstrække sin personlige Util-

fredshed med den svenske Minister til Sverrigs Konge, hvis Forfædre havde været Frankrigs mangeaarige Allierede, og som selv altid havde viist sig venskabelig sindet imod Frankrig. Gørtz endvidere indlod sig med formuende Particuliers i Nederlandene, i Brüssel og Amsterdam. Han bevirkede ved sin Overtalelsesgave og personlige Behagelighed, at Stænderne paa Rigsdagen i Stokholm caverede for Betalingen af 4 Millioner Daler Sølvmynt. En uhyre Sum, naar man betænker Sverrigs højst svækkede Tilstand paa den Tid ved den langvarige Krig, og Carls højst arbitraire Regjering, som kuns betragtede og behandlede det svenske Folk som en Grube, der skulde kaste Penge og Soldater af sig, som Rigsraad Nordenhjelm sagde paa Rigsdagen 1723.

Midt under alt dette fortsatte Gørtz driftig og duelig Underhandlingerne med Peter, og ledte dem endelig til det lykkelige Udkast til en Separatfred med denne Sverrigs farligste Fiende. Ja han indledte dem endog til et Løfte om et Forbund imellem Peter og Carl imod dennes øvrige Fjender, da Peter deels med Hensyn paa sine Culturplaner ansaae Krigens Vedvarenhed gavnlig for sit Rige; thi Krigen kunde nu ikke mere vorde ham farlig, men være et Middel til at exercere hans Tropper, og vænne hans Store til Lydighed; deels var misfornøjet med sine Allierede, og gjerne vilde tilføje dem Skade.

At udsone tvende Fiender af saadanne personlige Egenskaber, som Carl og Peter, som i 16 Aar havde ført Krig med hinanden paa Liv og Død, og vant sig til den Tanke, at den enes Roe og Velfærd kuns kunde sikres og befæstes ved den andens Fordærvelse og Undergang, var vist nok intet Hverdagsarbejde. Kuns en Mand af Gørtz's Hoved, dybe Menneskekundskab, lykkelige Gave til at hæve Vanskeligheder, og forene heterogene Dele, kunde det lykkes, at gjøre to Fyrster, som Peter og Carl, indlysende, at deres fælles Fordeel var Fred og Forbund, og ikke Krig. — Underhandlingerne, ledte med Gørtz's vante Klogskab, vare i Aaret 1717 nær ved et lykkeligt Udfald, og behøvede endnu kuns Carls Ratification; da enten det gamle Had til Peter kogte op i ham igien, eller hvad der er sandsynligere, at han sig selv ubevidst lod sig lede af Gørtz's hemmelige Fiender,

gav denne Befaling, at afbryde Underhandlingerne, naar Peter ikke vilde tilbagelevere Sverrig alle ved Østersøen gjorte Erobringer. — Et fatalt Budskab for en duelig Mand, hvis Arbejde, Møje, og Bestræbelse gik allene ud paa, paa en god Maade at bringe Sverrig ud af den slemme Forfatning, hvori Carls Hævngjerrighed havde sat dette agtværdige Rige. —

Gørtz var imidlertid en Mand af alt for megen god Villie, Virksomhed, og Klogskab, til at han skulde lade et Arbejde fare, hvis Nytte for det Rige, som han tjente, var hans faste Overbeviisning. — Da han havde faaet den ubehagelige Efterretning om Carls forandrede Sindelag, var det hans første Tanke, at dølge samme for de Russiske Ministre, for at forebygge Underhandlingernes Afbrud. — Han anmeldte nu paa Congressen Nødvendigheden af sin personlige Nærværelse i Sverrig, uden at angive sammes Aarsag, lovede sin snare Tilbagekomst, og ilede til Skaane, hvor han traf Carl sysselsat med Tilberedelserne til sit sidste Felttog. — Virkningen af hans personlige Sammenkomst med Carl var Underhandlingernes Fornyelse paa den forhen lagte Grundvold, og sammes fulde Tilendebringelse paa de for Sverrig fordeelagtigste Vilkaar. Til Fredens Afslutning manglede Intet uden Carls Ratification.

Midt under alle disse Gørtz's Arbejder, Bestræbelser og Opofrelser, befattede Carl sig med Intet, uden at nytte de af Gørtz aabnede Finantskilder, til at ruste sig til Lands og Vands saaledes, at Sverrigs Fiender maatte indgydes Respect. Efter Tabet af Pommern, og de i samme værende Tropper, efterat den Svenske Armee havde capituleret i Tønningen, og Levningerne af den Svenske Flaade laae aftaklede i Carlscrone, troede Europa, at Carl ikke mere kunde rejse sig, men paa Naade og Unaade maatte overgive sig til Fiendernes Discretion. — Underhandlingerne paa Åland, og Gørtz's vidt omfattende Genie bragte man ikke med i Beregningen.

Før man bemærkede det, havde Carl en med alle Nødvendigheder udrustet Armee paa over 70,000 Mand paa Benene, og en anseelig vel eqviperet Flaade. — Nu viiste det sig, at den Regel, at en stor og lys Aand formaaer

alt over en mere indskrænket, ikke altid er gjeldende. — Gørtz havde formaaet Carl til at indlade sig i Underhandlinger med Peter, for at afvæbne og drage Fordeel af denne mægtige Mand. Ikke uden Modstand gav Carl endelig efter; men Gørtzs senere geniale Planer troede han ikke at kunne indlade sig paa. — Gørtz som en dyb Statsmand vidste, pacem esse optimam rerum. Han indsaae desuden, at de Midler, ved hvilke man havde forskaffet Sverrig for denne Sinde et truende Udseende, naar de vare forbrugte, ikke mere vilde staae til Tjeneste. Hans indsigtsfulde Raad gik derfor ud paa: at Carl skulde bruge sin nærværende truende Stilling, til dermed at afholde Sverrigs øvrige Fiender fra Anfald, som desuden Ingen af dem tænkte paa, da Sverrigs truende Stilling bevirket ved Gørtz's Hoved ikke passede til deres offensive Planer, som nu maatte indskrænkes til det Defensive. — Gørtz tilraadede endvidere, at Carl skulde oppebie Fredens og Alliancens fuldkomne Afslutning med Peter, lægge disse Kræfter til sin egen mægtige Rustning, og saaledes tilbyde Danmark og Hannover antagelige Vilkaar, da han af Krigens Forlængelse Intet havde at haabe, men alt at frygte med Hensyn paa Sverrigs med hvert Aar tiltagende Udtømmelse. — En saadan Plan bragt til en saadan Modenhed, og saadanne paa samme grundede Raad hjemle Gørtz Plads blandt de klogeste og indsigtsfuldeste Mænd, som nogensinde have raadet Fyrster.

Dette vilde Carl, maaskee heller ikke kunde indsee. Kuns hans fuldkomne Kraftesløshed efter Felttoget i Pommern havde i den største Deel af Aaret 1715 sat ham ud af Virksomhed. — Men da Armeen ved Gørtz's Anstrængelse var completteret, munderet, remonteret, bevæbnet, og rigelig forsynet med alt fornødent, skulde den hidtil opsatte, men ikke glemte Hævn imod Danmark udføres. Vinteren 1716 var bestemt til et Landgangsforsøg over Isen paa Sjælland. Denne, som alle Carls Planer siden Octbr. 1707, strandede ved et pludseligt indfaldende Tøevejr. — Hvad Carl imidlertid førte i Skjoldet, hvad Danmark havde at befrygte af hans længe tilbageholdte, men desto mere under Laaget kogende Vrede, saae vore

Forfædre klarlig af den Gudstjeneste, Carl i den Anledning lod foranstalte.

Han lod nemlig i alle Kirker i de 4 Danmark fratagne Provindser paa en fastsat Dag præke over Davids d. 18 Ps. 37-44 v.

Carl betvivlede nemlig Præsternes lojale Sindelag i disse Provindser, hvis Forfædre havde tjent under Kronen Danmark, og som endnu vare beslægtede og besvogrede med mange Familier sammesteds. De slap imidlertid vel derfra, undtagen een, og det være Forfatteren tilladt, i den Anledning at fortælle en Anecdote, som han har hørt i Sverrig for 30 Aar siden. I Østergynge Herred boede en Præst, Hr. Lars Berlich, hvis Fader var fra Kjøbenhavn, hvor han havde studeret før Skaanes Afstaaelse til Sverrig. Selv havde Berlich Familie i Kjøbenhavn, hvor han flere Gange havde været, var gift med en Holsteenerinde, og ved alt dette gunstig stemt for Danmark, hvilket ikke var ubekjendt i Egnen, da Præsten var temmelig rundtalende. — Uheldigviis kom en Major af Rhenskjolds Regiment til at ligge i Qvarteer hos Præsten, og da han fik Ordre til Opbrud, undslap Præsten ved Afskeden disse Ord: Naar Kongen af Danmark restituerte Hertugen af Holsteen efter Travendaler-Freden, kunde De spare dette Felttog. Rhenskjold var en Krigsmand i Carl 12tes Smag, men en bekjendt Øretuder hos Kongen, og derfor ilde lidt over hele Sverrig. Han maae have meddeelt Kongen denne Præstens Yttring; thi af alle Præster var han den eneste, som fik Ordre at indsende sin Præken Ord til andet, som den var holdt, til Censur i Hovedqvarteret. Præsten adlød. Af Texten i Forbindelse med Carls velbekjendte Sindelag mod Fienden, og det forestaaende Felttog, var det klart, hvortil denne sigtede. Dog herpaa troede Præsten ikke at have nødig, at indlade sig, men havde med Forbigaaelse af hele den øvrige Text, heftet sine Betragtninger til det 44de V. og i den Anledning omtalt Carls underfulde Frelse fra Rusland, og senere Ophold i Tyrkiet. — Carl remitterte Prækenen til Biskoppen i Provindsen med Befaling, at lade Præsten tiltale ved Retten for Ulydighed imod Befalingen. — Biskoppen remonstrerte med

priisværdig Frimodighed, at Kongen lod vel Sagen falde, da Præsten ikke kunde skjønnes at have forseet sig, eftersom han havde forfattet og holdt en god Præken over den befalede Text. — Carl reskriberte, at Præsten dog havde forseet sig, eftersom han ikke prækede om Krigen mod Danmark. — Biskoppen tillod sig endnu at forestille, at Præsten desuagtet ikke kunde antages at have forseet sig, da den Kongelige Ordre gik ud paa at præke over den befalede Text, og ikke udtrykkelig omtalte Felttoget; at det var homiletisk Praxis i alle protestantiske Lande lige saa vel at grunde sit Foredrag paa en enkelt Deel af Texten, som paa den hele Text; at den sidste Maade kuns var anvendelig, naar man prækede analytisk, og at det da var vanskeligt, at bringe de i Texten forekommende heterogene Dele til logisk Heelhed, hvorfor den synthetiske Maade, som Præsten qvæstionis havde betjent sig af, var almindeligere end den analytiske; at han paa disse Grunde tillod sig, at afvente Kongens yderligere Ordre, før han lod Provsteret sætte. — I denne theologiske, dialectiske og homiletiske Strid maatte Carl ligge under, da han ikke kunde svare med sine sædvanlige Vaaben. — Han drog sig altsaa ud af Striden, uden at erklære sig for overvundet. — Han svarte ikke paa Biskoppens sidste Remonstrants, og lod Sagen hvile. — Imidlertid troede man i Sverrig, at Carl mere var compositus, end conciliatus, og at denne Affaire vilde have blevet betænkelig nok for Præsten, om Carl havde levet, og var kommen i Rolighed; da det, som man bemærkede, laae mere i denne Fyrstes Character, at opsætte Straffen, end at tilgive.

Efterat Carls Landgangsproject paa Sjælland var gaaet overstyr, skulde Toget gjelde Norge. At dette Tog aldeles mislykkedes, er bekjendt nok. Carl havde ikke bragt Nordmændenes Patriotisme med i Beregningen. — Eet Sind, eet Hjerte forenede alle Præster, Borgere, Bønder, militaire og civile Embedsmænd, ja selv Fruentimmerne. Da man i Norge kjendte Carls Beslutning, at lægge dette Rige under Sverrig, og hans Regjering der ingenlunde var populær, saa opbød man alt, hvad Klogskab, Kundskab, Evne og Formue tilbød, for at modstaae den indbrydende Fiende. Man opofrede villigen Liv, Gods, Blod, Huus og Hjem, alt hvad Mennesket har kjert, for at afværge det fremmede Herredømme, hvormed man truedes. —

Det har altid forekommet Forfatteren, at Nordmændenes Færd i Sommeren 1716 henhører blandt de meest glimrende og ærefuldeste Partier Historien har at opvise af Helteaand og Fædrelandskjerlighed. — Qvindernes Deeltagelse i denne hellige Kamp forstærkede og forherligede den. Man nødes ligesom derved til at tænke paa Spartanerinderne. Anna Colbjørnsen, Kjøbmand Colbjørnsen, og Præsten Rumohr: hvilke Navne! hvilke Erindringer! Frederichshalds opofrende Forsvar, Svenskernes Fordrivelse af Norge ved Tapperhed og Snildhed fortjene at sammenlignes med Grækernes Bedrifter ved Salamis, Thermopylæ, Platæa, de Ti Tusindes Retirade, og Schweitzernes patriotiske Modværge ved Morgarten og Simplon. Saaledes skal et Folk kjæmpe, som vil forsvare Arne og Hærd mod fremmed Vilkaar. Saaledes kjæmpede Nordmændene 1716, saaledes Spanierne i Zaragoza 1809.

Dog Læserne tilgive Forfatterens levende Følelser af Historiens Herlighed denne Carl 12 Characteristik uvedkommende Digression.

At Toget mod Norge mislykkedes, var altsaa ganske en Følge af Conjuncturerne: Carls og hans Armees hinanden modsatte Ønsker og Bestræbelser, *) og Nordmændenes patriotiske Opofrelser. — Felttogets Gang, de militaire Kræfters mere eller mindre hensigtsmæssige Anvendelse, hvori dog og Fordelen var paa Nordmændenes Side, vedkommer ikke Psychologen. Her ville vi allene udhæve et Par Facta, som vise en synderlig Contrast i Carls Character, udgjøre et mærkværdigt Phænomen, og ikke let kunne forklares.

Iblandt de Patrioter, som Carl traf paa, der bidroge til at hans norske Erobringsplaner mislykkedes, vare Tordenskjold og Oberst Kruse, Colbjørnsen og Præsten Rumohr. — De tvende

*) Allerede dengang var der et Oppositionspartie i den Svenske Armee, som ønskede Ende paa Krigen, og følgelig virkede mod Carls Planer. — I Følge sin Stoicisme, Tillid til sin Magt, og Mangel paa Jagttagelsesevne bemærkede han det ikke.

første behandlede han med Højmodighed og Humanitet. Kruse gjorde han selv Foræringer, og Tordenskjolds paa den Svenske Kyst strandede Gods befalede han ham udleveret. — Colbjørnsen derimod tiltalte han med haarde Ord, og Rumohr lod han arrestere. — Det er en ædel, Mennesket værdig Tendents at forklare Mennesket, den største af alle de Gaader, han kan give sig til. Man maae altsaa spørge: Hvad bevægede Carl til et saa forskjelligt Forhold imod Individuer af et og samme Folkefærd, som havde handlet paa en og samme Maade? — Og her veed man intet, uden det ufyldestgjørende Svar: at han var human imod Tordenskjold og Kruse, fordi de vare Militaire af Profession, imedens de øvrige vare Civilister. — Var dette, som det synes, Grunden til Carls høist forskjellige Færd imod hine, saa viiste Colbjørnsen sig som en ulige bedre Statsmand end Carl, da han til dennes Bebrejdelser svarede: naar Fienden bryder ind i Landet, er enhver god Borger Soldat.

Ved disse og andre Carls mislykkede Planer, vare de af Gørtz aabnede Kilder for det meste udtørrede. Kraftesløshed afvæbnede ham saaledes i Aaret 1717. Indbyrdes Avind og Mistillid satte og de Allierede i Uvirksomhed. Carl havde ikke nyttet den sidste Rustning paa den af Gørtz foreslagne Maade. — Skulde et nyt Felttog foretages, maatte atter Gørtz's Genie skaffe Udveje. Dertil var denne heller ikke uvillig, da han indsaae, at Underhandlinger, indledede uden ringeste Kraftyttring fra Svensk Side, vilde endes med Skam og Tab for den Stat, han tjente; men hans gjentagne Raad til Carl 12 vare, rustet og allieret med Rusland at tilbyde Danmark og Hannover Fred, som han med største Sandsynlighed forsikrede, under saadanne Omstændigheder kunde opnaaes paa antagelige Vilkaar.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Den nye Præst for det mosaiske Troessamfund her i Staden, Hr. Doct. A. Wolff, er med Familie ankommen hertil d. 8 Maj med Dampskibet Caledonia, fra Darmstadt; det er en ung lærd og virksom Mand, som allerede i den korte Tid han har været her har gjort sig bekjendt med Menighedens Skoler og Forfatning. I Dag holdt han sin Tiltrædelsestale. — Under 14 Oct. for. Aar udkom en Plakat, som indeholder adskillige af Hs. Majestæt Kongen foreskrevne Bestemmelser dette Præste-Embede vedkommende. (See Coll. Tid. f. A.)

To af vore Lærde, Hr. Etatsraad og Profess. R. af Dbr. H. C. Ørsted og Hr. Professor Ridder C. C. Rafn, ere under 16 Jan. sidst udnævnte til Medlemmer af det amerikanske philosoph. Selskab i Philadelphia.

Den indbyrdes Underviisnings overordentlige Fremskridt i Danmark erfares af Hr. Major v. Abrahamsons sidste allerunderdanigste Indberetning, ifølge hvilken den ved Slutningen af Aaret 1828 var indført i 2302 Skoler, og kan i 1829 ventes indført i 344, saa 2646 Skoler her her i Riget have erklæret sig for denne Underviisningsmethode.

De Maßmannske Søndagsskoler have sædvanligen hvert Aar i Maj en høitidelig Forsamling deres Stiftelsesdag. En saadan holdtes den 10de d. M. i Frederiks tydske Kirke, ved en Concert, Tale, Præmie-Uddeling, ved Hs. Majestæt Kongens og øvrige kongelige Herskabers allerhøjeste og høje Ankomst.

Den 29de April sidstleden er Undergartner ved Rosenborg Slotshauge, Petersen, tillagt Ordre til at indtræde i Gartner-Examinations-Kommissionen i Stedet for afdøde Gartner ved den botaniske Have, Holbøll.

Blandede Efterretninger.

En Viinkyper Merkauer i Cölln har forfærdiget et mærkværdigt Viinfad. Det rummer omtr. 40 Eimer, har ikkun een Hane, og dog indeholder det 120 forskjellige Slags Vine. Paa Hanen er anbragt en Viser, som angiver hvad Viin der skal flyde. Borttages Fadets ydre Indfatning, saa seer man Vinen selv igjennem runde og ovale Glasruder, anbragt ligesom Celler i en Bikube.

Fra den norske Professor Hansteen og Følge ere indløbne Breve, der naae til den 19de Februar. Den 12te Decbr. f. A. forlode de Tobolsk og reiste videre paa Vinterføret i en Kulde af indtil 40 Grader, under hvilken det frosne Qviksølv kunde skjæres med Knive; den 31te Decb. naaede de Reisende Tomsk, den 21de Januar Krosnojarsk og den 7de Februar Irkutsk, hvis Afstand fra Tobolsk er omtrent 400 norske Mile (4000 Werster.) Senere have de Reisende besøgt Kiäckta, og været inde over den chinesiske Grændse. Det Glædeligste er, at Reisens forønskede Maal er opnaaet, da Observationerne give det meest tilfredsstillende Resultat, og den magnetiske Pol er funden. Aarhundreder ville maaske forløbe, inden Siberien bliver saaledes gjennemobserveret, som nu. Bestemmelsen var ved Brevenes Afgang, at Reisen skulde fortsættes til Nerschinsk, hvorfra Prof. Hansteen vilde vende tilbage til Krasnojarsk. Hans Ledsager paa Reisen, Lieutn. Due, skulde reise alene til Jakutsk, 2700 Werster nordost fra Irkutsk, og videre opad Lena-Floden mod Ishavet. I Septbr. eller Oktbr. Maaned skulde de derefter igjen træffe sammen i Jeniseisk.

Hundesteg. Denne bliver paa Sandvichs Øerne endnu stedse spiist med ligesaa megen Appetit, som da Cook kom derhen. Nu gives der vel europæisk Hornqvæg, Faar, Geder, Svin, Høns o. s. v. men et Stykke Hundesteg finder stedse sine Lysthavere, og skal have en sødere Smag end Svinekjød, og finere end Oxesteg. En Mængde smaa Hunde, tildeels lignende Tarhunde, blive opfødte og forede i egne Gaarde, for at vorde slagtede og fortærede. Naar en Høvding paa disse Øer vil gjøre en anden Høvding et Besøg, bliver mangengang et Par hundrede Hunde kogte og stegte, og naar den Fremmede har forsynet sin Mave, tager han ved Bortgangen det Overblevne hjem med sig, ligesom mangen tysk Landsbyskolemester tager Flesk hjem med sig fra Barnedaabs Gilde. (Gesellsch. f. A. 181.)

Af Skriftet: Geschichte d. deutschen Literatur oder der Sprach-, Dicht- und Redekunst d. Deutschen bis auf die neuesten Zeiten, herausgegeben von Dr. Theod. Heinsius (Berlin bei Duncker u. Humblot), er fjerde tildeels omarbejdede og med mange Tillæg formerede Udgave udkommet. Det er unægteligen et meget anbefaleligt Værk for dem, der paa en ret beqvem Maade ville have en historisk Oversigt over den tyske Literatur og dens forskjellige Retninger og Bestræbelser. Forfatteren viser stor Belæsenhed, og om man end, især hvad den klassiske Literaturs Tidsalder angaaer, ej ganske giver sit Bifald til alt hvad her siges, saa er det dog ingen blot vovet, men meget mere af Slutninger uddraget, og fra sine Synspunkter moden Bedømmelse, man faaer. Den nyeste Literatur er meget flygtigt behandlet, men maatte være det da det var Forfatteren magtpaaliggende at undvige enhver Polemik, hvilket i vore Dage er vanskeligt, naar man vil sige noget mere end et Intet om de i Literaturen Berømte eller Yndede. ibid 190.

Den høist udmærkede americanske Portrætmaler General Gilbert Stenart, som døde 1827 i Boston, omtrent 71 Aar gammel, havde en saa sjelden Hukommelse, at han i sit tyvende Aar malede sin Bedstemoder, som han havde mistet, da han var tre Aar, og det saa lignende, at enhver, som havde seet hende, gjenkjendte hende. Allerede som ungt Menneske gjorde han saadan Opsigt, at den berømte Maler West erklærede, han vilde engang male Portrætter, hvis Mage man siden van Dyck ikke har kunnet opvise. I Boston foranstaltede man efter hans Død en Udstilling af alle hans Malerier, der beløb sig til 300 Stykker, til Fordeel for hans Familie, som han intet har efterladt. Han havde fortjent mange Penge, men var uden at være ødsel, ingen god Huusholder.

† † †

In der Königseiche Schatten
Eine holde Lilie stand,
Welche Gottes Engel hatten
Hergepflanzt ins fremde Land.

Und die guten Engel pflegten
Ihre schöne Blume treu,
Liebend sie die liebe hegten,
Daß sie lieblich reizend sei.

Und sie wuchs in voller Schöne,
Eine Zierd' im Königshain,
Sanft erklangen ihre Töne,
Unschuld athmend, lilienrein.

Und die hehre Eich' durchwehte
Freud'ger Schauer sanfter Wind,
Und ihr leises Lispeln flehte
Segen für das theure Kind.

Hört, es rauscht die Eiche wieder,
Doch nicht freudig ist ihr Klang,
Düster flüsternd sind die Lieder,
Tief wehmüthig der Gesang.

Denn verödet ist der Garten,
Wo die schöne Lilie stand;
Ihrer jetzt die Engel warten,
Droben in dem Sternenland.

Caroline ist geschieden,
Tief verwundet jedes Herz;
O, wie gut Sie war hienieden,
Zeuget laut der stumme Schmerz.

Doch die schöne, zarte Hülle,
Von der Gottheit still belebt,
War für ird'sche Lebensfülle
Zu ätherisch leicht gewebt.

Und dieß Herz voll Engelmilde
Nicht für Erden-Schmerz und Lust;
In der Seeligen Gefilde
Athmet frei erst Ihre Brust.

Hier schon glich die Fürstenkrone
Einer Heil'gen Strahlenschein;
Nun erst brennt vor Gottes Throne
Diese Flamme klar und rein.

Heil Ihr, daß Sie fand den Frieden,
Daß Sie Ihre Heimath fand!
Ach! Sie schaute schon hienieden
Sehnsuchtsvoll ins ferne Land.

Treue Mutter, dämpf die Schmerzen,
Denn auch Du ja kennst das Land,
Doppelt Deinem frommen Herzen
Ist der Himmel jetzt verwandt.

Und als hinter jenen Hügeln
Still die Abendsonn' verblich,
Sah'st Du, wie auf Psychenflügeln
Deine Lilie sanft entwich.

„Mutter, trockne Deine Wangen,
„Starr nicht auf die Puppe hin,
„Kannst den Schmetterling nicht fangen.
„Gottes Engel fingen ihn! —"

wx.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 40.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 19 Maj 1829.

Carl den 12te, Konge af Sverrig.

(Fortsat.)

Gørtz antog sig nu atter den indtrufne Finantsforlegenhed med sin sædvanlige Duelighed og Virksomhed. — Ved afsluttede Contracter med nogle Nederlandske Speculanter fik Gørtz Vaaben og Ammunition. Ved samme Middel skaffede han Magazinerne fyldte med Korn og Victualier fra Danzig og andre Østersøens Havne. Rede Penge forskaffede Gørtz derved, at Stænderne paa hans Forslag beskattede Luxus. *) De sidste Recruter og Heste, som Provindserne formaaede at yde, kom frem ved Carls blotte Bud.

Saaledes syntes han atter i Foraaret 1718 Danmark og Hannover overlegen. — Felttoget skulde efter Sædvane stiles imod første. — Gørtz havde atter uden Nytte fraraadt det. — Man veed ikke, hvad der opholdt Carl fra Foraaret 1718, da han var fuldrustet, indtil Efteraaret. Rimeligviis har det været Underhandlingerne med Rusland, hvis definitive Ende han vilde see. Imidlertid var hans gamle Animositet imod Rusland Skyld i, at disse Underhandlinger gik i Langdrag. — Hans sunde Forstand sagde ham, at den af Gørtz foreslagne og betraadte Vej var den eneste til nogenledes at komme ud af den farlige og lange Kamp, hvori han var stædt: men at han ikke skulde være i Stand til at byde Peter Spidsen, og ved egne Kræfter sætte ham Grændser, saarede hans Selvfølelse: at han skulde indrømme den Fyrste en fordeelagtig Fred, ja endog Lande og Byer, som Carl havde modtaget i Arv fra sine Fædre, som allerførst af alle var optraadt som hans Fiende, og aldeles uden Grund, og som han havde været nær ved at afsætte, var ham en piinlig Tanke: at han endelig skulde byde den Fyrste Venskabshaand, og vente sin og sit Riges Frelse af et Forbund med ham, som havde ladet den ulykkekige Patkuls Minde retablere, ladet sit Hof, sin Armee, og sit diplomatiske Corps *) anlægge Sorg

*) De mange Capere, iblandt hvilke Norcross, som i Carl 12 sidste Aar brugtes imod al Folkeret, indbragte og meget. — Carl agerte virkelig tilsidst desperat, og troede, at Udfaldet nok skulde dække Alt.

*) En gammel Mand har fortalt Forfatteren efter hans Fader, som var Domestique ved Frederik 4 Hof, at da de fremmede Gesandter 1708 kom til Hove, for at gratulere Nytaar, var den Russiske Ministers Kareth overtrukken med sort Baj, og han selv og hans Domestiquer i dybeste Sørgedragt i Anledning af Patkuls Død.

for ham, og ved alle Europas Hoffer vakt Deeltagelse og Uvillie, ved at benævne denne Carls Gjerning med de rette Navne, vare Prøvelser, som overgik Carls moralske Stoicismes Evner, hvoraf han rigtig nok havde langt mindre, end af den physiske Stoicisme.

Dog Nødvendighedens Jernhaand leder desto værre ofte Mennesket derhen, hvor Kjerligheds og Mildheds, Fornufts og Klogskabs Raad ikke kan lede det. — Carl maatte give efter, og nolens volens befuldmægtige Gørtz til at afslutte Tractaterne paa Åland.

Det Tab, disse førte med sig i Østen, skulde erstattes i Vesten ved Norges Erobring. Det er forhen bemerket, at Carl mere var en tapper Soldat end en duelig General. En saadan dølger indtil Udførelsens Øjeblik sine Planer, for at spare Kræfter og Opofrelser; dog vidste man megel vel i Norge, fra Midten af Sommeren 1718, at Felttoget fra Svensk Side skulde aabnes med den gamle Anstødssteens Friderikssteens Indtagelse. — Nordmændenes Patriotisme havde aldrig sovet, men var lysvaagen, man havde altsaa gjort Alt, hvad Omstændighederne tillode, for atter at sikre Norges Sag et lykkeligt Udfald. Imidlertid blev Carls Regjering Dag fra Dag mere og mere upopulair i Sverrig. De højere Stænder afskyede den, de lavere følte dens uhyre Tryk; og om disse end ingenlunde nærede noget fiendtligt imod Carls Person, saa var det dog et almindeligt Ønske, at han vilde gjøre en Ende paa Krigen; og regjere paa en anden Maade *). En Rænke blev smeddet i Stokholm, som skulde gjøre Ende paa Krigen; og da Carl var utilgjængelig for alle Forestillinger, da den, som formaaede meest over ham, Gørtz, Intet kunde udrette; da det var farligt for langt mindre accrediterte Personer, at yttre en anden

*) Et Beviis paa, at det ikke blot var Adelen, som i Carls sidste Aar var ham imod, er, at flere af Tordenskjolds lykkelige Expeditioner tilskrives i Sverrig en Landsbypræst i Bahuslehn, som underrettede ham om Alt, og, besynderligt nok, dog kom vel derfra. — Derfor ingenlunde honet handlet af Præsten.

Mening om den offentlige Velfærd, end den Carl var af, og Fredens Igjenoprettelse var aldeles uforenelig med Carls Personlighed, saa blev og den Kugle støbt, som med Enden paa Carls Liv tillige skulde gjøre Ende paa Krigene. —

Carl faldt i Løbegravene for Frederiksteen d. 11 December 1718 om Aftenen Klokken 9 for Snigmorderhaand. — Det er ikke vor Sag at motivere de Grunde, som tale for og imod denne Mening. Her er det nok at bemerke, at Franskmanden Siqvier, som tjente som Frivillig i den Svenske Armee, var den eneste, som var hos Kongen fra Kl. 7 til Kl. 9, da han fandtes død; at Siqvier senere angav sig selv som Carls Morder, uden at der videre blev reflecteret derpaa, og at der om dette Dødsfald aldrig blev anstillet ringeste Undersøgelse.

Saaledes faldt denne Fyrste i sin blomstrende Alder, 36 Aar gammel, for Snigmorderhaand! Et sørgeligt Endeligt! Men lad os tænke paa den Million kjekke Svenske, han, efter Grev Bondes og Lagerbrings Beregninger, opofrede sin Krigslyst og Hævngjerrighed. Lad os tænke paa Patkul, og ikke glemme den usynlige Verdensregjering, som vejer, dømmer og straffer Menneskenes Børn.

Da Carl modtog Sverrigs Regjering, var samme paa sin Anseelses højeste Spidse. — Ved hans Forfædres lykkelige og sejerrige Vaaben havde Sverrig arronderet sig til alle Sider med skjønne og frugtbare Provindser. Hans Fader Carl 11, en Fyrste af nogen Haardhed i Characteren *), men af sund Forstand, Arbeidsomhed og Sparsomhed, havde bragt Orden i Finantserne, og sat Hæren paa en saa sparsom, og til Landets Indtægter passende Fod, at der indtil vore Tider ingen Forandring er foretaget dermed. Hans personlige

*) Hang til Vilkaarlighed havde Carl unegtelig arvet efter Fædrene. — Men der var dog en stor Forskjel paa Faderen og Sønnen; thi var Øjeblikkets Opbrusning forbi, lod Carl 11 Fornuft og Betænksomhed raade — Carl 12 gav derimod ikke efter, uden da den haardeste Nød trykkede, og da var det for sildigt.

Egenskaber havde desuden forhvervet ham alle Europæiske Hoffers Højagtelse. Som bekjendt var en Mægler af Anseelse og Klogskab fornøden ved Congressen i Rysvick 1697. Valget faldt paa adskillige; men den mægtigste af Contrahenterne, Ludvig 14, vilde ikke indlade sig med nogen uden Carl 11. — Sverrigs indvortes Velstand har heller aldrig været større end under denne statskloge Konge. Derom vidner ikke blot Historien, men de mange prægtige Bygninger, Legater, og andre almeennyttige Indretninger, som hidrøre fra denne Konges Tid.

Altsaa et indvortes velbestyret, med skjønne til det øvrige Riges Beliggenhed passende Provindser forøget, og udvortes højtagtet Rige modtog Carl 12 i Arv efter sine Fædre. — Men! i hvilken Stand forlod han det? Det unge Mandskab laae nedsablet paa Polens, Ruslands og Pommerns Sletter, eller omkommet af Hunger og Kulde imellem Norges Fjelde. — Den af Carl 11 saa anseelig forøgede, og ypperlig eqviperede Flaade uoprettelig ødelagt. Den udenlandske Credit fuldkommen udtømt, og den indenlandske kuns vedligeholdt ved Frygt. Mangfoldige ved Carls Regjerings Begyndelse velhavende, ja rige Familier ved det uendelige Krav til Nationalkraften nedsatte til Tarveligheds ja Trangs Kaar; og som en Følge af alt dette den ældgamle Svenske nationale Kjerlighed til Kongerne af Huset Vasa meget kjølnet!!

Sverrigs indvortes Regjering var og blev Carl altid fremmed. Han skal dertil i sin første Ungdom ikke være anført. Det stille arbejdsomme Liv, som dertil udfordres, var heller aldrig i hans Smag; og til sit naturlige Hang overlod han sig alt for meget. Tidlig kom han bort fra Sverrig. Under Felttogene mod August og Peter var ikke megen Lejlighed til at tænke paa Sverrigs indvortes Velfærd. — Carls femaarige Ophold i Tyrkiet, og de under samme anstillede Cabaler ved det tyrkiske Hof levnede heller ikke hertil megen Tid. Efter Tilbagekomsten til Sverrig, da Carl dog for Felttogenes Skyld allene opholdt sig i de vestlige Provindser, og aldrig kom til Regjeringens Sæde, havde han heller ikke synderlig Lejlighed til at henvende sin Opmærksomhed paa Rigets indvortes Tilstand, som desuden ved den lange Fraværelse var blevet ham fremmed, og sandsynligviis aldrig har været ham rigtig bekjendt. Af enkelte af hans Yttringer, imedens han opholdt sig i Skaane, er det imidlertid klart, at han dertil ingenlunde manglede Dygtighed, og at han som alle hans Forfædre agtede Videnskaberne. Kuns den Virkning, som fideliter edidiscisse skal frembringe, kan man ikke tillægge ham.

Carl er et af de allersørgeligste Exempler paa, hvad Ungdom, Mangel paa Erfaring, andres ufortjente Efterstræbelser, forenede med en alt for tidlig betroet stor Magt, kan udrette hos et Menneske, hvorledes de af hans forskjellige medfødte gode Egenskaber, som under andre Omstændigheder kan blive et heelt Samfunds Gavn, kan danne en frygtelig Totalitet, som udbreder Ødelæggelse og Fordærvelse om sig, saavidt den kan naae.

Fremdeles fremgaae af Carls Skildring, hans egne, og andres ved ham bevirkede sørgelige Skjebner, de lærerige Erindringer: at man aldrig maae tirre den sovende Løve, at det enkelte Menneskes og hele Statens Velfærd beroer paa Retfærdighed, at man aldrig kan vide, til hvilke Følger Ringeagt for andres Forstand og Evner kan lede. De Fyrster, som fra Begyndelsen af allierede sig mod Carl, tænkte rigtig nok ikke paa, at Følgen deraf vilde være en 21 Aars Krig, utallige Menneskers sørgelige Undergang, Forandring af hele Nordens Tilstand, uden at nogen af de krigførende Magter opnaaede sine Hensigter, med Undtagelse af den ene Peter, om hvem man dog maae troe, at han hellere havde opgivet sine Projecter, naar han havde kunnet forudsee Kampens Langvarighed, og at den tvende Gange bragte ham paa Randen af Undergang. Han opnaaede desuden ikke disse Hensigter, uden med alle sine Allieredes Misundelse; thi saa forandret var den offentlige Stemning bleven, at da Freden kom i Stand, havde alle hellere seet, at Sverrig var blevet, hvad det var, end at Peter fik de østersøiske Provindser.

Endelig, Carl havde vist aldrig brudt Freden, naar man havde ladet ham være i Roe. Han kjendte ikke sig selv. Hans vakte Hævngjerrighed forledede ham til de selsomste, skadeligste og haardeste Foretagender, og Krig blev ham omsider til Lidenskab. Fuldkommen mandlig Dyd synes derfor ikke med Føje at kunne tillægges ham. Hel-

lere synes dette herlige Prædicat at tilkomme den fortreffelige Gustav Adolph, med hvis Portrait i Lommen Carl døde. Bedre om han var død med denne Fyrstes ægte Religieusitet og Fromhed i Hjertet.

Tilsidst som en Efterslet til Carls Skildring ville Læseren tillade os at føje et Par Ord om den Mand, som i Carls sidste Aar virkede saa mægtig paa ham og det svenske Rige, Ministeren Gørtz.

Efter at Gørtz i Høsten 1718 var vendt tilbage til Åland, optog han med sin vante Færdighed de afbrudte Underhandlingers Traad igjen. Han ledte dem til et ønskeligt Udfald, og afsluttede med Peter et of- og defensivt Forbund. Tractaterne vare fra russisk Side undertegnede, og ratificerede. Af Gørtz vare de undertegnede efter Fuldmagt af Carl 12 sub sperato. Fra Diplomatikens Side fejlede altsaa Intet uden Carls personlige Underskrift.

For at indhente denne, vendte Gørtz, glad over det lykkelige Udfald, tilbage til Sverrig. — I Stokholm opholdt han sig kuns een Dag. Lod sig imidlertid melde hos Prindsesse Ulrike; men bekom ingen Audients. Man troer imidlertid, at denne ene Dag har bestemt Gørtz's Skjebne; thi det er sandsynligt, at Ulrike og Ministeriet just den Nat, da Gørtz kom, bleve underrettede om Carls Død, som imidlertid blev holdt hemmelig, og fra Hoffets og Ministeriets Side de fornødne Indretninger trufne, for at arrestere Gørtz paa hans Rejse til Carl. — I hvorledes nu den egentlige Sammenhæng er, vist er det, at Gørtz 4 Dage efter Carls Død paa de norske Grændser blev arresteret af en Commando Officerer, som foreviste Befalinger fra Prindsen af Hessen og Generalitetet. Gørtz blev ført til Stokholm i Fængsel. Han vidste ikke, og man tilkjendegav ham ikke, hvorfor han blev arresteret. Imidlertid har Følgen viist, at denne Anholdelse maae have været en Følge af de Planer, som man havde for til at udelukke Carls Søstersøn, den unge Hertug af Holsteen, fra Regjeringen, og befordre Prindsen af Hessen til samme.

Under saadanne Omskiftelser af regjerende Personer, under saadanne mod hinanden stridende Interesser er det meget almindeligt i den europæiske Historie, at de Personer, af hvilke man kan befrygte Modstand, sættes ud af Virksomhed, vel endog ved voldsomme Midler; men at skride til saadanne Yderligheder, som dem man tillod sig imod Gørtz, er til Lykke dog usædvanligt. Gørtz's Skjebne kan altsaa ikke blot forklares af hans Hengivenhed for Hertugen af Holsteen; thi naar til dennes notoriske personlige Ubetydelighed kom Gørtz's Fjernelse enten ved Fængsel eller Landsforviisning, vilde Ulrikes Planer i Henseende til Regjeringen være fuldkommen sikrede. At man altsaa gik videre, og ved Intet mindre kunde tilfredsstilles end ved Gørtz's uskyldige Død, vidner om en Hevngjerrighed i Carl 12 Smag, som maae antages at være foranlediget af følgende Grunde: Carls Regjering var i hans sidste Aar i højeste Maade ilde lidt i Sverrig. De uophørlige Krige, og de idelige trykkende Paalæg og Mennesketab, som disse foranledigede, maatte Gørtz bære Skylden for som Udlænding, da man af Delicatesse ikke vilde nævne den sande Skyldige. Hvor stor Uret man i den Henseende gjorde Gørtz, have vi i det foregaaende seet, da hans idelige Raad til Carl gik ud paa, at slutte Fred. Kuns vilde Gørtz som indsigtsfuld Statsmand ikke, at Sverrig under Underhandlingerne skulde staae afvæbnet; thi saa maatte Tractaterne endes med Sverrigs fuldkomne Ydmygelse, ja maaskee politiske Tilintetgjørelse. Han paatog sig derfor ved sit Genies Storhed at skaffe Sverrig en Anseelse, hvorved Partiet omtrent blev lige. At hans Planer gik ud paa Fred beviste han derved, at han virkelig havde bragt en højst fordeelagtig Fred i Stand med Sverrigs mægtigste Fjende, Peter. Dog alle disse Gørtz's Fortjenester troede man ikke at burde tage i nogen Betragtning. Efter at have anholdt ham, fængslede man ham i Stokholm. I Anledning af de ved Carls Død indtrufne nye og vanskelige Omstændigheder sammenkaldte man Stænderne i Januar 1719. For disses Plenum anklagede man Gørtz, og foreslog at nedsætte en Commission over ham. Til Uheld havde Gørtz Fjender i alle Stænder. Rigsraadet og Adelen hadede ham, da de gave ham Skylden for den constitutionsstridige Maade, paa hvilken Carl regjerede Sverrig; men glemte, fordi man vilde glemme det, eller lade som saa, at Carl havde regjeret saaledes fra 1697, og at det først

var i Slutningen af Aaret 1714 at Carl gjorde Gørtz's Bekjendtskab. Borger= og Bondestanden gav ham Skylden for de rede Penges Udtømmelse, de mange byrdefulde Foranstaltninger til Hærens og Flaadens Eqvipering, samt den idelige Recrutering. Hoffet hadede ham, fordi det havde ham mistænkt for, at ville gjøre den unge Hertug af Holsteens Rettigheder til Riget gjeldende.

Geistlighedens Modbydelighed for ham havde en særegen Grund. Gørtz var nemlig Deist. Han var smittet af de Engelske Philosophers Shaftesburys og Hobbes's naturalstiske Skrifter og Angreb paa Aabenbaringen *). Geistligheden betragtede ham altsaa med Ugunst som Kjætter.

Mange Hunde ere Harens Død. — Følgen blev altsaa, at den over ham nedsatte Commission, som i Følge nogle bestod allene af hans personlige Fiender, i Følge andre, at de fleste i den vare af dette Sind imod ham, allerede den 21 Februar 1719 fældte Dødsdom over ham. — Man har denne Dom trykt, og der lægges ham i den Intet til Last, uden at han havde skaffet sig for megen Indflydelse hos den afdøde Konge, at han havde svækket Kongens Tillid til Senatet, (Carl havde vist aldrig havt noget af den Følelse), at han havde været Skyld i de haarde Skatter, og Landets daværende Elendighed. — Denne Klagepunct have vi i det foregaaende oplyst og afbeviist, og hvad den Punct angaaer, at han havde havt for megen Indflydelse hos Kongen, da er den af en heel besynderlig Beskaffenhed; thi neppe er det forbudt enten i Sverrigs eller i

*) At Gørtz imidlertid skulde have drevet dette saa vidt, at han, som almindelig fortælles, i en Samtale med Carl skulde have erklæret Samvittighedens Erindringer for Følger af en slet Fordøjelse, som man ved Medicin kunde hæve, har alt for megen indvortes Usandsynlighed, til at man kan troe det. — Gørtz var vist en Mand af alt for megen Forstand, til at han imod en Fyrste af Carl 12 Character skulde have tilladt sig saadanne Yttringer. — Han var vist og en Mand af alt for godt et Hjerte, til at han skulde have hyldet Maximer, som nødvendig maatte flyde af saa umoralske Forestillinger.

noget andet Lands criminelle Lovbog, at en Minister jo maae have Indflydelse paa den Konge, han tjener! Hvorledes skulde han ellers gavne Fyrsten og Staten? At Gørtz endelig havde foranlediget nogle utroe og forsømmelige Embedsmænds Afsættelse, var saa langt fra at være en Gjenstand for Daddel, at meget mere enhver Patriot maatte vide ham Tak derfor.

Under selve Processen indløb saadanne Omstændigheder, som qvalificere den til Benævnelsen af et Justitsmord, hvorpaa den Europæiske Statshistorie i det 18de Aarhundrede destoværre leverer flere sørgelige Exempler. —

(Fortsættes.)

En Sømands Optegnelser.

Jeg indskibede mig til Boston paa et Fartøi, som havde ladet med Dollars og var bestemt til Calcutta. Jeg vil med Taushed forbigaae de sædvanlige Hændelser, som pleie at møde paa en Søreise, og hvilke, saalænge man er svævende mellem Himmel og Vand, pleie at interessere lidet, dog kan jeg ikke lade ubemærket, at det gjorde os megen Fornøielse ikke langt fra Landingspladsen ved Forbjerget det gode Haab, at angle Duer, og at vi paa denne Maade endog fangede en Vandfugl, der veiede 20 Pund og med udbredte Vinger holdt 11 Fod; men Fornøielsen ved Fangsten var det Bedste, thi dens Kjød var haardt, tørt og smagløst. — Ankomne til Hooglys Munding antoge vi en Lods, for at bringe os til Calcutta. Vandet her er mudret og løber 4 á 5 Knob i Timen. Jeg saae herfra Den Tanger, hvor den stakkels Munro, da han just i Kredsen af flere Kammerater og rolig indtog sit Middagsmaaltid, blev anfaldet og bortslæbt af en Tiger. Dyret blev skudt, men dog for sildig for at redde Offeret. Flodens Bredder ere lave og bedækkede med Hytter af Bambus, der, seete langt borte, tage sig ud som Høstakke. — Høist oplivende er den Mangfoldighed af Mennesker og Dyr, som bølge sig mellem hinanden i Calcuttas Gader; blandt de Første gives der ogsaa en Mængde

Jongleurs, hvoraf nogle slæbe store Slanger med sig, andre føre Gjedder, der ere saa afrettede at de, paa et, flere Fod over Jorden afrundet Stykke Træ, holde Ligevægten; endnu Andre lade sig bære paa uhyre Stiger, som de fritsvævende opstige paa til det øverste Trin, og gaae ned igjen paa den anden Side; Captainen vilde endog have seet Een, som, da han havde været oppe, trak Stigen med sig, hvad jeg dog ikke maa opgive for vist, da jeg ikke er istand til at bekræfte det ved mit eget Vidnesbyrd. Ogsaa Skarer af Dandserinder, hvoriblandt nogle ret smukke, gjennemdrage Gaderne; men deres Dands er af den Beskaffenhed, at den ikke ret vel lader sig beskrive. Blandt de store firefoddede Dyr er Elephanten unægtelig det mærkværdigste. Omendskjøndt denne Kolosse gaaer omkring og gjør ingen noget Ondt, maa den Fremmede dog først vænne sig til Synet af den, førend han frit tør nærme sig den. Luften er befolket med Spurve, der ere uforskammede nok til at hente deres Føde af Folkenes Kurve, som de bære paa Hovedet; men Kragerne ere derimod saa tamme som Huusdyr. Blandt bevingede Skabninger er vel Adjutanten den mærkværdigste; denne 5 Fod høie Fugl har et heelt melankolsk Udseende: dens Vinger ere blaae og hvide, Brystet ganske hvidt, Benene gule og Hovedet smykket med en sort Fjærbusk. Seer man flere af dem staae i lige Linie paa Randen af et Tag, saa kunde man fristes til at antage dem for lige saa mange opstillede Grenaderer. De ere saa graadige, at de uden videre Undersøgelse nedsluge Alt hvad der kommer dem i Veien; jeg har seet, at Soldaterne have henkastet til dem et Been halvfyldt med Krudt, hvis anden halve Deel skjulte en langsomt brændende Lunte, som den Fugl, der først kom dertil, iilsomst nedslugte, og da strax efter blev sønderrevet af den forræderiske Kost. — Ved Calcutta vil jeg ikke opholde mig længe, for ikke at maatte gjentage hvad allerede 20 Gange er bleven sagt. Climatet var ved min Ankomst saaledes, som jeg havde tænkt mig Luften at være i de tropiske Lande; og endskjøndt det i Middagstiden var meget varmt, saa glæder man sig dog Morgen og Aften ved en sand kostelig Temperatur. Jeg har aldrig aandet med saadan Vellyst, som just i Calcutta. Ved Middagstid bliver, ved Hjælp af en Viftemaskine, som en ved Enden af Salonen staaende Domestik sætter i Bevægelse ved en Snor, frembragt en kunstig, men derfor ikke mindre behagelig Køling, og denne Maskine, som man kalder Punkah, har, foruden Luftens Fornyelse, endnu den Nytte, at den holder Insecterne borte. — Intet er at sammenligne med Hinduernes Ladhed, uden maaskee deres Overtro. Een af deres afskyelige Skikke er den, at kaste de Døde i Floden, hvormed de undertiden ikke tøve saalænge indtil Livsgnisten ganske er udslukket. Saaledes hændtes det engang med en stakkels Olding, som vor Captain tog ombord, hvor han endnu levede i en heel Uge. — Jeg havde Leilighed at bivaane en Enkes Dødsfest, som lod sig brænde tilligemed sin Mands Liig. Saasnart den erholdte Tilladelse var indløben, saa modtog den forsamlede Mængde Efterretningen derom med en frygtelig Hylen. Paa dette Tegn forlod Konen, der endnu var ung og smuk, sin Palankin, og gik ledsaget af en Præst hen til Floden, hvori hun steg ned; hun var i dette Øieblik iklædt Hvidt. Opkommen af Vandet blev hun iført kostbare Klæder, hvorefter hun spadserede tre Gange rundt omkring Baalet, og derved hist og her udkastede nogle Haandfulde kogt Riis, hvoraf Præsten tilligemed hendes Beslægtede paa det ivrigste vare beskjæftigede med at opsamle Kornene. Derpaa kastede hun en Bouquet i Luften, hvormed hun havde været smykket, og efterat hun langsom havde besteget Brændestabelen, paa hvilken hendes Mand Liig laae, lagde hun sig ved Siden af denne, og slyngede den ene Arm om hans Hals. I dette Øieblik løb hendes grusomme Slægtninge til med tørre Riisqviste, hvormed de tildækkede begge Legemerne, og Enkens egen Søn, et neppe 10 Aar gammelt Barn, antændte disse med en brændende Fakkel. Baalet stod snart i lys Lue; jeg stod samme saa nær, at jeg kunde see alle den Ulykkeliges Bevægelser. Hun søgte slet ikke at løsrive sig; men syntes meget mere, jo stærkere Flammerne angrebe hende, at trykke sig tættere op til sin Mands Legeme. Hendes Udseende blev uforandret, til der traadte hende et tykt Skum for Munden, som hidindtil et himmelskt Smiil havde omsvævet. I dette gruelige Øieblik syntes mit Hjerte at briste, og

jeg havde sjunket afmægtig ned, hvis ikke min Ledsager havde grebet mig under Armene; derimod formaaede en i Nærheden af mig staaende amerikansk Dame at see dette frygtelige Skuespil lige fra Begyndelsen til Enden. Jeg takkede min Skaber, at jeg hverken var hendes Elsker eller Mage! — Paa en høist magelig Maade reiste jeg tilbage til Calcutta i en Palankin. Folkene, som sædvanlig bære saadanne Maskiner, løbe næsten i Hundetrav, og tilbagelægge 4 enhalv engelske Mile i Timen. Capitainen, Supercargoen og jeg havde 18 saadanne i vor Tjeneste, og da vi havde paalagt dem at transportere os fra et Qvarteer til det andet i Staden, saa besluttede de sig til, istedet for at trække den, som 3 eller 4 af dem magelig kunde have gjort, at bære den derhen. Foruden disse og sex Betjenter, holdt vi endnu 30 Domestikker, og dette store Tjenerpersonale kostede os dog ikke fuldt 50 Dollars maanedlig.

Englænderne ere i Indien som i deres Fædreneland store Elskere af Jagten; men her er denne ægte kongelig. Mig blev en Dag viist en Officeer som haltede, hvilken lille Ubeqvemmelighed han havde tildraget sig paa en Tigerjagt, hvor det var gaaet til paa følgende Maade: Elephanten, paa hvilken han reed, havde gjort et saa kraftigt Anfald mod det vilde Dyr, at dette laae ubevægeligt paa Jorden, og blev holdet for dødt. Officeeren steeg altsaa iilsomst af; men det var kun et Fif af den slue Fjende, som, saasnart den saae sin Modstander saa nær at den kunde naae ham, greb ham i Lænden og kastede ham paa Nakken (som Ulven vel gjør det med Faaret?) og rendte i fuldt Spring derfra. Englænderen havde lykkeligviis Hænderne frie, og et Par Pistoler i sit Belte; han greb den ene og knuste et Ribbeen i Siden paa sin Bortfører, som gjengjældte det ved et dygtigt Bid, uden at lade sit Bytte fare; men Officeeren tabte derover endnu ikke Fatningen, men gjorde Brug af den anden Pistol og var saa lykkelig med denne at skyde Tigeren lige gjennem Hjertet, hvilket befriede ham fra hans betænkelige Stilling. — Da Tiden var kommen, som var bestemt til vor Afreise, seilede vi nedad Strømmen og naaede nu det pragtfulde Sonde Sund, hvis ophøiede og med Tropelandenes rige Vegetation bedækkede Strandbredder jeg beundrede. Medens vi omseilede dette, nærmede sig os Baade, fra hvilke der falbødes Papegøier, Paradiisfugle, Aber etc. Vi afhandlede dem 18 kostbare Skildpadder, som vi betalte med 12 Dollars. — Vi gik dernæst til Ankers 4 Mile fra Batavia, hvor vi ikke allene forefandt en 40 hollandske, amerikanske og engelske Skibe, men ogsaa en Mængde Junker. Af Sundhedscommitteen erfarede vi, at Sundhedstilstanden var yderst slet, og at der paa een Dag var død 600 Mennesker; hvilket bevægede vores Captain til at antage 4 Malayer, for at tjene som Bud mellem vort Skib og Landet, og for at vor eget Mandskab ikke derved skulde være udsat for den store Hede. Man bragte os noget jammerligt Fjærkræ, som skulle være Høns, men disse havde intet Andet paa sig end Fjærene. — Den næstfølgende Dag gik jeg iland. Staden syntes mig at være lav og af daarlig Beliggenhed; de Kanaler som gjennemskjære den, ere omgivne af Tamarinder og andre Træer, som give et behageligt Syn, og nogle Hovedgader ere i Sandhed pragtfulde; men Chinesernes Qvarteer er over al Maade daarligt. Desuagtet have de et muntert og lystigt Udseende, medens Javaneserne ere dovne, tvære og mørke. Den Mængde af Fremmede fra alle Lande, som trænge sig frem i Gaderne, og disses forskjellige Klædedragter, lader troe, at man befinder sig paa en glimrende Maskerade. — Rundt omkring Staden ligge nydelige Landsteder, smykkede med Lysthuse af Cocos- og andre Pragttræer, og det maatte være behageligt at leve i et saadant Land, naar man kun ikke bestandig skulde være udsat for Døden; men Luften, som man her indaander, der er lige saa smitsom, som duftende, skjuler, liig Kjerligheden, sin Gift under Rosen. — Jeg lod mig kjøre i en Slags Vogn som kan rumme to Personer, med en Postillion paa Bukken, tre Laqaier bag paa og forspændt med et Par saa smaae Heste, at de forekom mig som et Par Muus, der kunde løbe afsted med Fælden. Enhver Fremmed af nogen Distinction maa nødvendigviis holde sig saadant et Kjøreværk, ifald det er ham magtpaaliggende at beholde sin Sundhed; thi Solen kaster om Dagen sine Straaler ned med saadan Magt, at de trænge igjennem den tykkeste Pandeskal, naar samme ikke er beskjærmet med et dygtigt Bolværk. —

(Fortsættes).

Indenlandske Efterretninger.

I Randers Avis No. 56 læses følgende: „Mellem Bemærkninger paa en Reise ifjor i Jylland af Profess. Molbech, hvilken Reise rigtig nok var alt for hurtig til nøjagtige Iagttagelser — findes tvende meget betydelige Urigtigheder, som man skylder Sandheden at rette. Den første: Hr. Prof. siger, at Strømpebind drives i Hjermind og Vium Sogne, men ej i de mellemliggende. Den, der har bildt ham sligt ind, har løjet, saa en Steen maa vende sig*); ej allene i alle de mellemliggende Sogne drives Binderiet, men lige fra Hjorthhede, inclusive, og til Ringkjøbing paa et Par Mile nær i Østen og i Vesten, og i Sønder og Nord fra Holstebro ind i Vejle Amt, i fjorten Herreder og 65 Sogne bindes der, og udføres til Udlandet af denne Industrie-Artikel — lavt regnet — for mere end to Tønder Guld aarlig**). Den anden Urigtighed: ved at omtale Hr. Consistorialraad Bjerregaards Skov-Anlæg ved Hjermind nedsætter Hr. Professoren ganske dybt den kongl. Plantage paa Alheden, som han NB. ikke har seet. I det han opfordrer Andre til at besee Hr. B—s, som vi her aldeles ikke ville nedsætte, opfordre vi ham selv til at besee det andet — i Sandhed kongelige Anlæg, med hvilket Hs. Majestæt og Omgivelse ved Ojesyn fandt sig højst tilfreds — det er altid det Sikreste at kjende den Ting, man dømmer om. Det kan vel gaae an at recensere en Bog uden at have læst den, eller dog efter en flygtig Gjennembladen; men for at domfælde Alhedens Plantage bør man see den. — Hr. Profess. kunde ellers paa sin Vej have fundet Plantager, som vare værd at see, f. Ex. 1. Granberg, sønden for Randers, som viser sig endog fra den Vej, han befoer, og 2. Pastor Hoffs Anlæg ikke langt fra Hobro; men havde denne endog ligget nærmere ved Vejen, den vilde dog have undgaaet Professorens Opmærksomhed; thi man seer ikke godt om Natten. Han siger nemlig selv, at han reiste fra Hobro til Aalborg ved Midnatstid. At reise hurtigt og i Mørke duer ikke for den, der vil lære at kjende det Land, han befarer*). B."

*) Just ikke høflige Udtryk.

Meddeleren.

**) Skulde det ikke være for højt regnet? Forfatteren burde nærmere opgive Data for sin Beregning. Adskilligt om Strømpebinderiet findes i Kunstflids Selskabets Skrifter 1 B. 6 H. 328-350. Cfr. Thaarups udførlige Statistik 2den Deel, 412-418.

*) Hr. Profess. Molbechs Reises Hensigt var ikke, at beskrive økonomisk og statistisk de Egne, i hvilke hans Reise faldt, og han fortjener sikkerligen Tak for det han meddeelte, ligesom Berigtigeren vilde have fortjent hans og Patriotens Tak, naar han havde afholdt sig fra sin skolemestererende Tone, og tillige meddeelt noget mere end ovenanførte flygtige Anførsler.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151½	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102	102½ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	107¼ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	62½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 41.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 23 Maj 1829.

Carl den 12te, Konge af Sverrig.

(Sluttet.)

Gørtz blev kuns eengang stædt til mundtligt Forsvar i Retten. Under dette Møde blev han personlig ilde behandlet. En Adfærd, hvorfor den saa meget ældre Constitutio criminalis carolina allerede fastsætter Cassation for den Øvrigheds-person, som deri gjør sig skyldig. Gørtz forlangte sig Klagen skriftlig meddeelt, og Tilladelse at forsvare sig skriftlig. Afslaaet. Han forlangte en Lovkyndig, med hvem han kunde raadføre sig, og som kunde forsvare ham, da han selv ikke maatte. Afslaaet. For i det ringeste at kunne døe som en ærlig Mand, forlangte han, at det maatte tilstedes ham, forinden han døde, at aflægge Regnskab for sin Administration og de Pengesummer, han havde bestyret. Afslaaet. Endelig forlangte han for sin Kones*) og Børns Skyld, at Executionen maatte skee i Committeredes Overværelse i Fængslet. Afslaaet. Alle disse Omstændigheder synes næsten at qvalificere Commissionsdommen til Benævnelsen af et Justitsmord. Man fristes til at troe, at Carl 12 havde regjeret saa længe, at hans Søster og Rigsraaderne havde lært at straffe i hans Maneer, og at ligesom om Patkuls Manes ikke endnu vare forsonede ved Carls blodige Død krævede de desuden hans og Sverrigs troeste Tjeners Blod.

Commissions-Dommen blev nu forelagt Stændernes Plenum, og der fandt dens Approbation ingen synderlig Vanskelighed. Desto haardere stod det i Rigsraadet, hvor Dronningen præsiderede. Af 12 Senatorer undsloge de 4 sig for at votere. Af de øvrige kjæmpede Rhenskjold svagere, Cronhjelm ivrigere for Gørtz's Benaadelse. Dronningen og Grev Horn dreve meest paa hans Henrettelse. Debatterne vedbleve, og et Plenum af Stemmer kunde, uagtet alle anførte Grunde, ikke bevirkes. Man blev ening om, at lade Commissions-Protocollen komme. Men forinden dette kunde skee, gik Grev Taube uformodet over paa Dronningens Partie, og denne, dristig ved denne anseete Mands Alliance, erklærede nu uden videre Discussioner, at Beslutningen var, at Dommen skulde tages til Følge. De øvrige Rigsraader vare svage nok, til at lade denne lidenskabelige og ensidige Kjendelse gjelde, og den dueligste Statsmand, Sverrig nogensinde har havt, blev halshugget d. 12 Marts 1719.

Naar man uden Had og Fordom gaaer til Gørtz's Historie, kan man hverken frakjende ham stor Arbejdsomhed, Kyndighed, Combinationsgave, Iver for Statens Velfærd, som han tjente, lige

*) Gørtz var gift med en Comtesse Reventlau fra Holsteen, en kjek og højmodig, men sin Mand lydig og hengiven Dame.

saa lidet som Hengivenhed og Kjerlighed for den Fyrste, som værdigede ham sin Tillid. Imidlertid maae man heller ikke nægte, at hans Færd bar Spor af vor Naturs metaphysiske Ufuldkommenhed. Hvilke Ufuldkommenheder dog aldrig vilde havt de Følger, de havde, naar ikke Omstændigheder vare indtrufne, som ingen Skarpsindighed, eller politisk Divinationsgave kunde forudsee.

Det er det Lærerige ved Historien, at den viser os Menneskene i deres sande Skikkelse, at den tegner dem efter Naturen, at den fremstiller deres Fuldkommenheder og Ufuldkommenheder, og just derved er rig paa følgerige Advarsler og Erindringer.

Gørtz's Fejl var ingenlunde af det Slags, som qvalificere sig til criminel Tiltale, de kan i det højeste blive en Gjenstand for **censura morum**, og selv da maae Moralisten indrømme, at hans Fejl langt overvejes af hans gode Egenskaber.

Man har forekastet ham: at Carl 12 under hans Ministerium ikke regjerede Sverrig efter Constitutionen. Hertil kan svares: at Gørtz følte Kald og Dygtighed hos sig til at redde Sverrig ud af det farlige Vilderede, hvori Carl 12 havde bragt samme, men ikke til at forbedre denne Fyrstes moralske Characteer. Vilde han det første, maatte han formeentlig opgive det sidste. Han betraadte den eneste Adgang, som til Carl var muelig, nemlig paa Klogskabens Vej at lede ham til de for ham selv og hans Rige tjenligste Forholdsregler. Og det er klart, af alle Kyndige erkjendt, at havde man i Sverrig vedblevet paa den af Gørtz begyndte Maade, saa havde de skrækkelige Ødelæggelser, med hvilke den over Underhandlingernes Afbrydelse fortørnede Peter hjemsøgte de svenske Kyster, været sparede, saa havde Sverrig blevet i Besiddelse af Viborg Lehn og Esthland, og mange byrdefulde Vilkaar vare undgaaede i Fredsslutningerne med de øvrige Allierede. Men fordi man i Sverrig af Had til Gørtz just vilde gjøre alt paa en anden Maade, end den, han havde indledet, undlod man at bruge de kostbare Rustninger, som han havde bragt i Stand, næsten afvæbnede sig selv, saaledes havde under Underhandlingerne ingen Vægt, og sidst af alle Fjender sluttede Fred med den mægtigste, Rusland.

Man har forekastet Gørtz, at han tjente Carl i den Hensigt, efter denne Fyrstes Død at hjelpe Hertugen af Holsteen til Regjeringen i Sverrig, og saaledes blive Premierminister sammesteds. Begge Paastande ere aldeles ubeviislige. De, som have nedlagt disse Paastande, synes ikke noksom at kjende Gørtz's Klogskab. Carl var en ung Mand af robust Sundhed. Hvilken Udsigt var der til hans tidlige Død. Det var i det ringeste en besynderlig vidtløftig Omvej at gaae til Ministerposten; thi havde Gørtz, som har den højeste Sandsynlighed for sig, bragt en fordeelagtig Fred i Stand for Sverrig, vilde det have været skyldig Erkjendtlighed, at Carl fremdeles havde beholdt ham i sit Raad, og at han havde den dertil fornødne Duelighed, troe vi at have godtgjort.

At han var den unge Hertug hengiven, og gjerne saae, om Carl udnævnede ham til sin Eftermand, er sandsynligt, men er langt fra at fortjene Daddel; thi Hertugen havde efter de da og tildeels endnu i Statsretten gjeldende Begreber nærmest Arveret til den svenske Throne, naar Carl døde uden Børn, da han var Mand, og født af Carls ældre Søster; Ulrike var den yngre. Man kan heri ikke see andet end Beviser paa Gørtz's trofaste Hengivenhed for det Huus, han tjente.

Regis ad exemplum totus componitur orbis, siger det latinske Ordsprog, og som en Følge deraf var det i Sverrig blevet Mode, i det ringeste efter Carl 12 Mønster udvortes at affectere Haardførhed og barske Sæder. Gørtz var en Mand af Levemaade og fine Sæder; men hverken Vellystning, Fraadser eller Dranker. Hans Fjender lagde ham denne pligtmæssige Epicuræismus til Last; men det meest passende Svar herpaa vil vel være, at Gørtz iført Carls Dragt, med hans Ordknaphed og corporalske Holding vel ikke vilde have bragt de for Sverrig gunstige Omstændigheder tilveje, som fandt Sted, da han reiste med Ålands-Tractaterne til Carl; og som endnu vilde have været langt gunstigere, naar dennes Personlighed ikke havde været.

Hans Uegennyttighed er ikke, selv af dem, som bragte ham paa Skafottet, kaldt i Tvivl. Vel fik man strax efter Gørtz's Død Seqvester lagt paa hans Ejendomme i Tyskland, i det Haab, i Gørtz's Papirer at finde noget passende for sit Kram. Men da deraf ved intet Kunstgreb kunde

udbringes videre, end at Gørtz havde tjent aldeles gratis, og tilsat betydeligt af sine Midler, for at tjene Sverrig, saa fandt man sig foranlediget til, senere at relaxere dette Seqvester. At hans Fjender desuden troede, ikke at kunne udrette noget imod ham fra denne Side, fremlyser deraf, at de til deres evige Skam afslog ham, før han døde, at aflægge Regnskab for de Pengesummer, som han havde forvaltet.

Fra to andre Sider synes Gørtz at være underkastet mere beføjet Daddel.

Han synes aldrig at have kjendt det svenske Folks Stemning eller Dom om sig. At Carl regjerede Sverrig arbitrairt, og at det var under denne Fyrstes Regjering, og i Samklang med ham, om ikke fuldkommen, saa dog nogenledes, han maatte virke, rækker ikke ganske til at retfærdiggjøre Gørtz. Thi vist nok er det en Ministers Pligt, at søge at bringe Fyrstens og Folkets Meninger i Harmonie. Det er desuden en Ministers Pligt, som ikke vil handle eensidigt, — og Carls Ensidighed kunde vist nok ikke undgaae Gørtz's kloge Blik, — at raadføre sig med vise og patriotiske Mænd, og paa dem har Sverrig aldrig havt Mangel.

Dette gjorde Gørtz ikke, som naturligviis var en Fornærmelse imod Folket, og blev udlagt som en Ringeagt for den offentlige Mening, og desuden foraarsagede, at alle Carls Uretfærdigheder uden Grund bleve ham tillagte. Et unægteligt Fejltrin var dette, men en moralsk Afvigelse, som ikke uden den højeste Uretfærdighed kunde belægges med Dødsstraf.

Det kan imidlertid anføres for Gørtz, at Begreberne om den offentlige Menings Indflydelse paa Magthavernes Færd langtfra ikke da vare saa uddannede, som nu.

En anden Omstændighed, som ikke allene falder Gørtz til Last som en moralsk Forseelse, men hvori endog hans sædvanlige Klogskab synes at have forladt ham, var den: at han forlod sig udelukkende paa Carl. — Nu var Carl rigtig nok en Fyrste af alt for megen Fasthed i sine Beslutninger, til at Gørtz fra den Side skulde havt noget at befrygte. — Men Carl var, omendskjøndt i sin bedste Alder og af godt Helbred, dog kuns et dødeligt Menneske. At han skulde falde paa

den Maade, han faldt, kunde rigtig nok ikke forudsees, men ved hans uophørlige Felttog og Forvovenhed var det mere end sandsynligt, at han vilde ende, som han endte. — At Gørtz for den Regjering, som fulgte efter Carl, vilde være det samme som for ham, har han maaskee nok haabet; men her gjorde han en Regning uden Vært, og forsaae sig deri, at han byggede paa Carls Liv, sin egen Klogskab, og udelukte den moralske Verdensregjerings Virksomhed, hvilket altid har ulykkelige Følger, da det er farligt, at holde Kjød for sin Arm.

Altsaa moralske Fejl og Afvigelser kan Gørtz ikke siges fri for; men ingen, som vanære hans Minde, eller nedsætte hans Værd som Statsmand. Og saalænge Menneskene ikke ere beføiede til at straffe det, over hvilket Guddommen har forbeholdt sig selv allene Kjendelsen, maae den over Gørtz affagde Commissionsdom erklæres for grusom og uretfærdig.

Det henhører blandt Gustav 3 smukkeste Handlinger, at han 1773 lod denne fortjente men ulykkelige Ministers Minde rehabilitere, og hans Familie, saavidt muligt, give Oprejsning for de lidte Forurettelser. Men smerteligt Indtryk gjør altid Historiens Læsning, saalænge den leverer saadanne Misbrug af de ypperste menneskelige Indretninger, som Domstole unægtelig ere, til at være Midler, ikke til at haandhæve Retfærdighed og beskytte Uskyld, men til at fremme Uretfærdighed og tilfredsstille Privathad!!

Gørtz's Catastrofe var som et Efterdrøn af Carl 12 blodige Færd paa Jorden.

Paralleler imellem Personer, hvis Skjæbner, Tildragelser og Gjerninger have Liighed med hinanden, ere ikke allene en behagelig Frugt af Historiens Studium, men og behagelig Følge af dens Læsning. De ere egentlig først anvendte af den vittige Plutarch, og efter ham med mere eller mindre Held efterlignede næsten blandt alle Europas Folkefærd.

Her nogle Træk til en saadan Parallele imellem Gørtz og en anden ulykkelig Minister.

Gørtz og Struensee vare begge Tyskere af Fødsel, og begge ved en besynderlig Sammenkjæden af Omstændigheder ophøjede til Ministre ved nordiske Hoffer. Begge nøde deres Fyrsters

udelukkende Tillid, og begge blev det under deres Proces lagt til Last, at have været i Besiddelse af denne.

Begge vare habile Statsmænd. Den første mere dannet for en Stats udvortes, den sidste for dens indvortes Bestyrelse. — Begge vare meget arbejdsomme. Begge vare lærde, og vel bevandrede i den ældre og nyere Literatur. Begge vare Deister. Den første dertil foranlediget af den dybere, engelske, speculerende Philosophie; den sidste af den lettere franske encyclopædistiske Skole. Begge indsaae, før de døde, deres religiøse Vildfarelser, og vandt deres rettroende Sjelesørgeres Godhed og Kjerlighed.

Begge bleve fældede ved Commissionsdomme, og om begge har Eftertiden dømt mildere, end de over dem nedsatte Commissioner.

En Anmærkning til Randers Avis Nr. 56.

Af Kjøbenhavns Skilderi Nr. 40 har jeg erfaret, at man i eller i *Egnen af* Randers har skienket mine, i det Nordiske Tidsskrift III. 1. indførte „Optegnelser paa en Udflugt til Jylland" den Opmærksomhed, at ville rette „tvende meget betydelige Urigtigheder" i samme. Uagtet dette, som man af Hr. B.s Tone seer, just ikke er en *fiin* Opmærksomhed, var den dog Tak værd, dersom virkelig noget urigtigt var rettet, og noget rigtigere sat i Stedet. Sagkyndige maa dømme herom.

1) Den første Fordring til den, som vil rette Urigtigheder i et Skrift, er: at han maa kunne og ville *læse rigtigt*. Hr. B. behager at lade mig sige: „at Strømpebind drives i Hiermind og Vium Sogne; *men ei i de mellemliggende*." De, som ville giøre sig den Umage, at efterlæse S. 158 i 3die Bind af Nordisk Tidsskrift ville finde, at jeg har sagt noget ganske andet; nemlig, at bemeldte Syssel „fra umindelig Tid er herskende i og indskrænket til *visse Herreder og Sogne*, uden at den derfra udbreder sig til Nabosogne" (og Naboherreder;) „*saaledes for Ex. Hiermind* og *Vium*, et ikke langt fraliggende Sogn." Enhver Læser, som ei er Hr. B., vil finde at „den betydelige Urigtighed" i denne Yttring allene existerer i Hr. B.s Villie, og at det, han antager, man har „løiet for mig" eller „bildt mig ind," kun er til i hans Phantasie; ligesom ogsaa Stiil og Tone tilhøre ham selv. Enhver nemlig, som læser med mindste Opmærksomhed, vil finde, at jeg *aldeles ikke* siger, der ei bindes Strømper i de Sogne, som ligge imellem *Hiermind* og *Vium*; men kun anfører disse tvende som *Exempler*. Ingen har saaledes indbildt mig det mindste. Jeg har anført *Hiermind*, som Exempel paa et saadant strømpebindende Sogn, fordi jeg selv havde været paa Stedet; og *Vium*, fordi jeg fra min Ungdom kiendte dette Sogn af Pastor N. Blichers Beskrivelse over samme, hvilken Hr. B. formodentlig ogsaa kiender. — Skulde denne Berigtiger endog selv virkelig troe, at kunne lære mig noget nyt, ved at fortælle, hvorledes Strømper bindes i Jylland ogsaa uden for Hiermind og Vium i mange Herreder og Sogne: saa vil han dog neppe engang faae sit nærmeste Publicum til at troe, at jeg trængte til denne Underviisning. Hvorvidt hans statistiske Opgivelse i Henseende til Strømpebinding i Jylland er nøiagtig: maae Andre undersøge. At der aarlig fra Binde-Egnene udføres for *to Tønder Guld* (formodentlig 200,000 Rbdl.) Bindetøi, er vel neppe overdrevet; men at der for en saadan Sum skulde udføres til *Udlandet* allene (hvis derved ikke tillige menes danske Provindser udenfor Jylland) forekommer mig usandsynligt.

2) Hvad *Alheden* angaaer, da vilde det ikke glæde nogen Dansk høiere, end mig, om Hr. B. ved nøiagtige statistiske Beregninger kunde bevise, at de paa bemeldte Heder giorte Skovanlæg have „lønnet Arbeide og Bekostning ved samme;" hvorom jeg benegtende har yttret mig; (Nord. Tidsskr. l. c. S. 155) eller om han kunde bevise, at man *ikke* har giort „uheldige og kostbare Forsøg" paa disse Steder; hvilket jeg i Almindelighed har yttret, som en Ting, der er bekiendt over hele Landet; uden derfor med et Ord at benegte: at der ogsaa kan være giort *heldige* Forsøg. Kunde Hr. B. levere os en, ikke poetisk, men

historisk og documenteret Skildring af Anlæggene paa Alheden, fra deres første Begyndelse til nærværende Tid, med Opgivelse af de derpaa anvendte Summer: saa vilde det heraf bedst vise sig, om bemeldte Anlæg, (om hvis Nytte og Værd i og for sig selv der jo ei kan falde nogen Tvivl) kunne kaldes billige, eller kostbare, for Statscassen. — Hr. B.s Opfordring til mig: at besee Plantagerne paa Alheden, haaber jeg virkelig at kunne engang efterkomme; men maa dog udbede mig hans Tilladelse til, at reise i Jylland om Natten, dersom Tidens Knaphed eller andre Omstændigheder udkræve det. At man, som Hr. B. lærer os, paa den Tid af Døgnet „ikke seer godt:" turde neppe for nogen Læser af Randers Avis være en ny Bemærkning; men heller ikke disse ville indsee, hvorfor Hr. B. vil henvende denne Bemærkning til mig. Jeg har hverken seet Plantagerne i Hiermind, eller nogen anden Gjenstand, som jeg i ovenmeldte „Optegnelser" omtaler, om Natten; og jeg har ingen Forpligtelse til, paa mine, aldeles private Reiser, at besee, enten „Plantagen Granberg, Sønden for Randers", eller nogensomhelst anden Gienstand, der ligger Hr. B. nærmere, end Hiermind.

Kiøbenhavn den 21 Mai 1829.

C. Molbech.

En Sømands Optegnelser.

(Fortsat.)

Efter at jeg havde anvendt 8 Timer paa at strøife om i Egnen og vendte tilbage til Skibet, vare allerede 10 Personer af Mandskabet blevne syge. Selv følte jeg Forvarslet paa en Feber; men afvendte dens fuldkomne Udbrud ved at indtage en dygtig Dosis Colomel og Jalappe. — I den Tid vi laae i Havnen, havde vi flere saa hæftige Tordenveir med Regn, som man sjelden oplever paa andre Steder; de rensede og forfriskede for Dieblikket Atmosphæren og om Aftenen blev sædvanlig den stikkende Hede dæmpet ved en let Søvind. — Vi seilede omkring Kysten fra Batavia til Tagal, en lille Havn, hvor Død og Pestilence synes at høre hjemme. Længere hen naaede vi til Samarang, en noget mindre morderisk Stad, af temmelig behageligt Udvortes. Surabaya, som vi dernæst gik til Ankers for, er et indtagende Opholdssted og gjælder ogsaa forholdsmæssigen for sund. — I Samarang havde jeg Leilighed til at see Fængslet, hvor to af vore Folk, formedelst Ulydighed vare blevne indspærrede. Man viste mig her det Værktøi, hvormed de farlige Væsener blive fangede, der under Solens og Opiumets Indflydelse rasende løbe gjennem Gaderne og stikke med en Dolk ihjel Alt hvad der kommer dem i Veien; man kalder et saadant en løbende Muck. Dette Værktøi er en Slags meget langarmet Jerntang, der aabner sig som Knibtange, og hvis Bøining for til er viid nok til at omspænde et Menneskes Liv, og stærk nok til at holde ham fast, naar han først engang er indsluttet deri. I Boston havde jeg kun seet Fruentimmer med Mucke, men jeg troer, ikke at man hos dem vil kunne udfinde et Middel derimod. — Læseren maae nu forestille sig, at han indskibede sig med mig til Kysten af China, paa et Hav, der er ganske bedækket med Barker, mellem hvilke vi maae søge at bane os Vei paa en Strækning af 140 Mile. Disse skrøbelige Fartøier tjene tusinde Familier til Huuslye, som ingen anden Boepæl have. Paa en lille Barke allene talte jeg ti Børn, og man sagde mig, at dette var saa temmelig Middeltallet, som man kunde antage enhver Barke indeholdt. Alle disse svømmende Folk leve af Fisk, i hvis Fangst Chineserne især ere meget erfarne; men de tjene ogsaa dem igjen til Næring, idet aarlig henved Hundrede af dem drukne; men hvad er vel nogle tusinde Individuer af en saadan Masse. — Vi gik til Ankers paa Macaos Rhed og antog der en Lods til Wampao. — Staden er bygget paa en Landspidse, der strækker sig frem vestlig for Floden Cantons Munding. Landet ligger høit og har et sundt Clima. Husene ere hvide og see langt borte ganske reenlige ud; men dette Blændværk taber sig, naar man beseer dem i Nærheden. Macao er, nøie taget, ikke andet end en portugisisk Stad, smudsig, som de alle ere, men har en temmelig god Rhed. Omendskjøndt Wampao kun ligger 75 Mile bortfjernet fra Macao, brugte vi

dog 7 Dage for at komme derhen; vi havde imidlertid ogsaa undertiden baade Vind og Strøm at kjæmpe imod. Paa denne Tour bleve vi engang om Natten, da vi gjorde 9 Knob i Timen og medens Lodsen og 2 Vagter vare paa Fordækket, vaagnede op af Søvne ved en frygtelig Skrigen; vi havde nemlig nylig seilet et Fartøi i Grund. Det var en kulsort Nat, og Barken ikke at see, da den ingen Lanterne havde; sandsynlig ere alle ombord paa samme omkomne. Indløbet til Strømmen er som besaaet med smaae Øer, der vilde gjøre Seiladsen høist farefuld, gaves der ikke det engelske Compagnies fortræffelige Kort.

Ilintin, paa en Øe 18 Mile fra Macao, er det nødvendigt at antage en Lods. Endskjøndt Strømmen her har en Brede af 7 til 10 Mile, er den seilbare Deel af Flodleiet dog kun meget smalt. Ved Tigrisflodens Munding, 35 Mile derfra, er denne kun $\frac{3}{4}$ Miil bred og kunde ved Forter, anlagte paa de høieste Puncter, fuldkommen behersckes; men Chinesernes ligge lavt og vilde, omendskjøndt besatte med hundrede Ildsvælg, i det høieste kunne forbyde en Fregat Indseiling. — Ovenfor Forterne blive Strandbredderne endnu fladere og give Udsigt over uhyre Riis- og Sukkerrørsmarker, mellem hvilke, i enkelte Mellemrum, nydelige Smaasteder fremskinne. De herværende Træer ere rigt belagte med Løv. — Wampao er bygget paa en meget lav Øe; Husene ere regelmæssigen sammendyngede paa hverandre, hvorfor Staden har en Mængde korte, krogede og urene Gader. — Vi vare just beskjæftigede med at bringe vor Ladning ombord, da vi af et af de forenede Staters Advisskibe erfarede, at vi befandt os i Krig med England; og neppe havde vi faaet Tid til at tænke paa Forberedelserne til vor Afreise, førend vi erholdt Efterretning om, at 2 engelske Fregatter allerede krydsede udenfor Strømmens Munding, saa der nu slet ikke var mere at tænke paa at undkomme. Vi besluttede altsaa at aftakle Skibet, og indrettede det formelig til vores Boepæl, idet vi paa Fordækket fra den ene til den anden Ende opførte et stærkt Bambus Gitterværk, og behængte samme med Matter. Medens vi befandt os i denne Art af Fangenskab, fandt en usædvanlig Oversvømmelse Sted, hvorved Strømmen uimodstaaelig reev 10,000 Barker bort med sig. Antallet af de Mennesker, som omkom ved denne nye Syndflod, blev anslaaet til 30,000. — Hede og Kjedsommelighed gjorde mig syg; jeg fik Feberen og vansmægtede flere Maaneder i en høist modløs og svækket Tilstand. Endelig besluttede jeg at begive mig bort fra dette farlige Sted; men mine Penge vare opbrugte, og jeg kunde ingen erholde for Verler paa Boston; der blev mig altsaa ingen anden Udvei aaben, end at forhyre mig som simpel Matros ombord paa en engelsk Ostindiefarer, hvor man villig modtog mig. — Førend jeg igjen gaaer tilsøes, vil jeg opgive hvad jeg erindrer af mit Ophold i Canton. Som allerede sagt, øiner man i Nærheden af Canton en utallig Mængde Barker, hvoraf nogle, f. Ex. som bringe Thee fra det Indre af Landet, ere mod 200 Fod; de stærkeste ere de chinesiske Junker, blandt hvilke der gives Nogle, som indtage 1000 Tønder, og have 500 Mand. Disse have i Midten en Mast, med et stort Seil af Matter og Bambus; paa For- og Bagstavnen befinde sig mindre Master, paa hvilke der ogsaa kunne opheises Seil, men hvis Hovedøiemeed er at tjene som Befæstningspunct for en utallig Mængde brogede Vimpler, som vaie fra disse. Paa Forstavnen af disse Barker er stedse malet et Par Øine, hvis Størrelse retter sig efter Skibets Omfang; man kan deraf slutte sig til, hvorledes en Junke af første Rang maa være beskaffen. Bagstavnen er smykket med Figurer af fiirføddede Dyr, Fugle og Slanger. —

(Sluttes i næste Nr.)

Blandede Efterretninger.

I Greven af Briennes Memoirer, udgivne i Paris af Barriere, læses mange interessante Beretninger over Ludvig den 14des første Regjeringsaar og navnligen over Cardinal Mazarinis Character og Endeligt. Ogsaa findes deri nogle Notitser den danske Stat vedkommende. (Disse ere meddeelte i Staatsb. Magaz. 9 B. 1 H. 209-212.) Forfatteren af disse Memoirer, Oldefaders Fader til den

bekjendte Greve af Brienne, Erkebiskop af Toulouse, som under Ludvig 16de i en Tid var Finantsminister, var fød 1636, og steg, begunstiget af Lykken, tidligen til en Statssecretairs Post. Allerede i sit 16de Aar blev han dertil udnævnt, men gik Aaret derefter paa Rejser og tiltraadte først efter sin Tilbagekomst i Aaret 1655 Forvaltnings-Forretningerne, hvorved han blev til Aaret 1663, da han faldt i Unaade hos Kongen. Fra den Tid var han forfulgt af Ulykke, og maatte tilbringe Tiden i Fængsel. Sine Memoirer har han skrevet og fuldendt i Aaret 1685. Han havde Deel i Underhandlingerne, som den danske Rigshofmester Hannibal Sehested blev af Frederik 3die overdraget at slutte i Paris i Aarene 1662 og 1663, dog findes i hans Memoirer ikke det ringeste Bidrag til Historien om Danmarks daværende diplomatiske Forhold med Frankrig. Grevens i Aaret 1652 tiltraadte Rejse, som paa Latin er beskreven (Ludov. Henrici Lomenii Briennae Comitis itinerarium, Paris 1660) førte ham ogsaa til Holsteen og Danmark. Han gik over Hamburg, Lübeck, Pløen, Kiel, Slesvig og Flensburg, hvor det synes Kongen da har just været. I Flensburg kunde den Reisende med sit Følge neppe finde Modtagelse, fordi en smitsom Sygdom, udentvivl Pesten, da herskede. Han beklagede sig dog mere over, at han ikke strax fik Audients hos Kongen. Der indtraf nemlig d. 31 Juli om Morgenen Kl. 9 en Solformørkelse, hvilken Begivenhed Kongen, efter Briennes Yttring, betragtede med saa overtroisk Frygt, at Audients ikke kunde finde Sted, førend den var forbi, og Solen igjen straalte i al sin Glands. Den franske Gesandt d'Avaux var ogsaa nærværende. Ham til Ære lod Kongen anstille en Jagt, paa hvilken 300 Dyr nedlagdes, som overgaves Gesandtens Følge, for at nedsaltes. Gesandten tog alt med sig paa det Skib, hvormed han vilde gaae til Stokholm. Brienne rejste videre i Landet, og lod sig ikke afskrække af den herskende Sygdom. Han fandt overalt meget skjønne Heste, som græssede i store Flokke. (Udtog af Rejsen har Udgiveren leveret i „Eclaircissements" til 1ste Bind S. 380 o. f.).

Som alt i Tyskland tager et literarisk Snit, saaledes begynder Demoiselle Sontag ogsaa at

virke paa Literaturen. Ligesom man nemlig har Søndagsblade, Søndagsdragt o. s. v., saaledes begynde ogsaa Søndagsskribenter at vise sig. I en leipzigsk Journal „Hebe" er først en saadan Pseudonym, under Navn: H. Sontag, optraadt med en Fortælling, og i Dresdener Merkur læser man ogsaa Fortællinger af en og anden H. Sontag. Hvad vide ikke tyske Skribenter at tage deres Tilflugt til, for ret at yde noget pikant. (B. C. B. 43.)

Frederik den Store fortæller i Historien om sin Tid, at da Conclavet efter Pave Clemens 12tes Død havde varet et heelt Aar, uden at den hellig Aand kunde bestemme sig til noget Valg, talede Cardinal Lambertini, der var fortredelig over den lange Tid, disse faa Ord til de andre Cardinaler: „Bestem Eder dog engang; ville I have en from Mand, saa tag Aldobrandini; ville I have en Lærd, vælg da Coscia; men ville I have en humoristisk Person, tilbyder jeg mig." Man valgte ham, og han blev saaledes Pave under Navnet Benedict den 14de.

Af Voltaires Værker er efter en temmelig nøjagtig Beregning solgt i Frankrig i Aarene 1817 til 1824 det store Antal af to Millioner og 133,000 Exemplarer; og af Rousseaus Værker i samme Tidsrum solgt to Millioner og 613,500 Exempl. B. C. Bl. 47. Hvilken Omsætning og Læsning!

Drei sichere Folgen.

Willst Du Neid — so mußt Du erben,
Willst Du prüfen — so mußt' verderben,
Willst Du Lob — so mußt Du sterben.

Wilh. Gehring i Dr. Ab. B. 286.

De franske Naturforskere have vel ikke sluttet et saadant Samfund som de tyske, men et Foretagende, som allerede ved den første tyske Forsamling kom under Omtale, nemlig en fuldstændig

Udgave af Plinius, og som foranledigede, at den lærde Archæolog Böttiger i Dresden blev udnævnt til naturforskende Medlem, synes dog at skulle først blive udført af franske Lærde. Hr. Ajasson de Gransigne vil nemlig foretage en saadan Udgave, og de anseeligste berømte Naturforskere: Cuvier, Valenciennes, de Candolle, Kunth, Brogniart og flere have forenet sig med ham.

Dana-Vaar 1829.

Helliget den 4de Maj.

Dannerkongens Vagt er Kjærlighedens Magt,
Dannerkongens Fryd er Folkets Jubellyd.

Kjærlighed luer om Dannemarks Krone,
Kjærlighed lyder i Hjerternes Tone;
Kjærlighed værner om Skjoldungens Stol:
Derfor Gud Herren og Hjerterne bøier —
Evig er samlet hvad Han sammenføier,
Naadens og Kjærligheds straalende Sol!

Nylig vor Vinter i Sommerglands lued,
Dannemarks Hjerter i Flammer vi skued:
Krandsende jublende Datter og Søn —
Nu smiler Vaaren i trefoldig Ynde,
Kjærlige Jubel vor Glæde forkynde:
Fredrik, Maria, har atter en Søn!

Han som forbinder de trofaste Hjerter,
Tænder i Sjælen de himmelske Kjerter,
Lyser sin Fred over trofaste Slægt:
Han i sin Naade huldsalig velsigne
Frederik Ferdinand og Caroline!
Hæder og Held for vor Kongeslægt!

Dana-Vaar yndig fra Himlen Dem smile!
Sommer i Flor og i Glæde Du ile —
Vinter, dem lønne med hædrende Lok.
Freia nedsmil fra dit azurne Sæde,
Du vil de kjærlige Hjerter end glæde,
Naar længst er svunden selv Blomsternes Flok.

Oldenborg-Stammens den deilige Krone
Hæver sig hædret mod Himmelens Zone:
Gammel — forynget — ja, blomstrende bold!
Tusinde Hjerter for den monne gløde,
Tusinde Hjerter for den ville bløde:
Skjærme vor Krone, vor Glands og vor Skjold!!

E. Mülertz.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$152\frac{1}{2}$	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{3}{4}$	52 Rbß. Teyn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	$85\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	10[illegible] $\frac{1}{4}$	$102\frac{1}{2}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$63\frac{1}{2}$	$63\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 42.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 26 Maj 1829.

Svar til Hr. Capitain og Ridder H. C. v. Riegels af den i Skilderiet Nr. 38 Tiltalte.

Anm., som havde ventet, at Hr. Capt. R. i det hans Fremgangsmaade og især hans Meninger og Forslag i Skilderiet Nr. 29 ikke, efter Anmeld. Overbeviisning og de af ham anførte Grunde, kunde billiges, vilde have forsvaret sig med, om ikke videnskabelige saa dog humane Vaaben, seer sig skuffet i denne sin Forventning ved det i Skild. Nr. 38 Anførte. At fatte eller følge Hr. Capit. Ideer formaaer Anm. ikke, og at bruge en ligesaa lidet human Skrivemaade som hans, vilde han ansee for langt under sin Værdighed; han vil derfor hellere tie og rolig finde sig i de Uartigheder, hvilke muligen fremdeles kunne møde ham, end at indlade sig paa videre. Sit Navn fortier han; da han mener, at Navne gjøre intet til Sagen, naar det gjelder om, at forsvare Sandheden, og hvad der er til Gavn for Medborgere; Navne kunne ogsaa i mange Tilfælde være et Vehikel for Insinuationer, hvoraf her i Verden altid vil findes for mange baade directe og indirecte. Den Ubenævnte, som virker paa en værdig Maade til et ædelt Maal, viser ved sin skjulte Færd, at han ikke higer efter Verdens Roes eller Løn.

Da det alligevel lader til, at være Hr. Capt. særdeles om at gjøre, at erfare, hvo hans Modstander er, saa lover Anm. at ville opgive sit Navn, naar Hr. Capt. faaer tilfredsstillende beviist sin i saa høi Grad paradoxe Paastand: at Anonymitet er uværdig for Mænd af den geistlige og militaire Stand; hvorhos her foreløbig tilføies, at Anm. virkelig er en geistlig Mand. — *)

Materiens Delelighed.

Den Egenskab hos Legemerne, at de kunne deles, gaaer, efter det vi Mennesker ere istand til at iagttage, forbausende vidt. Denne ubegribelig store Delelighed sees deels af mange Naturlegemers overordentlige Lidenhed, eller af de forunderlige smaae Partier, hvori Materien er fordeelt, og deels af Materiens Opløsning i sine Dele, som synes at gaae i det Grændseløse; vi ville anføre nogle Exempler derpaa af ethvert af Naturens Riger: Guldet lader sig udhamre til en overordentlig Tyndhed; man har udregnet, at et Gran Guld kan udhamres til en Flade af 36½ Pariser

*) Et Stykke med et falsk Mærke havde Redaktøren ei heller modtaget. (To Feil i Skilderiet Nr. 35 bemærkes ved denne Leilighed; nemlig: S. 548 L. 17 ovenfra "lystige" for "lystelige" og sammesteds S. 548, L. 24, ovenfra "ædelbaarne" for "odelbaarne.")

Qvadrattommer og deles i over 4 Billioner (eller Million Gange Million) Dele. Naar man opløser et Gran Kobber i Salmiak, saa kan man demonstrere, at det lader sig fordele i over 392 Millioner Dele (see Prof. Ørsteds Physik 1 B. Side 35-36). Til Beviis paa hvilken Fiinhed der hersker i Legemernes Bygning af Planteriget tjener Blomsterstøvet (Pollen). Man kjender dette fine gule Støv, som sees inde i Blomsterne og som er bestemt til Blomsternes Befrugtning. Naar man betragter det med et Forstørrelsesglas (Mikroskop), saa vil man finde, at det for det meeste bestaaer af smaae Kugler; disse Kugler ere overmaade fine; men i de nyere Tider har man ved forstærkede Mikroskoper iagttaget, at disse Kugler ere smaae runde Poser, som indeslutte mange langt mindre Kugler, som ere overordentlig smaae. — Betragter man Dyrerigets Formationer, saa finder man der en Delelighed og en Lidenhed, hvis Mulighed man vilde omtvivle, naar man ikke saae Virkeligheden for sig. Det gjelder baade om de dyriske Stoffer, de dyriske Organer, de dyriske Legemer selv og om det menneskelige Legeme. Kun et Exempel paa hver af disse: Man veed, at Moskus er en Materie, som findes i en Pung hos et fiirbenet Dyr. I hvor mange Tider kan et lidet Pulver deraf ikke fylde et stort Værelse med Lugt, og hvorved bevirkes denne Lugt uden derved, at smaae Dele løsgjøre sig fra det og afficere Menneskets Lugtenerver, hvor uhyre mange og fine maae disse Dele da ikke være? — Hvor fiin er ikke Traaden i en Spindelvæv; men denne fine Traad er sammensat af endnu langt finere Traader, som gaae ud af de smaae Huller, som sidde under Edderkoppens Bug. — Man kan see med blotte Øine, forskjellige Slags Insecter, som ere overmaade smaae; enhver kjender nogle smaae sorte Insecter, som vise sig i hede Sommerdage, og som falde paa Hænderne og i Ansigtet og der foraarsage en incommoderende Kløe; man kan netop see dem, og dog have de Vinger, 6 Been og Indvolde. Men dette er nu saa meget som ingenting; thi naar man betjener sig af et Mikroskop, saa opdager man i Vand og i Viinæddike, naar det har staaet i frie Luft nogle Dage, levende Væsner (de saakaldte Infusions-Dyr) af en ubegribelig Fiinhed, og som man slet ikke kan bemærke med blotte Øine. I en eneste Draabe seer man en stor Mængde af disse Smaadyr svømme livfuldt omkring i alle Retninger. Man kan iagttage hos dem deels Svømmefinner og deels allehaande andre Redskaber; ja selv i nogle af dem, som ere gjennemsigtige, seer man Indvolde og farvede Safter at circulere inden i dem; man kan begribe af hvilke uhyre fine Dele at disse flydende Materier maa være sammensatte, som bevæge sig inden i disse smaae Skabninger (see Précis elementaire de Physiqve Tome 1 Pag. 14-15). — I vort eget Legeme opdages Organer af samme beundringsværdige Lidenhed; den røde Deel af Blodet (Cruor) bestaaer af smaa Kugler, hvis Gjennemsnit man vil ved Mikroskopet have udregnet til $\frac{1}{3300}$ Deel af 1 Tomme (Blumenbach Institutiones Edit 4 Side 11-12). Nerverne, som maae interessere os meest, da hele Sjælens Virksomhed i Legemet er bundet til dem, besidde en ganske overvættes Fiinhed; Nerverne ere selv overmaade fine, i det mindste mange af dem; men i hvor fine de ere, saa ere de atter sammensatte af langt finere Traade, f. Ex. i Labyrinthen inde i Øret ere disse Traade saa fine, at de tilsidst tabe sig for det bevæbnede Øie (Sömmering vom Baue des Menschlichen Körpers, 5 Th. 1 Abth. Pag. 108). Der ligger meget trøsteligt i den Tanke, at Aanden kan binde sin Virksomhed til saa fine Dele af Materien; thi derved taber man den Ængstelse, som man ellers kunde føle ved den Tanke, at man kunde blive nedlagt i Graven, inden man var rigtig død, og at Sjælen med sin finere Organisation kunde blive indspærret i den; thi denne maae være af en saa overordentlig Fiinhed og Legemernes Porøsitet er saa stor, uagtet de synes tætte for vort grove Syn, at der sikkert ville staae Udveie til Udgang aabne for den i Overflødighed. Saa bestemt som Eenheden er ved de aandelige Væsner, saa uvis er den ved de legemlige, det Rum de indtage er i det mindste deleligt i det Uendelige og maaskee de selv ogsaa ere det. Vi kunne sige: at ligesom Himmellegemernes Utallighed er for os et sandseligt Billede, som minder os om Verdens ubegrændsede Udstrækning og Skaberens uendelige Virksomhed, saaledes er det Legemliges for vor Iagttagelse ubegrændsede Dele-

lighed et Billede, der minder vor Forstand om Guddommens uendelige Skaberkraft; thi er Materien delelig i det Uendelige, og den guddommelige Aand besidder Herredømmet over den, da begribe vi, at dens Magt til at skabe alt, saaledes som den vil det, maa ogsaa gaae i det Uendelige. Overalt hvor Menneskets Fornuft henvender sine Betragtninger støder den paa Tilbedelsens Veie, det vil sige, paa den Uendeliges Veie, det vil sige, paa den Uendeliges Veie, hvor alle Tanker tabe sig og Sjælen hensynker i Andagtens beundrende Følelser.

Den store Forskjel, som finder Sted imellem det Aandelige og Legemlige, giver sig ikke ved noget Forhold stærkere tilkjende end ved Materiens Delelighed. Sjælen kan modtage Tanker og Følelser og den kan tabe dem; men den føler sig altid overbeviist om, at den er et enkelt Væsen; Følelsen af dens Personlighed er uudslettelig hos den. Legemerne have en ganske modsat Beskaffenhed: de bestaae af Dele, de ere sammensatte, disse Dele kunne adskilles; et Legeme, som er til i Dag, er i Morgen maaskee ikke til; dets Dele ere gaaede over i andre Legemer og vi finde det ikke mere. Hvilket tydeligt Beviis paa at Aanden er det herskende Princip, og at Materien er det underordnede Væsen! hvor indlysende gjør det ikke den Sandhed, at denne physiske Verden, vi leve i, ikke kan være det Absolute og det Oprindelige, ikke det, som raader og som giver sig sine Skikkelser og sine Love; men at den er en almægtig og en uendelig Aand underkastet. — Ikke det Foranderlige, det Forgjængelige er det herskende Væsen; men det Enkelte, det Selvstændige, det som er idel Kraft og Virksomhed.

(Af den interessante Afhandling: Betragtninger over den physiske Verden, som gaaer igjennem flere Nr. af Sophrosyne, et Extrablad til den Vest=Sjællandske Avis.)

Den afdøde Nordlandske Biskop Krogh.

Da denne ærværdige Olding, Biskop over Nordlandene, Ridder af Dbr., Commandør af Nordstjerneordenen var død den 2 Septbr. 1828 paa Gaarden Belsvog paa Helgeland i Nordlandene, leverede dette Tidsblad hans Biographie. Følgende af N. Morgenbl. 108 optagne Meddelelse, dateret Helgeland d. 28 Febr. 1829, og som Meddeleren ej før kunde give, fordi den Afdødes Papirer ej bleve ordnede og efterseete før Februar Maaneds Begyndelse, vil sikkert af vore Læsere modtages, som et interessant Bilag dertil. „Den Afdødes virksomme Liv, hans lyse Aand og hans sjeldne skarpe Blik, forenet med den meest blide Omgang, gjorde ham, endog i hans høje Alder, elsket af alle dem, som kjendte ham. Han bliver savnet af Nordboerne, der Alle glædede sig ved at see ham i sin Midte. Ingen Gravsang, intet Epitaphium fandt vi over ham i Norges Blade; men, hvad maaskee Mange ønskede og Ingen troede sig Evne til, har denne, som heldig Digter bekjendte Mand, selv opfyldt. Ved hans Papirers Revision fandt man følgende Gravsang, forfattet af ham selv over sig selv:

Nu dysset ind i Dødens Slummer,
Mit Støv i Graven sænkes ned,
Nu skal ei Jordens Sorg og Kummer
Forstyrre meer mit Hjertes Fred.
Min Kamp er endt. — Priis skee dig Gud!
Du løste mig fra Striden ud.

En Olding, jeg fra Verden træder,
Og mæt af Aar forlader den,
Du skabte mig for Evigheder,
Der mod mit Maal jeg iler hen;
Lovsyngende din Kjærlighed,
Jeg Vandringsstaven lægger ned.

O! milde Fader! mig min Brøde
Tilgive Du! Og i den Troe
Paa ham, som for min Frelse døde,
Mit Hjerte finder Trøst og Roe.
Fro ved det Haab, som han mig gav,
Jeg ræddes ei for Død og Grav.

I Kjære! jeg her efterlader,
I sørge ikke ved mit Savn!
Jeg gaaer til min og Eders Fader;
Snart sluttet i hinandens Favn,

Vi samles der, hvor Dødens Haand
Ei mere løser Venskabs Baand.

Skade var det, at denne saa skjønne Gravsang ei blev funden forinden hans høitidelige Begravelse fandt Sted, som foregik den 12te September 1828, hvor det smukke Alsens talrige distingverede Familier havde forsamlet sig, for at følge den ærværdige Olding til sit Hvilested, i Forening med 8 af Helgelands Præster. Under en, for disse Egne, sjelden høitidelig 3stemmig herlig Psalme, saae man trindt om Kisten den sørgende Enke, med sine 5 gjenlevende, dybt bedrøvede Børn, at staae, der udgydede sine vist grundede Taarer over en elsket Mand og sjelden Fader. — Foruden de sædvanlige Voxlys, blev den Afdødes Ordener baarne af Helgelands 2de yngste Præster paa 2de Silkepuder. Den talrige Procession, der bestod af alle Helgelands civile Embedsmænd, den Afdødes Beslægtede, Præster, og en talrig Skare af Bønder, sluttedes med Sørgehusets Damer i tillukte Vogne. Toget tog sin Retning mod Alstahougs Kirke, hvor Dødsklokkens Klang fra Kirketaarnet lød med matte Slag. Ved Kirkeporten blev Liget modtaget af de øvrige paa Alsen boende Embedsmænds Hustruer og Børn iførte dyb Sørgedragt. Man hilsede hinanden med glindsende Øine, hvor, fra Hjertet af, prellende Taarer tvang sig frem. Liget blev baaret ind i Templet og fra det Sted, hvor den Afdøde saa herlig har talt, tolkede Helgelands Provst, i en kort, smuk og meget beskeden Tale den Afdødes Værd som Embedsmand, Videnskabsmand, Ven og Fader, og lagde Følelser for Dagen, der deeltes med uskrømtede Hjerter af den hele Forsamling, der var bleven forøget ved en Mængde af Bondestanden, der havde indfundet sig ved Sørgehuset og fulgt Liget. Graven modtog sit Rov, under en smukt afsjungen Psalmes høitidelige Toner; — og Toget adskiltes.

Ligesom man fandt den ædle Afdødes skjønne Gravsang, saaledes fandt man ogsaa hans Gravskrift, forfattet af ham selv, der vidner om hans ædle fordringsfrie, blide Aand, der stedse vil staae præget i hans Venners Hjerter. Og staaer end hans Gravskrift kun indpræget ved uvant Kunstners Haand i den grove Grøtsteen, der skal hvile

paa hans Grav, hvor en Marmorstøtte burde have staaet, saa vil den dog bære Præget af Mindet om en Mand, der var elsket, hædret af alle sine Samtidige, og savnet dybt i den Kreds, han vandrede.

Her hviler
den forkrænkelige Deel
af
Mathias Bonsach Krogh,
Biskop
over Nordlandene og Finmarken
fra Aaret 1805 til 1828 *),
født 1754 den 4de October,
Gift 1781. Død **)
Han efterlader 5 levende Børn,
1 Søn og 4 Døttre,
6 Børn døde,
13 Børnebørn.

Efter mange alvorlige Undersøgelser
fandt han
i Jesu Evangelium det Lys, som opklarede
hans Tvivl,
den Trøst, som beroligede
hans Hjerte.
Og i Troen paa den Frelser, der forligte Syndere
med Gud,
gik han frimodigen ind til
den bedre Verden.
I mangehaande Livs-Farer
beskjermede ham den algode Faders
almægtige Haand.
Hans Sorger bleve formildede
ved
mange Glæder.
Han
efterlader sig hverken Rigdom
eller
Uvenner.
Hans Eftermæle
overlades dem,
som nøie kjendte ham,
at bestemme,
Den retfærdige, men og

---

*) Man vilde bemærke, at Aarstallet var, ligesom den hele Gravskrift, skrevet med Biskoppens egen Haand.
**) Den 2den September 1828.

milde Dommer
at veie
hans Daad;
Med Haanden paa Hjertet
sukker han:
Gud være mig Synder naadig!"

Om Udsigterne for Nybyggere i den nye Kjøbstad i Norge ved Miøsen.

Den norske Annonce i danske og udenlandske Blade, der har til Hensigt at opmuntre til Nedsættelse i den ny intenderte Kjøbstad ved Miøsen, har foranlediget nogle Betragtninger, som jeg anseer vigtige nok for at offentliggjøres til Kundskab for Haandværkere og Fabrikanter, at de ej skulle tage en overilet Beslutning; afbevises de, saa have Vedkommende saa meget større Sikkerhed. Saa fortrinlige alle de i Anmeldelsen opregnede Fordele ere for Nybyggere i et fremmed Land, ere de dog ikke de eneste, en Haandværker, Fabrikant eller Manufacturist ved sin Nedsættelse maae tage i Betragtning; han maae tillige især see paa følgende Puncter:

1) Ere alle Levnetsmidler, især de første Fornødenheder: Brød, Øl, og desværre Brændeviin, billige, og ikke let udsatte for at afvexle betydeligt i Prisen?

2) Ere de raa Materialier, han vil bearbeide, let at faae i behørig Mængde til billige Priser og af god Beskaffenhed?

3) Hvilken Udsigt har han til en jævn og erstattende Afsætning af sine Producter?

Den ny Stads Beliggenhed imellem nogle af Norges bedst dyrkede og kornrigeste Districter synes at besvare det første Spørgsmaal til Fordeel for Stedet, og jeg troer ikke, at Nybyggerne ville finde Fedevare, Fisk, Brændsel og Bygningstømmer dyre; men er dette ogsaa altid Tilfældet med Kornsorter og deraf frembragte Producter? Endskjøndt jeg troer, at Egne som Hedemarken, Toten, Solløer og Romerige sjælden komme i Trang til eget Behov, kan Trangen i de tilgrændsende nordligere og højere Egne let blive saa stor, at Kornarterne stige mærkeligen i Priis, og dette har en betydelig Indflydelse paa den, som altid

skal kjøbe og maaskee under de højeste Sædepriser sælger mindst af sine Fabrikater.

Besvarelsen paa det andet Spørgsmaal falder mindre gunstig; thi undtages Tømmer og Trækul, troer jeg, at næsten alle Materialier, Haandværkeren behøver, maae være billigere i de andre, med Bjergværker og Søehandel begavede Egne af Norge. Den arbejdende Klasse har sjælden Tid og Evne til at søge sine Arbeidsfornødenheder fra første Haand; han maae tage af anden, og er denne en Kræmmer i Stedet for en Kjøbmand, saa Gud hjelpe ham. Huder, Skind, Uld og Materialier af denne Art synes vel at maatte faaes paa Frembringelses-Stedet for billig Priis; maaskee med Tiden; men nu have alle Beboerne Vanen til Christiania, hvor de igjen kunne have billigere Priser paa deres Fornødenheder end, i den ny Stad, i det mindste i Begyndelsen.

Det tredie Spørgsmaals Besvarelse giver det sørgeligste Resultat for Nybyggeren. Hos den hele norske Almue, der boer langt fra Kjøbstæder, har deels Nødvendigheden, deels megen overflødig Tid, især i Bjegegnene, fremkaldt stor Huusflid endog i Haandværker, og den ny Stad vil i mange Aar have at kjempe herimod. Skal Fabrikaterne føres ud, saa maae den Arbeidende, for ikke at spilde sin Tid, vel ogsaa sin Moral og Formue, overlade dette til en Mellemhaand, og træffer han her igjen ingen Kjøbmand, men en Kræmmer, der ikke har Idee om ringere Fordeel end 25 pCt., er han atter ilde faren.

Mig synes, at Anlægget af denne Stad egner sig mere til et trafique Sted for Handelen mellem de afliggende Egne og Norges større Steder ved Glommen og Christianiafjorden: Christiania, Moss, Drammen, Frederiksstad etc. Nedsatte sig først Kjøbmænd, maaskee som Factorer for de større Stæder, der have Kapitaler, og Transportbefordrere til Lands og Vands, fulgte snart de nødvendige og siden de overflødige Haandværkere, og tilsidst muligt Manufacturister og Fabrikantere. En anden Orden synes mig at stride mod Naturen. En Grund for mig til denne Tanke er, at dette Anlæg, der i rum Tid har været bekjendt, ikke har tildraget sig Opmærksomhed i Sverrig, hvor der ikke haves Mangel paa duelige Arbeidere, der ikke alle vandre paa Roser, og hvor man,

saa at sige, kan see Sagen med Øjnene. Jeg troer, at om man begynder Anlægget af denne Stad med at etablere Haandværkere der, ville de først Indvandrende ikke have anden Udsigt, end for et kummerligt dagligt Brød at lære andre deres Kunst, og efter nogen Tid at efterlade Værksted og Værktøj til disse, som maaskee i Tiden kunne høste Fordeel deraf; thi Beliggenheden er god, og Anlægget gavnligt for Norge.

Maj 1829. Zg.

En Sømands Optegnelser.

(Sluttet.)

En Miil ovenfor Factorierne er endnu en Ruin synlig, som man kalder den hollandske Daarskab, endskjøndt den, ifald Sagnet er sandfærdigt, rigtigere kunde have været betegnet med et andet Navn. Historien fortæller, at da Hollænderne var blevet meddeelt Tilladelse til, paa dette Sted at opføre et Hospital for deres Syge, smigrede de sig med, istedet for dette at kunne opføre et Fort; dette skeete da ogsaa virkelig; men da de vilde indsmugle Kanonerne i Tønder istedetfor Levnetsmidler, var Bunden ved Udlosningen gaaet af den første Tønde; Kanonen faldt i Strømmen, og Bedrageriet blev opdaget og tilintetgjort. — Canton ligger ved Flodens Strandbredde og indtager en betydelig Landstrækning. Europæerne maae, som bekjendt, kun boe i Forstaden, hvilken tager sig meget smukt ud; i Særdeleshed udmærke Magazinerne sig ved deres Eleganze. For nogle Aar siden afbrændte denne Forstad ganske og aldeles, men den er som en Phønix opstanden af sin Aske, og, ifølge den Modvillie, som Chineserne have mod enhver Fornyelse af Alt hvad der er Nyt, ganske opbygget som den var før Branden. — Læseren behager nu at følge mig ombord paa et af det engelske Compagnies Skibe, der hørte til en stærk Convoi under 2 Fregatters Beskyttelse. — Efter en 14 Dages Fart naaede vi Strædet ved Banca, mellem Øen af dette Navn og Sumatra. Banca er bedækket med svære Høie, som indeholde uudtømmelige Tingruber, af hvilket Metal der aarlig udføres et umaadeligt Qvantum til China og flere Stæder. Sumatras Kyst ligger saa lavt at man før øiner Træerne, end Landet hvorpaa disse staae. — Vi vare 20 Dage i Søen, da, efter en heftig Regnbyge, en af vore bedste Matroser gled overbord, og, trods alle vore Anstrængelser for at redde ham, druknede. En besynderlig Omstændighed var gaaet forud for denne Hændelse, som jeg her, fordi den egner sig til nyttige Reflectioner, vil meddele. Den nysnævnte Matros var, da hans uheldige Skjæbne traf ham, just bleven kaldt fra Bordet, hvilket gjorde ham saa ærgerlig, at han bandte Skibet og føiede til, idet han slog sin knyttede Næve i Bordet: „Gid det maatte være den sidste Bid, jeg nyder herpaa! To Minutter efter var hans Ønske opfyldt. — Vort Skib var, som alle Compagniets, af stor Drægtighed og 24,000 Kister Thee udgjorde den lettere Deel af dets Ladning. Det førte 32 Kanoner og en Bemanding af 160 Mand; en forunderlig forvorpen Blanding af alle Nationer. Denne Bande blev daglig øvet i Betjeningen af Skydset, og man tvivlede ikke paa, at dette Skib torde binde an med hvilketsomhelst amerikansk Krigsskib; men jeg ønskede kun, at vi maatte støde paa en Baltimore-Caper paa 11 Kanoner, overbeviist om, at jeg da vilde have havt den Fornøielse, ombord paa en Prise, at vende tilbage til de forenede Stater. (!) — Captainen var en yderst stræng, selv brutal og høist egennyttig Mand. Til hvilken Grad det gik tilsidst, sees af følgende Kjendsgjerning: En til Skibs-Mandskabet hørende Portugiser laae dødelig syg af Blodgang, og bad, fordi hans Indbildningskraft havde hensat ham i hans Fædrenelands Viinbjerge, om en saadan Drik Viin. Doctoren paatog sig at spørge Captainen derom; men denne blev ganske vred over en slig Anmodning, og raabte: „Hvad? Portviin! hvorledes kan De tænke derpaa, da det jo maa være Dem bekjendt, at jeg deraf neppe har nok for mit eget Bord?" Dette Tegn paa Menneskekjærlighed erindrer mig om Svaret, som en Raadsherre engang gav en fattig Kone, da hun, for at opvække hans Medlidenhed, jamrede sig, at hun leed den mest rasende Hunger: „Ei, da er Du lykkeligere end jeg; 10 Guineer gav jeg gierne, dersom jeg

havde din Appetit!" — Vi seilede forbi Forbjerget det gode Haab med gunstig Vind og gik til Ankers for St. Helena, for at fornye vort Vandforraad. Paa Tegnet til at lette, var vort Anker, der veiede 65 Centner, det første ombord, og vort Skib strax i Spidsen af Convoyen. Denne Væddestrid skaffede os omsider af Secondo-Captainen det eeneste Tegn paa Tilfredshed, som vi paa hele Reisen kan rose os af, og han udbrød i den første Glæde: „Heisa! Børn, Hurra for Engeland!" Men strax derefter syntes det at fortryde ham, at han eengang var afvegen fra sin alvorlige og stolte Holding. Forøvrigt var han en Mand af Ord, og man kunde være vis paa Opfyldelsen af hans Løvte, naar han havde truet en af Matroserne med Straf. Indtil Ankomsten til den engelske Kyst mødte os herefter intet, der er værdt at blive fortalt.

Indenlandske Efterretninger.

Ved de Fester, som i Aaret 1797 i Fyen anstilledes i Anledning af Kongens Fødselsdag, sammentraadte nogle Mænd, som med Hensyn paa den ædle Howards Bestræbelser for fængslede Medmennesker, og Waltersstorfs i Minerva for Novb. 1796 fremsatte Bemærkninger om de nordamerikanske Straffe-Anstalter, indbøde Medborgere til Forening i et Selskab „til tabte Borgeres Frelse." Indbydelsen (i Fyens Avertiss. Tidende 1797 Nr. 20) fik Fremgang, og Underretning derom læses i de følgende Nr. 32 og 36 af samme Avis. Da Selskabet med 106 Medlemmer var organiseret, tilskreve dets Formænd under 29 Marts s. A. det danske Cancellie, at endskjøndt Selskabet ej endnu havde foreskrevet sig nogen bestemt Plan, der først vilde kunne lægges, naar de fornødne Oplysninger vare indhentede, saa bleve dog Fængslernes Forbedring for det første Formaalet for dets Bestræbelser. Ved Cancellie-Skriv. af 25 Apr. 1797 bevidnede Collegiet dette Selskab „sin Agtelse for dets patriotiske og velgjørende Ojemærke," ligesom det paalagde Embedsmændene at meddele det de Oplysninger, det maatte ønske angaaende Fængslernes Tilstand i Fyen. (Coll. Tid. 1798 No. 20). — Efter et Par Aar udkom: Plan til et Provindsialfængsel for Fyens Stift, udarbejdet af Formændene for Selskabet (Ohrr. Jens Benzon, Schiern og Bendz), trykt i det Iversenske Bogtrykkerie i Odense 1800 228 S. 8. med 2 Kobbere. Det Tvangsarbejdshuus, som Odense, efter Rescr. af 11 Juni 1817, har, og som efter Rescr. af 21 Dec. 1825 er udvidet til hele Fyens Stift, tør vel ansees som Følge, af de Ideer Selskabets Formænd have fremsat (Cfr. Thaarups fuldst. Statist. 5 B. S. 357.). Om Fængslerne i Fyens Stifts Kjøbstæder i Aaret 1827 læser man Oplysninger i Dr. Nathan-Davids statsøkon. Archiv 2det Binds 3die Hæfte. S. 350-380. Men om hint Selskabs Virksomhed og Historie vides ikke mere at være bekjendt end ovenfor bemærket. Er det ophævet? og hvorledes? —

Antallet af Fangerne i Tugt- Rasp- og Forbedringshuset i Kjøbenhavn ved 1828 Aars Slutning var 671, deraf 465 af Mandkjønnet, 206 af Qvindekjønnet. Deraf 611 for Forbrydelser mod Ting eller Brud paa Ejendoms-Sikkerheden, og 60 for Forbrydelser mod den personlige Sikkerhed. De 471 vare inddømte for Tyverie. I Stokhuset var d. 31 Dec. 1828 Antallet af Slaverne 397 (See foran S. 151.) deraf de 386 for Forbrydelser mod Ejendoms-Sikkerheden (354 for Tyverier), og 11 for Forbrydelser mod den personlige Sikkerhed. Under Titel: Ere vi beføjede til at anklage Civilisationen for Forbrydelsernes Tilvært? læses en interessant Afhandling af Hr. Dct. Nathan-David i hans statsøkonomiske Archiv 2 Bs. 4, H. som for kort Tid siden er udkommet paa Hr. Univ. Bogh. Reitzels Forlag.

„Fængselsvæsenets Forbedring, heder det der, blev til et Folke-Anliggende i Slutningen af det attende Aarhundrede, fordi de Oplyste i Folket dertil knyttede Haabet om en ny Garanti for Folkets stigende Cultur og Sædelighed, og fordi Massen dertil knyttede Haabet om en ny Garanti for Opretholdelsen af hvad man da almindeligen kaldte dens Menneskerettigheder; men jo vigtigere og kjerere dette Haab var, desto mere sangvinisk regnede Almenheden paa dets Opfyldelse. Tidsomstændigheder, der have ledsaget Civilisationens Fremskridt i de sidste Decennier, have gjort dette Haab for en stor Deel til Skamme. Man regnede saa

sikkert paa, at naar Fængslerne ophørte at være Lasternes Planteskole, vilde deres Befolkning aftage; at naar Sæden til den moralske Fordærvelse mistede sin ypperste Jordbund, vilde Forbrydelserne blive færre, og dog tælle Fængslerne nu flere Fanger end dengang, og dog synes Lovsovertrædelserne nu at være hyppigere end dengang. Dette er især deleshed Tilfældet i England, Howards Fædreneland, hvor hans Lærdomme sloge dybest Rødder, og hvor de meest sangvinske Forhaabninger, støttende sig paa Fængselsvæsenets Forbedring, bleve nærede. Overbeviiste om deres Hensigters Reenhed, og om deres Bestræbelsers Vedholdenhed, see disse i deres Forhaabninger Bedragne forbausede og sørgende paa det vorende Antal af Forbrydere. Ude af Stand til at give Slip paa de ædle Bestræbelser, til hvilke Menneskekjerlighed opfordrede dem, og gav dem Styrke, ville de ogsaa nødig tilstaae sig selv, at de gik for vidt i deres Menneskekjerlighed, som i deres Forhaabninger. Uvisse om, hvor de skulle søge den sidste Grund til det feilslagne Haab, blive de stagende ved Civilisationen, hvis Fremskridt ere øjnefaldende, medens hin skjuler sig dybt i de selskabelige Forhold. Saaledes i England, og saaledes paa Fastlandet; mens Amerika, der delede Englands Forhaabninger, og redeligen samvirkede med det til det samme Maal, ogsaa i det mindste for en Deel deler dets Anskuelser om Civilisationens Følger. Hvad der har været eenstidigt med Civilisationens beundringsværdige Fremskridt i de seneste Decennier, og hvad der er udsprunget af Forhold og Omveltninger, der have ledsaget denne, tilregner man den som nødvendig Virkning. Saaledes sætter man Forbrydelsernes Formerelse i en nødvendig causal Forbindelse med Menneskeslægtens Udvikling i Staten, og Statsborgernes fremskridende Cultur, og seer nu blot i Fængselsvæsenets Forbedring en svag Dæmning imod Civilisationens fordærvelige Strøm, som kun kan standses, naar dens Vover bryde sig mod Kirkens Muure, inden for hvilke Folkeopdragelsen igjen i Staten skal banlyses. Paa denne Maade ere Civilisationens Anklagere betydeligen blevne forøgede i Antal og Styrke. Derfor er det vist nok ogsaa en af Tidernes Fordringer at undersøge: om vi ere beføjede til at anklage Civilisationen for Forbrydelsernes Tilvært, ifald denne overhovedet er bevislig?"

Dette Tidsskrift har forhen (Nr. 24 S. 379) anmeldt Hr. Pastor Visby's 2de Prædikener, ved hvis Udgivelse han opfordrede Almeenheden til at øve en Kjerligheds Gjerning imod 2 Mands- og 2 qvindelige Fanger, som efter en Fængselstid af 11 til 17 Aar vare blevne benaadede, men endnu vare hensiddende i Kjøbenhavns Tugthuus, fordi det ved slige Benaadelser er en sædvanlig Betingelse, at Fangen skal, forinden Besiddelsen af Friheden erholdes, opgive lovligt Erhverv; hvilket de ikke vare istand til. Allerede faa Dage efterat denne Opfordring var gjort, erklærede Hr. Fabrikeier Fibiger sig villig til at modtage de to Fruentimre; Vognmand Johnsens Enke den Ene af Mændene, og den Anden fik Løfte om at blive antaget paa et Skib. Dette berettes i det nylig paa Hr. Reitzels Forlag udkomne 4de Hæfte af Maanedsskrift for Literatur, hvor man finder en en Anmeldelse af Hr. Visbys bemeldte Prædikener, samt af Hr. Pastor Gudes aandelige Betragtninger for Forbrydere i deres Fængsler. Recensenten hensætter Bemærkninger over en Fængselspræsts Virksomhed og Stilling m. M.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¾	52 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	88½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 43.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 30 Maj 1829.

„Noget om Juristen Andreas Højer og hans Fortjenester af det videnskabelige Lovstudium i Fædrenelandet."

(Meddeelt.)

Den vigtigste og eneste fuldstændige Efterretning, Meddeleren har kunnet erholde om Højers Levnet, findes i hans Brev til den i Helmstädt den Gang værende berømte Theolog J. Fabricius (indført i Schleswig=Holsteinische Anzeigen von politischen, gelehrten und andern Sachen vom Jahr 1765, 10=12 St.), men Skade, at denne Selvbiographie ej strækker sig længere end til Aar 1726, og netop fra den Tid af var det, at Manden begyndte at komme i Statens Tjeneste, og virke til Gavn for Fædrenelandet. *)

Før det kjøbenhavnske Universitets Stiftelse var det juridiske Studium indskrænket til Kundskab i den romerske og kanoniske Ret, som især

*) Korte Efterretninger om Højer findes adspredte, saasom af:

N. D. Riegels i hans Skilderi over Christian den 6te. (Smaa historiske Skrifter 3 B. S. 141 og 478); ligeledes har samme Forfatter, i Fjerde Frederiks Historie 2 D. S. 389=94, noget om Højers tidligere Levnet.

G. L. Baden, baade i hans dansk=norske Lovkyndigheds Historie, især S. 73=77, og i hans dansk=norske historiske Bibliothek S. 37. 52. 76. 121. 122. 125. 213.

R. Nyerup's Univers. Annal. S. 307. — Sammes lidet Skrift om Historiographer S. 90=94.

J. Møllers theol. Biblioth. V. 146. o. fl.

Bibliothek for nyttige Skrifter 1ste Aarg. 1772 Nr. 11.

Worms Lexicon og Literatur=Lexiconnet.

Om Højers tidligere Levnet ere nogle faa Notitser givne i Suhms nye Samling til den danske Historie. 8 Bind S. 296.

O. Wolfs histor. Ordbog VII. 235=6.

Kjøbenhavns Skilderie 1810 S. 37. 39.

Da Højer i kort Tid var Bibliothekar ved det store kongl. Bibliothek i Kjøbenhavn, saa læser man Noget, baade om hans Virksomhed i denne Post og ellers nogle biographiske Notitser om ham i Bibliothekar R. af Dbr. E. C. Werlauff's historiske Efterretninger om Bibliotheket 1825. Forfatteren har havt nogle utrykte Efterretninger til hans Levnet for sig.

dyrkedes paa de udenlandske Universiteter, og navnligen paa dem i Paris og Bologne. Efterat Christian d. 1ste i Aaret 1478 havde skjenket sine Stater et eget Universitet, bleve og Lærere udnævnte i Lovkyndigheden, dog underviiste disse ikke i Andet end i den romerske og kanoniske Ret, saa at derved intet for egentlig dansk Lovkyndighed vandtes, og hvorledes skulde man og kunne vente det, da de fleste og næsten alle Højskolens Lærere hentedes udenlands fra, og, især i Begyndelsen, fra Universitetet i Cöln. Uagtet nu saaledes Landets egne Love aldeles ikke vare Gjenstand for nogen videnskabelig Behandling, beholdt vore gamle norske, svenske og danske Love alligevel deres Gyldighed i Undersaatternes private Stridigheder og haandthævedes af Kongerne og deres Raad.

Skjøndt Reformationens Indførelse havde en mærkelig Indflydelse paa Universitetet, saa strakte denne sig dog ikke til det videnskabelige Lovstudium, og i den Universitetet da givne Fundats af 1539 paalagtes det blot den ved Universitetet ansatte Professor Juris at læse over Institutionerne, samt i sine Forelæsninger at tilføje noget af Plato, Cicero, Aristoteles's Politica; dog skulde han og undertiden forestille sine Tilhørere nogle, dog kun faa, nødvendige Stykker af den borgerlige Ret. I samme Fundats tillagdes endog Theologerne et besynderligt Opsyn med de juridiske Forelæsninger, fordi nemlig Loven skulde ikke blandes med Evangelium. „Saa ringeagtet og mistænkt, siger Baden (i sin Lovkyndigheds Historie S. 41), var altsaa endnu Lovkyndigheden, saa den underlagdes Theologien, hvis Læreres fra Standen uadskillelige Herskesyge ogsaa forstod, lige til den berømte Thomasius's Discipel Andreas Højers Tid, at holde den i Tvang." I en Note tillægger Baden: „Højer selv — som bekjendt — forfulgtes af de danske Theologer for hans Afhandling de nuptiis propinquorum juro divino non prohibitis." Ved denne Lejlighed, og især fordi Højer er denne Afhandlings Gjenstand, fortjener at erindres en i Profess. og Dct. Theol. J. Møllers theol. Bibliothek 5te Bind S. 146 o. f. indført mærkværdig Indberetning til Kirke-Inspections Kollegiet fra Biskop Hersleb, indgiven omtrent 1747 i Begyndelsen af Kong Frederik 5tes Regjering, i hvilken Biskoppen, efterat have yttret sit Mishag med Bluhme, og især med Oprettelsen af et Kirke-Inspections-Collegium, udtrykker sig saaledes: „Inventor til dette er sal. Etatsraad Højer, en klog og skarpsindig, derhos meget farlig og entreprenant Mand, som havde meget at sige hos Hs. Exl. Hr. Geheimeraad v. Holstein, hvis Informator han har været. Han var Hr. Bluhmes Fætter og nær Blodsforvandte, og gjorde i alle Ting et med ham. Denne Etatsraad Højer havde desuden et particulairt Had til Biskopperne og de Geistlige, fordi de havde været ham imod for det Skrift de nuptiis propinquorum, og for hans danske Historie, hvor Nationen meente sig at være fornærmet. Denne Etatsraad Højer har opsat Instructioner for General-Kirke Inspectionen saa subtilt, derhos saa ample, og indrømmet den saadan pouvoir, at virkeligen alle Gejstlige i begge Rigerne, endog Bisperne, (dem dog Kongens Lov fritager for at dependere af nogen anden end af Kongen), skulde ansees for deres Dependenter og Subalterner, dem de og ofte paa den Maade have tracteret, insulteret, sat til Rette, og fordret af dem Rapporter og Regnskab for deres Forretninger." — Længere hen i samme Indberetning S. 154 findes følgende: „Da Etatsraad Højer døde, faldt Knæbelen af Klokken, og Lamentation blev holdt, at Guds Kirke havde tabt en umistelig Mand."

Uagtet man ej ganske tør tilsidesætte en Mands Dom som Herslebs, saa synes det dog, som om han, i denne Indberetning, for meget har ladet sig forlede af privat Had mod Bluhme til at nedsætte en Mand, som forresten næsten alle have været enige i at give det fordelagtigste Vidnesbyrd, endskjøndt det af det ovenanførte kan være rimeligt, at Højer ved given Lejlighed har søgt at hævne sig over den Fortrædelighed, Theologerne havde forvoldet ham i Anledning af hans omtalte Disputats. Til Fordeel for Højer kan vel og hans Slægtskab med Bluhme, og Frygt for at gjøre denne mægtige Præst imod, anføres. Højer var ellers paa den Tid saa overlæsset med Forretninger, at det kan synes rimeligt, at han ikke kunde finde megen Tid tilovers, for at sidde i et Collegium, i hvilket han næppe af egen Tilbøjelighed kom, hvorfor maaskee meget tilregnedes Højer, hvori han ingen Deel havde.

Højer har om hin Disputats, eller, som han selv kaldte Afhandlingen, Diagram, yttret sig i hans Brev til Fabricius saaledes: „Ligesom den hele Sag henhører under problemata jurisprudentiæ universalis, saa har jeg dog ladet min Pen frit Løb i Formodninger om andre Bipunkter, endskjøndt jeg ikke forlanger at paatvinge Nogen dem, ej heller har tænkt at paastaae dem videre end til en vis Grad af Sandsynlighed; men i Hovedsagen mener jeg at have uimodsigelig beviist, at jus naturæ stricte sic dictum ligesaalidt som lex positiva universalis in sensu proprio heri kan disponere noget, men at Grundene i dette Spørgsmaal ene ere at udlede af doctrina honesti eller virtutis, af præceptis christianismi hypotheticis, og af doctrina prudentiæ publicæ & privatæ." Højer har her søgt at retfærdiggjøre de af ham fremsatte, maaskee for den Tidsalder endnu for dristige, Paastande. Afhandlingen gjorde dengang særdeles megen Opsigt og vakte en ivrig Strid, som sees af de i Suhms nye Samlinger til den danske Historie 3 B. S. 296 givne Collectanea til en Fortsættelse af Pontoppidans Annal. eccles. Dan. Afhandlingen udkom 1720, da Højer endnu kun var Student.

Dog ved at nævne det Theologerne i Fundatsen af 1539 indrømmede Opsyn med de juridiske Forelæsninger, foranledigedes vi til denne Afvigelse, og nu gaae tilbage til bemeldte Fundats. Ved samme blev endnu en Professor Juris anordnet; dog skeete ikke hans Udnævnelse førend i Frederik d. 3dies Tid. De fleste Professorer, som siden ansattes, vare Tydskere, saasom Theophilus 1581 (see Lit. Lex.) og flere, og Klaus Plum var den første Dansk:, som blev juridisk Professor. Han var det fra 1617 til sin Død 1640. (Lit. Lex.) Omsider i Aaret 1657 udnævntes, foruden den da værende Professor Juris Joh. Müller, (udnævnt 1649) en Tydsker, en anden Professor Juris, nemlig Peder Lauritsen Scavenius, som dog allerede efter 3 Aar 1660 blev Generalprocureur og Assessor i Højesteret (Lit. Lex.), saa at næppe megen Tid levnedes ham til at besørge sit Embede som Lovkyndigheds Lærer. Imidlertid viser en fra Studenterne til Kongen indgiven Ansøgning, hvorledes intet af egentlig dansk Lovkyndighed blev foredraget. De udbade sig nemlig en Doctor Juris til

at læse over de danske Love, og i det mindste vise Juris Danici & Justinianei consensum & dissensum. Desuagtet forblev det ved det Gamle, og ikke engang den forresten saa dansk sindede Kong Christian d. 4de faldt det ind at gjøre noget for den danske Lovvidenskabs Studium. Sorø-Akademies Oprettelse 1623 gjorde ej heller heri nogen Forandring, hvortil Grunden maaskee for endeel laae i, at Akademiets Lærere, blandt hvilke den lærde Professor Henrik Ernst (Liter. Lex.) udmærkede sig, for det meste alle vare Udlændinge, især Tydske, for hvilke de danske Love vare aldeles ubekjendte; og dette Akademi kom desuden snart i Forfald. Som Lovkyndige i denne Periode fra fjerde Christians Tid udmærkede sig dog Rigsraaderne Niels Kaas og Erik Krabbe (Liter. Lex.).

Men vare vore Love end ikke Gjenstand for videnskabelig Behandling ved Universitetet, bleve de dog haandthævede ved Rettergangen og i Rigets Raad, og flere Lovsamlinger ere efterhaanden udgivne, hvilke ikke støttede sig paa fremmede Love, men paa ældre egne, skaanske, sjællandske, jydske, samt norske.

Da ved Regjeringsforandringen 1660 Borgerlige ogsaa fik Adgang til de Poster i Kongens Raad og i Overretterne, som hidtil allene vare forbeholdne Adelen, ledede dette mere og mere til dansk Lovkyndigheds Opkomst, og at en Kommission blev nedsat, for at udarbejde en ny dansk Lovbog, indvirkede ogsaa paa at man mere og mere følte dansk Lovkyndigheds Værd. Tillige havde det danske Universitet paa den Tid i P. Resen en fortjent juridisk Lærer (fra 1662 Professor i Lovkyndigheden. Lit. Lex.).

Endeligen udkom 1683 Christian 5tes Lovbog for Danmark, som man allerede længe havde arbejdet paa, og som man ansaae for saa klar og tydelig, at den aldeles ingen nærmere Forklaring behøvede. Man misforstod saaledes Lovforfatternes Udtryk i Fortalen til Loven, hvori siges, at „alle forrige Love, Ordinantser, Recesser og Forordninger, saavidt de her ikke findes indførte, skulle være gandske ophævede," og ej i nogen Maade være tilladt, „at, saasom de til evig Tid bør at være magtesløse, og uden nogen Brug', de da, efter denne Dag, enten af Parterne i nogen Rettergang maae bruges, eller af Dommerne i fore-

faldende Sager ansees," saa at man ikke troede det Umagen værdt, at studere de gamle nordiske Love. Det varede saaledes længe inden vor nye danske Lov, enten i Henseende til Grunde, eller Kilder, og fra flere Synspunkter, videnskabeligen foredroges og bibragtes den unge Lovstuderende i vor Høiskoles Læresale.

Ved det Sorøiske Akademi, som Christian 5te igjen ophjalp, dyrkedes naturligviis, under saadanne Anskuelser, Lovvidenskaben ej heller paa nogen videnskabelig Maade, skjønt Academiet forresten paa den Tid ej savnede duelige Lærere, saasom Weghorst, der 1692 blev Professor ved Academiet, o. fl.

Hverken denne Weghorst, som strax efter blev udnævnt til Professor ved Kjøbenhavns Universitet, eller Christian Reitzer, som forud fra 1683 havde været Lovkyndigheds Lærer ved Universitetet, eller sidstnævntes Eftermand Bagger, virkede noget for egentlig dansk Lovkyndighed; da jo, som sagt, Christian 5tes Lov var anseet at være nok. Imidlertid udkom 1715 Holbergs Naturret, som vist havde større Indflydelse og gavnede mere end alle hine Professorers Forelæsninger. Saaledes stode Tingene indtil Christian d. 6tes Regjering, da, som Dr. Baden siger, et Lys tændtes for vor videnskabelige Lovkyndighed. Iver Rosenkrantz var Kjøbenhavns Universitets Patron og gjorde sig i den Stilling højligen fortjent af Videnskaberne. Efter hans og Grams Forslag udarbejdedes en ny og forbedret Fundation af 31 Marts 1732 for Universitet; men førend vi gaae over til at berøre samme nærmere, give vi en kort Udsigt over den Mands Levnet, der fra denne Tid af blev en sand Lærer i Lovkyndigheden, og fra hvem dens videnskabelige Dyrkning hos os kan regne sin Begyndelse.

Andreas Højer er fød d. 18 May 1690 i Karlum mellem Flensburg og Tøndern, hvor hans Fader Johan Højer var Præst. Hans Moder var en Fabricius. Sine første Aar tilbragte han deels i sin Faders Huus, deels hos sin Morbroder Fabricius, Præst i Logth ved Apenrade. Hjemme lærte han Latin, Græsk, Fransk, Begyndelsesgrundene til det Hebraiske, Geographie, Universal- og Kirke-Historie. Da hans sygelige Constitution gjorde en Forandring af Himmelegn anbefalelig, sendte Faderen ham i Foraaret 1706 til Pædagogium regium i Halle, hvor han ved Mikkelsdag s. A. blev sat, som han selv udtrykker sig, in primis, derpaa øvede han sig under Vejledning af den duelige Professor Schlicht og Inspecteur Freyer in philosophicis, og i at perorere og disputere. I Sommeren 1707 gik han til Universitetet i samme Bye, og da hans Helbred var meget svagelig, valgte han det medicinske Studium, og hørte Stahl, Alberti, undertiden ogsaa Hoffmann; dog dyrkede han af naturlig Tilbøjelighed tillige Moralen, Naturretten, Historien, den offentlige Ret, i hvilken Videnskab paa den Tid Thomasius, Ludwig, Gundling og den siden til Leipzig komne Rüdiger havde stor Berømthed. Efter at Krigsurolighederne, som 1709 begyndte at udbryde i Norden, havde nødt ham til at vende tilbage til Hjemmet, maatte han der ved egen Flid og gode Skrifters Læsning erstatte Mangelen af at kunne besøge fremmede Universiteter, hvilket desuden hans ringe Formue gjorde ham umueligt. I Aaret 1713 kom han til Kjøbenhavn, og var ikke betænkt paa at opholde sig der ret længe, men da Geheimeraad Joh. Georg v. Holstein, søgte en Hovmester for to af sine Sønner, blev Højer, efter Pagehofmester Christian Wendts Anbefaling, antagen dertil. Der i Huset var han til Aar 1717, da han med de to Elever, han havde, gjorde en Rejse til fremmede Universiteter, og opholdt sig 1717 og endeel af Aar 1718 i Helmstädt, hvorfra han reiste allene tilbage til Kjøbenhavn, i det Haab at finde der en Ansættelse, hvilket dog ikke lykkedes ham.

I dette Aar 1718 udgav han sit bekjendte Skrift: Kurtzgefaßte Dännemarkische Geschichte etc. Flensburg 1718, i hvis Fortale han udlod sig med, at man især i den nyeste danske Historie manglede paalidelige Skribentere, hvorover Holberg meget fornærmedes, og angreb ham haardt; denne Strid havde de meget velgjørende Følger, at Holberg efter den Tid udgav flere betydelige historiske Værker, Fædrenelandets Historie især vedkommende (herom hos Riegels i hans Frederik 4des Historie. 2 D. 389-394.).

1721 blev Højer udnævnt til Secretair i en da nedsat for Norge vigtig Commission om en ny Matriculs Indrettelse i Norge (om denne Sag

see F. Thaarups Archiv 2det B. 6 H. S. 356 o. f.).

1722 blev Højer kongl. Historiograph, og fik Ordre at fortsætte den af Justitsraad Amthor begyndte, og efter Amthors Død til Justitsraad Newe's Omsorg betroede Historie af Frederik 4des Regjering.

Paa denne Tid, eller rettere noget før, havde han endeel Stridigheder især med Theologerne formedelst sin ovenomtalte Afhandling de nuptiis propinqvorum, en Strid, hvori Holberg ogsaa blandede sig, foruden at Holberg ogsaa i Anledning af Højers Udladelser i Fortalen af hans „kurzgefaßte Dännemarkische Geschichte" havde havt Anledning til Kamp med ham.

1726 udnævntes han til Justitsraad. 1729 blev han Committeret i Politi- og Commerce-Collegiet. Samme Aar fik han under 18 Marts Bestalling som Vicebibliothekar ved det store kongl. Bibliothek, og saaledes at han, naar Bibliothekar-Tjenesten blev ledig, da skulde tiltræde den. Dette sidste skeete ved Etatsraad og Bibliothekar Wolfen's Død d. 30 Juni 1730. Han virkede for Bibliotheket med megen Nidkjerhed, men ikkun i fire Maaneder var dette ham forundt; thi da Kong Frederik 4de var død den 11 Octbr., maatte Højer dele med mange Flere den Skjebne, at erholde sin Afsked uden mindste Pension. Den lærde Gram blev hans Eftermand som Bibliothekar; dog skal ham nogle Dage derefter være tilstaaet 500 Rdl. i Pension (Riegels smaa hist. Skrivt. 711. 141.).

Højers Forretnings-Duelighed fik dog snart en ny Virksomhed at anvendes paa; thi da hans Fætter Bluhme blev Hofpræst, kom Højer snart igjen i Tjeneste. Han blev 1734 (hos Riegels staaer fejlagtigen 1737) udnævnt til Prof. Juris ved Universitetet, og nu gik hans videre Befordring meget hurtigen for sig. 1735 blev han Committeret og Secretair i Missions-Collegiet, samt Medlem af Vajsenhuus-Directionen; det var formodentlig ogsaa paa denne Tid han blev Medlem af Kirke-Inspections-Collegiet, hvorom forhen er nævnt. 1736 Generalprocureur, og Doct. bullatus. 1737 Etatsraad. 1739 den 28 Aug. døde han efter en kort Sygdom. Staten og den lærde Verden tabte meget ved hans Død, som det hed-

der i Hamburg. Berichte von gelehrt. Sachen 1739 P. 660.

Fra Souverainiteten af, Aar 1660, havde der kun været een Professor Juris beskikket ved Kjøbenhavns Universitet, men i den under 31 Marts 1732 udgangne nye Fundation for Universitetet anordnedes i 2den §., at „to Professorer skal tractere Jura; den ene jus naturæ & gentium, jus publicum og en Dag om Ugen philosophiam moralem; den anden læser over jus justinianeum, forklarer derhos vores Lov og viser dens Overeensstemmelse med Natur- og Folkeretten, samt andre Landes Love." Som en Følge heraf udnævntes A. Højer, kongl. Historiograph til anden Professor Juris ved Universitetet i Aaret 1734. Han havde allerede i Forvejen lagt sig efter dansk Lovkyndighed, og han blev fra nu af Manden, der kan ansees for den første og egentlige Skaber af dansk Lovkyndighed i Fædrenelandet.

Kofod Ancher, der selv var en Discipel af Højer, har givet følgende Beretning om ham i: Anvisning for en dansk Jurist S. 66. „Sal. Etatsraad Højer, en Mand af store Naturens Gaver og vidtløftig Lærdom, fortjener den Berømmelse, at han først har bragt det juridiske Studium hos os i Flor, og som Prof. Juris her ved Universitetet med megen Iver søgt at føre den studerende Ungdom til at lægge sig især efter Fædrenelandets Love, maaskee opvakt dertil af hans akademiske Lærer Thomasius, der gjorde sig ligesaa megen Umage for at føre den tydske Ret i Mode, som for at undertrykke den romerske. I sine Forelæsninger over Struvens jurisprudentia Romano-Germanica, samt over den danske og norske Proces, har han vel fornemlig opholdt sig ved romersk-tydske Love, men hans Ojemaal førte det med sig, som han ikkun sigtede til at sammenligne samme med vore danske og norske. For Resten vare denne berømmelige Mands Adspredelser for mange, og hans Levetid for kort, end at han har kunnet udføre vore Love i et fuldkomment System; men jeg veed, det var hans Onske; dog begyndte han, i samme Aar han døde, et exegetisk Collegium over Lovens første Bog, hvori han forklarede Loven artikelvis, og ved enhver anførte fontes; men hans Disciple fik ikkun første Smag derpaa; han kom ikke videre end til Begyndelsen

af det 9de Kapitel. Døden kom imellem og afbrød dette nyttige Værk."

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I et nyt dansk Tidsskrift: den cimbriske Jagttager, gives kort Underretning om „Selskabet i Strasborg til unge Fangers Frelse." Det er paa sjette Aar siden dette Selskab stiftedes. Efter dets Statuter beskjæftiger det sig ej blot med frigivne unge Fanger; det fører meget mere et nøje Tilsyn med disse under selve Fængslingen og Straffetiden, i det Hensigt at erholde Kundskab om deres gode og onde Tilbøjeligheder; det sørger tillige for deres Underviisning i selve Straffe-Anstalterne, og uddeler Belønninger til dem, hvis Forhold og Sæder har været rosværdigt. Efter Straffetidens Udløb blive de unge Frigivne, som ere befundne værdige dertil, adopterede af Selskabet, og anbragte paa en i Forhold til deres Beqvemheder og gjorte Fremskridt passelig Maade. Efter den i et Møde d. 2 Nov. for. Aar forelæste Beretning havde Selskabet til den Tid adopteret 22 Frigivne, af hvilke 12 endnu understøttedes af Selskabet. — Udgiveren af bemeldte nye Tidsskrift nærer Haab om, at et lignende menneskekjerligt Selskab kunde begrundes i Cimbrien. „Selskabets Hoved-Committee erholdt da naturligvis sin Virkekreds i Viborg, og i de øvrige Stæder dannedes mindre Committeer, der deels henvendte deres Opmærksomhed paa de i Fængslerne hensiddende unge Tiltalte, og deels hver paa sit Sted vare Hoved-Committeen behjelpelige i de fra Viborgs Straffe-Anstalt sig dertil qvalificerende unge Frigivnes Anbringelse.

Den bekjendte virksomme Patriot Hr. Kammerherre Fr. Ad. Greve af Holstein til Holsteinborg, R. af Dannebrog, har udsat en Præmie af 200 Rbdl. r. Sølv, for den bedste Danmarks Historie, (Norge og Hertugdømmene kun berørte, saavidt dette er nødvendigt til tydeligen at kunne fremstille Danmarks Historie), fra den Oldenborgske Stammes Tronbestigelse indtil Frederik d. 6tes Kroning 1815, som indleveres til det kongelige Videnskabernes Selskab inden den 28de Jan. 1831, hvilket Selskab er anmodet om at foranstalte det fornødne til at bedømme Prisskrifterne, og tilkjende den Forfatter Prisen, som med det rigtigste Valg af Materialierne, til Læsernes Dannelse, forbinder det meest levende og hjertegribendeste Foredrag, under det Vilkaar, at Værket trykkes og sælges til en saa billig Priis som mueligt." Hr. Greven har og udgivet: Bidrag til Danmarks Krønike for Aaret 1828.

Under Titel: „Den cimbriske Jagttager. Et Underholdnings og Politiblad udgivet og redigeret af C. F. Severin, er begyndt et nyt Tidsskrift, som udkommer fra Stifsbogtrykkeriet i Aalborg, hver Løverdag et Ark i Qv. Første Nr. udkom den 21 Marts dette Aar som Prøve, og Bladets ordentlige Gang er begyndt med April Qvartal. I første Nummer siges, at det er ikke uden Opfordring af indsigtsfulde Venner og tilforladelige Løfter om interessante Bidrag dette Blad fremtræder, hvorpaa Udgiveren allerede for henved et Aar siden med taaleligt Held søgte Subskription. — Jagttageren, heder det videre, „vil stræbe at udstrække sin Virksomhed fra Skagens Sandørkner til hine af Eiderstrømmen beskyllede frugtbare Egne." Foruden nogle originale indsendte Smaastykker, tildeels i Politivennens Smag, ere kjøbenhavnske Blade benyttede, samt tydske. I Nr. 6 findes et Stykke om Hollændernes og Engellændernes Sildefangst, som læses i L. B. d. B. H. og her gives med det tilføjede Ønske: at en eller anden sagkyndig Patriot muligt herved kunde foranlediges til den ligesaa almeninteressante som almenvigtige Slags Drøftelse: hvorvidt det jydske Sildesalterie i sin nærværende Skikkelse har naaet den muligste Fuldkommenhed, om de lokale Omstændigheder i denne Henseende aldeles ingen Forædling tilstæde, og hvorlunde hensigtssvarende forbedret Sildesaltningsmaade efterhaanden kunde indledes." I Nr. 1, 3, 5, læses under Titel: Blik paa en af Landets Kjøbstæder, adskillige interessante Efterretninger om Frederikshavns Fremskridt.

Fra Hr. Kammerjunker og pensionet Sø-Officier Carl Bertouch læser man i Statstiden-

den Nr. 84 en Indrykkelse, dateret Slesvig d. 20 Maj 1829, saaledes lydende: „Medborgere! vores elskede Kronprindsesses ædle Hjerte er os bekjendt. Sikkerligen kunne vi ej berede hende større Glæde til hendes forestaaende Formælingsfest end ved at skyde en Sum sammen til en velgjørende Stiftelse, hvis nærmere Bestemmelse burde overlades Hds. kongl. Højheds eget Valg, og det saa betids, at Stiftelsen kunde begynde sin velgjørende Virksomhed paa selve Formælingsdagen, og saaledes vorde et varigere og værdigere Minde om det danske Folks Hengivenhed for dets elskede Konge og hans ædle Datter end Marmor. At dette her yttrede Ønske maatte finde Bifald hos mine Medborgere, og altsaa mit Forslag realiseres, er mit inderligste Ønske. Til Øjemedets Fremme har jeg i Statstidendens Bureau ladet henlægge 100 Rbdl. rede Sølv. O! gid ret Mange vilde understøtte dette Foretagende."

Om den Schlesvigske Anstalt for Sindssyge er den ottende Aarsberetning for Tidsløbet fra 1 Oct. 1827 til 30 Sept. 1828 bekjendtgjort. I bemeldte Aar ere 24 Mandfolk, 21 Fruentimre, i alt 45 Personer optagne i Anstalten; og af dem hørte de 10 til den dannede Classe. Tre havde forhen været i Stiftelsen, og vare udgaaede som helbredede, men nu som Følge af Tilbagefald paa nye optagne. I samme Tidsløb ere 9 Individuer udgaaede som helbredede; 14 tagne tilbage fra Stiftelsen uhelbredede, 10 døde. Antallet af Indkomne overstiger altsaa Antallet af Udgaaede med 12. Det hele Antal i Stiftelsen den 30 September 1828 var 158; af hvilke 137 fra Hertugdømmene Slesvig og Holsteen, 2 fra det Lauenburgske, 11 fra Danmark, 8 fra Udlandet. I de 8 Aar siden Anstalten begyndte har i 335 Personer været indtagne i samme; 83 udgaaede som helbredede, 46 udtagne uhelbredede, 48 døde.

Om den nyelig ankomne Præst for den jødiske Menighed her i Staden, Hr. Dct. Wolff, læser man i Frankfurter Journal Didascalia Nr. 126 af 6 May d. A. følgende Stykke, skrevet af Hr. Professor v. Pauli: „Hvad i Frankfurt am Main, i Hamburg, Karlsruhe og flere Steder er skeet til Israelitismens Forædling er bekjendt. Ogsaa den storhertugelige hessiske Regjering har allerede i flere Aar ladet sig være magtpaaliggende at danne Israeliterne efterhaanden til en højere Grad af intellectuel og religiøs Kultur. Aldeles i den Aand, der besjelede den største af alle Lovgivere fra Forchristendommens Tid, har den først henvendt sin Opmærksomhed paa Ungdommens Opdragelse, og i den Henseende udstædt hensigtsmæssige Anordninger; men dermed er ikke alt gjort. Opdragelsen maae fortsættes; paa den i Skolerne lagte Grund maa bygges videre; overhovedet maae Kathedret virke i Forening med Prædikestolen; begge i Skole og Tempel træde i levende Forbindelse med Livet. Jehova's Ord maae fremføres for de Voxne, og fra helligt Sted i tydsk Sprog prædikes i klare Udtryk. Den indviede Lærestol havde forhen ikke altid været Bjerget Horeb, hvor den Evige lod Israels Sønner ved tro Fortolkere forkynde sin Lov i den brændende Busk under Torden og Lynild, Lysets og Majestætens Symboler. Fra Talmudisternes Foliantbjerge, fra menneskelige Sætningers og morgenlandsk Phantasies Taager skulde Loven og Sandheden, Livets Lære, stige ned til dem. Saa kom da omsider ogsaa for Darmstadts Israeliter den Dag, da de første Gang modtog menneskelig Taler-Magt, det levende Løsningsords Kraft i tydsk Tunge, som Fornuftens og luttret Aands Organ, og følede sig begejstrede, og høit opsvungne. — Doct. Wolff, en fød Darmstadter, forhen Overrabbiner i Giesen, der gaaer som første jødiske Præst til Kjøbenhavn, holdt under Paaskefesten to Taler i Synagogen, skjøndt næsten uforberedt, da Tilladelsen dertil hvergang kun seent kom ham ihænde. Disse Taler udmærkede sig meget fordelagtigt; paa den ene Side en ægte Salvelse, rig paa Kraft og Værdighed, høj begejstret Flugt, at forherlige Gud og lære den højere Visdom, paa den anden Side veltalerisk Harmonie, og simpelt ædelt Foredrag. Ved den anden Tale paa Peschdagen (hvorved hans Auditorium var meget talrigt, da Talerens Roes havde tiltrukket mange christelige Indvaanere, tildeels af de højere Stænder), tog han Afsked fra Menigheden, og fra Slægt og Venner. Alle vare meget rørte, og mange Taarer saae man flyde. Vi holde denne Begivenhed, som den første af sin Art i vor Stad, for saa betydningsfuld, at dersom vi forstode Darmstadts Aarbøger, vilde vi

indrømme samme en Plads deri; thi den er, efter vor Anskuelse, Morgenrøden for en bedre Fremtid, og vil lægge Grund til en Reform, som alle her værende velsindede og dannede Israeliter, hvis Antal ej er ringe, vilde med Længsel see imøde. Det fortjener ogsaa at bemærkes, at flere af Menigheden tilstillede Dct. Wolf før hans Afrejse et Sølvbæger til Amindelse og derved aflagde et glædeligt Beviis paa, hvormeget de vidste at paaskjønne ham og hans Taler. — Saa drag da bort, du Ophøjede; Lys og Varme straale dine Troesbekjendere i Norden imøde! vær dem en Bonifaz, eller snarere en Anscharius, Skandinavernes Apostel."

Blandede Efterretninger.

(Meddeelte af —md.)

Mad. Birch-Pfeifer, ved Theatret i Wien, havde til sin Benefice-Forestilling skrevet sig et Stykke, hvori hun under alle fem Acter kommer frem til Hest, og den dresserede Hest selv spiller en betydelig Rolle. Hun er altsaa gaaet videre frem, end andre Skuespillerinder, og har besteget sin Paradehest i egen Forstand.

I Omegnen af Orto i Italien skal Folket have improviseret et frygteligt Melodrama. To Personer, som havde givet hinanden Ægteskabsløfte, begive sig til Vielsen i Kirken. Som sædvanlig spurgte Præsten under Ceremoniens Gang Bruden: om hun vilde tage sin Forlovede til Mand? — men erholdt ganske højt det usædvanlige Svar: „Nej!" Præsten gjentog det paa ny, spurgte tredie Gang; Brudens Svar blev det samme. Derover kom Brudgommen i saadant Raserie, at han øjeblikkeligen nedstødte Pigen ved sin Side. Men en af hendes Tilbedere hævnede hendes Død paa Stedet og nedlagde Morderen. Derover opstod en saadan Tumult i Kirken, at syv Personer mistede Livet og mange bleve saarede. — I det nye tydske Tidsskrift: „Die Glocke",

hvorfra denne Tildragelse er optagen, tilføjes: „Til Vaaben! I Herrer af Pennen, stedse munter og rask! Hvor der er et Aadsel, der samler sig Ørne."

Assecuranzvæsenet er i intet Land i Europa drevet saa vidt, som i Spanien. Her lade Rejsende og andre Folk, som troe deres Sikkerhed betænkelig, sig forsikkre ved Røverbander. De faae Billetter, med hvilke de rejse sikrere, end med et kongeligt Pas. — Postvogne blive for Sikkerheds Skyld medgivne to bevæbnede Folk, som sædvanligen forud have været Stratenrøvere.

(O. Z.)

I London bære nu de elegante Herrer og Damer Knapper af Speilglas. Man maa ønske, at denne Mode ogsaa ret snart maa blive indført hos os; thi da vil den Klage, at unge Herrer og Damer i Selskaber kun saa lidt nærme sig hinanden, — ikke oftere blive hørt. Men om derfor den unge Herre vil være mere at tro, er et andet Spørgsmaal.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 Maj 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152½	153 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87½	88 Rbd. Sedl.
Dito Dito	85	85½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 44.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 2 Juni 1829.

„Noget om Juristen Andreas Højer og hans Fortjenester af det videnskabelige Lovstudium i Fædrenelandet."

(Sluttet.)

Da det i Universitets-Fundatsen af 1732 var fastsat, at Professorerne aarligen skulde holde en Disputats hver i sit Fag, og dertil vælge en passende Materie, syntes vor Højer det passende, at benytte denne Lejlighed, for derved at gavne den unge Lovkyndigheds Dyrker, ved nemlig at underrette ham om den rette Maade at studere dansk Lovkyndighed paa. Han forfattede og holdt til den Ende den 4 April 1736 en Disputats under Titel: Idea jurisconsulti Danici. Meddeleren har ikke kunnet overkomme den latinske Original, end ikke paa vore offentlige Bibliotheker; men Afhandlingen blev i det følgende Aar oversat paa dansk med følgende Titel: „Forestilling paa en dansk Jurist; den første Part, forfattet i en offentlig Disputats, holden den 4 April 1736 af Velædle og Velbyrdig Andreas Højer, Hs. kongl. Majestæts Justitsraad, Generalprokureur, Asessor udi Højesteret, Missions Collegio og Consistorio, J. U. D. og P. P. O. Respondente Chr. Fleischer, og nu fordansket, samt med Tillæg, fornemlig af Forskjellen imellem den danske og norske Lovbog, forøget af Peder Sommer, L. L. C. Kbh. 1737. 59 Sider 8. I Indledningen definerer Forfatteren Jurisprudentsen, viser, at et Menneskes Levetid ei er tilstrækkelig til at fatte den ganske; raader en tilkommende Jurist især at betænke saavel Maalet, hvortil hans Studeringer sigte, som de Midler, hvorved han kan haabe lykkeligen at naae dette sit Maal. I første Capitel vises, hvad til den danske og norske Lovkyndigheds store Nytte maa forud læres. Det hedder iblandt Mere: Saa fornøden som Philosophien er i alle Dele af den menneskelige Lærdom, saa behøves den dog allermeest til Jurisprudentsen, hvis sande Kilder og rette Brug ved den allene kan forklares. — Den naturlige Theologi, ihvorvel den er mere fornøden for Theologer end for Jurister, saa bør den dog og recommenderes disse sidste, i Særdeleshed formedelst den utrolige Sammenhæng, som den har med den moralske Philosophi og Naturens Ret" etc. — Man seer af dette og af hele andet Kapitel: „om den almindelige guddommelige Lov, saavel den naturlige som den aabenbarede", hvor vanskeligt det endnu var for Juristerne, ganske at skille sig fra Theologerne, som de forhen stedse vare underordnede, hvilket maaskee ogsaa har givet Højer Anledning til at anføre Kapitlets Overskrift saaledes, da Theologien endnu stod i en saa overvægtig Anseelse, hvortil maaskee Hoffets Synspunkter den Gang noget bidrog; ei at forglemme, at Højer, som Bluhmes Fætter og Medlem af General-Kirke-Inspections Collegium selv særdeles maatte agte Theologien. Tredie Kapitel

handler om den danske og norske private Jurisprudents. De romerske Love, viser han, ere ej fornødne for at danne sig en ret Sammenhæng af vores indenlandske Lovkyndighed, ja endog hindre et reent og accurat Begreb af den danske Jurisprudents. I at gjøre opmærksom paa visse Parter af Jurisprudentsen, som have deres besynlige Love, saasom Kirkeretten, Krigsretten, Bergretten etc., nævner han tillige: „Politiretten og Politiordningen", som Nordens berømmelige Lovgiver Christian den 5te i Fortalen til sin Lovbog belovede, men som hans Søn og Successor i Regjeringen omsider publicerede Ao. 1701 den 20 October for Danmark, og for Bergens By den 24 Juni 1710. Det er mærkeligt, at en saa duelig Jurist som Højer har anseet denne Forordning af 1701 for den i Loven belovede Politiordning, da den blot overskrives: om Politiens Administration, og ikke indeholder de Bestemmelser, som efter Loven 3=15=3 og 4=5=1 deri skulde findes. Imidlertid maa dette vel antages som Beviis paa, at man dengang har anseet den for den belovede Politiordning, hvis Udkast vel paa den Tid, da Loven blev publiceret, har været anderledes, men som siden er blevet forandret, og da i forandret Form udgivet, uden at der toges Hensyn til Loven; men af hvilken Grund den oprindelige Titel ogsaa maa være forandret. Til Slutning tilraader Højer Enhver, ikke at lade den gode Lejlighed gaae forbi, som dagligen gives ved Højesteret og ved andre Over= og Underretter at høre Sager føres, og Domme afsiges. Han holder for, at en flittig Student kan paa to Aar letteligen lære Alt, naar han, efter Academiets Love og Skikke, det første Aar lægger sig efter Philosophien, fornemlig Logiken, og Phil. Practica, og dernæst med alvorlig Flid gaaer et Compendium over jurisprudentia universalis igjennem, saa at han tillige engang gjennemlæser den danske og norske Lov med Agtsomhed; men at han anvender det andet Aar paa at læse større og udførligere Commentairer over den naturlige og over den guddommelige Jurisprudents, og tillige confererer de kongl. Forordninger med den danske og norske Lov. Han ender med Lucrets's Ord: Alt det, som skal blive et stort og ypperligt Værk, haver en besværlig Adgang, og en langsom Fremvært.

Naar man abstraherer fra de betydelige Fremskridt Lovkyndigheden i vore Dage har gjort, men betragter Højers lidet Skrift med Hensyn til Tiden da det udkom, vil man finde det mærkeligt. Højer brød Isen for de Andre, og opmuntrede og anviste til Dyrkning af egentlig indenlandsk Lovkyndighed, som forhen var her hartad ukjendt. Enhver vil upaatvivleligen erkjende, at han har gjort sig ved denne liden Bogs Udgave meget fortjent, ligesom at man kunde have ventet, at han end mere ved flere Skrifter af lignende Beskaffenhed vilde have erhvervet sig Paaskjønnelse, om han ikke alt for tidlig og i sin bedste Alder var bleven berøvet Universitetet og Videnskaberne. Foran i Bogen læses den lagte Plan. Bogen var bestemt at indeholde 13 Kapitler. Ikkun de tre udkom. Man tør vel antage dette lidet Skrift at have været en Grundvold for Kofod Anchers fortjenstlige Arbejde: Kort Anviisning for en dansk Jurist, udgivet 1755; hvoraf en forbedret Udgave udkom 1777.

Et andet af Højers juridiske Arbejder udkom først efter hans Død, nemlig: Juridisk Collegium over Processen, saaledes som den bruges i Danmark og Norge, confereret med den, som bruges i Fyrstendømmerne og Tydskland. — Samlet og til Trykken befordret ved Hans Hagernp. Kbhavn. 1742. 4. — En ny og forbedret Udgave efter Højers eget Haandskrift, og med Tillæg, blev udgivet af C. U. Hedegaard, J. U. Oct., og udkom i Sorø 1764. 413 S. 8. — og siden 1769. Højer var den første, som systematisk behandlede Processen, og man seer ved Sammenligning, at hans Fremgangsmaade, hans lagte Plan er i de følgende Arbejder næsten ganske fulgt.

Foruden de benævnte juridiske Skrifter af Højer maae vi bemærke, at man har af ham i Haandskrift et exegetisk Collegium over Christian den Femtes Lovs første 8 til 9 Kapitler, og Forelæsninger over de romerske Love, som han sammenlignede med vore danske og norske Love; fremdeles have vi af ham et Collegium over jus publicum, oversat af P. Bredsdorf, hvilket udkom i Christiania 1783. 4.

Men vi overgaae nu til at betragte et Arbejde, hvori Højer havde særdeles megen, ja maaskee den største Deel, nemlig den af ham som Ge=

neralprokurør forfattede Forordning af 10 Febr. 1736 under Titel: Forordning angaaende hvorledes med examinibus juridicis ved Kjøbenhavns Universitet herefter skal forholdes, paa det Justitien med retvise og beqvemme Rettens Betjente og Procuratorer desbedre kan blive plejet. Anordningen er inddeelt i tre Afdelinger, den første om juridisk Examen, den anden om nogle andre til det juridiske Studiums Forfremmelse her ved Universitetet tjenlige Punkter, den tredie om Befordring til Justitsbetjeninger, Betjenternes Capacitet og hvad derved til Justitiens eller det juridiske Studiums Befordring kan være fornødent. Om Højer ikke havde virket andet for det Offentlige, end været Aarsag til og conciperet denne Forordning, vilde man med Sandhed kunne sige, at han havde gjort sig særdeles fortjent af dansk Lovkyndighed; thi hvo kan nægte denne Forordnings store og vigtige Indflydelse paa Retsplejen i Riget, hvor det forhen var næsten enhver uden Forskjel tilladt at beklæde Dommersædet, og man ej sjelden saae Kudske og Tjenere, især deleshed paa Adelens Godser, at udnævnes til Dommere og Skrivere. Hvad Forandring Forordn. af 1736 maatte gjøre heri, kan man indsee ved at læse dens første §., hvori bestemmes, at ingen Studiosus maatte herefter søge noget enten Dommer- eller Prokurator-Embede, eller anden civil Bestilling, som i ringeste Maade med Justitien har at bestille, med mindre han af det juridiske Facultet offentligen er examineret, og har faaet saadan Characteer, som kan vidne om hans Dygtighed til det Embede. Tilforn havde det, da Fundatsen af 1732 egentligen intet bestemte herom, været nok, naar de, som vilde søge Embeder, hvortil udfordredes Lovkundskab, havde fra bekjendte Embedsmænd eller og fra de juridiske Professorer erholdt Attest om, at de havde tilstrækkelig Kundskab i de danske og norske Love, hvilket ikke engang udfordredes der, hvor Adelen kaldte Dommere og Skrivere, thi de valgtes ganske efter eget Tykke. Af samme §. i Forordningen seer man, at det har været Lovgiverens Hensigt, at blot studerede Personer skulde beklæde alle Justitsbetjeninger, skjøndt vel §. 10 tillader en dansk juridisk Examen, hvilket tydeligere skjønnes ved at sammenholde 1 P. §. 1 med P. 3 §. 1, hvor det heder: da det er at formode, at ej saa hastig findes saa mange beqvemme og vel stu-

derede Jurister, som til alle Dommeres, Skriveres eller Prokuratorers Embeder ved Underretterne udfordres, samt at der altid vil findes vittige, og i Lov og Ret vel øvede ustuderede Personer, saa skal saadanne Lovkyndige, endskjøndt ustuderede, naar de paa forommeldte (1 P. §. 10) Maade have ladet sig privatum examinere, og forhvervet gode Testimonia, fremfor Andre til Bye-, Kirke-, eller Herredsdommere og Skrivere samt til Underrets-Prokuratorer emplojeres. Den danske juridiske Examen synes saaledes at skulle blot have været i Kraft, saalænge indtil det tilstrækkelige Antal af studerede Jurister var tilvejebragt, og det tør vel ansees for et Tegn paa, at videnskabelig Lovkyndigheds Fremme i Fædrenelandet endnu har Mangler, at sligt ikke er gaaet i Opfyldelse. At Forordningen endnu staaer ved Magt, naar undtages nogle ej meget indvirkende Forandringer, som ved Universitets-Fundatsen af 7 Maj 1788 ere skeete i 1ste Post og ved Forordn. af 3 Juni 1796 i 3die Post*), er ogsaa et talende Beviis paa dens høje Værd.

Med Grund kan man beundre, at Højer i sin saa korte Embedstid, da han tillige havde saa mange andre vigtige Forretninger, kunde frembringe saameget i et Fag, som forhen for det meste laae udyrket, og som han først i sine senere Aar begyndte for Alvor at lægge sig efter, da han, som vi vide, i Begyndelsen studerede Medicinen.

Endnu bør man ej iblandt Højers Fortjenester af vort Fædrenelands Lovstudium forglemme at anføre, hvad vi skylde ham som den, der var Lærer og Vejleder paa denne Bane for en Kofod Ancher, en Stampe, en J. A. Cold, tre Mænd, som Lovkyndigheden skylder uendelig meget, og som troligen byggede paa den Grundvold, Højer havde lagt, og uden hvilke Højers Bestræbelser skulde have været næsten tabte, og er det disse sjeldne Mænd, tilligemed Colbjørnsenerne og flere senere bekjendte Lovlærde, som have bragt Lovkyndigheden til den Grad af Uddannelse, den nu har.

*) Denne Meddelelse er skreven førend Forordn. af 26 Juni 1821.

Om Pebersvendestanden.

Du klager, min Ven! over Ægteskabernes Aftagelse og over den tiltagende Lyst hos Mændene, at leve i ugift Stand, og at berøve næsten Halvdelen af det qvindelige Kjøn deres naturlige Bestemmelse. —

Forundre dig ikke, at denne Feil uventet finder en Talsmand i mig, som selv i en Række af Aar har levet i den lykkeligste ægteskabelige Forbindelse, og været i Besiddelse af en Kone, som bragte mig Lykke og Velsignelse i Huset og gjorde mig Jorden til et Eden. —

Saadanne Koner, som hun var, der lod Mandens Villie være sin, der forstod at omgaaes med Kjøkken og Vask, Naal og Pen, med Børn og Husets Venner, og fandt sin højeste Lyksalighed i denne Beskjeftigelse — saadanne Koner, dyrebare Ven! træffer man nu til Dags højst sjelden paa.

Det Hele bliver fordærvet af Forældrene ved den første Dannelse og deraf maae de selv og deres Døttre siden bære Følgerne.

En Embedsmand, som neppe har 1000 Daler aarlig, og ikke selv besidder Formue, lægger i Almindelighed Vind paa at lade sine Døttre lære Musik, Tegning, fremmede Sprog, Dands, Broderie, og at klæde dem smukt. Neppe ere de 14 Aar, førend de føres paa Comoedie, paa Baller og i Selskaber, hvor de modtage meest Cour af dem, som mindst have Lyst at vælge dem til Koner. — Er dette da Vejen til Ægteskab og til et lykkeligt Liv? —

Saa tidlig vant til Pynt og Forfængelighed, til Forlystelser og Lediggang, afhængig af en Mængde unyttige Nødvendigheder og derhos uden Formue; jeg spørger: Hvo vil vel vælge denne Dukke til Kone? — og den, som maaske forplumrer sig, vil han ikke have al mulig Aarsag til, engang svært at fortryde det?

Antag, at han har Rang, Embede og Gage, men intet videre, end hvad Staten giver ham, vil han da finde, hvad han søger ved Siden af en saadan forfængelig Kone og uduelig Husmoder? Han har en smuk Gage paa 1000 Daler, vil du sige. — Men Han, der brugte den som ugivt, vil neppe kunne række ud dermed, naar han har en Kone, hvis Skoe, Shawler, Hatte, Blonder,

Kniplinger, Snore, Baand, Ringe, Halskjeder, Assembleer og Gjestebud næsten røver ham det halve af hans Indtægt. — Dertil kommer endnu: hendes Nærvetilfælde, hendes Barselsenge, de talrige Tjenestetyende, hvad Børnene behøve. — Nej! jeg kan ikke raade saadan en Mand til Ægteskab, han løber lige ind i Fordærvelse. —

Men, vil Du sige, hvo vil vel ogsaa ægte en Pige uden Formue, naar han ikke har andet end sin Gage? Rigtigt! men hvor finder han nu omstunder Piger med Formue, og naar han har fundet og faaet hende, er han da sikker paa, at det vil gaae ham bedre end i hans frie Stand.

Hans unge, nydelige, lille Kone veed, at hun har Formue. Deraf maae ogsaa nu følge Shawls, Badereiser, Theeselskaber og Gjestebud, Eqvipage, Kudsk og Tjener, smukke Værelser og moderne prægtige Møbler. — Strækker Formuen dertil??

Jeg har kjendt en Mand, som var en fortreffelig Husholder, der, som Enkemand, levede lykkeligen med sine Børn. — Med Hensyn allene paa denne sin Familie ægtede han en Kone, som han formodede fri for Forfængelighed og Herskesyge, og havde den redelige Hensigt, ved denne ægteskabelige Forbindelse at fuldkomme Maalet af sin huslige Lykke og endnu at forøge sin stedse voxende Formue, for engang at efterlade sine Børn en skjøn Arvepart.

O! min Ven, hvor er den gode Mand bleven skuffet! Kjærligheden og Enigheden ere vegne af hans Cirkel; han, som ellers bekymrede sig om de huslige Anliggender og befordrede hele Familiens Vel, tør i sit huslige Forhold ikke mere bryde sig derom, ej engang raade mere, naar han ej vil bestaae en Kamp med sin Husdrage. — Han maa see sin møjsommeligen forhvervede Formue formindskes og saa mange skjønne, hellige Baand opløses.

Om hans Græmmelse og Livskjede tier jeg helst. — Hans Hustrue, maaske i en vis Henseende forstandigere, det vil sige lærdere, anstændigere og retskafnere end mange andre, kommer aldrig i Kjøkkenet, bekymrer sig ikke om Vasken, lader hos Sukkerbagere, Conditorer, Slagtere og Kokke forfærdige, hvad enhver huslig Kone selv tilbereder, og er derhos saa paastaaende og herske-

syg, at hendes Mand ej engang tør gjøre hende Modforestillinger.

Hvor Pengene skal komme fra, derom bliver slet ikke spurgt; det maae skaffes, lad komme hvorfra det vil. — Paa faa Aar er derved foregaaet saa stor en Forandring i hans Livs- Lykkes- og Formues-Omstændigheder, at selv hans bedste Venner ej kan blive klog paa ham, og have unddraget ham deres Fortrolighed. — Alt dette maae han lade skee, uden at kunne forsvare sig for Verden.

Havde han dog aldrig givtet sig! —

Skal Manden altsaa faae Lyst til Ægteskab, maae det qvindelige Kjøn blive anderledes. En Wolstonekraffts høje Ideer om en Kones Rettigheder, den Pretension, at ville hæve sig over Manden, og gjøre alt bedre end han, maae det lade fare, og rette sig efter den guddommelige Forskrivt: Han, Manden, skal være din Herre. For det 3die maae det frasige sig al Letsindighed og tænke paa sin sande Bestemmelse. For det 4de skal det tage sig alvorlig af Huset og i det mindste tilbringe den halve Dag i Kjøkken, Spisekammer, Sye- og Ammestue, og skulde den halve ej være tilstrækkelig, da tage hele Dagen dertil.

Manden hviler jo ej heller paa Roser og maae i sit Kald beskjeftige sig med mange ubehageligere, tankeløse og kjedsommelige Arbeider. — Jeg tænker, at den qvindelige Aand kan finde ligesaa megen ja vel mere Næring ved de huslige Forretninger, end Officieren ved sine daglige Vaabenøvelser og Recrut-Oresseren, end Lægen i den sørgelige Sygestue, end Kjøbmanden blandt sine Tal og Bilanzer, end Præsten ved at døbe og vie Folk, Hovmesteren ved at conjungere, scandere og corrigere Stile, og Embedsmanden ved sine Tabeller og Beregninger, som Ministeren kaster under Bordet eller bruger andensteds. —

Hvorfor skal Konen kun bestille, hvad der morer hende og nærer hendes Følelser og beskjeftiger hende let og behageligt? — Forbinder Manden sig med hende, allene for at have en Stadsdukke, ligesom en Pappegøje i Huset. —

Saalænge det qvindelige Kjøn ej tænker alvorligt paa at vende tilbage til sin Bestemmelse, kan jeg ikke fortænke den hellige Fader i, at han ikke ophæver Geistlighedens ugivte Stand, men hellere seer, at de betjene sig af en dygtig Pige til

at bestyre deres Hus, og en Slægtning til at holde dem med Selskab. —

Behage disse Personer dem ikke, saa skille de sig ved dem, hvad en Ægtemand ikke saa let kan, naar han lever slet med sin Kone.

Ved den skjæve Retning, som det qvindelige Kjøn har taget paa Legeme og Sjel — thi deres Anskuelser af Livet er ligesaa skjæv som deres Rygrad, den de kun møjsommeligen holder rettet ved Korset og Seler — kan umulig Ægtestanden blive befordret, og hvad Gevinst have da de saa kaldte Skjønne, naar de avancere til gamle Jomfruer og gaae uden Bestemmelse igjennem Verden?

Lykkelige Ægteskaber gives der kun endnu paa Landet og i Byerne hos den Borger, hvis Kone ikke skammer sig ved sin Bestemmelse, men finder sin Glæde i at danne sin Ægtefælle, forestaae Husholdningen vel, vaage over Børnene og frembringe dygtige Arbeider med Naalen. — Væk med Eders Mosaikarbeider og Broderier, hvorved I gjøre eders Sting tankeløse efter foretegnede Qvadrater, sidde eder krumme og fordærve Ojnene. — Væk med eders Romanlæsen, I Koner! hvorved I ophidse eders Blod og blive til Djævle i Huset! —

Pas Eders, som Manden sit, saa vil eders Ægtefælle med Tillid overdrage eder Husvæsenet, trykke eder med Kjærlighed og Tak til sit Hjerte og daglig velsigne sin Skjæbne, som skjenkede ham Eder.

Af Pappes Læsefrugter og Hesperus.

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Dr. Albr. Alex. Wolff har udgivet: „Predigt beim Antritte seines Amtes als Priester der mosaischen Gemeinde zu Kopenhagen, am Sabbathe Emor 5589, den 16ten Mai 1829.“ Den sælges, til Fordeel for de Fattige, i den Bing'ske Skoleboghandling, for 2 Mk. — Texten, som behandles, er 3 Mos. 21, 6. 8.: „De (Præsterne) skulle være hellige for deres Gud, at de ikke vanhellige deres Guds Navn; thi Herrens

Ildoffer, Guds Madoffer bære de frem, og derfor skulle de være aldeles hellige. Du skal ogsaa holde ham hellig; thi Guds Brød bærer han frem, hellig skal han være dig; thi hellig er jeg, Herren, som helliggjør eder." Heraf tager Forf. Anledning til at betragte: den Gejstlige, som den Hellige i Guds Menighed.

En saadan maa han nemlig være: I. allerede i og for sig, men endnu mere II. i sin Vandel for Menigheden, og endelig III. i sin Forkyndelse af det guddommelige Ord, og da kan og bør man ogsaa vente, at han IV. som hellig vil vorde agtet og elsket af Menigheden. Paa disse fire Hovedpunkter har den lærde og veltalende Forf. bygget sin, ikke blot for Gjenstandens og Udførelsens Skyld, men og formedelst den særegne Anledning, højst interessante Prædiken.

Vi opgive ved denne Lejlighed Titlerne af de Skrifter, Forfatteren, saavidt os bekjendt, forud har udgivet, nemlig: 1. Der Prophet Habakuk mit einer wörtlichen und freien metrischen Uebersetzung, einen philologisch-kritisch. und exegetisch-ästhetisch. Commentar, nebst ein. Einleitung über d. ersten Fortgang d. hebräischen Poesie, über Metrik, Weissagung u. s. w. Darmstadt bei Heyer 1822. 2. Thorah Israel, die Lehre der Israelitischen Religion, bearbeitet für Stadt- u. Landschulen; Mainz, bei Müller 1825. 3. Einige Worte an das Publicum über mein Religionsbuch. ibid. 1825. 4. Die Pflichten eines Israelitischen Geistlichen und das Verhalten d. Gemeinde gegen ihn. Giessen 1826. 5. Die Haupttugenden eines Volksobern, eine Predigt bei dem Feste des Hochzeitsjubiläum S. K. H. des Großherzogs von Hessen gehalten. Giessen 1827.

Det i disse udkomne femte Hefte af „Maanedsskrift for Literatur," som udgives af et Selskab paa Universitetsboghandler Reitzels Forlag, indeholder, iblandt forskjellige interessante Stykker, „Betragtninger om og i Anledning af" det lidet Skrift: Frimodige Yttringer om de Studerendes nærværende Stilling i Staten; hvilket Skrift, forfattet af Hr. Candid. jur. & theol. N. P. Asp, ved sin Udgivelse vakte endeel Opmærksomhed. „Ikke Bogen selv, heder det, som Aandsproduct, men de Gjenstande den afhandler, disses Forhold til vore videnskabelige Indretninger, og den Opmærksomhed, denne Bog har tildraget sig, giver den Krav paa en nøjagtig og udførlig Bedømmelse." Anmelderen udvikler med Sagkundskab og Grundighed, hvorledes bemeldte lidet Skrift indeholder noget Sandt, blandet med Halvsandt og Urigtigt, broget nok iblandt hverandre, og han oplyser mange Punkter, som han formoder at have meest Interesse for Læseren, uden derved paa nogen Maade at ville have Skin af at være enig med Forfatteren om de Punkter, om hvilke her intet siges. Det Forslag, som Skriftet indeholder om det chirurgiske Akademies Henlæggelse under Universitetet samt Forandring i Bestemmelserne om de ustuderede Chirurger, loves afhandlet af en anden sagkyndig Medarbejder af Maanedsskriftet.

Det er bekjendt, at Hattemagermester G. M. Müller i de sidste Aar var, hvad Rejser i sin Tid var, en Gjenstand for Ubarmhjertiges og Uforstandiges Spil. Han havde i patriotisk Aand, men med ubesindig Fremgang, opkastet sig til at ville, uden Bekjendtskab med Tingene, censurere Bestyrelsen af St. Petri Kirkes Anliggender og Regnskabsvæsen. Slette Raadgivere vildledede ham, og han forløb sig. Siden blev af ham, eller af Andre under hans Navn, udgivet endeel Blade, med Titel: den galende Hane. Han er død den 25 d. M. paa Hospitalet, af et apoplectisk Tilfælde efter faa Dages Sygeleje. Dødsfaldet anmeldes af hans Børn saaledes: „I de sidste Aar et Spil for ussel Lavhed, kaade Drenges Streger, og slette Raadgivere, bukkede Legemet, i en Alder af kun 48 Aar, under for Sindets Lidelser. Os berøvedes en kjerlig Fader, Næsten et Hjerte, der til den sidste Stund slog varmt og ærligt. — Fred med vor Faders Minde; thi Døden har skjenket ham den hisset."

Skulde det ikke, kan man vel spørge med Føje, være en Undersøgelse værdig Gjenstand at overtænke, og bringe til moralske Grundsætninger: hvorvidt den menneskelige Aands Hang til Satire, og til at gribe de latterlige Sider hos Medmennesker, og deraf skabe sig Moro og gjøre Løjer, kan gaae, uden at krænke? Man opretter Sjele-

Læge-Anstalter for Sindssvage, medens Andre letsindigen arbejde paa at forværre de Beklageliges Sygdom, og bringe dem videre og videre fra Helbredeligheden. — Er det Ret, kan man og spørge, at nægte den Sindssvages Efterladte den Bøn: „Fred med vor afdøde Kjeres Minde?"

Blandede Efterretninger.

I det russiske Videnskabernes Academie i St. Petersburg gav Hr. Frähn i Mødet den 17 Februar en Beretning om det asiatiske Museum. Af trykte Skrifter, Manuskripter og Landkaarter indeholdt Museet: 1) det egentlige Bibliothek 1159 Nr. 2) Arabiske, tyrkiske og persiske Manuskripter 851 Nr. 3) Chinesiske og Mandschuiske trykte og haandskrevne Sager 281 Nr. 4) Japanske 28 Nr. 5) Thibetiske, mongoliske og kalmukkiske 180 Nr. 6) Scripta miscellanea, nemlig Manuskripter i andre orientalske Sprog, saasom armeniske, grusiniske, syriske, malayiske 106 Nr. 7) Landkaarter og Planer, forfærdigede af Orientaler, 2 Atlasser og ti Kaarter, samt af Europæere to Kaarter. Den bestandige Secretair forelæste en ham tilhændekommen Skrivelse fra Dr. Mertens, der som Naturforsker er fra Akademiet udsendt paa en Rejse omkring Verden. Den er dateret Peter-Pouls-Havn den 7 Juni 1828, og indeholder interessante Meddelelser over Expeditionens Vinterrejse i det stille Ocean i Tidsløbet fra October 1827 til Maj 1828. Akademiet har i dette som i de forrige fra denne Naturforsker erholdte Breve fundet sine Forhaabninger bekræftede. Sekretairen overrakte en Afhandling fra Akademiets Correspondent Professor Eichwald i Wilna, nemlig: Geographiske Bemærkninger over det kaspiske Havs østlige Kyster. — Hofraad og ord. Professor i Physiken ved Dorpats Universitet Dct. Frederik Parrot har foreslaaet en naturvidenskabelig Rejse til Ararat ved Caucasus i Ledsagelse af flere Studerende ved bemeldte Universitet, paa deres egen Bekostning. Keiseren har bifaldet Foretagendet under 4 Dec. med følgende Ord: Jeg bifalder det fuldkomment, og vil desuden affærdige en paalidelig Feltjæger, som skal blive ved Expeditionen, saalænge den varer, og fra det kejserlige Institut i St. Petersburg skal de to til Rejsen fornødne Lomme-Chronometre blive sendte. (L. L. Z. 129.)

Tallet af de Breve, som ved Postamtet i Ny-York indløbe, vidner om den overordentligen store Rørelse og Handel sammesteds. For kort Tid siden ankom der paa een Dag 7399 Breve og Smaapakker. Af disse vare 2490 fra Liverpool, 600 fra London, 2100 fra Sydhavet, 1360 fra Havre. Man brugte kun $4\frac{1}{2}$ Timer til at tælle alle disse Breve og Pakker, betegne dem, fordele dem under de forskjellige Fag, og for største Delen faae dem afleverede og Portoen modtagen. (P. St. Z. 114.)

De parisiske brolagte Gader optage et Fladerum af omtrent $2\frac{1}{2}$ Million Qvadr. Metrer, eller næsten en femte Deel af hele Stadens Areal. Aarligen bliver $\frac{1}{8}$ af Brolægningen repareret og dertil medgaaer 1,088,000 firhuggede Stene fra Stenbrudene i Fontainebleau. Reparaturen koster aarligen $1\frac{1}{2}$ Millioner Franker. Gade-Renovationen er overgivet i Entreprise; og Entrepreneuren bruger dertil om Vinteren 250 Arbejdere og 330 Heste; om Sommeren 140 Arbejdere, 70 Karrer, og 210 Heste. Besprøitningen skeer ved 100 Vogne med Tønder; med 110 Karrer bortskaffer man Gadeurenlighederne. Omkostningerne ere omtrent 403,000 Franker aarligen. Gadebelysningen skeer ved 4533 Lygter med og uden Reverberer, og Antallet af deres Flammer er 10,672. Hver Flamme koster for en Time $1\frac{3}{4}$ Centime, og den hele Belysning fordrer aarligen en Sum af 495,331 Franker. Desuden er der 482 Lygter ved offentlige Bygninger. (P. St. Z. 110.)

Ifølge „Canton-Register" have Betlerne i Canton dannet et fuldstændigt organiseret Betlersamfund, af omtrent 1000 Medlemmer. Det har givet sig Navn af „det himmelske Blomster-Samfund." Indtrædelsespengene for hvert nyt Medlem er 12 Dollars. Disse Betlere leve af visse Gaver, som de ved glædelige og sørgelige Anledninger, saasom Bryllupper, Fødselsdage, Dødsfald, Begravelser, indfordre og erholde. Hvo der

vil være frie for Overhæng af ideligt Betlerie om Penge gjør bedst i at affinde sig med „det himmelske Blomster-Samfund;" men derved fritages man ikke for Betlerie om Næringsmidler. (ibid. 117.)

I Würzburg beklager man, at Staden skal miste en ypperlig Prydelse, en af dens fortrinligere Seeværdigheder, nemlig det udmærket skjønne von Hüttenske Malerie-Gallerie, som d. 18 April er solgt; det indeholder 600 Stykker, og skal være kjøbt af Boghandler Reimer fra Berlin for 30 til 40000 Fl. (ibid. 118.)

Efter den af den kongl. Tabel-Kommission i Sverrig til Kongen indgivne Beretning om Nativitets og Mortalitets Forholdene i Sverrig i Aarene 1826 og 1827, dateret 12 Jan. 1829, var Rigets provisionelt udregnede Folkemængde d. 31 Dec. 1827 i alt 2828568 Mennesker, og Stokholms Folketal samme Tid 79526 Mennesker.

Intetsteds drives det literaire Fribytterie mere en gros, end i Amerika. Der udkommer sammesteds en Journal, som leverer Udtog af alle Nordamerikanske Tidsskrifter, og som har ikke mindre end sex Redactører. Daglig udkommer deraf otte Ark.

I Peking udkommer et højst mærkværdigt Tidsskrift. Det er trykt paa Silketøj, befatter sig ene og alene med indenlandske Anliggender, og, hvilket just er det Mærkværdige — indeholder kun authentiske Efterretninger; enhver, der vover at lade noget falskt indrykke, bliver straffet med Døden, — i det mindste har man Exempler derpaa. Intet Under, at denne Tidende kun udkommer en Gang ugentligen.

Fra Stettin meldes, at Dampskibet Elisabeth Kronprindsesse af Preussen d. 30 Apr. skulde begynde sine Farter derfra og til Svinemünde, og at de skulle skee regelmæssigen i Juni, Juli, og Aug., ligesom og imellem Svinemünde og Putbus. Imellem Stettin og Svinemünde skal det gaae hver Tirsdag, Torsdag og Løverdag fra Stettin, og hver Mandag, Onsdag og Fredag fra Svinemünde. Imellem Svinemünde og Putbus skal det gaae hver tredie og fjerde Løverdag fra Svinemünde, og hver tredie og fjerde Søndag fra Putbus.

Anekdoter.

En Læge og en Prokurator strede i Spøg om deres Virkekredses Forrang. Naar jeg ikke, sagde Advokaten, bragte Folk Ærgrelser paa Halsen, saa skulde De ikke have halvt saa mange Patienter, som De har, — og naar jeg ikke, gjensvarede Lægen, stoppede Munden paa det halve Tal af mine Patienter, saa skulde de andre skride til Forlig.

Paa en Restauration studerede En paa Spisesedlen, og spurgte derpaa Opvarteren: Hvad koster Saucen? Den faaer de med uden Betaling. — Og hvad koster Brød? Det faaer de ogsaa med. Nu vel da, sagde Gjesten, giv mig da Sauce med Brød.

Kjøbenhavns Børs, d. 2 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	152	$152\frac{1}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88	$88\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{1}{2}$	86 i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jaunar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$63\frac{1}{4}$	$63\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 45.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 6 Juni 1829.

Om den lægevidenskabelige Dannelse i England.

De to vigtige Hovedpunkter i denne Undersøgelse ere: 1) hvorledes er den lægevidenskabelige Dannelse i England nu beskaffen? 2) hvilke ere de rette Midler til at raade Bod paa dens Mangler?

Lader os antage, at Kongen eller en af hans Undersaatter (thi Sygelejet ophæver al Rang) lider af en farlig Sygdom, f. Ex. Gigt i Maven eller Inflammation i Foden. Al Lægekonstens Bistand opfordres; vi ville antage, at Sir Henry Halford, Sir Astley Cooper og Mr. Teggart kaldes til Consultation. Disse tre Mænd undersøge Sygdommen og raadslaae om Lægemidlerne. Vare alle tre paa den muerligst bedste Maade dannede til deres Kald, saa maatte de naturligviis til Sygdommens Behandling medbringe den højeste Grad af videnskabelig Dannelse. Men alle hine tre Mænd, der kunne betragtes som Repræsentanter for de tre store Collegier, som her tillands styre hele Lægekonstens Udøvelse, ere opdragne paa tre forskjellige Maader og opvorne med tre saare forskjellige Anskuelser af Grundvolden for al Lægevidenskab. Disse tre Dannelsesmaader og Anskuelser kunne ikke alle tre være de bedste, — ja det er endog meer end sandsynligt, at ingen af dem er den bedste, der kan udfindes. Repræsentanten for det medicinske Collegium er oplært til at betragte et mangeaarigt, kostbart Studium af Græsk, Latin, Philosophie og Mathematik paa eet af Englands to Universiteter, som en uomgængelig Betingelse for Idealet af Lægevidenskabelighed, — og efter denne Anskuelse udstædes alle hiint Collegiums Anordninger. — Ganske anderledes tænker Repræsentanten for det chirurgiske Collegium i denne Henseende. Dette betragter Anatomie, Physiologie, Chirurgie og clinisk Praxis i Hospitalerne, som den sikkreste Vei til at naae Lægekonstens Spidse. Men det chirurgiske Collegium har desuden sine særegne Synsmaader (for ikke at sige Fordomme). Anatomie kan blot læres, naar Solen er i 6 visse af Dyrekredsens 12 Tegn. Den Kundskab i Anatomien, som f. Ex. erhverves under Væderens Tegn, er ligesaa nyttig, som den under Scorpionens er unyttig. Den Punkt, som Qvægsølvet tilkjendegiver i Thermometret er efter det chirurgiske Academies Mening Hovedpunkteni Anatomien. At studere Neurologie f. Ex., naar Qvægsølvet staaer 32°, vil være ypperligt, men studeret naar der viser 64° er den aldeles unyttig for den Dissecerende. Færdighed i den finere Anatomie er intet i Sammenligning med den Gade eller den By, hvori den er erhvervet. Den ringeste Quantitet af anatomisk Kundskab erkjendes i det ene Tilfælde meget let af Facultetet, det største Omfang af en saadan Kundskab er det ikke i Stand til at opdage med væbnet Øie. De samme Anskuelser finde Sted i

Henseende til de chirurgiske Forelæsninger. Hvad Clinik angaaer, da var de Nyere den Opdagelse forbeholden, at Tallet af de Qvadratfod, som et Hospital indeholder, er af uendelig større Vigtighed end dets Lægers Duelighed, den Omhu, de anvende paa at forklare Sygdommene, og de Studerendes Flid. Man har virkelig ogsaa forsikkret, at der findes en mærkelig Analogie mellem Chirurgernes offentlige Underviisning og deres private Praxis. Tallet paa de Patienter, som den ældre Chirurg dagligen besøger, gjør denne til stor eller liden. — Tallet paa de Senge, som den yngre Chirurg løber forbi i et Hospital, gjør ham meer eller mindre berettiget til det chirurgiske Collegiums Hædersbeviisninger. Man har paastaaet, at den ægte Chirurgie — ligesom Blye eller Tin i Cornwallis Bjergværker — løber i Aarer, og at Minererne i det chirurgiske Collegium have en saa intuitiv Kundskab om disse Aarers Løb, at de ei behøve at bore eller grave i den Jord, der indeholder Aarerne. Den chirurgiske Læreanstalt har vedtaget, at der ere visse Meridianlinier eller Paralleler, langs med hvilke Chirurgernes Metallerts ene kan løbe, — og at det følgelig vil være spildt Møje, at søge efter det andetsteds*).

Men Repræsentanten for Apothekernes Collegium har (formedelst Opdragelse og Vane) en Anskuelse, som i højeste Grad er forskjellig fra begge hines. Han har den Troe, at Kundskab om visse enkelte og sammensatte Midlers udvortes Character og pharmaceutiske Affinitet er af langt større Vigtighed for Lægekonstens unge Dyrker, end Kundskab om det menneskelige Legemes indviklede Structur og Functioner, hvorpaa de anvendes. Efter hans og hans Collegiums Overbeviisning er 5 Aars møisommelige Arbeide bag Disken væsentligen nødvendigt for at lære den ædle mysteriøse Konst, at rulle Piller, lave Tinkturer, blande Draaber, skrive Regninger, — og hvad der er langt vigtigere: føre Contoirbøgerne; — derimod ere 18 Maaneder eller to Aar tilstrækkelige til at erhverve sig den fornødne Kundskab til at undersøge det menneskelige Legems Structur, studere dets naturlige og forstyrrede Functioner, vorde fortroelig med de Forandringer i Texturen, som Sygdom forvolder, og forvisse sig om Virkningerne af den Syndflod af Medicamenter, som han i sine mange Læreaar har uddeelt.

Nu — i Videnskabens og sund Menneskeforstands Navn — det Spørgsmaal: hvorledes er det mueligt, at tre Mænd, der med saa forskjellige Anskuelser — Resultater af forskjellig Opdragelses- og Synsmaade — træde sammen til en Consultation, skulde kunne amalgamere deres anatomiske, pathologiske, therapeutiske Meninger? Det er aldeles umueligt, at nogen Eenhed i Mening kan faae Overhaand i et saadant Conclave, — og det er Aarsagen til den Uovereensstemmelse, der hersker imellem Lægerne, i deres Dom om de almindeligste og hyppigste Sygdomme.

Tilværelsen af tre privilegerede medicinske Læreanstalter, af hvilke hver har et fra de andre to forskjelligt System af Bestemmelser for lægevidenskabelig Dannelse, er en saa monstrøs Anomalie i en Videnskabs Studium, hvis Grundsætninger ere de samme i hele Verden, at Efterslægten neppe vil troe, at den har været muelig. Det er dette Uhyre med tre Hoveder, som fornemmelig er Aarsag til den Spliid, der hersker mellem Lægerne. Mange Ynglinger føle, naar de begynde at studere Lægekonsten, en særdeles Tilbøielighed til fortrinligen at dyrke een eller anden af dens Grene. Intet Under, om hine tre store Hoved-Læreanstalter nære saadanne Adskillelser hos deres Disciple lige fra disses tidligste Ungdom. Men slige Adskillelser vilde ingen praktisk skadelig Indflydelse have, dersom der var Eenhed i Lægevidenskabens Studium. De forskjellige Studereplaner indføre ikke allene heterogene theoretiske Systemer, men de ytre en saare skadelig Indflydelse paa Lægekonstens Udøvelse selv. Saaledes gjør den Studereplan, som det medicinske Collegium foreskriver, dets Medlemmer uskikkede til Chirurgiens Udøvelse, —

*) Det er vel saa, at disse Anskuelser, der have opvakt almindelig Misbilligelse, nyeligen er blevne modificerede, — og at det liberalere Partie i det chirurgiske Collegiums Geheimeraad tildeels har vundet Sejer. Men hvad der i denne Anledning er foregaaet, beviser alt for tydeligen den Aand, der hersker i privilegerede Corporationer, naar disse ikke controlleres af Publicum og — af Pressen.

den Codex, som det chirurgiske Collegium har adopteret, er aldeles mangelfuld i medicinsk Henseende, — og Apothekercollegiets System gjør dets Lærling udygtig i hiin som i denne Henseende, skjøndt han nolens volens maa practisere i alle Medicinens og Chirurgiens Dele. Ingen, der med et af Fordomme og Partiaand ublændet Øie betragter det Anarchie, den Forvirring og den Uvillie, der nu hersker blandt Lægerne, kan tvivle om at den har sin Grund i hine forvendte Indretninger, der gjøre saa forskjellige og absurde Systemer i den lægevidenskabelige Dannelse gjældende.

Da ethvert af hine tre privilegerede Collegier af Regjeringen er berettiget til udelukkende Salg af et særdeles Diplom med en Profit af 5000 pCt., saa behøves der ikkun lidet Bekjendtskab med den menneskelige Natur til at indsee, at disse Collegiers Ingenuitet uophørligen vil virke for at gjøre dette Diplom=Monopol saa fordeelagtigt som muligt for dem, der ere Styrerne i Collegierne. De Edicter, som ere udkomne og endnu udkomme fra Collegierne i London og Dublin, bevise denne Paastands Rigtighed alt for aabenbart. Med honningsøde Ord aande disse Edicter intet uden Følelse for Almeenvel, men en Undersøgelse af deres Virksomhed (operation) leder almindeligen til at finde deres Kilde i privat Fordeels Forøgelse. Der kan ikke tænkes et farligere Princip i et saadant priviligeret Collegiums Constitution end det, som sætter Vinding imod Retsindighed, eller med andre Ord Egennytte mod andres Gavn. Hvor meget hiin nedtynger Vægtskaalen og overvejer dette, det behøves ikke at siges i Aaret 1828.

Lad os nu undersøge, om hine Collegier virkelig ere befængte af slige Principier. Det medicinske Collegium har, ligesom begge de andre Collegier, sin Hovedindkomst af Salget af det Licentspatent, der allerede er beskrevet. Allerede dette er saare skadeligt, thi det er en uophørlig Tilskyndelse til at forøge Beløbet af Licentserne til medicinsk Praxis, uden Hensyn til deres Duelighed, der erhverve sig disse. Collegiet maa jo ivrigen ønske, at enhver Læge i hele Storbritannien, ja i hele Verden, vil komme til dets Bod og kjøbe Licentsen. Egennytte raaber dem stedse did. Philanthropiens eller Almeenvels Stemme, der fordrer, at Diplomet blot skulde gives til Mænd af udmærket Talent og Videnskabelighed, høres ikke, thi saa maatte jo Collegiets Indtægter alt for meget forringes. Vore Læsere gjette let selv, til hvilket Partie Collegiet laaner et gunstigt Øre. 57 Pund Sterling af en Læge i Provindserne er altid en velkommen Sum for Collegiet, men hvad Gavn kan dette vel have af Diplomets Udstædelse, enten den, der faaer det, i sin Fødeby holdes for en større Læge end Baillie, eller for en Hverdags Practicus, der ikke har mindste Reputation? Det maa være Collegiets Politik, at gjøre Licentsvejen saa let som muligt, og bortrydde Alt, hvad der har Udseende af en stræng Examen, og i Særdeleshed en offentlig, fra Salget af Licentser.

Det Samme gjælder om det chirurgiske Collegium. Det maa være dette vigtigt, at faae enhver hvilkensomhelst Practicus i England paa sin Liste. Dets Indtægter af slige Licentsers Salg ere uhyre, og at lægge saa vældig en Hindring, som en stræng og offentlig Examen maatte blive, i Vejen for dette Salg, vilde være det samme, som om en Kræmmer vilde sætte et stort Bræt over sin Bod og lade male derpaa: Gaae til min Naboe! Nej, da kjender det chirurgiske Collegium sin Fordeel langt bedre. Det er heelt vel i Stand til at skjelne mellem den relative Værdie af Nummus og Virtus, og har dog lært saa meget Latin, at det veed, hvad Virtus post nummos betyder! Uafhængig af Indtægterne af Licentsernes Salg og alle disses Fristelster, er der endnu en anden Fare, der er ganske tilfældig. Naar det f. Ex. er overladt til et særskilt privilegeret Collegium, at bestemme det lægevidenskabelige Cursus, saa er det vel muligt, at den Studerende, uagtet den bedste Villie, kan forledes til at betræde en Vej, der nødvendigen lokker ham til at freqventere visse Lægevidenskabens Høiskoler (fordi det er deres Interesse, der have foreskrevet hiint Cursus), ved hvilket Tilfælde andre og meget ypperlige Høiskoler maa gaae til Grunde. Dette vilde neppe kunne skee, dersom Cursus blev bestemt af en Committée i Parlamentet. I det mindste kunde Tilfældet da vorde den ene ligesaa gunstigt som den anden.

Lad os nu betragte disse 3 Collegiers legale Virksomhed.

Det medicinske Collegiums Jurisdiction er indskrænket til London og 7 engelske Miles Omkreds, — og blot til Læger, der skrive deres Navne, ligesom deres Recepter ved — Abbreviaturer. Men hvad der er værre, dette Collegiums Statuter, som de nu gjøres gjældende, bidrage alt for ofte til at opmuntre Uvidenhed og nedtrykke Videnskabelighed. Naar en Stymper, blottet for al Kundskab, slumper til at blive „Læge", og klistrer sit Navn, som Dr. A. eller Dr. B., paa alle Gadehjørner, saa kan han dræbe saa mange Mennesker, som give sig i hans Vold, uden at han har mindste Ulempe at frygte; men har en ung Læge anvendt 10 Aar paa Lægevidenskabens Studium ved et af de ypperste Universiteter eller Læreanstalter i Europa, og der efter en stræng offentlig Examen faaer et Diplom, saa vil han, om han practiserer i London, vorde forfulgt af Collegiet som en Qvaksalver, — indtil han betaler dette 57 Pd. St.! Dette beviser jo, at det er mere Prisen paa Licentsen end Candidatens Duelighed, der ved Udøvelsen af dets Statuter kommer i Betragtning; med andre Ord: Virtus post nummos. *)

Det chirurgiske Collegium har ingen lovlig Magt til at controllere uduelige eller uqvalificerede Practici, og indroullerer paa sine Lister — som offentlige Blade berette — de skamløseste Charlataner i denne store Hovedstad. Candidaternes Stimlen til Collegiet for at faae et Diplom er altsaa en Virkning, der frembringes af en frivillig Impuls hos Chirurgerne selv, der ønske at faae det bedste chirurgiske Testimonium, som Landets medicinske Jurisprudenz kan give dem. Men det er aabenbart Collegiets Interesse (vi mene dets Interesse for Mammon), at gjøre Vejen til Diplomet saa jevn og let som muelig. Det har ingen Magt til at tvinge, det maa derfor lokke (no power to drive & therfore it must draw). At vente, at det chirurgiske Collegium nogensinde af egen Drift skulde foranstalte en stræng Candidat-Examen, vilde være det samme, som at vente, at Philanthropie i det nogensinde skulde vinde Sejer over Egennyttighed. Paa disse Facta grunde vi vort Forslag, at en højere Autoritet end Collegiet vilde bestemme det chirurgiske Cursus og Examen, saa at hiint og denne befriedes for al Egennyttighedens Indflydelse.

Man har sagt, at nogle Mennesker fødes til Æresposter, andre erhverve sig dem, og at andre faae dem uden at vide hvorfor. Apothekercollegiet har faaet om ikke Ære, saa dog Magt nok. Det er ikke den mindste Anomalie i dette Chaos af Anomalier, at den ringeste Person i denne medicinske Trinitet er den mægtigste. Det medicinske Collegium kan ikke forbyde en Qvaksalver, at practisere som Læge, — det chirurgiske Collegium kan ikke formene den usleste Charlatan, at foretage de vigtigste chirurgiske Operationer; men Apothekercompagniet kan forbyde Hippocrates, Celsus, Sydenham, om de stode op af deres Grave, med Kjød og Blod, og udrustede med deres fordums Kundskaber, at practisere som Apotheker-Chirurger, før de underkastede dem i Laboratoriet en Examen om Drogerier, Olier etc. — og gjorde Udveje til Pengene, som et Patent koster! — Om en Mand studerer i Paris, Wien, Edinborg, Dublin eller Glasgow og tager Doctorgraden der, — om han anvender 20 Aar paa at erhverve sig de meest udbredte medicinske, chirurgiske og pharmaceutiske Kundskaber, — alligevel tør han ikke nedsætte sig i den fjerneste Vraa i dette Frihedens Land som almindelig Practicus, inden han har betalt Afgiften i Apothekerhallen, dersom han ei vil vente lovlig Forfølgelse. — Apothekercompagniet — ligesom de to andre Collegier — beklipper og

*) Det er os tilfulde bekjendt, at der i det chirurgiske Collegiums Geheimestatsraad ere to Partier, det liberale og det illiberale. Det sidste har omsider været nødt til at give noget efter, deels fordi det paa Prent er blevet tugtet, deels fordi de Liberale have revset det. I den sidst udkomne Bestemmelse af et Curriculum paalægges det den unge Chirurg, at forskaffe sig Vidnesbyrd om at have frequenteret medicinske, chemiske og obstetri.iske Forelæsninger, men da der ikke examineres i disse vigtige Fag, saa er denne Anordning næsten aldeles unyttig. Faa unge Chirurger gjøre sig den Uleilighed, at bivaane medi.inske og obstetriciske Forelæsninger, naar de forud vide, at en Attest er Alt hvad der fordres, og at de ikke vorde examinerede i Medicin eller i Ac.ouchement.

forandrer aarligen sit lille Cursus, men hvi opmuntrer det ikke lægevidenskabelig Kundskab og Hæder ved at befrie Mænd, der have promoveret paa berømte Universiteter, og vælge at practisere paa samme Viis, som fordum Hippocrates, Celsus Galen, Morgagni, og de største Mænd i hver Tidsalder (der alle vare generale Practici), fra at underkaste sig den vanærende Gøglerceremonie i Apothekernes Hal? Svaret et let. Virtus post nummos er ogsaa dette Collegiums Valgsprog!

Uden at indlade os paa at detaillere alt det Onde og alle de Absurditeter, der findes i Mængde i alle disse tre Hoved-Departementer, og have derfra udbredt sig i alle Lægekonstens Forgreninger, tør vi frimodigen paastaae, at disse Grundlinier (hvis Rigtighed er beviislig) ville overtyde enhver fordoms fri Mand, at intet uden en Totalreform af hele det medicinske Polities System lader os haabe en Forandring til det bedre. Det er aldeles unyttigt at haabe, at hine privilegerede Collegier af egen Drift skulde rette deres Vedtægter; da maatte først den menneskelige Natur forandres, og Kjerlighed til Næsten vinde Seier over Egenkjerlighed. Hvorledes raades da Bod paa denne frygtelige Hær af Misbrug? Visselig ikke ved kaade beskæmmende Udfald paa enkelte Medlemmer af hine tre Collegier, — heller ikke ved Bønskrifter fra Enkelte. Alle Classer af det medicinske Samfund lide af hine Misbrug, — alle bør forene sig om at bevirke deres Afskaffelse. Det sikkreste Middel vilde være, at udvikle den Forvirring, der hersker, i Henseende til Lægekonstens Udøvelse, Uovereensstemmelsen og Absurditeten i de gjældende Bestemmelser, og at ansøge om en Reform fra Parlamentet, uden at foreslaae noget Schema dertil. Det maa overlades til en Committee i Parlamentet, at fordre Erklæringer af Mænd i alle Lægekonstens Fag. En saadan Petition bør ikke indeholde Noget, som strider imod dette vigtige Øjemed. Den skal ikke opfordre til at kaste Tordenkiler mod denne eller hiin Bygning, eller til at oprykke nogetsomhelst Collegium med Roden. — Naar Parlamentet har sanctioneret den nye Anordning, saa kunde det overdrages til hine 3 Collegier, dog med de fornødne Forsigtighedsregler, at vaage over dens Jagttagelse. — Ulykken er, at der er intet almeengjældende System for lægevidenskabelig Dannelse, og at hvert Collegium fra Tid til anden udstæder sine i en smaalig uvidenskabelig Aand forfattede Bestemmelser, der opvække uophørlig Tumult og Forvirring i Henseende til Studium og Practik. Lad et Minimum af medicinske Kundskaber vorde fastsat, under hvilket ingen tillades at practisere, og til enhver være det da overladt, at skride videre frem efter eget Tykke. Saaledes, f. Ex. dersom 3 eller flere Aars regelmæssige Studium forenes med en Examen; dersom et Lærecursus bestemmes af Regjeringen og ikke overlades til et privilegeret Collegiums Selvraadighed — saa burde det lovmæssigen være enhver Studerende tilladt, at fremstille sig til Examen for eet, to, tre Collegier, og modtage saa mange Grader og Diplomer, som han, ifølge Kundskaber og Ærgjerrighed, attraaer. Har han overstaaet den offentlige Examen vel, saa bør det være ham uformeent, at practisere i hvilketsomhelst Lægekonstens Fag. Men da denne i sine Principier og Elementer er den samme, saa bør det samme Lærecursus foreskrives for alle, og den samme Examen finde Sted for alle. Lad Dannelsens Minimum omfatte en vis Række af Kundskaber, — dens Maximum være grændseløst, for alle dem, som Talenter, Iver, Formue, sætte i Stand til at overskride de sædvanlige Grændser.

Men Herkules hjelper ikke Vognen op af Huulvejen, dersom vi ikke løfte Hjulene med vore Skuldre. Ere alle ørkesløse, venter enhver, at hans Naboe skal begynde, saa er det ude med alt Haab om Forbedring; saa fortjene Læger, Chirurger og almindelige Practici (general practitioners) at forblive i deres Trældoms- og Fornedrelsestilstand.

Af the medico-chirurgical Review, edited by Jam. Johnson, M. D, New Series, Vol, 8. London 1828 pag. 379 sqv.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 34.)

III.

Carl Gustav Pilo hører til de mærkværdige Malere, den danske Kunsthistorie ommelder, baade ved sine Arbejder, og formedelst den store Yndest, han stod i hos Kong Frederik d. 5te, samt A. G. Molkte og den Tids Mægtige, og den Indflydelse, han derved maatte have paa det danske Kunstakademie ved dets Oprettelse og Fremgang, især da han blev dets Direkteur. Følgende Aktstykker, der ere trykte som Bilag til den Amindelses-Tale, der efter hans Død blev i det Svenske Kunstakademie holdt over ham d. 24 Maj 1793, vise tildeels Aarsagen til at han forlod Danmark.

Nr. 1. Allerunderdanigst P. M.

Saasom Hans kongl. Majestæt af Sverrige ved Tilfælde af Sin Kroning har fundet for godt, i Naade at indstifte en nye Ridderorden, samt har i Naade behaget at udnævne mig blandt dem, som med samme ere benaadede: Altsaa er min allerunderdanigste Forespørgsel om Hs. kongl. Majestæt allernaadigst tillader, at jeg samme maa imodtage.

Hs. kongl. Majestæts min allernaadigste Konges allerunderdanigste Undersaat og ringeste Tjener

Pilo.

Kjøbenhavn den 12 Juni 1772.

Paa Randen skrevet:

Tillades

Christian.

Nr. 2. P. M.

Jeg ønsker Dem, Hr. Directør, til Lykke med dette nye Tegn paa Nationers Erkjendelse af deres Fortjenester. De vil see, at Kongen har allernaadigst tilladt Dem at modtage dette Naades-Mærke af den Svenske Konge.

d. 14 Juni 1772.

O. Guldberg.

Nr. 3. Frederiksberg d. 5 Sept. 1772.

Til Directeur Professor Pilo.

Da mig er blevet forsikret, at De ved Annammelsen af Ridderordenen Wasa har aflagt en Ed, saa er det at jeg herved befaler Dem at tilstille mig en rigtig Kopi af Edens Formular.

Friderich.

Derpaa annoteret af Pilo: Mandagen d. 7 Sept. er herpaa allerunderdanigst Svar givet.

Nr. 4. P. M.

Da en Ordre fra Hs. kongl. Højhed, som Akademiets høje Chef, blev Dem i Løverdags tilstillet, og derpaa af Deres Velbyrdighed indtil dette Øjeblik intet er svaret, saa har Høistsamme befalet mig, at Deres Velbyrdighed ufortøvet skulde tilskrives, for at sige Dem, at De strax med dette Bud tilbage baade maa besvare bemeldte Ordre, og tillige hvorfor De ikke strax har efterkommet samme.

Frederiksberg d. 7 Sept. 1772.

O. Guldberg.

Til Hr. Direktør Professor Pilo, efter naadigste Ordre.

Nr. 5. Fredensborg d. 10 Sept. 1772.

Til Direktør og Professor Pilo.

Da Hs. Majestæt Kongen har fattet det Forsæt, at ville have paa en Tableau Hds. kongel. Højheds Prindsesse Lovises og Gemals Hs. Durchl. Prinds Carls Skilderier med deres Børn i fuld Legems Størrelse, saa er det at Allerhøistsamme ved mig befaler Dem, Directør og Professor Pilo, at begive Dem paa Udrejsen til Gottorf inden Løverdag Middag førstkommende, for der at forfærdige efter Prindsessens og Prindsens Lejlighed disse Skilderier. Angaaende Akademiets Bestyrelse i Deres Fraværelse vil Hs. Majest. Kongen siden forordne det Nødvendige.

Friderich.

Derpaa tegnet: Blev mig indhændiget Fredagen d. 11 Sept.

Nr. 6. Velædle og Velbyrdige Hr. Director og Professor.

Da jeg sildig kom til mit Kammer, og der forefandt deres Velbyrdigheds Brev, blev det mig umueligt at kunne saa silde overlevere den indslut-

tede Memorial til Hs. kongl. Højhed, og endnu denne Morgen, da jeg skriver dette, er det for tidligt at komme til Høistsamme. Det forstaaer sig selv, at da Deres Velbyrdighed har begjert sin Affked, ophører deres Reise for i Dag. I Morgen skal Dem blive tilmeldt, hvad Hs. Majestæt allernaadigst beslutter. Mig gjør det Ondt, at Deres Velbyrdighed vel hastig har taget en saa betydelig Resolution. De kunde sikkert nok have reist til Slesvig, og i Rolighed kommet tilbage, thi vort allernaadigste Herskab havde vist de naadigste Tanker for Dem. Jeg er med fuldkommen Høiagtelse

Deres Velbyrdigheds ærbødigste Tjener

O. Guldberg.

Derpaa tegnet af Pilo: Svar paa min Begjering til Statsraadet, at indlevere min P. M. til Hs. Majestæt min Dimission angaaende, hvilken Begjering var stålt, at jeg ønskede at have Svar inden d. 12te Klokken 12, saasom då min Dimission ikke accorderedes, jeg altid var skyldig at efterkomme Ordres og at foretage Rejsen.

Nr. 7. Da Professor Pilo, istedetfor at adlyde min ham givne Befaling, har begjert sin Afsked, saa meddeles ham samme herved, med en aarlig Pension af 300 Rdl. dansk Courant, som med indestaaende 1ste Octob. skal tage sin Begyndelse, hvorimod han, som en der ej længere behøves i min Tjeneste, haver inden 3 à 4 Uger at udflytte af de ham paa Charlottenborg indrømmede Værelser, og at forføje sig ud af Landet.

Fredensborg d. 21 Sept. 1772.

Christian.

A. Schmumacher.

Til Professor Pilo.

Nr. 8. Fredensborg d. 25 Sept. 1772.

Velædle og Velbyrdige, højstærede Hr. Professor!

Saa ondt som den hele Sag har gjort mig, der har bevæget Dem til at begjere deres Affked, saa kjert er det mig, at den forundte Pension fornøjer Dem, og forsikkrer Dem mod den tiltagende Alder. Det højkongelige Herskab, som Deres Velbyrdighed vist allene maa tilskrive denne Naade, vil gjerne personligen modtage Deres Affked og Taksigelse. I øvrigt vil jeg bede Dem at troe,

at jeg med den oprigtigste Højagtelse er og forbliver

Deres Velbyrdigheds ærbødigste Tjener.

O. Guldberg.

Fredensborg d. 26 Sept. 1772.

Paategnet af Pilo: Svar paa min skriftlige Forespørgsel: hvorledes og paa hvad Maade Hs. Majst. allernaadigst vilde tillade mig at aflægge min Taksigelse, skriftligen eller personligen.

Under disse Dokumenter er tegnet:

„At förestående affkrifter åro med Original-Handlingarne lika lydande, intygar.

Fab. Montgomerie."

(At de ikke med den strængeste diplomatiske Nøjagtighed ere aftrykte, vise deels en Mængde Trykfeil, saasom i Nr. 2 sidste Linie, hvor der staaer „morke" istedetfor „Mærke" og andre slige flere; deels at i Guldbergs og de andre danske Aktstykker er ved Aftrykningen baade svensk Retskrivning og svenske Ord optagne. Her er dette forandret. Hovedsagen er rigtig.)

Indenlandske Efterretninger.

Hvorledes den for Jyllands Fremskridt saa vigtige Sag i mange Egne, Skovopelsknings Aand overalt udbreder sig, derpaa giver ogsaa følgende af Hr. Conferentsraad og Amtmand Ridder Faye udstedte Bekjendtgjørelse, dateret Thisted d. 29de May 1829, Beviis: „Den ønskelige Følelse for Træeplantning, som i de sidste 3 Aar har udbredet sig her i Amtet, kan ikke andet end glæde enhver Ven af Landvæsenet, og vil vistnok hos hver Fædrelandets Ven vække det Ønske at bidrage Lidet til et Formaal, der engang vil bære heldige Frugter for en Egn, der hidindtil har været saa ganske blottet for Træer. De Forsøg, jeg paa flere Steder har anstillet, have noksom beviist Muligheden af at opdrage Skove og Frugttræer i dette Amt, og de Landmænd, som sildigere have taget Exempel af de anstillede Prøver, have været heldige med de af dem gjorte Forsøg; men endnu

have Ingen prøvet at opdrage Træer af egen Besaaening, og denne Omstændighed vil gjøre, at Fremgangen med Skov-Anlæggene vil gaae langsomt frem, og at Langsomheden mueligen vil svække den vakte Lyst. — Man henvender sig stedse til Amtet med Anmodning om Træer; men endskjøndt jeg i de sidste 2 Aar har udleveret over 40,000 Planter fra den kongelige Planteskole, have disse dog ikke udgjort en fjerde Deel af hvad man forlangte, og hvad jeg kan vente, at man endnu mere i Fremtiden vil forlange. Denne Omstændighed vil forsinke Sagens Fremga..g, og da jeg ikke for det første tør haabe at formaae Bønderne til at anlægge egne Besaaeninger, der især i det første Aar udfordre megen Opmærksomhed, har jeg haabet, at nogle af de dannede Landmænd ville komme mig til Hjælp, ved at opoffre nogle undværlige Beder i deres Hauger og Indhegninger til Besaaeninger med Træfrøe. I den Anledning er det at jeg herved henvender mig til de Herrer geistlige og verdslige Landmænd, med forbindtligst Anmodning om Deeltagelse i dette for Landet saa vigtige Formaal; jeg skal da, naar jeg ved et Par Linier underrettes om, hvem der vil anlægge en liden Besaaening til eget eller offentligt Brug, bestræbe mig for til Efteraaret at forskaffe dem det behøvende Frøe, og dermed lade følge en liden Anviisning hvorledes Besaaeningen skal behandles.

I Svendborg blev d. 28 Maji Grundsteen lagt til et nyt Raadhuus. Hs. Kongl. Højhed, Prinds Christian Frederik, var Aftenen forud ankommen til Byen, hvis Indbyggere ved en almindelig Illumination, Musik i Gaderne etc. viste deres Glæde. Til Grundsteen havde Hs. Kongl. Højhed skjenket en Sølvplade med Inskription, hvis Slutningsord ere: Gud velsigne Arbeidet; længe leve Kongen! I stor Procession d. 28de, som H. K. H. bivaanede, og i hvilken de eligerede Borgere bare Sølvpladen paa en rød Fløjels Pude med Guldtræsser, samt Sølvmurskee og Bræt paa et Sølvfad, begave Over- og Under-Øvrigheder, øvrige Embedsmænd, eligerede Borgere etc. etc., som havde samlet sig i Hs. Kongl. Højheds Qvarteer, sig til Byens Torv, hvor Borgervæbningen, medens der blev saluteret med Kanoner, slog Kreds om Pladsen for den nye Raadstuebygning. — En Hymne til Retfærdigheden blev afsungen, og derpaa nedlagde Hs. Kongl. Højhed hin Plade og indmurede den i Bygningens østlige Hjørne. Siden var Gudstjeneste i vor Frue Kirke; derefter Diner hos Hs. Kongl. Højhed. Efter endt Taffel behagede det Prindsen at deltage i et Skovbal i den af Byens Skove, der strækker sig langs Kysten, hvorhen Hs. K. H. begav sig over Vandet, og blev modtagen med en Sang, og af en Deputation af Byens Skovejere, der udbade sig Tilladelse til, at Skoven herefter maatte bære Navnet: Christiansminde, samt at Prindsen vilde bevirke, at Hs Kongl. Højheds Gemalinde vilde tillade, at den for sin skjønne Situation bekjendte Skov ved Ørkilds Slotsbanke maatte i Fremtiden benævnes Caroline-Amalias Lund. (Forkortet fra de Fyenske Aviser.)

Kjøbenhavns Børs, d. 5 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	152¼	152½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	51¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	88½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	85½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63¼	63½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 46.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 9 Juni 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie. Mere om Pilo.

(Fortsat fra Nr. 45.)

Af den i det Kongl. Svenske Kunst-Akademie d. 24 Maji 1793 af Thure Wennberg holdte Amindelse-Tale (som er trykt i Stokholm 1794, 2 Ark) give vi i Sammendrag det Væsentligste: — Da Freden under Carl den 12te forsvandt, og en bestandig vedholdende Krig, hvis Afvexlinger af Seire og Tab kostede Riget Folk og Penge, udmattede et Land, hvis Indbyggeres hele Omtænkning og Virksomhed maatte ledes til og anvendes paa den omhyggeligste Omsorg for at anskaffe Recruter til Armeerne og contante Midler til Feltkasserne — kunde de frie Kunster ikke trives blandt Hvervingerne, Presningerne og de betyngende Contributioner.

I saadan Tid, bedrøvelig for Kunstneren som for alle Undersaatterne, fødtes Carl Gustaf Pilo d. 19 Marts 1712 i Sødermanland og Runtuna Sogn, paa Gökfäters Gaard, der tilhørte hans Fader Olof Pilo, som der brugte et lidet Hemman, hvoraf han og en talrig Husholdning skulde næres, da den Kunst, han som Maler dyrkede, ikke gav ham tilstrækkeligt Udkomme. Olof Pilo var Elev af den berømte Sylvius, og da denne døde, førend han fik fuldført den store Trappes Maling al fresco i Drottningholms Slot, fuldbyrdede Pilo sin Mesters Arbejde. Siden sysselsatte han sig med Portraiters, Platfonders og Vægstykkers Maling; og endskjøndt disse ikke giorde ham navnkundig, har han dog været en duelig Maler — men at han ikke har fundet Behag i denne Levevei og havt slette Tanker om at komme frem ved den, kan sluttes deraf, at han ikke ønskede, at hans Søn skulde blive Maler. Han raadte ham altsaa til at søge som Skriver sit Udkomme, som da kunde blive baade sikkert og rigt. Den Tids Hændelser havde tilfulde viist, at endog den mindste Skibs- og Proviantskriver kunde, under Krig og Orlog, leve med Beqvemmelighed, og maaskee samle Formue, imedens den største Kunstner ikke havde anden Udsigt end Armod og Fattigdom.

En naturlig Tilbøielighed for Tegning og Maling var dog hos den unge Pilo for mægtig, til at Faderens Forestillinger kunde dæmpe den. Medens han gik i Nykøpings Skole, tænkte han mere paa at øve sin Haand i Tegning end i Skrivning. — Hans første Arbejder vare Portraiter af Kong Carl 12te med de mindst kostbare Farver, malede paa Karduspapir. Disse, som hemmeligen forfærdigedes uden Faderens Vidende, solgte han for nogle Styver Exemplaret, og forskaffede sig et nødvendigt Forraad af Blyantspenne, Farver, Pensler, og bedre Papir, som han behøvede for at fortsætte sine uskyldige Arbejder. Enten det nu har været for megen anvendt Flid

derpaa, eller for liden i Skoletimerne, hvorved Faderens Øjne aabnedes, om hvad Sønnens egentlige Genie gik ud paa, saa blev Følgen den, at han fik Lov til, ubehindret at anvende sin Tid paa det, som en medfødt Drift førte ham til; og den Tid, han siden tilbragte i Faderens Huus, opofredes til Tegning og Maling. Under Faderens Tilsyn og Vejledning arbejdede han i Kunsten, og det er troligt, at han deri nød en god Underviisning; dog ganske ung forlod han sine Forældres Huus, og gik til Stokholm. Hans første Indtrædelse der blev for ham, som ung og ubemidlet, tung og trykkende. Stundum led han Mangel baade paa Klæder og Føde. Han gjennemgik alle de Grader, som Laugsartiklerne foreskrive, og blev endeligen Svend hos Maleren Crisman, som paa den Tid ejede det meest anseete Værksted i Residentsen. Imidlertid blev første Grund lagt til Kunsternes Tempel, ved det af Kong Frederik 1ste indrettede svenske Maler-Akademie. At den unge Pilo var blandt de første og de flittigste af dem, der benyttede denne Indretning, kan ansees for vist. — Dog, han vedblev at være Svend. Efter Laugslovene, som da gjældte i Sverrig, behøvedes Penge eller Slægtforbindelser for at erholde et Mesterbrev. Pilo ejede kun Duelighed. Han rejste derfor herfra omtrent 1737, og begav sig til Skaane. Paa Veien besøgte han sin gamle Fader.

I Skaane, hvor han sysselsattes med Portraitmalerie, erholdt han snart Adgang til de bedste Huse. Blandt hans meest udmærkede Arbejder fra den Tid er et stort Oliemalerie, forestillende Enke-Grevinde Löwenhaupt, med hendes 4 Sønnebørn. Det opstilledes paa Winås Gods, som et Stykke, der skulde følge Fideikommisset. Hvor behageligt hans Ophold var i Skaane, blev det dog ej langvarigt. Hans Attraa efter at see, lære og gavne, bragte ham til at forlade Fædrenelandet, og Lykken førte ham til Danmark. Hiin brændende Attraa, et stort Genie, og et Anbefalingsbrev fra en Person, der siden blev ham den kjereste i Verden — Demoiselle Charlotte Desmares, der var hos Grevinde Rammel paa Widerup — var alt hvad han, foruden sine personlige indtagende Egenskaber, medbragte til Kjøbenhavn. Adresseret til Hr. Almer, Professor ved Kadetkorpset — benævnte Demoisl. Desmares Svoger — blev han ved dennes Medvirkning antagen til at informere de unge Militære i Tegning; hans Duelighed og ypperlige Gaver bleve snart erkjendte, og han vandt Grev Danneskjolds Yndest, hvorved han erholdt Permission fra Arbejdet med Kadetterne, for at anvende Tiden til at kopiere og studere efter de mesterlige Malerier, der fandtes i bemeldte Herres Galleri.

Ved denne Tid blev han ogsaa sysselsat for daværende danske Kronprindses Regning, og malede Hs. Kongl. Højheds Gemalinde, den da nylig fra England komne Prindsesse Lovises Portrait, det første Portrait af den danske kongelige Familie, som af Pilo blev malet. Kort efter befordredes han til Kongl. Hofmaler, og de kongelige Personers Portraiter udgjorde siden hans bestandige Arbejde.

Da Kong Frederik den 5te besteg Tronen, gav han Pilo de meest udmærkede Prøver paa den Naade, hvormed denne Konge bestandigt og uafbrudt beærede denne svenskfødte Konstner. Da det danske Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Akademie fra en ubetydelig Indretning forvandledes til et af de meest anseelige og bedst privilegerede Konstakademier, blev Pilo især raadspurgt. Han havde allerede, medens Kongen var Kronprinds, opsat et Udkast til Akademiets Forbedring paa den Maade, som nu blev iværksat. Pilo udnævntes til Professor. Flere Aar derefter befordredes han til Akademiets Direktør, og beklædte dette Embede saalænge han var i Danmark. Nidkjer i denne Post laa Akademiets Vel ham ømt paa Hjertet, hvilket han i ethvert Tilfælde viiste.

Portraitet udgjorde vel den egentlige, men dog ikke eneste, Green af Maleriet, hvori Pilo arbejdede. Man har fra hans Pensel Fugle, som hædre Kunstneren, og indtage en udmærket Plads i Grev Moltkes Samlinger. — (Ligesaa paa Tullgarn i den Samling, Hertugen af Østergothland da — 1794 — ejede.) — Ligeledes malede Pilo smaa Sujetter i Teniers Smag, og efterlignede hans Maneer og Farveholdning paa det nøjeste.

Endnu havde han ikke malet Noget i det historiske Fag. Han vilde gjøre et Forsøg. Kong Frederik d. 5te til Hest, i overnaturlig Størrelse, blev det Emne, han valgte, og med alle Kjenderes

Bifald udførte fortræffeligen. Denne mesterlige Tavle, opsat i Grev Moltkes Gallerie — *) bevarer i Danmark et af de herligste Minder af Pilos ypperlige Færdighed. Den viser, hvor langt et naturligen varmt Genie kan føre Kunstneren.

Pilo havde aldrig rejst; foruden de faa Malerier, han havde seet i Fædrenelandet, havde han ikke seet andre Gallerier end de, som fandtes i Danmark.

Under den Ledighed, han undertiden havde, besøgte han nogle Gange Sverrig, og der givtede han sig med et Fruentimmer, født i Kjøbenhavn af franske Forældre. (Ovennævnte Charlotte Desmares. Paa Maltesholm 1750 stod Brylluppet.)

Da isølge den Statstildragelse, som indtraf i Danmark 1771, et Forslag blev gjort om at indrette Charlottenborg Slot, som Konstakademiet var i Besiddelse af, til en Kommandantbolig, sattes Pilos hele Virksomhed i Bevægelse, og han udrettede, at Forslaget ei kom til Udførelse. En betydelig Persons Indflydelse paa Slottet contremanderedes, og Charlottenborg Slot blev skjenket for evindelige Tider til Konstakademiet. Havde Pilo vundet for det almindelige Bedste hvad han attraaede, saa tildrog han sig derimod for sin Person en betydelig Fjende.

Da Kong Gustaf d. 3die indstiftede Vasa-Ordenen, var Pilo blandt de første, som dertil optoges. Han ansøgte den danske Konges Tilladelse at imodtage den. Ceremonien ved Optagelsen iværksattes i den svenske Ministers Bolig i Kjøbenhavn med megen Høitidelighed, i Overværelse af alle de Herrer Medlemmer af det danske Geheime-Conseil.

Vedkommendes Misnøje, grundet i andre Aarsager, fik nu Lejlighed til at vise sig. Ved en Kabinetsordre erholdt Pilo Befaling at meddele en Afskrift af Ridder-Eden, og ved en anden Kabinetsordre blev ham paalagt, inden 24 Timer at forlade Kjøbenhavn, for at rejse til Holsteen, og der male Prinds Carl af Hessen med Familie. Den første blev efterkommet, den sidste ikke.

Det var almindeligen bekjendt, at Prindsen af Hessen da skulde begive sig til Norge, i Anledning af de i de svenske sydlige Provindser forehavende Bevægelser, i Forbindelse med den i Stokholm nyeligen skete Regjeringsforandring. Den Pilo paalagte Rejse havde saaledes alt Udseende af en Forviisning.

Pilo vilde ikke underkaste sig den; men besluttede at gaae, under hvilkesomhelst Vilkaar, tilbage til sit Fædreneland, og der ende sine tilbagestaaende Aar; han ansøgte om sin Afsked, som tilstodes ham, og derved blev ham tillige imod Formodning tilstaaet en aarlig Pension af 300 Rdl. dansk. Han fik og Tilladelse til personligen at have Afskeds-Audience hos den kongelige Familie.

Den bestemte Tid for Afrejsen ud af Landet var saa kort, at han knapt kunde faae sin Ejendom bragt i Orden og Sikkerhed. (Fru Pilos Begjering, at maatte forblive noget i Kjøbenhavn, for at besørge hvad der angik Oprykkelsen, bevilgedes ved en Kabinetsordre blot for nogle Uger. Hun efterlod alt og fulgte sin Mand.)

Da Pilo kom tilbage til Sverrige, sendte han, med en Beretning til Kong Gustaf 3die, Originalerne af de Breve, som angik hans Afsked. (Copierne ere meddeelte i forrige Nr. af dette Blad.)

Han kom til Skaane med et stort Genie, liden Ejendom og en ringe Pension. Venskab aabnede ham Armene. Paa Widerup modtoges han og hans Kone med samme Godhed og Omhed, som var viist dem førend deres Afreise fra Sverrige, hos Oberste Friherre Rammel og hans Hustrue, fød Grevinde Löwenhaupt.

Pilo gjorde en Rejse til Stokholm, og modtog der Kong Gustaf den 3dies Tilsagn, at ham skulde blive tillagt en Pension; han rejste nu tilbage, og valgte Helsingborg til sit Opholdssted, fordi Stadens Nærhed ved Danmark var ham belejlig i Henseende til de Anliggender i Danmark, han ikke havde faaet ordnede. Dog hans Nærværelse i Stokholm blev ogsaa nødvendig. Den lovede Pension var ikke bleven reglementeret. Pilo rejste did, og opholdt sig der i 18 Maaneder, i største Stilhed, brugende sin Tid tildels for sin Kunst. Under dette Ophold malede han to Stykker i Olie i Teniers Smag. (De kom siden i Sparres Gallerie). Fremdeles fuldbyrdede han der to i Danmark begyndte Portraiter af de to navnkundigste ulykkelige Personer. Disse skjænkede

*) Nu paa Frederiksberg Slot.

han Grev Carl Fred. Scheffer. Sin meste Tid maatte han dog bruge til Opvartninger i og for Pensionssagen. Pengesorger begyndte nu og at plage ham, da den liden Pension fra Danmark og nogle ubetydelige Rentepenge udgjorde alt, hvad han havde at leve af. Han maatte skille sig ved Sølv og andre Kostbarheder; og deriblandt et med Smag anlagt Mynt- og Medaille-Kabinet (som Statssekretair Benzelstjerna kjøbte), og to af ham i Olie malede store historiske Compositioner, den ene forestillende Cain og Abel, den anden **la Charité Romaine**; (hvilke to Malerier Hr. Palin i Stokholm fik.)

I Kjøbenhavn solgtes hans der efterladte Ejendom paa en ufordeelagtig Maade.

Fra Beqvemmelighed, overflødigt Udkomme og den meest tilfredsstillende Udsigt for sin egen og sin Hustrues tilstundende Alderdom var Pilo forsat i knappe Vilkaar, og i Uvished, om de ikke end mere kunde forværres.

Af Kunstnere blev hans Værd paaskjønnet. Han blev den 12 August 1773 Medlem af det kongelige svenske Maler- og Billedhugger-Akademie, det fjerde Konstakademie, hvori han indtraadte; thi foruden det danske Akademie havde det romersk-kejserlige allerede 1756, og det kejserlig-russiske 1769 tilstillet ham Diplomer.

Endeligen blev ham ved svensk kongel. Resolution af 19 Dec. 1774 tillagt af „særdeles bevægende Aarsager" en aarlig Pension af 333⅓ Rdl., hvilken han, nu 62 Aar gammel, modtog med saa megen større Tilfredsstillelse, som han hidtil ikke havde kostet Fædrenelandet nogen Skilling.

Han længtes nu efter et roligt Liv, og troede at finde det i en Landstad. Han valgte sin fædrene Bygd, og bosatte sig i Nykjøping, hvor han i Stilhed tilbragte et fleraarigt nøjsomt Liv, højtagtet, elsket og besøgt af nogle faa men oprigtige Venner og Bekjendte.

I Anledning af Wasa-Hofrets Indstiftelse Aar 1776 havde Pilo forfattet tre særskilte Udkast **en lavie** til en Tavle, forestillende Ceremonien derved. Da Kongen paa en Rejse til Rigets sydlige Provindser Aar 1777 benaadede Pilo med sit Besøg, saae Kongen disse Tegninger — som siden kom i den svenske kongelige Samling —, skjenkede dem sit Bifald og besluttede, at Pilo skulde udføre et Malerie derefter; ligeledes at Pilo skulde tegne et Udkast til et Malerie over Kongens egen Kroningsakt, hvilket han siden skulde make som Sidestykke til det i Drotningholms Slot af Ehrenstrahl forfærdigede Malerie over Kong Carl den 11tes Kroning.

Pilo opfyldte hvad ham blev paalagt. Udkastet forelagdes Kongen og nogen Tid derefter oprettedes Kontrakt om dette Arbejde, hvilket dog ikke kom i Værk førend Aar 1782, formedelst forskjellige Hindringer, hvoriblandt var Pilos Bopæls Forflytning til Stokholm, hvor Maleriet skulde males. Denne hans sidste Flytning skeete med saa megen større Tilfredshed, som Pilo den 10 December 1778 var valgt og kaldet til at være Direktør ved det konglige Maler- og Billedhugger Akademie, som paa denne Tid ved kongelig Naade og en privat Donation vandt en betydelig Forbedring. Saasnart Akademiet kom i Besiddelse af sin Bygning, indflyttede Direktøren i de for ham bestemte Værelser og paatog sig Bestyrelsen af Undervisningsværket, som han med varm Nidkjerhed og synderlig Styrke forestod i tolv Aar. Foruden de Arbejder, Embedet medførte, sysselsatte han sig især deleshed med den omtalte store Tavle. Derved havde han mange Vanskeligheder. Mangel paa tilstrækkeligt Rum nødte ham til at have sit Attelier i et Værelse, hvor han om Sommeren besværedes af Solstraaler, om Vinteren af Kulde eller Røg. — Besværlighederne svækkede hans Syn. Han arbejdede dog, vel ikke med den Ungdommen egne Hurtighed, men med dens hele Livlighed og Omtænkning. Til Afverling malede han flere smaa Stykker; deriblandt et en **grisaille** componeret Basrelief, vidnende om Rigdom baade i Sammensætning og Udførelse. Nogle Portraiter malede han ogsaa i dette Tidsrum, hvoriblandt et i Pastel, som var hans sidste Arbejde, saaes ved Akademiets Salon 1793.

I Begyndelsen af Aaret 1792 havde han et stærkt Anfald af Stenplager, hvilke i hans Alderdom Tid til Tid besværede ham. Efter den Sygdom mærkedes Kræfterne at aftage, og hans naturlige muntre Aand at blive tung og alvorlig. Sundheden var dog temmeligen god, men Synet svækkedes; selv troede han det ene Øje angrebet af graa Stær, hvorfor han og var betænkt paa

at lade den skjære ved en da i Stokholm værende udenlandsk Operatør, da det laae ham paa Hjertet at faae det store Malerie i denne Sommer fuldført, hvorpaa han malede endog faa Dage førend den sidste Sygdom, der bortrev ham. Paa Lægers Raad besluttedes dog, at Operationen skulde udsættes til en blidere Aarstid, men inden den kom, var han ej mere blandt de Levendes Tal.

I de sidste Dage af Februar blev han syg, efter nogle Dages Upasselighed, som kom af en Forkølelse, han havde paadraget sig ved den nysluttede Udstilling i Akademiet, hvilken han dagligen bivaanede. Den 2 Marts døde han, 81 Aar gammel.

Blandt flere svenske Kunstnere, som vare hans Elever nævnes Professor Pasch, der siden blev det svenske Akademies Direktør, og Professor Ørnbek.

Pilo havde aldrig nydt offentlige Underviisninger, Stipendier eller Rejsepensioner.

Blandt de Portraiter, der vidne om hans Talent, er Christian den 7des, opsat paa Gripsholms Slot i Samlingen af de med Kong Gustaf den 3die samtidige Regenter.

Han udarbejdede ogsaa i Steen i antik Stil Portraiter; men hans vigtigste Arbejde, „hvilket til alle Tider skal give Pilo en udmærket Plads blandt anseete Kunstnere, er dog Tavlen over Gustaf den 3dies Kroning, opsat i Drottningholms Slot. Skjøndt ikke fuldført, har den dog en Fortjeneste af højeste Grad, og viser, at Historien var den Green af Maleriet, Pilo egentligen burde have dyrket." Det var som Mand paa 70 Aar Pilo begyndte paa dette rige og skjønne Arbejde. — —

Faderen Olof Pilo, fød Svensk, nedstammede fra Polen, hvorfra hans Fader under Kong Carl 10des Krig indflyttede til Sverrig. Moderen Beata Sahlstedt var Datter af en Inspecteur paa et Frälse-Hemman i Sødermanland. Vor Carl Gustaf Pilo, den Ældste iblandt flere Heel- og Halv-Sødskende, delede med dem et ærligt Navn og uskyldig Fattigdom, den eneste Arv, deres hæderlige og arbejdsomme Forældre levnede deres Børn. Han var den eneste af sin Slægt, som Lykken føjede, og han havde den Behageligheb at kunne bistaae de af sine Paarørende, som

trængte til Hjelp og Bistand. Med sin Hustrue havde han ingen Børn.

(Fortsættes.)

Hvad Kjøbenhavns Borgerinder gjorde i Stormens Nat d. 11 Febr. 1659.

(Den danske Portraitmaler Peder Als, som døde 1775, efterlod sig en kort Optegnelse om sine Forfædre. Deraf optages følgende:)

"Min Oldefader Njels Njelsen, Oldermand for Prammandslauget, der levede i seneste Beleiring, udstod den og tapperlig fægtede imod Landets Fjende, saavelsom hans Hustrue Karen, er værd af mig at erindres. Alle Traditioner i Familien melde, at han som en tapper og brav Borger og Soldat var medkommanderet ved de fleste Fjendens Angreb; men især Stormens Aften tog han Afsked med sin dydige og brave Hustru, anbefalede hende deres eneste spæde og umyndige Søn, Peder Als, til bedste Opdragelse, ifald hun og han maatte blive af den stormende Fjendes Grumhed forskaanede, befalede hende saa i Guds Vold, og gik saa hen paa Vesterports Vold, der hvor Faren blev haardest, for at opofre sig til Fædrenelandets, Kongens, og det kongelige Huses Frelse. Hans omtalte Hustru, langt fra at blødgjøre sin Mands mandige Hjerte ved Qvindegraad, tog kjek og modig Afsked med denne sin Mand, opmuntrede ham og styrkede ham i sit noble Forsæt, værdigen at døe for sit Fædreneland; lovede ham at bære Omsorg for deres spæde Søn, og tillige al den Bistand der var i hendes Magt, lige til at føie sig til ham, ifald Fjenden kom i Byen, og ved hans Side fra Kjede til Kjede, der var spændt over Gaderne, slaae med hvad Vaaben hun kunde finde, og saaledes, ifald Fjenden fik Overhaand, selv undergaae tilligemed sit Fædrenelands, sin Konges, sin Mands og sit Barns Frihed og Ære. Hun gjorde og mere, end hun lovede; thi hun tog sit eneste spæde Barn, svøbte det ind, satte det ned i Kjelderen i det Huus paa Ulfeldtsplads, det tredie fra Hjørnet af lille Helliggeiststræde, hvilket da hørte hendes Mand

til, tog saa sine Piger til Hjelp, satte de største Lude-Kobber-Kjedler paa Ilden, fyldte nogle med Lud, andre med Beg, Tjere, og bar saa selv med sine Piger disse gloende Vaaben, paa en Stang igjennem Ørene af Kjedlerne, paa sine Skuldre, og op paa Volden ved sin Mands Post, og under Stormen væltede disse Kjedler med det Kogende ned paa Fjenden, da de krøb op i de hvide Skiorter, og derved brændte, qvæstede og saarede Adskillige, samt formaaede sine Naboersker til at følge sit Exempel, hvilket de ligedan gjorde, og da ingen Kjedler mere var, tog hun store Bjelker paa sine Skuldre med sine Naboersker og deres Piger, bar saa disse op paa Volden, og lod dem saaledes trille ned paa Fjenden. — Skjøndt det da værende Borgerskab fik adelige Privilegier og følgelig Ret til at føre Skjold og Vaaben, finder jeg dog ikke, hvad Vaaben denne min Oldefader har ført, efterdi Pesten, Kjøbenhavns Ildebrand, og min Farfader Peder Als, hans mange Ulykker har berøvet mig alle deres Dokumenter, men efter min Faders Sigende skal min Farfader have ført saadant Vaaben, hvilket han har bygget paa sin Faders Bedrifter i Beleiringen, og hvilket han han saa meget mere som kongelig Betjent og Forstander for Herlufsholms Kloster den Tid, da 120 adelige Personer der bleve spisede, har taget."

Indenlandske Efterretninger.

Hvorledes en Dampskibsfart imellem Greifswald og St. Petersburg berører Rønne paa Bornholm, sees af den fra det preussiske Generalpostamt udstædte Bekjendtgjørelse, dateret Berlin den 19 Maj d. A. (Pr. St. 3. 145.) Fra Greifswald gaaer nemlig et preussisk Dampskib til Rønne den 1ste og 16de i Juni, Juli, August, September og October Maaneder om Eftermiddagen. Strax efter dets Ankomst i Rønne Havn vil Dampskibet George the fourth, ført af Capitain P. Black, der indtræffe, optager strax de fra Greifswald ankomne Rejsende, som ville til St. Petersburg, og fortsætter sin Tour uden Ophold. Fra

St. Petersburg afgaaer Dampskibet George the fourth den 8de og 23de i Juni, Juli, August, og October, om Morgenen tidlig, og vil efter $3\frac{1}{2}$ Dages Fart være paa Rønne Rhed. For bedste Plads betales fra Greifswald til Rønne 10 Thl.; fra Rønne til St. Petersburg 20 Dukater. For at gaae til Rusland maa en Rejsende være forsynet med et af en kejserl. russisk Gesandt, eller af en kejserl. russisk Consul viseret Pas.

Fra Horsens meldes, at Mandag d. 1ste d. M. om Morgenen Kl. 6 afrejste Frue v. Gothen med Svite derfra, for over Hamburg at begive sig direkte til Carlsbad, hvor Samme agter at benytte de mineralske Bade. — Fra Weile meldes, at samme Formidd. Kl. 10 ankom fra Horsens Hds. H. Prindsesse Frederikke Charlotte med Følge der til Byen, og efter omtrent en halv Times Ophold fortsatte, ledsaget af derværende Officeerkorps, Rejsen.

Blandede Efterretninger.

I Christiania er udkommen i Prokurator Winthers Officin: Reise fra Christiania til Trondhjem op igjennem Østerdalen og tilbage over Dovre samt en Tour til Jemteland, af Jens Esmark, Professor i Mineralogie og Medlem af flere videnskabelige Selskaber, med et Reise-Kort. — Kort Oversigt over denne Reises Indhold er følgende: Benævnelse og Beskrivelse over de paa hele Reisen fundne Bjergarter; Skydsskifternes Afstand fra hinanden; disses samt alle betydelige Bakkers Høider imellem Stationerne, saa at den Reisende kan overalt vide, hvor høit han er over Havet; Grevsen-Aasen; Misbjerget; Minde; Eidsvold Guldværk; Kobber-Erts i Eidsvold; Helge-Øen i Mjøsen og de Forsteninger, som findes der; Sands Undersøgelse ved Grundsæt i Tyldalen og ved Driv-Elven; Kalksteen ved Glomstad og i Aas-Bygden; Gyps-Jord i Fugl-Aasen; Lichenes paa Bjergarten ved Midt-Skoven; Thron-Fjeldet; Temperaturen og streng Kulde paa Tønset; Faastenen med Chrom-Jern; Wingelens Kobber-Grube; Rør-

aas; Storvarts- og Kongens-Grube; Fjeldenes Beskaffenhed i Feragen, og en Mængde Chrom-Jern deri; Pukverkerne ved Storvarts-Grube; mærkelig horizontale Terasser ligeoverfor Skydsskiftet Wolland; Oust-Myrene; Behandlingen ved Myrjordens Røgning, for at bruge den som Gjødsel; den røgede Myr-Jords chemiske Undersøgelse, af Hr. Apotheker Møllerup, Forsøg dermed, anstillede af Forfatteren, for at kunne bedømme dens Virkning som Gjødningsmiddel; Bjergarter ved Trondhjem og i Størdalen; den nye Vei, som anlægges til Jemteland; Dæmninger, anlagte af Capitain Aubert, langs med Størdals-Elven, for at afværge dens skadelige Virkninger i Flom-Tid; Tilbagereisen over Dovre; Vas-Fjeldet; Overgangs-Gneis ved Rise og paa Rusten; L. von Buchs fra Forfatterens afvigende Formening om denne Bjergart; Grydesteen ved Laurgaard; Spor af Kobber i Lom; Zells Kobber-Verk; Otta-Elvens seladon-grønne Farve; Zincklars Nederlag ved Kringlen; Fangbjerget; Toten; Skivebjergene; Hadeland; Ringeriget; Krog-Kleven; Kalk ved Præsterud. Kortet angiver Mile-Distancerne den hele Vei igjennem, samt en Profil af Veien og tilgrændsende høie Fjelde, lithographeret af L. Fehr. Bogen erholdes i Boghandlingen og hos Forfatteren i Christiania, og i de øvrige Stifts-Stæder. Prisen er heftet 4 Mk.

Andreas-Brønden i Eppendorf ved Hamburg blev aabnet d. 24 Maj sidst. Alle Arbejder til dens Fuldkommenhed ere i dette Aar fuldførte. Mineralvandene, saasom de fire Carlsbader-, Theresie-, Mühl-, Neubrunnen-, og Sprudel-Vandene, ligesom og „Emser-Krähnchen," Marienbader-, „Kreuzer-Brunnen," Pyrmonter Hovedkilden, og Eger „Franzensbrunnen," ere efter Directionens Ønske undergaaede en nøjagtig Revision af Hr. Apotheker Oberdörffer, og ved hans Medvirkning vist bragte, efter Videnskabens nærværende Standpunkt, til den muligste Fuldkommenhed. Den gode Virkning af disse kunstige Mineralvande har i forrige Sommer viist sig paa det bedste og meest overbevisende, og fortjener visseligen Opmærksomhed af saadanne Syge, for hvem de store Bekostninger, der flyde af en stor Kuur ved en Rejse til et Bad, og en fuldkommen Oprykkeise af deres Stilling, ere vanskelige, ligesom de og kunne betragtes som Noget, hvorved hine Rejser kunne undgaaes, eller som Overgang fra dem til Hjemmet. Man læser en nøjagtig Udvikling, af hvad der kan ventes af denne Anstalt, i et lidet Skrift under Titel: „Ueber den Andreas-Brunnen in Eppendorf bei Hamburg, von Dr. Ebeling, Phys.," der er at faae uden Betaling hos H. G. A. Knauer i Hamburg. Ved Andreas-Brønden ere forskjellige Apparater foranstaltede til det af Hr. Schneider i Berlin opfundne Støvbad, hvis Anvendelse med kunstigt Mineralvand visseligen berettiger til store Forventninger om at befordre sammes helbredende Virkninger.

Den allerede ganske færdige og fuldkommen udtørrede, i en simpel, men stor Stil opførte Hovedbygning til Optagelse af Brønd- og Badegjester indeholder med Tilbygninger imod 60 større og mindre Loger-Kamre, til en højst billig Leje fra 5 til 18 Rthl. maanedlig. De ere forsynede med gode Matrads-Senge, og smukt og beqvemt møblerede. En stor skjøn Dandsesal med passende Sideværelser danne i nederste Etage en Fløj, i en anden er en Spisesal, et Billard-Værelse, og nogle Conversations-Værelser. Ved en her ansat egen Oeconom er sørget for god Opvartning og Kost. For det Carlsbader varme Vand er Betalingen 5 Rthl. Courant, og for de kolde 4 Rthl. Cour. ugentlig.

Haven, aldeles af ny anlagt og af betydeligt Omfang, frembyder, med sine skyggefulde Alleer, skjønne Partier og frie Pladser til de behageligste Spadseregange. I samme fører en bedækket Gang fra Brøndene og Badehusene til Hovedbygningen, og her kunne i Regnvejr svagelige Brøndgjester let have den nødvendige Bevægelse i Forbindelse med Husets store Sale. Ved den fortreffelige ny anlagte Chaussee imellem Hamburg og Eppendorf er Communikationen meget lettet, og fra denne Synspunkt er intet mere at ønske. Hr. Physik. Dr. Ebeling og Hr. Hofraad Dr. Stierling have paataget sig det Lægevidenskabelige ved Anstalten, og give i den Henseende de fornødne Efterretninger, naar man henvender sig til en af dem; i øvrigt kan man henvende sig til Anstaltens Direktion. — Vi gjøre os en Fornøjelse af at optage denne Meddelelse fra en æret Abonnent af dette Blad, der med god Nytte og Tilfredshed i forrige Aar brugte denne Anstalt.

Fra Stettin meldes, at Dampskibet Elisabeth, Kronprindsesse af Preussen, den 30 Apr. skulde begynde sine Farter derfra og til Svinemünde, og at de skulde skee regelmæssigen i Juni, Juli, og August, ligesom og imellem Svinemünde og Putbus. Imellem Stettin og Svinemünde skal det gaae hver Tirsdag, Torsdag og Løverdag fra Stettin, og hver Mandag, Onsdag og Fredag fra Svinemünde. Imellem Svinemünde og Putbus skal det gaae hver tredie og fjerde Løverdag fra Svinemünde, og hver tredie og fjerde Søndag fra Putbus.

Johan Fischart, en af de ældste og ægteste tydske Satirikere fra det 16de Aarhundrede, er det nærværende tydske Publicum mindre bekjendt end han fortjener at være det. Hans Skrifter ere meget sjeldne, og dog erholdt hans Gargantua og Bikuben i sin Tid mange Oplage: den første er fjorten Gange, den anden 8 Gange oplagt. En ny Udgave af hans samtlige Værker vil Hr. v. Meusebach i Berlin udgive. Et af hans Digte: Glückhaftes Schiff von Zürich er udgivet af Dr. Ludw. Uhland i Tübingen 1827; og deri er et lyrisk Digt af hans „Ehezuchtbüchlein, Straßburg 1591. Et lidet Stykke af samme antage vi at være Læserne en interessant Prøve paa hans Stiil.

„Drumb hab ich mir
„Meins gleichen ein erwehlet,
„So ist die Blum u. Zier,
„Und nur nach jr
„Muß sein mein Herz gestellet.
„Von nun an für und für!
„Sie ist der Klang
„Nach dem ich gang (gehe)
„Sie ist das Gesang,
„Nach dem ich hang,
„Sie ist die Lieb
„Inn der ich leb
„Sie ist mein Rhu u. Friden
„Inn der ich rhu auff Erd!
„O Gott gieb du eim jden
„Das jm sein Eva werd."

Anekdote.

Blandt de hundrede Abbeder, som indfandt sig paa Conciliet i Costnitz 1414, var ogsaa Thirry Brichmann, Abbed til St. Michael i Hildesheim, en Mand, som vist nok har maattet staae i stor Anseelse; thi han havde den Ære, at læse den Messe, hvormed Conciliet tog sin Begyndelse. Men derved vorede hans Credit ikke lidet; selv en af de tilstædeværende 30 Cardinaler søgte hans Bekjendtskab, og tiltalte ham paa Latin; den gode Abbed, som ikke var stiv i sit Latin, spurgte i sin Angst sin Capellan afsides, hvad han skulde svare. Denne, der i sin Forstand var over, som han i Rang var under Abbeden, raadede ham, at opramse Navnene paa nogle Landsbyer og Slotte i Omegnen af Hildesheim, hvilke Cardinalen vist nok ikke kjendte. Abbeden gjorde det, den anden tilhviskede ham, og svarede: Sturwold, Hase, Gjesen, Voersche, Bavenstede. — Cardinalen, som holdt alle disse forunderlige Navne for Græsk, undskyldte sig med, at han ikke var det Sprog saa mægtig, at han kunde tale det, og forlod den lærde Abbed med den største Respect.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à

Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$152\frac{1}{4}$	$152\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	$51\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63	$63\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 47.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 13 Juni 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie. Mere om Pilo.

(Slutning.)

I Aug. Henning's essai hist. sur les arts, siges om Pilo: at han havde af Naturen meget store Anlæg til at blive Historiemaler; han malede med en forbausende Lethed, hans Strøg vare hurtige, men hans Aand alt for levende for at underkaste sig Studiets Tvang og Kunstens Regler; han forsømte Tegningen, og som en Følge af denne Fejl gjorde han saa Portraiter lignende, da ingen Lighed kan træffes, uden for saavidt Malerens opmærksomme Øje griber vel det Hele (l'ensemble) af Gjenstanden, han har for sig. Han kom 1741 til Kjøbenhavn. I et Land, hvor Kunsterne vare lidet kjendte, og hvor man i lang Tid ikke havde havt en god Maler, var det mindste Talent istand til at udmærke sig, og endskjønt Pilo ikke havde grundige Grundsætninger, havde hans Maneer noget Forførerisk for dem, som ikke vare sande Kjendere, og hans Kolorit, uden at være sand og næsten stedse faldende i det graagrønne, var meget glimrende, og skaffede ham mange Yndere. I øvrigt finder man i hans første Stykker en vild og dristig Maneer, som lod deres Fejl mindre bemærkes, end i hans senere Malerier, i hvilke han stræbte efter at rette sig. En aandfuld Mand sagde engang i denne Henseende: Man tilgiver Huroner Vildfarelser, som ej undskyldes hos civiliserede Mennesker.

I Weinwich's Historie om Kunsterne i Danmark etc. 1811. S. 151 siges om Pilo: „Man beskylder ham, maaskee ej uden Grund, at han, saalænge han var Professor her ved Akademiet, holdt adskillige gode Mestere borte herfra, ved den store Indflydelse, han havde. Den bekjendte Dieterich i Weimar vilde gjerne har søgt sig en Fristad for Krigens Urolighed i hans Fædreneland, men Pilo satte sig ganske imod hans Komme. Og skulde Joh. Georg Ziesenis i Hannover, en indfødt dansk Undersaat, ej have anmeldt sig ved Akademiets Oprettelse? Denne var da i sin bedste Alder, 38 Aar gammel; men han var vel en alt for god og altsaa frygtelig Portraitmaler. Pilo gjorde ligeledes Sit til, at Miniaturmaler Brecheisen igjen snart forlod Danmark. Pilo er endelig ogsaa at dadle for den Dristighed, hvormed han var saa tjenstfærdig at reparere i de gamle Maleres Mesterstykker, og af hvilke Arbejder Kjøbenhavn ejer adskillige, hvor hans Reparaturer staae feige, flade, røde, mod Originalens Mesters." Disse Bemærkninger har Weinwich ikke optaget i sit Kunstner-Lexicon 1829, hvis Anførsler grunde sig paa hin Mindetale af Thure Wennberg.

Af Pilo's Malerier haves i det kongelige Malerie-Gallerie paa Christiansborgs Slot to (No. 852 og 853); det ene nemlig er Kunstnerens eget Portrait, som han i sine ældre Dage har malet;

det andet er en tripolitansk Gesandt, som 1758 kom til Kjøbenhavn. Paa Frederiksbergs Slot er af ham: Frederik den 5te til Hest. „Det er, siger Ramdohr (S. 208), det bedste Stykke, som jeg kjender af denne Mester. Det er meget kjekt tænkt, og af en pikant Effect. Hans Kolorit er i øvrigt usand, og falder almindeligen i det graagrønne. Man seer Genie i alle denne Mesters Arbejder. Kun havde det været at ønske, at han mere havde raadspurgt Naturen, mere studeret denne. Han synes at have taget Vanloo til Model." — Et Portrait af Dronning Lovise af Pilo er ogsaa paa dette Slot.

Ved Akademiets Udstilling 1769 saaes forskjellige af Pilos Portraiter.

I Hs. Exc. Hr. Geheime-Statsminister v. Schimmelmanns Eje ere to store Portraiter af Pilo af Frederik den 5te og Dronning Lovise, med emblematiske Figurer.

Af hans saare mange Portraiter ere nogle stukne i Kobber, af hvilke Anmelderen kjender: Prindsesse Charlotte Amalia, st. af Kleve. Fol. — Kong Frederik den 5te i Salvingsdragt, st. i 8vo. 1758 af G. W. Baurenfeind — og af de Lode; — Dronningerne Lovise og Juliane Marie, begge st. af I. M. Preisler — Christian den 7de som Kronprinds, st. af I. M. Preisler og I. M. Bernigeroth — som Konge, st. af I. M. Preisler. — Ad. Gotl. Moltke, st. i Fol. af de Lode, og ligeledes i Fol. af G. W. Baurenfeind. — Enewold Ewald, st. i 8vo af O. H. de Lode.

Pilos eget Portrait, malet af ham selv, er som ovenfor bemærket i det kongl. Gallerie. Man har hans Portrait i Kobber af en unævnt Kobberstikker, i Qv. (i Borch's Samling).

(I Kunstforeningens sidste Forsamling d. 4 Juni vare nogle af Pilos i Kobber stukne Portraiter udstillede, og Efterretninger om ham meddeelte af Hr. Profess. Albert Jacobsen, hvilke ere benyttede i de her i Bladet givne Notitser. I Skriftet: Notices sur la litterature & les beaux-arts en Suede, par Marianne d'Ehrenström, Stockholm 1826, omtales og Pilo, ganske efter hin Mindetale.)

De forenede Stater af Rio de la Plata.

Et Værk, som er udkommet i London under Titel: An account, historical, political and statistical of the united provinces of Rio de la Plata, with an appendix, concerning the usurpation of Monte Video, by the portuguese and brasilian governments — translated from the Spanish. 1825. 8. med et Chart og med Grundplan af Buenosayres hører blandt de vigtigste og interessanteste til Kundskab om de nye sydamerikanske Stater, baade ved den halvofficielle Charakter, det har, og ved den Indflydelse, det havde paa en europæisk Stats (Storbrittanniens) Politik i Henseende til de sydamerikanske Stater. Det indeholder en statistisk Beskrivelse over de forenede Stater af Rio de la Plata, og blev, da den brittiske Commissair Hr. Woodbine Parish var sendt til Buenos-Ayres, for at undersøge bemeldte Staters Tilstand, meddeelt ham af Don Yguacio Nunnez, første Secretair ved Ministeriet for de udenlandske Anliggender, for at afgives til den brittiske Regjering. Da denne strax efter besluttede sig til at erkjende Buenos-Ayres's Uafhængighed, saa lader det sig antage, at dette Skrift har havt en ikke ubetydelig Andeel i denne saa vigtige Begivenhed. En fransk Udgave er siden udkommen, som er at foretrække, fordi den indeholder Aktstykker og Tillæg, indtil Aaret 1826.

En Oversigt af de Aarsager, som medførte Revolutionen af Buenos-Ayres og de øvrige forhen spanske Colonier i Amerika, synes overflødig, da Aarsagerne ere temmeligen indlysende. Amerikanerne bleve nemlig overmaade slet regjerede af Fremmede, af Spaniere; Folket ønskede Forbedringer. Enkelte, som ved Aands Fortrin eller Rigdomme, eller andre Fortrin vare i den Stilling, at kunne betræde en Ærgjerrighedens Bane, ønskede at see denne aabnet, og at kunne komme til Regjeringen i Spaniernes Sted; — den Forlegenhed, hvori Napoleon satte Moderlandet, de Fejl, som af Regentskabet, af Centraljuntaen og af Cortes bleve begaaede, alt dette gav Amerikanerne Lejlighed og Midler i Hænde til at handle overensstemmende med længe nærede Ønsker, og at løsrive sig fra Moderlandet. Intet kan vel være unyttigere end at undersøge, om de havde

Ret dertil, eller ikke; nok er det, Indvaanerne i det forrige spanske Vicekongerige Buenos=Ayres regjerede sig selv fra Aaret 1812, eller blev i det ringeste regjeret af deres egne Landsmænd, og det eneste Spørgsmaal, som derved kan have en praktisk Interesse, er: om de regjeres bedre end forhen af Spanierne? Efterat det statsretlige Baand var sønderrevet, som forbandt hint Lands forskjellige Bestanddele indbyrdes, og med Spanien, tildrog sig, hvad ej kunde undgaaes; de enkelte Provindser løsreve sig fra hinanden, og fra den forrige Hovedstad Buenos=Ayres med den samme Ret, og temmeligen nær af samme Grunde, som havde fremkaldt Løsrivelsen fra Spanien. Paa Uafhængighedskrigen fulgte en ikke mindre blodig Borgerkrig, da det ved Oprettelsen af et nyt statsretligt Forhold imellem de forskjellige Provindser og Stæder var fremfor alt først nødvendigt at blive enig om de factiske Forhold, hvorpaa samme skulde bero, og det kunde man ej blive. En mæglende Dommer manglede, og man gjorde praktiske Forsøg, — endeligen kom man 1820 til den stiltiende Overenskomst, gjensides at betragte Staterne som aldeles uafhængige, for at nu hver Provinds, hver Stad, hver Bestanddeel af det forrige Vicekongerige, der troede at kunne bestaae for sig selv, kunde ordne sine egne indre Anliggender, og læge Krigens Saar. Borgerkrigen ophørte nu for største Delen; hver af de betydeligere Stæder regjerede sig selv efter det System, som det stærkeste Parti fandt hensigtsmæssigt. Buenos=Ayres skildres nu af Hr. Nunnez at have foregaaet de andre Provindser med det bedste Exempel han fremsætter de Forandringer og Forbedringer, som fra 1821 til 1824 i Staden og Landet Buenos=Ayres foregik, og som især maa tilskrives Ministeren for de udenlandske Anliggender, Don Bernardino Rivadivia; dette udgjør den største og vigtigste Deel af Hr. Nunnez's Skrift. De Fremskridt, Buenos=Ayres gjorde ved de i Spidsen for Bestyrelsen staaende vigtige Mænd af overdentlige Evner, vare indlysende, og dens uimodsigeligen factisk begrundede Primatie blev erkjendt. I de andre Provindser havde Lidenskaberne i Tidsløbet tildeels lagt sig, og Foreningen blev nu bevirket.

Vi hensætte korte Efterretninger om nogle af de andre Provindser, saaledes som de i Skriftet opgives.

Montevideo havde, førend Revolutionen, en Befolkning af 60 til 70,000 Mennesker, siden 40 til 50,000, hvoraf de 10,000 i Staden. Indvaanernes Hovedbeskjæftigelse er Qvægavl; Udførslerne: Talg, Huder, saltet Oxekjød. Græsgangene ere fortræffelige og vandede af utallige Floder og Aaer. Provindsen er skikket til at producere i Overflod alle Arter af Kornvarer.

Entre Rios, imellem Parana og Uruguay. 20 til 30,000 Indvaanere. Qvægavl. Agerdyrkning maa kunne give de største Fordele. (Staden St. Fe ved Paranaflodens vestlige Bredder.)

Corrientes. 50,000 Indvaanere. Hovedstaden af samme Navn ligger nedenfor Sammenflydningen af Parana og Paraguay. 11 Floder, deriblandt 5 sejlbare; mange Søer. Forbindelser til Vands med Buenos=Ayres, Paraguay og Overperu. Qvægavl, Tobak, Sukker, Indigo, Pistacier, Bomuld, Cochenille, Kaffe. Hovedudførsels Artiklerne ere: Skind, Bygningstømmer, fine Træsorter, Salpeter.

San Juan. 30 til 35,000 Indvaanere. Deraf 16 til 20,000 i Staden. Har i nyere Tider, næst Buenos=Ayres og Mendoza, gjort de største Fremskridt. Udførsler: Vin og Brændevin til Buenos=Ayres, Potosi, Sta Fe. Qvægavl; især Muldyr. Hvede giver 100 Fold. Oliven. Guldminer i Tacha, 30 til 40 Leguas fra San Juan.

Mendoza. 35,000 Indvaanere; deraf 15 til 20,000 i Staden. Den Deel af Provindsen, der ligger imellem Rio Diamante og Rio Negro, er bevandet og frugtbar. Udførsler: Vin, Brændevin, tørrede Frugter, Mate eller Paraguay=The, Oxer, Vicunna=Skind. Guldminer ved Uspayata.

Cordova. 70 til 80,000 Indvaanere; deraf 12 til 16,000 i Staden. Qvægavl; lidet Agerbrug; mange sejlbare Floder; Udførsler: Huder, Kjød og grove Tøjer.

Rioja. 20000 Indvaanere. I Staden kun 3000. Qvægavl. Sølv= og Guldminer ere i Fantamina nyeligen opdagede.

Sanct Jago del Estero. 50000 Indvaanere, af hvilke kun faa i Staden. Mange Indianere. Meget frugtbar; Landbrug; riig Hvedeavl. Udførsler: grove uldne Tøjer, Bygningstømmer. Jernminer. Mange Floder og Søer.

Tucuman. 40000 Indvaanere, 10000 i Staden. Korn, Tobak, Pistacier, Oranger, Qvægavl. Fortræffeligt Skibsbygningstømmer i Overflod, ogsaa fine Træsorter.

Catamarca. 35000 Indvaanere; deraf 4500 i Staden. Qvægavl, Muldyr, Bomuld.

Salta. 40000 Indvaanere; deraf 8 til 10000 i Staden. Bygningstømmer; Guld, Sølv, Kobber, Jern, Svovl, Alun, Vitriol. Spor af Tin og Qvægsølv. Qvægavl. Af Muldyr har ofte været en Udførsel af 80000 Stykker til Overperu. Let Forbindelse ved Rio-Vermejo med La Plata.

Jujny. 30000 Indvaanere. Udførsler: Muldyr, Hvede, Byg, Mais, Kartofler, Vin, Brændevin, Qvægavl, Guldminer.

Retfærdiggjørelse fra Capitain Riegels til den geistlige Mand.

Vel har De ikke behaget at nævne Dem i Deres Svar til mig, indrykket i Skilderiet Nr. 42; — men hvad jeg mindst havde troet, nemlig at De virkelig er en geistlig Mand, derom er jeg ved Skilderiets Redacteurs og ved Deres gjentagne Forsikring bleven overbeviist. Uden derfor at reflectere paa Deres Person, som De, formodentlig ikke uden Grund, holder skjult, troer jeg at skylde den geistlige Mand en Erklæring, og denne er det, jeg her vil give: — Hvad jeg i Skilderiet Nr. 29 har ladet indrykke, var et Svar til den ærede Anmelder i Maanedsskriftet for Literatur, hvor han havde anmeldt Herr Rosendahls Tale samt mine Forord, og derved yttret at være af en forskjellig Mening med mig. Jeg søgte at fremstille min Anskuelse af Sagen, for at overbevise ham og Maanedsskriftets Læsere om Muligheden af at jeg kunde see den i et andet Lys, og derfor være indtaget for dens Iværksættelse; og Sagen blev indtil da behandlet paa en ligesaa værdig som passende Maade, — i det mindste har den ærede Anmelder ligesaa lidet beklaget sig over mig og min Skrivemaade, som jeg mig over ham og hans. Men — vistnok uden at den ærede Anmelder i Maanedsskriftet ønskede eller behøvede slige Hjælpetropper, som de, hvormed De saa uopfordret rykkede frem imod mig, — behagede De, ligesaa uventet for ham som for mig, at affige en Dom over mit Foretagende, der var ligesaa afgjørende i Tone, som i sig selv intetsigende. De behagede dertil, foruden at tale i et bittert og fornærmende Sprog, at begynde med den Forsikring, at vi ere hinanden ubekjendte, — skulde det være Tilfældet? De behagede derefter at tillægge mig at have brugt odiøse Sidehug, — De tog nogle Brudstykker af Cathechisme à l'usage etc. etc., som ere faldne Dem i Hænderne, for at vise mig og mit Forslag fra en latterlig Side; — og nu beder jeg enhver Upartisk at bedømme, om slig Tiltale fortjener et høfligt Svar, og om ikke slig Adfærd hos Enhver, der har behørig Agtelse for den geistlige Stand, maae antages for kun at kunne tilskrives en spidsfindig Partigænger, der af Personligheder er rykket frem, — meer imod mig, end imod den af mig i Forslag bragte Sag. Desuden (De forlanger jo rigtignok i Nr. 42 Beviis derfor) er og bliver jeg af den Mening, at det er en ligesaa uværdig som ugeistlig Handling, — i et bittert Sprog anonym at trænge sig ind som Dommer i en Sag, der er fremstillet af navngiven Mand, i en Stilling der gjør ham ligesaa øm mod Fornærmelser, som den geistlige Mand; og hvor Sagen desuden er af den Art, at der meget godt kan skrives for og imod den, uden dertil at vælge et Sprog, som Deres. Jeg har selv, fuld af Agtelse for og Tillid til Landets værdige Geistlighed, henstillet mit Forslag til denne hæderlige Stands og kyndige Skolemænds Behandling; — og jeg maatte lidet kjende til denne Stands Dannelse i Danmark, naar jeg ikke havde troet at kunne dette i Tillid til, at ingen Geistlig derefter, paa en saadan Maade, som er valgt i Nr. 35, vilde tiltale mig, og i en meer egoistisk end overbevisende Fremstillelse kunde ville tilintetgjøre mit Forslag; thi vil De f. Ex. gjendrive

det Nyttige i samme, eller hvad vil De, naar De for, som De siger, at bevise „hvor indskrænkede den danske Landalmues Nationalanskuelser kunne være" fortæller en Historie, der sætter Deres Byes Begreber om Fødeland ved Siden af Eskimoens? — Er dette da nu Nationaldyd, hvis sligt var Tilfældet paa mange Steder? burde slige Begreber gives Næring eller burde de udryddes? —

Hvorfor jeg har antaget Dem for ikke at være en geistlig Mand, har jeg nu forklaret; og jeg tilføier den Erklæring, at havde jeg troet De virkelig var det, vilde jeg af Agtelse for Deres Stand enten have svaret i en anden Tone; eller, hvis jeg ikke havde været istand til at besvare et uartigt Angreb paa en høflig Maade, da hellere taugt stille. Ingen kan meer end jeg glædes, og betages af den sandeste Høiagtelse ved at see en geistlig Mand være hvad han kan være; thi jeg erkjender, at ingen Embedsmand i sin Stilling er istand til at virke saa meget Godt, saavel for sine Medmennesker som for det Almindelige; — hvor ømt den geistlige Embedsmands gode Navn og Rygte derfor ogsaa er, især i den Kreds, hvor han skal virke, er en Sag jeg tilfulde erkjender; og denne Erkjendelse byder mig nu at tie og slutte. Jeg tilføjer blot, at De vist uden Grund befrygter fremtidige Uartigheder; De har vel aldrig maattet døie andre end dem, for hvilke De selv har udsat Dem; og da man kun seer Dem i Baggrunden, vidste jeg ikke engang, hvad der skulde foranledige disse; — for mig skal De være ligesaa sikker som De stedse har været det. Har De altsaa med denne Yttring villet gjøre et Nødskud, saa erklærer jeg Dem for reddet.

Den af mig forslaaede Prisopgave vil nu vorde udsat; og jeg vil trøste mig ved det Haab, at den Sag, der før af høie og hæderlige, geistlige og verdslige Nationens Lærere, er blevet behandlet og befundet værd at ønske iværksat, fremdeles af Mange vil findes en grundigere Behandling værd, end den, De har ydet den.

Gjenfindelsen.

I een af de smaae tækkelige Byer, som pryde Rhinens Bredder, boede Wolfgang, den raskeste og skjønneste Yngling, som Landsbyen eiede, og Anna, dens qvindelige Smykke. Fra Barns Been havde de elsket hinanden, og de vare nær ved den Tid, da Wolfgang skulde bede Annas Fader om Velsignelsen, da Franskmændene brøde ind i de blomstrende Rhinprovindser, og de ubarmhjertige Hververe toge alle Ynglinge og Mænd fra 17 til 50 Aar, og da Wolfgang var høi, rank og velvoren, kunde ingen Priis, som hans Forældre bøde for ham, befrie ham for Militsen. Ogsaa den blomstrende Yngling gik med Glæde i Kampen for det betrængte Fødeland. Wolfgang rev sig med blødende Hjerte løs fra sin Elskede; de svore at blive hinanden troe, og derpaa drog den unge Knøs til sit Regiment.

Solen forgyldte først Hohenecker-Spidsen, da Alt allerede var i Bevægelse i Landsbyen Pforzheim, for at modtage en Esqvadron Churhessiske Husarer, der nu kom fra Felttoget i Italien; Pigerne ventede at favne deres Kjærester, Forældre at gjensee en elsket Søn. Friedbert og Anna stode under de høie Linde, for at see de forbi ilende Krigere. Anna vovede ikke at see paa dem; Wolfgang kunde jo være der. Omsider kom Husarerne, der blev en Lystighed paa dem, som fandt deres Beslægtede og Kjærester; de knebelsbartede Husarer sprang af Hestene og sank i deres Elskedes Arme, og vandrede saa Haand i Haand til det bekjendte Fædrenehuus. Wolfgang studsede ved ikke at finde Anna, og ilede til hendes Huus. Han faldt hende om Halsen, og overøste hende med Kjærtegn. Anna forblev kold ved hans Kjærtegn, syntes forskrækket over hans forhuggede Ansigt, og sagde ganske fremmed til ham: Ei see velkommen Wolfgang! Friedbert stod der, og beed sig i Tænderne, endelig sagde han: „hvad vil I med denne Pige, hun er alt længe min." „Er det sandt," sagde Wolfgang blegnende, „er det sandt, Anna?" Anna blev snart bleg, snart rød, og stammede endelig: „jeg troede, du var død," og Friedbert rev hende afsted med sig.

Der stod Wolfgang overladt til sin grændseløse Fortvivlelse; allerede klirrede Sablen, der

skulde ende hans Smerte, da Foragt og Stolthed indtog den største Plads i hans Hjerte. Fra nu af var han mørk og kold, og ilede atter ud for at søge Døden i de meest morderiske Træfninger; men ingen Kugle traf hans Hjerte, ingen Bajonnet eller Klinge rammede ham; Døden undveg ham, kun Æren hentede han. Omsider kom Fred og Wolfgang fik sin Afskeed, som Ritmester, med Ordenen pour le merite. Kun i Spanien rasede Krigen, derhen tyede Wolfgang. —

Oberst Wolfgang opholdt sig paa sit prægtige Slot ved Burgos, for at udhvile sig efter Krigens Møisommeligheder. Dog — længe varede ikke Freden, over Pyrenæerne styrtede atter franske Colonner. I Spidsen for sine brave Officierer ilede Wolfgang atter i Striden. I Bjergene ved L*** traf de paa en Hob Franske og Tydske. Kun 100 Tydskere formaaede Wolfgang at redde fra Spaniernes Blodtørst.

Efter Træfningen gaaer Wolfgang om paa Valpladsen, for om muligt at redde de ulykkelige Landsmænd, som maaskee blot vare haardt saarede. En Qvindestemme overrasker ham, han studser, forfølger Lyden, og finder omsider en Kone i en dyb Fjeldkløft, og en Dreng liggende ved hendes Bryst. Hun vaandede sig ynkeligen og fortalte ham paa Tydsk, at hun af en Spanier var styrtet ned i Kløften: hun havde jammerligen forstødt sig, og var næsten halvdød af Tørst. Wolfgang hjalp hende op og bad hende at følge sig til Leiren. Wolfgang var underlig tilmode, en sær Tanke om at det var Anna fra Pforzheim gjennemkrydsede hans Sjel. Hun kunde umulig gjenkjende ham, da Græmmelse havde furet hans Pande og en dyb Alvorlighed laae over hans Ansigt.

Han bad hende sidde ned og fortælle sin Historie. Hun begyndte: Jeg er Datter af en Linnedvæver, fra Landsbyen Pforzheim i Storhertugdømmet Baden. Allerede fra min Barndom elskede jeg Wolfgang, Byens skjønneste Yngling, og han elskede mig igjen. O Gud, det var lykkelige Dage. Allerede nærmede sig den Dag, da Wolfgang vilde aabenbare sin Kjærlighed for min Fader, da Krigen med Frankrige brød ud. Wolfgang blev taget til Husar, han maatte drage i Felten. Jeg var utrøstelig; men vi maatte adskilles. Vi svore hinanden ubrødelig Troskab. Ak, jeg holdt den ei! En Yngling ved Friedbert beilede til mig; min Fader var ikke imod dette Partie; men jeg afslog ethvert Tilbud, da jeg erindrede min Eed. Man sagde falskeligen, at Wolfgang var død. Jeg var utrøstelig; omsider overvandt Friedbert enhver Betænkelighed — jeg blev hans Kjæreste. Da hendte det sig, at Wolfgang uformodentlig kom hjem, og fandt mig i Friedberts Arme. Han troede mig troe og overøste mig med Kjærtegn, som jeg lode være ubesvarede; hans Ansigt syntes mig vanziret af de mange Hug, og hans skjønne Pande var spaltet. Jeg kastede mig i Friedberts Arme og Wolfgang saae jeg ei mere. Omsider blev jeg gift med Friedbert. Han blev sendt til Frankrige, og jeg fulgte ham, da mine Forældre vare døde, ogsaa hid. Her blev han da fanget i denne Træfning, og saa fandt De mig, ædle Herre.

Rørt tog Wolfgang Annas Haand, og sagde blidt, idet han strøg Haaret af Panden og pegede paa Arret: „kjender du mig ikke Anna?" O Gud! Wolfgang, skreg Anna, og sank uvilkaarlig for hans Fødder. Men Wolfgang reiste hende op, omfavnede hende og sagde: „Anna, jeg tilgiver dig, du feilede, du skal atter vorde lykkelig med din Friedbert." Wolfgang udvirkede hans Løsladelse. Han blev Forvalter paa Wolfsgangs Gods, og Wolfgang, som fra den Tid af tabte sin til Menneskehad grændsende Alvorlighed, ægtede en vakker Spaniolerinde, og levede lykkelig med hende i mange Aar. Anna overlevede Wolfgang, og bekrandser endnu daglig hans Grav.

(N. M.)

Blandede Efterretninger.

Dr. A. H. Niemeyer leverer i sin Reise en Skildring af den engelske Boghandel, der opvækker Forbauselse. Uhyre Summer, siger han, anvendes paa literaire Entrepriser. Naar hos os

Classikerne beqvemme sig til Lommeformat, hører der splendid Folio og Quart til Dagens Orden. Engelske Bogbekjendtgjørelser og Cataloger see ud som vore veltrykte Dedicationsexemplarer, og hvad vi kalde Godtkjøbsudgaver væmmes Englænderen for; saa slette ere hos ham ikke Viserne udstyrede, som udhøkres paa hvert Gadehjørne. Dernæst faae Yndlingsforfattere Honorarer, der næsten klinge fabelagtige for vore Øren, og imod hvilke Virgilers etc. næsten ere intet. I kortere Tid end 20 Aar erhvervede Walter Scott 350,000 Rdlr. (efter Avisbereininger 600,000 Rdlr.); Thomas Moore fik for sit Digt Lalla Rookh, som rigtig nok i eet Aar oplevede otte Udgaver, 18000 Rdlr. — Lægger man alt det sammen og betænker derhos, hvor langt dyrere ethvert Material er i England, end hos os (en Don Quixote i 4 Bind med Kobbere koster 700 Rdlr., Humes Historie ved Bowyer, 800 Rdlr.), hvor betydelige Bekostningerne ved Bøgernes Bekjendtgjørelse ere (blot Tilladelsen, at lade Anmeldelsen, som man maa selv bekoste trykt, hefte til en anden Journal, betales med 5—6 Guineer), og føies endnu dertil, at Nationens ældre Forfattere ingenlunde tilsidesættes, men ydermere oplægges paany i skjønnere Udgaver, uagtet Afsætningen just ikke kan være rivende, saa forbauses man billigen og spørger: Hvilke lykkelige Conjuncturer kunne give de Engelske Boghandlere saa megen Kraft og Tillid? Dette Spørgsmaal besvarer den sagkyndige Forf. saaledes: 1) Enhver kun nogenlunde bemidlet Mand betragter et Bogforraad, som et nødvendigt Mobiliar, og næsten paa alle Riges Landsteder finder man virkelige Bibliotheker, hvori mange Pragtværker, og i det mindste gamle og nye Classikere ikke mangle; 2) Verdensstaden London, hvori Bekjendtgjørelsen af nye Bøger skeer beqvemt og hurtigen, foregaaer med et herligt Exempel — paa een Dag sælges ofte 1,000 Exemplarer — og Landet hylder ubetinget den Londoner Smag; 3) mange og anseete Boghandlere, ofte 10 og flere, forene sig om et stort Foretagende, og idet de kunne vove saa meget mere, mangfoldiggjøre de, ved forenede Bestræbelser, Bekjendtgjørelserne, og befordre gjensidigen Afsætningen (hos os gjør derimod den Ene den Anden Contraspeculationer); 4) de Varer, der ikke snart afsættes i Europa, gjør endog efter rum Tids Forløb et herligt Marked i Colonierne; 5) den i Tydskland mere og mere om sig gribende Bogomtuskning og Tilbagesendelsen af Krebs, som Forlæggerne pleie at skjælve for, finder ikke Sted i England; men store Forraad, hele Oplag bortauctioneres iblandt Boghandlere indbyrdes, og sættes da som ny Eiendom med ny Iver i Omløb. — Ved Siden af disse Hovedgrunde maa man imidlertid ikke glemme, at Britanniens Velstand overhoved neppe lader sig sammenligne med vor; man kan visseligen ikke andet end finde det hæderligt, at de Velhavende ogsaa i literair Eleganz ville vise deres Formue (saaledes omtrykker Englænderen af Overmod vore Værker, medens vi af Fattigdom maa foretage med hans samme Operation, og saaledes opkjøber en Engelsk Weigel ved Navn Priestley, Alt hvad der hos os eller i Holland trykkes anstændigen, til hver Priis og til ikke ringe Skade for vore Lærde, for at bortføre det for stedse til hans Øe), og endeligen kan man ikke fragaae, at Lysten at anskaffe sig Bøger er langt mere udbredt iblandt alle Stænder, end hos os, hvor mange Forlæggere kun kunne beregne deres Afsætning paa Antallet af Leiebibliotheker og Journalcirkler. Men maa vore Boghandlere, naar Alt kommer til Alt, ønske sig til Lykke med disse Anstalter, med hvilke Følelser maa disse fornemme den uhyre Afsætning paa enkelte Engelske Værker? Af mange Exempler ville vi kun nævne eet — den religieuse Journal **Evangelical Magazine**, som afsætter aarligen 22,000 Exemplarer! — I den pragtfulde Lackingtonske og den endnu indholdsrigere Longmanske Boglade, hvor man, da alle Bøgerne ere indbundne, troer sig forflyttet til store Bibliotheker, kan man foruden de sjeldneste Skatte, som gamle Udgaver, **edd. princ.** finde næsten alle Nationers literariske Rigdom opstillet. —

Syntax's Riim-Lexikon. Det er sandt, at det tydske Riim-Lexikon af Peregrinus Syntax (formodentlig Hofraad Ebert *), der har i det ringeste skrevet Fortalen dertil) er udarbei-

*) Udgiveren af Hesperus bemærker, at saavidt han veed er Forfatteren en ganske Anden; men som af gode Grunde vil forblive Anonym.

det med overordentlig Flid, og stor omfattende Sprogkundskab, som ikkun kan antages at besiddes af en saadan Lærd, og en saadan Forsker, for hvem et Bibliothek, som det Dresdenske staaer til Tjeneste. Uagtet den aabenbar store og møisommelige Omhyggelighed findes dog nogle Mangler og Ufuldstændigheder, saa at Arbejdet ikke kan ansees sluttet. Blandt mange Tillæg, vi kunne meddele, gives foreløbigen disse. Blandt Rimene paa „F u r t" ere kun de 3 Stæder: Frankfurt, Ochsenfurt, og Schweinfurt. Vi kunne opgive i det mindste ti andre, saasom Erfurt, Querfurt, Klagenfurt, Treffurt etc. etc., ikke at tale om de mange engelske Steder paa „f o r d" saasom Strafford, Chelmsford, Herford; hvilke vel just ikke rime sig med f u r t, men dog har et etymologisk Slægtskab. — Da foruden Navne paa Stæder og Lande, ogsaa ere optagne Personers Navne saasom Göthe, ved Riim paa „Flöte," saa kunde vi opgive en Mængde til Artiklen „Gold", saasom Arnold, Humboldt, Gotthold, Dippold, Lippold, Herold (som Navn), Weinhold (den nu bekjendte Statistiker og Infibulator), Wienhold (en Magnetiseur), Haubold og Seibold, (Jurist og Læge), Kobberstikker Bolt, Digteren Trautschold, Maleren Leibold, Pezold, Besold, Fasold, (et gammentydsk Fornavn), de Danske: Beringskjold*), Tordenskjold, Falkenskjold, Kong Harold og Child Harold **), Skjold, de danske Skjoldungers Stamfader, Purgold, Helmold og andre Skribenter. Dog ogsaa geographiske Navne, saasom Detmold, Nagold (en Sundhedskilde i Schwartzwald i det Würtembergske) kunde nævnes, ligesaa Fornavnet Barthold og Tilnavnet Berthold; ogsaa savnes Flußgold, Musivgold og Fabrikengold, endskjønt dog 60 Sammensættelser af Ord med „Gold" ere optagne. Det forstaaer sig selv, at slige Riimlexika ikke just ere skrevne for at tjene til derefter at skrive Digte, thi den, der mangler den poetiske Aare, faaer den ikke derved. Hensigten er mere linguistisk og philologisk. (Af Hesperus 80. 1. 2.)

I Aaret 1828 have i Hamburg 1008 Personer erhvervet Borgerret; Handelsretten har erklæret 67 for insolvente med Bco og Cour.-Mk. 1,330,242, Pund St. 298, Louisdorer og Preuss. Cour. Rthl. 44798, Danske Rbdl. 1483, Wiener Cour. Gylden 5023; Franker 4825, og Conventionspenge 8837 Rthl. — Sparekassen blomstrer og har en frugtbringende Kapital af mere end en halv Million Mark Courant. — Sparekassen virker mod Tallotterispillet. Dette „afskyelige" Spil bliver, heder det, i vor Stad selv ikke taalt, men i det os saa nære Altona vedbliver det; ligesom her og er hemmelige Kollektioner, som man kalder Vedde-Kontorer. For dette Uvæsen drager Politiet Vedkommende til Ansvar og Straf. I Aaret 1821 bleve 42; 1822: 84, 1823: 43, 1824: 131, 1825: 82, 1826: 68 1827: 68, og 1828: 43 Individuer straffede.

*) I Originalen staaer Paringsskjold.

**) Skal vel være Harald.

Kunstforeningen for Rhinlandet og Westphalen, som har sit Sæde i Düsseldorf, er d. 23 Jan. f. A. traadt i Virksomhed, og har i sin Spidse Mænd, hvis Navne har i Landet samme gode Klang som i Kunstens Rige; blandt dem Regjeringspræsident v. Pestel, Dr. Kortum, Director W. Schadow, og den aand- og sindrige C. Immermann. Noget derom i Hesperus Nr. 49 og 94.

Kjøbenhavns Børs, d. 12 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$151\frac{1}{2}$	152 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	$51\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$88\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$85\frac{3}{4}$	86 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	$97\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{4}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$63\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 48.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 16 Juni 1829.

Om den reformeerte Kirke i Kjøbenhavn.

(Efter den utrykte 2den Deel af Jonges Kjøbenhavns Beskriv., med nogle Tillæg.)

Denne Kirke, beliggende imellem Gaderne Aabenraa og Gothersgade, er en regulair og sirlig Bygning, hvori de to reformeerte Menigheder af tydsk og fransk Nation holde deres offentlige Gudstjeneste; dens Kirkegaard er indhegnet med et Stakitværk til de to benævnte og Rosenborggade. Kirken opbyggedes 1688, da Kong Christian d. 5tes Dronning Charlotte Amalia, fød Prindsesse af Hessen Cassel, og af den reformeerte Religion, lagde Selv med egen Haand d. 20 April 1688 den første Grundsteen. Dronningen havde nemlig forskaffet sin Troes Bekjendere, efter det Nantiske Edicts Ophævelse i Frankrig, offentlig Religions Øvelse i Kjøbenhavn og Frihed til at bygge denne Kirke. Blandt de første, som forlode Frankrig og hidkom, samt ved frivillige og milde Gaver hjalp til Kirkens Opførelse, roses Frederic Charles Comte de Roye de Rochefoucault, Rambouillet de la Sabliere, Girmai, Frederic Henry Marquis de la Forest, Henry de Cheusser, Susannet des Loges de la Pottrie, Danty, Les Junies, anciens de l'eglise, du Buy, du Perron, Abraham Lys, Theodor Callos, Mademois. Drelincourt, la Fossée etc. *) Fra Holland og Tydskland kom tillige nogle reformeerte Familier. Dronningen lod ogsaa opbygge fire Præsteboliger for to tydske og to franske Præster, som skulde skiftes til at holde Gudstjenesten; fastsatte ogsaa en Kapital, som kunde give 1600 Rdl. aarlig Rente, hvoraf hver Præst fik aarlig 400 Rdl. staaende Løn; og paa Dronningens Dødsseng tillagde hun saa meget, at enhver af de fire Præster kunde have 500 Rdl. aarligt. Da Kirken i den store Ildebrand 1728 var lagt i Aske, blev Præsten Hr. Eyrand, kaldet Herault, udsendt til Tydskland, Sveits, Holland og England, for at gjøre en Kollekt til dens Gjenopbygning; og 1731 d. 4 Marts blev den paa ny indviet.

Hoved-Indgangen til Kirken, fra Gothersgaden, er siret med et smukt Portal. Oven over Indgangsdøren staaer Christianus V. Charlotta Amalia, og derhos dette bibelske Sprog: Esaiæ II. v. 3. Venite et ascendamus ad montem Domini, et ad domum Dei Jacob. Over Døren ved den venstre Haand læses dette Sprog: Petri

*) Cf. danske Atlas 2den D. S. 130. — I Pontoppidans Origines Havn. p. 423 nævnes, som de først indkomne Franske, der stiftede Menigheden, alle de ovenanførte, og tillige: Nizet, Terial, Daniel Schalck, Denis Piengart, Jean Gimpret, Jacques Vallon, Nicolai du Mor, Philippe Beaucourt, Jean Lineseer, Henry du Moor.

II. v. 5. **Vos velut vivi lapides ædificati fiatis domus spiritualis.** Kirkens Hovedfaçade er 41 Alen bred, 21 Alen høi til Gesimsen. I Frontispicen ovenfor Gesimsen sees i Steen udhuggen Christian d. Femtes og Charløtte Amalias Navn i Ciffer paa et kronet Skjold, med Sirater omkring; paa hver Side to liggende Løver. Midt paa Kirkebygningen hviler Kirkespiret, i hvis Fløj er C5. C. A. med Krone over. Spiret med Fløjknappen er 26 Alen høit over Kirkens Tag, men i alt fra Kirkegaarden 58 Alen højt; Spiret har ingen Klokker. 1748 d. 4 Aug. slog Tordenen ned i Kirken og antændte en Bjælke, men Ilden blev strax dæmpet.

Indvendig er Kirken tilstrækkelig lys formedelst de høje Kirkevinduer, og ligefor Prædikestolen er en Pulpitur-Stol for de Kongelige Herskaber. Prædikestolen er af Egetræ med Sirater, og har sin naturlige Kolør; Altaret lige under Prædikestolen; Orgelværket stort og anseligt.

Den tydske Menighed har først sine gudstjenstlige Timer fra Kl. 8-10; dernæst den franske Menighed fra Kl. 10-12. Om Eftermiddagen den tydske fra 1-3; den franske 3-5. *)

Kirken har to tydske Præster og to franske **); hver af dem har sin grundmurede Præsteresidents til fri Beboelse. Af disse ligger den ene i Gothersgaden ved Siden af Kirken, de tre i Aabenraa. Paa Kirkens **vasa sacra**, som ere af Sølv, findes ingen Indskrifter.

De Reformeertes Privilegier i Danmark findes anførte i Josias Lorck's Kirchen-Geschichte 1 B. 1 St. pag. 236 ***), dog med det Tillæg, at Kong Christian d. 6te har igjen fornyet sin Kongl. Farfaders Rscr., at naar Personer af den lutherske og reformerte Bekjendelse gifte sig med hinanden, da kunne Forældrene lade deres Børn opdrage i hvilken Menighed de ville, naar de ere enige derom.

*) Timerne have været Forandringer underkastede. Bekjendtgjøres stedse i Avisen.

**) Nu kun hver Menighed sin Præst.

***) Privilegierne d. 11 Apr. 1685 ere og i Forordnings-Samlingen.

Ved begge Menigheder ere Legater og milde Stiftelser til Kirkens og de Fattiges Bedste. Adskillige Dokumenter og Efterretninger derom bleve ved Ildebranden 1728 forlorne, da samme hverken før, ej heller efter den Tid findes at have, til Givernes Ære og Efterslægtens Nytte, været trykte, og derved reddede fra Forglemmelse. Som besynderlige Velgjørere ved den tydsk reformerte Menighed ihukommes Baron Iselin, Etatsraad v. Hemmert, Etatsraad v. Hurck. Ved den franske Menighed ere ved franske Testamenter gjorte Stiftelser til Kirkens og de Fattiges Bedste af Mad. Meyer, Demoiselle Duplessis, Greve Gyldensteen og Grevinde, Mademois. Ester Paqvot, Geheimekonferentsraad Demercieres, Hr. Bretonville *).

Kirkens Segl forestiller et Skib for fulde Sejl, med Omskrift: **Anchora Spes, Coelum Portus.** (Haabet er Ankeret, Himlen er Havnen.)

Der er i Kirken kun et **) Epitaphium, opsat 1785, forfærdiget af Wiedewelt. Det bestaaer i en Tavle af hvidt Marmor med en Urne over, og med en Inscription med forgyldte Bogstaver, af Indhold, at det er opsat for Marie Magdalena Haste, fød Lafeber, paa **Cap de bonne esperance** d. 19 Marts 1758, gift d. 8 Apr. 1780 med Johan Henrik Haste, Capitain i det asiatiske Compagnies Tjeneste, død 25 Febr. 1785. Tavlens Indfatning er af blaa, guul og hvid Marmor.

De, der have været Præster ved Menighederne, fra deres første Stiftelse, ere:

1. Ved den tydske Menighed.

1. Hr. Johannes Musculus. 2. Hr. Werner Köhne. 3. Hr. Jac. Rübken. 4. Hr. Conr. Joh. Kersting. 5. Hr. Joh. Meyer. 6. Hr. Frantz Göckel Vogelsang. 7. Hr. Joh. Jac. Rindfleisch. 8. Hr. Conr. Iken. 9. Hr. Johan Lebrecht Stubenrauch. 10. Hr. Didrich Brummer. (Han var forhen Præst i Celle, derefter her, men døde kort efter sin Ansættelse. Han udgav en Samling af gejstlige Taler, Sorø 1760, paa tydsk. Lit. Lex.) 11. Hr. Joh. Fr. Wilhelmi; døde 1770. 12. Hr. Joh. Henrik Colsman, Oct.

*) Søhelten Olfert Fischer maa og nævnes.

**) Nemlig 1785, da Junge skrev.

Theol. (Præst her fra 1770-1790. Om ham see Liter. Lexic. og Borgervennen 2den Aargang Nr. 32). 13. Hr. Dethard Iken, Dct. Theol. 14. Hr. Johan Gabriel Maurenbrecher, kaldet d. 8 Oct. 1784; døde 1801. (See. Lit. Lex.) 15. Hr. Carl Christ. v. Gehren, kaldet 1790, drog 1806 tilbage til Hessen. (Liter. Lex.) Nu Hr. C. L. H. Hamburger.

2. Ved den franske Menighed.

1. Hr. Philip Mesnard. 2. Hr. Jean de Placette; var Præst her fra 1687 til 1711, da han gik til Holland, hvor han døde. (See Lit. Lex.) 3. Hr. Le Blanc. 4. Hr. de Saint Feriol. 5. Hr. de Loches. 6. Hr. de la Tour. 7. Hr. Martin. 8. Hr. Poul Eyrand. 9. Hr. Jean Ferdinand Mourier. 1721, død 1754. (Lit. Lex.) 10. Hr. Pierre Eyrand. 11. Hr. Moise Fred. Mourier 1754; døde 1786. (Lit. Lex.) 12. Hr. Jean Broca. 1783-1793. (Lit. Lex.) 13. Hr. Ferdin. Louis Mourier, kaldet 1786, d. 8 Dec. 14. Hr. J. Monod. 15. Nu Hr. J. A. Raffard.

Den tydsk reformerte Menighed har et Opfostringshuus for 20 Børn af begge Kjøn, beliggende i Aabenraa, og et Hospital i samme Gade. — Den franske Menighed har en Skole, hvis Skolehuus er i lille Brøndstræde. (Nemlig da Jonge skrev 1785.)

Kirken er aftegnet i Havn. hod. tab. 98.

De hemmelighedsfulde Gjester.

(Af det Tydske.)

I Midten af forrige Aarhundrede kom to Englændere med Paketbaaden fra Dover til Calais, og toge ind ikke hos den ved Yoriks Reise bekjendte Monsieur Dessein, men hos en meget simpel Gjestgiver ved Navn Dulong, lode sig anvise de bedste Værelser, fandt Vertens meget maadelige Retter meget velsmagende, og hans svovlede Viin meget ægte. Hver Dag ventede Dulong, at de vilde reise videre for at besøge Hovedstaden, thi at de blot vare komne for at besee Calais kunde ingen indbilde sig. Men de reiste ikke videre, besøgte ikke Paris, besaae ikke engang Mærkværdighederne i Calais, de gik blot nu og da paa Sneppejagt, sad ellers hjemme, spiste, drak, sov, og som det syntes kjedede sig.

„Det maa sikkert være Spioner, tænkte Verten; Flygtninger maaskee, eller Narre. Ligemeget, hvad kommer det mig ved? de betale honet." — Naar han om Aftenen sad med sin Nabo Urtekræmmeren ved en Flaske Vin, plejede de ofte at bryde deres Hoveder over disse hemmelighedsfulde Fremmede. „Det er Spioner, sagde Urtekræmmeren, den ene skeler desuden med det venstre Die." — „Man kan skele, uden at være Spion, svarede Gjestgiveren; nej jeg skulde snarere troe, at de ere Flygtninger; thi de læse alle de Aviser, jeg holder, formodentlig for Stikbreves Skyld." Naboen beviste ham derimod, at alle Englændere tilbringe i det mindste en tolvte Deel af deres Liv med at læse Aviser. Sædvanligen bleve de til Slutning enige om, at, naar disse Fremmede hverken vare Spioner eller Flygtninger, kunde de ikke være andet end Narre; og derved blev det. I denne Mening blev Dulong end mere bestyrket, da den ene Englænder, en gammelagtig Mand saaledes tiltalede ham. „Min kjere Hr. Vert! vi finde Behag i at opholde os hos Dem, og dersom De vil føje Dem i en vis Grille, kunde det vel hænde sig at vi endnu i lang Tid fortærede vore Penge i Deres Huus."

„Deres Højhed har at befale; en Gjestgiver er en fød Slave af alle de Griller, som strømme sammen hos ham fra alle Verdens Kanter."

„De har, vedblev Englænderen, vel ladet male en Elefant paa deres Skildt, men deres Huus er dog blot en Myg imod andre Vertshuse. De tre nogenlunde taalelige Værelser, man finder hos dem, gaae uhældigvis alle ud til Gaden. Vi elske Rolighed og Søvn. Deres Nattevægter har en fordømt stærk Stemme, og Vognene rulle hele Natten igjennem Gaderne, saa at alle Vinduer klirre. Vi vaagne hvert Øjeblik for at bande, og vi sove ind igjen, for at vaagne det næste Qvarteer. De indseer, kjere Dulong, at man derved taber baade Sundhed og Taalmodighed."

Verten trak paa Skuldrene. — „Hvorledes skal man vel faae dette forandret?"

„Meget let, svarede Gjesten; kun at De ikke undslaae Dem for en ringe Udgift, som vi endog ville bære Halvdelen af, og ikke gjøre mindste Krav paa Erstatning derfor ved vor Afrejse.“ —

Dulong, hvis tørre Ager, fra den Tid Englænderne kom i hans Huus, dagligen var bleven mere og mere frugtbar ved deres Guinee-Regn, lovede at gjøre Alt hvad der stod i hans Magt, for at tilfredsstille sine høje Gjester; blot tillod han sig at bemærke, at han ikke saae sig istand til at forbyde Vognenes Raslen, eller Nattevægternes Sang.

„Det behøves heller ikke, gav den Fremmede til Svar. De har jo bag ved Gaarden en liden Have; men De er ingen Elsker af Havekonsten, thi paa lidt Petersillie nær til Deres Vandsupper seer jeg kun Nælder voxe der. Den gamle høje Havemuur truer ogsaa med uagtet sin Tykkelse, at styrte ned. Hvad synes Dem om at benytte denne Plads til der at opføre en liden Bygning, et Slags Lysthuus, som blot skulde bestaae af et Par Værelser? Man kunde støtte det op til den gamle Muur, derved sparede man nogle Omkostninger, og vandt tillige den Fordeel at styrke Muren derved. Som sagt, for at faae en ret rolig Bopæl ville vi gjerne bidrage Halvdelen af Omkostningerne, og naar saa den Tid kommer at vi rejse bort, er Bygningen jo Deres, De har da der et Par beqvemme Værelser mere at leje bort. Finder De Betænkeligheder ved vort Forslag, see vi os nødsagede til at flytte et andet Sted hen. Vi finde vel uden Vanskelighed et saadant roligt Sted, som det vi ønske.“

Verten gjorde slet ingen Indvendinger. Han tænkte blot ved sig selv: min Nabo har dog Ret i at han holder disse Folk for Narre.

Han lod strax en Bygmester kalde. Pladsen blev beseet. Englænderne beskreve, hvorledes de vilde have Bygningen indrettet. Bjelker, og Muur- og Tagsteen bleve hurtigen kjørte til; tre tynde Sidevægge stege hastigen i Vejret; den gamle Havemuur dannede den fjerde; fra den gik et Halvtag ned; det Hele lignede mere en Hestestald end et Vaaningshuus; men Gjesterne vare fornøjede dermed, og — Verten loe i Skjegget.

To Maaneder forløb saaledes, og fra begge Sider var man særdeles vel fornøjede med hinanden. Guinee-Kilden flød meget rigelig, skjøndt Vinen blev hver Dag slettere; begge Englænderne forlode sjeldent deres nye Værelser; de spiste, drak og læste Aviser. Det, som syntes Værten i den gyldne Elefant meest underligt, var, at hans Gjester for Natteroes Skyld havde bygget sig et eget Huus, og at han dog meget ofte saae Lys hos dem hele Natten igjennem. Engang kom han paa den Tanke, at de maaskee kunde være falske Myntnere; men da alle deres Udgifter gik igjennem hans Hænder, og deres Guineer stedse holdt Prøve, blev han og hans Nabo ved deres gamle Mening, at Gjesterne vare to Narre.

Paa en skjøn Efteraarsdag saae han dem komme, og gaae ud med Geværer over Nakken. De foregave, at de vilde fornøje sig med Sneppejagt, og sagde ham Farvel for en tre Dages Tid. De tre Dage forløb, den fierde med, men Gjesterne kom ikke tilbage. Femtedagen derpaa blev Dulong og hans Nabo urolige og rystede paa Hovederne; og næste Dag meldte han dette betænkelige Tilfælde for Politiet, som lod paa lovlig Maade den forladte Vaaning aabne.

Paa Bordet fandt man nu en Seddel af følgende Indhold: „Kjære Hr. Vært! Dersom De er lidt bevandret i Historien, veed De sikkert, at Englænderne for omtrent 210 Aar siden besad Calais, hvorfra Hertugen af Guise endeligen fordrev dem, og begegnede dem ligesom Edvard den tredie engang begegnede de Franske, det vil sige: han jog dem med Bettelstavene i Hænderne ud af Byen. — For kort Tid siden vare vi saa hældige, i en Kiste, fuld af Pergamentsbreve, at gjøre den Opdagelse, at en af vore Forfædre havde ejet et stort Huus i Calais paa en Plads, hvor der nu staae tre Huse. Et af disse tre er Deres Huus. Da vor Stamfader maatte flygte nedgrov han sit Guld og Sølv ved Foden af en tyk Muur, som endnu er til ved deres Have. Vi fandt blandt hans Papirer en Tegning, som gav os tilstrækkelig Underretning om Bygningernes og Murens Beliggenhed, fandt lykkeligvis et Vertshuus paa denne for os saa vigtige Plads, logerede os ind hos Dem, undersøgte Alt, og tænkte paa Midler til, uden at gjøre Opsigt, at tage den os med Rette tilkommende Arv i Besiddelse. Paa hvad Maade vi have hævet alle Vanskeligheder og ere

komne til Maalet, er Dem bekjendt. Det store Hul og den tomme Jernkiste, som De vil finde i vort Sovekammer under Muren, ere Beviser for at det er lykkedes os. Vi skjenke Dem Kisten, raade Dem igjen at fylde Hullet, og for Resten ikke bekymre Dem om os. Al Efterspørgsel vil være forgjeves, da vi har opholdt os hos Dem under fremmede Navne. Lev vel!"

Værten i den gyldne Elefant stod nu der med aaben Mund. Naboen kom til; begge kigede ned i det dybe Hul, derpaa i den tomme Kiste, saae paa hinanden, og bleve strax efter enige i — at disse Folk dog ikke havde været Narre.

(Af die Biene, von A. v. Kotzebue.)

Endnu Noget om Uldbinderiet i Jylland, og Skovopelskning paa Alheden.

(I Forbindelse med hvad i dette Blad No. 40 og 41 er optaget.)

1. Fra Hr. Pastor S. S. Blicher, i Randers Avis No. 68.

De Bemærkninger, jeg havde gjort ved Prof. Molbechs Rejse i Jylland, har En*) gjentaget i Skilderiet, med en Anmærkning, hvoraf vi lære: at Hr. Professoren fortjener Tak, fordi han meddeler fejlagtige Efterretninger**), og jeg Utak, fordi jeg berigtiger dem.***) Ikke fornøjet med

*) Nemlig Redactionen. Th.

**) Nei; saaledes hedder det ikke i Skilderiet. Th.

***) Ikke heller, langt fra ikke. Den skolemestererende Tone, det Angreb paa Hr. Justitsraad og Professor M. med Beskyldning, at han lader sig forelyve Noget, den vrantne Tone, som hersker i det hele fra Randers Avisen optagne Stykke, var vel enhver Læser berettiget til at yttre Ønsket om, at den Mand, der var istand til at meddele Berigtigelser, havde afholdt sig fra. Grunden til at Stykket blev optaget i Skilderiet var, at det indeholdt nogle Data, der ansaaes at fortjene at komme til Manges Kundskab, som ej læse Randers-Avisen; men man vilde ej være Deltager i den fornærmende Tone mod Hr. Pr. M., derfor tillod man sig de faa Ord, der tillige bleve hensatte.

At Stykkets Forfatter var den fortjente Mand, der nu har navngivet sig, var uventet at erfare.

Th.

dette ligesaa myndige som fyndige Forsvar, har Hr. Professoren selv taget til Gjenmæle paa en Maade, som opfordrer mig til at replicere.

Han gjør først den billige Fordring til mig „at jeg maa læse rigtigt;" jeg gjør den ligesaa billige til ham: „at han maae skrive rigtigt. Den, der skal dette, maae skrive hvad han vil sige, og ikke Noget andet: Publicum faaer nu dømme, hvori Fejlen stikker, enten i hans Skrivning, eller i min Læsning.

Status controversiæ ere tvende: Strømpebind og Skovanlæg i Jylland. I Henseende til det første, da lyde Hr. Professorens egne Ord saaledes: „Strømpebind er fra umindelig Tid herskende i og indskrænket til visse Herreder og Sogne, uden at det derfra udbreder sig til Naboesogne, saaledes f. Ex. i Hjermind og Vium, et ikke langt fraliggende Sogn." Jeg spørger Enhver, som forstaaer Dansk, om heraf kan udledes nogen anden Mening, end denne: at Hjermind og Vium ere saadanne to i Henseende til Strømpebind isolerede Sogne? samt at der ikke bindes i dem, der ligge imellem samme? Og spørger jeg dernæst, om de mellemliggende Sogne ikke ogsaa ere Naboesogne? Dette vil Hr. Prof. bortdemonstrere, og siger, at „Urigtigheden her ligger i min Villie" (hvilket hverken er rigtigt eller smukt sagt). Jeg har sagt, og siger det endnu: Urigtigheden ligger i hans Ord; thi ej alene bindes der i Naboesognene Hjorthede, Lee, Bjerring, Sørslev, Almind, Lysgaard, Frederiks, Thorning; men hans Paastand

er i det Hele saa aldeles urigtig, som den omhandlede Industrie netop drives i en sammenhængende Strækning af henved 40 Qvadratmile. — Hr. Professoren anfører som Hjemmel N. Blichers Topographie, som han formoder at jeg kjender. Ja vist kjender jeg den, da det er min Fader, som skrev den; men han anfører jo netop trende sammenhængende Bindeherreder: Hammerum, Lysgaard og Medelsom (i hvilke 2 sidste Vium og Hjermind ligge). Desuden har Binderiet i de 34 Aar, siden denne Bog udkom, udvidet sig overordentligt, og udvider sig daglig, men uden Spring. *) — Havde Hr. Professoren, dengang han nedskrev sin Bemærkning, vidst hvad jeg siden oplyste, da sees ingen rimelig Grund, hvorfor han skulde bruge saadanne Ord, af hvilke en om Sagen ukyndig Læser ej kan slutte andet, end at Strømpebind kun drives i nogle enkelte isolerede Herreder og Sogne, hvoriblandt Hjermind og Vium. — At der skulde udføres for 2 Tønder Guld aarlig, kan vel ikke nøjagtigen deduceres, da disse Varer ikke fortoldes; men dersom min Afhandling om Uldbinderiet i Jylland, der for en Tid siden er indsendt til det kgl. danske Landhuusholdnings-Selskab, og som er et Resultat af flereaarige Undersøgelser, kommer i Trykken, torde den formeentlige Usandsynlighed maaskee bortfalde.

Det andet Stridspunkt (hvorom det dog synes Hr. Professoren er bleven næsten ligesaa enig med mig, som om det første) er Skovanlægget paa Alheden. Jeg saae det første Spadekast gjøres, det første Frøe nedlægges paa den sorte Hede, og det under Manges tvivlende Hovedrysten eller spottende Latter. Jeg har seet disse Træer opvoxe, og derfor især gjorde det mig ondt, at see en Dadel, som engang — vel at mærke! — ikke var ugrundet, nu atter uden Grund fornyes. Hr. Professoren taler kun om kostbare og uheldige Forsøg (disse vare de første med Fyrretræer); men melder ikke et Ord om de senere heldige, (dem med Gran, Birk og Lerke).

*) Og dog siger Hr. Prof. "at Strømpebindet ikke udbreder sig!!!"

Bl.

Han undskylder sig med „at han ej har benægtet Sandheden," men han har fortiet den; og jeg gjør ham den velmeente Compliment at troe: at han ikke har kjendt den. Thi naar Man anfører det Slette ved en Person eller en Gjenstand, kan Man ikke uden Eensidighed og Uretfærdighed tie med det Gode, at sige, naar Man veed det. Jeg tænker, Hr. Professor! at jeg forsvarer Dem bedst af os Tre.

Skulde jeg ellers forekomme Professorens Opfordring at levere en — „NB. ikke poetisk" — Beskrivelse over Skovanlægget paa Alheden, skal jeg dog aldrig gjøre mig skyldig i den Ubillighed at forlange Bekostningerne erstattede, førend Træerne naae den Alder og Størrelse, at de bør hugges; men den Tid er allerede nu forhaanden.

Da Hr. Professoren endelig giver at forstaae, at han kjender min Stiil og Tone, veed hvor jeg boer, kort sagt: Hvo jeg er, saa maae Publicum ogsaa gjerne vide det, og derfor sætter jeg mit Navn.

S. S. Blicher.

2. Til S. T. Hr. Pastor S. S. Blicher.

Siden jeg af Deres Velærværdigheds Replik i Randers Amtsavis No. 68 har seet, at De har skrevet en egen „Afhandling om Uldbinderiet i Jylland," som er Resultatet af flere Aars Undersøgelser — og at De har kiendt Skovanlægget paa Alheden, lige fra „det første Spadekast:" bør det endnu mindre undre mig, at de faa Ord, hvormed jeg i mine korte og fragmentariske Optegnelser om nogle Egne og Steder i Jylland var kommen til at berøre bemeldte tvende Gienstande, kunde reise en saa skarp en Kritik fra Deres Haand. Havde De ikke givet denne Kritik Formen af et, fra min Side aldeles uforanlediget direct Angreb, men ligefrem, ved statistisk-topographiske Oplysninger berigtiget mine i sig selv ganske ubetydende Yttringer: var det vist aldrig kommet mig i Sinde, at tage til Gienmæle mod Deres Angreb — om endog dette havde været affattet i samme Tone, som den De har brugt, og som jeg tvivler om, at Mange

ville finde passende, enten for Dem, eller imod mig.

At De maatte kiende bedre til en Industriegreen, der hersker i den Egn af Jylland, hvor De er født og opvoxen, end jeg, der netop har tilbragt en halv Dag i en Præstegaard i Binde-Egnen, maa enhver finde høist naturligt. Men at De, for at faae Sag med mig, endelig vilde og endnu vil lægge en Mening i min uskyldige Yttring: at Strømpebinding hersker i visse jydske Herreder og Sogne, uden derfra videre at udbrede sig, som jeg ikke havde lagt deri, og som aldeles ikke nødvendigen ligger deri, og at De i Deres Angreb tilskriver mig en Uvidenhed i Jyllands Statistik, som allene mit Citat (Nord. Tidsskr. III. S. 158) af Pastor N. Blichers Beskr. over Vium, maatte afbevise: kan, som jeg allerede har sagt, neppe Nogen af Deres Læsere, der kiender mig, finde antagelig Grund til. Neppe vil heller Nogen, som har læst mine „Optegnelser paa en Udflugt til Jylland" og mit Forord til disse Optegnelser, antage: at De havde Grund til at troe, jeg paa min Reise i Jylland, og under mit „skiøndt korte og flygtige Samliv med ædle og forstandige Mennesker af alle Stænder," havde truffet paa Nogen, der efter Deres Udtryk, vilde forelyve mig noget om en saa simpel og bekiendt Ting, som Uldbinderiet i de jydske Hede-Egne. Inden De offentlig fremsatte denne Yttring, synes mig De vel, naar det var Dem mere om Sagen, end om Angrebet at giøre, kunde have læst mine Ord med lidt mere af den høiere Kritik, og lidt mindre Ordkritik, der saa let, naar Gienstanden er ubetydelig, gaaer over til Ordkløveri. — I øvrigt siger ogsaa jeg endnu, hvad jeg har sagt: Urigtigheden ligger ikke i mine Ord, men er lagt i dem; og om endog mit Udtryk ikke er tydeligt nok, saa er der Forskiel paa Utydelighed og Urigtighed; ligesom der kan være stor Forskiel paa: hvad der staaer skrevet, og hvorledes man læser (nemlig ikke blot, med hvad Indsigt, men ogsaa med hvad Sind.) Da nu Deres Velærværdighed lagde saa stor Vægt paa en saa ubetydende Yttring, som disse Par Linier af mig, hvori Strømpebinding omtales, at De fandt det fornødent at rette en Urigtighed, som efter Deres Udtryk maatte være foreløiet mig —

og da De i Deres Replik paa ny gientager, at der ikke kan udledes anden Mening af mine Ord, end den, De vil der skal ligge i dem (uagtet jeg ganske ærligen forsikkrer Dem, at jeg ligesaa lidt har villet sige, som jeg har sagt det, De lader mig sige:) saa maa det dog være mig paafaldende, hvorfor De to Gange unøiagtigen citerer mine Ord. — De mener vel: at maaskee ikke en eneste Læser af Randers Avis eller af dette Blad vil ændse en slig Ubetydelighed eller Uagtsomhed. Men jeg kan dog ikke undlade at bemærke, at ligesom De i Deres første Angreb citerede ufuldstændigt: (s. Kiøbenh. Skild. S. 639) saaledes har De nu atter i Deres Replik citeret unøiagtigt, i det De har forandret en Periode, ved at giøre en Parenthese, hvori Exemplerne anføres, til en Eftersætning. — Jeg veed ikke, hvad Fordeel De kan have deraf; og vil gierne overlade Dem samme. — Langt mere betydende er Deres, en feilagtig Yttring af mig berigtigende Oplysning: at Uldbinderiet i de 34 Aar, siden Beskrivelsen om Vium udkom, har udvidet sig overordentligt og udvider sig daglig. Denne Notice interesserer og fornøier mig meget; og ligesaa vist, som det er, at jeg ikke i 1828 var uvidende om, at man drev Uldbinderie i mange Sogne og hele Herreder: ligesaa vist er det, at jeg ikke, da jeg skrev mine Optegnelser, kiendte noget til dette Factum.

Alheden vil jeg her reent gaae forbi, da De ei allene Selv forsvarer mig imod Dem Selv; men endog Selv taler om kostbare og uheldige Forsøg med Fyrretræer. Saaledes ere vi jo, som De ogsaa Selv yttrer noget om, i det mindste paa Halvveien til Enighed. Jeg haaber da, vi engang ogsaa ville blive det om de heldige (og billige?) Forsøg med Granen, Birken og Lærketræet.

Tilsidst vil jeg tilstaae Deres Velærværdighed, at ligesom det var mig ukiært at see mig angrebet af Dem i en Tone, som intet Ord i mine Optegnelser om Jylland, kunde give Dem ringeste Anledning til at bruge: saaledes er det mig ubehageligt, at være kommen i en Strid med Dem om Gienstande, for hvilke De saa længe har interesseret Dem, og for hvilke jeg i en ikke ringe Grad deler Deres Interesse. Skulde De da endog finde Dem foranlediget til at fortsætte, eller for-

nye en Strid, jeg ikke har yppet, vil dette dog blive mine sidste Ord i samme.

Kiøbenh. d. 12 Junius 1829.

C. Molbech.

Miscellер.

Slottet St. James blev for faa Aar siden beskrevet saaledes: „Dette Slot, hvorefter det Engelske Kabinet kaldes, ligger paa et stort uregelmæssigt Stykke Jord, St. James Park, og blev bygget af Henrik den Ottende, der lod Pladsen indhegne. Denne har 1½ Engelske Mile i Omfang, og begrændses af en stor Allee; i Midten er en Løkke for Qvæg; den vandes af en Canal, og er omgiven med Pæle. Adskillige slette Træbænke lade formode en Spadseregang, men i ingen Hovedstad i Europa seer man Nogen, der er slettere vedligeholdt og mindre pyntelig. Carl den Anden yndede denne Park overordentligen, og morede sig med at holde Ænder paa en liden Øe, som han ophøiede til et Gouvernement, til Gunst for St. Evremond, og forbandt dermed store Indtægter. Mærkeligt er det, at denne, een af Jordens mægtigste Monarkers Bolig, er de forandrede Ruiner af et Hospital. Allerede førend Erobringen fandt her fjorten Spedalske et Tilflugtssted; men Henrik den Ottende ophævede Stiftelsen. Han forstørrede Hospitalet, forandrede Afdelingerne, byggede foran en Port i slet Gothisk Smag, og bestemte Bygningen til en Bolig for Kongerne, uden at den har noget Kongeligt. Det kan ikke sammenlignes med den mindste Fyrstes Slot paa Fastlandet. Endnu for nogle Aar siden vare Meublerne i St. James ligesaa usle, som Bygningen selv. Siden bleve de noget anstændigere, da man ved Prindsen af Wales's Formæling anskaffede nye. Man fandt dengang i det Kongelige Meubelcabinet adskillige Kister med en Række af smukke Tapeter, som Carl den Anden havde bestilt, men som aldrig vare blevne brugte. De vare endnu i fulkommen god Stand. Ved Irelands Gjenforening havde man endnu tilføjet en prægtig, med Guld og fine Perler broderet Tronhimmel. — I St. James modtager Kongen det diplomatiske Corps og holder Hof: men han boer der ikke; hans sædvanlige Residents er Windsor, og kommer han til London, saa boer han i Buckinghamhouse, et Pallads, eller rettere et Huus, som tilhører Dronningen. Det ligger meget behageligt imellem St. James Park og den grønne til Hydepark stødende Park, og har en stor, velanlagt Hauge og en kostbar Bog- og Kobbersamling. Dette Huus fik Dronningen 1775 istedetfor det Sommersetske, der var bestemt til Enkesæde forhende. — De Engelske Monarcher boede imidlertid ikke altid saa slet, thi indtil Udgangen af det syttende Aarhundrede residerede de i Palladset Whitehall, men det blev fortæret af Luerne, ligesom Westminster, i Henrik den Ottendes Tid."

I Frankrig var hele Staden Clermont nyligen nær bleven Offer for en d. 27 Maj udbrudt stærk Ildebrand, hvorved 30 Bygninger aldeles brændte, og den anrettede Skade anslaaes til 300,000 Franker. Forskjellige Brandfolk ere beskadigede.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	151	151½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	86½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	97	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	63½	63¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 49.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 20 Juni 1829.

Hoffet paa Madagascar.

Til vor Tids Mærkværdigheder maa regnes, at iblandt raae Folkeslag har reist sig Mænd*), der, naar det maatte lykkes dem at opdrage Efterfølgere i deres Aand, kunne virke velgjørende ud over Aarhundreder. Blandt de betydeligste af dem maa Radama paa Madagascar tælles. Han var Høvding hos Orvaerne, og det var lykkedes ham at bringe to tredie Deel af Dens Befolkning, som anslaaes i alt til 2,800,000 Mennesker, under sit Herredømme; havde Døden ikke for kort Tid siden overrasket ham, skulde han sikkert være bleven Eneherskер over samme. Af den følgende Skildring af et Øjevidne vil man erfare, at han allerede havde en disciplineret Armee, og en glimrende Hofstat. Hans Hovedstad var af europæiske Bygmestere meget forskjønnet; en af hans Sønner har for ni Aar siden været i London, for der at faae sin Dannelse; og kort før sin Død havde Radama skikket en Mængde Afgudsbilleder til England, som Beviis paa, at han foragtede sine Forfædres Overtro. Følgende simple Fremstilling af en engelsk Officier giver os et Blik over hin madagascarske Fyrstes Væsen. Den engelske Original opgiver ikke Aarstallet, men det maa have været et af de seneste Aar.

Fredagen d. 24 Octbr. gik den kongl. Brig Erin under Sejl (fra Mauritius). Den 25de saae vi tydeligen Kysterne af Bourbon; den 26de mødte vi Koffardiskibet Virginie paa Sejladsen fra Madagascar til Den Mauritius (Isle de France). Efterat have prajet den, lagde vi bi, for at spørge om Hr. Campbell, brittisk Ex-Agent hos Kongen af Madagascar, Radama. Vi hørte, at han var ombord paa Virginie, og Hr. Lyall, den ny Agent, besluttede sig derfor til at tage ham med til Tamatave, hvor hans Nærværelse kunde være til Nytte. Den følgende Morgen viiste sig for vore Blikke Blomme-Øerne, Tamatave-Havnen, og det pragtfulde Amphiteater af de Kysterne bekrandsende Høie. Hvilken Forskjel mellem denne fortryllende Egn, og det morderiske Clima. Neppe vare vi paa Rheden, førend den brittiske Agent sendte mig med et Brev til den madagascarske Majestæt. I stor Puds gik jeg altsaa til Gouvernementshuset. Jeg overraskede Gouverneuren, Hr. Robin, i hans Morgendragt. (De Store i Madagascar optage nu sædvanligen engelske Navne; saaledes saae vi siden, foruden Hr. Robin, ogsaa en Hr. Philibert, og en Hr. Coroller figurere). Af Hr. Robin erfarede jeg, at Kongen var paa en Undersøgelsesforretning i nogen Afstand

*) Til Exempel Tameamea paa Sandwichs-Øerne, Finow den Første paa Venskabs-Øerne, Radama paa Madagascar, om hvilken dette Stykke handler; vel ogsaa Mohamed Ali i Ægypten.

fra Staden. Han bad mig vente paa hans Tilbagekomst, og han tilskrev ham strax i min Nærværelse, for at underrette ham om min Sendelse. Imidlertid ankom en engelsk Tolk, i hvis Overværelse Gouverneuren skrev sit Navn, sin Titel, sin Rang; hvoraf jeg erfarede, at han var Stormarskal, Commanderende en chef, og hans Majestæts Regjerings- og Privat-Secretair, m. m.; han gjorde mig derpaa mange Spørgsmaale om Hr. Lyalls Characteer. „Hans Majestæt, sagde han, veed at skatte Fortjenester og Talent, og ønsker meget at lære at kjende Hr. Lyall, om hvem han har hørt saa meget Godt." Om den sidste Agent Hr. Campbell talede Stormarskallen med ringeagtende Ligegyldighed, og jeg erfarede siden, at han ikke havde været godt anskreven ved Hoffet. Imidlertid ankom Svaret fra Hs. Majestæt, og mig blev nu givet et Brev til Hr. Lyall. Da samme Eftermiddag den Sidstnævnte, tilligemed Capitainen paa Erin, Hr. Campbell og mig, gik i Land, lod Gouverneuren os kalde, og overøsede os med Forsikringer om sin Hengivenhed, og fornyede det allerede om Morgenen til mig gjorte Tilbud, at lade os faae Heste til Excursioner i Omegnen, og til vort festlige Indtog. Virkeligen stode ogsaa fire efter engelsk Maade opsadlede Heste for vor Dør. Paa vor Spadseretour holdt vi med smertelig Bevægelse ved den Grav, hvori nylig Cole var nedlagt; denne Mand, som, efter at en egen Mission til Radama var mislykket ham, havde aflivet sig. Graven ligger ved Randen af en liden Buskads, som tjener til Kirkegaard for de fornemste Indvaanere. Den var den mærkværdigste næst efter Graven for Tamataves Gouverneur, der var massacreret af Ivondroo (formodentlig en af de Høvdinger paa Øen, med hvem Radama havde ført Krig).

Man havde allerede sagt os paa Øen Mauritius (Isle de France), og Hr. Campbell igjentog det for os, at den brittiske Regjering havde behandlet Kong Radama alt for artigt; at flere af de Monarken omgivende Hoffolk havde ved nedrige Smigrerier bragt det til at indgyde ham en alt for stor Mening om sin Magt, saa at han, hvad denne angaaer, holdt sig for den første Monark i Verden, og havde behandlet Hr. Campbell og Hr. Cole med Nedsættelse og Fornærmelser.

Hr. Lyall besluttede derfor at vise sig, vel uden Arrogants, men med Værdighed og Fasthed. Glands og Guldglimmer gjøre et levende Indtryk paa Barbarer, og han stræbte derfor at forhøje sit Indtogs Pomp paa den højst muelige Maade ved vore Uniformers Luxus. Det beskedne Røde paa min forsvandt under de Guldtresser, man havde oppudset den med.

Vi gik nu i Landingsbaaden i stor Puds, og bleve hilsede baade fra Skibets og Stadens Kanoner. Hr. Robin, i en guldbroderet Uniform, der dog var temmelig beskeden for en Stormarskal, ventede os ved Stranden, og ledsagede os, i Spidsen af en Eskorte, til det Batteri, hvor hans madagaskarske Majestæt residerede.

Batteriet af firkantet Form kroner en liden Høj paa Nordvestspidsen af Tamatave; det er kun besat med faa Kanoner, det er omgivet med stærke Pallisader, og i det Indre af samme ere forskjellige særskilt staaende Bygninger. Den største, ligefor Indgangsporten, tjener til Vaaning for Prinds Rataffe, som har engang besøgt England. Han er Kongens Svoger, og Fæstningens Gouverneur. De andre Bygninger tjene til Magaziner, Tøjhuse, Staldbygninger og deslige. Naar Radama er i Tamatave, residerer han sædvanligen i Batteriet. Værelserne, uden just at være rummelige og en Souverain værdige, ere dog renlige og beqvemme, og Audientssalen er decoreret med Pragt. I et Hjørne af Batteriet ud mod Havnen er et Lysthuus, hvor Kongen arbejder, eller hviler.

Ved Indgangen til Batteriet dannede en 500 Mand stærk Bataillon en Spalier for vort Indtog, og Musikanterne spillede: God save the King. Radama modtog os ved Døren af sit Palads. Hr. Robin forestillede ham den brittiske Agent, og det behagede Hs. Majestæt venligen at trykke ham i Haanden. Da Hr. Lyall forestillede mig, vederfores mig lige Ære. Efter den ved saadan Lejlighed indførte Skik, lagde enhver af os derved en Penge i Kongens Haand, og sagde: ærefrygtsfuld Tribut for Deres Majestæt. Da vi kom ind i Audientssalen, lod Kongen Hr. Lyall sætte sig ved hans højre Side, og Hr. Robin satte sig ved den venstre. Hr. Coroller, den sidste Gouverneur af Tamatave, nu General, og første Secretair og Adjutant hos Kong Radama, satte

sig paa den højre Side af vor Agent, og jeg fik mit Sæde ved Siden af Stormarskallen. Prinds Rataffe, Overdommeren, Hr. Philibert, og omtrent 20 madagaskarske Officierer vare ligeledes nærværende.

Hr. Lyall overrakte Kongen sit Creditiv fra Hs. Excellence Sir G. Lawry Cole, Gouverneur paa Den Mauritius, nogle Exemplarer af sin Reise i Rusland, prægtigt indbundne, hvilke vakte meget levende hans Opmærksomhed; fremdeles en Maskine at spinde Silke paa, en prægtigt indbunden Bibel, ledsaget af et Brev fra Missionsselskabets Kasserer, en cirkassisk Piil, en tatarisk Pidsk, hvis Knald meget fornøjede Kongen; han lod det ofte igjentage og lo højt derved. Strax efter ledede Kongen Samtalen hen paa alvorligere Gjenstande. Han gjorde mange Spørgsmaale om Georg den fjerde, og om Englands Tilstand, og spurgte om forskjellige Herrer, som han kjendte. Da han tilkjendegav Hr. Lyall sin Hensigt, med det allerførste at rejse til Tanarivan i det Indre af Landet, saa raadede Kongen ham fra ogsaa at gjøre denne Reise, formedelst Aarstiden og den Landet fortærende Feber. „Jeg har, tilføjede han, aldeles intet Middel til at afværge Deres Hensigt, men jeg raader Dem, at udsætte saadant til næste Juni, og jeg skal da vente Deres Tilbagekomst med Utaalmodighed. Stats-Embedsmændene vare af lige Mening med Kongen, og Hr. Lyall stod da ikke længere derpaa. Alle Indvaanere, med hvem jeg talede over denne Gjenstand, vare ligeledes af den Mening, at en Reise i det Indre af Landet vilde gjelde Livet, ja nogle mente endog, at Sejladsen i disse Farvande skulde formedelst den usunde Luft ikke være uden Fare i nogle Dage.

Hr. Lyall overrakte endnu Kongen nogle og tyve Bind af vore bedste Skrifter over Taktiken, og viiste mig den Ære at forestille mig som en Person, der var istand til at undervise hans Tropper i de nye Manøvrer efter Torrens System. „Jeg takker, sagde Kongen, den engelske Regjering for dette nye Beviis paa dens Velvillie, men det er kun med megen Møje jeg har opnaaet at bringe mine Barbarer i Hovedet de simpleste Manøvrer af den gamle Skole, efter Dundas. Naar jeg nu igjen forsøgte en anden Methode, saa vilde de, uden at lære noget Nyt, igjen glemme alt hvad dem allerede er bibragt. Jeg vil heller indøve ganske nye Recruter efter den nye Theorie, og jeg vil da bedre kunne bedømme den, naar man udøver den under mine Øjne.

Talen faldt derefter paa Uniformen, og han beklagede sig over, at den, man havde sendt ham fra England, var saa uhyre viid. „Det er en Sæk, sagde han, alt for stor og alt for viid, ellers prægtig nok; vil De see. Han gik strax ud, og bad os undskylde sig; og han kom strax tilbage, indhyllet i en prægtig broderet Kjole, men hvis Stof kunde have været tilstrækkeligt for to Mænd af hans Størrelse." Man holder mig da for en Kæmpe, sagde han smilende, jeg er dog, som De seer, ret liden. Under Samtalen blev Viin og Øl bragt omkring, og Kongen udbragte flere Gange vor Sundhed. Efter to Timers Conferents toge vi Afsked, og Kongen bestilte os igjen til sig næste Dag Kl. 11.

Jeg gik fuld af Beundring; jeg havde hos en endnu for kort siden halvbarbarisk Fyrste fundet de høfligste Manerer, en Værdighed, og et Udvortes, som hos en europæisk Monark. Den Mand, der længe ikke havde kjendt andet end Barbariets og Slaveriets Tone, takkede England for sit Folks Fremskridt i Civilisation, og erklærede sin faste Villie, troligen at holde sine indgangne Forpligtelser til Slavehandelens Afskaffelse. Der fejlede ham kun Raadgivere, hvis Sindelag svarede til hans. I øvrigt maa jeg sige, at Officiererne i hans Følge forholdt sig med en Tilbageholdenhed og Høflighed, som vilde have geraadet dem selv ved et europæisk Hof til Ære.

Den 30 October blev Hr. Lyall modtagen i en privat Audients. Naar jeg skulde fortælle alt hvad her foregik, saa maatte jeg tyve Gange gjentage den Forsikring, Kongen gav om sin Hengivenhed for Storbrittanien. England, sagde han, er min første Allierede og min sikkreste Støtte. Aldrig vil jeg glemme Georg den 3die og hans Eftermand; deres Regjering har gjort Alt for mig. Denne Uniform, disse Officierer, disse Soldater, alt er engelsk. Sir Robert Farquahr er en af mine største Venner, jeg tvivler aldeles ikke paa Deres Regjerings bedste Sindelag. Den kunde ikke give mig større Beviis paa sin Interesse

for Madagascars Velfærd og min Hæder, end den har gjort ved at sende mig Dem, mine Herrer. Jeg veed, De kan giøre meget for mig og mit Folk, og er glad ved at De bistaae mig, med at drage det Taknemmeligheds Baand, der knytter mig til Georg den 4de, end fastere; jeg elsker England og vil stedse betragte det som min Støtte. Det er min sande Mening, tilføjede han, i det han trykkede Hr. Lyall i Haanden, og hvo der siger det Modsatte fornærmer baade England og mig. Viis De mig det Venskab at meddele den engelske Regjering og Hs. Excell. Sir Lawry Cole, hvad jeg har sagt dem. Meld De det til deres Landsmænd, der have viist sig som mine Venner; jeg haaber, at de ville ikke forglemme mig, saalænge jeg gjør min Pligt. Mit Folks Civilisation er mit kjereste Ønske, og jeg er tilbøjelig til at gjøre alt, hvad der bidrager dertil. Da Hr. Lyall havde yttret det Ønske, at see Hs. Majestæts regulære Tropper manøvrere, saa rykkede et Compagnie Grenaderer med deres Musik colonneviis ud i Gaarden, og stillede sig for os med det Udraab: leve Radama! Det udførte, under Oberst Raynas Befaling, som kommanderede snart paa engelsk, snart paa Madagascarsk, forskjellige Evolutioner og Exercitier med en Nøjagtighed, der satte mig i Forbauselse, og ligesaa i Ilden. Kongen opfordrede mig derpaa til selv engang at kommandere. Jeg traadte strax frem for Fronten, lod Forskjelligt udføre, og Divisionen trak op, hvorved den spillede de engelske Grenaderers Yndlingsmarsch.

Da vi vare komne tilbage, fandt vi ombord paa Erin en Indbydelse til et Middagsmaaltid. En Time derefter gjorde Hs. Majestæt os et Gjenbesøg, ledsaget af Garden, Generalstaben, og omtrent 20 Fruentimre, som ved Sang skulle fejre deres Herres Nærværelse, og gjorde dette paa en Maade, som om vore Ørehinder skulle sønderrives. Selskabet blev paa Fordækket, og efterat have tømt nogle Flasker Champagne drog det igjen bort. Det var, sagde Kongen ved Afskeden fra os, et Besøg uden Ceremonie, og det skal ej blive det sidste.

Den 31 Oct., da vi skulle beværtes hos Kongen, kom en af hans Ministre ombord, og lod i en Samtale med Hr. Lyall om ligegyldige Gjenstande, nogle Ord falde, som antydede Aarsagen

til hans Besøg. Madagascar, sagde han, har, som alle andre Lande, nogle egne Skikke. Da De i Dag spise hos Kongen, saa tillade De mig at gjøre Dem opmærksom paa en saadan, som De vel maae lære at kjende. Ved Taflet er Ærespladsen ligeover for Hs. Majestæt; men den Gjæst, som det behager ham at lade sidde ved Siden af sig, er den udmærkede; han bliver ogsaa behandlet som Ven.

Til bestemt Tid fore vi til Batteriet, hvor vi modtoges med de samme militære Æresbevisninger, som to Dage forud. Hr. Lyall kom til at sidde ved Siden af Kongen. Det med Smag decorerede Taffel var besat med Sølv- og Glas-Bordtøj, og der fremkom efter hinanden en Mængde Kjød-, og Fisk-Retter, og Vildt. Imellem to Retter stod Kongen op, og udbragte Georg 4des Sundhed; og Hr. Lyall bragte nu den ophøiede Monark af Madagascar en Toast, der, ligesom den første, ledsagedes af et trefoldigt Vivat. Derefter udbragtes endnu nogle andre Skaaler. Ved Deserten sang Hr. Robin og Hr. Lyall, den første en fransk Sang, hvorved Orchestret accompagnerede, den anden en skotsk Ballade. Man blev til Klokken 11 ved Taflet. Endelig stod den brittiske Agent op og sagde: jeg troer, at vi nu tilstrækkeligen have tiltalt Flasken. Kongen gjorde det samme, men han begyndte, ophidset af Champagneren, en Dands, og strax fulgte alle hans Exempel. Efterat man længe havde valtset, steg enhver til Hest, men ikke uden Fare for at tabe Ligevægten. Saaledes var den fjerde Dag henrunden. De tre følgende Dage tilbragtes med Besøg imellem Radama og den brittiske Agent. En Aften ledsagede jeg Sidstnævnte til Hans Majestæts Pallads. I Salen vare Prindsesse Rafallah og Generalen. Der blev opvartet med Ost og Tvebak, og en fortræffelig Ale. Siden samlede sig Selskab ved Hoffet, for at see paa Madagascarske Dandse, der opførtes af mere end to hundrede Personer af begge Kjøn. Dandsene forekom mig højst groteske og vellystige. Orchestret bestod af 5 Musikanter. Den første blæste med sine Lungers fuldeste Kraft i en Art Pibe, og de fire andre sloge af al Magt paa en Tromme og Bækkener. Da Dandsen var forbi, formaaede Hr. Lyall mig til at tage min Fløjte, for at lade Ma-

dagaskerne høre Forskjellen mellem en europæisk Melodie og deres forskrækkelige Larm. Jeg spillede nogle engelske og skotske Viser, og sluttede med en Contredands, der paa nye satte Dandserne i Bevægelse, Kongen foran. Endeligen adskilte Selskabet sig med et almindeligt Vivatraab. Kongen og Prindsesse Rafallah vilde nu endeligen ledsage os til vort Logis; Hr. Lyall modtog det kun under den Betingelse, at Kongen da vilde tillade os igjen at følge ham hjem. Vi stege da alle fire til Hest, drak hos Hr. Lyall et Glas Champagne, og vendte tilbage til Batteriet, og det i en Fronte, som Kongen det ønskede, ledsagede af en Mængde Mennesker, der udstødte uhyre Skrig. I en kort Afstand fra Palladset lod Kongen slutte en Kreds, og forskaffede os den Fornøielse at see en Kamp imellem hans bedste Boxere. Da vi vare komne til hans Værelser, og havde drukket et Glas Madera, toge vi Afsked.

Den 4de Nov. behagede det Kongen at tage et Middagsmaaltid hos Hr. Lyall. Han kom Kl. 6 til vort Huus, ledsaget af Stormarschallen, General og Prindsesse Rafallah, Hr. Corroller og Hr. Philibert, ledsaget af sine Garder, med Musikanter foran. Jeg modtog Hans Majestæt ved Døren. Hr. Lyall ventede ham ved Indgangen af sit Værelse. Gjæsterne vare ti; man iagttog samme Etikette, og udbragte samme Skaaler, som hos Kongen. Kl. 9 tilkjendegaves Kaffeen ved en Artilleriesalve. Jeg rejser efter en Times Tid til min Hovedstad, sagde Kongen strax. Hans Officierer bleve ved denne uventede Efterretning højst forbausede. De fleste af dem snege sig bort. Kongen blev dog endnu noget hos os. Da han var kommen til Batteriet, hvorhen vi ledsagede ham, sagde han, i det han gav os Afsked: Saasnart jeg faaer verlet Klæder vil jeg være paa Vejen til Tananarivon. Lev vel, tilføjede han, og trykkede os i Haanden, indtil vi sees igjen i Juni Maaned. En halv Time derefter vilde jeg skaffe mig Vished, om Kongen ogsaa virkeligen var afrejst. Jeg saae hans Pallads udtømt, og kun nogle Slaver vare tilbage, beskjæftigede med at faae Pakkerne transporterede. Hvad Tropperne angik, da vare to Timer tilstrækkelige til at samle dem, og bringe dem i Bevægelse.

Da Hs. Majestæts pludselige Afrejse gjorde vort længere Ophold i Tamatave unyttigt, besluttede vi os til hurtigst at vende tilbage til Den Mauritius, og allerede den 7de vare vi under Sejl. Vor Rejse havde intet farligt, uden at vi mødte en Skypompe, som ved nogle Kanonskud blev givet en anden Retning. Efter tre og tyve Dages Fraværelse fra Port Louis kom vi lykkeligen tilbage igjen.

Jeg vil nu kun anføre et Træk, som tilstrækkeligen vil vise, hvor meget Radama holder over den punktligste Udførelse af sin Lov om Slavehandelens Afskaffelse. Han overdrog nyligen en af sine Undersaatter at begive sig til en sydlig, af Fienden besat, Provinds, for at udforske, hvad der i Henseende til Slavehandel fandt Sted; han befalede ham intet at gjøre, hvorved denne kunde befordres. Den ulykkelige unge Mand kunde ikke modstaae nogle Guldstykkers Tillokkelse, og han solgte en ham tilhørende Neger. Saasnart Kongen erfarede dette, lod han ham strax bringe til Hovedstaden og dømme til Døden; men Henrettelsen blev udsat indtil en stor Conseilsforsamling, i hvilken Kongen tog Forsædet. Han lod da den Dømte fremføre, og efterat han havde bragt de Tilstedeværende i Erindring det Forskrækkelige i hans Forbrydelse, lod han ham for sine Øjne henrette, og raabte højt derved: denne Skjebne forestaaer Enhver, som overtræder Lovene om Slavehandelen. (Brans Misc. 3 H.)

Sprogbemærkning.

Ethvert Sprog har sine Idiotismer, som der ikke kan gives almindelige Regler for; en af disse i det danske Sprog er Brugen af Præpositionerne „paa" og „i" med Hensyn til de Øer, som høre til Danmark. Anm., som er født i Kjøbenhavn og har tilbragt en stor Deel af sit Liv der, hørte altid i sine yngre Aar Benævnelserne: „i Sielland," „i Lolland," „i Fyen," og Præpositionen „paa" anvendt paa de øvrige danske Øer; nu derimod bruges af Mange baade i Tale og Skrift Præpositionen „paa" om alle danske Øer. Der

ligger vel ikke stor Magt paa denne Anomalie, og det kan ikke nægtes, at det maa være en Lettelse for Fremmede, der lære vort Sprog, saaledes at kunne erholde en fast Regel for Valget af den Præposition, som skal bruges, naar Talen er om en dansk Øe. Men Sproget har dog ogsaa sine Rettigheder, og det støder danske Øren, at høre „paa," hvor de ere vante til at høre „i"; slig Vilkaarlighed er heller ikke ønskelig af flere Grunde.

Det er sandsynligt, at den oprindelige Anledning til Brugen af Præpositionen „i" ved nogle Øer er, at deres Navne endes med Ordet: „Land;" men Størrelsen har vel ogsaa bidraget noget hertil, naar ikke Øens Navn endes med „Øe" eller „Holm;" thi disse Endelser fordre altid Brugen af Præpositionen „paa." At man ikke forhen har sagt „paa" men „i" Fyen, hidrører vist fra, at denne er en af de største danske Øer.

Hvis en af Danmarks fortiente Sproggranskere vilde meddele sine Tanker om denne Sag, vilde man bedst erfare, hvad der maa ansees for, at være det Rigtigste.

Indenlandske Efterretninger.

Det synes at være bleven Mode i visse Sekteer-Skrifter at gjøre Udfald paa den fyenske Geistlighed. Saaledes siges i et Stykke i det Thistedske Repertorium om et Par fyenske Præsters ikkepræstelige Forhold: „at Man for nylig har seet en heel Skare fyenske Præster meddele Attester paa Ting, hvorom de sandsynligviis intet Judicium kunne have." Naar Forfatteren iøvrigt kalder den forhenværende Kapellan ved St. Knuds Kirke i Odense, Hr. Lund, salig og ønsker Velsignelse over hans Grav, kan Man glæde ham med, at den retskafne Hr. Lund endnu den Dag i Dag lever som Sognepræst til Tommerup og Brylle Sogn i Fyen. Den Dom, som i Bidrag til Danmarks Krønike for Aaret 1828 S. 136 fældes over Biskop Plums Efterretninger om den udenlandske theologiske og pastorale Literatur, synes og at smage af en Ensidighed, hvori den ærede Forfatter ogsaa gjør sig

skyldig, ved at istemme Fordømmelsesdommen over den af Regjeringen authoriserede evangelisk-christelige Psalmebog. (H. A. 87.) — Om den anden paa samme Sted i Hr. Pastor Thisteds Repertorium gjorte Anke, i Anledning af en af Mathias Winther begjert Døbe-Attest, som ikke kunde gives ham, har Hr. Pastor Omann oplyst Omstændighederne og tilstrækkeligen viist det Ugrundede og Fornærmelige i Angrebet.

Forrige Søndag den 14de fandt Dampskibet Caledonias første Reise til Malmø Sted for denne Sommer, og over et hundrede Passagerer benyttede Lejligheden til en høist behagelig Tour. „Iblandt Passagererne var Hr. Professor, Ridder af Dbr. Oehlenschläger, der, efter et kort Ophold i Malmø, afreiste til Lund, hvor, som en Malmøesk Avis udtrykker sig, „hans Modtagelse fandt Sted paa en for Hakon Jarls prisede Skjald værdig Maade, og tilfulde maa have overtydet den vidtbeundrede og hædrede Barde om, at ogsaa den svenske Aand har fattet hans Nordmannaharpes Toner." — I Dagen Nr. 141 og 145 samt i Kjøbenhavns Posten ere interessante Meddelelser herom; hvortil vi her maa henvise. Bemeldte Dampskib er bestemt til, i Morgen, om Vejrliget tillader det, atter at foretage en saadan Tour til Malmø. Der foregaaer i Lund en stor Høitidelighed, da over 40 Magistre promovere; Blandt dem er en Søn af den berømte svenske Digter, Esaias Tegnér, og Faderen, der opholder sig ved Rigsdagen i Stokholm, kommer derfor til Lund, og da Professor Oehlenschläger sidst lovede ogsaa at komme, saa vil denne Sammentræffen i hin Universitetsstad af Naborigernes 2de hædrede udmærkede og yndede Digtere herligen forøge for hin Universitetsstads Borgere og Indbyggere den Høitid, den store Promotion yder. Dagen forud vil Frøken Schoultz fra Kjøbenhavn give en Concert i Lunds Domkirke, og den følgende Onsdag er Midsommers Dag, som overalt i Sverrig er en sand Glædes Dag. De Kjøbenhavnere, eller Andre, som her fra Sjelland kunne deltage i disse Nydelser, og afgaae Søndag Morgen herfra med Caledonia, kunne beqvemt om Torsdagen komme tilbage med den mellem Malmø og Kjøbenhavn gaaende ugentlige Paketbaad.

Fra det Kongelige Landhuusholdnings=Selskab skrives følgende Opfordring: Da det er af Vigtighed at faae samlet saadanne Erfaringer, som kunne tjene til Oplysning om Aarsagerne til Rust hos Rugen, saa ønskede Selskabet, at Landmænds Opmærksomhed maatte være henledet paa denne Gjenstand, naar og hvor der frembyder sig Lejlighed til at gjøre Jagttagelser derover. Hvo, som enten i Aar eller i et kommende Aar med den fornødne Agtpaagivenhed maatte anstille saadanne Jagttagelser, der kunne bidrage til Gjenstandens nærmere Belysning, opfordres herved til at meddele Selskabet sine Erfaringer i en Besvarelse paa følgende Spørgsmaale:

1) Over hvilket og hvor stort et Distrikt strække Meddelerens Erfaringer sig?

2) Har der i dette Distrikt viist sig Rust paa Rugen? overalt, eller kun hist og her? i betydelig eller ringe Grad?

3) Har Rusten fornemmelig viist sig nær ved Sumpe? ved Skove? ved levende Gjerder? ved Berberishække? eller ved eenlige Berberisbuske? Stod Rugen, da Rusten først viste sig, i Læ af Skove, Gjerder o. s. v., eller havde Vinden en saadan Retning, at den kunde bestryge denne Sæd?

4) Har Rusten mere viist sig ved den ene Side af de nævnte Gjenstande, end ved den anden, og da ved hvilken?

5) Paa hvilken Tid viste Rusten sig først?

6) Var der, umiddelbart før den viste sig, enten stærk Taage eller Nattefrost?

7) Have visse Arter af Rug især viist sig udsatte for Rust, og hvilke? Har Rusten mere hjemsøgt den tidligt end den sildigt saaede Rug? mere stærkgjødet Brakrug, end den saakaldte magre Rug efter Erter og Kartofler?

Besvarelserne bedes indsendte til Selskabet i Efteraaret.

Blandede Efterretninger.

I Berlin er Alt Jubel over Keiserinden af Ruslands Nærværelse, som endnu forhøjedes ved Hs. Majestæt Keiserens Ankomst, der var saa uventet, at Hds. Majestæt ikke selv skal have vidst, at hendes Gemal befandt sig i Følget, før man havde naaet Friederichsfelde (halvanden Miil fra Hovedstaden). Her kom Kongen og Prindsesserne de høje Gjæster imøde. Ved Indtoget om Aftenen den 6te sad Kongen med sin høie Datter i den forreste Vogn og i den næste Keiseren og Kronprindsen. Slotspladsen var opfyldt af utallige Mennesker, som opfyldte Luften med deres Vivatraab, der steeg til det Høieste da de høie Herskaber viste sig paa Balkonen, og Kongen trykkede sin Dattersøn (Storfyrst Tronfølgeren) til sit Hjerte. Hele Staden var illumineret. Med en Lykønsknings=Deputation fra Magistraten den 8de fulgte 72 Borgerdøttre, for at overlevere Keiserinden en Festsang med en symbolsk Blomsterkrands. Om Aftenen indfandt de høie Herskaber sig i Operaen, hvor „de Stumme af Portici" blev givet. Kongen bar den russiske og Keiseren den preussiske Generals=Uniform. Den 9de var stor Parade, hvorved Kongen selv førte Tropperne forbi Hs. Keiserlige Majestæt. Samme Eftermiddag begav Herskaberne sig til Potsdam, for her at modtage Storhertugen af Sachsen=Weimar og Gemalinde (Keiserens Søster). — Keiserinden agter at tilbringe 4 Uger i sin Fødestad, i hvilken Tid Keiseren vil gjøre en Reise til Bessarabien og derfra vende tilbage lige til Petersburg.

(H. A.)

London er i denne Tid hyppigen hjemsøgt af Ildebrande; paa nogle Dage ere 7 til 8 indtrufne; ved flere af dem ere Mennesker omkomne.

I Marseille er for nærværende Tid en gammel Kone, som fødtes 1714, et Aar førend Ludvig den 14des Død; altsaa er hun nu 115 Aar gammel. Hun giftede sig, da hun var 66 Aar gammel, anden Gang, og det med en ung Mand paa 25 Aar. I Mellemtiden mellem dette andet og hendes første Ægteskab havde hun i 7 Aar tjent som Koureer hos en Fyrste i Majland, uden at Nogen den Gang tvivlede om, at hun jo var en Mandsperson. Denne mærkværdige Gamle befinder sig ualmindelig vel, og nærer sig ved Kaffe, hvoraf hun drikker 30 til 40 Kopper dagligen.

Et nyt Skuespil, Marino Faliero, af Hr. Delavigne gjør stor Opsigt. Boghandlet Ladvocat har betalt 13000 Franker for Manuskriptet. Saameget fik han ogsaa for sin Ecole des Viellards. (A. M.)

Frimodigt Spørgsmaal.

Mon det er moralsk rigtigt og i videnskabelig Henseende ønskeligt, at opfordre til, at stille til Skue i en historisk Beskrivelse udmærket fortiente Mænds, eller vel endogsaa Fyrsters, Levnet, Handlinger, Tildragelser, endnu medens Personerne ere ilive; skulde ikke Forsøget herpaa være i høi Grad misligt for Skribenten, og Critiken herved see sig nødt til, med Undseelse at tilstaae, at den ikke, som den burde, ret kan eller tør antage sig den historiske Sandhed; leder det ikke overhovedet let til en Slags Panegyrik, som det ædle Menneske og den vise Fyrste ikke kunne andet end misbillige? — At man finder Exempler paa sligt, beviser Intet; men en tilfredsstillende Besvarelse af dette Spørgsmaal vilde sikkert kunne have sin Nytte og være belærende for Mange.

Anekdoter.

En Deputation fra en provincial Skoleanstalt blev fremstillet for Ludvig den Attende. Han modtog den meget nedladende og spurgte iblandt Andet:

„Har I ogsaa mange Helenister iblandt Eder, min Herre?"

„Helenister?" svarede Taleren: „vi havde vel nogle, men har allerede forlængst jaget dem bort. Troe kun, Sire! der gives vist ikke to til tre Skurker mere i det hele Departement, som endnu interessere sig for Manden paa St. Helena."

Kongen kunde ikke ganske undertrykke sin Latter over en saadan Misforstaaelse. —

Nogle unge Fyre, der løb Gaderne igjennem en Nat, for, som Viindunsterne lode dem kalde det, at gjøre Løier, det vil sige, flytte Skildter, stjæle Morgenstjerner og slaae Lygter ind, havde ogsaa faaet Lyst til at flytte et Bogbinderskildt. En af dem var, ved Hjælp af de Andres bøiede Rygge, kommet op at ride paa Jernstangen, hvori den vægtige Biblia hang, da Bogbinderen, der havde mærket Uraad, med eet aabnede Døren, hvorpaa de nedenstaaende Venner salverte sig med Flugten. Hør, min Kjære, sagde Bogbinderen, siig mig engang, hvad han har der at bestille? Ikke andet, sagde Fyren, end at see, hvad for en Edition Deres skjønne Bibel er af. — Bogbinderen fandt Svaret saa løierligt, at han hjalp ham meget fredeligt ned. — Man tilskriver denne Vittighed den afdøde Gen. Aud. R.

Kjøbenhavns Børs, d. 19 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8¾ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	151½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	89½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	86½	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	97	97½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	61	64¼ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 50.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 23 Juni 1829.

Noget om Madagascar.

Af en dansk Somand, den i sin Tid i det danske Asiatiske Kompagnies Tjeneste farende Supercargue G. J. Klittgaard.

Skrevet 1787.

(Til Sammenligning med forrige Nr.)

„Madagascar beboes af store og smaa Konger, hvilke undertiden føre en indbyrdes Krig, for at tilslaae sig Slaver. Disse Slaver bortsælges til Europæerne fra 20 til 52 nye Pjastre, efter deres Størrelse. Herved kunne de Franske, som ikke allene beseile Stæderne, men have endog etableret sig paa et Sted, Foulpointe kaldet, bestandig profitere, som skeer ved Indkjøb af Slaver, Stude, Riis etc. imod Studsning af Krudt, Jern, Flinter, Fransk-Brændeviin, blaae og hvide Cattuner, Zitzer, Tørklæder, diverse Glas-Perler, og andet saadant mere til daglig Brug og Pynt. Saa og af ordinaire Porseliner bestaaende af Spølkummer, Ponce dito, Gorgeletter med Fad, Bojanger. Ligeledes ledige Kjelder-Flasker og Bouteiller. For samme kan tilhandles Høns, Gjes, Ænder og andre Provisioner til Consumering; samt for nye Pjastre kan faaes alle Ting.

I den Tid fra Maji til September, som vi opholdt os der, indfandt sig haardt Vejrligt med Regn, da det var just i deres Vinter-Tid. Men da Havnen er omringet med Øer, saa laae Skibet meget sikkert, saa Ankere og Tougene, samt andet vedkommende, ikke kunde tage Skade. Paa disse Landet omringende Øer opholder sig paa hvert Sted en saa kaldet Chef. Den fornemmeste af dem er paa Bedi-Faaders, som ved Skibenes Ankomst strax kommer om Bord for at give den fornødne Tilladelse, deels til at fylde Vand, (som er meget sundt og godt, naar det haver staaet en Dag over) deels at faae, hvad der skulde findes fornødent til Equipering og Provisioner, hvilket vi paa den Tid havde højst fornødent, da Skibet ved en Orcan under Tropicus, havde mistet Mesans-Masten, Stængerne, Mærsene, og Roeret var slaget i Stykker.

Forberørte Chef bliver ved denne hans gjorte Visite aflagt med en Present af Værdie 70 til 80 Pjastre, og naar det er skeet, saa giver han i Present en Stud, med Forsikkring at komme os til Hjelp; reserverende, at Skibets Mandskab bliver holdet til Rolighed og Artighed.

Derefter fremkommer Landets Fruentimmer (som er efter Landets Skik) og tilbyde sig at være et Forsvar udi Husene og til Bestyrelse om noget utilladeligt skulde møde.

Disse Fruentimmer tale Fransk og noget Portugisisk. Deres Klædedragt bestaaer af Tørklæder eller Landets Baster. Deres Spisning

bestaaer af Riis, Fisk og Rødder. Disse Fruentimmer besidde og Høflighed, og en artig Omgang, som de tilbringes ved det de Franske medtage dem til Mauritz og Bengalen, samt gjøre dem deelagtige udi alle Selskaber. Indvaanernes Ejendomme bestaaer i Slaver, Stude, og Riis-Marker.

Derefter kommer og Chefferne om Bord fra disse Øer: Ambude, Raffia, Sampperra, Berri Somouk, Ambudorro, La Tosii, Marie-Faaders, Lonquinse-Faaders, Wadolawe, Fittheria og Dalavina, hvilke søge at gjøre Present af en Stud; men naar samme ikke modtages, blive de allene beværtede med Brændeviin og Viin, og derefter gaae de bort.

Da nu alle disse Ceremonier vare forbi, saa blev der føjet Anstalt ved Chefferne, at deres Folk skovede de Træer, som Tømmermændene fandt fornødne til Skibets Brug. Samme Folk tilbragte i Bayen alle Træerne, hvoraf der blev forfærdiget et nyt Roer, samt Mærsene med det videre Fornødne, og derfor bleve Chefferne betalte med Krudt, Flinter etc.; og da dette udlagte var forbi med Afbetalingen, saa kunde der dagligen nedhugges uden Betaling, og saaledes continuerede vi, saa længe som vi havde det fornødent.

For Vandfyldingen maatte og Betalingen skee med Krudt, for førstegang, men siden forblev det derved.

For den daglige Consumering af Stude, som betales fra 4 til 6 Pjastre; Riis, Høns, Gies, Padie etc., gives Pjastre, Krudt, Porseliner og Cattuner.

Altsaa er Madagascar og Øerne ikke allene et godt Provisions-Sted, men der er endog i Bayen en sikker Havn og trygt Tilflugtssted for store og smaa Skibe.

Husene paa disse Steder ere deels store og deels smaa. De hvile paa nedslagne Pæle i Jorden, bestaaende af tilsammenbundne og tilsurrede Blade, dog saaledes at den stærkeste Regn ikke kan nedkomme. Derpaa ere 3de Døre af Palmegrene, tilsammenbundne, og et Fyrsted derudi, hvor al deres Mad koges. Disse Huse opsættes for 3 til 5 Pjastre, og kunne staae, efter Beretning, i 10 Aar.

Deres Drik bestaaer i Riisvand, og et Slags Øl, som er præpareret af Sukkerrør, Honning,

og et vist Slags Bark af Træer. Det smager som Europæisk Hvidt-Øl, men er undertiden saa stærkt, at ikke allene Indvaanerne blive drukne deraf; men endog ligeledes Europæerne. Brændeviin drikker Indvaanerne og gjerne.

Snustobak er en Artikul, som forbruges i Overflødighed, og produceres der i Landet; den Europæiske Snustobak bruges ikke saa meget i Almindelighed; men anbringes for Tændernes Reengjørelse.

Naar een af Indvaanerne kommer for at handle: saa er det første Ord: God Dag! giv en Priis Tobak. Derefter sætter de dem ned paa Gulvet hos Europæerne, og spørger, om man vil kjøbe Stude, Høns etc.? Sluttes Kjøbet og Varene komme: maae Betalingen skee strax; thi de ere saa præcise, at der ikke taales Ophold.

Deres Alder er dem gandske ubekjendt. Aaret bestemmes efter Maanen. Deres Navn gives dem af Faderen. En Dreng bliver omskaaren efter 2 a 3 Maaneders Alde, som foretages paa den Maade ligesom Jøderne bruge ved deres Børn i Europa. Og naar Omskjerelsen er forbi (der skeer af den Fornemmeste i Familien) saa bliver en feed Stud slagtet; derefter pyntet, og Hornene opsatte paa Stager til Erindring. Derefter drikkes og dandses.

Naar fuld Maane indfalder, dandse de af Glæde, især naar den er af sædvanlig Skikkelse; thi er den stor, saa frygte de for Sygdomme.

I den Tid vi der opholdt os, skede en Formørkelse i Maanen. Deres Forklaring derover var denne, at Maanen bekom en ny Kone; til den Ende blev der skudt nogle Flinteskud, og dandset, som et Tegn af Glæde derover.

De troe ligeledes at have en større Fader end den naturlige; troe ogsaa, at der er en Djevel til, som de befrygte, kan gjøre dem Skade.

Naar en Bye bliver anlagt til Beboelse, og det første Huus er opsat, saa skydes med Flinter, for at Djevelen ikke skal kunne komme i Byen.

Et Barn paa 2 Aar giver Moderen endda Brystet; omendskjønt Barnet spiser selv alle Ting. Deres Spise anrettes paa Pisangblade, og andre af disse Blade rives i Stykker, til at bruges som Skeer. Maden koge de i Franske Jerngryder. De have intet Salt, men forbruge af Saltvand

den fornødne Portion dertil. Ellers smager deres Mad meget godt, og vi have ofte spiist med dem. Naar Spiisningen er forbi, komme de kogt Vand paa den overblevne Riis, og derefter drikkes samme. Siden gaae de ud i Søen og vaske dem. Foruden denne Tour vaske de sig 4 a 5 Gange om Dagen.

Iblandt disse Folk gaaer meget lidet Tyverie i Svang, uden naar de kan komme til at faae Jern, som er dem en stor Articul; da de forbruge samme til Kroge at fiske med; saa og for deres Øxer, Spyde samt andre fornødne Ting. De smede ved Træekul, og blæse Ilden ved 2de Træe-Pomper.

Naar nu saadan en Tyv bliver greben, saa bliver han strax givet Hug, og ingen tager ham i Forsvar. Er Tyveriet af stor Betydenhed, saa overleveres han til Cheffen, som da efter Sigelse sælger ham til Slave.

Vi havde erfaret, at der adskillige Gange i den første Tid bortkom noget smaat Jern; og da vi engang om Natten greb en Sort, som opholdt sig ved de Steder, hvor Tømmermændene arbeidede, saa blev han anholdt, og i Cheffens Nærværelse straffet med Hug; og omendskjønt vi ikke forefandt noget, som kunde anledige til større Straf, saa maatte han dog bort der fra Stedet.

Indvaanerne angribe ikke Europæerne, men beklage sig over dem, naar noget utilladeligt indløber; og er det af Betydenhed, saa bliver samme straffet, hvormed de da og ere fornøjede.

Een af Folkene havde tilkjøbt sig en Bouteille Melk; og da samme ikke var bleven betalt, saa kom Cheffen strax og paastod Betaling; men da der i Forvejen var bleven bekjendtgjort, at ingen maatte betroe Folket noget uden Betaling, saa henfaldt Paastanden, og de vare dermed fornøjede.

Disse Folk blive meget gamle; thi Climatet er sundt og godt. Doctores have de ikke. Bliver der nogen syg, saa betjene de sig af Urter, hvilke tjene dem som Huusraad. Vi vare saa uhældige, paa en Tid at have mange Syge; men det grundede sig derpaa: Fire Matroser, som døde, laae 3 a 4re Døgn paa Marken om Natten ved Skovning af Træer, hvorved Duggen, som der falder om Natten, foraarsagede, at de fik en hidsig Feber. Der var Huus bestemt for dem;

men de vilde ikke benytte sig deraf. Da det derpaa blev forbudet, at ingen maatte lægge sig til at sove paa Marken om Natten, men skulde forblive i Huset Natten over, saa ophørde Sygdommen, og Mandskabet blev restitveret.

Der siges, at fra November- til Februari-Maaned, skal der være meget varmt. Paa den Tid holdes Luften sammesteds for Europæerne at være meget usund, og derfore afgaae de Franske fra Foulpointe til Mauritz indtil Februari Maaned, men efterlade sig en Europæer til Opsyn over det der Forblevne.

Kongen af forommældte Stæder opholder sig paa Foulpointe, hvor de Franske have etableret sig. Der sagdes af Indvaanerne, at de Franske betale til Kongen aarlig 500 nye Pjastre, som en Forpagtning, og for Capitalen gjøre Leveranse af Fransk-Brændeviin. Kongen skal inclinere stærk til at drikke og sove, og saaledes passere Tiden med andre, som daglig er hos ham. Hans Revenuer af Landene bestaaer af Slaver, Riis og smaae Creature. Meubler bruges ikke. Klædedragten bestaaer i Baster, som de selv forarbejde af adskillige Couleurer. — Til Eftersyn vedfølger et Stykke fabriqueret Tøj og noget Garn.

Deres Jorder ere meget frugtbare, og frembringe en Mængde Riis, samt Potater, Citroner, Lemoner, Ananasser, Pisanger, Granat-Æbler, Kaal og Løg, samt noget, der ligner Spinat. Det Grønne voxer vildt, men haver en god Smag, naar det er kogt.

Vi have proberet, at saae Caps-Frøe til Kaal, saa og Gule-Rødder, hvilket kom til Fuldkommenhed og blev spist.

Fra Ms. Dumaine, Chef for det franske Etablissement paa Foulpointe, er os blevet tilsendt adskilligt Grønt, som var meget godt; saa her mangler allene Jordens Dyrkelse, og en god Gartner til Fortsættelsen, da Indvaanerne selv ere alt for dovne dertil.

Endnu fra gamle Tider staaer en Deel af et Castel, hvorfra Indvaanerne have forjaget Europæerne. Aarsagen grunder sig derpaa, at de Franske, som vare Besiddere deraf, vilde paa den Tid tvinge Indvaanerne i Landet til en anden Religionsøvelse.

Her paa Stedet forefindes og en Deel Muslingskaller, hvoraf Kalk kunde brændes. Samme opkaster Søen dagligen. Til Brug for Bygninger falder her og adskillige Sorter Træer, samt Kampesteen i Overflødighed. — Capitain Carroe, som førde under sin Commando Skibet le Duc de la Wauguyon, fra Europa til Bengalen destineret, var her for at proviantere sig.

Capitain Poujasch, som med en Brig fra Foulpointe kom til os med Inventarii-Gods, indkjøbte Slaver og Provisioner.

Deres Provisions-Regning for indkjøbte Vare var mindre i Priser end vores, som vi forklarede Indvaanerne; men deres gyldige Grunde for dette bleve, at vi som Fremmede for denne Gang kunde ikke prætendere bedre Priser; men naar vores Skibe for Eftertiden skulde komme, og medbringe de fornødne Articuler for Landets Brug, saa skulde Conditionerne blive anderledes; og vi maatte indsee det som en billig Behandling. Vi erfarede og fra den Tid, at i Stedet for vi forhen havde betalt 7 Pjastre for en Stud, saa bekom vi nu en saadan for 5 Pjastre, og saaledes declinerede alle de andre Vare.

Følgelig vilde Skibene, som for Fremtiden afgaae fra Europa til Indien, finde bedre Regning herved, først ved deres Udrejse at anløbe Porte Pray, forbigaae Cap, og søge hertil, da det er i deres Vej, og skeer ingen Ophold, som Caps Rehde foraarsager; hvorved de ikke allene kan forsynes med Vand og gode Provisioner, men endog undgaae de slette Følger, som Indseilingen af Cap og Rehden bibringer. Skulde Compagnierne finde dette grundet for deres Skibe, som afsejle til Kysten, vilde det være nødvendigt, at vort Hof afgjorde det ved det franske Hof, for at undgaae den Frygt, som de Franske ved saadan Lejlighed kunde søge at opspinde. Omendskjøndt det ikke kunde nægtes, hvad Nation det end maatte være, at søge Landet for at proviantere sig.

De franske Officerer, med forommældte Skibe, havde paa den Tid, de opholdt sig her, søgt at faae Indvaanerne til at troe, naar vi vilde afsejle, da at beholde dem som Slaver; hvilket Indvaanerne ikke allene fortælde, men forsikkrede derhos, at de vare uden Frygt; og forbleve derfore paa Skibet til vi vare under Sejl, udbad sig, at vi vilde give en Salute af 3 Skud til Venskabs-Tegn, som de med Flinter igjen i Overflødighed fra Landet vilde besvare, hvilket og skete; og for at vise det Sande, er medgaaet een af Landets Indvaanere for Plaisier, deels for at see Europas Sæder, saa og for at kunne komme vor Nation til Hjelp i Fremtiden.

Disse Opdagelser, som i Anledning af min egen Nærværelse paa Øen St. Maria ere skete, grunde sig derpaa, om mueligt at kunne afvende den Risico, som Skibene anløbe, for at søge Cap, ja endog, om de i Havnen ligge fortøjede, de overdrevne Omkostninger, og undertiden dog slette Provisioner. Hvorimod dette Land kan recommanderes som et Opholds-Sted udi Krigs-Tilfælde, et godt Provisions Sted af billige Priser, gode Folk, sikker Havn baade for store og smaa Skibe; paa Vejen, uden at give mindste Ophold, til Indien, hvor Passaterne regjere; in Summa, alt det, som er mueligt, og kan ved fornuftig Indretning tilvejebringes, giver mig Aarsager til dette nyttige Værks Forfremmelse, som kunde forventes at blive til Fædrene-Landets Fordeel og store Nytte i Tiden.

Skulde et Skib paa sin Hjemrejse være saa uhældigt, at lide Skade ved en Orcan, eller anden Lejlighed; kan de sikkert søge hertil for at blive hjulpne, uden allene med Sejlduger og Trosser, som ej kan bekommes uden fra Mauritz; men naar saa skede, og Skibene for Eftertiden kunde blive forsynede med mere af forberørte Sortementer hjemmefra, saa vilde de andre fornødne Omkostninger blive af en liden Værdie, og ikke komme i Ligning med de overmaade Omkostninger paa Mauritz eller Cap, der bortsmelter Skib og Gods.

Proposition.

Foruden at jeg i foregaaende Beskrivelse haver bekjendtgjort og beskrevet Madagascar i den Forfatning, den forefandtes, samt Levemaaden, og hvad samme producerede i den Tid: Saa haver jeg dog ikke villet forfatte min Betænkning, over de Nord-Capere, eller saa af de Franske kaldede Ballains, som der falder i Overflødighed, forend

nu, da jeg saameget mere vil søge at udføre samme.

Af disse Fiske forefalder fra Juni til Septb. en stor Mængde; da Mødrene med sine Unger søger ind ud udi Bayen, og som fanges af Indvaanerne. Men det er allene Ungerne, som ligge paa Ryggen af Moderen, de fange; thi de Gamle slaae, i Mangel af Remedier, deres Fartøjer i Stykker, som ere af tynde Bræder tilsammenbundne, og kaldes Canoer.

Deres saakaldede Harpuner bestaae i et Spyd; deres Liner ere af Bast; og dog fanges med disse Remedier 3 a 4 Fiske daglig. Naar de nu have faaet en Fisk til Landet, saa bliver derover gjort en Tale, forinden samme bliver skaaret i Stykker. Noget deraf bliver da foræret til Familien; det øvrige bliver bortsolgt, hvoraf vi og kjøbte, for at probere om deraf kunde brændes Tran. Men vor Præparation bestod i en Potte til Kogning, hvorved den forventende Tran ikke kunde tilvejebringes. Indvaanerne røge og denne Fisk til Spiisning. Tran bruge de ikke; thi de behjelpe sig med Dagen; og med den Ild, som brænder paa Fyrstedet om Natten. Jeg indseer, at naar en god Foranstaltning blev iværksat, saa vilde ikke Omkostningerne komme i Ligning med den Bestemmelse, som skeer for den Grønlandske Fangst; og det nu saa meget mere, da Søen her er rolig; Land er rundt omkring til Beskyttelse; og Arbejderne kunde ikke mangle den daglige gode Forplegning.

Af forommældte Fiske medfulgte 2de ved Skibet en lang Tid, som vi daglig saae, baade i ondt og godt Vejr.

Paa forhen specificerede Oer forefindes beqvemme Lejligheder for et Anlæg til Tran-Brænderie; Kampestene kan faaes i Mængde; Brændeved kan man selv nedhugge uden Betaling; Muslinger, som ligge ved Søen i Mængde, kunne tjene til Kalk; og Træer findes der af forskjellige Sorter til Brug.

Følgelig bliver Sagen allene denne: det første Udlæg, gode Arbejdere, og en fornuftig Bestyrelse. Naar nu Stedet skulde etableres, efter dets Forfatning for nærværende Tid, saa blev det fornødent, at Materialierne bleve hensendte med Skibene, som for Coromandel-Kysten vare destinerede; da de dog skal passere Landet. Derved vilde en Deel Omkostninger blive menagerede. Saadanne Skibe kunde derfra igjen forsynes med gode Provisioner, deels for dem selv, deels for et Oplag i Tranquebar, som i Krigs-Tilfælde var til stor Nytte, da dette Land producerer lidet, og har ofte Mangel. Ja bemældte Skibe kunde tillige forsynes med rødt Træ, og andre Sortementer, som maaskee her ved Efterspørgsel var at faae, til Handelens Fordeel, som vi formedelst vort Skibs complette Ladning ikke søgte.

Erfaringen viser, at de Franske Skibe, som komme fra Mauritz til China, medbringe aarlig Quantiteter af rødt og sort Træe til Forhandling, og debitere samme vel. Af saadant rødt Træe medbringes herved et lidet Stykke til Eftersyn. Bemældte Træe kjøbe de maaskee her paa Stedet eller afhugge samme selv til Afskibning for Mauritz, hvilket sluttes af de Skibe, som frem og tilbage retournere, og hvoraf fem saadanne laae til Ankers ved Foulpointe, under vor Ankomst, og flere passerede til og fra.

For det Danske Asiatiske Compagnies Regning er indkjøbt i Tranquebar Rødt-Træe for China. Samme blev anbragt med gode Fordele uagtet Indkjøbet skede fra tredie Haand; følgelig vilde den directe Handel være til større Fordeel.

Ved vor Ankomst til Cap den 25de October forefandtes 2de Engelske Fregatter for at convojere 9 Coffardie-Skibe til Ny Holland, for at tage Landet i Besiddelse, som ved Capitain Koch (Coock) for nogen Tid siden er opdaget. De medbragte en Deel Mennesker til Aflevering for Landets Nytte. Disse blive herved hjulpne af Nøden, og deres Lande hjemme fritages for Byrde.

Naar nu en Deel af vore fattige Mennesker uden Emploi, som ere Landet ikkun til Tynge, især naar de forstod et Slags Haandværk, bleve anbragte herved: maaskee Landet Madagascar derved med Tiden kunde blive et frugtbart Land, samt et godt Handelssted for Indien og Europa.

Til Bestyrelse for saadant et Værk at anlægge, mener jeg dette kunde tjene, som følger, nemlig: 1) Maatte destineres en Capital til samme Brug imellem 10 til 20000 Rdlr. 2) Fornødne Materialier indkjøbes af Capitalen, til Opbyggelse af et Vaanings-Huus, for Sikkerhed til

Contanters og Varenes Bevaring, samt en Indretning til Tran-Brændingen gjøres. 3) Indkjøb af Jern etc. for Stedet til Handling, hvorover en fornøden Specification i Tiden kunde gives. 4) Betjentere, bestaaende af et Overhoved, en Secretair og 2de Assistenter, til Bestridelse af Indkjøb, Udskibning og Regnskabernes Holdelse. 5) Fornødne Pæparatorier for Fangsten. 6) Fartøjer og Arbejdere.

Skulde saadant udfordrende Mandskab ikke haves, saa maatte indkjøbes Slaver, fra 40 til 52 Pjaster og saa fremdeles, som Stedet vilde udfordre.

Jeg recommenderer underdanigst disse mine Tanker til naadig Eftersyn og højgunstig Skjønnende, da det ikke er af Mangel paa Leve-Brød, siden jeg tjener det højlovlige Asiatiske Compagnie som Supercargue. Men jeg kun allene herved vil vise det, som kunde tjene til Fædrene-Landets Fordeel og Nytte.

Underdanig

Cap de Gode Hoop
den 30de December
1787.

af

G. J. Klitgaard.

Blandede Efterretninger.

Iblandt den nyere engelske Rejse-Literaturs værdifulde Frembringelser er: **Narrative of a second expedition to the shores of the Polar Sea in the years 1825, 26 & 27. By John Franklin, capt. Including an account of the progress to the Eastward. By Dr. Richardson. London 1828.** Dette Værk anmeldes med megen Hæder i Blätt. f. lit. Unterh. d. A. Nr. 91 saaledes: „Det er dette Blads Læsere allerede ikke ubekjendt, med hvilken utrættelig Iver, hvilken Oversigt, og hvilken Vinding for Videnskaberne Forfatteren af denne Beretnig har udført sin anden Opdagelsesreise i Amerikas Polaregne, og det er i Sandhed tvivlsomt, om hans Udholdenhed i dette møisommelige Foretagende og hans vise Ledelse af samme, eller den fortræffelige Maade og Form, i

hvilken han ved ovennævnte Verk giver Beretning om dette Foretagende, fortjene meest Roes og Erkjendelse. Fortællingen er klar, naturlig, underholdende og videnskabelig tillige, Begivenhederne ere behageligt foredragne, og Verkets geographiske, politiske og ethnographiske Interesse vil vinde ham et stort Antal Læsere. Fortræffelige Karter og talrige Kobbere tjene Verket til Prydelse og Fuldstændighed, og forhøje vor Deeltagelse for dette Foretagende, som er saa betydende i Videnskabernes Interesse. Omtrent 1500 nye Planter, 150 ubekjendte Fugle, 50 Arter af Pattedyr og utallige Insekter udgjøre Indholdet af de Reisendes Samlinger, over hvilke Dr. Richardson og Prof. Hosker have til Hensigt at levere endnu et særskilt Værk. Men endnu større er det Udbytte, som denne farefulde og møisommelige Opdagelsesreise har leveret i geographisk, geologisk, commerciel og ethnographisk Henseende. Rummet tillader os ei at give mere, end en Skizze af Reiseplanen selv, og vi maae nægte os den Fornøjelse at meddele Læseren et Brudstykke af dette Verk, saa tiltrækkende ogsaa enkelte Skildringer kunne være, f. Ex. Fortællingen om Kampen med Eskimoerne ved Mundingen af Mackenzie under 68° 53′ Br. og andre Steder. Expeditionen forlod i Juni 1825 Methyrfloden under 56° 10′ Br. ved Mundingen af Hudsonsbugten, sejlede imod Nord langs med Kysten og traf igjen sammen ved Chipewanfort. Herfra sejlede de forenede opad Mackenzie, naaede igjen Søen og vendte i September tilbage til den store Bjørnesøe, hvor de trak i de første Vinterqvarterer. I Juni 1826 blev Mackenzie paa ny recognosceret indtil Mundingen, og under Storm og Taage, i Kamp med Iisbjerge og vilde Stammer gjennemforsket op ad Vestkysten, i det Haab at træffe paa Capt. Beechy. Da dette Haab maatte opgives, vendte Expeditionen tilbage. En Episode til denne Reise udgjør Dr. Richardsons Sejlads paa den østlige Arm af Mackenzie indtil Søen, hvorfra han imod Ost opad Kysten trængte frem indtil Copperminefloden, hvilken han udforskede saa langt som den var sejlbar. Da han maatte forlade Baadene, steg han landværts over Copperbjergene, og traf saaledes igjen sammen med Franklin. Det andet Vinterqvarteer blev taget i den store Bjørnesøe; og i Foraaret 1827

blev Tilbagerejsen begyndt og fuldendt. Hele denne Tid igjennem fortsatte Dr. Drummond og Dr. Richardson flittigen deres naturhistoriske, geologiske og physikalske Jagttagelser, og samlede en Mængde vigtige Resultater for næsten alle Grene af disse Videnskaber. Beboerne af disse høje Polaregne skildrer Forfatteren os hverken saa fredelige, eller saa indskrænkede i aandelig Henseende, som tidligere Reisende have gjort det. Eskimoerne ere fødte Tyve og stjele med utrolig Forslagenhed eller røve med Magt hvad der behager dem. Det Angreb, som Franklin, næsten under den 70 Bredegrad, erfarede af dem, og hvorved Førerens hele vise Koldblodighed, Forsigtighed og Bestemthed viser sig i et saa klart Lys, kan tjene til Beviis paa, hvor vanskeligt det er at forblive i Fred med et saadant Folk. Det er derhos ej lidet overraskende, at vi her i en Egn, som vi sædvanligviis tænke os som næsten ubeboet, pludselig see den Reisende omringet og angrebet af ikke mindre end 300 Kanoer fulde af Indfødte og 5 store Umiaks (større Fartøier til 6-8 Personer), uden at en særdeles Sammenkalden af Beboerne havde været nødvendig, eller at der endog kun havde været Tid dertil. Vi prise den dristige Reisende lykkelig, at han vidste at undgaae dette truende Angreb uden Flugt og uden stort Tab; hundrede andre mindre koldblodige Førere vilde have bukket under derfor. Med disse indskrænkede Vink maae vi bortlægge dette fortjenstfulde Verk, som saa væsentlig har berigtiget og udvidet vores Bekjendtskab med Amerikas Polaregne.

„Bergens Stift, og deraf især Sogn, er det paa Minder rigeste Distrikt i Norge, og det ej allene fra den graa Oldtid, men endog fra den historiske Tidsalder, og fra Nordens Middelalder, eller Catholicismens Tid; Stedernes og Mindernes Identitet er her mindre tvivlsom, end paa de fleste andre Steder; thi de gamle Navne ere intetsteds mere uforandrede end her, Fjordene vise, hvor man skal søge, og det knapt tildeelte Jordsmon tillader ej at søge vidt omkring, og derfor ledes man mindre vild i sin Undersøgelse. Selv Sagnene have her vedligeholdt sig langt bedre end i de andre Egne, thi de gamle Stammer ere her forplantede, og Sagnene med dem; og den Omstændighed, at det er ligesaa sjeldent at Bergenhuseren forlader sin Fødeegn, som at Fremmede sætte sig ned hos ham, har ogsaa den Følge, at han har Interesse for sin Egn, dens Minder og Sagn, og anseer sig som beslægtet med de Helte, der fordum strede og bleve højtagtede her, og over hvis Been disse stolte Bautastene knejse." Med denne Bemærkning har den norske Sorenskriver Hr. Gust. P. Blom givet nogle historisk-antiqvariske Anmærkninger paa en Rejse i Bergens Stift. Af disse Meddelelser optage vi et Par: — Paa Sjøstrand, eller den nordlige Strand af Sognefjorden, findes mange Minder. Ved Gaarden Nybø, strax nordenfor Leganger Kirke, staaer en Bautasteen, der er ti Alen høj over Jorden. Nogle hundrede Skridt søndenfor Kirken staaer paa en Bakke, omtrent 400 Alen fra Strandbredden, den højeste Bautasteen i denne Egn, og en af de højeste i Norge, den saa kaldte Baldurssteen; den er 11½ Alen høj, 1½ à 1¾ Alen bred ved Foden og ¾ Alen tyk, og har en temmelig regulær Form. Navnet er almindeligt her i Egnen, ligesom to Høje, der ligge strax ovenfor den, kaldes Baldurshøjene. Skulde det hentyde paa Odins Søn? Det er vist, at Baldur dyrkedes i denne Egn, som man seer af Frithiof hiin Fræknes Saga. Den er et stolt Monument af Oldtids Kraft og Enthusiasme, og ubegribeligt er det, hvordan de flyttede og rejste et saadant Klippestykke paa en Tid, da kunstig Kraft var saa livt udviklet og bekjendt. Ved Gaarden Hamre, kort derfra, staaer en 5 til 6 Alen høj Bautasteen, der nu staaer skjæv, og gjør mod Jorden en 45 Gr. Vinkel, ej fordi Gubben segnede under sine Aar, men fordi taabelig Kaadhed har forgrebet sig paa den. Amtmand Theiste, der var Amtmand her i Aarene 1771-6, og af hvem man i Thaarups Magazin 2den Deel S. 45 o. fl., har nogle ej alt for kritiske Optegnelser paa en Rejse i Norge i 1761-3, lod nemlig en Gang, ved sin Nærværelse paa Thinget paa Hanehoug i Leganger, Thingalmuen sætte en Jernlænke paa dens Top, og forsøge paa at drage den ned. Hvad hans Hensigt dermed har været, er vanskeligt at vide. Stenen gav saavidt efter, som sagt er, og staaer nu som et dobbelt Minde om Oldtidens Kraft og Nutidens Svaghed." — „En halv Miil sønden for Fejøs Annex-

kirke ligger det gamle Framnæs, nu Vangsnæs, hvor Frithiof hin Frække blev født og begyndte sin Heltebane, og hvor hans Faders Høj vises. Ligeover for Framnæs er Balestranden, hvor Kong Bele boede, og hvor Baldurs-Templet, som Frithiof brændte, stod. En stor Høj er her senere opgravet, og deri skal være fundet adskillige Oldsager. (See, i Budstikken 1824, Biskop Neumanns Rejse.)

(Fortsættes.)

Provst Colban, som i Oct. 1814 skrev en Beskrivelse over Lofogdens og Vesteraalens Fogderi i Nordlands Amt, fortæller deri følgende: „Hvorlidet Sømands-Ungdom mangler Mod, det viser ej allene deres Dristighed paa Havet, men og Behjertighed og Aandsnærværelse ved overhængende Fare. For et Aarstid siden fiskede to Drenge paa omtrent tolv Aar paa Raffundet; en Bjørn kom svømmende og vilde anfalde Baaden; Drengene flygtede ikke, men roede deres Fiskesnøre rundt om Dyret, hvorved dets Been bleve indviklede; nu søgte det rasende Baaden, hvorpaa den ene Dreng kastede en Angel med Snøre, som hæftede i Halen, hvorved de trak Dyret baglænds rundt i Søen, og ved at blive ved, immer at roe i en Kreds, udmattede de saaledes deres fnysende Fjende, at de efter et Par Timers Arbejde bragte ham til Landet, medens han endnu havde Livsaande tilbage; som Drengene med Flid lode ham beholde, at de ej skulde tabe deres Bytte, da den aldeles død strax vilde have synket i Dybet. Jeg har ikke erfaret disse modige Drenges Navne, da de ikke hørte til mit Sogn; og deres Daad er formodentlig paa Thinget anmeldt og til Amtet indberettet."

Fra Genf skrives d. 5 Juni, at den berømte engelske Chemiker Sir Humphry Dawy kom den 28 Maj fra Italien dertil med sin Hustrue, var meget syg, og døde efter femten Timer ved Slagflod. Den 1 Juni foregik hans højtidelige Begravelse paa den protestantiske Kirkegaard. Af fri Drift fulgtes Liget af Syndikerne, Statsraadet, Stadens Autoriteter, Akademiet, Studenterne, Kunst-Samfundet, og en Mængde der boende Englændere. Han var fød 1779 i Penzanze i Cornwallis, og gjorde i Chemien Opdagelser, der i sin Art gjorde en lige Epoke, som i sin Tid Lavoisier's.

Den berømte Digter Hofraad Adolph Müllner er ifølge Efterretninger fra Weissenfels død den 11 Juni af et Slagflod i sit 57de Aar.

Under Titel: Spatziergang durch Kalabrien und Apulien. Von Justus Tommasini. Konstanz 1828, er udkommen en interessant Reisebeskrivelse, der fremstiller en levende Skildring af Egnene og Menneskene i de benævnte Lande. Det er en Tydsker, Dct. Johan Henr. Westphal fra Schwerin, der, under det italiensk klingende Navn Tommasini, har villet skjule sig. Det var tilfods han gjorde sin Reise.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 209
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{3}{4}$ ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$151\frac{1}{2}$	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	$89\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$86\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97	$97\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	97	$97\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$64\frac{1}{4}$	$64\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 51.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 27 Juni 1829.

Den Kjøbenhavnske kongl. Porcelainsfabriks første Anlæg.

(Beskrevet af N. Jonge i den 2den utrykte Deel af Kjøbenhavns Beskrivelse, og her med Forkortelser og Tillæg optaget).

Den store og anseelige Gaard, hvori samme drives, og som har sin Udkjørsel til Springgaden, blev af Kong Frederik d. 5te d. 9 Sept. 1763 givet til Stadens Vognmandslaug med gode Privilegier og Fordele, for at den skulde være en Postgaard, hvor der bestandigen skulde holdes et Antal af Vogne og Heste i Beredskab til Rejsendes hurtige Befordring. Her bleve ogsaa beqvemme Værelser indrettede for Rejsende, med Spisning og Drikkevare etc. Postkarlene, som herfra befordrede de Rejsende, skulde være forsynede med Postmundering, Posthorn og Skildt, og ved Afrejsen eller Ankomsten betjene sig af Posthornet, hvorefter Enhver skulde vige af Vejen. Dette Anlæg, og hvori Spire var til det siden saa forbedrede Befordringsvæsen fra Hovedstaden, blev efter nogle faa Aars Forløb ophævet, og Gaarden blev siden indrettet til Porcelainsfabrik.

Allerede i Kong Frederik d. 5tes Regjerings Tid havde en Sachser, ved Navn Melhorn, og en Fransk ved Navn Fournier, gjort Forsøg med Porcelains-Arbejder, hvilket havde kostet Kongen store Kapitaler, men alle deres kostbare Forsøg løb ganske frugtesløst af, uagtet de havde af Regjeringen al fornøden Understøttelse og alle fornødne Materialier*); men omsider var Hr. Frantz Henrik Müller, Laborant, Materialist og Apotheker i Kjøbenhavn, en indfødt dansk Mand, saa heldig ved sin grundige Indsigt, og Anvendelse af sine Øvelser især i Metallurgien, at tjene sit Fædreneland med et Arbejde, som er det mest passende for Danmark, da den rette Porcelainjord, som dertil bruges, findes i Mængde her i Landet, især paa Bornholm. Efterat Hr. Müller havde anvendt fem Aar, saa og af sine egne Midler sat 4 til 5000 Rdl. paa Forsøg og Prøver, fik han Product tilvejebragt, som lovede de bedste Fordele; og nu blev af den kongelige Kasse anvendt to Gange hundrede tusinde Rigsdaler herpaa, hvorved han i tre Aar bragte Værket til lige saa stor

*) I Andr. Schyttes Danmarks og Norges naturl. og polit. Forfatn. 1 Deel, nævnes tre Forsøg, nemlig: Sachserens Ludvig v. Lüches, en anden Sachsers Melhorn's, og dernæst Franskmandens Fournier's. I Listen over givne Understøttelser til Fabriker i de Suhmske nye Samlinger 2 B. 3 H. S. 20 og 41 nævnes Porcelainsmester Ferdinand 1740-1751 at have faaet 3794 Rdl.; og Melhorn 1755 til 1768 at have faaet 4761 Rdl.

Th.

Fuldkommenhed, som for andre Værker er medgaaet 40 til 50 Aar at bringe det til, og fire til fem Gange saa stor en Kapital. Fabriken kan nu*) nære og berige sig selv; den sysselsætter om Vinteren henved 200 Personer, men om Sommeren næsten det dobbelte Antal, fordi man da kan arbejde i Vandet, og har Tilførsel af fornødne Materialier.

1780 d. 5 Febr. gav Kongen Meddirecteuren, da værende Conferentsraad Theodorus Holm (siden adlet med Navn af Holmskjold, og Geheimeraad) for hans til Porcelainsfabrikens Opkomst udmærkede Nidkjerhed og Bestræbelser **) Ringen pro merito, og lod ham tillige ved Arveprinds Frederik overlevere en prægtig Gulddaase, rigelig besat med Diamanter, og med et Sindbillede i Email paa Laaget, forestillende Fædrenelandet at overrække den fortjente Borger Borgerkronen. Fabrikmesteren Hr. Fr. H. Müller, som Opfinder af dette Porcelains Fabrikation, blev for sin utrættelige Flid af Kongen udnævnt til herefter at være Fabrik-Inspektør, med Justitsraads Karakteer, og Kongen forærede ham en kostbar emailleret Gulddaase, hvori 1000 Rdl. vare indlagte. Fuldmægtigen ved Porcelainsfabriken Christopher Knoblauch blev, for sit trolige Opsyn, udnævnt til at være Magazin-Forvalter; og derefter blev Fabriken aabnet d. 1 Marts 1780, og Udsalg begyndt.

„Her findes ***) et anseeligt Forraad af alle Sorter Bordtøj, hele Stel af bedste Gods; af Thee- og Caffe-Stel, samt af Vaser, Buster etc. Man seer her tre Slags Porcelain; det ene Slags ligesaa hvidt, og fuldt saa godt som noget andet Slags europæisk Porcelain; de to andre Sorter ikke saa hvide, men fuld saa stærke, saa at deri kan kaages, og det i den Henseende langt overgaaer det kinesiske. Prisen paa det første Slags er langt lettere, end hvad det saxiske eller berlinske Porcelain paa Stederne udsælges for; og de øvrige Slags ere endnu billigere. Med Tiden lærer vist Publicum at skjønne og vælge de Fordele, som de virkeligen kan have ved at bringe det danske Porcelain, frem for det chinesiske, der koster omtrent den halve Deel, men ejer ikke den hundrede Deel af det danske Porcelains Styrke og Skjønhed. Et overmaade prægtigt Taffel-Service for 3400 Rdl. har denne Fabrik forfærdiget, og solgt til Holland i Aaret 1781. Paa Fabriken sælges ogsaa ildfaste Stene af forskjellig Størrelse og Dannelse til visse Fabriker, saasom Glas-, Kobolt-, og andre Smelte-Ovne. Foruden de anseelige og vidtløftige Bygninger, Fabriken har i denne sin Fabrikgaard, har den ogsaa anseelige Bygninger paa Christianshavn, hvor Brændsel gjemmes, og ildfaste Stene brændes."

Jonge optager til Slutning af dette Afsnit et latinsk Vers, med dansk Oversættelse „til evig Amindelse,"*) med Overskrift: „In novam Vasorum Fictilium Fabricam, quæ aperiebatur Hafniæ ipsis Calendis Martii Anno MDCCLXXX."

---

*) Nemlig da Jonge skrev, omtrent 1784.

**) Hvori bestode disse? Han var i høj Gunst og formaaede Meget. Müller holdt sig naturligviis til den Mand af Indflydelse, der kunde bevirke de store Summers Erholdelse, han behøvede. Det er almindeligt i Verden, at Manden af Indflydelse ej er tilfreds med at bruge denne; men vil ogsaa tilskrive sig en Fortjeneste af at være i saa heldig Stilling. Th.

***) Nemlig da Jonge skrev.

*) Saa siger Jonge. Digtets Evighed beroer paa Jonges Manuskripts Evighed.

Belisar.

(Efter Eduard von Schenk's Sørgespil.)

Et Brudstykke af den tredie Akt

ved

J. C. Hedegaard.

Personerne:

Belisar, Feltherre under Keiser Justinian. Irene, hans Datter. En Fangevogter. Vagten.

Tredie Akts niende Scene. (Morgen-Dæmring. En afsidesliggende Baggaard mod hvilken Belisar's Fængsel vender ud. —)

Irene i Mandsdragt. Fangevogteren.

Fangevogteren.

Du altsaa Drengen est, som vi forlangte
Til at ledsage vores blinde Fange?

Irene.

Ja! jeg skal lede ham — til Graven.

Fangevogteren.

Kiender
Du og det Bud, som ham forbyder, længer
At blive her? og hvilken Lod, der venter
Jer begge, hvis I vender her tilbage?

Irene.

Os venter Døden.

Fangevogteren.

Veed Du og hans Navn?

Irene.

For dine Slutter-Knegte jeg Dig hørte
Ham nævne Belisar.

Fangevogteren.

Og kjendte Du
Ham ikke før?

Irene.

Jo eengang saae jeg ham. — —
End trende Dage ei forløbne ere,

Da fandt jeg store Folke-Skarer trænge
Sig jublende omkring ham; Slaver trække
Hans stolte Seiersvogn —

Fangevogteren.

Hvorledes! Blot
Du eengang hannem saae, og dog
Du synes over ham at sørge.

Irene.

Hvem,
Hvis ikke ham, bør man beklage? Nylig
Han, dristig og med Ærens Krands omstraalet,
Svang Magtens, Herredømmets Tømme i
Sin Haand, og Seirgudindens gyldne Vinger
Omsusede hans Tinding — og i Dag
Den matte Haand paa tunge Lænke slæber.
For trende Dage siden Rigets Pryd,
I Dag landflygtig, blindet.

Fangevogteren.

Men hvad rager
Hans Skiebne Dig? Du blot hans Leder est,
Hvis hvad han har begaaet, Du betænker
Hvorledes kan hans Tilstand røre Dig?

Irene (fattende sig — efter en Pause).

Ja! vel jeg veed — dog ogsaa havde jeg
En stakkels Fader; han var blind, og Barnet
Blev hans Ledsager. Siden den Tid føler
Jeg stor Medlidenhed med alle Blinde,
Og gierne, hvo de end mon' være, styrer
Jeg deres Fod, thi da med Vemod mig
I Tanke rinder strax min arme Fader.

Fangevogteren.

Lad ei Medlidenhed forlede Dig
At overskride det kundgiorte Bud.
Jeg ganger nu at aabne Fængslets Port
Og ham at bringe hid — Hans Skiebne ei
Forbauser mig. Der gaves dem, der stode
Langt høiere og maatte dog hensmægte,
I Lænker her og undergaae en Dom
Langt strengere end hans. — Vist nok, der var
En Tid, da Sligt mig rystede, men nu
Mit Hverv er liigt hiin Færgemands, som Siæle
Til Dødens mørke Rige fører over,
Og, naar de blot der' Obolus erlægge,
Ei skiøtter stort om Veien gaaer til Orkus

Hvad heller til Elysium man vandrer.
Saaledes og, koldblodigen, jeg lystrer
Hvert Magtens Bud, og uden Ængstelse
Jeg aabner Fængslets Porte, enten nu
Til Livet eller Døden Veien gaaer. —
(Han træder ind i Fængslet).

Tiende Scene.

Irene.

O Græmmelse, som hos mig selv jeg tærer,
Bryd dine Lænker! — det nu voves tør —
Og den udgyde sig i Taarestrømme!
Thi Hiertet brister, mine Øiestene
Hentørres, hvis ei Taaren dem bedugger.
Hvad mine Øine? Tør jeg dem da hæve,
Mens Faderen, hvis Ørneblik i Slaget
Saa ofte styrede den hele Hær,
Og førte den fra Seier hen til Seier
Er blindet. O at jeg og blindet var,
For ei at see hans Blindhed. Selv jeg føler
Nu Trang til evig at indhylle mig
I Nattens Mørke, som omgiver ham: —
Hvis blot Landsflygtighed hans Dom var blevet,
Haab om Tilbagekomst dog levnet var!
Hvis Fyrste=Hagn blot havde truffet ham!
Hvad er hans Skiændsel? Kan Tyrannens Magt
Vel røve Æren? Hvis han blot var fattig!
Om milde Gaver havde jeg da betlet,
Og om et Skiul for denne Ædlings Hoved. —
Men Vee! nu er han blind, og ingen Læge
Helbrede kan, og mine Øine jeg
Med ham ei dele kan! O Betleren
Mod ham er rig. Nu er han jo forhadt,
Og svag og værgeløs og udelukt
Fra hele Skabningens udstrakte Rige.
Nedlæg, Natur, alt hvad vort Øie fængsler,
Og al din Pryd! I Engens Blomster visne!
Hvert saftigt frodigt Træe hentørre brat!
Og Æthrens Blaa, der qvæger Øiet, sig
Forvandle til et mørkt sortladent Graa?
Og Himmelrummet vorde idel Nat
Og kaste fra sig stjernesprængte Kiortel!
Og lade Maanens stille blege Skin
Forsvinde og udslukke Solens Glands!
I Elementer vorder atter Chaos!
Den største Mand, der nyder Luftens Aande,
Ach Belisar! ei mere Eder skuer.

Ellevte Scene.

Den blindede og lænkebundne Belisar føres af Fangevogteren ud af Fængslet. Vagten foran. I Forgrunden Irene.

Irene.

(farer gysende tilbage ved at see sin Fader).
O Gud! min Fader! Vee mig, Vee mig!

Belisar. (Endnu i Baggrunden).

Her
Jeg føler Solens Varme; Morgenluftens
Saa blide Aande; — Er jeg sluppet ud
Fra Fængslets mørke Hule?

Fangevogteren

Ikke blot
Fra Fængslet; selv fra Jernet, som omslynger
Dit Knæ, jeg nu Dig tør befri.

Irene. (afsides)

O Gud!
Du Selv forlehne mig nu Kraft og Styrke,
Du hjælpe mig at bære, hvad jeg seer
Og hvad jeg hører! Ei for mig jeg beder.

Belisar. (til Fangevogteren)

Jeg hører Hulken; Græder Nogen her?
End i Byzanz der gives Taarer for mig?

Fangevogteren.

Det er den Dreng, der være skal Din Stav.
(Efterat have taget Lænkerne af Belisar)
Nu væk med dette! — Vagten venter alt
Ved Fængslets Porte for at bringe dig
Langt bort til Lande, hvor man neppe kiender
Dit Navn; til Grændsen imod Nord; og der
Du ei Befalingen forglemme, som
Forbyder dig at vende her tilbage,
Thi hvis det skeer, med Livet bøder Du,
Og Drengen med, naar man ham hos Dig finder;
Og da hans Blod vil raabe Hevn og tynge
Med Centnervægt paa din Samvittighed.
(Han gaaer bort).

Tolvte Scene.

Belisar. Irene. Vagten. (I Baggrunden)

Belisar.

Dreng!

Irene.

Herre!

Belisar (famler efter hende)

Hvor er du?

Irene. (med dæmpet Stemme)

Her!

Belisar.

Nærmere!

Irene.

Siig, hvad forlanger Du?

Belisar.

Gik Vogteren

Sin Vei?

Irene.

Ja!

Belisar.

Jeg med Dig allene er?

Irene.

Ja!

Belisar.

Kan ei Vagten lytte til vor Tale?

Irene.

Nei!

Belisar.

Er det Keiser=Garden, eller er
Det Hærens Stridsmænd?

Irene.

Det er Keiser=Vagten.

Belisar.

Paa dette Sted jeg altsaa blot til Dig
Mig kan betro; Dog Du mig synes være
Ret kierlig sindet, thi Du græd for mig;
Og vil ei heller nægte mig min Bøn.

Irene.

Den er? —

Belisar.

Hør Dreng, siig kiender Du mit Huus?

Irene.

Jeg kiender det.

Belisar.

Da gak med raske Skridt
Iil, mens jeg tøver her.

Irene.

Hvad skal jeg der?

Belisar.

Jeg har en Datter; — Før herfra jeg gaaer,
Før mine Qvaler endes, vilde jeg
Saa gierne hende see, og signe hende
For sidste Gang; Dog hvad siger jeg?
Jeg taler om at see! End Sproget ikke
Fravænner sig den Sands, som jeg undværer.
O, at jeg hendes Stemme blot eengang
Dog kunde høre førend Vagten støder
Mig ud fra disse Mure! Skynd dig da!
Med Glæde vil hun følge med; Bed hende
At vorde maadeholden i sin Sorg,
Siig Fader=Ønsket er: for sidste Gang
At give hende sin Velsignelse,
At trykke hende til sit Fader=Hierte
Og saa at vandre i Landflygtighed.

Irene. (Nedstyrtende for hans Fødder)

Min Fader!

Belisar.

Est Du min Irene?

Irene.

Ja!

Der om en Yngling Efterspørgsel var,
Der kunde Dig ledsage. — Jeg iførte
Mig Drengedragt og kan nu, ubekjendt,
Dig følge gjennem vore Fienders Skare.

Belisor.

(trykkende hende til sit Bryst)

Kom til min Barm. O kunde jeg endnu
Udgyde Taarer! Strømmeviis de vilde
Da flyde, ei af Jammer men af Glæde.
Forbittrede Justinian, Du har
Mig røvet Alt; Min Pande, der var krandset
Med Laurbær, Du med Skjændsel dækkede,
Mit Sværd Du tog og gav mig Baand og Lænker,
Forvandled' Purpuret til Slavedragt,
Bortrev mig fra et elsket Fædreland
Og ranede, hvad Du mig ikke gav,
De Dine, som for Dig har stedse vaaget.
Du seer mig uden Søn, — Han blev dit Offer—
Og uden Huustro, som mod mig bar Vidne,
Og derfor troer Du mig heel dybt nedbøiet

Paa Sjæl og Legeme! — dog end Skat,
Min Datters fromme Kierlighed, blev levnet;
Og nu, da Hjerte banker imod Hjerte,
Jeg føler mig ei mer' landflygtig, føler
Mig rigere end Du, naar stolt og rolig
Du paa din gyldne Trone leger med
En let erhvervet Krone, og din Verden
Med alle Skatte, Orienten yder,
Dig hylder og nedknæler for din Fod.

Irene.

O! hvad Erstatning kan jeg vorde Dig?

Belisar.

Du Alt erstatter, dog mig Gruelse
Ved Tanken om hvad Du frasiger Dig,
Og hvorhen Veien gaaer, betager.

Irene.

Gaaer
Du da ei med?

Belisar.

Men Veien knudret er, Du den og taaler,
Din fine Legemsbygning — —

Irene.

Styrket bliver
Ved barnlig Kjerlighed.

Belisar.

Men nu dit Kiøn?

Irene.

Min Kierlighed det giver Manddoms Kraft.

Belisar.

Og over Isſen Solens hede Brand!

Irene.

O, den vil Kierligheden kiølne for mig.

Belisar.

Og under Foden Sand, der brænder haardt.

Irene.

O, Kierligheden vil paa det nedsænke
Sin milde Dug.

Belisar.

Men uden Skiul og Huusly! —

Irene.

For Kierlighedens Bøn sig Hytten aabner.

Belisar.

Men uden Næring —

Irene.

Palmetræet skiænker
Jo Frugt, og Tørsten slukker rene Kilde.

Belisar.

Og nu den Eensomhed — —

Irene.

Har jeg ei dig?

Belisar.

Hvis Du blev syg — —

Irene.

Nei! Guderne berøve
Den Blindes sidste Støtte ei.

Belisar.

Men hvis
Mig Døden kalder —

Irene.

Da jeg over Skyen
En anden Fader har.

Belisar.

Velan, vi vandre!
Du paa den mørke Sti skal lede mig,
Mit Livets Engel skal Du være, til
At Dødens Engel fører mig fra Jorden.

(Vagten, som er traadt frem, omringer dem og fører dem bort.)

Blandede Efterretninger.

Den første Døvstummelærer. Efter den almindelige Angivelse vare Abbé de l'Epée i Frankrig, og Samuel Heinicke i Tydskland de første, som theoretisk og praktisk begrundede Døvstumme-Underviisningen. Begge opstode eenstidigt, uden at den Ene i lang Tid erfarede og vidste noget om den Andens Bestræbelser. Maaskee har de l'Epée aldrig erfaret noget om Heinicke. Men meget tidligere end begge de Ovennævnte, har en dannet Jøde, Pereira fra Portugal, udmærket sig deri i Frankrig. 1749 forestillede han Academiet

i Paris, flere af ham dannede Døvstumme, og udviklede i en Forelæsning den Maade, hvorpaa han havde underviist dem (11 Juni 1749). Forelæsningen staaer i „Merc de Fr.," 1750. Senere bleve hans Lærlinger prøvede endog ved Hoffet i Versailles, og indhøstede ny Roes for deres Lærer. Hvorfor Pereiras Bestræbelser bleve ganske forglemte, vide vi rigtignok ikke. Men overhovedet har sikkert ogsaa Mange, førend ham praktisk og theoretisk beskjeftiget sig med disse Ulykkeliges Underviisning, uden at dog deres Navne ere blevne bekjendte, især naar de Intet have skrevet, og deres Bestræbelser kun gjeldt enkelte, faa, unge Mennesker. Til dem hører navnligen Joh. Konr. Amman, en Læge, hvis „Surdus loquens seu methodus qua, qui surdus est, loqui discere possit" udkom i Amsterdam, 1692, 12, 53 S. Han gav Heinicke Tanken om den Mulighed og den Maade, hvorpaa man maatte undervise Døvstumme, og havde fortreffelig dannet en Datter af en af hans Velyndere og Venner, som og endnu nogle andre Børn, til at tale. Ogsaa forsikkrer han, i tolv Maaneder at ville bringe ethvert døvstumt, allerede i den modnere Alder staaende, kun forstandigt Barn („modo sana ipsi [surdo] mens constet") saavidt. Om andre, eller hvilke allerede før Amman har skrevet over denne Gjenstand, er os, ei bekjendt. Hans System grundede sig paa Tonens Dannelse formedelst Struben, Ganen, Tænderne og Læberne. Som Stifter af Døvstummeunderviisningen i Tydskland kunde man altsaa antage ham; thi i Heinickes Biographie, af hans Svigersøn M. Reich („Denkmåler verdienstvoller Deutschen, 1 Bind,") bemærkes udtrykkeligen, hvorledes H. har draget hans „Surdus loquens" til Raads, da Tilfældet tilførte ham den første Døvstumme-Lærling. Derfra vel og Heinickes Stræben, saa meget som muligt at uddanne selve Taleorganerne hos hans Lærlinger, medens de l'Epée kun lod Tegnsproget gjelde. (B. f. l. U. 103.)

Anagram. Det skjønneste Anagram, som maaskee nogentid er gjort, hidrører fra en forhenværende Hofprædikant i Berlin, Jablonski. Da Stanislaus Lesczinski, før sin Tronbestigelse, vendte tilbage fra en Reise, modtog hele Familien Lesczinski ham i Lissa med en pragtfuld Fest. Jablonski, som dengang var Skolerektor i Lissa, skulde forherlige denne Fest med en Forestilling, til hvilken han klædte sin Skoleungdom som Helte. Han udvalgte 13 Drenge og gav enhver et Skjold i Haanden, som indeholdt et Bogstav af Ordene Domus Lescinia (Familien Lesczinski.) Med disse lod han udføre en Dands, som faldt i 6 Afdelinger. Ved Slutningen af den første Akt traadte Dandserne saaledes sammen, at Skjoldenes Sammenstilling udgjorde Grundordet: Domus Lescinia. Ved Enden af den anden Akt forestillede de Ordene: Ades incolumis (Du vende lykkelig tilbage;) efter den 3. viste de Ordene: Omnis es lucida (Du er ganske Lys;) efter den fierde: Manes sidus loci (Du blive vores Stjerne;) efter den femte: Sis columna Dei (Vær Guds Støtte), og efter den sjette: I, scande solium (Gaae, bestig Tronen). Denne sidsie Tanke blev til et prophetisk Forudsagn; snart derpaa blev Stanislaus kaldet til sit Fædrelands Trone. (ibid. 106.)

Den Reisende Honoré Vidal. I det parisiske geographiske Selskabs Møde den 6te Marts 1829, gav Honoré Vidal, som først nylig er kommen tilbage fra Levanten, Udsigt over sine mange Reiser i Asien og Egypten, i Aarene 1801-28. Man erfarede af hans Meddelelser, at han fire Gange, i de værste Aarstider og under de mest trykkende Forhold, har gjennemvandret det øde Arabien, at han, i Ordets sande Betydning, har gjennemløbet Mesopotamien og Babylonien, at han har gjort to Reiser fra Bagdad til Constantinopel og derfra tilbage til Bagdad, til Vands og til Lands, at han har besøgt Syrien, Anatolien, det asiatiske Tyrkie, Persien, en Deel af Armenien, Kysterne ved det sorte Hav og Egypten. De fleste af disse Reiser har Vidal foretaget paa egen Bekostning. Hans Bekjendtskab med det tyrkiske Sprog, med Muselmændenes Sæder, og hans Kundskab i den arabiske Dialekt overhovedet har sat ham i Stand til, overalt at indføre sig selv og at knytte interessante Bekjendtskaber. Han har ogsaa iblandt andet bestræbt sig for, paa sine Reiser at bestemme de enkelte Steders Afstand fra hinanden og deres Beliggenhed, som og Flodernes Løb, og at erhverve gode geographiske Med-

delelser. Ogsaa den Rejsende Fontanier, der ligeledes er vendt tilbage til Paris, forbereder et Værk over sine Reiser i Georgien, Persien og Tyrkiet. (ibid 123.)

Leopold af Toskana. Storhertug Leopold af Toskana, almindelig bekjendt for sin Yndest for det økonomistiske System, og for sin Lyst at ville regjere meget, befandt sig engang i en Samtale med den indolente Ferdinand d. 4de af Neapel, og fortalte ham, hvor lykkeligt han gjorde sit Folk, og hvor mange Forordninger i det økonomistiske Systems Aand han havde udgivet. Ferdinand lod ham længe declamere; endelig afbrød han ham med det Spørgsmaal: hvor mange neapolitanske Familier han havde i Toskana; Storhertugen vidste Tallet; det var kun ringe. Nu, min Hr. Broder! svarede Ferdinand ham meget koldt; da begriber jeg sandeligen ikke Deres Undersaatter, og deres liden Tilbøjelighed til at vorde lykkelige. Jeg har i mine Stater fire Gange saa mange Toskanere, som De Neapolitanere i Deres. (ibid. 107.)

Persisk Brevskrivnings-Ceremoniel. De nuværende Persere give i Brevskrivnings-Ceremoniellet deres tydske Stambrødre lidet eller slet intet efter, og maaskee vil engang i Tiden en tilkommende Historieforsker kunne derfra drage Beviser fra Persiens og Tydsklands Beboeres Nedstammelse fra en Grundstamme. Ikke mindre end 7 til 8 Sorter Papir ere særskilt anvendelige paa Brevskriverens og Brevmodtagerens forskjellige Rangforhold. Den første og kostbareste Slags er hvid, bestrøet med Guldblomster og med Modtagerens Navnciffer i Guld. Den ene Halvdeel af Bladet forbliver blank, som Rand; og under samme begynder Brevskriveren sit Arbejde. Brevet maa ej underskrives, men Affenderen sætter sit Segl paa et Hjørne af Bladet, men saaledes, at en Deel af Seglet mangler, for derved ligesom at sige: jeg er ikke værd at komme for Deres Højhed, og vover i det højeste kun at vise mig halv. Dertil komme andre Høflighedd Tegn; saaledes bliver Hjørnet til højre skjevt afskaaret, for at betyde, at alle vore Værker ere ufuldkomne. Under Overskriften ved Seglet skrives Ordet Cratim, Navnet paa en fabelagtig Hund, der bringer Himlens Breve til Jorden. Denne Hund tilhører en af de syv sovende Propheter, som bleve baarne ind i Himlen. Ved den Lejlighed holdt Cratim sig med Tænderne fast ved sin Herres Kappe, og slap saaledes med ham ind i Himlen, hvoraf man ikke vilde støde den ud, formedelst dens Troskab mod sin Herre, men gav den en Brevbærer-Forretning. En tredie Høfligheds Forskrift er, aldrig at give et Brev i Modtagerens Haand, men enten lægge det paa Jorden for ham, eller kaste det fra sig mod ham; en Regel ingen Perser vover at undlade. (ibid. 107.)

Kong Georg d. 4des Regjering er de brittiske Architecters gyldne Tid. Saa mange og saa betydelige Bygninger ere ingensinde forhen i England opførte som nu. Kirker, Broer, Palaier, Villaer, Slotte opstaae overalt. Yorker-Kathedrale rejser sig i to Aar paa nye. Katholikerne tegne sig for store Summer dertil. Den kongelige Residents-Bolig i Windsor er et Fee-Slot, og den der herskende Pragt, parret med den zirligste Elegants, overstiger ethvert Begreb.

Kjøbenhavns Børs, d. 26 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	151½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	50¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	87½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	97	97½ r. S.
4 pCt. Dito Dito	97	97½ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64¼	64½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 52.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 30 Juni 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(See Nr. 47.)

IV.

Thorwaldsens Arbejder for Frue Kirke, beskrevne af en Englænder, førend noget deraf fra Rom blev afsendt.

I et Skrift: Spatziergänge in Rom. Aus dem Englischen, mit Zusätzen und Erweiterungen bearbeitet von Wilhelm v. Lüdemann. 1 B. Dresden 1828. 8. læses adskilligt om Thorwaldsen. Skriftet er egentlig en Bearbejdelse af en Række af Meddelelser, som under Titel: Walks in Rome and its Environs vare indrykkede i New Monthly Magazine (London by Colburn.) Vi optage denne Gang hvad der anføres om den udmærkede Kunstners Arbejder for Frue Kirke. — Efterat have omtalt sit Besøg hos Thorwaldsen, og Adskilligt af hans Værker, vedbliver han: Dog denne udmærkede Mands Mesterværk er den Række af Billedværker, som han er beskjeftiget med at udføre for den nye Kathedralkirke i Kjøbenhavn. Dette er en ny Bygning i græsk Stiil, som Nordens største Billedhugger blev kaldet til at pryde med Statuer. Han har for Portalens Gavl, som er lig Pantheons, valgt St. Johannes prædikende i Ørkenen, for Façadens Nischer, de fire Evangelister, for Frisen Christus som Korsdrager, for Templets Indre de tolv Apostle, og for Alteret Forløseren selv. En stor Deel af denne pragtfulde Række af Statuer er udført i Modell. Gavlens Basrelief er beundringsværdig og passer til Rummet uden den mindste Tvang. St. Johannes optager Midten paa en Forhøjning, hans Tilhørere gruppere sig om ham i de meest forskjellige Stillinger, let og naturligt, de nærmeste Figurer staaende, de længere bortfjernede liggende. Til Apostlernes Roes lader sig intet højere sige, end at de netop ere det Modsatte af de Barnini'ske i Lateran. Her er intet af Fordrejelse, intet af det Vaklende og Udsvævende, ingen Overdrivelse af Muskler, ingen uforstaaelig Allegorie, ingen løs Beklædning, og intet mod sig selv stridende Udtryk. Den fulde Udvikling af Alder og Kald, en Alvor, som tilkommer disse, en ædel Rolighed, saaledes som det egner sig for Skulptur-Værker, og derhos det individuelle og særegne hos christelige Helte, hviler paa dem alle; dog alt dette fuldkomment individualiseret efter Personlighed, Alder og Tilbøjelighed, uden Hjælp af Symboler eller af et ejendommeligt Drapperie. Ingen Kunstner har i St. Peder vidst at udtrykke denne Strænghed og fuldendte Hengivenhed, i St. Johannes denne elskværdige Jomfruelighed, i St. Matthæus denne Opbyggelse, i St. Jacob dette Højtidelige, i St. Thomas denne urokkelige Overbevisning, og i alle de Andre denne Bestemthed mod Gjenvordigheder, saaledes som Thorwaldsen. De traditionelle Emblemer findes ved Siden af dem, men,

uden at de behøvedes. Dog Kronen for det Hele er den sandfærdig opløftende Billedstøtte af Frelseren selv. Jeg kjender Intet, som ligner den; den er for Christenheden, hvad Phidias's Jupiter var for Oldtiden; Legemliggjørelsen af det hele System ved hans synlige Characteer. Stillingen er simpel, begge Armene ere kjærligen udstrakte, Hovedet blidt bøjet, og Ojet hviler paa Menneskehedens Lidelser ved hans Fødder; Ordene paa Basen: „Kommer til mig Alle etc." er den skjønneste Forklaring af det hele Billedværk. Hovedet, Stillingen, Costumet — Alt aander og lever; ja, en vis Monotonie deri, som man har dadlet, er kun en kunstig Stigning i den almindelige Virkning. Drapperiets parallele Linier, den parallele Udstrækning af Armene, den fuldkomne Lighed af Statuen paa begge Sider, ligne Gjentagelsen af det samme Thema i Musiken, eller af det samme Ord i Poesien. Intet Græskt eller Etruskiskt i det hele Værk, intet Traditionelt; den ligner ingen Christus, som jeg endnu har seet; det er ingen Raphael, ingen Michel Angelo, ingen Poussin — det er et Værk for sig selv, som det synes indgivet af den gamle tydske Skole, men allene af Kunstnerens ophøjede Aand selv forbedret og luttret. Forholdenes kolossale Størrelse, som man ligeledes har dadlet derved, giver dem for mig kun en større Tillokkelse. Michel Angelos Christus, omendskjøndt ved den en meget mere jordisk Natur, fortjener upaatvivlelig den Ros, man yder den som det første Værk af reen Kunst; men Thorwaldsens Christus overgaaer langt, med ringere Lærdom, dette Stykke i det aandelige Værd, om jeg tør bruge dette Udtryk. Sit Fortrin skylder det den Aand og det Formaal, for hvilke Kunsten her allene viser sig. Her er ikke Tale om Overvindelsen af forhaandenværende Vanskeligheder, det er en moralsk Fremstilling i den fuldkomneste Samklang med det givne legemlige Udtryk. Hovedet straaler igjen af Evangeliets milde Philosophie; Menneskesønnen, underkastet af frit Valg alle vor Naturs Svagheder, fremviser sig for os, og enhver Beskuer maa uvilkaarligen udraabe for det: „Problemet er løst, min Drøm er blevet til Virkelighed!" — Thorwaldsen selv, endnu i Kunstnerens fulde Begejstring, sagde til os, da vi forlode Værelset, med en Følelse, som holder skadesløs for talløse Timers Anstrengelse: „Jeg troer, jeg endeligen har fundet det."

V.

Naar den ærede Recensent af Weinwichs Kunstner-Lexicon i Literatur Tid. 1829 Nr. 24 S. 374 siger: at Nicolaus Peter Hermanson (S. 86 hos Weinwich) er den samme Mand som Herman Peters (S. 137), saa er denne Rettelse vist nok fejlagtig. I Niemanns Handbuch d. Schl. Holstein. Landeskunde 1799 S. 622 hedder det: „Her lever nu i Frederikstad to duelige Kunstnere: Herman Peters og hans Søn Nicolai Peters, begge Malere; den første ogsaa bekjendt ved sine fortræffelige lakerede Arbejder; den sidste udgiver paa Subskription Haandtegninger efter Naturen." I Rivesell's Beschreib. d. Stadt Flensburg, Altona 1817 S. 287 læses: Nicolai Peters bør som fædrenelandsk Kunstner her nævnes, da han lever i vor Midte. Da der hersker kun en Stemme over Faderens Arbejder ligesom over Sønnens, saa maa jeg, som Ikke-Kjender af Kunsten, henvise Enhver til deres Naturen ligesom frastjaalne Værker. Han har ogsaa raderet 6 Kobbere til en latinsk Dissertation af Physikus Dct. Friedlieb i Husum. Ofte var han nødt til at skære i Træ for Tobaksspindere, at lakere Støvleskafter o. s. v. Det sidste, nemlig Lakerings Arbejde, var en Kilde mere, hvoraf denne Kunstner kunde hente det Nødtørftige for sin Familie; danske Courantsedler paa Tobaksdaaser efterlignede han saa tvangfrit og nøjagtigt, at enhver beundrede det, og Kongen selv skal derved være bleven saa overrasket, at han holdt Forfærdigeren for et farligt Menneske. Foruden ved Lakering, og fornemlig ved saftige, bløde og derved saa naturlige Vandmalerier, bidrager ogsaa den Underviisning, han giver i Tegning, til hans nødtørftige Underholdning. Ogsaa som Digter er han bekjendt."

VI.

Om det skjønne Brügmannske Altar i den slesvigske Domkirkes Chor, forhen i Bordesholmer Kirken, læser man i „Schleswigsche Kunst-Beyträge," 2det Hefte Schleswig 1792. 4. S. 82-85 følgende:

„Allerede den berømte og lærde Henrik Ranzau har i Descriptione Chersonesi Cimbricæ 1597 anmærket (see Westphalen Monum. ined. Tom. 1. p. 42): Foruden andre Prydelser, hvormed Kirken i Bordesholm saa rigeligen er forsynet, seer man ogsaa der en Altertavle, som Johan Brügmann af Husum (som ogsaa med ikke ringere Kunst har snittet og forarbejdet Altertavlen i Segeberg Kirke), har forfærdiget og ziret med saa megen Kunst og Flid, at Mange, der have gjennemrejst den største Deel af Tydskland, bevidne ikke at have seet noget Værk, der kunde lignes dermed. Om denne Tavle og dens Forfatter, der er død i største Armod, har Matthias Pausenius skrevet følgende Epigram:

Phoebus warf jüngst seinen Blick auf diese geschnitzte Arbeit,
Und sprach: Ist dieß von Menschenhand gemacht?
Ich bin ein Zoilus, der künstliche Arbeit tadelt,
Oder die Kunstwerke des Lysippus meistern will.
Könnt' ich nicht hier Kunst erblicken, so wär' ich thörigter
Mit meinen Augen, als Midas mit seinen Ohren.

Ogsaa en af de forrige Præster i Flintbeck, Martinus Coronæus giver, i sine antiquitatibus Bordesholmensibus (Westphalen's monum. ined. Tom 2 p. 593), følgende Efterretning: I Aaret 1521 har Hans Brüggemann af Husum med sine Svende forfærdiget et Altar med beundringsværdig Kunst, i et Tidsrum af 7 Aar, som han derpaa har anvendt. Træet, hvoraf det er gjort, kogte han tilstrækkeligt i Olie, for at bevare det for Orm. Dette Alter har den Underskrift: Opus hoc insigne confectum est anno incarnationis millesimo quingentesimo vigesimo primo ad Dei honorem. *) Ligeledes har denne Kunstner forfærdiget den store Monstranz i Husum, og hans

*) Altsaa ikke 1528, som M. Holmer i sin i Husum 1669 holdte Ildebrands-Prædiken paastaaer.

Hjelpemester Alteret i Brügge *). Ogsaa skal han have gjort det i Neumünster Kirke værende Monument. 1523 kom Kong Christian den 2den, med sin Gemalinde Isabella, Datter af Kongen af Spanien, Søster af Kejser Carl den 5te, med deres Rejsefølge til Bordesholm for at see dette Altar. Kongen beundrede den store Kunst i Værket, og Dronningen viiste ham med sine Fingre Figurerne. Da Brüggemann saae dette, udsnittede han deres Billeder efter Naturen og satte dem paa to Piller ved Alteret **). Herrerne af Lübek forlangte af Brügmann et ligesaadant Altar, og han lovede dem at levere dem et bedre end det i Bordesholm. Derfor gave Munkene ham en Medicin, efter hvilken hans Ojne bleve rindende, og han maatte opgive Arbejdet. Endeligen døde han i Landsbyen Eidersted nærved Bordesholm. Jeg har et Haandskrift af ham, som jeg har efterladt mine derværende Colleger. ***)"

Cæso Grammius omtaler i sit Skrift: Chilonium novus Holsatiæ Parnassus pag. 35 Altertavlen. „Den er, hedder det, udarbejdet med en misundelsesværdig og uefterlignelig Kunst, og det er allene for dens Skyld værd at komme til Kiel. Du maa kaste dine Ojne paa hvilkesomhelst Altare du vil i Tydskland, Frankrig og Italien, som ere af Guld, Sølv eller Marmor, saa anbefaler denne Bordesholmiske Tavle, som dog ikke har Noget af hine kostbare Materier, sig; den er af Træ, men ved den sjeldne Kunst, som du seer, maa du bekjende, at den overgaaer alle de andre. Johan Brügmann af Husum har med en Polyclets duelige Haand udskaaret Christi Lidelses Historie i Træ, saaledes at man troer ej at see nogen Afbildning, men Personerne selv, og iblandt saa mange

*) Siden kommet til Segeberger Kirke.

**) I det af den Kielske Doct. og Professor Cæso Grammius udgivne Skrift: Chilonium novus Holsatiæ Parnassus, Slesvigæ 1665. 4. pag. 35 fortælles ogsaa dette, at Brügmann skar disse to Portraiter i Træ saa træffende, at der ej manglede noget i Ligheden.

***) Westphalen t. c. Tom. 2. p. 598.

Menneskers Ansigter seer man intet, som ligner det Andet i Blikke og Lineamenter *). Derimod er Frelserens snart lyse, snart bedrøvede Ansigt gjort saaledes, at han stedse og allevegne ligner sig selv."

I Anledning af hvad ovenfor er anført af Martinus Coronæus, om at Træet, hvoraf Altertavlen var gjort, blev kogt i Olie, bemærkes i i Schl. Kunstbeiträge: „at det vel ikke er at forstaae i bogstavelig Mening, thi det synes meget mere, da den hele Altertavle er af Egetræ, at dette Træ, efterat Arbejdet er blevet færdigt, er gjennemtrukket af varm Linolie, saasom det endnu indtil denne Tid har beholdt sin naturlige Farve, hvorimod det ved Kogning i Olie maatte have faaet en brun Farve. Desuden er især at bemærke, at Egetræet til dette Arbejde er valgt med megen Omhyggelighed, og er af en saa fortræffelig Slags, at noget saadant i vore Tider skulde være vanskeligt at bekomme; og da der i saadant med al Forsigtighed valgt Kjernetræ ikke kommer Orm, saa har Kogning i Olie ikke kunnet havt anden Hensigt end at sikre det imod Fugtighed."

Enhjørningen.

Et orientalsk Eventyr af F. Kind.

Dybt inde i Arabien levede en Prinds, ved Navn Nadir, skjøn som den klare Dag, modig som Løven, naar den springer op fra sit natlige Leje. Hans Fader havde efterladt ham umaadelige Skatte; hans Heste og Kameler skjulte Sletterne, Perler og Guld smykkede hans Klæder og hans Bord, og Østerlandenes skjønneste Blomster syntes blot at vise deres Pragt for at behage hans Øine.

*) Her bemærkes i Schlesw. Kunstbeiträge, at Forfatteren sandsynligen ikke i Figurernes Betragtning har været opmærksom nok, da det ellers ikke maatte have undgaaet hans Blikke, at en og samme Figur forekommer i Altertavlens forskjellige Fag, og kjendelig ikke allene i Klædning, men ogsaa i Ansigtsdannelse.

Endnu førend han havde naaet Ynglings-Alderen, havde hans Fader udkaaret ham Zulima, en anden mægtig arabisk Hærførers Datter til Gemalinde. Hun var smuk, men stolt og herskesyg. Hun havde aldrig kjendt den ømme Kjerlighed, men vidste blot at glimre og at byde. Nadir ærede hende, men elske hende kunde han ikke.

Blandt hans Serails Roser opblomstrede imidlertid en ung Slavinde, Saide, som hans Fader endnu i hendes Ungdom havde gjort til Bytte fra Hali, Anfører for en krigersk Stamme og hans dødelige Fjende. Saide voxede til; hendes Dejlighed var ubeskrivelig. Hun elskede tillige Prinds Nadir, ikke som hendes Behersker, men som hendes Hjertes Udkaarede. Nadir brændte for hende, dog lignede hans Følelse tillige en Gartners Omhed, der betragter sin Haves skjønneste Blomster med Henrykkelse, men ikke nænner at røre dem. Hans Kjærligheds sidste Lue skulde være en from Gave af hendes ømme Følelse, ikke et Offer eller en Følge af Lydighed.

Saaledes havde Nadir og Saide allerede levet nogen Tid med hinanden, næsten som Broder og Søster i Fortrolighedens henrykkende Baand. Hun veeg sjelden fra hans Side, og han tillod hende, i Tillid til hendes ungdommelige Uskyld enhver Frihed, som var nægtet ethvert andet Fruentimmer i hans Serail. En Morgen fandt Nadir sin elskede Saide i Taarer. En fremmed Araber havde engang foræret hende en Due af den meest udmærkede Skjønhed. Dens Fjær vare blændende hvide; en rosenformet Krave omgav dens glimrende Hals. Naar hun lokkede ad den, fløj den øjebliklig til hende; den sad ofte paa sin Herskerindes Fingre, spiste af hendes Mund og viiste hende Kjertegn. Nu var hendes dyrebare Due bortkommen, og hun sørgede over Tabet.

„Giv mig mine Vaaben, sagde Nadir, i det han omarmede den Hulde, min Jagt-Landse, Koggeret og Buen; Vogterne af mine Hjorde have fortalt mig, at en Enhjørning har ladet sig see i Ørkenen. Det er vel vanskeligt at fange dette vilde og modige Dyr, men det er let at tæmme det. Jeg vil gjøre et Forsøg, og er jeg heldig, bringer jeg dig Byttet af min Jagt, til Erstatning for din tabte Due. Den elskende Pige adlød ham med Ængstelse. Tusinde Farer frygtede

hun for sit Hjertes Yngling af dette ligesaa vilde som stærke Dyr; men hun vovede ej at yttre sin Frygt for den Tapre. Nadir, væbnet ved Kjerligheds Haand, befalede nu Oldinger, Qvinder og Børn at følge ham i langsomme Tog til Ørkenens Grændser. Selv besteg han med sine raske Mænd de væligste Heste og ilede foran did hen. Næppe var han ankommen der med Jagtfølget, førend han i lang Frastand blev en glimrende hvid Punkt vaer; snart saae de Enhjørningen springe frem af Buskene og vrinskende at komme ned af Bjerget. Den nærmede sig, syntes at ville udspejde Jægerne, blev trodsigen staaende, og skuede paa dem med sine klare Øjne, men næppe havde de faaet Bue og Pile i Hænderne, førend den med overordentlig Hurtighed tog Flugten, og uagtet man af yderste Kraft satte efter den, ganske forsvandt fra deres Øine. Det vidunderlige Dyrs ranke og majestætiske Skabning, dets blændende hvide Hud, det glindsende Sorte i dets lange vildt flagrende Man, og det højt fremragende snoede Horn, var noget alt for Tillokkende for Nadir og hans Følge, til at de saa let skulde lade det Haab fare, at saare det let og derpaa faae det levende fanget, og de lode det derfor ikke blive ved dette ene frugtesløse Forsøg. De omgave nu hele Bjerget, hvorhen det var flygtet, med Næt og Reb, og søgte paa ny dets Spor. Flere Gange kom de det paa Spor, flere Gange fik de endog Øje paa det, men stedse fløj Pilene og Kastespydene det forbi, og naar de engang troede at have drevet det i Nættet, saa sprang det let derover, eller sønderrev det med sin Styrke. Udmattede og yderst misfornøjede over at alle Anstrængelser vare forgjeves vendte omsider Nadir og hans Følge mod Aften tilbage fra den vilde Ørken. Allerede langt fra saae han sine Telte, glædede sig ved sin Saides kjerlige Modtagelse og sporede sin raske Hest. Dog førend han endnu havde naaet Lejren, saae han under et duftende Tamarisktræ et Par unge Mennesker, som omarmede hinanden. Han troede næppe sine egne Øjne; det var hans Saide, og en ham ubekjendt skjøn Yngling. Nadirs Skræk og Raserie kjendte ingen Grændse. Dreven af Jalousi og Hævn styrtede han ind paa det ømme Par, og gjennemborede med sin Dolk den Fremmede, som, uden at give en Lyd fra sig, sank i Saides Arme. Uden at agte paa hendes

Bønner og Taarer befalede han sine Tjenere at fængsle den Utro, og nu begav han sig i mørkeste Tungsind til sit Telt.

Han var vaagen hele Natten; han kunde ikke slumre; men udstødte Forbandelser over Saide og sin Skjebne. „Jeg elskede hende, sagde han, mere end mig selv; hun syntes saa god, saa uskyldig, saa øm; og en Fremmed kunde fortrænge hendes Herre og Ven af hendes utaknemmelige utro Hjerte.

Nu gik Solen op bag de blaae Bjerge, og hans Gemalinde Zulima traadte ind i hans Telt. Allerede længe havde hun været misundelig over de Fortrin, som Nadir havde viist den unge Slavinde; hun hadede hende med den største Forbittrelse; nu haabede hun at kunne udføre den Hævn, hun længe havde tilsvoret hende. „Du har, min Herre og Gemal, sagde hun med forstilt Ømhed til den ved hendes Ankomst overraskede Nadir, omsonst udmattet dig; den vilde Enhjørning har undgaaet dig, og hvad du fandt ved din Tilbagekomst maatte være dig højst uventet."

„Lad mig være i Ro, Zulima, svarede Nadir; jeg kan vel fortjene Bebrejdelser af dig, men din Spot kan jeg ej taale."

„Langt være det fra mig at spotte dig, svarede hun; jeg er kommen for at trøste dig, og for at dele din Sorg. Kan jeg ikke mere være din Elskede, saa lad mig dog være din deltagende Veninde, din forsigtige Raadgiverinde; og at jeg stedse var det, skal jeg give dig Beviis paa; altsaa hør mig, og du vil finde det billigt og godt, hvad jeg har at sige dig."

„Saa tal da, Zulima!"

Ondskabsfuld Glæde fremlyste nu af Zulimas Øine, og hun begyndte, som det syntes, med en formildende Stemme. „Endnu har du, kjere Nadir, ikke, i det mindste efter mit Tykke, tilstrækkelig Aarsag til at vredes over Saide, og at græmme dig over hendes Utaknemlighed. Det er sandt, at Saide allerede længe har været mig mistænkelig; det er sandt, at du saae hende i en Andens Arme, hvem man allerede flere Gange skal have seet i Nærheden af vor Lejr; men alligevel, hvo veed, om dit Syn ikke har været forblindet; eller om der ikke i den af hende viste Fortrolighed har været noget at undskylde?"

Hvad Zulima ønskede, skeete. Nadir blev stedse mere og mere opbragt. Han befalede Saide fremført.

Betynget med Jernlænker, med blege Kinder og forgrædte Øjne, fremstod den ulykkelige Saide Nadirs rasende, Zulimas triumpherende Blik syntes at slukke enhver Livsgnist hos hende; men havde endog Synet af hende kunnet ryste og røre Nadir, saa vilde hendes Ord igjen opvække hans Vrede. „Jeg burde hade dig, Nadir! tiltalede hun ham med taareblændte Øjne, og dog kan jeg ikke andet end elske dig. Du har myrdet den Eneste, som næst dig var mit Hjerte dyrebar!"

„Elendige!" udbrød Nadir i yderste Harme. „Vær rolig min Gemal! afbrød Zulima ham; Vrede gjør ikke det, som kan bestaae for Allah! lad mig, som den der kan dømme upartisk, tale med Saide."

Mørk taug Nadir, og Zulima vendte sig nu til Saide. Vel troer jeg, Uværdige! sagde hun til hende, at den Dræbte var dyrebar for dig, ligesom du var det for ham; allerede længe fattede jeg Mistanke ved din dig saa kjere, saa vidunderlige Due; men først for kort Tid siden er det lykkedes mig at fange din tro Brevdrager; her er den."

Zulima tog Duen, som hun havde qvalt, frem af en Kurv og viiste Nadir en lille guldbroderet Pung, som havde været skjult under den rosenfarvede Krone om Duens Hals. Saide bævede. Zittrende af Vrede opløste Nadir Snoren, og fandt et sammenviklet Palmblad med følgende Ord: „Jeg længes ubeskrivelig efter igjen at omarme dig, og skal stedse være dig nær, saasnart Nadir bortfjerner sig. Mit Hjerte vil stedse med Ømhed slaae for dig."

„Var dette Brev til dig, du skjendige!" spurgte Nadir med et rasende Blik. „Det var det — svarede Saide, og dog er jeg uskyldig. Den Yngling, du myrdede, var min eneste Broder; min Moder, en af Halis Slavinder, er for længe siden død. Han selv tjente allerede i Halis Hær, da din Fader gjorde mig til Bytte. Han elskede mig stedse ømt, og i de senere Aar fandt han en uimodstaaelig Længsel efter at see mig. Han sendte mig Duen med en Araber, og den har i sin Tid været et tro Bud for vor ømme Sødskendekjerlighed."

„Godt udtænkt, Slavinde! sagde Zulima haanligen; — han var din Broder og er nu dræbt; din Moder er for længe siden død; blot de døde kunne vidne for dig."

„Jeg er uskyldig, sagde Saide, i det hun vendte sig til Nadir, uden at værdige Zulima et Svar; kun Fortsættelsen af det arvede Had imellem dig og Halis Søn var Aarsag i, at jeg maatte gjøre en Hemmelighed af hans Besøg; ham var jeg hengiven med et søsterligt Hjerte; blot dig har jeg elsket, og aldrig nogen Anden; for dig har jeg blomstret; med Kjerlighed til dig skal jeg henvisne, naar du udrydder mig af din Have.

„Blot de Døde kunne vidne for hende," gjentog Zulima, i det hun vendte sig til Nadir; men da denne Søster trodser saa stærkt paa sin Uskyld, saa frembyder sig just nu et Middel til at hun kan overbevise os om sin Troskab, og derved maaskee igjen skjenke min Nadir sin tabte Ro."

„Og hvilket?" spurgte Nadir mørkt.

„Ved den Stamme, svarede Zulima med hyklersk Bestemthed, endskjøndt hun ikke selv troede paa Sagnets Sandhed, — ved den Stamme, som min Fader beherskер, er det almindeligen bekjendt, at den vilde Enhjørning spotter selv de tappreste Mænds Kraft og Behændighed; men naar en Jomfrue i Uskylds Reenhed træder den imøde, da lader den sig fængsle af hende med en gylden Kjede."

„Ogsaa jeg, sagde Saide, har i min Barndom hørt dette; og hvad er Livet mig uden Nadirs Kjerlighed. Gjerne underkaster jeg mig denne Prøve, og bær Tillid til Himlens Retfærdighed."

„Saa giv hende da en gylden Kjede, sagde Nadir til Zulima, og lad hende føres hen til Enhjørningsbjerget! i Morgen ved Solens Opgang vil jeg atter jage der."

Den ondskabsfulde Zulima, allerede ahnende og frydende sig ved den forhadte Medbejlerindes sandsynlige Død, lod strax Saide bringe derhen, gav tillige sin Gemals Ord en langt anden og grusommere Betydning, end han selv tænkte sig. Iblandt Nadirs Kostbarheder var nemlig ogsaa en tung Guldlænke, som den overmodige Hali havde ladet smede for Nadirs Fader, men som, efter en

tilfægtet Sejr var falden i den Sidstes Hænder. Saides Jernlænker bleve efter Zulimas Befaling ombyttede med denne tunge Guldlænke, og den Ulykkelige næsten ganske nøgen lænket dermed til en fremragende Klippe. I den meest pinlige Tilstand var den arme Saide, udsat for Middagssolens hede Straaler, nær ved at forsmægte. Først henimod Aften kom Nadir med sit Jagtfølge til hin Egn. De dreve Enhjørningen frem for sig. Endnu langt mere rasende og voldsomt end forhen havde den vilde Bjerghest denne Gang sat sig imod Jægerne, nogle af dem bleve saarede, nogle endog dræbte. Nu tøg den, ophidset til det høieste Raserie, Løbet henimod Klippen. Nadir saae sin fængslede, hjelpeløse Tilbedede. Medlidenhed og dødelig Angst bemægtigede sig hans Hjerte. I dette Øjeblik havde han gjerne tilgivet hende enhver Fornærmelse. Henreven af sin Følelse ilede han med Fortvivlelsens høieste Kraft for at hjelpe og frelse hende.

Dog, hvad var skeet? Førend han kunde naae Bjerget med sin hurtige Hest i flyvende Fart, havde Enhjørningen med et Spring besteget Klippen. Den saae Saide; den sprængte i Øjeblikket hendes Lænker løs fra Klippen med sit Horn, den lagde sig mild og tam ned for hendes Fødder, ret som om den hos hende søgte sin Beskyttelse, sin Redning. Saide kastede sin Guldlænke om dens ranke Hals, og førte den ved Haanden, som den kunde være en venlig Hund hen imod sin elskte Nadir.

„Himlen har reddet mig, tiltalede hun ham kjerlighedsfuldt. Ørkenens ubetvingelige Søn har viist min Uskyld; vil du endnu længere miskjende din troe Saide."

Nadir, rystet ved denne vidunderlige Tildragelse, slog sine Arme henrykt om hende — „Du er min, og intet skal mere adskille os, svarede han, og løftede hende op foran sig paa sin Hest. Som i Triumph førte han hende til sin Lejr, og Enhjørningen medfulgte troligen i den gyldne Lænke. Han forstødte Zulima, den grusomme, befalede at opreise et prægtigt Gravminde for Saides Broder, under Tamarisken, og ophøjede den skjønne Saide til sin Gemalinde. Endnu mange Aar blev Enhjørningen Saides bestandige Ledsager og Beskytter, og da den endelig døde, lod Nadir af

dens Horn udskære mange konstige Bægere, og deri indlægge forskjellige Slags Guld-Billedværk, tillige med Saides Navnetræk. Alle Døttre af hans fyrstelige Stamme fik hver et af dem til Medgift; man ansaae dem som Minder om Dydens Sejr, og man siger, at Gift aldrig har kunnet holde sig i disse vidunderlige Drikkekar.

Indenlandske Efterretninger.

Den saa høithædrede, i den danske Literaturs Historie ved mange Skrifter saa udmærkede Lærde, Professor Rasmus Nyerup, Provst paa Regentsen, Bibliothekar ved Kjøbenhavns Universitets Bibliothek, Ridd. af Dbr., er den 28 d. M. død i sit 71de Aar. Dette Tidsskrift skylder ham adskillige Meddelelser, for det meste uden Navn. Hans Tjenstagtighed og Virksomhed, hans Lærdom og hans Beskedenhed vare lige store og almeen erkjendte.

Ligeledes er Sognepræsten til Frederiks tydske Kirke paa Christianshavn Hr. C. G. W. Göricke død i sit 67de Aar. Som blid, god, elskelig Mand og tro Opfylder af sit Kalds Pligter velsignes ogsaa hans Minde.

I Schönhorst, i Amtet Bordesholm har i mange Aar en menneskekjerlig 72 aarig Olding levet og virket paa sin Gaard, stille og fromt. Hans Navn er Johann Christoph Dose. Denne Mand stiftede allerede i Aaret 1818 for de uden Underviisning omkringløbende Børn i hans Levested en Skole, hvilken han udstyrede med 2000 Rdlr. Cour., med et Huus og 3 Tønder Land. I Anledning af den høje Formælingsfest d. 1 Nov. f. A. udvidede han saaledes denne Skole, at den indbyrdes Underviisning der kunde indføres, sendte Skolelærere paa sin Bekostning til Eckernförde, for at lære denne Methode og skjenkede Skolen de nødvendige Tabeller. Den saaledes fuldkomnere og mere hensigtsmæssigt indrettede Skole blev indviet den 1ste Novbr. 1828, og benævnet med Hds. kongl. Højhed Prindsesse

Wilhelmines Navn, som Mindesmærke om Dagen, og som et skjønt Exempel for Efterverdenen paa ædelt Borgersind. (Pr. Ber. 1829. I. III.)

Blandede Efterretninger.

En ung engelsk Retslærd Charles C. Jones har i forrige Aar sammendraget et Allehaande i 2 Bind, hvori man finder ganske andre Ting end man skulde vente efter den underlige almindelige Titel: „Recollections of royalty, from de death of William Rufus, in 1100, to that of the Cardinal of York, the last lineal descendant of the stuarts, in 1807." Intet uden Anekdoter, og det unegtelig ret underholdende, om Konger og Dronninger, største Delen af den engelske Historie. Vistnok tør man ei stedse belyse det Sammensøgte for meget nærved med Kritikens Fakkel. Et Par Træk fortjene imidlertid deres Plads. Pave Julius III., fortæller Hollingshed i sin Chronik, sad engang tilbords, og, visende paa en stegt Paafugl, som han ikke havde rørt, sagde han: „Sæt denne Paafugl kold hen til Aftensmad for mig, jeg spiser i Haugen, da jeg har Gjæster." Da nu Aftensmaaltidet blev baaret frem, og han ikke saae den kolde Paafugl paa Bordet iblandt de varme, skjendte han efter sin Sædvane stærkt og geraadede i stort Raserie. Derpaa sagde en af hans Cardinaler, som sad ved Siden af ham: „Jeg beder Eders Hellighed ikke at lade sig saaledes opbringe ved en saa ubetydelig Sag". Men Pave Julius svarede: „Hvorledes, naar Gud for et Ebles Skyld blev saa vred, at han derfor jagede vore første Forældre ud af Paradiis, hvorfor skulde da jeg, hans Statholder paa Jorden, ikke blive vred for en Paafugl, da dog en Paafugl er mere værd end et Eble?" — Den Bøddel, som henrettede den ulykkelige Anna Boleyn, var, som Jones angiver, en Franskmand fra Calais, som havde Ord for en stor Duelighed. Hvad man fortæller om denne Henrettelse, kan, som Forfatteren mener, have forplantet sig videre ved Tradition i Frankrig af Skarpretterens Beretning; Anna vilde paa Skafottet ikke lade sig binde for Øinene; hun frygtede ikke Døden, som hun sagde; den Geistlige, som beredede hende til Døden, kunde intet erholde af hende, uden at hun vilde lukke Øinene. Men hun aabnede stedse Øinene, og Skarpretteren kunde ikke udholde hendes blide, sagtmodige Blik, og frygtende at forfeile Hugget maatte han tænke paa en List, for at halshugge Anna. Han tog sine Skoe af og nærmede sig sagte, men medens han stod paa hendes venstre Side, traadte en Anden med stærke Skridt til hendes høire. Anna saae til denne Side, og medens hun vendte Ansigtet fra Skarpretteren, kunde han gjøre det dødelige Hug, uden at afvæbnes ved den ædle og rørende Hengivelse, som glindsede i hendes Blik.

(Fortsættes.)

De engelske Blade ere fulde af Lovtaler over Demoiselle Sontag, som den 18 Juni havde sin Benefiz i London.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 Juni 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	$151\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{1}{2}$	$50\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	$89\frac{1}{2}$	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	87	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97	$97\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$64\frac{1}{4}$	$64\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste

Skilderie af Kjøbenhavn.

Udgivet af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Tooghalvtredsindstyvende Bind.

Kjøbenhavn, 1829.

Trykt paa S. Soldins Forlag, hos L. I. Jacobsen.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 53.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 4 Juli 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 52.)

VII.

I forrige Nr. blev den udmærkede Kunstner, fra hvis Haand Altertavlen i Slesvig haves, nævnt Brügmann, efter Schlesw. Kunstbeiträge. Af Henrik Ranzau og Martin Krey (Carondus) benævnes han Brugmannus, almindeligen skrives han Brüggemann. Af senere Skribenter, der omtale ham og hans Værk, maae fornemligen Pastor Voodt nævnes, i hvis Beiträge T. 2 p. 43-54 Altertavlen temmeligen nøje er beskreven. I danske Atlas 7 D. S. 602-3 berøres den kun kortelig. I det af Joh. Chr. Jürgensen i Aaret 1822 udgivne nye, med Anmærkninger og Tillæg forøgede, Oplag af N. Helduaders Chronik d. Stadt Schleswig, omtales Altertavlen S. 112-113 blot korteligen. Jürgensen berettede, at han havde en omstændelig Afhandling over dette Kunstværk under Arbejde, som han meente snart at kunne overgive til Trykken. Den vides ikke at være udkommen.

I Joh. v. Schröder's Gesch. u. Beschreibung der Stadt Schleswig, 1827 S. 85-89 beskrives korteligen denne Altertavle, hvoraf vi uddrage følgende. Dens Fløjdøres Indre ligesom og Mellemstykket indeholder Forestillinger af den bibelske Historie, skaarne uden noget andet Instrument end en Kniv, af Træ, og inddeelte i 22 Feldt, af hvilke ethvert især kan udtages. Den blev den 28de Jan. 1666 bragt fra Bordesholm til Slesvig. Dens Højde er 47 Fod, Breden 25 Fod, Dybden noget over tre Fod, og den har i sine 22 Feldt 385 Hovedfigurer, foruden mange Bifigurer. Det er fornemlig Scener af Christi Lidelses Historie, som her forestilles, dog ogsaa andre Scener af den bibelske Historie. Saaledes blandt flere Abraham og Melchisedek. Førstnævntes Billede skal forestille Statholder Johan Ranzau; Melchisedeks Billede det Bordesholmer Klosters Abbed Albert; og i Følget er Kunstnerens eget Billede med nogle af hans Svendes. I et aabent Fag (i Fodstykket) ere nogle Reliqvier, for hvilke er et meget kunstigt udarbejdet forgyldt Jerngitter. Disse Reliqvier ere: en Deel af den Kjede, med hvilken Kong Erik var omvunden, da han blev styrtet ud i Slien, den Hue, han bar, og nogle af hans Been.

Over Altertavlen og dens Dele ere af Hr. Böhndel, Medlem af det kongl. Kunstakademi, lithographiske Afbildninger begyndte, som skal efter den i Aaret 1824 udkomne Plan bestaae af 37 Plader i 6 Hæfter; kun de to Hæfter ere udkomne.

Om denne Altertavle læser man i Liter. Kunst- og Theater-Bladet 1824 No. 30, Juli, følgende: „Det er et Værk, som daglig og fortjent vinder i Berømmelse, og i sit Slags er ikke allene det meest udmærkede i de danske Stater, men i det hele Norden (Nordtydskland med indbefattet). Den kun lidet ældre, ligeledes berømte Tavle, som

forhen fandtes i Graabrødrekirken i Odense, men nu opbevares ved Frue-Kirke sammesteds, er af en fra denne meget forskjellig Natur. Dens Mester, Lybekkeren Claus Berg, holdt sig til de gamle Mønstre, og saae mindre paa Udtrykl og Nøjagtighed i det Enkelte, end paa det heles Glands. Ved Forgyldning, Farver og en stor Mængde Figurer har han søgt og tilvejebragt Virkning. Hans Brüggemann derimod har vel ikke forsmaaet at imponere, men hans Arbejde taaler ogsaa at sees i dets enkelte, ja dets mindste Dele, og er udført i den saakaldte gothiske Smags allerskjønneste og fuldkomneste Stiil. At Kunstneren har brugt syv Aar til at forfærdige dette Stykke, er let at begribe, og man maa snarere forundre sig over, at der ikke er medgaaet længere Tid, naar man tager Hensyn til de mange udmærket arbejdede Figurer og Zirater, og det Heles Omfang, som udgjør ikke mindre end 47 Fods Højde og 25 Fods Brede — altsaa omtrent samme Højde, som en betydelig Gaard heri Hovedstaden. I tyve (22) Afdelinger forestiller den Christi Lidelses Historie, og det saa fortræffeligt, at man ikke noksom kan beundre Udtrykkets, Anatomiens og Forholdenes rigtige Jagttagelse; Costumet er, som man kan vente det, Mesterens Tids tydske, og det er ikke alene heri, at han ligner Albrecht Dürer, men Ziraterne og Anordningen ere omtrent de samme, som man kunde vente at finde hos sidstnævnte Mester, der dog neppe har udført noget Arbejde, der ligner dette i Omfang. Foran Alteret er anbragt tvende Colonner, hvorpaa sees en mandlig og qvindelig Figur. Et gammelt Sagn har vedligeholdt sig, om at Kong Christian den 2den og hans Dronning besøgte Kunstneren, medens han arbejdede paa Altertavlen, og at han af dette Besøg tog Lejlighed til at afportraitere disse høje Personer, hvilket skal være skeet i de tvende Figurer paa Colonnerne. Om dette Sagns Rigtighed opstaaer imidlertid nogen Tvivl, naar man sammenligner Figurerne med authentiske Portraiter af denne Monark og hans Gemalinde. Altertavlen, som, efter den paa samme værende Indskrift, blev fuldendt Anno 1521, er heel udskaaren af det haardeste og fineste, i Olie kogte Egetræ, der har beholdt sin naturlige Farve. Af Mesteren, den virkelig store og sjeldne Kunstner, findes desværre, saavidt man veed, foruden dette, intet betydeligt Arbejde opbevaret; et mindre, som for faa Aar siden endnu var i Husum, skal ved Kirkens Nedbrydelse være blevet parteret og solgt ved offentlig Auction. Man vilde imidlertid tage Fejl, om man troede, at den Brüggemannske Billedhugger-(skjærer-) Skole ganske var bleven udslukket med Mesteren. I Kirken i Eckernførde findes en Altertavle, der synes at maatte være forfærdiget af en af hans Elever; ogsaa andre Steder seer man Arbejder, der forekomme at være udsprungne af samme Skole, ja selv Altertavlen i Holmens Kirke, og de i Kjøge og Helsingøer, bære enkelte Præg af den, omendskjønt Aanden og Reenheden i Stilen er tabt, og vi kun have beholdt Materialet, det uendelige Arbejde og Sammensætningen. Som bekjendt ere disse sidste Altertavler forfærdigede af Flaadens Billedhuggere i Christian den 4des og Frederik den 3dies Tid. Hos disse har den ældre Arbejdsmaade vedligeholdt sig, da derimod især Frederik den 2dens og Christian den 4des udenlandske Billedhuggere indførte deres og en senere Tids, i de Arbejder, de forfærdigede for de kongelige Bygninger."

VIII.

Det Moltkeske ypperlige Malerie-Gallerie har istedetfor afdøde Etatsraad Weinwich faaet Hr. Professor og Landskabsmaler Møller til Inspectør. Det var i kort Tid lukket, for at det ved alle saadanne Samlinger af og til nødvendige almindelige Eftersyn kunde iværksættes. Det blev sidste Onsdag paa ny aabnet. Lokalet er udvidet. Nogle Stykker have faaet ny Plads, bedre passende i Henseende til Belysning og fra øvrige Synspunkter; og Malerierne hænge nu ikke saa nær Gulvet, som forhen. Man seer to herlige nye Stykker; det ene er et Portrait af en rigtklædt Dame, af Sal. Coning; det andet er kjøbt fra den Bülowske Samling, nemlig efter Kataloget Nr. 176, „Simeon, der ved Jesu Fremstillelse i Templet tager ham paa sine Arme;" forhen opgivet at være af Titian Vecelli, men sandsynligere af Johan van Veck. De faa Stykker, Galleriet forhen havde af danske Malere, ere samlede, for at udgjøre Grundlag til en Samling af indenlandske Mestere, ældre og nyere. Man seer Stykker af Krock, Pilo, Juel, Lorentzen. Om et af

Galleriets meest udmærkede Stykker, Eudamidas, som paa sin Dødsseng, i Overværelse af en Notarius, gjør sit Testament, Nr. 56 i den Weinwichske Fortegnelse, hvor det omstændeligt beskrives, optage vi følgende:

„Ueber Nicolaus Poussins Oelbild, das Testament des Eudamidas, meldet Moniteur, daß dieser eine alte räucherige Kopie von einem Einwohner der Stadt Dole im Juragebirg entstanden habe. Hr. Merimée wollte sie restauriren, schwazte sie aber Hrrn. Roujour wieder ab, und dem Verkaufer zu. Es sollen viele andere Kopien davon in Frankreich existiren, aber das Original sei noch nicht wieder gefunden, wenn es nicht etwa wirklich in der Sammlung des Grafen Moltke in Kopenhagen befindlich sei." Bremer Zeitung Nr. 214, Aug. 2. 1818.

At dette sidste virkeligen er Tilfældet er vist nok. Cfr. Weinwich.

IX.
Om det Lahdeske Elementarværk i Tegnekunsten.
Af et Brev 22 Jan. 1824.

— De har begjeret mine Tanker om Elementarværket i Tegnekunsten, og jeg vil ikke unddrage mig fra at give dem; dog vil De behageligen erindre, at skjøndt jeg er Kunstelsker, er jeg ikke egentlig Kunstkjender, eller kan tilegne mig Kunstsmag og Kunst-Indsigt.

Det kan paa den ene Side ikke nægtes, at Værkets Beskaffenhed og Tendents fortjener et hæderligt Omdømme, men paa den anden Side troer jeg, at Planen i det Hele er altfor omfattende, udførlig og kostbar til, at det tilsigtede Diemed med Værket sandsynligviis kan ventes opnaaet eller at dets Indførelse og Anvendelse i Underviisningsinstituter skulde blive almindelig. Jeg troer, at der i denne Anledning først maa tages Hensyn til 2de ej uvigtige Omstændigheder nemlig: Nationen selv, og dens nærværende oeconomiske Forfatning.

Om den danske Nation kan det nok med Sandhed siges, forstaaer sig med mange Undtagelser, at den i Almindelighed ikke af Naturen er begavet med Kunsttalent, Kunstfølelse og Kunstsmag. Som en Følge heraf kan der neppe med Grund ventes, at et Værk af et saadant Omfang i et enkelt Kunstfag, vil hos den (Nationen) erholde nogen almeen Indflydelse eller nogen almeen Deeltagelse, og Erkjendelsen af dets Gavnlighed, Brugbarhed og almindelige Anvendelse saavel i det høiere, som lavere Underviisningsvæsen, kun indskrænke sig til — saare Faa.

Tilsidesatte man endog for et Dieblik det sidst Anførte, saa er dog den nærværende Tidspunkt og Nationens mere slette, end gode Formuestilstand, langt fra ikke skikket til, at et saa kostbart Værk i det Hele, kunde erholde den Afsætning og blive saa udbredt, som det fortjener. De vistnok ikke ret Mange, som kunne, ville ikke anskaffe Værket eller dertil bidrage, det være sig nu af Paaholdenhed, Mangel paa Kunstsands, rigtigt Begreb, Patriotisme, dybere Indsigt og Eftertanke m. m. De, der ville gjøre det, kunne ikke, især under de iværende Tidsomstændigheder, der ere saa trykkende, at Mængden desværre maa indskrænke sine Udgivter til Livets første Fornødenheder, og endda have Vanskelighed med at erhverve hvad dertil udfordres. Efter at have omtalt disse 2de Hovedpuncter gaaer jeg over til at berøre nogle flere Omstændigheder, som ville blive Hindringer for Værkets almene Anvendelse og Brug og sammes Tendents.

Jeg maa da først i Almindelighed bemærke: At Tegning unægteligen hører til de dannende Kunster, og at ethvert Individ, der enten vil udøve samme, om end ikke just egentlig som Kunstner, saa dog til nogenlunde Fuldkommenhed dyrke alle enkelte Grene deraf, (begge Dele følge desuden gjerne sammen) men hvor dette mangler vilde enhver Underviisning blive et forgjæves, tid- og pengespildende Arbejde, og al Vejledning og Umage fra Lærerens, og nok saa megen Flid ja Anstrængelse fra Lærlingens Side blive uden Frugt og Nytte, og i det høieste tjene til at danne et maadeligt og fuskeragtigt Subject. — Efter min Formening bør intet Individ underviſes i eller dyrke nogensomhelst Kunst, eller hvad dertil kan henføres, som ikke har, i det mindste nogenlunde, Lyst eller naturligt Anlæg dertil, og hverken Læreren, eller den Lærende, bør, hvor saadan Mangel findes, befatte sig dermed. Endog

blandt dem af de cultiverede Nationer, som af Naturen have større Anlæg og Færdighed til Kunsterne, end den Danske, er det dog altid kun en liden Deel af Nationens store Masse, der i større eller mindre Grad har Kunsttalent og med Held kunde dyrke en Kunst eller enkelte Grene deraf. Med Hensyn til hvad jeg foran har yttret om den danske Nations Beqvemhed og Følelse for Kunsterne i Almindelighed, vil det altsaa i Grunden kun blive et lidet Antal Individer, paa hvilke Underviisning i Tegnekunsten og dens forskjellige Grene her med Held kunde anbringes. Saa inderlig jeg endog ønsker en større og mere udbredt Anvendelse af Tegnekunsten end hidtil, og saa meget jeg end paaskjønner dens høje Værd i Henseende til Menneskeforædling og til Opvækkelse af Følelse for det Sande og Skjønne i Naturen m. m. og jeg derhos erkjender og indseer dens store Nytte og Indflydelse, ja Nødvendighed i det daglige Livs mangehaande og forskjellige Sysler, saa er jeg dog af den Formening, at dens almindelige Brug og Anvendelse, forsaavidt samme angaaer Almuen, taaler nogen Indskrænkning, og at der i denne Henseende bør tages i Betragtning saavel Stænderne, hvortil de, der skulle undervises, henhøre, og Stederne, for saavidt disse ere offentlige, hvor Underviisningen meddeles.

Sees nu hen til det første eller Stænderne, da troer jeg, at Tegnekunsten fornemmelig bør dyrkes og øves af de høiere Stænder og Middelstanden, især den ædlere og cultiverede Deel deraf, som nok udgjør Kjernen og den vigtigste Deel af Folket eller Statens Borgere, dog vel at mærke, at Underviisningen ikke blev spildt paa noget Individ af disse Stænder, som manglede de saa fornødne naturlige Egenskaber til Kunstens Dyrkelse, Beqvemhed og Nemme forenet med Lyst, Smag og Kunstsands, og det, om det endog var Prindser og Prindsesser, der havde disse Mangler.

Hvad dernæst angaaer de offentlige Steder, hvor Underviisning gives for den tilkommende Statsborger i Forhold til hans Bestemmelse i Borgerlivet, da vil jeg betjene mig af den almindelige Inddeling i 3de Hovedclasser, altsaa:

1. Cathedral- eller saakaldte lærde Skoler. Her tvivler jeg meget om, at Underviisning i Tegnekunsten burde eller kunde finde Sted, i al Fald ikke efter hele Elementarværket. Læregjenstandene i disse, med Hensyn til Embedsmænds Dannelse for Stat og Kirke saa vigtige Institutter ere saa mangfoldige og derhos vanskelige og møisommelige, og Tiden derhos til disse videnskabelige Forkundskabers Erhvervelse, saa kostbar, at de nok ikke burde forøges med en ny Læregreen, som var betydelig af Omfang og Vidtløftighed og næsten udfordrede et eget Studium, ja man maa sandelig undres over, hvor Ungdommen uden at blive overlæsset, i en i sig selv kort Tid, kan lære saa mange forskjellige Videnskaber og samle saa mange Kundskaber eller dog disses Elementer i mere eller mindre Grad. Det være imidlertid langt fra hermed meent, at Tegnekunsten slet ikke maatte dyrkes af hine Instituters Elever; tvertimod vilde det være ligesaa ønsk- som anbefalelsesværdigt, om den kunde dyrkes privatim udenfor Skolen, naar kun dertil gaves Tid og Hovedtingen desaarsag ikke forsømtes.

2. Borger- og Almueskolerne saavel i Hovedstaden, som i Kjøbstæderne. Jeg vil her foreløbigen anmærke, at jeg forbigaaer de militaire Instituter, hvor Tegning udgjør en, om man saa vil kalde den, integrerende Deel af Underviisningen og en Hoveddeel af Læregjenstandene i samme, skjøndt tildeels af andre af Tegnekunstens Grene, end de, som indeholdes i Elementarværket, men som derfor ikke gjør dette undværligt eller ubrugbart i samme. Med Hensyn til de her omtalte Skoler til Dannelse af den ædlere og ringere Middelstand, der ikke henhøre til den videnskabelige og lærde Stand, da er Tegnekunstens Dyrkelse her ligesaa passende, som nyttig, ja nødvendig for en Deel af Haandværksklassen; kun frygter jeg, at Elementarværket vilde her være for omfattende og medtage for megen Tid, da ogsaa Læregjenstandene i disse Skoler, især i de for den ædlere Middelstand, ogsaa nu ere blevne temmelig talrige, saa at i al Fald for den simplere Middelstand, en kortere Lærebog for Tegneunderviisningen muligen kunde behøves. For saavidt Kjøbstædernes Almueskoler in specie angaaer, kan i det Væsentlige med Hensyn til Tegning siges det samme som om

3. Almueskolerne paa Landet. I disse Skoler anseer jeg Tegning for upassende og

overflødig, da samme efter mit Skjønnende, ikke kan have nogen Indflydelse paa, eller staaer i nogen Forbindelse med Landalmuens Sysler. Lemmerne af den egentlige Bondestand, som den talrigste, ere alt for meget beskjæftigede med haardt og strængt Arbejde, der er ganske heterogent med hvad der hører til Kunst eller det finere Haandarbeide, og der gjør ganske uskikket til at deeltage i noget af de sidstnævnte. Til Tegning hører overalt en let og bøielig Haand, men hvorledes kunde Bondedrengens grove og stærke Haand hertil anvendes, da den, om den endog i den barnlige Alder kunde dertil have været beqvem, er ved det grove og stærke Arbeide, hvortil den fra den tidligste Ungdom bruges, bleven og bliver ganske desorganiseret. Tiden for Landalmuen er desuden saare knap saavel i Skolen, som i det daglige Liv; og hvis Bonden endog i Skolen havde lært Tegning, vilde han dog deels som Tyende, og deels som sin egen Mand, snart glemme hvad han saaledes maatte have lært, og aldrig deraf gjøre Brug. Jeg er altid af den Mening, at den, hvis Stilling i Livet er at forrette det grove Arbeide, ikke bør befatte sig med det finere, og den, hvis Beskjæftigelse er det sidste, ikke befatte sig med det første. Jeg holder derfor meget af Ordsproget og troer det her anvendeligt: Skomager bliv ved din Læst. Jeg vil imidlertid derfor ingenlunde have Tegnekunsten aldeles bandlyst fra Landsbyskolerne, saa at, naar der gaves et Individ, som dertil viste udmærket Lyst og Nemme, og Forældre og Foresatte vilde, at det deri skulde undervises, burde dertil gives Leilighed; men ogsaa her vilde en Lærebog i Tegneunderviisning efter en formindsket Maalestok blive saare nødvendig. Hvad her saaledes er sagt, kan og siges om Almueskolerne i Kjøbstæderne, dog med den Modification, at for saavidt Disciplene skulde anbringes eller kunde ventes anbragte til et Haandværk, især af det Slags, hvor Tegning kunde behøves og anvendes, vilde ogsaa Underviisning i Tegning for dem finde Sted, hvorimod samme maatte bortfalde for dem, der ikke vare bestemte til, eller kunde vente at blive andet, end Matroser, Sjouere, Dagleiere, og desl.

Qvindekjønnet i den saakaldte højere Stand og i Middelstanden, burde efter min Formening i Særdeleshed opmuntres til at dyrke Tegnekunsten, forudsat, at de enkelte Individer dertil besadde nogenlunde Talent og Lyst. Naar, som jeg forhen har bemærket, til Tegning udfordres en let og smidig Haand, troer jeg, at dette Kjøn, som en Følge af sine Lemmers finere Organisation, har i sine Armes og Hænders Lethed en større naturlig Beqvemhed til denne Kunst, end Mandkjønnet; og dets Færdighed i Tegning vilde ei alene have megen Indflydelse paa de qvindlige Haandarbeider til disses desstørre Fuldkommenhed, men den vilde endog tjene dem selv, ved flittig at udøve den, til en fornøielig og behagelig Afvexling og Adspredelse, og fornemmelig vilde den blive nyttig og i sine Følger saare velgjørende, naar de som Mødre kunde og vilde anvende den i deres Børneopdragelse. — Imidlertid maa jeg dog gjentage mine forrige Bemærkninger, at paa ingen af dette Kjøn blev anvendt og spildt Tegneunderviisning, naar der ikke sporedes Drivt til og Sands for Kunsten, ligesom der og maatte tages Hensyn, saavidt skee kunde, paa Individernes tilkommende Stilling i Livet, om det nemlig kunde ventes, at den blev saaledes, at de kunde og vilde benytte samme deri til deres egen og Andres Fornøielse og Nytte. I Forbigaaende kan jeg ellers ikke undlade at bemærke, at jeg aldeles ikke bifalder, at nogen, enten Mand eller Qvinde, lærer hvilkensomhelst skjøn Kunst, det være saa nu Tegning Musik, Dands, eller deslige, naar den siden i sit tilkommende Liv enten ikke kan, eller, som er underligt nok, ikke vil afbenytte den til en behagelig Underholdning for sig selv eller sine nærmeste Omgivelser; thi er da ikke al den Tid og Flid, som paa Underviisningen har været anvendt, spildt, og kunde samme ikke langt bedre have været benyttet. — Iøvrigt hører det endog til Anbefaling af Tegnekonstens Dyrkelse af Qvindekjønnet, at der haves med Hensyn til Underviisningen deri langt mere Tid, end som er Tilfældet med Mandkjønnet, da Læregjenstandene for hiint Kjøn ere uligefærre, mindre omfattende og vigtige end for dette, saa at der bliver Tid nok tilovers til at undervises i en eller flere Dele af hvad der hører til det Skjønne. —

Sluttelig maa jeg tilføie, at det under alle Omstændigheder vilde være ønskeligt, at al Tegneunderviisning skeete efter den Plan og det Die-

med, som Elementarværket indeholder, da den Slendrian, som derved skal have fundet eller finder Sted, vilde ophøre.

Det var beklageligt, om Elementar-Værkets Fortsættelse skulde ikke kunne skee; men hvad Udvej er dertil? Jeg skjønner kun een, nemlig at det fortsattes i Tydskland. Hos en Nation af 30 Millioner Indbyggere med i Almindelighed større Kunstsands og Kunsttalent end den Danske, og med en, skjøndt vel ikke uden Undtagelse, mere udbredt Velstand, vilde Værkets heldige Afsætning og en opmuntrende Modtagelse mulig kunne ventes.

Indenlandske Efterretninger.

I Torsdags foregik Professor Ridder Nyerups Jordefærd. Liget blev baaret af Studenter. Hr. Pastor Gad holdt en Tale, og Sange bleve afsjungne, forfattede af Hr. Stud. Theol. F. Schiøtt. Fortegnelsen over den savnede Afdødes literaire Arbejder i Literatur-Lexikonnet vil i Fortsættelsen til dette fortjenstlige Værk faae store Tillæg om hans udmærkede Flids sildigere Produkter; deraf anføre vi her hans mange Bidrag til de videnskabelige Selskabers Samlinger af Skrifter; fremdeles til Tidsskrifter, saasom i Borgervennen, i Literatur-, Kunst- og Theater-Bladet, hvoraf i Aarg. 1824 Nr. 29. 30. 31 om den danske og norske Kjempebog; et Manuskript; og meget Mere. I Dagen Adskilligt, saasom: 1822. Nr. 291-299 om Overtro hos den danske Almue; i Aargangen 1823. Nr. 285-288 om Overtro ved Sygdomme, Død og Begravelse, og i Aargangen 1825. Nr. 20. 21. 24. 25. 48. 49 om Overtro og Landsbyeskikke, som staae i Forbindelse med Fest- og Højtidsdage, m. m. — i Tritogenia; og saaledes flere Steder. — Det af Samfundet til den danske Literaturs Fremme udgivne Program i Anledning af den høje Formælingsfest, under Titel: Om Literaturens Tilvext under de tre danske Konger Frederik d. 5te, Christian d. 7de og Frederik d. 6te, udarbejdede han; ligesom han og var en nidkiær og virksom Befordrer af dette Samfunds Grundlægning. Af hans større literære Arbejder nævne vi: de fem sidste Dele af Suhms Danmarks Historie, — og Peter Lolles Samling af Ordsprog. 1828.

Ved Tidenden om Professor og Ridder Nyerups Død.

Kjæden er bristet,
Som fængsled' Din Aand!
Saga har ristet
Selv ved Din Haand,
Nyerup! Dit Minde, — det slettes ej ud;
Dana det gjemmer. Din Aand gjemmer Gud.

Perlende Taare!
Hvor sønlig, hvor heed
Paa Nyerups Baare
Triller Du ned! —
Taarens Demanter, det Kiærligheds Pant
Fra Viisdoms Sønner, til Krone sig randt.

Venskabs Kjærminde!
Snoe Dig mellem dem!
Oldingen finde
I Saliges Hjem
Fryd ved at skue, sit Jordliv til Løn,
Kronen fra Ven, og fra Viisdommens Søn.

J. M. Jessen.

Blandede Efterretninger.

De franske Betiente hos Dronning Henriette, Karl I. Gemalinde, spillede mange Rænker, som ej bidroge lidet, til at stemme Folket mod Hoffet. Under deres Navn blev lejet Huse i Londons Forstæder, hvor Katholikerne forsamlede sig, og hvor Børn af begge Kiøn, bleve underviste og forberedede for de udenlandske Seminarier. Dronningens Hofgeistlige vidste at udfritte hende om alt, det som foregik imellem hende og hendes Gemal, forstemte hende imod Kongen, indgød

hende Foragt for det engelske Folk, og især Uvillie imod Landets Skikke, og forledede hende til at forsømme det engelske Sprog. Dronningens Bolig var et sikkert Tilflugtssted for de Utilfredse og deres Papirer. Dog dette var Intet imod den ydmygende Underkastelse, de fordrede af Dronningen, idet de paalagde hende de mest nedværdigende Bodsøvelser. Hun maatte iblandt Andet gaae barfodet til Tyburn, hvor hun en Morgen knælede under den Galge, i hvilken flere Jesuiter under Dronning Elisabeth's og Jakob I. Regjering havde bødet som Forrædere, og anraabte dem som Martyrer og Helgene. Efter et haandskrevet Brev maatte hun engang, paa en regnfuld Dag, gaae i Skarnet fra Sommersethouse til St. James, medens hendes Skriftefader kjørte i Vognen ved Siden af hende. — Den franske Biskop, som stod i Spidsen for Dronningens geistlige Hofstat, var en meget ung Mand, under 30 Aar. Han blev behandlet meget uærbødigt af 2 smukke franske Damer, især af Madam George, som hos Kongen stod i ligesaa høi Gunst, som det engelske Folk havde hende. Den franske Hofstat tog saaledes til, at den daglig kostede Kongen 240 P. St. Den var, fra det oprindelige Tal af 60 Personer, steget til 440, uden dertil at regne Børnene. En Aften kom Kongen pludselig og gav Befaling til den franske Hofstats Afreise. Vognene stode færdige. Karl havde sat dette igiennem trods Dronningens Bønner, trods hendes Vrede. Hun var saa forbittret, at hun sønderslog flere Ruder i Vinduerne i det Værelse, hvori Kongen havde ført hende for at skille hende fra de Franske. Førend deres Afreise plyndrede de Franske Dronningens Forraad af Klæder og hendes Ædelstene, og efterlod hende, som det synes, næppe Linned. Iblandt andre Midler til at berige sig, opdigtede de Regninger til Beløb af 10,000 P. St., for hvilke de, efter deres Paastand, indestode. Dronningen erkiendte dem i Førstningen for rigtige, men erklærede senere, at de vare falske; deriblandt var en Regning paa „uhelligt Vand" for Biskoppen, som et Brev fra den Tid siger. Den franske Biskop opbød alt, for at forhindre Fordrivelsen, indtil Kongen endelig befalede nogle Soldater af sin Livvagt at drive Franskmændene ud af Sommersethouse. I et langt Tog af næsten 40 Kareter ankom de efter 4 Dages Forløb til Dover. Da Madame George steg i Baaden, kunde en Karl af det lavere Folk ikke overvinde den Fristelse at kaste en Steen efter hendes franske Hovedtøj. En engelsk Hofmand, som ledsagede hende, forlod hende øiebliklig, stødte Karlen Kaarden i Livet og gik rolig tilbage i Baaden. Bl. f. l. U. 110.

Yderst mærkværdige ere de Rejser, som Venetianeren Marco Polo i sin Tid beskrev, og som efter Aarhundreders Forløb have i vore Tider igjen opvakt Interesse, og fremkaldt lærde Undersøgelser af Venetianeren Zurla, Engellænderen Marsden, Florentineren Baldelli. Den sidstnævntes Værk i denne Henseende er anmeldt i Blätt. für Liter. Unterhaltung d. A. Nr. 108. Deraf følgende Notitser:

I Aaret 1250 rejste begge Brødrene Nicolo og Maffeo Polo, Handlende fra Venedig, i Handelsforretninger over Konstantinopel til de vesten og norden for det sorte Hav liggende Provindser. Udbruddet af en Krig hindrede dem i, at vende tilbage lige til Konstantinopel. De forsøgte at gaae langs med Havet, og kom saaledes igjennem Astrachan og kirgisiske Stepper eller Ørkener til det store Buchari. Her opholdt de dem i 3 Aar ved Dschengiskhanidens Barak-Khans Hof, og lode sig til Slutning bevæge af Gesandten fra en Mongolfyrste, Kublai-Khan, den største af alle katariske Konger, som boer ved Verdens Grændser mod Nordost, til at opsøge denne Kublai-Khan. Han lod sig af dem fortælle meget om Occidentens Videnskaber, Kunster, Sæder og Religion, og fik ved deres Fortællinger en saadan Interesse for europæisk Dannelse, at han sendte dem tilbage med rige Gaver, for hos Paven at udvirke for ham og hans Folk en Mission af ikke mindre end 100 i alle Occidentens Kundskaber erfarne Mænd, ved hvem de Alle vil lade sig omvende til Kristendommen. Brødrene Polo kom efter nitten Aars Fraværelse tilbage til Venedig, hvor den ældste fandt en strax efter deres Afreise født Søn, Marco, vor Reisebeskrivelses Forfatter, og bestemte ham strax til Ledsager paa sin anden Rejse. Begge Poloerne bleve opholdte to Aar i Europa og siden i Palæstina, førend efter Clemens IV Død

den dengang i det hellige Land boende Tedaldo Visconti (Gregor X.) var bleven valgt til Pave, og alligevel opnaaede de intet videre, end at der blev medgivet dem to Dominikanermunke, som allerede da de vare komne til Armenien, vendte tilbage igien. Vore tre Rejsende derimod opsøgte Kublai-Khan og fandt ham i Chamen-fu paa den yderste Nordgrændse af China. Her traadte de nu formelig i Fyrstens Tjeneste, og da Marko inden kort Tid til Fuldkommenhed havde lært fire forskiellige i Khanens Lande brugelige Sprog, saa blev der i de 17 Aar, han opholdt sig der med sin Fader og Onkel, overdraget ham mange vigtige Forretninger, som for det meste lykkelig udførtes af ham. Mongolerne, hvis Fyrste Kublai-Khan var, bekrigede dengang nemlig China med saa meget Held, at netop paa den Tid, da Poloerne vare ved hans Hof, blev Songs Dynastie fuldkommen besejret af dem, og uddøde med den unge Tiping. I denne Krig var det, at Marko Polo betvang Fæstningen Siang-Yang, paa hvis Besiddelse Kublai-Khan satte særdeles Værd, ved Beleiringsmachiner, som han lod gjøre efter europæisk Brug. Et Haandskrift af Reisebeskrivelsen har den mærkværdige Efterretning, at en Tydsker har hjulpet ham med hiint Arbejde. Efter at Marko paa en saadan Maade havde erhvervet sig Kejserens Tillid, blev han sendt som Statholder til den rige Havnestad Hang-tschen-fu, for at ordne Bestyrelsen efter den hidtilværende Regjerings forefundne Papirer. Nogle Aar senere (1282) blev Khanens tyranske og almindelig forhadte Minister, Saraceneren Achama ombragt i en Folkeopstand, og Kublai-Khan overdrog vor Polo den hele Sags Undersøgelse. Venetianerens retfærdige Udsagn, der opdagede den myrdede Yndlings og Tilhængeres Undertrykkelser, blev ogsaa hæderligen omtalt af Chinesiske Historieskrivere. Aaret derefter blev Marco sendt til Lands til Pegu og Ava, for at berette noget om disse af Kublai-Khans Hære nyerobrede Provindser og deres Bestyrelse. Flere andre Sendelser og til Polo overdragne Administrationsforretninger lade sig ikke bestemme med saamegen Sikkerhed; kun det er uden for al Tvivl, at han tog Deel i en forulykket Militairexpedition, som Kublai-Khan sendte til Java, for at gjøre sig denne Øes Indvaanere skatskyldige. Ved hans Tilbagekomst forefandt han et Gesandtskab, der skulde anholde ved Kublai-Khans Hof om en Brud til den persiske Fyrste Argun. Marcos Fortællinger bevægede dem til at foretrække Søetouren om Halvøen paa hiin Side af Ganges for Landvejen, og de udbade sig, hvad der ogsaa efter nogen Modstand blev tilstaaet dem, Polo til Rejsefælle. Paa Hjemvejen blev Sumatra og Seylon besøgt, og efter mange Farer, der næsten bortrev det hele Skibsselskab, ankom de øvrige til Ormuz. Her erfarede Poloerne Kublai-Khans Død og besluttede nu, da intet mere drog dem til China, at vende for bestandig tilbage til deres Hjem, hvor de ankom 1295.

Kjøbenhavns Børs, d. 3 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	151½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	50¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	87	87¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	107½ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64¼	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 54.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 7 Juli 1829.

Om Beskrivelsen over Kjøbenhavns Universitets anthropologiske Museum. Gjensvar.

I Maanedsskrivtet for Litteratur, første Aargang, tredie Hefte, findes Recensionen af min Beskrivelse over Kiøbenhavns Universitets anthropologiske Museum.

Da der i denne Recension forekomme nogle Udtryk, som synes mig fornærmende saavel for mig personlig angaaende, som og for Museet, skiønt livløst betragtet, saa troer jeg, det er min Pligt, at oplyse disse Steder i al Korthed.

R.s vidtløftige Indledning paa sex Blade, paa ni Linier nær, vil jeg forbigaae, omendskiønt der dog vel var Adskilligt, som kunde omtales. R. har nok hermed villet give sin Existents og sine paa Reiser erhvervede vidtudstrakte Kundskaber tilkiende, thi ellers indseer jeg ikke, hvortil denne Indledning skulde tiene, og da den indeholder bekiendte Data, rigtige eller urigtige, hvilket her kan være ligegyldigt, og ikke er henhørende til Recensionen selv, saa omtales den heller ikke videre.

S. 225 opregner R. Museerne, som han har seet udenlands, og siger, at alle ere ordnede efter Legemets forskiællige Systemer. Da jeg var 1788-1789 i London, saae jeg baade John og William Hunters Museer, men fandt ikke den systematiske Orden, som R. angiver, han har seet; maaskee have vi forskiællige Synspunkter til at bedømme Museernes Opstilling; ja! de vare ikke engang saaledes særskilt ordnede, som vort Museum; især i W. Hs. Museum, som dengang allerede var i temmelig Forfald, og, som mig er bleven berettet, endnu har lidt mere ved Flytningen fra London til Glasgow, hvilket er ganske naturligt; thi Præparater lide allerede meget ved Brugen til Forelæsninger, endnu maae de lide mere, naar de skal gjøre en saadan Reise. Til min Tid var ogsaa Cruikshank's Museum i London, som indeholdt mange interessante Stykker. Mon dette nu ikke mere existerer? Ved mit Ophold i Paris 1786-88 saae jeg ligeledes Vic. d'Azyr's Museum, som for det meste blev opbevaret i Charenton's Museum. Herom taler R. intet, da der dog vare Præparater af særdeles Udmærkelse baade af Mennesker og Dyr; ligeledes bleve Præparater baade af Mennesker, men fornemmelig af Dyr, opbevarede i Jardin des plantes, de fleste forfærdigede af den flittige og lærde Dyr-Anatom d'Aubenton, og af hvilke den store Buffon betiente sig ved sin Beskrivelse af Dyreriget. Skulle disse nu heller ikke existere mere, siden jeg ikke finder dem opregnede af R. Maaskee fordi de ikke fandtes i den systematiske Orden, som R. fordrer!

Hvad Hensigten af Anatomiens Studium er, vidstes for længe siden; men at den efter Rs. Mening, allene skulde være for Chirurgen og for Physiologen, synes mig lidt tvetydigt udtrykt. Hvorfor ikke saavel for Medicinere? Eller, vil R. have

forstaaet Medicineren som Physiolog, og at Chirurgen ikke behøver physiologiske Kundskaber? Naar R. havde erindret, at Medicineren nu omstunder skal ogsaa være Chirurg, og Chirurgen ligeledes Mediciner, da vilde han vel neppe have fremsat denne æqvivoke Sætning; med mindre han vilde have Intolerantsens Tid imellem Medicin og Chirurgie i dens fulde Kraft tilbageønsket.

Det forekommer mig i det mindste, at R. forstaaer ved Anatomiens Elementer det samme som det menneskelige Legemes Terminologie, altsaa Synonym af det første. Og denne Terminologie skulde da Lærerne hvert Aar ved Begyndelsen af de anatomiske Forelæsninger igientage; thi der begynde jo hvert Aar nye Studerende, følgelig er jo hvert Aar ogsaa det første af Medicinens Studium. R. erindrer nok ikke mere, hvorledes han har hørt Forelæsninger; hvad vilde R. have sagt om Læreren, naar han hvert Aar igien skulde have synket det ham foretyggede: Caput betyder Hovedet, Cranium Hierneskallen, Facies Ansigtet etc. etc.? Hvilken Tidsspilde vilde herved ikke foraarsages? Hos os er dette aldeles unødvendigt, da Læreren, om ikke den ene Gang, saa dog den anden Gang, nævner Delene paa Dansk og Latin eller med græsk-latinske Ord, som nu Oprindelsen af Ordene ere. Eller har maaskee R. en anden Mening om Anatomiens Elementer (Terminologie)? —

R. paastaaer S. 226, at indsprøitede og tørrede Præparater ere undværlige i et Museum, for den indledende Kundskab til Anatomiens Elementer og for den chirurgiske Anatomie; Medicineren bliver her heller ikke nævnt. Hvad det første angaaer, er jeg fuldkommen enig med R., thi til at lære Terminologie behøves ingen Museer. Hvad den chirurgiske Anatomie angaaer, troer jeg, at Rec. feiler meget, naar han paastaaer, og med ham, som han siger, flere udmærkede praktiske Lærere, at Demonstrationer paa indsprøitede og tørrede Præparater skulle være mere skadelige end gavnlige. Jeg paastaaer derimod, (som dog vel tilstaaes ogsaa en liden Erfarenhed i dette Omtalte, da jeg har været Docent i 50 Aar, naar vi skriver den 20 næstkommende), at gode tørrede indsprøitede Præparater ere af Nytte og Vigtighed, baade for den vordende Anatom, Physiolog, Mediciner og Chirurg; og at det er et usselt, til ingen Nytte værende Museum, hvor disse Ting fattes eller excluderes, som unyttige. Jeg tør ligeledes paastaae, at R. aldrig har seet et Museum, hvor saadanne Præparater fattedes. „Det er paa det friske Kadaver, at „Lægen som Chirurg har at lære Ana„tomie," siger R. i samme §.; og jeg paastaaer, at Chirurgen saavel som Medicineren maae og skal lære Anatomie paa frisk Kadaver. R. omtaler i Sandhed denne Green af Studieplan med saamegen Ligegyldighed i Henseende til Medicinen, at man skulde troe, en Medikus behøvede ikke at lære Anatomie. Naar en Medikus skal være det, som han bør være, bør han absolut kiende Delene i deres friske Tilstand, og ligesaalidet allene af tørrede Præparater eller i Spiritus opbevarede, som Chirurgen. Kan en Medikus give ved legale Undersøgelser et fuldkomment Visum, naar han ikke kiender Delene i deres sande Tilstand? Kan en Medikus give et tilforladeligt Visum, naar han ikke er en god Physiolog? Kan en Medikus være Physiolog, naar han ikke er god Anatom? Kan en Medikus være god Patholog, naar han ikke er god Physiolog? Dertil tør jeg med god Samvittighed svare, nei! og vel den største Deel med mig. Er det i alle Tilfælde nok, at en Lærer har Kadaver, at han ikke skulde behøve et andet Præparat, være sig tørt, eller i Spiritus, tillige, for at giøre sine Demonstrationer mere fuldstændige og mere indlysende for Tilhørerne? Er ethvert Kadaver alletider lige fuldt tienligt til de foretagende Demonstrationer, og kan Læreren i Dieblikket faae et nyt og bedre Kadavre igien, naar det ene ikke svarer til Diemedet, og ikke var saa fuldstændigt, som han ønskede det, uden at tage sin Tilflugt til gode Præparater. Hertil kan jeg ligeledes af Erfaring svare, nei! Hvorfor lader R. bestandig Chirurgen ved denne Leilighed flyde af sin Pennespidse? Man skulde næsten falde paa at troe, at R. havde med udmærket Flid lagt sig efter det chirurgiske Studium, hvorom jeg i det mindste har stor Tvivl. R. taler vel raskt, naar han paastaaer, at her ingen Mangel paa Kadavre er. Meget ofte indtræffer det Tilfælde, at der er Mangel paa Kadavre, og naar man og kan erholde Et, at dette endda ikke duer til den Demonstration,

som man vil foredrage; ja ikke engang til de almindelige Præparationer; hvilket da jo er det samme, som om man ingen Kadavre havde. Hvor ofte indtræffer ikke Tilfældet i Examens Tid, at Examen maa udsættes af Mangel paa Kadaver? R. taler saa belærende, at man skulde troe at læse et Stykke af hans Manuskript til en Forelæsning for aldeles Begyndere, som slet ikke vidste, hvad et Museum var, og til hvilket Diemeed det var indrettet. Saaledes siger R.: „I al Fald vilde „Præparater være nødvendige for „Osteologien og Nevrologien, især af „Dele, hvis Præparation udkræver en „længere Tid, som N. sympathicus." Altsaa alle andre Dele ere efter R.s Mening, lette til at præparere? Saa ferm en Præparator R. ogsaa maae være, saa paastaaer jeg, at han i lige lang, ja vel i kortere Tid vil kunne præparere N. sympathicus eller andre Nerver, end injicere og præparere Delenes Arterier i Brystet og Underlivet. Det forekommer mig, at R. burde være mere beskeden i at fremsætte saadanne Sætninger, som ere saavel mig som og mange andre meget vel bekiendte. Enhver Lærer har sin Methode, hvorefter han indretter sit Foredrag, og giver sine Demonstrationer. Over mange Ting læser jeg kun paa frisk Kadaver; andre igjen paa dette og Præparaterne tillige, og igjen andre, ja jeg tør næsten sige, demonstrerer jeg blot paa Præparater, enten de nu ere tørrede eller i Spiritus. Over Nerverne f. E. læser jeg allene paa Kadaver, da disse kan præpareres til hver Forelæsning, som behøves, og de vise sig tydeligere, deels som Nerver selv, dels i Forening med nærliggende Dele; thi hvorledes forandre de kiødagtige Dele og det almindelige Cellevæv sig ikke, naar de med Nerverne vare blevne opbevarede i Spiritus? Dernæst: hvad koster ikke Apparater til Nervernes Opbevaring, naar de skal være fuldkomne og nogenledes brugelige og nyttelige ved Demonstrationerne? Er vort Museums Indkomster dertil tilstrækkelige? Endelig maa jeg spørge: har R. tilstrækkelig Kundskab om vort Museums Lokale, at det kunde rumme Nervepræparater, saaledes som jeg har seet, og ønskede ligeledes at have dem? Derom tvivler jeg atter; thi i det nuværende Lokale seer jeg ingen Plads dertil. At jeg af Forkiærlighed for indsprøitede Præparater skulde have optaget Pladsen for andre, og samlet disse paa andre nok saa vigtige Deles Bekostning, som R. siger p. 228, er en Bebreidelse, som jeg før kunde have ventet af en fuldkommen Ignorant, men ikke af en Mand som R., der vil endogsaa lære mig, hvorledes et Museum skal indrettes. Jeg, jeg siger jeg, har brugt saadanne Præparater, og bruger dem bestandig til mine angiologiske Forelæsninger, fordi de ere lige saa lærerige, ja endogsaa i en vis Henseende mere, end Præparationer paa Kadavre, ganske enkelte undtagen, hvilke jeg ikke behøver at specificere for den lærde R. Skulde R. da ikke have bemærket indsprøitede og tørrede Præparater i nogle, eller rettere, i de af ham S. 225 opregnede Museer? I Walters Beskrivelse over hans anatomiske Museum; i Loders lignende; i Otto's ligeledes etc., findes en langt større Mængde af disse Præparater; i Hunternes, fornemmelig i W. Hunter's saae jeg selv flere af disse Præparater, end der er i vort Museum, men de saaes eller bemærkes ikke saa nøie, fordi de stode blandede med andre, og vare ikke saaledes ordnede, som i vort. Naar R., dengang han har giort Museet den Ære at oversee det, har lagt Mærke dertil, saa vil han erindre, at hver Afdeling af Blodkar er atter systematisk opstillet, og naar han vil erkiende Sandheden, at der er kun faa Ting, der mangle, men aldeles intet Præparat, som kan og bør kaldes, af en virkelig grundlært Anatom eller Physiolog, overflødigt; og altsaa ikke af Egenkiærlighed er sat hen, for at optage Plads for andre, men fordi det er befundet at være nødvendigt, som jeg forhen har sagt, efter min Methode til Brug ved mine Forelæsninger, og for Museets større Fuldkommenhed; saa vilde R. ikke have betient sig af et saa saare udelikat Udtryk mod en Mand af min Stilling og Alder, imod hans.

S. 226 siger R.: „Derimod er for den „pathologiske Anatomie og for de Anatomiens Grene, der staae i nærmeste „Forbindelse med Physiologien, hvortil vi ogsaa henregne Læren om Delenes Struktur og Udviklingshistorien, „et Museum af største Vigtighed for „den medicinske Studerende." Tør jeg

spørge R. saa frit, hvilke af Anatomiens Grene der ikke staae i Forbindelse med Physiologien? jeg kiender ingen; thi efter min uforgribelige Mening staae alle i Forbindelse med Physiologien, enten det skal nu kaldes nærmest eller fiernest. Og dernæst, hvorfor her allene for den medicinske Studerende? R. kan troe mig, der ere lige saamange, og i Forhold til Antallet flere chirurgiske Studerende, som studere Anatomie og Physiologie lige saa fuldkomment som Medicineren. I det foregaaende har jeg allerede omtalt Forholdet af Medicin og Chirurgie, derfor holder jeg det overflødigt her at igientage det, men paastaaer: at Chirurgen bør ligesaavel have Indsigt i det Omtalte, som Medicineren, og at altsaa et Museum er for begge lige vigtigt. R. siger strax efter (paa samme Side): „At der til et enkelt Spørgsmaal fra Physiologien ofte hører en stor Mængde Præparater af Menneskets og Dyrenes Anatomie, have vi ovenfor paapeget, og det vilde i de allerfleste Tilfælde være umueligt at præparere dem til hver enkelt Forelæsning." Ovenfor anførte R., at i al Fald vilde Præparater være nødvendige for Osteologien og Nevrologien etc. Dette forekommer mig at være en Modsigelse af den sidst anførte Sætning; mon jeg dømmer Feil heri? Jeg maae her igienerindre det, hvad jeg har sagt om angiologiske Præparater, og tilføier: at det er nødvendigt heraf at have en saa fuldstændig Samling som mueligt, for at vise de mangfoldige Afvigninger af Karrenes Forgreninger saavel som ogsaa de virkelige Abnormiteter, hvilke ikke lade sig finde ved et eller et Par Cadavre, naar man allene vilde betiene sig af friske Kadavre til slige Demonstrationer. Enden af denne § er ikke værd videre at omtale, da dette er jo bekiendt nok, ja selv for den unge Studerende, som kun engang har gjennemgaaet en anatomisk-physiologisk Cursus, langt mere maae det jo kjendes og erkjendes af i denne Videnskab graae blevne Mænd.

Den sidste Linie paa S. 226 maae jeg dog endnu omtale med et Par Ord. R. siger nemlig: „og saameget mere trænger Danmarks Hovedstad dertil, (nemlig til et Museum) som — **den intet zootomisk Museum**

har." Vel sandt, der findes vel ikke noget egentlig saakaldet zootomisk Museum, med mindre man vil kalde Veterinair-Skolens Museum et saadant, hvilket man efter min Formening vel ogsaa kunde, da nok de fleste Præparater, som findes der, henhøre til Zootomien, kun at de nok ikke ere systematisk! opstillede. Dernæst finde vi i adskillige Samlinger dog noget zootomisk, som f. E. i min Samling, som vor allernaadigste Konge kiøbte af mig, og skienkede det Kongelige chirurgiske Akademie, hvor den bliver opbevaret og det med Hæder, findes adskillige af disse tidtnævnte Præparater — men ere ikke systematisk opstillede, fordi der ikke ere saamange, at saadan Opstilling kunde skee. I det Kongelige Naturhistoriske Museum findes ogsaa idet mindste en Samling af omtrent et hundrede Dyrskeletter, med noget Andet. I vort Museum findes ogsaa Begyndelsen hertil. Uagtet nu R. siger S. 225, „at i de af ham der opregnede Museer, findes der Præparater, som ere ordnede efter Legemets forskjællige Systemer, hvoraf hvert oplyses med Præparater fra hele!? Dyreriget, i nogle selv af Planter" og altsaa maae af disse Mænd være blevet fundet nødvendigt og nyttigt, at den comparative Anatomie bør forenes med den menneskelige, og selv taler paa den følgende Side om Nødvendigheden af et zootomisk Museum; saa taler han dog om denne vor Begyndelse paa en Maade, som synes mig at være ham aldeles uværdig, som vi strax skal see.

Efter at R. paa to Sider har talt om de forskjællige Museer, han vil have seet; om deres Indhold; om Præparaternes Opstilling; har lært os, hvortil og for hvem de vare nyttigst; hvad Dele de burde indeholde o. s. v. kommer han da endelig til den egentlige Recension om Museet og om Bogen, eller rettere sagt om mig.

Strax i Begyndelsen paa S. 227 behager det R. med den ene Haand at klappe mig, og med sin ene Tunge smigrende at rose mig; men saasom R. har to Hænder, er den anden Haand ogsaa i Dieblikket færdig, med de skarpeste Negle udspændt, at bibringe mig saa dybe Saar som det er ham mueligt; og med sin anden Tunge — (**jeg maae formode, at han og af den-**

ne Deel maa besidde et Dobbelttal, thi ellers kunde han umuelig i det hele følgende stale saa nedværdigende saavel om Museet, som og om mig) dadler han med al muelig Kraft. Efter de to første Puncter, begynder han strax sin Dadel med et højstfornærmende Udtryk, nemlig: „Men desværre er der hidtil kun faa „Spor af denne Museets Bestemmelse at udfinde." R. ynker altsaa meget over dette Spor, som han ikke kan finde! Det gjør mig ondt, at jeg skal tvinges til at tiltroe R. saa liden Indsigt i et Museums Anlæggelse og Begyndelse, da han dog i Forveien har yttret saamegen Forstand, som det synes, til at bedømme Museernes Indretning. Men det er sandt, disse vare allerede fuldkomne Museer, og de kan da vel ogsaa af en saa indsigtsfuld Mand som R., bedømmes bedre, end et Museum som nylig er begyndt. Alligevel troer jeg dog, naar R. vilde behage, at bedømme denne begyndende Samling kun noget mildere, han da kunde finde samme Spor til dens Bestemmelse, som han har fundet at de store, af ham seete eller ikke seete Museer, have; thi saa liden er vor Samling dog ikke, at man kunde tage feil i dens Bedømmelse, hvortil den nemlig i Fremtiden kunde blive og til hvilken Nytte den kan være. — R. regner til dette mørke Spor den virkelig endnu i ringe Tal værende zootomiske Deel, med hans paatagne sophistiske Aand; og siger i det følgende: „Saa meget mere troe vi i disse Dele „at erkiende Museets mere udstrakte „Bestemmelse, som disse ellers vanskeligen turde fortiene deres Plads „i et anthropologiskt Museum." Kort forhen ynkede R., at der desværre hidtil kun faa Spor var at udfinde til Museets Bestemmelse. Her siger han: „saameget mere troe vi i disse Dele at erkiende Museets mere udstrakte Bestemmelse." Hvorledes skal man benævne saadanne to Modsigelser? De Museer, jeg og saamange Andre have seet, have alletider havt Samlinger af den comparative Anatomie, som nødvendige til adskillige Phenomeners og Forretningernes tydeligere Forklaring, og at vise Forskiællen af visse Organers Indretning mellem Mennesket og Dyr. R. omtaler dette jo selv, som saa meget roesværdigt S. 225; hvorfor vil han da, at af vort Museum disse Dele skal excluderes, at de ingen Plads bør have? Endnu ere kun faa, og det er vel ingen ringe Sag, naar man begynder en Samling, da øieblikkelig at faae en fuldstændig. I Fortrolighed være det R. sagt, naar man vil begynde et Museum som vort, og til det Diemed, hvortil, jeg troer, jeg tydeligen har lagt Spor, da maae man søge at faae graderiis noget af hvert System, og kun efterhaanden kan Forøgelser skee, indtil man tilsidst kan sige, nu er der intet mere at ønske! men hvor er et saadant fuldendt Museum? Dette findes ikke i hele Verden, thi der bliver alletider noget tilbage, som enten kun kan erholdes meget seent, eller maaskee aldrig. Det skulde ellers glæde mig, naar R. med sin menneskelige physiske experimentale Kraft kunde tilveiebringe en Samling, lig de af ham Omtalte, i meget kortere Tid, end disse Samlinger visseligen have medtaget; og især i Henseende til Udviklingslæren, hvilken synes at være Rs. Yndlingslære.

R. siger fremdeles paa samme S. 227: „Men da desværre i en Række af Aar „ikkun den descriptive menneskelige „Anatomie er bleven foredraget ved „Universitetet, og den almindelige og „pathologiske Anatomie, saavelsom „Udviklingshistorien, kun brudstykkeviis ere blevne indflettede under den, „kan det ikke undreos, at selve Mu„seum har taget samme Hovedretning." Atter et ekelt desværre, som lugter lidt af Impertinence! Hvad vil da R. egentlig sige med sin deskriptive Anatomie? skal det være Forelæsninger, holdte uden Kadaver, da er dette Usandhed; thi ofte er det Tilfældet, at jeg har maattet udsætte disse, just fordi jeg ingen Kadavre kunde have, og at jeg, som jeg forhen allerede har sagt, ikke gierne læser uden at have Kadaver, enkelte Dele undtagne, hvortil jeg finder Kadavre at være unødvendige. Desuden have de Studerende Leilighed til at øve sig i den praktiske Anatomie, saalænge Aarstiden det tillader, og det daglig, saalænge de have Lyst. Ved Afhandlingen af enhver Deel har jeg gjennemgaaet Nytten af den,

som er nemlig den physiologiske Deel, ligesom jeg og har anført og anfører endnu de særdeles Sygdomstilfælde, som kan indfinde sig ved de afhandlede Deele. Det sidste kan R. derfor gierne kalde, brudstykkeviis afhandlet, da denne Deel dog ikke egentlig hører til mine anatomiske Forelæsninger; maaskee mener R. hermed den almindelige Anatomie; thi jeg kjender, oprigtig talt, ingen Forskiæl imellem den Anatomie, jeg læser, og den almindelige Anatomie, som R. anfører; men det første, nemlig: at angive den physiologiske Nytte, kan paa ingen Maade betegnes med dette foragtelige Navn. Sigter R. maaskee til physiologiske Forelæsninger, da henviser jeg ham til vor Lærer i dette Fag, som han udentvivl nok kiender, som ogsaa har læst over Udviklingshistorien, men ikke i Brudstykker, men efter hans egne Anskuelser, som R. vist ikke kiender; thi ellers vilde han vist ikke have betient sig af et saadant — Udtryk. Hvad er det for en Hovedretning, R. taler om, som Museet skal, for hans angivne Aarsagers Skyld, have taget? Hvorledes kan han falde paa at dadle min Hovedretning ved Museets Indretning, da han aldrig har talt med mig derom? Jeg kiender kun een Hovedretning, nemlig denne: at indrette et Museum til Nytte og Brug ved Forelæsningerne, og denne har jeg fulgt, og skal følge fremdeles. Jeg har endnu ikke hørt, at den physiologiske Professor har beklaget sig over det store Savn, som R. siger, af Præparater ved sine Forelæsninger, ja selv ikke ved dem over Udviklingssystemet. „Her er altsaa saare meget tilbage at ønske" siger R.; dertil svarer jeg, Amen! Men er det muligt strax at kunne faae det, hvad man ønsker? dertil svarer jeg, Nei! Der skal Tiid og Leilighed til; jeg kan undersøge mange Kadavre, førend jeg finder hvad jeg søger, men ofte hænder det sig ogsaa, at jeg træffer paa noget, som jeg ikke søgte. Jeg vil see, om R. ved Opretning af sit, isindehavende, store zootomiske Museum, strax kan finde alle Dele, som han systematisk vil opstille. Om den inhumane Anmærkning og Spørgen, angaaende de indsprøitede Præparater, har jeg forhen givet min Mening tilkiende, og troer ikke, heri at burde følge Recensentens Mening og Magtsprog. Ligeledes den Anmærkning om de faa Nervepræparater har jeg forhen omtalt.

„Allermindst," siger R. „troe vi, at „burde bifalde hele Museets Inddeling, „især af den Biomstændighed, om Præ„paraterne giemmes tørrede, eller i Viinaand etc." Mig behager den ikke heller saa aldeles, men jeg fandt den dog, efter den Tilstand hvori Museet endnu befinder sig, beqvemmest; thi at sætte tørrede Præparater imellem saadanne der opbevares i Viinaand eller anden Vædske, fandt jeg at være uden for den Orden, jeg har fulgt med Præparaternes Opstilling, hvorved jeg og enhver Anden lettere kan finde et Præparat, naar man veileder sig med Beskrivelsen. Desuden har jo R., næsten i hver Sætning, dadlet Manglen af saamange Præparater; hvorledes vilde han da, at jeg skulde have anført dem efter hans forskiellige Systemer, hvilket vel omtrent var hans Mening? Jeg troer, jeg tør jo ikke paastaae det bestemt, thi ellers faaer jeg vel atter Ris herfor, at have tildeels afhiulpet denne Mangel med den for ved Beskrivelsen opstillede Synopsis, hvor man efter mine Tanker, let vil kunne finde de Præparater, som høre til et eller andet System.

Omendskjøndt den korte historiske Oversigt af Museets Begyndelse og Fremgang har især deleshed Hensyn hertil, saa vil R. dog vel ikke nægte, at deri er handlet fortrinligen om Anatomiens Fremgang, og maatte jeg derfor nævne Mænd, som hverken have læst eller bidraget til Museets Anlæggelse, og af denne, som og af andre Aarsager har jeg ikke nævnt een af Bartholinerne og en Steno. R. kan derfor ikke undres over, at jeg ikke specielt har nævnet de Herrer Professorer Bang og Wendt; havde jeg gjort dette, da vilde jeg have fornærmet saamange andre, ved ikke at nævne dem, som mere eller mindre have bidraget til Museets Forøgelse, som da kun vilde være bleven en vidtløftig Navneliste; desuden ere de meget ærede Giveres Navne tilføiede i Museets Fortegnelse, hvor man ogsaa vil kunne finde Hr. Dr. Eschricht's Navn ved hans givne Examens-Præparat. Naar R. vil behage at see S. XIX. i Museets Historie, vil han finde, at jeg ikke har glemt mine Venner, der have bidraget til Museets

Forøgelse, men paa det taknemmeligste har erindret dem, dog uden at opregne Navne.

Jeg indseer aldeles ingen Grund, hvorfor jeg skulde have nævnet Hr. Ipsen; thi for det første: tillodes ham, ligesom Andre at tage Deel i Dissektions Øvelser, hvorfor de og maatte assistere Prosektoren ved hans private Arbeider til Museet og til mine Forelæsninger; for det andet: saa har han for de Præparater, han har gjort, og som ere i Museet, faaet Betaling, da de ere Examens-Præparater af de Studerende, som meldte sig til Examen. Hvad Hr. Krigsraad Laurent angaaer, da modtog jeg efter Tilbud nogle Øre-præparater, fordi Museet i Begyndelsen aldeles intet eiede heraf, og betalte dem, men da de fleste af dem ikkuns vare at bruge i Nødstilfælde, ere disse udmønstrede, og friske og bedre ere blevne forfærdigede af Hr. Dr. Svitzer. Efter min uforgribelige Mening have disse to Herrer altsaa intet Krav paa at blive anførte i Museets og Anatomiens Historie ved Universitetet.

Alle disse Anmærkninger, som R. har fremført og fremsat, vilde ikke i det mindste have fremskyndet mit Gjensvar, naar Sophisterie, Ironie, de til de yngre Studerende bedre skikkede anførte Regler end til mig, og den alt for store Selvroes og Egoisme, vare blevne udeladte. Men Claudius siger:

Wenn jemand eine Reise gemacht
So kann er was erzählen. o. s. v.

Naar et Samfund af Videnskabs-Mænd, hvoriblandt dog adskillige ere bekiendte med Museets Begyndelse, Fremgang og Indretning, imodtage saadanne Recensioner, som den nu omtalte, hvad skal man da dømme om saadant Samfund?

C. F. Schumacher.

Indenlandske Efterretninger.

For den polytechniske Lære-Anstalt (hvorom forhen i dette Blad No. 17) er nu et provisorisk Reglement udstædt under 9de Juni — indført i Colleg. Tid. No. 27. — Lære-Anstalten erholder: a. En Samling af physiske Instrumenter, bestaaende

deels af en Samling, der er Lære-Anstalten skjænket af Hr. Etatsraad Manthey, og aarlig formeres, deels af Universitetets Instrumentsamling, der ligeledes aarlig forøges, saaledes at den forenede Samling benyttes baade af Universitetet og af den polytechniske Lære-Anstalt. Bestyrelsen er ogsaa bemyndiget til at optage i Samlingen de Instrumenter, Selskabet for Naturlærens Udbredelse ejer, og at gjøre Brug af samme imod gjensidigen at understøtte Selskabets Foretagender. b. To chemiske Laboratorier. c. En Samling af Maskinmodeller og Maskintegninger. d. En Samling af Varer og Produkter. e. En Tegnestue og f. et Maskinværksted. Lære-Anstalten har fem Lærere i Hovedsagene, nemlig: 1. En i Mathematik. 2. En i Maskinlære. 3. En i Physik. 4 og 5. To i Chemie; fremdeles en Lærer i geometrisk Tegnelære og Maskintegning, og en Forstander for Værkstederne. Til de Foredrag, hvori der skal gives en Oversigt over Planterigets og Dyrerigets Naturhistorie, antages ingen faste Lærere, ligesom ogsaa Technologien indtil videre ingen fast Lærer erholder.

Den polytechniske Lære-Anstalts Forbindelse med Kjøbenhavns Universitet viser sig især i følgende: Den har fælles Overbestyrelse med Universitetet; — den benytter to af dettes Professorgaarde mod Erstatning; flere af Læreposterne ved Læreanstalten ville beqvemt kunne besørges af Universitetslærere; den har Brugen af Universitetets physisk-chemiske Instrumentsamling; dens Fonds bestyres under, og dens Indtægter og Udgivter gaae igjennem Universitetets Qvæstur. I øvrigt er den polytechniske Lære-Anstalt som saadan uafhæng g af Universitetet, og danner saaledes ikke en integrerende Deel deraf, men en Side-Anstalt dertil, hvilken paa foranførte Maader er forbunden dermed, hvorfor ej heller noget udredes fra Universitetets Fonds eller Indtægter til den polytechniske Lære-Anstalts Vedligeholdelse eller Fornødenheder."

Til Lokale for denne Lære-Anstalt ere fra Universitetet to i St. Peders- og i Studiistrædet lige over for hinanden beliggende Professorgaarde overdragne, mod en derfor bestemt Godtgjørelse til Universitetet, som istedet derfor vil faae Huusleje at svare til Vedkommende. Anstalten, hvis Lærere

under 21 Febr. d. A. ere udnævnte, træder i Virksomhed d. 1 October dette Aar.

I Randers Avis Nr. 75 læser man følgende: „Til Hr. Justitsraad og Professor Molbech. Da vi, efter min forhen yttrede Formodning, ere blevne enige i Hovedsagerne, finder jeg, ligesaalidt som De, noget at stride om; thi personligt Angreb har jeg, imod deres Formodning, ikke havt til Hensigt. Vel anker De paa min Tone; det har De Lov til; de dømmer dernæst om mit Sindelag; det havde De ikke Lov til, saa meget mindre som vi ikke kjende hverandre personlig. Dog Sandheden har vundet, og dette var mit Maal; derfor anseer jeg nu Protokollen for sluttet.

St. St. Blicher."

Strax ovenfor i samme Nr. af Randers Avisen havde Hr. Consistorialraad Bjerregaard i Hjermind, denne i Skovdyrkning saa kyndige Mand, hvis Fortjenester i denne Henseende ere saa almindelig erkjendte, udviklet sine Tanker om Skovanlæggene paa Alheden, og de derpaa anvendte store Bekostninger; hvorefter Udsigterne ikke synes gunstige, især paa Grund af Ahlens Nærhed, og det flade Terrain. Hr. Pastor St. St. Blicher har i samme Avis Nr. 77 givet nogle yderligere Oplysninger i denne Sag. Hr. Landvæsens-Kommissair Dalgas, som i en Beskriv. over Weile Amt omhandler de kongl. Skov-Anlæg paa Randbøl og Nørup Heder, og de der først anvendte frugtesløse Bekostninger paa Fyrreplantning, istedetfor hvad man siden gjorde paa Gran-Opelskning, da Granen stikker mindre dybt med sin Rod, og følgeligen ikke saa let naaer Ahlen, slutter sine Meddelelser med det Ønske, som Hr. Consistorialraad Bjerregaard og alle vist dele med ham, „at disse Anlæg, hvor Vedkommende ærligen virke, for at de til samme medgaaende Omkostninger ikke skulle være spildte, maatte dog omsider mod den almindelige Forventning lykkes, saa at vor gode Konge, der interesserer sig for dem, som Intet, der rører Almenvellet, unddrager sig hans landsfaderlige Omhue og Opmærksomhed, kunde glæde sig; og snart vil dog Tiden, der udbreder Lys over Saameget, ogsaa bringe til Vished, om Ønsket skal opfyldes eller ikke."

Eheu! obiit

Consiliar. bellic., cursus public. Wittrup.
Summa bonitate, humanitate, pietate, sinceritate, sagacitate, sapientia et fide clarus.
His aliisqve virtutibus posteritati optimum exemplum reliqvit.
amic. posuit
Coag. 25 Jun. 1829
Kamphoevener.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	151	$151\frac{1}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$89\frac{1}{2}$	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{1}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito-Dito	$97\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$64\frac{1}{2}$	$64\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 55.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 11 Juli 1829.

Hvorledes en gammel ærværdig Præst for henved hundrede Aar siden teede sig mod En, der vilde holde ham for Nar.

Jobst Sackmann stod som Præst i Limmer, tæt ved Hannover, og det maa have været ved Aar 1674, da han tiltraadte sit Lære=Embede ved derværende Menighed; thi Aar 1713 sagde han sin Menighed, at han havde været 39 Aar hos dem. Han havde en meget sund Forstand, og en fin Dømmekraft, og var intet mindre end uvidende i de til hans Embede fornødne Kundskaber, eller skjødesløs i sit Kald; hvilket man maaskee maatte slutte af de Taler, han holdt. Ærlighed og gammeltydsk Troskab, forenet med en from Enfoldighed i Sæder, udgjorde Hovedtrækket i denne Mands Gemytsbeskaffenhed; de ledede alle hans Skridt, og han havde erhvervet sig ved sin Vandel en almindelig Kjerlighed og hans Sognefolks hele Tillid. Disse kom snart til den Overbeviisning, at deres Sjelesørgers Hensigter og Bestræbelser ganske vare henvendte paa deres moralske Forbedring, og dermed forbundne Lyksalighed; de elskede og ærede ham derfor som deres Fader. Ikke let foretog nogen af dem sig et Kjøb, en Proces, eller en anden Sag af Vigtighed, uden først at have indhentet deres Præsts Mening derom, og ofte mæglede han ved sine fornuftige Forestillinger en Tvistighed imellem dem, der ellers skulde have havt fortrædelige Følger, for begge Parter. Hans offentlige Foredrag var med af Betænksomhed indrettet efter hans Tilhøreres Duelighed, tydeligt og populært, men efter den Tids Smag, og overeensstemmende med Maalet af Tidens Oplysning; og naar han, ved at straffe Laster eller Daarligheder, talede kraftige Ord, kunde han ej holde et satirisk Indfald, eller nogle Opmærksomhed vækkende Udtryk tilbage. Dette foranledigede, at mange af Hannovers Indvaanere om Sommeren gjorde Spadseretoure til Limmer, for at høre Sackmann, ej for Opbyggelse men for Tidsfordriv og af Nysgjerrighed; og naar han da saae pyntede og fornemme Damer i sin Kirke, gav han dem ogsaa deres Lection. At han ofte i sin Prædiken betjente sig af den nedersachsiske Dialekt, ved hvis Brug i vore Dage en geistlig Talers Værdighed vilde tabe alt for meget, var slet ikke uhørt, og fuldkomment efter hin Tids Aand; man hørte endnu i sidste Halvdeel af det attende Aarhundrede hist og her denne Dialekt fra Landsbyekirkernes Prædikestole i Nordtydskland. Sackmann havde engang Lejlighed til at retfærdiggjøre sig i denne Henseende. En Enkehertuginde af Hannover havde man talt til om denne Præst, og hun ønskede at høre ham i Slotskirken. Sackmann rejste, saasnart han havde faaet Befalingen, uden Omstændigheder dertil, og viiste, at han forstod at indrette sit Foredrag efter sine Tilhøreres Stilling og Tilstand. Fyrstinden yttrede, at hun

slet ikke havde fundet det Besynderlige, som man havde yttret om ham. Ved en Audients spurgte hun ham, om han i sin egen Kirke prædikede paa samme Maade, som hun havde hørt ham? „O nej, naadigste Landsmoder, var hans Svar; hvorledes vilde mine arme Faar forstaae mig, naar jeg ikke vilde tale anderledes? Med de Enfoldige maa jeg tale enfoldigt, hvis jeg vil være dem til Nytte. Hertuginden forsikrede ham om sin Tilfredshed, og om sin Overbevisning, at han vilde vedblive at virke med Embedstroskab.

Besøgene fra Staden for at høre hans Prædikener vedbleve, ja vel endog, efter denne Tildragelse, tiltoge, men den gode Sackmann gik sin lige Vej frem for sig, og lod sig ikke forstyrre ved noget.

Siden gjorde Kong Frederik den Første af Sverrig, en Rejse fra sine hessiske Lande til Hannover; og her vilde man have bemærket hos en Borger i Staden en stor Lighed i Statur og Skabning med Kongen. Det var en Parykmager, og den Sammenligning, man gjorde imellem ham og en Monark, var ham overordentlig smigrende. Han faldt paa den Tanke, at anstille et Forsøg med hvad for et Indtryk hans tilsyneladende majestætiske Nærværelse vilde gjøre paa vor Sackmann, der nu følede sin Alder, og hvorledes han vilde bære sig ad, om han uden Forberedelse skulde tale for en Konge; et Indfald, der var ret parykmagermæssigt. I den Hensigt kom han med to af sine Venner kjørende til Limmer, stod af i Gjestgivergaarden, og lod, ligesom i største Hemmelighed, Folkene vide, at den svenske Konge var der; han vilde høre deres Præst, men vilde ikke være kjendt, og derfor maatte de iagttage den største Taushed. Indvaanerne vare deres elskede Sjelesørger alt for hengivne, til at de ej i Øjeblikket hemmeligen lode ham det vide; og Degnen ilede med et Ansigt, hvorpaa en Tidende af yderste Vigtighed var afbildet, og ganske aandeløs, til Præstegaarden med den Beretning, at Kongen af Sverrige var i Landsbyen og vilde komme i Kirken. „Skolemester, sagde Sackmann, er I da saa enfoldig, at I troer saadant Noget? Vær dog intet Barn. Kongen kommer ikke. Gaae smukt til Kirken og ring; vi ville i Guds Navn snart begynde." Imidlertid havde nogle nysgjerrige Mennesker fundet Lejlighed til at see den foregivne Konge; og til Ulykke var han da bleven kjendt af nogle, der strax lode deres gode Præst vide Sagens sande Beskaffenhed. „Dat hebb ick wohl dacht — sagde den Gamle — de Lüde sind nich kloock dat se solche Pussen maken" („Det har jeg nok tænkt; de Folk ere ikke kloge, at de gjør saadanne Streger").

Medens Gudstjenesten varede, havde Spasmageren, i en pyntelig Klædning, og herligen friseret, taget, i Midten af sine Ledsagere, Plads lige over for Prækestolen; han gjorde meget alvorlige Miner, og søgte ret at efterligne de Stores Udseende, saaledes som han maaskee kunde have bemærket det, ved at tage Maal til en Allonge; Forsamlingens Opmærksomhed var temmeligen deelt imellem Læreren, og Manden fra Residentsen.

Det var tredie Søndag i Faste, og i Evangeliet forekom om Jødernes Blasphemi, og Navnet Belzebub, hvilket Ord Sackman vilde forklare for sine Tilhørere. Forklaringen var ganske fattelig, men derhos ganske følelig for den tilstedeværende høje Person. „Belzebub, sagde han, er et fremmed Ord af det syriske Sprog, som I vel ikke kjende. For nogle Aar siden har jeg alt sagt Eder det, men I kan vel igjen have glemt det. Belzebub skal betyde saa meget som en Fluegud, eller Fluekonge; saaledes kaldte Jøderne dengang den onde Fjende af Foragt. De vidste, at han var en hovmodig Aand, der ikke kunde faae Ære nok, og de vilde ret krænke ham med at kalde ham Fluekonge. Du vil dog gjerne være en Gud; saa maa du da være en Konge over Fluerne, saa har du dog noget at befale over. See engang, mine kjere Børn, det kommer mig lige saadan for, som den Karl, der sidder lige over for mig i den blaae Kjortel; han tænker ogsaa, at jeg skulde troe, at han var Kongen af Sverrige, og det er dog kun en Parykmager fra Hannover. Jo, du maa være mig den rette Konge; en Fluekonge maa du være, du dumme Belzebub! Er du kommen her, for at du vil gjøre mig gamle Mand til Nar, saa havde du kun kunnet blive hjemme, du djævelske Haarkløver, du! Nu ville vi igjen komme til vor Text."

Men førend man igjen kom til Texten, havde Præstens Episode frembragt en stærk Bevægelse hos Titelkongen, saa at han ønskede at være mange

Mile borte; thi alle Tilhørernes Øjne bleve vendte mod ham, og af deres Træk ahnede han, at de følede den Fornærmelse, der var viist deres Lærer. Han fandt det derfor ikke raadeligt at bie saa længe til den forsamlede Menighed skiltes ad; men gik med sit Følge ud af Kirken, med den Forsikring, at han aldrig i sine Dage oftere vilde komme til Sackmann; og nu ilede han bort fra Byen, det snareste han kunde. —

(A. S. 32.)

Indenlandske Efterretninger.

De tre offentlige Bibliotheker paa Island og Færøerne, hvortil Hr. Prof. og Ridder Rafn modtager Bidrag, have i det sidst forløbne Halvaar havt følgende Tilvært: Islands Stifts-Bibliothek 457 Bind, Færø-Amts-Bibliothek 352 B. og Islands Nord- og Øst-Amts-Bibliothek 57 B. Det førstnævnte af disse Bibliotheker er nu voxet til 5172, det andet til 2005, og det tredie til 1195 Bind og Nummere.

Blandede Efterretninger.

Ved sidste Leipzigske Paaskemesse manglede ikke aldeles Amerikanere. Man bemærkede nemlig nogle, dog ikke kjøbende, men blot tilskuende Rejsende fra Ny-York og Boston. Alle Indkjøb og Forsendelser i Handelen med Landene paa hin Side det Atlantiske Hav skeete igjennem Fabrikstæder. Fra Rio Janeiro var her en Kjøbmand. — Mærkeligt er det, at der paa Messen havde indfundet sig fire Kjøbmænd fra det af Russerne erobrede asiatiske Sted Akhalzik. Igjennem Leipzig passerede Kjøbmænd fra Buchariet, hvilke havde været i Paris og solgt Ædelstene, og nu for den erholdte Betaling kjøbte andre Varer paa Messen, hvilke de ikke kunde faae hverken i Nischnei Nowgorod eller paa Aarsmarkedet i Irbit, dette Hovedforeningssted for Kjøbmænd fra det europæiske og asiatiske sydvestlige Rusland. Men det vigtigste og egentlig for hele Messen afgjørende Phaenomen var Ankomsten af de under Navn af Tiflisere bekjendte Armeniere eller Grusiniere, omtrent 20 i Tallet, som ankom deels meget tidlig og deels sildig og medbragte betydelige Pengesummer og selv Metalstænger. Man maae tale om 100,000 Dukater, for at gjøre sig en Forestilling om Udstrækningen af denne forunderlige og i sin hemmelige Beskaffenhed uudgrundelige Handelsforretning. De have af den russiske Regiering erholdt en meget favorabel Tilladelse, som gjelder til 1831, til at passere igjennem det russiske Rige imod en meget billig Transit-Told; naar de have bragt deres Varer til Odessa, saa indskibe de dem paa det sorte Hav til de kaukasiske armeniske Provindser. De ere meget fiffige og udlærte paa Handelen, betjente sig af en Jøde fra Dessau til Mægler, og denne Gang især af nogle saakaldte græske Studenter, og vidste ved allehaande Kunstgreb at faae Varerne for en billig Priis. Først gik nogle af dem i en Kjøbmands Bod og gjorde et lavt Bud paa hans Varer; naar han nu ikke vilde sælge dem, saa kom nogle andre, den ene efter den anden, som stedse bøde lavere, indtil de første dog fik det, som de vilde have det. Da de ikke allene indkjøbte store Masser, men endog gjorde anseelige og sikkre Bestillinger, saa oplivede de meget Industrien og opvakte store Forhaabninger for Fremtiden. Denne nye Handelsgreen er meget vigtig; men kan slet ikke holde sig, med mindre Russernes Vaabenheld vedvarer i de nye erobrede asiatiske Provindser og Paschaliker. Har man derfor endog gyldig Grund til at være nok saa engelskſindet med Hensyn til de Russiske Vaabens Fremgang i Europa, saa kan dog Aabningen af nye Handelsveie imellem det sorte og caspiske Hav ingenlunde være ligegyldig for det hele europæiske Fastland, og det er aldeles ikke et Hjernespind, hvad den vel underrettede franske Consul i Tifflis Hr. Gamba har sagt i sin Rejsebeskrivelse over det sydlige Rusland, om Vigtigheden for Europa af de gamle Karavan- og Handelsvejes Gjenoprettelse, hvilke Bemærkninger ere blevne med saamegen Glæde optagne i de petersborgske og tydske Blade. Thi

naar det bliver Britterne uformeent at organisere den gamle Handelsvei over Jordtungen ved Sues til Babelmandeb ved Dampbaade og ved Indflydelse paa Paschaen af Egypten, hvilket staaer i deres Magt, og hvorpaa der arbeides saa ivrigt i dette Dieblik, saa maa det dog ogsaa forundes det europæiske Fastland at henvende et længselsfuldt Blik til, at en sikker Karavanhandel kommer i Gang over Kars og Tifflis til det vestlige Asien og til Indus, især siden at Nationerne ved Kaukasus nu falde til Føje efter Gen. Paskevitsch's Erobringer. Handelen vil især komme i Flor, naar Trapezunt kan blive Tyrkerne fratagen. Men Europæerne kunne ikke selv tænke at bringe Varer dertil over Odessa eller Smyrna; thi ingen kan blive klog paa Handelen i disse Egne; man saae nemlig disse fremmede Kjøbmænd at kjøbe gamle og forlagte Varer, og til en anden Tid at kjøbe nye og moderne, og ikke at bryde sig om næste Gang, naar de besøgte Messen, hvad de havde forlangt den forrige Gang. Saameget er vist, at de Varer, som de kjøbe paa Messen, forblive i Rusland, at Lysten til at kjøbe voxer i hine fjerne Egne, som at flere Varer føres dertil; at ved nogle Artikler, som de især yndede, f. Ex. trykte Merinos, opkjøbte de saa betydeligt hos de sachsiske Fabrikanter og gjorde saa store Bestillinger, at Fabrikherrerne kunne i flere Maaneder give alle dem, som ville arbeide, fuldt op at bestille; saaledes tilstod et Oelsnitzer Huus, at det ikke kunde skaffe Varer nok. Da Handelen i Levanten bliver i nærværende Tidspunkt forstyrret paa saamange Maader, saa bleve ogsaa mange Indkjøb gjorte for Tyrkiet paa denne Messe og betalte med rede Penge.

Fra Christiansand i Norge skrives følgende: „Staden har nyelig været beæret med Norges Statholders Nærværelse. Denne ophøjede Mand vandt udeelt Bifald. De regulaire Tropper viiste under Revuen en Holdning, der kunde ventes af Soldater, der commanderes af en saa udmærket General, og, i det Hele taget, af Officierer, der gjøre deres Stand Ære. Den constituerede Stadshauptmand er bekjendt som meget jovialsk; den Fornøjelse, han ved sine nye Manøvrer forskaffede flere af Byens Indvaanere, fortjener mere Tak end Utak, især i denne paa virkelige Fornøjelser saameget sparsomme Tid. Hans opfindsomme Aand vil mueligen igjen frembringe det Særsyn, at see et Borgerskab exercere paa Hovedet istedetfor paa Benene. — Vor Stilling er forresten beklagelig; Embedsmanden, der fast gageres, deler med den Arme, saa længe han kan, og Ædelmodighed er hos enhver Borger en almindelig Dyd; men Armoden er for stor, og man kan ej hjelpe Alle. — Hvorlidet Toldsvig er at befrygte, bevises deraf, at en Undertoldbetjent, der seent og tidligt burde være paa sin Post, næsten dagligen sidder ved Auctionsbordet, og, som Inkassator, føler sig berettiget til at prostituere hvem han finder for godt, og gaaer næsten paa Tæerne, fordi han hidtil har seet opfyldt det bekjendte: stat pro ratione voluntas. Anonym Trykkefrihed gives her ikke. Indrykkelser ere afhængige af vort Blads ellers meget agtede Redacteurs Godtbefindende; desaarsag er hans Blad ogsaa meget tørt. Bedømmelsen af hvad der forlanges indrykket burde han, naar den i Trykkefrihedsforordningen befalede Sikkerhed var tilstede, snarere overlade til den, der prøver Hjerter og randsager Nyrer, end til sig selv." (N. M. 182.)

Papir af Hø og Halm. Herr Magaw i Washington har paa efterstaaende Maade forklaret sin Opfindelse, af Hø og Halm at gjøre Papir: — Man tager til 115 Pund Halm omtrent 15 til 20 Pund Ludsalt (salts of ley) og lader dette koge i Vand omtrent en halv Time; naar Vandet er afløbet, bliver det blødgjorte Halm knust og bearbejdet i Papiirmøllen paa sædvanlig Maade; — eller man udbløder Hø, Halm og lignende Plantestoffer i nogle Dage i en Lud af Pot-Aske, ogsaa friskt opløst Kalkmælk, efter ovenstaaende Forholdsregler; den følgende Behandling er den samme, som ved de sædvanlige Klude.

Til Novelle- og Roman-Skribenterne kan ogsaa — Napoleon blive henregnet. Som Brigade-General, har han udkastet Planen til en Ridder- og Kjærligheds-Roman, og endogsaa udført en Deel deraf. Titelen er „Clessor et Eugenie" og Manuscriptet er i en polsk Magnats, Grev Dzialinsky's, Eje.

Rossini bliver stedse sødere; i Paris gives der nu Bonbons, paa hvilke hans Billede pranger.

En overflødig Maskine. Da i England ved Stempel-Kontoret ofte Klager ere indkomne over Utroskab hos Under-Betjentene, idet de for deres egen Regning have paatrykt Stempler, saa troede en Hr. Reilly den af ham opfundne Maskine høist hensigtsmæssig, hvorved formedelst en mekanisk Indretning, indsluttet i et tillukket Futteral, det kan sees, hvorofte Stemplet er blevet brugt. Han fremlagde den for Finants-Ministeriet, og omendskjønt de meest udmærkede Mekanikere havde erkiendt samme for et Mesterstykke, blev den ham dog given tilbage med den Bemærkning: at den var overflødig. — En engelsk Journalist bemærker herved: det synes ham aldeles ikke overflødigt, at indskrænke Udvejene til den meget overflødige Utroskab. —

I Midten af det attende Aarhundrede har en Ubekjendt ladet trykke en djærvt Epigram, som vel kunde passe bedre nu, end dengang. Han siger:

„Es machet der Poeten-Schwarm
Die Muse meist zur Vettel;
Sie ward nun freilich bettelarm,
Jedoch nicht arm an Bettel."

En automatisk Violinspiller. I Lyon er nu en Automat bleven stillet til Skue, som spiller en Violin med stor Færdighed, med god Fingersætning, og de nødvendige Buestrøg; den foredrager ofte forskjellige Stykker.

Den højeste Skorsteen. Den hidtil bekjendte højeste — ikke Bjerg — men Skorsteen blev i forrige Efteraar fuldendt af Hr. Capper fra Birmingham for East-London Water-Works, i Form af en Obelisk; den tjener ikke blot for sin Højde af 175 Fod og sit smukke Ydre til en Prydelse for London, men er ogsaa mærkværdig ved, at intet ydre Stillads er anvendt dertil, men Alt er indvendigen blevet skaffet i Vejret ved Heste-Kraft; den indre Indretning skal ikke have kostet ti (10) Pund Sterling.

Diamanter. Samtlige Diamanter, som for den brasilianske Regjering i Aarene fra 1772 til 1818 alene i Omegnen af Ta:uco ere fundne, udgjøre i Alt 1,298,037 Karat; og de, som Selskabet for Bjergværker (hvilke Regjeringen har overladt dem) havde faaet, desuden 1,700,000 Karat; tilsammen for en Værdie af omtrent 67 Millioner Pd. Sterling. Den største af alle hidindtil fundne Diamanter vejer $138\frac{1}{2}$ Karat; en stakkels Negerslave opdagede den i Aaret 1771 i Nærheden af Floden Abaité; man gav ham derfor Friheden og saa længe han levede en aarlig Summa af 300 Daler.

Preussisk Døvstumme-Institut. De vestlige preussiske Provindser havde indtil 1820 kun et Privat-Institut for Døvstumme, som Professor Heinecken i Krefeld havde anlagt. Ved kongl. preussisk Kabinetsordre af 14 Nov. 1820 blev Oprettelsen af et Døvstumme-Institut for Westphalen approberet, og dertil givet en betydelig Deel af Klosterbygningerne i Kentrup ved Hamm, med nogle Jorder og Indtægter. Den blev begyndt i Jan. 1821 med 6 Døvstumme, og Oct. Weidner fra Berlin blev Lærer ved Stiftelsen. 1822 blev Stiftelsen udvidet og forlagt til Staden Münster. Her er nu 14 Døvstumme. (Mere i Pr. St. Z. 126.)

Frederik Weinbrenner var en af vor Tids udmærkede Architecter. Har var fød d. 29 Nov. 1766 i Karlsruhe, lærte i sine yngre Dage Tømmerhaandværket. Studerede i Rom i 6 Aar. Blev 1797 Bygnings-Inspector i Karlsruhe, opførte der og i de storhertugelige Badenske Lande mange offentlige og private Bygninger, saasom i Karlsruhe den lutherske og den katholske Kirke, Synagogen, Kaserner, Theatret, med mange flere. Han udgav en Deel agtede Skrifter i Faget, og nogle af hans udførte eller projecterede architectoniske Værker. Han døde 1826 og efterlod sig en Autobiographie, hvori han ikke allene udførligen beskriver sit Levnetsløb og sin Dannelse paa Kunstnerbanen, men ogsaa giver vigtige Bidrag til vor Tids Kunsthistorie, ligesom den er rig paa romantiske Scener, naive Skildringer af Personer, Lande, og Sæder, og er skreven med en Lune, og i et sim-

pelt trohjertigt Sprog, der giver den en ejendommelig Kolorit. Den vil blive trykt; men imidlertid er et Udtog givet i det i Leipzig udkommende Tidsskrift: Zeitgenossen 1829 1 Bd. 4 H.

Scheik Réhafa er en af de unge Ægyptere, som den statskloge Pascha af Ægypten har sendt til Paris for at lade sig indvie i Kunsternes og Videnskabernes Hemmeligheder. Næppe er et Aar forløbet, og nogle af dem have allerede saa haabefuldt udviklet de fortræffeligste Anlæg, saa at man ikke veed, hvad enten man meest skal prise Lærlingenes store Lærvillighed, eller deres Læreres skarpsindige Duelighed. Hr. Agoub, som indtager en æreful Plads iblandt de franske Orientalister, besørger Ledningen af denne temporære Koloni, hvis Bestemmelse er at udstrøe Civilisationens Udsæd ved Nilens Bredder, tilligemed Hr. Gemard, en af de virksomste Medlemmer i den Kommission, som udgiver Monumentværket, Ægyptens Beskrivelse. Efterat Hr. Agoub har bidraget Sit til den ægyptiske Anstalts Trivelse, har han selv overtaget at lære det franske Sprog, hvilket er ham nu ligesaa let som det arabiske. Vant til Østerlandenes Ideer og Skikke kunde Hr. Agoub snarere end nogen af hans Elever, hvis hurtige Fremskridt man sandeligen maa studse over, opnaae lykkelige Resultater. Oversættelsen af Lyre brisée, dithyrambe de M. Agoub, traduit en vers arabes par le cheykh Réhafa, Paris 1827, er den skjønneste Lovtale over Lærlingen og Læreren. Opmuntret ved det første Forsøg oversatte Réhafa derefter Legendre's Geometriens Elementer. En anden af den ægyptiske Skoles Lærlinger, Scheik Dechtouti, oversætter Fenelons Alderdommens berømteste Philosophers Levnet. Den nyere Tids store Skribenters Levnet og Værker ville vist nok siden blive Gjenstande for disse den menneskelige Kundskabs unge Adepter. Vi ville faae at see, hvilket Lys Voltaires, Diderots, Rousseaus, Volneys Aand vil udbrede over Videnskabernes og Kundskabernes ældgamle Vugge ved Nilen. (Zeitgenossen IV.)

Man kan ikke tale om det chinesiske Riges Oldsager, thi naar man vilde anvende paa dets forbigangne Størrelse, hvad det nu er, begaaer

man en stor Feil, saasom historiske Kjendsager bevise, at i de ældre Tider bestode 41 uafhængige Kongeriger, der i Løbet af Aarhundreder efterhaanden bleve forenede i et stort Monarki, saaledes at paa den Tid, da Mongolerne i det trettende Aarhundrede gjorde deres Erobringer, var det chinesiske Gebeet deelt i to store Monarkier, et nordligt, sædvanligen kaldet Catai; det andet sydligt, med Navnet Mangi, og det chinesiske Riges store Omfang, saaledes som det nu er, kan bestemmes at være fra Marco Polos Tider, eller at have en Alder af 500 Aar, saaledes at Chinas Forening under en og samme Benævnelse skriver sig fra den Tid. Chinas Befolkning har man, efter den berømte Reise af den engelske Gesandt i China, Lord Macartnay, i Aarene 1792-93 og 94, og efter ham optaget i Guthries Geographie, af Malthus i hans Værk over Befolkningen, og af nogle Franske, saasom af Moreau de Jonnes; fremdeles af Malte Bruun og flere, antaget at være over 300,000,000 Mennesker. Efter Martucci, som grunder sig paa offentlige Dokumenter, og den sidste Tælling, som skeete 1790, bliver den ikke det halve, ikke 150 Millioner. Han opgiver nemlig Folketallet for de forskjellige Provindser, hvorefter samme i det Hele bliver noget over 143 Mill. Naar man dertil vilde lægge 2,000,000 for Krigsfolket, og ligesaa mange for de Folk, der boe paa Vandet, bestandigen i smaa Fartøier, saa bliver det høieste Antal derefter at ansætte; og dette stemmer saa temmeligen overeens med, hvad en i Macao boende Englænder, Hr. Thomas, opgiver Folketallet til, i en Beretning, som er optaget i forskjellige europæiske Journaler. Han anslaaer Fastlandets Beboere til 143,000,000; de paa Vandet Boende til 2,000,000; Embedsstanden til 9611; Officiererne 7552, Infanteriet 822000, Kavalleriet 400000, Armeens Følge 31000; i alt altsaa 146,280,163 Mennesker. (Brans M. Jan. 29.)

Moskwa's Brand i Aaret 1812 hører til Historiens store Mærkværdigheder, og vil evigen mindes formedelst dens store Følger; men ikke mindre mærkværdig er den Hurtighed, med hvilken Staden, liig en Phønix, opstod igjen ungdommeligere og skjønnere af sin Aske. Moskwa er en meget sund

Stad; den har brede Gader, og et godt Politi vaager strængt over Renlighed, Orden, Sikkerhed. De fleste Huse ere kun af et Stokværks Højde, have store Gaarde, Haver og mange Bibygninger. Før Branden var Antallet af Husene 9158; deraf brændte 6341; siden bleve 8027 indtil Aaret 1824 paa ny opbyggede, og altsaa oversteg i bemeldte Aar Tallet af Husene betydeligen det i Aaret 1812. Folketallet: 246,545 Mennesker, af hvilke 14,724 af Adelen.

Iblandt de rige Skatte, som bevares i Kreml i en egen herlig Bygning, og af hvilke mange bruges ved de højtidelige Kejserkroninger, hører en Krone, som i Aaret 1116 af den græske Kejser Alexius Comnenus blev oversendt den russiske Storfyrste Wladimir Monomach, og hvormed, lige indtil Peter den stores Tid, alle russiske Storfyrster bleve kronede; fremdeles det af samme Kejser sendte Scepter, Rigsæble m. m. I en Vaabensal glimre Tropheer, Rustninger og Vaaben af ældre og nyere Tider. Her drages Opmærksomheden især hen paa det store kejserlige med Ædelstene rigt besatte Guld-Skjold, ikke allene ved dets indre Værd, men ogsaa ved dets Alder, da det allerede 1125 var bekjendt; end videre en af Sultanen til Kejserinde Catharina d. 2den foræret Sadel, som vurderes for mere end 200,000 Rthl.

Et Opfostringshuus i Moskwa, som 1762 blev grundlagt, har under Kejserinde-Moderen Marie Feodorownas Overbestyrelse erholdt en Størrelse og Fuldkommenhed, som næppe noget andet i den hele Verden. Til et Begreb derom er det tilstrækkeligt at sige: at Bygningerne have 2228 Vinduer, og at over 3000 Mennesker boe der, hvoriblandt ere 570 Børn; men med Indbegreb af de Børn, som paa Stiftelsens Bekostning underholdes paa Landet, eller hos deres Forældre, udgjorde i Aaret 1826 Tallet af Børn under denne Stiftelse 12,075.

Iblandt Moskwas skjønneste Bygninger hører det store Exerceerhuus, som blev bygget 1817, og er 500 Fod langt, 130 Fod bredt, og ansees som et sjeldent Mesterstykke i Bygningskunsten.

Kadetkorpset i Moskwa beboer et Palais, der er en Pragtbygning, som Kejserinde Catharina den anden lod opføre, og som kostede over 4 Millioner Rigsd. preuss. Cour.

Man har en god Beskrivelse over Moskwa, under Titel: Guide du voyageur a Moscou — par G. le Cointe de Laveau, secretaire de la société imperiale des Naturalistes de Moscou; trykt i bemeldte Stad 1825, og recens. i Hall. allg. Lit. Zeit. Ergbl. 1829 Nr. 39.

Allerede siden 1803 havde man i den kongl. Porcellainfabrik i Berlin beskjæftiget sig med Forfærdigelsen af Porcellain-Transparenter, men paa det sidste Aar er denne Kunst meget forbedret, og man forarbejder nu der de saakaldte Lithophanier, eller til Transparenter bestemte Porcellainplader, efter parisisk Maade, hvilke finde meget Bifald, og stærk Søgning. De meest forskjellige skjønneste Gjenstande forestilles derved, saasom Landskaber, det Indre af et gothisk Capel, et Hoved efter Rembrand o. s. v.

(Gesellsch. Nr. 4.)

Den mystificerende og mystificerede Orientalist. De for kort Tid siden over London fra Peking til Frankrig ankomne fire Chinesere giøre i Paris ingen stor Lykke, hvortil Grunden kan ligge i deels det Forhold, det er blevet vitterligt, at de staae i til Jesuiterne — hvis Fjernelse fra Frankrige de meget skal beklage, omendskjøndt det lader sig antage, at de vist nok have allerede staaet for mange saadanne, — deels den Mistro, som enhver nærer, der erindrer sig de ulykkelige Osage-Prindser i forrige Aar, som, efterat de med en Art diplomatisk Bram vare modtagne i Tuillerierne, til Slutning lode sig see for to Sols; dog er en Tidende optraadt som Forfægter af disse Rejsendes Nationalitet, og anfører som Beviis paa, at de ere virkelige Chinesere: at Hr. Abel Remusat har underholdt sig med dem, og overbeviist sig om Sagens Rigtighed. Men, som bekjendt, er Hr. Remusat lige saa meget Chineser som nogen anden, maaskee lige saa meget som den for nogle Aar siden afdøde Hr. Langles var en Perser. Dengang da denne udgav sig for en fød Orientalist, betjente man sig af ægte Persere, for at prøve Kundskaben om Polyglotter af hans Art. Nu drejer man Tingen om, og betjener sig af franske Chinesere, for at komme i det Rene med Spørgs-

maalet, om de Chinesere ere ægte, som man, indtil det Modsatte bevises, kan antage derfor.

Men vi ville komme tilbage til vore europæiske Orientalister, uden dog at nævne dem. Engang lod Bonaparte en af dem, Hr. L., kalde, for at tjene som Tolk for en til Paris ankommen persisk Gesandt; ogsaa gav han virkeligen en højst fyldestgjørende Oversættelse af alt hvad den ædle Østerlænding havde sagt. Strax efter fik dennes Vert, som ogsaa i sit daglige Forhold til Gesandten behøvede en Tolk, men som ikke kunde give Befaling til Nogen af Institutets Medlemmer at være det, en armenisk Jøde opspurgt, der, saa godt det vilde gaae, gav Forklaring om Alt hvad den Fremmede forlangte. Da nu denne lille Hebræer, efter Andres Ønske, engang spurgte den fremmede Gesandt, hvad ham syntes om den Mands dybe Kundskaber, som ved hans officielle Forestilling havde tjent som Tolk, da forstod denne i Begyndelsen ikke, hvad Meningen var af Spørgsmaalet; men da det blev gjort ham tydeligere, erklærede han endeligen, at før Jøden havde ingen i Frankrig talt persisk med ham; der havde vel, da han blev forestillet, været en betræsset Herre tilstede, som havde henvendt en Mængde Strubelyd til ham, og saa ofte Gesandten talede til ham paa persisk, havde som bifaldende smilet ad ham, men han havde holdt ham for en Nar, som man havde gjort til Pligt, at amusere ham. At saadan Opdagelse snart bredte sig videre ud, kan man let tænke; ogsaa kom den Napoleon for Øre, og nu skulde H. L. give en Modprøve, der førte et ikke mindre snurrigt Resultat med sig. Der blev pludseligen anmeldt, at fire Persere vare ankomne til Paris, og Hr. L. blev altsaa overdraget at tale med dem; men de ny ankomne tilkjendegave strax, til Skræk for deres Dragoman, at de ikke forstode et eneste Ord af hvad han sagde. Hr. L. blev vel en Smule betuttet; dog lod han sig ikke bringe af Fatning, men bemærkede, at han begreb ret godt, at de Fremmede ikke forstode ham, thi de talede mantschuisk, og han reent persisk; dog undgik ham ikke et Ord af hvad de havde at foredrage, hvilket han og strax søgte at bekræfte ved at oversætte det meget flydende i det Franske. Men endnu førend Taflet var hævet, erfarede L. af de fire Mantschuers egne Ord paa fransk, at de vare fire Flode-Adjutanter af den franske Armee, som havde villet have Løjer med hans foregivne Kundskaber, og havde tiltalet ham i samme Sprog, som han havde betjent sig af mod hin Gesandt fra Abbas Mirza. — (L. B. d. BH. 408.)

Anekdote.

I et Selskab, hvor nye literariske Værker bleve oplæste, men ingen, hvis Forfatter var iblandt Medlemmerne, sagde en Skribent til en af Forstanderne: „Det er en slet Indretning; naar jeg ikke ogsaa undertiden kan oplæse noget af mig selv, saa gaaer jeg ud af Selskabet!“ — „Ja!“ gjensvarede Forstanderen, „Forlegenheden er stor; thi see, naar noget af Dem bliver oplæst, da vil de andre gaae ud!“

Kjøbenhavns Børs, d. 10 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	150½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	87¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	65	65¼ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 56.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 14 Juli 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 53.)

X.

Peder Als blev født i Kjøbenhavn d. 16 Maj 1726. Hans Forældre vare Caspar Joh. Als (først Bogbinder i Horsens, siden en fortreffelig Lakerer i Kjøbenhavn, død i Aug. 1762) og Marie Margr. Zeuthen (Gjessings Jubellær. 1 D. 470.) Han lærte Malerkunsten hos Pilo, under hvis Anførsel han arbejdede, men han fik ikke gode Grunde; Portraitmaleriet blev hans Fag. Han var den første, som vandt Kunstakademiets store Guldmedaille 1755; fik derefter Rejsestipendium paa 6 Aar, fra Aug. 1756 til Aug. 1762. I Rom fandt han Wiedewelt, Mandelberg o. fl. Danske. Ved Pezzold's ham fra Kjøbenhavn medgivne Anbefaling fik han Bekjendtskab med den berømte A. Raphael Mengs, og vandt ved sin Forstand og sit behagelige Væsen denne Kunstners Yndest i den Grad, at han antog ham til sin Eleve. Ligeledes kom han i Forbindelse med den lærde Winkelmann, hvis Portrait han malede, og om hvilket Winkelmann dømte: at der ere faa saadanne. Han maatte i Italien under Mengs stræbe at forglemme alt hvad han havde lært hjemme, og at begynde fra ny af, hvilket ikke kunde andet end forsinke hans Studeringers Fremgang. „Det vilde være ønskeligt, erindrede Hennings, i et Land, hvor der er Mangel paa store Mestre og skjønne Modeller i Kunsten, om de unge Kunstnere allene indskrænkede sig til, godt at lære de første Grunde af Malerkunsten, og naar de havde lært dem, og forskaffet sig en rigtig Tegning, da gjorde en Rejse til Italien, og der valgte den Stiil og den Maneer, som stemmede meest overeens med deres Genie. Vejen til den gode Smag og den skjønne Stiil skulde da ikke blive saa trang, og den Færdighed, som de attraaede, vilde da lettere blive opnaaet.“ Als blev efter sin Hjemkomst Medlem af Kunstakademiet 1765, Professor 1766, Kongl. dansk Hofmaler 1768. Han var ogsaa Medlem af Akademiet i Bologna. Døde i Kjøbenhavn ugivt d. 8 Juli 1776. „Hans store Flid, sagde Hennings, og utrættelige Umage forskaffede ham vel Indsigter, men Udførelsen tabte derved sin Ild; der er noget i alle hans Arbejder ængstligt, tvungent. Hans Penselstrøg ere tunge og møjsommelige, og Tonen i hans Farver mørk, og dette er formodentlig Aarsagen til at hans Fruentimmer-Portraiter ere saa lidet lignende.“ Weinwich bemærkede, „at han havde en overordentlig Naturgave, til paa det nøjagtigste at copiere del Sartos, Raphaels og andre berømte Italieneres Arbejder, og at man har saadanne smaa Stykker af ham.“

Af Als's Arbejder har det kongl. Maler-Gallerie paa Christiansborgs Slot kun et Stykke,

nemlig: Wiedewelts Portrait, malet i Rom, Nr. 856.

Paa Udstillingen 1769 saaes fra hans Haand 18 Portraiter. Deriblandt de 2de, Jardins og Preislers, paa hvilke han blev optaget til Medlem af Akademiet, samt Mandelbergs, som er stukket i Kobber af Clemens, Fol., og Joh. Wiedewelts, stukket af J. M. Preisler, Fol.

I Udstillingen 1778 saaes fra hans Haand, foruden to andre Portraiter, Kong Christian 7des Portrait i Legems Størrelse, i Kroningsdragt. „Det var, sagde A. Hennings, udarbejdet med en uendelig Kunst, og med saa stor Regelmæssighed i de enkelte Smaating, at det lod til, at Maleren for disses Skyld havde tilsidesat væsentlige Skjønheder."

Anmælderen veed ikke flere af Als's Portraiter at være stukne end tre, nemlig de to ovennævnte, Mandelbergs og Wiedewelts, og det tredie J. F. Wohlerts, stukket af J. F. Clemens. 4.

I den Bülowske Samling vare to smaa Stykker af Als, malede paa Kobber (Nr. 9 og 10,) det ene en formindsket Kopi af den Madonna med Barnet, som findes paa Correggios berømte Nat; det andet en formindsket Kopi af et Fruentimmerportrait af Poul Veronese; begge Originalerne ere i det Dresdenske Gallerie.

Om Als er adskilligt samlet af Sandvig; cf. Hennings p. 83-86. Han er i Supplementet til Füßli's allgem. Künstler-Lexicon p. 11 fejlagtigen kaldet Alx, og i den korte Beretning om Winkelmanns Levnet S. 43, som staaer foran i den i Dresden 1808 af Fernow besørgede Udgave af Winkelmanns Værker, kaldtes han „Hals."

XI.

Friborg, Jørgen von, Bygmester og Billedhugger. I Slangerup Kirke er hans Monument, bestaaende i et af ham selv i Steen udhugget Crucifix, hvorunder følgende Vers:

Jeg Bygningsmester var paa denne Slangrups Tempel,
Jeg har og hugget ud det Crucifix med Stempel,
Som gunstig Læser seer paa Muren her ophængt,
Og nu af Malerhaand med Malerfarve sprængt.
Paa Frederiksborg Slot jeg og var Bygningsmester,
Som nu berømmet er af Læg og lærde Præster.
Mit eget Legem var dog ikkun gjort af Sand,
Thi ligger det nedkast i dette Dødningsland.
Mit andet Tempel staaer til evig Æreminde
Saa længe Templer staae, og der er Mand og Qvinde,
Men Templet, Slottet med, naar det er falden ned,
Mit Legems Tempel dog skal stedse staae bered.
Jørgen von Friborg.

Saaledes i Pontoppidans Marmora Danica, 2 D. p. 305, og i Thurahs Vitravius II. S. 5-6.

XII.

Gemperlin, Tobias, var en Portraitmaler, som fra Augsburg kom til Danmark 1575 med Tyge Brahe. Han malede 1586 det Tyge Brahes Portrait, som fandtes paa hans Quadrans muralis, der er stukket i Kobber ved hans Astronomiæ illustratæ Mechanica; edit. Wanderb. 1598 p. 14. Tyge Brahe gav, ved Forklaringen derover p. 15, det Vidnesbyrd, at det var vel gjort, og nøje lignende. „Hanc effigiem magna solertia expressit eximius artifex Tob. G., idque tam competenter, ut vix similius dari possit." Portraitet er i heel Figur, og Tyge Brahe beskriver det nøje med Dragten, Hunden etc. „Det er nok, bemærker Sandvig, denne Skildrer, som i Frederik 2dens Tid har afmalet adskillige af Rigens Raad og deres Fruer, samt andre fornemme Folk."

XIII.

Greys, Hans Andreas, Kobberstikker. Han har fra 1642 til 1657 stukket adskillige Portraiter med Zirater og allegoriske Figurer, Stamtavler, Titelkobberet til Hvitfelds Danmarks Historie og mere, som i Almindelighed er bedre end de Kobbere, man ellers har fra samme Tid af andre danske Kobberstikkere. Sandvig opregner en Deel. Dertil kan føjes en Afbildning af Runde-Taarn, stukket 1657, hørende til Recenii Inscriptiones Hafnienses, 1668 4.

XIV.

Gunst, P. van, Kobberstikker. Sandvig nævner to Stykker af ham; det ene Frederiks 4des Portrait, Patent Fol. — det andet „Ulrik Christian Gyldenløve, sørgende over sin døde Frue Charlotte Amalia Krabbe, med Ahner, i meget stor Folio. Et fortreffeligt Stykke! H. Krock inv. & delin. P. v. Gunst sculpsit." Weinwich nævner ham ikke.

XV.

Niels Nielsen. Om ham har Spengler følgende: „Et ypperligt Genie, født 1696, der har leveret mange sjeldne Kunstfrembringelser. I den kongelige Kunstsamling udmærker sig blandt hans Arbejder i Særdeleshed et Perlemors og et Skildpaddes Orlogsskib. En liden Roersluppe af Perlemor, der har tjent isteden for Supplique har til Overskrift: O store Konge hør, Og mig af Naade gjør Til Overvisiteur! Han døde som Controlleur ved Toldvæsenet i Aalborg."

I Iversens almeennyttige Samlinger, 32te Bind 1796 S. 471-2, læses om ham følgende: „Den kongelige Told-Controlleur i Aalborg, Niels Nielsen *), der er bekjendt af adskillige sjeldne og fortreffelige Kunststykker, som han har forfærdiget, af hvilke nogle ere blevne værdigede Sted paa det kjøbenhavnske kongelige Kunstkammer, har 1769 i sin Alders 73 Aar forfærdiget et meget kunstigt Prospectstykke af Elfenbeen, Perlemor og Bernsteen, hvilket fortjener at beundres af Kjendere. Dette Kunststykke, som forestiller en Korsbygning, er omtrent 6 Tommer højt, og lige saa bredt. Ovenpaa samme staaer et Taarn af Bernsteen, 4 Tommer højt, med en Fløjstang; allerøverst paa hver Spids af de fire yderste Dele af Hovedbygningen staaer en meget kunstig og smukt udgraveret Evangelist. Udvendig er Bygningen overalt udpyntet med nogle skjønne Sirater af Perlemor, som ere anbragte paa de beqvemmeste Steder. Indvendig lige for Portalen er Christi Korsfæstelse forestillet i Miniatur. Under Korset staae Maria og Johannes, og hos Spydet seer man Svampen paa et Rør. Allernederst staaer Apostelen Peder, og ved hans Side Hanen, i en Loppes Størrelse, der erindrer ham om hans Fald. Noget derfra seer man en Vægter. — Foruden dette Kunststykke har bemeldte Controlleur forfærdiget to Uhrfutteraler, som begge ere indfattede af Elfenbeen og Speilglas, og fire Affatser eller Etager høje. I den underste Etage paa det ene af disse Futteraler staaer Hds. Majestæts, den regjerende Dronnings Navn i Chiffer med Krone over, hvilken holdes af to Vildmænd, meget smukt i Perlemor. I den anden Etage seer man Hs. Majestæt Kongens Navn paa samme Maade. Den tredie Etage er siret med Speilglas og andre Sirater. Den fjerde Etage er bestemt til Gjemme for Uhret, som skal indsættes, og ovenpaa samme er et Taarn af Bernsteen, i hvilket er en Beenklokke, hvis Knebel hænger i et af Kunstnerens graa Hovedhaar. Dette Taarn er ogsaa forsynet med en forgyldt Fløjstang og i Fløjen er Hs. kongl. Majestæts Navn gjennemskaaret. Paa det andet Futteral er den underste Etage ganske omgivet med Vinduer. I den anden Etage sidder en gammel Mand for Vinduet ved et Bord, der er saa stort som en Skilling, og beskriver sit Liv. Den tredie Etage er siret med Spejlglas, og andre udgraverede Sirater; den fjerde er for Uhret, og derover er ligeledes et Taarn." Niels Nielsen maae være død omtrent 1772. Det er nemlig det sidste Aar, i hvilket han, som Toldcontrolleur i Aalborg, er anført i Hof- og Statscalenderen; for 1773 staaer ved bemeldte Embede: „vacat."

*) Der staaer „Niels Hansen," men det maa være Trykfeil.

XVI.

Owens, Juriau, Maler. Han var født 1623 i Tønning, hvor hans Fader var Raadsherre. Formedelst Krigsuroligheder drog han 1657 til Amsterdam, hvor han vandt Borgerret. Her er han formodentligen bleven bekjendt med Rembrandt, i hvis Maneer og Stiil han arbejdede. Hertug Christian Albrecht til Holsteen-Gottorp kaldte ham 1663 til sin Hofmaler. Siden flyttede han til Frederiksstad, hvor han døde 1678. Han var en god Tegner, ordnede alting vel, og var en behagelig Colorist. I Schlesvig og paa Gottorp ere nogle Arbejder af ham. Saaledes i

Schlesvigs Domkirke en Altertavle, og paa en af Pillerne et Malerie, forestillende Joseph og Maria med Christbarnet, begge fortrinligen gode (efter Schröder S. 93, 117.). Hans Malerier paa Gottorp=Slot forestille tildeels Scener af den fædrenelandske Historie, med mange Personer (Jürgensen S. 147); og paa Lystslottet Amalienborg ere Stykker af ham af mythologisk Indhold (Jürgensen S. 161).

I den kongl. Malerie=Samling paa Christiansborg findes tre Stykker af ham, nemlig hans eget Portrait Nr. 807; to Musicerende, Nr. 808; samt Venus med Cupido, der er indslumret ved hendes Side, Nr. 809.

Sandvig nævner et Portrait af ham, nemlig Johan Adolph Kielmann a Kielmannseck, at være stukket i Kobber af Hans Straus, stor Folio; og forresten henviser Sandvig om Owens til Bibl. d. sch. Wiss. u. Künste. 2 Th. Pag. 209.

XVII.

Straus, Hans, Kobberstikker; har levet i Midten af det syttende Aarhundrede. Hverken Sandvig eller Weinwich anfører mere om ham, end at han har stukket Joh. Ad. Kielmann a Kielmannseck's Portrait af J. Owens; dog tilføjede Weinvich, at „han arbejdede i Kiel." Dette er vel neppe rigtigt. Mon ikke i Schlesvig?

XVIII.

Tanke, Peter. Ved den forrige Altertavle i Frue Kirke i Kjøbenhavn var et Malerie, forestillende Christi Fødsel, „ved en Pensel, som her til Lands kan agtes for en af de største. Skade var det, at Mesteren, ved Navn Tanke, i sine bedste Aar kom ynkelig af Dage, da han ellers af dette og flere Stykker sees at have været excellent i sin Kunst." (Danske Atlas II. 121.). Hvilke flere Stykker? Weinwich sagde, at han har malet Søstykker, og levede 1738. Han druknede i Canalen ved Boldhusgaden, efter Sandvigs Beretning paa Maleren Poulsens Ord.

XIX.

C. D. Voigt, Maler. „Den af ham malede Altertavle i Michaelis Kirken i Schlesvig, forestillende Christi Himmelfart, er temmeligen vellykket." (Schröders Beschr. d. St. Schlesvig. 1827. S. 164.)

Forslag til en ny Packetfart med Dampskib.

Ved Dampskibene Caledonia og Prindsesse Vilhelmine vedligeholdes Forbindelsen mellem Kjøbenhavn og Holsteen, ved Dania mellem Kjøbenhavn og Jylland samt det nordlige Fyen. Til at lette Forbindelsen mellem Hovedstaden og Slesvig, det sydlige Fyen, Als, Ærøe og Langeland er endnu næsten Intet gjort. Uden Tvivl have Mange derfor ønsket, at et Dampskib ugentlig maatte gaae fra Kjøbenhavn til Flensborg og tilbage, hvilket da tillige kunde anløbe nogle Stationer mellem begge Steder. Imidlertid vilde de samme Fordele opnaaes, dersom et Dampskib gik mellem Ravnsbye i Lolland og Flensborg, naar blot Afrejsen fra Ravnsbye fandt Sted umiddelbart før, og Ankomsten dertil umiddelbart efter Caledonias Ankomst.

For saaledes at afhjelpe et hidtil følt Savn vilde Indsenderen foreslaae, at een eller anden formuende Mand eller et Compagnie vilde anskaffe et Dampskib, som to Gange om Ugen skulde afgaae fra Ravnsbye til Flensborg, nemlig Tirsdag Aften og Fredag Morgen, strax efter Caledonias Ankomst.

I den ene Uge skulde det gaae første Gang om ad Skjelskør og Svendborg til Flensborg, tilbage om ad Marstal og Rudkjøbing, anden Gang om ad Rudkjøbing, Ærøeskjøbing og Mummark til Flensborg, tilbage om ad Sønderborg, Aarøesund, Faaborg og Skjelskør; i den anden Uge skulde det gjøre begge Rejserne omvendt.

Det kunde saaledes gaae i den ene Uge:

Tirsdag Aften fra Ravnsbye til Skjelskør.
Onsdag Morgen fra Skjelskør til Svendborg.
Onsdag Formiddag fra Svendborg til Flensborg.
Torsdag Morgen fra Flensborg til Marstal.
Torsdag Formiddag fra Marstal til Rudkjøbing.

Torsdag Eftermiddag fra Rudkjøbing til Ravnsbye.
Fredag Morgen fra Ravnsbye til Rudkjøbing.
Fredag Eftermiddag fra Rudkjøbing til Ærøeskjøbing.
Løverdag Morgen fra Ærøeskjøbing til Mummark.
Løverdag Formiddag fra Mummark til Flensborg.
Mandag Morgen fra Flensborg til Sønderborg.
Mandag Formiddag fra Sønderborg til Aarøesund.
Mandag Eftermiddag fra Aarøesund til Faaborg.
Mandag Aften fra Faaborg til Svendborg.
Tirsdag Morgen fra Svendborg til Skjelskør.
Tirsdag Eftermiddag fra Skjelskør til Ravnsbye.

I den anden Uge:

Tirsdag Aften fra Ravnsbye til Rudkjøbing.
Onsdag Morgen fra Rudkjøbing til Marstal.
Onsdag Formiddag fra Marstal til Flensborg.
Torsdag Morgen fra Flensborg til Svendborg.
Torsdag Eftermiddag fra Svendborg til Skjelskør.
Torsdag Aften fra Skjelskør til Ravnsbye.
Fredag Morgen fra Ravnsbye til Skjelskør.
Fredag Formiddag fra Skjelskør til Svendborg.
Fredag Eftermiddag fra Svendborg til Faaborg.
Løverdag Morgen fra Faaborg til Aarøesund.
Løverdag Formiddag fra Aarøesund til Sønderborg.
Løverdag Eftermiddag fra Sønderborg til Flensborg.
Mandag Morgen fra Flensborg til Mummark.
Mandag Formiddag fra Mummark til Ærøeskjøbing.
Mandag Eftermiddag fra Ærøeskjøbing til Rudkjøbing.
Tirsdag Formiddag fra Rudkjøbing til Ravnsbye.

Ved Hov paa Langeland, Bøjden i Fyen, Varnis, Holnæs og Birknakke i det Slesvigske kunde standses, naar enten Passagerer ønskede at afsættes der, eller naar der fra Landet gaves Signal, at Nogen ønskede at optages i Dampskibet.

Goddædigheds Minde.

(Af Jonges Kjøbenhavns Beskriv. den 2den utrykte Deel.)

Trinitatis Kirkes Fattigskole blev stiftet Aar 1727 d. 26 Maj, og Skolens Fundats er confirmeret af Kongen d. 16 Juni næstefter, da Professor Mathias Anchersen var Sognepræst ved Kirken. Skolens Inspecteurer ere to, nemlig den Professor, som er Procurator templi, og Kirkens Sognepræst. Skolen er forsynet med en Skoleholder, en Hører og en Læremoder for Pigebørnene. Nogle Drenge- og Pigebørn nyde hvert andet Aar Klæder, foruden frie Undervisning af Skolelærerne i Læsning, Skrivning og Regning. Efter Stadens Ildebrand 1728 har Skolen ikke havt noget vist Skolehuus, men Skolens Midler have aarligen havt en Udgivt af 70 Rigsd. til Husleje, hvilke Penge nu herefter kan aarligen spares for Skolen, til flere Skolebørns Nytte, til Klæder etc.; thi Guds Forsyn har opvakt den meget ærværdige 85 Aars gamle Mand Hr. S c h ø n n i n g A n d e r s e n, forhen Brygger i Kjøbenhavn, og en Lem af Trinitatis-Menighed, til at vise sig at være en udødelig Veldæder baade mod Kirken selv, og især mod Kirkens fattige Skole. Thi i August 1780 kjøbte han det Huus Nr. 94 *), som altid er kaldet S y v s t j e r n e n, beliggende i Landemærket, og skjenkede samme til at være herefter et ordentligt Skolehuus for Trinitatis Kirkes fattige Skole. Dette Huus blev af Donator kjøbt for 3700 Rdl. og bestaaer til Gaden af 6 Fag Grundmuur, tre Etager højt med Kjelder under hele Huset. Baghuset, som var af Brøstfældighed forfaldet, lod Donator nedrive, og af Grundmuur til alle fire Sider ganske nyt opføre, saa at det mod Aarets Udgang 1781 var i fuldkommen Stand. Forhuset lod Donator ogsaa sætte i fuldkommen

---

***) Nu Nr. 180.**

og firlig Stand 1782, saa at Skolen med dens Lærere kunde i samme Aar benytte sig med største Glæde deraf. Af den jordiske Velsignelse, som Gud har skjenket denne ulignelige Velgjører i det Timelige, har han i sit Donations Brev givet til Trinitatis fattige Skole fjorten tusinde og et hundrede Rigsdl., og til Trinitatis Kirke to tusinde; hvilke blive udbetalte ved første Termin efter Donators Død; men hans Datter Mad. Magdalene Sibylle Bramsen hæver Renterne af Kapitalen saalænge hun lever, og Skolen efter hendes Død. Bemeldte store og uforglemmelige Velgjører Schønning Andersen var fød d. 18 Febr. 1699 i Skaane paa Gaarden store Snørre i Farhults Sogn. Han kom i Ægteskab 1736 d. 10 Aug. med Jomfrue Anne Lisbeth Lorentzdatter Reimert i Kjøbenhavn, som døde 26 Aug. 1748 i hendes anden Barselseng. De have efterladt sig en eneste Datter Madame Magdal. Sibylle sal. Grosserer Jens Bramsens Enke. Hun kom første Gang i Ægteskab med Krigsraad Gardes d. 29 May 1762, og anden Gang med Grosserer Jens Bramsen, som døde d. 3 Dec. 1774. Formedelst Donators, Schønning Andersens, hastige Død blev Gavebrevet ei udstædt af ham selv, men Datteren Madame Bramsen tilbød sig i alle Maader at opfylde sin sal. Faders Villie, med at skjænke benævnte Kapitaler sexten tusinde Rigsdal. til Trinitatis Kirke og dens fattige Skole, dog saaledes at Kirken faaer 4000 Rdl. og Skolen 12000 Rdl., efter Donators Datters Madame Bramsens Dødsfald. Skolehuset blev i Donators levende Live opbygt, istandsat og legeret til Kirken. Skolehusets Værdie er omtrent sex tusinde Rigsdaler. Denne veldædige Donator døde 1784. I Prokantsler Jansens Beskriv. over Universitetets Midler anføres Skolens Kapital at være 5200 Rdl.

Blandede Efterretninger.

Proprietair Hr. v. S. i det Sachsiske havde i sit egenhændigen underskrevne Testament anført iblandt forskjellige Legater følgende: den retskafne Skolemester N. skal have 20 Gylden, for hans Forretning ved min Begravelse, men under det Vilkaar, at han ej maa synge; han gjør saa mange Triller ved sin Sang, og det er fatalt for mig at høre. (A. Z.)

Handsker ere meget ældre, end man almindeligen antager. Xenophon giver allerede en nøjagtig og bestemt Efterretning om dem, i det han, ved at omtale Persernes Qvindagtighed, anfører som Beviis derpaa, at de ikke lade sig nøje med at bedække Hoved og Fødder, men ogsaa beklædte deres Hænder. Foruden deres oprindelige Anvendelse, nemlig at tjene til Haandens Bedækning, kom de siden i Brug ved forskjellige Lejligheder, saasom ved Investiturerne, ved Overdragelse af Lande, ved Uddeling af Lande. Da Overrækkelse af en Handske var et Tegn paa Forlehning, saa gjeldte derimod Berøvelse af samme som et Tegn paa Tab af Værdighed. Fremdeles har Handsken, som bekjendt, været brugt som Udfordring til Tvekamp af den, der kastede samme, og som Modtagelse af Udfordringen, naar den blev optagen. (Dr. Abz. 9.)

Blandt de nyere Tiders opfinderiske Foretagender hører Frugt-Udstillinger. I Dresden er et Selskab kaldet „Flora“. Det aabnede d. 21 Oct. f. A. en Frugt-Udstilling, maaskee den første i sit Slags. Jo mere Aarstiden allerede var fremrykket, og jo ugunstigere Vejret forrige Aar i det Hele havde været for Frugters Modenhed, desto vanskeligere og mere vovet syntes Forsøget, men ogsaa heri blev det aabenbart, hvorledes en venskabelig Forening af Kræfter, og en ligeartet Retning af en redelig Villie formaaer, ogsaa under mødende Vanskeligheder, at fremme et vel overlagt Værk, og saaledes udkom et godt Resultat, og talrige Tilskuere gave tydeligt Bevis paa, at Selskabets velmeente Hensigt: at udbrede Aand for fædrenelandsk Kultur, og for videnskabelig Opmærksomhed for saadanne Gjenstande, paaskjønnedes. Ved Udstillingen saaes ved Siden af de ypperligste Vinsorter ogsaa Frugter af den saa længe i Blomstring beundrede Camellie; ved Siden af sjeldne Ananasarter var en Række af forskjellige Græskar, som ved deres tildeels bizarre Former, ved skjøn Tegning og Farve, ved gradviis vorende Størrelse og Vægt fængs-

lede Tilskuernes Øjne, og iblandt dem sporedes de skjønneste Grundformer for orientalske Vaser, og Mønstere for japansk Malerie; — ved Siden af kæmpeagtige indtil 1 Pund 11 Lod svære Kartofler, saae man den tropiske Himmels Yamsrod. — Her saaes forskjellige og mange Slags af de varmere Climaters Værter. — En skjøn Samling af Vorfrugter, tilhørende den pomologiske Anstalt, erstattede i tro Afbildninger, hvad Naturen dette Aar ellers havde nægtet at faae frembragt. Udstillingen var fra Begyndelsen af kun bestemt til tre Dage, men formedelst den Yndest og Deltagelse, Publicum viste, varede den i otte Dage. De fleste af det kongelige Huses Medlemmer toge den i Øjesyn, og en stor Deel af det Dresdenske Publicum, samt talrige Fremmede erholdt af Hr. Hilscher i hans Boglade Adgangskaart. Hr. Hofgartner Mieth havde paataget sig den Møje at modtage de mange til Samlingen fremkommende Gjenstande, forfatte en Fortegnelse derover, og efter Udstillingens Ophør at lade enhver Ejer igjen faae sit tilbage. I et med Dresdener Abendz. følgende Blad: „Mittheilungen aus dem Gebiete der Flora und Pomona“ Nr. 1 for dette Aar, er nærmere Underretning herom, ligesom og om bemeldte Selskab: „Flora“, der den 21 Oct 1828 havde en Generalforsamling ved Indvielsen af det Lokale, Kongen havde bevilget Selskabet i Palaiet ved den store Have i Dresden.

I Forbindelse med den forestaaende Beretning optage vi, hvad der læses om en ny skjøn Indretning, som i Berlin vil blive iværksat. En Kunstgartner Hr. Faust, som ved sin Foretagelses Aand og ved sine under Navn af Vinterhave til offentlig Benyttelse bestemte Drivhuse allerede forhen var Berlinerne fordelagtigen bekjendt, vil stifte et nyt Blomstermarked, efter de i nogle andre store Hovedstæder, saasom i Wien og Paris givne Exempler. Efter en i det kongl. preussiske lithographiske Institut udkommen Plan for det ny Blomstermarked, vil i Midten af forskjellige dertil indrettede Afdelinger, hvor Sælgere kunne opstille deres Blomster, blive anbragt et smagfuldt indrettet Blomstertelt, som fra Tid til Tid skal prydes med sjeldne udenlandske Blomsterværter fra den botaniske Have. Ved dette nye Blomstermarked bliver den skjønneste Deel af Berlin givet en ny Prydelse og derved skabes en ny Promenade. (Preuss. St. Z. 110.)

Et andet Kjøbenhavnsk Blad har, ved at meddele denne Notitse, tilføjet: „Vilde det ikke vorde et skjønt Minde om vor elskede Kongedatters Kronprindsesse Carolines kommende Formælingsdag, naar Kjøbenhavn fra samme kunde regne Stiftelsen af et saadant Blomstermarked, i Forbindelse med en Promenade? En Plan dertil kunde jo uden Vanskelighed udarbejdes ved Sammentrædelse af Sagkyndige, og et Sammenskud for at gjøre Indretningen offentlig, varig, værdig, vilde vel ogsaa af patriotisk Sindelag kunde ventes.“ Det vilde blive en ny Forskjønnelse for Hovedstaden, som i de nyere Tider har faaet saa mange Prydelser, og det vilde bidrage til Havekulturens yderligere Fremvært. Det kunde jo forbindes med et Oprettelsen af et Selskab, liigt hiint Dresdenske „Flora.“

Borneo, saavidt hidtil er os bekjendt, regjeres af ti Sultaner, under hvilkes Overherredømme mindre Fyrster regjere. De ere samtlige af malayisk og arabisk Herkomst, men af ulige Magt. Den betydeligste blandt dem er Sultanen af Sooluh, derefter Sultanen af Borneo, Bendjarmassing, Sucadana, Landoc, Pontianak, Tirun, Kori Lamah og Sambas og Hermatha. De vestlige Kyster ere mere end de imod Øst beliggende bekjendte, og især siden Aarene 1815—1818 hyppigt besøgte af Europæerne. Strax efter at Vasco de Gama havde opdaget Øen, søgte Spaniere og Portugisere at sætte fast Fod der. Begge Nationer byggede Forter i Santong 20 Mile ind i Landet ved Floden Pontianak, forsynede disse med Batterier af Jernkanoner, og troede sig nu tilstrækkeligen stærke til at kunne beherske de Indfødte; dog de Undertrykte afkastede det svære Aag, som nedbøjede dem, myrdede Besætningen, sløjfede Befæstningerne, og tilintetgjorte enhver Gjenstand, som kunde minde om de Fremmedes Tilværelse. Enkelte Ruiner, fornaglede, halv med Jord bedækkede Kanoner, hvorover Ukrud hyppigt vorer, og nogle endnu i Omløb værende Dicatons (fem og sexkantede Sølvmynter) ere de eneste Levninger af hiint Overherskab. Den hele vestlige Kyst blev renset fra Europæere, og hver enkelt Stat anvendte alle Kræfter

paa at være forskaanet for fremtidigt Besøg af de hvide Fremmede; ingen Nation vovede siden længe at ville med Magt gjøre sig til Mester af dette Land, førend det endeligen lykkedes Marschal Daendels, i Aaret 1806, ved udholdende Bestræbelser og stor Opofring af Mennesker, at plante det hollandske Flag i Bendjarmassing. Alt blev anvendt for at sætte dette Sted i blomstrende Tilstand; man byggede Kaserner, Kanaler, to Forter.

I Aaret 1818 fik den hollandske Gouvernør den hele vestlige Kyst sig underlagt. Anledningen dertil var, at en nederlandsk Fregat Ceres, kommende fra Banca, ladet med Tin, og indehavende mange nederlandske Tropper, kom i en Orkan under Borneos Kyster, efterat have mistet Master og faaet Læk, til Stedet Pontianak. Af Sultanen her bevistes al den under saadanne Omstændigheder ønskelige Hjelp med Proviantering, Skibets Istandsættelse etc. Imidlertid ønskede Sultanen fra Gouvernøren i Batavia Hjelp mod nogle ham tributskyldige Insurgenter. Da Fregatten var istandsat og færdig til Afsejling, modtog den Sultanens Begjering derom. I Aaret 1818 lod Gouvernøren i Batavia, paa Grund deraf, nogle Commissarier, 800 Mand Soldater under Major v. Manthinge, og nogle Stykker Skyts afgaae til Borneo. De udrettede hvad der var ventet af dem; mange Penge kom i Omløb paa Kysten, og alle Omstændigheder begunstigede Udførelsen af den Plan at erhverve Pontianak for det nederlandske Indien. Efter tre Maaneders Underhandling blev en Traktat afsluttet og fra begge Sider underskrevet. Nederlænderne anlagde nu her en Kolonie, byggede et Fort, Kaserner, et Hospital, Bygninger for en Gouvernør, Officierer, etc; og den kloge Resident Hartmann, en ung Rotterdamer, ledede det Hele. Nabo-Sultanen af Sambas foranledigedes til at slutte lige Forbindelser med Nederlænderne, og i kort Tid vare Hovedkyststaterne uden Sværdslag i Nederlændernes Magt; ligesom disse vel og ville med den residerende Sultan paa Nordvest-Kysten i Staten Borneo træffe lige Forbindelser. Sultanerne faae Appanage og visse Fordele, og Nederlænderne udbrede Cultivation paa bedste Maade. Interessante Efterretninger om Borneo har man af Capitain Chr. R. Brommé i N. geogr. Ephem. 27 B. 1828-9.

Anekdote.

Hvor nøje Garricks lille Hund gav Agt paa sin Herre, naar han hjemme indøvede sine Roller, og hvor tro dens Hukommelse maa have været, beviser følgende Anekdote, som Garrick ofte fortalte. En Aften, da denne Mester i Skuespilkunsten sad tilligemed en Ven i sin Loge i Drurylane Theatret, sagde han: „Der maa være forefaldet noget paa Scenen, jeg vil see, hvad der er paa Færde." Kort efter gik Forhænget op, og en bondeklædt Person kom ind og fremsagde en ny Prolog. Ingen kjendte Manden; endog Garricks Ven tænkte frem og tilbage, hvo det vel kunde være. Da bemærkede han, at Garricks Hund meget fornøjet logrede med Halen. „Aha," tænkte han, „kjender Du ham? er det Din Herre? Du har vist seet ham øve sig i denne Rolle."

(Allg. Mod. 3. 7.)

Kjøbenhavns Børs, d. 14 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	150½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	87¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	65	65¼ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 57.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 18 Juli 1829.

Rejser til Rom af to danske Konger.

(Af Dr. G. L. Badens nyelig udkomne Danmarks Historie.)

I. Kong Knud den Store.

„Efter et Aars Ophold i Danmark tog Kong Knud tilbage til det ham uden Tvivl vigtigere og behageligere England. Hans daglige Tidkort var her dog oftest kun de for oplystere Tider barnagtige Helligheds og Andagts Øvelser, men som i de Tider ikke lidet bidrog til det store Navn, Knud efterlod sig; thi Middelalderens Konger staae i Historien afmalede i Forhold til deres Cleresiet viste Ydmyghed og Gavmildhed. Især var det Knud meget om paa nogen Maade at erstatte det meget af ham og kongelige Fader i England udøste Blod. Derfor paa alle de Steder, hvor noget blodigt Slag imellem de Engelske og de Danske var forefaldet, lod han rejse deels Kirker, deels Kapeller, hvorved ansattes rigelig aflagte Præster, der skulde holde daglige Sjælemesser for de Faldne. Saa lod og store Knud gjenopføre alle de Klostre og andre geistlige Stiftelser, som af ham eller Fader vare ødelagte. Men heller ikke glemte den kloge Knud rigelig at aflægge de verdslige Magnater, som han ikke mindre end de Geistlige havde at takke for, han kunde sidde i Roe paa Englauds Trone. Saa overbeviist var han nu og om sit Regiments Sikkerhed i dette erobrede Land, at han ikke tog i Betænkning at foretage en saa lang Rejse som til Rom. Prægtige Beskrivelser over denne Romerrejse, der skulde være som en Pilegrimsfart, haves af især Islænderne. Men vore nordiske Høvdingers Rejsebeskrivelser fra den Tid ere ikke saa ganske at tage efter Bogstaven, da de synes alle at være som støbte i en Form. At Kong Knud, hvor han kom frem, viste sin gudfrygtige Gavmildhed mod Geistligheden ved dens Kirker og Klostere tør være alt for sandt. Samme Gudsfrygt viste han i Rom ved sin Ydmyghed mod den hellige Fader, ved overdrevne Gaver til Stadens mange Kirker, og dens andre kirkelige Stiftelser med deres Præster og Munke, ved i Rom at anlægge et Herberg for danske Pilegrime, og endeligt ved et hos St. Peters og St. Pouls foregivne Grave aflagt højtideligt Løfte om vedvarende og forøget Gudsfrygt. Paven, der beundrede denne Konges Gudfrygtighed, skal og derfor have indrømmet ham hans Begjering om Afslag i de store Pengesummer, de engelske Bisper maatte til Curien udrede, for at faae deres Postulationer bekræftede. Alligevel forekomme i følgende Tids engelske Historie jevnlige Klager over Curiens Vexationer ved denne Lejlighed, saa det nok har sig med denne Pavebevilling, som med Toldfriheden, Kong Knud skal have for sine Undersaatter udvirket hos den romersk tydske Kejser Conrad den Anden, og den burgundiske Kong Rudolf, med hvilke begge Monarker den engelsk-dan-

ske Monark var samlet i Rom, hvor han og overvar den Førstes Kejserkroning. Slig Toldfrihed kunde ikke heller betyde noget i de Lænstider, da ofte de bedste Dele af en Regents Stater udstykkedes imellem Vasaller, som ikke vilde erkjende slige af Lænsherren paa deres Bekostning viste Naader, om de endog vare ældre end Vasallens Besiddelse. Vigtigere Følge af store Knuds Sammenkomst med Conrad Salier var denne Kejsers Afstaaelse til Dankongen af det i Carl den Stores Tid oprettede Slesvigske Markgrevskab, thi herved forenedes med Sønderjylland Staden Slesvig og Landstrækningen mellem Slien og Eideren, som fra de ældste Tider havde været en Pertinents til Sachsenland. Det var fra Rom, at Knud tilskrev sine engelske Undersaatter det bevægelige Brev, som Præsterne anføre til Beviis paa denne Konges Omvendelse; men som rimeligt var opsat i det pavelige Cancellie, hvor Alt indhylles i Gudsfrygt, som i de verdslige Cancellier i landsfaderlig Omsorg. Knuds Gudsfrygt gik ikke videre end, at han i selve dette andægtige Brev fra Rom tør udlade sig med det norske Riges Erobring, som han da og, efter sin Tilbagekomst fra Rom, udførte, og ikke just ved de værdigste Midler."

II. Erik Ejegods Rejse.

„Rejsen til Rom, siger man, var Politik, foranlediget af Kongens Misforstaaelse med Bremens Erkebisp. Personligen vilde nu derfor Erik søge og erholde den hellige Faders Tilladelse til et Erkesædes Oprettelse i Danmark. Selv det danske Cleresi understøttede og heri Kongens Ønske, skjønt det udentvivl vandt saalidet ved at faae en egen Erkebisp, som det franske Cleresi ved den gallicanske Kirkes Frihed. I øvrigt er der for vore Tider kun liden Opbyggelse i den omstændelige Beskrivelse af denne Rejse, hvori Begivenhederne synes ganske at være malede efter den, som om Store Knuds Romerrejse haves. Erik naaede hos Paven ikke allene Ønsket om en for sit Rige egen Erkebisp, men og et andet ham ligeledes meget vigtigt Ønske, nemlig sin Broders, den myrdede Kong Knuds Canonisation. Med saaledes gode Løfter og alskens pavelige Velsignelser forlod da Erik Rom, og kom, med en tom Pung, hjem til sit Rige, hvor han kort efter modtog den ubehagelige Tidende om sin kostbare Vens, Pave Urbans, Død. Dog Kong Erik synes ikke at have været af dem, der let opgav hvad han engang havde foresat sig at udføre; flux sendte han derfor Gesandter til Urbans Eftermand, Paschal, der, underrettet af Gesandterne om hans Formands Løfter, lovede dem sammes Opfyldelse. Ogsaa erholdt Erik begge de saa inderlig attraaede Pavebevillinger; men var dog kun saa lykkelig selv at kunne see den ene Bevillings Indhold udført, da han døde inden den om Erkesædets Oprettelse kunde udføres."

„Hvad der især bevægede Kong Erik til saa meget at ønske sin Broders Canonisation var vel deels hans broderlige Kjerlighed, men vel og for at vise sine Undersaatter, hvilken hellig Anseelse den af dem myrdede Konge stod i ved Guds eget Hof, Roms Curie. En Vinding var det og for Riget at faae en anseelig Helgen, som nu hjemme kunde tilbedes. Ei allene Byen, i hvis Kirke en saa fornem Helgens Liig opbevaredes, men endog Omegnen, ja hele Provindsen, vandt ved de mange Fremmede, en saadan Helgens Cultus trak til sig. Saa meget udskrege nu derfor Odense Præster Miraklerne ved Knuds Grav, at, som der skrives, selve Folket, (dog næppe andre end Odense Gjestgivere), indsaae og tilstode den forklarede Konges Hellighed. Thi besluttedes, højtidelig at optage det kongelige Lig, og fremsætte det til Tilbedelse. En to Dages Fasten paabødes nu over hele Fyen, og paa tredie Dag optoges Liget under ny Mirakler, hvorimellem det ikke var det mindst talende, at en flere Dages Skylregn ophørte, og forandredes til et herligt Solskinsvejr just i det Djeblik Graven, Kl. 3 om Eftermiddagen, aabnedes. Nu optoges da under Sang og Klang Liget, som i det skjønne Vejr i en højtidelig Procession af Prælater, Præster og Munke førtes til den af selve Kong Knud opbyggede Kirke, hvor det nedsattes under en Hvelving i en Steenkiste. Men en saadan Skrinlægning, som vore Fædre kaldte denne Højtid, er ikke nok for at gjøre en Afdød til en fuldkommen Helgen. Hertil skal en pavelig Dom, som ikke gives før efter en holdt Proces, hvorved Fanden lader møde ved en ham af det pavelige Cancellie beskikket Sagfører, som paa sin høje Principals Vegne anfører Alt hvad anføres kan, mod den attraaede Canonisation. Dog maatte Fan-

dens befalede Defensor forstumme, da for den myrdede Konges Hellighed anførtes Kjendsgjerninger, som nu næppe høres for Curiens Tribunal i vore dog meget dydigere Tider; thi man tænke sig, det oplystes, at den salig Herre, som allerede var kommen saavidt til Enighed med en ung kjøn Kone, at han havde faaet hende i Sengen til sig, dog lod hende urørt staae op, da hun yttrede Skrupel over at hun var en ægteviet Kone. Den hellige Knud har altsaa i denne Slags Overvindelse forudgaaet de heri siden saa udmærkede Fraticelli, og Paven erklærede med al Grund den forklarede Konge for en Himmelens Hellig, da den Forevigede havde viist en saa dyb Ærbødighed for Præsternes ægteskabelige Vielse, som det ellers holdt meget haardt med at bibringe de barbariske Danske nogen Agtelse for. Ikke saa fage var heller den pavelige Canonisationsdom kommen til Danmark, før Kong Erik lod den udføre. Thi blev en forud bestemt Dag i Kongens og Landets Prælaters Overvær det kongelige Lig optaget af Hvelvingen, lagt i en kostelig Ligkiste, og under højtidsfuld Sang i Procession af Geistlige og Verdslige baaret tre Gange omkring St. Knuds Kirke, og saa igjen ind i Kirken, hvor Baaren nedsattes midt paa Kirkegulvet. Allene ved Synet af denne Processions Ankomst fik en Krøbling, der sad ved Kirkens Indgang, sin Førlighed, saa han kunde reise sig og gaae med. Saalidet var dog endnu mange Danske Christne, at de, uagtet hint Mirakel, alligevel forlangte skinbarligere Beviser for den af dem dræbte Konges Hellighed. Disse Beviser fik Vantroen da og snart til sin Beskæmmelse, som Præsten ved St. Knuds Kirke Ælnoth bevidner, at han med sine egne syndige Øjne har været Vidne til, hvorledes ved denne Canonisationshøjtid Blinde bleve seende, Halte og Værkbrudne førlige, Døve hørende, Stumme talende, Spedalske rensede, Besatte befriede fra Djevelen, med mange flere Mirakler, der saaes ikke blot ved Kirken, men overalt i Odense. Hvad ellers blev en vigtig Følge af denne Canonisation var dens Forbindelse med de i Middelalderen saa bekjendte Gilder, der indviedes til den fornemme Helgen. Disse Gilder fik herved et religiøs Udseende, og det blev en Fortjeneste at være i dem. Deres mange Lemmer udbredtes derfor over hele Landet, saasnart enhver Bye fik et saadant helligt Gilde. Da Præsterne bleve i disse Gilder de samme vigtige Embedsmænd, som de vare i deres Kirker, saa kunde man vel have ventet, at Gilderne havde faaet en mere velgjørende Indflydelse paa Civilisationen end de fik; thi disse Gilder, hvis Formaal just skulde være Civilisationens Udbredelse, deels fik af Regjeringen, deels tiltog sig selv store Rettigheder, indtil Jurisdiction over deres Lemmer. Men baade Misbrugen af disse Rettigheder og selve Gildernes Forfald til Fylderi, Klammeri og alskens Usædeligheder, gjorde dem tilsidst mistænkte og forhadte hos Regjeringen, som derfor først indskrænkede, og ved Reformationen ganske hævede dem."

Authentiske Efterretninger om Mordet paa Major Laing i Afrika.

(Af Brans Miscellen. 1829. 4tes H.)

Laing var næsten helbredet fra sine i Tuarikernes Angreb bekomne Saar, og havde fortsat sin Reise til Tombuctu, hvorefter han saa meget længtes, og hvorhen han endeligen kom. Den franske Reisende Hr. Caillé havde omtrent paa samme Tid naaet derhen. (See Skilderiet d. A. No. 29. Det synes som om Englænderne, da Efterretninger om Caillés Reise bleve bekjendte, have ilet med at meddele, at Laing først var kommen didhen). Laing havde været der fem Uger, da hans Vært lod ham vide, at han just af Sultan Labu af Masina havde erholdt Befaling om at skikke ham bort herfra. Gouvernøren maatte lyde. Tre Dage efter Laings Afreise blev han paa en feig Maade myrdet. Førend Efterretningen derom indløb, havde man følgende to Breve fra den kjekke Reisende. Det første indeholder udførlige Efterretninger om Tuarikernes Angreb; det andet er dateret fra Tombuctu.

Det første, dateret 10 May 1826, til den engelske Consul i Tripolis, lød saaledes: Min kjære Consul! Jeg tilskriver Dem i Hastværk blot nogle Linier, for at benytte en Lejlighed, som jeg ikke ag-

ter stort; imidlertid kunde det jo træffe sig, at De modtog dette Brev. Det ligger mig paa Hjertet, saasnart som muligt at underrette Dem om, at det gaaer godt med mine Saar, og at jeg vil blive meget hurtigere og fuldkomnere helbredet, end jeg havde kunnet troe. Allerede i Morgen, dersom Gud vil, vil jeg være paa Vejen til Tomboctu, og haaber at ankomme der den 18de. Beskrivelsen over mine Lidelser forbeholder jeg mig til en anden Gang; jeg maae vente paa Rolighed, for at fortælle Dem Eventyrer, Forræderier, og Ulykkes-Tilfælde, som vil sætte Dem i Forundring. Den gamle Scheiks Rygte vil maaskee lide noget ved mine Opdagelser; gid han maae hvile i Fred! Jeg vil skaane hans Minde, han er pludseligen død for en Maaned siden.

Under mit Ophold i Tomboctu vil jeg begynde paa min Fortælling, og sende Dem den. Deraf vil De see, ved hvilket Forræderie jeg nær var bleven ombragt i Søvne; jeg vil ogsaa beskrive Dem de fireogtyve Saar, som Morderne bibragte mig: Fem Sabelhug paa Hovedet og tre paa den venstre Side under Øjet; den venstre Kind og Kindbenet blev spaltet af et eneste Hug; det var sandelig intet behageligt, og saa meget mindre da Øret ogsaa var truffet og hang ned over min Hals. Den højre Side under Øjet havde blot eet Saar; formedelst et alvorligt Skaar nederst paa Halsen havde Luften nær fundet en anden Udgang, og saaledes mere; i det hele atten meget vanskelige Saar. Desuagtet befinder jeg mig dog temmeligen vel, og jeg haaber at berige England med en stor Deel geographiske Efterretninger, naar jeg har den Lykke at komme der igjen. Kortene over Africa ere meget ucorrecte, og trods Alt hvad jeg har gjort for at forbedre dem tvivler jeg ikke paa, at der jo ere end flere Forbedringer fornødne."

Da Laing skrev dette Brev, var han hos Sidi Mahomed Muctar. Den følgende Dag blev hans Vert syg, og døde i hans Arme. Laing kunde, førend Sidi Muctar kom, som var Søn af den Beskytter, han nu havde tabt, ikke fortsætte Rejsen. To Maaneder henrandt, og han kom ikke til Tomboctu førend 18 Aug., hvilket erfares af følgende Brev, som han igjen tilskrev Consulen i Tripolis.

Tomboctu d. 21 Sept. 1826.

„Min kjære Consul! der behøves ikke noget langt Brev, for at melde Dem og min dyrebare Emma — Consulens Datter, med hvem Laing kort førend sin sidste Rejse var gift — at jeg er ankommen til Mellem-Afrikas store Hovedstad, og igjen afrejser derfra. Den 18de f. M. holdt jeg mit Indtog her, og i Morgen, vil Gud, er jeg her ikke længere. Jeg har opgivet det Project at vende tilbage til Tripolis, og derefter igjen at komme hid, for at gaae til Vands til Jenne. Jeg er stødt paa en uoverstigelig Hindring; det er nemlig det slette Sindelag hos Fulahen af Masina, som for nærværende Tid behersker Tuarikerne, og fra dette Aar har Tomboctu i Besiddelse. Sultan Bello *) har erklæret sig for min Fjende, hvilket jeg nogle Dage efter min Hidkomst erfarede. Han viser dette tydeligen i et Brev til herværende Scheik, el Saadi Bubaker, en fortreffelig Mand, der paa det hurtigste har underrettet mig derom. Bello veed allerede, at jeg er her; og der skal ufortøvet komme en Trop Fulaher hertil. Jeg er ej i Sikkerhed. Den gode Scheik er overtydet derom, og lader mig næppe Tid til at fuldende Forberedelserne til min Afrejse. Dette hindrer mig fra at skrive vidtløftigt. Jeg vil rejse til Sego, hvorhen jeg haaber at komme paa 14 Dage, men min Vej er ikke meget sikker, og jeg indseer vel, at jeg har endnu nogle Prøver at bestaae, foruden dem af hvilke Forsynet hidtil havt den Naade at redde mig. Jeg kan kun sige Dem faa Ord om Tomboctu, og det højst ilsomt. Staden har ikke mere end 4½ engelske Mil i Omkreds; i øvrigt fandt jeg den ikke under min Forventning. Den ligger 5 Mile fra Kabra, en meget renlig Stad, ved Flodbredden. Under mit Ophold her har jeg ivrigst opsøgt authentiske Dokumenter over denne meget omtalte Stad, hvori jeg nu er; jeg har optegnet Notitser over Alt hvad jeg har kunnet see og erfare, og jeg betragter nu med Fornøjelse min Samling af slige Dokumenter. Jeg har den Overbe-

*) Denne havde i Førstningen, paa den Tid Capitain Clappertons første Reise skeete, viist sig Europæerne hengiven, men siden har han viist dem et ondt Sindelag.

visning, at jeg ikke har taget fejl om Stedet, hvor Nigeren ender sit Løb. *) Gud velsigne dem Alle. Fra Sego af vil jeg tilskrive dem vidtløftigen, og da tillige sende Dem et Brev til Lord Bathurst; men jeg bliver stedse bekymret for, at nærværende Skrivelse ikkun tilligemed de andre vil komme Dem tilhænde. Thi førend om to Maaneder vil ingen Handelsmand fra Ghadani **) afrejse fra Tomboctu. Endnu engang, Gud velsigne dem alle, og give Dem ret meget Godt; min dyrebare Emma maa tilgive mig, at jeg ikke tilskriver hende; jeg har begyndt hundrede Breve til hende, uden at kunne ende et eneste; hun er i alle mine Tanker, hun hersker i alle mine Følelser."

Laing lod dette Brev tilbage i Tomboctu, og man erfarer, at Babanis Neveu har overbragt det tilligemed et Dokument af stor Vigtighed i det Arabiske Sprog. Det er underskrevet af femten Mænd i Tomboctu, og af følgende Indhold: „En Maaned, efterat Laing og den unge Muctar sunde og velbeholdne vare ankomne til Tomboctu, lod de Troendes Fyrste, Sultan Achmed-Ben-Mahomed Labu, ***) souverain Herre i disse Lande, følgende Skrift sende til sin Statholder Osman: Jeg er underrettet om, at en Christen belaver sig paa at komme til Dig, enten han nu er kommen eller ikke, saa er det ligemeget. Er han endnu ikke hos Dig, saa forhindre, at han kommer, og er han der, saa send ham bort. Mag det saaledes, at han taber Lyst og Haab, til oftere at besøge os. Efterretninger, som jeg har faaet fra Fullahs, lader mig frygte for, at denne Christen

*) Laing tænkte at Nigeren udfalder i Volta, men Clapperton har beviist, at dette er en Vildfarelse.

**) Ghadani ligger i en liden Oase i Saharah Ørken paa den Vej Karavanerne tage, som drage fra Tripolis og Fezzan til Tomboctu, omtrent 125 Vejtimer sydvestligt fra Tripolis.

***) Denne Mand befaler over Masina, Tomboctu, Gerri, Unbri, og man kan antage, at han er souverain Herre over det vestlige Sudan. Det er en Fellatah, der, som man troer, har holdt Instructioner af Bello.

kunde komme til Sudan, og udbrede sine Ugudeligheder og sine Forbrydelser i vore Muselmanske Lande. Det Brev, som jeg har faaet, meddeler mig den Efterretning, at de Christne fuldkommen have fordærvet Spanien, som ogsaa flere andre Lande. Efter en saadan Depesche fra Souverainen torde Gouverneur Osman ikke være ulydig. Han formaaede derfor en Scheik, Ørkenens Araber, ved Navn Achmet, Søn af Obeid-Allah, Søn af Real, af Soliman-Barbuschi, til at bringe den Christne under god Escorte til Arwan. Ifølge denne Ordre brød Barbuschi op fra Tomboctu, og tog Laing med sig. Men saasnart Forræderen var kommen til sin Bopæl, dræbte han den Rejsende, som han skulde have forsvaret, og bemægtigede sig hans hele Ejendom. Vi have med egne Øjne seet Brevet fra Sultan Achmet Labu, de Troendes Fyrste."

Den brittiske Consul i Tripolis anstillede følgende Forhør med Major Laings Betjent, og fik derved nogen Underretning om den beklagelsesværdige Skjæbne, der var truffet denne Rejsende.

„Hvad hedder Du? — Bungola. — Var Du i Major Laings Tjeneste? — Ja." Den Adspurgte fremviste herpaa en Seddel af følgende Indhold.

Azoad, 2. Juli 1826.

„Jeg forpligter mig til maanedlig at betale sex Pjastre, til Overbringeren af denne Skrift, ved Navn Bungola, fra den 15 December 1825 indtil min Tilbagekomst til Ghadani, eller, i Tilfælde at jeg ikke igjen kommer gjennem denne Stad, indtil den 15 December 1826. Fra denne Sum vil jeg trække femten Dollars, som jeg har udbetalt, for at tilkjøbe den ovennævnte Bungola Friheden."

Underskrevet A. Gordon Laing.

„Var du hos Major Laing, da han blev angreben den første Gang? — Ja, jeg blev saaret (han viste paa Hovedet).

„Blev Du med Din Herre hos Muctar? — Ja.

„Ledsagede Du ham til Tomboctu?" — Ja.

„Hvorledes blev han optagen i denne Stad? — Meget godt.

„Hvorlænge bleve I der?" — Omtrent to Maaneder.

„Ledsagede Du Majoren, da han rejste derfra?" — Ja.

„Hvilken Escorte havde I?" — En Trop Arabere.

„Hvilken Retning toge I?" — Jeg havde Solen paa min højre Side.

„Vidste Du, hvor I gik hen?" — Til Sunsanding.

„Saae I Vand? Bleve I foruroligede paa Eders Vej?" — Vi saae intet Vand, og vi rejste uforstyrret til den tredie Dag, da Landets Arabere om Natten angreb min Herre og ombragte ham.

„Mistede ingen, foruden Din Herre Livet, ved denne Lejlighed?" — Jeg blev saaret, saa jeg kan ikke sige, om nogen anden foruden min Herre blev myrdet.

„Laae I i Eders Telt?" — Ja.

„Hvormange Saar bibragte hans Mordere ham?" — Det veed jeg ikke. Mændene vare alle bevæbnede med Sværd, og da det blev Dag, saae jeg, at de havde hugget Hovedet af min Herre.

„Hvo paatog sig, at begaae dette Mord?" — Det gjorde Scheik Barbasch, der ledsagede os paa Rejsen. Han kom med de i hans Tjeneste staaende Sorte, alle bevæbnede med Sværde, og alle disse faldt paa engang frem over min sovende Herre.

„Hvad gjorde Scheiken bag efter?" — Han gik til sit Land; en Araber bemægtigede sig mig, og førte mig til Tomboctu.

„Hvilke Pakker havde Din Herre, da han blev ombragt?" — Han havde to Kameler, af hvilke den ene bar Levnetsmidler og den anden Kufferter og Pakker.

"Hvor vare Din Herres Papirer?" — I Pakkerne.

„Forsøgte Du at redde dem?" — Mine Saar havde bedøvet mig saameget, at jeg ikke tænkte paa Papirerne.

„Bleve de bragte til Tomboctu?" — Jeg har ikke erfaret det.

Cadien af Tripolis har legaliseret denne Protocol: „En vis Bungola, Tjener hos den afdøde Major Laing, har i Dag været hos mig, og har efter den Muselmanske Troes Brug aflagt Ed, og udsagt, at han ledsagede sin Herre tre

Dage efter hans Afrejse fra Tomboctu, og har seet, hvorledes han blev angreben, og at hans Hoved siden efter var bleven skilt fra hans Krop."

Undertegnet i Hs. Højheds Ministerens Overværelse.

H. D. Ghies.

Saaledes mistede den ulykkelige Laing Livet, efterat han først *) havde naaet et Maal, hvorpaa Geographernes Ønsker og Bestræbelser saa længe havde været henvendt, og som havde givet Anledning til saa mange Foretagender, der havde været mere uheldige end fordelagtige; man har kun høstet ringe Frugter deraf, og kjøbt disse ved Tabet af mange fortræffelige Mennesker. Det synes at have været en Bestemmelse for alle dem, som have bestræbt sig for at udforske Afrikas Grund, der at maatte miste Livet. Lykkedes det dem endog at komme tilbage fra en første Rejse, saa dreve de Lovprisninger, der bleve deres Uforsagthed tildeelte i Europa, som overhovedet den særegne Tillokkelse, der følger med et kraftigt eventyrligt Levnet, dem til igjen at begive sig til dette barbariske Land, og kun sjelden undgik de da igjen Farerne. Hvad Major Laing angaaer er der dog et Skin af Haab om, at hans Papirer ikke skulle være aldeles tabte. En Araber, der har givet den britiske Consul i Magador en nøjagtig Beretning om Majorens Død, har udsagt, at en af hans Venner var i Besiddelse af Bøger, der ikke vare trykte!, men blot skrevne, hvilke havde tilhørt en Christen, og det er at forudsee, at Consulen vil gjøre alt Muligt for at erholde dem.

*) Caillee kom senere end han til Tomboctu.

Regnskab for Bombebøssens 2det Quartal 1829.

(Oprettet 1819 den 11te August.) — (See Skilderiet Nr. 30 for d. A.)

	r. S. Rbd.	ß.	S. og T. Rbd.	ß.
Ved Bombebøssens 36te Aabning, den 8de Juli 1829, fandtes i samme . . . . r. S.	100 Rbd.	40 ß.	S. og T. 59 Rbd.	64 ß.
Fremdeles blev taget til Indtægt:				
De Herrer Flagmænds og Søofficerers Bidrag for 1ste Halvaar 1829	— 231	— 64 —		
og Admiral Browns Bidrag for samme Tid . .	— 6	— = —		
Ved en dramatisk Forestilling, opført til Fordeel for Stadens Trængende og Bombebøssen, var indkommet			— 45	— = —
For Contrabøgers Salg			— 150	— = —
Huusleie til sidstafvigte Paaske Flyttedag af Stiftelsens Eiendom . . . . r. S.	102 Rbd.	ß.	— 124	— 11 —
Udbytte for 2 Aar af 2de Actier i Badeanstalten .	— 14	— =		
Renter til sidstleden 11te Juni af Stiftelsens Obligationer	— 124	— 83	— 85	— 52 —
I alt r. S.	578	— 91	S. og T. 464	— 31 —

Bombebøssen eier nu:

1. Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie rede Sølv 14,000 Rbd.
2. Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . . —— 2900 —
3. Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . . Sølv 2500 —
4. Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . . — 1000 —
5. Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. — 500 — hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.
6. Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. . . . . — 293 — 39½ ß.
7. Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. . . . . — 6225 — = hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.
8. Capital i Nationalbankobligationer . . . . — 3500 — =
9. En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor . — 100 — =
10. Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation — 100 — = hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts
11. I Sparekassen . . . . — 2314 — 68 ß.
12. Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . . — 100 — =
13. Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten . . . . . — 200 — =

* * *

Directionen haver besluttet, at en Udvidelse af Stiftelsen skal finde Sted til October Flyttetid.

Den Understøttelse af Middagsmad, som de gamle Søemænd erholdt fra 12te Februar, ophørte d. 20de April.

Fra Brygger og Dannebrogsmand Jensen haver Stiftelsen atter i dette Qvartal erholdt 8 Rd. Sl.
Kjøb. d. 13 Juli 1829.

M. Lütken. Langberg. Schack. L. Larsen. F. Duntzfeldt.
J. Møller. A. Rauberg. Wilse.

Blandede Efterretninger.

To interessante Smaaskrifter af en i Danmarks Literatur bekjendt og hædret Mand, omtales i N. M. 191 saaledes: „1. Independence, poem by Charles Churchill; Selvstændighed, Oversættelse af P. A. Heiberg; Paris, hos Firmin Didot, 1828. stor Oct. 51 S.—2. Tre Aar i Bergen, autobiographisk Episode af P. A. Heiberg, Drammen, hos C. F. Rode, 1829. Oct. 68 S. „Hvor forskjellige disse to Skrifter af vor berømte Heiberg end ere, med Hensyn til deres Indhold, have de dog den Omstændighed tilfælles, at begge kunne betragtes som Ungdomsminder. Det første udkom allerede 1798 i Kjøbenhavn, og gjengiver nu det dannede Publicum i en forbedret Edition, helliget den af vor Literatur højtfortjente Etatsraad og Profess. Kn. L. Rahbek, og mærkelig ogsaa derved, at det, saavidt Anmelderen bekjendt, er den første Bog i vort Modersmaal, der nogensinde er bleven trykt i Frankrig, og det med typographisk Skjønhed. Den engelske Classiker Churchill har her med rhetorisk Elegants udført det Thema: I Fornuftens Vægtskaal opvejer Adelskab ingenlunde Talentet, men vil Skjalden (Talentet) gavne, da bør han være uafhængig, selvstændig, hvilket ene bevirkes ved Nøjsomhed; en evig Sandhed, der ikke noksom kan indpræntes. Om Oversættelsen fældede i sin Tid den lærde, paa Ros sparsomme, Jacob Baden den fordelagtige Dom: Saaledes oversætter en Digter den anden. — Det andet Skrift, vi herved anmelde, er der intet Andet at udsætte paa, end at det er alt for kort, i det vi havde ønsket, at den aandrige, retsindige, med Hensyn til Grundsætninger og Handlemaade højst agtværdige Forfatter havde skrevet, istedetfor en Piece, en formelig Bog om sit Ophold i Norge i Aarene 1782 til 1786. Anmelderen har allerede for en Snees Aar tilbage hørt Adskilligt fortælle om den geniale Forfatters mærkelige Hændelser, ej allene i Bergen, men ogsaa i andre norske Byer, hvilket han ugjerne savner i dette Skrift; thi allerede i sin Ungdom blev Heiberg, ej allene, formedelst sin Aands Belevenhed, men ogsaa formedelst sin liberale Tænkemaade, agtet og æret i Norge. Af de Personer, Forfatteren i Bergens Stift og i Stavanger i hine tre Aar omgikkes, er maaskee ingen mere ilive; men deres Sønner eller Sønnesønner leve endnu, og ville med Opmærksomhed læse om Fædrenes Retsind, Munterhed, Skjebne og Færd, ja enhver fordomsfri Læser vil med Fornøielse tilbagekalde Mindet om hin vort Fædrenelands lykkelige Periode, hvor, skjøndt under en uindskrænket monarkisk Regjeringsform, sunde religiøse og politiske Ideer udbredte sig fra Thronen til Hytten, og hvor Nordmanden maaskee langt mere end nu hadede hine Lænker, Baand og Tvang, som altid bør hades af fribaarne ædle Sjæle. Fryd dig, brave Olding Heiberg, over dine henrundne, Sandheden og Friheden opofrede Dage, og vær for alle dine Aandsbeslægtede et opmuntrende Exempel!"

Kjøbenhavns Børs, d. 17 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	150	$150\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{2}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$90\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	88	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	66	$66\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 58.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 21 Juli 1829.

Biskop Dr. Frederik Nannestads Erklæring 1768 over det Project, at det Geistligheden beneficerede Gods skulde sælges.

(Dette er et mærkeligt Aktstykke, og vil vist derfor læses med Interesse. Man har forandret Retskrivningen til den nu almindelige.)

Det er befalet at indgive Betænkning over et saa kaldet Project, som skal være overleveret Hs. Kongl. Majestæt, om at bortsælge det Gods, som hidtil har tjent til Lære=Embedets Underholdning i Landet, og at de Penge, som derfor indkom, skulde indflyde i den kongl. Kasse. Hvem det er, som har sammensmeddet Projectet, spørges her ikke om; han er vel bekjendt, hvor omhyggelig han og vil have sit onde og uværdige Navn forborget; thi Fuglen røber sig nok ved sin Røst, og at han er en samvittighedsløs, letsindig og ærgjerrig Mand, det kan enhver klarlig see, der med Eftertanke læser det hele Forslag, hvilket sigter allene til, at han kunde aabne sig Vej til noget højere, og kan det ikke lade sig gjøre ved Dyd og retskafne Fortjenester, saa skal det skee ved Forræderie og Usandfærdighed. Men saa meget mere glimrende fremskinner den kongelige Regjerings Retfærdighed, som allernaadigst behager at høre andres Betænkning om saadant Forslag. At nu Forslaget skal overvejes i sig selv, da spørges: Om det til gudeligt Brug henlagte Gods kan fra det Brug til privat Ejendom bortsælges, og Pengene indtælles i Kongens Kasse?

R.) Naar her skal svares tilbørligt og rigtigtigt, maae her endelig 1) spørges om Oprindelsen til saadant Gods? Hvilket Spørgsmaal og fremsættes for Projectmageren; men hvor elendig han røber sin Vankundighed om Reformationens Tildragelse, naar han skal svare dertil, det seer enhver, og dog er saadan Een dumdristig nok til at foretage en nye Reformation, og at vende op og ned paa de Ting, som han ikke forstaaer; han skriver hen i Vejret aldeles usandfærdigt, at den højlovlige Konge Christian 3die tog til sig alt det gejstlige Gods. Nej! Man skjønnede bedre den Tid paa retsindige Lærere, og derfor ikke kan bevises, at noget, som Præsterne tilhørte, blev end det mindste dem frataget, men fra Klosterne, Prælaturerne og Bisperne, og af de sidstes overflødige blev en maadelig Deel de evangeliske Bisper efterladt. Og er vel ikke at nægte, at det jo havde gaaet videre at secularisere, hvis ikke Lutherus havde selv skrevet et betydeligt Brev til Kongen derom. Men hvorfra er da det gejstlige Gods?

R. 1) Af Gaver og de fornemmelig for Sjælemesser; men NB. af de Gaver bleve indrettede Altere, enten Gaven var saa stor, at dens Indkomst var nok til at lønne en Præst, for at holde de daglige Messer, som var meget rart, og

neppe indtreffende engang i et Seculo, at her i Landet saa anseelige Donationer bleve givne, eller og at der bleve lagte mangfoldige smaae Gaver tilsammen, som de fleste vare ringe nok: 1 Skilling, 1 Album, 1 Høne etc. som gemene Folk gave til Sjelebod. Men saasnart som det ved Reformationen blev afskaffet, krævede og alle, til visse de Store og deres Arvinger, deres Sjælegaver tilbage igjen, hvortil de og fik kongl. Tilladelse, saa at af de Gaver ikke nær indflød her i Landet saa meget, som almindelig snakkes om af dem, som veed intet deraf, og følgelig deraf det gejstlige Gods ikke egentlig har sin Oprindelse. Men 2) af Arv, saasom ingen af gejstlig Stand maatte giftes, og altsaa hvad han havde arvet, eller selv forhvervet, det altsammen hjemfaldt efter hans Død til det Commune, Kloster eller Orden, hvoraf han havde været et Lem; for de Penge bleve Tid efter anden kjøbte Jordegodser, da man ikke vidste paa anden Maade, at hæve Frugt af Penge, og heraf, saavelsom og af andre private Folks gudelige Gaver er det, saa overmaade misundte, saakaldte beneficerede Gods. Havde ikke Reformationen kommet derimellem, da kunde det blevet en Fornødenhed, at Konger maatte forekommet, at ikke alt Gods i Landet skulde blevet gejstligt Gods, og følgelig i visse Maader skattefrit; men nu er her ingen Fare, det tilvorer aldeles ikke, men vel aftager. Det gejstlige Gods skatter jo, og bærer alle andre Byrder, ligesom alle andre Godser. Den samme Ret, som der nu er at sælge enhvers retmæssigen tilfaldne Arv, den samme Ret findes her i Henseende til det gejstlige Gods, og her kommer til, at dette er paa en synderlig Maade bestemt til Ophold for dem, som lærte Evangelium, betjente Sacramenterne etc. til gudeligt Brug. Her spørges ikke, om Kongen jo ejer Landet, og alt hvad deri findes? Thi det bekjender og offentlig lærer enhver Præst i Landet. Men her spørges, om Kongen vil, i at regjere Landet efter Loven, at nogen skal fratages det, som han med retfærdig Adkomst besidder og lovlig bruger? I Særdeleshed kunde det ikke skee med dette Gods, som ej allene er en lovlig tilfalden Arv, men og er forsikret ved kongelige Ord, Haand og Segl, ja ydermere og ved Eed og under guddommelig Forbandelse, Hevn og Vrede, som det findes i Frederik den 2dens Fundation, hvoraf herhos følger rigtig Afskrift. Derimod finder Projectmageren saa meget godt i sit Forslag, at han blues ikke ved at skrive, og det til sin Konge, imod sin egen Samvittighed, at det skal blive nyttigt for Kongen, det ganske Land, og de Gejstlige selv. Dette altsammen er ikkun tomt og haandgribeligt Pralerie, som bestaaer blot og allene af Spaadomme og Lovsange og forslidte Declamationer om de store Pengesummer, naar her findes slet ingen i Landet, end ikke til den yderste Nødtørftighed; om de flittige og velskikkede forventelige Jordbrugere, saa at det skal sees i Skove og paa Marker, at det har faaet en bedre Skik. Saadant er jo ikke værd at nogen skulde spilde Tid paa at gjennemlæse, langt mindre paa at overveje og igjendrive det; thi naar Projectmageren haandgribelig lyver og taler om vitterlige forbigangne Ting, som han gjør i at tale om Reformationen, hvem skulde da troe ham, naar han spaaer om tilkommende? Men det er befalet at give Betænkning derom; her bliver da først at eftertænke, hvad der dog kunde bevæge et Menneske, der besidder sin fulde Forstands Brug til at synge om de store Pengesummer, som skulde tilfalde Kongens Kasse ved dette hans fortvivlede Forslag. Og at istemme den Sirene-Sang flere Gange? Da seer og hører vel enhver, at Manden er drukken af sin egen Indbildning; thi naar Landet er saa udtømmet for Penge, at den ene ikke kan undsætte den anden; heriblandt os hersker dyre Tider, og findes ikke saamange Penge, at derfor kan kjøbes det kjære nødtørftige Brød, og hvorfra skulde da Penge komme, til at kjøbe Jorde-Gods, og saa meget? Thi endskjøndt Projectmageren her skriver af Ubesindighed eller Ondskab, at det gejstlige Gods skulde være den tredie Deel af Jordegodset i Norge, da det dog næppe er den tredivte Deel, — saa er det dog saa meget, at det i disse pengeløse Tider er aldeles, plat og fuldkommeligt umueligt, at det kan blive solgt. Vel tilstaaes paa den ene Side en og anden bekjendt god Gaards Herlighed, og paa den anden Side Frygt for at blive husvild kan udtvinge anseelige Bud, men, naar Betalningen kan følge, derom faaer man Tid nok at spørge, og det samme bliver at forstaae om Renternes Betaling af dem, hvis Obligationer der maatte antages. Men om

her end fandtes Penge i ligesaa stor Overflødighed, som her nu er Mangel og følgelig Trang, saa vilde dog de mange Betingelser om, at ingen uden Bønder, og de ikkun hver en Gaard, skulde tillades at kjøbe, og endnu mere de Kapitaler, som paa første Prioritet skal blive staaende i Godset, og gjøre dets Afhændelse saa meget umuligere, da alle frygtede for saadan Hæfte paa deres Ejendom. Saa at Projectmagerens søde Drømme om store Penge-Summer forsvinde nok, og han bliver befunden at være en stor Bedrager og strafværdig Rodomont, som for sine skammelige Hensigter ikke undseer sig ved at gjøre Fluer til Elephanter. Her var ganske meget mere at anføre; men for at undgaae alt for stor Vidtløftighed maae nu for det andet svares et Ord til Projectets Spaadomme om de gyldne Tider, der for Landet ere at vente, som Virkninger af det forældede Paafund, som paa nyt er opsminket. Ligesom nu Projectmagerens første Fordeel, som han lover af dette Forslag, at det vilde blive nyttigt for Kongen, er befundet at være ganske falskt, ligeledes den anden Fordeel for Landet, hvilken skulde blive dobbelt: 1) i Henseende til Jordebrugets Forbedring, 2) til Skovens Opelskning.

A.) Om Jordebruget beklager han, at man med Ynk maae see, hvor efterladent næsten alt beneficeret Gods bliver brugt; men hvor aabenbart dette strider imod Sandhed er haandgribeligt, da ligesaa mange Selv-Ejer Gaarde, som beneficerede Gaarde, blive slet brugte, det man er i Stand til øjensynlig at kunne bevise; han skriver imod Sandhed og Samvittighed, naar han udlader sig saa: at Lejlændinger paa beneficeret Gods ere uvisse paa, hvorlænge de kan beholde, og om nogen af deres Arvinger kan faae tilbørlet sig samme Gods, og derfor bruger liderlig deres Gaarde, da det kan ikke være ham uvitterligt, a) at en Lejlænding paa saadant Gods sidder fastere, end Selv-Ejere; thi adskillige Selv-Ejere maae for en uformodentlig Odels Mand pakke ind, og flytte fra sin Gaard, naar Lejlændingen paa gejstligt Gods har intet saadant at frygte, men saa længe han holder sig Loven efterretlig, bliver han af Loven fast haandhævet. b) At ingen fornuftig Beneficiarius nægter Lejlændingens Børn frem for fremmede, at faae deres Forældres Gaard tilbørlet, saasom de kjende Jordens Beskaffenhed, og Gaarden vinder derved adskillige Fordele. Det er og almindelig brugeligt, at, naar Fader og Moder blive gamle, de da afstaae Gaarden for Børn, Svoger eller Paarørende mod Forsikring om deres Underholdning i Alderdommen; saa at man kan fremvise mange Exempler, hvor saadant Gods i 200 Aar og derover har været i Brug af samme Slægt, naar Projectmageren skulde have Møje for at opvise saa mange Exempler af Selv-Ejere. Det er da Slutningen, at er der en Bonde, som er vel opdragen og dreven i Jordebrug, saa bliver Gaarden vel brugt, hvad enten han har den i Eje eller til Leje; men er han opdragen i Ladhed, saa bliver Gaarden vanbrugt, enten han ejer eller lejer den. — Øjensynlige Exempler tale her kraftigere, end alt hvad her kan skrives.

B.) Hvad Skoven angaaer harangverer Projectmageren lystigt paa Beneficiarius, Lejlændingers og Skovbetjenters Omkostning, og det skal hede, at Lejlændiger forhugge Skovene, hvilke, om de vare deres egne, bleve sparede. Men Projectmageren siger sig selv her imod; han tilstaaer, at det beneficerede Gods almindelig har gode Skove. Men maae spørges, hvorfra de have dem? har det ikke hidindtil været beneficeret Gods? Er det ikke da aabenbart falskt, at det beneficerede Godses Skove til Upligt forhugges, hvilke, naar de vare private Ejendomme, bleve conserverede. Men lige contrarium bevises uimodsigelig af Kirkegodset, hvilket, før det blev solgt, havde paa de fleste Steder gode Skove til Kirkernes fornødne Reparationer; men efter at det er solgt, anfaldt de, som havde kjøbt dyrt, og indbildte sig alt for stort om deres Ejendoms Ret, med megen Frihed Skovene, saa at nu paa de fleste Steder neppe findes et eeneste Træe af nogen Betydenhed til Kirkens nødvendigste Hjelp. Man maatte gjerne høre, hvad Forsikring her kunde gjøres for, at det ikke ligesaa vilde gaae med det beneficerede Godses Skove, om det blev solgt til privat Ejendom. Landets Fordele bestaae da ikkun i Projectets tomme Løfter og bedragelige Haab.

For det tredie, at Projectet skulde blive Fordeel for Beneficiarius, er endnu det allerurimeligste af alt dette Sludder, og bør ansees ligesom hine ugudelige Forfølgeres Trøst, som fratoge deres Tids Christne alt det, de ejede, og spottede dem derpaa med Christi Ord: Salige ere de fattige.

Men Projectmageren vil dog vide Beneficiarierne skadesløse, han vil overflødigen fornøje dem, og skriver latterligt, at intet er lettere, end at stille Beneficiarierne tilfreds, og paafører sig deri, som alle Bedragere pleje, hvilke i deres ugudelige Forslag angive det allervanskeligste ja og umuligste, som det allerletteste, for at bringe Vedkommende bag Lyset, at der ikke skal mærkes, hvor ubilligt, lastværdigt og utilladeligt deres Andragende virkeligt er i sig selv. Denne samvittighedsløse Ordgyder kan lettelig stille Beneficiarierne tilfreds, naar han vil berøve deres retmæssige dem tilhørende Gods, og spise dem af med nogle uvisse og forviklede Renter, der ikke nær, om de og rigtig kunde bekommes, fyldestgjøre de aarlige Emolumenta af Godset, og hvor bliver da Projectmagerens Pralerie af, om fuldkommen ja overflødigen at fornøje Beneficiarierne? Det tjener da ikkun fuldkommen ja overflødigen til at bevise, at han er en ublue og uforskammet Løgner, der ikke undseer sig ved, dristelig at tale og skrive Løgn og bringe sin letfærdige Løgn frem til at bedrage Kongen selv. Venter han at blive ustraffet, da kjender han ikke Gud, den retfærdige Dommer over alting; thi undlade Mennesker at straffe ham, Gud skal ingenlunde forsømme sig og sit allerhøjeste Dommer-Embede. —

(Sluttes i næste Nr.)

Poul Fechtels Hospital eller Hamborger-Sjæle-Boder.

(Af Jonges Kiøbenhavns Beskr., den anden utrykte Deel, med Tillæg.)

Denne Stiftelse, beliggende paa den østlige Side af Myntergaden, har sit Navn af Stifteren Poul Fechtel, som var Myntmester under Kong Frederik d. 2den. Hans Levnetsbeskrivelse læses i danske Magasin 1 Deel S. 161. o. fl. Kong Frederik 2den skjenkede Grunden til Stiftelsen, og bevilgede, at den maatte nydes frit. Den laae ved St. Clarć Kirke, og op imod Muren til Myntergaden, og mod Østervold; hvilke Ord findes i Kong Frederik d. andens Confirmation paa Stiftelsen; see danske Magasin 2 D. S. 170. Stiftelsen er fra 1570, og Fundator bestemte, at de 3000 Species Daler, som han gav til samme, skulde til evig Tid staae paa Rente i Staden Hamborg hos Magistraten sammesteds. Dens Obligation er udstædt in Octavis Michaelis 1594, og findes indført i danske Magasin l. c. Af samme Renter er siden opvoxen en Kapital paa 1000 Rdl. bestaaende i Kjøbenhavn, hvorpaa er udstædt Fundats af 4 Jan. 1661. Dette Hospital blev opbygt 1590. Det har faaet Navn af „Hamborger Sjæleboder" af at Kapitalen som meldt stod paa Rente i Hamborg. Efter Ildebranden 1728, i hvilken den gamle Bygning afbrændte, blev en ny Bygning opført, bestaaende af femten Fag Grundmuur til begge Sider. Deraf ere de syv Fag til Gaden, foruden et Stykke Muur, hvori er en Port til Indgang med den Inscription: Poul Fechtels Hospital 1732.*) I Bygningen blev inddeelt otte Værelser, af hvilke de syv ere belagte hver med to Lemmer, og det ottende bruges til Sygestue. Lemmernes Antal er 14, og hvert nyder efter Fundatsen 24 Skilling ugentligen. Der er, foruden hine Værelser, et niende, som Spindestue for dem samtlige, og til sammes Varmeholdelse er lagt aarligen fem Favne godt Bøge-Brændeved. I samme Stue hænger en Messing Lysekrone, foræret dertil af den kongl. Confessionarius Johan Fraun. —

Tillæg. En ny Fundation for Stiftelsen blev forfattet d. 18 Marts 1784 af dens da værende Bestyrere, som alle vare af Stifterens Afkom og Svogerskab; denne Fundats, confirmeret af Kongen 18 Juni 1784, kan læses i Fogtmans Rescr. Samling. Ellers om Stiftelsen i Thaarups Journal for Kjøbenhavnere 1 B. 15-21. Stiftelsens Administratorer ere: Hhrr. Overkrigskommissair og Assistentshuusforvalter Harboe, og Prof. Dr. Medic. Klingberg. Forstanderen er Hr. Lands Overrets, samt Kjøbenhavns Hof- og Stads-Rets Prokurator Hansteen.

Poul Fechtel var fød i Lybek, og forestod Mynten i Danmark i Kongerne Frederik den før-

---

*) Denne Inscription findes nu ikke længere. Er det ret at borttage Inscriptioner.

stes, Christian d. tredies, og Frederik den andens Tider. Han skal have opnaaet en Alder af henved et hundrede Aar, og levede endnu 1599.

Et lidet Bidrag til Christian 6tes Tids Historie.

Stormægtigste Konge! allernaadigste Herre!

De Committerede udi Oberbergamtet forestille ved hoslagte Skrivelse, hvorledes ved Sølvværket skal gaae i Svang en højst skadelig Uorden, i det Bjergfolkene, førend de opnaae deres mandelige Aar begive sig i Ægteskab, som ej allene skal forvolde at slige Folk tildeels, inden de passere deres 30 Aar, allerede ligesom have fuldendet deres bedste Dage, og blive som magtesløs til at forrette det dennem paaliggende Berg-Arbejde, men endog foraarsager baade Sygdom og Dødsfald, hvorved Berg-Kassen idelig med adskillige Udgivter til Medikamenter og Pensioner for Enker, samt fattige fader- og moderløse Børn betynges, og siden de Committerede til saadan Uorden at forebygge ikke finde bedre Middel end at ved Sølvværket blev befalet, at ingen af Bergfolkene maatte understaae sig med nogen udi Ægteskab at indtræde, førend de først med Attest af Ministerialbøgerne for Oberbergamtet beviiste, at de i det mindste havde opnaaet en Alder af 22 Aar, for derefter at nyde Oberbergamtets Tilladelse at maatte givte sig, saa anmode de os, at vi herom vilde udvirke Eders kongl. Majestæts allernaadigste Edikt, eller og Forbud til vedkommende Præster, at de ikke uden saadan foregaaende Tilladelse maatte troelove eller copulere nogen af Bergfolkene, paa det derved, som de melde, en saa betydelig og høistskadelig Sædvane kunde vorde hemmet, og Sølvværkets Bedste udi mange Tilfælde befordres. Til dette Forslag anfører Oberbergamtet at have taget Anledning af hvis ved Militær Etaten angaaende Soldaters Givtermaal er introduceret, at ingen uden Tilladelse af hans Foresatte maae træde udi Ægteskab; men da det med Bergmænd, som et frit Folk, har langt anden Beskaffenhed end med Soldatesken, der har undergivet sig en vis Tvang, saa finde vi ikke, at de med hinanden herudi kan komme i nogen Lighed; og holde vi desuden saadan Anordning, endog udi andre Henseender, meget betænkelig, deels efterdi den Frihed, som ellers enhver af Eders Majestæts Undersaatter, ja endog til den allerringeste, haver, at maatte selv udi slige Tilfælde sørge for sin egen Velfærd, vilde herved for disse Folk blive meget indskrænket, hvilket kunde forvolde baade en almindelig Fortrydelse, saa og betage dem Lysten til at arbejde og stræbe for sig, men deels og fornemlig i Henseende til den Uorden, som heraf kan flyde, da unge Folk, som have Lyst og Begjerlighed til Ægteskab, naar det dennem vorder formeent, lettelig forfalde til Uordentlighed, og Extravagancer, hvorved de ej allene kan paadrage sig mere og farligere Svagheder, end Oberbergamtet formener at skulle foraarsages af tidlige Ægteskaber, men endog overtræde baade Guds og Eders Majestæts Love, som de derimod ved lovlig Ægteskab bedre kunde vogte sig for; og overalt kan det ingenlunde være skadeligt, men langt mere nyttigt for Landet, at Undersaatterne ved Ægteskab formere sig; thi de, som ikke bruges ved Bergværkerne, kan til anden Eders Majestæts og Landets Tjeneste være at emplojere.

Efter disse Omstændigheder understaae vi os da ikke at bifalde dette Oberbergamtets Forslag, helst den Nytte, de Committerede deraf promittere, efter vores Allerunderd. uforgribelige Tanker ikke er at ligne imod de onde og skadelige Suiter, som deraf kunde flyde; men det submitteres dog i allerdybeste Underdanighed Eders kongl. Majestæts eget allerhøjeste Overvejende, og velbehagelig allernaadigst Resolution. Vi forblive til vor Død

Eders Kongl. Majestæts

Rentekamret d. 29 Juli 1744.

allerund. og troepligtskyldigste Tjenere

von der Osten. O. Thott Adtzlew

Basballe. Munck. Bærens. Leth. Dreyer. Barckmann.

Mule.

Eftersom Bergfolkene paa Kongsberg staae udi vores Tjeneste, og altsaa ikke dependere af sig selv, saa approbere vi i saavidt allernaadigst dette af de Committerede udi Oberbergamtet gjorte Forslag, at ingen af disse Bergfolk maa heref-

ter, uden Oberbergamtets Tilladelse, begive sig udi Ægteskab, eller af nogen Præst, uden ham derfor saadan skrivtlig Tilladelse forevises, enten troeloves eller copuleres. Men, hvad den øvrige Proposition, om at foresætte Bergfolkene visse Aar, inden hvilke de aldeles ikke maatte træde i Ægteskab, betræffer, da finde vi ej nødig, at derom noget meldes eller foreskrives.

Frederiksborg Slot den 3 Sept. 1744
Christian R.

von der Osten. Thott. Adtzlew.
Mule.

Indenlandske Efterretninger.

Et nyt Skrift er udkommet under Titel: Danmarks Riges Historie af Gustav Ludv. Baden. Første Deel. Fra gamle Gorm til Waldemar Atterdags Død. Forlagt af J. H. Schubothes Boghandling 1829. 592, S. 8. — Venner af Fædrenelandets Literaturs Hæder modtoge med Fornøjelse den Efterretning, at den lærde, i den nordiske Historie saa vel bevandrede, Hr. Dct. G. L. Baden vilde udarbejde en Danmarks Riges Historie med nogen Udførlighed. Siden Holbergs Værk, hvis første Deel udkom 1732, har den nordiske Historie faaet for en stor Deel et nyt Udseende ved de mange vigtige Undersøgelser og Berigtigelser, som skyldes en Gram, Langebek, Lurdorff, Carstens, Kofod Ancher, J. H. Schlegel, Suhm, Abr. Kall, Nyerup, Münter, P. Er. Müller, Engelstoft, J. Møller, Werlauff, Molbech, Jahn o. fl. og til den nyere Tids Historie, fra den Tid det Holbergske Værk slipper, har man de rigeste Kilder, men Literaturen savner et godt Værk, hvori hver Mand kunde læse Resultaterne af hine Granskninger, Opdagelser og rige Samlinger, og man kunde ej andet end ønske en sammenhængende Fremstillelse af Begivenhederne i Fædrenelandet fra de ældste Tider ned til vore Dage. Da nu et saadant Værk fra Hr. Dct. Badens Haand bebudedes, og dette vel omtrent kunde antages at vorde hans lange literaire Banes Maal, saa kunde man haabe, at Forfatteren vilde anvende al Flid, for at gjøre Værket til et opus consummatum, og ej allene udstyre det med sine udbredte Kundskabers Fylde, men og lægge Vind paa at give det de Egenskaber i Behandling, Sprog og Tone, den almindelige Stemme fordrer, og Sandhedskjerlighed og Upartiskhed byder. Her haves Begyndelsen af Værket, som skal bestaae af tre Dele; denne første Deel begynder, efter to Siders Indledning, med Gorm den Gamle: og gaaer til Waldemar Atterdags Død 1375. Den anden Deel, som endnu i dette Aar skal kunne ventes færdig fra Pressen, vil gaae til Christian 4des Død; den tredie Deel skal indeholde den følgende Tids Historie, og „saavidt Forfatterens højst svage Ojne vil tillade det, udkomme til næste Aars Udgang." Denne første Deel faaes i den schubotheske Boghandling hæftet for 4 Rbdl. 1 Mk. En liden Prøve af Værket er i forrige Nummer af dette Blad givet, og i øvrigt være det Læseren overladt at sammenligne Værket med Forhaabningerne.

Man har flere Gange havt Anledning til at nævne Mangler og Urigtigheder ved den 1825 udkomne Schlegelske juridiske Encyclopedie. S. 486 nævnes om Sø-Assurance og Bodmeri gamle engelske Værker af Weskett, Magens, Park; derimod ikke Essay on Average by Robert Stevens, en Bog, der gjør hine ældre Skrifter overflødige, og som i England har nydt saa god Modtagelse, at den, uagtet den høie Priis af 12 Schill. Sterl., i Aaret 1822 trængte til 4de Oplag, og der formedelst dens store praktiske Gavnlighed er oversat paa tydsk af F. C. Schumacher i Hamburg. Skriftet bliver nu oversat i Norge af Hr. Dispacheur Bjørn i Christiania og vil udgjøre 12 til 15 Ark.

Fra Kiel fortælle vore Blade, at af mere end en tredie Deel af de der Studerende blev d. 18de Juni fejret, „Mindedagen om Slaget ved Waterloo." Efterat de Studerende om Morgenen Kl. 4 under Jubel og Sang, fra den nærliggende Skov havde hentet og prydet sig med Egeløv, forsamledes de om Eftermiddagen Kl. 2 i den academiske Bygning, hvorfra de med Musik, i høitideligt Optog, prydede med Egeløv, begave

sig til Torvet. Her blev afsunget af hele Forsamlingen, under Musikens Accompagnement, en til den festlige Dag passende Sang, hvorpaa En af de Studerende (denne Gang Stud. Iversen fra Plön) istemmede et Hurraraab for Friheden, det tydske Fædreland og begges Venner, som besvartes af Mængden. Nu gik det ned til Havnen, hvor Forsamlingen hilstes af Kanontorden fra de til dens Modtagelse bestemte Baade. Man seilede derpaa ud til Düsternbrock, hvor der paa en rummelig Høi var antændt et stort Blus, om hvilket Forsamlingen dannede en Kreds, for at høre en Tale, som holdtes af En af Medlemmerne (Hr. Iversen), og dernæst blev atter, under Musikens Ledsagelse, afsjungen en Sang. Høitideligheden endtes med et muntert Bal i Værtshuset i Düsternbrock, hvori de fleste Professorer og mange Honoratiores deeltoge.

(R. A.)

Blandede Efterretninger.

I No. 53 S. 846 blev givet en kort Notits om Marko Polos mærkværdige og vidtløftige Reiser i Asien. Florentineren Greve Baldelli-Boni besluttede sig til at udgive en kritisk Udgave af Marko-Polos berømte Skrift om disse Reiser, og at forudskikke som Indledning en Historie om Forholdene imellem Europa og Asien førend Reiserne. Hans hele Værk kom saaledes til at bestaae af fire Dele, udkomne i Florents 1827 i Qv., hvoraf de to udgjøre Indledningen, og de to Reiseværket. Der har hørt mange For-Studier til dette Foretagende; en stor Deel af hans Levetid er til Arbeidet medgaaet, og kun en Mand af stor Formue kunde foretage Værkets Udgave. Oplaget er paa 682 Exempl., af hvilke to paa Pergament og 84 paa Velinpapir. Værkets to første Dele ere rec. i Gött. gel. Anz. d. A. No. 41.

Det er bekjendt, at i Preussen i Kong Frederik 2dens Tid blev lagt megen Vind paa at faae Silkeavl der indført, og at Morbærtræers Opelskning da var der en yndet Gjenstand, som i Potsdams Regjeringsdistrikt blev stærkt drevet, men siden blev Silkeavlen næsten aldeles efterladt, indtil den fra Aaret 1825 igjen er begyndt. De i hin Konges Tid anlagte Morbærplantager vare næsten alle ødelagte; man har beregnet, at henimod en halv Million, for største Delen stærke og kraftige, Træer vare i 25 Aar omhuggede. Efter en omtrentlig Tælling vare i Aaret 1825 dog 17000 til 20000 tilbage. Fra denne Tid lover man sig igjen meget af denne Industrie. En Kunsthandler Bolzani i Berlin bragte først Gjenstanden paa ny paa Bane, siden tog Industrie-Samfundet for Preussen sig af den, og endeligen har Regjeringsraad v. Türck i Potsdam ladet Sagen være sig vigtig. I Frankrig og Italien har Silkeavls Kulturen siden hine ældre Tider faaet betydelige Forbedringer; dem benytter man nu, og derfor haaber man gunstigere Resultater end forhen. (Efterretninger herom i Pr. St. Z. 157 B.)

En besynderlig Misforstaaelse. Det fortælles i Haubers Beschr. d. St. Kopenhagen; 2det Oplag, trykt i Kjøbenhavn 1777, S. 79; at da en Kommission her var nedsat til Undersøgelse om Forbedringer ved Communitetet og Regentsen — hvoraf Følgen blev Ophævelsen af Ligbæring af Regentsianerne — blev i en tydsk Avis fortalt, at en Kommission var nedsat til Forbedring af Regjeringen og det almindelige Væsen.

Venner i Nøden. Det er mærkværdigt, at nedenstaaende sande og interessante Begivenhed, der kan stadfæstes af de mest troværdige Mænd, endnu er bleven saa lidet bekjendt. Den berømte Schweizer-Aesculap Tissot stod i en venskabelig Brevverling med sin dengang saa almindeligen høitagtede Landsmand, Hofraad von Zimmermann, Kongl. Storbr. Livlæge. Flere Aar efter hinanden havde Tissot forgjæves indbudt sin literaire Ven, hvis personlige Bekjendtskab han ønskede at gjøre, til at besøge sig i Lausanne, og alvorligen forestillet ham, hvor velgjørende den klare milde Luft i Schweizer-Bjergene vilde indvirke paa hans nedbrudte Sundhed og mørke Sindsstemning. Allerede længe havde Tissot ophørt med sine Indbydelser, da han vel indsaae, at de vare frugtesløse. Endelig fattede Zimmermann

selv den Beslutning af egen Tilskyndelse at tiltræde en Reise til sit Fødeland. Forfulgt af en ængstelig Bekymring, som han selv ikke tydeligt kunde forklare sig, ilede han til Schweiz, og gjennenstreifede Landet uden at opholde sig nogensteds, førend han var indtruffen i Lausanne, sit Bestemmelsessted. Her finder han til sin Forskrækkelse sin Ven livsfarligt syg af en ondartet Feber, og liggende uden al Bevidsthed. Med den største Omhue behandler Zimmermann Patienten og viger ikke et Dieblik, hverken Dag eller Nat, fra hans Sygeleie, førend det lykkes ham igjen at restituere og skaffe ham sin Sundhed fuldkomment tilbage. Neppe havde Zimmermann revet ham ud af Dødens Arme, førend denne ogsaa syntes at udstrække sin Haand efter ham, og anfaldet af samme heftige Sygdom blev han snart ført ligesaa nær til Gravens Rand, som hans igjen helbredede Ven. Tissot viste nu med dobbelt Iver sin Landsmand og Frelser enhver Bistand som Læge og gjengjeldte alle de Velgjerninger, som han under sin Sygdom havde ham at takke for, indtil Lykken endelig ogsaa kronede hans Bestræbelser, og hans Ven aldeles kom sig igjen. — Hvo kan her, hvor to af deres Tids mest udmærkede Mænd traf sammen, for gjensidigen at opholde hinandens Liv for Verden og deres Kald, ved deres mangesidige Kundskaber og Erfaringer i Lægekunsten, miskjende Guds Finger.

(Af Zeit. f. d. eleg. Welt.)

Efter lang Afbrydelse har man i Paris atter erholdt Efterretninger fra de franske og toskanske Lærde, som undersøge Ægypten og Nubien. Efter at have beseet sidstnævnte Land indtil den anden Katarakte, vendte de d. 1ste Febr. tilbage til Ægypten. Hr. Champollion den yngres Breve ere fra 10de og 14de Febr., 25 Marts og 2 April. De to sidste ere skrevne fra Theben, hvor de Reisende befandt sig siden den 8de Marts og boede i Kong Rhamses d. 4des pragtfulde Gravmæle, Biban-el-Moluk. De historiske Details i disse Breve, som udgjøre ikke mindre end 60 Sider, skulle være af høi Interesse.

I Operahuset i Stokholm er et stort og godt historisk Malerie, sandsynlig af Despres, som forestiller en Procession i Rom, hvori Paven og Gustaf den Tredie udgjøre Hovedfigurerne. Sammesteds bevares ogsaa det Diplom, hvorved Gustaf under sit Ophold i Rom udnævntes til Medlem af Videnskabernes Akademie, og en Bog paa 56 Sprog, udgiven i Rom af Selskabet **Propaganda Fide.** — Den herlige Bogsamling paa Drottningholm har følgende Vers skrevet over Indgangen til det Værelse med italienske Sager:

Om Rom har Kungar sett ur Nordens kalla rike,
Som gjutit forssar blod, som krossar all des magt,
Det ser ur samma land i Dag Augusti like,
Ge vittra konster lif, och snillen eld och mod.

Det fortælles i Sverige, at disse Linier ere oprindelig skrevne paa Italiensk af Canova, den store svenske Billedhugger Sergels Hjertensven og Kunstbroder.

Kjøbenhavns Børs, d. 21 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205 à
Species 207

Specier solgtes til 12 Rbmk. 6¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149½	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	51½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90½	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	88¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	97¾ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	66¼	66½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. I. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 59.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 25 Juli 1829.

Biskop Dr. Frederik Nannestads Erklæring 1768 over det Project, at det Geistligheden beneficerede Gods skulde sælges.

(Sluttet.)

Derimod er det uchristelige Forslag opfyldt med mangfoldige aabenbar skadelige Ting for Kongen, Landet og Lære=Embedet.

1) Er det skadeligt for Kongen; thi a) i det Sted, at den fortumlede Hykler i sit Project praler med store Pengesummer, som skulle indflyde i Kongens Kasse, burde han dog betænke, hvorfra (om det end var muligt, at de kunde tilvejebringes) de samme skulde komme? Men han er strax færdig at gjøre Anvisning, at de skulde tages fra dem, som lære Christi Evangelium; han har dog vel hørt eller læst Fabelen om Ørnen, der røvede af Alteret et Stykke Kjød, som var ofret Guderne, hvorved uforvarendes hang en Gløde, hvilken i den høje Ørne=Rede blev af Vinden oppustet, saa at Ørne=Reden aldeles opbrændte, og da Projectmageren har anført noget af Skriften, e. g. om Samson etc., saa kunde sluttes, at han dog veed noget af Bibelen at sige, og troer at deri indeholdes Guds Ord, saa fordrager han vel, at deraf gives ham en Erindring og trofast Advarsel af Herrens Trudsler ved Propheten Zeph. Cap. 1, 9, hvor Gud forkynder: Jeg vil hjemsøge hver den, de som fylde deres Herres Huus med Vold og Svig. Her tilsiges alle samvittighedsløse og med Projectmageren ligesindede Djentjenere deres retfærdige Løn. b) Naar Projectmageren smigrer med Hjerternes Forbindelse til deres Konge, og anfører de Velgjerninger, som skulde være saa forbindelige, sc. at Lejlændinge, som ikke formaaede at kjøbe sine Gaarde, skulle rømme deres Bopæl, og sættes hen paa Huusmandspladse, hvor da en anden Familie blev husvild, eller og de skulle henvises til øde Gaarde at beboe, da maatte enhver tænke, at han havde aldeles forloret al menneskelig Forstand, da ingen tvivler paa, at neppe nogen føleligere Straf kan paalægges en Bonde, end at sætte ham paa en øde Gaard, om endog saadanne øde Gaarde fandtes. Men de findes ikke nogensteds, saa see vel alle, at saadan Adfærd kunde ikke andet end udtvinge bedrøvelige Sukke af deres Hjerter, som vare saa ulykkelige, at slige Velgjerninger ramte dem, og deres Sukke vilde ikke være Regjeringen gavnlige. Men hvad Projectmageren angaaer, da maae han være vis paa, at alle saadanne Ulykkelige vilde ønske Forbandelse, Hevn og Guds retfærdige Vrede og Straf over ham og alle hans Tilhørende.

2) Er Forslaget skadeligt for Landet; thi saa meget Væsen som dets Autor gjør deraf med al sin Spaadoms Aand, at om det geistlige Gods kom i Selvejeres Hænder, det da skulde blive saa

fordelagtigt brugt, drevet og forbedret, at det strax skulde falde i alles Øjne og kjendelig vise sig, ja Godset blive dobbelt saa godt som tilforn, at det kunde med Tiden skyldsættes højere til Forøgelse i Kongens Intrader; men just der røber han den største Forhindring for Jordebrugets Forbedring i Almindelighed, baade hos Selvejere og Lejlændinge, som er Frygt for større Skyldsættelse; saa at Projectmageren, ved at yttre sine fordelagtige Tanker om sit Forslag, paa denne Maade mere skader Landet, og hindrer Jordens flittige Brug, end han troer og synes at forstaae; men virkeligen skader Landet ved den megen Forurettelse, som derved vil foraarsages, at saa mange Børelmænd med Hustruer og Børn maatte gjøres husvilde, at saamange fattige og svage Forældre og andre, som have afstaaet deres Gaarde mod Forsikring om at nyde hos dem deres Alderdoms Underholdning, som her næsten skeer med enhver Gaard, maatte aldeles og uforbigængelig bringes til Bettelstaven i deres usle og magtesløse Alderdom. Hvormange ynkelige Sukke, hvor megen jammerlig Gaard vilde det udtvinge, naar de flittigste og vindskibeligste Jordbrugere, jo mere de havde forbedret deres beboede Gaarde, jo vissere maatte see deres Sved, Møje og Omkostning belønnes med Forlis af Huus og Hjem, af Ophold og Føde? Den barmhjertige Gud forbyde, at saadant nogen Tid skulde skee.

3) Er Forslaget mærkeligst skadeligt for Lære-Embedet, til hvis Fordærvelse og Undergang Projectmageren tilligemed Djævelen og alle ugudelige Djævelens Børn henvende alle deres Tanker. Han tilstaaer selv, at Indkomsten af Godset er en stor Deel af de Gejstliges Levebrød, og for mange alt hvad de næsten nyde for deres Embeders Møje og Arbejde, og dog undseer han sig ikke for den evige, retfærdige og almægtige Gud, for en retviis og højoplyst Konge, der af ham med rette kaldes pater patriæ, og er tillige nutricius ecclesiæ, begge uadskillelige Formynderskaber, eller for den øvrige ærbare Verden, at gjøre et saa uretfærdigt, egennyttigt og skammeligt Forslag, at deres Brød skulde dem betages, og underkjender saa Christi Dom: at en Arbejder er sin Løn værd. Projectmageren skriver saa letsindigt hen, at ved hans ugudelige Forslag vilde Beneficiarierne skrige himmelhøjt; men Skriften siger: at Arbejdernes Løn, som er dem forholdt, den skriger i Guds Øren, end og hvor Arbejderne selv ikke maae eller tør skrige. Indbilder da denne fortvivlede Ordgyder sig, at naar han vil betage Høstfolkene paa Guds Kornland deres Løn, og rive dem Brødet af Munden, at den berøvede Løn ikke skal skrige, om endog Beneficiarii stiltiende befalede Sagen i Guds Haand? Men han maae ikke glemme, at det er forfærdeligt, at falde i den levende Guds Hænder! Ja det vil vist blive ham et bedrøveligt Skrig, uden Skriften fejler; men han vil nok paastaae, saasom han er ublue og samvittighedsløs, at ham skeer Uret, han vil jo overflødig vederlægge Beneficiarierne, han tilregner dem Renter, veed dog ikke, hvorfra han skal hente dem, men, naar han og kunde gjøre rigtig Anvisning, hvor de skulde ufejlbart udredes, saa maatte han dog erindre, at Renter ere i ikke saa meget lang Tid faldne fra 6 til 5, fra 5 til 4, og hvo veed, hvor snart de kan nedsættes til 3 og saa fremdeles, da Beneficiarii fik liden Aarsag til at takke denne Sqvalderer for hans overflødige Vederlag. Kort sagt, 1 Td. eller Pd. Korn, Salt eller Meel og deslige, hvori Landskylden af Godset er ansat, er og bliver altid de samme brugelige Varer, men Renter maae naturlig forringes, og følgelig Lærerens Løn jo mere og mere forfalde, indtil det blev slet intet. At indlade sig her i hans forqvaklede Renters Beregning, og hans latterlige Snak om de evige Forsikringer, hvormed disse Luft-Kasteller skulde befæstes, er ganske unødent, da Urigtigheden af hans Regning falder af sig selv i alles Øjne, og Gejstligheden glæder sig ved en retfærdig Konge, og ved hans kongelige Ord finder sig nok forsikkret; men ikke desmindre sees hans onde Villie og letsindige Tænkemaade, at det rører ham ikke, om den ganske Lærestand blev med Hustruer og Børn bragt til yderligste Omstændigheder, naar han kunde ikkun komme op, og ved skadelige og løgnagtige Forestillinger blive anseelig. En forarmet og trængende Præst lider ej allene ilde; men hans Embede og Tjeneste, som han paa Guds Vegne skal forrette, bliver og foragtet og frugtesløs, han har ikke Lejlighed, til at forskaffe sig en nyttig Bog, som hans Gjerning behøver, og Landsloven der-

for paalægger ham, pag. 304 art. 15. Hans Straffe-Embede, som Lov og Ritual foreskriver, og Guds æsker af ham, bliver unyttigt; thi hverken tør han straffe Synd og Laster, saasom han veed, at han derved paadrager sig alle Menneskers Ugunst, som igjen vist nok vil unddrage ham hans usle Livs Ophold, den han alleneste skal udbetle sig af deres Godhed, den han ved Smigren tvinges til at forhverve sig, og omhyggelig ved samme Middelj maae holde vedlige; men og om han end ved Guds Naade overvinder den store Fristelse hos sig selv, at han dog sætter sin egen Sag til Side for Guds Sag, lader det gaae med Indkomsterne, som det kan, for at gjøre sin Gjerning redelig, og den Tjeneste, han har annammet af Gud, saa at han frimodig straffer Synd, og truer Synderen, saa er det foragtet; thi det er naturligt hos Mennesker, at de vil ikke være sat til Rette af den, hos hvilken de finde nogen Mangel, og Fattigdom er en alt for stor Mangel i Menneskers Øjne; at det altsaa hedder om saadan Straf: hvad vil den Stodder sige? Saa skadeligt er dette Forslag for Lære-Embedet, hvorfor dets Autor skal gjøre Gud og Guds Menigheder et strengt Regnskab; men han anretter endnu en betydelig Skade for Lære-Embedet ved at forkorte Præsternes Levebrød. Saa længe Præsterne have været nogenlunde aflagte, saa at de kunde leve og holde deres Børn til Studeringer, saa have Præsterne opdraget paa deres Bekostning de unge Mennesker, som kunde være duelige til at betjene Lære-Embedet. I Pavedømmet maatte Præsterne leve uden Ægteskab, der blev altsaa ingen opdragen til Menighedernes Lærere, hvorfor de vare tvungne til at indrette Klostere, hvor unge Mennesker bleve indsamlede og opdragne, af hvilke de kunde udvælge dem, som kunde bruges til Lærere, og dog var Guds Ord saa dyrt, at der var 2 à 3 Præstegjeld, som maatte lade sig nøje med en Præst, saadan som den og var. Og i Begyndelsen af Reformationen, førend endnu nogle af Præsternes Børn vare komne saa vidt i Aar og Lærdom, at de kunde bruges som Præster, maatte der tages af Skolerne de, som nogenlunde vare tjenlige, ja den Sal. Kong Christian den 3die fandt fornødent at erindre, at endog Bispernes Tjenere og Kudske kunde oplæres til at blive Menighedernes Lærere; nu kan Djævelen, misundelige Satans Tjenere, og ærgjerrige Projectmagere ikke taale, at Præsterne nyde saa meget af deres egen dem med Rette tilhørende Indkomst, at de uden Publici Omkostning kunde opklæde saadanne, som kan blive Menighedernes duelige Lærere; berøves Præsterne Godset, saa skal de snart sættes i Stand at de enten nødes til at leve uden Ægteskab, eller og maae opdrage deres Børn til Kræmmer-Drenge og Skibs-Junger, og det maae gaae med Guds Menighed som det kan.

Denne fortryllede Djævelens Talsmand er lystig ved at raade til at Godset skal sælges; men hvad skal da blive af saamange hundrede fattige Præste-Enkers Pensioner? da maae de anderledes lignes; thi det er ikke Præsterne muelig at give Pension af det, som de ikke nyde. Men er det mueligt, at Projectmageren kan tænke, at saamange fattige Enkers og faderløse Børns Suk og Graad vil jo bringe ham Guds visse Hevn og Straf. Gud har selv paataget sig at være Faderløses Fader og Enkers Dommer. Han vil visselig dømme, og hans Dom bliver forskrækkelig. Loven pag. 317, 8 Art. 7. forsyner allernaadigst Præste-Enker med et Tilflugtssted og Bopæl af christelig Medlidenhed over saadanne Elendige, der miste ej allene ved Mandens Død Indkomst og Næring, men endog Huus og Bolig, at de maae nyde den næst Præstegaarden bedste og belejligste Gaard af Præstebordets Gods. Denne kongelige Naade søger og Projectmageren at bortstjæle fra Enker og faderløse Børn og tilintetgjøre den priselige Forsorg for nødlidende og husvilde Mennesker. Al denne hans forgiftige Ondskab vil den avindsyge Svadser gjøre antagelig ved listige Forslag, at han tilbyder det Gods, som han aldeles uværdig nyder, først skulde sælges, og udbeder sig det under visse anseelige Betingelser af Direction ved den Forretning med mere; men heri ligger forborgen en dobbelt Underfundighed: a) at derved maatte des klarligere bevidnes hans patriotiske Færdighed til at berige Kongens Kasse; dernæst hans simulerede Visshed om Sagens Muelighed, saa og hans oprigtige Billighed, at han ikke vil raade til skadeligere Foretagender mod andre, end som han selv er villig til først at underkaste sig og sine egne Fordeele. b) At ved dette gjorte Tilbud hans

Forsikring i sit Hjerte om Sagens Umuelighed des bedre kunde skjules. Thi at han selv seer det, som alle, der ikke selv vil forvise al Syn og Skjønsomhed, lettelig og haandgribelig kan see, at det lader sig aldeles ikke gjøre i den nærværende pengeløse Tid, at finde Kjøbere til alt det geistlige Gods, og følgelig Projectmageren for Kongen og Landets Indbyggere maatte blive efter Fortjeneste beskæmmet, saa forstaaer han vel, at med eet Gods kunde det nok gaae an, at det, som vidt adspredet i mange Præstegjeld kunde blive vel afhændet, særlig naar han selv var Directeur, udvalgte Betjentere og indrettede alle Ting, som han derfor betinger sig, og han saa med Æren og begge Ørerne kunde slippe fra sit Project, og end maaskee blive overflødig belønnet og højt anseet for sin fortvivlede Løgn, naar det holdt Prøve med hans Gods, i hvor urimeligt det blev i Henseende til alt det øvrige. Saa fuld er han af djævelsk Trædskhed og Argelistighed, til i Uforskammethed og uden Undseelse at besmykke sine ugudelige Hensigter. Den naadefulde Gud, som har i Synderlighed Kongens Hjerte i sin Haand, bevare kraftig det milde Hjerte fra at bifalde dette ubarmhjertige Forslag, som kan ikke andet end bedrøve saa mange, mere end nok forhen bedrøvede, og aftrænge dem vemodige Suk, og jammerlige Graads Taarer! Projectmageren fortjener at afvises med Beskæmmelse, og henvises til at tage sit Embede flittigen i Agt, for hvilket han skal gjøre Gud den retfærdige og almægtige Dommer et strængt Regnskab, og med en bidende og ængstende Samvittighed svare til sit ugudelige Forslag og end til sammes for Mennesker skjulte skammelige Hensigter.

Denne er om Forslaget min flittigste og overvejede Betænkning, hvilken allene er skreven efter Befalning, og efter Samvittighed nøje prøvet. Hvad min ringe Person er angaaende, staaer jeg paa Evighedens Grændser, og seer i min høje og svage Alderdom tilbage med Pris til den barmhjertige og trofaste Gud, der hidindtil har opholdet mig, og med allerunderdanigst Taksigelse til de allernaadigste fire Konger, under hvis faderlige Beskjærmelse jeg har høstet Frugten af mit møjsommelige Arbejde i offentlige Embeder næsten i 50 Aar, og har ikke skrevet andet i denne Sag, end jeg vil være bekjendt for Gud og Mennesker.

Om Skovopelskning i Jylland.

I Randers Avis Nr. 84 læses følgende: „Til S. T. Hr. Pastor Blicher. Jeg agter Deres Velærværdigheds Fædrelandskjerlighed, jeg agter Deres Bestræbelser i flere Henseender for at gavne dette vort Fædreland, og jeg erkjender med Dem og med Andre alle de ypperlige Foranstaltninger, der fra Regjeringens Side ere føiede og endnu bestandigen føies for Almeenvellet. Men man kan jo med al sin Erkjendelse af hine mangehaande Foranstaltningers Ypperlighed, dog derfor gjerne være af den Formening, at enkelte ere mindre heldige og mindre hensigtsvarende. Og hertil henregner jeg Skovanlæggene paa Alheden. Deres Velærværdighed kaldte det en meget betydelig Feiltagelse, hvad Hr. Justitsraad Professor Molbech havde yttret om samme: at de vare uheldige Forsøg, der, om de end ikke rent mislykkes, dog hverken lønne Arbeidet eller Omkostningen. Jeg opfordrer hver upartisk Læser til at erklære, om han kan være af Mening med Dem, at man meget betydeligen feiler, naar man anseer det for et uheldigt Forsøg, at der til et Skovanlæg valgtes en Jordbund, der, fordi samme har fra Overfladen til en Alens Dybde Al til Underlag, er af den uheldigste Beskaffenhed for Træavl, imedens utallige Jordstykker baade af den fortrinligste indre og ydere Beskaffenhed for Skovkultur laae fra den ene Ende af Landet til den anden, og, som jeg sagde, ventede og ventede forgjeves paa Planterens Haand — at der 2) efter et Misgreb gjordes et andet end misligere, valgtes en Træart til Anlæggene, der formedelst sine dybtløbende Rødder mindst fordrager Alen — og at der endeligen 3) uagtet de øiensynligste Følger af disse Misgreb: den blotte Penge- og Arbeidsspilde, dog fortsattes over 20 Aar paa den engang betraadte Vei. *) Ja jeg opfordrer fremdeles Læseren til

*) Og ei nok, at man her fortsatte, hvad der saa feilfuldt var begyndt, men man begyndte endog efter en Del Aars saa uheldige Erfaring, under samme Omstændigheder, efter samme Methode, og altsaa og med samme Udfald, uden videre Anlæggene paa Randbøl og Nørup Heder.

at dømme, om man, efter alt dette, har synderlig Grund til at vente, at de senere Efterplantninger og nyere Anlæg med mere fladrodede Træer, hvis de endog, hvad der dog er meget uvist, lykkedes til temmelig Fuldkommenhed paa de Steder, hvor Alen er noget dybere nede, vilde nogensinde kunne erstatte alle hine 20 Aars spildte Bekostninger, saavelsom Alt, hvad der fremdeles vil mislykkes paa de Steder, hvor Alen er øverligere. Jeg yttrede i Nr. 75 af dette Blad, at om end Grannen og lignende Træer vilde med deres Rødder løbende hen ovenad Alen kunde mod Formodning paa den fladere Alhede naae nogen Fuldkommenhed, maatte de dog med et saa fladt Rodfæste i en derhos løs og let Grund være udsatte for at blive et Rov for den første Storm fremfor Træer paa Siden af de af mig til Plantning foreslaaede Bakker med de imellem samme indsluttede Dale og Fordybninger. Naar D. V. derimod vil have Terrænet, hvorpaa bemeldte Plantasier ere anbragte, ansete for Bakker og Dale, og beraaber Dem paa, at selve Benævnelserne antyde det, gjælder det kuns om en Del af samme, men ikke i Almindelighed, at det er noget bakket. Saaledes er jo f. Ex. den hele nyeste store Plantasie fra 1824 paa, jeg troer, 339 Tdr. Land en aldeles Flade. Naar man ved Plantasierne nævner enkelte Steder Bakker og Dale, er det med Hensyn til den øvrige flade Hede, ligesom man igjen i det Øvrige af Landet kalder de høieste Bakker, i Sammenligning med de mindre, høie Bjerge. Herfra Navnene Himmelbjerg, Busbjerg, Jynbjerg o. s. v. De vil, at der i Stendalgaards Plantasie skal findes Granner tjenlige til Bjælker. Her maatte været angivet til hvad Slags Bjælker, eller bedre, Træernes Omkreds maatte været angivet, at det kunde skjønnes, om D. V. har feilet, eller jeg og Andre, der i de enkelte bedst fremgroede 40 Aar gamle Granner endnu neppe finde en taalelig Sparre (Spændetræ) til et godt Bondehuus, imedens de første Granner, jeg plantede, der kuns ere 3 Aar ældre, og staae i Middeljord, holde ved Roden $2\frac{1}{2}$—3 Alen i Omkreds, og der af enkelte Fyr, 7 Aar yngre end bemeldte Alhedens Granner, lod sig efter Udmaaling sauge 7 Fjæl af 5 Alens Længde og 9 Tommers Bredde. At de omhandlede Skovanlæg paa Alheden ikke ville lykkes i den Grad, at de kunne tilbagebetale de paa dem medgaaede og medgaaende Bekostninger, er den almindelige Mening. Paa en aldeles indlysende Maade at bevise det Modsatte, skulde endog det Modsatte imod Forventning vorde Tilfældet, vilde nok for Øieblikket falde vanskeligt. Jeg troer, som jeg sidst yttrede, at Tiden vil heri, som i saa Meget, blive den bedste Læremester. Jeg anførde sammegang en 1794 gjort Beregning, ifølge hvilken 500 Tdr. Land paa Alheden, anvendte til Skovplantning, skulde i 80 Aar indbringe Statskassen 180,000 Rdlr. D. C. Hvad om jeg herimod gjorde en Beregning blot over hvad de af mig frembragte Træplanter maae i et lige Tidsrum kunne kaste af sig, for derved at oplyse, hvilke ganske andre Fordele de paa førnævnte 3 Heders Skovanlæg anvendte Bekostninger maatte kunne have bragt Staten, hvis de vare blevne anbragte til Træplantnings Fremme Landet over. Man tillade mig her at fremsætte en saadan Beregning: I de sidste 3—4 Aar har jeg deels uddeelt deels til Uddeling staaende ved 30,000 Frugttræplanter. Hvad jeg forhen af dette Slags Træplanter udleverede, var fordetmeste forædlet. Men da nu ei alene næsten alle Skolelærere, men saamangen Bondemand og Bondekarl baade hist og her har Færdighed i at forædle disse Træplanter, *) saa har jeg for at bidrage til Træfrugtavls hurtigere Udbredelse, i de senere Aar uddelt dem uforædlede. Regnede jeg nu endog slet ikke Frugten af disse 30,000 Træplanter, der forstørstedelen ere Æbleplanter, for de første 20 Aar, og antog for de følgende 60 Aar blot det ringeste Produkt 2 Skpr. Frugt aarligen af hvert Træ, saa vilde dog Værdien heraf, hver Skjeppe anslaaet til 1 Rbmk., udgjøre den Sum 450,000 Rbdlr. **) Antog jeg

*) I min ifjor uddeelte Anviisning til Træavl har jeg og S. 21—30 søgt at veilede den heri endnu Ukyndige.

**) At jeg anslaaer Produktet af Frugten saa lavt, skeer tildeels med Hensyn til, at mangt et Træ tør endnu falde i saadanne Hænder, hvori det aldrig kommer til at bære Frugt. Ogsaa har jeg heller villet gjøre Beregningen for lav, end for høi.

herhos, hvad jeg dog saa nødig vilde antage, at blot Halvparten af de 400,000 vilde Træplanter, jeg enten har uddeelt, eller har staaende til Uddeling, lykkedes til nogenlunde Fuldkommenhed, og anslog samme til engang i Tiden at blive 200,000 Rbdlr. værd, saa vilde det Hele udgjøre den Sum 650,000 Rbdlr. Jeg beder, at man vil herfra slutte til hvad der, som ovenfor blev erindret, maatte kunne været udrettet, hvis de til hine Skovanlæg anvendte Summer havde faaet en anden Bestemmelse. I nysnævnte min Anviisning har jeg S. 53 fremstillet hint i Havet vesten for os boende Folk, Skotterne, som Mønster for os i Træplantning. Hvad der hos dem, saavelsom hos Englænderne især bidrog til at den næsten utallige Mængde af større og mindre Skovanlæg fra Midten af forrige Aarhundrede bleve anlagte, vare de over hele Riget adspredte Planteskoler, hvorfra Træplanter kunde erholdes. Om Nødvendigheden af lignende Planteskoler hos os mindede jeg i Kjøbenhavns Skilderie for 1822, efterat afd. Professor Olufsen allerede iforveien i sine Annaler havde bragt dem i Forslag. Hvis man nu, da man for 40 Aar siden begyndte Anlæggene paa Alheden, havde istedet herfor begyndt med Anlæg af Planteskoler paa forskjellige Punkter af Landet — havde anvendt de til hine aarligen medgaaende Summer til disse, til Understyttelse for Plantninger, til Uddeling af Veiledninger i Plantefaget o. s. v., hvilke uberegnelige Fordele vilde da disse Summer ikke have skaffet. Vort Plantningsvæsen vilde maaskee allerede været ved at nærme sig sin Manddomsalder, imedens det nu neppe engang er kommet over Barnealderen, og imedens Plantasierne paa Alheden ofte nærede Fordomme mod Plantasier.

H. Bjerregaard.

Indenlandske Efterretninger.

Alle store Stæder i Europa have længe havt to Klasser af Boghandlere. Den ene bestaaende af saadanne Mænd, der deels som Forlæggere af nye Skrifter paa egen Regning, deels som Kommissionærer for enhver anden Forlægger, befordre Handels Omsætningen i det Store og i det Smaa af Literaturens forskjellige nye Frembringelser. Naar de ikke ængstligen beregne at ville have en vis Fordeel af ethvert Forlags-Foretagende, naar de ere Skribenternes Venner, ærligen ville lade dem tilflyde passende anstændigt Honorar for deres Aands Virksomhed, ikke ville benytte den Forlegenhed, Forfatterne ofte kunne være stedte i, til at faae dem bragte i et tjenende Forhold, da blive saadanne Boghandlere mærkelige Mænd i Literaturens Historie, da vinde de hæderligt Minde i deres Lands Krønike, da omstraales deres Navn med varig Erkjendtligheds Glands, som hos os en Søren Gyldendals.

Den anden Klasse kaldes Antiqvarer, og deres Handel skeer med ældre brugte Bøger. De kjøbe hele Bogsamlinger, de holde paa Bogauktioner Bøger i fortjent Priis, de afværge mangt et Værks Overgang til Makulatur-Hobe, og hos dem kunne ældre tildeels sjeldne Værker i de forskjellige Videnskabsfag ofte strax erholdes, eller snart forskaffes efter de søgende Videnskabsmænds eller Bogsamleres Ønsker; ofte kunde og hos dem findes et eller andet Værk, som i lang Tid forgjeves var søgt; ligesom Værker, der ved Udlaan vare blevne ucomplette, ofte her kunde søges completterede, da Antiqvarerne ikke undlade ogsaa at have en Afdeling i deres Samlinger af enkelte Dele af Værker for saadan Søgning. Andre Stæders Antiqvarer udgive ogsaa af og til trykte Cataloger og Tillæg, og de Antiqvarer, der sætte en Pligt og en Ære i at vise enhver, der søger dem, enten for at kjøbe eller sælge, skambyde ikke for hvad de kjøbe, og have bestemte Priser paa hvad de sælge. Saadanne Antiqvarer har Kjøbenhavn hidtil savnet; thi de forskjellige, som befatte sig med Kjøb og Salg af gamle Bøger, især Skolebøger, svare ikke til det Begreb om „Antiqvarisk Boghandling", som forbindes dermed i andre store Stæder efter hin korte Udvikling af deres Forretninger. Den eminenteste Antiqvar, der bør være Mønster for dem, der betræde denne Bane, var Englænderness Lackington. Nu har Hr. J. Riise, hæderligen bekjendt af forskjellige literære Arbejder, bekjendtgjort, at han „efter flere Venners Opfordring, og understøttet af deres Raad, har gjort Forsøg paa at ind-

rette en saadan Boghandling. Efter længere Tids Forløb tør han endeligen smigre sig med nu at være i Besiddelse af en saadan Samling af alle Slags ældre og sjeldne Værker i forskjellige Videnskabs-Fag, saa at enhver Bogsamler dog i det ringeste vil forefinde et eller andet Værk, som han maaskee ellers i lang Tid vilde komme til at søge forgjeves. Alt sælges til bestemte Priser mod contant Betaling i rede Sølv. Ligesom han modtager hele Samlinger eller enkelte Værker i Kommission, saaledes kjøber han ogsaa alle Slags ældre og nyere Bøger, samt alle brugelige Skolebøger til billigste Priser. I Forbindelse med den antiqvariske Boghandel staaer tillige en Handel med alle saavel af ham selv som andre forlagte nye Bøger. Han boer store Fiolstræde Nr. 180.

I Aaret 1793 udkom det lidet Skrift: „En Opfordring til Kjøbenhavns Indvaanere om en offentlig Indretning, der sætter os i Sikkerhed for ikke at begrave nogen levende, af Dr. C. Bastholm, kongl. Confessionarius (31 S. 8). Forslaget gik især ud paa Oprettelse af Lighuse, liig det i Weimar. Tillige yttrer han (S. 9), at „aldrig Nogen burde have Lov til ved Kirkerne at bestille en Begravelse, der ikke var forsynet med en Attest fra en Læge, at den Døde af ham var undersøgt og befunden virkelig død. Saadan Attest burde altid forevises Klokkeren og vedtegnes i Kirkebogen." Bastholm fortæller i sin Selvbiographie, som 1806 udkom i den Nyerup-Lahdeske Samling, hvad der især foranledigede ham til sin Opfordring: „Nogle tilforladelige Personer, Salig Doctor Mangor, en vis Hofdame og en tredie Person, hvis Navn jeg for Familiens Skyld ikke kan nævne, havde fortalt mig om tre Personer, som allene ved Begravelsens Opsættelse bleve reddede for at begraves levende. Disse Beretninger, om hvis Sandhed jeg aldeles ingen Grund havde til at tvivle, vakte den Tanke hos mig at udgive Opfordringen. Adskillige meldte sig hos mig, for at bidrage til denne Anstalts Iværksættelse, men uden Tvivl have andre, af Aarsager, som jeg vel kan gjette, men ikke vil nævne, arbejdet derimod, og saaledes blev denne Opfordring uden Følger. Hvor mange der siden den Tid ere blevne levende begravede, det er et Spørgsmaal, som Jorden bedækker."

Opfordringen blev recens. af Jac. Baden i Univ. Journal 1793 S. 129-130 — fremdeles i Lærde Efterr. 1794 No. 51, og i Kritik 1793 No. 43. — J. Cl. Tode skrev i sin Sundheds Journal 1793 S. 39-45. — cf. S. 201-6 — om Opfordringen; — og nu værende Etatsraad og Profess. R. af Dbr. Joh. Dan. Herholdt skrev i Maanedsskriftet Iris 1793. April S. 113-128 en Betænkning om Midlerne til at forekomme tilsyneladende Dødes Begravelse. Deri fremsættes vigtige Indvendinger mod selve Gavnligheden af hine Lighuse.

Den Opmærksomhed, der paa Gjenstanden var vakt, foranledigede, at der paa Assistentskirkegaarden uden for Nørreport blev indrettet et Lighuus; men i en lang Række af Aar blev samme kun en eneste Gang brugt.

Næsten halvfjerde Aartiender henrandt fra hint Bastholmske lidet Skrift, indtil Sagen paa ny kom i Bevægelse ved Skriftet: „Om Skindød, Levendes Begravelse og Lighuse til Forebyggelse heraf o. s. v. Af Dr. N. L. Nissen, Professor, Rector ved Metropolitanskolen og R. af Dbr." Khavn 1827. 108 S. 8. (Særskilt aftrykt af Borgervennen 1827 No. 34 o. ff. fra Aug. til Dec.) I det særskilte Aftryk, som sælges hos Hofbogtrykk. Seidelin store Kjøbmagergade No. 65 for 3 Mk. 8 skl., er en Indholdsliste og følgende Tilegnelse: Dr. Christian Bastholms Manes og Mindet om hans udødelige Fortjenester helliges disse Blade, over hvilke hans Aand svævede medens de nedskreves, over hvilke den svæve medens de læses! — Et Tillæg til Afhandlingen er givet i Borgervennen 1829 No. 15-18.

Hs. Majestæt Kongen befalede Cancelliet at give Betænkning om hvilke Lovforanstaltninger kunde være at træffe til Forebyggelse af Muligheden af Skindødes Begravelse. Sundheds-Collegiets Erklæring blev derfor indhentet. Efter sammes Yttring er Skindød saare sjelden, og kun at befrygte enten hvor, uden foregaaende Sygdom, Livets Phænomener pludseligen standses, eller hvor visse langvarige Sygdomme, især Hysterie have været tilstede; hvorimod ved alle andre Dødsfald den Læge, som har havt den Syge under Behandling, og selv har været Vidne til de pathologiske Phænomeners fremskridende Udvikling sjelden eller

aldrig vil kunne have mindste Tvivl om Dødens Vished, ligesom han i ethvert Tilfælde, hvor Tvivl om Gjenoplivning haves, ikke vil lade det beroe ved at vente paa Forraadnelse, men ved passende Oplivningsmidler paa Stedet søge at komme den undertrykte Organisme til Hjelp. Imidlertid fandt Sundheds-Collegiet, at det, for at tilvejebringe end yderligere Sikkerhed og Beroligelse i saa Henseende, vilde være gavnligt om Ligbesigtelser og Dødsattester fra en Læge blede anordnede, som en Betingelse, uden hvilken Begravelse ej maatte finde Sted; ved hvilken Indretning man og vilde opnaae en anden vigtig Fordeel, nemlig, at Personer, hvis Dødsaarsager kunde være mistænkelige, ikke herefter vilde kunne begraves, uden at det Offentlige har havt Lejlighed til at forskaffe sig Vished om, at Døden ej er foranlediget ved Noget, som kunde fortjene dets Opmærksomhed. Efterat Cancelliet havde afgivet sin Betænkning, og kongl. Resolution i Sagen var givet, udkom Cancellie-Plakat for Kjøbenhavn af 26 Juni sidst, hvorved den kongl. Resol. af 9de forhen blev bekjendtgjort, af Indhold: § 1. Præsterne i Kjøbenhavn maae ikke kaste Jord paa noget Lig, førend det ved Attest fra en autoriseret Læge er godtgjort, at sikre utvivlsomme Tegn paa Døden have viist sig. 2. Det paalægges Lægerne i ethvert Tilfælde, hvor der maatte findes noget Spor, som kunde give Anledning til at antage, at Dødsaarsagen fortjener en justitiel Undersøgelse, uopholdelig derom at gjøre Indberetning til Politiet, og i saadant Tilfælde ikke at meddele nogen saadan Attest, som kan hjemle Ligets Begravelse, inden Politiet dertil har givet sit Samtykke. 3. Naar den Afdøde ikke har været under Behandling af nogen Læge, eller og naar det af andre Aarsager maatte fordres, skulle de ved Fattigvæsenet ansatte Distriktslæger være pligtige til at besigtige Liget og meddele Dødsattest imod at de i Tilfælde, hvor den Afdødes Begravelse bekostes af Famliien eller andre Private, derfor nyde 40 Rbskl. Sølv, hvorimod de med Hensyn til Lig, som jordes for offentlig Regning skulle meddele saadan Attest uden Betaling."

Udenfor Kjøbenhavn kunde det ikke, uden stor Byrde for Almuen, i Almindelighed befales,

at tilvejebringe Læge-Attest om dens Død, der forlanges jordet; og med Hensyn til den Indretning, der mueligen kunde være at sætte istedetfor den nu for Kjøbenhavn paabudne, er det fundet nødvendigt at indhente Erklæringer fra Øvrighederne.

(Coll. Tid. Nr. 27.)

Berigtigelse.

I Stykket i forrige Nr. om Poul Fechtels Hospital blev af Jonge sagt, at der over Indgangsporten var en Inscription. Derved er i en Note bemærket, at denne Inscription findes nu ikke længere. Dette er for saavidt rigtigt, at den ikke findes over Porten; men derimod sees en Steen anbragt i den liden Bygnings Frontispice, paa hvilken den læses.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 Juli 1829.

Hamburg 2 M. — à vista 205		à
Species 207		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $6\frac{3}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	$149\frac{1}{2}$	150 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	$51\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$88\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{1}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	$97\frac{3}{4}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$67\frac{1}{4}$	$67\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 60.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 28 Juli 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 56.)

XX.

Wiedewelt, Johannes, Billedhugger. „Gjennem mere end en Menneskealder har han ved Praxiteles's ædle Kunst forskjønnet Kongeborgene i Danmark, oprejst Regenternes Mausoleer, og foreviget Danmarks udmærkede Mænd. Rigets Poecile paa det skjønne Jægerspriis er et Værk af hans Mejsel."

Han var født i Kjøbenhavn 1731. De første Grunde af Billedhuggerkunsten lærte han af sin Fader, og Malerkunsten af Miani; men ved dennes Afrejse fra Kjøbenhavn forlod han Malerkunsten, og hengav sig aldeles til Billedhuggeriet. I Begyndelsen af Aaret 1750 begav han sig paa en Udenlandsrejse, paa sin egen Bekostning, og tog lige til Paris. Her kom han i Arbeide hos den berømte Billedhugger Wilhelm Coustour, og tillige tegnede han og modellerede ved Academiet. Efter at have studeret der i to Aar, vandt han den store Præmie i Modelskolen. Efterat have erholdt saa ærefuldt Vidnesbyrd om sin Duelighed og sit Kunstnertalent, erholdt han af Kong Frederik 5te et Rejsestipendium, og nu rejste han fra Paris til Rom. I Vinteren 175⁴⁄₅ boede han der, paa eet Værelse med den berømte Winkelmann. Omgang med denne for Kunsterne og antiqvarisk Kunststudium enthousiastiske Mand blev for hans Uddannelse af største Vigtighed, og det Venskab, de stiftede, vedligeholdt sig efter Adskillelsen ved Brevverling. En Deel af Winkelmanns Breve til hans danske Ven ere trykte i Daßdorff's Samling af de Winkelmannske Breve.

Efter 8 Aars Ophold udenlands kom Wiedewelt 1758 hjem. Under hans Fraværelse var det danske Kunstakademie stiftet. Han blev 1759 dets Medlem. 1761 udnævnt til Professor ved samme. 1768 gjorde han igjen en Kunstreise til Frankrig, Holland, England, men blev nu kun 9 Maaneder borte. 1772 blev han Direktør ved Kunstakademiet, hvilken Post han med megen Nidkjerhed og Hæder i 16 Aar beklædte. 1777 fik han Justitsraads Rang.

Hans Værker ere:

Den hvilende Herkules, Receptions-Stykket ved Kunstakademiet, i dets Forsamlingssal paa Charlottenborg Slot.

Endeel Monumenter, hvormed Kunsternes Fosterfader hos os lod Haven ved sit sædvanlige Sommeropholdssted Fredensborg forskjønne. De bleve stukne i Kobber af J. G. Bradt, under Titel: Monumenta Fredensburgica, jussu Frederici Vti erecta, i Aarene 1765-8.

Alle de paa Jægerspriis i Ege- og Gran-Anlæggene hensatte Marmorminder, til Erindring om Hertug Ferdinand af Brunsvig, om Luther, og om Danske, Norske og Holstenere, der ved nogen

mærkelig Daad have gjort sig navnkundige. De ere kobberstukne af Joh. Fr. Clemens, 54 i Tallet (i den Müllerske Samling). Nitten af dem ere publicerede i det Wandalske biographiske Værk. I Hirschfelds Theorie des Gartenkunsts 3 Th. ere 6 Afbildninger, af hvilke ere fire, som Wandal ikke var kommen til at omtale. Slotsbranden 1794 var Aarsag i, at det Wandalske Værk ej blev fortsat; da ødelagdes alle Pladerne, samt Wandals Collectanea til Fortsættelsen.

Begravelses-Monumenterne; de kongelige i Roeskilde, og endeel private.

De kongelige ere: Christian d. 6tes, stukket i Kobber af G. C. Schule 1783 i Tversolio, og Frederik d. femtes, stukket i Kobber 1783 i stor Folio oblongo, af Clemens, samt, som Vignet, af Lahde ved den Wiedeweltske Biographie.

En Deel private Begravelses-Monumenter i Kjøbenhavnske Kirker, flest i St. Petri; fire i Frue Kirke, hvilke ved Branden ødelagdes; et i Holmens Kirke, og et i Helliggeistes Kirke.

Nogle Gravmæler, saasom det Wærnske og det Bodenhofske m. fl. paa Assistents-Kirkegaardene uden for Nørreport.

Ogsaa i Provindserne og i Udlandet vare endeel Begravelses-Monumenter af ham fordeelte; saasom det Holbergske i Sorøe, det Neergaardske i Ringsted Kirke, det Classenske i Vinderød Kirke, det Klopstockske i Ottensen, det Oderske i Oldenburg og flere.

Omtrent en Miil fra Kjøbenhavn paa Gjentofts Bakke ved Landevejen staaer den af Bønderne paa Bernstorffs Gods oprettede Obelisk, hvorover en Beskrivelse blev 1783 udgiven af Hammeleff, med kobberstukken Afbildning.

En Marmor-Obelisk, opsat paa Louisenlund, forfærdiget for Hs. højfyrstel. Durchlauchtighed Prinds Carl af Hessen.

En Figur af Steen, forestillende Taushed og Troskab, i Haven paa Bernstorff.

Den Marmorfigur ved Bondefriheds-Monumentet uden for Vesterport, der forestiller Troskab. Basrelieffet, med den derpaa anbragte Genie, paa den Side, som vender ud ad imod Frederiksberg, er ogsaa af ham.

Tre Illuminationsdecorationer i Anledning af Kong Frederik 5tes Ligprocession forfærdigede han 1766. De to ere stukne i Kobber af Bradt.

Ved Højtideligheden samme Aar i Anledning af Dronning Caroline Mathildes Indtog var Wiedewelt Inventor af en Æreport ved Gammelholm, og af en Decoration ved Raadstuen, samt af to Decorationer, som ikke bleve udførte. Disse fire Indtogsstykker ere stukne i Kobber af Bradt.

Foruden Portraitbilleder ved nogle af Begravelsesmonumenterne udførte han enkelte andre, af hvilke vi nævne: Greve A. G. Moltke's Brystbillede i en stor Medaillon af det hvideste Marmor, hængende paa en pyramidal Marmorstøtte. Nu i Karise Kirke ved Bregentved. Det er stukket i Kobber af „Marie L. A. Boizot à Paris" stor Fol.

Nogle Buster af hvidt italiensk Statuarie-Marmor, og nogle af ham opfundne og udførte Arbejder i Riddersalen paa Christianborgs Slot forgik i Slotsbranden 1794.

Wiedewelt opfandt og tegnede alle Kobber-Vignetter og Culs de Lampes til den smukke Qvartudgave af Peder Paars; ligeledes Titelvignetterne til 1ste Deel af Niebuhrs Rejse, og af Snorre Sturlesen; — han gjorde 1784 Indretningen af det kongelige Mynt- og Medaille-Kabinet paa Rosenborg Slot, og i Aarene 1783-1790 bragte han Kobberstiksamlingen ved det kongelige Bibliothek i en systematisk Orden, og forfattede Kataloget derover.

Han skrev 1762: Tanker om Smagen i Kunster 8. — og udgav 1786: Samling af ægyptiske og romerske Oldsager: 1 Deel Fol.

„Næringssorger forbittrede denne virksomme Kunstners sidste Dage. I mange Aar havde han, uagtet ringe Indkomster, ved viis Sparsomhed vidst at leve anstændigen, thi hans Fornødenheder vare faa, og han var aldrig gift. Tvende Søstre, som han underholdt, og en Paarørende, hvem hans gode Hjerte bød ham at hjelpe, udgjorde den snevre huslige Kreds, der sjelden forstørredes af nogen Fremmed. Men selv det anstændige Udkomme kunde Oldingen Wiedewelt ikke forskaffe sig. Ved Uheld mistede han nogle Summer, han i bedre Dage havde sparet; Indkomsterne bleve stedse

færre, og den 500 Rigsdalers Gage kunde ikke mere veje op mod Tidens Dyrhed. Gjentagne apoplektiske Anstød begyndte i de to sidste Aar at svække den Aandskraft, der hidindtil havde oplivet sig ved Skjønhedens Idealer. Dog endnu i sin sidste Levetid vidste han i selskabelige Samqvem at vedligeholde den blide Munterhed, der havde gjort hans Omgang behagelig. Ikkun hans ældre Venner mindes nu at have sporet Tegn til Uro hos ham, og at en Byrde syntes at ligge ham paa Hjertet. Falsk Undseelse hindrede den 72 Aars Olding fra at aabenbare nogen sin Forfatning. Det var i Peblingesøen at man d. 21 Dec. 1802 fandt Liget af Danmarks Phidias. Han efterlod sig tvende Søstre, den ene 66; den anden 74 Aar gammel, begge aldeles hjelpeløse, og en 82 aarig Ven, der næppe har til Livets Nødtørft."

Oehlenschläger skrev det skjønne Digt: Wiedewelt (optaget i hans samlede Digte 1ste Deel 1823 S. 150 o. f.).

Wiedewelts Portrait haves to Gange; et i Oliefarve, malet af Als, i det kongl. Malerie-Gallerie, stukket af J. M. Preisler i Folio; et i Miniatur af Müller; hans Büste af Beeken. Hans Portrait malet og kobberstukket 1799 af Lahde hører til dennes og Nyerups biographiske Samling, 2den Deel. Her haves hans Biographie fuldstændigst, og en udførlig Beretning om alle hans Værker. Hans Necrolog af P. Er. Müller læses i Lærde Efter. 1802 Nr. 39, hvorfra vi have taget de Ord, hvormed denne Oversig begyndte, og Beretningen ovenfor om denne udmærkede og ædle Mands Død. Næringssorg! — 500 Rdl. aarlig for en Olding, som han var, sit Fædrenelands Pryd, af reen Vandel og almeenagtet! Cf. Nyerups Lit. Lex. — Neue Bibl. d. schön. Künste u. W. 26 Th. S. 229.

Ved Malermester Jens Neuhausens veldædige Legat til Kunstakademiet kom samme i Besiddelse af endeel Wiedeweltske Haandtegninger, af hvilke det forhen ejede nogle. 1816 skrev Hr. Professor. Tork. Baden, Akademiets da værende Sekretair: „Akademiet glæder sig ved at være kommen i Besiddelse af dem. Deres Betragtning forlyster Sind og Sands, og enhver studser ved deres Mængde. Frugtbar paa Opfindelser, Tanker og Indfald var deres Forfatter, men ogsaa flittig Kunstner var han, som fulgte Apelles's gyldne Forskrift: nulla dies sine linea, aldrig lade nogen Dag gaae ørkesløs bort." Af Statstid. 1816 Nr. 28; cf. Colleg. Tid. 1816 S. 143. Om de Wiedeweltske Udkast, af hvilke de fleste henhøre til Ewalds Balders Død, see Professor Dct. Th. Jens Møller's Yttringer i Skandinavisk Liter. Selskabs Skrift. 1812 S. 278 o. f. Neuhausen vilde have udgivet de Wiedeweltske Haandtegninger, see Dagen 1803 Nr. 68; men Subskriptionen fandt ej Fremgang.

Endnu maa vi anmærke, at Apollo og de ni Muser ere efter Wiedewelts Originaler stukne af T. Kleve 1776; de første Kobbere her tillands i Kridtmaneer.

XXI.

Adskilligt af og om Joh. Wiedewelt.

(Meddeelt af Hr. Hof-Kobberstikker Lahde. Mere belovet.)

a.

Til N. Dajon i Rom.

Monsieur!

Det er mig kjert, at han befinder sig vel og fornøjet i Rom, og jeg tvivler ikke, at han jo benytter sig af de lykkelige Aar til sit eget Bedste; iil ikke for flygtigen fra Belvederen paa Vaticanen; det er ikke nok at see Apollo, Laocoon, og Antinous ofte og i Hast. Studeer dem grundigen, tænk som en Græker, ikke som de nærværende, men som i de olympiske Tider; kast et Øje paa de senere og døm saa. Vælg, men vælg med Overlæg det Høje, det Sublime, det Ædle. Lad fare alt hvad som nærmer sig til det Nedrige; Naturen har og sine Fejl. De idealiske Skjønheder alene indtage, beundres og triumphere endog senest i Eftertiden; skye de nyere Tiders Moder, det Vindige, det Overdrevne. Byg sine Studier paa Sandhedens Piller; det varer længst, det giver Borgerret, ja over hele Verden. Gjør ikke som en vis Franskmand, som begyndte sine Studier paa Engelsbroen, og fulgte Tiberfloden paa Lykke og Fromme. Han er bedre underrettet; jeg frygter altsaa ej derfor. Arbeid, men arbejd med Munterhed og med et glad Hjerte; jeg troer, at have banet Vejen saaledes, at den ikke kan være

tung. Et er at overdrive sine Kræfter; det forlanges ikke. Et andet at forsømme sin Tid, og det troer jeg ikke om ham. Saasnart han føler mindste Glimt af Traurighed ved de alvorlige Studier, saa forlad dem i samme Øieblik for en kort Tid. Imidlertid findes tusinde Ting af Oldsager, som lette Sindet. Omverling er fornøden, og har sin Nytte, men med Maade. Det er ikke uden Følelse at jeg i dette Øieblik tænker paa hine Egne ved Frescati, Tivoli etc. etc., som har tjent mig ofte til Recreation. Gjør ligesaa. Den Tid er ej spildt. Læs den romerske Historie. Gaae med Bogen i Haanden paa de Steder, hvor de gamle Romere vandrede. Træd ikke med Ligegyldighed paa Levningerne af deres gamle Mindesmærker. Agt paa enhver Ting. Hvilken sød Fornøjelse at see de Steder, hvor de største Sejrherrer have gaaet i Triumph, Stedet, hvor Love bleve foreskrevne den største Deel af den Verdens Egne; Stederne, hvor Støvet gjemmes af de største Helte og Mænd i sin Tid, hvor de Gamle dyrkede og ofrede til deres Guder, hvor Oraklerne ofte bestemte Menneskenes Skjæbne, hvor Mysterier og Bacchanalier vare hellige o. s. v. Men nu igjen til Vaticanen. Der vil jeg forlade ham. Adieu! jeg forbliver hans beredvillige

J. Wiedewelt.

b. Om nogle Figurer i Rosenborg Have 1772.

Ved Skrivelse af 30 Maj 1772 fra Overbygningsdirectionen anmodedes Wiedewelt om, tilligemed Professor Harsdorff, at efterse de i Rosenborg Have anbragte Figurer, „blandt hvilke befandtes en stor Deel af en med Naturen og Kunsten saa slet overeensstemmende Afbildning, at de meget mere tilegner Haven en Vanziir og Øjet et ubehageligt Syn, end at de der afgive nogen Anseelse, de endog tildeels ere saaledes beskadigede, at de endnu meget mindre ville være værd den Bekostning, som til deres Istandsættelse udkræves.“ Directionen ønskede derfor en Kjenders Bedømmelse, om hvilke, og hvor mange aldeles burde borttages, og hvilke igjen uden Vanzir kunde blive staaende, saa og hvad disse sidste, tilligemed de ellers i Haven værende gode emblematiske Afbildninger kunde koste at istandsætte. Hans Svar var følgende:

„Efter Overbygnings-Directionens Anmodning til mig af 30 Maj har jeg, med Professor Harsdorff, undersøgt og beseet de udi Rosenborg Have sig forefindende Figurer, og da af mig forlanges at vide, hvilke deriblandt uden Vanzir kunne blive staaende i en kongelig Have og paa en offentlig Spadsereplads, saa maae jeg med Sandhed og Oprigtighed hermed berette, at iblandt det hele Antal findes ikkun faa, som ere af den Værdi at burde være placerede der. De allene, som lønne nogen Opmærksomhed og særdeles Tilsyn, ere:

1. Herkules, som kæmper med Løven; en Marmorfigur af en god Florentinsk Mester, men ikke placeret til sin Fordeel, da saavel Composition som Execution udi Arbejdet er af den Beskaffenhed, at den burde anbringes enten i en Niche, eller og imod en Bygning eller en Hæk, af den Aarsag, at Compositionen i samme er allene efter tre Hoved-Øjepunkter angiven, og har saadan Emplacements Maade ufejlbarlig været Autors Hensigt; men af Ukyndighed deri er den bleven placeret fristaaende i Centro af en Plads, hvilket er ganske dens Composition modstridende. Figuren er et mere anstændigt Postament værd.

2. En Grouppe af Bronce, som forestiller en Hest der fældes af en Løve; dette er en Idee tagen af en antik Grouppe, som findes udi Campitoglio i Rom. Det er en meget god Støbning, og er med Møje efterarbejdet. Postamentet er ikke rummeligt nok, og har hverken Characteer eller Proportion overeensstemmende med Sujettet; og da man ikke gjerne finder i Marmor arbejdede, eller metalstøbte Figurer anbragte paa Sandsteens Postamenter, saa vilde det være rigtigt og anstændigt, at samme blev gjort af Marmor, allerhelst da der haves overflødig Forraad af den norske; i øvrigt er denne Grouppe placeret rigtig, fristaaende som den bør være*).

3. En Fægter af Bly. Det er en Copi af den grækiske Fægter, som findes i Villa borghesa i Nærheden af Rom. Denne Figur har i Begyndelsen været god, men er for nærværende Tid saaledes sammensunken, og de meste Dele derpaa

*) Den er nu, Juli 1829, ved de nye Anlæg i Haven, ypperligen fremstillet.

forhøjede og udsvoldne, at den ikke kan istandsættes til ringeste Anstand. Denne er samme Skjebne underkastet, som alt Bly-Arbejde af samme Natur.

4. Et lidet Billede af en siddende Venus, forestillet at komme af Badet; det er i Stilen efter Jean de Bologna, og kan conserveres.

5. En liden ung Bacchus, kan formedelst sin naturlige Simplicitet udi Actionen iligemaade conserveres.

6. Paa Hjørnerne i en af Hoved-Alleerne findes tvende Figurer af Sandsteen, forestillende Minerva og Mars, og ved Enden udi en anden Allee, Pluto, Proserpina, og udi Parterret Venus, Diana, Saturnus. Disse syv Figurer burde placeres paa et Sted, og i en Distance saaledes at de aldrig blive seete i Nærheden, da de ikkun kan tjene til en point de vue paa en vis Distance. Flora, som findes i Parterret, er den eneste iblandt Stenfigurerne, som nogenledes kan soutenere sin Plads.

Om det hele Antal af de smaa Steen- og Blye-Børn tilfælles (fire Stykker af italiensk Marmor og kararisk Arbejde undtagen), samt tvende Figurer udi Busquetterne, hvoraf de sidste skal betyde, den ene en Apollo, den anden en Diana, kan jeg ikke sige andet, end at de for største Delen ikkun ere Misfostre af Kunsten, og Vanskabninger, som ikke kan fornøje nogen skjønsom Spectator, og nøjere Kjendere ansee saadant ikkun med Vemmelse. Nogle smaa simple Vaser udi en god Smag, ja og naturlige Blomster behage Øjet mere, end en stor Hob saaledes samlede mislingede og unaturlige Efterabninger, som ikkun kan fornøje Nyboders Ungdom.

De tvende Løver udi Parterret, som ere af Kobber, drevet Arbejde, kan vel decorere et Hjørne, men maa ikke examineres i Nærheden *).

De tvende Kampsteens Søiler ere udi sit Slags noget af det værdigste iblandt Havens Decorationer **).

Den Fontaine, som forestiller en Dreng legende med en Svane, burde eftersees, da den udi

*) Disse ere siden borttagne.

**) Sees nu ej heller.

sin Art er et godt Stykke Arbejde. De deromkring staaende Steenbørn ere af ringeste Klasse.

Endeel Byster, eller Brystbilleder af Bly, som ere Copier efter nogle af de romerske Kejseres Billeder, som findes omkring i Italien, kan conserveres, da Stilen derudi er god, endskjøndt Støbningerne ere meget plumpe.

Altsaa sees af forestaaende, at iblandt de udi Rosenborg Have sig forefindende Figurer ikke med Føje eller paa god Grund nogen synderlig Reparation kan værdiges andre end: 1. Herkules af Marmor. 2. Grouppen af Bronce, som forestiller Hesten som fældes af Løven. 3. den liden siddende Venus. 4. den liden unge Bacchus. 5. Fontainen med Svanen, og at de øvrige samtlige saa kaldte Figurer, for nærværende Tid, saaledes som de findes, kan forblive, indtil de paa saadanne Steder kan blive anbragte, hvorpaa de nogenledes kan vises mere convenabelt henstillede, end just udi Centro af den eneste kongelige og publike Spadsereplads herudi Staden, hvor de ikkun vanzire og vanære Stedet. I øvrigt hvad Bekostningerne paa disse 5 Stykkers Istandsættelse vil beløbe, kan ikke nøje bestemmes førend det er afgjort, om de saaledes skal blive staaende, som de for nærværende Tid forefindes, eller om de paa andre Postamenter skal anbringes, hvilket dog tilhobe ikke kan udgjøre nogen betydelig Sum; desuden haves her Forraad af norsk Marmor, som gjør Bekostningen nu lettere. Khavn d. 5 Juni 1772."

Udfaldet af Undersøgelsen blev, at det overdroges Professor Harsdorff at bygge den saa kaldte Herkules-Loge, og at i øvrigt Istandsættelse af de gode Figurer og Udsættelse af de slette fandt Sted. Man har efter et Malerie af Hr. Profess. C. W. Eckersberg 1809 en Afbildning i Kobber af bemeldte Herkules-Loge: „Harsdorffs Minde helliget af G. L. Lahde."

Mere om Alhedeskoven.

Som Svar til Hr. Consistorialraad Bjerregaard (see forrige Nr.) har Hr. Pastor S. S. Blicher i Randers Avisen Nr. 87 indført følgende:

„Jeg er enig med D. H. deri: at mange til Skovanlæg mere bekvemme Stykker, fremfor det nærværende, kunde været valgte. Men deraf følger ikke, at dette er ubeqvemt, eller af „den uheldigste Beskaffenhed" — heri er jeg ikke enig med Dem, og har forrige Gang givet mine Grunde. Vist nok: jo bedre Jordbund, jo bedre Skov — som og jo bedre Kornavl; men derfor ligge de ringere ikke udyrkede; man saaer jo i de skarpeste Sandjorder. Vist nok gives mange Lyngheder af bedre Beskaffenhed for Skov; og hvor saadanne Anlæg snarere vilde have betalt sig; men at en Strækning valgtes, der forhen laae hen næsten til Unytte, var vel ikke saa uhensigtsmæssigt, naar samme kunde frembære Skov, hvilket jeg mener og paastaaer.

Jeg er enig med Dem i: „at det var et Misgreb, at vælge en Træart (Fyrren) til Anlæget, der formedelst sine dybtgaaende Rødder mindst fordrager Ahlen." Dette har jeg jo og erklæret, og De misforstaaer mig, idet De tillægger mig anden Mening.

Jeg er enig med Dem i: „at det var et Misgreb, i 20 Aar at fortsætte Fyrreanlæget." Anden Mening har jeg aldrig yttret, og undrer mig atter over, at De ogsaa her har misforstaaet mig.

Hvad angaaer den Frygt for „at Grannen og lignende Træer, om de og naaede nogen Fuldkommenhed, maatte med et saa fladt Rodfæste i en derhos løs og let Grund være udsatte for at blive et Rov for den første Storm, fremfor Træer paa Siden af Bakker" o. s. v., da kan jeg ikke dele den med Dem; thi Erfaring lærer: 1) at Træer i en god Jordbund (Muld og Leer), naar samme om Foraaret er gjennemblødt, omblæses lige saa let som i Sandbund (see Stormene den 10de April 1793 og 11te Marts 1823! I den første faldt f. Ex. en heel Skovstrækning af henved 30 Tdr. Land paa den fede og stærke Jordbund paa Rodstenseje Mark i Hadshereed); endvidere 2) at Stormenes Ødelæggelser ere størst i meget bakkede Skove, in specie paa de Skrænter, der vende fra Vinden, hvilket af physiske Grunde er meget begribeligt; 3) at netop horizontalt liggende Skove staae sig bedst mod Stormen, da Vestsiden her lær for det øvrige, og 4) at denne, der fra Ungdommen af er stormvant, staaer stredig mod Vindens Anløb, og — naar den ikke uforsvarlig udtyndes — hytter baade sig selv, og hvad der er indenfor.

De siger: „at Alhedens Plantages Jordbund har fra Overfladen til en Alens Dybde Ahl til Underlag." Heri er jeg aldeles uenig med D. H., og opfordrer nu indstændigen Anlæggets Bestyrer, Hr. Skovrider Bang, til at dømme os imellem, saavelsom til at give den i mit sidste Stykke forønskede Underretning om Plantagens Jordbund og Situation, om Træernes nuværende Tilstand og Størrelse efter deres Alder, om Ahlen skulde være eneste Aarsag til Fyrrenes Mislykkelse, eller om ikke anden Jordbund, Clima og skadelige Insecter (Phalæner) hertil kunne have bidraget, samt hvad der endelig er at vente for Fremtiden.

S. S. Blicher."

Blandede Efterretninger.

Om Acapulco fortæller G. A. Thompson, i sin Reise fra Mexico til Guatimala, at de her indqvarterede Soldater bestaae af de meest ryggesløse Mennesker i Mexico. De fleste af dem, som jeg mødte paa Landeveien, siger han, og som blive sendte dertil for at udfylde Geledderne af denne haabefulde Commando, hvilken trak daglig paa Paraden, vare Forbrydere. Iblandt disse var der, som man forsikkrede mig, ikke een, som jo formedelst sine Forbrydelser havde fortjent at miste Livet; man viste mig især deleshed iblandt dem et blondt magert Mandfolk, omtrent 23 Aar gammel, som var notorisk een af de største Forbrydere; thi han skal have pralet med, at han har begaaet 13 Mord, deels ved List og deels ved aabenbar Vold, og at han selv skal have dræbt sin egen Fader. — Hvo som har læst Lord Ansons Reise, vil erindre sig, hvilken Glæde Matroserne følte, da de endelig kunde komme i Land, og at de ved hvert Skridt, som de gik fremad, fik ligesom et nyt Liv. Denne Glæde, som de følte, da de kom fra Havet paa det tørre Land, er sikkerlig ikke større end den jeg følte, da jeg fra Landet kunde springe ud i Havet. Aldrig har et Bad været mere behageligt for mig, kun var det forbundet

med een Ubehagelighed, som jeg ikke kunde forudsee. Jeg havde nemlig hængt min Skjorte paa en Nopal eller Opuntia-Busk (Cactus Opuntia), som voxede ved Strandbredden; den stod just i Blomster og havde paa sine Knopper Myriader af smaae Torne, som jeg nu fik allesammen i min Krop. Jeg leed derfor ogsaa en ubeskrivelig Qval ved den brændende Solhede. Forgjæves søgte jeg at trække disse Torne ud; det var et umueligt Arbeide, om jeg ogsaa havde havt Taalmodighed dertil, thi de sad saa fast i Huden at de brak over ved det mindste Forsøg, jeg gjorde derpaa. Derfor tilbragte jeg denne utaalelige hede Nat og den følgende Dag paa en høist jammerfuld Maade. Opuntien har kun en liden Stængel, men brede og tykke Blade, som efter deres forskjellige Arter ere mere eller mindre besatte med Torne. Man sætter et eller to af disse Blade i Jorden, i en Afstand af 2 eller 3 Fod, og sætter Cochenille-Insectet paa dem. Man behøver kun at sætte faa Cochenille-Insecter paa hver Plante; thi ligesom Bladene voxe, saa blive de snart besatte af disse kostbare Farvedyr. Er Planten ganske opfyldt dermed, saa skraber man Cochenillen omhyggeligt af. I det første Aar have Planterne ingen stor Værdie; men i det andet giver hver af dem en Profit af 1½ Rigsdaler. — Indigoen af Guatimala er bedre end nogen anden.

(Sl. A. 59.)

Man læser i norske Rigst. No. 58 og N. M. Bl. 197 en Indbydelse fra J. O. Praem til en Pensions- og Understøttelses-Indretning for den juridiske Embedsklasse, nemlig ved stedsevarende aarlige Tilskud at samle et Fond der i sin Tid kunde sikre dens egne Medlemmer visse Fordele, der i det væsentlige maatte være: 1) At de Efterladte, Enker og uforsørgede Børn, Sønner og Døttre, kunne erholde den nødvendige Hjelp. — 2) At den trængende Embedsmand kan, medens han endnu er i Embedet, faae Tilskud for kortere eller længere Tid. — 3) At han, hvis han ikke af Embedet eller af Statscassen erholder en til det Nødvendige tilstrækkelig Pension, kan erholde et passende Tilskud. — 4) At den Embedsmand, som beføiet tager sin Afsked, uden at faae Pension af Statscassen eller Embedet — hvilket formodentlig ingen Sagfører vil opnaae — kan erholde Pension. — Han antager, at Indretningen vil idetmindste erholde 300 Medlemmer. — Det aarlige Tilskud, der bør være lige for Alle, foreslaaer han at være 10 Spd.; Indretningens aarlige Indtægt bliver altsaa 3000 Spd., og dens eiende Fond, naar Renter og Rentes Renter tillægges Capitalen, vil om 10 Aar udgjøre omtrent 37,459 Spd. — Han nævner „om 10 Aar", fordi han antager, at det bør være en Betingelse, at ingen Pension eller noget Tilskud udbetales før efter den Tids Forløb, for at Indretningen kan have en Rentecapital at disponere over; endskjøndt Familierne af de Medlemmer, som imidlertid døe, bør beholde deres Adgang til Pension, naar Udbetalinger begynde, efter den nærmere vedtagende Orden. — Renter af disse 37,459 Spd., à 4 pCt., blive omtrent 1498 Spd.; og i de næstpaafølgende 10 Aar bør formeentlig alene disse Renter benyttes til Pensioner og Tilskud, hvorimod Medlemmernes aarlige Indskud i disse 10 Aar, ligesom i de første 10 Aar, tilligemed de indvindende Renter, sammenspares. — I Løbet af det 2det Decennium vil Indretningen altsaa kunne udbetale i Pensioner og Tilskud den Summa 14,980 Spd., og ved Udløbet af Samme eie en rentebærende Capital af omtrent 74,918 Spd. — Følger man nu det samme Princip i de paafølgende 3 Decennier, saa blive Resultaterne saadanne: I Løbet af det 3 Decennium udbetales, i Pensioner og Tilskud, Renten af den ved Sammes Begyndelse eiende Capital, eller 29,960 Spd.; i Løbet af det 4 Decennium udbetales, efter samme Princip, 44,940 Spd., og i det 5te Decennium ligesaa 59,920; hvorefter Udbetalingen aarlig vil stige betydelig. — Ved dette Decenniums Udløb eller om 50 Aar eier Indretningen altsaa en rentebærende Capital af omtrent 187,295 Spd., og dog vil den i Løbet af de foregaaende 40 Aar have udbetalt i Pensioner og Tilskud den store Summa omtrent 149,800 Spd. —

For ikke længe siden udkom: Ti meget vigtige Grunde for den Formodning, at den gjenopstandne tilbagevendte Napoleon, under Navn af Hussein-Pascha, kommanderer den tyrkiske Armee. Oversat af det Tydske ved W. Schmidt. Trykt

paa Oversætterens Forlag, i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, 1829. 23 S. 12. Man læser nu om en anselig Embedsmand i Krakau, der lever og svæver i endnu forryktere Ideer. Han har nemlig sat sig aldeles i Hovedet, at Napoleon og Sultan Mahmud er en og samme Person. Da, siger han, en Serail-Opstand bragte den virkelige Mahmud af Dage, blev Napoleon, som fra Helena var bragt til Constantinopel, ophøjet til Padischah. Derfra kommer den Energie, Mahmud viser, de militairiske Reformer, Krigen mod Rusland, de mange franske Officierer i tyrkisk Tjeneste, det vestlige Kabinets Politik, der lader den Fangne trække løs imod de overmodige Russer o. s. m. Manden forsvarer sin Mening ved Beviser fra Aviserne, som han mesterligen forstaaer at forklare paa det allerbedste, og det synes som om han endog har gjort Proselyter, eller faaet Adskillige til at bifalde hans Tro. Politiet fandt sig foranlediget til at anstille Forhør; men var dog saa billigt, ikke at tage den ellers meget agtede Mand hans uskadelige naragtige Mening ilde op.

Bl. f. l. U. 131.

Da den berømte Sommerhave var anlagt i St. Petersburg, og omgivet med det smagfulde Jerngitter, som løber rundt om den hele Have, talede hele Europa derom. Der paakom en rig Englænder Lyst til at ville see dette Kunstværk, for at han kunde anbringe, om end i det Mindre, et lige Gitter omkring sin Park. Han gik derfor ombord paa et engelsk Skib til Cronstadt, fragtede her en Baad, som bragte ham til St. Petersburg, steg ikke ud, førend den var kommen til Neva paa det Sted, hvor Gjenstanden for hans Rejse var, besaae Jerngitteret, gik igjen i Baaden, hvor han aftegnede Gitterets Form, lod sig nu roe tilbage til Cronstadt, gik ombord paa det engelske Skib og sejlede tilbage til sit Hjem. Efter nogle Maaneders Forløb fortalte en engelsk Tidende med mange Lovprisninger den stolte Gentlemans Daad, og den Dag i Dag fortælles Historien for enhver, som beseer Sommerhaven. ibid. 144.

De tydske Musenalmanakker. Den første udkom 1770 i Göttingen. Henrik Christian Boie og Frederik Wilh. Gotter fra Gotha, da Student i Göttingen, udgav den. Siden Boie allene. 1775 aftraadte Boie Udgivelsen til Voß. Nu spaltede Tryllekosten sig. Voß lod sin ombringes fra Lauenburg, og senere fra Hamburg, og Göcking udgav 1776-8 en anden fra Göttingen. 1778 forenede Göcking sig med Voß; men en fra Göttingen vedblev, som besørgedes først af Bürger, siden af Reinhard. Den Hamburgske ophørte 1800, da fra Neustrelitz. Den levede 31 Aar. Den Göttingske havde en længere Levetid, nemlig 37 Aar. Ved samme Tid som den fra Göttingen begyndte, nemlig 1770, udkom fra Leipzig: „Almanach d. deutschen Musen“ af Schmid i Gießen. Den vedblev til 1781. Hvorledes Muse-Almanakkerne inden faa Aar overordentligen formerede sig, saa at man efter 20 Aars Forløb 1791 allerede talte 45 Almanakker, og hvor mange siden 1800 ere fremkomne, seer man af Fortegnelsen i Ratzebergers Literar. Almanach 1829 S. 197-225. ibid. 139.

Kjøbenhavns Børs, d. 28 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 207		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $6\frac{3}{4}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	$149\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	$51\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$88\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$100\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	$97\frac{3}{4}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	67	$67\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 61.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 1 August 1829.

Nogle Optegnelser om Kjøbenhavn.

(For det meste af den utrykte anden Deel af Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse.)

I. Kjøbenhavns Hof- og Stats-Rets forrige Gaard paa Østergade blev i November 1772 kjøbt af Kongen til Indretning for bemeldte Ret, da samme under 15 Juni 1771 var anordnet. Alle de kongl. Bestallinger til Rettens Medlemmer og Betjente bleve udstædte under 25 Juni 1771, og efter kongl. Befaling af 25 Juni 1771 tog Retten sin Begyndelse første Gang den 15 Juli 1771, paa de 32 Mænds Sal paa Raadhuset, hvor den fremdeles i henimod 1½ Aar holdtes, indtil Gaarden paa Østergade, til hvis Indkjøb og Indretning 16000 Rdl. blev af Kongen skjænket, var bleven færdig. I denne Gaard blev da Retten første Gang den 11 Jan. 1773 holdt. Skifteforvaltningen ved denne Ret begyndte den 1 Aug. 1773; ifølge kongl. Ordre af 3 Juli 1773. Den første Justitiarius i Retten var Conferentsraad Frederik Horn, forhen Borgemester og Politiemester.

II. Under Kjøbenhavns Politiemester stode, da Jonge skrev 1784, en Politie-Adjutant, 18 Politiebetjente, 15 Qvarteerkommissarier, og 15 Qvarteerbetjente. (Hvilken Simpelhed imod den Sværm af Embedsmænd og Betjenter Politievæsenet siden har faaet, især fra Kaas's Tid.)

„Stadens Politie blev i fordums Tid ikke administreret af nogen særdeles Øvrigheds-Person, men det var anbefalet Borgemestere og Raad og Kongens Foged at holde over de udkomne kongel. Politie-Anordninger. Under Kong Frederik 3die beskikkedes 1655 d. 19 Novbr. Henrik Tilleman til Politie-Fiscal. Aar 1682 oprettedes det Politiemester-Embede, som endnu øves; men Polimester-Embedets Grændser og Forretninger bleve fastsatte ved en Instrux og Forordn. af 5 Sept. 1691."

Stadens Politiemestere, eller, fra 1814, Politiedirektører:

1. Claus Rasch, beskikket d. 12 Decbr. 1682, og var det til sin Død, 8 Jan. 1705. Han var Cancellieraad; blev fra 27 Sept. 1684 tillige virkelig Borgemester. Siden Justitsraad; 1700, da den saakaldte Slotslov d. 21 Maj blev oprettet, Medlem af samme (Nye danske Magazin 3 D. S. 101, Noten). S. A. 6 Nov. Etatsraad.

2. Ole Rømer. En af Fædrenelandets højst udmærkede Mænd. Han lagde Planen til Politievæsenets bedre Indretning. Blev Politiemester 24 Jan. 1705, og var det til sin Død, 19 Sept. 1710; var tillige i den Tid virkelig Borgemester. Fra 1706 Etatsraad. (I dette Blad er forhen, Nr. 22 d. A., Efterretninger om ham meddeelte.)

3. Johan Bertram Ernst blev Politiemester 29 Sept. 1710, og var det til sin Død, 22 Dec. 1722, altsaa i 12¼ Aar. Han var, da han beskikkedes, Viceborgemester, fra 24 Novbr. 1703. Blev siden virkelig Borgemester.

4. Johan Philip Ratken var Politiemester fra 15 Jan. 1723 til Oct. 1725, da han afgik, altsaa kun 2 Aar 9 Maaneder. Blev 7 Jan. 1723 Viceborgemester.

5. Hans Himmerich, fra 2 Sept. 1726 til 22 Febr. 1731, da han afgik; 4 Aar og 4 Maaneder. Blev 14 Oct. 1726 Viceborgemester; siden virkelig Borgemester. Om ham i Nyerups Liter. Lex.

6. Erik Torm blev d. 29 Febr. 1731 Politiemester og tillige virkelig Borgemester. Var i 30 Aar 6½ Maaned Politiemester, indtil han resignerede d. 4 Sept. 1761, formedelst høj Alder og jevnlig indfaldende Svagheder. Han døde som Etatsraad 1764. See Nyerups Literaturlexik.

7. Frederik Horn, blev 1751 d. 18 Juli adjungeret sin Svigerfader Torm som Politiemester. Begyndte som virkelig Politiemester d. 8 Sept. 1761; tog tillige Sæde i Raadstuen efter kongl. Resol. 4 s. A. Nedlagde sit Embede d. 3 Apr. 1771 ved det nye Raads Indsættelse; men samme Aar d. 25 Juni blev han Justitiarius i Hof- og Stads-Retten. See Liter. Lex.

8. Wilhelm Bornemann, blev Politiemester 3 Apr. 1771, men efter faa Maaneders Forløb d. 15 Juni s. A. fratraadte, og beskikkedes til Højesterets-Assessor. See Liter. Lex. Prams Dom om Bornemann, som dannet Mand, læses i Østs Archiv 1 B. S. 114.

9. Christian Fædder, blev Politiemester 15 Juni 1771. Han havde fra 2 Nov. 1749 været Viceborgemester, siden Konferentsraad; afgik 2 Aug. 1788. (See Jonges Kjøbhs. Beskr. 1 D. 120.)

10. Johan Thomas Flint, beskikket 1788. Afgik 14 Aug. 1794, og blev Borgemester i Kjøbenhavns Raadstue.

11. Christian Magd. Thestrup Cold fra 20 Oct. 1794 til 5 Dec. 1799. Han døde d. 13 Jan. 1826 som Geheimekonferentsraad, Cancelliedeputeret, Generalprokurør. Liter. Lex. Dagen 1826 Nr. 14.

12. H. Haagen, forhen Sø-Krigs-Prokurør. Beskikket d. 24 Jan. 1800 til Politiemester, og samme Dag udnævnt til virkelig Justitsraad. Blev 10 Jan. 1809 efter Ansøgning i Naade entlediget, dog at vedblive Forretningerne indtil hans Eftermand kunde tiltræde.

13. Bagger, Rasmus Langeland. Var Borgemester i Slagelse, og Cancellieraad, da han, som en bekjendt højst duelig Forretningsmand, blev under 10 Jan. 1809 beskikket til Politiemester og Justitsraad, hvilket Embede han fra April s. A. i 5 Aar i en højst vanskelig Tid med Hæder forvaltede. Udnævnt til Etatsraad. Afgik 18 Apr. 1814, da han blev Borgemester i Kjøbenhavn. Døde 1819.

14. Haagen blev d. 18 Apr. 1814 igjen ansat, men under Navn af Politie-Direktør, der fra nu af blev Benævnelsen paa dette Embede. Døde 3 Juli 1815.

15. Otto Himmelstrup Hvidberg, beskikket 25 Aug. 1815 til Politiedirektør, og udnævnt til Justitsraad. Blev 1 Jan. 1820 i Naade og med Vartpenge entlediget. Han døde 15 Jan. 1822. Om ham i Lit. Lex. og i Dagen 1822 Nr. 19.

16. Andreas Christian Kjerulf, blev under 8 Jan. 1820, da Højesterets-Assessor, beskikket til Politie-Direktør, samt tillige til Justitiarius i Politieretten. Siden Deputeret i det kongl. danske Cancellie, Chef for Kjøbenhavns Politie og Kystpolitiet, Ridder af Dbr. og Dbm.

En Vicepolitiedirektør blev beskikket i Aaret 1823, nemlig Christian Jac. Cosmus Bræstrup, hidtil Assessor i Kjøbenhavns Politieret, som under 29 Marts s. A. blev dertil udnævnt. Siden Justitsraad og Ridder af Dannebrog. Ved Rescr. 29 Marts 1823, hvis Indhold ved Cancell. Plac. 4 Apr. s. A. blev bekjendtgjort, bleve hans Forretninger bestemte, nemlig i Almindelighed at fungere, saa ofte og saa længe i enhver Politiedirektør-Embedet vedkommende Forretning, som Politiedirektøren selv derfra maatte finde sig forhindret. Coll. Tid. 1823 Nr. 18.

Fra hine Tider, da Rømer var den udmærkede Mester saavel i at ordne og bestyre Politievæsenet, som i de Videnskabsfag, i hvis Historie hans Minde er hædret, havde Staden lige ned til vore Tider Politiemestere; fra April 1814 fik den i Mesternes Sted Politiedirektører, og det følgende Aar blev tillige en Politiechefs Post anordnet. Den første Politiechef var Frederik Julius Kaas, Geheime-Stats og Justits-Minister, Præsident i det danske Cancellie, Rid. af Elephanten etc. Ved Rescr. 22 Aug. 1815 blev hans Myndighed bestemt; Hs. Exc. skulde i denne Egenskab føre Præsidium i Politieretten, hvor han, for saavidt hans øvrige Embedsforretninger vilde tillade det, skulde indfinde sig for at paasee, at den blev holdt med behørig Værdighed, og plejet med lovbefalet Orden og Hurtighed. Skulde han finde nogen Misbrug herimod at indsnige sig, da burde han paaminde Retten, eller den paagjeldende af dens Medlemmer, at samme afskaffes og rettes, men dersom denne Erindring maatte være forgjæves, skulde han desangaaende gjøre allerunderd. Indberetning til Hs. Majestæt. Iøvrigt skulde han ikke tage Deel i Sagernes Behandling eller Paakjendelse, men samme skal høre til de tilforordnede Assessorers Afgjørelse, og disse allene staae til Ansvar for Højesteret, ligesom og Acterne allene udstedes i deres Navn. Fremdeles havde han ikke allene at overtage alle de Kjøbenhavns Bestyrelse vedkommende Forretninger, som hidtil havde paaligget Cancelliet, men endog at føre et nærmere og mere umiddelbart Tilsyn med alle Politiedirektøren underlagte Forretninger, end det der hidtil havde været Cancelliet paalagt. Politiedirectøren har altsaa i alle tvivlsomme Tilfælde at henvende sig til den saaledes beskikkede Chef for Kjøbenhavns Politievæsen, hvilken enten af egen Myndighed meddeler ham behørige Forholdsregler, eller, hvis det skulde være fornødent, forelægger Hs. Majestæt Sagen; ligesom og Politiets Chef flittigen haver at conferere med Politiedirektøren ang. alle det udøvende Politie vedkommende Gjenstande. Chefens Befalinger og Reqvisitioner i Sager Kjøbenhavns Politievæsen betræffende skulle saavel af Politie-Directøren, som af enhver Anden i eller uden for Staden, efterkommes med al Lydighed og Nøjagtighed; ligesom og ethvert Collegium, Departement eller anden Autoritet i Danmark og Hertugdømmerne, til hvem han henvender sig, bør være ham behjelpelig i hvad han til Politiets Fremme begjerer. Forresten bliver Politie-Directeurens Embeds Stilling uforandret, saaledes som den er bestemt ved Placat af 4 Apr. 1809, og de ellers hidtil gjeldende Anordninger og Befalinger. Som Følge heraf skal Politiedirectøren fremdeles som hidtil have den specielle Bestyrelse af hele Hovedstadens Politievæsen og beholder altsaa Sæde i alle de Directioner, Administrationer, og Kommissioner, hvoraf Politiedirectøren efter Anordningerne skal være Medlem. Ligeledes bliver Politierettens og dens Medlemmers Virkekreds aldeles den samme, som ved bemeldte Placat er bestemt, dog saaledes, at Assessorerne beholde den dem ved allerh. Rescr. 23 Apr. 1813 tilstaaede Myndighed til under de Sager, hver især behandler, at foranstalte Visitationer, og lade Personer afhente; samt at den Justitiarius tillagte Myndighed nu tilfalder Rettens første Assessor. — Hensigten med denne Anordnirg opgives i Coll. Tid. f. A. S. 529 at have været: „at tilvejebringe større Enhed mellem den udøvende og dømmende Politiemyndighed, hvortil det fandtes hensigtsmæssigt at begge, ved at underordnes en fælles Chef, sattes i nærmere indbyrdes Forhold; — tillige for at give Kjøbenhavns Politie forøget Kraft og Anseelse."

Erfaring viste, at Forandring blev nødvendig. Kraften var bleven deelt, eller vel snarere overbragt fra det Embede, der især behøvede den, fra Politiedirectørens til en Ministers —. Forandringen befaledes ved Rescr. af 5 Jan. 1820 (Coll. T. S. 63). Det blev ved samme bestemt: „at Politiedirectøren skal være tillige Justitiarius i Politieretten, saaledes som det ved Forordn. af 5 Juli 1793 var befalet. I Betragtning af, at de Grunde, hvorpaa Bestemmelsen i Rescr. af 22 Aug. 1815 vare byggede, for en Deel bortfaldt ved denne Forandring, og i Overeensstemmelse med Politiechefens Kaas's eget yttrede Ønske, blev han derfor fritaget for de Pligter, der, ifølge samme Rescript, havde paaligget ham som Præsident i Politieretten; ligesom og de ham ellers som Politiechef paalagte Forretninger bleve indskrænkede derhen, at han i denne Egenskab havde at føre det Overtilsyn med Politievæsenet i Kjøbenhavn, som forhen havde været det danske Cancellie paalagt, og det kun for

saavidt han efter de mødende Omstændigheder maatte finde, at Sagen ej kunde oppebie collegial Forhandling, da de Sager, som ikke ere af saadan Beskaffenhed blive, at foretage i benævnte Collegium. I øvrigt haver Politiedirectøren i alle de Sager, som henhøre under Politiechefens Afgjørelse, at meddele ham Underretning om alle vigtigere Tildragelser og Begivenheder, som maatte forefalde ved Kjøbenhavns Politiebestyrelse. Fremdeles skulde det have sit forblivende ved de Pligter, der vare foreskrevne Politiechefen med Hensyn til Kystpolitiet."

Kaas døde den 11te Jan. 1827. Hans Nekrologie i Dagen s. A. No. 12.

Hr. Cancelliedeputeret Andr. Chr. Kjerulff blev under 12 Jan. 1827 tillagt kongl. Ordre om at overtage Politiechefs Forretningerne, og blev senere udnævnt til Politiechef. Ifølge Plac. 29 Oct. 1828 er Embedsposten tillagt Rang med No. 5 i anden Klasse af Rangforordningen.

Politiets dømmende Myndighed er adskilt fra den executive. Vi forbigaae her sammes Historie førend 1772 (see Dr. og Pr. Kolderup Rosenvinges danske Politieret). Kort efter Hof- og Stadsrettens Oprettelse blev fastsat, at Politiemesterens Kjendelser skulde appelleres til denne Ret. Resc. 20 Aug. 1772, 1 Oct. s. A. §. 13. 31 Dec. s. A. jfr. Frdg. 15 Juni 1771 §. 7.

1793 oprettedes, ved Frdg. 5 Juli, en egen Politieret, bestaaende af to Assessorer, og Politiemesteren som Justitiarius. Siden ifølge Rescr. 5 Dec. 1800 §. 1 blev Assessorernes Antal tre; nuværende Vicepolitiedirectør er extraordinair Assessor. Politiedirectøren er Rettens Justitiarius, og i hans Forfald fungerer den ældste Assessor som Justitiarius. Der var en Periode, fra Pl. 4 Apr. 1809 til Pl. 4 Jan. 1820, i hvilken Justitiarius-Embedet var adskilt fra Politiedirectørens Embede, først som en særskilt Embedspost, siden tillagt Rettens første Assessor. Ved Politiet i Kjøbenhavn ere endeel Fuldmægtiger (nu 6), og Copister (nu 5) ansatte. Instruction for dem er udstædt under 18 Dec. 1801; jvf. Rscr. 5 Dec. 1800 og 3 Apr. 1810.

Endeligen staaer under Politiedirectøren et Antal af Politiebetjenter, for hvilke Instruction af 31 Oct. 1800 er udstædt (i Coll. Tid. 1801 No. 19 og 20 og i Schous Samling). Om Politiebetjenter i Kjøbenhavns Forstæder see Plac. 29 Oct. 1802. — Ligeledes Opsigtsbetjenter.

Politie-Assistenter for Kjøbenhavn og dens Forstæder bleve ansatte ifølge Pl. 27 Dec. 1815, hvilke fornemligen skulle gaae Politiedirectøren tilhaande ved executive Forretninger. Deres Antal var i Begyndelsen sex; siden nedsat til tre. Instruction for dem læses i Colleg. Tid. 1817 No. 12 S. 177-184. Der skal over Indgangen til enhver Assistents Bolig være anbragt et Skildt med Paaskrift: „Politie-Assistent."

Stadens militaire Hovedvagt.

Jonge har herom følgende: Denne frieliggende grundmurede Gaard paa Kongens Nytorv blev 1724 i Kong Frederik 4des Tid ganske af ny opbygt. Dens Façade er 22 Alen bred og tolv Allen høj, bestaaende af to Etager, af hvilke den nederste er med en Arcade indrettet, og ziret med tre Portaler. Hver af dem er 4 Alen bred og 5½ Al. høj. I denne Etage er Vagtstuerne baade for den vagthavende commanderende Overofficier og for hans medhavende Corps de Garde. I Arcaden ved det ene Portal staaer en stor Sprøjte, kaldet Vagtsprøjten*). Oven over den mellemste Portal staaer Aarstallet 1724 forgyldt. Den anden Etage er indrettet til Arrestkamre. Frontispicen er prydet med Frederik 4des dobbelte Navnechiffer udhugget i Steen og forgyldt, omringet med Afbildninger af alle Slags Krigsarmatur af Fahner, Standarter, Kanoner, Geværer, Trommer etc. Uden for Hovedvagten er en anselig Barricade eller Vognborg, hvor den hele Corps de Garde træder ud og salutérer, og Trommens Spil røres, naar de højkongelige Personer passere der forbi. Denne Barricade var forhen omgiven med et Brystværn af rødt anstrøget Tømmerværk; men i Kong Christian 7des Regjering blev denne Barricade omgiven med et zirligt udarbejdet Jernværk, og beplantet med tre Feldt-Metal-Kanoner, liggende paa deres Lavetter. Afbildning af Hovedvagten sees paa 53de Kobbertavle i Thurahs Havn. hod.

*) Siden flyttet til en liden Bygning bag ved Hovedvagten.

Adskilligt fra Norge.

Efter en statistisk Oversigt over Norge for Aaret 1827 uddrage vi om Jern- og Kobberværkerne nogle Efterretninger med tilføjede faa Notitser.

Af Kobberværker havde Riget sex, af hvilke tre, nemlig Foldalens eller Frederiksgaves i Østerdalen, Omdals i øvre Tellemarken, og Kaafjordens i Vestfinmarken have Tiendefrihed, hvorfor deres Production ikke var opgiven. De tre øvrige ere Røraas, Løkkens eller Meldals, og Sælboes, alle i søndre Tronhjems Amt. Af disse er allene Røraas af Betydenhed. Ved samme var i Aaret 1827 tilvirket 1970 Skpd. 97 Pd. Gahrkobber. De to andres Produkt var i Aaret 1826 i alt 247 Skpd. 219 Pd. Gahrkobber omtrent lige meget for hvert. Saaledes den hele Production for disse tre Værker 2217 Skpd. 316 Pd. Gahrkobber.

Jernværkernes Antal er 14 søndenfjelds og et, nemlig Mostadmarkens, i søndre Tronhjems Amt. Dette sidste har Frihed for Productions Afgivt, og dets Production er derfor ikke angivet. Det vigtigste og største af Norges Jernværker er Laurvigs eller Fritzø's, for hvilket ogsaa Opgivelse af Productionen mangler. De øvrige tretten Jernværker have tilsammen i Aaret 1827 produceret 21770 Skpd. 78 Pd. Ruejern, 9593 Skpd. 228 Pd. Støbegods, 17872 Skpd. 305 Pd. Stangjern, og 60 Skpd. Finsmidjern. Disse 13 Jernværker ere:

I Aggershuus Amt: Bærums og Hakkedals.
I Smaalehnenes Amt: Moss.
I Hedemarkens Amt: Oydalens.
I Buskeruds Amt: Hassels og Kongsbergs.
I Jarlsbergs Amt: Eidsfos.
I Bradsbergs Amt: Bolvigs, Fossums og Holdens.

I Nedenæs og Raabygdelaugs Amt Egelands, Næs og Frolands.

Ved at gjøre Sammenligning med den Thaarupske Statistik findes, at adskillige Jernværker maae være nedlagte eller indstillede, saasom Eidsvolds, Hassels, (som endnu 1818 blev drevet; see Kraft, 2 D. 1 H. 371) Lessøes, og flere.

Glasværkernes Antal opgaves at være otte; men af disse havde ikkun de fire i Aaret 1827 været i Drift. Produktet af Glasværkerne i Aaret 1826 var anslaaet til en Værdie af 70000 Specier. De fire Værker, som 1827 bleve drevne, vare:

1. Hurdalens Glasværk i Ovre Rommeriges Fogderie, Aggershuus Amt.

2. Biri Glasværk i Valders Fogderie, Christians Amt, anlagt 1761 (Kraft, 2den D. 1 H. 24.)

3. Gjøvigs Glasværk, i Vardals Præstegjeld, samme Amt; anlagt 1807. (Kraft, 2den D. 1 H. 23.)

4. Aasnæs i Nordre Tronhjems Amt.

Jevne Glasværk i Faaberg Præstegjeld, Guldbrandsdalens Fogderie, anlagt 1792, (nævnt hos Kraft 2 D. 1 H. 26) og Ise Glasværk i Skiberg Præstegjeld, havde i længere Tid ikke været drevne; Skatmester Schimmelmanns Værk i Hurum Præstegjeld, Buskeruds Amt og Fogderie, (Kraft 2den D. 1 H. 378,) og Hadelands Værk, anlagt mellem 1763 og 1771 havde ikke været drevne i Aaret 1827.

Modums Blaafarveværk i Buskeruds Amt havde i Aaret 1827 produceret omtrent 2700 Centner Blaafarve og Zaffer. Om samme hos Kraft 2 D. 1 H. 374 o. f.

Valløe Saltværk havde i samme Aar produceret 18 til 20000 Td. raffineret Salt, af Værdie 20 til 28000 Spd.

Til samtlige norske Toldsteder, de i Nordlandene og Finmarken undtagne, have Ind- og Udførsler til og fra fremmede Steder været i Aaret 1827 følgende af nogle af de betydeligste Artikler:

Indførsler, a. Kornvarer: 312 Td. Boghvede, 324786 Td. Byg, 10826 Td. Byggryn, 760 Skp. 144 Pd. Bygmeel, 9308 Td. Erter, 18713 Td. Havre, 295 Td. Havregryn, 4 Skp. 16 Pd. Havremeel; 50672 Td. Hvede, 4766 Skp. 80 Pd. Hvedemeel, 60693 Td. Bygmalt, 302670 Td. Rug, 337 Skp. 112 Pd. Rugmeel. Indførslerne af Kornvarer i det Hele har altsaa oversteget det Middeltal, man under Norges Forening med Danmark for den aarlige Indførsel efter Bahrmann og andre havde antaget, men den Omstændighed maae derhos bemærkes, at Indførslen af fremmed Brændevin da var betydeligere og sammes Production i Norge mindre. For Aaret 1827 bereg-

nes Rigets Brændevins-Brænderier at have forbrugt 170533 Td. Korn.

b. Fedevarer: 800 Skpd. 88 Pd. røget og saltet Flesk, 1092 Skpd. 280 Pd. røget og saltet Kjød, 1243 Skpd. 123 Pd. Smør.

Udførslerne vare: 242812½ Læster Tømmer- og Trælast; 2204 Skpd. 79 Pd. Gahrkobber, 17420 Skpd. 267 Pd. Jern i Stænger og Støbegods, 96 Kasser 988000 Stkr. 3716 Pd. 26 Foustager Søm og Spiger; 61 Skpd. 300 Pd. Ruejern; 84678½ Skpd. tør og røget Fisk, 36441 Skpd. Klipfisk, 267450 Td. saltet Fisk i Tdr. eller Sild, 19245 Tdr. Rogn, 34864 Tdr. Tran; 1, 129,703 Stk. Hummer.

I samme Aar ere til Norge fra udenrigske Stæder indkomne 5413 Fartøjer af 173604 Com. Læsters Drægtighed, af hvilke 3229 Fartøjer af 120734 C. Læst. vare norske. I samme Tid ere fra Norge til udenrigske Stæder afgaaede 5519 Fartøjer af 176362 C. Læst. Drægtighed, af hvilke 3337 Fartøjer af 112733 C. Læsters Dr. vare norske.

Ved Udgangen af Aaret 1826 vare i Norge hjemmehørende 1842 Handelsfartøjer af i alt 55056½ C. Læsters Drægtighed, nemlig 679 under 8 C. L.; 401 fra 8 til 20; 355 fra 20 til 50; 295 fra 50 til 100, og 112 fra 100 og derover C. Læster drægtige. (N. R. T. 59.)

Indenlandske Efterretninger.

Her er i disse Dage udkommet: „Catechismus for den danske Krigsmand, hvori kortelig findes afhandlet de Pligter, som paaligge ham, naar han med Gud og Æren vil drage udi Strid; affattet med nærmest Hensyn paa Menigmands Tarv af H. J. Blom, Capit. i Hs. M. Kongens Regiment. Forlagt af Universitetsboghandler Reitzel; koster hæftet 24 Skill. Sølv. Som en Prøve hensættes af Capitlet om Æren følgende: — „Den første Fordring, som Æren gjør til Krigsmanden, er den, at han til alle Tider, og under alle Omstændigheder, maa gjøre sin Skyldighed ligesaa samvittighedsfuldt, naar han ikke er under Tilsyn, som naar han er under sine Foresattes Øine, og følgelig ikke blot af Frygt for Straf, eller i Haab om Belønning. Thi hvem der blot paa denne Maade opfylder sine Pligter, han ligner en Hund, som drives ved Pidsken, eller lokkes ved et Stegebeen; den som drives af Æren derimod, han commanderer sig selv. Den Skam, der er forbunden med enhver Straf, skal han skye langt mere end den Smerte, den kan forvolde; thi Straffen viser, at han har tabt sin Frihed som Menneske, og maa tugtes som et Dyr. Sin Tjeneste maa han ikke gjøre for Vinding; thi Krigsmanden sælger ikke sit Liv og Blod til Fædrenelandet som en Vare, men offrer dem som en Gave, den Fædrenelandet ikke kan betale, men ikkun Gud lønne. Endnu mindre maa han i Krigen tænke paa at berige sig ved Rov og Plyndring, thi han vanærer da sit høie Kald, og er ikke længere nogen ærlig Stridsmand, skal desuden ikke bære sin Rigdom paa Ryggen, men i Hjertet. Imod Overvundne og Fanger være han mild og høimodig, thi der er intet, der anstaaer den Stærke bedre; og naar man ærer sin Fiende, da ærer man sig selv. Hvo som derimod overmodigen misbruger sin Seir til at haane og mishandle de Overvundne, han har glemt, at den ikkun er en Gave fra Gud, som i næste Øieblik kan udslette ham med sin Aande, og for hvem al menneskelig Magt er som Avner for Vinden. Endnu mindre krænke Krigsmanden de Svage og Værgeløse; thi det er ikke imod dem at Fædrenelandet har givet ham Sværdet i Haanden; og hvo der forgriber sig paa en Qvinde, han har glemt hvad han skylder sin egen Moder, der fødte ham med Smerte. Til sine Foresattes Gunst skal han ikke nedrigen beile, eller sledsk angle efter deres Bifald, thi sligt Øientjenerie anstaaer kun en Træl, og det er ikkun Hunde, som logre. Desuden ihukomme han vel, at han ikke staaer i de Foresattes, men i Landets Tjeneste, og denne røgte han da uden Smidsken, med Strenghed og Alvorlighed. Overhoved anstaaer Alvorlighed ham bedst i al Omgang med Overmænd; men Venlighed og Mildhed imod Lige og Undermænd. Endnu mindre maa Krigsmanden nederdrægtigen ville stræbe at hæve sig i sine Foresattes Gunst, ved at nedsætte sine Kammerater, eller røbe de Feil og Skrøbeligheder, for

hvilke Ingen kan sige sig fri; thi at hindre disses skadelige Indflydelse paa Tjenesten er allene de Foresattes Pligt, og det er ham ikke overdraget at have Tilsyn med sine Kammerater, men at tjene med dem. En anden Sag er det, naar en Vaabenbroders Feil kunde være af en saadan Natur, at de i og for sig selv vare æreløse, thi da ophører han at være hans Kammerat, og da byder Æren netop at angive dem. Løgn og Falskhed skal han skye; thi disse have kun deres Tilhold i et nederdrægtigt Sind. Krigen stiller desuden altid det Sande i sit rette Lys, og river Masken af det Falske, og Den, der skal kunne see Døden lige i Dinene, maa ikke behøve at slaae Dinene ned for Andre. Sit givne Ord og Løvte skal han holde, og ikke unddrage sig samme ved Udflugter og Fordreininger. Og hvad en Krigsmand saaledes siger og lover ved sin Ære, det kaldes hans Æresord, og maa af ham selv betragtes som en Eed, ligesom det og i Krigen gjælder derfor, saa at hvem der bryder det er æreløs."

Blandede Efterretninger.

Om det store mærkelige Foretagende af Vejen under Themsen ved Hr. Brunel hørte man forhen kun de største Lovprisninger. Nu tales af Mange i en anden Tone. Actiehaverne i dette ulykkelige Foretagende have i Begyndelsen af May havt et talrigt Møde, hvori Spørgsmaalet forekom, hvad der var at gjøre efter den udtømte Finantstilstand? Hvis Themsvejen ikke fuldførtes, ville Actiehaverne aldrig kunne vente at faae nogen Erstatning for de allerede anvendte store Summer. Hertugen af Wellington havde givet dem tydeligen at forstaae, at Ansøgning om Penge maatte gjøres i Pariamentet igjennem en Committee af Underhuset, som vil kræve meget udførlige Detailer om alle Punkter, især med Hensyn til de forventede Indtægter, sammenlignede med den anvendte Kapital, og den Sum, der end videre til Værkets Udførelse kræves. Hr. Wollaston talede i Mødet, og ved at gaae i det Enkelte udviklede,

at 250000 Pd. Sterl. vilde være den Sum, som endnu behøvedes; men samme ogsaa tilstrækkelig, istedetfor at man havde talt om 300000 Pd. Sterl. Han talede skarpt imod Enhver, der tillod sig at underhandle om Themsvejen med nogen anden end Hr. Brunel. Der var nemlig gjort Directeurerne Forslag om at fuldende Themsvejen paa en Maade, der var meget forskjellig fra den hidtil anvendte, og med ringere Udgivt. Der vare mange Debatter om Sagen; nogle talede varmt for Brunel, andre for de nye Forslag; og Mødet sluttedes med at Spørgsmaalets Afgjørelse skulde udsættes en Maaned. I Mechanic's Magazine 9 May d. A. læses Beretninger om disse Forhandlinger, med tilføjede Anmærkninger af Udgiveren, oversatte i Profess. Ursins Magazin Nr. 170-1. De nye Forslag ere komne fra en Maskinist Vignolles, og de Hrr. Pritchard og Hoof, der vilde indgaae Contrakten, ere Personer af bekjendt Redelighed og Vederhæftighed, og have havt mere med Minering at gjøre, end noget andet nu levende Individ i England, og som derfor ikke let vilde indgaae nogen Plan, som ikke var beskreven som fuldkommen anvendelig i det Practiske. Ved dem vare vigtige Værker allerede hældigen udførte. Hr. Brunel havde oprindeligen beregnet den højeste Sum, som Themsvejen skulde koste, til 250000 Pd. St. Antages Fuldendelsen af hver af de to Adgange at ville medtage 20000 Pd. St. eller begge 40000 Pd. St., saa vilde Udgivten for selve Vejen være 210000 Pd. St. Den hidtil medgaaede Sum var 230000 Pd. St. Flodens Indbrud havde foraarsaget extraordinaire Udgivter. Det første store Indbrud var, i et af Actiehavernes Møde, opgivet at have forvoldet et Tab af 12000 Pd. De to senere Indbrud vare imod hint ubetydelige, og for dem begge ansættes Udgivten til 8000 Pd. St. Altsaa disse extraordinaire Udgivter 20000 Pd. St., som fradrages den hele medgaaede Sum, hvorefter 210000 Pd. St. kommer paa Vejen selv. For denne Sum burde Brunel, ifølge sit Overslag paa højeste Sum, have fuldført Themsvejen heelt igjennem, fra Ende til Ende, en Strækning af 1300 Fod. Derimod har han kun fuldført 600 Fod; det vil sige, han har ikke fuldført Halvdelen for den Sum, han havde beregnet, at det Hele vilde koste. „At

grave, hedder det, trille med Hjulbør, hæve i Vejret og bortføre; Redskaber bestaaende af Spader, Hakke, Børe, Spande, Vogne, Muursteen, Cement, Steen, Kalk, Dagløn og Salair; kort Alt, hvad der henhører til at udhule og bygge Themsvejen, ere Ting, hvis Beløb Hr. Brunel havde i sin Magt at bestemme nøjagtigt, førend han vovede en Shilling af Actiehavernes Penge paa Foretagendet." — „For at fuldføre det af Vejen, som tilbagestaaer, hedder det, han behøver en ikke mindre Sum end 250000 Pd. St., medens andre Mænd af agtet Characteer og Vederhæftighed tilbyde, at forbinde sig til at udføre det øvrige af Vejen for den halve Sum." „At lade Brunel, hedder det fremdeles, fuldføre Foretagendet, vilde, under saadanne Omstændigheder, være aldeles at kaste 125000 Pd. St. bort. Vi behøve ikke at spørge, om ikke allerede nok er bleven kastet bort." Meddelelsen slutter med følgende Ord: „Det er bekjendt, at Hr. Brunel regner meget paa at blive understøttet af den ædle Hertug, som staaer i Spidsen for Regjeringen; men hvis han med Rette kan haabe meget af Hans Naades Venskab, saa kan det Offentlige ogsaa haabe meget af Hans Naades velbekjendte Afsky for enhver Ting, der har Udseende af en Snyderstreg — (Job). Hertugen af Vellington vil ikke, af Venskab for Hr. Brunel eller nogen anden, aabne det Offentliges Pung mere end nødvendigt er. Vel forvissede herom bekymre vi os ikke om, hvormeget Andre kunne glemme, at der et Punkt, over hvilket Venskab bliver til Slaviskhed, og Beskytteren nedværdiger sig selv til at være en Følgesvend."

Da England for nogen Tid siden lod afslutte en Tractat med Mexico ved DHrr. Hervey og Ward, bleve disse ledsagede af Hr. G. A. Thompson som Secretair; og da denne Mission var tilendebragt, sendtes han af sin Regjering til Guatimala for at afgive en Beretning om denne Republiks Tilstand. Hans Beretning er udkommet i London dette Aar. Han var til denne Mission særdeles vel skikket ved sine Kundskaber om Amerika, som han har lagt for Dagen ved sin Oversættelse af Alcedos Lexicon over den amerikanske Geographi. I denne Bog finder man derfor de nyeste og paalideligste Beretninger om Guatimala. — Forfatteren afreiste den 21 April fra Mexico ledsaget af nogle Reisefæller, Tjenere og en Vagt af 10 Soldater til Acapulco, hvor han indskibede sig paa Fregatten Tartar og seilede paa den til Sonsonate, en Havn i Guatimala.

Pave Innocens 8de, til hvis Levnet følgende Vers giver nogen Kundskab:

Octo Nocens pueros genuit, totidemque puellas,
Hunc merito poterit dicere Roma Patrem,

er Ophavsmand til Hexeprocesserne i Tydskland, og langt fra ikke Protestanterne, som nogle Katholiker nu og da have søgt at udbrede. Hans Bulle imod Kjetterne, paa hvilke den nærmest havde Hensyn, findes i Haubers „bibliotheca magica" tilligemed Efterretninger om den berygtede Bog malleus maleficarum. ibid 143.

Kjøbenhavns Børs, d. 31 Juli 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205 à
Species 207

Specier solgtes til 12 Rbmk. 6¾ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	149½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90½	91 Rbd. Sedl.
Dito Dito	88½	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	67¼	67½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 62.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 4 August 1829.

Den 1ste August 1829.

„Velsignet den være den Kjerligheds Aand,
„Som svæver om Folk og om Land og om Throne!
„Velsignet den Kraft, som med evige Baand
„Bandt Dannemarks Hjerter til Skjoldungens Krone!"
Ingemann.

See, Himlen smiler til Danmarks Land,
Dets Lykke stiger, som Sol paa Bue —
Velsignet vorde vort Fædreland:
Saa tyder Kjerligheds milde Lue —
Hvad Vaaren grønned skal Høsten knytte,
Og Himlen selv med sin Haand beskytte,
Til Danmarks Held!

Skjøn Rosen blomstrer nu trindt vor Kyst,
Mens milde Varme vort Bryst oplive;
Og alle Danske til Fryd og Lyst,
Selv Duggen Kraft vil fra oven give:
Og Egen skjærme vor Roses Krone,
Og Fuglesange saa glade tone
Trindt Danevang.

Syng høit hver Fugl, som vor Gud gav Røst!
Du fattig Fugl og Din Stemme give:
Selv svage Toner fra spæde Bryst
Vil Lundens Drot ved sin Sang oplive;
Thi Fugletone om Dannerthrone
Fra Arilds Tid monne herlig tone
Det Ædles Lov!

Ja, Skjalden griber i Harpens Guld,
Og sødt begeistret de Toner stige:
Hvor Borgerlykke og Fyrstehuld,
Forenede udi Bønner stige:
Til Ham for oven, som smykker Skoven,
Og skjærmer Dannebrog hist paa Voven
Med Korsets Tegn.

Hans Haand vi skue i Danevang,
Velsignelsen alt for Vinden bølger,
Han mætter Folket — og danske Sang
Skal ei i Takken sin Stemme dølge:
Thi priset være den Herres Naade,
Som styrer alt til de Godes Baade
Saa mildelig!

Men dobbelt Fryd er i Danmarks Lund
Naar Fader-Stammen i Glæde knyttes:
Og derfor signe vi denne Stund,
Som sikkert vil af vor Gud beskyttes;
Og meer udbrede, den stærke Kjede,
Som huldt omslynger de Danskes Glæde
I Fredens Skjød.

Thi lyde Sang over Dal og Skov,
Og over Bølge til fjærne Lande —
Den sande Kjærligheds store Lov,
Som knytter Hjerter og skjærmer Lande,
  Hvis skjønne Minder, sin Glæde finder,
  Saa vide Blodet fra Hjertet rinder
I danske Bryst!

Du gamle Eeg, som i Secler stod,
Staae fast paa Dannemarks Grund med Ære!
Udbred saa vide Din stærke Rod —
Rodfast i Dannemarks Hjerter være.
  De tvende Skud, som nu fast sig knytte,
  Den milde Himmel saa huld beskytte
I Kjærlighed!!

E. Mülertz.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 60.)

XXI.

Amoureux, l', Abraham Cæsar, Billedhugger, fød i Lyon 1664. Han lærte hos sin Fader og hos Nicol. Custoux. I Lyon skal adskilligt af hans Arbejde være at see i Kirkerne. Han blev i Kong Christian 5tes Tid kaldet til Kjøbenhavn, formodentlig enten ved Hannibal Sehesteds eller Gyldenløves Mellemhandling, hvor han da modellerede og støbte samme Konges Statue til Hest af Bly, bronceret, hvilket Arbejde han udførte i Aarene 1681-88; altsaa, hvis hans Fødselsaar er rigtig opgivet, fra hans 17 til 24de Aar. Han vendte tilbage til Frankrig, og druknede i Saone Floden i sine bedste Aar. Statuen, paa Kongens Nytorv, fik 1751 og 1778 Hovedreparationer. August Hennings dømte Arbejdet at være under Maadeligt, men han saae den i en maadelig sammensunken Tilstand, førend den sidste Istandsættelse. De to smagfulde Kunstnere Wiedewelt og Harsdorff yttrede, at Statuen i alle Maader er af lige saa godt og saubert Arbejde som alle de i Italien og Frankrig paa samme Tid gjorte Statuer; men at fire omkring Postamentets Hjørner anbragte Bly-Figurer vare meget slet gjorte, og i ingen Maade passede til det gode Arbejde, som L'Amoureux havde viist i Statuen og den under Hestens Fødder liggende Figur, der forestiller Misundelsen; hvilke Figurer de derfor vilde have borttagne da de ikkun ere til Vanziir for Statuen. Disse Figurer bleve dog vedligeholdte. De forestille Visdommen, ved Minerva; Styrke og Tapperhed ved Herkules; Ædelmodighed ved Alexander med den gordiske Knude, og Æren ved en Figur, som bærer en Pyramide. (See Thurahs Havn. hod. S. 90; Ramdohr S. 91; og Weinwich.)

Om de i Aaret 1751 og 1778 foretagne Hovedreparationer oplyse følgende af Hr. Hofkobberstikker Lahde gjorte Meddelelser.

1751 blev Statuen istandsat. Regningernes Beløb vare: 1. Petzolds Regning 550 Rdl. 2. Isenkræmmer Raupach for leverede Milekul 2 Rdl. 3 Mk. 3. v. Ostens Regning for leverede Tømmer-Materialier 56 Rdl. 1 Mk. 6 ß. 4. Løflers Regning for at broncere Statuen: 292 Rdl. 5. Guldslager Zeysers Regning for Guld 316 Rdl. 6. Zubers Regning for Stellage 34 Rdl. 4 Mk. 7 ß. 7. Smeden Dajon for Jern-Arbejde 116 Rdl. 2 Mk. 12 ß. 8. Fortlings Regning for Stenhugger-Arbejde 13 Rdl. 9. Muurmester Krauses for Muur-Arbejde 7 Rdl. 8 ß; i alt 1378 Rdl. 1 ß.

Wiedewelt og Harsdorff foretoge, efter Bygnings-Direktionens Anmodning af 1 May 1777, en Besigtelse over denne Statue, og indgave derefter følgende Rapport:

— — Statuen i og for sig selv er støbt af Bly, som holdes sammen ved en i dens Midte anbragt Jern-Geryst eller Gerippe, hvilken Jernforbinding er indstøbt i Statuens Fodstykke, der tildeels er af huggen Steen, men formodentlig, saa meget man kan indsee, alleneste indvendig fyldt med Muursteen. Figuren er indvendig opfyldt med en Kjerne af Gibs og Potée. Brøstfældighederne, vi have forefundet, ere følgende: Hesten ved Bringen er en heel Deel sunken; Overdelen af Figuren har bøjet sig forover, paa adskillige Steder er den udsvullen af Fugtighed, ved det Vandet har trængt sig inden i den ovenmeldte Kjerne eller Potée, og hvoraf vi med et spidst Jern, under Kongens Fodsaale, har taget noget ud, som

var ganske vaadt og fugtigt. Blyet af Statuen er paa nogle Steder sprukkent, som er foraarsaget ved det Kjernen af bemeldte Fugtighed har givet sig ud. Ved denne fugtige Kjerne have vi og fornummet Jernrust, som tydeligt viser, at Jernstiveren og Gerippet i Hesten begynder deraf at angribes. Overalt har hele Figuren med Postamentet sat sig, formodentlig i Grunden, saa at den efter gjorte Afvejning helder til sin højre Side over en stærk Tomme. Da nu denne Statue equestre i alle Maader er af lige saa godt og saubert Arbejde, som alle de i Italien og Frankrig paa samme Tid gjorte Statuer, og desuden Blyet ikke i ringeste Maade hverken af Luften eller Vejret er udvittret, vil det, efter vore uforgribelige Tanker, for denne Statue være en ubodelig Skade, om den uden Reparation saaledes endnu længere skulde henstaae, da, naar samme endnu stærkere, end skeet er, skulde sammentrykkes, vilde det fast ikke blive mueligt at reparere den. Vi finde ellers, at Pladsen Tid efter anden er bleven forhøjet, hvoraf det underste Trin under Postamentet er næsten nedgravet, ligesom og Jern-Stakitværket og de uden om Statuen anbragte Borner. Da nu Pladsen desuden synes at være temmelig lav, just paa det Sted, hvor Statuen staaer, og Postamentet ligeledes imod Pladsen og Figuren er temmelig nedsunket, saa at den gjerne kunde taale at være 1½ Alen højere, samt de fire omsiddende Bly-Figurer ere meget slet gjorte, saa at de i ingen Maade passe sig til det gode Arbejde, som L'Amoureux har viist i Statuen, og den derunder liggende Figur, som forestiller Misundelsen, troe vi, for at sætte denne Statue i god forsvarlig og anstændig Stand, vil være fornødent: 1mo. at der gjøres Aabninger adskillige Steder paa Figuren, for at eftersee og reparere Jerngerystet. 2do. kunde man med den ved Frederiks Kirkebygning brugte Vogns Anbringelse, hvormed de store Marmorblokke ere optagne, trække Statuen tre til fire Alen i Vejret, og lade den saaledes hænge, indtil: 3tio. et nyt norsk Aggershusisk Marmor-Postament, som kunde gjøres af de i Behold havende Steen ved Frederiks Kirke og Materialgaarden, omtrent to Alen højere end det nu værende, blev bygget, og saaledes kunde Statuen i det nye Postament indstøbes. 4to. repareres Figuren med nye Stykker hist og her, hvor den er sunken, hvilke Stykker, efterat de ere modellerede og støbte, igjen i Statuen fastsættes og loddes, naar den paa et nyt Postament er bleven anbragt. De slette Figurer, som ere omkring Postamentet, at blive reent borte, da de ikkun ere til Vanziir for Figuren, hvorimod et saadant nyt Postament vilde være til megen Ziir baade for Pladsen og Statuen. Endelig maa og Jernværket, som befindes omkring Statuen, behørigen repareres, saa og Pladsen eller Jorden imellem dette Stakit og Postamentet belægges med bornholmske Sandsteensplader. Bekostningerne over alt dette Arbejde er vel ikke mueligt i Forvejen at bestemme, dog saavidt vi kan indsee, vil det omtrent medtage 6 à 7000 Rdl.

Kjøbenhavn d. 9 May 1777.

Wiedewelt. Harsdorff.

XXII.

Regenfus, Franz Michael, Kobberstikker. Han var fød i Nürnberg 1718. Blev kaldet til Kjøbenhavn omtrent 1756, og fik Titel af kongl. Hof-Kobberstikker. Hans Beskjæftigelse i Danmark var med Udgaven af det pragtfulde Værk over Conchylier, som paa kongelig Bekostning skulde udgives, men hvoraf kun første Deel udkom 1758, dog blev han førend sin Død færdig med anden Deel. Han døde 1780 i Kjøbenhavn.

Bemeldte Værk har følgende Titel: Auserlesene Schnecken, Muscheln, und andere Schaalthiere, auf allerhöchst. Befehl Sr. kön. Maj. in Dänemark nach den Originalien gemacht, in Kupf. gestochen, und mit natürl. Farben erleuchtet. 1 Th. 1758 stor Folio. Texten til Kobberpladerne er paa tydsk og paa fransk, og forfattet af Kratzenstein, Ascanius og Spengler. Indledningen dertil af Cramer, cf. Brünnichs Bibl. Hist. Nat. p. 173. Acta erud. 1759 S. 289-92. Lorks Nachrichten. II. 283-314. L. Eft. 1759 Nr. 31. Hamburg. neues gemeinnüz. Magaz. 1760 S. 147 et sequ., og derfra i Kjøbenhavns Adr. Contoirs Efter. 1760 Nr. 57. — Om den ikke udkomne anden Deel see Berlin. Saml. VI. 667-9. Brünnichs Indledning til Naturv. Fremgang S. 22. See og M. Winthers Lit. scient. rer. natural. p. 122.

Efter Regenfus's Død blev udfærdiget et kongel. Commissorium under 27 Sept. 1780 til Justitsraad Wiedewelt, Assessor Sporon, og Zahlkasserer Linde, om i Stervboet at iagttage den kongelige Interesse, at assondre hvad der maatte ansees at tilhøre Kongen, og at foreslaae hvad der videre kunde gjøres til Værkets Fremme. Det blev befundet, at Kobberne til anden Deel, bestaaende af 12 Plader, ligesom første Deel, vare færdige, at der kun til Udgivelsen manglede Illumination (nogle faa Exemplarer laae færdige illuminerede), og Text. Denne anden Deel havde allerede kostet 4328 Rdl. 12 ß. Illumineringen af et Oplag af 200 Exemplarer a 1 Rdl. vilde medtage 2400 Rdl.; altsaa 7088 Rdl. 12 ß. foruden Honorar for Texten at skrive, og for dens Trykning; der antoges at ville medgaae to Aar til Illumineringen, naar 8 Illuminister antoges, efterdi en Illuminist kunde gjøre 3 Tavler færdige om Ugen. Iblandt disse kunde saavel Regenfus's Enke, som Johan Mauritz Leyh antages; den første, der ansaaes qualificeret til Pension, vilde blive nødvendig, da hun besad Indsigt og øvet Kundskab i Illumineringen, og Farvernes Præparering, og hun fra Værkets Begyndelse bestandigen havde arbejdet derved. Leyh havde viist sig at kunne antages som en god Illuminist, skjønt han ikke kunde forestaae Værket. Om de af Hs. Majestæt Kongen givne betydelige Summer kunde ansees anderledes end som Understøttelser og Gaver til Værkets Fremme, eller hvorvidt det, der var færdigt, kunde ansees som kongelig Ejendom, manglede Commissionen Oplysninger til at kunne have nogen Formening om. Til Værkets Udgivelse, som Enken formedelst aftagne Sinds og Legems Kræfter ikke kunde besørge, vilde en af de to Planer være anvendelige, enten at det skeete under en Direction for kongelig Regning, eller at det overlodes nogen Forlægger, imod at der for den kongelige Kasses Regning kjøbtes 50 Exempl. til Uddeling, ligesom skeet var med første Deel; da ingen Forlægger paa anden Maade kunde ventes, til at udstyre anden Deel, saaledes at den kunde svare til den Første. Dette var det væsentlige Indhold af Commissionens Betænkning, efter den Concept, man dertil har.

I det trykte Auctionskatalog over adskilligt, som den anden Maj 1781 blev bortsolgt efter Regenfus, ere Pladerne og de færdige illuminerede og uilluminerede Exemplarer anførte; og de bleve derefter kjøbte for kongl. Regning.

Nu forløb næsten fem Aar, da følgende Cancellie-Skrivelse blev udstædt:

P. M. Af Cancelliets Skrivelse til det kongelige Maler-, Billedhugger-, og Bygnings-Akademie af 15 Jan. a. p. er det samme allerede bekjendt, hvorledes Hans kongl. Majestæt igjennem det kongel. Finants-Collegium allernaadigst har resolveret, at det for allerhøjstsammes Regning kjøbte Regenfusiske Conchylie-Værks anden Deels Aftrykning og Illuminering, samt Textens Forfærdigelse, skal efter Cancelliets nærmere Forestilling besørges, og de deraf flydende Bekostninger af den kongel. Kasse anvises, imod at de øvrige Exemplarer, efterat deraf, ligesom af den første Deel, er afleveret 50 Stykker, deels for det kongelige og deels til Present for andre Bibliotheker, paa den beqvemmeste Maade afsættes til de bedste Priser, og det som derefter indkommer igjen beregnes den kongelige Kasse til Indtægt; men da Hr. Chemnitz og Kunstkammer-Forvalter Spengler, som om denne anden Tomes Fuldfærdigelse herfra ere anmodede, derfor have undslaaet sig, hvorhos bemeldte Spengler dog har tilbudet sig, naar en, som er kyndig i Naturhistorien, vil paatage sig at forfatte Texten, at ville gaae ham tilhaande uden Belønning, samt i Henseende til Illumineringen formener, at der først maae gjøres en Prøve med nogle Tabeller, for derefter nøje at ligne enhver med Originalerne, hvilket han ligeledes vil paatage sig, og Conferentsraadinde Müller imidlertid har tilmeldt Cancelliet, at hendes afgangne Mand*), som har været anbefalet dette Værk, har forfærdiget Beskrivelsen over ti af de ham sendte Aftryk af Kobberpladerne, saa at altsaa ikkun to ere tilbage, indstillende derhos, hvorvidt samme kan fortjene Hs. Majestæts Velbehag og en passende Belønning, har man ved den derom gjorte allerunderdanigste Forestilling indstillet, om de af Conferentsraad

---

*) O. Fr. Müller var død 1784.

Müller forfattede Beskrivelser maatte sendes Maler-Akademiet, for at bedømme samme, saa og tillige overdrages ved de af dets Lemmer dertil meest duelige *) at besørge saavel de manglende Beskrivelser, som Kobbernes Illuminering, saaledes at de kunne svare til den første Deel af dette Værk, og da Hs. kongelige Majestæt derpaa under 1ste hujus allernaadigst har behaget at resolvere saaledes: „Vi ville allernaadigst, at de endnu manglende Beskrivelser over de til den anden Deel af det Regensusiske Conchylieværk hørende Kobberplader skal overdrages Professor Abildgaard **) at forfærdige, da han skal være villig til at paatage sig dette Arbejde, men i det øvrige approberes Cancelliets hele Indstilling i denne Sag." — Saa har man velbemeldte Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Akademie saadan Hs. Majestæts Resolution herved til allerunderdanigst Efterlevelse tjenstligst skullet communicere, ligesom man og derom har tilskrevet Professor Abildgaard, for saavidt ham vedkommer, og følger i øvrigt til den Ende den af Conferentsraadinde Müller indsendte Beskrivelse, tilligemed de 12 i Kobber aftrykte Plader, samt en General-Benævnelse over de paa samme befindende Conchylier. Det kongl. danske Cancellie d. 11 Febr. 1786.

Luxdorph. Aagaard.

Til det kongel. Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Akademie.

Professor Abildgaard tilskrev Wiedewelt, Directeur for Kunstakademiet, den 1 Maj 1786: „Dersom det er Hr. Justitsraad belejligt i Eftermiddag Kl. $3\frac{1}{2}$, saa vilde Hr. Kunstkammerforvalter Spengler komme, for at modtage de Ting Regensus's Værk vedkommende, som ere i Hr. Justitsraads Forvaring."

Om hvad i de siden forløbne 43 Aar er passeret til Historien om et Værk, hvortil den kongl. Kasse har givet saa betydelige Understøttelser, er Beretteren ubekjendt.

*) Kan et Kunst-Akademies Medlemmer forfatte naturhistoriske Beskrivelser? eller bedømme de af en Naturkyndig forfattede Beskrivelser?

**) Den berømte naturkyndige P. Chr. Abildgaard.

Fragment af en Samtale over Kritik.

Af det Tydske.

A. De er forpustet, De synes at have ivret Dem for meget. Hvad bringer De mig da der?

B. Kan man ikke komme i Heftighed? Der seer De tredive i forskjellige Blade optagne Recensioner af mit sidste Værk. Alle ere de mod hinanden, og et Menneske kunde ikke bedømme tredive Bøger saa forskjelligt, som her en Bog er bedømt af tredive Mennesker. Enhver af disse Recensioner seer noget Forskjelligt i mig, og dog gjenkjender jeg mig ikke i nogen af dem. Kan jeg efter en saadan Erfaring, efter at have dette tydelige Beviis i Hænderne, herefter troe paa nogen Kritik? Gives der endnu nogen Kritik i Verden?

A. Sagte, kjære Ven! Skribenter ere sjelden tilfredse med Recensioner, om de end og deri blive roste; De er, maaskee uden selv at vide det, ikke ganske upartisk. Lad mig dog see disse Blade!

B. Her allerførst en skammelig Ros, som er bleven tildeelt mig paa min Forlæggers Foranstaltning, efter at samme først havde opfordret mig selv under Paaskud af store Exempler, som f. Ex. Müllners, til dog at være min egen Recensent.

A. Slig Boghandler-Ros maa De i Guds Navn lade dem behage. Boghandlerne have nu engang faaet, hvor vel ikke de burde det, den Rettighed lige med dem, der holde Ligeprækener, at rose Enhver, som de „spedere" til Evigheden.

B. Her en anden Ros af et purt ungt Menneske, som uden mindste Spor af Bedømmelse, kun arbejder for mig i ærefrygtsfulde Talemaader, fordi han ved mine Forbindelser haaber at erholde en liden Post.

A. Det er i sin Orden. Saadanne unge Mennesker udgyde gjerne Tak forud, paa det at de siden efter desto lettere kunne være utaknemmelige.

B. Her en hymnemæssig Lovtale, forfattet af et Fruentimmer, som ulykkeligviis har forelsket sig i mig. —

A. Hvo kan bjerge sig for saadan Ulykke. —

B. Her en yderst høflig Bedømmelse af en Mand, der med Duelighed har vidst, efter enhver forudskikket Dadel, at omdreje den igjen til Ros, en Mand, hvis Skrifter jeg selv tidligere engang

har rost, og som derpaa strax tilskrev mig, at han vilde til Tak siden igjen rose mig, jeg maatte skrive, hvad jeg vilde.

A. Det er en ædel Oprigtighed.

B. Her en, i Almindelighed gunstig, grundlærd Kritik med talløse fremmede Citater, latinske ja endog græske Stykker. Manden dadler Intet, uden nogle Biting, men roser heller ikke andet, thi paa det Heles Aand og Tendents seer han slet ikke.

A. Det maa De ikke tilregne de gamle Skolemestre. De have deres hele Liv igjennem ikke gjort Jagt paa andet, end paa Trykfejl, smaa Anachronismer, etymologiske Tvetydigheder og deslige. —

B. Her en meget grundig Afhandling, hvori en vis træffende Sætning, som jeg har fortalt paa tre Linier, bliver udtrukken vidt og bredt paa tre Sider. Man skulde troe, det var det eneste Indhold af min hele Bog.

A. De fleste Mennesker have farvede Briller paa Næsen, og om De endog bestandig skinnede i en fuld Regnbue, vilde man dog sjelden see mere end en Farve hos Dem.

B. Her endnu en lærd Kritik, som roser min Grundighed, men dadler min Stil. Og her, som Modstykke, en Æsthetikers Kritik, som priser min Stil, men yttrer beskeden Tvivl imod min Grundighed. —

A. Naar man ikke forstaaer at bedømme noget, saa gaaer man stedse sikkrere med en almindelig Dadel, end med en Ros. Overhovedet have Lærde sædvanligen et alt for strængt Begreb om Fordring paa Smag, og Æsthetikere om Fordring paa Lærdom. Hvad der er dem selv uopnaaeligt, see de ogsaa hos andre i en for lang Frastand.

B. Her en giftig Proscription, skreven af det Dem bekjendte Parti, som raser imod al Kryptokatholicisme, og hvis Had jeg ved nogle romantiske Anstrøg og uskyldigt Behag i Middelalderen har paadraget mig.

A. Disse Ravne hade alt Liv, fordi det engang er deres Natur, kun at rode i Liig. —

B. Her derimod en kort godmodig Anmeldelse, hvori mit Skrift bliver givet det Vidnesbyrd, at det intet indeholder, som strider imod Religion, Stat og Moral. Men hvad det da egentligen indeholder, derom er intet sagt.

A. Denne Anmeldelse er kun Fyldekalk, ligesom man indfletter noget lignende i Journaler, naar Sætteren netop behøver noget til at udfylde et lille Rum. Recensenten har ikke læst deres Bog, ellers vilde han ikke saaledes have ladet dem slippe derfra.

B. Her er endogsaa en Anmeldelse af en af mine gamle Lærere, der venter noget Stort af mig, og anbefaler min Bog til Skolerne, omendskjønt den allermindst er skrevet for Børn.

A. Pædagogerne have stedse mindst vidst, hvad der passer sig for Børn.

B. Her et svagt Forsøg af en Mand, der gjerne vilde være imod mig, og kan ikke; der i sit Ansigts Sved grubler efter Beviser imod mig, og i Angesten forglemmer de nærmeste og bedste, og, lig et sygt Lam drejer sig rundt i sin Hjelpeløsheds latterlige Galimathias.

A. Skjøn i det mindste paa hans gode Villie.

B. Her har en Anden bortødslet hele sin Veltalenhed, til at gjendrive en Paastand, som jeg slet ikke har fremstillet. Han har forstaaet mig galt, og siger med andre Ord det samme, som jeg selv har sagt.

A. Hovedernes Forvirring, især her til Lands, lader sig ikke beregne.

B. Her en ganske extrafin Postpapirs Recension af en ung Mand, som indbilder sig at skrive lig Goethe, og meddeler i lutter kostelige, sig selv komplimenterende, høflige og nedladende Talemaader, Publikum den vigtige Efterretning, at han har værdiget Bogen den Ære at læse den.

A. Da der gives mange Mennesker, som udtrykke deres klare Ideer paa en meget uklar Maade, saa maa man vel lade disse smaae Efterabere gaae og gjelde for den store Goethe, naar de paa deres Side stedse bekjende for Verden i de klareste Udtryk, at deres Hoveder ere forvirrede.

B. Her en vittig Kritik af en af vore yndede Humorister. Man maa lee derover, men det er ikke hans Sag at bedømme; han anvender kun sin Vittighed, ligemeget om ved denne eller ved en anden Lejlighed.

A. Humorister kritisere overalt kun sig selv.

B. Her en philosophisk Recension af en stridlysten Discipel af en bekjendt Mester. Den unge Mand sidder ualmindeligt højt til Hest og seer der-

fra saa kritisk ned paa Verdens Tummel, som Wallone i Wallensteins Lejer. — —

Indenlandske Efterretninger.

Den 1ste Aug. 1829 tælles blandt Landets minderige Højtidsdage, da et højtelsket Kongehuses Glæder ved den høje Formæling imellem deres Kongelige Højheder Kronprindsesse Caroline og Prinds Frederik Ferdinand føltes og deledes af et oprigtigt hengivent, trofast og erkjendtligt Folk. Andre vore Blade have tildeels givet, eller have begyndt at give Beskrivelser over Festlighederne, og hvad der vedkommer Dagens Historie; derfor indskrænker man sig i dette Tidsskrift til blot at antegne denne festlige Dag i Bladets Rubrik om fædrenelandske Anliggender, og i nogle følgende Nr. at bemærke de Stiftelser, der befæste Højtidsdagens Minde for de kommende Slægter.

Ifølge Hans Majestæt Kongens allerhøjeste Befaling gaves Eleverne i de under Bestyrelse af Direktionen for Garnisonsskolevæsenet værende Underviisningsanstalter for Underofficierer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler, et godt Middagsmaaltid, i Anledning af D. D. K. K. H. H. Kronprindsesse Carolines og Prinds Frederik Ferdinands Formæling. 464 Personer deeltoge i denne Højtid. Den uskrømtede Glæde, som er hver dansk Mands Følelse ved denne Nationalhøjtid, forøgedes for alle disse Deeltagende, ved den gjentagne Kongelige Naadesbeviisning, og Alle viste deres Taknemlighed, ved at ønske Held og Velsignelse over den ejegode Konge, det forenede Fyrstepar og hele Kongehuset.

Det samme gjorde samtlige Sø-Etatens Børn, i alt 1035, som undervises i Skolerne i Nyboder. Der var paa Søqvæsthuset anrettet et Middagsmaaltid for 325 af de større Drenge, og i Klerkegadens Pigeskole for 230 af de mindre, og for 480 Piger.

I nogle Aar havde en skadelig Fugl, Søravnen, anrettet Ødelæggelser paa et Distrikt i det Holsteenske, nemlig paa Godset Neudorf ved Lütjenburg og Omegnen. Den havde der i en Skov ved en Indsø sine Reder, og havde forjaget derfra Raagen, som hidtil havde været der. I Aaret 1816 havde den formeret sig til flere tusinde, og uagtet den kun i bemeldte Skov havde Reder, fløj den dog derfra i en 4 til 5 Miles vid Omkreds paa Fiskefangst, og gjorde i Damme og Søer megen Skade.

I Provinzialberichte for 1816, 2det Hefte, omtaltes dens Ødelæggelser. Overretten i Glückstadt, enten derved, eller maaskee ved indkommen Beretning om den næsten til Landeplage stigende Formerelse af denne ellers ikke i Hertugdømmene kjendte Vandrovfugl, overdrog under 27 April s. A. Provsten for Preetzer-Kloster, tilligemed de Deputerede for Kieler og Oldenburger adelige Distrikt, at sammentræde snarest mueligt, for at udfinde et Middel til ikke blot at sætte et Maal for Søravnes yderligere Formerelse, men og om mueligt at bevirke dens aldeles Ødelæggelse. Denne Kommission afgav d. 26 Aug. sin Beretning til Overretten, hvis Indhold var: at Søravnene ikkun havde bygget sine Reder, men i uhyre Mængde, i høje Bøge i den til Godset Neudorf hørende umiddelbar til Østersøen stødende saakaldte Bøgeskov. De der boende Fiskere opgave Tallet af de derværende Fugle af denne Slags til 20000, hvilket Tal, hvor højt det end var, dog forekom Kommissionen ikke at være overdrevet. Da Reder ikkun gaves i denne eneste Skov, saa holdt man deres fuldkomne Forstyrrelse for at være det hensigtsmæssige Middel til dette Dyrs Udryddelse; det har ogsaa viist sig som saadant; thi derved, at ikke en eneste Rede blev uforstyrret, bleve Søravnene skye, viiste sig siden i Aaret 1816 kun sparsomt, og ere siden ganske forsvundne i denne Egn, ligesom man ikke har erfaret, at de andetsteds i Landet, i det mindste ej i betydelig Mængde, have viist sig. Enkelte skulle være seete ved Godset Loitmark ved Slien. (Staatsbürg. Magaz. VI B. 1826. S. 443-44.)

Blandede Efterretninger.

De sidste til Paris ankomne Breve fra Dct. Pariset ere af 15 May og daterede fra Beyrout ved Tripolis i Syrien. Hr. Pariset erfarede ved sin Ankomst til Cairo, at denne Stads Sundheds-tilstand var meget tilfredsstillende; men da han ikke vilde vende tilbage til Europa, uden at have anstillet Forsøg i det Store over Virkningen af Chlore og Chlorures d'Oxide imod Pesten, saa besluttede han sig til at reise til Syrien, hvor hin Sygdom herskede. Han indskibede sig derfor didhen i Damiette, efterat at have gjort alle Tilberedelser for at være lykkelig i Udførelsen af sit store Experiment. Fra Syrien tænker han, over Damaskus, St. Jean d'Akre, og Jerusalem, at vende tilbage til Cairo. Der vil han fuldende det Arbejde, han har paataget sig i Henseende til Egyptens Sundheds Tilstand, og ej førend fuldstændig Opløsning af den Opgave, ham af Regjeringen blev givet, vende tilbage til Frankrig. A. Z. 196.

Det stakkels Spanien er blevet hjemsøgt af en ny Ulykke: Staden Cazorla og alle omliggende Landsbyer blev den 15de Juni overfalden af et saa frygteligt Uveir, at Historien ikke i Aarhundreder siges at kunne fremvise Mage dertil. Det begyndte med Hagel, hvis mindste Korn vare saa store som Nødder, de største 4 Pund og derover, hvorved alle Tagene søndersloges og Gaderne fyldtes med Tømmer og Stene; adskillige Huse ligge aldeles i Ruiner, idet den skrækkelige Orkan som ledsagede Meteoret, styrtede dem omkuld og førte Tømmeret deraf indtil et Bøsseskud fra Staden. Alle de smukke Alleer heromkring ere saa ødelagte, at Træernes Rødder ligge iveiret. Landboerne ere fortvivlede, thi al deres skjønne Sæd er pludseligt forsvunden. Mennesker bleve af Hvirvelvind løftede fra Jorden og førte gjennem Luften, hvorved Mange ere omkomne og lemlæstede. Ligeledes en utallig Mængde Kreaturer. Det hele store og frugtbare District har nu hverken Føde for sig eller de faa Kreaturer, som ere blevne tilbage. Fra Almoradi meldes, at Jordskjælvene varede endnu bestandig ved der i Egnen, og at der næsten aldrig gaaer nogen Dag forbi uden at Jorden ryster flere Gange.

Forleden opkom der i Dower (i Hampshire) en formelig Revolution i et Bomuldsspinderie. Samtlige Arbejdere, 780 i Tallet, Alle Piger fra 13 til 20 Aar, forlode Fabriken, og droge med Trommer, Piber og Faner gjennem Byen. Først da Fabrikherren havde gjenkaldt det Forbud, som havde bevirket Revolutionen, nemlig, at det ikke maatte være tilladt at sladdre sammen under Arbeidet, vendte de tilbage igjen.

I Staten Alabama, ved den mexikanske Havbugt, østlig fra New-Orleans, er der en saadan Mangel paa anstændige, unge Fruentimmere, at man regner hundrede Mænd, der ere istand til at gifte sig, paa eet Fruentimmer. — Den 27de August f. A. skal der være kommen en Fader med fem Døttre fra Connecticut til Mobilaere, for at nedsætte sig der, og i mindre end 8 Dage vare de alle fem gifte.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	$149\frac{1}{4}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$90\frac{1}{2}$	91 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$88\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$100\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{3}{4}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$67\frac{1}{4}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 63.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 8 August 1829.

Landhuusholdningen i Danmark.

I disse Dage har det kongl. Landhusholdnings Selskab ved sin Secretair meddeelt et nyt Hefte (7de Binds 2det Hæfte) af sine Tidender.*) Det indeholder Justitsraad Fjelstrups Erfaringer om nogle Græsarters Dyrkning, Proprietair Valentiners Erfaring angaaende Mergel, og af samme om Jyllands Studehandel. Dernæst Udsigt over Landhusholdnings Selskabets Forhandlinger fra 1ste Juli 1822 til sidste Juni 1828; endvidere Noget om Rust paa Kornet, samt Blandinger af smaa Bidrag.

Hs. Majestæt Kongen havde under 17 Mai 1828 allernaadigst resolveret: at der af den kongelige Kasse maatte til en Prøve udredes 100 Rbd. Sølv, til Anskaffelse af Græsfrø til Uddeling blandt Bønder i Ringkjøbings Amt. Justitsraad Fjelstrup anmodedes af Landh. Selskabet om at paatage sig denne Anskaffelse og Uddeling gratis af Frøet, imod at Vedkommende tilbagelevere i det paafølgende Aar et ligesaa stort Qvantum vel renset Frø, som de have erholdt, til videre Uddeling blandt Andre. Selskabet overdrog til Justitsraaden korteligen at beskrive Fremgangsmaaden med Frøets Avl, og at lade uddele Exemplarer af denne Anviisning. I denne anbefales en Blanding af uldbladet Hestefryd, holcus lanatus, blød Heire bromus mollis, og engelsk Raigræs, lolium perenne. Kreaturene afgræsse helst de Steder, hvor en saadan Blanding er saaet. Frøet kan voxe paa meget skarp Jordbund. Paa den skarpeste Jord tager uldbladet Hestefryd overhaand, paa Middeljord voxer den bløde Heire bedst. Raigræsset giver tidlig om Foraaret en herlig Græsning. Paa Grund af Anførte blandes Frøet i det Forhold $\frac{6}{8}$ af Hestefryd, $\frac{2}{8}$ af blød Heire, og $\frac{1}{8}$ af Raigræs; saaledes blandet er det at erholde hos Justitsraaden paa Sindinggaard pr. Holstebroe. Frøet saaes med sidste Halm, det saaes ikke førend Sæden er næsten afharvet, og kun endnu et Overslæb af Harven. Harvningen maa nødvendig skee samme Halvdag Frøet er saaet. Naar Frøet er saaet, harves tværs over de sidste Furer Harven har gjort, at Frøet bedre bedækkes. Dette blandede Frø er især at anbefale paa Sandmarker, hvor Kleveren ei passer. Allerbedst at saae det med Spergelfrø, som saaes efter St. Hansdag. 2 Skp. Spergelfrø fugtes paa et Loegulv, og blandes med 4 Skp. Hestefryd, som letteligt hænger ved samme, naar det omrøres; herved undgaaes at saae hvert for sig; eller og Spergelen saaes først og siden Græsfrøet. Af anførte Blandingsfrø er det tilstrækkeligt at saae 12 Pd. Frø, hvor der saaes 1 Td. Havre. Frøet modnes sidst i Juni, det høstes som Korn, og bindes

---

*) "Nye Landoekonomiske Tidender, udgivne af Secretair Hald."

strax i smaa Nege, som veires i tørt Veir snart, i 4 til 5 Dage. Høstvognene belægges med Lagener, da Frøet lettelig falder af. Frøet udtærskes, det røres en Gang dagligen de første 14 Dage, siden een Gang hver Uge, og kan da overgjemmes. Frøet af Hestefryd saaes i Avnerne, thi det er vanskeligt at udtærske. Finest er Straaet af Hestefryd, noget stivere af Heiren, dog blødere end af Raigræs. Vil man høste det til Høe, og ikke have Frø deraf, afslaaes det midt i Juni, bliver liggende i Skaaret 2 til 3 Dage, derpaa vendes og sættes samme Dag i smaa Stakke, 8 a 10 til et Læs, staaer saaledes 2 Dage, hvorefter Stakken sammenbæres, Høet splittes ad en Times Tid, og derpaa hjemføres. Disse Græsarter holde ud i 5 til 6 Aar, og afgive god Græsning for Heste, Qvæg og Faar i Tøier.

Hr. Valentiner paa Gieddesdal pr. Roeskilde har merglet i meer end 30 Aar; han tilraader at mergle og tillige at gjøde. Mergel anbefales paa raa Jorder, som og paa kraftig Jord, der yttrer den god Virkning, mindre paa udmarvet Jord. Sandig, let og løs Jord behøver stærk Leermergel, for at den kan sætte sig og blive fastere; men sid og tørvagtig Grund udfordrer Grus eller Sand-Mergel, som giver en passende Blanding, hvorimod Leermergel vilde forøge Jordens Kulde og Fugtighed, og kun usuldkomment forene sig med Jordsmonnet. Jorden maa forud være afgravet og de sure Steder afledede. Til stærk Leergrund passer Kalkmergel med grov Sand, eller brændt Kalk, som hastigst forener sig med Plovjorden. Mergelen søges med Jordborer, det er fordeelagtigere at vælge et tørt Sted, om endog Mergelen ligger noget dybere, og altsaa meer raa Jord maa bortskaffes. Plovjorden over Gruben benyttes til at opfylde lave Steder; naar Gruben er tømt, nedstyrtes i samme den opkastede Jord. Er Mergelen haard, afkiles store Stykker med Hakker og Jernstænger. Lette og løse Jorder fordre meer Mergel, god Middeljord mindre Mergel, omtrent 240 Læs til en Tønde Land; Læsset en tospændig Karre, belæsset med 10-12 Kubikfod Mergel, thi de aflæsses let, da Kassen kan nedlades bag til. En Karre med en Vognstang gaaer usikkert, og falder derved Hesten og Kudsken besværlig, derfor gives den med to Stænger Fortrinet. Til tospændige Karrer er Gruben 40 Fod bred, til eenspændig 16 Fod. Læssene lægges radeviis, saa at paa smalle Agre komme kun to, paa bredere tre Mergeldynger. Forud er Jorden fint harvet, og har Græsset begyndt at voxe, maa Jorden først pløjes og harves. Naar Mergelen, efter at være udtørret, gjennemvædes af Regn, og igjen er bleven halv tør, at den let kan smulres, harves og tromles den saa længe, indtil det er opnaaet, thi før maa den ikke nedpløjes, og da ikke for dybt, at den som Støv desto fuldkomnere kan blande sig med Plovjorden. Det udrettes bedst ved Rundharvning, som udføres med tre Harver, hver med een Hest for; Karlen staaer i Midten og lader dem gaae i en Runddeel om sig. Gjødningen nedpløjes i tør Tilstand efter Mergelen, og noget dybere, for at Mergelen kan komme op. Om Efteraaret pløjes atter noget dybere til Sæd, for at Gjødningen, og den af samme befrugtede Jord kan komme frem. At mergle er bedst om Foraaret, naar Jorden bliver tør, i Mai, Juni og Juli, og helst paa reen Brak. Omkostningerne kan beregnes til 10 a 11 Rbd. pr. Tønde Land, de dække ved den bedre Afgrøde, 2 til 3 Fold meer, ved meer Halmfoder, bedre Klever og kraftigere Græs, og naar Jorden, efter at være udlagt, igjen kommer under Ploven, haves en frugtbarere Mark. I øvrigt følges den gamle Regel: een Sæd til Salg, den følgende for Qvæget, og ikke meer end tre, højest fire Halme efter Gjødningen. Det er behageligt at høre en kyndig Mands Veiledning, som bearbeider sin Jord med stor Flid, og som græsser og feder sine Stude til en fortrinlig Grad, desuden har en ypperlig Kobesætning, af hvis Melk, naar den har henstaaet den fornødne Tid af 36 Timer eller længere, for at tage Syrlighed til sig, kjærnes Smør, som giver ⅕ Deel meer Smør end ved at kjærne af Fløde. Kjærnemelken benyttes til at opføde Tillægskalve, som og til at fede dem. Det nykjærnede Smør nedlægges i Stettiner Krukker, saltes meget lidt, og indføres færsk til Afsætning i Hovedstaden.

Angaaende Studehandelen i Jylland tilraader Hr. Valentiner, at Studene, der bør være af større Race, holdes godt fra Begyndelsen af saavelsom siden, ved at forbedre Græsgangene, derefter fuldkommen fedes, slagtes i Jylland, og der-

fra udføres til Udlandet. Concurrencen med Nordamerika, som staaer i bedste Rygte, og kan udføre uden Told og Byrder, kan ei overvindes uden den største Nøjagtighed og Ærlighed, at udføre de bedste Varer, omhyggeligen tilberedede, at de kan komme i Rygte, som Hamburgerens, Irlænderens og Amerikanerens Kjød. Studedrivten til Kjøbenhavn medfører en reen Udgift af 5 til 6 Rbd. pr. Stk., og et Tab af 5 til 10 Rbd. af Kjød og Fidt, følgelig gaaer paa hvert Pund 3 ß. tabt, hvoraf altsaa hverken Slagteren eller Kjøberen har nogen Fordeel. Til Hamborg er Forsendelsen ei fordeelagtig, formedelst den lange Vei, ½ Species i Stadepenge pr. Stk., og 3 Species 20 ß. i Accise ved Hamborgs Porte. Desuden er Torvet i Hamborg næsten stedse overfyldt.

Landhusholdnings-Selskabets Forhandlinger læses med megen Interesse. Af disse erfarer man, at Landet har 12-14000 Faar af forædlet Race, som yde nogle og tredive tusinde Pund Uld, et Qvantum, der ikke kan blive Gjenstand for et Marked, saaledes som i Tydskland, thi Uldmarkederne der ere en Virkning af en stor Uldproduction, men ikke ere Aarsagerne dertil. Selskabet har forsøgt at bringe Uldhandelen i Gang, endog med Opofrelse, og har imodtaget forædlet, og forsvarligen vasket og skyllet Raceuld til Forhandling, naar Schæferie-Ejerne ikke paa anden Maade kunde afsætte den, og ønskede den oplagt til Forhandling ved Selskabet. Det udstædte en Bekjendtgjørelse af 22 Januar 1825, at Selskabet kunde forskaffe følgende Priser af velbehandlet Raceuld: for Prima Sort 25½ ß., Secunde 23½ ß., Tertia 17 ß., Qvarta 11 ß., alt Hamborg Banco, naar Ulden indleveredes inden Februar Maaneds Udgang 1825. Selskabet har vedblevet at modtage til Forhandling al den vaskede Raceuld, som i de siden forløbne Aar blev derfra indsendt til dets Uldmagazin, og ladet den sortere og forhandle. Der er indleveret fra 52 større og mindre Schæferier i Sjelland, 15 i Jylland og 10 paa Øerne i de fem Aar fra 1824 til 1828 — 125,876 Pd., deraf sorteret: vasket Prima 6,463 Pd., Secunda 19,802 Pd., Tertia 36,448 Pd., Qvarta 31,792 Pd., simplere Uld 16,332 Pd. Fra Magazinet er solgt til indenlandsk Brug 51,170 Pd., til Udlandet solgt og udskibet 53,529 Pd., af Ejerne tilbagetaget 12,651 Pd., i Behold ved Udgangen af 1828, 7,536 Pd. I de sidste to Aar have Klædefabrikerne i Landet selv kjøbt den danske Raceuld.

For sluttede Plantninger af vilde Træer paa Bondejord i skovløse Egne har Selskabet udlovet Præmie af 50 Rbd. for 4 Skpr. Land, og ⅛ mere for hver Skp. Land indtil 2 Tdr. Land. Det har virket til at 24 Bønder have erholdt i Præmier 3,380 Rbd. Ved at uddele Skovrider Bangs Veiledning til Træers Opelskning paa de jydske Heder, har Selskabet søgt at udbrede Kundskab om den rette Fremgangsmaade ved Anlægget af slige smaa Plantninger. Planteskolers Anlæg i skovløse Egne var af Vigtighed. Consistorialraad Bjerregaard i Viborg Stift anlagde een paa 7 Tdr. Land, hvorfra han i flere Aar har bortskjenket en Mængde Frugt- og Skovtræer, og er derfor bevilget af Finantskassen en Godtgjørelse i 1825 af 600 Rbd. r. S. Han besørger selv Træerne opgravede, indpakkede og transporterede til Viborg eller Randers paa egen Bekostning. Han har ladet indrykke fattelige Anviisninger til Træplantning i Stiftsaviserne, og paa egen Bekostning ladet trykke 2000 Exemplarer af sin Anviisning til Træavl, og gratis uddeelt dem blandt Landalmuen; derfor har han som Understøttelse erholdt af Finantskassen 400 Rbd. Ved Aalborg har Skolelærer Møller viist megen Iver og Indsigt i Havedyrkning og Træplantning, og nydt 200 Rbd. af Selskabet til Understøttelse. I Vendsyssel har Proprietair Lemberg anlagt en Planteskole; ved Hjørring er efter Amtmand Graahs Forslag og under hans Ledning anlagt en Planteskole paa 7 Tdr. Land; ved Thisted en Planteskole under Conferentsraad, Amtmand Fayes Bestyrelse; ved Randers og Ebeltoft ere Planteskoler anlagte af Hr. Schaldemose i Randers. For samme Anliggende have Amtsforvalter Caroc i Thisted, og Præsterne Schionning og Hoff i Hobro-Egnen virket. For Træplantning paa Vestkysten har Hs. Majestæt interesseret sig, da det er en nøgen Egn. Under Skovrider Bangs Bestyrelse er anviist 1800 Tdr. Land til Skovopelskning, deraf er 400 Tdr. Land allerede bragt under Cultur. Plantagen ligger i Ringkjøbings Amt, 3 Mile østen for Holstebro, i en Hedeegn, med

bedre Jordbund end paa Alheden. Med Skovanlægget paa Amager har man det bedste Haab at det vil lykkes; dertil har Hs. Majestæt bevilget 16000 Rbd., og Selskabet 4000 Rbd.; det staaer under Selskabets egen Bestyrelse.

Angaaende Havedyrkningen i Island erfares, at i 1821 vare Kjøkkenhavernes Antal 2768, og i 1822 var Antallet 2906, hvortil Landhuusholdnings-Selskabet meget har bidraget. Mangel paa Indførsel af Kornvarer fra Danmark har tilskyndet Almuen ei at forsømme Havedyrkningen. Selskabet opsender Frø aarligen til gratis Uddeling, og har ladet tre islandske Bøndersønner practisk oplære her i Landet i saadanne oeconomiske Sysler, hvormed de siden kunde gavne deres Hjem.

Landhuusholdnings-Selskabet har i dette Hefte aflagt en Extract af Regnskabet for Aaret 1827; af samme erfares at Selskabet ejer en Capital af 119200 Rbd. Hvad Selskabet i øvrigt har virket i oekonomisk og technisk Henseende vil tydeligt erfares ved at læse disse meget lærerige Efterretninger, som Heftet meddeler; dets Priis er 4 Mk. 2 ß., og det er tilkjøbs i Bogladerne.

Til Holsteen har man i nogle Aar inddrevet Faareflokke fra Tydskland, de græsses Sommer og Vinter paa fri Mark. Nu inddrives de ogsaa til Jylland. Saaledes er et Par Hovmarker bortlejede paa Bygholm ved Horsens til 14 a 1600 Faar, som endog i sidste strenge Vinter har gaaet ude hele Tiden; paa en anden Gaard skal være et ligesaa stort Antal. Man begynder nu at dyrke Græsarten **Dactylus glomerata**, Nøglear, da den skyder mange brede Blade.

Ønsker.

Man læser i et yndet tydsk Blad: „Hildburghauser Dorfzeitung" Nr. 47 af 14 Marts d. A. en af C. F. v. Krusinsky, Riddergodsbesidder ved Mitau, undertegnet Anbefaling af et Lægemiddel, saa lydende: „For mine af Brystsyge lidende Medmennesker. Alt i flere Aar leed jeg af Brystsvaghed som Aar for Aar tog til, saa at den endelig gik over til formelig Lungesvindsot. — Al den Hjelp jeg søgte, selv hos de berømteste Læger, blev frugtesløs, og jeg saae mig desværre opgivet som ulægelig. — Paa en i sidste Efteraar nødvendig Forretningsreise til Tydskland, blev der anbefalet mig et (saa kaldet) „curativt Middel imod Brystsyge, Svind- og Lungesot" etc. som bestaaer i en Drik der er at faae hos ....., Flasken tilligemed Anviisning om Brugen, for en hollandsk Dukat, samt 8 Gr. for Emballagen. Skjønt ingen Ven af hemmelige Midler besluttede jeg — som Hjelpeløs — mig alligevel til at gjøre et Forsøg med en Flaske som jeg lod komme. Med den ubeskriveligste Glæde fornam jeg snart den gavnligste Virkning af denne kraftfulde Drik. Strax forskrev jeg endnu 3 Flasker paa engang. Min Helbred tog derpaa mærkelig vedvarende og synlig til, saa at jeg nu Gud skee Lov anseer mig for aldeles helbredet. — Da jeg holder det for Pligt samvittighedsfuld at anbefale dette uskatteerlige Lægemiddel til alle mine af samme Sygdom lidende Medmennesker, saa yder jeg og herved dets Opfinder et skyldigt Takoffer." —

Denne Anbefaling er derefter i andre Blade optaget; nu ogsaa i danske Blade. Her i denne Tidende har man udelukket Anvisningen til hvor Midlet faaes. Thi spørges: er foreslaaende Attest sandfærdig, og virkelig? Hvo er Udstæderen? Hvorfor bekjendtgjør ikke alle Sundhedscollegier et Middel af saadan Virksomhed? Var det ikke ønskeligt at DHrr. Stadsphysici bekjendtgjorte det snarest mueligt, naar saadanne Anbefalinger udbredes, om der er Grund til at forskrive de anbefalede Midler?

Indenlandske Efterretninger.

Det kongelige Døvstumme Institut i Schleswig blev stiftet af afdøde Professor, Ridd. af Dbr. Georg Wilh. Pfingsten. Det var først, som Privat-Institut, fra 1787 i Lübeck, fulgte derpaa sin Stifter 1791 til Hamberge i det Eutinske, hvorfra det forflyttedes til Kiel. Her blev Anstalten aabnet d. 1 May 1799 og blev en kongelig Stiftelse. Under 8 Nov 1805 udkom et

Patent om samme, ifølge hvilket alle Døvstumme i Hertugdømmene Schlesvig og Holsteen, strax efter at have fyldt deres 7de Aar, skulle bringes til Institutet; cf. §. 3 i Fr. 17 Nov. 1806. Ifølge kongl. Resolution af 19 Aug. 1809 flyttedes Institutet i May 1810 til Staden Schlesvig. Pfingsten virkede ufortrødent med megen Nidkjerhed for Stiftelsens Tarv ligetil sin Død, i den høie Alder af næsten 81 Aar, d. 26 Nov. 1827. Hans Levnet, forfattet af W. H. Fr. Abrahamson læses med megen Interesse; og udkom 1805 i den Lahdeske Samling af Biographier med Portraiter. I hans Oldingsaar havde han en opofret Medhjelper i sin Svigersøn Professor Hans Hensen, R. af Dbr. og Dbrm., der ved Pfingstens Død blev hans Eftermand, ej allene i at være Stiftelsens Forstander og Lærer, men ogsaa i at være en udmærket Mand. Ved 1828 Aars Udgang var Antallet af Døvstumme i Stiftelsen 71. Foruden den intellectuelle Dannelse bibringes Eleverne Færdigheder og Kundskaber, der kan berolige deres Fremtid; hvorfor ved Anstalten er Drejerværksted, Væverstole, Skrædderværksted, Skomagerværksted (fra 1826) o. s. v. Fremdeles undervises i Havedyrkning, Markarbeide, og Huusarbeider. Iblandt de Industrie Arbejder, som ved Stiftelsen ere virkede, nævne vi Sprøiteslanger af Hamp. Gymnastiske Øvelser finde ogsaa Sted. Et betydeligt Legat for Stiftelsen, skjenket af Kjøbmand Valentiner i Flensburg, (see Prov. Ber. 1818, VI. 806-8), er siden ved Rentetillæg forøget. Den 31 Dec. 1826 udgjorde sammes Capitalbeholdning 62,600 Rbd. I Aaret 1828 blev en fornøden Udvidelse af Institutets Hovedbygning iværksat, hvortil Legatet bidrog. Efter kongl. Resol. af 27 May 1820 anvendtes ogsaa 60 Rbdl. aarligen af Legatets Renter til Premie-Uddeling for Elever, der ved Flid og Sæder udmærke sig.

Stiftelsen har en Indtægts Kilde i et godt Bogtrykkerie (med 5 til 6 Presser), anlagt 1818. Det gjør en aarlig Omsætning af 30 til 40000 Rbdl., mere og mindre; ved samme beskjæftiges 12 Døvstumme.

Ved Institutet er ogsaa stiftet et Fond til Understyttelse for gamle syge og trængende Døvstumme, hvilket efterhaanden ved Gaver og Bidrag er fremvoxet, og ved Udgangen af Aaret 1828 udgjorde 2112 Rbdl. 62 Rskl. Derunder hører det af Kantsler Geheimeconferentsraad Krück stiftede Legat paa 100 Rbdl., hvis Renter hvert Aar 16 Dec., Stifterens Fødselsdag, uddeles, efter Fundation af 16 Dec. 1825; med kongl. Confirm. 30 May 1826 (i Prov. Ber. 1829. 1 H. S. 31.)

Stiftelsen har en god Bogsamling, ligeledes en god Kobberstiksamling, en technologisk Samling i formindsket Maalestok o. s. v.

Efter Patentet af 8 Nov. 1805 §. 8 vorde Underholdningspengene for de Døvstumme forskudte af den kongl. Casse og reparteres siden, ligesom andre almindelige Paalæg, paa Hertugdømmerne Schlesvig og Holsteen. De forskudte Summer til Udgang af Aaret 1819 udgjorde 106175 Rbdl. For 1820 var Beløbet 12426 Rbdl. 75 skl., om hvis Repartition udgik Plak. af 17 Dec. 1821, og 28 Febr. 1822. For de følgende sex Aar ere Plak. under 21 Sept. 1824 og 28 Febr. 1827 udstædte.

Af de aarlige Indberetninger, som til Kongen indgives om Stiftelsens Fremgang, have Uddrag i en Række af Aar været bekjendtgjorte i Collegialtid. og i Staatsbürgerl. Magazin, i hvilke altsaa nærmere Underretninger om Stiftelsen faaes. (Cf. Schrøders Beskr. over Slesvig. — Minerva Dec. 1805 S. 252-259 — Schl. Holstein. Landeszeitung 1807 Nr. 7 — Prov. Berichte. — Th. St. V. 208-9.)

Blandede Efterretninger.

Professor Erdmann i Dorpat har udgivet en medicinsk Topographie over Staden Kasan, i hvilken Stad han længe som Læge har practiseret. I samme bevarer han følgende Characteristik over det russiske Folk, hvilken altsaa fortrinligen gjelder om de Russer som boe i det Indre. „Hvad det legemlige, siger han, eller physiske angaaer, saa finder man ogsaa her Styrke forbunden med et muskuløst og udholdende Legeme; dog synes i det Hele Indvaanerne i dette Gouvernement at være mindre af Vært end i de øvrige. De fleste ere blot af Middelstørrelse, mange ere endog smaae; men man seer saare faae Krøblinger. Ansigtets Dan-

nelse er den almindelige hos Nationen: et ovalt Ansigt, en mere bred og hvælvet end høi Pande, et lidet dybtliggende, men livfuldt Øie af en graae og blaae Farve med stærke Øienbryn; en opstaaende, oventil og i Midten smal, nedentil bred Næse; stærke udstaaende Kjæbebeen; en liden Mund, som hos Fruentimmerne er nydelig, med tynde Læber, store hvide Tænder; en bred stump Hage; hos Mændene et stærkt Skjæg, og et snart lysere snart mørkere bruunt tykt Haar. Ansigtets Farve er i det Hele ikke meget livfuld, det er temmeligt blegt, undtagen hos Fruentimmerne, naar de ere unge. Legemets Bevægelser ere kraftfulde og smidige; dets hele Holding er tvangløs og fuld af Værdighed. Det qvindelige Kjøn modnes temmelig tidligt; allerede i sit trettende og fjortende Aar er det tilbøielig til at blive corpulent, som vel ogsaa for det meste er en Følge af den sædvanlige Levemaade; det er frugtbart og føder let; men dets Skjønhed taber sig ogsaa tidlig.

Hvad Russerens egentlige Characteer angaaer saa er han ogsaa i dette Gouvernement religiøs, lydig imod sine Foresatte, godmodig, deeltagende og gjæstfrie. Han elsker Selskab og Adspredelse, søger sandselig Nydelse og at tilfredsstille sin Forfængelighed; men finder sig ogsaa let i alle Omstændigheder, taaler Besværligheder uden at beklage sig derover, og er føielig, ikke egensindig, endog meget eftergivende, og derfor ogsaa forekommende og behagelig i Selskaber. Han kan godt lide Udlændinger, besidder ingen smaaelig Nationalstolthed og er i høieste Grad tolerant, saavel i religiøse som moralske Anliggender. Han kan let vindes og bringes til at være varm for en Sag; men kan ogsaa snart blive ligegyldig ved den. Han besjæles let til en Almeenaand ved fælles Foretagender, og er da villig til at gjøre Opoffrelser for den. Ved sine Arbeider gaaer han temmelig letsindig og skjødesløst tilværks; han er sorgløs, ubekymret om Fremtiden, driftig, men ogsaa ødsel; han nedbøies ikke saa let af Ulykken, er sjelden stemt til Melancholie, forresten er han foranderlig i sin Smag og i sine Foretagender, og derfor ikke meget oplagt til møisommelige Forretninger, som koste Anstrængelse og Vedholdenhed. Han blendes let af udvortes Glands, stræber efter at udmærke sig; tragter efter Rigdom og søger at erholde Ære og Fordeel paa den korteste Vei, uden at være ængstelig for at vælge Midlerne dertil; men Medlidenhed og Velgjørenhed er et Hovedtræk i hans Characteer. Ved dette Naturel er det derfor intet Under, at Mandfolkene af Almueclassen let blive udsvævende i sandselige Nydelser og overgive sig til Drukkenskab, imedens Fruentimmerne som mangle alle fine Følelser, tilfredsstille deres sandselige Begjærligheder og tragte efter Magelighed. Hos de Livegne kommer nu det til, at de ikke have noget at resikere ifald de ogsaa forøde hvad de have, da de saa alligevel blive underholdte af deres Herrer. Med denne naturlige Godmodighed contrasterer ofte hos den simple Mand en vis Haardhed og Ufølsomhed i Characteren, som især giver sig tilkjende ved Dyrenes Behandling og Forholdet imod Fiender, som ofte gaaer over til Grusomhed; men den lader sig forklare af den store Raahed, som endnu finder Sted hos Almuen, hvorved de finere Følelser blive qvalte af lavere Lidenskaber. — Kaste vi et Blik paa den aandelige Kultur, saa er denne ingenlunde bragt saavidt i denne Egn (ved Kasan), som i Nærheden af Residentserne. Hvorledes kunde man desuden forlange dette, da Underviisnings-Indretningerne ere endnu nye, og mangle endnu aldeles paa mange Steder; skulle de engang komme i Flor, saa maae der først dannes flere Lærere dertil; Imidlertid er der allerede skeet meget under Alexander den 1stes Regjering, og Skolernes Antal voxer med hvert Aar. Embedsmændene ere for det meste dannede enten i de Keiserlige Instituter eller i private Pensioner, og Adelen paa Landet holder enten Huuslærere, som for det meste ere Franske eller Tydske, eller sender sine Børn til et Institut. I det hele er man ellers vistnok temmelig nøjsom med de Fordringer man gjør til Lærerne. Hovedgjenstændene for Underviisningen ere, foruden Religionskundskaber, Læsning og Skrivning, det franske Sprog, Musik, Tegning, Mathematik, nogen Historie og Geographie; men alt drives paa en meget overfladisk Maade, hvorfor ogsaa mange Personer, som bleve gjorte til Krigsfanger i de sidste Krige med Frankerige, kunde paatage sig Huuslærerposter. Desuden blive selv disse tarvelige Kundskaber mindre anvendte end det kunde være ønskeligt; thi for det meste lader man det blive ved den Underviis-

ning, som man har faaet i Ungdommen uden videre at bygge paa den; thi deels mangler det paa Smag for Videnskaber deels paa Lecture, og deels paa den fornødne Opmuntring dertil, hvilket er Skade, da Russerne have et hurtigt Begreb. Ikke sjelden maae man forundre sig over de hurtige Fremskridt som de unge Mennesker kunne gjøre; men desto værre bemærker man snart at det gaaer i Staae dermed. Kun de, som ere forpligtede dertil, som Lærere, beskjæftige sig vedholdende med at studere, sielden er det, at nogen betragter Studeringer som Formaal; men kun som Middel til timelige Fordele, saa at man lægger dem tilside saasnart disse ere blevne opnaaede. (Ligesaadan hos os.) Fruentimmerne lære lidt Fransk og at dandse, og det holdes for tilstrækkeligt for at besidde en god Opdragelse. — Naturligviis gjelder denne Skildring her, som overalt, kun om Pluraliteten; thi ofte finder man i den dannede Klasse Personer med meget fine Følelser og udmærkede ved en brugbar Forstand og ved Skarpsindighed; ligesom overhovedet en aaben naturlig Forstand, forbunden med en Takt for det Sømmelige og Passende i Livets forskjellige Forhold ere temmelig almindelige udbredte Egenskaber blandt den Russiske Nation.

Hvad Russernes Levemaade angaaer saa er den forskjellig efter de forskjellige Stænders Beskaffenhed. Bonden, Dagleierne og den simple Soldat lever næsten den ene Dag som den anden. Deres Spise bestaaer i Grød med noget Fidt til, eller i Melk, Brød og Qvas; om Sommeren nyde de hyppige Agurker og om Vinteren Suurkaal; sjelden faae de Kjød. Deres største Vederqvægelse er derfor Brændeviin, og ikke sjelden nyde de den til Umaadelighed. — Borgerne og Kjøbmændene leve allerede mere eller mindre splendidt, spise megen Kjødmad med mangeslags Urter til, og drikke megen Thee. Ogsaa nyder de meget Brændeviin; men forsat med bittre aromatiske Urter; ere de mere velhavende saa drikke de ogsaa Rom. Ofte giver Kjøbmændene kun lidt efter for Adelsmanden i Overdaadighed; men man finder dog flere nationale Retter paa hiins Bord, end paa dennes. — Hos den rige Adelsmand hersker Luxus, og naar han har Evne dertil, saa holder han oplærte Kokke, som kunne lave ham franske og engelske Retter. De høiere Stænder i de store Stæder leve sædvanlig paa følgende Maade: Kl. 8 eller 9 staaer man op; Forretningsmændene i Almindelighed noget tidligere, men Fruentimmerne ofte noget sildigere, de lade sig derpaa klæde paa af deres Domestiker. Derpaa drikker man Thee og sildigere ud paa Dagen Kaffe; derefter gaae Mandfolkene til deres Forretninger, naar de have nogen, læse i en Avis, men sjeldnere i en Bog; kjøre derpaa ud, ligesom ogsaa Damerne, for at gjøre Besøg og at modtage dem; ved denne Leilighed nydes der ofte friske eller tørrede Frugter, Syltetøi og Confekt; derpaa spiser man Frokost uden at sætte sig; endskjøndt denne er temmelig rigelig og hvorved en Fiskepostei i Form af et langagtigt Brød sielden mangler; Frokosten bliver staaende paa Bordet den hele Formiddag over. Middagsmaden nydes sædvanlig imellem et og to; den bestaaer deels af udenlandske og deels af indenlandske Retter, hvortil hører Grød og Kaal, foruden et eget Slags kold Suppe. Mandfolkene drikke meget Grog. Eftermiddagen og Aftenen tilbringes da gjerne med Kortspil og imellem 9 og 10 spises til Aften, hvorved der dog ikke serveres med saamange Retter som om Middagen. De formuende Russer leve i en bestandig Traktering, have næsten hver Dag Selskab eller komme i Selskab. Overhovedet ere Russerne meget gjæstfrie og ugifte Udlændinger blive vel modtagne i deres Huse. Undtagelser fra denne yppige Levemaade finde allene Sted i de strenge Fastetider. De Rige more sig ofte med at lade Landsbyepiger komme sammen og synge og dandse for dem, og de lade ofte deres Livegne, som have Anlæg dertil, undervise i Musik. S. A.

Af Kongeriget Norges Statsregnskaber blive aarligen Extrakter bekjendtgjorte i den norske Rigstidendes officielle Deel, ligesom udførligere Forklaringer, naar Stats Revisionen er tilendebragt. Af Regnskabet fra 1828 er allerede den første forløbige Extrakt nu offentliggjort, med oplysende Anmærkninger.

For Professor Hansteens siberiske Reise er, i Statsregnskabet for 1828, beregnet 5864 Rdl. 80 skl. Spec. Sølv og 1000 Rdl. Spec. Sedler.

De Pensioner, Vartpenge og Gratificationer, som i Norge i Aaret 1828 ere betalte af Statskassen

have udgjort i Alt 229 Rdl. 74 skl. Spec. Sølv og 146851 Rdl. 14$\frac{3}{4}$ Spec. Sedl.

Professf. Schumacher har faaet en Skrivelse fra Professor Hansteen dateret Irkutsk d. 11 Apr. d. A. „En saadan Himmel til astronomiske Jagttagelser, skrev han, som den man har i det østlige Siberien, finder man ellers ikke let. Fra det Dieblik Floden Angara, (der kommer fra Baikal Søen, og tildeels indslutter Irkutsk), er belagt med Jis, indtil April har man uophørlig klar Himmel. Ikke den mindste Skye sees. — Vi rejste den 12 Dec. fra Tobolsk, og havde paa Rejsen hertil næsten uafladelig en Temperatur af ÷ 20° indtil ÷ 34° Reaumur; desuagtet gjorde jeg mine Jagttagelser hver Morgen ved Solens Opgang, en heel Time igjennem; ved 30' Kulde er Luften her hældigviis stedse stille, og dens Tørhed gjør, at man her ved 30° lider mindre end hos os ved 15°. Næsen og Drene ere meest udsatte for Luftens Virkninger; og det var aldeles ikke usædvanligt at min Betjent, under mine Observationer, meddeelte mig den Bemærkning, at min Næse var ganske hvid og maatte gnides. Skruerne paa de Instrumenter, som man maa berøre, havde jeg beklædt med tyndt Læder; thi naar man berører Metal med blotte Hænder, føler man en stikkende Smerte, som ved Berøring af et Kul, og der kommer strax en hvid Blære, som efter gloende Jern." Han roser sine to Kesselske Chronometre, og beder den ypperlige Kunstner bragt sin hjerteligste Tak. B. H. 5297.

Tre Videnskabsmænd fra Christiania, som i Juli i naturhistoriske Djemed har igjennemvandret Dovrefjeld og endnu fortsætte deres Undersøgelser, vare nylig nær ved at miste deres Liv under et Tordenveir. Fredagen den 17de Juli gjorde de, nemlig Lector Boeck og de medicinske Studenter Schiøtt og Chr. Egeberg en botanisk Excursion til Jetfjeldet i Nærheden af Jerkin paa Høiden af Dovre. Da de nærmede sig Toppen begyndte et Tordenveir at trække op, dog temmelig fjernt. Pludselig hørte Student Egeberg en underlig Susen og Surren over hans Hoved fra Staaltraaddusken i hans Hue. Lyden lignede aldeles den, der frembringes ved at holde Fingeren til Conductøren af en vedholdende omdreiet Elektriseermaskine. Paa Toppen tager Lector Boeck sin Blyant ud af Tegnebogen, for at optegne Noget; men af Blyanten fare Gnister, og han føler med Eet ligesom et elektrisk Slag, dog ei nogen Rykken i Armene, saasom Student Schiøtt følte det, derimod ligesom en Hvinen gjennem hele Legemet. Der paafulgte et Tordenskrald lige ovenpaa. Student Egeberg fornam, ligesom flere Gange tilforn, paa samme Tid hiin knittrende Lyd fra Staaldusken i Huen, og havde omtrent samme Følelse som Lector Boeck. Da Tordenskraldet kom i samme Dieblik og lige over deres Hoveder, mærkede de, at det ei var raadeligt, længere at være her, og forføiede sig øieblikligt ned. Uden Tvivl ledede deres Legemer Jordens Elektricitet til den med modsat Elektricitet svangre Skye, og frembragte saaledes Udladningen. — Mandagen den 20de vare vore Reisende paa Sneehætten i Følge med Lector Boecks Kone og hans Søster, de første Qvinder, der nogensinde have besteget dette majestætiske Fjeld. Paa Veien derhen blev der skudt en Rype og en anden Fugl. Ogsaa forfulgtes en Ulv, der lurede paa deres Hund. N. Mbl. 212.

Kjøbenhavns Børs, d. 7 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 205 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7$\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	149$\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90$\frac{1}{2}$	91 Rbd. Sedl.
Dito Dito	88$\frac{1}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102$\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106$\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100$\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105$\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97$\frac{1}{2}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97$\frac{1}{2}$	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61$\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	68	68$\frac{1}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 64.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 11 August 1829.

Nogle Efterretninger, Frue Kirke vedkommende.

I. Frue Kirke har Indtægter (særskilte fra dem, som den nye Opbyggelse vare tildeelte) af følgende Kilder: A. Af nogle Tiender og Bøndergaarde. Derom gives i Hofmanns Fundats-Samling 9 Deel denne Oplysning: Af Kirkens Jordegods blev d. 11 Juni 1715 solgt endeel Strøgods til Prinds Carl og Prindsesse Sophie Hedevig; og Hofmann opgiver, at der 1759 var tilbage: 1. Markeby Mølle i Tudse Herred, Kundby Sogn, dens øde Gaards Jord. 2. Bieverskov Kongetiende Afgivt i Præstø-Amt i Sjælland. 3. Hvidovre, af en Gaard 8 Td. Byg, af et Huus 2 Rdl. 4. Windinge, af en Gaard 3 Td. 3skp. Rug; 4 Td. Byg. 5. Ølsemagle, af en Gaard efter Moderation 8 Td. Byg; af to Huse af hvert 4 Mk. 6. Snevre, af en Gaard, efter Moderation, 4 Td. Byg. 7. Førslev, af en Gaard, efter Moderation, 6 Td. Byg; 1 Rdl. i Penge. 8. Wenstrup, af en Gaard, efter Moderation, 8 Td. Byg. 9. Kalrød eller Katteret, af en Gaard, efter Moderation, 4 Td. Byg. Af to Huse 1 Rdl. 10. Lidemark- og Taarnbye Kongetiende i Bieverskov Herred, Præstø-Amt. B. Renter af Legater, Stolestadepenge etc.

II. 1573 den 23 Aug. blev ved aabent Brev af Kong Frederik 2den befalet, at Ourevdre (Hvidovre) Sogn skal altid være og blive annecteret til vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, samt at den ældste Kapellan ved samme Kirke skal nyde al Præsterettighed af samme Sogn, imod at betjene Sognefolkene inden og uden Kirken, som en ret Sjelesørger. Dette vedvarede saaledes indtil Kapellanens Magist. Kølikens Død d. 6 Jan. 1746, da Hvidovre Kald blev annecteret til Frederiksbergs Sognekald, saaledes at Sognepræsten til sidstnævnte Kald betaler aarligen 150 Rdl. til øverste Kapellan ved Frue Kirke.

III. Et ved Renters Oplag stærkt opvoxet Legat til Kapellan-Enkers Pensionering er det, som af Magist. Richard Hansen Nordthu[illegible] øverste Medtjener ved Kirken, og Sognepræ[illegible] for Hvidovre Sogn, blev stiftet, ved Gavebrev af 31 Aug. 1686, med kongl. Confirmation af 6 Nov. s. A., hvorved blev bestemt: at Renten af hans Boes beholdne Midler skulde tjene til hans svage Datters Underholdning; men efter hendes Død deles, saaledes at den halve Deel tilfaldt Enken Ditlef Schrøders, under hvis Omsorg Datteren blev sat, den anden halve Deel derimod være et Legat, hvis Rente skulde være tillagt en fattig Kapellan-Enke ved Kirken; ved Skiftets Slutning d. 19 Apr. 1687 var Kapellan-Enke-Legatets Halvdeel 1314 Rdl. 3 Mk. 2 ß. Efter Datterens Død blev endelig Skifte afholdt d. 25 Juni 1697, og nu blev til da værende Kapellaner Magist. Hylling, og Hr. Mariager, afgivet som Legatets Halvdeel 1315 Rdl. 2 ß. Efter de benævnte Kapellaners

Død nøde deres Enker godt af Legatet. Da sidstnævntes Enke var død, blev, ifølge kongl. Resol. 2 Marts 1725, en Enke efter Sognepræst Glud tillagt Renten, dog saaledes, at om der imidlertid blev nogen Kapellan-Enke, skulde denne være berettiget til at nyde det ved Legatet fastsatte Beneficium. Ved kongl. Reskr. af 10 Marts 1741 (efter benævnte Præste-Enkes Død) blev, da ingen Kapellan Enke var, 10 Rdl. af Renten aarligen tillagt en Enke efter Klokker Paludan. 1747 d. 11 Juni udgjorde Legatets Capital 1675 Rdl. 4 Mk. 5 ß. — Ved kongl. Rescr. 11 Juli 1755 (hos Hoffmann IX. l. c.) blev bestemt: at Forvaltningen af det Nordthuusenske Legat skulde af Kapellanerne selv besørges, „dog saa at Stiftsprovsten skal have Indseende med Kapitalernes Udsættelse paa sikkert Pant." 1757 d. 25 Jan. ejede Legatet kun 407 Rdl. 5 Mk. 14 ß., efter lidt Tab i afdøde Professor Blochs Bo. Fra denne Sum, og under streng Orden og Forvaltning, er Capitalen, da ingen Kapellan-Enker have været, idelig fremvoxet. Under 18 Marts 1786 blev af da værende Kapellaner med Stiftsprovstens Samtykke vedtaget: „at en Kapellans Enke skulde nyde al Renten af den hele Legatets Capital, saalænge den ej overstiger et hundrede Rdl., da i saa Fald det som overstiger 100 Rdl. skulde henlægges til Hovedstolen." Dette blev senere under 11 Dec. 1802 erklæret af da værende Kapellaner og Stiftsprovst, at være ophævet og ugyldigt, som stridende mod Fundators Villie. Ved Pengevæsens-Forandringen var Legatet saa heldigt, at dets Capital bestod i kongl. Obligationer og transportable Statsfonds. Efter kongl. Resol. af 11 Juli 1821 nyder Catechet Henriksens Enke af Legatet aarligt 50 Rdl. Sølv.

Ved Aarets Slutning 1828 ejede Legatet:

a.	Under Kjøbenhavns Ministerii Midler: . . . . . Sølv	354 Rdl.	64 ß.
b.	i Statsfonds	14260 —	=
		14614 —	64.

Foruden contant Beholdning 17 Rbd. 68 ß. r. Sølv og 32 Rbd. 54 ß. Sedl. og Tegn.

IV. Efter Appendix til de Lassenske Fundationer og efter den Hoffmannske Samling IX. D. S. 4 og 5, cf. Fortegnelsen over Raadstue-Archivet, nævnes fra ældre Tider følgende Gaver og Legater til Kirken.

1562. Hr. Niels Langes Brev af 17 Nov. ved hvilket han giver Kirken sin Rettighed til den Residentsjord, der laae til Dionysii Altar i Studiistræde, med hvis Bygning, Boder og Have dertil hørte, med de Vilkaar, at en Ildpande i vor Frue Kirke deraf skulde holdes vedlige, fattige Folk til Varme og Bedste. — Ildpanden blev siden solgt og 1607 beregnet til 200 Rdl.

1563. Oct. Hans Albretsen, Biskop over Sjællands Stift, Brev af 24 Apr., at han aarligen af den Grund, som Hr. Niels Lange havde legeret, skal svare Jordskyld 12 Mark, hvorfor skal kjøbes Kul til at holde Ildpanden vedlige.

1598. Christen Aalborg gav ved Testament 22 Januar 40 Daler.

— Christopher Walchendorph til Glorup gav til at sættes paa Rente gode 500 Daler.

— Oct. Anders Lemvig gode 200 Daler.

1600. Peder Kykelhane gav 50 gode Daler.

1609 og 1617. Gert Jensen og hans Hustrue gode 200 Daler.

1611. Peder Erichsen, Kongens Vogndriver, gode 50 Daler.

1617. d. 19 Sept. Palle Pedersen 200 gode Daler.

1618. d. 3 May, Niels Pedersen gav, foruden 100 Daler for sit Lejersted, for Lys i Kirken at holde vedlige med at brænde fra Martini og indtil Dagen længes igjen „saa at det kan være noget hæderligt i Kirken" 200 gode Daler; altsaa i alt 300 Daler.

1625. Døde Bartholomæus Haagensens Hustrue, som testamenterede Kirken 100 Courant-Daler.

1626. gav Daniel Bundtmager til Lysene at holde vedlige i Kirken 100 Courant-Daler.

1633. Anne Hans Holsts, som boede i Højbrostræde, gav den 4 Febr. 100 gode Daler.

1636. Jens Sørensens Hustrue Inger Ivers Datter testamenterede 40 Cour. Daler.

1639. Dorothea Niels Thuresøns ogsaa 40 Cour. Daler.

1642. Borgemester Jacob Michelsøns af 1 Jan. paa 100 Daler i Species, hvoraf den aar-

lige Rente skulde gives den øverste Medtjener i Kirken hver Nytaarsdag.

1646 gav Jens Hansen Holst 100 Slettedaler.

1650. Biskop Dct. Jesper Brochmand gav „for det Monument, han hos sin Grav haver ladet opsætte, 100 gode Daler, med saa Skjel, at de altid skulle blive staaende paa Rente."

1659. Bodil Jens Lauritsens gav 200 Slettedaler.

1666. Mette Poul Skolemesters 50 Slettedaler.

1666. Anna Jacob Vagtskrivers givet 100 Slettedaler.

1667 d. 8 Jan. Frue Regitze Grubbe skjødede til Kirken tre Vaaninger i Henrik Flurens Gang ved St. Clemensstræde.

1668. Magdalene Melchiors Datter testamenterede Kirken og de Fattige alt hendes Efterladenskab. Af den beholdne Formue efter Gjelds og Udgivters Fradrag fik Kirken 217 Slettedaler $1\frac{1}{2}$ Skl.

1669. Frue Benthe Urne, Sal. Henrik Rosenvinges havde, med sin Mand Phil. Joachim Barstorph, givet til Kirken en Lysekrone, som blev hængt i St. Rochi Kapel. Til den at reenholde, og til Lys, gav hun nu 125 Specie-Daler.

1669. Hans Mule Jørgensen, Communitetets Økonomus, Assessor i Kammer-Collegiet og i Højesteret, gav iblandt en Deel Gaver til andet offentligt Brug 300 Rdl. til Kirken, for hvis Renter Testators Epitaphium og Grav skulde vedligeholdes, efter Testament af 18 Aug. (Hofmann 9 B. 150.) Arvingerne udlagde, efter Professorernes Forlangende, og tilskjødede Kirken tre Vaaninger liggende ud til Gaden ved Henrik Flurens Gang i Kattesund.

1672. Brygger Niels Nielsen og Hustrue Elline Sal. Christen Jensen Slagters Efterleverske gav Kirken, til altid at staae paa Renter „til at holde en Lysekrone reen, lige ved andre Kirkers Kroner, og Lys derpaa at sætte," 50 Rdl.

1673. Geheimeraad og Viceskatmester Holger Wind gav sit Brev 11 Jan. at skjenke Kirken 100 Rdl.

1675. Johannes Hopnerus, Licent. J. U. testamenterede Kirken 1200 Rdl., hvoraf først skulde

tages hvad fornødent var til hans Grav i Daab-Choret og et hæderligt Epitaphium, og til Messingpiller med Snedkerværk i samme Chor; samt til en Sølvkande til Alterets Brug; det øvrige at sættes paa Rente til Kirkens Nytte og Prydelse, og Gravens eller Epitaphiets Vedligeholdelse. Epitaphium kostede med Opsætning $514\frac{2}{3}$ Rdl. Messingpillerne 114 Rdl., Sølvkanden, af Vægt $150\frac{3}{4}$ Lod, kostede med Arbejdsløn 87 Rdl. 90 Skill. (See Jonges Kjøbenhavns Beskriv. 1 Deel S. 222.)

1698. 1 Sept. Generalfeltmarschal og Statholder Ulrich Frederik Gyldenløve forskrev sig og Arvinger at betale aarligen til Kirken 20 Rdl. til hans Epitaphiums Vedligeholdelse; hvilken Sum skulde som Jordskyld hæfte paa den Gaard han beboede paa Kongens Nytorv. Denne Jordskylds Oppebærelse ophørte fra Ildebranden 1728, ved hvilken Epitaphiet blev ødelagt.

1713. Christen Andersen, Kjøbmand, gav Kirken 100 Rdl. i Kroner.

1725. 11 Juni Johan Lehn gav 100 Rdl. i Kroner.

1728. Geheimeraad Adelers Arvinger lod, efter deres afdøde Faders Testamentes Indhold, levere til Kirken 200 Rdl. i Croner med $1\frac{1}{2}$ Aars Rente 15 Rdl. i Kroner; hvorfor hans Begravelse skulde vedligeholdes.

1738. skjenkede Svineslagter Karen Rasmus Hansens Enke, 130 Rdl., som en Lysekrone med 16 Arme kostede, foruden at Kirken ejede 1 Skpd. 12 Lpd. 2 Pd. Messing til samme.

1750. gav Brygger Anders Munks Enke paa Nørregade en Lysekrone med 8 Arme til Kirken.

1752. gav Tobaksspinder Christen Nielsen Tromp paa Vestergade en stor Lysekrone med 30 Arme. Den kostede 500 Rdl.

1752. gav Brændevinsbrænder Niels Bertelsens Enke paa Vandkonsten to Messing-Arme til Choret.

Over Kirkens Sognepræster har Jonge en Liste; men ikke over Kapellanerne. Vi kunne ej heller her meddele en fuldstændig Følgerække.

Mathias Knudsen nævnes hos Jonge 1 D. S. 232 at være død som Kapellan ved Kirken 1568, i sin Alders 48 Aar.

En af hans Eftermænd var Magist. Richard Hansen Nordthuus, som døde 1687, og som stiftede det nu rige ovennævnte Legat for Kapellan-Enker.

Magist. Lauritz Hylling, døde 1704.

H. Christen Mariager, døde 1711.

Iblandt de følgende var Magister Kølichen, død 1746, ovenfor nævnt.

— — —

Hr. Schytt. Var Kapellan 1755, døde 1782.

Hr. Mads Hvistendahl.

Hr. Jens Winther Bentzon. Blev 1777 anden, og 1782 første Kapellan; forflyttedes 1797 til at være Sognepræst til Gladsaxe og Herløv. Døde 19 Febr. 1823. (Liter. Lex.)

Hr. M. Thy. Blev siden Sognepræst til Garnisons Menighed.

Hr. Lor. Chr. Fallesen. Blev 1797 første Kapellan. 1808, d. 8 Jan. forflyttet til at være Sognepræst ved Trinitatis Kirke.

Hr. H. G. Clausen. Blev 1797 anden, og 1808 første Kapellan. Efter Bestalling af 8 Juli 1811 Sognepræst og Stiftsprovst.

Hr. Jac. P. Mynster. 1811 Kapellan (og ene Kapelan). Fra 1817 tillige Medlem af Directionen for Universitetet og de lærde Skoler. 1828 kongl. Confessionarius. (Lit. Lexic.)

Hr. G. H. Waage, forhen Sognepræst for St. Mortens Menighed i Nestved blev 27 Aug. 1828 beskikket til første residerende Kapellan.

Hr. P. C. S. Gad, forhen resider. Kapellan ved Frue Kirke i Aalborg og Sognepræst for Søndertranders Menighed, 27 Aug. 1828 beskikket til anden resid. Kapellan ved denne Menighed.

Hesteavl.

Hesteavlens Forbedring i Hertugdømmene Slesvig og Holsteen bevirkes paa forskjellige Maader. H. D. Hertugen af Augustenborg har

et ypperligt Stutterie af ædle Hingster og Moderheste, og Hertugen anvender store Bekostninger for at ophjelpe denne vigtige Green af Nationalvelstanden. Der holdes aarlige Heste-Veddeløb paa Augustenborg. De finde Sted om Efteraaret, og didlokke mange Tilskuere fra forskjellige Egne. For enhver, i Særdeleshed for Hestekjendere, have dette Slags Skuespil megen Interesse. Den glade Lyst til Veddekamp, og Attraa efter at sejre meddeler sig fra Rytteren til det ædle Dyr, som ved Hvrinsken, Springen og mangehaande Tegn lægger sin Lidenskab for Dagen. Veddeløbet er gandske indrettet efter engelsk Maade. Dets Begyndelse bebudes ved en Klokke. Et Musikkorps staaer paa et Stillads, og de høje Herskaber befinde sig paa dertil anbragte Højsæder. Ved Banens Maal er en egen Dommer med sin Protokollist, som noterer Resultatet af Veddeløbet, og dette Resultat trykkes. Veddeløbene vedvare i 3 til 4 Dage, og Priserne bestaae deels i Sølvbægere, deels i Penge.

Man har foreslaaet en almindelig Mønster-Udstilling af Heste for et større Distrikt i den sydlige Deel af Holsteen, i Oldesloe, da samme ligger imellem to store Stæder, i en meget cultiveret Egn, og har en Bade-Anstalt. Den der om Sommeren værende store Freqvence under Badetiden vilde forhøje saadan Udstillings Interesse, og Udstillingen selv vilde ogsaa bringe Badestedet Fordeel. (Prov. Ber. 1829 1 H. 142.)

Det hertugelige Augustenborgske Stutterie er for omtrent ½ Aars Tid siden, eller noget længere, blevet forøget med den under Navnet Logic berømte Hingst fra England. Den blev i England holdt for en af de bedste Veddeløbsheste, og har ved flere Veddeløb, især ved dem paa Marsmarken, vundet Prisen. Den forrige Besidder Lord Charles har været budet 1000 Guineer for den. (Alt. M. 10.)

En særdeles nyttig og hensigtsmæssig Indretning til Hesteavlens Befordring og Forædling er d. 19 Febr. 1827 bragt istand paa de hertugelige Slesvig-Holsteenske Fideicommisgodser. En trykt, hver Fæster meddeelt, af den hertugelige Gods-Administration udgivet Instruction, som har

contraktmæssig Forbindtlighed, indeholder paa 29 Sider de dertil svarende Forskrifter og Efterretninger. Paa flere af de hertugelige Godsers Gaarde holdes fortrinlige Beskelere, som i den Henseende ere af Veterinærkyndige kjøbte i Udlandet til høje Priser. Bønderne ere pligtige til der, imod en bestemt billig Betaling, at lade deres Hopper bedække. Til Opmuntring skal aarligen, efter Aaret 1831, Præmie-Uddelinger finde Sted, hvilke tilkjendes af en Kommission i benævnte Tilfælde. Pr. B. 1829. 1 H. 143.

Indenlandske Efterretninger.

Nylig er udkommet: Grev Esser, Sørgespil af J. C. Lange. Paa Hofboghandler Beekens Forlag. 1 Rbd. (Myntergaden Nr. 55.) Den heftige Fejde, der i Anledning af dette Stykkes Opførelse blev ført, er bekjendt. Nu, da Stykket er trykt, kan enhver, der vil være upartisk, have Lejlighed til at grunde en Mening om Spørgsmaalene: hvorvidt Theater-Censorerne gjorde ret i at antage Stykket? og hvorvidt det i øvrigt, baade i det Hele og i Enkeltheder, fortjente Bifald eller Dadel, eller opmuntrende Modtagelse. I en Forerindring berører Forfatteren dets Skjebne, forsvarer sig imod de Bemærkninger, der kunne gjøres ved Stykket; saasom i Henseende til den Maade, hvorpaa Historien er benyttet eller forandret, Characterbehandlingen, de anbragte Episoder o. s. v. — og slutter med at udbede sig „af sit Fædrelands Kunstdommere den skaanende Humanitet, som ene er istand til at opmuntre den der fremtræder med Forsøg i en eller anden Digteart.“

Kunstforeningen i Altona har foranstaltet den siette Kunstudstilling, som af Stedets og fremmede Kunstnere er rigeligen udstyret, og vil maaskee i Tallet og Værdien af de Kunstværker som udstilles overgaae de foregaaende. Selskabet „Museum“ har dertil som Lokale overladt sin skjønne Concertsal; den 9de Aug. aabnes Udstillingen, hvortil Adgang gives Mandag, Onsdag, Torsdag, Løverdag fra 11-1 Form. og 2-5 Eftermidd. imod 12 Schl. for hver. A. M. 126.

Blandede Efterretninger.

Napoleon, som Theater-Recensent. Den strængeste og maaskee indsigtsfuldeste Bedømmer havde Talma i Napoleon, som ofte lod ham komme til sig, og dadlede ligefrem hos ham det, hvormed han hos det parisiske Publicum gjorde den bedste Lykke. De Franske forlange, at den tragiske Skuespiller skal overdrive i Tone, i Gebærder og Bevægelser. Dette maa enhver tilstaae, som har havt Lejlighed til endog ikkun engang at bivaane en Tragedies Opførelse paa et parisisk Theater. Imod denne Hoveren paa for høje Cothurner, imod denne falske Pathos, imod denne Saven med Hænder og Fødder, erklærede Napoleon sig ofte imod Talma, og gav ham tillige Vink, der overhovedet bevidnede en dyb Indsigt i Tragediens, og tragiske Personers Væsen. Da han talede med Talma om Neros Rolle i Britannicus, sagde han: jeg ønskede heller at erkjende i deres Spil en almindelig Naturs Kamp med en god Opdragelse; ogsaa saae jeg gjerne, at de gjorde færre Gestus. Personer af slig Natur vise sig ikke meget ved det Ydre, de holde sig mere concentrerede i sig selv. I øvrigt raader jeg dem til simple og naturlige Former. Det er i sig selv virkeligt, at naar Personer af høj Rang, de være komne hertil ved Fødsel eller Talenter, blive bevægede af Lidenskaber, eller fortrives af besværende Tanker, hæve de Stemmen, men deres Stemme maae ikke desmindre være sand og naturlig. Til Exempel: Nu tale vi, saaledes som man taler i Omgangslivet; men, lad os nu gaae over i Historiens Tale — („Eh bien nous faisons de l'histoire.“) Disse sidste Ord udtalede Napoleon med et saadant Udtryk og en saadan Bevægelse af Haanden, at den bedste Skuespiller kunde drage Lærdom deraf. — Ved en anden Lejlighed sagde Napoleon til Talma: „De kommer ofte om Morgenen til mig. Hvad seer De da? Her gives Prindsesser, som søge at vinde deres Elskede, Fyrster, som have tabt deres Lande, Konger, som Krigen berøvede Kronerne,

store Feldtherrer, som haabe at faae disse Kroner, varm Iversyge, Katastrofer, Smerte, der dølger sig dybt i Barmen, Livets Byrder, hvorover der lydeligt klages. Her har De Tragedien. Mit Slot er fuldt heraf, og jeg er vel selv Tidens meest tragiske Person; men seer De vel mig udstrække Armene mod Himlen? studere mine Bevægelser? gjøre Attituder eller affectere Storhed? Hører De mig skrige? Visseligen ikke; jeg taler saa naturligt som enhver der bevæges af en Interesse, eller en Lidenskab. Saaledes har for mig de Personer gjort, der optraadte paa Verdens Skueplads eller før mig spillede Tragedien paa Tronen. Disse ere de Exempler de har at studere. (Berl. C. Bl. Dec. 1828. 253.)

Det er bekjendt at forrige Kunstkammerforvalter Lorents Spengler, der døde 1808, og var højagtet baade som Kunstner, og som Videnskabsmand, syslede meget med Electriciteten, og dens Særsyn. Han blev endog Opfinder af en ny Methode at electrisere paa. I Aaret 1758 bekjendtgjorte J. Jalabert, Professſ. i Physiken i Genf, at han ved Electriciteten havde helbredet en, der var rørt af Slag. B. Souvage paastod, at have havt samme Held i Montpellier, og i Tydskland, i England kappedes man om at anvende den som et Helbredelses-Middel; hvorom den Tids Blade berette. Dette var nok for at opmuntre Spengler, allerede Kunstens store Tilhænger, til at anstille Forsøg af samme Slags med sin Electriseer-Maskine. Hans første Forsøg skeete paa en af hans Arbejdere, som var beladt med en hæftig Forkjølelsesgigt i Armen, og det heldige Udfald, som snart blev bekjendt, tilskyndede andre Personer at henvende sig til vor Electrisist. En Dag om Ugen bestemte den ædle Menneskeven til disse Forretninger; i hans Laboratorium indfandt sig da undertiden indtil tredsindstyve Personer og derover. I Aaret 1753 og de følgende tildrog sig i denne Henseende, at Mennesker, for at erfare Electricitetens gavnlige Virkninger, strømmede til ham i saadan Mængde, at han i nogen Tid maatte have en Skildvagt ved Gaardens Port, hvor der var Trængsel, som ved en „Indgang til Salighedens Tempel." Podagrister, Slagrørte, Hoftevees Patienter betjente sig især, og ikke uden Hæld, af dette Middel. Krøblinger, Døve søgte ham ogsaa. Han vilde ingensinde modtage nogen Belønning herfor; det gjorde Opsigt, og forhvervede ham Berømmelse. Efter fleres Opfordring udgav han Udfaldet af sine Erfaringer i Henseende til Electricitetens helbredende Kraft under Titel: Briefe welche einige Erfahrungen der electrische Wirkungen in Krankheiten enthalten etc. 8., — hvilke bleve vel modtagne og med Berømmelse omtalte. (Mourier i hans „historiske Lovtale over Lor. Spengler 1808.")

I Karlsruher-Tidenden skrives: Den bekjendte, i Frankfurt fødte, Rejsende Hr. Edw. Rüppel har nu virkeligen tiltraadt Rejsen til Abyssinien. Siden Bruce (1778), Lord Valentia og Salt (i Aarene nogle og halvfemssindstyve) have vi kun faa Efterretninger om dette store Rige. Der bliver for Hr. Rüppel et saa meget rigere Udbytte at gjøre, da indre Revolutioner har gjort store Forandringer i disse Egnes Forfatning. Maatte Hr. Rüppel være hældig i at vende tilbage fra Abyssinien ad sydlige Veje, igjennem Lande, der endnu ere os næsten ubekjendte. A. M. 124.

Paa en Tid, da Mueligheden i at begrave nogen Levende er paa nye kommen under Overvejelse, fortjener et i Tydskland nyelig udkommet godt Skrift om denne Gjenstand at omtales. „Der Scheintodt in seinen Beziehungen auf das Erwachen im Grabe und die verschiedenen Vorschläge zu einer wirksamen und schleunigen Rettung in Fällen dieser Art. Höhern Behörden zur Berücksichtigung und meinen Mitbürgern zur Beruhigung geschrieben von Dr. Joh. Gottfr. Taberger, königl. Hannov. Hofmedicus und Großbritann. Stabssartze etc. Mit einer Kupfertafel. Hannover 1829." Skriftet er i Heidelberger Jahrbücher d. Liter. Mai d. A. anmeldt saaledes: „Forfatteren har paa ny bragt en Gjenstand under Omtale, der for Menneskene er af højeste Interesse, og hans Hensigt er derved at medvirke ti det almindelige Beste, at berolige sine Medborgere, at opvække højere Autoriteter til at afhjelpe det Fejlagtige i de bestaaende Indretninger. Skriftet er forfattet med Forkjerlighed og nøjagtig Kundskab til Sagen. Hjelpekilderne ere brugte med

behørigt Valg, Forslagene til Manglernes Afhjelpning kunne udføres uden stor Bekostning; og baade Læger og Ikkelæger kunne ikke nægte Forfatteren deres Bifald. I en Indledning viser Forfatteren, at den Mulighed at vorde levende begravet er hos os vel aldeles ikke gandske fjernet; han angiver Literaturen over denne Gjenstand, betegner de Sygdomme der begunstige Skindød, anfører Exempler paa Skindød, blandt hvilke er et Tilfælde, hvor Skindøden vedvarede hos et ungt Menneske i 42 Dage, hvilket af Burmann hos Lange-Lott fortælles; men i øvrigt synes Tilfældene om for tidlig Begravede at forekomme sjeldnere i Tydskland end i andre Lande. Fremdeles omhandles ældre Folkeslags Skikke i Henseende til deres Døde, saa og om testamentariske Foranstaltninger til Forebyggelse af Levende-Begravelse, ved Sectioner, Pulsaarens Overskjærelse og andre slige Lemlæstelser. Herved kan man vist nok i Hufelands Aand spørge: Er Mennesket virkeligen dødt, hvortil nytter da et Middel til at tilintetgjøre, hvad der allerede ej mere er forhaanden? og er Mennesket ikke endnu død, hvad kan man da kalde de foreslagne Operationer andet end at dræbe det? Derefter angives det Særegne ved Skindød, og de veldædige Følger, der undertiden har været en Følge af Skindød, hvorpaa flere Exempler ere Referenten bekjendte. Som en sikkerligen svag Trøst betragter Forfatteren det, at en nye Dødskamp i Graven neppe kan vare længere end en Time. Han gjør tillige opmærksom paa Usikkerheden i de forskjellige Kjændetegn nogle Læger angive. Indledningen endes med Forskrifter til Legemets Behandling umiddelbart efter Døden, med Hensyn paa en muelig Tilstand af Skindød, og indtil en Læge kan komme; samt de Gjenoplivelses Forsøg, som fortjene Opmærksomhed. Derefter kommer Forfatteren til sin Afhandlings egentlige Formaal nemlig til Forholdsreglerne for at forebygge Begravelse i en skindød Tilstand, og hurtigen at frelse fra Graven en for tidlig Begravet. Han handler først om Lighuse paa eller i Nærheden af Kirkegaarde, deres Indretning, Foranstaltning, Opførelse, Vedligeholdelse; hvorved han gjør opmærksom paa de allerede tilværende Anstalter af denne Art i forskjellige af Tydsklands Egne, og paa Hufelands Fortjeneste i denne Henseende. Her tales endeligen ogsaa om bærelige smaa Trædækseler, som sættes over den aabne Grav. Med Rette bemærker Forfatteren, at ved deres Anvendelse maa Lufthuller i Kisten, et stadigt Tilsyn, og Sikkerhed imod muelig Ondskab og Uorden være ueftergivelige Betingelser. For det andet taler Forfatteren om Ligkamre ved eller i Nærheden af Kirkerne, som anvendelige istedet for egentlige Lighuse, og bestemmer med Indsigt deres indre hensigtsmæssige Indretning. Han foreslaaer ved denne Lejlighed et Ligkistemagazin, hvorved et Ligs Transport i Ligkamret kan skee hurtigst mueligt. For det tredie handles om Ligbesigtelser, og alt hvad der har Hensyn til den almindelige, som første og fortrinligste Forholdsregel og Sikkerheds Anstalt; og som udfordres til sammes gode Følger, hvilket han paa det nøjeste og omhyggeligste angiver, med Efterretninger om bestaaende Anordninger og Indretninger i de forskjellige Stater. For det fjerde kommer Forfatteren til Indretningen og Anvendelsen af Sikkerhedsrør, hvorved den der opvaagner i Graven kan skaffes frisk Luft, sætte sig i Forbindelse igjen med de ydre Omgivelser og derved bekomme hurtig Hjelp. Indretningen og Anvendelsen af disse Rør ere nøje angivne og ved en tilføjet Kobbertavle gjort anskuelige. Derved omtales Dr. Guthsmuths Værktøj i lige Hensigt; Begravelses-Apparatet som Commerceraad v. Hesse i Neustrelitz har foreslaaet, og Forsøget med samme, som han selv har anstillet i en Kiste, i hvilken han var i fulde to Timer. For det femte handles om Hjertets Acupunctur, foreslaaet af Antonio Carraro; men denne Operation har saameget imod sig, at den vist ikke i denne Henseende kan anbefales. For det sjette Electriciteten og Galvanismen, hvilke Midler behørigen anvendte ere at anbefale i Skindøds Tilfælde til Gjen-Oplivelse. For det syvende tales endnu om nogle andre Midler, hvor et indgribende kraftigt Redningsforhold kan være nødvendig; saasom Neddryp af smeltet Seglak, eller Indstikning af Staal-Naale i de flade Hænder, eller paa Fodsaalerne, hvilke behørigen bedømmes, og dermed sluttes dette meget anbefalelsesværdige Skrift."

Fyrtaarnet paa Helgoland er ikke blot heelt igjennem massivt bygget, men ogsaa

forsynet med en Vindeltrappe af støbt Jern med 50 Trin. Denne Trappe er formedelst sin fritsvævende Struktur et sandt Kunstverk. Paa hver af disse Jernplader, som udgjøre Trinene, staaer den Indskrift: England 1810., som var indhugget i den Form, hvori Pladerne støbtes. Trappen selv fører op til en stor Rotunde i Spidsen af Taarnet, som er omgiven af et ligeledes af Jern støbt Gallerie, og i hvilken er anbragt en pragtfuld kolossal Lustre af 24 store argandske Lamper med Glascylindre i en dobbelt Cirkel. Disse Lampers Reverberer ere samtlige Hulspejl af blendende poleret Platina, og Rotundens Vægge bestaae af store Vinduer af det reneste Spejlglas, i Mahogni-Rammer, beslaaede med Messing. Anskuelsen af denne høje Kuppel ved dens Belysning om Natten er imposant. Øjet bliver næsten blændet deraf, som ved en Solglands. Under disse Vinduer løber en Række af lave Skabe af massivt Mahognitræ, i hvilke de nødvendige Redskaber til denne store Rotunde bevares. Alt Træ- og Messing-Arbeide paa disse Skabe, og paa Vinduesrammerne er udarbejdet paa det eleganteste, og alt, endog Fodtrinene og Stigerne, paa hvilke man opstiger for at tænde Lamperne, ere overtrukne af poleret Blik, for at de ikke skulle antændes. Lampernes Structur selv er ligesaa kunstig, som de i det Ydre ere glimrende, og med en sjelden Sindrighed ere Anstalter anbragte ved Metalrør, til at udlede Lampernes Damp ved Taget af denne Rotunde, uden at dog Vinden ovenfra indad, skal blive ufordeelagtig for Lampernes stadige Brænden. I Taarnets Midte er endnu et stort fortrefligt astronomisk Uhr, hvis Zifferblad gaaer uden for, og ved Foden af hvilket et meget nydeligt Vaaningshuus for Fyr-Inspecteuren og Fyroppasserne er anlagt. Dette kostbare Fyrtaarns Underholdning bestrides, deels paa den storbritaniske Regjerings Bekostning, deels ved Afgivter som ethvert ved Helgeland anløbende Skib maa udrede. Lyna 1828. 46.

Anekdote.

Den afdøde Overkonsistorialraad Zöllner i Berlin var en ypperlig Prædikant. Hans Roes gjenlød ogsaa snart ved Hoffet, og han maatte derfor adskillige Gange prædike paa Slottet for Enkedronningen. Engang havde han efter Befaling prædiket for hende og for hendes Hofstat; om Aftenen havde han et lidet Selskab hjemme. Iblandt Gjæsterne var ogsaa Engel. Denne talede om den Udmærkelse, som var bleven Zöllner til Deel, at han havde maattet prædike for Dronningen, og meente, at han vist nok ogsaa engang vilde faae en særegen Belønning derfor. — Zöllner svarede: derpaa tvivler jeg; thi, naar jeg undtager, at en Prædiken ved Hoffet indbringer mig et godt Maaltid ved Dronningens Taffel, saa er ikke det ringeste mere kommet mig til Gode. — Taalmodighed, sagde Engel spøgende, kommer Tid, kommer Raad; veed De ikke, at der i Bibelen staaer: Alle gode Gaver komme ned fra oven, og Hoffet er jo dog for oven. — I dette Øjeblik bankede der paa Døren, og ind traadte en kongelig Kammerlakaj, som overbragte Zöllner fra Dronningen et Par meget net og smagfuldt udarbejdede Armstager af Sølv. Alle ønskede Modtageren til Lykke. — Jeg finder det saare naturligt, sagde endelig Engel; er det ikke højst billigt, at den Mand, som saa ofte lader sit Lys skinne for Hoffet, ogsaa engang faaer et Par Stager derfor, paa hvilke han kan særte det? — Lyna 1828.

Kjøbenhavns Børs, d. 11 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	149¼ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90½	91 Rbd. Sedl.
Dito Dito	88¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106¾	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100½	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco
3 pCt. nye danske Obligationer	68	= L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 65.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 15 August 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 62).

XXIII.

Johan Martin Preisler, Kobberstikker. *) Da denne udmærkede Kunstner 1794 var død, besluttede det kongl. Maler-, Billedhugger- og Bygnings-Akademie i Kjøbenhavn, hvis Medlem han fra dets Stiftelse havde været, at hædre hans Minde ved en Tale. Af denne Mindetale, forfattet og udgivet af Akademiets Secretair, Cornelius Høyer, **) (udkommen 1795, 26 S. 8; ogsaa optaget i Minerva 1795), uddrages først det væsentligste, som indeholder Efterretninger om ham og hans Værker. — — „I dette begyndte Aars første Møde, hedder det, savne vi vor Nestor. Døden har berøvet os vort ældste Medlem, den ærværdige Olding, ham, som saa ufortrødent i et halvt Seculum, har været vor Ungdoms Vejleder, vort Exempel, ham, hvis Liv var opofret denne Stiftelse, og hvis utrættelige Flid saa væsentligen har bidraget til dens Fromme." —

„Johan Martin Preisler blev født den 14 Marts 1715 i Nürnberg; hans Fader Johan Daniel Preisler var Directør ved Maler-Akademiet i denne frie Rigsstad. — Der gives Familier, hvor Dyd og Fortjenester synes arvelige. Allerede fra ældgamle Tider var det Preislerske Navn bekjendt og agtet i den Frankiske Kreds, og næsten et Aarhundrede førend vor Preisler blev født, havde det havt Borgerret i Kunsternes Republik. Det skarptseende Øje tager ikke letteligen Fejl af Ungdommens Tilbøielighed. Af Preislers Børneleeg spaaede man hans tilkommende Evner. Som Barn saaes han tegne alle forekommende Gjenstande; vel var det kun Spøg, men man sporede dog Dannelser, der tilkjendegave, at hans Sjel var skabt for Kunsten. Om jeg ikke formaaer at følge ham fra Vuggen til den mandige Alder, saa veed jeg dog med Vished, at han gik frem paa Dydens Bane. Hans Fader, en from og gudfrygtig Mand, lod sine Børn fornemmeligen oplyse i Religionen, som den vigtigste af alle Kundskaber. Paa denne Grundvold var det og at Preisler befæstede sit ærefulde Liv, og denne blev hans Styrke og Trøst i de meest kummerfulde Øjeblikke. Tilligemed Tegning og Malerie var og Tonekunsten en af hans Ungdoms Øvelser, og daglig tilbragte han og hans Sødskende nogle Timer med denne yndige Fornøjelse. Ved saadanne Talenter blev det Preis-

---

*) Dette Stykke er i "Kunstforeningens" sidste Samling, d. 13de d. M., læst, og Kunstnerens vigtigste Værker vare derved udstillede; Forfatteren meddeeltes en og anden Oplysning, som her er benyttet.

**) Talen skal dog ikke være bleven holdt. Af hvad Aarsag, maa vel Kunstakademiets Protokoller oplyse.

lerske Huus et Musernes Tempel, og af alle anpriset som et Mønster for Opdragelse og gode Sæder."

„En sagtmodig Character og et stille Væsen var maaskee Aarsag til at Gravstikken blev Preislers Bestemmelse. Kobberstikkerkunsten fordrer upaatvivlelig mere Selvfornægtelse og Taalmodighed end de øvrige Billedkunster. Man har seet Malerens Dug i en føje Tid forvandles til en Verden, og Billedhuggeren har ved Mejselens Hjelp den Trøst, daglig at see Marmorblokken oplivet; men flere Aar maa ofte forgaae, førend Kobberstikkeren seer Virkningen af sine paralelle og møjsommelige Linier, og naar han da troer sig ved Maalet, er den halve Vej neppe opnaaet. Kobberpladen har smigret, de usuldkomne Prøvetryk have bedraget, og ikke sjelden seer han sig i den ubehagelige Nødvendighed at gjentage hine kjedsommelige Linier. Naar han nu omsider er færdig, hvor mange Fortrædeligheder møde da ikke ved Trykningen? Kunstnerens Ros eller Dadel har mange Gange beroet paa Trykkerens mere eller mindre Erfaring, og omhyggelige Behandling. Disse Vanskeligheder have, efter egen Tilstaaelse, mere end engang gjort Preisler modløs; men snart opmuntredes han igjen af den Iver for Kunsten, der idelig brændte i hans Bryst."

„Under Anførsel af en ældre Broder *), der dyrkede samme Kunst, gaaer Preisler daglig frem med stærke Skridt, og inden føje Tid sees denne unge Mand istand til at fremtræde paa en større Skueplads. Efter en Tavle af Guido Reni, forestillende David og Abigael, forfærdiger han (1738) en Plade, der er stukket i en saa historisk Stiil, og som saaledes udtrykker Maleriets Skjønheder, at den overalt gjør Opsigt blandt Kjendere."

„Cars, som dengang blev eragtet for Europas største Kobberstikker, tilstilledes et Exemplar af dette Blad. Autor var ham ubekjendt, men Arbeidet fandt saaledes hans Bifald, at han strax tilbød Preisler sit Huus og sit Venskab. Hans Videlyst gjorde, at han ikke længe tog dette Tilbud i Betænkning. I sit fire og tyvende Aar

*) Georg Martin.

forlod han en elsket Familie og sit Fødested, for at begive sig til Frankrig *). Paris, denne Vittighedens og Smagens Skole, blev nu det Sted, hvor Preisler skulde tilbringe endeel af sine bedste Aar. Prydet med et ædelt Hjerte og en grændseløs Begjerlighed efter at lære, kunde han ikke andet end erhverve sig Retskafnes Yndest. Vel fandt han ikke de store Mænd i alle Fag, der udmærkede fjortende Ludvigs Regjering, men deres Værker levede, og da Kobberstikkeren ikke dannes uden ved Malerens Arbejde, saa vare disse et betydeligt Formaal for hans Ønsker. Dog vare endnu tilbage fra den Tidspunkt, som Rygtets Basun har lignet ved Alexanders, to berømte Kunstnere, Rigaud og Massee. Den første, benævnt Frankrigs van Dyck, og beundret af Medaldrende og Efterslægt, erklærede sig — jeg bruger Preislers egne Ord — hans Fader og Vejleder. Den anden, som ved sine skjønne Miniaturer var sin Tidsalders Lyst, og som ved sin Styrke og Færdighed i Tegning har hædret sit Navn, blev ikke mindre hans Ven og Raadgiver. Foruden stor Mand som Kunstner var Massee en bemidlet og gjæstfrie Mand; hans Huus et Akademie for Smagen, og en behagelig Tilflugt for Fremmede. At nævne en Caylus, og en Bouchardon er nok til at vise, hvor vigtig den daglige Omgang her var for en ung rejsende Kunstner."

„Hos Cars levede Preisler og tilbragte sine Dage paa selv samme uskyldige og behagelige Maade som i sin Faders Huus; her blev han og Medarbejder til den betydelige Samling, som Massee paa egen Bekostning udgav i Kobber, efter hine poetiske Malinger af den store Le Brun i Versailles Gallerie. Cars laaner her sit Navn til Preislers Arbejde; Overenskomst med Udgiveren gjør det nødvendigt; men bør det ej tillige ansees som et Beviis paa Agtelse for vor unge Kunstner, og Tillid til hans Duelighed? Cars begynder en Plade efter et Malerie af Vanloo, forestillende Christi Fødsel; denne Plade, som kun var anlagt og ætset, blev af Preisler udført i Gravstik, og fandt almindeligt Bifald."

*) Fra 1739 til 1744 var han i Paris.

„En Forandring indløber og Preisler arbejder nu under sit eget Navn. Massee finder herved Lejlighed til at give sin Samling en ny Glands, og erholde ny Berømmelse af sine Landsmænd. Dog have Frugterne af dette møjsommelige Værk ikke svaret til dennes Forventning og Omkostninger. Jeg tilstaaer, at Ludvigs Bedrifter var en Sejr for Le Bruns lærde Pensel; men Malerens poetiske Geist blev tillige anstødelig for andre europæiske Magter. At udgive et saadant Digt i Kobber var en urigtig Beregning."

„Efter Bouchardons ypperlige Tegninger arbeider Preisler med Glæde, og det allene kan ansees som hans Lovtale, at denne store Billedhugger, den gode Stils eneste Støtte under Ludvig den Femtende, skjænker ham sin Fortrolighed."

„En Bataille efter Parocel og en Ganimedes efter Pierre bestemmer Preislers Ros som historisk Kobberstikker, og de største Kunstnere kappes om at forevige deres Arbejder ved hans Gravstik."

„Af Rigaud, som ikke tabte ham af Sigte, gjordes ham fordelagtigt Forslag, at udføre i Kobber de mest berømte Stykker af denne Mester, som forefandtes i Paris; Forslaget modtoges, og Begyndelsen blev gjort med det bekjendte allegoriske Kobber af Cardinal Bouillon (stukket 1744). Ofte gaaer Maleren Kobberet efter hans Arbejde ængstlig imøde, men Rigauds Geist tabte intet ved Preislers Haand. Den kloge Sammensætning, den store Virkning, de betydende Udtryk, der idelig betegnede Rigauds Værker, findes hældigen udtrykte i dette Blad, og de Fejl, man bebrejder denne store Maler, spores ikke hos Kobberstikkeren. Rigaud var en lærd Tegner, hans Hoveder, og fornemmelig hans Hænder vare mageløse, men Skyggerne i hans Tavler vare jordagtige og Farvetonen faldt i det Røde. Dette har Preisler vidst at afhjelpe; vel kunde Farvernes Tone ikke forbedres i Kobberet, men Skyggerne ere klare og gjennemskinnende, og hver Gjenstand er behandlet paa en særskilt og med Naturen overeensstemmende Maade. Rigaud oplevede ikke den Glæde at see dette Blad fuldført, og denne store Mands Død var maaskee Aarsag til en ny Epoke i Preislers Liv."

„Tvende forskjellige Tilbud gjøres ham paa engang. Hans Fædrenestad aabner ham sine Porte. Det danske Hof *) og det toscanske kalde ham, og nu skal Preisler selv bestemme sin Skjebne. Det var her vanskeligt at vælge. At boe under Italiens lykkelige Himmel, i Florents, hvor de skjønne Kunster agtes og blomstre, hvor de ypperligste Kunstværker i alle Fag vidne om den Smag og den Storhed, hvorved det Mediceiske Huus har gjort sig berømt, var tillokkende for en ung Kunstner, der tænkte og følte som Preisler. At ende sine Dage i sit Fødeland, og at være det til Gavn, havde fra Ungdom af været hans Hjertes Attraae. Det var og endnu hans Ønske, og tillige hans Forlegenhed; han stod som Alcides paa tvende Veje."

„Men nu oprinder i hans Tanker det Kald, han har i Norden. At leve med et Folk, der elsker sine Konger, som agter Religionen, som sætter Pris paa Retskaffenhed, som regjeres ved gode Love, at leve med et saadant Folk, at være dets Medborger, er en Lyksalighed som opfylder Preislers ømme Sjel, og fra dette Øjeblik anseer han Danmark som sit andet Fædreneland."

„Han forlod Paris og mange Venner; thi hans Hjerte var dannet til Venskab; han forlod Schmidt og Wille, der kappedes med ham paa en og samme Bane. De strede om Krandsen, men blot ved Talenter; de kjendte ej Avinds Vaaben, og en fortrolig Brevvexling hævnede deres Skilsmisse indtil Døden."

„Preisler ved sin Ankomst til Danmark **) viiste sig den Tillid fuldkommen værdig, man havde fattet ti hans Kunst. Kongens, Christian 6tes, Billede af Wahl overdrages ham at udføre i Kobber. Wahl havde maleriske Fortjenester, hans Tone var ofte Sandhed, men svagt var hans Begreb om Dannelser, og usikker hans Tegning. Disse Fejl spores tydeligt i hele Figuren, og i Kobberet skulde de skjules. Preisler sees da her, ej blot som Efterligner, men som selvtænkende Kunstner.

---

*) J. H. E. Bernstorf, da dansk Minister i Paris, var vistnok den Mand, der vandt Preisler for Danmark.

**) Hans Ankomst til Kiøbenhavn var d. 18 Oct. 1744.

Det tillades ham ej ganske at vige fra Originalen, og adskillige Ufuldkommenheder maatte gjelde."

„Palladser og Hytter fra Elbens Bredde til Ishavet prunke med Billeder af Frederik, Louise, Juliane, alle vidne om Malerkunstens Barndom den Tid i Norden, og alle vidne om Preislers lærde Gravstik."

„Det danske Publicum leveres — (1752) — en Bacchanale efter Pierre, og Kjendere stride imellem denne og Ganimeds for at bestemme Preislers og Kobberstikkerkunstens Triumph" *).

„Han forfærdiger efter Guido, til det Dresdener Galleri, Semiramis og Ninus; samt en Korsdrager efter Paul Veronese. Følgen af disse er et betydeligt Tilbud af det sachsiske Hof; men en Preisler forlader ej den Konge, han engang har svoret."

„Et ypperligt Stik af Preisler er Loth og hans Døttre for den berømte Butskoffsky i Berlin."

„Portraiter var ikke hans Yndlings-Fag. Venskab frembragte de fleste vi kjende. Saaledes vor berømmelige Wiedewelt af Als — (1772. Fol.) — og Religionens Digter af vor fortiente Juel; men hvad om denne Skjald efter en saa heldig Pensel var kommen for Lyset i Preislers glimrende Aar! Hans Offer paa Venskabets Alter have vi og at takke for Billederne vi eje af den uforglemmelige Münter, og hans værdige Venner Cramer og Resewitz."

„Nogle af Preislers bedste Aar bleve tabte ved Værker, som vare hans Gravstik uværdige, og for sildigt for Kunsten og ham selv tog han den Beslutning at at udgive i Kobber de meest berømte historiske Tavler i Danmark. I hans Alders Vinter udgav han Jonas blandt Niniviterne efter Salvator Rosa **), Petrus i Fængslet af Guido ***),

*) Pierre var en af de franske Malere, der arbejdede for Christiansborg Slot; hans "Bacchanale" skal have været der, men er brændt. En Esquisse, som Preislet har ejet, ejes nu af Kunstacademiets Medlem Hr. Professs. Jacobsen sen.

**) Maleriet findes i det kongel. Malerie-Gallerie paa Christiansborg Slot Nr. 57.

***) Maleriet, hvorefter dette Preislerske Kobber, som udkom 1778, er stukket, og som forestiller Englens Aabenbaring for St. Peder, er i den Moltkeske Samling, og har i den Weinwichske Fortegnelse Nr. 84. Weinwich har fremsat nogle Bemærkninger om Maleriet, og de Tvivl, man har om at det ej skulde være af Guido Reni, men maaskee af Henrik Terbruggen. Af A. Hennings bliver det i hans essai omtalt "som et af de ypperligste Malerier i Kjøbenhavn. Et guddommeligt Udtryk hersker i Apostlens Hoved og Stilling, en himmelsk Ild er udbredet over hans Aasyn, og Beskyttelse, Glæde og Ærefrygt for de evige Raadslutninger synes verelvis hæftigen at virke paa den ærværdige Oldings Ansigtstræk, hvilket foraarsager en beundringsværdig Contrast med den Character af Rolighed og himmelsk reen Glæde, som Maleren har givet Himlens Sendebud. Maleriet har intet tabt ved Gravstikken, og naar man seer det, ønsker man, at alle de Værker, ved hvilke en Raphael, Guerchino, Veronese og Carrache have gjort sig udødelige, maatte falde i en saadan Kobberstikkers Hænder som Preislers."

og med den berømte Madonna della Sedia, efter den udødelige Raphael, nedlagde han sin Gravstikke og hvilede paa sine Laurbær." (Det er stukket 1784.)

„Vi have seet Preisler paa Kunsternes Skueplads. Lader os kaste et Blik paa ham som Medborger og Husfader. Hans Embedspligter vare hans Helligdom, og utrættelig var han som offentlig Lærer *). De unge studerende Kunstnere fandt i ham en Fader. Ej blot i de offentlige Timer, men endog hjemme i hans Huus gav han dem Raad og Undervisning. Ved at laane dem af sit Arbejde og sine Tegninger blev ved Efterladenhed meget forvisket og tabt, og dog blev han ufortrøden. I Overlæg og Bedømmelse kjendte han ej Personer, men Duelighed; Oprigtighed var hans Hovedkarakter, og om Falskhed kunde

*) Han blev Professor 1750; staaer hos Højer i en Note. Skal vel være 1754, da Kunstacademiet stiftedes.

han, skjønt en vittig Mand, næppe gjøre sig Begreb."

„Et 47 Aars Ægteskab var hans jordiske Lyksalighed*) og hans ædle Hustrue viiste sig, fornemmelig i Bekymringers Dage, hans Fortrolighed fuldkommen værdig. Paa samme Grundvold som hendes elskede Mand byggede hun sin Vandel, og Religionen var hendes Trøst. I deres Huus sporedes en glad Tarvelighed, lig den gyldne Alders, og i dette lykkelige Par troede man at see Philemon og Baucis."

„Preisler higede ikke efter Rigdom, og hans Beskedenhed tillod ham ej at fordre meget for hans Arbejde. Hæder og Ros var ham en vigtig Drivefjeder. Han besad Sjelshøjhed nok til at sige med Vendome, da man spottede over et Brev fra hans Konge, som kun indeholdt Berømmelse efter en vunden Sejr: „En Mand som jeg finder i Papir og Ord Belønning nok." Han efterlod derfor sin Enke ingen Velstand, sine Børn ingen Arvedeel uden et hædret Navn."

— — —

J. M. Preisler døde d. 17 Novbr. 1794. Hans Portrait blev stukket i Kobber af hans Ven J. G. Wille. See Deutsches Museum 1778 Nov. S. 455 og Biblioth. d. schön. Wissensch. u. K. 2 B. 292.

Han efterlod sig to Sønner og en Datter. Sønnerne vare Joachim Daniel Preisler, der blev udmærket Skuespiller og døde 1808 (see Liter. Lex.), og Johan Georg Preisler, der blev Kobberstikker og Medlem af Kunstakademierne i Kjøbenhavn, Paris, Rouen og Augsburg; nu boende i Lyngby. Datteren blev gift med afdøde Agent Zinn.

Af J. M. Preisler's Værker ere de ypperste i det Foregaaende opgivne. Hans Portraiter vare: Kongerne af den Oldenborgske Stamme til den Schlegelske Historie; Frederik 5tes (1748) og Dronning Lovises (1747) Portraiter, hvilke efter Pilos Malerier staae for ved Salvingsakten; Christian 7de som Kronprinds, ogsaa efter Pilos Malerie. Christian 7de som Konge, ligesaa; Cardinal Fleury's, C. F. Gellerts, efter Ant. Graffs Malerie, den svenske Erkebiskop Jac. Benzelius 1751, Hans Gram's, efter Wahls Malerie (af 1743, stukket 1758), Biskop Frederik Nannestads (efter 1758), — Wiedewelts Portrait, efter Als's Malerie, udkom 1772, Folio; Joh. Andr. Cramer's 1774 st. F. efter Preislers egen Tegning; Balthasar Münter's ligesaa, 1775; Resewitz's 1775. Wassenschlebens (efter Sally's 1754 forfærdigede Buste) stukket 1776. Arveprinds Frederiks Portrait, efter Malerie af C. Høyer, 1777. Klopstock's Portrait efter Juels Malerie 1780, stukket 1782; Otto Greve af Thott's, efter P. Krafts Malerie 1783, Caroline Amalie Thielo's, Digterne Reenberg's og Tullin's, Historieskriveren Thor. Torfeus's Portraiter. Charlotte Amal. v. Plessen, Enke efter Georg Holstein, malet af Wahl, stukket af Preisler. Struensees Portrait. Dette har den Overskrivt: Jean Fred. Struense; neden under staaer:

Et perisse à jamais le citoyen perfide
Qui portant sur l'etat une main parricide
Voudrait par ses projets en troubler le repos
Et d'un etat reglé faire un affreux cahos.

Et lidet allegorisk Kobber i Octav, med Underskrift Tibi, blev stukket strax efter den struenseiske Katastrophe, efter Wiedewelts Invention. Statuen af Frederik V blev stukket efter Modellen, og førend Broncestatuen blev afdækket, hvilken Omstændighed det vel kan tilregnes, at Kobberet har en saadan Klarhed, at det synes at forestille en Marmorstatue. Cf. N. Biblioth. d. schön. K. u. Wiss. 14 Th. S. 147. Til Preislers sildigste Arbejder hører Kobberet over Souverainitets-Acten 1660, efter Heimbachs Malerie.

I Sandvigs Collectanea til et dansk Kunstner-Lexicon opregnes en Deel af J. M. Preislers Arbejder; dog ikke fuldstændigt og nogle af dem, vi her have opgivet, savnes der. Noget om denne Preisler læses i Büschings Nachrichten 1 B. 1754 S. 609-612.

*) Givt i Aaret 1748 med Anne Sophie Schuckmann, en Datter af Doct. Schuckmann i Güstrow i Meklenburg-Schwerin.

Litterair Notice.

Herr Hof=Bogtrykker og Boghandler August Wahlen i Brüssel udgav i Sidstningen af afvigte Aar de fire første Bind af Encyclopédie du XIX Siècle, som vil komme til at udgjøre hundrede Bind i stort 8., ypperligt trykt paa Velinpapir, med et stort Antal Kobbertavler. (Det første og andet Bind af Dictionnaire des Sciences médicales og det 1ste og 2det Bind af Dictionnaire des Sciences geographiques, hvoraf ethvert koster 3 Rdr. Sachsisk.)

Dette virkeligen kæmpeagtige Foretagende, der kommer for Lyset under Kongeriget Nederlandenes indenrigske Ministers Auspicier, og som godhedsfuld har modtaget sammes Tilegnelse, er uimodsigeligen det allervigtigste af alle, af det Slags Værker, hvilke nogensinde ere udkomne i Belgien. Det beviser en hurtig tiltagende god Fremgang i en af de vigtigste Handelsgrene.

Den i en Prospect udviklede Plan synes forstandigen at være lagt, Hovedsagen er at levere et meget omfattende Malerie af alle menneskelige Kundskaber, efter Videnskabernes nærværende Tilstand, at benytte til den Ende alle franske, engelske og tydske Encyklopædier, og at tilføje Alt, hvad som siden dette Verks Udgivelser, er ikke blevet sagt, lært eller opfundet.

Det er her aldeles ikke Undertegnedes Hensigt at forfægte et Værks Nytte, hvis Formaal er, at fremstille alle menneskelige Kunster og Videnskaber under en philosophisk Synspunkt, og i deres nærværende Tilstand. Han tager sig her blot den Frihed at anmelde de første Bind af Encyclopædien, med den Forsikring, at de indeholde meer, end Prospectens Løvter lode forvente. — Disse Ordbøger ere de fuldstændigste man hidindtil ejer. De ere Udbyttet af de største Lærdes Arbeider i Europa, af andre Lærde atter ordnet og igiennemseet. Dette med den selvsamme Flid og Omhyggelighed fortsatte Værk vil vorde det deiligste Æreminde, der kan reises for Videnskaberne og Bogtrykkerkunsten. Ved Betragtningen af disse første Leveringer, kan man neppe vogte sig for at lade sig henrive af en Følelse af Beundring over den typographiske Udførelses Skiønhed: man kan sige med uimodstridelig Sandhed, at Hr. Wahlen, som i Nederlandene er den første i den første af Kunsterne, bør sættes ved Siden af Europas berømteste Trykkere.

Hvis noget Foretagende maatte synes vanskeligt, ja endog uudførligt for et eneste Mennes kes Kræfter, saa var det i Sandhed dette. Det var den Formening som Prospecten vækkede; men vi lode ikke Herr Wahlen vederfares noksom Retfærdighed. Istedet for at igiendrive vigtige Grunde mod den formeente Umulighed, at begynde og lykkeligen at fuldende dette store Foretagende, giver denne duelige Bogtrykker, liig Philosophen, for hvem man nægtede Bevægelsen, sig ikke af med Kiv, men gaaer fremad. Som allerede forhen er sagt, Prospecten lovede meget; men det Præsterede overgaaer alle Løvterne, og hvo som trykker saaledes, retfærdiggjør den fortrinlige Protection, som den Nederlandske Regiering lader dette Huus vederfares.

Herr A. Wahlen har oprettet et Handelshuus i Leipzig, (i Livorno og Canada havde han allerede eet tilforn) for at lette sine store Handelsforbindelser med Tydskland, Polen og Rusland. Man finder i hans Boghandel, en stor Mængde lærde og æsthetiske Værker, hvilke ere trykte i Nederlandene, og størstedeels i hans Officin, hvori 30 Presser ere daglig i Gang. Han forstod at forene Skiønhed med billige Priser, og man overraskes paa en behagelig Maade ved Sammenligningen af hans Bogfortegnelse med andre Handelshuses over de yderst lave Priser for det franske Sprogs Mesterværker. Man seer i denne Boghandel en Mængde Pragtværker, saasom Cloquets Anatomie med 240 skiønne Steentryk i stor Folio; Aliberts Hudsygdomme, 2 stærke Octavbind med 60 ypperlige udmalede Kobbere; Maygrier's Jordemoderkunst, eet Bind i stort Octav med mange herlige Lithographier; sex Hefter smukke Udsigter af Skotland, ligeledes mesterligen lithographerede, i Folio; Gallerie af levende Nederlandske Mestere, o. a. fl.: lutter Værker, hvilke tilstrækkeligen bevise Kunstnernes store Ypperlighed i Nederlandene. De bedste Værker af de franske Læger, tildrage sig desforuden allerede Opmærksomheden ved deres skiønne Tryk; hvilket ogsaa er Tilfældet med en overmaade nydelig Ud-

gave af Walter Scotts og Coopers Værker. —

M. Niels Hofman Sevel Bloch,
Professor.

Indenlandske Efterretninger.

Efter en ifjor udstædt Bekjendtgjørelse af 5 Maj fra Bestyrelsen af det qvindelige velgjørende Selskab blev af samme bebudet Oprettelsen af et Tilflugtssted, hvor Forældre af den arbejdende Klasse kunde, naar de om Morgenen gaae paa Arbejde, henbringe deres Børn fra 3 til 6 Aar, og der vide dem sikre under Opsyn, indtil de igjen om Middagen kunde afhente dem til Spisning, og ligeledes i Arbejdstiden om Eftermiddagen. Hvorledes denne Indretnings Fremgang er, vides ikke. Saadanne Tilflugtsskoler have paa andre Steder havt Fremgang.

„Den første, der nævnes at have oprettet en saadan Skole, var Samuel Wilderspin i London 1820. Det Skrift, hvori han anbefalede samme, udkom i en tydsk Oversættelse af Wertheimer. Wien 1826. I Holland har man og gjort Begyndelse med Udførelsen af en saadan Skole-Indretning, og det kongl. preussiske Ministerium har anbefalet til Skolevæsens-Autoriteterne det nysnævnte Wilderspinske af Wertheimer oversatte Skrift. I Stralsund er og allerede en saadan Skole indrettet. See: Nachricht über die unter dem Namen Kinderstube der Armenpflege in Stralsund angelegte Kleinkinderschule. Stralsund 1828. Ligeledes: Schwabe, einige Gedanken über Verwahr- oder sogenannte Kleinkinderschulen. Neustadt a. d. Orla. 1828." (Staatsbürg. M. 1828.)

H. Ex. Generallieutenant Joh. Reinhold Wolfgang v. Haffner, Chef for den kongel. Generalqvarteermesterstab, er den 12te d. M. ved Døden afgaaet. „Opdragen og tidligere tjenende i det kongelige Artillerie-Corps udmærkede han sig alt i dette ved sjeldne Kundskaber og Talenter, der gjorde, at han fortrinligen brugtes til mangehaande videnskabelige Drøvtelser og Hverv, der ledede til

at blive bemærkede af Hs. Majestæt Kongen, som placerede ham i Generalqvarteermesterstaben, i hvilken han siden optjente sig til dens Chef." Den 28 Octbr. 1817 blev han Storkors af Dannebrog; allerede forud, fra 28 Jan. 1812, var han Obrm. 1ste Aug. d. A. blev han Generallieutenant.

Blandede Efterretninger.

Under Titel: „Spaziergänge und Wanderungen im Vaterlande, oder Beschreibung des preussischen Staats in gereimten Versen, nach Cannabichs Lehrbuche der Geographie für die vaterländische Jugend bearbeitet. Herausgegeb. von J. E. Brandenburg. 2 Bde. Berlin 1826. 8. 2 Thlr., ere udgivne versus memoriales for den kjære Ungdom over en Gjenstand, som i og for sig selv aldeles ikke er poetisk, og man kan vel kalde Forfatterens Idee, at skrive en Geographie, eller rettere en Topographie, i Vers, en løjerlig Idee. Som et Vehikel for Vid eller Ironie havde den med en Humorists Pen kunnet yde en interessant Læsning; men Forfatteren vil ganske alvorligen, at hans Bog skal slutte sig til Rækken af geographiske Lærebøger, og haaber, at den skal svare til de Fordringer, der ligge til Grund for dens Fremkomst, nemlig, i Form af en Læse- og Underholdningsbog for Ungdommen, at meddele det Vigtigste af hans Fædrenelands Beskrivelse. Forfatterens Forsikring, at man har ønsket Bogens Udgivelse, og en lang Subskribentliste lader forudsætte, at Bogen vil blive læst; det er jo troligt, thi der gives en Klasse af Læsere, som gjerne lade sig undervise paa saadan Maade; Drenge og Piger kunne ogsaa have en uendelig Moro i de klapprende og klingende Rim, især naar de angaae et dem kjært Fødested, eller et andet dem dyrebart Sted. Hr. Brandenburg lader en rig Privatmand, ved Navn Gutman, gjøre en Fodrejse igjennem det preussiske Fædreneland, og meddeler nu sin Vens Reinholds Børn en, af hans i Vers skrevne Dagbog uddragen, Beretning om hans Rejse. Saaledes gaaer det igjennem den preussiske Stats ti Provindser og 25 Regjeringsdistrikter; dog har han kun med-

tag t de Stæder, som have over 3000 Indvaanere.
En Prøve af Bogen give vi vore Læsere:

Magdeburg.

Abends beim Laternenlichte
Kam in Magdeburg ich an,
Mit gar frölichen Gesichte,
Was ich euch versichern kann;
Und zu einem Schulcollegen
Lenkt' ich fröhlich meinen Lauf,
Freundlich kam er mir entgegen,
Nahm mich freundlich bei sich auf.

Da der Freund in diesen Tagen
Von Geschäften war befreit,
Gab er mir auf mein Befragen
Gern gebührenden Bescheid.
Selbst mit mir umherzugehen,
War der Freund mir niemals fern;
Was ich Wicht'ges nun gesehen,
Das erzähl' ich herzlich gern,

Doch zuvor noch müßt ihr merken,
Weil ihr Alles merken müßt,
Das mit guten Festungswerken
Magdeburg versehen ist;
Daß es an der Elbe lieget,
Welche hier sich zweifach theilt,
Daß sich der allhier vergnüget,
Der i Ebnen gern verweilt.

Merket ferner dann die Theile,
Welche Magdeburg enthält,
Nimmer ging ich da in Eile,
Wo mir Eile nicht gefällt;
Langsam, da es Nutzen wirke
Sah' ich erst die Altstadt an,
Nach dem neuen Marktbezirke
Ging ich mit dem Freunde dann.

Rechter Hand ist's an der Elbe,
Wo den dritten Theil man hat;
Thurmschanz' wird genannt derselbe,
Auch zum öftern Friedrichsstadt.

Und ich hab in diesen Theilen
Kirchen glaub' ich, zwölf erblickt;
Um mich etwas zu beeilen,
Sei dies gleich vorausgeschickt.

Saaledes gaaer det endnu i mere end tyve Stropher igjennem. (Bl. f. l. U.)

Casaubon siger i Samlingen af sine Breve, at Henrik den Fjerde havde oversat Cæsars Commentærer, og han havde begyndt paa at skrive sine Memoirer, i det Forsæt at ende dem, dersom Sorger for Staten tillod ham Pusterum. Han havde den Anekdot af Fyrstens egen Mund. Man siger, at han havde foranlediget Præsidenten Jeannin, til at skrive hans Regjerings Historie. Jeg vil — sagde han til ham — lade Sandheden al sin Frihed og jeg giver Dem Raadighed til, at foredrage den uden Forstillelse og uden Sminke.

Kjøbenhavns Børs, d. 14 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$89\frac{1}{2}$	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	87	$87\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$100\frac{1}{2}$	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$67\frac{1}{4}$	= L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 66.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 18 August 1829.

Den Kjøbenhavnske Brandforsikrings Kasse.

Da Kjøbenhavns Brandforsikrings Kasse ved den Staden 1795 overgaaede store Ildebrand var sat ud af Stand til at kunne med contant Betaling fyldestgjøre dens Forpligtelser, blev den ved Anordningen af 17 Juli s. A. §§ 2 § 3 bemyndiget til at udstæde Annuitets Beviser, lydende paa tre Procent aarlig Rente, betryggede ved kongeligt Garanti, og betalbare efter Udtrækning i disse Aar, ved Hjelp af en Afgift af $\frac{3}{10}$ Procent aarligen af alle Brandforsikrings Summerne. Annuitets Beviserne, der i alt bestode af 1840 Nr., hver paa 1000 Rdl. (altsaa i alt 1840,000 Rdl.) skulde aarligen i hvert Aars Juli udtrækkes, saaledes at den sidste Trækning var beregnet at blive senest i Aaret 1826; Ved Pengevæsens Forandringen 1813 var Annuitetsgjelden, efter de gjorte Afbetalinger, aftaget til et Beløb af 1,045,136 Rdl. 59½ ß. Ifølge kongl. Resolution af 15 Dec. 1813, bekjendtgjort ved Plac. af 23 s. M., blev nu bestemt, at samtlige Annuitets Beviser skulle strax udtrækkes paa engang, dog saaledes, at de paalydende Summer ikke contant bleve udbetalte, men at der for Beløbet skulde meddeles kongelige uopsigelige Obligationer til fire Procent Rente, hvilke iøvrigt vare underkastede samme Bestemmelser, som andre kongelige Obligationer, der allerede vare i Cirkulation og oprindeligen løde paa fire Procent Rente. (Det var en Følge heraf, at disse Obligationer bleve forrentede, indtil 6 Aar efter Freden, efter den i Forordn. af 5 Jan. 1813 § 15 fastsatte Maalestok.) Brandforsikringskassen blev nu saaledes Debitor til den kongl. Kasse, eller den synkende Fond, for Annuiteternes Beløb, og hin Afgift paa Brandforsikringssummerne, til Kassens successive Afbetaling paa Gjelden, maatte altsaa tilflyde bemelte synkende Fond. Afgiften var oprindeligen bestemt til $\frac{3}{10}$ Procent aarligen af de Brandforsikrings Summer, som vare eller maatte blive tegnede; men da under Tidens Løb, og Brandforsikrings Summernes Stigen, Nedsættelse kunde taales, blev den ifølge kongl. Resol. af 10 Aug. 1803 (Plak. 14de s. A.) nedsat til $\frac{2}{10}$ Procent aarligen.

Efterat Brandkassens Interessentere saaledes indtil Aaret 1823 havde erlagt disse $\frac{2}{10}$ Procent til Brandforsikrings Kassen, og Beløbet fra bemelte Kasse var stillet til den kongl. synkende Fonds Direktions Disposition, blev det af Brandkassens Interessentere befundet, at der indtil den Tid var fra Brandkassens Side ikke allene erlagt alt hvad den efter samtlige Bestemmelser var pligtig til, men at endog betydelige Summer for meget vare til den synkende Fond indbetalte. Der blev naturligviis forfattet Beregninger over dette Formeget, og Paastand gjort om Tilbagebetaling; men fra Directionen for den synkende Fond blev gjort Indsigelser. Sagens Afgjørelse blev nu Gjenstand for

en Retssag, hvori den kongl. Lands-Over- samt Hof- og Stats Ret afsagte Dom under 6 Nov. 1826, og Højesteret under 3 Febr. 1829.) En Udvikling af Sagen, og Indholdet af Dommen er givet i et Extrablad eller Tillæg til Nr. 19 af Kjøbenhavns Posten d. A.) Det blev en Følge af denne Dom, at Husejerne nu tilgodekommer Godtgjørelse for den for meget oppebaarne Afgift; og Beløbet af denne Godtgjørelse, efter Fradrag af alle Omkostninger paa bemelte Retssag, udgjør 282015 Rbdl. 78 ß. eller 5 Rbdl. 84 ß. for hvert 1000 Rbdl. af de uforandrede Brandforsikringer. Nu opstod Spørgsmaale deels om Godtgjørelsen ubetinget skulle komme de nuværende Huus Ejere tilgode, eller tillige de foregaaende Ejere, som have indbetalt for meget; deels med Hensyn til de Forholdsregler, der ved Tilbagebetalingerne til Enhvers Betryggelse maatte være fornødne. Efterat Directionen for Brandforsikringen derom har ført Correspondents med det kongelige danske Cancellie (see Coll. Tid. 1829 No. 32 S. 703-5) begyndte igaar, d. 17de, Tilbagebetalingen af Godtgjørelsen til dem, som uafbrudt enten have været Ejere af deres Gaarde og Huse siden 1 Apr. 1823, eller have alle vedkommendes Samtykke til Beløbets Modtagelse. De øvrige Interessentere i Brandkassen, der i Løbet af bemelte Tidsrum have tilkjøbt sig Ejendomme, saavelsom de forrige Interessentere, der have afhændet disse, og maatte ansee sig berettigede til at tage Deel i Godtgjørelsen, ville ved Proclama vorde indkaldte, for at bevisliggjøre deres formeentlige Adkomst. — (Bekjendtgjør. fra Directionen for Brandforsikr. af 10 Aug. d. A.)

Den Kjøbenhavnske Brandforsikrings Activa efter Fradrag af Passiva, udgjorde, ifølge det til 30 Sept. 1828 opgjorte Regnskab, 1,136,300 Rbdl. Sølv, eller naar usikre Fordringer hos forrige Pantedebitorer, saavelsom Contoirfondets særskilte Beholdning — hvilken udgjorde 101,887 Rbdl. 95 skl Sølv — fradrages, og de uopsigelige Effecter evalueres efter Børspriis, 847,387 Rbdl. 93 skl., hvilken Sum, derved at Kassen i 11 Dec. s. A. har indfriet 40950 Rbdl. Sølv af dens Passiva, har faaet en Tilvært af et saadant Beløb. Det var ved Brandforsikrings Anordningen af 17 Juli 1795 i §. 13 Litr. d. bestemt, at naar Brandforsikringens Fond var opvoxet til 500000 Rbdl. d. Cour. (istedetfor hvilken Sum 800000 Rbdl. Sølv maa træde, da Brandforsikringerne bleve omsatte til Rigsbankpenge Sølv efter Myntforholdet 5 til 8) skulde den midlertidige kongelige Garanti for samme ophøre, og det da komme under nærmere Overvejelse, hvorvidt der, til Bedste for de Forsikrede, kunde skee en Forandring i den ved Anordningen bestemte Brandforsikrings Præmie; som var ansat til $\frac{1}{10}$ af Brandforsikrings Summerne. Efterat Tilfældet var forhaanden, er en Plak. af 20 May 1829 udstædet, hvorefter Brandforsikringspræmien for de Forsikringer som d. 1 Jan. 1829 uafbrudt har vedvaret i 33 Aar og derover, skal (istedet for at være erlagt med $\frac{1}{10}$ Procent.) være nedsat til $\frac{1}{20}$ Procent eller $\frac{1}{2}$ Promille, dog at Præmien, saafremt det skulde findes, at Brandforsikringens Fond nogensinde igjen skulde gaae ned under en Kapital af 800,000 Rbdl. atter bliver at forhøje til $\frac{1}{10}$ Procent, eller 1 Promille. Denne Nedsættelse skal, under samme Betingelse, komme de yngre Forsikringer til gode, saavel dem som allerede ere tegnede, som dem der i Fremtiden tegnes, naar der i 33 Aar af samme er svaret den fulde Præmie, $\frac{1}{10}$ Procent. Den saaledes nedsatte Præmie, i Forbindelse med Renterne af Brandforsikringens Activa, for saavidt disse overskyde dens Passiva, er beregnet at afgive en aarlig Indtægt af 71100 Rbdl. Sølv; hvorimod Udgivterne ere beregnede: 1. til Dækning af Brandvæsenets Udgivter, der fra 1825 ere lagte paa Brandforsikringen, istedetfor forhen ved en særskilt Afgivt at udredes, 20000 Rbdl. Sølv. 2. til Brand-Erstatninger beregnes 19000 Rbdl. S. aarligt; som de, efter et Middeltal af de sidste ti Aar, have udgjort. Administrations Udgivterne falde ikke Brandforsikringen til Last, da de rigeligen dækkes ved Contoirfondet, der deels, som allerede bemærket, ejer en betydelig Kapital, og derhos foruden anden Indtægt, ifølge Anordn. 1795 §. 12 Litr. a. nyder 2 skl. pr. 100 Rbdl. aarligen af de fulde forsikrede Summer. Resultatet bliver altsaa et aarligt Overskud af 32100 Rbdl. Sølv, ved hvis Hjelp Brandforsikringen gjør Regning paa i Aaret 1850 at have indfriet alle dens Passiva — nu omtrent 1,100,000 Rbdl. Sølv — og altsaa uden Gjeld at besidde sine nuværende Ac-

tiva, der, efter Fradrag af de usikre Fordringer og Contoirfondets særskilte Ejendele udgjøre, naar de uopsigelige Effecter ansættes efter Børspriis, omtrent 2,000,000 Rbdl. — Terminerne for Beregningen og Erlæggelsen af Brandforsikringspræmierne m. v., hvilke efter Anord. 1795 bestemtes til fire om Aaret, ere ved samme Plakat fastsatte til to, nemlig 11 Juni og 11 Dec. (See Coll. Tid. 1829 Nr. 24 S. 544-555.)

Det er anordnet: (Anordn. 17 Juli 1795 §. 8) „at alle Gaarde og Huse inden Kjøbenhavns og Christianshavns Volde, samt Møller og Bygninger paa Voldene, offentlige eller private, de som tilhøre den kongel. Civil-Etat derunder indbefattede, skulle, alle uden Undtagelse, være forsikrede i den Kjøbenhavnske Brandkasse, og ingen andensteds" — dog at ingen Bygning der tegnes højere end til 50000 Rdl.; (nu efter Pengevæsens Forandrings Forholdet 80000 Rbdl.)

Brandforsikringskassens Risico d. 30 Septbr. 1828 var: 48,444,200 Rbdl. Sølv.

Fra den Synspunkt, at mange Ejere af Gaarde og Huse i Kjøbenhavn have fra Brandforsikringskassen faaet Prioritets Laan er denne Stiftelse ogsaa af særdeles megen Vigtighed. Den 30 Sept. 1828 havde Kassen saaledes i 307 Kjøbenhavnske faste Ejendomme udestaaende en Sum af i alt 70900 Rbdl. rede Sølv og 1,475,960 Rbdl. Sølv. Kassen hører saaledes til dem, der endnu ere tilbage af Hjelpekilderne for Ejerne af faste og frugtbringende Ejendomme, hvorfra fornødne Laan i samme kunne søges. Mere om denne vigtige Kasse i Dagen 1822 Nr. 7 og 31.

Om Landets Tørvemoser, især de Sjællandske.

(Meddeelt.)

Under Titel: Bericht an die königl. dänische Rentekammer über die Torfmoore Seelands nach einer im Herbste 1828 deshalb unternommenen Reise. Von Joh. H. Christfr. Dau. Kopenh. u. Leipzig 1829. XXIV u. 316 S. 8. er udkommet et Skrift der fortjener Opmærksomhed.

I Aaret 1809 udgav Landinspecteur N. Lund en Underretning om Tørvemosers Opmaaling, Undersøgelse, Beregning og Afbenyttelse, trykt og forlagt af Sebbelow. Den var vel skreven. Forfatterens Hensigt var at vise, at Tørvemoser kunne ikke planmæssig behandles, uden at man kjender dem, og man kan ikke kjende dem, uden nøjagtige og sikre Undersøgelser, som lede til hensigtsmæssig at afbenytte dem. Gjenstanden er ikke uvigtig, da Folkemængden tiltager, og med den Trang til Ildebrand. Desuden forlanger en udvidet Industri Ildebrand til Tegl- og Kalkovne, Pottemagere, Glashytter, Kul til Smedning.

Angaaende Tørvens Reproduction har man været uenig. Den almindelige Mening er denne: at det er fra Bunden af at Tørven opvoxer i Moserne. Det forkastes af Andre, fordi i Moser findes flere horizontale Lag af forskjellig Materie, af tæt sort Tørv, af løs Tørv, af Løvlag, ligesom og der findes mange Moser af eens Masse eller Materie. Imidlertid er det almindelig antaget, at Tørvemoserne ere opvoxede og endnu bestandig opvoxe, at man endog opgiver en bestemt Tid, i hvilken Tørvemassen kan opnaae en vis Dybde eller Tykkelse. Det ville Andre forklare saaledes: i Mark-Fælledsskabets Tid stode Moserne fulde af Vand, da dets Afledning var forbundet med Hindringer. Der kunde derfor kun skjæres i Moserne til en vis Dybde og i smaa Grave med brede Bænke imellem, da Vandet ellers slog op og fyldte Graven. Ligesom nu Vandet formindskedes i Moserne, Luften, Vejrliget, Frost og Tø opløste Siderne af Tørvebænkene om Gravene, og den øvrige Mose trykkede sammen fra alle Tider, saaledes fyldtes snart de opskaarne Grave efter kortere eller længere Tid, alt ligesom Gravene vare større eller mindre, dybere eller grundere. Det saae Landmanden, og han antog, at Moserne i en vis Tid opvoxede eller sammengroede, saa at han om 50 til 100 Aar, efter Beskaffenheden, igjen kunde skjære.

Naturkyndige antage, at Planteriget afgiver Materialet til Tørv, i Forening med en chemisk Proces. Det er vel oplyst af Hr. Dau i hans Handbuch über den Torf, Leipzig 1823, og har i hans nu udkomne Berichte über die Torfmore Seelands erholdt vigtige Bidrag, Oplysninger, og

nærmere Beviser. Forf. omtaler først Tørvemoser i Engbund; han antager, at samme have været i Fortiden Søer, som ere tilgroede med Vandplanter, som ere uddøde og opløste til Mudder. I slige Vandsamlinger begynder Vegetationen fra Siderne, fordi Vandet er der mindre dybt og Bølgerne have mindre Kraft, derfra breder Vegetationen sig ud i Dybet, indtil den omsider udfylder det Hele, hvortil Regn og Kildevæld bidrager ved at opløse og henskylle den løse Tørvegrund ud i Dybet, hvor Overfladen endnu ikke er fastbunden med Plantevært. Desuden yder Skoven ved affaldne Blade et rigt Bidrag til at fylde slige Søer. Er nu Søen for en Deel fyldt, voxe andre Vandplanter med Rørvært, og danne i Førstningen umoden Tørv, løs og svampig, i Sammenligning med den underliggende, som er fastere og sortere af Farve. Han oplyser det med Exempler fra bekjendte Moser i Landet. Derpaa omtaler han Moserne i Skovegne, som have deres Oprindelse fra opløste Trædele. Ved Regn nedskylles Mulden af de forraadnede Træer i Søerne, og dannes en fortrinlig Tørvegrund af temmelig Dybde. Dens Tørv brænder godt med levende Flamme, men er ei saa drøi, som den bedste Sumptørv. Exempler anføres. Derpaa omtales Moserne begroede med Lyng og adskillige Værter. Forf. kalder Lyngmoserne Hochmoor, fordi Overfladen i slige Moser er højere i Midten, de findes saavel paa Moser, fremvorne paa sumpig Grund, som paa Skovmoser. Tørven er her rødladen, i Dybden brun, men aldrig sort, som er den gode Mosetørvs Farve. I Moser begroede med Lyng findes Rødder af Fyr, men i Skovmoser findes Levninger af Eeg, El, Hessel og Birk. I Lyngmoser er Vegetationen stærkere, og Tørvematerien dannes herligere, om man endog opskjærer dem til Grunden. Til Exempel anføres Braxøe- og Holmegaards Mose, Femsøe Lyng mellem Hirschholm og Lyngbye, m. fl. Forf. har bereist 159 Tørvemoser, af disse vare 112 Engmoser, 15 Skovmoser, 32 Lyngmoser; de sidste ere de største.

Antager man med Morville, at Sjelland har i Fortiden havt 29068 Tdr. Land Mose, har den formodentlig ei meer tilbage, som er uopskaaren Mose, end 17000 Tdr. (cf. S. 230-231), thi Tørvematerien forringes og hensmulrer, naar den mister sin naturlige Beklædning af Græs eller Lyng, at Luften kan virke paa den, derved gjøres den utjenlig til Brændsel. Reproduction af Tørv er sjelden at finde, fordi man i Fortiden ei skar Tørv i Moserne, men afskrællede Overfladen, og derved gjorde den uskikket til Reproduction. At skjære Tørv, saaledes som nu bruges, formenes kun at være 100 Aar gammel. En Tørvemose kan ansees af dobbelt Værd, med et ligesaa stort Areal vel begroet med Højskov, fordi Mosen indeholder mere Brændematerie, den behøver og dobbelt saa lang Tid til at reproducere sig som Skoven.

Til Slutning omtaler Forf. Brændes og Tørvs Værd indbyrdes. Han antager, at en Favn Bøgebrænde svarer til $1\frac{1}{2}$ Favn Fyr, $3\frac{1}{2}$ Td. Steenkul med Strygmaal, $14\frac{3}{4}$ Td. Bøgekul, 500 Snese Traadtorv fra Birkerød; den er liden, 100 Stk. indtager et Rum af 2350 Kubiktommer. Anslaaes til Favnebrænde af Bøg, som Eenhed, det Hovedstaden forbruger af Brænde, Tørv, Træ- og Steenkul kan samme ansættes til $1\frac{1}{8}$ Favn pr. Menneske, og paa Landet til $\frac{3}{4}$ Favn. Skovenes Areal i Sjælland antages at være 108,000 Td. Land, de kunne ei taale at levere meer aarligen end 72000 Favne, d. e. $\frac{2}{3}$ Favn paa Tønde Land; men Sjælland behøver Brændsel liig med 203,000 Favne, følgelig skulle Tørvemoserne aarligen levere en Brændeværdie, liig med 131,000 Favne Bøgetræ, dertil behøves 52,400,000 Kubikfod Tørvejord aarlig. Det formaae Tørvemoserne at afgive i 93 Aar, men da vilde alt være opskaaren. Derfor tilraader han, at Regjeringen skulle ved Kjøb eller Tusk skaffe sig de vigtigste Tørvemoser i Landet, saasom Holmegaards og Broxøe Mose, Aaemosen m. fl. Aaemosen i Holbeks Amt er den største i Sjelland, paa 6600 Tdr. Land, med 500 Millioner Kubikfod Tørvegrund. Den alene var istand til at forsyne Hovedstaden med Ildebrand i 100 Aar, den kunde betale Omkostningerne med en Jernbane paa 9 Mile, hvilken og i andre Henseende, saasom ved Postens Befordring kunde afgive overordentlig Nytte. (S. 310).

Det var at ønske, at den ærede Forf. maatte forundes Leilighed til at bereise de øvrige Provindser, at lignende Efterretninger om deres Tørve-

moser kunde erholdes. Tørvemoserne fortjene mere Opmærksomhed end hidtil er viist dem. Det vilde være gavnligt om Forsteleverne erholdt Underviisning i planmæssig at behandle dem, som og at udmaale og beregne deres Volumen for at taxere dem, endvidere at vide, hvorledes Tørv forædles ved Æltning og Forming, og Kul brændes af Tørv, samt Brugen af den løse Tørv istedet for Muursteen i Skillerum, ved at lade dem gjennemtrænge med Leervand eller tynd Leervelling, med anden oeconomisk Benyttelse. Anmelderen giver sig den Frihed at yttre det Ønske, at Bogen maatte blive oversat paa Dansk; den ville da blive meer bekjendt og benyttet, som den virkelig fortjener, og de værdige Mænds Bestræbelser opnaaes, som have sat Fors. istand til at gjøre denne Reise, hvilken han med megen Flid og Eftertanke har udført, til Gavn for det Almindelige.

Skriftet meddeler (S. 286 o. f.) flere paalidelige statistiske Efterretninger, saaledes om Bestanden af de kongelige Skove i det Nordlige af Sjælland, nemlig paa Amterne i Kjøbenhavns, Hirschholms, Frederichsborgs og Kronborgs Forstdistricter, samt paa Jægerspriis og i Ods Herred, meddeelt Fors. af Hr. Etatsraad Evers.

Deres Areal udgjør	42000 Td.
Derfra afgaaer aabne Pladse til Græsning for Vildet	1500
Tørvemoser, Engbund, Søer, Veje, Land til Forstbetjente	4000
Flyvesand og ucultiverede Strækninger	3500
	9000
Med Skov begroet	33000 Td.

Af disse 33000 Td. Land, ere 21000 Td. begroet med Eeg og Bøg, 10500 Td. med Naaleskov og den Langenske Plantage 1500 Td. af El, Birk m. v. til Schlagholz, d. e. Træer som inddeles i Hugster til Eftervært. Foruden det disse Skove afgive af Tømmer og Gavntræ, som er meget, afgive de aarlig af Brænde efter et Middeltal for flere Aar:

14,000 Favne Bøgetræ, til 60 Kubikfod fast Træ.
1,600 Favne Knippelbrænde, til 45 Kubikfod.
1,200 Favne Egetræ, til 60 Kubikfod.
200 Favne af Fyr, Gran, Lerke, til 60 Kubikfod.

500 Favne El og Birketræ, til 60 Kubikfod.
25,000 Favne Qvas, til 15 Kubikfod.
Tørven, 5000 Læs, kommer her ikke i Betragtning.

Reduceres nu disse forskjellige Træsorter til stortslaget Favnetræ af Bøg, udgjør det:

	Favne.
14,000 Favne Bøg	14,000
1,600 Favne Fagot	1,200
1,200 Favne Egetræ (à $\frac{10}{11}$) . . .	1,100
200 Favne af Naaletræ (à $\frac{3}{4}$) . . .	150
500 Favne af El og Birk (à $\frac{3}{4}$) . .	370
25,000 Favne Qvas	6,250
Summarisk, liig med stortslaget Favntræ af Bøg	23,070

Fra Matriculs-Contoiret under Rentekammeret ere mange specielle Efterretninger, uddragne af sammes Kaarter, til Angivelse af private Tørvemosers Størrelse; ogsaa ere Oplysninger ved Andre meddeelte, saaledes den af Landinspecteur Voigt i Sorø over Aaemosen i Holbeks Amt, paa 6,666 Tdr. Land, d. e. $\frac{2}{3}$ Qvadratmiil, hvoraf 5,000 Tdr. er virkelig Tørvejord, og ei Engbund. I den ere følgende Lodsejeres Andeel: Det Sorøiske Academie har i den 1,938 Tdr., Frydendahl 903 Tdr., Bonderup 741 Tdr., Kongsdal og Knapstrup 859 Tdr., Adelersborg 609 Tdr., Katterup 396 Tdr., Løvenborg 370 Tdr., Sandlyngegaard 209 Tdr., Kjøbenhavns Universitet 188 Tdr., Kjøbenhavns Magistrat 111 Tdr., Nørager 139 Tdr., Hørbyegaard 102 Tdr., og 4 mindre Lodsejere tilsammen 31 Tdr.

Fremmed Vindmageri med Lægemidler.

Under denne Overskrift læser man i Tidsskriftet Freia for 1826 følgende: „I danske Aviser anprises et Lægemiddel for Brystsvaghed, som skal være at erholde i Hamborg for en fuldvægtig hollandsk Dukat. Det er i sig selv uskadeligt, men Ingredientserne ere alt for simple og ubekostelige til, at man skulde betale saa høi Priis der-

for. Da Bekjendtgjørelsen to Gange har været indrykket i Aviserne, havde man haabet, at Vedkommende vilde tage Notice deraf. For at lette Anskaffelsen af dette Middel, for dem der behøve det, hidsettes her Recepten, efter en paalidelig Læges Opgave, saaledes indrettet, at Enhver kan forstaae den, og selv paa Apotheket kjøbe de didhørende Sorter:

Brystsirup af Kalvelunge.

Tag meget frisk og sund Kalvelunge 1 Pd.
god hvid Viin 2 Pd.
Brøndvand saa meget som er fornødent.
Skjær Kalvelungerne i Stykker, lad dem koge forsigtigt, og naar Lungerne synes at have kogt nok, tilsæt:
Siliquae dulces (St. Hans-Brød) 4 Lod
giv derpaa et passende Opkog med
Herbae capillorum veneris (Fruehaar-Urt)
Tør Lungeurt, af hver 2 Lod.
gjennemsie og udpres det, lad det derpaa sætte sig, afgyd det klart og tilsæt derpaa:
Topsukker 4 Pd.
Afklar det med Æggehvide, kog det lidet stærkt, sie det derpaa gjennem en Sieklud, som befinder sig over et Kar, i hvilket i Forveien er kommen:
Pommerantsblomstsirup 12 Lod.
Bland det derpaa, og opbevar i en Seltservands-Dunk.

Man haaber, at denne Recept vil bidrage til, at vore Landsmænd betænke sig lidt, før de udgive en hollandsk Dukat (to Specier), for et simpelt Lægemiddel, som de kunne have for mindre end det Halve, og at derved endeel hollandske Ducater eller Specier blive i Landet, som ellers kom til at vandre ud."

Man seer altsaa heri Bestyrkelse for det i vort Blad Nr. 63 fremsatte Ønske om, at vore Stadsphysici snarest muligt, naar Tidender udbrede Anbefalinger af dyre Lægemidler, vilde bekjendtgjøre de Advarsler eller Underretninger, som Almenheden maatte være tjent med. —

Hvor stort var Kjøbenhavns Folketal for 70 til 80 Aar siden?

Ved nogle historiske Undersøgelser Kong Frederik 5tes Regjeringstid vedkommende blev Spørgsmaal om den danske Stats Folkemængde, og i Særdeleshed Hovedstadens. Det er bekjendt, at der ingen Folketælling skeete hos os førend 1769, og hine Spørgsmaale kunde altsaa ikke besvares uden efter Beregninger, grundede paa Fødde- og Døde-Lister, og det i den politiske Aritmetik antagne Forhold af Fødte og Døde mod Levende. I de 12 Aar 1743-1754 var (efter Materialien zur Statist. d. dänisch. Staaten 2 Th. S. 204.) Antallet af de Fødte i Kjøbenhavn i alt 32592 eller efter Middeltal for et Aar 2716. Multiplicerer man dette Tal med 26, eller ansætter, at 1 er fød for hver 26 Levende, udkommer for bemelte Periode et Folketal for Hovedstaden af 70616 Mennesker-

De Dødes Tal i bemelte Aar var 35820, eller for et Aar 2985. Efter Antagelsen af at 1 af 24 døer i store Stæder, multiplicere man 2985 med 24, hvorefter udkommer et Folketal af 71640 Mennesker. Man kan vel saaledes antage omtrent 70000 Mennesker eller noget derover at have været Hovedstadens Folketal i bemeldte Periode, eller Aar 1754, og dette kan vel saameget sandsynligere antages, da ved Folketællingen 1769, eller 15 Aar sildigere, i hvilken Tid meget havde bidraget til Kjøbenhavns Fremvært, befandtes Kjøbenhavns Folketal at være 70514, foruden de Militaire. Tallet paa disse kan vel ansættes at gaae op imod Tilværten.

Men, spørger man, findes i geographiske, topographiske, statistiske Skrifter fra Frederik 5tes Tid intet om Kjøbenhavns Folkemængde? I danske Atlas 2den Deel, (udkommet 1764) S. 74, læses følgende:

„Om Indbyggernes Tal er man ikke istand til at give nogen vis Beretning, undtagen hvad de virkelige Borgere angaae, som ere henved halvfemte Tusinde. Hr. Ant. Fr. Büsching, som nogle Aar opholdt sig her, regner i sin „Neue Erd-Beschreibung" T. 1. p. 36. Folkemængden i Kjøbenhavn for 100000 Sjele, hvilket vel ikke skal

være langt fra Maalet. Han siger derhos, at siden Aar 1746 er de Fødtes mindste Tal 2592, det største 2813, og at fra samme Tid af, beløber sig de aarligen Dødes mindste Tal til 2594, men det største Tal 3386. Hvad de Fødtes Tal angaaer, da maa herhos erindres, at det af Hr. Büsching anførte kan forøges med 2 à 300, som, af sine Aarsager, ikke komme i Beregning paa de aarlige Lister, og altsaa ikke kunne være ham bekjendt, men fødes desværre i Løndom og, til Barne-Mords Afværgelse uden videre Spørgsmaal antages til Opdragelse, paa almindelig Omkostning, ligesom de skamfulde Mødre i deres Nødstid hjelpes til Rette, og plejes paa nogle Dage efter Fornødenhed."

Opgivelsen er her upatvivleligen for højt ansat. I Materialien zur Statistik d. dänisch. Staaten l. c. antages for Aaret 1775 det sandsynlige Antal af Kjøbenhavns Befolkning at have været med rundt Tal omtrent 80000; hvilket endmere bestyrker Anmelderens Ansættelse af 70000 Mennesker som Kjøbenhavns Folketal ved de nærmeste Aar for og efter 1750.

Nøjagtigere Beregninger kunne anstilles; Dette være blot opgivet som Resultat af den hurtige Undersøgelse Spørgsmaalet fremkaldte.

Indenlandske Efterretninger.

I Anledning af hvad i Nr. 62 var anført om den skadelige Søravns Udryddelse og Forjagelse fra en holstensk Egn, er Udgiveren fra en af Bladets ærede Læsere meddeelt den Efterretning, at han for omtrent to Aar siden saae en stor Mængde af disse Fugle i Egnen af Svendborg, og at de skulle have Reder i Nakkebøllegaards Skove. De bleve der kaldte Skavler. Det vilde være interessant at have nærmere Underretning om hvad der af bemeldte Gaards Ejer, til sin egen og Naboers Ejendommes Fredning, er foretaget til denne skadelige Fugls Udryddelse. —

I en Skrivelse fra Aarhuus hedder det: „Dersom det er sandt, at Aarhuus er en af de jydske Kjøbstæder, der udmærker sig ved en fra

Naturens Haand udgaaet smilende Omgivenhed, da er det ej mindre sandt, at der ere faa Stæder, hvor offentlig og privat Virksomhed saa troligen række hinanden Haanden, for ved Kunst og Flid at komme den smukke Natur til Hjelp. Hvad Handelshuset Ree i denne Henseende har gjort er bekjendt, og vil stedse geraade dette Navn til Hæder. Blandt de private Grundejere, der for øvrigt i formeldte Hensyn have retmessig Fordring paa Medborgeres Højagtelse, bør udentvivl Hr. Møller Guldager fortrinsvis nævnes for sine fortræffelige Hegn og smagfulde Anlæg ved Stadens eneste, men anselige Vandmølle. Ej heller vil den, der endeel Aar tilbage i Tiden har kjendt den søndre Entree til Staden, kunne nægte Hr. Oberst, Ridder von Høeg Guldberg sin varme Tak for de Opofrelser denne Hædersmand har bragt Byens Ziir. De Forskjønnelser Private saaledes have anbragt paa enkelte Steder, har den af Aarhuus højtfortjente Borgemester og Byfoged, Hr. Justitsraad Fleischer forstaaet at bringe i Forbindelse med en Promenade rundt om Byen, til hvilken maaskee ej nogen blandt Landets Stæder kan fremvise Mage. Saameget fortjenstligere er al den i saa Maade stedfindende Virksomhed, som det ej er egentlig Trang, der har fremkaldt den. At man ved Stæder, hvor Omgivenheden af Naturen er stedmoderligen behandlet, søger at skabe sig lidt Skygge, er da i Sandhed intet Under." (Af Severins cimbr. Jagttager. Nr. 14.)

Blandede Efterretninger.

Man tilraadede den franske Konge Henrik den fjerde at bruge haard Behandling mod nogle af Liguens Fæstninger, som han havde erobret. Den Fornøjelse — svarede den ædelmodige Fyrste — som man henter af Hevnen, varer ikkun et Dieblik; men den, man nyder af Mildheden, er evig.

Man læser i et tydsk Blad (Allg. Z. 213) følgende: „Om det Megetskriverie, der hidtil har fundet Sted i Bayern kan vel ikke gives noget tydeligere Begreb end den officielle Beretning, at ef-

terat Kongen af Bayern allerede havde afskaffet en Mængde Skriverier i sin Armee, har Hs. Majestæt fremdeles, efter Krigsministeriets Forestilling, formindsket Skriveriet med 70000, siger halvfjerdesindstyve tusinde Stykker aarligen." Det er vist nok, at der i vore Tider skeer megen Overdrivelse med Skriveriet, og at mangen Embedsmand, eller mangt et af de europæiske større og mindre Staters Collegier sætter en Ære i at kunne, i aarlige Indberetninger om deres Virksomhed, have store Tal af afgaaede Expeditioner; uden at agte, at Aand for Orden, Liberalitet, Hurtighed, Upartiskhed, Ubeskikkelighed, høre til de væsentligste Fordringer man har paa Embedsmanden, og at Meget kan snarere og bedre vorde iværksat ved Ord end ved Pen. Imidlertid overdrives vist nok tillige Klagerne over Megetskriveriet. De mange Lister f. Ex. ved Militærvæsenet ere dog nyttige fra en anden Synspunkt end fra Ordenens. De øve, og de beskjæftige, og de nære en Ordens Aand, foruden at de gavne til de Formaal, der ved dem tilsigtes.

I Nordamerika har Man i afvigte Aar været meget uheldig med Dampskibe, da 10 af dem ere forgaaede, og for det meste med deres Ladninger. — Da en Tjenestepige i London nylig skulde aabne Østers, fandt hun i en af disse en Guld-Souvereign, der allerede temmelig længe maa have ligget der; thi dens Præg var tydelig aftrykt baade i selve Østersen og i Skallen. — Den 4de Ds., om Morgenen, havde Man i Liverpool en rasende Storm, som ødelagde al Træfrugten og tillige gjorde Hveden megen Skade. — I en tydsk By, Reichenbach, er arresteret en Person, der var i Begreb med at gjøre danske Frederiksd'orer med Aarstallet 1828.

Anekdoter.

I en Skov i Nærheden af Paris blev den berømte Marschal Turenne en Dag overfaldet af Røvere. Han lovede at ville udbetale dem en betydelig Sum Penge, dersom De ville skaane hans Liv. Røverne modtoge dette Tilbud med de Ord: Velan! Vi tvivle ikke paa et Løfte af Marschal Turenne. Den følgende Middag, da Marschallen havde stort Selskab hos sig, blev han uventet kaldet fra Bordet, da en fremmed Herre ønskede i et vigtigt Anliggende at tale et Ord med ham selv. I den fremmede Herre gjenkjendte han strax den ene af Røverne, og udbetalte ham paa Stedet den belovede Sum. En Time efterat Røveren var gaaet, fortalte Marschallen først Selskabet denne Tildragelse.

En af Navn kun lidet værdig Elsker truede sin Dame med: at han vilde lade trykke de Breve; som hun havde tilskrevet ham. „Min Herre!" gjensvarede denne ham, „det maa De gjerne gjøre, jeg vil kun rødme over Adressen".

Kjøbenhavns Børs, d. 18 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$50\frac{3}{4}$	51 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	$89\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$86\frac{1}{2}$	87 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{3}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	$105\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	66	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 67.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 22 August 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 65.)

XXIV.

Berg Claus, Billedskjærer. Han var fød i Lübeck af fornem Slægt. Da hans Forældre havde mærket hos ham i hans Ungdom en stor Lyst til Tegning og Malerie, glædede de sig derover, og holdt ham dertil, da man paa de Tider ansaae det for en Gjerning til Guds Ære, at opofre en Søn til en saadan Kunst, som da fornemligen anvendtes til Kirkernes Prydelse og religiøse Gjenstandes Afbildning. Han uddannedes da til at blive en stor og berømt Kunstner. Kong Hans's Dronning Christina, som efter Kongens Død 1513 havde valgt Odense til sit Opholdssted i sin Enkestand, og vilde her i sin religiøse Aand gavne gudelige Stiftelser, bestemte sig især til at bekoste den der da værende Graabrødre Kirkes Prydelse, fornemlig ved en kostelig Altertavle. Dels havde hun altid havt en særdeles stor Forkjerlighed for Franciskanerordenen, og deels var hendes afdøde Mand begravet i denne Kirke, hvor hun ogsaa selv ønskede at hvile. Til at forfærdige Altertavlen anmodedes Claus Berg om at komme herind. Nogle Gange var Anmodningen forgjeves, da han, som det hedder, ikke øvede sin Kunst for andre; men omsider lod han sig overtale og kom. Han arbejdede dog ikke personligen med paa Altertavlen, men anordnede og styrede det hele Arbejde, der blev besørget af 12 Svende, som han havde under sig, hvilke Dronningen hver Maaned betalte; de gik i Silkeklæder, bundne med Silkebaand, rimeligen en spansk Dragt. Da Arbejdet var tilendebragt, forærede Dronningen ham en paa hendes Bekostning opbygget grundmuret Gaard, paa Odenses Overgade. Han og hans Efterkommere bleve siden boende her i Danmark. Han giftede sig med en Margrethe Groth, og havde en Søn Frants Berg, som Dronning Christine selv havde baaret over Daaben og givet Navnet Frants efter Franciskaner-Ordenen. (Dronningen holdt ham i Skole i Odense, og siden ved Universitetet i Rostok. Han døde 1591 som Biskop i Norge. En Søn af ham, Claus Frantsen Berrig, har skrevet en Beretning om sin fædrene Herkomst, indført i dansk Magaz. I. 23-28.)

Altertavlen vedblev at være Kirkens Prydelse, indtil sammes Nedbrydelse 1805. Den blev da solgt ved offentlig Auction. Frue Kirke i Odense blev Kjøber, og fra den Tid har den været sammes Prydelse, og bevaredes saaledes, som en af Odenses Seeværdigheber. Altertavlen, forfærdiget i Begyndelsen af det 16de Aarhundrede, har en Højde af omtrent 8 Alen, og Brede, uaabnet, 5 Alen. Den er, som flere Altertavler fra den Tid, til at lukke sammen, og fremviser sammenlukket allene 4 i nyere Tider forfærdigede Malerier. Naar den aabnes sees det egentlige Kunst-

værk. Den bestaaer da af fire Dele: Foden, den egentlige Altertavle, og begge Fløjene. Enhver af disse Dele er opfyldt med forskjellige Figurer, alle udskaarne af Træe, Ansigterne og de nøgne Figurer kolorerede, alt Drapperiet lueforgyldt. Paa Foden, hvis Højde er omtrent 1½ Alen, er i Midten Frelserens Billede, tornekronet. Paa Siderne Kong Hans's, Dronning Christines, og de kongelige Børns Billeder. Den egentlige Altertavle har i alt i fire Rader over hinanden 88 hele Figurer og 61 Englehoveder. De to Fløje forestille 16 forskjellige Scener af Jesu Lidelse og Død, og har omtrent 160 Figurer. Det hele Kunstværk gjør et behageligt Indtryk. Figurerne ere vel udarbejdede, med udtryksfulde karakteristiske Ansigter, i afvexlende Stillinger, med rigt Drapperie, og meget stærk Forgyldning. Altertavlen er nøje beskreven i et Program for Odense Cathedralskole af Hr. Oct. A. F. Mülertz; trykt i Odense 1813. 21 S. 8.

XXV.

Berg, Magnus. Han var fød i Norge 28 Nov. 1666. Han kom i Tjeneste hos Norges Statholder Gyldenløve, der blev opmærksom paa de smukke Figurer, han skar paa Havekjeppe, og efter hvis Anbefaling Kong Christian 5te satte ham i Lære hos Hofskildrer Peter Andersen i Frederiksborg. Efterat have her udstaaet sine Læreaar, rejste han paa Kongens Bekostning til Italien, hvor han tilbragte omtrent 3 Aar. Derfra til Frankrig, hvor han opholdt sig næppe tre Maaneder, da han tilbagekaldtes, og fik den imidlertid afdøde Andersens Værelser paa Frederiksborg. Efter Kongens Død forlod han, hvad der egentligen ikke var hans Fag, Maleriet, og gik til sit Yndlings-Arbejde, Kunsten at udskjære og arbejde i Elfenbeen. Da han var 56 Aar gammel, nemlig 1722, blev han formedelst Svagelighed foranlediget til at foretage en Rejse til Pyrmont, og ved samme Lejlighed gik han til Wien, Prag, Sachsen, det Hessiske, Hannover, og Nederlandene. Han havde taget nogle i Elfenbeen udskaarne Arbejder med sig. I Wien maatte han overlade Kejseren og Kejserinden nogle af sine Kunstarbejder; ligeledes i Sachsen til sammes Fyrste, Kongen af Polen; og de betaltes ham rigeligen. Landgreven af Hessen søgte at formaae ham til at gaae i sin Tjeneste; men han vilde hjem til sit kjere Danmark, som han skyldte sin Dannelse. Han døde i Kjøbenhavn d. 31 Marts 1739. Hans Levnet udførligt beskrevet af Langebek staaer i danske Magazin I. 226-243 cf. Lor. Spenglers Afhandling om Elfenbenets Egenskaber. Af hans Arbejder gjemmes en stor Mængde herlige Stykker i det kongl. Kunst-Museum; deriblandt en Mængde Basreliefs i Elfenbeen. Kong Frederik 4des Portrait omgivet med forskjellige allegoriske Figurer; Kunstneren arbejdede paa dette i noget over 3 Aar. Et stort Pragtstykke, sammensat af Sølv, forgyldt Bronce og Elfenbeen, i Form af en Pokal, og forestillende et emblematisk Billede af Vandet, som Element. Han arbejdede herpaa i 12 til 13 Aar. (Thaarups Kopenhagen S. 110.116.) Hans Portrait, malet af ham selv, sees i det kongl. Malerie-Gallerie paa Christiansborg Slot Nr. 827. Der haves ogsaa to andre Malerier af ham Nr. 828-829.

XXVI.

Berg, Peter, Medaillør i Slutningen af Christian 5tes Regjering og hele Frederik 4des Tid igjennem; man har endeel Medailler fra hans Haand.

XXVII.

Berg, Hans, nævnes i Schleswigsche Kunst-Beiträge, (1 H. S. 43.) som kongelig Stempelskjærer, omtrent i Aaret 1735, og formodes at have været Peter Bergs Søn.

XXVIII.

Berg, Peter, Kobberstikker. Et højst sjeldent Stykke af ham, stukket 1735, nemlig: Princesse Sophie Hedevig, lille Folio, nævnes i Kataloget over den Hjelmstjernske Samling.

XXIX.

Berner. Var Historiemaler ved det Holsteen-Gottorpske Hof. Schmidt, Verzeichniß d. Gemäldesamml. etc. Kiel 1809. 8. S. 125. Hvad vides mere om ham?

XXX.

Bertelsen, Lars. Levede under Christian 5te og skar ud i Træ. Han blev omsider Degn ved Helliggeistes Kirke i Kjøbenhavn. Af hans Arbejde findes i den kongelige Kunstsamling. (J. C. Spenglers Art. Eft.)

XXXI.

Bertram, Carl Julius, har maaskee Adkomst til at nævnes, som Sandvig har gjort, i et dansk Kunstner-Lexikon, for enkelte Kobbere. Han var født i London 1723; kom med sin Fader her til Landet; var engelsk Sprogmester hos Kadetterne. Døde 1765. Gift med Catr. M. Gold. Han uggav blandt flere Skrifter en forbedret Udgave af J. Dauw's Wohlunterrichteter u. Kunsterfahrner Schilderer u. Mahler. Kph. u. Leipz. 1755. 8. (cf. Büsching's Nachr. v. dem Zustande der Wiss. u. Künste etc. 2 B. 497-502; see Lit. Lex.)

XXXII.

Beselin, Lucas, Kobberstikker. En Magist. fra Rostock. I et i Kjøbenhavn 1696 udkommet Skrift: Trigonometria curiosa 80 S. 8. literis Joh. I. Bornheinrich er paa de til samme hørende Kobbere anført Aut. sc. ɔ: Autor sculpsit. (Sandvig.)

XXXIII. Det kongelige Kunstkammers Forvaltere.

1. Grotschilling, Bendix. Tre Kunstnere af dette Navn ere mærkelige. Nogle Efterretninger om Kunstner-Familien Grotschilling ere meddelte i „Nye danske Magazin" 1 B. 161-167. Den første, ældste af dette Navn var fød i Holsten, men hvad Tid vides ikke. Han fik i Aaret 1655 et, af den kejserlige Pfalzgreve udstædt, Patent paa, som en udmærket Kunstner i Snedker- og Drejer-Arbeide, at føre et Vaaben, nemlig et Fruentimmer, forestillende en Muse i Guld-Feldt, holdende en Vinkelhage i den højre Haand og omfavnende en rød flammet Støtte med den venstre. (Patentet læses paa bemeldte Sted.) Han havde sin Bopæl i Itzeho; men da denne Bye blev afbrændt og han mistede derved Huus og alt hvad han ejede, begav han sig til Hamburg. Efter et Par Aars Forløb lavede han sig til

at rejse til Wien, da han havde Løvte om at blive taget i Tjeneste af Kejseren, men i det samme blev han kaldet til Kjøbenhavn af Kong Frederik 3die, som Hof-Kunstdrejer, omtrent i Aaret 1660. Kongen brugte ham derefter som en Mand af Indsigter til fra først af at indrette Kunstkamret; og hermed blev han omtrent 1680 færdig. Til en Erindring herom lod Kongen hans Portrait her opsætte, med Kunstkammernøglen i Haanden. Dette Portrait, malet af Sønnen (strax herefter nævnet), i Brystitykke, naturlig Størrelse, sees nu i det kongel. Malerie-Gallerie Nr. 823. (Om Over-Inspectionen over Kunstkamret etc. i hans Tid en anden Gang. See Werlauffs hist. Efterret. om det store kongel. Bibliothek S. 67.)

2. Grotschilling, Bendix, den yngre, en Søn af foregaaende, blev fød i Kjøbenhavn 1655 d. 1 Dec. I det Haab at faae ham til sin Eftermand i Kunstkammerforvalter-Embedet, lod Faderen ham lære Malerkunsten, og derefter rejse til Frankrig og Italien for at erhverve Kundskaber i Kunstfaget, og om Sjeldenheder. Han fik efter Faderens Død Bestalling paa hans Embede. Han malede efter kongelige Ordre Kong Christian 5 til Hest for Apartementssalen paa Christiansborg, og endeel Tapeter paa Rosenborg Slot bleve forfærdigede efter hans Malerier. (Saaledes hedder det i Nye danske Magazin anførte Sted.) Han malede ogsaa sin Faders Portrait, som ovenfor er nævnt. Der fandtes ogsaa paa Kunstkammeret et optisk Stykke af ham, forestillende Kongerne af den oldenborgske Stamme, og i Midten Christian d. 5te. Dette Stykke, der i sin Tid som en Nyhed var mærkeligt, men af et Slags Arbeide, der siden blev saa almindeligt, at det nu sælges som Underviisnings og Morskabs Gjenstand for Ungdommen, er ved Samlingens Revision og de mindre gode eller nu upassende Stykkers Udskydelse, bortsolgt. Han efterlod sig 12 Børn, af hvilke de fleste døde i deres Ungdom. Selv døde han 10 Marts 1707. (Frederik Grotschilling, der døde 1792 som Contre-Admiral, og 1784 blev adlet, var en Sønnesøn af ham. See Magaz. til den danske Adelshistorie 1 B. 3 H. S. 181.)

3. Grotschilling, Bendix, den yngste. Ældste Søn af foregaaende; fød 12 Aug.

1686 i Kjøbenhavn, og opdraget af sin Fader med den største Flid i alt hvad der kunde danne ham til en duelig Kunstkammerforvalter. Han har ogsaa selv malet, og endskjøndt han kun drev det som Bisag, saa har han dog blandt mere forfærdiget i Vandfarve et Stykke, 1½ Alen i Længden og en Alen i Højden, forestillende Kong Frederik 4des Salving i Frederiksborgs Slotskirke, paa hvilket man kunde kjende alle Personerne som bivaanede denne højtidelige Act. Stykket (der, saavidt man erindrer, endnu bevares paa Fredensborg) behagede Kongen saameget, at han, uagtet der vare mange Medbejlere (blandt hvilke den lærde Sperling *) til Kunstkammerforvaltertjenesten, da den var bleven ledig, foretrak ham frem for de andre, endskjøndt han da ikkun var 21 Aar gammel. Han var en god Kjender af Naturalier, især Elsker af Conchyliologien. Lor. Spengler gav nogle Notitser om ham i et Brev om den ægte cedo nulli i Beschäftig. der berlinisch. Gesellschaft Naturhist. Freunde 1 B. 1775 S. 411-420. J de sidste Aar af sin Levetid bar han paa et sygeligt Legeme, og var meget plaget af Steen, foruden Husbekymringer. Han døde 23 Marts 1737 uden at efterlade sig Livsarvinger.

Wahl, Johan Salomon, Portraitmaler; fød 1689 i Chemnitz i Markgrevskabet Meißen. Han blev Lærling hos en da værende kongl. preussisk og kongl. polsk Hofmaler David Høyer, hos hvem han var i Leipzig i Aarene 1705-1711. Da Kong August 2den fik i det følgende Aar nogle Portraiter at see af ham, fandt han Behag i dem, og nu fik Wahl mange Portraiter af fyrstelige og høje Personer at male. Siden arbejdede han i Dresden, i Hamburg, i det Mecklenburgske. J Hamburg blev den danske Hofmaler Krock, paa et kort Ophold der, bekjendt med ham, og lod sig male af ham. Da Krock kom tilbage til Kjøbenhavn og Kongen saae det Wahlske Portrait, fandt han deri saadant Behag, at Wahl blev indkaldet hertil. Det er sandsynligt, at Kongen, som under et Ophold i Tydskland er bleven malet af A. Høyer, kan allerede da have kjendt Wahl.

*) See Werlauff om Bibliotheket S. 88.

Han kom hertil 1719, malede Kongens og Dronning Anne Sophias Portraiter; blev derefter antagen som dansk Hofmaler. Nu malede han efterhaanden den hele kongl. Familie, mange hertugelige Personer, og flere Portraiter. 1737 blev han kongelig Kunstkammerforvalter. 1744 blev han Æresmedlem af det hertugelige Akademie i Florentz. Han døde 1765.

Af hans Portraiter haves i det kongel. Malerie-Gallerie paa Christiansborg fem Stykker (Nr. 842-6.), nemlig Kunstnerens eget Portrait, Krocks Portrait (det ovennævnte), G. Morell's, den gamle Drachenberg's, og Hofnarren Otto Kyhl's. Fremdeles er af ham et Malerie med Duer, fortræffeligen udført i Thams Maneer (Nr. 847).

Nogle af hans Portraiter ere stukne i Kobber, saasom: 1. Kong Christian 6tes, heel Figur. 2. Hans Gram's malet 1743, stukket 1758. 3. Charlotte Amalie v. Plessen, Enke efter Georg Holstein (Portraitet er nu paa Lethraborg); alle tre stukne af J. M. Preisler. D. J. Rosenkrantz's Portrait, stukket i Kobber af Baurenfeind 1757, med et latinsk Vers af Klevenfeld. Fol.

Wahl ejede et godt Bibliothek af historiske Bøger, en kostbar Samling af Kobberstik, og en anselig Samling af fortræffelige Malerier.

Wahl havde en Søn og tre Døttre. Sønnen Joh. Fr. Wahl, fød i Hamburg 1719, lærte Malerkunsten, men lagde sig siden efter at forfærdige alle Slags optiske Instrumenter. Af de tre Døttre var den ene gift med M. Tuscher. Om Wahl, see Büschings Nachr. 1 B. 107-112; og Sandvigs Collect.

5. Morell, Gerhard, Maler. Han er født 1710. Han udøvede først en lang Tid Malerkunsten, men lagde sig siden efter Kunsthandel, og gjorde i saadant Formaal Rejser til Brabant, Flandern, Holland, og mange Stykker, som han erhvervede, bleve kjøbte til de kongelige Samlinger. Han blev d. 18 Apr. 1759 beskikket til Kunstkammerforvalter, og benævntes da som kongelig Hof- og Kunst-Commissarius. (Lorks fortges. Nachricht. 1 T. 561.) Da han i nogle Aar havde været i sin nye Post, indtraf Auction over den meget betydelige Malerie samling, som Kardinal Valenti havde ejet, og som af Arvingerne var sendt til Holland, hvor man troede at faae den

høiest udbragt. Morell blev atter udsendt, og ved Auctionen 18 Maj 1763 erhvervede for den kongelige Samling mange herlige italienske Stykker for maadelige Priser. Han havde Aaret forud, 1762, indrettet paa Christiansborgs Slot et pragtfuldt Malerie-Gallerie. Ligeledes blev i hans Tid og med hans Indflydelse det Fredensborgske Malerie-Gallerie begyndt. Han døde 1771. Hans Portrait malet af Joh. Salom. Wahl, er i det kongel. Malerie-Gallerie Nr. 844. Af hans egne Arbejder vides intet at nævne. Han efterlod sig selv en skjøn Samling af Kunstsager, som ved Auction solgtes d. 15 Marts o. f. 1773, og hvor 327 Oliemalerier forekom, foruden en Deel Kobbere etc.

6. Spengler, Lorenz, Kunstdrejer. Naturkyndig. Født i Schafhausen i Schweitz midt i September 1726. Dagen vides ikke nøjagtig, men han blev døbt d. 22 s. M. Hans Fader var Stadsbygmester. Efterat han i Skolen havde faaet de første Undervisninger og tillige Grundene i Geometri og Tegning, blev han i Efteraaret 1734 sendt til Regensburg i Lære hos den da berømte Mekanikus og Kunstdrejer Teuber. Senere begav han sig paa Rejser paa Professionen, og kom paa disse til England, fremvoxen baade i Kunstfærdighed og videnskabelig Dannelse. I London blev han blev bekjendt med den udmærkede Kunstner Tuscher fra Nürnberg, som fik Kaldelse til Danmark, for at stikke de til Norden's bekjendte Værk over Aegypten hørende Tegninger. Tuscher overtalede ej blot Spengler, men og den berømte Steenskjærer Natter til at følge sig, og disse tre Kunstnere kom saaledes til Kjøbenhavn imod Slutningen af Aaret 1743, en mærkværdig Tidspunkt i Spenglers Liv, da han fra denne Tid af ikke rejste mere, men ofrede sin Virksomhed og Videnskabelighed for Danmark, der nu blev hans andet Fædreneland. Den Kunst, hvori han var saa udmærket, var alt for overeensstemmende med hin Tids Aand og Hofsmag, til at han, hvis Berømmelse gik forud, ej skulde have været velkommen og her have fundet stort Bifald. Han blev udnævnt til Hof-Kunstdrejer, og fik Værelser paa Slottet. Kong Christian 6 med Dronning Sophie Magdalene, og dennes Søster Caroline, Fyrstinde af Ostfriesland, med flere Personer af den kongel. Familie, toge Undervisning af ham i Drejerkunsten; ligeledes den efterfølgende Konge Frederik 5 og hans to Dronninger, Louise og Juliane Marie. Han havde tillige, da han tog Borgerskab i Kjøbenhavn, sit eget Værksted i Staden; hans Arbejder bleve meget søgte. De bleve forfærdigede med megen Nøjagtighed, med Finhed og Skjønhed i Formerne, og med Fuldendelse; under hans Vejledning dannedes gode Kunstnere, der have nedsat sig fordeelagtigen baade i Hovedstaden og i Provindserne. Hans Kunst blev nu ikke længere saa sjelden hos os, som den før havde været, og ikke saa indskrænket til et Punkt. Spengler forenede med sine Kunstsysler videnskabelige Arbejder, og blev efterhaanden som højagtet Videnskabsmand, især i visse af Naturhistoriens Fag, Medlem af baade det kjøbenhavnske og flere Videnskabs-Selskaber. 1754 udgav han sit første Skrift: om electriske Virkninger i visse Sygdomme. Han sysselsatte sig meget med Electriciteten og dens Særsyn, og virkede til Electricitetslærens Udvikling; hans Afhandlinger angaae ellers især konkyliologiske og insektologiske Gjenstande. Linnee opkaldte flere Konkylier efter ham. 1771 blev han Kunstkammerforvalter, hvilket Embede han forvaltede til sin Død. Han døde d. 20 Decbr. 1807, i sit 88de Aar. Lykken havde ledsaget hans Stræbsomhed, og givet ham Lejlighed til at anlægge store og kostbare Samlinger af Malerier og Naturalier. Hans Maleriesamling, bestaaende af ikke mindre end 430 udmærkede Stykker, (hvorom Hauber S. 124-8. Ramdohr S. 174-180, og den korte Udsigt, forfattet af Sønnen, J. C. Spengler, som 1809 blev trykt, 38 S. 8.) blev efter hans Død solgt til Kunstelskeren Liotard i Holland. Hans Samling af Kobbere og Haandtegninger blev kjøbt af Kongen. See Thaarups Kjøbenhavns Mærkværdigheder 1821, S. 172-3. Hans ypperlige Konkyliesamling blev ogsaa kjøbt af Kongen.

Af hans Værker, som Kunstner, bevarer det kongelige Kunstmuseum mange skjønne Stykker i Elfenbeen, Bernsteen, o. s. v., saasom Portraiter, en Lysekrone af Rav (stukket i Kobber af W. A. Müller 1762), Vaser, Pokaler m. m. som sees af Thaarups „Kopenhagen." Blandt hans Portraiter er hans Faders stukket i Kobber 1755 af O.

H. de Lode. Hans Skrifter og Afhandlinger opregnes i Nyerups Literatur-Lexikon. Ellers om ham i Büsching's Nachricht. III. 663-66, skrevet af J. H. Chemnitz. Lærde Efterretninger 1808 Nr. 2 S. 29-32, skrevet af P. E. Müller. Iris og Hebe, Febr. 1808 S. 148-192, skrevet af hans Svigersøn Pastor F. L. Mourier, under Titel: Historisk Lovtale over Lorentz Spengler; ogsaa særskilt aftrykt.

Han var gift med Gertrud Sab. Trott, fra Juli 1756 til Maj 1789, da hun døde, og havde i dette Ægteskab 8 Børn.

Hans Portrait er flere Gange malet og stukket. Et Malerie, af Vigilius Erichsen, sees i det kongelige Malerie-Gallerie Nr. 855. Portraitet er stukket af M. Haas, W. A. Müller, Stahl og J. S. Walwerth.

7. Hr. Joh. Conr. Spengler, Søn af foregaaende. Født 22 Juli 1767. Har til forskjellige Tider reist i Tydskland, England, Frankrig, Holland, Schweitz, Italien. Ansat 1808 som Kunstkammerforvalter. 2 Dec. 1825 udnævnt til virkelig Justitsraad; 1 Aug. 1829 til Ridd. af Dannebrog. Fra hans Haand har man: 1. Den ovennævnte korte Udsigt over hans Faders Maleriesamling. 1809. 8. — 2. Artistiske Efterretninger, som Bidrag til dansk Kunsthistorie. 1818. 8. — 3. Marc. Tuschers Levnet i nye dansk Magaz. 4 B. 2det Hefte. — 4. Catalog over det kongl. Billedgallerie paa Christiansborg. 1827. 8. At den Ødelæggelse, hvormed under Christiansborgs Slotsbrand 1794 ved Ildens hurtige Udbredelse det 1762 der anlagte herlige Billedgallerie truedes, blev indskrænket til Tabet af et Par Stykker, skyldes Hr. Justitsraadens Anstrængelser. Den nye Ordning af det kongl. store Billedgallerie paa Christiansborg og sammes Beskrivelse, er og hans Arbejde, ligesom han og med Ordningen af det kongelige Kunstmuseum, og de iværksatte Afgivelser til de øvrige Museer, under hvilke det forrige Kunstkammer er fordeelt, har viist fortjenstligen stor Virksomhed. Han ejer selv en god Maleriesamling, og en god Bogsamling i Kunstfaget, men især udmærket er hans store og kostbare Samling af Haandtegninger af de fortrinligste og berømteste Mestere af alle Skoler.

Om Jordskjelv i Danmark.

I Hr. Profess. Joach. Fr. Schouw's Skildring af Vejrligets Tilstand i Danmark 1826 finder man nogle Optegnelser derom, hvilke man her lægger til Grund for følgende noget udførligere, og fra andre Kilder forøgede Beretning: „Jordskjelv er i det Hele en sjelden Naturbegivenhed i Danmark, og, naar det indtræffer, er det svagt." Det er indtruffet:

1173. I Rex Ericus de origine gentis Danorum. Lindenbrogs scriptores rerum germanicarum, Septemtrionalium &c. Francoforti 1661. Fol. pag. 320 hedder det: Anno 1173 maximus terræ motus fuerat in Dacia. (Dette Sted staaer ikke i den danske Oversættelse, hvoraf en Codex (Rantzaus Donation) findes paa Universitets Bibliotheket.)

1193. Efter Borrebye's Raritetskammer S. 423.

1194. Efter M. P. Escholt Geologia Norvegica. Christiania 1657 4.

1195. Efter Borrebyes Raritetskammer S. 423.

1198. — — —

1199. — — —

1272. 6 Marts. Efter samme.

1515. Helligtrekongersdag. Efter samme.

1609. Nov. 29. Kl. 6 Aften (i Skaane). N. Helvaderus tractatus physico-theologicus om Jordskjelv. Khavn 1632 4. p. 15.

1629. 6 Sept. paa Bornholm. Thurahs Beskriv. S. 227.

1632. Natten til den 1 Marts. N. Helvaderus l. c. p. 4. og Borrebye l. c.

1634. i Flensburg, paa Drø, o. fl. St. Heimreichs Nordfresische Chronik S. 358.

1647. 16 Nov. paa Bornholm. Thurah S. 233.

1709. 11 Febr. Borrebye l. c.

1745. I Viborg og deromkring; nævnt i Chr. Horrebows herefter omtalte Beretning, S. 364.

1755. 1 Nov. Jordskjelvet i Lissabon spores ogsaa her.

1759. Natten imellem 21 og 22 Dec. Kl. 12½ erfaredes et Jordskjelv over hele Danmark, og paa endeel Steder i Norge, og i Sverrig. Biskoppen over Sjellands Stift tilskrev alle Stiftets Præster om at faae Underretninger derom fra ethvert Sted især, og Professor Christian Horre-

bow grundede paa disse Indberetninger de Oplysninger, som om dette Jordskjelv af ham ere meddeelte i det Kjøbenhavnske Videnskabers Selskabs Skrifter 9de Deel S. 361-372; men hans Beretning indskrænker sig allene til Sjelland, fordi han fra andre Steder ikke havde tilstrækkelige Efterretninger. Af denne Beretning optages følgende: — „Jordskjelvet begyndte med en mørk Luft, og vindig Susen, samt et Knald, som naar Torden slaaer ned; derefter hørtes Rummel, som af Vogne, som kjørte meget fort og havde noget paa, der klattrede og klamrede stærkt, hvorpaa fulgte en huul, fæl og stærk Brummen og syntes tilsidst ligesom mange Skud kunde have gaaet af langt fra, et efter det andet, hvilket beskrives af Andre som den Dumren man mærker, naar der er Ild i en Skorsteen. Herefter kom Stødet, eller Stødene, og blev Luften derefter usædvanlig klar og skinnende." — Efter 37 Indberetninger var kun mærket et Stød; i 32 andre foregives at være bemærket 2 Stød; og endeligen i 5, tre Stød. — Jordskjelvet mindes ikke nogetsteds at have gjort Skade. I Henseende til de Talemaader, hvormed Virkningerne omtales, da hedder det: „at Jorden gungrede og Husene knagede, at der var Buldren ved Dørene, som man med Magt vilde have dem op, at Vinduer og Døre klamrede, at Døre sprang op, at endogsaa Døre, som vare i Laas, gik op og svingede frem og tilbage, at Sengene hoppede, og det var ligesom Overdynen blev løftet af, at det var ligesom Sengene vilde vælte, at Sengene bevægedes, som en Baad af en temmelig Søe, dog noget hastigere, at man vaklede i sin Gang i Stuen, kunde ej staae stille i Stuen, men maatte holde sig ved noget, for ej at falde, hvilket En maatte, som dog var søvant, at Loftet knagede og bragede, og hver Fjel i Loftet rørtes, at Møblerne rørtes, Skeerne, som hængte i Skabet klingrede imod hinanden, Tallerkenerne paa Rækken løbe sammen, og sommesteds faldt ned, at Væggen gjorde med Gulvet et Vinkel paa 45 Grader, og Klæderne paa Væggen svingede i en halv Cirkel." — — — Horrebov mener, at den Forskjel, der beskrives at have været paa Rystelserne, kan fornemmeligen have havt sin Grund i den forskjellige Situation, som Væggenes og Murenes Strækning have havt i Henseende til Stødenes Direction. Ved Barometret var ingen Forskjel bemærket. —

Forresten see:

C. G. Bierrings gudelige Tanker over Jordskjelvet, fornummet i Danmark 1759. Khvn. 1760. 8. — Thestrup i oekon. Magaz. 5 B. S. 195-96. — Kjøbenhavns danske Posttid. 1759 Nr. 103-4. 1760. Nr. 1. 2. 15.

1783. Dec. „Beretning fra Kommandanten paa Christiansø, dateret d. 19 Dec. 1783. Natten imellem d. 17 og 18 December mærkede vi tre Jordrystelser. Den første Kl. henved 9 var svagest; Dørene rystede i Fæstningens Huse. Den anden Rystelse skeete Kl. $11\frac{1}{2}$ og var stærkest; den begyndte med et Knald og alle Døres Bevægelse og Rystelse. Den tredie Rystelse var henimod 2; Kommandanten vaagnede ved denne, og hørte, at to Glas som stode paa et Bord, strax ved Sengen, thi han var syg da, stødte til hinanden med saadan Styrke, som om man med Gevalt havde stødt dem imod hinanden. Vinden var N. V. og Storm. Komandanten blev ved det andet Støds Begyndelse ligesom electriseret og da hørtes Knaldet." Af Khavns Addr. Avis 1784 Nr. 3.)

1784. „Den 6te April om Aftenen Kl. 9 er i Fredrikssund, Jægerspriis og der omkring fornummet en Rystelse, som et Jordskjælv, hvoraf i Frederikssund en Skorsteen er nedfalden fra Skomager Gutmanns Huus." (Khavns Addr. Avis 1784 Nr. 64.)

1794. d. 1 Januar. Derom læses i Provst Schades Beskriv. over Mors, 1811. S. 128 følgende: „Om Aftenen Kl. $4\frac{1}{2}$ mærkedes i Nykjøbing (paa Mors) et hastigt forbifarende Stød af Jordskjælv, som kom fra Nordost og styrede mod Sydvest med en raslende Lyd i Jorden. Møblerne i Værelset, hvor jeg med Flere sad, bevægede sig ved Stødet; de Siddende bleve som hævede fra Gulvet med Stolene, og i Husbygningen hørtes en knagende Lyd. Man mærkede det samme Stød adskillige Steder i Byen, men kun i bemeldte Retning. Efter Aviserne havde man og samme Dags Aften fornummet Jordskjælv i Norge."

1809. Natten imellem 22 og 23 Nov. imellem Kl. 2 og 3 mærkedes en svag Jordrystelse i Kjøbenhavn, i Helsingøer, og paa nogle Steder i det nordlige Sjælland. Nævnt i Dagen Nr. 208-214; men uden nogen omstændelig Efterretning.

1815. 28 Dec. I Aalborg Avis læses herom følgende Beretning, som i andre Blade, Da-

gen 1816 Nr 14 og Skilderiet 1816 Nr. 4, er optaget: „Den 18 Dec. Klokken 4 om Morgenen sporedes en Jordrystelse, som er et i vore Lande yderst sjeldent Phænomen. Den varede ikkun ganske kort, og synes at have sin Retning fra N. V. mod S. O. Paa forskjellige Steder i Omegnen, saavel sønden som norden for Fjorden, yttrede det sig endnu langt kjendeligere end her i Staden selv."

Indenlandske Efterretninger.

I Slagelses Ugeblad Nr. 66 læses følgende indsendte Stykke: „Der gives Momenter i Livet, som, naar de skulle skildres i deres Eiendommmelighed, næsten vilde svinde for Skildrerens beskuende Blik, medens de dog have afridset dybe Bogstaver i det menneskelige Hjerte. Thi Menneskets indre Liv, skjult ved det Udvortes, lader sig ikke indcirkle af formelle Reflectioner. Saadant egner sig derfor egentligen ikke for offentlig Meddelelse; men deels, fordi det altid er behageligt for den, som har nydt et Gode, at see, om kun en Deel deraf, fornyet for sin Erindring; deels, fordi det er kjært for Menneskevennen, at høre Vidne om ægte menneskelig-lykkelige Livs Momenter, tillader man sig følgende Meddelelse:

Amtsprovst, Ridder. S. M. Beyer, endnu fungerende Herredsprovst, Sognepræst for Eggitzlesmagle, fyldte den 11te April sit 89de Aar. Som denne Dag altid var en kjer Dag for de Mange, der kalde ham Fader, Bedstefader og Oldefader, og for hans Venner, saa blev Dagen dennesinde fejret paa en ligesaa ukunstlet, som for de Nærværende behagelig Maade. Flere af den elskede Oldings Venner, hvoriblandt Herredets Præster, havde ladet et Guldbæger med passende Indskrifter forfærdige. Efterat en talrig Forsamling var tilstede, og en passende Sang var afsjunget, overraktes det anførte Bæger til Oldingen af Amtsprovst, Dr. Mønster, med saa hjertelige Ord, at, skjønt vel ej enhver af de Tilstædeværende formaaede at udføre dette Hverv, enhver dog, ved at høre Ordene, maatte sige: „saa var det jeg vilde have talt!" Veltalenheds største Seier! — Havde Amtsprovstens Ord gjort et kjært Indtryk paa Tilhørerne, saa styrkedes dette ved den overraskede Oldings fromme Gjensvar, hvori han paa en højst rørende Maade tolkede sit Hjertes Følelser. Til Slutningen blev en til Handlingen passende Sang afsjunget. Skulde denne Handling, der vel egentligen kun tilhører en mindre Kreds, være uden Almeeninteresse? — Man tænke sig Embedsmanden, som skjøndt i en yngre Alder, taler om Arbeidets Besværlighed; — man tænke sig dem, som ile med, selv i en kraftfuld Livsfylde, at nedlægge Embedet, for at offre Orkesløshed de Kræfter, Staten har Krav paa, men hvis Byrde de vorde; man tænke sig disse ved Siden af en 89ve Aars Olding, der vel havde Ret til at udhvile sig, men som dog med Lyst og Iver rygter sit Kald, og har besluttet at vedblive saalænge den store Mester siger: „arbeid." — Hvad Under, at en saadan Oldings Tilværelse inderligen rører Hjertet! Han levendegjør Fortidens Minder, der som Skyggebilleder ile forbi den Yngres Tanke. Og — værende tilbage, som en enkelt Levning fra den brøstfældige Tids Skibbrud, vækker han Længsel for det Evige, der har saameget at opklare, saameget at samle. Kort — det Forfængelige i Jordelivet kryber skamfuldt i Skjul i et saadant Dieblik, og Menneskets sande Værd staaer omgivet med en venlig Lysglands for den følende Jagttager. Hvor naturligt da, at denne fordomsløse Handling virkede blideligen i de Deeltagendes Hjerter; og, at enhver af de Tilstædeværende, velsignende Oldingen, følte denne Tanke levende: „jeg vil stræbe ikke at leve forgjæves for Fædrelandet og Evigheden."

Kjøbenhavns Børs, d. 21 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50¾	51 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	—	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	—	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	—	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 68.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 25 August 1829.

Holmens Kirke.

(Efter den utrykte 2den Deel af Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse, men deels med Forkortelser, deels enkelte Tillæg.)

Den Grund, hvorpaa denne Korskirke staaer, er en af det gamle Kjøbenhavns Bastioner, som udelukte denne Øe Bremerholm ganske fra Staden, førend de gamle her værende Fortificationsvolde og Grave bleve 1608 sløjfede, ved Stadens Udvidelse paa denne Kant; hvilket kan sees af de gamle Tegninger af Stadens Situation, som forvares i Raadstue-Arkivet. Navnet Bremerholms Kirke har denne Kirke faaet, fordi de udenlandske hanseatiske Kjøbmænd fra Bremen havde i fordum Tid deres Opholdssted, tilligemed deres Pakhuse, og deres Handling, og Kjøbmandsvarers Oplag paa den liden Øe, som efter dem blev kaldet Bremerholm.

Efterat Kong Christian 4de havde ladet Skipperboderne opbygge til sine Sø-Officierer og Søfolk, vilde han ei heller lade dem fattes et Sted til Guds-Tjenestes Holdelse i Nærheden; thi lod han d. 16 Nov. 1617 det Huus paa Bremerholm, hvori blev holdt Maaltid for Maanedstjenere, indvie af den Sjellandske Biskop Hans Resen til at holde Prædiken og Guds Tjeneste udi, for Sø-Capitainer, Skippere, Styr- og Baadsmænd, saa og for alle andre, som paa Holmen og Flaaden havde at forrette, efter kongl. Brev til Rigs-Admiral Albert Scheel, og Biskop Dr. Hans Resen af 7 Dec. 1617; men to Aar derefter lod Kongen den Bygning, beliggende lidt længere mod Østen, som var bygget Aar 1563, og havde været bygget til et stort Værksted for Holmens Ankersmedie, og derfor kaldtes den store Smedie, saa og været brugt til en Mynt og en Navigations-Skole, ja ogsaa efter nogles Mening været i de ældste Tider en Toldbod i den brede Havn og Strøm, omskifte og indrette til en ordentlig Kirke. (See E. Pontoppidans Annales eccl. Dan. 3 D. S. 706.) Da den blev færdig, blev den højtideligen indviet den femtende Søndag efter Trinitatis, eller d. 5 Sept. 1619 af Dct. Hans Poulsen Resen, Biskop over Sjellands Stift. Kirkens Bygning havde et Spir, som stod ved den østre Side. Da Kongen med Fornøjelse saae, at adskillige af Byens Indvaanere, ja ogsaa af hans Hofbetjente søgte denne Kirke, og at den begyndte at blive for liden til at rumme det tilvorende Antal af Tilhørere, lod Kongen Kirken gjøre til en Korskirke; og blev det Stykke af Bygningen, hvor nu er Holmens Kirkes Chor, færdig bygt 1639. (See N. Slanges Christian 4des Historie S. 98.) 1640 blev det Stykke fra det store Kirke-Portal til Gaden til det andet Portal ved Daaben imod Kirkegaarden opbygt, og Kirken blev ogsaa forsynet med Pulpiturer og Gallerier. Spiret, som tilforn stod ved den østre Side, blev sat midt paa Korset over

Kirken. 1697 blev den Deel af Kirken, som endnu havde Steentag, tækket med Kobber, hvortil gik 159 store Kobberplader.

Ved et kongl. Fundationsbrev af 19 May 1632 (i Hoffmans Samling 10 D. S. 332) henlagde Kongen til Holmens Kirke alle sine Skibs- og Archelie-Folk, Capitainer, Skippere, Styrmænd, Bøsseskytter, Baadsmænd, Haandværksfolk, og alle andre, som Bremerholm, Archeliet, Proviantshuset, Bryggerhuset og Vognstalden ved Slottet betjente. I den følgende Tid, da Husene i de saa kaldte Skipperboders smaa Gader bleve af Kongen bortsolgte til Byens Borgere, efter at Nyboder vare anlagte og opbyggede, tilegnede St. Nicolaj Kirkes Præster sig alle Borgerhusene i Skipperboderne, som henhørende til deres Menighed; men da befalede Kong Frederik d. 3die ved Rescr. af 7 May 1660, at Skipperboderne uden Hensigt til deres Beboere skulde sortere under Holmens Kirke, ligeledes de som boe ved Holmens Revier. (Hofmann 10de D. 334.)

Kirken er 82 Alen lang, 15 Al. høj til Gesimsen; men 26 Alen høj til Rygaasen. Kirkens Hovedportal eller Indgang er lige med Gaden ud til Størrestræde, og forfærdiget af huggen Sandsteen. Allerøverst i Frontispicen ud til Gaden sees Kong Christian 4des Navn i Chiffre med Krone over, stærkt forgyldt. Derunder Kirkens Sejerværk opsat i Christian 6tes Regjeringstid, og derfor prydet med Kong Christian 6tes og Dronning Sophia Magdalenas kronede Chiffre paa hver Ende af Skiven oven til. Neden under Uhrskiven staaer Aarstallet 1733; men paa Muren imellem Pillarerne og Kirkeloftslugerne staaer det Aarstal 1641, som er det Aar, i hvilket Kirken fik Tilbygningen færdig, og blev gjort til en Korskirke. Paa Frontispicen af Kirken ud til Slotspladsen, hvor Gammelstrands Kanal beskyller Kirkens Chors Fundamenter, sees to ypperlige og kunstige Skiver over hinanden, af hvilke den øverste er en Uhrskive, som viser Klokketimerne; men den underste Skive, som er et overmaade rart og accurat Kunststykke, forfærdiget af den danske Professor Christian Longomontanus, er en Vindskive, som viser meget accurat hvad Slags Vind blæser hver Dag, i hvor hastig end Vinden kan springe om fra et Hjørne til et andet. Denne Vindskive dirigeres ved en Fløjstang med et Jern-Fløj, som staaer op af Kirketaget. Kirkens Spir, som er af igjennembrudt Arbejde og tækket med Kobber, er 29 Alen højt over Kirken. Man seer uden paa Kirken siddende indmurede sex Kanonkugler, indskudte 1658 i Beleiringstiden. Kirken er, tilligemed Kirkegaarden ud til Gaden, indhegnet 1704 med en lang og høj Brandmuur, ziret ved adskillige Gaver med smukke Steen-Urner, Portaler, saa og med en af Jern net udarbejdet Kirkegaardsport, hvorigjennem Indgang falder for Kirkefolk hen til de andre Indgangsdøre til Kirken.

Indvendig er Kirken tilstrækkelig lys formedelst de lange eller høje Kirkevinduer i Muren af ti Alens Højde. Kong Christian 4de plejede ofte at besøge denne Kirke, og prydede den baade indvendig og udvendig, efter sin Tids gothiske Smag, med smukke Ornamenter. Ligesor Prædikestolen er den kongelige Kirkestoel anlagt paa Hjørnet af Pulpituret. Der hvor nu Choret er i Kirkens sydvestlige Ende, var i de ældre Tider den Mynt, som ovenfor er omtalt, og over Mynten i andet Stokværk en Navigationsskole.

Choret er adskilt fra Kirken med 35 store Messing Piller, paa hvilke er indgravet de kongelige Betjenters Navne, som have bekostet samme Piller.

Det nu værende store og anselige Alter er forfærdiget 1661 og efter da brugelig gothisk Architectur udført. Efter alle Kjenderes Omdømme er dette Alter udarbejdet prægtigt og kostbart, og tillige giver Kirken en særdeles anselig Zirat. Dette Alter og Altertavlen, hvis Figurer forestille syv Scener af den bibelske Historie, er forarbejdet af Billedhugger Abel Schrøder i Nestved, og „ihenseende til Arbejdets Nethed og Finhed har næppe sin Lige i Danmark." Til dette Alter med Altertavle at bekoste blev givet 1661 af Borgemester Jørgen Njelsen 75 Slettedal., Aar 1663 af Kong Frederik 3die 171 Sldl. 42 Skl. — 1664 af Vice-Admiral Bjørnsen 50 Sldl. Bag ved Altertavlen er malet en Inskription, som korteligen indeholder Kirkens Historie, og hvo der ved samme have været Præster fra Begyndelsen til 1665, men siden er Tavlens Indhold fortsat til 9 Apr. 1702.— (Den læses i Thurahs Havn. hod. S. 287, og hos Holck, dog kun til 1665.) Hele Alteret tilli-

gemed Prædikestolen og Orgelværket er forfærdiget af Egetræ, og havde alle tre i mange Aar Egetræets naturlige Farve, men 1739 bleve de opmalede og anstrøgne med brandguul Oliefarve, ligesom de kongelige danske Orlogsskibe paa Spejlet og Gallionen ere anstrøgne, uden mindste Forgyldning, „hvilken harmoniske Maling giver Kirken en langt større Lûstre, end man fraværende skulde forestille sig." Jernværket ved Knæfaldet om Alteret er gjort af Nagelsmed Christen Sørensen paa Bremerholm, og af ham med hans Hustrue givet dertil 1678. Til Alteret hører følgende vasa sacra: Tvende store Sølvkander. Den største vejer $290\frac{1}{4}$ Lod og holder 8 Potter. Den er 1717 omgjort paa Kirkens Bekostning, saaledes som følgende Indskrift viser: Ao. 1717 er denne Alterkande, efter Kirkens høje Patrons Ordre, gjort og forfærdiget paa Kirkens Bekostning af en Sølvkande paa $126\frac{3}{4}$ Lod 12 lødig, som Karen sal. Jep Andersens, fordum Borgerske udi Malmø, havde foræret til Bremerholms Kirke Ao. 1662 d. 20 Juni, saa og af en rund Sølvskaal med Laag, vægtig 135 Lod, holdt $13\frac{1}{4}$ lødig, given til Bremerholms Kirke Ao. 1704 af forrige kongel. Majestæts Skipperlaug. Paa Laaget stod skrevet: kongel. Majestæts Velkomst Ao. 1638; hvortil af Kirkens Middel er lagt 28 Lod Sølv. Vejer saa denne Kande $290\frac{1}{4}$ Lod og holder 8 Potter. Paa den mindre Sølvkande, som holder 4 Potter og vejer 174 Lod, staaer: Hans Svendsen 1694. Til Alteret er ligeledes to forgyldte Sølvkalke, den større vejer 96 Lod; den mindre, som vejer 43 Lod, har følgende Indskrift: Ao. 1618 Nytaarsdag haver Anders Olsen, kongel. Majestæts Renteskriver, foræret denne Kalk og Disk til Holmens Kirke. Endeligen hører og til Alteret to Kirkebrøds Æsker; den større vejer 69 Lod med Indskrift: Dit Alter til Zirat, dit Navn til Tak og Ære, skal dette Brødhuus dig, o Jesu! skjenket være fra Oluf Leth, som er dit Huses Klokkere, og Bodil Bonnix; til dem begge naadig see! Ao. 1711; den mindre Brødæske, eller Sølvskrin til Kirkebrød, vejer 28 Lod, er given 19 Juni 1728 af en Ubekjendt, og var sat paa Alteret om Morgenen førend Højmessetjenesten begyndtes; i samme lidet Sølvskrin laae en Seddel, hvorpaa var skrevet, at det var givet til Alteret til at gjemme Kirkebrød udi. (Hoffman 9 D. S. 332.) Til

Alteret høre to smukke Tavler, som ikkun bruges paa Højtiderne allene at ombæres. Paa den ene, forfærdiget af Skildpadde og Sølv, sees paa den forreste Side Kong Christian 4des Portrait i Miniatur, med Sølvramme, hvorpaa staaer: Templi Fundator & Autor. Derunder et Skib med fulde Sejl, fra hvilket Penge kastes ud til En, som staaer paa Landet, og derunder følgende Ord: Holdt Skipper, holdt! Stryg Sejlet ned, kast Anker ud for Borde; Og siig os af din Sejlings Meed, Ifald vi med dig torde; For Præsten jeg veed Skib nu føre, Hans Sold heri at sanke, Af dem, som Prædiken her høre, Og see hvad der vil vanke. Holdt Skipper! holdt! vi med dig vil. Vi og vor Andeel reder For Guds Ord, som her høres til, af dem som for os beder. Far Skipper, far, I Jesu Navn din Ladning ind at hente, Far lykkeligen i den Havn med Kapital og Rente! Bag paa Tavlen er en Sølvplade, hvorpaa er udstukken en Aftegning af Kirken, tilligemed en Deel dertil gaaende eller kjørende Kirkefolk. Esaiæ 60. 8. Esaiæ 11. 3. Den anden af disse Tavler er gjort af Skildpadde og Elfenbeen, med Sølvplader, givet af Christen Sørensen, Nagelsmed paa Bremerholm, og Hustrue Aar 1679.

I Choret oppe under Hvælvingen sees adskillige Faner og Standarter endnu hængende fra fordum Tid, da det var brugeligt at ophænge under Kirkehvælvingen, lige over Officierernes Grave, de fjendtlige Faner, som de i Krigstider havde erobret fra Fjenden i Actioner. Fra Choret er Indgang til Liig-Kapellet.

Om Prædikestolen og Alteret hedder det i Thurahs Havn. hod. S. 289: „Nogle vil forsikre, at de begge af en norsk Bonde ere forfærdigede, og Billedhuggerarbejdet med Kniv udskaaret. Andre derimod foregive, at baade Alteret og Prædikestolen er af en blind Mand gjort og fuldført." Dersom en af disse Ting, efter Traditionen, er rigtig, da maa det være at forstaae om den forrige Prædikestol og Altertavle, der have staaet førend Kirken ved Udvidelse og Tilbygning blev en Korskirke; thi den nu værende anselige Prædikestol og Alteret ere begge, som den bag Alteret malede førnævnte Indskrift viser, opsatte 1661 og 1662. De ere forfærdigede af Billedhugger Abel Schrøder fra Nestved. Omkring Prædikestolen staae de ti

Apostle, og 15 bibelske Historier meget net udarbeidede; og oven over Prædikestolen er en meget stor og viid Himmel anbragt. —

Aar 1686 fik nogle hollandske Familier, som havde nedsat sig i Kjøbenhavn, og vare af den lutherske Religion, Tilladelse at holde i det hollandske Sprog offentlig Gudstjeneste hver Helligdag Klokken 12 slet i denne Kirke. Dette vedvarede i 16 Aar fra 1686 til 1703, i hvilket sidste Aar den hollandske Menighed forenedes med den højtydske, og siden holdt de sig til St. Petri tydske Kirke. I bemeldte Tidsrum vare her to hollandske Præster, nemlig først Magister Jacob Andersen Hummer, som 1686 blev kaldet hertil, og 1691 blev tillige hollandsk Præst til Magleby paa Amager. 1695 tog han Afsked fra den Holmens Kirke søgende hollandske Menighed, og blev allene ved Magleby. Efter ham kom Magister Lauritz Thurah 1696, og forblev her til 1703, da han blev Provst og Sognepræst til vor Frue Kirke i Aarhuus. (See Liter. Lexic.)

Efter den store Ildebrand 1728 og imedens de to afbrændte Kirker, Helliggeistes og St. Petri, vare under Gjenopbyggelse, holdt begge disse Menigheder deres Gudstjeneste i Holmens Kirke, førstnævnte indtil 23 Nov. 1732, sidstnævnte indtil Oct. Maaneds Udgang 1731.

Froprædiken begynder ifølge Rescr. 3 og 23 Maj 1760 en Time tidligere her end i de andre Kirker.

Da Kirken med nye Pulpiturer 1752 og 1757 blev forsynet, var en ny Prøveprædikestol opsat uden for den sædvanlige Prædikestol; næsten et Aar igjennem prækede Præsterne paa denne Interims Prædikestol, for at forsøge, om Tilhørerne overalt i Kirken bedre kunde see Præsten, og høre Prædiken, men efter saadan Tids Forløb blev Prøve-Prædikestolen igjen nedtagen, og man beholdt den gamle Prædikestol uden Forandring.

Orgelværket er udvendig prydet med smukt Billedhuggerværk, altsammen af Egetræ forfærdiget. 1737 blev det ganske nyt opbygget, da Etatsraad Gregorius Klaumann gav til Orgelværkets Bygning 300 Sletd. 1739 blev det anstrøget med den ovennævnte Oliefarve.

Alle Kirkens Pulpiturer bleve, da de af Ælde vare brøstfældige, nedbrudte og ganske af ny i Aarene 1752, 53 og 56 opbygte, udvidede og derefter alle med Perlefarve anstrøgne; nye Kirkevinduer bleve da bekostede af Kirkens egne Midler. Ved denne store Hovedreparation bleve mange Faner, som vare ophængte under Kirkeloftet, ganske nedtagne, efterdi de vare til stor Hinder for dem, som sadde i den øverste Rad af Pulpiturerne, i at kunne see Præsten paa Prædikestolen.

Kirken har 7 Lysekroner, som ere den skjenkede i Midten af 17de Aarhundrede, med Indskrifter om Giverne. Den ene har følgende Indskrift: I Kong Frederik den Tredies Tid udi Kjøbenhavns Beleiring, da Hr. Jochum Gersdorff, Danmarks Riges Hofmester, var denne Kirkes Patron, haver kongl. Majestæts Skipperlaug efter Oldermanden Jacob Povels og Bisidders Capitain Søren Fjelderups Samtykke foræret 500 Rdl. til denne Krone. Pastor Eccl. Mag. Niels Spend, Kirkeværge Gabr. Jacobsen. Anno 1659. Dette her ommeldte Skipperlaug har i ældgamle Tider været et Broderskab, indrettet ved Bremerholm med Juledrik i deres Samqvem; men samme Broderskab eller Gildeslaug ophørte Tid efter anden af sig selv, imod Udgangen af det syttende Aarhundrede, men blev fuldkommen ophævet den 19 Aug. 1704, og dets Inventarium med øvrigt henlagt til Holmens Kirkes Indtægt.

Døbe-Fonten, som staaer i et Indelukke, er af hvid Marmor med adskillige Zirater. I ældre Tider var Daaben lige over for paa den anden Side, oven over nogle Grave, som følgende Indskrift viser: Anno 1688 er dette Sal. Hans Hansens, og Abel Cathrines Begravelsessted til den hellige Daabs Forretning, med deres Arvingers Minde og Tilladelse, paa Kirkens Bekostning indrettet og udstafferet, samt nye Vinduer og Messing-Gitterværk udenfor, og er den første Daabs Tjeneste herudi forrettet d. 15 Maj i dette Aar ved Mester Gierdt Wincke, da Sognepræst og Provst her til Kirken." Forommeldte Messing-Gitterværk blev siden forandret til et Indelukke af Steen. Siden blev Fonten flyttet lige over for paa den anden Side, og bemeldte Sted derimod indrettet med Stole for dem, der bære Børn. Istedetfor at Døbestedet forhen var af Jern, blev nu gjort et af hvidt Marmor. Døbefadet, af Sølv og af 190 Lods Vægt, er givet af Kong Christian 4de.

Midt i Bunden staaer med ophævet Arbejde C. 4. med Krone over.

Fra Kirkens Chor er Indgang til det lange og lyse Begravelses-Kapel, som er opført paa et Fundament af hugne Stene, ved Enden af gammel Strands Kanal. Den første Grundsteen til dette Kapel blev lagt d. 18 Maj 1705.

Et af de Monumenter, som ved første Indgang i Kapellet især falder i Øjnene, er oprettet over den store Søhelt Niels Juel. I den modsatte Ende af Kapellet er et Marmormonument over Gehejmeraad Niels Bentzon, der døde 1708. Fremdeles sees Monumenter og Epitaphier over Tordenskjold, Henrik Gerner, Confessionarius Peder Jespersen, († 1714), Biskop Hersleb, død 1757, Frue C. C. Falsen fød Høyer † 1816 (af Thorvaldsen) og flere.

Af de i Choret værende Begravelses-Monumenter nævne vi det paa højre Side af Alteret over Etatsraadinde Elisabeth Hoppe, fød Holst, død 1773, hvilket er forfærdiget af Wiedewelt. Paa en Pyramide af sort Marmor er en latinsk Indskrift indhuggen, og Bogstaverne forgyldte. Over Pyramiden er den Afdødes og Mands Vaabener af hvid italiensk Marmor; paa begge nederste Ender af Pyramiden ere opstillede et Par ligedannede brændende Begravelses-Lamper. Paa Fodstykket, som er af hvid norsk Marmor, ere anbragte to siddende Figurer, af halv ophøjet Arbejde, gjorte af hvid italiensk Marmor, og forestillende Amor Dei og Amor conjugalis, hvilke i sorgfulde Stillinger støtte sig paa Buen af den i Midten af Pyramiden værende Hvælving, og ligesom synes med vemodig Mine at udsige disse, paa det over dem værende Gesimse indhugne, Ord: Optima Hæc Nostra, Heu! Qvod immortalis non esset. I Hvælvingen en fristaaende Urne af norsk blaa Marmor, med Ordet: Qvantum! Monumentets Højde er $5\frac{1}{4}$ Alen.

Iblandt Kirkens øvrige Epitaphier erindres endnu et, som deels af Marmor, deels af Steen er forfærdiget, med følgende Indskrift: Herunder hviler den ædle og højagtbare salige Mand Hans Hansen Osten, fordum Hans kongel. Majestæts Enkedronningens over Lollands og Falsters Amt højtbetroede Inspecteur, saa og velforordnede Proviantsskriver her for Kjøbenhavns Slot, barnfød udi Holsteen Anno 1617 den 25 Marts, døde her i Kjøbenhavn 1672 d. 3 April, hans Alder 55 Aar og 8 Dage. Med hans hjertelskende Hustrue, den ædle, dydige og dydelskende Matrone Abele Cathrina von der Wisch, barnfød udi Holsteen 1627 d. 19 April, døde 1676 d. 1 Januar; med hvilken han levede et yndeligt Ægteskab udi 17 Aar og 3 Maaneder. Gud forlene dennem en glædelig Opstandelse paa Jesu Aabenbarelses Dag.

Det er herved at bemærke, at bemeldte Abele Cath. v. der Wisch er Stifterinde af det Hospital i Dronningens Tvergade, som bærer hendes Navn: Abele Cathrines Boder eller Hospital.

Til Holmens Kirke har tilforn været, Aar 1619, indrettet en Assistents-Kirkegaard, paa det Sted, hvor nu Holmens Kanal, Komediehuset og Gjethuset er anlagt; men den blev ødelagt, og i sammes Sted 1654 indviet en ny Kirkegaard, ved den i Bygning staaende Annæ Rotundæ Kirke, som blev kaldet St. Annæ Kirkegaard. Da samme, efter faa Aars Forløb, blev nedbrudt, blev den saa kaldte Skibs-Kirkegaard uden for Østerport indviet 10 Aug. 1666 for Kongens Matroser og Søfolk. Efter kongel. Ordre 1701 blev sammesteds opbygget et lidet Kapel med Prædikestol, hvori ofte blev holdt Ligprædiken, naar det blev begjert, over de Døde, som der bleve begravede; men efter Pestens Tid blev Ligprædiken Tid efter anden ganske aflagt, og Kapellet saaledes ej længere dertil brugt. Det forfaldt og blev 1754 ganske nedbrudt, og nu er der allene et Huus.

Om Navne-Forandring af Kirker etc.

I sidste Nr. af Politievennen (712) ere, under Overskrift: „Frue-Kirke, indvendigt og udvendigt betragtet," forskjellige Bemærkninger og Ønsker fremsatte. Det begynder med, „at det er et upassende Navn, denne Kirke har beholdt, thi hvad skal en Protestant tænke sig ved en Frue-Kirke eller Fruens Kirke? Langt værdigere var det, om den hed Luthers Kirke." — I den Anledning gjøres følgende Spørgsmaale: Er det rigtigt at for-

andre gamle bekjendte Navne uden vigtige Grunde? uden væsentlige Fordele? Om den kjøbenhavnske Frue Kirkes hidtil baarne Navn skulde omverles med et andet, burde da ikke ogsaa alle andre Landets Kirker, der have dette Navn af Frue eller Marie, og alle de Kirker, hvis Navne ellers oprinde fra Catholicismens Tider, saasom St. Petri, St. Michaels Kirke (i Slagelse), St. Catharine Kirke (i Ribe), St. Knuds Kirke (i Odense), St. Olai Kirke (i Helsingøer), St. Budolphi Kirke (i Aalborg) o. s. fr. — gives andre Navne? Undersøgelser derover anstilles, og Forslag indhentes, om hvilke andre passende Navne, som Kritikere ikke skulde kunne vrage, maatte være at optage?

Mange mene, og ikke uden gode Grunde, at et gammelt Gade-Navn, saasom Vigantsgade, heller burde have været beholdt end forandret, at Hestemøllestræde ikke behøves forandret, fordi der nu ej er nogen Hestemølle, eller Pustervig, fordi der nu ingen Viig indløber, eller Myntergaden, fordi der nu ikke er nogen Mynt, eller St. Antonii-stræde, fordi der nu ikke er noget Antonii-Kloster, eller Admiralgaden, fordi Admiralerne, der her boede, ikke nu der findes, o. s. fr. Lad os holde fast ved gamle Navne, gamle Minder. Een Forandring drager letteligen flere efter sig. Der er vigtigere Ting at forbedre, nyttigere Gjenstande at overveje, end om dette eller hiint Navn maatte være meest vælgeligt. Ved Navnet Frue Kirke i Kjøbenhavn tænke vel de Fleste sig ikke andet end at de vide bestemt, at det er Nørregades danske Kirke, og ikke nogen af Stadens andre Kirker, der tales om. Med et Navn af Luthers Kirke forbandt sig let, især hos en Rejsende, den Tanke: mon Luther her har prædiket? eller virket? eller efterladt sig et eget Minde? Andre vilde spørge: hvorfor kaldte man Kirken ikke Thorvaldsens Kirke? eller Apostlernes Kirke, eller Christus-Statuens Kirke, eller — — —.

Indenlandske Efterretninger.

Den kundskabsrige, retsindige og i Sandhed gudfrygtige, af Fædrenelandet højt fortjente sal. Statsminister Grev Reventlow stiftede kort før sin Død et Biliothek for Grevskabet Christianssæde. Foran Catalogen, som siden er bleven trykt, men uden for Lolland ubekjendt, findes et af ham selv forfattet og underskrevet „Reglement for den af mig stiftede Bogsamling til bibelsk-christelig Oplysnings og nyttige Kundskabers Udbredelse paa Grevskabet Christianssæde." — I §. 3. „Bogsamlingen opstilles i Horslunde Præstegaard, og efter Aftale med Hr. Provst Smith skal han og efterfølgende Sognepræster være Bibliothekar." — §. 6. „Bogsamlingen (der efter §. 1 er bestemt for „Grevskabets og Omegnens dannede Mænd,") skal bestaae af gode Bøger, som Vedkommende kunde anvende til at udvide deres Kundskaber, især til Almuens Nytte og Oplysning, af bibelskt, religiøst og moralskt Indhold, saa og af historiske, geographiske, naturhistoriske og oeconomiske Skrifter. I Bogsamlingen maa derimod ikke optages egentlige Kontrovers-skrifter, af hvad Navn nævnes kan, ingen politiske, juridiske, satiriske, eller bot Moerskabs- og Vittigheds-Skrifter, ingen Romaner, Comoedier eller Tragoedier, og allermindst Bøger, i hvilke kastes Skygge paa eller spottes over den christelige Religion; Bøger, der have en umoralsk Tendents, eller lede til Sværmerie, Overtro, Misfornøjelse med egen Stand, Ringeagt mod Mennesker i andre Stænder, mod Danmarks Love, Forfatning og Regjering o. s. v. Deslige Bøger skulle ikke gives Plads i Bogsamlingen, men dersom Bøger, der ere af saadant Indhold, at de ifølge denne Paragraph kunne optages i Bogsamlingen, maatte blive skjænkede til samme, skal Gaven med Taknemmelighed modtages, og Givernes Navne indføres i Supplementet til Catalogen." — Maatte denne Anmeldelse bidrage til Bogsamlingens Forøgelse og et ædelt Øiemeeds Opfyldelse! — Catalogen er 57 Octavsider stor.

Det er nylig i et Tidsskrift bemærket, at af de Mange, der have nydt Understøttelser af Regents og Collegier, og ere stegne til de fordeelagtigste Embeder i Staten, have ingen siden med lige tak-

nemlig Erindring ihukommet den Stiftelse, „hvor de fandt Bolig og Hjelp til deres Studiers Fuldendelse, og deraf flydende Held i Livet", som nylig Hr. Cancellieraad K. G. Groth, der oprettede et Legat af 600 Rbdl. Sølv til Regentsens Bedste, og før ham afdøde Etatsraad Rotbøl, der i sit Testament ligerviis betænkte Borchs Collegium. Dette er ikke aldeles rigtigt.

Biskop Fr. Nannestad, der døde i Christiania 1774, havde i fem Aar fra 1715—1720 været paa det Walkendorphske Collegium, og der erholdt 180 Rdl. Stipendiepenge. Denne Sum, samt Renter fra 1732 til 1760, af Beløb 252 Rdl., altsaa i alt 432 Rdl., tilbagebetalte han Collegiet til Bedste for Andre. (Fortgesetzte Nachr. von dem Zustande d. Wissenschaften u. Künste in den königl. dänisch. Ländern. 3 B. 1 St. 1764 S. 96.) Mange flere Exempler kunde jo anføres paa Erkjendtlighed for oppebaarne Understøttelser, om just ikke viist ved nøjagtigen beregnede Tilbagebetalinger af nydte Understøttelser, saa dog ved Goddædighed, Legater etc.

Ved Sjællands Stifts Landemode d. 1 Juli d. A. blev Synodalprædikenen holdt af Provst Barfoed. Derefter ordineredes Hr. Zøylner til Sognepræst for Hirschholms Menighed, Hr. Bache til Sognepræst for Jyderup og Holmstrups Menigheder, Hr. Rasmussen til Capellan pr. Pers. for Greve og Kildebrønde Menigheder; Hr. Biskoppen proclamerede Hr. Ortved som udnævnt af Kongen til Provst paa Bornholm.

Committeen for Legatet til Biskop Nic. E. Balles Minde fremlagde Regnskabet for Legatet fra 11 Juni 1828 til 11 Juni 1829, hvorefter Legatets Grundkapital var: 1. kongl. Obligationer, der ere noterede i Statsgjelds Contoiret, 4000 Rbdl. Sølv. 2. I Sparekassen indsat 50 Rdl. Sdl. 3. Endvidere sammesteds af extraordinaire Gaver og opsamlede Renter 20 Rbd. 4 ſkl. 4. i Renter sammesteds tilligemed andre extraordinairt havte Indtægter 99 Rbdl. 22 ſkl. Fremdeles havdes Renter tilgode ved Sparekassen for omtrent et Aar; hvorimod Regnskabsføreren havde 8½ Rbdl. tilgode hos Legatet. (Fundatsen for dette Legat, confirm. af Kongen d. 24 Oct. 1821, læses i Coll. Tid. 1821 Nr. 54, cf. Dagen s. A. Nr. 282.)

I det gejstlige Brandsocietet var den fulde Brandforsikrings Sum 400,830 Rbdl. Sølv.

Til at læse Afhandling meldte sig Hr. Provst Holm: den Magt i Talen, efter hvilken en christelig Lærer i sin Prædiken bør stræbe. —

Under Titel: Tapetsereren. Vejledning for dem, som lade tapetsere, eller selv ville tapetsere deres Værelser, paa en god og billig Maade, tilligemed en Anvisning til at holde Tapeterne i lang Tid skjønne. Af det Tydske ved P. S. Martin, Cancellie-Assessor. — er udkommet et lidet Skrift, forlagt af Universitets-Boghandler Reitzel, hos hvem det faaes for 24 Rbſk. I Indledningen hedder det: „Alle Forskrifter og Raad, som dette lille Skrift indeholder, ere grundede paa Erfaring, og jeg har blot den Hensigt derved at bidrage til Udbredelsen af en Ting, der langt fra endnu ikke er saa almindelig, som den efter sin Nytte burde være. Fremdeles troer jeg, i den nærværende Tid, hvor saa Mange ere forlegne for en Erhvervgreen, derved at frembyde et Middel til at ernære en Familie, da der i mange mindre Stæder endnu ingen Tapetserer er, og hvor altsaa en Mand, der arbejder flittig og billig, efter denne Vejledning ret godt vil kunne fortjene sit Brød."

For Sparekassen i Nyekjøbing paa Falster er nu det første Regnskab aflagt for Tidsrummet fra 1 Dec. 1828 til 11 Juli 1829, i hvilken Tid de gjorte Indskudde har, med tilføjede Renter for de i den kongel. Kasse indbetalte Kapitaler, beløbet sig til 12971 Rbdlr. 64 Skilling rede Sølv, og 19355 Rbdlr. 16 Sk. Sedler og Tegn. En for saa Maaneder siden endnu der i Stiftet ubekjendt Indretning, som ved Bevilling af 17 Sept. 1828 blev grundfæstet, blomstrer saaledes allerede, og, „saafremt uventede Tilfælde ej indtræffe, vil den om saa Aar være istand til at opfylde sin dobbelte Bestemmelse, at være en Støtte og Opmuntring for den flittige og sparsomme, samt et Tilflugtssted for den fattige Borger."

For Holstebro og Omegns Sparekasse er et Regnskab trykt i Viborg for Tidsløbet fra 12 Maj 1828 til 11 Maj 1829. Paa Interessenternes Conti indestaaer 10285 Rbd. rede Sølv. Indskuddene modtages i den kongelige Kasse.

Blandede Efterretninger.

Mærkværdig Gravskrift: St. Theodore-Kapellet paa Kysten af Chaonia-Aormis er bygget ved Foden af en lodret Klippe. Kapellets Mure ere bedækkede med Indskrifter, af hvilke flere henhøre til Grave, der ere indhulede i Klipperne. Iblandt disse Indskrifter er en, der staaer i Forbindelse med følgende Anekdote: En Capitain paa et Handelsskib fra en af Archipelets græske Øer havde foranstaltet, at hans jordiske Levninger skulde lægges i en af disse Grave, som han forud havde ladet indhugge for sig. Gravskriften blev, under hans eget Opsyn, indhugget i Klippen i det græske Sprog, men med syriske Characterer, og indeholdt følgende Anvisning: Naar nogensinde en af mine Landsmand besidder Sprogkundskab nok til at afciffre denne Indskrift, da lade han Ligstenen aftage, og vil da finde i Graven 200 Zechiner (Guldstykker,) der skulle tilhøre ham. Indskriften blev længe upaaagtet; omsider, for omtrent 20 Aar siden, kom en ung Moreote, der vendte tilbage fra Venedig, hvor han havde fuldendt sine Studeringer, forbi Stedet ved St. Theodore hvor Indskriften stod, forstod den, og fik Summen. Han lod ved Siden af den syriske Indskrift indgrave den græske, med Tilføjelse af sit Navn, sin Stand, sit Fædreneland, og den Underretning, at han, som havde fyldestgjort de bestemte Vilkaar, havde sat sig i Besiddelse af de to hundrede Guldstykker. Man finder endnu alt dette paa benævnte Sted. (Mittern. 63.)

Den heldige Fremgang, de russiske Vaaben gjøre i indeværende Felttog, og som maa tilskrives Feltherrens snilde Dispositioner, skal have gjort Gen. Diebitsch til hele Armeens Afgud, ja endog bragt Misundelsen til at forstumme. Man

sætter ham ej aleneste ved Siden af de berømteste Feltherrer, som siden Peder den Stores Tid have ført de russiske Tropper til Sejr over de Vantroende; men sammenligner ham endog med hiin store Krigshelt, under hvem Frankrigs Hærskarer i 20 Aar kun indhøstede Laurbær, og med hvem Gen. Diebitsch ogsaa virkelig af Udseende (han er kun en liden Mand) skal have nogen Lighed. De, som have havt Lejlighed til at være i Nærheden af Generalen, vide ikke noksom at tale om hans rastløse Virksomhed, hans Aandsnærværelse og det dybe og skarpe Blik, hvormed han opdager sin Modstanders mindste Fejl, og veed at benytte sig deraf. Som oftest arbejder han ogsaa om Natten, og, efter næppe 4 Timers Hvile, seer Man ham atter til Hest. Hans Maaltider er ikkun smaae og yderst tarvelige. I Omgang er han en fuldendt Verdensmand; ved sin Venlighed, der imod gamle Krigere endog gaaer over til Forekommenhed, vinder han Alles Hjerter. Kort sagt: i hele Hæren er Man overtydet om, at Gen. Diebitsch er den Mand, der er istand at løse den store Opgave, hans kejserlige Behersker har overdraget ham. (N. 3.)

Kjøbenhavns Børs, d. 25 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	87½	88 Rbd. Sedl.
Dito Dito	84½	85 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100½	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	64	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 69.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 29 August 1829.

De Kjøbenhavnske Gaders Renholdelse.

For over 30 Aar siden, i den Sejdelinske Politiven første Aargang 1798 Nr. 7 og 8, læstes et Forslag til vore Gaders bedre Renholdelse, hvilket fortjener Opmærksomhed. „Det kommer an paa to Ting, hedder det, at mindske, saavidt det er muligt, Uhumskheders Frembringelse eller Indbringelse i en Stad, og at træffe den nærmeste og kraftigste Maade at bortbringe det Skarn, hvis Frembringelse man ej er istand til at afværge. Det første Middel imod Skarnets Frembringelse er at forlægge alle de Haandteringer, som frembringe det i Mængde, uden for Staden selv; — det andet Middel er Industries og dertil hørende Kundskabers Udbredelse. „Der er ingen Tvivl om, at jo næsten alt dette Affald og Spild af vegetabilske og animalske Vare kunde anvendes til Nytte; selv det meest foragtede, selv det væmmeligste, Indvolde af Dyr, Knokler og Been, Fjære, Børster, afkæmmet Haar, Horn, Sod af Skorstene, af Kakkelovne, og af Potter og Lamper, al Slags Aske, selv af Tørv og af Stenkul, søndrede Potter, Stentøj, Porselin, Glas, det Sæbevand, hvori Klæder ere vaskede, Æbleskrællinger, Citronskaller, Eggeskaller, raadne Eg, Kartoffelskind, gamle Saaler, med et Ord alt det, hvoraf Kjøkken-, Vask-, og Gulvskarn, paa Sandet nær, nu bestaaer, kan bruges, og, ved en større Oplysning og deraf følgende Flid, sælges. Er det vel længe siden, at Kjøbenhavns Linnedklude kastedes hen, uden at komme til Nytte, og hvor mange spildes ikke endnu, fordi Fabrikerne betale saa lavt. Endnu bruges Kludene først efter at være opsankede af Gademøddingerne; var Industrien paa den Fod, den burde være, kom Kludene aldrig til at ligge der. Skindlapper og uldne Lumper ere endnu i fuld Foragt." — — Hvad Bortskaffelse af Skarnet angaaer foreslaaes: — „Der bør paa Gadernes Kjørebro, i en Frastand af 50 Alen omtrent, indrettes Skarnkuler med jernbeslagne Lemme, der kunne taale Kjørsel. I disse Kuler nedkastes alt Skarn saavel af Rendestene som Huse, ja Gadens eget Fejeskarn maa nedfejes deri. Lemmene bør være til at oplukke, ganske eller for en Deel, efter Tykke. Kulerne selv maa kun være to Alen brede, men derimod desto længere. Deres Plads bliver nede ved Rendestenen. Naar Vognmanden kommer, kjører han over Lemmerne, og bliver holdende naar Baghjulene ere komne over dem. Nu aabner han Lemmen, og med en dertil indrettet Skovl fylder sin Vogn ind over Bagsmækket. Herved opnaaes mange Fordele. Gaderne vorde rene og sunde. Husene og Gaardene ligeledes. Rendestenen fri og aaben. Bortkjørselen forhindrer ikke Gadens Færsel, da Vognen holder ved Siden, og lader Gadens Ryg fri; Gaden bliver lige reen, hvor forsømmelig en Skarnager end læsser. Opsynet et lettere. Forraadnelsen og Gjeringen i Skarnet gaaer langsommere for sig i en lukt kølig Kule,

end paa den aabne Gade." — Forslaget om saadanne Dyndkisters Anbringelse blev siden fornyet i Politievennen Dec. 1806 S. 7158 o. f., og der nærmere udviklet, deels hvad ved deres Indretning, Tømmelse o. s. v. var at iagttage; deels hvad der er at svare paa de Indvendinger, som imod deres Anbringelse kunde gjøres. —

Der ere fra ældre Tider, især fra Slutningen af 17de Aarhundrede, eller fra den Tid, Politievæsenet i Hovedstaden kom i bedre Skik end forhen, udkomne forskjellige Anordninger om Gadernes Renholdelse; men den første udførlige Anordning derom er af 7 May 1777, der i det Hele endnu er gjeldende og ved hvilken de foregaaende Anordninger om denne Gjenstand ophæves, men senere ere nogle nøjere Bestemmelser og Forandringer foreskrevne ved Plak. 19 Apr. 1779, 14 Juni 1780, 8 May 1788, 1 Juni 1796, 19 Sept. 1798, 12 Nov. 1798. Instruction for Opsigtsbetjentene 16 Jan. 1801; Pl. 17 Juni 1806 og 26 Aug. 1816 cf. Rescr. 7 May 1777, 2 Juni 1786, Pl. 26 Juni 1795.

Gaderenovationen deler sig i Sammenfejning og Skufning, og Bortkjørsel. Det er en Regel, at Grundejerne feje og reenholde, hver for sin Grund, undtagen Torvene, offentlige Pladser, Tverkister, lukte Afløbsrender, og Slamkister. Disses Reenholdelse er bortliciteret; Bortførselen skeer ogsaa efter Licitation, og i denne Henseende er Staden efter Licitations Conditionerne deelt i 24 Distrikter, og det er bestemt, hvilke Dage om Ugen i hvert Distrikt, og til hvilket Klokkeslet Bortførselen skal skee; Fejningen er sat i Forbindelse dermed. Vedkommende, som skulle besørge Fejningen, ere nemligen tilsagte til hvilken Tid de dermed skulle være færdige. Fejningen maa ikke begyndes uden ¼, ½, ¾ eller i det højeste en Time førend Bortkjørsels-Klokkeslettet, alt i Forhold til den Strækning, der skal reengjøres. I øvrigt ere mange hensigtsmæssige Bestemmelser, — saasom for Vintertider, at Gaderne, naar Slædeføre indfalder, ikke maa ganske renses, men at i alle store og reelle Gader, paa Torve og Pladser, saa megen Snee skal blive liggende, til Beqvemmelighed for Rejsende og Kjørende, at Slæder kunne fremkomme, (Anordn. 7 May 1777 § 17.) — at Gade-Isen ikke maa opstødes, førend efter Tilsigelse, saaledes at den strax kan blive bortkjørt; — at Glas, Potteskaar, Søm og deslige ikke maa udkastes paa Gaderne. (ibid. § 11) — o. s. fr.

Licitations Summen for Renovationens Bortførsel var for Aaret fra 1 Oct. 1824 til 30 Sept. 1825 i alt 24520 Rbdl. Sølv. For det følgende Aar til 30 Sept. 1825 kun 20990 Rbdl. Sølv. (Coll. Tid 1825 S. 643.) Naar høje Foderpriser indtræffe, er den naturligviis højere, og betydeligen højere; saaledes var der mellem Aaret fra 1 Oct. 1826 til 30 Sept. 1827 og det følgende Aar til 30 Sept. 1828 den store Forskjel af 21380 Rbdl. Sølv, som Licitations Summen var mindre i det sidste end i det første Aar. For Aaret fra 1 Oct. 1828 til 1 Oct. 1829 er Licitations Summen 20490 Rbdl. Sølv.

Til Bestridelsen af de Udgivter, Gaderenovationen medtager, er henlagt Port- og Passagepengenes Beløb, dernæst en Godtgjørelse af 1100 Rbdl. Sølv af Vægterkassen for Opsigtsbetjenternes forøgede Lønninger, ifølge Rescr. 5 Dec. 1800 §§ 4 og 11, og endeligen paabydes en Renovationsskat, som aarligen er forskjellig efter Fornødenheden. Til Gade-Renovationens samtlige Udgivter, nemlig foruden hine Licitations Summers Beløb, ogsaa til nogle Lønninger og Pensioner m. m. beregnedes fra Aaret 1827 en Sum af 47800 Rbdl. Sølv; for Aar 1828 kun 25960 Rbdl.; for 1829, 29200 Rbdl.

Renovationsskatten har været opkrævet for 1826 med 14000 Rbdl. Sølv, for 1827 med 20000 Rbd., for 1828 med 10000 Rbdl., for 1829 med 12000 Rbd. —

Hvad Renovations-Bekostningen har været Aar 1736, altsaa for henved hundrede Aar siden, og i en Række af paafølgende Aar, viser følgende Liste. (Af Addr. Av. 1763 No. 127.)

Aar.	udkjørte Læs.	Udgiften. Rbdl.	ß.
1736	48039	7438	82.
1737	51620	7474	4.
1738	47739	7077	90.
1739	49859	7382	24.
1740	68203	10636	69.
1741	62698	10848	26.
1742	56724	9897	22.
1743	55449	9492	86.

Aar.	udkjørte Læs.	Udgiften. Rbdl.	ß.
1744	55714	9355	54.
1745	56740	9249	50.
1746	57513	9946	64.
1747	52674	9336	20.
1748	57830	9978	48.
1749	59499	10032	=
1750	59614	8079	92.
1751	59674	8317	32.
1752	58636	10035	72.
1753	78449	11630	18.
1754	82345	13463	85.
1755	84231	14970	64.
1756	49359	11168	54.
1757	46211	12254	94.
1758		11897	56.
1759		8806	4.
1760		10474	18.
1761		9693	22.

Atter om Alhedeskoven.

Fra Hr. Consistorialraad Bjerregaard er i Randers Avisen Nr. 96 indført følgende Gjensvar til Hr. Pastor St. St. Blicher, paa dennes sidste (i Skilderiet Nr. 60 optagne) Ord om Alheden.

„Ikke skulde vi vel længer kjede baade Læserenog os selv, med at disputere over et Anliggende, hvorom D. V. idetmindste for en stor Del erkjender dem for at være enig med mig. De tilstaaer saaledes, at De 1) er enig med mig i, at det var et Misgreb, at vælge en Træart (Fyrren) til Anlægget, der formedelst sine dybtgaaende Rødder mindst fordrager Alen, 2) at De er enig med mig i, at det var et Misgreb, i 20 Aar at fortsætte Fyranlæggene, 3) at De er enig med mig i, at mange til Skovanlæg mere beqvemme Steder kunde være valgte. Her mangler kun, for i sidste Punkt ogsaa at være blevet ganske enig med mig, at De skulde oprigtigt og rentud have tilstaaet, at der neppe i det hele Land lod sig finde et til Træplantning slettere Sted; thi hvilket kan vel være slettere end et saadant, hvor Alen ej alene findes overligere eller dybere, men hvor Jordbunden derhos ofte er saa yderst ringe, at Flere ere af den Formening, at Træplantning vilde der endog uden Al vanskeligen lykkes.*) Ja jeg opfordrer Dem til at angive et for Træplantning i det hele taget mindre skikket Terrain, naar undtages de to modsatte Yderligheder, Vesterhavets Sandklitter og Indlandets Moser. Vel henviser De til Grannen, som et Modbeviis for at Alen ligger for dybt til at kunne skade, og for at Bunden ikke maa være saa slet; men dels ere de ældste af dette Slags Træer kun faa, dels ikke af den Beskaffenhed og Størrelse, som De angiver, og dels have de endnu for langt tilbage til, at man fra disse

*) D. V. benegter vel, at der ikke findes Al fra Overfladen til 1 Alens Dybde. Men husker jeg ikke meget fejl, saa tilstod selv Skovrider Micheelsen, da jeg for mere end 30 Aar oftere omvandrede i Anlæggene, at der endog i Overfladen gaves Al, og gjorde mig opmærksom derpaa. Muligen kan den løse Sand siden den Tid af Vinden være hendreven og have lagt sig over samme. Saaledes er Sanden f. Ex. i Kompedals eller gammel Frederiksdals Plantasie hist og her sammendrevet og ophobet. I det sammesteds ifjor begyndte ny Anlæg er Alen, om jeg ej fejler, stundom strax under Overfladen. At Jordbunden i Anlæggene maa være meget slet, synes De selv at antage, da de opfordrer Hr. Forstraad Bang til at sige os, om ikke samme kan bidrage med til Fyrrens Mislykkelse. Og er dette Tilfældet, maa den vistnok være saare slet, thi saalænge jeg har plantet, der er omtrent ligesaalænge, som der er plantet paa Alheden, har jeg sat den snart hist snart her i skarp og ringe Jord, uden at den mislykkedes.

Hvad de for Fyrren saa fordærvelige Insekter (Phalæner) angaaer da have samme først for 4—5 Aar indfundet sig her i Egnen, men anrette allerede paa bemeldte Træ frygtelige Ødelæggelser. Paa Alheden maa de vel og først i senere Tid have indfundet sig; thi jeg mindes ikke, at jeg i hin Tid hørte tale om dem der, skjønt Fyrren da mislykkedes, ligesaa vel som nu.

enkelte kan slutte til det Hele. De siger, „at det vel ikke var saa uhensigtsmæssigt, at en Strækning, der forhen laae hen næsten til Unytte, valgtes til Skovanlæg." Men da De derhos med det samme tilstaaer, „at der gives mange Lyngheder af bedre Beskaffenhed for Skov, hvor saadanne Anlæg snarere vilde have betalt sig," saa maa jeg spørge, om det da ikke havde været mere hensigtsmæssigt, at optage hin Strækning med sit Underlag af Al og slet Bund ligesom den øvrige Alhede til Agerdyrkning ved Kolonigaardes Anlæg, end at anvende samme til Træplantning, og idetsted hertil at have udseet en eller anden af de ej alene mange, men utallige Heder, der have ganske anderledes Krav paa Træplanterens Haand, og der jo laae og endnu ligge ligesaa unyttede hen. Ja var der, da D. V. saae, for at bruge Deres egne Ord, det første Spadekast gjøres, og det første Frø at nedlægges paa Alheden under de Manges Hovedrystten, og hvor kun desværre hint med de utallige paafølgende frugtesløse Spadekast, hvor den mange Aars kostbare Flikken og Efterflikken kom Hovederne til at ryste lige indtil paa denne Dag — var der, siger jeg, dengang ej blot taget Hensyn til noget enkelt Anlægs, men til vort hele Plantningsvæsens Fremme, til Vækkelse og Sands for dette, til Svækkelse af Fordomme mod dette; og var derfor Anlægget skeet paa et Sted, der lod ingen Tvivl om et heldigt Udfald; var derhos med samme forbundet en Planteskole, der kunde have tjent som en Slags Central- eller Normalskole for de øvrige sidstomtalte Planteskoler, der efter min Formening paa flere Steder i Landet burde været oprettede,*) og var endeligen, som sagt, Anvisninger til Træplantning med Understøttelser til sammes Iværksættelse uddelte, hvilke uberegnelige Fordele ville da ikke disse Foranstaltninger have givet af sig. Vort Plantningsvæsen, jeg siger det endnu engang, vilde muligen allerede have været ved at nærme sig sin Manddomsalder, imedens samme nu ikke er kommet stort over sine Barneaar.

Jeg har sagt, at jeg agter Deres Fædrelandskjerlighed, at jeg med Dem og med Andre erkjender alle de fortræffelige Foranstaltninger og Indretninger, der fra Regjeringens Side ere gjorte, og endnu bestandigen gjøres for Almeenvellets Fremme, men at man med al sin Erkjendelse af disses Ypperlighed, dog derfor gjerne kan finde en enkelt mindre heldig og mindre hensigtssvarende. Havde derfor D. V., da de i No. 56 førstegang fremtraadte som det omtvistede Anlægs Forsvarer, og saa bestemt erklærede den Yttring, „at samme vare uheldige Forsøg, der, om de end ikke rent mislykkedes, dog hverken lønnede Arbeide eller Omkostningen" — for en meget betydelig Urigtighed, som man skyldte Sandhed at rette — idetsted sagt: „Vistnok var det et Misgreb, til Forstanlæg ei alene at vælge et saa ilde beskaffent Jordstykke, men hvad end mere er, at vælge den for dette Jordstykke sig mindst skikkende Træart, ja at fortsætte hermed i hele 20 Aar, imedens man paa et andet Sted (Randbøl Hede) begyndte ligesaa upassende. Resultatet af disse Forsøg maatte og kunde derfor ikke andet end blive uheldigt. Men derfor maa man dog ikke gan-

*) Havde man dog derfor, da man vilde have Skov paa Alheden, med det samme taget et Par Tdr. Land til Anlægget af en Planteskole, og derfra enten ganske uden, eller idetmindste for en meget ringe Betaling uddelt Træplanter, hvilken Nytte vilde samme ikke allerede have stiftet. Skovanlæggene paa de mange hundrede Tdr. Land ville neppe nogensinde bringe Statskassen den Fordel, som en saadan Planteskole paa et Par Tdr. Land vilde have bragt Landet. Det Høikongl. Rentekammers og det Kongl. Landhuusholdningsselskabs Planteskoler i Sjælland kunne formedelst den store Afstand ikke være af stor Nytte for Jylland. Blot et Par Exempler vil oplyse det. Hr. Assessor Kayerød i Aalborg erholdt for et Par Aar fra førstes Planteskole 3—4000 Naaleplanter. Under deres lange Transport hengik saa lang en Tid, at de alle fordærvedes. Selvejer Jens Madsen i Flye, Viborg Amt, fik i sidstafvigte Efteraar ligeledes en hel Del Træplanter fra sidstes Planteskole, der formedelst den lange Transport kom ham paa 27 Rbdlr. Saa nødvendige for Jylland vare Planteskoler i Jylland selv.

ike opgive Haabet om et noget lykkeligere Udfald af de senere Forsøg med mere passende Træarter og til den Ende see Tiden an" — saa vilde neppe jeg eller nogen anden have rørt en Pen imod Dem.

Ikke vil jeg til Kjedelse videre indlade mig paa, i hvilken Bund og Situation vorne Træer ere mest udsatte for at omkastes af Storme. Kun maa jeg bemærke, at De urigtigt har angivet Tiden, paa hvilken de to haardeste Storme ere indtrufne (den 10de April 1793 og 11 Marts 1823); thi de sværeste Storme i de sidste hundrede Aar fandt Sted den 23 Decbr. 1747 — i Aaret 1770 — Søndagen den 11te April 1793 og Mandagen den 11te Marts 1822.

De opfordrer indstændigen Hr. Forstraad Bang til at dømme os imellem. Mig er det forekommet som Andre, at man vel, uden enten at træde hans Forstkyndighed eller Redelighed for nær, tør excipere mod hans Dommercompetence i en Sag, hvormed han staaer i en saa nær Forbindelse. De vil, at han skal sige os, hvad der er at vente for Fremtiden. Jeg svarer endnu engang: Fremtiden vil bedst kunne sige os, hvad der er at vente for Fremtiden. Og hermed farvel Alhede!

Indenlandske Efterretninger.

Et af de højstvigtige Etablissementer i Hovedstaden er Hr. Urban Jürgensen's for den højere Uhrmagerkunst, som har til Hensigt at frembringe Maskiner til den, for Astronomen, Geographen, og Navigatøren saa nødvendige, nøjagtige Tidsmaaling. I de Aar, i hvilke der i dette Etablissement har været arbejdet paa de Frembringelser, der henhøre til den højere Uhrmagerkunst, ere 43 Nummere udførte, foruden de øvrige Arbeider, der udførtes ved Siden af disse. Flere, som ere under Hænder, ere ogsaa næsten fuldendte, og andre ere begyndte. For den Sagkyndige, der kjender Vanskeligheden ved disse Arbejder, og som veed, hvor megen Tid Udførelsen af det Hele kræver, naar det skal have en høj Grad af Fuldkommenhed, og for den som veed, hvor megen Tid der medgaaer til Længde-Uhrenes Regulering, især med

Hensyn til Isochronismens og Compensationens Tilvejebringelse, vil det Antal af over 40 Stykker, i et ikke langt Tidsrum, vist ingenlunde synes lidet. For dem derimod, som ikke kjende til Besværlighederne ved disse Arbejder, men som bedst kunne dømme ved Sammenligninger, anføres, at Ferdinand Berthoud, uagtet al den Hjelp, der gives i det store Paris, og uagtet den store aarlige Understøttelse, som han nød af Regjeringen, ikke har frembragt mere end 70 Længde-Uhre i en Række af næsten 35 Aar. Louis Berthoud har vel leveret et større Antal af disse Uhre, da i et Tidsrum af 27 Aar henimod 150 Længde- og astronomiske Uhre ere komne ud fra hans Værksted, men den betydelige aarlige Gage af 10000 Franker, som han nød af Bonaparte, foruden den hoje Priis, der blev givet for Chronometre, satte ham istand til at kunne uindskrænket anvende al sin Tid paa disse kostbare Kunstprodukter, til hvis Udførelse Paris desuden yder al muelig Lettelse ved den betydelige Mængde duelige Haandarbeidere, som gives der. Iblandt bemeldte Jürgensenske 43 Nummere ere sex astronomiske Penduluhre, paa hvilke ere anvendte den største Flid, og som ere udførte med den Nøjatighed, som bør finde Sted ved saadanne Arbejder. Det Udvortes er uden Ornamenter, men har den Simpelhed, som passer sig bedst til Stykker, hvor Regulariteten og Nytten er Hovedsagen. Det ene af disse Uhre er nu i Christiania, og tilhører Universitetet der; det andet tilhører Kjøbenhavns Universitet; det tredie er i Altona i Hr. Professor Etatsraad Schumachers saa beundringsværdige Samling af Instrumenter, og det fjerde tilhører den kejserlige østerrigske General v. Fallon, Chef for den østerrigske Grademaaling, som af vor Konge er skjenket det. De to andre staae til eget Brug i Hr. Jürgensen's Etablissement. Blandt Chronometrene bemærkes især to, som efter kongelig Befaling ere forfærdigede, og som ere udførte efter en ny og ejendommelig Construction, og ej allene med en høi Grad af Nøjagtighed, men ogsaa med megen Luxus i det indvendige Arbeide. Det ene har Kongen skjenket til Verdens-Omsejleren Baron Krusenstern i Rusland, det andet til General Mugde i England. Af de andre Jürgensenske Chronometre have flere været paa en Deel Sørej-

ser baade i de varmere og i de koldere Climater, og deres Gang har været saaledes som den kunde ønskes. En Deel af disse Arbejder ere afsatte til den russiske kejserlige Marine, fem Stykker til den kongelige danske Marine, og nogle til Skibscapitainer. Et tilhører Hr. Greve A. W. Moltke til Bregentved, som, ved at udlaane det, har understøttet videnskabelige Foretagender, hvortil saadant et Instrument var nødvendigt; og saaledes ere flere i Brug. Man har de meest hæderlige Vidnesbyrd om disse Instrumenters Fortreffelighed og Gang.

Af Hr. Jürgensen's Metalthermometre ere ogsaa nogle hundrede Stykker efterhaanden fuldførte, og afsatte; de ere ikke allene komne til de fleste af Europas Hovedstæder, og store Byer, men ogsaa til Ost- og Vestindien, Nordamerika og saa fremdeles. Hr. Jürgensens Portrait, malet af C. A. Jensen, stukket af E. C. W. Eckersberg følger med 4de Bind af Profess. Dr. Ursins Magazin for Kunstnere og Haandværkere; og dermed hans Levnet. —

Aalborg Byes og Omegns Sparekasse. Af det aflagte General-Regnskab for Sparekassens 5te Aar fra 1 Juli 1828 til 30 Juni 1829, er en Extrakt bekjendtgjort, tilligemed følgende Oplysninger: Interessenternes Antal har i dette Aar været 1016, der have i Kassen indestaaende 105790 Rbdlr. 9 Sk. Sedl. og Tegn. Ved det foregaaende Aars Slutning var Antallet 844, og deres Tilgodehavende 82707 Rbd. 20 Sk.; altsaa for i Aar en Forøgelse af 172 Interessenter og af Kapital 23082 Rbdl. 85 Sk. Af Sparekassen tilbagebetaltes i Regnskabsaaret den ikke ubetydelige Sum 26041 Rbdl. 5 Sk., som i Almindelighed uddrages til Anvendelse ved Bosættelse, Indkjøb af Ejendomme, Bortlaan mod Pant i faste Ejendomme, Børns Anbringelse, Confirmation, Giftermaal, Begravelse o. s. v. Af bemeldte 1016 Interessenter vare omtrent Halvparten Børn, for hvilke Forældre successive havde gjort Indskud, tildeels ligefra Indretningens Begyndelse. Saaledes have 450 Børn indestaaende 29739 Rbdl. 9 Sk. Desuden staae for 22 Discipler af Aalborgs Cathedralskole 1120 Rbd. 44 Sk. indtil de afgaae til Akademiet. — For 177

ugifte Fruentimre staae i Kassen 22898 Rbdlr. 45 Sk. (det foregaaende Aar havde 136 den Sum 19941 Rbdl. 16 Sk.), og 193 Tjenestepiger og Tjenestekarle have ialt indestaaende 21443 Rbd. 17 Sk.; (ifjor havde 103 den Sum 10593 Rbd. 71 Sk., og i Sparekassens 3die Aar havde ikkun 76 endnu benyttet denne Indretning. Fremdeles have 21 Haandværkssvende og Lærlinger indestaaende 1870 Rbd. 80 Sk.; — 13 Haandværksmestere 1314 Rbd. 69 Sk. — 8 Vertshusmænd 1812 Rbd. 14 Sk. — 17 Forvaltere og Contoirbetjente 4209 Rbd. 55 Sk. — For 35 gejstlige og verdslige Embedsmænd gjemmer Kassen 7784 Rbd. 64 Sk. — Deraf har 4 Præster 941 Rbdl; 14 Degne og Skolelærere 2374 Rbdl.; 4 Seminarister 1165 Rbdl. 16 ß., og 13 civile Embedsmænd 3304 Rbdl. 48 skl. — End videre have to Officierer 604 Rbdl., og 4 Underofficierer 190 42 skl. samt 6 Søfarende 701 Rbdl. 22 skl. — Af bosiddende Bønder, saavel Gaard- som Husmænd, Fiskere og Bønderkarle have 93 indestaaende 5875 Rbdl. 14 sk.; og tre Proprieteter 481 Rbdl. De øvrige 5716 Rbdl. 3 skl. tilhøre 31 forskjellige Foreninger og Stiftelser, som Laugskasser, Ligkasser, Skolekasser, Fattigkasser, Sygekasser o. s. v. A. A. 130.)

Blandede Efterretninger.

Apollonikon, et nyt højst mærkværdigt musikalsk Instrument, opfundet af Robson og Flight. Ouverturen af Webers berømte Opera Oberon er sat paa samme. Dette musikalske Stykkes vilde og excentriske Charakteer vanskeliggjør i højere Grad end noget andet Stykke Efterligningen af sædvanlig Instrumental-Musik ved mekaniske Midler, og i den Grad at, skjønt saare vanskelige Stykker af Mozart, Haydn, Cherubini, Beethoven og Weber selv ere udførte paa Apollonikonnet, fandt Flight dog fornødent, at sætte til samme en Bi-Indretning, for at dette kunde veje op med Tryllehornet i Oberon. Denne Indretning bestaaer i en Deel Piber, anbragte uden for Kassen, hvilke aabnes lidt efter lidt ved en Mekanisme fra Tasterne. En der har været Vidne

til Udførelsen af den nævnte Ouverture, strax efter at samme var sat paa Instrumentet, beskrev det Indtryk, samme gjorde paa ham, saaledes: „Jeg erindrer ikke, at jeg nogensinde er bleven paa en behageligere Maade overrasket og tilfredsstillet ved nogen offentlig Fremstilling end ved et Besøg, som jeg nyeligen aflagde ved Apollonikonnet. I Begyndelsen kunde man aldeles ikke fæste Liid til hvad man dog bestemt vidste, thi man vilde gjerne have svoret paa, at Tonerne kom fra et Orchester, i rigeste Maal besat af de første Kunstnere. Skjøndt vi vel kjendte de her anvendte Midler, hengik dog nogle Minuter, førend jeg kom til at troe, at en saadan Mangfoldighed af verlende Toner kunde fremkaldes ved den blotte Omdrejning af et Haandgreb, der sætter den svære Masse af Valtser, Axler, Hjul, Taster, Dæmpere o. s. v. i Bevægelse. Dampmaskinen har man sammenlignet med Elefanten, fordi den ligner baade i Kraft og Behændighed dette Dyr, der med samme Lethed rykker Egen op med Rod, og tager en Knappenaal op fra Gulvet. Paa samme Maade kunde vi sammenligne Apollonikonnet ved den mægtige Kraft, der snart i lette Pust fremhvisker sin Tilværelse, snart bryder frem med en Voldsomhed, der henvejrer Alt for sig; de laveste og højeste Toner, Guittarens kjelne Lyd, og Trompetens krigforkyndende Skrald, Virkningen af et Instrument og af tusinde, alt dette frembringes med lige Lethed og Bestemthed af Apollonikonnet. Jeg tvivler meget paa, om noget Orchester, samlet af de fortrinligste Musikere kunde udføre en saa sjelden Musik; saa meget er vist, at jeg aldrig hørte nogen saadan. Man kan ikke i London have nogen saadan Nydelse i musikalsk og intellektuel Henseende for saa godt Kjøb; thi Prisen er kun en Schilling (40 Rbsk.) for Adgangen om Løverdagen, da de store Stykker gives, og derfor har man en Concert, som varer i to Timer, hvorved de første Mesteres Compositioner udføres paa en Maade, hvormed de største Orchestre næppe ville kunne maale sig.“ Instrumentet er beskrevet i Prof. Ursins Magazin 3 B. S. 225 cfr. 4 B. 451.

Efter preuss. Staatszeit Nr. 293 Beil. 1. arbejdede man i Begyndelsen af Octob. 1828 i Lissabon paa Odelæggelsen af Kamrenes Sale, og en prægtig Lysekrone, hvis Indkjøbspriis var 8000 Frank., blev, som en constitutionel, sønderslaaet. Jeg frygter for, yttrede en Liberal, at man havde forglemt forhen at slukke Lysene.
(Mittern. Bl. 53.)

Et gesvindt Levnetsløb: En Borger i Birmingham i England mistede sin Kone om Tirsdagen, lod hende begrave om Onsdagen, ægtede en anden om Torsdagen. Denne fødte ham om Fredagen en Søn, som kom ham uventet, og derfor hængte han sig om Løverdagen. ibid. 62.

Mozart. Ingen Opera er vel givet saa ofte i Prag som Don Giovanni. Fra 1787, da Mozart skrev den der, indtil 1798 blev den givet paa italiensk ej ringere end 116 Gange; fra den Tid til 1825 atter paa tydsk 116 Gange; og indtil denne Tid maaskee i alt 300 Gange. Sandsynligen er Tryllefløjten givet i Wien lige saa mange Gange. Denne kom, lige fra hans Haand 100 Gange efter hinanden paa Theatret; men ingen Opera har indbragt sin Skaber saa lidet. For Don Giovanni betalte Guardasoni 100 Dukater, men for Tryllefløjten gav Schikaneder ikke en Hvid. Han var i de sørgeligste Omstændigheder og den godmodige Mozart forbeholdt sig derfor blot Ejendommen over Partituren. Dog næppe en Maaned var forløben, førend den havdes paa flere fremmede Theatre, uden at Partituren var meddeelt fra Mozart; Shikaneder havde ogsaa i denne Henseende fornærmet ham. Den Kjeltring, udbrød Mozart, da han erfarede det, men det var ogsaa alt.

Valg imellem Hvalfiskens Bug eller Fængsel. Ved theatre de nouveautès i Paris skulde et Stykke kaldet: Jonas i Hvalfiskens Bug gives, og Skuespiller Philipps skulde have Hovedrollen. Han vægrede sig standhaftigen. Da nu hans Kontrakt indeholdt, at han skulde fremstille sig i hvilkensomhelst Rolle, lod Skuespildirektøren ham indstevne for Handelsretten, og dens Dom blev, at han skulde lade sig sluge af Hvalfisken, eller under Fængsels Straf betale den Summa 10000 Franker. Nye Vægring; ingen Betaling. Hr. Philipps skulde alt-

saa vandre til St. Pelagie. Han indstevnede Sagen for Cassationsretten, hvor den foretoges den 20 Jan. Barthe var Direktørens Sagfører, og Retten bekræftede den foregaaende Dom, saa at den stakkels Philips nu fik Valget enten at vandre til St. Pelagie eller i Hvalfiskebugen. (Abz. 33.) Det er naturligt, at han bør opfylde sin indgaaede Forpligtelse, og i antagne Stykker spille den Rolle, der tildeles ham; hvilket han jo, efter Beretningen, havde paataget sig.

Tidmangel. Hvorledes befinder De Dem, spurgte man engang Hr. M., en meget virksom Mand, der foruden sine Kaldsforretninger, havde blot af Menneskekjerlighed paataget sig mange møjsommelige og tidfordrende Sysler. Ikke med det bedste, svarede han; men jeg har ingen Tid til at blive syg. ibid.

Thunberg. Den berømte svenske Naturkyndige Carl Peter Thunberg, der døde forrige Aar, som en af de ærværdigste Veteraner blandt Europas Botanikere, var fød 11 Novbr. 1743 i Jønkøping. Han viiste i sin tidligste Ungdom en stor Tilbøjelighed for Naturforskning i Almindelighed og Botanik i Særdeleshed. Det var og især i det botaniske Fag han, i sit Livs senere Løb, udgav sine fleste Værker, dog skrev han ogsaa meget Entomologien, og for de øvrige Grene af Dyrerigets Naturhistorie. Han var en af Linnes flittigste Discipler. 1770 gik han paa Rejser til Frankrig og Holland. Her skeete det, at den berømte Burman foranledigede den unge Thunberg, som Naturforsker at følge paa en Expedition til Japan, som foretoges paa nogle Privatmænds Regning, hvilke, allerede i de Tider, lagde en højsindet Aand i at ville befordre Videnskaberne for Dagen. Paa denne Rejse forblev han tre Aar paa det gode Haabs Forbjerg, og naaede omsider Japan, hvor han havde at kæmpe med de største Hindringer for at opnaae sit Maal. Store Summer maatte anvendes for at vinde de mistroiske Førere og Tolke for sig, og saaledes lykkedes det ham at naae med utrættelig Vedholdenhed sit Maal, ogsaa at faae dette Underland bragt ind i de europæiske Kundskaber. Hans **Flora Japonica** bliver derfor et uskatteerligt Monument om hans Flid; ved ham bleve imod 300 Plantespecies deri bekjendte. 1776 gik han til Ceylon, og derfra tilbage til Fædrenelandet. Hans **Flora Japensis** udkom ikkun stykkeviis, men Hofraad Schulteß i Landshut har udgivet samme fuldstændig. For mange af vore Læsere er vist hans Rejse interessantest; den udkom i tysk Oversættelse af Chr. H. Groskurd under den Titel: C. P. Thunbergs Rejse gjennem en Deel af Europa, Afrika og Asien, fornemlig i Japan i Aarene 1770-1779. 2 Bind 8. Berlin 1792-4. Thunberg var en af de elskværdigste og behageligste Naturforskere, som nogensinde har levet, og hans Correspondenter erindre erkjendtligst mange Beviser paa hans Hjertelighed og hans blide Deeltagelse i alt hvad man forelagde ham til Forklaring eller Afgjørelse. Han døde d. 8 Aug. 1828 paa sit Landgods Thunaberg ved Upsala i en Alder af 85 Aar. (Abz. Mitth. aus dem Gebiete d. Flora u. Pomona No. 4.)

Kjøbenhavns Børs, d. 28 August 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89	89½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	86	86½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	66¼	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 70.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 1 September 1829.

Endnu engang Noget om Kjøbenhavns Gaders Historie.

(For der meste efter anden utrykte Deel af Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse.)

(See Nr. 10, 15, 17).

Hyskenstræde, en af Stadens ældste Gader, har sit Navn af de tydske Kjøbmandskarle, eller Pebersvende fra Hansestæderne, hvilke kaldte sig selv Häuschener, og Gaden Häuschen= eller Hüschenstraat, det er Gaden med de smaa Hytter og Kramboder, opslagne for en kort Tid, hvor de opholdt sig, medens de udsolgte deres medbragte Handelsvarer. De Danske kaldte den, efter Beboerne, Tydskernes Gade. Paa Hjørnet af Gaden og Vimmelskaftet, hvor siden Løveapotheket anlagdes, stod det tydske Compagniehuus. (Orig. Havn. p. 44 og 195.)

Klædeboderne. Man finder den i gamle Breve benævnt: tabernæ pannicidarum 1392, 1415, Platea Klæthebodæ 1370. Vicus pannicidarum 1476. (Origin. Havn. 193). Den har faaet sit Navn af Klædebodlauget, hvorom tales i Kong Christian 3dies Brev, dateret Mikkelsaften Aar 1549, hvori fastsættes hvad de som ere i samme Klædelaug maatte sælge, nemlig allehaande Klæde, Fløjel, Damask, Silketøj, Sardug etc. Paa Hjørnet ved Nørregade har i fordums Tid Stadens ældste Raadhuus staaet indtil Aar 1492.

Knabrostræde skulde rettere hedde Knagbrostræde efter Oprindelsen til Gadens Navn. I gamle Dage gik for Enden af Gaden en Bro over Stranden til Slotsholm, hvilken Bro, som blot var for Gaaende, var for begge Ender og i Midten besat med Knager. Den blev ogsaa kaldet Letbro og Rødebro, dette sidste fordi den var malet rød. I et gammelt Dokument af Aar 1419 nævnes Letbrostrædet. (Origines Havniens. 195. 302. Jonge 1 D. 394.) I Aaret 1724 blev denne Bro ganske borttaget.

Om lille Kirkestræde hedder det i Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse 2den Deel: at Nikolai Kirketaarns Hovedportal er her; men at Indgangsporten til Kirken ikke havde været aaben siden Pestens Tid 1711, formedelst den stærke Vindfang og Træk, som herigjennem faldt ind i Kirken. Formedelst Husenes tætte Indbygning op til den høje murede Tilbygning som her var sat til Kirken, var Vejen saa smal, at Vogne ikke her kunde komme frem; „men da det her tæt op til Taarnets Udbygning beliggende Huus blev af den rasende Pøbel ruineret paa den for Rigerne og Staten uforglemmelige Dag d. 17 Jan. 1772, saa blev samme Huus, der ellers var af Ælde forfaldet, efter Stadens Øvrigheds Foranstaltning ganske nedrevet, og dets Grund nu udlagt til Gadens Udvidelse, saa at her nu kan kjøre en Arbejdsvogn."

„I Hvælvingstrædet, som gaaer fra St. Nicolai Kirketaarn til Admiralgaden, ligger Kirkens Fattiges Skolehuus Nr. 219, en af Grundmuur ny opført Bygning, hvori Skolens Lærer har frie Værelser. Dette Stræde har sit Navn af en Hvælving, hvor en Kanal eller Arm af det salte Vand havde i fordums Tid sit Løb under de smalle Gader ved St. Nicolai Kirke, og var for Rummets Skyld skjult med Huse. Samme Kanal blev afskaffet i Kong Frederik 2dens Tid, hvilket en af Cancellie-Arkivets Registranter beviser. At det salte Vand har her i fordum Tid skaaret sig ind, og dannet tre Holme, eller smaa Øer, viser Olig. Jacobæi Fragment. historic. Mss. med disse Ord: Locus in quo hodie situm est templum D. Nicolai, in insulas tres olim disscissus ab undis mariuis alluebatur, det er: Det Sted, hvor nu Nicolai Kirke er bygt, var i fordum Tid adskilt i tre Holme, og blev overskyllet af Havets Bølger." Hin benævnte Skolebygning blev kjøbt 1775, og det ældre mindre, som Skolen før havde, blev samme Aar ved offentlig Auction bortsolgt. Skolen har betydelige Midler, og om dens Legater læses i Hoffmanns Samling 9de Deel S. 302-308.

Skipperboderne kaldtes i fordum Tid al den vidtløftige Strækning, som nu indbefatter Gaderne: Laxegaden, Hummergaden, Dybensgade, Admiralgaden, Sqvaldergaarden etc. Al denne Grund var i de ældre Tider oversvømmet af Havets Vand, som da løb ind imellem Bremerholm, Slotsholm og Byen. Efterat hele dette Distrikt efterhaanden var opfyldt, blev i de følgende Tider en stor kongelig Frugthave med Lysthuus anlagt, saa og en Vingaard med tilhørende Bygninger. Derfra Navnet „Vingaardstrædet," for den Gade, som siden fremkom, da Grundene, efter Rosenborg Haves Anlæg, bleve bebyggede. Christian 4de lod siden i denne Egn opbygge Boliger for sine Sø-Officierer, som da kaldtes Kongens Skippere, samt til Styrmænd og andre til Sø-Etaten henhørende, og derved fremkom hint Navn for disse Bygninger og Gader, nemlig Skipperboder. Da siden de saakaldte Nyboder bleve anlagte 1632, see Slange S. 747, kom Skipperboderne i andre private Folks Eje, og det gamle Navn er efterhaanden forsvundet.

Store Kjøbmagergade. Derom i Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse 1 D. S. 337. I den Deel af Stadens østre Side, som hører til Kjøbmager-Qvarteer, ligger den saa kaldte David-Skolemesters Gaard, „hvor, siges i Jonges utrykte anden Deel, de smukkeste og fleste Hyrekudske-Karether og Jagtvogne kan daglig faaes til Leje, og hvor i forrige Tider har været en Gade, kaldet lille St. Annæ-Gade."

Om Jonges Kjøbenhavns Beskrivelse og hvad deraf er utrykt.

Fra N. Jonge, der døde 1789 som Sognepræst til Allisløv i Sjelland, og havde erhvervet sig hæderligt Navn, som en baade i sit Kald virksom, og som Skribent flittig Mand, udkom i Aaret 1783 første Deel af „Kjøbenhavns udførlige Beskrivelse," i Qvart. Sandvig recenserede den i lærde Efter. 1785 Nr. 27. — Af Manuskriptet til 2den Deel bevares paa det store kongelige Bibliothek et Hæfte, indeholdende 7de, 8de og 9de Kapit. af Skriftet. Hr. Overbibliothekar Werlauff fik det paa en Auction heldigen erhvervet, og derved skaanet for den Forsvindelse, der uden Tvivl er bleven det øvrige Manuskripts Lod. Af dette reddede Hæfte har man, deels og for det meste i dette Tidsskrift, deels i Dagen (Nr. 56 og 64,) deels i et Par Nr. af Morgenposten, (Nr. 154 og 155), alt for indeværende Aar, optaget alt det væsentligste, (noget sammendraget, da Jonges Stiil var slet og temmeligen vidtløftig,) og med forskjellige Tillæg; i dette Nr. er det sidste optaget. Dette Hæfte har været sendt Wiedewelt, som nogle Breve fra Jonge til ham*) vise, af hvilke man her giver nogle Uddrag til Skriftets Historie. 1. I Skriv. af 18 Oct. 1780, (altsaa endnu førend første Deel blev trykt), anmodede Jonge om Fortegnelse over de Wiedeweltske Monumenter i Stadens Kirker og en architectonisk Beskrivelse over ethvert især. — 2. I

*) Meddeelte af Hr. Hof-Kobberstikker Lahde.

Skr. af 27 Dec. 1780 udbad han sig Efterretninger om Kunst-Akademiet; han takkede for de allerede erholdte Meddelelser, og beklagede, at han hos andre ikke havde fundet denne Promptitude. — 3. I Skriv. af 11 Apr. 1781 takker han for de erholdte Efterretninger om Kunst-Akademiet, hvilke han i Januar havde bekommet, *) og yttrer Ønske om at, ligesom han ved Universitetet havde anført Seriem Profess. ved hvert Facultet, med kort biographisk Efterretning, og ligeledes ved Kirkerne om Gejstligheden, saaledes vilde han ogsaa gjerne give Efterretninger om Kunstakademiets Professorer, hvortil han udbad sig Wiedewelts Vejledning. 4. I Skriv. af 6 Sept. 1786 takker han for den store Godhed, Wiedewelt havde viist ham, i at „meddele ham alt fornødent Stof til hans Skrifts completteste Udarbejdelse." Han tilsendte dernæst Wiedewelt med lollandske Post det 10de, 11 og 12te Hæfte af den anden Tome af Kjøbenhavns Beskrivelse, „som, hedder det, formedelst flere Mænds tilsendte Efterretninger, og nogle forefaldne vigtige Forandringer, er af mig ganske paa ny omarbejdet og reenskreven, med hosføjede ærbødigste Begjering, at Hr. Justitsraad vil bevise mig den Bevaagenhed, med nøjere Eftergrandskning at gjennemlæse dette lidet Volumen i sine Fritimer, og at Hr. Just. R. ville bevise mig tillige den store Godhed, at meddele mig sine Annotata paa et Papir, hvor der noget enten endnu skulde tilsættes, som var udelukket, eller noget af Fejltagelse skulde forandres; især om Hr. Just. R. finder den § om Akademiet, og den dertil føjede Efterretning fra Akademiets første Anlæg og dets Hrr. Professorer med tilføjede Biographie tilbørlig udarbejdet af D. Vbheds eget Manuskript, og Hennings essai hist." — „Naar Hr. Justitsraad har værdiget dette tilsendte Volumen sin nøjagtige Gjennemlæsning i Eet og Alt, og da behager at tilsende mig det med Posten, for at kunne begynde at trykkes og komme til Fuldkommenhed til Publici og Efterslægtens Nytte, saa har jeg en eneste Ting at udbede mig af Hr. J. R., (alt i det faste Haab, at Hr. J. R., som en stor Elsker af Lærdom, Studeringer, og Antiquiteter at conservere, ikke vil nægte mig, som har anvendt saa mangen Times Flid utrættelig at arbejde paa dette Skrift at faae, saavidt et Menneske muligt være kan, rigtigt og fuldstændigt:) nemlig at Hr. J. R. vil gunstigst meddele mig sin Attest og Recommendation dette mit udarbejdede Skrift angaaende, hvorledes Ds. H. Vbhed ved Gjennemlæsning in manuscripto befinder det at være af mig samlet og udarbejdet, med hvad Flid, og til hvad Nytte for Publicum og Efterslægten, i at frelse fra Undergang og Tidens alting fortærende Tand de mig af saa mange bekjendte brave Embedsmænd meddeelte authentique Efterretninger, og ellers de testimonia, som Hr. J. R. finder behageligst om Skriftet i Almindelighed at ville høigunstigst meddele mig, for at recommendere det, at jeg maatte nyde kongelig allernaadigst Forstrækning til den anden Tomes Trykning, ligesom til den førstes, hvilket mig allernaadigst er lovet." — „Det foregaaende Hæfte, som indeholder det 7de, 8de og 9de Kapitel, hvori to andre vigtige Embedsmænd i Kjøbenhavn, formedelst mig tilsendte Efterretninger, have stor Deel, skal, (om Hr. J. R. forlanger at læse in manuscripto,) blive dem tilsendt, saasnart jeg faaer det tilbage igjen fra den gode Ven, jeg med samme Dags Post har tilsendt bemeldte Volumen, for at tillige erholde hans Recommendations Attest tilligemed Hr. J. Rs., for at følge med min Ansøgning om en allernaadigst Forstræknings Hjelp til denne Tomes Tryk." —

*) Naar de havde været bevarede, vilde de have afgivet et godt Bidrag til den danske Kunsthistorie.

Endeligen haves et Brev fra 15 Nov. 1786 til Wiedewelt, hvori Jonge takker for „al den Umage og store Møjsommelighed, Justitsraaden havde havt med at gjennemlæse, corrigere og tilsætte Additamenta til Manuskriptet." — Jonge fremsætter end videre Ønske om nogle Oplysninger angaaende de Wiedeweltske Kunstarbejder; — og til Slutning anbefaler han sin Søn, som havde taget examen Artium og nu læser til examen juridicum. „Da jeg, siger han, i mine academiske Aar har dimitteret Mange (hvilket sees af Sal. Conferentsraad Kalls Fortale til den af mig fortsatte Holbergs Universalhistorie), saa har jeg selv informeret ham til Academiet, og nu manuducerer jeg ham til ex. jurid." —

Atter om Alheden.

(Ved den Fejde, som derom føres, maae det komme til Klarhed i en Sag, der i Fædrenelandets økonomiske Historie er af Vigtighed. Hr. Consistorialraad Bjerregaards i sidste Nummer af dette Blad optagne Bemærkninger, har i Hr. Pastor S. S. Blichers i Randers Avis Nr. 102 indførte „yderligere Svar" fundet Modsigelse. Det meddeles her ligeledes:)

„Deres Højærværdighed slutter med et „Farvel til Alheden." Jeg havde troet, at Deres nylige Besøg der skulde bevirket et ganske andet Resultat; at De langt snarere efter dette Bekjendtskab vilde have kommet tiere igjen, og glædet Dem over hvad deres Øjne — synes mig — maae have overbeviist Dem om. Men maaskee har De Grunde, hvorfor De ikke skytter om at see denne haabefulde Skov tiere. *) Jeg derimod fornyer gjerne mit Besøg, for at kunne glæde mig over det skjønne Anlæg, om hvis Beskaffenhed jeg ret meget ønskede at høre Fleres Mening. — Forstraad Bangs, som jeg havde haabet, og De lader til at frygte **) — thi ellers behøvede De jo ikke at excipere imod den — faaer vi neppe; thi han undslaaer sig i en Skrivelse til mig for at offentliggiøre den; skjøndt jeg ikke indseer, hvorfor han ikke gjerne, uden at compromittere sig selv eller Andre, kunde sagt os Noget om Terrainet, om Climatet, om den formeentlige Ahl, om Jordbunden i det Hele, hvilket Alt jo ikke er hans Værk. Og da han kun har forestaaet Plantagen i en 14, højst 15 Aar, kunde han jo ogsaa gierne have fremstillet Beskaffenheden af de Træer, som — ikke han — men hans Formænd have saaet og plantet. Nu, som det lader til, er baade mit Haab og Deres Frygt ugrundet, og endnu har Ingen offentlig holdt med mig, uden — Plantagen selv; men den staaer der og, som sit eget og mit tilstrækkelige Forsvar.

Og ved dette Forsvar havde jeg ogsaa acquiesceret, hvis ikke Deres Sidste havde — sit venia verbo — vrimlet af Urigtigheder, og dertil indeholdt een for mig meget krænkende Imputation. Enten det nu volder Dem og Læserne Kjedelse eller ikke, finder jeg mig foranlediget til at ledsage deres Indrykkelse med rettende Bemærkninger; og skulde Tonen synes Noget skarpere, da ville Man lægge Mærke til: at Den hidtil mod Dem Hr. Consistorialraad var mild og skaanende, og at De selv i deres Sidste først har intoneret i Dur.

1) Efterat have optegnet de Poster, hvori vi ere enige, siger De: „Her mangler kuns, for i sidste Punct ogsaa at være blevet ganske enig med mig, at De skulde oprigtigt og reent ud have tilstaaet, at der neppe i det hele Land lod sig finde et til Træplantning slettere Sted etc."

Havde jeg tilstaaet dette, skulde jeg have talt mod min Overbeviisning, og tillige røbet en stor Uvidenhed om denne Gjenstand. Jeg vil alene til et nærliggende Exempel henpege paa den langt større, og for største Deel langt slettere Hede vesten for Karup Aae, hvor Ahl eller Gruus af sletteste Slags jevnt hen findes tæt under Overskorpen. Men jeg maae ogsaa gjøre Dem opmærksom paa een Omstændighed: den Hede, hvor Skoven er anlagt, er Kongens Ejendom. Denne skulde Man altsaa, efter Deres Mening, have ladet ligge ubrugt, og derimod kjøbt af Private. En Udgivt, som er sparet; ej at tale om, at nogen betydelig sammenhængende Strækning vanskelig skulde have været at erholde, og Prisen i al Fald blevet opskruet i dyre Domme. — Fordi jeg ikke vil indrømme Dem dette, involvere deres Udtryk den Beskyldning mod mig: at jeg ikke skal have talt „oprigtigt og reent ud." Fordi jeg ikke i Eet og Alt er enig med Dem, skal jeg

*) Da Hr. Justitsraad Molbech nu ogsaa for nylig har beseet den, længes jeg efter Resultatet af disse hans Undersøgelser; enten det vorder saa eller saa, troer jeg ikke at han enten kan eller vil tilbageholde det. Jeg har for gode Tanker om hans Sandhedskjerlighed til at antage, at hans forventede Erklæring vilde atter give Anledning til at mindes Ordsproget: "manus manum lavat!" Tier han, anseer jeg det som et Tegn paa, at han har fundet sig først bag Lyset.

**) Just da De indrømmer hans Kyndighed og Redelighed, er det saa paafaldende at De frygter hans Dom; De maa jo altsaa vente, at den vil gaae Dem imod; eller er her en lille Modsigelse?

ansees som den, der siger Eet og mener et andet! Føler De ikke hvad der ligger i en saadan Beskyldning? og det endda af een Præst mod en anden! a) at deres egne Meninger ere saa rigtige og ufejlbare, at Ingen, uden forsætlig Benægtelse af Sandheden, tør modsige Dem; og b) at jeg har gjort mig skyldig i denne Brøde. Hvo er De, Hr. Consistorialraad! at De saaledes dømmer deres Broder? Og det for et Anliggende, som slet ikke privatim angaaer Nogen af os! Og det efter at jeg med Høflighed og i en ganske lidenskabsfri Tone har yttret mig mod Dem — Dem der først opripppede en bilagt Controvers! Jeg har aldrig ymtet om eller tænkt paa, at De talte anderledes, end efter Overbeviisning: hvorfor vil De da gjøre mig saa haard en Beskyldning? Hr. Broder! den bør De tage tilbage — idetmindste for deres egen Skyld. Og da vil jeg troe i bedste Mening om Dem, at De her ikke har meent hvad De har sagt; men nedskrevet disse Ord uden at forstaae deres Betydning.

2) Nu videre. De undtager i anførte Passus, som slettere Terrain end Alhedeskovens a) Vesterhavets Sandklitter og Indlandets Moser. I Henseende til de Første skal jeg ikke modsige Dem, da jeg aldrig har været der; men hvordanne de nu er eller ej, saa har Man i Thye i flere Aar beplantet disse — det vil vise sig, om her atter er gjort et Misgreb, og det i al Fald et langt større end hiint første. Hvad de Sidste angaaer, da tilstaaer jeg oprigtigt og reent ud: jeg mener, at Flere af dem ere fortrinlig skikkede baade til Agerdyrkning paa irsk, hollandsk og frisisk Maade, og ligesaa til Skov, f. Ex. den store Graamose, som tilhører Kongen, og som har en saare fordeelagtig Beliggenhed, da det lidet Vand, der blot om Vinteren staaer om i Kanterne, let kunde afledes. Denne Mose er, med Flere, fortrinlig skikket til Skov af El, Birk, Røn, Ulkrykke og andre Fugtighed elskende og fordragende Træer. Dette kan godtgjøres ved Erfaring; jeg kan vise den Mose, hvor Granrødder (ikke som i andre ligge; men) staae paa Roden, kjendligt afhugne paa Stedet, og det 1 Alen og dybere under Overskorpen.

3) For at bevise Ahlens Tilstædeværelse nær Overfladen i Plantagen, beraaber De Dem paa den afdøde Skovrider Michelsens Erklæring for 30 Aar siden; og mener „at den løse Sand siden den Tid af Vinden kan være hendreven og lagt sig over Samme;“ til Exempel anfører De Kumpedals Plantagen. Herved bemærker jeg a) at i hele Steendalgaards og Ulvedals Plantager er der kun lidet Sand i Overfladen; at denne ikke saaledes omblæses, langt mindre bedækker noget Sted; og at blot i Ulvedals Plantage findes et Par smaa Pletter løs Sand af anførte Beskaffenhed, alle tilsammen vist ikke af et Par Skjepper Lands Størrelse: Ahlen er overalt hverken nærmere eller fjernere fra Overfladen, end den altid har været; b) med Sanden i Kumpedal forholder det sig saaledes: I Aaret 1783 — om jeg ikke meget fejler — kom Jordbrand derude. En stor Strækning afbrændte. Overfladen blev til Flyvesand. Ahlen blottedes, udsattes for Luftens Paavirkning, forvittredes, og blev til Sand. Denne dæmpedes med Strandhavre, og de sammendrevne Sandhobe (nu bevoxede med Lyng, efterat Strandhavren er gaaet ud) have dannet sig mange Aar førend Træplantning her begyndtes.

4) De mener, at Phalæner først i den senere Tid have indfundet sig i Plantagen. Det er mange Aar siden afdøde Overførster Brüel forsøgte at lade dem afpille, samle i Hobe og opbrænde.

5) De benægter, at Granerne i Plantagen ikke ere af den Beskaffenhed og Størrelse, som jeg angiver — herfor skylder De Beviis; thi Deres blotte Paastand gjælder ikke mere end min — behag at maale dem! Jeg kunde vel anføre Hr. Forstraad Bangs Eragtning; men den vil De jo ikke antage.

6) De mener: „at det havde været mere hensigtsmæssigt, at optage hiin Strækning med sit Underlag af Ahl og slet Bund, ligesom den øvrige Alhede, til Agerdyrkning.“ En forunderlig Mening! at den Jordbund, der var for slet til Skov, skulde have været god nok til Agerdyrkning! — den faaer De neppe Mange til at bitræde; den modsatte er almindelig antagen.

7) De taler om Planteskolers Oprettelse. Uden at benægte disses Gavnlighed, maae jeg dog bemærke: a) at Saaening paa Stedet er sikkrere, og fører hurtigere til Maalet; og b) at Saadanne i al Fald borde anlægges paa aabne Steder, hvor

Vind og Sol har Adgang; men ej i Skygge, og allermindst i stærk Haugejord, hvor Planterne forkjæles, løbe rangelvorne op, og derfor hyppigen gaae ud, naar de omplantes i ringere og aabnere Terrain.

8) De bemærker, at jeg urigtigt har anført de store Stormes Tid. Det indrømmer jeg uden videre Undersøgelse: naar en Skov blæser overende, kan det være ligegyldigt, om dette skeer den 10de eller 11te April. Det er her om Factum og ikke om Datum at gjøre — det Første har De ladet staae.

9) Endelig har De gjentaget villet paadutte mig deres Mening, ja for at lette Overgangen lagt mig Ordene i Munden. Det er forgjæves, Hr. Consistorialraad! Vel har hverken overdreven Roes af Andre, ej heller egen idelig gjentagen Selvroes saaledes forvænt mig, at jeg skulde ansee mig selv for infallibel; men paa den anden Side har ligesaalidt Miskjendelse, vrang og uretfærdig Bedømmelse saaledes forknyttet mig, at jeg ikke skulde torde beholde og bekjende mine egne oprigtige Meninger. Hertil kan ingen menneskelig Magt tvinge mig.

Min Mening har jeg nu bekjendt og forsvaret. Det staaer til Dem, om vi To nu her skulle tie, og lade Samtiden og Fremtiden tale — jeg frygter ingen af dem — eller om vi længere skulle fortsætte en Controvers, der, imod min Villie, er gaaet over i en anden Toneart, end den af mig angivne.

Indenlandske Efterretninger.

En Stiftelse for Enker og Døttre af samtlige Borgerklasser ventes snart istandbragt; den blev grundlagt paa deres kongel. Højheders Kronprindsesse Carolines og Prinds Frederik Ferdinans høje Formælingsdag d. 1 Aug. Betydelige Bidrag ere allerede indkomne, saavel i større Summer, som i mindre. Fra mange af de kjøbenhavnske Laug ere Bidrag samlede. Fra mange Enkelte ere Bidrag af 1, 2, 3, 20 Rbd. o. s. v. indkomne. Fra Andre ere modtagne større Bidrag paa 100, 200, 500, indtil 1600 Rbdl. Sølv. Mængde af hine smaa Bidrag, ydede med velvillig Aand efter Ydernes forskjellige Evner og Vilkaar, er naturligvis saare velkommen, til i Forbindelse med de større, som de mere Formuendes Velvillie yde, at bringe en Stiftelse istand, der kan blive af saare velgjørende Følger. Udkastet til Plan og Fundats for Stiftelsen er færdigt, og vil om føje Tid udkomme paa Prent. I Overkrigskommissair Øst's Arkiv d. A. Nr. 4 er Indbydelsen til Subskriptionen optaget, og Liste over de indkomne Bidrag, hvilken i de følgende Hæfter fortsættes.

Om Kirkernes Antal i Sjellands Stift skrev Zwergius 1754 følgende: „Hvor stort Kirkernes Antal har været efter Reformationen, derom differere de, som have opregnet dem. Tycho Brahe har antegnet i sine skrevne observat. astron. at der da fandtes i Sjælland 336 Kirker (Danske Mag. 2 D. 209). Jens Wolf i Enc. r. Dan. tæller 354. Noget rigtigere skriver A. Bærntsen i sin Danmarks frugtbare Herlighed, at der er 394. Dr. Peder Palladius i den Tractat*) om de Stykker, som Guds salige Ord skal holdes ved Magt med, af Guds Naade og Miskund, skriver 1553 til Provsterne in synodo Roschild., at han for ti Aar siden havde visiteret alle Sognekirker udi Sjællands Stift, og „haver siden ikke været ham mueligt at fare saa gjennem Sjælland, Sogn fra Sogn, som han gjorde den Tid, mere af Guds blotte og bare Miskund, udi 390 Sognekirker." Nu omstunder — 1754 — findes 398 virkelige Sognekirker i Sjælland og tilliggende Øer, nemlig 31 Kjøbstædskirker og 367 Landsbyekirker.

Foruden disse . . . . . . 398 Kirker
ere af indviede Slotskirker og Kapeller ved Klostere og Herregaarde . . 16
indviede Kapeller ved Hospitaler og Sygehuse 15
Paa Færøerne 39
— Bornholm 22
I Tranquebar, paa de vestindiske Øer,

*) Som er indført i dansk Magaz. 3 D. 51 o. f.

og i Guinea 6

saa at det sjællandske Biskopdoms Kirker i Europa, Asien, Afrika, og Amerika er nu i Tallet 496

Hvilke Forandringer ere hermed siden 1754 foregaaede?

Den første Biskop, som Sjællands Stift havde efter Reformationen, var Dr. Peder Palladius. Han skriver om sin Fader: „Min sal. Fader, ved Navn Esbern Jensøn, en Borger i Ribe, en læg Mand, der aldrig havde lært et Bogstav, straffede mig haardeligen med Ord i hans Alderdom og i min Ungdom, ude imellem Ribe og Bierige, fordi jeg var en Pebling og gik i Skole, og kunde dog ikke opregne for ham alle Søndags Evangelier paa mine Fingre, som han kunde strax opregne for mig, han og hans Lige, som ikke finge saadant at høre, som man nu faaer at høre af Guds Naade, førend i deres Alderdom etc.“

I Kong Christian 4des Tid havde Sjellands Stifts Biskop Dr. Hans Poulsen Resen en ubehagelig Stilling, da Sognepræst Olaus Coccius, Sognepræst til St. Nicolai Kirke, angreb ham som en falsk og vildfarende Lærer, ved paa Prædikestolen at gaae løs paa ham paa den bitterste Maade. Coccius, som uagtet Advarsler vedblev at larme, blev suspenderet og tiltalt, og Dommen blev, at han formedelst sin forargelige Forseelse og usømmelige Forhold paa Prædikestolen, saa og for sin Ulydighed imod sin Biskop, skulde være forviist sin Prædikestol og Kirketjeneste. Kongen lod en Synode holdes paa Colding Slot d. 21 Febr. 1614 i Kongens, Nogles af Rigens Raads, og de fleste Biskoppers Nærværelse. Der indgav Coccius et Klageskrift imod Resen, og formelig Disputats blev holdt. Under Disputatsen tiltalede Kongen af og til Coccius, f. Ex.: Mester Oluf, I er galen, I svarer intet ret; og da Coccius beraabte sig paa lærde Mænd og Borgere i Kjøbenhavn over den Forargelse, Resen havde givet, svarede Kongen: Ja, Søfren Tolder haver bedre Forstand paa at smage en Pot tysk Øl, end at judicere i saadanne Ting. — I Pontoppidans Annaler og hos Zwergius læser man herom. Udfaldet blev haardt for Coccius. Han dømtes at have sit Liv forbrudt; men Kongen benaadede ham,

saaledes at han inden 14 Dage skulde rømme Kongens Lande.

Blandede Efterretninger.

De forenede Nederlande. Den hele Folkemængde i Kongeriget d. 1 Jan. 1828 var 6,166,854 Mennesker. Den mest befolkede Provinds er Øst-Flandern med 708705 Indbyggere; den mindst befolkede Landskabet Drenthe med 59915 Mennesker. (Efter den paa Regjeringens Ordre ved Hr. Lobatto redigerede Aarbog i Revue encycl. Juni p. 797.)

Den russiske Stat. Hr. Adrien Balbi, fra hvis Haand forskjellige interessante statistiske sammenlignende Oversigter ere udkomne, har ogsaa om den russiske Stat udgivet en saadan under Titel: L'empire russe, comparé aux principaux Etats du monde, ou Essais sur la Statistique de la Russie, considerée sous les rapports geographique, moral & politique etc. Paris 1829. (Rev. encycl. Iuin p. 743.) Han ansætter Folketallet for nærværende Tid til 60 Millioner Mennesker. Deraf Christne 55,632,000 Blandt hvilke 45353000 hørende til den græske Kirke, 7,300,000 til den katholske, 2,600,000 til den lutherske, 279,000 til den armenianske, 80,000 til den calvinistiske, og 20,000 til andre Troesbekjendelser. Til Islamismen høre . . . . 2,735,000.

Til Judaismen 578,000
— Lamismen eller Budhaismen . 210,000
— Afgudsdyrkere 845,000

Folketallet i St. Petersburg har Hr. Balbi meddeelt i bemeldte Tidsskrift (Juni p. 789) efter den 1828 skeete Tælling. Det var af Mandfolk 297445
Fruentimre 124721

I alt 422166.

deriblandt hørende til den geistlige Stand 1761 Mennesker, til Adelstanden 41,164; Soldater og Underofficierer 56051; til Kjøbmandsstanden 10689;

Borgere 32568, Fremmede 12989, Kunstnere 7794, forskjellige andre, Livegne, Bønder etc. 259155.

Den forenede Ofener og Pesther Tidende beretter fra Nagy Karoly om Jordskjelv følgende: Det første Jordskjelv, om Morgenen Kl. 4 og 28 Min., var gaaet over uden Følger, men ganske anderledes var Tilfældet med det andet, som om Aftenen Kl. 8½ fandt Sted i en Retning fra Syd til Nord, i 6 Secunder, med skrækkelig underjordisk Larm. Det anrettede megen Skade, især led store Bygninger, Komitathuset, det herskabelige Slot og flere. Paa disse hæftige Jordrystelser fulgte flere andre. I Omkredsen af Nagy-Karoly, i Endred, Dengeleg, Iriny, og Portelek anrettedes dog større Ødelæggelser, flere baade herskabelige og Bønderhuse indstyrtede eller bleve ubeboelige, mange Mennesker bleve beskadigede, mange Møbler og Redskaber sønderslogs o. s. fr. I Endred bleve begge Kirker saaledes beskadigede, at der ikke kan holdes Gudstjeneste i samme. I Kaplony blev Franciskaner-Klosteret meget beskadiget og Kirken truer med at indstyrte. Den 27 Juli om Eftermiddagen Kl. 1 erfaredes atter tre Stød, men uden Følger. Desto sørgeligere vare 4 Aug. tidlig om Morgenen Kl. 2, 4 Min. Virkningerne af gjentagne bølgeformige Rystelser, som vedvarede 7 Secunder. Ridserne i Murene bleve større, og Menneskernes Skræk tiltog ved de nye Ødelæggelser. Barometret blev uforandret, men Hundenes vilde Hyl havde forud forkyndt Begivenheden. I øvrigt finder man i Aarbøgerne, som Piaristerne meget omhyggeligen have ført siden Aar 1727 intet optegnet af lige Art. (A. M. 138.)

Det Kæmpeværk: Gothardsvejen, rykker frem. To Pragtbroer i Göschenen og Hospital ere fuldførte. Den majestætisk gyselige Dievelsbroe bliver det om 3 til 4 Uger. (A. M. 138.)

Kongen af Englands Angle-Apparat. Kongen har i de sidste Aar hyppigen beskjæftiget sig med Fiskefangst, og den kunstige Sø (den saakaldte Virginia-Water) ved Vindsor, der har et betydeligt Flade-Indhold, er sædvanligen Skuepladsen for disse Forlystelser til Søes. For nogen Tid siden lod Kongen et pragtfuldt Angle-Apparat forfærdige af Ustenson, hvilket udmærker sig ved Hensigtsmæssighed og Fuldendelse i de enkelte Dele. Det blev for kort Tid siden bragt til London, for at istandsættes, og udstilledes derpaa offentligen med Kongens Tilladelse. Ustenson lod dertil uddele Billetter. Kassen, hvori det Hele befinder sig, er overtrukken med det skjønneste højrøde Maroquin, 3 Fod lang, 9 Tommer bred, 3 Tommer høj, er afrundet paa Kanterne og har en dobbelt Række Forziringer i Guld, hvilke afverlende forestille en Lax og en Fiskeruse. Den ydre Randprydelse er en kostbar gylden Krands af Roser, Tidsler og Kløver, (de tre Kongerigers Vaaben), med Egeblade og Olden imellem. Foroven midt paa Dækselet er det kongelige Vaaben præget i Guld; ved Kassen er en af Bramahs Patentlaase; Haandgreb o. s. v. ere stærkt forgyldte. Kassens Indre er heelt udforet med himmelblaat Fløjel, og Dækselets indre Side udstoppet. Der findes desuden to saakaldte Fiskebøger, ligeledes paa det pragtfuldeste dekorerede. (N. M.)

Kjøbenhavns Børs, d. 1 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50¾	51 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	86½	87 i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	105 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61	61½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	66¼	66½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 71.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 5 September 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 67.)

XXXIV. Noget til Kunstakademiets Historie.

De Vidnesbyrd, man, naar der spørges om Kunsternes Dyrkelse hos os i de fremfarne Tider, skulde undersøge i prægtige Kirker og andre Bygninger, og i deres indre Prydelser, i Altertavler, i Malerie- og andre Kunstsamlinger, i Kobbere, i Mynter o. s. fr., ere i det Hele kun faa, og de Kunstnere, Historien nævner fra ældre Tider, kunne snart tælles; de vare for største Delen indkaldte Fremmede, eller deres Værker fra Udlandet bestilte og erhvervede.

I den ældre danske Kunsthistorie frembyde Tiderne, da de, Kunstnere brugende, og derved paa den bedste Maade opmuntrende, Mænd: Tycho Brahe, Henrik Rantzau, Frederik den anden og Christian 4de levede og virkede, det meste Stof til Undersøgelser; men det er især fra det 18de Aarhundrede Kunsternes mere udbredte Virksomhed har viist sig, og fornemligen fra Aarhundredets Midte, da en Adam Gotlob Moltke levede og virkede, og da et Akademie for Kunsterne stiftedes, som ved sin Indflydelse har havt frugtrige Virkninger.

Allerede ved Aarhundredets Begyndelse finder man et Kunstakademie nævnet. Hos Busseus, i hans historiske Dagregister over Kong Frederik d. 4des Historie, læses S. 58, at Kunstakademiet i Kjøbenhavn d. 21 Oct. 1701 højtideligholdt, i Kunstelskeren Greve Ahlefelds Palais paa Kongens Nytorv, St. Lucas Festen. (Jfr. Riegels 1 D. S. 259-261.) „Vel, siger Hr. Justitsraad og Ridd. af Dbr. J. C. Spengler, i sine artistiske Efterretninger S. V., bestod dette Kunstsamfund af Italienere; men det kan dog næppe omtvivles, at dets Tilværelse i Hovedstaden jo maa have havt Indflydelse paa Kunstsmag og Dannelse.“ Kongens to italienske Rejser havde vakt megen Kunstfølelse hos ham, som fremkaldte mange Kunstværker. Under Sønnen Kong Christian d. 6te gav Opførelsen af de to pragtfulde Slotte, Christiansborg og Hirschholm, og disses indvortes Prydelser rig Anledning til Fortjeneste for Kunstnere. Fremmede bleve indkaldte og brugte; ved dem dannedes efterhaanden flere og flere af Landets Indfødte.

En Hofmaler Krock, en Flensburger, havde 1738 begyndt et lidet Lære-Institut for Kunsterne. Billedhuggerne Pezold og Le-Clerc, Historiemaleren Miani, og det sjeldne Genie Tuscher, der i flere af Kunstens Fag havde erhvervet sig berømmeligt Navn, udvidede lidet den nævnte af Krock begyndte Lære-Anstalt, hvor 8 til 10 Elever øvede sig i Tegning, dog efter maadelige Modeller.

Imidlertid havde Kong Frederik 5te 1746 besteget Tronen, og til hans Regjerings Pe-

riodes Hæder var det forbeholdt at faae hin Skygge af Akademie, hint private lidet Institut, omskabt til et offentligt, med større Kraft, efter højere Ojemed, bestaaende ved reglementerede Summer, som af Statskassen bevilgedes. Greve A. G. Moltke har især Fortjenester af sine Bestræbelser for denne Sag. Allerede 1752 var en udvidet Lære-Anstalt for Kunsterne bragt i Gang, og Professorer ansatte, som samledes paa Christiansborg Slot. To Aar derefter, nemlig 1754 under 31 Marts fik det saaledes stiftede Kunstakademie sin første Fundats. *) Slottet Charlottenborg i Kjøbenhavn blev det overdraget. Dets første Samling var 30 Marts s. A. Architecten N. Eigtved var dets første Directeur, dog kun i faa Maaneder, da Døden bortrykkede ham d. 7 Juni s. A.

Den i Kjøbenhavn byggede nye Stad Frederiksstad gav Genierne den ypperligste Lejlighed til at fremskride i Dannelse under berømte Lærere. Billedhuggeren J. F. J. Sally, der blev Eigtveds Eftermand som Directeur, Maleren Pilo, Kobberstikkeren J. M. Preisler, Architecterne de to Brødre Jardin, og Billedhuggeren S. C. Stanley vare iblandt de første lønnede Lærere, som gave offentlig frie Undervisning. Adam Gotl. Moltke var Akademiets Præses, og virkede for Stiftelsen med al den Nidkjerhed, han, der havde flere vigtige Stiftelsers Bestyrelse at varetage, kunde udvise.

Fundatsen bestemte aarlige Concurrencer om Guldmedailler, af hvilke, tvende, en større og en mindre, bleve til dette Ojemed prægede, og om Sølvmedailler, af hvilke ligeledes en større og en mindre, stiftedes. For de Artister, der vandt den store Guldmedaille, bleve Reisestipendier bestemte.

Under 31 Marts 1758 bleve nogle nærmere Bestemmelser til Fundatsen givne.

Da Kong Christian d. 7de tiltraadte Regjeringen, blev under 25 Sept. 1767 udstædt Confirmation paa de Academiet givne Bevillinger og Friheder, og derved nogle nærmere Bestemmelser gjorte, blandt hvilke, at Akademiet, istedet for at bekomme paa en uvis og ubestemt Maade de Summer, som udfordredes til dets Vedligeholdelse, skulde have en bestemt Fond, nemlig 5000 Rdl. aarligt, anviist af det kongl. Particulairkammer.

Under 21 Juni 1771 blev et nyt Reglement for Akademiet givet.

Under 6 Aug. 1771 blev hin Sum af 5000 Rdl. til Akademiets Udgivter nedsat til 4000 Rdl. aarligen. Deraf var 500 Rdl. ansat for Brændsel, Lysning, Materialier og uvisse Udgivter; denne Sum var især utilstrækkelig, og Akademiet maatte derfor af og til ansøge Tillæg, som tilstodes; saaledes fik det i May 1774 og Febr. 1776 hver Gang 500 Rdl. af den kongl. Particulier-Kasse, og i Sept. 1778 700 Rd. af Zahlkassen. — Akademiet kom mere og mere i Gjeld.

1781 under 14 Febr. blev igjennem det danske Cancellie udfærdiget et Rescript af Indhold: at Hs. Majestæt havde ladet undersøge, hvorfra Akademiets Gjeld rejste sig, hvori den bestod, og hvorledes det for Fremtiden kunde sættes i den Stand, at det kunde bestaae. Efterat være foredraget den derpaa indkomne Forestilling, bevilges: 1. at Akademiet til strax at afdrage dets Gjeld til Aarets Udgang 1780 maae udbetales af den kongel. Kasse 1900 Rdl., som skjenkes samme en Gang for alle. 2. at Akademiet fra 1 Jan. 1781 maa nyde og i det kongl. civile Reglement anføres for den samme aarlige Fond, som det tilforn, ifølge den confirmerede Fundation af 25 Sept. 1767 indtil 1771 havde været forundt, nemlig 5000 Rdl., som qvartaliter af Zahlkassen skulde udbetales. Af dette Fond havde Akademiet i Fremtiden at bestride alle dets aarlige Udgivter og Fornødenheder, uden noget videre Tilskud, saaledes som i det i Forslag bragte og af Hs. Majestæt approberede nye Reglement findes anført. Charlottenborg Slots Bygninger skulle fremdeles være Hans Majestæt Selv forbeholdne, og i den Henseende tillades: at sammes aarlige Vedligeholdelse paa Tag og Fag, nemlig alt hvad som vedkommer det Udvendige, saasom Mure, Tag, Vinduer, Skorstene, med videre, item Istandholdelsen af den Deel af det Indvendige, som henhø-

---

*) Fundatsen blev trykt paa dansk og fransk. Den er paa tydsk indrykket i Büschings Nachrichten 2 B. 177-184.

rer til Bygningens og dens nærværende nagelfaste Pertinentiers Conservation, maatte for den kongl. Kasses Regning udenfor Akademiets Fond fremdeles bestrides; saa og at paa samme Maade af den kongl. Kasse maatte udredes Renovations, Brolægnings og andre Grundskatter af Slottet, Vandværkernes og Sprøjternes Istandholdelse, Skorstenenes Renovation, og endeligen Slotsforvalterens reglementerede Løn, 100 Rdl., der altsammen skulde være Akademiets Fond uvedkommende; men derimod skulde alle indvendige smaa Reparationer, Forbedringer og Indretninger i Charlottenborg Slots Værelser, som for disses bestemte Brug og Hensigts Skyld, eller for saavidt Værelserne af Akademiets Medlemmer og Betjente beboes, til saadanne Beboeres Nytte og Beqvemmelighed mere end til Bygningens egentlige og nødvendige Conservation, kunde forefalde, samtlige bekostes deels af Værelsernes private Beboere, hvilke stedse paa egen Bekostning skulle vedligeholde enhver sine Værelser, og i sin Tid aflevere samme til deres Efterkommere i forsvarlig Stand, deels af Akademiets Fond, for saavidt dets Skolestuer og andre til dets almindelige Brug bestemte Værelser paa Slottet vedkommer, alt uden nogen Byrde eller Udgift for den kongelige Kasse. b. Portnerens, Vægterens, og Arbeidskarlenes hidtil reglementerede Lønninger og Tillæg til Brænde og Lys, i alt aarligt 204 Rdl. 92 ß. skulde iligemaade fra 1781 Aars Begyndelse af Akademiets Fond afholdes, ligesom fremdeles: c. Udgifterne til Olie og Tran, samt Lampevæger til Slottets Lygter og Lamper, saa og til Slottets Renholdelse, skulde være den kongl. Kasse uvedkommende, men derimod paa den Maade bestrides, at Akademiet i Fremtiden af sit Fond maatte lade forsyne de Lygter og Lamper, som oplyse Porten og Tilgangene til dets Skoler, og andre almindelige Værelser, ligesom enhver blandt dem, der beboe Slottet, skulde paa egen Bekostning lade vedligeholde og forsyne de Lygter, som findes i Omgangen til hans Værelser sammesteds, saa og besørge disses Renholdelse, tilligemed Opgangen dertil, ligesom Akademiet skulde bestride slig Renholdelse i dets almindelige Værelser og Skoler, samt Opgangen til samme; og endeligen skulde d. med Kakkelovnenes og Skorstensdørenes Afpudsning i Værelserne, saavelsom med Natte-Renovationens Bekostning paa selv samme Maade forholdes. 3. at Akademiet med dets Forslage til Rejsestipendiers Uddeling skulde have følgende almindelige Regler for Øjne: a. at Staten stedse kan være forsynet med et Antal faste og fuldkommen duelige Kunstnere i ethvert Fag, som dets virkelige Fornødenhed udkræver, nemlig to Billedhuggere, en Historiemaler, to Bygmestere i Hovedstaden, to Portraitmalere, en Miniaturmaler, en Medailleur, to Kobberstikkere, og en til at stikke Kaarter, saaledes at naar en saadan Kunstners Plads i et eller andet Fag bliver ledigt, man da altid kan have et værdigt Subject i Beredskab til at besætte Pladsen. b. at derimod de unge Kunstneres Tal ved overflødige Rejsestipendier ingensinde alt for meget forøges, saaledes at det overstiger den sande Fornødenhed enten i Almindelighed i alle Klasser, eller i Særdeleshed i en eller anden enkelt Klasse, og c. at følgelig Rejsestipendiernes Uddeling ikke just bør være bunden enten til nogen vis Tid, saaledes at den nødvendig skulde skee hvert Aar, hver andet, tredie eller fjerde Aar, ej heller til nogen bestemt Afverlings Orden imellem Klasserne indbyrdes, men at tvertimod aldeles intet Rejsestipendium nogensinde af Akademiets Fond tilstaaes, førend paa den Tid, naar en af Klasserne virkeligen behøver en Reserve, og da til den dueligste Eleve i samme Klasse. Dog forstaaer det sig selv, at saadanne Subjecter, om hvis Duelighed man efter deres Hjemkomst seer sig nødsaget at tabe det Haab, man forud havde gjort sig, bør ansees som udgaaede af de duelige Reservers Antal i deres Klasse, og følgelig andre i deres Sted, ligesom naar Dødsfald er indtruffet, ved Lejlighed forundes Stipendium; og paa det denne nødvendige Orden i Fremtiden nøje og uforanderligen kan vorde overholdt, saa har Akademiet i enhver Forestilling eller Forslag om deslige Stipendier, udførligen at fremstille de Aarsager og Omstændigheder, som bevæge det til at foreslaae samme Stipendium for en vis Klasse frem for de øvrige, og i Særdeleshed for en vis navngiven Eleve; at nemlig denne Klasse formedelst Dødsfald, anden Befordring, eller hjemkomne Elevers vitterlige Mangel af Duelighed, fattes en Reserve udi det fastsatte Antal, da derimod de øvrige Klasser ere, eller

snart blive, forsynede med deres bestemte Antal enhver for sig, eller og endnu mangle duelige Subjecter til at reise paa samme, at den Eleve, som i Særdeleshed til Stipendiet bringes i Forslag, besidder de Egenskaber og den Duelighed, som dertil udkræves, og at Udgivten kan bestrides af Akademiets Fond uden Byrde for den kongelige Kasse med videre, uden hvilke foranførte Aarsagers og Omstændigheders Rigtighed intet Stipendium af Akademiet maae foreslaaes eller ventes bevilget. Endelig hvad angaaer de to mindre nødvendige Kunster, nemlig Landskabs- og Kabinets Maling, samt Emaille-Maling, da tillades, at en og anden duelig Eleve, saafremt nogen saadan herefter skulde melde sig, maa derpaa forundes Reisestipendium, naar dette af Akademiets Fond, uden Savn for de øvrige Klasser af mere nødvendige Kunstnere, kan bestrides, men derhos paasees, at saadanne Kunstneres Antal ikke maa forøges til mere end en ældre og en til to yngre Kunstnere i enhver af bemeldte to Klasser.

Det nye Kasse-Reglement, som under samme Datum for Akademiet blev anordnet at iagttages fra 1 Jan. 1781, var følgende:

	Rdl.	ß.
Til 6 Professorer i Model- og Gibs-Stuerne à maanedlig 25 Rdl. . . .	300	=
For Lectioner i Architectur . . .	50	=
— — — Perspectiv . . .	50	=
— — — Anatomie . . .	200	=
— — — Mythologie og Historie	200	=
Secretairen	300	=
Tre Informatorer i fri Haandtegning.	600	=
En i Begyndelses Grundene til Bygningskunsten	200	=
To Modeller	200	=
Opvartning i de syv Skoler . .	100	=
Til Kobbere og Bøger	150	=
— Forvalteren	100	=
— Pensioner for de Reisende . .	800	=
— Præmier og Medailler . . .	250	=
— unge Kobberstikkere at opdrage .	100	=
— Brænde og Lys i alle Skolerne, samt Olie til Lamperne i Model- og Gibsstuen	600	=
Til antique Statuer og andre Kunstsager, samt Ornamenter og deslige til Ornamentskolens Brug	95	4
Til Trykker-Løn for Tabeller og Billetter, Skrive-Materialier og Diplomers Udstedelse	80	=
Til Skriveriet ved Kassebogen og dets aarlige Regnskab	50	=
Til de fornødne Møblers og Effecters Anskaffelse og Vedligeholdelse .	100	=
Til Akademiets Værelser at vedligeholde, Tran og Olie til Lygterne i Opgangen til Skolerne, og andre dets Værelser, samt til Udgiver ved Expositionen . . .	270	=
Til Portnerens, Vægterens og Arbeidskarlens Lønninger og Tillæg til Brænde og Lys saaledes: Portneren til Løn og Klæder 70 Rd., Vægteren 50 Rd., Arbeidskarlen 50 Rd., Vægteren og Portneren, istedetfor 8 Lpd. 2 Pd. Lys in natura, 18 Rdl. 92 skl. Vægteren, istedetfor Brænde in natura, 6 Rd. og Portneren ligeledes 10 Rd.; i alt	204	92
	5000	=

Dog overlades Akademiet saaledes at repartere de Udgivter, der ikke ere staaende Lønninger, som det efter Omstændighederne, og i særdeles Tilfælde, formenes at være tjenligt og til største Nytte, naar ikkun det hele Fond ej overskrides, men Directeuren skal pligtig være, strax efter ethvert Aars Forløb at indlevere over Kassens Tilstand en Fortegnelse til dets Præses.

Iblandt de Oplysninger, som fra Akademiet vare givne, førend ovenanførte kongel. Resolution, var en Liste over de samtlige Elever, som fra Akademiets første Begyndelse i Aaret 1754 havde vundet den store Guldmedaille, med tilføjede Bemærkninger om dem, som havde været tillagt Reisestipendium. Denne Listes Indhold, som er et Bidrag til Kunsthistorien, var følgende.

1755 blev første Guldmedaille tildeelt 1. Peder Als. Han reiste i 6 Aar, og blev Historie- og Portraitmaler. 2. Joh. Lor. Wilh. Rentz,

Billedhugger; Fremmed, og kunde derfor ikke tildeles Akademiets Stipendium.

1756. 1. Jens Petersen Lund; rejste i 6 Aar; blev Medlem af Akademiet og Landskabsmaler. 2. Caspar Fred. Harsdorff, Architect; reiste i sex Aar; siden Professor og Hofbygmester.

1757. Jacob Wimmer, Architect; Fremmed og fik derfor ikke Stipendium.

1758. 1. Carl Frederik Stanley; rejste i sex Aar; siden Professor og Hof-Billedhugger. 2. Gabriel Richter, Architect; Fremmed.

1759. 1. Joh. Bernh. Schillinger, Architect; Fremmed. 2. Georg W. Baurenfeind, Kobberstikker; Fremmed.

1760. 1. Andreas Weidenhaupt, Billedhugger; reiste i sex Aar; siden Professor. 2. Joh. Dan. Hansen, Architect; reiste i sex Aar. Derefter Agreeret.

1761. Georg Erdm. Rosenberg, Architect; reiste paa den kongl. Particulier-Kasses Bekostning; blev siden Agreeret ved Akademiet, og Stadsbygmester.

1762. Joseph Zuber, Architect; rejste i sex Aar.

1763. Hans Næss, Architect; rejste ikke; blev Informator ved Akademiet.

1764. 1. Peter Brünnich; rejste i 6 Aar; blev siden Medlem af Akademiet, samt Historie-, og Portraitmaler, saa og kongel. Flaade-Maler. 2. Dominique Rachette, Billedhugger; Fremmed. 3. Joh. Gotfr. Bradt, Architect; fik Akademiets Stipendium; døde i Paris.

1765. 1. Thomas Bruun, Portraitmaler; rejste paa Theatrets Bekostning, for at lægge sig efter Theatermaling. 2. Hartmann Beeken, Billedhugger; rejste i 6 Aar; derefter Agreeret. 3. Janus Bang, Architect; rejste ikke, men provomerede som Doctor Medic. 4. Joh. Samuel Lymann, Kobberstikker; kom ikke til at rejse, da han forinden døde.

1766. 1. Joh. Chr. Almer. Blev Informator ved den 1771 oprettede nye Ornamentskole; rejste i 4 Aar som Historiemaler, paa den ham som Informator tillagte Gage, dog saaledes at han af samme afgav en fjerde Deel til den, som imidlertid besørgede hans Vices; fik i de to sidste Aar et Tillæg af 100 Rdl. aarligen af den kongel. Particulier-Kasse. 2. Nicolai Dajon, Billedhugger; rejste 6 Aar, som udløb sidste Marts 1781; 3. Frederik Bradt, Architect; rejste paa Økonomie- og Commerce-Collegii Bekostning.

1767. 1. Nic. Abr. Abildgaard, Historiemaler; rejste i 6 Aar; siden Professor. 2. Fred. Christ. Willerup, Billedhugger; blev Hof-Billedhugger og Stuccateur; siden kongl. Billedhugger ved Flaaden.

1768. 1. Ant. Chr. Rüde; rejste paa Hoffets Bekostning; blev Historiemaler og Akademiets Medlem. 2. Alexander Trippel, Billedhugger; Fremmed; siden i schweitzerisk Tjeneste. 3. Peter Mayn, Architect; rejste i 6 Aar, paa Akademiets Stipendium, som udløb sidste Marts 1784; blev Bygnings-Conducteur; siden Professor.

1769. Boye Junge Magens, Architect; blev Bygnings-Conducteur, og begav sig i Apr. 1780 paa Rejser paa egen Bekostning; siden Professor.

1770. Den store Guldmedaille ej tildeelt Nogen.

1771. Jens Juel, Maler; rejste paa nogle høje Damers Bekostning; siden Agreeret; derefter Professor.

Ifølge det nye Reglement, som 1771 udstædtes, skulde Concours for den store Guldpræmie herefter kun være hvert andet Aar.

1773. Andreas Johansen Kirkerup, Architect; reiste ikke; tog Borgerskab og nedsatte sig som Tømmermester, uden at gjøre Mesterstykke, efter Bevillingen i den nye Fundats.

1775. 1. Jesper Johansen Holm, som Billedhugger; men fik Rejsestipendium som Medailleur. 2. Engelbrecht Hansen Mørck, Architect; tog Borgerskab, og arbejdede som Snedker. 3. Joh. Jac. Georg Haas Kobberstikker. Opholdt sig tre Aar i Paris, hvortil Akademiets Fond betalte ham aarligen 100 Rdl.; siden skulde ham tillægges akademisk Stipendium.

1777. Erik Poulsen, Maler; rejste først paa egen Bekostning.

1779. 1. Michael Christopher Wohlert, Billedhugger. 2. Christian Frederik Hansen, Architect. 3. Joseph Chri-

stian Lillie, Architect. 4. Johan Christian Preisler, Kobberstikker.

I de 25 Aar fra Akademiets Stiftelse 1754 til 1779 var altsaa den store Guldmedaille tildeelt 9 Malere, 10 Billedhuggere, (af hvilke den ene, Holm, gik over til Medailleur-Kunsten); 17 Architecter, 4 Kobberstikkere, i alt 40, blandt hvilke 8 Fremmede.

(I Weinwichs Kunsthistorie 1811 S. 258 anføres Joh. Gerh. W. Thielo at have vundet 1ste Guldmedaille i Malerkunsten 1759; det maae vel være fejlagtigt.)

Af en anden Liste, som medfulgte Akademiets Forestilling uddrage vi endnu følgende: „Mandelberg blev tillagt en Pension, da han var i Rom; men den vedkom ej Akademiet. Landskabsmaler Simon Malgo har i endeel Aar rejst paa egen Bekostning, og opholder sig for nærværende Tid (1780) i Geneve; C. A. Lorentzen er paa Rejser med Rejsepenge af et Selskab ved Hoffet; Wolf og Adzer have begge rejst uden Stipendium fra Akademiet, hver i alt i 9 Aar, først i 6 Aar paa Gravering i Sølv og Guld, siden i tre Aar paa Medailleurkunsten; Medailleur og Stempelskjærer Bauert vedkommer Akademiet aldeles ikke; Hof-Kobberstikker, nu Professor Clemens fik til sin Reise udenlands af Akademiet i 4 Aar 100 Rdl., af den kongl. Particulier-Kasse i 3 Aar aarligen 100 Rdl., og af et Selskab ligelesledes 100 Rdl.." —

Goddædighed.

I Nr. 68 d. A. af nyeste Skilderie af Kjøbenhavn hedder det S. 1083: „Mange Exempler kunde anføres paa Erkjendtlighed for oppebaarne Understøttelser (ved Universitetet), om just ikke viist ved nøiagtigen beregnede Tilbagebetalinger af nydte Understøttelser, saa dog ved Goddædighed, Legater etc." Da det af flere end een Aarsag var ønskeligt, at saadanne Exempler samledes og bekjendtgjordes paa nye, ogsaa for de manges Skyld, der ere saa tilbøjelige til at glemme hvad andre gjøre, saa leveres her et Par Bidrag, som just haves ved Haanden. I afdøde Professor Ridder J. Smiths Levnetsløb, forfattet af ham selv i Aaret 1812 og udgivet 1823 af Hr. Chr. Smith, Mekanikus, læses S. 21 følgende: „Jeg har havt den Glæde, at kunne tilbagebetale saavel Walchendorffs Collegium som andre Stiftelser de Stipendier, jeg i sin Tid har nydt af samme." Og i sin 1809 udgivne, men 1808 i Anledning af Reformationsfesten og de nye academiske Borgeres Optagelse holdte Tale siger Hr. Etatsraad R. og Dbm. L. Engelstoft følgende S. 60 og 61: „Medens alle Klasser af Fædrelandsforsvarere (1807 og 1808) og af Borgere erholdt Beviser paa deres formuende og uformuende Medborgeres virksomme Deeltagelse, fandtes der ikke en Eneste, som følte Drift til, at bestemme nogen Sum til Understøttelse for fattige Studenter. Jo mindre behagelige de Betragtninger ere, en saadan Erfaring under saadanne Omstændigheder maa anledige, desto kjærkomnere og agtværdigere tillige er det Exempel, som Prof. Guldberg nylig har givet paa sin Velvillie mod den studerende Ungdom, ved fraværende og uopfordret at skjænke en Sum af 300 Rdlr. til Uddeling mellem 6 trængende og værdige Studerende ved Kjøbenh. Universitet, hvoraf 4 Norske, 1 Islænder og 1 Dansk have erholdt hver 50 Rdlr." Om Hr. Prof. og R. af Dbr. Høegh-Guldberg i sin Studenter-Tid har nogensinde oppebaaret noget ved Universitetet, han saaledes tilbagebetalte, er imidlertid Indsenderen ukyndig om. Dog tvivles derom. Flere Bidrag til fuldstændig Kundskabs Opnaaelse om al saadan videnskabelig Erkjendtlighed og videnskabeligt Sind vilde være ret meget interessante og vigtige.

Memorator.

Mere om Navneforandring.

(Meddeelt.)

Hvad der er sagt i Skilderiet No. 68 d. A. om Navneforandring af Kirker, lader sig tildeels ogsaa anvende paa andre offentlige Bygninger, bestemte til almeennyttige Diemeed; saaledes er i

sin Tid det i Aaret 1826 nedlagte „fyenske Skolelærer-Seminarium," af de Fleste bleven benævnet: „Bernstorffsminde." Til Held, kunde man næsten sige, var dette Navn aldrig offentlig autoriseret; imidlertid kan Seminariets betydelige Hovedbygning, inden i hvilken nu er Tomhed, og den Stilhed paa et Sted, hvor før var aandelig og physisk Liv og Virksomhed, tjene til Erindring om, at Navne gjøre lidet til Sagen. Underligt nok var det alligevel, og med Hensyn til Fremtidens Historie vel ikke ganske ønskeligt, at dette Kongelige Institut i offentlige Documenter blev tillagt forskjellige Navne; dets autoriserede Navn var: „det fyenske Skolelærer-Seminarium;" men selv det Kongelige Danske Cancellie kaldte det ofte: „Seminariet paa Brahetrolleborg," og Samtlige, som boede paa Stiftelsen: „Bernstorffsminde."

Indenlandske Efterretninger.

Afdøde Etatsraad Weinwich, Bibliothekar ved det kongl. Haandbibliothek, efterlod sig en god Samling af Bøger, Kaarter, Kobbere etc. etc. Ved en Auktion, som d. 5 Oct. næstkommende, og følgende Dage, vorder afholdt i Gaarden Nr. 173 i Bredgaden, skal endeel af disse hans Efterladenskaber bortsælges, og vi ville her udtegne nogle af de Sager, der især fortjene Opmærksomhed. 1. Endeel Manuskripter; deriblandt: Forskjellige Collectanea af den berømte Naturkyndige Otto Fr. Müller, meest om Insekterne; — Weinwichs Manuskripter og Collectanea, meest henhørende til Kunsthistorien, især den Danske; — Collectanea ang. danske Monumenter o. s. v. — 2. Bøger; deriblandt den højst sjeldne parisiske Udgave 1514 af Saxo, med endeel tilskrevne Anmærkninger; — O. F. Müllers naturhistoriske Skrifter med skrevne Vedtegnelser af Forfatteren. — 3. Nogle Land- og Søkaarter. — 4. Nogle Musikalier. — 5. Nogle Kobberværker og Kobbere. — 6. Fire Basreliefer i Elfenbeen. — 7. Nogle indiske Idoler, og forskjellige andre Ting. Kataloger faaes baade paa Auktionsstedet, og i Klædeboderne Nr. 7.

Blandede Efterretninger.

Tripoli. Staden Tripoli har i den nyeste Tid især deleshed tildraget sig almindelig Opmærksomhed, i det sammes Beliggenhed letter Forbindelserne med det indre Afrika ulige mere end nogetsomhelst andet Punkt af de afrikanske Kyster; ogsaa synes dens Indvaaneres borgerlige Forfatning at være mere fremskredet i Kultur, og dens Regjering at være bedre organiseret og oplyst end nogen anden af Barbaresk-Staterne. Imedens Algier, som i Henseende til dens Beboeres Raskhed er den første af disse Sater, forfølger sine Sørøverier med større Voldsomhed end nogensinde forhen, og medens Marocco, lokket ved Exemplet, paa nye begynder Sørøveriet, men Tunis bestandigen holder sine Corsarer udrustede for den første bedste Lejlighed, synes Dejen af Tripoli alvorligen at have unddraget sig fra denne skjendige Daad. Han lever i Fred med alle christne Stater, selv uden Undtagelse med de italienske Fyrster, som dog mindst ere i Forsvarsstand. Kjøbmænd af forskjellige Nationer boe i hans Residents, og deres Handels som deres Ejendommes Sikkerhed ere dem ved Regjeringens Beskyttelse sikrede. Kort, der er intet Sted i det hele Barbarie saa vidt fremskredet i Civilisation som Tripoli. Den svenske Consul Hr. Gråberg har meddeelt interessante Efterretninger om dette Lands Handel og Industrie, om det selskabelige Liv der, om Landets Forbindelse med de nyeligen gjennemrejste Egne af det Indre. (Disse Meddelelser læses i London Magaz. — i Revue britannique, Oct. 1828 — og i N. allgem. geogr. u. stat. Ephemeriden. 1829. XXVIII B. 12 St.) Regjeringen i Tripoli har allerede i mere end et Aarhundrede været i Karamanly'ernes Dynastie. Med stor Agtelse omtaler Hr. Gråberg den nærværende Dej, Sidi-Jussuf, hans Maadehold, det lykkelige Valg af hans Ministre, og hans Retfærdigheds Grundsætninger, som kun sjeldent af ham krænkes. Naar han endog stundum kunde lade sig ved en Hofyndlings egennyttige Indvirkninger vildlede, saa lader han dog stedse Adgang til sig være aaben for Modforestillinger, og viser sig rede til at høre Retfærdighedens Krav. De Fremskridt, som Tripoli har gjort i sin Kultur, datere sig fra

den almindelige Fred, da Lord Exmouth ved sine Vaaben erholdt Afskaffelse af de Christnes Slaverie. Ogsaa har den engelske Generalconsul Warrington en stor Andeel i disse Fremskridt. Førend hans Tid vovede næppe en Christen at forlade Stadens Porte; derimod kan han i nærværende Dage uden Beskyttelse, som uden Fare, ganske allene gjennemstreife det hele vide Land, næsten til alle Sider. Folket i Tripoli begynder ogsaa allerede at erkjende disse fredelige Forholds Velgjerninger; det forlader mere og mere sine vilde og raae Vaner, og befinder sig ikke mere i Afhængighed af en raa Milits; men ved at rose denne Stats nærværende Fortrin for de andre Barbaresk-Stater maa man ikke forglemme, at det dog er en Barbaresk-Stat, at man ikke maa have for store Fordringer, og at mange slemme Christne, der komme didhen, som Speculanter, ved Bedragerier og skjendigt Forhold bidrage til de ikke gode Anskuelser, disse Landes Indvaanere og Regjeringer have imod de Christne.

Lord-Majorens Bolig i London. Hvorledes i London i en Periode, der havde ypperlige Architecter, Laugsaand hos Stadens Bygmestere, og Magistratspersonernes Uvidenhed dog meget hindrede den smagfulde Architecturs raske Opblomstren, kan man see af et mærkværdigt Exempel. Der gives ingen Bog over London, i hvilken Lord Majorens Pallads, Mansion-house kaldet, ikke er vidtløftigt omtalt, og Indfødte saavel som Udlændinge sige eenstemmigen, at det er en af de smagløseste Steenhobe, hvormed man nogensinde har bebyrdet Jorden. Følgende Anekdot, som Fiorillo fortæller, og derfor anfører at have en berømt, da levende Londoner Bygmester til Hjemmelsmand, forklarer, hvorledes denne Bygning er bleven til. Da Raadet af Gammel-London havde besluttet at opreise et Pallads for Lord-Majoren, sendte Lord Burlington, hvem Kunsternes Sag laae paa Hjertet, de velvise Herrer et Originalrids af Palladio, som var sin Ophavsmand værdigt, med den Bøn, at udføre det, dersom det erholdt deres Bifald. Det første Spørgsmaal i Raadet var ikke, om den meddeelte Plan var hensigtsmæssig, men om den omtalte Palladio havde staaet sine Læreaar i London, og var en Londoner-Borger og Mester? Over denne Punkt gaves der stor Strid, og hvo veed, hvad Udgang Sagen vilde have taget, dersom ei en værdig Raadsherre var fremstaaet, som med alvorlig Mine sagde: Det er unyttigt, at stride videre herom; enhver veed, at Palladio er en Papist, og følgelig ej kan concurrere. Lord Burlingtons Forslag blev da eenstemmig forkastet, og i Palladios Sted blev antaget en Protestant, som havde Londonsk Borgerret. Den gode Mand, som nu foretog sig at bygge Lord Majorens Pallads, var efter sin Profession en Skibstømmermand, og dette beviste han ogsaa ved sit Værk. Fronten af Mansion-house ligner fuldkommen en svært ladet Indiefarer, med de Snirkler, som pleje at være paa begge Bagbords Sider og paa Galleriet. Alle Trapperne indvendigen ligne Skibstrapper, og Overdelen er netop saaledes anlagt, som man plejer at tænke sig Noahs Ark.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	149½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn:
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	90	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	87	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	66½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 72.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 September 1829.

Søqvæsthuset i Kjøbenhavn.

De Regler, der nu følges ved samme, ere bestemte ved den sidst udstædte Fundats, som under 17 Aug. 1821 er givet kongelig Confirmation, og læses i Reskript=Samlingen. Om Søqvæsthusets Hensigt og Øjemed hedder det i sammes første §: „Ligesom Søqvæsthuset er stiftet for at indtage til Kuur og Pleje samt forsyne med alle Fornødenheder de Søfolk, som i Statens Tjeneste til Orlogs eller i Eqviperingstid maatte blive syge eller saarede, og beholde dem indtil de ere helbredede eller erklæres ulægelige, saaledes skal dette fremdeles være denne Stiftelses Hovedøjemed, og der skal derfor stræbes efter, at Qvæsthuset stedse, naar fornødent gjøres, kan være et velindrettet Søhospital for Syge og Saarede, men ikke noget Invalid= eller Lemmeforplejningshuus. 2. Da Omstændighederne imidlertid have gjort det fornødent, at forskjellige Udgivter ere blevne paalagte Søqvæsthuset til Sø=Etatens Pensionsvæsen og Fattigforsørgelse, saa skulle disse ogsaa fremdeles, **indtil videre**, udredes af sammes Indtægter, men derimod tilsiges Stiftelsen, at den ikke skal for Fremtiden vorde bebyrdet med nogen anden Udgivt, end hvad der nødvendigen følger af dens Bestemmelse efter § 1.

Stiftelsens **Indtægter** bestaae, foruden i Renter af Kapitaler, og Fordeel af Assistentshuset, i: 1. Procenter af Sø=Officierers og civile Betjenters Gager ved Sø=Etaten, hvilke ere i Sø=Etatens Reglement ansatte til en vis aarlig Sum, nemlig 3122 Rbdl. 32 ß. Sølv. 2. Af det udkommanderede Mandskabs og civile Betjenters Sø=Gage og maanedlige Regnskabsducør, 1 ß. pr. Rbdl. 3. Sø=Officierers første Maaneds=Gage, og ved deres Forfremmelser saa meget som Gagen for en Maaned forøges med. 4. En fjerde Deel af Gagen for de Officierer, som permitteres udenrigs. 5=6 Leje og Afgifter af Stiftelsens Ejendomme, for saavidt samme bortlejes. 7. Frivillige Gaver, enten af den Blok, som ved Qvæsthuset er opsat, eller i Kirketavlerne ved Gudstjenesten. 8. Andeel af alle Slags Confiskationer, som falde ved Retterne eller Toldstederne, efter derom gjældende Anordninger. 9. Bøder og Gage=Afkortninger, som ved Sø=Krigsartikelslovene eller andre Anordninger ere bestemte til Qvæsthusets Fordeel. 10. Kost og Qvarteerpenge for de syge Indrullerede, som paa Qvæsthuset indlægges. 11. Andeel i Prisbytte o. s. m.

Stiftelsens **Udgivter** ere, foruden til Bygningers og Inventariers Vedligeholdelse, de Syges Kuur, Pleje, Klædning, Renlighed og Opvartning m. m. medens de ere i Stiftelsen, og til de chirurgiske Instrumenter og Reqvisiter, der behøves saavel paa Qvæsthuset, som ombord paa Krigsskibene; end videre: en aarlig Afgivt af 1000 Rbdl. Sølv til Kjøbenhavns Fattigvæsen og 400 Rbdl. Sølv til Tugt= og Forbedringshuset, i An=

ledning af Assistentshuusprivilegiet, samt aarlige Lønninger til Directionen og Stiftelsens Betjenter. Fremdeles ere endeel Pensioner og Udgifter paalagte Stiftelsen, hvilke med Tiden skulle ophøre. Deriblandt ere Godtgjørelser til Kjøbenhavns Fattigvæsen, efter en imellem Sø-Etaten og samme i Aaret 1799 indgaaet Forening og senere Bestemmelser.

Stiftelsens Bestyrelse skeer ved en Direktion af 4 Medlemmer, der er underordnet det kongl. Admiralitets- og Kommissariats-Kollegium, og under hvilken tillige Assistentshusets Anliggender ere henlagte. En Inspekteur er ved Stiftelsen ansat. Naar Qvæsthuset bruges som Hospital, forestaaes Overchirurgikatet af den ved Sø-Etaten fungerende Stabschirurg, og da antages Økonomus, Oldfrue, Syge-Opvartere og Opvartersker o. s. v., for den Tid, de ere fornødne; ligesom ogsaa Præst.

Søqvæsthuset i Kjøbenhavn er det ældste af Hovedstadens Hospitaler. Det er fra Kong Frederik 3dies Tid. Det var først ved Enden af Nyboder, hvor siden det saa kaldte Guldhuus var, og hvor nu Landmilitair-Etaten har Sygehuus og Vare-Depot. Siden under Kong Christian 5te opbyggedes et nyt i den derefter opkaldte Gade: Qvæsthuusgaden. Det afbildes i Thuras **Hav. hod. tab. 85.** Da denne Bygnings Beliggenhed var saa beleilig for Handelen, blev den siden forandret til et Pakhuus med Lokale for Handels-Contoirer, og Qvæsthuset blev da 1777 forlagt til en prægtig Bygning paa Christianshavn, som var opført 1753 til at være Opfostringshuus, og er afbildet i danske Atlas 2 D. S. 204, hvorimod Opfostringshuset flyttedes til det Sted i store Kongensgade, hvor det endnu er.

Henrik Madsen Wallensbek, som 1657 blev Præst ved Stiftelsen, fortjener hæderligt Minde for sine Arbejder til Stiftelsens Tarv og Opkomst. Om denne Mands Dagbog over Qvæsthuset fra dets første Oprindelse til 1662 er Underretning meddeelt af Hr. Biskov, Komm. af Dbr. Andr. Birch i Nyt dansk Magaz. 2 Bind S. 339-344. Af et Skrift af samme Præst, ogsaa Stiftelsen vedkommende, er et kort Uddrag i Penia 1813 S. 300-304.

En Kommission blev 1776 nedsat for at undersøge Stiftelsens Indretninger og Økonomie, og efter sammes Forestillinger bleve nogle Forbedringer da iværksatte. Under 23 May 1817 blev atter (Coll. Tid. 1817 S. 474) en Kommission nedsat, for at overveje og gjøre Forslag om, ved hvilke Midler Søqvæsthuset bedst og sikkrest kunde opretholdes, og fremdeles virke efter sin Fundation. Det er formodentlig efter denne Kommissions Forestilling den nye Fundats af 17 Aug. 1821 (i Reskript-Saml.) blev udfærdiget.

Qvæsthuset er en af de Landets Stiftelser, over hvis Forfatning lidet Offentligt er bekjendtgjort, hvoraf Følgen er den naturlige, at Goddædigheden ej hendrages paa samme. I den Hofmanske Fundatssamling findes lidet om denne Stiftelse **IX.** 426-432 og **X.** 16-17. Hofman skrev (IX. S. 431) „at han gjerne havde ønsket, at kunne have meddeelt det Almindelige en fuldkommen Efterretning angaaende ej allene Qvæsthusets Fundationer og Benaadninger, (samt Kadet-Akademiet og dets Skole), men endog en historisk Efterretning om sammes Begyndelse og Fremgang til nærværende Tid, samt Kapitalernes nuværende Summa. Men det combinerede Admiralitets- og General-Commissariats-Collegium har svaret det danske Cancellie, som d. 10 May 1760 communicerede Hofman det: at som Sø-Qvæsthuset og Kadet-Akademiet ikke kan ansees at vedkomme dette Værk, saa kan derom ikke meddeles den derom forlangte Efterretning, og dets Fundationer." Hofman bemærkede: „Dette er da det eneste, som fattes for hele Danmark, og overlades til enhver Upartisk, om det ikke ligesaa vel burde publiceres, som alt det Andet Danmark angaaende."

Om en Skole paa Qvæsthuset siger Hofman (ibid S. 421): „End ikke Degnen paa Qvæsthuset haver villet efter mange Anmodninger og Erindringer give den Underretning, som han kunde give, om den Skole, som af ham sammesteds holdes."

Da i vore Tider lysere Ideer herske om Publicitet, saa vilde vistnok en Nutids Hofman ej faae et saadant Afslag.

I Nyerups Kjøbenhavns Beskriv. S. 604-5, i Paludans Christianshavns Beskr. og i Pontoppidans Magazin (adspredt, hvortil Registret vejle-

ber,) ere kun korte Notitser givne. H. Callisen, som i mange Aar havde den lægevidenskabelige Bestyrelse af Stiftelsen, har i sit Skrift om Kjøbenhavn 1809 2 D. 611=613 ogsaa kun lidet om samme. „Til Stiftelsen, hedder det her, ere henlagte saadanne Indtægter, at ved Nøjagtighed og Orden i Fredstider de Midler kunne samles, som i Krigstider kunne være tilstrækkelige til Hensigtens Opnaaelse, uden Byrde for den kongelige Kasse og det Almindelige. Vel er under Danmarks lange Fred Qvæsthusets Midler anvendte til de næsten bestandige Sø=Eqviperinger, som Tiderne krævede, til de Fattige af Sø=Etaten, til Officier=Enkers og Betjenters Pensioner, til Kuur og Pleje for et bestemt Antal Syge af det faste Mandskab, og disses Koner og Børn, men i de senere Aaringer er Stiftelsen igjen indskrænket til sin egentlige Bestemmelse de syge og saarede Søfolks Pleje og Kuur."

Stiftelsens forrige Fundatser af 29 Dec. 1674 og 13 Juli 1682 ere ved den nyere ovennævnte, af 17 Aug. 1821 ophævede. Denne sidste har ved sine efter Tidsomstændighederne nødvendig fundne Bestemmelser tilsigtet, som Indledningen siger: „at denne ved Kongehusets Goddædighed og formuende Borgeres Bidrag stiftede gavnlige Indretning kunde vorde sikret en heldig og varig Fremgang."

Et par Ord om Egebuskene paa de jydske Heder.

Da Skilderiets Læsere ved Striden om Skovanlæggene paa de jydske Heder allerede have et Slags Bekjendtskab med Skovenes eller Træplantningens Tilstand i de jydske Hede=Egne, tillader jeg mig desto hellere her at fremsætte nogle didhen hørende Bemærkninger.

Det er mig altid et nyt og forunderligt Syn, naar jeg engang imellem gjør en Reise til mit kjære Fødeland, at see den store Mængde friskgrønne Egebuske, som findes i Hede=Egnene mellem Kolding, Ribe og Varde. Egens stærk=grønne Blade staae i en paafaldende Modsætning til de tørre brune Lyngqviste. Man tænker uvilkaarlig paa, hvorledes disse frodige Egeskud ere fremkomne i disse skarpe Egne, og hvorfor de aldrig komme videre, men holde omtrent samme Høide. (Denne Høide er imidlertid meget forskjellig paa forskjellige Steder; thi nogle Steder ere Buskene kun en halv Alen høie; men paa andre Steder ere de indtil to eller tre Alen høie. Saavidt jeg har bemærket, ere de lavest længere mod Vesten, f. Ex. imellem Ribe og Varde, men høiest længere mod Osten, f. Ex. i Sognene Lindknud og Store Andst, som ligge en 2 eller 3 Mile nordvestlig fra Kolding.) Naar man seer disse Buske i August=Maaned, synes de ikke at ligne gamle Levninger af fordums Skove; men de see ud som friske Spirer eller unge Planter, hvoraf nye Skove ville opvoxe. Maaskee disse Buske ogsaa virkelig indeholde i sig Spiren til store Egeskove. Imidlertid er det den almindelige Mening, som ogsaa er sandsynlig, da man i de samme Egne ofte opgraver store Trærødder og Træstammer, at de ere Rodskud af gamle Egetræer, Levninger af store vidtudbredte Egeskove. Selv mange Byers Navne i disse Egne, der ere sammensatte med Skov og Lund, f. Ex. Sønderskov, Tiirslund o. s. v. bestyrke den samme Mening. Disse Skove siges at være afbrændte; men det er mig ubekjendt, om man veed, til hvilken Tid og ved hvilken Leilighed saa mange og saa vidtudstrakte Skove ere blevne ødelagte. Dog har jeg hørt det Sagn, at denne Ødelæggelse skal være skeet i Grev Geerts Tid. Men derom vil jeg ikke tale videre, da det kun var min Hensigt, her at omtale den almindelige Mening, at disse Egebuske ere Levninger af gamle Egeskove, hvis Tilværelse gaaer langt tilbage i Tiden.

Det er ligeledes en herskende Mening i hine Egne, at disse Smaabuske aldrig kunne blive til store Egetræer. Jeg har talt derom med flere af Egnens Beboere, baade Præster og Bønder, som næsten alle vare af den Mening, at de vantrevne Egebuske i Heden aldrig kunde blive til noget. Derimod sagde flere af dem, at de smaa Skud af et Slags Poppel eller Æsp, (formodentlig er det populus tremula; men der i Egnen kaldes den Skaael eller Skoel,) som ogsaa findes i stor Mængde i de samme Egne, kunde blive til ordent=

lige Træer, naar de bleve flyttede ind i en Have. Da jeg ikke er kyndig i dette Fag, og da jeg maatte formode, at der var gjort et mislykket Forsøg med Egebuskene, besluttede jeg ikke at tale videre derom, endskjøndt jeg endnu nærede nogen Tvivl om Rigtigheden af den ugunstige Mening og de slette Tanker, som man yttrede om de friske og grønne Egebuske, der altid forekomme mig saa haabfulde.

Men efter min Tilbagekomst fra Jylland mod Slutningen af afvigte August-Maaned fandt jeg i afdøde Professor Olufsens Collectanea til et antiqvarisk-topographisk Lexikon over Danmark, som efter Forfatterens Død ere udgivne af Hr. Etatsraad Engelstoft, følgende Sted:

„Egebuske findes ofte i uhyre Mængde i de jydske, slesvigske og holsteenske Heder, saasom Snærum Krat i Ondsild Herred, Langebjerg Hede i Loe Herred, Dielsdorf i Bredsted Hede, mellem Meldorf og Schafstedt i Holsteen, og mange flere Steder, som vantrevne Levninger af fordums store Egeskove, der ikke behøvede videre end Indfredning, for at groe op igjen til Skove."

Er det nu sandt, som denne kundskabsrige og indsigtsfulde Forfatter siger, at Egebuskene i de jydske og holsteenske Heder ikke behøve videre end Indfredning for at groe op igjen til Skove, saa er hiin herskende Mening en falsk Fordom, som man bør stræbe at udrydde. Og paa den anden Side bør man stræbe at fremkalde Forsøg paa Indfredning og hensigtsmæssig Behandling af disse vidt udbredte Egebuske.

Derfor tillader jeg mig at spørge sagkyndige og forstkyndige Mænd, om der er skeet noget saadant Forsøg, som enten kunde bevise eller modsige Muligheden af disse Egebuskes Forvandling til Egeskove. — Dersom det ved omhyggelige og hensigtsmæssige Forsøg er tilstrækkelig afgjort, at der er intet ved Sagen at gjøre, da maa den naturligviis falde bort, og Egebuskene maae vedblive at staae i Stampe som hidindtil. Men dersom dette ikke er aldeles afgjort, saa synes Sagen at være af den Vigtighed, at saadanne Forsøg burde foretages paa flere Steder. Dersom Forsøget vilde lykkes, da havde Danmark i denne store Mængde Egebuske uden videre Umage eller Udgift de betydeligste Egeplantager, som ved flittigt Tilsyn og maadelige Omkostninger engang i Tiden kunde blive til store Egeskove, og det i de Egne af Jylland og Holsteen, hvor der nu ere ufrugtbare Heder. Den muelige og rimelige Fordeel synes at være saa stor, at Forsøg burde anstilles med al Iver og Omhu, dersom de ikke allerede ere anstillede.

At Forsøget vilde lykkes, troer jeg, ikke blot fordi afdøde Professor Olufsen har sagt det, men fordi det synes, at Egen maa kunne trives der, hvor den før har voxet som Træ, og hvor den endnu groer saa frodig som Busk. Men den mangler nu Læ og Fred. Ogsaa her i Sælland seer man ofte Egebuske, der vedblive at være Buske, fordi de afædes i Toppen af Dyrene. Men en forstkyndig Mand har sagt mig, at saadanne afbidte Egeplanter eller unge Egetræer kunne, ved at beskjæres og fredes, igjen skyde en Stamme og blive til ordentlige Træer. Dertil kommer, at man hist og her i disse Egne af Jylland seer Egetræer, som have naaet en betydelig Højde, fordi de have havt Læ og Fred. Endnu længere mod Vesten og Norden i Jylland kan Egetræet trives. Jeg har seet enkelte i Præstegaards Haver ganske nær ved Vesterhavet. Og paa min sidste Reise i denne Sommer saae jeg skjønne unge Egetræer i den Plantage, som Amtsforvalteren i Ringkjøbing, Herr Justitsraad Levinsen, har anlagt ved sin Gaard tæt udenfor Ringkjøbing, et Anlæg, som tegner godt, og som man maa ønske heldig Fremgang, fordi dets lykkelige Fremvært ikke blot vilde belønne Ejerens Omhu og Iver, men ogsaa vilde opmuntre andre til lignende Anlæg i den træløse Egn.

Men maaskee jeg allerede har talt for meget om denne Sag. Dersom jeg af Ukyndighed i Forstvæsenet skulde have fejlet i ovenstaaende Yttringer, da haaber jeg, at man vil undskylde min Fejltagelse med min gode Hensigt, og jeg beder, at Kyndige ville berigtige det Fejlagtige. Men dersom der er noget ved Sagen selv at gjøre, da tvivler jeg ikke paa, at jo sagkyndige Mænd ville skjænke den nogen Opmærksomhed, ligesom jeg er overbeviist om, at vor landsfaderlige Regjering vil kraftigen understøtte ethvert hensigtsmæssigt Forsøg, som nogen i den Henseende vil foretage.

Sorøe den 6te September 1829.

N. Fogtmann.

En anbefalelig Høstmaade for smaa Lodsejere i en vanskelig regnfuld Høsttid.

Indsenderen har afskrevet sig følgende i Skilderiet i Aaret 1817 givne Stykke, og troer, at det vilde være passende i denne Tid at bringe det i Erindring, i et Aar som dette, da saa vanskelig Høst indtræffer: „En Sømand, der i Nødens og Ikke-Unødens Tid har indflyet til Algodheds runde Giver, traf i August Maaned 1816 ind i en Havn i Skotland, hvor Høsten var meget slibrig formedelst idelig Regn, og saae der en temmelig stor Mark Byg høstes med Segel, og ser Fruentimre og Børn toge Deel i Høsten. Folkene vare ialt ni; og det gik, min Tro, godt fra Haanden. Med den ene Haand grebe de saa mange Straa og Ar, de kunde rumme, og med den anden skare de Straaet over under Haanden. Da vi laae for Modvind, bad jeg om Forlov til at prøve den før useete Høstmaade, og lærte Haandelaget snart. To Karrer, hver paa to Hjul, hvis Fading bestod af ikke tætte Tremmer, indvendig overdragen med Sejldug, holdt vexelviis langs med Ageren. Saa hurtig Høstfolkene havde fyldt deres om Livet fastgjorte Pose, omtrent af en Skjeppes Størrelse, og udspilet for oven med to Pinde, gik de til Karren og kastede de afskaarne Ar deri. En Dreng, som imidlertid var kommen tilbage med den anden Karre, satte nu en Hest for, og kjørte til Gaarden dermed. Det regnede og taagede bestandigt hele Dagen; Høsten gik ligefuldt. Arene aflæssedes i en Loe, og udspredtes til Tørring, dog saae jeg den ene af Karrernes Fading, dertil indrettet, vorde hejset op paa et Loft. Paa denne Maade spildtes ikke et Ar, og kunde let faaes tørre. Det havde der regnet og taaget i samfulde 4 Uger. Manden, en Forpagter, sagde, at saadant fugtigt Veirligt indtraf ofte i de lave Strandegne, hvor Søens Taage og Dunster bleve hindrede fra at komme over Bjergkjeden, og at Nøden havde lært dem at tage Arene først, og siden Halmen, hvilken efter Lejlighed sloges af, men ogsaa undertiden blev staaende til Gjødning; thi Heste og Qvæg fores for en stor Deel med Kartofler og Roer, og med Vikker, som de i fugtigt Høstvejr igjennemstrøe med Salt, hvorved de blive en sund og søgt Føde for Qvæget. Stak og Kniv er dertil indrettet, og saare simpelt saae det ud. Manden, en fød Holstener, og, saavidt jeg kunde mærke, af Religionssekt en Qvæker eller Mennonit, lod til at være en from god Mand, og hans Familie og Tjenestetyende ligesaa. Over Stuedøren stod et Vers, som han udlagde saaledes for mig: „Beed, tænk, og arbejd, og Gud vil lønne din Flid." Om Aftenen fortalte han mig over Maaltidet, at han havde været Sømand, og hvorledes han var kommen til at pløje Jorden, efterat have i 30 Aar pløjet Søen; men denne Fortælling torde jeg maaskee en anden Gang overgive i min Herres Haand til Gjennemsyn, dersom jeg erfarer, at De ikke tager en Sømand, der kommer fra Logbogen, ilde op, at han vil tale om det, der ikke hører til hans Fag, eller som ikke er ubekjendt her til Lands; thi jeg hører, nu jeg raadfører mig med min Søn, som undertiden læser om sligt, at den omskrevne Høstmaade hist og her bruges i Holsteen og paa Bornholm, men at vore Landmænd have for megen Jord og Sæd til at den kan finde Sted her. Den skotske Forpagter havde, saa kaldte han det, om jeg ikke husker fejl, 160 Ager Land, (hos os omtrent 120 Tdr. geometrisk Maal). Nyhavn d. 19 Aug. 1817. Christen Jepsen."

Den Kjøbenhavnske Almanak.

I Forbindelse med forhen i dette Blad anførte Omstændigheder, denne Almanaks Udgivelse vedkommende, bemærkes, at efter kongelig Resolution af 23 Nov. 1821 „maatte paa Universitetets Vegne indgaaes en ny Kontrakt med Ejerne af det schultzske Officin, saaledes at Universitetets Eneret til Almanakkens Udgivelse overdrages dem indtil Udgangen af Aaret 1832, imod at de fra 1 Jan. 1822 erlægge i aarlig Forpagtnings Afgivt til Universitetet 3200 Rbdl. Sølv, Halvdelen til hvert Aars 11te Juni, og den anden Halvdeel til samme Aars 11 Decemb. Termin, og desuden 700 Rbdl. Sølv aarligen for Beregningen af Almanakken og de ephemeridiske Tabeller, der besørges udgiven fra

Søkaart-Arkivet. Den Forhøjelse, som herved opnaaes i Almanakforpagtnings Afgivten, skal komme det astronomiske Observatorium tilgode."

Indenlandske Efterretninger.

Et interessant Skrift er udkommet under Titel: Erindringer af Henrik von Buchwald, anden Deel. Et kort Stykke til Prøve optages her for dem der endnu ej kjende det: „Maaneskinssangere. Indsendt af en ex-erotisk Digter.

Blandt Arcadiens Hyrder vare vel de lykkeligste tillige de tauseste. Kun de, der intet Bedre havde at bestille, gjorde Viser, indtil — kede af at sukke og sjunge i tomme Dale, ogsaa de maatte tie.

De navnkundigste Maaneskinsdigtere vare ubønhørte Tilbedere. Mange sang og svandt hen — omtrent som Abeillard, kun lemfældigere.

Havde Heloises og Lauras passive Elskere været Tærskere eller Grovsmede, kunde de have befundet sig bedre end italienske Sangere: kysset meer og vrøvlet mindre.

Havde en Muse forbarmet sig over Elephanten, der nyligen maatte skydes i London, saa vilde den været forfalden til Poesie og ikke til plumpt Galskab. Havde den havt Hang til Philosophi, kunde den, i al Uskyldighed, være bleven saa gammel som Kant.

Mon da ikke Amors Værksted er en Vulkan, hvis Flamme bliver til Poesi, naar den maa lue i Krateret? Klosterbrand giver maaskee Asken, der bortdunster i Vers og Prosa, som Damp og Gas destilleres af Kul.

Naar Vulkanen slumrer, har Parnasset Fred: naar Længsels Aske er fortæret, sjunges vel det sidste Vers.

Hvo viser os en Ægtemand, der kan sjunge som en Elsker? Hvormangen en Elsker har ikke tabt sin Stemme ved prosaisk Erfaring?

Vel den, der ikke sang for højt; han skuffer og skuffes vel mindre, end den sentimentalske Sværmer.

Vee den, der har afsjunget uden at have nynnet en Vuggevise!...."

Iblandt sal. Professor Nyerups efterladte Papirer findes „en Udsigt over hans Liv og Levnet", forfattet af ham selv og bestemt til at udgives i Trykken. En stor Deel deraf ligger gandske færdig fra hans Haand; hvad der ikke endnu er fuldendt, kan let blive det, da det Meste dertil findes af ham selv samlet og ordnet. Han har deri leveret hvad han kalder „en Aar- og Dagbog paa sin Reise igjennem Livet" — en Fremstilling af sit Livs vigtigste Momenter, saavel fra Barndoms- og Ungdomsaarene som i Særdeleshed fra sin i den modnere Alder begyndte og igjennem et halvt Aarhundrede fortsatte literaire Virksomhed, hvortil saa mange mærkelige Optrin knyttede sig, Alt med den ham egne Sandhedskjærlighed og i hans sædvanlige levende og naive Maneer. Da han ikke selv oplevede Bogens Udgivelse, vil den nu efter hans Død blive udgivet under Titel af: „Professor Rasmus Nyerups Levnetsløb, beskrevet af ham selv." Foruden det egentlige Levnetsløb vil den maaskee ogsaa komme til at indeholde nogle af hans bedste poetiske Arbejder. Det hele vil udgjøre 10 à 12 Ark, som betales med 8 ß. for Arket. Bliver der noget Overskud, er dette bestemt for hans ugifte Datter. De paategnede Planer bedes snarest muligt tilstillede Hr. Universitets Boghandler Reitzel, store Kjøbmagergade No. 6. Sognepræsten i Kregome, Hr. Provst C. L. Strøm, har paataget sig Skriftets Udgivelse.

Blandede Efterretninger.

Honningpotten. Iblandt de spanske Malere hører Don Juan Carreno de Miranda, fød 1614 død 1685. Et af hans Hovedværker, forestillende den hellige Andreas's Pinsler, er bekjendt under Navnet la Cantarilla eller Honningpotten, og dette Maleries Historie er følgende: En maadelig Maler Gregorio Utande havde af Carmeliter-Munkene faaet den Bestilling, at male dem den hellige Andreas's Pinsler, og for dette Arbejde fordrede han hundrede Dukater. Da han havde faaet sit Arbejde færdigt, bad han Carreno, om at retouchere noget hist og her, og han gav ham ved

den Lejlighed en Potte fuld af Honning (Cantarilla). Carreno, som fandt Arbejdet alt for slet, malede det ganske fra nyt af. Da derefter han, tilligemed Sebastian de Herrera, blev af Munkene i Madrid ombedet at taxere Stykket, undskyldte han sig derfor, sigende, at han var en Ven af Utande, og vilde ikke paadrage sig Mistanke for Partiskhed. Herrera maatte nu allene taxere det; og han satte Stykkets Værdie til 200 Dukater, hvilken Sum saaledes blev udbetalt til Utande. Nu først erfarede Carreno, hvilken Tjeneste han havde viist sin Ven.

Vejen under Themsen. Man har i dette Blad Nr. 61 berettet om den i Maj holdte Generalforsamling af Actiehaverne, at Afgjørelsen af Spørgsmaalet om Værkets Fortsættelse ved Brunel eller andre blev udsat til Foretagelse i et nyt Møde. Dette er blevet holdt, og i samme blev den fattede Beslutning, saadan som man kunde vente, nemlig ledende til at fratage Hr. Brunel det videre Opsyn med Anlægget, og der vil ikke være synderlig Tvivl om, at jo Værket heldigen vil blive fuldbragt. Direktørerne berettede i Mødet, at Brunels Plan var befunden at kræve Omkostninger, der „rimeligviis ere uforenelige med Actiehavernes billige Forventninger, at erholde en nogenlunde Indtægt af deres Indskud." Formanden i Bestyrelsen, Parlementsmedlem William Smith, bekræftede, hvad han havde omtalt nogle Uger tilforn, at Vignolles var beredt til at stille Sikkerhed for Fuldendelsen af Themsvejen for en Sum, der blev noget mindre end Halvdelen af de Omkostninger, som Brunels Overslag over den rimelige Udgift beløber sig til. Brunels Forsvarere bestræbte sig for at modarbejde det heftige Indtryk, som disse Omstændigheder gjorde paa Forsamlingen, i det de paastode, at da Brunel havde været den, der havde praktisk viist Muligheden af at udføre Themsvejen, ved at udføre den til en Længde af 600 Fod, burde han ogsaa være den, der brugtes til at fuldføre den, uden at man burde bekymre sig om, hvad Udgift det vilde foranledige for Actiehaverne eller Landet. William Smith den yngre, hvis Tale ved denne Lejlighed især fortjener Roes for den Aand og Dygtighed, hvorved den udmærkede sig, erklærede, at der ikke kunde paaligge Compagniet nogen saadan Erkjendtlighed mod Brunel, hvorved det kunde bringes til at opofre sin egen Fordeel for hans. Ved en Mængde Detailler viiste han, at det, at Omkostningerne overstege Brunels Overslag, ikke, som Brunel havde paastaaet, havde sin Grund i uforudseelige Omstændigheder, men ene og allene i Ødslen. Marquien af Salisbury, Admiral E. Codrington, og Hr. J. Martin talede heftigt for den samme Anskuelse. Omsider blev med stor Stemmeflerhed taget en Beslutning, som bemyndigede Direktørerne til at afskedige Brunel, og indgaae Contrakt med hvilkesomhelst andre, for at fuldføre Themsvejen paa Betingelser, som de maatte finde antagelige. — Da en Actiehaver spurgte, om der var nogen Tegning eller Model af Vignolles Plan i Værelset til Eftersyn, svarede Formanden, at Vignolles havde undslaaet sig for at fremlægge Detaillerne af hans Plan, førend Direktørerne vare bemyndigede til at underhandle med ham, men at han havde viist en Model og Tegninger af Planen til adskillige Herrer i sit Contoir i Furnivals-Jun. Hr. Bramah sagde, at han var en af dem, som havde seet dem, og at de efter hans Mening ikke lode nogen Tvivl om den fuldkomment praktiske Mulighed af den Udhulings Methode som Vignolles havde i Sinde at bruge. U. M.

Et Jordskjelv i Lima 1828. Den 30 Marts laae Skibet Solage af den engelske Marine for Anker i Callao-Bugten. Himlen var fuldkommen klar, da imod Kl. 7½ en let Skye drog hen over Rheden, og en saadan Tummel lod sig høre, som her til Lands plejer at ledsage Jordskjelv, og som ligner en fjern Tordens Rullen. Skibet begyndte nu stærkt at bevæges, og Vandet hvislede, som naar man neddykker et hedt Jern deri. Der viiste sig pludseligt en utallig Mængde Blærer paa dets Overflade, som, i det de brast, udbredte en Lugt, der lignede Uddunstninger af et Morads. Udraabet: Ej! see Staden, ledede pludseligen min Opmærksomhed hen paa Lima. En uhyre Støvsky, foraarsaget ved en vedvarende Oscillation af Jorden, og ved Indstyrtning af Huse, indhyllede Staden saa aldeles, at ikkun Garnisons Kirkens Taarn var synligt, men efterat og-

saa dette i nogen Tid havde bevæget sig frem og tilbage, styrtede det ned, i Ruiner til alle Sider. Den store lodrette Klippe paa østre Ende af Den San=Lorenzo spaltede sig, og et Brudstykke af omtrent 30 Fods Tykkelse styrtede sig under en rædsom Bragen i Havet. Havnedæmningen revnede paa flere Steder, og en af disse Revner var ikke mindre end atten Tommer bred. Mange Mennesker mistede Livet. Iblandt andre blev en Præst i en Kirke sønderslaaet af en Statue, ved hvis Fødder han bedende havde knælet. Dog denne løse Skildring giver kun et svagt Billede paa det forfærdelige og rædsomme Skuespil, hvortil jeg i disse gyselige Øjeblikke var Vidne. Vi lettede et af vore Ankere, for at see hvorledes det var beskaffent. Kjeden syntes paa et Sted at have lidt noget. Efterat vi havde renset det fra det Mudder, hvormed det var overtrukket, fandtes flere af dets Lænker at see ud som om de havde været i Ilden. De vare bedækkede med smaa cylindriske Blærer, men som ved blot Rivning faldt af. Vor anden Ankerkjede havde ingen Forandring lidt, og andre Skibes, som laae paa samme Rhed, ej heller. Det er upaatvivleligt, at for Jordskjelvs Phænomenerne ligge samme Aarsager til Grund, som vulkanske Udbrud vise, og at Electriciteten ofte spiller en stor Rolle derved. Mueligt, at de særegne Virkninger, som vi her have fortalt, ere at tillægge denne. L. B. d. Bh. 425.

Vore Læsere vide, at den persiske Prinds Chosrew=Mirza har gjort en Rejse til Rusland. Om hans Ophold i Moskau læser man i Journ. de St. Petersbourg af 11 Aug. følgende: Den 28 Juli besøgte Prindsen Palladset i Kreml, Rustkamret, de gamle Czarers Palladses Sal, Cathedralens Skatkammer, Ivan Welikji=Klokketaarn, og andre Kreml's Mærkværdigheder, og tilsidst de sejerrige Trophæer fra Felttoget 1812, de Fjenden fratagne Kanoner. Den 29de var Prindsen, som stedse ledsagedes af Krigs=General=Gouvernøren, tilstede ved Vagtparaden. Efter at Hans Højhed derpaa havde taget Exerceerhuset i Øjesyn, begav han sig til Universitets Bygningen, hvis forskjellige Samlinger han betragtede med stor Opmærksomhed. I Fremmed=Bogen indskrev Prindsen sit Navn med latinske Bogstaver. Om Aftenen var den Tverske Boulevard smagfuldt oplyst. I Galleriet, hvor Hs. Højhed satte sig imellem Fyrst Gallitzin og Jussupow, blev ham bragt Forfriskninger. Nogle siden indtraadte Damer satte sig ligeover for Prindsen, som bestandig underholdt sig med de Personer, som vare ham nærmest. Prindsens Følge befandt sig i en anden Sal. Under Galleriets Vinduer, og paa forskjellige Steder i Boulevarden opførtes Musik. Efterat Prindsen havde meget munter opholdt sig to Timer i Galleriet, gjorde han endnu en Spadseregang paa Boulevard, og vendte derefter tilbage til sit Hotel. (A. Z. 239.)

Kjøbenhavns Børs, d. 8 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	149	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	89½	90 Rbd. Sedl.
Dito Dito	86½	87 i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	66¼	66½ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 73.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 12 September 1829.

Marsvinsfangst. *)

Marsvinet, delphinus phocæna, giver adskillige Kystbeboere Syssel og Indtægt. Dette Dyr har næsten et kegleformigt Legeme, en bred Ryg, og en Art af Tryne. Det kan blive omtrent 8 Fod langt, svømmer overmaade hurtigt, og følger ofte i Hobetal Skibe for at optage hvad der vorder udkastet. Dets Kjød ædes nogle Steder, næppe hos os; men det er Skindet og Trannen, der gjør dets Fangst fordeelagtig. Fra Middelfart drives Marsvinsfangst formeligst, og det ved et sluttet Laug. En Skraae for dette Laug blev forfattet 1593, og bekræftet ved et Rescript af 9 Dec. 1718. Lauget bestod da af 36 Medlemmer, Formændene iberegnede, men senere blev det indskrænket til 30 Mand, foruden at Stedets Byfoged som Formand fik en Part, og at en Oldermand valgtes aarligen.

I det attende Aarhundrede forfaldt denne Industrie-Green, først fordi der opkom Uenighed imellem Lauget og Grevskabet Wedelsborgs Besiddere, paa hvis Forstrand og Grund Jagten udøves; og dernæst fordi fra Aaret 1780, frem i Tiden, Danmarks Søfarts Flor gav de unge og stærke Søfolk Fortjeneste, saaledes at de ikke om Sommeren hjemme syslede med ubetydelige Arbejder, for om Vinteren at øve en usikker, og besværlig Jagt. Det blev da ikkun deels gamle, deels uøvede Søfolk, der kunde følge Jagten. Fremdeles indtraf nogle strænge Vintere fra 1790 indtil 1797, som deels gjorde Jagten usædvanlig besværlig, deels formindskede Dyrenes Antal; og disse Omstændigheder foranledigede, at Jagten fra den Tid aldeles blev stillet i Bero.

I Aaret 1809 blev den, med kongel. Understøttelse til Greve Wedel, af ham ved nogle Bønder paa ny sat i Gang, men uden Held, og med ikke ringe Opofrelse af Greven. Siden, da Krigen ophørte, og Landet havde kun indskrænket Søfart, og mange duelige og stærke Søfolk vare uden Emploj og Næring, blev det naturligt, at man søgte at komme paa ny i Besiddelse af de Fordele, Marsvinsjagten havde forhen afgivet. Efter nogen

*) Om denne Marsvinsjagt skrev John Eriksen en Afhandling paa Islandsk i det islandske Literatur-Selskabs Skrifter 1781. Det vigtigste deraf læses paa dansk i Olavii Skagens Beskrivelse 1787. S. 220-233. Ogsaa læses om denne Fangst i "Danmarks Spejl 1769 S. 382; — i Bluhmes Skrift om Middelfart 1794 S. 32-34 — hos Begtrup om Fyen S. 163; — i Vilse's Fredericias Beskriv. S. 262 — Lybekkers Applic. Udtog 3 H. S. 604. De nyeste Efterretninger, som ogsaa i ovenstaaende Stykke ere benyttede, gives i Handels- og Industr. Tid. 1829 N. 72.

Correspondence med vedkommende Autoriteter, og et Forlig med Greve Wedel, blev Jagtrettigheden i Efteraaret 1819 overladt et kongeligt autoriseret Samfund i Middelfart, som fra den Tid stedse, og med temmeligt Held, har øvet samme.

Dette Selskabs Vedtægter, som erholdt d. 1 Sept. 1820 kongel. Confirmation, læses i Collegialtid. 1820 Nr. 47. S. 656-664. Selskabet eller Lauget bestaaer af 30 Sømænd fra Middelfart. Naar Vacance indtræffer, foreslaaer Lauget til den ledige Plads tre Personer, af hvilke Byens Magistrat vælger en. Lauget vælger sig aarlig en Oldermand og en Stolsbroder, hvis Pligt det fornemlig skal være at paasee Laugets Tarv og Bedste, og i det hele overholde Vedtægterne. De afgjøre og ved Kjendelser Tvistigheder, som i Anledning af Jagten kunne forefalde. Mandskabet paa alle de Baade, som ere delagtige i Marsvinsjagten, ere forpligtede personligen at følge Jagten fra Allehelgens eller Mortensdag 11 Nov., til Kyndelmisse, 2 Febr.

Hver Morgen, til den Tid, Oldermanden har bestemt, møde samtlige Interessentere paa deres Forsamlingssted ved Stranden, hvorfra de afdelte i to Roder, hver paa 15 Mand, eller rettere sagt med 5 Baade i hver Rode, og 3 Mand i hver Baad, begive sig til deres Bestemmelsessteder, deels i Fjorden deels paa Søen. Saaledes maae nogle bestandigen som Udposter holde Søen, medens andre, som Hovedposter, nærmere Landet, maae efter Udposternes Signaler ordne Fangsten. Naar Marsvin mærkes, blive de jagede fra et Hold til et andet, ved at der slaaes stærkt og tit i Vandet med Hesselstænger, eller smaa Træer af 5 til 6 Alens Længde. Det Hold, som er nærmest Landet, og kaldes Fjordholdet, driver Marsvinet inden for et stort Garn, som med den ene Ende er fastgjort paa Landet, og saaledes, at det formerer en Halvcirkel. En Baad har fat i den anden Ende, og andre Baade holde sig imellem denne og den anden Side af Fjorden. Et andet Garn, mindre, men dobbelt saa stærkt, sættes indenfor det førstnævnte, for derved end mere end at indspærre Marsvinene. Det trækkes nu ind paa Grundene, og Mandskabet vader, med høje Støvler paa, ud i det lave Vand, og stikker Marsvinene med Knive i Halsen, saa at Blodet forløber dem, hvorefter de døde trækkes paa Land. Man regner, at ethvert Marsvin i Gjennemsnit giver 2 Lpd. 4 Pd. Flæsk, og hvert Lispund Flæsk 6¼ Potter Tran. Flæsket blev forhen deelt in natura imellem Mand og Mand, som da kunde sælge Flæsket til andre, forsaavidt han ej selv vilde smelte det. En slem Stank udbredte sig i Byen paa den Tid denne Smeltning skeete, den medførte ogsaa nogen Fare for Ildsvaade. Det er derfor en Forbedring ved denne Industrigreen, at Lauget har sluttet en Accord med en Kjøbmand og Gjestgiver Hvalsøe, om at ham overlades alt det Flesk, som vindes, for en bestemt Priis pr. Lispund; (den er bestemt til 80 Rbskl. pr. Lpd.). Han har da ladet i behørig Afstand fra Byen bygge et ordentligt Smeltehuus, og forsynet samme med fornødne Indretninger til Skjering, Smeltning, og Afspresning.

Efter hine Vedtægter fra 1820 og den med Besidderen af Grevskabet Wedelsborg indgaaede mindelige Forening, skulle vedkommende Beboere under Grevskabet Wedelsborg være berettigede til, som de forhen havde gjort, at udøve Marsvinsjagten om Løverdagen, da Lauget kun maatte øve den de første 5 Søgnedage i Ugen; og Lauget skal aarligen svare til Besidderne af Grevskabet en aarlig Afgift af 35 Rbd. Sølv. Kirken i Middelfart har forhen havt en Lod i Jagten, men efter hine Vedtægter gives nu aarligen 12 Rbd. til Kirken. „Og paaligger det Kirkeværgerne herfor at besørge det store Chors Vindue vel vedligeholdt, og skal der holdes to store Lys paa Alteret til Brug ved den offentlige Gudstjeneste, især ved Communionen om Vinteren, og paa alle udmærkede Højtidsdage. Og skal Værgen i det aarlig aflæggende Regnskab over Kirkens Indtægter gjøre Marsvins-Jagtens Interessenter tilbørlig Rede og Rigtighed for denne Indtægt."

Endnu bemærkes af hine Vedtægter nogle Poster: Enhver som i Laugets Sammenkomster sværger og bander, imod den Ærefrygt, man skylder det højeste Væsen, Gud, eller ogsaa paa anden Maade opfører sig uanstændig, skal hvergang erlægge 8 Sk. Sølv til Laugets Fattigbøsse. Enhver som bagtaler sine Laugsbrødre eller med andre Uqvemsord fornærmer deres gode Navn og Rygte, bør bøde 2 Rbd. Sølv til Laugets Kasse og ansees for slige igjentagne Forseelser efter Lan-

dets Love. Blandt Uqvemsord regnes Ordet: Svinedriver. Det skal imidlertid staae den Fornærmede frit for at søge yderligere Fyldestgjørelse efter Landets almindelige Love, foruden den bestemte Mulkt, saafremt han ej med samme maatte være tilfreds. Naar nogen selskabelig Sammenkomst mellem Laugets Medlemmer holdes, maa aldeles ingen Koner eller Børn heri deeltage. Enhver som overskrider dette Forbud bøder 2 Rbd. Sølv til Laugets Kasse. Dog maae Medlemmerne tage en eller anden god Dannemand med sig, naar kun den, som indbyder, betaler for ham.

Siden Jagtens nye Organisation har Fangsten været følgende:

I Vinteren	1819—1820	blev fanget	244	Stkr.
—	1820—1821	. . .	478	—
—	1821—1822	. . .	412	—
—	1822—1823	. . .	789	—
—	1823—1824	. . .	612	—
—	1824—1825	. . .	354	—
—	1825—1826	. . .	628	—
—	1826—1827	. . .	654	—
—	1827—1828	. . .	1100	—
—	1828—1829	. . .	739	—
	Tilsammen for	10 Aar	6010	—

eller efter Middeltal 600 Stkr. for et Aar.

Marsvinsfangst drives nogle andre Steder med færre Omstændigheder, saasom ved Nexel-Øe (danske Atlas 2 D. 402), og ved Bramsnæs i Isefjorden (hvorledes Fangsten her skeer er af afdøde Kammeraad With beskrevet i Hand. Tid. 1804 Nr. 42). — Paa den eiderstedske Strand kommer Marsvinet ofte med Flod paa Stranden, og naar det da sover, overraskes det og stikkes ihjel. Paa de østlige Kyster af Hertugdømmet Slesvig er det ej heller sjeldent (Niemanns Forststatik S. 493).

Monumenter paa Kirkegaarde.

Man læser i Statstidenden en Bekjendtgjørelse fra Kjøbenhavns Magistrat: at Kuratellet for Frue og Trinitatis Kirker havde indberettet til samme, at der paa disse Kirkers Andeel af Assistentskirkegaarden udenfor Nørreport findes nogle Gravsteder, paa hvilke der ere Monumenter eller Liigstene, der ikke ere fornyede af Vedkommende, og derfor ere hjemfaldne til Kirkerne. Deriblandt ere: Paa Frue Kirkes Assistents-Kirkegaard: Overpræsident Geheimeraad v. d. Ostens Ligsten hjemfalden d. 10 Jan. 1817; og paa Trinitatis Assistents-Kirkegaard Madame Hoffmanns Monument, hjemfaldet i Aaret 1821. I Overeensstemmelse med kongl. Rescript af 11 Juli 1828 §. 1 er det bragt til offentlig Kundskab, for at de Paagjeldendes Slægt og Venner kunne inden et Aar fra Bekjendtgjørelsens Datum iagttage det fornødne til Gravstedernes Fornyelse, hvis de dertil maatte være villige. Rescriptet byder, at naar saadan Bekjendtgjørelse er skeet, og Varselet udløbet, skal af Magistraten over de „af saadanne Monumenter eller Ligstene, hvis Fornyelse de Paagjeldendes Slægt og Venner ej ville besørge, hvergang indsendes til det danske Cancellie en udførlig Beskrivelse og Fortegnelse, hvorefter det af Cancelliet bliver at afgjøre, hvorvidt der, enten med Hensyn til saadanne Mindesmærkers Værd som Kunstværker, eller i Betragtning af de Afdødes særdeles Fortjenester, bør gjøres Undtagelse fra den Regel, at Monumentet eller Ligstenen hjemfalder til vedkommende Kirke efter 20 Aars Forløb, naar Betaling ej erlægges for at beholde samme i længere Tid, saa at de i slige Undtagelses Tilfælde indtil videre vedblive, uden at vedkommende Kirke erholder nogen Betaling for Fornyelsen." Da Geheimeraad v. d. Osten, og, saavidt mindes, ogsaa ovennævnte Mad. Hoffmann har gjort meget betydelige Gaver til det Almindelige, saa vil der ifølge Rescriptet ikke være Frygt for, at jo deres Minder vorde bevarede, om der end ikke i den foreskrevne Tid skulle melde sig overlevende Slægt og Venner med Betaling efter Anordningen. Rescriptets velgjørende Bestemmelser har sin Grund i følgende Omstændigheder: Biskoppen over Sjællands Stift havde, med Hensyn til at ikke, ved Salg af slige

Kirkerne hjemfaldne Monumenter, ogsaa Gravminder for Personer af udmærkede Fortjenester skulde tilintetgjøres, indgivet et Forslag, om hvorledes der formeentligen kunde forholdes, for at saadanne Mindesmærker, uden betydeligt Tab for Kirkerne, kunde bevares for Efterslægten, og ligeledes havde det kongel. Akademie for de skjønne Kunster, da det højligen interesserer sig for de Gravminder, der fra Kunstens og Smagens Side maatte have Værd, eller som ere opførte for højtagtede og fortjente Kunstnere, der ikke have Venner eller Famlie, der kunne sørge for Mindernes Vedligeholdelse, anmodet Cancelliet, om at foranledige saadanne Foranstaltninger, at slige Mindesmærker kunde bevares. Cancelliet fandt dette at være en Gjenstand, der fortjente Opmærksomhed, „thi det Offentlige maae have Interesse for at bevare saadanne Gravminder, som enten ere satte for særdeles udmærkede Mænd, eller som have et sær betydeligt Kunstværd, og det vilde være anstødeligt, om slige Monumenter, fordi de sædvanlige 20 Aar ere udløbne, skulde bortføres fra Kirkegaarden og sælges." Efterat Sagen var taget under Overvejelse, og foredraget Kongen, blev det ovennævnte Rescript af 11 Juli 1828 udfærdiget til Kjøbenhavns Magistrat, ved hvilket tillige en Moderation i Betalingen blev bestemt for de Tilfælde, hvor Nogen maatte ønske strax at erhverve Ret til et Gravsted for flere Gange 20 Aar. Vilde det ikke være ønskeligt, at Bestemmelser for Gravminders Bevaring uden for Assistents-Kirkegaardene ogsaa fandt Sted, baade for Kjøbenhavn og uden for Hovedstaden? Ere der maaskee allerede sikrende Bestemmelser? og hvilke?

Indenlandske Efterretninger.

Skolevæsenet ved Holmens Menighed har i den senere Tid faaet en betydelig Forbedring. Drengeskolerne i Nyeboder har til Locale hele Gaasegaden, som er indlukt med Port og Plankeværk ved begge Ender. Paa en indelukt Plads ere Apparater til gymnastiske Øvelser opstillede, og et Huus bygt, hvor Øvelserne kunne holdes om Vinteren. Ligeledes ere gymnastiske Apparater opstillede i Skolegaarden. Lærerne boe paa Skolen, og have hver 3 Værelser og andre Beqvemmeligheder; der ere 4 Overlærere og to Underlærere. Disse sidste have 300 Rbd. i aarlig Løn, 2 Favne Brænde og fri Bolig. De første have 400 Rbd. og det øvrige. Der er desuden et Dreier-Værksted, hvor Drengene lære at gjøre det Arbeide, der hører nærmest til Skibsbrug, og ligeledes et Skomagerværksted. 230 Drenge, som ere i Tjenesten, underviises i denne Skole. Skoleværelserne ere i anden Etage, meget lyse, da der er Vinduer paa begge Sider og Loftet er hvælvet, med Ventilatorer, saa der stedse er god Luft. I hver Classe er kun 40 Drenge. Paa Skolen boer den Inspectionshavende Officier, for nærværende Tid Hr. Commandeur Flensborg, desuden en Tøihuuslieutenant, en Fyrværker, og 1 Sergeant. Med disse Skoler er forenet Skolen for de af Søe-Etatens Drenge, som ikke ere i Tjenesten. Den er tæt ved i Svanegaden; her ere tre Classer, af hvilke 1 er for den indbyrdes Underviisning. Desuden er der, da alle skolepligtige Børn ei her kunne finde Plads, oprettet en Aftenskole i Gaasegadens Lokale, hvori Lærerne ved Dagskolen underviise. Lærerne ved Svanegadens Skole boe og i Skolelocalet, og have samme Løn og Emolumenter, som de ved Skolen i Gaasegaden. Disse Skoler bestyres af en Commission, som for nærværende bestaaer af de Hrr. Admiralerne Wessel Brown og C. Bleugel, Commandeurerne Fabricius og Flensborg, Etatsraad Aagesen, Capitain Mühlenstedt og Provst Holm. Pigeskolerne ere i Klerkegaden og paa Hoppens Længe. I den første er tillige en Classe for den indbyrdes Underviisning. Lærerne have fri Bolig og samme Aggrement som Drengeskolernes Lærere. Desuden er der ved hver Skole 2 Lærerinder i Syning og Spinding. De boe og i Skolelocalet. Børnene faae hvad de fortjene ved Haandarbejdet, det halve efter Examen, og den halvt vorder oplagt, og dem udbetalt ved deres Confirmation. De bestyres af en Commission, som for nærværende Tid bestaaer af Commandanten i Nyeboder og Præsterne ved Holmens Kirke. Commandanten er tillige Inspectionsofficier, og ved hver Skole er en Sergeant Inspecteur. Hans Majestæt Kongen besøger hver

Aar samtlige Skoler, ligesom Allerhøistsamme og paa sin og Hds. M. Dronningens Fødselsdage, lader paa sin Bekostning anrette et Middagsmaaltid for samtlige Skolebørn, hvilken Naade og er viist dem ved begge Prindsessernes Forlovelse og Formæling.

Sognets Fattigskole eier sit eget Huus i Laxegaden, hvorfor den i Almindelighed kaldes Laxegadens Skole. Der er en Skole for Chordrengene, en for andre Drenge af Etaten og Sognet, og 1 for Piger. Lærerne ved Pigeskolen, og begge Lærerinderne boe paa Skolen. Med Børnenes Fortjeneste og Oplag forholdes, som ved Nyeboders Pigeskole. Chor- og Drengeskolen har en Lærer tilfælles, og desuden gives to Gange om Ugen Underviisning i Gymnastik. Hvert Aar faae 8 Drenge og 8 Piger heel Opklædning, og desuden faae 50 af begge Kjøn hvert Aar et Par Skoe. Chorskolens Drenge, som synge i Kirken, faae hvert tredie Aar nye Klæder, og have Halvdelen af hvad der betales for Sang ved Bryllupper og Begravelser. Skolen eier ikke ubetydelige Capitaler — den bestyres af de Hrr. Provst Holm og Justitsraad Schack.

Chorskolen blev stiftet noget efter Kirken selv. Ved Kirkens Begyndelse blev Chorsangen forrettet af Henrik Jensen, som kaldtes Degn og var tillige Skriver saavel ved Kirken som ved det kongl. Skipperlaug; men om samme Degn har holdt nogen Skole, eller han har assisteret den første Kapellan, Hr. Jens Andersen, hvem det 1621 blev paalagt at stifte og holde en Skole, vides ikke; men under 17 Sept. 1628 blev af Kong Christian 4de udfærdiget en Fundats for Chorskolen, hvorefter Holmens Menighed skulde ved alle Lejligheder betjenes af denne Skole, ligesom andre Menigheder i Staden bleve betjente af vor Frues latinske Skole. I Begyndelsen var ved Chorskolen ikkun een Lærer, men siden Aar 1635 bleve der tvende; nemlig den øverste Lærer, som kaldtes Cantor, og en Medhjelper, som kaldtes Hører. Chorskolen havde en paa Kirkens Bekostning opført Skolebygning i Størrestræde, paa Hjørnet af Ulkegaden. Mere og om Legater og Donationer til Chorskolen i Hofmans Fundatssamling IX. 372-382. Holmens Kirkes Fattigskole blev stiftet 1714 d. 28 Sept., og et Huus i Laxegaden (forhen Nr. 303, nu Nr. 199) kjøbt og indrettet dertil.

For at benytte den store Mængde Mosejern, som, foruden paa andre Steder i de danske Stater, er udbredt over Hertugdømmene Slesvig og Holsteen, erholdt Kjøbmand, Agent og R. af Dbr., Hr. Holler i Flensburg, under 6 Sept. 1826 en tyveaarig udelukkende Bevilling til i benævnte Hertugdømmer at anlægge Smelteovne til at uddrage Jernet af dette Mosejern, og deraf at forfærdige alle Slags støbte Jernvarer. Til Sted for Værkets Anlæg valgtes det saa kaldte Vorwerk ved Rendsburg, ikke langt fra Overejderen strax ved Landevejen til Ekernførde. Foruden at forædle Mosejernet tilsigtedes ogsaa derved at benytte til Omsmeltning gammelt Jern, og af begge Dele at levere alt Slags Støbegods. Anlægget blev givet det Navn Carlshytten. Hs. Majestæt Kongen tog d. 19 Juni 1827 det i første Anlæg værende Værk i Øjesyn, og atter paa sin Reise i indeværende Sommer besaae det i fuld Drivt, paa Marsovnen nær, komne Værk, og Ejeren forklarede nu sine Synspunkter ved Anlægget. Der skulde her grundlægges et fuldstændigt Jernværk, hvorunder forstaaes en Marsovn til at smelte det indenlandske Jernerts, Kuppel- og Reverberovn til at støbe grovere og finere Varer, Slibe-, Bore-, Dreje-, Polere-, og Emaillere-Indretninger til videre at forædle det støbte Gods. Her ere nu Bygninger af stort Omfang opførte, og Værksteder satte i Gang. Marsovns-Driven har af forskjellige Grunde maattet udsættes. Den første Smeltning af gammelt Jern skeete d. 23 Jan. 1828, og fra denne Tid have Værksteder og Ovne uafbrudt været sysselsatte, og en Mængde Varer til Salg været virkede, saasom: foruden bestilte Sager, Kakkelovne, Vinduer, Ambolte, Kasseroller, Strygejern etc. „Værket, sagde Ejeren, er begyndt til en Tid, da tidligere fejlslagne Forhaabninger endnu ere i frisk og ængstligt Minde. Mistro omringer det allevegne, men det vil stadigen skride frem paa denne tornefulde Bane, det vil søge at byde Spidsen til dets meest haardnakkede Fjender, Fordom, Uvidenhed og Misundelse. Maatte dette Exempel være lykkeligt, maatte den Glæde være forbeholden Anlæggeren af Carls-

hytten, og hans ved ugunstige Forhold og Ulykkes-Tilfælde ikke modløs blevne Venner Dhrr. Renk i Neumünster, for Deres Majestæt at kunne fremføre Beviis paa, at virkeligen en stor Deel af Deres Stater er skikket til at modtage alle de Velsignelser, som Industrien kan tilvejebringe, da vilde det ved Englands System næsten upaalidelige Agerbrug ikke længer blive næsten den eneste Næringskilde, da vilde vi erholde et nyt Sving, og Tiltro til industrielle Foretagender vilde fremlokkes, og vore Efterfølgere vilde vises en jevn Bane; men i ethvert Tilfælde vil vor Skjebne være af vigtig Indflydelse paa den nu opvakte Haandteringsflid i Deres Majestæts Hertugdømmer." Denne Tale læses i Schl. Holst. Lauenb. Gewerbfreund Nr. 72, og derfra i Handels og Indust. Tid. d. A. Nr. 70.

Directionen for det Classenske Fideicommis lod komme i Aaret 1825 fra England 30 Faar og 7 Vædre af Castvold-Dishley Racen, og 30 Faar og 2 Vædre af Southdowns Racen, hvilke skulde tjene til Stammer for disse to Racers videre Udbredelse, ikke allene paa Fideicommissets egne Godser, men ogsaa videre om i Landet. Castvold-Dishley Racen er især udmærket ved den Kæmme-Uld, den bærer. Ved de med denne Uld anstillede Forsøg er det befundet, at den, skjønt tilsyneladende stiv og haard, dog i en højere Grad end den ejderstedske besidder den Silkeglands, der udfordres af Kæmme-Uld i Almindelighed. Ulden modtager meget godt alle Slags Farver.

Directionen har ladet endeel af denne Uld spinde og væve paa Fattigvæsenets Fabrik paa Ladegaarden. Forskjellige Stykker Tartan ere deraf vævede. Ladegaarden er udentvivl det første Sted, hvor dette Slags Tøj er forfærdiget. Endskjøndt Fabrikationen endnu ikke kan ansees for at være andet end i sin Begyndelse, ligesom den er udført med usuldkomne Redskaber og ved uøvede, tildeels tvungne Arbeidere, synes den dog fuldkommen at egne sig for Danmark og at kunne drives med Fordeel. Handels- og Industrie-Tid. har nylig i Nr. 68 givet Underretning om den og leveret Prøvekaart baade af hin Uld og af bemeldte Tartan.

Paa Fattigvæsenets Fabrik paa Ladegaarden bliver dagligen udsolgt til bestemte Priser i Sedler og Tegn, saavel i større som mindre Partier, og i Alenviis, forskjellige Varer, saasom Klæde, Frakketøj, fornemlig grovt, Kalmuk, Multum, Negerklæde eller Bambo, Gulvteppetøj, Hestedækkentøj, Sengetæpper, med og uden Border, Ridedækkentøj, tærnede Merinos, saavel til Klæder, som til Meubelbetræk, trykkede Bordtæpper med flere Varer. Landmænd og andre, som maatte ønske at modtage fabrikerede Varer for Uld, kunne ogsaa ved bemeldte Fabrik erholde samme ombyttede.

Blandede Efterretninger.

Brød-Æltemaskiner: En Sag, som i den senere Tid har opvakt megen Opmærksomhed, er saadanne Maskiner. Efter at flere Mechanikere med mere eller mindre Held havde prøvet paa at indrette slige Maskiner, har nu en Hr. Selligue, Ingenieur, opfundet en petrin mecanique, hvorved det synes som man opnaaer Øjemedet, nemlig at tilvirke fuldkomment god Brøddeig uden at Haandkraft dertil behøves. En Kasse af Egetræ, hvis tvende Hovedsider bestaae af Kugelsegmenter, bevæger sig ved en simpel Mechanisme saaledes at snart den ene, snart den anden Ende af Kassen er enten oppe eller nede. I Midten af Kassen befindes en Jern-Cylinder, som bestaaer af 4 Jernblade, der ved Enderne ere befæstede paa Jern-Ringe. Denne Cylinder drejer sig omkring sin Axe, medens Kassen gaaer op og ned. Naar nu Brøddeigen er i Kassen falder den i samme Forhold, som denne bevæger sig, fra den ene Ende til den anden. Men medens den saaledes falder ned, kommer den i Jern-Cylinderens Blade, og æltes ved disses roterende Bevægelse paa samme Maade igjennem, som om det skete ved Haandkraft. Efter 12—15 Minutters Arbejde er Brøddejgen færdig; fortsættes Arbejdet indtil 30 Minutter, da faaes lidt mere Dejg efter Vægt, fordi Melet, fornemmeligen naar det er grovt, faaer Lejlighed til mere fuldkomment at gjennemtrækkes med Vand. Naar Dejgen er færdig, oplukkes forneden i Kassen en liden Aabning, hvorigjennem Dejgen falder

i Kar, som staae under Kassen. Det Brød, som laves af denne Dejg, er mere pibet end naar Dejgen bearbejdes ved Haandkraft. Flere af det franske Akademies Medlemmer have undersøgt denne Indretning, og meddelt Hr. Selligue et meget fordeelagtigt Vidnesbyrd. Maskinen kan sættes i Bevægelse ved en eneste Mand uden synderlig Anstrængelse. En saadan dobbelt Æltemaskine (med tvende Kasser) som i 12—15 Minut. leverer 7 à 800 Pd. Dejg koster circa 2000 fr.; men man kan faae dem meget mindre og enkelt, og da er Prisen ogsaa forholdsmæssigt betydelig ringere.

En mærkværdig Dverg. Jeffery Hudson var fød i Dakham i Rutlandschire 1619, og havde i sit 7de til 8de Aar næppe en Højde af 18 Tommer. Formedelst hans Sjeldenhed tog Hertugen af Buckingham ham til sig, og overrakte ham i en kold Postey til Carl den Førstes Dronning, der tilligemed Kongen opholdt sig en Tidlang paa Burleigh. Fra sit 7de til 30te Aar tog han ikke til i sin Vext; men nu skjød han sig op til en Højde af 3 Fod og 9 Tommer, og derved blev han staaende. Ved Hoffet gav hans pudseerlige Væsen megen Underholdning. Sir William Davenaut skrev ham til Ære et Digt med Titel: Jeffreidos, eller hans Kamp med en kalkunsk Hane i Dünkirken, for hvem han ufejlbarligen maatte have ligget under, naar ikke en Kammerfrue havde kommet ham til Hjelp; fremdeles udkom et lidet Skrift om ham, med en Afbildning af ham. Uagtet man drev mange Løjer med ham, brugte man ham ogsaa til vigtigere Forretninger. Man skikkede ham engang til Frankrig, for at han derfra skulde bringe Dronningen tilbage en Amme; og da han havde fundet en, gik han med hende, med Dronningens Dandsemester, og med mange for Hendes Majestæt, fra hendes Moder Maria de Medicis, bestemte Foræringer, tilbage til England; men paa denne Rejse blev han i Aaret 1630 gjort til Fange. Dünkirkerne fratoge ham ikke blot Gaverne for Dronningen, men ogsaa dem, han selv havde faaet af Maria de Medicis, og af mange Hofdamer i Frankrig, og hvis Værdi man ansatte til 2500 Pd. Sterl. Han var meget hidsig, og levede med Hofbetjenterne, med Domestikerne, og fornemmeligen med Kongens gigantiske Portechaise-Bærere i aabenbar Krig. Da han engang var kommen i Tvist med en vis Mr. Crofts, af en anselig Familie, saa fordrede denne ham ud, men da Crofts ej viiste sig bevæbnet med andet end med en Klisteersprøjte, blev det lille Dyr saa forbittret, at en virkelig Duel blev Følgen. For at være lige med sin Modstander, satte han sig paa en Hest, og nedlagte Mr. Crofts med det første Skud. Dette skeete i Frankrige, hvorhen han under Urolighederne havde fulgt sin Dronning. Siden geraadede han i en tyrkisk Sørøvers Hænder, og blev solgt i Barbariet; dog forblev han ikke længe i Fangenskab. Derefter erholdt han i Begyndelsen af de borgerlige Krige en Anførerpost ved den kongelige Armee, og rejste med Dronningen i Aaret 1644 til Frankrige, hvor han forblev til Freden. Men da man havde fattet Mistanke om, at han skulde være en Tilhænger af det katholske Parti, saa blev han i Aaret 1682 hæftet, og døde i Fangenskab i sit 63de Aar. — En i sin Tid berømt Portraitmaler Mytens malede denne Dverg, førende en Hund ved et Reeb i et Landskab; et Stykke, der meget roses. (Fiorillo V. 276 o. f.)

Tobaksrygen. I en fra den bajerske Regjering under Titel: „Die kleinen Tabackschmäucher" udgaaet Advarsel imod alt for tidlig Tilvænnen til Tobaksrygen, bliver Opmærksomheden vækket ej allene paa den legemlige Skade, samme medfører, men ogsaa paa den moralske Indflydelse, som alt for tidlig Antagelse af denne Vane har paa Menneskets Sædelighed. Har Drengen, hedder det, først faaet Piben i Munden, saa troer han sig ligesom myndig; besynderligt er det, men sandt, at hans Sæder blive raaere, og hans Agtelse for Forældres og Læreres Ord sløvere, og med eet Ord: Tobakspiben er et sikkert Middel til af den Unge tidligen systematisk at opklække en Bengel. (Lsr. 3 B. 1 St.)

Den berømte Tonekunstner Georg Frederik Händel var født 1684 i Halle i Sachsen. Hans Fader var Kammertjener hos Hertug August af Sachsen. Allerede i tiende Aar componerede han en Række af Sonater til tre Partier, som findes nu i den Britanniske Samling. Snart derefter gjorde han

en Reise til Italien, for at dyrke sine Talenter. Da han befandt sig i Venedig, i Carnevals Tiden, uden at give sig tilkjende, spillede han paa Harpe paa en Maskerade. Dominico Scarlatti, den dueligste Musicus paa dette Instrument, hørte ham, og udbrød: Kun Sachseren eller Djevelen kan spille saaledes. Händel ankom til Hamborg i Sommeren 1703, og tog Pladsen som Violon i Operaens Orchester, og viste sig nu saa taus og stille, at han var bleven anseet for taabelig, dersom han ikke havde udgivet nogle Cantater, hvis Harmonie fandtes fortræffelig. Hans andre Talenter bleve snart opdagede. Da Operaens Clavesinspiller var fraværende, tilbød Händel sig, at lægge sin Violin bort, for at træde i hans Sted; her viste han sig nu som meget duelig Mester, til Tilhørernes store Forbauselse. Han udmærkede sig ogsaa paa Hoboe. Da en Organist=Plads var bleven ledig i Lübek, rejste han did, for at lade sig høre; men han kappedes ikke om Pladsen, fordi et af Vilkaarene at erholde den paa var at ægte en Kone i Byen. I dette Tidsrum kom han i Trætte med en Musikus Mattheron; de sloges ved Indgangen til Operaen, den 5te Decbr. 1704. Lykkeligviis brak Mattherons Kaarde sig mod en Metalknap paa Händels Kjole, hvilket gjorde en Ende paa Striden, og strax derefter forenede de sig i det nøjeste Venskab. Da Händel, 1710, havde modtaget indstændige Indbydelser til England, forføjede han sig did, og berigede sig der. Hans Operaer fortryllede den Britanniske Nation, der overhyllede ham med Gods og Ære i hans hele Levetid, og lod ham oprejse en Mindesstøtte efter hans Død, som indtraf i London, 1759, i hans 76 Aar. Han efterlod sig 20000 Pund Sterling.

I Anledning af den 11te September.

Du, som smiler end i Livets Vaar,
From og blid som Lilien paa sin Stengel,

Dyd og Uskyld pryde dine Aar,
Skjerme Dig, som Fredens hulde Engel;
Hør, o Pige! hvad mit Ønske er, —
Det min Læbe ikkun svagt fremstammer!
Men som Dig, o Hulde! stedse nær,
Dybt og reent udi mit Hjerte flammer:
O! gid altid her paa Livets Vei
Dig omslynge yndig Blomsterkjede!
Gid Dig Vaarens skjønne Rosenvei
Bringe stedse Haab og Fryd og Glæde!
O! da skal for mig i salig Lyst
Dagene som Øieblikke rinde!
Da skal Glæden lue i mit Bryst,
Naar jeg seer Dig glad og fro i Sinde!
Gid da ofte denne glade Dag
Svinde for Dig, og igjen fremstige!
Dyds og Uskylds kjelne Favnetag
Den forskjønne, vennehulde Pige!

****

Kjøbenhavns Børs, d. 11 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$148\frac{1}{2}$	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$90\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$87\frac{1}{2}$	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$104\frac{1}{2}$	$104\frac{3}{4}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61	$61\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$66\frac{1}{2}$	67 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 74.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 September 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 71.)

XXXIV. Fortsættelse, Kunstakademiets Historie vedkommende.

Ved Rescript 18 Dec. 1782 (i Fogtmanns Samling) fik Akademiet nogle flere Friheder. Ved en indskrænkende Finantsplan i Aaret 1791, hvorefter i forskjellige fra Statskassen bevilgede Understøttelser, afkortedes 6 Procent, bleve de Akademiet tilstaaede 5000 Rdl. undergivne en lige Afkortning, saa at fra nu af kun 4700 Rdl. bleve samme anviiste.

Efterhaanden var Antallet af Eleverne voxet, og det gik endeligen op til 500 og flere. Skolernes Antal maatte forøges. Akademiets Virkning paa Haandværkernes Forædling viste sig stedse mere og mere ved skjønne afvexlende Former. Professionistens Synskreds udvidedes, hans Fantasi berigedes med Billeder, hans Tanker vare henvendte paa, og hans Haand fik Øvelse i at forbinde det Skjønne med det Gavnlige, og med det for Sted og Omstændigheder meest Passende.

De væsentlige Punkter i den oprindelige Fundats af 1754 og i de nævnte senere Anordninger ere overgaaede med nogle nye kongelige Begunstigelser og nærmere Bestemmelser i den nyere nu gieldende, af vor nu regjerende Konge Frederik 6te givne Fundats af 28 Juli 1814. Indholden af samme er følgende:

Hs. Majestæt Kongen erklærer, at have med Omhue for denne af de kongelige Forfædre heldigen grundede og fremelskede Stiftelse, og med følt Ønske for at see Kunsterne ved Siden af Videnskabeterne blomstre i disse Lande, taget de hidtil værende Anordninger for Akademiet under Overvejelse, og ladet dem tilføje saadanne nærmere Bestemmelser, Forandringer og Forbedringer, som efter Tiden og Omstændighederne ere blevne anseete fornødne og gavnlige til end ydermere at fremme dets Hæder og Gavn; og saaledes bestemmes nu:

Akademiets Navn skal være: det kongelige Akademie for de skjønne Kunster (§ 1). — Dets første Øjemed skal være: at danne Kunstnere i Tegning, Malerie, Billedhuggerie, Architectur, Kobberstikning, Medailløre-Kunsten, og andre dertil nærmest grændsende Kunstgrene (§ 2). — Det skal end videre vaage over den gode Smag i forbemeldte Kunster, at den, rodfæstet ved Akademiet, kan derfra videre udbrede sig især til de Værksteder, hvis Arbejder kunne ved Tegning og Kunstsmag vinde fremad til mere Fuldkommenhed (§ 3). — Med Hensyn til begge Øjemed i Forbindelse med hinanden er Akademiet at ansee deels som Kunstskole til at danne Kunstnere, deels som Kunstselskab til at udbrede Kunstsmag (§ 4).

Som Kunstselskab har Akademiet to Klasser af Medlemmer, ordentlige og overordentlige (§ 5).

De ordentlige Medlemmer skulle alle være Artister, som selv arbejde i Kunsterne, eller og Videnskabsmænd, der give Undervisning ved Akademiet i de Kundskaber, som med Hensyn til Kunsterne der læres (§ 6).

Til overordentlige eller Æresmedlemmer, hvis Antal er ubestemt, baade indenlandske og udenlandske, kunne ogsaa optages Elskere og Kjendere af de skjønne Kunster, eller andre værdige Mænd, som paa en eller anden Maade, mærkeligen bidrage til disse Kunsters Fremme. (§ 7-9).

Den, som ønsker at blive ordentlig Medlem, og efter Forevisning af Prøver erkjendes værdig til Adgang til at udarbejde et Receptionsstykke, erholder fra Akademiet Opgave til et saadant Receptionsstykke, som under Tilsyn af Kommissairer, der af Akademiet udnævnes, skal være færdigt inden en forelagt Tid. Naar det saaledes fremstilles for Akademiet, afgjør samme med $\frac{2}{3}$ Stemmer, om han kan antages blandt dets ordentlige Medlemmer (§ 80-81).

Blandt de ordentlige Medlemmer, som ere Artister, vælges de Professorer, som forestaae Akademiets Kunstskoler (§ 10).

I Kunsterne skulle være 7 Professorer, af hvilke 5 Historiemalere eller Billedhuggere, eller andre Kunstnere, som have Kundskab og Færdighed i at stille og tegne efter den levende Model, og to Architecter (§ 11).

Fremdeles skal Akademiet have tre Professorer i Videnskaberne, nemlig en i Mathematiken, en i Anatomien *), en i Historie og Mythologie. De vælges enten iblandt Akademiets Medlemmer, eller iblandt andre Videnskabsmænd uden for Akademiet, men vælges nogen uden for de ordentlige Medlemmers Tal, træder han ind iblandt disse, i det han ansættes til Professor (§ 12).

*) J. H. Bærens leverede i Skilderiet 1808 Nr. 69-71 en Undersøgelse, om Kunsternes Akademie bør have en Professor i Anatomien, og i saa Fald til hvem bør man betroe Underviisningen i Anatomien? — Noget i den Anledning skrev afdøde Maler Hans Hansen. ibid. Nr. 73 S. 1155.

Akademiet har en Præses, som udnævnes af Kongen, og umiddelbart foredrager Akademiets Forestillinger med sin Betænkning, og modtager kongelig Resolution, som meddeles Akademiet (§ 13-15).

En Direktør vælges for tre Aar blandt de 7 Professorer i Kunsterne (§§ 16-19).

Akademiets Sekretair kan være en Kunstner, men han skal i det mindste være en Kjender og Elsker af Kunsterne; og er han valgt uden for Akademiets Medlemmer, bliver han, ved at indtræde som Sekretær, ordentlig Medlem (§ 20).

Et af Akademiets Medlemmer er Kasserer. Et andet har Overtilsyn med Bibliothek og Kunstsamling, naar saadant ikke er overdraget Sekretairen (§ 21).

Disse nævnte, nemlig: Direktøren, samtlige Professorer, Sekretairen og Bibliothekaren ansees ikke allene som Akademiets Medlemmer, men ogsaa som dets Embedsmænd. Valget af disse Embedsmænd indstilles til Hs. Majestæt til Bedømmelse og Stadfæstelse, og dem gives kongelige Bestallinger. Ligeledes skal ethvert Valg af nye Medlemmer og Æresmedlemmer foredrages Hans Majestæt. (§ 23).

De, som ellers antages til at holde Forelæsninger ved Akademiet, saasom Informatorer i Skolerne, samt Akademieforvalterne, og andre flere, ere, som saadanne, Akademiets Betjente. De vælges af Akademiet, og Valget bedømmes og stadfæstes af Præses. (§ 24).

Alle Akademiets Anliggender og dertil hørende Forretninger og Foranstaltninger, skulle overlægges og forhandles, samt derom besluttes i Møder, hvortil samtlige i Hovedstaden værende Medlemmer indlades. Beslutninger i Møderne tages efter de fleste Stemmer, undtagen ved Valget af ordentlige Medlemmer, da der fordres $\frac{2}{3}$ Stemmer for at antages som saadan. (§§ 25-27. 29.)

Aarligen d. 31 Marts, Stifterens Fødselsdag, skal Akademiet holde et højtideligt offentligt Møde, i hvilket Præmie-Medailler af Præses uddeles, og en Forklaring oplæses om det Vigtigste, som ved Akademiet er foregaaet og virket i det forbigangne Aar. Denne Forklaring bliver at foredrage H. M. Kongen, tilligemed en Beretning om Akademiets økonomiske Tilstand. (§ 28.)

Akademiets Kunstskoler dele sig i de lavere og de højere. (Derom §§ 38-47).

De lavere Skoler ere: tre Frihaandstegningsskoler, to Ornamentskoler, en Architecturskole, som kaldes den første.

De højere Skoler ere Modelskolen, og den anden Architecturskole.

For dem, som ere overgangne fra de lavere til de højere Kunstskoler holdes Forelæsninger over de Videnskaber, som for Kunstnere ere nødvendige eller gavnlige, saasom over Perspectiv, Geometri, Mekanik, Anatomi, Historie, den almindelige og Kunsthistorien, Mythologi, den græske, romerske og nordiske. Undervisning gives og Forelæsninger holdes efter bestemte Lærebøger, som afpasses efter det Omfang af Kundskaber, som Akademiet eragter fornødent.

For at opmuntre til Flid og Kappelyst skulle ved Øvelserne i Akademiet være udsatte Præmier, som tilkjendes dem, der frembringe de bedste Arbejder. (Derom §§ 48-56.)

Præmierne ere for det første Medailler, men naar og efterhaanden som Akademiets Fonds og Indtægter tillade det, skulle ogsaa Pengepræmier udsættes.

Medaillerne skulle, ligesom fra Akademiets Begyndelse, være Sølvmedailler af 2 Klasser, den større og den mindre; og Guldmedailler paa lige Maade. Sølvmedaillerne udsættes to Gange hvert Aar, Guldmedaillerne en Gang hvert andet Aar. Til disse sidste kan ikkun concurreres af dem, der forhen have erholdt den store Sølvmedaille.

Af de indfødte Artister, som ved Flid og Talent have udmærket sig, og vundet de store Guldmedailler blive af Akademiet de Fortrinligste valgte til at gives Rejsestipendier. (Derom §§ 56-77.)

Hvert Reisestipendium er bestemt til 800 Rbdl. i Sølv aarlig for tre Aar. Akademiet giver den Rejsende Anvisning til den Plan, han i sine Studier har at følge, Stedet, hvor han har at opholde sig osv.

Om Akademiets Medvirkning til Haandværkeres Dannelse ere de væsentligste Bestemmelser (§§ 87-93) disse: Alle Haandværkere i de Professioner, til hvis Arbejder Kundskab og Øvelse i Tegning er fornøden, skulle være pligtige til at tilholde deres Lærlinger, flittigen at søge Akademiets Skoler, hvilke altid, saavidt der er Plads, skulle staae dem aabne i den bestemte Orden, og under de fastsatte Forpligtelser. Førend nogen Lærling i bemeldte Professioner eller Laug kan antages som Svend, eller nogen Svend deri blive Mester, skal han for Akademiet forevise en af ham udkastet Tegning, og naar denne er bifaldt, da Svende- eller Mesterstykket selv.

Om Udstillinger ved Akademiet er bestemt (§§ 94-97), at en Sallon skal af Akademiet hvert fjerde Aar være aabnet, og der skulle dets Medlemmers, Artisters og Elevers Arbejder udstilles til Beskuelse i en Tid af i det mindste 4 Uger. Ogsaa udsøgte Arbejder, forfærdigede i de Haandværker, i hvilke Tegning udfordres, kunne da, efter Akademiets Valg, tillades Udstilling ved Sallonen i særskilte Værelser.

I de tre Mellemaar mellem Sallonaarene udstilles aarligen, i de nærmeste otte Dage efter 31 Marts, de Arbejder af Akademiets Artister og Elever, som siden 31 Marts f. A. have vundet Præmier.

Til Akademiets faste Udgifter, saasom dets Embedsmænds og Betjentes Lønninger, de aarlige Præmier, Stipendier, og Understøttelser til Rejser, anvises det Fornødne af den kongelige Kasse efter Reglement.

Til andre Udgifter, som ikke kunne fast reglementeres, saasom Lysning, Varme, Bøger, og Kunstsager m. m., skulle alle, som have Adgang til Akademiets Kunstskoler, og have Evne dertil, erlægge en billig og taalelig Betaling. Denne Betaling bestemmes i det højeste til 4 Rbdl. Sølv qvartaliter for hver Lærling, som søger den lavere Klasse af Skolerne. Det er imidlertid til Akademiet overladt, efter Omstændighederne at nedsætte Betalingen for enkelte mindre formuende Lærlinger, naar Nogen ikkun maatte være istand til at erlægge en Deel af samme.

For Betaling skulle aldeles være fritagne: alle Læredrenge ved Haandværkerne, som efter indgangne Lærekontrakter med Mesterne tjene dem for Kost og Klæder uden Løn, imod at lære Haandværket i visse Aar. End videre de Lærlinger i Akademiets Skoler, som med paalidelige Attester godtgjøre deres eller deres Forældres eller Værgers

Mangel paa Evne til at betale, og endeligen alle Lærlinger fra Holmens Constructionsskole. Saasnart Nogen, i hvo det end er, gaaer over til den højere Klasse af Skoler, ophører Betaling, og fra den Tid af gives al Underviisning og Lejlighed til Øvelse frit.

I de Kunster, som læres og øves ved Akademiet, maae ingen offentlig Skole uden for Akademiet anlægges eller fortsættes, med mindre Planen for samme til Akademiet er indsendt og af det bifaldt. Ej heller maa Nogen i offentlig Skole eller Institut give Undervisning i nogen af forbemeldte Kunster, uden af Akademiet at være erkjendt duelig dertil, og derom at have erholdt dets Vidnesbyrd. Ingen skal gives Navn af kongelig Maler, Billedhugger, Bygmester og deslige, uden han er ordentlig Medlem af Akademiet.

Til alle de Embeder og Betjeninger, hvor til fordres Kundskaber og Færdigheder i de Kunster, som læres og øves ved Akademiet, skulle de Artister og Elever, som ere oplærte ved Akademiet, eller der ere blevne indlemmede, have fortrinlig Adgang. Ingen maa forestilles Kongen til saadant Embede eller saadan Betjening, uden at ved hans Ansøgning fremlægges Beviis fra Akademiet om hans Kundskab og Duelighed.

Akademiets Professorer og andre dets ordentlige Medlemmer skal det staae frit for, uden at tage Borgerskab eller indgaae i noget Laug, selv og ved Laugsfvende eller andre Arbejdere under deres Bestyrelse at udføre og forfærdige alt det Haandværksarbejde, hvortil deres Kunst giver dem Indsigt og Duelighed. De ved Akademiet oplærte Artister, som have vundet den store Guldmedaille, (og have bestaaet den anordnede Prøve i Videnskaberne), maae, uden at gjøre Mesterstykke, have Laugsrettigheder som Mestere, naar de have taget Borgerskab.

De Akademiets Elever, som have vundet den store Sølvmedaille, maae, om de end ikke have lært hos en Laugsmester, ansees som Laugssvende, og have lige Ret med dem til at gjøre Mesterstykke, for at nedsætte sig som Mestere, men har nogen Laugsdreng vundet denne eller nogen anden Medaille, skal den Kontrakt, som med hans Mester er oprettet om visse Læreaar, dog staae ved Magt, med mindre Mesteren selv vil forkorte ham Tiden.

Alle Akademiets Artister og Elever skulle, saalænge de der danne sig, være frie for Militair-Tjeneste. Det samme gjelder om Akademiets Betjente, hvoriblandt dets Modeller, naar de staae i dets faste Tjeneste.

Disse vare de væsentligste Bestemmelser i den nye Fundats. —

Under samme Datum blev udfærdiget et Reglement for den indvortes Orden ved dette Akademie, ved hvilket adskillige specielle Regler bleve givne angaaende Akademiets Møder, dets Skoler, Ordenen og Disciplinen i disse, Bibliothekets og Kunstsamlingens Brug, med mere saadant. (Det blev særskilt trykt, læses ogsaa i Rescriptsamlingen og i Colleg. Tid. 1814. S. 721 o. f.). Reglementet foreskriver ogsaa Reglerne ved Concoursernes Anstillelse, og ved Prøver, som foregaae saavel ved Overgang fra de lavere til de højere Skoler, som i de Kundskaber, der fordres for at indgaae i Artisternes Tal. Ved et artistisk Arbejdes Bedømmelse kan en Guldmedaille vel tilkjendes en Concurrent, men han modtager den ikke, og erholder altsaa ej heller nogen af de med Guldmedaillen forbundne Fordele, eller kan, om den mindre Guldmedaille er ham tilkjendt, concurrere til den større, eller til Pengepræmie, førend han har aflagt Prøven i de videnskabelige Kundskaber, og er deri funden antagelig.

Et Kasse-Reglement for Kunstakademiet blev under samme Datum udfærdiget. (Det læses i Rescript-Samlingen.) Deri bestemmes: at istedetfor at der af den kongl. Kasse var fra 1791, efter hvad ovenfor er forklaret, udbetalt til Akademiet 4700 Rd. aarligen, skulde Summen være forhøjet til 5500 Rbd. Sølv.

Akademiet har dernæst Indtægter fra følgende Kilder:

1. Den Betaling, som, efter hvad ovenfor er bemærket, ydes af de Elever, som gives Adgang til Akademiets Kunstskoler.

2. En ikke ringe aarlig Indtægt af dets Udstillinger og af de Fortegnelser, som trykkes over de udsatte Kunstarbejder, ifølge Fundatsen af 28 Juli 1814 § 104. Forhen erholdt Kjøbenhavns Fattigvæsen 5 pro Cent af Beløbet ifølge § 173 i Planen for Kjøbenhavns Fattigvæsen og efter Reskript 15 August 1806, men efter Canc. Skriv.

25 Aug. 1822 (Algreen-Ussings Saml.) er denne Afgift bortfaldet, med Hensyn til at en tredie Deel af bemeldte Indtægt er henlagt til et Understøttelsesfond for Akademiets gamle udlevede Kunstnere, og dets Medlemmers Enker.

3. Af en Betaling, som ifølge Plak. af 12 Marts 1809 erlægges for Approbation af visse Bygningstegninger i Kjøbenhavn.

4. Den Afgift, som ifølge kongl. Resol. af 2 Febr. 1808 erlægges for Tilladelse til at indrette Karnapvinduer i Kjøbenhavn.

5. Renter af dets ved Gaver og Legater erholdte Kapitaler.

a. Afdøde Malermester Jens Neuhausen af Kjøbenhavn havde ved sit under 10 Juni 1812 oprettede, og d. 23 Jan. 1816 aldeles gratis confirmerede Testament, skjenket sin efterladte Formue til Akademiet. Bemeldte Testament fastsætter nemlig, at alle hans Bøger, Kobbere og Haandtegninger skulle tilhøre Akademiet, for saavidt samme maatte attraae dem, men isærdeleshed skal den deriblandt værende Samling af Professor Wiedewelts Arbejder forblive uadskilt ved Akademiet. Disse Kunstsager skulle strax efter hans Død tages af Akademiet i Besiddelse, i sammes Katalog anføres under hans Navn, og maae af Eleverne afbenyttes til deres Kundskabers Udvidelse. Hans hele øvrige Formue skulde, paa 400 Rbdl. nær, som ere tillagte tvende Personer, tilhøre Akademiet, naar først tvende af hans Paarørende, som for deres Levetid skulle nyde Renterne, ere døde; om sammes Anvendelse havde han fastsat: Kapitalen skulde sættes paa Rente, og denne skal hvert andet Aar, naar ingen Concurs for Guldpræmier finder Sted, i de sædvanlige Maaneder anvendes til Præmier for unge Kunstnere, ligemeget hvilken af de skjønne Kunster de maatte dyrke, der ved Talent, Flid og god Opførsel dertil gjøre sig værdige, saaledes, at for en af Akademiet bekjendtgjort Opgave i enhver af Kunstens Fag, og dens forskjellige Grene, ingen undtagen, udsættes for det bedste Kunstværk Præmier i det højeste af 300 Rdl., i det ringeste af 100 Rdl., og udarbejdes Concoursstykkerne paa Akademiet under den sædvanlige Opsigt. Skulde Tilfælde indtræffe, at enten ingen, eller ikke alle de udsatte Præmier, formedelst Mangel af dertil værdige Subjecter kunde uddeles, da skal af de besparende Summer oprettes et Fond, der skal anvendes deels til Akademiets Betjentes Lønningers Forbedringer, saaledes at især Forvalteren, og dernæst Opvarterne aflægges med Gratialer, passende til deres Lønninger, deels til Omkostninger ved unge Kunstneres Øvelser, som behøve Modellet fremstillet. For Indtægternes Anvendelse skal aarligen aflægges Regnskab, og de concurrerende Arbejder skulle bedømmes af en Kommittee, bestaaende i det mindste af 7 Personer, af hvilke Akademiet af sammes Medlemmer udnævner de tre, men til de øvrige fire har Testator udnævnt Professor og Kobberstikker Clemens, Bygnings-Inspecteur Friis, Professor Dr. Klingberg, samt Kobberstikker Sonne; men naar disse ved Døden maatte afgaae, eller ved Bedømmelsen være fraværende, udnævner Akademiet i deres Sted ligesaa mange af sine Medlemmer. (See Colleg. Tid. 1816 S. 143-5, cf. Skilderiet d. A. S. 947.) Neuhausen døde 1816. —

b. Akademiet modtog i Aaret 1817 ifølge kongel. Resolution en Gave af 20000 Rbd. Sedler af den Sum, som ved Kjøbenhavns Forsyning med Brændsel under Krigen var vundet. (Collegial. Tid. 1817 S. 567.)

c. Det Moltkeske Legat, eller en Kapital af 10000 Rbd. i kongl. Obligationer, hvis aarlige Renter skulle tjene til Akademiets fortskridende Fuldkommenhed. Skjenket af afdøde Geheime-Statsminister Joachim Gottsche, Greve af Moltke, til Bregentved etc. (Colleg. Tid. 1819 S. 27.)

d. Hofraad David Amsel Meyer's Legat. Ifølge Confirmationen af 20 Dec. 1822 paa den oprettede Fundation for de meyerske Legater § 2. 1 og 3die Post erholder Akademiet Renten af 10000 Rbd. Sølv i kongelige fire pro Cent rentebærende Obligationer. Renterne skulle fortrinligen anvendes til Rejsestipendium for en Artist, efter de Grundsætninger, der indeholdes i Fundatsen for Akademiet af 20 Juli 1814.

Akademiets Fundats af 1814 indeholder i § 106: at dersom Nogen, af ædel Opmærksomhed for Kunsterne og disses Udbredelse, viser sig som Akademiets Velgjører, enten ved Gaver i levende Live, eller ved Legat efter sin Død, da skal det

være Akademiets Pligt at hædre saadanne Velgjørers Minde ved Buster, eller Medailloner, eller Malerier, efter Vigtigheden af den Understøttelse, som Akademiet ved saadan Goddædighed har erholdt, hvilke Mindesmærker skulle forfærdiges paa Akademiets Bekostning af dets bedste Kunstnere, og i Akademiets Forsamlingssal opstilles.

Blandede Efterretninger.

Den frygtelige Philipp II. Den spanske Konge, Philipp II., var en frygtelig Despot, saa at selv hans Ministre døde af Skræk for ham. Hans første Minister var Kardinal Espinosa, til hvem han engang blot sagde de faa Ord: „Kardinal, vid, at jeg er Præsident!" Fra en saadan Mund faldt det ham centnertungt paa Hjertet og han kom derover i en saadan Frygt, at han kort derpaa døde. Engang mærkede Kongen, at en af hans Ministre paa et af hans Spørgsmaal ikke gav ham et ganske rigtigt Svar „De lyver!" skreg Kongen til ham. Ministeren gik hjem og døde strax efter. (L. M. Z. Nr. 37.)

Ny Lynafledere. For Have- og Godsejere er det maaskee behageligt at erfare, at man, naar man kan anbringe Jernspidser paa høje Træer eller omvikle dem med Metaltraad, derved erholder en god Lynafleder.

Wiens Bestormelse i Aaret 1529. Sultan Soliman belejrede i Aaret 1529, Staden Wien, stormede den 70 Gange, men blev stedse med Tapperhed slagen tilbage og tabte for den 80,000 Mand. I det store Slag ved Leipzig 1813 talte man ikke 40,000 Døde.

Dette Blad har forhen et Par Gange S. 846 og 923 nævnt den i Middelalderen berømte Reisebeskriver Marko Polo og Baldellis kritiske Udgave af hans Skrift. De to sidste Bind ere rec. i Gøtt. gel. Anzeig d. A. Nr. 56. Tre Aar efter Marko Polo's Hjemkomst til Europa havde han, i det for Venetianerne ulykkelige Søslag ved Curzola, det Uheld at falde som Krigsfange i Genuesernes Hænder. 1299 blev han frigiven. Han er sandsynligen død 1323 i Venedig. Det var i hint Fangenskab første Grund blev lagt til hans Skrift, der i sin Tid vækkede saa megen Opmærksomhed og stedse vil henregnes blandt de mærkeligste Skrifter i Rejsebeskrivelsesfaget.

Da Constantinopel den 29de May 1453 blev af Tyrkerne erobret, trængte Sultanen Mohamed den anden ikke ind i Staden med de Stormende. Han havde opholdt sig uden for den, og oppebiede der Efterretningen, om at hele Staden var erobret, hvilken Efterretning ankom om Middagen. Da drog han først frie for al Frygt og sikker, omgivet af sine Vezirer og Livvagt, ind i Staden og begav sig lige hen til den store Kirke. Han sprang ned af Hesten og gik til Fods ind i den. Med Beundring betragtede han de 170 Søiler af Porphyr, Granit, Serpentin og mangefarvet Marmor, af rosenfarvet stribet Marmor fra Synada, grønt fra Laconien, blaat fra Lybien, af den sorte celtiske, hvide bosphoriske Marmor, af den thessaliske, molossiske, præconnesiske og ægyptiske Stjernegranit og af den saitiske Porphyr. Deriblandt de 8 Porphyr-Søiler fra Solens Tempel i Baalbek, de 8 grønne fra Diana-Templet i Ephesus, de øvrige fra Jupiters største og skjønneste Tempel i Cyzicus, og fra dem i Alexandrien, Troas, Athen og Cycladerne; med Forbauselse hæftede han sit Blik paa de luftige Gallerier og Hvælvinger, paa de collossalske Støtter af Evangelister og Apostler, af den hellige Jomfrue og det store Crucifix med den Paaskrift: „Du skal seire ved dette." Han forundrede sig over al den Mosaik, han saae, og det øvrige indlagte Arbeide, og jo høiere han hævede sit Blik desto større blev hans Forbauselse, især da han læste den prophetiske Indskrift, som var indbrændt med kridhvidt Leer paa lette Teglsteen: „Gud har grundet den og den vil ikke blive rystet, Gud vil staae den bie i Morgenrøden." Denne Forudsigelse gik ogsaa forsaavidt i Opfyldelse, at Bygningen blev skaanet. Fra den høie Hvælving henvendte Mahomed sit Blik ned til Gulvet og saae der en af sine Soldater, beskjæftiget med at opbryde de kostbare Marmorfliser, hvormed det var belagt, og som ved sine Bølge-

linier efterlignede Havets bevægelige Bølger, saa at denne speilklare Marmorstrøm viste sig for Diet som at bølge sig ud af Kirkens fire Porte, ligesom Paradisets fire Floder. Mohamed huggede til ham med sit Sværd, og sagde: „denne Stads Skatte har jeg givet til Priis for Eder, men Bygningen er min." Soldaten blev kastet halv død ud af Kirken. Mohamed lod nu en af sine Bøn-Udraabere (Muessin) opfordre Folket til Bøn, under Bekjendelsen af Islam; fra Gitteret af, som omgav det Helligste, og han forrettede nu selv sin Bøn, ikke ved, men paa Hovedalteret. Saaledes blev denne Kirke, som var helliget den guddommelige Viisdom, vanhelliget for de Christne og indviet for Muselmænderne; det christelige Tvedragtsskrig imellem Grækerne og Latinerne tabte sig i de Muessins Udraab: Gud er Een. Byzantinerne fortælle: at en Engel har gjort Planen til Kirken, betalt Pengene til den og givet den sit Navn. Grunden til den var allerede lagt førend Constantin den Store, som opbyggede den; den blev paa nye opbygget af Theodosius og Justinian, efterat den 2 Gange var bleven opbrændt i et Oprør, og var bleven beskadiget af et Jordskjælv. I denne Kirke havde de største Stadsoptog og de helligste Kirkeforhandlinger fundet Sted; i den vare Kejserne blevne kronede, i den vare deres Triumpher og Kirkeforsamlingerne blevne holdte. Den var en Helligdom ikke allene for Hovedstaden, men for hele Riget, og indtil den Tid var den ikke bleven overgaaet af noget Mesterstykke af den kirkelige Bygningskonst i hele Christenheden; (thi siden den Tid er den endnu prægtigere Kirke, St. Peterskirken i Rom, bleven opført). Ligesaadan som de græske Kejsere havde altid sluttet deres Triumph-Indtog ved at holde deres Bøn i Aja-Sofia, saaledes begyndte ogsaa Mohamed sin Besiddelse af Staden med at holde sin Bøn paa Højalteret af denne Kirke. Det undergjørende, vejvisende, til Sejer førende Naadebillede af Jomfrue Marie, hvortil Grækerne satte saamegen Tillid og hvormed de forbandt saamegen Overtroe, og som de just havde udstillet i Kirken til offentlig Tilbedelse, blev deelt i 4 Parter af Tyrkerne, og hendes rige Kloster i Acropolis, ligesom den hellige Johannes Baptistas i Pera bleve aldeles udplyndrede. Efterat Mohamed saaledes havde omdannet Kirken til Moscheen Aja-Sofia, saa lod han Storadmiralen Lucas Notaras bringe for sig. See, sagde han til ham, Følgen af Dit skjønne Værk, at afslaae Stadens Overgivelse; Virkningen deraf seer Du i de store Hobe af de Dræbte og i Mængden af Fangerne. Notaras svarede: at hverken han eller Kejseren besad saamegen Anseelse i Staden, at de kunde bevirke Overgivelsen og at desuden Kejseren var bleven opmuntret til Modstand, efterat han havde modtaget nogle Breve. Nu meldte sig to Janitscharer, som paastode, at de havde nedhugget Kejseren. Sultanen befalede, at de skulde opsøge Liget og bringe ham Hovedet. Man kom med det og nedlagde det for hans Fødder. Kejserens Liig blev kjendt paa den kejserlige purpurfarvede Fodbeklædning, hvori Ørne af Guld vare broderede. Sultanen lod nu Hovedet sætte op paa Porphyr-Søjlen paa den store Plads Augusteon, der hvor Constantin den Store havde oprettet en Søjle til Ære for sin Moder Helena. Hele Dagen igjennem blev Hovedet staaende paa Søjlen; men om Aftenen blev Huden taget af det og udstoppet og Hovedet saaledes baaret omkring som en Seiers-trophæ, ligesaadan som den ulykkelige polske Konge Vladislaus's Hoved efter Slaget ved Varna blev sendt til Brussa. Det blev tilladt Grækerne at begrave Liget. (Sl. A. 73.)

Diamanters høje Værdie. Af store Diamanter, der veje over 36 Karat, tæller man indtil nu i Europa ikke over 19. Portugals Krone besidder to raae Diamanter, af hvilke den beregnede Værdie af den ene er 5,699,800 Pund Sterling, og af den anden 5,698,000 Pd. St. (Mechanical Mag. No. 267.)

Washington Irving har sikkert ved sin „Skizzebog", „En Rejsendes Fortællinger", „Kolumbus's Liv" o. s. v. ogsaa blandt vore Læserinder erhvervet sig mange Veninder, der nu ogsaa maa vide, hvorledes Manden seer ud o. s. v. Han har sorte Haar, er 40 Aar gammel og af undersætsig Natur, Han er hverken smuk, endskjøndt han har et brav mandligt Ansigt, ej heller er der noget Udmærket at bemærke ved ham. I Selskab er han en ganske almindelig Mand. Han

gjør ikke mange Omstændigheder, taler uden Ziir eller uden at gjøre et godt Valg, og god Sammensætning af sine Ord. Han har for ikke længe siden gjennemvandret hele Granada, for at samle Stof til et nyt Værk „mauriske Sagn," som enten snart vil udkomme, eller allerede er kommet. (L. M. Z.)

Den forhenværende Konge af Neapel, Joseph Napoleon. Da Napoleon havde erklæret sig som Keiser, gjorde han alle Lemmer af sin Familie til Konge og Fyrster, og kaldte nu disse hans Dynastie. Blandt andre blev Joseph Napoleon Konge af Neapel; denne havde en Kok ved Navn, Meot, med hvem han gjerne underholdt sig. En Dag sagde Kongen til ham:

„Men, Meot! du trænger ogsaa hele din Familie paa mig; du vil vide dem alle hævede til store Herrer og Damer." — Herpaa svarede Meot med al Frimodighed. Deres Majestæt tillade mig at bemærke: de ere alle af min Dynastie.

Maximer, af Baronesse Stael Holstein.

1. I Mennesket dvæler der en evig Kraft, en Gnist af Guddommen, den vi ei skulle trættes ved at opflamme hos os selv, og oplive hos Andre.

2. Det poetiske Sprog adskiller sig i en høi Grad fra det prosaiske, saa at Opmærksomheden bliver, ved Oplæsningen af de første Vers, henreven ved selve Udtrykkene, der ligesom stille Digter og Tilhørere i passende Afstand til hinanden.

3. Ofte hender det sig, at vi i Hjertet bære et besynderligt, ufuldkomment Billede af hvad vi elske, saa at det synes os at gjenkjende den virkelige Gjenstand, naar vi blive den første Gang vaer.

4. Hvo som fremstiller sand Iver og Begeistring i et latterligt Lys, han har gjort det af med Alt, undtagen med hvad Penge og Vælde angaaer.

5 Den evige Røre i Menneskets Historie lærer os, med Rolighed at betragte vor Tids Begivenheder, saa at man ligesom skammer sig ved at være opbragt, i Nærværelsen af saamange Aarhundreder, der alle have kuldkastet deres Forgængeres Ild.

6. Vi leve i en Alder, hvor Egennytten synes at være Hovedformaal for alle menneskelige Handlinger. Kan vel nogensinde Deeltagelse, Ømhed og Iver udrinde fra denne? — Nei — sødere er det at hendrømme sig i hin Selvfornægtelsens og Opoffrelsens Helteold, der i det mindste dog engang fandt Sted, og fremdeles paa Jorden har efterladt sig de ærværdigste Spor.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdk.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	91	91½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	88	88½ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61	61½ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	68	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 75.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 September 1829.

Gjensynet.

En Fortælling af Louise Brochmann.

Hvorfor, o ubegribelige Skjæbne, hvorfor giver du mangt et Hjerte den dybeste Kraft til at elske med uendelig, ubeskrivelig Ømhed, og unddrager det den Gjenstand, som kunde lyksaliggjøre det? Hvorfor maae denne rene, fra Himmelen nedstammende Ild fortæres af forgjæves sukkende Længsel, medens det Hjerte, som kunde oplive den, er adskilt fra samme og bliver et Rov for den grusomste Kummer. Jeg nedskriver en af de dyrebareste og sørgeligste Begivenheder i mit Liv; efter min Død vil man finde følgende Historie i mine Papirer; man vil da maaske kunne forklare sig, hvorfor der ofte i Glædens Dage hvilede en Skygge af stille Tungsind i mine Træk, og hvorfor der uformærkt sneg sig mangen Taare fra mine Øine.

Jeg var i Livets Foraar; mit Hjerte kjendte ikke Kjerlighed, omendskjøndt dens Navn hyppig nok blev nævnet af dem, som sværmede om mig i den store Verdens Vrimmel, og som vare begeistrede af min Skjønheds Magt, maaske ogsaa af min Onkels, som var Gouverneur af P..th. Nogle af dem havde anholdt om min Haand, men min høimodige Onkel, til hvis Omsorg jeg var overladt efter mine Forældres Død, vilde ikke indskrænke min Tilbøielighed. Jeg henlevede saaledes et roligt og lykkeligt Liv, og liig Markblomsten sørgede jeg ikke for den næste Morgen. En Omstændighed hændte sig imidlertid, som dog afbrød dette ganske sorgløse Livs Løb. Jeg kom en Middag, som sædvanlig til min Onkels Bord. Mine Øine overløb flygtigt Raden af de Officierer, hvoraf der daglig pleiede at spise et betydeligt Antal, indenlandske og fremmede, hos Gouverneuren. Jeg hilste dem venlig og uforlegen som jeg var vant til at gjøre; men mit Blik blev pludseligt fæstet paa Een, som jeg ikke før havde seet; efter hans Uniform, hørte han til et af de ostindiske Regimenter. Ingensinde saae jeg en saa skjøn mandlig Skabning. Han var stor; men det var ikke hiin Størrelse, som ofte har noget trykkende for den qvindelige Følelse, hans indtagende Figur var besjelet med en Behagelighed, med en Ynde, som uimodstaaelig tiltrak, og af de ædle hulde Træk talede et, maaske altfor godt, for uskyldigt redeligt Hjerte. — Det faldt mig ikke let at faae mine Øine tilbage fra at være hæftede paa ham, og jeg veed ikke, om min Forvirring ganske var undgaaet de Tilstædeværende. Underholdningen ved Bordet var almindelig, og jeg vovede ikke at tage en for levende Deel deri; men alle mine Nerver vare stedse i Bevægelse, naar den Fremmede, med en noget frygtsom, men udtryksfuld Stemme, sagde nogle Ord. Hvad ham selv angik, saa kunde jeg af Talens Gang omtrent slutte saa meget, at han var Kapitain i

et i Ostindien staaende Regiment, og at han var i Begreb med at indskibe sig herfra til Indien, hvorhen min Onkel vilde medgive ham Kommissioner. Han spiste igjen hos os den følgende Dag, og jo mere jeg saae ham, destomere fordybede det Indtryk sig, som han i første Dieblik havde gjort paa mit Hjerte. Den tredie Dag var der et Bal hos min Onkel; ogsaa han var indbuden dertil. Med hvilken Hjertebanken ventede jeg denne Dag! thi her turde jeg haabe, mere utvungen og nærmere at see ham, at tale med ham, thi naar han undertiden ved Bordet henvendte et Par Ord til mig, saa skete det ikke anderledes end i en ærefrygtsfuld Frastand. Jeg stod meget tidlig op, og ordnede det fornødne til mit Toilet til om Aftenen, og visseligen, om jeg nogensinde har havt Paastand paa Skjønhed, saa var det denne Dag. En Mængde unge Herrer forsamlede sig om mig ved Begyndelsen af Ballet. Deres Smigrerier vare mig dennegang ligegyldigere end nogensinde, mine Dine søgte den skjønne Fremmede, som jeg saae iblandt en Gruppe af flere fremmede Officierer i en beskeden Tilbageholdenhed. Aldrig havde jeg ladet mig den Pligt at være Værtinde være meer magtpaaliggende, aldrig havde jeg været saa særdeles artig imod Fremmede, som denne Aften. Jeg nærmede mig den Gruppe, hvori Harry, (hans Navn havde jeg endelig erfaret) befandt sig, jeg sagde enhver et Par forbindtlige Ord; det var naturligt, at jeg ogsaa maatte sige ham noget. Jeg spurgte ham, om han ikke vilde dandse, og tilbød mig at presentere ham for nogle af mine Veninder, som vare fortrinlige Dandserinder. Galant men beskeden svarede han: mine Ønsker Mylady, blive aldrig staaende i Midten; naar jeg skal dandse, saa ønsker jeg ikke noget heller end at dandse den første Dands med Dem. Jeg havde viseligen brugt den Forsigtighed, ikke at engagere mig meget forud, og da mine Ønsker heri kom temmelig overeens med hans, saa dandsede jeg ikke allene denne, men ogsaa flere Dandse med ham. Han dandsede, og med hvilken Tækkelighed! Den første Gang i mit Liv følte jeg Velbehag i legemlig Mandsskjønhed. Ogsaa hans aandige Fortrin havde jeg idag Lejlighed at lære nærmere at kjende. Jeg talede meget med ham; og, levende som Indbildningskraften er i disse Aar, fandt jeg alt hvad jeg ønskede, om ikke i hans Ord, dog i det mindste i hans Blikke. Han sagde mig vel intet om Kjerlighed, intet om min Skjønhed, som de øvrige unge Herrer; men hans Dine hvilede med et Udtryk af Tungsindighed paa mig, som syntes at søge min Deeltagelse. Den Afstand, hvori han altid talede med mig, antog jeg for ærbødig Tilbageholdenhed, og saaledes henrandt den lykkeligste Aften i mit Liv. Denne eller Ingen i Verden, raabte en Stemme dybt i mit Hjerte. Resten af Natten forløb mig uden Søvn, og jeg ventede længselsfuld Timen til Frokost, for foreløbig at gjøre min Onkel lidt bekjendt med mine Følelser, eller i det mindste udforske hans. Aaben og oprigtig, som jeg var vant til, imod ham, kunde jeg ikke taale den Tanke, at holde noget hemmeligt for ham, uagtet det ikke var mig let at komme frem med den virkelige Tilstaaelse, hvilken, ak kun altfor smerteligt min Skjæbne selv dog sparede mig for. Efter nogen Indledning, begyndte jeg at tale om Selskabet i Gaar, og om flere af de Personer, der havde været her; endelig kom jeg til Harry, jeg sagde meget til hans Roes, imedens den gode Onkel adspredt, bladede om i sine Papirer. Han kan, tilføjede jeg, som det syntes ligegyldig, maaskee gjøre sin Lykke i Indien, maaskee et rigt Giftermaal. — —

Kapitain S.. mener Du? sagde min Onkel, som netop var færdig med sin Søgen. — Ja, kjere Barn, han er allerede gift. — Et Tordenslag paa en lummer Dag kunde ikke træffe et Træe i fuld Flor saa frygteligt, som disse Ord traf mit Hjerte.

En Tjener traadte i samme Dieblik ind og meldte Fremmede; jeg maatte begive mig bort. — Med hvilken Følelse kom jeg denne Middag til Bords, hvor han endnu engang spiste hos os. Min gode Onkel, uden at ahne hvad der foregik i mit Indre, vendte sig venlig smilende til Kapitainen: Hr. S.. sagde han til ham, min Fanny har idag tiltænkt Dem et Parti i Indien; men jeg sagde hende, at det var for sildigt! — Ja Mylady, sagde Harry ikke uden Forlegenhed, og en levende Rødme overfoer hans Ansigt, — — jeg er gift. Dette havde endnu manglet, for at bringe min Smerte og min Beskæmmelse til det højeste. Jeg følte, at min Pande glødede; men naturlig

Ærefølelse henrev mig, og drev mig til at søge dens Agtelse og Venskab, som ikke turde yde mig nogen højere Følelse. — Hans Forretninger holdt ham endnu nogle Uger i vor Stad. Jeg saae ham ofte i denne Tid, jeg blev hans Veninde, thi Tillid havde mit deltagende Væsen fra Begyndelsen indskudt ham, og kun altfor synlig forraadede hans Nedslagenhed ved Tilstaaelsen om hans Giftermaal mig, at han hiin Middag havde kastet et Blik i mit Hjerte. Han fortalte mig om sin Kjerlighed, og ofte, ved Yttringer om den højmodigste Omhed, kunde jeg neppe tilbageholde mine Taarer, fordi denne hele Himmel fuld af Kjerlighed skulde tilhøre en anden end mig. —

Han rejste bort. — Jeg gav snart derpaa min Haand til den værdige Lord E.., hvis Aar vel vare rykkede ud over Fordring paa ungdommelig Kjerlighed, men hvis Dyder idetmindste fortjente min Agtelse og Fortrinnet for mine øvrige Friere. 25ve Aar ere forløbne siden denne Tid. Min værdige Gemahl slumrer allerede for længe siden i Jordens Skjød. Jeg var bestemt til at forsøde den ædleste Mands Alderdom, og jeg velsigner denne skjønne Bestemmelse. I Bevidstheden om opfyldt Pligt, og maaskee saa mangt hist og her udstrøet Gode, er mit Liv ikke hensvundet mørkt og uden Glæde; men dets højeste, sødeste Glæde har jeg ikke kjendt. — Jeg skulde ikke aftræde fra Livets svære Kampes Skueplads, uden endnu engang at blive smertelig erindret om det, som jeg havde tabt, uden at see, hvorledes de Blomster, som vilde have lyksaliggjort mig, vansmægtede i haabløs Eensomhed, uforstaaede og uvederqvægede af Kjærlighedens Dug og Soelskin. — Det var om Høsten i forrige Aar, da jeg en Eftermiddag gik i St. James Park. Den skjønne Londoner Verden havde idag søgt muntrere Steder, det var meget ensomt i Parken, og denne Ensomhed behagede mig. De visne Blades Nedfalden, Vindens hule Susen over Taage-Engen, alt smigrede mit Hjerte med en tungsindig Overensstemmelse. Jeg gik netop ned ad en af de fjerneste Alleer, da mit Blik blev fængslet ved en Skikkelse, som besynderligen traf sammen med min vemodige Fantasie. Det var en gammel Mand, som et lille Stykke foran mig vandrede med usikre vaklende Skridt. Han naaede en Bænk ved Siden af Vejen, hvorpaa han udmattet satte sig ned. Hans Ansigt sank ned paa hans Haand, og hans kummerfulde i sig selv fordybede Stilling, gav mig Lejlighed at betragte ham noget nøjere i Forbigaaende. Det var en ædel Skikkelse, og hans udvortes Trang uagtet, laae noget i hans Gang, hans Holdning, hans hele Væsen, som lod mig gjette hans Herkomsts Adel, og hans fordums militairiske Kalds Karakter. Mere end Alderen synes Græmmelse og Kummer at have formørket hans Træk, og hans Skikkelse bøjede sig til Jorden, som om den længtes efter at trykke sin sidste Veninde til sit Hjerte. Jeg gik forbi; men jeg vendte snart tilbage. Et navnløst Noget trak mig hen i hans Nærhed. Han rejste Hovedet op, da jeg nærmede mig til ham, og Træk kom mig i Møde som, ak! besynderligen smerteligt erindrede mig om den forbigangne Tid. Hans Blik syntes at søge noget i mine; men rystende bortvendte han det igjen. Det var mig umuligt at forlade ham, uden dog at have det Mod at tale til ham, og jeg tog Plads paa den modsatte Ende af Bænken. Hans Blikke, som syntes at staae i en stiltiende Overenskomst med mine, takkede mig for dette Bevis paa Deltagelse, og han vovede efter en lille Taushed at spørge mig, om han vel tog fejl, naar han antog mig for Lady Fanny E..?

Jeg bekræftede hans Formodning. Nu da, sagde han med en bedende, mit Hjerte bevægende Stemme, saa maae jeg ikke forundre mig, naar et Mellemrum af 25 Aar, og mit nuværende Udseende, har gjort Dem den ulykkelige Harry S.. Skikkelse ukjendelig. — Jeg forbigaaer den Følelse, som i dette Øieblik bemægtigede sig mig. Saaledes skulde jeg da igjen finde den, som, smykket med al den mandlige Yndes Indtagenhed, gik forbi mit Ungdomsblik, vakte Ahnelse hos mig om Lykke, som — jeg vil ikke skjule det — kastede en Skygge paa mit hele øvrige Liv. Jeg bad min ulykkelige Ven, at følge mig til mit Hjem, og at gjøre mig bekjendt med sit Livs Historie. Han gjorde det, og hvad jeg erfarede af ham, var omtrent Følgende. Han fulgte sin Bestemmelse, som dengang, da jeg lærte at kjende ham, kaldte ham over fjerne Have til Indien. Han lod en tilbedt Kone og en Søn paa nogle Maaneder blive tilbage i sit Fædreneland. Pligtens Stemme overdøvede Kjerlighedens;

men snart indtog Natur og Kjerlighed igjen deres Rettighed, og han plagede sig med tusinde Sorger over den tilbageblevne Elskede. Hans Kone havde været for frygtsom til at følge ham i hine fjerne Regioner, og hans Omhed havde ikke villet udsætte hende for en saa lang Søreises Farer, uden hendes egen Tilbøjelighed. Over hendes borgerlige Sikkerhed kunde han være i Rolighed, thi han havde efterladt hende under den naturligste Beskyttelse, nemlig hendes Faders. Desværre forstyrrede denne værdige Mands snart derpaa følgende Død de Forhaabninger, som han havde grundet paa ham, og gav hans Sjel til Pris for mangfoldige Bekymringer. Paa denne Tid gik en af hans Vaabenbrødre, som han fortrinlig elskede, Kapitain N.., tilbage til England. Ham overdrog han at antage sig hans, af al mandlig Bistand forladte Kone, han bad ham at formaae hende til, at overvinde Søreisens Besværligheder, og derpaa at bære Omsorg for hendes sikre og beqvemme Indskibelse. N.. rejste. Den gode Harrys umistænkelige Hjerte blev roligere, da han havde truffet disse Foranstaltninger; han troede sit Livs Klenodie sikkret, da han havde anbefalet det til sin kjereste Vens Beskyttelse. Tiden nærmede sig, at han kunde vente hendes Ankomst. Han rystede over det Indtryk, som den overvættes Henrykkelse vilde gjøre paa ham, ved Gjensynet af alt hvad der her paa Jorden var ham dyrebarest! Han saae allerede den længe savnede tilbedte Elskede i sine Arme — men ak, istedetfor hende kom et Brev.

(Sluttes i næste Nr.)

Mere om Alheden, og om Skovdyrkning i Jylland.

a. Man læser i Randers Avis Nr. 106 følgende: „Begge de værdige, lærde og sandhedskjærlige Herrer, som have skrevet imod den omhandlede Skovplantning, have beraabt sig paa min 1794 udgivne Topographie over Vium og Lysgaard Sogne, og derved paa en Maade opfordret mig til, at afgive min nu havende Eragtning om bemældte Skovsag. Nu vel da! hvi skulde jeg ikke følge dette Vink?

For at faae den rigtige Anskuelse af Skovplantningen paa Alheden, maae man have den høistvigtige Sandhed for Øjne, at Skovanlæg ikke var Hensigt, men Middel — ikke Hovedsag, men Bisag. Alheden er en Strækning omtrent midt i Nørrejylland af meer, end 4 Qvadrat=Miles Størrelse, der laae bevoxet med Lyng — næsten uden al Brug og Afbenyttelse. Saa stort et Stykke Land veldyrket kan i de frugtbare Egne give Livsunderhold for flere end 6,000 Mennesker. For at gjøre denne store Strækning saa nyttig som muligt for Fremtiden — hvilket var den egentlige store Hovedhensigt — blev den vise Plan lagt, at en Deel af hiin Strækning skulde opdrives til Jorddyrkning, og det Øvrige anvendes til Skovopelskning. Saasnart den første Deel af denne Plan var realiseret, og det saa godt, at et heelt Kirkesogn, som nu har over 450 Mennesker, var bleven anlagt; blev nu Spørgsmaalet: hvorledes man bedst skulde faae Skovplantning dreven paa den øvrige Alhedestrækning? Vilde nu Nogen herpaa give til Svar: „Ih! det forstaaer sig selv: Man plante Skov paa nogle af de utallige Steder, som ere dertil langt beqvemmere, end Alheden;“ saa synes mig, at dette Svar passede netop som en knyttet Næve paa et blottet Øje. Der blev spurgt i Vester og svaret i Øster — spurgt om Eet og svaret om noget Andet. Dersom det Ovenanførte er — hvad vistnok enhver Uindtagen ved nøjere Eftertanke vil tilstaae — den rigtige Synsmaade for den omtvistede Sag, saa falde jo alle de mange, vidt og bredt udtværede Betænkninger om bedre og ringere Jordbund, og om normale Planteskoler, bort af sig selv, som Alhedesagen uvedkommende; og da er det tillige klart, at Udtrykket: „betydelig Urigtighed“ er netop det rigtige og fuldkommen passende, uagtet man deraf har taget Anledning til vidtløftigt og uopbyggeligt Skriverie. „Men — det være nu som det vil med den anførte Synsmaade — saa har dog denne Skovplantning været alt for bekostelig.“ Dersom Nogen endnu skulde fortsætte dette ynkelige Klynkekvad, saa har jeg nogle velgrundede Moderindringer til Tjeneste;

hvilke jeg dog helst ønsker at holde tilbage. Meget skulde det glæde mig, om denne min Anskuelse blev erkjendt som rigtig — endog af de to uenige Ordensbrødre; og disse derpaa erklærede hverandre Amnestie, og broderligen rakte hinanden Samfunds Højrehaand. Det skee!

N. Blicher, udtjent Sognepræst."

b. I Randers Avis Nr. 86 læses følgende: „Indsendt: der staaer saamange golde Bakker langs med Randersfjord og Gudenaae, i en Strækning af flere Mile. Deres Skraahed gjør dem uskikkede for Ploven. Indsenderen troer, at en betydelig Capital vilde vindes, saavel for Egnen, som for hele Landet, naar disse Bakker bleve beplantede med Eeg, Bøg og Ahorn, og han drister sig til, at gjøre det agtværdige Huusholdnings-Selskab for Randers Amt opmærksomt paa den Virkekreds, som her kunde aabne sig for Samme."

c. I Aaret 1817 skrev afdøde Overførster Brüel, nogle faa Ord om Skov-Anlæggene paa Alheden, i Skilderiet 1817 Nr. 45 S. 712. Den ligeledes afdøde Kammerraad Just havde yttret, at disse Skovanlæg vare mislykkede, og at det var en Følge af Jordbundens Ahl. Brüel bemærkede: at der var af de jydske Heder til Skovanlæg indfredet 3241 Td. Land, hvoraf de 2420 Td. vare besaaede og beplantede; og at i saa betydelige Strækninger kan findes nogle enkelte Tønder Land, i hvilke der er Ahl; men ogsaa der voxe Graner som oftest frodigen frem, naar blot Ahlen ikke staaer Overfladen nærmere end 8 à 10 Tommer, og denne ikke bestaaer i aldeles ufrugtbar Sand. — — —"

Blandede Efterretninger.

Skildring af Sultan Mahmud. I Mac-Farlanes Værk: „Constantinopel og Tyrkiet", findes følgende Portrait af Sultan Mahmud: „Det var henimod Middag, da Kanonerne fra Topchana forkyndte, at Sultanen vilde begive sig til Moscheen. En Hest, rigt smykket, ventede ham ved Strandbredden. Han besteg den skjønne Traver, med en Sadel af Fløjel og Guldstof, en Tømme smykket med ægte Stene, og store Stigbøjler af massivt Guld. Han havde et Følge af sit Hofs Officierer, alle i pragtfulde Dragter, og af andre med høje Værdigheder beklædte Mænd. Saalænge denne Procession varede, i hvis Spidse Souverainen red, iagttog Forsamlingen den dybeste Taushed. Sultanen saae lige hen for sig, uden at værdige sine ham omgivende Slaver et Blik. Men en Mand i hans Følge, Caftanaghassi, holdt en kejserlig Turban i sine Hænder, og syntes idet han vendte den til højre og venstre, ligesom i sin Herres Navn at hilse Folket. Da Mahmud havde forrettet sin Bøn i Moscheen, trak han sig tilbage i et nærliggende Gemak, hvor han forblev omtrent i 20 Minutter. Han var ikke mere det samme Menneske; han havde aflagt sin rige Turban, sine Fjer, sin Diamants Fjederbusk, og sin lange orientalske Underklædning. Derimod kom han tilsyne i den simpleste Militaircostume. Han bar en dunkelblaa Frakke, Kosakpantalons og Støvler med Sporer; Hovedet bedækkedes af en skarlagens Hue med en Qvast af blaa Silke. Han red paa en engelsk Sadel med lange Stigbøjler, og begav sig, blot ledsaget af sex Officierer, i kort Galop til Daudpascha, for at bivaane et Krigsraad, førend en Troppeafdeling afgik til Balkan. I Sultanens Træk laae Fasthed, Stolthed og Tiltroe, men tillige lod et Udtryk af Grusomhed sig ikke miskjende. Hans Øjenbryn ere højt hvælvede, som hos de fleste Orientalere; i hans store sorte Øjne ligger ingen særdeles Dybde, men deres Livlighed, hans tykke Skjæg og hans Hoveds stolte Holdning maae nødvendigen imponere Imaginationen, og udtale fuldkommen den Idee, som vi danne os om en orientalsk Despot. Han er ikke meget stor, men har smukke Skuldre, et højt Bryst, smukt proportionerte Arme, der forraade megen Kraft. Førend han opoffrede sig udelukkende for Krigskunsten, satte han hele sin Stolthed i at være den dueligste Bueskytte, som der nogensinde maatte findes i hans Rige. Hans Legemes underste Del er mindre til hans Fordel; ligesom alle Store i Tyrkiet har han noget meget ugratiøst ved sine Been, hvilket vel maa tilskrives Vanen stedse at sidde paa dem og at lægge dem paa Kors over hverandre paa Jorden. Mahmud bærer, som alle Tyrker, ingen Handsker. Hans Uniform er næsten ganske europæisk. Hans Støvler vare ikke af Læ-

der, men af sort Fløjel, havde iøvrigt den europæiske Façon og bleve baarne under Pantalonerne ligesom vore Wellingtonstøvler. Mahmud tager sig fordelagtigst ud til Hest. Med Undtagelse af Fredagen, paa hvilken han begiver sig i Moscheen, eller ved store Religionsfester, rider han stedse en paa europæisk Maade sadlet Hest; han holder sig fast og lige i Stigbøjlen. Tyrkerne kunne kun med megen Møje vænne dem til det nye Ridesystem, da de hidindtil have været vante til uhyre Sadler og saa korte Stigbøjler, at Rytterens Knæ næsten naaede ham op til Brystet. Kun faa Ryttere i den kejserlige Garde holde sig fast i Sadlen, og ofte hører man dem bande en djævelsk Opfindelse, der ikke duer til andet end at brække en ærlig Muselmands Hals. (A. Z. 244.)

Underjordisk Ild. Indvaanerne af Viada, en Landsby, der omtrent er fjernet 10 Mile N. O. fra Madrid, bleve forrige Sommer og Efteraar gjentagende satte i Skræk ved en pludselig sig visende Ild, som brød frem af Jorden, opstigende i en Flamme af fem til sex Fods Højde, og stak Alt af brændbare Materialier, som kom den i Vejen, i Brand. Fra Midten af Sommeren til September Maaneds Ende udbrød denne Ild vel mere end tredive Gange, og Indvaanerne, som flere Gange slukkede den, skattede sig lykkelige ved, at dette Phænomen ikke havde truffet under Høsten. Om samme var vulkanisk eller meteorisk, var der længe Tvivl om, omendskjøndt Jordens Beskaffenhed, der er forbrændt og huul, synes at understøtte det Første. De nyeste Tildragelser i det sydlige Spanien have imidlertid vel for Øjeblikket gjort en Ende paa denne Uvished.

(Gazeta de Bayona.)

Et Atlas over Indien. Paa det ostindiske Kompagnies Bekostning bliver nu i London udgivet et Atlas over Indien til den Maalestok af 4 engelske Mile paa en Tomme. Til dette Øjemed bliver hele Indien paa ny opmaalt med største Omhyggelighed, og Jordbeskrivelsen tør derfor love sig de vigtigste Resultater af dette Arbejde.

(Asiatic Journal.)

Katholske Kirker i Storbritannien og Irland. I Storbritannien gives 456 katholske Kirker (Chapels), til hvilke endnu komme enkelte Fornemmes og Stores Privatkapeller. I Lancashire ere der 84, i Yorkshire 47, i Wales 6 og i Invernesshire 17; allene i London og Omegnen 25. I Irland har hvert Sogn sin katholske Kirke, og i de større Stæder, ere flere der i de sidste 10 Aar betydeligen have tiltaget.

(The Atlas.)

„I de sidste Dage" hedder det under 22de August fra Brüssel „er her falden saa megen Regn, at flere Marker norden for Brügge staae ganske under Vand. Man har i Fartøier maattet afhente baade Folk og Fæ, for at bringe dem i Sikkerhed. Imellem Ostende og Nieuport findes Strækninger, som aldeles ere ødelagte af Hagel. Floderne ere stegne betydeligt ved den megen Regn; ved Oudenaerde er Schelden næsten stegen indtil Digekammen. Flere Poldere staae under Vand. Ogsaa see vi med Bekymring flere Oversvømmelser i vor umiddelbare Nærhed."

Naar en Ager i Bayern ligger udyrket, saa er, efter den ny bayerske Lovgivning, Enhver, der lyster det, berettiget til at tilkiendegive Eieren, at han vil opdyrke den. Tager Eieren selv den da inden Aar og Dag ikke under Dyrkning, saa er han forpligtet til, mod en af Overøvrigheden bestemt Erstatning, at overdrage Samme til den, der har anmeldt, at den ligger øde, om han vil have den.

Den første Præstekaret i Danmark. „Da Souverainiteten var stadfæstet 1660, regulerede Kongen sin tydske Hofprædikant Magister Johannes Bremer med en Karet, som den Gang var usædvanlig, og var det den første Præstekaret, tilligemed Erkebiskop Svane, Præsident Nansen, Hannibal Sehested, og Christopher Gabel." (Zwerg's sjell. Kler. S. 624.)

I dette Tidsskrift Nr. 57 anmeldtes Hr. P. A. Heibergs lidet Skrift om hans tre Aars Ophold i Bergen, og nu læses fra ham følgende Stykke, dateret fra Paris d. 21 August d. A. „Til Publicum. Det er blevet mig meldt fra

Norge, at en Hr. Krohn i Bergen skal have ladet trykke en af mig for fem og fyrretyve Aar siden underskreven Erklæring. Det er netop dette Dokument, hvis Tilværelse er mig meget vel bekjendt, men hvoraf jeg aldrig har faaet Afskrift, der bevægede mig til at skrive om mit Ophold i Bergen en liden Piece, istedetfor at jeg vel ellers havde skrevet en heel Bog derom. Min stærkt tiltagende Alder og andre Beskæftigelser tillade mig ikke at haabe en saa lang Levetid, som dette Arbejde udfordrede, men det var mig højst vigtigt, at det ovenmeldte støvede Dokument ikke skulde blive fremdraget for Lyset efter min Død ved Fjendehaand, for at hæfte paa min Charakteer en Plet af Nederdrægtighed, ja maaskee endog af Forbrydelse, som intet da levende Menneske skulde være istand til at astvætte. Publicum anmodes imidlertid om at suspendere sin Dom i denne Sag, indtil jeg har meddeelt nærmere Oplysninger, der ikke skulle udeblive, saasnart som jeg har faaet og læst Hr. Krohns Manifest." (N. R. 73.)

Visen „Boer jeg paa det høje Field." Hr. P. A. Heiberg havde under sit tre Aars Ophold i Bergen 1782-5 næsten altid sin Plads ved den berømte Nordahl-Bruns hyppige Aftensmaaltider, der sjelden sluttedes uden at der blev sjunget en nye Vise, digtet enten af Nordahl Brun, eller af Heiberg, og det var ved en af disse Lejligheder at førstnævnte havde digtet sin almindelig bekjendte Vise: „Boer jeg paa det høje Fjeld," hvilken Heiberg siden i Kjøbenhavn oversatte til den samme Melodie paa latinske rimede Vers, og forsynede Oversættelsen med en latinsk Tilegnelse til Frue Skoles Disciple. „Dette lærde Værk, siger han, paa eet Ark solgtes paa en det værdig Maade hos en saa kaldet Boghandler Malling, der boede i en Kjelder i Myntergaden. Med denne Bagatelle er en senere Anekdote forbunden. En nu for længe siden afdød Student ved Navn Ditlev Flindt Staal, meest bekjendt for en Oversættelse af en tydsk Bog, hvis løjerlige danske Titel er: Sædelære for Børn af Staal, kom ofte hos min Broder paa Walkendorffs Kollegium, hvor man havde ham til Bedste for hans Forfængeligheds Skyld. Her beskyldte vi ham engang for at være Oversætter af Bruns Vise, og gjorde

denne Beskyldning saa sandsynlig for ham, at han siden ikke tog i Betænkning at udgive sig for Autor af dette Mesterværk."

Af bemeldte Heibergske interessante Skrift optage vi endnu følgende Smaastykker: „Fra Hesthammer (i Hardanger) rejste jeg op ad Fjeldet til Voß, hvor jeg, i et Par Dage, fandt Huslye og alle Livets andre Fornødenheder hos Præsten. Ved denne Lejlighed fik jeg det første Begreb om Vanskeligheden af en Landrejse om Vinteren i Bergens Stift, hvor næsten ingen Landeveje paa den Tid fandtes. Fjeldet, der var temmelig højt, var gandske belagt med Iis, uden at være bedækket med Snee. Jeg maatte finde mig i at gaae tilfods forsynet med Iisbrodder. En skarpskoet Hest skulde bære mit Tøj, og tre Mænd behøvedes for at styre den. Min Kuffert blev lagt paa den ene Side i Kløvet paa Hestens Ryg; mine øvrige Smaating paa den anden Side, og desuden saa mange Stene, som der behøvedes for at tilvejebringe Ligevægt. Hesten var forsynet ikke allene med en Bringerem, men desuden med en stærk Rem omkring Baglaarene; i denne sidste Rem var befæstet to Ringe, en paa hver Side, hvori befandtes lange Reeb, hvormed de to Mænd gik op ad Fjeldet, saalangt som Rebene vilde række, satte sig derpaa ned paa Jorden med Fødderne imod et Træe eller en Steen, og begyndte nu, saa at sige, at hale Hesten opad Fjeldet, imedens en tredie Mand ledede Dyret ved Bidslet. Naar Hesten var kommet op i Nærheden af de to Mænd standsedes den, og disse gik højere op paa Fjeldet, for at igjentage Operationen, der fortsattes saaledes lige indtil vi vare komne op i Dalen, da saadanne Maneuvrer ikke længere behøvedes. En saadan usædvanlig Rejsemaade glemmer man ikke letteligen, og denne Scene staaer mig endnu i Dag aldeles levende for Øjne."

— „I Strandsbarm, hvor jeg, i en fjorten Dages Tid, opholdt mig hos en Onkel, Præsten Christen Heiberg, en Fætter til min Fader, indtraf, medens jeg var der, følgende sørgelige og højst frappante Begivenhed. Det hændte sig en Dag, at der var forsamlet i Huset flere Gjæster end man havde ventet, og som alle skulde herbergeres om Natten. Det manglede ikke paa Sengeklæder, men paa Sengesteder. Man foreslog mig,

som den yngste af Selskabet, at tage til Takke med en opredt Seng paa Gulvet. Jeg svarede: at jeg nok skulde skaffe mig et Sengested. Jeg havde seet paa et Loftskammer en Ligkiste, der var bestemt for et muleligt paakommende Dødsfald; og det er ikke usædvanligt, at man af Forsigtighed holder er saadant Møbel i Beredskab, især paa Steder, hvilket her var Tilfældet, hvor man maa søge langvejs fra en saadan Kiste, som nogenlunde formuende Folk ønske at have til sidste Sovekammer. I min Overgivenhed tog jeg denne Kiste, og lod rede min Seng deri. Jeg sov sødt og rolig, og Dagen efter kom alting i sin forrige Orden, siden Selskabet betydelig formindskede sig. Iblandt de Tilbageblivende var min Fætter, Peter Lepan Heiberg, Kjøbmand i Bergen, der ogsaa var kommen til Strandsbarm, for at besøge sin Onkel. Nogle Dage derefter, som vi sadde ved Aftensbordet, tog Peter Heiberg sin Tobaksdaase op af Lommen, for at tage sig en Priis, og lukkede den igjen. Den gamle Mand sagde da spøgende: „Uforskammede Krabat: du byder ikke din Onkel en Priis Tobak, og han sidder dog ved Siden af dig." — Jeg beder om Forladelse, svarede den anden, lukkede Daasen op igjen og præsenterede den; men næppe havde den gamle Mand faaet Fingrene ud af Daasen, førend hans Hoved faldt tilbage paa Lænestolen, han drog et dybt Suk, og var død. Forskrækkelsen blev almindelig, og man raabte paa Aareladen, men man havde en Fjerdingvejs eller en halv Miils Reise at gjøre til den nærmeste Læges Bopæl. Et Aareladejern fandtes, og jeg tilbød mig at gjøre Operationen, uagtet jeg var aldeles fremmed i den Kunst, men jeg tænkte blot paa at redde, om muligt, Mandens Liv. Af Forsigtighed valgte jeg den venstre Arm, thi sagde jeg, dersom jeg, til Følge af min Uvidenhed, skulde have det Uheld at beskadige nogen Sene eller anden Deel af Armen, er det i det mindste bedre, at Manden taber Brugen af den venstre Arm, end om det blev den højre. Nu aabnede jeg Aaren; der kom tre eller fire Draaber Blod ud, men Manden var og blev død, og jeg saae ham med Smerte, inden min Afrejse, begravet i den samme Ligkiste, hvori jeg havde sovet."

For kort Tid siden meddeelte Lægen Fontenelle det franske Videnskabsakademie følgende Kjendsgjerning, der fortjener den største Opmærksomhed. Man havde bragt Hr. Portal et dødfødt Barn; det havde allerede befundet sig i nogen Tid paa hans anatomiske Theater, hvor han gjorde sig rede til at sønderlemme det. Idet han vilde begynde denne Operation, havde han den lykkelige Tanke, at aande Barnet nogle Gange i Munden: efter to til tre Minuters Forløb vendte Varmen tilbage, Blodets Omløb begyndte at indfinde sig igjen, Hjertet slog, og snart forvandlede Liget sig til et livfuldt Barn, som han skikkede tilbage til dets Forældre.

Assiseretten i Køln har den 14de August frikjendt en døvstum Skomagersvend, som i Vrede havde stukket sin Mester ihjel. Dommerne vare af den Formening, at Drabet ikke kunde regnes ham til Last, formedelst hans total forsømte Opdragelse.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	91½	92 Rbd. Sedl.
Dito Dito	88½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	— r. S.
3 pCt. Dito Dito	97½	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61	61½ Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	67½	67¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 76.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 22 September 1829.

Gjensynet.

En Fortælling af Louise Brachmann. *)

(Sluttet. See forr. Nr.)

Brevet meldte ham, at der paa Udførelsen af hans Plan, at lade sin elskede Kone komme til sig, slet ikke var at tænke; thi, foruden at hun nu af Følgerne af hendes sidst overstandne Anstrængelser og Lidelser laae syg, saa var ogsaa hendes naturlige Afskye for Søereiser uovervindelig; desuden yttrede der sig hos hendes Søn Forbud paa Kopperne, og en længere Reise var næsten ligesaa umuelig, som hendes nuværende Tilstand var hjelpeløs og ulykkelig.

En Storm af ømme Følelser bemægtigede sig den elskende Harrys Sjæl ved Læsningen af dette Brev. Forladt, syg og ulykkelig skulde han vide hende, som han elskede mere end sit Liv. Der opsteg en Mængde Planer i hans Indre, hvoraf den ene var ligesaa uudførlig som den anden, indtil et lykkeligt eller ulykkeligt Tilfælde kom hans Ønsker imøde. En i Fædrenelandet staaende Officeer ønskede nemlig at bytte med en af hiint Regiment, og Harry greb med Glæde denne Leilighed, som, skjøndt ikke uden nogle betydelige Opofrelser, førte ham tilbage til det nu saa kjære England. Al den Formue, som han under sit Ophold i Indien havde erhvervet i Krigstjenesten, var allerede sendt forud, for at understøtte hans lidende Kone i hendes Mangel, da hendes Fader ingen Formue havde efterladt sig. Hans Reise blev opholdt af Storme, som til forskjellige Tider bragte hans Liv i Fare. Han landede endelig i England, og paa den troeste Kjærligheds Vinger ilede han til London, hvor hans Kone efter sin Faders Død havde taget sit Ophold. Det var endnu høit paa Dagen, da han kom i den Gade, hvor hun, efter hvad hun havde meldt ham, boede i en Slægtnings Huus. Han spurgte efter Mistres S.., man svarede ham, at hun kun havde boet der i nogle Uger, og næsten afbrudt al Omgang med hendes Slægtning. — Uden at opholde sig med nærmere Undersøgelse over denne Omstændighed, spurgte han med Utaalmodighed efter den Boepæl, Mistres nu havde; man viste ham hen i den tilstødende Gade. — Jeg styrtede, vedblev min ulykkelige Ven sin Fortælling, til den anviste Bolig. Længsel, Haab og Angest paa engang bevingede mine Skridt. Jeg fandt det Huus, som man havde opgivet mig, og jeg vilde have døet paa, at jeg i et af de øverste Vinduer saae den, mig kun altfor vel bekjendte Skikkelse af min Jenny; men hvad der forundrede mig var denne Boeligs udvortes Udseende; den syntes ikke at være Opholdet for en ubemidlet, for-

*) I forr. Nr. stod ved Trykfeil: Brochmann.

ladt Kone; men et Ophold, hvor der var, om ikke Pragt, dog i det mindste den høieste Velhavenhed. En smagfuldt klædt Tjener, som kom mig imøde i Forhuset, og spurgte mig om mit Ærinde, forøgede min Forundring endnu mere. Paa mit Spørgsmaal efter Jenny svarede han, hans Frue var ikke hjemme, og vilde heller ikke saasnart komme hjem. Jeg spurgte efter hendes Søn, ogsaa han var ikke tilstede. Saaledes saae jeg mig da saa nær ved Maalet af mine Ønsker, ved det Maal, jeg med saa mange Opofrelser havde tragtet efter, endnu opholdt ved et ubetydeligt Tilfælde. — Træt og udmattet af Møisommelighederne ved en Reise som min, havde jeg vel længtes efter Hvile; men, hvad skulde jeg i dette Huus; hvor jeg var fremmed for alt, og hvor alt forekom mig, jeg kunde ikke selv forklare mig hvorfor, saa besynderligen ubehageligt og fremmed. Jeg gik bort, uden at sige Betjenten noget nærmere om mig, fordi jeg forbeholdt mig den Glæde at overraske hende. Jeg gik; men jeg var ikke i Stand til, at bortfjerne mig langt. Som en utilfredsstillet Skygge svævede jeg omkring i den Egn, hvor hendes Boelig var, jeg gik urolig op og ned i Gaden, og kastede mig endeligen udmattet paa en Bænk ved den ligeoverfor værende Gaards Port. En Søile skjulte mig for de Forbigaaendes Blikke, jeg derimod kunde allerede i det Fjerne iagttage den længselsfuldt forventedes Tilbagekomst. Hun kom ikke! Mit Hjerte slog høit af urolig Venten. Et venligt gammelt Fruentimmer kom ved Solens Nedgang ud fra det Huus, foran hvis Port jeg sad, og satte sig med sit Strikketøi, ved Siden af mig paa Bænken, for, som hun sagde, at nyde den skjønne Aften. — Jeg undskyldte mig hos hende for min Plads, og en venlig Samtale opstod imellem os; jeg benyttede den til, i det mindste at underholde mig om den mig dyrebare, som saalænge lod mig længes efter at faae hende at see. Har Mistres S.. længe boet i Deres Nabolag? spurgte jeg hende.

Den unge Dame her ligeover for? svarede hun; tre Maaneder.

Og hun lever vel? vedblev jeg.

O ja! gjentog hun, hendes Herre lader hende intet mangle.

Hendes Herre! raabte jeg, noget truffen ved disse Ord.

Nu ja! svarede hun, den Herre, som underholder hende.

Underholder hende! underholder hende! raabte jeg halv ude af mig selv af Forfærdelse. Hvo underholder Jenny S..?

Sir! raabte den Gamle, sittrende formedelst det Udtryk, hvormed jeg havde spurgt herom, jeg veed intet mere at sige derom, end hvad man bemærker i Nabolaget. En ung Mand har leiet hende her ind, og boer undertiden nogle Dage hos hende. — Det er nok, raabte jeg, idet jeg sprang op, og med formørket Blik og Sind ilede ud i det Frie. En navnløs Qval drev mig fremad, og rev mig igjen tilbage. Jeg besluttede, det maatte koste hvad det vilde, endnu i denne Time at forskaffe mig Vished om min frygtelige Tvivl. — Med bankende Hjerte betraadte jeg det Huus, som hun beboede. Det første, som faldt mig i Øiet, var et skjønt, et himmelsk skjønt Barn paa 6 a 7 Aar, som legede paa Grønningen udenfor Huset; mit Hjerte sagde mig, det var min Søn; han maatte nu være i denne Alder. Taarer styrtede fra mine Øine, da jeg holdt ham i mine Arme; mit Hjerte aabnedes ogsaa for hans Moder, og jeg tvivlede om Sandheden af hvad jeg netop havde hørt. Er din Moder hjemme, søde Barn? spurgte jeg den Lille under de ømmeste Kjærtegn. O ja! svarede han, idag den hele Dag. Betjenten kom netop til; men uden at agte paa ham, fløi jeg med Barnet paa Armen, op ad Trappen, rev Døren til Jennys Værelse op, og stod i dette Øieblik ligeover for hende. — Hende var det! Ja, jeg saae hende igjen, for hvem jeg i sex lange Aar havde lidt saa uendeligt, men — store Himmel! hvorledes saae jeg hende igjen? Istedetfor den Henrykkelse, som jeg haabede at finde udtrykt i hendes Træk — istedetfor det glade kjærlige Favnetag efter saa lang Adskillelse — en synlig Forbauselse, en Rødmen, som vidnede om hendes Brøde, og endeligen et langsomt: Er det dig Harry? var alt, hvad der bød mig velkommen. Hendes Syn vakte derfor ikke mindre alle tidligere Følelser for hende i mit Hjerte; jeg forglemte for Øieblikket alt, og sluttede hende under tusinde ømme Navne til mit Hjerte. Ak hun

gjengjeldte ikke den hjertelige Omfavnelse! Mine Kjærtegn syntes at gjøre hende forlegen, og hun snoede sig efter nogle Minutter ud af mine Arme, for at tale med sin indtrædende Kammerpige om nogle ubetydelige Ting, for, som det syntes mig, at skjule sin ængstlige Forvirring for mig.

Mine Oine svævede imidlertid uroligt omkring i Værelset, hvor jeg overalt opdagede Spor af den største Pragt og Beqvemmelighed. Paa ny opsteg den qvælende Mistanke i mit Indre, jeg ahnede det skrækkelige Tab, som forestod mig, men ak i dets hele Størrelse kunde jeg dog ikke ahne det.

Døren gik op; og jeg saae ved Skinnet af det Lys, som brændte i Værelset (thi det var sildigt om Aftenen), en Mand træde ind, som jeg, o skrækkelige Syn! erkjendte for mit Hjertes Fortrolige, for James N. — Han kom lidt beruset, og uden at blive mig (som stod i Skyggen) vaer, nærmede han sig med fortrolige Gebærder til den bævende Jenny. Er jeg kommen for sildigt? min Tilbedede! tiltalte han hende, er jeg? — I dette Dieblik blev han mig vaer, mig, der af Forfærdelse stod som forstenet, ude af Stand til at sige noget. — Ah see der! raabte han, S..! Nu, jeg har godt besørget din Commission! ikke sandt Jenny? Ha! Forræder! raabte jeg halv sandsesløs, saaledes lønner Du mit Venskab, min Fortrolighed? — Rolig! rolig! Broerlille! raabte han, Gjelden paa 80 Guineer imellem os — dem skal De ikke videre tænke paa! Denne ulykkelige Gjeld, som jeg engang nødtvungen havde maattet gjøre i Indien, faldt mig nu centnertung paa Hjertet. Jeg havde alt, hvad jeg endnu besad i rede Penge, hos mig i Guld; ude af mig selv greb jeg i Vestelommen, og kastede ham de 80 Guineer for Fødderne. Elendige! skreg jeg, for saadan Priis tænker Du at betale mig min Rolighed og Ære?

I dette Dieblik følte jeg Kjærlighedens Baand sønderrevne i mit Hjerte. Gjerne havde jeg villet slukke min Ild i Forræderens Blod; men en Levning af Omhed og Skaansel imod den engang saa elskede Troløse, holdt mig tilbage fra en voldsom Handling. Jeg nøjedes med at udfordre ham til den følgende Morgen Klokken 8 ved Bedfordarm i Convent Haven, og styrtede mørk og fortvivlet ud i den dunkle Nat.

Jeg havde intet Huusly, og Vejret stormede fjendtligt omkring mig, men jeg følte ikke Stormen uden for mig for den vilde Storm, som rasede i mit Indre. — Morgenen brød endelig frem, hiin sorte Morgen, som skulde fuldende Maalet for min Elendighed — N. kom til bestemt Tid; vi kæmpede med Pistoler. I Begyndelsen syntes Kuglerne at skye os, indtil ved N.s andet Skud min Pistol faldt til Jorden, og jeg trak min Arm blødende til mig. Kuglen havde knust min højre Haand.

Jeg vendte, ved disse min stakkels Vens Ord, mine Oine til hans højre Arm, og saae med uudsigelig Vemod den sørgelige Lemlæstelse paa det engang saa skjønne Legeme. — Jeg forbigaaer, vedblev han i sin Fortælling, denne ulykkelige Periode i mit Liv; jeg var nu ubrugbar til Krigstjenesten, og turde ikke engang regne paa Statens Understøttelse, da jeg ikke havde faaet Beskadigelse i dens Tjeneste. Mine eneste Udsigter beroede nu allene paa min Kundskab i Mathematiken; jeg turde haabe ved Undervisning deri, i det mindste ved den theoretiske, at forskaffe mig min Underholdning. — Jeg gik til Edinburg, hvor jeg endnu havde Venner, og om jeg ogsaa var for stolt til at modtage Understøttelse, saa længtes dog mit forladte Hjerte efter deres Deltagelse; jeg længtes efter at forlade et Land, hvor saa mangfoldige Ulykker havde truffet mig. Før jeg imidlertid forlod England, drog en uimodstaaelig Følelse mig endnu engang til Jennys Bolig. Hun selv var vel, det følte jeg, for stedse tabt for mig; men jeg vilde bede hende, vilde besværge hende i det mindste at overlade mig vor Søn, som nu var det eneste, der blev mig tilbage paa Jorden.

Hvorfor havde hun ikke skullet gjøre det? Hun var jo saa lykkelig i en Andens Kjerlighed, hvad skulde hun endnu bekymre sig om Sønnen af en ulykkelig, ikke mere elsket Fader? — Ogsaa denne sidste Fordring paa Glæde i dette Liv skulde blive mig nægtet. Jeg erfarede, da jeg kom til Jennys Huus, at hun strax, Dagen efter mit Besøg, var rejst bort med alle Sine, og alle mine Bestræbelser for at udforske hendes Opholdssted vare forgjæves. Først efter flere Aar erfarede jeg, at hun havde fulgt sin Elsker til hans rige Besiddelser; om min

Søn derimod kunde jeg ingen bestemt Efterretning faae.

Jeg førte nu et glædesløst ubemærket Liv; dog beskyttede den ufortrødne Virksomhed og Flid i min Videnskab mig for Mangel, det lykkedes mig endog at tilbagebetale nogle Summer, som jeg havde optaget til Understøttelse for min formeentlig lidende Familie. — Retfærdige Himmel! tænkte jeg ved dette Sted i hans Fortælling, paa hin Tid, da jeg ofte med beklemt Hjerte, svævede i alle Overflødighedens ødsle Nydelser, var den, som allene havde været istand til at forskjønne mit Liv, givet til Pris for Elendighed! — Henimod 17 Aar, vedblev S.., levede jeg saaledes; men derpaa blev jeg anfaldet af en langvarig afkræftende Sygdom. Mere end et Aar vansmægtede jeg min Død imøde; min faste Natur sejrede endnu engang, og jeg helbrededes igjen lidt efter lidt. Min udvortes Stilling havde ved den langvarige Sygdom meget forværret sig, dog et Brev, som jeg paa denne Tid fik fra London, gav mig Haab om at forbedre den paa een Gang. — En rig Slægtning var kommen tilbage fra Amerika, og havde ved Anfaldet af en farlig Sygdom, erindret sig mig, da han selv var barnløs. Næppe havde jeg igjen samlet saa mange Kræfter, saa jeg kunde foretage mig den Rejse til ham, førend jeg begav mig paa Vejen. Jeg kom til London; men desværre for silde! Min højmodige Slægtning var, da jeg betraadte hans Bolig, allerede nogle Dage forud bleven begravet. En Efterretning, som jeg imidlertid erfarede her, formildede min Smerte over det fejlslagne Haab, og antændte endog efter mange Aars Forløb en Straale af Glæde i min Sjæl. Man sagde mig, at min Søn, som i nogen Tid havde levet som en Lovkyndig i London, var bleven bekjendt med den Afdøde, og den ædle Oldings Velvillie for vort Navn, endnu forhøjet ved den unge Mands personlige Fortrin, havde bevæget ham til at indsætte sin nys vundne Yndling til Universalarving. — Mit Hjerte slog højt ved denne Efterretning. Jeg havde nu igjen fundet ham, som jeg saa længe forgjæves havde længtes efter. Den Lykke, som var bleven ham til Deel, var mig glædeligere, end om den havde truffet mig selv, og jeg tvivlede ikke paa, at han vilde aftræde mig en lille Andeel deraf, thi meget brugte jeg jo desuden ikke i de faa Dage, som jeg endnu havde at leve i. — Jeg Stakkel! jeg tænkte ikke paa, at han var bleven opdraget af N.! Hans Hjerte var tidlig blevet bortvendt fra mig, — jeg gik til ham — Ak! Milady — det var det sidste Slag i min haarde Skjæbne — — han vilde ikke erkjende mig! han forstødte mig!!

Her endte det elskværdigste og det ulykkeligMenneske sin sørgelige Historie. Taarer trængte ved de sidste Ord fra hans mørke, indsunkne Ojne, og sneg sig over de indfaldne Kinder; de faldt brændende paa mit Hjerte. Agtelse, Medlidenhed, — Gud! alt hvad jeg nogensinde havde følt for ham, bestormede mit Sind, alt hvad det kunde indgive mig, anvendte jeg til at helbrede min arme Vens dybtslagne Saar. Det var for sildigt! For dybt havde Græmmelsen gnavet paa hans Livs Rødder. Han døde efter faa Dages Forløb — og intet kunde jeg yde ham og — min Omhed, uden varme Taarer og en stille Grav i min Park. —

Indenlandske Efterretninger.

Det paa deres Kongelige Højheders, Prinds Frederik Ferdinands og Prindsesse Carolines høje Formælingsdag, d. 1 Aug. 1829 grundlagte Caroline-Kloster for Enker og Døttre af den borgerlige Stand, har god Fremgang. Udkast til Plan og Fundats for samme er nu trykt. Det faaes paa Statstidendens Comptoir, i den gyldendalske Boglade, i den schubotheske paa Børsen, i den christianiske Papirhandel paa Kongens Nytorv og flere Steder. Det er to Ark i 4to og betales, heftet, med 24 Rbskl., eller hvad enhver vil give til Indtægt for Stiftelsen. Af Planen optage vi nogle af de væsentligste Punkter:

„Klosteret er stiftet for Enker og Døttre af samtlige Borger-Classer, dog med nærmest Henseende paa de Classer i Samfundet, til hvilke hidtil er taget mindst Hensyn ved Oprettelsen af de tilværende Stiftelser; og kunne saaledes: Enker og Døttre af Mænd i de Classer, for hvilke allerede ere, eller herefter maatte blive, særskilte Indretninger, ikke erholde Adgang til denne Stif-

telse, naar og saalænge dertil gives Søgende i Statens øvrige Borgerclasser. Ikke heller de, som henhøre under den almindelige Fattig-Forsørgelse.

Til at erhverve Plads i Klosteret gives ingen fortrinlig Adkomst, eller Tilsidesættelse, med Hensyn til den Søgendes Troesbekjendelse. Enker og Døttre, fødte paa hvilketsomhelst Sted under Dannerkongens Scepter, nu og i Fremtiden, have dertil lige Adkomst og lige Rettighed.

Ligeledes: a) Enker og Døttre af udenlandske borgerlige Mænd, der have vundet Borgerskab i den danske Stat; b) Enker og Døttre fødte udenlands, men som have havt danske Borgere til Mænd eller Fædre.

De Personer, hvilke i Øvrigt ere berettigede til at faae Plads i Stiftelsen, kunne erhverve en fortrinlig Adkomst, ved at lade sig indskrives dertil, naar de nemlig ved Indskrivningen enten strax indbetale til Klosterets Casse 400 Rbd. rede Sølv, eller 500 Rbd. i 4 pCt. rentebærende, kongelige Obligationer, eller ogsaa udstede en Forskrivning til at betale en af de nævnte Summer i bestemte Terminer; men da erlægges til hver Termin 5 pCt. p. A. af det resterende Forskrivningsbeløb.

Conventualinderne, efter deres Anciennetet i Klosteret, erholde fri Bolig, frit Brænde, og Aarpenge, hvilke forøges ved forefaldende Vacance. Indtil Klosterets Formue tilsteder at naae det høiere, eller høieste, Maal, kan Directionen, naar den finder dette tjenligt, lade Klosteret indrette: 1) til Beboelse mod en billig Leje; 2) derefter til Beboelse uden Leje; 3) derefter med den bestemte Favn Brænde; 4) derefter med en stigende Aarpenge.

Den højeste Aarpenge for de Conventualinder, som ere i første Afdeling eller i Klosterboligen, er 200 Rbd. I andre fem Afdelinger faae Conventualinderne blot aarlige Penge-Understøttelser; nemlig i 2den Afdeling 150 Rbd.; i 3die 100; i 4de 75; i 5te 50 og i 6te 25 Rbd. Den 6te Afdeling er den begyndende. — Kloster-Boligen skal være i Kjøbenhavn, paa Christianshavn, i en af Forstæderne, eller overhovedet ikke over ¾ Miil fra den kongelige Residentsstad, hvor Directionen skal være, og fra Kirke og Hospital, paa det at saadanne kunne benyttes af Conventualindre, uden særdeles Udgivt for Klosteret til Læge og Præst. Hvis Conventualinderne ønske Gudsdyrkelse i Klosteret, i Samfund med hverandre, da kunne, med Directionens Samtykke, gudelige Øvelser holdes i Klosterets Forsamlingssal, dog uden Bekostning for Kloster-Cassen."

Blandede Efterretninger.

China. Den russiske Literatur blev i sidste Halvdeel af Aaret 1828 beriget med nogle fortræffelige Bidrag til Kundskab baade om China og om andre til det russiske Rige grændsende Lande. Pater Hyacinth, som i 12 Aar var Missionair i Peking, var i dette lange Tidsrum ivrigen beskæftiget med nøje at lære at kjende denne fra saa mangfoldige Hensyn udmærket kjendsværdige Stat, og det lykkedes ham at erhverve sig, med en udmærket Kundskab om Landets Sprog, fyldestgjørende Efterretninger om Chinesernes Literatur, offentlige Forvaltning, Levemaade, Sæder. I Aaret 1821 kom han tilbage til Rusland, og har i de forløbne 7 Aar ideligen været beskæftiget med Bearbejdelsen af de samlede Materialier, hvoraf nogle ere udkomne. Man vil snart faae fra hans Haand et lithographeret Tableau af Peking, med Beskrivelse over denne store og pragtfulde Hovedstads Mærkeligheder. I Efteraaret 1828 indbød ham til Subskription paa samme. (Mere i „Das Ausland" 1829 Nr. 138.)

„Chinesisk Philosophie og Literatur" er Overskriften af en Afhandling af Carl Fred. Neumann, i Hermes 32 B. 2 H. 325-350, i Anledning af Skriftet: Die Philosophie im Fortgang der Weltgeschichte. Von Carl J. H. Windischmann. 1 Th. Bonn 1827. 8., hvis første Afdeling beskæftiger sig udelukkende med China.

Abel-Remusat's Arbejder om China. I senere Tider har man især begyndt alvorligen at studere China. Chinesiske Skuespil, Grammatiker, Romaner, Historiebøger, philosophiske Systemer, Ordsprog osv., ere i Europa blevne

bekjendte, og Franskmanden Abel-Remusat har i dette Fag erhvervet sig Berømmelse. I sine bedste Aar skabte han sig selv sin Grammatik og sin Ordbog, og han har erhvervet sig den inderligste Fortrolighed med chinesisk Historie, Naturkyndighed, Philosophie. Ved Oversættelsen af den bekjendte chinesiske Roman, vi forhen have omtalt, bragte han os Chinesernes Vandel klart for Øiet. Nylig har man fra hans Haand et Værk, der fremdeles indeholder chinesiske Sager, nemlig: Nouveaux melanges asiatiques. Paris 1829. 2 voll. 8. (Das Ausland 111 o. f.)

Amherst Town. Denne Stad, som umiddelbart efter Tilendebringelsen af Birmannerkrigen blev anlagt i den til Britterne aftraadte Deel af Provindsen Martaban, paa Atterans vestre Bred, ligeoverfor den birmanske Stad Martaban, er i commerciel Henseende, som Depot, hvorfra Birma, Laos og maaskee Siam kunne blive forsynede med brittiske og indiske Vare, en Colonie af høieste Vigtighed. Før Krigen kom aarlig en Caravane af Pilgrime fra Schens- eller Laos-Landene til Rangun, der f. Ex. 1823 paa det nærmeste bestod af 2000 Personer; den medbragte forskjellige Slags Vare til Omtuskning, saasom Lak, Cardemumme, Heste o. s. v. Hvor let vilde det være, saasnart der i Amhersttown blev anlagt et stort Marked, at drage disse Folk, som paa deres Veje til Rangun gjennemskjære Provindsen Martaban, til denne Punkt! Især deleshed naar man, som Modvægt mod de hellige Reliqvier fra Gadema, der opbevares i det gyldne Tempel i Rangun, indførte en lignende Helligdom fra Ceylon eller Guya. Et andet Marked kunde med Fordeel holdes paa den siamesiske Grændse, hvorved Indførelsen af de brittiske Vare vilde blive aabnet en ny Vej ind i det hidtil saa lidet bekjendte Siam. Men ogsaa Provindsen selv, hvis Hovedstad den nye Colonie er, frembyder Hjelpekilder, som love samme en udbredt Handel. Imellem Floderne Geing, Atteran, og Saluen ere store Teak-Skove, der kunne levere ligesaa godt og maaskee bedre Skibstømmer, end der hidtil blev kjøbt paa Markedet i Rangun, til den engelske Marines Forbrug. Ydermere er Landet saa frugtbart paa Riis, at forhen, uagtet de lave Priser, til hvilke samme erholdes i Omegnen af Rangun, have dog en talrig Mængde Baade fundet deres Beskjæftigelse i Farten til denne Havn med denne Artikel. Prisen for Paddy (Riis i Bælger) oversteg sjelden, under det birmanske Herredømme, tolv Rupier for hundrede Kurve, der omtrent udgjorde fyrgetyve Kurve (til $\frac{1}{2}$ Sæk) renset Riis. Nu er Prisen meget forhøiet, da Kornhandelen er fuldkommen fri og uindskrænket, istedetfor at Udførsel under den birmanske Regjering var, endogsaa i de frugtbareste Aar, forbudt. Næst efter Tømmer og Riis ville de vigtigste Udførselsartikler fra Amherst blive Indigo og Bomuld. Paa alle Bredderne ved Floderne blomstrer Indigo, og om endog den nuværende Tilberedningsmaade gjør den ubrugbar for den europæiske Handel, fordi den bliver blandet med en uforholdsmæssig Qvantitet Leer, saa vil denne Ulempe, naar engang engelske Capitaler anlægges til dens Dyrkning, snart vorde afhjulpet. (Asiat. Journ.)

Fra Lyon skrives under 1ste Septbr.: Igaar Eftermiddags holdt Hr. Lafayette sit Indtog i denne Stad under den lydeligste Jubel. Magistratens Bestræbelser for at forhindre de offentlige Glædesbeviisninger have været forgjæves; thi alle Kais og Broer fra Forstaden Guillotiere vare propfulde af Mennesker; det var i Ordets egentlige Forstand en Festdag. Kl. 6 om Aftenen lod Toget sig see, som bestod af en Stadsvogn med 4 Heste for, hvori Generalen selv sad med hans Søn Georg og Hhrr. Coudert og Prunel, med en Escorte for og bag ved Vognen, som bestod af 150 unge Mennesker til Hest. Foran trak et Musikcorps; men som dog ikke spillede i Staden selv; bag efter Vognen kom en Række af Kareter med Damer i. En stor Folkemængde omgav Vognen og alle raabte: Lafayette leve! Forsvareren af Friheden i begge Verdens Dele leve! Washingtons Medkjæmper leve! Høit leve Folkets Ven! Alle Vinduer vare opfyldte med Mennesker, der gjentoge Jubelraabet. Generalen var øjensynligen forbauset over denne Modtagelse, som overgik alle hans Forventninger. Da han afsteg i Hotel du Nord, saa holdt han en Taksigelsestale til Stadens Indvaanere, som blev modtaget med det største Bifald; herpaa begave de sig alle bort

og den største Rolighed fandt Sted. Lafayette er nu 72 Aar gammel.

Qvækere. I de sidste Dage i May og de første Dage af Juni holdt de orthodoxe Qvækere (Friends, af deres Modstandere spotviis kaldte Hicksites), deres aarlige Forsamling i Newyork. Der vare omtrent 5800 Personer af begge Kjøn samlede. (Columbus Sept.)

Meteorsteen. Den 8de May nedfaldt en Meteorsteen, af 56 Punds Vægt i Canton Monro, Staten Georgien, paa Østsiden af Flintfloden, en Arm af den mod Syd i den mexikanske Bugt udflydende Apalachicola, 36 tydske Miil vestligt for Savannah ved det atlantiske Hav. Før Faldet hørtes en Tummel i Luften, som man erfarede i en Omkreds af 6 til 7 tydske Mile. Den lignede en stærk Kanonade, derpaa fulgte hurtigen et svagt Knald, og endeligen en Lyd, som en Salve med Flinter. (Columb. Sept.)

Maadeholds Selskaber i Amerika. I Nordamerika ere opstaaede en Deel Maadeholds Selskaber, hvis Formaal er at arbejde mod Drukkenskabs Lasten, mod Overdaad i Klædedragt o. s. v., saaledes at Medlemmerne ikke blot selv vise Afholdenhed, men ogsaa virke paa Andre, hos hvem de kunne have Indflydelse. Den anden Beretning om disse Selskaber er læst i April Maaned, og har megen Interesse. Der gives allerede 222 slige Selskaber. Sex af dem ere Stats-Selskaber (State-Societies), nemlig: det ældste i Massachusets, der allerede 1786 stiftedes, i New-Hampshire, Vermont, Pensylvanien, Virginien, Illinois. Ogsaa i Montreal har i Juni 1828 et saadant Selskab dannet sig for det brittiske Nedre-Kanada. De øvrige ere for enkelte Cantoner eller Distrikter; saaledes ere der 13 i Maine, 23 i New-Hampshire, 39 i Massachusets, 78 i Nye-York, en i Kentucky, 1 i Ohio, to i Indiana o. s. fr. (Columbus Sept.)

Iblandt den norske Literaturs nyeste Skrifter er: Reise fra Christiania til Tronhjem op igjennem Østerdalen, og tilbage over Dovre, samt en Tour til Jemteland. Af Professor J. Esmark. Trykt i Christiania 1829. 81 S. 8. med et Højde- og Rejsekort, lithogr. af Fehr. Af Fortalen sees: at ved den af Storthinget bevilgede aarlige Understøttelse for Lærerne og de Studerende ved det norske Universitet til at gjøre Rejser i Landet, for at lære samme nøjere at kjende, ere flere Rejser foretagne saavel af hine som af disse. I Aaret 1827 foretog Hr. Professor Esmark ved Hjelp af denne Understøttelse en Rejse til Tronhjem, og det er sammes Resultat, dette Skrift giver. Han havde vel flere Gange forhen tilbagelagt den største Deel af denne Rejse, men da hans Rejsers Øjemed ikke var at gjøre almindelige geognostiske Undersøgelser, og desuden andre Grunde hindrede ham fra at faae en tilstrækkelig Oplysning om de gjennemrejste Egnes geognostiske Beskaffenhed, saa foretog han sig nu denne Rejse. Skriftets Indhold er heelt igjennem af geognostisk Indhold; altsaa ikke for Flerheden af dette Blads Læsere. Kun følgende optages: „For at give en Idee, siger Hr. Prof., om hvad Bønderne i Almindelighed troer om de af dem saa kaldte Steenmænd, der stryge, som de sige, igjennem Bye og Bøjgd for at samle Stene, vil jeg fortælle noget, som mødte mig for flere Aar tilbage. Da jeg nemlig rejste over Ringeriget til Christiania, traf jeg ved Gaarden Steen et stort Stykke Kalksteen med Forsteninger i, og da jeg længe forgjeves havde søgt at slaae den i mindre Stykker, tog jeg den hele Steen og lagde den i min Vogn, hvorpaa jeg ellers intet havde uden en liden Mantelsæk. Jeg kom lykkelig til Sundvolden, og derfra over Krogkleven til Jonsrud. Da Skydskarlen havde forspændt, og vilde lægge Bidslet i Vognen, observerede han Stenen, som laae deri under Dækket; han tog den ud, og kastede den bort. En Rejsende, som til samme Tid var ude i Gaarden, kom ind til mig, og spurgte, om jeg ikke vilde have Stenen med, som laae i Vognen, hvortil jeg svarede jo; han fortalte mig da det Passerede. Jeg gik strax ud, for at irettesætte Skydskarlen, tog min Steen, og lagde den i Vognen igjen. Karlen blev derover fortrydelig, og sagde, han vilde ikke være min Nar, og jeg maatte være gal, som førte Graasteen til Christiania, hvor han vidste, at vi havde nok af det Slags, samt at han slet ikke vilde skydse mig, saalænge jeg beholdt Ste-

nen i Bognen. Efter et Ophold af $1\frac{1}{2}$ Time kom Ejeren af Hesten, og jeg blev endelig befordret til Christiania med min Steen. En anden Rejsende, som paa Rejsen fra Bergen havde samlet endeel Bjergarter, og var ridende, akkorderede med en Bonde om at bære hans Steen over Fillefjeldet; da han kom til Skogstad over Fjeldet, modtog han sin Pose med Steen i, men hvor forundret blev han ikke? da han aabnede sin Pose, og saae, at Posen vel var fuld af Steen, men ingen af dem, som han selv havde lagt deri. Ved Undersøgelsen erklærede Karlen, at han, paa den anden Side af Fjeldet, havde kastet alle Stene ud af Posen, og da han var kommen over Fjeldet, havde han fyldt Posen igjen med Steen, da han formeente, at naar Posen var fuld med Steen, kunde det være det samme, hvad for Steen det var, thi han meente: „Steen var Steen."

Sententser, af Baronesse Stael Holstein.

Romerne opoffrede anseelige Pladse til Hædersminder for hedengangne Venner og berømmelige Medborgere. Ikke kjendte de hiin Afbenyttelsens tørre Grundsætninger, der vel frugtbargjøre een eller anden Krog mere paa Kloden, men derimod slaaer Tankens og Følelsens udstrakte Rige, med Goldhed.

Geniet er den absolute Skaber; det fører sin Ejers Characteer. Naturen, der ikke vilde, at tvende Blade aldeles lignede hinanden, har nedlagt endnu større Afvigelser i Sjælene; saa at Efterlignelsen i visse Maader er et Slags Død, efterdi den berøver Enhver sin naturlige Tilværelse. —

Det ubøjeligste paa Jorden, er — Egenkjærlighed.

Kun de ømme Sjele forstaae at skaane hinanden. Egenkjærligheden — indtaget af sig selv — ahner næsten aldrig en Andens Tilbøjelighed.

For Lidenskabernes Ørnekløer, maa al Uafhængighed og Lykke døe.

Ære være Himmelens Herre, Naturens Konge, Verdens Skaber — Han, som formaaer, efter sin Villie, at omskabe Goldhed til Overflod, Skygge til Virkelighed, og Døden selv til evigt Liv!

Sædvane, Erindring, Omstændigheder, skabe rundt om os — jeg veed ei hvilken Sammenkjædning, som selv Lidenskaben ikke formaaer at bryde. For et Dieblik adskilt, vil den dog igjen slutte sig, og Vedbenden faaer omsider Bugt med Egen.

Der gives vist intet Slags Anraab om guddommelig Forbarmelse, der jo sømmer sig for alle Mennesker.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$148\frac{1}{2}$	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$91\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	89	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	— Rbd. r. S.
Dito Dito	$106\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	$104\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61	$61\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	68	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 77.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 September 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 72.)

XXXV.

Afdøde Billedhuggere, som i en dansk Kunsthistorie maae nævnes, som danske, eller for Arbejder i Danmark.

Til de ældste Billedhugger-Arbeider kjender man ikke Kunstnerne, og det er ikke førend fra henimod Slutningen af 17de Aarhundrede, man faaer Billedhuggere hos os at nævne.

I Roeskilde Domkirke ere i det Chor, hvis latinske Indskrift angaaer Dronning Margrethes Regjering, bibelske Historier forestillede i Billedhugger-Arbejde paa fiirkantede Tavler. „Arbejdet er meget originalt og et Mønster for Smagløshed og Plumphed. Hovederne ere paa nogle Figurer næsten ligesaa store som den hele øvrige Krop. Billedhuggeren har end ikke taget i Betænkning, naar en Figur var for høj til at kunne staae paa Tavlen, at lægge Hovedet paa tvers imellem Skuldrene, for Ex. den sidste Figur paa den søndre Side. Arbejdet har naaet en saa høj Grad af fuldkommen Slethed, at det som Mesterstykke deri virkelig meget behager. Man seer i det ringeste aldrig uden Fornøjelse f. Ex. paa den anden Figur, hvorledes vor Herre, som Accoucheur, trækker, ligesaa pænt som alvorligt, en lang Tøs ud af den lille tykke Adams Side, der sidder ved et Træ i en Søvn, som om han havde faaet en dygtig Sovedrik. Ligesaa nysselig er Noah gjort." *)

Det kostbare Monument, Frederik 2den lod opreise for sin Fader Christian d. 3die, er gjort i Nederlandene, formodentlig i Antwerpen, men Kunstnerens Navn er ubekjendt; det var formodentligen en af de ældre Qvelinusser.

Quelinus, Thomas, var af denne berømte Kunstnerfamilie. Han tog omtrent 1694 med sin Broder Johan til Lübeck, hvor han bosatte sig, og forfærdigede mange Gravminder. Fra Danmark bestiltes mange hos ham, og det er sandsynligt, at han, i Anledning af dem og deres Opsættelse, har været her i Riget. Den afbrændte Frue Kirke havde fra denne Kunstners Haand Monumentet over Søhelten Cort Adeler, af sammensat italiensk og brabandsk Marmor; ligeledes det Gyldenløviske. Monumentet over General Schack i Trinitatis Kirkes Chor troes at være af ham. Monumenterne over Hans Ahlefeld i St. Knuds Kirke i Odense, over Marcus Gjøe i Herlufsholms Kirke, over Baron Constantin Marselius i Aarhuus Domkirke, nævnes fra hans Haand.

Amoureux, Abraham Cæsar, fra hvis Haand Christian 5tes Statue til Hest haves, er allerede forhen i dette Blad Nr. 62 omtalt.

*) Behrmann S. 71.

Cibber, Caj Gabriel, Billedhugger; ogsaa Bygmester. Han var en Snedkersøn, født i Flensburg 1630. Formedelst de Talenter, han tidligen lagde for Dagen, blev han paa Kongen af Danmarks (Frederik 3dies) Bekostning sendt til Italien, for at studere i Rom. Derfra kom han til England kort før Revolutionen, og arbejdede der for John Stone. Af hvilken Aarsag han ikke kom tilbage til sit Fædreneland, paa hvis Bekostning han havde rejst, er ubekjendt; formodentlig, siger Weinwich, har Lambert v. Haven lagt ham Hindringer i Vejen. Paa Gravmindet, han selv satte 1697 over sin Hustrue, kaldte han sig: „olim **Frederici III. Regis Dan. & Norv. etc., postea Caroli II. & nunc demum Guilielmi III. Regum Magnæ Britanniæ etc. Statuarius.** I England blev han kongelig Kammer-Billedhugger, og han døde i London 1700, 70 Aar gammel. Han var to Gange gift; med sin anden Hustrue, nedstammende fra en berømt Familie Colley i Rutlandshire, erholdt han 6000 Lstl. Deres Søn var den berømte engelske Hofpoet, **Poeta laureatus**, Lolley Cibber, der ogsaa paa Skuepladsen havde, som stor Skuespiller, Udmærkelse. Caj Cibbers vigtigste Værker ere: 1. To udtryksfulde Billeder af Tungsindighed og rasende Galskab, over Porten af Bedlam. 2. Basreliefs paa de to Sider af det londonske Monument over Ildebranden. 3. Springvands-Gruppen i Soho-Square, og 4. en prægtig Vase i Hamptoncourt. Desforuden udarbejdede han de fleste kongelige Statuer omkring Børsen i London, tilligemed Sir Thomas Greshams Støtte i Buegangene nær ved samme. Den første Greve af Devonshire brugte Cibber til at zire Chatworth, hvor de to Sphinxer paa store Fodstykker, og Neptuns Støtte i en Brønd roses, som vidnende om en stor Kunstner. Her anvendte han tillige Geniets opfinderske Rigdom paa adskillige Dørkarme af Alabast, og prydede Slottets Kirke med mangfoldige Stykker, især Troens og Haabets Støtter paa hver Side af Alteret. Disses Drapperie ejer stor Fortjeneste; men Hovederne kunne ikke lignes med Neptuns.

Cibber var ogsaa Architekt; i det mindste haves eet Arbejde fra hans Haand: den danske Kirke i London, bygget 1696. Der satte han et Monument for sin anden Hustrue, som der blev begravet. Han blev ogsaa selv der begravet; men intet Monument er for ham rejst. Kirken er i to Kobbere afbildet, stukne af J. Kip i London; (cf. Biblioth. d. schön. Wissensch. 2 Th. 409). Cibbers Portrait er stukket i Kobber i **George Virtue's Anecdotes of Painting in England, digested and published by Horace Walpole. 1762 vol. 3.** Om Cibber see Fiorillo V. 474; og C. Fr. Wolff's Samlinger til Historien om den danske Kirke i London. Kbhavn 1802, 8. S. 38. 100. 455. 464-6.

Sturmberg, J. C., Hofbilledhugger, var den herefter nævnte Simon Stanley's første Læremester, og levede og arbejdede under Kong Frederik den Fjerdes Regjering.

Ebisch, F., kongelig Billedhugger; i samme Konges Regjeringstid.

Gercken, Diderik. Han har forfærdiget de to Marmor-Monumenter i Roeskilde Domkirke over Kong Frederik 4de og Dronning Lovise. Generalbygmester Laurits Thura har gjort Tegningen og anordnet det Hele; men Gercken var Mesteren af Udførelsen. „Skjøndt disse Monumenter røbe stor Efterlignelse af de andre to over Christian 5te og Dronning Charlotte Amalie, de staae sammen med, saa ere de dog udarbejdede med langt større Kunst og i en langt ædlere Smag." (Behrmann S. 91.) Thura, som i Vitruvius 2 D. S. 153-154, udkommet 1749, nævner ham, tilføjer: „han er nu nyeligen død, og var en af vore største og erfarneste Billedhuggere."

Pezold, Johan Christopher, Billedhugger. Han er fød i Dresden. Balthaser i Dresden, Schlüter i Berlin, af hvilken sidste Churfyrst Wilhelms Statue til Hest var forfærdiget, og Donner i Wien vare hans Lærere og Mønstere. Han kom i kongelig preussisk Tjeneste og forfærdigede i Potsdam af carrarisk Marmor to Caryatider ved Indgangen af Marmortrappen i Slottet, ligesom og en af de fire i Hjørnerne. Derfra gjorde han en Reise til Kjøbenhavn og fik der Beskæftigelse ved Christiansborgs Slots Bygning. Ved det kjøbenhavnske Kunstakademies Stiftelse blev han ansat som Professor. Han vendte omsider tilbage til sit Fødeland, og døde i Dresden 1760. Han havde meget studeret Antikerne,

endskjønt han aldrig havde været i Italien. Hans Tegning var correct. Man har fundet, at hans Figurer mangle Gratie. Af hans Værker nævnes: to kolossalske Statuer, som stode paa Siderne af den midterste Port til Christiansborgs Slot mod Slotspladsen; to Statuer ved Børsen, Mercur og Neptun, af hvilke især Mercur fortjente Agtelse. Paa Hirschholm anbragtes to Fontainer af ham. Hans Antagelses-Stykke ved Kunstakademiet var en Herkules, som baglænds kaster sig paa Baalet. Hennings bemærkede om samme følgende: „Han har just valgt det Øjeblik, da denne Halvgud kaster sig i Ilden, hvilket har gjort Stillingen saa vanskelig, at den ikke kunde tages efter en Model, ej heller udføres i Marmor. I øvrigt, endskjønt denne Statue just ikke bærer den store Karakter af en Helt, som fra et besværligt Liv gaaer over til Udødeligheden, da den endog i Bevægelsens Heftighed viser et Udtryk, som er tvertimod den Ro, som stedse ledsager alt hvad der er guddommeligt, saa er den dog udført i en god Stil, og dens Sammensættelse mandig og dristig." (A. Hennings P. 78-79. Weinwich.)

Saly, Jacques François Joseph. Han var fra Valenciennes i Frankrig, hvor han blev fød 1720. Han blev Lærling af den berømte Coustou, viiste udmærkede Anlæg for Kunsten, vandt den store Priis ved det franske Akademie, og rejste til Italien, for videre at uddanne sig. Ved sin Hjemkomst fra Rom gav han snart Prøver paa sin Styrke, Nøjagtighed, Lethed i Tegning. Tidsskrifterne omtalede ham med Berømmelse. Han forfærdigede 1752 Kong Ludvig 15des Ridderstatue i Marmor, som han gav sin Fødebye. Da man i Danmark var betænkt paa en Ridderstatue af Kong Frederik d. 5te, blev Saly 1753 indkaldt hertil. Man var paa den Tid ogsaa ifærd med Kunstakademiets Oprettelse. Da dette Akademies første Directeur, Architecten Eigtved, døde, blev Saly valgt i hans Sted, og han bestyrede dette Kald med Klogskab og Nidkjerhed i 15 Aar til 1773. Han gjorde Tegning til, og bestyrede Arbejdet ved Kong Frederik 5tes Ridderstatue paa Frederikspladsen, og udgav en Beskrivelse over den, hvori han udviklede sine Ideer, og Fremgangen ved samme. Siden rejste han misfornøjet med Indskrænkninger her i de Fonds, Akademiet havde, tilbage til sit Fædreneland, hvor han af sin Konge fik St. Michaels Ordenen. Han døde i Paris 1776. Han var kongelig fransk Billedhugger, Medlem af det parisiske Kunstakademie, og af de arkadiske Kunstakademier i Florents, i Bologne, i Marseille; ligeledes Æresmedlem af Kunstakademiet i St. Petersburg.

Hans vigtigste Værk og et sandt Mesterstykke er bemeldte Ridderstatue. Han gav Tegningen til den Prismedaille, som i Guld gives af Kunstakademiet, og som er forfærdiget af Arbien. (Büschings Nachrichten 3 B. 201).

I Fortegnelsen over Salonen 1769 vare forskjellige Arbejder af ham, saasom Buster af Greve A. G. Moltke, og af en fransk Ambassadeur ved det danske Hof, Ogier, begge udførte i Bronze; en Buste af Wasserschleben o. fl.

I Frankrig havde han, som ovennævnt, førend sin Hidkomst forfærdiget i Valenciennes Kong Ludvig 15des Statue, ligesom og en Statue af Cupido i Palladset Bellevue i Egnen af Paris, og nogle Figurer, saasom en ung Faun, en Hebe o. fl., hvoraf Modeller saaes ved bemeldte Salon. Noget om hans Levnet og Værker i Hennings essai p. 53-56. — See og: Jacqu. Fr. J. Saly's Fortjenester af Kunstakademiet, udviklede ved Torkel Baden, Professor. Khavn 1820. 39 S. 8. (Forlagt af Brummer.)

Le Clerc, Ludvig August, Billedhugger; fød i Frankrig i Metz. Han var den berømte Sebastian Le Clerc's anden Søn, og Lærling af Correvox. Han blev ved det Kjøbenhavnske Kunstakademies Oprettelse Professor ved samme. Ved Akademiets første Udstilling 1769 saaes et Stykke fra ham, nemlig en perspectivisk Tegning af Frederiks-Pladsen, hvorom i Udstillings Kataloget er bemærket, at det er forfærdiget af Kunstneren i hans 77de Aar, er stukket i Kobber for Kongen, og har en Længde af 2 Fod 3 Tommer, og Højde 1 Fod 7 Tommer. Weinwich anfører, at det er stukket af J. M. Preisler. Det er næppe rigtigt, hvad Weinwich i sit Kunstner-Lexicon anmærker, at han var Professor til 1777; altsaa til sit 85de Aar? Ingen Værker fra hans Haand vides at opgive.

Stanley, Simon Carl, Billedhugger. Fød i Kjøbenhavn 12 Dec. 1703 af engelsk Æt.

Da han i sin Ungdom viiste stor Lyst til Tegning, og til at skjære i Træ, blev han sat i Lære hos en paa den Tid berømt Billedhugger J. C. Sturmberg, og viiste snart Prøver paa sin Duelighed. Paa et i Roeskilde Kirke for Geheimeraad Krabbe oprettet Gravmæle ere begge Englene hans Arbejde; han forfærdigede ogsaa i sine Læreaar meget Stuccatur Arbejde paa Fredensborg Slot. Han gik nu paa Udenlands Rejser, arbejdede i et Aar i Amsterdam under van Luchtern, rejste derpaa til England, fik der Billedhugger-Arbejder, giftede sig der, blev efter 5 Aar Enkemand, indgik et nyt Ægteskab, og havde i 20 Aar, i hvilke hans Ophold var i London, mange Arbejder, saasom Gravminder etc. Han havde erhvervet sig Berømmelse, og blev derfor kaldet til Danmark, hvor han strax forfærdigede to Grupper af italiensk Marmor og blev derpaa kongelig Billedhugger. 1754 blev han Professor ved Kunstakademiet. Døde 17 Febr. 1761. Han dyrkede ogsaa Malerkunsten og Musiken; var ogsaa Skribent. See Nyerups Liter. Lexic.; Büschings Nachricht. 3 Th. S. 193-9 og Adresse Avisen 1761 Nr. 16.

Af bemeldte to Grupper forestiller den ene Vertumnus og Flora (i Kunstakademiets Samling), den anden Venus, Adonis og Cupido. Hans Antagelses-Stykke ved Akademiet er en Ganymedes, som med een Haand holder fast paa Ørnen, og er ifærd med at sætte sit Been paa Fuglens Vinger.

Stanley, Carl Frederik, Billedhugger. Han var fød i Vestminster 1728, da Faderen Simon Carl Stanley endnu opholdt sig i England; han kom i sit 17de Aar til Kjøbenhavn. Her vandt han 1758 det danske Kunstakademies første Guldmedaille. Han ansees at have overtruffet sin Fader i Udtryk og gratieuse Former; og var især ved Tegning udmærket. Han blev 17.. Professor ved Kunstakademiet; siden fik han Justitsraads Karakteer; 1810 ansøgte han og fik sin Afsked fra Akademiet formedelst Svaghed og Alderdom. Han døde 1813 i overordentlig slette Omstændigheder, da han var den sletteste Husholder, og intet kunde forslaae.

Han havde indgaaet omtrent 1768 Ægteskab med Enken Madame Martin, en Datter af Grosserer Courtonne, og i dette Ægteskab havde han tre Børn, en Datter, der døde som Barn, og to Sønner, der begge ere døde ugifte, førend Faderen; den mandlige Linie Stanley er med ham uddød. Den ene Søn, Carl Frederik Stanley, junior, gik ogsaa Kunstnerbanen. Architecturen var hans Fag; han vandt Kunstakademiets Guldmedaille, tilkjendtes 6 Oct. 1800 Stipendium at rejse udenlands i 6 Aar (Coll. Tid. 1801 S. 125), gik til Italien, og døde i Rom, i Thorvaldsens Huus, den anden, Gustav Stanley, var Capitain i Artilleriet og døde 1818. Han var bekjendt som en udmærket Tegner.

Af C. Fr. Stanleys Værker bemærkes:

En Figur i Gibs, Kjerlighed til Fædrenelandet, forestillet som en ung Helt, efter Ideerne i Iconologien, af Cesar Rippa og andre Forfattere. Den var hans Antagelses-Stykke ved Akademiet og var udsat 1778. „Den udmærker sig, efter Hennings's Bedømmelse, ved en mandig og correkt Stiil."

Buster af Dronning Juliane Marie og Prindsesse Sophie Frederikke, i Gibs.

Et Begravelses-Marmormonument i Roeskilde Domkirke over Dronning Lovise. Modellen var udstillet 1778.

Begravelses-Marmormonumentet, 14 Alen højt, 1789 over Grev Thott, i Sorø Kirke. Tegningen ved Udstillingen 1794.

Et Begravelses-Monument over Greve Ad. Gottl. Moltke til Bregentved.

Greve og Grevinde Wedel Friis's Sarkophager af sort Marmor, med Basreliefs af hvidt Marmor, og Bronce Søjler.

Et Monument i Ringsted Kirke over en Neergaard.

Et Begravelses-Monument i Drammen over Madame Amsted.

En stor Flora (af Sandsteen) i Haven ved det Schimmelmannske Palais.

En allegorisk Grouppe paa den slesvigholsteenske Kanal. Tegningen paa Udstillingen 1794. (Katal. over Joh. v. Bülows Samlinger S. 57.)

Om hans Tegninger sagde Hennings, at Sammensættelsen i dem var skjøn. „I Særdeleshed Paul Emils Triumph (en stor Tegning i Tusk, udsat 1778), i hvilken Figurerne, uden at være fuldkommen correcte, ere tegnede med Smag."

Abrahamson yttrede sig med større Varme om denne Tegning. „Det er, sagde han, et uforligneligt Stykke. En Franskmand vilde sige: Det er Stanleys Triumph, fuldt saa godt som Paul Emils. — Det er ubeskriveligt, hvor meget man finder at beundre i dette Stykke. Opfindelsen, men fornemmelig Anordningen af saa uhyre en Mængde Figurer, som slet ikke forvirre Øjet, men lader det sagtelig svæve fra det ene store Partie til det andet, det Liv og den Handling disse utallige Figurer ere satte i, saa at alt, i hvor man seer hen, er i fuld Bevægelse, Tegningen i det Enkelte, og Holdningen i det Hele, de kjekke Architectur-Stykker, som tjene til Baggrund, og den historiske og den antiquariske Kundskab, der vise sig i et og alt, gjør dette til et sandt Mesterstykke.“ Tegningen beskrives derefter nærmere. (I dansk Biblioth. 1778. Feb. S. 117-119.) Den tilhørte Dronning Juliane Marie.

En anden Tegning af ham forestillede et Optrin paa Kongens Nytorv 17 Jan. 1772.

Fremdeles: Tegning af et Statsraads Holdelse. Personerne vare Portraiter.

Efter Kjøbenhavns store Ildebrand 1795 udgav Stanley Subskriptionsplan paa at ville i Kobber udgive Ildebrands-Scener. Der udkom næppe mere end et Stykke. —

Weidenhaupt, Andreas, Billedhugger. Fød i Kjøbenhavn 1738. Han var Lærling af Pezold og Saly, studerede tolv Aar i Kjøbenhavn Tegning og Billedhuggerkunst, og vandt Tid efter anden alle Akademiets Præmier. (1759 anden og 1760 første Guldmedaille). Han rejste 1762 udenlands, var 3 Aar i Frankrig, og 3 Aar i Italien. Da han kom til Paris, fandt han Vanskelighed i at faae Adgang til Akademiet, fordi alle Pladserne vare bortgivne. Direkteuren Carl van Loo gav ham dog Adgang, i den Uge, da de unge Kunstnere tegnede for Præmie. Han havde den Lykke at vinde den, og saaledes ved sine Talenter at forskaffe sig den Plads, som han havde søgt om. Han fortsatte sine Studeringer under Pajou, og anvendte sin Tid deels paa at arbejde efter Naturen, deels paa Sammensættelser. Pajou lod ham arbejde paa en Marmor-Statue, af aatte Fods Proportion, forestillende St. Augustin, og bestemt til denne Helgens Kapel i Invalid-Hotellet. Han copierede adskillige af Bouchardons Værker, blandt hvilke Figurerne ved Fontainen i Gaden Grenelle. Fornemmeligen studerede han Anatomien, og erhvervede sig i denne Videnskab den Styrke og de Kundskaber, som man letteligen mærker i alle hans Værker. 1765 begav han sig til Rom. Her copierede han i Relief Kunstens Mesterstykker fra alle Sider, og i Bosseronde den antike Torso i Belvedere, den døende Fægter paa Kapitolium og Laokoons Figur i Vaticanet. Disse tre skjønne Kopier, i formindsket Størrelse, saaes ved Salonen 1778. Efter nøje at have studeret mærkværdige Antiker, og gjort mange Tegninger efter Naturen og efter forskjellige Mesteres Malerier, forlod han 1768 Rom, og rejste til Florents og Bologna, af hvis Akademier han blev Medlem. Hans Antagelses-Stykke i Florents er en siddende Flodgud, omgiven af de Attributer, der characterisere samme hos de Gamle. Derfra tog han gjennem Tydskland tilbage til Danmark, hvor han 1769 ankom. Hans Antagelses-Stykke ved det kjøbenhavnske Akademie er en siddende Minos, som hælder sig op til en Urne, der indeslutter Skjebnens Lodder og holder i Haanden et Scepter, der hviler paa hans Knæ.

Man har især beundret denne Kunstners Kundskab i Anatomien i Henseende til Aarernes og Musklernes Udtryk, hvilken han viiste ved en staaende Anatomie-Figur i Gibs, som han til Akademiets Brug forfærdigede, og ved den Undervisning, han, som Lærer i Anatomien, gav ved Akademiet. Han vedblev at leve i Kjøbenhavn, at arbejde og at undervise ved Kunstakademiet. 1792 blev han Directeur for Akademiet. Han døde 1805. 26 Apr.

Af hans Værker nævne vi foruden de allerede anførte:

Begravelses-Monument af Marmor i St. Petri Kirkes Kapel over Boye Jonge, som døde 1779. (Jonge 1 D. S. 43.)

Begravelses-Monument af Marmor over General v. Eichstedt; i Fyen.

Frontespicen paa det kongl. Skuespilhuus. Ved Udstillingen 1778 saaes Modellen.

Den ene Figur, af italiensk Marmor, forestillende Agerdyrknings-Fliden, ved Friheds-Obelisken uden for Vesterport.

Nogle Buster, blandt hvilke Chirurgernes Krügers og Wohlerts for det chirurgiske Akademie.

Man saae af hans Arbejder ved Kunstudstillingerne 1778 og 1794; deriblandt 1779 et Udkast til et Begravelses-Monument for Dronning Sophie Magdalene.

Hans Portrait var et af de af Lorentzen malede Receptions-Stykker som Medlem af Akademiet.

See ellers Hennings essai etc.

Dajon, Nicolai, Billedhugger. Han var fød i Kjøbenhavn d. 21 Jan. 1748. Han vandt 1766 Akademiets første Guldmedaille. Han rejste 1775 igjennem Tydskland, Frankrig, Schweitz til Italien. Wiedewelt gav ham de skjønne Raad om hans Ophold i Rom, som forhen i dette Blad ere indførte. De ere daterede Kjøbenhavn den 16 Juli 1776 (hvilket der blev forbigaaet at bemærke). 1782 kom han tilbage til Fædrenelandet. Blev 17.. Professor ved Akademiet. Døde 12 Dec. 1823.

Af hans Værker bemærkes her:

De to colossale Figurer i cararisk Marmor, forestillende Tapperhed, og Kjærlighed lil Fædrenelandet ved Friheds-Obelisken uden for Vesterport.

Endeel Medaillons og Basreliefs paa Gravminder, meest paa Assistentskirkegaarden.

Tordenskjolds Begravelses-Monument udført i Marmor, og opsat i Holmens Kirkes Kapel.

Et Minde-Monument, som Conferentsraad Niels Ryberg lod opføre af Marmor i Frederiksgaves Have i Fyen. (Nævnt i Rybergs Biographie i den Nyerup-Lahdeske Samling.)

Et lidet Begravelses-Monument over Architecten Bøje Jonge Magens paa Sø-Etatens Kirkegaard uden for Østerport.

Ved Kunstakademiets Udstilling 1823 saaes fra hans Haand 4 Arbejder: 1. Tordenskjolds Billede (skjønt og udtryksfuldt), anbragt paa en Columna rostrata, og henhørende til hint Begravelses-Monument.

2. Chirurgen Etatsraad Fr. Chr. Winsløvs Brystbillede.

3. En Figur, forestillende Klogskab.

4. En Vase af Alabaster, hvorpaa var anbragt en Genius.

Ved Udstillingen 1794 saaes hans Receptions-Stykke ved Kunstakademiet. Det forestillede, ved en Havgud, Øresundet.

Hans Portrait var et Receptions-Stykke, malet af afdøde Portraitmaler Hansen, som Medlem af Akademiet.

En helbredet Blindfødt.

Ludvig Garin fødtes blind. Allerede da han var ni Maaneder gammel, talede han meget tydeligt og næsten slet ikke barnagtigt. Han blev optagen i Blinde-Institutet i Paris, og hans Aandsevner udviklede sig i en virkelig beundringsværdig Grad. I hans fire og tyvende Aar foretoges Operationen. Han havde aldrig seet nogen Gjenstand, kun med det venstre Øje kunde han yderst svagt skjelne mellem Lys og Mørke. Med stor Møje havde man endog bragt det saa vidt, at man kunde gjøre ham meget afstikkende Farver, saasom rødt og hvidt, kjendelige, naar man holdt dem ganske tæt hen for ham. Alene ved at høre Nogen tale formaaede han at adskille Alder og Kjøn, og heri tog han sjelden eller aldrig fejl. Operationen blev udført af Doctor Forlenze med stor Hurtighed og særdeles heldigt. Garin udstødte et højt Skrig: „Ak Gud, hvor meget Lys!" raabte han; „det gjennemtrænger, det indeklemmer mig!" Han beklagede sig over, at det foraarsagede ham store Smerter. Strax bleve hans Øjne tilsluttede med et tæt Bind, som man først den sjette Dag tog af igjen. Man befandt sig i et Værelse, hvis Vinduesskodder var halvt lukkede, og var meget begjerlig efter at iagttage, hvilken Dom den nu Seende vilde fælde om de udvortes Gjenstande, der fremstillede sig for ham. Medens han endnu var blind, havde man ofte beundret hans Skarpsindighed. Selskabet, som bestod af adskillige Medlemmer af det franske Institut og andre Personer, iagttog en dyb Tavshed. Mon han, uden at høre deres Stemme, vil kunne kjende de Personer, med hvilke han har været i bestandig Berørelse? Vil han selv kunne gjøre Forskjel paa de materielle Gjenstande, med hvis Form hans Fingre

ere saa fortrolige? — Da Bindet blev aftaget, raabte han: „Jeg seer meget Lys! det er umaaleligt! det omringer mig ganske!" Men med alt det rakte hans Syn ikke vidt. Man holdt et Blad hvidt Papir for ham i en Afstand af to Fod. „Jeg seer hvidt," sagde han. Paa lignende Maade skjelnede han den røde Farve. Man bevægede en Haand i tre Fods Fraſtand. Han mærkede Bevægelsen, dog uden at kjende Haanden. Det samme var Tilfældet med en sort Hat. „Jeg seer en mørk Plet, som bevæger sig. Maaskee er det sort." Det var ham umuligt at bestemme, hvad dette sorte egentlig var. Ved Synet af en Orange sagde han: „Jeg seer noget rødguult." Man holdt to Oranger hen for ham: „Jeg seer mere rødguult." Med eet Ord, han kjendte ikke en eneste Gjenstand, uden i Forvejen at have befølt den. Endelig stillede man nogle Personer for ham. Den første var hans Moder. „Himmel!" raabte han, „hvad er det for en stor, overordentlig Ting, jeg der seer, og som har saa meget hvidt? Det er uhyre! Højt oppe ere to Puncter, ligesom svage Lys, der bevæge sig. Hurtigt, hurtigt, hvad er det for en usædvanlig Ting?" I samme Øjeblik nærmede flere andre Personer sig til ham, men endnu altid tavse. „Det er end forunderligere," raabte han; „jeg seer saa mange store Ting, som ere i Bevægelse. Jeg troer, det er Legemer, Mennesker. Her een, der en anden, og der nok een. De ere hvide, de ere sorte, de ere af forskjellige Farver. Det store hvide er maaskee et Fruentimmer, dersom det er sandt, hvad jeg ofte har hørt sige. Men hvad er det sorte og hvide der? (han pegede paa en sortklædt Mand med Pudder i Haaret). Hvad skal det betyde? Min Forstand staaer stille. Det er, som om jeg først i Dag blev født. Ere I Mennesker? Jeg beder Eder for Guds Skyld, taler, saa at jeg kan kjende Eder. Kjære Doctor! bedste Moder! taler, jeg besværger Eder!" Hans Moder var ikke længere at holde tilbage. Hun styrtede sig i hans Arme og udgød Glædestaarer. — Saaledes kunde Garin hverken adskille Gjenstande eller Personer. Han maatte lære at see, ligesom et nyfødt Barn. For at kjende noget, maatte han først beføle det, og i mange Dage kunde han ikke gjøre et Skridt uden Fører.

(Ovenstaaende Stykke er oversat af det hamborgske Blad „die Biene" d. 2 Maj d. A. Det er Skade, at deri slet ikke anføres hverken Hjemmel, eller Tiden, paa hvilken det fortalte skeete. Den interessante Parallele, som kan drages mellem denne Fortælling og Joh. IX. 1 ff., overlades det Theologerne videre at udføre.)

Indenlandske Efterretninger.

I det i disse Dage udkomne niende Hæfte af „Maanedsskrift for Literatur, udgivet af et Selskab" læses, iblandt mere af almeen Interesse, en Bedømmelse af Dct. Philos. og past. primarius i Glauchau Rudelbachs bekjendte i Dresden holdte Prædiken: „det christelige Hyrde=Embeds Indstiftelse," paa dansk udgiven og ledsaget med en Fortale af Magister J. C. Lindberg. Anmelderen anfører nogle Prøver af Recensionen. „Der vilde, siger Recens., være flere Spørgsmaale, om hvilke man foreløbig maatte være enig, for at kunne enes om Bedømmelsen af den foreliggende Prædiken, navnlig dette: om Prædikenen bør være Vidne om et Sind, som selv staaer ophøiet over Partieaandens Indvirkning, om den bør henvende sig til det samme Sind hos Tilhørerne, og med et forligende Ord arbejde paa at forene de forskjellige Anskuelser til højere Eenhed, fælles Tro, og Stræben til fælles Maal — eller om den bør være Udtryk af Talerens hele theologiske Personlighed, være beregnet paa et bestemt Parti i Menigheden, hvis Farve den bærer, og ivre for en vis Opfattelse og Form af den christelige Lære, som eenstydig med Evangelium og Christendom? Saalænge Spørgsmaal, som disse, blive besvarede baade med Ja og Nej, er det naturligt, at Dommene ogsaa om enkelte homiletiske Arbejder modsige hinanden; og det lader sig saaledes forklare, at det om den samme Prædiken, som efter Beretning i tydske Blade skal have været Gjenstand for ualmindeligt Mishag i Dresden, iblandt Reinhards og Ammons Tilhørere, hedder i Fortalen til den danske Oversættelse:" at dersom no=

gensinde en Prædiken fortjente at oversættes i vort Modersmaal, da kan det ikke fejle, at jo den af alle meest fortjener det." Til denne Fortale har den nys omtalte Beretning givet Anledning, i det Fortalens Forfatter erklærer det som sin Skyldighed, „at afsløre Løgnen," og gjendrive den hist leverede „falske og løgnagtige Fremstilling af Sagen." Naar denne stærke Beskyldning, som oftere findes fremført i lige energiske Udtryk, er noget paafaldende — den synes nemlig ikke at tyde paa mindre end aabenbar Opdigten af væsentlige Kjendsgjerninger — da bliver det endnu mere paafaldende, at vi forgjeves søge om Beviserne for denne Beskyldning. Thi Fortalen stadfæster ikke blot de væsentlige Facta, men oplyser og forstærker hvad hist var anført mere i Almindelighed, ved flere hidindtil ubekjendte Specialia, saasom at der i Kirken under Prædiken selv opstod en forvirret Mumlen, siden en larmende Støj, og at endeligen een Skare vandrede ud af Kirken efter den anden."

Ogsaa Skriftet: „Danmark hvad Danmarks er, Herren hvad Herrens! Af G. Busck, Sognepræst til Stiftsbjergbye og Mørke," er recenseret i dette Hæfte; og af Hr. Professor Dct. Theol. N. Fogtmann. „Allevegne, siger Hr. Recens. spores: at Forfatteren aldeles ikke tydeligt har tænkt sig det, som han taler om, hvorfor hans Tale ogsaa er at agte for et Mundsvejr, der vel kan fylde og døve Oret, men ikke tænde noget Lys i Sjælen, ikke frembringe nogen klar Forestilling, eller lede til nogen fast Beslutning. Men det sidste skulde dog al fornuftig og betænksom Tale kunne gjøre. Hans Tale er derimod som et stærkt Knald, der efterlader intet Spor uden en tyk Damp. Det gjør mig ondt, vedbliver Recens., at jeg har maattet omtale dette lille Skrift med saa haarde Ord, men det fortjener i Sandhed ikke bedre Omtale. Det er i det Hele og i det Enkelte saa forvirret, at det ikke er Umagen værdt at dvæle længere derved. Men det angiver dog med høj Bulder en Tone, som hist og her finder Gjenlyd i lige stemte og lige uklare Sjæle. Derfor syntes det mig ikke spildt Umage med faa Ord at betegne dets Aand, som er den blinde Ivers og Forvirrings Aand, der er aldeles modsat Christendommens Aand, hvilken er Lysets og Fredens Aand."

Man læste i Addr. Av. 222 følgende Stykke: „Nyligen anmodede nogle unge Theologer Hr. Confessionarius Dr. Mynster om at udgive sin i Slotskirken d. 6 Sept. holdne Prædiken om den kirkelige Kamp i vort Fædreneland. Nogle andre unge Theologer, som ogsaa gierne ønskede at kjende Hr. Confess. Synsmaade for denne Sag, anmode ham ligeledes herved om at udgive bemeldte Prædiken, eller dog offentligen at erklære sig i denne for alle Christne højst vigtige Sag."

I det følgende Nr. 224 gav Hr. Confess. følgende Erklæring: „At jeg ikke har holdt nogen Prædiken „om den kirkelige Kamp i vort Fædreneland," finder jeg mig foranlediget til at erklære. Derimod har jeg paa sidstafvigte 12te Søndag efter Trinitatis prædiket „om de indre Bevægelser i Christi Kirke" i Almindelighed. Skulde jeg blive findet at udgive denne Prædiken i Trykken, da vilde det kun være dersom jeg turde troe, at det kunde tjene til Opbyggelse, og ikke for at nære Strid, eller at tilfredsstille Nysgjerrighed. Mynster."

Kjøbenhavns Børs, d. 25 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	51¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	89¼	89½ i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	97½	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	61½	62 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	68½	68¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 78.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 September 1829.

Om Tunkernes eller Dumplernes Sect i Nordamerika.

Hr. Dr. E. Brauns, forhen luthersk Præst i Nordamerika, nu til Deensen Menighed i Holzminden, har i sit priselige Værk „Ideen über die Auswanderung nach Amerika, Göttingen 1827" meddeelt følgende Efterretninger om samme:

Dumplernes Sekt, hvilken, formedelst sammes Tilbageførelse til den oprindelige Christendom, vist nok fortiener en egen Beskrivelse, blev stiftet i Pensylvanien omtrent Aar 1770 af en Person af tydsk Herkomst, der, kjed af Verdens Tummel, begav sig 50 engelske Mile fra Philadelphia, for at overlade sig til Betragtninger. Nysgjerrighed førte mange af hans Landsmænd til hans Eremitbolig. Synet af dens simple Former, og hans rolige Sæder foranledigede, at de bleve hos ham. De oprettede nu alle tilsammen et Kloster, som de kaldte Euphrat, som en Hentydning paa Hebræerne, hvilke i sin Tid ved hiin Flods Bredder sang Psalmer. Dette i en Trekant byggede Kloster, mere bekjendt under Navn Ephrata eller Tunkerstown, ved Cocalico-Creek i Lancaster Kredsen i Pensylvanien, deres Hovedsæde, er omgivet med Æble- og Morbær-Træer, som ere nyttigen og behageligen plantede med Symmetrie. I Midten ligger en meget stor Frugthave, imellem hvilken og Alleerne ere opførte nogle tre Etager høje Træhuse, i hvilke de i Ensomhed og uden Forstyrrelse kunne overgive sig til Betragtninger. I hvert Huus er en Spisesal og et vist Antal Celler, og derved endnu et Bedehuus. Bedehuset for Brødrene kaldes Bethanien, og for Søstrene Saron. Et tredie Huus, Zion kaldet, tjener til fælles religiøse Sammenkomster for Brødrene og Søstrene, hvilke holdes engang ugentligen. Deres Begravelsesplads hedder Achorsdal.

Dette gode uskyldige beskuende lille Folk udgjør ikke over 5 til 600 Personer i Antal, og den hele Jord, de have, indeholder ei mere end 250 Acres. Den ligger meget behageligt imellem to Høje og bliver formedelst en Flod paa den ene Side og en Grav paa den anden, og en med Træer besat Vold gjort til en Slags Øe. Mandfolk og Fruentimmere beboe her særskilte Qvarterer. De see hinanden kun i Kirken, uden for den samles de kun angaaende huslige Forretninger. De elske ikke Fornøjelser, og som ægte christelige Stoikere søge de ingen andre end dem, de finde i Opfyldelsen af deres sædelige og religiøse Pligter; deres hele Liv er derfor paa en regelmæssig Maade deelt imellem Arbeide, Bøn og Søvn. Togange om Dagen og togange om Natten kalder Gudstjenesten dem fra deres fredelige Celler. Deres Sang er særdeles skjøn og harmonisk. Ligesom Qvækerne og Methodisterne have de alle Ret til at præke, naar de holde sig for begejstrede. De have Diakoner, Diakonisser og Formanere. Ydmyghed, Maadeholdenhed, Kydskhed, og andre christlige Dyder, ere de

Gjenstande, som de helst ønske omtalte i deres Forsamlinger. Aldrig efterlade de Sabbatens hellige Roe, som er saa dyrebar for maadeholdende og arbeidsomme Mennesker. De antage et Helvede og en Himmel, men forkaste med Ret Helvedstraffenes Evighed. De antage den saa omtvistede Lære om den frie Villie, thi Læren om Arvesynden er i deres Øjne en ugudelig Bespottelse, som de afskye. Enhver mod Menneskene grusom Lære forekommer dem forhaanende for Guddommen; overhovedet ere deres Begreber om Guddommen, til hvilke Anskuelser efter deres Sigende alle Mennesker ville komme enten tidlig eller sildig, meget anstændige og ophøjede. Da de kun tilskrive frivillige Handlinger en Fortjeneste, saa døbe de kun Voxne, og endogsaa ved Neddykning, idet den, der skal døbes, først knæler i Vandet, hvorpaa, efterat hans Hoved tregange er dykket ned i Vandet, Haanden lægges paa ham, og der bliver bedet over ham. Nadverens Sacramente holde de om Aftenen, og forbinde dermed et Kjærlighedsmaaltid, før hvilket en højtidelig Fodvasken gaaer forud; til Slutning gaaer Forsamlingen hjem efter at have verlet Broderkys og Haandtag. Troen paa Messias holde de for saa nødvendig til Salighed, at de ere af den Mening, at afdøde Christnes Sjæle ville i hiin Verden beskjæftige sig med d e r e s Omvendelse, som i denne Verden ikke have havt Lejlighed til at høre og antage den Evangeliske Lære. Bod og Forsagelse holde de for priisværdige, for at dræbe det jordiske Sind, og hæve Aanden til det Himmelske.

Disse fromme og arbeidsomme Enthusiaster ville ikke vide af, at Gud skulde tillægges nogen Grusomhed og Uretfærdighed, som saa mange scholastiske Hyklere have tillagt ham. De ere endnu uegennyttigere end Qvækerne, hvorfor de aldrig tillade sig nogen Proces. Man kan bedrage, udplyndre og mishandle dem, uden nogensinde at frygte Straf fra deres Side; saa meget har Religionen gjort dem ufølsomme mod Fornærmelser, hvilket Stoikerne vare af Philosophie. Ligesaa utilladeligt forekommer det dem at bære Vaaben, at fægte, at sværge og at tage Renter.

Deres udvortes Anseelse og deres Levemaade, passer sig til deres blide og taalmodige Gemytter. Intet er simplere og mere ukunstlet end deres Klædedragt. Om Vinteren bedækkes de af en lang hvid ulden Kjole, fra hvilken en Kapudse nedhænger, der tjener istedet for Hue eller Hat, en grov Skjorte, vide Beenklæder, tykke Skoe; om Sommeren er Kjolen, som om Livet bliver holdt sammen med et Bælte, af Lærred. Beenklæderne fra taget, gaae Fruentimmerne klædte som Mændene, men bedække deres Ansigt, naar de gaae ud. Mændene lade Skjæget voxe langt, men skjære Hovedhaarene ganske kort af. Alle have en høitidelig stille Gang, hæfte deres Øjne lige for sig paa Jorden, og skye al letfærdig og spøgende Underholdning. De ere iøvrigt gjæstfrie, velgjørende, tjenstagtige, flittige og opfindsomme. Der lever man kun af Jordværter, ikke fordi det er en Lov, men af en med den christelige Aand overeensstemmende Afholdenhed; de drikke ingen Viin, bruge ingen Tobak, sove ikke i Fjærsenge, de Syge undtagne, men paa Madrasser. Enhver hengiver sig gjerne til den Slags Beskjæftigelse, der bliver ham anviist; Fruentimmerne tilbringe heller ikke deres Liv unyttigen, men beskjæftige sig med Spind og andre huslige Arbejder. Alle Arbejdernes Indkomster blive sammenlagte for at tilfredsstille Alles Fornødenheder. Den fælleds Flid har ikke alene foranlediget Agerdyrkning, Manufacturer, og alle til Samfundets Beqvemmelighed nyttige Kunster, men ogsaa en efter Folkemængden passende Overflod til Omtuskning og Salg.

Omendskjøndt begge Kjøn leve affondrede, saa frasige Tunkerne sig dog ikke paa en naragtig Maade Ægtestanden. De, som have Lyst til at givte dem, forlade Klosteranstalten, og begive sig til det en engelsk Miil derfra bortliggende Mount Zion, hvor de da drive Agerbrug, Garverie, Korn- Olie- og Papiirs-Møller, og andre Næringsveje; de have ogsaa et Postamt; — eller ogsaa til et andet Sted paa Landet, hvor de da, for deres egen Regning, uden noget Fællesskab, som det, der hersker i Klosteret, drive deres tidligere Haandværk, efterat de iforvejen have faaet den nødvendige Understøttelse fra den fælles Kasse, hvilken de havde beriget ved deres Arbejde. Deres Børn blive opdragne paa Hovedstedet. Uden denne vise og christelige Frihed vare Tunkerne intet andet end Munke, der med Tiden vilde udarte meget,

Tunkerne ere en Sekt, der er i stor Tiltagelse; 1770 talte de i Pensylvanien 2000 Tilhængere; nu, da deres Menighed ikke allene har udbredt sig i denne Stat, men ogsaa til Nyengland,' Maryland og Ohio, kan man sandsynligviis anslaae deres Medlemmers Antal til det firedobbelte, af hvilke Hovedstammen ere Tydskere, som have gjort lidet til deres Sprogs Vedligeholdelse, saa at der i deres Forsamlinger bliver vexelsviis præket i det engelske og tydske Sprog. Antallet af deres Gejstlige, som ogsaa drive Agerdyrkning og Handel, beløber sig til nogle og 20 Individuer, af hvilke de fleste ere af tydsk Herkomst. Til dem høre ogsaa de saare lidet fra dem afvigende Sekter Amischmannerne, Sabbatinerne, o. fl. (Af Dr. C. F. v. Schmidt-Phiseldeck's nyelig udkomne Skrift: Die Welt als Automat, und das Reich Gottes.)

Grusomhed.

En Reisende saae omtrent 50 franske Fanger føres ved nogle og tyve med Hakker og Møggreb bevæbnede Qvinder. En af disse stødte en svag Franskmand, der hinkede bag efter, med et saadant omvendt Redskab i Siden. Det smertede ham, og han bad Qvinden at være menneskelig. Da blev hun rasende og raabte: har jeg ikke seet min Mand dræbes for mine Øjne? og hun hævede sit Mord-Redskab, slog ham paa Hovedet, og vedblev dermed, og ved at træde ham under Fødder, indtil hun havde faaet ham dræbt.

En Kosak førte en liden Trop med Fanger. Paa Vejen kom en Bonde dertil, og spurgte hvad en fangen Franskmand kostede? Man tingede, og Bonden modtog sit Rov. Han bandt Fangen ved et Træ, og handlede paa ny med Kosakken om at faae hans Landse; ogsaa derom bleve de enige. Neppe havde Bonden faaet Landsen, førend han rasende foer ind paa sin ulykkelige Slave, som han gjennemborede med sex Stik. Ved det første sagde han: det er for Guds hellige Moder i Smolensk; ved det andet: dette er for Moskow; ved det tredie: dette er for min myrdede Fader; ved det

fjerde: dette er for min krænkede Datter; ved det femte: dette er for min Broder; ved det sjette: og dette er for mit Huses Brand. (ibid.)

Mustapha den Tredies Ædelmod.

Sultaninde Asma, Mustapha den 3dies Søster, havde foræret ham en af sine Slavinder, som var en Engel af Deilighed og Ynde, samt desuden udrustet med sjeldne Talenter. Man kaldte hende Ruschen, hvilket betyder en Diamant. Ved Synet af hende blev Monarken dødeligt forelsket. Han glemte al sin Stolthed og nærmede sig fuld af Ærefrygt til hende. Han tiltalte hende smigrende, ja endog frygtsom og forvirret. Hans Kjærlighed var inderlig og sand. Pigen vedblev at være kold og ærefrygtsfuld. Sultanen kunde i den Armes Blikke læse en Blanding af Kummer og Rædsel. Han ansaae det for jomfruelig Sky og overvældede hende med de sødeste Navne, de meest smigrende Kiærtegn. Hans andet, hans tredie Besøg var ikke lykkeligere end det første. Han blev endelig utaalmodig og bad hende om Erklæring. „Guddommelige Ruschen!" sagde han, „jeg elsker dig. Jeg er ikke din Sultan, jeg er din Tilbeder. Jeg vil ingen anden Magt have over dig, end Kjærlighedens. Mit høieste Ønske bestaaer deri, at overføre en Gnist af den Ild, som brænder i mit Hierte, i dit. Jeg tilsværger dig, at bringe dine Ønsker alle mine til Offer." Modig ved disse Forsikringer vovede Ruschen at tilstaae Sultanen sin Kjærlighed til hans Søsters Intendant, idet hun sank ned for hans Fødder. „Staae op," sagde han, „jeg har tilsvoret dig det, du skal være lykkelig. Jeg alene vil lide." — „Kjære Søster," sagde han næste Dag til Sultaninde Asma, „du har tilføjet mig meget ondt." — „Hvad har jeg da gjort," spurgte hun med Forfærdelse, at jeg har forskjertset Eders Høiheds Naade? — „Du har villet give mig en Andens Ejendom. Ruschen tilhører din Intendant. Han skal strax komme hid." — Denne nærmede sig bævende til sin Behersker og kastede sig plat ned paa Jorden for ham. „Jeg udnævner dig til Pascha af Gusel-Hisar, og

giver dig min Slavinde Ruschen til Hustru." — For at finde Adspredelse i sin Smerte, skrev han en Gazelle, en Art Elegie, som den Dag i Dag er en Folkesang blandt Tyrkerne. Den begynder med disse Ord: „Ruschen, jeg havde givet dig mit Hierte, og du forsmaaede det. Jeg tog det med Smerte tilbage" o. s. v.

Indenlandske Efterretninger.

„Kong Frederik den 4des Regjering, som i det ikke korte Tidsrum af 31 Aar beherskede sine Arvelande, er rig paa erindringsværdige Begivenheder, udmærket ved den indre Statsforvaltnings Aand, og for den nærværende Slægt især derved vigtig, at mange Forhold i Landet og offentlige Indretninger have i denne Konges Regjeringstid dannet sig just saaledes som de endnu for største Deel bestaae. Derfor fortjene Frederik den 4des Regjering og Historien om de under hans Scepter forenede Lande i hine Tider i ganske fortrinlig Grad ret nøje at kjendes. Desto mere paafaldende maa det forekomme enhver, at det hidtil blot i Haandskrift forhaanden værende, af en erkjendt meget duelig Mand forfattede, Hovedværk over denne Konges og hans Regjerings Historie, Etatsraad og kongl. Historiegraph Andreas Højers Frederik den 4des Levnet ikke ved Trykken er bleven før bekjendtgjort. De der have lært at kjende Bogen i Haandskrift ere aldeles enige om sammes Værd. Som et ikke uforkasteligt Vidnesbyrd om dette Historieværks Vigtighed kan det iblandt andet gjelde, at Danmarks uforglemmelige Statsminister P. A. Greve af Bernstorf antog sig det forladte Haandskrift; og var tilsinds at foranstalte dets Offentliggjørelse. Dengang, som forhen, maa tilfældige Omstændigheder have hindret Udførelsen af dette prisværdige Foretagende."

Af Højer havde man to Værker over Frederik den Fjerde, deels et kortere, som nu, efter i 97 Aar at have henlagt i Haandskrift, er udkommet under Titel: „König Friederich des Vierten glorwürdiges Leben, von Andr. Højer. 1-2 Th. Tondern 1829." gr. 8. er udkommet, deels et vidtløftigere, nemlig Frederik den Fierdes Aarbøger. Disse vare begyndte af kongelig Historieograph Amthor, af hvem dog kun Kongens to første Regjeringsaar bleve færdige; og som af Højer bleve fortsatte. Paa det kielske Universitetsbibliothek bevares af disse haandskriftlige Aarbøger elleve Qvartbind, som hvert indbefatter et Aar, og altsaa gaae til og med Aar 1711; og i Kjøbenhavn bevares Fortsættelser for de følgende Aar. — Riegels brugte Højers Værk, men kun til Aar 1715; altsaa kun omtrent det Halve; og hans Benyttelse af samme kan, som man almindeligen erkjender, ikke roses. Det nu udkomne Værk, som er forsynet med en Fortale af Hr. Professſ. Dr. Falk, Ridd. af Dbr., faaes hos Hr. Universitetsboghandler Reitzel. I bemeldte Fortale læses Værkets Historie, og biographiske Efterretninger om Forfatteren. En dansk Oversættelse af Skriftet er allerede bebudet.

Iblandt sal. Professor Nyerups efterladte Papirer findes „en Udsigt over hans Liv og Levnet", forfattet af ham selv og bestemt til at udgives i Trykken. En stor Deel deraf ligger færdig fra hans Haand; hvad der ikke endnu er fuldendt, kan let blive det, da det Meste dertil findes af ham selv samlet og ordnet. Han har deri leveret hvad han kalder „en Aar- og Dagbog paa sin Rejse igjennem Livet" — en Fremstilling af sit Livs vigtigste Momenter, saavel fra Barndoms- og Ungdomsaarene som i Særdeleshed fra sin i den modnere Alder begyndte og igjennem et halvt Aarhundrede fortsatte litteraire Virksomhed, hvortil saa mange mærkelige Optrin knyttede sig, Alt med den ham egne Sandhedskjærlighed og i hans sædvanlige levende og naive Maneer. Da han ikke selv oplevede Bogens Udgivelse, vil den nu efter hans Død blive udgivet under Titel af: „Professor Rasmus Nyerups Levnetsløb, beskrevet af ham selv." Foruden det egentlige Levnetsløb vil den maaskee ogsaa komme til at indeholde nogle af hans bedste poetiske Arbejder. Det Hele vil udgjøre 10 à 12 Ark, som betales med 8 ß. for Arket. Bliver der noget Overskud, er dette bestemt for hans ugifte Datter. Hr. Provst C. L. Strøm, den Afdødes Svigersøn, besørger

Udgaven. Subscriptionsplaner ere udstædte. De paategnede Planer bedes snarest muligt tilstillede Hr. Universitetsboghandler Reitzel, store Kjøbmagergade Nr. 6.

Det er nu omtrent ti Aar siden Nyerup i Forening med Hr. Bureauchef Kraft fik fuldendt sit dansk-norske Literatur-Lexikon. Han samlede ideligen til et Tillæg; og det var ham et kjert Onske at faae et Suplementbind efter ti Aars Forløb udgivet, men han oplevede ikke dette. Han efterlod sig, foruden sit gjennemskudte med behørige Supplementer forsynede Exemplar af Literatur-Lexikonnet et fuldstændigt til Trykken reenskrevet Manuskript, som Fortsættelse af Lexikonnet. Dette er overladt Hr. Ove Thomsen til Afbenyttelse og Udgivelse, og han har forenet sig med en yngre Literator Hr. Th. Erslew, som i en Tid af 6 Aar med overordentlig Flid har arbejdet paa et Supplementbind til det nyerupkraftske Lexikon, for at udgive et, saavidt muligt fuldstændigt Supplement til hiint Værk; hvorpaa han har udstædt Indbydelse til Subscription. Det vil udkomme under Titel: „Supplementbind til Nyerups og Krafts Literatur-Lexicon ved R. Nyerup, Th. Erslew og Ove Thomsen indtil Udgangen af Aaret 1829." Værkets Størrelse kan ikke nu nøjagtigen bestemmes; dog vil det rimeligviis udgjøre omtrent 40 Ark, som udkomme i tvende Halvdele, og beregnes Subscribenterne til 12 ß. pr. Ark. Det trykkes i Quarto, paa samme Maade, som det egentlige Lexicon, hvis Plan næsten udelukkende ligger til Grund for Supplementet. Subscriptionen staaer aaben i 6 Uger, og kort efterat den er endt, naar Oplagets Størrelse derefter har kunnet bestemmes, begynder Trykningen paa Værket. I Løbet af et Aar haaber Udgiveren at kunne fuldende det, saaledes, at den første Halvdeel udkommer omtrent i Maj Maaned, og den anden i September, næste Aar. Planer kunne erholdes hos Hr. Universitets-Boghandler Reitzel, store Kjøbmagergade Nr. 6, og Subscription modtages saavel der, som i Stadens øvrige Boglader, hos d'Hrr. Boghandlere i Provindserne og i Christiania, samt hos Universitetsboghandler Gleerup i Lund.

For Hertugdømmene er ogsaa et Literatur-Lexikon under Arbejde; som Supplementbind til Kordes's bekjendte Værk. Første Bind er udkommet under Titel: „Lexikon der Schleswig-Holstein-Lauenburgischen und Eutinischen Schriftsteller, von 1796 bis 1828. Zusammengetragen von D. L. Lübker, Compastor in Husum, und H. Schröder, Candidat zu Crempdorf bei Glückstadt. Erste Abtheilung A-M. Mit dem Bildnisse des ersten Herausgebers. Altona 1829. gr. 8.

Blandede Efterretninger.

Naar nogen i Mexiko har Tandpine og deraf kommende Smerter i Hovedet, saa sprøjter eller hælder man ham en Theskeefuld Rum eller anden stærk Spiritus i det Ore, som er lige over for den lidende Side. Den Syge ligger derpaa nogle Minuter stille paa den Side, hvor Pinen er, og er undertiden ganske bedøvet, men befriet fra Smerten.

Det kejserlige russiske Videnskabernes Akademie i St. Petersburg meddeler i sine Memoirer en Notice, der synes lidt vel underfuld, til at man, uden nærmere Bekræftelse, ubetinget skulde troe den. I Distriktet Gori, ved Foden af de Ossetiske Bjerge, to Werster fra den lille Stad Dzhinval, er en Høj, paa hvis klippeagtige Overflade den Fugtighed, som pibler ud af Stenene, om Sommeren i klart Vejr forvandler sig til Iis, hvis Tykkelse tiltager i samme Forhold som Solheden. Det Vand, som vindes ved at smælte denne Iis, indeholder ifølge chemiske Undersøgelser kun en meget ringe Qvantitet Kalkdele, uden nogensomhelst anden Tilsætning.

Medens der i England i de sidste tre Aar ere anlagte 254 Jernbaner og Kanaler, har Pavedømmets Aand i Frankrig vidst at bringe det saavidt, at der i dette Land i samme Tid ere stiftede 465 Nonneklostre.

Den Terceira, som er det eneste Punkt i Europa, hvor den unge Dronning Maria da Glo-

ria ikke blot de jure, men de facto erkjendes for Herskerinde, er den midterste af de tolv Acorer; den har omtrent 60 engl. Mile i Omfang og indeholder en Befolkning af 40,000 Sjæle. Staden Angra, beliggende paa Dens Sydside, er Hovedstaden og Sædet for en Biskop, saavelsom Residents for Generalgouvernøren over hele Øgruppen. Den ligger ved Enden af en Bugt, imellem to Bjerge; paa det ene af disse, det største, er anlagt et Citadelle, et Fort med udstrakte Værker, som beherske hele Staden. Ogsaa Havnen er sikret mod ethvert Angreb fra Søsiden, idet adskillige Forter paa begge Sider af samme beskytte ethvert Landingspunkt. Den er større end St. Miguel, og endskjønt den ligeledes viser Spor af vulkanisk Formation, besidder den dog frugtbare Sletter, der ikke, som Tilfældet er med de øvrige Açorer, ere afbrudte af Kratere og Spidsbjerge. Jordbunden er overordentlig frugtbar, og forener alle Europas Produkter med de skjønneste af dem, der ere egne for de tropiske Climater; ved Siden af en Orangelund seer man en frodig Hvedemark, og denne er omgiven af høje Pinieskove, af Viingaarde eller af yppige Enge. Indbyggerne ere et virksomt og frugalt lidet Folk, som deels lægger Vind paa Qvægavl eller Agerdyrkning, deels paa Fiskeri. Landboerne føre, fredsommelige og tilfreds som de ere, et patriarkalsk Liv. Den eneste fjerntliggende Plads, med hvilken Indvaanerne hidtil vedligeholdt et Slags Samfærsel, var Lissabon, endskjønt Dens Havne hyppigt besøges af fremmede Skibe, som gjennemskjære Atlanterhavet.

Den brittiske Sømagt talte d. 1ste Januar 1829 610 Krigsskibe: 57 Linieskibe af 80 til 120 Kanoner; 74 Skibe af 74 til 78 Kanoner; 37 Fregatter af 50 til 60 Kanoner; 112 Fregatter af 42 til 48 Kanoner; 172 Korvetter af 10 til 38 Kanoner og 155 Brigger; 179 af disse Krigsskibe ere armerede og i Tjenesten, 327 ligge aftaklede paa Værfterne, 104 ere under Bygning. Admiralitetsraadet, som er traadt i Hertugen af Clarences Sted, bestaaer af Viscount Melville, Earlen af Brecknock, og af Viceadmiralerne Cockburn, Nolham og Clerk. Marinen tæller 48 Admiraler, 65 Viceadmiraler, 68 Rear-Admiraler, 847 Capitainer, 996 kommanderende Lieutenanter, 8620 Lieutenanter og 30,000 Søfolk.

En Mathematiker i Paris har for en Tid siden udgivet et lidet Skrift, hvori han giver Fruentimmerne den trøstelige Forsikring, at de i næste Generation skulle blive Mændene overlegne i physiske Kræfter.

Man fortæller, at endeel aldrende Pariser Damer have sammenskudt en Summa af 5,000 Franker til Bedste for den Parykmager, som kan opfinde en Paryk, som sidder uadskilleligen fast paa Hovedet. Et Tilfælde, som nylig hændtes paa et af Parises mange Theatre, at det skjønneste Lokkehoved pludseligen saae sig forvandlet til en Skaldepande, skal have givet Anledning til Udsættelsen af denne i sit Slags eneste Præmie.

I Cremona har man d. 6 Sept. Kl. 3, 25 Min. Eftermiddag sporet et temmeligt stærkt Jordskjelv i Retning fra Syd til Nord. Stød, en huul underjordisk Tummel, og Svingninger vedvarede i 4 Sekunder. Stor Skrak udbredte sig hos Indvaanerne, især da Mange af dem just ved den Tid vare samlede i Kirkerne. St. Dominikus Kirkens Hvelving spaltede sig paa nogle Steder; alle styrtede ud af Kirken, og da nogle Personer faldt, bleve de beskadigede ved andre der ilede ud over dem. Flere Kaminer styrtede ned. Mure og Hvelvinger i flere Huse lede; ja man hørte ogsaa Klokker slaae. Himlen var skyet, Vinden fra Norden; siden klaredes Firmamentet, og Solen kom frem. Om Aftenen Kl. 8½ gjentoges Jordskjelvet igjen, men svagere; det var atter ledsaget af Svingninger og en huul Tummel, og vedholdt i 3 Sekunder. Mange flygtede fra Theatret; andre fra deres Huse ud paa Gader og Pladser, hvor de af Frygt for ny Rystelser, der dog ej indtraf, opholdte sig Natten over.

I Bladet „Scotsmann" siges: „Man forsikrer at der gjøres Forberedelser til at bringe ved Dampskibe en Forbindelse istand med Indien over Ægypten. Rejsen fra Dublin til Bordeaux blev hidtil regelmæssigen iværksat ved et Dampskib,

som gjorde ti engelske Miles Fart i en Time. Naar dette Forhold bestandigen kunde holdes, saa skulde en Reise til Indien, hvortil nu i Gjennemsnit bruges fire Maaneder, for Fremtiden ved Hjelp af Damp kunne gjøres i 30 Dage, nemlig til Lissabon 4 Dage, Malta 5, Alexandrien 5, til Land igjennem Orkenen til Suez 2, til Bombay 14." (1. 258.)

Paganini. Han har nyelig i Frankfurt givet mange Concerter; og uagtet forhøjede Priser, havt en overordentlig Mængde Tilhørere fra fjern og nær. Den 8de Sept. gav han i Darmstadt paa Hof-Opera-Theatret en Concert med overordentlig Bifald. Hs. Kongl. Højhed Storhertugen; og den storhertugelige Familie vare tilstede.

Elbrus hæver sig i Midten af den kaukasiske Bjergkiede, som den højeste Punkt. Den Petersburgske Tidende indeholder Udtog af et Brev fra Akademikeren Kupfer, til Videnskabernes Akademies Vicepræsident, i hvilket han beskriver sin Bestigelse af bemeldte Bjergtop. Hverken ham eller en af hans videnskabelige Reisefæller var det muelígt at naae den øverste Spidse af denne med dyb Snee bedækkede Porphyr-Klippe. Ikkun en simpel Tscherkasse, vrd Navn Killar, lykkedes det at klattre derop; og derfor erholdt han en af Befalingsmanden over derværende russiske Tropper, General Emanuel, udsat Præmie af 100 Rubler Sølv, foruden Tøj til en Kaftan.

Cathedralkirken for det Preobraschenkiske Regiment og hele Garden i St. Petersborg, som efter sammes Ødelæggelse ved Vaade-Ild, nu paa nye er opbygget, blev indviet d. 18 August. Gudstjenesten blev her aabnet med en Taksigelse for den mærkværdige Overgang over Balkan. Derefter bleve til dette Tempel henflyttede fra Arsenalerne alle de i nærværende Krig erobrede Trophæer, bestaaende i Nøgler og Laase til Fæstninger, Commandostaver, Hestehaler, Faner med mere; hvilke Trophæer i Antal stege op til 600 Stykker. De ere ordnede langs Templets Vægge, til højre fra Hovedindgangen de som ere tagne i Europa; til venstre

de som ere tagne i Asien. Saporegerstammens, Seraskerens af Erzerum, og Paschaens af Kars Kommandostave ere anbragte ej langt fra Sidedørene.

Musenalmanach für das Jahr 1830 herausgegeben von Amadens Wendt, er prydet med et Portrait af Goethe; stukket i Frankfurth af C. Barth. Samlingens første Stykke er af Goethe; de øvrige Bidrag ere af Chamisso, Hagenbach, Harlisch, v. Heyden, F. v. Hofmann, Immermann, H. v. Kleist, v. Müller, Greve v. Platen, v. Quant, Riemert, Rückert, F. v. Schlegel o. fl. For ikke at lade vor Anmeldelse beroe ved den simple Navne-Liste, optage vi et Par af de korte Digte, nemlig af Rückert.

Wahrheit u. Wein.

1.

Die Wahrheit ist im Wein;
Daß heißt: in unsern Tagen
Muß einer betrunken sein
Um Lust zu haben die Warheit zu sagen.

2.

O Wahrheit deinen edlen Wein
Mußt du mit etwas Wasser mischen.
Gedenkst du rein es aufzutischen,
So nimmt er den Kopf den Gästen ein.

Endnu et kort Digt af F. W. Riemer:

Leben ein Traum.

Schlafend geräth man in's Leben hinein, und entkömmt ihn auch schlafend;
Was in der Mitte so liegt, ist es was anders als Traum?

(Denne Musenalmanach faaes hos Reitzel).

Agerns Indsamling og Tilberedning. Det økonomiske Forbrug af denne Frugt

er bekjendt; deres Nytte for Mennesker baade i diætetisk og medicinsk Hensyn er stor, og endskjøndt det ikke er ubekjendt, og Agern vel burde findes paa ethvert Apothek, maatte det vel fortjene Opmærksomhed at indsamle dem. Agernkaffe anbefales for ældre Personer, som ere besværede med Hemorrhoider, Sygdomme i Urinvejene o. s. v. Tilberedningen er følgende: Man koger dem noget med Vand, eller kaster dem i kogende Vand, for at borttage de haarde Skaller, om de ikke forud ere afskallede; og tørrer dem paa en Kakkelovn eller i en Bagerovn. Derefter bør de ikke, som man sædvanligen gjør, brændes, men stødes i Stykker, saa at de kunne males paa en sædvanlig Kaffeqværn, og nu kan man koge dem som almindelig Kaffe, og nyde dem med Sukker og Fløde eller Melk. Om en Fjerdedeel eller Trediedeel Kaffebønner tillægges bliver saadan Blanding af bedre Smag, især for dem der have vænnet sig til den udenlandske Kaffe. Mere i St. P. o. J. T. 218.

Anekdoter.

Et engelsk Blad fortæller følgende Anekdot om Ministeren Lord Castlereagh. Den ædle Lord befandt sig engang paa sin Neveus, Herr Vansittars Landgods, og var just i dennes Værelse beskjæftiget med at skrive, da pludseligen en Mand heftigt bankede paa Vinduet. Hs Excellents kom derover i stor Bestyrtelse, kastede Pen og Papir tilside, og var i Færd med at tage Flugten, han samlede sig dog igjen, da han hørte den frygtelige Mand spørge, om det behagede Hs Excellents at kjøbe endeel godtkjøbs Silketøjer, der tilligemed andre Contrabandevare vare komne over fra Frankring. Derved blev den ædle Lord fuldkomment beroliget, svarede: „Nej!" og lod Smugleren uforstyrret drage videre.

En Præst i en vis By prækede saa slet, at alle hans Sognefolk gik i Kirke hos en anden Præst. Herover beklagede den første sig bitterligen, men bad dog den anden om Raad, hvad han skulde gjøre, for at faae Folk til igjen at besøge hans Kirke. „Ja, dertil veed jeg, kjære Hr. Broder!" svarede hiin, intet andet Middel, end at De præker i min Kirke, og jeg i Deres."

Den berømte Sangerinde Pasta lod sin Sølvstemme høre paa Operatheatret i Paris. En Sansfaçon i Parterret gjorde sig den Fornøjelse, ganske højt at eftersynge flere Toner af hendes Arie. Hans Nabo knurrede. „Hvad skal det betyde, min Herre?" spurgte hin fornærmet." — „Jeg bander denne Pasta," svarede den Anden, fordi hun hindrer mig i at lytte til den skjønne Sang, som De, min Herre, istemmer.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 September 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206	à	
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	51¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	91½	92 Rbd. Sedl.
Dito Dito	89	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	— Rbd. r. S.
Dito Dito	106½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	97½	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	68	68¼ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 79.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 3 October 1829.

En Ulykkesdag for en af Musernes Sønner.

(Af det Tydske.)

Der gives Dage for Mennesket, som ere ham gode; andre reent ulykkelige. Derfor finder man allerede i de ældste Tider hos de gamle Ægyptere en Art Dagvælgerie, i det de meente, at Lykke eller Ulykke gjerne havde en bestemt Dag. Fra Ægypten gik Dagvælgeriet over til Jøderne; og siden, da Christenheden kom til Italien, fandt man lige Overtro i diebus fastis og nefastis. Middelalderens Calendarier optegnede omhyggeligen de Dage, som ere ulykkessvangre, og uheldbringende; dem vogtede man sig for.

Den hellige Augustin holdt saadant Dagvælgerie for Synd. Om Napoleon bemærkes, at han var en Dagvælger, et Beviis paa, at ogsaa de største meest opklarede Sjele ikke ere frie for visse Troes=Artikler, som ellers ere Menneskeheden og Menneskenes Børn egne. Dog en stor Aand er barnlig; det vil sige Naturen meget nær. — I Bøhmen og Mæhren er Tirsdagen en god Dag; paa mange Steder begynder man ingen Ting om Mandagen, fordi der gives fire onde Mandage. I Frankrig og Rhinegnene er Fredagen for den simple Mand en Ulykkesdag. Paa denne Dag begynder han ikke gjerne at arbejde, slutter ikke en Handel, begiver sig ikke paa nogen Rejse.

Dog — jeg tillader mig at gjøre en Anmærkning: Mennesket er vel selv tildeels Aarsag i, at Dagen er ulykkelig. Staaer Een op med den Idee: idag er det en Ulykkesdag, eller: Intet vil slaae ind for mig. Saa kan han ogsaa sikkert regne paa sine Arbejders Mislykken. Frygten lammer hans Kraft og Lyst.

Dog der gives ogsaa virkelige Ulykkes=Dage i det menneskelige Liv, det vil sige: Dage, hvor alt Uheld strømmer ud over den arme Dødelige, ligesom der ogsaa i det menneskelige Liv gives, maa gives og stedse vil gives Regn= og Graavejrsdage.

En saadan Ulykkesdag vil her blive beskreven, og sikkert ville mange Læsere til Slutningen udraabe: „Netop saaledes er det gaaet mig;" han har Ret.

Dagbogen var saaledes lydende:

Den Drøm, som jeg netop vaagnede af, hvilede tungt paa mig, uden at fremstille mig et tydeligt Heelt: mørke Skyer, der snart vare glødende og dunkelrøde, snart graasorte, truede stærkt med Lynild, men kunde kun frembringe en kraftesløs mat Lysning, eller brun Røg; — skummende og muddret Vand skyllede ned, et Liig svømmede ovenpaa og vendte et grinende Ansigt til mig; graadige Edderkoppe forfulgte mig, og ængstede mig snart ved svulmende Størrelse, snart ved munter Hurtighed.

Jeg vaagnede; Solens Opgang var for længe siden forbi, og min sædvanlige Tid til at staae op forsømt; jeg havde sovet saa længe, at Uhret

ikke engang kunde oppebie min hjelpende Haand, men var gaaet i Staae. Jeg aabnede Vinduesgardinerne — hu! Himlen var graa som i min Drøm.

„Frokosten frem." Kaffeen var slet, min Opvarter ligesaa forsøvnet som jeg.

„Christopher, luk dog Øjnene ordentlig op! endnu Nathue paa, Klokken er allerede otte, han kunde vel have udsovet."

Christopher gik brummende bort. Hunden kom, for at aflægge sin Morgenhilsen, og ved sin Smigren og Logren at fortjene sig et lille Stykke Sukker. Jeg bemærkede den ikke, siden min Kaffe var daarlig. Det stakkels Dyr tabte endelig Taalmodigheden, og for at gjøre sig bemærket rejste den sig op mod Bordet og kradsede mig. „Bort med sig — vær ikke grov!"

Det stakkels Dyr sneg sig under Stolen; men da det der var mine Fødder ivejen, saa maatte det hen under Sophaen.

Frokosten var spiist. Jeg gik til mit Arbejde, i mit Hastværk, for at indhente det Forsømte, glemte jeg det ene for det andet.

Endelig klædte jeg mig fortrædelig paa, hemmelig forbandende mig selv, Drømmen, Opvarteren, det hele Huusvæsen, og den hele Verden. Paaklædningen blev færdig, men intet vilde sidde rigtigt; der trykke Halstørklædet, der Støvlerne. I det jeg vil trække Handskerne paa, løber Syningen op; imidlertid blev jeg dog færdig.

Jeg aabner Gadedøren. Der kommer en Bekjendt, et Fruentimmer, op ad Gaden. Hun seer mig træde ud og kommer venligen til mig.

Enhver anden Dag havde jeg sagt til mig selv: „felicissimum omen" — men idag tænkte jeg: „Kan man da ikke gjøre noget Skridt uforstyrret ud af Huset, uden at en af disse Taaber løber en imøde! Hun leer allerede langt borte, over at Handskernes Syning er løbet op; gid hun bare vilde besee og forbedre sine egne Mangler og Fejl, og lade være at sætte saadant et knipsk Ansigt op mod andre godt Folk."

Endelig er hun hos mig.

„Bon jour, Monsieur — allerede udsovet, saa tidlig reven sig løs fra Muserne? De har maaskee begyndt tidlig. Men hvad er det for et Ansigt, De sætter op, det er endnu mørkere end Himlen idag, De taler heller ikke et Ord: Ej, ej, De har sikkert igjen drukket formeget igaar Aftes! Ej, ej, min Herre, sørg De for, at De faaer en Kone, der kan holde dem til Orden!"

Med fortrædeligere Ansigt end forhen sagde jeg til Damen, at jeg ikke havde udsovet, at jeg for tidlig havde overladt mig til Søvnen, og at jeg takkede Gud for den Naade, at kunne anvende min Tid efter Behag og at kunne leve uden Kone og Børn.

„Aha" — svarede hun — „De er i slet Humeur; gaae De til Signor Romero, en lille Flaske 83 vil nok gjøre dem munter. Adio dolcissiimo!"

„Adio" — brummede jeg, og gnaven over Fruentimmernes Spøgefuldhed, gik jeg videre. — Hun havde Ret — til Romero.

Jeg traadte ind. Nu ere da alle Djævle løse idag, tænkte jeg, der sidder den ækle Nar, den Erke-Spradebasse X., plukker paa Kraven og seer med Lorgnetten, om det ogsaa virkelig er mig!

„Antonio! af den tre og fiirsindstyvender."

Jeg satte mig tilside med Trøsteflasken, stum som Graven. Spradebassen kunde ikke vente længe, og overøste mig snart med en Mængde Indledningsspørgsmaale.

„Hvorpaa skal jeg først svare Dem" — udbrød jeg endelig — „Paa det, om jeg er rask, om der gives noget Nyt, hvad der i Aften vil blive givet paa Theatret, hvorledes Vejret er, eller om jeg har udsovet?"

Han forlod mig, skydende Skylden paa vigtige Forretninger, gav med en smilende Mine, i hvilken jeg troede at bemærke et Sideblik paa mig, Antonio hans Penge, og gik bort med en artig Hilsen.

Jeg drak ogsaa den ædle Viin hurtigt og gav Antonio Pengene med det Ord: „Vendekaabe." Hvorfor han takkede artigt. Den stakkels Dreng havde kun været kort i Germanien, og holdt ethvert Ord for en Slags germanisk Ærestitel, der forekom ham desto højere, fordi han ikke forstod dem, ligesom latinske Ord opfylder Bonden med Ærefrygt.

Jeg traadte igjen ud paa Gaden. Den første Gjenstand, som mødte mig, var en stakkels Hund, der til Straf, for at den ikke gik nok af Vejen for mig, fik en Revselse af mit Spanskrør. Gøende fløj den til Siden; men dens Herskab, ærlige

Brændehuggere, som i Nærheden dreve deres Haandværk, saae paa mig, lokkede for Deres slagne Hund, og jeg hørte tydelig Ordene: En grov Herre. Men det er ganske imod min Vane at begynde en Strid paa aaben Gade, derfor gik jeg ganske stille videre fort.

Middagsmaden vilde ikke behage mig; den var ikke nok saltet, derfor maatte jeg selv salte den. Middagshvilen skulde nu hjelpe, men, snart var der Støj paa Gaden, snart var Sophaen ikke blød, snart bankede det paa, snart vare der atter andre Forhindringer.

Jeg begyndte at arbejde. Intet lykkedes, Papiret var for graat, Pennen havde Hakker, Blækket flød ikke. Jeg tog en Digter frem, for at fryde mig. Schillers Wallenstein var for lang, Digte for korte, det italienske for smagtende; kort, intet var mig tilpas. Maaskee Pianofortespil. — Uh! det er jo ganske forstemt!

Jeg klædte mig altsaa paa igjen, for at gaae ud i det Frie. Jeg løb og var meget snart ude af Staden. Da trak Regnskyerne atter op. Jeg gik ind i et Værtshuus i en Landsbye, Øllet var suurt, Værten ikke hjemme, Værtinden beskjæftiget med at straffe Børnene. Regnen blev stedse værre, Tiden til Theatret nærmede sig.

Altsaa gik jeg bort; undervejs udgjøde Skyerne sig stedse mere. Ganske gjennemvaad kom jeg hjem. I Theatret? hvad gives der: Don Carlos. — Nej, jeg bliver hjemme.

Undervejs blev mit Mismod allerede noget afvasket af de vaade Klæder, ligesom Vandet plejer at borttage alt Fremmed. Jeg bragte det dog saa vidt, at jeg kunde lee over min Tilstand. Da jeg nu sad hjemme i en tør Sloprok, og overtænkte den hele tabte Dag, maatte jeg lee højt.

Hunden var sjæleglad, da jeg nu igjen gav et Livstegn fra mig: den kjærtegnede mig, og jeg blev munter, og Himlen blev klarere, at jeg i det mindste kunne see den nedgaaende Sol. Don Carlos fængslede mig til Bogen. Og saa slet jeg om Morgenen fandt den gode Kaffe, saa fortræffeligt fandt jeg om Aftenen Brødet og Øllet.

Nu beklagede jeg begge de stakkels Hunde, som jeg straffede om Morgenen, skjøndt de vare ganske uskyldige, beklagede den gode Dame, der havde modtaget mig saa venlig, og var bleven saa

ilde behandlet, kort jeg beklagede alle Mennesker, som havde havt den Ulykke at møde mig den Dag, men jeg beklagede dog mest mig selv.

Jeg slutter med to Bemærkninger:

1) At man ganske rolig skal lade de Mennesker gaae, der ikke have udsovet, eller sovet for meget — de sidste ere de værste, — hverken gjøre dem godt eller ondt, men slet ikke tiltale dem. Især deles hed raader jeg Konerne, da Mændene ofte have Luner, at lade den dyrebare Ægtefælle ganske i Roe, og ikke at forsøge paa at ville bringe ham til Fornuft igjen, hverken ved venlig Tiltale eller ved Satire.

2) At de, som have den Ulykke at falde i slet Humeur, gjøre bedst i, at spæge den ved Regn, Hunger eller Tørst; saa kommer alt igjen i Orden. Regn kommer af Vandets Overflod, ondt Lune af Nydelsens Overflod, være det nu Søvnen, eller Spise eller Drikke. — **Post nubila Phoebus.** En anden Gang maaskee om Musesønnens gode Dag. — (Merk.)

Indenlandske Efterretninger.

Antallet af de i Danmark og i Hertugdømmerne hjemmehørende Skibe i Aaret 1828, samt disses Læstedrægtighed er efter den i sidste Handelstid. Nr. 80 givne Liste, følgende:

	Skibenes Antal.	Com. Læster.
Kjøbenhavn	194 . .	14128½
Det øvrige Danmark .	1222 . .	15482½
Hertugdømmerne . .	1750 . .	28958½
i alt	3166 . .	58569½

I Aaret 1824 var Antallet af Skibene 3671 og Læstedrægtigheden 56920½ C. L., (efter Tabel 27 i Thaarups Statistik), altsaa aftaget.

Det har allerede længe været bekjendt, at den Fnok eller Uld, som er befæstet ved Frøet af den saa kaldte Dunhammer eller Donnemors (**Typha latifolia**) kan anvendes til Udstopninger; dog har

denne Anvendelse af Planten ikke tildraget sig synderlig Opmærksomhed. Hr. Premier-Lieutenant F. C. v. Coch af 1ste Livregiment til Fods, som har den Fortjeneste at have gjort heldige Forsøg hermed, og som derfor af det kongl. Landhusholdnings Selskab er bleven tilkjendt dets første Sølvmedaille, havde i Nov. 1827 meddeelt Selskabet sin Fremgangsmaade med Plantens Indsamling og Behandling. „For nogle Aar siden, skrev han, tildrog Planten sig min Opmærksomhed, formedelst den overordentlige Mængde Dun eller Uld, som Plantens Krone indeholdt. Jeg gjorde derfor nogle smaa Forsøg med sammes Uld, og udstoppede en liden Pude, hvilken jeg siden bestandig har brugt at ligge paa, uden at samme i det mindste har forandret sig; dette synes da at være et Beviis for, at Massen er af fornøden Varighed; dog kjendte jeg dengang endnu ikke den Maade, hvorved Dunet erholder den tilbørlige Lethed, og som først gjør Massen ret brugbar. Planten voxer næsten overalt i Danmark i stor Mængde, og besidder aldeles ingen skadelige Egenskaber, men skal derimod paa nogle Steder blive brugt som et Gigt bortdrivende Middel. Ulden, som erholdes af een Plante, udfylder uden Sammenpræsning et Rum af en Kubikfod, og har jeg til det til Bedømmelse medfølgende Teppe brugt 80 Planter, hvilke man letteligen samler paa en halv Time. Planten indsamles i Nov. og Dec. Maaneder, skilles strax ved det udvendig siddende Frø, da saadant ellers vilde gjøre Dunet tungt og formindske den nødvendige Elasticitet; derpaa tørres den fuldkommen vel, enten ved Kakkelovnen eller i en Bagerovn, derefter aftages Dunet, og kommes i en Tønde eller i et Kar, hvor det med et Riis pidskes, for fuldkommen at gjøres levende, og skilles ved de muelige tilbageblevne Frøkorn; efter denne Behandlingsmaade er det færdigt til Afbenyttelse. Ulden modtager ikke let nogen Fugtighed, og en stoppet Pude kan ligge flere Timer under Vand, uden at man, naar det ydre Tøj igjen er blevet tørt, mærker nogen synderlig Forandring paa Fyldningen." (Af N. Landøk Tid. VII. 2. H.)

I et Løb af 4 Aar har Jæger Martin Wensel paa Grevskabet Wedelsborg i Fyen ødelagt ikke mindre end 310 Stykker Huusmaar. Det kongl. Landhuusholdnings Selskab paaskjønnede hans Virksomhed i denne Henseende med en Belønning af dets 5te Bæger, og opfordrede ham derhos til at indberette den Maade, hvorpaa han havde udført en saa heldig Fangst af disse skadelige Dyr, i hvilken Anledning han anmeldte, at Fangsten var skeet ved Hjelp af tvende dertil afrettede smaa Jagtstøvere, med hvilke han foretog Huus-Randsagning, og naar Maaren da blev jaget frem af sit Skjul, har han skudt den med sin Bøsse som et andet Stykke Vildt. (ibid.)

Blandede Efterretninger.

Den dræbte Major Laings Papirer. I et fransk Blad „Semaphore" læses fra Marseille følgende: Det er omtrent tre Aar siden Major Laing, Svigersøn af Oberst Hammer Warrington, der er engelsk Generalconsul i Tripolis, afrejste derfra, hvor han efterlod sin unge Hustrue, og begav sig dybt ind i det Indre af Afrika, der er saa rigt paa Hemmeligheder, og var saa mangen berømt Rejsendes Grav. Efterat han havde draget over og igjennem Atlas-Kjeden, Landet Fezzan, Ørkenerne Lemta og Sahara, Kongeriget Agades, kom han til Staden Tombuktu, efter hvis Opdagelse Videnskaberne saa længe have bestræbt sig. Major Laing har, ved at komme til Tombuktu, fortjent den Priis af 30000 Pund Sterling, som det lærde og fortræffelige Selskab i London har udlovet for den kjekke Rejsende, som vilde besøge den store afrikanske Stad, beliggende imellem Negernes Nil og Gambarrufloden; men Major Laing lagde meget mindre Værd paa at vinde denne Priis, end paa den efter saa mange Besværligheder og Farer erhvervede Berømmelse. Han havde paa sin Rejse sammenbragt vigtige Optegnelser for alle videnskabelige Fag; og under sit Ophold i Tombuktu havde han arbejdet sin Rejsedagbog, hvorefter han tiltraadte sin Tilbagerejse til Tripolis, paa hvilken han blev anfalden af Afrikanere, der uden Tvivl havde efterspøret hans Vej igjennem Ørkenen.

Laing var svagt escorteret; men han forsvarede sig som en Helt. Det laae ham paa Hjertet

ikke at tabe sine Arbejder og sin Hæder; men i Fægtningen mistede han den højre Haand, som ved en Yatagan blev ham afhuggen. Man maa gyse ved at tænke sig den paa Ørkenens Sand udstrakt liggende saarede Reisende, der møjsommeligen med venstre Haand maa nedskrive til sin unge Kone den sørgelige Fortælling om Fægtningen. Intet er mere rørende end dette Brev, hvis Skrifttræk ere henmalede med usikre Fingre, og besudlede med Blod og Støv. Men denne Ulykke var kun Forspil for en langt større. Folk fra Ghadames, som havde hørt til den Bedækning, Major Laing havde, bragte nogen Tid derefter Hr. Warrington den Efterretning, at hans Svigersøn var myrdet i Ørkenen. Man tænke sig den ulykkelige Families Smerte; men Hr. Warrington kunde ikke lade det beroe ved at ofre sin Svigersøns Minde nogle kun frugtesløse Taarer. For hans Ære og Englands Hæder var det magtpaaliggende, ligesom hans Faderkjerlighed gjorde ham det til Pligt, at efterforske Ophavsmændene til Mordet, og hvorhen den Faldnes Papirer maatte være komne. Snart udbredte sig et Rygte om at Major Laings Papirer vare ved Ghadamere bragte til Tripolis, og at en Tyrk, ved Navn Hassuna Oghies, havde hemmeligen taget dem til sig. Den samme Oghies har man seet i Marseille, hvor han levede meget bekosteligt og begik mange Daarligheder, bød Damerne sine Parfums og Shavler; han var en Art af en rejsende „Usbek," endog indtil dennes Philosophie og Aand. Fra Marseille gik han, betynget med Gjeld til London, havde der nye Projekter, og var stedse ledsaget af Qvinder og Kreditorer. — Hr. Warrington fortsatte længe og vedholdende sine Efterforskninger, og det lykkedes ham omsider, at faae fat paa Traadene i den sørgelige Hemmelighed. Efter hans Opfordring befalede Paschaen at skaffe fra Ghadames de Folk frem, som havde tjent til Bedækningen. Sandheden var nær ved at komme for Dagen; men den var alt for frygtelig for Hassuna Oghies, til at han vilde vente den. Han flygtede til de amerikanske Staters Consul Hr. Coxe.

Paschaen lod Hr. Coxe sige, at han erkjendte Uforkrænkeligheden af det af ham til Hassuna givne Fristed, men da sidstnævntes Udsagn var nødvendigt ved Undersøgelserne af det paa Major Laing begaaede Mord, saa anmodede han ham ikke at begunstige hans Flugt. Hr. Warrington skrev til sine Colleger i samme Øjemed. Dog Hassuna Oghies forlod d. 9 Aug. om Natten Tripolis, som det hedder, forklædt som en amerikansk Officier, og flygtede ombord paa den amerikanske Krigskorvette Fairfield, Capit. Parker, der just laae paa Tripolis Rhed. Upaatvivleligen er Capitain Parker bleven skuffet i Henseende til Hassuna, da han sikkert ikke vilde have ladet de forenede Staters ædle Flag tjene til Skjerm over en Person, der var anklaget som Medskyldig i et Mord. Man vil paastaae, at Undvigelsen var ivrigen befordret ved en fransk Agent, som man med stor Sorg seer forekomme i denne Sag. Man siger og, at Forslag af den Art forhen skal være gjort en af vore Skibsbefalingsmænd, som gav det ædle Svar: at en kongl. Sø-Officier kunde ikke befordre en mistænkelig Undvigelse, og at han vilde ikke modtage Hassuna, uden det maatte befales ham; og da ved lys Dag og uden Forklædning.

Corvetten Fairfield lettede Anker d. 10 Aug. om Morgenen. Paschaen blev forbittret over Hassunas Undvigelse, og befalede Mohamed Oghies, den Undvegnes Broder at indfinde sig paa Slottet, hvor han, i sine fornemste Officierers Nærværelse, med en frygtelig Tone, paalagde ham at udsige Sandheden. Mohamed kastede sig for sin Behersker Fødder, og erklærede edeligt og skrivtligt: Hans Broder havde havt Major Laings Papirer i Hænderne; men han havde udleveret dem til en Person, som man for det første ikke nævner, imod en Rabat af 40 Procent paa sin i Frankrig gjorte Gjeld, som var overdraget hin Person at inddrive.

Mohameds Udsagn udgjør tre Sider i Bladet, og indeholder vigtige og mange Omstændigheder vedkommende Afgivelsen af den ulykkelige Majors Papirer, og Enkelthederne i den selsomme Begivenhed. Laings Papirers Form og Størrelse er med største Nøjagtighed og med de mindste Smaating beskreven; det er oplyst, at disse Papirer ere ham fratagne ved Tombuktu, og senere overgivne den bemeldte Person ubeskadigede, og med ubrudt Segl af rødt Lak; en Omstændighed, der beviser Hassunas Medskyld i Mordet: thi hvorledes vil man kunne antage, at Major Laings vilde

Mordere skulde have bragt hans Papirer saa langt, uden at Hævnsyge eller den de Vilde saa naturlige Nysgjerrighed ikke skulde have fristet dem til at aabne et saa skrøbeligt Lukke. Da imidlertid Mohamed kom tilbage fra Slottet, ilede han, af Frygt for at Paschaen i sin Vrede vilde lade hans Hoved undgjelde for hans Broders Brøde, hvilket er en temmelig sædvanlig Justits i Tripolis, at tage sin Tilflugt hos den omtalte unævnte Person, og at søge Beskjermelse hos ham. Strax indfandt sig Danmarks, Sverrigs og Sardiniens Generalconsuler hos benævnte Person og affordrede ham, i Hr. Warringtons Navn, og i Kraft af Mohameds Udsagn, ufortøvet Udleverelse af Major Laings Papirer. — — De fik det stolte Svar, at bemeldte Udsagn var ikke andet end et Væv af Usandheder. Mohamed fra sin Side, uden Tvivl støttende sig paa den formente Ukrænkelighed, maaskee ogsaa ifølge af snedige Løfter; tog sit Udsagn tilbage, ja gik endog saa vidt, at han nægtede Rigtigheden af sin Underskrift. Denne Tilbagekaldelse kunde dog ej gjøre nogen tvivlsom. Paschaens Vrede steg til det højeste, han skikkede sin egen Søn Sidi-Ali til Mohamed; men ingen Indflydelse vilde denne Gang hjelpe. Siden da Mohamed truedes med at blive greben af Schiauks, tog han igjen sin Tilbagekaldelse af sit første Udsagn tilbage, og bekræftede nu samme ved at aflægge paa ny i alle Konsulers Overværelse den Bekjendelse, som han om Morgenen havde aflagt i Paschaens og hans fornemste Officierers Overværelse.

Den 26 Aug. indtraf i en Kulgrube „zur Hoffnung" imellem Seraing og den hellige Lamberts Dal i det Lüttichske i Nederlandene, den sørgelige Tildragelse ved en Gas-Udvikling, at af 56 til 60 Kulgravere, som om Morgenen vare komne til Arbejde i Gruben, de 36 dræbtes, og de andre bleve mere eller mindre forbrændte eller saarede. Forpufningen var saa stærk, at fire Heste i Stalden under Jorden, i 1000 Alens Afstand fra Udbruddet, faldt døde omkuld, ligesom to til tre af Køerne, som vare i Stalden. Der skeer Subskription til de Familiers Understøttelse, som mistede deres Forsørgere.

En ny Redningsbaad, opfunden af Havne-Politiedirektør Sperling i Memel, der forhen ved sin Redningsdrage er bekjendt, roses meget, da de gjorte Forsøg have havt tilfredsstillende Udfald. (B. H. 5336.)

Weinholds Infibulations-Idee (forhen i dette Blad omtalt) er ikke saa ny, som man maaskee tænker. Allerede hos Aristophanes forekommer denne Sag ganske tydeligt. I Komedien: Fuglene, er nemlig Tale om at Guderne mangen Gang have Lyst til at elske smukke Qvinder paa Jorden. Det burde man forbyde dem, og naar Forbudet ikke vilde hjelpe, da anvende hin Idee. Dette bemærkes i Bøttigers Archæologie und Kunst 1 B. 1 St. 1828 May, i Anhanget af antiqu. Misceller.

Philantropisk Selskab til Afskaffelse af Menneskeofferne hos Hinduerne. Der er allerede talt og skrevet saa meget om Hinduernes afskyelige Skik, at Enkerne skulle kaste sig paa Baal osm., og en stor Deel, især engelske, Rejsende have givet de udførligste Skildringer af Scener af denne Art, som de have bivaanet; men at afskaffe disse Afskyeligheder, dertil har endnu intet alvorligt Middel været anvendt; thi den engelske Regjering har stedse, af Frygt for at dens Indgriben heri kunde vorde den farlig i Indien, undgaaet at tage nogen kraftig Beslutning herover. Haabet, at Tiden og Omgang med Europæerne skulde virke velgjørende for denne Sag, er ogsaa destoværre ikke gaaet i Opfyldelse, tvertimod synes det Onde snarere at tiltage end at aftage. I de ti Aar, fra 1815 til 1825, ere allene i Præsidentskabet Bengalen ikke færre end 5997 Enker opbrændte eller levende begravede, og den afdøde Dr. Ward har i sit agtede Værk over Hinduerne anført, at efter Dokumenter, som han har havt Lejlighed til at kjende, i det mindste 10500 Mennesker aarligen paa mangehaande Maader ofres til Indiens forskjellige Guddomme, i følgende Forhold: Enker, som aarligen opofres, 5000, Pilgrimme, som paa deres Valfarter, deels undervejs, deels paa de hellige Steder selv, omkomme, 4000; Fanatikere, som til en Guddoms Ære drukne sig i Ganges, eller lade sig levende begrave, 500; Børn, som af fanatiske Ideer opofres 500; Syge,

som fremskynde deres Død ved Rejser til Ganges 500. For at modvirke mod disse skrækkelige, kun alt for sande Kjendsgjerninger, imod hvilke den saa yndede Bibel-Uddeling hidtil ej har udrettet noget, er et meget prisværdigt Selskab opstaaet i England, hvilket vil søge, deels ved Udbredelse af Skrifter om slige Barbarier, deels ved idelige Petitioner til Parlamentet fra alle Egne i England, at naae det Maal at faae omsider Britanniens Regjering bragt til at fravige smaalige og kræmmeragtige Synspunkter, ved hvilke den hidtil lod sig afholde fra at fyldestgjøre Fornuftens og Menneskelighedens Fordringer i denne Henseende.

Dueller. Det er visseligen ikke uinteressant at læse en udmærket Retslærds, Livingstons, Tanker over denne skjendige, fra de raa Aarhundreder nedarvede, paa vrange Begreber om Ære, og barnagtige Ideer om Manddom støttede Fordom, eller Misbrug af den menneskelige Frihed, samt erfare hans Mening om den bedste Maade at undertrykke samme; især da endnu stedse Lovgivningen og sammes Overholdelse kun alt for hyppigen ere uovereensstemmende, og selv de fleste Landes Lovbud om denne Gjenstand behøve store Forbedringer. Af hans Skrift er i Frankrig udkommen en Oversættelse: „Opinion de Mr. Livingston sur le Duel, & sur la maniere de le reprimer. Paris 1829." Det er kun lidet, to Ark; men fortjener Opmærksomhed.

Har England nogensinde erkjendt Napoleon som Kejser? Jo. I Conventionen af 11 April 1814, undertegnet af Castlereagh den 13 s. M., hedder det udtrykkeligen i anden Artikel: Leurs Majestés l'empereur Napoleon & l'imperatrice Marie Louise conserveront ses titres & qualités leur vie durant. La mere, les freres, soeurs, neveux & nieces de l'empereur conserveront egalement partout ou ils se trouveront, les titres de princes de sa famille. Bausset bemærker: at den første Akt, i hvilken det londonske Kabinet saaledes direkte har erkjendt Kejser Napoleon, udkom i det Øjeblik da denne Værdighed for ham de facto ophørte. (L. C. B.)

Om den forhenværende Konge af Sverrig, Gustav den 4de Adolph, hvis Biographie er givet i det store bekjendte franske Værk: "Biographie nouvelle ou dictionnaire histor., hedder det sammesteds. „Fra sin Barndom af havde den unge Konge valgt sig Carl den 12te til Mønster, og efter Hofmændenes Udsagn lignede han i alle Henseender denne Helt. Ogsaa bar han stedse een og samme Dragt, en simpel blaa Kjole, tilknappet fra oven til neden med Kobberknapper, laskede Bøffelskinds Handsker, korte og opstrøgne Haar. Carl den 12tes Kaarde, som var tagen ud af Tøjhuset i London, men gjort lidt kortere og lettere, da den oprindeligen var saa uhyre tung, sad ved Gustavs Side, og Billedet af den uforfærdede Kriger forlod ham aldrig paa hans Rejser." Biographien har i dette og mere endeel Urigtigheder. Der er udkommet: „Mindeskrift af Oberst Gustafsson, (den forhenværende Konge af Sverrig Gustav 4de Adolph). Fra det Franske ved Joh. Nic. Høst." Deri hedder det om forestaaende Poster: „Den unge Konge havde ikke valgt sig nogen Konge fortrinligen til Mønster, da det var hans Grundsætning, at Originaler bør foretrækkes Kopier. Skal der, med Hensyn til Kong Gustav den 4de Adolphs Costume endnu tales om Carl den 12te, kunde man næsten sige det samme om tre af hans Forgængere. De korte Haar bevise i vore Tider Intet. Efterat have læst de foregaaende Anmærkninger vil man erkjende Anekdoten om Carl den 12tes Kaarde og Portrait for en af de uforskammede Løgne, Publicum opvartes med. Carl den 12tes Kaarde er bestandig bleven i Tøjhuset, ligesaa tung, som den fra først af har været." — Biographen dadler Gustav, som stræng Ægtefælle mod sin Gemalinde. Derved erindrer han: „kan en Mand oprigtigen elske sin Kone uden at være stræng imod hende?" — Den danske Oversættelse faaes hos Forlæggeren, Bog- og Papirhandler Steen for 3 Mk. hæftet.

Historien bevarer flere Exempler paa at Mennesker ere ved Pinsler tvungne til at aflægge Bekjendelse, om at være skyldige i Forbrydelser, hvori de dog ingen Deel havde. Valerius Maximus B. 8. H. 4. fortæller, at en Dreng blev anklaget, fordi han havde myrdet sin Kammerad; han blev

bragt paa Pinebænken for at bringes til Bekjendelse, tilstod sig skyldig og blev henrettet. Efter nogen Tid indfandt sig Drengen, som man troede at være dræbt, igjen hos sin Herre. — Charondas har bevaret et saadant Træk i sine Responses B. 9. H. 8. En Kone blev om Natten ilde medhandlet af sin Mand; hun skreg Morder! og Naboerne hørte det. Dagen derpaa gik man ind i Huset, fandt Manden meget forvirret og saae tillige Blod og en endnu rygende Bager-Ovn; Manden selv bekjendte paa Pinebænken, at han havde dræbt sin Kone i Bager-Ovnen og blev dømt til den haardeste Dødsdom; man appellerede derfra til Parlementet, og Dommerne vare allerede forsamlede for at fælde Dommen, da Konen igjen indfandt sig; hun havde blot rømt med hendes Elsker. — I Causes celebres redigées par M. Richer p. 51. fortælles en Sag, som Henrik IV. selv hørte afhandle og ansaae for meget tvivlraadig: Jean Proust, et ungt Menneske, studeerte i Paris og boede hos Boulanger; hans Moder havde nyelig sendt ham nogle Penge, hvilke han havde gjemt i sin Kuffert. Han gik ud og blev myrdet paa Gaden; da han ikke kom hjem, saa gik hans Bært Boulanger op paa hans Kammer, opbrak hans Kuffert, tog Pengene ud og bragte dem til en af sine Paarørende; et af hans egne Børn forraadte ham, man fandt Pengene og nu ansaae man ham som den unge Proust's Morder; dette nægtede han og udstod den ordentlige og overordentlige Tortur; imidlertid bleve 3 Gascognere dømte som Tyve til at hænges, og en af dem bekjendte under Galgen, at han og Cammerader havde vidst, at den unge Proust havde faaet Penge fra sin Moder, de havde derfor luret paa ham, ombragt ham, taget Nøglen af Lommen, gaaet op paa hans Kammer, men ikke fundet Pengene. Boulanger fordrede nu Erstatning af den unge Proust's Moder for den lidte Skade og udstandne Tortur, men han blev afviist, da han ved sit Tyverie havde gjort sig mistænkt for Mord.

Sententser, af Baronesse Stael Holstein.

Det er allerede noget — ja det er meget, at føle sig nødvendig for den Ringeste blandt Dødelige.

Æren bør vi i det mindste savne, naar det ikke mere er muligt at opnaae den; kun dens Glemsel er det, som nedværdiger Sjælen. Under usle Omstændigheder, der betage Handlingerne deres Maal, søge man en Tilflugt i det forbigangne! —

Jeg finder ubeskriveligt henrykkende, alt hvad der er religiøst, ja selv overtroisk; kun at det er frit for Intolerans og Fornærmelser. Den guddommelige Bistand er dobbelt fornøden, naar Tankerne hæve sig ud over Livets almindelige Sphære. Hvo indseer ikke, at Trangen til overnaturlig Beskyttelse fornemmelig maa yttre sig hos dem, der besidde en udmærket Aand?

Kjøbenhavns Børs, d. 2 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$148\frac{1}{2}$	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$51\frac{1}{4}$	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$91\frac{1}{2}$	92 Rbd. Sedl.
Dito Dito	89	.— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	$100\frac{1}{2}$ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104	$104\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$97\frac{1}{2}$	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	$97\frac{1}{2}$	98 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$61\frac{1}{2}$	62 Rd. Banco.
3 pCt. uye danske Obligationer	68	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 80.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 6 October 1829.

Breve fra Miniaturmaler Corn. Højer til Wiedewelt. *)

I. Berlin, uden Datum. **)

Hav den Godhed, højstærede Hr. Directeur, at levere vedlagte Brev til Hs. kongl. Højhed, eller, paa det at det kan blive hastig leveret, at sende det op til Højstsammes Forgemak. — Jeg har udsat min Bortrejse fra Berlin, saasom Hoffet har anmodet mig om at blive indtil videre.

Abildgaard er ankommen for to Dage siden.

II. Berlin d. 26 Jan. 1788.

— Kunsternes Tilstand er her som ved alle Hoffer, hvor ikke et stort og rigt Publicum bestemmer Talenternes Værd og opmuntrer Kunstneren. En Kunstner her er, i det Hele betragtet, ikke overmaade meget anseet; en Lieutenant er her, og det er i en militair Stat naturligt, et stort Kreatur i Forhold til en stakkels Maler eller Billedhugger. Ellers kan Abildgaard og jeg ikke klage over, at man jo efter den tydske adelige Evne har distingveret os nok, men vores Qualitet som Fremmede har formodentlig tildraget os en Slags Opmærksomhed. Ministerne ere ellers her mindre vanskelige at faae i Tale end hos os, og ligne mere andre Mennesker, men dette bliver imellem os. Kabaler spilles her af Kunstnerne ved Hoffet, ligesom hos os, enhver har sin Mæcenas, som gjelder mere eller mindre, ligesom hos os, og skjøndt her egentlig ikke findes nogen stor eller habil Mand i noget Fag, saa maa dog en fremmed Kunstner nøje vogte sig for at dadle endog det sletteste. Den eneste sande Kunstner, som fandtes i Berlin, var Billedhuggeren Tassar, men sidst afvigte Mandag forlod han det Timelige overmaade hastigt. Kl. 4 om Eftermiddagen befandt han sig meget vel og munter, og Kl. 6 samme Aften var han død. Den berømte Portraitmaler Graff fra Dresden var just hos ham i samme Djeblik, og i hans Arme døde han. Dette Dødsfald har meget frapperet mig; thi jeg var tilligemed Abildgaard Løverdagen forud i Selskab med ham i Academiet, hvor vi havde meget Spøg; thi han besad megen tør Munterhed, og var vittig, derhos en retskaffen Mand. Dagen efter

---

*) Meddeelte af Hr. Hofkobberstikker Lahde. Endskjønt Brevene høre til Historiens Fag, og der vil nu efter 40 Aars Forløb ikke kunne være noget betænkeligt ved at optage dem fuldstændigen, ere dog enkelte Yttringer, enkelte Udtryk, som kunde ansees stødende, og ej at burde komme videre end for Vennen, der modtog Brevene, oversprungne. Brevene ville sikkert i Almindelighed læses med Interesse.

**) Endskjøndt dette korte Brev egentligen ikke indeholder Noget at opbevares, har man dog for Fuldstændighedens Skyld medtaget det.

hans Død lod Kongen Enken ved en af den Afdødes Venner vide, at Hs. Maj. skulde drage Omsorg for hende og hendes Børn, som ere 8 i Tallet. Forfatningen er ellers temmeligen god, thi han har havt en stor Pension, og af og til godt Arbejde. Et prægtigt Huus havde Kongen skjenket ham, hvilket nu tilhører Familien. Kun faa Dage forud havde han faaet Ordre at gjøre General Ziethens Statue i Marmor, og et Begravelses Monument var ham og nyelig overdraget at forfærdige. Hvem dette Arbejde bliver nu anbetroet, veed jeg ikke, thi i Berlin findes ingen, som er det voxen; her er ellers visseligen en Hoben for en Billedhugger at gjøre. — Rode kjender jeg meget vel, det er en god ærlig Mand, og ikke uden Fortjenester. Minister Hertzberg besidder meget af hans Arbejde, og skatterer ham højt. En Kobberstikker og Tegner ved Navn Meyl er en vittig og indsigtsfuld Mand. Han har en ypperlig Samling af Malerier, og en stor Deel gode Kobbere. Hans Fag er egentlig ligesom Chodowiecky's at tegne Vignetter. Chodowiecky har en Slags Merite i smaa Ting. — Her er en Historiemaler ved Navn Frisch, som har gode Studier, megen Theori, ikke meget Genie. — Her holdes hver 14de Dag en Klub af Kunstnere hos en Mand ved Navn Pascal, som har en Kobberstikkerfabrik. Der spises og drikkes, og raisonneres om Kunsten paa Tydsk, og der fattes intet uden vores Würdige Virtuose Müller, denn das ist auch ein großer Mann. Abildgaard rejser i Morgen med Brochenhuus til Potsdam, og derfra til Dresden. Jeg troer han er fornøiet med Berlin, men vil dog blive det mere med Dresden. Hidindtil har jeg kun malet Kongens Datter Frederika; andet har jeg ikke villet paatage mig, thi mine Ojne have været meget svage. —

Det er mig kjert, at Clemens har imodtaget den engelske Maler Counningham's Proposition. De ville blive fornøjede med hverandre. —

III. Berlin d. 23 Febr. 1788.

— Deres Proposition angaaende General Ziethens Statue har jeg paa den varsomste Maade gjort anhængig hos Minister Heinitz, som Kunsternes Minister. Jeg troer, at have taget det bedste Parti, nemlig ved en af hans bedste Venner, Greve Podewills, en af de rigeste og betydeligste Fornemme her i Berlin, Medlem af Kunsternes Akademi, at insinuere Deres Tanke, og da han selv, for omtrent halvandet Aar siden, passerede fra Sverrig over Kjøbenhavn, har været i deres Verksted, og kjender dem personligen, og af Reputation, saa bifaldt han meget Deres Forslag, og tilbød selv at gjøre det Statsministeren Baron Heinitz begribeligt, at man til et saadant Monument bør vælge en erfaren og consommert Kunstner. — Tassars Død har foraarsaget ligesaa mange Intriguer og Kabaler som et Conclave i Rom, og jeg, som Fremmed, maa vogte mig for at yttre ringeste Parti for nogen. En ung Billedhugger ved Navn Schadow, nyelig hjemkommen fra Rom, og ikke uden Talent, har en stor Deel paa sin Side; andre vil have Trippel forskreven, andre vil have engageret en Tydsker, som skal opholde sig enten i Cassel eller et andet tydsk Sted. — De fleste tydske Kunstnere ere oratoriske som vor Müller, og de fleste have ikke heller mere Talent end han; nogle af dem gjøre dog Lykke. En Architect ved Navn Langhans har i disse Dage, for at have forandret Operahuset indvendigen, erholdt en Pension af 3000 Rdl. aarlig, en meget rig Gulddaase, og 1000 Dukater Present, samt Geheimeraads Charakteer. Han er langt fra en Harsdorf, men ligesom Harsdorf en meget honnet Mand. Jeg kjender ham meget vel. En Dekorationsmaler, som er en Mazett og en Charlatan, ved Navn Verona, har ved sidste Karnaval fortjent over 15000 Rdl., foruden hans aarlige Gehalt, som er 1000 Rdl.; over vores Bruun skriges der, naar han fortjener det daglige Brød, og han er dog en Mand af langt andre Fortjenester; Kongen af Preussen betaler gjerne, men iflæng; i Kunsten hersker her en utrolig Ignorance, og de største Stympere, naar de kun have visse Folk i Lommen, kan faae, hvad de ville. —

— Det lidet, jeg har paataget mig, har fundet stort Bifald. Prindsesse Frederika, Kongens Datter, har jeg malet i Costume som Hebe. — Det er mig behageligt at passere for det jeg er, og ikke, som i Kjøbenhavn, fornærmes og sættes til Side for Bønhaser, afkortes i Gage, og humilieres paa mange Maader; men lad os foragte

slige Misérer, som fortjene ikke at man taler derom. —

Af de fire Marmorstatuer paa Wilhelms Pladsen ere de to, General Keith's, og General Seidlitz's af Tassar i moderne Dragt, og kun maadelige, den tredie, General Schwerins, er klædt paa Romersk, holdende Fanen, med hvilken han døde, i Haanden; den er meget god; den fjerde husker jeg ikke. Man har havt tilforn i Berlin en meget habil Billedhugger ved Navn Schlüter; paa Slottet og i Arsenalet findes ypperlige Ting af ham, som jeg har seet med megen Glæde; hans Stiil synes meget at ligne Algardins, den er maaskee ikke den strængeste, men meget behagelig. — —

IV. Berlin d. 29 Marts 1788.

En Rejse til Schwedt har medtaget omtrent tre Uger — og siden min Tilbagekomst til Berlin har jeg ikke havt Lejlighed at tale med Greve Podewils. — En af mine gode Venner, som her kjender Conjuncturerne, og som jeg har yttret Deres Tanker for, var af den Mening, at De skulde skrive direkte til Kongen, og et Brev til Minister Heinitz. — Den, som ellers er den betydeligste Mand, og som strax kan afgjøre Sagen, er Geheimeraad v. Wöllner, som egentlig bestyrer Affairerne i Preussen, og da Bygningsfaget egentlig ligger til hans Departement, og alle de Kunster, som dertil henhøre, saa er dette og hans Sag; — dog maae Minister Heinitz ikke gaaes forbi. — Schadow bekom strax efter Tassars Død Ordre, at gjøre et Udkast til Ziethens Monument, det skal være ret artigt, men jeg tvivler paa, at Arbejdet bliver ham anbetroet; han er kun vant til at arbejde i det Smaa, og til Porcelainsfabriken. Til Trippel er der skrevet i Rom, for at engagere ham; det ham gjorte Tilbud skal være 1500 Rdl., Logis, og tilhørende Agrements; hans Arbejde aparte betalt. —

V. Berlin d. 26 April 1788.

Jeg har i Dag med den agende Post affendt 2 Stkr. af General Ziethens Portrait i Kobber; det ene forestillende Generalen i sin fulde Galla-Costume, stukket af Berger efter Madame Therbusch, det andet i den sorte Kunst af Townley, efter Cunningham; dette sidste skal ligne Helten overmaade, og er det, hvorefter Tassar har gjort sin Buste, som han havde bestemt til den store Statue, hvilken Buste blev befunden fuldkommen i alle Maader; man bør ikke dadle de Døde, men Tassar var dog i Grunden en maadelig Hexemester, hvorom vidne de to Generaler Keith og Seidlitz paa Wilhelms-Pladsen, tilligemed meget andet. Schadow faaer formodentlig ikke Statuen at gjøre, thi ham er overdraget at forfærdige et Begravelses-Monument over den lille Greve de la Mark, Batard af Kongen, til hvilket Monument Tassar og allerede havde gjort Model, og var accorderet. Schadow bekommer 8000 Rdl., har og faaet Tillæg til sin Gage, og har nu 600 Rdl., hvilket for et ungt Menneske dog gaaer an. Ham bliver og overdraget at forfærdige en Triumphvogn, som skal staae oven paa den ny projecterede Port, kaldet Brandenburger-Thor. Schadows Esquisse har jeg seet, og finder, at det kuns er et Arbejde af en Eleve, men de her værende tydske Kunstnere løfte det i Skyerne. — Geheimeraad Langhans, som jeg for nogen Tid siden har meldt om, skal bygge den ovenanførte Brandenburger Thor. Planen er approberet. Hvor mange Porte Athenen har havt, veed jeg ikke, og om den ikke har havt mere end een Port, men nok det skal blive d. Stadt Thor zu Athen. 80 Fod bliver dens Højde, og den omtalte Triumphvogn med 4 Heste af Schadow skal staae oven paa. Det bliver et herligt Syn, og fattes intet uden at unser große Müller sollte eine Lobrede darüber halten. Harsdorff vilde lee, om han kom her. Her bygges Palladser og Kolonnader, men Gaderne ere saaledes beskafne, at man næsten ved hvert Trin maa brække Halsen, især i Leipziger- og Friedrichs-Strasse, som ellers ere de prægtigste. — —

Jeg troer vist, at Clemens vil ikke fortryde at stikke Cunninghams Stykke, skjøndt det i Førstningen vel ikke saa just vil goutere, førend han Tid efter anden har glemt Juel, hvis Arbejde han, efter egne Ord til mig, holder for det første i Verden. Cunninghams Maade er ganske modsat, og gaaer ud paa Effecten, efter de engelske Maleres System. Details gjøre de næsten intet af. — Abildgaard er nu vel allerede hjemme, og kan fortælle dem meget Nyt. Det Abildgaardske og

Bastholmske Parti synes nu at være det herskende; det sees tydeligt af den forunderlige Tildragelse med Professor Bast. —

VI. Strasburg den 25 Novbr. 1788.

— — I Slutningen af April Maaned forlod jeg Berlin, hvor jeg havde passeret min Vinter meget behageligt, i det mindste ifølge mit Humeurs Beskaffenhed. I Potsdam opholdt jeg mig nogle Dage, deels fordi jeg havde svært ved at forlade min Datter, som var utrøstelig ved min Bortrejse, og deels fordi jeg endnu ikke havde betragtet Potsdams Pragt. Sans-souci kunde jeg ikke dengang faae at see, men maatte have det tilgode til min Hjemrejse, som jeg haaber skeer næste Sommer. Naar man blot seer alle Ting med kritiske Ojne, kan der uden Tvivl ved Slottet i Potsdam og dets Tilbehør være meget at udsætte; jeg for min Deel troer, at naar man rejser for at fornøje sig og at opmuntre Sindet kan man, endog som Kunstner, i mange Henseender i Potsdam opnaae sit Onske: vel sandt, at man ikke overalt sporer den græske Stil, men i det hele hersker dog mere Smag end man skulde vente, og kuns meget faa Steder kan fremvise mere Rigdom og Pragt. Jeg fandt i Potsdam en Billedhugger ved Navn Wohlert, som har freqventeret vores Akademie; om jeg erindrer ret, saa er han en Eleve af Dem. Den storagtige Pohlman, Inspecteur ved Billed-Galleriet i Sans-souci, og i sine Tanker en meget lærd Historie-Maler, besøgte jeg ikke, thi den Sl— havde udladt sig meget haant om vore Kunstnere; især erfarede jeg, at han i et Selskab i Berlin havde havt meget at udsætte paa Abildgaard, og saa er den Stymper ikke istand til at præparere sin Palette. Der sidder i Akademiet i Berlin en Leda, som er et Foster af denne Pohlmans romerske Frugtsommelighed; men det er en smuk. Imidlertid gjør Minister Heinitz meget af bemeldte Pohlman, thi han skal gjelde meget hos Kongen, saasom han har ofte Lejlighed til at tale med Hans Majestæt i Billedgalleriet: ham er det og som har bragt Trippel i Forslag. Fra Potsdam gik jeg til Dresden; dette for en Kunstner saa meget interressante Sted saae jeg igjen med en ubeskrivelig Fornøjelse. Ikke destomindre fandt jeg alting ganske forandret; kun Galleriet kjendte jeg igjen, skjøndt jeg maae tilstaae, at endog mange Ting her ikke gjorde mig det Indtryk som for 20 Aar siden. Om jeg nu saae med skarpere Ojne, eller fordi mit Sind dengang var muntrere, skal jeg ikke sige, men nok at jeg blandt den Mængde af Kostbarheder ogsaa fandt en Hoben Middelmaadigt. Selv Pompeo Battonis Magdalene vilde aldeles ikke behage mig, og skulde De troe, at Natten af Correggio ikke dennegang satte mig i Enthusiasme, derimod gjorde Correggios St. George mig megen Fornøjelse, ligeledes den hellige Sixtus af Raphael. Le genie de la Glorie af Carraggio frapperede mig frem for alle øvrige Malerier i den hele Dresdener Samling. Antiquerne, som nu ere opsatte og rangerede i det saa kaldte Japanske Palais, fortjene at sees, der er et Par Vestaler, som ere ypperlige. Mengs's Gibs-Afstøbninger, som ere placerede i det forhenværende Brühlske Palais, ere ikke ubetydelige, og denne Samling kunde vi have havt, thi den er solgt for meget godt Kjøb. I øvrigt er det i Dresden uendelig dødt for Kunsten; til Lykke for de sachsiske Kunstnere, at de beboe en Plet paa Jordkloden, hvor næsten alle Fremmede passere, og saaledes have Lejlighed at occuperes. Kunsternes Præses er Grev Marcolini, en slet og en yderlig dum og interesseret Karl, — en Italiener. Jeg havde kjendt ham meget godt som Page, og af den Aarsag gjorde jeg ham en Visite, men jeg havde nær geraadet i Strid med den Sl—, thi han talede saa slet om Kunsterne og vilde have dem udryddede overalt. Grev Marcolini beviste mig en Slags Grovhed og dette var Aarsagen, hvorfor jeg lod svare Prinds Anton, som vilde have at jeg skulde male hans Gemalinde, at det var for sildigt og at jeg havde indpakket mine Sager og stod paa Point at rejse. Grost og Zingg fornøjede sig meget over min Kjekhed, men det fortrød dem, at jeg ikke havde været grov nok imod Marcolini, ligesom det og gjorde dem ondt, at den Sluppert var Skyld i, at jeg intet efterlod af mit Arbejde. Efter en 3 á 4 Ugers Ophold forlod jeg det i saa mange Henseender interessante Dresden, og begav mig over Meißen og Leipzig ind i Voigtland til Grev Reuß den 43, som residerer i Køstritz, ikke langt fra den for nogle Aar siden af-

brændte Handels- og Fabrik-Stad Gera. Her tog mit fornemme Levnet sin Begyndelse, og jeg har siden min Ankomst til Køstritz indtil nu næsten ikke omgaaets uden med Fyrstelige Personer. Arveprindsen af Saxen Coburg med hans Gemalinde, som er en født Grevinde Reuss, var mit daglige Selskab i 4 Uger. Denne Prinds af Coburg er en Cousin af vores Arve-Prinds og Præses, saasom hans Moder var Søster til vores Dronning. Han ligner ellers af Ansigt og Figur meget den nu regjerende Konge af Preussen, kun han seer vittigere ud end Kongen og har mange Kundskaber, hvilket for nærværende Tid man finder blandt den største Deel af de tydske Fyrster, at de ere meget oplyste, og aldeles ikke stolte. Fra Køstritz gik jeg til Jena, hvor jeg kuns opholdte mig et Par Dage; jeg gjorde Bekjendtskab med nogle Professorer, som vare meget gode Folk, meget lærde og Pedanter; de vare saa gode at de kappedes om at tilbyde mig Logis og Bord, naar jeg kuns ville blive hos dem; deres gamle Husholdersker eller Professorinderne istemmede med; de havde næsten alle krøllede Nakker eller Tourer; dette var maaskee Aarsagen hvorfor jeg ikke lod mig overtale. Jeg gik da til Veimar omtrent 3 Mile fra Jena; her holder Hertugen af Sachsen-Veimar sit Hof, og sin Residents. Veimars Beliggenhed er overmaade angenem, og Hertugen har taget det bedste Partie der kunde tages for at embellere Stedet. Den berømte Göthe har været hans Raadgiver, en Mand af Smag, hist og her lidet Tydsk; ellers ere der mange Ting som har Lighed med Kuppelen paa Fredensborg, men Veimar har det forud, at der er Vandfald og bjergagtige Partier. Hertugen af Veimar er meget Preussisk og Militair; ikke desto mindre agter han Kunsterne, og kjøber idelig Kunst-Sager; han har og ladet indrette et Slags Akademie, hvor en af mine gamle Parisiske Krigs-Kammerater er Directeur, nemlig der Herr Rath Krause. Weidenhaupt kjender og ham meget godt, han logerede i Paris med Schmutzer.

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

Hr. Consistorialraad Bjerregaard har i Randers Avis Nr. 120 givet et „aftvunget Svar" til Hr. Pastor St. St. Blicher, paa det (ogsaa i Skilderiet) Indrykkede. „Rigtignok, begynder han, havde jeg sagt Alheden Farvel, og var sindet ikke videre at indlade mig med Deres Velærværdighed desangaaende, men da De i Deres sidste Svar baade gaaer i Rette med mig, som den, der høiligen skal have fornærmet Dem, og, om jeg og Andre med mig ei meget feile, tillader Dem Stiklerier paa mig, som ved intet foregaaende Lignende fra min Side er foranlediget; ja, da Deres Hr. Fader, idet han tilsidst optræder, bebuder sig som den Neutrale, og som den, der vil mægle Fred, men hugger, forinden han begynder sit Mæglerværk, dygtigt løs efter mig, saa vil Man undskylde, at jeg tager til Modværge.

De havde erklæret Dem for at være enig med mig i tvende Punkter, og hvad det tredie angik, da at være det for en Del. Jeg yttrede, at der kuns manglede, for ogsaa heri at være blevet ganske enig, at De oprigtigt og reent ud skulde have tilstaaet o. s. v. Disse Ord er det, hvorover De er kommet i en saadan Bevægelse, disse Ord er det, der skulde indeholde en saa haard Beskyldning, at jeg efter Deres Formening bør tage Dem tilbage, der skal jo vel sige, gjøre Afbigt, og da, man tænke en Naade, da siger De, vil De troe, at jeg ikke har forstaaet hvad jeg skrev. Da D. V. havde i et foregaaende No. klaget over, at man nyligen i et Skrift, der bestyredes af 14 Videnskabsmænd, havde søgt at skille Dem ved Deres Smule Hæder, lod jeg for min Part et Trøstensord falde, og yttrede mig da, efter min bedste Kundskab, fordelagtigt om Dem. Jeg maatte have ventet, at De herfra vilde have sluttet, at jeg ikke mente dem det saa ilde, og at bemeldte Yttring skulde have indlagt et godt Ord for mig, om der engang skulde undslippe mig et Udtryk, der ikke var afveiet paa Sølvvægten. Men nei, her er ingen Skaansel. Ja da De selv ikke er saa nøieregnende med Deres Udtryk, naar det gjælder andre, da De saaledes f. Ex. for ikke ret længe siden gjorde Anfald paa en af vore hæderlige og fortjente Lærde, i en saa lidet fin og sømmelig

Tone, at selv Deres Venner ganske misbillige den, fortalte hvorledes De i hans Reisebemærkninger havde fundet tvende meget betydelige Urigtigheder, som De skyldte Sandheden at rette, hvoraf dog den ene vist ingen Urigtighed var — fortalte, at Den, som havde indbildt ham den anden, havde løiet, saa en Steen maatte vende sig, stiklede paa hans Reise om Natten m. m. — Nok, da De selv, som sagt, er Intet mindre end nøieregnende i Deres Udladelse over Andre, saa havde jeg jo Grund til at vente, at De ikke vilde have gjort alle de Ophævelser over et Udtryk, hvorover enhver Anden slet ikke vilde have opholdt sig. Men nei, her er ingen Skaansel. Nei, idetsted forsikrer De, at hvad jeg sidst skrev, vrimler af Urigtigheder. Og da De saaledes paa ingen Maade skaaner Andre, imedens De selv er yderst ømfindtlig, saa faaer De, saa godt som De kan, at finde Dem i, at man, for at godtgjøre hvorledes De behandler Andre, skal nødes til heller ikke at skaane Dem."

„De har — slutter Svaret — i en temmelig udfordrende Tone erklæret mig, at jeg dog skal komme til at lade Dem have det sidste Ord. Skræmme mig til at lade Dem have det, kan De ikke. Men da De ikke kan skrive uden i en heftig og lidenskabelig Tone, ja ikke uden Tirren og Stiklen, *) saa er det mig ikke behageligt at indlade mig mere med Dem end jeg er nødt til, hvorfor jeg gjerne overlader Dem det attraaede sidste Ord.

Og skulde jeg imidlertid have feilet i mine Anskuelser af hine Anlæg, og at feile er menneskeligt, skal det endog af den Aarsag være mig kjært, fordi samme da ville, efterat have næret Fordomme mod Træplantning, til sidst bliver en Opmuntring dertil. Ja mit sidste Ønske skal være som mit første: Gid de maatte omsider lykkes, saa at

*) For at overbevises herom, behøver man blot at læse Begyndelsen af Deres sidste Svar med Anmærkn. Deres Yttring "at jeg maa have havt mine Aarsager, hvorfor jeg ikke" o. s. v. it. Manus manum lavat (den ene Haand vasker den anden) m. m., som jeg ikke videre vil indlade mig paa.

selv vor gode Konge, der interesserer sig for dem, som Intet, der vedrører Almenvellet, unddrager sig hans landsfaderlige Omhu og Opmærksomhed, maatte kunne glæde sig."

Landhusholdnings Selskabet modtog en kongl. Befaling af 19 Nov. 1822 om at afgive Betænkning (i Anledning af nogle Overøvrigheders Forslag ved Indsendelsen af de aarlige tabellariske Oversigter over Landvæsenets Tilstand), om hvad der kunde gjøres til Kornrensningsmaskiners og forbedrede Agerdyrkningsredskabers Udbredelse og til Indførelse af Korntørrings Indretninger til fælles Afbenyttelse for visse Distrikter. Selskabets Betænkning gav Anledning til, at det ved kongl. Resol. af 24 Apr. 1824 blev bevilget en Sum af 600 Rbd. aarlig i 4 Aar fra Fonden ad usus publicos til saadanne Redskabers Indkjøb og Uddeling, hvilket Bidrag ved kongl. Res. af 3 Jan. 1826 er end videre udbetalt Selskabet for de paafølgende to Aar. Angaaende Korntørringen bemærkede Selskabet: „at denne, endnu mere end Kornrensningen er Kjøbmandens Sag. Den meget simple og sikre Tørringsmaade paa Bagerovnen, ved en Overbygning, hvortil Korntørrings Kommissionen har udgivet en Vejledning, der er omsendt igjennem Cancelliet til alle Øvrigheder, finder ifølge de indkomne Rapporter liden eller ingen Indgang. Vist nok er det, at den, hvor Bagerovnene ikke ere i Brug den ene Dag efter den anden, ej er saa fordelagtig som i Kjøbenhavn, hvor dette er Tilfældet. — I en lang Række af Aar udsatte Selskabet Præmier for de Bondebyer som opførte fælles Køller og Tørreovne; ingen meldte sig. Man forandrede det til en ligefrem Pengehjelp og man kom lige vidt. — Der gives andre simple Tørre-Indretninger, som fortjene Anbefaling. *) Saaledes en som af Proprietair Tutein paa Marienborg paa Møen er indført. — Vil Regjeringen i denne nyttige Sag, som i saamange andre, træde til, kunde det skee ved at lade opføre paa tre eller fire af de den tilfaldne Godser et Tørrehuus paa hvert, saaledes

*) Derom i Nye Landøkon. Tidend. 5te Bind.

som det paa Møen. Derved vilde Opmærksomheden blive vakt hos Andre i Omegnen.

Blandede Efterretninger.

Fra Hamburg skrives, at den aattende Aarsberetning nyelig er udkommet om det nedersachsiske Selskab til Udbredelse af religiøse Opbyggelses-Skrifter; i hvilken fortælles meget Overordentligt om de gode Virkninger af de smaa Tractater, endskjøndt man fra andre Sider aldeles ikke vil have bemærket noget.

For den uforglemmelige Tschirner er i Leipzig paa Kirkegaarden rejst et Minde, meget simpelt, men udmærket skjønt; det er en Kubus, paa hvilken ligger en aaben Bibel dedækket med en Olie- og en Palmegreen. Det opslagne Blad af Biblen viser 2 Tim. 4. 7. 8. (Jeg haver stridt den gode Strid etc.) Paa Forsiden læses: Tschirner, fød 14 Nov. 1778, død 17 Febr. 1828.

Fra Leipzig blev skrevet, at der fra det kongelige sachsiske Hof for nyelig var sendt en betydelig Sum til Rom til Indkjøb af Reliqvier. Man angav denne Sum til 30,000 Dukater. I Neckartidenden erklæres denne Efterretning, ligesom og en anden, nemlig at det marcolinske Palais skulde være erhvervet til Brug for en Jesuiter-Stiftelse, begge at være opdigtede.

Det hele Antal af Catholiker i Storbritannien (med en Befolkning af 14 Millioner), ansættes til en Million, som under forskjellige Forhold ere adspredte i England, Skotland, og Wales. De Grevskaber i England, som have det største Antal af Catholiker, ere Lancashire, Staffordshire, Warwikshire, Worcestershire, Ceshire, Northumberland, Durham, Norfolk, Suffolk og Kent. Hovedstadens og sammes umiddelbare Omegns catholske Befolkning antages at være 200000. Hvad Irlands catholske Befolkning angaaer, da har samme været i flere Aar forskjelligt angivet, da Protestanterne har opgivet samme kun til 5½ Mill., Catholikerne derimod til 6½, ja endog til 7 Millioner. Man kan antage den catholske Befolkning i Irland for nærværende Tid til 5½ Mill., og den protestantiske med Indbegreb af alle Secter til 1¾ Million. Irland har 32 catholske Biskopper og Erkebiskopper, 52 Dechanter og Erkepræster, omtrent 1500 Sognepræster, og 3000 Vicarier. Hvert Kirkesogn i Irland har sin catholske Kirke; i de store Stæder ere flere af dem, og i de sidste ti Aar har Tallet betydeligen tiltaget. I Storbritannien er Antallet af catholske Kirker (Chapels) 456, hvortil komme nogle Privatkapeller hos enkelte Store og Fornemme. De engelske catholske Pairs, som tage Sæde i Overhuset ere i Tallet 8; Hertugen af Norfolk, Earl af Shrewsbury, Baronerne Sturton, Petre, Arundel, Dormer, Stafford og Clifford; de irske, som ved Valg kunne komme i Parlamentet, ere ligeledes aatte; og de skotske to. De catholske Baronets ere i England 16, i Irland 6, i Skotland 1. Desuden høre mange historiske Navne i det forenede Kongerige til den catholske Deel af sammes Befolkning. (Mere i allg. Kirchen Zeit. Nr. 94 og 95.)

De saa kaldte Rottekonger, eller en Samling af nogle med Halerne uadskilleligen sammenviklede Rotter bevaredes forhen og bevares endnu i mange Naturaliesamlinger, og man skrev, og skriver endnu smaae Afhandlinger derover, eller Undersøgelser om hvorledes bemeldte Smaadyr maatte være komne i saadan Sammenvikling. Det danske forrige kongelige Kunstkammer bevarede, førend dets Fordeling i flere Museer, en Samling af atten Rotteunger med sammenviklede Haler, fundne 1690 paa Kongsberg. De vare alle lige store; kun fire Tommer lange. En havde faaet slidt sig løs med Forlis af Halen. I Laurentzens bekjendte Skrift Mus. reg. ere de beskrevne og i Kobberstykke afbildede. I andre Samlinger har man havt deels flere, deels færre, deels unge, deels ældre saaledes sammenviklede Rotter; og man har en Afhandling derom under Titel: Ueber das bisher bezweifelte Dasein des Rattenkönigs. Eine naturgeschichtliche Vorlesung. Mit einer Abbildung. Von Joh. Joach. Bellermann. Berlin 1820. X og 50 S. 8. rec. i Gött. gelehrte Anz. Nov. 1820. S. 1796-1. Nyelig har Garnisonspræsten Dr.

Winkler i Altenburg sendt det schlesiske Selskab for fædrenelandsk Cultur en Beskrivelse over et Exemplar af en saadan Rottekonge, bestaaende af ej mindre end 27 Stykker Rotter, hvilket bevares i det i Altenburg værende Selskabs Kabinet. Rotterne vare alle af omtrent lige Størrelse, dog nogle Individuer mindre og derfor vel yngre; skjøndt de alle synes udvoxne. Lsr. 3 B. 15 St.

Om Suworoff. Hurtighed var et Hovedtræk i hans hele Væsen, i den Grad at han aldrig gik, men stedse løb; og aldrig red uden i Galop. „Det er, gjentog han ofte, nødvendigt for at føre Krig, at man har Penge; men kostbarere endnu er Tiden. Jeg handler ikke i Timer, men i Minuter." Som han heri var kort var han det ogsaa i sin Tale, og i sin Skrivning; og heri var han sjelden. Han meldte f. Ex. en Ven i et Brev fra Warschau, at denne Stad var indtagen. Brevet var forsynet med behørig Adresse; da man aabnede det, fandt man ej mere deri end: Underskriften: Suworoff, og Navnet Warschau, med Aar, og Datum. — Da General Melas, i det italienske Tog, trængt af Fienden rundt omkring, spurgte Suworoff, i en Beretning om sin Stilling, om hvorhen han skulde retirere? fik han det med Blyant skrevne Svar: Til Piaçenza, men fremad. — Hvad var Følgen? Den fjendtlige General Macdonald blev slaaet, og Suworoff modtog Melas i Piaçenza. — Han var uegennyttig, og meget elsket af Soldaten. „Vor Suworoff, sagde Soldaterne, deler alt med os, Sejer og Besværligheder, kun ikke Byttet. Det lader han være aldeles for os. — Om Massenas Egennyttighed sagde han: Skulde han ikke tænke paa, at alle hans ranede, med Blod farvede, Millioner, ikke ville kunne finde Plads i hans snevre Grav? — Byttet tilhører Eder, tapre Karle, og ikke mig; udraabte han, og disse Ord gjenlød i Armeens samtlige Rækker. — Et interessant lidet Skrift om denne mærkværdige Kriger, er nylig udkommet af Statsraad v. Fuchs, der i sin Tid var Cancellie=Directeur hos Fyrst Italinsky, eller Suworoff, under Titel: Leben des Grafen Suworoff-Rymnisky. Leipzig. Brockhaus 1829 gr. 8. Derfra forestaaende Anekdoter.

Alderdommen.

Alt heniler let paa Tidens Bølger,
Som et broget Spil!
Paa min Vaar og Sommer Vintren følger,
Aftentimen stunder til. —
Gid saa nyttes mine Aar,
At min Alders sølvgraa Haar
Jeg med Hæder bærer:

At som Olding jeg kan skue rolig
Gjennem vandret Dal
Hen imod den sidste, stille Bolig,
Som mig favne skal!
Fra dens Mørke stige frem
Straalen fra det bedre Hjem
Og mit Lys i Døden være!

(Af Huusvennen.)

Kjøbenhavns Børs, d. 6 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 a
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	148½	149 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92	Rbd. Sedl.
Dito Dito	89¼	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	104	104½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	97½	98 r. S.
4 pCt. Dito Dito	97½	98 i Banco.
4 pCt uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	68½	68¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 81.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 10 October 1829.

Miniaturmaler Corn. Høiers Breve.

(Slutning af Brevet fra Strasburg af 25 Nov. 1788. See forrige Nr.)

Dette Weimarske Academie er unægtelig det amusanteste Academie i Verden, thi her er ikke allene Elever men og Elevinder; de fornemste Damer og de største Skjønheder i Staden frequentere dette Academie; Der Herr Director und Rath Krause er just ikke nogen stor Maler, passerer heller ikke derfor, men han forstaaer at give Tingen en Slags Anseelse, og ved at bringe det derhen, at de fornemste Familiers Sønner og Døttre lære i dette Academie, er det blevet til en Vigtighed; i alle Huse taler man om Tegning og Malerie. Jeg for min Deel ansaae denne Behandlings-Maade som Spøg. Blandt Eleverne fandt jeg to Comtesser Bachoff, Døttre af vores forhenværende Minister ved det Wienske Hof, og som i saa mange Aar uforskyldt har staaet anført i vore Fortegnelser, som Æresmedlem. Disse Comtesser Bachoff leve i Weimar med deres Moder temmelig indskrænket. Krause har ellers, i Selskab med en vis Bertouch, fundet paa at udgive en Mode-Journal, hvorved de aarlig skal fortjene en 4000 Rd. Denne Mode-Journal behandles fabrikmæssig. Bertouch skriver Texten, Krause gjør Tegningerne og besørger Kobberne, som ere meget slette, og endeel fattige Piger og Jomfruer illuminere for en ringe Betaling. Vive les gens d'esprit, qui se levent la nuit pour boire. Denne Legationsraad Bertouch er et vittigt Hoved; man har nylig i Berlin tillige med Coadjutoren Dalberg antaget ham til Æresmedlem i Kunsternes Academie. Udstillingen i Berlin skal have været meget brillant; mit Portrait af Cunningham har formodentlig og figureret der. Men hvorfor har vi ikke og imellem en Udstilling? Vi hænge Gud skee Lov i Kjøbenhavn sammen af saa megen fattig og falsk Politik. Mig synes at om det kuns var for egen Satisfaction og for at ligne andre europæiske Academier, saa burde man have engang imellem en Udstilling, og for Præses vilde det altid være behageligt, og overalt var det anstændigere at fremstille sine Talenter for Publicum end at sønderslide sine Colleger med Tænderne og Tungen; à propos man har mældt mig, at de gode Herrer skal occupere sig meget med mig: De kunde jo dog engang, i det mindste fraværende, lade mig leve i Ro, og drive mit Fuskerie saa godt som jeg forstaaer det. Jeg veed meget vel, at jeg ikke er saa vigtig en Mand i Staten som de, der staae immediate i Correspondance med Kammeret og de øvrige Collegier, men saadan Hæder har jeg aldrig ambitioneret, min Sag har altid været at dyrke min liden ubetydelige Kunst, og fornøje mig med mine Venner. Men jeg maa tilbage til Weimar, om det ikke er vigtigere, saa er det dog behageligere. Ved det hertugelige Weimarske Hof

blev jeg meget højtidelig imodtaget: efterat jeg ved Hof-Marechallen havde ladet mig mælde, blev jeg næste Søndag tilligemed mange fremmede Rejsende, hvoriblandt to fremmede Prindser, ansagt til Taffel, hvor det gik overmaade brillant til; man placerede mig ved Taffelet lige over for Hertuginden, som er Søster til Dronningen af Preussen. Hun underholdt sig næsten hele Tiden med mig, og det forundrede mig meget, at en liden ubetydelig Skabning, som jeg, var en saa mærkværdig Person, thi hun vidste, at jeg havde været i Berlin, der været forestillet den kongelige Familie, samt at jeg rejste for at recreere mit Humeur, og at jeg til den Ende gik til Schweitz. Hun spurgte mig meget om Danmark, om den kongelige Familie, og især om Prindsesse Sophie Frederikke, som hun syntes at være meget attacheret. Hertugen yttrede de fordelagtigste Tanker om Kunsternes Tilstand i Danmark. Disse fordelagtige Tanker har man overalt i Tydskland. Hos Enkehertuginden af Weimar, som nu rejser i Italien, var jeg meget ofte til Taffel, hun holder sit eget Hof, og man er hos hende paa en meget frie og angenem Fod. Her gjorde jeg Bekiendtskab med Göthe og Wieland; den første, som nyelig var hjemkommen fra Italien, og selv tegner gandske artige Landskaber, viiste endeel Pretension i Kunsten; han er desuden meget indtagen af sin Figur, gik altid med Kaarde, og sammenknappet Kjole, for at vise en smuk Taille, spillede verelviis Petitmaitre og Minister, og da han er af de følsomme Authorer, som nu er Moden i Tydskland, saa var hvert Ord af hans Mund Sententser og Honning. Wieland derimod gefaldt mig overmaade; jeg var især en Dag med ham i Selskab hos Enkehertuginden, og jeg maa tilstaae, at det var en af mine behageligste Dage, ikke allene paa denne Rejse, men endog i mit hele Liv; jeg tør næsten smigre mig med Wielands Venskab fra den Dag af, i det mindste forsikrede han mig derom, og det syntes som jeg fandt hans Bifald. Wieland taler med megen Forstand, med meget Overlæg, dog tillige med megen Varme, og ofte med Heftighed; de heftige Folk er mine Folk, i det mindste ere de næsten altid ærlige. Til min store Fornøjelse begynder det at blive den gode Tone at tale frit, og med Heftighed, naar

det udfordres; jeg selv har paa denne Rejse fundet min Regning derved, thi troe ikke, at jeg gaaer krybende frem, og man finder udenlands Folk af første Distinction, som ere mindre vanskelige at omgaaes med end hos os med en Kammerherre, og med hvilke jeg er mere dristig end med den danske Kammerjunker —.

Enkehertuginden af Weimar, som i sin Tid har staaet i Relation med Winkelmann, og som i øvrigt har læst alle Winkelmanns Skrifter, kjender Justitsraad Wiedewelt saa nøje, som om hun havde omgaaets ham i mange Aar. Et af hendes Ønsker var at kjende Dem personlig og tale med Dem. Naar denne Prindsesse efter halvandet Aars Forløb kommer tilbage fra Italien, og De saa vil gjøre en Lystrejse til Weimar, kan De være sikker paa ikke at fortryde det; det maatte da være om Sommeren, og da vilde De passere Deres Tid meget behageligt. Men om jeg tør spørge: hvorfor gjør De ikke imellem en saadan Rejse? De, som Forsynet har sat i den Forfatning at kunne gjøre den uden Vanskelighed: jeg arme og ruinerede Stymper, som har at kæmpe med saa mange obstacler, jeg vover det, og jeg forsikkrer, at det er mig kjært at have gjort denne Pillegrims-Gang. Hertuginden fordrede af mig at komme og møde hende i Rom, jeg lovede det, men det bliver formodentlig kuns ved Løftet, thi nok kunde jeg finde Udveje til saa mange Penge, der behøves at rejse til Rom, men hvorledes jeg kom tilbage blev et Spørgsmaal. Vilde mit Hof give mig et Par hundrede Ducater, da var det saa en Sag, men jeg er ikke af de Lykkelige og jeg har heller aldrig begjært, thi jeg er meget bange for at være overhængende. Imidlertid kunde jeg for de Penge maaskee gjøre Nytte, selv for Academiet. Da jeg med det første haaber at være i Schweitz, saa var en romersk Rejse snart lagt tilbage. I Weimar fandt jeg Grevinde Bernstorff, Enke-Frue af vores forhenværende Statsminister; hun lever en retraite, men holder dog et meget anstændigt Huus; de Danske ere hende overmaade velkomne, og jeg maae tilstaae, at om jeg havde været hendes Søn kunde hun ikke have viist mere Omhyggelighed. Saasnart jeg ikke var inviteret ved Hoffet, maatte jeg være hos hende, Middag og Aften. Jeg traf hos Grevinde Bernstorff en gam-

mel Bekjendt fra Hamborg, nemlig Hofraad Bode, en lærd og vittig Mand, og derhos en ædel Charakteer; jeg har næsten aldrig kjendt nogen, som har været saa almindelig agtet, thi overalt, hvor jeg er kommen i Tydskland, kjender man ham enten af Rygte eller personlig, og alle tale eenstemmig om ham med Berømmelse. Denne Mand har Grevinde Bernstorff meget at takke, thi han har indrettet hendes Huus paa det ordentligste; tilforn skal det have været temmelig i Confusion, saasom enhver har villet deels profitere af hendes overmaade Godhed, og deels af hendes Uerfarenhed i Huusholdningen. Hofraad Bode ledsagede mig til Erfurt og Gotha; ved Erfurt havde jeg en liden Affaire med nogle Bønder, som jeg blev overfaldet af, og som jeg lod arrestere og afstraffe. Jeg tænkte og i Erfurt paa sal. Cramer. Hofraad Bode introducerede mig for Hertugen af Gotha, hvor jeg blev saa vel som Barn i Huset. Det er alt for vidtløftigt her at anføre alle de Høfligheder, jeg her nød, desuden vilde det have Anseelse af Pralerie; nok er det at jeg her opholdt mig to Maaneder og hver Dag fra Morgen til Aften levede med den Hertugelige Familie, som gjorde alt for at gjøre mig Livet behageligt. Hertugen af Gotha er en af Tydsklands solideste Fyrster; han besidder den rette Stolthed, som en stor Herre bør besidde, han sætter sin Storhed i at være retskaffen, at gjøre sit Land lykkeligt, og i at belønne Fortjenesten. Kongen af Preussen lod ham indbyde til Revuen; han tog imod Indbydelsen, dog under Haanden med de Vilkaar, at man ikke maatte byde ham nogen Orden, saasom han ikke kunde tage imod nogen Decoration. Han siger, den største Monarks Orden kan ikke gjøre ham nogen Ære. Han foragter Musici, Capelmestere og alle de Gøglere, som for nærværende Tid ellers gjelde saa meget ved alle Hoffer. Kunstnere sætter han, tilligemed Lærde, over alle Hoffolk; han er selv en stærk Astronom, og har en habil Astronomus, som han har forskrevet fra England, ved Navn Zach, egentlig er han en Ungarer og Exjesuit. Denne Professor Zach og jeg vi vare Hertugens daglige Selskab, og naar vi spiste ved hans Taffel, tilligemed Hertuginden og den øvrige Familie, maatte hans Hof-Cavalerer tage til Takke med Cavaleer-Taffelet: De begriber nok, at mange gjorde Miner derved. I Kjøbenhavn kunde den Ære ikke strække til os at spise ved Rosen, thi hvem tør vel understaae sig at løfte sine Tanker saa høit at komme, hvor der er en Kammerjunker S—. Næst efter Kongens af Preussens Skatkammer og Landgrevens af Hessen-Kassel, er der nok ingen Fyrste i det tydske Rige, hvis Financer ere i saa god Forfatning som Hertugens af Sachsen-Gotha, og dog er han aldeles ingen Gnier. Han gjør anstændige og nyttige Depenser, er genereux uden Ostentation. Der findes i Gotha alt hvad man kan vente hos en Fyrste af tredie Rang; han har et af de første og fuldstændigste Mynt-Cabinetter i Verden, især græske og romerske Mynter, et fortreffeligt og meget talrigt Bibliothek, et ikke ubetydeligt Kunstkammer. Paa Malerier er man ikke her meget rig, men derimod besidder Hertugen en anselig Kobber-Samling, og mange originale Tegninger af berømte Mestere. Skade, at han har den Feil, at han ikke gjerne viser hvad han har, og dette er blot af Modestie. Malere har han ingen for nærværende Tid, men lader en Historie-Maler rejse, som er i Rom, ved Navn Tischbein, som maaskee bliver habil: i det Mindste har han en god Couleur. Der er ved det Sachsen-Gothaiske Hof en meget habil Billedhugger ved Navn Döll, som Hertugen har ladet rejse: han er en Eleve af Hondon. Jeg skulde næsten skattere Professor Döll ligesaa højt som hans Lære-Mester. Hondon har forfærdiget en løbende Diana, ganske nøgen, i levende Størrelse, for Hertugen af Gotha, som Hertugen ikke var tilfreds med, skjønt den i Paris havde gjort megen Opsigt og været udsat til Skue for Publicum. Han overlod derfor denne Statue af italiensk Marmor til Kejserinden af Rusland for 1000 Ducater, som var det, han havde selv betalt til Hondon. Man har i Gotha en Afstøbning deraf, og jeg maae tilstaae, at mig har den ikke gefaldet. Diana, som er i Løb, staaer kuns paa een Fod, hvilket synes noget vanskeligt. Gotha forlod jeg i Slutningen af Augusti Maaned for at gaae til Frankfurt ved Mayn, hvor jeg ankom ved Messe-Tiden. Paa Vejen til Frankfurt besøgte jeg Slottet Wartburg, hvor Doctor Luther opholdt sig medens hans Forfølgelser. Jeg var i den Kirke, og saae den selv samme Præke-Stol, hvor han har

præket. Man viste mig og den Blæk-Plet i Muren, hvor Luther skal have slaaet sit Blækhorn efter Fanden i Vrede. Ved Frankfurter Messe er intet interessant at see; en Mængde Bjørne, Løver, Tigere, Aber og Linie-Dandsere var alt. Fremmede fra alle Verdens Hjørner. I det røde Huus, som nok er et af de første Vertshuse i Verden, logerede jeg ved Siden af Kapitain Dahl og Kammerherre Falkenskjold: den første har vel allerede hilset Dem fra mig. Her var og en Grev Moltke, en Søn af vores gamle Præses. Fra Frankfurt gik jeg til Maynz, for at besee Situationerne omkring Rhin-Strømmen, samt at see Rhin- og Mayn-Strømmenes Forening eller Sammenløb. Jeg besøgte i Maynz Grev Schlik, som har været Gesandt i Kjøbenhavn. Han bad mig til Bords, men hans Høflighed gefaldt mig ikke, hvilket jeg forud ventede, thi han havde i Kjøbenhavn allerede taget Partie imod mig. Han maatte ellers tilstaae, at han i Wien havde hørt af Füger, at jeg kunde male. Jeg opholdt mig kuns een Dag i Maynz og gik derfra til Darmstadt, hvor man ventede mig. Ved Hoffet i Darmstadt opholdt jeg mig i 6 Uger; her ligesom paa de øvrige Steder blev jeg paa det højtideligste behandlet. Her gjorde jeg Bekjendtskab med en Prinds af Baden, en Søn af Markgrevinden, som var Æres-Medlem af vores Academie og hvoraf vi have en Cleopatra i Pastel. Jeg har siden i Carlsruhe seet Originalen af Netscher, selvsamme Størrelse og selvsamme Ramme. I Manheim var jeg 5 Dage: her er virkelig mange Ting at see og en herlig Stad. Her ere habile Kunstnere, en Historie-Maler navnlig Leidersdorff, en gammel Mand, men har Talent; en habil Landskabs-Maler ved Navn Cobel, og en meget habil Billedhugger, hedder Verchaffel, Directeur ved Academiet. Churfyrsten har en ypperlig Malerie-Samling. Academiet har de bedste Afstøbninger af Antikerne. Haven ved Schwezingen er ustridig den mærkværdigste og fuldkomneste i Tydskland: her findes meget Arbejde af Verchaffel, han er tillige god Architect og har bygget Arsenalet i Manheim. Siden 14 Dage opholder jeg mig i Strasburg, hvor jeg har været noget syg: ikke desto mindre har jeg allerede besøgt Marechal de Saxe's Begravelses-Monument af Pigall. Om Poesien vil jeg ikke tale, thi den er i den Smag, som dengang herskede i Frankrig. Compositionen kan derfor behage mange, men i Figurerne er aldeles ingen Noblesse, og en ussel Stil: overalt den hele Gruppe imponerer ikke, og den er langt fra en Algardi og en Girardon. Nylig blev jeg buden til Bords hos Prinds Max af Zweibrücken, og der traf jeg den hollandske Minister i Kjøbenhavn van der Goos; jeg fandt og der en gammel Bekjendt, Chevalier von der Wisch, en Fætter af Scheel, hvilket var en angenem surprise.

Endnu er jeg ikke resolveret, om jeg skal gaae til Paris eller Schweitz; de forbandede Penge gjør altid Hindring i Planerne; vel har jeg fortjent, men naar man rejser, kan man ikke arbejde, og Depenserne ere store. — —

Skulde De have Lejlighed at tale med Grev Bernstorff, da beder jeg at melde min underdanige Respect. Ligeledes til gamle Grev Moltke. Til Marechal Bülow beder jeg og min Respect, og Kammerjunker Ludvig Brokenhuus. Hils Harsdorff, Preisler, Abildgaard, Weidenhaupt, Juel. — Seer De Lassen og min Broder, da vær saa god og hils. I øvrigt lev vel.

For Koner.

I de saare forstandige Breve fra den franske Mad. Branchy til hendes Datter, Mad. Lefévre, som levede i et uheldigt Ægteskab med sin Mand, Artist ved det kongelige Academie for Musik, og hvilke Breve findes meddeelte i „literarische Blätter der Börsen-Halle" 1829, gives nogle Regler, dem alle Koner, baade de ældre og yngre, kunde være tjente med at tage sig tilhjerte, og der desaarsag leveres her i en ordret Oversættelse.

„Vær blid, god, eftergivende, af en stadig Characteer, ikke opfarende mod Nogen, og mod Din Mand mindst! Gjør ham, men med Mildhed, opmærksom paa de Mangler og Feil, han maatte have! Dog sige Du ham aldrig bidende, ydmygende Ting; thi det vilde væ-

re, hvad der forbittrer Enhver og tidt var Grunden til et ulykkeligt Ægteskab!"

„Man maa med stille Hengivenhed og Taalmodighed finde sig i sin Mands Uretfærdigheder, hvis han gjør sig skyldig i saadanne. End videre maa man, og der beroer Meget derpaa, vide til rette Tid at holde tilbage med sine venskabelige Bemærkninger og aldrig drive samme for vidt; thi det blev at fordærve Alt. Du har Forstand nok til at falde ind til til rette Tid; og, for at han ei skal blive vred, maa Du give Dine Lærdomme en spøgefuld Vending; da kommer Du vissere til Maalet; thi nu seer han sig nødtvungen til at lade Din Taalmodighed, Godhed og Sagtmodighed vederfares Ret; og, naar da hans det onde Lune er ovre, men han istand til rolig Eftertanke igjen, vil han selv skamme sig ved den Overlegenhed, Du har over ham. For at kunne handle saaledes, maa Du tæmme Dit Hoved og kun høre Dit gode Hjertes Stemme. Det vil nok vise Dig den rette Vei, naar bare Du vælger det til Din Fører. Husk stedse paa, at Din Moder, denne Din Veninde, vil byde hver en Skjebne Trods, naar blot man kan sige om Dig: hun er i Characteer, i Godhed, i Sparsomhed og i Sagtmodighed en Engel lig!"

„Vor Dyd bestaaer ikke deri alene, at vi punktligen opfylde vore Pligter som Koner, thi det er den mindste Sag, men og i de selskabelige Forhold, i Sindets Eenshed og endeligen i Alt, hvad godt er."

„Tro ei Dit Hoved; thi, blev Du ei dets Herre, vilde det forlede Dig til Ondt kun. Du og Jeg, vi ville forene os sammen mod det og tvinge det til Eftergivenhed; ellers bliver det omsider Din og min Ulykke. Betænk: at, naar Du gjør noget Ondt, lider jeg dobbelt ved den Overbeviisning, at Dit Hjerte vil lære Dig Din Uret, og Dig da megen Kummer forvoldes. Svar mig nu ikke igjen, som allerede flere Gange: „Det er mig det Samme! jeg er nu eengang saadan og kan ei forandre mig!" Man kan altid forbedre sig, naar kun man vil det for Alvor."

„Glem aldrig: at ingensinde har en Ægtemand en Moders Taalmodighed!"

„Og denne Madame Branchy," — hører jeg mine nysgjerrige Læserinder spørge — „det var vist nok en Præstekone?" Intet mindre, mine Damer! Det var en Skuespillerinde! „Fulgte" — vedblive de — „nu Datteren hendes gode Raad og fandt sig vel derved?" Heller Intet mindre, og Følgen blev da ogsaa den: at hun og Manden omsider skiltes! Men, mine Damer! nu falder det mig til at spørge. Den bekjendte Digterinde Louise Brachmann siger og i sin Fortælling „Die Künstlerin" følgende lignende og betydningsrige Ord: „i Sandhed! Mændene ere ei nær saa slemme, som Mange af vort Kjøn troe, kun at aldrig vi hørte op med at være dem det, Naturen bestemte os til for deres Vandring henad Livet — deres de gode Engle." Troe De nu ikke, mine Damer, gamle og unge! at baade Mad. Branchy og Louise Brachmann har Ret i alle mulige Maader?

Amen.

x.

„Hunden Munito, den eneste i Verden,

har den Ære at forevise sine Kundskaber hver Aften Klokk. 7." Saadan Bekjendtgjørelse læses i de i Christiania udkommende Blade. „Uagtet, heder det i et indsendt Stykke i N. Mbl., de Lovtaler, forskjellige Dagblade i Europas Hovedstæder havde ydet den navnkundige Munito, troede vi dog, at der havde indsneget sig nogen Overdrivelse, og vi forsømmede derfor, indtil dens sidste Forestilling, at overbevise os ved eget Øjesyn om Sandheden af de Vidundere, man har fortalt os derom. Men endelig have vi seet den, og vi maae med hele Verden tilstaae, at de Beviser om dette interessante Dyrs overnaturlige Forstand, udviklet ved dens Herres Omhue, have overgaaet al vor Forventning.

I Modsætning af en stor Mængde Genier af en anden Art, synes Munito ej at være forfængelig af sine Kundskaber; tvertimod characteriseres dens Forstandsyttringer ved en Slags Beskedenhed, som endnu mere forhøjer deres Værd. Den

eneste Bifaldsyttring, den har Sands for, er noget Sukkertøj, som den synes at være en stor Liebhaber af, og som er det eneste Middel, dens Herre har anvendt, for at bringe den til denne Grad af Fuldkommenhed, saasom den sætter langt høiere Priis paa Besiddelsen af dette kostelige Sukkertøj, end paa de talrige Beviser om Tilfredshed, den modtager. Mere end een Nutidens Conus*) vilde uden Tvivl neppe rede sig, med ligesaamegen Behændighed som Munito, ud af de forskjellige Opgaver med Korter, den opløser, og der gives vel mangen en Spiller i Verden, der troer sig overlegen i Domino, som vilde blegne ved denne berømte Hunds Combinationer. Kort sagt, man maae see, for at troe det."

Indenlandske Efterretninger.

Landinspecteur Gudmes Skrift om Vandbygningskunsten, 2den Deel roses i Egbl. 3. H. allg. Lit. Zeit. 1829. Nr. 65.

Fædrenelandet har tabt en Hædersmand, den lærde og gode Børge Thorlacius, Professor og Etatsraad, R. af Dbr., som d. 8 d. M. ved et apoplectisk Tilfælde blev bortrevet. Han var født d. 1 Maj 1775 i Colding hvor hans Fader dengang var Rector, blev 1791 Student, tog anden Examen og Atestats med Udmærkelse, blev 1797 Dct. Phil. og gjorde derefter en Udenlandsreise til Tydskland, Holland og Frankrig; 1801 blev han Lector i de gamle Sprog ved det pædagogiske Siminarium og siden i samme Aar tillige ved Universitetet; 1802 ordentlig Professor i det latinske Sprog; 1807 gjorde han en lærd Reise til Sverrig; 1815 tog han den theologiske Doctorgrad; blev s. A. Ridder af Dbr., 1818 Etatsraad. I Foraaret 1826 foretog han sig med sin Kone, Datter af den lærde Abraham Kal, en Reise igjennem Tydskland til Italien, for i dette Classikernes Land at erholde et større Lys i sine Yndlingsstudier end det døde Bogstav kunde give; og

*) Den berømteste Taskenspiller i Europa.

i Sommeren 1828 hjemkom han fra denne Reise, som en betydelig Privatformue satte ham istand til at gjøre paa den behageligste Maade. Mere om ham og hans lærde Arbejder i Liter. Lex. og i den danske Oversættelse af Conversations-Lexiconnet.

Blandede Efterretninger.

Den russiske Statsraad og Ridder v. Fuchs, af hvis Skrift om Suworoff forrige Nr. af dette Blad meddeelte nogle Anekdoter, er død 9 Apr. d. A. Han begyndte sin Løbebane som Embedsmand i russisk Tjeneste under Fyrst Besborodko, hos hvem han i diplomatisk Tjeneste arbejdede. Han blev ogsaa brugt ved Kejserinde Catharina den 2dens Privatkorrespondents. Siden ledsagede han Suworoff. 1812 blev han Direktør af Krigskancelliet under Fyrst Kutusow-Smolenski.

Den 4 May d. A. døde i Breslau Profess. Dr. G. G. Büsching, Søn af den berømte Geograph. Han var fød 19 Sept. 1783. Som Skribent for tydske Oldsager, og gammel tydsk Literatur og Kunst har han leveret meget Godt; ligesom han var Stifter af Samfundet for schlesisk Historie og Oldsager.

Chinesisk Tigger-Samfund. Tiggerne i Canton have forenet sig til et Selskab, som fører Navnet: det himmelske Blomster-Samfund og tæller omtrent 1000 Medlemmer. Ved Optagelsen i Selskabet bliver 8 Rdl. givet i Indtrædelsespenge. I Spidsen for samme staae fire Forstandere, som have Ret til, haardt at straffe ethvert Medlem, som overtræder Lovene. Disse Betlere erholde Gaver ved alle store Familietildragelser — sørgelige saavelsom, glædelige — ved Bryllupper, Fødselsdage, Dødsfald, Begravelser o. s. v. for derved at bringe god Lykke til Huset. Enhver Gade eller ethvert Naboskab kan ganske befrie sig for Tiggere, naar til Samfundets Forstandere bliver betalt en vis Sum; disse udstæde da en Befaling, at Ingen mere der maa tigge

om Penge; at tilbetle sig Fødemidler, kan imidlertid uforhindret skee. (Canton Register.)

Kathedralen af York. Opførelsen af denne Kirke blev begyndt i Aaret 1171; Arbejdet blev afbrudt, siden fra ny begyndt og fortsat i Aarene 1227 og 1260, i hvilken Tid Korsbygningen og Taarnet i Midten opførtes. I Aaret 1291 blev Skibet opført, og Grunden til Hovedfaçaden anlagt. Foretagendet led imidlertid nye Afbrydelser, og efterat i Aarene 1320—1366 forskjellige Gange paany var bleven lagt Haand derpaa, erholdt denne herlige Basilika endelig i Aaret 1405 sin Fuldendelse, med Undtagelse af de to Taarne paa Forsiden, som først bleve færdige i Aaret 1426. Under Reformationen under Henrich VIII, saavel som under Dictatoren Cromvell, ødelagde man Figurerne, Indskrifterne, Gravene, og mere; men disse Skader bleve af Architecten Kent, Grundlæggeren til den engelske Havekunst, i Aaret 1736 igjen restaurerede, fra hvilken Tid Bygningen stedse blev under omhyggelig Opsigt. Hoveddimensionerne: Længden, Yderværkerne med iberegnede, 518 engelske Fod, Hvælvingens Højde, 120; Taarnenes Højde, deres Obelisker med iberegnede, 196; det midterste Taarns Højde, uden Obelisk, 198 Fod. Med Ret blev denne Kirke, som Sværmeren Martin den 2den Februar d. A. stak i Brand, betragtet som det regelmæssigste, rigeste, og eleganteste Mindesmærke af gothisk Bygningskunst i England, idet Symmetrien i Planen, den lykkelige Overeensstemmelse i alle enkelte Dele, Rigdommen af gjennembrudt Arbejde, og Forholdenes Skjønhed i lige Grad tildroge sig Opmærksomhed. (Efter Journal des Artistes. Cfr. The history and antiquities of the metropolitical church of York, by John Britton. 1819. 4. D. Ausl.)

Chinesisk Collegium i Mallacca. I det chinesiske Collegium, som Englænderne have oprettet i Mallacca, befinde sig for Ojeblikket fem og tyve Disciple, og otte andre have meldt sig til Optagelse. Hovedhensigten er, at gjøre Chineserne bekjendte med det engelske Sprog og Literatur, og europæiske Videnskaber; og for at opnaae samme, blive Indretningens Medlemmer fortrinsvis holdte

til Oversættelser af engelske Værker i det chinesiske, og af det chinesiske i det engelske Sprog. (Asiatic Journal.)

Chinesisk Sorg. En Faders og Moders Død gjør i China en Slægtning hele tre Aar uduelig til at bestride sit Embede. Er han Gouverneur for en Provinds, maa han øjeblikligen nedlægge sin Post. Kun for Mandschu-Slægtningerne er Sørgetiden ved Lovene indskrænket til 100 Dage. (Canton Register.)

I et Værk over de Roser, der for nærværende Tid avles i Frankrige, opgives de forskjellige Slags deraf i følgende Tal.

Mosroser, rosier mousseux . .	18	Slags.
Hunderoser, r. des chiens . . .	20	—
Alperoser, r. des alpes . . .	21	—
Frankfurterroser, r. de Frankfort	30	—
Theeroser, r. Thé	42	—
Rustroser, r. rubigineux . . .	57	—
Noisetteroser, r. noisette . . .	89	—
Damascenerroser, r. de damas .	117	—
Centifolieroser, r. cent feuilles .	121	—
Pimpinelleroser, r. pimprenelle	123	—
Hvide Roser, r. blanc . . .	125	—
Bengalske Roser, r. de Bengal .	234	—
Provinsroser, r. de Provence .	1214	—

Man lærer heraf, hvilke Fremskridt Havekunsten har i de nyere Tider gjort, og hvad for en Pengerigdom der nuomstunder hører til, for at eie en fuldstændig Rosensamling af franske Roser blot. Her er endnu ingen hollandske, ingen engelske, ingen italienske, ingen orientalske, hvor Rosen er aldeles hjemme. (L. B. d. B. 1829.)
x.

Sententser, af Baronesse Stael Holstein.

Den sande Atheisme boer kun hos den kolde Egennytte og Nedrighed.

Himlen har skabt os for at elske det Ærværdige!

Oldtiden opvækker en umættelig Videlyst. Men Lærde beskjæftige sig ene med Fortegnelser paa Navne, det de kalde Historie. Navne ere dog oftest blottede for al Forestillingsevne. At trænge ind i det Forbigangne, at udfritte det menneskelige Hjerte, midt igjennem Seclerne fatte Handlingerne ved Hjelp af Ordet, og ved Handlingen igjen at udfinde Nationernes Characteer og Sæder, og endeligen at hæve sig til den fierneste Alder, i Forestillingen om, hvorledes Jorden i sin første Ungdom fremstillede sig for Menneskene, og hvorledes disse da nøde hiin Gave — Livet — som Nutidens Forfinelse har gjort saa indviklet; dette er det rette Hverv for en anstrænget Forestillingsevne, der formaaer at gjennemskue de skjønne Hemmeligheder, Granskning og Pønsen opklarede.

De forskjellige Sammenkjædninger i Menneskehedens Skjæbne paa Jorden give uudtømmeligt Stof til Betragtninger. Tusinde Tilfælde foregaae, tusinde Tilbøjeligheder danne sig i Sjælens Inderste, saa at ethvert Individ vorder ligesom en egen Verden og dens Historie. At kjende en Anden tilfulde vilde fordre en heel Levealders Bestræbelser. Hvad er det da vel: at kjende Mennesker? — Regjere dem — ja det lader sig udføre; men at kjende dem formaaer kun Gud alene! —

Engelske Ordsprog.

Et Fruentimmer fortier, hvad hun ikke veed.

Skjønhed trækker mere end Oxer.

Vær ikke Bager, naar Dit Hoved er af Smør.

Gift din Søn bort, naar du vil, din Datter, naar du kan.

Søg ingen Jordbær i Havet.

Den, der fornærmer en Ven for Spøg, mister ham for Alvor.

Det er en god Hest, der aldrig snubler, og en god Kone, der aldrig kjævler. —

Hvo, der har mistet sin Credit, er død for Verden.

Hvo, der søger Sorgen, finder den.

Ild og Vand ere to gode Tjenere, og ligesaa slemme Herrer.

Ræven er listig, listigere er den, der fanger den.

Soldater i Fred ligne Kaminerne om Sommeren.

Til Hove, i Kjerlighed, og paa Jagt faaer enhver ikke altid det, han søger.

Den Tapperhed, der ledes af Forvovenhed, hører nærmere til Galskab end til Manddom.

Kjøbenhavns Børs, d. 9 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206		à	
Species 208			
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.			
Bank-Disconto 4 pCt.			
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	148½	Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51¼	—	Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92½		Rbd. Sedl.
Dito Dito	89¾	—	i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103	Rbd. r. S.
Dito Dito	107	—	i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½	r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104½	—	i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98	—	r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	—	i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	—	Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	69	69¼	L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 82.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 13 October 1829.

Veddeløb, et Middel til Hesteavlens Forbedring.

(Meddeelt.)

Den danske Hest har altid været meget søgt i Udlandet, baade til Vognbrug og til Cavalleriehest. I den senere Tid have de fleste Stater i Tydskland søgt af eget Tillæg at skaffe de fornødne Cavalleriehest, derimod er Søgningen efter Vognheste tiltaget, saa at enhver stor og stærk Hest betales vel. Paa Grund deraf har Regieringen ladet komme store Hingster og Hopper fra England, for ved dem at befordre en større Art til Vognbrug. Det er meget hensigtsmæssigt, da Danmark efter sit Fordbrug er mere beqvemt til at have Hestetillæg, end Tydskland, Frankrige med flere Lande, hvor Driften er 3 eller 4 Marker, følgelig mangler Græsning til Heste og Qvæg, og man maa der, ligesom i Lolland og Femern, søge de fornødne Heste fra fremmede Steder. Desuden, hvor alt Plov- og Spanarbeide forrettes med Stude, gives ingen Opmuntring til Hestetillæg. Den Opmuntring, som forundes i Udlandet Hesteavlen til Cavalleriebrug, har havt Hensyn til Forædlingen, ved at forskrive Hingster af ædelt Blod fra Levanten, men disse falde smaa, meest passende til Ridning, men at fremelske store og stærke Heste til Vognbrug har man overseet. Smaa Heste af ædelt Blod kunne haves overalt til lav Priis, men derimod ere store og stærke Heste af ædelt Blod vanskelige at erholde, uden fra England. Da vi have her i Landet ypperlige Græsmarker, som ligge højt, ere indhegnede, og af Søeluften vædes, voxe de unge Heste om Sommeren godt til, og erholde om Vinteren ved Høe og Kjerne et nærsomt Foder, at de naae anseelig Størrelse. Bliver nu vor egen Hesteavl i nogle Generationer forædlet ved Brug af store, stærke Heste, af ædelt Blod, ville vi med Tiden kunne forvente ligesaa gode Vogn- og Jagtheste, som i England. Skal Forbedringen være constant, maa den bestandig fortsættes med Hingster af ædelt Blod, thi efterlades det, forringes Arten i hver Generation, og udarter til uægte. Man antager som beviist, at England har sine Veddeløb at takke for en constant forædlet Hesterace, og at det samme Middel maa afbenyttes paa Fastlandet, for at opnaae samme Maal. Der behøves et kraftigt Motiv, som kan lønne Umagen, for at formaae et Lands Beboere til at conservere en Stamme af Heste af ædelt Blod, som altid holdes reent og ublandet. Hos os er ofte forskrevet Heste af ædelt Blod, men deres ejendommelige Typus har tabt sig, ved Blanding med Landets egen Race. Indføres Veddeløb med Heste, haves en paalidelig Maalestok paa Hestens Kraft og Udholdenhed, thi Heste af ædelt Blod, ublandet, besidde den meer, end andre Heste. Havde vi fulgt Englands Exempel, med Hesteløb, havde vort Hestetillæg været ligesaa godt, som deres, og været

betalt med ligesaa høje Priser. Hesteløb ansees ei alene som gavnlige, men tillige som aldeles nødvendige, for at kunne bedømme Hestens sande Værd, Kraft og Udholdenhed. Stutterierne hos Private ere nedlagte, fordi der gaves ingen passende Opmuntring. Smaa, uformuende Landmænd have ikke Evne til at indkjøbe fortrinlige Individer til Opdræt; det er en Gjenstand for den større Jordbruger, som har Evne dertil, men der maa og være Udsigt for ham, at det kan betale sig, og dertil gavner Hesteløb for høje Præmier. Det ansporer den formuende Landmand til ei at spare paa Anskaffelse af udmærkede Stodheste og Hopper, og at anvende Flid paa et smukt Tillæg.

Hovedegenskaberne ved Heste af ædelt Blod ere deres ejendommelige Præg paa ædelt Afkom, regelmæssig Bygning, Skjønhed, Hurtighed, Udholdenhed, og et roligt Temperament. Løbe flere Heste tilsammen af lige Alder, viser sig bedst med eet Blik det Udmærkede. Til et langt udholdende Løb behøves baade Lethed og Kraft, det sees ved Parforce-Jagt. Den ældre og stærkere Hjort er hurtigere end den yngre og svagere. Den ældre og velfødte Hare giver Hundene mere at bestille end den mindre. For at indlede Hesteløb, som et nødvendigt Middel, til et forbedret Hestetillæg, bør disse være offentlige, for passende Præmier, udsatte af Regjeringen, eller af Private ved Subskription, og de foreskrevne Betingelser være følgende:

1) Kun 4 og 5 aarige Heste indlades paa Rendebanen.
2) De 4 aarige løbe i et Løb tilsammen, de 5 aarige i et andet, og i det tredie Løb de 4 og 5 aarige tilsammen.
3) Præmien for de 4 aarige ei under 500 rdlr., for de 5 aarige ei under 1000 rdlr., og for dem begge tilsammen ei under 1500 rdlr.
4) En forholdsmæssig Præmie tilstaaes den anden og tredie Hest.
5) Banens Længde for de 4 aarige Heste ei under 4000 Alen, for de 5 aarige ei under 6000 Alen, og for det fælles Løb ei under 8000 Alen.
6) Normalvægten for de 4 aarige Heste er 130 Pd., og for de 5 aarige noget mere forholdsmæssig.
7) Enhver Hesteejer tør kun fremstille een Hest til første og andet Løb, men til tredie kan fremsendes to Heste, een paa 4 og een paa 5 Aar.
8) Anmeldelsen indsendes 4 Uger førend Veddeløbet bestemmes.

De flere Præmier, endog for anden og tredie Hest, forøge Concurrencen, og det, at ingen Hest yngre end 4 Aar kan concurrere, tillige med Banens Længde og den bestemte Vægt, udfordrer, at blot stærke Heste tillægges. For at forebygge at Præmierne ei skulle berige en Speculant, er bestemt, at kun 4 og 5 aarige Heste kan concurrere, thi ellers kunde en fortrinlig Løber hvert Aar vinde de udsatte Præmier, især i de første Aar, da kun faa Heste kunne ventes paa Rendebanen. Da muligen Enkelte kunde have flere Heste til Veddeløb, og derved afskrække dem, som kun have 1 eller 2 Heste til at løbe, er det bestemt, at hver Ejer tør fremstille kun een Hest til Concurrence. Thi Hensigten med Veddeløbene er ei at berige Enkelte, men til Hesteavlens Fremme. De udsatte Præmier ansees at være store nok til Opmuntring, og til at dække tilfældige Uheld, thi er Concurrenten meget heldig, kan den samme Hest i to Aar indbringe sin Ejer 4500 rdlr., som er ligesaa meget som et Mejerie paa 200 Køer for Tiden kan indbringe.

Hs. Durchlauchtighed, Hertugen af Augustenburg, har nærmere forklaret sig over denne Sag, i hans „Versuch eines Beweises, daß die Wettrennen das wesentlichste Beförderungsmittel der Pferdezucht, und zur Verbesserung und Veredlung derselben unumgänglich nothwendig sind.„ Schleswig 1829, 85 S. Bøgen læses med Interesse; Foredraget er særdeles lyst og behageligt.

Frelserens Kirke paa Christianshavn.

Da Kong Christian den Fjerde havde faaet sin nye Stad paa Amagerland anlagt, søgte dens Beboere for det første Holmens Kirke, som den nærmeste. Siden lod Kongen bygge en Interims-Kirke af løs Bygning. Den blev indviet d. 22 Maj 1640. Den stod sydøstlig for den Plads, hvorpaa den nærværende Kirke staaer, paa Hjør-

net af St. Annæ og Prindsensgade, og ved samme var en Kirkegaard. Naar her graves noget under Opfyldningen støder man paa Levninger af Ligkister og Dødningebeen. Denne gamle Interims-Kirke stod omtrent i 60 Aar. At dens Beliggenhed paa nogle gamle Kaarter er ansat ved Snorrebroen er urigtigt. I Aaret 1708 blev den solgt den 28 Juni, og kjøbt af Niels Møller for 462 Rdl.

Kong Frederik den 3die tænkte paa at udføre sin Faders Forsæt, og lod gjøre en Begyndelse til at bygge en fast og ordentlig Sognekirke for Christianshavn. Pladsen, som blev valgt hertil, skal have været nærmere ved Amagerport end den, som siden blev udseet, hvor Kirken nu staaer. Krigen med Sverrige og flere Tidstildragelser hindrede Udførelsen. Endeligen blev hin Trækirke saa forfalden, at man med Stivere understøttede den. Christian den 5te besteg sine Forfædres Trone, og nu blev for Alvor tænkt paa en ny Kirkes Opførelse. Generalbygmester Lambert von Haven gjorde Tegningen. Den udseete Bygningsgrund var, som overalt paa Christianshavn, lav og løs; en trofast Grundvold maatte lægges til den Stenmasse, man foretog sig her at opføre, og Jordsmonnet maatte, i Hensyn paa Begravelserne, mærkeligen forhøjes. De vældigste Steen, man fra Amagers Strandbred kunde faae, bleve hentede herind; de første bleve gravede ni Alen dybt ned i Grunden, og i tre Aar arbejdede man paa Grundvolden; inden man var kommen 2½ Alen over Horizonten, vare Udgiverne allerede stegne til 19000 Rdl. Den 19 Octbr. 1682 var den første Steen bleven lagt af Kongen selv, formodentlig under Alteret. Tolv Aar medgik, førend man med det udvendige Arbejde var færdig. En Steen, der ligger under Hovedindgangens Trappe, har følgende Indskrift: „Aar 1682 blev den første Steen lagt, og Aar 1694 sluttet."

Ved den indre Indretning hengik endnu et Par Aar, saa at Indvielsen først kunde foregaae den 19 April 1696. Den blev højtideligen udført af Biskop Dr. Henrik Bornemann, i Kongens og det hele Hofs Nærværelse.

Taarnet havde i lang Tid intet Spir, men et Dække af Tømmer var lagt derover, indtil belejligere Tider. Under Kong Frederik den 5te blev et Spirs Opførelse besluttet. Da værende Generalbygmester Lauritz de Thura gjorde Tegning dertil, og præsenterede Kongen en Model, som paa Kobberstykket i hans Havn. hodierna er afbildet; men dog ikke blev aldeles fulgt. I April 1749 begyndte man at bygge derpaa, og efter eet Aars Forløb var man færdig.

Førend Kuglen kom paa det Sted, hvor samme sees, blev i den nedlagt følgende Vers:

Den femte Christian min Bygning haver grundet,
(1682 den 19 Octob.)
Den femte Frederik min Ziir mig satte paa.
(1750 den 27 April.)
Slig Naade haver jeg hos tvende Konger fundet;
Lad Christe! mig i Fred til Verdens Ende
staae.
De tvende Konger, som imellem har regjeret,
(Frederik 4tus og Christianus 6tus.)
Hvis Navne, Regiment, i evigt Minde staae,
I Naade have mig og ofte regaleret,
Og hjulpet mig til min Fuldkommenhed at naae.
Saa er jeg nu istand ved fire Kongers Naade,
De tre af dem har Gud til Himlen kaldet hjem,
Gud selv den Fjerdes Sag saaledes stedse raade,
At man maa huske ham, mens to og tre er fem,

in memoriam
absolutæ ædificationis templi Salvatoris nostri (s. Christianshavniensis) nomine ipsius templi hasce lineolas posuit
Mathias Banke.

Øverst, hvor Vindeltrappen taber sig i Snevrhed, begynder den Fod eller Grund, paa hvilken denne Verdens-Kugle hviler. Den er af 4 Alens Gjennemsnit, og ovenpaa den staaer Frelserens Billede af Kobber, fem Alen højt, med en Fløjstang som Sejersfane i Haanden.

Taarnets hele Højde er 144 Alen. Fra Jorden nemlig til Taarnmurens øverste Deel 77 Alen. Fra dette Sted, hvor de fire Evangelisters Billeder staae, indtil Vindeltrappens øverste og snevrere Ende 56 Alen. Knappen, Stilken, Kuglen, Figuren, Fanen 11 Alen.

Taarnets Bygning har nogen Lighed med det, som sees ved Kirken della Sapienza i Rom. Bekostningen skal have været 30000 Rdl.

Spirbygningen er indvendig af Træværk, og naar det i Holk's Beskrivelse over Kjøbenhavns Kirker 1775 hedder, at det er ganske fra nederst til øverst af Steen, da er dette urigtigt.

Blandt Kirkens indre Prydelser udmærker sig Alteret, som er af Marmor, blev foræret af Kong Christian 5te, men blev først færdigt i September Maaned 1732. Det beskrives i danske Vitruvius saaledes: „For= og Hovedgesimset af det underste Postement er af brunt Marmor, og Vurfelerne af grønt, blandet med adskillige Farver. Det andet Postements Fod= og Hovedgesims er af sort Marmor, og Vurfelerne af samme Slags grønne, som meldt. Støtterne og Væggepillerne ere af rødt og hvidt Marmor med forgyldt Skaft, Gesimser og Capitæler. Architraven og Cornischen er af brunt Marmor og Frisen af samme Art som Støtterne." Den midterste fritstaaende Hovedfigur er Christus i Gethsemane, med en hosstaaende trøstende Engel; begge Figurer af hvidt italiensk Marmor, i noget mere end naturlig Størrelse. To Figurer, anbragte imellem Støtterne, forestille Tro og Retfærdighed, og ere af samme Slags Marmor, ligeledes noget overnaturlig Størrelse.

Da Alteret blev aabnet Mikkelsdag 1732, lagde man en Tavle derved, med denne rimede Indskrift:

Tak tvende store Konger, Tak; Tak Christian den femte
For Marmorpragt; Tak Frederik den fjerde, som ei glemte
At bygge mig; Tak naadigste Kong Christian den sjette
For gylden Pragt og Prydelse, du lod omkring mig sætte.
Til Guds og Kongens Ære staaer jeg da saa prægtig ziret.
Gid Christian den 6tes Navn maa engang staae paa Spiret!

Mere om Gadernes Reenholdelse.

Ligesom Renovationens Bortkjørsel har i flere Aar været Gjenstand for Licitation, saa er dette ogsaa Tilfældet med Stadens Torves og andre offentlige Pladsers Fejning, og Rendestenes Reenholdelse, og som efter hvad i Nr. 69 af dette Blad er forklaret, er sat, i Henseende til Tiden, i Forbindelse med Bortkjørselen. Den 1ste October 1810 overtog Directionen for Kjøbenhavns Fattigvæsen efter Forslag af dens Medlem, afdøde Etatsraad Bärens, Besørgelsen af den offentlige Gadefejning paa 1 Aar for den Sum 2,500 Rd., og den 1ste October 1811 ligeledes paa 3de Aar saavel Gadefejningen som Aqvæducternes og Tverkisternes Rensning for 3,500 Rd. aarlig. Den specielle Bestyrelse heraf overdrog Directionen til Politie=Secretair Heiberg imod et Gratiale af 200 Rd. aarlig; og endskjøndt Fattigvæsenet ingen af Aarene havde nogen pecuniær Fordeel af Entreprisen, men endog i det sidste Forpagtningsaar, 1813=14, havde over 1000 Rd. Underballance, vandt det dog derved, at det i 4 Aar kunde sætte et betydeligt Antal af Fattiglemmerne i Virksomhed, og skaffe dem et Bidrag til den Understøttelse, som dem af Fattigvæsenet var tilstaaet, hvilket var den eneste Hensigt, som Directionen havde havt med at overtage Entreprisen. Imidlertid døde Bärens og Fattigvæsenets Politieret blev hævet. Den 1ste October 1814 blev Besørgelsen af Gadefejningen m. v. overdraget Politie=Adjutant Boelmann for den Sum af noget over 4,000 Rd. aarlig i 5 Aar. Fra 1ste October 1819 til 30 September 1829, altsaa i 10 Aar, har Politiesecretair Heiberg, uden for Licitation og, fra Begyndelsen af, efter Opfordring af Magistraten, havt Forpagtningen for 3,600 Rbd. Sølv aarlig, undtagen det 1ste Aar, da han kun havde 3,500 Rbd. Sølv. Secret. Heiberg, som, paa Grund af at han havde anvendt 10 Aar paa denne Entreprise, og i det sidste Aar havde lidt et betydeligt Tab ved den, ønskede at fornye Forpagtnings=Contracten, tilbød Magistraten endnu paa 3de Aar at overtage Entreprisen for 3,800 Rbd. Sølv aarlig, men ved den derover den 7de Sept. d. A. afholdte Licitation lod Vognmand O. Petersen sig tilslaae Entreprisen for 2,930 Rbd. Sølv paa 1 Aar, og lader samme be=

sørge ved en Opsigtsbetjent. Samme Vognmand Petersen har ligeledes ladet sig tilslaae Renovationens Bortkjørsel i 2de af Byens Distrikter. Det kan iøvrigt bemærkes, at ligesom paa den ene Side Forpagtningen af Gadefejningen m. v. saa betydelig blev nedsat, blev paa den anden Side Betalingen for Renovationens Bortkjørsel i en endnu højere Grad forøget, da nogle af Vognmændene have for det nærværende Aar dobbelt og mere i Betaling, end de for de samme Distrikter havde i det forrige Aar.

Indenlandske Efterretninger.

I det nylig udkomne Hefte af Øst's Nye Archiv læses nogle Brudstykker af en dansk Rejsendes Dagbog, som omhandler den paa Hinge Kirkegaard i Viborg Amt værende mærkelige Gravsteen, paa hvilken Steen, efter den paa samme anbragte Inskription, Hans Thausen i Aar 1528 først i Viborg prædikede Luthers Lære. Før 1786 har denne Steen ligget paa Nørresogns Kirkegaard i Viborg, hvorfra den blev solgt og bragt hen, hvor den nu ligger; i Anledning af Reformationsfesten 1817 ønskede Stiftsøvrigheden, at den kunde komme tilbage til Viborg, og underhandlede derom med Hr. Lynov Ferslev, Sognepræst til Jelling og Hover i Veile Amt, den nulevende nærmeste Slægtning af de Afdøde, over hvis Grave den ligger. „Men skjøndt Hr. F. var villig til at samtykke i Stenens Flytning, naar en anden, omtrent af samme Størrelse, blev lagt over Gravene, og skjøndt dette Vilkaar hverken kunde synes ubilligt, eller Vanskelighederne ved at skaffe en anden at have været uovervindelige, saa flyttedes Stenen dog ikke, men blev liggende i uforstyrret Roe, der den laae."

Blandede Efterretninger.

Abbed Ludvig Chiarini, Professor i de østerlandske Sprog og Oldsager ved Universitetet i Warschau, har i 8 Aar arbejdet paa en fransk Oversættelse af den babylonske Talmud, hvilken, ved de Tillæg, som gives fra den hierosolymitanske Talmud og andre Værker fra den jødiske Alderdom, skal meddele en fuldstændig Fremstilling af den talmudiske Lære. Han er forvisset om, at hans Foretagende vil over det hele civiliserede Europa vække Opmærksomhed og Deeltagelse, fordi Talmud, hvis Indhold ikkejødiske Lærde kun meget ufuldkomment kjende, ikke blot er vigtig, som en erkjendt Kilde til den jødiske Lære; men ogsaa, med sine talløse Vildfarelser, indeholder mange nyttige og vigtige Belærelser i Henseende til Bibelforklaring og Oldsager, foruden Fortidens Philosophemer, Anskuelser og Meninger. Han mener, at der ikke gives noget bedre Middel til at bevirke den fra saa mange Sider omtalte Forbedring af det jødiske Folks Sæder, Grundsætninger og Forhold, end i et almindeligt forstaaeligt europæisk Sprog at give en fuldstændig Meddelse af Talmud, og hvad der hører til sammes Forklaring, da den vil bringe Jøderne til for hele Verdens Øjne at rødme over Talmuds latterlige, forkeerte, ja skadelige og onde Grundsætninger, forlade dem, og vende tilbage til en reen Mosaisme, hvoraf da yderligere gode Følger af sig selv ville fremkomme. Den russiske Kejser har ved en Understøttelse af 72000 polske Gylden sat ham istand til at vedblive sit Forsæt, hvortil han endnu behøver 6 til 8 Aar, og hvorfor han med sin hele Kraft og Enthusiasme er opofret. Han foretager til sit Formaal en Reise til Paris, og har for kort Tid siden tilbragt nogle Dage i Berlin. L. Bl. d. B. H. 429.

Maskinpresser. I en Oversigt over den sidste Leipzigske Messe berettes, at König fra Zell ved Würzburg var der, at der allerede af hans Maskinpresser vare 47 fordeelte, og af disse de 9 til Frankrig, og at han nu med Fornøjelse saae tre Maskiner hos Brockhaus arbejde paa den 8de Udgave af Conversations-Lexiconnet, for at denne nyeste Udgave paa 12000 Exemplarer snart kunde blive fuldført.

Musik i Constantinopel. To store der oprettede Musikskoler, som ere satte under Hr.

Donizetti's Bestyrelse, have den heldigste Fremgang. Denne store Mester har allerede dannet et stort Antal Elever. I et Brev til en af sine Venner skriver han: Jeg agter den franske Musik højt; imidlertid have de militæriske Musikcorps, som jeg for kort Tid siden har dannet i Constantinopel, hidtil kun spillet rossinisk Musik, og nogle svage Forsøg af min egen Composition. Den Marsch, Hans Højhed Storherren og Seraskieren finde meest Behag i, er en, hvis Thema jeg tog af Figaros Cavatine i Barberen af Sevilla. Det vilde i højeste Grad glæde mig, om Orpheus fra Pesaro erfarede, at hans sono il factotum della citta stedse sætter Orientens Kejser i det bedste Lune, og at han meget hyppigen lader dette Stykke gjentages. Allg. Z. 207.

Et nyt Skrift over Sardinien er: Souvenirs d'un sejour en Sardaigne pendant les annees 1821 & 1822, ou notices sur cette isle par le Marquis Charles de Saint-Severin. Paris 1827 rec. i Hall. allg. Lit. Zeit. 1829 Juni Egbl. 62. Cagliari, Hovedstaden har 22000 Indvaanere (Stein angiver 35000) — Sassari imellem 18 til 19000; ikke som Stein opgiver 35000.

Den kongl. bayerske Regjering har afstaaet en Deel Archiv-Dokumenter, der vedkomme Norge, og som findes i Bibliotheket i München. Disse ere overdragne det norske Universitet til Indlemmelse i dets Antiqvitet-Samling, og Professor G. F. Lundh, rejser i den Henseende med offentlig Understøttelse til München, for at modtage og indpakke dem, og besørge dem afsendte til Norge.

Iblandt nye Skrifter, som i Norge ere udkomne, er i Jacob Lehmans Enkes Bogtrykkerie, trykt paa hendes Forlag: „Phantasmer, efter Ravnekrog-Poetens Manuskript. Først i det Maroccanske, oversat af Barbarossa, Politiemester i Salee, saa i det Spanske, oversat af Grev d'Espanna, Gouverneur i Catalonien, saa i det Portugisiske, oversatte af Barbeer Pires, Marquis Queluz, hvorefter de udi det Norske, til Lyst og Fornøjelse, overførte ere af Siful pro Patria Sifadda, velmeriteret Baccalaureus. Hermed et Steentryk." Vi forbigaae det Væsentlige af dette lidet Skrift, og som egentligen kun forstaaes i Norge selv, hvortil ogsaa Carrikaturstykket, efter engelsk Maade, henhører. Her blot Noget af Begyndelsen, til Prøve paa dets Beskaffenhed. Første Scene begynder med, at nogle af Fattighusets Indvaanere ere forsamlede udenfor Husets Dør. Man ryger Tobak, Ølkanden paa Bordet o. s. v. Philosophen i Fattighuset: „Her, Venner, lader jeg nogle formummede Personer træde frem." En af Selskabet: „Tys, Philosophen taler." — Philosophen: „Jeg vil selv spille med, thi nu tildags maae Poeter være Skuespillere, hvis de ville høste Lauren; thi disse sidste have nu allene Æren, siden baade Qvinden og hendes Glutter have lært, at hele Livet er et maadeligt Drama i fire Acter, hvor Costumet er det vigtigste; de ere Formyndere og privilegerede Laurbærsamlere (hvorved de da have lært adskillige Casserersnit); kort sagt, Skuespillerne gjøre nu med Poeterne, hvad de ville, anatomere Kong Lear, beklippe Machbeth, dersom hans Lokkepragt synes for caledonisk, farve Othello hvid, og kunne ikke begribe (hvorved de vise, at de ikke henhøre hertil), at disse Stykkers Forfatter, som Poetkonge, skrev allene for Poeter, ligesom Sultanen kun træder frem imellem sine Adelsmænd, og kun for dem aabner sin Pung og sin Høihed, hvorimod han for Pøblen har et Phaenomens Rædsel og Ubegribelighed, om de ikke skimtede mere end Fligen af hans Kappe. Ha! de have traadt mig under Cothurnen, eller under denne laskede Vaudeville-Tøffel, hvorpaa en Doctor nede i Kjøbenhavn nu løber op ad Østergade og ned ad Vestergade, og saa gar paa Tusmørket over Tag og Taarn, og qvaksalvererer med sine Badskjersvende den gode Smag og Poesien, saa den nu ligger helseløs af Vattersot. De have nedtrykket mig (disse, som høste paa en Aften flere klapprende, bredbladede Laurer, end en Poet kan sanke til sin Gravhøi), thi ingen af mine Stykker blev spillet, skjøndt jeg skrev to paa hver Sørejse, efter at Facultetet ved et Decret havde befalet mig at rømme de theologiske Bænke, fordi jeg havde ladet Maanen lyse mig til Ægteskab førend Præsten. Nu — jeg kastede mangen Gang Bølgerne bag mig imellem Arendal og Amsterdam, og førte, hver Gang jeg kom hjem, ligesaasnart et Drama til Torvs, som en Dunk Delfzyler Smør. Men Boghandlerne

lærte mig snart, Intet videre at lade trykke, uagtet jeg forsikrede dem, at Oplaget var en oplagt Capital for deres Børn, hvoraf det kommer, at jeg istedetfor Klæder har Manuskripter i min Kiste. Af disse tager jeg nu frem en Rolle — men førend vi komme til de formummede Personer maae jeg dog forudskikke et Trompetskrald, der kan bebude mig, som den der med Autoritet slæber Guder og Narre frem: Anno 1780 blev jeg togange paa en Dag poetisk electriseret og magnetiseret, da jeg om Formiddagen havde den Ære at hjelpe Wessel op af Holmensgade, og samme Dag om Aftenen havde jeg den Fornøjelse at hilse første og sidste Gang paa min gode Ven Ewald, i det han listede sig ud for at skjule — som Camoens (en Sømand og Poet som jeg) — sine slette Klæder under den store Kaabe Tusmørket, (der ingen anden Nøgenhed blotter end Maanens,) og løb til Høkeren, for at kjøbe sin Vespersild. Men af Besippelse støder jeg ham paa Armen, saa hans Eneste skilling foer, Gud veed hvor; men det var som Charon (en Søemand og Skuespiller ligesom jeg) havde stukket Armen op af Rendestenen, og taget sig forlods Betaling for Transporten, som om den siden kunde blive uvis nok. Undskyldningen vil jeg ikke repetere, uden det skulde være i Vers, men nok er det, Aftenen endte saa, at han fik sin Sild og Mere til i venligt Huus, hvor Suus og Duus, og Meer som rimer sig paa Kruus, man kan ved Lygte finde, mens Sorg og Politie maae udenfore holde bi, og lytte til den Fryd derinde."

Den ældste Skuespiller i Frankrig, maaskee i Verden, blev begraven d. 23de Juni i Frankrig. Han hed Jean Noel og opnaaede en Alder af 118 Aar. Som Skuespiller havde han ikke noget udmærket Talent, men smaa Roller udførte han ret godt, og var iisær hældig i at costumere sig. Han spillede længst paa theatre français, og viste sig endnu for atten Aar siden i en Alder af 100 Aar paa Scenen, som Peres i Stykket: chevalier d'industrie, i hvilken Rolle han maatte springe igjennem et Tøndebaand, og synge en liden Vise til Dyden. Forestillingen blev dengang specielt annonceret til Indtægt for den gamle Skuespiller. Han var Søn af en Skuespiller i Lyon; og allerede i sit ottende Aar havde han begyndt at spille. Efter sin Dagbog havde han spillet 2760 Roller, og betraadt Scenen 28019 Gange. Til Sminke havde han udgivet 27600 Franker, og havde hævet i Gage 138000 Franker. 1040 Gange havde han været død, 130 Gange været Konge, 920 Gange spillet ærlig Mands Rolle, 13500 Gange den Nederdrægtiges; alt med det bedste Hjerte og den muntreste Lune af Verden. N. M.

Om Erzerum læses i journal d'Odessa en Efterretning, som indeholder: at Navnet Arsrum betyder Romernes Fæstning (Arx Romanorum), og at Staden forhen skal have havt det Navn Chasira. Iblandt den tyrkiske Sultans talrige Titler er ogsaa en af „Konge over Erzerum." Befolkningen angiver Forfatteren, i Overeensstemmelse med Greve Paskewitschs Beretning, til 100,000 Mennesker, og at den bestaaer af Muhamedaner, Armenier, Græker og Perser. Staden er som Handelsstad meget vigtig, og tjener som Stapelstad for Landhandel paa Indien og Persien; dagligen seer man store Caravaner med Kjøbmandsvarer fra Persien, Bagdad, Haleb, Musul, Diarbekr, Tiflis, Smyrna, Constantinopel og flere Steder ankomme. Smyrnas og Erzerums Handel staae i nøje Forbindelse med hinanden. Chan'er og Caravansera'er, samt Bazarer ere byggede af Steen og meget rummelige. Af Chan'erne (Vare-Oplagsstederne eller Pakhusene), og Karavansera'erne, (Gjestgivergaardene) ere 20 de største som gives. I de sidste kunne Værelser ogsaa faaes til Leje. Landevejene fra Erzerum til Trebisond over Baibut udgiør 47 til 57 franske Lieues eller omtrent 8 Dagreiser. Der kan fra Baibut, en liden af Tyrker og Armenier beboet Stad, tages tvende forskjellige Veje, den ene om Sommeren, den anden om Vinteren. Fra Erzerum til Constantinopel er efter Landets Regning 381 Marsch-Timer; som man plejer at tilbagelegge i 41 Dagreiser. Afstanden fra Erzerum til Constantinopel er 227, til Smyrna 270, til Tiflis 78, til Bendr-Buschir ved den persiske Bugt 576 Lieues.

Tydsklands Naturforskeres Forsamling i Heidelberg ophævedes d. 21 Septbr.

med det 6te Møde. Tallet af Deeltagerne forøgede sig dagligen lige indtil Slutningen. Det hele Antal udgjorde 288. De deels i den almindelige Forsamling, deels i de specielle Afdelinger holdte Foredrag vare yderst talrige og mangfoldige, og mange af stor Interesse for Videnskaben. Geheimehofraad v. Tiedemann gav til Slutningen af Møderne et kort Overblik over de afhandlede Gjenstande; ordnede efter Videnskaberne var Tallet af Meddelelserne og Foredragene over physikalske Gjenstande 13, over Chemie 12, Mineralogie og Geognosie 13, Botanik og Plantephysiologie 15, Zoologie 11, sammenlignende Anatomie 7, Menneskenes Anatomie og Physiologie 8, over Therapie 9, og over praktisk Medicin og Chirurgie 16. Staden Heidelberg lod en Mindepenge af Bronze præge, saaledes at enhver af de tilstedeværende Medlemmer fik en. Paa Aversen staaer: „Til Erindring om Heidelberg." Paa Reversen forestilles Heidelberg, med Omskrift: „Selskabet af tydske Naturforskere og Læger." I den Grooßske Boghandling er udkommet et Kaart, paa hvilket alle de Steder ere anførte, hvorfra Nogen var mødt. Til de fjerneste Punkter høre: Archangel, Petersburg, Dorpat, Pesth, Dublin, London, Edinburg, Paris, Genf, Florents, Den Martinique.

Jordskjelv. (Tillæg til det der i Nr. 67 S. 1066 blev anført.) „1709 den 11 Febr. Om Aftenen blev et Jordskjelv fornummet i Kjøbenhavn og fornemmelig i Roeskilde, Kjøge, og omliggende Egne." Bussæus S. 77.

Kossakker. De havde fordum ikke andet Vaaben end deres Leer, med et Træskaft, og de betjente sig af samme som af en Sabel. En Lee i det Slavoniske Sprog hedder Kos. Altsaa betyder Kossakker det samme som Leemænd.

Landsbyeskolemester=Moral: Uelnitz brændte af, efter Folks Sigende, ved et Tordenslag, som tændte paa forskjellige Steder, saa at alting strax stod i lys Lye. Ei engang en Stald blev staaende, undtagen Kroen, Skolen og Kirken. Dette kan være ganske naturligen tilgaaet, fordi enten Vinden har drevet Luen tilbage fra disse Huse, eller fordi de alle tre havde en fri Beliggenhed, saa at de ei kunnde antændes af Nabohusene. Imidlertid er dette lille Sted bygget op igjen, og Skaden forglemt; men den Maade, hvorpaa Skolemesteren dengang, ifølge sin Moral, forklarede Skolebørnene denne Ulykke, er endnu ikke forglemt. Man fortæller, at hans Ord lød som følger: „Kjere Børn! det er en stor Guds Straf, at alle andre Huse i vor Landsbye er brændt af, men Kirken, Skolen og Kroen bleve staaende. Et sandt Jertegn! Hvorfor Kroen, vil I spørge, da deri skeer saa meget ondt? Kroen har Fanden, Kirken og Skolen har Gud bevaret!" En trøstelig Moral! Om de øvrige Huse har da hverken Gud eller Fanden bekymret sig. (Af Goezes Dorfreise. 1788.)

Kjøbenhavns Børs, d. 13 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	148½ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	51	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92	92½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	89½	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100	100½ r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	104¾	105 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	68½	69 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 83.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 17 October 1829.

De ædle Udvandrede.

(Af det Tydske af Rochlitz.)

Endskjøndt mange af det blidere Kjøn, som i den franske Revolutions stormfulde Dage søgte Beskyttelse i Tydskland, ikke altid have givet Beviser paa høj romantisk Aand; saa have dog ikke faa fremstillet et desto skjønnere Mønster paa den milde, rolige Taalmod, den fromme, men ikke uvirksom sværmende Hengivenhed i deres Skjebne og den sjeldneste Standhaftighed i Livets Afverlinger. At være ligegyldig ved Livet, naar Lykken glipper, er ikke vanskeligt; det falder derimod tungere efter den tabte Lykke at føre Livet paa en værdig Maade, ikke at bukke under for Skjebnens tunge Slag; men kraftigen at udholde Prøven. I den fyrige Enthusiasmes Time at kunne nægte sig det, som gjør Tilværelsen let og behagelig, er ikke tungt; men naar Trængslerne blive til Aar, da at vedligeholde sit Mod og bevare Tillid og Rolighed i Hiertet: hvor faa ere de, som kunne bestaae denne Ildprøve?

Skjebnen har villet befæste min Troe til Mennesker derved, at den gav mig Lejlighed til at kjende Dig, Leonores ædle Moder. Jeg fremstiller dit Billede som et lysende Exempel. Min Fortælling være simpel og usmykket, som Du selv var det.

Parlamentsraad de V... var iblandt dem, som allerede ved Udbruddet af den første Revolution forlod deres Fædreneland. Hans ædle Gemalinde, hans brave Søn, hans dengang fjortenaarige Datter fulgte ham til Tydskland, fulgte ham i Elendighed; men dette Offer var dem let. Moder og Datter bleve tilbage i en Hovedstad ikke langt fra Rhinen, imidlertid Fader og Søn droge ud, for, som de troede, at redde deres Fædreneland. Leonore var efter den gamle franske Skik opdraget i det stille, rolige Kloster. Hun kjendte blot Verden inden dets Mure og Mennesket efter Søstrene, der lignede hinanden i Grundsætninger. Hun ønskede heller ikke at kjende Verden og Mennesker fra nogen anden Side. Pludseligen tog Faderen hende ud af det eensomme Kloster, og med ham førtes hun ud i den urolige Verden, som hidtil havde været hende ubekjendt.

Moder og Datter førte et stille Liv i det Opholdssted, som Faderen havde anviist dem. Moderen især tællede hver Time, som kunde bringe hende Efterretning om hendes Mands og Søns Skjebne. Endelig kom det første bestemte Budskab fra det frygtelige Tog til Champagne. Faderen skrev saaledes:

„General Dumouriez havde besat fem snevre Tilgange og lurede med et frygteligt Artillerie bag stærke Forhugninger; blot ved et Underværk kunde man være istand til at erobre dem. Et Corps Frivillige trænger sig imidlertid ind i Huulveien, hvor Døden rasede frygteligen. Lig hine græske

Helte ved Thermopylæ vilde disse unge Mænd sejre eller falde. De sejrede, een af disse snevre Tilgange blev taget, og din Søn, Elise, var iblandt de sejrende Frivillige."

Min Søn iblandt dem! min Søn iblandt dem! raabte Moderen, og var først efter langt Ophold istand til at læse videre.

„Vor Carl stred foran i denne Trop af sejrende Ynglinger. Han faldt i Spidsen; de øvrige, som ikke bleve kraftigen understøttede, maatte trække sig tilbage, og jeg kunde ikke begrave min unge Helt."

Den ømme, sorgfulde Moder indesluttede sig i sit eensomme, mørke Kammer. Nogle Timer efter kom hun frem og tiltalte den grædende Datter med disse Ord: „Jeg har født min Carl til Pligt og Ære; han har i det nittende Aar naaet sit Maal. Sødt hvile hans Støv! høitideligt blive os hans Minde! Lad os omkrandse hans Billede der paa Væggen med Laurbær."

Neppe fire Uger derefter fik hun følgende Brev fra hendes Gemals gamle tro Kammertjener! „Jeg kommer fra min ædle Herres Dødsseng. Kummer og Nød paa vort Tilbagetog virkede stærkere til hans Død, end nogle slet behandlede Saar, han fik i Angrebet. De Ord: lever vel! øverst paa dette Blad, skrev han med døende Haand. Gud være Deres Trøst og opfylde Deres Gemals sidste Ønske. Jeg bliver i Krigens Tummel, for at lære at glemme Nøden eller at finde et Endeligt som min Velgjører og Herre."

Datteren flød hen i Taarer; Moderen trykkede hende til sit Bryst: „Lad mig ikke ganske bukke under, du Verdens Styrer! sagde hun: jeg maa jo endnu leve for dette mit Barn! Vi ville bringe vor sidste Ven og Forsørger det stille Taareoffer!"

Hun gik i sit Kabinet og traadte for sin Gemals Billede, som hang ved Siden af hendes bekrandsede Søns. „Saa ere I da hos hinanden, ophøiede over Jordlivets Elendighed, sagde hun; stedse ville vi bevare Eders Minde i et erkjendtligt Hjerte. Tak være Dig, min troe Ledsager; Du forlod mig ikke. Med Stolthed siger jeg til mig selv: jeg var Dig ikke uværdig; men jeg vil ogsaa stedse blive ved at være det. Jeg vil fatte mig, og, som Du, gaae alt, hvad der truer mig, imøde, være standhaftig til mit sidste Øjeblik, at Du hisset kan modtage mig med Glæde!"

Hun kom med sjelden Fatning til Leonore, som endnu svømmede i Taarer. Hun dæmpede ikke disse Taarer; men søgte paa mange Maader at sætte sit gode Barn i Beskjeftigelse, og derved lærte det unge Hjerte uformærkt at sørge mildere.

Kort Tid efter fik hun et Brev fra den Mand, til hvis Redelighed de havde betroet deres Gods og Formue, hvori han meldte, at al deres Ejendom var inddraget, at Godserne vare overgivne til hans Bestyrelse, og at de aldrig kunde vente noget deraf eller mere at see deres Fædreneland, som bortstødte og afskyede alle Utroe.

Den sidste Udsigt til at deres forrige Lykke kunde vende tilbage var herved ganske tilintetgjort. Alt hvad den lange Vane havde gjort til en anden Natur, var nu tabt for de Ulykkelige. Den eensomme lille Landsbye, hvor hun havde tilbragt den tidlige Ungdoms Dage, og hvor hun siden i Kjærligheds Arme havde nydt sit Livs skjønneste Timer, hvor hun kjendte hver Hytte og hvert Træe, og hvor de dyrebare Levninger af hendes Forældre og Slægt hvilede, skulde hun nu for stedse forlade, og dette blev med bitter Haan tilmeldt hende af en Usling, der skyldte hende alt, og paa hvis Redelighed og Hengivenhed hun hidtil havde stolet. Dette Brev maa vi tilintetgjøre, sagde hun til Leonore, og sønderrev det uden at fælde en Taare. Ved alt, hvad Skjebnen tilføjer, kan Menneskene let bevare sit Hjerte for Forbittrelse; men hvad Menneskene gjøre — sukkede hun med dybeste Veemod, dog uden Bitterhed.

Vi maa nu, min Datter, trække os tilbage fra dette kostbare Levested dybere ind i Tydskland, sagde hun nogle Dage derefter; vi maa herefter lære os til at undvære mange Ting; vi maa lægge os efter at erhverve. De rejste til M... Moder og Datter arbejdede næsten Dag og Nat, og den første underviste tillige nogle unge Piger af velhavende Huse i qvindelige Arbejder og Sprog. Neppe havde de begge nogenledes indrettet sig i denne nye Levemaade, førend Belejringen af denne Stad drev dem og alle Fremmede bort derfra, ligesom Hjorde uden Hyrder igjennem Ørkener. De søgte Beskyttelse i flere Stæder, men her vilde man ikke modtage dem, fordi de fremtrængende franske Ar-

meer frygtede for de Udvandredes Grundsætninger, og paa andre Steder blot af den Grund, at de ikke bragte Guld med sig.

Endelig kom de til St... Det var lykkedes Frue de V.... at blive anbefalet til et derværende anseet og meget velhavende Huus. Her blev hun i det mindste for saa vidt antaget, at man tillod hende at undervise Husets Døttre, og hun blev anstændigen lønnet derfor; men ved en sælsom Grille fandt blot Moderen Adgang i Huset. Hun maatte derfor den største Deel af Dagen være skilt fra sin elskede Datter, ved hvem hendes hele Sjel nu hang. Denne var jo eneste Arving til hele hendes Kjerlighed; det eneste Gode, som var bleven hende tilbage i Verden, og hvilket et Gode! De to sidste Aars Lidelser havde tidlig modnet Leonores Aand og dannet hendes Hjerte; det var saa langt fra, at hendes Skjønhed havde lidt ved Kummer og Lidelser, at den endog derved havde faaet et mere rørende Præg, en dybere Interesse og en mildere Ynde, som langt hæves over hver anden Skjønhed, der udvikler sig i Lykkens og Glædens Skjød.

Naar den ømme Moder om Aftenen, efter en ofte trykkende Dag, vendte tilbage til sit eensomt liggende Havehuus, og da kunde omarme og trykke sin ængstelig ventende Datter til sit Bryst, nyde det tarvelige Maaltid, som hendes elskede fromme Barn havde tillavet, og derved meddele alle smaa Tilfælde i den henlevede Dag; hvor sjeleglad kunde hun ikke da føle sig? Kunde jeg nogensinde have tænkt, sagde hun i en saadan Aftenstund, at vi efter to Aar igjen skulde kunne leve saa tilfreds! bliv du kun, min Leonore, Gud og Dyden tro, saa vil jeg ogsaa igjen blive ret lykkelig! og dette mit eneste Ønske opfylder mit Barn sikkerligen! Datteren fløj med hede Taarer til Moderens Hjerte, og denne var ikke hele Aftenen istand til at berolige det heftige Udbrud af hendes Følelse.

Den følgende Aften ilede Moderen som sædvanlig med Kjerlighed og Længsel til sin lille Hytte. Hun aabnede den altid tillaasede Dør. Leonore stod ikke denne Gang ventende som sædvanlig; hun steg opad Trappen; Leonore ilede ikke denne Gang i hendes Arme. Forundret aabnede Moderen Dagligstuen. Leonore var ikke heller der. Zittrende gjennemsøgte hun nu Huset og Haven; men Leonore var ingensteds at finde; halv afmægtig raabte og søgte hun paa ny; men forgjeves.

Gud! jeg er dog kun et Menneske, raabte hun, forbarm Dig og læg ikke mere paa mine svage Skuldre! — Og han havde paalagt hende det. Al Efterforskning var forgjæves. Alt hvad Leonore ejede, var der og i bedste Orden; hun selv var ingensteds at finde.

(Fortsættes.)

Mere om Frelserens Kirke paa Christianshavn.

Prædikestolen er fra Aaret 1773. Christian den 5te havde ladet en Prædikestol af Marmor forfærdige i Norge, men paa Førselen herned skal den efter Sigende med Skib og Alt være sjunken. Kirken maatte da behjelpe sig med en af Træ, som omsider blev saa daarlig, at Præsten Albert Trojel, i nogle Rim til Dronning Juliane Marie, hvori han bad om Hjelp til et Orgel, tillige talede nogle Ord om den:

„Nu mangled' Lærestol; vel var der en opslaget
Af jevne Brædder, men i Styrke saa aftaget,
At man befrygtede den skulde falde ned,
Og i Forsamlingen forvolde stor Fortred.
At hjelpes ud heraf behøvedes Patroner,
Jeg (Kirken) fandt dem, Gud skee Lov, blandt kongelig' Personer,
Og andre i vor Stad, samt i vor Menighed,
Særdeles en, og fler, som dertil var bered."

Disse Patroner vare iblandt andre: Kongen, som dertil skjenkede den 13 Juni 1772, 300 Rdl.; og atter efter Skriv. af 26 s. M. 100 Rdl., samt en Obligation af den kongel. Skatdirektion paa 400 Rdl. Gouvernør Bonsach, som ved betydelige Legater betænkte Menigheden, gav 500 Rdl. til Prædikestolen; og ellers indkom endeel mindre Gaver. Den 21 Nov. 1773 blev den indviet af Provst Hvid, og ved samme Tid læste man den beskreven saaledes: „Den er inventeret af Professor Harsdorff, og forestiller en meget

prægtig Tribune, frit hængende paa den høire Pille for Alteret, hvilken Pille er en af dem, som bære Kirkens Hoved-Hvælving. Denne Tribune er i en riig og stor Stiil, af en rød orientalsk Marmor. Dens øverste Gesims med antiqve Ornamenter er med ægte Guld stærkt forgyldt, og paa dens Hovedkorpus sees ophævet, som et Baand, et Basrelief af hvid italiensk Marmor, forestillende i Midten, de tolv Apostler med deres Attributa, og ved begge Ender af samme Baand, i tvende særskilte Basreliefs, de fire store Propheter; imellem disse tvende Basrelief læses paa hver Side tvende Inskriptioner, den ene imod Alteret saaledes: I ere opbygte paa Apostlernes og Propheternes Grundvold, og den anden: saa at Jesus Christus er dens Hovedhjørnesteen; og over Apostlerne udi en Frise følgende Inskription: gaaer hen i den hele Verden og prædiker Evangelium for alle Folk. Underdelen med sine behørige Zirater, som slutter Tribunen, er af en guul orientalsk Marmor, ziret med de udsøgteste antiqve Ornamenter, stærk forgyldt. Balustraden om Trappen op til Tribunen, er ligeledes construeret af rød, hvid og guul Marmor, og Hovedlisterne med ægte Guld forgyldte. Oven over denne Tribune er anbragt en meget riig Tronhimmel, baaren af tvende Krogstene, der souteneres paa deres Lessener. Samme Himmel er ligeledes af guul og rød orientalsk Marmor, rigt udziret med antiqve ægte forgyldte Ornamenter. Fra denne Tronhimmel af og lige ned er Tribunen behængt med røde Fløiels Gardiner, (alt malet) Kapperne med Guldgaloner besat. Under Tronhimmelen paa ligedan Fløiels Grund er anbragt den hellig Aand i en Dues Lignelse, omringet med gyldne Straaler. Øverst paa Himlen sees, som Sejerstegn, en Trophee, opreist af Korset, og de til Lidelsen henhørende Instrumenter."

Orgelværket, som en kompetent Dommer, Musikdirekteur Vogler, da han besøgte Danmark, kaldte det bedste i Kjøbenhavn, blev bygt 1698. I Aaret 1775 var det brøstfældigt, og blev i lang Tid ikke hørt, af Mangel paa Kirkens Evne til at bestride dets Reparation. Ovennævnte Præst, Albert Trojel, havde i den Anledning indgivet til Enkedronning Juliane Marie, paa Hds. Majestæts Fødselsdag, en Begjering paa Rim om Understøttelse. Han indførte i samme Kirken klagende:

Min Moder, slut mig ind i din bekjendte Naade,
Som Stifbarn synes jeg blandt alle Sødskende,
Forfrossen, kastet hen for Slud, for Kuld og Snee.
Min Moder! varm mig op, vær mig en kjærlig Amme

— — — — —

Gjør ved din egen og ved Andres Gavmildhed,
At finde Raad for mig, som ingen Udvej veed.
Det usædvanligt er i Kjøbstæd-Chor at sjunge
Foruden Orgel, kun med Folkerøst og Tunge,
Saa faa Personers Lyd der ikke kan forslaae,
Men Mængdens Overlyd af Orgel styres maae.
Jeg troer den Gud, som her i Dag dit Hjerte fryder,
Gier mig og det Beviis paa din Gudsfrygt og Dyder.
Din salig Herres Navn staaer paa mit prægtig Spiir,
Nu tegner jeg og dit til Orgelværkets Ziir.

Det synes, som Begjeringen naaede sin Hensigt. Aaret efter, 1776, blev det istandsat med en Udgift 1425 Rdlr. Hans Kongelige Majestæt gav 200 Rdlr., Hendes Majestæt Dronningen 100 Rdlr., Kronprindsen 100 Rdlr., Protocollist Erlandsen 80 Rdlr., en Ubekjendt 50 Rdlr., Grosserer Brok 50 Rdlr., og ved Collekt i Menigheden blev indbragt 400 Rdlr. 8 ß.

Døbefonten er af Alabast, zirlig udarbejdet, hvilende paa Hovederne af fire Alabastdukker; deromkring i en Firkant et Gallerie, der bestaaer af 32 Børnefigurer, og uden om et net Jerngitterværk. Fonten blev foræret Kirken af Grevinde Viereck, denne mærkværdige Dame, som døde 1701 i Barselseng, og blev begraven i denne Kirke. Over hendes Liig blev sat følgende Indskrift:

Ein großer König hat vor andre mich geliebet,
So mich zuerst erfreut, dennoch zu letzt betrübet,
Dann, als ich kaum zur Welt die Leibes-Frucht gebracht,
Hab ich dadurch die Bahn zum Tode mir gemacht.

Die Lieb' ist mit mir aus; ein graslich Kind, allein,
Das mag von meinen Glück und Unglück Zeuge sein.

Dette Barn er død kort efter, og staaer ved Siden af Moderen.

Historien om Jens Foserup og Lord Wynham.

For Declamatorier.

Jens Foserup fra Thye brød op,
med Vexler vel begavet,
og, af Guds Naade, for sin Krop
paa Stød og Puf belavet.
Han kiører et Par Aar omkring,
og vender saa tilbage;
men, Ak, der er slet ingen Ting,
som nu vil hiemme smage.

Lord Wynham gik til samme Tid
fra Bristol af paa Rejse,
blev slæbt i lukt Vogn hid og did,
aad og forstod at knejse.
Lidt saae, langt mindre tænkte han,
kom hiem med Dampeskude,
fandt Alting bedst i Fødeland,
men Alting slettest ude.

Der spørges: hvem af disse To
var nu den den største Daare?
Ja, siig Du mig det; thi, min Troe,
jeg nødig Folk vil saare!
Dog menes, hvis en Middelvej
ej vil dem brydsom falde,
at Uret giøre vi dem ej,
om vi dem Brødre kalde.

L..s...u.

Blandede Efterretninger.

Forskjellige Forandringer af et fedt Thema. Til en meget velhavende Smørhandlers eller Spekhøkers Sølvbryllup havde Jubelparrets Børn og Gjæster udtømt sig i rimede Ønsker. Børnene overrakte en Mandeltærte med følgende Indskrift:

„Heil unserm Vater! Heil unserer Mutter!
Heil ihren guten ostfriesischen Butter!"

Den herskabelige Gartner bragte en Myrthekrands, med et Silkebaand, hvorpaa følgende Devise:

„Genießet nun Eu'r Brod in Ruh',
Die Butter giebt ja Gott dazu."

En Vittighedsjæger af en Skolelærer skjenkede Sølv-Brudeparret en Flaske Arrak, og skrev paa Etiketten:

Des Lebens Glück uud höchste Wonne
Zogt Ihr aus Eurer Buttertonne.

Nabo Leffmann, en israelitisk Handelsmand, gav dem en Stobwassersk Daase med Devise:

Skjøn var Jer Livets Vandel;
Dog skjønnere med Smør Jer Handel.

Sangens Magt. Cibber, en af Englands berømteste Sangerinder, omendskjøndt ikke lige agtet for hendes Sædelighed, sang engang i et Oratorium, som i London i den hellige Uge sædvanligt plejer at blive opført, saa fortræffeligt, at en nærværende zelotisk Biskop, der forhen kun havde Forbandelser mod hende paa sine Læber, blev saa henreven deraf, at han højt udraabte: „Qvinde! Dine Synder ere Dig forladte!"

Tilstaaelse.

„Ich bin die beste Sorte
Taback im ganzen Orte!"

Denne Devise førte Omslaget af en meget ordinair Røgtobak i **. Men, min Gud, hvilket jammerligt Tøj har De der solgt! — klagede en Kjøber for Fabrikanten. — Tobakken roser sig paa Omslaget og stinker dog ganske infamt. — Fuldkommen rigtigt, — gjensvarede Tobakshandleren — Selvros stinker.

Sandt Fyrsteligt. Intendanten hos Fyrsten af *** lagde, for at indsmigre sig hos

sin Herre, en Liste for ham, paa hvilken han havde navngivet flere gamle troe Tjenere, med den Bemærkning, at Hans Durchlauchtighed kunde undvære alle disse. Den højmodige Fyrste gav Hofsnogen Papiret tilbage med de Ord: „At jeg kan undvære disse redelige Folk, har jeg allerede for længe siden vidst; men veed De med Vished, om disse kunne undvære mig?"

Den bedste Ros. Hertugen af Marlborough beundrede en i Slaget ved Höchstedt tilfangetagen Soldats skjønne Skikkelse og tappre Daad. Havde Dine Landsmænd havt 50,000 saadanne Mænd, som Du er, — sagde han til ham — saa vilde denne Dags Sejer ikke have været os saa let. Morbleu, Mylord! — gjensvarede Soldaten — saadanne Karle, som jeg, mangler os ikke, men vel en saadan Feldtherre, som De. —

Skindød. I den med den Dresdenske Abendzeit. følgende Wegweiser im Gebiete der Künste u. Wissensch. Nr. 32 d. A. fortæller en tydsk Officier, hvorledes han, som i Vinteren 1814 under en dyb Snee blev en Nat commanderet til en Fegtning mod de Franske, blev i samme saaret, geraadede i en Skindøds Forfatning, derunder leed meget, og omsider reddedes. Han foreslaaer, og med Tegning afbilder, hvorledes bærelige Dødningkamre kunne indrettes til at anbringes over aabne Grave, indtil man var forvisset om at Døden var afgjort.

Henriette Sonntag som Barn. Da offentlige Blade havde omtalt, at den højtpriside Sangerinde vilde ogsaa i Aachen give Gjæsteroller, skrev Bonafont, at det bragtes ham i Minde, at han i Aaret 1809 havde i bemeldte Stad hørt hende, med hendes Moder og en Søster, ved det dengang i Aachen spillende Ringelhardske Skuespillerselskab. De havde alle tre været klædte som Tyrolerinder. Denne Kunstnerfamilie ahnede den Gang ikke, at Datteren Henriette skulde naae det højeste Trin af lyrisk Fuldkommenhed, og vinde Ære og Rigdomme. Han ønsker, at hun med de sidste maatte holde godt Huus, og efter de franskes Ordsprog „garder une poire pour la soif. (Ab.)

Regnskab for Bombebøssens 3die Quartal 1829.

(Oprettet 1819 den 11te August.) — (See Skilderiet Nr. 57 for d. A.)

Ved Bombebøssens Aabning d. 7de October 1829 fandtes i samme	r. S. 91 Rbd.	94 ß.	S. og T.	55 Rbd.	6 ß.
Fremdeles blev taget til Indtægt:					
Fra Hr. Grosserer J. A. Wulff var indsendt . .	— 39 —	18 —			
der, i Følge et Forliig indgaaet imellem Skibs-Capitain Marcussen og Borge Pedersen m. fl., til ham ere erlagte.					
Fra Hr. Capitain Rohde, Havne-Capitain paa St. Thomas	— 1000 —			— 161 —	23 —
der af ham ved Subscription paa St. Thomas og St. Jean ere indsamlede.					
Fra Hr. Justitsraad og Regjerings-Secretair Pontoppidan	— 424 —				
der af ham ved Subscription paa St. Croix er indsamlet.					
Fra Hr. Skibs-Capitain Knudsen er indsendt . .	— 62 —	26 —			

hvilke ere indkomne for nogle af ham i Vestindien solgte og til Fordeel for Stiftelsen udgivne Skrivter.			
DHrr. Flagmænds og Søe-Officerers Bidrag for sidste ½ Aar 1829	— 229 — 48 —		
Admiral Browns Bidrag for samme Tid . .	— 6 —		
Ved Afmynstringen af Mandskabet paa Skibet Alexander, ført af Capt. Rabe, skjenkede disse til Stiftelsen 11 Rupi, solgt til		— 9 — 16 —	
For solgte Contrabøger var indkommen . . .		— 100 — = —	
	I alt r. S. 1852 — 90 —	S. og S. 325 — 45 —	

Bombebøssen eier nu:

1.	Gaarden Nr. 167 paa Hjørnet af Dybensgade og Sqvaldergade, der, efter Kjøbesummen for samme, med Tillæg af den senere indløste Bankheftelse, ansættes til Værdie rede Sølv	14,000	Rbd.	
2.	Inventarium af Senge, Sengeklæder, Borde m. m., med Tillæg af Conferentsraad Bruuns sidste Gave . . . ——	2900	—	
3.	Hofraad Meyers Legat i kongelige Obligationer, à 4 pC. . . . Sølv	2500	—	
4.	Hofraad Gersons Legat i Nationalbankobligationer, à 4 pC. . . . —	1000	—	
5.	Den af Pastor Walther og Hustrue legerede Depositocasse-Obl., à 4 pC. — hvilke Renter ere bestemte til strandede Søefolk.	500	—	
6.	Grev W. Moltkes kongelige Obligation, à 4 pC. . . . . —	293	—	39½ ß.
7.	Den af det oeconomiske Velfærds-Selskab skjenkede Capital i Obligationer, à 4 pC. . . . . — hvoraf 177 Rbd. 90 ß. rede Sølv aarlig, indtil videre, ei kommer Bombebøssen til Indtægt.	6225	—	=
8.	Capital i Nationalbankobligationer . . . . —	4000	—	=
9.	En af et Selskab af Venner skjenket kongelig Obligation, stor . —	100	—	=
10.	Af en Ubenævnt skjenket d. 28 Septbr. 1826 en kgl. Priis-Obligation — hvis Renter anvendes til et Middagsmaaltid d. 22 Marts	100	—	=
11.	I Sparekassen . . . . —	2314	—	68 ß.
12.	Af Selskabet Holbergs Minde skjenket en kongelig Obligation . . —	100	—	=
13.	Af en Anonym skjenket 2 Actier i Badeanstalten . . . . . —	200	—	=

** * **

Fra Hr. Jensen, Brygger og Dannebrogsmand, haver Stiftelsen i dette Quartal modtaget 8te Tønder Øll.

Da Hr. Capitain Rohde, Havne-Capitain paa St. Thomas, for circa 15 Maaneder siden forlod Kjøbenhavn, modtog han fra Directionen af Bombebøssen Anmodning om, paa Øerne St. Thomas og St. Jean at søge at virke for Stiftelsen. — Lignende Anmodning overbragte Hr. Capitainen til Hr. Justitsraad Pontoppidan, Regjerings Secretair paa St Croix.

De nævnte Herrers Iver for at virke til Gavn for Stiftelsen haver hos Embedsmænd, Plantere og Handelsstand mødt en Velvillie mod Bombebøssen, der er overgaaet Directionens højeste Forventning.

Fra Hr. Justitsraad Pontoppidan haver Directionen modtaget, deels paa Verel, deels som snart kan ventes, 600 Rbd. r. S., og fra Hr. Capitain Rohde er ankommen 1000 Rbd. r. S. og 161 Rbd. 23 ß. Reprs.

For ved Lejlighed at kunne handle til Fordeel for Stiftelsen have de anførte Hr. i Følge deres Ønske modtaget fra Directionen 2 smaae Bombebøsser, samt Fuldmagt til at modtage, hvad fremtidig Goddædighed paa de Dansk-Vestindiske Øer maatte give til Bombebøssen.

Directionen for Bombebøssen d. 15 October 1829.

M. Lütken. Langberg. Schack. L. Larsen. F. Duntzfeldt.
T. Arboe. J. Møller. Wilse. Haberbier.

---

†

In funere
Viri desideratissimi
Birgeri Thorlacii
Consiliar. Stat. Profess. Ordin. in Universitate
Hauniens. Equit. Ord. Dannebr.

† d. VIII Octob. MDCCCXXIX.

Ecquis erit finis damnorum, quando recentes
Invida cessabit vis cumulare rogos?
Heu iterum vulnus grave passa est, et sibi raptum
Egregium queritur Dania moesta virum,
Sanctior intravit nullus quo templa sacerdos
Musarum, nec quis munera sacra magis
Puris tractavit manibus; cui rectus honesti
Candidus et veri pectore sedit amor;
Dulce cui semper pulchros agitare labores,
Artibus et doctis vivere vita fuit;
Abstrusi fontis qui non expalluit haustum,
Nec timuit longa strenuus ire via;
Cujus jamdudum laudes Europa locuta,
Æterno meritum nomen honore colet.
At calidis cineres lacrymis conspergit ademti,
Dicit et extremum tristis amicus ave.

L. E.

Kjøbenhavns Børs, d. 16 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 207½
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7 ß.
Bank-Disconto 4 pCt.

Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	50½	50¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92½	93 Rbd. Sedl.
Dito Dito	90	90¼ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	62½ Rd. Banco
3 pCt. nye danske Obligationer	69½	70 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 84.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 20 October 1829.

De ædle Udvandrede.

(Fortsat. See forrige Nummer.)

Den ulykkelige Moder sørgede for hende som for en Afdød, og syntes allerede selv at maatte bukke under for sin Kummer, da hendes Stolthed vaagnede: Saa megen Sorg har jeg overvundet, for nu tilsidst at falde uden Kamp? Nei! alt er mig nu berøvet; jeg elsker intet mere. Paa denne Maade kan jeg møde hver fjendtlig Magt, og sønderrives end det Baand, der bandt mig til Livet; min Aand skal hæve mig, og uden Skam træder jeg til Eders Side, I to ædle hedenfarne, Fader og Søn, hvem jeg hisset skal møde!

Med Kulde, dog ei med Bitterhed, samlede hun alt, hvad der havde tilhørt Datteren, lod alting blive i Værelset, som denne havde beboet, lukkede det for aldrig mere at sætte sin Fod der, og opfyldte sine sædvanlige Forretninger, endskjøndt som en vankende Skygge, med endnu større Iver end forhen.

De franske Armeer rykkede sejerrige og ødelæggende mod de W....ske Grændser; nogle Bevægelser blandt Indvaanerne gjorde de Sejrende endnu frygteligere. Alle Fremmede maatte forlade W... Beklager derfor ikke den ulykkelige Moder! Velgjørende for os Mennesker er det, efter store Lidelser at gaae de mindre i Møde. Den tabte Lykke og Roe kunde ikke bringes tilbage, og nu havde hun næsten intet mere at haabe eller ønske her i Livet.

Frue de V...e drog nu hen til det fredelige Sachsen. Her lærte jeg at kjende og højagte den Ædle under det simple Navn Madam O... Hun havde aflagt sit Familienavn, fordi det, ved den Maade, hun nu var nødt til at leve paa, var hende til Hinder, og fordi hun derved lettest undgik Efterforskning, Nysgjerrighed og qvælende Beklagelser endog af dem, som ikke vare ligegyldige ved hendes Vee og Vel. Gode Mennesker i T. — lærte nøjere at kjende den ædle Kone, betroede hende nogle unge Pigers Opdragelse, og saaledes dannede sig efterhaanden et lidet qvindeligt Opdragelses-Institut næsten af sig selv, paa hvis Anlæg hun end ikke havde vovet at tænke.

Tre Aar efter fik Madam O... følgende Brev fra den i Tydskland ikke ubekjendte Hr. M., som dengang opholdt sig i Z.

„Jeg har allerede i rum Tid hørt meget fortrinligt om Deres lille Opdragelses-Institut. En særdeles Anledning, hvorom jeg strax skal forklare mig, gjorde, at jeg omhyggeligen søgte Underretning om Deres Institut, og endelig, da jeg nyligen besøgte Dem Selv, blev jeg fuldkommen overbeviist om dets fortrinlige Plan og sammes heldige Udførelse. Jeg lever ugivt, men har for omtrent to Aar siden taget et lidet Pigebarn til mig, som nu gaaer i sit fjerde Aar, og hvis Anlæg langt overstige alle billige Fordringer til et Barn af den Alder. Det blev overgivet mig sygeligt af

en aldrende Kone, der syntes at være dets Opvarterske, og som med sit Herskab rejste igjennem min Landsbye. Hun bad mig ikke at gjøre nærmere Undersøgelser, og et Brev, som hun overrakte mig fra dets Forældre, indeholdt den meest rørende inderlige Bøn, at antage Barnet som mit eget og at gjøre alt til dets fuldkomneste Uddannelse, hvorved man lovede mig, Tid efter anden anseeligen at belønne mig, og naar visse sørgelige Forhold havde forandret sig, at afhente Barnet og at forklare mig alt til min fulde Tilfredshed. Jeg har troligen søgt at opfylde, hvad man forlangte af mig, og Therese er bleven mit Hjertes Lyst og Glæde. Ganske uventet kalder en højere Magt mig til et anseeligt gejstligt Embede i K.... Jeg bør ikke afslaae dette Kald; men jeg vover ikke under de nærværende politiske Forhold at gjøre en farlig Sørejse med et Barn i den Alder. Til Hvem kunde jeg ønske at overlade dette dyrebare mig betroede Pant hellere end til Dem, Madam? Vil De modtage det; saa er den største af mine Sorger i dette Øjeblik lettet for mig. Jeg skal da meddele Eftermanden i mit nu havende Embede Beretning om, hvor han kan hæve til Dem den halvaarlige mig stedse tilsendte rigelige Understøttelse, og tillige hvorhen han har at vise Enhver, der maaskee i Tiden vilde indhente Efterretning om Barnet.

Med særdeles Højagtelse

Deres højstforbundne M...

Madam O. tog Therese til sig. Hun havde aldrig seet et mere interessant Barn. Det fandt Velvillie hos enhver, som saae det, og den, som lærte nøjere at kjende det, kunde ikke andet end elske det. Madam O. hang med inderlig Moderkjerlighed ved den Lille. Hun antog Barnet som en Erstatning for Leonores Tab — et Tab, som hemmeligen alt for ofte sønderslед hendes Sjel; dertil kom, at Aands og Legems Lighed fandt Sted imellem Therese og hendes Leonore og derved blev hiin saa meget ømmere bundet til hendes Hjerte. — Ofte saae jeg hendes Øjne pludseligen fylde sig med Taarer ved de inderlige Beviser paa den Lilles Gjenkjerlighed, og det var ikke blot Glædestaarer, skjøndt den gode Moder ofte søgte at faae mig til at troe det og troede det maaske selv.

Madam O. kunde maaskee have havt Therese hos sig omtrent eet Aar, da en Aften, som jeg just var hos hende og talte med hende om mange særegne Træk i den Lilles Karakter, en fremmed Officeer lod sig melde. Den Lille var allerede bragt til Sengs. Jeg vilde gaae; men Madam O., forundret over dette sildige Besøg, bad mig at blive. En ung meget skjøn Mand, af ædel Anstand, traadte rask ind, gjorde Undskyldning for sit sildige Besøg, men troede at blive frikjendt, naar han havde forklaret Hensigten dermed.

„Og hvilken da?" spurgte Madam O. — Deres Therese! Tillader De mig at see dette Barn? „Det sover allerede."

„Blot see det," sagde han begeistret, man førte ham sagte ind i Sovekammeret. Han stod længe hensjunken i Synet af Barnet. Det smilede i Søvne. Inderligen rørt og tavs bøjede han sig henover det sovende Barn. Taarer faldt ned paa dets over Kors liggende Arme. Barnet gjorde en lille Bevægelse. Han kyste det ømt og det vaagnede. Therese spurgte lidt forskrækket: Moder! kjære Moder! hvem er det? Vi ahnede Sammenhængen og vare saa rørte, at vi ei kunde svare. Blandt den Lilles Synderligheder hørte ogsaa den, at hun uagtet hendes bløde Sind holdt ligesom raske Drenge særdeles meget af alle Soldater. Hun spurgte altsaa med et venligt Smiil endnu engang: Hvem er den Hr. Soldat, kjereste Moder?

Din Fader! din lykkelige Fader! raabte den Fremmede henrykt, idet han tog Barnet op fra Lejet paa sin Arm. Gud være lovet! at jeg finder dig saaledes igjen! O min elskede Hustrue! at Du ikke har kunnet tage Deel i denne Time!

Vi gik tilbage til Stuen. Den Fremmede beholdt Therese paa Skjødet; hun legede med Fjerene paa hans Hat, glædede sig over hans Epauletter, og syntes at have været i lang Tid bekjendt med ham. Han gav Madam O. de sikkreste Beviser paa, at han var den, han udgav sig for, anførte hende alle de Omstændigheder fra den Tid, Barnet blev hende overgivet af den Geistlige, og tillige næsten Ord for Ord det Brev, som fulgte med. Der var ingen Tvivl mere. Midnat gik forbi under tusinde Slags smaae Beviser paa faderlig Ømhed mod Barnet; først da det atter blev søvnigt, var den Fremmede istand

til at skille sig fra det, bar det til Lejet, lagde saa faderligen ømt Sengen tilrette, og med det sidste Kys indslumrede det søde Barn.

Officeren gik bort med det Løvte, at han næste Morgen vilde komme igjen. Han var der endnu tidligere, end han havde lovet. Nu først var han istand til at kunne takke Madam O. for det, hun havde gjort imod hans Barn. Dette laae endnu i den sødeste Søvn. Han meddeelte nu Madam O. med Tillid sin Historie.

Jeg er eneste Søn af General Baron von S., sagde han. Min Fader tog mig som en tyveaarig Yngling med sig paa Toget mod den Nation, som han stedse havde hadet — mod de Franske. Han blev kort efter kaldt tilbage, for at træde ind i Hofkrigsraadet, og lod mig tilbage som Lieutenant i Prinds — — Følge. Prindsen stod i adskillige ubehagelige Forhold, og opgav sin Post; men min Fader vilde, at jeg skulde blive ved Armeen og jeg fandt Ansættelse i en af de ikke ubetydelige tydske Stæder. Jeg havde lejet mig et eensomt Huus i Forstaden. Den lille Have derved var blot skilt fra Naboens med et levende Gjerde. Her saae jeg stundom en ung engleskjøn Pige glæde sig, men ofte sørge. Jeg havde aldrig elsket. Hendes Blik henrev min hele Sjel. Hun var stedse alene. Hundrede Gange vilde jeg stjele mig til hende igjennem Gjerdet; men hendes rene Uskyld, som fremlyste af alt, hvad jeg saae af hende, og hendes stille, sjeldent vigende Kummer holdt mig saaledes i Ærefrygt, at jeg blot vovede ubemærkt og sagte at bøje de grønne Grene tilside, at glæde mig ved at beskue hende, men ogsaa derved desto stærkere at opblusse Ilden i mit Indre.

En skjøn Sommermorgen saae jeg hende spadserende i Haven og fulgte hende Skridt for Skridt i min. Hun satte sig under et blomstrende Lindetræe, ved hvis Fod en Nattergal havde sin Rede. Dens herlige Sang maatte røre saa meget mere, som man efter Aarstiden maatte frygte for, at man snart hørte den sidste Gang. Pigen lyttede rørt og tungsindig paa dens ømme Tone. Da Nattergalen taug, begyndte hun selv en veemodig fransk Sang, hvis Omqvæd havde Hensyn til alt for tidligt hedenfarne Elskede. Da hun tredie Gang vilde begynde hiint Omqvæd, brød hendes Taarer frem; hun taug, støttede veemodig sit Hoved paa Haanden og faldt i en mild Graad. Havde hendes Sang gjennemtrængt min hele Sjel, saa bragte hendes Taushed mig endnu mere ud af mig selv. Jeg var mig ikke selv mægtig; jeg maatte til hende. Nu slog hun Ojet op. Dette Blik bragte mig til mig selv og gjorde, at jeg frygtsom og ærbødig nærmede mig til hende. Forskrækket foer hun op og vilde hurtigen bortfjerne sig. Jeg holdt hende tilbage. „De foragter, De flygter for den, som vil sætte sin reneste Glæde i, at kunne formilde deres Taarer."

„Det vil Gud," sagde hun, idet hun mere rolig saae paa mig med sine blaae Ojne.

„Ja det vil Gud," svarede jeg; „men ved Mennesker — stød ikke disse bort fra Dem."

Hendes Hjerte var i dette Ojeblik blødt, og Yttringen af min Følelse alt for inderlig til, at hun ikke i sin fromme Uskyldighed skulde have hørt mig. Allerede i denne Time stod den Tanke fast i min Sjel: Hun din Hustrue, eller ingen. Vi saae hinanden oftere. Jeg var ubeskrivelig lykkelig, da jeg mærkede, at der ogsaa i hendes Sjel vaagnede en hende selv ubekjendt Omhed for mig, og hiin Tanke blev derfor til urokkeligt Forsæt i min Sjel.

„Og havde Deres Elskede ingen Forældre?" afbrød Madam O. den Fremmede meget ængstelig.

„En Moder havde hun."

„Og denne kunde De ikke unde Deres Fortrolighed?"

„Jeg indsaae alt for vel den Mængde af Vanskeligheder, som vilde sætte sig imod vor Forbindelse, og som jeg først maatte overvinde, til at jeg burde gjøre en Tilstaaelse, som for nærværende Tid blot vilde ængste Moderen, og maaskee forlede hende til overilede Beslutninger, hvorved jeg og hendes Datter kunde have blevet ulykkelige; men jeg følte mig alt for god og stærk til, at jeg skulde tvivle om, engang at seire over alle disse Vanskeligheder, og min Elskde havde sagt mig saa meget Fortræffeligt om den ædle Moder, at jeg da kunde være vis paa hendes Samtykke."

"Og Datteren — ogsaa Hun fortroede sig ikke til sin Moder?"

„Deri var hun uskyldig. Jeg havde stedse blot viist mig som hendes Ven. Hvad der foregik i hendes Indre — kjendte hun det maaskee selv?

Desuden ligger det i den rene Kjerligheds Natur, at den førend Erkjendelsen er yderst frygtsom. Min Kone har siden meget ofte gjort sig Bebreidelser derover; men jeg er overbeviist om, at hendes retskafne, forstandige Moder allerede for længe siden har tilgivet Hende. Ogsaa vilde den kjerlige Datters Tavshed sikkerligen ikke have varet længe, dersom ikke en ganske uforudseet Skjebne desværre havde forlænget den."

Med taarefulde Øjne bad Madam O. den Fremmede at blive ved. Noget forundret fortsatte han Fortællingen:

„Jeg har aldrig gaaet Omveje, allermindst i det, jeg erkjendte for saa reent og godt som min Tilbøjelighed til den Elskede og mine Hensigter med Hende. Jeg skrev til min Fader med Aabenhjertighed og Frimodighed. Jeg kunde vel formode, at han vilde misbillige mit Skridt saavel fra Ærgjerrighedens Side, som formedelst det Had han bar til den Franske Nation; men den Haardhed, han viiste, havde jeg aldrig kunnet vente af hans Redelighed og Kjerlighed. Denne Haardhed ophidsede mig og desværre for hæftigt. Jeg skrev ham mere kort og bestemt til, at jeg før vilde fortjene mit kummerlige Brød med min Kaarde, og før opgive al den Lykke, jeg kunde vente som hans Søn end forlade min Elskede. Han ansaae dette for Trodsighed og Overmod, og desværre kan jeg ikke nægte, at han havde Aarsag til at antage det derfor. Jeg fik ikke noget Svar. Jeg besluttede nu, frit at forklare mine Forhold for min Elskede og hendes Moder. Ængstligen ventede jeg næste Morgen at see den kjere Naboerske ved sædvanlig Tid i Haven. Hun kom ikke. Ængstligere ventede jeg om Eftermiddagen; men hun kom ikke heller da. Min Tjener bragte mig den Efterretning, at man savnede hende og søgte hende forgjeves, og at hendes Moder var trøsteløs. En Tanke foer som en Lynild pludseligen igjennem min Sjel: Hvad tillader Krigen ikke? Men hvad fattes dem Madam? sagde den Fremmede, da han saae Madam O. zittre og blegne."

„Bliv ved min Herre! jeg besværger Dem, bliv ved!" raabte hun hæftig.

Endnu mere forundret blev han saaledes ved:

„Samme Nat brød jeg op, lod min tro Tjener blive tilbage, for at iagttage og give mig Efterretninger. Jeg opdager allerede nogle Dage der efter Sporet, naaer den sjette Dag den ulykkelige Skabning, som man paa den snedigste Maade havde bemægtiget sig, og nu vilde bringe til X. til anstændig Rolighed, som man sagde.

Hun modtog mig som en frelsende Engel; men min Bestræbelse at befrie hende var frugtesløs. Man smigrede mig Dag for Dag med de bedste Forhaabninger og gjorde hende det umueligt for Hende at skrive til sin Moder. Dette skeete allene for at holde mig op. Jeg indsaae endelig deres Hensigt, og at man gjorde Anstalt til paa ny og forsigtigen at skjule den uskyldige Fangne. Nu holdt jeg det ikke længere ud. Ved kjerlige Forestillinger fik jeg min Elskede overbeviist om, at det eeneste Middel til æreful̃d Redning var at lade os vie og for evig forbinde vor Skjebne med hinanden. Dette skeete og man turde nu ikke forholde mig min Gemalinde. Jeg bragte den saa tusindfold Ængstede som i Triumph fra X. og ilede med hende til den gode Moders Arme. Ak! vi fandt vore egne forudsendte Breve; men hende selv fandt vi ikke! Byen M. var bleven bombarderet; alle Fremmede havde i Forvejen bortfjernet sig; begge vore Vaaninger laae i Aske; min Gemalinde sank halvdød ned paa den Steenhob, som havde været hendes stille Boepæl, og raabte utrøstelig: min Moder? min ulykkelige Moder! Alle Efterspørgseler efter Frue V...e vare og bleve forgjeves.

„O! til mit Hjerte! til mit Hjerte! min Søn! min dyrebare Søn, raabte den ædle Frue med Henrykkelsens Taarer. Jeg, jeg er Deres Leonores Moder! hvor er mit Barn. Bring mig til den Eneste jeg har tilbage!"

Efter Henrykkelsens Yttringer, som ingen Ord forstaae at skildre, fortalte Sønnen sin fundne Moder, at hans Gemalinde ikke havde kunnet gjøre Reisen med, fordi hun ventede sin anden Nedkomst. Hun havde følt en ubeskrivelig Længsel efter sit

første Barn, og dette havde gjort, at han saa hurtigt som muligt var reist til hiin Præst, og siden hertil for at afhente Therese. Dette bragte begge tilbage til den afbrudte Fortælling. Moderen oplyste ham nu om, hvorfor hans Efterforskninger maatte blive forgjeves, og han vedblev derpaa saaledes sin Fortælling:

(Fortsættes.)

Indenlandske Efterretninger.

I denne Tid er et smukt Gravmonument oprettet paa Garnisons Kirkegaard uden for Østerport. Tegningen er givet af Hr. Professor Hetsch. Monumentet bestaaer af en Støtte, med følgende Indskrift: „Georg Ludvig Greve v. der Schulenburg, Generallieutenant, Kommandant i Kjøbenhavn, Kommandeur for den kong. Livgarde til Fods, Stork. af Dbr., Dbrmand, Ridder af den kejserlige russiske St. Georgs Orden, og hædret med den gyldne Kaarde for Tapperhed, fød d. 21 Maj 1755, død d. 29 Marts 1828. Samtidiges Kjerlighed og Højagtelse satte dette Minde." Paa den ene Side af Monumentet er et Kors udhugget, paa den anden Side den Afdødes Vaaben. Ovenpaa ligger en Hjelm afbildet. Monumentet er omgivet af et Jerngitterværk.

I Viborger Samler Nr. 122 er den Beretning optaget som ogsaa i Skilderiet Nr. 82, S. 1307 læses, angaaende den Steen, paa hvilken Hans Thausen først i Viborg prædikede Luthers Lære. Følgende Tillæg er gjort: „Til Forklaring herover bemærkes, at da Stiftsøvrigheden først i Aar 1817 fik Underretning om, at en saadan Liigsteen i Fortiden havde lagt paa Nørresogns Kirkegaard i Viborg, men senere hen i Tiden i Aar 1786, d. e. nu for 43 Aar siden, uvist af hvilke Aarsager, skal være bortsolgt og flyttet ud til Hinge Kirkegaard, blev Beslutning taget paa anførte Maade, at faae den tilbage til sin forrige Plads, og af Biskoppen tilbudet at bidrage til de Bekostninger dertil kunde medgaae. Men Aarsagen, hvorfor dette endnu ikke er skeet, har været, at der med den forlængst nedlagte Nørresogns Kirke først skulde bestemmes, enten den skulde nedtages, eller anvendes til andet Brug, og da dertil endnu hidtil ikke nogen Resolution paa de derom indgivne Forslag fra højere Steder er erholdt, saa kunde denne Liigsteen ikke henlægges paa sit forrige Sted, førend den forventede Bestemmelse med Anvendelsen af Kirken toges, og Pladsen, hvor Stenen for Fremtiden skulde henlægges, anstændigen bliver planeret."

I det følgende Nr. 123 af Viborger Samler bemærkes end videre: „at et Selskab, paa selve Reformationsfesten, i bemeldte Viborg traadte sammen, og subscriberede en Sum, hvis Bestemmelse var at anvendes til at rejse Hans Thausen et Minde. Den omhandlede Steen skulde udgjøre en væsentlig Deel af Mindet, og samme anbringes paa Nørresogns Kirkegaard, efterat denne passende var beplantet.

Hs. Højærværdighed Hr. Biskop Bloch, der var blandt dette Selskabs Medlemmer, corresponderede ogsaa med Vedkommende om Tilbageerholdelsen af benævnte Steen; men deels Betingelserne fra disse Vedkommendes Side, deels at Beplantningen ej strax kunde iværksættes, standsede Udførelsen af det paatænkte Minde.

Glædeligt maa det nu være at erfare, at Stiftsøvrigheden samtidigt har været betænkt paa noget Lignende, og de Hindringer hiint private Selskab traf, ville vist nu vorde hævede."

I Hr. Hempels fyenske Avis læses følgende indsendte Stykke: „Da Rugen i Aar, ogsaa den, der er bleven vel moden og kommen tør i Huus, falder blød og derfor ikke er meget god at male utørret, er det meget at ønske, at det maa blive almindeligt, ikkun at lade tørret Rug male til Meel til Brød, ligesom og, at det paalægges Bagerne ikkun at sælge Brød af tørret Rug. Paa Landet kan Tørringen beqvemt iværksættes i Bagerovnene, efter at Brødene ere udtagne, ligesom man og i dem kan tørre Frugt, Humle og Malt m. m.; i Kjøbstæderne vil Rug vel i Almindelighed kunne faaes tørret hos Bagerne; ogsaa haves maaskee paa nogle Steder særskilte Tørre-Indretninger. Agent Suhr i Nyborg indrettede for nogle Aar siden en saadan, som er bleven brugt med Nytte.

Som det meget var at ønske, at den mindre gode Rug i Aar ikke blev anvendt uden i Brændeviinskjedelen, saa haabes, at hvor uundgaaelig Nødvendighed skulde byde dens Brug til Brød, de bekjendtgjorte Forholdsregler (see Nr. 135) iagttages. Og kan herved endvidere bemærkes, at naar man lader Brødene, efter at de ere slaaede op, staae nogen Tid for at løfte sig inden de sættes i Ovnen, da maae de ikke overstryges eller glattes (hvilket kan skee med Bærme, Melk, Øl eller Vand) førend de strax efter kunne ovnsættes. Ogsaa har man anbefalet som et Middel til at befordre Deigens Naskning: at sætte om Aftenen, naar Deigen er lagt og skal staae til næste Morgen, en gloende Strygebolt (vel og 2 eller 3 gloende Bolte efter Vægtens Størrelse) ned i Deigen. Den Deig, som da sætter sig omkring den gloende Bolt, er kleg og duer ikke til Brød (den kan anvendes til Svineføde), men det øvrige bliver da des bedre. For Kreaturene er i lige Maade Hø, der er bleven muggent, fugtig og raadnende Halm, ladebrændt Korn, meget skadeligt. Tvinger den haarde Nødvendighed imidlertid til at bruge saadant Foder; da er det bedste Middel til at forebygge Sygdomme hos Kreaturene, at give dem Salt paa Fodret. Til en Hest eller Koe kan gives en Haandfuld daglig, eller i det mindste hver anden Dag; til et Faar halv saa meget. Det er og meget godt at indsamle alle Slags beeske Urter som Malurt, Reinfan, og beeske Rødder som Peberrod, Kalmus, Gentian, vel og Blade af Piil, Ask og Alm, og give en Haandfuld skaaret mellem Foderet, helst strax om Morgenen."

Blandede Efterretninger.

Et Legat ad pios usus. Prokurator X., en af Landets meest velhavende Mænd af sin Klasse, havde paa sin 70de Fødselsdag indbudet en Mængde af sine Clienter til et splendidt Gjæstebud. Ved Deserten indtraad Notarius med Vidner. Jeg har, tiltalte Fødselsdagsoldingen ham venligt, indbudet Dem, Hr. Confrater! for med Dem, i alle disse mangeaarige Forretningsvenners Overværelse, at foretage en Sag, der ligger mig paa Hjertet; det er nemlig at bringe mit Testament istand. Det bliver i al Korthed. Jeg har ingen Livsarvinger, og jeg giver min meget betydelige Formue, naar jeg døer, til — Alle studsede, — til Stedets Hospital for Vanvittige. — Til Hospitalet for Vanvittige? hørte man de forfærdede Gjæster eenstemmigen raabe. — Ja, just det, svarede den Retslærde. Derved komme Pengene igjen i de rette Hænder; thi kun processsyge Mennesker kan jeg takke for min Rigdom, og ere de ikke Daarekistelemmer in optima forma.

Jesuiten Franz Folianus († 1609) ærede den hellige Treenighed paa saadan Maade, at forskjellige naragtige Synderligheder bleve ham egne. Saaledes delede han alle Spiser i tre Dele; naar han læste, standsede han stedse ved tredie Blad; naar han spadserede, var det i Triangler; hans Knive, Gafler, Blækhuus o. s. v. maatte have trekantet Form.

J I. Catt. Ouderdom etc. Utrecht 1656 er S. 74 en Guillotine afbildet, som et hensigtsmæssigt Henrettelses-Instrument.

Breslau. Befolkningen er i Tilvært. Den udgjør foruden Militaire 84,900 Mennesker; naar Militairet medregnes er Antallet over 90,000. Staden har 37 Kirker og Bygninger til Brug for Gudstjenesten.

Crescens Jacob Seydelmann, den ældste i det dresdenske Kunstakademie døde d. 27 Marts sidstl. Han var født d. 25 Juli 1750 i Dresden, kom 1771, efter Anbefaling af v. Hagedorn, med Understøttelse af den da levende chursachsiske Enkehertuginde, til Rom, dannedes under Raphael Mengs, og kom derefter tilbage til Dresden, hvor han blev Skaber af en egen Maneer, der efter ham kaldes den Seydelmannske Sepia-Maneer. Han var 9 Gange i Italien, sidste Gang 1818-19. Böttiger, fra hvem hans Nekrologie læses i Artist. Notiz. Bl. Nr. 7 d. A., skildrer ham som Hædersmand, ej blot som Kunstner, men i enhver Forstand, i hvilken Ordet kan tages; han var sine Venners sande Ven, tjenstagtig Befordrer af alt

Godt; krænkede ingensinde nogen af sine Bekjendte, eller viste sig ublid mod Nogen, han paa sin Livs-Vandring kom i Berørelse med.

Bogtrykkeriets Indførelse i det russiske Rige skeete 1553 under Zar Iwan Wassiliewitsch. Den slaworussiske Literatur er meget rig; der ere i det ringeste 10000 Haandskrifter endnu utrykte. Af trykte Bøger tælles for Aarsløbet 1553-1825 et Antal af imod 13850. Indtil Peter den Stores Tid vare de fleste Skribenter gejstlige; nu udgjøre disse næppe en ottende Deel af Skribenttallet. Petersburg havde for 30 Aar siden ikkun faa Boghandlinger; nu over 40. En god Oversigt over den russiske Literatur giver Skriftet: Das gelehrte Rußland von Ph. Strahl. Leipz. 1828. gr. 8.

Det russiske Asiens hele Flade-Indhold er ikke med Nøjagtighed bekjendt, men kan beregnes at være mere end 270,000 geographiske Qvadratmile. Det udgjør den største Deel af det russiske Rige, og mere end den tredie Deel af Asien. Det udgjør vel overhovedet den koldeste Deel af Asien, men ved den Forskjel af 24 Bredegrader, der er imellem den sydlige og nordlige Grændse, tænker man sig let, at sidst bemeldte Bemærkning behøver en stor Indstrækning, og at Klimatet maa være meget forskjelligt. Den nyeste Oversigt og Beskrivelse, man har efter de bedste Kilder over det asiatiske Rusland, læses i 1ste nylig udkomne Deel af Neuestes Gemälde von Asien und der dazu gehörigen Inseln von Joh. Gotfr. Sommer.

Om Dampskibe. „Dampkraftens Anvendelse, hedder det i Prof. Ursins Magaz. Nr. 181-2, vil hos os, med Hensyn til vort Fædrenelands Beliggenhed, blive vigtig i Dampbaadene. Vel gaae endnu kun faa Dampbaade i vore Farvande i Sammenligning med det store Antal, der gaaer langs Englands Kyster, og over de til England grændsende Have; men derfor behøve vi ingenlunde at tvivle om, at jo med Tiden vi ogsaa ville høste store Fordele af en Opfindelse, der, i det den giver os et nyt Befordringsmiddel, nødvendigvis maa bidrage til en inderligere Forbindelse

mellem Statens enkelte Lande, og en derved forøget Udvikling af Folkets Kræfter. Naar denne Tid vil komme, vide vi ikke, thi det ligger i Tingenes Orden, at en stor Opfindelse, naar den gjennemgribende skal virke til et Folks Tarv, først klart maa erkjendes af det, at den end videre længe maa kæmpe med de bestaaende Forholde, der, om de end ikke i Sammenligning med det Nye, tjene det Hele til Bedste, dog begunstige Enkelte, der synes ved Hævd at have et vist Krav paa at benytte Privilegier, der gaves i sin Tid, saa længe man troede derved, i det man tilfredsstillede Ansøgningen om samme, tillige at befordre det fælles Tarv. Ogsaa mangler hos dem der have Indsigt til at fremkalde og lede en Dampskibsfart imellem flere Steder, ofte Driftskapital, medens Driften mangler hos dem, der vel kunne udrede Capitalen. Der er en Grund endnu, der hos os Danske modarbejder Dampskibsfarten, det er Frygten, at vi skulle ved samme ofre vor Sømandshæder, og vor Sømandsdygtighed. Vist er det, for at bruge en engelsk Forfatters Ord, at skulde Dampskibsfarten blive almindelig, han taler især om Dampskibet, brugt som Krigsfartøj, maa vi sige Farvel til det stolte Syn, at see vort Flag vaje paa en Tredækker, og til den Menneskets Phantasi saa gribende Pragt og Forening af en stolt Flaade. Ja, vi kunne ikke nægte Ubetydeligheden af et Admiralsflag, vajende fra en Dampbaads usle Mast, ej heller, at en Flaade af saadanne vil være uanseelig mod den nærværende Krigsstyrkes ædle og kæmpemæssige Bygninger." — „Og hvad synes Sømandslivet at være paa en Dampbaad i Sammenligning med det Liv der leves paa Sejleren?" — — „Dog, Sømanden vil erkjende, at den Aarvaagenhed, det Mod, den Rolighed i Farens Stund, der er den dygtige Skibsførers Særkjende og Hæder, ej mindre kan vises og kræves, hvis et Dampfartøj er ham betroet, end hvis han fører et sædvanligt Skib, thi med et kostbarere Fartøj, der har Passagerer og Postgods inde, vigtigere end den rigeste Ladning, skal han bekæmpe de Farer Sømanden i Nødens Stund kun plejer at gaae imøde, skal han ej blot naae den trygge Havn, men ogsaa naae den i rette Tid. Mennesket har saaledes et Formaal aldeles værdigt dets Stræben; skabt til at være Verdens

Herre har hans Kløgt givet ham et nyt Middel til at bekæmpe den gjenstridige Natur. Lader os altsaa ikke nægte, at jo ligesaa vel, hvis Dampskibsfarten skulde blive almindelig, Sømandens hæderfulde Kald vil vedblive, som vi maa erkjende, at selv efter Krudtets Opfindelse, kræves Kriger-Tapperhed og Krigerdygtighed, ligesaavel som fordum, da Ridderen brugte Landsen og sin raskeste Hest." — Med foreftaaende Indledning meddeler ovennævnte Magazin interessante Udtog af den engelske Capitain Ross's Afhandling om Dampskibsfarten.

Under den kjække, men forfængelige og ulykkelige Kong Murats Regjering i Neapel (melder en engelsk Tidende) boede en fransk General Huus om Huus med en neapolitansk Herremand, der var yderst fattig, men tillige yderst Adels- og Ahnestolt, kort, en sand Don Ranudo; hans Tjenere f. Ex. gik i et yderst forslidt og hullet Liberie. Den franske General gjorde sig engang ved Taflet lystig herover og dette kom for den neapolitanske Adelsmands Øren. Han lod sig næste Dag melde hos Generalen og sagde: „Min Herre! jeg har hørt, at De vover at spotte mit, en gammel neapolitansk Adelsmands Liberie; jeg fordrer den meest eclatante Satisfaction. „Hvorledes min Herre!" sagde den franske General, „jeg spotte Deres Liberie, nei, der har man forebragt Dem en stor Usandhed, jeg har vel, det tilstaaer jeg, leet ad Hullerne i Deres Liberie; men De indseer selv, at der hvor Hullerne vare, var ikke Deres Liberie."

I en Hule ved Narbonne har man fundet et Skelet af en Flodhest i en Metres Dybde.

I London har man afskaffet Vægterne, hvis Tjeneste for Fremtiden skal besørges af 900 Politieofficianter.

I Egnen af Ramsgate i England fandt man for nogle Dage siden omtrent 25 Fade med Brændeviin, som vare bundne til hinanden med Touge tilligemed et i Tougene indviklet Liig af en Mandsperson, dreven i Land paa Kysten. Det er oplyst, at den Afdøde var en Gartner, der drev Snighandel, og at han sandsynligviis har villet forsøge ved Svømning at bringe Touget og de dertil knyttede Fade i Land, men at han har tilsat Livet ved dette Forsøg.

Alderman Crowder er den 29de September valgt til Lordmajor i London.

Ogsaa i England tales stærkt om en Ministerforandring. Saameget er vist, at Udviklingen af de orientalske Anliggender og den ubetydelige, kraftløse Rolle, som England ved denne Lejlighed har spillet, ingenlunde kan smigre det brittiske Folk. Man nævner blandt Andre Hertugen af Newcastle og Grev Falmouth som bestemte til Ministre.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	49¾ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	93	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	90¼	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107¼	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkdbl. Renter pr. 6 Jauuar	100½	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	62½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	69½	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 85.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 24 October 1829.

De ædle Udvandrede.

(Sluttet. See forrige Nummer.)

Efter Henrykkelses Yttringer, som ingen Ord forstaae at skildre, fortalte Sønnen sin fundne Moder, at hans Gemalinde ikke havde kunnet gjøre Reisen med, fordi hun ventede sin anden Nedkomst. Hun havde følt en ubeskrivelig Længsel efter sit første Barn, og dette havde gjort, at han saa hurtigt som muligt var reist til hiin Præst, og siden hertil for at afhente Therese. Dette bragte begge tilbage til den afbrudte Fortælling. Moderen oplyste ham nu om, hvorfor hans Efterforskninger maatte blive forgjæves, og han vedblev derpaa saaledes sin Fortælling:

Vi opholdt os nogle Maaneder i det forhen saa behagelige, men dengang saa sørgelige M.; men alt hvad jeg gjorde, for at opdage Deres Opholdssted var frugtesløst. Imidlertid fik jeg et Brev fra min Tante, hvis Yndling jeg altid havde været, og som var en ligesaa forstandig som retskaffen Dame. Hun boede paa sit Landgods ikke langt fra min Faders Opholdssted. Uagtet de undertiden i hele Aar ikke saae hinanden, formaaede hun dog meget over ham. Hun meldte mig, hvad jeg nu allerede vidste om min Faders Foretagende, men som jeg imidlertid havde saaet tilintetgjort; hun advarede mig indstændig for overilede Beslutninger, og forsikrede mig tillige, at jeg aldrig paa den betraadte Bane havde noget Godt at vente af min yderst opbragte Fader; dog kjendte hun mig ogsaa for godt, til at forlange mere af mig end den nødvendige Forsigtighed, efter den uværdige Fremgangsmaade imod mig og den Forbittrelse, jeg maatte føle derover. Giv mig dit Æresord, saaledes endte hun sit Brev, at du ikke mere vil gaae frem paa den begyndte Maade; at du vil underrette mig om alt, hvad der angaaer dig og din Elskede med samvittighedsfuld Oprigtighed, og ganske overlade til mig at styre Sagen: saa vil jeg gjøre for Eder alt, hvad der staaer i min Magt, og du kan da fra din vel alt for heftige men dog ædle Faders Side sikkert haabe, at alting vil vende sig til dit Bedste. Hvor inderligen takkede jeg den moderlige Veninde og lovede at lægge Alt i hendes Hænder.

Kort efter fik jeg en Indbydelse fra min Tante, hemmeligen at komme til hende med min Gemalinde paa hendes Gods, men at holde vore Navne skjulte paa hele Reisen. Hun meddeelte mig tillige sin ligesaa godt udtænkte som velmeente Plan, der var forbunden med det tunge Vilkaar at skille os fra vort elskede Barn. Jeg havde hørt saa meget godt om den værdige Præst M. i T., og dette bevægede os til at betroe ham vor Therese. Hvor uudsigeligt smertede denne Skilsmisse min Gemalinde! hvor dybt saarede det hende, at vi end ikke kunde efterlade Barnet sit Navn, ja ikke engang torde forlange

umiddelbare Efterretninger om det! Havde jeg ikke allerede paa det inderligste elsket Leonore, derved at hun bragde mig dette Offer, at hun bragde det uden Bebreidelser, ja endog saavidt muligt skjulte sine Klager og sin Smerte for mig — derved havde hun for evig maattet fængsle mit Hjerte.

Vi kom i Stilhed som Broder og Søster til min Tantes Gods, og man udgav os for vidtløftig Paarørende af hende. Med hvilken Henrykkelse bemærkede jeg, at Leonore inden faa Dage havde vundet min fortreffelige Tantes Hjerte! ja endog dette glædede mig ubeskriveligt, at alle Betjenter og Enhver, som lærte at kjende hende, viste den hjerteligste Hengivenhed for den skjønne Frøken.

Men min Tantes Plan gjorde en ny Skilsmisse nødvendig. Du maa igjen til Armeen, sagde hun; maa derved gjøre mig det muligt at udføre mine Hensigter med din Gemalinde, og give din Fader et Beviis paa, at du vil underkaste dig hans Villie, og tillige, om muligt, tage hans ædle Stolthed til Fange. Skriv til ham fra M., træng paa din Ansættelse, søg at udmærke dig, tal intet om hiin hemmelige Artikel, men overlad denne til mig. Efter en haard Kamp opfyldte jeg hendes Ønske, hvis Hensigtsmæssighed jeg ikke kunde nægte. Min Fader lod i sit Svar ikke falde et Ord om hine hemmelige Anliggender, som ikke vare ham videre bekjendte, end at jeg havde befriet Leonore, for at bringe hende tilbage til hendes Moder. Han udvirkede min Ansættelse, og det lykkedes mig under Clairfait og Erkehertug Carl at udføre Noget, som erhvervede mig Agtelse og min Faders levende Bifald.

Den kloge Tante havde imidlertid ikke været mindre uvirksom.

Min Fader havde allerede for flere Aar siden lovet hende at tilbringe en Maanedstid paa hendes Gods. Hun anmodede ham nu, om at opfylde dette Løvte, og han kom. Leonore blev forestillet for ham som en Fader- og Moderløs, der var anbefalet til hende af en Veninde, og min Fader blev, for ikke at forskrække hende, forestilt hende som en Paarørende af Tanten.

Min Fader lærte at kjende Leonore nøjere, og hun vandt hans hjertelige Velbehag og Kjærlighed. Hun lærte nærmere at kjende min Fader, og

han vandt hendes fortrolige og hjertelige Ærefrygt. Ved den Omhu, hvormed hun opvartede ham ved en pludselig tilstødt Upasselighed, erhvervede hun sig efterhaanden hans Kjærlighed til den Grad, at hun blev ham uundværlig, og han ikke kunde nyde nogen Fornøjelse, uden at hun maatte deeltage i den. Ved Musik og munter Underholdning forkortede hun ham desuden de lange Høstaftener, og derved stemte hun ofte hans Sind til de blideste Følelser.

Tanten talede nu ogsaa om mig, naar hun var allene med ham. Han vidste ikke alt, hvad han vilde sige til min Berømmelse, og tænkte aldrig paa den Fornærmelse, jeg havde tilføjet ham. Han havde slet ikke siden kunnet erfare, hvad der var blevet af Leonore, han yttrede ofte Bekymring for hende, og gjorde sig hemmelige Bebreidelser over sin alt for raske Fremfærd mod den maaskee uskyldige Pige. Tanten berørte med megen Omhed denne Punkt, mærkede meget snart, hvorledes han var stemt, og formildede stedse mere og mere hans Hjerte imod den, som han maaskee havde gjort ulykkelig tilligemed mig.

„Man skulde dog i det mindste først have lært at kjende den stakkels Skabning" sagde hun venlig.

„Hun er fransk Adelig, svarede han mørk; den franske Adel er i Bund og Grund fordærvet."

„Og dog seer De paa vor gode Leonore, hvilke Undtagelser ogsaa den Regel har, om der kunne være Regler i sligt."

„At kaste sig i et ungt tre og tyveaarigt Menneskes Arme imod hans Faders Villie, og at flygte med ham?"

„Med ham, som hun elskede, med ham, som havde reddet hende fra sit Fængsel, som bragte hende tilbage til hendes Moder."

„Og ikke et Ord til den bedrøvede Fader."

„Til ham, hvem hun blot kjendte som den, der modsatte sig hendes Lyksalighed, som hun var fremmed for, i et Anliggende, hvor Opsættelse, tilgiv, at jeg siger det, kunde efter Sandsynlighed styrte hende i Elendighed."

„Hvis dette endog havde været Tilfældet? Nej, det havde vor Leonore for Exempel aldrig gjort!"

„Ogsaa hun er en Pige, ogsaa hun har megen Følelse og Mangel paa Kundskab om alt, hvad Hjertet ikke lærer."

„Nej, nej! Hun havde aldrig gjort det! Kald paa hende; vi ville forelægge hende Tilfældet, som os uvedkommende, og hun vil afsige Dommen med sin sædvanlige Aabenhjertighed."

Overrasket, noget forlegen og betænksom stod Tanten op. Gaa De, gaa De kun, blev han ved; De skal høre!

Tanten gik og bragte Leonore med sig. Man forelagde hende Tilfældet, og Tanten formildede, ved undertiden at falde ind i Talen, hvad Faderen fremsatte i for stærke Udtryk. Den stakkels Leonore! Hendes Forlegenhed, hendes Angst var ubeskrivelig. Fortællingen var rask kommen til det Punkt, hvor Elskeren vilde bortføre sin Elskede fra Faderens Opsyn, som han kaldte det. „Nu, kjære Barn! vedblev han, siig De reent ud: hvad havde De gjort?"

Leonores Taarer brød frem; hun kunde ikke svare. „Sæt Dem, kjære Leonore! ganske ind i Tingenes Stilling! Tænk, om jeg var Faderen, og De Sønnens Elskede."

Her blegnede Leonore og saae med ængstelige Blik snart paa Tanten og snart paa Faderen.

„Ja, min Gode! blev Tanten betydningsfuld ved: naar De var Sønnens Elskede, vor Ven her Faderen og nærværende; da vidste jeg vel, hvad De skulde gjøre!"

„Jeg vilde knæle for ham, sagde Leonore inderlig rystet, og sank ned for hans Fødder, vilde tilstaae min Uret, og ikke lade af med Bønner og Kjærlighed, før jeg havde faaet hans Tilgivelse."

„Jeg veed ikke, vedblev Officieren, om Leonore ahnede Sandheden, eller om blot hendes Følelse henrev hende; hun greb hans Haand og vædede den med sine Taarer; forgjæves søgte Faderen i største Forlegenhed at reise hende op. „Min Gud! hvad fattes Dem? kjære gode Barn, kom dog til Dem selv! raabte han."

„Nej hold den fast, denne Haand, raabte Tanten: hold den fast, indtil dens første hjertelige Tryk tilsikkrer Dig Tilgivelse; det er din Carls Faders Haand! ogsaa din Faders!"

Faderen traadte bestyrtset tilbage, Leonore blev afmægtig. Tanten tog hende i sine Arme. Søster! raabte min Fader, Søster! dette kunde Du gjøre imod mig?"

„See her blot paa denne henblegnede Uskyldige, og vredes da, om Du kan."

„Min Gud! saa hjelp hende dog! raabte han, Leonore! kjæreste Leonore! kom dog til Dem selv! Her er min Haand! Der, der! det er jo det første hjertelige Tryk, som forsikkrer Dem om Tilgivelse! Kom dog til mit Hjerte, kjæreste Barn! Du er jo min gode Datter. Forglem alt det Foregangne, ligesom jeg af Hjertet har forglemt det!"

Han tog hende i sine Arme; hun vaagnede ved Faderens Bryst og hans Glædestaarer vædede hendes igjen rødmende Kinder.

Jeg overlader til Dem selv, bedste Moder! hvad der er saa let, at tænke sig den nærmere Udvikling af dette Optrin, Faderens og Datterens heftige Glæde, Tantens hellige inderlige Følelse og min Henrykkelse, da en Koureer bragte mig et Brev fra min Fader, hvori han skrev: De nuværende politiske Forhold ville frembringe en Stilstand i Armeens Hoved=Operation. Kom til os. Her ligger den af mig udvirkede Tilladelse. Reis i største Iil, du kommer til din lykkelige Fader og til din lykkelige Kone.

Frue de V...e henflød i Glædens Taarer. Hendes Søn trykte hende til sit Hjerte; da kom den lille Therese fra Sideværelset: „Moder, skjend paa mig; jeg har forsovet mig; du har ikke vækket mig; skjend kun paa mig!"

Hun trykkede Barnet til sit Hjerte. Jeg har i Dig opdraget min Datterdatter, uden at vide det; nu veed jeg, hvilke hemmelige Træk der saa uimodstaaeligen fængslede mig til dig, min gode Therese!

Faa Dage efter reiste de tre Lykkelige til —. En ny Glæde ventede der den unge Ægtemand. Leonore havde nogle Dage efter hans Afreise født ham en Søn. Den gamle Herre havde aldeles forbudt, at skrive Sønnen et Ord derom. Han skulde ikke erfare, at han havde faaet en Søn, førend han kunde trykke ham til sit Bryst.

De Reisende ankom lykkelig til Tantens Gods. Det var Nytaarsdagen 1799. Generalen lod dem opholde sig en Stund hos Tanten, gik til sin Svigerdatter, som smilede til det diende Barn, og nu forberedte han hende til den ventende Glæde.

„Barn, sagde han, vi ere nu ingen Time sikkre paa, at vor Carl overrasker os. Om han endnu i Dag kom og bragte Dem Deres Therese til Nytaarsgave, og De gjorde ham Gjengjeld med Deres Gustav."

„O maatte han dog komme i Dag!" sukkede Leonore med Længsel."

„Er det ham muligt, kommer han sikkert; dertil kjender jeg ham alt for godt." Kort efter blev han saaledes ved: „Vi ville nu udgjøre en saare lykkelig Familie. Kun Skade, at der fattes os en Person, som ikke burde mangle!"

Taarer stod i Leonores Øjne ved denne Ytring.

„Og dog findes denne Person sikkerligen ogsaa. Dersom Deres gode Moder nu traadte ind; jeg frygter for, at De vilde skrækkes til Døde! men nej! hun maa endnu nogen Tid blive borte: vor Gustav vilde maaskee lide derved!"

Forskrækkes? nej, bedste Fader! aldrig vilde jeg skrækkes derved," sagde Leonore henrykt; jeg seer hende jo dagligen for mine Øjne og spørger hende om Raad ved alt hvad jeg foretager mig."

„Altsaa De vil ikke blive forskrækket?" faldt den Gamle hende ind i den gladeste Tone. „Nu vi vil see!"

Derpaa stod han op, gik hurtigt bort og efterlod den gode Datter i den sødeste Bedøvelse. Fløjdørene bleve lukkede op, man hørte den gamle Herres Stemme langt borte lyde gjennem Værelserne.

„Giv Agt! Nytaarsgaver over alle Nytaarsgaver! Fremad! marsch Frue Søster!"

Den gode Tante traadte ind; ved hendes Arm gik Leonores Gemal, som førte den lille Therese ved Haanden. De hvilede endnu i salig Omarmelse, da Frue V... e nærmede sig ved Faderens Arm. „Har jeg ikke holdt Ord? Frue Datter? men De har lovet mig, ikke at blive forskrækket." Derpaa tog han den lille Gustav op. „Og der er endnu een, som vil have sin Faders Velkomstkys til Guds herlige Jord!"

Lykkelig den, som efter slige sande Optrin i Livet kan nedlægge Pennen!

Her Glædens tavse Taare tale,
Her Læben mangler Lyd.

Kunstforeningen i Kjøbenhavn.

„Ligesom Sands og Interesse for de dannede Kunster udgjøre eet af de skjønneste Foreningsbaand, saaledes er det en Selvfølge, at en frivillig Forening, knyttet og sammenholdt ved dette Baand, maa paa mange Maader yttre veldædig Indflydelse: til at oplive Kunstnerne i deres Kald, til at fremme og understøtte Bestræbelser og Foretagender i Kunsten, til at udbrede og nære Smag og Følelse for det Skjønne.

I denne Overbeviisning have Foreninger til de skjønne Kunsters Fremme dannet sig i de fleste af Tydsklands større Stæder: Berlin, Dresden, Hamburg, München, Nürnberg, o. a.; og den almindelige Deeltagelse, som disse Foreninger have fundet, og den ønskelige Fremgang, de have havt, afgiver et talende Beviis for, at en saadan Samvirken til et ædelt Formaal finder Begunstigelse i vor Tidsalders Aand.

Paa en Tid, da baade den Aand og den fleersidige Retning, i hvilken Kunsten i vort Fædreland øves og uddanner sig, og de Lejligheder, som ere aabnede til Bekjendtskab med Kunstens Værker, synes at love en større Indflydelse af de skjønne Kunster paa den almindelige Dannelse, end hidtil har været Tilfælde, tør der være Grund til at haabe samme Deeltagelse for en dansk Kunstforening.

I denne Forhaabning er en saadan Forening sammentraadt, bestaaende af Kunstnere og Kunstens Venner af alle Stænder."

Med disse Ord begynder en i April d. A. fra Foreningen udgaaet Underretning om dens Stiftelse. De vedtagne Love ere nylig trykte. Vi optage deraf de væsentligste Puncter.

§. 1. „Kunstforeningens Øjemed skal være, paa enhver efter dens Kræfter passende og muelig Maade at virke til de dannende Kunsters Tarv."

§. 2. „De Midler, som Foreningen vil benytte til dette Øjemeds Opnaaelse, skulle fornemmeligen bestaae i

a) Sammenkomster til bestemte Tider, i hvilke Kunstværker forevises, samt Alt, hvad der kan ansees at vedkomme Kunsten, foredrages og gjensidigen meddeles;

fremdeles, forsaavidt Omstændighederne tillade det:

b) Offentlige Kunstudstillinger for Betaling, ved hvis Indretning (saavel hvad Tiden, paa hvilken de holdes, Adgangsprisen og Valget af de udstillede Arbejder angaaer, som i andre Henseender) ethvert muligt Hensyn skal tages, for at de ikke komme i Collision med det Kongelige Kunstakademies Udstillinger eller blive disse til Hinder, Alt i Overeensstemmelse med de specielle Betingelser, som maatte ved den i sin Tid før disse Udstillingers Afholdelse dertil erhvervede allerhøjeste Tilladelse nærmere vorde fastsatte.

c) Understøttelser for dertil fortjente Kunstnere og Kunstforetagender, deels ved at befordre Afsætningen af Kunstværker, ved enten at kjøbe dem for Foreningens Regning eller paa anden Maade at skaffe dem solgte, deels ved at lette Udgivelsen af Kobbere, Skrifter henhørende til Kunst o. desl., deels ved at udsætte passende Præmier eller yde anden Hjelp.

I Almindelighed skulle Foreningens Indtægter, efter Fradrag af alle Udgifter, anvendes til de under Litr. c. omhandlede Understøttelser, hvorved Indtægten af de offentlige Kunst-Udstillinger bestemmes til de tvende sidstnævnte Arter af Understøttelser, til at fremkalde og befordre Kunst-Foretagender, de ordentlige Contingenter derimod til den førstnævnte Understøttelse, Indkjøb af Kunstværker."

§. 3. „De Kunstværker, af hvilke Selskabet saaledes kommer i Besiddelse, skulle ved aarlig Lodtrækning i Aarets sidste Qvartal fordeles imellem dets Medlemmer."

§. 4. „Baade indenbyes og udenbyes Boende kunne blive Medlemmer af Foreningen. De, som attraae at indtræde i den, maae dertil proponeres af eet af Medlemmerne i et Møde i det mindste 8te Dage førend der skrides til Optagelsen, hvilken afgjøres ved Ballottering og kan finde Sted i enhver af Foreningens Sammenkomster, naar i det mindste 10 Medlemmer ere tilstede."

§. 5. „Contingentet for et indenbyes Medlem er aarligt 8 Rbdlr. r. S., som erlægges forud hvert Fjerdingaar. Contingentet for et udenbyes Medlem er aarlig 4 Rbdlr. r. S., som erlægges forud hvert Halvaar. Et 10 Aars Contingent,

erlagt paa eengang, forskaffer et Medlems Rettigheder for bestandigt. Udeblivelsen med Contingentets Erlæggelse for et heelt Aar medfører Udelukkelse af Foreningen."

§. 6. „Samtlige Medlemmer, indenbyes og udenbyes, have lige Adgang til enhver forefaldende Fordeling af Kunstgjenstande, navnlig til den i § 3 angivne Erhvervelse af samme; saaledes at Enhver, som enten har været Foreningens Medlem i et Aars Løb eller har erlagt et Aars Contingent, erholder sit Nummer ved Lodtrækningen. — Flere Nummere kunne tages af eet Medlem, og Betalingen for hvert enkelt Nummer bliver da lig et udenbyes Medlems Contingent. De ugentlige Sammenkomster staae ligeledes aabne for udenbyes Medlemmer under deres Ophold i Hovedstaden."

Foreningens Bestyrelse er overdraget en Administration, som vælges af Medlemmerne, dog saaledes at Bedømmelser af Kunstværker, som skulle anskaffes; og Forslag om Understøttelse af Kunstforetagender udgaae fra en særegen Committee, i hvilken Pluraliteten maae være Kunstnere; ogsaa denne Comittee vælges af Medlemmerne, og samtlige dens Forslag blive forelagte Selskabet til Afgjørelse.

Foreningen tæller for nærværende Tid omtrent 90 Medlemmer, og Administrationen bestaaer nu af de Hrr. Conferentsraad og Finantsdeputeret Collin, Cancellieraad Thomsen, Profess. Theol. Dct. Clausen, Professor Hetsch, Professor og Landskabsmaler Møller.

„Jo mere (hedder det i hin Bekjendtgjørelse af Apr. d. A.) de der have forenet sig til det angivne Øjemed, føle sig overbeviste om det Gode, der ved et saadant Samfund kan udrettes, og jo tydeligere de tillige indsee, at det kun er ved Forening af Mange, at det Gode her, som overalt, kan virkes med Held, des mere holde de fast ved det Haab, at de hos deres Landsmænd ville møde den fornødne Deltagelse og Understøttelse."

Foreningen faaer ideligen nye Medlemmer. Dets ugentlige Sammenkomster ere interessante, og det er upaatvivleligt, at det vil vorde et af Fædrenelandets vigtige Samfund. —

Samfundet til den danske Literaturs Fremme.

I andet og tredie Qvartal af dette Aar har Samfundet ved Døden tabt 7 Medlemmer, og to have udmeldt sig. Derimod ere 9 nye Medlemmer tilkomne, saa at Afgangen er bleven erstattet ved ligesaa stor Tilgang.

Tiden er nu næsten udrunden, inden hvilken Besvarelserne skulle være indgivne over det af Samfundet i Anledning af den høje Formælingsfest d. 1 Nov. udsatte Prisspørgsmaal: „En raisonneret Udsigt over Literaturens Tilvært under de tre Konger Frederik den 5te, Christian den 7de, og Frederik den 6te". 1ste November dette Aar er nemlig Tidspunktet, da Afhandlingerne skulle være indgivne til Samfundets Sekretair, Etatsraad Thaarup, boende paa Vesterbro Nr. 58. Nogle faa Exemplarer ere tilovers af det af Samfundet udgivne, af Profess. Nyerup forfattede Program, og kunne paa bemeldte Sted erholdes uden Betaling. Medlemmerne af den Skrift-Kommission, Samfundet efter sine Love har, og til hvilke de Afhandlinger, der indkomme vorde overgivne, ere for nærværende Tid Dhrr Oct. Nathan David, Professor og Rektor Nissen, R. af Dbr., Profess. og R. af Dbr. Rafn, Profess. Rask, Conferenceraad og C. af Dbr. og Dbr. Schlegel.

En af Kjøbenhavns Universitets Bibliotheks Mærkeligheder.

Blandt Folianterne findes to Blade i Papbind, med følgende foran skrevne Anmærkning:

„Disse tvende Blade er en Prøve af den Bibel, som i Kong Christian den 5tes Tid, under Geheimeraad Moths Direktion, skulde have været udgivet, men blev qvalt i Fødselen, hvorom Zwergius, i det Sjellandske Cleresie, S. 316, skriver saaledes: „Da man 1683 var betænkt paa et nyt Bibeloplag, formanede Biskop Bagger sine Præster alvorlig, at de hvis Observationer de kunde have, dem, Capitel efter Capitel, vilde fremsende;

Kirkerne skulde dertil i tre Aar hver Kirke give 5 slette Daler, og nyde en Bibel; den in Folio skulde blive med notis, den anden in 4to sine notis."

Det første Blad indbefatter en ny Oversættelse med Summarier, locis parallelis og temmelig vidtløftige Noter, samt en Vignet*), som forestiller et Fodstykke, paa hvis Forside læses Kongens Valgsprog: Pietate & Justitia; ovenpaa samme er krydsviis sat Scepter og Sværd, og for ved dem Rigsæblet, paa hvilket et kronet C5 i Ciffre; igjennem samme gaaer en Straale fra hver Side. Uden om sees adskillige Zirater af Blomster, omvundne med et Baand, hvori for neden hænger Elephantordenen. Paa hver Side ligger en Løve, holdende den ene det danske, den anden det norske Vaaben i et kronet Skjold. Ved højre Side sidder Gudsfrygt, pegende med den ene Haand til Himmelen, og holdende i den anden en aaben Bog, hvorpaa læses C5 Lovbog; under hendes Fødder ligger Falskhed med en Deel Slanger i Haanden. Det andet Blad er Skabelsens Historie, stukken i Kobber af H. Schaten. Paa denne Bibel arbejdede D. Nold, D. Bircherod og D. Bagger; men da Nold døde, og strax efter Bircherod, da, ligesom Værket standsede ved den Førstes Død, blev det plat til Intet ved den Sidstes. Papiret dertil, som var royal altsammen, var allerede anskaffet og laae i Bispegaarden. See Hjelmstjernes Bogsamling 1ste Deel S. 3, og Fortalen til samme. Det er ellers mærkeligt, at hvor der i andre Bibler, Gen. 2 V. 6. staaer: „Der gik en Damp op af Jorden" staaer her: „Og ingen Damp endnu opgik af Jorden." Conf. Giessings Jubellæreres 3die Deel, 1ste Bind, P. 306.

Indenlandske Efterretninger.

For faa Dage siden blev i Pederhvitfeldtsstræde paa en Byggegrund, der har tilhørt Møl-

*) Stukket af Boudon.

lebygger Jørgensen, men nylig er solgt til Conditor Pedrin, gravet i en Dybde af 7 til 8 Alen til en Iskjelders Anlæg. Derved stødte man paa en stor Deel Menneskebeen og flere i Række opstillede Ligkister. En gammel nedlagt Kirkegaard, som man veed har ligget i store Fiolstræde, har vist nok strakt sig hid. Ved at aabne Ligkisterne har man fundet Ligene i en næsten ufortæret Tilstand, hvilket ogsaa med Ligklæderne er Tilfældet. Ni saadanne Kister bleve optagne. Flere i den tilstødende Grund, som ikke til Iskjelderen var fornøden, har man ladet blive urørte. Fire af de aabnede Kister have været opstillede i et Skuur, og ere af mangfoldige Mennesker tagne i Øjesyn. Blandt Ligene bemærkede man i Særdeleshed et af et temmeligen robust Fruentimmer, der var i saa ufortæret Tilstand, at Lemmerne endnu havde deres naturlige Runding; de ere derhos næsten saa haarde, som om Liget var forstenet. Ved et af Ligene laae under Hagen en Bog i Duodes; dens af Fugtighed fordærvede Tilstand var saadan, at man af de sammenklæbede Blade kun har faaet Lidet i en læselig Stand; men deraf erfares, at det har været en Psalmebog, da nogle Vers af Psalmen: „O! Jesu søde Ihukommelse" kan læses. Ved Sammenligning med Udgaver af gamle danske Psalmebøger synes den at have været en af de Kingoske, og ej ældre end fra Begyndelsen af 18de Aarhundrede. De optagne Ligkister og Lig bleve sidste Onsdag Aften udførte paa Assistentskirkegaarden.

Man bemærkede, at endeel af Ligene var overgaaede til Adipocire eller til den talgagtige Masse, hvortil dyriske Substantser forvandles i fugtig Jord. Man erindrer sig herved en Afhandling, som Hr. Professor Dr. Wendt, R. af Dbr. og Dbrm. i Aaret 1816 gav i Kunstflids-Selskabets Skrifter 2 Bds. 9 H. med Overskrift: „Om kunstig Spermacet eller Fedtvox." Afdøde Admiral Løvenørn havde i Aaret 1813 modtaget en Skrivelse fra Hr. Jørg. H. Junior i Saxkjøbing. Denne havde, efter Opfordring af Admiralen, nedlagt nogle Aar forud i Kasser og Tønder endeel Hestekjød i Aaen, uden for hans Have, til Forsøg paa, hvorledes det maatte overgaae til en talgagtig Masse; men Forsøget mislykkedes, da høje Vande, Storm og Iis muligen har borttaget samme, medens Hr. Junior i nogen Tid boede paa Landet. Men i samme Tid havde han nedgravet paa adskillige Steder, to til tre Alen fra Vandet, baade Heste og Føl, uden i lang Tid at tænke videre derpaa. Omtrent sidst i Maj 1813 lod han grave et Hul, tre Alen fra Vandet; der stødte man paa et, nogle Aar forhen nedgravet, Føl, og dette fandtes ved Udvanding og Tørring i Solen at være forvandlet til en talgagtig Masse. Han sluttede sit Brev med de Ord: „Jeg vil gjøre en Prøve i det Større til Vinter i samme Bund, som og mange Bønder her i Egnen vil gjøre, som jeg har viist det, og som nu troer det, som de selv hos mig har seet og erfaret." Brevet indeholder et Bidrag til de Erfaringer, man ogsaa forhen havde, om at dyriske Legemer, for at vorde forvandlede til en fedtagtig Masse, ikke behøve at holdes i lang Tid i rindende Vand, som man havde foreslaaet, men blot at nedgraves i en Jordbund tæt ved særske Aaer, to til tre Alen fra Vandet, da de i saadan Bund, som altid er fugtig, hvor ingen Orme eller Insekter kan ophold sig, lettere forvandles. „Det synes, siger Hr. Prof. Wendt, at naar flere tænkende Landmænd vilde paa ovennævnte Maade nedgrave det hos dem afdøde Qvæg, de da vilde høste mere Nytte af det, end ved at give det til Priis for Hunde og vilde Dyr, og lade det henligge og blive skadeligt ved dets Uddunstninger." Hr. Prof. Wendts korte Afhandling meddeler Resultaterne af hans Forsøg med denne talgagtige Masse. Den franske Chemiker Fourcroy var den første, der opdagede denne Substants 1786 ved chemisk at analysere et Stykke Menneskelever, der havde hængt i ti Aar i Luften. De Franske kalde Substantsen Adipocire (af Adeps, Fedt, og Cire, Vox). Tydskerne kalde den Fettwachs. Vi maae iøvrigt henvise til Afhandlingen selv.

Blandede Efterretninger.

Dibdins Verker. Den nye Udgave af Dibdins „Tour in France and Germany" indeholder følgende Passage: „Udgifterne ved dette Verks

grafiske Oplysninger alene, overstege ved den første Udgave, en Sum af 4700 Pund (over 43,000 Rd.), og Risicoen var aldeles min egen. Resultatet heraf var Tabet af omtrent 200 Pund Sterling, uden at beregne Udgifterne paa en Rejse af omtrent 2000 (eng.) Mile. Kobberpladerne bleve (uagtet enhver Fristelse og mange Begjeringer om at forflere Aftrykkene af adskillige af Gjenstandene) tilintetgjorte. Det er mere end en negativ Trøst for mig, at jeg har oplevet at see den Dag, at, skjønt jeg selv forholdsviis er bleven fattigere, andre have beriget sig ved mine Arbejder. Da jeg bemærkede en complet Række af mine Verker, vurderede til 250 Pund (over 2300 Rd.) i en Boghandlers Katalog, og siden erfarede, at disse Arbejder havde fundet en Kjøber, havde jeg Grund til at mene, at jeg havde gjort mig vel fortjent af mit Fædrelands Literatur, og jeg besluttede at leve „mihi carior" for Eftertiden." Gl.

Godt Kjøb. Den Aand, som i England opvakte Selskabet for Udbredelsen af nyttig Kundskab (for the Diffusion of Useful Knowledge), har i Nederlandene udviklet sig paa en Maade, som synes i en endnu højere Grad at kunne fremvirke varige Velgjerninger for Menneskeheden. I Löwen er der aabnet en Subskription for økonomisk Udbredelse af nyttige Bøger. Ethvert Medlem modtager, imod at subskribere for 6 Gylden (henved 5 Rbd.), et Exemplar af alle de Verker, som Selskabet i Aarets Løb udgiver. Tolv Bind skulle udkomme om Aaret, i det mindste paa 120 Ark hvert, samt indbefatte Indholdet af 12 Bind af en fransk Udgave, hvis Priis beløber sig til 75 francs (henimod 30 Rbd.) Gl.

Den taabelige Fordom, som man i England nærer mod Ligs Anatomering, og som i en høj Grad vanskeliggjør Underviisningen i Medicinen og Chirurgien i dette Land, saasom et Lig kommer den Studerende til at staae i 10 = 12 Pd. Sterl., efter Middeltal, foraarsagede som bekjendt at der for nogle Aar siden opstod et Slags Folk, som kaldte sig „Opstandelsesmænd" og som om Natten hemmelig eller med Magt hentede de Begravede fra Kirkegaarden. For at beskjærme Ligene for alle Angreb af „Opstandelsesmændene", har Clemishan, Bøssemager i Easingwold anbragt en Indretning i Ligkisten, hvorved enhver, der maatte vove at aabne Kisten, bliver paa Stedet kastet ned, uden at Liget lider det Mindste derved. Det er et Slags Selvbeskyttelse. (Polytechn. Journ. Apr.)

Sententser af Baronesse Stael Holstein.

Virkelig Aandsoverlegenhed har Godhed til Ledsager. Hos den dermed Begavede, er man tilfreds med sig selv, med Naturen, med Andre.

Verden er Verket af en eneste Tanke, der udtrykker sig under tusinde forskjellige Former.

Kjøbenhavns Børs, d. 23 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	49½	50 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	92¾	93 Rbd. Sedl.
Dito Dito	90¼	— i Banco.
Nationalbank=Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	100½	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	98	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	62½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	69¾	70 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 86.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 27 October 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 74.)

XXXV.

Eigtved, Nicolai. Architect. Han blev født 27 Juni 1701 paa en enlig Gaard nær ved Skjoldenæsholm i Sjælland, hvor hans Fader var Bonde. Han havde i sin Ungdom Tilbøjelighed for, og fik Lejlighed til at beskjæftige sig med Havedyrkning; og arbejdede tillige ved Bygningsvæsenet. Han begav sig ud paa Rejser, og arbejdede blandt andre Steder en Tid lang i Merseburg og i Berlin, som Gartnersvend. Fra sidstnævnte Sted gik han 1725 til Warschau. En Oberst Poppelmann i Sachsen blev opmærksom paa hans Anlæg til Bygningskunsten, og antog ham 1726 som Bygnings Conducteur. 1729 blev han Ingenieur-Lieutenant; og i det paafølgende Aar fandt han, i en i den Tids Krønike mærkværdig Lejr ved Zeithayn, Lejlighed til at lægge sin Duelighed for Dagen ved Aftegning af samme. Den danske General Løvenørn indtraf hertil, og lærte her at kjende Eigtved, hvis Hjemkomst til Fædrenelandet vist nok derved blev forberedet. Efter Kong Augusts Død begjerede Eigtved sin Afsked, og fik den som Capitain; og tre Aar derefter kaldtes han af K. Christian 6 til dansk Tjeneste; dog maatte han først gjøre en Rejse til Italien, og see Rom. Her anvendte han tre Aar af sin Tid, og endeligen kom tilbage til Danmark, hvor han først ansattes som Capitain ved Ingenieurerne; blev siden Oberstlieutenant og endeligen Oberst. Han blev Hofbygmester, og var nu til sin Død beskjæftiget med store Bygningsarbejder; dertil høre Slottet Sophienberg; de fire Palaier, der danne Frederikspladsen i Kjøbenhavn, Portalerne uden for Christiansborg Slot. Han forestod Opførelsen af Castrum doloris for Christian d. 6te; ligeledes for Dronning Lovise; fremdeles Indretningerne ved Frederik 5tes Kroning. Ved Amalienborg-Pladsens Bebyggelse eller Frederiksstads Anlæg havde han meget Arbejde.*) Den tydske Kirke paa Christianshavn blev anlagt efter hans Tegning og skulde have været opført under hans Bestyrelse, men han døde førend Arbejdet tog sin Begyndelse. Han blev, ved Kunstakademiets Stiftelse 1754, dets første Direkteur, men var det kun i faa Maaneder, da han døde d. 7 Juni 1754. Han var gift med Sophie Christine Waltern i 11 Aar, og efterlod sig en Søn og tre Døttre. Han blev begravet paa Petri Kirkegaard, hvor et Monument over ham blev forfærdiget af Pezold; men i Bombardementet 1807 blev det af en Bombe sønderslaaet. Efter Büschings Nachrichten I. 702-4. og

*) Generalplanen og Grundtegningen var af ham. See Rescr. 10 Oct. 1749. cf. Thaarups Journal for Kjøbenhavnere. 3 H. 395 o. f.

Weinwich. Randohr har (i Studien S. 89) dadlet hans fire Palaier paa Frederikspladsen. „De have alle tvende Pavillons og Glasdøre i Midten, ere overlæssede med Zirater, og af slet Smag, ligne Landhuse, og svare ikke til den Værdighed, som denne Plads fordrer."

XXXVI.

v. Haven, Salomon; nedstammer fra den Henrik v. Haven som af Krantzius i Vand. I. XI. c. 12, og derefter af Holberg i Danmarks Hist. 1ste Deel omtales, der levede i det 15de Aarhundrede. Salom. v. Haven nedsatte sig, efter forskjellige Rejser, i Bergen; i hvilken Stad han under Navn af Salomon Skildrer findes 1636 at have, tilligemed nogle Studenter „ageret to hedenske Historier i Nykirken"; (efter Hofnagels Bergenske Krønike.) Han lagde sig efter Billedhuggerie og Malerie, og havde et Talent til at udklæde Billeder, hvilket behagede K. Christian 4de saa særdeles, at han tilbød ham Tjeneste ved Hoffet, men han frabad sig dette formedelst sin Alder. Efter hans Død antog Kongen, Frederik 3die, sig begge hans Sønner, og lod dem paa sin Bekostning rejse udenlands. Büschings Nachr. II. 175.

XXXVII.

v. Haven, Lambert. Søn af nysnævnte; fød d. 16 Apr. 1630 i Bergen. Kong Frederik 3die lod ham 1653 rejse til Italien for at studere Kunsten. 1670 kaldte Kong Christian 5te, efter tiltraadt Regjering, ham tilbage, og beskikkede ham 1671 til Generalbygmester og Inspektør „over Pictura, sculptura og alle de dertil hørende Kunster," efter Bestallingens Udtryk, og gav ham 1500 Rdl. i aarlig Lønning. Han forestod Bygningen af vor Frelsers Kirke paa Christianshavn, som begyndte 1682 og fuldførtes 1694. Han døde d. 5 May 1695. Af hans Malerier ere to stukne i Kobber af H. Schaten. Om det ene: et døende Fruentimmer, paa Dødssengen omgivet af sine Slægtninger, (en Bjelke eller Ulfeld?) i Patentformat, siger Sandvig, at det er „et himmelsk Stykke;" det andet er et Portrait af en Generallieutenant Hans v. Løvenhjelm 1689. Han har og malet Kong Christian d. 5 i Salvingsdragt; stukket 1674 af v. d. Laegh. (Büschings Nachr. I. 434-5 og Sandvig.)

XXXVIII.

v. Haven, Michael; Broder til Lambert, rejste, som ovenfor sagt, udenlands paa kongelig Bekostning. Han blev d. 28 Jan. 1671 confirmeret at være Contrefejer i Sorø, hvor han allerede fra Kong Frederik 3dies Tid havde lært Ungdommen at ridse og tegne. Siden blev han Slotsforvalter paa Frederiksborg, i hvilken Post han døde. Han skal have malet Altertavler; men det skjønneste Værk fra hans Haand var et 2 Alen højt, 3 Alen bredt Malerie, som forestillede det hele Optog af den 1660 foregaaede Souverainitets Handling, og hvorpaa nogle 100 Ansigter vare malede; det ejedes af Greve Christian v. Ranzau. (Hvor er det nu?) Büschings Nachr. II. 175-6.

XXXIX.

Jones, Inigo. Om den Livsperiode i hvilken denne Kunstner lagde Grunden til sin senere Berømmelse har man kun faae Efterretninger. Han blev født i London, hvor hans Fader var Uldmanufacturist. Han blev sat i Lære hos en Snedker, og han skulde sandsynligen have ført et obscurt Liv naar ikke nogle Landskabstegninger fra hans Haand vare komne i en Greve Arundel's, eller, som andre sige, Greve Will. Pembroke's Hænder. En af disse Lords, sandsynlig den første, lod ham rejse paa sin Bekostning til Frankrig, Flandern, Tydskland og Italien for at lære Landskabsmalerie; hans Genie udviklede sig, og han beskjæftigede sig udelukkende med Bygningskunsten. Efter at have længe i det Venetianske studeret Palladio's Mesterværker, og erhvervet sig et Navn, blev han af Kong Christian 4de kaldet til Kjøbenhavn, hvor han byggede Rosenborg Slot. Det er sandsynligt, som Weinwich yttrer, at Frederiksborgs Slotsbygning ogsaa kan være begyndt af ham og anlagt efter hans Tegninger. Da Kong Jacob den 1ste af Skotland og Dronning Anna, hvilke 1590 aflagte Besøg her iLandet, lærte de at kjende ham, og toge ham med som deres Arkitekt til Skotland. Siden gjorde han en nye Rejse til Italien, kom derefter til London, hvor mange gode architectoniske Værker bleve udførte, deels af ham,

deels efter hans Tegninger; og man har fundet at hans senere Arbejder, efter hans anden italienske Reise, give Beviser paa en mere luttret og ædlere Smag end hans første Arbejder, som havde noget Smaaligt ved sig, og vare beladte med en Rigdom af overflødige Ornamenter i gothisk Smag. Han døde i London 1651. Nogle literairiske Arbejder haves fra hans Haand, hvoriblandt Anmærkninger over Vitruv og Palladio. Fiorillo 5 Th. S. 402-5. Hans Portrait haves af. R. V. Vorst.

XXXX.

Kratzenstein-Stub, Christian Gottlieb, Historie-Maler, Han var fød i Kjøbenhavn 1783. Efterat have som Barn modtaget Underviisning i Tegning uddannede han sig selv, rejste to Aar udenlands; døde i Kjøbenhavn 1816. Efter hans Død besørgede Kammerraad Bang de af ham udførte Malerier og Haandtegninger udstillede, og et beskrivende Katalog over samme udgivet 1816. 16 S. 8; ligesom han og lod dem stikke i Kobber, og udgive i 4 Hæfter; i alt 18 Blade.

Et af hans Malerier sees i den kongel. Malerie-Samling paa Christiansborgs Slot; nemlig Nr. 888: Halcyone seende ud over Havet. „Grækeren Ceyx var, efter Ovids Fortælling, sejlet over Havet for at raadspørge Apols Orakel, men havde lovet Halcyone, sin elskede Hustrue, inden to Maaneders Forløb at vende hjem. Midt ude paa Søen forliiste han i en hæftig Storm. Imidlertid tællede Halcyone ængstligen Dagene til hans Hjemkomst. Her sidder hun hensunken i mørke Tanker paa en mosbegroet Klippebænk og stirrer ud i det dunkle stormrørte Hav. Under hendes Fødder bryder Bølgen sig mod den stejle Bredde. Lige over for i Horizonten forkynde ildrøde Skyer Solens Komme, der kaster sine første Straaler paa den skjønne Qvinde. Hendes røde Overgevandt fyldes af den stigende Storm; hvælver sig om hende, og gjennemglødet af Morgenrødens Straaler udgyder sit Gjenskin paa Nakken, og den blottede Skulder. Bag ved hende hæve sig lodrette Fjelde ivejret. Dette Billede røber et dybt Studium hos en Mand, der med megen Aand forbandt den heldigste Fremstillings Evne. Det indtagende, af Angst blege Aasyn, opfattet og fremstillet med Inderlighed og om Følelse vækker en tilsvarende Fornæmmelse hos Beskueren. Det Hele er harmonisk." Spengler.

To af denne Kunstners ypperligste Stykker ejer Hs. Kongelige Højhed Prinds Christian Frederik; nemlig:

1. Amor og den hendaanede Psyche, 1814. „Saasnart Psyche var kommet tilbage til Oververdenen, kunde hun ej modstaae Fristelsen at benytte noget af det Esken indeholdt, for at vorde skjønnere i sin Elskers Øjne. Men neppe havde hun aabnet Laaget, før en stygisk Damp steg op, der bragte hende til at daane. Amor fløj hende til Hjelp, tog en uskadelig Piil af sit Kogger, og bragte hende med den igjen til Live."

2. Ossian og Alpins Søn, af Ossians sidste Sang Berrathon, Kunstnerens sidste Arbejde. „Ossian, den kongelige Olding, sidder ligefor Tilskueren paa et Klippestykke. Oppe fra Klippen fremrager over ham det tørre Træe, paa hvis Grene Selmas Harpe hænger. Med den venstre Arm paa Knæet har han nyligen støttet sin Kind paa Haanden, den høire har været nedsjunken i hans Skjød; paa denne Side staaer tæt ved ham, Alpin, Heltesønnen, i hvis stærke Omrids den fremspirende Heltekraft aabenbarer sig. Dog ere Hoved og Ansigt næsten barnligt bløde. Han lægger den venstre Haand paa Ossians Skulder, og hæver endnu den højre barnligen i Vejret med fremrakt Peegefinger, som om han sagde: hør! Ved Ossians Fødder ligger dennes brune Mynde. Ossians Hoved er af forunderlig rørende Skjønhed. Sølvlokkerne og det lange af Vindene gjennemsusede Skjeg omgive et endnu i den høje Alderdom friskblomstrende Oldings Aasyn, i hvilket Blindhedens Udtryk i det aabne Øje kjemper med det indre Syns højeste Klarhed. Thi — lige over hans Hoved svæver Malvina, den elskte aandsfortroelige Datter. Taage er hendes Gevandt. — I det hun sagte glider forbi, griber hun i Harpestrængene; — Ossian lytter med Udtrykket af den højeste Henrykkelse til de ætheriske Toner. — Paa den Klippebænk, som tjener Ossian til Sæde, har Kunstneren med allerede svag Aand skrevet: Mit maaskee sidste Arbejde; og det blev det. Indtil kort før hans blide Henslumren, arbejdede han kjerlighedsfuld derpaa, og indaandede det sin halv-

forklarede Følelse. Ogsaa er dette rørende Billede et Minde om barnlig Kjerlighed, thi Ossians Ansigt bærer umiskjendelige Træk af Kunstnerens ærværdige Fader, Commandør Stub, som for flere Aar siden mistede Synet ved Staer, og, igjen helbredet, frydede sig over Sønnes hulde Malerie, med et Udtryk liigt det, med hvilket Ossian lytter efter Malvinas Toner."

Saaledes beskrev Conferentsraadinde Fr. Brun dette herlige Stykke. Digteren Baggesen hæftede ved samme, da det ved hin Udstilling saaes, følgende Linier:

I sine Værkers fulde Morgenglands
Vor tabte Raphael her for os svæver,
Og medens taareblændt hun Øjet hæver
Hver Kunstens Huldmø rækker ham sin Krands.

Kom Dania betragt med Moder-Øje
Huld Glorien om din forklarte Søn
See rundt hans Engle stirre mod det Høje
Og læs i deres Smil hans sidste Bøn!

Mere om Kunstneren i: 1. Kratzenstein-Stubs Minde; af Pet. Er. Müller i Athene Aug. 1816. S. 142-150. 2. Om Kratzenstein-Stub og hans efterladte Kunstværker, af Frederike Brun, fød Münter, i samme Tidsskrift 1817. Marts S. 271-286.

Indenlandske Efterretninger.

Fra en Rejsende i Ostindien skrives om de danske Besiddelser: Castellet Dansborg har noget imponerende ved sig, og Tranqvebar er en temmelig stor og i mine Tanker en meget smuk Bye: Husene ere for det meste gule, nogle hvide; de flade Tage med muret Gitterværk foroven see smukt ud, og ved hvert er en Veranda under Piller; især seer Gouverneurens Bolig smuk ud fra Forsiden. Alle Huse ligge ophøjede over Gaden paa Muur, som her er Fortoug; Gaden selv er meget sandet. Næsten i enhver Gaard dyrkes Viinranker, og hele Byen med Omegnen, undtagen paa den søndre Side ned mod Reveret og Carical, er tæt bevoxet med alle Slags Træer. Kokos, Bananas, Mangos, Jagos, Bombilimoos og mindre Oranger, Tamerinther, Meloner, Papai Limoner voxe i Overflødighed og sælges for meget godt Kjøb. Mange Slags fine Fiske deels fra Havet, deels fra Reveret ere lette at faae. Rejerne ere undertiden ligesaa store som de største Krebs hjemme. Paa de grønne Urter til Karri, samt de dertil brugelige Frugter kjender jeg ikke Navnet, uagtet jeg spiser Karri hver Dag, som baade er den sundeste, meest velsmagende og billigste Ret. Mange Slags vilde Duer og Ænder, og hele Skarer af Fugle saavel spiselige som uspiselige, overmaade store og meget smaae, seer man daglig; Gjæs, Kalkuner, Høns, Ænder og tamme Duer kunne haves selv, men betaler sig næsten ikke. Et nydeligt lille Dyr (Annippules), et Slags stribet Egern, er overalt paa Tage og Mure; idag har jeg af og til ligesiden imorges seet et af dem forsvare sine Unger paa Jerusalems Kirkes Top mod Anfald af Krager, som ere meget næsvise og tyvagtige og saa talrige, at Skriget af dem bestandig høres indtil man vænner sig til det. To store 20-aarige Landskildpadder har jeg seet paa Kirkegaarden; 2 Boaslanger i Fangenskab, 1 Elephant, som var mig allermeest fremmed, da man paa Afbildinger ikke kan see, hvorledes den bevæger sine Øren. Den giver nogle gyselige Støn fra sig naar den hilser med Snabelen, og den har saa stor en Færdighed i at bevæge den, at den kan tage en meget liden Sølvmynt i den brede Snude og give sin Driver den paa Ryggen; det er ellers et stygt Dyr og Huden hænger og dasker omkring den, især ere Benene, Bagdelen og dens Mule under Rysselen stygge Partier paa den. For Slanger har man ingen Frygt her. Skorpioner ere ogsaa sjeldne, undtagen ved gamle Bygninger; der ere her 6 à 7 Slags af dem. Jakaler, Træhunde og Syrekatte have noget tilfælleds med Ræve og Maarer hjemme. Køerne ere smaae og magre. Man kjører med Oxer. Cabriker og Sviin ere de almindeligste Kjødspiser og firfødede Dyr. En heel Mængde Insecter vrimler det af overalt, og om Aftenen hører man dem give deres forskjellige Lyd. Muskitoerne ere de værste, da deres Stik forvol-

der meget heftig Kløe og bulner naar man kradser for stærkt. Mange Fiirbeen opholde sig overalt i Huset. Kakelakker er der mange af, hvor der er noget for dem at æde. Ildfluer sees hyppigt ud om Aftenen og skinne stærkt. Jeg sender Dem for Curiositetens Skyld en Fuglerede af en Slags Gulspurv her; den hefter selv sin Anstalt ved en Kokusgreen, og naar dens Unger ere blevne voxne, bygger den en Rede for dem neden for sin egen; det er bleven mig fortalt, at man har seet en saadan firdobbelt Rede paa det samme Blad; endnu sætter den til sin Belysning de omtalte Ildfluer, som den forstaaer at fæste ved nogle smaae Leerklumper i Reden. Gouverneur Seidelin har mange Rariteter med sig hjem af Fugle, Insecter, Conchylier etc. Foruden den danske Kirke er her nemlig i Tranqvebar 1 Missionskirke, 1 Moskee, 1 katholsk Kirke og 2 besøgte Pagoder. Ude i Distriktet Bethlehems Missionskirke 1 katholsk Kirke og et katholsk Familie-Capel; et usselt Missionscapel og et endnu elendigere leermuret og straaetækket katholsk Capel i Byen Veleipaleam. I Orinmagalam er en Pagode, hvorfra Afgudsvognen trækkes, og der var en Paaskedag adskillige Selvplagelser af Trimlen og idelig Nedfalden paa Jorden, flere Slags Offringer og Gjennemstikning med Snore i Huden paa Hofterne, alt under megen Støj og Folkestimmel.

(Sl. Av. 84.)

Blandede Efterretninger.

General Paskewitsch's Operations Linie i Asien. Vigtigheden af de russiske Erobringen i Asien lærer man at indsee ved en nøjagtig Kundskab om disse lidet bekjendte Landstrækninger, men saadan faaes vanskeligen ved europæiske Reisendes Beretninger. De Gjennemreissendes Tid er sædvanligviis for indskrænket til at de skulle kunne om disse Lande, som de hurtigen gjennemrejse, levere fuldkomne topographiske Beskrivelser, desuden blive de ved den despotiske Regjering, der hersker i hine Lande, hindrede fra at tage mange vigtige Steder i Øjesyn. Efterretninger fra asiatiske indenlandske Skribentere, naar man har slige, ere derfor for største Deel fuldstændigere og sikrere end de strøede Notitser af Fremmede, der ikke sjelden fortælle efter hvad de have hørt siges. De Landstrækninger som Russerne i senere Tider tractatmessigen have erhvervet fra Perserne, og nyeligen erobret fra Tyrkiet, ere af her hjemmehørende Armenier saa nøjagtigen og udførligen beskrevne i alle Hensyn, som nogen anden Landstrækning i Verden. Fra disse armeniske Kilder meddeles her nogle Optegnelser over Steder, paa hvilke Russernes nyeste Seierstog have vækket den almindelige Opmærksomhed.

Paa den hele fra Søen Wan's vestlige Grændse vestnordlig til det sorte Hav hen mod Trapezunt sig trækkende Operationslinie for den russiske Overbefalingshaver Paskewitsch-Erinsky er intet vigtigere Sted end Erzerum, en Stad, der er Nøglen til hele For-Asien og Handelens Middelpunkt for baade For-Asien og endeel af Mellem-Asien. Erzerum ligger i den af de Gamle saakaldte Provinds Høj-Armenien. Denne Landstrækning er saa høj, at efter de Udtryk en armenisk Historieskriver, Moses af Chorene, bruger, derfra udstrømme Floder til alle fire Verdens Egne. Kejser Theodosius den yngre vilde, i Begyndelsen af det femtende Aarhundrede, som vi vide af en Skrivelse fra ham selv til den armeniske Katholikos Sahag den store, bygge en Stad og en Fæstning, der i Nødsfald skulle kunne yde Armenierne fra den Side, og den græske Hær et Tilflugtssted mod Persernes Forfølgelser. Patricien Anatolius og Overbefalingsmanden over Provindsen Asia overdroges at udsøge Pladsen for det Anlæg der kunde svare til Kejserens menneskekjerlige Hensigt. Anatolius valgte det af Armenierne fra utænkelige Tider saa kaldte Distrikt Karin, og byggede der en Stad, som Armenierne kaldte Karun Kachakh, det er: Karins Stad, men Grækerne kaldte den, efter Anlæggeren, Theodosiopolis. Den i en Omkreds af flere Mile sig udvidende flade Landstrækning Karin beskrives af armeniske Historieskrivere og Geographer, som yderst henrivende og frugtbar. Denne fede, vandrige, frugtbare Landstrækning er, heder det hos en af disse Skribenter, ikke langt fra det Sted, hvor Euphrats Kilder udspringe, og roligen henflydende befugte det muldrige Land. Her er en utallig Mængde Fiske; og en stor Mængde forskjellige

Fugler, hvis Æg alene kunde give Indbyggerne deres Næringsmiddel. Markerne ere tæt bevoxede med højt Græs, og bære mangfoldige Frugter; Bjergene ere fulde af Vildt; og der ere overflødige Græsgange. Paa denne Slette ved Foden af et skjønt beliggende Bjerg, hvor mange klare Kilder udspringe, blev paa Kejserens Befaling den nye Stad bygt, omgivet med en dyb Grav og forsynet med Volde med Vagttaarne. Da ogsaa sildigere Grækerne og Perserne fordeelte sig i Armenien blev Theodosiopolis i Grækernes Hænder; vel blev Staden i Aaret 502 af den persiske Konge Karvad d. første, og formedelst Befalingsmanden Constantins Forræderie, erobret; men inden et Aars Forløb var den atter i Grækernes Hænder. Imod det sjette Aarhundrede blev Staden Karin endnu engang indtagen af Perserne, og en stor Deel af sammes Befolkning sendt til Hamedan, en Stad i det persiske Irak. I Aaret 617 blev Staden et Rov for Araberne, og der forløb mere end et Aarhundrede førend Grækerne igjen kunde (755) under Kejser Kopronymus bemægtige sig den. Konstantin lod nu Voldene sløjfe, og alle muselmanske Indvaanere med deres Gods bortføre til de græske Provindser. Det varede dog ikke længe førend Staden af Araberne igjen blev opbygget og beboet; Grækerne bestormede den endnu nogle Gange i Løbet af det følgende Aarhundrede (950; 1019) men kunde ikke varigen forsvare Staden. Sandsynligen blev ved denne Tid Stadens arabiske Benævnelse: Arta eller Arzarum, almindelig. Araberne kaldte den nemlig Rum's Land, det er Grækernes, fordi den i lang Tid udgjorde Grændsen imellem de arabiske Besiddelser og den græske Provinds Asia (Natolien), men Araberne vedbleve deres almindelig og indenlandske Benævnelse af Stedet. Saaledes beretter den armeniske Historiker Kyriakos fra det trettende Aarhundrede, at to armeniske Adelige vare Tributpligtige til Sultanen af Staden Karin. Denne Sultan af Karin er sandsynligen Sultanen af Iconium, i hvis Hænder Staden i den første Halvdeel af det trettende Aarhundrede har været.

I Aaret 1247 rykkede Mongolerne for Staden. Disse Horders Anfører opfordrede Indvaanerne til frivilligen at overgive Staden. Paa Vægringen fulgte, at Staden toges med Storm, og overgaves til Plyndring. Ved denne Lejlighed bleve mange Haandskrifter af Mongolerne tilintetgjorte. Mongolerne antændte ogsaa Staden, og Tusinder af baade Muselmænd og Christne skulle ved denne Brand være omkomne. Efter nogen Tid gave Mongolerne igjen Befaling til at opbygge Stedet. De ansatte endog, efter deres bekjendte tolerante Aand, en Biskop i Staden. Han hed Sarkis. Han skulde fuldende Stadens Opbyggelse, og igjen samle de adspredte Beboere. Efter Mongolerherredømmets Opløsning kom Staden og Fæstningen i Tyrkernes Hænder; Her blev 1735 en Fred sluttet imellem Tyrkerne og Perserne.

Arta eller Erzerum, det nu herskende Navn for Staden og Fæstningen Karin, eller Theodosiopolis, ligger paa en deels med Grave og Forskandsninger, deels med Bjerge omgiven flad Landstrækning af $2\frac{1}{2}$ geographiske Mile. Stedet bestaaer af tre Dele, Fæstningen, den egentlige Stad, og Forstæderne. (Sluttes i næste Nr.)

Svanefloden i Ny-Seland, (af den første hollandske Opdager kaldet Zwanen Rivier; af Freycinet Riviere des Cygnes), er, som bekjendt, af den engelske Regjering udseet til et nyt Colonie-Anlæg. Kapitain Stirling har i den Hensigt i Aaret 1827 nøje undersøgt Egnene omkring Flodens Munding. Rheden for Svane-Floden yder en god Ankergrund lige ind til Landet. Den er beskyttet af alle Vinde undtagen N. N. V. og V. N. V. Cockburn Sund, den eneste Havn paa Kysten, vil for Fremtiden danne Koloniens Middelpunkt. Den ligger, efter Kapitain Stirlings Jagttagelser, paa 32° 15′ S. og 115° 34 Ø. Greenwich, og næsten 8 Mile sydlige end Svaneflodens Munding. Sundet er 8 Mile langt og 4 Mile bred, og har en Vand-Dybde af imellem 4 til 14 Favne. Buache-Øen, eller som Kapitain Stirling kalder den, Garden-Island, som er 8 til 9 Mile lang, og en Mil bred, udgjør Sundets Veststrand og beskytter det mod Oceanet, saa at Havnen det hele Aar igjennem yder en sikker Ankerplads for ethvert Tal af Skibe. Indløbet er beqvemt, med 6 til 7 Favnes Dybde. Det dannes af Nordenden af hin Garten-Island, og en liden Øe ved Navn Pilo Carnac. Tolv Mile fra Flodens Munding, og lige saa langt fra Ind-

løbet i Sundet ligger Rothenest=Øen. Denne udmærker sig efter Kapt. Stirlings Beretning ved en god Jordbund og hyppig Græsvæxt. Kysten danner en smal Terasse; over samme hæver sig en Kjede af Bjerge, 1200 til 1500 Fod høj; som stryger sydvest indtil Kap Leeuwin, og derfra sandsynligen løber østligen til King Georges Sund, hvor, for 4 Aar siden en Kolonie blev grundlagt. Kap Leeuwin er omtrent 180 Mile fra Svanefloden. Didhen følger Bjergkjeden parallel med Kysten, i en Afstand af 20 til 30 Mile. En stor Mængde smaa Floder udrinde fra Kjeden; men de eneste af Betydelighed, foruden Svanefloden, ere Leschenaut og Vasse=Floderne, som udfalde i Geograph=Bugten; hin 85, og denne 100 Mile fra Svanefloden. Havnene i disse Floders Mundinger have Banker og egne sig ikke for store Skibe, men kunne besøges af tilkommende Kystfarere. Alt Landet her omkring er fortreffeligen skikket til Agerbrug. Den eneste Hindring, der træder imod Koloniens hurtige Fremvæxt er Mangel paa Havne. Saaledes er det imod Nord; hvor den nærmeste Havn i Sharks=Bugten, 26 Gr. S. har 400 Miles Afstand fra Svanefloden. Imellem samme og Geograph=Bugten bestaaer Steengrunden langs Landet fornemlig af Kalk= og Sandsteen. Omtrent en Miil fra Mundingen udvider Farvandet sig i en skjøn, 8 Mile lang, tre til fire Mile bred Saltvands=Sø, kaldet Melville=Water. I denne Sø udgyde sig to Floder, Svan fra N. O. og Canning fra S. O. Kapitain Stirling har besøgt den Førstes Kilde. Den er i lige Linie mere end 50 Mile fra Mundingen; men følger man Flodens Krumninger, da over 70 Mile. Paa hin Side Bjergkjeden var Landet, saavidt Øjet kunde række, fladt, dog bølgeformig. Under Expeditionens Ophold paa Kysten var Middel=Temperaturen 72° F. Extremerne 84° og 59°. Denne milde Temperatur tilskriver Kapitain Stirling for en Deel Indflydelsen af den fra Bjergene kommende Vind; thi paa Bjergene stod Thermotret 15° F. dybere end paa Fladen. Af **The New Monthly Magaz. June 1829.** Hertha.

Den lille Vulkan Coo=sima. Hr. Tilesius, Admiral v. Krusensterns Rejsefælle paa hans Rejse omkring Verden, giver i en Afhandling om Naturhistorien i de nordøstlige Kyster af Asien, de kurilske Øer o. s. v. følgende Notitser om Øen Coo=sima, en af de mindste i Virksomhed værende Vulkaner. „Da vi i Maj 1805 forlode Japan, og passerede Øen Josso og Forbjerget Sangar, for at naae de kurilske Øer, og vende tilbage til Kamschatka, saae vi begge de smaae Vulkan=Øer Oo=sima, og Coo=sima. Krusenstern har viist, at den største Deel af Klipperne og Bjergene i dette Archipelagus ere af en mere og mindre vulkanisk Beskaffenhed. Coo=sima, hvoraf kun Punktet eller Spidsen sees over Havfladen, og som maaskee er den mindste Vulkan paa den hele Klode, viser Billedet af en stedsevarende rygende Bjergspids, som, efter vor Astronoms Dr. Horners Maalinger, kun hæver sig 150 Fod over Havets Overflade. Den er nøgen, øde, af blaalig Farve. Ej en eneste Plante, ej et Græsstraa var at see paa denne Vulkanklippe, hvis dunkle, rødlige, porøse Steen brækkedes i Støv. Lavasenge vidne om periodiske Udstrømninger af gjentagne Eruptioner. De stige gradviis, lig Trin, fra Søens Overflade, og danne et pyramidalsk Amphitheater opad mod det egentlige Krater."

„Den anden Øe, som Japanerne kalde Oo=sima, ikke langt fra Coo=sima, kan maaskee være Spidsen af et Bjerg, der har Sammenhæng med det foregaaende, i det nemlig begge Bjerge udgjøre en og samme Øe under Vandets Overflade. Den ligger Vesten for Coo=sima, og er større end denne, men ligner den i enhver Henseende og dens Udseende, betragtet i en Kikkert, viser samme Klippeart, samme Farve, samme Øde. Vi gik imellem begge disse Øer, der kun ere 6 Leagues fra hinanden." (**Mem. de l'Acad. J. & R. de St. Petersborg.**) Admiral Krusenstern bemærker i sine fortreffelige hydrographiske Memoirer. „De to Øer Oo=sima, og Coo=sima ere kun Bjerge af sort Klippemasse og af vulkanisk Udspring. Kommer man Nord fra, saa kan man ikke ønske sig bedre Vejledere for Indløbet i Havbugten (af Sangar), thi Øen Coo=sima ligger nøjagtigen lige for deres Midte. Den Oo=sima, af rund Form og i 41° 31′ 30″ N. og 139° 19′ 15″ Ø. fra Gr., har 6 Miles Omfang. Den anden af længere Form har 10 Miles Omfang og ligger 41° 21′ 30″ og 139° 46′. En temmelig høj Klippe er i nogen Afstand norden for denne

De. Kanalen imellem begge Øerne er ti Mile bred, og yder fuldkommen Sikkerhed." (Recueil de mem. hydrogr. St. Petersb. 1827.) Hertha.

En gammel Gnier. En gammel Kone i Verdun, der havde levet blot af Almisser, døde, og midt blandt Lapper og Stykker af sammentigget Brød fandt man 6-7000 Franker! En saadan Sum satte alle i Forbauselse, men Ingen i en behageligere, end Arvingerne af den fattige Døde. (Echo des Marchés.)

Virksom Fremme af geographiske Opdagelser. Det geographiske Selskab i Paris tæller 348 Medlemmer, og sender 22 Reisende til Peru, Columbia, Chili, Persien, Indien, Tibet, Arabien, Georgien, Armenien, Nubien, Abyssinien, Antillerne, og omkring Jorden. Ogsaa udsætter det Belønninger for geographiske Opdagelser.

Endnu en Eneste! Af Undertegnerne af den Nordamerikanske Uafhængigheds-Act lever nu kun en Eneste: Charles Carrolle, til Carroltoe. Han nedlagte der den 4 Juli s. A. første Steen til Jernbanen mellem Baltimore og Ohio.

Hensigtsmæssig ny Maskine. Hr. Pliny Waller i York (Canton Livingston, ved Genesøen, i den nordlige Deel af Staten New-York) har opfunden en Maskine til at skjære Tøndestaver med, hvorved en Mand og en Dreng kan paa en Dag forfærdige 3,600 Stykker, medens de paa den sædvanlige Maade kun kan levere 200 Sykker.

Virksomhed i høj Alder. I Salem (ikke langt fra Boston) har en Mand foreviist Garn paa Tidendens Expeditions Contoir, som Konen Margerethe Wood, i Boxford ved Marimark, 4 tydske Mile nordostlig for Salem, har spundet paa hendes 100 Aars Fødselsdag.

Ved Hudsons Bay har en Kolonie Bjergskotter nedsat sig; en Dag gik To af dem paa Jagt og fandt i en snæver Hule en Mængde Vildsvineunger som de Gamle havde forladt. Den ene af Skotlænderne krøb ind i Hulen for at dræbe dem med sin Jagtkniv. Den anden blev staaende uden for. Pludseligen kommer et uhyre stort Vildsviin ilende mod Hulen. Skotten lægger an, skyder, men fejler; lykkeligviis hører Dyret Skrigen af Ungerne nede i Hulen, forlader Jægeren og farer ind i Hullet. Men hvad bliver der nu af Kameraden i Hulen? Højlænderen fatter hurtig sin Beslutning; med kraftig Haand griber han Dyrets Hale, sætter begge Been mod Siderne af Hulen og holder det saaledes tilbage. Hans Kamerad raaber imidlertid neden fra; „Hvorfor staaer Du mig i Lyset? hvad er der paa Færde?" „Holder Svandsen ikke, vil Du snart faae det at vide, min Broder" svarede Skotlænderen heel lakonisk; men Svandsen holdt til Lykke. Med sin Dolk saarede han Dyret saa stærk, at han trak det død ud og skjænkede sin Kamerad den forlangte Oplysning.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	$49\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	93	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	90	$90\frac{1}{4}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98	$98\frac{1}{2}$ r. S.
4 pCt. Dito Dito	98	$98\frac{1}{2}$ i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	$62\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$69\frac{3}{4}$	70 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 87.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 31 October 1829.

Den 28de October.

Hurtigt paa Vinger gled Sommeren frem,
Med den de yndige Dage,
Lysenes Fader, som skikked' os dem,
Kaldte den atter tilbage,
Foraarets Ynde, Agrenes Pragt,
Træder til Side for høiere Magt.

Bladet alt falder af løvrige Træe,
Vindene suse i Bøge,
Atter i Luften vi Fuglene see
Varmere Bolig at søge,
Marken er blegnet, og Rosen, nys rød,
Hovedet bøier i Moderens Skjød.

Varsler, at nær er du, Sneens Herold,
Du Grændse for Vinter og Sommer,
October! Men skjøndt du er stormende kold
Hvergang du med Glæden dog kommer:
Vor Elskede Moder, vor Elskede Drot,
Atter du vinker fra landlige Slot.

Glæde du bringer os alle saa sød,
Velkommen os gjæster du atter;
Idag er vor Elskede Moder os fød,
Idag hendes Elskede Datter,
Til Danrigets Lykke, til Danrigets Pryd,
Til Danfolkets Glæde, til Lyst og til Fryd.

„Velkommen, o, Konge!" nys hilstes Du her
Trindt om af de blinkende Rader,
Dig atter imøde nu jubler Enhver,
Og deler din Glæde, vor Fader!
Idag som Dig bragte huld og god,
Din Elskede Datter, Din Dannebod.

Oldenborgstammens det huldrige Træe
Herligen blomstrer i Norden;
Bladene ei visne, skjøndt Vinterens Snee,
Folder sit Slør over Jorden;
Kjærlighed værner om Stammen saa bold,
Mens Hjerterne funkle i Dannemarks Skjold.

Hellige Bønner, som fylde vort Bryst
Stige for Kongernes Konge!
„Gid længe maa leve til Danfolkets Lyst
Vor Elskede Dronning og Konge,
Hans Slægt og hans Datter, velsign Deres Fjed,
Riget lad blomstre ved Konster og Fred!"

Ogmund Sivertsen.

Om Kalmukkerne.

I det russiske Asien nomadisere Kalmukkerne, deels i Provindsen Kaukasien, deels i det nordlige dertil stødende Statholderskab Astrakan, imellem Volga, Kuma og Don. De udgjøre omtrent 12000 Familier. Efter Gamba i Aaret 1806 omtrent 40,000 Mennesker. De ere af Derbeternes Stamme, staae under deres egen Taischas eller Fyrster og føre et ægte patriarkalsk Liv. De eje mange Kameler, Heste, Hornqvæg og store Hjorder Faar med Fedthaler (Schamtuks). De have endnu ikke villet beqvemme sig til Agerdyrkning. Deres Stamfolk ere Mongolerne, og i Rækken af deres fordums Behærskere befindes den berømte Verdens-Bestormer Dschingischan. Flere Tartarhorder forenede sig i det sextende Aarhundrede til et Forbund, og kaldte dem, som ikke indgik i samme, Kalmukker; det betyder: Tilbageblivende. Kalmukkerne bekjende sig, med Undtagelse af de, der ere omvendte til Christendommen, til den lamaiske Religion, besidde megen naturlig Forstand, ere flittige og ærlige. Det er, efter Gamba, en Ejendommelighed hos dette Folk, at de besidde en medfødt Tilbøjelighed til Tjeneste-Stilling, medens andre Folkeslag i hine Lande udmærke sig ved Kjerlighed til Uafhængighed. Men dermed forene Kalmukkerne megen Ædelmodighed og Hjertensgodhed, ikke alene imod hverandre, men ogsaa imod Fremmede. Gamba behøvede kun at række en Kalmuk et Glas Brændeviin, saa kaldte denne strax paa sine Kammerater, og delte Gaven med dem. Deres Gjæstfrihed kjender ingen Grændser. Derimod overdrive de det ligesaameget naar de har hengivet sig til en eller anden Last, og man plejer derfor at sige: Der gives ingen bedre men heller ingen slettere Tjener end en Kalmuk. Den mægtigste Lidenskab, af hvilken de behærskes, er Spillesygen. De bortspille deres Telte, deres Heste og alt hvad som helst de maatte eje, ja endog, naar de ikke have mere, deres egen Person, idet de overgive sig paa kortere eller længere Tid som Livegne til den Vindende. Overhovedet ere dette Folks Sæder endnu meget raae.

Synet af en kalmukkisk Lejr er meget tiltrækkende. Mænd og Ynglinge ere halv nøgne beskjæftigede med Hjorderne, der paa uoverskuelige Hedestrækninger græsse imellem hverandre i en broget Blanding. De noget smudsig klædte Fruentimmer kjerne Smør, gjøre Filt, sye eller beskjæftige dem med andre huslige Arbejder, og Drengene løbe nøgne omkring blandt dem. Næsten enhver uden Forskjel paa Alder og Kjøn har en Tobakspibe i Munden; endogsaa fireaars Børn vide hvorledes de skulle bruge den. Dette giver Børnene i Forening med deres Nøgenhed, brunlige Farve og brede Ansigt et latterligt Abekatteagtigt Udvortes. De Voxne ere af middelmaadig Legemstørrelse, mere magre end fyldige, og omendskjøndt de efter Tilsyneladende have en stærk Legemsbygning, ere de dog hyppigen underkastede ondartede Sygdomme. Kalmukkernes Hjerneskal er, da de høre til den mongolske Menneskerase, let at adskilles fra Andres. Det flade Ansigt udmærker sig især deleshed ved smaae snævre Øjne, med spidse Øjenkroge, der trække sig langt henimod Næsen og Tindingen; Kinden er smal, Læberne ere tykke; Skjægget er tyndt og kommer seent frem; Tænderne ere hvide og velordnede, Ørerne ere store og vidt fra Hovedet udstaaende. Endvidere har alle Kalmukkerne udstaaende Knæe, hvilket hidhører fra deres megen Riden og deres Maade at sidde paa. Hos de fleste ere Følelse og Smag meget sløve men desto skarpere ere de øvrige Sandser. Fruentimmerne udmærke sig blot ved deres lille Væxt og meget fine Hud.

Kalmukkernes Hytter ere almindelig af brunt Filt, see meget smudsige og forrøgede ud og da der er ophængt Kjød og Huder i dem, for at tørres blive de endnu ubehageligere. I Opstanderne af Stænger og i den øvrige Bygning ere de som andre tartariske Telte. Paa de lave Indgange ere anbragte smaae Træe Vejrmøllevinger, hvorpaa Præsterne har anbragt visse Bønner, i den Hensigt at naar disse drejes af Vinden, kunne Beboerne spare Ulejligheden af selv at bede. Efter de lamaiske Præsters Lære maae nemlig Bønnen, naar den skal virke, være sat i Bevægelse. Derfor tage ogsaa Præsterne, naar de skal bede for Folket, et Slags cylindrisk Futteral af Træe lægge de skrevne Bønner deri, hæve da Futteralet ivejret paa en Stav, og sætte sig ved Siden af med Tobakspiben i Munden, idet de trække Futteralet med en Traad frem og tilbage. I Midten af en Lejr

udmærker sig blandt de øvrige Telte to ved deres hvide Farve og deres større Omfang: det ene er bestemt til Bopæl for Fyrsten, det andet til Gudstjeneste. Ved Siden af den fyrstelige Telt staaer endnu et andet af samme Størrelse, som indeholder Kjøkkenet. Indgangen til den fyrstelige Boelig er rigtignok saa lav, at man kun kan komme derind ved at bukke sig, men det Indre er rummeligt og udsmykket; Gulvet er i Midten bedækket med et broget Tæppe og ved Siderne med friskt Græs. Paa Væggene seer man Træe-Kister med Jern-Beslag, Læder-Slanger, Sadler, Flinter, Buer, Pile og andre Vaaben. Ligeover for Indgangen i Baggrunden af Teltet, befindes en lav Seng for Fyrstinden; over hvilken Festons nedhænge af gult Silketøj. Hun er ligeledes klædt i gult Silketøj og hendes Hovedtøj er ogsaa af denne Farve, hvilken overhovedet hos Lamaiterne er hellig og kun en Forret for fyrstelige Personer. Huen er tillige baldyret med sort Pelsværk. Fyrstindens Haar er flettet i to lange Pidske, som hænge ned over Skulderen og Ryggen. Fyrstens Paaklædning bestaaer af en lyseblaae, med Guldtræsser besat Klædes-Kjole der kun naaer til Knæerne og med opsprættede Ærmer, af en ligesaa lang Underklædning af gult Atlas, gule Støvler og en lille flad Hue af gul Farve med sorte Kanter. Ved Siden bærer han en Sabel; Haarene ere paa Issen flettede i en Pisk. Hans Følge har i Paaklædningen kun lidet Fortrin for den simple Kalmuk. De sidste bære ligeledes Overklæder af Klæde eller andre Tøjer, de give dem Form af vide Sloprokker og besætte dem med Foerværk. Underklæderne ere af Lærred. Det hele bliver holdt sammen ved et Belte om Livet eller ved et Sabelgehæng. Fruentimmerne bære Beenklæder, over dem en vid Skjorte, der naaer ned til Knæerne, fæstet sammen om Livet med et Belte, dette er om Sommeren ofte deres eneste Bedækning.

Oventil bliver det holdt sammen med et Spænde. Haaret skjule de enten under en Kappe eller flette det i to Pidske, især deleshed Pigerne, som binde Baand og alleslags Fletterstads paa dem. Kalmukkernes Næringsmidler bestaae i det som deres Qvæghjorder yde dem, ogsaa i Vildt; især holde de af en feed Tillavning. Af Hestemelk tilberede de Kumisz, en Slags Brændeviin. Til Drikke tjene og Vand og Thee, den chinesiske Thee kun hos de meest velhavende; hos de øvrige bruges ogsaa mangeslags af Landets Urter. Man tilbereder Theen med Melk, Smør og Salt og drikker den af store Træskaaler. — I det fyrstelige Telt finder man ogsaa Porcelain. Blandt Fornøjelserne hører Jagten. For at fange de vilde Svaner betjene Fyrsterne sig af Falke og Høge.

Gamba lærte, under sit Ophold i Astrachan, at kjende den kalmukkiske Prinds Tumin, der var en Broder til Overhovedet for de derværende Kalmukker. Denne Prinds Tumin havde i Ruslands sidste Krig med Frankrig været Anfører for et Kalmuk-Regiment, som bestod af dette Folks rigeste Mænd. Der var ingen iblandt dem som ikke i det ringeste ejede nogle Kameler, 30 til 40 Heste, 100 til 150 Stykker Hornqvæg og en anselig Faarehjord. Af Regimentet, som udmærkede sig ved Tapperhed, vendte kun de halve tilbage til Hjemmet. Der blev skudt syv Heste for Prindsen, men han fik selv ingen Saar. Da han igjen var kommen hjem efter sin lange Fraværelse, var alt, hvad han saae her, hans Kone, hans Børn og hans Huustyende, formedelst deres store Ureenlighed, blevne væmmelige Gjenstande for ham. I Europa, i Særdeleshed i Paris, havde han lært at kjende saa meget Godt og Skjønt, og vilde nu ikke længere rette sig efter sit Lands Beboeres Sæder og Skikke, men snarere omdanne disse paa europaisk Maade. Omendskjøndt man taalmodigen underkastede sig hans Villie, saa vare disse nye Skikke ikke af nogen Varighed og snart vendte hans Huusvæsens Indretninger tilbage til den gamle kalmukkiske Form. Denne Prinds Tumin var meget rig; han ejede 4,000 Heste, 10,000 Oxer og 40,000 Faar.

I det til Gudstjeneste bestemte Telt i en kalmukkisk Lejr, staaer i Baggrunden ligeover for Indgangen, paa et fem Fod højt Altar, fem Skaale med Vand og over samme ere ophængte de fortrinligste Afguder i forskjellige pudseerlige Skikkelser, malede paa Pergament med brogede Farver. Paa Sidevæggene hænge de øvrige Afgudsbilleder i sorte Omridse, ligeledes malede paa Pergament. Gulvet er belagt med Tæpper. Otte Præster forrette Gudstjenesten. Deres lange, vide

Kjoler ere af orangefarvet Nankin. Fra den højre Skulder til den venstre Hofte bære de et rødt Baand, som er fæstet paa et ligedan farvet Belte. Det ragede Hoved bedække de med en guul, flad, rund Hat, og Fødderne med Støvler af guult Saffian. Ved Beltet hænger paa venstre Side en rund lille Flaske af Messing som Præsterne bestandig føre med sig, for at give Lægfolk nogle Draaber af det deri værende Vievand, som disse tage i Munden for at rense den og spytter det da ud igjen. I Afgudstjenesten tage Lægfolk ingen Deel, men blive, i det de overlade alt til Præsterne, udenfor Teltene og løfte blot Filtvæggene ivejret, for at see hvad der foregaaer i det Indre. Her seer man Præsterne med Benene overkors siddende i to Rækker, fra Altaret ned til Døren. To af dem begynde Højtideligheden med at frembringe nogle modbydelige Toner af nogle Træe-Piber, derefter istemme de en ikke mindre ildelydende Sang; efter hvis Fuldendelse Piberne igjen begynde! To andre Præster blæse dertil paa fire Alen lange Horn med brede Rundinger; atter andre to slaae smaae, paa en Stok fastgjorte Pauker med en Knippel af Jerntraad, der har en Læderknop, og de øvrige klappe under allehaande Grimasser i Hænderne og synge dertil. Efterat denne Concert eller snarere Diszert, der søger sin Mage i Mislyd, har ophørt, bliver Højtideligheden sluttet med nogle Bønner. (Af Sommer's Gemälde v. Asien).

Om Beengjødning.

Beengjødning har, som bekjendt, været i flere Aar i England anvendt med megen Fordeel. Hos os har man opmuntret dertil. Et vigtigt Middel til at faae den indført her kan man ansee et lidet Skrift for, der under Titel: „Om Beengjødning. Beretning fra det Doncasterske Agerdyrknings-Selskabs Committee over Fordelene ved at bruge Been til Gjødning, støttet paa Besvarelsen af Spørgsmaal, som ere bleven opkastede af Committeen. Oversat af Joseph Owen", er udkommet, og faaes hos Hr. Universitetsboghandler Reitzel for 24 ß. heftet. — „Ved at offentliggjøre

nærværende Afhandling om Beengjødning ved Trykken, har Oversætteren, som han i en Fortale siger, søgt at afhjelpe en Mangel, som har fundet Sted, siden denne Gjødning har været tilfals fra hans Fabrik paa Amagerbro; nemlig den, at ingen endnu har nøjagtigen opgivet Maaden hvorpaa den skal bruges. Vel skylder man Handelstidenden flere interessante Oplysninger over Benenes Anvendelse ved Agerdyrkning, men da samme have været tildeels Udtog af engelske periodiske Skrifter, hvori Gjenstanden kun partiel har været afhandlet, saa torde nærværende lidet Skrift, som undersøger Sagen fra ethvert Synspunkt, og som er det første Skrift over Beengjødning alene, som har forladt Pressen i England, ikke være uden Interesse for den danske Landmand. Omendskjøndt vi heri finde de meest indlysende Grunde, som tale for Benenes Fortrinlighed, fremfor anden Gjødning, og Oversætteren har søgt at bevise i en Anmærkning i Afhandlingen, at den er mindre bekostelig end sædvanlig Gjødning, torde vi alligevel ikke smigre os med det Haab at see den almindeligen indført her tillands, førend nogle oplyste Landsmænd ved gjentagne Forsøg praktisk overbevises om dens udmærkede Egenskaber." Vi maa henvise til Skriftet selv.

Kong Frederik 2den af Preussen trøster D'Alembert, i Livets Sorger.

Den 9 Julii 1775.*)

— — Jeg har Medlidenhed med deres Sorrig. Blandt alle Saar, er Hjertets vist nok de ømfindtligste. Ikke Philosophernes smukke Sprog, men Tiden alene, læger dem. Jeg har alt for meget, til mit eget Uheld, erfaret, hvad man lider ved saadanne Tilfælde. — — Vores Fornuft er for svag til at sejre over Smerterne af et døde-

*) Dette Brev blev skrevet i Anledning af Mademoiselle D'Espinasse's Død, som var en gammel Veninde af D'Alembert, og saa berømmelig, at hele Paris tog Deel i hans Tab.

ligt Saar. Man maa tilgive Naturen noget, og betænke, at i Deres og min Alder bør man fatte sig, da det jo dog ikke kan vare længe, førend vores Længsel igjen forener os med dens Gjenstand. Jeg antager med Fornøjelse det Løfte, at De vil tilbringe nogle Maaneder i næste Aar hos mig. Vi ville da med hverandre philosophere over Livets Intet, over Menneskets Daarlighed, over Stoicismens Forfængelighed, og over det Lidet vi ere. De stræbe imidlertid, af alle Kræfter, at deres Smerte ikke skader deres Sundhed. Det er mig for meget Magtpaaliggende, at jeg med Ligegyldighed kunde see dem i Fare for at miste samme. —

Den 7 September 1776.

Jeg seer af Deres sidste Brev, at Deres Hjerte lider endnu stedse, og jeg fortænker Dem ikke. — Jeg har havt Venner og Veninder. Og elsket nogle af dem. Jeg tænkte Smerterne skulle have dræbt mig. Tilfældet vilde, at jeg skulde berøves dem imedens Krigen varede, hvori jeg var indviklet, og blev nødt til uophørlig at gjøre nye Anordninger. Disse uundgaaelige Adspredelser, har maaskee forhindret mig, at bukke under for Smerterne. Jeg vilde, at man forelagde Dem et eller andet vanskeligt Problem at opløse, paa det saadant Arbejde kunde adsprede Deres Tanker. Der gives i Sandhed ellers intet andet Middel uden dette og Tiden. — Jeg glædede mig selv ved det Haab de gjorde mig, at see Dem. Nu glæder jeg mig og derover paa Deres Vegne. Jeg vil gjøre alt hvad der staaer til mig, for at bortjage alle sørgelige og fortredelige Gjenstande fra Dem; De kan troe mig, jeg vil finde ligesaa megen Glæde i at berolige Dem, som om jeg havde vundet et Slag. Ikke fordi jeg holder mig for saa stor en Philosoph; men fordi jeg har en ulykkelig Erfaring om den Tilstand hvori De befinder Dem, og fordi jeg troer derved at være meere beqvem end en anden til at lindre Deres Kummer. Kom min kjære D'Alembert, og vær forsikret De skal være velkommen. En fuldkommen Helbredelse af Deres Onde, vil De vel ikke finde, men i det mindste et formildende og stillende Middel.

Den 19 October 1776. *)

Der gives, min kjere D'Alembert, et gammelt Ordsprog: En Ulykke kommer sjelden alene. Jeg vilde blive meget forlegen, om jeg skulde give en tilstrækkelig Aarsag dertil; men Erfarenhed beviser, at det ofte tildrager sig. Frue von G** er bleven rørt af et Slag. — — Ja, det menneskelige Liv er underkastet saa mange skrækkelige Slag, at man snarere skulde glæde sig over det Øjeblik, som ender Menneskets Qvaler, end over dets Fødselsdag. Dog saadanne Betragtninger over sig selv ere alt for modløse. Vore Hjerter blive sønderevne, ved at see sig stedse skilt ved den, som formedelst sine Dyder fortjente vores Højagtelse, formedelst sin Retskaffenhed vores Fortrolighed, og formedelst, jeg veed ikke selv, hvad for en Sympathie, vores Tilbøjelighed, og som ofte stemmer overeens med vores Gemyts-Beskaffenhed og vor Maade at tænke paa. Jeg er ganske af Deres Mening, at i vores Alder, lade sig de ømme Forbindelser ikke mere stifte. Kun i Ungdommen kunne de danne sig, ved Omgang forstærke sig, ved en bestandig Troskab bekomme deres Varighed. Vores Tid tillader ikke at oprette saadanne Forbindelser og Ungdommen er ikke skabt til at lempe sig efter vores Tænkemaade. Enhver Alder har sin Opdragelse; lad os derfor holde os til vore Tidsmedaldrende; og naar disse gaae af, holde os færdige at følge dem efter. Visseligen ere ømfindtlige Sjele udsatte for at blive omdrevne af Venskabs Lidelserne; men de nyde igjen udsigelig Glæde, som blive evigen ubekjendte for hine Steenhjerter, hine tillukte Sjele (ihvorvel jeg tvivler paa der gives saadanne). Dog alle disse

---

*) Paa foregaaende Breve, meldede D'Alembert Kongen, at en nye Sorrig var overfaldet ham, hvilken Videnskaberne, Talenterne og Menneskeligheden tog Deel i. Med den føleligste Smerte, som er det ømmeste Venskab egen, skildrede han for Monarken en dydig Dames Sygdom og sørgelige Tilstand, hvis Sjels og Hjertes Egenskaber gjorde hende for Verden og hendes Venner dyrebar. Herpaa svarede Kongen i dette Brev.

Betragtninger, min kjere D'Alembert, trøster os ikke; dersom jeg kunde opvække Døde, jeg gjorde det. Men vi maae blive ved det vi formaae. Naar jeg er nedslagen, saa læser jeg den tredie Bog af Lukrets og det skaffer mig Lindring; det er vel kun et svagt Middel; men for Sjelens Sygdomme gives der ingen andre. Jeg har i Forgaars skreven Dem til. Jeg veed ikke selv hvor jeg har kunnet tilladt mig, at skrive Dem til i en spøgende Tone. Jeg bebrejdede mig det i Dag da jeg læste Deres Brev. — Min Sundhed er endnu ikke som jeg ønskede den. Naturen sender os Sygdomme og Fortredeligheder, for at gjøre os et Liv lidende som vi skulle forlade. — Jeg forstaaer Deres halve Ord, og føjer mig efter Deres Villie. — De fortæller mig om Krig, om de Forløbere, som Guden Mars lader dem befrygte. De veed, at min Flaade fejler Skibe, Styrmænd, Admiraler og Matroser. Neppe vil de være med; og hvad Krigen paa det faste Land angaaer, saa seer jeg dog ikke hvor den vil finde Sted. Deres unge Konge vil gjerne leve i Forstaaelse med sine Naboer. Dersom der gives Magter, hvilke have det Italienerne kalde rabbia d'Ambitione, saa er det og Sandsynligt, at de ikke ville føre ham fra hans gode og vise Tilbøjelighed. Betænk imedens de læser dette, at det ikke er noget Orakel fra Delphos eller fra Trophonus's Hule, men nogle, menneskelige Vildfarelser underkastede, Slutningsfølger over Tilfældighederne i det Tilkommende. Imidlertid glæder jeg mig hjerteligen over at see Dem engang hos mig. Jeg haaber sikkert, at saadan Rejse vil være helbredende for Dem, thi alt hvad der adspreder Smerter er Helbredelse. Stedse falder mine Tanker tilbage paa det Arbejde, som jeg anbefaler Dem, min Ven. Da Cicero havde mistet sin Datter, som han næsten tilbad, gav han sig til at skrive. Han fortæller os, at han i Begyndelsen maatte gjøre Vold paa sig selv, at han derefter fandt Fornøjelse i sit Arbejde, og endeligen havde vundet saa meget over sig selv, at han kunde vise sig for sine Venner i Rom uden at være den Nedslagne. Dette være et Exempel for Dem, min kjere D'Alembert; havde jeg et bedre jeg foreslog Dem det. Vi føle vores Tab efter den Værd vi sætte paa det Tabte; Publicum, som intet har tabt, dømmer ganske anderledes; det dadler ofte hvad der burde vises den ømmeste Medlidenhed. — Gjør Dem stærk, min kjære D'Alembert. Lev! og lad mig endnu engang have den Fornøjelse at see og høre Dem førend jeg døer.

Indenlandske Efterretninger.

Ifølge Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befaling højtideligholdtes Hendes Majestæt Dronningens høje Fødselsdag ved et godt Middagsmaaltid for samtlige Elever i de under Bestyrelse af Directionen for Garnisonsskolevæsenet værende Underviisningsanstalter for Underofficierer og Spillemænd, samt i de militaire Caserneskoler.

480 Personer deeltoge i denne Højtid, og alle sluttede den med Yttringer af den sandeste Taknemlighed for denne kongelige Naade og med de inderligste Ønsker om mange glade Leveaar for den Dronning, der er Landets sande Moder.

Hans Majestæt, Kongen, har i Aar atter paa Hendes Majestæts, Dronningens Fødselsdag, den 28de Oct. lade paa Sin Bekostning allernaadigst foranstalte et Middagsmaaltid for samtlige Børn, som undervises i Nyeboders Skoler. Den var paa Søeqvæsthuset anrettet for 315 Drenge og i Etatens Pigeskole for 480 Piger og 231 af de mindre Drenge. — Et tusinde og Sex og Tyve Børn toge saaledes Deel i denne Kongelige Naadesbeviisning, og maatte med dyb Taknemmelighed erkjende, at Landets Fader paa Kongehusets Fester ogsaa vilde skjenke de Børn en glad Dag, for hvis Undervisning Høistsamme saa kjerligen har sørget. Skolecommissionernes Medlemmer, Søeqvæsthusets Directeurer, Skolernes Lærere og andre af Ungdommens Velyndere og Paarørende vare tilstede, og Alt foregik i en sømmelig Orden, og Børnene viiste Munterhed og Glæde. Af Hjertets Fylde bragte Drengene Deres Hurrah ved Hendes Majestæts Skaal, og i Pigeskolerne sang Pigerne med en megen god tækkelig Tone, en af Hr. Pastor Michelsen forfattet Sang til Melodie: „Vift stolt paa Codans Bølge!"

Lyd højt vor spæde Stemme
paa Festens glade Dag!
Vor Moder den fornemme
til høje Velbehag!
:,: Den vore Ønsker bringe
med Tak, for Tronens Fod;
de sig, med Fryd, opsvinge
til Herren, viis og god! :,:

O, kunde de nedkalde
al Jorderiges Fryd;
ej skulde Taarer falde
Maria i Din Dyd;
:,: kun idel, idel Glæde
bestrøe Din Rosensti;
og trindt en Børnekjede
tiljuble Harmoni. :,:

Dog, est Du ikke Moder
for Alle i Dit Land?
Og deler Du ej Goder
til Qvinde og til Mand?
:,: Du heri stedse finde
som nu, Din Fryd og Lyst,
og derved Sorgen finde
ej Adgang til Dit Bryst! :,:

Blandede Efterretninger.

Om Thyge Brahes Dage. Fra gammel Tid af har man troet forvorpne Dage, som kaldtes Nefasti Dies, forbandede Dage, og vare anmærkede for ulykkelige Hændelsers Skyld, som paa dem vare skeete. De opregnes paa adskillige Maader, og visse holdes forvorpne af nogle; men ikke af andre. Om disse menes Job at tale, naar han i hans store Smerter forbander sin Fødselsdag og siger: at de som forbande Dage eller antegne ulykkelige Dage skulle og forbande hans Fødselsdag, eller sætte den iblandt de ulykkelige Dage: at de som gjøre sig rede at vække Leviathan, eller at fange Hvalfisken:

det er: at foretage sig mange vigtige Gjerninger, bør skye den Dag; men Job talte ikke det efter den hellige Aands Drift, men af Kjøds eller Blods Overilelse i Utaalmodighed, hvorudover der gik mange unyttige Ord ud af Munden i hans haarde Fristelse, og for hvilke han irettesattes af sine Venner, saavel som af Gud selv, naar det heder: „Han havde talet uden Forstand." Jobs Bog, 38 Kap. Efter den store danske Stjernekiger Thyge Brahe kaldes her i Landet alle ulykkelige Dage Thyge Brahes Dage, og ellers nogle visse hver Maaned, som noget nær ikke fortjente, for overtroiske Menneskers Skyld, at opregnes, eller navngives, saasom de vare mere at foragte, end at rette sig efter; thi ingen Fornuftig kan falde paa den Tanke, at saadanne Dage ere virkeligen, og i Sandhed aarligen ulykkeligere end andre. Endog paa den lykkeligste Dag kan vederfares Uheld. Lykke og Ulykke staaer alene i Guds Haand. Jerem. 3 Kap. Der skal ikke være nogen Dagvælger iblandt Guds Folk. Den femte Mose Bog, 8 Kap.

Foruden Fortegnelsen paa Thyge Brahes saa kaldte ulykkelige Dage, funden paa Ebroms-Kloster i en Muur af en Pige Christine Frantsdatter, skulle de 32 Dage, hvorover Digteren sal. Tullin i sine prosaiske Skrivter har leveret en Optegnelse — udmærke sig ved Vanheld. Disse Dage, sige overtroiske Mennesker, ere ulykkelige om nogen fødes eller bliver syg paa samme. Ingen Bryllup, Rejser eller Processer bør foretages paa dem, at de ikke skulle vorde ulykkelige. De bør ej heller bruges til Flytte- eller Fare-Dage. Si credere fas est. Om disse Dage ønsker den Sal. Huulbæk i Claras Brystspan med Job, Jobs 3 Kap. 6 Vers: at de aldrig maatte komme for i Aarenes Dage eller i Maaneders Tal.

S. B.

Om Signeter. Den Brug af Signeter og Forsegling under Acter og Documenter er særdeles gammel; og skriver sig fra Egypten. Den holdtes der i saadan Hellighed, at den som prægede Kongens Segl efter, mistede begge sine Hænder, Diod. Lib. I. og synes denne Skik at være indført førend Josephs Tid. De første Sig-

neter vare indgravne i Ringe. Slig en Ring var det uden Tvivl at Pharao tog af sin egen Haand, og stak paa Josephs Finger, til Tegn paa Overdragelsen til ham af den højeste Magt i sit Rige.

S. B.

For 300 Aar siden havde Wien i Dagene fra 9 til 14 Octbr. haarde Trængsler. Soliman den Store var med sin indtil den Tid ubesejrede Hær kommen d. 27 September 1529 for Wiens Mure. Den 9 Octbr begyndte den første Storm, som blev afslaaet. Den 11 og 12 blev en anden ligesaa frugtesløs gjentaget; endeligen blev den 14de en tredie forsøgt, som strandede paa Forsvarernes urokkelige Tapperhed, saaledes at Belejrernes Mod ganske sank; den 15de belyste Morgenrøden Janitscharernes allerede forladte Lejr, og Wien fejrede paa Theresiedagen om Formiddagen sin Befrielse, med en herlig Højmesse-Tjeneste i St. Stephans Domkirke. Til Minde om denne Belejring har Hr. v. Hammer udgivet en Beskrivelse over samme, tildeels efter nogle hidtil ubekjendte baade christelige og tyrkiske Kilder. — Som en Mærkværdighed fortælle offentlige Blade, at en af Feltherre Diebitsch-Sabalkansky's Ahnherrer, Ridderen Hans von Diebitsch, under denne hele Belejring fægtede imod Tyrkerne, og glimrede blandt de tappreste Stridsmænd. Man har af en dansk Lærd, Hr. Etatsraad og Ridd. Engelstoft, en meget interessant Beskrivelse over denne mærkværdige Belejring; indført i historiske Annaler 2det Bind.

En Tyrefægtning i Madrid d. 7 Sept. sidst. Picadoren Ortiz som sad til Hest blev kastet tilligemed Hesten af en Tyr fra Navarra imod den indhængende Pladses Skranker, og omendskjøndt han kom til at ligge under Hesten, saa erholdt han af den rasende Tyr meget drøje Stød, i det den flere Gange hævede Hesten og Fægteren i Luften, og ikke var at bringe fra sine to Offere ved Capeadorernes Quadrille. Tilsidst kastede den Mand og Hest endnu engang imod Brystværnet, saaledes at Ortiz foruden de mange Contusioner, han havde erholdt, brækkede to Ribbeen, og at hans ene Been blev sønderknuust. Han blev som Død bragt ud af Circus. Denne Kunstner, der er bleven graa i sit Haandværk, er 78 Aar gammel, og bedækket med Saar, som han fra sin tidligste Ungdom har erholdt ved at udøve Tauromachia. For flere Aar siden brækkede han paa Kamppladsen paa eengang begge Benene. Man fortalte, Dagen efterat han havde havt det ovenomhandlede Uheld, at han var død. Den samme Tyr dræbte 5 Heste i en Fjerdedeel Time, og alle i samme Djeblik, som Picadoren, der strax traadte istedetfor Ortiz, viste sig med sine Hjelpere. Efter Sædvane tilklappede den henrykte og jublende Tilskuermasse, der vel beløb sig til 15,000 Personer, Tyren med den største Enthusiasme sit Bifald, og ydede den alle Slags Hædersbeviidninger. En anden Tyr holdt sig ligesaa tapper, men dræbte dog kun Heste. Pludselig begyndte det at regne stærkt, og dette gjorde Ende paa Glæden, i det Corregidoren befalede, at Fortsættelsen skulde udsættes til den 14de. Folket blev fortørnet herover, og hævnede sig ved at kaste Stole og Bænke midt ud paa Circus.

Kjøbenhavns Børs, d. 30 October 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 206	à	
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	49¼ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	93¾	94 Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	100½	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	98½	99 r. S.
4 pCt. Dito Dito	98½	99 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	62½ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	71	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 88.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 3 November 1829.

Over nogle i Pompeji fundne Been og deres Analyse af Dct. Albrecht v Schønberg.

Oversat af det Tydske efter det i Erlangen 1828 udkomne Skrift. 4.

Gjerne havde jeg ønsket ved denne Lejlighed at kunne meddele noget Omstændeligere om Benenes Farve i sund Tilstand. Det er uden for al Tvivl, at Benene i den hele Skabnings Række kun har en Farve, som er den graalig — gulagtig — hvide. Thi hvad man har paastaaet, at nogle Fugle i Indien havde sorte Been, har, efter nyere tilforladeligere Jagttagelser, aldeles ikke stadfæstet sig. Omendskjønt saaledes Beenfarvens Identitæt i alle Dyreklasser forsaavidt var beviist, saa gives der dog mange Grader med Hensyn til Hovedfarven, som vel maatte være at iagttage. Saaledes maatte det f. E. være Gjenstand for en egen og høist interessant Undersøgelse, om Benene herved maatte være at betragte mere straaleformede, eller med Hensyn til deres Flade.

Fra denne Almindelighed i Beenfarven er Hornfiskenes grønne Been ene en paafaldende Afvigelse. Thi de skjønne grønfarvede Been som den højberømte Gehejmeraad v. Sømmerring og flere andre have fundet, har aabenbar erholdt denne Farve ved at ligge sammen i Jorden med Kobber, Messing og andre Metaller. Omendskjønt Hornfisken aldeles ikke sjelden forefindes omkring Neapel, saa er det dog meget paafaldende, hvor ualmindelig tynd den er der, især deleshed i Sammenligning med Fiskene af dette Navn i de nordlige Have. Den er omkring Neapel sjelden tykkere end en Finger. Omkring Messina skal den forekomme større og tykkere; jeg havde ikke Lejlighed til at foretage Forsøg der. Fiskenes lille Vært i Omegnen af Neapel har gjort Forsøgene meget besværligere, da man behøvede en overordentlig Mængde Fiske for at faae hvergang saamange Fiskebeen, som der var nødvendige, for at anstille et Forsøg. Ogsaa herved har Professor F. Cassola havt den Godhed, venskabelig at staae mine Undersøgelser bi og at lede den chemiske Analyse.

Imidlertid have vores Resultater hidtil kun været negative. Men saameget synes os vist: 1) at den grønne Farve i Hornfiskenes Been allene har sit Sæde i Overhuden af Fiskebenene. Denne Hud, som man vel egentlig kan kalde Beenhuden, er yderst fiin og zart, og lader sig, netop formedelst dens store Zarthed, og fordi den klæber saa overordentlig fast ved Benene, meget vanskelig adskille fra dem. Dette gjør Undersøgelsen i og for sig selv meget besværlig; ligesom at der ogsaa maae være samlet en stor Mængde af denne Overhud, førend man kan foretage et Forsøg. Men det er næsten ikke at betvivle, at den grønne Farve udelukkende ligger i denne Beenhud, da Fi=

skebenene, naar samme er borttaget, aldeles antage en graalig hvid Farve. 2) Undersøgelsernes negative Resultater kan jeg ikke her angive, ogsaa fordi det vilde føre for vidt; det forekom os i Begyndelsen, som om denne grønne Farve afhængte af Chrom, men dette har dog ikke stadfæstet sig ved senere i forrige Aar i Paris foretagne Undersøgelser. *) Jeg vil formodentlig faae Lejlighed til engang nærmere at fortsætte denne Undersøgelse.

Det havde i lang Tid været mit inderligste Ønske, at faae nogle Been fra Pompeji, og det ikke alene med Hensyn til deres Farve; men det syntes mig særdeles interressant at sammenligne saadanne med de i Trojas Værk (Nye Jagttagelser og Forsøg over Benene, omarbejdet og oversat i det Tydske af mig. Erlangen 1828) §§. 37—47, ommeldte anstillede Jagttagelser og Undersøgelser over en hundredeaarig Hjerneskal, og over en anden, af Aarhundreder næsten tilintetgjort, hvorved den i den femte Hovedafdeling leverede Analyse er at efterse. Men jo større de Skatte ere, som jeg et andet Sted har viist, hvilke i Pompeji findes for Lægevidenskaben og Naturhistorien, desto svære er det nu, at forskaffe sig Midlet dertil. Og da det nu gaaer overordentlig langsomt med Udgravningerne i Pompeji, og endnu langsommere med Beskrivelsen og Bekjendtgjørelsen af det Udgravede, ja da man, hvad de to nævnte Videnskaber angaaer, saa godt som intet har gjort, saa er det blevet den Fremmede, da den Indenlandske er meget iversyg over sine Skatte, endskjøndt han ikke benytter dem, umuligt, at faae saadanne, naar han ikke vil tage sin Tilflugt til utilladelige Midler. Desaarsag er ogsaa Alt, hvad man i den sidste Tid i denne Hensigt har bekjendtgjordt, undtagen min lille Afhandling over de der fundne Oliver, aldeles urigtigt eller mangelfuldt, som f. Exempel Beskrivelsen over de

*) Det var mig meget interessant at erfare i en Samtale med den saa berømte Physiolog og alsidige Naturforsker Professor Frantz v. Paula Gruithuisen, i München, at han ogsaa allerede havde næret denne Mening.

der fundne Instrumenter, der blev optaget med saa meget Bifald, da det stedse endnu er det omstændeligste, som vi besidde derom.

Desto større var min Glæde, da jeg i Aaret 1822 af min højtagtede Ven, Hr. Gehejmeraad og Commandeur v. Wiebel, erholdt nogle Been fra Pompeji til Undersøgelse. Men for at man kan være overbeviist om at disse Been virkeligen havde i mange Aarhundreder ligget begravede i Pompeji, behøver jeg kun at tilføje følgende: Da Hans Majestæt Kongen af Preussen besøgte Pompeji, blev for hans Skyld flere Udgravninger gjorte; blandt andet fandt man ogsaa adskillige Been, som Monarken tilligemed andre Sager erholdt til Forœring. Da denne vise Fyrste lader ingen Lejlighed ubenyttet, til at befordre Videnskaben, saa overgav han samme til sin Livlæge, af hvem jeg strax erholdt dem; og hvem jeg herved bevidner min inderligste Tak derfor.

Disse Been, som alle højst sandsynligen henhøre fra et og samme menneskelige Skelet, da de, meget dybt nedgravne, laae tæt ved hinanden, bestaae af følgende Stykker: nogle enkelte Been og Brudstykker af en Tarsus og Metatarsus, en Knæskal, et Par Brudstykker af en Metacarpus, et Stykke af et Skulderblad, flere Skjere- og Kind-Tænder, med meget ubetydelige Brudstykker af Kindbenet, endeligen den større øverste Hvælving af en Hjerneskal.

Tænderne ere alle usædvanlig lette, lysegule, har ellers et sundt Udseende, og deres Emaille er ganske fuldkommen vedligeholdt. Med Forstørrelsesglasset var aldeles intet ved dem at bemærke; Nervehullet i Midten seer man hos nogle ret tydeligt. Kindbenets Dele adskille sig ved den letteste Berørelse fra Tænderne. Benene selv have alle det samme Udseende og de samme Egenskaber, af Farve ere de mere mørke end lysegule, men deres Marv-Dele snehvid; de ere alle overordentlig lette at brække, de lade sig mellem Fingrene meget let søndergnide; de ere saa lette, at man kunde ledes til, at kalde dem Fjederlette. De have alle beholdt deres sædvanlige Form; men alle Tegn paa Apophyser og Beensømmene ere forsvundne. Dog seer man ved de mindre Been Ledefladerne endnu tydeligen, hvilke ere mørkegule, glatte og glindsende; af vormianske Been ere ingen Spor at

finde; alle Forhøjninger og Protuberanzer ere udvortes ligesom forsvunden; derimod har det store Stykke af Hjerneskallen paa sin indre Flade Spor af Pulsaarernes Fordybning, ogsaa er de sidstes Løb den sædvanlige, dog ogsaa for en Deel udslettet. Andre, eller sædvanlige Indtryk paa den indre Flade ere kun paa enkelte Steder næppe bemærkelige. Alle andre Been ere næsten ganske glatte; saaledes ogsaa Knæskallen paa den yderste Flade. Dens indre Flade derimod er ved en næppe synlig Linie deelt i to Flader, der danne kun en let Fordybning; i Midten af samme befinder sig dog en lille Protuberantz. Derhos have alle Benene deres sædvanlige Størrelse og Tykhed, ja de ere snarere lidt tykkere end sædvanlig, idet mindste Hjerneskallen eller nøjagtigere sagt Stykket af Hjerneskallen. De yderste og inderste Tavler af Hjerneskalbenene ere desuden ikke med de blotte Øjne at skille fra den diploeske Substanz; men de løbe ganske over i hinanden; ogsaa ere de i Bruddene overalt lige hvide. Det er ikke at tvivle om, at **ossa parietalia** udgjøre den største Deel af Hjerneskalstykket; imidlertid ere dog vel, efter sammes Størrelse at dømme, Stykker af de tilgrændsende Been derved. Men det forskjellige Løb af Fibrerne og Beenlamellerne er derved ikke at iagttage, men det Hele synes at danne en eneste, ligeformig, spæd, sammenhængende Masse; overalt af næsten den samme Beskaffenhed og lige Tykkelse. At Sømmene i **ossa parietalia** her mangler, vil i øvrigt ikke have saa meget at sige, da denne Afvigelse, som bekjendt, ogsaa ikke sjelden forekommer ved andre Been. Med Hensyn til Fibrernes Løb vilde vel imidlertid noget være at udfinde, hvis jeg havde opløst et Stykke af Hjerneskallen i Syre; men jeg har holdt det for bedre, at opbevare dette store skjønne Præparat saaledes som jeg fik det.

Disse Beens chemiske Analyse har ligeledes Professor Cassalo foretaget med mig. Vi anvendte dertil de mindre Stykker: det af Metacarpussen, af Skulderbladet, nogle af Tarsus og Metatarsus, ogsaa de smaae Stykker af Kindbenet, og nogle mindre, halv affaldne Stykker af Hjerneskallen. Det store stykke af Hjerneskallen, Knæskallen og nogle Stykker af Fodbenene har jeg endnu opbevaret.

Resultaterne af den chemiske Analyse ere følgende.

Forberedende Forsøg.

Hundrede Gran af de angivne Been bleve i en lille Retorte calzinerede, for at tilintetgjøre enhver tilbageblivende animalsk Substanz, indtil ingen Gasudvikling længere fandt Sted. Tabet var kun 0,17.

Den brune i Retorten tilbageblevne Levning, behandlet med hydrochlorisk Syre, efterlod en kulagtig Rest; dette vejede 0,13 og en Brøk.

Andre hundrede Gran af de samme Been bleve calzinerede indtil Hvidhed; Tabet var 30 Gran. Resten, behandlet med Eddikkesyre, tabte $8\frac{1}{2}$ Gran, der bestod af 6 Gran Kalk og $2\frac{1}{2}$ Gran Kalksyre.

De tilbageblevne $61\frac{1}{2}$ Gran bleve varmt opløste i hydrochlorisk Syre. Opløsningen nedslagen med Ammoniak, gav et betydeligt Bundfald, der reengjort med en Opløsning af reen Potaske blev digereret. Ved dette erholdt man da lidet Allun; Resten bestod af Kalk, Magnesia og indeholdt ogsaa Spor af Jernoxyd.

Den ammoniakalske Vædske, forenet med Ludvand, blev fordampet tørt; den erholdte Masse, stærkt calzineret, har givet Phosphorsyre og lidt Soda. Det sidste er med Kalkmuriat blevet adskilt, efterat først Overskuddet af Phosphorsyren var blevet nedslaget med Kalkvand. Af det erholdte Kalkphosphat har man kunnet bestemme Phosphorsyren; ligesom ogsaa, idet man nedslog den tiloversblevne Opløsning, som indeholdt Soda, i Forening med hydrochlorisk Syre med lidt Kalk, først med Ammoniakkarbonat, derpaa for at det ikke mere skulde give Bundfald, og der efter Vædsken bortdampe til Tørhed, lidt calzineret og den erholdte Masse vejet, derpaa opløst i distilleret Vand og deraf ved Sølvnitrat den hydrochloriske Syre nedslaaet, har man kunnet kjende Qvantitæten af Soda, som forhen var forenet med Phosphorsyre.

Slutningsfølge.

Substanzerne altsaa, som i vægtig Qvantitet ere forhaanden i disse undersøgte Been, bestaae i følgende: Kalkphosphat, Kalkfluat, dyrisk Stof, Kalk, som er forenet med Kulsyre, Produktet af Forbrændelsen af den dyriske Materie, Phosphat af Magnesia og Phosphat af Soda; Spor af fluorisk Syre, af Jernoxyd, af Kiesel, af Allun og Vand.

Vægten af de Substantser der indeholdes i de i Pompeji fundne Been, som man erholdt af Analysens anførte Resultater, er altsaa omtrent følgende:

Kalkphosphat	48
Dyrisk Stof	26,50
Phosphat af Magnesia med Soda .	8
Kalk og Kulsyre	12
	94,50

Tabet af $5\frac{1}{2}$ Gran flyder af fra de oven for nævnte Substantser, nemlig af fluorisk Syre, Kiesel, Jernoryd, Allun o. s. v.

Sammenligne vi nu disse Been med andre Been af det menneskelige Legeme, saa er Forskjellen af sig selv indlysende. Med Hensyn til Farven ere de ikke alene forskjellige fra friske Menneskebeen i sund Tilstand, men ogsaa fra de i Grave længe opbevarede; i hvilken Hensigt man maa efterse §§ 37 o. f. i det anførte Værk; saaledes ogsaa forskjellig fra Benene af udtørrede naturlige Mumier, hvoraf man finder mange i forskjellige Lande; ogsaa i Tydskland; og som alle ere mørkebrune af Farve. I saa Henseende adskille de sig ogsaa fra de i flere Huler fundne Been af Dyr: de i Gailenreuther Hulen fundne vare hvide, de, som ere i Scharzfelder og Baumannshulen, ere graa o. s. v. De naturlige Mumiers Tænder ere ogsaa i dette Hensyn forskjellige fra de i Pompeji fundne; saaledes ere de, som jeg har seet i Blykjælderen i Bremen, meget fremstaaende og sneehvide.

Med Hensyn til deres Haarhed eller meget mere Blødhed ere de meget forskjellige fra de ovenfor anførte, i gamle Grave fundne, Been; saavelsom ogsaa fra de paa Valpladser og lignende Steder saa ofte fundne. De synes, hvilket vistnok er værdt at bemærke, i saa Henseende at komme de i Surthhulen paa Island fundne Dyrebeen nærmest, som ere saa møre, at de let falde sammen, eller i det mindste meget let kunde knuses med Fingrene; men hvorhos disse sidste har beholdt deres naturlige Farve.

Med Hensyn til deres Væv har Benene fra Pompeji aldeles ingen Fibreløb efterladt, ja ikke engang viser sig en forskjellig, der hvor man turde tro at skulle finde den forskjelligartet. De synes, som sagt, at danne et eneste, sammenhængende skrøbeligt Væv, som er af den Beskaffenhed, at det synes at ville ved den ringeste Flydenhed forvandle sig til en gallertagtig Masse. Værd at bemærke bliver det ogsaa, at næsten alle Protuberanzer, Apophyser, saavelsom næsten alle Fordybninger i disse Been synes at være ligesom udglattede eller udslettede ved Tidens Længde.

Naar derfor den fortræffelige Professor Schubert (Ansichten von der Nachtseite der Natur, S. 177), i en højst udarbejdet og genial Fremstilling over Levningerne af vor Jordklode, med Hensyn til Benene siger: „Man har vel opbevaret alleslags menneskelige Legemer, som ere udtørrede til Mumier i hele Aarhundreder; men ved nogle befordrende Omstændigheder fra det Ydre, saasom fra Vandet eller den fugtige Luft, raadnes Liget af et Menneske meget hurtigere end det af et Dyr; blandt Been af forskjellige Arter sammenfalder det menneskelige først, og Naturen synes, ved dets Legemes større Phosphorindhold, for dets Yndling, Mennesket, at have forkortet Tiden til Legemets sidste Forvandling;" saa maa dette vistnok lide nogle Indskrænkninger efter vor Beskrivelse over Benene i Pompeji. Imidlertid maa herved nødvendig blive bemærket, at disse Been laae meget dybt begravede i Jorden, og at de derhos, saa vel som hos mig, meget vel ere blevne opbevarede for den ydre Lufts Paavirkning.

Jeg benytter denne Lejlighed for endnu at sige to Ord om det i Pompeji fundne Skelet. Det blev fundet foran Staden i den rige Salust's Huus (see Capitain v. Goro's Vandringer i Pompeji). Denne store Villa er underneden omgiven med en bred, næsten mørk, meget stor, firkantet Hvælving, som havde en Udgang til den tilstødende Plads. Her blev denne Beenrad funden med en Pose fuld af Guld. Jeg har for mange Aar siden seet den, og kan kun erindre mig saa meget, at det af bruungul Farve var temmelig fuldstændig og godt opbevaret. Ogsaa min højtagtede Ven, Bjergraad Schubert, har ikke under sit Ophold i Neapel kunnet faaet det at see. Saaledes er det ogsaa gaaet andre Lærde som ønskede at see det. Før min sidste Rejse har jeg ogsaa gjort mig al mulig Umage for at be-

komme det, men forgjeves. Jeg gik ogsaa af den Grund kort før min Afreise fra Neapel til Pompeji; det findes vel ogsaa ikke der, dog er Hovedskallen deraf at see i Sallust's Bolig. Den er temmelig godt vedligeholdt, næsten bruun eller bruungul af Farve, meget flad og glindsende; hist og her findes Spor af Værktøi, hvormed man graver, f. Ex. af Spader. Hovedskallen har flere Traade, ogsaa nogle Vormianske Been, er sværere end sædvanlige Hovedskaller, dertil haard og fast; kort meget forskjellig fra det Hovedskalstykke, som jeg besidder. Jeg bød forgjæves en betydelig Summa, for at erholde denne vist nok meget mærkværdige Hovedskal. Ogsaa fik man den kun et Diebiik at see; Aftegning, saavelsom enhver nærmere Undersøgelse er strængt forbudt.

Saavidt ere mine Undersøgelser af de i Pompeji fundne Been hidtil komne. Om de kunde have været bragt videre, veed jeg ikke at afgjøre; men jeg tør haabe, at de dog, saaledes som de ere, ville for Læger og Naturforskere have Deeltagelighed.

Indenlandske Efterretninger.

Posten bragte fra Aarhuus Efterretning om den lærde og ædle Biskop Birchs Død d. 25 Oct. Denne Mand Andreas Birch var fød d. 6 Nov. 1758 i Kjøbenhavn, hvor hans Fader var Byeskriver og kongl. Mineral-Inspecteur. Han deponerede 1774. Reiste 1779 udenlands til Tydskland og Italien. Efter sin Hjemkomst 1783 blev han 1789 Præst ved Waisenhuset. 1790 Doct. Theol. og fik 1792 Prædikat af Professor i Theol., blev 1796 Præst ved Domkirken i Roeskilde og Domprovst; 1804 Biskop i det lollandskfalsterske Stift; 1805 Biskop over Aarhuus Stift; 1810 Ridd. af Dbr.; 1817, 28 Oct. Commandeur af Dbr. Hans vigtigste Skrifter ere i det exegetiske Fag, vedkomme det nye Testament og erhvervede ham megen Hæder i den theologiske Verden. — See Lit. Lex. og Øst's begyndte Lex.

Blandede Efterretninger.

General Paskewitsch's Operations Linie i Asien. Sluttet, (see Nr. 86.) Fæstningen Erzerum bliver af Moslemim kaldet Itsch Kala, det vil sige: Fortet Itsch. Det er anlagt paa et høit Bjerg og har 12 Taarne, der samtligen ere høiere, end de, som ere i Constantinopel. Fra et nærliggende Bjerg, Topdach (Kanonbjerget) kaldet, — de Christne give det Navn af „det hellige Mærke," fordi der ere Ruiner af en gammel Kirke, — kan Fæstningen letteligen beskydes og stikkes i Brand ved Bomber. Her er ogsaa en Mønt, hvor der forhen, naar Sultanen gav Befaling dertil, blev slaaet Penge. Itsch Kalah har kun en Port, hvorved den bliver tilgængelig; udenfor samme ere de Træ-Magaziner, hvori Besætningens Proviant bliver opbevaret.

Staden selv er omgivet med en tredobbelt Steen-Vold; den indre, Fæstningen nærmest liggende, kalder man paa Armenisk Nachabarisb, (d. e. den første Vold), den yderste Kirkenebarisb (d. e. den dobbelte Vold); den tredie (mellemste) bliver af Folket kaldet Hisarbischen. Denne Volds Brede er omtrent 10 Fod, og den har derfor Rum til fem ved hinanden kjørende Vogne. I Krigstider finde Beboerne af de omliggende Steder et Tilflugssted inden for Muren; derfor bliver ogsaa i Stadens Huse og Vaaninger stedse sørget for tomme Pladse. Den første Vold er meget høi, den yderste lavere, men omgivet med en dyb Grav; ogsaa er den fjernet en god Strækning fra den mellemste, Hisarbischen.

Hver Vold har fire Porte, som ligge gjensides skraa imod hinanden, og fra hver Port løber en Bro til Forskandsningen af den anden Vold; Taarnene paa de samtlige Volde beløbe sig til 72. Staden er beboet af Tyrker og Armenier, og tæller, efter den Armeniske Historieskriver Indschidscheans Beregning, 100,000 Muselmanske- og 30,000 Christne-Indvaanere.*) En stor Deel af denne Befolkning bestaaer af fremmede Kjøbmænd,

*) Der staaer hos Indschidschean Ordet: Dun, som betyder Familie, men dette er sikkerligen overdrevet.

som for Handelens Skyld opholde sig her. Saavel Staden selv som Forstæderne har fortræffeligt Kildevand.

I Erzerums Forstæder ere, temmelig nær hinanden, to Armeniske Kirker; begge kaldes Guds Søns Kirke (asduadsdin), hvilket Navn overhovedet mange Kirker i Armenien have. Folket adskiller dem ved Vinavnet den øverste og nederste Kirke; kun den indre, Alteret nærmeste, Deel, hvis Fundament er efter meget gamle Bygninger, er af Steen, den ydre er blot af Træ. I den øverste Kirke er Begravelses Pladsen for den Armeniske Menighed, og der skal mange af Nationens udmærkede Mænd være begravede. Ogsaa Grækerne, omendskjøndt kun faa græske Familier boe her, og hvilke alle tale Armenisk, have en egen Kirke, men den er i brøstfældig Tilstand; den bliver kaldet den hellige Theodorus's Kirke. De fleste Moskeer, som i den hele Stad blive regnet til over 200, vare i ældre Tider Kirker; den berømteste og største af dem alle har syv Indgange og er i Midten af Staden; den bliver kaldt Ulzdschamie, var i tidligere Tider ligeledes en Kirke, og skal have havt den hellige Stephanus's Navn. I Nærheden af Staden ere flere Armeniske Klostre.

Erzerum besidder, foruden Paschaens Pallads, endnu mange andre anselige Bygninger; Caravanseray bliver holdt for et af de første i hele Asien, thi her er, som allerede er blevet bemærket, Aar ud og Aar ind, Markedsplads for en stor Deel af Vest- og Mellem-sien. Karavanerne fra Tiflis til Erzerum tilbagelægge Vejen i 5 Dage, og herfra kunde let knyttes og vedligeholdes Forbindelser med den Persiske Havbugt og alle andre Egne af Asien. Om end Rusland ikke vil høste alle de Fordele, som Gamba lover det af en direkte Forbindelse til Lands med Indien, om end mange Franskmænds Skildringer maatte være overdrevne, — saa meget er sikkert: Handelen med Indien blev i tidligere Aarhundreder ført med stor Fordeel til Lands, og vil højst sandsynligen ogsaa i vore Tider med Fordeel kunne blive fornyet, skulde end Engelænderne, af let begribelige Grunde, maatte udskrige alle Forsøg, til atter at tilvejebringe en Handelsvej til Lands med Indien, som umulig og eventyrlig. Erzerums Omegn er meget metalrig,

og der findes desaarsag i denne Stad mange Guld- og Sølv-Arbejdere, men endnu flere Jern- og Kobbersmede, hvis Botikker alle, ligesom i det gamle Tydsklands Rigsstæder findes i en Gade; alle disse Haandværker blive for største Delen drevne af Armenier. Handelen er næsten ganske i deres Hænder, og de blive holdte for det sparsommeligste og driftigste Folk i hele Vest-Asien.

Alle hertil førte Varer maa give en Toldafgift, dog er der en betydelig Forskjel, om de komme fra det Ottomanniske Rige, fra Rusland eller fra Persien; især bliver der drevet en stærk Handel med den Persiske Provinds Karman. Foruden Tolden ere der endnu andre, efter Handelsartiklerne, forskjellige Acsise-Afgifter, hvorover særskilte Tarifer haves; den Armeniske Geograph Indschidschean har ladet en saadan, over alle indførte Produkter sig strækkende Tarif, trykke, men den har sandsynligen siden den Tid (1806) faaet betydelige Modificationer. Tolden beløb sig den Gang paa Varer fra det Ottomanniske Rige og fra Rusland til 4 Procent, men af Persiske Produkter, ligesom dette i Persien selv er Tilfældet med fremmede Varer, til 11 af Hundrede.

Jorden i Nærheden af Erzerum bærer Korn og Tyrkisk Hvede, men paa Havefrugter er Mangel; de blive bragte hertil fra Paschalikket Achalzich eller Achelzik, hvor de findes i Overflødighed. Folket give dem flere Ordsprog og Riim, som antyde paa disse to Paschalikkers gjensidige produktive Forhold; ogsaa mangler det Erzerum paa Brænde; man bruger i dettes Sted tørret Komøg.

Den russiske Overbefalingsmands Operations-Linie strækker sig paa den ene Side norvest til det Sorte-Hav mod Trabesont eller Trapezunt, og paa den anden sydøstlig til Søen Wan; vi vilde begynde med den under de nærværende Omstændigheder vigtigste Deel, nemlig med den nordvestlige Linie.

Den Slette, hvori Erzerum ligger, er fra alle Sider omgivet med høje Bjerge. Bjergkjeden, som sydlig strækker sig hen næsten lige til Staden, bliver kaldet Tshochalan og dennes højeste Spidse af Armenierne Kohannan-Bjerget; den østlige Bjergkjede heder Devepoinou, den vestlige og nordlige Bahlan Deoken og Dumly. De to sidste Bjergkjeder maa man passere paa Vejen fra

Erzerum til Trapezunt; men man finder hverken en større Stad eller en Fæstning, som kan yde nogen betydelig Modstand. Her gives flere Landsbyer, der deels ere beboede af Armenier, deels af Tyrker.

Paa Vejen til Trapezunt, to Dagrejser fra Erzerum, ved Floden Tscharoch, ligger Sletten Sper eller Isper*), og hertil vare Russerne efter de nyeste Beretninger allerede fremtrængte.

Allerede i det femte Aarhundrede forekommer denne Egn under samme Navn, hos Moses af Chorene; den hørte til den mægtige Armeniske Familie, Bakratuniernes, store Besiddelser; To Disciple af den hellige Miesrop (1441), Leont og Henoch, gave her Undervisning i Christendommen. Denne Slette er yderst frugtbar; der ligger paa begge Sider af Tscharoch store Viin- og Frugthaver; i de i Nærheden værende tykke Skove ere mange Bisværme i de hule Træer, hvorfra en fortræffelig Honning faaes. — Før Udbrudet af den græske Revolution vare Armenierne og Grækerne her ikke mindre talrige end Tyrkerne.

Staden og Fæstningen Sper eller Par ligger ved Tscharoch, i Sletten af samme Navn; Flodens Bredder ere hist og her høje og stejle, paa et fladt Sted ere de forbundne ved en Bro. Staden selv strækker sig fra Øst til Syd paa begge Flod-Bredderne, og tæller 900 Familier for største Delen Tyrker. Fæstningen ligger paa et Bjerg, og vil slet ikke kunde gjøre en modig Fjende betydelig Modstand.

Kun en halv Dagreise sydlig for Sper ligger Bjergkjedens højeste Bjerg, Tschochalar, paa Vulgar-Armenisk kaldet Kohanan**) ved hvis Fod det Armeniske Kloster, den hellige Johannes's, ligger; her boer Archimandriten for den Armeniske Gejstlighed i dette Distrikt.

*) Bogstavet I, som i denne Egn hyppig findes foran Egenavne, er en Armenisk Præposition og betyder i.

**) Armenierne kalde i deres Vulgær-Sprog de fleste, over hinanden fremragende Bjerge, Kohanan, — et Ord, som kan udlades af Kahan, den Første, Præsten.

Den ikke langt fra Sper liggende Stad Babert, eller efter den fordærvede Udtale Baiburth, har som bekjendt frivilligen underkastet sig den russiske Overbefalingsmand; den forekommer under samme Navn allerede i 13de Aarhundrede hos den Armeniske Historieskriver Wartan, og er en med Grave og Volde omgiven Hovedstad i det under samme Navn værende Distrtkt Babert i Paschalikket Erzerum. Paa en skovrig Høj paa den nordlige Side af Staden ligger Kastellet; Staden selv ligger vel i en Slette, men bliver paa begge Sider indesluttet af to Bjerge. Tscharoch, en bred og stærk Strøm, flyder midt gjennem Byen, og berører Kastellets Fod. Bjergvandet foraarsager her en stedse varende Bragen og Tummel, saa at Ørene blive bedøvede derved; dette Sted bliver derfor ogsaa i Armeniske Folkesange kaldet „Helvede". Babert tæller omtrent 2,000 Indvaanere, der for største Delen ere Tyrker; de beskjæftige sig med Metalarbejder, og med Forfærdigelsen af Tæpper, der ere flettede med Guldtraade, — dette er den bedste Handelsartikel for dette Sted. Den Deel af Staden, der bliver beboet af Armenier, deles i fire Qvarterer, der blive kaldte efter de fire forskjellige Kirker.

Kun to Mile fra Babert ligge betydelige Ruiner af en forhen stor Stad; man seer tydelig Spor af Huse og Volde, saavel som tre endnu temmelig godt vedligeholdte Steen-Kirker. Stedet heder nu Varschuhan eller Varzuhan. (Pr. Statz. 254 og 55.)

Hvilke Syner Rejsende stundum have. Hr. Simond fortæller i sin med en virkelig utrolig Tankeløshed henskrevne „Voyage en Italie" blandt flere andre Mærkværdigheder ganske alvorligt, at man tæller paa St. Markuspladsen i Venedig ej mindre end 365 Kaffehuse. Sandheden er, at de alle tilsammen udgjøre tolv; og dette Tal har den skarpsindige Rejsende multipliceret med 30½. Samme Forfatter, hvis Skrift roses i Blätter f. Lit. Unterhalt., har, som en anden Medarbejder i bemeldte Tidsskrift Nr. 59 beretter, fortalt med sin sædvanlige Tankeløshed, at der i Rom dagligen øves, efter Gjennemsnit, 5 til 6 Mord; det blev altsaa i et Aar omtrent 1800 Myrdede; og i et Tidsløb af ti Aar den liden Hær af 18000,

blot i en eneste af Italiens Stæder. Eheu, jam atis.

Hr. Cheprel Dessaudraix paastaaer i et Skrift: La chef des phenomenes naturels, at Menneskeslægten i 6000 Aar har, uden at ahne det, vandret omkring paa et uhyre Dyr, der ikke alene lever selvstændigt, æder, drikker, fordøjer, bevæger sig, sveder og aander, men ogsaa tænker, og har Stemme; og dette Dyr er Jorden. Den dybsindige Lærde troer paa denne Vej alene at kunne forklare Storme, Jordskjelv og vulkanske Udbrud. — Som Sidestykke hertil har en engelsk Læge nyelig beviist: at et levende og sundt Menneskes Legeme bestaaer af lutter smaae lange Orme, som selvstændigen bevæge sig iblandt hinanden, og forrette alle Livets Functioner.

Den store Naturhistoriker Buffon's Søn var et ungt Menneske uden Opdragelse og Sæder. Rivarol siger om ham: „C'est le plus pauvre chapitre de l'histoire naturelle de son pere." (Det fattigste Capitel i hans Faders Naturhistorie.)

I Herford i Nordamerika har man nyelig viist det mægtigste af alle Mikroskoper. Det forstørrer, læser man, sin Gjenstand fire Millioner Gange, og en Bies Brod bliver ved samme ikke mindre end 14 Fod lang. Bl. f. l. Unterh.

Om den forhen hos Russerne gieldende Peltsværks-Penge er et lidet Skrift udkommet af Dr. Schøn i Breslau: Novæ quædam in rem numariam antiquæ Russiæ observationes. Breslau 30 S. 8. Efter denne liden Afhandling har denne Slags Penge havt forskjellige Epocher. I Begyndelsen vare Pengene virkelige Skind af Maar, og Egern. Skillemynten bestod i Strimler og Stumper (Resanen); de mindste vare tagne af de smaa Fødder, og kaldtes Nogata. Bl. 138.

Fængselsvæsen. Siden Waquitz i sit bekjendte Skrift 1791-2 om Fængsler først i Tydskland hævede sin Stemme om Tydsklands Fængsler og deres hensigtsmæssige Indretning, opmuntret ved sin store Forgænger Englænderen John Haword, er vel mangt et priseligt Bidrag for denne Sag udgivet, men intet af det Omfang, som Skriftet: Vorlesungen über die Gefängnißkunde, oder über die Verbesserung der Gefängnisse und sittliche Besserung der Gefangenen, entlassenen Sträftinge u. s. w., gehalten im Frühlinge 1827 zu Berlin von Nikol. Heinr. Julius. Erweitert herausgegeben, nebst einer Einleitung über die Zahlen, Arten u. Ursachen der Verbrecher in verschiedenen europäischen u. amerikanischen Staaten, u. s. w. Mit 38 Beilagen u. 4 Steindr. Berlin 1828 gr. 8.

Saa mange Doctorer? Min Søn er igaar af Universitetet gjort til Doctor, — fortalte en Borgermand i et Olhuus, og tilføjede: — der ere ni andre, som med ham have faaet denne Værdighed. Saa mange? spurgte en ærlig Skatteborger med Forundring; det er jo kun et halvt Aar siden der blev gjort et Dosin; ere de da alle forbrugte?

Kjøbenhavns Børs, d. 3 November 1829.

Hamburg 2 M. — à vista 206		à
Species 208		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	$49\frac{1}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	$94\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{4}$	$91\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62	$62\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{4}$	$71\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 89.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 7 November 1829.

Det Altonaiske Bank-Institut.

Den værdige Forstander for samme har havt den Tilfredshed at bringe den ham overdragne Forvaltning saa vidt at det nu offentligen bekjendtgjorte Regnskab *) viser et gunstigt Resultat.

Den Status hvormed det Altonaiske Bank-Institut begyndte d. 1 Febr. 1819 var følgende:

	Passiva vare	Rbdl.	ß.
1.	Andeel i Seddelgjelden .	11,888,328	34
2.	— i Obligationsgjelden .	2,513,856	36
3.	Bidrag til Finantsernes Reservefond	2,584,770	20
	I alt	16,986,954	90

Activa bestode i de Bank-Hæftelser i Hertugdømmerne, som vare blevne i Forbindelse med Nationalbanken, af Beløb 11,712,168 Rbd. 61 Rbß.

Den 31 Jan. 1829 bestod Institutets Passiva i

*) "Rechenschaft über Einnahme und Ausgabe des Altonaer Bank-Instituts in den ersten acht Jahren vom 1 Febr. 1819 bis 31 Jan. 1827 mit hin zu gefügten Status am 31 Jan. 1827, nebst einer Uebersicht der Geschäfte des Instituts in den beiden letzten Jahren vom 1 Febr. 1827 bis zum 31 Jan. 1829."

		Rbdl.	ß.
1.	Seddelgjeld	8,358,752	8
2.	Obligationsgjeld	1,714,801	60
3.	Bidrag til Reservefondet .	1,695,255.	7
	I alt	11,768,808.	75

Activa beløbe sig derimod nu rigeligen til 13 Millioner Rbdl. Af Institutets Gjeld er altsaa i berørte Tidsrum næsten 5 Millioner Rbdl. afdragne; og Activa overstige allerede Passiva. Tiden kan derfor ikke være fjern da Hertugdømmerne ville være befriede for Bankforpligtelsen. Det ligger allerede i Sagens Natur, at Betalingen af Bankrenter er en temporair Byrde. Naar Bank-Institutets Gjeld er afbetalt, og derved det Bidrag som Hertugdømmerne have at yde til den Kjøbenhavnske Nationalbank er ydet, saa ophører Bank-Institutet og Rentebetalingen af sig selv. Men hvor lang Tid der maatte medgaae til Afdrag af den paa Bank-Institutet hæftende Gjeld lader sig ikke nøjagtigen bestemme. Da en betydelig Deel af Gjelden bestaaer i Sedler, saa vil hin Tidspunkt noget senere indtræde naar Rigsbanksedlerne gandske gaae til Pari, og derved blive staaende. Ophørelsen af den Forpligtelse at betale Bankrenter, hvilken omtrent om 14 til 16 Aar kan ventes, synes selv at være saa godt som uafhængig af Tidsomstændighederne. Ulykkelige politiske Forhold, for hvilke Forsynet beskjerme vort Fædreneland! kunne gjøre overordentlige Skatter og Afgivter nødven-

dig; men der er ingen Mulighed forhaanden, at den Pligt at betale Bankrenter, skulde kunne forlænges, endog kun temporairt, ud over den Tidspunkt, da den nu liqviderede Gjeld vorder betalt. Dette er en umiddelbar Følge af det Forhold, i hvilke de, der med deres Bankhæftelser ere forblevne i Forbindelse med det Altonaiske Bank-Institut, staae til de af deres Medborgere der have afdraget deres Bankhæftelse. Under de angivne Omstændigheder er det besynderligt, at der endnu stedse afdrages Bankhæftelser. Efter den forelagte Status er saadant Afdrag intet fordelagtigt Foretagende. Bankhæftelsernes Afdrag har kun til Følge, at den hele Sag destofør naaer sin Ende. Det skaffer Staten ingen Fordeel, men kommer kun dem tilgode, som ingen Afdrag yde, og som ved de Andres Afdrag komme, førend det ellers vilde være Tilfældet, til Befrielse for deres aarlige Bankrenter. Det synes passende at sætte denne Sag i Lys, da Tilbøjelighed til Rigsbankhæftelsers Afdrag nærmest synes at udspringe af Mistro imod Institutets fundationsmessige Forvaltning og imod den lovmessige Ophørelse af de samme tilkommende aarlige Bidrag. Men den hidtil erholdte betydelige Formindskelse af Passiverne, og overhovedet det hele forelagte Regnskab er fremfor alt egnet til at erkjende og rigtigen bedømme Bank-Institutets Forhold i sin sande Skikkelse. — (Oversat af Prof. og Ridd. Falck's Staatsbürgerl. Magaz. 9 B. 2 H.)

Et Ønske, fremkaldt ved Hans Durchlauchtighed Hertugen af Augustenborgs Skrift om Veddeløb, som et Middel til Hesteavlens Forbedring i Danmark.

Med Hans Durchlauchtigheds priselige Iver for at befordre en forbedret Hesteavl i Danmark, hvorom Hertugens nylig udkomne Skrift vidner, formenes følgende Ønske at kunne bringes i Forbindelse; nemlig, at en Anordning snart maatte fastsættes for dem af Danmarks Provindser, hvor det er gjørligt, at fra en vis Tid af ingen Vogn maatte tages i Arbejd med smalt Spor; ligesom denne Slags Vogne vel, efter et vist Tidsløb, uden Fornærmelse for Nogen, aldeles kunde forbydes. Enhver fordomsfri Iagttager vil tilstaae, at det i de danske Provindser almindelige smalle Vejspor medfører store Ubeqvemmeligheder og betydeligt Tab, ligesom det lægger væsentlige Hindringer i Vejen for, at en større Hesterase almindelig befordres i Landet.

Naar i Holsteen, ved, i det Hele taget, meget slette Veje, kun det brede Spor findes, kjøres ofte mere end det Dobbelte paa en Vogn end her tillands, saa vil enhver uden synderlig Regnekunst kunne forvisse sig om, at det Tab af Tid og Kraft som tilføjes, især Landmanden, er i høj Grad betydeligt; thi at anskaffe bredsporede Vogne, hvor det almindelige Spor er smalt, og besørge sine Transporter paa samme, vilde være at befordre sine Hestes Ødelæggelse. Hertil kommer, at en større Hesterace ikke let kan blive almindelig ved Siden af det smalle Spor, da dette staaer i et Misforhold til samme; derfor er det ikke ualmindeligt, at de store Heste, i det de maae gaae i et Spor, som ikke passer sig for deres Størrelse, vænnes til, at gnide sig op paa hinanden, og ofte tilsætte den Kraft, som de skulde anvende til at trække Vognen, paa at skyde hinanden fra den ene Side til den anden; Noget, hvormed de mangengang vanskelig igjen kunne afvænnes.

Hvad Befordringsvæsenet i Danmark angaaer, maatte det ogsaa meget lettes derved, at et bredere Spor blev indført; thi der synes at være en Ubillighed i, at Foermanden nu skal med 2 Heste paa smalsporede Biveje befordre den Rejsende i Wienervogne, Offenbacher og andre bredsporede Vogne; hvorved han staaer Fare for, at sprenge sine Heste; vilde Nogen bemærke herved, at det dog, — naar ikke Forspand forlanges, — staaer Foermanden frit for, at levere slige Vogne med smalt Spor, da bør erindres, at den Rejsende vilde være meget lidet tjent dermed; thi i ethvert Hul paa Vejen af nogen Betydenhed, og selv ved ringe Svingninger, udsættes han for at vælte, uden at det kunde lægges Kudsken til Last.

Ihvorvidt slig Foranstaltning lader sig udføre overalt i Danmark f. Ex. i Sjelland, hvor Bønderhestene paa endeel Steder ere til Jammerlighed smaae, drister Anm. sig ikke til, at have nogen

Mening om; men, at en Anordning af denne Slags, uden mindste Vanskelighed, lod sig udføre i Fyen, hvor Bøndernes Heste ere meget anseeligere, tvivler han ikke paa; ligesom han ofte af kyndige og erfarne Beboere i denne Provinds har hørt Beklagelser over det Skadelige og Trykkende ved det smalle Vejspor.

Blandede Efterretninger.

Fra Triest skrives: Efterat over en Maaned næsten bestandigt regnigt Vejrligt havde hersket rejste sig den 8 Octbr. pludseligen en Orkan, som anrettede store Ødelæggelser. Ved denne Dags Grye havde Skyernes stærke og hurtige Strøg mod Nordvest forkyndt Nærmelsen af en Scirocco; man nærede dog imidlertid ingen Bekymringer. Senere sprang Vinden om til Sydvest og blev til en frygtelig Storm, som pidskede Havets Bølger taarnhøjt mod Bolværket, saa at hele den nederste Deel af Staden, som ligger nær Bredden, blev sat under Vand, som naaede en Højde, der ikke kan huskes i Mandsminde. Til Lykke indtraadte Ebbe endnu under Stormen og Floden drog tilbage fra Magazinerne og Pakhusene, som den pludseligen og rasende havde oversvømmet og hvori den havde fordærvet en stor Mængde Varer. — De paa Rheden liggende Skibe svævede dog længere, nemlig fra Klokken 8 om Morgenen til Klokken 4 om Eftermiddagen, i Fare. — Imidlertid ere kun en nordamerikansk Brigantine ved Navn Zamer og en engelsk Brigantine, Gamba, og ved sammes Stød paa to mindre Fartøjer, ogsaa disse, stærkt blevet beskadigede. Ved Kysterne er megen Skade bleven anrettet. Saavidt man veed er Ingen omkommet. — Paa samme Dag rasede der ogsaa ved Fiume en frygtelig Storm, ved hvilken fem, deels ladede, deels ballastede, Skibe gik til Grunde og to bleve kastede paa Kysten.

Fra Schweitz skrives ligeledes, at der Natten mellem den 7 og 8 October rasede i Ryffdalen en saa frygtelig Stormvind, at Beboerne vaagede hele Natten med Angst og Skræk; Genfer-Søen rasede saa skrækkeligen, at mange ved Bredden staaende Mure bleve omstyrtede, og Ingen erindrer sig, at have oplevet en saadan Skrækkens-Nat. Den 8 October faldt Snee. — Ogsaa over Kantonet Neuenburg udbrød den 3die et Uvejr, som ledsagedes af Hagel. Det fulgte ligesom paa andre Steder, Kulde og Regnvejr. I Guggisberg havde man i hele den forrige Vinter ikke saa megen Snee, som paa hiin ene Dag. (A. M. 172.)

Genf har tabt en af de Mænd, der ved Aand, Nidkjerhed, og virksomt Liv hørte til dets Udmærkede og Fortreffelige. Ogsaa i Udlandet havde han et æresfuldt Navn. Etienne Dumont døde efter fem Dages Sygdom i Mailand, Natten mellem 28 og 29 Sept. Længe levede han i tidligere Dage i Frankrig og England, og bragte derfra en Rigdom af samlede Kundskaber og Erfaringer i den konstitutionelle Politiks og Legislations Fag til sin Fædrenestad, hvor, efter dens Restauration, en agtværdig Almeenaand har dannet sig. Genfs Forfatning, Folkerepræsentation og Lovgivning har ham uendeligen meget at takke for. Han virkede, som en nøje Ven af Jeremias Bentham, og som Udgiver og Oversætter af hans Skrifter, væsentligen til Antagelsen af Pænitentiar-Systemet i Genf, som og til Anlægget af det derværende nye Straffe-Arbejdshuus, der saa at sige ganske er hans Værk. Da man havde besluttet, istedetfor den franske code penal, at indføre en egen Criminallovbog blev dens Udarbejdelse overdraget ham, og den paa saa mange Maader virksomme Mand havde næsten fuldført sammes Udarbejdelse da Døden bortrev ham. Der var kun en Stemme om, at hans Lig burde begraves i hjemlig Grund, og derfor rejste to af hans Beslægtede til Mailand, for at besørge det bragt til Genf, hvor det med den tilkommende Udmærkelse vorder begravet. A. Z. 106.

Billedhuggeren Joseph Nollekens. I Weinwichs Kunstnerlexikon læser man om ham kun følgende: „Han var en svensk Historiemaler, som arbejdede 1765 i Rom. Han gik derfra til London, hvor han 1774 blev Medlem af det kongelige Kunstakademie." Hans Levnet er nyelig

udkommet i London i to Bind, under Titel: Nollekens and his times etc. by J. Smith. Om samme hedder det i Bl. f. liter. Unterh. 212. „Vi have med denne Titel citeret en af de meest underholdende Levnetsbeskrivelser som i lang Tid er forekommen os. Helten i Biographien, den bekjendte Billedhugger Nollekens, var ikke blot en betydelig Kunstner i sin Tid, men tillige et af de forunderligste Mennesker, som det paa underlige Mennesker rige England nogensinde har frembragt; ikke uden en vis Storhed i Ideerne som Kunstner, som Menneske af den laveste Maade at leve paa, og de foragteligste Egenskaber. En Original af Gjerrighed og Havesyge, ved fyrstelig Rigdom; avindsyg, misundelig, ondskabsfuld og af den dybeste Uvidenhed i Alt, hvad der ikke stod i Forbindelse med hans Kunst; excentrisk i alle selskabelige Forbindelser og af en Raahed i Sæder som ingen Omgang afslibede; kort en Original, som hører til den menneskelige Naturs Curiositeter. Denne Mand fremstiller Forf. os i sin huslige Stilling med hans ligesindede originale Ægtefælle, der, omendskiønt i hendes tidligere Aar elsket af Johnson, og skildret af ham under Navnet Peknah i hans „Rasselas" senere ikke stod det ringeste tilbage for hendes Ægtefælle i latterlig Gjerrighed og andre slige Egenskaber, i hans Omgang med de meest navnkundige Kunstnere og Store i hans Tid, paa en saa humoristisk og underholdende Maade, at hans Bog derved bliver til en uudtømmelig Kilde for Stof til Latter. Massen af Anekdoter og levnetshistoriske Skildringer, som her blive os meddeelte om Reynolds, Flaxman, Opie, Hogarth, Banks, Strange, Woollett, Fuseli, West, Cosway, Morland og andre Kunstnere og Lærde, er i Sandhed uudtømmelig. Der behøves fuldkommen den Charakteer af Sandfærdighed, som det almindelige Rygte tilkjender Forf. (han er en af Trusties i det brittiske Museum), for at finde alle disse forunderlige Historier, alle disse sælsomme Charakteertræk, Tilfælde og Begivenheder troværdige, hvilke i denne Bog fortælles os. Den indeholder tilstrækkeligt Stof til mere end et literairisk = kunsthistorisk Anekdot=Vademecum. Men foruden dette yder den ogsaa værdifulde Blik over Englands Kunsthistorie i det 18de Aarhundrede, og giver prisværdige Opklaringer over den ejendommelige Retning af den Tids Kunstbestræbelser; og stedse komme vi med Fornøjelse tilbage til den naragtige Skikkelse af Hovedhelten og hans værdige Ægtefælle og til det pudseerlige Caricaturbillede af deres ægteskabelige Lykke, deres Tvistigheder, deres lystige Omhed, Skildringer, som i Originalitet ere meget forskjellige fra andre. Denne Bog fortjener i mere end en Henseende at finde en god tydsk Oversætter." Naturligvis ogsaa, efter denne Skildring, en Dansk; eller Brudstykker i vore Tidsskrifter.

Betlermunke før og nu. Det er næppe 40 Aar siden, da Ignazius Schmidt, en katolsk Skribent, skrev om Betlermunkene, at de havde været en todoppelt Plage for Folket; engang havde de villet leve paa dets Sveds Bekostning, derved, at de med Flid holdt det i Uvidenhed og Overtroe. De vare i den Tid yderst overmodige, Fjender af al Lærdom o. s. v. (Schmidt, „Tydsk Historie," 8 Bd. 4 C.); hvorledes de vedligeholdt Overtroen er bekjendt nok. I alle Bøndernes Stalde gjorde de 3 ††† eller strax et tredobbelt Kors. De solgte Amuletter og Helgenbilleder og uddrev Djævelen, kun ikke Dumheden, thi den sad for fast i deres egne Hjerner. Hvorledes de vare Fjender af al Lærdom, derom kun et Exempel. 1790, altsaa for ikke 40 Aar siden, skrev den katolske Præst Geiger i München en liden Bog for Bønder, hvori han benægtede Præstevelsignelsens Virkning paa Hexe, ja ogsaa Hexes Tilværelse. Derfor maatte han gjøre Poenitenz i tre Fjerdingaar (Allg. lit. Anz., 1798, S. 496). Vel, og nu? Nej, man skamme sig for at tilhøre det 19de Aarhundrede! Nu søge atter ikke Faa Trøst, Lærdom og Underviisning hos disse Mennesker. (Lit. Bl. 218).

Østerlandske Haandskrifter i Persien, erhvervede ved Russerne. Det lykkelig fuldendte Feldtog med Persien har ikke alene udvidet det russiske Riges uhyre Strækning, men ogsaa, som vi tør haabe, det Videnskabelige. Professor Senkofski i Petersborg overgav Regjeringen, endnu under det persiske Feldtog, et Mindeskrift, i hvilket han gjør det Forslag, i Fredsslutningen ogsaa at betinge sig af Perserne et Antal af sjeldne

orientalske Haandskrifter. Senkofski havde til den Ende, i Forening med sin lærde Ven Frähn, overgivet en Fortegnelse af 400 af de kostbareste og sjeldneste Haandskrifter, som han ønskede, i den russiske Regjerings Besiddelse. Kejseren, som af Statsgrunde meget begunstigede Studiumet af de persiske Studier, sendte Mindeskriftet med Fortegnelserne til den i Persien commanderende General, og overdrog ham, nøje at gjennemsøge alle Klosterne og Moscheerne i de erobrede Provindser, og at borttage, dersom de fandtes, de i Fortegnelsen angivne Haandskrifter. Isærdeleshed anbefalede Senkofski Opsøgningen af Ptolomæus's Geographie og andre græske Værker, som vare oversatte af Araberne, men hvis oprindelige Texter ere gaaet tabte.

Perserne udleverede ogsaa henimod 60 Værker og vare fornøjede over, at man ikke forlangte nogen Koran eller andet Religionsskrift af dem. Det Videre skulde nu forhandles i Teheran, for om muligt at erholde det fulde Tal. Uafhængig af denne Requisition, havde General Suchtelen, efter Ardebils Indtagelse, af Bibliotheket selv udsøgt 300 Værker, hvoriblandt der ere nogle meget voluminøse, og sendt dem til Petersborg.

Den russiske Minister ved Hoffet i Persien, en meget videnskabelig dannet Mand og især en fortræffelig Orientalist, tog sig særdeles af denne Bogsøgning og Senkofski byggede store Forhaabninger paa ham. Dog nu kan der befrygtes at den skrækkelige Katastrophe, som mødte ham og hans Omgivning vil lade den lærde Orientalist's Forventninger uopfyldte. Bl. f. l. U. 223.

Kapitain Roß, som med Dampskibet Victory foretager en Opdagelsesrejse til Nordpolen, var, ifølge Efterretninger, der ere ankomne til London, d. 25 Juli under 57 Gr. n. Br. Den følgende Dag forandrede den hidtil gunstige Vind sig, Skibet mistede en Deel af Formasten, men Kapitainen vilde dog ikke søge nogen Havn, for ikke at give Anledning til ugunstige Rygter om sin Rejse. Da Vinden atter havde drejet sig, kom de Rejsende, efter en 14 Dages Fart, ind i Holstenborg Havn paa Grønlands Kyst, og fandt der tilfældigen det engelske Skib Rockwood, som var forladt af sit Mandskab. Man kunde derfor benytte dets Formast, og fra det forsyne sig med Skibsfornødenheder og Levnetsmidler. Faa Timer derefter blev saaledes Kapitain Roß's Skib saa godt eqviperet, at det var næsten endog fuldstændigere forsynet med alt end ved dets Afrejse fra England; og kunde nu igjen gaae under Sejl. De Rejsende befandt sig alle vel og vare især vel tilfreds over, at de erholdt saa gunstige Efterretninger om Isens Beskaffenhed dette Aar, at Indvaanerne forsikrede dem, at man aldrig forhen havde seet saa lidet Iis, og naar den nordvestlige Fart nogensinde skulde gjøres, maatte det i Aar kunde opnaaes. Vinden var god, Vejret overordentlig gunstigt, Mandskabets Forhold fortreffelig. Med Expeditionen er ogsaa Kapitain Roß, junior, en Brodersøn af den ældre. Han har ledsaget sin Onkel og Kapitain Parry paa alle de tidligere Rejser til Polarregionerne. A. M. 175.

Den nye Bro ved Ulm over Donau. Allerede for 260 Aar siden, nemlig Aar 1569, blev en Bro her bygget, som efter 4 Aar blev færdig, men ved dens Bygning vare betydelige Fejl begaaede, saa at der allerede efter 90 Aars Forløb var paa begge de to, nærmest Staden værende, Piller Synkning skeet, og man maatte ved en Omgivning af Pæle forebygge sammes Indstyrtning. I forrige Aar blev Broens Nedbrydelse funden nødvendig. Donaus Flodleje udgjør her Grændsen mellem Kongerigerne Bayern og Würtemberg, og Omkostningerne paa en nye Bro falde altsaa paa begge disse Nabostater, hvis Regjeringer nedsatte en fælles Bygnings Commission. Techniker fra begge Stater foretoge de nøjagtigste Lokal-Undersøgelser, og forskjellige Udkast til den nye Broes Bygning modtoges. Da den af Commissionen foreslagne Bygningsplan var af begge de kongelige Regjeringer approberet, begyndte man i Maj 1828 med Anlægget. Arbejdet vil medtage tre Aar. Broen faaer Navn efter de to Nabostaters Konger, nemlig: Ludvig Wilhelms Broen. Den faaer tre Aabninger. Hds. Majestæts Dronningen af Bayerns, Theresies, Navnedag d. 15 Oct. blev bestemt til Grundstenens Lægning, som blev udført med megen Højtidelighed. I den würtembergske Grundsteens Huling blev nedlagt 16 Mynter og Medailler, Kongen af Würtenbergs Byste,

Schillers og Göthes Byster, alle af støbt Jern, tilligemed andre Gjenstande af denne Metal, forfærdigede i den kongl. Würtemb. Hytte Wasseralfingen; fremdeles to Flasker würtemb. rød og hvid Viin, og en med Korn af Ulms Oplag; endvidere Ulms Statistik, og en paa Steen graveret Plan af den gamle og den nye Bro, Overslag til den nye, og Dokument over Grundsteenlægningen. I den Bajerske Grundsteens Huling nedlagtes ti Medailler og Mynter, et meget skjønt i Augsburg forfærdiget Uhr-Futteral af Bronze; og deri et Uhr, forfærdiget i Oberhausen ved Augsburg, et Exemplar af Constitutionen, tre Bouteiller med bayersk rød og hvid Viin, Overslaget over Omkostningerne, en Statistik over Politiedistriktet: Nye-Ulm, o. M. Alle de om denne Brobygning i Commissionens Portefeuiller bevarede Planer, Betænkninger, Overslage etc. indeholde vigtige Materialier til et Værk over Brobygningsvæsenet, og fortjente ved deres Righoldighed og Fuldstændighed at komme til Almeenhedens Kundskab ved Lithographien. (Omstændeligere Underretning læses i Overord. Bil. Nr. 111 til allg. Zeit.)

Anticosti er en Ø ved Bugten af Lorenzofloden, af 300 engelske Miles Omfang, og beboet kun af Bjørne. Dens eneste Ankerplads har saaliden Sikkerhed, at ethvert Skib staaer Fare for, naar Vinden er paalands, at blive kastet ind mod Stenene. Regjeringen i Nedre-Canada havde i en Række af Aar underholdt en Vagt her om Vinteren med velforsynede, langs med Kysten ved Signaler betegnede Forraadshuse, hvor Skibbrudne kunde erholde fornøden Hjælp, men denne Post er i den senere Tid bleven forladt. I Sommer kom et Skib dertil, som var paa Robbefangst, og fandt nær ved Stranden en Hytte, hvis Dør var bunden fast indvendig; da man brød den, saae der ud derinde som i et Slagterhuus. Fire menneskelige Væsener med afhugne Hoveder, Been og Arme samt udtagne Indvolde hang paa Væggen, og to Kister stode fyldte med smaahakket Menneskekjød. Rundt om Huset laae Knokler og Been, en død Mand i Matrosklædning fandtes i en Hængekøje, paa Ildstedet stod en Kjedel med Menneskekjød, som var gaaet i Forraadnelse. Af andre Næringsmidler var der ikke mindste Spor. Det var klart, at den yderste Nød havde bragt en Deel Skibbrudne til at opholde deres Liv ved deres Kammeraters Liig. Man fandt adskillige Fruentimmer- og Børnesager som vidnede om, at deres Besiddere ikke havde været af simpel Stand; man fandt ogsaa en betydelig Deel Penge. Blandt de fundne Sager vare nogle mærkede, saasom: en Damesouvenir med Sølvlaas, hvorpaa A. B.; en Kuffert, forfærdiget af Broxholm i London; en Fingerring med Indskrift: „J. S. gift med A. S. den 16de April 1822." I nogle engelske Bøger fandtes Navnet: J. Strikney, Esq., og i andre: J. S. Campbell, Esq. I en Pung med 48 Souverings laae en Seddel, hvorpaa var skrevet med Blyant: „Send disse Penge til Mary Harrington i Barrakstreet, Cove." Paa en Sølvskee stod Bogstaverne J. S., o. s. v. Saaledes lyder Robbefangernes edelige Udsagn for Retten i Gaspe.

Indvaanerne af Viada, en Landsbye, der omtrent er fjernet 10 Mile N. O. fra Madrid, ere blevne satte i Skræk ved en pludselig Ild, som brød frem af Jorden, opstigende i en Flamme af 5 til 6 Fods Højde, og stak Alt af brændbare Materialier, som kom den i Vejen, i Brand. Fra Midten af Sommeren til September Maaneds Ende udbrød denne Ild vel mere end tredive Gange, og Indvaanerne, som flere Gange slukkede den, skattede sig lykkelig ved, at dette Phænomen ikke havde indtruffet under Høsten.

De sammenvorne Siameser. „Vi meddele, siger et fransk Blad, nogle nærmere Details over de to unge monstrøse Siameser, der ere ankomne til Boston. Den af Hr. Geoffroy Saint-Hilaire forelæste Beretning foranlediger os til at tale om denne interessante Gjenstand. Forskjellige Kjendssager af denne Art ere allerede forhaanden, og have givet de Lærde Grund til at skjelne to forskjellige Grader af denne Monstruøsitet. Foreningen eller Sammenvoxningen er ofte mere eller mindre inderlig, og bestaaer i en Overgang i hinanden af forskjellige Organer af to Individuer, der i dette Fald ikke ere, hvert for sig, fuldstændige, men, efter den lærde Anmelders Udtryk: et menneskeligt Væsen i to Bind. Meget ofte ere disse ikke istand til at leve. Man kan til denne

Slags regne de to i Sardinien fødte unge Piger, som endnu leve, og for kort Tid siden have overskredet Alperne for at komme til Frankrig. De have virkelig kun to Been og en Underkrop. —

Derimod indskrænker sig de to siamesiske Brødres Sammenvoxning til en Punkt; den strækker sig fra Brystets Grund, Hjertekulen, til Navlen. Den er overfladelig, og bestaaer blot i Fælledskabet om en liden Deel af Huden, nogle Aarer, og nogle Muskler. Hver af dem er saaledes en fuldstændig Mandsskabning i Henseende til de nødvendige Livsorganer; og Existentsen er ikke uforenelig med det fortredelige Compagnieskab, som de ere fordømte til. De have allerede naaet deres attende Aar; deres Vext er liden; hidtil have de ikke været syge. Ubeqvemmeligheden i deres Stilling og Forhold, Ansigt mod Ansigt, har maatte vække hos dem Bestræbelse efter saavidt som mueligt at unddrage sig samme. Det er ogsaa lykkedes dem at nyde en vis Bevægelighed i deres vexelsidige Forhold, og denne Bevægelighed tillader dem at see sig fra Siden, saaledes at de da danne en ret Vinkel. Naar en Bevægelse fordrer, at de begge maa medvirke dertil, saa iværksætte de den med en saadan Samklang, uden derom udtrykkeligen at være blevne enige, at man skulde sige de bevægedes ved en eneste Villie. Naar en af dem vil gaae saa gaaer den anden strax med ham i samme Skridt. Deres Retning er da Diagonalen af den Vinkel, som de indbyrdes beskrive. Paa det Skib, som førte dem til Amerika, erholdt man et mærkværdigt Beviis paa Overeensstemmelsen af deres Beslutninger og Bevægelser. De vare i fuldt Løb foran en Person, der i Spøg forfulgte dem, da de pludseligen kom ud for en aaben Luge, igjennem hvilken de kunde have faldet ned i det underste Skibsrum, men uden et Øiebliks Vaklen gjorte de med et Spring Vejen over det farlige Hul. Deres Aand er temmeligen udviklet; de synes at have Opmærksomheds Evne, paa en kort Tid have de lært at spille Dam; dette endog saa godt at de undertiden vinde Spillet fra dem, som de kunne takke for denne Underholdning, nemlig fra deres Læremestere. De ere taknemlige for den Forsorg der ydes dem, de Opmærksomheder man udviser mod dem. De underholde sig gjerne med et ungt Menneske af deres Nation der har fulgt dem, men de tale næsten aldrig med hinanden indbyrdes. Ikke desto mindre leve begge Brødrene i en god Forstaaelse med hinanden, og i en Overeenstemmelse i Villien der sjelden forstyrres. En eneste Gang paa deres Overfart har Skibscapitainen været Vidne til en Art af Tvist imellem dem, foranlediget af at den ene vilde bade sig i Havet, den Anden derimod fandt Temparaturen for kold. Det kostede Capitainen kun liden Møje at gjøre dem det begribeligt, at de gjensidigen maatte unddrage sig en Fornøjelse, som vilde foraarsage en af dem nogen ond Følelse eller vel endog Smerte. Den Fred og Eendrægtighed der saa hældigen hersker imellem dem, udrinder upaatvivleligen fra Identiteten af deres fælles Smag. Virkeligen foregaae alle deres Functioner ligetidigen. De spise til en Tid, den ene ligesaameget som den anden, de sove til en Tid, og naar man da, under Søvnen, berører den ene Broder, vaagner strax den anden. Deres Respiration er lige, som ogsaa deres Pulses Hurtighed. Begge fik paa engang en liden Upasselighed, fordi de havde spiist formeget. De Lærde, ja selv de blot nysgjerrige og videbegjerlige, høre vist nok med Fornøjelse, at disse Siamesiske Tvillingsbrødre snart kunne ventes til Frankrig.

(L. B. d. B. H. 442.)

En Hovedaarsag til Skibes Forraadnelse. I Aalborgs Avis No. 171 læses følgende indsendte Stykke: („Uddraget af den amerikanske Commodore Barrons Afhandling i Aaret 1828:" „On the causes af the Dry Rot taking place in ships and its remedy," &c.)

Denne Gjenstand er af yderste Vigtighed, og fortjener vist al den Opmærksomhed, enhver Vedkommende i sin Stilling er istand til at vise den. Med Forundring, siger han, maa man see tilbage paa den Ligegyldighed, som hidtil har hersket hos de søfarende Nationer, ved ei at forhindre, at et saa stort Qvantum Vand forbliver tilbage i Skibene, efterat de ere, som det kaldes, slaaet læns med Pomperne. Dette Vand, som almindelig benævnes „Slag-Vand," er en Hoved-Aarsag til Skibenes Forraadnelse, og ødelæggende for Mandskabets Sundhed; ikke desto mindre er det dog Brug, at der forbliver fra 6 Tom. til $1\frac{1}{2}$ Fod Vand i Skibet, fordi man har den Tanke, at det vilde

være farligt, naar Pomperne vare i nærmere Berørelse med Naaden af Spunnings=Planken, af hvilken de muligen kunde udtrække Værket. Den vigtigste Aarsag, som kunde anføres fra at Pomperne ikke gaae heelt ned til de ydre Planker af Bunden, er, at Skibene bygges nu meget stærkere end i Fortiden; heraf følger, at Bundstokkene ere saa nær ved hinanden, at der ei er Plads for Pomperne til at komme ned mellem disse, derfor bestemmer Bundstokkenes Høide Qvantiteten af Slag=Vandet, der tillades at blive i Skibet. Denne Mangel eller Vanskelighed kunde hæves ved at have een eller to mindre Pomper, der stode ned mellem Bundstokkene, indtil een Tomme fra Klædningen, og som kunde borttage det tilbageblevne Slag=Vand, naar de større Pomper ei kunde trække længere og saaledes skaffe den sidste Draabe bort af dette saamegen Skade og Ødelæggelse bevirkende giftige Vand. (Der kan vist neppe indvendes andet imod denne hensigtsmæssige Forbedring, end den mulig grundede Frygt at kunde trække Værket ud af Naaderne; men det vilde let forhindres ved at klæde disse med dertil passende Blyplader. Indsenderens Anm.)

Bogbinder Delapierre i Genf, der i sit eget Huus ihjelskjød sin Kones Forfører, er dømt til 15 Aars Tvangsarbejde. — Øvrigheden i Kanton Schafhausen har advaret imod den der altfor overhaandtagende Romanlæsning, hvis Tendenz leder til Usædelighed, og opfordrer alle Huusfædre og Formyndere til at neddæmpe denne skadelige Underholdning. (Hertillands turde en lignende Advarsel vel heller ikke være saa ganske af Vejen?)

En ung Grev Rochefaucauld har forelsket sig i en Hjulmands Datter, og vil — til samtlige Ultraers Skræk og Afsky — ægte hende!

Det sidste Fjerdingaar af Frankrigs Statsindkomst har givet et Overskud af syv Millioner Fr. imod det forrige.

Den 15de October blev til Politiet i Paris indleveret en qvindelig frisk blødende Arm, som om Morgenen tidlig var fundet paa Gaden.

Qvinderne i Tottenham, i Engeland, have truet deres Mæn med røget Thevand, forbrændt Beefsteg, Storvask og Sparlagensprækener, dersom de i et Sogneanliggende ikke voterede som de vilde. Og see! af 400 Ægtemænd vovede ikkun 20 at gjøre deres Koner imod.

En italiensk Bandit blev i denne Sommer Offret for sin Mordelyst. Han levede imellem Apenninerne, og stod just og sleb sin Dolk, da en Lynstraale, tiltrukken af Staalet, traf hans høire Arm, foer igjennem den hele høire Side af hans Bryst og Mave, og langs med det høire Been, hvorfra den slog ned i Jorden. Alt hvad der af Jern fandtes hos ham, var smeltet.

Kjøbenhavns Børs, d. 6 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à

Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank=Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{2}$	$49\frac{3}{4}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. N.)	$94\frac{1}{2}$	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{2}$	$91\frac{3}{4}$ i Banco.
Nationalbank=Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	$107\frac{3}{4}$ i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$62\frac{1}{2}$	63 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	72 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 90.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 10 November 1829.

Bidrag til den danske Kunsthistorie.

(Fortsat fra Nr. 86.)

XLI.

Dahl, Joh. Christian; den udmærkede Landskabsmaler. Professor i Dresden. I May 1818 var en Kunstudstilling i Christiania. Ved samme saaes et Landskab af Dahl, som da opholdt sig i Kjøbenhavn. Det var en Udsigt af Egnen i Nærheden af Vordingborg; i Baggrunden sees Kallehave Kirke, Møen, Falster og nogle mindre Øer. Stykket forestiller en urolig Høstdag, da Høstfolkene haste med deres Arbejde for at undgaae et truende Uvejr. Med Kataloget over Arbejderne ved hin Udstilling fulgte et poetisk Anhang fra den norske Digter, Hr. Conr. N. Schwach. Deri læses over det dahlske Stykke følgende Digt med Noticer om den ædle Maler:

En Yngling, fød i Ringheds Vraae og arm,
Omvanked nys imellem Bjørgvins Fjelde;
Men Kunstens Ild højt blussed i hans Barm,
Og drev til Axelstad hans Hu med Vælde*).

En Vennekreds **) ham rakte hjelsom Haand
At gjøre første Skridt paa Kunstens Bane;
Nu staaer han, fri i Kaar som fri i Aand,
Og hædret af hver kunsthengiven Dane.

Et af hans Pensels Værker seer Du her;
Ifra hans Hjem paa Sjølunds blide Strande
Det sendtes til hiin Kreds i Bjørgvin, der
Et ædelt Vidne om hans Tak at stande.

O Du, som mindes endnu varmt og froe
Det skjønne Land, beskylt af balthisk Vove,
Hvor duftende de blaae Fioler groe,
Hvor Nattergale slaae i Bøgeskove;

Hvor mangen Norges Søn i svundne Aar,
Før løsnet blev den gamle Broderkjæde,
Har nydt det Bedste af sin Vandrings Vaar,
Har smagt den lykkeligste Ungdomsglæde;

*) Den unge Malers Fader, en fattig Færgemand, lever endnu tilligemed hans Moder i Bergen. Siden han for ser Aar siden forlod sin Fødebye har han ofte med sønlig Kjærlighed understøttet sine gamle Forældre, ved at sende flere af sine Malerier, som i Bergen ere solgte og Beløbet dem tilstillet. 1818.

**) Den bekjendte Klub af dette Navn i Bergen.

Dvæl her og see en Plet af dette Land,
Og kast fra den dit Øje over Søen;
See Kallehave her paa Sjølunds Strand
Og hisset i det blaane Fjerne Møen.

Paa Bondehuset, som Du nær Dig seer,
Du strax gjenkjende vil den danske Scene
I lave Væg med Kalk paa Murens Leer
Og moesgroet Straaetag under Bøgegrene.

Paa vestlig Himmel stormer Bygen frem,
Alt bøjer Vinden Lundens Qviste bløde;
Rask jager Drengen Faareflokken hjem,
Og Bonden redder travl sin Agers Grøde.

* * *

Drag, unge Kunstner, kun mod Syden hen,
At see dets Skatte; drag med Fred, med Lykke!
Men naar Du vender om til Nord igjen,
Lad da din Moder i sit Favn Dig trykke!

XLII.

Gørbitz, Johan; Maler. „Født i Bergen 1782, rejste 1798 til Kjøbenhavn, besøgte flittigt Kunstakademiet og vandt i Aaret 1801 en Prismedaille, 1802 kom han tilbage til sin Fødebye, og malede der Landskaber og Portraiter. 1805 rejste han atter til Kjøbenhavn og fortsatte der sit Srudium i to Aar; nu vaagnede Lysten hos ham at see Verden, og, efterat have besøgt endeel andre Stæder i Tydskland, kom han 1807 til Dresden. 1808 forlod han denne Kunststad, og drog til Wien; her gjorde han megen Lykke som Portraitmaler; en af de berømteste Skuespillerinders, og den danske Charge d'Affaires Nissens Portraiter, fra hans Haand, gjorde stor Sensation, og han vandt Opmærksomhed og Penge. Han havde ej forladt dette for ham behagelige Opholdssted saasnart, hvis ikke Wiens Belejring 1809 havde bevæget ham dertil. Samme Aar ankom han til Paris, og erhvervede sig snart ogsaa der Arbejde og Venner. I 15 Aar har han nu levet der, og især ved Portraitmaleriet gjort ualmindelig Lykke; dog er det ikke blot denne Green af Kunsten, han har dyrket; ogsaa sit Yndlingsfag Landskabsmaleriet, og tildeels Historiemaleriet har han med Flid excoleret. I Aaret 1822 gjorde han en Rejse gjennem Sveits, med en ung fransk Adelsmand, for at optage nogle af dette Lands skjønne Naturscener." Af Sagens og Foss's Beskriv. over Bergen S. 673.

XLIII.

Bang, Jens; Arkitekt fød 1 August 1737 i Kjøbenhavn; udmærkede Kundskaber, utrættelig Virkelyst, forenet med blid Character gjorde ham til en højtagtet og meget brugt Mand, ej blot i hans egentlige Fag, Lægevidenskaberne, som han dyrkede og udøvede. I hans akademiske Aar holdt han Forelæsninger. 1774 Dct. Medic. 1775 og 6 var han Læge ved Næs Jernværk i Norge. Fra 1776 til 1801 Læge ved Sorøe Akademie; og i denne Tid var hans Nærværelse og Hielp ved hver alvorlig Sygdom anseet i en stor Omkreds af hans Opholdssted som aldeles uundværlig. 1801 blev han lægekyndig Borgemester af Kjøbenhavns Magistrat. Ved flere udgivne Skrivter gavnede han sin Hovedvidenskab. Han dyrkede tillige de tegnende Kunster. I sine akademiske Aar vandt han 1760, 1761, 1764 og 1765 alle for Kunstnerne udsatte Præmier ved det Kjøbenhavnske Kunstakademie; og siden under Hvirvelen af praktiske Sysler fandt og skabte han sig selv dog Lejlighed til med uafbrudt Nidkjerhed at dyrke Kunsterne, blandt hvilke hans egentlige Yndlingsfag var Architekturen. Da han var bleven Medlem af Kjøbenhavns Magistrat, brugte man hans Indsigter heri til at faae de beste Planer udkastede til store offentlige Bygninger, der skulle opføres for at bevare Affindige ved St. Hans Hospital, saavelsom Bygninger for Forbrydere i det Christianshavnske Tugt- og Forbedrings Huus 1805 Professor i Anatomien ved Kunstakademiet, ved hvilket han forhen 1788 var optaget som Æresmedlem. Døde 25 Febr. 1808. See Liter. Lex. — og hans Biographie, forfattet af Professor W. Klingberg, i Bibliothek for Læger 2 B. 266-284, hvor ogsaa hans Portrait haves. Jfr. Weinwichs Kunsthist.

XLIV.

Hjaltelin, Torsten Elias, Maler. Var født i Island, og var sine Forældres 16de

Barn. Han forlod i sit 18de Aar, 1789, sin fædrene Ø, af Begjerlighed efter at see fremmede Lande, men lovede sine Forældre at ville efter et Aars Forløb vende tilbage. Ikke uden Livsfare vandrede han over de største Isbjerge paa Øen til Kysten, og besteg et engelsk Skib. Med det led han Skibbrud. Omsider kom han til Danzig; derfra begyndte han en Fodrejse, uden Penge, uden at vide hvorhen? og uden at kjende andet Sprog end Modersproget. Han var nøjsom, da hans Føde fra Barndommen af havde bestaaet i tør Fisk. Om Natten sov han under fri Himmel. Paa sin Vandring kom han til et Landgods, hvor en Baron Trenk boede, i Polen. Denne optog ham af Medlidenhed, efterat han kort forud med Nød og Næppe havde undgaaet Hungersdøden. Et Alterblad i en Kirke der i Egnen tildrog sig al hans Opmærksomhed i den Grad, at hans Velgjører deraf uddrog Slutning om hans Evne for Malerkunsten. Han lod ham for det første faae de almindelige Farver og Pensel, for at male alle Husets Vægge; og han gjorde det til Tilfredshed. Efter nogen Tid forlod Baron Trenk pludseligen sin Gaard, og Hjaltelin tabte paa en Gang al Understøttelse. Imidlertid havde han faaet lidt Kundskab til det polske Sprog; og nu begyndte han en ny Vandring paa Lykke og Fromme. Efter mange Besværligheder kom han til Braunschweig. Han plejede kun at gjennemvandre Stæderne, saaledes at han om Natten kom uden for dem, for under aaben Himmel at tilbringe den; men i denne Stad trak et smukt malet Skildt uden for et Huus hans hele Opmærksomhed til sig; han ønskede at blive nærmere bekjendt med Huset, vovede at banke paa. Man rakte ham en Gave, som han afslog at tage, da han kun ønskede at træde nærmere. Husets Ejer Hr. Johan Henrik Stobwasser, bekjendt af sin fortræffelige Fabrik af lakerte Daaser etc., kom til, og gav ham den ønskede Tilladelse; som han i halv uforstaaeligt Sprog udbad sig. Hr. Stobwasser bestemte sig menneskekjerligen til at antage sig ham, og skikkede ham paa sin Bekostning til en Ven, den duelige Maler Galerie-Inspecteur Weitsch i Salzdalen, for at ham der skulde gives Undervisning i Maling. Saavel derved som ved at benytte det der værende Gallerie kom han i tre Aar

saavidt, at han bragte det, fornemlig i Landskabsmaleriet, til en temmelig Højde. Af Erkjendtlighed og Hengivenhed mod sin store Velgjører, Hr. Stobwasser, besluttede han, at nedsætte sig i Braunschweig som Maler. Der giftede han sig, og nu tilskrev han sine Forældre, at han ikke vilde vende tilbage til sin Fædrene-Ø. I Aaret 1802 foretog han en Rejse i Tydskland, og besøgte Dresden, hvor han opholdt sig i nogle Uger, og ved Anbefalingsbreve fra sin nævnte Velgjører nød Galerie-Inspecteur Aug. Pechwell's Vejledning til at benytte denne Kunststads Skatte. Der malede vor Hjaltelin to skjønne Landskaber paa Kobber, efter egen Idee, i Ruisdals Smag; hvilke vakte Beundring, og optoges i Pechwels skjønne Samling. Han døde i Halle 1815. Hans Portrait i Kobber med Underskrift: Dorstein Illia Hjaltelin, erster Maler aus Island, findes i 1 B. 2 H. af Meusel's Archiv für Künstler u. Kunstliebhaber. 1804., i hvilket Hæfte man finder S. 57-61 nogle Notitser om ham, hvilke her i det væsentligste ere optagne. Weinwich tilføjer: „at adskillige af Hjaltelins Arbejder gik til Frankrig i den Tid de Franske oversvømmede Tydskland. To af hans Landskaber, der skal være gandske i Ruisdals Smag, ere stukne i Kobber af Morasch i Dresden." Det er vel hine to, som Pechwell fik?

Det forestaaende Secular-Minde om den augsburgske Confession.

1830 den 25 Juni bliver det tre hundrede Aar siden, da den evangelisk-lutherske Kirkes Hovedbekjendelses Skrift blev paa Rigsdagen i Augsburg offentligen forelæst og overgivet. Hvor stor Betydning man erkjender Overgivelsen af denne Akt at have havt, viiste sig saavel 1630 som 1730 i den Maade man i de tydske Stater, hvor den lutherske Religion er den herskende, saavelsom i andre Stater, højtideligholdt Mindet derom; 1630 noget tvungent formedelst tredive Aars Krigens Trængsler, 1730 mere frit og glædeligt. Over begge Jubelfester har Dr. F. W. Ph. Ammon i sin „Evangel. Jubelfestbuch zur dritten Säcular-

feier der Augsb. Confession. Erlangen 1829," samlet nogle Efterretninger, og deri givet en kort Historie om Confessionens Overgivelse og et Aftryk af samme. Hvad der 1730 skeete i Hertugdømmerne Schlesvig og Holsteen, saavidt den da værende hertugelige Andeel, angaaer er udførlig beskreven i: „Gedenkmahl der Holsteinischen Jubelfreude wegen der vor 200 Jahren übergebenen Ausburg. Confession. Kiel 1731." Noget herom læses i det sidst udkomne Hæfte (9 Bds. 2 H.) af Staatsb. Magazin.

Busseus beretter med faa Ord i sin „Kong Frederik den Fjerdes Dagregister" S. 255, at den 25 Juni 1730, som var den tredie Søndag efter Trinitatis blev efter kongel. Befaling overalt af Prædikestolene gjort Erindring og Taksigelse for den augsburgske Confession. — Af Zwergs sjellandske Cleresie S. 368 sees, at Math. 10. V. 32. 33: hvo som bekjender mig etc. var paa Biskop Worms Forslag befalet, at skulle til Indgang forklares.

Blandede Efterretninger.

Søreisers Farer. Paa vores Tilbagereise fra Ishavet, fortæller Forfatteren af „Tales of Field and Flood," stod vores Skib i Fare for at blive indfrossen af Iis. En pludselig opkommen Vind reddede os, idet den satte os istand til at arbejde os igjennem Iisbjerge og Iissletter ud i den aabne Søe. Da bleve vi paa engang et stort Skib vaer, som synes at være undgaaet den samme Fare, som vi. Synet af et Fartøj i en saadan Stilling er stedse velkomment, og i Haabet om i dette Skibs Selskab at kunne reise Hjem, toge vi vores Retning efter samme, og naaede det efter nogle Timer, men saae til vores Forundring ingen af Mandskabet, undtagen en ved Roeret. Det syntes, som Alle, afmattede af Arbejdet i Isen, vare gangne til Hvile. Vi kaldte, men Ingen svarede, end ikke Manden ved Roret, som sad ubevægelig paa sin Post. Først da vi lagde an ved Skibet, opdagede vi, at vi havde for Øje det frygtelige Syn af et Skib med fulde Seil uden Mandskab og med et dødt Menneske ved Roret. Han syntes at være frossen ihjel og frossen fast; hvad der var bleven af Mandskabet blev en uigjennemtrængelig Hemmelighed. — En anden Begivenhed hændte sig paa en Hjemreise fra Vestindien. Vi afseilede fra Kingstown i Selskab med et andet Skib til Liverpol og bleve i flere Dage tæt ved Siden af hinanden. Vinden var i den Tid svag. Men paa engang blev den hæftigere; Skibet drev frem foran os; dog saae vi det nu og da komme frem imellem Bølgerne, indtil det tabte sig i Mørket. Omtrent ved Midnatstider hævede nogle Mile fra os et Lys sig pludselig af Havet, som stedse blev større og endelig blev til en Lysflamme, i hvilken vi kjændte Omridset af det ulykkelige Fartøj. Vi satte alle Segl til, for om muelig at redde Mandskabet, som svævede saa frygtelig imellem Vand og Ild. Imidlertid tog Ilden fat i Masten, tændte Toug og Segl, og Skibet syntes at fare hen paa Ildvinger. Vi vare komne det saa nær, at vi kunne see Mandskabets Skikkelser, ligesom drevne af Fortvivlelse, ile frem og tilbage, da det paa engang som et Træe i Flammer, der oplyste hele Synskredsen, med et rystende Slag foer mod Himlen, fra hvilken de adspredte Ildflokke igjen faldt enkelte ned, slukkede sig og begravede os i et dobbelt Mørke. I nogle Minutter stod jeg stille som fastnaglet, — en Masse menneskelige Liv, en Hob af menneskelige Væsner, i et Øjeblik brændte til Aske, og givet til Rov for Vind og Bølger. Den følgende Morgen havde Stormen lagt sig, og Havet var roligt, men Skibet og Mandskabet vare forsvundne som et Luftbillede, og ikke en eneste Planke var mere at see. Lf.

Den tamme Løve. I Herr Martins Menagerie, der i denne Tid vises i Genf, befinder sig blandt andre sjeldne Dyr ogsaa en Løve, om hvilken følgende bliver berettet i en Correspondentartikel fra Genf i Morgenbladet: „Løven befinder sig i en Slags med Gitterværk forsynet Salon, i hvilken den beqvemt kan gaae op og ned, ja endog gjøre Spring og Stød. Det grændser til det Utroelige, hvor hjertelig hengiven den er Herr Martin, der tillader sig alle muelige Misgjerninger og utilbørlige Fordringer af Dyret.

Førend han selv kommer tilsyne i Menageriet, vender Løven intet Øje fra Døren, og kommer Martin omsider saa veed Dyret, ikke at styre sig af Glæde, og da Herren først kommer til den efter Zebraens og Hyænens Producering, saa er Løven færdig at forgaae af Utaalmodighed. Den løber frem og tilbage, slaaer stærke Slag med Halen, og først, naar dens Stemme er fornummet, lade de andre Dyr sig ogsaa høre. Naar endelig Døren til dens Værelse gaaer op og Martin træder ind, saa bliver den mægtige vilde Løve tam som en lille Bologneser Hund; Martin omarmer den, da lægger Dyret sig ned i malerisk Stilling, og Martin sætter sig paa den, støttende sin Albue paa det skjønne venligt skuende Hoved. Derved bliver sagt en Vittighed: „Je vous defie, Messieurs," siger Martin, medens han læner sig paa Løven: „de me trouver à Genève un second canapé comme le mien." (Jeg tvivler paa mine Hrr., at de skulle i Genf kunne skaffe mage til min Kanape.) Herefter begynder kraftigere Skuespil. Martin lægger Brætter i Buret tre Fod højt, holder bagved et Tøndebaand, og paa hans Raab springer Løven over Brædeskillerummet og igjennem Tøndebaandet. For at give Tilskuerne et Begreb om den Magt Løven har i sit Bid, og for at vise at der med Slag intet lader sig udrette med den, tager Martin et tykt Bræt, støder og opirrer Løven, og lader, som om han vil slaae den paa Næsen med det; da griber Dyret Brættet med en Pote og bider den paa en Gang itu som en Svovelstikke. Saasnart Martin har kastet Brættet bort efter dette Experiment, taber Lynene sig i Løvens Øjne og den iler for paa Nye at carressere sin Herre. Martin maatte rejse til Marseille i nogle Uger. Da Løven ikke længer saae sin tæmmende Herre, hylede den frygtelig, var ikke at tilfredsstille med noget, og aad slet intet i nogle Dage. Kun efterhaanden vænnede den sig til hans Fraværelse, men var i lang Tid ikke nær saa munter, som forhen, og den modtog de lækreste Stykker Kjød uden synderlig Behag. Endelig kom Martin igjen. Jeg kunde ikke være nærværende, men Øjenvidner have forsikkret mig, at det havde været et højst rørende Syn, at see hvorledes det ædle Dyr, hylende af Glæde, styrtede til hans Fødder, tog ham varsomt imellem sine Poter og derved gav forunderlige Toner fra sig.

Hogarths første Forsøg i Satiren. Nichols har herom følgende Anekdoter: „I hans Læretid gik han ud at spadsere en Søndag Eftermiddag om Sommeren med tre Kamerater til Highgate, og da Vejret var varmt og Vejen støvet, gik de ind i et Værtshuus og lode sig bringe Øl. Der var endnu andre Gjæster, som af megen Drikken vare komne i en hæftig Ordstrid, der gik over til Haandgemæng. En af dem fik et Slag med en Maalekande og satte derved et saa latterligt sørgeligt Ansigt op, at Hogarth hurtigen tog en Blyant frem og tegnede ham paa staaende Fod. Det var et fortræffeligt Portræt, og saa naragtigt, at det hjalp ham til igjen at oprette Orden og Roe. En anden Gang gik han med Maleren Haymann i en Skjenkestue, hvor to simple Fruentimmer, der havde drukket formeget, skjændtes med hinaaden. En af dem fyldte Munden med Brændeviin og sprøjtede samme i den andens Øjne. „See! see!" raabte Hogarth, idet han tog sin Skitsebog frem, og tegnede Konen: „See engang denne Svovlmund!" — Hogarth behandlede dem, der lode sig male af ham, med en Høflighed, som man ikke altid finder i disse Tider. Da jeg lod mig male af Hogarth, fortæller Cole, var det endnu stedse brugeligt at give Opvartere Drikkepenge. Da jeg nu gik bort, tilbød jeg Opvarteren ved Døren en lille Foræring; men han afslog den høfligt, idet han sagde, at hans Herre vilde jage ham bort, dersom han erfarede, at han havde modtaget den. Dette var saa usædvanligt et Træk af en Mand af Hogarths Beskjæftigelse, at jeg forundrede mig meget derover, thi der var endnu aldrig mødt mig noget Lignende. Det er heller ikke sandsynligt, at det hyppigen forekommer. — Det var Hogarths Sædvane, paa Stedet at tegne det Ansigt, der var ham paafaldende, og som han ønskede at erindre sig. Engang saae man ham i det Bedfordske Kaffehuus tegne noget med et Blyant paa Næglen; han holdt det hen for en Ven; det var en tilstedeværende Persons Ansigt og fuldkommen truffen. — Han havde spiist i et Værtshuus med nogle Venner, i det de vilde gaae havde han netop faaet kastet Kappen om sig, da

han bemærkede sin Ven Ben-Read i en dyb Søvn, og tillige med et yderst naragtigt Ansigt. Hogarth saae et Øjeblik paa ham og raabte sagte: „Himmel, hvilket et Udtryk!" lod sig give Pen og Blæk og tegnede Ansigtet, uden at sætte sig ned. — Engang malede han en Adelsmand saa lig, at Hs. Herlighed følte sig højst fornærmet, han vilde ikke tage Maleriet og intet betale derfor. „Naar De ikke ladet det hente inden tre Dage," svarede Maleren, „saa maler jeg en Hale derpaa og sælger det for et haarrigt Dyrmenneske." Dette virkede; Maleriet blev betalt, afhentet og tilintetgjort. (I denne Maade har Hogarth ogsaa i Tydskland fundet flere Efterabere.) Lfr.

Den Kunst at drage Nytte af sin Fjende har Plutarch gjort til Gjenstand for en af sine fortreffelige Afhandlinger. Han angiver fire Midler, at beskjæmme ham. Det Første, at tie; det Andet, at gjøre ham godt og berømme hans Fortjenester; det Tredie, at overgaae ham; det Fjerde, at være dydig selv. „Efter Carthagos Ødelæggelse, siger han, og efter Tilintetgjørelsen af det achæiske Forbund, roste man i Scipios Nærværelse Roms Lykke, hvis Magt syntes urystelig. Langtfra, svarede han, det var aldrig i større Fare, end da vi ingen flere Fjender havde, som vi maatte frygte. — Saaledes spurgte man Diogenes, hvorledes man skulde hævne sig paa sin Fjende? — vær bedre end han, gjensvarede Philosophen, thi hvis han ikke engang kan taale at høre dine Heste og Hunde roses uden Misundelse, hvor vil han da ikke ærgre sig, naar han seer at din Vandel er uden Daddel." —

„Vi have stedse en vagtsom Lærer i vores Fjende, som ingen Penge koster os, og som bestandig underretter os om vore Feil, hvilket er meget vigtigt for os at lære at kjende. Disse beluske stedse en Fjende, at til Begjerligheden efter at kjende dem slutter sig stedse Glæden, at kunne gjøre dem bekjendt. Hieron geraadede engang i Strid med en af sine Fjender, som iblandt andet forekastede ham, at han havde en ildelugtende Aande. Da Hieron kom hjem, bebrejdede han meget alvorlig sin Kone, at hun havde fortiet ham denne Feil af Skaansomhed. Den dydige Kone havde aldrig nærmet sig nogen anden Mand, og derfor i al Alvorlighed troet, at alle Mænd vare begavede med dette Onde."

Et Lykketræf bag fra. (Meddeelt). At blive ilde omtalt paa sin Bag og derved lide saa mangen en Ubehagelighed hændes hver Dag; men at blive overrasket af Lykken paa sin Bag, hændes vistnok saare sjeldent.

Matrosen Toms var kommen med et Skib til Den Providence, hvor der sommetider er ligesaa varmt om Aftenen som hos os om Middagen. Toms var ikke vant til saadan Hede og sneg sig fra Borde for at forfriske sig i Skyggen. Det var den 15de August 1823 om Middagen Kl. 1, han saaledes havde listet sig bort. Saasnart han fandt et Træe, satte han sig under det og slumrede snart ind. Han drømte, han vilde flyve, men havde noget hængende bag paa sig, som hele Tiden trak ham ned igjen. Nu blev han saa fortrædelig derover, at han vaagnede, vilde springe op, men kunde ikke. Han er ligesom klinet fast til den Steen, han havde sat sig paa. I det samme hørte han, man kaldte paa ham fra Skibet, nu river han sig løs og mange Traade af hans Beenklæder bleve siddende paa Stenen.

Capitainen var opbragt, Toms kunde ingenlunde snakke sig derfra, men maatte finde sig i at modtage 12 eftertrykkelige Paamindelser om sin Fejl. Saasnart han havde faaet det første Rap, udbredte den livligste Vellugt sig trindt om ham, som sædvanligen ikke finder Sted ved slige Lejligheder, og jo mere hans Ryg blev smurt, jo bedre lugtede han. Capitainen blev naturligvis saare forundret over denne Vellugt, og lod, som saa ofte hændes i Verden, den stakkels Toms give nogle Slag ovenikjøbet for, om muligt, at udfinde Aarsagen til denne besynderlige Vellugt. Men, om han end aldrig saa længe lader prygle paa den stakkels Toms, var det dog denne umuelig at give mindste Oplysning. Men tilsidst falder i hans Hjertens Angest den Steen ham ind, han havde sovet paa. Han løber sin Vej, bringer Stenen, og see! det er et stort Stykke Ambra, som en Kjøbmand byder ham 1000 Gylden for. Men eftersom Toms dengang ingen Penge behøvede, ta-

ger han Stenen med til England, og her gav en Apotheker ham 25,000 Gylden for den.

„Men," siger den Forfatter, der har givet Anledning til nærværende Efterretning om Toms Lykketræf bag fra, „paa det at mangen en gunstig Læser ej først længe skal besinde sig paa hvad Ambra er, og tilsidst sætte sig paa enhver Steen, for at probere den, maa jeg hjelpe ham paa, at Ambra er en Masse, der kun findes i den store Cachelots eller Potfiskes Indvolde, og sælges meget dyrt for sin fine Vellugt."

Kejser Alexanders gode Grundsætninger. Man maa, sagde Kejseren 1811 til Grevinde Fisenhaus, — siden Grevinde af Choiseul-Gouffier, i Vilna — være i mit Sted for at gjøre sig et Begreb om en Souverains Ansvarlighed, saavelsom om, hvad jeg føler, ved Tanken engang at skulle aflægge Gud Regnskab, for enhver af mine Soldaters Levnet. Nej Tronen er ikke mit Kald, og dersom jeg med Ære kunne antage en anden Stand, saa ville jeg ret gjerne gjøre det. Jeg bliver, vedblev han, saa slet understøttet i mine Synsmaader for mine Folkeslags Lykke! I Sandhed, jeg føler saa megen Lyst, til at knuse mit Hoved paa Muren, naar jeg seer mig omringet kun af Egoister, der forsømme Statens Vel og Tarv, for kun at tænke paa deres Formues Tilvært og højere Rang. Hvorfor kunne ikke alle Europas Souverainer og Nationer, være enige med hverandre, i at elske hinanden og leve som Brødre, idet de kunne understøtte hinandens gjensidige Fornødenheder? Handelen ville da være dette store Selskabs fælleds Gode, af hvilket vel nogle Medlemmer kunne være af forskjellig Religion; dog Fordrageligheds Aand ville forene alle Cultus. Jeg troer den Almægtige ikke bryder sig om, enten man anraaber ham paa Græsk eller Latin, naar man kun opfylder alle sine Pligter imod ham, og i alle Maader er den retskafne Mand; lange Bønner rører ham ikke alletider mest.

Lord Bolingbroke. Man talte i benævnte Lærdes Nærværelse meget ilde om Hertug af Marlbouroughs overdrevne Gnieragtighed, og spurgte endeliden Lorden: om det ikke var sandt? „Han var saa stor en Mand, svarede Bolingbroke, at jeg aldeles ikke har lagt Mærke til de Fejl han kunde have."

Gammel Sandhed. Et dejligt Ansigt uden Forstand er ligesom et smukt Skildt, der gjør, at vi blive opmærksomme, og standse — men erfare vi da, at der i Huset kun findes slette Varer gaae vi videre.

Frøerne og Muulæslet. Lader os, sagde en Frøe til de øvrige, forene med hverandre vore behagelige tonefulde Stemmer. Det skal, jeg er overbeviist derom, ikke fejle os paa Beundrere. Paa engang var Skriget almindeligt. Et Muulæsel, hvis Vej faldt forbi, bevidnede lydelig sin Beundring. Intet er saa opmuntrende for Kunsten, som Kjenderes Bifald.

Allerede fra det fjerde Aarhundrede af, lettede de Fromme sig Fastetiden ved den Tro, at en Fugl er en Fisk. Det staaer nemlig i Bibelen: „Paa den femte Dag befalede Gud at Vandet skulde frembringe Fiske og Fugle som fløi paa Jorden." — Heraf sluttede man, at Fiske og Fugle havde eet Udspring, følgelig vare Fuglene ogsaa Fastespise. Flere Kirkefædre vare af denne Mening, og Munkene af den strængeste Orden spiste veltilmode paa Fastedagene stegte Fasaner. Conciliumet i Aachen udgav endelig i det Aar 817 den Lov, at Fuglene ingen Fiske vare, men endnu i lang Tid derefter brød man sig ikke derom. Endnu til denne Tid æde Spanierne og Portugiserne i Fasten Hovedet, Vingerne, Halsen og Fødderne af alleslags Fugle, men Kroppen vove de ikke at spise. Hvorfor? Det veed de ikke.

En Pottemager i England lod sig sætte følgende Gravskrivt: „Jeg har levet af Jorden, thi jeg var en Pottemager; jeg vender igjen tilbage til Jorden, thi jeg var et Menneske. Vandrer! græd ikke! i Jorden bliver jeg nu forandret. Gaae i min Bod, saa vil du maaskee finde mig igjen, som Natpotte.

Dyrejagten var forhen ligesaa elsket, som nutildags Menneskejagten. Vi har endnu en kjærlig Sang fra det tolvte Aarhundrede, af en Greve af

Oranien, som var Trobadour, hvori han siger sin Elskede: „Gid det aldrig maa vorde mig forundt at jage, eller at holde en Falk paa Haanden, hvis mine Tanker have været rettede paa nogen anden Qvinde, siden I skjænkede mig Eders Hjerte.“ — Mange Riddere sværge ved deres Hunde og Falke, som Araberne ved deres Skjæg, og det maatte endog forbydes den hellige Jomfrues gejstlige Riddere, at tage deres Jagt med i Kirken. — Ludvig den XIIIde var den berømteste Jæger i sin Tid, især i at jage med Falke; og man meente at det var ganske naturligt, naar Anagrammet: roi trés rare, estimé dieu de la fauconnerie indeholdtes i Ordene: Louis treizième roi de france et de Navarre. Ludvig selv havde opfunden allehaande Maader at kunde i det slette Vejrligt forlyste sig i Haven ved Louvre med Høge og Duer, hvilket i Grunden ikke var Cardinal Richelieu ubehageligt. — Ogsaa Damerne elskede Falkejagten, og man maatte endogsaa forbyde Abbedisserne den. Til Ære for Damerne puttede man imellem levende Vagteler og Agerhøns ind i Postejer. Fuglene fløj ud saasnart Laaget toges bort; strax stødte en galant Falk ned paa dem, og lagde dem blødende i Damernes Skjød. Følsomheden var dengang endnu ikke i Mode.

Anekdoter.

En Tjener bad sin Herre om Tilladelse at gaae bort en Times Tid. Herren gav ham Tilladelse, men bød ham komme igjen førend Klokken 12, da han behøvede hans Opvartning. Klokken slog 12; der kom ingen Tjener, og Herren havde adskillige Gange spurgt efter ham. Endelig kom han, da Klokken netop slog Et i Stuen, hvorover han blev vred og slog til Uhret med sin Stok, saaat Glasset gik itu. Herren spurgde ham siden, hvorfor han havde slaget til Uhret? — Naadige Herre, sagde han, jeg er vis paa, at De ikke bliver vred; thi hvor kunde jeg andet end slaa igjen, naar det slaaer først.

En Bonde saae en Dame paa Gaden i en underlig Dragt, som ham syntes, og bad hende sige ham, hvad den kaldtes. Damen, lidt forundret over dette Spørgsmaal, kaldte ham en uforskammet Karl. — Jeg beder, at De ikke bliver vred, sagde han, jeg er en stakkels Bonde, og da jeg nu just skal rejse hjem, og min Kone har bedet mig at sige hende, hvorledes Fruentimmerne gaae klædte her, saa vilde jeg gjerne vide, hvad De kalder det, som De har paa. — Det er en Sæk, sagde hun med haanlig Vrede. — Ja, da har jeg nok hørt om en Griis i en Pose, sagde Bonden, som var fornærmet over hendes Opførsel, men jeg har aldrig seet en Soe i en Sæk før nu.

Da En, som havde en offentlig Kasse under Hænder, havde giftet sig med sin Maitresse, sagde en anden: Min Gud, jeg troer ogsaa, at den Mand altid skal bestjele Publikum.

Kjøbenhavns Børs, d. 10 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	$49\frac{1}{4}$	$49\frac{1}{2}$ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{4}$	$91\frac{1}{2}$ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsiget. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$62\frac{1}{2}$	63 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{3}{4}$	72 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 91.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Løverdagen den 14 November 1829.

Efteraaret.

"En Storm fra det kolde Nord farer susende gjennem Blomsterdalen — den siger os et alvorligt Ord om Død og Forgjængelighed, om det som svinder, og det som varer evigt."

C. Molbech.

Stormen svæver hid fra høie Nord,
Tunge Skyer dale paa dens Vinger:
Vinden hyler nu sit vilde Chor,
Floras Blomsterflok til Død den tvinger
Over Stubben
Vandrer Gubben,
Stille mod sin Aftenstund.

Lillien sank — og Rosen blegned snar
Spredte Blade nu for Veiret drive,
Skoven skjønne Krone misted har
Tusind Skabninger ei meer' i Live —
Regnen strømmer,
Skyen tømmer
Nu sit Væld paa nøgne Jord.

Lundens høie Sangere forstumme,
Taus er Luftens glade Chor —
Løvet rasler — Bølger hvide skumme,
Trækfuglskaren drog fra kolde Nord;
Solen daler
Aftenrøden maler
Stærke Skyggerids paa Skyens Rand.

Natten kaster sine brede Skygger,
Og bedækker tause Høi og Dal.
Der hvor Nattergalen bygger
I den Sommernat saa klar,
Flygter Løvet
Kraft og Skjønhed røvet
Bort for Stormens stærke Tordenrøst.

Skjønne Sommernat, du er forsvunden
Glædeløs er mørke Vinter jo?
Dog, hvad straaler klart i Midnatstunden,
I den dybe stille Ro?
Klare Stjerne!
Du saa gjærne
Vinker os til evigskjønne Vaar.

Lad da Natten mørknes for vort Øje
Himlens Bue lysner huld dertil;
Tusind, tusind Verdner i det Høie
Til os tale høitidsfuld og mild:
Bag min Bue
Vil Du skue
Ham, som Vaar og Vinter hører til.

„I min Faders Huus er godt at være!"
Mange Boliger han har beredt —
Huld modtager hver af vore Kjære:
Hver en Byrde vorder let;
O den Lære
Os skal bære
Gjennem Livets Vintertid.

E. Mülertz.

Fangen. En spansk Fortælling.

(Oversat. Meddeelt.)

Paa vor Reise fra Alicante til Valencia havde vi naaet San Antonio's Venta *). Solen gik ned bag Bjergene, og fra alle Kanter ankom der belæssede Mulæsler. Vi satte os uden for Døren for at nyde den kjølige Luft.

Det var en henrykkende Aften. Igjennem den rene Æther flød Orangedufter, og i Myrthebuskene sang Nattergalen; fra de mørke Olivenhøje nedsteg Tusmørket, og paa den klare Himmel oprandt Stjernerne.

I Ventaen blev det imidlertid mere levende, En stor Ild oplyste det hele Kjøkken, og Mulæseldriverne samlede sig om Arnestedet. Alt tonede Guitarerne, og den stampende Fandango var begyndt; men vi hørte den glade Tummel kun i Frastand, og talede stille og muntre med hinanden.

Medens vi saaledes sad der, kom endnu nogle Fremmede til. Det var en Mand, som førte et Mulæsel, paa hvilket sad et ganske tilsløret Fruentimmer. Han løftede hende ned, hilsede os høflig, og vi betragtede dem begge med Forundring.

Det syntes at være en Mand paa en tredive Aar, stor, stærk, blomstrende, og af ædelmodigt Udseende. Han bar en blaae algiersk Slavevams, og havde en Sabel i Bæltet. Efter Sproget at slutte var han en Spanier.

*) Gjæstgivergaard.

Fruentimmeret var ganske indhyllet i sit Slør, dog saae man, at hun bar mauriske Klæder. Hun talede intet uden nogle arabiske Ord, men syntes at være yderst kjærlig mod sin Ledsager.

Imidlertid havde det hele Selskab i Ventaen samlet sig om de Fremmede. Selv nogle Damer, som spiste i de øverste Værelser, vare ved Nysgjerrigheden blevne lokkede til. Man spurgte den Fremmede, hvorfra han kom og han svarede „fra Algier;" man spurgte fremdeles om hans Ledsagerinde, og han kaldte hende Zoraide.

Men ved disse Ord syntes Maurinden at vorde urolig — **No No!** (Nej, Nej!) — udbrød hun hastig! — **No Zoraide!** (Ikke Zoraide!) — **No Zoraide! — Maria! Maria!** — I samme Djeblik kastede hun Sløret af, og vi saae at hun var en af de fuldkomneste Skjønheder.

Damerne omfavnede hende, og alle Hjerter bleve indtagne for hende. Man besluttede at spise sammen, og den Fremmede lovede at fortælle sin Historie. Da Maaltidet var tilende, tog han saaledes til Orde:

— — —

Jeg var i Barcellona gaaen ombord med mit Kompagni for at seile til Neapel. Vinden var gunstig, vor Søereise syntes at gaae lykkelig da vi den tredie Dag øjnede tre algierske Sjebekker, der satte lige ind paa os.

De havde snart indhentet os og Forvirringen i vort Skib blev almindelig. Dette var en en Flute udrustet Fregat, som kun havde beholdt fire Kanoner. Desuagtet besluttede vi at forsvare os til det Yderste, og Alt greb til Vaaben.

Efter faa Minuters Forløb var den forreste Sjebekke kommen os paa Skud nær. Den hilsede os med nogle Kugler imellem Sejlene, og vi svarede den med Eftertryk. Men i samme Djeblik nærmede de andre sig, og pludselig saae vi os ganske omringede.

Hvortil Vidtløftighed? De lagde os bi og begyndte inden faa Minuter at entre. Forgjæves fordeelte vi os rundtom, kastede Sværmere og Dampkugler imod dem, gave en uophørlig Musketild, nedsablede de forreste, eller styrtede dem i Havet. — Hvad kunde vi udrette mod Overmag-

ten? De bestormede Skibet, kastede Døde og Levende i Rummet, og styrede lige til Algier.

Intet Ord om min Forfatning, om mine Følelser. Den højeste Smerte er tavs. Vi vare omgivne med Døde eller Døende. Først den tredie Dag lod man os igjen komme op paa Dækket.

Vi havde alt Havnen i Sigte, og Staden med dens hvide Huse begyndte at blive kjendelig. Sjebekkerne løsnede Glædesskud, som fra Kastellet bleve besvarede, og fra Fyrtaarnet vejede det Algierske Flag. Vi sejlede ind i Havnen, og mine Ojne hvilede veemodig paa de grønne Bjerge.

Hele Stranden var bedækket med Mennesker; adskillige Baade kom til vort Skib; overalt hørte man Jubelskrig. Vi stege imidlertid i Land, og bleve igjennem adskillige snevre, tildeels ganske mørke Gader førte til Dejens Pallads.

Vor Skjebne var snart afgjort. Da jeg havde nævnt mig som den Overstbefaleude, blev jeg tilligemed Skibskapitainen og mine to Lieutnanter skilt fra det øvrige Mandskab, og vi bleve, som man der siger, Staten til Deel. Mine andre Kammerater enten bleve Dejens Slaver eller solgtes til de Højstbydende.

Det var Aften og man bragte os i en Bagno*), hvor der alt var trehundrede Slaver; den forgiftede Lugt, der kom mig imøde, havde næsten qvalt mig. Da man imidlertid gjorde Regning paa at vi snart skulde befries, fik vi to smaae Aflukker til vort eget Brug.

Slaverne havde nogle Tyrker til Opsynsmænd, som man kalder Guardianer. Vor Guardian bragte enhver af os tre smaa Brød og nogle Oliver til Aftensmad. Det syntes at være en velvillig Mand, og ved nogle Guldstykker, vi havde reddet, gjorde vi os ham snart til Ven. Saaledes forgik den første Nat, og vi besluttede at lide som Mænd.

*) Bagnoer hedde de offentlige Bygninger hvori man forvarer Slaverne. De ere af Stene, og ligne store Lader. Indenfor finder man paa alle Sider tre Lag over hinanden, paa hvilke Slaverne have deres Matradser; mangen Bagno kan rumme indtil sex hundrede. Ved Indgangen ere særskilte Aflukker for dem der holdes bedre.

Med Solens Opgang den næste Morgen bleve de øvrige Slaver, som for det meste vare Oranister*), førte til Arbejde ved Marinen. Men vi bleve skaanede, og fik et Besøg af en Gejstlig fra vor Nations Hospital.

Han førte os til Konsulen. Her fandt vi Deltagelse og Understøttelse, men vort Haab om snart at vorde løsgivne forsvandt. Den ulykkelige Krig, Mangel paa rede Penge, vor Ransions høje Pris — alle disse Aarsager syntes grundede. Vi vare fattige, vi havde ingen rige Slægtninge. Alt hvad Konsulen kunde love os, var et lidet maanedligt Tillæg.

Saaledes forgik en Dag efter den anden, og vi søgte verelviis at trøste hinanden. Ulykken havde paa det fasteste forenet os. Enhver sysselsatte sig med Planer til vor Befrielse. Idelig bestege vi derfor Bagnoens flade Tag, og saae stivt ud paa det aabne Hav. Ethvert Sejl fik os til at skjelve, og af Længsel kunde vi have styrtet os i Bølgerne.

En Aften vare vi ligeledes stegne op paa Terrassen. Havet bølgede roligt i Rosenskimmer, og den duftige Dæmring opsteg fra Kysterne. De tilgrændsende Tage fyldtes med tilslørede Qvinder, og fra Moskeernes Minaretter kaldte Messanerne til Aftenbøn **).

Algier er bygget paa den stejle Skraaning af en Høj. Huse og Terrasser hæve sig ligesom trappeviis. Ved Siden af Bagnoen var et stort Privathus, fra hvilket der gik et lidet Vindue ud til vor Terrasse.

Adskillige Gange havde vi om Aftenen hørt Gitteret aabnes; det skete ogsaa denne Gang.

*) Desertører fra Oran, forhen Spaniens Besiddelse paa denne Kyst, omtrent halvtredssindstyve Mile sydvestlig fra Algier. De derværende Regimenter bestaae af didforviste Forbrydere. De ere Affkummet af alle europæiske Nationer.

**) Jfr. Høst om Marokos. Biografen 1 B, S. 168. f.

Skumringen tiltog, det var næsten ganske mørkt. Af en Hændelse saae jeg til Vinduet, og blev et hvidt Lommetørklæde vaer, der efter Anseende blev ligesom hisset ned. Det bevægede sig frem og tilbage, snart til Højre, snart til Venstre, snart højere snart lavere, som om dermed skulde gives et Tegn.

Et af mine Kamerater sprang til for at gribe det. Men endnu før han kunde naae det, var det i et Øjeblik trukket op. Det lod sig see igjen; den anden var ikke lykkeligere. Det samme hændtes den tredie; endelig besluttede jeg, selv at forsøge.

Næppe havde jeg nærmet mig, før det laae ved mine Fødder. Hastig aabnede jeg det; der var ti til tolv Messoner *) deri. Paa samme Tid hørte jeg Gitteret lukkes, og saae en hvid Haand, som syntes at vinke ad mig. Jeg bukkede paa østerlandsk Viis, og vi ilede glade ned i Bagnoen.

Et nyt Liv syntes at vaagne i os; vor Munterhed, vore Forhaabninger, Alt vendte tilbage. Hver Aften stege vi nu op paa Terrassen, og fæstede vore Øjne paa det hemmelighedsfulde Vindue. Men fjorten Dage gik, og vore Ønsker bleve uopfyldte. Imidlertid fik vi at vide, at en af Algiers rigeste Indvaanere, ved Navn Agimorato, boede i dette Huus.

Det var den attende Dag; vi havde næsten opgivet alt Haab. Allerede vilde vi, da Mørket tog til, forlade Terrassen, da Gitteret fløj op. Skjelvende af Glæde vendte vi om, og saae et grønt Lommetørklæde, som langsomt gled ned ad Muren.

Ingen af mine Kamerater kunde naae det; det var atter kun bestemt for mig. Hastig løste jeg det af Snoren, og fandt deri fyrgetyve Guld-Eskudos tilligemed et Brev. En ung hvid Arm trak Snoren tilbage, og et Fruentimmeransigt syntes at svæve forbi Gitteret.

Jeg siger intet om vor Glæde, men desværre var Brevet arabisk. Hvo skulde fortolke det? Kunde vi betroe os til en Fremmed? Længe bleve vi tvivlraadige; endelig besluttede jeg at vove det.

---

*) Smaa runde og tynde Sølvmynter, af omtrent 4 ß. Værdie.

Ved Siden af Bagnoen var en spansk Renegats Taberne. Han syntes at angre sit Affald og havde strax i Begyndelsen viist mig adskillige Tjenester. Da han saare godt forstod det Arabiske, besluttede jeg at vise ham Brevet, uden dog at fortælle ham de sande Omstændigheder.

Han læste det, og løftede Hænderne i Vejret. — „Gud vil tilgive mig!" sagde han veemodig og trykkede min Haand. — Herpaa oversatte han Brevet, og Indholdet rørte os indtil Taarer.

Det er mig umuligt at erindre det Ord til andet. Den der havde skrevet det var Agimoratos Datter. Jeg havde havt den Lykke at behage hende. Hun var af en Christenslavinde bleven underviist i vor Tro, og vilde flygte med mig.

„Jeg er ung og smuk" — blev hun ved. „Jeg har utallige Rigdomme at tage med. Mag saa at vi kan flygte! Vil du ægte mig, jeg elsker dig; vil du ikke, saa vil den hellige Jomfrue nok skaffe mig en Mand. Svar mig i det mindste ved Tegn; ved deres Hjelp vil jeg sikkert forstaae dig."

Jeg havde foregivet at have fundet Brevet, men Renegaten vilde ikke troe det. Han tog et lidet Krusifix frem af Barmen, og besvor under hede Taarer sin Redelighed. — „Lad mig tage Deel deri! — sagde han — Gud vil hjelpe os alle!"

Jeg kaldte paa mine Kamerater, og han maatte gjentage sin Eed. Vi forbandt os ved en Eed til Tavshed, og Renegaten skrev i mit Navn Svaret. Mit Hjerte var delt imellem Kjerlighed og Taknemmelighed; jeg lod ham love alt.

Da vi om Aftenen kom paa Terrassen, var den hulde Skabning allerede ved Gitteret. Hun havde kastet sit Slør tilbage, og jeg kunde tydelig see hende. Det var et himmelsk Øjeblik; jeg følede mig bestemt til Alt.

Hun nedhissede nu atter et Lommetørklæde, og mit Brev var i Øjeblikket knyttet til Snoren. Endnu kunde jeg see hvor hun læste det, hvor hun trykkede det til sit Hjerte, og strækkede sine Arme ud imod mig. — Kjerlighed og Frihed! — udbrød jeg begejstret, og mit hele Væsen syntes at være højnet.

Vi aabnede Lommetørklædet, hvori der var hundrede Guld-Escudos og en liden Arabisk Seddel. Hun lovede at nedhisse Penge til alle

mine Kameraters Ransionering, hvorpaa vi skulde kjøbe et Fartøj og tage hende med os.

„Jeg skal med min Fader tilbringe Foraaret paa et Lyststed, blev hun ved — som ligger uden for Porten Bab-Azone ved Havet. Indret dine Forholdsregler derefter!"

Vi raadsloge tilsammen, og det blev fremfor Alt besluttet at løskjøbe os. Renegaten maatte altsaa skrive hende til, at vor Ransion var ansat til tyvetusinde Pjastre, og allerede næste Aften fik vi adskillige Sække med Qvadrupler *). Inden faae Timer vare tredivetusinde Pjastre samlede, og vort Mod steg hvert Minut.

Vi bare Ransionssummen til Konsulen, og overdroge ham den hele Forretning. De øvrige titusinde Pjastre bleve bestemte til at kjøbe og udruste Fartøjet for.

Sagen havde nogle Vanskeligheder, men Renegaten vidste at gjøre alt. Han henvendte sig til en Skipper fra Scherchel **), som bragte Pottemagerarbejde til Algier, og Kontrakten var inden faa Dage sluttet.

Renegaten foregav at ville lade Fartøjet med Dadler, og Ejeren lovede at laane ham sit Navn. Tolv spanske Slaver bleve lejede til at roe, og vi kunde være sikre paa deres Bistand.

Imidlertid var Agimorato taget paa sit Lyststed med sin Datter, og Konsulen havde løskjøbt os. Vi vaagnede førstegang igjen som frie Mænd, og vort Foretagende syntes enhver lettere. Saetien maatte ankre i Nærheden af Lyststedet, og jeg besluttede selv at melde Zoraide det.

Jeg tradde ind i Havnen; Agimorato kom mig imøde. — „Hvad vil du, Rumi?" — sagde han i Frankersproget, da jeg nærmede mig ham. Jeg udgav mig for Konsulens Tjener, og bad om Tilladelse at søge en vis Urt, som skulde voxe blot i hans Have.

*) Spanske Guldmynter, ellers kaldede **Uncia de Oro.** **16** Pjastre i Værdie.

**) Liden Havn i Nærheden af Algier. Indvaanerne ere berømte for deres Pottemagerarbejde, især forfærdige de store Krukker som bruges til at gjemme Olie, Meel og Vand.

Medens han talede med mig, fløj hans Datter til. Jeg var en Slave; efter Landets Skik torde hun lade sig see for mig, hun var ganske usløret. Jeg stod maalløs; hendes Skjønhed blændede mig, jeg vilde saa gjerne have faldet ned for hendes Fødder. Kjerlighed, Taknemmelighed, Længsel, de sødeste Følelser fyldte mit Hjerte.

Hun betragtede mig med Ømhed, hendes store sorte Øjne syntes at svømme i Taarer.

„Er du fri, Rumi?" sagde hun hastig.

Jeg svarede ja.

„Og naar sejler du til Fædreland?"

„Med første gunstige Vind?"

Hun vilde spørge videre, da en Slave kom løbende og fortalte Agimorato, at nogle Tyrker vare stegne over Havemuren, for at stjæle Oranger. — „Gaae ind, min Datter! — sagde Agimorato — jeg vil tale med disse Hunde!" — Han ilede fra os og hun forføjede sig bort.

Men næppe var han os af Sigte, før hun hastig kom tilbage.

„Gaaer du? Gaaer du?" sagde hun grædende, og styttede sig paa mine Skuldre.

„Ikke uden dig! Ikke uden dig!" svarede jeg veemodig og trykkede hendes Haand til mit Hjerte.

Saaledes bleve vi ved at gaae; hun var yderst bevæget.

„Du har gjort mig din Eed! — sagde hun — den hellige Jomfrue vil staae os bi!"

„I Morgen ved Midnat!" blev jeg ved. — I det Øjeblik kom Agimorato tilbage.

Jeg blev heftig forskrækket, men hun fattede sig. Afmægtig syntes hun at ligge i mine Arme; hvor kunde Faderen have tvivlet?

„De ere borte, min Datter, vær rolig!" sagde han, og vi bare hende ind i en Kiosk. Jeg forlod hende yderst rørt! — „Hende eller Døden!" — gjentog jeg tusinde Gange.

Det var over Midnat, Maanen var gaaet ned. Vi begave os til Stranden og fandt Alt rede.

Nu først blev den hele Hemmelighed opdaget for de tolv spanske Slaver. Vi bestege Skibet og de sovende Maurer vare paa Øieblikket overmandede. De bleve bundne og indsluttede i Rummet.

Tavse bestege vi Strandbredden og toge Vejen ad Lyststedet til. Havedøren stod aaben, Zoraide ventede os. Jeg kaldte sagte paa hende ved hendes Navn, og hun laae i mine Arme.

Men i samme Dieblik var Agimorato vaagnet. Han hørte Larmen i Haven og skreg om Hjelp. Zoraide faldt i Afmagt, og mine Kammerater trængte ind i Huset.

Inden faae Minutter bragte de Agimorato med sig. De havde tilstoppet hans Mund, og slæbte ham til Skibet. Zoraide bedækkede sine Øjne. — „O min Fader! Min Fader!" — var Alt hvad hun kunde sige. Jeg maatte bære hende bort i mine Arme.

Saaledes naaede vi Skibet. Zoraide anraabte os om at lade hendes Fader blive tilbage. Jeg var tilfreds med Alt, men Renegaten satte sig derimod. „Vi vil blive forfulgte." Hun fandt, at han havde Ret. Jeg svor hende til, at sende hendes Fader tilbage fra Spanien, og hun beroligede sig.

Agimorato syntes endnu stedse at holde hende for vor Fange, og hans Smerte var ubeskrivelig. Han gav hende de ømmeste Navne, og bød os en Million Realer for hendes Løskjøbelse. Zoraide kastede sig til hans Bryst, de holdt hinanden omslyngede, og deres Taarer blandede sig.

Renegaten tog endelig Ordet, og aabenbarede ham den hele Hemmelighed. Han blev forbavset. — „Er det sandt, min Datter?" — sagde han, og hun svarede ja. Næppe havde han hørt det, førend han rev sig løs og styrtede sig i Bølgerne.

Havet var uroligt, næppe kunde vi haabe at redde ham. Imidlertid drejede vi Skibet, og satte hurtig Baaden ud. Det lykkedes os at opfiske ham, men han syntes at være ganske livløs. Grædende kastede Zoraide sig over ham; dog kom han snart til sig selv igjen.

Nu styrede vi ved gunstig Vind ad Øen Malorka, da vi ved den afrikanske Kyst øjnede et Fartøj, som sandsynligen gik til Algier. Vi besluttede at raabe det an, for at sætte Agimorato og de øvrige Maurer paa det. Sagen blev uden Vanskelighed iværksat; og hans Afskeed fra Zoraide vil blive mig uforglemmelig.

Han stødte hende med Afsky fra sig, for igjen i samme Øjeblik at trykke hende til sit Hjerte. Snart forbandede han hende, snart besvor han hende igjen at følge med sig. Smerte og Raserie Kjerlighed og Vrede syntes uophørlig at afvexle i hans Sjel, imedens Zoraide havde kun Taarer til Svar.

Vi satte ham paa Fartøjet, og tabte det inden føje Tid af Syne. Zoraide syntes at vorde roligere; hun kyssede sit Mariebillede. Imidlertid drev Vinden os med Pilefart til den spanske Kyst, og alle Hjerter vare fulde af glad Haab.

Næste Aften tænkte vi at naae Mallorka. Det var Kysten af Valencia selv. Vi kyssede Jorden, og Zoraide omfavnede mig med Ømhedens Taarer.

Nu først følede jeg min hele Lykke, og derfor tier jeg derom. Den ædleste Qvinde var min! — Her er hun; I vil forlænge siden have gjættet det! Om nogle Maaneder er hun optaget i Kirkens Skjød.

Ved disse Ord omfavnede den Fremmede den skjønne Zoraide, og hele Selskabet takkede ham for hans Fortælling. Han tog derpaa et lidet Skrin frem, som var fuldt af Juveler, og lod os alle see det. Enhver ønskede ham til Lykke, Enhver beundrede ham.

Noget om Brugen af Steenkul i Kakkelovne.

(Af den Aalborgske Avis Nr. 175; hvor Dhrr. Udgivere bemærke at den almindelige Interesse Brugen af Steenkul har fundet i Aar foranledigede dem til at forskaffe sig Underretning om den rigtige Maade at omgaaes dette Brænde-Material.)

For saavidt vi her ville tale om Anvendelsen af Steenkul til Huusbrug, saasom til Kakkelovn som Kjøkken, holde vi det for overflødigt at tale om dette Brændematerials udbredte Nytte. At man i England almindelig, ja næsten udelukkende ikke betjener sig af andet end Steenkul til nævnte Brug er vitterligt nok. Kun er Spørgsmaalet: ere vore Fyr-Indretninger af den Beskaffenhed at vi uden betydelige Forandringer kunne gjøre An-

vendelsen af Steenkul? Vel have vi herpaa det Svar: at vore Fyr-Indretninger tilvisse ere meget forskjellige fra de engelske, thi istedetfor vore Ovne kjender man i England kun til Caminer, og med Hensyn til Arnesteder saa er Forskjelligheden endnu meget betydeligere. Alligevel troe vi at Brugen af Steenkullene kunde indføres her, ifølge de os meddelte tilforladelige Anviisninger, uden noget betydelig Bekostning, og ere disse Meddelelser desangaaende af en Mand der har været bosat i London i næsten et Par Decennier.

Fremfor alting maae vi bemærke, at Kullene for det meste maa bestaae af store Stykker, (De meest yndede i England ere Russels wallsend) og først naar disse ere gjennembrændte noget maa man lægge Kulstøv ovenpaa. Fremdeles maa Kullene ikke lægges paa Kakkelovnens flade Bund, men paa en Rist, der lader Asken falde frit igjennem og tillige befordrer Trækluften nedenfra. Denne Indretning tilligemed en Skuffe til Askens Modtagelse var let gjort i vore almindelige Vindovne, der ere fortrinligen skikkede til at fyres i med Steenkul. Dette veed Referenten af Erfaring da han selv havde kostet sig en saadan Vindovn i London, og brugt den i mange Aar.

Hvad nu Arnestederne angaae, saa ere de kjøbenhavnske Indretninger (de bedste Referenten her til Lands har seet) meget brugbare til Steenkulsfyring og uden mindste Forandring; og hvor Fyrstederne bestaae af en simpel Masse Muursteen vil det vist kun volde ringe Bekostning og Umage at anbringe Fordybning og Rist, og en Aabning underneden der modtager Asken og tillige befordrer Trækken.

Naar Ilden sættes paa, saa er som almindelig Regel at anbefale, at det nederste Lag bestaaer af smaa Træpinde eller af andre let antændelige Ting, der lægges huul paa hinanden, hvorpaa der i Førstningen, naar Ilden oppustes, kun lægges et forholdsmæssigt lidet Kvantum Kul, da disse ej alene paa denne Maade brænde saa meget hurtigere igjennem, og saaledes egne sig til Modtagelsen af et større Kvantum, men den hurtige Antændelse varmer ogsaa Luften i Skorstenen og giver denne Tendentsen til Opstigelse, førend der endnu kan have samlet sig megen Røg, der da maa gaae saa meget lettere i Vejret.

Med Hensyn til Kjøkkenredskaber, saa ere de fleste i England brugelige vel af Metal, men da man i mange Tilfælde ogsaa der benytter sig af Leerkar til Madkaagning, saa indsees ikke hvi der skulde være nogen Hinder i at bruge vore almindelige Kar af samme Masse.

Hvad forøvrigt Steenkulsdampen angaaer, saa er det, efter Storbrittaniens fortrinligste Lægers Dom kun Fordom, at den skulde være skadelig for Helbredet. I det collossale London, hvor Røgskyerne stige op i en saa uhyre Mængde, har det natuligviis sit Ubehagelige, men det sunde Udvortes og den stærke Legemsbygning af de mangfoldige Mennesker man seer i Londons Gader, maa uden al Tvivl godtgjøre Rigtigheden af Lægernes Udsagn.

Referenten mener at have bemærket her i Jylland mange daarlig anlagte og byggede Skorstene, der foraarsage den megen Kakkelovnsrøg, og vil derfor ogsaa gjøre opmærksom paa hvad man i England kalder Coke. Coke er nemlig de afsvovlede eller saa at sige stegte Steenkul, hvoraf Gas allerede er fabrikeret. Fordi nu Gasdelene allerede ere udtrukne af Kullene, saa antændes de vel ikke saa hurtigt, men de røge heller ikke det mindste. Med et forholdsmæssigt lidet Underlag af Kul gjennembrænder Coke dog imidlertid snart, og uden at volde Lue eller røge kaste de en stærk Hede fra sig. Disse ere at faae i England for ringere end halv Priis imod Kul.

Blandede Efterretninger.

Woltmanns Skildring af Wallenstein, efter hans Afsked. Wallenstein drog til Böhmen, og levede paa sine prægtige Godser, især paa sit Palæ i Prag, hvor han, efter Hævn tørstende, udvidede sit Gemyts Hovedtræk, indtil dets sidste Grændse. Nu steg hans Stolthed til det Højeste, da Lykken mindre smilede ad ham. Al Fortrolighed svandt fra hans Omgang. Vanskelig trængte man igjennem hans Livvagt, igjennem en Skare af Pager og Betjente, ind til ham. Af de Kammerherrer,

som førte de Fremmede til ham, havde nogle baaret den kejserlige Nøgle. Ethvert Talent fandt hos ham kongelig Belønning. Imedens i hans sin Sjæl svævede Planer til Ødelæggelse, voxede paa frygteligste Maade hans Urolighed, hans Mistanke, hans tillukte Stemning og hans Nysgjerrighed; uophørlig rullede hans Øjne i Hovedet, og søgte Hemmeligheder; hans Samtale gik næsten ene ud paa Spørgsmaal om Dagens Tildragelser. Kun sagte Toner torde komme ham nær; vidt om hans Vaaning stode Poster, som paabøde de sig Nærmende at gaae stille forbi; nys var han kommen fra Slagenes Bulder, og kunde nu ikke taale at høre en Spores Klirren. De underlige Aander i ham skulde ikke bortskræmmes; han vilde uforstyrret belure dem. Alle betydelige Breve skrev han selv; ingen anden kunde skjult nok udtrykke ham sine Tanker. Sjelden viste han sig udenfor sit Værelse; alle saae studsende paa ham og skjælvede, naar han viste sig som en frygtet Hexemester, om hvem Sagnet fortæller sælsomme Ting, og som med usynlig Haand rigelig kastede gode og onde Gaver fra sig. Han var bleven saare mager, ihvorvel Musklernes Kraft endnu stræbte frem; hans sorte, kortskaarne, Haar, som ikkun bag Ørene krusede sig i Lokker, begyndte allerede at vorde blegt; han styttede sig paa et spansk Rør, og gik langsom formedelst Gigtsmerter. Det gyldne Skind, hans kjæreste Dragt, en Gave fra Philip IV af Spanien, forøgede det underlige Indtryk af hans Udvortes.

Fra London skrives at der i Handsworth nyelig er fremkommen, til en ikke liden Skræk for Daglejere, en vandrende Tærskemaskine, som tærsker for en Guinee daglig en stor Mængde Korn. Kornpriserne ere faldne, som fornemmeligen tilskrives den almindelige Pengemangel blandt Landmænd, der tvinger dem til strax at bringe store Forraader til Torvs. I det Hele er det flaut med Kornhandelen med Undtagelse af nogen Hvede-Udførsel til Frankrig. Der skal ligge over tredive Skibe paa Themsen for at indlade Hvede til Frankrig. Fra Kanada meldes at vaadt Vejrligt har havt skadelig Indflydelse paa Kornavlen.

I Portsmouth har man efter Forslag af Hr. Parsons gjort Forsøg paa Krigsskibet Briton med at anbringe Blikrør af en Tommes Bredde ved Stormasten, i den Hensigt at kunne i Stormvejr lede Stemmen til Mastkurven og derved faae de fornødne Ordrer fremførte og hørte.

Det franske Blad Courier des Spectacles skal berette, at en dansk Mechanicus har opfundet en Maskine der hindrer i at gabe, naar den befæstes paa Hovedet, og tillige foreslaae, at sælge og udlaane denne Maskine i Skuespilhusene, ligesom Kikkerter og Lorgnetter. Om denne Mechanicus, hans Navn, hans Opholdsted, Værksted, og især hans Udsalgsbod, ønskes i et af vore mange Blade nærmere Efterretning.

Kjøbenhavns Børs, d. 13 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207		à
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Januar	100½	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	99½	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62½	63 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 92.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 17 November 1829.

Zea, samt Rejsen derfra til Constantinopel.

(Af Bergsteds Tillæg til hans svenske Oversættelse af Chevaliers Reise i Orienten.)

Den liden Ø Zea, fordum Ceos, ligger 18 Sømile sydost for Cap Colonna eller Spidsen af Attika.

Den havde fordum ej alene fire Stæder, men og saa stærk en Befolkning, at ved Lov blev fastsat, Ingen maatte leve over 60 Aar. Den som naaede denne Alder drak Sikuta og gjorde derved Ende paa et Liv som de troede, i Alderdommen at vorde mindre nyttigt for Staten. — Digteren Simonides var født her. — Den maa have været dyrket med megen Omsorg, thi man seer der endnu Terrasser bygte paa Bjergene for at bære den didførte Jord. For liden til at kunne forsvare sig imod større Magter, har Øen ofte skiftet Overherre, og blev endelig af Barbarossa, i Sultan Soliman II's Tid, indtagen og lagt under det tyrkiske Septer. Den har siden ligesom det øvrige Grækenland meget aftaget.

Dens fornemste Produkt er Velani, en Olden som faaes af et Slags der i Mængde voxende Eeg. Man fortalte mig, at disse Olden bruges ved Garvning og ved Farverier, og at deraf udskibes til en betydelig Værdie. Den frembringer ogsaa Silke, saare god Vin, og især fortræffelige Figener. Ihvorvel bjergrig, har den dog meget frugtbare Dale.

Den har nu kun een Stad. Af Julis dens forrige Hovedstad findes blot ødelagte Ruiner. Man seer der en liggende Statue uden Hoved og Arme, hvis Draperier samt Formen af det ene Laar og Been ere meget smukke. Da den forestiller en gaaende Qvinde, er den bleven anseet for en Nemesis. Ogsaa finder man endnu af den gamle Vej imellem Julis og Carthæa Levninger, som vidne om dens forrige Pragt. Den nuværende Stad er bygt omtrent hvor Carthæa fordum laae. Man behøver en god Time til af en ret besværlig Vej at klattre did op fra Havet. Staden ligger paa et Bjerg ved Enden af en Dal. Husene ere smaa, med flade Tage, hvorpaa Indvaanerne sidde, naar Heden ej er for stærk, og hvorfra de kunne gaae over til hinanden. Indvaanerne ere alle Grækere, og meget lykkelige deri, at ingen Tyrker boe paa Øen. De sende deres Skat til Kapudan Pascha naar han krydser i Archipelagus og udgjøre iøvrigt næsten en liden Republik, som føres af sine Ældste og Notabler. Jeg fandt hos Grækerne paa denne Ø mere Oprigtighed og Bonhommi, end man sædvanlig hos dem træffer.

Under sidste Krig havde Lombro, som kommanderede en russisk Flotillie, sat sig i Besiddelse af Øen og Havnen, som er god og saare vel beliggende ved Begyndelsen af Archipelagus. Men da Lombros Flaade efter Freden var bleven tilin-

tetgjort, toge Tyrkerne Zea tilbage og hængte ved Havnen Dens græske Erkebisp, mistænkt for at have understøttet Russernes Sag; en Strænghed, som foraarsagede stor Græmmelse hos Indvaanerne, som bøde mange Penge for at redde Prælatens Liv.

Jeg havde ej bestemt mig til Zea, og derfor ej forsynet mig med Rekommendatsionsbreve og jeg var ukyndig i Romækan, *) samt ubekjendt med Grækernes Maade at udtale det gamle Sprog paa, saa jeg i Begyndelsen ej heller kunde bruge det. Jeg begav mig dog opad Staden fra Havnen, hvor blot nogle faae usle Hytter fandtes; til Følge havde jeg en af Besætningen som noget kjendte Sproget. Ved en Kilde strax udenfor Staden fandt jeg en Mængde Piger, som deels vaskede Klæder i dens Bassin, deels spøgte og sladrede, omtrent som Homer fortæller om Ulysses's første Bekjendtskab med Nausikaa. Da jeg hilste dem, trinede den Fornemste frem og indbød mig i sin Faders Huus. Hun kaldte strax paa sit Selskab, og jeg fulgte med hende og de øvrige Piger, af hvilke de ringere bar det vaskede Tøj, andre derimod paa Hovedet meget smukke Vandkruus fyldte af Kilden. Hendes Fader, som hed Pangalli, var fransk Prokonsul, samt Visekonsul for adskillige andre Nationer, — efter som sædvanligt er i de mindre levantiske Havne, — samt den første af den mest anseete Familie paa Den. Gjæstfriheden er mere almindelig i Levanten, end jeg paa noget andet Sted har fundet den. Jeg blev meget vel modtagen, og, med nogen Tilsætning af tyrkiske Sæder, næsten paa samme Maade som Homerus beskriver at Gjæster modtoges. Pigerne bare Vand frem til at vaske mig i, bredende Dækker og uldne Skind over Stole og Bænke; efter Kaffeen og Piben fremsattes Hymethonning fra Athenen, Frugter og god rød Vin. Anstalt gjordes til at slagte et fedt Faar. Efter Maaltid lod Pangalli sine Piger synge, og beklagede, at han ej kunde anstille Dands, formedelst den Ulykke, som nylig havde hændt, at et Fartøj var forgaaet, paa hvilket adskillige af Dens Indvaanere havde været.

Strax efter min Ankomst fik jeg Besøg af adskillige af de fornemste Grækere. Iblandt dem var en Olding, som 1788 havde været i Petersborg, og som, da han med den russiske Flaade skulde gaae tilbage til Levanten, paa Admiral Greighs Skib havde bivaanet Slaget ved Hogland. Med megen Ærbødighed omtalede han den svenske Prindses Tapperhed, som i hin hæftige Strid førte Befalingen over Flaaden imod Greigh.

Jeg gjorde ogsaa Bekjendtskab med Erkebispen paa Den. Da jeg besøgte ham, fandt jeg ham læsende i Heliodorus. Han blev forundret da han saae at jeg kunde læse i denne Bog, men endnu mere, da jeg siden hos Pangalli viste ham Homer, samt adskillige andre af de bedste græske Forfattere, som han kun af Navn kjendte. Den har et stort Antal Kirker og højst ukyndige Præster; en hos det græske Præsteskab i Levanten med saare faa Undtagelser almindelig Fejl.

Ved min vidtløftige Fortælling om hvorledes jeg paa Zea blev modtagen har jeg villet vise hvor eens Grækernes Sæder i deres Simpelhed ere med de gamle Beskrivelser derom.

Paa Zea havde jeg den Fornøjelse langt fra at see den fremløbende Spids af Attika, og Ruinerne af Minervas Tempel paa den stejle Suniske Odde, som nu kaldes Cap Colonna af de endnustaaende Kolonner af Frontispicen *). Efterat

*) Saaledes kalde Grækerne det nye Græske, og ansee Navnet Hellen for næsten enstydigt med Hedning eller Vantroende. Mere smigrede ved Navnet Romere have de antaget det som Bevis paa at de ere Christne, og at de nedstamme fra det Folk, som ejede deres Land, inden det kom under Tyrkerne.

*) Af Frontispicen til Søen er endnu trende Kolonner tilovers, samt en Pilaster af Muren imod Nordsiden. Paa den ene Side af Længden findes 9 Kolonner, fast meget beskadigede, samt et Entablement over dem; paa den anden træffer man blot endnu tre Kolonner. Under min Rejse fra Smyrna til Athenen gik jeg i Land ved Cap Colonna og klattrede op paa Bjerget, hvor Ruinerne af Templet ere. Man har derfra en meget prægtig Udsigt over de smaa Øer, som ligge udenfor; samt til Athenen paa den anden Side, hvor man seer Minervas Tempel eller

Stormen havde lagt sig og Vinden var bleven gunstig, gik jeg igjen om Bord for at fortsætte min Rejse. Ved Udløbet af Havnen var Skibet nærved af en hastig opkommen Byge at kastes paa en Klippe. Men siden sejlede jeg med god Vind forbi Spidsen ved Negropont, samt de smaa bjergrige Der Andro og Tine. Snart saaes det rige Scio, og Sapphos Fædreneland, det fordum saa vellystige Lesbos, nu Metelin kaldet. Et behageligt Klima og en bestandig Afvexling af de meest pittoreske Udsigter, tilligemed de Erindringer alle Stederne vække, i Særdeleshed hos dem som elske den klassiske Literatur, yde Rejser i Archipelagus en fortryllende Behagelighed. Men uden at gaae i Land og besee det indvortes af Derne, gjør man sig dog ufuldstændige Begreb om deres Beskaffenhed. En bestandig Fare ej alene for Sørøvere, men ogsaa for Plyndring af tyrkiske Fartøjer, har nødt Grækerne til paa de fleste Steder at anlægge deres Byer og Stæder i nogen Afstand fra Søen og for det meste at lade Strandene udyrkede. Den stærke Solhede bortbrænder desuden, om Sommeren, det Grønne paa alle højtliggende Steder, saa at man ej troer paa disse bjergrige Der mere at finde den Frugtbarhed, hvorfor de fleste fra Arilds Tid have været berømt, og som de ogsaa ved nærmere Undersøgelse befindes at have, uagtet den sønderknusende Undertrykkelse de saa længe af Tyrkerne have udstaaet.

Vinden minskedes og lagde sig ganske, da jeg var kommen forbi Tenedos, saa at Skibet laae aldeles stille. Hele Dagen snart betragtede jeg fra Dækket Trojas Strandbred, samt de ærværdige Gravhøje, snart læste jeg i Homers skjønne malede Beskrivelser. Disse Beskrivelser, forfattede paa det rigeste og mest bøjelige Sprog, kunne vel aldrig læses uden for Fornøjelse; men denne Fornøjelse gaaer over til Henrykkelse, naar man befinder sig ved de Steder, han har besunget og hvis virkelige Ubetydelighed hans Snille har givet et Interesse, som ingen Tid kan udslette. Jeg befandt mig just i den Egn, hvor Homer havde

sat Neptuns Bolig i Havets Dyb, hvortil han fra Samothrapes Spids nedsteg, for at hente sin Vogn og sine Heste, og ile de slagne Grækere til Hjelp, medens Zeus havde vendt sine Øjne fra Trojas blodige Marke hen til andre fredelskende Folkeslage.

Mørket, som afbrød min Læsning, forandrede blot Prydelserne af Scenen. En smuk Sommer-Aften og Nat i Levanten er Noget saa skjønt og behageligt, at Nordens Indvaanere, uden Erfaring, derom neppe kunne gjøre sig Begreb. Lyset svinder efterhaanden, og Natten udbreder, aldeles som Digterne male det, sit mørke, men lette og gjennemsigtige Flor. Himlen er uden Sky eller Røg; den har en klar og skær gjennemsigtig lyseblaa Farve, som vi i Norden blot see afbildet paa gode Italienske Malerier, og, mere tindrende, synes Stjernerne ogsaa at være længere borte. Maanens hele Omkreds sees, endog den mørke Del nyanceret efter den oplyste.

Det var i Begyndelsen af September, da den stærke Sommerhede var svalet, men ingen ubehagelig Efteraarskølighed endnu føledes. Havet var roligt. Den fulde Maane speilede sig i den jevne Søe, og oplyste af dens blege bævende Skin saaes de hvide Ruiner af Alexandria Troja iblandt den mørkegrønne Velaniskov paa Strandbredden. Nogle tækkelige græske Piger sad paa Dækket og sang græske Viser, medens en anden Gruppe af græske Oldinger med ærværdige iisgraae Skjæg fortalte Tildragelser af deres lange Liv.

Henimod Midnat opstod en liden Vind, som kruste Havet og førte os sagte forbi Dardanellerne, hvilke bleve tilste med Skud. Neppe vare vi dem forbi og der hvor Kanalen begynder at udvide sig, før vi mødte Kapudan Paschas (Stor Admiralens) egen Kirlangish *) som med stærk Roen hastig fremskød under tyrkisk Sang og Musik. Henimod Morgen lagde Vinden sig igjen og vi ankrede ved Udløbet af Ægos Strømmen.

Efter et Par Dage fik Fartøjet Vind og Rejsen fortsattes. Hellespontens og Mar di Mar-

det saakaldede Pantheon opstige over Murene af Akropolis.

*) Et letsejlende tyrkisk Fartøj, som gaaer baade med Aarer og Segl.

moras Strandbredde ere, saavidt de kunne sees, meget frugtbare, især de Asiatiske, men man mærker snart at de beboes af et undertrykket Folk, hvis Regjering, langt fra at opmuntre Undersaatterne til Driftighed, qvæler Omtanke og Arbejdslyst. Store Marke med god Jord, kanskee tilstrækkelige til at føde Constantinopel, ligge paa Hellespontens Strandbredder udyrkede og øde, og Hovedstaden beroer nu i Henseende til sin Føde, siden Krim er tabt, paa Korntilførselen fra Egypten og Morea, hvilken adskillige Tilfælde kunne hindre eller opholde. Naturen er imidlertid i dette Land saa rig, at Regjeringens Ukyndighed og Haardhed ej have kunnet qvæle dens velgjørende Kraft. Jorden betaler rigelig den mindste Møje, og Naboskab med en folkerig Hovedstad giver en sikker Afsætning. Man seer under denne Sejlads, især nærmere Constantinopel, Byer og Stæder afverle med meget smukke Landskaber.

Fartøjet styrede tæt forbi Prinds-Øerne, saa at Aabningen imellem Europa og Asien ej saaes, men Constantinopel, som er bygt paa en næsten i Form af Triangel udløbende Bjergryg, hvilken gaaer skraa ned til Strandbredden og Spidsen af Serralliet, syntes at hænge sammen med Skutari og Chalcedonia. Fra de gamle og rædsomme Syvtaarne seer man en uhyre stor Stad udbrede sig i Halvcirkel lige ned til et langt Stykke frem paa den Asiatiske modliggende Kyst. En utallig Mængde smalle og dristige Minaretter opstiger dristig imellem Moskeernes Domer. Paa Serralliets Odde, som sænker sig ned og synes at forene begge Verdensdele, seer man en Mængde Kiosker glimre iblandt rige Træer. Skutari og Chalcedonia fortsætte langt ind paa den Asiatiske Side dette prægtige Skilderie, hvor Øjet taber sig.

Det viste sig med større Rigdom, saasnart Fartøjet havde drejet forbi Prinds-Øerne. Europa og Asia ligesom adskillede sig. Bosforen traadde frem og viste, saa langt Øjet for dets Krumninger kunde see, paa begges Strandbredder en uafbrudt Kjede af Kiosker og Stæder. Galata, Pera og Topchana saaes bygte omkring Bjerget, der opstiger lige for Constantinopel imellem Bosforus og den til Venstre indløbende Vig, Havnen af Constantinopel, som bliver smalere henimod den fjerneste Deel af Staden, hvor man igjennem en Skov af Master i Fonden seer Jubs Moskee. Vigen krummer sig siden mod Højre og endes ved en behagelig Dal, igjennem hvilken tvende forenede Aaer sagte udløbe.

Skibet ankrede ved Strandbredden af Galata, og glad ved at have endt min Rejse skyndede jeg mig i Land for at opsøge det Svenske Ministerhuus i det ovenfor paa Højen beliggende Pera.

Anmærkninger til Pontoppidans Marmora Danica.

Bemeldte Skrift kaldtes af de Leipzigske Recensentere paa den Tid det udkom „venustæ elegantiæ opus" etc. See Bangs Saml.

Ad Tom. 1. p. 26. Tetzo Rosengaard. Hvad betyder dette synderlige Fornavn? I Peder Øxes Levnet forekommer det paa dansk: Tez. Det findes og: Teus. Maaskee en Contraction af Mathæus?

ibid. Christoffer Rosengaard til Hillerup og Herlufsstrup døde af Pest og var den sidste Mand af denne Slægt.

p. 163. Kielgaardholm. L. Kjærgaardsholm. — p. 165. 1684. L. 1584.

p. 194. Den Adelsmand som ihjelstak sig af Vaade med sin egen Kaarde, var ikke Morten Vesterman, som her gjettes, men Morten Barnekov, fød 1554, en velstuderet og bereist Mand, og død paa denne uheldige Maade, d. 22 Nov. 1577, efter Ryges Forsikring i Peder Øxes Levnet S. 34.

p. 208. I Olstrup Kirke ligger Adelsmanden Hans Westermann. Thomas Bartholin besaae og beføelede hans ufortærede Lig i Aaret 1649. Da havde det lagt over 50 Aar, og lignede røget Flesk. (Th. Barth. hist. med. I. 62.)

p. 253. Den her omtalte Stubberup Tavle var værd at see og selv aftegne. Et Kobber-Aftryk af dens Tegning haves i dansk Magazin; men jeg troer den ikke.

Ad Tom. 2. p. 19. At Kong Christian d. Anden kom 1529 med Dronning Isabella til Bordesholm, for at besee den kostbare Tavle, som siden

flyttedes til Slesvig, er — Løgn — thi Kongen havde da travlt nok darausſen med at ſtole paa hans mægtige Svogerſkabs Viel geſchrei und wenig Wolle, og Dronningen døde i Aarer 1525.

p. 81. Niels Erichſens (Gyldenſtjernes) Ligſtens Inſkription er ufuldſtændig, thi deri fattes „Magister Curiæ." (Ita restituit P. M. Nucetius & J. Ellungius approbavit.)

p. 82. Inſkriptionen paa den her anførte allerførſte Liigſteen er pinegal kopieret. Der Kukkuk ſollte ſolche Copiſten hohlen! Der ſtaaer jo med klare Ord, ganſke uſlidte: „Hic jacet nobilis domina Regissa, quondam uxor Petri Nicolai, cum sorore sua virgine Christina quarum animæ in pace quiescant."

p. 180. „(Corsöer, ni fallor.)" — Nej; det var rigtig nok Gedſøer, ſom ligger paa Falſter ved Søſiden. Det er oprindeligen Geddesøre; endnu ligger derved Herregaarden Gedſergaard, ſom har Forſtrandsret.

p. 199. „(Sc. anno 1634, cum filio Frederico IIItio homagium Viburgi. curabat præstari)." Dette er en ſlem Anachronisme af Magiſt. Chr. Erichſen og Pontoppidan. Nej. Det bør hedde: Ao. 1610, cum Christiano (Vto) homagium etc. Frederik den 3die blev tilviſſe ikke hyldet førend 1648, efter Chriſtian den 4des Død. 1634 ſkeete ſlet ingen prindſelig Hylding, men 1610 ſkeete en, da Prinds Chriſtian blev erklæret Tronfølger, ſom ſkulde have været femte Chriſtian, men døde før Faderen 1644.

p. 208. Claudius Christiani (Claus Chriſtenſen) var Reenbergernes Stammefader. Hans Fader var Chriſten Laurſen, Herredsfoged i Hammerum Herred, ſom blev ihjelſtukken af en Biſværm 1616. (Hofmanns Fundatſer 4 D.)

p. 232. Verſet „Gumti vilde Cajul jage etc." er indført anderledes hos Hofmann 3 Deel, nemlig ſaaledes:

Gunthi vilde Cajul jage,
Med ſin Spyd og med ſin Stage,
Jaget Cajul Gunth tilbage,
Saa hans Halsbeen maatte knage
Nu ligger Gunthi i Jorden ſaa kold,
Nu hører Svendſtrup til Aars ſaa bold.

p. 259. „Sveno Stavnſkov." Den adelige Familie hedder ikke ſaaledes, men Stavrſkov. — Stafuerſkofv, efter den Tids Skrivning.

p. 276. „infucatæ" er en Fejltagelſe, ſom let kunde ſkee for enhver Digter. Det burde hedde: non fucatæ.

p. 371, i Regiſtr. Seheſted, Jürgen; ſkal være Seefeldt.

(Sluttes i næſte Nr.)

Blandede Efterretninger.

Paganinis Spil omtales i det Frankfurtſke Aftenblad af Freieiſen paa følgende Maade: Paganini træder op. Hvilket Syn! Vi troe at ſee en henfaren Aand for os. En uanſeelig Figur, af Middelſtørrelſe, mager; et blegt Anſigt, ikke ſynderlig fyrige Øjne; Haaret hængende ſtridt om Hovedet; knoklede Hænder, tørre og lange Fingre; vaklende Gang. Forkert bøjer han ſig for den forſamlede Mængde, forkert holder Meſteren Inſtrumentet i Haanden, ſom han omſkaber til et ſtyrende Væſen. Saaſnart han har ſat Violinen under Kinden, hans Bue har berørt Strængene, ſynes en højere Aand at komme over ham. Hans Anſigtstræk blive levende, hans Øjne funkle, hans Bevægelſer, der have Forhold til hans Spil, blive beſtemte. Allerede under Tuttiſatſerne griber han driſtigt og med Meſterens Sikkerhed enkelte Accorder. I hans Miner ſynes den indre Kamp ſom han maae beſtaae, at affpejle ſig; den dybeſte Smerte, den inderligſte Attraae, den bitterſte Spot, ja en ſkjærende Haan bliver ſynlig, og Alt hos ham erindrer om Hoffmanns Kapelmeſter Kraisler eller Raadmand Krespel. Og nu, diſſe Toner, denne Blødhed, denne inderlige Følelſe; ſiden den Alt overgaaende driſtige Udførelſe af de meſt ophøjede Ideer, af den meſt forvirrede Humør. Manden ſynes at være i Pagt med Fortryllere! Alle Følelſer ſom ſove i Menneſket, blive fremkaldte; Kjærlighed, Had, Vrede, Grusomhed, Anelſen om det Affkyelige vaagner i os. Gjengivelſen af den tænkeligſte Vanſkelighed!

Vi see og troe det ikke; vi høre og blive uvisse paa os selv. Jeg kunde ikke see om han bar en Ring paa Fingeren; man havde ellers kunnet troe, som Neapolitanerne om Mozart, at i Ringen laae Tryllekraften af det overordentlige Spil. I hans Adagio, i hans Cantabile gribes Menneskenes hele Sjæl. Det Skjønne og Rørende, det Zarte, Sværmeriske i Følelsen, den dybe Alvor bevæger sig i disse angribende Tonerækker. Hans Maestoso lyder som bydende Raab, hans Allegro er den mest begejstrede Dristighed, det mest affindige Lune. De største Contraster stiller han ved Siden af hinanden og forstaaer at forbinde dem inderlig; det Yndigste og Skrækkeligste, det mest Angribende og Spøgefuldeste, det mest Ophøjede og Kunstigste forener han til det forunderligste Heelt. Hvo som ikke har hørt ham, kan ikke gjøre sig noget Begreb om disse Vidundere, og hvo som har hørt ham, kan kun udraabe:

„Ja die Erscheinung ist so riesengroß,
Daß jeder sich als Zwerg empfinden sollte!"

Senere hedder det i et andet Nummer i dette Blad om Concerten, som Paganini gav i Frankfurt den 31 August: Musiken, som Paganini veed at aflokke sit Instrument, Tonerne, som han lader strømme fra Violinen, Melodien, som han med fuld Aand fremlokker, ere saa ene af af deres Art, og indtage paa deres Maade et ligesaa højt Kunsttrin som en Raphaels Madonna, eller en Ariosts Stanzer. Ja ham lykkes det, at udvikle paa Violinen Kunstens vidunderlige Rigdom og at fremføre det som hviler dybt i det Inderste. Vi bemærke i hans Adagio, som fra den dybeste Grund, den evigstræbende Længsel, den uudsigelige Attraae, som aldrig kan blive tilfredsstillet, og der kjæmper som i den hæftigste Lidenskab, der snart besejres, stigende op paa Tonernes Bølger, og stedse stræbende efter det Højere, tilsidst synker ned. I hans Allegro springer han over alle Skranker. De rasende Lidenskaber ligesom svinde hen i sig selv, alle Kræfters Bryden, det Sælsomste, mest Fremmede, det Voldsomme i Overgangene, det Dybsindige i Phantasien opvækkes her i ham og kundgjør sig. Himmelsk Begeistrings glødende Funker synes at oplyse hans Indre. Fast og dristig staaer Paganini der og vover, ufortrøden, det der forekommer os umueligt. Hvormegen oplivende Munterhed, Spøgefuldhed, sorgløs Fjaserie hersker der ikke i hans Rondo. Han behandler her Instrumentet som et kjært Barn. Han blander den muntre Smerte med den smertelige Munterhed i de behageligste Melodier. Hvor sindrigt anvender Paganini det Fuldkomneste i Mekanismen. Hans forvovne Spring, hans, i chromatiske Toner, op- og nedgaaende Passager, hans Staccato's Rullen. Pizzicato i Forbindelse med col arco Spillet, Flageolettens Anvendelse, alt dette slynger han i hverandre med mangfoldig Kunst, og han forekomme os her snart særdeles humoristisk, snart haaneude, snart at ville forstyrre et foregaaende dybt Indtryk af en sjelfuld Tone, snart dybt foragtende Alt. Lsr. 3 B. 21.

Ægtekjærlighed. Hver Stad i Frankrig skryder, ligesom Paris, af i sit Skjød at have seet lysende Exempler paa Kjærlighed imellem Ægtefæller. I Lyon, som efter sin Overgivelse blev en Skueplads for de blodigste Grusomheder tildrog sig følgende: En Kone fik at vide, at hendes Mands Navn var sat paa Proskriptionslisten. Strax underrettede hun ham derom, gav ham sine Penge og Juveler, nødede ham til at forføje sig bort og tog hans Klæder paa. Mod Aften kom Lønmorderne og spurgte efter Manden. Konen lod sig see i hans Klæder, og blev ført til Komitteen. Man afhørte hende, og snart opdagedes Fejltagelsen. Man spurgte hende, hvilken Vej hendes Mand havde taget? — Min Mand? jeg har sat ham i Sikkerhed for eders Efterspejdninger; jeg har hjulpet ham paa Flugten, og jeg gjør mig en Ære af at have vovet mit Liv for at redde hans. — Man truede hende med Dødsstraf, om hun ej aabenbarede hvad Vej han havde taget. — Slaaer til, naar eder behager, svarede hun; jeg er færdig. — Eders Fædrenelands Vel, føjede man til, paalægger eder at tale. — Barbarer, tog hun Ordet, naar har vel Fædrenelandet befalet at fornærme Naturen? — Saamegen Standhaftighed paabød Kommiteens Lemmer Ærefrygt, og for denne Gang fik en ædel Handling Overmagten over det Grumhedssystem, som syntes at have forvandlet Frankrige til en vidtstrakt Grav.

Gjæstfrihed. En Franskmand, som under Rædselsregjeringen var flygtet til Bryssel, blev der overrasket af Tropper som, efter Bataillen ved Fleurys, seirende rykkede ind i denne Stad. Af Frygt for at blive taget til Fange flyede han ogsaa derfra. Bevæget af den Medlidenhed, Ulykken indgyder, standsede ham en ung Pige, som sad i en Dør, med de Ord: De er forloren, om De gaaer længere. — Vender jeg om, svarede han, er jeg det ogsaa. — Nu vel, kom da herind. — Franskmanden modtog Tilbudet. Pigen underrettede ham om, at hun var Søsterdatter af Klokkeren i Sognet, men da hun var overbevist om, at Morbroderen ej vilde tillade hende at modtage ham i sit Huus, førte hun ham hen i en Lade, hvor hun skjulede ham. Men imod Nattetid kom nogle Soldater for at hvile sig der. Urolig over Franskmandens Skjæbne fulgte Pigen dem uden at sees, og passede det Øjeblik da de vare faldne i Søvn, for at ledsage ham fra dette usikre Sted. Han var paa Vejen at snige sig bort, da en af dem vaagnede, tog fat i ham og raabte: hvem er der? Pigen kastede sig strax imellem dem og sagde: slip mig dog! det er mig der kommer. — Hun behøvede ikke at sige mere; bedragen af en Fruentimmerstemme slap Soldaten sit Rov. Hun førte nu Flygtningen op paa sit Værelse, tog der Nøglerne til Kirken, og, med en Lampe i Haanden, aabnede hun den for ham. De kom til Kapellet som Krigens Ødelæggelser havde røvet dets Prydelser. Bag ved Alteret var en Faldluge, som var vanskelig at finde. Hun løftede den op og sagde: „see der er en mørk Trappe som fører til en Hvælving, hvor en anseelig Families Aske forvares. Formodentlig vil man ikke troe, at nogen findes paa dette Sted. Hav blot Mod til at stige ned, og bliv der, indtil en gunstig Lejlighed kan vise sig til Deres Flugt." Derpaa forlod hun Franskmanden, og lod Lugen falde til over ham. Forladt, ene paa dette Forskrækkelsens Sted, steg han med Tryghed ned. Hvilken Overraskning! De første Gjenstande, som ved Lampens Skin slaae hans studsende Øje, ere hans Families Vaaben, hvilken nedstammede fra dette Land. Han kjænder sine Forfædres Grave igjen: han hilser dem med Ærbødighed, og rører grædende ved det Marmor der gjemmer deres elskede Støv. Den første Dag tilbragtes i disse blide Følelser. Paa den anden ventede han, martret ligesaameget af Hunger som af Begjerlighed efter at faae sin Frihed igjen, forgjæves sin Befrierinde. Den hæftigste Uro blandede sig nu med hans Utaalmodighed. Han frygtede snart for at hun var bleven et Offer for hendes Velgjørenhed, snart for at hun havde glemt ham. Hans Urolighed tiltog endnu mere, da han den tredie Dag ikke hørte Nogen komme ham til Hjelp. Et Rov for de rædsomste Forestillinger og de mest trykkende Fornødenheder havde han ikke Andet for Øjne end Billedet af en Død, skrækkeligere end den han havde villet undvige. Hans Kræfter forlode ham og han faldt afmægtig ned paa en af sine Forfædres Kister. Imidlertid hørtes imod Aften en Lyd. Det var Stemmen af den følende Pige der kaldte paa ham. Glæden over denne uventede Redning, i Forening med hans Mathed, betog ham Mælet. Hun troede at han var død og lod, sukkende, Lugen falde. Ved Lyden heraf følede den Ulykkelige at hans Styrke kom tilbage, han udstødte et Skrig og styrtede hæftigen til Trappen. Til Lykke hørte Pigen ham og vendte om. Hun aabnede Lugen, gav ham Mad, underrettede ham om Aarsagen til sin Tøven, og forsikrede, at hun havde taget sine Forhold saa godt, at han for Fremtiden ej havde sligt at befrygte. Derpaa gik hun bort, men havde neppe gjort nogle Skridt, før hun hørte Kirkedøren aabnes med Brag og saae adskillige Bevæbnede komme ind. Hun ilede tilbage i Hvælvingen, og anbefalede Franskmanden den dybeste Taushed. Det var et Detasjement franske Soldater, som kom for at undersøge, om ikke Klokkeren havde givet nogen Emigrant Fristed i Kirken. Han, som var uvidende om sin Søsterdatters Foretagende gik i Spidsen for dem, og opfordrede dem til med yderste Omhyggelighed at anstille Undersøgelsen. Intet undslap deres Blik. De eftersaae alt og gik endog over Lugen. Hvilken Prøve for de to Fanger! Hvert Skridt, som rystede den, gjenlød i deres Hjerter og satte dem i den grueligste Angest. Men efterhaanden sagtnedes Larmen og forsvandt tilsidst aldeles. Pigen steg nu op af Hvælvingen, gjennemsøgte Kirken, og da hun ikke mærkede nogen, kom hun tilbage, trøstende den forskrækkede Franskmand og

gik bort. De følgende Dage undlod hun ikke nøje at forsyne ham med Alt hvad han behøvede. Han opholdt sig længe i denne Grav under den omhyggelige Piges Forsorg. Endelig kom det gunstige Øjeblik. Hun underrettede ham derom, og, efterat have sagt sin Skytsengel det taknemmeligste Farvel, begav han sig bort, kom lykkelig til sin Landgaard, og lærte der, i en kjær Hustrues Favn, at sætte end højere Priis paa den Velgjerning, den ædelmodige Pige havde viist ham.

Spaadomme. I et af de Münchenske Tidsblade læses Følgende: Fremtiden vil give Anledning til at give et paafaldende astrologisk Prognostikon, som i to forskjellige Skrifter over Jupiters og Saturns Conjunction, og over det voxende, blomstrende, visnende Tyrkie er givet, i Aarene 1682 og 1684, af Joh. Henrik Voigt, kongelig svensk Mathematiker i Stade. I det første sætter han Tyrkernes Fald ikkun overhovedet imellem Aarene 1700 og 1900; men i det andet udtaler han sig bestemtere, nemlig at imellem Aarene 1000 og 1100 var en Conjunction, hvorefter Tyrkernes Kraft allerede var svækket, og det forjættede Land var dem for nogen Tid frataget; — men i Aaret 1800 ville de store Conjuncioner atter komme, og vandre fra „igneo in terreum, in detrimentum turcarum, da nærme Tyrkerne sig allerede, og komme stedse nærmere til Svaghed, Fald og Undergang." Preuss. Staats Z. 298.

En stor Have efter en original Idee er i Pensylvanien. Ejeren af samme er født i Genf, og har ved lykkelige Handelsforretninger i Amerika erhvervet sig en betydelig Formue. Længselen efter Hjemmet, eller den saakaldte Hjemvee, en Sygdom, som angriber næsten alle Schweizere i fremmede Lande, havde ogsaa med al sin Styrke bemægtiget sig hans Sjæl, og evindelig fremført for hans Phantasie, hans Fædrenelands paradisiske Dale, romantiske Bjerge og speilklare Søer. Da det formedelst hans Forbindelser var ham umueligt at vende tilbage til hans Fædreneland, saa fattede han den Beslutning, at danne sig et Miniaturbillede af Schweitzerlandet, paa sine Ejendomme. Efter fem Aars Forløb blev denne Efterligning bragt i Stand, med skuffende Lighed, paa en flad Strækning af to (engelske) Qvadratmile, udkastet efter de bedste Planer. Man seer Bjergstrøg i deres ejendommelige Omrids, alle Søer, Floder, Stæder og Landsbyer. Landevejen danner Vejen i denne Schweitzerhauge og fører magelig paa en Dag til alle Partierne. Er nu den amerikanske Eneboer fri for alle alvorlige Forretninger, saa husvaler han Hjemveens Smerter i sit kjære selvskabte Schweitzerland, og han tøver ofte hele Timer ved Genfersøens livlige Bredder, og føler sig salig og lykkelig, naar hans Barndoms Drømme som Skyggebilleder omsvæve hans Hoved. (Hvo erindrer sig ikke Operaen: „Schweitzerfamilien?")

Kjøbenhavns Børs, d. 17 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. 9½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48	48½ Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	100½	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99½	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	62½	63 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 93.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 21 November 1829.

Lodoiska.

Kort efter den 31 Marts 1793 og Girondisternes Fald kom en skjøn blomstrende Qvinde til en liden Landsbye ikke langt fra Lausanne. Hendes forrevne sammenlappede Klædedragt røbede en Stand der ikke var bestemt til Nødlidenhed. Det skjønne aandrige Ansigt, som blikkede frem under Græmmelses og Kummers mørke Skyer, fordrede Medlidenhed, og denne blev forøget ved den Tilstand, hvori den velsignende Natur havde sat hende.

Den unge Kone havde en Ledsager, som hun, med Tilsidesættelse af sig selv, helligede sin hele Omsorg. Denne Ven var en gammel, sig paa Krykker fremsnigende Olding, hvis hele Legeme syntes ødelagt af Krampe. Hvidt Haar omgav Hoved og Kind, Blegхed var udbredet over det hele Ansigt, og kun af de dybt indfaldne Øine straalede en Ild, som vidnede om fordums Levenhed og Kraft. Han enten sneg sig ved hendes Bistand langsom afsted eller udhvilte ved hendes Side paa den første den bedste Steen eller Træstub.

De boede i et lidet Bondehuus, der svarede til deres Fattigdom. Man saae dem sjelden, dog syntes de ikke med Forsæt at skjule sig. Naar Solen kastede sine varmende Straaler paa Huusdøren, sadde de begge stundom paa Bænken udenfor samme.

De kunde imidlertid ikke hindre, at man overalt begyndte at føle levende Deeltagelse for dem, at man nøjere underrettede sig om deres Levemaade, om Midlerne til deres Underholdning. Forenes Armod med Skjønhed, vækker den desvissere Interesse, det være saa af Medlidenhed, eller af Egennytte, eller af blot Nysgjerrighed. Efterat man havde vovet og igjen forkastet en Mængde Formodninger besluttede man endelig efterhaanden at nærme sig Konen, der holdt sig saa langt borte, og kun syntes at leve for sin Ledsager, ham man ansaae for hendes Fader. Enkelte Samtaler uden for Døren af deres Hytte banede Vejen, og den skjønne Ulykkelige skulde just indføres i de bemidlede Landboers glimrende Kredse, da hun kom i Barselseng.

Denne hendes Barselseng frembød den mest passende Lejlighed til at fuldende hvad man nys havde begyndt. Man understyttede hende med ædel Gavmildhed, og hun modtog enhver Gave, enhver tilbudt Pleje paa en saadan Maade, at man tydelig kunde see, at hun forstod ligesaa godt selv at yde den, som at sætte Priis paa en hende med Beskedenhed beviist Velgjerning.

Hun kom ned med et smukt sundt Barn, og efter hendes Opkomst var hun ikke istand til at afslaae hendes velgjørende Venners Indbydelser. Den lyse Aand, det fiintfølende Hjerte, Bevidstheden af den nye Værdighed, hvori hun som Mo-

der lod sig see, vakte ny Deeltagelse og indtog Alle.

Man var beskeden nok til ikke nysgjerrigen at forske efter det hun med Forsæt fortaug. Hendes Navn, hendes forrige Stand, selv den graahaarede Krøbling, som aldrig fulgte med hende, og til hvem hun alt for snart ilede tilbage fra Selskabet, dulgte hun for alle hendes Bekjendtere, hvoraf mangen dog fortjente at kaldes hendes Ven. Hun undgik at tale derom, og naar man troede snildeligen at have ledet hende saavidt, at hun maatte tale, undveeg hun det ved en overraskende Vending.

I denne Forfatning, hvori Pligter og Adspredelser af vexlede saa behageligen, henlevede hun nogen Tid. Hendes Venner bleve med hver Dag flere, og hvergang hun gik, bad Selskabet hende indstændigen om snart at komme igjen.

Denne Overbeviisning, at hun virkelig overalt var velkommen og gjerne saaes, gav hende Ret til at føre en ikke bedaget Mand, som hun udgav for nærbeslægtet med sig, ind i de Selskaber, hvortil hun havde Adgang. Dette skete strax efter den 27 Juli 1794, paa hvilken Dag tilligemed Robespierre Rædselsregjeringen i Paris blev styrtet.

Den Beskedenhed, man havde iagttaget mod den unge Kone, gjorde man sig og til Pligt mod den unge Mand. Dog kunde man ikke holde sig fra at sende en Tjener efter ham, for at see hvor han begav sig hen.

Han gik ind i Bondehytten med den unge Kone, hvis Barn han undervejs plejede at bære. Det var saare naturligt, at hendes Slægtning boede under Tag med hende.

Hvad der saa længe havde været dem en Gaade, skulde ikke længe være det mere; Hændelsen kom imellem.

Disse selskabelige Kredse underholdt sig med Literaturen; man talede sædvanligen en Tidlang om den, og begyndte derpaa at forelæse noget. Engang tog ogsaa den unge Fremmede et Haandskrift frem af Lommen og forelæste. Det var enkelte Steder af en Roman.

Det Forelæste forekom ikke Selskabet nyt; man hvidskede hinanden i Øret, at det var trykt, og man undrede sig over at den Fremmede vilde udgive Haandskriftet for sin Ejendom.

Samtalen blev mere højrøstet; man sagde ham det med en vis Omfindtlighed reent ud, og syntes kun at beklage, at man ikke kunde komme paa Navnet. Han taug og vilde læse videre, da en af Selskabet faldt ham i Talen:

„Nu erindrer jeg mig, det er af Louvet!" —

„Ja, ja, det er af Louvet!" stemmede flere i med.

Den Skjønne, som sad ved Siden af den rødmende Forelæser, betragtede en kort Tid hans Forlegenhed, sprang derpaa pludselig op, omfavnede ham med Taarer, og udbrød:

„Ja, ja, det er den elskværdige Louvet, min Mand!"

Selskabet var forbauset og rørt. En lang Taushed ærede de reddede Ægtefællers Henrykkelse, og viste dem den inderligste Deeltagelse.

„Og Krøblingen?" spurgte en Dame siden efter.

„Var mig" — svarede Louvet *).

Anmærkninger til Pontoppidans Marmora Danica.

(Fortsat fra forrige Nr.)

Specilegium.

Tom. I. p. 240 jfr. med 241. Ingen af de Anders Biller her omtales blev Rigens Marsk 1553. Nej, Anders Bille fra Damsboe blev Rigsmarsk i Christian d. fjerdes Tid, og blev ihjelslagen 1657 af en af hans egne Soldater i Fredericia, da han havde opladt Porten for de Svenske. See Thestrups Krigs Armatur. Den sidstmeldte Anders Bille til Løismose levede efter

*) Louvet, en af de mest yndede Romandigtere, blev bortrevet fra sit stille landlige Opholdssted ikke langt fra Paris, mod sin Villie draget ind paa Revolutionens blodige Skueplads, og som Repræsentant erklæret fredløs i A. 1793.

Souverainiteten, kunde altsaa aldrig blive Marsk, og den gamle Anders Bille, Herre til Søholt, som døde 1555, var ej heller nogensinde Rigsmarsk. — I det mindste nævnes han ikke som saadan paa Billernes Genealogi i Hofmans Fund. 2 Deel; men kun som simpel Adelsmand, der øvede Jagt paa sit Gods og hensov saligen med sine Fædre.

Marsken Erik Banner til Asdal og Kokkedal døde 1554.

T. II. p. 370. I Registret fattes Hans Rosencreutz som findes I. 95.

T. I. p. 248-9. Holger Henriksen til Glimminge var af den Familie Ulfstand. Deraf var og Jens Holgersen; thi Zidsel Ulfstand, som var Knud Gyldenstjernes Frue til Thim, nævnes at have været en Datter af Jens Holgersen Ulfstand til Glimminge.

Tom. II. p. 75. Caspar Markdanner var Christian d. 3dies Søn med en Skomagerdatter. Ved Tapperhed opsvingede han sig i Adelstanden. Han var fød 1533, blev Lehnsmand paa Koldinghuus 1585 og døde sammesteds 1618. Man finder i danske Magazin mange Breve fra Christian 4de til ham. Han var Herre til Rønringe Søgaard, og Stammen udgik med hans Sønnesøn Christian Markdanner, som døde der 1677.

— p. 90. „Qui secus faxit, damnatus erit" Dette er haardt, for at røre ved Bispens Hans Brochmanns hellige Gravsted.

— 162. MDCLXC hvilket Aarstal mon dette er? jeg tænker MDCXC kunde være nok.

— 170 „den store Pestilentz" var her 1602, som bekjendt.

— 226. Lin. 39. Fornavnet til „Brahes" skal udfyldes med Otto.

Tom. I. p. 187. Jacob Ulfelds historiske Skrift, som her omtales er trykt i Ludewigs Reliqu. Mss. — og paa dansk udgivet af C. P. Rothe. Khavn 1752. 4.

— p. 83. Ligstenen i Stadel Kirken: I første Linie skal vistnok efter Hr. Ellungs Anmærkning staae hæc, ikke: hic. — Anden Lin. „reddens" er grundfalskt, thi „reddat" læses tydeligen, efter Ellungs Aftegning, og mit eget Djesyn; men hele Slutningen er udeladt, og den er tildeels utydelig. Det er klart nok at her staaer: „obiit in domino Anno . . . . . MDL —" men det gjelder om at udfylde det Hul heri findes. Efter Ellungs Aftryk af Stenens levnede Figurer, og efter Analogien af Munkeskrift, paastaaer jeg at her bør læses — — salutis — —

— pag. 135. Otto Njelsen (Rosenkrands) nævnes her „curiæ Magistri" hos Christian den første. — Altsaa er det uimodsigeligen rigtigt, at den forvirrede Munkestiil i Thim-Kirke over Njels Erichsen (Gyldenstjerne) bør læses: Magister Curiœ. (Vide T. 2 p. 81.)

— pag. 82. Navnet paa den Mehar, som her omtales, har Lighed med Kong Mizar, som i Brænde Sogn skal have holdt Feldtslag med Kong Wiold, og med ham der være begraven. (Hofmanns Fund. 4 D. 729.)

(Hvad Nødskovs her leverede Haandskrift til Slutning har om Mindestenen i Wammen Kirkemuur forbigaaes denne Gang.)

Ohe! jam satis est. Tag venligst til Takke hermed og elsk fremdeles en forbunden Ven. Voldberg. Tid efter anden og sluttet d. 17 Dec. 1797.

P. M. Nødskov.

Til S. T. Hr. Geogr. Landmaaler Ellung.

Kjøbenhavns Vejviser angaaende.

De af Indvaanerne som finde nogen Forandring eller Rettelse fornøden ved Deres Adresser i Vejviseren for 1830, ville behage at henvende sig til Undertegnede med saadant, fra nu, og indtil November Maaneds Udgang.

Ligeledes anmodes De, som ønske Vejviseren for 1830, at tegne sig snarest muligt, for derefter at bestemme Oplagets Størrelse.

L. Thiesen,
Børsen Nr. 12.

Nytten og Nødvendigheden af en Bog, som Kjøbenhavns Vejviser, er for indlysende, til at det behøver her nogen nøjere Udvikling. I enhver Stilling af Livet føler man det ideligen, og den Tidsbesparelse, Vejledningen medfører, er for de fleste mere end erstattende nok for den ringe

Sum, dens Anskaffelse koster. Man seer aabenbart, at det er Udgiverens ivrigste Bestræbelse, at bringe Skriftet Fuldstændighedens og Nøjagtighedens Maal saa nær, som muleligt. Men dette kan ikke opnaaes uden Medvirkning fra Almeenhedens Side, deels ved betimeligen at opgive ham enhver Bopælsforandring; deels ved at understøtte ham med en saa tilstrækkelig Subskription, at han seer sig nogenlunde lønnet for et med saa betydelige Omkostninger og saa stor Møje forbundet Arbejde. Et Forehavende af den Natur fortjener Opmuntring, og vil sikkert heller ikke savne den hos en Almeenhed, der veed at paaskjønne ethvert til det Heles Gavn og Beqvemmelighed sigtende Arbejde.

Indenlandske Efterretninger.

Gehejme-Statsministeren, Gehejmeconferentsraad Ove Malling, Ridder af Elefanten, St. af Dbr. og Dbm., kongel. Historiograph, første Medlem af Directionen for Universitet og de lærde Skoler, etc. etc. er død den 17 Novbr. i den høje Alder af 82 Aar. Hans i en Række af over 50 Aar havte Embedsvirksomhed, og Deltagelse med Raad og Daad i Statens vigtigste Anliggender giver ham et uforglemmeligt Navn i Fædrenelandets Aarbøger, og i Literaturen har saavel Skriftet, der første Gang fra hans Haand for 52 Aar siden udkom: „Store og gode Handlinger af Danske, Norske og Holstenere," som flere literaire Arbejder, ogsaa vundet en eviggrøn Krands om hans Minde.

Det danske Tallotteri har i de otte Aar 1818-25 afgivet for Trækningerne i Kjøbenhavn et Overskud af 2177,166 Rbdlr. Sedler og for Trækningerne i Altona og Wandsbek 1,201,333 Rbdlr. r. Sølv. Efter Middeltal udgjør dette Overskud aarligen 2,72,000 Rbdlr. Sedler, og 150,000 Rbdlr. Sølv. En interessant Afhandling: „Om Tallotteriet som Indtægtskilde for Staten," med særdeles Hensyn paa den danske Stat, læses i Dr. Nathan-David's Statsøkon. Archiv 2 Binds 2det H. 211-257. Den er

oversat paa tydsk i Staatsb. Magaz. 9 B. 2 H. 294-339. Dette Tidsskrift har over samme Gjenstand forhen havt Undersøgelser i 1 B. S. 418 og 2 B. S. 182.

De lærde Skoler i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten har i nogle af de sidste Aar havt følgende Antal af Disciple:

	1823.	1824.	1825.	1826.
Altona	94	71	53	64
Glückstad . .	76	75	70	52
Kiel	103	106	98	101
Meldorf . . .	55	51	49	34
Pløn	72	71	66	68
Rendsborg omtr.	60	60	60	60
Flensburg . .	53	65	77	78
Hadersleben .	49	53	51	50
Husum . . .	58	65	65	71
Schlesvig . .	158	142	147	140
i alt	778	759	736	728

(Staatsb. M. 9 B. 2 H.

Antallet af de ved det Kielske Universitet Indskrevne i de sidste Aar har været:

Aar.	Til Paaske.	Mikkelsdag.	I alt.
1820.	50.	38.	88.
1821.	43.	38.	81.
1822.	64.	43.	107.
1823.	45.	56.	101.
1824.	55.	63.	118.
1825.	59.	42.	101.
1826.	67.	58.	125.
1827.	65.	55.	120.
1828.	67.	55.	122.

Antallet af de Studerende blev i Vinterhalvaaret 1825-6 angivet til 296, i Sommerhalvaaret 1828 til 380; i Vinterhalvaaret 1828-9 var Tallet 333. Ti Aar tilbage i Tiden, nemlig 1819, var Tallet kun 222, og i de tidligere Aar end mindre. Saaledes er Tallet betydeligen voxet; og det synes, naar man seer hen til de latinske Skolers Besøg at ville ikke snart formindske sig.

Man læser i nylig udkomne 9 Bds. 2det Hæfte af Prof. Falchs staatsbürg. Magaz. 1829 S. 381-429, med Bilager, en Undersøgelse over unge Menneskers Trængsel til Studering, og de bedste Midler derimod.

Den danske Literatur er beriget i disse Dage med et interessant Værk: dansk Synonymik eller Forklaring af eenstydige danske Ord ved Conferentsraad B. G. Sporon, Profess. M. L. Heiberg, Prof. J. Smidth, R. af D., og Udgiveren Pet. Er. Müller, Dr. og Prof. i Theol. R. af D. To Dele. 8. Paa den gyldendalske Boghandlings Forlag. Hr. Forfatteren har i Fortalen omhandlet de foregaaende Arbejder i Faget. „Sporon havde i sit Værks første Udgave ikke sat Artiklerne i nogen Orden. De tydske, franske, og engelske Synonymikere have fulgt en Slags alphabetisk Orden, i det de rettede sig efter Begyndelsesbogstavet af det Ord, som af de sammenlignede staaer først; men da det ofte er tilfældigt, hvilket af disse Ord sættes først, og de øvrige Ord ikke komme i Betragtning, er denne Orden selv i alphabetisk Henseende meget ufuldstændig, og gjør ikke engang et alphabetisk Register overflødigt". Hr. Profess. Dr. Müller har med Rette anseet Læsningen i Synonymik at ville vinde i Interesse, og de enkelte Artikler langt bedre tjene til at forklare hinanden, naar man fulgte Sagorden, saaledes at de Synonymer sammenlignedes efter hinanden, hvis Begreber vare nærmest beslægtede. Saadan Orden er her fulgt. Der er begyndt med Sjelen og dens Evner, derfra gaaet over til Legemet, dets Organer og Virksomhed, derpaa om det menneskelige Liv i Almindelighed og hvad dermed staaer i Forbindelse, de borgerlige Forhold og den menneskelige Virksomhed, Ære, Ejendom, Uenighed og Rettergang. Derpaa følge Ord henhørende til de almindelige Begreber af Skjebne, Tid og Rum, siden om Jorden, Vandet og Ilden, tilsidst hvad der vedkommer Almeenbegreberne: Sandhed, Grund og Delelighed. „Denne Inddeling er vist nok, betragtet som systematisk, saare ufuldkommen, men den maatte beroe paa Beskaffenheden af det forhaanden værende Stof, thi Artiklerne vare udarbejdede længe før Inddelingen blev gjort. Denne svarer til sin

Hensigt, naar den giver Lejlighed til at sammenstille den største Mængde af de eenstydige Ord, som tjene til gjensidigen at forklare hverandre, eller som udvikle Begreber, hvilke ere hinanden beslægtede." — „Udviklinger af eenstydige Ords gjensidige Forhold have som Forstands Øvelser noget tiltrækkende ved sig. Det er i sig selv belønnende at see, hvorledes en dunkelt følt Forskjellighed omsider, ved at sætte Ordene i mangfoldige Forbindelser fremtræde med Klarhed, og da ligesom Udtrykket bliver mere bestemt, Tanken tillige vorder mere tydelig. Enhver Artikel udgjør en lille Afhandling for sig, hvis Forfattelse, naar man tilfulde kjender Begreberne og har den fornødne Kundskab om Sprogets ældre Tilstand, ikke kræver forberedende Undersøgelser."

I Egnen af Ebeltoft er et Mord begaaet. Omstændighederne ere disse: Søren Pedersen Spends, 27 Aar gl., og Broder, Jens Pedersen Spends, 23 Aar gl., begge fødte i Gravlev Bye, Fugleslev Sogn, ere ved egen Tilstaaelse, der stadfæstes ved Sagens øvrige oplyste Omstændigheder, overbeviste om at have begaaet Mordet paa Tjenestekarl Søren Hoemann af Ulstrup, som Tirsdagen den 27de f. M. blev fundet død i en Torvegrav, i Søeholts Mose. Begge Forbryderne viste under de første Forhør Fasthed i at benægte deres Udaad og forsikkre deres Uskyldighed; men da de hverken før eller efter Gjerningen havde lagt Plan til noget overeenstemmende Udsagn for Retten, bleve de ved Uovereenstemmelser i deres Forklaringer overtydede om flere Usandheder, hvilke først bragte Søren Pedersen Spends til Bekjendelse. Begge Brødrene, som sidde arresterede i Ebeltoft, have da forklaret: at de Mandagen den 26de f. M., paa hvilken Dag de havde mødt for Landmilice-Sessionen i Ebeltoft, fulgte hjemad med den Dræbte af Aarhuus Landevej, hvor de imellem Egsmark og Ulstrup, under opdigtet Paaskud, bevægede ham til at vige fra Landevejen ad en Bievej til Søeholt; men fra denne drejede de atter om ad en Vej til Ulstrup. Søren Hoeman var til Hest, og havde tilladt Søren Spends at sidde op bag ved sig et Stykke af Vejen. Da de vare komne til Trollebækken ved Søeholts Mose, og Søren Hoemann, som for at røre sig var

gaaet et Stykke af Vejen, her atter vilde stige til Hest, stødte begge Brødrene til hinanden, som Tegn paa, at de nu skulde begynde det aftalte Angreb. Søren Spends gav ham strax det første Slag, og inden Søren Hoemann fik Tid til at sætte sig til Modværge, greb Jens Spends ham med al sin Magt saaledes med begge Hænder om Halsen, at hans Aande stemtes og han ingen Lyd kunde give fra sig. Med en Vognkjæp, som Jens Spends havde medbragt fra Ebeltoft, gav nu Søren Spends den Afdøde 2 à 3 Slag, drevne med al Magt, paa Hovedet. Morderne ansaae ham nu for livløs; slæbte ham derfor fra Velen over Tørvemosen og kastede ham i nærmeste Tørvegrav. Ved hans Nedfald gav han endnu et svagt Raab fra sig, hvorover Søren Spends atter med Vognkjæppen tilføjede ham 2 kraftige Slag paa Hovedet. — Som Motiv til den begangne Forbrydelse, har Jens Spends anført, at Søren Hoemannn ved enhver Lejlighed søgte at fortrædige ham og bar Had til ham, samt at han ofte uforskyldt havde udskjældt og fornærmet ham; men Gjenstandene for de Stridigheder, de have havt sammen, have kun været af liden Betydenhed. Jens Spends har vedgaaet, at han ved Sammenkomsten med sin Broder i Ebeltoft den 26de f. M., har tilskyndet og overtalt denne til at være ham behjælpelig med, paa deres Hjemrejse at ombringe Søren Hoemann, hvem han allerede over en Maaned havde tænkt paa at myrde. Ved den med Liget foretagne Obduction forefandtes indløbet Blod i Hjernen og 8 betydelige Saar paa Hovedet, hvoraf flere skjønnedes at være dødelige. Da Søren Hoemanns afsjælede Legeme blev fundet, savnedes intet af hans Tøj, og det ej heller oplyst, at Forbrydernes Hensigt har været at plyndre ham.

Blandede Efterretninger.

Portochaisebærere i Dresden og Gondoler i Venedig. „Jeg glæder mig hver Gang jeg kommer til Dresden; thi til det meget Skjønne, som denne herlige Stad allerede længe har havt, er da stedse noget Nyt tilføjet, som gjør et behageligt Indtryk. Til det Nyeste, som især tildrog sig min Opmærksomhed, regner jeg Told- og Vagthuset ved Meißner-Porten, den klare Gasbelysning i og omkring Slottet, omkring den katolske Kirke, ved Indgangen til Broen, paa begge Sider af de Brühlske Terras-Veje. Kommer jeg maaskee om et Aar til Dresden, saa skulle vel de to foreslaaede Rondeaux, Bassinet, de to Rækker af Kjøbmændsboder, af hvilke en allerede er opført paa den saa kaldte Demoleringsplads, være færdige. Alle disse Gjenstande fryde Øjet; men hvorfor skal man tillige, ved Indgangen af Slotsgaden, endnu stedse see de afskyelige gulklædte Portochaisebærere med deres Dødningebaarer? I hele Tydskland finder man dem ej andensteds; og man har kun de Venetianske Gondoler at ligne dem med, hvilke gjøre Øjet lige saa ondt, og afstikke lige saa slemt mod Lagun-Stadens skjønne Palaier, som Portochaiserne i Dresden med Stadens venlige Borgerhuse. Vil man end ej ganske afskaffe Portochaiserne, saa give man dem dog i det mindste et bedre Anstrøg, og Bærernes lange til Hælene gaaende gule, graa eller blaa Kjoler ombytte man med hensigtsmæssigere korte Trøjer eller Collets, for at de ikke skulle staae Fare for at drives fort af Vinden." Hesp.

Say. I Dinglers polyt. Journal Aug. d. A. Nr. 1 S. 211 kaldes Say „en elendig Snakker (Schwätzer), der overalt finder saa mange Eftersnakkere." — „Naar vi give Hollænderne vort Tømmer for deres skjønne Lærredsvarer, deres ypperlige Klæde, deres fine Papir o. s. v. saa ere vi Esler, som man skulde prygle, saalænge indtil intet er mere tilbage af de lange Drehaar etc. I Hesperus Nr. 209 ankes over sligt revolterende Sprog, slig anmassende, haanende, afgjørende, grov Tone etc. Skulde man troe det mueligt, at Hr. Dingler forsvarer i Nr. 132-4 Tonen. Ordet „Eslerne" finder han end næppe stærkt nok. „De største Mulæsler" skulde det være. — At tale imod Say's, Huskinson's o. fl. Anskuelser med slige Grunde skulde man ikke tiltro saa agtet en Journals Udgiver. Han roser ved den Lejlighed „den fortreffelige Statistiker og Stats-Økonom, Melchior Gjoja, der, saavel i sine Værker,

som i de Analyser, i hvilke han prøver Say's Flikværk, (see biblioth. italiana), har viist det Løse i Say's Grundsætninger, og desuden forklaret, hvorledes det, der hos Say er godt og brugbart, allerede Aarhundreder forud af Economisti d'Italia er fremstillet, og at Say enten virkeligen ikke har kjendt dem, eller vil synes ikke at kjende dem."

Opposition. I constitutionelle Stater er den af Vigtighed. I monarkiske Stater søge ofte Ministre at skildre den fra forhadt Side. Den vise Fyrste er langt fra at hade den; men søger at forædle den; hvad indeholder Begrebet af Ordet: Opposition? Forskjellig og anden Anskuelse af en Gjenstand end den herskende. Sandheden luttres; men Oppositionen bør være værdig; føres i anstændig Tone. Kjekhed bør ej udarte til Vildhed; Djervhed ej til Grovhed. Dinglers Sprog imod Prohibitiv-Systemets Modstandere bør ej høres. — Et svensk Blad fortæller en Anekdote af den svenske Rigsdagshistorie om den Stilhed der i Ridderhuset er opstaaet, og den Mangel paa interessante, Gjenstandene oplysende, Debatter. „Hvorhen tog Oppositionen paa Ridderhuset Vejen? spurgte en Mand en anden. Aa, fik han til Svar: Friherre Ankarswärd tog den jo med sig da han rejste; han udgjorde den jo ene.

I Berlin er nylig opdaget et slemt Lotterie-Bedragerie af en Kollektør, som for fem Aar siden havde tilbageholdt en Gevinst paa 100,000 Rdlr., hvoraf en Fabrikant havde vundet Fjerdeparten, under Foregivende: at han havde solgt Lodsedlen til en Warschauer-Kjøbmand; men da denne var en meget billig Mand, lod Sagen sig vel i Mindelighed afgjøre. Warschaueren (der egentlig var en Berliner Jøde) indfandt sig omsider, og efterat endnu en Banquier og flere Hjelpere vare komne til, afspistes Fabrikanten med 10,000 Rdl., under eedelig Forpligtelse at holde det Hele taust. Endelig er Tingen kommet for Lyset, da en Skræder har meldt sig, som ogsaa havde ¼ Deel i Loddet, hvilken man afkjøbte ham for 100 Rdlr. og det hele smukke Selskab maatte paa Nytaarsfesten vandre fra Synagogen til Kriminalfængslet; Banquieren har forgjæves tilbudt at stille en Kaution paa 50,000 Rdlr.

Sjælsstyrke i Ulykken. En ung og smuk Pige blev en Dag anklaget for Revolutionskomitteen i Lyon fordi hun havde vægret sig ved at bære Kokarden. Man vilde vide Aarsagen og hun svarede: det er ikke Kokarden jeg hader, men eftersom I bærer den, er den i mine Øjne et Signal til Forbrydelse og kommer aldrig paa mit Hoved. Fangevogteren, som stod bag ved den modige Pige, fæstede en Kokarde paa hendes Hat. Hun mærkede det, rejste sig med koldt Blod, tog Kokarden af og kastede den paa Dommerbordet: see der er den tilbage. Derpaa ilede hun bort og gik til Døden.

Frihed. Denne sættes af Montesquieu i at gjøre hvad Lovene byde. Hvilket Gækkeri med den menneskelige Forstand! Om nu Lovene ere tyranniske, vilde, vanvittige? — Han troer at man kan være alt for fri. Thi han veed ej at Friheden er blot den Kreds, inden hvilken man virker; som ene gjør Handlingen mulig, men hverken god eller ond, eller viis eller gal. Friheden er det hellige Vilkaar for Liv og Tilværelse. — Hvor Nogen trykkes, der er Nogen ikke fri. Heraf følger, at hvor Alle ere mest fri, der er mest Fred, og den fineste Grændse for hver Dødelig.

Forstand leder til Lyksalighed ved Frihed.

Bemærkninger af Lichtenberg.

Der gives en Maade at forlænge Livet paa, hvilken ganske er i vor Magt: at staae tidlig op, hensigtsmæssig Brug af Tiden, Valg af de bedste Midler til Øjemedet, og, naar de ere valgte, munter Udførelse. Paa denne Maade kan man vorde saare gammel, aldenstund man ikke vurderer Livet efter Almanakken; men hvad det bedste er, saa vorder ogsaa hint Liv, som vi med Almanakker udmaale, forlænget ved det, hvis Maalestav Fortjenesten er. Naar man engang har et Arbejde for sig, saa er det godt ved Udførelsen ikke strax at

forestille sig det Hele, thi dette har for mig i det mindste meget nedslaaende; men man arbejde paa det, man har lige for sig, og naar man er færdig dermed, gaae man til det nærmeste. At begynde en Ting i Øjeblikket, og ikke opsætte den et Minut, end sige en Tid eller en Dag, er ligeledes et Middel til at udstrække Tiden.

Jeg anseer Recensioner som et Slags Børnesygdom, der mere eller mindre overfalder de nyfødte Bøger. Man har Exempel paa, at de sundeste døe deraf, og de svagelige ofte slippe igiennem. Mange faae dem slet ikke. Man har ofte forsøgt paa at forebygge dem ved Amuleter af Fortale og Dedication, eller endog ved egne Domme at makulere dem; men det hjelper ikke altid.

Det kunde vel endog være, at en vis Generation, i den rette op- og nedstigende Linie, udgjorde et Heelt, som vorder enten fuldkomnere eller slettere. At f. Ex. den berømte Hovards Søn er bleven ganske gal, kunde staae i Sammenhæng med Faderens Genie. Thi, uden hos sande Menneskekjendere at komme i Mistanke for at ville nedsætte denne store Mand eller giøre hans Dyd mistænkt, kan man paastaae at han vilde have undladt mangt et Foretagende, dersom han ikke allerede havde havt en liden Snert, og i det mindste fierne Anlæg til det, hans Søn siden virkelig blev.

Den berømte Hovard besøgte mig. Hvorfor? kan jeg egentlig ikke sige, med mindre han maaskee har villet tage min Stue, den jeg da i $1\frac{1}{2}$ Aar ikke havde forlgdt, som et Fængsel i Øjesyn.

Sterne staaer ikke paa et saare højt Trin, ikke paa den ædleste Vej. Fielding staaer ikke fuldt saa højt, paa en langt ædlere Vej. Det er den Vej, som den maa betræde, der engang vorder Jordens største Skribent, og hans Thom Jones er tilvisse et af de bedste Værker, som nogensinde ere blevne skrevne. Havde han vidst et lidet Korn mere at indtage os for sin Sofie, og havde han der, hvor vi høre kun ham, ofte været kortere, saa vilde maaskee slet intet Værk overgaae det.

Da Menneskene ere saa tilbøjelige til Opsættelse og til Langsomhed, og det som skal gaae for sig om Morgenen Kl. 5, sædvanlig først skeer Kl. 6, saa kan man sikker regne paa, at vinde Overhaand i en Ting, naar man foretager sig Alt uden mindste Opsættelse.

Ogsaa jeg troer paa den Helvetiusske Sætning: Man kan, hvad man vil, men ikke Alt hvad man rolig ønsker sig at kunne, vil man. Den Maade at ville paa, Helvetius mener, er umodstaaelig Begjerlighed, hvilken fast aldrig er uden den Evne, som udfordres.

Kjøbenhavns Børs, d. 20 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$94\frac{1}{2}$	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	$91\frac{1}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$62\frac{1}{2}$	63 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	$72\frac{1}{2}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 94.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 24 November 1829.

Ved Hs. Ex. vor Statsministers m. m. Forfatterens til Folkesangen: Hvor herligt Brødre! og til Skriftet: Store gode Handlinger

Ove Mallings

pludselige og ligt hans hele Levnet fredkrydrede Endeligt.

Fra jordisk Statsraad op i højest Samfunds Kamre,
Hvortil paa øverst Trin Du stod, indtræder Du:
Først nødes vi vel til Din Stigen at bejamre;
Men trøstede snart troe Dig himmelsalig nu!
Blandt os alt her erhverved Du, som god og viis,
Ret til at lønnes hist med evig Lov og Priis.

Beundringsværdig fort Du skred til alle Sider
Af Landsmænd elsket, æret rundt som i Dit Hjem:
Stemt tonerigst for herligt Præg af Fordums-Tider,
Tilaars i Hu med Ungkrafts Aand Du higed frem,
Til spillende omsider Mester selv af Maal
Du Konge, Fødeland, hver offred bredfuld Skaal.

Du oprømt sang om Formænds Færd i Hvergarns Kitler,
Med Værger, Kruse udstaffered Fædres Kreds;
Alt for at styre Jagten efter Ordner, Titler,
Ja ganske uden dem at stille os tilfreds.
Med meer Erfaring neppe nogen Dannemand
Hver Alders sande Fortrin, Mangler skildre kan.

Med lykkeligste Farver, Skygger frem Du kalder
Hint Oldtids Daad og Tarv i hæderkrandset Nord: —
I Sammenhold med Dettes Egeskienke falder
Dybt vort mahognie Spise- Thee- og Spillebord.
Fortroligt med storgode Handlinger bekjendt
Du derom rigt og skjønt os mindet har paa Prent.

Knap nogen offentlig, knap egen indre Vandel
Sig bedre røgte, parre lod for fælleds Gavn;
Ulignelig var Din Aarvaagenhed i Handel,
Og vanskeligt med Dit sig rimer fremmedt Navn:
Saaledes stemplet Du vor Ove Malling staaer,
Skal længe staae, som alt Du stod i mange Aar.

Til Ungdoms Mønster Dig jeg tidligt torde stille,
Dig allerede stor Toldkammer-Secretær:
Snart hyld bevaagen Du betegned mig skjønt lille

Som flittig lydig Dig hengiven Voluntær: —
Strax jeg erkjendtlig modig frisk i Fart opsprang,
Til Pest mig drog i tungest, daglig — Undergang. —

P. Blicherolsen.

Fødsels- og Plejestiftelsen i Kjøbenhavn.

I Forbindelse med den Oversigt, som i dette Tidsskrift, Aargangen 1828 Nr. 30 er givet, meddeles følgende nærmere Efterretninger, uddragne af Collegialtid. d. A. Nr. 45. 46. 47., hvor udførlige Meddelelser og Tabeller haves.

I Aarene	1825.	1826.	1827.
har Antallet af de Fødende været:			
1. Ugifte.			
fritliggende . . .	397	394	414
for ugentlig Betaling af $3\frac{1}{2}$ Rbdl. . . .	316	293	38
for ugentlig Betaling af 7 Rbdl. og derover	28	38	38
	741	725	704
2. Gifte.			
fritliggende . . .	165	184	206
for Betaling . . .	7	4	3
	172	188	209
I alt af Ugifte og Gifte	913	913	913
Deraf døde	23	6	32
I Middeltal aarlig døde 20, eller to af hundrede.			
Af Ugifte have betalt Alimentationsbidrag, for at efterlade deres Børn	29	26	21

I Middeltal have dagligen været paa Stiftelsen	21	20	20
De paa Stiftelsen fødte Børn, og medens deres Ophold sammesteds, har været i alt . .	917	906	917
Dødfødte	63	57	59
I Middeltal aarlig 60, eller 7 af hundrede Fødsler.			
Døde kort efter Fødselen	28	26	51
I Middeltal aarlig 35, og 4 af hundrede Fødsler.			
Modtagne til egen Forsørgelse saavel af ugifte, som af gifte Mødre .	200	201	189
Overgaaede til Plejestiftelsen i alt	618	605	598
I Middeltal har daglig været opholdt: Børn	15	16	23
— — — Ammer	14	14	20
Efter Udgangen fra Plejestiftelsen, medens deres Ophold hos Mødrene, eller hos Fremmede for den Tid Stiftelsen har betalt for dem, har Børnenes Antal været:			
hos Mødrene med Understyttelse	1911	1754	1595
deraf døde	276	238	192
hos Fremmede mod Plejeløn	182	152	154
deraf døde	23	16	18
I Middeltal opholdt daglig	1446	1251	1099
I Middeltal døde af hundrede i et Aar hos Mødrene 23			
— Fremmede 22			

Stiftelsens Grundfond skal, ifølge kongl. Resol. af 4 Nov. d. A., udgjøre en rund Sum af 220,000 Rbdl. Sølv, der ikke maa røres, men allene tjene til ved dens Renter at bidrage til de løbende Udtægter. Under samme er indbefattet

Hofraad Amsel Meyers Legat i en kongl. Obligation af 25000 Rbdl. Sølv. Derimod er under samme ikke indbefattet den Kapital, hvis Renter efter Dronning Juliane Maries Legat, ere henlagte til Lønning for Stiftelsens Professor i Fødselsvidenskaben. Ej heller Værdien af Stiftelsens tre Gaarde. Stiftelsens Indtægter bestaae i: 1. Renter af dens Activer. 2. Efter kongl. Resol. af 22 Apr. 1782, i Anledning af Børnenes Udsættelse paa Landet, 11280 Rbdl. Sølv aarlig. 3. Efter kongl. Rescr. af 23 Marts 1787 aarligen af Zahlkassen 4230, og af Postkassen 3600 Rbdl. Sølv. 4. Efter kongl. Resol. af 8 Oct. 1824, og Normalreglementet, 25000 Rbdl. Sølv aarlig. 5. Af Kjøbenhavns Fattiggrundskat, efter Rescr. 17 Marts 1774, og Forordn. af 21 Apr. 1812, 5000 Rbdl. Sølv. 6. Af det Classenske Fideicommis 1000 Rbdl. Sølv. 7. Hesteskattens Beløb, som efter Middeltal af Aarene 1825, 6 og 7 er omtrent 4000 Rbdl. Sedler. 8. Collectpenge. 9. Kammerleje af de betalende Fødende. 10. Alimentationspenge etc. Af Udgiverne, som, efter Middeltal af bemelte tre Aar, var 76400 Rbdl., var den største Deel nemlig 56000 Rbdl. Betaling for de Plejestiftelsen vedkommende Børn hos Mødrene eller hos Fremmede. — Denne Betaling er ugentlig 4 Mk. Tegn for det første Aar, og 3 Mk. Tegn for de to næste Aar; Naar Barnet har fyldt det tredie Aar ophører Understøttelsen. Førend den ved kongl. Resol. af 8 Oct. 1824 bestemte Indskrænkning i Understyttelserne, udgjorde sammes Beløb omtrent 15700 Rbdl. mere, aarligt.

Kong Christian den Førstes Rejse til Rom.

(I Nr. 57 af dette Blad læstes noget om de to danske Konger, Knud den Stores og Erik Ejegods Rejser til Rom; her optages af den nyelig udkomne 2den Deel af Danmarks Riges Historie, af Dr. Gustav L. Baden. S. 289 o. f. Kong Christian den Førstes Rejse didhen.)

„Nu kom det (1474) Aar, da den af Steen Sture berammede store Samling mellem de Danske og Svenske skulde holdes. Men Kong Christian, istedetfor at tage til denne Samling, gjør til Hest og i sorte Klæder en Pilegrimsrejse til Rom, for, som sagdes, at faae Pavens Absolution fra en Rejse til den hellige Grav, som han engang under et farligt Tilfælde i Sverrig skal have lovet. Paa baade Hen- og Tilbagerejsen besøgte Kongen Kejser Friederich III, foruden mange andre Førster i Tydskland og Italien. Paa Tilbagerejsen gjennem Rothenburg ophøjede Kejseren Holsteen, Stormarn, Vagrien og Ditmarsken til et Hertugdom, men Ditmarsken som var en frie Stat skulde først erobres, og som vi i det Følgende vil faae at see, blev denne Erobring ikke saa let. I Rom modtoges Kongen med megen Højtid og Artighed af Pave Sixtus VI, som strax aflagde ham med den vidt berømte gyldne Rose og flere saadanne hellige Snorrepiberier. Paven beklagede kun, at de maatte conversere hinanden ved Tolk, da Kongen ikke kunde tale eller forstod Latin, hvad var synderligt nok, da Latin den Gang var et almindeligt Hofsprog, som og allerede i den gyldne Bulle var forlængst paalagt Churførsterne at lade deres Prindser undervise i det latinske Sprog. Christian fik nu og fornyet Pavetilladelse til at oprette et Universitet i Danmark, og det uden de Indskrænkninger som en lige Tilladelse af 1418 indeholdt. Løvtet om en Rejse til den hellige Grav befriede Paven Kongen fra, mod at han skulde gjøre en hellig Stiftelse, hvorfra da og nu Wartous Hospital i Kjøbenhavn har sin Oprindelse. Christian skal ellers have sagt, hvad da flere Rejsende den Tid sagde, at han havde forestillet sig Rom helligere end han nu fandt den; men Christian som flere Pilegrimsfarere havde ikke den Menneskekundskab, som ville have lært dem, at al Bigotterie er Forstillelse og Hyklerie. Da paa sin Tilbagerejse Kongen opholdt sig længe hos Kejseren i Augsburg, saa skal han her have udmærket sig ved at forlige adskillige Førster, som havde Stridigheder med hinanden. Vore Historieskrivere rose Christian meget herfor, og vistnok var hans Charakteer Fredelighed, og den stundum endda for megen efter en Konges Stilling; men det maa og bemærkes, at Førsterne til deres gjensidige Stridigheders Afgjørelse helst søgte langt fraværende Førster, som de der vare uinteresserede

i Stridigheders Udfald. Derfor og at Kong Christian ikke saasnart var kommen hjem fra sin kostbare Romerreise, før han paatog sig en endnu fast kostbarere til Cøln, for her at forlige Erkebispen med sit Domcapitel. Denne Strid havde i Tydskland og mellem de tydske Førster vakt megen Sensation, fordi Burgundiens krigerske Hertug Carl blandede sig i den og tog Erkebispens Partie, hvorfor igjen nogle tydske Førster toge sig af Capitlet. Kongen tog da først til Düsseldorf, hvor han samtalede med Hertug Carl, fra hvem han saa gik først til Cøln saa til Andernach, for at underhandle med Capitlet og Førsterne, men han maatte, efter flere saadanne forgjæves Rejser til og fra, endelig opgive alt Haab om at kunde udvirke Fred, og kom derfor hjem i følgende (1475) Aar. Imidlertid havde baade denne Reise og Romerrejsen, og en Andagtsreise, Kongen med sin Dronning gjorde mellem dem, til den hellige Hostie i Wilsnack, medtaget betydelige Pengesummer, der vist nok kunde have været anvendte til nyttigere Brug for Kongen og hans Riger og Lande."

Fragmenter af en Thüringers Rejsejournal i Efteraaret 1828.

—— Med Extrapost gik det til Langensalze, en Stad, som forekom mig som en gammel adelig Land-Frue fuld af Huller efter udfaldne Tænder og af Rynker, hvorimod Mühlhausen præsenterede sig som en gammel Hofdame. Dingelstädt, som Stad betragtet, maatte jeg da maaskee, for at blive ved Lignelsen, sammenligne med en vellystig Terne, dersom ikke der i Posthuset vare to skjønne Piger. Omegnen af Heiligenstadt frembyder liden Afvexling; usle Landsbyer, kun lidet beboede; Indvaanernes Ansigtstræk aldeles ikke tiltrækkende. Hæsligt er Synet af ridende gamle Qvinder, der med udspredte Been sidde kjækt til Hest. Heiligenstadt forekom mig, som en solid Forpagterinde, renligt og smukt pudset. Göttingen er som en pyntet og snørt Gehejmeraadinde, hvis Teint kun har nogle faae, næppe synlige Spor af Etikette. Gader og Bygninger, især Fortogene langs med Husene have noget Stort og Behageligt, og Skoven, en behagelig Spadseregang rundt omkring Staden, med mangfoldige Ud- og Indsigter, indeslutter beqvemt Massen af Husene. Haver og Havehuse prange i Søndagsstads og det astronomiske Observatorium præsenterer sig imposant. Paa Vejen til Münden glædede vi os over de Hannoverske Chaussee-Betjentere, som hen ad Hovedlandevejen, en halv Miil langt, havde anlagt en Rabat af perrennerende Blomster. Fra Münden førte forhen mod Lutterberg en frygtelig højbakket Kjørevej, hvor den Hannoverske Regjering havde paalagt Postmestrene, at give til Tospands-Extraposterne den tredie Hest. Men siden 1827 er en saa beqvem Chaussee bleven anlagt i let opstigende Slangegange, at man kan kjøre op af dette Bjerg med to Heste i Trav. Dog benytter Fru Postmesterinden i Münden endnu stedse det gamle Privilegium: hun lader endnu den Dag i Dag den tredie Hest forspænde, omendskjøndt det er ganske unødvendigt. En mærkelig Forskjel i Beboernes Ansigter lærte os, at vi havde passeret den Hannoverske Grændse. Derfor fremstilte Cassel sig desto herligere, lig en fortryllende Fyrstinde, fuld af Blidhed og Ynde, rigt smykket, udstyret med Pragt og Kostbarheder. Men om det er sandt, at Kurfyrsten aarligen maa tilskyde mere end 60,000 Rthl. til Theatret, saa er det dog lidt for meget. I Sandhed er denne Anstalt højligen begunstiget; Forraadene af Decorationer, Coulisser, Garderober og Requisiter ere uhyre, og Bestyrelsespersonalet overordentlig talrigt. Bag det skjønne Cassel kommer man gjennem mangt et hæsligt Sted. Ureenligheden fremkikker her fra alle Kroge. Der kan vel intet Sted see slemmere ud end i Westuffeln og Volkmarsen; paa det sidste Sted, der vil være en lille Stad, fremstyrter Uhumskheder under Huusdørene, samle sig foran Vinduerne og berøve de forbi kommende Fremmede Aandedraget. Hvorledes Beboernes Udseende er i en saadan Localitæt, kan man tænke sig. Nogle Tusinde af Casseler-Theatrets Overflødighed vilde her gjøre Vidundere! I Hovedstaden den største Reenlighed, og sex Mile derfra den største Skidenhed, som jeg i mit hele Liv har seet. Der skulde jeg være Landraad; hvor vilde jeg lade rense! Hu-

sene og Laderne vidne om trykkende Fattigdom; ethvert har Støtter, ethvert er lappet. Paa Beboernes Ansigter var Mangel og Nedslaaenhed at læse, og min Ledsager læste deri endnu meget Andet. Vi trak først igjen Aande, da det venlige allerkjeste Arolsen optog os. Ved Iserlohe kom et Par Kjerestefolk udaf et Vertshuus. Den unge Mand svang sig paa Hesten, og husch, saa sad den pyntede Pige bag ham paa tvers af Hestens Ryg, og slyngede den højre Arm om den elskede Rytter. Rask forsvandt de for vort Blik. Mig indfaldt derved Schillers Vers: „Seid umschlungen, Millionen!" Thi en Million var dette geniale Ridt vist værd. I Wupperdalen forekommer det En forunderligt, at maatte betale for 1½ Mil Postpenge, og dog uafbrudt at kjøre i brolagte Gader. Den hele smukke Dal er fuld af Bygninger: overalt yppig Vegetation, overalt Erhvervsflid og Rigdom. Essen, som Stad, behager mig aldeles ikke; den er gammel, sodet, uvenlig, skjævvinklet, og trang, — kort aldeles ikke indbydende. Men derimod er Düsseldorf en sand Prindsesse af en Stad, fuld af Liv og Vindskibelighed, og rig paa smukke Piger, som Alle smile, naar man hilser dem. Cöln blev af os, paa Langs og Tvers, gjennemvandret til Fods; men en saa fordømt forrustet Rede, fuld af Stank og Snaus, er endnu ikke forekommet paa mine Veje. En ældgammel, meget stor Stad; høje Huse, krumme og meget smalle Gader, liden Luft og aldeles ingen Sol; — nej, ikke for al Verden vilde jeg der leve. Hvor vederqvægende er ikke derimod det venlige, renlige Coblenz! Denne Stad har for mig Lighed med Leipzig; kun ere Husene ikke saa høje og Gaderne derfor lysere og mere tiltrækkende. Skal jeg fortsætte min Sammenligning med det smukke Kjøn, saa vil jeg sige: Coblenz er saa pyntet og net, som en Jomfru, der gaaer til Dands.

Paa en kold og taagefuld Septembermorgen besteg vi Dampskibet Concordia paa en Fart til Mainz. Jeg begav mig strax ned i Pavillonen eller den første Kahyt, vel indhyllet og tildækket, for ikke at forkjøle mig. Nu kom Skibet i Gang; en Bevægelse, som om man boede paa en Mølle: dog ikke saa stærkt og saa rystende. Jeg blev siddende, thi Taagen var saa stærk, at man derved intet kunde skjelne.

Udsigterne af Nedre- og Over-Lahnstein, og Lahn's Udløb i Rhinen, gik tabt. I Omegnen af Rhens kunde jeg ikke længere tilbageholde min Nysgjerrighed og steg op paa Dækket. Det var endnu noget koldt og duftigt, men snart brød Solen frem og jeg saae Braubach og Marxburg. Dampskibet omendskjønt opad Rhinen, altsaa imod Strømmen, gik dog saa hurtigt som en Hest, der løber et middelmaadigt Trav. Da saae jeg igjen i Forbisvævende alle Rhinens Skjønheder, som fra tidlige Tider vare mig bekjendte. Vejret blev vidunderskjønt, og Dampskibet forskaffede den mangfoldigste Underholdning. Intet overgaaer Nydelsen af, fra Dækket at see paa de herlige Naturudsigter og overglide den skjønne Flod. Afvexlingerne tage ingen Ende. Snart bliver man staaende en Smule ved Maskinen, og seer til her. Da flyver pludselig et Skib under fulde Segl forbi. En blæsende Extrapost passerer Rhinchausseen. Klokkerne paa Dampskibet klingre, for at antyde, at der er Passagerer ombord, som vil lande og vente Baade fra Land. Bacharah er en saadan Station, længere hen St. Goar, Caub, Bingen, Elveld. Der bliver standset en Smule, Passagerer afgaa, andre komme om Bord. Toldbetjentene undersøge deres Pakker; de Nyankomne blive iagttagne til Punkt og Prikke; man erkyndiger sig om hvad de hede, hvad de ere o. s. v. Hist opstaaer en Strid; man iler, for at opdage Aarsagen til samme, for at bilægge den. Netop er i Kjøkkenet frisk Beefsteg eller Cotelets færdig, som behageligen dufter Næsen imøde. Der grupperer sig en Kreds om en Flaske, den bliver omstødt; man vil ogsaa være med derved. I samme Øjeblik hører man Spørgsmaal efter en af Selskabet; ingen veed hvor han er. Man søger, og søger, og finder ham endelig i Kahytten, i et Hjørne af Sophaen beskjeftiget med en Middagssøvn. Saaledes gives der hvert Øjeblik noget Andet.

(—p.)

Fabrikarbejdernes Opstand i Storbritannien.

For en folkerig og næsten indtil Overdrivelse befolket Stat, som Storbrittanien, der er bebyrdet med en uhyre Nationalgjeld, som bærer aarlige Renter, hvilke Renter ikke kunde fremskaffes uden ved Paalæg, hvoraf det allerede bliver en Følge, at mange Individer, som leve af disse Renter, opholde sig i Udlandet, for at leve billigere der, hvor paa samme Tid Jordbrugernes Interesse kræver, at Jordens Producter ved Indførsels=Forbud holdes i en overdreven høj Priis imod andre Landes, og hvor der lever en stor Folkemasse, som ikke ernærer sig af Agerdyrkning, men skal underholdes ved Handel og Fabrikflid, og derfor opfylde de store Stæder, hvor Uroligheder lettest opstaae og ere vanskeligst at dæmpe, for en saadan Stat er Intet farligere, end naar denne Folkemasse begynder at lide Mangel paa Fortjeneste. Ethvert enkelt Tegn hertil er altid højst betænkeligt; blive Tegnene hyppige og voldsomme, saa forkynde de en stor Crisis, enten en velgjørende, nemlig store Udvidelsesplaner for Cultur og Industrie, eller en farlig og sørgelig, nemlig store Krige, for at sætte saadan en Stat i Enebesiddelse af Kilderne til en større Handel og Industrie, hvortil den har Trang, og hvilke den ikke kan dele med andre Stater. Da et nyt England, som indeholder 13 Millioner Mennesker, er opstaaet i den nye Verdensdeel, som kraftigen kappes med den gamle, da den almindelige Fred paa Havet aabner dets Bane for alle søfarende Nationer, da Manufacturerne paa det europæiske Fastland have taget et nyt og kraftigt Sving, da et Spærringssystem imod udenlandsk Fabrikflid anvendes i de fleste store Stater af dette Fastland, og især i det saa udstrakte russiske Rige, og da de engelske Jordbrugeres og Bye=Indvaaneres Interesser ikke lade sig bringe i Harmonie med hinanden, saa er det begribeligt og kunde forudsees, at der snart vilde indfinde sig en Crisis i dette mægtige og næsten culminerende Riges Velfærd. Velgjørende er det derfor, at Østen netop nu, ved den beundringsværdige Styrelse af Menneskelivets Gang, aabner sine rige Porte for det trængende vestlige Europa; vi haabe, at man vil benytte dem, at Fredens

uskatteerlige Gode vil blive vedligeholdt i vor Verdensdeels cultiverede Lande, og at Nationernes Ledere i deres Viisdom ville søge at fremme Nationernes Vel, ved med forenede Kræfter at befordre Menneskeslægtens store Maal: Culturens Udbredelse paa Jordkloden. De udførlige Efterretninger, som man har faaet fra England, vise, at det Symptom til en Standsning Fabrikerne, hvilket viste sig i Storbrittannien i afvigte Foraar og Sommer, ikke har været saa ubetydeligt. De værste Uordener fandt Sted i Manchester og det nærliggende Rochester. Den Stemning, som i nogle Uger havde hersket i denne Bye, og allerede engang havde yttret sig ved voldsomme Handlinger, brød atter ud med større Heftighed end tilforn. Kun den store Elendighed hos de Ulykkelige, som i adskillige Uger havde levet af magre Supper, kan nogenlunde undskylde de begaaede Voldsomheder. Her bleve de udøvede af Uld og Flonel-Arbejderne. Hos de Mestere, som havde nedsat Daglønnen, bleve ikke alene Maskinerne og Fabricaterne ødelagte eller røvede, men endog Dørre, Vinduer og Mure sønderslagne, ja selv personlige Mishandlinger udøvedes. En Fabrikherre, Chadric, havde stillet store Fade for sine Dørre, for at spærre dem, men desuagtet trængte den rasende Hob ind i Huset, fordrev Arbejderne der, og kastede endog nogle af dem igjennem Vinduet ud paa Gaden. Vel tililede de Militaire saa hastigt som muligt, gjenoprettede Orden for Øjeblikket, arresterede en Mængde Personer, men Ophavsmændene kunde man ikke udfinde. De Fængslede bleve frigivne, undtagen 16, som man nærmere vilde undersøge; men næste Løverdag, da de skulde bringes tilbage fra Forhøret til Arresten, samlede sig Pøbelen, og deriblandt mangfoldige Fruentimmere, udenfor Fængselets Dørre, for at befrie dem; Soldaterne angrebes med Stene, og en af dem blev saaret; de Militaire skøde i Begyndelsen blindt, og siden da det ikke hjalp, skarpt; Kuglerne gik over Oprørernes Hoveder; en Dreng blev skudt i et Vindue. Da Pøbelen saae, at Ingen var falden, trængte den med stort Raserie ind paa Soldaterne, da lykkeligviis et Cavallerie=Detaschement kom til og adspredte den. Fem Mennesker bleve dræbte og 25 saarede; herpaa rykkede flere Tropper ind i Byen og Rolighed blev tilvejebragt igjen.

— I Manchester vare Urolighederne vel ikke saa blodige, men de yttrede sig paa en langt farligere Maade. En uhyre Mængde Daglønnere forsamlede sig i Nærheden af denne Bye, og da Fabrikherrerne atter havde nedsat Væevernes Arbejdsløn, besluttede Arbejderne, ikke at indfinde sig hos dem, og sendte nogle Personer til Naboebyerne, for at opmuntre Indvaanerne til at gjøre fælleds Sag med sig. To Dage senere holdtes der atter en Forsamling, hvori Folketalerne tillode sig de heftigste Udtryk. En af dem sagde: „I Tørstige og Hungrige, gaaer hen allevegne, hvor der er Noget at spise og at drikke, og hjælper Eder selv, thi Naturloven retfærdiggjør denne Fremgangsmaade." Folkehoben tiltog med hvert Øjeblik, og Politiet formaaede ingenlunde at tæmme den. Adskillige Fabrikbygninger bleve stormede, Fabricaterne ødelagte og kastede i Vandet. Vel kom de Militaire til Hjælp, men ikke betimelig nok, for at redde Hr. Parkers store Fabrikbygning, som først blev ødelagt indvendig og derpaa antændt og opbrændt af den rasende Pøbel. Adskillige Drenge paa 12 indtil 18 Aar toge Deel i denne Handling med det Udraab: „Hellere døe end sulte!" Uagtet Soldaterne patrouillerede hele Natten paa Gaderne, blev dog Folkemængden samlet indtil seent ud paa Aftenen og plyndrede endog nogle Fodgængere. Næste Morgen kom mange Mennesker ind fra Landet, og henimod 20,000 dreve omkring i Gaderne. En Vogn, som var læsset med Brød, gav Anledning til Oprørets Udbrud; i et Øjeblik blev den plyndret, og nu begyndte Indførselen hos alle Bagere; de Fleste af disse Bagere udleverede godvillig deres Forraad; de, som gjorde Modstand, bleve mishandlede. Det var et frygteligt Syn, da Oprørerne, ligesom hungrige Ulve, med vilde Skrig trængte ind i Bagernes Huse, og den Ene søgte at rive Rovet fra den Anden; Drengene toge Brødet bort fra Smaapigerne, og de Vorne atter fra Drengene. Smaa Hobe droge tiggende omkring i alle Retninger, og Folk gave dem Penge, for at redde sig. Alle Byens Tyve og Kjæltringer vare i Bevægelse. Diligencen fra Stamport til Manchester blev anholdt og plyndret, og i temmelig lang Tid var en stor Deel af Byen i Pøbelens Magt. De Militaires og Embedsmændenes fortrinlige Opførsel fortjener Roes. Oprørsacten blev læst, dog forefaldt ogsaa derefter mangfoldige Uordener. Theatrene og de fleste Kramboder bleve lukkede; efter Klokken Otte holdt alle rolige Borgere sig hjemme, derimod droge Folkesværme op og ned ad Gaderne. Fra Birmingham og Coventry sendtes Dragoner derhen i største Hast, men ogsaa i hine Stæder skjælvede man for oprørske Scener. Det tredie Dragon-Regiment blev udcommanderet fra Edinburg, endskjøndt det heller ikke var roligt i Skotland, og selv fra det altid stormfulde Dublin bleve to Dragon-Regimenter indskibede til Liverpool. Efterat adskillige Troppe-Afdelinger vare indrykkede i Manufactur-Districterne, blev rigtignok Roligheden tilvejebragt igjen, men alligevel ventede man flere Tropper fra Irland, endskjøndt det ogsaa der saae betænkeligt ud, fordi Kartoflerne vare stegne til den dobbelte Priis, og man ikke ventede sig meget af Høsten. I Spitalfields og Bethnalgreen standsedes Urolighederne kun paa den Maade, at Fabricanterne lovede Arbejderne den samme Løn, som i 1824, et Løfte, som de, efter Alles Formening, ikke kunde holde. I Hoftidenden lovede Ministeren Peel de Oprørere i Spitalfields, der vilde angive sine Medskyldige, Pardon, og 200 Pund Sterling, dersom Angivelserne vare saaledes beskafne, at man kunde straffe de Skyldige. I Birmingham holdtes ligeledes en Folkesamling i Anledning af den herskende Nød, men alting gik roligt og ordentligt af. I Manchester overgave 8000 Fabricanter en Petition til Parlamentet, for at udvirke et Regulativ for Arbejdernes Løn.

(N. M.)

Indenlandske Efterretninger.

At stemme Instrumenter. „At en god og reen Stemning af et Klaveer, Fortepiano eller et Orgel er ikke alene i sig selv højstnødvendig, men ogsaa giver Musiken den største Behagelighed, og ligesom Liv, vil ingen tvivle om, der, med en fin musikalsk Sands, besidder nogen Kundskab om Musik, og derhos erindrer sig med hvilken Ulyst og Misfornøjelse de enten selv har spillet

eller hørt andre spille paa et Instrument der ej har været reent stemt. At det ej heller er nogen let, men et med mange Vanskeligheder forbundet Arbejde at stemme et Instrument fuldkommen reent, ville de vide, som i flere Aar have befattet sig dermed, og ved al anvendt Flid endda ofte ikke ere fornøjede med deres egen Stemning. Man kan altsaa med Føje spørge hvilken Stemning ved et Klaveer er den bedste og sikkreste af alle, som denne eller hin maatte rose sig af, og hvorledes kommer man lettest til Maalet?" Saaledes begynder et nyt udkommet lidet Skrift: „Anvisning til paa en mekanisk Maade at stemme Klaverer, Fortepianoer og Orgeler, fuldkommen rene i alle tolv Tonearter, af B. Fritz; Instrumentmager i Brunsvig. Oversat efter det femte forøgede og forbedrede Oplag af W. C. Lund. Forlagt af J. H. Schubothes Boghandling, hvor det faaes hæftet for 28 Skill.

Blandede Efterretninger.

Superklog. „Jeg vilde, sagde Lichtenberg, heller have gjort det Ord „superklug" end noget andet; det gjør Ordets Sammensætter tilforladeligen Ære. Der gives Folk, som have vænnet sig til at anstille Reflexioner over alle Ting, ikke fordi det naturlig falder dem ind, men fordi de fremkunstle det — en Fremgangsmaade, hvoraf Philosophien ikke har end den ringeste Nytte. Det er saa at sige Mirakler i Ideernes Verden, paa hvilke man ikke kan regne. Da deslige Folk stedse angive Aarsager, saasom de ansee det for deres Pligt eller holde det for smukt, saa forfejle de næsten altid det naturlige, thi det tunge, vidttrukne smigrer den Stolthed, der leder dem, mere end det naturlige. Heri ligger ogsaa Grunden til at de store Opdagelser synes os saa lette at gjøre, naar de ere gjorte. Den egentlige Forstandige derimod, der ikke har saa meget levende Vid, eller i det mindste ikke strax troer paa det, slutter saaledes, — fordi han har højligen Aarsag til at slutte saaledes: — ved Lighed ere tusinde mig beslægtede, ved Blodets Baand ikkun Faae. Forstaae I mig? Derfor dømme Fruentimmer saa fornuftig — (naar først engang den Tid kommer, at de opdrages bedre, saa vil det allerede blive anderledes; vore Forfædre have indseet det, og ved vigtige Anliggender spurgt dem til Raads. Gallerne troede endog der var noget guddommeligt hos dem.) Deres Følelse for det sande Skjønne hænger sammen med hint, ligesom og det Superkloge er forbundet med en Fornøjelse over det Besynderlige. Den Kloge vorder aldrig superklog, derimod kan den Superkloge, — naar han ophører at gjøre en Forretning af at opfinde, og læser mange fornuftige Ting, saafremt han ikke alt formeget har forsteget sig — tilsidst vorde klog.

Kjøbenhavns Børs, d. 24 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63	$63\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	$71\frac{3}{4}$ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 95.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 28 November 1829.

Til Fædrelandet
i Anledning af Geheime-Statsminister etc. etc.
Ove Mallings Død
d. 17 Nov. 1829.

Taus staaer du, Fædreland, i Veemod Tanken sænket,
Og Smertens Yttring selv af Sorgens Styrke lænket;
Paa sorten Baare hist dit Die stirrer hen,
Og Taaren fylder det; thi du har tabt en Ven.

Ja du har tabt en Ven! For dig alt tidlig brændte
I fromme Ynglings Siel den Ild, du selv antændte;
Den Manden flammed op; din Gierning var hans Lyst,
Og Luen sluktes ei i modne Oldings Bryst.

Ja du har tabt en Ven! Sin Konge tro han tiente,
Og Kongen elsked ham; Han Ove Malling kiendte;
Hans Pønsen og hans Daad, hans mangeaarig' Færd
Beviste, at han var sin Konges Tillid værd.

Ja du har tabt en Ven! Med kyndigt Blik han agted
Alt paa dit Gavn og Held — kun det han eftertragted —
Han tænkte, veied, saae, han raadte, rakte Haand;
Til Maalet rettest Vei gik trygt hans lyse Aand.

Ja du har tabt en Ven! Saa vel de Ord han føied,
At til forstandig Røst sig gierne Øret bøied;
Naar havde gavnligt Værk, naar havde danske Folk
Ved Dannerthronens Fod en mere heldig Tolk?

Ja du har tabt en Ven! Han reiste Ærestempler
For dine Sønners Dyd i lysende Exempler;
Din Hæder elsked han; saa dybt i Mindeskrift
Han prægede dit Navn og danske Mands Bedrift.

Saa reis du ham igien en Bautasteen med Ære;
Taknemmelig hans Navn til sildig Slægt du bære;
Lær dem, som fødes skal, at i din Mallings Spor
Gaaer Veien til, i Dyd og Roes at vorde stor.

ε.

Fragment af den svenske Digter Leopolds Afhandling om ældre og nyere Overtro.

Lader os gjøre vor Tid og vort Land *) Ret. Den grovere Vildfarelse er kjendeligen forsvunden. Sympatikurer, Forgjørelser, Gjengangere, Marerid, Løgtemænd, med flere saadanne Ting have hos alle Folk af ædlere Sæder tabt deres Kredit, og begynde af selv Menigemand at mistænkes. Jeg troer ikke, at der nu mere findes en eneste Kjælling, mistænkt for paa Skærtorsdag at ride til Bloksbjerg paa Kosteskaft med Salvelsehornet i Haanden. Rettergangene imod al Slags Troldom, hvilke i Begyndelsen af forrige Aarhundrede endnu sædvanlig endtes med Rettersted og Baal ere afskaffede. Man har indseet den grusomme Uretfærdighed der er i lovformelig at myrde Uslinger for umulige Forbrydelser, som de enten selv indbilde sig, eller som af andre ere blevne dem paadigtede.

Skulde en vis Levning af de forrige gyselige Begreb undertiden endnu røbe sig hos En og Anden af den lavere Almue, bør man haabe, at den efterhaanden aldeles udslettes ved Styreres og Læreres kloge Forhold. Man saae for faa Aar siden en ordentligen stilet Forskrivelse til Djævelen, undertegnet af Synderinden, skreven med hendes Blod, og efter den gamle antagne Methode indstukket i Nøglehullet paa en af Kirkedørene i Stockholm, som om dette var Postgangen. Brevets Ejer, formodentlig nu omstunder uden Korrespondens paa mange Steder, havde forsømt at afhente sit Brev og Forskrivelsen faldt i mildere Hænder. Mindes jeg ret Vilkaarene af Kontrakten, saa fordrede den proponerende Kontrahent et af to: enten at vorde (som i tredive gamle Fortællinger før er skeet) virkelig Prindsesse eller i Mangel deraf idetmindste Prindsesse ved den Kongl. Opera. I begge Tilfælde havde Seddelens Ihændehaver til sin Fordeel som Belønning at afhente og beholde de to første Børn hun strax efter denne Ophøjelse agtede at forhverve sig.

Der var en Tid da en Galskab af dette Slags uden Skaansel havde ført den Skyldige til Rettersstedet. Imidlertid og hvor gyseligt et Begreb end saadant giver om Menneskehjertets mulige Fordærv, er det dog mere Villiens Vanart, end Farligheden af Gjerningen selv, som derved synes at paakalde Lovens Opmærksomhed. Tilvisse synes en foragtende Revselse i saadant Tilfælde at være tjenligere end en Afstraffelse, hvis alvorlige Strænghed ligesom forudsætter Tingens Mulighed. Heller ikke fulgte nogen saadan ved denne Lejlighed. Et nyt Beviis paa Tidens mere oplyste Tænkemaade.

Men om end, ved Fornuftens Fremskridt, ved oplyste Regjeringers Forsorg, ved vise Læreres Bestræbelse, en vis Skorpe af grovere Vildfarelse ligesom er løsnet fra Tidsalderen, kunne vi derfor lykønske os med at være derfra aldeles befriede? Sædvanligen forholder det sig med Sjelens Sygdomme, som med Legemets: det Onde er ej overvundet fordi det stundum bytter Skikkelse og Navn. Det gaaer som Pope siger:

Naar Miltsygen tilsidst forvandler sig til Gigt,
sig Lægen roser af at have den fordrevet.

Vi kalde denne Tidsalders Fornuftens, Oplysningens; og det er sandt: visse nye Lys i Videnskaberne, mange store, ædle, vigtige Begreb give ogsaa Ret dertil. Men have vi ej seet just paa denne samme Tid de talrigste, de dristigste Forsøg af mere end eet Slags Overtro voves og beskyttes? Alle de som vil synes at besidde nogen Oplysning, jeg har allerede anmærket det, lee ad denne grove Pøbelovertro. Men skulde den grove Pøbelovertro være den eneste mulige? Gives der ej, om jeg saa maa udtrykke mig, et Slags finere, fornemmere Overtro, end hin? Blander sig f. Ex.

---

*) Læseren behage at erindre, denne Afhandlings Herkomst er svensk.

ej noget saadant med vore Begreber, vore hemmeliggængse Meninger om Naturens skjulte Kræfter, og en usynlig Verdens Indflydelser paa den synlige? Fornuften eller Daarskaben maa altid regjere Menneskesindet. Er det nu i disse Materier ikke altid den første; hvad have vi da ombyttet andet end Slaget, Skikkelsen af den sidste.

Naar en Svedenborg i Sverige, for hele Europa, roser sig af Aandesyner, Aandesamtaler, Aandeselskaber, beskriver Himmel og Helvede som en Reisende fra Provindsen vilde beskrive Stockholm ved sin Hjemkomst; ja, endog langt borte fra den anden Verden skaffer Kundskaber om de ringeste Gjenstande, om forlagte Qvittanser, om visse hemmelige Breves Indhold m. m., og man troer ham, hædrer ham, forguder ham:

Naar en Cagliostros uforskammede Sjarlatanerier sætte alle Hoveder i Gjæring, og den sandsesløseste Ordensmystik udbreder sig fra Land til Land, ved Hoffer og i Stæder; overalt skrydende af højere Kundskaber, og overalt udslukkende de svage Gnister af individuel og almeen Fornuft, som endelig synes at ville tændes:

Naar en Schrøpffer i Tydskland sætter Halvdelen af det hellige romerske Rige i Forskrækkelse for sine magiske Scener, efterligner Tordenen, fremkalder Døde, opfylder Alt med forfærdende Syner;

Naar en Mesmer i Frankrige ved sin magnetiske Søvn paastaaer at kurere alle Sygdomme; og hans talrige Disciple i visse andre Lande lade med største Held Svedenborgs Aander tale Dumheder udaf sovende Tjenestepigers Mave:

Naar visse Sibyller, mere ublue end de Gamle, hente Aabenbarelser fra Kaffekoppen, ligesom man før deres Tid ofte har hentet dem fra Brændevinsflasken; og Høje og Lave med en bekymret Nysgjerrighed fremstille sig for deres Kaffesump;

Naar man har seet Presserne svede under Korrespondentslærer og Drømmebøger, og Lotteriets udkommende Tal for en Mængde gjeldbundne Eventyrere ere blevne uophørlige Stof til profetiske Drømme og Aandernes Aabenbarelser:

Jeg spørger hver fornuftig Læser, kunne vi paa en Tid, da vi med egne Øjne have seet og erfaret alt dette, uden selv at lee ad vor Roes, skryde af Oplysningens almene Fremskridt og Overtroens Udryddelse?

Tempora mutantur, nos non mutamur in illis.

Den eneste Forandring; jeg derved har kunnet opdage, er det Forsøg man synes at have gjort paa, om muligt, at flytte Overtroen fra Religionen, hvor den idetmindste undskyldtes af Tidernes Mørke, ind i Philosophien, hvor den vanhædrer Fornuften og vilde snart aldeles udelukke den.

Men kjende I da Naturens skjulte Kræfter? spørger Bedrageren, spørger Sværmeren. Kjænde I Aandernes Verden? Hvorledes kan I da vide, hvad for selsomme Ting ved saadanne Opdagelser og saadan Bistand kunne udrettes? See her mit Svar: det er idetmindste lige saa grundigt som Indvendingen selv.

En Aften, da jeg sad ene i Maaneskin paa mit lille Arbejdskammer og med den tydske Avis i Haanden anstillede mine Betragtninger over den saa meget omtalte Landgang paa England, kom en liden Mand fra Maanen ind til mig igjennem Vinduesskaaden. Han havde to Hoveder, fire smukke Vinger og i Haanden en liden Pibe af sort glindsende Træ hvilken han skjænkede mig. Jeg overleverer Dig, sagde han, tilligemed denne Gave Udfaldet af dette mærkværdige Foretagende. Naar Du blæser i den ene Ende af denne Pibe, skal den hele franske Eskadre synke tilbunds, og naar Du blæser i den anden, skal samme Skjæbne ramme den engelske. Derpaa foer han atter ud igjennem Vinduet, direkte op til Maanen igjen. Jeg har saaledes begge disse Floders Skjæbne i mine Hænder: Jeg kan blæse i min Pibe som jeg vil, i den franske eller i den engelske Ende. Saasnart Herr Pitt har faaet Efterretning herom, haaber jeg at noget mere Sølv skal komme i Omløb hos os, og at Kursen bedre skal lade sig styre.

Hvilken Urimelighed, raaber man. Men hvorfor da? Kjender I Folket i Maanen? Kjender I Naturens skjulte Kræfter? Og hvad forskjellig Virkning den kan give en Pibes forskjellige Ender?

Tilfulde at afgjøre Tilstrækkeligheden eller Utilstrækkeligheden af Naturens Kræfter til visse utrolige Effekter, det er og bliver med vor Kundskab kanskee altid umuligt. Men altid at formode Bedrageren i Enhver, som paastaaer efter

sin Villie at kunne fremkalde disse Undergjerninger, det egner en viis Mand, og af mange Aarsager ogsaa en god Medborger.

Alle kunne ikke være det første; enhver bør være det sidste. Men ogsaa til at være viis i disse Materier, fordres ikke stor Dybsindighed. Man behøver blot, ikke aldeles at give Slip paa den almindelige sunde Fornuft, blot, ikke uindskrænket at overlade sig til den latterligste Lettroenhed.

Hvo savner vel saamegen Dømmekraft som er tilstrækkelig til at begribe — ifald han vil begribe noget: — at enhver som midt i et Sankqvem staaer op og bukker sig for usynlige Væsener, maa være, for ikke at sige mere, idetmindste et forvildet Hoved? — At Enhver som, anderledes end for Spøgs Skyld, gjør Tordener med elektrisk Ild og Spøgelser med chemisk Røg, nødvendigen er en Bedrager med Overlæg? At den som ved Strygning paa Armene eller Fingrenes Bevægelse i den blotte Luft, meddeler enhver Tjenestepige, der vil lade sig stryge, profetisk Aand, uden al Tvivl har enten det Forsæt at gjøre til Nar, eller den Ulykke selv at være Nar? — Endelig at den som søger skjulte Skjæbner i Grumsen af en Kaffekop eller venter, med Guds Hjelp, sin Lykke af drømte Nummere i et Lotterie, visselig har faaet enten en uendelig liden Gevinst eller et reent Nit i Naturens store Lotteri af Fornuftsgaver og Dømmekraft.

Fragmenter af en Thüringers Rejsejournal i Efteraaret 1828.

(Fortsatte. See forr. Nr.)

Mainz er nu meget livlig, langt livligere end under Franskmændene, da den var saa stille, at en frodig Græsvært bedækkede Broen i Gaderne. Staden er skjøn, stor og anselig; kun har den det Ubehagelige lig alle ældre Stæder — nemlig krumme, skjæve, og som oftest meget smalle Gader. Musikaliehandler Schotts Etablissement, med Steen- og Tinpladeaftrykkenes Manipulation, gjorde Krav paa min Opmærksomhed. Schott har ogsaa en meget betydelig Kludehandel, og jeg har

endnu aldrig seet en saa utrolig Masse Klude samlede, som her. Flere Personer, for største Delen Piger fra selve Mainz, ere ideligen beskjeftigede med Sorteringen af samme. Ligesom i Düsseldorf, saaledes i Cölln og Coblenz, og ogsaa i Mainz, smile Pigerne ret skalkagtigen, naar man hilser dem.

Ved Farten til Rüdesheim er det egent, at en Chaussebetjent ved Barrieren rækker en Bjeldepung hen i Vognen. Man skal nemlig ikke deri give ham Gudspenge, men Chausseafgift. Og ligeledes give de Chaussesedlen ved Bjeldepungens Hjelp tilbage i Vognen.

Jeg og min Ledsager gjorde den grevelige Bassenheimske Viinkjelder ved Brømserburg et Besøg. I denne Kjelder laa endnu for faa Dage siden to Stykker ægte 22 aarig Bjergviin, kaldet Brud og Brudgom. Men Brudgommen havde just forladt Bruden og solgt sig for 4000 Gylden til den Kongelige Kjelder i Berlin. Vi holdt det derfor for Pligt, at trøste den stakkels Brud, tilbørligen at tiltale hende, og den ene „Rømer" fulgte paa den anden. Aldrig i mit Liv havde jeg drukket en saa ypperlig underskjøn Viin, som Indholdet af denne Brud! Det er, efter alle Kjenderes Dom, det bedste Stykke Viin, som endnu ligger i Rüdesheim. Vi bleve i denne store Kjelder ualmindeligen lystig. Om just ingen Brude, saa kom os derimod rundt omkring mange skjønne store stærke Piger imøde, nogle meget korpulente og paaklædte med et jernharnisket Belte; de lode da ogsaa sig tiltale med et venligt Ord, især nogle scharmante Oßmannshäuserinder; Tilsidst syntes det for os, som om den hele Kjelder var illumineret med brogede Glaslamper, hvorvel kun to Lys brændte. Men endelig begyndte Glaslamperne at dandse med de mange corpulente Piger, og dersom jeg bemærkede ret, saa have de ogsaa dandset med os. Formodentlig ere vi igjen stegne op af Kjelderen ved Dagslyset, thi jeg kan ogsaa ret godt erindre mig, at Rüdesheim og dens Huse og Gader ligeledes dandsede omkring os. Først sildigere sagde man os: at Rüdesheimers og Oßmannshäusers Kjelderjomfruer vare skjelmske Tøse, som gjorde sig en Fornøjelse af, saaledes at gjække en, naar man gav sig af med dem; Det havde vi i Sandhed ikke vidst.

Efterat vi i Rheingau have seet lidet interessante Pige- og Koneansigter, selv ikke i Rüdesheim, var det os isandhed vederqvægende, i Wiesbaden for første Gang igjen at kunne sige: see engang det nydelige Barn der! Selv Hovedtøjet forhøjede her Ansigtstrækkenes Ynde. Og da vi omsider naaede Frankfurt, Himmel! hvilken Masse af elskværdige Skikkelser vandrede her — det var netop Søndag — i den yndigste Friskhed og Sundhed ud af Bockenheimer Porten! Paa hele min Rejse saae jeg ikke saa mange skjønne Evabørn, som i dette ene Frankfurt.

En Skjønhed af en anden Art i Frankfurt er Gadebrolægningen „auf der Zeil." Da Regnvejret forhindrede andre Udflugter og Paraplyen efter Mørket forbød alle Udsigter op ad til Vinduerne; saa havde jeg desto mere Lejlighed til, ved at see ned at beundre denne herlige Steenbrolægning. (—p.)

Fra Holbek.

Under 1ste Novbr. forr. A. for at stifte et varigt Minde ogsaa i Holbek om den for hele Landet glædelige Begivenhed som den Dag fejredes, indbød Undertegnede til et videnskabeligt Bibliotheks Oprettelse for Holbeks Amt. Indbydelsen blev indrykket i Kbhavns Skilderie f. A. Nr. 91. Herr Etatsraad Thaarup skjenkede dertil nogle Hefter af sine statistiske Skrivter. Undertegnede lagde nogle til. Dette var alt hvad der af Litterairsager indkom, og er indkommet til Dato. — Af Oldsager har jeg deels selv givet nogle, deels har jeg af en anden Ubenævnt modtaget nogle Steenkiler og Øxer, et Røgelsekar fra den Katholske Kultos og et behageligt og meget omfattende Fund af Steenkiler, Øxer, Ravstykker, Menneskebeen, sønderbrudte Arme, der samtlige ere fundne og skjenkede til Holbeks Amts videnskabelige Bibliothek og Oldsamling af Herr Skolelærer Olsen i Tudse.

Grundvolden er altsaa lagt og Hensigten er fremmet. Videnskabernes Velyndere og Befordrere, og Oldsagernes Elskere, ombedes herved endnu

om videre Bidrag, der vil blive modtagen med Taknemlighed, ligesom og Givernes Navne og Gaver offentligen bekjendtgjorte.

Holbek d. 1 November 1829.

Dr. J. M. Larsen,
Sognepræst i Holbek.

Ved at opmudre ved Holbeks Skibsbroe afvigte Sommer, stødte Arbejderne paa Underdeelen af et Skib, hvis Indtømmer alt var Eeg og Kjølen Bøg af sværere Dimensioner end Handelsskibene i Almindelighed have det. Nogle ansaae det vel for at være Levninger af en sjunken Nordbaad, men hverken Skikkelsen eller Dimensionerne af Tømmeret bekræftede denne Formening. Efter alt hvad jeg kunde skjønne af Kjølen og Spanternes Retning og Førlighed maa det have været en af de almindelige svenske Kanonbaade, af samme Størrelse som vore nuværende og samme Bygningsmaade under Vandet. Da ingen svensk Kanonbaad har været her i Havnen, saalænge Nogen veed at erindre, er det rimeligt at den har lagt i Grunden fra Krigen 1658-1660, da Svenskerne havde Holbeks Slot inde og sandsynligen vel og havde armerede Skibe ved Havnen. Den kan da ved Bortmarschen være anseet som ubrugelig og forladt eller sænket. Endnu findes et Stykke af Kjølen ved Havnen, hvoraf man let vil see, det ikke kan være af nogen Nordbaad. L.

Indenlandske Efterretninger.

Et Skrift under Titel: „Noget om Qvægsygen, der grasserede udi visse Egne her i Riget i Aarene 1745 og 1746, samt de foregivne Aarsager til dens Udbrud og Standsning, med Anmærkninger angaaende nogle, af Biskop Hans Adolph Brorson, og Stiftsprovst Rosenstand Goiske i den Anledning yttrede Meninger, Tanker, Bønner og Ønsker. Udgivet af H. C. Clausen paa Fanøe, er trykt i Ribe; og koster 4 ß."

Til Fabrik-Industriens Tarv ere, især efter Kunsters og Haandteringers nærværende Standpunkt, egne særskilte Maskin-Værksteder, hvor de mekaniske Hjelpemidler tilvirkes, blevne uundværlige. Jo lettere, med jo mindre Bekostning, og jo fuldkommere disse kunne anskaffes, til desto større Fordeel er det for Haandteringerne, og for disses Produkter. Et nyt Maskinværksted, som her er opstaaet, fortjener i denne Henseende megen Opmærksomhed. Mekanikus Frederik Schjøtt, har ved et elleve-aarigt Ophold i Udlandet uddannet sine Kundskaber og sin Kunstfærdighed i dette Fag, ved at have arbejdet i de beste Maskin-Værksteder i Berlin hos Freund, Egells og Sneggenburger, i Paris hos Collier, Perrier, Laborde og flere. Desuden har han i bemeldte Tid længe opholdt sig i Fabriker i Elsas, Schweitz, Italien. Efter sin Hjemkomst hertil anlagte han et Maskin-Værksted i Kjøbenhavn, (i Gaarden Nr. 60 paa St. Anna Plads lige for Amaliegaden.) Blandt de Arbejder han har allerede her forfærdiget høre: 1. En Overskjerer-Maskine for Fabrikør Obm. Goltze. Den er bygget efter det i Berlin brugelige amerikanske System, men forøget med nogle af Hr. Schjøtt anbragte Forbedringer, der ere befundne meget hensigtsmessige, og hvorved Maskinens Varighed og Hurtighed har vundet. Ved støbte Staalknive skjerer den 90 til 100 Alen i 12 Timer, og borttager i det mindste det Dobbelte af hvad en Overskjerer borttager i et Snit. Hr. Goltze færdigskjerer ved denne Maskine, som koster 220 Rbd. Sdl., fint Klæde med 5 til 7 Snit. — 2. En Børstemaskine for Fabrikør Obm. Hertzsprung; forfærdiget efter eget System; koster 290 Rbdl., men uden Børster 190 Rbd. Sdl. — 3. Skriftstøbermaskiner for det Poppske Skriftstøberie her i Staden, og for Brugspatron Lindt i Orebro. — 4. Jernarbejdet til den store Fineermaskine i Schøtts Værksted. Fremdeles ere fire Kornrensnings-, og en Meelsigte-Maskine her forfærdiget. Priserne paa nogle andre Maskiner der forfærdiges i samme Officin ere følgende: Valtseværk med støbte Staalvaltser fra 100 til 300 Rbdl. — Bogtrykkerpresser af Jern, 550 Rbd. — Hydrauliske Presser af 100,000 Pds. Tryk til 1000 Rbd. — Til 200,000 Pds. Tryk, 1200 Rbd. — Til 300,000 Pds. Tryk, 1400 Rbd. — Dampmaskiner til 8 Hestes Kraft, 4000 Rbd.; til 10 Hestes Kr., 4700 Rbd.; til 12 Hestes Kr. 5400 Rbd. — I sit nye og udvidede Lokale i ovennævnte Gaard har Hr. Schjøtt et Valtseværk efter en nye Construction, en Børstemaskine, og tre Overskjerermaskiner i Arbejde; hvilke kunne tages i Ojesyn. Ogsaa modtages gamle Maskiner til Reparation og Forandring om forlanges.

Dette Tidsskrift har ofte havt Lejlighed til at berigtige fremmede Skrifters fejlagtige Anførseler om vort Fædreneland. Bibliothek der neüesten Weltkunde har havt nogle slige Fejl. Saaledes er en Beretning i samme om Island for nogen Tid siden i Dagen Nr. 190 og 220 bleven behørigen rettet. Men at det ikke alene er om Island at Bibliothek der neüesten Weltkunde, har ret besynderlige Efterretninger kan man erfare ved at see hvad der i 7de Deel af dette Skrift, Aarau 1828 fortælles om Norden. I en Artikkel som kaldes Geschichte Napoleons forekommer i Beretningen om Engelændernes Anfald paa Kjøbenhavn 1807 at „Die Britten warfen 12000 Mann in die Festung Frederiksberg nahe bej Copenhagen" og efterat dette var skeet „begannen sie die Beschiesung der Hauptstadt. I en anden Artikkel, kaldet „Die gelehrten und Literarischen Geselschaften Dännemarks, som synes at være oversat og hentet af bedre Kilder siges, at Museet for de nordiske Oldsager indeholder 700 Nr. (et Nul er glemt), at det nordiske Oedskriftsselskab udgiver et Tidsskrift for nordisk Oedkyndighed, man seer altsaa at det første ikke er nogen Trykfejl, ej at tale om at Navnene paa det besynderligste ere omdannede; som Løvenørn til Lovenhorn, Fædrenelandet til Foelandet, Hjelmstjerne til Hjelmsterne, Helgesen til Helgren og Helgaron. Den uheldigste Oversættelse synes imidlertid at være at det Fyenske Litteraturselskab Pag. 192 kaldes „Finnländische Litteraturgeselschaft."

Blandede Efterretninger.

Klimatfeber. „Det er en saavel her til Lands, som i Vestindien, temmelig almindeligen

antagen Mening: at enhver Fremmed fra kolde eller tempererede Himmelegne har at gjennemgaae en Klimatfeber, som et Slags Skjersild, førend han kan nogenlunde være betrygget i Henseende til Liv og Helbred. — Men alt for mange har jeg — siger Hr. Regimentschirurg Barclay i en Afhandling om de vestindiske Sygdomme — havt Lejlighed til at see, der under mit hele Ophold i Vestindien befandt sig saa vel, som man kan paa det Sted; end flere af umistænkelig Troværdighed have forsikret mig, at de, under et Ophold af 7 a 10 og flere Aar, ved ugeneret, endog uordentlig Levemaade, ikke have lidt af nogetsomhelst Febertilfælde, og det uagtet Gulfeber flere Gange havde hersket epidemiskt. Unægtelig grunder hin Mening sig deels derpaa, at mangen En indtil en vis Grad, i Begyndelsen af sit Ophold, trodser Klimatet, endelig falder i Sygdom, og derefter bliver forsigtigere. Dernæst vil man finde, at det man kalder Klimatisering, d. e. Beqvemgjøren til at modstaae Klimatet, egentlig bestaaer i en Svækkelse, formindsket Blodmasse og Muskelkraft osv. Alt dette opnaaes af sig selv ved længere Ophold i den hede Zone, men naturligviis meget hurtigere ved enhver Sygdom. Føje vi nu hertil den for alle Rejsende almindelige Drift til Overdrivelse, saa er det let at forklare denne, efter min Formening, ugrundede Fordom, som uden Tvivl har skrækket Mange. Bemeldte Afhandling læses i i 3die Qvartals Hefte af Bibliothek for Læger for d. A.

K o r s e t t e r. Der er talet og skrevet meget imod den qvindelige Pynts K o r s e t t. Den qvindelige Verden har hævdet sin Overvægt og ikke ladet sig forstyrre ved alt dette. Sagen er gammel, og er det end ikke beviist, hvad man har paastaaet, at nemlig Grækerne skulde have kjendt deslige, saa finde vi dog allerede i det 9de og 10de Aarhundrede Snørlivet i alle Slags Skikkelser og Former. De gamle Gravstene beviise os det, selv Musée des petits Augustins gav det meest talende Beviis derpaa; Billeder af Hemmelink, van Lyck, Roger van der Wyden og mange gamle og ældre Mestere levere endog mandlige Figurer, i hvis Holdning og Taille man tydeligen erkjender Snørlivet. Det smukke Kjøn paa Alpernes Højder, Fras-

catanerinden, Kalabreserinden, Spanierinden snøre sig alle. Hos Mandfolkene synes Tingen at være kommen i Forglemmelse, indtil vi, takket være Russerne, igjen have erkjendt den som Modeplage. Den skal have den fortreffelige Egenskab at fordrive Hungeren, noget priseligt, naar man faaer slet Lønning, og Hungeren ikke staaer i Reglementet. Russerne skulde have erholdt Snørlivet af Tcherkasserne, der boe i det sydlige Rusland. Dette Folk har en afgjort Modbydelighed for at blive tykke og fede, hvilket sidste da heller ikke er behageligt. Tscherkasserne sove uden Hovedpude for at bevare deres smekkre Taille. Ved dette Snørlivvæsen gaae vi en nye Slægt imøde. Tykmaver vil man ikke mere finde, og en tyk Mand vil i Fremtiden være en Sjeldenhed (saameget mere som saa mange andre kraftsvækkende Aarsager bidrage hertil.) De kommende Slægter ville alle have Kroppe som Hvepser, eller være smækkre som Aalen. Hvad mon den gamle Kong Fritz af Preussen vel vilde have svaret, dersom man havde sagt ham, at et halv Seculum efter ham ville snørede Armeer kæmpe imod hinanden? Vil man end lade det gaae, hvad Fruentimmer angaaer, uagtet ogsaa disse sikkert i saa Henseende stedse borde høre Lægernes og Fornuftens Stemme, vil det stedse blive en Gaade hvad Manden, hvis Skabning dog ikke er som Qvindens, skal med denne Indretning. Vilde man end finde det tilgiveligt, at Qvindens Forfængelighed bringer hende til at efterligne Abens Natur deri, at hun ønskede at tilegne sig egentlige mandlige Skjønheder og Fuldkommenheder, kan man dog umuligen andet en finde det højst jammerligt og latterligt, at Manden vil nedværdige sig til Abekattens Narrestreger. Bort derfor med udstoppede Bryster og deslige forlorne Yndigheder, der netop fordi de ere forlorne, aldrig blive skjønne! (Efter Lesefr. 4de Binds 1ste Hæfte.) Meddelt.

Det er nu ved en kongel. Resol. af 30 October sidst bestemt: 1. at den Conference som angaaende Principerne for en nye Criminal-Lovgivning, ved foregaaende Res. af 6 Maj 1824 er befalet at skulle foregaae imellem den norske og svenske Lov-Committee nu skal finde Sted imellem den under 22 Nov. f. A. anordnede norske Lovkommission og den svenske Lov-Committee. 2. At Conferencen skal finde

Sted i Stokholm til den Tid vedkommende norske Lovkommission, og svenske Lov-Committee, efter indbyrdes Overeenskomst maatte finde meest hensigtsmessig. 3. At to af Lovkommissionens Medlemmer skulle, efter indbyrdes Overeenskomst, i fornævnte Ojemed begive sig til Stokholm. 4. At disse, paa Rejsen derhen, og under Opholdet sammesteds tilstaaes Godtgjørelse i Lighed med Storthingsmænd. 5. At de ved denne Conference foranledigede Udgifter udredes med et lige Beløb af ethvert af de forenede Riger. — Der er i Norsk Morgenbl. 305 fremsat adskillige Bemærkninger om saadanne Conferencer imellem de to Rigers Lovcommitteer.

Aritmetisk Opgave. Forudsat, at der Mortensaften blev spist 100 Gjæs i Ribe, og nogen ønskede sig et Knappenaalshoved for den første, to for den anden, fire for den tredie, og saaledes bestandig dobbelt for hver følgende; naar man da tillige forudsætter, at der gaae 20 Knappenaalshoveder paa en Tomme, altsaa 8000 paa en Kubiktomme, og at Jordens Omkreds er 5400 Mil, hvert til 12000 Alen, spørges: hvor stor en Deel af Jorden maatte være Messing, for deraf at tilvejebringe de Knappenaalshoveder, som behøvedes for at opfylde dette tilsyneladende beskedne Ønske? R. A. 94.

Damp som Menneskeføde. „En parisisk Spisevært har tilbudet sig at ernære 500 Personer for to Sous dagligen; og det ved den af Kogekjedler opstigende Damp. Han beraaber sig paa den Erfaring, at Kokke almindeligviis kun spise lidet, og dog blive faste Karle. Han vil selv tilbringe otte Dage uden anden Næring. Velbekomme ham!" Gesellsch. 79.

En Hund faaer Ulvenatur. Bewick fortæller i sin „History of Quadrupeds" at en Hund, som fra et Smugler-Fartøj blev efterladt paa Kysten af Nordhumberland, blev, da den var forladt af alle, en Skræk for alle Faarehjorder. De Dyr den fik i sin Vold oprev den i den højre Side, aad Fedtet og Nyrerne, og lod det Øvrige af det sønderrevne Dyr ligge. Længe vare Landboerne paa Jagt efter den; men naar den blev naaet af de den forfølgende Hunde, lagte den sig logrende og venligt ned paa Jorden for dem, saa at ingen Hund var bringe til at angribe den. Man havde endeligen faaet den drevet 30 engelske Mile fra Hovick, men den var strax tilbage igjen, lurede paa sit Rov, og herjede i Egnen; i tre Maaneder trodsede den Forfølgelserne. Omsider fik man den fra en Højde skudt. ibid.

En Billedstøtte hvori kan drikkes Punsch. Den Billedstøtte der skal oprettes ved Windsor: forestillende Kong Georg den 3die, bliver af den Størrelse at tolv Personer kunne i samme rummes. Indgangen dertil bliver igjennem en Klap under Hestens Saddel. ibid.

Kjøbenhavns Børs, d. 27 November 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 210		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	$94\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	-- i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63	$63\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	72 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 96.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 1 December 1829.

To interressante Bidrag til vore Dages Historie.

I.

Nedenstaaende Artikel, som er tagen af det franske Blad: Le Globe, har en større politisk Interesse, fordi den tilintetgjør alt det Skrig, som i sin Tid hørtes over det hellige Forbunds Tendents, hvilket endelig skulde have en mere politisk end religieus Characteer, ja, som nogle frække Publicister vovede at paastaae, endog være et Samfund for at fremme de Regjerendes Interesse paa de Regjeredes Bekostning.

Det er tilstrækkelig bekjendt, at den Forening, som blev sluttet under Navn af den hellige Alliance, især var Kejser Alexanders Værk, og at den egentlig blev til ved Mysticismens Indflydelser. I dette Øjeblik har en af Autokratens aandige Raadgivere, Hr. Empeta, det hellige Evangeliums Tjener og den berømte Fru von Krüdeners Ledsager, sat Alexanders Characteer og de Følelser, som bragte denne Forening tilveje, i et klarere Lys. Hr. Empeta ledsagede Fru Krüdener til Heilbronn og til Paris, da hun besøgte Kejser Alexander i førstnævnte Stad og fulgte ham til den anden. Han var tilstede ved de fleste Samtaler, som den skjønne Prædikantinde havde med sin kejserlige Discipel. Adskillige Gange indfører han sig selv talende i sin Fortælling, og han har næsten været Øjenvidne til Alt, hvad han omtaler. Det er mærkværdigt, at see, hvorledes der, i Alexanders dybtchristelige Sjæl udvikler sig de almindelige Humanitets-Begreber, som danne Christendommens Basis, og som sikkre denne sidste Form af den menneskelige Religion Herredømmet over hele Verden; men bedrøveligt er det, ved Siden af disse høje og store Tanker at finde Menneskets Svaghed, idet han kræver Bistand af sine Undergivnes Bønner, og i Statsanliggender lader Andægtighedens Handlinger træde i Stedet for klar Undersøgelse eller Befalingens Magt. Opdragen, ved sin Moders Gudsfrygt, i Christendommens faste Grundsætninger, styrket i sin Troe ved en temmelig lang Ensomheds Eftertanke, søgte Alexander, endog paa sin politiske Bane, stedse at lade sig lede af den høje Morals Forskrivter, han havde taget af Evangeliet. Tidlig vækket ved Tanken om sin evige Frelse, søgte han, i de Menneskers Viisdom, der vare bekjendte for deres Gudsfrygt, en Rolighed, han ikke formaaede at give sig selv. Den, i hele Tydskland berømte, storhertugelig badenske Raad, Jung, kaldet Stilling, hørte ogsaa til dem, han raadførte sig med; men denne hellige Mand kunde ikke hæve Kejserens Tvivl, og saaledes vedblev Autokraten, at gives til Priis for sin Samvittigheds Storme, hvilke han ikke formaaede at betvinge, hverken ved Evangeliets Læsning eller ved nogle gudfrygtige, ham omgivende Damers Trøstegrunde.

Saaledes var Alexanders Sjælstilstand beskaffen i Aaret 1813, vaklende imellem Frygt og Haab, da Hændelsen lod ham see et Brev fra Fru Krüdener til Fru Stourdza. Det lader til, at Brevskriverinden deri havde anvendt hele sin Veltalenhed — idetmindste gjorde det den fuldstændigste Virkning. Dennegang bragte hun, istedetfor den tilsigtede ene, tvende Omvendelser i Stand. Kejseren blev rørt over den stærke Overbeviisning og hjertelige Gudsfrygt, som herskede i denne religieuse Skrivelse; og fra dette Øjeblik holdt han sig overbeviist om, at den, som havde forfattet den, kunde af Indskydelse løse ham de Tvivl, hvorover den gamle Stillings Erfaring ikke havde været i Stand til at give ham noget Lys. Sysselsat imidlertid ved de vigtige Begivenheder, som paa denne Tid bragte Europa i Gæring, kunde Kejseren ikke saasnart befatte sig med den forehavende religieuse Undersøgelse. Først i Aaret 1815, i Juni Maaned, saae han Fru Krüdener første Gang. Det var i Lejren ved Hejlbronn, hvor hun havde opsøgt ham og udbedet sig en Audients. Det lader sig tænke, at den fromme Dame blev modtagen med Fornøjelse og at hendes Raad fandt et velvilligt Øre. Formodentlig bekjendt med Alexanders Characteer, undlod Fru Krüdener ikke, strax ved den første Samtale, at antage den høje Tone, som sømmer sig en Apostel, der er kommen for at aabenbare Syndere Religionens høje Sandheder. Hun gjorde ham Bebrejdelser for hans tidligere Livs Uordener, hun dadlede højt den Stolthed, som i hans Hjerte havde udviklet pralende Reform-Planer, og hendes Ords Herredømme var saa stort, at Kejseren, med Hovedet støttet paa sin Haand, udbrød i bittre Taarer ved at høre hende. Langt fra, at Apostelens Dristighed skulde mishage Alexander, saae han netop deri Beviset for hendes hellige Sendelse. I Hejdelberg lejede Fru Krüdener sig Værelser ved Siden af Kejserens Bolig, og for at høre hendes fromme Formaninger kom Selvherskeren ofte under hendes beskedne Tag, hvor de to Christne da discuterede over den hellige Skrivt, stundom fra Klokken Ti om Aftenen til Klokken To om Natten. Alexander angav de Gjenstande, der skulde omtales, og han medbragte selv de Bibelsteder, som indgøde ham Tvivl eller Frygt. Det lader til, at han i disse religieuse Samtaler fandt, hvad han søgte. I disse Udgydelser af mystisk Fortrolighed, som de deri figurerende Personers Characteer maatte fremlede, og som Alexanders Svaghed eller Godhed gjerne saae, gjorde han ofte Hr. Empeta temmelig paafaldende Tilstaaelser. „Han havde," sagde han, „omsider opnaaet den Hjerteroe, han saalænge havde søgt forgjæves. Bistand af de gudfrygtige Mennesker, som omgave ham, havde endeligen bragt ham paa Frelsens Vej og vilde ogsaa kunne holde ham paa den; paa sin Side undlod han Intet, for at bevare sin Sjæls kosteligste Erobringer, og daglig læste han, ihvormeget han end ellers kunde være sysselsat, tre Sider af den hellige Skrivt, en i det gamle Testament, en i Evangeliet og en i Epistlerne." Alexander betroede endog Hr. Empeta det besynderlige Middel, hvoraf han betjente sig, for at overføre sine Ministre til sin personlige Mening. Istedetfor at indlade sig med dem i en Discussion, hvis Udfald kunde være tvivlsom, bad han, og Virksomheden af hans Bønner var, som han sagde, saa stor, at hans Ministre efterhaanden fik det milde og retfærdige Sindelag, som han ønskede at indgyde dem. Da Alexander engang aflagde Fru Krüdener den Bekjendelse, at han var langt fra at føle Abrahams Mod, og at den ulykkelige Kniv vilde være falden af hans Haand, i det Øjeblik, han havde seet Isaac paa Træstabelen, da vidste hun intet andet Middel mod saadan Svaghed, end Bønnen.. Alexander, Fru Krüdener og Hr. Empeta kastede sig paa Knæe, og faa Øjeblikke derefter greb Kejseren, som stod op med Øjnene fulde af hellig Henrykkelse, Sidstnævntes Haand, og sagde til ham: „Broder! Hvor virksom har din Bøn dog været! Nu føler jeg mig stærk nok til at erkjende min guddommelige Forløser i hele Verdens Paasyn, og at adlyde hans Befalinger til hvilkensomhelst Priis." — I en saa gudfrygtig Stemning var det, at Alexanden anden Gang rykkede imod Paris. „Den Sag, jeg forsvarer," sagde han, „er Guds Sag; jeg ønsker ikke Andet, end at gjenoprette Freden i Europa, og at gjøre mine Fiender lykkelige, hvilke jeg, efter Evangeliets Bud, skal bestræbe mig for at elske." — Alexanders Overbeviisning og hans Tillid til Guddommens udmærkede Beskyttelse var saa stor, at han mere end engang selv paatog sig en Apostels Rol-

naar han vilde meddele Andre det Sindelag, som besjælede ham. Saaledes beroligede han, ved Efterretningen om nogle øjeblikkelige Fremskridt, som de franske Vaaben havde gjort, sine Allierede ved reent religieuse Betragtninger, og da han derefter erfarede de forenede Armeers Triumph, udraabte han: „Ha, hvor jeg er lykkelig! Forløseren vil betjene sig af mig, for at gjengive Nationerne den Roe, som de saa længe have savnet. Hvilken Lyksalighed vilde de nyde, dersom de Alle ville følge Evangeliet! O, vilde dog Gud aabne Øjnene paa min Broder Constantin!" Sin, i atten Dage fuldførte Marsch fra Hejdelberg til Paris ansaae han som et virkeligt Mirakkel. — Fru Krüdener, som ikke kunde rejse saa hurtig, indfandt sig, den 15de Juli, atter hos Alexander i Paris. Kejseren beboede Elysée-Bourbon, og han besøgte næsten daglig Fru Krüdener, som logerede i Hotel Montchenu. Her begyndtes de religieuse Samtaler paany, og i Paris viste de sig ligesaa virksomme paa Kejserens Hjerte som i Hejdelberg. Ved denne Lejlighed anfører Hr. Empeta et Par Træk, hvori Alexanders milde og religieuse Characteer fuldkommen aabenbarer sig. Engang lykkedes det ham ved fromme Formaninger at afholde to preussiske Officierer fra Duel, og at undertrykke deres Harme ved Principer, som ere helligede i Evangelium og Christendom. En anden Gang, da han i Hidsighed havde udstødt nogle haarde Ord mod Fyrst Wolkonsky, angrede dette ham strax i den Grad, at han løb efter ham og ikke forlod sin Broder i Jesu Christo, som han kaldte ham, før han, paa hans indstændige Bønner, fuldkommen udsonede sig med ham og gjengav ham den Sjælefred, han havde tabt. Alexander forlod Paris i Begyndelsen af September og mønstrede nogle Dage derefter de forenede Tropper paa Vertus-Sletterne i Champagne. Her istemmedes nu et Te Deum af 150,000 Mand under Vaaben, og dette stolte Skuespil, som opførtes af den menneskelige Gudfrygtigheds Hylding, hævede Alexanders Sjæl saa højt, at han, som han derefter har sagt til Fru Krüdener, nu følte sig stærk nok, til ogsaa at bede for Frankrigs Vel.

I Begreb med at gaae over Grændsen, vilde Selvherskeren endnu aflægge en højtidelig Bekjendelse om de Principer, som havde ledet ham i hele hans Fremgangsmaade, og hvilke han troede burde følges af enhver fornuftig Regjering. Han overgav helligstemte Ledsagere en Act, som han vilde lade offentliggjøre, med Bøn, at undersøge den med største Opmærksomhed. Tillige opfordrede han dem til at bede med sig, for at Kongen af Preussen og Kejseren af Østerrig ogsaa kunde bevæges til at samtykke i, forenede at undertegne denne gudhengivne Erklæring, og de tre forenede Monarker saaledes, i det christelige Europas Paasyn, gjenkalde de tre østerlandske Kongers Exempel, som, med Tillid til en og samme Stjerne, erkjendte vor Forløsers Guddom. Den Act, som Alexander overleverede i sine Venners Hænder, var den hellige Alliance. Dens Bemærkninger bleve gunstigen optagne, og de forenede Monarker tiltraadte Planen.

II.

Skrivelse fra General de la Harpe, forhenværende Lærer hos Kejser Alexander, til Redacteurerne af Globe.

Mine Herrer! Globe nyder en saa velfortjent Agtelse, at det ikke kan være ligegyldigt, at see den udbrede sig over Begivenheder, som ikke ere tilstrækkelig oplyste. Et Beviis herpaa er Artikelen: Den hellige Alliance, hvis Bestanddele synes udelukkende at være tagne fra en Broschure af Hr. Empeta, genfisk Gejstlig og Fru Krüdeners forrige Skolar eller Medhjælper, som nu, tolv Aar efter den Tid, da den hellige Alliance blev sluttet, heelt pludselig vil aabenbare Publikum hiint Tidsrums Hemmeligheder og den Andeel, som han, ved sine Bønner og sin Anseelse i Himmelen, har havt i dette hellige Værk. Da denne Broschure udkom i vor Egn, hvor man er bekjendt med de Menneskers Taskenspillerkunster, der nære sig af en Manna, der er noget mere substantiel, end den himmelske, hvis Dyder de anprise sine Troende, da saae man deri kun Forsøget paa at frembringe en ny Drivefjær, bestemt til, ved Fortællingen om de store Ting, som Naaden havde udført ved deres Mægling, paany at opfriske den nødvendige Iver. Desuden blev man vaer, at Broschure-Forfatterens Paastande ikke vare ledsagede af noget Document, som kunde tjene til deres Retfærdiggjørelse; og det, som især bragte

dem i Miscredit, var den Omstændighed, at Fortryllersken, hvis vidunderlige Indflydelse Forfatteren udpeger saa meget, ikke ved sin Tilbagekomst til Petersborg fandt det, hun havde kunnet vente sig deraf, dersom den havde været fortjenstfuld og reel. Ifølge heraf forekommer det mig, at Hr. Empetas Broschure, betragtet med den rolige Upartiskhed, som dog Globe erklærer for sit Øjemed, ikke kunde give Sidstnævnte tilfredsstillende Data. Uden iforvejen at fælde Dom over den hellige Alliance, saaledes som den, ved sine Resultater, har viist sig for den civiliserede Verden, kan man vel uden Tvivl antage, at dens første Plan ikke fortjente de Bebrejdelser, som i saa stor en Mængde ere blevne dens senere Udviklinger til Deel. Uforsagt i Farer, havde Alexander dog en Afsky for Krigen. Fuldkommen bekjendt med de Misbrug, som ovrørte Nationerne, haabede han, at de europæiske Regjeringer vilde, under en langvarig Fred, hvis Nødvendighed var følelig overalt, indsee og alvorligen sysselsætte sig med de Reformer, som Tidsaanden krævede. Til Opnaaelsen af dette Maal var en dyb Rolighed uundgaaelig, og da de Omvæltninger, som næsten i tredive Aar havde fulgt paa hinanden, i høj Grad havde svækket de ældre Begreber om Orden og Subordination, saa troede han, til Erstatning, at maatte foranstalte en højtidelig Paakaldelse til Religionen. Idetmindste er det, med Hensyn til denne Monark, upaatvivleligt, at Paakaldelsen kom fra hans ædle Hjerte, og snart skal jeg faae Lejlighed til at meddele Dem Kjendsgjerninger, som Beviser paa hans Oprigtighed, men det Ondes Genius førte sig hans menneskekjærlige Planer til Nytte, for at vende dem imod ham selv. Foreningen af en kampfærdig russisk Armee paa Sletten des Vertus havde forknyttet den europæiske Diplomatik, som bivaanede dette imponerende Skuespil; dog forskrækkedes den langt mindre ved Synet af et stort Riges Militairmagt, end af den usynlige og reenmoralske Kraft, som frembragtes ved Højhjertetheden og de efterlignelsesværdige Grundsætninger hos den Monark, der raadede over denne Magt. Paa samme Tid vare virkelig alle Undertryktes Øjne, fra Norden til Syden, fra Østen til Vesten, heftede paa Alexanden den Første, men fra samme Øjeblik skriver sig ogsaa det Complot, som hemmelig blev udruget for at berøve ham den frygtelige moralske Magt, som bragte Oplysningens og Humanitetens samtlige Venner, alle velsindede Mennesker uden Undtagelse til at ønske Foreningen med ham.

(Sluttes næste Gang.)

Vandring gjennem en Deel af det sachs. Schweitz, fra Dresden over Schandau. Af Benvoglio.

En kort Vejviser for Fremmede, som vil berejse samme.

I den gladeste Stemning rullede jeg paa en hed Sommermorgen i Aaret 1828 med Dresdner-Schandauer Jilvognen til Pirnaer Skoven for at gjennemkrydse det sachsiisk-Bøhmiske Elbhøjland. Med fortrolig Samtale underholdt vi os til Pirna, hvor man kom henimod Klokken $7\frac{1}{2}$ og da fortsatte Rejsen langs med Foden af Fæstningen Königstein. Den herlige Udsigt paa den højre Elbbredde og Rathener Klippeverdenen henrykkede os lige til Schandau; mod Højre saae man hele Egnens Klippehøjder, det store Vinterberg med sit majestætiske Hovedsmykke, og Brystet fyldtes af stille Længsel efter, fra dette Højdepunkt at skue ned paa Naturens Underværker! — Efter nydt Frokost i Gjestgivergaarden: det sachsiske Schweitz i Schandau, blev Fodvandringen til det indre Bjerg-Landskab tiltraadt. Saasnart man kommer ud af den lille Stad Schandau, løber en Fodstie gjennem behagelige Promenader til Bade-Bygningen forbi langs med Kirnizschbækken, indtil lidt efter lidt skovrige Højder istedet for den tidligere amphitheatralske Omgivelse indeslutter os; ved den brusende Kirnizschbæk, som her driver flere ensomt liggende Møller, vinder Dalen meget i romantisk Karakteer. Lidt efter lidt fremrage over de skovrige Høje til Højre høje Klippemasser — Disse ere Ostrauer-Væggene. Klipperne til Venstre hæve sig stedse mere, danne alleslags Grupperinger og snart har man Indskuelse i en oval, af høje Bjerge omsluttet Runddeel, som bliver vandet af en lille Bæk, Beuthen. I denne Egn er en Hule, som bliver kaldet Metze; ogsaa

seer man til Højre en majestætisk Klippe-Kolos, „die hohe Liebe," fremkikke. Næsten halv anden Time vare forløbne, da vi naaede til Lichtenhainer Vandfaldet. Man skred nu op ad en sig krummende Fodstie; flere Punkter ydede her en Forud-Anelse om den herligste Udsigt, (saaledes seer man Lilienstein med en Strimmel af Elbstrømmen, Abestenene (die Affensteine) o. s. v.) indtil efter omtrent tre til fire Timers Forløb en banet Stie med en ordnet Buskhægge paa Siderne er naaet. Det gaaer nu nogle Skridt fremad; noget azurblaat og havgrønt Uoverseeligt syntes at omsvæve Blikket, en Efterligning af det Jorden omfattende Ozean! „Skulde dette være en Søe, som her malerisk udbreder sig for os?" Hovedsvimlende gik jeg det magiske Syn imøde; Bedrageriet forsvandt — jeg var traadt ind i Wildensteiner Klippehulen (Kostalden!)

Skinnet fra hiin paa den anden Side værende af Solen bestraalede Egn gjennem Klippehallen, bevirkede denne i sin Art eneste optiske Illusion. — Her fra overseer man en stor Deel af den omliggende Bjerg-Region, i Dybden den mørke „Habichtsgrund" og ligeover for det lille Vinterberg. Udsigten er vild-romantisk. Verden og dens herlige Glæder synes indesluttede, afsondrede herfra, selv Elbens Sølvstrøm, dette

„das heitere Band
das Länder und Völcker kettet"

er forsvunden.

Omtaaget bliver Menneskets Blik; forløbne Aarhundreder gaa forbi vort indre Syn, i hvilke engang rolige Land-Beboere, skræmmede ved Krigens Svøbe, maatte forlade deres fredelige Hytter og søge Beskyttelse og Skjul i disse rædsomme Skov- og Klippe-Egne. O hvilken Kontrast yder her Synet af den højere Natur med Mindet om Menneskets Vandel i det Lave.

Efter at et landligt Middagsmaaltid var nydt under den mærkværdige Klippehules Hvælving, bestege vi Toppen af samme, hvortil en i Klippens yderste Rand indhugget Stie førte. Seeværdig er paa denne Høj den saakaldte Prækestol (Kanzelstein,) Skrædderhullet, Røverhulen, den krumme Caroline (en egen Klippekrumning af omtrent ti Alen i Gjennemsnit) og flere stejle Punkter, som samlede frembyde en henrykkende Udsigt. Snart forlode vi de dunkle stigende Klippevægge og kom, under nogle Regnbyger gjennem den skovrige „Habichtsgrund" og over en vel noget besværlig men dog banet Stie, efter en god halv Time til Toppen af det lille Vinterberg, i det saakaldte lille Vinterhuus.

Den stejle Afgrund opvækker Rædsel paa dette høje Klippeforspring, hvor engang Kurfyrst August havde et Eventyr med Hjorten, hvis Erindring en latinsk Indskrift skal forevige. Kostaldvæggen, den store og lille Zschand, og Egnen nedad til det sachs. Schweitz, danne her Synskredsen. — Gjennem yndig Buskskads ilede vi nu til dette Højlands Kjæmpe — det store Vinterberg. Mangfoldig Samtale udviklede sig; Ideernes Association bragte Underholdningen paa æsthetiske Gjenstande, og endelig kom Talen paa Bedømmelser over Schillers og Göthes Værker. Paa et midt mellem Buske og Birketræer anlagt Sæde hvilede vi; den sande Charakteer af den kraftfulde med vide Sletter afverlende Omegn, medens hele Bjergverdenens Rædsel er fortrængt, stemte uvilkaarligen til at resitere Matthisson's fortræffelige Digt: „Elysium."

Dog, vi stege opad, og — efter omtrent fem Minuter — laa uventet en Mark af mere end tyve tydske Mile udstrakt for os, med højtaarnede Klipper, yppige Aaer, frugtbare Dale, venlige Bønderbyer, feeagtig prangende Smaasamlinger af Huse, Elbstrømmen førte det henrykkende Øje til det tydske Florenz's Taarne; Ryggen af det sachsiske Ertzgebirge begrændsede sydvestlig Synskredsen, medens det majestætiske Schneeberg, Højderne af Graupen, Nollendorfer Kapellet og — mere østlig — Mileschauer Bjerget, Poszokapellet og Egnen henad Prag — — henrev Blikket, som, i nordøstlig Retning, blev de fjernt i Taagen skimtede nordbøhmiske, lausitziske og schlesiske Bjerge vaer og med Forbauselse her overskuede hele Elbhøjlandets dybe Svælg, skovrige Højder og vidunderlige Klippekolosser! — Dette er kun et svagt Omrids af det næsten ætheriske Standpunkt paa det store Vinterberg! —

Himmelglandsen paa denne Højde bortfjernede hiin mørke, standsede Gemytsstemning; i klart Blik af det Skjønne og Ophøjede syntes alle Livets Byrder bortvegne og „froh wie seine Son-

nen," kun aandende højere Fryd, udraabte jeg med Horaz:

Vides, ut alta stet — —
Soracte, — — — — — —
— — — — — — — — — — — —
Permitte Divis caetera, qui simul
Stavere ventos aequore fervido
Deproeliantes, nec cupressi
Nec veteres agitantur orni.
Quid sit futurum cras, fuge quaerere, et
Quem Sors dierum cunque dabit, luero
Adpone; —

Da vi flere Timer igjennem i den højeste Nydelse havde slugt enhver ypperlig Udsigt, betraadte vi den nedad førende Buskstie og naaede snart Bøhmens Grændse, hvor rundt omkring majestætiske Klippe-Grupperinger sluttede sig til Skovhøjden.

Er man omtrent en halv Time skredet frem paa den af tæt Løvskov omgivne Vej, saa aabner sig til Venstre for den overraskede Vandrer en ubeskriveligen dejlig Udsigt til „Prebischgrund," Rosenbjerget, og sammes Omegn. Kun vor Cicerones Forsikring, at paa selve Prebisch-Porten skulde snart højere Nydelse ydes os, kunde løsrive mig fra dette uforlignelige Sted. — Endeligen bestege vi, efter mangfoldige Udsigter til den paa ophøjede og yndige Situationer rige Omgivelse, Elb-Højlandets Culminations-Punkt — Prebisch-Porten.

Det vidunderlige ved denne Kjæmpehalle, det uforlignelige Standpunkt paa dens Hvælvings Top, det paa dette Sted besete Pragtmalerie, at skildre alt dette med Ord, maa jeg undlade, for ikke da i fattig Prosa at dukke under, hvor Synet af den største Naturbygning opvakte hos mig — den højeste Begeistring for Skaberen, og det Umaalelige i hans Verden!

Solen dalede — og vi maatte igjen forlade hiint jordisk-himmelske Paradis. Efter endnu flere Gange at have skuet tilbage paa den kolossalske Prebisch-Kegle, naaede man efter Gjennemvandringen af den maleriske „Bielgrund" om Aftenen henimod Klokken 10 til Landsbyen „Hirniskrezschen" ved Elben, hvor vi fandt et temmeligt beqvemt Natteleje, og hvor Erindringen af det mangfoldige i Dag nydte Skjønne snart vuggede os i en blid Søvn.

(— p. —)

Indenlandske Efterretninger.

Om Vesterhavets Indbrud i Liimfjorden, har en Indsender i Aalb. Avis fremsat nogle Bemærkninger, der vistnok fortjene nærmere Eftertanke og Undersøgelse. At denne Naturbegivenhed, som Nogle ansaae for ønskelig, har været højst fordærvelig for Liimfjordens Beboere, antager han for afgjort; thi alene i det ene Østerild Sogn ere ikke mindre end 30 Familier, hvis eneste Næringsvej var Fiskeriet i Liimfjorden, blevne brødløse og komne under Fattigvæsenets Forsørgelse, og skeete der en Optælling fra Hals til Agger af de Familer, som har havt samme sørgelige Skjæbne, mener Indsenderen at man vilde studse over de gruelige Virkninger af denne voldsomme Naturbegivenhed. At det salte Vand, som nu i 4 Aar er strømmet igjennem Liimfjorden, aldeles har ødelagt dens talløse Slægter af de skjønneste Ferskvandsfisk, for hvilke Fjorden var ligesom et uudtømmeligt Basin, er, desværre, kun alt for sandt! Det vigtige Aalefiskerie er ogsaa siden overordentlig formindsket; men en endnu vigtigere Indtægtskilde, det betydelige Sildefiskerie, er siden hiin Naturbegivenhed ligeledes efterhaanden aftaget, og det sidste Par Aar synes at lade befrygte, at denne saa Manges eneste Næringsvej vil aldeles forsvinde. Indsenderen formoder nemlig: at Gjennembrudet ved Agger vil have den samme Virkning for Fjordens Bund, som Fyvesandet har for de Havet tilgrændsende Jorder; hvor disse dermed bedækkes, forsvinder al Vegetation. I Liimfjordens Vige er det at Fiskeyngelen overhovedet, og Sildeyngelen i Særdeleshed, har havt sit Tilhold, da den frugtbare Fjord-Vegetation dertil frembød den ønskeligste Lejlighed; men naar nu Fjorden og samtlige dens Vige efterhaanden bedækkes med Flyvesand, ville

Sildestimlerne sandsynligviis søge andensteds hen. Indsenderen mener derfor, at man jo før jo hellere bør være betænkt paa igjen at tilstoppe Agger-Canal, hvilket vel uden Vanskelighed kunde skee med nedsænkede gamle Skibsvrag, fyldte med Steen og Sand; saameget mere, som Havet allerede før, til forskjellige Tider, selv skal have tilstoppet sine tidligere Gjennembrud. Men ikke nok hermed, man maatte ogsaa, ved en fast Dæmning af Blaaleer, der skal findes i de mod Havet grændsende Bakker, søge at forebygge, at ikke Havet ved given Lejlighed atter skal aabne sig en ny Indgang, over den flade Jordstrimmel, paa et andet Sted.

I Viborgs Samler læses følgende indsendte Stykke: Nytten af Pramfarten fra Bruunshaab ved Viborg til Randers har i afvigte Sommer og Efteraar viist sig. Prammen af 130 Tdr. Rugs Drægtighed har gjort ikke mindre end 13 Rejser med Stykgods, Kornvarer og et lidet Qvantum Tørv, og enhver Reise har afgivet til Prameierne en ikke ubetydelig Indtægt, skjønt Fragten, paa 1 Td. Korn til Randers, blot er blevet betalt med 12 ß. Tegn og Fragtgods pr. 100 Pund med 8 ß. Tegn.

Ved denne Pramfart vil den betydelige Forskjæl der er paa Kornpriserne i Viborg og Randers, ofte 1 Rbd. pr. Td. Rug, snart hæves til Fordeel for Landmanden, og Landstranporten fra Randers, som forøger Priserne paa alle Varer, der hentes sammesteds fra, vil nu tildeels bortfalde.

At lette Communicationen tilvands mellem Forskjellige Steder maa stedse være fordeelagtigt, og om end Nytten ej strax øjnes ved den dog sjelden udeblive. En ny Communication fra Rinds og Nørlyng Herreders østlige Dele til Liimfjorden, ved Hjelp af Skaltz Aae, er paatænkt at aabnes om mueligt til næste Sommer, og i hvorvel den, for det første, kun synes at være fordeelagtig for Træmaterialiers og Tørvs Fremførelse fra Thiele, Bigum og Fastruplunds Skove, samt fra Løvel Sogns Moser, kan den dog, maaskee i Tiden, hvis Skaltz Aae ogsaa højere oppe kan vorde sejlbar for Pramme, ej vorde uvigtig.

Blandede Efterretninger.

Livlægen Hensler til Fr. Nicolai. En Brevverling mellem dem vedvarede 1766-1791, i hvilken Tid Hensler ogsaa var Medarbejder i „Allgem. deutschen Bibliothek." Der haves en stor Mængde Breve fra ham, hvilke især angaae hans indsendte talrige Recensioner i det medicinske Fag. Dog yttrede han ikke sjelden sit Mishag over andre partiske eller alt for strænge Recensioner i Bibliotheket, paa hvilke han gjorde Nicolai opmærksom, og viiste ham hvorledes deres Forfattere havde skrevet nu lidenskabeligen, nu uden at være sagkyndige. Han selv var samvittighedsfuld i den Grad, at han ofte sendte Bøger, der bleve tilstillede ham, for at recenseres, tilbage, fordi han havde Betænkeligheder, enten naar Forfatterne vare hans Venner, eller der imellem ham og Forfatteren kunde være en Spænding, og han da frygtede for, at der let ved Recensionen kunde, som han udtrykte sig, indløbe noget Menneskeligt. Han havde imod alle literære Fejder; og Aandsro var for ham det højeste Gode. Von Göcking ejede disse Breve, af hvilke nogle læses i „der Gesellsch. d. A. 74. 75. 76.

Basedow. I et af bemeldte Breve siger Hensler: „Hvad jeg mener om Basedow? Hans hele Plan har den Hovedfejl, at han vil have Forstand hos Børn, førend Naturen giver den. Han kan vanskeligen faae sit Værk istand. Overhovedet er Basedow langt fra ikke saa uegennyttig, som mange vil paastaae." ibid.

En ny græsk Kirke i München bliver opført og indrettet. Den 17 Novbr. ankom til bemeldte Stad de Foræringer Kejseren af Rusland ved det kongl. bayerske Gesandtskab har sendt Kirken. De bestaae i pragtfulde kirkelige Klæder af Fløjel og andre Stoffer, paa det rigeste gjennemvirkede af Guld og Sølv; fremdeles i Malerier og Bøger, som vedkomme Gudsdyrkelsen, iblandt hvilke især en Messebog er mærkværdig med tunge rigtforgyldte Futteraler og de fineste Emailmalerier; og endeligen en fuldstændig Samling af alle til Gudstjenesten hørende vasa sacra i Sølv og Guld; deriblandt en stor Kalk, der er udmær-

ket lige saa meget ved det rige Stof, den bestaaer af, som ved den smagfulde Kunst, hvormed den er forarbejdet, og dens Malerier i Email: og en Tabernakel paa 8 smaa Støtter af den skjønneste siberiske Jaspis. En græsk Maler, der har paataget sig Kirkens Udziring, har nu ogsaa fuldendt sine Malerier, og i det hele ere Forberedelserne til Kirkens Fremstillelse i sin Fuldendelse saa vidt komne, at man med Bestemthed seer imøde dens højtidelige Aabning, paa St. Nikolausdagen, eller den russiske Monarks Navnedag, der indfalder den 6 Dec. eller den 18 efter gammel Stil. A. Z. 323.

Jule- og Nytaarsgaver i England. I London er hos Ackermann udkommen en Forget me not for 1830. Den for Aaret 1829 vandt saa overordentlig stort Bifald, at der af samme skal være solgt 16500 Exemplarer i det engelske, 1500 i det spanske, 1500 i det tydske, og 1000 i det franske Sprog. I typographisk Eleganz, og i alt hvad der hører til Formen, har intet tydskt Produkt i Almanak-Literaturen naaet den, og dens indvortes Værd har svaret dertil. Den nu udkomne staaer ikke tilbage for forrige Aars. De digteriske Bidrag ere vel ikke talrige, men Læserne have vundet ved at Redacteuren, Hr. Schoberl, har truffet et omhyggeligere Valg. Iblandt Digtene er et forhen utrykt af Lord Byron, hvilket især har sin Interesse ved, at det er et af hans første Forsøg. Mange Bidrag ere tagne af den tydske Literatur. Bogen er forskjønnet ved en Række af Staalstik, der i technisk Fuldkommenhed og Finhed neppe overtræffes. De ere tildeels stukne efter kostelige Originalmalerier i private Samlinger. Saaledes iblandt flere „Undine," et Malerie af Tydskeren Retzsch i den østerrigske Gesandts Fyrst Esterhazy's Gallerie. — Paa samme Forlag og af samme Redacteur er udkommet „Juvenile Forget me not," første Aargang, indeholdende Fabler, Digte, moralske Fortællinger o. s. v. og fortjenende meget Bifald. L. B. d. B. H.

v. Humboldt. Efterat denne udmærkede Lærde Rejsende har tilbagelagt en Rejse af 15000 Werster (2142 tydske Mile) er han d. 13 Nov. kommen tilbage til St. Petersborg; og ved den naadigste Modtagelse af Kajseren tillige givet St. Anne-Ordenen af 1ste Klasse med den Kajserlige Krone. Professorerne Rose og Ehrenberg have faaet St. Anne-Ordenen, 2den Klasse.

Den berømte Chemiker Vauquelin er død.

For dem der ukyndig med indisk Literatur og Poesie ønske at indføres noget i samme tjener et fransk Skrift: Monumens literaires de l'Inde ou Melanges de literature sanscrite; contenant une exposition rapide de cette literature, quelques traductions jusqu'à present ineditus, & une aperçu du systeme religieux & philosophique des Indiens, d'apres leurs propres livres, par A. Langlais. Paris 1827. 8. Rec. i Gott. gelehr. Anz. Oct. 160.

Kjøbenhavns Børs, d. 1 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	— Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63	$63\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 97.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 5 December 1829.

Ove Malling.

Ved at læse de korte Efterretninger, der i Dagen Nr. 285 bleve hensatte om den hæderkronede Olding Fædrenelandet nyelig har tabt, blev mig bragt i Minde det Spørgsmaal, der ofte blev gjort mig og hans kort Tid forud bortkaldte Ven, Professor Nyerup, da denne med mig udgav „Samling af fortjente danske Mænds Portraiter med biographiske Efterretninger,“ *) nemlig: hvorfor man ikke i samme fik Mallings Portrait og Biographie? Saadant Spørgsmaal maatte vi høre om Udeblivelsen af flere Hædersmænds Portraiter med Biographier, og hvad i den Henseende var at bemærke blev tildeels besvaret i Fortalen til Capitain W. H. Fr. v. Abrahamsons Portraithæfte. Da Ove Malling yndede vort Foretagende, ja ønskede, at det ikke maatte standse, saa drøftede han godhedsfuld ethvert Ord, og enhver Sætning i denne Fortale, for at det, som deri blev sagt, skulde være saa meget mere grundet paa den nøjeste Undersøgelse; den Klarhed og Skjønhed, hvormed de deri anførte Sandheder ere fremstillede, hidrøre saaledes for en Deel fra denne tænksomme, og fiintfølende Mands venskabelige Deeltagelse. De Timer, hvori jeg nød denne ypperlige Mands saare belærende Underholdning ere blevne mig uforglemmelige. At min Kunstflid derved ikke lidet blev opmuntret, til Værkets raske Fortsættelse, erkjendes af Aarstallene under de 6 Portraiter som udkom i Aarene 1805 og 1806 af den fornyede Udgave af „Portraiter og Biographier“ *) indtil det ulykkelige Aar 1807 forvoldte ubehagelig Standsning. Den bortgangne Olding skjænkede tillige fornøden Tid til at jeg ogsaa kunde til Samlingen tegne efter Naturen hans Portrait, og han tillod mig derefter at stikke det i Kobber, imod Løfte fra min Side, at intet Aftryk maatte udhænges til Salg paa Børsen, eller paa andre offentlige Steder, hvorimod han gav mig det Løfte, at ville selv forfatte sin Biographie, til Optagelse i Portraitsamlingen. Da dette Løftes Opfyldelse udsattes fra Tid til Tid, formedelst de overvættes mange Forretninger han havde, og da

*) Denne Samling, bestaaende af tre Bind indeholder tolv Portraiter med Biogr. nemlig: I. B. 1798. Bernstorff, Birkner, Ryberg, Sartorph. — II. B. 1799. Balle, Huth, Suhm, Wiedewelt. — III, B. 1800-1806. B. Anker, Jac. Baden, Baggesen. Tode.

*) Disse 6 Hefter indeholde Biographierne og Portraiterne af 1. W. H. Fr. v. Abrahamson. 2. Callisen, 3. Nordal-Brun, 4. Fabricius, 5. Bastholm, og 6. Pfingsten.

en Hædersmand ønskede Portraitet fuldført paa Kobberplade til Uddeling iblandt Venner, saa overlod jeg til ham saavel min Originaltegning, som Kobberpladen, med den Betingelse, at naar jeg fik Manuskriptet til Biographien, skulde Kobberpladen vorde mig laant, for at de fornødne Aftryk til min Portraitsamling deraf kunde tages. Maatte nu nogen Videnskabsmand, der kjendte den afdøde Minister, ville forfatte hans Biographie, saa er der ingen Tvivl om, at man kunde faae hin Portraitplade laant til dette Brug.

Portraitet blev tegnet da Manden var i de kraftfuldeste Aar, og det maatte vel være mangen Fædrenelandets Ven kjert at gjenkalde i Mindet, ved at betragte det, hvorledes han da var. Det var da paatænkt, at sætte nogle faa udtryksfulde Linier under samme: og nogle af Mandens skjønsomme Højtagtere gave forskjellige Udkast dertil. Intet af disse kom under Portraitet, men de bleve samlede stukne paa en Kobberplade af samme Størrelse som Portraitpladen, for at de kunde ledsage Portraitet, saalænge indtil den ønskede Biographie kunde vorde færdig. Da disse Stropher vist nok kunne interessere Mange, saa meddeler jeg dem til behagelig Optagelse i „Skilderiet."

Et andet Portrait, som ogsaa for hin Portraitsamling var bestemt, men hvortil Biographien ogsaa efter indløbne Omstændigheder udeblev, var den ædle Ludvig Greve af Reventlovs til Braheтrolleborg.

Kjøbenhavn d. 1 Dec. 1829.

G. L. Lahde.

De ovennævnte Stropher ere disse:

Est animus Illi rerumque prudens & secundis temporibus dubiisque rectus.

Hans Sjæl er rig paa Kundskab og Erfaring og fast i Medgang og i Modgang.

Quicquid ex Mallingio amamus, quicquid miramur, manet, mansurumque est in animis hominum, fama rerum.

Hvad vi hos Malling elske og beundre, varer og skal vare, i Menneskers Minde, i Historiens Mund.

Skue Sandheds blide Tolk og mandig Klogskabs Ven.
Ham Dana gav sin Krands, thi han fortjente den.

Hvad du aner i Mandens Træk, og skimter i Øjet,
Skuer du grant i hans Færd, Sindighed, Visdom og Kraft.

Slutning af General de la Harpes Skriv. om den hellige Alliance.

Tilbøjelig, formedelst sit medfødte Maadehold, til at samtykke i Alt, som kunde tjene til Beroligelse imod hans overvejende Indflydelse, og ønskende, for enhver Priis, at adsprede den Ængstlighed, man gav sig Mine af at føle, samtykkede Kejseren i Oprettelsen af et Areopag, hvori den simple Stemmefleerhed skulde bestemme de Forholdsregler, som burde tages for at vedligeholde den almindelige Rolighed. Snart indsaae det Ondes Genius, hvorledes den kunde drage Fordeel af denne ædelmodige Fornægtelse af en overvejende Indflydelse. Ved Hjelp af den bedrøvelige Retning, man forstod at give de almene Anliggenders Gang, blev Nationernes Tillid tilintetgjort, og den højhjertede Monark, som havde en stor Fordring derpaa, saae den synke under den ugudelige Jubel af dem, der vare hans Hæders Fjender og gave hans mægtige Villie Skyld for de upopulaire Forholdsregler, som de dicterede deres Areopag. Europa veed nu, hvorledes det er faren, og den altid retfærdige Efterverden venter de Straffkyldige, for at paatrykke dem sit uopløselige Segl. Jeg har lovet at meddele Dem Kjendsgjerninger, som bevise, at Alex-

ander benyttede Freden, der var tilvejebragt ved den hellige Alliance, til at afskaffe de herskende Misbrug i sit Land. Den 16de Mai 1816 undertegnedes den Ukase, som frigjorde de Livegne i Esthland, og den organiske Lov, som bestemmer deres Rettigheder og Pligter, et vanskeligt Værk, som forberededes strax i Begyndelsen af Alexanders Regjering og fortsattes med utrættelig Iver, et Værk, hvis Betingelse var lige Agtelse for Alles Rettigheder, og som understøttedes af Adelen, og blev opflammet af hans Philantropie. Den 22de August 1817 toges en lignende Beslutning til Bedste for de Livegne i Curland, og Keiseren, som ankom over Mietau, den 30te i samme Maaned, netop i det Øjeblik, da de Livegnes Deputerede vare samlede der, for at høre deres Befrielse proclameres, paatog sig, med sin ejendommelige Godmodighed, den Umage selv at forklare dem Ukasens virkelige Betydning. — I Aaret 1819 ophævede han alle de Love, hvorved visse Classer af hans Undersaatter bleve udelukkede fra at drive Haandværker og Fabriker. Et Amnestie-Decret, som udkom den 12te December 1812 til Fordeel for de oprørske Polakker, der havde sluttet til Napoleon, befalede Ophævelsen af det Sequester, som var lagt paa deres Godser, krævede evig Forglemmelse af det Skeete og forbød enhver fremtidig Undersøgelse af disse Sager. Polens Reorganisation paafulgte i 1818. Det var den 27de Marts s. A., ved den første Rigsdags Aabning, at Alexander talede disse mindeværdige Ord: „Den Organisation, som var i Kraft i Eders Land, har lagt den umiddelbare Grundvold til den, jeg giver Eder ved at iværksætte de Grundsætninger for liberale Institutioner, der aldrig have ophørt at være en Gjenstand for min Stræben, og hvis Indflydelse jeg, med Guds Hjelp, haaber at udvide til alle de Lande, Forsynet har betroet til min Omhu. Saaledes have I givet mig Midler ihænde til at vise mit Fædreland det, jeg i lang Tid har beredet det, og som det skal faae, saasnart Bestanddelene af et saa vigtigt Værk have modtaget den nødvendige Udvikling." Den Tale han holdt den 13de Juni, ved Slutningen af Rigsdagen i 1825, er ikke mindre mærkværdig og viser i hvilken ædel Forstand han fra Begyndelsen af havde opfattet den hellige Alliance. Da de Deputerede fra Provindsen Liefland, den 5te Marts 1819, overrakte Keiseren Grundtrækkene til Organisationen af de Livegnes Befrielse i denne Provinds, svarede denne Monark dem med følgende Ord: „Det glæder mig at see, at den lieflandske Adel har opfyldt min Forventning. I have givet et Exempel, som fortjener at efterlignes. I have handlet i vort Aarhundredes Aand, og I have indseet, at Nationernes Lykke ikke kan bygges uden paa liberale Grundsætninger." Den 6te Januar forkyndtes ogsaa Befrielsen paa en højtidelig Maade. Her seer De, mine Herrer, Kjendsgjerninger, hvilke jeg haaber De ville tillægge nogen Vægt. Gud bevare mig fra at nære nogen Tvivl om den Indflydelse, som Forsynet har paa denne Verdens Anliggender, dog synes mig, at man ofte kan forklare dem, uden at tage dets umiddelbare Mellemkomst til Hjelp. Da jeg har havt den Ære, at være ansat hos Alexander fra hans syvende Aar, og jeg allerede tidlig saae Spiren til de sjeldne Egenskaber, som siden have udmærket ham, saa kunde hans Opførsel som Fyrste ikke vise sig for mig, uden som det naturlige Udtryk af en stor og ædel Characteer, der holder fast ved de Grundsætninger, hvis Sandhed han engang har erkjendt. Denne Monarks korte Regjeringstid, som blev foruroliget af saa mange vigtige Begivenheder, tillod ham ikke at udføre alt det Nyttige, han havde i Sigte for sit Rige, imidlertid har han givet et stort og velgjørende Exempel, som ikke kan gaae tabt.

(L. B. d. B. H. og N. M.)

Spørgsmaal om Postpapir.

Forleden afgav Indsenderen et franqueret Privat-Brev paa Posthuset, der bestod af $1\frac{1}{2}$ Ark Postpapir, hvilket igjen laae i en knapt udklippet Convelut af samme Sort Postpapir; herfor maatte betales som for 3 Breve. — I den Anledning spørges, da maaskee Flere tillige ønskede samme Oplysning: haves der Postpapir, hvidt og tæt, hvorom med Rimelighed kan formodes, at 1 Ark

paa Posten kun vil regnes for et Brev? Og hvor faaes, i saa Fald, dette tilkjøbs?

En Embedsmand
i Provindserne.

Indenlandske Efterretninger.

En Sparekasse for Ebeltoft er traadt i Virksomhed paa Hendes Majestæts Dronningens Fødselsdag d. 28 Octbr. d. A.

Tvende som Lærde, og Skribentere bekjendte Mænd ere ved Døden bortrevne; nemlig Etatsraad og Professor i Lovkyndigheden Fred. Theodor Hurtigkarl, R. af Dbr., død d. 1 d. M. 66 Aar gammel; og Dr. og Professor samt Medlem af nogle lærde Selskaber Niels Hofman Sevel Bloch d. 1 Dec. 68½ Aar.

Blandede Efterretninger.

Afdøde Dr. Troja's Værk om Been. Den Bearbejdelse af samme, som fra Hr. Archia- og Ridd. Dr. Albr. v. Schønberg's Haand forrige Aar er udkommen, under Titel: Dr. Michel Troja neue Beobachtungen u. Versuche über die Knochen. Nach dem nie bekannt gemachten Originale aus dem Italiänischen ins deutsche übertragen, umgearbeitet, mit Anmerkungen, Zusätzen und einer Biographie des Verfassers versehen von Dr. J. J. Albr. v. Schønberg etc. Mit 5 Kupf. Erlangen 1828. 198 S. in Qvart, er i Gött. g. Anzeig. d. A. 162-163 med megen Roes bedømt. Om Biographien (20 Sid.) hedder det: at den fortjener saameget mere Anerkjendelse, da den berømte Mands alt for store Beskedenhed omhyggeligen undgik at lade de ham nærmere vedkommende Omstændigheder blive bekjendte, men Udgiveren i lang Tid glædede sig ved nøje Bekjendtskab, endog Venskab med ham. Troja var fød

23 Juni 1747 i Andria, hvor hans Forældre hørte til den formuende og agtede Borgerstand. Begavet med udmærkede Aands Anlæg begav han sig 1765 til Neapel; bekom der den medicinske Doctorgrad; erholdt 1774 et Rejsestipendium paa 5 Aar, hvorved han blev sat istand til at besøge det øvrige Italien, Schweitz og Frankrig. Blev kort efter sin Hjemkomst i Aaret 1779 ansat som Overchirurg ved de Ulægeliges Hospital i Neapel; siden offentlig Lærer i visse Lægevidenskabens Fag, saasom for Øjensvagheder etc., samt Livchirurg hos Kongen og Dronningen. I Aaret 1822 blev han afsat fra sine Poster, tilligemed sin Broder. Hans Søn blev endog landsforviist. I Aaret 1812 lærte Hr. Archiat. Schønberg at kjende ham, og foranledigede ham til de Undersøgelser der ere Gjenstand for dette Værk. Om hans Ophold i Paris meddeles interessante Efterretninger. Recensionen slutter saaledes: Ved Bearbejdelsen og Udgivelsen af dette den berømte Trojas sidste Arbejde, har Hr. v. Schønberg, hvis tidligere Arbejder ere bekjendte, erhvervet sig en ny Fortjeneste af Physiologien.

Udmærkede Astronomer. Det astronomiske Selskab i Altona tilkjendte i sit Aarsmøde d. 3 Febr. d. A. Guldmedailler til 1. Dr. W. Pearson for hans Bog: Indledning til den praktiske Astronomie. 2. Professor Bessel for anstillede Jagttagelser paa det Kønigsbergske Auditorium. 3. Professor Schumacher, for de vigtige Tjenester han yder den praktiske og theoretiske Astronomie ved Udgivelsen af hans astronomiske Tabeller, og hans astronomiske Efterretninger. Vigtigheden af disse sidste omtales hæderligst, og derved nævnes tillige den Bistand denne udmærkede Astronom har af flere duelige danske Mænd: DHrr. Hansen, Clausen, Ursin, Nissen, Nehus, Zahrtman og Petersen." A. M. 183.

Det Techniske i Malerkunsten. Ved den store Iver, hvormed i vore Tider Undervisning i Tegning og Maling gives, ikke blot i de saakaldte Kunstskoler og Malerakademier, men ogsaa i alle nogenledes udmærkede Anstalter for Ungdommens Dannelse, og i næsten enhver over det Simple sig hævende Privatopdragelse; ved den

saare fordeelagtige Indflydelse, som disse almindeligen udbredte Kunstøvelser have, saavel paa Fuldkommengjørelsen af de lavere Kunster, som og fornemlig paa den æsthetiske Dannelse, og det Aandige i Folkelivet, som allerede har begyndt at ytre sig, og som i Fremtiden ulige glædeligere ville vise sig, maa det ansees højst ønskeligt at selve erfarne Mestere i Kunsten, naar de tillige have Pennens Førelse i deres Magt, ville skriftligen skjenke yngre Kunstens Dyrkere ikke allene Hovedgrundsætningerne, men end meer Underviisning om det Techniske i Kunsten i alle sine Enkeltheder, og med alle af en rig aandfuld Erfaring vundne Fordele, og saaledes ogsaa paa denne Vej søge at vorde nyttige for det Almindelige. En ypperlig Kunstner, Maleren Hr. Bouvier, en yndet Portraitist i Genf, har i det franske Sprog leveret et saadant fortjenstligt Værk, som er oversat paa tydsk under Titel: M. B. L. Bouvier's vollständige Anweisung zur Oehlmalerey für Künstler u. Kunstfreunde. Aus dem Französ. übersetzt von Dr. C. F. Prange, Professor, und Vorsteher der Kunstschule zu Halle. Nebst einem Anhang über die geheimnisvolle Kunst alte Gemälde zu restauriren. Mit 7 Kupfertaf. Halle 1828. gr. 8. (2 Rthl. 8 g. Gr.) rec. i Hall. allg. Lit. Zeit. 154. 155. Den udmærkede Kunstkjender Hr. Quandt har sammesteds leveret nogle Bemærkninger ved Skriftet.

Felloplastik. Den Kunst at forestille Bygninger, Ruiner, Stæder, i det Smaa i Kork, eller naar Omgivelser tillige skulle afbildes, da af et andet Gjenstandens Natur nærmest lignende Stof, blev i Italien meget øvet for 50 til 60 Aar siden, og der behandlet som en Hemmelighed, anvendt af de Kunstnere, der beskjæftigede sig med Fremstilling af antike Gjenstande, og solgte til Fremmede til høje Priser. Den blev siden øvet i Tydskland af enkelte Kunstliebhabere af den Slags Gjenstande, som de fra Italien havde hjembragt. Hofraad Bøttiger gav Kunsten, i en Note i 4de Stykke af nye deutsch. Merkur, Navnet Felloplastik. I benævnte Tidsskrift gav Professor Dominikus i Erfurt Underretning om en Hof-Officiant og Conditor hos Chur-Erkekantsler Friherre von Dallberg, Maix's, Bestræbelser i denne Kunst, og hans Udstilling i Weimar, efter at den første Underretning derom havde staaet i Busch's Almanach d. Erfind. for Aar 1799, og der sildigere i den af 1801 var givet nærmere Underretning om samme. I Aaret 1804 udkom hos Ettinger i Gotha et Værk under Titel: Felloplastik, oder die Kunst Modelle von antiken Gebäuden in Kork darzustellen; med tre Kobbere; det eneste Værk den tydske Literatur har over disse Arbejders Technick. En bayersk Mundskjenk, Robert Gruber, (som døde 22 Nov. 1828 i Bamberg) arbejdede meget i dette Arbejde. Han efterlod sig en skjøn Samling af Kunstværker, især plastiske, og deriblandt nogle af hine Slags. De ere i dette Aar solgte. Mere i Kunstbl. Nr. 44.

Ved det kongel. Porcellainsfabrik i München forfærdiges ypperlige Kunstarbejder, paa hvilke de bedste Malerier i Pinakotheket afcopieres af duelige Mestere. En udførlig Beretning herom i Kunstbl. Nr. 49.

Noglesande Bemærkninger i Henseende til Publicitet: Det er en sørgelig, men uundgaaelig Følge af den menneskelige Svaghed, at intet Gode er fri for at misbruges, og at ofte de største Goder ved Misbrugen antage en aldeles modsat Charakteer. Om Intet gjelder dette i højere Grad end om Publiciteten; bestemt til at udbrede Oplysning, til at forebygge og rense Misbrug, kort sagt, til at beskytte og forbedre den offentlige og private Retstilstand, er den i Ondskabens eller Ubesindighedens Hænder, ofte et Middel til at skade det Offentlige og krænke den Private. En stræng og samvittighedsfuld Forsigtighed er derfor en billig Fordring til dem, som paa denne, i og for sig, saa hæderlige Maade søge at virke paa det Almindelige; og i intet Tilfælde bør denne Forsigtighed være større end der, hvor man finder sig foranlediget til at gjøre enkelt Mands Færd til Gjenstand for offentlig Bedømmelse. Almindelig Agtelse er Statsborgerens første Gode, og der gives ingen haardere Straf for den ærekjære Mand end offentlig at fremstilles i et klart Lys for sine Medborgere. Det flyder umiddelbart heraf, at ej enhver Forseelse qvalificerer sig til offentlig Daddel. Saalænge det Paaankede kan rettes,

eller, efter Omstændighederne, revses ved mildere Midler, f. Ex. ved private Opfordringer, ved Anmeldelse til Vedkommendes Øvrighed, eller deslige, saarer det den indvortes Retfærdigheds Fordringer, at haardere Midler sættes i Virksomhed; det er først naar hine have viist sig uvirksomme, eller hvor det Offentliges Interesse umiddelbart kan ansees for krænket, eller hvor Handlinger ere foretagne, der vel ej kunne være Gjenstand for retlig Paatale, men dog vise et farligt, eller, almindelig Foragt værdigt, Princip, eller endelig, hvor den offentlige Mening forsætlig trodses, man med Retfærdighed kan appellere til Nationen, og sætte den offentlige Stemmes Alvælde i Virksomhed. Vel maa det tilstaaes, at den Fejlende ingen formel Ret har til, at hans Forseelse ej bliver offentliggjort, som og at det ham, ved Offentliggjørelsen tilføjede Onde, meget vilde aftage, naar den formeentlige Overtrædelse meddeeltes i en sandfærdig og nøjagtig factisk Fremstilling; men det er netop dette, som saa sjeldent skeer, da det Almindelige i Udtrykket, det Ubestemte i Beskyldningen, som oftest giver den, i Bevægelse satte, Phantasie rig Anledning til Udmaling, og bibringer uvilkaarligt selv den meest Upartiske langt mørkere Forestillinger om Vedkommendes Færd, end Factum, simpelt fremsat, nogensinde vilde gjøre, og ved denne utilbørlige Fremstillingsmaade er tillige den udvortes Retfærdighed krænket. At Factum senere kan berigtiges, dermed er det Onde ingenlunde aldeles hævet; thi den Mening, som engang har fæstet Rødder, er vanskelig at fortrænge, og det er en tung Erfaring, at det Onde lettere finder Tiltroe end det Gode, og endelig at Berigtigelsen vel som oftest maatte komme fra Angjeldende selv, og derfor altid blive anseet som mere eller mindre partisk. (N. M.)

Tidsbladet, The Atlas, leverede den 14 Marts i nogle Timer 20,000 Exemplarer. Paa hvert Exemplar var en Flade af 40 (engelske) Quadrat-Fod trykt; der blev altsaa i et Par Timer 800,000 Quadratfod trykt, eller et Fladeindhold af 20 Acres. Nummerets hele Oplag bestod af 320,000 Blade af 16 Tommer i Længde eller af 640,000 Sider, eller af 1,920,000 Kolummer, eller af 241,920,000 Linier, eller 2,419,200,000 Ord. Tager man nu et Oktavbind til 500 Sider, hver Side til 34 Linier og hver Linie til 10 Ord, altsaa til 170,000 Ord, saa har Pressen, som trykker Atlas, i nogle Timer trykt 14,230 Oktavbind. Skjærer man de 16 Blade af ethvert Exemplar enkelt, og lægger dem efter Længden ved Siden af hinanden, saa vil de række fra London til Salisbury, og skjærer man de tre Kolummer fra hinanden og lægger dem efter Længden ved Siden af hinanden, saa vil man kunne omgive Middlesex og alle syv dertil grændsende Grevskaber med samme. Og Maskinen, med hvilken man har skabt dette Under, hvoraf bestaaer den? Af to store og to smaae Valtser, som blive drevne af en Mandslay's Dampmaskine af fire Hestes Kraft; den bliver betjent af tre Drenge, der ikke har andet at gjøre, end at bringe det uhyre Ark under den første Cylinder, og naar det i faae Sekunder er trykt paa begge Sider at trække det ud af den sidste Valtse. (Polytechn. Journ. 1ste Juni heft. 1829.)

Dampvogne i Forbindelse med en Jernvej. I Sommeren 1826 begyndtes paa en Jernvej imellem Manchester og Liverpool under Bestyrelse af Hr. Georg Stephenson. Dette højst mærkværdige Foretagende ventes fuldført næste Aar, med en Bekostning af omtrent 20000 LSt. for hver engelsk Mil. Længden er 9 Mile. Direktionen for denne Jernvej havde udsat en Belønning af 500 LSt. for den beste Dampvogn som gik paa denne Vej, haabende derved end mere at befordre Hensigten med dette Anlæg, nemlig at fremskynde Hurtigheden i Varernes Befordring imellem disse to Stæder, og derved tillige fremme deres egen Fordeel. Ifølge denne udsatte Belønning var i Octob. Maaned paa bemelte Jernbane anstillet en Væddekjørsel mellem fire Dampvogne, og Udfaldet af denne Veddekjørsel har allerede været saadan, at man antager denne herlige Opfindelse for at skulle inden føje Tid opnaae en høj Grad af Fuldkommenhed, og paa Landjorden komme til at spille samme Rolle som Dampskibe paa Søen. Væddekjørselerne, som varede i flere Dage, og ved hvilke 10 til 15,000 Tilskuere regnes at have været tilstede, anstilledes med fire af forskjellige Opfindere hidkomne Dampvogne. Vognen No-

velty, bygget af DHrr. Breithwaite og Erikson i London, tiltrak sig ved Elegance og Hurtighed almindelig Beundring. Under et af Forsøgene fløj den med en Fart af $1\frac{1}{2}$ engelske Miil i 3 Minuter; dog noget i Maskineriet gav et Par Gange efter, og den blev draget ud af Concurrencen. To af de andre Dampvogne kunne ikke opfylde de for Væddekjørselen gjorte Betingelser. Vognen The rocket, tilhørende Hr. Stephenson fra Newcastle, blev tilkjendt Prisen. Den løb, uden at trække noget, 7 engelske Miil i 14 Minuter 14 Sek. eller med en Fart af næsten 30 Mile i Timen. Man læser udførlige Beretninger om disse Dampvogne i Handels og Ind. Tid. Nr. 97=98. uddragne af engelske technol. Tidsskrifter. — „Naar vi nu, siger Hr. Redakt. af Slagelses Avis, faae engang disse Jernbaner anlagte, een paa hver Side af Landeveien imellem Slagelse og Kjøbenhavn, og Dampvogne anbragte paa dem, saa spise vi tidlig til Middag, staae fra Bordet Kl. 1, sætte os paa Vognen, kommer Kl. 3 til Kjøbenhavn, gjøre vore Forretninger af, besøge vore gode Venner, bede dem om, at vi maae spise lidt tidlig den Aften, sætte os paa Vognen lidt før Kl. 8, og kunne ligge hjemme i vor Seng naar Kl. slaaer ti. Den Tour lader sig endda høre, endskjønt man maaskee kunde blive lidt forpustet underveis, men at seile med Captain Roß til Nordpolen maatte man frabede sig; man har Vinter nok her i Aar, saa at man behøver ikke at reise saa langt for at fryse fordærvet."

En Skibsladning af en egen Slags ankom i Begyndelsen af Sommeren til Plymouth?? Skibet var for tre Aar siden afsejlet med et Selskab af Lærde, og hjembragte nu et tusinde Stykker svære Stene fra Babels Taarnet, fire Jernrør fra den berømte Sø Møris, et Horn af den Erz-Tyr, som Nebucadnesar oprettede, fire Fartøjer af Cedertræ, som skrive sig fra Borgerkrigene imellem Cæsar og Pompejus, og som ere fundne forstenede paa Kysterne af Alexandrien, over 160 Mumier, og et stort Antal af Sjeldenheder af Mineral= Plante= og Dyreriget. En Mængde Nysgjerrige trængte sig til for at see disse Skatte; men da Ejerne bleve frastjaalne nogle Muursteen, nogle Muskelskaller fra Jordan, og tre til 4 Mumier, blev den Anstalt gjort, at ingen uden Adgangsbillet kunde komme paa Skibet; den hele Ladnings Værdie blev sat til nogle Millioner. Gesellsch. 88.

En Chineserindefod. En anatomisk Beskrivelse af en saadan er af en engelsk Læge overrakt Royal Society i London. En Afstøbning af Foden og Skelettet af samme, det første der nogensinde er kommen til England, er en af de største anatomiske Mærkværdigheder. Foden er af et qvindeligt Lig, som man ved Canton fandt svømmende i Floden, og den viser alle Ejendommeligheder ved en Forvanskning, som er frembragt af den faste Omvikling, som man, for at standse Væxten, der bruger; Et uøvet Øje vilde snarere ansee en slig Fod som en medfødt Misvæxt, end som Produkt af en kunstig Indvirkning. Fra Hælen til den store Taa er den kun 4 Tomme lang, den store Taa er gandske og aldeles bøjet tilbage, og dens Spids staaer lige opad, i det de øvrige Tæers Leder ere bøjede ind under Fodsaalen. Hælen istedet for at rage tilbage løber ud i lige Linie fra Benets Knokkel, og giver Foden det synderlige Udseende som om den var i fortløbende Strækning. (ibid 90.)

Besværlig Oprydning af Agerland. Den hæderlige Olding, Provst Hertzberg i Hardanger i Norge, har i N. M. givet adskillige Efterretninger om besværlige Oprydnings Arbejder i hans Egn. Deraf følgende Stykke: I samfulde 25 Aar var jeg Vidne til hvorlunde min Grande, Sorenskriver A. W. S. Koren, opdyrkede sit lille Helleland, 54 Mk. Smør, reolerede $1\frac{1}{2}$ Alen dybt, omtrent 10,000 Qvadrat=Alen Jord, bød de opgravne Stene i flere 1000 Læs, blive deels Gjærder om Frugt= og Urte=Hauge samt om Jordstykke i Udmarken, deels bød han dem pakke sig ned ad Stranden til de maatte adlyde; der ligge de som Volde, Alle dem der skue dem, til Fryd, kun Fjordens Stormbølger til Ærgrelse, som rasende spytte paa dem; men derved kun polere dem, til Spejle for Havnympherne. — Koren forskrev, plantede, podede de fineste Frugttræer i den opdyrkede Jord; de skjønneste Æbler, Pærer, Blommer, Kirsebær, prange der nu, saa at, om stakkels Moder Eva levede op og kom der, bægede hun

sig neppe fra atter at forøde sig. — Hjemme-Sæteret til hans Gaard og de flere Grænders ligger over Gaarden opad Fjeldet, omtrent 6000 Fod lige Linie, men $\frac{1}{4}$ Miil slangebugtet Vej, og 1200 Fod perpendiculair over Havet; de Stykker over dette Sæter, som ere hans Deel, har han indhegnet med Steen og Jordgjerder, udtørret ved Huulveiter; (thi der er Fjeldmyhre, kaldes derfor Myhrsætre) saa at der prange nu græsfulde Engstykker. Til et end højere Beite for Faarene, 2500 Fod perpend. over Havet, liggende ovenfor, har han ryddet en Vej over 3000 Fod lang, ligesom at selve Lammene ej skulle bryde sine Fødder paa nogen Steen, og gjennem den hele Muursteen-Gjerder om hans forskjellige Jordstykker; (thi at faae alle sine Ejendomme i een Strækning er for det meste i vore Bygder det samme, som at rejse op og udskifte i Maanen) har han opsat in Summa i Længde 6000 Fod, i Højde 7 Fod, i Bredde 3 à 4. Han har ved sin Jorddyrkning lært Egnens Folk nye Gjødnings-Midler, kort, givet et højst følgeværdigt Exempel, som i Sanhed har virket. At opdyrke Jord her i Præstegjeldet, maa skee ved at reolere den (opskyde den 1 à 2 Alen dybt). Ingen, uden Ojenvidnet, kan gjøre sig Begreb om, hvilket Arbejde det er, blot at reolere nogle faa Qvadrat-Alen. Stene i 1000 Tal, størrre og mindre, ligge, som vare de cementerede, nedmurede i Kalk i Jorden, rettere sagt, i Gruus, (Our), pulveriseret Steen; den saakaldte Madjord er neppe 6 Tommer dyb, den findes kun i Grønsværen.

Et musikalsk Lexicon for Aaret 1830 udkommer i Paris, hvilket skal indeholde alle berømte Musikers, saavel Componisters som blot udøvende Musikers Levnet, fra Händel af til de nu levende. Det lidet Værk paa 12 Bind vil indeholde 709 Bøhmere, 701 Italiener, 517 Tydske, 308 Russer, 134 Franske, 134 Ungarer, 128 Engellænder, 78 Grækere, 18 Danske, 18 Spanier, 16 Svenske, 9 Portugiser, og 3 Tyrker. Gesellsch. 92.

En nye Slags Lastvogne har været udstillet af Hr. W. Snow i London. Denne Vogn, som han kalder Nondescript, er, efter anstillede Forsøg, befunden at være hensigtsmæssigere til Transport af tungt Gods, end de hidtil brugte Lastvogne. Hjulene ere 7 Fod høje, og selve Vognen hænger paa Axlerne, følgelig saa lavt, at man i fire Gange saa kort Tid, som ved de sædvanlige Lastvogne, kan læsse af og paa den. Man har ogsaa den Fordeel ved denne Vogn, at Lasten ikke, i Tilfælde af, at Stanghesten skulde styrte, kan falde paa den, beskadige eller endog dræbe den. Endelig kan man læsse dobbelt saa stor Tyngde paa den, som man ved Transport af svært Gods hidtil kunde, hvorved man kun behøver at anvende Halvdelen af den hidtil brugte Hestekraft. Inventionen har i det Hele vundet Bifald, og synes i enhver Henseende at opfylde sin Bestemmelse.

Kjøbenhavns Børs, d. 4 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 210

Specier solgtes til 12 Rbmk. $9\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	148	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	$93\frac{1}{2}$	94 Rbd. Sedl.
Dito Dito	$90\frac{3}{4}$	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	108	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jaunar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63	$63\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$70\frac{3}{4}$	71 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie,
store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 98.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 8 December 1829.

Af den svenske Historie.

a) Kong Gustav den Tredies Opdragelse. *)

Det var i Aaret 1750, at Rigsraad Grev Tessin tilligemed sine Embeder som Kantselli-præsident, Aabo Universitets Kantsler, og øverste Marskalk hos Prinds Gustafs Forældre, daværende Kronprinds Adolf Friderich og Arveprindsesse Louisa Ulrika, ogsaa fik Gouvernørsposten hos Prinds Gustav, som dengang var kun 4 Aar gammel. Grevens Fremgangsmaade hermed var følgende. Naar han var fri fra Forretninger i Raadet, havde han Prindsen hos sig hele Formiddagen, og lod ham hvergang begynde med et Kapitel i Bibelen, hvilket Greven forklarte og hvoraf han tog Anledning til smaa Lectioner i Kirkehistorien. Først om Eftermiddagen Kl. 3 forlod Prindsen sin Gouvernør for at gaae ned til sin Moder, hvor Dalin læste for ham. I den første Ungdom mærkede han hos Prindsen, at den blotte Oplæsning af Fabler gjorde kun lidet Indtryk paa ham, men naar han med mange Omsvøb fortalte dem, og deri indblandede Folk og Ting, som vare ham nærmest, mest bekjændte og behagelige, glædede Saadant ham hjertelig. Prindsen bad ham ofte tre fire Morgener i Rad fortælle det Samme, og naar Greven enten udelod eller tillagde nogen Omstændighed mærkede Prindsen det strax og faldt ham ind i Talen. Et Exempel paa slige Børnefabler har han anført i den første Tome af sine Breve, nemlig Fablen om Dragen og Hermelin, men gandske sammentrukken imod hans daværende Fortællingsmaade. Fablen om Markrotten og Kjøbstedrotten hængte i Førstningen ikke ved, men da Tessin lagde til, hvorledes baade den Ene og den Anden var pyntet; hvorledes Kjøbstedrotten udklædede Vandrotten paa Kjøbstedviis; hvorledes de snege sig ind i En eller Anden af Hoffrøkenernes Værelse; Værelsernes Beskrivelse; hvorledes de stakkels Rotter løb Fare for at røbe sig, da de nyste af Pudder; Jomfruers og Pigers Forhold og Støj, da Frøknerne vare ude; Rotternes Rund og Patrolleren igjennem Kjøkken, Spisekammer og Kjælder; hvorledes der var ordnet; hvad Mad og Drikke de der traf; hvorledes de, ligesom Prindsen, grinte til een Ret og aade begjerlig af den Anden; deres Forsigtighed imod Hunde og Katte; deres forskjellige Samtaler og Domme om hvad de hørte og saae, med flere Barnligheder, da fandt han Opmærksomheden saa spændt, at Prindsen endog glemte sin Frokost, thi

*) Rigsraad Greve C. G. Tessin havde sammes Bestyrelse. Denne Mands "Breve til en ung Prinds" ere berømte; man har ogsaa en dansk Oversættelse af dem. I Skriftet: Tessin og Tessiniana meddeles de Efterretninger, som her optages.

Frokosttimen var sædvanlig Fabeltimen. Alt hængte ved, baade Beskrivelse og Anvendelse; thi ingen Omstændighed var saa ringe, at han ikke derpaa byggede nogen Lære og Moral.

Imedens Prindsen satte sine Haar i Lave, morede Greven ham i Almindelighed med Kobberstykker, som forestillede alskøns Sysler og Haandværker. Dette gav ham Lejlighed til at underrette Prindsen om hvad Ethvert betydede og hvad dertil fordredes, for at Prindsen skulde see, at hvert Menneske har sin tunge Byrde, og lære at sætte Priis paa sine tilkommende Undersaatters Sved. For at gjøre Indtryk ledsagede han sin Underviisning med Fagter, efterlignede Bulder og Brag, sang en og anden Skræddervise m. m. saa at han mangen Gang, om nogen var kommen ind, snarere var bleven tagen for en Komediant, end for en alvorlig Embedsmand.

Efter saaledes at have opvakt Prindsens Nemme og vundet hans Opmærksomhed, gik han efterhaanden fra mindre til mere Vigtigt, og fandt altid, at han gjerne blev hørt. — Han ansaae det for bedre at begynde med at more Prindsen end bagefter at faae ham til at slaae af Hu og Tanker, hvad vigtigst var at mindes. Ofte baade umagede og talede han sig træt under Fjas og temmelig Overgivenhed; thi den, som vil undervise Ungdommen, maa følge Ægteskabsreglen: i Vee og Vel. —

Med Bifald af Prindsens Moder spillede Tessin siden Komedier med den Lille og valgte selv Æmnerne dertil. Derved lærte han at kjænde Prindsens Pragtlyst og Hovmod, hvilke Fejl han søgte at bekæmpe. Hans Tilbøjelighed til Komedier var saa stor, at Gouvernøren troede det bedre at lade den bryde ud, end at tilstede deres langsomme Opvært til højere Modenhed.

Prindsens Moder, Dronning fra 25 Marts 1751 af, var imidlertid misfornøjet med Tessin og sagde offentlig til ham: Grev Tessin, vil De da evig forsømme dette Barn? Bliver Gustav til Noget, saa vil Takken derfor ganske tilkomme Grev Bjelke. — (Denne beklædte en underordnet Post.)

Efter at have tabt Indflydelse ved Hoffet, udbad Tessin sig, saaledes som han om Sommeren plejede, i Junii 1752, Tilladelse at rejse paa Landet. Strax efter hans Bortgang blev Rigsraad Grev Stromberg, Tessin uafvidende, udnævnt til Vicegouvernør for Kronprindsen; Tessin fandt sig anlediget til adskillige Gange at udvirke den ham givne Tilladelse forlænget, og søgte imidlertid paa nogen Maade at forvalte sit Gouvernørs Embede ved Fortsættelse af Brevene til en ung Prinds. Da han endelig, i September 1753, igjen tiltraadte sit Embede, fandt han Prindsen vel at være gaaen frem i Studier, men døv for alle hans Forestillinger imod Prippenhed, Pragtsyge, Uvenlighed m. m. Efter endeel Maaneders Forsøg paa at vinde hans Fortrolighed, besluttede Tessin at tale til Dronningen derom. Da han traadte ind i hendes Gemak, gik der Bud efter Kongen, som ogsaa strax indfandt sig. Det kom paa Majestæternes Side til Bebrejdelser, paa Grevens til Forklaringer, Kongen truede med at kalde ham til Ansvar for Justitskantsleren eller og anklage ham i Raadet, endskjønt han selv sagde at han forud viste, han vilde faae Uret. Da Tessin havde bemærket, at Senatet ikke fortjente saa ufordelagtig en Mening af Hans Majestæt, svarede Denne, at han hellere vilde være Trommeslager i Tydskland end Konge af Sverige. Dronningen bebrejdede ham iblandt Andet, at han havde søgt at skade Dalin og søgt at skille ham ved Præceptorsembedet (hvilket dog ej var saa.) Resultatet blev Tessins Afsked.

b) Gustav den Tredies Rejse til Italien og Frankrig. *)

Man har nævnt ganske forskjellige Bevæggrunde til Kong Gustav den Tredies Rejse til Italien af hvilke Ingen maaskee var rigtig; og En af saadan Beskaffenhed, at den ej bør anføres. Skjønt han ikke var gavmild, var hans Ødselhed bundløs, naar hans Lidenskab for det Prægtige skulde tilfredsstilles; og Savnet af den klingende Mynt, der førtes fra Sverige og vedblev i de Lande, han besøgte, føledes haardelig i Rigets Vexelkurs. I Stockholm var Gustav en stræng Lutheran. I Rom bivaanede han den katholske Messe, og hans

---

*) Af Skriftet: **Northern Courts.**

Andagt bevægede Almenheden til at troe, at han i Hjertet var en god Katholik. Iblandt sine Yndlinger beloe han Lutheraner og Katholiker. Under sin Reise paa klassisk Jordbund kjøbte Gustav nogle af de smukkeste Stykker af græsk Billedhuggerkunst. Iblandt de mange gamle Støtter er den der forestiller Endymion, i Legemsstørrelse, liggende, af ypperste Skjønhed. Den er En af den græske Skoles Mesterstykker, i Middagshøjden af dens Glands. Gustav betalede totusende Dukater for denne smukke Levning af den store græske Billedhuggers mageløse Genius. *) Disse kostbare Erhvervelser skete for at pryde et udvalgt Gallerie af Oldsager, hvormed han agtede at forskjønne det forbausende Palads, han allerede havde gjort Udkast og Model til, i Hensigt at lade det opføre i Skoven ved lille Haga. — Saa fin var hans Smag, førend han tiltraadte denne Reise, og saa slebne vare hans Sæder, at han syntes snarere at burde tjene til Mynster for Andre, end til at efterligne dem. Heller ikke kunde der frygtes for at hans Dyd skulde lide; thi neppe blev nogen Last udøvet i sydlige Lande, hvori han jo var skyldig. Gustav tilbragte Vinteren 1783 = 1784, og den følgende Vaar i Italien. Han brugte Badene i Pisa og besøgte derpaa Rom, **) Neapel, Florents, Genua og Venedig. Den Yppighed, Forfinelse, Slebenhed og Sjælshøjhed, som udmærkede denne Konge fra Norden, forundrede og

---

*) To Professorer ved Kunstakademiet i Stockholm, Templemann og Piper, forsikrede Brown om at Bonaparte havde tilbudet Gustav den Fjerde 300000 Livrer for denne Støtte alene.

**) I Operahuset er et stort og godt historisk Malerie, sandsynlig af Despres, som forestiller en Prosession i Rom, hvori Paven og Gustav den Tredie udgjøre Hovedfigurerne. Sammesteds bevares ogsaa det Diplom, hvorved Gustav under sit Ophold i Rom udnævntes til Medlem af Videnskabernes Akademie, og en Bog paa 56 Sprog udgiven i Rom af Selskabet Propagande fide. — Den herlige Bogsamling paa Drottningholm har følgende Vers skrevet over Indgangen til det Værelse med italienske Sager:

fornøjede Italienerne. De saae imidlertid Intet hos ham at elske eller agte. Forundringen gik snart over til Ligegyldighed. En vis Taage omgav og besjælede hans Navn. Kongen blev Gjenstand for adskillige Skamskrifter *). Ved offentlige Lejligheder fordunklede hans Pragt alle Medbejlere. I hans private Liv udartede den Husholderskhed, hvormed han sparede sine Penge til stor Glimmerdaad, ofte til Gnierie. Konger ere sjeldne Kunder. Gustav fandt, at en Maade at tilkjændegive deres overspændte Ideer om hans Rigdom og Herlighed bestod de mest overdrevne Regninger. Dette forbittrede ham og gav Anledning til idelige Kjævlerier paa Reisen. — Gustav modtog Foræringer af sjældne og kostbare Sager fra de fleste italienske Hoffer. Til Gjengjeld prydede han adskillige Personer med Ridderordener, der kostede ham lidet. Først i Juni 1784 kom han til Paris, hvor han blev modtagen med al mulig Glands. Men Intet afvendte den kloge Konge fra at rygte alvorlige Forretninger. Da Hoffet i Versailles havde forsømt at betale Subsidierne, behandlede han Sagen saa, at han fik Pengene og tillige udvirkede Afstagelse af den lille Ø St. Barthelemy. Efter af det franske Hof at være bleven hædret med alle Mærker paa personlig Agtelse, og underholdt med en bestandig

---

Om Rom har Kungar sett ur Nordens kalla rike,
Som Gjutit forssar blod, som krosser all des magt,
Det ser ur samma land i Dag Augusti like,
Ge vittra konster lif, och snillen eld och mod.

Det fortælles i Sverige, at disse Linier ere oprindelig skrevne paa Italiensk af Canova, den store svenske Billedhugger Sergels Hjertensven og Kunstbroder.

---

*) Iblandt andet kaldtes han paa Italiensk:

Il conte di haga,
Il bi molti vediie poca paga.

eller Greven af Haga, som seer Meget og betaler Intet.

Række af kostbare Festligheder og prægtige Skuespil, sagde Gustav det bourbonske Huus Farvel, og kom efter ti Maaneders Fraværelse til Stockholm den 3 August 1784. Skjønt hans Popularitet længe havde været i Aftagende, erindrede Stokholms Borgere, for at smigre Kongen, hans Hjemkomst fra Italien, ved en Indskrift over den nye Ridderholmsbro, som underrettede Efterverden om, at de havde opført en Stenbroe istedenfor den forrige Træbygning. — Rejseomkostningerne ansloges til 50000 Pd. Sterl. Efter al Sandsynlighed udgav Kongen imidlertid tre Gange saameget, nemlig de to Trediedele til Erhvervelsen af Kunstværker, hvormed han forskjønnede sit Kongesæde.

Wiedeweltiana.

Iblandt de Wiedeweltske Papirer ere adskillige Breve til ham, medens han var i Paris, fra P. F. Zeise i det Tidsløb fra 7 Jan. til 16 Apr. 1769. De indeholde fornemmelig Efterretninger om hvorvidt man med adskillige Arbejder, som W. havde anordnet, saasom: paa Titleys Epitaphium, paa Greve Botmers Kiste o. s. v. vare avancerede, om adskillige besørgede Udgivter, indtil mindste Detail; endeligen ogsaa et og andet af Dagens Nyheder. Saaledes meldes i Skrivelsen af 25 Febr. 1769 om en Finantsplan til et Laan af 500,000 Rdl. „Her udgives en Plan til et Statslotterie, bestaaende af 50000 Lodder, som udtrækkes i en Klasse, og betales for hvert Lod 10 Rdl. Indskud. Gevinsterne ere: en paa 50000 Rdl., en paa 30000, en paa 20000, to hver paa 10000; 5 a 5000, og saa videre, i alt 13112 Gevinster, indberegnet 12 Præmier; altsaa ej fuldt tre Nitter imod en Gevinst. Som nu ej noget af Gevinsterne afkortes, bliver Indtægten og Udgivten ligestor; dog maa det, hvormed de forefaldende Udgivter skal bestrides, derved vindes, at alle Gevinster, undtagen de ringeste, som ere paa 10 Rdl., eller lige med Indskuddet, først udbetales efter nogle Aars Forløb, saasom de paa 50 Rdl. den 1 Juli 1774, de paa 100 Rdl. samme Tid 1775, fra 200 til 1000 Rdl., og de 12 Præmier ligesaa

1776; fra 5000 til 30000 Rdl. ligeledes 1777, og den paa 50000 Rdl. 1778. Imidlertid udstædes for Gevinsterne Over-Skatte-Direktionens Obligationer, og svares af Capitalen 4 Procent fra 1770. Trækningen skeer først i Juli d. A. i Altona, og skee Udbetalingerne baade strax og i de fortsatte Terminer, paa Hs. Exc. Skatmester v. Schimmelmanns Contoirer i Kjøbenhavn og i Hamborg; og til Forsikring sættes ved bemeldte Direction Indkomsterne af Extraskatten.

I Skriv. af 28 Febr. 1769 meldes: — at det glæder Zeise at erfare, at W. i Selskab med Profess. Jardin gaaer fra Paris til London. (Jardin var altsaa da i Paris.)

I et Brev af 4 Octbr. 1774 fra bemeldte Zeise til Skibscapitain Schifter, som var paa en Chinarejse, fortælles adskillige Nyheder, deriblandt: Kongen har ophøjet forrige Super-Cargo Hr. Frederik Fritz i Adelstanden, med Tilnavn de Lilliendal, og derhos beskikket ham til Adjunkt ved Consulatet i Bordeaux.

Om Fortegnelsen over theologiske Canditater.

I Anledning af den af mig bebudede Fortegnelse over de theologiske Candidater har jeg modtaget et Brev, som var sendt Herr Universitets Boghandler Reitzel til Besørgelse. Da Brevskriveren, som blot underskriver sig N., ikke har nævnet sig og maaskee ikke heller ønsker at nævnes eller kjendes, giver jeg mig den Frihed igjennem dette Blad at besvare den Anke, han fører over Planen til ovennævnte Fortegnelse.

Herr N. finder neml., at jeg i Fortegnelsen burde udelade Examens Characteren, og siger i den Anledning: „De vil derved visseligen saare meget „krænke ret mange, og deriblandt mange gode og „fortjente Embedsmænd. De vil vist tilstaae, „at iblandt dem, som have, enten formedelst Tidens „mindre gode Anvendelse ved Universitetet eller „som ikke have havt Evne til at opholde sig der „i vedbørlig Tid, erholde en mindre god endogsaa „ringeste Characteer, gives mange, som baade ved „Erudition og redelig Embedsførelse meget over-

„gaae mangen Laudabilist, som siden har forsømt „at fortsætte sine Studier. Navne som S—H—„H— og flere synes at bevise denne Sandhed, og „som disse Mænd tør haabes, at der endnu gives „flere. Tungt vil det være for saadan enhver gammel retsindig Embedsmand, som ærlig og redelig, „har bestræbt og bestræber sig for i hver Henseende „at opfylde sit Kalds Pligter, uforskyldt at krænkes ved offentlig at stilles til Skue, tabe i Publicums Omdømme, nedsættes maaskee under den „mindre Gode alene fordi han, af denne eller hiin „Aarsag, har faaet 2den eller 3die Characteer til „Attestats. Hvad Nytte og til hvilken Interesse „for Publicum at Characteren vedføjes?" —

Skjøndt jeg aldeles ikke kan indsee, hvorledes nogen kan krænkes eller nedsættes i Publikums Omdømme ved at hans Examens Characteer anføres, hvorom jeg naturligviis heller ikke havde mindste Tanke, da jeg nedskrev Subskriptionsplanen, vil jeg dog til Undskyldning for mig i saa Henseende anføre, at jeg anseer den bebudede Fortegnelse ikke anderledes end et Slags anden og, om man vil, forøget Udgave af de Fortegnelser over den theologiske Embeds-Examen, som ere at finde i Badens Universitets Journal, Fallesens theologiske Maanedsskrift, Engelstofts Universitets og Skole Annaler, og Møllers theologiske Bibliothek, da jeg egentligen kun samler til et Heelt, hvad hine Skrifter periodeviis have anført desangaaende uafbrudt fra Begyndelsen af Aaret 1793, og i alle disse staaer Characteren anført, i det førstnævnte endog Navnene paa dem, som ikke erholdt Characteer. Da jeg nu hverken har hørt eller seet nogen Anke over, at Charakteren kom til offentlig Kundskab i de nævnte Værker, hvis lærde Udgivere ikke have anseet det upassende eller urigtigt at anføre den, troer jeg ikke, at mig med Grund kan gjøres Bebrejdelse, fordi jeg ikke udelader den. Er det end at formode, at de, der maatte have erholdt en ringere Characteer, ikke gjerne saae den offentligen bekjendtgjort, saa er der paa den anden Side ligesaa megen Grund til at troe, at de, der have erholdt bedste Characteer, noksaa gjerne vilde have den offentliggjort. Efter Forestaaende vil det altsaa ikke kunde lægges mig til Last — om end Flere skulde dele Anskuelse med Herr. N. — at have divulgeret Characteren, da jeg ikke først har gjort saadant; kun maa jeg herved bemærke, at jeg for Enheds og Fuldstændigheds Skyld har tilføjet Characteren for dem, der have underkastet sig Examen i de Aar, Fortegnelsen gaaer længere tilbage i Tiden end 1793, og troede at burde gjøre det, for ikke at levere noget mindre Fuldstændigt end jeg af Mangel paa Kundskab var nødsaget til.

Af de 3 Navne, som Herr N. har anført, og som skulle afgive Beviis for, at Candidater med en ringe Examens Characteer siden ere blevne lærde Mænd eller have steget til høje Embeder, sees det, at Herr N. har sammenblandet Perioden før 7 Maj 1788 med den efterfølgende. I den første kunde Candidater paa en vis Maade selv bestemme sin Characteer, da den alene rettede sig efter det større eller mindre Pensum, som han opgav til Examen; han kunde ikke erholde højere Characteer end den, til hvilken han havde læst — som det heed — men vel en ringere, ja endog erkjendes immaturus, naar han ikke fandtes vel grundet i det Angivne. Herr N. har hentet sine Exempler fra denne Periode; men de ere ikke saa ganske heldigen valgte, thi deels kunde han have fundet mere glimrende Navne, hvoraf 3 særdeles eminente gives, deels tager Herr N. mærkeligen feil, naar han troer, at den førstnævnte af hans Exempler havde en ringe Characteer, da det af Examens Protocollen under 25 Febr. 1759 sees, at bemeldte Candidat erkjendtes laudabilis, og om den sidstnævnte veed Herr N. vel ligesaagodt som jeg, at han ikke var fornøjet med den erholdte Characteer, men vilde læse om; at denne selv bekjendte saadant offentligen er et Vidne om, at han ikke troede ved Offentliggjørelsen af sin Characteer „at vorde nedsat i Publicums Omdømme."

Ligesaavist som Herr N. har fuldkommen Ret, naar han paastaaer, at mangen en med en ringe Examens Characteer i Tiden kan blive baade en lærd Mand og en udmærket Embedsmand, saaledes kan den bedre Characteer ikke deri være nogen Hindring; ligesom der ikke tages eller kunde tages Hensyn til Characteren i den førstnævnte Periode, hvilket af Ovenstaaende derom Sagte vil være indlysende, saaledes vil det af Fortegnelsen, naar den kommer for Lyset, vorde klart, at

der i den senere mindre tages Hensyn paa den end paa Lærdom og Embedsdygtighed.

Slutteligen maa jeg bede undskyldt, at jeg saaledes offentligen har besvaret fornævnte Brev, men Herr N. har, ved ikke anderledes at nævne sig, afskaaret mig Veien at svare ham directe.

Kjøbenhavn den 7de December 1829.

Wigfus Erichsen.

Blandede Efterretninger.

De europæiske Universiteter: Vort Fædreland har to; Norge et, Sverige to; Storbritanien og Irland 8 (i London, Oxford, Cambridge, Edinburg, St. Andrews, Dublin, Glasgow, Aberdeen); Frankrig, foruden Specialskolerne kun tre, (Paris, Montpellier, Strasburg), Tydskland 22, (Prag, Wien, Heidelberg, Würzburg, Leipzig, Rostok, Greifswald, Freiburg, Basel, Tübingen, Marburg, Kønigsberg, Jena, Giessen, Kiel, Halle, Breslau, Göttingen, Erlangen, Berlin, Bonn, München), det europæiske Rusland syv (Wilna, Dorpat, Petersburg, Helsingfors, Moskva, Charkow, Kasan); Italien otte (Pavia, Padua, Genua, Pisa, Bologna, Rom, Neapel, Palermo). Ved hine tydske knytte sig endnu Mindet om adskillige ophævede, der i sin Tid vare ypperlige, f. Ex. Wittenberg, Helmstädt, Altdorf, Landshut o. s. v. En interessant Oversigt over de tydske, hvori dog ogsaa noget om de andre haves i Skriftet: Die Universitäten Deutschlands in medicinisch-naturwissenschaftlicher Hinsicht betrachtet von Dr. H. J. Kilian. Heidelberg u. Leipzig 1828. rec. i H. allg. Lit. Z. 150.)

Antallet af geistlige Embeder i Norge opgives saaledes:

1 Præstekald (Sognekaldet i Christiania) har aarlig Indtægt af . . . . Spd. 2630.
5 Præstekald . . . . fra 1600 til 1856.
17 — . . . . 1300 — 1600.

Af disse 23 Præstekald have de 20 residerende Kapellaner, og altsaa at svare, om ei Pensioner eller andre Afgifter, dog altid en vis Løn eller Andeel af Indtægterne til den residerende Kapellan, nogle maaskee tillige til Catecheten.

45 Præstekald med Indtægt af	1000 til	1300 S.
180 — — —	500 —	1000
110 — — —	300 —	500
19 — — —	200 —	800
heraf ere 9 Sognekald og 10 Kappellanier.		
9, nemlig 5 Sognek. og 4 resid. Kapell.	100 —	200
13 ere endnu at anføres . .	100 —	300
399, af hvilke 41 kun har Indtægt af	100 —	300Sd.

Mere i N. M. 326-7.

En Berlinsk Vaskerkone, som forelæste sin Mand noget af Aviserne, spurgte ham, da der taledes om Balkan; hvad er det for en Karl, den Balkan? Han svarede: „I dett weeszt Du nich? Dett is den Sultans sein Leib-Dardanelle." (Fr.)

Naar man efter den højpriiste Roman „Rinaldo Rinaldini" søger en ny Lekkerbisken, anbefales „Corallo, eller de skrækkelige Hemmeligheder i Moliser-Dalen; af H. Schmidt. Denne Mand er en fortreffelig Stylist: Her er et Par Smaaprøver. En Dragt Prygl kalder han: En optalt disharmoneret Ryg-Musik"; Et Kys: ein Gekos der Lippen." Hvorledes omskriver man denne skjønne Roman. Maaskee: Noget trykt, Ost og Smør eller Fedt, helliget Papir. (Fr. 32). Faaer man den paa dansk vil den vist nok blive saa flittigen læst, at den bliver ubrugelig for det Slags Fidt, den tydske Kritiker mener.

En Lærer, som i et Gymnasium foredrog den almindelige Verdenshistorie, havde inddeelt Cursus til Foredrag i to Aar. Ved en Examen, gjorde han en Discipel, som han var uvis paa, om han havde hørt ham fra Begyndelsen af, det Spørgs-

maal: Hvorlænge har Du nu været her. „Fra Christi Fødsel" var Svaret. — Altsaa ikke fra Verdens Skabelse? — Nej: men Claus Henningsen, min Sidemand, er kommen strax efter Syndfloden. (Fr.)

Den højeste Undersaat. Da Prinds Frederik August af Sachsen i Juli 1829 berejste „Erzgebirge", besteg han ogsaa Fichtelbjerget. Ikke langt fra Bjergets Spidse var nyelig et nyt Huus opført. Beboeren af samme havde bygget en Æreport, og hilsede den ankomne Prinds med Løsning af nogle smaa Kanoner, hvorved det behagelige Spil af et fleerdobbelt Ekko blev frembragt. Han selv traadte ærefrygtsfuld frem for Prindsen. Paa dennes Spørgsmaal: hvo han var, svarede Bjergboeren: Jeg er den højeste Undersaat i deres kongl. Højheds Lande. (Fichtelbjerget hæver sig, som bekjendt, 3781 Fod over Havfladen, og er det højeste Bjerg i Sachsen.) Prindsen steg nu ved den højeste Undersaats Arm til Bjergets højeste Spidse.

Diamanter i Siberien. Friherre v. Humboldts Rejse har, heder det i den Petersborgske Journal, foranlediget en Opdagelse, der er ligesaa interessant for Videnskaberne, som den kan blive af Vigtighed for Rusland, og for den Godsejer, der har gjort den. Allerede i mere end to Aar havde Hr. v. Humboldt næret den Mening, formedelst den paafaldende Lighed imellem Brasiliens Bjerge og Uralbjerget, at man i Siberien ligesaavel maatte finde Diamanter, som det allerede har været Tilfældet i Amerika. Ved hans Rejse gjennem Uralstrækningen blev hans Mening bestyrket, og den ham ledsagende kajserlige Kammerherre Greve v. Polier fik, ved sine Samtaler med den berømte Rejsende, lige Overbeviisning. Da Hr. v. Humboldt begav sig til Tobolsk, forlod Greven ham, for at besøge sin Gemalindes vesten for Ural liggende Godser. Det Første han foretog sig, da han ankom didhen, var at han lod anstille Efterforskninger i en Egn, hvor der var Guldvaskerier, omtrent halvtrediehundrede Werster fra Perm. Disse Efterforskninger kronedes med det bedste Hæld, og omendskjøndt ingen Maskine endnu var forhaanden, have dog de med Guldvaskning beskæftigede Børn allerede opdaget 7 Diamanter. For nærværende Tid ere Maskiner anskaffede, for at gjøre dette kostbare Mineral til Gjenstand for regelmæssig Bearbejdelse.

Skatter i Storbrittannien. Vi have, hedder det i Edinburgh Review, Skatter paa alt hvad der gaaer i Munden, eller bedækker Legemet, eller af Foden betrædes; Skatter paa alt hvad der er behageligt at høre, at see, at føle, at lugte, og at smage, Skatter paa Varmen, Lyset, Bevægelsen; Skatter paa alt hvad der er i Jorden eller i Vandet, eller under Jorden, Skatter paa alt hvad der kommer fra Udlandet, saavelsom paa alt hvad i Hjemmet avles; Skatter paa det raa Material, og paa den ved menneskelig Industrie tilføjede ny Værdi, Skatter paa Butterdejgen, hvormed Rigmanden fordærver sin Appetit, og paa Lægemidlet der skal bringe den tilbage, Skatter paa Hermelinet som smykker Dommerkappen, og paa Strikken, med hvilken Forbryren hænges, Skatter paa den Fattiges Skraatobak, og den Riges Kryderie, Skatter paa Ligkiste-Naglen og paa Brudens Baand; Skatter hvad enten vi ligge tilsengs eller sidde tilbords, hvad enten vi staae eller ligge, ere vaagne eller sovende — kort overalt Skatter. Drengen svinger sin beskattede Svøbe, den skjegløse Yngling regjerer sin beskattede Hest med en beskattet Tømme, og beskattede Sporer paa den beskattede Vej. Den døende Englænder tager sin med 7 pr. Cent beskattede Medicin af et beskattet Medicin-Glas ind i en med 22 pr. Cent beskattet Skee, gjør sit Testament paa et 8 Pund Sterlings Stemplet-Papir, og døer i den Apothekers Arme, der for det Privilegium at dræbe ham erhvervede en 100 Lstl. Licenz. Derpaa bliver al hans Efterladenskab beskattet med 2 til 10 Procent; og foruden Sportlerne paa hans Testaments Probatum forlanges høje Sportler for hans Begravelse i Choret. Hans Dyder beskrives nu paa beskattet Marmor, og han gik heden til sine Fædre, for omsider ej længere at betale Skatter.

Et menneskeligt Misfoster med to Hoveder levede, efter hvad Buchanan fortæller, i Jacob den Tredies, af Skotland, Regjeringstid.

Det var fra Underlivet af og opad dobbelt. Kongen lod dette Menneske omhyggeligen opdrage; han gjorde store Fremskridt i Musiken. De to Hoveder lærte forskjellige Sprog. De levede vel almindeligvis i Fred med hin anden, dog skeete det undertiden, at de sloges med hinanden. Kildrede eller kneb man Underdelen af dette Dobbeltmenneske, saa følede begge Overdele det; berørte man derimod et af Individerne i Overdelen, følte den anden det ikke: Dette mærkværdige Væsen døde i en Alder af 28 Aar. Det ene Legeme overlevede det andet i flere Dage. — 1723 saae Martinez i Madrid en Mand med to Hoveder, der lod sig see for Penge. — Singebert paastaaer, at have seet et Barn der i Overdelen var dobbelt. De to Dele sloges ofte med hinanden; det ene overlevede det andet i fire Dage. (Leipz. M. Z. 62.)

Araratbjerget. Tifliser-Aviser indeholder et Brev fra Professor Parrot, dateret St. Georgs-Kloster ved Foden af Ararat d. 5 Oct. „Det vil vist være dem behageligt at erfare, at vi befinde os i St. Georgs Klostret ved Foden af Ararat. Dette Steds Beliggenhed i Midten af vore videnskabelige Excursioner kommer os under dem meget tilpas. Vi have ogsaa gjort to Forsøg paa at bestige Ararat. Første Gang kom vi paa en Højde af 13000 Fod, men maatte da gjøre Holdt formedelst den skrækkelige Steilheit paa den østlige Nedstigen. Med mig vare Hr. v. Behaghel og Hr. Schiman, en Munk af Klostret Etschmiadsin, en ung Mand, rask til Foretagender, tre Soldater og fem Indfødte. Vi naaede den følgende Dag Sneegrændsen, som det kun formedelst den frisk faldne Snee var os muelig at klatre over. Vi kunne ikke til Klokken 12, naae Toppen, og derfor vare vi nødsagede til at vende tilbage for ikke at vove at overraskes af paafaldende Nat og opstigende tykke Taager, hvilke dog omhyllede det hele Bjerg førend vi naaede tilbage til vor Station. At jeg ikke kom til Bjergets Top havde ellers sin Grund i den hidtil værende urigtige Forestilling man havde gjort sig om Bjergets Højde. Det maae nemlig bemærkes: at den Punkt hvortil vi kom var imod alles Formodning henimod 15000 Franske Fod høj, følgelig højere end Montblancs Top. Begunstiger Vejrliget min Plan, saa gjør jeg et tredie Forsøg, og dette med en passende Tids Inddeling, og jeg skal bestræbe mig for at naae Toppen, som efter min Beregning maa ligge 2000 Fod højere end det Standpunkt vi sidste Gang naaede. Jeg haaber det skal lykkes os. Paa det Sted hvortil vi naaede, altsaa ikke langt fra Ararats Top, har jeg reist et stort Trækors, som rækker ti Fod over Iisfladen, hvori de er sat, saaledes at man kan fra Erivan, ved Hjelp af en Kikkert, see det. Paa det Kors befæstede jeg med Søm en tyk Blyplade med følgende dybt indgravede Indskrift paa Latin: „Under Selvherskerens over alle Russer, Nicolaus Paulowitsch Regjering blev med Vaaben i Hænderne dette hellige Sted erobret for den christelige Tro af Ivan Fodorowitsch Paskewitsch-Eriwanski i Herrens Aar 1827." (Allg. Z. 329.)

Kjøbenhavns Børs, d. 8 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207	à	
Species 209		
Specier solgtes til 12 Rbmk. $8\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	$147\frac{1}{2}$	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94	$94\frac{1}{4}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	91	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	$102\frac{3}{4}$ Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{2}$	— i Sedler.
[illegible] pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	$100\frac{1}{2}$	101 r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63	$63\frac{1}{2}$ Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	$71\frac{1}{2}$	— L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 99.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 12 December 1829.

Udsigt over en Samling af gamle Indskrifter og andre Oldsager, som ere indmurede i Bispegaarden.

Paa sine Reiser i Italien, og siden ved Venners Hjelp har Biskop Münter været saa heldig at faae samlet endeel antike Stene med Indskrivter i forskjellige Sprog, Fragmenter af antike architektoriske Zirather, af Musivisk udlagte Fodgulve, samt enkelte Hoveder og Figurer i Relief, for det meeste af brændt Leer; en Samling som i det hele beløber sig til henimod eet Hundrede større og mindre Stykker. Han har, efter den i Italien næsten almindelige Maade, hvorpaa deslige Oldsager, som skulle blive paa Stedet, bevares for Eftertiden, ladet dem indmure i Bispegaardens Port og Vægge, og med det Kongelige danske Cancellies Samtykke testamenteret dem til Sjellands Bispestol og sine Eftermænd paa samme. Saaledes er da denne Samling at betragte som en aldeles offentlig Samling, og er den eeneste i Norden. Vel er den for nærværende Tid kun liden; men han haaber selv endnu at kunne forøge den; og hvis den finder hans Medborgeres Yndest, vil den jo vel ogsaa beriges ved enkelte Bidrag, som disse velvilligen ville yde den. En kort Udsigt over den, saaledes som den var i dens første Begyndelse, har han i Aaret 1822 givet i et latinsk Sendebrev til Præsidenten for det Keiserlig Russiske Videnskabers Akademie, Geheimeraad Sergius v. Ouvaroff; men han agter om en føie Tid at udgive en udførligere og meget forøget Beskrivelse over samme i dens nærværende Tilstand, under Titel af **Museum Lapidarium Episcoporum Selandiæ, Centuria prima.** Midlertid, da han bemærker, at Medborgere oftere betragte de, især i Porten indmurede Stene, meddeler han her en kort Efterretning om de vigtigste Stykker, som for nærværende Tid udgjøre denne Samling: af hvilke de Østerlandske fortjene at nævnes først.

Ti Ægyptiske Tavler, næsten alle af Kalksteen, med Figurer og Hieroglypher. Figurerne forestille for det meeste siddende Guddomme, Osiris, og Underverdernes Guder, for hvilke Præster og Præstinder frembære Dødninge-Offere. Hie-

roglypher ere for det meeste adspredte omkring Figurerne; men de ere endnu ikke blevne læste, da Hieroglyphernes Forklaring overhovedet endnu er i sin Barndom, og først i de nyeste Tider, efter at Zoega havde i adspredte Bemærkninger viist Veien dertil, med større Held end tilforn er forsøgt af Young, Champollion den Yngre, Seyffart og faa andre. Blandt disse udmærke sig især tvende usædvanlig store Stene, den ene af 5 Fod 3¼ Tommer, den anden af 4 Fod 3 Tommers Høide, hvilke fra Luxor i Overægypten, en Stad som staaer paa Grunden af det i Oldtiden saa berømte Theben, ere førte nedad Nilen til Alexandrien; og hvilke Biskoppen tillige med alle andre ægyptiske Stene skylder den danske Consul Ridder Dumreichers Venskab. Den ene forestiller Osiris, siddende paa sin Trone med en Lotusblomst i Haanden, for hvilke en Præst frembærer Offere, hvoraf endeel allerede ligge paa et Alter og sees ligesom svævende i Luften over Alteret. Over ham staae tvende og under ham syv Linier Hieroglyphisk Skrivt, mærkelig ved den Nøiagtighed og Skarphed med hvilken den er huggen i Stene, da ethvert Tegn hæver sig som et Relief op af en Fordybning, og er omgivet med en skarp Contour; et Slags Sculptur, som er Ægypterne eget, og som findes paa Solens, af Pius VI reiste Obelisk i Rom, og overhovedet paa de ældste Mindesmærker af den ægyptiske Konst. Figurerne paa denne Steen have, ligesom paa flere andre, været farvede. Den anden Stens Indhold er ikke let at forklare; foruden en stor staaende mandlig Figur, som har et Barn ved Haanden, og tvende siddende Qvindelige Guddomme, sees paa den, tillige med ni Linier af Hieroglypher øverst paa Stenen, en Mængde Menneskeskikkelser. Men den fortjener et nøiagtigt Studium, da den har adskillige sjeldne Forestillinger. Man seer til Exempel nederst paa den Een som spiller paa en Harpe, der har den samme Form som de nuværende Harper; et Skib som sejler paa Nilen, og som synes at have samme Skikkelse som de nu værende Nilskibe; Fisk, som komme med Hovedet frem af Vandet, og især Hovedet af et Søeuhyre, som synes at være den for Naturhistorikerne vel bekjendte Nilhest.

En Steen paa Forpladsen i nederste Etage, og paa Pillen ved det andet Vindue, fortjener Opmærksomhed for dens fine Arbeides Skyld. Ogsaa paa den sees et Offer som frembæres for den paa sin Throne siddende og med alle sine Attributer forsynede Osiris; den er en meget fiin Sandsteen.

Paa Trappen sees en 2 Fod 1½ Tomme lang Steen, uden Figurer, men med syv Linier Hieroglypher, om hvilke Intet andet kan siges, end at ingen Konges Navn forekommer iblandt dem; da disses og deres Fædres Navne sædvanlig kjendes ved den aflang runde Linie i hvilken de ere indsluttede. Men af saadanne forekommer ingen, hverken paa denne eller paa de øvrige Steen i denne Samling.

2. Øverst ved Trappen til anden Etage er en Babylonsk Steen, af brændt Leer, indmuret. At Babylonierne brugte brændte Stene i deres ældste Bygninger, sees af 1 Mose Bog XI. 3 i Fortællingen om Taarnbygningen. Stenen er let brændt, men Glasuren paa dens øverste Side gjør det klart, at den har været i Ovnen. Deslige brændte Stene med Indskrivt findes i stor Mængde iblandt Ruinerne af Babylon; de ligge sædvanlig med Indskriften vendt ned ad, og brydes ud af de tykkeste Mure. Det er altsaa klart,

at Indskriverne ikke vare bestemte til at læses; og af alle Formodninger man har yttret om deres Indhold, er vel den den rimeligste at de have været Magiske Formeler, bestemte til at afskrække de onde Aander fra at stifte Skade og Ulykke i Bels hellige Stad. Man har bemærket, at de ere ligelydende i de Ruiner, der synes at have hørt til det samme Quarteer af denne uhyre Hovedstad, som maa have været ulige større end baade London og Paris ere. Udentvivl bleve de skaarne i Trætavler, og trykkede ind i den bløde Masse, inden den blev brændt. Saa nær var man altsaa i Menneskeslægtens Barndom ved Bogtrykker-Konstens Opfindelse, da man allerede kjendte Formskjærningen, med hvilken denne omsider i femtende Aarhundrede begyndte. Skriften hører til det i hele det midterste Asien udbredte Kiilskrivt-System, paa hvilket man først er bleven opmærksom ved de Persepolitanske Indskriver, og af hvilket nu nyeligen ved Prof. Schultz i Giessen ere mangfoldige Indskriver opdagede ved Søen Van i Armenien. De Babyloniske Indskriver høre til det meest sammensatte Slags; og man tør vel paastaae, at de ikke ere alphabetiske, men at hvert Tegn betyder et Ord eller en Mening; saa at det, om man end kan formode, at deres Sprog hører til den Semitiske Sprogstamme, og har været nærmest beslægtet med det Chaldaiske og Syriske, dog neppe vil være nogensinde muligt at opdage deres Læsning. Disse Stene bringes nu af Engellænderne i Mængde fra Bagdad og Bassora til Calcutta, og derfra til London, og Mange af dem ere allerede stukne i Kobber. Ogsaa den, som omtales her, er af den for faa Aar siden afdøde engelske General Consul Rich i Bagdad bragt til Europa, og med et

Par andre af ham foræret den bekjendte Philolog, Direktør Grotefend i Hannover, af hvem Biskoppen har erholdt den. Tvende lignende, som Dr. Wallich i Calcutta har hidsendt, bevares paa Universitets Bibliotheket; men paa den ene er Indskriften næsten ukjendelig.

3. Birmannernes Guddom Buddha, dyrket af Chineserne under Navn af Foh, af Siameserne kaldet Sommanacodom, maaskee ogsaa Tibetanernes Xaca, en siddende Figur 22 Tommer høi, af fiin Marmor, som bryder i Nærheden af Residentsstaden Ummerapora, af hvilke disse Billeder forarbeides i alle Størrelser. Dette sieldne Stykke har forrige Gouverneur i Trankebar Hr. Capitaine Seidelin, C. af D. skiænket til Samlingen. Den ee en af de mangfoldige Afgudsbilleder som Engellænderne borttoge fra Templerne i den sidste Krig med Birmanerne, og hvoraf mange Exemplarer efterhaanden komme til Europa. Men neppe er noget saa gammelt som dette. Det har øiensynlig været Gjenstand for Afgudsdyrkelse. Guddommen forestilles siddende efter orientalsk Skik paa selve Benene, med tillukkede Øine i dyb Meditation, den venstre Haand i Skiødet, den høire nedhængende over Knæet. Paa Hovedet har han en toppet Hat. Han er beklædt med en Trøie, hvis Sømninger ere kjendelige; paa Fodstykket er Lotusblomsten og en Ranke af denne Plante afbildet, hvilken sædvanlig findes paa Buddha-Idolerne. Billedet har været forgyldt, men i Aarhundreders Løb er Glandsen for det meste forsvunden; dog sees Forgyldningen endnu paa de fleste Steder tydelig. Fingrene paa den høire nedhængende Haand ere meget afslidte, nemlig af Billedets Tilbederes Kys. Thi det var almindelig Skik

i den gamle Verden, ligesom det endnu er i Indien, at kysse Afgudsbilleder; og selv i Roms St. Peters Kirke er Foden af den Marmorstatue som forestiller Apostelen Peder, ganske afslidt af de mange tusinde Andægtiges Kys som besøge Kirken.

4. En Inscription paa Marmor i det arabiske Sprog, 3 Fod 3½ Tomme lang, med gammel arabisk, saakaldt kufisk Skrivt. Den har engang været i den Muur, som omgiver Nilmaaleren paa Den Rauda ved Kairo, og kan være af 10—12te Aarhundrede. Skrivten er meget tydelig, og meget omhyggelig udhugget med forhøiede Bogstaver; men desuagtet vanskelig at læse, fordi den ikke alene paa Orientalsk Viis mangler Vokalerne, men ogsaa de diacritiske Tegn ved hvilke i den nyere arabiske Skrivt mange Bogstaver skilles fra hinanden. Alligevel kunne øvede Orientalister finde Rede i den. Den er bleven læst af Professor Freytag i Bonn, som for tre Aar siden opholdt sig nogle Uger i Kjøbenhavn. Dens Indhold er følgende: I Guds Navn! Hvad Gud vil; saa er ingen Kraft og ingen Magt, uden alene ved Gud! Og siig: Sandheden er kommen, og Vildfarelsen er vegen, thi Vildfarelsen var et Intet!

Religiøse Sentenzer, som dog ikke ere udskrevne af Koranen.

Paa Græske Stene er Samlingen endnu meget fattig. Et Par Indskrivter med enkelte Stene fortjene ikke synderlig Opmærksomhed. Ei heller et Stykke af et med smaa hvide og sorte Stene indlagt Fodgulv fra Alexandrien. Derimod er et Relief i Marmor fra Morea eller de

joniske Øer mærkværdigt, som engang har været i den bekjendte Venetianske Senator Nani's Samling, og som forestiller et Maaltid, hvilket en efter gammel Skik til Bords liggende Mand holder med sin siddende Hustrue, og et par omkringstaaende Børn. Det forestiller udentvivl et Begravelses Maaltid, som i Norden kaldtes Gravøl, og Tappen som findes nederst paa Marmoret, viser at det har været indsat i et Begravelses Monument.

6. Desto flere Etruriske findes i Samlingen. I Aaret 1827 bleve ved Chiusi i Toskana, det gamle Clusium, hvor Porsena, en af den romerske Republiks ældste Fiender, regjerede, adskillige underjordiske Kammere opdagede, af hvilke sex firekantede Urner af Travertin Stene ere komne til Danmark. Alle disse Urner have Laag, af hvilke de fem ere udhugne som Tag paa et Huus — de selv vare jo de Dødes sidste Bolig, — og i de massive Urner selv ere smaa Udhulinger, bestemte til at gjemme de Afdødes Aske. Paa Laagene ere deres Navne indhugne med gammelt etrurisk Skrivt. Sproget er kun lidet bekjendt. Det er en Blanding af ældgammel Græsk, og ældgammel Italisk; og det latinske Sprog synes at være dannet af det. I **Lanzi's Saggio di Lingua Etrusca**, som udkom i Rom 1789 i tre Dele, findes alt hvad der hidtil har kunnet siges om dette gamle og kun lidet forstaaelige Sprog.

En ligeledes i Chinsi funden Steentavle, som ogsaa indeholder Navne; et Stykke af et Marmorlaag; et Brudstykke af en rund Urne af brændt Jord, og nogle Brudstykker af Muur- eller Tagsteene, alle med indhugne eller indgravne Navne, være det nok at have nævnet.

Til den samme Classe af Oldsager kunne endnu regnes nogle ældgamle Brudstykker af brændt Leer med Figurer. Disse bleve i Aaret 1784 med meget andet hvoraf Biskoppen eier nogle smaa Hoveder, fundne under Jorden i en Pottemagers Værksted i Velletri, Volskernes gamle Hovedstad. En Deel deraf vare overmalede Reliefs bestemte til Friser, som skulde tjene det Indre af Værelser til Ornamenter, og forestillede huuslige og offentlige Scener, Samtaler, Maaltider, Vedderenden med Vogne og Heste, en Procession, o. s. v. En egen Beskrivelse over dem, hvis Forfatter var en lærd Dominikaner Becchetti, der døde som Biskop i Città di Pieve i Toskana. Disse Reliefers Styl viiste en meget høi Alderdom, inden Romerne havde erobret Volskenes Land; og da i Aaret 260 efter at Rom var bygget, Velletri blev erobret af Romerne og gjort til en Colonie, saa maa disse Stykker være næsten fem Aarhundreder ældre end den christelige Tidsregning. Et par af dem som her omtales forestille Hovederne af tvende, og af tre Heste, der vare spendte for en Vogn, og et tredie viser Hovedet og Armene af en ung Mand som udentvivl har kjørt en af disse Vogne.

6. De Allerfleste af de i denne Samling bevarede Mindesmærker ere romerske. Blandt disse fortjene først nogle Indskriver Opmærksomhed.

1. En som staaer paa et lidet Alter af Steen, fundet blandt Ruinerne af Staden Carnuntum i Egnen af Wien, bestaaer næsten af lutter Begyndelsesbogstaver, men kan dog let tydes:

Soli Deo Optimo ET Maximo AGLAE SACerdos eller Sacrata.

2. En anden indeholder Keiser Tiberii fulde Titel, og er indhugget i en Marmortavle imellem Aarene 771 og 774; efter Christi Fødsel 18 og 21.

3. En tredie er en Dedication udentvivl af et Alter til Mercurius, som et par Trælle i Sicilien have ladet udhugge.

4. En fierde er en Liigsteen til Amindelse af en Flavia Amanda, som hendes Mand, en af de keiserlige Trælde har ladet sætte, funden i Egnen af Carthago, og givet til Samlingen af Hr. Consulats Secretair Ammitzbøll.

5. Den femte er en Muur Steen hvorpaa Navnet af Staden Carnuntum læses, Colonia VALeria CONSTantianiana KARnuntum.

Desuden sees der en Deel saakaldte Legionstene. De romerske Legioner nemlig, som skulde bevogte det romerske Riges Grændser, vare stationerede i faste Leire; og laae ikke under Telte, men i ordentlige Huse; de Muur- og Tagsteen, som vare brugte til at opføre dem, havde sædvanlig Stempler med Legionernes Navne. Af disse Leire i Tydskland, ved Rhinen og ved Donau ere med Tiden mange endnu blomstrende Stæder opkomne. Følgende Legioners Navne haves i Samlingen

LEG. VIII. AVGusta, som cantonerede i Egnen af Strasburg.

LEG. X. som cantonerede ved Donau i Egnen af Wien.

LEG. XIV. Gemella Martia Victrix. var deelt, saa at den ene Deel havde sit Sæde ved Donau, den anden ved Rhinen.

LEG. XX. laae ved Rhinen i Egnen af Mainz, ligesom

LEG. XXII. Pia Primigenia Felix.

og **COHors IIII. VINDelicia**, hvis Qvarteer var sammesteds.

Den navnkundigste af disse Legioner er den to og tyvende, saafremt den er den samme, som under Keiser August var i Patræ i Peloponnes, under Nero i Ægypten, under Vespasian deeltog i Jerusalems Beleiring, kom siden til Iturœa ved Libanon, og tilsidst blev forfløttet til Tydskland, hvor da de videre Efterretninger om den ophøre. Men i Rhinegnene, især omkring Mainz, findes mangfoldige Legionstene af den, med i deres Skikkelse varierende Stempler, af hvilke flere ere komne i denne Samling. Saa findes ogsaa Ligstene over Soldater der have tient i den. Disse bleve opdagede, da de Franske befæstede Mainz og Forstaden Cassel, og bevares nu i det med Bibliotheket i Mainz forbundne offentlige Museum. Nogle af dem ere blevne forklarede af Biskop Münter i et Program **de rebus Ituræorum ad Lucæ III. I.**

Af andre Monumenter fra Romernes Tid, som findes i Samlinger, fortiene Opmærksomhed: nogle Hoveder af brændt Leer, iblandt hvilke især en ung leende Satyr er smuk. En Syrinx af Porphyr, som formodentlig har hørt til en Statue af Pan, og er mærkelig fordi den har 16 Rør, der alle ere lige lange; flere Architektur-Ornamenter, fra Keiserpalladset i Rom, Cicero's Villa i Tusculum, Pompeii og Karthago, et par Stykker af F.dgulv, indlagt af smaa forskjelligen farvede Stene, fra et Locale blant Ruinerne af Karthago, hvor formodentlig fordum et Forsamlingssted har været; en aflang Marmorplade i hvilken en smuk Tegning er indgravet, som forestiller en Havgudinde, siddende paa en Triton,

og ledsaget af svømmende eller paa Havdyr siddende Genier, medbragte fra Tunis af Hr. Etatsraad og Ridder Gierlev. Endelig ogsaa en lille Statue uden Hoved og Føder, hørende til Frisen af Titi Triumphbue i Rom, som medens Buen stod under Reparation, faldt ned i det samme en Dansk, Licentiat Holm, nu Sognepræst for Holsteinborg og Vensløb, gik forbi. Maaskee er det en Jøde som forestilles; han har ingen Toga, men kun en kort Tunika, saaledes som Trælde og Folk af den ringeste Almue gik klædte.

7. De saakaldte Christelige Indskrivter udgjøre en egen Classe i alle Samlinger. Her ere kun tvende, en heel og en halv, Hr. Capitain Falbe, R. af D. og kongel. Consul i Tunis, har fundet nogle Mile fra Tunis, i Corbi, det gamle Curubi, bekiendt i Kirkehistorien af at den H. Cyprianus, Biskop i Carthago, havde i Begyndelsen af den Forfølgelse i hvilken han siden omkom, trukken sig tilbage til dette Sted. Forestillingen paa disse Steen er en Fisk, et Symbol som de gamle Christne elskede meget, deels fordi Christus havde Matth. IV. 19. sagt til Peder og Andreas, jeg vil giøre Eder til Menneskefiskere; deels og fordi Begyndelsesbogstaverne af Ordene Ἰησοῦς Χϱιστὸς Θεοῦ Ὑιὸς Σωτὴϱ, danne det græske Ord Ἰχθῦς, en Fisk. Christi Navn læses desuden paa den ene som Monogram, et **X** og et **P** forenede, med tilføiet A og ω. Begge disse Stene ere indmurede i Porten.

I øvrigt har ingen Orden kunnet iagttages ved en Samling som er forøget efterhaanden. Stenene ere indsatte som Leiligheden var. De om hvilke Stedet ikke er bemærket i denne

Udsigt, findes alle paa Forpladsen i anden Etage, og paa Trappen til Qvisten.

8. I et Steengjærde ved Lund i Skaane har i lang Tid en Runesteen ligget, som endelig ved Biskop Dr. Faxes Venskab er bleven forplantet paa dansk Grund. Den har nu sin Plads ved Bispegaardens Haugemuur, og er forsynet med følgende af Hr. Professor Magnusen læste og forklarede Indskrivt:

ᛏᚢᚴᛁ ⁝ ᛚᛁᛏ ⁝ ᚴᛁᚱᚴᛁᚾ ⁝ ᚴᛁᚱᚢᛁ ⁝ ᚼᚱᛁ...

Toki let Kirkin gerve...

Toke (Tyge) lod Kirken giøre...

Det er en af de ældste Christelige Runesteen, af XI eller XII Aarhundrede; men hvilken Kirke i Egnen af Lund det er, som Stenen omtaler, kan ikke bestemmes, da man ikke veed, hvor den har ligget inden den kom i Gierdet.

Stene med Phønicisk Skrivt mangle endnu ganske. Men der er Haab om at ogsaa en af disse vil kunne erholdes fra Orienten.

Det islandske literære Selskab.

I Følge Selskabets Vedtægter meddeles herved Almenheden en kort Efterretning om dets Foretagender og økonomiske Tilstand for det sidstafvigte År.

De Arbejder, som Selskabet ved Trykken har udgivet ere: 1) 8de Hæfte (deild) af Islands Årbøger (Árbækr) ved Syſselmand J. Espolin, indbefattende Tidsrummet fra 1685 til 1710 foruden nogle Tillæg og Rettelser til dette og foregående Hæfter, hvoriblandt Indholdsliste

af en Hekſebog (galdrakver) i 80 Rubrikker. — Desuden er Trykningen af næste Hæfte begyndt og bragt til 1730. Det mellemliggende Hundredår agter den fortjente Forf. ikke fuldt at udføre, men hans Selskabet tilsendte Håndskrift går dog til 1743, hvilket alt vil blive færdigtrykt til næste Forår.

2) Selskabets ny Tidende Skirner, tredie Årgang; de historiske Efterretninger om Årets mærkeligste Begivenheder, ere atter denne Gang forfattede af Hr. T. Jonassen og den literærhistoriske Liste over danske Bøger af Hr. Kand. T. Gudmnndsen. Med dette Hæfte slutter det første Bind af denne Tidende efter Bestemmelsen. Begge Verker ere forøvrigt besørgede af Selskabets Formand.

Foruden sine sædvanlige Indtægter af Renter og Småbidrag af Medlemmerne har Selskabet også sidste År modtaget betydelig Understøttelse fra adskillige Sider; især fra Hans Majestæt Kongen 100 Rbd. r. S. og fra Grev A. W. Moltke, Kammerherre o. s. v. 100 Rbd. Sedler. Til det her omhandlede Selskabsårs overordentlige Indtægter hører fremdeles Udbetalingen af det forrige islandske Literaturselskabs Beholdning, udgörende omtrent 276 Rbd. r. S., der dog fandt Sted saa tidlig, at Efterretning derom alt er indført i den forrige Årsberetning, hvortil vi derfor her give os den Frihed at henvise.

Ved disse betydelige Tilskud har Selskabet nogenledes fået erstattet de mange overordentlige Udgifter, som det næstsidste År havde at bestride, især til Udgaven af Kataloget over Islands Stiftsbibliotek, og endda set sig i Stand til at henlægge det i Vedtægterne bestemte Tillæg til sin

faste Fond. De øvrige Enkeltheder om dets pekuniære Tilstand forbigås så meget mere her, som Kundskab derom kan indhentes af det på sædvanlig Maade gjennemsete og i ovennævnte tredie Årgang af Skirner indrykkede udførlige Regnskab.

Fra Afdelingen i Island ere gode Efterretninger indløbne, de sidste daterede 3die Oktbr., men da de høre til næste Selskabsår forbigås de på dette Sted, hvor vi blot ville tilföje Embedsmændenes Navne; disse ere i den reykevigske Afdeling: Formand Stiftsprovst A. Helgesen R. af Dbr. Kasserer Købmand S. Sivertsen, Sekretær Lektor J. Johnsen, Viseformand Etatsr. J. Ejnarsen, Visekasserer Sysselmand O. Finsen; i den københavnske Afdeling: Formand Prof. og Bibliotekar R. Rask, Kasserer Kand. T. Gudmundsen, Sekretær Stud. T. Helgesen, Viseformand Prof. og Gehejmearkivar F. Magnusen R. af D., Visekasserer Stud. T. Jonassen, Visesekretær Stud. B. Ejnarsen, Bibliotekar Stud. E. Johnsen.

Blandede Efterretninger.

Et Tohovedet Barn, kaldet Ritta-Christina har nyelig i Paris været Gjenstand for almindelig Opmærksomhed. Det er dødt, og Faderen har samtykket i at Liget er overgivet til Section. Det ene Barn, Christina, laae sundt ved Moderens Bryst og klappede hendes Ansigt, medens det andet, Ritta, der i tre Dage havde været sygt, var i Begreb med at døe; men neppe var dette dødt, førend ogsaa Christina med et Suk opgav Aanden. A. M. 192.

Ved Sectionen er det befundet, at dette Misfoster havde ikke blot to særskilte Lunger, men

ogsaa to Hjerter, hvilke sidste dog vare indvoxne i hinanden.

Underjordisk Vej ved Liverpool. „Nyligen er en Udvidelse af Jernvejen mellem Manchester og Liverpool bragt istand, hvilken vil yde begge disse Stæders Handel stor Fordeel. Istedetfor at standse som tilforn ved den østlige Side af Edgehill, er Vejen ført ved Hjelp, af en Gang, tunnel, gravet under denne Høj til den vestlige Deel af Liverpool, eller rettere ved to Gange, en liden og en større. Den liden Gang er 291 Yards (425 Alen) lang og 12 Fod høj; den større er 2200 Yards (3207 Al.) lang, 22 Fod høj og 16 Fod bred. Tildeels er Vejen brudt gjennem et fast Steenlag, men hvor dette ikke var Tilfældet, men Jorden var løs, ere murede Buer af brændte Steen opførte. Den der har givet Planen hertil, ligesom til den hele Jernvej er den berømte Ingeniør Rennie. (Ursins Mag.)

Kjøbenhavns Børs, d. 11 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à

Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	94½	95 Rbd. Sedl.
Dito Dito	91½	91¾ i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laaner 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63½	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	72	72¼ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 100.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 15 December 1829.

Det rædsomme Malerie i en vild Bjergegn i Stejermark.

(Af det Tydske. Meddeelt.)

En ung Adelsmand, der fik en Forretningsreise til de franske Nederlande, tiltraadte Rejsen med en overvættes Hengivenhed for Malerkunsten, og haabede nu i de derværende herlige Kirker at finde en rig Nydelse, ved Beskuelsen af Mesterværkerne fra Maleriets glimrende Periode. Den da udbrudte franske Revolution nærmede sig stedse mere og mere de flanderske Grændser, og syntes at ville snart forjage vor Rejsende herfra. Han havde gjerne strax udført sin Yndlingsplan, nemlig at gaae gjennem Rhinegnene til Schweitz, og derfra til Italien; men et Anliggende, som havde en afgjørende Indflydelse paa hans Fremtids Lykke, holdt ham endnu i nogen Tid i Brüssel. Omsider fik han ogsaa denne Forretning bragt til Ende, og nu forkyndte han med Glæde, i en liden Kreds af Venner, at hans Afrejse var bestemt til næste Dag. „Saa skjøn den Vej end er, som De allerede har i deres Rejseplan, sagde en af hans Venner, saa vilde jeg dog raade dem, at gjøre en liden Omvej til det af dem forhadte Frankrig, for der at vinde en herlig Kunstnydelse; og ifald de bestemmer dem dertil, vil det være mig en Fornøjelse at være dem til Tjeneste dermed."

— Forklar mig det noget tydeligere, svarede Tydskeren. —

„I den lille Bye Chaumont, i Departementet la haute Marne i det nordlige Frankrig, er en gammel seeværdig Kirke, kaldet St. Blaise; og i samme er en Række af de sjelfuldeste herligste Malerier, som nogensinde ere komne fra den udødelige Andreas del Sartos Pensel.

Andreas del Sarto? — faldt Tydskeren ham med Henrykkelse i Talen; — den aandfulde Andreas? min erklærede Yndling! O; jeg besværger dem, tilfredsstil min Nysgjerrighed!

De meest ophøjede af hans Aandsværker, vedblev hin, ere: en hellig Jacob af Compostella i Legemsstørrelse og Pillegrimsdragt. Han synes at ville træde ud af Materiet. Penselens højeste Kraft, Farvernes henrykkende Harmonie forener sig med den fineste Opfindelse, og den skjønneste Udførelse. Uforlignelig er den Sammensmeltning af Vemod, Alvor og Omhed i Pillegrimmens Træk, og jeg har aldrig kunnet betragte dette Malerie uden Andagt, og et rørt Hjertes Taarer. Endnu efter saa mange Aar svæver Erindringen levende for mig."

Det yndigste af hans Malerier er derimod en qvindelig Figur, ligeledes i Legemsstørrelse. Hos hende er alt hvad den meest blomstrende Ungdomsynde, de ædleste Former, og den meest fortryllende Skjønhed kan fremvise. Jeg tager ikke noget Øjeblik i Betænkning at give dette Fortrin for samme Mesters berømte Malerie, la Charité,

som nu er i Basel. Hint skal i øvrigt være et Portrait af en tydsk Grevinde og være skjenket af hende til Kirken. Skade, at det vanzires ved et fromt Sværmerie.

„Hvorledes forstaaer jeg det? spurgte den unge Tydsker."

Grevinden er nemlig forestillet med et bredt Jernhalsbaand, og svære Lænker paa Hænder og Fødder. Sandsynligen er det en from Maskerade i den Tids Aand, og dette er saa meget sandsynligere, da hun skal være død i et derværende Kloster, som en bodfærdig Synderinde. Nogle andre Malerier, en hellig Hieronymus, en hellig Sebastian som Martyr, Marias Himmelfart, og den hellige Catharinas Lidelser ere ikke mindre herlige Arbejder af denne store Mester."

Man fik nu Postkorter frem, for at optegne Stationerne for vor unge rejsende Tydsker, som snart bestemte sig til at rejse derhen, for at beskue sin Yndlings Mesterstykker. Han fik Breve med til en retskaffen Familie, og det var den Rejsende til en ikke liden Trøst, da han erfoer af de offentlige Blade, at man i Chaumont atter havde omhugget et Frihedstræ.

Nu tiltraadte han næste Morgen Rejsen, forsynet med de behørige Papirer.

Han naaede snart Rejsens Maal. Han levede i den lille Bye meget ensomt, men ved de Anbefalinger, han medbragte, til et meget anseeligt Huus, og ved sit Guld, som han ikke behøvede at tage saa sparsomt til, var han bleven baade anseet, og sikker. I den gamle Præst til St. Blaise fandt han gandske den Mand, han behøvede. Ved ham blev det mueligt, uforstyrret den hele Dag fra Morgen til Aften at studere de herlige Malerier. Den hellige Pillegrim af Compostella blev hans Yndling; jo længer han betragtede dette fortreffelige Stykke, jo mere voxede hans Ærefrygt for den ophøjede Mester, og der forløb nogle Maaneder førend han vovede at tage Copie af det Malerie. Det Malerie med Lænker var ikke i Kirken selv, men i en Sidehvelving af Sacristiet, og det tildrog sig ikke mindre hans Opmærksomhed. Han stod ofte med Ængstlighed, og tillige med dunkel Gysen for denne overmaade henrykkende bodfærdige Synderinde.

Saaledes sysselsat fra Morgen til Aften erfarede han kun lidet eller intet af hvad der foregik omkring ham. — Men snart fik Letsindighed og Tøjlesløshed Borgerne i Chaumont revet hen i Revolutions Ideernes stride Strøm, og fik dem til at tage Deel i det ulyksalige Friheds Sværmerie; vor Maler pakkede nu sine Copier sammen, og sendte dem forud til Basel, hvorhen han havde besluttet at følge efter om faa Dage.

Mismodig over at være bleven forstyrret i sine fredelige Sysler, gik han en skjøn Sommerdag igjennem Gaderne, da hans Værts Søn sprang ham i Møde. „Kom, Kom, kjere Maler! see hisset føre de naragtige Republikaner Sandhedens Gudinde i en prægtig Procession til Kirken St. Blaise. Alteret er allerede nedrevet. Man har solgt det gyldne Tabernakel, hvor det hellige Sacramente stod, til Jøden Smul; og i dets Sted er Sandhedens Statue bestilt; men den er ikke færdig endnu; i Dag skal Sandhedens Gudinde forestilles af en levende Person, en overmaade skjøn Pige, en Landsmandinde af Dem. O! kom, kom! for at besee dette skjønne Optrin."

Maleren vilde næppe troe sine egne Ojne. Som drømmende lod han sig trække frem af den muntre raske Yngling; men den rasende Larm af Janitscharmusiken, det uophørlige Brøl: „Leve Friheden" — „Hylding til Friheden," bragte ham snart til sig selv igjen. Nu kom det brogede, underligen udsmykkede Tog igjennem Hovedgaden. Den laveste Pøbel dandsede omkring et forgyldt Postament, som blev baaret af otte Mænd med røde Frihedshuer. Paa samme stod en qvindelig Figur, besløret fra Isse til Fødder. Saa skrækkelige end disse Udbrud af ynkelig Aandsforvirring var for den unge ædle Kunstner, fulgte han dog Toget til Kirken, da han vilde see hvorvidt en rasende Pøbels Galskab kunde gaae.

Men hvo kan male hans Skræk og Harme, da han betraadte dette hellige Sted. Istedetfor det nedrevne Alter stod en antikdannet Piedestal som skulde bære Sandhedens Billedstøtte. Crucifixet, Vievandskar, kort alt hvad der kunde minde om christeligt Brug, og dermed tillige Andreas del Sartos hellige Malerier, havde maattet vige for den forkerte Patriotismes fremskaffede Malerier fra græsk og romersk Oldtid. Krampagtigen knyt-

tede Tydskeren sin Haand ved den Tanke, at en tydsk Pige vilde være Præstinde for en saadan vandalisk Horde.

Imidlertid var den Beslørede stegen op paa Piedestalen. Nu skraalede en underligen forklædt Karl, som forestillede Saturnus: „See, mine Herrer! Tiden afslører Sandheden!“ Med disse Ord rev han Sløret af Figuren, og en overmaade dejlig, omtrent sextenaarig, Pige stod i den meest blomstrende Ungdoms Ynde for hans Blik. Hun var iført et meget fiint Gevandt, og i hendes højre Haand saae man et Spejl, som Sandhedens Attribut. Hendes Træk vare himmelsk skjønne; men hendes Blik intetsigende; ja næsten vanvittigt. Vor Tydsker syntes at have nogetsteds forhen seet dette Ansigt; Medens han tænkte sig omkring faldt Mængden paa Knæe, og i afsindig Jubel udbrølede: „Tilbeder Sandheden; hylder Sandheden.“

Disse Ord gav Tydskeren igjen sin Sands; — fuld af hellig Nidkjerhed, trængte han sig igjennem Mængden op til Gudinden, greb hendes Arm og raabte: „Forbandelse over dig, du Forrykte! som bespotter Gud og skjender hans Folk.“ Med disse Ord kastede han hende med Kæmpekraft ned paa Stengulvet, saa at Blodet overstrømmede Marmoret; men hvad fulgte heraf; i næste Øjeblik sank han selv, under tusinde Næveslag, bevidstløs og blodig til Jorden.

Da han kom til sig selv igjen, laae han i den lille dunkle Hvælving tæt ved Kirken. Hin gamle Præst stod ved ham. Denne Olding havde reddet ham, endog med sit eget Livs Fare. En kraftig Natur forhjalp ham snart igjen til Kræfter, og skjøndt han vel havde faaet en Deel Saar, men intet af Betydenhed kunde han dog efter nogle Ugers Forløb allerede tænke paa at forlade Staden og begive sig paa Rejsen til Schweitz og Italien. Før sin Afrejse havde han endnu den store Glæde, at høre, at to af Andreas del Sartos Malerier vare reddede. De øvrige vare blevne et Rov for Billedstormere. Kunstneren begræd deres Undergang, som elskede Venners Død; og han sluttede sig desto inderligere til de Efterladte. Disse vare den ofteomtalte Jacob af Compostilla; og den lænkebundne Grevindes Portrait.

Ved at kaste et Blik paa dette, gjennemfoer det ham som en Lynild, at det havde en paafaldende Lighed med hin Sandheds Gudinde, som han saa umildt havde styrtet fra Tronen. Han gjorde sig al optænkelig Umage for at erfare hvo denne Ulykkelige var; men hans Ven, Præsten, kunde ikke sige ham noget om hende; han kjendte intet til hende, og han frygtede for at tale derom, af Forsigtighed, for ikke at bringe paa ny en rasende Hob i Bevægelse eller Harme. Omsider blev Tydskeren kjed af sine frugtesløse Efterforskninger og forlod Staden med en dyb Tungsindighed, som en Følge af det sidste Optrin.

Han gjennemrejste nu Schweitz, forfulgt af Mindet om hin Begivenhed; den Forbandelse han i sin rasende Iver havde udstødt over sin Landsmandinde ængstede ham meest. Om end hendes Fald ej var dødeligt, med hvilke Følelser maatte hun dog ikke være traadt tilbage til Livet! men maatte hun være bleven et Offer for Døden, hvor tungt maatte da ikke Forbandelsen have lagt paa hendes Sjel i det sidste Øjeblik. Dog jo mere hans Sundhed forbedrede sig, jo mere hans Tungsind gav efter for det herlige Climas Indflydelse, desto mere blev han tilbøjelig til at henregne de Beængstelser, der plagede ham, til et ved hint rædsomme Optrin svækket Nervesystem. Endeligen, efter at have henlevet fire Aar i Kunsternes Fædreneland, idelig sysselsat med Øvelser, var Billedet af hin Scene og den tilfældige Lighed mellem Pigen og del Sartos Malerie, veget i hans Hukommelse saa meget tilbage for andre Gjenstande, at han blot erindrede sig begge, naar Anledning gaves, som en Drøm.

Hans Tørst efter den italienske Skoles Mesterværker var omsider stillet, og han havde selv, som skabende Kunstner, erhvervet sig en høj Grad af Færdighed; han vilde nu tilbage til Tydskland, og i sin Families Kreds leve for Kunsten. Paa Hjemrejsen blev han i Stejermark saa fortryllet i en romantisk Skovdal, at han besluttede at opholde sig der et Par Dage. Paa en af sine ensomme Omvandringer i denne vilde Bjergegn, blev han vildfarende; Natten overfaldt ham, og han blev nu glad ved at træffe paa en Kulsvier, som ledsagede ham til det Slot, hvor Skovens Ejer boede, en Greve, som skulde være en meget gjest-

frie Herre. Han blev ogsaa her meget godmodigen modtaget. Han havde, for at undgaae ethvert Slags Ceremoniel, antaget Navnet Ludvig Brage, og at være en rejsende Maler. Familien bestod af Greven, hans Gemalinde, og en blomstrende Datter, Grevinde Thecla.

Man mærkede snart hos den rejsende Maler den fineste Verdenskundskab, et herligt Talent for Kunsten, et fortreffeligt Hjerte, og den retskafneste Vandel. Forgjæves havde han allerede et Par Gange villet tage Afskeed. Hans elskværdige Egenskaber bandt den ædle Families Hjerter saa fast til ham, at han maatte love dem at blive endnu nogle Maaneder hos dem. Hans Kunsttalent gjorde dette meget forønsket for den unge Grevinde Thecla, som selv havde allerede bragt det meget vidt. Ludvig tog det noget i Betænkning inden han vilde give Familien det ønskede Løfte. Endskjøndt uafhængig, Herre over sin Tid og Formue, drev en uforklarlig Ængstelse ham til at forlade Slottet. Paa den anden Side vare den himmelske Egn, hans Lærlings elskværdige aabne Charakter, og de grevelige Forældres højst forekommende og fine Forhold, magnetiske Kræfter til at binde ham til dette Opholdssted. Da ingen fornuftig Grund drev ham derfra, saa beloe han hin Anelse, og glædede Familien ved at give dem det forlangte Løfte. Man gjengjeldte ham dette med den ømmeste Hengivenhed, og det tillidsfuldeste Venskab. Greven, der blev anseet som stolt, behandlede sin formentlige borgerlige Ven gandske som en Mand af Aand og Hjerte, der ikke kjendte anden Forskjel imellem Stænder end den vore Handlinger angive.

En Aften, da Ludvig havde arbejdet langt ud paa Natten, blev han ubehageligen forstyrret ved et ængstelig Skrig af en qvindelig Stemme. Tonen var umiskjendeligen et Udbrud af den dybeste Smerte. Han ilede til Vinduet. Herfra bemærkede han i den yderste Fløj af Slottet et Lys, som blev bevæget frem og tilbage. Medlidenhed og Nysgjerrighed drev ham til den bag hans Værelse løbende Gang, som syntes at bringe ham hen til det Sted, hvorfra Skriget kom. Med sit Lys i Haanden ilede han gjennem en høj øde Sal, ved hvilken begge Fløje forbandtes med Hovedbygningen. Men hvilken Dør var nu den rette? Han aabnede den paa venstre Haand, og saae, efterat

han var kommen igjennem flere Gemakker, endeligen en mørk Buedør i Baggrunden, hvilken efter Lyden maatte føre til den Lidende. Did gik han, men næppe havde han naaet den, førend han, som truffen af et Lyn, foer tilbage. Hvad han havde holdt for en Bueport var et stort Malerie; og Gjenstanden hin qvindelige Figur med Lænker, som han havde seet i St. Blaise. Efter et skarpt prøvende Blik kunde han ikke mere være i Tvivl om, at det jo var den samme Skabning, de samme Træk, og sikkert ogsaa fra Andreas del Sartos Mesterhaand. Skriget lød nu nærmere end tilforn. Billedet syntes at bevæge sig, en Dør knirrede, Væggen aabnede sig nu. Ludvig, overvældet af en uforklarlig Ængstlighed fløj tilbage ad den Vej hvorfra han var kommen. Han vilde hente Vaaben; dette var han sig bevidst, da han traadte ind i sit Værelse, men i selvsamme Øjeblik følede han det Hensigtsløse i sit Forsæt. Han havde ondt ved at fatte sig, at ordne sine Tanker. Blot dette var ham klart, at han maatte være i hin gaadefulde Grevindes Familie. Men hvorledes var dette Malerie kommet herhid? hvis var den klagende Stemme bag ved Maleriet? Vandrede maaskee hins Aand endnu heromkring, og fordrede med Klageskrig Forløsning af de Levende? Eller var det hele blot et Blændværk af hans Indbildningskraft? En Slummer efter denne Udmattelse afbrød disse hans Tvivl og Spørgsmaale. Med Utaalmodighed ventede han den næste Morgens Komme, da han hos Greven vilde søge Oplysning. Han saae ham først ved Middagsbordet, mørk, taus. Grevinden havde grædt, og hun kunde ikke gandske skjule sine Taarer. Ludvig bemærkede for første Gang idag, at Grevinden gav en Portion af Maden til en gammel Tjener, og hviskede ham noget i Øret, da han gik bort dermed.

Da man var gaaet fra Bordet, og saasnart Omstændighederne tillode det, nærmede Ludvig sig ærbødigen til Greven med følgende Ord: „Det Venskab, Hr. Greve, hvormed de har beæret mig, saavelsom min inderlige Hengivenhed til deres Huus, nøder mig til nogle Spørgsmaal, som maaskee kunne synes dem ubeskedne, men jeg sværger dem ved min Ære, det er ej nogen utidig Nysgjerrighed, derimod en Begivenhed i mit Liv, som alle-

rede har forvoldt mig mange mørke Timer, der tvinger mig til saadanne Spørgsmaale."

„Jeg troer, kjere Ven," svarede Greven, deres Forsikring. Spørg de; jeg lover dem den strengeste Sandhed.

„Hvis var det frygtelige Klageraab, som i Nat drev mig fra mit Værelse? Hvis Billede er det Malerie, som beklæder hin Tapetdør? Staae Stemme og Billede i nogen Forbindelse med hinanden?"

„I meget nøje Forbindelse, svarede Greven med et dybt Suk. Jeg lovede dem Sandhed; jeg bør holde Ord, endskjøndt jeg ikke begriber hvilken Sammenhæng Deres muntre Kunstliv kan have med den mørke Hemmelighed, ved hvis Port De staaer. Hør altsaa:"

(Sluttes i næste Nummer.)

Indenlandske Efterretninger.

En Ildkugle i Luften er seet i Ribe. Derom meddeler en Jagttager følgende: „Igaar Aftes, Tirsdag d. 1 Dec. Kl. $9\frac{3}{4}$ saae jeg fra min Gaard i Ribe en Ildkugle, som med et frappant glimrende Lys oplyste Synskredsen. Den forsvandt meget højt over Horizonten, næsten i Zenith, dog med en kjendelig Retning mod Nordvest. Fra hvad Kant den kom vides ikke, da den næsten i samme Øjeblik forsvandt. Det var samme Aften fuldkomment klart, og saare skjønt funklede Stjernerne paa den maaneløse Himmel. Luftens Temperatur var meget mild, men henimod Midnat begyndte det at blæse stærkt fra Østen, samt at fryse overmaade stærkt, saa jeg næppe troer at vi i dette Efteraar have havt en saa stærk Frost i denne Egn af Danmark, som netop Natten imellem d. 1 og 2 Dec. Barometret stod højt, i det mindste 6 Linier over 28 Tommer.

Brændsels-Providering i Odense. „Da den i Aar med usædvanlig Strænghed saa tidligen begyndte Vinter nødvendig maa være et saameget desto føleligere Onde for mange Familier, der, skjøndt ikke antagne til Forsørgelse af Fattigvæsenet, dog hensidde i trange Kaar, som det er særdeles vanskeligt endog til høje Priser at erholde tørt Bøgebrænde og brændbar Tørv, saa har Kammerherre J. Benzon, Kammerjunker Klauman, Stiftsprovst Paludan-Müller, Sognepræsterne Steenbuck og From, Kirkeværgerne Hempel og Paulsen, samt Justitsraad Reimuth forenet sig i en Kommittee, for efter bedste Evne at bidrage til denne trykkende Nøds øjeblikkelige Lindring, idet de agte ved Hjelp af frivillige Gaver at indkjøbe Brænde, for at overlades til værdige trængende Familier, deels for nedsat Betaling, deels som Gave.

Kommitteen har indbudet Medborgere til at række den Haanden enten ved at levere Brænde in natura eller Pengebidrag, som Hr. Kancellieraad Hempel saavelsom enhver af Kommitteens Medlemmer modtager. Adskillige saadanne Bidrag ere indkomne.

Bombebøssen i Aalborg. For en i Aalborg værende Stiftelse for gamle, svage og fattige Sømandsfamilier, hvilken bærer Navn af „Aalborg Bombebøsse," eller „Frederiks Sømandshuus," og som med det kongl. danske Cancellies Tilladelse d. 15 Juni 1822 er oprettet, ved Anbringelsen af en Bombebøsse paa Sø-Indrullerings Kontoiret, hvori frivillige Bidrag indsamles af Søfarende og andre, er en Fundats oprettet af sammes nu værende Direktører, og under 13 Nov. er Confirmation paa samme gratis igjennem Cancelliet meddeelt. (Den læses i Coll. T. Nr. 50.) Til Indtægt for denne Stiftelse vorder d. 15 d. M. paa det Dramatiske Selskabs Theater til Benefice Forestilling opført Iflands Skuespil: Embedsiver; og derefter framsagt Søllings Minde af Øhlenschlæger. (A. A. 191.)

Blandede Efterretninger.

Corpulentz og Magerhed. Saarlægen har sielden Lejlighed til at behandle Hypochondrister, siger den lærde og vittige William Wadd; men saa ofte jeg har seet saadanne har det været corpulente Personer; skjøndt jeg dog ikke

vil paastaae, at Feedhed just er Grunden til den indbildte Sygdom (maladie sans maladie). Jeg undtager dog en liden mager Herre, der indbildte sig, at han var for sin Statur alt for tyk, eller den berømte Doctor Watts, som i sine sidste Dage havde fattet, skjøndt forresten ved fuldkommen sund Forstand, den fixe Idee, at han ikke kunde gaae igjennem nogen Dør, en Vildfarelse som han ikke indsaae førend han gik igjennem Dødens Døre; men enhver praktisk Læge vil have hørt tale om en eller anden Person, der indbildte sig at være af Glas. Jeg har engang havt en Patient, der troede sig at være af Leer. En tyk Herre sendte engang Bud til mig. Han havde bekommet Tilfælde, der vel just ikke vare af megen alvorlig Natur, men dog smertelige. Bade, Bandager, Plastre, bleve anordnede og brugte efter Kunstens Regler, og Sagen gik fuldkommen efter Ønske, men jo sundere Patienten blev i physisk Henseende, desto sygeligere blev han i aandig, og istedetfor at være erkjendtlig og venlig, blev han ordknap og knarvurren; jeg kunde ikke komme ud af hvad der var ivejen, førend hans Tjener, en snue Karl, opklarede det for mig. „Vær De ikke bekymret derfor, sagde han til mig. Min Herre har blot faaet et Tilbagefald." „Et Tilbagefald?" spurgte jeg. Ja, Sir. Hvad troer De vel at han holder sig for? En Theekande. — — Iblandt de Magre gives ogsaa, ej mindre end iblandt korpulente, latterlige Subjekter. For en ærværdig Doctor i Theologien af meget ætherisk Udseende blev en Dag en simpel Karl, der mødte ham, staaende, betragtede ham fra Top til Taa, og endeligen brød ud med de Ord: „Min Gud, gode Hr. Doctor, vær endelig betænkt paa deres Sjels Salighed. — Hvorfor, sagde Doctoren meget venligen, er han, min Ven saa bekymret for min Sjels Salighed? — Jo, svarede han, fordi deres Legeme er ikke en Tanke værd.

Jonas Hanway, som kan kaldes en sand Magerheds Raritet, kom en Beskjenket imøde, der nærmede sig ham med saa mange underlige Bevægelser, at man skulde troe han havde Forretninger paa begge Sider af Vejen. Hanway blev staaende, for at han skulde komme ham forbi; men den Anden stillede sig ogsaa, saa fast som hans Begejstring tillod det, ligefor ham og gjorde

nu ingen Mine til at gaae et Skridt videre, enten frem eller tilbage. Efterat de nu havde seet lidt paa hverandre, sagde Hanway: „Han seer ud min Ven, som om han har drukket for meget." Manden havde strax det Svar vedhaanden: „Og De, min Ven, seer ud som om de har spiist for lidt." — Da Hertug af Choiseul, en mærkværdig mager Mand var kommen til London i Fredsunderhandlings Ærinde; blev Charles Townsend spurgt, om den franske Regjering havde sendt Præliminarier. Det ved jeg ikke, svarede han, men her er ankommen en Afridsning af en Ambassadeur. (Af das Ausland, efter **Comments on Corpulency, Lineaments of Leannes's, orders of Diet and dieties, by William Wadd, Esq. London 1829.**)

Platina-Mynt. Efter den St. Petersburgske Handelstid. er i Bjergkorpsets Laboratorium 97 Pud Platina i en Tid af 15 Maaneder renset, og bragt i myntelig Tilstand. Tillige erholdt man henimod to Pud Salmiak Iridium. Af bemeldte Platina-Masse er omtrent 60 Pud udmyntet, og 5 Pud anvendt til Fade ved Guld- og Sølvscheidung. Til videre Forarbejdelse er allerede igjen 40 Pud raa Platina, og 17 Pud Myntaffald indkommet, saa at Arbejdet uafbrudt fortsættes.

Et Monument for Kejser Alexander den Første lader hans ophøjede Broder, Kejser Nicolaus, nu for ham oprejses ud for Vinterpaladset; og Udførelsen er overdraget Hr. Montferrant, Overarkitekten ved Isaks Kirkens Bygning. Det skal bestaae af en kolossal Søjle af dorisk Orden, lignende, i det Ydre, Trojans-Støtten i Rom. Kolonnens af et Stykke raa Granit bestaaende Skaft skal blive 84 Fod høj, og det hele Monument, Søjlestolen og Kors paa Kolonnen medregnet, vil faae en Højde af 154 Fod. Postamentet, ligeledes bearbejdet af Granit, skal beklædes med Bronze, og zires med gammel-russiske Armaturer, og græske og romerske Trophæer, hvortil de Fjenden fratagne Kanoner skulle afgive Metallet. Paa Forsiden sættes en simpel Indskrift: „For Alexander den Første af det taknemmelige Rusland." Begyndelsen er allerede gjort,

og i to Aar skal det Hele være fuldført. En kort Sammenligning mellem denne Søjle, og de højeste og største Obelisker man kjender, vil give noget Begreb om Størrelsen dette besluttede Monument vil faae. Den alexandrinske Kolonne er den højeste af de hidtil bekjendte. Dens Skaft bestaaer af et eneste Stykke af den skjønneste Granit, og har en Længde af 63 Fod. De 48 Kolonner i Isaaks Kathedrale tilkomme Æren af næste Rang, efter den alexandrinske, imellem de af et Stykke udhuggede Søjler, i det de alle ere 7 Favne 1 Arschien, og 12 Wertschok høje. Obelisken paa St. Peterspladsen i Rom, der engang zirede Nero-Cirkus har en Højde af 78 Fod, og er den største af de bekjendte solide Granitmasser af denne Art. Altsaa vil vor nye Kolonne overgaae de største af alle ældre og nye Obelisker og Søjler af denne Art, og St. Petersburg vil komme til at besidde et Minde, værdig Ruslands Hæder og dets Monarkers, saavel den der lader det rejses, som den hvis synlige Minde det skal forevige.

Ved at bore efter salt Vand traf man nylig i Cumberland County i Kentucky i Nordamerika paa en, rimeligviis bituminøs, Aare af reen Olie. Denne Olie sprudlede ud i Mellemrum af 2 til 5 Minuter, hele Tønder ad Gangen, fuldkommen reen, og af en saa stærk og gjennemtrængende ubehagelig Lugt, at den kunde fornemmes i en Afstand af 5 eller 6 (engelske) Mile. Aaren var aabnet paa Brædden af en lille Bæk, igjennem hvilken Olien flød ned i Cumberland-Floden, og den er sporet henved 500 (engelske) Mile ned ad denne Flod, som den, hele Mile langt, bedækkede over dens hele Brede. En Dreng satte Ild til Olien i Floden, omtrent 2 Mile nedenfor det Sted, hvor Olien først naaede den. Og det Skuespil, som nu saaes, fortælles at have været glimrende over al Beskrivelse. Flammen skød op milelangt langs med Floden i en eneste uhyre Ild-Væg, som naaede fra Vandet til Skyerne, og skinnede over hele Landet ved Nattetid, lig en stor Stads Ildebrand, sættende heie Omegnen i Forfærdelse som om Flammen var frembrudt af den bundløse Afgrund. (**The Gleaner 187.**)

Athenens nærværende Forfatning. Efterat være vendt tilbage fra Cycladerne og Cap Sunium, har Oberst Bory de Saint Vincent meget omhyggelig undersøgt Bugten imellem Argolis og Attika. Han har efterhaanden besøgt de gamle Vulkaner, paa Methana og Ægina; Epidaurus, Hiero, Korinth og dets Isthmus, med den gamle Kanal: Megara, Salamis og Eleusis have ogsaa tiltrukket sig hans Opmærksomhed; endelig har han vovet sig ind i Athenen. Den tyrkiske Pascha Jussuf modtog ham her meget vel, og tillod ham at see sig om overalt undtagen i Citadellet, hvor ikke engang en Muselmand faaer Tilladelse at komme, med mindre han hører til Garnisonen. Paschaen var ganske uvidende om at Freden var sluttet; saa lidet bekymrer den tyrkiske Regjering sig om at give sine Embedsmænd fornøden Instruction. Der er ikke eet Huus i Athenen; Alting er der vendt op og ned paa, og der er ikke en Gade at gjenkjende. Indbyggerne ere alle flygtede. Theseus's og Jupiter Olympius's Templer, en Buegang af Adrian, nogle uhyre Colonner af Pantheon, Diogenes's Lygte og Vindenes Taarn rejse sig midt iblandt de mest forvirrede Masser af Ruiner. Faldet af Vægge og Mure, i hvilke forskjellige Mesterstykker vare fæstede, har bragt adskillige hidtil ubekjendte Levninger fra Oldtiden for Lyset, saa at Obersten var i Stand til at bemærke nogle gigantiske Karyatider, hvis Been ende sig i Slanger, og som endnu ikke have været seet af nogen Rejsende eller Antiqvar. — Af et Brev, dateret: Ægina, 12te October 1829. (**The Gleaner 190.**)

En i en øde Egn i Norge opdaget Tyvehytte. I Christiansands Avis læses følgende Bekjendtgjørelse fra Politiekammeret: Soldat Jacob Andersen af første gevorbne Compagnie var Tirsdagen den 1ste December paa Skytterie og bemærkede da: at paa Ryggen af Fjeld- og Skov-Tungen, som ved Krossen adskiller Vejen til Sætersdalen fra den Mandalske Postvej, var opført en Hytte, som forekom ham mistænkelig. I Stilhed gik han til Byen og anmeldte det Opdagede for sin Compagnie-Commandeur. Denne, i Forening med 2de andre Officirer og fornødent

Mandskab, begav sig Dagen efter, som paa en Jagttour, til det opgivne Sted. Ved Middagstid vare de ved Hytten, og omringede den. Dens Beboere befandtes da at være: 1) Ole Ommundsen Grim, som under Transporten til Slaveriet den 2den November sidstleden rømte fra Lensmanden for Vestre-Molands Sogn; 2) Ole Ommundsen Grim den yngre, Soldat ved første Aggershusiske Brigade, bortrømt fra Christiansands Arresthuus den 16 August d. A.; 3) disses Moder Karen Olsdatter, forhen Tugthuuslem og ofte senere anholdt som mistænkt for Forbrydelser; 4) En Ole Ingebrectsen, der senere har kaldet sig Johannes Gunlechsen, og skal være fra Omegnen af Brevig. Af disse gjorde de tvende Første haardnakket Modstand med Gevær og Ore, og vilde ikke overgive sig førend den Ældre ved et Skud stærkt blesseredes i den venstre Arm; og den Yngre blev paagreben i det han vilde undflye. En stor Deel Tyvekoster ere forefundne i førmeldte deres Bopæl, som saa særdeles hensigtsmæssigen var anlagt for at høste Fordele fra de tvende nedenfor værende Landeveje, og den omkringliggende Bygd, hvis Madboder og Fæhuse de Paagrebne synes hidindtil fornemmelig at have hjemsøgt. Den Daad, ved hvilken saa farlige Idrætter bleve tilintetgjorte, trænger ikke til Berømmelse; men de Brave, der udførte den, fortjene unægtelig det Offentliges forbindtligste Tak. — Navnene paa disse kjekke Officierer og Mandskaber burde ligeledes offentliggjøres. N. Mbl. 337.

I revue encycl. for Sept. anmeldes temmeligen udførligt det store Værk af DHrr. Abrahamson og Mønster om den indbyrdes Underviisning, tre Dele 1821-28. Hr. Biskop Mønster benævnes: „Monster, evêque du baillage de Soro, en Islande." Det hedder, at næsten hele Gejstligheden i Danmark ere blevne varme Udbredere af Methoden. (Propagateurs ardens). Det er dog ikke Tilfældet. Hvor mange ere det af Overbevisning? Hvor mange give ikke Hr. Greven af Holsteenborg Ret i hans Anskuelser?

I samme Tidsskrift gives en Liste over alle regjerende Fyrster i Europa 48 i Tallet, ordnede efter deres Alder, og en anden Tabel over dem ordnede efter deres Regjerings Tiltrædelse. Den østerrigske Kejsers Familie er talrigst, og tæller 22 Medlemmer; dernæst Kongen af Würtembergs paa 19, og den danske Konges, 17.

Den 5 Sept. døde Pierre Antoine Noel-Bruno Greve af Daru, Pair af Frankrig, Medlem af det franske Akademie, og Videnskabernes Selskab, fød 1767. Fem Taler bleve holdte ved hans Grav af DHrr. Mirbel, Cuvier, Sylvestre de Sacy, Ternaux og Leroix. Den sidste kaldte ham en stor Forretningsmand, retskaffen Minister, veltalende og patriotisk Pair, elskelig og dyb Digter, behagelig og samvittighedsfuld Historieskriver, Mynster for Sønner, Ægtefæller, Fædre, og Venner. Hans Nekrologie læses i bemeldte Tidsskrift.

Kjøbenhavns Børs, d. 15 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 209

Specier solgtes til 12 Rbmk. 8½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	— Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	95½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107½	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Jauuar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105	105½ i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99½	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	63½	64 Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73½	73¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 101.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 19 December 1829.

Det rædsomme Malerie i en vild Bjergegn i Stejermark.

(Sluttet fra forr. Nr.)

„For trehundrede Aar siden levede i Italien en Grevinde Julie Montedoro, hvis engkelige Skjønhed syntes at give alle Digtere og Malere et uudtømmeligt Stof; men desværre var hendes Sjel ikke saa skjøn som hendes Legeme. Denne Grevinde Julie, som tidligen var bleven fader- og moderløs, blev svimmel af den søde Virak, som fra alle Italiens Provindser ydedes hende; hendes Hoved var svagt, hendes Hjerte glødende og uden Grundsætninger; derved syntes hvert Middel hende tilladt til at vedligeholde og forøge de Hyldinger, man bragte hende. Det lykkedes en ung Krigsmand, som var hendes erklærede Yndling, i et Anfald af Elskovs Raserie, at overtale hende til at klæde sig som Madonna, og paa Mariefesten at træde frem paa Alteret istedetfor den hellige Moders Billedstytte. Julie var henrykt over dette Indfald, og beruset af Tanken, at see alle Mænds Knæ bøje sig for hende, og blot et Qvarteerstid at blive af en heel troende Menighed priset som det højeste Ideal af al himmelsk og jordisk Skjønhed. Himlen lod denne Frækhed lykkes, for desto haardere at straffe Synderne. Deels ved at bestikke nogle usle Karle, og deels ved nøje Kundskab til en underjordisk Hvelving i Kirken, og en kunstig Forberedelse, lykkedes det hine Ryggesløse, kort førend Affyngelsen af det lauretanske Litani, at bringe Julie uformærkt op paa Billedstyttens Piedestal. Alting var saa kunstigt indrettet, og saa nøje afpasset, at ikke noget Menneske anede dette højst forargelige Bedragerie, saameget mindre, som Gøglersken stod som en Stytte uden at røre sig. Det syndige Par havde blot nogle Minuter at glæde sig over deres afskyelige Triumph; thi da Choret sang de Ord: O! hellige og ubesmittede Jomfru, Guds Moder! beed for os! rystede hele Kirken af et frygteligt Skrald. En Lynstraale kastede Forbryderskten, uden at hun blev synderligen beskadiget, fra dette vanhelligede Sted. Da Julie, efter den første Bedøvelse, var kommen til sig selv flygtede hun, medens endnu Skræk og Tummel behærskede Folkemassen. Hendes Elsker forraadte sig selv ved sine afsindige Klager for hende, da han ansaae hende for fortæret af Lynilden. Man fængslede ham, og hans Skjæbne blev at maatte i Rom bøde for sin Ryggesløshed med en forsmædelig Død. Den hellige Fader banlyste Forbryderskten, som syntes at være undflygtet den verdslige Ret, og forviiste hende og hendes hele Slægt for evig Tid fra Italien. Saaledes kom mine Forfædre over Alperne, og fandt, under Navn af Greverne af Goldberg, Beskyttelse i dette Land. Julie døde efter Forlydende som bodgjørende Synderinde i et strængt fransk Kloster i Paris. Endnu stedse skjøn havde hun ladet sig male

af den berømte Andreas del Sarto, med Lænker om Halsen og fra Haand til Fod; ligesom hun og uafbrudt har baaret disse Lænker fra hendes Optagelse i Klostret indtil hendes Dødsdag. Til Advarsel sendte hun en Kopie deraf til sine Paarørende. Saa stræng hendes Bod end var, synes hun alligevel ikke at have forsonet Himlen. Endnu hviler hendes Synd over hendes sildige Slægt. Min Søn døde i en tidlig Alder; min ældste Datter, Minona, faldt i hendes sextende Aar i en Aandsforvirring, som stedse tiltog, og undertiden grændsede til Raserie. Vi raadspurgte alle berømte Læger; vi rejste til alle priste Bade; alt var forgjeves. Endeligen nævnede en Zigeunerinde, som trængde sig paa os, Staden Chaumont, som det Sted hvor Minona skulde finde sin Læge. Bestemte til ikke at lade noget Middel uforsøgt, rejste vi, med mange Besværligheder, til Frankrige. Den ulykkelige Piges Tilstand var saa fortvivlet, at man ikke noget Øjeblik kunde lade hende være uden Opsyn; men forunderligt nok; hendes Lidelser syntes at blive mildere i Chaumont; hun blev virkelig mere rolig, og vi tilskreve hendes Helbredelse det forandrede Klima, da vi ikke fandt paa Stedet nogen fortrinlig Læge. Imidlertid udbrød den franske Revolution. Vi vare i en frygteligen ængstlig Forfatning. En Dag førte Ulykken en Sværm rasende Republikaner forbi vor Boepæl. Under Minonas Vindue havde man udpyntet et gemeent Qvindemenneske som Sandhedens Gudinde, og førte hende i Procession til Kirken. Med et Spring undflygter Minona dem, som havde Opsigt over hende, og ved hendes stille Opførsel vare blevne alt for sikre; hun styrter sig ind iblandt Hoben, og tilbyder sig at træde i hins Sted. Henrykt over at finde en saa blomstrende skjøn Fremmed som Tilhængerinde af deres System, forjager Hoben den første valgte Qvinde, og min Datter, Minona — — Her qvaltes Grevens Stemme ved inderlig Rørelse; og Ludvig zittrede af bange Ahnelse. — — Endeligen begyndte den nedbøjede Fader igjen: Min Datter Minona bestiger som Sandhedens Gudinde den højeste Guds ødelagte Alter, og gjentog paa denne Maade, ubevidst, en lige Forbrydelse, som fordum hin Julie af vor Slægt; men i det Øjeblik Folket hylder hende, springer en ung Fremmed til, og kaster den skyldfrie Skyldige, under en frygtelig Forbandelse over hende, med saa megen Kraft og Harme til Jorden, at man holdt hende for Død. Den Fremmede blev et Offer for Folkeraseriet, men tillige Minonas Læge og Frelser. Hun blev helbredet for sit Saar, der meest havde truffet hendes Hoved; men tillige bortveeg hendes Vanvid. Derimod faldt hun i et stille Tungsind, som paa nogen Tid, især om Natten, udbryder i et krampagtigt Skrig og i Graad; derefter klager hun over, at hun formedelst Forbandelsen af den Fremmede, som truende viser sig for hende, ikke kan finde nogen Trøst i sin Sjel, og beder Gud at føre ham til hende, for at han kunde gjenkalde sin Forbandelse. Men han ligger for længe siden i den sorte Jord; og derfor vil hun vel ogsaa tage sin Tungsind, og sin utilfredsstillede Længsel med sig i sin Grav! Nu har De det ønskede Svar paa deres Spørgsmaale. — Men min Gud, hvad fattes Dem? De er bleg; er nær ved Afmagt; jeg raaber paa Hjelp." —

„Bliv De, sagde Ludvig med Anstrængelse, og sank ned paa Sofaen. Blot et Øjebliks Taalmodighed, saa vil jeg komme til mig selv." Nu tog han Grevens Haand. „Jeg er uskyldig, det Vidnesbyrd giver min Samvittighed mig; og dog maa De hade mig; thi jeg er hin Fremmede; jeg er Minonas Læge, og tillige hendes Plageaand."

„I den første Hede drog Greven umildt sin Haand fra den unge Maler. Grevinden gio de en stille Bøn. Thecla omfavnede Ludvig med Lidenskab og raabte: o! giv De mig min Søster, min gode Minona tilbage!"

„Tillad mig at see hende, raabte Ludvig," og dersom det staaer i min Magt — „Ja De maa, De skal see hende, afbrød Greven ham, De skal, om det er Himlens Villie tilbagegive hende den tabte Ro; dog lad mig først overlægge med Lægen, hvorledes vi uden Fare kan underrette hende om hvad der forestaaer hende. De maa, min unge Ven! tilgive Faderen sin uretfærdige Ilsomhed — dobbelt uretfærdig, da De er bestemt til at anvende Alt hvad der staaer i deres Magt for at helbrede den Ulykkelige."

Forsigtigen bibragte man nu den Syge den Efterretning, at den Fremmede, som næsten underfuldt var bleven reddet, levede endnu. Desu-

agtet blev hun, som ikke er at undre over, hæftigen rystet derved. Med Vemodstaarer udraabte hun som tvivlende: „O! Gud; maatte det kun være vist."

Efterhaanden beviiste man hende mere bestemt Muligheden af, at han maaskee paa Tilbagerejsen fra Italien til Tydskland kunde komme gjennem Stejermark. Minona bævede af Glæde. Nu hedte det, at han var i næste Bye, og ønskede med inderlig Længsel at tale med hende, og tilbagekalde sin Forbandelse. Endeligen erfarede hun, ligesom tilfældigviis, at den Fremmede allerede var paa Slottet, og bereed til at gjøre hende Afbigt, for den Uret han havde tilføjet hende. Minona jublede af Glæde herover, og bestemte den næste Dag til en Sammenkomst med ham. Men den erfarne Læge stolede ikke paa denne Styrke, som han ansaae for overspændt. Han forlangte, at Minona om nogle Dage skulde see den Fremmedes Billede, og først naar dette Forsøg løb lykkeligt af, tillod han Ludvigs personlige Komme.

Fader, Moder og Søster sadde tause, og med ængstligen bankende Hjerter hos hinanden, da Døren aabnedes, og Minona traadte ind ved Lægens Haand. Himmelsk skjøn, kun noget blegere end sædvanligt, faldt den elskværdige Syge i deres Arme. Lægen spurgte nu, om hun følede sig stærk nok? — „Kun endnu et Djebliks Tid" — hviskede hun til ham, og sank derpaa bedende paa sine Knæ. — „Jeg er bestemt — sagde hun nu — lad ham komme." Den elskede Kreds trængde sig nærmere om hende, en ængstlig Taushed fulgte derpaa; alting syntes at beroe paa dette Djeblik.

Døren aabnedes; Ludvig traadte ind. „Grevinde, sagde han, i det han med Fyrighed gik hende imøde, ved den almægtige Guds Under ere vi begge reddede! De har affonet, men paa mig hviler endnu en tung Brøde, som forbittrer mig Livet! O, dersom De kan tilgive!" Han sank paa Knæ for hende.

„Jeg tilgiver Dem deres frygtelige Ord, sagde Minona, i det hun mildt løftede ham op; jeg tilgiver Dem gjerne, og af gandske Hjerte, ja endnu engang takker jeg Dem for min Helbredelse, hvor meget den end har kostet mig."

Man havde været bekymret for Følgerne af denne Sammenkomst, men Minona selv beroligede

Dem alle. „Værer uden Bekymring, mine Elskede! sagde hun; den frygtelige Angst er jo veget fra mig; og nu taaler jeg alt."

Familien begav sig til Slotskapellet, hvor Ludvig paa dette hellige Sted i de højtideligste Ord udtrykte sin Gjenkaldelse for den ærværdige Kapellan. Man havde næppe forladt Kirken, førend Minona sank i sin Moders Arme med de Ord: „Gud være lovet! nu er jeg dog vel frelst."

Dette sidste Optrin blev for hende ligesom en Overgang til et nyt Liv. Endnu mindre end før maatte Ludvig nu tale om sin Afrejse. For Minona var Synet af ham, — dette sagde hun ham ofte selv — bleven til den uundværligste Nødvendighed. Hendes Aand hævede sig i nye uformørket Klarhed; hendes Sundhed tiltog hver Dag; og nu blev hun atter sin Familie Stolthed og Glæde — Men jo frydeligere dette henrykkende Væsen udviklede sig, desto mørkere blev Ludvigs Sind. Minonas ubeskrivelige Elskværdighed, hendes Ynde, hendes uimodsigelige Hjertelighed, ja selv hendes tidligere Ulykke havde tændt den meest brændende Kjerlighed til hende i hans Hjerte. Med Skræk saae han, at Minona forstod og deltog i hans Følelse, maaskee stærkere end han selv. Først aandelig, og siden legemlig reddet af ham selv, betragtede hun sig som ham fra to Synspunkter tilhørende. At see ham og omsvæve ham, syntes at være hendes eneste Ønske. Hun tilstod sine Følelser for sin Familie, og erholdt deres Samtykke, uden nogen Slags Forbeholdenhed. Greven, som ærede Ludvigs Taushed, da han forklarede sig den af Forskjel i Standen, besluttede at ville lette ham Tilstaaelsen. Minonas snart indfaldende Fødselsdag skulle føre de Elskende til hinanden.

Kort førend denne Festdag, hvortil ethvert Medlem af Familien havde forberedet sig, ligesom de glædede sig ved at Tiden nærmede sig, traadte Ludvig, som ikke vidste noget heraf, og som havde havt en ubeskrivelig haard Kamp med sig selv, rejsefærdig ind i Grevens Kabinet.

„Jeg tilgiver Dem, sagde Greven med et Smil, deres Dragt, da De ikke er med i Hemmeligheden."

„Og dog Hr. Greve! svarede Ludvig mørk, er den hos mig, og derfor vil jeg opdage Dem at" —

„Jeg veed det, jeg veed det, afbrød Greven ham, — og lagde sin Haand paa hans Mund, — men ikke her — Følg mig hurtig, hurtig." —

„Umueligt, De kan ikke vide."

„Jeg veed, siger jeg dem, jeg veed alt." Greven holdt for sine Ører, og aabnede Sidegemakket, hvor hans Kone og begge Døttre befandt sig; Ludvig maatte følge, men var som bedøvet.

„Her, min Datter, sagde Greven, i det han tog Minonas Haand, er en ny Gratulant til din Fødselsfest; men at komme saa ganske med tomme Hænder? Hvorledes? ikke det mindste til Erindring, ikke nogen Tegning? end ikke en Blomst?

„For Guds Skyld, Hr. Greve! hør op. — De sønderriver mit Hjerte paa den frygteligste Maade. Saa hør dog. — For Guds Skyld hør!"

„Stille! min Ven! jeg hjelper Dem strax ud af Drømmen. Minona! denne Mand elsker dig; kunde du skjænke ham dit Hjerte?"

Rødmende skjulte Pigen sit Hoved ved Faderens Bryst, og rakte Ludvig Haanden.

„Minona! raabte Ludvig ude af sig selv, i det han med brændende Kys bedækkede den tilbudne Haand — kunde du føle den Salighed, som din Kjerlighed lover mig, og tillige den Helvedqval — at maatte frasige mig den." —

Alle stode som Støtter. Nu syntes Ludvig at være den Vanvittige. — „Min Datter elsker Dem, Hr. Brage! sagde nu Greven med stigende Empfindlighed."

„Jeg veed det, Hr. Greve! og mit sidste Aandedræt vil være uudslukkelig Kjerlighed til Minona!"

„Frygter de maaskee for nogen Fordom mod deres Stand?"

„Jeg frygter intet mere," sagde Ludvig, i det han krampagtigen lænede sig til en Stol.

„Nu da, sagde Greven, saa maae de være enten en Daare, eller en Forbryder."

„Ludvig! sagde Minona med en ubeskriveligen rørende Stemme, har De da ikke sagt, at De elskede mig?"

„Jo, Minona! elskeligste Engel, jeg tilbeder dig, men jeg er forlovet — og her seer du min Brud." Han rev herpaa sine Klæder op. Fra hans Bryst straalede stor og klar, og alvorlig Malthesér-Ordenens sorte Kors!

Minona vaklede. „Jeg er uskyldig," raabte Ludvig for hendes Fødder. Vemodens og den bitterste Smertens Taarer henstrømmede over hendes Haand. — „Under Dækket af mit borgerlige Navn havde jeg Grund til at troe Grevinden sikret nok for fremspirende Kjerlighed til en ubekjendt Fremmed, uden at maatte knuse det atter opvaagnende Hjerte ved Opdagelsen af mit Ordensløfte. O! jeg har frygteligen fejlet; dette velmente Blændværk gjør os ulykkeligere end den haardeste Sandhed vilde have gjort det. Minona! Mit Livs Lys, min ædle Søster! tilgiv mig endnu engang. Kunde jeg andet end elske dig, saasnart jeg havde seet dig?"

Hvis Hjerte kunne her længe bleven ubevæget? Ogsaa Grevens Vrede opløste sig i Taarer. „Paa mig, udraabte han, falder endelig den hele Brøde; den er en Følge af den ulyksalige Misforstaaelse. Da De i Morges vilde aabenbare mig Deres Hemmelighed, burde jeg have hørt Dem. Jeg indbildte mig, at De kom for at aabenbare mig Deres Kjerlighed til Minona; og jeg havde foresat mig at overraske Dem ved Pigens Tilstaaelse. O! Skjebne, hvor bittert har du slaaet mig! Hvo er De da egentlig, unge Mand?"

„Jeg er Greve Ludvig Arberg, den yngste af fire Brødre, og derfor uopløseligen bunden til mit Løfte, som blot giver den Sidste af en Stamme Dispensation. Mit Kommenthurie var i Nederlandene. For at sikre mig dette, rejste jeg selv til Brüssel, saasnart Revolutionen forkyndte mig, at alle slige Stiftelser skulle være hævede. Ordensregjeringen skadesløsholdt mig ved at anvise mig et andet Kommenthurie. Lyst til Malerkunsten drev mig derpaa til Frankrig og til Italien, og herhid maatte jeg komme, for at erfare Livets højeste Qval; for at see et Hjerte knust, som elsker mig og hvis Lykke jeg vilde kjøbe med enhver Draabe af mit Blod!"

Den tilbagevendte Ro var nu for stedse bortvegen fra denne ædle Familie Hjem. Greve Ludvig Arberg fandt i et ragusansk Tog mod Barbareskerne den Død han søgte. Minona, fast overtydet om at Himlen ikke mere holdt hende

værdig til nogen jordisk Lykke, og at Ludvigs Gjenkaldelse var bleven ubønhørt, faldt paa nye i sin forrige Tungsindighed. De grevelige Forældre oplevede ikke længe saa megen Hjertesorg. Thecla plejede sin Søster til hendes Død, og drog, efterat hun havde solgt sit Fædrenegods, til hendes Paarørende paa sin Moders Side, Greven af Thun til Bøhmen, hvor hun døde ugivt, med et herligt Minde om sin Godgjørenhed og Fromhed. Den lænkebundne Frues Billede havde hun taget med sig; og det er endnu at see paa Slottet Teschen i et afsides Gallerie. —

Hertugen af Leuchtenberg.

(Nedenstaaende Noticer findes i "en fornem Dames Memoirer".)

Medens Daaren Murat forraadte sin Svoger med en Utaknemmelighed, der siden skulde blive saa uheldbringende for ham selv, forblev Prinds Eugen ufølsom for de meest paatrængende og glimrende Tilbud, som gjordes ham. Jeg veed fra en sikker Kilde, at Storhertugdømmet Genua blev tilbudt ham af Kabinetterne i London, Wien og St. Petersborg. Fra Kejser Alexander erholdt han endog, i Anledning af denne Gjenstand, et egenhændigt Brev, hvorpaa Vicekongen svarede saaledes.

„Sire! Jeg har modtaget deres Majestæts Forslag; de have naturligviis forekommet mig meget fordeelagtige, men de ville ikke forandre min Beslutning. Jeg maa have gjort et uheldigt Indtryk paa Dem, da jeg havde den Ære at see Dem, siden De har faaet det Begreb om mig, at jeg for nogen Priis i Verden kunde krænke min Ære. Hverken Udsigt til Hertugdømmet Genua eller selv til Kongeriget Italien vilde kunne bevæge mig til Forræderie. Kongen af Neapels Exempel kan ikke forsvare mig; hellere vil jeg igjen blive Soldat, end en nedværdiget Souverain. De siger, at Kejseren har gjort Uret imod mig, det har jeg forglemt; jeg tænker kun paa hans Velgjerninger. Ham har jeg at takke for Alt: min Rang, min Titel, min Formue, og,

hvad der er mig kjærere end Alt, det, som deres Majestæt behager at kalde min Hæder. Jeg vil tjene ham saalænge jeg lever; min Person tilhører ham ligesom mit Hjerte. Gid mit Sværd maatte briste i min Haand, hvis det nogensinde vorder Frankrigs Kejser utroe. Jeg smigrer mig med, at De vil sætte Priis paa min Vægring, og at den vil sikkre mig D. Kejserlige Majestæts Agtelse."

Alexander var den Mand, der vidste at skatte en saadan Tænkemaade. Da han besøgde Josephine i Malmaison, viste han hende dette Sønnens højhjertede Brev. Kejserinden bad ham derom; men han vilde kun give hende en Afskrift, og jeg maae takke Senatoren Beauharnais for den, som jeg har.

Fordreven af en Folkeopstand gik Prinds Eugen lige til Paris. Han ankom den 9 Maj hos sin Moder i Malmaison og erholdt den 10 Audients hos Kongen. Man havde været i Strid om Maaden at modtage ham paa, og den Titel, som man vilde give ham. At give ham den simple Titel Vicomte vilde have været latterligt; at kalde ham Prinds kunde paa en Maade kompromitere det nye Dynastie. For at hæve alle Vanskeligheder, blev man enig om, at kalde ham Marschal af Frankrig; men forudsaae ikke hvad der skete. Den gamle Hertug af Aumont førte Prinds Eugen ind. „Hr. Marschal af Frankrig — sagde Kongen — jeg glæder mig ved at see Dem." Prindsen, der just nærmede sig Monarken med de sædvanlige Tegn paa Ærefrygt, stod pludselig og overrasket stille og saae sig om, for at faae Øje paa den, som Kongen talede til. Ludvig den 18de, som bemærkede hans Forundring, tilføjede med et naadigt Smiil: „De min Herre! er Marschal af Frankrig, det glæder mig, at kunne beklæde Dem med denne Værdighed."

„Sire! — svarede Eugen — jeg er Deres Majestæt særdeles forbunden for Deres gode Hensigt; men den ulykkelige Rang, hvortil Forsynet lod mig stige, tillader mig ikke, at modtage den ædle Titel, hvormed De vil beære mig. Jeg afslaaer den, idet jeg iøvrigt føler den meest ubegrændsede Taknemmelighed." — Kongen ventede ikke dette Svar; det satte ham saameget mere i Forlegenhed, som han meente at have udtænkt en

Krigslist, og haabede saaledes, ved Overrumpling at vinde en tilkommende Marschal. Eugens Modstand bragte derfor Kongen i ondt Lune; det var en Ydmygelse for ham, til Fordeel for Napoleon. Iøvrigt var dette Exempel ikke smittende. Saamange andre af Kejserrigets Krigere kappedes om, at forsikkre Kongen om deres Underkastelse og Ønske at tjene ham. Imidlertid varede dette Ønske ikke længe — Napoleon kom tilbage fra Elba — og atter forsamlede de Fleste sig omkring ham!

(Till. Bl. til H. A.)

Indenlandske Efterretninger.

Nyelig er udkommen:

Jomsvikinga Saga og Knytlinga tilligemed Sagabrudstykker og Fortællinger vedkommende Danmark, udgivne af det kongelige nordiske Oldskrift-Selskab; oversatte af Selskabets Sekretair C. C. Rafn, P. D., Professor Ridder af Dbr. etc. etc. 1829. 422 S. st. 8. „Den paa Island gjennem Aarhundreder fra Landets Bebyggelsestid lige til vore Dage vedligeholdte almindelig udbredte Lyst til at høre og læse Fortællinger om forgangne Tiders Tildragelser, og den derved fremkaldte og nærede Iver for at opbevare Mindet om samme, har skaffet os en Skat af herlige Mindeskrifter, lige vigtige som Grundkilder for vor Historie, og som Folkebøger, gjennemtrængte af vore Forfædres Aand, og ved den livlige og til Hjertet talende Fremstilling af Begivenhederne i høj Grad skikkede til at fornøje ved en behagelig og lærerig Underholdning. At sikre Opbevaringen af disse Skrifter og at skaffe enhver dannet Mand og Qvinde i de nordiske Lande, og Lærde i Udlandene Leilighed til at gjøre sig bekjendte med dem, er Hovedformaalet for det kongelige nordiske Oldskrift-Selskabs Bestræbelser, til hvilket Formaals Opnaaelse det, efter sin Bestemmelse at udgive tre særskilte Bind paa islandsk, dansk og latin om Aaret, har arbejdet, ved hidtil for Aarene 1825-1828 at udgive af de historiske Sagaer 12 Bind, nemlig i den islandske, eller gamle nordiske Grundskrift 6, i dansk Oversættelse, dette her fremtrædende iberegnet, 4, og i latinsk Oversættelse to Bind, og ved at forarbejde Udgivelsen af adskillige flere. — Blandt Nordens Oldskrifter ere de indholdsrige Sagaer om Jomborgs djærve Helte og om Knud den Stores navnkundige danske Kongeslægt i enhver Henseende at betragte, som nogle af de vigtigste, og tillige som de af alle, der have størst Krav paa Deeltagelse hos Danske, da de indeholde Fortællinger om Danske, og om Begivenheder, som ere foregaaede her i Danmark." Ved at have optaget disse Ord af Skriftets Fortale har man troet paa bedste Maade at have anmeldt det for sit Formaal saa virksomt arbejdende Selskabs hidtil udkomne Skrifter i Almindelighed; og det sidste udkomne Binds Indhold i Særdeleshed. Fortalen giver i øvrigt en kort Underretning om Beskaffenheden af de Haandskrifter, der ere lagte til Grund for Udgaven m. m.

Blandede Efterretninger.

Staden Bern, omtrent i Midten af det Schweitzerske Canton, som af samme har sit Navn, ligger paa en Bakke, som omringes paa de tre Sider mod Syd, Vest og Nord af Floden Aar. Krønikerne og de fleste Indskrifter sætte dens Oprindelse til 1191. Den hører iblandt Europas smukkeste Steder, og er meget regulært bygget, med brede og vel brolagte Gader, og med Buegange langs Husene. Folketallet er 17600 Mennesker, deraf omtrent 16620 af den reformerte Religionsbekjendelse, 800 Catholiker, og 180 Jøder. En med Kobbere, forestillende Udsigter etc. og med Grundtegning, smukt udstyret Beskrivelse over Staden: **Description topographique & historique de la Ville & des Environs de Berne par Rod. Walthard. Berne 1827** stor 8, hører blandt de Forøgelser det Kjøbenhavnske Universitets Bibliothek nyelig har faaet.

Rhin-Egnen etc.: Under Titel: **Traditions populaires du Rhin, de la Foret Noire, de la Vallée du Necre, de la Moselle, & du**

Tannus; publices par le Conseiller aulique Schreiber & Autres. Avec des estampes, dessinées & gravées par les meilleurs maitres. Heidelberg, er udkommet et interessant, smukt udstyret Værk. (Paa samme Bibliothek.)

Om den buskhalede tibetanske Oxe, eller Dyret the Yak i Tartariet, kaldet Soura-Goy i Hindostan, læser man i Lieuten. Turners Reise i Tibet (Asias. Researches) følgende Beskrivelse. Ovennævnte Oxe har en engelsk Oxes Højde og ligner den med Hensyn til Kroppens Dannelse saavel som Hovedet og Benene; men the Yak er overalt bedækket med en tyk Pelts af lange Haar eller Uld. Hovedet er temmelig kort, og kronet med to glatte runde Horn. Dens Oren er smaa, Panden er fremstaaende, og prydet med en Mængde krøllede Haar, dens Ojne ere hvælvede og store, dens Næse glat og convex, dens Næseborer smaa, dens Hals kort, og beskriver en Bue, der er eens baade foroven og forneden, dens Bov er høj og hvælvet, dens Bryst er lavt. Over Forbenene er en Pukkel, som dog kuns bestaaer af Haar, der voxe lige op; dens Hale bestaaer af en uhyre Mængde lange og glindsende Haar, der hænge ned til Hasen. Den øverste Deel af Kroppen er bedækket med en Slags tyk blød Uld; men de nedre Dele med lige nedhængende Haar, som hænge neden for Knæerne, ja paa nogle, som ere i meget god Stand, ere disse saa lange at de slæbe, paa Jorden. Imellem Forbenene er en lang Busk Haar, der blive noget længere end de øvrige. Dens Been ere meget korte. Iøvrigt ligner den de almindelige Oxer. De ere af mange forskjellige Farver; men almindeligst ere de sorte eller hvide. Den seer dorsk ud, men er vild, og bliver urolig, naar Fremmede nærme sig. Den brøler ikke højt, men udstøder undertiden en svag gryntende Lyd. Dette Slags Hornqvæg græsser i de koldeste Egne af Tibet, og æde det korte Græs, som voxer paa Bjerge og tørre Sletter. Dette Dyr er meget nyttigt for de simple Tartarer, de yde deres Hyrder en Slags Befordring, Klæder og Føde. De bruges ej ved Agerbrug, men ere nyttige som Lastdyr. Af deres Haar forfærdiges Telte og Toug; undertiden ogsaa Huer og Trøjer. Paa deres Haler sætter man over hele Osterlandet megen

Priis. De give megen Melk, der yder godt Smør, som holder sig hele Aaret om, og er over hele Tartariet en væsentlig Handelsgreen.

Hunde og Smigrere tilsmudse ofte, ved Kjærtegn sine egne Herrer saaledes, at de bortdrives ved Fodspark.

En Lærer i den højere Mathematik, ved Navn Wesel, hvis Aandskræfter just ikke svævede i højere Regioner, havde engang at bestille med en Eleve, som var ham overlegen. Eleven, som allerede ofte var bleven forurettet af Docenten, tabte omsider Taalmodigheden, og besvarede engang Lærerens Spørgsmaal, angaaende en mathematisk Ligning, saaledes: Ange minus G er æqual Wesel minus W.

„Sølv maa prøves i Ild", — sagde Henrik den Ottendes Cantsler, Thomas Morus, i hjerteløst Spøg, til en Mand, ved Navn Sølver, som formedelst Religionsmeninger var dømt til Baalet. — „Ja, — svarede hurtig den Fordømte — men Qvægsølv bliver ikke deri." — Cantsleren loe over Indfaldet, og Sølver var frelst.

Hvoraf kommer det, at Englænderne synes at have to Slags Politik? Er maaskee det, som i Europa kaldes Usurpation, i Indien Legitimitet? eller betyde disse Ord det Samme som Nyttige? I Indien kæmper England imod alle legitime Grundsætninger, for at støde de legitime Fyrster fra Thronen, og allevegne, for at forøge sin Magt.

Efter den nyelig optagne aritmetiske Opgave vilde der udfordres næsten $2\frac{1}{2}$ Gange saa stor en Messingkugle som Jordkloden, nemlig: 158,456, 325,028,528,675,187,087,900$\frac{4}{7}\frac{3}{4}$. Cub. Tommer til Opfyldelsen af det tilsyneladende beskedne Onske af Knappenaalshoveder.

Nu spørges igjen: Hvormange Miil, Alen og Tommer i Gjennemsnit, en Kugle kunde blive af ovenanførte cubiske Indhold? Gjennemsnit til

Omkreds beregnet som 7 til 22, og Milen til 12000 Alen, hver Alen til 24 Tommer.

---

†

Claus Frimann.

Gamle, hæderkronte Skjald!
 Ved Din Grav en Harpetone —
Tro Dit ædle, høie Kald
 Vandt du norske Digterkrone.
Aandens Svøb blev Jord og Støv,
Eviggrønt er Krandsens Løv —
 Hvortil Qvad og Harpetoner?
 Selv Din Musa Graven kroner.

Jo — en Stemme lyde bør
 Her med Tak fra Bjørgvins Dale,
Thi blandt os lød ofte før
 Din den norske Skjaldetale;
Tidt den hædrede vor Stad,
Gjorde Hjertet varmt og glad;
 Dit det brast — men see! det hæver
 I Dit Qvad sig end, og lever.

Skulde det nu vorde glemt,
 Gubbe! at Du os til Hæder,
Os til Glæder tidt har stemt
 Harpen, som nu Taaren væder?
Kunde Du vel glemmes her?
Dertil var du os for kjær —
 Bedre Qvad Dig burde hædre,
 Men ei har jeg noget bedre.

Tak for fædrelandske Qvad,
 For hver Gang Dit norske Hjerte
Gjorde Landsmænd stolt' og glad',
 Tolked' vores Fryd og Smerte!
Gamle Nordahl Brun og Du
Sang ret efter Nordmands Hu —
 Gamle Tider, gamle Sæder,
 Norskhed holdt I højt i Hæder.

Og nu Tak, — Tak i Din Grav
 For mig selv, Du gamle Digter!
Jeg var Dreng, da Du mig gav
 Vink om Skjaldens høie Pligter.
Tak for hvad Du dengang skrev!
Tak for hvert et venligt Brev!
 Tak i Graven, ædle Digter!
 Du mig lærte Skjaldens Pligter.

Derfor lyser jeg nu Fred
 Over Graven hvor Du hviler —
Blomster om dit Hvilested
 Fra Din egen Haand der smiler;
Snart strøer bedre Skjald, end jeg,
Gravcypresser, Glemmigei —
 Snart vil bedre Qvad Dig hædre,
 Tilgiv, — ej jeg havde bedre.

(N. M. 329.) Sagen.

Kjøbenhavns Børs, d. 18 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. $7\frac{1}{2}$ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147	$147\frac{1}{2}$ Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	$95\frac{1}{2}$ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	$102\frac{1}{2}$	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	$107\frac{1}{4}$	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	$105\frac{1}{2}$	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	$99\frac{1}{2}$	100 r. S.
4 pCt. Dito Dito	99	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	$63\frac{1}{2}$	64 Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	$73\frac{1}{2}$	74 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.
Sexogtyvende Aargang. No. 102.
Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.
Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.
Tirsdagen den 22 December 1829.

Den overordentlige Duel.

Det hændte sig, for føje Tid siden, at en vis Hr. B. i et Selskab fortalte saa mange vidunderlige Historier, hvortil han foregav selv at have været Vidne, at Adskillige af de Tilstedeværende ikke kunde bare sig for at yttre deres Tvivl om Sandheden. Hr. B. blev fornærmet herover og paastod Sandheden heraf, saameget desto heftigere som Major Johnson tog hans Parti. Dette opvakte Alles Forundring, da Majoren var almindeligen bekjendt for sin Retskaffenhed og Sandhedskjerlighed. Forundringen forøgedes endnu mere da Majoren saaledes tog til Orde: Efter min Mening har Hr. B. Aarsag til at støde sig over deres Tvivl M. H., da det ofte hænder sig at intet synes meer usandsynligt, end hvad dog virkeligen er Tilfældet; da jeg studerede i Jena, gik jeg med en af mine Venner, en Baron v. Zitzerling, som jeg havde lært at kjende i Weymar, paa Komedie en Aften, hvor man gav Pigen af Orleans; denne Rolle spillede en vis Mad. Wulff, og gav den saa fortræffeligen, at jeg ikke kunde bare mig for at yttre mit lydeligste Bifald. Baronen, der protegerede en anden Theaterprindsesse, som denne var en Torn i Øjnene paa, tog dette meget ilde op og gav mig knuppede Ord, hvoraf det ene tog det andet saa længe til vi gik begge lige fra Komediehuset til en Allee tæt ved, hvor jeg ved Maanens fulde Lys skjød Baronen ihjel paa Stedet. „Men, anmærkede en af Selskabet, hvorfra fik de Pistoler i saadan Hast?“ „Jeg frabeder mig al Afbrydelse, raabte Majoren, tillad mig at fortsætte min Fortælling, det Hele vil klare sig om lidt; som sagt, jeg skjød Baron Zitzerling paa Stedet. Jeg var nu nød til over Hals og Hoved ikke blot at forlade Weymar, men ogsaa hele Saxen, da det er bekjendt, at den Zitzerlingske Familie er meget udbredt og af ældgammel tydsk Adel.“ „Jeg har dog aldrig hørt det Navn før, sagde en af Selskabet.“ „Det kan nok være, men skal jeg blive ved i min Fortælling, vil jeg min Sjæl ikke afbrydes. Alt vil give sig i Enden. Dette uhøflige Svar af Majoren saa uovereensstemmende med hans, almindelig erkjendte, Artighed og Blidhed i Omgang, bragte alle Tilstedeværende til at studse og at see paa hinanden. Majoren syntes ikke at lægge Mærke hertil, men i det han vendte sig til Hr. B. vedblev han saaledes: „Jeg ilede tilbage til Jena, skrabede hurtigen mine Pakkenilliker sammen og tog Extra Post til Wien; Dagen efter min Ankomst der besøgte jeg Apollos Salen, som netop var kommen i Moden og blev besøgt af alle Folk af Tone — et ungt Menneske trængte sig igjennem Mængden hen til mig og spurgte mig i en bydende Tone: „Maae jeg spørge, er De ikke Major Johnsen?“ „Jo til Tjeneste.“ „Har De ikke skudt Baron von Zitzerling i en Duel i Weymar?“ „Jo jeg har.“ „Baron von Zitzerling var min Broder, jeg maae hævne hans

Død. De vil behage at møde mig paa Pistoler i Morgen tidlig Kl. 4 i Prateren." Med megen Fornøjelse sagde jeg, lod min Hest sadle til bestemte Tid og fandt min Modstander ved Indgangen til Prater, vi gik til et afsides Sted, fyrede, og jeg skjød ham ihjel; det gjorde mig virkeligen ondt for denne Sags Skyld at maatte frasige mig Wiens Fornøjelser, men der var Intet andet for, jeg maatte ilende flygte fra Wien for Følgernes Skyld; men for imidlertid at undgaae alle de mulige tilkommende Ubehageligheder af denne Sag, besluttede jeg at foretage en længere Rejse, tog igjennem Italien og standsede ikke før jeg kom til Rom — en Dag da jeg stod nedsjunken i Betragtninger ved Tivoli, slaaer et ungt Menneske mig pludseligen paa Skuldren og spørger: Er De ikke Major Johnson?" „Jo til Tjeneste." Har de ikke skudt to Baroner Zitzerlingen i Duel, den ene i Weymar og den anden i Wien?" „Jo jeg har." Disse Zitzerlinger vare mine Brødre, jeg er nød til at hævne deres Død, jeg udbeder mig deres Selskab henne i hiin Skov." Med megen Fornøjelse sagde jeg — og gik med ham, vi fyrede — og jeg skjød ham ihjel. Derfra skyndte jeg mig til Paris. Dagen efter min Ankomst gik jeg op paa Musæet, hvor et ungt Menneske kom til mig og sagde: „Er De ikke Major Johnsen?" „Jo til Tjeneste." Har De ikke skudt tre Baroner Zitzerlinger i Duel; en i Weymar, en i Wien og en i Rom?" Disse tre Baroner von Zitzerlinger vare mine Brødre, jeg maae hævne deres Død; De er saa god at møde mig i Eftermiddag Klokken 3 præcise i Bois de Boulogne paa Pistoler." Med megen Fornøjelse sagde jeg og reed ud til det bestemte Sted, hvor min Modstander allerede havde indfunden sig — vi spredte os — og jeg skjød ham ihjel." Da jeg nu ikke havde Lyst til at befordre flere Baroner von Zitzerlinger ind i den anden Verden, besluttede jeg hurtigen at forlade Fastlandet, for ikke at blive purret ud af flere af de muligen efterlevende Baroner von Zitzerlinger; jeg ilede altsaa til Calais og ankom i god Behold og uforstyrret til Dover. Det lod til som om oftbemeldte Familie enten ikke vidste mit Opholdssted eller havde slaget denne Familie Sag hen. Jeg levede i Fred og Ro en Tid lang i London, uforstyrret af denne Zitzerlingske Yngel — men hvad skeer? Allerbedst som jeg sidder og spiller et Partie Schak i Whiles Kaffehuus, slaaer jeg Ojnene af en Hænbelse i Vejret og bliver saa forvirret ved at see et ungt Menneske staae og see stivt paa mig, at jeg trak Fejl og stod i Fare for at tabe mit Spil; arrig herover sprang jeg op og sagde i en vred Tone: „Maae jeg spørge Dem min Herre, hvorfor seer De saa vist paa mig?" „Er De ikke Major Johnsen?" „Jo til Tjeneste!„ Har De ikke skudt fire Baroner von Zitzerlinger i Duel, en i Weymar, en i Wien, en i Rom og en i Paris? „Jo jeg har, „Ja saa maae jeg bede Dem at følge mig; disse Baroner vare mine Brødre, vi maa skydes." Med Fornøjelse sagde jeg, lad mig blot ende mit Spil og saa kan vi afgjøre siden denne Bagatel; han samtykkede heri, og da Spillet var forbi gik vi ind i et Bagværelse — vi fyrede og — — — „Ja ja og De skjød ham ihjel" raabte Hr. B., hvis Utaalmodighed var stegen til det højeste. „Nej jeg beder om Forladelse, svarede Majoren, der havde vendt sig til Siden for at nyse, det var ham som skjød mig ihjel."

Den stakkels Kok.

En af de forrige Generalgouverneurer i St. Petersborg, Greve Bruce havde en livegen Kok, som fik isinde at søge sin Frihed og derfor løb bort af sin Tjeneste. Da nu Greven strax efter ved Hoffet traf Politiemesteren Klejef bad han denne om at lade anstille Politie-Undersøgelser i Anledning af den undvegne Kok. Det skeete, men forgjeves. Imidlertid var til Petersborg ankommen fra Warschau en fransk Kok, som søgte Ansættelse i Rusland, og som var anbefalet til Klejef af en af dennes Venner.

Klejef i Tanke at forskaffe denne Mand en Tjeneste sendte hamnstrax til Greve Bruse, som han vidste var bleven forlegen for en Kok, og sagde til Franskmanden at han kun skulde sige at han var sendt Greven fra Politiemester Klejef. Da Grevens Tjener nu meldte sin Herre, at Klejef havde sendt ham en Kok udbrød Greven: Af!

der har vi Desertøren, lad ham strax give to hundrede Stokkeprygl, og derpaa gaae i Kjøkkenet." Ordren blev efterkommen; den franske Kok blev ført ned i Stalden, og der tildeelt, uagtet alle hans Bønner og Forestillinger, det befalede Antal Slag; han blev liggende som halvdød, og vandt næppe Kræfter til at slæbe sig hen til Ministeren for at anbringe sin Klage. Da Greve Bruce nu underrettedes om Fejltagelsen maatte han see Sagen neddysset ved Hjelp af nogle hundrede Rubler, som han maatte give den franske Kok.

Indenlandske Efterretninger.

I Kunstforeningen sidste Torsdag d. 17de d. M. bleve 5 nye Medlemmer optagne. Antallet af Medlemmer er nu 110; blandt hvilke 4 Damer; Til Optagelse i næste Møde ere 8 foreslaaede. Saaledes fremgaaer dette Selskab, hvis Møder talrigt bivaanes, og i hvilke sidste mere eller mindre interessante Kunstgjenstande ere fremlagte eller udstillede. Nu bliver ikke Møde førend første Torsdag i Januar.

Om den Tausenske Steen, som vi forhen have omtalt, optage vi for Fuldstændighedens Skyld hvad i Dagen 1817 læses, nemlig: 1. i Nr. 278 staaer følgende. „Den Steen, hvorpaa Tausen holdt sine første lutherske Prædikener for Borgerne i Viborg paa Graabrødre Kirkegaard, der for en 20 Aar siden blev solgt med andre gamle Ligstene og kjøbt af en paa Landet boende, er ved Stiftets værdige Biskop, Hs. H. Hr. Biskop og Commandeur af Dannebrogen, J. Blochs Foranstaltning atter i Vente til Viborg, og ved en af Hr. Biskoppen og flere Byens Indvaanere den 1ste November sammenskudt Sum. er den bestemt at opbevares, prydet med et passende Gravminde for den store Tausen i Staden Viborg, der først kan kalde ham sin. (Hans Tausen var ellers en Bondesøn fra Birkende i Fyen, blev Student fra Odense Skole, reiste 1507 til Wittenberg, og efter at have hørt baade Luthers og Melanchtons Forelæsninger, var han den Første, som bragte Luthers Lære til Danmark. Efter at have prædiket tildeels under Katolikernes store Forfølgelser i Viborg, Odense, Kjøbenhavn og fl. St., blev han 1542 kaldet til Biskop over Ribe Stift, hvilket Embede han forestod til sin Dødsdag, Mortensdag 1561, og ligger begraven i Ribe Domkirke.") 2. I Nr. 281 er i Fortællingen om hvorledes Reformationsfesten blev i Viborg højtideligholdt anført: „Endeligen blev og ved Erindringen om, at Biskop Tausen her i Viborg i Aaret 1525 holdt den første lutherske Prædiken, det Ønske vakt, at faae den Steen tilbage, som da laae udenfor Nørresogns Kirke, og paa hvilken han stod og talede, men som for 20 Aar siden blev bortsolgt til en Ligsteen paa Landet, og efterat H. H. Biskoppen allerede i Forvejen havde udvirket Vedkommendes Tilladelse at faae den tilbage, blev nu en Subskription ved Dhrr. Kammerjunker v. Bülow og O. Villemoes aabnet, til at opreise paa denne mærkværdige Steen, hensat paa dens forrige Sted, et Æreminde for den Mand, som man vel kunde kalde den cimbriske Luther, forsaavidt han i det mindste her i Provindsen er den evangelisk lutherske Læres første Prædikant."

Sparekassen i Nykjøbing paa Falster, som blev aabnet 1 December 1828, (see dette Tidsskrift f. A. Nr. 105) og, med Taknemmelighed mod Hs. Majestæt Kongen, som ved Bevillinger af 17 September og 12 November 1828 samt Placat af 16 September s. A. begunstigede Indretningen, er med Tillid til Cassens Bestyrere, afbenyttet af mange af Lollands-Falsters Stifts Beboere, og tæller nu 360 Interessenter. —

Det første Regnskab, som løber fra 1 December 1828 til 11 Juni 1829, blev aflagt 11 August sidstnævnte Aar, og Exemplarer deraf oversendte det Kongelige danske Cancellie, det Kongelige Rentekammer, de Deputerede for Finantzerne, Stiftamtmanden, og Kjøbstæderne Mariboe, Nakskou, Rødbye, Nysted, Saxkjøbing og Stubbekjøbing, ligesom 1 Exemplar, tilligemed Original-Bilagene, ligger til Eftersyn for Enhver paa Amtstuen i Nykjøbing.

Bemeldte Regnskab har:

Indtægt.	r. Sølv. Rbd.	ß.	Sedler. Rbd.	ß.
I Maaneden til 11 December 1828 . .	1902	=	2300	=
for 11 Januar 1829 . .	4187	=	5768	=
— 11 Februar — . .	1886	=	2526	=
— 11 Marts — . .	1544	=	1350	=
— 11 April — . .	736	=	1392	=
— 11 Mai — . .	310	=	80	=
— 11 Juni — . .	758	=	2699	=
— 11 Juli — . .	1457	=	2996	=
Renter for 11 Juni Termin 1829 . . .	191	64	244	16
	12971	64	19355	16
Udgivt.				
Tilbagebetalte Indskudde	7	=	1116	=
Udbetalte Renter . . =	23	42	42	80
For Bekjendtgjørelse i Aviserne, Skrivematerialier, Bogtrykker og Bogbinder Arbejde, Postudgivter m. m. er betalt . . . =	=		97	68
	30	42	1256	52
Altsaa Beholdning	19241	22	18098	60
Senere er indkommen i Maanederne				
for 11 August 1829 . .	185	=	21	=
— 11 Sept — . .	22	=	456	=
— 11 October — . .	233	=	57	=
— 11 Novbr. — . .	20	=	320	=
— 11 Decemb. — . .	542	=	2022	=
	13943	22	20974	60
I sidstnævnte 5 Maaneder ere indbetalte Capitaler og Renter . . .	543	22	469	44
Altsaa Beholdning 11 December 1829 . .	13400	=	20505	16

	r. Sølv	ß.	Sedler	ß.
hvoraf indbetalt i den Kongelige Kasse	13400	=	20500	=

Kassens Bestyrerere ere for Øjeblikket: Justitsraad, Birkedommer Krüger, Cancellieraad, Inspecteur Schmidt, Stadshauptmand, Kjøbmand Schultz, og Kammerraad, Amtsforvalter Poulsen, hvoraf Sidstnævnte tillige fungerer som Casserer og Bogholder.

Blandede Efterretninger.

Nogle Iagttagelser over Bæveren, som staae i Jamesons New Edinburgh philosoph. Journal, ville vist læses med Interesse. Da jeg, siger Meddeleren, i de meget kolde Dage i Januar d. A. besøgte i London det geologiske Selskabs Have, i hvilken der nu befindes to levende Bævere, fandt jeg Vogteren beskjæftiget med at borttage en Qvantitet Jord fra Døren af Bæverhuset. Ved nærmere Unversøgelse fandt jeg, at disse kloge Dyr havde tilstoppet alle Hullerne udenfra, fordi den kolde Luft der trængte ind igjennem Nøglehullet og Sprækkerne i Døren var dem besværlig, saaledes at Vogteren kun med Møje kunde dreje Nøglen om. Da jeg nogle Dage derefter igjen begav mig til samme Sted, bemærkede jeg, at Bæverne ikke havde ladet sig forstyrre ved Tilintetgjørelsen af deres første Arbejde, men at de igjen havde tilklinet hele Døren med et Leerlag, der var frossen sammen til en haard Kidt. Omendskjøndt denne Tilklining oftere blev tagen bort, saa vedbleve Dyrene dog at sætte nyt paa, og lige til ind i Marts Maaned, fandt jeg Dørene aldeles tilbyggede. Folkene, som havde Opsaningen med Bæverne, ansaae det tilsidst for et utaknemmeligt Arbejde at tage Skarnet bort, da Dyrene stedse gav dem noget Nyt at bestille. Den Bolig der er anvist for de to Bævere er en lav bagerovnsformet Hytte, som ved en Skillevæg er deelt i to Kamre, fordi man havde den Hensigt at holde begge Individuerne adskilte. De have desuagtet foretrukket, at indqvartere sig sam-

lede i et af Kamrene og de synes i deres Valg heri at have ladet dem bestemme af den Omstændighed, at det valgte Kammer var forsynet med to Indgange med Døre, og de derfor behøvede at arbejde mindre, for at bringe Boligen i den Orden de vilde have. Det andet Kammer, som har to aabne Indgange, er af dem bleven forvandlet til et Forraadshuus, hvori de slæbe Brændet og Barken, der tjener dem til Foring. Dyrene have tilklinet begge Dørene i deres Beboelseskammer, men ladet en Indgang aaben, som ligger ligeover for en lille i deres Indhegning befindende Jordhob.

Det var interessant at undersøge Materialierne, som de have betjent sig af til deres Arbejde. De havde dertil ophentet Mudderet af deres Park, og blandet samme med Træe-Affald fra de Riisqviste, hvis Bark de først havde afgnavet. Ved disse Affalds Sammenæltning var deres Hensigt aabenbar, at give Massen mere Fasthed, ligesom man i lige Hensigt bruger Halm til Indblanding ved Forfærdigelsen af lufttørre Muursteen. Da vore Bæveres eneste Bestræbelse gik ud paa, at holde deres Bolig fri for Træk, saa foretoge de ej noget videre Bygningsarbejde, og i det hele brugte kun smaa Stokke.

Man har paastaaet, at Bæveren i Fangenskabet mister det den i dens vilde Tilstand ejendommelige Instinkt. Dette bliver for en Deel modsagt i det oven anførte Factum. Den Forbedring, som de anbragte i deres Bolig, beviser tillige, at Bæveren lader sig nøje med en Indgang. Foruden denne Forbedring i deres Bolig udenfra, havde de ogsaa indvendig indrettet samme beqvemmere, endogsaa derved, at de havde bragt ind en stor Mængde smaae Grene og andre bløde Substantser som var kommet dem for Øje, og deraf havde dannet et Leje omtrent en Fod højt fra Jorden, hvilket havde et aftagende Affald henimod Indgangen. Lejets Ophøjelse beskytter dem i høj Grad for Indflydelsen af den kolde Luft og sammes aftagende Affald henimod Vandet synes at hentyde paa Spor af den i deres rette Fædreneland nødvendige Forsigtighed, hvormed de maae sikkre dem for pludselige Oversvømmelser. Omendskjøndt den Vandpark, som nu befinder sig for deres Dør, aldrig kan forhøje sin Vand-Stand, saa har Bæverne dog beholdt det Instinkt, der lærer dem at sikkre sig for saadanne Tilfælde.

Bævernes Naturhistorie, der i sig selv er interessant nok uden at behøve Overdrivelse, er endnu stedse vanskabt ved talrige Fabler. Til de falske Paastande hører ogsaa den, at dette Dyr ved dens Bygning benytter Halen som Muurkølle. Var dette Tilfældet saa vilde man snart mærke Spor af Afsliden paa dette, aldeles ikke med haarde Skæl bedækkede, Organ; men disse Skæl ere stedse fuldkommen ubeskadigede. Ved deres i forrige Vinter opførte Bygning lode vores Bævere deres Hale ikke have et saa haardt Arbejde. De bare samtlige Materialier med Forpoterne, og saa smaae disse endog ere, vidste Dyrene, i det de toge Halsen med til Hjelp, dog paa engang at transportere en betydelig Masse Slam. Halen er dem imidlertid intet unyttigt Paahæng; den tjener Dyret i Vandet, Bæverens egentlige Element, til Ror. Paa Landet er Dyret uhjelpsomt, langsomt og et let Bytte for sin Fiende. Det flygter derfor ved de første Tegn paa Fare ud i Vandet, i hvilket det dykker og svømmer saare behændigt. Ved en rigtig Anvendelse af dets Hale bliver det Dyret mueligt at holde sig under Vandet, at bevæge sig videre frem med den største Hurtighed og ligesaa hurtig igjen at komme tilsyne paa Overfladen. Roden Nuphar (Nymphaea luteum), Bæverens Hovednæring, henter den ligeledes paa Bunden af Vandet, og der gjemmer den sit Vinterforraad, bestaaende af Bark og Grene.

Bæveren synes med den største Omhyggelighed at holde over Reenhed og Tørhed i sin Bolig. Naar den vil krybe ind, kommende fra Vandet, gjør den først Holdt paa Dørtrinet, og ryster alle Vanddraaberne fra Siderne og Halen, og begiver sig derefter rolig til sit Leje.

H e r t u g e n a f R e i c h s t a d. En Skildring af denne unge Hertug Napoleon Franz Carl Joseph, (fød 20 Marts 1811) læses i Digtet: Le fils de l'homme ou Souvenirs de Vienne, forfattet af Mery og Barthelemy. Jeg saae ham, hedder det, men i Frastand. Fremmed, uden Anbefaling, afrystede jeg sorgfuld mine Sandaler ved Foden af hans Pallads, uden at kunne betræde dets Forgaard, og jeg hørte ikke engang Lyden af

hans Ord, hans Stemmes Accent. Hør desuagtet! Natten var brudt frem; Folk belejrede Indgangen til Theatret, og jeg, den uberømte Franskmand, kastede mig ubemærket paa en enkeltstaaende Stol.... En sagte Bevægelse vækkede snart min Opmærksomhed; en Dør i den tilstødende Loge aabnedes, og i Baggrunden af dette dunkle Rum viste sig pludselig et blegt Ansigt. Sammentrykt i denne Ramme, midt i den mørke Baggrund var det ubevægeligt, og man havde kunnet formode at see et af Rembrands dunkelt skatterede Malerier, i hvilket Figurerne vare stærkt afstikkende. Jeg følte i mine Been en forunderlig Gysen, i mit Hoved surrede Ekoet af en Luth. Med stirrende Øine, stiv Hals og halv aabnet Mund saae jeg kun en Punct i den øde Sal. Skuespillerne, Tilskuerne, Kejseren, Alle syntes mig som forsvundne, og troende mig alene, raabte jeg: ham er det! Ham var det... Pludselig overskuede dette eenlige Ansigt, med et levende raskt Blik, Forsamlingen, lig en Staalklinge, der, bevæget i Solen, blinker som Lynild; derpaa lige som om han vilde lægge Tvang paa en uvilkaarlig Bevægelse, gav han sine Træk igjen deres Strænghed og sadde sig ned. Under dette aftegnede mine nysgjerrige Blik sig med Beqvemmelighed dette hemmelighedsfulde Væsen. Betragt dette dristige Øje, i hvilket Tankerne funkle, Louises hvide Teint og høje Væxt, dette levende Aasyn, denne nervøse Bevægelse, denne fremstaaende med blond Haar smykkede Pande; ja dette Legeme, dette Hoved, paa hvilket Sorgen maler sig, bærer dobbelt Præg af Blodet, som dannede det. Med alt dette, kan jeg ikke uden Smerte betragte det af Bleghed bedækkede Ansigt. Man kunde sige, at baade Liv og Død havde tegnet sig paa samme. Seer I, som jeg gjør det, denne fremmede Farve? Hvad er det for en, under Barken virksom, ødelæggende Spire der saa tidlig har affarvet denne ungdommelige Frugt? Imod min Villie overfalden af en, jeg maae kalde det, lægende Skræk, vover jeg ikke for mig selv at afsløre denne Hemmelighed.

Mere om Hertugen af Reichstadt. Quotidienne indeholder følgende Artikel: „Man beskæftiger sig alt for meget med Hertugen af Reichstadt; man tillægger denne Mand en Vigtighed som han ikke har. Hans Person er ikke stor nok til at bringe Martyrer til at fremstaae, var det endog Martyrer paa 5 Francs Bøder og 15 Dages Fængsel. Man viser ham for megen Ære ved at man tager Notice af hans Homer og Phidias. Hertugen af Reichstadt er nu næsten bleven ubekjendt for den nærværende Generation. Kun nogle Voltigeurer fra Kejserregimentet erindre endnu, at han 1811 blev født, som Søn af Hr. Buonaparte, Gentilhomme fra Ajaccio, og i sit 4de Aar forlod Frankrig, for aldrig mere at vende tilbage. Det unge Menneske, der, som man forsikrer, besidder sin Faders hele Elskværdighed og sin Moders Aand, kan Memorialen fra St. Helena, og den store Armees Bulletins udenad; det udgjør hans Fordring paa Beundring. Efter dette afhandle man nu hans Fødsel og ulykkelige Skjebne i Vers og Prosa, støbe hans Buste i Erts eller modellere den i Gibs, putte ham ind i Postejer eller Papillotter, i Sukker eller Chocolade, vikle ham om Sæbestykker eller Eau de Cologne-Flasker, opstille ham i Hr. Ronys Butik, eller i Hr. Farinas Reoler, han vil dog aldrig faae større Vigtighed i Frankrig, end den en Baron Allemand tillægges. „Andre Blade mene, at denne Quotidiennes Persiflage skjuler kun maadeligt den store Vigtighed, Bladets Patroner virkeligen have tillagt to smaa Bronzefigurer, to Tommer lange, som Politiet har borttaget af Hr. Rony's Butik, og som ikke vare forsynede med Hertugen af Reichstadts Navn, men zirede med den Napoleonske Ørn; i det tillige blev anlagt en højtidelig og i de offentlige Blade fuldstændigen afhandlet Proces mod Sælgeren, som blev dømt til ovenmeldte fem Francs Bøder, og fjorten Dages Fængsel.

En mærkelig Tuskhandel finder Sted mellem Neapel og Rom. Næppe vil man kunne gjette hvori dette kan bestaae, da der af Fabrik- og Industrie-Flid ikke findes Spor i nogen af disse Stæder. Neapel lemlæster de Levende; og Rom de Døde; med andre Ord, Neapel sender til Rom alle de Castrater, som der behøves i det pavelige Kapel, og ved Opera-Theaterne; Rom giver Neapel til Gjengjeld — en Mængde Reliqvier. — Castration er i det demoraliserede Nea-

pel nu en meget almindelig Forbrydelse, som Klærkerne fremme; dog oprører Moderhjertet sig stundum imod dette Barbarie, der ikke sjelden, under en dum og skjødesløs Læges Haand, har den visse Død til Følge. Adskillige tragiske Scener ere Vidnesbyrd om dette og hint.

Mærkelige Rejsende i Thibet. En Læge, Hr. Gerard, der, ligesom forhen en Broder af ham, har til Vaccinens Udbredelse besøgt den højeste af Jordens beboede Egne i Thibet, har der truffet paa en Philolog, der hører blandt de meest foretagende Mænd Historien omnævner. Det er en Ungrer, som heder Esoma v. Koror. I Aaret 1819 rejste han fra Transsylvanien, igjennem Wallachiet, Bulgarien og Romanien, indskibede sig der, og tog sin Vej gjennem Ægypten og Syrien over Bagdad til Persien, hvor han opholdt sig nogle Maaneder i Teheran, derpaa fortsatte sin Rejse over Khorasan, Bochara, Kabul, Kaschmir til Ladak, hvor han efter tre Aars Forløb ankom i Aaret 1822. Han har nedsat sig i Kunanár i Thibet i Klosteret Kanam, hvor han boer midt iblandt den lamaiske Religionskjenderes Munke. Formaalet for hans ufortrødneste Forskninger er, at gjøre sig bekjendt med Tibetanernes Sprog, og med Bogsamlingerne, som haves i derværende Klostre. Ved Hjelp af en meget vel underrettet Lama, har han allerede bragt det vidt i Dyrkningen af den Thibetanske Literatur. Allerede for et Aar siden var han næsten bleven færdig med Udarbejdelsen af en Grammatik og en Ordbog over Sproget i denne Egn, der siges at være den menneskelige Slægts Vugge. Han har i disse gandske ubekjendte Regioner opdage en Encyclopedie over Kunster og Videnskaber, hvilken udgjør ej mindre end 44 Bind. Den medicinske Deel allene udgjør fem Bind. En umaadelig Mængde i Klostrenes Archiver opbevarede trykte Dokumenter kan udbrede et nyt Lys over Historien og Jordbeskrivelsen. Man veed allerede, at Stentrykkerkunsten fra umindelige Tider har været øvet i Thibets Hovedstad, og at man har betjent sig af samme, til paa 60 Blade at forestille Anatomien af det menneskelige Legemes forskjellige Dele. Som det synes har det været den indiske Præstestammes Forfølgninger, ved hvilke Kunster og Videnskaber bleve nødsagede til at forlade Indostans Sletter, og søge Tilflugt i Thibets raa Bjergegne, hvor deres, den øvrige Verden ubekjendte, Skatter bleve begravede. (A. M. 192.)

Den af Samfundet til den danske Literaturs Fremme forhen udsatte Priisopgave:

> En raisonneret Udsigt over Literaturens Tilvæxt under de tre Konger Frederik den 5te, Christian den 7de og Frederik den 6te,

bliver herved fornyet.

De Momenter, der ved Priisopgaven komme under Behandling, ere fornemlig:

De for Videnskaberne og Livet vigtigste literaire Frembringelser.

Hvad der i Henseende til Universitetet, og andre Statens Indretninger for Videnskaberne er virket; derved om videnskabelige Instituter og Apparater, Bibliotheker, Museer, astronomiske Stiftelser, botaniske Haver osv.

Om de paa Videnskaberne saa vigtigen indvirkende Omstændigheder, saasom Pressefriheds Lovgivningen, Boghandelen, Understøttelses-Anstalterne for videnskabelige Værkers Udarbejdelse og Udgivelse etc.

Endeligen en Overskuelse over hvad der kunde være at ønske for nærmeste Fremtid; Lettelser at tilvejebringe; Udvidelser at befordre, henliggende lærde Arbejder at udgive, Mangler at afhjælpe osv.

Besvarelserne af Priisopgaven maa være indkomne til 1 November 1830 til Samfundets Secretair. For Priisopgavens bedste Besvarelse udsætter Samfundet en Præmie af 200 Rbdlr. rede Sølv, eller den til 1ste November 1828 slagne Formælingsmedaille i Guld til samme Værd; efter Priisvinderens Valg; og for den Afhandling, som tilkjendes Accessit en Præmie af 100 Rbdlr. rede Sølv. Tilkjendelsen, grundet paa Samfundets Skriftcommissions Bedømmelse, skeer i Samfundets Generalforsamling i Januar 1831.

Af det af afdøde Professor og Ridder af Dannebroge R. Nyerup forfattede Program ved Priisopgavens første Udsættelse ere endnu nogle Exemplarer tilovers, som kunne faaes hos Samfundets Secretair, for nærværende Tid Etatsraad Fr. Thaarup.

Samfundet udsætter fremdeles følgende Priisopgave:

> Der ønskes en systematisk Udvikling af de gamle Nordboers Forestillingsmaade om den dem bekjendte Verden fra de ældste Tider af indtil Udgangen af det 13de Aarhundrede.

Skriftet udarbejdes efter nordiske Kilder, fortrinligviis de historiske Oldskrifter, men ogsaa efter Mytherne, naar det maatte skjønnes, at der i samme indeholdes virkelige i Oldtiden herskende geographiske Begreber, ligesom heller ikke Ridderromanerne maae blive ubenyttede, for saavidt det med Føje kan antages, at Stedsnavne m. v. i samme ikke ere ligefrem udskrevne af fremmede Skrifter, men lempede efter Nordboernes Sprog og Forestillinger.

Priisafhandlingen ønskes ledsaget med nøjagtige Kaarter, nemlig et Generalkaart over den hele da bekjendte Verden, og specielle Kaarter over Norden, paa hvilke de i Beskrivelsen forklarede Landes og Stæders Navne og deres relative Beliggenhed, efter de forefundne Data eller rimelig Gisning, anføres. For saavidt Pladsen tillader det, tilføjes ogsaa til nøjere Oplysning, de vedtagne latinske Benævnelser.

For denne Priisopgaves bedste Besvarelse udsætter Samfundet en Præmie af 200 Rbdlr. rede Sølv, og for den Afhandling som tilkjendes Accessit, en Præmie af 100 Rbdlr. rede Sølv. Besvarelserne maatte være indkomne til 1ste November 1831 til Samfundets Secretair. Tilkjendelsen

skeer i Samfundets Generalforsamling i Jan. 1832.

Ved begge Priisopgaverne gielde iøvrigt disse Regler: Besvarelserne maa være affattede i Modersmaalet, og uden Navns Underskrift, men hver forsynet med et Motte eller Mærke, hvori Forfatterens fulde Navn, Stand og Bopæl er opgivet. Ingen af Samfundets Repræsentanter concurrere ved Præmie-Æskningen. Uagtet Afhandlingerne blive Priisvindernes Ejendom vil Samfundet i fornødent Tilfælde understøtte deres Trykning; ligesom og ved den anden Priisopgave Kaarternes Udgivelse.

Bestyrelsen i Samfundet til den danske Literaturs Fremme den 17de December 1829.

Hauch.

Brorson. Thaarup. N. Michaëlsen. Monrad.
Clementin.

Kjøbenhavns Børs, d. 22 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à
Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7½ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler pr. Rdlr. Rigsgjeld	48½	49 Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	95½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer (af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl. Renter pr. 6 Januar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan ved Hambro & Søn	105½	— i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved Dito lydende paa r. S.	99½	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	99½	100 i Banco.
4 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	64	— Rd. Banco.
3 pCt. nye danske Obligationer	73½	73¾ L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 103.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Løverdagen den 26 December 1829.

Hyrderne ved Bethlehem.

"Hvorfor fattig Mand er glad,
Lydt den Rige skal fornemme."
Ingemann.

Mørk hviler Nattens Taage
Vidt over Jorderig;
De fromme Hyrder vaage
Ved Hjorden ængstelig
Da brat fra Himmerige
Guds Herlighed udgaaer,
Forfærdede de vige,
En Engel for dem staaer:

Frygt ikke, fromme Skare!
Jeg bringer Glædesbud,
I skulle nu erfare
At naadig er vor Gud —
Al Glæde han udbreder
Til Store og til Smaae,
Hvo fromme ham tilbeder
Skal nu det Bedste faae.

For Unge og for Gamle
En Frelser nu er fød!
Som vil Guds Børn forsamle
Alt til Gud Faders Skjød.
See hist i ringe Klæde
I Krybben hviler han,
Hvem Englene tilbede
Som Frelser, Gud og Mand!

Saa Englens Budskab lyder,
De Hyrder fryde sig —
I Jubel de udbryde,
Men Himlen aabner sig,
Hærskarers glade Stemme
Høit love Himlens Gud:
Klart Hyrderne fornemme
Det store Glædesbud.

Høit flammer Glædens Lue:
Til Bethlehem de gaae,
De Frelser=Barnet skue,
Kan Englens Ord forstaae —
Tilbede Himlens Konge
I ringe Jordedragt:
Hans Naade høit lovsjunge,
Som blev i Krybbe lagt!

Hør! — over alle Riger
— Hvor Gud i Hjertet boer —
Lovsangene nu stiger
I Christen= Kirkens Chor:

I Dag er Glæde vorden
For Store og for Smaae!
Og over hele Jorden
Den Glæde skal udgaae.

Løft, Sjæl! da og din Stemme,
Udbred din Frelsers Priis!
At Fromme maae fornemme
Et Glimt fra Paradiis!
Nu blev der Fred paa Jorden!
Gud Herrens Velbehag,
Til Baade os er vorden
Paa Jesu Christi Dag!

E. Mülertz.

Philip Daniel Lippert,

Professor og Inspectør ved Antikgaleriet i Dresden, berømt for sin Opfindelse af varige Aftryk af Gemmer saavel som for sit Daktyliothek, eller Samling af skaarne Stene fra Alderdommen, i 2000 Aftryk, fra de vigtigste Museer i Europa (Leipzig 1764), gjorde i sin Tid stor Opsigt, erhvervede ved sine Glaspaster en betydelig Formue, og blev ofte besøgt af den afdøde Konge af Sachsen, Frederik August, (hvilket dengang vilde sige meget). Lippert blev understøttet med en anselig Sum til at kjøbe et Huus for, som han ganske indrettede efter sin antike Smag og af Taknemmelighed betegnede med en latinsk Indskrift af følgende Indhold: Ved Frederik August's, den bedste Fyrstes Naade, erholdt Oldingen Lippert her et Sted til Rolighed. Der ankom ingen Fornem af Dannelse til Dresden, uden at han besøgte Lippert. Ofte holdt 3-4 af de eleganteste Eqvipager for hans Dør, og naar han i Oldingsalderen kastede sig paa Sophaen, udmattet af saadanne Besøg, anmærkede han ofte for sin Datter: „Som Glarmesterdreng nød jeg vel ikke saa megen Ære, men heller ikke saa megen Besvær, mindre Behagelighed, men ogsaa mindre Byrde."

Denne mindeværdige og berømte Mand var hele sit Liv igjennem bleven en fattig Glarmester, dersom han ikke engang som Glarmesterlærling havde faaet et Drefigen af sin Mester, hvilket Lippert, naar man spurgte ham om hans Herkomst og Fremskridt, stedse kun plejede at kalde sin lille smertelige Aarsag, derved hentydende paa Ordsproget: store Virkninger af smaa Aarsager. Med denne lille smertelige Aarsag, havde det følgende Beskaffenhed.

Lippert (født i Meißen 1702) var Søn af en fattig Handskemager, og skulde ogsaa være Handskemager. Men da han ikke sporede mindste Lyst dertil, satte Faderen ham i Lære hos en Glarmester. Dog ogsaa her vilde det ikke komme frem med ham, thi han beskjæftigede sig i Fritimerne, ja ofte halve Nætter, kun med Læsen, Skriven og Tegning, og teede sig for det meste saa fortredelig og doven, naar han skulde gaae til sit Haandarbejde, at der kom Klager paa Klager over ham, uden Ophør.

En af hans nærmest Beslægtede, Conrector ved Fyrsteskolen, Sillig, der tilfulde erkjendte Drengens Talent og Lærebegjerlighed, gjorde Faderen ofte Forestillinger over hans Søns aldeles upassende Bestemmelse, og tilbød sig endogsaa til Privattimer, naar Faderen vilde lade ham komme i Fyrsteskolen. Men den gamle Lippert, som ansaae Drengens Ulyst til Glasmageriet for Trods, meente, at han hverken havde Evne eller Udveje, for at danne hans Daniel til en stor Herre, og behandlede Drengen ofte mere end haardt, naar der igjen indløb Klager over ham.

I denne Nødens Tid for den stakkels Dreng var det hans Mester engang sendte ham hen i Domkirken, for at tage ud en Mængde smaae Vinduesruder, som et Haglvejr havde ituslaaet, og indsætte nye. Som bekjendt bruge Glarmesterne Kulild til saadan Reparatur. Daniel begav sig til Arbejdet, som var befalet ham, og dennegang endogsaa ikke med Ulyst, thi de sønderbrudte Ruder vare paa Kirkegulvet. Der kunde han være alene og læse; og i Kassen hvori Kullene skulde være, lod sig let skjule nogle Bøger.

Derfor gik han glad til Arbejdet. Under samme overraskede hans Mester ham, thi denne, der vidste, at hans Hang til at læse var større

end til Glasmagerie, traf ham virkelig ogsaa med en Bog i Haanden, rev den fra ham og befalede ham, under Anvendelse af en dygtig Rusken i Hovedet, at være flittig, ellers vilde der vanke smal Kost om Aftenen. I en Time maatte og kunde han blive færdig.

Daniel græd og arbejdede, men det varede ikke længe før en anden Bog, som han havde i Lommen, sejrede over Vinduesblyet, som han endnu skulde forarbejde inden Aften. Men da han den foregaaende Nat havde læst alt for længe, sov han nu til Slutningen ind ved Læsningen, og det saa haardt, at Aftenen kom uden at han vognede.

I Fyr og Flamme ventede hans Mester ham den ene halve Time efter den anden. Mesteren havde ikke Lyst til endnu engang at bestige de mange Kirketrapper, og i Huset havde han, foruden sin contracte Kone, Ingen der kunde hente Drengen. Endelig begiver han sig dog selv paa Vejen, ankommer til Kirkedøren netop i det Klokkeren, der formodede Glarmesterdrengen forlænge siden hjemme, vilde lukke Domkirken, og bestiger med Hast og Ærgrelse igjen Trappen, ledsaget af Klokkeren.

Han steg naturligviis ikke meget mildt op, ogsaa gav han undervejs sit Hjerte tilbørlig Luft ved Støjen og Banden. Derover vaagnede Daniel, og hurtigen overvejende det Betænkelige i sin Stilling, skjulte han sig bag ved en gammel Muur. Mesteren og hans Følge søgte ham forgjeves i enhver Krog, og endeligen opgav Mesteren længere at ville bekymre sig om den forbistrede Dreng, hvis fordømte Læsning allerede havde skaffet ham saa mangen Ærgrelse; han troede, at han maatte være løbet bort.

Allerede ville begge tiltræde Hjemvejen, da den stakkels Dreng mærkes og udjages af sit Smuthul af Klokkerens Hund, han kommer da ydmyg og veemodig frem fra sit Asyl, og bliver modtaget af sin forbittrede Mester med et saadant Drefigen, at han næsten synker til Jorden blødende paa Næse og Mund. Dog fatter han sig hurtigt, styrter bort, ned af Kirketrapperne, stedse 3-4 Trin ad Gangen, ankommer, uindhentet af sin efterløbende Mester, lykkelig til sin Fader, fortæller, ligesaa ilsomt som tro, Tingenes Sammenhæng og sværger før at ville gaae i Elben end tilbage i Læren. Drengens alvorlige Tale saavelsom hans blødende Ansigt, gjør Faderhjertet blødt. Han befaler Drengen at vaske sig, men Moderen at indelukke ham, i Tilfælde af at Mesteren skulde komme at reclamere ham, og nu iler han til Conrector Sillig, for at udbede sig Raad og Trøst.

Denne vakkre Mand lægger Faderen paa Hjertet, at hans Søn havde alt for meget Talent og Videnskabsbegjerlighed for at være Glarmester, og bringer ham endeligen saavidt, at han den følgende Morgen allerede stifter tilfredsstillende Forlig med Glarmesteren angaaende at hans Søn ikke bliver ham udleveret. Efter Silligs Raad og tildeels med hans Understøttelse, bliver nu Drengen sendt i Stadens offentlige Skole, hvor han skulde blive, indtil Conrectoren kunne udvirke ham en fri Plads i Fyrsteskolen.

Men dertil kom det, desværre! ikke, thi den ædle Sillig blev kort derefter, i Aaret 1735, formedelst Sygelighed, emeriteret og kunde nu ikke virke mere for hans Yndling, end at han forsynede ham med gode Raad, faderlige Lærdomme og archæologiske Bøger, i hvilke hiin især fandt megen Behag. Kort efter døde hans Fader, og Yndlingen var nu, da Sillig formedelst vedvarende Sygelighed næsten ikke kunde tage sig af ham, overladt til sig selv. Over hans Liv og Skjebne indtil han siden fremtraadte paa den hædrede Bane som Alderdomsforsker hersker et Mørke, som Meddeleren heraf ikke har kunnet finde Lys i. Det synes som om han, strax efter Faderens Død har forladt Skolen, og søgt Beskæftigelse i Tegning og Læsning. Hvoraf han levede er ubekjendt.

Siden søgte han kun Bekjendtskab med Lærde og Kunstnere, og valgte Kundskab om Gemmer til sit Yndlings Studium, hvilket kostede ham, saameget mere Anstrængelse, da han kun i faa Aar havde nydt en god Skole-Underviisning, og altsaa ikke grundigt nok havde erholdt de Forkundskaber der behøvedes. Derfor lærte han i de sildigere Aar grundigen ej blot Latin og Græsk i den Grad, han for sit Gemmestudium havde fornødent, foruden de nyere Sprog. Hans Bekjendtskab med Glarmester-Haandværket foranledigede ham til Opfindelsen af den glasagtige Masse, som led hverken ved Hede eller Kulde, og hvori han skuffende formede de Gamles skaarne Stene, endog med Far-

ver. Omsider udgav han en Samling af saadanne Aftryk i en hvid Masse efter de ypperste Museers Originaler, og gav den Navnet af Dactyliothek. Den indeholdt 1005 mythologiske, 1095 historiske, 1049 deels mythologiske, deels historiske Stykker, kostede 90 Dukater, og gjorde dengang stor Opsigt. Churfyrsten af Sachsen kjøbte 5 Exemplarer deraf for Universiteterne og Fyrsteskolen. At i hint Værk mange uægte Gemmer ogsaa ere optagne lader sig ikke nægte; men det forringer ikke Lipperts Fortjenester der aabenbart og visseligen har gjort sig yderste Umage efter sine Forhold. Lippert døde, højthædret og velhavende som Professor for Antikernes Studium i Dresden 1785 i Oldingsalderen, 84 Aar, hvilket er saa meget mere at undre over, da han i sine yngre Aar arbejdede ualmindeligen meget, ja ofte hele Nætter, og tillige havde at kæmpe med Sorger og Undværelser af enhver Slags, ja ofte med Hunger. (Af Bl. f. liter. Unterh. Bl. 21.)

Uranienborg.

(Af en Dagbog. Af det Tydske.)

Jeg afgik Klokken 9 om Morgenen med Dampbaaden fra Kjøbenhavns Rhed og ankom Klokken 11 til Den Hveen, for at skue Viisdommens helligste Tempel, Tycho Brahes Observatorium, Uranienborg. Da jeg tilligemed mine Rejsekammerader nærmede os Borgen, mødte os Tycho Brahe, hans Svigersøn Gellius Suscerides, hans Discipel Longomontanus og Tage Krabbe. Tycho Brahe var meget glad ved at see os Danske komme i et Dampskib, og førte os rundtomkring. Uranienborg er omgiven med Volde og Mure. Ved vor Indtrædelse traf vi et for os i Dagsheden kjølende og forfriskende Springvand. Tycho Brahe viiste os nu alle sine Indretninger. Vi fandt flere Gjæstekamre og i Kjøkkenet en Brønd paa 11 Alens Dybde, af hvilken Vandet drives op til alle Værelserne udi første og andet Stokværk af Bygningen. Han førte os derpaa til sin Bogsamling, der vel ikke var stor, men udsøgt, og bestod fornemmeligen af astronomiske og mathematiske Værker. I dette Værelse fandtes 4 Borde, ved hvilke Studenter sadde, og læste og skrev. Han foreviiste os derefter hans store messingforgyldte Globus; ved en mekanisk Indretning drejede den sig selv, og viiste Solens og Maanens Gang, saavelsom Timerne paa Dagen. Der vare 24 andre kostbare messingforgyldte Instrumenter — de vigtigste fandt vi i Observatoriet mod Syden og Norden. Herpaa stege vi ned i Laboratoriet. I dettes Midte staaer et stort Bord og omkring dette 16 chemiske Ovne af Bergensk Steen, som længst modstaaer Ildens Paavirkning. Foran Indgangen til Laboratoriet er en rummelig ottekantet Sal. I anden Etage fandt vi otte Kamre med runde Vinduer for dem, der opholde sig paa Uranienborg for at studere Astronomien; til disse stødte tvende andre ottekantede Værelser, som indeholdt Sindbilleder af de 4 Aarstider, udarbejdede ved Billedhuggerkunst. Over disse i Kuppelen er et Uhr med Klokke. Under selve Kuppelen er en ottekantet Sal, hvorfra man har en fri Udsigt til alle Sider og som omgives af et bedækket Gallerie. Istedetfor Fløj angiver en forgyldt Pegasus i den øverste Deel af Salen saavel Vindens Retning som Timetallet ved tvende Visere. Uagtet der baade i den sydlige og nordlige Deel af Bygningen findes 14 Skorstene, seer man dog kun uden fra en eeneste, hvortil de alle useete løbe; hele Bygningen udgjør en Fiirkant, dens Længde er paa hver Side 60 Fod, Murens Højde 40, fra Grunden og til Pegasus 70 Fod. Kjelderne ere alle hvælvede og 12 Fod høje. Indretninger i disse have kostet ligesaameget som hele Slottet. Uranienborg ligger paa en høj rund Plads; de 4 Hjørner ere rettede mod Himlens fire. Paa Borgen ere tvende Porte, en mod Osten den anden mod Vesten. Ved hver af disse ligge to store engelske Hunde, som gjøede ad os, da vi nærmede os; Tycho Brahe fortalte os, at han havde faaet dem i Forœring af Kong Jacob i Skotland, og de vare ham meget kjære, deels for Giverens Skyld, deels for deres Troeskab og Aarvaagenhed. En Muur 1200 Fod i Omkreds omgiver den hele Bygning, neden til er den 12 Fod tyk og 22 Fod høj; det hele er omgiven af en Hauge, hvori findes de sjeldneste af Træer og Planter; uden for denne

nok en Hauge, indbefattende omtrent 300 Frugttræer; paa hver Side af Bygningen er en Rundeel og derudi et skjønt Lysthuus. Den stærke Middagsvarme lokkede os ind i et af samme. Tycho Brahe som var i ypperligt Lune underholdt os. Han havde, sagde han, anvendt sin hele, af Inger Ore, arvede Formue paa hans elskede Uranienborg og desuden paadraget sig en Gjeld af 6000 Rd., som Kongen imidlertid havde skjenket ham. Han fortalte os meget om hans Forkjærlighed for videnskabelige Arbejder og hans Ringeagt for andre Livets Sysler, dem han kaldte Tant; i Særdeleshed dadlede han hine aandløse Beskjæftigelser, saasom Jagt og Kortspil, og harmede mod Adelstolthed. Ogsaa jeg sagde han, nedstammer fra en gammel adelig Familie — de Brahers og de Billers — men hvad Roes skjænker dette mig? kun egen Daad formaaer at adle; han sluttede med disse Ord: „Held den der agter Himlen højere end Jorden.“ Tage Krabbe loe heraf og sagde: „Du er en sand Diogenes.“ „Hvorfor det?“ „Du taler som han i sin Tønde; Du ligner Julius Cæsar.“ „Hvorledes det?“ „Fordi ligesom hiin heller vilde være den Første i en Landsby end den anden i Rom, saaledes vil Du heller være den Første blandt Narre end den Anden blandt kloge Folk.“ Tycho taug. Nu førte Tycho Brahe os ind i sit Bogtrykkerie, hvor der blev trykket forskjellige astronomiske Værker. Derpaa bragte vor beredvillige Ledsager os til sin kunstige Vandmølle, hvorpaa han forfærdiger Papir, maler Korn og tilbereder Læder; det hele drives af et eeneste Hjul. Tycho Brahe har ladet Øen opmaale, den holder 8,160 Skridt i Omkreds. Nu lød Klokken, Tegnet til at vi skulde begive os tilbords; ved dette var Tycho Brahe meget munter; han fortalte os blandt andet, at han havde en Mercur, der var gjort af Messing efter en Antike i Rom, hvilken kunde gaae af sig selv. Da han fattede sin Pokal for at drikke vor Skaal, kastede et Stød mig til Jorden; da jeg kom til mig selv mærkede jeg, at jeg hverken var paa Hveen eller Uranienborg, men paa Caledonia. Jeg var nemligen strax bleven søesyg, var sovet ind og havde — drømt. Nu gik vi i Land, og jeg fandt Intet paa Hveen uden en Steenhob, der hvor Uranienborg havde

staaet. Clio havde forenet sig med Morpheus, og min Drøm er grundet paa historisk Sandhed.

Af Originalien.

Robbefangst paa Ny-Syd-Shetlands-Øer i Sydpolarhavet.

(Fragment af en Sydsøfarers Dagbog.)

Da jeg vandrede hist og her paa Strandbredden, stødte jeg paa et Selskab Sø-Leoparder, som holdt Middagshvile. Jeg berørte en af dem med min Robbeslagers Haandspage; den hævede sig paa sine Forbeen, saae nogen Tid meget opmærksomt paa mig, viiste Tænder (his ivory), som vilde den advare mig, knurrede, og strakte sig atter ned til Hvile. Dette Dyr er ti til tolv Fod langt, og skjønplettet; derfra dets Navn. Det har et sandt Kattehoved med frygtelige Skjeggehaar; det har ikke noget ydre Øre. Her gives ogsaa mange Robber (Sælhunde) og Sø-Elefanter af uhyre Størrelse. Jeg saae en, som var dræbt af Mandskabet paa Skibet King George fra Liverpool, hvilken gav et Udbytte af $1\frac{1}{2}$ Tønde Tran. Paa Landet ere de meget tunge og uhjelpsomme, men de svømme med megen Hurtighed. Da vi første Gang besøgte disse Øer *), vare Robberne overordentligen talrige, og de lode sig aldeles ikke forstyrre ved vor Ankomst. Ofte naar vi hentede vore Baade ved Landet ud for en Mængde Robber, vare vi nødte til at støde dem af Vejen, naar vi ikke vilde træde dem. **) Den sidste Gang havde deres lidte Nederlag gjort dem gandske skye, og det fordrede megen Duelighed at afværge, at

---

*) De 1819 ny opdagede Ny-Syd Shetlands Øer ligge under 316 til 318 ° Længde og 60 til 62 ° S. B. sydøstlig for Cap. Horn, og ere vel at henregne til Amerika.

**) 1821 bragte et Skib fra Syd-Polar-Øerne 12000 Robbeskind til England.

de ikke kastede sig i Vandet. En af deres Skarer dreve vi ind i en Klippekløft, i det vi dannede en Linie imellem dem og Vandet. Da de mærkede at deres Tilbagetog til Vandet var dem afskaaret, rykkede de mandlige Robber, af Robbefangere kaldte „de gamle Parykker" (old whiggs), frem for Fronten. De havde med deres lange hvide Skjeghaar et patriarkalsk ærværdigt Udseende. Et Hyl gav Signal til Angreb, og nu styrtede den hele Kolonne frem paa os. Vi aabnede vor Linie, lode de gamle Parykker komme igjennem, rykkede os atter tilsammen, og nu sloge vi af Hjertens Lyst løs paa de qvindelige og Ungerne. Hvert Slag gav en Død, og over 1100 Skind var Frugten af vor Sejr, som vi vandt uden at tabe døde eller saarede, paa en Baadsmand nær, som ved at slaae en syv Fod lang Robbe styrtede, og blev svært bidt i Lenderne. Naar de gamle Parykker ere fuldkomment udvoxede, ere de tre Gange saa lange som de qvindelige, og overvættes modige; det kostede os nogen Anstrængelse at blive færdig med blot en af disse Robber, men Øvelse giver Mod. Ogsaa jeg maatte slaae en; naar jeg ikke vilde gaae barfoddet, thi af deres Skind gjorde vi Sandaler (Moccasins); Støvler og Skoe holde ikke paa de spidse Klippestene, som gjennemskjære det bedste Læder af Oxehuder, som om det var Papir." Columbus Nov.

Indenlandske Efterretninger.

Sparekasser. Iblandt de mange Steder, hvor saadanne stiftes er Randers. I den paa dette Sted udkommende Avis Nr. 156 læses i den Anledning følgende indsendte Stykke: Til Directionen for den oprettede Sparekasse i Randers. Mine Herrer! Jeg erkjender og agter Deres Lyst til at gavne Deres Medborgere; men tillad mig at forelægge Dem følgende Spørgsmaal: Troer De, at det var gavnligt for Staten om Nationalbanken opfordrede Nationen til, hver 8de Dag at indlevere de Penge, den kunne undvære, fra 5 til 50 Rbd., i nærmeste Amtstue; tilbød at forrente dem med Rente og Rentes Rente, og efter 3 Ugers Opsigelse tilbagebetale Summen? eller troer De ei snarere, at en saadan Bestemmelse vilde være fordærvelig saavel for Stat som Bank? Og dog, Mhrr.! dersom Man over hele Landet med Held træder i Deres Fodspor, ere vi omtrent ved dette Maal. — De indvende muligen, at flere Steder have paa samme Maade oprettet Sparekasser; jeg troer snarere, at dette kan tilskrives den Smitte, slige Opfindelser fortiden ere underkastede, end at jeg er fuldkommen overbeviist om, Man nøje nok har overvejet, om Sparekassen, paa den Maade den stiftes, gavner mere end den skader. — Jeg kan ikke dele Mhrrs. Mening, at Sparekasser skulde være til for Embedsmænd, vare de endog nok saa unge, mindre for Handelsbetjente; thi faae disse i den unge Alder Smag paa Rente og Rentes Rente, og Lykken siden smiler til dem, kunne de letteligen, istedet for at vorde driftige og vindskibelige Kjøbmænd, forvandles til Aagerkarle; hvilke Væsener næppe kunne regnes blandt Statens Piller. — Bestemtes derimod Maximum, som ugentlig maatte indskydes i Sparekassen, til 1 a 2 Rbd., vilde dette vel være tilstrækkeligt for Dem, som en saadan Indretning egentlig bør være for, og Sparekassen vilde da være sand velgjørende, uden at skade Nærings-Driften i den Egn, hvor den bliver oprettet.

X. Y. Z.

Her er udkommet: „Alphabetisk Postadressebog, indeholdende Navnene paa de fleste af de i Danmark og Hertugdømmene værende Byer, Gaarde og Steder, med vedføjet Stations-Addresse, samt en Tabel, som viser Portoen for et enkelt Brev, af Anders Anthon, Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel." En Postaddressebog der kan tjene til Vejledning saavel for Postkontoirerne, som for det corresponderende Publicum ved Breves Besørgelse, er i det praktiske Liv aabenbar nyttig. Man har forhen havt nogle korte, og ufuldstændige Addresse-Anvisninger, saavidt mindes af Holck, eller i hans i sin Tid udgivne Lommebøger og Vejvisere. Samleren af den, som nu er udkommen, har i 8 Aar arbejdet i Postfaget, har havt Anledning til at samle mange Oplysninger, er af den kongl. Generalpostdirektion opmuntret til Udgivelsen, og har anvendt megen Flid paa dens Nøjag-

tighed og Fuldstændighed; saa at den fortjener Opmærksomhed og Anbefaling. Den koster hæftet 2 Rbd. Tabellen kan faaes særskilt for 24 ß.

Ogsaa er især til Opslag paa Contoirer at anbefale: Kjøbenhavns Posttavle, eller tabellarisk Udsigt over Posternes Afgang fra og Ankomst til Kjøbenhavn, hver Dag i Ugen, tilligemed Underretning om Dampskibenes Afgang og Ankomst, saavelsom om Tiden, i hvilken Breve og Pakkepostsager skulle indleveres og Reisende indskrives. Af Cancellieraad Tregder. Denne ogsaa af Universitetsboghandler Reitzel forlagte Tavle, faaes hos ham for 20 Skill. Tegn.

Blandede Efterretninger.

I Trondhjems Avisen Nr. 82 læses følgende: Paa Statsbygden og i Ritsen — fornemmelig dette sidste Sted — gives der en stor Mængde af venerisk Sygdom befængte Personer, der endog ere det i den Grad, at man seer dem vanke om, halvraadne og som Dødens udkaarede Offere. Mænd og Qvinder med deres uskyldige Smaae findes udstrakte paa Straaleiet og under Armodens Tag forgjæves at sukke efter Hjælp og Lindring i de Lidelser, som ej egen Brøde har paaført dem. — Ventende Dødens Komme savne disse Ulykkelige saaledes den Pleje, som det forekommer Indsenderen heraf at være et velordnet Samfunds første Pligt at see tilvejebragt. Trondhjems Stiftamtmandskab skal allerede for flere Maaneder siden, paa Anmeldelse om Sygdommens Udbrud, have sendt en Læge derud, der fandt bemeldte Sygdom at have grebet saaledes om sig, at det skjønnedes til liden eller ingen Nytte at forsøge paa at udrydde den, uden paa den Maade, at de Angrebne bragtes til et andet Hospital. Flere af de Lidende skal have ansøgt om at komme paa Sygehuset hersteds, men det blev dem nægtet paa Grund af, at der ej var Plads. Det er sandsynligt — da længere Tid er medgaaet, uden at noget Resultat endnu har fundet Sted — at Intet videre er foretaget i denne Sag. — Menneskevennen gyser ved Synet af den

Menneske-Elendighed, og det er en ikke mindre oprørende Tanke, at hine Ulykkelige — fordi Skjæbnen nægtede dem det almægtige Guld — skal vansmægte paa en saa skrækkelig Maade. I et Tilfælde, som nærværende, maa der dog vel gribes overordentlige Forholdsregler og det hastigt. Tid til megen Correspondence kan der ej levnes. Det er ikke en Enkelt, — det er en større Deel af Samfundet, der lider, og det kan vel neppe omtvivles, at jo høje Vedkommende her strax maae tye til alvorligere Midler, for at hæmme et Onde, frygteligt i dets Væsen, uberegneligt i dets Følger. — Hensigten troes bedst at opnaaes, ved øjebliklig, og ved Forskud af en eller anden Casse, at besørge et Lazareth oprettet i Districtet — og dette bør og maa skee, da det med temmelig Vished kan antages, at af Ritsens Indvaanere omtrent en Fjerdedeel ere smittede.

I Anledning heraf har Amtslægen Hr. Schultz, ladet indføre i samme Blads Nr. 97, at „ifølge en nøjagtig Fortegnelse over de forefundne Syge paa de angjældende Steder, af en af Stiftamtmandskabet didhen beordret Læge, forefandtes i Ritsen 10 og i Stadsbygden 12 Syge, og af disse havde kun trende ansøgt om Plads i Amtets Sygehuus. De Øvrige have aldrig ansøgt om at nyde Cuur og Pleje i bemeldte Hospital, men have brugt Medicamenter hos en Qvaksalver ved Navn Christian Selven. Ligeledes erfares af de i Rapporten opgivne Sygdomssymptomer, at iblandt de anførte 22 Syge kun 8 Personer kan ansees for smittede af secundær venerisk Sygdom."

De forenede Stater i Nordamerika have mange Stæder af Navn Troja (Troy). Den vigtigste, en Stad af første Rang (City), er Hovedstad i Canton Renßelaer, i Staten Newyork, ved den østlige Kyst af Hudson-Floden, 6 Mile ovenfor Albany. Denne Stad har havt en hurtig Opkomst. 1794 var her blot en Landsbye; 1810 talte Staden 3895 Indvaanere, 1820: 5264. — 1825: 7859. Blandt Stadens Mærkeligheder hører, at her er et naturhistorisk Museum; og to Professorater for Naturvidenskaberne. (Mere i Columb. Nov., hvor 16 Stæder af Navnet Troy opregnes.)

Navarino som fra det mærkværdige Søslag erindres, er atter ved en sørgelig Tildragelse bleven Gjenstand for Omtale. Citadellet er ikke mere til. Natten til 18 Nov. slog under et af de hæftigste Uvejr, som man kan see i Grækenland, Lynilden ned i Krudtmagazinet; det fløj i Luften og qvæstede omtrent 300 Mand af Artilleriet og Ingenieurcorpset, som laae i Citadellet. 26 Døde, 14 Savnede, 76 Saarede, hvoraf omtrent 12 maae amputeres, ere de sørgelige Følger af denne skrækkelige Begivenhed. Af de fire eller fem Officerer, som vare der, er kun een bleven let saaret.

800 Søsoldater, med hvilke Admiral Rosamel selv strax gik i Land, have ydet den hurtigste broderlige Hielp, hvilket Landtropperne ikke saa snart ville glemme. Mange skylde dem og Soldaterne af 54de Linie-Regiment, som laae i Staden og Intet havde lidt der, Livet. Gen. Schneider, til hvem der var afsendt en Ordonnants, ankom ved Daggry og besaae selv Alt. Til Ulykke vare Hospitals-Saarlægerne allerede afgaaede til Frankrig, thi hvo kunde vente et saadant Tilfælde? Chirurgerne fra Flaaden have derimod anvendt deres bedste Kunst og Omhu. De Franske skrive endvidere følgende:

„Foruden Tabet af saa mange brave Landsmænd, som her maatte miste Liv og Sundhed, nu da de netop skulde gjensee Slægt og Venner, maae vi beklage Undergangen af en, ved vore Ingenieur-Officerer gjenoprettet, af Alle, som kom hertil, beundret Fæstning. Uhyre Summer, hvilke Grækerne i Sandhed ikke kunne tilvejebringe, vilde udfordres til atter at gjenopreise den."

Om Hesteavlen i England, især med Hensyn til Løbere. Paa det faste Land har man intet Begreb om den egentlige Hensigt med Væddeløbene i England, og om Maaden, hvorpaa de udføres. Englænderen opdrager Løbere, fordi hos ham gjælder Løberen hvergang ligesaa meget som Beløbet af den Summa, der blev væddet paa hans Hest, og som denne Løber har vundet. Over denne væddede Summa holde Løbemesterne en nøjagtig Protocol for enhver enkelt Hest; intet Væddemaal gjælder, naar det ikke er protocolleret; af de samtlige Summer, som blive væddede, viser det sig da, hvormeget den Hest er værd, som har vundet disse Væddemaal, der ikke blot indgaaes for nærværende Væddeløb, men ogsaa to eller tre Aar iforveien; man vædder paa Føl, til den Tid, de blive mandbar, ja endog paa Føl i Moderens Liv. De Væddemaal, som allerede nu, allene i Newmarket, ere protocollerede indtil Aaret 1833, beløbe sig til over 126,000 Pund Sterling, og deriblandt ere enkelte Væddemaal paa 6000 Pd. For det Væddeløb, som blev holdt i Newmarket i Slutningen af April, var der protocolleret over 30,000 Pund. Naar man nu lever i et Land, hvor man kan bringe Værdien af en Hest indtil 6000 Pund Sterling, og er temmelig vis paa, hvert Dieblik at erholde denne Sum, uden at man selv behøver at vædde en eneste Skilling, saa faae endog middelmaadige Heste en betydelig Værdie, og kun den har egentlig tabt, hvis Løbere ere blevne under de Sidste, eller, som Løbemesterne sige, er bleven en Impostor (Bedrager). (M. f. g. St.)

Den engelske Skuespiller Lepper var udmærket som Comiker, og meget afholdt, men han havde den Svaghed, helst at ville spille de meest tragiske Roller, der som oftest mislykkedes ham, og kun opvakte Tilskuernes Latter. Rullen med Ojnene, Fægten i Luften med udspilede Fingre, Dasken paa Laarene med knyttede Næver, Trampen paa Bræderne, og hvad flere Kneb, foruden Tuden, Skraalen, Brølen o. s. v. Skuespilleren i slige Tilfælde griber til for at røre og ryste, hjalp intet; man loe istedet for at gyse. Efter megen Overtalelse fik han Chefens Tilladelse til at udføre Cato's Rolle i Stykket af samme Navn. I den lange Monolog, hvori Cato philosopherer over Liv og Død, Tilværelse og Ikke-Tilværelse, teede Lepper sig saa bagvendt, at alle gabede. Strax efter denne Scene kommer den, hvori Cato's Søn optræder; et lystigt Hoved, der stod ved den Coulisse hvorfra Sønnen skulde komme ind, holdt ham tilbage og skjød sin Pudel ind paa Theatret; Lepper, uden at see i Vejret, blev ved i sin Rolle: „Og hvad forlanger du min Søn?"

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.

Nyeste
Skilderie af Kjøbenhavn.

Sexogtyvende Aargang. No. 104.

Udgivet og redigeret af Fr. Thaarup, Etatsraad.

Forsendes, ifølge Kongel. allernaadigst Tilladelse, med Brevposterne.

Tirsdagen den 29 December 1829.

Høflig mod Alle, fortrolig mod Faa.

Da jeg var paa Rejsen i Frankrig med min Hovmester, fik jeg et Brev med den Efterretning, at min Fader, som allerede længe havde skrantet, var død, og at jeg nødvendig maatte komme tilbage til England saa hastig som muligt, for at tage hans Landgods i Besiddelse, hvilket var temmelig betydeligt, endskjøndt Gjælden, som heftede derpaa, vel kunde beløbe sig til Halvparten af dets Værdie. Da jeg ankom, fandt jeg et Brev, som den gamle Mand egenhændig havde tilskrevet mig. Det indeholdt nogle almindelige Regler, betræffende mit Forhold og nogle Anmærkninger over hans eget: han omtalte den Gjæld, med hvilken han efterlod mig Arvegodset, en Gjæld, som havde hvilet paa Slægten i mangfoldige Led, og yttrede det alvorligste Ønske, at det dog maatte blive overleveret til Efterkommerne, uden nogen Hæftelse; i denne Hensigt sagde han, havde han aftalt et Giftermaal imellem mig og sin gamle Vens, Sir George Homesteads Datter, en elskværdig Pige, hvis Forbindelse med mig vilde være en Ære for min Familie, og hvis Formue maatte være mere end tilstrækkelig til at befrie mit Landgods fra al mulig Gjæld. Han havde givet sin Ven en nøjagtig Efterretning om sine Sagers Tilstand, og, efterat have udbedet sig nogen Tid til Betænkning, havde Homestead givet sit Samtykke til Ægteskabet, paa det Vilkaar, at hans Datter og jeg behagede hinanden, og at min Opførsel bekræftede den Skildring, han havde givet af min Charakteer. Min Fader tilføjede, at han havde haabet at leve saa længe, indtil denne Forbindelse var bleven fuldbyrdet, men da Forsynet havde besluttet det anderledes, saa bad han mig, og jeg vilde sikkert ikke afslaae ham denne sidste Bøn, at jeg, saasnart mine Sager vare bragte i Orden, og Velanstændigheden tillod det, vilde aflægge et Besøg hos Sir George, og Intet forsømme for at bringe hans Ønske til Opfyldelse. Den faderlige Kjærligheds Iver og Omhu, som viste sig bekymret for min Lykke, paa en Tid, da det Hjerte, som havde følt den, ikke mere slog, og den Haand, som havde udtrykt den, allerede muldnede i Støv, rørte mig overordentlig. Jeg havde ogsaa seet det Fruentimmer, som var mig bestemt, rigtignok paa en Tid, da vi endnu vare Børn, men jeg erindrede mig endnu, at hun havde en behagelig Skabning og en blid Charakteer; jeg betænkte mig derfor heller ikke et Øjeblik paa at opfylde min Faders Befaling. Jeg ilede altsaa med at bringe hans Sager i Orden, gjorde en Fortegnelse over hans Gjæld og Tilgodehavende, besøgte Forpagterne, fik min forrige Munterhed igjen, og afrejste, efter ni Maaneders Forløb, for at besøge Sir George paa hans Landgods, efterat jeg forud havde begyndt en Brevvexling med ham og bevidnet ham min Utaalmodighed efter at sætte mig i Besiddelse af den Lykke, som min Fader saa kjærlig

havde tilberedet for mig. Jeg havde større Lyst til at ride paa en god Hest, end til at lade mig vugge i en Kareth eller ryste paa en Postvogn, og jeg vidste, at Sir George var en gammel Jæger, en jevn, ligefrem Mand, som hellere vilde see mig i Skindbuxer paa en god Jagthest, end i en broderet Kjole og glimrende Equipage; jeg red altsaa bort med en eneste Tjener, og kom om Aftenen til Stilton. Den følgende Morgen, da jeg igjen skulde afsted, hørte jeg en Herre, som havde sat sig tilhest lidt førend mig, at betale sin Tjener, erkyndige sig om Vejen; jeg sagde ham ganske fortrolig, at jeg skulde tage samme Vej, som han, og dersom det behagede ham, vilde vi følges ad. Han antog dette Tilbud med ligesaa megen Frimodighed og ligesaa faa Complimenter, og jeg begav mig paa Vejen, glad over at Tilfældet havde anviist mig en Selskabsbroder. Vi indlode os i Samtale, og jeg hørte snart, at han var paa Rejser. Vi roste Landevejene og Politiet i Frankrig, Stæderne, Palaierne og Landgodserne; begyndte en critisk Undersøgelse af de berømteste Landsteder i England, Bygningernes Ejendommelighed og Beliggenhed, Korsvejene, Gjæstgivernes Bedragerier og Fornøjelserne paa Rejser; Materier, hvorved vi gjensidig anbefalede os til hinanden, da vi begge havde Lejlighed til at vise de samme Kundskaber og at sætte Sandheden i saa klart et Lys, at vi ikke kunde være af forskjellig Mening. Da vi omtrent havde redet to Timer sammen, indhentede vi en anden Herre tilhest, hvem vi tiltalede med samme Fortrolighed, som vi havde viist imod hinanden; vi spurgte ham, hvorfra han var, hvor han skulde hen, om Hensigten af hans Rejse, og mange andre saadanne Ting. Den Fremmede, som syntes omtrent at være halvtredsindstyve Aar gammel, optog vor Tiltale med stor Kulde, gav os korte tvetydige Svar paa vore Spørgsmaal, betragtede os ofte med stor Opmærksomhed, og red derpaa snart hurtigere for at komme os forbi, snart langsommere, for at blive tilbage; men vi havde besluttet; at han ikke skulde faae sin Villie, og da vi mærkede, at hans Tilbageholdenhed tiltog og han blev øjensynlig fortrydelig, saa vinkede vi til hinanden og besluttede, at den gamle Nar skuldegive os noget at lee ad. Efterat vi, med saare ulig Fordeel, havde redet sammen en halv Time, spurgte min Ledsager ham med en meget ceremonieus Gravitet, om han ikke vidste et Huus ved Vejen, hvor der var en vakker Pige at saae. Den Gamle, der, som det forekom mig, frygtede for at give os Paaskud til Strid, optog denne Beskæmmelse ikke værre, end at han slet ikke svarede derpaa. Jeg begyndte derpaa at tale med min Ledsager, som om vi havde været gamle Bekjendte; jeg spurgte ham, om han ikke syntes, at Herren lignede meget en vis Mand, hvem vi havde frataget en Pige, som han vilde bringe til et berygtet Huus, og sagde at hans Tilbageholdenhed virkelig bragte mig paa den Mistanke, at han nok kunde være den samme, dog haabede vi, at han vilde tilgive os denne Streg og gjøre os den Fornøjelse, at spise med os i næste Værtshuus.

Den Gamle vedblev at tie, men da hans Forlegenhed og Vrede synligen tiltog, saa forskaffede han os stedse mere Moroe, hvilket ikke varede længe, thi pludselig red han fra os ad en Sidevej, hvorefter vi udbrøde i en Skoggerlatter, som varede saa længe, indtil han ikke mere kunde høre os. Vi rede derpaa videre og snakkede den hele Dag kun om denne lystige Begivenhed, som gav os fuldeligt Stof til Latter og Spøg. Den næste Morgen skiltes vi, og jeg kom om Aftenen til Homestead-Hall. Den gamle Sir George modtog mig meget kjærligt, og forestillede mig for sin Datter, som jeg nu holdt for det skjønneste Fruentimmer, jeg nogensinde havde seet. Jeg mærkede lettelig, at jeg ikke alene paa Grund af hendes Faders Anbefaling var hende velkommen, og jeg nød allerede i Tankerne den Lyksalighed, hvis Besiddelse jeg troede saa nær; men den behagelige Scene, hvori jeg havde tilladt min Indbildningskraft at vandre omkring, forsvandt pludselig, som ved en Fortryllelses Kraft: uden nogen synlig Aarsag, blev den hele Families Opførsel forandret, mine hyppige Opvartninger hos Datteren bleve indskrænkede, jeg fandt hende aldrig meer alene, hendes Fader behandlede mig med kold Høflighed, jeg blev ikke længer taget med i deres Besøg, endog Betjenterne opvartede mig ikke længer saa villig. Jeg gjorde mig megen Umag for at opdage Aarsagen til denne sørgelige Forandring, men forgjæves, og en Morgen, da jeg havde bevæget Sir George til at gaae med mig i Haven alene, og jeg var i Begreb

med at trænge ind paa ham, angaaende denne Sag, kom han mig i Forkjøbet ved at sige, at hans Løvte til min Fader, for hvem, som jeg vel vidste, han havde den største Agtelse, kun havde været betinget; han havde stedse anseet det for Pligt, at lade sin Datter have frit Valg, og hun havde bedet ham sige mig, at hendes Hjerte ikke mere var frit, og anmode mig om, at jeg ikke længer vilde fortsætte mit Frierie. Min Bestyrtelse og Bekymring, da jeg hørte dette, var saa stor, at jeg ikke formaaede at svare ham, og jeg saae Sir George forlade mig og gaae ind i sit Huus, uden at jeg i Mindste Maade prøvede paa at opholde ham eller bede ham om nærmere Forklaring. Siden gjorde jeg ham rigtignok ofte Bebrejdelser, anvendte Bønner og Klager, men da jeg saae, at Alt var forgjæves, saa anbefalede jeg mig med den Beslutning, at drive Sagen videre ved Breve, thi Pigen havde saa fuldkomment indtaget mit Hjerte, at jeg med Glæde vilde have ægtet hende, om jeg ogsaa havde vidst, at hendes Fader øjeblikkelig testamenterede hele sin Formue til en Fremmed. Paa min Tilbagerejse til London tænkte jeg ikke paa andet end min forehavende Brevvexling, og jeg havde endnu ikke været tre Dage i Staden, før jeg tilskrev Sir George et langt Brev, hvori jeg i de stærkeste Udtrykke besvoer ham, at forklare mig Aarsagen til hans forandrede Opførsel, og paastod, at det i høj Grad vilde være upassende for ham og fornærmelig for mig, at skjule Sandheden i dette Tilfælde. Paa dette Brev fik jeg, omtrent ti Dage efter følgende Svar:

Min Herre!

Saare ugjerne aabenbarer jeg Dem Bevæggrundene til mit Forhold, efterdi de ikke geraade Dem til synderlig Ære. Indsluttede Brev, som jeg har faaet af en værdig Mand i dette Grevskab, indeholder et fuldstændigt Svar paa Deres Spørgsmaal, thi jeg vil hellere lade det komme fra enhver anden Haand end fra min.

George Homestead.

Øjeblikkelig aabnede jeg det indsluttede Brev, og læste med største Utaalmodighed Følgende:

Min Herre!

Ved Væddeløbet igaar saae jeg en ung Mand med Deres Familie, og hørte, at De er sindet at give ham Deres Datter. Ved denne Lejlighed er

det min uundgaaelige Pligt, at underrette Dem om, at han, dersom man tør bedømme hans Charakteer efter hans Selskab, sikkert vil bringe Sygdom og Armod over sine Efterkommere, saa store hans Kones Fortjenester, og saa uudtømmelige hans Rigdomme endog kunne være. For nogle Uger siden, indhentede han mig paa Vejen fra London, i Selskab med et Udskud af Menneskeheden, som, hvis man kunde slutte af deres Samtale, maatte være hans gamle Bekjendt og fortrolige Ven, og om hvilken Person jeg meget godt mindes, at han engang, som Ejer af et Horehuus i Conventgarden, blev bragt for min Ven, Dommeren Worthy, hos hvem jeg just var i Besøg. Siden har han vundet en betydelig Summa ved falske Terninger paa Maskeraden, hvorfor han blev nødt til at forlade Riget, og hans Proces er endnu ikke tilendebragt. Vær forsikkret om, at jeg nøje kjendte dem begge, thi visse Omstændigheder, som jeg ikke behøver at omtale, holdt mig saalænge paa deres Vej, at jeg umulig kunde tage fejl.

Deres

Jacob Truemann.

Saasnart jeg havde læst dette Brev, var Gaaden løst. Jeg vidste nu, at Hr. Truemann var den gamle Herre, som jeg havde fornærmet i Selskab med min ubekjendte Ledsager, uden at han havde givet os Anledning dertil. I dette Øjeblik skammede jeg mig saa meget, at jeg, uagtet jeg var alene, ikke kunde afholde mig fra, at skjule mit Ansigt med begge mine Hænder. Jeg afskyede min Daarlighed, som stedse forekom mig afskyeligere, jo oftere jeg tænkte derpaa. Jeg haabede dog, at overtyde Sir George om, at jeg ikke kjendte den Uværdige, hvis Skjændsel var falden tilbage paa mig, men inden jeg endnu havde taget de nødvendige Forholdsregler til Retfærdiggjørelse, hørte jeg, at min Elskede allerede var gift med en Adelsmand i Nærheden af hendes Faders Gods. Hvor smal er ej Retskaffenhedens Stie, og hvor meget af den kan ej tabes ved den ringeste Afvigelse.

(A.)

Høvlspaaner.

(Af C. Weisflog.)

Hvorfor mange Mennesker skrive deres Navn saa aldeles ulæseligt, det lader sig vel forklare paa mange Slags Maader, men det bliver dog altid en ubehagelig Sag for Læsere, der ikke vide saa gode Raad til at udfinde den næsten uopdagelige Skriver, som Hædersmanden i den følgende lille Historie. En værdig Ven af mig — Snedkeren — har nemlig ogsaa den Mode eller Unode — saaledes at forfærdige sit kjære Navn, at endog Champollion, Hieroglyphkongen, forgjæves skulde trætte sig med at dechiffrere det. Især gjør et, i Midten af dette Navn forekommende z det aldeles umuligt at gjætte til hvilket af de levende eller døde Sprog Ordet henhører; thi med et convulsivisk Haandtryk bliver dette z i et forfærdeligt Sving slynget ned og atter op, og indtog ellers ikke mindre end et Folioblad, hvorefter da ogsaa Cancellisterne maatte rette sig og turde ikke skrive mere paa den sidste Side end i det Højeste to Linier, for at der ved Underskrivts-Navnet kunde blive Plads til dette z, som forneden slyngede sig i en Treangel, der almindeligviis løb sammen til en Klak, som endnu bliver opført i den højfyrstelige Kammeretat under Rubriken: Extra-Udgifter, saaledes: For Strøsand til Hr. Assessorens Z — —. En langt fraværende Forretningsmand havde nu ogsaa den Skjæbne, at faae et Brev fra denne min Ven, med hans egenhændige Navnskrift. Det var rigtignok en vanskelig Sag, thi Brevet var af Vigtighed og skulde besvares. Hvorledes skulde han nu bære sig ad, da Skriverens Navn, trods alle Anstrængelser af Byens Skriftkloge og Viise, ja endog af det derværende Resourceselskab, som dog ellers udfinder det Utrolige, blev en uopløselig Gaade? Taalmodighed! — Modtageren var et Genie, og et saadant finder Vej og Stie, hvor andre Menneskebørn kun see en Wallis clausa. Vel tilmode skrev han sit Svar, skar Navnet paa sin ubekjendte Correspondent pœnt ud paa Brevet og klæbede det udenpaa Couvertet til sit Svar. Det gik ogsaa ret godt med alle Bogstaverne i Navnet, kun z-tet krævede en egen Fremgangsmaade. Der blev syet

en pœn liden Pose, dette z blev flere Gange sammenlagt, ligesom en Top, puttet derind og Pungen omhyggelig fæstet paa Adressen med Lak. Underneden skrev vor Pfifficus: „Kjære Hr. Postmester i S., vær saa god, at aabne den lille Pose forsigtig og lade det ubekjendte Bogstav falde ud, saa at Ordet kan læses og Brevet blive befordret." Dette skeete, og Brevet kom nu rigtigt til sin Mand, som fra denne Stund gik i sig selv og bedrede sig, saa at Ordet vel endnu bliver en Hieroglyph, men benævnte z dog kun har Form og Længde som en middelmaadig Haarpung.

At der ogsaa i Botaniken lader sig anbringe „Mandsstolthed for Kongethroner," hvo skulde have troet det? og dog leverer et vist periodisk Blad, hvis Ophør alle Blomster- og Havevenner hjertelig have beklaget, Beviset herpaa, i Anledning af Beskrivelsen over den skjønne Napoleona imperialis, hvor Redacteuren siger: „Hos Levrault og Schöll i Strasburg er, paa et Blad i Imperial-Folio, udkommen en Afbildning af en Plante, som Botanikeren Palisot-Beauvais fandt i det afrikanske Kongerige Oware, og kalder Napoleona, til Ære for den regjerende Kejser af Frankrig. Planten seer ud som en Passionsblomst, har, ligesom de fleste Passiflorer, en dobbelt Blomsterkrone, en fembladet Kalk, og den indre Krone bestaaer af en skjøn Traadkrands. Dog afviger den igjen i mange Henseender fra Passiflorerne. Blomstens Farve er smuk kornblomstblaa, Støvtraadene blegrøde." — Derpaa vedbliver Redacteuren saaledes: „Med smagløst Smigrerie siger Forfatteren — Palisot-Beauvais — i denne kejserlige Blomst har allerede Naturen dannet Æreslegionens Stjerne. Ogsaa Navnet er aabenbart et Smigrerie, som ikke sømmer sig den sande Botaniker. Den franske Kejser har endnu ikke viist sig som Botanikens store og virksomme Befordrer; thi hvad hans Gemalinde har gjort for Malmaison, kan ikke tilregnes ham. Med Rette have vi en Gustavia Carolina, Borbonia, Strelitzia, Eugenia, Ivannea, Razumovia, thi disse Fyrster og Store vare, eller ere virkelig Videnskabernes Befordrere; men ligesom Linnée

atter casserede Bucca-ferrea og Bonarota og idethøjeste beholdt dem til at betegne det specifike Navn, saaledes vil Napoleona neppe blive beholdt af vore Schreber, Smith og Wildenow." Og virkelig er denne Spaadom indtruffen; Navnet Napoleona imperialis er ligesaa forsvundet af Plantefortegnelserne, som den Afgud, hvem den skulde give Udødelighed i Blomsternes Rige, er forsvunden af de genealogiske Hof- og Statskalendere; men paa den Tid, da hine Ord offentlig bleve skrevne, nemlig den 7de Juni 1805, havde den skinnende Comet, som drog over Jorden, og af hvis Glands den stakkels Palisot-Bauvais Øjne bleve blendede, næsten naaet det lyseste Culminations-Punkt, og det var altsaa, for en tydsk Professor, en virkelig Bravour, saaledes uden Videre at rykke frem med Sandheden. Det Blad, som opbevarer den for Efterverdenen, saalænge som Mug og Møl ville tillade det, er — den Hallesker Havetidende, og den kjække Sandsiger — Kurt Sprengel.

Indenlandske Efterretninger.

Skriftet: **Etudes litteraires, ou recueil de morceaux choisis dans les meilleurs écrivains français du XVIIe, du XVIIIe, & du XIXe siecle, avec des notes grammaticales & historiques & des notices literaires; par M. Borring;** er korteligen anmeldt i revue encyclopedique for October. „Forfatteren har meget vel, hedder det blandt mere: udført sin Hensigt med Skriftet; hans grammatikalske Anmærkninger fortjene Berømmelse; de ere klare og tydelige, og indeholde meget nøjagtige Definitioner; de literaire Notitser afholder Anmelderen sig fra at rose som de fortjene det; fordi den største Deel indeholder ordrette Udtog af revue encyclopedique; hvis Redaktører derfor indskrænke sig til at takke Hr. Borring; den hæderlige Tillid som han har viist deres Kundskaber, og overhovedet deres Upartiskhed, viser, at Revue ogsaa i fraliggende Lande nyder en Agtelse, og en Indflydelse, som de ingensinde ville bruge uden til Udbredelse af nyttige Kundskaber og en sund Morals, og tolerant Philosophies Grundsætninger."

Et nyligt udkommet Skrift: „Grundrids af den positive Folkeret. Til Brug ved Forelæsninger." Af Dr. og Profess. i Lovkyndigheden Kolderup-Rosenvinge, R. af Dbr.; paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag, koster 1 Rbdl. Sølv. „Jeg er overbeviist om, siger Hr. Forfatteren i Fortalen, at der i den positive Folkeret er saare meget at gjøre, og at der udkræves et langt og grundigt Studium af Traktater og diplomatiske Aktstykker, i Forbindelse med udbredte historiske Kundskaber, til at bringe denne Videnskab, der for Tiden kun tæller faa udmærkede Dyrkere, saavidt, at den kan hævde en Plads i Statsvidenskabernes Række og kraftigt virke paa de vigtige Forhold i Livet, hvormed den beskjæftiger sig. Den Ligegyldighed og Kulde, for ikke at sige Ringeagt, hvormed mange baade Statsmænd og Videnskabsmænd i vor Tid behandle denne Videnskab, er vel for en stor Deel ikke at tilregne Videnskaben, men nogen Grund dertil turde dog vel ligge i dens nærværende Tilstand, som ikke svarer til Tidens Fordringer. Allene ved en grundig historisk Bearbejdelse af det store Materiale, som allerede ligger for os, og ved at optage og bearbejde det nye Stof, som dagligen tilbyder sig, med bestandigt Hensyn til det Forbigangne, hvortil det nærværende knytter sig, og med den naturlige Folkerets Bud for Øje, kan man vente, at Videnskaben vil kunne besvare de mange Spørgsmaale og Opgaver, som i Praxis kunne forekomme, og som vel ofte løses vilkaarligt, fordi den raskere Forretningsgang ikke kan opholde sig ved langsomme videnskabelige Undersøgelser. Er det først lykket Videnskaben, at bringe disse til sikre Resultater, vil man vel omsider ikke støde den Vejledning fra sig, den kan give, og den vil efterhaanden bringes derhen, at de Sandheder, som en Tidlang erkjendtes i den snevrere videnskabelige Kreds, lidt efter lidt gaae over i den almindelige Masse af Ideer og Kundskaber, som gjøre sig gjeldende i Livet." Saa vist som de første gode Vejledninger i Videnskabernes forskjellige Fag vække Studerendes Interesse, og forskjellige Valg af Yndlingsfag, foruden Kaldsfag, vil denne gode Vejledning fra en virksom akade-

misk Lærers Haand bære større Frugter end netop at tjene efter Titelen: „Til Brug ved Forelæsninger;" den afbøder ogsaa et Savn i vor Literatur, da Kroghs 1803 udkomne Ledetraad, efter de senere Tids Tildragelser og de nyere Hjelpekilder for Videnskabens Dyrkning, ikke kunde være tilstrækkelig.

Her er udkommet: Christelig Højtids-Glæde. Trende Fest-Prædikener af G. P. Brammer, Licentiat i Theol. og ordineret Catechet i Nakskov; paa Universitets-Boghandler Reitzels Forlag; Priis 40 ß. Hr. Dr. og Profess. Theol. J. Møller, R. af Dbr., som har ledsaget dette lidet Skrift med en Fortale, ønsker i samme „at Forfatterens liden Festbog maa i mange Huse vorde Anledning til christelige Følelsers Opvækkelse, og christelige Glæders Nydelse."

Hr. Etatsraad og R. af Dbr. Professor Schumachers i Aaret 1827 paa det Gyldendalske Forlag udgivne Skrivt: Beskrivelse af guineiske Planter, er anmeldt i Oct. Hæftet af Revue encycl. saaledes: Hr. Thonning har under sit Ophold i de danske Etablissementer paa Guineakysten gjort en Samling af Planter i dette Landskab, hvis vegetabiliske Frembringelser hidtil vare lidet kjendte. Det Værk, vi her anmelde, indeholder en Beskrivelse af 505 Specier, af hvilke de 300 ansees som nye; men han indskrænker sig ikke til en tør Nomenclatur; man finder ogsaa mærkelige Jagttagelser over den Anvendelse Landets Indfødte gjøre af mange af Væxterne. Læger kunne deri søge nyttige Regler i deres Fag; det vilde ikke være første Gang at vi af de Vilde have modtaget nyttige Lærdomme. Saaledes lærer Forfatteren os, at Bærrene af en Buskvært, kaldet bulmelia dulcifica, i sig selv usmagelige, have en egen Kraft til at give en behagelig Smag til alt hvad man spiser eller drikker, efter at have spiist dem. Viinædike modtager ligeledes en Smag af sukret Viin, Citronen Smag af en Orange. Hr. Schumacher har classificeret Hr. Thonnings Samling efter det linneeiske System; men vi maae bemærke, at Hr. de Candolle, som har havt Lejlighed at undersøge nogle af disse Planter, ikke er enig i alt med Hr. Sch., saavidt Classificationen angaaer, dog bør

vi tillige tilstaae, at det er meget vanskeligt at kjende nøjagtigen de Planter som man kun har seet i Herbarier. Man skylder Hr. Thonnings oplyste Nidkjerhed Roes, og det var at ønske, at alle, som saa jevnsigen besøge disse fjerne Lande, besad lige saa udstrakte Kundskaber og anvendte dem med lige Nidkjerhed til Videnskabernes Fremme."

Blandede Efterretninger.

Fortidens Characteer. En Breslauisk Borger ved Navn Johann Rintfleisch, foretog sig, i Aaret 1478, en Rejse til Polen. I Værtshuset i Staden Plock blev ham frastjaalet en betydelig Summa Penge, men han var saa lykkelig, at opdage Tyven og at bringe ham for Retten. Raadet i Plock fældte herpaa følgende, næsten utrolige Dom: „Det er vist, at dersom Nogen anklager en Anden for Retten, paa Grund af Tyverie eller en anden Forbrydelse, som fortjener Døden, og den Anklagede bliver dømt til Døden, maa Klageren selv, i Mangel af en Bøddel, forrette Executionen, dersom han ikke vil stille sit eget Liv ivove, og udsætte sig for Gjengjeldelsens Straf." Ifølge heraf blev det paalagt den ærlige Johann Rintfleisch selv at hænge Tyven, fordi der ikke var nogen Skarpretter paa Stedet. Forgjæves stræbte den Fortvivlede, ved at tilbagekalde Processen, ved Tabet af den hele Summa og ved Løvte om at erlægge denne dobbelt, at undgaae den farlige Opgave; man betydede ham, at han enten maatte lade sig hænge af Tyven, som dertil fandtes ganske villig, eller ogsaa selv maatte hænge ham. Han havde intet Valg, og han udførte Forretningen, men neppe var han vendt tilbage til Breslau, før Kummeren over en Handling, som efter de dengang herskende Begreber og Fordomme, uskyldigviis overvældede ham med Skam og Skjændsel og udelukkede ham fra Menneskers Selskab, bragte ham til at dræbe sig selv. Hermed var dog Sagen aldeles ikke afgjort. En af den Ulykkeliges Sønner, Christian Rintfleisch, var Bisidder i den kongelige Hofret i Breslau. Hans Colleger udvidede hans Faders Skjændsel til ham,

erklærede ham for uærlig og udygtig til længer at bestyre sit Embede. Christian besværede sig hos Kongen, og der udkom adskillige Befalinger til hans Fordeel; men de vare alle til ingen Nytte; endelig udvirkede han, 1507, et kongeligt Rescript, hvori han blev erklæret for et ærligt Menneske og lovmæssig Bisidder, hans Faders Handling retfærdiggjort som en Nødvendigheds-Gjerning, og Breslauerne strængeligt forbudet at krænke ham for Eftertiden. Dette virkede dog ligesaa lidet, som en ny kongelig Befaling, der truede med de haardeste Straffe, Afsættelse og Forviisning. Fordommen virkede stærkere, og de vilde slet ikke vide noget af Rintfleisch at sige. 1507 blev Staden Breslau paalagt en Pengemulct af 100 Mark Sølv, fordi den viste sig saa ulydig. Hertugen af Münsterberg skulde inddrive Mulcten, og da Breslauerne ikke erlagde den frivillig, og agtede Hertugen ligesaa lidet, som Kongen af Ungarn og Bøhmen, saa opstod der, imellem ham og dem, en Fejde, hvori en stor Mængde Landsbyer bleve ødelagte, og som varede med afverlende Lykke i otte Aar, nemlig indtil 1515.

Hvad skal man vel tænke om saadanne foregivne Menneskevenner, som gjøre sig saa megen Umag for at gjenkalde en Tidsalder, hvori man stod Fare for, enten at lade sig rolig bestjæle eller at blive hængt af Tyven, naar man ikke selv vilde være Bøddel? M.

Naar den salige Overhofmester W., en anseelig, jovialsk Tykmave, var i godt Lune, fortalte han Ting af sit Levnetsløb, imod hvilke Hr. von Münchhausens Eventyr kun ere ubetydelige Smaating. Raaderne i det Collegium, ved hvilket han fungerede, hans Venner og Spøgebrødre, som allerede kjendte den lystige Papa, sadde da smaatsmilende omkring ham, nedskyllede med vakkre Drag af de fulde Glas de, uden saadant Vehikel, vanskelig nedglidende Noveller, og gave nu og da ved skalkagtig Mellemtale den hele Underholdning det egentlige Kryderie. Fremfor alle vare Krigsraaderne H. og R. de, som til deslige Meddelelser stedse vidste at føje noget Hensigtsmæssigt og Moersomt. Faldt endog dette ofte lidt i det Stærke, saa blev det alligevel ikke optaget ilde; thi endskjøndt den Fortræffelige saaledes havde fortalt

sig ind i sine Fata, at han tilsidst selv stivt og fast troede derpaa, saa plejede han dog, naar hans Tilhøreres Skrupler ofte satte ham de Skruer i Hovedet, at det nys Foredragne af Sandhed og Digt af hans Levnet, kun henhørte til det Sidste, blot godmodig at smile og — næsten for at lade de forhen fortalte Utroligheder forsvinde som Bagateller — at overgaae sig selv i end mere uhørte Begivenheder. Han havde tilforn tjent som Capitain ved de engelsk-hessiske Tropper imod Amerikanerne. Disse Krigstoge i det nye, vidunderlige Land vare ham en saad og uudtømmelig Guldgrube til Underholdniug. Hvad han der havde seet, erfaret og udrettet, det oversteg ofte Mulighedens Grændse. Helst fortalte han dog om sit Gods i Franken, hvilket dog var almindelig bekjendt som en elendig, højst ubetydelig Huusmandsplads; men efter hans Beskrivelse var det Edens Have, som i utallig Mængde frembragte alle Jordens Frugter og Dyr. Allerede afskallede, udkjernede og syltede rystede man der de ypperligste Pruneller af Træerne, og de krævede kun den ringe Umag med Nedlægningen, for at sendes omkring i hele Verden. Han havde medbragt denne nye Art fra Amerika og kaldet den **Prunus Nurabilis.** At Sagopalmen der var acclimatiseret og Pisangen kun behøvede en ganske let Bedækning om Vinteren, det forstod sig af sig selv, thi fra Arilds Tid havde det hverken frosset eller sneet paa hans Gods, undtagen paa de Veje, hvor man kjørte i Slæde. Af Bisamrotter og Moskusdyr var der saa mange, at Postvognene og Vadsækkene, som passerede der igjennem, bleve saaledes gjennemtrukne af Uddunstningerne, at de nærmeste Postcontoirer lugtede som Apotheker. Meest forunderlig var dog den derværende Jordbunds Frugtbarhed. Mine Herrer! — forsikkrede Fortælleren — det Stykke Jord, som her giver ti Tønder, frembringer der halvtredsindstyve; men det er ogsaa ganske naturligt, thi Godset har — — Fem Etager! faldt Krigsraad H... ind og den almindelige Munterhed blev futdstændig. Ja lee I kun, I Skjælmer! — kunde da den venlige Referent vel svare, og lod sig ikke forstyrre. Hvad der er sandt, det er sandt! Og hvorledes troe I vel, at mine Folk staae sig der? Dersom min Forvalter ikke har ti tusinde Ducaters Indkomster, saa skal Fanden tage

ved mig! — Vi tvivel ikke det ringeste om det — svarede Krigsraad R..., men meente tillige, at det under saadanne Omstændigheder vilde være godt, om Hr. Overhofmesteren blev sin egen Forvalter. At denne geniale Anmærkning ikke bidrog mindre end fem Etager til at forhøje det lystige Selskabs Munterhed, det lader sig tænke; ogsaa blev den tilbørlig erkjendt af den overforstmesterlige Borgermestervaves Leetremulanter, thi og ham forekom Sagen ualmindelig plausibel. Lykkelige Timer med dette uskyldige, muntre Samvære, hvor ere I nu! Han, som saaledes smykkede den ofte trykkende Virkelighed med Phantasiens Blomster, hviler allerede længe sødt under Jorden, og mange af hans Venner tilligemed ham, ogsaa Skjælmerne H... og R... Men der leve dog ogsaa Nogle friske og veltilmode, som ville vise hverandre denne Høvlspaan og sige: „See der en venlig Erindring om den gode gamle Tid, vor kjære Overforstmester W... og hans Gods i Franken!" W.

Der gives Omstændigheder og Tidspunkter, under hvilke det er saare passende og gavnligt at fremkalde det Gamle og Forhenværende. Derfor ville vi atter engang ihukomme den Maade, hvorpaa en Gesandt fra de christelige Monarker tilforn blev forestillet Hans Majestæt Storsultanen i Constantinopel. Efterat at han var bleven ført til Serailets inderste Gaard, maatte han, siddende paa Bænke tilligemed sit Følge, i flere Timer overvære den keedsommelige Soldudbeling til Janitscharerne, for at blive gjennemtrængt af et ret højt Begreb om Herskerens Rigdom og Magt. Derpaa begav Storvezieren sig ind i det Allerhelligste, krøb paa alle Fire hen til Thronen og sagde med sagte, dæmpet Stemme: „Mægtigste Padischah! Verdens Soel! Herre over alle Lande paa Jorden, samt de hellige Stæder Mekka og Medinah! Prophetens Efterfølger! Uforligneligste! Største! Uovervindeligste! — Her er en Christenhund ude, som higer og sukker efter at skue dit Aasyn!" — „Foer ham, klæd ham og lad ham komme ind!" plejede derpaa at være det allernaadigste Svar. Gesandten og hans Følge gav man nu Scherbet og Sukkertøj — Foeret — Pelts og Kaftan — Beklædningen, — og saaledes kom de da omsider, om end ikke krybende paa alle Fire, dog altid i den dybeste Fornedrelses Tilstand og med dens nødtvungne Udtryk — thi Ribbeenstød gjorde ikke sjelden den oprørte Følelse stum og bøjelig — frem for Herren over alle Jordens Lande, hvis Tilbageviisning til hans asiatiske Hjem allerede for lang Tid siden kun vilde have kostet en ubetydelig Anstrængelse. Men sandt er det, at der i Politiken er en stor Forskjel imellem at kunne og at ville, og de christelige Magter have maaskee sine gode Grunde til at lade Fem være lige. Imedens de holde sine Gesandter og Residenter i Constantinopel, har Tyrken ikke en eneste hos dem. Imedens de paa det Omhyggeligste lade sig underrette om en enkelt Paschas Stridigheder og Foretagender, forsmaaer den opblæste Osman, at bekymre sig om det øvrige Europas allervigtigste Forhold, Interesser og Krige. Det er mig ganske ligegyldigt — sagde en tyrkisk Sultan, da man engang gjorde ham opmærksom paa saadant noget — enten Hunden æder Svinet, eller Svinet æder Hunden. — Skulde end Ordene nu lyde mildere i Constantinopel; Sagen og Aanden ere og blive dog de samme, som før. W.

Kjøbenhavns Børs, d. 29 December 1829.

Hamburg 2 M. -- à vista 207 à

Species 208

Specier solgtes til 12 Rbmk. 7¾ ß.		
Bank-Disconto 4 pCt.		
Norske Speciessedler		
pr. 100 Specier	147½	148 Rbd. Sdl.
Svenske Sedler		
pr. Rdlr. Rigsgjeld	49	— Rbß. Tegn.
4 pCt. Kgl. Oblig. (u. R.)	95	95½ Rbd. Sedl.
Dito Dito	92	— i Banco.
Nationalbank-Obligationer		
(af Laanet 4 Febr. 1820)	102½	103 Rbd. r. S.
Dito Dito	107	— i Sedler.
4 pCt. uopsigel. Rigsbkobl.		
Renter pr. 6 Jauuar	101	— r. S.
6 pCt. norsk Laan		
ved Hambro & Søn	105½	106 i Banco.
4 pCt. nye norske Obligat. ved		
Dito lydende paa r. S.	100	— r. S.
4 pCt. Dito Dito	100	— i Banco.
3 pCt. uopsig. norske Statsobligat.	64	— Rd. Banco.
4 pCt. nye danske Obligationer	73¾	74 L. Sterl.

Kjøbenhavn. Forlagt af S. Soldin. Trykt i L. J. Jacobsens Bogtrykkerie, store Kjøbmagergade Nr. 50.